

MAGNUM SPECULUM EXEMPLORUM

MAGNUM SPECULUM EXEMPLORUM,

EX PLVSQVAM OCTOGINTA AVCTORIBVS, PIETATE, DOCTRINA, ET ANTIQVITATE venerandis, variisque historiis, tractatibus & libellis excerptum, ab Anonymo quodam, qui circiter annum Domini 1480. vixisse deprehenditur.

OPUS VARIIS NOTIS, ACTORUMQUE CITATIONIBUS ILLUSTRAtum, centum & sexaginta exemplis locupletatum, quæ stellulæ * signo dignoscuntur, studio R.P. JOANNIS MAJORIS Societatis JESU Theologi.

EDITIO NOVISSIMA ET CORRECTISSIMA, Citationibus, nec non ex Floribus Exemplorum, *seu* Catechismo historiali R. P. J. DAUROULTII *Societatis* JESU *Theologi, aliquot ex selectioribus excerptis (quæ in Indice stellulis ** insignita dignoscuntur) auctior.*

CUM TRIBUS INDICIBUS UTILISSIMIS.

Monarij: B. V. Ettal.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus Hæredum JOAN. WILHELMI FRIESSEM, p. m.
ANNO M. DCC. XVIII.

APPROBATIO.

Hoc opus, cui titulus MAGNUM SPECULUM EXEMPLORUM, *jam recens in locos communes redactum, citationibus authorum, & ubi opus erat, notis quibusdam illustratum, ac centum sexaginta exemplis locnpletatum per* R. P. IOANNEM MAIOREM *Societatis* IESU *Theologum, cum magna legentium utilitate denuo excudi posse censui. Actum Duaci, 8. Augusti,* 1607.

GEORGIUS COLVENERIUS S. Theol.
Doctor & Professor, in Academia Duacena
librorum Visitator.

P. JOANNIS MAJORIS AD CANDIDUM LECTOREM PRÆMONITIONES.

ÆE præambulæ notationes tibi erunt non solum præmonitiones, sed etiam præmunitiones ad faciliorem cognitionem obscurorum Authorum, vel opusculorum, ex quibus Collector hujus operis exempla deprompsit. Quin etiam multis aliis intelligendis, quorum non parva dubitatio esse posset, lucem adferunt.

De hujus speculi Collectore, & ejus ætate.

QUISNAM *fuerit hujus speculi Collector, & cujus nominis, nationis & conditionis non ausim asserere. Verisimiliter tamen, quod ex diutina observatione animadverti, in medium producam, Germanus videtur is fuisse ex Belgio Teutonico, nempe Geuldria, vel Zutphania, aut Transisulana, vel ex aliqua parte Germaniæ propinqua his provinciis. Nam cum de iis, quæ in istis locis contigerunt, loquitur, tanquam illa probe cognoverit, & in iis, sæpe versatus fuerit, satis clare insinuat. Aliud verisimile argumentum accedit ipsum sæpissime inculcare se hoc, vel illud exemplum, cujus non citat autorem, in Teutonicali libro invenisse scriptum, vel in Teutonicis tractatibus legisse, unde apparet vernaculam ipsius linguam Teutonicam fuisse. Nam de operibus alia lingua scriptis, Latinam excipio, nusquam mentionem injicit Lubecæ se fuisse, cum alicujus filii in matrem injuriis mors funesta & horrenda accidit, declarat titul. Desperatio exempl. 19. Nec mirum, solent enim accolæ inferioris maris Germanici, vel non longe ab eo dissiti, quales sunt Hollandi, Vltrajectenses, Guelдri, & qui conterminas provincias inhabitant, ex vicinioribus protubus solventes ad nobile illud Germaniæ emporium trajicere. Cum autem de remotioribus locis, & civitatibus sermo incidit, dubitanter tanquam de sibi ignotis, & incompertis enunciat. Quemadmodum tit. Bona injuste acquisita, exempl. 13. ita ait.* Vir quidam in civitate Gripesvvoldensi, quæ ni fallor in partibus Saxoniæ sita est. *Idem in aliorum exemplorum narratione, quæ longum esset enumerare, non obscure significat. His addi potest, primam omnino impressionem hujus speculi ab eodem Collectore, cuidam Daventriensi typographo commissam fuisse, quam sequutæ sunt Colonienses, utpote loci propinquioris, deinde Argentinensis, paulo remotioris, & postremo ea, quæ in civitate Hagenavv peracta est, ut mox dicam. Vixit autem noster Collector, ut in titulo hujus voluminis prænotatur, circiter annum 1480. nam ex autoribus, qui eadem vel non procul ab illa ætate floruerunt, exempla non pauca recenset, ut Doctore Jacobo de Paradiso, Carthusiano, Roberto de Licio, quorum prior vixit anno 1466. posterior 1480. Huc accedit scriptorem nullum, aliquod exemplum ex hoc speculo citasse, ante annum supra memoratum. Postremo tit. Eucharistia exempl. 18. meminit cujusdam miraculi virtute Eucharistiæ patrati, circa Alcmariam, Hollandiæ famosum oppidum in hæc verba:* Eo tempore, quo triumphis clarus Dux Burgundiæ Philippus, sicut & cæteras suæ ditionis subjectas provincias, eundem Comitatum non ambigua providentia administrabat, &c. *Mortuus est autem inclytus Burgundiæ & Brabantiæ Dux Philippus cognomento Bonus anno 1467. Denique cum Richardus Paefroed primam impressionem anno 1481. perfecerit atque eodem tempore quæ excuderet, ab hoc nostro Collectore vivente acceperit, ut ex verbis conclusionis constat, indubie manifestum evadit ad prædictos annos ipsum pertigisse: verba autem*

tem, ex quibus hoc clare convincitur, hujusmodi sunt : Hæc exempla, prout ea cognovi, non tam verbis verba, quam sensum sensui reddens conscripsi, & plura his similia, vel etiam potiora scriptis commemorassem, nisi me & imprimentis acceleratio, & proprii corporis adversa valetudo vetuissent.

De hujus voluminis antiquis, iteratisque impressionibus.

Prima *omnium Daventria expleta est per Richardum Paefroed, Anno 1481. ibi namque vigebat studiorum exercitatio, quæ annis octoginta ante cœpta fuerat, ut ex Thoma à Kempis constat in vita divi Amilii de Buren, quæ in fine operum ejusdem Thomæ à Kempis reperitur. Prima hujus impressionis exemplar, Collegium hoc nostrum Duacense Societatis Jesu possidet. Secunda Coloniæ perfecta est anno 1485. per Joannem Beelhof civem Coloniensem. Tertia Argentorati anno 1487. Quarta ibidem anno 1495. Quinta in civitate Haguenavv anno 1519. per Henricum Kran absoluta est. Et sic paulatim ex loco primæ impressionis, & ut probabiliter conjicere licet, nativitatis, vel habitationis Collectoris exemplorum hujus libri circumquaque, in vicinas urbes & oppida prorepens diffusa est, & iteratis impressionibus hujus Speculi cognita utilitas.*

De titulo hujus Operis.

Magnum Speculum exemplorum nuncupare visum, licet olim simpliciter Speculum exemplorum vocaretur, duplicem ob causam. Prior est, ut discernatur à minoribus aliis Speculis exemplorum, quæ ætatem Collectoris nostri antecesserunt, ex quibus exempla desumpsit, ut ipse pluribus in locis affirmat. Posterior erit, quod numerositatem exemplorum exhiberet, & quotquot antea de tali materia scripserant, exsuperet. Nam summa exemplorum, quæ decem distinctionibus complexus est noster Collector ad 1200. & 15 assurgit, quibus si jungantur recenter 160 addita, efficiunt 1375.

De delectu habendo inter exempla hujus libri, cum leguntur vel aliis proponuntur.

Prudens Concionator, Catechista, vel narrator circumspecte seliget ex his exemplis, quæ utilia & convenientia judicabit, personarum, loci, temporis & similibus bene consideratis circumstantiis, nam alia doctis, alia simplicibus, rursum alia Catholicis, alia hæreticis, denique alia secularibus, alia religiosis magis quadrabunt. Deinde si qua incredibilia, vel fabulosa, vel tantum ad ciendum risum efficta videntur, qualia paucissima sunt, solum in navigiis, vehiculis, mensis, vel jucundis congressibus narranda exerentur, nam etiam illa fructu suo non carent : valent enim ad aliquam moralem doctrinam eliciendam, & ex narrationis scopo commoda aliqua applicatio colligi potest. Dixi, si qua incredibilia, vel fabulosa videntur, quia aliquando similia, si penitus excutiantur, revera fieri potuisse, minime pertinax aliquis fateri cogetur, v g. tit. Pertinacia exemplo 1. & 2. cum dicitur mulierem iracundam in aquam projectam, cum loqui non posset, & jam submergeretur, extra aquam digitos erexisse, & in modum forcipis conformasse, &c. Potuit enim dæmon, cujus rabiosa illa fœmina præda erat, ipsius articulos in eam formam composuisse.

De vita sancti Hieronymi adscripta cuidam Cyrillo, gesta à divo Hieronymo ad beatum Augustinum scribendi, & de sermonibus ad fratres in eremo.

Hactenus inter opera Augustini inventæ sunt hæ Epistolæ Cyrilli ad Augustinum, & vicissim Augustini ad Cyrillum : sed merito ab operibus Augustini perspicaci Doctorum Lovaniensium censurâ reje-

Ctæ

ta sunt, quemadmodum sermones ad fratres in eremo, utpote quorum author non fuerit illustrissimus & sanctissimus ille Doctor Augustinus. Quia tamen ea quæ illinc desumpsit Collector horum exemplorum nec bonis moribus officiunt, nec fidei Christianæ repugnant, ideo non auferenda, sed toleranda viri docti censuerunt.

De Ecclesiastica historia Eusebii.

Versio hujus historiæ, qua usus est Collector hujus Speculi, est antiqua Ruffini.

De libro qui dicitur Vitæ Patrum.

Mutavimus *interdum vulgatum titulum hujus libri, & ejus loco subjecimus antiquorum nomenclationes. Beda in suo Martyrologio 19. Julii vocat verba seniorum. Dorotheus Archimandrita Homilia 4. ad Religiosos, sententias atque sermones seniorum. Sophronius in prato spirituali c. 55. librum continentem gesta senum, &c. 212. vitas Patrum & sententias. Recentiores secundam partem hujus operis Apophtegmata Patrum recte nuncuparunt. Continent enim breves & acutas sententias, dicta & responsa illustrium illorum Patrum, & eorum spiritualem doctrinam, & præclara virtutum exempla proponit. Liber hic de exemplis & doctrinis patrum ab antiquis si vocatus, quique secundam partem obtinet in opere quod vita patrum dicitur, creditur à Palladio conscriptus; ut refert Gentianus Hervetus in præfatione quam Lausiacæ historiæ præfexit. Illustrissimus Cardin. Baronius in suis notis ad Martyrologium Romanum promittit aliquas annotationes in hos libros, quia verendum est, ne aliquando commaculati fuerint (à quibus nescio) insertis eorum gestis, qui à Catholicæ fidei tramite cesserunt; quorum aliquos nominat D. Hieronymus epist. ad Ctesiphontem. Verum Collector noster spectatæ fidei, & prudentiæ nulla intulit in hoc speculum, quæ aliquem in erroris præcipitium impellere possint. D. Benedictus utilitatem doctrinæ quæ ex hoc libro hauriri potest, commendat suis Monachis dicens. Cæterum ad perfectionem conversationis qui festinant, sunt doctrinæ sanctorum Patrum, quorum observatio ducit hominem ad celsitudinem perfectionis. Collationes enim Patrum & instituta, & vitæ eorum quid aliud sunt nisi bene viventium, & obedientium monachorum exempla, & instrumenta virtutum? Regul. D. Bened. c. 73.*

Evagrius Monachus postea Episcopus Antiochenus, primus vitas SS. Patrum scriptis commendavit; deinde S. Petronius Episcopus Bononiensis; quod intelligendum est de prioribus Patrum vitis: nam postmodum huic volumini, quod Vita Patrum nuncupatur, adjuncta sunt gesta eorum Patrum & Sanctorum, qui multis post annis vixerunt: nam Anastasius Bibliothecarius etiam vitas multorum Patrum scripsit, inter quas vitam D. Joannis Eleemosynarii è Græco in sermonem Latinum transtulit.

De Climacho.

Est antiqua versio, quæ præcessit eam, quæ est Ambrosii Camaldulensis. Angelus de Cingulo, sive Clarenus Ordinis Minoritarum ante trecentos annos divinitus Græce tanquam alter Ephrem edoctus, vertit eundem Climachum.

De Palladio.

Est Historia Lausiaca Palladii secundum antiquam versionem, quam citavit ante trecentos annos Guilielmus de Peralgo Episcopus Lugdunensis serm. 1. Dom. 3. post Trinitatem. Hanc postea eleganter Latine transtulit Gentianus Hervetus; fuit hæc historia Heraclidi Monacho olim adscripta, Heraclidis

Para-

Oraclim adscripta, Heraclidis Paradius nuncupata. Hæc antiqua versio Palladii est etiam diversa ab ea, quam Jacobus Faber Stapulensis edidit anno 1503.

De Petro Damiano, & ejus Epistolis.

Vincentius Beluacensis in Speculo lib. 25. à cap. 35. usque ad 64. inclusive, pleraque ex eis sumpsit exempla, Epistolæ autem hæ Petri Damiani in tom. 3. Bibliothecæ Sanctorum Patrum inveniuntur, fol. 655.

De viris illustribus Cisterciensibus.

Quæ sub hujusmodi titulo exempla citantur collecta sunt ex gestis Virorum illustrium ordinis Cisterciensis, & antiquis monumentis, atque arcanis schedis variorum monasteriorum ejusdem ordinis.

De vita & actibus S. Francisci.

Scriptum fuit hoc Chronicon per Leonem, Ruffinum, & Angelum Tancredum discipulos S. Francisci, & Consanguineas S. Claræ

De libello, seu tractatu, qui dicitur Vita SS. Prædicatorum.

Editus hic est à fratre Gerardo de Franchetto jussu Humberti Magistri Generalis ordinis Prædicatorum, ex multis quæ in ordine per varias mundi partes contigerant, & illis relata fuere in Comitiis Generalibus ejusdem ordinis celebratis Parisiis anno 1266.

De libro de septem donis.

Author est Nicolaus Dinckelspule Germanus, Viennensis Academiæ Rector, in sacris litteris explicandis promptissimus, atque in Philosophia acutissimus, qui in Concilio Constantiensi ad quod missus fuit, satis illustrem se præstitit.

Ex gestis FF. D. Augustini de eremo.

Vita Fratrum Eremitarum D. Augustini, scripta fuerunt per Jordanum ex Saxonia ejusdem ordinis.

De Scala Cæli.

Scriptus hic liber fuit à F. Joanne quodam ordinis Prædicatorum, qui à Joanne Garetio dicitur Joannes Ægidius, à Doctore Antonio Senensi in Chronico prædicat. vocatur Joannes Junior, ubi ait hunc libellum, qui dicitur Scala cœli, fuisse Vlmæ in Germania excusum anno 1480. manuscriptum ad me miserunt Cruciferi Leodienses.

De exemplis, quibus nulla citatio additur, nisi hæc, Collector Speculi exemplorum.

Authorum quorundam horum exemplorum nomina novimus, sed opera eorum ad manus nostras non pervenerunt, ideo non potuimus numerum librorum, vel capitum, vel aliarum sectionum adscribere; Aliorum exemplorum quidem opusculorum, vel tractatuum tituli ponuntur, sed Authorum nomina non ponuntur, qualia sunt ex Speculo exemplorum, ex Mariali, ex Chronicis Imperatorum, & quæ ex similibus excerpta sunt, in quibus etiam numerum librorum, capitum, vel similium adjicere non potuimus. Nam quamvis ab amicis & variis Bibliothecis illa perquisierimus, hactenus tamen nancisci ea non licuit. Quamobrem obtestamur omnes boni communis studiosos, si quæ hujusmodi apud ipsos lateant, vel edant, vel nobis edenda communicent. Interea Collectori hujus Speculi fides adhibenda est, quem reperimus in aliis fidelem relatorem sese semper præbuisse. Denique tertii generis sunt quædam exempla, quæ vivens aut verissima relatione didicit, aut in libris Teutonicis scripta invenit, vel ipse facta cognovit, quemadmodum iisdem verbis declaravit cum in 10. distinctiones præfatus est.

PROLO-

PROLOGUS
COLLECTORIS
IN SPECULUM
EXEMPLORUM.

Ex diversis libris in unum laboriosè collectum, in quo antiquitas, necessitas, usus, atque utilitas exemplorum doctè, solidisque rationibus declaratur.

IMpressoriâ arte jam dudum longè itaque per orbem diffusâ, multiplicatisque libris quarumcunque ferè materiarum frequenter admiratus sum, qua ex re factum sit, ut nullus unquam hâc arte insignis librum aliquem in lucem protulerit, quin ex pluribus diversorum Auctorum opusculis in unum congesta exempla contineret, præsertim cùm ferè omne hominum amplissimum genus ad rerum gestarum cognitiones vehementiùs aspiret, nihilque sit quod humanum animum abundantiùs efficaciùsque ad imitationem provocet, quàm gloriosa facta virorum. Quamobrem ut testatur Valerius Max. Consules Romani, & hi qui Romanæ Reipubl. prodesse conati sunt, ut nedum ephœbam adolescentum ætatem, verùm etiam omnium studia ad meliora proveherent, lege sanxerant, quatenùs cantores in conviviis præclara præcedentium Patrum facta ingenuis vatum carminibus comprehensa continerent. Et hoc apud Ethnicos: apud Judæos autem parili voto, sed dissimili fide vir clarissimus Mathatias, cùm moriturus lecto decumberet, congestis in unum filiis, ut eorum audaces animos ad fortiter pugnandum pro patriis legibus concitaret, præcedentium patrum gesta commemorans ait; Mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. *Sic Josue, sic fortissimus Ducum Machabaus, cùm vellent singuli militum suorum spiritus fiduciâ vacillante perterritos in prælium animare, in concionem citatis bellaturis fortissimè acta maiorum recitârunt. Quo fiebat, ut nec fragor armorum, nec citans ad bellum terribilis tuba, nec rubens in sanguine crudelior hasta, ita provocatos socios deterreret, quin potiùs incitatis animis non solùm homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati essent penetrare. Nè igitur Christiana gens, & totius humani generis illustrior portio hâc tam fructosâ re solâ careret, horum insignium virorum tramites insequens utile duxi ex diversis Patrum historiis, pariter & exemplorum libris unum quendam librum colligere, per quem legentium animi non solùm rerum gestarum diversitate delectarentur, & summi opificis suis in Sanctis mirarentur effectus; sed etiam præclaris, & gloriâ dignis operibus incitarentur ad probitatem. Et hunc librum, non abs re, ut arbitror, Speculum Exemplorum statui nominare, eò quòd facilè quicunque in eo legere contenderit, tanquam in purissimo speculo, aut decorem suum poterit, aut deformitatem conspicere. Tunc certè cùm se aut similem viderit Patribus, qui in hoc speculo ob virtutum insignia dignis laudibus extolluntur, aut certè eorum se senserit vitiis defœdatum, quorum in eo ipso malefacta carpuntur: Rogo igitur te nunc prædicator superbe, qui ut te scientulum monstres teque magis quàm Christum prædices, per subtilium materiarum fastigia volitans, indoctam & simplicem Christi plebeculam confundis, non informas: Rogo, inquam, te, flecte paululum elatum in scientia verticem, & turgidum in humanis favoribus pectus inclina. Parce capiti tuo, parce laboribus tuis, & illas magis materias plebium auribus ingere per quas non tam in tuas laudes, quàm in divinum amorem, & suæ vitæ correctionem assurgant. At quia ad hæc nil efficaciùs, nilve fortiùs mortalium mentes, quàm exempla permovent, sis licèt Doctor Theologiæ,*

non

non vereare, quæso, unum aut duo, vel ad majus tria ex hoc Speculo exempla collecta materiæ prædicandæ inserere: eò quòd nec summus ille Pontifex præclarissimus Ecclesiæ Doctor Gregorius veritus sit populo audituro exempla prædicare. Nec illud sapientiæ vastum sacrarium Christus erubuerit Galilæorum repentinum interitum, & imparem sortem Epulonis & Lazari in medium ferre. Vade igitur & tu fac similiter, quia exempla mentem efficaciùs movent, memoriæ firmiùs hærent, intellectui facilè lucent, delectant auditum, fovent affectum, removent tædium, vitam informant, mores instruunt, & dum suâ novitate sensum permulcent, odiosam prædicatori somnolentiam fugant. Tempus me narrante deficiet, si voluero omnes exemplorum dicendorum utilitates retexere. Verùm nè sub gravi jactura temporis tui, exempla tibi pro tempore, & materiæ profutura confusiùs quærere cogereris, ac per hoc tædio redderreris obnoxius, repertorium quoddam materiarum per ordinem alphabeti huic operi præposui. Quod si sagacius perspexeris, nedum facillimè id, quod quæris, invenies; verùm etiam copiosissimam dicendi occasionem accipies. Priùs tamen, quàm in rem ipsam feramur, velim, Lector, agnoscas, quòd non omnia exempla, quæ in hoc Speculo Exemplorum posita sunt, singuli in suis libris Authores scribere voluerunt: quia si hoc facere tentâssem, nedum nimis magnum volumen efficerem, sed etiam meâ æstimatione quampluriniùm superflua, & parùm ad rem pertinentia in lucem ferre compellerer. Utrumque igitur moderans, nec digna scriptu transilii, nec ea, quæ parvam mihi ædificationem habere visa sunt, in voluminis molem congessi, nè scilicet aut parcum emptorem ab emptione pretium, aut studiosum lectorem à lectione, indigna legi materia deterreret. Ea tamen, quæ scribere placuit, eisdem fermè stylo formâ, modo, quibus ab ipsis Authoribus scripta inveni, sine ulteriori immutatione annotavi, nè me tam auctorem efficerem, quàm redderem collectorem, demptis duntaxat quæ in ultima distinctione locata sunt; quæ quia non tam ex libris legi, quàm veridicâ aliorum relatione didici, quia aliud mihi iter non patuit, quomodo calamus ferebatur, ipse conscripsi. Nunc autem quia impariles novi ferè omnium hominum & diversos affectus, nec eisdem viis voluntates ferri mortalium, esse quoque fermè tot sensus, quot capita: pro rato teneo struentem in calle multos habiturum magistros, & præsens opus non æquè omnibus placiturum; sed iste istud, & ille illud sibi in eo displicere causabitur, atque sic in miserum collectorem, cui pro labore gratiam debuerant, graves fulminabunt querelas. Quas quia mihi ad superbiam prono non minùs profuturas, quàm vanos novi favores laudantium, quantum me adjuvat Dominus, non patientissimè modò, quin etiam gravissimè feram, hoc unum petens à Lectore stipendium, ut pium JESUM pro me deprecari dignetur, ut de cætero in omnibus, quæ acturus sum, sibi malim, quàm hominibus complacere. Præsertim quia temerarium hominum genus tam adjudicandum proclivum est, tamque fervidis velis ad aliena opera arguenda invehitur, ut gubernantem omnia Deum ausit nonnunquam arguere, ac contra suaviter universa moderantem blasphemo ore garrire, quòd non ad suum libitum arentia fecerit arva virere, sed fœcundandis glebis raras imbrium guttas è nubilo cœlo desuderit. Non igitur verebor sub tali duce contra Scyleos canes bellum inire semper sine ratione latrantes. Sed dicat quisque quod velit, agat quod libet, arguat, laceret, reprehendat, & rem aliter atque aliter faciendam, ordinandamque fuisse dicaci ore sugillet: Ego Christo magis, quàm hominibus placere contendens, contemptis favoribus tam citò fugacibus, ad laudem Dei animarumque profectus hoc ordine opus incitiam.

Notatiò, ad illa prima verba Prologi (impressoriâ arte jam dudum longè latèque diffusâ

diffusâ) celeberrima hæc ars impressoria cœpit anno 1440. inventa à Joanne Gutenbergo Argentinensi in urbe Argentina, ibique primùm attentata & incepta est. Indè Moguntiam veniens, eandem feliciter complevit, & quasi colophonem imposuit, accedentibus duobus adjutoribus, altero Joanne Fausto, & altero Petro Scæfer. Sic Calcographiæ inventæ laus Germaniæ debetur, ut verè cecinit Beroaldus in quodam Hendecasyllabo:

O Germania muneris repertrix.
Quo nil utilius dedit vetustas:
Libros scribere, quæ doces premendo.

CATALOGUS AUCTORUM, EX QUIBUS EXEMPLA VOLUMINIS HUJUS EXCERPTA SUNT, cum ætate eorundem.

Abdias Apostolorum tempore.
Albertus Kranzius vixit anno 1517
Albertus Patavinus Ordinis Eremitarum D. Augustini, 1310
Aloysius Lipomanus, 1560
Ambrosius, 380
Angelus Tancredus Ordinis Minorum, discipulus S. Francisci, 1246
Antoninus, 1459
Augustinus, 432
Bartholomæus de Pisis Ord. Minorum, 1380
Beda, 710
Bernardus, 1140
Bernardinus de Busto Ord. Minorum, 1480
Bonaventura, 1250
Cassiodorus, 520
Cæsarius Heisterbacensis Ordinis Cisterciensis, 1200.
Collector exemplorum hujus voluminis circiter annum Domini 1480
Chrysostomus, 380
Dietmarus, *
Eusebius Cæsariensis, 330
Fulgosus seu Fulgosius, 1483
Florentius Harlemius Carthus. *
Gauzuinus de Bossu cantor Villariensis, *
Gerardus de Franchetto Ord. Prædicatorum, 1260
Gervasius Libistinus, *
Gotschalcus Hollen Ord. Eremitarum D. Augustini, 1460.
Gregorius I. Papa, 600
Gregorius Nazianzenus, 380
Gregorius Turonensis, 600
Guilielmus Parisiensis Episcopus, 1236
Guilielmus de Lugduno Ord. Prædicatorum, 1276
Hartmanus Scedel, Germanus historiographus, 1449.
Helinandus monachus Ord. S. Benedicti, 1020
Heraclides Anachoreta, 380
Hermanus Petri Carthus. 1428
Hincmarus Arch. Rhemensis, 840
Hieronymus, 422
Hungarius sive Hungarus Minor, 1497
Hugo de S. Victore, 1130
Humbertus 5. Generalis Ord. Prædicat. 1254
Jacobus Genuensis Archiepiscopus Ordinis Prædicatorum, 1298
Jacobus de Parad. Carthus. 1466
Jacobus Guytrodius Carthus. 1472
Jacobus de Vitriaco, 1220
Joannes Cassianus, 435
Joannes Climacus, 340
Joannes Damascenus, 734
Joannes Ægidius, sive Junior, Ord. Prædicatorum, 1406
Joannes de Assignies Cisterciensis Ord. 1603
Joannes Ædeus Minorita. *
Joannes Algrini de Abbatis Villa Ord. D. Benedicti Episcopus Sabinensis, Cardinalis, 1227
Joannes Herold. aliàs discip. Ord. Prædicatorum. 1470
Joannes Nauclerus, 1500
Joannes Nyder Ord. Prædicatorum, 1438
Joannes Raulinus Ord. S. Benedicti, 1480
Joannes Salesberiensis, Anglus, Episcopus Carnotensis, 1182
Joannes de Sconhovia Prior de Grunendal, id est, Viridis Vallis in Brabantia, Ordinis Canonico S. Augustini, 1428
Joannes Trithemius Abbas Ord. D. Benedicti, 150-

Joannes Valeis seu Valensis, Ord. Minor. 1270
Jodocus Badius. 1526
Jordanus 2. General. Ord. Prædicatorum. 1266
Jordanus Saxo Ord. S. Augustini. 1410
Julianus Pomerus Diaconus Tollet. 1590
Laurentius Surius Carthus. 1575
Leo Ord. Min. Discipulus S. Francisci. 1246
Ludovicus Granatensis Ord. Prædicatorum. 1582
Martinus Polonus Ord. Prædi. 1310
Marulus Spalatensis. 1480
Nicephorus
Nicolaus Dinckelspuel. 1420
Orosius. 430
Palladius, 440
Paulus Diaconus Aquileiensis. 770
Pelbartus Themesuar. Ordin. Minorum. 1596
Petrus Alphonsus. 1100
Petrus Cantor Parisiensis, 1200
Petrus Damianus. 1050
Petrus Dorlandus Carthus. 1507
Petrus de Natalib. Prædic. 1490
Petrus Sutor Carthusianus. 1521
Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis Ord. D. Benedicti. 1140
Robertus de Licio Ord. Min. 1486
Ruffinus Ord. Minorum discip. S. Francisci. 1246
Sigebertus Gemblacensis Ord. S. Benedicti. 1110
Simeon. Metaphrastes. 970
Sulpitius Severus. 420
Thomas de Cantip. Ord. Prædicatorum. 1278
Thomas à Kempis Canonicus Regularis Ordin. D. August. 1471
Victor Uticensis. 540
Vincentius Beluacensis Ordinis Prædicatorum. 1256
S. Vincentius Ord. Præd. 1408
Wernerus de Laër Kolevvinck, Carthusianus. 1494
Vitæ Patrum.
Vitæ Sanctorum.

INDICULUS OPERUM IGNOTORUM, VEL QUORUM AUCTORES IGNORANTUR à NOBIS, è QUIBUS Collector hujus Speculi exempla sumpsit.

Liber de ortu & origine Carthusiensis Ordinis.
Liber, qui dicitur Vita JESU.
Liber exemplorum.
Liber exemplorum B. Virginis.
Liber alius exemplorum B. Virginis. qui dicitur Mariale.
Liber, qui dicitur Speculum humanæ salutationis.
Historia Ang[l]orum.
Chronica Priorum majoris domûs Carthusiæ.
Chronica Capucinorum idiomate Lusitanico scripta.
Gesta summorum Pontificum.
Chronica Imperatorum.
Chronica Episcoporum Leodiens.
Itinerarium Ditmari.
Magna Legenda S. Hug. Lincolniensis Episcopi Ord. Cathusiani.

VITAE SANCTORUM, EX QUIBUS SUMPTA SUNT EXEMPLA, ET DIES Mensis, quo eorum memoria celebratur in Ecclesia, quæ vitæ reperiuntur in Speculo Historiali Vincentii Belnacensis Ord. Præd, & pleraque earum à Surio & Lipomano describuntur. Quamobrem nè mireris, si citationes exemplis subjunctæ sumptæ sunt ex Speculo Historiali ejusdem Vincentij Beluacensis.

Abraham Eremitæ 29. Octobr.
Agapis, Chioniæ & Irenes sororum, 3. April.
Alexii, 17. Julij.
Ambrosii, 4. April. 7. Decembr.
Andreæ, 30. Novembr.
Arnulphi de Bruxella. 30. Jun.
S. Ascalæ, 23. Januar.
Attalæ, 10. Martij.
Babylæ Episcopi, 24. Januarii.
Basilij, 14. Junij. 1. Januarij.
Bernardi, 20. Augusti.
Brigidæ, 1. Februarij.
Columbani, 21. Novemb.
Catharinæ, 25. Novemb.
Catharinæ virginis & viduæ, 22. Martij.
Deicolæ, 18. Januarii.
Dominici, 4. Augusti.
Dunstani, 19. Maij.

Edmundi,

Edmundi, 16. Novemb.
Elizabeth, 19. Novemb.
Epictici & Astionis, 8. Julii.
Ethumi, 19. Octob.
Eugenii Carthag. Episc. 13. Julij.
Euphrasiæ, 13. Mart.
Faronis 28. Octobr.
Fiacrij, 30. Augusti.
Fidis, 6. Octob.
Germani, 28. Maij.
Goaris. 6. Julij.
Gregorij Papæ, 12. Martij.
Hugonis Lincolniensis, 19. Novemb.
Jacobi Apostoli, 25. Julij.
Ignatij martyris, 1. Febr.
Joannis Apostoli, 27. Decemb.
Joannis Baptistæ, 25. Junij.
Joannis Eleemosynarij, 25. Januar.
Juliani & Basilissæ, 9. Jan.
Karilelphi, 1. Julij.
Launomari, 19. Jan.
Leonardi, 6. Novemb.
Lyduinæ.
Luciæ, 13. Decemb.
Ludgeri, 26. Novemb.
Machiuti, 15.
Magnobodi, 16. Octob.
Malachiæ Episcopi, 5. Novemb.
Mammetis pueri 25. annorum, 17. Augusti.
Martini, 11. Novemb.
Mariæ d' Oignies, 23. Junij.
Mauritij, 13. Septemb.
Nicolai, 6. Decemb.
Pachomij, 14. Maij.
Patricij, 17.
Petri Alexandrini, 26. Novemb.
Pharæ virginis, 7. Decemb.
Pharaonis, 28. Octob.
Præjecti, 25. Jan.
Procopij, 4. Jul.
Reguli: 20. Martij.
Reniberti, 4. Febr.
Remigij, 1. Octob.
Rogerij fratris Minorum, 4. Jan.
Sansonis 18. Jul.
Septem Fratrum Martyrum tempore Diocletiani 6. Januar.
Theodosiæ virginis, 2. April.
Thomæ de Aquino, 7. Martij.
Thomæ Cantuariensis, 29. Decemb.
Tychonis Episcopi, 26. Junii.
Vincentii Ord. Præd. 5. April.
Willibrordi, 7. Novemb.
Ex historia Purificationis, Annunciations, Visitationis, & Nativitatis B. Virginis.
Ex historia de omnibus Sanctis.
Ex historia Commemorationis omnium defunctorum.
Sancti cujusdam militis.

NOMINA ET AETAS AUTORUM, ET QUIBUS ADJECTITIA exempla deprompta sunt.

ÆNeas Sylvius *vixit anno*	1458
Albertus Krantius,	1517
Alexander ab Alexandro,	1493
S. Antoninus,	1459
Antonius Senensis Ord. Præd.	1575
Annales Hannoniæ,	
Baptista Fulgosius,	1483
Bernardus de Busto,	1480
S. Bernardinus,	1443
S. Brigitta vidua,	1373
Bredenbachius,	1584
D. Bonaventura,	1250
Chronica Imperatorum.	
Chronica Minorum.	
Chronica Prædicatorum.	
Concilia Nicænum.	790
D. Conradus.	46
Dorotheus Archimandrita,	500
S. Ephrem,	374
Fortanatus Episc. Pictaviensis,	550
Franciscus Turrianus è Societate Jesu,	1584
Gabriel Inchino, Canon. Lateran.	
Gabriel Prateolus.	
Gobelinus Alemannus Carmel.	1305
Gotschalcus Holen Ordin. Eremit. D. Augustini, 1460	
Guilielmus Baldesan.	
Guilielmus Lindanus,	1588
Heraclides.	
Hieronymus Platus Soc. Jesu,	1590
Historia Ecclesiastica.	
Hungarus sive Ungarus Ord. Minoritarum,	1497
Jacobus Strada,	*
Jacobus Albertus Widmanstatius.	1555

Joannes Diestemius Blærus, 1485
Joannes Eviratus Moschus, 612
Joannes Gerson, 1427
Joannes Junior, Ord. Præd. 1406
Joannes de Longëznau Abbas in Britannia Gallica, 1350
Joannes Magnus,
Joannes Naucletus, 1500
Joannes Nyder, 1438
Joannes Thaulerus, 1350
Joannes Trithemius, 1508
Joannes Vasæus, 1569
Joannes Zieglerus, *
Jodocus Clictboveus,
Julianus Pomerius Diac. Tolet. 690
Laurentius Surius, 1575
Legenda magna S. Dominici,
Lucas Pinellus Soc. Jesu, 1599
Ludolphus à Saxonia,
Ludovicus Blosius, 1568
S. Mechtildis, 1280
Ludovicus Vives, 1540
Martinus Delrio,
Michael ab Insulis Ord. Præd. 1476
S. Nilus Abbas, 410
Odo de Cicerone, 1180
Osorius,
Papyrus Massonus, 1585
Paulus Æmilianus,
Petrus Canisius Soc. Jesu, 1598
Petrus Cluniacensis Abbas, 1140
Petrus Matthæus, 1591
Petrus Thyræus,
Possidonius,
Robertus Bellarminus Cardin. Soc. Jesu, 1603
Rodericus Arch. Toletanus, *
Seraphinus Razius Ord. Præd. 1594
Sigridus Misnensis.
Sigebertus Gemblacensis, 1120
Speculum Spiritualium, 1430
Simon Berti Ord. Præd. 1490
Theodoricus de Apoldia Ord. Præd. 1288
Theoleptus Philadelphiæ Episc. *
Thomas Bozius, 1591
Thomas à Kempis, 1471
Wolffgangus Lazius, 1555
Vincentius Bellovacensis, 1256
Vita Joannis Damasceni.
Viridarium Sanctorum ex Menæis Græcorum translatum.
Ivo,

ENUMERATIO AUTHORUM, QUI EX PROFESSO EXEMPLORUM LIBROS SCRIPSERUNT, VEL SUIS OPERIBUS

crebra, exempla interspserunt, ætates solùm eorum posuimus, qui non inveniuntur in præcedentibus catalogis.

Ægidius Aurifaber Carthus. obiit anno 1466

Alanus de Rupe Dominicanus vixit anno 1474.

Albertus Senior Carthusiæ Wesaliensis Carthus. vixit anno 1490. scripsit Referendarium exemplorum septem distinctionibus dissectum, & in duos tomos divisum.

Alexander ab Alexandro.

Andreas Eboracensis, vixit anno 1569.

Aloysius Lipomanus, tertio tomo historiæ Sanctorum multa Divorum miracula inseruit.

D. Antoninus in Summa sua Historiali & Theologica

R. P. Antonius Dauroult Societatis JESU Gallicè nobis protulit duo volumina exemplorum anno 1600.

R. P. Antonius Senensis, D. Theol. Ord. Prædicatorum in Chronico Prædicatorum.

Antonius Gelesgerus,

Augustinus à Biella Augustinianus qui floruit anno 1486. scripsit librum prænotatum: Exempla virtutum & vitiorum, qui sine Authoris nomine circumfertur.

Bartholomæus Pisanus Ordinis Minorum in libro, qui dicitur: Conformitates sancti Francisci ad Christum.

Cæsarius Heisterbacensis Ord. Cisterc.

S. Dorotheus Archimandrita in suis Homiliis ad Monachos

Dionysius Carthusianus claruit anno 1471. in suis homiliis & opusculis.

Flores præceptorum Dei. Est opus ab anonymo quodam

dam Gallicè scriptum : Les fleurs des commandemens de Dieu, exemplis refertissimum.

Gerardus de Franchetto Lemovicensis, Ord. Prædic. in libro, qui dicitur Vita Fratrum Prædicatorum.

Gotschalcus Hollen Ord. Eremitarum D. Augustini in suis sermonibus, & in Decalogum.

D. Gregorius Papa in suo Dialogo, & homiliis Evangelicis.

S. Gregorius Turonensis in libris de Gloria Martyrum & Confessorum, & quatuor lib. de Miraculis sancti Martini.

Guido quidam de Fontaney Biturensis, ex quo Andreas Eboracensis multa sumpsit exempla, 1518.

F. Guilielmus Religiosus Hilacensis cœnobii, serm. 68. super Orat. Dominic. 138. exemplis amplificavit, vixit anno 1469.

Guilielmus Ghent exempla collegit de Eucharistia, vixit anno 1584.

Guilielmus Pepin. Ord. Prædic. in suis Homiliis, & præcipuè in Quadragesimali, super Confiteor, & in Rosario virtutum, vivebat anno 15 9. ut ipse de se testatur in fine expositionis 7. Psalmi pœnitent.

Helinandus Monachus Ord. D. Benedicti in sua Historia.

Hermannus Petri Carthusianus, in admirabili & inaudita expositione Orationis Dominicæ, singulis homiliis (sunt autem 50.) tria exempla adscripsit.

Hieronymus Platus è Societate Jesu, in libro, qui de bono status religiosi nuncupatur.

Horatius Tursellinus è Societate Jesu scripsit Historiam Lauretanam exemplis plenam, anno 1598.

Hungarus sive Ungarus Minorita, in suo Quadragesimali, quod Gemma fidei dicitur, & super 10. præcepta, & in duobus tomis sermonum, qui dicuntur Biga salutis, multa exempla adfert, cùm solum Quadragesimale 89. continent.

Jacobus Guytro de Carthus. in Lavacro conscientiæ, seu Speculo Sacerdotum.

Jacobus de Paradiso Doctor Carthus.

Jacobus de Voragine, Ord. Præd. in Legenda Lombardica, seu Aurea.

R. P. F. Jacobus Bourgeois Ord. SS. Trinitatis, lib. de Miraculis Eucharistiæ Gallicè edidit anno 1020.

Joannes Baptista Egnatius, vixit anno 1543.

Joannes Baptista Fulgosus, sive Fulgosius.

Joannes Bonifacius Societatis Jesu de B. Virgine Maria 8. libros scripsit, quorum tres posteriores non nisi mera exempla enarrant, 1603. de eadem beata Virgine.

Joannes Bromiardus, Ord. Prædicat. in sua Summa Prædicantium, anno 1406.

Joannes Cassianus in suis Collationibus PP. & de Institutis renunciantium.

Joannes le Comte, i. comes Minorita 127. exempla Gallica de B. Virgine Maria in libellum quendam Parisiis anno 1503. impressum comportavit.

Joannes Climachus in suis Gradibus, seu Scala paradisi.

Joannes d'Assignies in duobus tomis de Gestis illustrium virorum & mulierum Ordinis Cisterciensis multa præclara exempla proposuit.

Joannes Garetius Ordinis Canonicorum Regularium D. Augustini singulis centenariis authoritatum, pro veritate Eucharistiæ plurima exempla subjunxit anno 1569.

Joannes Herold, alias Discipulus in suis Homiliis, & Promptuario exemplorum iisdem subjecto.

P. Joannes Major Soc. Jesu addidit Appendicem exemplorum huic magno Speculo anno 1603. quam anno 1607. pluribus auxit.

Joannes Ægidius sive Junior. Ord. Prædicatorum in libro, qui inscribitur Scala cœli.

Joannes Nider in libro, quem Formicarium nuncupavit.

Joannes Moschus Eviratus in Prato spirituali, quod dedicavit Sophronio.

Joannes Salisburgensis Anglus, Episcopus Carnotensis, in suo Policrato recenset exempla.

Jordanus Saxo Ord. Eremitarum D. Augustini vitas Fratrum sui Ordinis scripsit, creberrima exempla aggerando.

M. Joannes du Fay Gallus, cœnobii S. Amandi, Episcopatus Tornacensis, Ordinis D. Benedicti monachus, grande volumen composuit, cui titulus est: Manipulus exemplorum, floruit anno 1362. editus Coloniæ apud Conradum Butgenium.

Joannes Valeis, sive Valensis, alias Vilensis, Ord. Minorum. de Observant. in Communiloquio, Compendiloquio, & Breviloquio, claruit anno 1270.

Julius Fulcus in Tractatu de Fructibus eleemosynæ, anno 1584.

Ivo magistri, Ord. Minorum de Observantia, Viridarium exemplorum nobis Gallicè exhibuit.

Laurentius Surius Carthusianus 7. tomo Vitarum SS. Appendicem exemplorum adjecit.

Lucas Pinellus Soc. Jesu in Meditationibus de S. Eucharistia.

Lucius Domitius Brusonius libros 7. facetiarum multitudine exemplorum respersit.

Ludovicus Granada Ord. Prædicatorum tractatum de Rosario B. Virginis, & Catechismum suum frequentibus cumulavit exemplis.

Marcus Antonius Coccius Sabellicus, floruit an. 1494.

Marcus Merulus.

Mariale B. Mariæ Virginis auctoris incogniti, qual repe-

reperitur manuscriptum in monasterio S. Sepulchri Cameracensis, & alibi.

Martinus Polonus Ord. Prædic. suis Homiliis Promptuarium exemplorum adjunxit, nonnulla adferens in sua Chronica succincta.

Mauritius de Villa probata Ordin. Prædicatorum, in nova corona Virg Mariæ, vixit 1612.

Michaël de Insulis Ordinis Prædicatorum in Rosario B. Virginis.

Nicolaus Hanapus Ord. Prædicatorum, quem vixisse 1295. ait D. Antoninus Senensis in Chronicis Prædicatorum, & Sixtum Senensem falli, qui rejicit eum in annum 1430.

Nicolaus de Nyse Ord. Minorum, in suo opere quod Gemma prædicantium dicitur, floruit anno 1475.

Nicolaus Dinckelspuel laudatissimum tractatum de septem donis elaboravit, quem frequentibus exemplis ornavit.

Palladius in Lausiaca historia, quæ olim Heraclidi monacho asscripta, & Heraclidis paradisus dicta est.

Pelbardus de Temesuar in suis sermonum pomeriis, & in stellario B. Virginis.

Petrus Cantor Parisiensis.

D. Petrus Damianus.

Petrus Cluniacensis Abbas, dictus Venerabilis, in duobus libris miraculorum.

Petrus Dorlandus Carthus. in sexto libro Chronica (ut loquuntur) sui Ord. multa attulit exempla, quæ post exhortatorium novitiorum Dionysii Carthusiani inveniuntur.

Petrus Sutor Carthus. in suis libris, quos de vita Carthusiana scripsit, multa exempla inspersit.

Philippus Maria Rofredus consiliarius Ducis Sabaudiæ in historia de B. Maria à Monte Regali, floruit 1595.

Robertus de Hauport, in libello Gallico Duaci à Balthasaro Bellero excuso, anno 1604. nominato Le Triumphe du Ciel, & le Theatre de Marie, contenant les miracles advenues Chapelles de Tongre, Cambron, & Chierues.

Smaragdus Abbas Ordinis S. Benedicti in diademate religiosorum.

D. Spartanus Rosarium virtutum & vitiorum.

Seraphinus Razius Ordinis Prædicatorum Italicè hortulum exemplorum evulgavit anno 1591.

Silvanus Razius frater natu major supradicti Seraphini centum & sexaginta tria miracula de beata Virgine collegit.

Speculum spiritualium, authoris anonymi, promptuarium exemplorum ad finem sui operis congessit.

Sermones Parati ab anonymo quodam scripti crebra exempla continent, floruit quisquis est sub Paulo II. anno 1644 ut refert ipse in sermone de Præsentatione B. Virg.

Tilmannus Bredenbachius in suis sacris collationibus.

Thomas Bozius in libris de signis Ecclesiæ Dei, multa exempla appendit 1590.

Thomas a Kempis in sermonibus ad novitios, & in vita Patrum & Fratrum Regularium Clericorum de communi vita.

Thomas à Cantiprato in lib. Apum, doctis notis illustratus operâ D. Gregorii Colvenerii, S. Theologiæ Licent.

Theodoretus in Religiosa historia.

Vincentius Beluacensis Ord. Prædicatorum in Speculo suo historiali & morali.

Vita PP. Ægyptiorum.

His possunt addi:

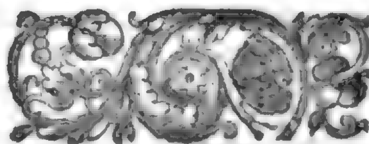
Chronica Minorum tam Gallicè, quàm Latinè.

Chronica Prædicatorum.

Historia de miraculis B. Virginis montis Ferrati in Hispania.

Epistolæ PP. Societatis Jesu, Indiæ Orientalis, vel Japoniæ, Philippinæ, Chinenses, Ormutinæ & Indiæ Occidentalis, ut Brasilienses & Peruanæ.

Historia miraculorum B. Virginis Mariæ Montis Acuti, juxta Lovanium, Gallicè.

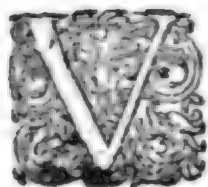

INCIPIT
SPECULUM EXEMPLORUM, EX DIVERSIS IN UNUM LABORIOSE COLLECTUM

ABSTINENTIA.

EXEMPLUM I.

Abstinenti Honorato piscis in montibus situlâ haustus offertur.

VEnantii quondam Patritii in Sammii partibus villa fuit, in qua colonus ejus filium Honoratum nomine habuit, qui annis puerilibus ad amorem cœlestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumque tam magna conversatione polleret, seque jam ab otioso quoque sermone restringeret, multumque, ut præfatus sum, per abstinentiam carnem domaret, die quâdam parentes ejus vicinis suis convivium fecerunt, in quo ad vescendum carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contingere præ abstinentiæ amore recusaret, cœperunt eum parentes ejus irridere, ac dicere: comede, nunquid tibi in his montibus piscem allaturi sumus? Ille vero, in loco audiri pisces consueverant, non videri. Sed cùm his sermonibus Honoratus irrideretur, repentè in convivio aqua defuit ad ministerium, & cum situla lignea sicut mos illic erat, mancipium ad fontem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intravit. Reversumque mancipium ante ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sunt omnes, totaque illa parentum trisio cessavit. Cœpêre namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant, sicque à Dei homine irrisionis detersit opprobria piscis de monte. Qui cùm magnis virtutibus cresceret, à prædicto Domino suo libertate donatus est, atque in loco, qui Fundis dicitur, monasterium construxit, in quo ducentorum ferè monachorum pater extitit. Ibique vita illius circumquaque exempla dedit eximia conversationis. Nam quâdam die ex monte, qui ejus monasterio in excelso præeminet, ingentis saxi moles eruta est, quæ per devexum montis latus veniens, totius ruinam cellæ, omniumque fratrum interitum minabatur. Quam cùm venientem desuper vir sanctus vidisset, frequenter voce Christi nomen invocans, extensa mox dextera signum ei crucis opposuit, eamque in ipso devexi montis latere cadentem fixit, sicut religiosus vir Laurentius perhibet. Et quia locus non fuerat, in quo inhærere potuisset, aspicitur ita, ut nunc usque cernentibus montem, casura pendere videatur. *Gregor. Dial. lib. 1. cap. 1.*

EXEMPLUM II.

Abstinentem se fingens monachus draconi traditur devorandus.

EST etiam nunc apud nos Athanasius presbyter Licaoniæ qui in diebus suis Licaonii rem terribilem narrat evenisse. Ibi namque, ut ait, quoddam monasterium Congalaton dicitur, in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus, sed sicut ex fine res patuit, longe aliter quam apparebat fuit. Nam se jejunare cum fratribus demonstrare, occultè manducare consueverat. Quòd ejus vitium fratres omninò nesciebant. Sed corporis superveniente molestiâ ad vitæ extrema perductus est. Qui cùm jam esset ad finem, fratres ad se omnes qui monasterio inerant congregari fecit at illi tali, ut putabant, viro moriente magnum quid, ac delectabile se ab eo audire crediderunt. Quibus ipse afflictus, & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit: quando me jejunare vobiscum credebatis, occultè comedebam,

debam, & nunc ecce ad devorandum draconi sum datus, qui cauda sua genua mea, pedesque collavit; caput verò suum intra meum os mittens, spiritū meum ebibens abstrahit Quibus dictis statim defunctus est, atque ut pœnitendo se liberare potuisset à dracone, quam viderat, expectatus non est. Quod nimirū constat, quia ad solam utilitatem audientium viderat, qui cùm hostem, cui traditus fuerat, & non uvasit. *Gregorius Dial. lib. 4 cap. 38*

EXEMPLUM III.

Abstinentia sua Macarius jejunium Thabennesiotarum monachorum confudit.

ERat autem & alius quidam Macharius Alexandrinus presbyter, in loco habitans, qui dicitur Cella: hic S. Macharius audiens, quia magnam conversationem, & regulam disciplinæ Thabennesiotæ monachi haberent, mutato habitu, accipiensque indumenta rustici per dies XV. ascendit in Thebaidem per solitudinem, Et ingressus monasterium Thabennesiotarum quærebat Abbatem, ut ejus præsentaretur aspectibus, virum sanctum Pachomium nomine, probatissimum famulum Dei, gratiam propheriæ habentem, cui occultatus est nutu Dei adventus Macharii. Repræsentatus ergo dixit ei: Deprecor te Domine sancte pater, suscipe me in monasterium, ut efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Jam senectute provectus abstinentiam non vales sustinere; fratres enim continentissimi sunt, & non feres eorum laborem, & scandalum passus, regredieris detrahendo eis. Et non suscepit eum nec prima, nec secunda die usque ad dies septem. Cum ergo perseveraret etiam jejunus permanens, post hoc dixit ei: Suscipe me Abbas, & si non jejunavero sicut alii fratres, operatusque non fuero sicut & alii, tunc jube me jactari foras. Hæc audiens Abbas, jussit fratribus, ut susciperent eum. Est autem congregatio unius monasterii mille & quadringenti viri. Multorum enim monasteriorum B. Pachomius pater erat, & multorum millium monachorum congregatio erat. Ingressus est ergo monasterium. Transacto autem pauco tempore supervenit quadragesima, & vidit singulos quosque addentes jejuniis & abstinentiæ. Quidam enim eorum post duos dies reficiebant se, alii autem post quinque dies capiebant cibum, alii vero per totam noctem vigilantes in orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò S. Macharius stabat in angulo tam diebus, quàm noctibus, non discedens quoquam usque dies XL. complerentur. Advenit & Pascha, neque tunc panem gustavit, nec aliud quodq; pulmentum, nisi folia tantum de caulibus, & hoc semel in septimana, in die dominica sumebat: nec discedebat de angulo illo, ubi elegerat stare, nisi tantum corporalis necessitatis causa, & statim festinanter revertebatur, & claudebat ostium super se, & nihil penitùs loquebatur, sed in silentio tantum labia ejus movebantur, & non cessabat continuè, & sine cessatione in corde suo eloquia Domini, divinamque scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere, multa amplius, quàm alii fratres. Hæc fratres videntes penè omnes scandalizati sunt, murmurantesq; dixerunt Præposito monasterii: Unde nobis hunc adduxisti tanquam sine carne degentem ad condemnationem nostram? Projice eum, cognosce, quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens Præpositus monasterii, admirans tam districtam conversationem ejus, oravit Dominum dicens: Manifesta mihi peccatori servo tuo Domine, quid agere debeam? Et revelatum est ei, quòd ipse esset Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, ubi altare positum erat, & amplectens osculatus est eum & dixit ei: Verè vir beatus es sancte Machari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam, & gratias agimus Domino JESU, quia in spiritualibus bonis, maximèque in virtute abstinentiæ erudisti nos, & parvulos nostros non alta sapere in conversatione sua. Revertere ergo ad locum tuum non enim parum ædificasti nos beatissime Pater, & ora indesinenter pro nobis. *Palladius vita 20. Macharii Alexandrini.*

EXEMPLUM IV.

Abstinentia gravius se Niceta Episcopus factus maceravit.

REferebant quidam fratres de Abbate Niceta, qui fuit discipulus Abbatis Silvani, quia quando in cella sua in monte Sina degebat, moderatè abstinebat pro necessitate corporis: quando autem Episcopus ordinatus est in Faran, nimis constrinxit seipsum diutina abstinentia, & in vigiliis propensius, atque in orationibus intentius agebat. Hæc autem videns discipulus ejus, dixit ei: Quid est Domine hoc, quia quando in eremo conversabamur, non tantum in abstinentia laborabas? Respondit ei beatus vir, dicens: Considera, frater quoniam ibi eremus erat, & secreta vita, ac paupertas nunc autem egressi de eremo cum sæcularibus conversamur hominibus, & multæ ac vanæ nobis occasiones occurrunt, & ideo timeo ne in fine vitæ meæ aliqua occasione Deum offendamus. Si enim S. Apostolus Paulus, qui Christum in se loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi possi-

de-

debat, ut usque ad tertium cœlum adhuc in corpore positus ascenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum & servituti subjicio, ne forsitan aliis prædicans, ipse reprobus inveniar: quid nos humiles, & peccatores oportet facere? *num. 44. Palladiu. vita 141.*

EXEMPLUM V.

Abstinentes duo adolescentes mori magis elegerunt, quàm commissas ficus violare.

Ficus de Mareotæ Libiæ partibus, velut rem antè in loco non visam, cùm quidam Abbati Joanni œconomo in eremo Scythi detulisset, qui dispensationem ipsius Ecclesiæ temporibus B. Paphnutii ab eodem sibi creditam gubernabat, hic confestim eas ad senem quendam, qui in interioribus deserti mala valetudine laborabat, per duos adolescentes misit. Siquidem decem & octo millibus longè ab Ecclesia commanebat: qui pomis acceptis; cùm ad prædicti senis tenderent cellam, quod ibi perfacilè solet etiam senioribus deserti vastitate evenire, infusa repentè densissima nebula, tramitem recti itineris perdiderunt. Cùmque tota die ac nocte discurrentes, per aviam eremi vastitatem, nequaquam potuissent ægrotantis cellam reperire, tam itineris lassitudine, quam inedia, sitique confecti, flexis genibus in orationis officio spiritum Domino tradiderunt. Qui post hæc vestigiorum suorum indiciis diutissimè perquisiti, quæ in locis illis arenosis tanquam nivibus impressa signantur, donec ea vel levi ventorum flatu tenuis arena discurrens rursus operiat, inventæque sunt ficus intactæ ut acceperant reservasse, eligentes scilicet, animam magis quàm fidem depositi perdere, vitamque potius amittere temporalem, quàm senioris violare mandatum. *Cassianus de institutis renunciatorum lib. 53. cap. 40.*

EXEMPLUM VI.

Abstinens Serapion ut proximos convertat, seipsum vendidit, & omnibus passionibus devictis, voracitatem ventris se non posse superare causatur.

Quidam vir nomine Serapion, qui & Syndonius, quia veste non alia, quàm Syndone utebatur, Apates etiam, id est, impassibilis vocabatur, qui nullum possidendi desiderium patiebatur, & abstinentia nimia omnium rerum, & jugi meditatione divinorum librorum unius cellulæ quiete non poterat esse contentus, sed per diversa trahebatur mens ejus. De hoc referebant Patres SS. quòd in quodam oppido viginti solidorum pretio se paganis nimis distraxerit, & in eorum servitio permanserit, ita ut eis pedes quoque lavaret, donec eos Christianos efficeret, & à ludis theatralibus separaret: nullumque cibum nisi panem & aquam sumere consueverat, nec divinas Scripturas legere cessabat. Illis autem ad piam & castam vitam conversis cùm ei libertatem offerrent, dicentes quia per ipsum à turpi servitio liberati essent, viginti solidos quos pro se acceperat, & apud se servaverat, reddidit eis, dicens: Quia per me Deus in vobis implevit, quod volebam, nunc aurum quod pro me dedistis, recipite, ut alios quoque quibus subvenire possim, reperiam. Cùmque rogatus acquiescere nollet, ut cum eis tanquam pater eorum & Dominus remaneret: Dabis ergo inquiunt, aurum illud pauperibus, quod nos velut arrhas quasdam pro salute nostra dedisse cognovimus. At ille: Date, ait, vos, ego enim alienas pecunias non do Saltem, inquiunt, hoc precamur, ut vel post anni circulum nos Athenis requiras. Itaque servus Christi peregrinando frequenter Helladam venit, ac per triduum moratus Athenis, à nullo panem quo vesceretur accepit. Neque verò pecuniam habebat, nec peram vel pellem, vel aliud quicquam secum, præter syndonem qua erat amictus, ferebat. Cùm ergo jejunus usque ad quartam diem pervenisset, esurire fortiter cœpit. Nihil enim pejus illo jejunio, quod extorquetur invito, ex cujus necessitate sæpius etiam perfidia procedit: stetit ergo super colliculum urbis, ubi primates ejusdem oppidi consilium habere consueverant, & illuc manus suas percutiendo vim se maximam pati clamabat, dicens: Athenienses viri succurrite. Concurrentes itaque simul omnes palliis & byrris induti, quæsierunt unde venisset, vel quid pati diceret? ille respondit: Genere sum Ægyptius, conversatione monachus, ex quo autem de patria mea vera discessi, in trium fœneratorum manus incurri, quorum duos quidem quocunque modo debitum solvens potui eradere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo unde possum ei satisfacere. Illis autem quis esset, vel ubi degeret requirentibus, quis ei molestus esset, in omnibus adjutores se pollicentibus, si hoc eis indicaret, ait: Cupiditas pecuniæ, desiderium voluptatis, & voracitas ventris, hi tres semper mihi molesti fuerunt à principio juventutis. Ex quibus primos duos evasisse jam videor, nec ultra mihi molesti sunt, tertium verò ferre non possum, cùm enim quarto die jam ex necessitate jejunem, urget me severissimus fœnerator exigens debitum, & nisi reddidero, mortem minatur. Tunc quidam Prophetarum obtulerunt

ei solidum unum, quo ille sumpto, & cuidam cum panes vendebat dato uno quoque tantum ab eo pane suscepto, mox ab urbe profectus est, & nunquam postea in eam reversus. Circa Lacedæmonis loca veniens, unum illic de primoribus urbis bonum in cæteris rebus virum, omnesque de domo Manichæos esse cognovit, & juxta superius exemplum se vendidit, & inter duos annos ab execrabili secta tam ipsum, quàm conjugem ejus, totamque familiam abstractos, Ecclesiæ tradidit. *Vincentius lib. 17. cap. 85. spec. hist. ex Floribus Eraclidis.*

EXEMPLUM VII.

Abstinens in claustro, formosus & sanus efficitur, qui in seculo crapula deditus, deformis & debilis extiterat.

AD conservandam sanitatem nihil efficacius quàm cibi & potûs identitas conservata. Varia enim fercula variarum naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, & omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Unde elegantissime & prudentissime respondit quidam de nostris adolescentibus Beluacensi Episcopo eum interroganti, unde contigerat quòd sanior, & pulchrior esset in claustro, quàm solebat esse in seculo? quia, inquit, uniformiter vivo, & decenter. De quorum primò habeo, ut sanus sim, de secundo, ut pulcher sim. In seculo enim vivebam tam deformiter, quàm multiformiter, de quorum primo turpitudo nascitur etiam corporalis, de secundo, ægritudo. Perrexit quærere, dicens: Quid ergò comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter satis. Non quæro, inquit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi pisa & olera, & hodie, olera & pisa, cras autem, comedam pisa cum oleribus: pòst olera cum pisis. Vide ergò quàm pulchro circuitu eandem sententiam circumduxit, ut variis modis ostenderet eadem se semper diæta uti, quæ præstat corpori sanitatem, & pulchritudinem. *Vincent. ex scriptis Helinandi lib. 29. cap. 139.*

EXEMPLUM VIII.

Abstinens Palemon in die Pascha cum lachrymis oleum comedere recusavit.

ADvenerat aliquando sacratissimus dies Paschæ, & ait ad Pachomium senior Palemon, quoniam cunctorum Christianorum universalis est ista festivitas, nobis quoque para quæ nostro usui sunt congrua. Tunc tempus ad obtemperandum id quod sibi præceptum est, implevit, & præter solitum parumper accipiens olei cum salibus tritis admiscuit, consueverat autem edere agrestia olera, & alias herbas præter oleum. Cum ergo præparasset ait ad senem: Feci quod paternitas tua imperavit, cùmque post orationes beatus Palemon accessisset ad mensam, vidissetque apparatum cum salibus, fricans manibus caput, & ubertim lachrymas fundens, ait: Dominus meus crucifixus est, & ego nunc oleum comedam? Cùmque cogeret eum Pachomius, ut modicum quid ex eo perciperet, nullatenus acquievit. *Ex gestis S. Pachomii § 8. in vitis PP.*

EXEMPLUM IX.

Abstinentes fratres infra duos menses coctum pueris murmurantibus non comederant.

ALia quoque vice sanctus Pater cùm ad quoddam monasterium suum properasset, occurrerunt ei fratres congregationis illius, ut summa illum veneratione susciperent. Inter quos etiam infantulus quidam illius monasterii occurrens, clamare cœpit ac dicere: Vere Pater ex quo hinc ambulasti, nullus olera aut legumen adhuc coxit. Ad quem sanctus grata mente respondit. Non contristeris fili mi, ego jam coquam. Et ingressus monasterium, post orationem coquinam intravit, & inveniens fratrem qui coquinæ præerat psiados, id est, mattas operantem, ait ad eum: Dic mihi frater, quantum temporis habes ex quo non coxisti fratribus olera, vel legumina? Qui respondit: Sunt ferè duo menses, & sanctus: Quare contra præceptum facere voluisti, ut tanta fratrum negligeretur utilitas? Qui humiliter respondit: Optaveram quidem, venerabilis Pater, quotidie implere monasterium, sed quia quicquid conquebam, non consumebatur à fratribus, quia omnes abstinent, soli quippe pueri coctum percipiunt, ne tanto labore paratæ projicerentur expensæ, propterea non coxi pulmentum. Ac ne otiosus essem, psiatos elegi cum fratribus texere, sciens unum de his qui mihi deputati sunt ad opus hujusmodi posse sufficere, ut parvas escas, id est, olivas vel herbulas ad refectionem, fratribus appareret. Hæc Pachomius audiens, jussit adferri psiatos quingentos, quos fecerat frater ille, & omnes fecit comburi, dicens eis: Sicut vos traditam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexistis, sic ego labores vestros passim concremavi, quatenus cognosceretis quòd perniciosum sit parum instituta convellere, quæ pro animarum salute provisa sunt. An ignoratis quòd gloriosum sit semper abstinere à parentibus? Nam si quis ab ea re quæ in ejus potestate est, divina consideratione se continet, magnum consequitur à Domino præmium; Ab ea verò re cujus utendi licentiam

diam

tiam non habet quadam noſcitur neceſſitate cohiberi, & ideo propter neceſſitatem coactam fruſtra videtur expectare mercedem. Denique cum plures eſcæ appoſitæ fuerint, ſi fratres parcius his utuntur propter Deum ſibi maximam ſpem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec facultas eis ad percipiendum ulla tribuitur, quomodo pro parſimonia præmium conceditur. Ideoque propter exiguos ſumptus tanta fratrum non debuit intermitti commoditas. *Ic. 5. 41.*

EXEMPLUM X.

Abſtinentiam ſancti Præfecti & ſociorum ejus deridentes cadente ſolario oppreſſi ſunt.

Legitur in vita ſancti Præjecti, quòd die quadam Paſchæ, cum ipſe ad menſam in ſolario cum multis aliis reſideret, tres inter eos aderant qui à carnibus abſtinebant, quos cum alii deriderent, ſanctus præfectus eos admonuit, ut quos venerari deberent, irridendo non increparent. Sed cum illi non ſe corrigerent, ſubito pavimentum ſolarii cùm irriſoribus cecidit, tantumque Præfectus cum abſtinentibus remanſit. *Vincentius Belu. lib. 13. cap. 19.*

EXEMPLUM XI.

Dominis magnis in Carthuſia carnes comedere volentibus, gula ſua victores Carthuſienſes carnes in piſces converti meruerunt.

Legitur in libro de ortu Carthuſienſi, quia venerunt non diu poſt fundationem Ordinis magni Domini inviſere Carthuſiam, Epiſcopi ſcilicet, & ſeculares alii, & hoc ante quinquageſimam. Viſitantes igitur fratres ipſos, & invenientes aliquos ſenes & debiles carentia carnium, hinc ex pietate ſua imponentes, inſtabant obnixe apud Priorem, ut ob reverentiam ipſorum de carnibus, quibus totus mundus illo tempore uteretur, debiles aliquot haberent refocillamen, allegantes, pro conſcientia Priori facienda, multos doctos viros timuiſſe de nimia in hoc ordine duritia. Quod dum Prior tanquam magnum nefas in Iſrael abhorrens omnino renuiſſet. Ipſi quaſi cedentes ſibi in hoc, pro ſeipſis ſaltem afferri carnes inſtabant fortius propter carnis privium inſtans eis carere nolentibus. Et hoc tanquam prudentes viri ex induſtria, ſperantes Priorem præſentibus carnibus emollire. Poſtea aſſentit Prior: licet invitus importunitate eorum victus. Igitur converſi vadunt ad Gratianopolim, multas, & diverſas pro tantis Dominis & familia adducentes carnes. Mira res: Reverſi aperiuntur ſarcinæ, inveniuntur illæ carnes in veros & optimos commutatæ piſces, odore, colore, ſapore. Quo viſo exhilaratus Spiritu ſancto Prior in talia ſimilia prorupit verba: Videtis clare venerandi Domini, quod Dominus non vult nos carnibus uti? Stupent & Domini, & occaſione vacta ſic graviſſi toti de licentia patris miniſtrant conventui. Et quotquot illis veſcebantur infirmi ſanati ſunt, & confortati. Domini tamen illi venerandi adhuc modicæ fidei de re tam mirabili facta volentes certificari, mittunt cum converſis illis fide dignos de ſuis. Qui reverſi teſtificati ſunt coram Deo, quomodo carnifices juraverunt carnes ſe veras vendidiſſe, & nullatenus piſces. Sicque Domini illi valedictis fratribus receſſerunt, benedicentes Deo, & miraculo, quod undique prædicaverunt de fratribus Carthuſienſibus ſancte, & Deo devotè ac placenter viventibus. *Petrus Sutor Carthuſianus lib. 1. de vita Carthuſiana, tract. 3. cap. 8.*

EXEMPLUM XII.

Abſtinentia viribus per jejunii ſputum peſtifer draco occiditur.

Legitur in libro qui dicitur Scala cœli, quòd draco peſſimus devorabat homines & jumenta, nec per virtutem armorum, nec per virtutem hominum expelli poterat. Quod attendens quidam ſanctus Epiſcopus, dixit: Chariſſimi, virtus draconis non eſt fortior quàm virtus dæmonis, ſed virtus dæmonis expellitur per orationem, & jejunium: Et ideo affligamus carnem noſtram per jejunium & orationem, ut Deus miſereatur noſtri. Quod cùm per decem dies feciſſent, convocato univerſo populo dixit. Ut cognoſcatis quanta ſit virtus jejunii, volo ut omnes expuatis in pelvim. Tunc ipſe accipiens ſputa fecit circulum circa draconem, qui non valens egredi, ex tunc mortuus eſt ibi. Tunc ille Sanctus incepit clamare & dicere: Sicut virtus jejunii corporalis interfecit illum draconem, ſic virtus jejunii ſpiritualis expellit omnem virtutem & tentationem dæmonis. Non jejunetis ut dæmones, qui nunquam comedunt, ſed voluntatem malam ſervant. Non jejunetis ſicut Judæi, qui de die abſtinent, ſed de nocte crapulis & immunditiis vacant. Non ſicut medici, qui ſalutem corporum quærunt, nec ſicut avari qui conantur burſam implere. *Joannes Ægidius, alias Junior ordinis Prædicatorum, author hujus libri qui dicitur Scala cœli.*

EXEMPLUM XIII.

Abſtinentia curatur Prælatus quidam, qui deliciis affluens mente & corpore ægrotavit.

Legitur in Scala cœli, quòd quidam Prælatus fuit, qui deliciis affluens erat languidus & miſer, nec medicinis poterat curari. Cùm ergo ſemel legiſſet &

ipse, quod abstinentia erat medicina corporis & animæ, ipseque totus erat corruptus in corpore & in mente, ut ex una medicina utramque sanitatem haberet, dimisit delicias, & pompas mundi, ac ordinem Cistercienſem intravit. Quod audiens quidam Archiepiscopus ad visitandum eum accessit, & reperiens ipsum totaliter curatum, dixit sibi: Miror multum quomodo deliciæ & medicinæ nocebant, fabæ & olera vos curaverunt. Cibaria abhorrebatis delicata, & nunc comeditis sicut lupus. Tunc ille respondit, Domine verum dicis, sed ego feci sicut facit lupus, sicut facit serpens, & aquillarum cervus. Qui dum gravantur corruptis humoribus, & volunt vetustatem deponere, abstinent & jejunant, sic ego feci. Aliter, sicut illa à veneno, ita & ego vetustate peccati fuissem consumptus. *Idem Joannes Ægidius.*

EXEMPLUM XIV.

Abstinens quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorum abstinere, sed hominum carnibus vesceretur.

Legitur in Scala Cœli, quod quidam Prælatus semel erat, qui non comedebat carnes, tamen faciebat multas injustas exactiones. Cùm igitur semel exhæredasset unam viduam, illa cum filiis suis in brachiis accessit ad eum, dicens: Domine tu non comedis carnes mortuas, sed comedis carnes vivas, quia cum prædationibus tuis interficis, & devoras omnes subditos tuos. Devora ergo etiam istos duos filios meos, & comede eos. Quod ille audiens & compunctus restituit ei omnia. Patet ex hoc abstinentiam à carnibus nihil homini profuturam esse, neque ullas castigationes corporis, si homo non abstineat à peccatis, & præsertim ab oppressione pauperum, quia non prodest bonum facere nisi abstineatur à malo. Sunt enim duæ partes justitiæ, scilicet, declinare à malo, & facere bonum. *Joannes Junior.*

EXEMPLUM XV.

Quomodo fœmina de adulterio gravissimè tentata, abstinentiæ remedio liberatur.

Legi aliquando in Teutonico libro, quod erat in civitate Genuensi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, dives rebus, honestis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cùm quidam ditissimus atque honestissimus vir nomine Aronus, in matrimonium accepisset: & aliquamdiu cum ea in summa dilectione vixisset, secretius eam in thalamum ducens: Scis, inquit, dulcissima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores & universa quæ habemus accepimus, & per eam in hunc fœlicissimum statum accessimus. Unde quia in Alexandria res, & causæ, quas cum cæteris hujus officii viris habui, inordinatæ relictæ sunt, nisi tibi acerba esset mea absentia vellem illuc pergere, & singula rite ordinare. Et sic reverti ad te, nunquam a te nisi per mortem separandus. Ad hæc Marina ingemiscens: Etsi gravis est mihi, inquit, tua absentia, & cùm te non videro, erit omne tempus longissimum, quia tamen tibi utile visum est, placet quod concepisti. Age quodlibet, tantum ne rebus dispositis ad me desertam sponsam tuam revenire cuncteris. At Aronus: Unum, inquit, est ô Marina, quod tui causa expaveo. Sciunt enim juvenes & adolescentes civitatis hujus te fœminam decoram esse, & pulchris fore pulchriorem, unde timeo si me absentem audierint, & te legitimi mariti carere tutore, parabunt laqueos pudori tuo, & te in sui amorem fraudibus conabuntur allicere. Quod si agerent, ut tu pudoris oblita in adulterium labereris, certè te honore, & me vita privarent. Ad quæ verba Marina in lachrymas resoluta: Ne timeas, inquit, ô Arone: ego enim mallem vita defungi, quàm rem tam scelestam admittere. Perge igitur securus, non est quod in hac parte formides, quia Deo ferente præsidium, præter te, nullum amatorem admittam. Tali responso accepto Aronus, rebus dispositis in Alexandriam navigavit: ubi eum esse cum proceres civitatis Genuensis cognovissent ordinatis ante domum Marinæ choreis, institutis ludis, resonantibus cantilenis, cor Marinæ nitebantur evertere. Sed Marina ut sponsionem marito factam illibatam servaret, clausit fores, fenestras omnes obstruxit, oculos simul & aures quantum prævalebat, avertit. Cùm igitur post multas insidias castum Marinæ pectus vulnerare non possent, fieretque fœmina de accepto trophæo liberior, custodiam solitam mitigavit. Quod dum faceret, quendam virum pulcherrimum, procerum forma nomine Dagmannum ante domum suam frequentius pertransire videbat, unde interrogabat ab ancillis, quisnam, qualisve esset vir ille, qui tam insigne decus, & corporis & morum perferret. Verùm cùm audisset eum in utroque jure doctorem, dotatumque ingenti scientia, amplius eum cœpit amare, felicem se judicans & nimium beatam si talis viri amplexibus quandoque uti contingeret. Ut igitur texeret laqueum innocenti, ornatam fulgida veste se ante fores domus suæ quotidie à Dagmanno visendam deposuit, ut suo decore, tanquam veneno per oculos Dagmanni prætereuntis misso, cor saucium amore vulneraret. At verò Dagmannus vir prudens cùm esset & sapiens nunquam ad eam vel modice intuendam oculum vertit,

tit, sed sibi, suisque rebus intentus, maturo vultu semper præteriit. Videns ergo hoc Marina occultis dolis se non posse perficere, acta vi amoris & pudore vacillante, ad aperta certamina fugiebat. Porro misit nuncium Dagmanno, petens ut ad se venire non cunctaretur. Dagmannus verò nihil sinistri suspicatus, venit ad eam, ratus quia secum de aliqua causa juris haberet conferre. Quem cùm Marina in thalamum meretricio cultu ornatum induxisset, post multas verborum ambages se ejus amore captam indicavit, petiitque instantius, ut mutuis amplexibus fruerentur. Quod ubi audivit Dagmannus vir utique pudicissimus, ingemuit, miserabile ducens tantum decus tam indebitis amoris procellis agitari, doluitque vehementer tam vasti pudoris armarium adulterinis consensisse. Verum volens ejus vulneri adhibere remedium, amorem reciprocum simulavit O me felicem inquiens, ô me faventibus fatis beatum, quòd in eam horam mihi venire concessum est, ut tanto decore frui liceret. Et conversus ad Marinam: Sis felix pulcherrima fœmina, quæ te primam ad hujusmodi amorem obtulisti. Noveris tamen hujus conjunctionis, quam utrique optamus, leve esse repagulum, atque celerius removendum, quòd quia mihi amica esse cœpisti, liberius intimabo, ut si dies, in quo tibi jungar sese protraxerit, causam dilationis agnoscas. Cùm Bononiæ in studiis vitam agerem, contigit quadam vice studentes seditionem suscitare. In qua seditione quidam quidem vulnerati sunt, quidam verò etiam more prostrati. Quibus ita fientibus armati præsides in tumultum militibus vallati cucurrerunt, & nonnullos è studentibus captivantes in carcerem conjecerunt. Inter quos & ego ducebar tanquam unus ex eis, qui tam cruentam seditionem in urbe concitassent. Videns ergo me carceris caligine detineri & servari ad pœnam, votum vovi Domino, qui conscientiarum latebras novit, quòd si me hujus sceleris expertem, liberum & incolumem ad patrium solum reduceret, redderetque vivum parentibus, per integri anni spatium caste, illibateque viverem, ac per idem tempus in pane & aqua jejunarem. Favit voto conditor rerum & miraculose satis vinculis, quibus injustè ligabar, absolvit, reddiditque liberum parentibus, quod paulò ante vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto liberatori ingratus existerem, & sponsionis meæ infaustus infractor statim ut carcerem liber exissem, jejunium promissum inchoavi, & eo usque hodie productum est, ut LX. tantum jejunii dies existimem superesse, quibus transactis, ut cito facient, in tuos amplexus dulcissima Marina perveniam. Tu interim fortiter age, & amoris nostri faces faveto. Ad hæc verba alta ferens suspiria Marina, ait: O tempus nimis longum, & dies tædiosos animo diligenti, cœpitque anxiari vehementer. Quod videns Dagmannus, dixit fœminæ: Si igitur tibi nimis longi videntur hi LX. dies, tu mecum hoc tempus divide. Sume tibi XXX. dies jejunii, & ego XXX. dies mihi ipsi reservabo, quo fiet, ut infra XXX. dierum spatium cupidis amplexibus perfruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderavi, ut per interpositam personam urgentibus causis satisfacere valeam sponsioni. Dicebat ista vir castus & sapiens, non eò quod aliquid mali opere adimplere cogitarit, sed ut tantam fœminam abstinentiæ remedio liberaret. Ad hujusmodi igitur consilium vultu & animo exhilarata promptissima voluntate pro Dagmanno jejunium fœmina inchoavit. Et Dagmannus tunc quidem decessit ab ea, sed post tres dies ad eam reversus est, visurus quid ageret, & utrum assumptum jejunium prout promiserat, inviolatum servaret. Quæ statim ut vidit venientem, assurgit intranti, sedem locat, charitatis intimæ signa demonstrat; Dagmannus verò monuit eam, ut constanter agat, & inchoata jejunia compleat, atque sic recedens, post septem dies revertitur. Rediens autem vidit in ea paulò ante rubentia ora, ex inedia palluisse. Unde impensius eam consolans, suadet, ne jejunia sibi dura existimet, quæ celerius conjungantur. Et rursum post monitionem abscessit. Rediens autem tertio decima quinta die jejunii, invenit eam usque adeo imbecillem factam ut vix assurgere prævaleret venienti, & usque adeo in ea sanguinem friguisse, ut plurimis licet vestibus circum amicta esset, nullatenus tamen calesceret. Quam ut prius confortatam derelinquens Dagmannus, XXX. die revertitur, & invenit eam in lecto decumbentem, omnibus viribus usque adeo destitutam, ut vix anhelitum ad loquendum sufficientem retentasset. Quod ubi vidit, quomodo, inquit, nunc tecum agitur, Marina dulcissima? Num inter frigentia membra adhuc ad me fervidum amore pectus observas? Tunc Marina ad se reversa intelligensque prudentem virum hujusmodi consilium ad sibi medendum invenisse. Grates inquit, tibi sapientissime virorum mille refundam, nec vel sic possum tuæ charitatis insigniis satis esse, quibus non modo honori meo, sed etiam amplissimo pudori providisti. Tu igitur vale, & me tibi debitricem teneto, quia tuis muneribus, industria, consilio, non solum ad te irreverens amor refriguit, sed & omnis illiciti amoris, jejunio saluberrimo medente, usque adeo ardor avolavit, ut marito reverenti castra pudoris inviolata servare con-

contendam. Ad quod me juvabit Dominus Deus, qui ſit benedictus in ſæcula. *Auctor Speculi Exemplorum.*

EXEMPLUM. XVI.

Abbas Abraham oſtendit ſeni cuidam paſſiones vivere, ſed a ſanctis viris quodammodo religari.

DIcebat de quodam ſene, quia degerat quinquaginta annos, neque panem comedens, neque aquam bibens, & dicebat, quia extinxi fornicationem, & avaritiam, & vanam gloriam. At verò Abbas Abraham audiens, quòd hæc dixiſſet, venit ad eum, & dixit ei: Tu dixiſti hunc ſermonem? & ille reſpondit: Etiam. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce intras in cellam tuam, & invenis ſupra mattam tuam mulierem, potes non cogitare, quia mulier eſt? Et dixit non, ſed repugno cogitationi meæ, ut non tangam mulierem illam. Dicit ei Abbas Abraham: Ecce igitur non interfeciſti cogitationem, quia vivit paſſio, ſed ipſa alligata eſt. Iterum ſi ambulas in via, & vides lapides, & teſtas vaſorum, & inter ipſas jacet aurum, potes mente tua aurum, quod videris velut lapides reputare? Et reſpondit, non, ſed reſiſto cogitationi meæ, ne colligam illud. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce ergo vivit paſſio, ſed alligata eſt. Et dicit iterum Abbas Abraham: Si audieris de duobus fratribus, quia unus diligit te, & bona de te loquitur, alius autem odit te, & detrahit tibi, & veniant ad te, utroſque æqualiter ſuſcipies? & dixit: non; ſed extorqueo animo meo, ut ſimiliter benefaciam ei, qui me odit, ſicut illi qui me diligit. Et dicit ei Abbas Abraham: vivunt ergo paſſiones, ſed tantummodo à ſanctis viris quodammodò religantur. *Ex lib. DD.I. de diſcretione num.6.*

ACEDIA.

Acediam facilè ſuperat, qui oculum ad futuram gloriam vel pœnam inflectit.

ALter frater requiſivit ſenem Achillem, dicens: Cur ſedens in cella mea patior acediam? cui ſenex ait: Quia necdum vidiſti requiem, fili, quam ſperamus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligenter inſpiceres, etiamſi vermibus plena eſſet cellula tua uſque ad collum, tu tamen in ipſa jaceres ſine acedia. *Ex lib. Sententiarum Patrum, §. 103.*

ADVERSITAS.

Neque adverſis neque proſperis motus frater multis miraculis claruit.

REtulit nobis nuper Abbas quidam Ordinis noſtri de quodam monacho, cui tanta à Domino conceſſa eſt gratia, ut virtute veſtimentorum ejus multi ſanarentur. Sæpe, ſi tamen adhuc vivit, dum fratres veſtes ejus induunt, vel cingulo ſe cingunt; ſanantur. Quòd cum quodam tempore ejus Abbas conſideraſſet, nec alquid ſpecialitatis in illo vidiſſet, his verbis eum ſecretius allocutus eſt: Dic mihi fili, quæ eſt cauſa tantorum miraculorum? Reſpondet ille: Neſcio, Domine, non plus cæteris fratribus oro, non plus vigilo, non plus jejuno, non plus laboro: ſed unum ſcio, quod me non poteſt extollere proſperitas, neque frangere adverſitas, ſive de perſona mea, ſive etiam ſit de perſona aliorum. Cui dum dixiſſet Abbas: non te turbavit, quòd miles talis nuper grangam noſtram incendit. Reſpondit: non, Totum enim Domino Deo commiſi. Si modicum habeo, cum gratiarum actione accipio. Si multum, iterum gratias ago Domino. Et cognovit Abbas, quòd cauſa tantæ virtutis eſſet amor Dei, & contemptus rerum terrenarum, *Cæſar. lib. 10. c. 6.*

ADULTERIUM.

EXEMPLUM I.

Adulterium fraude committens quam horribili plaga percutitur.

CUm apud Parmenſe oppidum degerem, ibique liberalium artium ſtudiis inſudarem, quoddam me contigit noſſe, quod non inutile videtur, ad poſteriorum notitiam, ſtyli currentis articulo tradere. Ad occidentem prædictæ urbis eſt quædam extra muros ſita Baſilica, gemino beatorum martyrum Gervaſii & Protaſii titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorundem martyrum natalitia præcedebat, vir quidam maturius ſurrexit, boveſque ſuos ad paſcua remotiora deduxit. Cui convicinus quidam flamma nequiſſimæ libidinis inflammatus, inſidiatus eſt, ut ejus uxorem polluere moliretur. Eadem ergo nocte ad domum ejus callidus explorator acceſſit, & occaſione reperta, non diutius poſtquam ille cum paſcendis animalibus abiit, ille febricitare, diabolica machinatione ſe confingens, in lectum ipſius uxoris vir ſimulatus intravit. Cùmque velut frigeſcens intremeret, dentium ſtridores emitteret, & crebrius ſingultaret, infœlix mulier tanquam ægroto viro compatiens, cœpit eum ulnis aſtringere, lodice contegere, & quibus valebat impendiis refovere. At ille dolorem mente conceperat, pepererat iniquitatem; violat itaque alienum thorum, ſibique procurat interitum, moxque concitus abiit. Sed ecce vix brevi temporis ſpatio elapſo maritus rediit, & ſtratum repetit. Cui protinus uxor vehementer exprobrans, ait: Optimè poteris hodie ſanctorum martyrum, quæ tibi tam contigua eſt, Eccleſiam ingredi,

di, & cum cæteris Christianis divinis interesse mysteriis. Cùmque vir attonitus, quod illa loqueretur, inquireret, eventumque rei, sicut contigerat, per ordinem cognovisset, utrique se deprehendentes irrisos, ac turpissima ludificatione delusos intolerabili doloris angustia consternati sunt. Interea dum populus ad Ecclesiam hinc inde conflueret, ut nocturnæ laudis officium devotus audiret, tandem & illi resumpto spiritu nihilominus convenerunt, atque omnis verecundiæ rubore deposito querelam suam coram omnibus deposuerunt, præsertim mulier laceros crines evellens, & uberrimis lachrymis tristia opera perfundens, lugubres emittebat ululatus in cœlum, dicens: Domine, tu corda nosti hominum, tu conscientiæ meæ testis es, quia hac sanctissima nocte etiam proprii thalami amplexus abhorrui, alieno me præsertim misceri viro penitus ignoravi. Tu ergo, Domine, non aspicias oro peccata mea, sed placeat coram te, ut sanctorum tuorum ulciscaris injuriam. In conspectu ergo populi tui nunc ostende virtutem, & ad gloriam sanctissimi nominis tui prode meæ perditionis authorem: producatur in medium, & immunitatem cruentissimi sceleris de suæ fraudis aufugio non lucretur. Cùmque multa his similia mulier amaro spiritu non clam, sed vociferando profunderet, & populus ei pro mœrore compatiens eisdem votis & precibus divinam clementiam imploraret, author sceleris ubi latebat, dæmoniaco spiritu repente corripitur, & in furorem nimium atque vesaniam rabidus effrænatur: moxque in Ecclesiam populo noviter obstupescente, prosilivit, omnesque in sui admirationem semetipsum laniando, ac discerpendo convertit. Dans itaque fremitus, & rugitus, propriis se manibus crudeliter lacerabat, volans quodammodo, & in alta prosiliens, deinde se gravissimo impetu in ima demergens: & modo in parietem caput concutiens, modò se in pavimentum insaniendo prosternens, omnia viscera sua mirabiliter conquassabat. Hoc itaque malignus eum spiritus modo collidere non cessavit, donec infœlicem spiritum coram populo, qui aderat, de corpore evulsit. Videntes autem qui aderant, immensam authori justitiæ Deo gloriam referunt, qui & impune passus non est abire peccantem, & innocentem consolatus est mulierem. Quando autem mihi hoc revelatum est, videbantur adhuc saxa videri, in quibus impegerat, sanie illius & cruore rubentia. *P. Dam. Epist. ad Desider. c. 14.*

EXEMPLUM II.

Adulterans uxorem Philosophi quali pœna sit correctus.

Abbas Joannes dicebat quibusdam fratribus, quia fuerunt tres Philosophi amici, quorum unus moriens, alteri reliquit filium commendatum, qui in ætate juvenili provectus, nutritoris sui adulteravit uxorem, quo scelere cognito missus est foras. Deinde cùm plurimum pœniteret, non ei concessit regressum, sed ait illi: Vade, esto tribus annis inter damnatos qui metalla in flumine deponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reverso post tres annos, cùm jam de peccato satisfecisset, dicit ei Philosophus: Nec tunc tibi adhuc indulgeo nisi aliis tribus annis mercedem dederis his qui te injuriis & conviciis affligent: Quod etiam cùm ille complesset, remisso peccato ejus, dicit ei magister suus: Veni modò, & ingredere Atheniensium civitatem, ut illic sapientiam discere possis. Erat autem illic quidam senex, sapientiæ studiosus, & sedebat ad portam, omnesque ingredientes experiendi causa conviciis affligebat. Quod cùm eidem juveni ingredienti faceret, ille exorto cachinno risit. Cui senex dixit: Quid est hoc quod agis? ego te injurior, & tu rides? Cui juvens ait: Et non vis ut rideam? cum tribus annis mercedem dederim, ut quidem hæc paterer quod hodie. Tunc dixit senex ei: Ingredere ergo civitatem, quia dignus es. Hæc autem solebat Abbas Joannes referre. Et his ipse etiam addebat, dicens: hæc est Dei porta, per quam Patres nostri per multas injurias, & tribulationem gaudentes ingressi sunt civitatem Dei. *Ex lib. 5. vita SS. PP. 79. secundum editionem Coloniensem anni* 1548.

EXEMPLUM III.

Adultera quædam post mortem ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis urenda injicitur, & eques ille, qui eo modo propter peccata puniebatur, se Missis & orationibus petit adjuvari.

Hujusmodi eques erat ille, quem Carbonarius monstravit Comiti cuidam Nisternensi. Erat enim Carbonarius iste vir pauper in sæculo, sed dives in Deo, religiosus, & timens Deum, ob quod familiaris erat præfato Comiti. Huic nocte quadam cùm vigilaret, & custodiret fossam suam carbonificam incensam acriter, ecce quædam fœmina nuda currens apparuit, & post eam eques equo nigro insidiens, evaginato gladio velociter equitans, ut fugientem apprehenderet mulierem. Quæ dum fugiens fossam circumiret, comprehensa est ab eo, & perfossa gladio facta est quasi mortua. Quam ille projecit in ignem, & exustam rursus extraxit, & posuit ante se super equum, & abiit. Hæc visio pluribus noctibus illi ostensa est. Cùm autem quadam die de hujusmodi visione tam frequenti nimis anxius cogitaret, sic cogitabundus & tri-

tristis obviavit Comiti. Miratus Comes traxit eum in partem, & secretè requisivit ab eo, quid haberet, dicens: Si quis tibi fecit injuriam, vel molestiam, ne celaveris, ego te vindicabo. Si in egestate es, ego tibi subveniam. Qui respondit: Nihil necesse habeo, de nullo conqueror, sed hæc, & hæc toties vidi, & utinam vidissem. Certè, inquit Comes, tecum vadam, & videbo visionem hanc magnam. Igitur Comes confessus omnia peccata sua mutat habitum, & assumit secum Carbonarium, & abiit cum eo solus in silvam. Et cum vigilarent circa mediam noctem, audivit quendam buccinantem fortiter, & signavit sese totum. Et ecce mulier illa accurrens nuda sicut prius, cœpit fossam fugiens circumire, quam eques ille insequens, & comprehendens gladio peremit, & in ignem projecit, & iterum resumpsit, qua super equum ante se posita, cùm fugere vellet, Comes adjuravit eum in nomine Domini, ut staret, & diceret ei, quis esset, & cur hoc faceret. Tunc ille subsistens ait: Ego sum vester ille miles, & hæc est illa mulier nobilis uxor illius militis, quem pro amore meo interfecit, ut licentius atque frequentius meo concubitu frueretur, & in hoc peccato ambo mortui sumus, nisi quod heu sero in hac ipsa morte pœnituimus, nunc autem tale tormentum patitur, quòd singulis noctibus à me interficitur, & comburitur. Tantum enim dolorem patitur ictu gladii, quo eam ferio, quantum ullus unquam in morte passus est, & multo majorem in combustione. Ad hæc Comes: Quis est ille equus, super quem sedes? Diabolus inquit, quidam est, qui nos ineffabili vexatione torquet. Posset ne vobis, ait, aliquis succurrere? Posset, inquit, si faceres in cunctis congregationibus, quæ tibi subjectæ sunt, orare pro nobis, & presbyteris celebrari Missas, & psalmos à clericis decantari. *Vincentius lib. 29. c. 120.*

EXEMPLUM IV.

Adulterium execrata nobilis fœmina Romana proprium pectus ense transfodit.

SIlere æquum non puto nobilissimæ fœminæ in urbe Roma mirabile factum Sofroniæ, cujus vir præfectus urbis Romæ sub Maxentio tyranno agebat. Qui cùm de supradictæ fœminæ pulchritudine cognovisset, ut ei mos erat, misit stupratorum ministros, duci ad se fœminam jubet. Illa rem ad maritum detulit, qui cùm comperisset, multa secum volvens, ad ultimum altius ingemiscens: Et quid, inquit, faciemus, quibus aut hæc toleranda sunt, aut anima ponenda. Tum illa, ut maritum vidit metu mortis perterritum, prodidisse pudicitiam. Paulutum, ait his, qui missi fuerant, expectate, donec composita ut decet, & ornate procedam. Dehinc ingressa cubiculum, cùm prius defixis genibus orasset, tanquam pudicitiam suam Deo immolatura, pectus ac viscera correpto mucrone transverberat, extremos hujusmodi nuncios ad tyrannum per assistentes famulos mittens. Tales, ait, magis placeant Christianæ fines tyranno. *Lib. 8. Euseb. c. 17.*

EXEMPLUM. V.

Adulterantem militem, ob terrificam faciem homines, bestia, pecudes, ceu dæmonium fugiunt maledictum, sed confessionis remedio pristinam faciei effigiem recuperavit.

QUantum autem malum, & quàm deforme luxuria sit, & super omnia adulterium, Deus omnipotens in quodam milite Teutoniæ demonstravit. Hic de latere conjugis intempestæ noctis silentio exurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat. Cujus faciem per fenestram intrantis uxor eminus contemplata, clamat horrifice. Ad cujus clamorem ancillæ domus, & famuli concurrentes, mox ad contuitum Domini pariter clamarunt, quasi à conspectu dæmonis deturbati. Quod ut miles vidit, animadvertit faciem suàm à propria forma recessisse, & divino judicio secundum vilitatem peccati confusionis ignominiam induisse. Ergo ubi delituit usque mane, properat versus Ecclesiam, ut confessus sacerdoti formam propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ, & pecudes villæ procedentes ad pascua, longius obviarent, mox diros dedere mugitus, & quasi subito minaci fulmine conterritæ, quo possunt diffugiunt: idem pastores obvii quinque fecerunt. Sacerdos autem in ostio Ecclesiæ ad dicendas horas residens, mox ut illum vidit, signavit se, & intrans Ecclesiam, ostium post se clausit. Tum miles prosternens se ante fores Ecclesiæ, Miserere, inquit, pater sancte, miserere miserrimi peccatoris. Non enim sum ille, qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, ut in me quasi larvalis facies videatur, sed pœnitenti injunge quod vis, & sic de me quod Deus voluerit, expectabo. Nec mora ubi miles cum mira contritione & lachrymis est confessus, continuo larvalis illa confusio detersa est, & propriam faciem cum sua integritate recepit.

Ex libr. 2. Apum, cap. 30. part. 40.

EXEM-

EXEMPLUM VI.

Adulter peccando gladio conspicitur perforari, sed confessionis remedio recuratur.

NArratur de quodam milite habente uxorem bonam & devotam, cum qua in omni amore & pace, & affectu maritali multo tempore vixit. Tandem suggestione diabolica adamavit miles ille viduā juxta se manentem, unde ipsa sibi consentiente, clam in proprio horto sub quadam arbore pulcherrima audulterium commisit, & ex tunc de propria uxore sua quasi non curavit. Cito autem post factum illud accidit, ut nocte quadam miles iste cùm propria uxore sua dormiret. Et ecce circa mediam noctem cœpit uxor ejus terrefacta fortiter clamare. Cum ille ipsam excitasset causam tanti clamoris quæsivit. Cui illa: Territa (inquit) fui in somnis. Rursum obdormivit Domino suo vigilante adhuc. Et ecce cito post cœpit altius clamare. Et ille iterum illam excitans, dixit: Quid est tibi? volo omnino, ut dicas mihi somnium tuum. Et illa: videbatur (inquit) mihi quòd tu eras in horto sub tali arbore, & unus tyrannus veniens per medium cordis tui cum gladio acutissimo te perforavit. Quod cùm vidissem de vita tua te periclitari, quam summe dilexeram, summe contristabar tam lethale vulnus in Domino meo aspiciens. Quo audito advertit ille illud esse vulnus peccati animæ ipsius. Et ait ille: Secure jam dormias usq; mane, quia in bono statu sum. Mane autem facto dixit uxori suæ: Non habuisti requiem bonam ista nocte, & adeo consulo, ut missam audias, & postea aliquid comedas, & tunc dormitum vadas & ego hospites expectabo. Quod & factum est. Statimque misit Dominus pro confessore suo, fratre scilicet Minore, qui non multum distabat ab eo: Qui cùm venisset, duxit eum miles sub arbore prædicta, ubi cum lachrymis excessivis una cum aliis dictum peccatum est confessus. Et cùm paratus esset gravissimam agere pœnitentiam, videns confessor ejus signa in eo nimiæ contritionis pro omnibus peccatis suis, injunxit sibi dicere quinquies Ave Maria, non voluit ei plura injungere, cùm tamen ipse cum lachrymis multo graviora petivisset. Postea cùm dictus miles & ejus confessor eadem die in prandio sedissent, domina à somno excitata cum magno impetu aulam ingressa est. dominisim sanum frequenter osculans, & amplexans. Cui ille: (Quid inquit tibi est, nunquam in te tantam impudentiam consideravi? Cui illa respondit: Non (inquit) possum me continere præ gaudio, quia oblita sum dolorem pristinum, quem habui in visione nocte præcedente. Cùm enim modo dormivi, vidi apertissime, quia ibi sub tali arbore venit quidam medicus, & posuit quinque flores in vulnere, unde continuo sanatus es, hæc est causa lætitiæ meæ. *Collect. Speculi.*

EXEMPLUM VII.

Adulteri gravissima pœna visi sunt apud inferos cruciari.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam valde bonus homo sanctæ vitæ & bonæ conscientiæ, cùm pro uxore sua mortua multum solicitus esset, eelemosynis & orationibus salutaribus de statu ejus. Illa ei apparens dixit: Sequere me. Et dum ille sequeretur eam, videbatur ei mulier subito mutari in serpentem horribilem. Cùm autem ipse timens fugeret, ait mulier: Noli timere, jam videbis, quid factum sit circa me. Ipsa autem eo cernente transivit per quoddam foramen arctum valde & deposito pelle redit ad priorem effigiem, & sic duxit eum in domum teterrimam, in qua vidit per horrescendos dæmones apportantes sartaginem igneam, in quam projecerunt animam cujusdam confinis sui bene sibi noti, & animam uxoris cujusdam alterius etiam sibi notæ, & ibi versabantur, & comburebantur sine intervallo, & fine in bullienti metallo. Et ait mulier: Cum istis quos vides, & bene novisti dum viverent, ego torquerer modo, nisi à peccato meo me Dei misericordia per pœnitentiam revocasset. Ipsi enim thoro legitimo relicto amore adulterino sibi invicem adhæserunt. Sed illis in peccato suo morientibus, Christus pœnitentiam meam suscepit, & hæc dicens evanuit. *Nicolaus Dinckelspuel, author libri de semptem donis.*

EXEMPLUM VIII.

† *Adulterium occultè committentes deteguntur & puniuntur, & falso hujus criminis accusati innocentia, post mortem injuste inflictam, signo miraculoso declaratur.*

IMperator Otho III. uxorem habuit Mariam de Aragonia fœminam sterilem, & impudicam. Illa juvenem muliebri habitu secum circumducebat, quo abutebatur, dum cubiculariæ Domicellæ officium gereret. Hoc cùm pio Imperatori innotuisset, multis principibus astantibus vestibus juvenis spoliatur, atque pro fœmina masculus deprehenditur, unde judicio damnatus vivus exuritur; cùm autem Imperatrix amicorum intercessione veniam impetrasset, in Italia circa Mutinam, Comitem quendam elegantissimæ formæ, sed virum optimum, in sui amorem pellicere conata est. Qui tale nefas recusavit; dicens se omnino non velle thorum

Domini sui Imperatoris maculare. Qua propter indignata fuit contra eum Regina, & accusabat eum coram Imperatore (ut Josephum olim uxor Putipharis) quomodo ipsam violenter voluit oppressisse, & hanc accusationem falsis probavit testibus. Commotus verò Imperator, ipsum jussit decollari, non obstante quacunque contradictione. Tempore verò decollationis, vocavit ad se comes uxorem suam legitimam dicens: Ecce uxor mea prædilecta, innocens sum hujus criminis. Sed modò tolle caput meum, & diligenter serva, quia coram Rege debet facere meam expurgationem in igne, & sic meam coram omnibus declara innocentiam, quia nunquam contraxi cum aliqua adulterii maculam. Sic ipsa cum ejulatu caput sustulit, & diligenter custodivit. Facto verò aliquo intervallo temporis Imperator Otho constituit diem judiciariam, in qua vellet reddere unicuique justitiam Occurrebat & uxor Comitis implorando justitiam Imperatoris dicens: Serenissime Princeps, quid illi est faciendum, qui injustè condemnat, & occidit proximum suum: Cui Imperator respondit: Talis reus est mortis. Cui vidua: Tu es ille, qui injustè meum occidisti maritum. Ecce caput innocenter occisum: quod probabo, si in igne maneat illæsum, & ego similiter maneo illæsa. Ad quod Imperator stupefactus expurgationem viduæ admisit, copiosum ignem parari fecit, in quo igne ipsa vidua una cum capite sui viri illæsa permansit. Tunc multùm importunis precibus instabat, & mortem Imperatricis postulabat. Videns verò Imperator, quòd via juris mortem declinare uxor sua non posset, inducias 8. dierum petiit. Interim Imperator causam Comitis occisi diligenter perscrutabatur, & comitem innocentem, & Imperatricem ream mortis invenit. Et ipsam publicè igne combussit, & uxorem Comitis multis muneribus ditavit, atq; territorium ejusdem Comitis quatuor validissimis castris ampliavit. *Lib. 2. Chronicorum Gothschalcus Holen, serm. 22. partis hyemalis circa finem. Jacobus Strada in thesauro Imperatorum Conradus Licostenes in Theatro mundi. Albertus Kranzius lib. 4. Saxonia, cap. 26. Anton. part. 2. tit. 6. c. 3. §. 2. & alii.*

ANNOTATIO.

Jacobus Strada, Albertus Kranzius & alii Historiographi dicunt post Comitis mortem uxorem candenti ferro mariti innocentiam purgasse: Fortè potuit non solùm unico signo, sed duobus Deus ostendere Imperatori suum grave erratum, cui durum erat atque difficile illud agnoscere, & uxoris propriæ infamiam prodere, eamque morti tradere.

EXEMPLUM IX.

† *Quidam modo satis lepido ab adulterio retrahitur.*

QUidam vir habuit legitimam uxorem cum duabus amasiis, qui voluit ire pro mercimoniis Coloniam. Prima concubina rogavit eum quatenus ei emeret pellicium de pellibus silvestribus. Secunda rogavit eum, quatenus portaret ei de nobiliori panno pro tunica una. Qui annuit ista facere, sed de uxore propria parum curavit, interrogavit eam tamen, quid deberet ei portare? Respondit, quòd deberet ei portare sensus, & sapientiam ad retrahendum eum ab adulterio, quod etiam affirmavit: Qui veniens Coloniam emptis mercantiis, emit amasiis suis, ut promiserat, sed sensus & sapientiam emere non poterat, quia ibidem non vendebantur. Qui tandem consulit hospitem suum, dicens ei, qualiter promisisset uxori suæ, quòd deberet ei emere pro tribus Mauris Coloniensibus sensus & sapientiam, quatenus eum retrahere posset ab amasiis. Qui dixit, vendam tibi, & dedit ei talem sensum: postquam reversus fueris, debes accipere gallum, & eum occidere, & cum sanguine galli te debes totaliter maculare in facie, & induere debes vestimenta vetera, sicque ire ad domum primæ amasiæ, dicendo ei, quòd sis vulneratus, & spoliatus, & amisisti omnia, quæ habuisti, postmodum eodem modo debes ire ad secundam, & etiam ad propriam uxorem. Qui omnia fecit, quando intraverat domum primæ concubinæ, lamentabiliter cœpit ululare, dicens ei: quòd omnia sua bona amisisset, & sic vulneratus evasisset. Quæ audiens eum esse depauperatum, eum de domo expulit dicens: Recede maledicte, vade ad uxorem propriam tuam, quid ego habeo agere tecum? Qui mox accessit ad secundam amasiam, eodem modo, sicut ad primam dixit, quæ fecit ei sicut prima. Ultimò venit ad uxorem propriam, & sicut primæ amasiæ, & secundæ dixerat, etiam ei dicebat: Quæ ei fuit compassa, & amplexata est eum, dicens ei: Æquo animo esto, si perdidisti bona temporalia, lucrari volumus alia. Videns vir ejus benignitatem, statim, & intimavit ei: quæ finxisset, & sic vidit concubinarum infidelitatem; & de post adhæsit uxori suæ: & alia omnia empta concubinis, dedit ei, & sic adeptus est sensus & sapientiam sibi & uxori suæ, *Gothschalcus Holen. Ord. Eremit. D. August. serm. 34. lit. G. partis hyemalis.*

ADVOCATUS.

EXEMPLUM I.

† *Advocati mali pœna.*

REfert magister Odo de Seritone quòd quidam Advocatus laboravit in extremis, & cùm offertur ei Eucharistia, respondit: Judicetur primò an justum sit ut eam accipiam. Dixeruntque astantes: Nos hoc justum fore judicamus. Ad quod ille: Vos qui pares estis mihi, judicare non potestis, quia ut dicit lex: Par in parem non habet imperium, & sic expiravit sine communione Corporis Domini, & confessione. Nota quod iste Advocatus punitus fuit in duobus: Primò in privatione confessionis, & merito, quia qui linguam ante semper vendidit, ejus officium, cum necesse haberet, amisit. Secundò, in carentia Communionis, quia vas contentionis non convenir authori pacis & quietis. *Parte 7. speculi spiritualium cap. de Advocatis.*

EXEMPLUM II.

† *Advocati mali est emuncta pecunia, & deplumato cliente, frustrare illudere.*

IDem Odo refert de quadam vidua paupere, quo constituit salarium cum quodam causidico dando illi novam bigam, Pars sibi adversa dedit illi bovem: hic igitur placito instante allegavit egregie pro parte viduæ, in fine tamen contra eam conclusit directè: ad quem vidua: Domine male vadit biga. Cui causidicus: Oportet omnino quòd sic incedit quia bos trahit eam. De talibus quidam egregie, & veraciter versificans, dicit:

Raro causidico reor esse fidem; quoque dico,
Hosti pro modico fit amicus, & hostis amico.

Timeant tales quod scriptum est in Deut. Maledictus qui pervertit judicium advenæ, & pupulli & viduæ.

EXEMPLUM III.

† *Considerata repræsentatione facilis & crebro judicum & procuratorum ad infernum descensus, juris Doctor ad religiosam vitam convertitur.*

FRater Joannes Parens, qui fuit primus minister generalis post S. Franciscum, religionem ingressus est vivente eodem Sancto: Hic cùm esset in sæculo, Doctor erat juris, & judex civitatis Castelloniæ provinciæ Romanæ, unde erat oriundus. Cùm semel vesperi prospiciens è fenestra domus suæ laborē porcarii in adigendis ad porcile suibus attentius consideraret, audivit socium porcarii dicentem: Si vis ut porci citius intrent, inclama: Porci, porci intrate vestrū stabulum, eodem modo quo Procuratores & judices descendunt in infernum, quibus verbis à subulco prolatis, sues absque ullo strepitu confestim porcile ingrediuntur. Quod cùm videret judex, magno justitiæ divinæ metu percitus, judicaturæ suæ munus deseruit, factus est frater Ordinis Minorum cum filio, qui vitam admodum exemplarem in orationibus & lachrymis in religione egit, adeoque asper in refrænanda carnis titillatione fuit, ut eo tempore quo ministri generalis munere fungebatur, universa Ordinis loca nudis pedibus circumierit, atque ita factum est, ut ex verbo jocoso, & spectaculo jucundo serias suæ conversionis cogitationes susceperit. *Ex 2. volum. Chronicorum FF. Minorum lib. 10. c. 31.*

EXEMPLUM IV.

Advocati lingua, quam frequenter in vita vendiderat, in mortui ore inveniri non poterat.

NArravit mihi ante paucos menses aliquis Sacerdos de Saxonia, dicens: Nuper in terra nostra quidam Decretista nominatus mortuus est, qui cùm hiaret, lingua in ore ejus defuncti non est inventa. Et merito linguam perdidit moriens, qui illam sæpe vendiderat vivens. Licet in illo divino examine, ubi aperti erunt libri, & Hierusalem scrutabitur in lucernis, nullus Advocatorum, neque pro se, neque pro aliis, assignare poterit aliqua falsa loca ex legibus sive decretis, justo tamen Dei judicio, ad tribunal Christi iturus, linguam, qua multos vel injustè accusarat, vel temerè defensarat amisit. *Cæs. lib. 11. c. 49.*

EXEMPLUM V.

Advocatus immisericordissimus, ad judicium Dei venire citatur.

LEgitur in Scala cœli, quòd quidam Advocatus tempore Caristiæ, ne audiret voces pauperum, ad quandam hæreditatem juxta Ecclesiam accessit, ubi; nec defuit populus clamans fame oppressus, quorum voces cùm audiret, respondit, non durabo cum illis canibus. Et fecit poni mensam in alia camera, & statim ad portas armatus quidam pulsavit, & dixit nuncius Dei sum, & volo loqui cum Domino vestro. Et cùm servus de mandato Domini sui cum assereret ibi non esse. Mentiris (inquit) in illa camera se transtulit, ne ipse audiret voces pauperum. Et nunc cito eum, ut compareat coram Deo redditurus rationem de commissis. Statim autem Advocatus infirmatur, hortatusque ab amicis ut confiteatur, sed renuit, & finaliter ad damnationem pervenit. *Joannes junior Ordinis Prædicatorum.*

AFFECTUS.

EXEMPLUM I.

Affectus carnalium parentum triumphans Abbas pastor pro filio sororis à judice comprehenso intercedere noluit nec judicem suscipere voluit, ut vanam gloriam fugeret.

DE sancto Pastore referebant alii sancti seniores dicentes: quia quodam tempore cùm audisset judex provinciæ sanctam opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum, misitq; nuntium deprecans, ut susciperet eum. Beatus autem Pastor contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, quia si cœperint personæ nobiles venire, ad salutandum & honorandum me, manifestum est, quia & alii multi populares homines frequentabunt me, & necesse est, ut per hæc turbetur secreta vitæ meæ conversatio, & humilitatis gratiam, quam cum tanto labore, auxiliante Domino Deo nostro à juventute mea studui custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ laqueos incurram, quos effugere valde difficile est. Hæc ergo apud semetipsum cogitans, definivit, quatenus excusaret magis, & non susciperet judicem. Contristatus autem judex, quia non suscepisset, ait ad officiarium suum, quia non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderans per quamcunque occasionem videre sanctum virum, excogitavi hujuscemodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis B. Pastoris misit in carcerem, ut per istam occasionem, aut susciperet judicem, aut certè ad carcerem ipse veniret ad rogandum judicem. Dixitque ad officiarium suum: Ut non contristetur senior sanctus, manda ei, si voluerit ad me venire, necesse est, ut statim educamus eum de carcere. Talis est enim causa ejus, quæ non possit impunè transire. Audiens autem hoc mater juvenis, & soror S. Pastoris, abiit in eremum, ubi sanctus frater ejus erat, stabatque ad ostium cellulæ ejus cum multo fletu & ululatu, rogans eum, ut descenderet ad judicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Pastor non solum nihil ad eam dixit sed nec ostium aperuit ut ingrederetur ad eum: tunc illa cœpit maledicere ei, ac dicere: Durissime, ac impiissime, ac ferrea viscera gerens, quomodo te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiam, quoniam ipsum unicum filium habeo, quem in mortis periculo constitutum video. Tunc senior mandavit ei per fratrem qui sibi ministrabat, dicens: Vade, dic ei; Pastor filios non genuit, ideo non dolet. Hæc autem audiens judex, dixit amicis suis: Scribite ad eum, ut epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc jam quamplurimis suadentibus, sanctus senior scripsit ad judicem, dicens: Jubeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius, & si quid dignum morte admisit moriatur, quatenus in hoc præsenti sæculo exsolvat crimen peccati sui, ut evadat æternæ ac perpetuæ gehennæ pœnas Sin autem nil dignum morte commisit, quod justum videtur legi, ita de eo jube disponere. *Ex lib. sententiarum P.P. §. 19.*

EXEMPLUM II.

Affectum carnalem vicit Pior, qui se clausis oculis sorore ostendit.

EREmita quidam fuit nomine Pior de antiquis Patribus, quem B. Antonius adolescentem in sancto proposito monachorum instruxit. Demoratus est autem apud beatum Antonium paucos annos. Cùmq; viginti & quinque esset annorum, abiit ad alium secretum eremi locum, ut solitarius habitaret, hoc etiam volente & consentiente B. Antonio. Dixitque dictus Antonius ad eum Vade Pior, & habita ubi volueris, & cùm tibi per aliquam rationabilem occasionem revelaverit Dominus, veniens ad me. Cùm autem pervenisset hic ipse Pior ad locum, qui situs est inter Nitriam, & eremum Scythiæ, effodit puteum, cogitans apud semetipsum, quoniam qualemcunque aquam invenero, oportet me ipsa contentum esse. Quod & factum est, & ad augmentum virtutum ejus talis valuit occasio. Tantùm enim falsa & amara inventa est aqua, ut si quis ad eum visitandi gratiâ veniret, in proprio vasculo aquam sibi portaret. Remoratus est ergo in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres ut recederet de ipso loco propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis: Si amaritudinem, & laborem abstinentiæ fugiamus, & velimus requiem in hoc mundo habere, post exitum vitæ hujus non percipiemus illa æterna, & vera bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradisi deliciis. Dicebant ergo fratres, quia unum tantùm paximacium, & quinque olivas in cibo accipiebat: & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi SS. Patrum, quia triginta & eo amplius annis, ex quo egressus est de domo parentum suorum, nunquam ei suasum fuisse, etiam cum defunctos audisset parentes suos, ut pergeret ad requirendum, seu visitandum propinquos suos. Veruntamen soror ejus cùm esset vidua, habens duos filios jam adolescentulos, misit eos in eremum ad requirendum fratrem suum Piorem. Qui cùm diversa monasteria circuissent requirentes eum, tandem vix invenientes illum dixerunt ei: Nos filii sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio optat te videre ante exitum suum. Ipse verò non adquievit petitioni eorum. Perrexerunt ergo adolescentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicantes ei pro qua causa venissent. Misit autem beatus Antonius, & vocavit eum ad se, dixitque ei: Quare frater tanto tempore non venisti ad me? Qui respondens, dixit: Præcepisti mihi beatissime Pater, ut

ut cùm per aliquam occasionem revelaret mihi Dominus, tunc venirem ad te, ecce usque hactenus non mihi revelatum est. Dixit ei beatus Antonius: Vade ut videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad locum, & domum sororis suæ, & foris prope januam atrii clausis oculis ut non videret sororem suam, stetit. Illa autem veniens projecit se ad pedes ejus, nimio enim gaudio angustiata est. Dicit ei beatus Pior: Ecce ego sum Pior frater tuus, vide ergo me quantum volueris. Et post hoc statim reversus est in eremum ad cellam suam. Hoc autem fecit ad erudiendum monachos, ut non daretur eis licentia, cùm libitum eis fuerit, visitare patriam, vel parentes suos. *Ex lib. Sentent. PP. §. 30.*

EXEMPLUM III.

Affectum carnalium amorum vicit Joannes, qui post viginti quatuor annos tanquam peregrinum se sorori ostendit.

Abbas Joannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat sororem, quæ ex infantia in sancto proposito conversabatur. Ipsa enim erudivit, & docuit fratrem suum eundem Abbatem Joannem, ut relinqueret vanitatem seculi hujus, & ingrederetur monasterium. Cùm autem ingressus fuerat in monasterium per viginti quatuor annos non esset egressus de monasterio, nec visitavit sororem suam. Illa verò nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat, & mittebat ad eum epistolas, petebatque ut ante exitum animæ ejus de corpore veniret ad eam, ut in charitate Christi de præsentia sua lætaretur. Ille autem excusabat, nolebatque de monasterio egredi. Venerabilis autem famula Dei soror ejus iterum scripsit ad eum, dicens: Quia si nolueris venire ad me, necesse est ut veniam ad te, ut post tanta tempora merear adorare tuam sanctam charitatem. Hæc autem cùm audisset supradictus Abbas Joannes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si permisero, ut ad me veniat soror mea, de cætero licentia dabitur, ut & alii parentes, ac propinqui nostri veniant ad visitandum me. Ideoque tractavit apud se, ut magis ipse pergeret, & visitaret sororem suam. Accepit autem alios secum duos fratres de monasterio. Et cum venisset ad januam monasterii sororis suæ, exclamavit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egressa est autem soror ejus cum alia famula Dei, & aperuit januam, & penitus non cognovit fratrem suum. Ipse autem cognovit sororem suam, sed non est locutus verbum, ne fortè in voce cognosceret eum. Monachi autem qui cum ipso venerant, dixerunt ad eam. Rogamus te Domina mater, ut jubeas nobis aquam dari ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cùm autem accepissent, & bibissent aquam, facientes orationem, & gratias agentes Domino Deo nostro, recesserunt, & reversi sunt ad monasterium suum, post aliquantos autem dies scripsit ad eum soror sua, ut veniret, & videret eam ante exitum suum, & orationem faceret in monasterio ejus. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: quia præstante gratia Christi ego veni ad te, & nullus me agnovit. Tu ipsa verò egressa es ad nos, & dedisti nobis aquam & accepi de manibus tuis & bibi, & gratias agens reversus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me & ulterius non sis mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum Deum nostrum. *Ex lib. Sententiarum PP. §. 31.*

EXEMPLUM IV.

Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus & matrem vicit, & sororem.

Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomii viri de sanctis Patribus, qui fuit Pater infinitæ multitudinis monachorum, multorumque monasteriorum Pater in partibus Thebaidæ. Cùm enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino meruit. Multa enim futura ei revelavit Dominus. Quodam verò tempore supradicti beati Theodori soror germana venit ad monasterium, in quo conversabatur idem Theodorus, ut post multa tempora videret germanum suum. Cumque nunciassent ei de adventu sororis ejus, misit continuo duos monachos, qui observabant ad januam monasterii, mandavitque per eos sorori suæ, dicens: Ecce soror audisti, & cognovisti quia vivo, ne contristeris autem quia minime me vidisti, sed magis considera vanitatem & instabilitatem præsentis mundi, & converte cor tuum & apprehende sanctæ vitæ conversationem, ut pervenire possis ad æternam vitam, & ad cœlestia bona, quæ præparavit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata ejus. Tracta ergo apud te, quia hæc sola est vera, firma spes, ut faciat homo præcepta Dei, ut mereatur pervenire ad gloriosa, & æterna promissa Domini nostri Jesu Christi. Hæc autem illa cùm audisset, statim compuncta corde lachrymas fundebat in conspectu Domini, & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vico situm est, & procedente tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi. Hæc autem ista gesta cùm audisset mater eorum, de-

deprecata est Episcopos, dederuntque ei epistolas ad supradictum sanctum Pachomium Patrem monasteriorum pro filio ejus. Cùmque venisset, applicuit in monasterio famulatum Dei, & direxit epistolas ad patrem monasterii, obsecrans ut videret filium suum. Beatus autem Pachomius vocavit filium ejus Theodorum, & dixit ei: Audivi fili, quia mater tua advenit propter te. Itaque propter epistolas Episcoporum, qui scripserunt ad me, vade, & videat te mater tua. Dicit ei Theodorus: Præcepisti mihi Domine ut videam matrem meam, si ergo abiero videre eam post tantam scientiam spiritualem, vereor ne culpabilis inveniar apud Deum. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Et dixit ei Pachomius. Quia si non vadis, non compello te, sicque remansit non exiens: Audiens autem mater ejus, quia non adquievit videre eam, nimio affectu fervens in filium, noluit remeare in domum suam, sed permansit in monasterio virginum, dicens: Quoniam si hic permansero etiam sæpè videbo filium meum, cùm inter alios fratres egreditur ad necessarias monasterii causas, & exhortationibus ejus proficere possum in sancta conversatione, doctrinaque ejus spiritualis confirmabit cor meum, ut merear pervenire ad æternam requiem, quam promisit Dominus noster Jesus Christus diligentibus se. *Ex lib. Sententiarum PP.*

EXEMPLUM. V.

Affectum Matris Marcus vidit, qui vestitus sacco, fœdatus fumo, clausis oculis se matri videndum exhibuit.

VEnit aliquando mater supradicti Marci, ut videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quam cùm exisset senex, dixit illi: Abba, dic filio meo, ut exeat ad me, & videam eum. Ingressus autem senex dixit ei: Egredere, ut videat te mater tua. Ille autem vestitus erat sacco scisso & reconvoluto pannis, & caput atque facies ejus tincta fumo & fuligine coquinæ erat. Qui propter obedientiam Abbatis egressus est quidem, sed clausit oculos suos, & ita salutavit matrem suam, & eos qui venerant cum ipsa, dicens: Sani estote: Et nemo ex eis, nec mater sua cognovit eum, quia ipse esset. Quæ iterum misit ad senem, dicens: Abba, mitte filium meum, ut videam eum. Et dixit Marco: Nonne dixi tibi: Exi ut videat te mater tua? Et dixit Marcus: Egressus sum juxta verbum tuum Pater, verumtamen rogo te, ne mihi ultra dicas illud, ut exeam, ne inobediens ibi videar esse. Et egressus senex dixit matri ejus: Ipse est qui exivit ad vos, & salutavit vos, dicens: Sani estote, & consolatus est eam, & ita discedere fecit. *Ex lib. Doct. Patrum, num. 2.*

EXEMPLUM VI.

Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris unicum filium in flumen jactare disposuit.

ABbas Mucius abrenunciare desiderans huic mundo, tamdiu præ foribus monasterii excubans perduravit, donec immobili perseverantia sua, contra omnem consuetudinem cœnobiorum cum filio parvo, qui octo circiter erat annorum, ut susciperetur, eliceret. Cùmque tandem recepti fuissent, confestim non solum diversis præpositis traditi, verum etiam cellæ habitatione sejuncti sunt: ne scilicet jugi visione parvuli reminisceretur pater, ex omni sua, quam abrenuncians abjecerat, facultate atque affectione carnali sibi saltem filium superesse: & quemadmodum se jam divitem non esse sciebat, ita etiam patrem se esse dedisceret. Quod ut plenius probaretur, utrum videlicet pluris faceret affectionem sanguinis, ad suorum viscerum charitatem, an obedientiam & mortificationem Christi, quam renuncians quisque pro ejus habet amore præferre, de industria negligebatur parvulus, pannis potius quàm vestimentis indutus, sordibus quoque ita obsitus, ac fœdatus, ut offendere potius quam delectare paternos oculos posset, quoties ab eo fuisset aspectus: etiam colaphis atque alapis expositus diversorum, quas plerumque sub obtutibus suis innocenti parvulo etiam gratis cernebat inferri, ita ut nunquam genas ejus nisi lachrymarum sordentibus vestigiis videret infectas. Cùmque taliter infans per dies singulos sub oculis ejus ageretur, pro amore nihilominus Christi, & obedientiæ virtute, rigida semper atque immobilia patris viscera permanserunt. Non enim reputabat jam suum filium quem secum pariter obtulerat Christo, nec curabat de præsentibus ejus injuriis: sed potius exultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lachrymis ejus, sed de propria humilitate & perfectione sollicitus. Quam districtionem mentis illius atque immobilem rigorem prævidens cœnobii senior ad comprobandam plenius animi ejus constantiam, cum plorare quadam die vidisset infantem, simulans se adversus eum commotum, præcepit patri, ut tollens eum jactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino, sibi hoc esset imperatum) confestim celeri cursu rapiens filium, ulnis propriis usque oram fluminis jacturus advexit. Quod profecto fervore fidei & obedientiæ ejus fuisset opere consummatum, nisi procurati fuissent de industria fratres, qui solicitè ripam fluminis obsiderent, projectumque jam

jam & quodammodo de fluminis alveo parvulum rapuissent, & consummationem præcepti obsequio patris ac devotione completam, ab effectu operis atque ipso fine revocassent. Hujus fides atque devotio in tantum Deo fuit accepta, ut divino statim testimonio comprobata sit. Revelatum namque est continuo seniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus implesse. Cumque brevi tempore transacto, idem Abbas cœnobii de mundi hujus commotatione migraret ad Christum, hunc præponens cunctis fratribus successorem sui, atque Abbatem monasterio dereliquit. *Cassianus lib. 4. de institutis renunciantium. 27. & 28.*

EXEMPLUM VII.

Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, litteras sibi ab eis missas in ignem cremendas projecit.

Nec minus hoc quoque opus fratris cujusdam erga puritatem sui cordis intenti, & erga contemplationem divinam valde solliciti, commemorare valde necessarium reor. Qui cum ei post annos quindecim, patris ac matris, amicorumque multorum de Provincia Ponti complures epistolæ delatæ fuissent, accipiens grandem fasciculum litterarum diuque apud semetipsum volvens; quantarum, inquit cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel infructuosam tristitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conscripserunt intentionem pectoris mei apposita contemplatione revocabunt. Post quantum temporis dirigenda est hæc mentis conceptæ confusio, quantoque labore rursus ille tranquillitatis reparandus est status: si semel litterarum animus permotus affectu eorumque recensendo sermones, & vultus; quos tanto tempore dereliquit, iterum eos revisere, ipsisque cohabitare animo, & mente cœperit interesse. Quos profecto corporaliter deseruisse nihil proderit, si corde incipiat intueri eos ac memoriam quam seculo huic renuncians quisque velut mortuus abdicavit reviviscens eandem rursus admiserit. Hæc volvens in suo pectore, non solum nullam resolvere epistolam definivit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare: Ne scilicet eorum qui scripserunt, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentione cessaret. Itaque ut eum constrictum susceperat, igni tradidit concremandum: Ite, inquiens cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me ullatenus ad illa quæ fugi, revocare tentetis.

Cassianus lib. 5. de institutis renunciantium, cap 32.

EXEMPLUM VIII.

Affectu carnali Abbas moriturus consanguineum suum in Abbatem substituens, gravi defunctus pœna mulctatur.

Abbas cujusdam cœnobii monachum quemdam nepotem suum à puero enutrierat, & usque ad spectabiles mores provexerat. Contigit vero ut idem Abbas extremæ sortis articulo sibi imminente, viam universæ carnis ingressurus esset. Fratribus itaque quos sub cura sua habuerat, destitutionem suam lugentibus (fuerat enim vir prudens) cum de substitutione alterius tractaretur, diversis diversa sentientibus, ne forte ex studiis partim res in contentionem veniret communi consensu decretum est quatenus vota sua ipsi, ut patri spiritali committerent, qui conscientias singulorum plenius nosset, & quem ille sibi successorem depromeret, hunc absque refragatione unanimiter in Abbatem eligerent. Cum autem prædictus Abbas in illa hora tremenda exitus sui memorari debuisset justitiæ Dei solius, & pure secundum Deum puram sibi exhibentibus obedientiam consulere, carnis & sanguinis affectione male illectus, ante fatum nepotem suum fratribus illis designavit, dicens eum bene esse religiosum, & in exterioribus negotiis providum & consideratum. Quod licet ex parte verum fuisset, quia tamen nequaquam sincera intentione, fratrum videlicet utilitatibus, consulendo, consilium dederat, sed quantum ex pœna, quæ subsecuta est, intelligi datur magis eo intuitu, ut parentela ipsius nepotis sui promotione illustrior redderetur, quam districtæ sententiæ pro hoc reatu suo moriens additus sit, Dominus eidem successori minus canonice adeptæ dignitatis demonstrare dignatus est. Erat namque in eodem monasterio locus quidam amænus, & ad refrigerandum accommodus, atque in ipso loco fons perspicuus fluenti murmure scaturiens, qui per crepidinem alveoli sui luxuriantibus herbis jucundus, tam vivacitate sui, quam etiam herbarum gratiosa viriditate animas & oculos attendentium mulcebat. Hunc locum defunctus Abbas dum vitales adhuc caperet auras refrigerandi gratia frequentare solebat, ut animum omnium mordentium curarum æstibus defatigatum relaxans, tanto liberius, quanto secretiva evaporare sinebat. Cujus relaxationis consuetudinem successor eodem modo tenere decernens, locum frequentabat & ipse. Una vero dierum cum solito more ad prædictum locum accederet, audivit quasi de fundo fontis vocem lachrymabiliter plangentis, & heu, heu me miserum ingeminantis. Territus vero vehementer, & consterna

sternatus, ubi propius accessit diligentius auscultans, hanc esse prædecessoris sui defuncti Abbatis vocem ex olim nota sibi qualitate vocis recognovit. Tunc vero trementibus præ stupore labiis, quærenti quisnam esset, qui illic ita plangeret, eadem vox quasi sub aquis respondit, dicens; Ego sum ille consanguineus tuus quondam Abbas, nunc autem miserabilis spiritus, cui tu ad multam confusionem, & infœlicitatem meam, ad regimen monasterii hujus successisti. Interrogatus cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rursus interrogatus, cur arderet, cum religiosa vita ipsius, quam in corpore gesserat, requiem magis, quam tormenta meruisse videretur. Tu, inquit, incendii mei causa es. Et ei Abbas: Ego? quare, vel quomodo? Quia, inquit fratribus, quibus indignus præeram, personam animarum suarum saluti proficuam quærentibus, & mihi post Deum, vota & consilia sua committentibus, heu, affinitatis, quia mihi conjunctus eras, lenocinio cœnatus, non secundum timorem Dei, sed secundum propriæ voluntatis insipientiam dedi consilium, ut te ad apicem hujus dignitatis proveherent. Idcirco justo Dei judicio in hoc aquæ alveolo cruciatibus addictus ardeo, liquesco, deficio, & in nihilum pœnæ redactus, ad eadem tormenta rursus toleranda restauror. Quod si certius probare vis frivola non esse quæ audis, fac afferri candelabrum æneum, & lenta submissione in aquam mitti. Mox præcipiente Abbate, allatum est candelabrum æneum, & sensim in aquam missum, stupendo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum est, sicut fluit cera à facie ignis, &c. *Ex libr. de viris Illust. Ord. Cisterciensis.*

EXEMPLUM IX.

Affectum parentum & amicorum Albertus puer vicit, Prædicator efficitur, & per eum miro modo pulcher Teutonicus convertitur.

SImili devotione, etsi non simili ætate, quia adultus magis, Albertus puer nobilissimus annorum tredecim, in Teutoniæ partibus fuit. Hinc filius Comitis Flanckenberch à matre missus est ad regem Franciæ cognatum suum, cum ejus filiis educandus. At quoniam mos est, maxime in alienis partibus, compatriotas sibi invicem congaudere, accidit ut dictus puer beatissimæ memoriæ fratrem Jordanum, magistrum Ordinis Prædicatorum, natione Teutonicum, eo tempore Parisiis commorantem, & alios fratres Teutonicos visitaret. Cumque id sæpius & diutius faceret, ex collocutione sancti viri, puero cœperunt terrena vilescere, & placere cœlestia, concepitque intrare ordinem, & apud magistrum Jordanum occulte pro ordine petere. Erat autem puer parumper imbutus litteris. Sed Magister inconstantem ducens affectum pueri, cum ad regimen Comitatus sui, cujus solius puer legitimus hæres erat, ut mansuetudine subditos gubernaret, potius hortabatur. Factus ergo puer annorum sexdecim, per solemnes nuncios a matre mandatus est, quasi ducturus uxorem nobilissimam, & Comitatus gubernacula suscepturus. Pater enim ejus jam longa ætate senuerat. Dicit ergo puer militibus, & servis suis: Eamus videre compatriotas nostros fratres Ordinis Prædicatorum Parisiis, antequam recedamus. Veniens ergo cum suis domum Fratrum, in conclavi seorsim Magistrum vocavit & fratres, quorum pedibus provolutus, dixit: Contestor Deum coram vobis, quod hodie paratus sum mundum deserere, & vobiscum in ordine Christo Domino nostro deservire. Quod si volentem respuitis, videat & judicet ipse Deus, & non multum ire à vobis meum sanguinem patiatur. Hæc ut dixit puer, Magister flevit & fratres, & attoniti verbis ejus, arctati sunt spiritu, & soli Domino negotium commiserunt. Convocato conventu causam & verba pueri diligenter exposuerunt, & receptum statim habitu ordinis induerunt. Quod ubi suis innotuit, planxerunt valde, & ad patriam reversi rumores tristissimos partibus detulerunt. Cujus pater senex assumpta copiosa multitudine, venit Parisios, & cum filium violenter extrahere conaretur, fere à noviitiis fratribus laceratur membratim, ad patriam infecto negotio est reversus. Erat autem ea tempestate Parisiis Archidiaconus quidam Teutoniæ, speciosus forma præ omnibus clericis civitatis Theodoricus nomine, nec abs re, pulcher Teutonicus cognomento. Hic ex matre dicti adolescentis avunculus erat, qui turbatus graviter de consobrino, diu distulit videre illum. Tandem cum patriam repetere deberet, mandavit ei per clericum suum, quod ad videndum eum sequenti die veniret. Quod ut audivit frater Albertus, cucurrit ad magistrum, cucurrit etiam ad fratres magis spirituales, supplicare omnibus ut pro avunculi salute, quem sincerius diligebat, Dominum exorarent. Quo facto, venit avunculus ejus, & in capella ad colloquium consederunt. Et mox obortis lachrymis dixit puero: Quomodo hoc charissime facere potuisti, ut matrem tuam sororem meam, quæ te solum ex filiis superstitem habuit, & me avunculum tuum, qui te pro omnibus diligo, desereres? Et nunc, ut audio, mater tua præ tristitia moritur. Ego autem post ingressum tuum fere moriturus elangui: nec unquam ullo solatio relevabor, nisi videam te infra annum probationis,

tionis, licite ad seculum redeuntem. Cui puer cum mira oris gratia respondens, quærit: Ecce trium imaginum figuræ pictæ in fenestra vitrea coram nobis, quinam sunt illi charissime, quorum memoriam repræsentant? Nonne Christi, & Matris suæ, & Joannis consobrini ejus inter cæteros prædilecti? Ex his vere conjicias, quod etsi Christus multum dilexerat matrem, & tantum ex passione cerneret cruciari, ut animam ejus doloris gladius pertransiret: consobrinum vero dilectum Joannem Evangelistam gravatum ultra quam credi potest, doloris anxietate videret, tamen cum potuisset de cruce descendere, noluit propter illos, sed in cruce perstitit moriturus. A simili me scias charissime hujus religionis sanctæ crucem cum Christo, & pro ipso Christo Domino conscendisse, & licet matrem mori videam præ dolore, & te charissime periclitari, in cruce tamen usque ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidem si credis mihi, ascendes & tu: ne te mundi hujus, ut cœpit damnabilis labyrinthus, involvat. Quid plura? Resolutus Archidiaconus in maximas lachrymas, corde compungitur, conscientiæ stimulis agitatur, & non valebat resistere spiritui, qui in puero loquebatur. Super hoc institit orationibus juvenis, & tandem paucis diebus Archidiaconum flexit ad ordinem mirante clero & populo civitatis, quod tam cito leoninum animum ad tantam humilitatem verba pueri domuissent. Crevit autem frater Albertus in finem perfectum & bonum: & usque hodie Prædicator nobilissimus declaratur. Hunc Dominus Papa Episcopum maximæ civitati præficere voluit: sed vir sanctus restitit memorabili verbo dicens: Securius & lætius moriar frater ordini, quam ullo unquam Episcopatus honore sublimatus. *Ex Apum lib. 2. cap. 28. part. 11, 12, 13.*

EXEMPLUM X.

Affectum parentum vincens comitis filius spretis consanguineis, contemtaque secularium vestium pompa, in religione stabilis perduravit.

AUdivi de quodam juvene fratre nostro, nobilis quidem genere, quia de prosapia Comitum Angliæ, sed animi virtute nobiliori. Hic divino afflatus spiritu, pompis seculi renuncians, ordinem Eremitarum sancti Augustini est ingressus, quem amici ejus secundum seculum: sed inimici secundum Deum (qui valde hoc dolebant) retrahere nitebantur ad seculum, pollicentes magnos honores, & divitias, & potentias in regno: sed juvenis in Dei amore fixus, hæc omnia vilipendebat, & sic in bonis principiis religionis permansit inflexibilis per totum annum probationis. Termino igitur professionis adveniente, amici fortius insistunt, mutare molientes juvenis animum, & nunc blanditiis eum alliciunt, nunc minis, nunc terroribus concutiunt. Rex quippe præceperat eum non violentandum, sed suo arbitrio relinquendum. Sed Christi miles, nec blandimentis seducitur, nec terroribus concutitur. Demum vero cum nimium sic essent infesti, ipse intendens vexationem redimere, dixit se deliberare velle, & quid Deus sibi daret eligendum apparere deberet hora profitendi. Læti efficiuntur satellites diaboli, sperantes juvenem à suo proposito resultaturum. Constituto ergo tempore & hora profitendi, confluunt multi proceres, & nobiles regni afferentes secum pretiosarum vestium apparatum, quibus idem juvenis indueretur. Stabant autem consanguinei sui, & amici secundum seculum ad unam partem, & aliam partem constitutus fuit Prior cum fratribus suis, positaque erant vestimenta secularia pretiosa ad unam partem, ad aliam jacebat habitus ordinis. Ipse vero Christi athleta constituitur in medio, dimicaturus contra diabolum, & pompas ejus Cumque Prior proponeret (ut in talibus moris est) quomodo oportet eum unum eligere de duobus, vel ire ad amicos; & indui vestibus illis pulchris, vel manere in ordine, & indui veste despicabili propter Deum. Confestim juvenis spretis consanguineis, & amicis mundanis, & illorum vestimentorum pompa, & gloria, hilaris ad cappam cucurrit ipsamque brachiis astringens coram Priore se prostravit, & professionem suam recipi postulavit. O quantus fletus multorum. Flebant autem fratres præ amore congratulantes saluti juvenis, & tam eleganti exemplo præstito in hoc facto, flebant amici seculares præ dolore, nonnulli vero flebant ex pia quadam compassione, & devotione, eo quod tam nobilis juvenis tam ardenter, & alacriter ad Christi militiam convolaret. Videntes autem amici sui, quod quod aliud non restaret pietate mori, ipsi Priori commendabant, & fratribus. Ipse vero juvenis professione facta, sicut in novitiatu cœperat actibus devotionis insistere, sic nunc professus, studuit semper de bono in melius proficere. *Ex vitis fratrum Eremitarum D. August.*

EXEMPLUM XI.

Affectum parentum vincens Theodosia virgo, ornata diademate & cruce post mortem apparuit.

PAssa est sub Diocletiano apud Cæsaream Palestinæ Theodosia virgo de eadem civitate, nobilissimo genere orta, anno xviij parentibus unica Deo cõsecrata elegantis speciei. Dignum quippe erat in tali fabrica Christi palatium fabricari. Hæc igitur nescienti

scientibus parentibus ad martyres in carcere reclusos confugit, eisq; se conjunxit, & ut orarent pro ea rogavit. Quod cum facerent facta est vox de cœlo, dicens: Ego eam oleo athletæ perungo, meoque spiritu confirmo ad vincendas omnes cruciationes, Deinde interrogata à præside Urbano, libere ac prudenrer ad omnia respondebat, Psalmosque frequenter ruminabat, post hoc stipite capillis suspensa est, in quo cum nuda staret, nubes nivea apparuit, quæ illam velavit. Urbano autem minante se acriora supplicia illaturum, Respondit: Exurge Urbane, nullum de parato mihi prandio ferculum fraudes. In omnibus itaque tormentis suis quasi dolorem non sentiebat, quia anima ejus in corona tota pendebat. Amator, inquit, castitatis in honestis vultibus habitat, frustra quoque mihi minaris corruptionem; quia non potest caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Post hæc ait Præses: rebellem virginem in angustum Heronem coarctate, & ejus collo gravissimum saxum alligate, eamque in mare præcipitate. Quod cum factum fuisset, ab Angelis ad terram reducta est, saxum quod ei ad collum pependerat, manibus reportans. Post hæc dimissi sunt ad eam leopardus & togala. lenitatis suæ signa demonstrantes, & eam nihil læserunt. Tandem dum decollaretur; visa est de ore ejus exire columba, auri splendore pulchrior ad cœlum conscendens. Eadem vero nocte parentibus suis cum magno choro virginum apparuit, induta cilade nivea, crucem auream in manibus, & coronam in capite gestans & dicens: Ecce qualis est gloria, unde me privare volebatis. *Collector speculi ex vitis Sanctorum.*

EXXEMPLUM XII.

Affectum parentum paganorum, visa gloria Christi, Celsus puer quanta magnanimitate contempserit.

VI autem persecutionis ingravescente præses Martianus sanctum Julianum post dira tormenta & diversis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratum, jussit sub voce præconis civitatem circumire, dicens: Hæc merentur Deorum rebelles, & Principum contemptores. Et cum veniret ad locum ubi Celsus unicus filius præsidis studebat, ait puer ad condiscipulos suos: Rem inauditam: ideo illum scilicet Christianum quem ducunt, cum multitudine albatorum colloquentem, & coronam super caput ejus ex gemmis & auro, cujus fulgor excæcat hujus aeris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarumque volatu in similitudinem aquilarum, super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est tali Deo servire, qui suos sic tuetur, & tali decore circumdat. Hoc audientes discipuli & magister ejus blande corripientes, eum ab intentione revocare conati sunt. At ille doctorum volumina abijciens, etiam vestes quas indutus erat, abjecit, dicens: Nudum me mater fudit huic seculo, quod mundi est, mundo relinquo. Hæc dicens per plateas civitatis cursum arripuit donec ubi sanctus Julianus torquebatur veniens, pedibus ejus prostratus, ait: Te secundæ nativitatis quam mihi Christus ostendit, patrem agnosco: Martianum vero genitorem meum veritatis inimicum despicio. Tota autem civitas concurrebat, & filium præsidis sic vulnera martyris osculantem, mirabatur. Si quis autem voluisset ex præcepto præsidis puerum à Juliani complexu avellere, statim manus ejus & brachia contrahebantur. Præsentatis ergo eis præsidi, ait Juliano Præses: Spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis, & ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente advenit & mater cum multiplicata familia, crine soluto, & nudatis uberibus clamans. Quod videns Præses, clamavit incissis vestibus ad Julianum: Juliane crudelis aspice, dolorem patris & matris & planctum tantæ familiæ, & à magicis artibus innocentem solve, & ego Imperatoribus suggeram ut illæsus abscedas. Cui ille respondit: Suffragiis tuis opus non habeo, nec dimitti desidero Ecce adest: qui à te natus, modo credendo mecum renatus est, ipse tibi & matri respondeat. Respondit puer: De spinis rosæ nascuntur nec rosa nata de spinis odorē suavissimum, nec frutex qui rosas genuit amittit aculeos suarum pœnarum. Ut ergo consuestis pungite, & me odorem suavitatis credentibus propinare permittite. Vobis obediant qui perire parati sunt me imitentur, qui de tenebris ad lucem venire contendunt. Ego pro Christo vos parentes nego, & per vitam temporalem vitam æternam adquiro. Non possum in vos pius esse, & in me crudelis: Quid morâris: Quasi incredulus & crudelis, non quasi Abraham, paternis manibus apprehende gladium & victimam offer filium. Vani sunt vultus vestri, falsæ lachrymæ, ab hac confessione pietatis nemo me valebit disjungere. Mox ergo jubetur in tenebrosum carcerem vermibus scaturentem includi. Quem ingressus statim tenebræ vertuntur in lucem, & ebulliens pœna disparuit. Hoc videntes milites viginti conversi sunt. *Apud Surium tom. 1.*

EXEMPLUM VIII.

Affectum mariti, & filiorum fœmina quadam in pœnis constituta multa virtute devicit.

IN civitate vero Culusitana non valeo quæ gesta sunt nunciare, & ipsam quantitatem martyrum, vel

vel etiam confessorum homini impossibile est supputare. Ubi quædam matrona auctrix sui nominis Victoria, dum in conspectu vulgi continuo suspendio concremaretur, à marito jam perdito, filiis præsentibus taliter rogabatur. Quid pateris conjunx? Si me despicis, vel horum quos genuisti miserere. Impia parvulorum, quare obliviseeris uteri tui, & pro nihilo ducis quoscunque gemitu peperisti: Ubi sunt fœdera conjugalis amoris? Ubi societatis vincula, quæ inter r... dudum honestatis jure tabulæ fuerunt conscriptæ? Respice, quæso filios ac maritum, & regiæ jussionis implere festina præceptum, ut imminentia adhuc tormenta lucreris, simul & mihi doneris, & liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletus nec serpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altius elevans à terra mundum cum suis desideriis contemnebat. Quam cum continuato suspendio conspicerent mortuam, deposuerunt prorsus omni parte reanimatam. Quæ postea retulit quandam sibi virginem astitisse atque tetigisse membra singula, & illico fuisse salvatam. *Victor Uticensis. l. 3. Wand. persec.*

EXEMPLUM XIV.

Affectum mundi atq; filiorum pro Christo contemnere fœmina quadam maritum suum eleganter edocuit.

ITa de filiis medici venerabilis Liberati factum esse probatur. Nam cum jussu Regis cum uxore, & liberis ad exilium mitti jubetur, cogitavit impietas Ariana à parentibus parvulos suos separare, & per pietatis affectum virtutem prosternere. Desiunguntur tenera pignora filiorum. Qui cum vellet Liberatus lachrymas mittere, auctoritate uxoria increpatus, in ipso meatu exitus sui illico lachrymæ siccaverunt. Ait enim ei conjux: Et propter filios, Liberate, perditurus es animam tuam? Computa eos non fuisse natos. Nam & ipsos judicaturus omnino est Christus. Nonne vides eos clamantes & dicentes: Christiani sumus? Sed hæc mulier quæ in conspectu judicum egerit tacendum non est. Nam cum ipsa & maritus licet seorsum, carceris custodia tenerentur, ita ut se penitus non viderent, mandatur mulieri, diciturque illi: Solve jam duritiam tuam & vir tuus paruit imperio regis & noster factus est Christianus. At illa videam illum, faciam & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere invenit virum suum stantem cum ingenti multitudine pro tribunalibus connexum, & verum æstimans quod finxerant inimici, injecta manu apprehendens vestimenta ejus gutturi proxima, videntibus omnibus, suffocabo, dicens: Perdite & reprobe, gratia Dei & misericordia ejus indigne, quare voluisti ad modicum gloriari, & in æternũ perire? Quid tibi aurum proderit, argentum? Nunquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa. Cui maritus respondit. Quid pateris mulier? Quid tibi videtur? aut quid de me audire forte potuisti: Ego in nomine Christi Catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero quod teneo. Ubi hæretici mendacii sui concii, & detecti fallaciam suam colorare minime potuerunt. Tandem Hunericus judicio Dei percussus scatens vermibus miserabiliter expiravit. *Victor Uticensis de Wandalica persecutione lib. 3.*

AMBITIO.

† ***De damnatione quorundam propter ambitionem.***

REm satis notatu dignam hic lubet referre: quia quo loco convenientius illius fieri queat memoria non novi. Accidit Neapoli in conventu nostro S. Dominici (sunt enim ibi præter hunc, sex vel septem conventus alii etiam nostri ordinis) ut post Completorium refectionis locum ingrederetur, cui erat illius cura commissa, qui mox in ingressu videt illum fratribus circunquaque refertum & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora foret collationis faciendæ, & illam expectarent, sedebant. Accurrit ille sine mora ulla ad Priorem, & illud illi aperit. Prior fratrem delirum putat hæc omnia narrantem, attamen dum urgetur, vadit, videt & credit, & ille quoque turbatur, & rem mox confert cum monasterii gravioribus patribus, & prudentioribus, de quorum consilio sacras vestes assumit & sacrum Christi corpus referendo, toto conventu comitante se illuc confert & ad illum sermone directo, qui honoratiori loco sedebat, eos adjurat, ut aperiat quinam sint, & ad quid venerint, & quid velint, & ut ad hæc respondeant, illis præcepit in nomine illius Domini quem gestabat in manibus. Ut autem quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, omnes assurrexerunt quidem, & capita inclinarunt, caputia tamen taliter dimittentes, ut eos minime viderent, & hoc facto iterum sederunt: ita jussi à Priore ut responderent ad proposita, inclinarunt. Tandem qui inter eos videbatur præcipuus, respondens dixit: quod ipsi omnes fuerant ejusdem ordinis religiosi, & pro majori parte Magistri, Priores, Superiores, Baccalaurei, Lectores, aliis officiis donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant, quoniam ambitio multa, superbia, invidia, & alia hujus generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quod divina permittente clementia, jussi fuerant illuc venire, ut eos universos ordinis cultores commonefaceret: ut suæ vocationi facerent satis, nam illi quia minime id præstiterant, omnes damnati erant, & flammis cremaba-

mabantur æternis, in cujus signum cuncti in eos aspicerent. Et hoc dicto omnes illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti & incensi visi fuere, & tunc idem præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio evanuit, & totus conventus mansit timore consternatus. Istius rei adhue perseverat memoria in illo conventu nostro quasi per traditionem recepta ab antiquis, Nec dubium quin maximus eo tempore ibi, & alibi fuerit ex visione illa fructus subsequutus, & multa regularis vitæ instauratio. Nec talis visio arbitranda est propter conventum illum tantummodo ibi accidisse, sed propter universi ordinis alumnos. Sicuti & quæ Bononiæ audita est vox in sacello D. Dominici Patris nostri, concinentibus fratribus: Ora pro nobis B. P. Dominice, &c. Vox illa insonuit, inquiens: Nec ego pater nec vos filii, propter universos nostri ordinis Fratres accidisse credenda est Quemadmodum enim in politico regimine aliquot locis solennioribus fieri solent earum rerum proclamationes, quæ populo intimandæ veniunt, sic & in istis &c. singularis etiam quidam amor divinus erga illos ostenditur, & protectio apud quos contingunt similia. Et sicut D Dominici patris nostri curæ, quam Bononiensis nostri conventus habet, ascribi debet quod vox illa. Ibi insonuerit. Nec ergo pater, nec vos filii; sic quoque nostri Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis singulari protectioni quam illius conventus regii Neapolitani, quod in illo talis visio contigerit ad nostrorum omnium instructionem, & emendationem.

Frater Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1380, pag. 19.

AMICUS.

EXEMPLUM I.

Amici falsi sunt peccata, mundus & diabolus, sed amici veri sunt virtutes, & operá virtutum honesta.

Similes sunt amatores secularium delectationum & qui harum dulcedine illiciuntur, atque futuris & stabilibus fluida, & fragilia præferunt, homini qui tres amicos habuit[1], quorum quidem duos præcordialiter, & affectuose honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, usque ad mortem pro ipsis agonizans & periculitari desiderans: adversus tertium multo ferebatur despectu, neque honore, neque decenti eum aliquando gratificans dilectione, nisi quandam modicam ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergo terribiles die quadam milites accelerantes hunc ad Imperatorem ducere, rationem redditurum pro debito decem millium talentorum. Coarctatus vero ille quærebat adjutorem ad subveniendum sibi in terribili rationis positione apud Regem. Currens igitur ad primum præ omnibus eorum amicum, dixit ei: Nosti, ô amice quomodo animam meam semper pro te posui, nunc autem indigeo auxilio tuo in die illa detinente me necessitate: Quomodo ergo promittis mihi nunc auxiliari, & quæ apud te reposita est mihi spes dilectissime? Respondens ergo ille, ait: Non sum amicus tuus, ô homo, neque scio quis sis habeo enim alios amicos, cum quibus oportet me hodie lætari, & amicos illos amodo possidebo. Præbeo tamen tibi ciliciola duo ut habeas ea in via qua ambulas, quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullam aliam spem à me præstoleris. Hoc audiens ille & diffidens de auxilio quod speraverat ab eo, ad secundum perrexit amicum, cui & ait: Recordare amice quantum accepisti à me honoris, & gratiæ, hodie vero corruens in tribulationem, & adversitatem, auxiliatore opus habeo, quantum vero vales subvenire nunc indica mihi. Ille vero ait: Non vacat mihi hodie, ut tecum subeam agonem, curis enim & sollicitudinibus circumdor, & in tribulatione sum: modicum tamen tecum pergam, quamvis tibi non sit profuturum, & statim domum reversus propriis vacabo, negotiis. Vacuis ergo manibus inde reversus, undique destitutus, lamentabatur de vana spe ingratorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos sæpe pro eorum sustinuit dilectione. Pergit ergo ad tertium amicum, de quo nunquam curam habuit, nec socium lætitiæ suæ, hunc advocavit, ait ad eum confuso, & in terram vultu demisso: Non habeo os loquendi ad te, cognosco enim diligenter, quia nunquam tibi bene feci nec amicabiliter circa te habui me? sed adversitas apprehendit me durissima, & nullam spem salutis in cæteris amicis meis reperi, veni ad te rogans si est tibi possibile quodlibet auxilium, vel modicum impendere, ne tardes memor ignorantiæ meæ. Tunc ille respondit ei hilari & sereno vultu! Certe amicum meum clarissimum te confiteor esse & modici illius tui beneficii non immemor cum usura retribuam tibi, ne timeas ergo, ne formides, ego enim præcedam te, ego interveniam pro te apud Regem & non tradam te in manibus inimicorum tuorum: confide ergo dilectissime, & non tristeris. Tunc compunctus ille, dicebat cum lachrymis: Heu mihi, quid prius lamentabor, aut quid potius plangam? vanum affectum meum reprehendam, quem falsis exhibui amicis, an amentiam meam plangam, quia huic vero, & germano amico nullam ostendi familiaritatem? Primus amicus est divitiarum possessio, pro quibus homines

mines multùm laborant, de quibus nihil accipiunt in morte, nisi viles panniculos. secundus, uxor, filii, & amici, qui non pergunt, nisi cum mortuo ad sepulchrum. Tertius amicus bona opera sunt & virtutes, quæ defendunt nos coram judice: *Vincentius lib. 12. cap. 16. Spec. hist.*

EXEMPLUM II.

De duobus fidelissimis amicis, quorum unus Christianus alteri gentili in necessitate subveniens, eidem conversionis ad fidem causa fuit.

ERat, ut memini parùm ante nostra tempora, juvenis quidam, sagax ingenio, dives valde, qui nuntios suos per diversas mundi partes causa mercationis mittebat. Ut autem venerunt quidam ex ipsis in partem Orientis, repererunt gentilem quendam in omnibus copiis, & rebus mundi super omnem modum ditissimum, liberalem in omnibus & fidelem. Quid plura? Nuntiant illi se habere talem Dominum. Vadunt & redeunt, munera ex parte Domini sui gentili deferunt, referuntque majora juveni Christiano. Inde tantùm amore admirationeque succenditur, quod properat cum multo comitatu, & muneribus in Orientem videre gentilem. Quem ille cum magna gloria & exultatione susceptum, expertus est honestum hominem moribus, sagacem ingenio, & præ omnibus liberalem, secumque tenet illum non parvo tempore, nec parvis expensis. Et cùm redire deliberaret ad patriam, eum ad thesauros incomparabiles introduxit: sed cùm aliquid ille accipere recusaret constantissimè, tandem ostendit illi septem puellas virgines in conclavi, nobilissimas genere, & pulcherrimas decore, quas secundùm ritum suum ducere præponebat tempore opportuno, & dixit ei: Ex his tibi unam eligas in uxorem Nec mora: juvenis supra modum animo raptus & oculis, unam elegit, præstantiorem moribus & decore. Cui gentilis: Optionem, inquit, dedi tibi, & tu quidem mihi præ omnibus dilectissimam elegisti. Et tu quidem, ut sapiens, experieris quid dederim tibi: & ego, ut minùs sapiens propter te, quid demiserim non causabor. Hæc dicens, sponsæ tradidit condigna munuscula, & eam tradidit Christiano. At ille ad propria veniens, sponsam suam magnâ gloriâ baptizatam accepit uxorem, & mulierem miræ virtutis invenit. Ipse autem auctus gloriâ & divitiis, in virum profecit maximum civitatis. Gentilis autem frequenter recolens quid in dicta juvencula perdidisset: gravari cœpit animo ultra quam credi potest, & paulatim præ tristitia contabuit in eo species atque sensus. De die autem in diem, de anno in annum, de tempore in tempus decrescens rebus, cùm nihil curaret de omnibus quæ haberet, tandem ad extremam miseriam deveniens, exul de patria, quasi infatuatus pulsus est ab inimicis. Qui cum quid ageret ignoraret, incidit cordi ejus, amicum suum visitare debere, pro quo istâ pertulerat, nec posse credere eum futurum sui immemorem, & nunc tanti piaculi contemptorem. Aggressus ergo iter, venit ad locum, ubi ille manebat. Pulsavit ad portam amici sui, dixit quis esset. Neglexit nuncius verbum, non intromissus est. Quo facto, gentilis contristatus ad mortem, vespere veniente, super valtum Ecclesiæ atrium se projecit. Intempesto ergo noctis silentio, latrunculus insidiatus cuidam transeunti, occidit eum, clamque discessit. Manè autem inventus est homo occisus juxta gentilem, gentibus ignotus capitur, & ligatus nobilibus, & populo civitatis offertur, & illi factum imponitur. Qui cum desperatione factus, homicidium non negaret, ille quondam amicus ejus, stans diutius stupefactus, contemplatus est hominem, & cognovit, statimque prosiliens, cùm ille duceretur ad mortem, clamavit: Innocens iste est, ego sum qui factum feci. Nec mora, dum cum maximo clamore, & mœrore populi procumberet decollandus, ille qui factum fecerat providentiâ divina, veritus tam nobilem & innocentem hominem deperire, in medium prosiliens, exclamavit: Innocentes ambo. Ego sum ille nequissimus, qui homicidium perpetravit. Mox judex & proceres civitatis mirabiliter stupefacti, simul capiunt dictos tres viros, & factum diligentius perscrutantes cùm veritatem per omnia cognovissent, innocentes absolvunt, & ipsum reum præ admiratione piaculi dimittunt. Christianus autem ille obviis manibus, & oculis amicum suscepit, & invitat ad fidem, annuit, ille, baptizatus est, accepit uxorem nobilem consobrinam amici: & eo cogente dimidia cum illo bona partitus est quæ habebat. *Cantipratensis 2. lib. Apum c. 20, parte 3.*

AMOR CHRISTI.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo audiens à Christo: Me diligas, qui sum formosus &c.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generosa, quæ in amorem cujusdam juvenis per multos annos miro dæmonum stimulabatur insultu. Hæc cùm mihi frequenter cum multis lachrymis in confessione diabolicas insidias aperiret, consului ut summoperè caveret ne nutu aut verbo

verbo juveni tentationis occasio præberetur. Paruit illa diligenter ut monui. Cumque adeo graviter tentaretur, ut somni & cibi perderet appetitum, accidit nocte quâdam, ut tanto dæmonum agitaretur impulsu, quòd superveniente aurorâ surgere cogitaret, & clàm adire juvenem, qui in vicinia manebat. Nec mora: ubi surgens oculos aperuit, vidit Christum quasi plagis recentibus crucifixum, leni sermone dicentem sibi linguâ patria: Me diligas, qui sum formosus, bonus, dulcis generosus. Unde versus: Dilige formosum, dulcemque, bonum, generosum. Hæc ut dixit, repentè disparuit, & puellam in omni pace & gaudio, & gratiarum actione ab omni tentatione liberrimam dereliquit. ***Idem Apum lib. 2. c. 57. parte 22.***

AMOR ILLICITUS.

EXEMPLUM I.

Amorem illicitum quædam fœmina in tantum exhorruit, ut maluerit in caldaria bulliri quam fornicari.

TEmpore Maximiani persecutoris, pulcherrima puella fuit ancilla cujusdam, quam multis invitans promissionibus Dominus ejus, decipere eam non potuit. Novissimè autem exardescens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto præfecto Alexandriæ interficiendam, quasi Christianam blasphemantem, & Deos & Imperatorem. In ipsis verò persecutionibus summittens ei quosdam cum pecuniis, dixit: Si consenseris voluntati meæ à pœnis te custodiam: si autem permanes in duritia tua, rogabo judicem ut torqueat te usque ad mortem, ut non viva derideas voluntatem meam. Adducta autem ante tribunal judicis, diversa pœnarum tormenta contemnebat, conscientiâ bonâ munita. In quibus tormẽtis, & caldariam magnã plenam ferventi pice jussit succendi judex. Fervente ergo pice, & nimis exardescente proponebat ei judex, dicens: Vade, & subdere voluntati Domini tui, aut certè noveris, quia in hanc caldariam te jubeo mitti. Illa autem respondit, dicens: Non fiant aliquando tales judices qui jubeant subdi luxuriæ. Fremens ergo jussit eam expositam mitti in caldariam ferventem pice. Illa autem emisit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te conjuro, quem colis, si statuisti sic torquere me, jube me paulatim deponi in caldariam, ut videas quantam mihi patientiam donavit Christus, quem tu ignoras, & non cognoscis. Et deposita paulatim in præparatum ferventem cacabum, eâdem horâ refriguit pix, cum cuca collum ejus pervenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum confirmati sunt in fide Domini nostri Jesu Christi in Alexandrina Ecclesia, qui digni fuerunt terrâ mansuetorum, sicut dixit Dominus in Evangelio: Beati mansueti, quoniam ipsi possidebunt terram. ***Ex Palladio refert collector hujus speculi.***

EXEMPLUM II.

Amore illicito tentatus frater, ut fortiùs laboraret, uxorem, & filios ex lato finxit, & sic tentationem superavit.

ITem alius frater erat in eremo habitat autem in loco, qui dicitur Cellia, & impugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitabat autem apud semetipsum, dicens: Quia forsitan oportet me magis opere manuum laborare, ut extenuetur carnalis sensus meus Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autem fecit in luto, & blasmavit quasi figuram mulieris, & dixit cogitationibus suis: Ecce uxor tua. Necessarium est ergo, ut super consuetudinem addas in opere manuum tuarum. Et post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & plasmavit quasi filiam sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce generavit uxor tua filiam, necessarium est ergo ut magisq; ampliùs exerceas opera manuum, ut possis pascere & vestire te, uxorem, ac filiam tuam. Et ita præ nimio labore maceravit corpus suum, ut non prævaleret jam supportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus suis: Quia non prævales nimium istum sustinere laborem neq; mulierem requiras. Videns autem Deus fervens propositum mentis ejus pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum, & glorificavit Dominum super magnitudine gratiæ ejus. ***Ex lib. sententiarum Patrum 5. 14.***

EXEMPLUM III.

Amore illicito tentatus Græcus adolescens tribulatione solâ potuit liberari.

ERat quidam Græcus adolescens in Ægypti quodam cœnobio, qui nullâ continentiâ, nullâ operis magnitudine flammam carnis poterat extinguere. Cumq; ad patrem monasterii hæc ejus tentatio perlata fuisset, hâc ille eum arte servavit Imperavit cuidam viro gravi & aspero, ut jurgiis, atque conviciis insectaretur adolescentem, & post irrogatam injuriam prior veniret ad querimoniam. Cumque imperata sibi perficeret, insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliã fecerant adolescenti. At ille flere cœpit contra mendaciũ. Quotidie gemitus quotidie lachrymæ fluebant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus est, omnique auxilio destitutus ad Jesu pedes jacebat. Quid multa? Ita totus

annus

annus deductus est. Quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, utrumne adhuc aliquid moleste sustineret? Respondens dixit: Pape, vivere mihi non licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergo per hanc artem spiritualem patre procurante adolescens superatâ libidine salvatus est. *Ex lib. sententiarum PP. § 207.*

EXEMPLUM IV.

Amore illicito tentatur Ammonius, vel uno die pane futuratus.

QUodam verò tempore in eremo ædificanti Ammonio cellam, supervenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstûs affligis teipsum Abba? Respondensque B. Ammonius, ait: Crede mihi, frater, quia donante Dei gratiâ Scripturas sanctas memoriæ commendavi. Nam & vetus, & novum testamentum ab ineunte ætate ad plenum didici, nec non etiam SS. antiquorum Patrum orthodoxorum Sacerdotum Domini sexcentas myriades expositionum in lege divina conscriptas perlegi, sicut testabantur ei de hoc penè omnes in eremo Patres, & si uno die satiatus fuero pane, & minimè me in opere exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationalium animalium efficitur. *Ex Palladio.*

EXEMPLUM V.

Amore illicito labitur quidam senex, quia fœmina consortium non vitavit.

SEnex quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat unam parentem, quæ desiderabat eum post multos annos videre, & exquisivit in quo loco habitaret. Surrexit, & venit in viam eremi illius, & inveniens camelarios, adjunxit se cum illis, & ingressa est in eremum cum eis. Hæc autem trahebatur à diabolo. Quæ cùm venisset ad januam senis, signis cœpit indicare seipsam, dicens: Ego sum illa parens tua, & mansit apud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferiori parte eremi, qui implebat sibi suriseulam aqua, & hora quâ manducare voluisset, subitò versabatur suriscula, sive vasculum aquarium, & fundebatur aqua. Qui inspirante Deo dixit in semetipso: Ingredior eremum, & dico hoc quod mihi evenit de aqua senioribus. Et surgens abiit. Et cùm serò factum esset, dormivit in templo quodam idolorum juxta viam, & vidit nocte dæmones, dicentes: Istâ nocte præcipitavimus illum monachum in fornicationem. Quod cùm audisset, tristatus est, & perveniens ad senem, invenit eum tristem, & dicit ei: quid faciam Abba, quia impleo mihi vasculum aquâ, & in hora manducandi effunditur. Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, quia suriscula tua versatur: & ego quid faciam? quia hâc nocte cecidi in fornicationem. Cui respondit: Et ego cognovi. Et dicit ei: Unde scis? Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiebam dæmones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad sæculum. Ille autem rogabat eum, dicens: Non pater, sed permane in loco isto, mulierem autem dimitte hinc. Hoc enim ex incursu inimici contigit. Quo audito senex sustinuit extendens & aggravans conversationem suam cum lachrymis, donec rediret in priorem ordinem suum. *Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicatione, num. 9.*

EXEMPLUM VI.

Amore illicito lapsus inobediens senex cum puero revertitur.

SEnex quidam erat in Scete, qui cùm incurrisset ægritudinem magnam, serviebant ei fratres; & videns senex quia laboraret, dixit: Vadam in Ægyptum, ut absolvam fratres istos à laboribus suis. Et dicit ei Abbas Moyses: non vadas, quia in fornicationem incursurus es. Ille autem contristatus, dicebat: mortuum est corpus meum, & tu mihi ista dicis? Surgens ergo abiit in Ægyptum. Quod cùm audissent homines circumquaque habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantulum temporis cùm paululum de ægritudine, quâ tenebatur, meliùs habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci, unde concepisset, illa respondit: De hoc sene. Illi autem ei non credebant. Senex verò dicebat, ego feci: sed custodite infantem quem paritura est. Quæ cùm genuisset puerum, & ablactatus fuisset, tulit senex infantem in humeros suos, & die quâ erat festivitas in Scete, occurrit ibi, & intravit in Ecclesiam coram multitudine fratrum. Illi autem videntes eum, fleverunt: quia dixit fratribus: Videtis infantem hunc? filius est inobedientiæ. Cavete ergo fratres, quia in senectute hoc feci, & orate pro me. Et vergens ad cellam suam, ad initium primæ conversationis suæ reversus est. *Ex lib. Doct. PP. lib. de fornicat. num. 12.*

ANGELUS.

EXEMPLUM I.

Angelorum multitudinem se contra dæmonis tentamenta juvare paratam, Abbas Moyses vidit.

BEato Abbati Moysi, qui habitabat in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore in tantum

posuit durissimam impugnationem fornicationis, dæmon, ut non prævaleret sedere in cella sua, sed abiit ad sanctum Abbatem Isidorum, & retulit ei violentiam impugnationis suæ. Cumque de Scripturis sanctis Abbas Isidorus proferens testimonia consolaretur eum, & ut in cellulam reverteretur, rogaret eum, noluit Abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc Abbas Isidorus pariter cum Abbate Moyse, ascenderunt ad superiora cellulæ, & dixit ei Isidorus: Respice ad Occidentem & vide. Cumque respiceret vidit innumerabilem multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium præparatos, festinanterque pugnare. Dixit ei iterum Abbas Isidorus: Respice ad Orientem & vide. Cumque respiceret, vidit innumerabilem multitudinem Angelorum SS. gloriosum, splendentem, ac super lumen Solis, cœlestium virtutum exercitum. Ait autem ei Abbas Isidorus: Ecce, quos in Occidente vidisti, ipsi sunt, qui impugnant etiam Sanctos Dei. Nam quos ad Orientem conspexisti, ipsi sunt, quos ad adjutorium Sanctis suis mittit Dominus. Cognosce ergo, quia plures sunt nobiscum, sicut dicit Elisæus Propheta. Verùm etiam & S. Apostolus Joannes, dicit: quia major est, qui in nobis est, quàm qui in hoc mundo. His auditis confortatus in Domino sanctus Abbas Moyses, reversus est ad cellulam suam gratias agens, & glorificans Domini Jesu Christi bonitatis potentiam. *Ex lib. sententiarum Patrum § 9.*

EXEMPLUM II.

Angeli sancti se fratribus bona loquentibus miscuerunt.

FUit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donaverat Christus, revelante ei Spiritu Sancto, ut videre posset, quod alii non videbant. Referebant ergo sancti seniores: quia aliquando quamplurimi fratres sedentes simul loquebantur inter se, & conferebant de SS. Scripturis, quæ ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos SS. Angeli lætantes, in hilari vultu considerantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cumque aliud quodcunque inter se loquerentur, statim Angeli sancti recedebant longius indignantes contra eos. Veniebant autem porci sordidissimi, & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Dæmones enim in specie porcorum delectabantur de superbia, & vana loquela eorum. Beatus autem senior hæc videns, abiit in suam cellulam & per totam noctem cum grandi fletu, & ululatu gemendo deflebat miserias nostras. Exhortabatur autem SS. Patres per monasteria, & commonebat fratres ejus: Cohibete fratres, à multiloquio, & ab otiosis verbis linguam, quia malus interitus animæ generatur, & non intelligimus; quoniam per hæc & Domino Deo, & sanctis Angelis odibiles sumus. Dicit enim Scriptura divina, quia in multiloquio non effugies peccatum: hæc enim infirmam, & vacuam efficiunt mentem, atque animam nostram. *Ex lib. sententiarum PP. § 35.*

EXEMPLUM III.

Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare.

SAnctus Abbas Antonius cùm sederet aliquando in eremo, animus ejus tædium, & confusionem cogitationum incurrit, & dicebat ad Dominum: Domine, volo salvus fieri, & non me permittunt cogitationes meæ: quid faciam in hac tribulatione? Quomodo salvus ero? & modicè assurgens cœpit foras ire, & vidit quendam tanquam seipsum sedentem, nec non operantem, deinde surgentem ab opere, & orantem, & iterùm sedentem, & plectam de palmis facientem, indè rursus ad orationem surgentem. Erat autem Angelus Domini missus ad correctionem & cautelam dandam Antonio: & audivit vocem Angeli dicentis: Sic fac, & salvus eris. Ille autem hoc audito magnum gaudium sumpsit, atque fiduciam. *Lib. de patient. & fortitud. num. 1.*

EXEMPLUM IV.

Angelus vestigia fatigati senis numeravit.

SEnex quidam sedebat in eremo, qui longè habebat aquam à cella sua XII. milliaria, ubi dum semel iret haurire aquam, defecit, & dixit: Quid necesse est, ut hunc laborem patiar, veniam, & habitabo circa aquam hanc. Et cùm hoc dixisset conversus est, & vidit quendam sequentem se, & numerantem vestigia sua. Interrogavit autem eum, dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini sum, & missus sum numerare vestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cùm audisset senex, forti animo factus est promptior, & adhuc longiùs posuit cellam suam ab illa aqua quinque milliaria. *Ex lib. doctrina PP. lib. de patientia & fortitud. num. 5.*

EXEMPLUM V.

Angelus infirmo fratri septem diebus devotissimè ministravit.

ÆGrotavit aliquando senex quidam, qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei serviret, surgebat, & quodcunque invenisset in cella sua manducabat. Et dum per aliquot dies ista faceret, nemo veniebat ad visitationem ejus. Transactis autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit Dominus Angelum suum, qui ministraret

ei

ei. Et cum sic fieret per septem dies, recordati sunt fratres, & dixerunt ad invicem: Eamus & videamus, ne fortè infirmetur ille senex. Cùm autem venissent & pulsassent, discessit Angelus ab eo. Senex autem de intro clamabat: Discedite hinc fratres. Illi verò levantes è cardine ostium, intraverunt, & interrogaverunt eum quare clamaverit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea, & nemo me visitavit. Ecce jam septem dies sunt, ex quo Dominus Angelum suum misit ministrare mihi, qui cùm venissetis, recessit à me. Et hæc dicens, dormivit in pace. Patres autem valde mirati sunt, & glorificaverunt Deum dicentes: Quia non dereliquit Dominus sperantes in se. *Ibid. num.* 10.

EXEMPLUM VI.

Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioso sene non cessit, in cælum deduxerunt.

DIcebat quidam senum quòd audierit ab aliquibus viris sanctis juvenes esse, qui ductum præbeant senibus in hac vita. Et narraverunt dicentes: Quia erat quidam senex ebriosus, & operabatur, unam mattam in die, & vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de pretio ejus. Posteà verò venit ad eum unus frater, & manebat cum ipso, qui similiter operabatur & ipse mattam unam. Tollebat autem eam senex, & vendebat, ambarumque mattarum pretium expendebat in vino, illi autem afferebat tantum panem serò. Et cùm triennio jugiter fecisset, nihil locutus est frater ille. Post hæc verò dixit frater ille in semetipso: Ecce nudus sum, & panem cum egestate comedo: surgam ergo, & discedam hinc. Iterùm autem cogitavit in semetipso, dicens: Quò habeo ire? sedeo ego hìc propter Deum in hac vita communi: Et statim apparuit ei Angelus Domini, dicens: Non discedas, veniemus enim cras ad te. Et rogavit frater senem illum ipsâ die, dicens: Non discedas hinc alicubi, quia venient hodie tollere me. Cùm ergò facta fuisset hora, quâ solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Non veniunt hodie fili, jam enim tardè est. Et ille dixit ei modis omnibus quia veniunt. Et cùm ei loqueretur, dormivit in pace. Senex autem flebat dicens: Heu mi fili, quia multis annis sub negligentia vivo, tu autem parvo tempore salvam fecisti per patientiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. *Ibid, num.* 23.

EXEMPLUM VII.

Angelos de conversione peccatorum lætantes vidit Paulus Simplex.

BEatæ memoriæ, Paulus Simplex, discipulus Abbatis Antonii, narravit fratribus talem rem. Quia aliquando veni in monasterium visitandi gratiâ, & pro fratrum instructione, & post consuetam ad invicem collocutionem, intraverunt in Ecclesiam Dei ut missas more solito celebrarent. Ipse autem Paulus intuens unumquemque introeuntium Ecclesiam, quo animo intraret: habebat enim & hanc gratiam sibi datam à Deo: ut sic unumquemque cujus animi esset, agnosceret, sicut & nos facies nostras videmus invicem. Ingredientibus ergo omnibus clarâ facie, & splendido vultu, sed & uniuscujusque Angelo gaudente cum eis, unum vidit nigrum & obscurum toto corpore, & dæmones ex utraque parte eum tenentes, & trahentes ad seipsos, capistro in naribus ejus misso, sanctum verò Angelum ejus de longe, lugubrem & tristem, sequentem eum. Paulus verò lachrymans, & manu frequenter pectus tundens, sedebat ante Ecclesiam, plorans valde eum qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem ejus mutationem & lachrymas, & luctum, interrogabant rogantes eum ut diceret, quid esset quod videbat, timentes ne quid in reprehensione omnium vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabant etiam ut ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos, negabat se ingressurum, & sedebat foris tacens, & plorans nimis illum, qui ei talis apparuerat. Post paululùm autem dimisso Ecclesiæ conventu, iterùm Paulus attendebat singulos exeuntes, ut quorum introitum cognoverat, sciret quales exirent: & vidit illum virum nigrum & obscurum toto corpore priùs, exeuntem ab Ecclesia clarum quidem vultu, candidum corpore, dæmones autem qui eum antè tenebant, posteà de longe sequentes, sanctum verò Angelum juxta ipsum ambulantem lætum & propinquum, & gaudentem super eum valde. Paulus verò exiliens cum gaudio, clamabat benedicens Deum, & dicens: O inestabilis Dei misericordia & bonitas! O divinæ miserationis ejus innumerabilis bonitas! Currens autem & ascendens super altum gradum, magnâ voce dicebat: Venite, & videte opera Domini, quàm terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite, & videte eum qui vult omnes homines salvare, & ad agnitionem veritatis venire: venite adoremus & procidamus ante eum, & dicamus, quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem ejus, omnes sollicitè incurrerunt, cupientes audire quæ dicebat. Et convenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset antequam in Ecclesiam intrarent, & quæ posteà. Iterum interrogabat illum

illum virum. & ut diceret ei causam, pro qua ei tantam subito mutationem Deus donaverit. Homo ergo ille convictus à Paulo coram omnibus qui circa ipsum erant, aperte narravit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi usque nunc. Ingrediens autem modo sanctam Ecclesiam Dei, audivi vocem Isaiæ Prophetæ, cum legeretur, magis autem Dei vocem loquentis in eo, ubi dicit: Lavamini mundi estote, auferte malum cogitationum de animabus vestris coram oculis meis, discite bene facere: & si fuerint peccata vestra tanquam fenicium, velut nix dealbabuntur: & si volueritis, & audieritis me, bona terræ comederis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone compunctus sum nimis, & ingemiscens, intra conscientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hunc mundum peccatores salvos facere, & qui etiam hæc quæ modo lecta sunt promisisti per prophetam, comple affectu & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor; quia jam non agam ultra illud malum, sed abrenuncio omni iniquitati, & servio tibi amodo in conscientia munda. Hodie ergo Domine in hac hora suscipe pœnitentem, & interpellantem te, & renunciantem omni peccato. In his ergo promissionibus egressus sum de Ecclesia, statuens in anima mea nihil ultra mali agere coram oculis Domini. Quod cum audiissent omnes, clamaverunt una voce ad Dominum, dicentes: Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. *Lib. de Providentia num. 5.*

EXEMPLUM VIII.

Angeli peregrinum fratrem moriturum consolantur; non autem intraneum.

DIxit quidam senex, quia erant ei vicini duo fratres, unus peregrinus, & unus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior: ille vero in choris studiosus valde. Contigit autem ut dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum cum esset providus, vidit multitudinem Angelorum deducentium animam ejus. Et cum pervenisset ad cœlum ut intraret, facta est quæstio de eo; & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit, sed propter peregrinationem ejus aperite ei. Et post hæc dormivit ille in choris, & venit omnis cognatio ejus ad eum. Cernens vero senex non venire Angelos ad deducendam animam ejus, miratus est, & cadens in faciem suam in conspectu Dei, dixit: Quomodo peregrinus ille cum negligentior fuerit, talem gloriam promeruit: & hic cum esset studiosus nihil hujusmodi meruit? & venit ei vox, dicens: Hic studiosus, cum venisset ut dormiret, aperuit oculos suos, ut vidit parentes suos flentes, & consolata est anima ejus. Peregrinus vero ille licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & ingemiscens flevit, & Deus consolatus est eum. *Ibidem num. 21.*

EXEMPLUM IX.

Pœnitentiam gravissimam quidam frater post fornicationem nudus incedendo peregit, & Angelus jecur illius ægrotantis evulsum mundans & reimponens, sanat eundem.

NArravit quidam solitarius fratribus qui erant in Helym, ubi sunt septuaginta arbores palmarum in loco, quo applicuit Moyses cum populo Israël, quando egressus est de terra Ægypti, sic dicens: Cogitavi aliquando me debere ingredi in interiorem eremum, si forte invenirem aliquem interius habitantem in eremo, & servientem Domino nostro Jesu Christo. Ambulans autem quatuor dies & noctes, inveni speluncam: & cum appropinquassem, respexi intus, & vidi hominem sedentem, & pulsavi secundum consuetudinem monachorum, ut egredientem salutarem eum. At ille non movebatur: requieverat enim in pace. Ego autem nihil dubitans, introivi, & cum tenuissem scapulas ipsius, confestim dissolutus est, & factus est pulvis. Deinde adspiciens video colobium sive tunicam sine manicis pendentem. Cum vero & hoc tenuissem, dissolutum est, & in nihilum redactum. Cum autem & de hoc hæsitarem, egressus sum inde ut perambularem in desertum: in quo rursum aliam invenio speluncam, & vestigia hominis ibidem. Factus sum autem alacrior, & appropinquans ad ipsam speluncam, iterum pulsavi, & iterum nemo mihi obaudivit, ingressusque nullum inveni. Stans autem foris speluncam, dicebam intra meipsum, quia huc oportet venire hunc servum Dei ubicunque fuerit. Cum vero jam præterisset dies, vidi bubalos venientes, & illum servum Dei venientem cum eis nudum, & de capillis suis cooperientem quæ inhonesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi, æstimabat me spiritum esse, & stetit ad orationem. Nam multum tentatus fuerat à spiritibus, sicut ipse postea dicebat: ego autem hoc intelligens, dicebam ei: Serve Dei, & ego homo sum: vide vestigia mea & contrecta me; quia caro & sanguis sum. Cum vero post orationem dicto Amen, respexisset me. & consolatus fuisset, introduxit me in speluncam & interrogavit me, dicens: Quomodo huc venisti? Cui ego dixi: Requi-

Requirendi gratia servos Dei, veni in hanc solitudinem, & non defraudavit me Deus à desiderio meo. Rursus autem ego interrogavi eum, dicens: Quomodo & tu huc venisti? & quantum temporis hic habes? aut quod est alimentum tuum, vel quomodo cum tu quidem sis nudus, non indiges vestimento aliquo? Qui respondens dixit mihi: Ego in cœnobio eram Thebaide, & opus meum erat lini textura. Subintravit autem in animo meo cogitatus, ut exiens inde singulariter sederem, & possem quietus esse, & suscipere peregrinos, ac plurimam mercedem possiderem ex eo quod adquirerem de opere meo. Ut autem consensi cogitationi huic, & opere perfeci eam, exiens ædificavi mihi monasterium, ibique veniebant qui mihi injungebant opus. Cumque jam multum esset quod congregaveram, festinabam pauperibus ac peregrinis illud distribuere. Sed adversarius noster diabolus invidens mihi, sicut & semper: & tunc futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod festinabam labores meos Deo offerre. Videns autem unam virginem sacram injungentem mihi species, & eas me perficientem atque reddentem, immisit ei ut rursus mihi alias demonstraret species. At vero ubi jam consuetudo facta est, & fiducia major, postremo etiam tactus manuum, & risus, ac simul consuevi, ad ultimum concepimus dolorem & perfecimus iniquitatem. Cum autem mansissem cum ea in eadem ruina sex mensibus, postea cogitavi mecum, dicens! Quia aut hodie, aut crastino, aut post multos annos morti addictus, æternum habeo supplicium. Si enim qui uxorem hominis violaverit, æternis pœnis subjacebit, quantis tormentis dignus est, qui Christi stupraverit sponsam? Et sic in hanc eremum occulte recurri, omnia relinquens illi mulieri. Veniens huc inveni speluncam hanc, atque fontem hunc: & istam palmam afferentem mihi botryones duodecim dactylorum: per singulos menses affert unum botryonem, qui mihi sufficit per dies triginta, & post hunc alius maturescit: Post tempus autem multum creverunt capilli mei, & cum quidem dirumperentur vestimenta mea, de ipsis quam decet partem operio corporis mei. Dum autem rursus interrogarem, si in primordiis difficultatem habuisset, idem mihi ait: In initiis valde afflictus sum dolore jecoris, ut humi jacens non possem stans psalmum dicere; sed prostratus in terra clamabam ad altissimum. Cum autem in spelunca essem in dolore valido atque defectione, ut etiam egredi jam non possem, vidi virum intrantem, ac juxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicùm, dixi ei: Epar doleo. Qui dixit mihi: Ubi doles? Cum vero ostendissem ei, digitos manus suæ in directam conjungens, divisit locum illum tanquam gladio, & evellens jecur, ostendit mihi vulnera, & raso jecore manu sua, in pannum ipsas scabies misit, atque rursum ipsum jecur imponens manibus suis locum ipsum reclusit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, servi Domino Jesu Christo sicut oportet. Et ex tunc sanus factus sum, & sine dolore jam sum hic. Ego autem multum rogavi, ut manerem in interiori spelunca, & ait mihi: Non potes sufferre dæmonum impetus. Et ego hoc ipsum considerans, rogabam ut oraret pro me, & dimitteret me. Qui cum orasset Dominum Jesum Christum, dimisit me. Hæc vobis narravi ædificationis gratia. *Lib. de exempl. & doct. vitæ Spiritualis. n. 15.*

EXEMPLUM X.

Angeli Michael & Gabriel animam peregrini cum canticis in cœlum attollunt, & fictus monachus ad inferna deportatur.

Frater quidam interrogavit senem, dicens: Nomen est quod solvat, an opus? Respondit ei senex: Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiebatur oratio ejus. Subintravit autem in animo ejus cogitatus, velle videre animam justi, & peccatoris, quomodo abstrahantur à corpore: & nolens Deus contristare eum in desiderio ejus, dum sederet in cella sua, ingressus est lupus ad eum, & tenens ore suo vestimenta ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater autem ille sequebatur eum. Lupus autem duxit eum usque ad aliquam civitatem, & dimittens illum fratrem recessit. Cum vero sederet foris civitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomen quasi magni solitarii, ipse vero solitarius infirmus erat, expectans horam mortis suæ, frater ille, qui ibidem venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum, & lampadarum propter solitarium illum, tanquam per ipsum Deus panem & aquam inhabitantibus civitatem illam præstaret, atque salvaret eos, & dicebant, quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille tartaricum inferni descendentem super solitarium illum, habentem tridentem igneum, & audivit vocem dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere, vel una hora in se, sic nequaquam tu miserearis evellens eam. Deponens ergo tartaricus ille, quem tenebat tridentem igneum in corde solitarii illius, per multas horas torquens eum abstraxit animam ejus. Post hoc autem ingressus frater ille in civitatem, invenit hominem,

nem peregrinum jacentem in platea ægrotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & mansit cum eo diem unum. Et cum venisset hora dormitionis ejus, conspicit frater ille Michaëlem, & Gabrielem descendentes propter animam ejus, & sedens unus à dextris, & alius à sinistris ejus, rogabant animam ejus, ut egrederetur,& non exibat,quasi nolens relinquere corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaëli: Assume jam animam istam,ut eamus. Cui Michaël respondit: Jussi fuimus a Domino, ut sine dolore ejiciatur, idcóque non possumus nos vi evellere eam. Exclamavit autem Michaël voce magna, dicens: Domine quid vis de anima hac, quia non acquiescit nobis, ut egrediatur? Venit eis vox? Ecce mitto David cum cithara, & omnes psallentes Hierusalem, ut audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cum descendissent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illius, sedit in manibus Michaëlis, & assumpta est cum gaudio. *Ibid. n.17.*

EXEMPLUM XI.

Angeli sollicite, sed diversimode vidente B. Bernardo orationes fratrum scriptitabant.

INteresat aliquando nocturnis vigiliis pater sanctus Bernardus, ea puritate & devotione qua solebat, Deo tantum nota & sibi. Cumque morosa psalmodiæ modulatio vigilias protelaret, aperuit Dominus oculos ejus. Et ecce respiciens vidit singulos Angelos juxta monachos stantes, & quod quisque eorum psallebat, in scedulis more notariorum tam diligenter excipientes, ut nec minimam syllabam, quanquam negligenter prolatam, omitterent. Scribebant vero diverso modo, nam quidam eorum scribebant auro, alii argento, nonnulli atramento, aliqui etiam aqua, quidam vero penitus nihil scribebant. Spirtus autem qui hæc revelabat, intelligentiam diversitatis scripturæ cordi ejus inspirabat. Qui enim auro scribebant, ferventissimum in Dei servitio studium, & absolutam cordis intentionem in his quæ psallebant, significabant. Qui autem argento, minorem quidem fervorem, puram tamen psallentium devotionem declarabant. Qui vero atramento continuum quorundam bonæ voluntatis usum in psalmodia, licet non cum multa devotione notabant. Sed qui aqua scribebant, exprimebant eos qui somnolentia seu pigritia pressi, vel vanis cogitationibus a se abducti, videntur quidem aliquid signare, sed cor eorum abstractum prorsus non concordat voci. Cæterum illi qui nil scribebant, lamentabilem quorundam cordis duritiam redarguebant, qui obliti professionis suæ, timoris Dei immemores, aut lethali somno prona se voluntate immergunt, aut certe vigilantes clauso ore vanis aut noxiis cogitationibus, non ex infirmitate, sed ex voluntaria intentione occupantur, in conspectu Domini contra legis præceptum, apparere vacui non pertimescunt. Pater itaque sanctus, qui hæc videbat recordatus sententiæ illius, quoniam omnes administratorii spiritus, sunt in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, sicut proficientium congratulabatur servori, sic paterno pietatis affectu deficientium miserabatur tepiditatis. *Lib. de viris illustribus Ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM XII.

Angeli excitabant fratres ad devote canendum, Te Deum, &c.

CElebrabantur aliquando solemnes vigiliæ, & vir Domini cum cæteris fratribus aderat. Cumque hymnus, Te Deum laudamus, cantaretur, vidit sanctos Angelos multa charitate fulgentes, mira etiam vultus alacritate devotos, qui utrumque chorum percurrentes, modo hunc, modo illum excitabant. Cantantibus aderant,& quasi congratulantes astabant. Et ut diutius ille hymnus, cum devotione percantaretur, modis omnibus elaborare satagebant. Intellexit quoque vir sanctus, hymnum illum vere esse familiarem ipsis, quos tanta instantia vidit operam dare, quatenus à fratribus ad honorem Dei cum fervore devotionis cantaretur. Cuidam etiam fratri spirituali videre concessum est, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magna splendoris erumpebat,& sursum conscendebat. *Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cisterciensis, c.29.*

EXEMPLUM XIII.

Angeli moriente quodam fratre oratorium rosis & liliis constraverunt.

QUidam de spiritualibus filiis reverendissimi patris Roberti, cum viam angustam & arduam quæ ducit ad vitam, indeclinabili studio cucurrisset, tandem placuit Domino laboribus ejus finem imponere, ut in pace in idipsum dormiens requiesceret, unde nunquam esset recessurus. Cumque jam instaret hora in qua de hujus mundi stadio evocandus, & ad cœleste bravium esset invitandus, Dominus Abbas cum cæteris fratribus gratia quietis in lectulo suo se collocaverat, & ecce sopor domini irruit super eum, viditque in somnis duos pulcherrimos adolescentes vultu & habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas & violas, ac diversi generis flores in choro Clarevallensi speciose spargebant, ita ut pavimentum omne pictum, ac variis coloribus venustatum esse videretur: quo viso miratus est, & quasi fam-

simplicitatem ordinis zelans dixit ad eos: Quid vobis visum est (ô boni juvenes) contra consuetudinem nostrum pavimentum hoc floribus sternere, & monasterio hujusmodi novitatem inducere; Illi vero dixerunt ad eum: Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in hac executione officii nostri, quoniam modo, jam in choro isto celebrabitur nova cujusdam novi sancti festivitas, de cujus solemnitate gaudebunt Angeli, & hymnus Domino decantabitur in Sion: Adhuc loquebantur illi, & animum videntis & audientis hæc admiratione rapiebant. Tunc ecce concitatus tabulæ strepitus excitat dormientem, & ut festivitatem quam celebrandam intus in spiritu cognoverat, foris secundum dignitatem officii sui exequeretur, signo consuetudinario invitatur. Accurrens ergo cum cæteris fratribus, properanter venit ad eum, & cum magna devotione commendavit animam ejus, certissime credens atque confidens, quia hic erat novus ille sanctus de quo in requiem assumendo Angeli sancti novam festivitatem, & novum gaudium essent illico celebraturi. *Ibidem.*

EXEMPLUM XIV.

Angelorum dulcissimos cantus frater quidam in consolationem suæ tribulationis audivit.

NOvi secretius Canonicum ordinis Regularis, qui assidue orationibus & meditationibus deditus, & ordinis sui scrupulosissimus observator, vix poterat prælatos suos erga se aliquatenus mitigare. Et contra obsequiosus in omnibus, & devotus, tentabat in bono vincere malitiam, sed non poterat. Vespere ergo quodam, super id quod ferre poterat tribulatus; lachrymas amarissimas fudit, & ad exorandos sanctos martyres, quorum dies solennis instabat, Mauritii scilicet, sociorumque ejus, ut eorum mereretur consolari precibus & juvari, se postravit. Nec mora, ubi post longas vigilias intravit cubiculum, vix somno levissimo relevatus, audivit choros Angelorum cantantium in sublimi. Gaudent in cœlis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti, & quia pro ejus amore sanguinem suum fuderunt, ideo cum Christo regnant in æternum. Dixit autem mihi, quia descensus notularum in ipso cantu, quos Gallico *avallees* dicimus, tantæ melodiæ & tantæ dulcedinis existebant, ut nisi Deus aliter ordinasset, fere ejus animam extra corpus sine reditu rapuissent. At quoniam illo tempore gravissima infirmitate detentus erat, in sola delectatione ipsius cantus, & corpore, & spiritu ita integre sospitatus est, ut vix eum postea ulla perturbatio, quantumcunque magna, lædere potuisset. *Cant. pr. l. 1. apum. c. 11. p. 3.*

EXEMPLUM XV.

Angelus tentatum Liffardum subulcum per superbiam, ostensis mortuorum sepulchris revocavit.

IN Hemmenrode conversus quidam fuit natione Coloniensis, nomine Liffardus, vir satis humilis, ac mansuetus hujus erat officii sues monasterii custodire. Circa finem vitæ ejus, sicut mihi retulit Dominus Hermannus tunc Abbas illius, tali ordine tentatus est à spiritu superbiæ. Cùm esset senex, & diu porcos pavisset, talia cœpit in cogitationibus suis tractare. Quid est quod ago? homo sum bene natus, sed propter hoc vile officium omnibus meis amicis despectus, non ero diutius in hoc loco subulcus ad illorum confusionem. Ex quo autem mihi non parcitur hic, recedam hinc. Qui cum fixum teneret in animo, quod mane recederet de monasterio tentationes diutius non valens sustinere, nocte eadem cum in lecto suo sederet, vigilaret, persona quædam reverenda illi apparuit, & ut sequeretur manu signavit. Mox ille surgens calceamenta induit, & præcedentem secutus, ad ostium Dormitorii venit, quo cœlitus patefacto, simul ad januam accesserunt Ecclesiæ, quam eadem potentia considerans apertam, simul ingressi sunt. Ita enim ei signis erat importunus ut non posset non sequi præcedentem. Cumque duceretur per medium chorum Conversorum & coram altari sancti Joannis Baptistæ transiens, profunde inclinaret more ordinis, inclinavit & ille dicens: Bene fecisti sic profunde inclinando. Venientesque ad meridionale ostium Ecclesiæ, per quod itur in claustrum, viderunt illud ostium similiter apertum, quod ducit ad cœmiterium. Universa hæc ostia noctibus etiam clavibus firmantur. His visis frater Liffardus miratus est valde, nec tamen ausus fuit illum interrogare: Tu qui es, vel quo me ducis? Ingressis eis cœmiterium, statim aperta sunt sepulchra omnia mortuorum. Et cum conversum duxisset ad hominem recenter sepultum, dicebat illi: Vides hunc hominem, cito talis eris. Quo vis ire? Quem cum adhuc ducere vellet ad alia corpora putrida, multumque fœtentia, cœpit Conversus reniti & clamare: Parce mihi Domine, parce, non enim illa possum videre. Cui ductor respondit: Si non potes hoc quod cito eris videre, ut quid propter modicam superbiam vis de portu salutis recedere? Si ergo vis ut parcam tibi, promitte mihi quod non recedes ab hoc loco: & promisit. Quem cùm reduceret, mox clausa sunt sepulchra, clausa sunt post eos ostia singula & cum transiret ante altare Conversorum, ibique inclinaret, denuo de hoc eum commendavit, satis ostendens quod Deo placeret inclinatio profunda. Ingressis eis dormitorium, statim post eos clausum est ostium. Mox vero

vero ut conversus in suum lectum se reclinavit persona ducentis disparuit, & ab illa hora tentatio immissa cessavit, *Cæsarius lib. 4. cap. 4.*

EXEMPLUM XVI.

Wilhelmus Comes Juliacensis post mortem, inclusæ cuidam terribili forma apparet, qui cum viveret dulcissimos Angelorum cantus audivit, nec tamen ideo conversus est.

ANno præterito canonicus quidam Aquensis retulit mihi de eodem Wilhelmo visionem satis terribilem. Post mortem, inquit, suam, cuidam inclusæ, cui bene fecerat, visibiliter apparens vultu lurido ac macilento: ait. Ego sum miser ille Wilhelmus quandoque Comes Juliacensis. Quem dum illa interrogasset de statu suo, respondit: Totus ardeo. Et cum levasset vestem vilissimam, qua indutus videbatur, mox flamma erupit: & sic cum ejulatu disparuit. Huic adhuc viventi Deus, qui misericors est, ut eam à peccatis revocaret, aliquid gloriæ suæ ostendit. In die quadam natalis sui, in canone prioris missæ voces suavissimas, cum melodia dulcissima, quasi in cœlo eum audire permisit. Qui mox interrogans Dominum Engelbertum tunc majoris Ecclesiæ in Colonia præpositum, nunc Archiepiscopum, an voces easdem bene audiret, & ille se audivisse negaret, amplius mirabatur. In canone vero secundæ missæ, nec non & tertiæ easdem voces, quæ diversæ erant ætatis, audivit. Cum hæc recitata fuissent Domino Hermanno Abbati loci sanctæ Mariæ, Comitem adiit, ex ore ejus quæ dicta sunt audiens. Invocavit idem Comes testem Deum, nihil se mentiri, hæc addens cum juramento: quia si adhuc semel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus essem abrenunciare. Modicum tamen cœlestis hæc consolatio illi profuit, peccatis ejus maximis impedientibus. *Idem lib. 12. cap. 5.*

EXEMPLUM XVII.

Angelus à Masseo ad portam pulsare didicit, & fratrem Bernardum flumen transvexit: superbus autem Helias Vicarius Ordinis sancti Francisci Angelum fugavit, & tandem apostatavit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non essent capta loca, S. Franciscus ivit ad visitandum sanctum Jacobum, ducens secum aliquos socios, quorum unus erat F. Bernardus. Cum autem irent pariter, invenerunt in quadam terra, unum infirmum, cui compatiens S. Franciscus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad serviendum isti infirmo. Qui statim flexis genibus, & capite inclinato, suscepit reverenter obedientiam sancti Patris. S. autem Franciscus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, ivit ad S. Jacobum cum aliis sociis. Et cum staret, & adoraret in sancto Jacobo, fuit sibi revelatum à Deo, quod caperet loca per mundum, eo quod deberet ejus ordo in magna multitudine dilatari. Unde & tunc ex divino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediens autem S. Franciscus per viam primam, invenit fratrem Bernardum, & infirmum sibi commissum perfecte sanatum. Unde sequenti anno concessit sibi S. Franciscus quod frater Bernardus iret ad S. Jacobum. Interim S. Franciscus rediit in vallem Spoletanam. Et cum staret in quodam loco deserto ipse, & frater Masseus, & frater Helias, & quidam alii, quadam die S. Franciscus ivit in silvam ad orandum: socii vero ejus, habentes eum in magna reverentia, timebant ejus orationem aliqualiter impediri, propter magnalia, quæ sibi Deus in omnibus faciebat: Accidit quod quidam valde pulcher juvenis, accinctus vestes quasi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulsavit tam festinanter, & diu, quod fuit insolitum. Accedens autem frater Masseus ad portam, ait illi juveni: Fili, nondum te credo ad portam fratrum fuisse, quia nescis moderate pulsare. Et juvenis respondit; Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Masseus; Pulsa ter & raro unam pulsationem post aliam; postea expecta donec compleat Pater noster, & veniat ad te, & si in hoc intervallo non venit, tu iterum pulsa. Juvenis autem respondit; Ego magnam festinantiam habeo, ideo sic pulso, nam habeo facere magnum iter; veni autem huc, ut loquerer fratri Francisco, sed ipse modo est in contemplatione in silva, ideo nolo eum impedire; sed vade mitte mihi fratrem Heliam, audivi quod ipse est valde sapiens, & ideo volo ei facere unam quæstionem. Frater autem Masseus, cum dixisset fratri Heliæ, ut iter ad eum tulit moleste, & noluit ire superbiens, & irascens. Frater autem Masseus nesciebat quid faceret, quia si dicebat quod non poterat ire, mentiebatur; si vero dicebat quod erat turbatus, timebat ne haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat venire, iste juvenis iterum pulsavit, ut prius. Tunc venit frater ad portam, & ait juveni; Tu non servasti doctrinam meam in pulsando; Ille autem juvenis erat Angelus Dei, qui anticipans responsionem fratris Massei, dixit; Frater Helias non vult venire ad me, sed vade ad fratrem Francisum, & dices quod ego veni ad loquendum cum eo, quia vero nolo impedire ipsum, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Masseus ivit ad Fratrem Franciscum stantem & orantem facie elevata in cœlum, & dixit ei totam ambasiatam dicti juvenis, & responsionem

fratri

fratris Heliæ. Tunc S.Franciscus, nec se mutando de loco, nec faciem declinando à cœlo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam statim vadat ad eum. Frater vero Helias ivit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo ostium cum impetu fecit validum strepitum & rumorem, dicens juveni: Quid vis tu? Ille autem juvenis ait: Cave charissime, quia videris turbatus, cum ira impediat animum ne possit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis: Et ille: Quæro à te, inquit, utrum observatoribus S.Evangelii licet de omnibus quæ apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & utrum alicui homini liceat observatoribus S.Evangelii contraria imponere Evangelicæ libertati: Frater Helias respondit superbe: Bene scio ista, nolo tibi dicere vade pro factis tuis. Juvenis respondit: Ego scirem melius ad istam quæstionem respondere quam tu. Frater vero Helias clausit ostium cum impetu, & recessit. Et cum cogitaret intra se de dicta quæstione, hæsitavit, nec enodare sciebat. Ipse enim cum esset Vicarius ordinis præsumpserat ultra Evangelia, & regulam ordinare, & constitutionem jam fecerat, quod nullus frater in ordine carnes manducaret. ita quod dicta quæstio erat totaliter contra eum. Unde cum nesciret declarare, considerans prædicti juvenis modestiam, & quod etiam dixerat quæstionem prædictam eo melius enodare rediit ad portam, aperiens ostium, ut ab ipso juvene dictam quæstionem sibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaque quæsitus poterat reperiri. Ille autem juvenis erat Angelus Dei, qui propterea ipsum non expectando recessit, quia superba mens non fuit dignum habere colloquium Angelicum. Quibus peractis S.Franciscus, cui omnia fuerunt revelata, rediens de silva, acrius redarguit cum clamore valido fratrem Heliam, dicens? Male facis frater Helia, & superbe, qui repellis sanctos Angelos, qui veniunt ad nos visitandos & instruendos. Dico autem tibi, quod timeo vehementer, ne tua superbia extra istum ordinem faciat te fieri. Et ita sibi in posterum accidit, sicut sanctus Franciscus spiritu prophetico ante dixit. In eodem autem die & hora, qua iste Angelus à fratre prædicto recessit, apparuit in eadem specie fratri Bernardo redeunti de sancto Jacobo, & statim juxta quendam magnum fluvium, quem transire non poterat, salutans fratrem Bernardum idiomate proprio, dixit: Deus det tibi pacem, ô bone frater. Et frater Bernardus admirans de pulchritudine ejus, & de lingua sibi nota, & de salutatione pacifica, & de facie læta, interrogavit eum. Unde te habeo, ô bone juvenis? Et ille respondit: Venio de tali loco, ubi moratur S.Franciscus, & ivi ad colloquendum cum eo, sed non potui quia stabat in silva ad contemplandum divina: & stabat cum eo in illo loco frater Masseus, & frater Ægidius, & frater Helias. Et frater Masseus docuit me sonare ad portam vestram; Frater vero Helias, quia de quæstione, quam sibi feci, me audire contempsit quando postea ipsum pœnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis ait Angelus fratri Bernardo: Quare charissime, differs ultra fluvium transire? Respondit: Quia periculum timeo propter profunditatem aquarum quas video. Et Angelus dixit: Transeamus simul, non dubites. Et apprehensa manu ejus, in ictu oculi fratrem Bernardum in alteram partem fluminis incolumem posuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iste esset Angelus Domini cum magna devotione, ac reverentia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod est nomen tuum? Qui respondit: quid quæris nomen meum, quod est mirabile? Et hoc dicto disparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde consolatum, ita ut totam viam illam cum gaudio ambulavit. Ipse vero frater Bernardus diem & horam notavit, quando Angelus apparuit. Et postea quam pervenit ad locum, ubi S. Franciscus cum sociis prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitavit. Unde certissime advertterunt, quod iste idem Angelus & ipsis & illi eadem die & hora apparuit. *Antoninus 3. parte tom. 24. & 2. p. Chronici Gallici l. 5. c. 3 & lib. 1 c. 109.*

EXEMPLUM XVIII.

Angelica nares fœtorem peccatorum super omne cadaver exhorrent.

Legitur quod Angelus in corpore assumpto, & eremita gradiebantur simul & appropinquaverunt cadaveri, quod jam per plures dies jacebat, & fœtebat. Eremitæ autem obturanti nares, dixit Angelus: Quare nares tuas constringis? At ille: Non valeo fœtorem illius cadaveris sustinere. Paulo post juvenis quidam pulcher, ornatus sertis floreis cum phaleris, & sella aurea equitando transibat, & cum adhuc longe esset. Angelus cœpit obturare nares corporis assumpti. Cui Eremita valde admirans ait: Quare nares ita stringis? Ille respondit; ille juvenis lascivus & superbus plus fœtet infinitum coram Deo & Angelis quam quodcunque cadaver coram hominibus. *Anton. p. summa Theol. tit. 14 c. 6. §. 1.*

EXEMPLUM XIX.

Angelus visus est oblationem altaris divino conspectui reverenter offerre.

Legitur quia in monasterio Saviensi sub venerabili patre ejusdem monasterii Serione contigit, quod relatu dignum credimus. Nam de quodam cum

cùm frater quidam divino fungeretur officio, veniens ad illa verba: Supplices te rogamus omnipotens Deus, jube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, inclinans se juxta morem, & supplicans, vidit Angelicos cives in circuitu altaris astantes hilares & jucundos, & stolis miræ pulchritudinis indutos: Inter quos unus supereminens apparebat formâ sublimior, & vultu venustior, qui & præ cæteris solus de altari sacram hostiam accipiebat, solus sursum deferebat, & solus divinis conspectibus præsentabat. Cæteri verò qui astabant in tantum illi Angelo congratulabantur, ac si quisque hostiam acciperet, si deferret, si præsentaret. Reflexis oculis Sacerdos ad altare reposita repetit, missa sumpsit significantia se, & sanctificata, & sic plenus gaudio agenda implevit. *Collector magni speculi exemplorum.*

EXEMPLUM XV.

Quomodo Angelus Domini juvenem quendam, eò quòd pravis sociis se junxisset, datâ alapâ correxit.

ZWollis oppidum insigne Trajectensis diœcesis est, ubi quod dicturus sum firmâ didici relatione contigisse. Erat ibi sicut & in cæteris scholis non arguenda consuetudo, ut scholaribus ibidem frequentibus uno vel duobus diebus in septimana concederetur decentibus ludis tensum studendi rigorem paululum relaxare, ne si nimium juveniles animos indefessa studiositate lacesserent, aut scholæ fastidium, aut sensuum perturbatâ ratione incurrerent detrimentum, nam sicut duratas trabes si nimium flexeris, franges, sic tenera adolescentum ingenia, si immoderato rigore gravaveris, premes. Pressa enim in sublime ferri non possunt. Modus tamen secundùm Quintilianum in hujusmodi remissionibus ille servandus est, ne aut odium studiorum faciant negatæ, aut otii consuetudinem nimiæ. Quidam igitur ejusdem oppidi scholares hâc suâ congestione uti volentes, eo pacto lusuri campos intraverunt, ut hi qui ludentes amitterent, bibendam illo vespere cerevisiam soli solverent, suosque victores ab expositione tutarent. Cumque hujusmodi lusibus diem duxissent in vesperum, ac sufficienter symbolo facto remeandum viderent, unus ex illis, qui eorum signifer atque dux ad insolentiam videbatur, quoniam, inquit, sufficiens symbolum lusuum judicio factum est, abundatque pecunia hoc vespere in potibus consumendi, nunc quia urgentibus tenebris est oppidum repetendum, vel semel adhuc eâ lege ludamus, ut quisquis nostrûm victor extiterit, quodcumque libuerit eo pacto aliis imperet, ut qui imperantis jussa implere contempserit, unus & solus futuræ cœnæ solvat impendia, atque sic lucrata hactenus pecunia in aliud tempus reservetur. Placet omnibus concepta propositaque inventio, & reparato ludo, quisque, ut sic præcipere cæteris liceat, arte atque industria quâ potest elaborabat. Verùm quia frequenter fœliciora fata parvis arrident, soleatque improbos comitari fortuna secundior, is qui omnibus nequior erat juvante victoriâ præceptor effectus est. Unde solemni celebrique cœnâ completa cunctis imperat se sequantur. Quo imperato surgit nequam à cœna, exit, idem præcedit: cæteri ignari & nescii quo iturum sceleris ducem subsequuntur. Heu res nefanda, ingreditur lupanar infaustus lupus, & postquam completâ libidine exiisset, ut similiter vicissim omnes facerent sub pœnalis pacti evasione turpis bellua imperavit. Parent omnes nefando præcepto libenti animo, nam libidine æstuabant, quod agere jussi sunt, adimplerunt. Unus tamen ex eis quem nedùm forma corporea, quæ in eo elegantissima erat decorum effecit, verùm etiam probitas & honestas, nec non & virgineus quidam rubor pulchris reddiderat pulchriorem, ad exitiale præceptum exhorrens pallentibus genis intremuit, petit sodales ut liber sibi præberetur egressus: maximè quia hactenùs servasset inviolata castra pudoris, firmassetque animo se vitam potiùs, quàm virginitatem perditurum. His adolescentis verbis non compuncti, sed provocati sodales, vi abstractum è collo palliolum tenent, nec se illud redditurum affirmant, nisi expectantis se fœminæ amplexibus jungeretur. Num tu, inquiunt, servatâ castimoniâ unus & solus nostram omnium luxuriam irridebis? Tum juvenis ut obstinatam sodalium malitiam vidit, non ignarus consilii lætos atque festivos reinduit vultus, & lacerū doloribus animum serenâ fronte dissimulans: si omninò, inquit, libet me vestris complexibus habere consortem, valeat num fœlix virginitas, & cùm id tempus exegerit, memorem se faciat, quòd hactenùs cum summa veneratione in meis sit laribus hospitata. Et cùm hæc dixisset, rapido cursu se ad cubile meretricis, quasi concubiturus ingessit. In cujus limine cùm introiturus consisteret, versâ in tergum fronte, ut minùs notaretur sodalibus, inclamavit. Num solis virginibus cœli patebunt: & non etiam post adulteria David & plures alii regna meruere mansura? Ad hæc sodales in risum concitati, plausum fecerunt. Ipse tamen anxiè satis in intimis cordis sui penetralibus Dominum nostrum Jesum Christum precabatur, ne caveam scorti, naufragum videlicet pelagus virginei pudoris ingressus castitatis dispendia pateretur. Atque sic introiens firmatis solicitius foribus seris, ne quid cum fœmina loquere-

quæretur, expectantes præ januis sodales rescirent, & gestientem in suos amplexus fœminam paululum declinans, hujusmodi verbis affatur. Quoniam non ignoro infœlix soror quod te in hanc miseram, infamemque vitam non tam pudicitiæ odium quam capiendæ pecuniæ amor transmiserit, ausus sum introire ad te, & nunc amotis arbitris colloqui tibi, cum tamen longe sit anima mea ut tecum (in pudicitiæ vastum periculum) velit quicquam perverse agere, vel virginitatem meam quam gratia Dei usque ad mortem inviolatam tuebor, tuis aliarumve fœminarum amplexibus constuprare. Quia igitur me ad te non tam lascivia invexit qua compulit temerata malis prava societas, redimere malo quam violare pudorem. Interim apertis marsupiis non contemnendi valoris argenteum nummum protulit quam fœminæ tribuens ait: Sume hunc nummum & secretum habe, nullique pandas quod salvis virginitatis sigillis abs te hac hora secesserim, alioquin si sodalibus res hæc innotesceret, se in mea damna amarent. Accepit nummum prostituta fœmina, & videns pudicitiam juvenis verecundamque, effigiem, admirata est vehementer adolescentem tenerum annis, tanta morum honestate & verborum gravitate stare conspicuum, ut nec in eam nec in quamlibet polluti cubilis partem pudicum lumen disiecit. Unde adhortata est eum ne à propositi sui puritate decideret, se rem secretam retenturam spopondit, & in pace abire præcepit. At juvenis cum ad socios expectandus rediisset, & post insolentes discursus & varios platearum circuitus tempus profundæ noctis quiescendum præciperet, ab eis divisus ad propria commeavit. Verum quia indecens fuerat tantæ probitati, tam improbis sodalibus sui præbere consortium, non est passus piissimus Deus, qui semper quos diligit, arguit & castigat, hanc offensam impune prætergredi, sed tanquam benignissimus pastor balantis oviculæ suæ hoc modo emendaverit errorem. Gradiebatur solus per viam ut iret domum, haud parum in semetipso admirans quod potuisset illam metuendæ lenæ caveam illæsus intactusque evadere, cumque talia memorans girato in obliquum gradu in alium vicum divertisset, qui recto itinere ad suum hospitium dirigebat, subito vidit ante se perhorrendæ noctis caliginem personam quandam, cujus virilis facies (nam vir videbatur) micantium astrorum lucem revincens invisa plateam luce perfudit. Qui appropinquans dextera manum tanto ictus impetu in maxillam juvenis palmam fixit, ut vi verberis in terram relisus palpitaret, dicens: Vel hoc verbere doctus pravæ sodalitatis virulenta contagia vereare. At juvenis cum post brevissimam horam casus sui resurgeret, visurus quisnam ipsum tam violenta alapa consternasset, nullum præter se circa se vidit. Qua ex re Angelum suum fuisse, qui divino imperio ipsum de errore commisso corrigeret, non ambigua æstimatione arbitratus ad hospitium alacer remeavit, non minus de prodigiosa & profutura sibi correctione gavisus, quam de verberis acerbitate sollicitus. Cæterum ne phansticum aliquid circa se contigisse juvenis crederet, & somnio se magis deceptum esse, quam re gesta instructum esse putaret, divina dispensatione factum est, quod per plures dies cæsa maxilla in tantum distensa pella tumuerit, ut ad aliquot dies in publicum procedere tanta genarum disparilitate vereretur. O fœlix justi rigoris & è celsissimis cœlis missa censura, quæ dum unius errorem digno verbere cæcidisti, evidens dedisti documentum posteris quantum Deo Angelisque displiceat insontem adolescentum ætatem insolentibus sodalibus commisceri. Sed nunc in fine exempli quibus te verbis digne lacerem nescio scelestè præceptor qui dum prævia contentione & pœnali pacto noveras omnes sodales præceptis tuis parituros, & non ausuros tua violare imperia, quare non jubendo docuisti florentis juventutis dignissimam indolem virtutibus animum dare, inviolata servare castra pudoris, & divinis magis quam tuis jussis corda inflectere, nisi quod à magistro diabolo idcirco jubereris tam inauditum ludum effingere, ut te sodalesque tuos sævus parricida strupata virginitate perimeres. Sed expecta paulisper, & videbis tu tuique sequaces, quam metuendus judex ægre pertulerit, animas rosea sanguinis sui effusione redemptas tuis jussibus, exemplis & consiliis periisse. *Collector magni speculi Exemplor.*

ANIMA.

Animam propriam quidā ebriosus dæmoni vendidit, & ab eo una cum corpore ad infernum devehitur.

Ingluviei, juramentis, & maledictionibus in loquendo Gallia præ cæteris fere terris studet avidius. In hac, ut à fratre Ordinis Prædicatorum audivi, accidit, quod subjungo. Sedebant quidam viri honesti quantum ad seculum, in taberna, & bibebant. Et cum incaluissent mero, cœperunt conferre de diversis ad invicem, & invectus est sermo quid futurum hic, post hanc vitam: Tunc unus: Vanissime, inquit, à clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus vivere post hanc vitam. Hoc dicto in risum omnibus concitatis, advenit homo statura fortis & magnus, & residens cum illis vinum postulabat, bibit, quærit quis sit sermo inter eos? De animabus inquit ille qui supra. Si quis esset qui eam vellet emere, foro optimo darem eam, & de pretio ejus in commu-

 nio-

ni omnibus ad bibendum. Tunc omnibus cachinnantibus, ille qui supervenerat. Talem, inquit, mercatorem quæro paratus sum eam emere, dicito quanti dabis? Et ille elato vultu; Tanti, inquit. Mox convenientibus eis in pretio, solvit emptor statim pecuniam, & lætantibus omnibus biberunt pleno calice, non curante ad primum illo quod animam vendidisset. Vespere autem facto; Tempus est, inquit emptor, ut quisque nostrûm ad propria revertatur, vos tamen antequam separemur date judicium; Si quis equum emerit capistri vinculo alligatum, numquid cum equo in jus ementis cederet & capistrum? Cui omnes pariter responderunt: Utique cederet. Nec mora, venditorem quæstionis & responsionis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus sursum levavit in aëra, & secum, ut certum est, ad inferna protraxit, diabolus enim erat in hominis specie. Quis enim alius se animarum diceret mercatorem, nisi ille in cujus figura olim ad Abraham dictum est; Da mihi animas, cætera tolle tibi. *Cantipratensis lib. 2. Apum c. 56. part. 2.*

APOSTATA.

EXEMPLUM I.

Apostata juvenis à B. Andrea & beato Gregorio graviter flagellatur, tum ob apostasiam, tum quòd debita viduæ tardiùs solveret, tum demùm quòd pauperes mendicantes irrideret.

IN Monasterio, quod Clivus Scauri dicitur, quodque B. Gregorius infra Romanæ urbis mœnia condidit, puer quidam à parentibus, ut Deo deinceps militaret, oblatus est. Qui postmodum cùm jam adolesceret egressus de monasterio, ad sæculum rediit, uxoremque sibi nuptiali fœdere copulavit. Deinde cùm jam ad juvenilem venisset ætatem, divinâ sententiâ repentè percussus est in gutture, cœpitque morti, longuoris ingravescente molestia, appropinquare. Tandem malè fugitivus, ut ad monasterium deportaretur, expetiit, ibique pœnitudinem de suis gravitatibus, habitumque monachus accepit. Cumque uxor ejus cum nonnullis aliis lecto jacentis insisteret, cœpit ille graviter gemere, ululatus emittere, & tanquam phrænesim pateretur, inordinatâ vociferatione garrire. Percontantibus autem eis, cur non ille quiesceret; Nonne, inquit, videtis beatum Andream Apostolum, sanctumque Gregorium acerrimis me suis verberibus immaniter flagellantes: Ululans itaque rursus, ac flebiles voces emittens, paululum respirabat, atque dicebat; Modò me verberaverunt, propterea quia monasterium dimisi, uxoremque duxi. Interim post fletus, & rugitus ad momentum quiescens, ajebat: Modò me castigaverunt, quia pauperibus mendicantibus, maximè Scotigenis, non modò nihil dedi, sed eos etiam, quod flagitiosum est, irrisi. Rursus ingeminans stridores & gemitus, asserebat quoniam sex nummos à vidua quadam paupercula mutuos accepi, & reddere nolui, & quot pedum passibus illa laboravit, dum eos ad me veniendo requireret, tot ego nunc ictus à Sanctorum manibus pertuli, dum me pariter verberarent. Ut sciatis autem quia non mentior, perendiè horâ sextâ de hoc sæculo migraturus sum. Erat porrò tunc sexta feria. Nocte vero quâ Dominicus illucescebat dies, qui dicitur in ramis palmarum, de lecto cunctis mirantibus non segnius exiliens, scapulare, atque cilicium, quæ juxta se erant, repentè arripuit, moxque Ecclesiam B. Andreæ attonitus ac festinus intravit, ubi in strato compositus, his qui aderant fratribus ait: Ecce Sanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore egredior purificatus, sicut de fonte baptismatis mundus exivi. Inter missarum igitur sacrosancta solennia Dominica vix passione perlectâ, horâ quâ prædixerat, Deo spiritum reddidit. Nudato autem ad lavandum ex more cadavere, sic vibices ac stigmata in ejus membris undique videbantur, ac si corpus ejus materialibus fuisset allisum verberibus. *Petrus Damianus.*

EXEMPLUM II.

Apostata volens propter gulæ tentationem, apparente Christo passo, & panem sanguine suo tinctum offerente, resipuit.

SImili propè modo cuidam militi ad Cisterciensem ordinem transeunti Christus in visione succurrit. Nam cùm ille gravissimè à diabolo, ad exitum tentaretur, & de nocte in noctem meditaretur apostatare per fugam, semel parato ad exitum, & quasi commodiorem horam in lectulo præstolanti, & semi vigilanti, Christus apparuit in forma personatissimi viri. Et cùm ab illo quæreret, quid sic jacens haberet mali, respondit ille: Dolorem cordis habeo, & magnum defectum debilitatis in membris. Cui Dominus grossum panem hordeaceum offerens, dixit: Surge, & comede panem istum. Quem ille turbatus intuens: Quomodo, inquit, panem istum grossum comederem, qui panem similagineum manducare non possum: Tunc Dominus detecto latere vulnere pectoris, sanguine & sanie profluenti, hordeaceum panem admovit, & tali profluvio madefactum jubet comedere languescentem. Mox ille cum horrore desiliens. Heu, inquit, quomodo taliter pollutum comederem, qui impollutum recusabam? Et

Domi-

Dominus quasi minaci vultu innuens refutanti: Oportet, inquit ut gustu saltem attentes quid sapiat panis iste. Cumque diffugium ille non haberet, & susceptum panem tremebundus summis vix labiis attigisset, sensit in pane super omnem suavitatem dulcedinem mirabilem. Quem hianti quidem ore contractus, totum subito cum mira aviditate comedit. Nec mora, Domino disparente, tentatus ille ad se reversus est, & quid vidisset, & sensisset sincero corde retractans, & ab omni dolore mentis, & carnis tentatione convaluit, & in magna tranquillitate spiritus usque in finem vitæ permansit. Quid mirum? Hordeaceus enim panis austeri ordinis mellea Christi lateris perfusione linitus est. *Cantipratensis lib.2. cap. 57. pars. 26.*

EXEMPLUM III.

Apostata monachus & sacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium annorum à seipso sibi imponitur, sed duobus annis factis pro eo precibus, & aliis bonis operibus liberatur.

JUvenis quidam nobilis conversus est in quadam domo ordinis nostri, habebat autem Episcopum quendam cognatum, à quo unice amabatur. Qui cognita ejus conversione, ad monasterium venit, & ut rediret ad seculum verbis quibus poterat suasit, sed persuadere non potuit. Anno probationis expleto, factus est monachus & non multo post gradatim ascendens in sacerdotem est ordinatus. Qui suadente diabolo, à quo primus homo ejectus est de paradiso, oblitus voti, oblitus Sacerdotii, & quod pessimum est, creatoris sui, ordinem deserit. Et quia ad parentes redire erubuit, prædonibus se conjunxit. Qui ita datus est in reprobum sensum, ut qui prius bonis erat melior, postea malis fieret deterior. Accidit, ut in obsidione cujusdam castri telo percussus, & perfossus ad extrema deveniret. Deportatus est à sociis in quandam villam, adhibitis quibusdam qui ei ministrarent. Et cum nulla spes esset evadendi mortem temporalem, hortabantur ad confessionem ut saltem illius beneficio mortem evaderet æternam. Quibus respondit: Quid mihi prodesset confessio, qui tanta, & tam innumera feci mala, qui tam enormia commisi scelera? Ad hæc illi: Major est Dei misericordia, quam iniquitas tua. Vix tandem importunitate victus illorum, ait: vocate sacerdotem. Qui cum vocatus adesset, & coram infirmo sederet, pius Dominus, qui potens est auferre cor lapideum, & dare cor carneum, tantam cordi ejus contulit contritionem, ut sæpe confessionem inciperet, & propter lachrymas & singultus in voce deficeret. Tandem collecto spiritu in hujusmodi verba prorupit: Domine peccavi super arenam maris & monachus sum ordinis Cisterciensis, in ordine sacerdos factus, ordinem peccatis meis exigentibus deserui; & non mihi suffecit quod apostatavi, sed & prædonibus me conjunxi, quos in crudelitate superavi quibus illi tollebant substantiam, ego abstuli vitam. Nemini parcebat oculus meus. Si illi quandoque parcebant humana ducti miseratione ego cordis mei impellente malitia, nemini quantum in me fuit; parcere potui, multorum uxores, & filias violavi, incendiis plurima vastavi. Enumeravit & alia quam plurima quodammodo naturam humanam excedentia. Talibus sacerdos auditis, peccatorum ejus enormitate territus, sicut stultus fuit, ita & stulte respondit: Major est, inquit, iniquitas vestra, quam ut veniam mereamini. Respondit ille: Domine literatus sum, sæpius audivi, & legi, quia nulla sit comparatio humanæ malitiæ ad divinam bonitatem. Ait enim per Prophetam Ezechielem: In quacunque hora peccator ingemuerit, salvus erit. Item nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat. Rogo ergo vos intuitu divinæ misericordiæ, ut aliquam mihi dignemini Pœnitentiam injungere. Et sacerdos: Nescio, quid tibi injungere debeam, quia homo perditus es. Respondit monachus: Domine, ex quo non sum dignus à vobis recipere pœnitentiam, ego mihi ipsi pœnitentiam injungam. Eligo enim duo millia annorum esse in purgatorio, ut post illos misericordiam inveniam coram Deo. Ex quo ergo negatis mihi medicinam satisfactionis, peto, ut non fraudetis me à viatico sacræ communionis: respondit ei stolidus sacerdos: Si tibi ausus non fui injungere pœnitentiam, quomodo præsumo tibi dare Christi corpus & sanguinem? Et cum ad neutrum adquiesceret, unicam tandem rogavit petitionem dicens: Statum meum in scedula scribere volo, & vos deferre eam debetis tali Episcopo, cognato meo, (ex nomine eum designans) spero quia pro me orabit. Et promisit sacerdos. Mortuus est monachus, & ad purgatorium deportatus. Et venit sacerdos ad Episcopum, defuncti litteras ei deferens. Quas cum legisset amarissime flevit, dixitque sacerdoti: Nunquam tantum dilexi hominem, dolui de apostasia, doleo de morte; dilexi vivum, diligo mortuum: quia juvari potest, & contritus obiit, orationibus Ecclesiæ meæ non carebit. Et evocans prælatos Episcopatus sui Abbates scilicet Decanos, Priores, Pastores Ecclesiarum, quibus commissa fuerat cura animarum, & hoc ipsum demandans monasteriis sanctimonialium, rogans cum multa humilitate, & instantia viva voce præsentes, literis absentes, ut omnes

omnes speciales orationes, quas ipse injunxit, illo anno animæ jam dicti defuncti impenderent, tam in missis, quam in psalmis. Ipse vero præter missas & eleëmosynas, ac orationes peculiares, quas pro eo fecit, singulis diebus, hostiam salutarem pro absolutione animæ ejus immolavit: quod si forte in maxima necessitate, vel infirmitate, hoc per seipsum facere non potuit, alter defectum illum supplevit. Anno completo, in fine missæ post altare stans defunctus apparuit Episcopo pallidus exilis, macilentus in veste pulla, vultu habituque statum suum bene declarans. Quem cum interrogasset, quomodo haberet, vel unde veniret, respondit: In pœnis sum, & de pœnis venio, sed gratias ago charitati tuæ, quia annus iste propter eleëmosynas & orationes tuas, atque beneficia Ecclesiæ tuæ mihi exhibita, abstulit mihi mille annorum pœnas, quas sustinere habebam in purgatorio, quod si adhuc uno anno similem mihi impenderis opem, omnino liberabor. Audiens hoc Episcopus, lætus effectus, Deo gratias egit missisque litteris ad Ecclesias, sive monasteria, visionem omnibus exposuit, & ut adhuc uno anno injunctas servarent orationes obtinuit. Episcopus vero annum sequentem præcedenti continuavit, tanto in exhibitione ferventior, quanto jam de liberatione securior. Expleto anno, cum Episcopus missam pro eo celebraret, iterum adfuit illic in cuculla nivea, & facie serenata, dicens sibi omnia optate succedere, & ait Episcopo: Remuneret Deus omnipotens charitatem tuam, sanctissime pater, quia propter tuam sollicitudinem ereptus de pœnis, jam ingredior gaudium Domini, & ecce isti duo anni reputati sunt mihi pro duobus millibus annorum. Et non vidit eum amplius. *Idem lib. 2. cap.*

EXEMPLUM IV.

Apostata monachus & fornicarius rursus à B. Bernardo convertitur, & propositum bonum habens post mortem in habitu religioso invenitur, cùm tamen in clericali traditus esset sepulturæ.

BEatus Bernardus monachum quendam habuit, qui suadente inimico habitum deposuit, & parochiam quandam eodem cooperante regendam suscepit erat quippe sacerdos. Et quia sæpe peccatum peccato punitur, desertor ordinis in vitium labitur libidinis: concubinam, sicut multis consuetudinis est, ad sibi cohabitandum accepit, de qua & liberos genuit. Accidit autem, ut post annos plurimos, miserante Deo, qui neminem vult perire, sanctus Abbas villam, in qua monachus habitavit, transiret, & ad domum illius hospitandi gratia diverteret. Quem ille bene cognoscens, & quasi proprium patrem cum multa reverentia excipiens, devote ministravit, & tam ipsi, quam sociis, ac jumentis necessaria copiose procuravit, non tamen recognitus est ab Abbate. Mane cum vir sanctus, dictis matutinis paratus esset ad eundum, nec posset loqui sacerdoti, eo quod maturius surgens iisset ad Ecclesiam, ait filio ipsius sacerdotis: Vade, defer nuntium istud Domino tuo. Erat autem puer mutus à nativitate. Qui præcepto obediens, & etiam præcipientis virtutem in se sentiens, ad Patrem cucurrit, & sancti patris verba, verbis valde absolute expressit, dicens: Hæc, & hæc mandat tibi Abbas. Pater primam vocem filii audiens, & præ gaudio lachrymans, ut secundo & tertio eandem verba repeteret admonuit, & quid sibi Abbas fecerit, diligenter inquisivit. Cum ille: Nihil aliud mihi fecit, sed solummodo verbis dixit mihi. Vade, dic Domino tuo verba hæc. Ad tam evidens miraculum sacerdos compunctus festinanter ad sanctum virum venit, seque cum lachrymis ad pedes illius prostravit: Domine pater, inquit: monachus vester talis, ac talis fui, & tali tempore à monasterio recessi. Rogo igitur paternitatem vestram, ut liceat mihi redire vobiscum ad monasterium, quia Deus in in adventu vestro visitavit cor meum. Cui sanctus: Expecta me, & ego peracto negotio ocyus revertens ducam te mecum. Timens ille mortem, quam prius non timebat, respondit: Domine timeo interim mori. Ad hæc ille: Hoc pro certo scias, quia si in tali contritione, ac proposito mortuus fueris, coram Deo monachus invenieris. Recessit, rediit, illum recenter; mortuum, ac sepultum audiens, sepulchrum aperiri præcepit. Dicentibus qui aderant quid facere vellet, respondit: Volo videre utrum in sepulchro jaceat monachus, an clericus. Clericum, inquiunt, in habitu clericali sepelivimus. Rejecta terra, non in veste qua sepultus fuit, sed in tonsura, & habitu monachi cunctis apparuit. Et magnificatus est ab omnibus Deus, qui voluntatem pro facto reputat. *Idem lib. 2. cap. 3.*

EXEMPLUM V.

Apostatare volens quidam notabilem visionem de duabus viis habuit.

ABbas Philippus de Ottiburg retulit Abbati nostro, de quodam suo novitio tentationem satis gravem, & sola Dei revelatione sedatam. Cum enim idem novitius tam graviter esset tentatus, ut à nullo hominum posset consolari, & firmum cœpisset propositum recedendi, eadem nocte, qua de mane ad seculum redire voluit, tale somnium vidit. Visum est ei, quod staret ante ostium portæ, de qua

quà duas hinc inde consideravit vias exire. Una ex illis vergebat ad dexteram, altera ad sinistram, utraque tamen ducebat in silvam oppositam. Stante novitio in bivio, cùm dubitaret, quam illarum eligeret, senem quendam cominus stare conspexit. Cui sic ait: Bone vir si nosti, ostende mihi quæ ex his duabus viis sit rectior, & ad ambulandum commodior. Ad quod ille respondit: Ego plenè & benè te expediam. Via hæc, quæ est à dexteris, in nemore per breve spatium spinosa est, inæqualis, lutosa, & aspera, postea sequitur campus amœnissimus, longus, planus, variisque floribus decoratus. Via verò, quæ est à sinistris, in silva quidem commoda est, plana, sicca, lata & bene trita, satisque deliciosa, sed non longa qui campus mox continuatur longus, scopulosus, lutosus, asperrimus, etiam ipsi visui horrendus. Ecce totum prædixi tibi, quodcunque volueris elige. Hoc dicto novitius expergefactus est, non dubitans visionem propter se factam, utpote benè suæ tentationi congruentem. *Idem lib. 2.*

EXEMPLUM VI.

Apostata conversus dum festinat fieri Episcopus, cùm furto capitur, & suspenditur.

IN Campo, domo Ord. Cisterciensis quæ sita est in Episcopatu Coloniensi, sicut audivi à quodam Sacerdote ordinis nostri, homine veridico, quem res non latuit. Conversus quidam fuit, qui monachis, cum quibus loquebatur, in tantum literas didicerat, ut textum Alexandri legere sciret. Hujusmodi occasione illectus, & deceptus libellos sibi ad hoc idoneos occultè fecit conscribi, cœpitque in vitio proprietatis delectari. Cumque hujusmodi studium eidem Converso ad hoc nimis converso prohiberetur, amore discendi apostasiam incurrit, modicum tamen propter ætatem profecit. Deinde ad monasterium pœnitentiâ ductus rediens, & hoc usque tertio actitans, nunc ad scholas sæculares exeundo, nunc revertendo, diabolo copiosam in se præbuit materiam decipiendi. Visibiliter enim illi apparens in specie Angeli, ait: Disce fortiter, quia futurum est, & à Deo diffinitum, ut Halberstadensis fias Episcopus. Stultus ille diaboli dolos non observans, sperabat in se antiqua renovanda fore miracula. Quid plura? Die quadam seductor converso se ingerens, clarâ voce, & hilari facie, dicebat: Hodie Episcopus Halberstadensis defunctus est, festina venire in civitatem, cui à Deo Antistes destinatus es: Ipsius enim consilium mutari non potest. Statim miser de monasterio silenter exiens, nocte eadem in domo cujusdam honesti Sacerdotis juxta oppidum Xantense hospitatus est. Ut autem gloriosè ad sedem suam veniret, nocte ante lucem surgens, equum hospitis valde bonum stravit, cappam ejusdem induit, ascendit, & abiit. Manè familia domûs, damno cognito apostatam insequens, apprehendit, ad judicium sæculare cum furto tractus, & per sententiam damnatus, non cathedram ut Episcopus, sed sicut fur patibulum ascendit. *Idem lib. 5. cap. 16.*

EXEMPLUM VII.

Apostatans conversus ex cuculi vocibus longam sibi vitam promittens citiùs moritur.

NArravit nobis anno præterito beatæ memoriæ Theobaldus, Abbas Eberbacensis, quòd quidam conversus, cùm nescio quo tenderet, & avem, quæ Cuculus dicitur, à voce nomen habens, crebrius cantantem audiret, vices interruptionis enumeravit, & viginti duas inveniens, easque quasi pro omine accipiens, pro annis totidem vices easdem sibi computavit. Eja, inquit, certè XXII. annis adhuc vivam, ut quid tanto tempore mortificem me in ordine? Redibo ad sæculum, & sæculo deditus, viginti annis fruar deliciis ejus, duobus annis qui supersunt pœnitebo. Haud dubium, quin diabolus, qui supra dictum conversum, ut Episcopus fieret, ad credendum induxerat, aperto sermone, & huic suaserit, ut tali augurio fidem adhiberet, occultâ suggestione. Sed Dominus, qui augurium odit, aliter quàm ille ordinaverat disposuit. Nam duos, quos pœnitentiæ deputaverat annos eum in sæculo vivere permisit, & annos viginti deliciis ordinatos justo suo judicio subtraxit. Ecce tales sunt promissiones diabolicæ. *Idem lib. 5.*

EXEMPLUM VIII.

Apostata Deo judici præsentatus, aut peccata solvere, aut in infernum ire præcipitur.

IN Anglia Rector cujusdam Ecclesiæ pecuniosus, & luxuriosus, infirmatus graviter, timore mortis habitum Fratrum Prædicatorum suscepit, & cùm aliquantulùm convaluisset, rejecit, & cùm se multis exposuisset criminibus, à Deo pio patre correctus est hujusmodi visione. Videbatur enim sibi soporato in hora matutinali, quòd videret Christum Dominum in aëre sedentem ad judicandum, & omnia peccata sua super caput suum esse scripta, & infernum subitus hiantem ad se recipiendum. Cumque territus ad Christum respiciens clamaret, faciem ejus vidit terribilem, & sibi plùs intolerabilem, quàm infernum ipsum. Post hæc apparuit ei quidam in habitu Fratrum Prædicatorum, dicens Christo: Domine, quid vis de isto? Et Dominus: ut solvat pretium

pretium pro peccatis, aut infernum vadat. Evigilans ergo & hæc secum revoluens, peccata sua cum multis lachrymis confessus est fratri Martino lectori fratrum, & habitum cum multa devotione resumpsit. Et post mensem iterum infirmatus est; frater autem confessor ejus cum videret eum morti propinquum turbari propter peccata sua dixit: Noli timere charissime, sed audacter præsume de misericordia Dei. Ego quicquid boni in ordine feci, tibi do, dummodo firmiter speres. Et infirmus hæc audiens confortatus, gratias egit. Et perceptis Sacramentis, cum multa devotione emigravit. Post ejus obitum, videbat dictus frater visionem, quod dictus rector sordidissimis vestibus spoliabatur, & candidissimis induebatur. Et rogabat eum confessor suus frater ille, ut vestes sibi consimiles impetraret à Christo. Tunc respondebat defunctus; Charissime pater, istæ sufficiunt mihi, & tibi, Hoc autē dixit, quia sibi concesserat bona sua quæ data non minuuntur, sed magis accrescunt. *Ex lib. vita fratrum. Prædicat. part. 5. c. 5.*

EXEMPLUM IX.

Apostatans eremita per obsessionem dæmonis ad eremum vocatur.

ADolescens quidam in Asia, prædives opibus, genere clarus, habens uxorem & filium parvum, cum in Ægypto tribunus esset, & frequentius, adversum Biembos expeditionibus quædam loca eremi contigisset sanctorum etiam tabernacula complura vidisset; à beato viro Joanne verbum salutis accepit. Nec moratur inutilem malitiam cum vano illo honore contemnere, eremum constanter ingressus, brevi tempore in omni genere virtutum perfectus emicuit, potens jejuniis, humilitate conspicuus, fide firmus, facile se antiquis monachis studio virtutis æquaverat. Tunc interim subiit eum cogitatio invecta per diabolum, quod rectius esset ut rediret ad patriam, filiumque unicum, ac domum totam cum uxore salvaret, quod utique esset acceptius Deo, quam si solum se sæculo eripere contentus salutem suorum non sine impietate negligeret. Istiusmodi ergo falsæ justitiæ colore superatus, post quadriennium fere cellulam suam atque propositum eremita deseruit. Sed ubi ad proximum monasterium, quod à multis fratribus habitabatur, accessit, causam discessionis atque consilium quærentibus confitetur. Renitentibus cunctis atque præcipue loci illius Abbate, male animo fixa sententia non potuit evelli. Igitur infelici se obstinatione proripiens cum dolore omnium, digressus à fratribus, vix ex conspectu abscesserat, impletus a dæmone, cruentasque spumas ore provolvens dentibus seipsum lacessebat. Deinde ad idem monasterium fratrum humeris reportatus, cum in eo coërceri immundus spiritus non valeret, necessitate cogente ferreis nexibus allegatur, pedes cum manibus vinciuntur. Non immerita pœna fugitivo, ut quem non cohibuerat fides, catenæ cohiberent. Post biennium demum oratione Sanctorum ab immundo spiritu liberatus, eremum unde discesserat mox ingressus, & ipse correctus est aliis post futurus exemplo, ne quem aut falsæ justitiæ umbra decipiat, aut incerta mobilitas inutili levitate compellat semel cœpta deserere. *Severus Sulpitius dial. 1. cap. 15.*

EXEMPLUM X.

Apostatare volens Archidiaconus à sancto Dunstano usque ad mortem percutitur.

QUidam Archidiaconus Lundoniæ conversus est in monasterio sancti Dunstani, literarum scientulus, & cœpit religiose conversari. Post annum quo monachus factus est secretarii officio functus est, & cœpit paulatim in religione tepescere, dum majori libertate cæteris potiretur. Tandem fugam parabat cum quodam juvene sibi conscio, tamen adhuc animo fluctuabat de hoc quod facturus erat. Statuit autem apud se, se non discessurum à monasterio sine licentia sancti Dunstani. Venit itaque ad tumbam ejus querelam faciens de illis, & suam benedictionem petens, & ut iter suum prosequeretur, dixit se ipsius servum futurum quocunque pergeret. Veniens post chorum invenit monachum quemdam reverendissimum virgam tenentem, & ei innixum stantem, & se invidis oculis intuentem, quo viso expavit, & ab eo divertere voluit, qui virga opposita ait: quo vadis? Innuit ille non esse loquendum. At ille: Si loquar nihil ad te, dic quo vadis? Quo inquit, mea interest. Ac Sanctus. Nihil est, revertere ad sepulchrum, ubi modo fuisti, & mutata voluntate intentius ora. Reversus ille oravit sicut prius oraverat. Rediens obvium habuit quem prius eodem loco, qui quo tenderet requisivit. Cui illi: Quid ad te? Multum, inquit, quod & tu si te non correxeris in proximo experieris; nunc ergo redi iterum, & muta mentem, & muta precem. Cumque ille transire potius conaretur quam redire, ille vibrata contra eum virga redire illum coëgit. Qui rediens multum pavidus oravit tertio eundem sermonem. Et Rediens non invenit eum quem prius invenerat putansque se bene orasse properavit ad ostium claustri, ubi offendit quem prius offenderat, turbato vultu contra se stantem & interrogantem quo pergeret. Qui respondit. Quis es tu qui me tanta auctoritate constringis?

ſtringis? ait Quæris quis audi: Ego ſum Dunſtanus poſſeſſor, & archiepiſcopus hujus loci, amator illorum, & adjutor qui vere ſunt filii hujus Eccleſiæ. Et tu quomodo ſuffragium meum quæris, qui me, & locum iſtum vis deſerere? Mea licentia hinc nunquam exibis, ſed velis nolis hic remanebis, hic morieris, & quia me audire contempſiſti, ecce in pœna tua probabis, quod non bene feciſti. Et elevans virgam percuſſit eum tertio acriter, & in terram proſtravit & diſparuit. Ille jacens illic inventus eſt & deportatus in infirmatorium, & cœpit quotidie augmentari infirmitas nec poterat dignoſci qualis eſſet. Ille autem revelare nolebat, tandem poſitus eſt ſuper cilicium, & cœpit Litania pro eo dici. Cumque diceretur bis: Sancte Dunſtane ora pro eo, rogavit ſe ſuper lectum poni, dicens ſe modo non moriturum. Et acceſſito Hentico Priore confeſſus eſt ei omnia, & quod mori non poterat antequam hoc confeſſus fuiſſet. Et accepta pœnitentia & benedictione à Priore reddidit ſpiritum. *Vincent. Belvac. hiſtor. lib. 24. cap. 96.*

EXEMPLUM XI.

Oratione beatus Baſilius cum ſuis ab imminente furore Juliani liberatur, ipſo apoſtata horrenda morte punito.

IN illo tempore, Julianus pergens ad Perſicum bellum, venit Cæſaræam: Baſilius autem cum ſuis obviavit ei & obtulit ei pro benedictione tres hordeaceos panes: Imperator autem juſſit ſuos quidem accipere panes & reddere ei fœnum dicens: Hordeum cibus eſt jumentorum, quod obtulit nobis recipiat & ipſe fœnum. Quod ſuſcipiens dixit ei: Nos quidem ô Imperator, ex quibus comedimus, obtulimus tibi, tu vero ex quibus nutris irrationabilitatem naturæ reddidiſti nobis? Julianus autem in inſaniam verſus dixit ei: Paſtio fœni iſtius ſine oblatione dabitur tibi, quando autem Perſas ſubigens reverſus fuero deſolabor civitatem tuam, & arabo eam ut fiat farrifera magis quam homifera. Non enim ignoro audaciam populo à te ſuaſam, ut à me adoratam Deam poſtquam eam ſtatuerim, confringeres uſque in finem. Et hæc dicens pergebat ad Perſarum regionem. Rediens autem Baſilius in civitatem, & convocans omnem multitudinem, narravit ei Imperatoris verba. Et conſolans populum atque conſilium dans, dicit. Pecuniam fratres ad nihil utilem reputantes ſalutis veſtræ providentiam facite ut ſi datum fuerit tempus tyranno Imperatori, muneribus eum placemus. Qui abeuntes in domos ſuas quæ habebat unuſquiſque cum tota alacritate attulit ad eum, auri ſcilicet, & argenti lapidumque pretioſorum infinitam multitudinem. Qui videns alacritatem eorum poſuit ea in theſaurario, ſuperſcribens uniuſcujuſque nomen dicens, quia potens eſt Deus, & illius furorem à nobis auferre, & vobis veſtra reſtituere. Statim ergo præcepit clero, & omni populo cum mulieribus, & infantulis aſcendere in montem Dytymi, in quo honoratur Dei genitricis memorabile templum, & tribus diebus jejunia ſuſtinentes poſtulaverunt Deum diſſipari iniquum Imperatoris propoſitum. Et ecce, adhuc poſtulantibus & vigilantibus illis in oratione, vidit Baſilius in viſione multitudinem militiæ cœleſtis hinc inde in medio eorum ſuper thronum glorioſum ſedentem quandam in muliebri habitu & dicentem ad proxime ſibi aſtantes: Vocate mihi Mercurium, & abibit interficere nobis Julianum, filium meum & me tumide blaſphemantem. Sanctus autem cum armatura adveniens juſſus ab ea velocius abiit & advocans quæ erat in muliebri habitu, magnum Baſilium, dedit ei librum habentem in hiſtoria omnem mundi facturam, dextrorſum vero hominem formatum à Deo. In principio autem libri ſcriptum erat, Dic. In fine autem ejus ubi pſalmabatur homo. Parce, ſuſcipientes autem librum in præſentia ejus legit uſque ad ſubſcriptionem, Parce. Et continuo abſque ſomno factus eſt ſub timore & gaudio conventus. Similem vero viſionem mortis Juliani vidit etiam eadem nocte Libanius ſophiſta, cum eſſet cum eo in Perſide. Expavens vero viſionem Baſilius cum Eubolo ſancto evigilans, venit in civitatem, adiensque martyrium ſancti Mercurii, in quo & jacebat, & arma ejus conſervabantur, quærens ea, & non inveniens vocavit cuſtodem, & ſciſcitabatur ab eo ubi illa fuiſſent. Qui cum ſacramento dicebat illa ibi veſperi fuiſſe, ubi perpetuo conſervabantur. Credidit ergo indubitanter Baſilius, quia vera eſt viſio, & glorificans Deum, qui non deſpicit confidentes in ſe, feſtinatione multa & gaudio inenarrabili recurrit in montem, adhuc omnibus dormientibus, quos excitans ad orationem hortatus eſt, & gaudens evangelizavit à Deo revelationem ſibi factam, quia iſta nocte interfectus eſt tyrannus. Et gratias agens reverſus eſt in civitatem. Et veniens rurſus ad martyrium ſancti Mercurii invenit lanceam illius ſanguine madidam. Et iterum cum omnibus gratias agens Deo, imperavit cunctos venire in magnam Eccleſiam, & participare divinæ adminiſtrationi. Et hortatus eſt omnem populum ibidem, ſeptem diebus in oratione manere. Populo autem cum omni clero feſtivitatem agente, uſque in finem ſeptem dierum omnibus in Eccleſia congregatis, ecce Libanius Juliani quæſtor fuga uſus, venit in civitatem, & diſcens populi congregationem in Eccleſia, ocyus adve-

advenit annuncians impiam mortem Juliani & dicens. Quia cum secus fluvium esset Euphratem, & relicta nocte septima excubia milites custodirent eum, venit quidam ignotus miles in armis, & lancea valida & terribili impetu perfodit eum, & subito nusquam comparuit. Ipse autem miserrimam vocem emittens cum blasphemiæ clamore expiravit. Procidens autem Libanius genibus Basilii postulabat sibi dari Christi signaculum. Crastina die præcepit omnibus Basilius recipere pecuniam. Qui una voce dixerunt ad eum: Si mortali Imperatori hæc tribuere voluimus, ut non desolaret nostram civitatem, multo magis Christo immortali Imperatori oportet offerri ea, qui à tanto interitu nos liberavit. Ecce in manibus tuis omnia sunt; fac de eis, ut tibi Deus jusserit facere. Qui mirans populi magnanimitatem, etiam volentibus tertiam partem reddidit. Et de reliquis vestivit omne presbyterium cum ciborio. Altare autem auro puro & gemmis pretiosis decoravit. *In vita S. Basilii scripta per Amphilochium apud Surium.*

EXXEMPLUM XII.

Apostatare volens latratibus infernalis canis impetitur.

ALio quoque tempore dum in die natalitii Andreæ Apostoli meridianis horis fratres quiescerent, subito quidam frater apertis oculis cœpit tremere, voces ingentes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se non posse quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt eum oculis apertis trementem, & clamantem, & à sensibus alienum, nihilque quod foris agi poterat, sentientem. Hunc in manu levaverunt atque ante altare sancti Andreæ Apostoli jussu beati Gregorii prostraverunt, ipsique pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reversus confessus est, quia senex quidam ei apparuerit, & canem nigrum ad eum dilacerandum dimisit dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumque evadere de canis morsibus nullo modo valuissem, venerunt quidam monachi & eundem senem pro me rogaverunt. Qui statim jussit canem abscedere, & sic ipse ad me reversus sum. Hic autem frater sæpe confessus est postea quod eo die, quo ista pertulerat, consilium habuerit de monasterio fugiendi. *Ex vita S. Gregor. lib 1. num. 12.*

EXEMPLUM XIII.

Apostatare volens quidam à dæmonio possidetur.

ALius quoque monachus discedere de monasterio beati Gregorii latenter voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed dæmone corripiente nequivit. Relinquebatur à dæmonio quamdiu extra oratorium stabat. Si vero ingredi conabatur, statim maligno spiritui traditus vexabatur: Hoc cum jam sæpius fieret, tandem Gregorio disquirente, se de monasterio fugere voluisse confessus est. Ejusque per triduum cum fratrum precibus, ita pietate Dei curatus est, ut ad eum postmodum malignus spiritus nequaquam accedere tentavisset. Dicebat autem se beatum Andream dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse, cur de monasterio vellet abscedere. *Ibidem num. 13.*

EXEMPLUM XIV.

Apostatiæ causa fugientes de monasterio beati Gregorii miraculose inventi, atque reducti sunt.

ALii quoque duo fratres de eodem monasterio fugerunt, atque aliqua prius fratribus colloquendo signa dederunt, quod per viam Appiam descendentes Hierosolymam tenderent. Qui exeuntes diverterunt de itinere, & ut à sequentibus se minime inveniri potuissent, retrusas criptas juxta Flamineam portam invenientes in eis se occultaverunt. Cum vero vespertinis horis requisiti minime in congregatione essent inventi, ascensis caballis eos quidam fratrum secuti per Metronii portam exeuntes, ut eos in Latinam vel Appiam viam sequerentur. Subito eis consilium ortum est, ut eos in Salaria requirerent extra civitatem. Igitur pergentes deflexerunt in Salariam. Eos vero minime invenientes per portam Flamineam decreverunt reverti. Cumque reverterentur, mox ut equi eorum ante criptas illas venerunt, quibus se absconderant fixerunt gradum. Pulsari & compulsi passum movere noluerunt, consideraverunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Attenderunt ad criptas & viderunt earum aditus maceria esse damnatos, sed caballis suis nusquam euntibus descenderunt. Deposuerunt lapides qui in ore criptæ positi erant, & ingressi sunt; eosque in tenebrosis eisdem latibulis terræ consternatos invenerunt. Qui ad monasterium reducti ex eodem miraculo. Ita meliorati sunt, ut eis multum postea profuerit parum temporis de monasterio fugisse. *Ibidem num. 14.*

EXEMPLUM XV.

Apostatans sororis amore cum eadem ab invisa bestia laceratur.

LEgitur in libro de ortu Carthusiensi. Novitii cujusdam soror nobilis venit ad portam claustri flens & ejulans pro eo, quod ipsam desolatam reliquerat seculo. Consulit prior quod ipsam non videat, ne forte ab ea flexus recedat. Ille è contra stulte præsumens de fortitudine sua eam adiit, & statim miser cum ea recessit. Pergentibus ipsis simul, & non longe à claustro nemusculum quoddam ingredienti-

dientibus, vident rustici arantes & pastores bestiam de silvis venire rapturam, prius non visam. Quæ mora in nemusculo facta modica, ad locum rediit, unde venit. Mirantes illi quod venit bestia, currunt ad nemusculum. Et ecce invenerunt membra eorum dilaniata, & hinc inde dispersa. Quod cum nunciassent fratribus in claustrum, plangebant miserabilem illorum exitum, mirantes Dei horrendum judicium. *Ex sexto lib. Chronicorum Petri Dorlandi Carthusiani.*

EXEMPLUM XVI.

Apostasia spiritu tentatus pr. curatione diaboli decem aureos in cella invenit.

IN domo prope Treverim ordinis Carthusiensis quidam novitius Meynardus nomine fuit à diabolo tentatus, sed non superatus. Nam sic tentatus fuit, quod si aliquantulum pecuniæ habuisset statim exivisset, unde ex abundantia cordis etiam ad seipsum dixit: Si haberem decem aureos, ego non manerem hic diutius, sed exirem. Et cum in cella sua nescio quid quæreret, in quodam loco invenit decem aureos quasi recenter monetatos, & bonos. Quos cum invenisset, & fraudem diaboli cognovisset, confortatus fuit in Domino, & professionem faciens, & compluribus hoc ad ædificationem narrans perseveravit in ordine, XIII. annis usque ad mortem: *Idem Ibidem.*

EXEMPLUM XVII.

Apostatare volens, ostensione pœnarum inferni, & cœlestiu gaudii à matre defuncta revocatur.

LEgitur in libro, de septem donis, quod cum ordo Cisterciensis primo incepisset in multa rigoris asperitate, quidam eundem ordinem intravit, & cum diu & acriter tentatus fuisset, non valens diutius sustinere, proponebat exire. Cui apparuerant pater suus, & mater, qui fuerant mortui, salubriter sibi exitum dissuadentes. Cum jam tertia vice omnino concepisset exire, apparuit ei mater multum tristis, quærens quare hoc facere vellet? Qui dum querularet, se nequaquam posse asperitatem ordinis sustinere: quæsivit mater si posset asperitatem inferni sustinere, etiam ad minimum ejus tormentum. Cum autem ille diceret: quis infernus aut ordo tantæ austeritatis, & duritiæ esset cujus quasi perpetuæ silentium acerbissimum, stratum ferreum, rigor asperrimus, cibus insipidus? Respondit mater: Vis experiri unum modicum tormentum inferni? Cum autem diceret, volo, audivit tam horrendum grunnitum porcorum, quod nullum poterat ei tormentum comparari. Videbatur autem sibi, quod cœlum scinderetur, & caderet super caput ejus. Et cum præ timore clamaret & deficeret, confortavit eum mater, & cessavit ille sonitus. Item mater ait ad eum: Vis audire unum minimum paradisi gaudium? At ille: valde libenter: Et audivit voces tantæ dulcedinis & suavitatis quod excedebant omnem dulcedinem musicalis harmoniæ. Tunc mater ait ad eum: Si vis evadere inferni tormenta, & adipisci gaudia paradisi, persevera in incepto. Ille autem matri fidelem perseverantiam firmiter promisit & fideliter adimplevit. *S. Nicolaus Dinclespule.*

EXEMPLUM XVIII.

Apostasiæ spiritu tentatus frater orationibus sodalis sui constans efficitur.

ERant duo scholares renunciantes sæculo & claustrum ingrediebantur. Diabolus autem tentavit multum unum eorum ut ad seculum rediret. Qui tentationi resistere non valens dixit socio suo: Redire me oportet ad seculum. Quem ille retinere non valens ait: Veni prius ad altare beatæ Mariæ Virginis, ut salutemus eam. Cumque orationem facerent, ille qui tentabatur, audiebatur orare quia cor ejus ut citius exiret cruciabatur. Socius autem ejus uberrime cum lachrymis beatam Virginem invocavit. Tentatus autem vidit Mariam pallio suo lachrymas ejus recipientem, & filio suo ostendentem & dicentem: O dulcissime fili mi, qui semper exaudis suppliciter te invocantes, suscipe has lachrymas servi tui, & effectum petitionis concede. Cui filius. Non est fas (ô Mater) ut tibi aliquid denegem, fac cum eo sicut vis. Tunc ille quasi de gravi somno evigilans, socium adhuc flentem elevat, & ad pedes ejus procidens, ait: Hodie meritis & lachrymis tuis ab omni tentatione sum liberatus, & ad claustrum redeamus, & beatæ Virgini serviamus. *Collector mag. spec. exemplorum.*

EXEMPLUM XIX.

Apostare volens juvenis, per Christum sibi vulnus lateris ostendentem revocatur.

JUvenis quidam religionem intrans in seculo delicate fuit nutritus, & ideo austeram vitam suæ regulæ vix tenere poterat. Panis erat niger & durus, vinum acre: & omnia gravia videbantur, & ideo à suo prælato petivit licentiam recedendi, dicens se non posse portare ordinem, cui Abbas: Charissime fili non potes recedere, quia es professus monachus in ordine isto, sed magis roga Deum, ut perseverare possis cum aliis, quia fortassis tentatio diaboli est. Ille autem tempore brevi adquievit, & iterum tentatus est, & mutato habitu ivit ad seculum. Cui eunti apparuit Christus in specie cujusdam juvenis, & sequebatur eum. Ille vero festinabat quasi desperatus nesciens quo iret, Christus autem clamabat ad eum dicens. Expecta

pecta me. Ille vero amplius currebat. Tunc Dominus vocavit eum nomine proprio dicens: Frater, expecta me & ibo tecum. Tunc iratus ille, quod eum fratrem nominavit admirans quis ei dixisset nomen suum fortius cœpit currere, & altius Christus cœpit clamare. Tandem tædio victus exspectavit eum. Et Christus ad eum, quo vadis? Cui ille: Quid ad te? ego transeo viam meam, sicut tu tuam. Tandem autem ad preces juvenis dixit ei quod dimisisset religionem & iret ad seculum. Tunc Christus elevans vestem & brachium, latus discooperuit, & vidit effluere sanguinem ex vulneribus Christi, & dixit ei: Revertere ad monasterium tuum, & panem durum, & alia onerosa ordinis intinge in latus istud, & erit tibi totum suave. Quod ille audiens, rediit & sancte vixit. *Author spec. Exemplorum.*

EXEMPLUM XX.

Simili fere visione magister Alexander religionem egredi cogitans, à propositi executione retrahitur.

FUit quidam magister nomine Alexander de Ales, qui fuit magnus & egregius clericus, hic intravit ordinem fratrum Minorum, sed statim, propria fragilitate remurmurante, disposuit finito anno probationis exire. Super quo fratres non modicum dolentes unanimes pro eo preces fuderunt ad Dominum, ut eum in ordine confortaret. Accidit ergo quadam nocte ut iste magister jaceret in strato suo, & videret in somnis unam scalam erectam à terra usque ad cœlum, & ecce advenit quidam sanguinolentus cum magna cruce volens scalam ascendere, sed præ nimio pondere crucis non potuit, & sic multis vicibus incepit, sed nihil profecit. Tandem iste magister accurrens apprehendit unum cornu crucis volens ipsum juvare, sed senex cum indignatione nimia prohibuit dicens, non posses hanc magnam crucem portare mecum, qui non potes hanc levem cappam pro nomine meo portare. Et statim disparuit, Magister expergefactus, & per hanc visionem crucis confortatus propositum mutavit, & in ordine vitam laudabilem duxit & laudabiliter finivit. *Senex qui apparuit fuit S. Franciscus, teste S. Anton. 3. part. hist. tit. 34. cap. 8. §. 1.*

EXEMPLUM XXI.

Quomodo filius amore & persuasione patris apostatans una cum patre repentina morte percussus est.

ERat quidam adolescens qui parentibus, cognatis, patria, domo, rebus relictis, congregationem quandam devotorum fratrum de communi vita ingressus, cœpit Domino in humilitatis spiritu devotus deservire. Verum cum pater cujus (ni fallor) unicus erat rescivisset, amabile videlicet pignus suum in aliena patria detineri, perturbatus doluit vehementer & graviter tulit exosam absentiam amatæ prolis. Unde nec amore vitæ perennis, nec terrore pavendi judicii nec æterni supplicii timore potuit prohiberi, ne filium suum ab incepto salutis itinere, revocaret: Frendens igitur, & ira flagrans secum deferens pectus quasi ursa raptis catulis per viam sæviebat. Pervenitur tandem ad filium, exitum suadet, non auditur, multa promittit, spernitur, minatur, deridetur. Effundit interim lachrymas delitus amor, heu per viriles patris barbas effeminatis guttis stillantibus, militis Christi cœpere vires mollescere, infringi robur, propositum vacillare. Quod ubi viderunt devoti illi fratres commilitones scilicet juvenis, admonito primum patre, ut indecoras sibi lachrimas cohiberet, detracto paulum à patris latere juveni persuaserunt: Age nunc fortiter, ô ingenue tyro, & noli quæsumus terga præbere telis hostilibus: Ecce fremit contra te malignus hostis, & per pietatis arces mœnia tuæ salutis oppugnat. Quapropter sta, vince, vide ne cesseris. Virilibus nunc age bella lacertis, nunc texitur in cælestibus pulchrum diadema victori. At contra si ad patris nefariam suasionem Christi Jesu crucem projeceris, atque versa vice flagrantem Sodomam elegeris revidere, vide ne desertum per te Christum contra te provoces, vide ne patri redditus, te, patremque tuum Christo surripias. Vide ne apostatis debitam severi judicis censuram incurras: solet enim Deus duriori apostatas virga ferire & post semel violatam amicitiam molestior hostis existere. Sed ô instabilem exitum rerum mortalium! Jactarunt in ventum fratres verba salubria, juvenis patrem ad sæculum sequitur moriturus. Ubi cum longos suavesque dies sese habituros simul putavissent, sæviens Deus in ultionem perfidiæ primo & proximo mense nondum pertransito repentina morte utrosque percussos ad judicium venire citavit. In quo quam severum in invicem particidæ recepêre censorem, quem strenuum judicem, quem acerbum hostem, qui criminis molem intelligit, non poterit ignorare, peto ergo quoscunque patres ne filios suos à militia Christi velint retrahere, ne ipsos cum filiis in similem ruinam contingat devenire. *Collector mag. spec. Exempl.*

ARRIANUS.

Ecclesiam vi intrare volens quidam Arrianus Episcopus subitanea cæcitate percutitur.

CUm ad Spoletanam urbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arrianus venisset, & locum illic ubi solemnia sua ageret non haberet, cœpit ab ejus civitatis Episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem

qui

qui venerat Arrianus beati Pauli Apostoli illic Ecclesiam cominus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod ejusdem Ecclesiæ custos audiens festinus cucurrit, Ecclesiam clausit, seris munivit. Facto autem vespere omnes lampades extinxit, seque in interioribus abscondit, in ipso autem subsequentis lucis crepusculo Arrianus Episcopus collecta multitudine advenit, clausas Ecclesiæ januas effringere paratus, sed repente cunctæ simul portæ divinitus concussæ, abjectisque longius seris apertæ sunt, atque cum magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerunt, & effuso desuper lumine, omnes quæ extinctæ fuerunt lampades accensæ sunt. Arrianus vero Episcopus qui vim facturus advenerat, subita cæcitate percussus est atque alienis jam manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam ulterius præsumpserunt catholica loca temerare. Miro etenim modo res gesta est, ut quia ejusdem Arriani causa lampades in Ecclesia beati Pauli fuerant extinctæ, uno eodemque tempore & ipse lumen perderet & in Ecclesia lumen lampades ipsæ reciperent. *D. Gregorius cap. 29 lib 3.*

ASCENSIO CHRISTI.

EXEMPLUM I.

Ascensionis die sanctus Dunstanus ad cœleste regnum invitatus venire renuit, propter zelum animarum.

ANno Othonis tertii quarto mortuus est S. Dunstanus, cujus vitam descripsit Osbernus Cantuariæ cantor, nulli nostro tempore isto secundus, in musica omnium primus: hic Osbernus de morte ejus sancti, sic scribit: Instabat, inquit, dies Ascensionis Dominicæ, & peractis vigiliis remansit in oratione solus in Ecclesia Dunstanus & vidit. Et ecce innumera candidatorum multitudo coronas aureas in capitibus gestantium inæstimabili fulgore micantium, per Ecclesiæ januam irrumpens, ante ipsum conglobata consistit, una voce eum salutans hoc modo: Salve Dunstane noster, salve, Mandat tibi quem pie desideras filius Dei, quatenus si paratus es, venias, & diem hanc ad cujus gaudium suspiras, nobiscum celebres. Ad quod ille imperterritus manens sciscitatus est, qui essent Cherubin ac Seraphin, inquiunt, sumus: & responde quid velis? Tunc respondit ille. Hodie dies solemnissimus est, & incumbit mihi pane verbi Dei plebem reficere, & ostendere illi quomodo ad gaudium possit pervenire propter quod & multi convenerunt, nec debeo decipere illos, & ideo hodie venire non possum. Qui dixerunt: Eja paratus, esto in die sabbathi, præsto sis hinc nobiscum Romam venire, & coram summo pontifice Sanctus, Sanctus, Sanctus æternaliter canere. Annuit ille & illi recedunt. Lecto igitur die ad missam Evangelio locutus est ad plebem qualiter nunquam locutus fuerat, & reversus ad altare celebravit mysteria. Ubi autem ventum est ad benedictionem super populum, iterum ab altari prædicaturus regreditur, ut non hominem, sed Angelum loqui putares. Iterum ad altare revertitur, & data benedictione iterum ad populum redit cunctis stupentibus, & mox ad loquendum os aperuit, tanta claritate vultus ejus resplenduit, ut nemo in eum intendere posset, obitumque suum illis instare dixit, promittens se illis nunquam defuturum, & tunc ad mensam Domini regressus est. Eadem die cum à mensa sumpto cibo, surrexit, oratorium petit, & designavit locum, in quo se voluit sepeliri. Mox vero languor eum invasit, sexta feria lecto decubuit, omnesque adventantes ad sequenda vestigia Domini incitabat. Sabbato iterum communicatus est, & cum horam suam expectaret, subito cum lecto, in quo jacebat usque ad superiora levatus est, & trabibus obsistentibus leniter demissus est ad terram: hoc usque tertio factum est. Tunc ait ad circumstantes. Vos videtis quo vocor, si vultis mecum ire, ite, via qua incessi, Deus qui me vocat ipse dirigat corda & corpora vestra ad suam voluntatem in pace, & responso ab omnibus Amen, transit. *Vincentius libr. 24. cap. 94. hist.*

EXEMPLUM II.

Ascensionis Dominicæ loca visitans nimium crescentis amoris desiderio scisso corde cœlos ascendit.

LEgitur in libro exemplorum, quod fuit quidam miles qui in partibus ultra marinis omnia loca in quibus salvator noster fuerat, sollicite cum lachrymis visitavit & dum omnia loca devote perquisivisset, ultimo venit in montem Oliveti, unde Dominus ascendit, ubi post longam orationem cum lachrymis dixit: Ecce Domine ubique quæsivi te diligenter, nunc cum venerim ad locum ubi cœlos ascendisti, nescio ubi amplius te requiram. Jube ergo spiritum meum suscipi, ut ad dexteram patris tui videam residentem in gloria. Et his dictis spiritum suum sine dolore reddidit, & socii ejus videntes eum mortuum adduxerunt medicum ut scirent quomodo hoc contigisset. Et ait Medicus: Cujus complexionis erat? Responderunt Jucundus valde, & in amore Dei fuit. Et ait Medicus: Propter nimium gaudium scissum est cor ejus. Et aprientes illud invenerunt in eo scriptum: Amor meus Jesus Christus. Sic & nos Dominum per singula sua opera & virtutum exercitia quæramus, ut tandem ad eum ascendere valeamus, & sedere cum eo ad dextram Dei in die judicii. *Author magni speculi exemplorum.*

ASTUTIA.

Astutus versipellis infernalibus draconibus circumcinctus, nullum invenire potuit effugium.

IN Longobardiæ finibus vir erat versipellis ingenii & acutissimæ subtilitatis, duplex animo, sermone lepidus, concinnandis frabricandisque comœdiis edoctus, in reperiendis consiliis vehementer astutus. Nunquam enim erigebat brachia contra torrentem, sed ex quocunque latere mundi cum turbinis aura perflabat, ille protinus aptum calliditatis atque versutiæ pallium opponebat. Accidit ut quidam frater nocturna visione conspiceret lacum qui erat igneus, qui flammivomis evaporabat incendiis, & crepitantibus ignium globis terribiliter cernentibus incutiebat horrorem. Quem locum trabalis enormitatis videbantur obsidere dracones, variaque serpentum genera hinc inde per circuitum spatiari. Vir autem ille, quem diximus, in ipsa flammatum stridentium voragine detentus tentabat quidem coarctatus effugere, sed obstantibus bestiis dolebat aditum non patere. Modo scilicet ex hac parte fugam parabat, sed ecce serpens obvius adhærebat: per aliam partem erumpere satagebat, sed ecce rursus alia bestia laxo gutture frendens occurrebat: Ille rursus & alia ad evadendum loca tentabat, sed insurgentibus belluis omnino meatus aufugii non patebat. Porro autem cum veritas dicat: Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis: hoc illi justo Deo judicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis astutiæ vanitatem ex quibuslibet hujus seculi se noverat laqueis expedire: ita postmodum versa vice nullo valebat ingenio supplicium quo cruciabatur evadere. *Petrus Damianus epist. 14. ad desiderium cap. 4.*

ATTRITIO.

Communicans quidam magnus peccator, ex attrito contritus, & vere pœnitens efficitur.

COntigit in Rhemis quendam militem infirmari usque ad mortem. Instinctu diaboli idem miles, si bene memini, habebat avunculi filiam concubinam, cui tanto conglutinatus fuerat amore, ut non admonitione, neque ex communicatione, neque aliqua verecundia humana posset, vel vellet ab ea separari. Timore autem mortis vocavit sacerdotem, satis purum, & cum lachrymis de omnibus suis peccatis illi faciens confessionem. Quem cum sacerdos moneret, ut tam illicitam abjuraret commixtionem, ipsamque personam cognatam suam relinqueret, respondit: Domine, non possum. Et ille: Si in tali voluntate mortuus fueris, gaudio cœlestis vitæ privaberis, & æterna tormenta te suscipient. Milite in sua obstinatione perseverante, recessit sacerdos cum corpore Domini, quod secum detulerat ad communicandum infirmum. Nutu autem divino, extra domum sacerdoti occurrit sanctus Bernardus Abbas Clarævallis. Qui cum interrogasset, quare infirmum non communicasset, causamque quæ nota erat omnibus intellexisset, ait sacerdoti: Revertere mecum ad infirmum. Reversi sunt. Cum autem sanctus vir militi jam morituro quæ salutis erant suaderet, & ille præter istam solam rem jam dictam, in omnibus obedientiam sponderet, novissime subjunxit. Nunquid non doles quia non potes habere voluntatem recedendi ab illa? Respondit: Domine valde doleo me de hoc non posse dolere. Audito hoc verbo Abbas, mox dicit sacerdoti, ut corpus Domini daret infirmo. Mira res; statim ut salvator intravit, facta est salus huic domui. Ab illa enim hora tam perfecte mutata est voluntas ejus perversa, ut amplius odisset, quam illicite amaverat, ita ut sancto viro cum multis lacrymis diceret: Gratias ago Deo, qui me liberavit, quia modo libentius viderem bufonem quam illam. Sicque in bona confessione, & perfecta contritione migravit ad Dominum. *Cæsarius lib. 2. cap. 17.*

AVARITIA.

EXEMPLUM I.

Avarus Constantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos Episcopatu indignus efficitur, quem per illos aureos emere disposuerat.

COnstantius presbyter nepos Bonifacii in civitate quæ Ferentis dicitur, Episcopi præcipuæ sanctitatis viri equum suum duodecim aureis vendidit, quos in propriam ponens arcam, ad exercendum aliud opus discessit. Tum subito ad Episcopum pauperes venerunt, qui importune precabantur ut eis sanctus vir Bonifacius Episcopus ad consolationem suæ inopiæ aliquid largiri debuisset. Sed vir Dei quia quod tribueret non habebat, æstuare cœpit in cogitatione, ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam rediit, quia Constantius presbyter nepos ejus, equum quem sedere consueverat, vendidisset, atque hoc ipsum precium in arca sua haberet. Absente ergo eodem nepote suo accessit ad arcam, & pie violentus claustra arcæ comminuit, duodecim aureos tulit, eosque indigentibus ut placuit, divisit. Itaque Constantius presbyter reversus ex opere arcam fractam reperit, & caballi sui pretium, quod illic posuerat, non invenit. Cœpit magna voce perstrepere, & cum furore nimio clamare: Omnes hic vivunt, solus in hac domo vivere non possum. Ad cujus nimirum voces venit Episcopus omnesque qui in eodem Episcopatu aderant. Cumque eum vir Dei locutione blanda temperare voluisse

isset, cœpit ille cum jurgio respondere dicens, omnes tecum vivunt, ego solus hic ante te vivere non possum, redde mihi solidos meos. Quibus vocibus commotus Episcopus, beatæ Mariæ Virginis Ecclesiam ingressus est, & elevatis manibus extenso vestimento, stando cœpit orare Dominum, ut ei redderet, unde presbyteri furentis mitigare insaniam potuisset. Cumque subito ad vestimentum suum oculos inter extensa brachia reduxisset, repente in sinu suo duodecim aureos invenit. Qui mox de Ecclesia egressus, eos ad sinum furentis presbyteri projecit, dicens: Ecce habes solidos tuos quos quæsisti: sed hoc tibi notum sit quia post mortem meam tu hujus Ecclesiæ Episcopus non eris, propter avaritiam tuam. Ex qua sententiæ veritate colligitur, quia eosdem solidos presbyter pro adipiscendo Episcopatu præparabat, sed viri Dei sermo prævaluit. Nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finivit. *D. Gregorius cap. 9. l. b. I. dialog.*

EXEMPLUM II.

Avarus pecuniam colligens in lagena, quam pauperibus consueverat, putrescente crure corrigitur.

NArraverunt senes de quodam hortulano, qui laborabat, & omnem laborem suum expendebat in eleëmosynam, & tantum sibi retinebat, quantum ad victum sibi sufficeret. Postea vero Satanas misit in cor ejus, dicens: Collige tibi aliquantam pecuniam, ne cum senueris, aut ægrotaveris, opus habeas ad expensas, & collegit, & implevit lagenam de nummis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedem ejus, & expendit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodesse potuit. Postea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Nisi incideris pedem, totum corpus tuum putrescet. Et constituerunt ut inciderent ei pedem. Ille autem nocte rediens in semetipsum, & pœnitentiam agens de his, quæ gessit, ingemuit, & flevit, dicens: Memor esto operum meorum priorum Domine, quæ faciebam cum labore in horto, ex quo pauperibus ministrabam. Et cum hoc dixisset, astitit Angelus Domini, & dixit ei: Ubi sunt nummi, quos collegisti? & ubi est spes tua, de qua tractasti? Tunc intelligens, dixit: Peccavi Domine, ignosce mihi, & amodo hoc ulterius non faciam. Tunc Angelus Domini tetigit pedem ejus, & sanatus est statim, & surgens mane, abiit in agrum operari. Venit ergo medicus secundum constitutum tempus cum ferramentis, ut secaret pedem ejus, & dicunt ei: Exiit mane operari in agrum. Tunc admiratus medicus perrexit in agrum ubi operabatur ille, & videns eum fodientem terram, glorificavit Deum, qui reddidit ei sanitatem. *Ex l. Doctrina PP. l. de paupertate. n 7.*

EXEMPLUM III.

Avari divitis anima à nigris equitibus ad inferna devehitur, & ab eis, cum Deum invocaret moriens, deridetur.

DIxit iterum qui supra de quodam sene, qui venit aliquando in civitatem, ut venundaret vasa quæ operatus fuerat. Et cum applicuisset ea, contigit eum sedere ante januam cujusdam divitis, qui jam moriebatur. Sedens ergo Senex ille vidit equos nigros, & ascensores eorum nigros, & terribiles: habentes singuli baculos igneos in manibus suis. Cum vero pervenissent ad januam illam, statuerunt equos suos foris, & intravit unusquisque cum festinatione: infirmus autem ille videns eos, clamavit voce magna dicens: Domine adjuva me. At illi dixerunt ei: Nunc memor factus es Dei, quando tibi sol obscuratus est, quare usque in hodiernum diem non exquisivisti eum, dum adhuc tibi splendor erat diei: nunc autem in hac hora non est tibi portio spei, neque consolationis. *Ex lib. de exemplis, & doctrinis vitæ spiritualis, num. 18.*

EXEMPLUM IV.

Avarum Conversum Præpositus Steinfeldensis durè correptum, à ministratione sua deposuit.

APud monasterium S. Chrysanti Scholasticus quidam fuit, vir magnæ prudentiæ atque scientiæ, natione Gallicus, nomine Ulricus, cui cum reditus scholasteriæ non sufficerent, necesse erat, ut debitis obligaretur. Quidam autem ex fratribus Steinfeldensis monasterii ordinis Præmonstratensis, eo quod virum magnæ litteraturæ illum conspiceret, frequenter monuit, ut ad domum suam gratia conversionis se transferret. Tandem ille divinitus inspiratus in hæc verba respondit: pecuniam aliquantulam debeo, solvite illam & veniam ad vos. Quod cum intellexisset Præpositus prædicti monasterii, pecuniam libentissime solvit, & Scholasticus statim habitum suscepit: qui non multo post ejusdem cœnobii factus est Præpositus. Nondum enim in ordine Præmonstratensi erant Abbates. Sciens ille cum officio animas se regendas suscepisse, non pecora, non possessiones, operam dabat extirpandis vitiis, non pecuniis congregandis: sciens avaritiam radicem esse omnium malorum & vitiorum. Habebat autem unum Conversum in administratione exteriorem ita sciolum, & circumspectum, ita sollicitum & perfectum, ut omnia per manus ejus transirent, & curtibus Ecclesiæ, quæ necessaria erant tam in aratris, quam in pecoribus sive expensis, ipse quasi solus universa provideret, omnia ipse erat disponens, nihil negligens, agrum agro copulans, & vineam,

neam, vineæ conjungens. Præpositus ista considerans, & in scriptis legens, nihil avaro esse scelestius, die quâdam conversum ad se vocans, ait: Nosti barbate, quare venerim ad ordinem? quia non benè exprimere potuit teutonicum idioma, habere non potuit verba ornata, & ideo quicquid loquebatur conversis, videbatur esse perversum atque distortum. Resp. conversus: Non novi Domine. Tunc ille: Ego dicam tibi. Ad hòc enim veni, ut peccata mea in hoc loco defleam. Quare ergo tu venisti? Respondente eo Domine simili de causa. Ait præpositus: Si venisti peccata deflere, formam debueras pœnitentis tenere, hoc est, ut frequenter sis in oratorio, ut vigiles, ut jejunes, Deumque pro peccatis tuis jugiter exores. Non enim pœnitentis est quod tu facis, vicinos exhæredare, & densum lutum contra se congregare. Ad hæc conversus respondit: Domine, bona illa quæ comparo agris vel vineis, ecclesiæ nostræ continuantur. Et præpositus: Benè, cùm illa fuerint empta, necesse est, ut etiam emas illa quæ emptis conjunguntur. Nosti quid dicat Esaias? Væ, inquit, qui jungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis! Nunquid habitabitis vos soli in medio terræ? Tu verò avaritiæ tuæ nullum terminum ponis, cùm omnia quæ in hac provincia sunt, à te fuerint comparata, flumen Rheni pertransibis pede. Deinde procedes usque ad montana, nec si quiesces, donec pervenias ad mare. Puto quia ibi gradum sistes, eò quòd pelagus sit latum & spatiosum, gressus autem tuus strictus. Mane ergo in claustro tuo, frequenta oratorium, ut die noctuque possis peccata tua deplangere, expecta paulisper, & habebis satis terræ subtus te, & supra te, & juxta te, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Hæc audientes quidam ex fratribus senioribus, dixerunt: Domine, si conversus iste fuerit amotus, domus nostra subsistere non poterit. Ad quod ille respondit: Meliùs est ut domus pereat, quàm anima, & non acquievit petitioni eorum. Tempore illo, quo Reinoldus factus est Coloniæ Archiepiscopus, & essent Episcopi reditus obligati, curtesque desolatæ; suasum est ei, ut ex diversis domibus Ord. Cisterciensis diœcesis suæ conversos, fideles atque providos accommodaret, qui & curribus præessent, & annuos reditus suâ industriâ reformarent. Qui cùm consilio tali acquievisset, & tam ex campo, quàm ex monte, domibus religiosis conversos aliquos collegisset, suasum est ea, ut etiam prædictum conversum assumeret. Pro quo cùm honestum misisset nuntium, & ille ex parte Episcopi salutasset Præpositum, adjecit: dominus meus modicam petitionem petit à vobis, quam ei negare non debetis. Cui cùm præpositus respondisset: Non est Domini mei rogare me, sed præcipere. Subjunxit ille: Petit obnixe, ut talem conversum ad tales usus ei accommodetis. Ad quod verbum præpositus satis humiliter, constanter, & mansuetè respondit: Habeo ducentas oves in tali grangia, in aliis vero tot, & tot, similiter boves, & equos, Dominus meus tollat ex illis quantum voluerit: Conversum verò animæ meæ commissum ad tales usus non habebit. Ego autem non de ovibus & bobus, sed de commissis mihi animabus summo pastori in die judicii rationem redditurus sum, & non concessit ei: Reliquit & aliud suæ liberalitatis judicium contra avaritiam religiosorum utile satis exemplum. Die quâdam antequam amotus esset præfato modo supradictus conversus ab administratione sua, Præpositus ad unam grangiarum suarum venit, in qua pullum equinum pulchrum satis vidit, de quo jam dictum fratrem cujus esset, vel unde veniret, interrogavit. Cui cùm conversus responderet, talis homo bonus & fidelis amicus noster moriens eum nobis legavit. Ait Præpositus: Utrum ex devotione, vel aliquo jure legavit eum? Respondit conversus: Ex decessu illius emersit. Nam uxor ejus, eò quòd esset de familia nostra, jure inediæ illum obtulit. Tunc ille movens caput, respondit pium verbum. Quia bonus homo & amicus noster fidelis erat ideircò uxorem ejus spoliasti. Redde ergo fœminæ destitutæ equum, quia rapina est, aliena rapere vel retinere, tuus enim anteà non fuit. *Ex Cæsario lib. 4 c. 62.*

EXEMPLUM V.

Avarus usuratus dum cum sacello pleno pecunia sepultus est, dæmones visi sunt cor ejus pecunia adimplere.

IN civitate Metensi, sicut mihi narravit Abbas quidam ordinis nostri, usurarius quidam defunctus est, avarus nimis, qui cùm moriturus esset, supplicavit uxori suæ, ut crumenam denariis refertam juxta se poneret in sepulchrum. Quod cùm illa fecisset, quantò secretius potuisset, tamen latere non potuit. Accedentes aliqui sepulchrum, latenter aperuerunt, & ecce duos ibi conspicantur bufones, unum in ore crumenæ, alterum in pectore. Ille denarios in ore crumenæ extrahebat, iste suscipiens extractos cordi ejus immittebat, ac si diceret: nos pecuniâ satiabimus cor tuum insatiabile. Quibus visis illi timore perculsi in terram rejicientes, fugerunt. Quid putas animam hujus pati in inferno à vermibus immortalibus, si tam horrenda in ejus corpore demonstrata sunt in sepulchro. *Cæsarius lib. 11. cap. 39.*

EXEM

EXEMPLUM VI.

Avarus Jordanus Cardinalis miseranda effigie notario suo apparens, se ad judicem duci confessus est.

ANte annos paucos Romæ quidam Cardinalis defunctus est, nomine Jordanus, qui de ordine quondam Cisterciensi assumptus fuerat, sed vita ordini in eo minime concordabat. Erat enim avarus valde, sicut à quodam Abbate audivi, habebat autem notarium, nomine Pandolphum, hunc cum pro quodam negotio nescio quo misisset, interim expiravit. Eadem hora, cum ille expleto negotio rediret, mane ante lucem catervam miserabilem in agro contemplatus est. Sedebant homines in jumentis, in ore caudas habentes, versis dorsis ad capita illorum, quos Jordanus cuculla indutus, nudis pedibus sequebatur, duobus dæmonibus se deducentibus, in quorum aspectu dum notarius nimis horreret, clamavit Cardinalis: Pandolphe, Pandolphe. Subsistente clerico, & dicente: Quis es, aut quid clamas? Respondit ille: Ego sum Jordanus Dominus tuus, & mortuus sum. Dicente illo: Quo ducimini? Respondit, ante tribunal Christi. Et ille: Nostis quid de vobis sit futurum? Non novi, inquit, Deus scit, sed cum illuc venero B. Petrus de Cardinalatu meam pro me redditurus est rationem, sanctus vero Benedictus de cuculla, quod si illam mihi obtinere poterit, salvabor; sin secus, damnabor: sicque oculis ejus subtractus est. *Cæsarius lib. 2. cap. 22.*

EXEMPLUM VII.

Avarus mendicus argentum comedens suffocatur.

REfert magister Joannes Nider in formicario, fide dignorum relatione, didici nostro tempore fuisse virum quendam pecuniis antiquis refertum, & infectum, receptum pro Deo in hospitale civitatis Constantiensis. Qui cum dudum sibi occultasset ex avaritia magnam multitudinem denariorum puri argenti, & veterni, devenit ad extrema, & de farina avenæ sibi pulmentum impatientissime clamabat præparandum. Quod cum factum esset, sedit ægrotus solus more solito in lecto & loco micarum panis minutatim spargere cœpit denarios, quos occultaverat in pulmentum avenæ & cum cochleari avidissime ori imponebat. Sicque miser suffocatus est illico. *Lib. 3. Formic. c. 5.*

EXEMPLUM VIII.

Avarus moriturus anxie plorabat, quod divitias suas aliis esset relicturus.

REfert magister Robertus de Lieco suo Quadragesimali. Vidi quendam in extremis laborantem, qui ditissimus erat, & divitias non sine peccato congregaverat. Cumque monerem eum ut ipse jam animæ salutem quæreret, non libenter audiebat hujusmodi verba. Quinimo in lectulo in quo jacebat, se volvens suspirabat, gemebat, imo rugiebat, dicens: O quantum laboravi ut thesaurizarem, & alii gaudebunt de thesauris meis! O divitiæ meæ! ô pecuniæ meæ, ô jocalia mea! quis vos possidebit, & quibus vos relinquam? Et his vel similibus retinens cor, & animum, miserrimus expiravit.

EXEMPLUM IX.

Avarus sacerdos peccata morituri, propter equum in se recipiens per testudinem Ecclesiæ à dæmonibus portatur.

QUidam peccator infirmatus, & de salute sua quasi desperans, visitatus fuit à suo curato, qui curatus trepidanti infirmo dixit, quod si vellet sibi dare equum suum, ipse reciperet peccata sua super se. Quod dixit, non propter salutem infirmi, sed ut equum haberet. Quod infirmus acceptavit, & pacto facto defunctus est, cumque sacerdos sacris indutus vestibus officium funerale pro ipso faceret, visibiliter coram populo eductus fuit sursum per testudinem Ecclesiæ, facto in eadem magno foramine, & postea idem sacerdos nusquam comparuit. *Collector magni specialis exemplorum.*

EXEMPLUM X.

Cor avaritia dicatum fit præda diabolo.

AVarus quispiam pecuniæ amantissimus, postquam plurimas divitias congregasset, & de iis nihil pauperibus unquam dispersisset, aut aliis pietatis officiis impendisset, subita morte raptus est. Cadavere autem ejus à parentibus & amicis præsentibus aperto, ut ab iis dispiceretur, quænam tam repentina mortis causa fuisset, cor in eo non fuit inventum. Unde admiratione rapti singuli adierunt ad mortui cubiculum, ubi thesaurus ejus erat: atque cista aperta cor hominis inveniunt inter manus dæmonis, qui instar draconis super hoc sedebat, ac in varias partes discerpebat: dixitque astantibus: Hoc aurum & argentum pretium est cordis, quod mihi vendidit amicus vester: ideoque jure meum est, eoque pro arbitrio uti possum. *Gabriel. Incint. Canonic. Lateran. Eccl. serm. 3. de puritate cordis 6. Prospero lib. de denot. moris.*

AUGURIUM.

Incantationibus dedita fœmina, ab Ecclesia in qua defuncta jacebat, à dæmonibus extracta, & equo infernali imposita, cum clamore ad inferos trahitur.

MUlier quædam apud Barbeliam Ageliæ villam, tempore Henrici Tertii Imperatoris, auguratrix, & malefica fuit, quæ cum quadam die convivaretur; cornicula quam habebat in deliciis, vocalius solito nescio quid cornicata est: quo audito, domino cultellus de manu excidit, & vultu palluit, in ingemiscens diutissimè ait: Hodie ad ultimum sulcum pervenit aratrum meum, hodie audiam & percipiam grande incommodum. Adhuc ea loquente venit ad eam nuntius, dicens: Hodie mortuus est filius tuus, & tota familia subita morte interiit. Quo audito continuo dolore saucia decubuit, vocarique præcepit, superstites liberos monachum, & monacham, quibus singultiendo ait: Ego miserabili quodam fato meo, dæmoniacis artibus semper inservivi, ego vitiorum omnium sentina; & illecebrarum magistra fui, & sperans tantum in religione vestra, à me ipsa desperavi. Nunc ego scio dæmones me habituram exactores in pœna, quos habui suasores in culpa. Rogo vos per materna viscera, ut mea tentetis alleviare tormenta, nam de anima sententiam damnationis non revocabitis. Corpus ergo meum insuite in corio cervino, & includite in lapideo sarcophago, & operculum ferro, & plumbo constringite, & lapidem ipsum tribus magnis catenis circumdate. Si tribus noctibus ita securè jacuero, quarta die infodietis me in humo: quanquam verear ne terra nolit me recipere pro maleficiis meis. Psalmicines quinquaginta sint tribus noctibus, & missæ cantentur pro me tot diebus. Factum est, ut præceperat, & nihil valuit. Primis enim duabus noctibus cum chori clericorum psalmos canerent circa corpus, singuli dæmones ostium Ecclesiæ immani obice clausum levi negotio confringentes, duas extremas catenas diruperunt, media, quæ laboriosius elaborata erat, illibata duravit. Tertia nocte circa gallicantum strepitu advenientium hostium omne monasterium à fundamento visum est moveri. Unus autem cæteris vultu terribilior, & statura celsior, januas majori vi concussas in fragmenta dejecit, & arroganti gestu accessit ad sarcophagum, inclamatoque nomine, ut surgeret præcepit. Qua respondente. Nequeo præ vinculis. Solveris, inquit, & malo tuo, statimque catenam, quæ cæterorum ferociam eluserat, nullo conanime ut stupam dirupit, & apprehensa manu palam ab Ecclesia traxit ad fores, ubi paratus erat equus niger superbè hinniens, uncis ferreis per totum tergum plenus, super quem misera illa imposita, ab oculis intuentium cum toto sodalitio disparuit. Audiebantur tamen clamores per quatuor ferè milliaria miserabiles. *Vincentius Bellaacensis lib. 25. cap. 26. spec. historialis.*

BAPTISMUS.

EXEMPLUM I.

Baptizatus lusoriè ad Christianismum Genesius Mimus convertitur, & sic ex theatro ad martyrium, de joco ad serium pervenitur.

TEmporibus Diocletiani, & Maximiani passus est Romæ martyr Genesius, qui cum esset in urbe magister artis mimicæ, quadam die voluit Imperatori Diocletiano ludum exhibere de mysteriis observantiæ Christianæ. Hujus rei gratia spectante Imperatore, & omni populo in medio theatri, quasi ægrotus decumbens, se baptizari deposcit, & mimicè in hæc verba prorupit: Eja nostri gravem me sentio, levis fieri volo. Qui responderunt: Quomodo levem te facimus, nunquid fabri sumus & ad runcinam te missuri sumus? His verbis populo in risum excitato, Genesius à Domino visitatus, ait: Vesani, Christianus desidero mori. Quare inquiunt? Næ, inquit ille, in illa die velut fugitivus inveniar. Hoc Diocletianus audivit, & risum tenere non potuit. Tunc sicut fuerat ordinatum intrare faciunt exorcistam, & presbyterum, qui juxta lectum ejus sedentes dixerunt. Quid ad nos misisti, filiole. At ille jam non simulatè, & fictè, sed ex puro corde respondit: quia gratiam Christi consequi cupio, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearum. Cumque Sacramentorum mysteria complessent, & vestibus albis esset indutus, quasi per lutum à militibus est raptus, & ad similitudinem sanctorum de Christi nomine discutiendus Imperatori est exhibitus: sed cum ad falsam adducitur passionem, ad veram accessit confessionem. Ascendens namque basim, ubi statua fuerat Veneris, ita concionatus est: Audi Imperator, & omnis exercitus, sapientes, & populi urbis hujus. Ego semper Christianum nomen exhorrui, & in confessione permanentibus insultavi, ac super eos accendebam furias populi. Parentes quoque meos, & affines execratus sum causa nominis Christiani, & in tanta derisione Christianos habui, ut eorum secreta mysteria diligenter perquirerem, non ut crederem, sed ut de his ludum ac risum vobis exhiberem. Mox autem ubi me nudum in conspectu vestro aqua illa perfudit, & interrogatus credere me respondi, vidi super me manum de cœlo venientem, & Angelos Dei flammeo radiantes

diantes aspectu juxta me stantes, qui omnia facinora mea quæ à juventute mea commisi scripta libro recitantes, dixerunt mihi: Aqua hæc delet omnia ista quæ te fecisse cognoscis. Cum ergo aqua baptizatus fuissem, simul & liber ille perfusus, nive candidior effectus est, ita etiam ut signum scripturæ præteritæ non demonstraret. Itaque dum vobis terrenis Imperatoribus placere concupivi, cœlesti regi complacui, & dum omnibus risum extorquere studui, Angelis risum feci. Nunc ergo ô Imperator, & vos omnes populi, sicut his sanctis mysteriis per ignorantiam mecum restitistis increduli, ita mecum ab hac irrisione cessate, credentes verum Deum esse Jesum Christum Dominum, hunc esse verum lumen, veritatem, pietatem, salutem, & per ipsum vos ad indulgentiam posse contingere. Tunc Imperator accensus furore, jussit omnes qui cum eo lusus meditati fuerant, ante se adduci, & virgis fortiter cædi, æstimans eos similiter credere. At illi cœperunt, nomen sanctum blasphemare, cum exprobratione dicentes, nos aliter meditati sumus, iste autem insanus factus lætitiam suam dimisit, & planctum sibi Christianitatis assumpsit, ac per hoc solus experiatur, quod solus fecit. Tunc Imperator sæviens in Genesium, in conspectu populi jussit eum cædi fustibus, tradiditque Pluriano præfecto, jubens eum tormentis ad sacrificia cogi. Cumque diu in equuleo positus, ungulis attrectatus, lampadibus inflammatus, in sancta confessione persisteret, dicebat judici: Si centuplicaveris contra me ista tormenta, Christum mihi de ore, ipsum mihi de corde non poteris auferre: Hæc omnia relata sunt Imperatori, qui jussit eum occidi. Sicque cum gaudio coronam martyrii, capitis obtruncatione promeruit, 8. Kalendas Septembris. *Vincentius Belvacensis lib. 12. histor. cap 104. vide etiam tit. Arrianus ex. 3.*

EXEMPLUM II.

Baptismus etiam ab infantibus necessario adhibitus collatus est validus.

TEmpore quo apud Alexandriam, Petri Martyris diem Alexander Episcopus agebat, cum post solennia conventuros ad convivium clericos expectaret, in loco Mari vicino, vidit eminus puerorum super oram maris ludum imitantium, ut fieri solet, Episcopum, & ea quæ geri mos est in Ecclesiis. Sed cum intentius pueros spectaret, vidit ab eis geri quædam etiam secretiora. Perturbatus illico, vocari clericos jubet, & comprehensos pueros ad se adduci jubet, cumque adessent, quis eis ludus vel quid egissent, vel quomodo, rogat. Illis ut talis habet ætas, pavidi negavere primo, de hinc rem gestam per ordinem pandunt, & baptizatos à se esse quosdam catechumenos confitentur, scilicet per Athanasium; postmodum magnum doctorem Alexandrinum Episcopum, qui ludi illius puerilis Episcopus fuerat simulatus. Tum ille diligenter inquirens ab iis, qui fuerant baptizati, quæ fuerant interrogati: quidve responderint: ubi videret juxta religionis nostræ ritum cuncta constare, collocutus cum consilio clericorum statuisse traditur, illis quibus integris interrogationibus & responsionibus aqua fuerat infusa, iterari baptisma non debere, sed adimplere ea, quæ à Sacerdotibus mos est. Athanasium vero atque eos quos ludus ille vel presbyteros habere visus fuerat, vel ministros, convocatis parentibus sub Dei attestatione tradit Ecclesiæ nutriendos. *In histor. Ecclesiast. libr. 10. cap. 10. Simile est in Prato Spirituali Sophronii, aut Joannis Mosci Eniráti.*

BENEDICTIO.

Benedictam a B. Bernardo bibentes cerevisiam milites ad Dominum subito conversi sunt.

DIvertit aliquando nobilium cohors militum ad Clarevallem, ut sanctum viderent Abbatem, propè autem erat sacrum quadragesimæ tempus & illi omnes fere juvenes dediti militiæ sæculari, circumibant quærentes execrabiles illas nundinas, quas vulgo tornetas vocant. Cœpit itaque ab illis petere paucos illos, qui ante quadragesimam supererant dies, ne armis interim uterentur. Quibus obstinato animo ejus adquiescere monitis renuentibus: Confido, ait, in Domino, quoniam ipse dabit mihi inducias quas negatis. Et accersito fratre jubet eis cerevisiam propinari, benedicens eam, & dicens, ut potionem biberent animarum. Biberunt ergo pariter quidam inviti præ amore sæculi, metuentes eum, quem postea sunt experti divinæ virtutis effectum. Ut enim egressi sunt monasterii fores, mutuis sese cœperunt inflammare sermonibus, quia cor eorum ardens eat in eis. Inspirante ergo Deo, & velociter currente verbo ejus, eadem hora reversi, & conversi à viis suis, spirituali militiæ dextras dederunt, quorum quidam adhuc militant Deo, quidam autem cum eo regnant carnis vinculis absoluti. *In vita S. Bernardi lib. 1. cap. 11.*

BENEFICIUM ECCLESIASTICUM.

EXEMPLUM I.

De pluralitate beneficiorum sententia Doctorum: & quomodo beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario Parisiensi causam damnationis accersierit.

VOlo ut quicunque hæc legerit, sciat me anno ab incarnatione Domini M. CC. XXXVIII. fuisse Parisiis, ubi venerabilis Guilielmus Parisiensis Episcopus, convocationem fecerat in FF. Prædicatorum capitulo omnium magistrorum. Propositâ ergo quæstione de pluralitate beneficiorum, solerti & valde longâ disputatione probatum est, duo beneficia, dummodò unum valeret quindecim libras Parisienses, teneri cum salute animæ non posse. Hoc determinavit prædictus Episcopus. Hoc frater Hugo Ord. Prædicatorum, postmodùm Romanæ Curiæ Cardinalis. Hoc frater Guerricus, & frater Gaufridus ejusdem ordinis: F. Joannes de Rupella Ord. FF. Minorum, & alii complures magistri Theologiæ determinaverunt in scholis propriis successivè. Fuerat autem habita disputatio longa valde, & multò solemnior, ante tres annos, in qua etiam omnes magistri Theologiæ, exceptis duobus, determinasse probantur, idem per omnia quod & suprà: quorum unus fuit magister Philippus Cancellarius Parisiensis, & alter magister Arnoldus, postmodùm Episcopus Ambianensis. Quid autem de isto Philippo contigerit, audiamus, Agonizantem in morte dictus Guilielmus Parisiensis Episcopus paternâ sollicitudine visitavit, rogavitque eum, ut singulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua excepto uno, in manus Ecclesiæ resignaret, hâc conditione mediâ, ut si convalesceret, ei supplere vellet de suo proprio quod dimisisset. Renuit ille, experiri se velle dicens, utrum esset damnabile beneficia plura tenere. Mortuus est ergo sic. Post paucos dies, cùm dictus Parisiensis Episcopus finitis matutinis orare vellet, vidit inter se & lumen quasi umbram hominis tetram nimis. Elevatâ ergo manu consignat se, & si ex parte Dei sit, præcipit ut loquatur. Cui respondit apparens: Alienus à Deo sum, sed tamen misera factura ejus. Et præsul. Tu quis es, inquit? Cui ille respondit: Ego sum Cancellarius ille dudum miserrimus. Rursus Episcopus elato altius gemitu: Et quomodo, inquit, tibi est sic dolenti? Malè, ait, imò quàm pessimè, qui damnatus sum æternâ morte. Et Episcopus: Heu, ait, charissime, quæ causa damnationis tuæ est? Tres sunt, inquit, causæ quare morte perpetuâ sum damnatus. Una est, quòd recrescentes fructus annuos contra pauperes timidè reservavi. Secunda est, quòd contra sententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum quasi licitè tenendorum, opinionem propriam defensavi, & in hoc me periculo mortalis culpæ commisi. Tertia est, & illa gravissima omnium, quod, abominabili carnis vitio in scandalum multorum longo tempore laboravi. Et ad Episcopum mox adjunxit: Estne, inquit, finitus mundus? Et Episcopus: Miror, ait, te literatissimum quondam virum hoc quærere, cùm me adhuc vivum cernas, & omnes nos viventes adhuc mori necesse sit antequam mundus instante judicio finiatur. Et ille: Non mireris, inquit, quia nec scientia, nec opus nec ratio est ad inferos venienti. Et hæc dicens, umbra ab oculis mirantis evanuit. *Cantipratensis lib. 1. Apum, cap. 9. part. 5. & 6.*

EXEMPLUM II.

Beneficiorum pluralitatem quidam post mortem apparens, dixit solam esse causam suæ damnationis æternæ.

SImili modo, cùm quidam clericus maximæ literaturæ, pro me, agonizans in morte mandaret, & consilium quæreret quasi in proximo migraturus, reduxi ei ad memoriã disputationem illam solemnem, & determinationem de pluralitate beneficiorum Parisiis factam, cui ille interfuerat Doctor magnus; consuluique illi cum magna instantia lachrymatum, ut unam præbendarum dimitteret, quia duas contra animam suam tenuerat, quarum una ad omnem vitæ copiam omni clerico sufficere potuisset. Tunc ille facie conversâ dissimulans, hoc tantùm respondit: Orate Dominum, ut inspiret. Nec diu posteà cùm recessissem, & tenuissimo spiritu vix hærente, hoc idem quod consulueram ei quidam consobrinus suus juvenculus cum maximis lachrymis inclamaret, cùm voce non posset, manu innuens expiravit. Post cujus obitum, cùm quidam ex nostris stupefactus cogitaret cur tantus homo, & tantus clericus, si mortale peccatum esset plura beneficia retinere, in tali statu mortuus exivisset: mox quasi semivigilanti defunctus apparens, dixit: Hæc sola præbendarum causa est, pro qua infœlix ego æternaliter sum damnatus. *Idem ibidem parte 7.*

EXEMPLUM III.

Beneficia plura habere, dummodò unum competens esset ad victum, quidam Cardinalis moriturus dixit esse peccatum mortale, & plures alii doctissimi viri hoc censisse videntur.

SUper hac eadem quæstione cùm beatæ memoriæ Jacobus de Vitriaco, tunc quidèm Achonensis Episcopus, posteà verò Romanæ Curiæ Cardinalis magistrum quondam Theologiæ probatissimum

mum Roberto de Corthon, Romani apicis Cardinalem morientem ante primam Damiatæ civitatis obsidionem interrogaret, respondit: Dico jam migraturus à vita, quod mortale & damnabile est, dummodò unum competens sit, plura beneficia retinere. Hoc idem magister Petrus Cantor S. Mariæ Parisiensis dixit, & scripsit. Hoc idem magister Gerardus Cameracensis Episcopus verbo ejusmodi confirmavit: Nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ unâ tantùm nocte duo beneficia retinere, licèt certus essem, quòd manè unum illorum homini idoneo conferretur, & hoc propter vitæ incertæ discrimen. Super hoc etiam, narrante fratre Bernardo, quondam pœnitentiario Domini Papæ, & fratre Ord. Prædicatorum, cùm beatissimæ memoriæ Papa Gregorius IX. interrogaretur, si posset de plenitudine potestatis suæ cum plurimorum beneficiorum detentoribus dispensare? Respondit: Non possum, inquit, nisi super vexatione tantùm detinentium dispensare. Quis ergo erit sapiens qui fallat se, & sibi super dispensatione aliqua blandiatur? *Idem ibidem part. 8.*

EXEMPLUM IV.

Beneficia Ecclesiastica pinguia, & plura habentes quidam canonici, & Prælati mala morte moriuntur.

EGo in quadam civitate Episcopali annis undecim adolevi, ubi sexaginta duo Canonici sub præbendis pinguissimis ducentarum ferè librarum Parisiensium in matrice Ecclesia serviebant, quorum plures erant detentores: ego qualem vindictam vidi in ipsos turpes detentores, mihi testis & judex sit SS. Trinitas unus Deus, quòd paucos eorum vidi communi morte defungi, sed omnes subitò, & reprobè mori: ita ut quidam eorum audito quod unus sociorum nocte sanus, manè mortuus inventus esset, complosis manibus dixerit, quid vultis? secundùm usum & consuetudinem Ecclesiæ mortuus est, ut videtis. Vidi ego ipse in Ecclesia eadem infra paucum tempus quatuor Archidiaconos sic defungi. Vide ergo lector, & mirare miraculum. Primus eorum de equô phalerato & grandi cecidit, & fractis cervicibus expiravit. Secundus, manè in cathedra sedens, mortuus est repertus. Tertius in choro stans, cùm ad missam elevatio corporis Christi fieret, cecidit resupinus, & subtracta loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertiâ sine Sacramentis ecclesiasticis est defunctus. Quartus confessionem peccatorum, & Sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmiterium sepultus. *Idem ibid. p. 10.*

EXEMPLUM V.

Beneficiorum pluralitatem, pulchra visione Maria de Oignies didicit esse vitandam.

QUidam inter amicos suos tanto B. Mariæ de Oignies charior, quantò humilior, cùm haberet præbendam unam sibi mediocriter sufficientem multis, devictus precibus recepit aliam, quæ & dignitate major, & redditibus abundantior erat. Cumque ille prout devotus satis, & timoratus erat, Christi ancillam Mariam de Oignies consuluisset, utrum Deum in hoc facto offendisset, illa modicas more suo respondendi quærens inducias, tandem divinitùs inspirata, & divinis revelationibus absque ullo dubietatis scrupulo certificata. Videbam (inquit) hominem vestibus albis indutum, & satis ad cursum expeditum, nigro pallio superindui, & sarcinâ inutili onerari. Cùm hæc, & his similia alia dixisset, ille qui jam in Domino præsenserat id quod illa divinitùs proferebat, primam sibi sufficientem retinuit: & aliam sine mora, ne locum alterius ambitiosè occuparet vir prudens, & Deum timens, & salubri consilio adquiescens, resignavit. *Lib. 2. vita Mariæ de Oignies cap. 6.*

EXEMPLUM VI.

Beneficium Ecclesiasticum pro Domino relinquens, quantum est à Domino remuneratus.

DUo clerici uno corde intrabant monasterium, & tam exemplariter vivebant, ut omnes eos diligerent. Post 12. annos unus moritur. Cui minor ait: tecum pro Deo parentes, & patriam reliqui, solare ergo meum exilium tuo reditu, ut sciam quid meruimus omnia relinquentes. Faciam, inquit, ô dimidium cordis mei Deo propitio! Tu autem dilige mortuum, quia vivus te efficaciter sicut matrem dilexi. Moritur ergo quasi dulciter dormiens. Et ecce, die septimo rediit mortuus jucundâ & splendente facie, dicens. Mi frater Henrice, sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum. Dudum jam centuplum accepi, ecce vitam æternam possideo. Perferebat autem in dextra ejus Ecclesiam auream miri artificii, & decoris, sinistra vero cordis locum tegebat. Ille verò vivus supra quam dici potest exhilaratus, ait: Cur mi dulcis frater Gerarde, in manu tua ita reverenter geris Ecclesiam? quare etiam cor tuum celas solitâ dilectione, edicito? Intrepidus ait, audi quia consolari te reversus sum. Nosti quia Ecclesiam à meis mihi sumptuosè procuratam cum ejus honore, & commodo, amore perfectionis evangelicæ, & timore periculi quod est in cura animarum, reliqui. Quare

 super

super omnes Reges terræ, & cunctas sæculi divitias cum beatis æternaliter exulto. Tui autem amore cor meum zelo, quia ipsum pretioso lapide tanti splendoris decoratur, ut visus tuus mox ex illo cœcaretur, quod consecutus sum à Domino meo Jesu Christo, quia ejus passionis, & incarnationis beneficium quotidie devotus ruminare solebam. Si diligis (inquit) me, tolle citò manum, libenter pro hoc videndo unum oculum expendam, quod dixit, & fecit. Cùm autem nimis ardenter pro tanto gaudio etiam altero privari desiderabat, ait illi beatus: Meâ interventione tricesimo die mihi jungeris, & gaudium nostrum nemo tollet à nobis. Interim dic fratribus, quia magna eos præmia manent, nemo tepescat. Frater verò sic disponebat domui suæ, id est, conscientiæ, ut nihil libaret nisi cibum animæ. Flentibus autem præ amore fratribus ejus, tricesimo die jucunde eisdem vale dixit, atque migravit. *Collect. r magni speculi exemplorum.*

EXEMPLUM VII.

Beneficiis ecclesiasticis promovens nepotes suos Episcopus, in lecto aureo visus est infernale carmen continere.

Legitur in libro qui dicitur vita Jesu, quòd carnales amici in beneficiorum collatione aliis dignioribus, & melioribus præferuntur, quorum promittoribus væ damnationis Propheta comminatur. (Væ inquiens) qui ædificat Sion in sanguinibus, Nota versus. Cùm factor rerum privavit semine clerum. Ad sathanæ votum successit turba nepotum. Unde nota visionem de quodam Pontifice ad carnales amicos affecto, quæ statim post mortem ejus ostensa est cuidam Legato Ecclesiæ in via jam posito. Quodam enim mane cùm idem Legatus excitatus à somno vellet orare, ut consueverat, submissus est quidam lectus in superficie aureis tapetibus circumseptus in camera ubi quiescebat, in quo residere videbatur ipse defunctus ad modum Pontificis ornatus, & in giro ejus multi de genere suo per eum promoti & ditati choream ducebant, & cantilenas lugubres cantantes in hunc modum proclamabant. Maledicta promotio & exaltatio tua. Tu enim es nostræ perditionis causa. Ille verò circumquaque respiciens, maledictionem eis similiter imprecabatur, dicens: Maledicti vos à Deo, quin propter vos traditus sum igni perpetuo. Et hoc dicens coopertorium aureum elevavit, & flamma de lecto cum fumo fœtidissimo ascendit. Et sic visio disparuit. Hæc autem visio prædicto Legato avunculo illius ostensa est, ut ipse à similibus abstineret, qui defuncti successor erat futurus. *Idem.*

EXEMPLUM VIII.

Beneficia Ecclesiastica inutiliter consumens, horrenda pœna damnatur.

Legitur in historiis Angelorum, quòd fuit quidam clericus Canonicus in diversis Ecclesiis, & Decanus in una. Cumque infirmaretur graviter, visitatur à quodam sancto viro familiari suo. Cumque incepisset eum monere de via salutis, mox obscurata est camera, & vox mirabilis terroris audita est. Surge, surge sacrilege, expoliator Christi, & interfector pauperum, veni, & accipe indumentum. Cumque ille subitò expirasset, & corpus ejus nigrum tanquam carbo fuisset dimissum, sanctus vir cum horrore, & timore ad suum monasterium perrexit, & rogabat Deum, ut ei dignaretur ostendere judicium illius clerici. Et uno die eo orante apparuit sub tali forma. Duo equi ignei cum sellis stabant juxta eum, unus ante, & alter retro, & firmabant pedes anteriores super humeros, & dentibus frangebant ossa, & omnia membra ejus, & in qualibet sella equi stabat una maleta. Cumque Sanctus corrueret præ horrore visionis, ille Decanus cœpit dicere: Quare vocasti me miserum, cum non vis mihi loqui? Cumque resumptis viribus interrogasset quis esset? Respondit: Ego sum talis Decanus maledictus, & damnatus quondam familiaris tuus. Tunc Sanctus: Quæ est ista horribilis pœna tibi data à Deo? Tunc Decanus: Hi sunt duo equi ignei, qui inspirant ignem per omnia membra mea & conterunt & comedunt omnia mea ossa sicut ego comedi substantias pauperum. Unus portat peccata mea, & alter peccata populorum, à quibus oblationes, decimas, anniversaria, & præbendas recepi. Tunc Sanctus: Miror cum fueris mundus homo, discretus, & ecclesiasticus, quare sic es damnatus? Tunc Decanus: non mireris de hoc, sed mirare quomodo clericus habens Ecclesiam potest salvari. Cumque ille adjurasset eum, ut diceret causam, dixit: Attende ad stabulum clericorum, & ad Ecclesiam. Illud conservatur a pluvia, & à contrariis, & Ecclesia ruit. Attende ad perticas, & ad vestes Clericorum, & sacerdotales. Numerus primatum præ multitudine ignoratur, secundæ autem nullæ sunt, vel sic fractæ aut fœtidæ quòd vix possint portari. Attende ad mensam eorum, & altare Christi. In mensa eorum vasa aurea, & argentea, in altari Dei vix calix stanneus reperitur. Scutiferos, & meretrices induunt, & pauperes spoliant, ac hospitalitatem fugant, prædicationem abhorrent, sed

sed lasciviam & mundum amplexantur, obliviscuntur divinum officium, & rememorant cantilenas. Et hæc est porta damnationis, & præcipitii clericorum. Tunc flamma fœtidissima Decanum cum equo elevans cum mirabili doloroà præsentia sancti viri evanuit. *Idem.*

BENEVOLENTIA.

EXEMPLUM I.

Benevolentia Macharii convertitur, qui duris verbis discipuli ejus in furorem exarserat.

TEmpore quodam Abbas Macharius, dum ad montem Nitriæ ascenderet, discipulo suo ut ipsum præiret, imperavit. Qui cum illum præiret, obviavit illi quidam sacerdos idolorum, cursu concito veniens, & lignum grande portans, cui exclamans ait; Quo curris dæmon? At ille iratus, tantis eum plagis affecit, ut exanimem pene relinqueret: & relicto eo sacerdos idolorum currebat iterum: progressusque parum obviavit beato Machario. Qui ait ad eum: Salveris laborator, salveris. At ille admiratus, ait? Quid in me boni conspexisti, ut ita me salutares? Cui senex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter. Cui Sacerdos ait: Et ego ex salutatione tua compunctus, magnum Dei servum te esse cognovi, nam alter nescio quis mirabilis monachus occurrens mihi injurias fecit, sed ego illi plagas pro verbis imposui. Tunc tenens pedes sancti Macharii proclamat dicens; Nisi monachum me feceris, non desistam. Pergentesque pariter, venerunt ad locum in quo cæsus frater jacebat. Quem utrique tollentes, quoniam incedere non poterat, manibus in cellam pertulerunt. Cum autem cæteri fratres vidissent sacerdotem illum beatum Macharium comitantem, stupefacti monachum eum cum admiratione perficiunt, ac multi propter illum ex paganis facti sunt Christiani. Dicebat ergo Abbas Macharius: quia sermo superbus, & malus etiam bonos viros convertit ad malum: Sermo verò humilis, & bonus etiam malos mutat in melius. *Lib. sententiarum PP. §. 120.*

EXEMPLUM II.

Benevolentior fuit Abbas Achilles fratri, qui malam de se suspicionem habuit, quam cæteris.

VEnerunt aliquando tres senes ad Abbatem Achillem, & unus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autem ei unus de senibus: Abba, fac mihi unam sagenam ad piscandum, & ille dixit: non facio. Et alius dixit; Fac nobis ut habeamus memoriam de monasterio nostro. Et respondit ille: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille, qui habebat opinionem malam. Mihi fac Abba sagenam, ut habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille respondit ei: Ego tibi faciam. Dixerunt autem ei duo priores secrete, quibus non acquieverat. Quomodo sic, quia nobis rogantibus noluisti facere, & huic dixisti, ego faciam tibi? Respondit senex: vobis ideo dixi non facio, quia nec mihi vacat, & non contristabimini. Huic autem si non fecero, dicturus est, quia de opinione mea quæ mala est, audivit senex, ideo noluit mihi facere sagenam, & incidebamus funem ad sedandum animum ejus, ne tristitia absorberetur hujusmodi. *Lib. de discretione n. 5.*

EXEMPLUM III.

Benevolentia senis Manichæus hæreticus orthodoxus efficitur.

ERat quidam senex in Ægypto habitans in deserto loco. Erat etiam alter longè ab eo Manichæus, & hic erat presbyter, ex his quos ipsi vocant electos. Qui cum vellet pergere ad quendam ejusdem erroris hominem, comprehendit eum nox in loco in quo erat vir ille sanctus, & orthodoxus, & anxiabatur volens pulsare & intrare, & apud eum manere; sciebat enim quia cognosceret quod esset Manichæus. Et revocabatur à cogitatione sua ne forte non adquiesceret suscipere eum. Compulsus tamen necessitate, pulsavit; & aperiens ei senex, & cognoscens eum, suscepit eum cum hilaritate & coëgit eum orare, & reficiens eum collocavit ubi dormiret. Manichæus autem cogitans in se nocte, mirabatur, dicens: Quoniam nullam suspicionem habet in me, vere hic Dei servus est. Et surgens mane cecidit ad pedes ejus dicens: Ab hodie orthodoxus sum & non recedam à te, & deinceps remansit cum eo. *Lib. de hospitalitate, nu. 9.*

EXEMPLUM IV.

Benevolentia sua Abbas Pastor invidi fratris saucium pectus sanavit.

SEnex quidam erat in Ægypto, antequam veniret illuc Abbas Pastor. Ille autem habebat notitiam hominum, & multum honorem. Cum autem ascendisset Abbas Pastor de Scythi cum suis, dimiserunt homines illum senem, & venerunt ad Abbatem Pastorem. Invidiâ autem tactus senex, male loquebatur de eis. Hoc audiens Abbas Pastor, contristabatur, & dixit fratribus suis. Quid faciemus de sene isto magno, quia nos in tribulationem miserunt homines; derelinquentes senem,

& ad

& ad nos, qui nihil sumus, accedentes. Quomodo ergo possumus sanare eum? Et dixit eis: Facite eum aliquid gustare: & tollite vasculum vini, & eamus ad eum, & gustemus simul, forsitan per hæc possumus sanare animam ejus. Tulerunt ergo quos paraverant cibos, & perrexerunt ad eum: & dum pulsaret ostium respondit discipulis ejus, dicens: Qui estis? Et illi responderunt: Dic abbati, quia Pastor est, & desiderat per vos benedici. Hæc autem nunciante ei discipulo ejus, ille mandavit ei dicens: Vade quia non vacat mihi. Illi autem perseverantes in caumate, dixerunt. Non discedimus, nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autem videns perseverantiam eorum, & humilitatem, compunctus aperuit eis. Et intrantes gustaverunt cum eo. Cum autem manducarent, dixit senex: In veritate dico minus est quod audivi de vobis, centuplum est enim quod video in opere vestro. Factus est ergo eis amicus ex illa die. *Lib de charitate num. 4.*

EXEMPLUM V.

Benevolentiâ sancti Odonis convertitur latro, qui factus monachus gulæ impetum domare volens funibus ventrem strictissimè colligavit, eique ante mortem apparet beata Virgo.

QUodam die dum sanctus Odo Cluniacensis Abbas juxta prædonum fines iter faceret, quidam insignissimus latro juvenis intuens vultum sancti, & affabilitatem, illico compunctus est corde, & pedibus ejus advolutus, ut sui misereretur humiliter deprecabatur. At ille: Vade, inquit & prius mores tuos corrige, & postea monasticam vitam appete. Cumque ille instaret, præcepit ei, ut ad monasterium eum præcederet: quod & factum est. Factus ergo monachus, cellario ad obediendum subditus est. Et cum idiota esset, utrumque ei imposuerunt, scilicet obedientiæ jugum & studium literarum: quod ita devote peragebat, ut unam manum obedientiæ porrigeret, altera vero psalterium ferret. Cum autem in extremo vitæ laboraret, vocavit pium patrem, singularem supplicans locutionem. Cui cum veniam peteret, interrogavit, si in aliquo post monachatum excessisset. At ille: Nudo cuidam te ignorante, mea culpa tunicam nostram tribui, & funem filis contextum de cellario abstuli. Quem cum interrogasset, quid ex eo fecisset; Refrenando, inquit, ingluviem quam dudum male contraxi, ventrem meum ex eo circumligavi. Tunc stupefactus pater, cum eum à visceribus ejus solvere vellet, cutis quæ ei adhæserat una cum sanie secuta est. Post hæc adjecit, & ait: Hac nocte Pater in cœlis per visionem electus sum & obviavit mihi gloriosissima persona quæ ait: Cognoscisne me? At ego: Nequaquam Domina: At illa respondit: Post triduum venies huc tali hora, quod & factum est, Nam tertia hora qua dixerat, defunctus est. *Vincent. Belua, lib. 24. cap. 71.*

EXEMPLUM VI.

Benevolentia sancti Francisci tres latrones conversi sunt, qui alterius dura correptione fuerant indignati, quorum unus cœlestem gloriam vidit ni omnium suorum dolorum oblitus est.

CUm semel transiret per montem Casalem, castrum quod est in districtu Burgi, Sancti Sepulchri, recepit ibi unum juvenem nobilem de Burgo dicto, qui cum venisset ad beatum Franciscum, dixit ei. Pater ego vellem libentissime effici frater vester. Sanctus vero Franciscus respondit ei: Fili, tu es juvenis delicatus, & nobilis, & asperitatem nostram, & paupertatem non poteris sustinere. Ille vero ait: Pater, nonne vos estis homines sicut ego? Si ergo qui estis mei similes sustinetis, sic ego cum adjutorio Dei potero sustinere. Quæ responsio multum placuit sancto Francisco, & statim recepit eum, & benedixit, & fratrem Angelum appellavit. Qui ita gratiose se habuit quod paulo post ipsum in prædicto monte Casali Guardianum instituit. In illis autem diebus erant tres famosi latrones in partibus illis, qui undique multa maleficia perpetrabant. Isti latrones quodam die ad prædictum locum venerunt, rogantes fratrem Angelum Guardianum, ut eis de comestilibus provideret. Ipse vero Guardianus rigida reprehensione eos redarguens, dixit eis: Vos fures & sævissimi homicidæ, non solum non erubescitis labores aliorum prædari, sed insuper præsumitis ut effrontes, eleëmosynas servis Dei exhibitas devorare, cum non sitis digni, quod vos terra sustineat, quia & nullum hominem reveremini, & Deum qui vos creavit contemnitis. Ite ergo pro factis vestris, & huc amplius nunquam accedatis. Illi vero turbati valde cum indignatione maxima recesserunt. Et ecce eodem die sanctus Franciscus ad locum rediit portans de questa quam cum socio fecerat: unam testam panis, & unum vasculum vini. Cum autem Guardianus (qualiter illos latrones repulerat) retulisset, sanctus Franciscus durè redarguit ipsum, dicens quod impie egisset, quia peccatores melius reducuntur cum dulcedine pietatis, quam increpatione crudeli. Nam, & Christus magister noster, cujus Evangelium servare promisimus: non, inquit, opus

est

est valentibus medicus, sed male habentibus. Et non venit vocare justos, sed peccatores. Et ideo frequenter cum peccatoribus manducabat. Quia vero contra charitatem, contra exemplum Christi fecisti, per sanctam obedientiam præcipio tibi, quod statim accipias tascam istam panis, & vasculum vini, quod adquisieram, & solicite per montes, & valles dictos latrones quæras donec invenias, & panes istos omnes, & vinum præsentabis eis ex parte mea, & postea coram illis genu flectas de incurialitate, & crudelitate tua, dicas quam humiliter tuam culpam, & roga illos ex parte mea quod amplius mala ista non faciant, sed Deum timeant, & proximos non offendant. Et si hoc fecerint ego promitto eis de necessariis pro eorum corporibus continuè providere. Et cum his hæc similiter dixeris, revertaris. Interim sanctus Franciscus rogabat Dominum, ut illorum corda ad pœnitentiam emolliret. Unde factum est, quod cum eleëmosynas illas à sancto Francisco transmissas latrones illi comederent ad invicem conferre cœperunt & dicere. Heu nos miseros, & infœlices, quam durus & infernalis cruciatus nos expectat, qui pergimus non solum prædando homines & vulnerando, sed etiam occidendo, & tamen de tam horrendis sceleribus, & homicidiis nullo Dei timore, & compunctione conscientiæ stimulamur. Et ecce iste frater qui venit modo ad nos propter aliqua verba valde justa, propter nostram malitiam in nos irrogatam, se coram nobis tam humiliter accusavit. Et insuper tam sancti patris liberale promissum retulit, & panis, & vini beneficium attulit charitatis. Vere isti sunt sancti Dei qui cœlestem patriam promerentur, nos filii perditionibus æternæ, flammas ultrices quotidie nobis nostris nefandis sceleribus cumulamus. Nescio utrum de patratis facinoribus, & commissis flagitiis possumus à Deo misericordiam invenire. Uno vero illorum prædicta verba dicente reliqui duo dixerunt: Quid ergo faciendum est nobis? Et ille: Eamus ad sanctum Franciscum, inquit, & si ipse nobis confidentiam tribuat quod possimus de magnis peccatis nostris misericordiam invenire à Deo, quicquid ipse mandaverit faciamus, ut possimus animas nostras de inferni barathro liberare. In quo consilio omnes tres concorditer consenserunt, & venerunt festinanter ad sanctum Franciscum, dicentes: Pater, nos propter multa, & pessima peccata nostra non confidimus posse misericordiam Dei invenire, sed si tu confidis quod Deus ad suam misericordiam nos recipiat, ecce parati sumus tecum pœnitentiam facere & in omnibus, quæ nobis præceperis obedire. Quos sanctus Franciscus benignè, & charitative suscipiens, exemplis eos multiplicibus exhortando, certos de invenienda Dei misericordia reddidit, & insuper se illis adquisiturum à Domino ipsam misericordiam, & gratiam repromisit, instruens illos etiam, quomodo divinæ misericordiæ immensurabilis magnitudo, cuncta peccata nostra (etiam si infinita essent) praecellit. Et quomodo testante Evangelio & Apostolo Paulo: Christus benedictus & hunc mundum pro peccatoribus venit redimendis. Propter quæ salubria hortamenta, tres dicti latrones abrenunciaverunt mundo & recepti a sancto patre sibi tam habitu quam animo adhæserunt: Duo autem illorum parum viventes post mutationem laudabilem de præsenti seculo, Domino vocante, migraverunt. Tertius vero supervivus considerans multa, & magna peccata quæ fecerit, tali pœnitentia se subegit, quod per quindecim annos, exceptis communibus quadragesimis, quas sicut alii, faciebat, continuè ter in septimana panem tantummodo, & aquam manducabat, & contentus una tunica incedebat discalceatus continuè, & post matutinum nunquam dormiebat. Infra illud quindecim annorum tempus sanctus Franciscus transivit de hoc mundo ad patrem cœlestem, cum autem dictus frater districtionem hanc pœnitentiæ annis plurimis tenuisset, quadam nocte post matutinum tanta somnolentia sibi supervenit, quod nullis argumentis poterat somno resistere, nec prout consueverat vigilare. Qui cum reluctari nequiret, nec valeret orare, tentationi succumbens ivit ad lectum, ut dormiret statim autem ut posuit caput in lecto, fuit ductus in spiritu in montem excelsum valde in quo erat profundissima ripa, & hinc inde saxa prærupta, & diversi scopuli inæqualiter præeminentes. Ille à quo ducebatur, impulit eum de cacumine dictæ ripæ, qui in præceps ruendo per saxa, collisiones de rupibus in rupes sustinendo, quando ad fundum ripæ pervenit, omnia videbantur sua membra disrupta, & ossa confracta. Qui dum jaceret sic male collisus, à suo ductore vocatur ut surgeret, quia magnum adhuc iter facere oporteret. Cui frater respondit: Durus homo, & indiscretus videris, quia cum me videas usque ad mortem contritum, tamen dicis quod surgam, qui ductor accedens, & tangens eum, statim ab omni membrorum collisione perfectè sanavit. Et tunc ostendit ei magnam planiciem acutis lapidibus & spinis & tribulis plenam, unde illum oportebat discalceatum incedere & ad finem illius planiciei accedere, ubi erat quædam fornax ignita, quæ à longe videbatur, in quâ debebat intrare.

Cum autem planiciem illam cum multa angustia pertransisset, & ad fornacem istam pervenisset, dixit Angelus ad illum: Ingredere fornacem istam, quia sic est necessarium. Ille frater respondit: heu quam durus ductor es, qui cum videas me per istam angustissimam planiciem tam pœnaliter tribulatum, quod maxima quiete indigeam, & tu dicis intra in fornacem? Cum autem aspiceret circa fornacem, vidit undique dæmones cum furcis ignitis astantes, quem differentem intrare, cum ipsis furcis cum subitò impulerunt. Qui cum ipsum ignem intrasset, & ad spatium aliquod ibi stetisset, Angelus expulit eum extra fornacem, dicens: Præpara te ad eundum, quia adhuc habes horribile periculum pertransire. Cui ille dicebat: O durissime ductor, qui nulla compassione moveris, vides quod sum quasi totus combustus, & dicis veni adhuc ad horribile periculum. Angelus vero tangens eum, perfectè sanavit, & duxit aditum ad quendam pontem qui transvadari non poterat absque ingenti periculo, quia erat nimis exiguus, & excessive politus. Sub ponte vero fluvius terribilis defluebat, serpentibus & draconibus, scorpionibus, & bufonibus, & horrendis fœtoribus plenus. Dixit Angelus: Transi pontem istum, quia penitus convenit transire. Ille autem respondit: Et quomodo pertransire potero, qui cadam in tam periculosum fluvium? Respondit Angelus venias post me, & pone pedem tuum ubi videris poni meum, & bene transibis. Qui incedens post Angelum suum, pedem ponendo, ubi præcedens ponebat, pervenit usque ad medium pontis cum salute. Cum esset in medio pontis, Angelus volando recessit, & ascendit in altum ad quoddam habitaculum valde mirabile in altissimis collocatum, & bene notavit quomodò Angelus advolavit. Sed cum remansisset absque duce in ponte & illa terribilia animalia fluminis jam capita elevarent, ad devorandum illum si caderet, stabat in tanto terrore, quod nullo modo sciebat quid faceret, quia nec poterat retro, nec ante procedere. Unde in tanta tribulatione, & periculo positus, inclinavit se, & amplexatus est pontem, & videns quod non erat refugium nisi Dei, cœpit ex intimis cordis invocare Dominum Jesum Christum, ut per sanctissimam, ac piissimam misericordiam sibi subvenire dignaretur. Et facta oratione, visum est illi, ut ipse emitteret alas. De quo gavisus valde, exspectavit donec crescerent alæ, sperans extra fluvium ad locum quo volaverat Angelus, transvolare. Sed cum nimis festinasset volare, quia alæ non plenæ erant, à volatu deficiens cecidit super pontem, & omnes pennæ insuper ceciderunt. Qui territus valde iterum pontem amplectens, Christi misericordiam lachrymabiliter implorabat, & iterum visus est sibi, ut emitteret alas, sed sicut prius ante perfectionem alarum ad volandum festinans, secundo cecidit super pontem, & pennæ ut prius similiter ceciderunt. Qui attendens quod per festinantiam perfectè volare non poterat, dixit in corde suo, si alas tertio emisero tamdiu expectabo, donec amplius non deficiam à volatu, & visum est sibi quod inter primam, & secundam & tertiam missionem alarum per annos centum quinquaginta, & amplius expectasset. Cum autem videretur sibi, quod alas optime complevisset, hac tertia vice levavit se valenter in altum, & usque ad prædictum habitaculum, quo volaverat Angelus, ipse advolavit. Cum vero ad illius admirabilis habitationis januam perveniret, dixit illi portarius: Quis es tu qui huc venisti? Qui respondit: Ego sum frater Minor, Expecta, inquit, ut ducam sanctum Franciscum si te recognoscit. Cum autem ille iret pro S. Francisco, iste cœpit muros illius civitatis mirabiles respicere: & ecce muri illi tanta erant claritate perspicui, quod cuncta quæ intus fiebant & choros sanctorum mirabiles qui intus erant, clare cernebat. Et cum respiceret, ecce B. Franciscus, & sanctus frater Bernardus, & frater Ægidius, & post sanctum Franciscum tanta multitudo sanctorum, & sanctarum Dei qui secuti fuerant illius vestigia: quod quasi innumerabilis videbatur: & cum sanctus Franciscus venisset ad eum, dixit portario: permittas eum ingredi, quia de fratribus meis est. Et tunc sanctus Franciscus duxit eum interius, multa ei mirabilia ostendendo. Statim autem, ut illuc ingressus est, tantam consolationem & dulcedinem sensit, quod oblitus est omnium tribulationum quæ ante præcesserant, ac si nunquam in mundo fuisset. Post hæc dixit S. Franciscus: Oportet te, fili, redire ad mundum, & septem diebus morari, in quibus præpara te omni præparatione qua vales; quia post septem dies ego pro te veniam, & tunc mecum venies ad locum mirabilem beatorum. Sanctus Franciscus erat chlamide tota stellis pulcherrimis decoratus, & quinque stigmata ejus erant sicut quinque splendidissimæ stellæ: quæ tanta luce & claritate fulgebant, quod videbantur totam civitatem illam radiis illustrare. Frater vero Bernardus habebat in capite coronam stellarum pulcherrimam. Frater etiam Ægidius totus erat valde mirando lumine decoratus, & multos alios sanctos fratres Minores ibidem cum sancto Francisco gloriosos, quos nunquam viderat, recognovit. Licentiatus dilectus frater, quamvis cum tædio ad mundum rediit: & cum rediisset, fratres pulsaverunt ad primam, non plus autem temporis fluxerat nisi post matutinum usque ad ejusdem noctis auroram,

ram, quamvis sibi videretur per plurimos annos abfuisse. Ipse autem prædictus frater prædictam visionem & terminum septem dierum Guardiano suo per ordinem recitavit, & statim febricitare cœpit. In septima vero die veniens beatus Franciscus cum glorioso comitatu Sanctorum, animam illius fratris in visione prædicta, Angelo deducente, purgatam duxit ad gaudia beatorum. *In chronico Gallic. Minorum lib. 1. c. 86. & 87. & Latino lib. 10. c. 8.*

EXEMPLUM VII.

Benevolentia & oratione sua Pachomius, perversum fratrem ad sanctam compunctionem convertit.

QUidam juvenis nomine Silvanus de Scena, id est, de ludis scenicis, conversus ad sanctum Pachomium venit, volens in monasterio commorari, qui cum susceptus esset, invectus perversa consuetudine seculi, nullis disciplinæ regulis poterat coërceri, salutemque propriam negligens, suis vanitatibus pristinis atque regulæ se occupabat adeo, ut nonnullos, ex fratribus everteret. Quod plurimi non ferentes S. Pachomio suggerunt, ut eum de monasterio pelli præciperet. Ad quam rem non eis annuit, sed æquanimiter ferens admonuit præfatum fratrem, ut se corrigeret, & ab antiqua conversatione revocaret. Pro quo etiam Dominum jugiter exorabat, ut ei compunctionem cordis solita pietatis abundantia largiretur. Cumque memoratus juvenis in propria persisteret pravitate, & aliis exemplum perditionis ostenderet, ad postremum visum & omnibus, ut à sancta congregatione velut indignissimus arceretur; Sed Pachomius hoc credit differendum. Quem etiam mitissima atque sapientissima correptione conveniens, & cœlestibus erudiens institutis, ita divino timore succendit, & sic anima ejus futurorum de fide compuncta est, ut se deinceps à lachrymis continere non posset. Emendatus itaque per omnia magnum cæteris documentum exhibuit, quia in omni loco, & in omni oratione flebat jugiter, & ne tunc quidem, cum cibum inter fratres caperet, à lamentatione cessabat, quæ res permovit etiam multos ex monachis, qui & dixerunt ei. Tandem te à planctu cohibe, nec in tantam, quæsumus, afflictionem te dejicias. Qui respondit: Conor quidem sicut jubetis à lachrymis temperare, nec possum. Pectus enim meum veluti quædam flamma comburens, quietum me esse non sinit. Rursus ipsi dixerunt: Apud te in secreto tuo, vel certe in orationibus plangito, cum vero convenimus ad mensam cibum sumere debes à fletu abstinere, quia plures è fratribus videntes te plangere, manducare non possunt: Et illi cogebant eum fateri, cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad illos: Non vultis ut plangam cum videam me multis foveri obsequiis SS. Patrum, quorum & pulvis pedum mihi venerandus est, nec eis me conferre obsequia dignum prorsus existimo. Non ego plango, quod homo de scena multis peccatis obnoxius, officia tanta percipiam. Timeo valde ne sicut Dathan & Abiron, me quoque profanum hiatu suo terra deglutiat, illi namque impiis ausibus, manibusque pollutis, primatum sibimet usurpare tentarunt; ego vero post tantam cognitionem divini muneris animæ meæ salutem desidiosa conversatione neglexi. Ideo quippe hujusmodi recolens non erubesco flere coram omnibus quia facinora mea multa esse cognosco, quæ justis lachrymarum fontibus debeo expiare, quod si ipsam miseram animam, per lamenta diffunderem, nil facerem magnum, quia nullum pro factis meis in præsenti dignum possum reperire supplicium. Cumque per dies singulos, idem frater ad meliora proficeret, omnesque propemodum in humilitate superaret, ita de eo S. Pachomius cœpit omnibus dicere. Testor fratres, ac filii coram Deo, & Angelis ejus, quia ex quo cœnobium hoc fundatum est, nullum de fratribus qui mecum sunt vel fuerunt, humilitatem meam secutum esse cognosco, nisi unum tantummodo. Quo fratres audito, nonnulli putabant hunc Theodorum, alii Petronium, alii Orsisium. Cumque rogaret eum Theodorus, ut qui esset depromeret, & sanctus indicare differret, rursum eum Theodorus vehementer urgebat. At ex fratribus majores plurimum precabantur, ut diceret, quis esset, cui tale testimonium perhiberet. Tunc respondit Pachomius: Si scirem eum denuo vanæ gloriæ stimulis incitari, nec prorsus ostenderem, sed quia procul dubio credo, quod per gratiam Christi, quantum ei laudes accreverint, tantum ipse majus humilitatis adquiret, idcirco, ut eum possitis imitari, palam facere non desino. Tu quidem Theodore, & quicumque tui sunt similes in monasterio, certantes, diabolum fortiter vicistis ut passerem, & sub vestris pedibus allisistis eum per Dei gratiam conculcantes ut pulverem. Sed si (quod absit) neglexeritis in aliquo, consurgens is qui sub vestigiis vestris est adversum vos gravi furore debacchabitur. Juvenis autem Silvanus quem dudum de monasterio pellere volebamus ita prostravit inimicum & à sensibus suis effugavit, ut nusquam coram eo appareat altaque humilitate funeravit per omnia. Et vos quidem fratres habentes opera justitiæ in his quæ

gessistis, gloriose quæ confiditis hic autem quanto fortius pugnat, tanto se inferiorem judicat, ex tota mente, totaque virtute inutilem se reprobumque pronuncians: Ideoque denique, & lachrymas habet in promptu, quia semetipsum nimis humiliat & inclinat, nec alicujus momenti quod gerit existimat. Diabolum autem nil reddit ita invalidum, sicut humilitas de corde puro, cui tamen correctionis opera probantur adjuncta. Sic itaque utiliter antefatus Silvanus per octo annorum curricula Deo militans cursum vitæ suæ finivit in pace: de cujus exitu testatus est beatus Pachomius, quod multitudo sanctorum Angelorum cum magna lætitia sumentis ejus animam velut electam hostiam Christi conspectibus obtulerunt. *Vita S. Pachomii in vitis PP. §. 38.*

EXEMPLUM VIII.

Benevolentia sua Abraham Eremita ex lubrica vita reduxit neptem suam.

CUm vir sanctus Abraham Eremita fortissimus athleta Christi in omni virtute & sanctitate senuisset, res apud eum gesta hujuscemodi. Habuit vir beatus propinquitate germanum, quo defuncto unica ejus filia annorum septem relinquitur. Quam cum parentibus orbatam, amici, notiq; ejus patris intuerentur, ad patruum perducunt. Cumque eam senior cerneret, in cella exteriori concludit. Erat autem intermedium eorum fenestra modica, per quam docebat eam psalterium, nec non & reliquas scripturas. Cum eo itaque in Dei laudibus vigilabat, concinebat psalmos, & in omnibus virtutibus, eum æmulabatur. Atq; sic 20. annis in divino servitio sedulo devotè proficiens, diaboli contra se provocavit invidiã. Erat enim quidam professionem tantum monachi habens, qui sub obtentu utilitatis ad beatum senem se perrexisse simulavit, re autem vera illam beatam contemplari, & sui amorem trahere nitebatur. Ardor quippe libidinis cor ejus vehementer accenderat. Quod cum per integrum annum facere tentavisset, tandem aperiens fenestram misera fœmina descendit ad eum nefariè constupranda. Monachus autem protinus ut eam polluisset, solam, & peccati confusione desolatam reliquit, & discessit: Videns igitur se confusam, & contaminatam, gemuit, & dilacerans cilicium quo induta erat, propriam faciem verberavit, & cœpit ejulans dicere. Heu me miseram, quid feci? heu quid mali perpessa sum infelicissima fœminarum? quomodo obscurata est mens mea in illa hora quando Deum meum exacerbavi, patruum meum tristitiarum acutissimo ense transfodi, meipsam interfeci, quanto opprobrio operui animã meam, & dæmones omnes lætificavi? quid agam? quo ibo? quo me vertam? Non audebo jam cœlum inspicere, cum apud Deum, & homines me mortuam sciam; nec ad fenestram illam propinquare amplius valebo, ne forte ignis exiens ex ea me peccatricem exurat. Melius ergo mihi est abire ad aliam patriam, ubi nullus est qui me possit agnoscere, ut ibi mutato habitu meipsam amatoribus multis prostituam, per æva morituram, quoniam semel mortua sum, nec remansit mihi spes futuræ salutis. Et consurgens protinus pergit in aliam civitatem, ubi in publico hospitio se prostituens, de fornicatione sumptum lucrabatur. Verum cum hæc ruina memoratæ fœminæ contigisset. talis visio viro sancto ostensa est. Videbat draconem terribilem atque immanem valdè, aspectu ferocissimo in fortitudine sibilantem, exeuntem de loco quodam, & usque ad cellam suam venientem, reperisse vero ibidem columbam, & deglutisse eam, & iterum in foveam suam remeasse. Expergefactus autem contristatus est nimis, & flevit amare, existimans ne forte persecutionem Ecclesiæ futuram hæc visio designaret. Cumque hæc dubia mente revolveret, post duos dies vidit eundem draconem eodem modo in suam cellam advenisse, & posuisse caput sub pedibus suis, atque illico diruptam, columbam quoque illam quam devoraverat vivam in ventre ejus esse repertam, & extendisse manum suam, & recepisse eam vivam nullam in se maculam habentem. Expergefactus autem ille vocavit eam semel atque iterum, putans eam esse in cella sua, sed cum sibi non responderet, animadvertit visionem suam certissimè ad eam pertinere. Tunc ingemuit, & flevit, & amare profundens lachrymas ait: Heu me quia agnam meam crudelissimus lupus dirupit, & filia mea captiva facta est, atque sic attentissimè rogans Dominum, ut ad se suam agnam converteret, per duos integros annos in dolore, & tristitia permansit nihil percipiens, quoniam abiisset hæc fœmina. Post duos vero annos quando ista prædicta contigerant (quibus hæc columba in ventre draconis absorpta tenebatur) ubi esset, & quemadmodum se gereret, vir sanctus comperit, & protinus exiens cellam, mutavit habitum, cilicium exuit, militarem vestem reinduit, velavit faciem quantum potuit, & equum conscendens ad locum ubi erat fœmina ista, pervenit. Ingrediens igitur domum ubi erat, sollicitos oculos huc illucque rotavit cupiens eam videre. Sed cum multa hora pertransisset, & videndi eam minime daretur occasio, subridens ait ad stabularium, sive Dominum domus: Audivi ô amice, quod habes

bes hic puellam pulcherrimam, quam si juberes libenter viderem. Qui verò cum ætatis suæ canitiem intueretur senectute fessam, quod ob luxuriam eam cuperet non sperans, sic dedit ipsi responsum: Est, inquit, ut tibi compertum est admodum speciosa, & penè super id quod natura exigit, ac postulat, forma pulchritudinis multum decorata. Cumque vero senior nomen requireret, Mariam vocari, ille respondit. Tunc hilari vultu inquit: Quæso ut ejus præsentiam mihi exhibeas, ut cum ea hodie valeam epulari. Quæ cum vocata adesset, & in habitu meretricio sanctus ejus patruus eam vidisset, penè totum ejus corpus præ dolore solutum est, amaritudinemque læto vultu celavit, & lachrymas erumpendas virili sexu retinuit: ne forte si eum fœmina cognovisset, refugeret, & proferens denarium hospiti, sive Domino domus tribuit dicens: Facito nobis quæso, ô amice optimam cœnam ut epulari possim cum puella hac. Per longum enim iter causa ejus amoris adveni. Paratur igitur cœna, & cum inter epulas fœmina beatum virum fuisset amplexa, nescio quo spiritu tacta vehementer ingemuit, & quasi vim perpessa intrinsecus in hæc verba prorupit: Væ mihi (inquit) miseræ soli: Tunc qui præerat domui obstupefactus, ait: Quid Domina mi Maria subito in tam gravissimo suspirio prorupisti? Hodie duobus annis hic permanes, & nunquam ex te gemitus, vel tristior sermo auditus est. Beata, inquit illa essem, si ante hoc triennium defuncta fuissem. Et beatus senior ne cognosceretur, quasi cum quadam severitate, ait ad eam: Modo cum lætitiæ intersumus, tu peccata tua venisti commemorare, cohibe hos item questivos singultus. & serena frontem tuam quousque abiero, & tunc si libet lachrymis made. Tunc ipsa quietior facta, reliquum cœnæ cum gaudio celebravit. Postquam igitur epulati fuissent provocabat eum puella, ut ad cubitandum cubiculum introiret. At ille cum intrasset cernit lectum in sublime constructum, in quo alacrius confestim consedit dicens fœminæ: Obsera diligenter, & veni accipiam te. Quod cum illa fecisset: Domina (inquit) Maria appropinqua mihi. Cumque appropinquasset tenuit firmiter manum ejus, quasi qui vellet deosculari eam, & auferens velamentum quo se, ne facile agnosceretur, operuerat, erupit in lachrymas, & cum ejulatu sic ait: Filia mea Maria non me agnoscis? Viscera mea, nonne ego sum qui te nutrivi? Quis te filia mea interfecit? Ubi quæso est habitus angelicus? ubi continentia tua? ubi fletus, ubi vigiliæ? quomodo sic à celsissimo cœlo usque ad infernum de lapsa es? Quare dulcissima filia cum peccasti, non mihi illico retulisti? & ego pro te pœnitentiam peregissem? quis sine peccato est, nisi solus Deus? Cumque hæc illa audisset, & patruum suum Abraham agnovisset, quasi lapis effecta inter manus se tenentis obriguit, & in terram corruens nihil respondit: At vir sanctus totus in lachrymas resolutus, adjecit. Non loqueris mihi filia mea Maria? Non loqueris mihi pars viscerum meorum? Nonne propter te filia mea huc veni? Super me sit hoc peccatum tuum, ego pro eo satisfaciam, ego in die judicii pro te filia mea rationem reddam. Usque in medium itaque noctis hujuscemodi sermonibus consolabatur eam, & cum lachrymis ubertimis admonebat. Tunc cum paululum respirasset, & rediisset ad se velut torrentem lachrymas effundens, ait: Non valeo in te propter confusionē vultum meum intendere, & quomodo possum orationem Deo fundere, & te sponsum meum quem dereliqui inspicere? Magna nimis est iniquitas mea, non potest mihi spes esse salutis. At ille ad eam. Super me sit (inquit) iniquitas tua filia mea, ex meis manibus Deus hoc peccatum requirat, tantum veni mecum, & redi in locum tuum. Quæ ait sic ad eum: Si enim scis, quod possim pœnitentiam agere, & satisfactionem meam suscipiat benignissimus Deus, ecce ut jubes ego adveniam. Et hoc dicens ponens caput ad pedes ejus, tota nocte deflebat, & dixit: Quid tibi pro omnibus beneficiis tuis retribuam, quia sic mei misertus es: & venisti huc ut me ex voragine immunditiæ hujus educeres. Diluculo facto ait ad eam: Surge filia, & eamus hinc ad cellam nostram, & imponens eam super equum trahebat præcedens, & vehementer exultabat incedens. Et cum pervenisset ad proprium locum, illam quidem ubi fecerat in interiori cella conclusit, ipse vero in exteriori permansit. Hæc itaque cilicio reinduta in humiliatione cordis, & oculorum perdurabat, vigiliis, atque strictissimis abstinentiis semetipsam conficiens, lachrymabatur etiam peccatum suum, & ita vehementer suam ruinam lamentabatur, ut si quis vel saxeum pectus habens ejus lamentationem audisset, in lachrymas solveretur: Quo factum est, ut Dominus in signum acceptatæ pœnitentiæ, & veniæ impetratæ multas sanitates per eam perficeret. Beatus autem Abraham post hæc adhuc decem annos in hac vita perdurans, & cernens optimam pœnitentiam ejus, glorificans Deum septuagesimo vitæ suæ anno quievit in pace. Vixit autem beata Maria alios quinque annos post obitum patrui sui, diebus ac noctibus in lamentatione maxima, & lachrymis perseverans. Hora autem dormitionis ejus omnes præsentes propter splendorē in ejus

vultum intendere non valentes, gloriam Deo retulerunt. *In vitis PP. vita S. Abraham. Eremita.*

EXEMPLUM IX.

Benevolentia confratris quidam post fornicationem ad pœnitentiam rediit, divinitùs que paulò pòst Episcopo cu d m nuntiatur, regionibus imbrium penuria laborantibus non aliter pluvias dandas esse, qu..m ipsius precibus impetratas.

REfert Chrysostomus ad Amanticum, quoniam quidam frater post multos labores, quos in solitudine positus desudaverat, habens secum unum vitæ habitationisque consortem, Angelicam vitam ab adolescentia, usque ad ipsam jam perduxerat senectutem, & nescio quo diabolico instinctu quasi dormiverit paululum, & ingressum in corde suo diabolo præbuit, atque in desiderium mulieris exarsit, qui nec viderat fortassis unquam mulierem, ex quo ad monachorũ se contulerat vitam. Primò ergo rogare illum, qui secum vivebat, aggreditur, ut vinum & sibi carnes ad vescendum deferret. Quo cunctante, comminari cœpit descensurum se ad civitatem, non quòd vesci carnibus delectaretur, sed ut occasionem aliquam desiderii sui inveniret explendi. Super his collega ille miratus, & verens, ne si fortè hæc negaret, majoribus se traderet malis, quæ poscebat exhibuit, & desiderio ejus satisfecit. Sed ille ubi vidit occasionem sibi fraudis exclusam, apertè jam impudenter revelat desiderium suum, & ad civitatem se omnimodò descensurum fatetur. Ille verò ubi multa objiciens retinere non potuit, ad ultimum dimisit, eminus tamen subsequens observavit, quid agere, aut quò ire velit. Ubi autem procul positus cernit eum lupanar ingressum, & desiderium contagione meretricis explesse, considerans vim naturalis in homine legis, quæ in hujusmodi delictis suscitatur, egressum statim resupinis manibus amplectitur, & continuò deosculans, nec omninò increpans pro lapsu, rogavit, ut expleto jam desiderio suo redeat ad eremi solitudinem. At ille tantam in eo benignitatem, & clementiam videns, erubuit, & quasi telo verborum, gestorumque percussus est, ac semetipsum pro his quæ commiserat notans, misericordem & optimum collegam sequitur ad montem. Cumque illuc pervenissent, exorat, ut sibi in secretiori cellula concluso, adituque obstructo, pane tantum interjectis diebus, aquamque præberet. Si quis autem de eo requisisset, defunctum se esse affirmaret. Quibus impetratis, semetipsum conclusit, ibique mansit, jejuniis, & orationibus, ac lachrymis peccati sui diluit sordes. Tempore autem translacto non multo, cum præ penuria imbrium vicinas regiones siccatas videret, & omnes qui habitabant in terra illa lugerent, quidam episcopus admonetur in somnis adire virum, qui erat intra cellulam conclusus ut ipse oraret pro eis, nec aliter dandas esse pluvias, nisi illius precibus impetratas: cumque assumptis secum nonnullis abiisset & collegam ejus solum vidisset, & percontabatur de illo quem visio mandaverat perquirendum, ubi verò defunctum esse audivit, se opinabatur in somnis vidisse. Rursum ad deprecandum Deum revertebantur omnes, & iterum eodem quo prius apparenti sibi eadem monentur. Tunc exorabant Deum, ut sibi ostenderet virum confirmantes se ad viventem, non ad mortuum tantæ visionis auctoritate transmissos. At ille ubi peccatum resolutum divinitus vidit, duxit eos ad hominem Dei: ad quem cum ingressi fuerunt, procidunt ad pedes ejus atque omnem rei gestæ seriem pandentes, obsecrant ut necessitati eorum oratione subveniret. Qui primò quidem excusabat procul se esse ab hujusmodi meritis asserens. Ita enim lugebat peccatum tanquam nuper admissum & ante oculos positum. Tandem tamen fatigatus astantium precibus, intelligens Dei esse voluntatem, se ad suplicandum Deum flexis genibus convertit, & statim ingens copia subsecuta est pluviarum, quibus & terra & homines recreati sunt. *Chrysost. ad Amanticum ut refert Collect. magni speculi Exemplorum.*

EXEMPLUM X.

Benevolentia seniorum quidam, qui per suasu amicorum carnalium eremum deseruerat, post multa peccata ad pœnitentiam revocatur.

CHrysostomus in Epistola ad Amanticum, Adolescens, inquit, quidam Urbani filius Fenicis Provinciæ à parentibus quidem pusillus derelictus est, sed divitiis, familia, argento & auro ac possessionibus locupletissimus. Hic quidem contempta omni pompa elationis & jactantiæ, quam adolescentia præsumere solet, & abundantia ministrare ipsis etiam literis liberalibus derelictis, ad humilem vitam, & indumenta vilia conversus, ad montes & deserta secessit, atque ibi per continentiam Philosophia exercitatus, etiam super ætatem suam vitæ magnorum, & admirabilium virorum virtutibus se conformabat. Post hæc etiam sacri baptismi mysterium consecutus, multo magis ascendebat ad incrementa virtutum. Lætabantur omnes & laudabant Deum, quod in tantis divitiis natus,

tus, tantique generis & primæ ætatis adolescens subitò omnis vitæ temporalis vanitate calcata, ascendere desideravit æternæ vitæ fastigia. Cum ergo in his exercitiis versaretur, & in admiratione esset omnibus, quidam corruptæ mentis homines jure consanguinitatis proximi ascendere ad eum primo visendi gratia cœpêre. Post hæc assiduitate colloquii mali rursus eum ad ea quæ spreverat, revocarunt, & abjecta sanctitate (quam assumpserat) de monte ascendit ad forum. Tunc per medium civitatis equo vectus, & cursoribus stipatus, cœpit incedere, totamque urbem quasi volitans, & exultans ambire. Abjecta sunt pariter frena castitatis ab eo, cui cum delitiis & luxuria nullum poterat esse consortium: Inde jam obscœnis amoribus cœpit irretiri, in omnem turpitudinem captivari, ita ut nullus hominum fuit, qui non salutem ejus penitus desperaret. Circumvallabant namque eum examina parasitorum, circundabant adulatorum greges pusillum adolescentem divitem. Illi autem qui ad reprehendendum omnia prompti sunt, illud etiam culpabant, cur omnino vel præsumpsisset quidem quod obtinere non poterat. Cum ergo hæc apud quosque dicerentur, essetque facti hujus ingens pudor devotis, sancti quidā viri hujus venationis periti scientes nihil esse desperandum, armati cœperunt eum observare sollicitius, & si quando in plateis occurrisset, & accedere cum mansuetudine, & salutare. Et ille primò quidem equo sedens de alto vix resalutare, aut respondere eis ex latere incedentibus dignabatur, tantum improbitatis, & elationis assumpserat. Sed viri illi sancti nihil horum injuriæ arbitrantes, illud solum intentum prospiciebant, quatenus agnum possent de dentibus luporum evellere. Cum igitur frequenter hoc facerent, aliquando velut ex amentia quadam in se regressus, adolescens benignitatis eorum erubuit perseverantiam, & cœpit primo, cum eos eminus occurrere sibi vidisset, equo desilire & inclinato capite quæ ab eis dicerentur, audire, ac processu temporis majori erga eos uti reverentia. Et ita per Dei gratiam & eorū admonitiones à cunctis mortis nexibus (quibus constrictus fuerat) evolutus, rursus ad solitudinem, rursus ad montes, & exercitia prioris philosophiæ remeavit. Et in tantum nunc emersit, ut posterioris exercitiis longè illa supergressus sit priora. Didicit autem nunc quæ fuerat lapsus sui occasio, illa videlicet quia non secundum præceptum evangelicum quæ habuit vendidit, & pauperibus erogavit, ut thesaurum suum ad cœlos transferret, sed quia habuit, egressus est. Nunc vero omnia respuit quæ habuit, atque pauperibus erogavit, & ideo nunc omni sollicitudine præcisa, cœlestem viam incedens ad omnem virtutum perfectionem cautior & casu, & emendatione pervenit. *Idem ibid. referente eodem.*

BIGAMIA.

Bigamium Johannes Eleëmosynarius nec pro ducentà millibus modiis tritici & centum octoginta libris auri voluit ordinare.

INæstimabili multitudine fugientium à Persis advoniente Alexandriam, & sterilitate multa existente in Alexandria, eo quod non subiret fluvius Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat Patriarcha misit, & accepit mutuo à multis fidelibus circa decem centenaria. His autem iterum consumptis, & adhuc fame manente, nulloque de cætero mutuum ei dare volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, cum comprimeretur Patriarcha necessitate eorum qui ab ea alebantur, & in multa cura & oratione perseveraret, sensit quidam civitatis habitator eam (quæ circumdederat sanctissimum illum) omnimodam egestatem. Qui bigamus existens desiderat diaconus sanctæ Ecclesiæ fieri, & per necessitatem (quæ sanctum undique Patriarcham circumdederat) volebat suadere ei ut eum consecraret. Fecit itaque ei deprecationem per litteras continentem ita. In facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere. Sanctissimo, & ter beato patri patrum Johanni vicario Christi, deprecatio & postulatio à Cosma indigno servo servorum sanctitatis vestræ. Ediscens sanctissime Domine, quod obtines honorandum caput tuum secundum Domini permissionem, imo pro peccatis nostris escarum penuriam, non justum existimavi servum tuum in refectione conversari, Domino meo manente in defectu. Sunt igitur indigno servo tuo frumenti ducenta millia modiorum, & auri libræ centum octoginta, quas ego rogo dari Christo per te Dominum meum, tantum ut ego indignus ministerio vestri diaconatus perfrui merear, ut per talem coram te Domino sancti altaris ministrationem emundar, à peccatorum meorum luxuria. Dicitur enim vere per sanctum Apostolum: Quoniam ex necessitate, & legis translatio fit. Hæc suscipiens Patriarcha, & virum advocans, ait ad eum: Tu es qui preces nobis per notarium tuum & filium misisti? Quo dicente: Etiam Domine, misit omnes foras nolens eum corā omnibus confundere, & cœpit dicere ad eū. Oblatio quidē tua, & multa & tempori necessaria, sed maculosa est. Et nosti quod in lege, ovis, sive parva sive magna, nisi īmaculata esset, in sacrificiū non offerebatur. Et ideo ad sacrificiū

Cain

Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti frater, quod ex necessitate, & legis translatio fiat, de lege veteri hoc dicit Apostolus. Nam ait frater Domini Jacobus, quod quicunque observaverit totam legem, offendat autem in uno, factus est omnium reus. De fratribus vero meis egenis, & de sancta Ecclesia, Deus qui eos nutrivit antequam ego, & tu nasceremur, ipse & nunc nutrit eos tantum si sermones ejus illæsos custodierimus. Ille enim qui tunc quinque panes multiplicavit, potest & decem hordei mei modiis benedicere. Quapropter illud dico ad te fili, quod in Actibus Apostolorum dictum est. Non est tibi portio, neque hæreditas in parte hac. Cumque hunc tristem & sine affectu dimisisset, nunciatur ei duas magnarum navium Ecclesiæ ad terram esse submissas, quas miserat in Siciliam propter frumentum. Hoc autem audiens beatus ille cadens in terram, gratias agit omnipotenti Deo dicens: Gratias tibi refero Domine, quoniam non permisisti servo tuo pecuniis vendere gratiam tuam. *Vita S. Johannis Eleemosyn. in vitis PP. §. 13.*

BLASPHEMIA.

EXEMPLUM I.

Blasphemi in Deum & sanctum Petrum gallo jam assore vivente, lepra & servitute cum sua posteritate gravantur.

PRudentis & Honorati apud seculum cujusdam diaconi didici narratione quod refero. In Bononiæ, inquit, partibus, duo quidam viri, qui & amicitiæ invicem fœdere & compaternitatis, si ritè recolo, necessitudine tenebantur, in convivio discumbebant. Quibus in mensam allatus est gallus, quem videlicet membratim unus eorum arrepto cultello, ut mos est, in frusta dissecuit, tritum quoque piper cum liquamine superfudit. Quo facto protinus alter ait: Profectò compater sic explicuisti gallum istum, ut ipse S. Petrus, etiam si velit reintegrare eum non possit. Cui mox intulit ille: plane non modo S. Petrus, sed & si ipse. Deus imperet, gallus hic perpetuò non resurget. Ad hanc vocem gallus repente vivus & plumis undique coopertus exivit, alas percussit, & cecinit, plumas denique concussit, totum liquorem super eos qui vescebantur aspersit. Illico sacrilegium blasphemæ temeritatis dicta pœna sequitur ultionis. Nam, & aspersione piperis lepra percussi sunt: quam videlicet plagam non modo ipsi usque ad obitum pertulerunt, sed & posteris suis in omnes generationes velut quoddam hæreditatium reliquerunt. Unde factum est, ut in famulatum subacti sint sanctæ Bononiensi Ecclesiæ, quæ videlicet beati Petri Apostoli est insignita vocabulo. Quorum progenies, ut relator asseruit, hucusque leprosa, hoc illationis canone censita est, ut ex operibus manuum suarum inferant Ecclesiæ capisteria. Sic nimirum duplicis pœnæ, lepræ simul, & servitutis, addici suppliciis instruuntur, ut jam temerè de divina potentia non loquantur. Et gallus qui dudum arguerat Petrum in terra negantem, tunc probavit Petrum cum eo quem negaverat, in cœlo regnantem. *Epistola 4. ad Desiderium Abbatem Cassinensem, cap. 13. Petrus Damianus.*

EXXEMPLUM II.

Blasphemus Clericus sententiam illam, omnis qui se exaltat, &c. falsam dicens, fulgure eo ense transfigitur.

ACcidit ut in Burgundiæ partibus quidam clericus esset superbus nimis & tumidus, non modo carnalis vitæ sæcularibus deditus, sed contra suum ordinem terribiliter bellicosus. Hic itaque cum Ecclesiam S. Mauritii inclytam prædiis, ditionibus suis usurparet, potens autem quidam è diverso sui juris esse non sine magna livoris atque certaminis animositate contenderet, tandem belli dies utroque paciscente sternitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus convenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hostilia castra direxit, qui apparatum belli solerti speculatione perpenderet, ac sibi celeriter nunciaret. Forte tunc clericus missam cum his qui dimicaturi erant suis fautoribus audiebat. Cumque ad Evangelium veniretur, in fine lectum est: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur; illico clericus in hanc sacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit sententia vera non est: nam si ego me meis adversariis humiliter inclinassem, hodie tot possessionum atque clientium copias non haberem. Reversus autem nuncius Domino suo fideliter retulit, non modo quod in belli apparatione conspexit, sed hoc etiam, quod ex ore clerici tumide loquentis audivit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad spem procul dubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diversorum cum ejus armatorum, ex utraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, densa telorum silva deponitur, & humanis inflicta cordibus arma grassantur. Habebat autem clericus equum, quem videlicet pra-

prœliaturus ascenderet, tantæ velocitatis & roboris, ut nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando posse præferri. Casu, imo Deo disponente, contigerat, ut præcedenti nocte jumentum illud solutum procul abscederet, acervumque salis inveniens ex eo plurimum comedisset. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac super aquæ rivulum deveniret, ibique cominus adversantium armis arma conferret, jumentum, ut erat assumpti salis copia sitibundum, frœnum de manu rectoris violenter extorsit, suisque totum viribus vendicavit, & præsto caput aquis ad bibendum inhianter immersit. Ille vero dum ea manu qua scutum tenebat confligit, hostilibus jaculis faciem coactus exposuit. Et ecce repente gladius os ejus fulminis more transfixit, talique vir improbus vitam suam fine conclusit. Et quam congrue in illa pertulit parte corporis vindictam qua nigri fellis in Domino evomuerat blasphemiam. Et cum Propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma, & sagittæ: & lingua eorum machæra acuta: qui linguam suam & dentes adversus Deum gladii more vibravit, digne per eadem membra materialis gladii pœnas exolvit. *Damianus Epistola 14. ad Desiderium Abbatem c. 6.*

EXEMPLUM III.

Blasphemiæ spiritu tentatus frater, à sancto Pœmene consolatur.

QUidam frater impugnabatur à spiritu blasphemiæ, & erubescebat dicere. Et ubicumque audisset magnos senes, pergebat ad eos, ut illis declararet, & cum pervenisset mox verecundabatur. Cum ergo frequenter ad Abbatem Pœmenem veniret, vidit eum senex cogitationes habentem, & sic dicit ei: Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes: & sic iterum remeas tristis te cum illas reportans. Dic ergo mihi fili, quid habes? At ille ait: In blasphemia impugnat me diabolus, & erubesco dicere. Et mox ut aperuit caulam, lenior ejus impugnatio apparuit & dixit ei senior: Ne tristeris fili, quando enim ad te hæc cogitatio venit, dic: Ego hac causa non indigeo: Blasphemia tua super te Sathana. Hanc enim causam anima mea non vult, quamcumque autem causam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita sanus factus frater discessit. *Ex lib. Sententiarum PP. §. 53.*

EXEMPLUM IV.

Blasphemus jurans per membra Christi, & Mariæ, cœlesti gladio vulneratur.

ERat in partibus illis homo quidam carnalis, qui dum aleis aliquando luderet, & tesseris sibi male cadentibus perderet: quidquid in buccam dementis veniebat, ore furibundo jurabat. Cumque jam pene omnia amisisset, alius nefandus quidam aleator accessit, tumida illum indignatione commovens ait: Cede iners, cede, ego ludam pro te, quia tu nescis ludere, neque jurare. Cumque & ipse (ut erat filius perditionis) similiter perderet, diabolico furore inflammatus, cœpit per omnia Domini nostri Jesu Christi membra, tam exteriora quam interiora quasi per ordinem jurare: nihil omnino injuriarum dimittere volens. Proferebat igitur jurationes quasdam, seu blasphemias horribiles, atque inauditas, quemadmodum cordis, & oris ejus instructor, imo vero destructor diabolus, excogitabat. Ast ubi Dei & hominis Domini omnia membra furioso, & blasphemo ore consumpsit, adjecit ad cumulum suæ damnationis, etiam venerandæ Matris ejus sanctissima membra jurare terribili nimis satagens temeritate universa sigillatim, atque seriatim venenato dente discerpere, ita ut sanæ mentis omnes qui aderant, à facie blasphemantis, & obloquentis aures obstruerent, & pectora tunderent. Necdum juramenta omnia sacrilegus jurator expleverat, ecce repente ultio digna & divina, invisibili, & quasi fulmineo ictu feriens, & perforans sceleratum, majestatis iratæ terribile dedit experimentum. Percussus itaque blasphemus corruit, & putans quod aliquis eum materiali gladio confodisset, horrendo gemitu exclamans ait: Heu, heu miser, quis es qui me interfecisti? Cumque diutius in terra palpitans, & mortiferos gemitus efflans, volutaretur, tandem urgente maligno, cui traditus fuerat, abominabilem animam tartareis ignibus concremandam expuit. Nudato itaque corpore ad levandum, inventa est in dorso ejus plaga recens, terribili apertura dehiscens, ac si aliqua securis amplissima ibidem immersa fuisset, ita ut penetralia cordis, hepatis & pulmonis funditus apparerent. Quo viso, conterriti sunt juratores, videntes quia zelus Domini exercituum tam gravi animadversione mulctavit juratorem impium, atque blasphemum. Cumque rumor velocius pervolans, tremefactos undique vicinos traheret ad videndum, quidam de vicinis ejus mœstus accelerabat ad illum. Huic autem itineranti apparuit quidam mortuus homo quem viventem ipse cognoverat, & ait: Agnoscisne me? Ego sum ille defunctus olim tibi non ignotus. Novi ego quo tendas, sed incassum te fatigas, jam enim morte absorptus est, quem viventem invenire te putas. Porro unum est, quod te latere nolo, quia Dominus Jesus, Christus à suis contumeliosis, multas injurias, & patitur patienter, & expectat tanquam patiens creditor, verum tamen immaculatæ genitricis suæ læsiones, atque con-

convitia non facile sustinet, sed aut præsenti supplicio citius punit, aut si forte reservat in posterum, cæteris magis acerbius ferit. His itaque peroratis, defunctus ille qui loquebatur evanuit. Is vero ad locum perveviens, amicum jam mortuum juxta mortui vaticinium reperit, & reverens quod audierat, terrorem terrori, & miraculum miraculo adjecit. *Ex histor. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.*

EXXEMPLUM V.

Alius Blasphemus divinitus punitur.

ITem alium quendam juratorem impudentem, & execrabilem circa fines civitatis Cardocii fuisse affirmabat venerabilis Abbas Gerebaldus, qui cum beatæ & intemeratæ Dei genitricis, & virginis Mariæ sacrata, & secreta membra ore spurcissimo jurare præsumeret, mox immundo spiritui traditus durissima passione diu vexatus atque distortus est, ita ut oculis eversis, & facie tota enormiter intumescente, linguam ardentem, atque ejectam longius ab ore porrigeret. Qui cum ita fuisset longo, & horrendo tormento excruciatus, tandem miserabilem animam dæmoniacis spiritibus reddidit, linguamque effrænem quam extraxerat, nec in morte retraxit. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

Superbia & scientia inflatus luxuriosus, & blasphemus Simon de Tornaco horribili plaga percutitur, & omni scientia spoliatur.

MAgister Simon de Tornaco Parisiis in Theologia regebat. Erat excellens doctor suo tempore, sed contra decentiam talis officii incontinens & superbus. Hic cum super omnes doctores civitatis auditores haberet, & in schola coram omnibus de humilitate altissimæ doctrinæ Christi, quæstionem disputatione præhabita, terminaret, in fine tandem, datus in reprobum sensum, in execranda contra Christum blasphemiæ verba prorupit: Tres sunt, inquit, qui mundum sectis suis, & dogmatibus subjugarunt Moyses, Christus, & Mahometus. Moyses primo Judaicum populum infatuavit. Secundo Christus à suo nomine Christianos. Tertio gentilem populum Mahometus. Nec mora. Eversis oculis pro humana voce mugitum emisit, & epilepsia statim elisus in terram die tertia ejusdem morbi vindictam accepit. Plaga ergo insanabili eum percussit omnipotens, & omni scientia usque ad prima literarum elementa privavit: sed graviore in anima cum hac plaga percussus est, cum usque in diem mortis suæ quasi mutus, comparatus est jumentis insipientibus, & in luxuriæ fœditate permansit. Et vide summæ admirationis miraculum. Aleydem fornicatiam concubinam suam nominare poterat, & sciebat, Boëtium vero de Trinitate, qui juxta eum ad spectaculum ponebatur, quem olim corde tenus sciverat, post inditam plagam, nec nominare noverat, nec valebat. Ne transgrediaris ergo terminos constitutos, & pium modum semper habeas in scripturis. *Libri Apum Thom. Cantipratensis lib. 2. c. 48. p. 5.*

EXEMPLUM VII.

Blasphemiam loquens in sanctum Hieronymum, corpore & anima ad infernum per dæmonem devectus est.

JUxta meam (inquit Cyrillus) in qua habito, Hierusalem, ædem, nobilissimus quidam fuit miles transitoriis nimium locuples, qui unicum habens filium ejusdem stultissimi amoris cæcitate percussus, non solum à pravis eum non corrigere, sed etiam eum ipsemet prave instruere conabatur. Parentes fatui, & isti similes, mentis, quæso, oculos huc inclinent, ut quis finis eveniat, non ignorent. Multi enim homines in magnas corporis inciderunt ruinas, ob pravorum parentum insipientiam. Crescens namque illius militis filius cunctis bonis moribus destitutus, de die in diem peierando, totum suum tempus amittens in ludis & blasphemiis cunctis immunditiis patre accusante annum arripit 12. qui quodam advesperascente die solitis cum patre ludis insistens, ludum eodem (ut gliscebat) non habente, primo prorupit in hæc verba: Si quid ille potest Hieronymus qui ludos prohibet, jam exerceat, nam se invito hinc nisi victor non exurgam. Verum hoc duntaxat prosequente, nequam spiritus in teterrimi hominis specie, cunctis videntibus locum in quo ludebant, veloci gradu adiens eundem puerum infœlicem rapuit, sed quo eum detulit, nulli hominum hactenus est compertum. Verũ ut puto eum detulit in infernum. *Epistola Cyrilli ad Aug. tit. lit. D.*

EXEMPLUM VIII.

† *Blasphemi superbiam vili minutoque animalculo Deus miserabiliter elidit & confundit.*

IN Hispania quidam homo levis ludebat taxillis, & ludo procedente cœpit pecuniam suam amittere, dolens igitur de pecuniæ amissione, corde orabat Deum, ut sibi daret lucrum, vel saltem posset recuperare amissum, & quanto plus Deum rogabat, tanto

tanto plus amittebat, etiam ubi lucri spes apparebat. Amissis, pecuniis, vestibus & penè omnibus, tunc confusus, lamentans de Deo quod ipsum non adjuverit: insipiens, non intelligens, quod divina bonitas non patrocinatur crimini, hic domum furibundus accessit, & armis se induens quasi ad pugnam processurus, ascendens equum processit ad plateam ubi multi valentes erant congregati, & omnibus astantibus quasi amens dixit: Si quis est amicus & fidelis Dei, qui dicat Deum esse aliquid, vadat & se armet, & congrediatur mecum in nomine Dei sui, & ego ipsum occidam sine Deo, & intelliget quod nullus Deus sit. Attoniti singuli super talia nefanda, nullus tamen illi respondere voluit. Sed cui non respondit homo, Deus protinus respondit, nam qui olim flagellaverat Pharaonem se potentiæ suæ opponentem non ursis & leonibus; sed ranis & muscis, immisit Deus huic vesano unam muscam, licet esset tempus hyemis, quæ eum in facie sic invasit, & sic inter aleam & faciem se opponens, aculeis suis acriter eum læsit, ita quod oportuit ipsam galeam deponere, & ad terram projicere. At ubi musca liberum habuit accessum, sic eum in facie feriebat, quod se defendere non volens, de equo ad terram cecidit, faciem versus terram firmans, ut posset feriari à musca, quæ etiam ibi fortiter illum invasit, nec cessavit, quousque publicè blasphemiam, quam ore prophano protulerat, omnibus audientibus cum cordis gemitu revocavit. Qui etiam dixit, quod Deus solus habet verum esse, sine cujus esse nullum ejus potest esse, qui notavit insaniam & blasphemiam nimiam per majorem creaturam puniri: sed ad meam majorem confusionem me devicit per unam muscam, quo dicto, statim musca eum dereliquit, de quo cuncti qui aderant laudabant Deum, qui est benedictus in sæcula. *Hilarius sive Ungarus Minorita sermon. 10. in exposit. Symbol quæ dicitur Gemma Fidei. Vide etiam tit. lusus exerc. 9.*

BONA INJUSTE ACQUISITA.

EXEMPLUM I.

Bona injustè acquisita retinens Comes cum omni posteritate ad inferna descendit.

IN Teutonicis partibus Comes quidam dives ac præpotens, sed (quod in illo ordine hominum prodigium est) bonæ opinionis, & innocentis vitæ, prout humanum de ejus æstimatione erat judicium, ante decennium vero defunctus est. Post cujus obitum quidam religiosus vir per spiritum ad inferna descendit præfatumque comitem in supremo gradu cujusdam scalæ positum vidit. Ajebat namque quia scala illa inter stridentes, & crepitantes ultricis incendii flammas videbatur erecta, atque ad suscipiendos omnes qui ex ejusdem comitis genealogia descenderent constituta. Erat autem tartarum immane & infinite patens, atque in profunda diversum, unde scala producta surgebat. Hoc igitur ordine succedenti uni sibimet series texebatur, ut cum quis eorum novus accenderet, primum interim scalæ teneret gradum: is autem qui illic repertus erat, aliique omnes ad proximorum sibi graduum ima descenderent. Cumque ille, atque ex eodem genere homines post carnis opera ad præfatam scalam per temporum intervalla confluerent, alii protinus credentes, inevitabilis necessitate judicii ad inferiora migrabant. Plane cum vir, qui hac contemplabatur, causam hujus horrendæ damnationis inquireret, & præsertim cur ille omnes sui temporis puniretur, qui tam justè, tam honestè, tamque decenter vixisse, audivit, quia propter quandam prædii possessionem Metensis Ecclesiæ, quam beato Stephano proavus ejus abstulerat, cui videlicet jam iste decimus in hæreditate successit, omnes isti non diverso supplicio deputati sunt. Et sicut eos ad peccandum non dispar avaritiæ culpa conjunxit: ita nihilominus ad perferandas atroces pœnas incendii commune supplicium copulavit. *Damianus epist. ad Dominicum cap. 8.*

EXEMPLUM II.

Bona injustè per mortem occisi militis retinens Comes, terribili equo impositus ad inferna portatur.

TAlis equus erat quem ascendit infelix ille Matisconensis Comes, de quo refert Petrus Abbas Cluniacensis libro 2. miraculorum cap. 1. quod cum militem quendam injustè occidisset, & bona ejus occupans, hæredes ejus exhæredasset, apparuit ei miles occisus terribiliter semel & iterum, admonens, ut saltem ablata hæredibus suis restitueret. Quod cum dixisset aliquibus de suis, illi hoc somnium & frivolum reputaverunt. Tunc tertia vice terribilius apparens, assignavit ei diem quo vellet, nollet traheretur alibi responsurus. Tunc tertius vocavit magnam multitudinem armatorum visa exponens, & rogans, ut si aliquam violentiam sibi viderent fieri, subvenirent. Cum ergo assignata die in proprio palatio resideret multis militibus diversi ordinis constipatus, repente ignotus homo insidens equo, per ostium palatii ingressus, cunctis videntibus, & admirantibus usque ad ipsum pervenit dicens se velle ei colloqui, imperans ei, ut surgeret, & se

& se sequeretur. Qui invisibili potentiæ non valens resistere, surrexit & usque ad ostium domus processit, ubi equum paratum invenit, quem jussus statim ascendit, cujus habenas ille accipiens qui venerat, velocissimo cursu per aëra cunctis videntibus ferri cœpit. Ille autem miserabiliter clamans: Succurrite cives, succurrite, totam civitatem commovit. Omnes autem currentem eum per aëra conspexerunt, quamdiu naturali oculorum acie potuerunt. Sicque tandem subtractus visibilis hominum factus est æternus socius dæmonum. *Helinandus ex Vincent. l. 29. c. 120. hist.*

EXEMPLUM III.

Bona injustè retinens nunquam mortis sententiam evasisset, nisi per Mariam virginem revixisset.

Vidi, & cognovi juvenem in Brabantiæ partibus generosum, qui quamvis esset seculo deditus, totaliter beatæ tamen virgini Mariæ devotus quotidie tres dictas quinquagenas in salutationibus exsolvebat; infirmatus autem ad extrema perductus est. Cumque per horas diei plurimas mortuus jacuisset, revixit subito, & sorori moniali quæ juxta sedebat, clamavit, dicens: Soror ecce redii, cito advocari facias sacerdotem. Mirantibus omnibus presbyter advocatur, & in maxima cordis lætitia palam omnibus confitetur dicens: Ad tribunal Christi judicis raptus, cum in tribus maximè à dæmonibus accusarer, ferrique deberet sententia contra me, piissima mater Christi rogavit filium, ut ad corpus reducerer, locum pœnitentiæ suscepturus. Nec mora factum est ut rogavit. Unum de peccatis pro quo damnandus eram, erant decimæ, quas de bonis & agris meis subtraxeram sacerdoti. Secundum quod cum sodalibus meis pisces quorundam religiosorum furtive subtraxeram. Tertium quod segetes & fruges pauperum cum canibus venaticis vagabundus destruxeram. Hæc cum coram omnibus loqueretur, quidam ex mansionariis dixit. Et cur, inquit, pro damno isto extremo damnandus eras cum nos illud tibi puro corde remiserimus? Et ille: Mihi quidem vestra remissio nequaquam successerat ad salutem, cum copiosior essem vobis in injuriis refundendis, quam vos mihi in injuriis dimittendis. Et hoc dicens, restituenda damna protinus assignavit, sicque disponens rebus & domui, in spe & pace mirabili spiritum exhalavit. *Thom. Cantipr. libr. 2. Apum capit. 19. p. 8.*

EXEMPLUM IV.

Bonis injustis per mercationes parentum acquisitis enutrita Mater Mariæ de Oignies æternaliter se dicit damnatam.

Maria de Oignies sanctissima mulier, cujus vitam venerabilis Jacobus Achonensis quondam Episcopus, postea Romanæ curiæ Cardinalis, diserto sermone conscripsit; animabus valde compatiens quæ in purgatorio torquebantur, super anima quoque matris suæ defunctæ sollicitabatur in spiritu. Sed hoc frustra, ut jam patebit, hanc propter eleemosynas & honestæ vitæ modum, quo inter mundanos ipsa quoque mundana vixerat, sperabat quidem posse salvari, sic tamen quasi per ignem. Super hoc tamen dubio, cum ipsa timeret: quia judicia Domini abyssus multa, rogavit Dominum, ut eam certam reddere dignaretur. Cumque multas in hac re lachrymas funderet, accidit die quadam ut ad missam in Ecclesia juxta altare quasi ad pedes Domini Maria sederet, & ipsa horrore percussa, videre prope se spiritum tenebrosum astare. Quæ mox signo crucis timore fugato, audacter quis esset interrogat. Et spiritus: Ego, inquit sum mater tua. Cui Maria: Quomodo, inquit tibi est mater? Tunc illa: Male, inquit. Nihil me tuæ juvare potuere preces, cum me damnatam perpetuo inferni claustra detineant. Mox filia elato gemitu: Heu, inquit mater, quæ causa damnationis tuæ: Cui illa: Enutrita, inquit, fui, & vix in his quæ per injusta mercimonia & usura acquisita fuerunt, & conscia mihi mali ablata non restitui: Non curavi, aut advertere volui, quid contra Deum in meo hospitio, & à mihi subditis augeretur, sed tortuosas mundi vias ingressa, indignum misera judicavi progenitorum meorum vestigia declinare. Sprevi arguentem te super his, & aliis malis meis, nec in illo pœnitui, & ideo infructuosam vitam morte commutans à futura seculi vita deperii. Hæc dicens mater repentè disparuit. Ancilla vero Christi consideratis per ordinem omnibus, etiam in matre damnata justum Dei judicium benedixit, nec flevit amplius perpetuæ morti traditam, per quam carnis initia sumpserat, quia ratio intellectualis animæ, quam solus creavit Omnipotens, judici universorum Deo subdita concordabat. *Idem lib. 2. cap. 5. part. 8.*

EXEMPLUM V.

Bona injustè ablata retinens Ludovicus Lantgravius, gravissimas pœnas inferni sustinuit; clericus vero visa infernali pœna convertitur.

Lantgravius Turingiæ Ludovicus pessimus tyrannus sibi commissum populum indebitis exactio-

actionibus supprimebat, possessiones etiam Ecclesiarum injustè usurpabat, & plura alia mala faciebat, unde frequenter à religiosis viris admonitus respondebat: Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum. Is cum in suis peccatis moreretur, duos filios reliquit hæredes, Ludovicum scilicet, qui in prima expeditione Hierosolymitana, quæ facta est temporibus Frederici Imperatoris, defunctus est, & Hermannum, qui eidem in principatu successit, qui nuper obiit, Ludovicus vero qui satis erat tractabilis & humanus & ut verius dicam, cæteris tyrannis minus malus, tale dictum proposuit: Si aliquis esset, inquit, qui veris indiciis vera mihi de anima patris mei dicere posset, bonam curtem à me reciperet. Audiebat hæc miles quidam pauper, qui fratrem habebat clericum in Necromantia quandoque satis expeditum. Cui cum verba principis indicasset, respondit ille: Bone frater, diabolum aliquando per carmina vocare consuevi, sciscitabar ab illo quæ volui, jamdiu est, quod ejus colloquiis artibusque renunciavi. Instante milite opportune, importune, ad memoriam ejus reducens propriam paupertatem promissumque honorem, precibus ejus tandem clericus victus, dæmonem vocavit. Vocatus, quid vellet inquisivit. Respondit clericus. Pœnitet me tanto tempore recessisse à te. Indica mihi obsecro, ubi sit anima Domini mei Lantgravii? At dæmon: Si vis mecum pergere, ego illum tibi ostendam. Et ille: Libenter illum viderem, si sine periculo vitæ meæ illum videre possem. Cui diabolus? Juro tibi per altissimum, & per tremendum ejus judicium, quia si fidei meæ te commiseris, incolumem te illuc ducam, hucque reducam. Ponit clericus propter fratrem animam suam in manibus suis, collum dæmonis ascendit, quem infra breve tempus ante portam inferni deposuit. Introspiciens clericus, contemplatus est loca nimis horrenda, pœnarumque diversa genera, & dæmonem quendam aspectu terribilem super opertum puteum residentem. Clericus, ut hæc vidit, totus contremuit: & clamavit dæmon ille ad dæmonem baiulum: Quis est ille, quem tenes in collo? Adhuc eum huc. Qui respondit. Amicus noster est, & juravi ei per virtutes tuas magnas, quia eum non læderem, sed animam Lantgravii Domini sui ostenderem, ut omnibus tuam immensam prædicet virtutem. Ille vero statim operculum igneum, cui insedit, amovit, & tuba ænea puteo immissa tam valide buccinavit, ut videretur clerico totus tremere mundus. Post horam, ut ei videbatur, nimis longam puteo eructante flammas sulphureas, Lantgravius inter scintillas ascendentes simul ascendens, videndum se clerico collo tenus præbuit. Ad quem ait: Ecce præsto sum miser ille Landgravius, quondam Dominus tuus, & utinam nunquam natus. Cui Clericus: Missus sum à filio vestro, ut ei renuntiare possim de statu vestro, & si in aliquo potestis juvari, mihi dicere debetis. Respondit ille: Statum meum bene vides, hoc tamen scias, quia si filii mei restituere vellent tales possessiones talium Ecclesiarum, (propriis nominibus eas exprimens) quas mihi injuste usurpavi, & sub titulo hæreditario ipsis reliqui, magnum animæ meæ conferrent remedium. Cum clericus diceret: Domine non credent mihi. Respondit: Ego dico tibi signum: quod nemo novit præter me, & filios meos. Accepto signo, & Lantgravio eo vidente puteo immerso, per dæmonem reductus est. Qui licet vitam non perdiderit, ita tamen pallidus & languidus rediit, ut vix agnosceretur, verba patris filiis retulit, signa ostendit, sed modicum illis profuit. Non enim in hoc consentire voluerunt, ut possessiones restituerent. Respondit tamen Ludovicus Lantgravius clerico: Signa cognosco, patrem meum vidisse non dubito, propositum tibi præmium dare non teneo. Ad quem ille: Domine curtis vestra vobis maneat, ego cogitabo quid animæ meæ expediat. Relictis omnibus, factus est monachus in ordine Cisterciensi, contemnens omnem laborem sustinere temporalem, dummodo pœnam evaderet æternam. *Cæsarius l. 1. c. 34.*

EXEMPLUM VI.

Bona injustè retinens conversus, requiem cœlestem intrare præpeditur.

CONversus quidam cum die quadam missus ab Abbate suo, navigio transiret per fluvium Albim, qui fluit per Saxoniam, nauta ab eo naulum requisivit. Qui cum diceret, nihil se ad manum habere pecuniæ, respondit ille: Date mihi pro pignore cingulum, vel cultellum vestrum. Non possum, inquit, carere his, & mox adjecit: Ego promitto vobis cum ordine meo, quod dimidium denarium vobis remittam, & dimisit eum nauta. Recedens ab eo conversus eo quod res modica videretur, promissum parvipendit, nihil remittens. Non multò post infirmatus, cum omnibus qui aderant mortuus videretur, anima egressa, cum ad requiem ascendere vellet, prædictum dimidium denarium cujus in confessione non meminit, ante oculos habebat: qui adeo crevit, ut mundo major videretur: cumque sursum intendenti, obsisteret, neque aliud esset quod impediret ad Angelorum petitionem

tionem permissa est redire ad corpus. Mirantibus cunctis, visionem retulit: & missus est ab Abbate naturæ integer denarius, sub omni celeritate, quem ut ille recepit, eadem hora conversus expiravit. *Idem lib. 11. cap. 35.*

EXEMPLUM VII.

Bona injusta cujusdam Naucleri omnia perierunt quibus amissis de justis bonis miraculose ditissimus est effectus.

NAuclerus quidam peregrinus damna pertulit, & accedens Patriarcham rogabat cum multis lachrymis, ut compateretur ei sicut & omnibus. Præcepit ergo eum accipere quinque libras auri. Cum accepisset has, abiens emit euthecam, & misit in navim. Mox accidit, ut extra portum naufragium pertulisset, navem vero perdidit. Accessit ergo ad eum, & de bona ejus voluntate præsumens, dixit: Miserere mei, ut Deus mundi misertus est. Cui ille Patriarcha dicit: Crede frater nisi miscuisses pecuniis Ecclesiæ illas pecunias, quæ tibi remanserant, nullatenus naufragium pertulisses. De malis enim habuisti eas, & perditæ sunt cum eis quæ fuerunt ex bonis. Verum præcepit denuo dari ei decē libras auri denuncians ei ne commisceret eis alias pecunias. Emens præterea euthecam, & navigans uno die vento valido flante, projectus est in terram, & omnia perdidit, & ipsam navim, & non sunt salvatæ nisi animæ tantum. Voluit ergo præ confusione, & angustia idem Nauclerus necare seipsum, sed Deus qui semper saluti hominum providet, revelavit hoc beato Patriarchæ. Et cum audisset, quod acciderat, nunciavit ei, ut veniret ad se nihil omnino dubitans. Tunc aspersit se pulvere, & accedit ad eum. Cumque vidisset eum in tali habitu ille sanctus, redarguit eum, & dixit ei: Misereatur tui Dominus. Credo enim quod ab hodierna die nequaquam naufragium incides, usquequo moriaris, hodie vero tibi contigit, eo quod & ipsa navis tua ex injustitia esset possessa. Mox ergo Patriarcha jussit tradi ei unam magnam navim plenam frumento viginti millium modiorum, de illis navibus quæ Ecclesiæ ministrabant, quam recipiens exiit ab Alexandria, & affirmabat ipse Nauclerus asseverans, quoniam viginti diebus ac noctibus navigavimus vehementi vento, non valentes omnino scire, ubi essemus, neque per stellas aut locum, excepto, quod gubernator videbat Patriarcham illum secum tenentem gubernaculum dicentem sibi: Ne timeas, bene navigas. Igitur post vigesimum diem apparuimus in Insulis Britanniæ, & descendentibus nobis in terram invenimus illic famem magnam. Cum ergo dixissemus primo civitatis, quod frumentum in navi portaremus, dixit: Bone Deus adduxit vos, quicquid vultis eligite, aut per singulos modios numisma unum, aut ejusdem ponderis accipite stannum, eligimus itaque dimidium. Navi præterea cū gaudio Alexandriam reversa quievimus, & asportavit Nauclerus de isto stanno, ut venundaret illud. Habebat enim illic antiquum socium in negotiis petentem ex eodem stanno, & dat ei in sacco quasi quinquaginta libras. At ille probare volens speciem si bona esset, solvit illud in ignem, & invenit argentum purum, putavit se esse tentatum, retulit ei saccum dicens: Deus indulgeat tibi, nunquid invenisti me impostorem erga te, quia argentum pro stanno tentando dedisti mihi? Expavescens ergo de sermone illo Nauclerus, dicit: Crede, quia ego pro stanno illud habeo: Si vero qui fecit de aqua vinum ipse per orationes Patriarchæ, fecit & stannum argentum, nihil mirum. Et ut satisfiat tibi veni ad navim, & vide. Accedentes itaque invenerunt stannum argentum optimum factum. *In vitis PP. parte 1. In vita S. Joannis Eleëmosynarii §. 8.*

EXEMPLUM VIII.

Beata Maria moritura fœminæ calores afflatu flabelli mitigavit, & una cum omnibus sanctis ejus exequias celebravit, quæ tamen mulier, quia quædam injustè acquisita non restituit, purgatorium acerrimum sustinuit.

QUadam vice cum religiosa quædam vidua, quæ diu in sancta viduitate Deo servierat, & filias suas in sancta virginitate sponso cœlesti integras custodiebat, in extremis apud Willembroec juxta Nivellam laboraret, vidit Maria de Oignies beatam virginem sanctæ viduæ assistentem, quæ quasi quodam flabello eventando eam, fervorem caloris quo torquebatur misericorditer temperabat. Cum autem ejus anima de corpore jam egredi vellet, turba dæmonum insidiantium, nulla orationum instantia discedere voluit, donec claviger æthereus, cum vexillo crucifixi confusos illos ejecit. Cum autem vidua illa jam defuncta esset, vidit ancilla Christi beatam virginem cum multitudine cœlestium puellarum psallentium, & laudantium Deum circa corpus quasi in duos choros divisa. Cum autem sacerdos more debito exequias defunctorum persolveret, tunc summus sacerdos cum sanctorum multitudine officium (ut videbatur ei) complebat, & mirabiliter Ecclesiæ militanti Ecclesia triumphans respondebat. Cum autem sepulturæ corpus ejus traditum esset, vidit Christi ancilla etiam eam quæ nondum in hoc sæculo plenè purgata fuerat,

rat, in purgatorio quod ei deerat consummare; Nam maritus ejus mercator fuerat, & quædam more mercatorum per fraudem adquisierat. Quosdam etiam de familia Ducis Lovaniensis in hospitio receperat, qui de injustè adquisitis multa in domo sua expendebant. Et quia de hujusmodi nondum perfectè restitutionem fecerant, dicebat se adhuc in purgatorio detineri. Quod cùm nunciatum esset filiæ suæ devotæ virgini Margarethæ de Willembroec, & ejus sororibus, multas ei orationes adquisierunt, & pro posse suo restitutionem fecerunt. Unde non multum post anima viduæ vitro purior, nive candidior, Sole splendidior apparuit ancillæ Christi, cùm jam ad æternas epulas gaudens, & gratias agens invitata ascenderet, & quasi librum vitæ (ut videbatur) in manibus tenens summi magistri facta scholaris legebat. Videant & attendant diligenter qui aleatores & taxillatores in domos recipiunt, ut ex eis possint quæstum aliquem habere, quique domos suas lenonibus, & meretricibus locant ad inhabitandum: quoniam de eis procul dubio grave supplicium sumetur, si honesta illa vidua propter familiam ducis hospitatam in tanta tormenta missa est. *Jacobus de Vitriaco S. Maria de Oignies lib 2. c. 3. apud Surium.*

EXEMPLUM IX.

Bona Ecclesiastica violenter auferens Ecclesia S. Andrea, primò febribus, deinde morte mulctatus est.

CUm præpositus cujusdam civitatis agrum S. Andreæ abstulisset, & ob hoc gravissimis febribus orante Episcopo fuisset arreptus, ille Episcopum rogavit, ut pro se oraret, & agrum sibi redderet. Sed cùm orante Episcopo sanitatem recepisset, agrum iterùm usurpavit. Tunc Episcopus orationi se dedit, & omnes lampades Ecclesiæ fregit, dicens: Hic lumen non accendetur, donec Dominus se de suo inimico vindicet, & Ecclesia rem quam amisit recuperet. Et ecce Præpositus iterùm gravissimis febribus laboravit. Misitque nuntios Episcopo, ut pro se oraret, & agrum suum & alium similem sibi redderet. Cui cùm Episcopus responderet: Jam oravi & audivit me Dominus. Ipse ad Episcopum se portari fecit, & ut Ecclesiam intraret ad orandum Episcopum coëgit. Et dum Episcopus Ecclesiam ingreditur, illic subito moritur, & ager Ecclesiæ restituitur. *Jacobus Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andrea.*

EXEMPLUM X.

Bona Religiosorum sæcularibus data non ditant eos, sed magis depauperant.

MOnachus quidam erat habens fratrem sæcularem pauperculum, & quicquid laborabat, præbebat ei, sed quantùm ille præbebat, tantùm ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille, indicavit hoc cuidam seni. Senex autem dixit ei: Si me vis audire, nihil ultrà præbeas illi, sed dic ei: Frater quando habui, dedi tibi, tu ergo modo labora, & ex eo, quòd laboraveris præbe mihi, & quicquid tibi attulerit accipe ab eo, & ubi scis peregrinum, aut senem pauperem, da illud & roga eos, ut orent pro eo. Ille autem frater audiens hoc, fecit ita. Et veniente ad se illo sæculari fratre, locutus est ei quemadmodum dixerat senex, & discessit tristis. Et ecce, primâ die tollens de horto minuta olera attulit ei. Accipiens autem frater dedit senibus, & rogavit eos ut orarent pro se. Qui cùm accepisset benedictionem, reversus est in domum suam. Posteà verò attulit olera & tres panes, & frater ejus fecit sicut prius, & consecutâ benedictione iterùm discessit. Tertiò veniens attulit multas expensas, & vinum, & pisces: quod cùm vidisset frater ejus, miratus est, & vocavit pauperes & refecit eos. Dicit autem illi sæculari fratri suo: Non opus habes aliquantis panibus? Et ille dixit: Non Domine, quoniam quando accipiebam aliquid à te, velut ignis intravit in domum meam, & consumebat illud: Nunc autem quando à te nihil accipio, superabundo, & Deus benedixit me. Pergens autem frater indicavit hæc omnia, quæ facta fuerant seni, & dixit senex: Nescis, quia opus monachorum ignis est, & ubicunque ingreditur, consumit. Hoc autem utile est fratri tuo, ut de labore suo misereatur, & orationem à sanctis viris accipiat, & ita benedictionem consequens multiplicabitur ejus labor. *Ex libru doctrina PP. lib. de hospitalitate, num. 9.*

EXEMPLUM XI.

Bonis monasterii injustè ditatus repentè pauper, & miser efficitur, sed Dei judicium agnoscens, benedicens, seque humilians, & laborans, paulatim cœpit resurgere.

ERat cliens quidam natus ex rusticis; qui in ditissimo monasterio patruum habuit assumptum à monachis in Abbatem. Vocatus autem à patruo, eques ire didicit, qui prius ire pedes consueverat. Ad mensas servire ineptus ponitur, & qui solum aratrum contorto collo regere & tenere didicerat, erecta

erectâ cervice cibos inferre. Principibus cogebatur. Quid plura? ex rustico paupere factus est dives,& inclytus: domui domum conjunxit,redditus auxit redditibus,agro,agrum distentius copulavit. Hinc villas emit & prædia,& qui olim fuit unus ex rusticis,factus est dominus rusticorum. Tandem cum ad hoc fortuna fallax erexit, ut spreto connubio mulierum simplicium, factus miles, uxorem sibi nobilem copularet. Nec diu post in hac eo gloria constituto, pes ei succisus est,cui innixus stabat, & recidit miser tantò dejectius,quanto sublimius fuerat elevatus. Statim enim mortuo Abbate patruo ejus, spernitur, ejicitur,fugatur ab omnibus, & ab Abbate successore defuncti velut monasterii deprædator impetitur. Convictus autem in plurimis minoratus est ; sed tamen dives remansisset,nisi eum fortius infortunium ad pauperiem impulisset. Mox enim contagia pecorum,agrorum sterilitas,ruina ædificiorum,ingratitudo suorum subsecuta sunt : ut nulli dubium esset, justo Dei judicio tantam infœlicitatem ex injuste congregatis divitiis successisse. Extremo ad tantam calamitatem devenit miser ille, ut nullus ejus misereretur, nullus ei vel de parvo succurreret: & dignè, quia ex minimo ferè indignè se extulerat super magnos. In se ergo etsi tardè, reversus,justum in se Dei judicium benedixit. Misit uxorem cum parvulis ad parentes, laborare propriis manibus ipse cœpit , & in sudore comedere panem suum: quod ut viderunt sui,& monachi,quibus Abbas patruus suus bonus extiterunt, homini humi iato in pluribus benefici extiterunt. Paulatim ergo tam per laborem, quàm per juvamina cœpit resurgere,& parvo tempore satis habuit pro statu suo. *Thomas de Cantip. lib. 1. Apum.*

EXEMPLUM XII.

Bona monasterii à germano suo Abbate injustè accipiens depauperatur, quæ cùm redderet, cœpit ditescere.

IN monasterio S. Panthaleonis Coloniæ Abbas quidam fuit , fratrem habens ejusdem civitatis concivem , quem carnaliter diligens , sæpè pecuniam monasterii illi occultè largiebatur, quam propriæ substantiæ admiscens, & in ea negotians, quocunque perrexit, semper cum damno rediit. Factaque est ei, licèt non adverteret, monasterii pecunia tanquam ignis,& substantia propria quasi stipula. Et cùm esset in mercationibus satis gnarus , atque circumspectior cæteris suis sodalibus , illorum prosperitatem , suumque dispendium mirari non sufficiebat. Compassus ejus infœlicitati Abbas, cum semper ea daret, & illi non proficeret, imò semper minus haberet,tandem ad paupertatem devenit. Cui Abbas: Quid est frater, quod agis? Quare tam viliter consumis substantiam tuam ad confusionem tuam, atque meam? Respondit ille: Valde parcè vivo, mercatum meum diligentissimè custodio, & quid sit, quod circa me agitur,penitus ignoro. Tandèm in se reversus,venit ad Sacerdotem , ei omnia circa se gesta aperiens per confessionem. Cui dixit Sacerdos: Utere consiliis meis,& citò dives eris. Pecunia fratris tui furtum est, & ipsa substantiam tuam devoravit, de cætero nihil recipias ab eo,& de modico,quod adhuc superest, negotiare,videbisque manum Domini super te bonam: quicquid autem lucratus fueris,medietatem fratri tuo reddes,& reliquo tu vives,& hoc tamdiu facias,donec omnem pecuniam monasterii tibi datam illi restituas Mira clementia Dei , obediens homo confessoris sui consilio,in brevi adeò ditatus est,ut ipse abundaret,& fratri recepta restitueret. Cui cùm Abbas diceret: unde tibi istæ divitiæ frater? Respondit: Quàmdiu substantiam fratrum tuorum recepi, semper pauper, & miser fui, & tu graviter peccasti, non tua mihi largiendo,& ego aliena recipiendo. Ex quo enim de his pœnitui , & furtum abhorrui, benedicente Domino nostro abundavi. *Cæsarius lib. 3. cap. 36.*

EXEMPLUM XIII.

Quomodo dispensator res monasterii injustè possidens à dæmonibus horrendo quodam modo ad inferna in equo devehitur.

VIr quidam in civitate Gripschwvoldensi , quæ (ni fallor) in partibus Saxoniæ sita est , dives erat rebus, sed ut res probabunt, fide pauperrimus. Is cùm in eadem civitate monasterii cujusdam , virorum nescio an monialium , constitutus esset in rebus temporalibus dispensator , monasterii res quantùm sine nota potuit, in suos usus distraxit, & ad suæ avaritiæ pascendas faces insatiabiles diruptâ fidelitate congessit. Quod cùm diutiùs peregisset, lecto moriturus decubuit. Verùm quia nonnunquam Calybea pectora imminente morte timore franguntur , & conscientiarum tenebrosissimæ latebræ diu celatas fœditates eructant , vir iste injustarum rerum mole perterritus , filium suum , quem (ni fallor) unicum habuit, secretiùs advocatum ad se , sic affatur. Ecce fili moriturus sum, & judici Domino, quem nullum latet secretum,præsentandus. Ut igitur non meæ modo , sed etiam tuæ saluti provideam, indico tibi me monasterii, quod nostri nonnullas

has res injustè hactenùs possedisse, quas nisi reddideris, te pariter, & me perditâ salute damnabis. Redde igitur quod tuum non est, ne id quod tuum esse potest si injustus fueris, regnum amittas. Nam ego id libenter efficerem, sed nunc ingravescente morbo facere prohibeor. Moritur post hæc pater, & in cœmiterio præfati monasterii sepulturæ locum accepit. Sed quia durum est semel justè parta relinquere retinere potentem, filius patris admonitione contemptâ, quod pater injustè congessit, injustiùs ipse retinuit. O res nimis horrenda & meritò pavenda universis patribus, qui ut suis filiis rerum terrenarum copiam relinquant, usurâ, furto, rapinâ, atque multis similibus æquitatis jura dirumpunt, vendunt animas vilissimo pretio, & se, suasque proles, quibus vitam æternam providere debuerant, in perennes flammas sævi parricidæ detorquent. Cæterùm ut incepta prosequamur. Erat non longè à cœmiterio illo, in quo prædictus vir sepultus jacebat molendinum quoddam, per cujus fenestras, cùm is qui molendino præerat, vagos oculos circumferret, vidit equitem quendam terribilem vultu, habitu nigrum, nigro equo subvectum, ducentem quoque ad latus suum alium quendam equum non minus suo terribilem. Porrò uterque per vices, igneas quasdam flammas per nares oraque diffuderat, ut fornacem potiùs, quàm bestias æstimares. Terretur primùm inviso prodigio hæc intuens homo, sed demùm cùm equitem illum rapido cursu cœmiterium agi conspiceret, & loco cui inerat proximasset, quisnam esset, & quò pergeret inquisivit? Tacuit eques ad primam quæstionem, sed cùm ille secundò, tertiò, iterùm atque iterùm quonam pergeret continuatis vocibus clamitaret, in verum terribile lumen eques intorquens: Quid me fatuis, inquit, quæstionibus lacessis? Tace ne interrogasse quandoque pœniteat. Et post hæc vidente viro ad cœmiterium præfatum processit, ubi cum ante introitum, unum scilicet vacuum sessore equum reliquisset, cum reliquo cui insidebat ad sepulchrum prædicti divitis præcipiti gressu ferebatur, quò cum venisset tanto vocis fragore sepulto, ut foras prodeat imperavit, ut velut vehementissimo quodam tonitru cœlum terraque pendulâ statione contremeret. Stupenda res! Statim hâc voce completâ removetur sepulto superpositus lapis, humus injecta fossæ rejicitur, perjurium iter patuit prodituro. At cùm egressus qui sepultus fuerat vidisset equitem illum, ceu ovis trepida viso leone intremuit, & circumplexus palum qui illic constiterat ne abduceretur, miseris precibus postulavit. Tum immitis eques contemptâ spretâque prece, vi avulsum palo ejulantem atque renitentem secum ire coegit. Verùm, ut omnibus manifestum fieret quàm gravibus injustè acquisitarum rerum sarcinis miser ille onustus incederet, quamque ponderosa damnandorum hominum futura sint corpora, factum est, ut ubicunque per cœmiterium ejus pedem posuerit, ferè usque ad genua per duras arenas dimitteret infœlix gleba vestigia. Cùm igitur tam tædioso itinère ad exspectantem præ cœmiterio equum pervenissent, projecissetque eques hanc miseram prædam, dispensatorem loquor, indignanter in equum, tanto impetu versus tartareas domos bestias egit, ut tribus remotissimis saltibus primùm in terram datis, nam si me non fallit memoria quindecim cubitis à sese distabant, reliquum iter libratæ per aëra terribiles bestiæ aliquarum more volantium consummarunt. Atque res ista frivolam de audientibus, fidem exhiberet, divina dispensatione factum est, ut palus ambustus viri complexibus, projectâ tumulo eminus petrâ, veri bestiarumque pressa vestigia, nec non & vacua cadavere hians fossa, narratæ rei usque ad præsentem diem irrefragabiles testes existant. Cæterùm vir ille qui hæc viderat tam horrendi prodigii molem non ferens, post novem dierum acerbam satis infirmitatem defunctus est, & nescio quo Domini judicio huic vitæ subtractus. Videant ergo quicumque dispensatores, ne res suæ fidelitati commissas injustè aut congregent, aut injustè congregatas possideant. ***Collector magni hujus Spec. exempl.***

CALCEI ROSTRATI.

EXEMPLUM I.

Calceis rostratis induta fœmina post mortem apparuit, quia in vita eis abusa fuit.

Concubina cujusdam Sacerdotis cum esset moritura, sicut à quodam religioso didici, cum multa instantia calceos sibi novos, & benè ac pulcherrimè rostratos fieri petivit, dicens: Sepelite me in eis, valde enim mihi erunt necessarii. Quod cùm factum fuisset, nocte sequenti, longè ante lucem, lunâ splendente, miles quidam cum servo suo per viam equitans, fœmineos ejulatus audivit. Mirantibus autem illis valde, quidnam hoc esset, ecce mulier rapidissimo cursu ad eos properans, clamavit: Adjuvate me, adjuvate. Mox miles de equo suo descendens, & gladio circulum sibi circumducens, fœminam benè notam infra illum circulum recepit. Sola enim camisia, & calceis prædictis induta erat. Et ecce, ex remoto vox quasi venatoris terribiliter bucci-

buccinantis, nec non & latratus canum venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremeret, miles cognita ab ea causa, equum servo committens, tricas capillorum ejus brachio suo sinistro circumligavit, dextrâ gladium tenens extensum. Appropinquante infernali illo venatore, ait mulier militi? Sine me currere, sine me currere, ecce appropinquat. Illo fortiùs eam retinente, misera diversis conatibus militem pulsans, tandem ruptis capillis effugit, quam diabolus insecutus cœpit, equo suo eam injiciens, ita, ut caput cum brachiis penderet ex uno latere, crura verò ex altero, post paululùm militi sic obvians, captam prædam reportavit. Qui manè ad villam rediens quod viderat exposuit, capillos ostendit, & cùm minùs referenti crederent, aperto sepulchro fœminam capillos suos perdidisse repererunt. Hæc contigerunt in Archiepiscopatu Moguntinensi. *Cæsarius lib.12 mirac.20.*

EXEMPLUM II.

In prædicatorem rostratos calceos reprehendentem jactata in suum autorem reciderunt.

ERat in diœcesi Moguntina Sacerdos quidam, Pastor Ecclesiæ. Qui dum in quodam festo die captâ occasione acerbè satis contra rostratos calceos invectus, sermonem protelaret, vir quidam de parochianis suis arte sutor præsens astiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patriâ voce ad plebem sibi assistentem ajebat: Deus det huic Sacerdoti epilepsiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam suam, nescit ipse alia prædicare quàm de rostratis calceis. Et indignabundus rapido gressu Ecclesiam exiit & abscessit. Verùm, quia plerumque in suos redeunt maledicta magistros, cùm vir infœlix medium iter ad propria meaturus explicaret, ecce obvium habuit virum quendam staturâ procerum, visu terribilem, vestitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc, atque turbato animo procedenti proximasset, arreptum per capillos maledictum hominem tanto impetu, violentiâque in terram dejecit, ut vi actus glomerato eminus viro dæmon avulsam cum sua pelle & capite comam, manu retinuerit, & sanguineam coronam misero durus barbitonsor totunderit. Cumque ad horam perditis sensibus in terra jacuisset nova corona prophanus Sacerdos, veniunt ad eum, quem paulò antè in Ecclesia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, semінecem toto vertice cruentatum adpropriare tulerunt, ubi cùm post longam insaniam tandem perditæ rationis usum recepisset, omnibus ordinem circa se gestæ rei annuntians, de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione Sacerdotum cohibuit. *Collector hujus spec. exempl. vide & tit. Vestimentum exemp. 2. & 3.*

CANTUS.

EXEMPLUM I.

Cantor lascivè vocem inflectendo in divinis laudibus à dæmone irridetur.

DIcebat Abbas Norimundensis fuisse monachum quendam in uno de cœnobiis Cisterciensis Ordinis, qui dono nobilissimæ vocis exultans, vigorem ejus in omni labore servitii Dei expendere dedignabatur; sed magis propriam gloriam captans, festiva quæque responsoria, quæ pro singulari privilegio vocis suæ ipsi assignabantur, lætus, sed non timoratus, hilaris, sed minimè devotus solemnizando cantabat. Factum est autem in quadam festivitate, dum in omnibus, quæ à conventu fratrum ad laudem Dei, decantabantur, velut mutus & elinguis staret, & versum responsorii sui non planè in gravibus, sed in acutis, vel potiùs in acutissimis vocem quatiendo, tinnulos modulos flexibilitate vocis formando solita lasciviâ decantaret. Quo finito, ut à quo merces ridiculosi cantûs speranda esset, intelligeret, tam ipso, quàm cæteris qui circa ipsum erant videntibus, apparuit dæmonunculus teter, & fuscus in modum pueruli, qui manibus impuris faciens plausum, & miro modo cacchinnans exclamavit, dicens: O, ô benè cantavit, optimè cantatum est. *Ex vitis virorum illustr. Ord. Cisterciensis. Vide etiam tit. Angelus, exempl. 10.*

EXEMPLUM II.

Divina revelatione virgo quædam cognoscit in religiosis Deo specialiter displicere multiplicationem agrorum, ædificiorum superfluitatem, & vocum lasciviam.

QUòd etiam nostris temporibus eximiæ religionis, & specialis abstinentiæ sancta virgo quædam de hac lascivia cantûs divinâ revelatione instructa prodiderit, non tacebimus. Cùm enim Dominus Abbas Cisterciensis, qui est pater patriarchalis totius sancti Ordinis nostri, ad eam gratiâ visitationis aliquando venisset, inter dulcia æternæ vitæ colloquia, cœpit Abbas attentiùs rogare, quatenùs eadem Dei famula divinitus sibi revelari deposceret, quid in Ordine Cisterciensi puritati veræ religionis magis contrarium per negligentiam irrepsisset? Illa verò post acceptas inducias, fusasque ad Domi-

Dominum preces, ita respondit: Scias Domine tria esse in Ordine, quæ specialiter oculos summæ majestatis offendunt, multiplicatio agrorum, superfluitas ædificiorum, atque lascivia vocum. *Ex vitis virorum illustr. Ord. Cisterciensis. Ibidem vide etiam tit. Angelus, exempl. 14. & 16.*

EXEMPLUM III.

Cantantibus & discantantibus Canonicis solus raucus exauditus esse cœlesti voce protestatur.

IN Gallia memorabile quoddam circa tempus Philippi Regis filii Ludovici Canonizati accidisse refertur. In quadam Ecclesia conventuali Canonicorum sæcularium, præcipua Sancti cujusdam festivitas agebatur. In Completorio inter Pater noster, & Credo, responsorium illud: In pace in idipsum, clericis cantantibus, & discantantibus, statim ubi secundam repetitionem post Gloria Patri, finierunt, & symbolum fidei, Credo, sub silentio dicere debuerunt, vox cœlesti omnibus audientibus dixit: Nullus exauditur nisi raucus. Stupefacti ergo omnes, adverterunt despectum quendam cum voce lugubri & discordanti in angulo constitisse. Nec aliquis ambigebat, eum super quem vox descenderat, extitisse. *Thomas Cantipratensis lib. Apum cap. 40. part. 10.*

EXEMPLUM IV.

Cantans cum elatione ad benedictionem cerei paschalis, à dæmonibus raptus esse putatur.

MOnachus quidam erat in monte Cassino vocem habens suavissimam. Hic cum in vigilia Paschæ in veste Levitica cereum benediceret, & voce dulcissimâ, dulcissimam ejusdem benedictionis melodiam resonaret, & vox ejus in auribus omnium, ut musica in convivio vini, benedicto cereo, aliorsum translatus, nusquam comparuit, & nescitur usque in hodiernum diem, à quo sit translatus, vel in quem locum depositus. Puto tamen, quòd Angelus Domini eum non transtulit, quia qui vitam ejus noverant, tale sibi testimonium non dederunt. Magis timetur quòd causa raptus ejus fuerit vitium subortæ elationis, non autem meritum devotionis. *Cæsarius lib. 4. cap. 8.*

EXEMPLUM V.

Cantantes clamorosè clerici, dæmonis saccum impleverunt.

TEmpore quodam clericis quibusdam in Ecclesia quadam sæculari fortiter & clamorosè, non devotè cantantibus, & voces tumultuosas in sublime tollentibus, vidit homo quidam religiosus qui fortè tunc adfuit, quendam dæmonem in loco eminentiori stantem saccum magnum & longum in sinistra manu tenere, qui cantantium voces dexterâ latiùs extensâ capiebat, atque in eundem saccum mittebat. Illis expleto cantu inter se gloriantibus, tanquam qui bene & fortiter Deum laudassent, respondit ille qui vidit visionem. Benè quidèm cantastis, sed saccum plenum cantastis. Mirantibus illis, & interrogantibus, cur hoc diceret, visionem eis exposuit. *Cæsarius lib. 4. miracul. cap. 8.*

EXEMPLUM VI.

Cantus chorizantium cum aviditate audiens soror sancti Damiani, quindecim dierum purgatorio affligitur.

LEgitur quod soror S. Damiani apparuit post obitum sibi, & dixit se esse in maximis pœnis. Et ipse S. Damianus quæsivit, ob quam causam esset in tantis pœnis, cum tamen sanctæ vitæ fuisset? Respondit: Hanc esse causam; quod semel stetisset in Camera sua, & audisset in platea cantus chorizantium cum aliqua dulcedine. Et quia de hoc in præsenti vita non egisset pœnitentiam, per quindecim dies deberet puniri in purgotorio. *Florentinus Harlemius Carthusianus institut. Christianæ lib. 2. c. 25.*

EXEMPLUM VII.

Sanctus Ignatius Martyr. Deum cantu reciproco laudare instituit Beatorum exemplo.

LEgitur in Martyrologio de S. Ignatio martyre, qui fuit tertius post beatum Petrum Ecclesiæ Antiochenæ, qui semel ad vitam Beatorum raptus fuit, & audivit ibi Deum laudari cantu reciproco dulcissimo, qui cum fuerat ad se reversus, mox instituit sic Deum laudare cantu reciproco. Sic de Græcis venit ad Latinos; & legitur quòd in monasterio Fuldensi trecentis annis nunquam ibi siluerit vox humana, cum cantu reciproco. *Gotschalcus Holen Ord. Erem. D. Augustini parte æstivali, serm. 4. liter G. Ex Sozomeno lib. 6. Eccles. cap. 8.*

EXEMPLUM VIII.

Religiosis indevotè cantantibus diabolus apparet.

MOdernis temporibus in oppido Bardis Laminensis Diœcesis cum fratres nostri Ordinis Eremitarum D. Augustini leves & indevoti, quâdam

nocte cum insolentia, & truphis matutinum cantarent, apertè viderunt diabolum in forma gigantis terribili aspectu, cum clava chorum intrare, ac si tales fratres leves vellet occidere. Quod videntes fratres nimio terrore perterriti, statim devotionem resumentes, sanctumque Patrem Augustinum invocantes: tandem hostis ille antiquus cum clava sua ignea super sedem percussit, quæ vestigium combustionis in assere horribile reliquit, quod signum adhuc ibi monstratur, & sic hostis ille evanuit. *Idem ibidem lit. G.*

EXEMPLUM IX.

Cantor quidam coram populo confunditur, qui in cantu vanam gloriam affectaverat.

CAntor quidam ad instar asini pessimè cantabat, cum tamen existimaret se optimè canere, multumque in voce sua asinina delectabatur, qui cum semel cantaret præfationem, mulier quædam incœpit durè flere, & lachrymari, quod percipiens cantor, putabat quod fleret provocata ad fletum, & devotionem ex cantu suo, & dulci sua melodia, & ob hoc magis elevabat vocem suam, & mulier altius flendo clamabat: quare in cantando habuit magnam vanam gloriam, & statim finito cantu vocavit eam coram toto populo, & petiit ab ipsa quare ita durè fleret? Cui dixit mulier: Domine ego sum illa infœlix mulier, quæ perdidit altera die asinum suum, quem comederunt lupi, quando audio vocem vestram, recordor asini mei quia vos habetis vocem cantandi, ad modum asini mei. Ideo quando audio vos, innovantur dolores mei de asino amisso, & sic coram omnibus fuit confusus. *Idem ibidem lit. H.*

CAPITULUM.

Sanctus Dominicus dæmonem interrogat, de quibus fratres tentaret in choro, in dormitorio, in refectorio, in locutorio, sed capitulum dæmon intrare noluit.

QUadam vice dum sanctus Dominicus apud Bononiam constitutus in Ecclesia pernoctaret, diabolus in specie fratris eidem apparuit. Quem vir Dei fratrem æstimans eidem innuebat, ut cum cæteris fratribus ad quiescendum pergeret. Ille quasi deridendo eidem sibi nutibus respondebat. Tunc Dominicus quisnam esset, qui sic ejus mandatum contemneret scire volens, candelam accendit, & respiciens in eum agnovit quod esset diabolus. Quem cum increparet, mox dæmon de fractione silentii insultare cœpit. Dominicus autem utpote fratrum magistro sibi loqui licere asserens, coegit ipsum, ut sibi diceret, de quo fratres in choro tentaret. Respondit: Facio eos tarde venire, & cito exire. Deinde duxit ad dormitorium, de quo ibidem fratres tentaret, inquiens. Qui ait: Facio eos minus dormire, tardè surgere, sicque eos aliquando à divino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium duxit eum, & de quo ibi fratres tentaret, quæsivit. Tunc dæmon per mensas saliens plus & minus sæpius repetendo, dicebat. Quem cum Dominicus quid sibi hoc vellet interrogaret: Quosdam fratres tento, ut plus comedant, & sic nimia cibi sumptione delinquant, quosdam ut minus sumant, & in Dei servitio, & ordinis sui observatione debiles fiant. Inde duxit eum ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret inquirens. Tunc ille crebrò linguam revolvens, miserabilis confusionis sonum promebat. Quem cum sanctus quid hoc vellet interrogaret, ait: Hic locus totus meus est. Cum enim ad loquendum fratres conveniunt, eos tentare studeo, ut confuse loquantur, & multum sese inutilibus verbis immisceant, & unus alium non expectet. Postremo duxit eum ad capitulum, sed cum ante ostium capituli fuisset dæmon, nullatenus intrare voluit, sed ait: Hunc locum nunquam ingrediar: quia locus maledictionis est, & ibi amitto quod in aliis locis lucror. Nam cum aliquem fratrem per aliquam negligentiam delinquere fecero, mox in loco hoc maledictionis de ipsa negligentia se purgat & coram omnibus se proclamat, & sic totum amisisse me doleo quod alibi me lucratum gaudebam. Et his dictis evanuit. *Lib. 3. vita S. Dominici cap. 12. S. Antoninus 3. histor. tit. 23. cap. 4. §. 6.*

CARNIUM ABSTINENTIA.

Obediens frater carnes ex obedientia comedens ab infirmitate liberatur, qui cum iterum ob infirmitatem carnes edere cogeretur, oravit, & statim assata perdix reviviscens, avolavit.

ITem de beato fratre Nicolao de Tolentino fertur, quod cum semel graviter infirmatus esset, ita ut fratres de vita ejus dubitarent, vocatus medicus jussit eum carnes comedere, quod ipse recusavit, donec Prior qui erat in loco hoc sibi præcepit. Tunc angustiatus vir sanctus vocato Priore loci dicit ei; Generali, omnino est obediendum, hoc est quod promisi, hoc est quod Salvatori meo, sanctissimæ suæ Geni-

Genitrici, & beato Augustino primo obtuli, usque ad mortem servare cupivi. cum ergo Prior, & infirmarius carnes sibi offerent comedendas, ipse omnino obedire volens, accepta parva particula semel tantum gustavit de carnibus, dicens, Ecce obedivi, nolite me amplius de vitio gulæ molestare, quia melioris medici adhæsi consilio. Et tunc celeriter est sanatus. Quod certè non esui tantillæ carnis, sed cœlestis medici medicamini, & merito obedientiæ adscribebatur. Item fertur de eodem quod cum quadam vice in infirmitate sua una perdix assata ad manducandum sibi fuisset apposita, & ipse de ea comedere recusasset, præceptum fuit sibi à Priore per obedientiam, ut manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, & elevatis oculis in cœlum facto crucis signo manum ad perdicem posuit, & ecce perdix reviviscens protinus avolavit. *Lib. 2. cap. 3. ex vitis FF. Eremitarum D. August. scriptis per Jordanum à Saxonia ejusdem ordinis.*

CARNIS TENTATIO.

EXEMPLUM I.

Carnis tentatione vexatus Equicius ab angelis eunuchizatur & fœminarum regimen antea non assumpsit, quam eunuchizatus ferè sexum non sensit.

Fortunati viri venerabilis Abbatis monasterii, quod appellabatur balneum Ciceronis, aliorumque etiam virorum venerabilium didici relatione quæ narro. Vir sanctissimmus Equicius nomine, in Valeriæ Provinciæ partibus pro vitæ suæ merito apud omnes illic magnæ admirationis habebatur. Qui nimirum Equicius, pro suæ magnitudine sanctitatis, multorum in eadem provincia monasteriorum pater exstitit. Hunc cum tempore juventutis suæ acri certamine carnis incentiva fatigarent: ipsæ suæ tentationis angustiæ ad orationis studium sollicitiorem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam assistente Angelo cum enuchizari se vidit, ejusque visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus ejus membris abscinderet, atque ex eo tempore ita alienus exstitit à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio, ut viris ante præerat, ita cœpit postmodum fœminis præesse. Nec tamen discipulos suos admonere cessabat ne se exemplo ejus in hac re facile crederent, & casuri tentarent donum quod non accepissent. *Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 4.*

EXEMPLUM II.

Castus efficitur Helias monachus, religiosarum curam gerens, Angelorum ministerio.

Legitur in paradiso Eraclidis, quia S. Helias monachus amore virtutis succensus & fœminei sexus miseratione commotus, devotarum Deo virginum curam habebat, & in quodam grandi monasterio usque ad trecentarum fœminarum numerum colligebat, earumque conversatione ordinabat. Sed cum per biennium jam fecisset, & adhuc juvenis 30. vel 40. annorum esset, subito gravem carnis tentationem passus est, relictoque monasterio dum per solitudines jugi biduo jejunus erraret, ait: Domine Deus aut occide me, aut à me tentationem istam exclude. Vespere igitur ei somnus irrepsit, & tres Angelos ad se venisse conspexit dicentes: Cur es egressus de monasterio fœminarum? Qui cum timuisse se diceret, ne aut sibi aut illis noceret, illi dixerunt: Si hujusmodi metus periculo, per nos liberatus fueris, cur rursus illarum curam suscipis? Cumque libenter adquievisset, & hoc ipsum exigentibus illis juramentis firmasset, unus illorum manus illius tenuit, & alter pedes, tertius vero novacula testiculos ejus abscidit, non quod verò hoc faceret, sed quod facere videretur. Angelis autem interrogantibus, an aliquid sibi profuisse sensisset factum suum, vehementer (inquit) intelligo quoddam onus mihi esse sublatum & satis credo me omni quam formidabam molestia liberatum. Igitur post quinque dies egressus, & monasterium lugentium fœminarum ingressus, in cella quadam illic habitavit, & alios quadraginta annos vixit patribus asseverans, quod nunquam in cor ejus cogitatio talis ascenderat. *Palladius vita 35. Vincent. Beluac. histor. lib. 17. c. 81.*

CARTHUSIENSIS ORDO.

Judicio Dei famosus Doctor Pariensis accusatur, judicatur, condemnatur, & Bruno cum reliquis, qui Carthusiensem ordinem inchoaverunt, convertitur.

Legitur in libro de ortu Carthusiensi, quod anno 1080. vel circiter, quidam Doctor præcipuus, & vita (ut videbatur (& fama, doctrina atque scientia inter omnes Doctores Parisienses excellenter honoratus, & mirabiliter gratiosus, gravi & ultima infirmitate præventus non diu decumbens diem clausit extremum. Cumque tota die illa qua defunctus est morte, Parisiensi in aula funere in feretro decumbente fuissent cantata officia defunctorum, in crastino mane congregata ibidem Universi-

versitate Parisiensi tam scholarium quam Doctorum, ut tam horribili viro solennis, & venerabilis præberetur funeralis officii sepultura. Cum igitur reverendi viri feretrum in quo funus jacebat elevare vellent ad Ecclesiam deferendum, subito cunctis stupentibus qui mortuus videbatur & erat, elevato capite resedit in feretro, ac omnibus audientibus alta & terribili voce clamavit: justo Dei judicio accusatus sum. Et hoc dicto caput deposuit, & decubuit mortuus sicut prius. Qua voce cuncti attoniti & territi deliberaverunt ipsum in illo die nullo modo fore sepeliendum, sed usque ad crastinum reservandum: Mane ergo sequenti cum multitudo magna convenisset, dictumque funus sicut prius vellent ad Ecclesiam deportare, defunctus sicut prius elevato capite dolorosa & terribili voce intonuit: justo Dei judicio judicatus sum. Quam vocem multitudo audiens & intelligens, stupuit plus quam prius. Et alterutrum interrogantes quid vellent etiam sibi innuere tam insoliti & inexperti defuncti clamores? adhuc determinaverunt ipsum usque ad aliud crastinum nullatenus tumulandum. Tertio vero die propter ista prodigia fere tota civitas convenisset, & funus cunctis præparatis vellent ad tumulum deportare, defunctus sicut prius jam tertio altissimo & mœstissima voce personuit: Justo Dei judicio condemnatus sum. Qua horribili sententia audita omnes immenso fuerunt timore & tremore perculsi, certi facti de condemnatione tanti viri, qui inter alios & super alios videbatur honestæ vitæ, claritate famæ, dignitatis excellentia, & multiplici scientia & sapientia præfulgere. Ea tempestate ibi erat magister Bruno Doctor famosus, natione Teutonicus, de civitate Colonia, non obscuris parentibus natus, Ecclesiæ etiam Remensis Canonicus, & ibidem scholarium magister, qui supradictis vocibus salubriter territus atque compunctus allocutus est quosdam socios suos in præsentes infra scriptis vel similibus verbis dicens: Ea charissimi, quid faciemus, omnes simul peribimus, non salvabitur, nisi qui fugerit. Si in viridi hoc fit, in arido quod fiet? Si homo tantæ dignitatis, tantæ literaturæ, tantæ scientiæ, qui videbatur tam honestæ vitæ, qui erat tam celebris famæ sic indubitanter est damnatus, quid nos miseri homunculi faciemus? Si lugubri voce unius homuncionis tam horribili, ac stupendo timore ac tremore concussi, ac stupefacti sumus, quid faciemus cum rugitus Leonis, cum extremi judicii turba in aures nostras percrebuerit, cum omnes audiemus: Surgite mortui, venite ad judicium? Quomodo in tam horribili judicio ubi columnæ cœli contremiscent, & Angeli terrebuntur, & territi purgabuntur, apparere poterimus, ubi tunc latebimus? Impossibile erit latere, intolerabile apparere. Fugiamus igitur à facie gladii, præoccupemus faciem Domini in confessione. Venite adoremus, & procedamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos. Postquam igitur vocem ejus audimus non obduremus corda nostra, sed exeamus de medio Babylonis, egrediamur Pentapolim igne & sulphure jam succensam, & exemplo B. Pauli Eremitæ, & B. Antonii, Arsenii, & Evagrii, & aliorum Sanctorum cum B. Joanne Baptista antra deserti quæramus, in montibus nos salvos faciamus, ut æterni judicis iram & sententiam damnationis æternæ evadamus, & pervenire possimus ad portum & tranquillitatem salutis æternæ. His & similibus verbis & sententiis seipsum, & quosdam socios suos alloquens & exhortans, deliberaverunt ipse, & sex alii probi viri secum abrenuntiare mundo, & omnibus pompis ejus, & ad perfectam pœnitentiam peragendam, eremi deserta competentia quærere, & ibidem relictis omnibus divitiis, deliciis & honoribus hujus mundi accipere singuli cruces suas, & nudum Christum nudi per arctam viam sequi quæ ducit ad vitam, & latam ac spaciosam deserere, quæ amatores & sectatores mundi perducit ad supplicia damnatorum. Et quia audierant famam sanctitatis S. Hugonis Episcopi, Gratianopolitani, qui prius aliquo tempore ejusdem magistri Bononiæ in scholis socius creditur extitisse, Spiritu sancto inspirante, ad memoratum. S. Episcopum simul accedere decreverunt, & ejusdem auxilium & consilium requirere, ut in ejus Diœcesi (quam audiverant multis desertis montibus abundare) locum congruum obtinerent, in quo suum sanctum & salubre propositum possent effectui mancipare. Septem igitur sancti viri infra scripti præfata de causa ad prædictum S. Episcopum duce S. Spiritu pervenerunt. Et ut utar omnino verbis scriptis in legenda vitæ S. Hugonis Episcopi memorati, per summum Pontificem Innocentium, qui eum canonizavit approbata & confirmata. Adest magister Bruno, vir religiosus, scientiaque famosissimus: honestatis & gravitatis, ac totius maturitatis quasi quoddam simulachrum. Habebat autem socios magistrum Landuinum, qui post eum extitit prior Carthusiæ, & duos Stephanos, hi S. Rufi canonici fuerunt, sed desiderio vitæ solitariæ eis sese conjunxerunt. Hugonem quoque quem cognominabant capellanum, eo quod solus ex ipsis, sacerdotis officio fungeretur, duos quoque laicos, quos appellamus conversos, Andream, & Carrinum. Quærebant autem locum Eremiticæ vitæ, congruum necdum repererant. Hac igitur spe simul & suavi sanctæ con-

conversationis odore trahente venerunt, quos Episcopus non solum gratanter, sed & reverenter suscepit: & tractavit & voti compotes fecit. Ipso namque consulente, juvante & comitante, Carthusiæ solitudinem intraverunt atq; construxerunt Anno MLXXXIV. Episcopatus vero dicti S. Hugonis IV. Viderat autem præfatus S. Episcopus circa idem tempus per somnium in eadem solitudine Deum suæ dignationi habitaculum construentem, stellas etiam septem itineris sibi ducatum præstantes. Erant vero hi septem, quapropter non istorum tantum, sed & eorum qui successerunt eis, consilia libenter amplexus est, & usque ad mortem Carthusię habitatores consiliis semper & beneficiis fovit. Licet vero & primitus divini amoris totus arderet incendiis, non aliter tamen ad disciplinæ cœlestis exercitia eorum exemplis ac familiaritate inserbuit, quam si flammatæ quis faci plures alias circumponat. Erat autem & cum eis, non ut Dominus, aut Episcopus, sed ut servus & frater humillimus, & ad cunctorum (quantum in ipso erat) obsequia paratissimus, adeo ut vir venerabilis Wilhelmus tunc Prior S. Laurentii, postea S. Theofridi Abbas magistro Brunoni etiam ipse religiosa devotione non mediocriter alligatus, B. Hugonis contubernalis, bini quippe tunc per singulas habitabant cellas. Apud magistrum Brunonem non leviter conquereretur, quod penè omnia ad humilitatem spectantia intra cellam sibi præriperet officia, & Episcopus non saltem secum ut socius, sed potius conversaretur ut famulus. In tantum autem eremum devotus incolebat & sedulus, ut eum magister Bruno nonnunquam exire compelleret, ita dicens: Ite ad oves vestras, eisque quod debetis exolvite. *Petrus Sutor Carthusianus lib. 1. de vita Carthusiana tract. 2. cap. 2. fuisse Theologiæ Doctorem hunc miserum & damnatum hypocritam asserunt Carthusiani, Hermannus Petri sermon. 12. in orationem Dominicam, & Jacobus Guytrode cap. 6. Speculi Sacerdotum sive lavacri conscientiæ. verba ejus sunt sicut narraverunt patres nostri, fuit magnus Doctor & presbyter, regens actu Parisiis in Theologia, magni nominis & famæ: sed lubricus atque peccator 20. Alii vocant Jurisperitum, utrique verum dicere possunt. Fieri enim potest ut in Theologia & Juri simul Doctor extiterit, quemadmodum nostro sæculo tales reperiuntur. Gallus erat natione & Reymundus nomine supra memoratus Doctor ut scribit Erhardus Winheim Carthusianus in Sacrario urbis Agrippinæ pagin. 213.*

CASTITAS.
EXEMPLUM I.

Castitatis amatrix Galla secundum matrimonium respuit, & à sancto Petro visitata ad cœlestem sponsum læta perrexit.

INter ea neque hoc silendum arbitror quod mihi personarum gravium atque fidelium est relatione compertum. Gothorum namque tempore hujus urbis nobilissima puella Galla Symmachi consulis ac Patricii filia, inter adolescentiæ tempora marito tradita, unius anni spatio ejus est morte viduata. Quam dum fervente mundi copia ad iterandum thalamum, & opes ætas vocarent, magis elegit spiritualibus nuptiis copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia æterna pervenitur: quam carnalibus nuptiis subjici, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis inesset, cœperunt medici dicere: Quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbam esset habitura, quod ita post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris sponsi speciem amavit, nec verita est si hoc in illa fœdaretur, quod à cœlesti sponso in ea non amaretur. Mox ergo ut ejus conjux defunctus est, abjecto singulari habitu ad omnipotentis Dei servitium sese apud beati Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibique multis annis simplicitati cordis atque orationi dedita, larga indigentibus eleemosynarum opera impendit. Cumque omnipotens Deus perennem jam mercedem reddere ejus laboribus decrevisset, cancri ulcere in mamimilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere consueverant: quia videlicet amica lucis non solum spirituales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem jaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum intra utraque candelabra, ante lectulum suum astitisse, nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultavit, eique dixit: Quis es Domine mi: Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi ut est vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimissa, veni. Sed quia quandam sanctimonialem fœminam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illico Galla subjunxit: Rogo, ut soror Benedicta mecum veniat. Cui ille respondit: Non, sed illa talis tecum veniat. Hæc vero quam petis, die te erit tricesimo secutura. His ergo expletis, Apostoli visio assistentis & colloquentis ablata est. At illa protinus cunctæ congregationis

tionis matrem accersivit, eique quid viderit, quidve audierit indicavit. Tertio autem die cum ea, quæ fuerat jussa soror defuncta est. Illa vero quam ipsa poposcerat, tricesimo die subsecuta est. Quod factum nunc usque in eodem monasterio manet memorabile. Sicque hoc à præcedentibus matribus traditum, narrare illic subtiliter solent juniores, quæ nunc sunt sanctimoniales virgines, ac si illo tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ affuissent. *Greg. libr. 4. Dialog. cap. 13. Vide etiam, Amor illicitus, exemplo primo.*

EXEMPLUM II.

Castitatis merito duo conjugati in meritis duobus sanctis patribus præponuntur.

DUo quidam patrum rogaverunt Deum, ut ostenderet eis, in quam pervenerint mensuram, & venit eis vox, dicens: Quia in villa quæ est in Ægypto, est secularis quidam, Eucharistus nomine, & uxor ejus vocatur Maria, nondum pervenistis ad mensuram ipsorum. Exurgentes autem illi duo senes, venerunt ad vicum illum. Qui percontantes invenerunt cellam ipsius, & uxorem ejus, & dicunt ad mulierem: Ubi est vir tuus? At illa dicit eis: Pastor est ovium, & illas pascit, & introduxit eos in domum suam. Cum vero factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ovibus, & videns illos seniores, paravit illis mensam, misitque aquam in peluim ut lavaret pedes eorum. Qui dixerunt ei: Non gustamus quicquam, nisi indicaveris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: Ego sum pastor ovium, & hæc uxor mea. Cum ergo perseverarent illi seniores rogantes eum ut omnia denunciaret eis. Et cum nollet eis dicere, dixerunt: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum, timuit, & dixit eis: Ecce oves istas habemus à parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donaverit nobis Deus, facimus tres partes: partem unam pauperibus, & unam partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam partem ad usum nostrum. Ex quo autem accepi uxorem meam, neque ego pollutus sum, neque ipsa, sed virgo est. Singuli autem à nobis remote dormimus, & nocte quidem induimus nos sacco, die vero vestimenta nostra, & usque nunc nemo hominum hæc novit. Cumque audissent illi patres, admirati sunt, & recesserunt glorificantes Deum. *Lib. de exemplis & doctrinis vitæ spiritualis numero primo, in vita PP.*

EXEMPLUM III.

Casti viri præsentiam dæmon magis, quam merita Johannis Abbatis expavit.

SOlebat Abbas Joannes non ad imitationis formulam, sed tantummodo pro admonitione proferre, quia quidam veniens, ad prædictum senem habitu seculari. Cum ei quasdam frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quendam dæmonio arreptum ibidem reperit. Qui cum Abbatis Johannis obtestationes ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium, de corpore quod obsederat migraturum, hujus adventu perterritus, cum reverendissima nominis illius inclamatione discessit: cujus tam evidentem gratiam senex non mediocriter admirans, eoque amplius obstupescens, quod hunc in habitu cerneret seculari, cœpit ab eo vitæ, ac professionis ejus ordinem diligenter inquirere. Cumque ille secularem se, atque uxorio vinculo obligatum esse dixisset, beatus Joannes excellentiam virtutis ejus, & gratiæ, mente pertractans, quænam illi esset conversatio attentius explorabat. Ille se rusticum, & quotidiano manuum opere victum quærere, nec ullius boni se esse conscium testabatur, nisi quod nunquam ante ad ruris opera mane exercenda procederet, neque vespere domum reverteretur, nisi in Ecclesia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori suo Deo gratias retulisset, neque se unquam de fructibus aliquid usurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset, & nunquam se boves suos per alienæ messis traduxisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per incuriam ejus proximus sustineret. Et cum hoc quoque Abbati Joanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eum sibi prælatum esse cernebat, idonea viderentur, atque ab eo quidnam esset illud, quod tantæ gratiæ meritis conferri posset, sciscitans scrutaretur, illi reverentia tam sollicitæ inquisitionis adstrictus, uxorem se parentum vi imperioque compulsum, cum profiteri monachum vellet, ante 11. annos accepisse confessus est, quam nemine etiam nunc conscio sororis loco à se virginem custodiri testabatur. Quod factum cum audisset senex, tanta est admiratione permotus, ut coram ipso publicè proclamaret: Non immeritò dæmonem, qui se despexerat, illius non tolerasse præsentiam, cujus ipse virtutem non solum in juventutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. *Cassianus collat. 4. part. 7.*

EXEMPLUM IV.

Castitatis amore nobilis fœmina cum filiabus suis flumini se mergendas injecerunt.

ADmirabilis quædam fuit, & veneranda fœmina, pulchritudine pariter & pudicitia formosa, genere nobilis, copiosa facultatibus, cui erant duæ filiæ virgines honestæ, & ad maternæ pudicitiæ regulam nutritæ, specie simul, & moribus æmula sibi probitate certantes, quas religiosa mater secundum præceptum divinum in timore Dei educaverat. Sed pro his quæ supra diximus vel naturæ, vel institutionum bonis, pravorum hominum multa erga virgines, earumque matrem contentio exagitabatur, & summo studio summaque diligentia perquirebantur. Cumque declinandi turbinis gratia sui absentiam procurassent, agitur omni intentione ut earum præsentia fieret, missi in hoc ipsum milites repertas eas venire Antiochiam cogunt. Sed cum perurgentibus militibus vehiculo impositæ iter agerent, talibus religiosa & pudica mater ad filias utitur verbis: Scitis dulcissimæ mihi filiæ, quomodo in disciplina Dei vos educaverim, scitis quod à parvulis nobis Deus nutritor, & institutor exstiterit, & castitatis bonum ita mecum pariter dilexistis, ut ne oculus quidem vester unquam, sicut vobiscum conscia sum, lasciviore fuerit maculatus aspectu. Quid ergo nunc agimus videtis, quia omnis ista vis aut à Deo, aut à pudicitia nos studet separare. Prostituentur ergo publicis lupanaribus membra quæ aër pene ipse publicus habuit incognita? Nunc quæso filiæ, quia nec tam parva in Deo fides est, ut mortem pertimescamus, nec tam despecta pudicitia, ut vivere etiam cum turpitudine cupiamus: Præveniamus carnificum imputas manus & impudicorum præripiamus incursus, mundumque hunc, qui nos ad impuram & impudicam compellit, ac pertrahit vitam, pura ac pudica morte damnemus. Cumque talibus exhortationibus filias ad simile propositum videret accensas, ad fluvium quendam in itinere positum venerunt, ubi se humanæ necessitatis causa descendisse cum simulassent, & paululum custodes cogente naturali reverentia, secessissent, abductis diligentius hinc inde vestibus, minacis se fluvii rapidis injecere fluentis. Sed & aliæ duæ virgines per omnia insignes sorores, genere nobiles, vita mirabiles, primæ adhuc ætatis specie pulchre, & anima pulchriores, ornatis moribus magis, quam monialibus studiis apprime probabiles, non ferentes violari publicis edictis ac legibus castitatem, marinis se fluctibus demerserunt. *Euseb. lib. 8. c. 12. Vide etiam admiserium exempl. 4.*

ANNOTATIO.

Non debet quis sibi mortem asciscere ad tuendam pudicitiam, sed hæ & aliæ similes creduntur ex instinctu Spiritus sancti hoc fecisse, & ita non peccasse, S. Thomas 22. quæst. 64. art. 5.

EXEMPLUM V.

Maria sertum ad instantiam avunculi persolvens vanissimus juvenis mirabiliter convertitur, & mirabilibus per Mariam ad cœlestia regna vocatur.

JUvenem fuisse nostro tempore in Germaniæ partibus certa relatione didicimus, qui mortuis parentibus pravorum consilio depravatus, hæreditatem præclaram in ludo tesserarum & tabernis totaliter dissipavit. Hic vagabundus & miser per patriam ferebatur: quia etsi alias stultus, castitatem tamen corporis observabat. Quem quidam miles, patrinus ejus, non modice miseratus, obvium die quadam alloquitur, dicens: Male tibi competit consobrine charissime taliter oberrare, qui clarum genere probum virum, & magnum efficere potuisses, nisi te talis insania rapuisset. Cujus verba cum quasi muliebria juvenis derideret, subjunxit miles: Estne aliquid care fili, quod pro me facere curares? Cui ille: Est utique. Cui miles. Volo ergo ut gloriosam Dei genetricem Mariam salutes quinquaginta vicibus omni die. Cui cum cachinnando responderet: Hoc semel faciam, & non omni die. Patruus institit dicens: Hoc te facere omnibus modis oportebit, si quando te oculis misericordiæ suæ gloriosa virgo respiciat, & pro tua miseria filium suum interpellet. Ad hujusmodi verba annuit juvenis, & recessit inde. Post annum contigit patruo videre juvenem, quem an promissum servasset interrogat. Et ille: Servavi, inquit, & nollem me ullatenus non observasse. Remissius enim mihi est, quam ante in vanitate mundana. Cui patruus cum gaudio dixit: Ergo in sequenti anno servitium tuum Christi matri in salutationibus duplicabis. Et juvenis: Fiat, inquit. Exacto autem secundo anno reversus est ad patruum, dicens: Jam suffragante matre Christi, omnis vecordia miserrimi mei status evanuit, & firmo benefaciendi proposito, voluntatis meæ constantia stabilitur. Cui patruus cum lachrymis dixit: Benedicta sit pietatis mater, & tibi quoque charissime gratias refero, quod salubri consilio credidisti. Nihil ergo restat, nisi ut anno præsenti propositum tuum fixum experiar, & si dignum invenero, condignas tibi nuptias procurabo. Tu autem medio tempore auxiliatricem tuam in salutationibus trium quinquagesimarum vel quinquagenarum sedulus honorabis. Consentit juvenis, stabilis inventus, & revoluto anno

 perfe-

perfecit patruus quod promisit juveni, conquisivit nuptias, & instaurato convivio, ex utraque parte conveniunt parentelæ. Positis mensis, & lotis manibus, cum jam sponsus & sponsa comesturi pariter consedissent: ex inopinato memor sponsus nondum se sponsionis debitæ salutationes illa die gloriosæ virgini, occupatus aliis, persolvisse, repente surgens, susurrat patruo ut paululum inducieт fercula ministranda. Quo annuente solus juvenis intrat thalamum, solvit matri Christi, quod voverat tantò devotus, quanto se clementius probaverat exauditũ. Nec mora, ubi extremam salutationem tertiæ quinquagenæ jam complevit, apparuit illi gloriosa virgo lucidior sole, tres togas in sua tunica juveni, unam anteriorem, & duas laterales ostendens. Ecce, inquit, salutationes tuæ litteris aureis scriptæ, quibus tribus quinquagenis me sedulus hononasti. Et quoniam in tuo corpore, licet vanus & vagus, virginitatem conservasti mox te febris lenta corripiet, & ad me die tertia sine ulla carnis corruptione pervenies. Hoc dicto gloriosa virgo disparuit. Juvenis autem egressus, omnes lætari, epulari & gaudere: se vero appetitu comedendi destitutum, & ad præsens cum eis esse non posse. Singulis ergo ad mensam considentibus, & comedentibus, juvenis interim lectum ascendit, & facto prandio sponsam suam, patruum, & amicos in thalamum convocavit: & eis quid sibi contigerit, & dictum fuerit intimavit. Mortuus est tertia die, ut prædixit. Sponsa vero ejus nulli postea nubere volens, in sancta virginitate permansit. *Thomas Cantipratensis lib. 2. Apum cap. 29. part. 6.*

EXEMPLUM VI.

Oculorum inspicientium se lasciviam verita casta & pulcherrima mulier, petit à Domino deformari, qua rursum oratione pristinam formam recepit.

IN partibus Sueviæ, quas Alemania continet, sicut à fratre Waltero nuper audivi, mulier devotissima erat, uxor militis, & nobilis, pulcherrima etiam secundum carnem inter omnes patriæ suæ fœminas reputata. Ad hanc videndam cum multi nobiles, & potentes sæpius convenirent, & illa pro visitatione hujusmodi graviter sæpius turbaretur, ne scilicet curiose videntibus occasio scandali præberetur: quia secundum philosophum, magno cum periculo custoditur, quod multis placet: oratorium sola suum intrans, fusis ad Deum lachrymis dixit: Video mihi Christe Jesu ex carne qua induisti me, aliis periculum imminere. Licet enim animum meum fortiter finxeris, ut nulla prorsus vanitate commovear: tamen non modicum pertimesco dare me posse causam debilibus, ut tentationum cupidine aliquatenus agitentur: Rogo ergò misericordissime pater, & Domine, ut speciem meam in tantam fœditatem commutes, ut carnis miseræ turpitudo in horrore potior sit, quam pulchritudo fuerit in honore. Hoc dicto, statim fœdissima lepra contabuit vultus ejus: eruperunt pustulæ: oculi tumuerunt: os lacerum ineptè patuit: nasusque gibbosa deformitate contortus, alienam penitus faciem demonstravit. Nec mora. Egrediente illa occurrit maritus. Qui vix eam tantum per habitum agnoscens, quærit si ipsa sit. Et ea dicente Ego sum. Mox & ille totus inhorruit, & ut vidit familia, omnes simul exclamant in planctum, mirantes præcipuè, quid tam subito Dominæ contigisset. Turbatis parentibus illius, notisque omnibus & amicis, consulitur physicus: respondit incurabilem esse lepram: nihil aliud esse consilii, nisi quod extra habitationem hominum collocetur. Quod ut factum est, & audivit Frater ordinis Prædicatorum, qui ejus confessionem audire solebat, venit ad illam, & mire gaudentem inveniens, quærit causam inopinati & subiti morbi. Quam ut illa per ordinem enarravit: Frater ille turbatus & miratus non modice increpavit eam, dicens: O miserrima & stultissima mulierum, quæ in contumeliam & in periculum viri tui opus Dei in te precum instantia destruxisti, parentes & amicos tuos, qui Deum laudaverunt & venerati sunt, in te ad blasphemandum nunc per tale infortunium coëgisti. Age nunc charissimi, insiste precibus, & ad contrarium rei gestæ divinam misericordiam interpella. Hoc dicto, recessit frater. Illa autem totaliter in lachrymis resoluta, oravit Dominum, dicens: Domine pater & dominator vitæ meæ, ut liberiori mente & puriori spiritu servirem tibi, hoc mihi flagellum lepræ à tua bonitate expetivi: sed quia audio à patre meo spirituali, cui tota devotione commisi me, contra salutem meam hoc à te omnium Domino petivisse, rogo te per tuam benignissimam charitatem, ut me tuum plasma restituas secundum quod tuæ placuerit voluntati. Mira res: vix verba complevit, & in tanta claritate cutis & elegantia formæ subito facies restituta est, ut nec in ea unius rugæ vestigium, vel saltem tenuissima macula remaneret. Quo viso gaudet miles, uxorem reputat sibi quasi redditam redivivam. Exultat familia, fama rei gestæ diffunditur: lætantur amici, applaudit & patria, & inclyta Christi pietas ore omnium collaudatur. Et vix quidem miles non immemor bonitatis Christi, cum filia unica quam habebat, possessionibus universis ad monasterium sororum ordinis Prædica-

dicatorum transiit quod Hemberch dicitur, & in eo a uctore Deo religiosissime conversatur. Vide ergo lector, & considera virtutem in fœmina, quæ in tantum horruit oculum impudicum, ut in se precum instantia lepræ plagam acciperet. *Idem ibidem cap. 30. part. 29.*

EXEMPLUM VII.

Castissimi Episcopi oculus etiam post quadringentos annos caligari non potuit.

SAnctus Ludovicus Cathalonensium Episcopus, fuit corpore venustissimus & pudicus. Quem ut vidit quædam Galliarum regina oculos conjecit in eum, & oportuno loco vocatum, ad concubitum invitavit. quam ille torvo vultu, & oculo indignanti despiciens, verbis mirificis confutavit. Cujus oculus post mortem, etiam in sicco cadavere extingui & caligari non poterat, sic mihi & multis aliis audientibus Magister Johannes de Firmitate Abbas quondam regularium canonicorum in eadem civitate, qui ipsum oculum quasi crystallum lucidissimum vidit, postmodum enarravit. Inter fuit Abbas elevationi dicti sancti corporis, quod annis plusquam quadringentis in terra jacuerat & justè quidem oculus etiam in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hostem in fragili vasculo vividus permanebat. *Idem ibidem cap. 30. part. 33.*

EXEMPLUM VIII.

Casta fœmina vetulam se decipere volentem nudam procuravit optime flagellari.

ERat homo, ut frater ordinis Prædicatorum retulit, faber lignarius, admodum tenuis uxorem habens pulchram & bonam. In hanc dives quidam pecunia, sed inops corde, oculos injecerat impudicos. Missa ergo ab eo nefando vetula, intrat domum juvenculæ, salutat eam quasi incognitam, residet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis, fatigatam se plangit. Quærit hinc juvencula unde veniat, aut quid quærat. Et vetula: Si ipsa sis nescio talis nominis, talisque matris filia quam habere me credo in ista vicinia consobrinam. Cui juvencula. Si sum, nescio, tali quidem nomine censeor, & etiam habui talem matrem. Tunc vetula illa dolo & astutiis plena, ruens in oscula juvenculæ, bene, inquit, assimilaris optimæ matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa: Bonum, inquit, opere fabrum lignarium. Mox vetula altius elato gemitu, Heu, inquit, optimæ matris filia, quomodo ad istam miseriam venisti, ut fabrum habeas virum, quæ tot in parentela tua magnos & divites habuisti? Hæc dicens, quasi mœsta, nil amplius locuta recessit. Inde quarta die reversa, inquit: Vere multum sollicitor, ut post infortunium saltem copiosius rebus valeas abundare. Inveni ergo viam qua hoc fieri poterit, si mihi consentis. Est in civitate ista vir dives & potens valde, qui te (ut heri mihi dixit cum tuum infortunium deplorarem) super omnia diligens, concupiscit. Cum isto ubertim habebis quicquid corpori placere poterit vel decere. Cui juvencula: Bonum inquit, virum, & meliorem me habeo. Divitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula quasi blando vultu congratulans: Ex hinc, inquit, magis te diligo charissima. Hæc dicens abiit. Et post triduum reversa dixit. Veni mecum charissima, & Ecclesiam pariter gloriosæ virginis visitemus. Nihil mali suspecta simplex juvencula, paret illi, & cum vetula vadit. At ubi ante portam divitis transeunt, ut prærordinaverat vetula juvencula rapitur, & protrahitur in conclave. Angustiata juvencula, & eminus ad aures vetulæ se inclinans, ait: Mihi hac nocte contigit secundum consuetudinem fœminarum. Ad horam nunc liberes me cognata dulcissima, & fide data spondeo cras redire. Annuit vetula, consensit & dives. Hinc ergo juvencula domum rediens, quid fiat excogitat. Præparat de vicinia tres fortes & validas fœminas, & eas cum scopis clam in thalamo collocavit. Et quasi vellet melioribus vestibus indui venientem vetulam, velut ad suum auxilium introduxit. Firmatoque ostio concurrunt fœminæ, & nudatam vestibus, percutiunt scopis miseram usque ad sanguinis effusionem. Nec cessant à verberibus donec eluctuato conamine vetula ostium exiliit, & nuda penitus per plateas aufugit: Mirantibus cunctis, quid factum sit audiunt, & constantem in castitate juvenculam per totam civitatem extollunt, plusq; lucrata est in honore & gloria bonæ famæ quam fuisset in omnibus copiis & divitiis adeptura. *Idem ibid. cap. 30. part. 37.*

EXEMPLUM IX.

Castus Episcopus tentantem se fœmina cadens in faciem, vi verberis dejecit in terram.

VEnerabilis Joannes Bosnensis Episcopi, & postea Magistri ordinis Prædicatorum, ut à fratre ipsius ordinis percepi, factum commendatissimum audiamus. Fredericum nuper Romanorum Imperatorum luxu corporis impudentissimum, hic beatus vir secretius arguebat. Quod licet

Imperator patienter audire videretur exteriùs, in corde tamen indignantissimè gravabatur. Præcepit ergo cuidam suæ pulcherrimæ inter cæteras concubinæ, ut sanctum virum secretiùs conveniret, & eum si ullo modo posset, inclinaret ad lapsum. Quod ubi illa secretiùs, convenientiùs, & malitiosiùs attentavit, clàm in insidiis Imperatore cum pluribus contuente, vir beatus manum erigens in sublime, meretricem in maxillam cum virtute percussit, & facie tenùs in terram elisit. Quo facto sanctum virum Imperator in tanta postmodùm reverentia habuit, ut vix ulli tantum in Ecclesia sancta crediderit. *Idem ibidem cap. 30. part. 43.*

EXEMPLUM X.

Castus prædicator tentantem se fœminam super ignem decumbens invitat ad concubitum.

PRædicator quidam & actione, & ordine in Hispania maximus fuit, frater Dominicus dictus, cum B. Dominico ibidem Prædicatorum Ordinem ampliavit. Hic opinione sanctitatis & gratiâ acceptissimus erat Regi Castellæ, & nobilibus universis. Quòd ubi quædam soldaria, ut Gallicè vocantur tales, sed reverà solemnis meretrix vidit, invidit, & dixit Regi & suis: quid creditis de isto homine quem sanctissimum reputatis? Ostendam vobis quis ipse sit, & eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cumque Rex meretricem, ut vir urbanus & nobilis increparet, & illa in periculum vitæ suæ si non posset, hoc instanter promitteret, respondit Rex: Fiat ut spopondisti. Nec mora, ubi quodam die vir beatus in prædicatione stabat, publica meretrix ad vestigia ejus cum miro ejulatu & lachrymis, spectante populo se prostravit. Quod ut ille vidit, exhilaratus in se, quasi super pœnitentem compassionis lachrymas fudit. Tunc auditâ confessione ejus, & per multos dies consolabatur eam, & ipsam, secundùm quod dicebat, mutare habitum fecit. Humilitate ergo & obedientia in omnibus simulatâ, pòst multos circuitus flexuosos quos antiquo serpente docente tentaverat, ad illud tandem inauditi doli tendiculum convertit ingenium. Flevit diebus multis, nec ullam lachrymarum causam extorquere potuit vir beatus, donec promitteret (ut erat innocentissimè simplex) in subventionem salutis illius totaliter se daturum. Ad hanc vocem meretrix cum clamore valido, & lachrymis exclamat: O Deus omnipotens, quomodo miserrima merui tantum servum tuum in salutem meam ad omne libitum obtinere? Et ille: Audacter, inquit, pete quod vis, & fiet. Et illa: Verè, inquit, nunc scio, quia mei misertus est benignus Deus: unum solummodò restat, quo peracto, parata sum & in mortem, & in pœnam ire, & quæcunque præceperis experiri. Cui ille: Quid est, inquit, hoc? Et illa inclinato vultu suspirans, quo nihil minùs quàm meretrix vilissima putaretur. Verecundor, inquit, dicere, quod tamen vitâ comite vitare non possum. Nisi enim vice solâ tuo fruar concubitu, meæ salutis aut vitæ spes esse non potest. Mox ille dolum vipereæ mentis intelligens. Nec hoc, inquit, frustraberis, esto certa. Et hæc dicens assignavit ei locum, quo eum solum summo mane post dies quatuor inveniret. Intermediis igitur diebus vir beatus in oratione continuus pernoctabat; Mulier verò Regi & suis quid actum sit occultè indicat, jubens eos suum introitum observare. Quid plura? Stupefacto Rege cum suis, quid fieri debeat præstolatur. Sanctus verò Dei à media nocte ad instar lecti, ex carbonibus ignem in cella paraverat. Manè ergo pulsante ad ostium muliere, intromisit eam vir beatus, baculoque confricans ignem, ut magis ignesceret, mox se deposuit super ignem, dicens: Ecce lectus tali opere dignus, in hoc cuba mecum, alium non habebis. Hoc ut vidit mulier, quasi mortua cecidit. Milites verò ipsius Regis ex insidiis irruentes, beatum virum sine adustione aliqua corporis aut amictus, in mediis ignibus, mulierem autem inrigidatam ad parietem quasi mortuam invenerunt. Horrore igitur, & admiratione confusi, flexis genibus rogant ab igne surgere sanctum virum, & stultis fœminæ præsumptionibus indulgere. Quo facto, extrahunt cum furore miserrimam, & ne vir beatus instantissimè, & cum difficultate ei fuisset præsidio, illam statim jubente Rege ignibus concremassent. Isto facto, per totum Regnū Hispaniæ Prædicatorum Ordo recens adhuc, & coaluit, & convaluit sublimari. *Idem ibidem cap. 30. part. 45.*

EXEMPLUM XI.

Castus juvenis ab ardente ferro non uritur, sed corruptus graviter conflagratur.

PUer quidam in confinio Burgundiæ in monasterio Ordinis S. Benedicti apud Cluniacum ab ipsis ferè cunabulis innocentissimus ac simplicissimus adolevit. Adultum ergo juvenem Abbas suus pro recreatione vel joco secum proficisci extra præcepit Sufferrandorum ergo equorum causa, Abbate cum suis ante domum ferrariam descendente miratus juvenis eò quòd nunquam tale quid viderat, ferrum candens nudâ manu sine adustione vel læsura elevans, contrectavit. Stupefactus Abbas, & omnes qui præsentes aderant, innocenti-

am in juvene venerati sunt, & rem iteratò ac pluries probaverunt. Post hoc, Abbate cum suis aliàs occupato, juvenis interiora domicilii est ingressus, ubi uxorem fabri cum puero super genua inveniens, miratus, cum parvulo cui nunquam simile viderat, jocabatur. Illico mulier in juvenem, quasi inexpertum militiæ, stimulata, si talem habere vellet inquirit. Et ille: Libentissimè, inquit. Quæ mox nescium ad concubitum instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo ubi juvenis post concubitum innocentiâ spoliatus, egressus est, ferrum candens ut prius existimans contrectare, adustus graviter exclamavit. Qua ex re Abbas turbatus, non modicum admiratus, animadvertit ex interiori læsura animæ juvenem foris læsum, & priori innocentiâ, quæ eum contra ignem protexerat, denudatum. Reductum ergo ad monasterium juvenem, Abbas super gestis diligenter inquirit, veritatemque simplicissimè confitetur. Et sic multis lachrymis damnum suum tremebundus expavit. *Idem ibidem cap. 36. part. 2.*

EXEMPLUM XII.

Castus Presbyter quantam gratiam pro castitate vidente Basilio meruerit.

SAnctus quoque Basilius quodam die splendore divino illustratus, exivit de civitate sua, dicens aliquibus discipulis: Filii, sequimini me, ut videatis mecum gloriam Dei, & admiremur de discipulis magistrum. Cognovit autem hoc de virtute Spiritûs S. Presbyter Anastasius qui habebat uxorem 40. annis secum in virginitate manentem, & ipse quotidie in pane & aqua jejunabat exceptâ die Dominica. Dixitque verbo tenus mulieri, usu autem sorori suæ: Ego vado agricolari, tu surge, & orna domum, & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens, vade obviam sancto Basilio, qui venit divertere in domum nostram peccatorum. Quod cùm illa multa cum veneratione & timore fecisset, S. Basilius datâ ei benedictione ait: Quomodo habes domina Theogenia? Quæ expavens in vocatione nominis sui dixit: Benè sancte Pater. Qui ait: Ubi est dominus Anastasius frater tuus? Quæ respondit: Domine, vir meus est, & abiit agricolari. Qui dixit: In domo tua noli turbari. Expavens mulier his verbis quia vidit eum omnia sua secreta cognoscere, stupefacta cecidit in terram clamans: Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciens eis orationem coram omnibus ait? Extende pannum inter brachia tua. Et cum extendisset, jussit infundi carbones de thuribulo in pannum, & superponens incensum ambulabat præcedens eos. Venientibus autem in domum presbyteri obviavit & ipse, & osculatus Sancti pedes, ait: Unde hoc mihi ut veniat Sanctus Dei ad me. Cumque abiissent in Ecclesiam jussu Basilii, presbyter stetit ad sanctum ministerium. Et vidit Sanctus cum quibusdam dignis tempore elevationis Corporis Dominici, Spiritum S. in specie ignis circumdantem presbyterum, & altare. Cumque communicasset, & ad domum redissent, comedentibus illis dixit ei S. Basilius: Enarra mihi unde tibi thesaurus iste, & quæ est vita tua? Qui respondit: Ego peccator sum, subditus tributis publicis, habens juga boum duo, unum ad ministrationem peregrinorum, alterum ad ministrationem vectigalium, & ista mulier est coancilla mea, ministrans pauperibus & mihi. Dicit ei Sanctus: Voca eam sororem tuam sicut & est, & enarra mihi conversationem tuam. Qui ait: Non habeo quicquam boni, & alienus sum ab omni virtute. Tunc dixit ei Basilius: Surge, eamus simul, & duxit eum ad unam de cellulis domûs, dixitque ei: Aperi mihi ostium. Respondit ei presbyter: Non introeas pater, quia necessaria domûs sunt. Dixit ei Basilius: Et ego in ista necessaria veni. Nolente ergo presbytero aperire, Sanctus aperuit illud sermone. Et ingrediens invenit ibi leprosum pluribus membris defluxum, quem nemo sciebat ibi esse nisi presbyter, & ejus soror. Dixit ergo presbytero: Cur voluisti mihi occultare thesaurum istum tuum? Qui respondit: Furiosus est pater, & ideo timui ne laberetur in sermonem. Dixit ei Sanctus: Benè certasti in illo, sed sine me hâc nocte ministrare ei, ut & ego mercedem accipiam. Tunc reliquerunt Sanctum Dei in cella cum leproso, clauseruntque ostium. At ille totâ nocte super eum faciens orationem sanavit illum, & sic cum suis reversus est in civitatem. *In vita S. Basilii apud Surium.*

EXEMPLUM XIII.

Castitatem perpetuam B. Thomas de Aquino fortiter resistendo promeruit.

LEgitur in vita S. Thomæ de Aquino, quòd cùm ipse invitis parentibus & fratribus Ordinem Prædicatorum introisset, non valentibus eum à proposito retrahere, diabolo instigante per multas persecutiones furtim à suis fratribus raptus est, & in quodam castro custodiæ mancipatus. Providus autem adolescens Breviarium, & Biblia à fratribus Ordinis petiit, & Domino ordinante suscepit. In qua Biblia tam profundè profecit, ut posteà exiens de paterno carcere in paucis Bibliæ punctis dubitaret. Cùm autem a suis gravi inedia, frigore & penuriâ

nuriâ affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, ut saltem habitum suscepti ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequius cogitantes, per quod possent avertere animum juvenilem, miserunt ad eum quandam juvenculam pulcherrimam, quæ eum induceret ad peccandum. Cumque in se sensisset carnis stimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugavit. Et accedens ad angulum Cameræ signum Crucis cum summitate titionis parieti impressit, & coram illa Cruce ad orationem procumbens, Deum cum lachrymis exoravit, ut nunquam stimulum carnis sentiret, qui integritatem mentis & corporis violaret. Cumque sic orans diutiùs obdormivisset, apparuerunt ei duo Angeli, dicentes ipsum à Deo exauditum, & à pugna quam habuerat, obtinuisse triumphum. Qui etiam ipsum circa renes stringentes dixerunt: Ex parte Dei cingimus te cingulo castitatis, qui nullâ possit tentatione dissolvi. Ipse autem in illa strictura sensibilem passus dolorem excitatus clamavit. Cujus divini muneris fuit adeo efficax gratia, ut ex tunc nullum sentiret stimulum illicitæ voluptatis. *In vita S. Thomæ Aquinatis apud Surium.*

EXEMPLUM XIV.

† *Casta, & innupta puella recusans osculum impertire Imperatori, & illud reservans futuro marito, ab ipso Principe amplo territorio donatur.*

CUm Otho IV. Imperator, Florentiæ esset, & inter multas formâ, atque ætatis flore insignes fœminas Gualdratam Bertham, ipse plurimum laudaret puellæ pater, qui aderat, Bellincionus nomine, obtulit facturum se, si ita ejus ferret animus, ut deosculandæ puellæ copiam haberet, quod cùm puella audisset, respondissetque: Nullius unquam, nisi ejus qui vir suus esset, suavium accepturum, adeo modesto Principi ea res placuit, ut indignum duceret, sine præmio puellam dimittere. Itaque eam in matrimonium Guidoni Germano locavit, viro non solùm armis atque virtute, verùm generis quoque nobilitate insigni, & totam eam vallem, quæ sub Casentini nomine, in Aretino agro censetur, cum comitatus honore utrisque dedit. A quibus posteà familia manavit, quæ Comitum Guidonum nuncupata est. *Baptista Fulgosius lib. 6. cap. 1.*

EXEMPLUM XV.

Virginis castitas admirabilis.

VIdimus in Galliæ partibus virginem, cujus virtutem mirabilem non expedit subticere. Hæc utroque orbata parente, in domo fratris militis, loco pedissequæ serviebat. Quæ cum nullius viri jocos prorsus vellet admittere, quadam die in præparanda salsa manibus occupata, quidam ex satellitibus eam nisus est osculari, sed sed frustrà. Nam pistillo quo salsam terebat, eum in capite percussit, tunc ille læsus. O nequissima inquit, quare me volentem ludere percussisti? Cui illa substomachans: Et ego, inquit, ludo. In tali ergo rigore virtutis virgo nobilis perseverans, adeo famosa est, ut Comitissa de Engoissimo eam cum filia sua Regina Angliæ, ut illius instrueretur obsequiis, collocaverit. Hæc cum nullo modo posteà virum accipere consentiret, cum multis regiis muneribus & honoribus: ad Gallias est reversa, & in domo hospitali apud Prævium humilis soror effecta est, quam nos vidimus ejusdem domus magistram, & in servitute Christi labore & & senectute confectam.

EXEMPLUM XVI.

Castitas magna B. Luciæ.

DIxit beata Lucia Paschasio: *Qui castè vivunt, Spiritus Sancti templum sunt.* Cui Paschasius: Ego te faciam duci ad lupanar, ut ibi violationem accipias, & Spiritum Sanctum perdas. Cui Lucia: Non violatur corpus nisi de consensu mentis. Nam si invitam violari me feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Volentes autem lenones eam trahere ad lupanar, tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus, ut omnes eam movere nequirent adhibitis ad hoc mille viris, & mille boum paribus. *In aurea legenda ejusdem.*

EXEMPLUM XVII.

Ancilla quædam casta Domini sui concubitum recusans, mirabiliter torquetur.

VIrginem quandam ancillam Dominus suus variis tentans promissionibus stuprare non potuit, & ob hoc etiam Alexandriæ Præfecto tradidit, qui inter diversa supplicia vas etiam æreum pice repletum incendens ait: Aut vade obtempera Domino tuo, aut scias te huc mittendam, quæ respondit: Nunquam cognitor sit alter talis qui addici jubeat libidini castitatem. Per caput, inquit, Imperatoris tui quod vereris, obtestor; ut si me his tormentis necare studuisti, non simul totam, sed paulatim jubeas mitti, ut vides quantam mihi dedit patientiam ignotus tibi *Christus*. Tunc per unius horæ spatium in vas æneum candens demissa defecit, ubi pix ebulliens ad ejus collum pervenit. *Hera-*

Heraclides in libro qui dicitur Paradisus sive Lausiaca historia.

EXEMPLUM XVIII

Beatus Amon castitatem perpetuam cum uxore sua servavit.

BEatus Amon à Parentibus relictus cum ad annos 22. pervenisset, invitus ab avunculo suo nubere coactus est, sed postquam omnes à thalamo recesserunt, à lecto surgit, ostium claudit, prolatum de sinu libellum puellæ legit, eique virginitatis conversationem exposuit, ita quod illa in ictu gratia Dei repleta castitatem libenter amplecti se dixit, Sic ergo in eadem cella separato lectulo 18. annis cum ea vixit, & post in solitudine viginti duobus. In cujus obitu sanctus Antonius vidit animam ejus cum ab Angelis deferretur in cœlum. *Heraclides in libro qui dicitur Paradisus, & in Tripartita historia libro primo. capite undecimo. Vide etiam tit. Virgo.*

CASTRARE.

Castrantes seipsos ab Episcopis & summo Pontifice excommunicantur.

FRater aliquis contristabatur adversus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quendam senem, & dixit ei causam, & respondit ei senex: Vide ne quasi justitiam habeas causæ apud temetipsum in corde tuo, tanquam culpaturus fratrem tuum, ut teipsum justifices, & illum reprehendas: sed propterea non tetigit Deus cor ejus, ut aperiat tibi. Veruntamen hoc est quod dico tibi, ut vel si ille peccavit in te ponas in corde tuo: quia tu in illum peccaveris, & fratrem tuum justifices, & tunc Deus dat in corde illius concordare tecum. Et narravit ei exemplum tale, dicens. Duo quidam erant sæculares religiosi, & loquentes secum egressi sunt, & facti monachi; æmulationem autem habentes vocis evangelicæ, sed non secundum scientiam, castraverunt se quasi propter regna cœlorum. Audiens autem hoc Archiepiscopus, excommunicavit eos. Illi autem putantes, quia benefecissent, indignati sunt contra eum, dicentes: Nos propter regna cœlorum castravimus nos, & hic excommunicavit nos, eamus, & interpellemus adversus eum Hierosolymorum Archiepiscopum. Abeuntes autem indicaverunt ei omnia. Et dicit eis Archiepiscopus Hierosolymitanus: Et ego vos excommunico, ex quo iterum contristati, abierunt Antiochiam ad Archiepiscopum, & dixerunt ei omnia quæ facta sunt circa se: & ille similiter excommunicavit eos. Et dixerunt ad se ipsos. Eamus Romam ad Patriarcham, ipse nos vindicabit de hominibus istis. Abeuntes ergo ad summum Archiepiscopum Romanæ civitatis, suggesserunt ei, quæ fecerant eis memorati Archiepiscopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium. Dixit autem eis & ipse: & ego vos excommunico & separati estis. Tunc defecerunt animo excommunicati toties, & dixerunt ad seipsos: Isti Episcopi sibi invicem consensum dederunt, & consentiunt, propter quòd in Synodis congregantur. Sed eamus ad illum virum S. Epiphanium Episcopum de Cypro, quia Propheta est, & personam hominum non accipit. Cum autem proximarent civitati ejus, revelatum est ei de ipsis: & mittens in occursum eorum, dixit: Ne intretis civitatem illam. Tunc illi in se reversi dixerunt: Pro veritate nos culpabiles sumus: ut quid ergo nos ipsos justificamus? etiam si nos illi injustè excommunicarunt, nunquid & iste Propheta? Ecce enim Deus revelavit ei de nobis. Et reprehenderunt semetipsos valde de culpa quam fecerant. Tunc videns Deus, qui corda novit, quia se pro veritate culpabiles fecerant, revelavit Episcopo Epiphanio, & ultro misit & adduxit eos, & consolatus eos suscepit in communionem. Et scriptis de his Archiepiscopo Alexandriæ: Suscipe filios tuos quoniam in veritate pœnitentiam egerunt. Et addidit senex, qui hoc exemplum narravit, dicens: Hæc est hominis sanitas, & hoc est, quod Deus vult, ut homo culpam suam projiciat ante Deum. Hæc cum audisset frater, fecit secundum verbum senis, & pergens pulsavit ostium fratris. Ille autem mox ut sensit eum, primus de intus pœnitentiam gessit, aperuitque statim ostium, & osculati sunt se invicem ex animo, & facta est inter utrosque pax magna. *Ex lib. doctrina PP. lib. de humilitate, num. 39.*

CÆLESTIS GLORIA.

EXEMPLUM I.

Cœlestem gloriam ad brevissimum tempus expertus puer omnium hominum linguis loqui didi erat.

IN ea mortalitate, quæ Patricii Narsi temporibus hanc urbem vehementer afflixit, in domo Valeriani: Romanæ urbis advocati puer Armentarius fuit præcipuæ simplicitatis & humilitatis. Cum vero ejusdem advocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & usque ad extremum deductus. Quid subito sublatus à præsentibus sedit

rediit, sibique Dominum suum fecit vocari, cui ait: Et ego in cœlo fui, & qui de hac domo morituri sunt, agnovi. Ille atque ille morituri sunt, tu vero non timeas: quia hoc tempore moriturus non es. Ut vero scias, quia me fuisse in cœlo verum fateor, ecce accepi illic ut linguis omnium loquar. Nunquid non cognitum tibi fuit Græcam linquam me omnino nescisse? & tamen Græcè loquor, ut cognoscas an verum sit, quod me omnes linguas accepisse testificor. Cui tunc Græcè Dominus suus locutus est, atque ille in eadem lingua respondit, ut cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prædicti Narsi Spatarius Ulgarus manebat, qui festine ad ægrum deductus, ei Ulgarica lingua locutus est, sed ita puer ille in Italia natus, & nutritus in eadem barbara locutione respondit ac si eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antea nescisse noverant, crediderunt de omnibus, quas probare minime valebant. Tunc per biduum mors ejus dilata est, sed die tertio (quo occulto judicio nescitur) manus ac brachia; lacertosque suis dentibus laniavit, atque ita à corpore exivit. Quo mortuo omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusque in illa domo ex eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denunciatus non est. *Gregorius libr. 4. Dialog. cap. 26.*

EXEMPUM II.

Cœlestem civitatem non nisi per pœnitentiam suas vestes lavantes intrabunt.

ANno Domini M. CIV. quidam clericus de Vendopera, cum studeret in scholis apud Lugdunum, vidit visione noctis vallem sub monte, super quem civitas pulcherrima sita erat, cujus aspectus nimium delectabat intuentes, ita ut quisquis eam videret, de aspectu illius satiari non posset, & modis omnibus laboraret quomodo ad eam pervenire valeret. Interea vidit fluvium quendam sub pede montis, quem dum circumiret quærens quomodo illum transmearet, vidit super ripam fluminis duodecim pauperes lavantes in flumine tunicas suas Inter quos erat quidam veste candidissima indutus, aliis dissimilis, qui juvabat alios in tunicarum suarum ablutione, qui postquam adjuverat unum, ibat postea adjuvare alium. Tunc clericus, qui hoc videbat, accessit ad illum qui alios adjuvabat, & dixit: Qui gens estis vos? Qui ait: Isti pauperes homines sunt pœnitentiam agentes, & se à peccatis suis lavantes, & ego filius Dei Jesus Christus, sine cujus auxilio nec isti nec alii possunt benefacere. Civitas hæc pulchra quam vides Paradisus est, ubi ego maneo, & quando quis tunicam suam laverit, id est pœnitentiam peregerit, in illam intrabit. Tu ipse satis diu quæsisti viam qua itur ad illam, sed nulla alia via quam ista ducit ad eam. His dictis clericus à somno evigilavit: & mirari cœpit de visione. Cumque non multo post redisset de schola in patriam, narravit Episcopo Cabilonensi visionē hanc, cui familiaris erat, qua audita Episcopus suasit ei, ut sæculum relinqueret, & religionem intraret, commendans ei super omnes ordines novellum idem ordinem Cisterciensem. Ille venit Cisterciumj & invenit locum incultum & desertum, & fratres inter bestias conversantes. Ad portam vero monasterii, quæ de vimine facta erat, pendebat malleus ferreus, cujus sonitu ad portam, portarius compellabatur ab intrare volentibus. Hoc vero sonitu portarius vocatus, venit ad eum foras, & inclinans se salutavit eum. Quem clericus intuens, statim recognovit eundem vidisse inter eos qui tunicas in flumine lavabant. Rogavitque eum ut duceret ad Abbatem. Abbas igitur & totus conventus venit ad eum, & recognovit clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lavantes. Statimque cecidit ad Abbatis pedes, rogans cum lachrymis, ut susciperetur, qui susceptus non multo post factus est Prior. *Vincent. Belluac. l. 25 c. 106.*

EXEMPLUM III.

Cœlesti gloria visa, nobilis quidam Tartarus convertitur.

CUm quidam nobilis, adhuc gentilis, in exercitu Tartarorum febre acutissima laboraret, & materia ad cerebrum ascendente in furiam raptus esset, dormientibus omnibus qui circa illum erant, aufugit nudus, & tribus noctibus per eremum vastissimam oberravit. Tertia igitur nocte, digesta materia, creticavit, & ad se rediit compos mentis. Qui in tenebris horrens solitudinem, quid faceret, quo se verteret, nesciebat. Et ecce post instans modicum, discussis tenebris, vidit in montis cacumine ingens lumen. Reptans ergo manibus & pedibus, ascendit in montem & ecce super omnem solis fulgorem, regem admirabilem vidit throno aureo residentem, & ad ejus dexteram reginam incomparabili decore fulgentem: Vidit etiam mixtim seniores & juvenes in thronis aureis assidentes, ministrosque ex omni parte vultibus sidereis rutilantes. Hæc ut vidit gentilis, super id quod credi potest, obstupuit. Nec mora: unus ministrorum (rege missus, eum vestibus nudum induit, & ad regem duxit. Cui rex: Nihil, ait, in rebus humanis simile

quid

quid vidisti? Et ille. Nihil, inquit, Domine. Et res ad eum: Ego sum, inquit Christianorum Deus, Rex & Dominus sempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum, & perquirens invenies in gente Hungarica, quæ immixta est genti tuæ, duos presbyteros Christianos, talis habitus, & talis formæ, à quibus erudieris ad normam Christianæ fidei. Hæc audivit gentilis, renuit bonorum societate frustrari, & mox ad eum Rex: Impossibile est, inquit, talem te remanere nobiscum. sed si Christianorum fidem susceperis ut præcepi, societate ista jucundissima perfrueris. Hoc dicto, miles sedens in equo albo suscepit illum, & in exercitum Tartarorum, populo mirante, reduxit, fuitque aqud eum diebus tribus, & post repente disparuit. Nobilis autem ut jussus erat presbyteros quæsivit, & invenit: & eruditus ad fidem, cum multis militibus Tartarorum sacrum baptisma suscepit, & Christiane postmodum ac sanctè vixit. Vestes autem, quas ut diximus, nudus acceperat, præcipui coloris erant & mollitiei: opus vero earum nec plumacium, id est, ex acu factum adverti poterat nec textrinum: sed super omne artificium hominis divina virtute contextum. *Thomas Cantipratensis l. 2. Apum. c. 54. part. 14.*

EXEMPLUM IV.

Cœlestem gloriam quidam moriturus videns mira narravit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognovit.

ÆGrotavit in Hemenrodo cœnobio sacerdos, Isenbardus nomine custos Ecclesiæ plusquam 30. annis agens in ordine, & ad extrema perductus est. Media nocte cum super eum ministrorum vigilaret diligentia, audierunt eum leni susurro verba sonare, timentesque ne morti proximus aliena loqueretur, ori loquentes aure adhibita, intellexerunt verba sublimia ædificationis plena, de gloria cœlestium, & inenarrabili lætitia sanctorum. Dignum ergo judicantes testem his idoneum adhiberi, nunciaverunt hæc Abbati, qui & ipse gravi laborabat infirmitate. Vocatus Abbas adfuit: Interim cecidit horologium, & occasione sumpta sic fari cœpit. Ah! quam suavem noctem exegi, quam delectabili horologio temperando operam dedi, quam dulces, & quam suaves concentus audivi, choris in cœlo psallentium interfui. Ah! quam concorditer, quam delectabiliter psallebant. In nostro cantu solet esse dissonantia, tædium, lassitudo, ibi longe aliter est. In unam omnes conveniunt melodiam, super omne quod delectat dulciorem. Infatigabiles laudare non cessant, & quanto plus laudant, tanto plus crescit amor laudandi: & mirabili atque ineffabili modo hoc provenit in usum gravissimæ quietis, quod nunquam vacant à laude creatoris. Ibi enim vidi homines nostri ordinis super omnes alios eminere claritate, & dignitate, & gratia præcellere. Qui enim magis hic humiliati sunt mediocribus pro Christo contenti, gloriosus ibi exultant, abundantiorem accipientes consolationem, facie splendidissimi, statuta celsi, veste etiam gloriosi. Cum his autem familiariter conversatus sum & amico refectus colloquio, apparuerunt etiam mihi fratres nostri, Dominus Wernerus Prior, & dominus Michael, & dominus Arnoldus, & Dominus Cuno, dominus David honore celsi, candidissimis induti cucullis, quorum nitor oculis meis tam erat impenetrabilis, quam radius fulguris coruscantis. Tanta gloria vestium delectatus, sollicitè quærebam, si talem ego habiturus essem, & dixerunt: Qui vivit irreprehensibiliter, talem vestem sperare potest: si vero vitium latuerit in conversatione, macula apparebit in illa veste, culpa enim vitæ maculam generat in veste. Immaculatam ergo merebitur illam habere vestem, qui se à maculis servat immunem. Et dixi: Quæ sunt maculæ? Et illi, murmuratio, detractio, invidia, negligentia, & quidquid sinceritatem cordis maculat, & confundit. Qui talia agunt, in gloria vestis maculam ponunt. Tu vero pro multis laboribus, & vitæ honestate, similem sortieris vestem. His dictis faucibus arefactis, viribusque exhaustis, defecit loquens. Post modicum instillata refocillatus aqua resumptoque spiritu, ad loquendam se parans, spem fecit auditoribus. Et ait: Utinam differret me Dominus, usque dum completo opere Dei; Dominis nostris loqui possem Ah! quam læti nuntii bajulus essem, quam læta, quam stupenda narrarem, quæ vidi quæ audivi, & sensi, quæ parata sunt diligentibus Deum, & in laude ejus vigilantibus. Et Abbas: Frater quomodo hæc vidisti? Et ille: Quater hac nocte raptus sum ante Deum, pectus meum apertum est, & anima mea educta est, & statim fui inter choros Angelorum, & vidi Dominam nostram in immensa claritate, cum suis sacris virginibus, quæ se mihi promisit in necessitate ad futuram, & S. Michaelem cum multo exercitu Angelòrum præparatum in auxilium mihi. Nam altari & memoriæ suæ honorem solebam semper impendere, & innumerabilem multitudinem sanctorum, & quos ante non videram, statim cognovi. Rursum spiritu, viribus deficiens, loqui cessavit. Compulsus itaque de sorbitiuncula paucillum accepit, & gustans ait: O quam dulcis est Dominus gustantibus! ô quantæ suavitatis est ejus abundantia

undantia quam larga; quam indeficiens, & omnium deliciarum copiis affluens, qua me in hac nocte reficere dignatus est! O dulcedo illa, dulcedo gratissima, optabilis & præstantissima! ô quam singularis, quam excellens, & ineffabilis! Intus enim in corde utcunque teneo, verbis autem explicate non valeo. Quam sentire potui non possum effari, rei nimietate victus. Tam felici refectione pastus, hanc refectionem super addere superfluum duco, Hæc breve & modicum nutrimentum præstat, illa in perpetuum reficit & saginat. O quam beati sunt, qui illa sine fine fruituri sunt: jubente Abbate, vocati sunt quidam novitii, viri quondam in seculo clari, virtute militari insignes, quos ita consolatus est. Verè felices estis, & ter quaterque beati, qui de vana vestra conversatione, atque mundana vanitate per divinam misericordiam vocati estis, partem in cœlis cum justis habituri Constat enim de salute vestra, si tamen perseveraveritis. Nam Dominus David indesinenter pro vobis preces ad nominum fundit, quatenus quod salubriter inchoastis, feliciter compleatis. Unum autem eorum nomine exprimens de eo dicebat, nisi portas Claustri ingressus fuisset, mortis æternæ portas non evasisset. Aderant hospites convertendi gratia de sedibus suis evocati, sed nimio adhuc rerum temporalium amore detenti, rem arduam aggredi dubitabant. Qui fiducialiter accedentes ad virum Dei, mentisque fluctuationem confessi, quod videlicet velle adjaceret eis, perficere autem bonum non invenirent, supplicabant ut orationibus ejus adjuti mererentur in bono stabiliri. Et ille Quam diu mente adhæretis sæculo non potestis perfecte placere Deo, nec infirmari in bono, habentes voluntatem fixam in malo. Quapropter recedite omnino ab his quæ inutiliter amatis, & non deerit vobis gratia Salvatoris. Si vidissetis quæ ego vidi, omnem gloriam mundi vilem reputaretis. Deinde multi quærebant, ille de patre, ille de fratre, ille de statu suo futuro, ille de præsenti. Sed vir Dei ita singulis responsum temperavit, ut secretorum revelator, & conscientiarum inspector esse probaretur Mox vocante Domino sancta illa anima carne soluta est, ad dolores corporis ultra non reditura, sed ut credimus, immortalitatis luce vestienda, & perenni gaudiorum suavitate reficienda. *Cæsarius.l.11.c.3.*

EXEMPLUM V.

Cælestem gloriam expertus anxiè de suo reditu causabatur.

ERat in eadem domo simul laicus conversus, nomine Obertus, vir moribus ornatus, & actione circumspectus à primis adolescetiæ annis deserviens in ordine, ad omne jubentis imperium hilaris & promptus. Hic cum annis circiter triginta fratribus infirmus tam devotum, quam sedulum exhibuisset obsequium, ipse quoque diversa corporis inæqualitate corruptus est, & in magnis laboribus superveniens annis quasi viginti, longum trahebat martyrium; veruntamen, licet corpore invalidus, animi providentia non deerat fratrum necessitatibus, prudenter disponens omnia, Tandem mortalitatis urgente procella, & languore invalescente, diem suum functus, vita simul & doloribus ereptus est. Nocte beati Stephani, quæ proxima est natali Domini, pulsata est tabula defunctorum pro eo, & surgentes festinanter advenerunt fratres, orationibus munientes fratris exitum Jacebat autem, ut moris est, positus supra mattam, extremum trahens spiritum. Dictâ litania, cum adhuc aliquid spiramenti superesse videretur, incepti sunt septem Psalmi. Inter dicendum, tanquam de levi somno excitatus, revixit, circumferens oculos, & jubente Abbate repositus est in lectum suum, & reversi sumus. Quidam autem rei novitate percussi, manserunt circa eum, expectantes donec convalesceret spiritus ejus cupientes audire ab eo quid hoc esset miraculi. Postquam autem sibi redditus est, ita dicere exorsus est. Hic ego quid facio? Certe hic esse nolo. Eram inter Angelos, cœlestis harmoniæ suavitate demulcebar, deputatus eram beato protomartyri, gloriæ ipsius consors, & collega futurus. Hic ergo quid facio? certe redire nolo. Post modicum iterum tabula pulsata est, & fœliciter obdormiens in Domino, ut credimus, non est fraudatus à desiderio suo, partem habiturus in sorte sanctorum. *Idem Ibidem cap.6.*

EXEMPLUM VI.

Cœlestis processionis intuitu, novitius duritiam ordinis S. Francisci exhorrens, confortatus est.

QUuidam juvenis valde nobilis, & delicatus venit ad ordinem S. Francisci, qui indutus habitu fratrum post aliquot dies diabolo instigante, cœpit habere in tanta abominatione habitum quem gerebat. Quod videbatur sibi portare saccum vilissimum & propterea horrebat manicas, abominabatur caputium, & ipsam longitudinem tunicæ, & ejus asperitatem tanquam importabilem æstimabat. Unde factum est, quod crescente religionis fastidio, deliberavit penitus rejicere habitum, & redire ad sæculum. Magister autem ejus docuerat eum quod quando ante altare conventus transiret, in quo servabatur sanctissimum Christi corpus, cum magna

reverentia genibus flexis, & discooperto capite, & cancellatis manibus, se devotissime inclinaret. Dictus autem juvenis hoc semper sollicite observavit. Accedit autem illa nocte qua deliberaverat dimittere habitum, & redire ad sæculum, quod oportebat eum altare transire, ubi, sicut consueverat genu flexit, & statim fuit raptus in spiritu, & ostensa fuit sibi mirabilis visio. Vidit enim quasi multitudinem infinitam coram eo processionaliter transeuntem, omnes vero, qui in illa processione beati erant, bini incedebant, & erant vestiti in ornatissimis diasperis. Facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore; sole splendidius radiabat: & ibant cum cantu, & jubilo Angelorum solemnissime, & dulcissime decantando. Inter quos duo nobiliores cæteris incedebant, tanta claritate velati, quod mirandum stuporem aspicientibus ingerebant. Et quasi circa finem processionis prædictæ, vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quasi novus miles ab omnibus singulariter honori. Dictus autem juvenis hoc videns, mirabatur valde, & nesciebat quid hoc esset, nec interrogare transeuntes audiebat, nec poterat nimia dulcedine stupefactus. Sed cum processio pertransisset, & ipse adhuc videns extremos, resumens audaciam cucurrit, & illos interrogans, dixit: O charissimi, rogo vos quod dicere placeat qui sunt isti tam admirabiles quos continet hæc veneranda processio? Illi vero convertentes ad eum splendidissimas facies, dixerunt. Nos omnes sumus fratres minores, qui modo venimus de paradiso. Et ille rursum interrogans ait: Qui sunt illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant. Responderunt: Illi duo cæteris clariores, sunt B. Franciscus, & S. Antonius, Ille autem ultimus tantum honoratus, est quidam sanctus frater noviter mortuus: quem (qua valenter contra tentationes pugnavit, & usque ad finem perseveravit in sancto proposito) ad gaudia æterni regni cum gloria & triumpho perducimus, non solum comitantibus sanctis, sed etiam lætantibus Angelis. Ista vero vestimenta diasperi, quæ nos tam decora portamus, data sunt nobis propter asperas tunicas quas in religione patienter detulimus: & gloriæ claritas quam tu vides, data est nobis à Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, & proter sanctam paupertatem & obedientiam, & castitatem mundissimam, quam usque in finem hilari mente servavimus. Unde fili non sit tibi durum, saccum religionis tam fructiferum deferre: quia si in sacco B. Francisci amore Domini nostri Jesu Christi mundum spernendo, carnem mortificando & contra diabolum dimicando, utiliter te habueris, nobiscum simili veste fulgebis. Et his dictis juvenis ad se rediit, & confortatus ex ipsa visione, omnem tentationem abjecit: culpam coram Guardiano, & aliis fratribus recognovit, asperitatem pœnitentiæ, & indumenti, ut divitias de cætero concupivit, & sic mutatus in melius, in sancta vita finivit. *2. part. Chron. Gal. lib. 10. cap. 25. Vide etiam tit. Benevolentia exempl 6.*

EXEMPUM VII.

Cœlestis regni intuitu quidam moriturus omnes labores suos nihil esse fatetur.

Cum quidam novitius laboraret in extremis in conventu Argentinensi in Theutonia, & fratres recommendarent animam ipsius Creatori, ex insperato aperuit oculos suos, & ait: Audite fratres charissimi, mihi accidit sicut alicui eunti ad forum, & parvo pretio magnos merces ementi. Ecce enim regnum accipio, & causas nescio meritorum. Et hoc dicto requievit. *Libro qui dicitur vita fratrum Prædicatorum part. 5. cap. 2.*

EXEMPLUM VIII.

Cœlestem thesaurum nulli rei comparabilem tribulationibus suis sanctus Franciscus promeruit.

Cum sanctus frater Franciscus graviter pateretur in oculis, & venisset ad sanctum Damianum: prima nocte tam graviter est in oculis infirmatus, quod lucem aliquam videre non poterat. Cum ergo stetisset in cella L. diebus, in tanto dolore oculorum, & vexatione multiplicium murium, diabolo excitata quod die noctuque quiescere non valebat. Tunc. Pater hoc esse flagellum Domini recognoscens: cœpit Deo gratias agere, & illum toto corde, & ore laudare, & ex intimis præcordiis clamare quod illis, & multo majoribus angustiis dignus esset. Et cum hoc rogabat Dominum dicens: Domine Jesu Christe Pastor bone, concede mihi oviculæ tuæ gratiam & virtutem, ut in illa tribulatione, angustia, vel dolore à te recedam. Et cum hæc dixisset, facta est eum vox de cœlo dicens: Francisce, responde mihi. Si tota terra esset aurum, & mare & flumina, & fontes essent balsamum, & omnes montes, & colles, & lapides essent lapides pretiosi, & tu invenires alium thesaurum tanto nobiliorem his omnibus, quanto est nobilius aurum, quam terra, & balsamum quam aqua, & lapides pretiosi, quam saxa, & esset tibi datus pro infirmitate tua ille thesaurus tam charus, non deberes multum gaudere? Respondit sanctus Franciscus: Domine non sum dignus tam pretioso thesauro: Et Dominus ad eum ait: Gaude

nunc frater Francisce, quia ille est thesaurus vitæ æternæ quem tibi reposui. Et ex nunc te investio; & ista infirmitas & afflictio tua est arrha illius beati thesauri. Tunc sanctus Franciscus est valde lætus effectus. *Ex eodem Chronico Minorum.*

EXEMPLUM IX.

Cœlestem domum Joannes Eleemosynarius à Troilo Episcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, comparavit.

Eunte aliquando beato hoc Patriarcha ad visitandos pauperes in locum, qui dicitur Cæsarium, cum quodam Episcopo amatore pecuniæ, dixit beatus Patriarcha ad eum: Ama ac honora frater Troile fratres Christi: hoc enim erat nomen. Nunciaverat enim quidam Patriarchæ quod 30. libras auri portabat in ipsa hora. Episcopus tanquam veritus sermonem Patriarchæ, imo ad horam calefactus singula numismata dari omnibus sedentibus fratribus præcepit ei, qui 30. libras illas portabat. Celeriter ergo hujusmodi quantitas erogata est. Recedentibus ergo utrisque, Patriarcha scilicet, & qui invitam (ut ita dicam) eleemosynam fecerat, irruit in Troilum propter pecuniarum dationem febris innaturalis, propter quod in lectum ægrotus statim decidit, invitatus à Patriarcha per nuncium ut secum pranderet, venire recusavit. E rigore enim & febre se vexari pro causa quadam dicebat. Igitur cum audisset Patriarcha, mox agnovit causam, quia propter eleemosynam 30. librarum infirmatus est ille invitus eleemosynator, erat enim (ut prædictum est) valde immisericors, & amator pecuniæ. Non sufferens ergo beatus se quidem supra mensam reficere, illum autem super lectum graviter cruciari, pervenit celeriter ad eum, & dixit ad eum hilari vultu, Fac charitatem fili Troile. Æstimabat quod in veritate tibi dixerim dare fratribus hujuscemodi donum. Ego enim volui præstare ei singula numismata, propter sanctam festivitatem, sed quia non habebat distributor meus sufficientem quantitatem, hujus rei gratia mutuam dedisti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Ut vero vidit quantitatem Episcopus in honorabili manu Patriarchæ medici ac devotissimi pastoris, repentè, ac subito febris quidem disparebat, frigus recedebat, fortitudinis quoque robur & corporis ejus color ad eum revertebantur, ut ex hoc non posset latere hanc esse causam repentè compehendentis eum infirmitatis. Suscipiens ergo aurum ab honorandis manibus Patriarchæ, & nihil omnino contradicens, expectabat ab eo conscriptionem abrenunciationis. Fecit hoc autem cum gaudio scribens propriis manibus ita. Deus, Domino meo Joanni beatissimo Patriarchæ, da mercedem 30. librarum, quæ datæ sunt tibi, quoniam ego recepi mea. Hæc itaque accipiens S. sumpsit secum Episcopum ad prandium (ut enim jam dictum est) statim sanatus est. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, simul autem & ad miseratiònem & compassionem erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium in somnis, qua mercede privatus esset: Vidit enim (ut ait) domum, cujus pulchritudinem atque magnitudinem non potest ars hominum imitari, & januam hujus totam auream, & supra januam titulum conscriptum, Mansio æterna, & requies Troili Episcopi. Cum ergo hoc (inquit) legissem, gavisus sum eo quod legeram, sciebam enim donandam mihi ab Imperatore talis domus epulationem. Nondum autem hujusmodi tituli superscriptionem cum gaudio perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habens secum aliquos obsequii divini. Et cum pervenisset ad talem nitentis domus januam, dixit ad proprios officiales: deponite titulum, & cum deposuissent, iterum dicit eis: Mutate eum, & ponite quem misit rex orbis terrarum. Et attulerunt, & affixerunt aliud me aspiciente superscriptum, ita: Mansio æterna ac requies Joannis Archiepiscopi Alexandriæ empta libris triginta. Et cum hoc (inquit) vidissem, surrexi à somno, & magno summoque pastori Patriarchæ quæ visa sunt in somnis ei narravi. Proficiens & ipse hac de causa, factus est enim ex tunc eleemosynarius. *In vitis PP. part. 1. in vita S. Ioannis Eleemosynarii. §. 8. Vide etiam tit. Affectus exempl. 12*

EXEMPLUM X.

Cœlestem coronam sanctæ Fidis pro passionibus datam videns Caprasius animatur ad pugnam.

Legitur in vita sanctæ Fidis virginis, quod ipsa à cunabulis Christum diligens, cum præ fama sanctæ vitæ latere non posset, comprehenditur, & Daciano præsentata, Christianam se esse constanter respondit: Cumque Deos gentium dæmonia esse asserens, nec blandimentis, nec minis, ut Christum negaret posset induci, jussu præsidis super cratem ferream divaricatis membris substratis carbonibus extensa est. Dumque sic pro Christo torqueretur, multos exemplo suo convertit ad Christum. Tunc quoque S. Caprasius, qui præ timore præsidis juxta urbem in rupis cujusdam foramine jacebat, cuncta quæ intra murorum ambitum fiebant apertè videbat. Hic cum virginem tam crudeliter puniri cerneret, oravit primo Deum, ut, eam victri-

cem certamine faceret, deinde, ut sibi præmium martyrii illius demonstraret. Et ecce vidit protinus columbam niveam de cœlo descendentem, quæ coronum auro, gemmisque lucentem super caput virginis, quam Angelus vestibus speciosis induerat, posuit, & ut circa virginem Dei virtus clarior appareret, ipsa columba volatu alarum, & rore cœlesti sic ignem extinxit, ut nihil de incendio remaneret. Hæc ergo cernens Caprasius quasi jam de victoria securus rupem sub qua manserat dextera percussit, & fons protinus erumpens meritis sancti Caprasii omnibus infirmis usque nunc remedium salutis impendit. Eadem igi- Caprasius, ad locum certaminis properavit, & Daciano Christianum se offerens, tanta jubentis crudelitate laniatus est, ut inter cæteros circumstantes. Primus & Felicianus fratres, propter ejus patientiam ad Christum conversi cum ipso Caprasio & Fide virgine plecterentur. *Vincent. Belluac. libr. 12. hist. cap. 133.*

EXEMPLUM XI.

Cœlestem gloriam & amœnitatem cogitantes tres dissoluti juvenes ad Dominum convertuntur, quorum unus etiam piis meditationibus tempus impendens, semper hilaris & devotus invenitur.

Milites tres sibi mutuo fidelitatem promiserunt ut in quacunque necessitate se non desererent. Erant in bellis & torneamentis strenui, & ad omnia mundi facta probi. Contigit tandem quadam die transisse silvam omnes in silentio. Cum autem essent extra silvam unus eorum dixit, miror quare sic obmutuimus in transitu silvæ hujus. Et dixit unus causam sui silentii esse hanc, quia videns amœnitatem silvæ memor fui amœnitatis cœlestis, quam causam etiam cæteri confessi sunt. Quibus senior dixit: Credite non sine causa hoc factum esse, sed nutu Dei, ut sicut hactenus mundo, ita nunc Deo serviamus. Quapropter consulo, ut claustrum ingrediamur, & eandem fidelitatem in Domino habemus. Quod factum est. Et laudabiliter & strenuè per aliquod tempus illic vixerunt. Tandem duo juniores cœperunt tepescere, & hoc invicem confessi sunt, & consolationem ad invicem quæsierunt. Venerunt ergo ad tertium de statu quærentes suo, & invenerunt eum Deo servientem hilarem, & devotum. Videns autem ille vultus eorum tristes, dixit: Et multo ocio & tædio estis tristes & segnes, mihi autem totum tempus breve videtur, quia semper occupor. Illis autem mirantibus quibus studiis, & occupationibus tempus impenderet, cum sicut ipsi illiteratus esset, dixit: Tres literas tantum inveni, quas docuit me magister meus in egressu meo, quas legens quotidie nullo unquam tædio afficior, sed præ desiderio legendi deficit mihi tempus. Una scripta est nigro colore, quæ significat peccata mea, quæ denigraverunt animam meam. & falsitatem & instabilitatem mundi, & pœnas inferni. Hanc lego à mane usque ad missam. Secunda scripta est colore rubro, quæ significat Passionem Salvatoris nostri, qui multa pro nobis sustinuit. Hanc lego à missa usque ad nonam, quando emisit spiritum. Tertia scripta est aureis literis, hæc est, amœnitas & multiplicitas gaudij cœlestis. Hanc lego usque ad completorium, & sic expendo tempus meum sine tædio. Quo audito, cæteri multum accensi profecerunt de cætero & ipsi. *Collect. magni speculi exemplorum.*

EXEMPLUM XII.

Cœlestis gloria consistit in visione faciei divinæ, quæ omnem decorem creatum excellit.

Contigit aliquando fratrem Jordanum generalem Prædicatorum loqui cuidam obsesso. Quæsivit à spiritu immundo ubi foret libentius? Respondit: In cœlo, & cum scrutaretur causam quare magis desideraret esse in cœlo: respondit ut faciem creatoris videret. Quæsivit magister. Quam libenter videret, respondit spiritus: Paulo amplius vidi quam ad ictum oculi, sed propter tamdiu denuo videre faciem creatoris in novissimo die, usque ad diem novissimum solus omnium damnatorum spirituum pœnas vellem sustinere. Quod audiens magister expavit vehementer, ita ut non videretur in eo spiritus. Postea ad se reversus dixit spiritui. Optime dixisti mihi, sed oro te, ut alicujus pulchritudinis comparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei. Et respondit spiritus nequam: Stultè quæsivisti, quia non potest enarrari. Sed propter instantiam petitionis tuæ unum tibi narrabo, quod tamen frivolum est, & penitus nihil respectu veritatis. Considera, inquit, quod si omnes pulchritudines omnium pulchritudinum terræ sive cœlorum, atque gemmarum, viri auri argenti florum, atque omnium metallorum, & eorum omnium, quæ pulchritudine sua visum delectant, redactæ essent in unum, & omnes stellæ ad solis similitudinem lucerent, & sol præ omnibus stellis jam prædictis, lucem haberet & omnes illæ pulchræ stellæ, & sol radios suos jactarent in pulchritudinem unam: Scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo humanam æstimationem excelleret, & tamen incomparabilis esset illa pulchritudo, ad pulchritudinem creatoris, sicut nox cum tenebrosior est ad diem tunc lucidior est. Væ ergo illis qui separabuntur ab illa inæstima-

inæstimabili gloria. *Jean. Hereld. in suo promptuario exemplorum litera J. Simile exemplum habes in libr. 2. Apum cap. 56. n. 67. & apud Cæsarium l. 5. c. 10.*

EXEMPLUM XIII.

Cœlestis gloria convivium celebrans miles ducentos annos, præ immensitate lætitiæ vix horæ spatium arbitratur.

Erant duo milites socii valde familiares, quorum unus dixit ad socium suum: Amice, tali die curiam tenebo, & volo ut tu promittas mihi, quod in ea servias. Et ille respondit: Ego tali die curiam tenebo, & volo quod tu similiter servias, & promiserunt sibi mutuo. Antequam vero primus teneret curiam suam, socius suus defunctus est. Constituto autem die unus tenebat curiam suam, & ecce in isto prandio miles ille qui mortuus erat advenit & ministravit. Finito autem prandio dixit socio suo: Socie, ecce complevi quod tibi promisi, quia in curia tua ministravi, volo ergo quod tu facias quod mihi promisisti. Ille respondit: Socie, nonne mortuus es? & quomodo possũ ire ad curiam tuam? Ille vero ait: Dominica die quando redibis de missa, invenies ante januam tuam stantem album equum insellatum, & duos leporarios albos, & ipsi te reducent ad curiam meam, & reducent huc. Prius tamen dic diligenter omnia peccata tua. Dominica autem die post missam invenit miles, equum & leporarios, & confestim ascendit equum. Interrogaverunt autem quo iter. Ego, inquit, vadam quo Deus volet & revertar. Tunc cœpit sequi leporarios per campos & silvas & deserta, & eques ibat tam velociter, quod nec ventus posset eum sequi. In quoddam autem nemus venientes, invenerunt domum cujusdam Eremitæ ubi substiterunt leporarii. Tunc miles recogitans aliqua peccata, de quibus non fuerat confessus descendit, & illi Eremitæ confessus fuit, & iterum super equum ascendit. Postea venerunt ante magnum palatium, & ibi substiterunt. Miles autem descendit, & ecce socius suus; scilicet ille mortuus, egressus est ei obviam, dicens: Ecce multum tardasti, adhuc restat tamen unum ferculum de quo ministrabis. Intrans autem palatium, invenit certam multitudinem comedentem incomparabilis pulchritudinis; Et ille miles quia finitum erat convivium quasi solummodo de uno ferculo ministravit. Et accessit ad eum socius suus ille mortuus, & ait illi: Charissime, oportet te reverti in domum tuam. Et ille respondit: Dimitte me pro Deo hic aliquantulum morari in ista societate: Cui respondit socius Oportet quod tu statim recedas, quia multo plus moratus es, quam credas. Tunc reduxit eum ad equũm, & ille continuo ascendit. & leporarii præcedebant eum, & venit ad locum ubi manserat ille Eremita, cui ipse confessus fuerat, & non invenit, nec domum, nec aliquid nisi monticulam, in quo fuerat domus Eremitæ, & postea venit miles juxta villam suam, & vidit silvas exstirpatas, villas immutatas, & cœpit supra modum admirat. Tandem pervenit ad domum suam, & invenit ubi domus sua fuerat Abbatiam quandam ædificatam, & venit ad portam, & vocavit portarium. Portarius vero quæsivit ab eo quis ipse esset, & quid vellet ille vero respondit se esse Dominum illius loci, & totius villæ. Portarius vero nunciavit Abbati verba militis. Tunc Abbas venit ad portam, & invenit ibi militem, & convenit conventus & tota villa. Cumque miles interrogaret unde tam cito venisset Abbatia in mansione ejus; Respondit Abbas, quia plus quam per ducentos annos ibi fuerat. Miles autem affirmabat quod eadem die de villa illa discesserat, & Abbatia non erat sed domus sua. Accessit autem quidam senex, qui dixit se audisset ab avo patris sui, quod quidam Dominus istius villę quondam discesserat cum equo albo, & duobus leporariis qui dixit se reversurum. Et computato tempore invenerunt, quod miles ille moram fecerat plus ducentos annos qui tamen non credebat se moratum fuisse per unam diem. Tantum enim gaudium, & tantam delectationem habuerat in illo convivio, quod videbatur sibi quod ipse moram non fecisset, nisi hora, cum tamen per ducentos annos ibi fuisset. Sic pater quomodo societas Dei est delectabilis. *Collector magni speculi exemplorum:*

EXEMPLUM XIV.

Cœlestis harmoniæ dulcedinem per aviculam audiens frater, trecentis annis in nemore perduravit.

Legitur in libro exemplorum, quod fuit quidam monachus qui legens in matutinis cum aliis fratribus: mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præteriit, miratus est nimis quomodo illud esset possibile, Erat enim sanctus & devotus valde. Post matutinas ergo mansit in choro in sua devotione ut consueverat, & petivit sibi illum versum revelari à Deo, & incipit discere, & cum staret avis pulcherrima ante oculos ejus volavit & avolavit. Sequebatur eam, quia totus fuit intentus ad visionem ejus. Tandem volavit extra Ecclesiam, tamen semper prope ipsum ut posset apprehendi. Tandem deduxit eum extra claustrum, & ulterius deduxit eum ad quoddam nemus, quod fuit ante claustrum magnum & spatiosum valde. Et ibi monachum illum

lum reficiebat per dulcem melodiam per 13. annos, nunc avolando nunc appropinquando quousque omnes monachi, dicti monasterii essent defuncti. Et præ dulcedine cantus dictæ avis non esurivit, nec sitivit, nec comedit, nec bibit; postea avis avolans monachũ dimisit. Statim monachus ad se reversus monasterium suum petiit, quia prope erat, putans se eadem nocte post matutinas recessisse. Jam erat hora 3. ut sibi videbatur, & se petivit intromitti. Dixit portarius quis esset: Qui dixit, Sum Sacrista istius monasterii, qui post matutinas egressus sum. Porarius putans eum delirum, non cognovit eum omnino, tamen requisivit ab eo nomina fratrum, scilicet Abbatis, Prioris, & cellarii. Recitavit ergo nomina eorum, qui erant temporibus suis, & portario omnino incogniti. Et admirans monachus, quod non intromitteret eum, & simularet se nescire nomina fratrum, petivit ut duceret eum ad Abbatem Ductus autem ad Abbatem, nec ipse cognovit Abbatem, nec Abbas è converso eum. Et inquisivit Abbatem de prædecessore suo, & sic inventum fuit quod Abbas ille cum aliis quos nominavit ante 13. annos esset defunctus. Tunc ostendit Abbati, & omnibus fratribus quid Deus secum operatus est per tot annos in eremo per avem & & illum versiculum, mille anni, &c. & de gaudio paradisi, & tunc ipsum in fratrem receperunt, qui statim sumptis Sacramentis ecclesiasticis dulciter obdormit in domino, & ad gaudia vitæ æternæ pervenit. *Idem.*

EXEMPLUM XV.

Cœlestis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus novitius in ordine perduravit.

Secularis quidam de carnis suæ virtute famæ titulum sibi erexit in Anglia. Hic cum sæcularem agens vitam Deum in multis sibi redderet offensum, compunctus statuit Hierusalem proficisci, ut de suo robore. Christi sterneret inimicos. Petiit itaque consilii causa Cisterciense quoddam monasterium, pate fecit votum. Accepit consilium si Hierusalem placeret invisere, illam subeat cujus quicunque non erit civis præsentis Hierusalem visio nihil confert ad salutem. Circumventus itaque salubriter hujusmodi sermonibus ab Abbate conversus ad Dominum remanere in monasterio adquievit: Addens ergo bonæ primordiis conversionis melioris cursum conversationis, invidum spiritum in disciplinæ palæstra ex bono opere nesciens provocavit ad pugnam. Impatiens luctæ cadit à voto, incurrit periculum. Secundo proponit propositum, omnino se non remanere asserit, Hierosolymam perrecturus, quoniam vero abbas deerat, differetur interventu prioris, Nocte quadam cum à necessariis veniens ad propriam diverteret cellulam, eminus in simiæ specie super trabem cellæ vidit antiquum hostem Sciens in monasterio non haberi hujusmodi portenta, cognovit esse dæmonem sibi sub talis bestiæ forma apparentem. Considerans se esse deprehensum, virtutis inimicus prosiliit de insidiarum specula, irruia, percutit, sanguis per os & nares elicitur, & sic prostrato Christi milite, auctor sceleris disparuit. Fratres tam de facto fragore quam de læsi fratris clamore excitati, & vehenter perteriti surrexerunt, & super re gesta valde dolentes; sed quomodo fuerat factum vel quis fecerat nescientes fratrem correptum ad lectum detulerunt. Percussus itaque sensibus amissis per triduum jacu, tjacuit, ut plus mortuus quam vivus putaretur. Cui sic jacenti apparuit sanctus Benedictus dicens ad eum: Benedicte. Et novitius respondens sancto Benedicto, subjunxit: Quis ës Domine? Cui sanctus: Ego sum, inquit, frater Benedictus. E: his dictis sanctus Benedictus sustulit eum in spiritu, & dixit ei: Sequere me. Cum ambo simul aëra carperent, ad quosdam gradus venerunt arctos & arduos, in singulis vero gradibus dæmones bini, & Bini residebãt, qui omnes ad superiora conscendere nitentes terribiliter infestabant. Quod ut vidit novitius valde expavit, attamen à beati Benedicti vestigiis non recessit. Ascendentibus itaque sancto, & novitio nequam spiritus sancto nocere non apposuerunt, sed subsequentes discipulum per gradus singulos graviter afflixerunt, Alius enim suffocabat, alius vehementer impellebat, alius pugno eum in dorso percutiebat, alius istum colaphizabat, & alius illum calumniis, & exprobrationibus deterrebat. Fatigatus itaque novitius & tam de ascensionis difficultate, quam de hostium impugnatione non mediocriter afflictus, cœpit nimium deficere, & lentius post beatum Benedictum incedere. Animadvertens autem Sanctus discipuli sequentis defectum, convertens se benigne ad eum relevationis gratia super afflicti caput propriam posuit manum. Ad cujus tactum mox vires lassus recepit & alacriter post Sanctum ascendere festinabat. His itaque gradibus ascensis, & illis serenissimam puri ætheris regionem ingredientibus, apparuit eis regione locus miræ viriditatis & amœnitatis, in quo quædam capella in aere dependens nimiæ parvitatis videbatur, ut novitius multum miraretur. Ad quam cum pervenissent, & beatus Benedictus, primus intravit, & introductum novitium

tium post ostium stare præcepit. Erat autem in illa capella chorus quasi virorum candidatorum in circuitu considentium. Cui beato conventui gloriosa Dei genitrix præsidebat, & tanquam regina in vestitu deaurato inter illos velut sol inter sidera splendebat. Veniens autem beatus Benedictus ante eam reverenter inclinans, dixit ei: Benedicite. Illa respondente Dominus, ait sanctus: Domina, ecce novitium adduxi, quem adduci jussisti. Et illa. Exhibete (inquit) eum mihi Cui exhibito, regina intulit, dicens: Dicito mihi, vis in domo mea ad serviendum mihi sicut cœpisti semper perseverare; Respondit: Volo & nunquam à tuo recedam obsequio. Et beata virgo: Jura (inquit) mihi super altare præsens, & accedens juravit, & statuit custodire mandata Dei sui. Cum autem esset juratum. dixit Domina ad sanctum: Reducite eum. Quem reductum statuit, sicut ante post ostium, Tunc beatus Raphael assumens novitium duxit eum in paradisum. Quo cum appropinquassent, elevans novitius oculos vidit quasi civitatis deauratos muros valde rutilantes. & splendidos, & portam quandam inenarrabili pulchritudine decoram, artificio mirabili compositam, & per totum lapidibus preciosis & gemmis ornatam. Et introducens illum ostendit ei amœnitatem paradisi, herbarum varietatem: arborum diversitatem, avium concentus, & variorum florum colorem, fructuum abundantiam, specierum redolentiam, & reliquorum omnium vivificæ suavitatis affluentiam. Erat autem ibi subter unam arborem limpidissimus atque ad intuendum fons hortorum gratissimus, puteus aquarum viventium, cujus fluminis impetus totam illam jam delectabilem lætificat civitatem. Et exeuntes inde cœperunt ad dissimilem & longe aliam descendere regionem, ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram tenebrarum, & miseriæ per viam præcipitem & iter lubricum. Deinde ostendit ei hominem in ignea cathedra residentem, ante quam formosæ mulieres stabant, quæ ardentes cereos in ejus ora instanter intorquebant, quos introductos per viscera virilia extrahebant. Et hanc pœnam infœlicem iterare non cessabant. Homo iste (inquit Angelus) quem sic vides cruciari, potens in sæcula fuit suæ carnis amicus, sed animæ inimicus homo luxuriosus, gulæ illecebris, & libidinum collusionibus deditus. Quod enim videtur residere in cathedra, usque ad vitæ terminum signatur ejus in flagitiis perseverantia. Et quia mulierum amator fuit. per mulierum species à malignis spiritibus quasi cereorum facibus inflammatur, & sic semper iteratis incendiis sine fine cruciatur, Et quid datur sibi in pœnis, nisi quod solicite quæsivit in terris? Ignem quæsivit ignem invenit. Et vertentes se ad interiora caliginis, viderunt hominem, quem terri spiritus vivum excoriabant, excoriatum sale fricabant, atque salitum super cratem ferream igne supposito cremabant. Hic (inquit Angelus) quem sic vides damnatum, potens fuit in mundo habens sub se homines, & quoniam se illis impium reddidit, & crudelem, ideo & damnationis sententiam sortitus est consimilem, ut qui immisericorditer dominatus est hominibus, æqua lance à durissimis crudeliter spiritibus torqueretur. Viderunt & alium hominem super equum flammeum sedentem, scitumque igneum ad collum gestantem qui & super equi collum captam unam portabat, & habitum monachi ad caudam caballi post se religatum trahebat. De isto dixit Angelus, qui miles fuit satis pauper in mundo, & vitam suam sustentabat ex raptu, unde & capram quam ad testimonium rapacitatis gestabat in pœnis, uni pauperi fœminæ violenter abstulit. Qui & multa alia mala gessit positus in corpore, quæ dum potuit non studuit dignè corrigere. Cum autem venit ad exitum, se fieri petiit monachum, non vera gratia pœnitentiæ compunctus, sed inanis gloriæ amore, & humanæ laudis favore deceptus. Non enim habitum monachi accepit, ut vitam monachi si convaluisset, duceret, sed ut finem suum, & si non vita religionis, saltem habitu laudabilem demonstraret. Et quia longe à veste sacra vivendi votum babuit, ideo longe à se scilicet ad caudam equi sacrum habitum religatum se habere ostendit. Unde nec immeritò captam & scutum, equum & habitum omnia gerit ignea, ut tale sentiat damnationis tormentum, qui ex præcedentis vitæ suæ merito non obtinuit finem bonum. Ex mala enim vita, vix aut raro quis bonum finem sortitur, sed ex bona semper vita, bonum sine dubio finem omnis bene vivens meretur. Qui procedentes inde in aliū locum, viderunt quasi religiosas personas promiscui generis monachos & sanctimoniales sed religionis & sanctimoniæ, indicia non habentes. Quidam namque risui multo & cachinnis, atque verbis otiosis dediti erant, quidā turpiloquiis & fabulis, detrectationibus, pravis eloquiis & orationibus insistebant, alii gulæ & ventri subditi lautioribus cibis & peregrinis poculis ingurgitare se satagebant, alii immunditiis & fornicationum flagitiis more brutorum animalium subjacebant, non quia post mortem hujusmodi species voluptatum habeant veritatem, sed ad cumulum confusionis talibus datur in pene vitæ præteritæ

teritæ gerere similitudinem. Unde ex merito pravæ actionis videbantur irruere in eos, quasi homines teterrimi divinæ injuriæ ultores, qui eorum capita nodosis fustibus cædentes, donec incusso cerebro, fractisque cervicibus eliderentur, & præ immanitate vexationis à propriis sedibus oculi eorum eruerentur, ut qui in terris sub disciplinæ jugo noluerunt Deum habere rectorem, dictante justitia, nequam spiritum, cui famulabantur, dirum in pœnis sentiant exactorem. Introducto autem post hæc eo in inferno inferiori, ait Angelus: Eleva sursum lumina. Porro suscipientes eminus terribilem viderunt rotam igneam, & innexum hominem super eam, quæ cum rotatu agitaretur horribili, dictum est stupenti & expavescenti novitio. Terribile est valde quod intueris, sed ecce terribiliora videbis. Et ecce dum hæc dicerentur, cœpit rota summo quo eminebat usque in inferno inferiori intempestivis impetibus, ruinosis aufractibus, infestisque crepitibus proruere, factusque est tantus fragor in tartaris, ac si totus mundus cum suis ædificiis funditus occumberet, & cœlum desuper cum firmamento corrueret. Cumque rota hæc in puteum barathi se terribiliter immergeret, omnes animæ quæ tenebantur in morte captivæ cum malignis spiritibus, furibundis vocibus conclamabant, & miserum hominem in rota vertebatur, insultantes cuncti pariter percutiebant, detestantes, & anathematizantes, & maledictiones maledictionibus subjungentes. Hic est (: inquit) Angelus infœlicissimus omnium hominum homo Judas, Christi Jesu traditor, qui cum esset de numero Apostolorum avaritiæ inebriatus veneno, magistrum suum ac Dominum, agnum Dei benignissimum, universitatis auctorem, & gubernatorem, humani generis Redemptorem, Salvatorem, Deum & hominem Jesum Christum Dei filium, amicum dulcem consiliarium fidelem, adjutorem fortem, triginta argenteis vendidit, atque venditum sub pacis signo, quasi dilectionis osculo inimicorum manibus in mortem tradidit, & ob tantum reatum lapsus in barathrum desperatus laqueo se peremit. Unde miser talem quam cernis desperationis sententiam sibi in æternis ardoribus acquisivit. Quoniam quamdiu Christus erit in gloria, tamdiu Judas sempiterna punietur vindicta. Qui si ad misericordiam, quam iniquis vendiderat cucurrisset, & misericordiam à Patre misericordiarum accepisset, & nequaquam in æternum periisset. Post hæc reduxit Gabriel novitium, & dixit ei: Visionem istam nulli nisi soli Abbati tuo revelare præsumas. Statim autem revixit, qui tribus diebus quasi omnino mortuus jacuerat, & oblitus mandati præ admiratione clamavit dicens: Vidi Infernum, vidi Paradisum. Et ecce adfuit B. Benedictus cum baculo pastorali percutiens eum. Ipse vero ictui manum objiciens in manu grave vulnus accepit. Cui dixit Sanctus: Læsus quidem es & satis graviter in corpore, sed propter inobedientiam vulnus multo gravius concepisti in conscientia. Et quia loquendo peccasti, novem diebus pœnitendo loquela carebis. Statim autem obmutuit, & præ dolore verberum rursus quasi agonizare cœpit. Post novem autem dies iterato convaluit, & soli Abbati quæ viderat, patefecit. Abbas autem qui tacendi præceptum non acceperat, ad ædificationem plurimorum postea visionem novitii revelavit. *Idem.*

EXEMPLUM XVI.

Cœlestem januam Christi passione apertam luxuriosi & vani homines rursum claudunt.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidam sanctus qui dum semel oraret in extasi positus, vidit cœlum apertum: & dum staret cum mirabili gaudio, eo quod multi per illam aperturam intrarent, vidit venire duos dracones crudelissimos, & illi extendentes rete maximum, & ponentes ante illam aperturam, prohibebant omnes volentes intrare ne possent. Cumque iste fleret & oraret ad Dominum, ut demonstraret sibi qui erant dracones, & quid erat illud rete adfuit ei Angelus dicens: Draco unus est immunditia, draco secundus est vana gloria, sed rete est lascivus & vanus ornatus mulierum, & istæ elevantur per inanem gloriam & immunditiam & tantam jacturam in mundo faciunt, ut aperturam quam Christus suo sanguine fecit, in cœlo claudant ne beneficia cœlestia possint ascendere, & ne animæ possint intrare gloriam beatorum. Et dico tibi quod plures damnantur per illicitas mulierum allectiones, & per varios ornatus, quam sit numerus ipse dæmonum infernalium. *Ioannes Ægidius Junior. Dominicanus in libro qui dicitur Scala cœli.*

CHARITAS.

EXEMPLUM I.

† Charitas erga proximos.

Libet aliquid narrare de eximia misericordia clementissimi Patris Florentii erga inopes, & ulcerosos, atque deformes solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus pater pauperum exceptis quotidianis eleemosynis in pios mendicantium usus, omni anno in festo B. Gregorii Papæ duodecim pauperes scholares ad honorem S. Gregorii ad

suum prandium invitare solebat, quia B. Gregorium duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex commissione ejus aliquos pauperes nominatim mihi expressos ad domum ejus hora prandii introduxi. Qui cibo potuque refecti alacri corde ad scholas redierunt, & de acceptis beneficiis Deo laudes, & magnas grates largifluo hospiti suo Domino Florentio & fratribus ejus retulerunt. Tunc manifeste impletum est quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis ante benedictionem mensæ canitur: Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum. *Ex vita S. Presbyteri D. Florentii Radevvini patris spiritualis Thomæ à Kempis c. 17. scripta ab eodem Thoma à Kempis.*

EXEMPLUM II.

Charitate accensus Sanctulus seipsum pro Diacono quidam dedit in mortem, & a S. Joanne Baptista, cui devotus erat, ne gladio percuteretur præservatur.

Sed ne diutius mireris quid in virtute Domini Sanctulus venerandus vir fecerit exterius, audi ex virtute Domini qualis interius fuit. Die etenim quadam à Longabardis captus quidam Diaconus tenebatur ligatus. Eumque ipsi qui tenuerant, ut interficerent cogitabant. Advesperascente autem die, vir Dei Sanctulus ab iisdem Longobardis petiit ut relaxari, eique vita concedi debuisset: quod posse facere omnino negaverunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cerneret, petivit ut sibi ad custodiam tradi debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi quidem custodiendum eum damus, sed ea conditione interposita, ut si iste fugerit pro eo ipse morieris. Quod vir Dei libenter accipiens prædictum Diaconum in suam suscepit fidem, quem nocte media cum Longobardos omnes somno gravi depressos aspiceret, excitavit & ait: Surge & concitus fuge, liberet te omnipotens Deus: Sed idem Diaconus promissionis ejus non immemor respondit dicens: Fugere pater non possum quia si ego fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Dei Sanctulus ad fugiendum compulit: dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam & in manu ejus sum. Tantum in me possunt facere, quantum in me ipse permiserit. Fugit itaque Diaconus & quasi deceptus in medio fidejussor remansit. Facto ergo mane Longobardi, qui Diaconum ad custodiendum dederant, venerunt, quem dederant, petierunt: sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit: Tunc illi inquiunt: Scis ipse melius quid convenit. Servus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem, quam vis. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum, ea morte me occidite, qua ipse me occidi permiserit. Tunc omnibus, qui illic aderant, Longobardis placuit, ut eum capite truncare debuissent, quatenus sine gravi cruciatu vitam ejus compendiosa morte terminarent. Cognito itaque quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reverentia magni honoris habebatur, occidendus esset, omnes qui eodem loco inventi sunt Longobardi convenerunt, sicut sunt nimiæ crudelitatis, læti ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium atque ex omnibus fortibus viris electus est unus, de quo dubium non esset, quod uno ictu caput ejus abscinderet. Venerandus ergo vir inter armatos deductus ad sua arma statim cucurrit: nam petivit ut sibi paululum licentiæ daretur orandi. Cui cum concessum fuisset, in terram se stravit & oravit. Qui dum paulò diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsavit ut surgeret, dicens: Sruge & flexo genu tende cervicem: Surrexit autem vir Domini, genu flexit, cervicem tetendit, sed tenso collo eductam contra se spatham intuens, hoc unum fertur publicè dixisse: Sancte Joannes suspice illam, Tunc electus carnifex evaginatum gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus levavit, sed deponere nullo modo potuit, nam repente diriguit, & erecto in cœlum gladio, brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis favorem conversa mirari cœpit, virumque Dei cum timore venerari, quia profecto claruit cujus sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aëre ligasset. Itaque postulatus ut surgeret, surrexit: postulatus ut brachium sui carnificis sanaret, negavit, dicens: Ego pro eo nullo modò orabo nisi mihi antea juramentum dederit, quia cum manu ista Christianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem qui (ut ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente compulsus est jurare se Christianum hominem nunquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens, Depone manum deorsum. Qui statim deposuit, atque illico adjunxit: Remitte gladium in viginam. Et statim remisit. Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boves, & jumenta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Dei tale suscipere munus renuit: munus autem bonæ mercedis quæsivit, dicens;

cens: Si mihi vultis aliquid concedere, omnes captivos quos habetis mihi tribuite, ut habeam unde pro vobis debeam orare. Factumque est, quòd omnes captivi cum eo dimissi sunt: atque superna gratia disponente, cum se unus pro uno morti obtulit, multos à morte liberavit. Nihil in hac re de Sanctulo mireris: sed pensa si potes, quis ille spiritus fuerit, qui ejus tam simplicem mentem tenuit, atque in tantæ virtutis culmine erexit. Ubi enim ejus animus fuit, quando mori pro proximo tam constanter decrevit, & pro temporali vita fratris unius despexit suam, atque sub gladio cervicem tetendit. Quæ ergo vis amoris, illud cor tenuit, quod mortem suam pro unius salute proximi non expavit? Scimus certe quia idem vir venerabilis Sanctulus ipsa elementa quoque literarum plene non noverat, legis præcepta nesciebat: sed quia plenitudo legis est charitas, legem totam in Dei ac proximi dilectione servavit, & quod foris in cognitione non noverat, ei intus vivebat in amore, & qui nunquam fortasse legerat, quo dit redêptore nostro Joannes Apostolus dixit: Quoniam sicut Ille pro nobis animam suam posuit: sic & nos debemus pro fratribus animas ponere, tam sublime Apostolicum præceptum faciendo magis, quam sciendo noverat. Comparemus si placet cum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Ibi hæc nostra jacet, ubi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quasi inter fructifera arbusta positi, odoramur poma, nec manducamus. Ille virtutum fructus capere noverat, quamvis hos in verba odorari nesciebat. *Idem ibidem.*

EXEMPLUM III.

Vespitalis Episcopus non habens quod hospiti apponeret volitantem gruem precibus in terra dejecit.

NOvariensis Ecclesiæ narravit Episcopus. Cum inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Episcopo invitato incederem, & imminente jam refectionis hora quid mihi decenter apponeret non haberet, æstuare cœpit, & anxie quærere unde mihi posset in itinere positus subvenire. Cumque hinc indigentia stringeret, illic charitas animas dilataret, in arcto positus quid prorsus ageret ignorabat. Tunc ecce grues repente ut lineam invicem congruentes exprimunt, parilique serie quasi diversa utcunque sub uno duce castra componunt, super verticem nobis turmatum volitare cæperunt. Tunc in fidei fervore Episcopus constanter erectus, ait? Domine præcipue unam de gruibus istis ad nos dejici, ut servus tuus de benedictionis tuæ munere satisfaciat charitati. Mira exauditionis divinæ celeritas, Vix verbum ore promitur, & protinus non parvi corporis grus terræ tenus ante ora nostra demergitur, sicque fides, quæ per dilectionem operabatur, impletur. *Petrus Damianus secundum citationem Collectoris Speculi exemplorum.*

EXEMPLUM IV.

Charitative ministrat devotus cæcus illi, qui se visu privaverat.

ADdolescentem me in Faventia urbe propter literatum studia constitutum audire contigit, quod enarro. Inter duo sibi convicaneos obortis invicem simultatibus, alterius oculos alter effudit. Cæcus itaque postmodum cum se mundo nimis inutilem vidit, monasterium petiit. Postmodum vero cum ipse illator injuriæ languore corruptus conversationis habitum anxie quæreret, sed ad idem monasterium deferri, propter illum quem crudeliter illum quem crudeliter attrectaverat, incongruum judicaret, monachis super hac re secreto mussitantibus, tandem fama negotii ad accusatoris, videlicet non videntis, pervenit auditum. Cumque ille, quod imminebat levius didicisset, cœpit mox obnixe deposcere, & quibus valebat precibus instantissime flagitare, ut se fratres cum omni charitate susciperent: semetipsum insuper custodem ac ministrum ejus obsequiis insudare juberent. Importunis sane insistens precibus tandem obtinuit, ut ei quem carnis lumine videre non poterat, perspicuo charitatis oculo ministraret. Decumbenti itaque sedulus minister assistere, tegminibus fovere, necessaria quoque porrigere, percipiendis etiam alimentis persuasorie provocare: & ad digestionis occultum, ut dicebatur, sæpe se ferre & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, sic, qui geminum lumen carnis amiserat, charitate simul, & patientia, quasi duobus in animæ facie oculis resplendebat. *Idem Petr. Damian. juxta citat. Collectoris Speculi exempl.*

EXEMPLUM V.

Verecundus Ammon cũ crura nudare flumen transiturus erubesceret ab Angelo transportatur, & charitatem Ammoni nolens exhibere camelum concedendo, mox eum mortuum deflevit.

ALio quoque tempore cum venissent ad Ammonem quidam, probare volens animos ipsorum, dicit dolum sibi esse necessarium ubi aquam pro advenientibus congregaret. Et cum polliciti fuissent perlaturos se, unus ex ipsis grave sibi duxit, dicens posse periclitari camelum suum, si ei tam grave onus imponeret, & ait ad alterum: Tu si vis defer, ut si potes: ego camelo meo parco, ne moriatur. Tum alter. Mihi, inquit, ut ipse nosti, camelus

lus non est, sed asinus: Nunquid potest quod camelus portare non valet, asinus portare? At ille: Fac tu, inquit, ut vis, tu videris; ego enim non interimam camelum meum. Tunc ille: Ego, inquit, imponam asino pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merita hominis Dei faciunt, quod impossibile est, esse possibile. Et ita impositum dolium asino pervexit usque ad monasterium hominis Dei, ita ut nec sentiret asinus si aliquid oneris portaret. Quem ubi vidit Ammon: Benefecisti, inquit, in asino deferens dolium, collegæ enim tui mortuus est camelus. Et egressus invenit ita gestum, ut prædixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum Dominus signa ostendit: Nam & fluvium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret, subito in alteram ripam translatus est. Beatus autem Antonius in summa admiratione vitæ ejus institutionem, atque animi virtutes habuisse memoratur. *In vitis PP. vita S. Ammonis.*

EXEMPLUM VI.

Charitativi fratres uvam intactam, per totam eremum sibi invicem transmiserunt.

TEmpore quodam cum S. Machario quidam frater unam detulisset, ipse, qui secundum charitatem non quæ sua sunt, sed quæ alterius, cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris servitio & suscepit eam: sed & ipse nihilominus plus de proximo, quam de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium. Et sic cum per omnes cellulas, quæ longe à semetipsis erant per eremum dispersæ, uva illa circumlata esset, ignorantibus eis quis eam primus misisset, ad ultimum ipsi defertur, qui eam miserat. Gratulans autem S. Macharius quod tantam videret in fratribus continentiam, tantamque charitatem, ad acriora semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia, *2 p. vit. PP.* § 38.

EXEMPLUM VII.

Charitativus senex neglecta indigentia propria camelum alteri concessit.

QUidam de senibus ex Scythia discipulum suum transmisit in Ægyptum, ut ei camelum deduceret, quatenus sportellas quas fecerat, portaret in Ægytum. Cum autem deduceret camelum, alter senex obvius ei venit, & dicit ei: Si scivissem frater quando ibas in ægyptum, dixissem tibi ut & mihi alterum camelum adduceres. Quod cum ille frater proprio Abbati dixisset, præ nimia charitate dixit ei senex: Vade fili, & duc ei camelum, dicens: quia needum parati sumus, comple necessitatem tuam, & vade tu cum ipso in Ægyptum, & iterum reduc nobis camelum, ut & nostra vasa portemus. Cum ergo hoc fecisset frater, & ivisset ad illum alium senem, dicens: Abbas Pambo dicit: quia needum parati sumus, tolle, & comple necessitatem tuam. Caricavit, sive stravit, & oneravit senex camelum, & ivit in Ægytum. Cum autem discaricasset, sive exonerasset, & distraxisset, iterum ille frater reducebat camelum, & dixit: Ora pro me pater. Cumque senex requisisset, quo pergeret, respondit: In Scythiam vado, ut etiam nostras sportellas huc deferam. Quod cum audisset senex, compunctus cœpit pœnitere, lachrymando dicens: Indulgete mihi dulcissimi, quoniam charitas vestra fructum meum abstulit. *Ibidem.* § 136.

EXEMPLUM VIII.

Charitativus frater ansas de suis sportis resolvens alteri indigenti transmisit.

DIcebat de quodam fratre, qui cum fecisset sportas, & imposuisset ei ansas, audivit vicinum suum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum est mercatum & non habeo ansas quas imponam sportellis meis? Ille vero audiens resolvit ansas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce istas superfluas habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui proficere, proprium autem opus reliquit imperfectum. *Libro de charitate num. 4. in vitis PP.*

EXEMPLUM IX.

Charitativi messores infirmum non valentem laborare, ad mercedes capiendas juridice computerunt.

PErrexerunt aliquando tres fratres ad messem, & susceperunt certum spatium sexaginta modiorum, quod meterent. Unus autem ex eis prima ipsa die infirmari cœpit, & reversus est ad cellam suam. Duo autem qui remanserunt, unus alteri dixit, Ecce, frater, vides quia incurrit in ægritudinem frater noster: extorque ergo tu animo tuo parum, & ego similiter meo paululum, & credamus in Deo nostro quia per orationes ejus implebimus nos duo opera ejus, & metemus partem ipsius. Cum ergo explevissent messem totius loci illius quam susceperant, venerunt accipere mercedes suas, & vocaverunt fratrem, dicentes: Frater: veni accipe laborem tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non messui? Et illi dixerunt ei: Orationibus tuis consummata est messis, veni ergo accipe mercedem tuam. Facta est ergo pluri-

ma

ma contentio inter eos de hac re, illo scilicet dicente, non accipio quia non laboravi: illis vero non adquiescentibus nisi & ipse acciperet partem suam. Abierunt ergo ad judicium magni senis cujusdam & dicit ei frater ille: Perreximus nos tres ut meteremus in agro cujusdam ad mercedes. Cum autem venissemus ad locum quem messuri essemus, ipse prima die in ægritudinem cecidi, & reversus sum in cellam meam, nec una die metere prævalui cum eis, & nunc cogunt me fratres isti dicentes: Veni accipe mercedem, ubi non laboravi. Dixerunt autem & illi fratres: Revera tres fuimus, & perreximus metere, & suscepimus spatium sexaginta modiorum quod meteremus, & si fuissemus toti tres cum grandi labore vix potuissemus explicare illud. Orationibus autem fratris hujus nos duo velocius, quam tres potuimus, & demessuimus agrum, & dicimus ei: Veni accipe mercedes tuas, & non vult. Hæc audiens senex, miratus est, & dixit uni de monachis suis percute signum in cella fratrum, ut congregentur hic omnes. Qui cum venissent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc justum judicium, & indicavit eis omnia senex & adjudicavit illi ut acciperet mercedes suas, & faceret ex eis mercedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans, & sibi præjudicatum fuisse dicebat. *Ibidem num. 13.*

EXEMPLUM X.

Charitativi fratres S. Francisci pro alterutro se lapidum ictibus opponebant.

TAnta charitas ardebat in eis, quòd facile ipsis videbatur tradere corpora morti, non solum pro Christi amore, sed etiam pro salute animæ, vel corporum suorum confratrum. Unde quadam die, cum duo ex ipsis fratribus simul irent, invenerunt quendam fratrem, qui cœpit lapides jactare in eos. Videns ergo unus eorum lapides jactari in altum, opposuit se statim ictibus lapidum volens potius se percuti, quam fratrem suum, propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicque parati erant unus pro altero ponere vitam suam. Erant enim in humilitate & charitate fundati, & radicati, in tantum ut unus revereretur alterum quasi patrem & Dominum, atque illi qui officio prælationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores & viliores cæteris viderentur. Omnes quoque sese totos ad obediendum præbebant, ad præcipientis voluntatem se continuo præparantes: non discernebant inter justum & injustum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant esse secundum Domini voluntatem. *Ex Chronico Minorum Gallico cap. 30.*

EXEMPLUM XI.

Charitatis fraternæ observatio docente S. Joanne Evangelista sufficit ad salutem.

BEatus Joannes, ut testatur Hieronymus cum usque ad suam ultimam senectutem Ephesi moraretur, & vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec plura verba dicere posset, ad quamlibet pausam hoc dicebat: Filioli mei diligite alterutrum. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes, quod semper eadem diceret, dixerunt ei: Magister, quare semper eadem loqueris? Qui respondit quia præceptum Domini est, & si solum hoc fiat sufficit. *Hieron. in Commentariis in Epistolam ad Galatas lib. 3 cap. 6.*

EXEMPLUM XII.

Quomodo charitativum hospitalarium continentes Angeli ad cœlestes sedes deduxerunt.

ERat in monasterio Cruciferorum diœcesis Monasteriensis, laicus quidam frater ad recipiendum hospites deputatus. Et is ne temere sibi judicium Domini usurparet, & alienum servum contra præceptum Apostoli, qui suo Domino aut stat, aut cadit, videretur judicare, sine omni personarum acceptione bonos & malos, probos & improbos, disciplinatos & insolentes cum tanta humilitate, tantaque charitate recepit, pavit, ministravit, quasi omnium unica mater esset, & sibi soli eorum videretur cura incumbere. Cum igitur in extremis laboraret, & tempus esset præmia laborum recipiendi, contigit quendam laicum fratrem interim ad infirmatorium, in qua infirmus decubuit, quandam dulcissimam melodiam, quasi concinentium in choro puerorum ceu à longe resonantem audire. Quapropter stupens, & vix seipsum comprehendens infirmatorium ingreditur, & moriturum utrumne & ipse canoras juvenum voces percepisset sciscitatur. At ægrotus paululum, inquit, ante ingressum tuum ad me introierunt huc quidam formosi satis, sed mihi incogniti juvenes qui cum dulcibus cantilenis aliquamdiu invalidi atque infirmi corporis mei mitigassent dolores, suspicatus ego si forte pauperes essent, & cantibus eleemosynas postularent, animo ad eos dixi: Dulces filioli mei quamdiu potui cum omni charitate omnibus pauperibus quantum permansit paupertas nostra libenter ministravi: nunc quia ut videre potestis ad hæc facienda vires non suppetunt, ad coquum pergite, & hic, quia Deus est, larga vobis manu eleemosynam ministrabit. Et in hæc verba dimisi eos, sed

sed quonam abierunt, vel qui fuerint omnino non scio. Quod audiens frater cum hujusmodi juvenes intra claustra monasterii penitus visi non essent, vel Angelos fuisse, vel aliòs sanctos suspicatus, dignam laudem Deo de exhibita pietate refudit. Hospitalarius vero post hæc citissime, sed & devotissime moriens (ut pie creditur) una cum concinentibus Angelis ad cœlestem patriam commeavit, dignam mercedem pro exhibita charitate capturus, de quo sic Deus benedictis in sæcula Amen. *Collect. Magn. Spec. exemplorum.*

EXEMPLUM XIII.

† *Charitatis præcepta erga proximum observans, mox à submersione in cœlum ab Angelis deducitur.*

Legitur exemplum, quod quidam plebanus sicut temporalibus divitiis, ita & vitiis deditus erat, habuit tamen valde devotam conjugem, ad cujus suggestionem religiosos habebat in honore. Contigit autem ut ad illius domum diverterent quidam fratres. Itaque tempore prandii dixit Domina fratribus: Rogo vos boni patres ut dicatis aliqua verba salutis, quia illa valde sunt nobis necessaria, si Dominus non ægre ferret. Et Dominus ait: Ego similiter peto ut dicatis, sed brevia verba quia etiam prædicationem tædiosum mihi est audire propter prolixitatem. Tunc unus fratrum ait: Ego vobis dicam brevia verba tam fructuosa, quod si ea servaveritis, in judicio generali animam meam, qua à juventute Deo servivi, obligo pro anima vestra. At ille: Dicite (ait) & ego jurejurando protestor servare. Cui ille: Dixit Salvator in Evangelio: Quodcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Et rursus per Tobiam Spiritus Sanctus ait: Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Si hæc servaveris proculdubio salvus eris. Cui dives: Repete, (ait) pater: Quod cum frater fecisset, & ille didicisset, rogat ipsum fratrem, ut ipsa breviter declararet. Et ille respondit; Hic est intellectus verborum istorum. Quod tu ex quo es magnus Dominus, velis, ut tui tibi essent fideles, te honorarent, tibique decenter servirent: cum Deus sit Dominus tuus, sis fidelis ipsum solum adorando, nomen illius honorando, ac illi saltem diebus festivis serviẽdo. Item si esses pater, desiderares quod filii tui honorarent te, tu quoque similiter facito erga Deum. Item nolles quod quis te occideret, aut adulterium in domo tua committeret aut bona tua furaretur, vel falsum contra te ferret aliquis testimonium aut concupisceret bona tua, vel uxorem: sic tu debes facere, & si horum contrarium quandoque quis fecisset, velles ut de hoc tibi satisfaceret. Ait dives: In veritate pauca ista verba profundam continent scientiam? Veruntamen Deo favente ea adimplere curabo. Interim vero cœpit hæc verba solicite ruminare, & invenit se in multis illis contraria egisse, nam quibusdam domus, quibusdam molendina, quibusdam possessiones in pignus diu tenuisse, plerisque injuriam & verbera intulisse recogitabat. Proclamare igitur fecit, se omnibus quibus debitor erat satisfacturum. Denique cum tristaretur propter magnam temporalium bonorum diminutionem, ait suis militibus: Eamus recreationis ergo ad venandum, unde orta tempestate & pluviarum abundantia cum vacui redirent, vidit in via molendinum cujusdam pauperis à torrente dissipari & everti, hominemque cujus fuerat, insufficientem esse ad id reparandum. ait suis: Hoc est, quod ego promisi servaturum, si enim essem talis pauper, optarem ut potentior me adjuvaret. Unde resilientes milites de suis equis trabes & totam in locum pristinum jussu istius divitis reposuerunt. Rursus progredientes ulterius, repererunt quendam peregrinum pauperem, quem dum vidisset Dominus, ait suos militibus: Hoc etiam est de illis quod ego facere promisi, si enim essem adeo pauper optarem ut aliquis mihi auxiliaretur, & humane reficeret. Dixit itaque pauperi: Sequere me & bene tibi providebo de hospitio & victu. Cui pauper: Domine (ait) à prædicatoribus audivi, quod Christus tale opus misericordiæ sibi deputat exhibitum, & ideo ita remunerat. Venientes pariter ad domum, & accepta manu pauperis Dominus consorti suæ ait: En ego hospitem tibi adduxi, curam ergo istius habeto. At illa: In veritate, inquit, utilis est talis hospes, pro quo Christus se obligavit debitorem. Cumque laute pauperem hospitio excepisset, sero prope cubiculum suum, illi pauperi lectum sumptuosum disposuit, media autem nocte cœpit pauper sitire & dicere: En siti morior. Quod cum ille Dominus audiisset, accepto gladio ait. Domina quid est hoc? At illa. Auscultemus Domine attente, & videamus quid sit, quo facto advertunt pauperem dicentem En morior siti. Tunc ait Dominus. Hoc etiam est quod promisi servare, quod si ipse essem pauper, & nescirem inter tot gradus quo transirem, vehementer desiderarem quod aliquis mihi potum præstaret, potum igitur porrigam, qui accepta camisia ivit ad cisternam pro capienda aqua, & in illam ruit præceps: mane autem facto, & recedente paupere, interrogare cœpit Domina famulos suos de domino & marito suo, de quo unanimiter nihil scire responderant. At illa: Ite (inquit) ad omnes Ecclesias, &

mona-

monasteria inquirentes de illo; quia post beatum fratrum adventum totaliter in alium virum (ut scitis) mutatus est. Quibus redeuntibus, nec eum invenientibus ait Domina: Mittite anchòram in cisternam, ne forte lapsus sit in illam, quia potum ferre pauperi iverat. Quo facto extraxerunt illum mortuum, & plangentibus omnibus, conspiciunt in collo illius circulum aureum Angelicos manibus sic præparatum, quod nec extrahi posset, nec junctura ilius ulla appareret, sed scripturam hanc continebat. Nos Angeli prius animam istius duximus in cœlum quam corpus fuisset infrigidatum in cisterna, quia in misericordiæ operibus vitam finivit, Quibus auditis & visis, uxor cum familia repleta gaudio magno, vocant Episcopum civitatis, & ille manibus circulum contractans mirabatur, & protinus hoc miraculum insinuavit summo Pontifici, & diversis mundi potentibus. Tunc uxor flexis genibus ait: O misericors Domine Deus, gratias tibi ago quod me tali viro succisti, qui jam certitudinaliter in tua tecum lætatur gloria, adjuva & me Domine Rex æternæ gloriæ, ut consors illius gloriæ effici merear. Quæ venditis omnibus Christo servivit devote. O igitur divina lex, quam brevis, & quam utilis! O lex Dei immaculata! O lex Christiana salutifera! tu continens in lege naturæ, tu es plena charitate, tu es Domum Dei gratuitum, tu sola rectificas animas: & eas ducis ad gloriosam vitam æternam. *Hungarius sive Ungarus Minorita in expositione Symboli qua gemma fidei dicitur serm.* 70

EXEMPLUM XIV.

† *Charitas operis peccata alena.*

QUid Ammon sanctissimus effecit, cum ad eum fratres quidam venissent bili atque ira perciti, dicentes: Eja pater intuere mulierem, quæ in cella hujus fratris est: Bone Deus! quæ miserationis viscera ostendit, quantam præ se tulit anima illa sanctissima charitatem. Cum enim non ignorares, mulierem sub pithario sive doliolo absconditam haberi, laterèque ibi, ingressus cellam, super pitharium, sive doliolum sedit, jussitque ut cellam universam fratres perscrutarentur, & quærerent. Sed cum nihil penitus invenissent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, frater. Quo facto pene illos confusos dimisit, præmonuitque, ne facilè quicquam adversus proximum crederent. Illum verò fratrem correctione sua modestum ac sobrium reddidit. Nactus enim opportunum tempus, expulsis omnibus manum illius apprehendit, & ait illi: Attende tibi frater, & curam tui solius habe. Ille vero compunctus statim resipuit, & senis humanitate sanatus est. *Sanctus Dorotheus sermone 6. ad Monachos.*

EXEMPLUM XV.

Pastor bonus Paulinus Episcopus, primo omnia sua, deinde seipsum pro subditis dedit.

DUm sævientium Wandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multique essent de hac terra in Africanam regionem traducti, vir Domini Paulinus cuncta quæ ad Episcopatus usum habere poterat, captivis indigentibus largitus est. Cumque jam nihil omnino superesset, quod parentibus dari potuisset, quadam die quædam vidua advenit, à Regis Wandalorum genero filium suum in captivitatem fuisse ductum perhibuit, atque à viro Dei hujus pretium postulavit, si forte illius Dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei, magnopere quid petenti fœminæ dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud, nisi se invenit petentique fœminæ respondit, dicens: mulier, quod possum tibi dare non habeo, sed memetipsum tolle, me servum juris tui esse profitere, atque ut filium tuum recipias, me vice illius in servitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens, irrisionem potius credidit, quam compassionem. At ille, ut erat vir eloquentissimus, & valde in exterioribus quibusque studiis eruditus, dubitanti fœminæ citius persuasit, ut audita crederet, & pro receptione filii in servitium tradere non dubitaret Episcopum. Perrexerunt ergo uterque in Africam, Procedente autem regis genero, qui ejus filium habebat, vidua rogatura se obtulit, ac prius petivit, ut ei filius donari debuisset. Quod cum vir barbarus, typo superbiæ turgidus gaudio transitoriæ prosperitatis inflatus non solum non facere, sed & audire respiceret, vidua subjunxit, dicens. Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, & solummodo pietatem in me exhibens, mihi filium meum unicum redde. Cumque ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset, inquisivit. Cui vir Dei Paulinus respondit dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cum in nutriendis oleribus quia peritus esset audivit. Suscepit itaque servum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto vidua ex Africana regione discessit. Paulinus vero excolendi horti suscepit curam. Cumque idem Regis gener crebro ingrederetur hortum, suumque hortulanum quædam requireret, & sapientem valde esse hominem videret, amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atque sermonibus ejus delectari. Cui Paulinus quotidie ad men-

mensam olera, virentesque herbas deferre consueverat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumque huc diutius ageret, quadam die Domino suo secum secretius loquenti ait: Vide quid agas & Wandalorum regnum qualiter disponi debeat, provide, quia Rex citius & cum omni celeritate moriturus est. Quod ille audiens, quia ab eodem Rege præ cæteris diligebatur, ei minime tacuit, sed quid à suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnovisset, indicavit. Quod dum Rex audisset, illico respondit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre: Cui gener ejus, venerabilis Paulini temporalis Dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium referre consuevit. Has itaque, hanc ad mensam meam deportare facito, ut quis sit, qui mihi hæc locutus sit agnoscas Factumque est. Et dum Rex ad prandendum discubuit, Paulinus ex suo opere olera quæque & virentia delaturus advenit. Cumque hunc Rex subito conspexisset intremuit atque accersito ejus Domino sibi per filiam propinquo, ei secretum, quod prius absconderat indicavit, dicens: Verum est, quod audisti. Nam nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me judices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi judicio tollebatur. Sed percontare quisnam sit, nam ego hunc tanti meriti virum popularem, ut conspicitur, esse non suspicor. Tunc Regis gener secreto Paulinum tulit & quisnã esset inquisivit. Cui vir Dei respondit: Servus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumque ille instanter requireret, ut non quid esset, sed quid in sua patria fuisset, indicaret, atque hoc ab eo facta iteratione frequentis inquisitionis requireret, vir Dei constrictus, magisque conjurationibus, jam non valens negare quid esset. Episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor ejus audiens valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicens. Pete, quodvis, quatenus ad terram tuam à me cum magno munere revertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est beneficium quod impendere mihi potes, ut omnes civitatis meæ captivos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti, cum onustis frumento navibus pro venerabilis viri Paulini satisfactione in ejus comitatu laxati sunt. Post non multos vero dies Wandalorum Rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, ut omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se in servitium tradiderat, cum multis à servitio ad libertatem rediret, illum videlicet imitatus qui formam servi assumpsit, ut nos essemus servi peccati. Cujus sequens vestigia, Paulinus ad tempus voluntariè servus factus est solus, ut esset postmodum liber cum multis. *Gregorius Dialog. lib. 3. cap. 1.*

EXEMPLUM XVI.

† Charitatis exemplum in pauperes Scholares D. Florentii Radewini P. Spiritualis Thoma à Kempis.

Similiter in mense Majo quando herbæ agrestes maxime valent pro medicamentis, pius pater non est oblitus pauperum suorum sciens ergo multos esse flebiles scabiosos, & ulcerosos, fecit eos ad domum suam venire certo die & hora pro quadam medicina, & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis suscipienda: Quibus benebalneatis & lotis, lectulum paravit mundissimum pro sudoribus eorum abstergendis, datoque poculo & consolationis verbo, cũ ingenti lætitia ibadt ad sua hospitiia mutuo inter se conferentes. Quam bonus & pius homo est iste Dominus. Florentius, & quam boni fratres sunt isti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum graves, talia præstant. Quodam tempore in quadragesima cum tempora essent aliquatenus cara, & pauperes mendicantes, gravarentur inopià, multi ad solatium misericordissimi Patris Florentii obsecrando confugerunt, sperantes qualecunque subsidium invenire, quia nemo vacuus, nemo inconsolatus inde consuevit abire. In tali ergo articulo misericordiarum pater condoluit fame afflictis & pauperibus devotis, habitoque consilio, cum fratribus suis, quæsivit optimum modum succurrendi egenis, qui ita erant attenuati rebus, ut neque æs in zonis, neque panes haberent in sacellis. Tunc unanimiter fratres accensi sunt ad succurrendum pauperum turmis, & præcipue in tam sancto tempore quadragesimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora misericordiæ stipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus postulantes, sicut in Isaia legitur; Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Statuerunt ergo firmiter aliquid sibi subtrahere, & pauperibus contribuere copiosius, atque ultra solitum tempus laboris unam horam adjicere quotidiano operi suo per totam quadragesimam pro pauperibus, & quidquid illa hora scribendo lucrarentur, hoc integre collectum provisori pauperum tradere, ut ille consequenter necessaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter ministraret. Hoc idem fecerunt in aliis domibus quidam

fratres

fratres scriptores, & officiales ex propriis laboribus eleemosynam Deo immolantes, seipsos sponte castigantes, & pauperes fœlicissime recreantes. *Idem Thomas a Kempis in vita D. Florentii Radevvini, cap. 16*

CHOREA.

EXEMPLUM I.

Choream ducentes nocte Nativitatis maledicti à sacerdote integro anno chorizarunt.

CONtigit in quadam villa Colbeche Halberstadensi Saxoniæ, decimo Henrici secundo Imperatoris anno, ubi erat Ecclesia S. Magni martyris, tale quid in vigilia Natalis Domini. Robertus præsbyter primam missam inchoaverat nocte. At in cœmiterio Othbertus quidam cum sodalibus octodecim, viris quindecim, & mulieribus tribus, choreas ducens, & cantilenas sæculares perstrepens, ita Sacerdotem impediebant, ut ipse verba eorum inter sacra missarum solemnia, invitus resonare ferret. Ille mandavit eis ut tacerent: quo neglecto imprecatus est, dicens: Placeat Deo, & sancto Magno, ut ita cantantes permaneatis usque ad annum. Verba pondus habuerunt, filius presbyter Joannes sororem suam cantantem per brachium arripuit, & statim illud à corpore avulsit; sed gutta sanguinis inde non exivit. Illa vero toto anno cum cæteris permansit choream ducens, & cantitans, & pluvia non cecidit super eos, non frigus, non calor, non fames, non sitis, non lassitudo eos affecit: Indumenta, vel calceamenta non sunt attrita, sed quasi vecordes cantabant: Primum usque ad genua, deinde usque ad femora terra demersi sunt. Evoluto anno Herebertus Coloniensis Episcopus eos absolvit à modo quo manus eorum ligabantur, & ante altare S. Magni reconciliavit. Filia Presbyteri cum aliis duabus continuo exanimata est. Cæteri continuis tribus noctibus dormierunt, alii postea obierunt, & miraculis (ut fertur) coruscarunt, quia valde pœnituerunt: Cæteri pœnam suam membrorum tremore prodiderunt. *Vincentius Bel l. 25. c. 10. Albertus Krantz 4. lib. hist. Saxonicæ c. 33. Trithemius in Chron. Monast. Hirsaugiensis.*

EXEMPLUM II.

Puer quidam innocens, mirabiliter liberavit chorizatricem à dæmone obsessam.

IN Mechlinia oppido Brabantiæ percepimus puellam quandam sacro die Dominico cum juvenibus chorizasse diu valde. Fatigata ergo domum rediit: nec mora: dormitum pergens, dæmone fit repleta. Quâ clamante, surgit familia, ligant vinculis sævientem. Mane ad oratorium gloriosæ virginis extra oppidum deportatur Frequenter enim ibi Maria virtutum operatrix, miracula plurima demonstravit. Quod ubi scholares pueri perceperunt, ad locum ubi vexabatur puella, in oratorium concurrunt. Quorum unus annorum ferè duodecim, audacior cæteris atque sagacior, cœpit compellere & adjurare dæmonium, ut corpus obsessum desereret, & exiret. Nec mora. Ubi dæmon circa umbilicum per timorem se esse demonstravit, dictus puer cum pollice crucem in contrarium fixit: & sic paulatim per crucem, os versus ascendere compulit, donec eum in specie hirsuti vermis, intra hiatum oris hærentem vidit. Quo, miro conatu, ad inferiora redire volente, clamavit populus: Puer instanter signum salutis opposuit, & cum maxima violentia dæmonem exire coëgit. Ejectum ergo in modum hirsuti vermis, puer audacter dextrâ comprehendit, & in fossam parvulam, ubi aqua pluvialis confluxerat, mox projecit. Qui statim ex oculis plebis totius disparens, lætitiæ & laudis materiam dereliquit. Proinde manus à contactu vermis nigredine infecta remansit. Sed protinus aquæ benedictæ lavamento discessit. Sacrosancta ergo res est, esse ab omni labe criminum innocentem: sed simul esse convenit simplicē & prudentem. *Thom. Cantip. de Apibus, lib. 2. c. 36. 4.*

EXEMPLUM III.

Choreas ducere solita in festis, baculo quo pila percutitur, occiditur, & ejus corpus ab infernali tauro dissipatur.

IN villa quadam Brabantiæ, ut mihi frater Ord. Prædicatorum narravit, mulier procax & vana omni ferè festo choreas jungere consueverat. Et factum est, ut juvenibus viris ad saltum juxta choream ludentibus, uni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu sambucalis evaderet, & dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mox necaret. Hæc ut viderunt omnes, confusi sunt, & corpus domum detulerunt, & in feretrum posuerunt. Presbytero verò cum clericis dicturo vigilia veniente, ecce taurus nigerrimus, imo dæmon pessimus, cum mugitu accurrens, feretrum cum corpore dejecit, & cornibus illud dissipans, membratim confodit; ita, ut visceribus hinc inde dispersis, fœtor intolerabilis spargeretur. Fugientibus ergo cunctis, cadaver laceratum usque in crastinum solum relinquitur, quousque evaporato fœtore, proximi ejus intrare possent ad corpus, & sublatum extra cœmiterium sepelire. *Ibidem lib. 2. c. 46. part. 13.*

EXEMPLUM IV.

Chorizantibus tibicinans, à fulmine percutitur, brachium à corpore divellitur, corpus ex sepulchro ad inferna rapitur.

MArchia in Flandriæ Brabantiæ districtu villa populosissima est sita, in qua dedicatio celebrata multos ad spectaculum traxerat; & ad lusum. Inter quos quidam tibicen erat, qui chorizantes juvenes & puellas saltationibus & gesticulationibus suis ad carmina obscœna & turpia concitabat. Hinc cœlo nubibus circa vesperas obscurato, quique ad propria redierunt. Solo autem tibicine, nondum lusibus satiato, per viam ad solita remeante & canente tibiâ ac saltante & posteriorum sonitibus turpiter insonante, & duo pueri pastores, ubi coruscationes & tonitrua imminere viderunt, ad dumeta fugerũt, & eis videntibus in tibicinem fulmen cecidit, & extinxit, & ejus brachium amputavit. Nec mora, viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes ex insperato venerunt, & inter se pendulum extincti brachium deportaverunt. Venientes autem amici, cadaver mortui ad propria detulerunt. Manè autem, dicente presbytero quod in atrio fidelium sepeliendus non esset, quem in ludis turpibus tam notabiliter tonitruum occidisset, responderunt amici: Etsi extinctus sit tonitruo, tamen ad dedicationẽ Ecclesiæ peregrinus cum aliis occurrit. Permisit ergo presbyter, etsi dolens, ut in atrio sit sepultus. Et ecce rectitudinem divini judicii. Mane facto, sepulchrum patens inventum est, & loculus in quo jacuerat vacuus & ejectus. Cadaver verò, ut optimè credi potest, sicut & ejus brachium, à dæmonibus asportatum est. Nota ergo Lector, quia tali vindictâ digni sunt, etsi (eis parcente Deo) talis casus semper non obveniat, qui turpibus ludis & cantibus sacra fidelium atria, & Ecclesiam inhonoravit. *Ibid. lib. 2. cap. 57. part. 4.*

EXEMPLUM V.

Choream ducens proterva fœmina, repentinâ morte percussa est.

CUm esset quidam Arnoldus pastor cujusdam villæ, & in die Apostolorum Petri & Pauli, ejus Parochiani quendam ludum annuum in choreis & musicis instrumentis recolerent, ipse habens prædicandi auctoritatem, cum cruce ad choream accessit, & ut à ludo diaboli recederent, omnes monuit, rogavit & præcepit. Qui cùm in eodem loco prædicare cœpisset, quidam obedientes ad prædicationem ejus venerunt, alii cum indignatione recedentes, contra choream steterunt, nonnulli in sua pertinacia remanserunt. Inter quos erat vetula una stulta ac superba, quæ quoties ad Sacerdotem Domini in chorea circumeunda venisset, contra eum respiciens cantando subsanavit, quæ infra triduum subitò defuncta est, quam vir sanctus sic deflevit, ac si manibus suis illam extinxisset, *Cæsarius lib. 4. c. 11.*

EXEMPLUM VI,

Choreas pro Christo spernens virgo, cœlesti choreâ interesse promeruit.

LEgitur in Scala Cœli, quòd quædam virgo militaris & decora valde choreas miro diligebat affectu. Fratri autem prædicatori ad domum ejus venienti & percunctanti mox puellæ exponitur, & ei nota veritas non negatur. Frater autem avidus salutis ejus benigne satis requisivit, ut sibi responderet, dicens: Si daretur tibi optio pro carentia gaudii unius diei, integro anno secundum libitum tuum frui deliciis, vel pro anno chorea vitanda, quamdiu vixeris, & tibi complacuerit desiderabilem choream mox habere præsentem, vellesne eligere? Quâ respondente: Vellem. Conclusit, vis ergo amorem hujus transitorii circuitûs despicere, ut cum Christo & B. Virgine, & cum omnibus Sanctis eum possis perenniter possidere? Illa diu tacuit. Tandem ab alto trahens spiritum respondit: Pro nulla omnino re transitoria choreæ delicias abjurarem, sed solummodo eâ conditione facerem, ut ipsâ æterna aliter uti possem. Probate ergo, & ostendite mihi, quod in cœlo chorea ducatur, & faciam, quod suaderis. Cui frater, scriptum est in Hieremia: Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium. Item in Ps. Prævenerunt Principes conjuncti psallentibus in medio juvencularum tympanistriarum. Ibi Benjamin adolescentulus, &c. Item in hymno: Quocunque pergis, virgines sequuntur, atque laudibus post te canentes cursitant, hymnosque dulces personant. His & similibus Scripturæ verbis adjecit probabilem rationem, dicens: Scisne qua beatitudo Sanctorum est in omnium desiderabilium copiâ & fruitione? Si igitur delectaret Sanctos in cœlis choreas ducere, & ibi non essent, non planè essent beati. Si carerent aliquo optabili, hoc esset contra fidei rationem. His illa auditis & intellectis, porrectâ manu ad honorem Dei, & sanctissimæ Virginis Mariæ devovit. Parentes autem fœlici proposito delectati, ad petitionem ejus religionis sibi habitum acquirebant. In domo igitur paterna per tres annos Deo obedienter hominibus socialiter, patri humiliter studuit famulari,

famulari. In quarta verò anno dicta soror febre castissimâ corripitur, & de vita ejus ab omnibus desperatur. Cumque jam amici ad suscipiendam extremam unctionem sæpius hortarentur, respondit: Integrâ fide, & summâ devotione supplicio me inungi, cùm meus pater spiritualis, scilicet Confessor advenerit, quia certa sum, quod non moriar eo absente. Rogavi enim eum, & impetravi à sponso animæ meæ Jesu Christo tamdiu inducias vitæ meæ. Ecce die tertio frater nihil sciens de ægrota, à remotis partibus advenit, Dei intuitu benignè suscipitur, humanius tractatur. Cui illa: Pater (ait) sancte, modo debeo vitam commutare, & de licentia vestra facite me inungi. Datâ igitur sanctâ Communione & unctione, à cœlo oculos non deflexit: Tandem hilari vultu patrem alloquitur. Pater sancte, in conversione mea promisisti mihi choream in cœlis. cujus promissi jam te liberum esse dico? Nam Jesum & sanctissimam matrem ejus vidi cum virginibus, & choream mihi perpetuo præparatam. Laudaote Dminum, quod unquam nata fui, intolerabilem quidem pœnam sustinui in his locis, in quibus virgines se huic sæculo adaptare solent, sed illa jam dicitur brevi temporis spatio terminari, & tunc sine purgatorio evolabo. Cunctis igitur cernentibus amicis, & præ gaudio flentibus expiravit. *Joannes junior.*

EXEMPLUM VII.

Choreis libenter juncta fœmina, à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori ejus impingitur.

PUella quædam in die festivo dum fieret sermo ad populum, tota die in ludis & choreis se exercuit, de sero ad domum reversa resedit in lumine quiescens. Sed cum ad dormiendum vix oculos clausisset, à duobus dæmonibus ad infernum delata est, & sic combusta, ut nec capillus in corpore ipsius maneret. Et totum corpus ejus magis vesicis occupatum fœtorem intolerabilem exhalavit. Unus vero dæmon titionem ardentem in os ejus trudens, dixit: Hoc habe pro cantilenis quas impudicè sæpius cantasti. Vestes ejus nullum habuerunt ardustionis signum, quæ clamore & ejulatu evigilans, matri & multis aliis narravit. Post hoc fertur ad hospitale, vocatur Sacerdos, qui nullum peccatum mortale in ea invenit, nisi quod libenter interfuit choreis & ludis, *Collector Speculi.*

EXEMPLUM VIII.

Choreis fessa fœmina ad inferna Raperetur, nisi Mariæ Virginis auxilium exclamasset.

REfert Doctor Jacobus de Paradiso Carthusiensis, quod quædam matrona beatæ Virgini devota extitit, proprias proles informando ad similia, ut ipsam in suis necessitatibus invocarent, dicendo: Ave Maria, quæ filiam dissolutam & vagabundam & saltatricem habuit, quam ipsa mater pluries correxit, sed parùm in ea profecit, quia pariter dilexit eam præ cæteris filiis, eo quod pulchra & munda esset, & emit ei pulchras & pompofas vestes, quæ uno die Dominico fatigata ivit ad quoddam pomerium sedens sub una arbore, volens refocillari Cui diabolus immediatè adfuit, dicens: Surge, veni mecum. Cui illa: Quisnam es tu? Et ille: Ego sum diabolus cujus propositum conaris implere, arma & rete nostrum ad animas capiendas, unde modo recipies pœnam non solùm pro peccatis tuis, sed etiam pro peccatis omnium quos per ornamentum corporis tui ad malas concupiscentias induxisti. Et diabolus statim violenter nitebatur eam rapere. Et illa clamavit dicens: Virgo Maria adjuva me, sicut mater eam in pueritia docuit, & statim dixit clarâ voce: Ave MARIA, gratiâ plena, Dominus, &c. Respondit diabolus: Maledicta sit, quæ hanc orationem te docuit. Quam si non dixisses, justo judicio Dei ad inferni incendium te traxissem, ubi cum tuis æqualibus pœnam condignam pro omnibus, quos ad peccandum traxisti, invenisses. Quæ postmodum nunquam ampliùs chorizavit, & vestes pompofas deposuit, & vitam, & mores humiliter emendavit, & beatæ Virgini ampliùs usque ad mortem servivit, *Doctor Jacobus de Paradiso Carthusianus. Vide etiam tit. Cantus exempl.* 6.

EXEMPLUM IX.

Quam grave sit malum chorea, quamque Deo displiceat visione declaratur.

LEgitur in lib, de 7. donis Juvenis quidam nobilis Deo dicatus, in religione multum proficiens. Hic dum frequentibus orationibus incumberet, quadam vice ante Crucem orans, venit in mentem quid esset quod magis ad peccatum illiceret, & honori divino amplius derogaret, prostratus itaque ante Crucem hoc sibi revelari deprecabatur, juvenem quendam specie intrare vidit in Ecclesiam, & cum eo chorizantium multitudinem copiosam, Circumeuntes ergo, cum in primo circuitu juvenis ille venisset ad crucem, ictum

magnum dedit super clavos crucifixi. In secundo circuitu percutiebant vulnera manuum crucifixi. In tertio arreptam crucifixi coronam pedibus conculcabant. In quarto planctum ejus deridebant. In quinto faciem conspuebant. In sexto latus ejus perforabant. In septimo ipsum blasphemabant. Cumque juvenis in oratione constitutus, & ista considerans, surgeret, ut tot Christi vituperia vindicaret, ille, qui ducebat choream apprehendit eum, dicens: Tu rogasti Deum ut ostenderet tibi quid plus juventutem ad peccatum alliceret, & ipsum Dominum vituperaret, & exaudivit te Deus, idcirco ergo ego princeps tenebrarum choreas procurans huc venit, ut omnia mala chorizationis tibi exponerem. Nam in chorea primo est motus pedum, & ostensio calceamentorum, & hoc fit in vituperium clavationis pedum Christi. Secundo est ibi extensio brachiorum, & conjunctio digitorum, & hoc fit in vituperium brachiorum Christi. Tertio in modum coronæ circumeunt, vel coronam florum sive herbarum portant in capite, & tunc calcatur corona Christi. Quarto sunt ibi cantus in vituperium planctus Christi. Quinto est ibi ornatus, & isti spuunt in Christum. Sexto est ibi lætitia vana in corde eorum, & isti aperiunt latus Christi. Septimo est ibi tactus impudicus & oscula, & hi blasphemant Christum. Propter hoc itaque Deus summe in chorea vituperatur & contemnitur. Ego autem in ea utor omnibus armis meis, scilicet, visu, tactu, locutione, cogitatione. Et per has vias homines in universa mala corruere facio. *Nicolaus Dinclespule.*

EXEMPLUM X.

Chorizantes submerguntur, & mulier subito moritur.

IN Gallia juxta Lugdunum, sicut à Presbytero villæ percepimus, quidam chorizantes saltibus super pontem disrupto subito ponte fortissimo, in aquis validis totaliter sunt submersi. Vidi & ego adhuc juvenis in choreis procacissimam saltatricem, quæ me præsente post choreas insolenter cum adultero luctabatur, & cum cessasset, subitanea morte percussa miserabiliter expiravit. *Thomas Cantip. lib. 2. Apum cap. 49. part. 13.*

EXEMPLUM XI.

Choreas ducentes 180 peremti omnes præter sponsos.

AGebantur Qualenses Lubica nuptiæ, aderatque frequentissima virorum mulierumque multitudo choreas ducens; ignis incognita origine domum invadit, perimuntur ab eo centum octoginta utriusque sexus: soli sponsi nudi è lecto evasere incolumes. Unde Proverbium: Nuptiæ scilicet Qualenses. *Albert. Crant. libr. 12. Vind. hist. c. 12. Majolus coll. 3. th. an. Dom. 1440.*

EXEMPLUM VII.

Clericus choreæ addictus, cum aliis miserè moritur.

LUdovicus Marchio Misnensis, ab Halberstadensi, ad Bamburgensem, hinc ad Magdeburgensem Archiepiscopatum evectus, choreas & carmina non omisit: plus in ea valebat patrius mos, quam Christi religio. Ad dies carnisprivii vocavit ministerialium suorum puellas & matronas in oppidum Calvem, ipseque primus in prætorio spatioso choreis intererat, fœminarum restim ducens. Die lunæ ad horam vespertinam apparuit ignis in camera levissimus, qui vel à puero restingui potuisset. Nemo occurrebat, sed ad gradus festinabant universi tanta contentione, ut pondere victa domus, crepitu ingenti edito, subsideret, & per scalas lapideas Archiepiscopus, manu tenens dominam, cum trecentis aliis rueret, & postera die moreretur. Ex reliquis tres soli periere. *Idem Crant. lib. 10. Metro. 13. & lib. 10. Saxon. cap. 5.*

CIBUS.

Cibos nimis curiose discernens frater, nisi emendatus, pitantiam B. Mariæ impetrare non potuit.

FUit item in Claræyalla Monachus quidam, qui quamvis homo bonæ voluntatis existeret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in observatione medicaminum curiosus, atque superstitiosus. Clemens autem Dominus, qui misericorditer solet errantes corrigere, ipsum voluit ad vitam veritatis reducere, talique modo visitationem suam simpliciter delinquenti propalare dignatus est. Aspiciebat idem frater in visu noctis, & ecce universitas fratrum quasi ad laudes divini servitii celebrandas ad Ecclesiam festinabat. Porro ad ostium ipsius Ecclesiæ stabat illa tam humilis, quam sublimis mater misericordiæ pia virgo Maria, quæ tanquam pretiosi electuarii pyxidem portans, singulis fratribus oratorium intrantibus, singula ex eo cochlearia dulcissima sua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine gustantes reficiebat. Quo viso frater ille gratulatus est vehementer, reputans secum quod ipse cœlestis illius alimoniæ sine obstaculo particeps fieri deberet. Cumque ad manum piissimæ procuratricis accederet, benignissima dissimulatrix, & vere mitis virgo repulit eum, dicens: Nunquid meo medicamine opus habes?

nonne

nonne sapiens medicus es? & tui met curam sollicite geris? Vade itaque, vade, & tuis medicamentis sicut volueris utere, quoniam de his qui curam suam super Dominum, & filium meum jactant, cura est mihi. Quod cum ille audisset, erubuit, & petens indulgentiam, promisit ei, quod se amplius de ipso non intromitteret sed totam vitæ suæ curam Deo, & sibi committeret. Ad quam sponsionem, generale refugium omnium Christianorum satisfactione accepta, benignissime pœnitenti veniam & gratiam indulsit, & medicamenti salutiferæ pitantiæ pabulum impetivit, Gestata ergo benedictione cœlestis antidoti, protinus à sua teneritudine, & infirmitate frater ille convaluit, & abdicatis omnibus medicamentis & delicatioribus alimentis, ad communes cibos se transtulit Ideoque cooperante gratia Dei, brevi decorem & fortitudinem cum salutis corporis & animæ pariter induit, *Lib. 7. Specul. histor. Vincent. cap. 108.*

CINERES SACRI.

EXEMPLUM I.

Cineres sacros deridens, carnifex densitate cinerum suffocatus est.

Retulit mihi Theodoricus noster Monachus quondam Comes in Wieda rem satis mirabilem. Novi, inquit, in Confluentia carnificem quendam, hominem in officio suo pronum satis, nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam, tertia feria ante cineres, totam pene noctem in comessationibus expendisset, mane, quasi ad abluendas carnes, cum quodam suo collega tabernam intravit. Cumque ad officium missæ pulsaretur, & fideles ad Ecclesiam confluerent, nec non ex eadem taberna, jamque soli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: Certe modo diu nimis expectavimus, eamus ergo ad Ecclesiam propter sacros cineres. Cui ille, mysterium cinerum irridendo, respondit: Sede ego tibi dabo cineres & tu mihi, tollensque cineres de latere, jactavit super caput ejus, & ecce mox pœna irrisionis subsecuta est. Nam statim circa caput, & faciem, tantum sensit pulverem, ac si follibus ei insufflaretur. Cumque territus clamaret, tantum ore cineres hausit, ut pene suffocatus fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, ductus est in proximam insulam, in qua non pulvis, sed gramen erat, sed nihil ei profuit in Rheto, in pomerio, in solario, neque in aliquo loco à turbine cinerum se defendere potuit, à quibus tandem suffocatus pœnam irrisionis solvit. *Cæsarius lib. 10. cap. 35.*

EXEMPLUM II.

Sancta Lyduina ab Angelo cineres recepit.

Solebat S. Lyduina virgo admiranda, die cinerum, pro sanctæ Ecclesiæ more cineres è Sacerdotis manu suscipere, sed si tardaret Sacerdos Angelus ejus explebat vices. Cum itaque aliquando confessarius ejus Joannes Walteri ad eam venisset, rogaturus num cinere sancto consignari vellet, respondit illa, ab Angelo sancto id jam factum esse. Stupente illo, quid sibi istud vellet, Lyduina dixit, ut manu tangeret caput ipsius. Fecit ille, & cineres sensit, iisdemque etiam frontem suam communivit. Docuerat eam Angelus reverenter sacros illos cineres à sacerdote percipere, aliosque ut idem facerent adhortari. *Joan. Burgnan: in vita ejus part. 1, cap. 8. apud Sur. 14. April. tom. 2.*

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM.

Circumstantias peccatorum scrupulose confitens frater aurea meruit corona fulciri.

Quidam frater magnæ auctoritatis in ordine vitæ & famæ præclarus in Provincia Lombardiæ narravit, quod cum esset novitius tempore beati Dominici, & post confessionem quadam nocte post matutinas ante altare paululum obdormisset, audivit vocem dicentem sibi: Vade, & iterum rade caput tuum. Qui evigilans interpretatus eum, quod iterum moneretur confiteri, & melius circumstantias omnes. Unde ad beatum Dominicum se prosternens confessus est omnia cum contritione & majori attentione quam prius fecisset. Qui cum postmodum paululum recepisset quietis, vidit Angelum descendentem de cœlo & in manu portantem coronam auream miro modo ornatam, & appropinquans posuit in capite ejus. Evigilans ergo frater se multum consolatum invenit, & gratias egit Deo. *Ex vitis FF. Prædicatorum part. 4. cap. 7.*

CLEMENTIA.

† *Clementia severitate, & severitas clementia temperanda est.*

Cum quidam vitæ Pii V. Summi Pontificis insidiatus esset, deprehensæque essent litteræ ejus rei indices vocatis duobus præstantissimis Cardinalibus, eas exhibuit, quas cum reus à se scriptas, obsignatisque fateretur, supplexque procumberet ad pedes sanctissimi senis, ait illi Pontifex: optare tuum sit, vis jure utar, an misericordia? cumque die lachrymans demississime veniam peteret, ei ultro benedixit, imposita reo, sibique, & testibus qui aderant

perpetui silentii pœna, sed tantam ejus benignitatem & clementiam quis unquam tacuisset? Fratris vero sui filium à piratis captum atque in Africam abductum pecunia redemit, donavitque honestis opibus, admonitum ne iis abuteretur, & cum ille sæpe verbis castigatus satis obsequens non esset, Pius cereum accendit, vocatumque ad se nepotem suum quam primum abire jussit extra Apostolicæ ditionis fines, antequam ignis extingueretur. *Papirius Massorius libr. 6. de Episcopis urbis in vita Pii V.*

COMMUNIO.

EXEMPLUM I.

Communicantium nomina Angelus Domini Piamone vidente diversimode scripsit.

Vidimus admirabilem presbyterum nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam revelationum gratiam. Denique quodam tempore cum Domino sacrificium offerret, vidit Angelum Dei stantem juxta altare, & uniuscujusque monachorum accedentium altare nomina scribentē in libro, quem tenebat manibus, quorundam tamen non scribentem. Cumque diligenter observasset senior, qui essent, quorumnam nomina non scripsisset, postquam sunt completa mysteria, unumquemque eorum seorsum vocans, percontatur quid eis in occulto peccati fuisset admissum, & invenit ex confessione unumquemque eorum peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos pœnitentiam agere, & semetipsum cum eis ante Dominum prosternens, die ac nocte tanquam ipse eorum capitis esset obnoxius flebat, & tamdiu permansit cum eis in pœnitentia & lachrymis, donec iterum videret eundem Angelum stantem, & scribentem accedentium nomina, & posteaquam omnium scripsit, tunc etiam illos ex hominibus evocantem, & ad reconciliationem altaris invitantem. At vero ubi hoc senior vidit, intellexit eorum susceptam esse pœnitentiam, & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. *In vitis PP. vita 31. S. Piamonis.*

EXEMPLUM II.

Incantationibus mulier raro communicās in equam mutatur.

Vir quidam Ægyptius concupivit ingenuam mulierem maritatam, & non valens eam expugnare, locutus est malefico, dicens: Facito, ea ut amet me, & age ut projiciat eam vir ejus Accipiens autem maleficus, sufficienter usus est maleficio, & fecit eam equam videri. Videns autem vir ejus veniens foris mirabatur, quia in lecto ejus equa jaceret & cœpit plangere, & ejulare. Nam loquebatur animali, & responsum non dabat. Itaque precatus est presbyteros vici, & adducens ostendit eis, Qui non invenerunt calamitatis causam. Illa autem usque ad tres dies neque fœnum accipiebat, quomodo equa, neque panem sicut homo, utroque privata cibo. Ad ultimum ut glorificaretur Deus, & appareret virtus sancti Macharii, ascendit in cor viri ut duceret eam in solitudinem, & vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cum appropinquaret ergo, stabant fratres juxta cellam Macharii litigantes & dicentes, quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis ut misericordiam consequatur. Dicunt ei: quid enim habet. Qui respondit: Uxor mea erat, & in equam conversa est, & hodie habet tertium diem non gestans quicquam. Qui retulerunt sancto Machario intus oranti, cui illius adventum revelaverat Deus Respondit ergo fratribus, & dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed solum in oculis eorum qui seducuntur, videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice perunxit eam nudam, & super oravit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus: Dans autem ei cibum fecit eam manducare, & dimisit eam proprio viro gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam cesses à communione. Hæc autem tibi evenerunt, quia per quinque septimanas non appropinquasti divinis. *Palladius idem vita 19. Macharii Ægyptii.*

EXEMPLUM III.

Luxuriosus sacerdos ulcere pessimo pertutitur à domino: & dato juramento quod de cætero non celebraret, à S. Machario curatur.

Quodam tempore visitationis atque ædificationis gratia perrexi ego Palladius ad eum, & inveni ante ostium atrii ejus jacentem quendam Presbyterum toto corpore ulceribus plenum, capitis autem ejus etiam ipsa ossa computruerant: qui ideo advenerat, ut orationibus ejus sanitatem reciperet. Sed sanctus Macharius non suscipiebat eum. Ego autem prostravi me in terram ante pedes ejus, & deprecabar ut susciperet eum Respondensque vir beatus, dixit mihi: Indignus est, ut sanitatem recipiat, sed magis increpa eum, & suade ei ut non audeat accedere ad sacrosanctum altare Domini, & offerre sacrificium Domino, quia fornicando offert, & propter hoc castigatur. Suade ergo ei, ut resipiscat, & condignam agat pœnitentiam, ut misericordiam à Domino mereatur accipere. Itaque ego egressus ad illum infirmum, dixi ei omnia.

Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, juravitq; quia in exitum vitæ suæ non usurparet ad altare Domini ascendere. Postquam præcepit, ut ingrederetur, suscepitque eum, & dixit ei: Credis quia Deus est quem nihil latet? respondit: Etiam Domine & dixit ei: Nunquid potuisti illudere, aut latere Deum? Respondit, non. Ait iterum: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum, & Dei castigationem intelligis, pro qua causa tanti mali plaga in corpore tuo est, ideoque percussus es, cessa à malis tuis, & corrige de cætero, & confitere semper cum lachrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conspectu Domini peccatum tuum, ut in die judicii possis aliquam misericordiam ac pietatem Domini invenire. Dedit ergo sacramentum se nunquam peccare, neque ad sacrosanctum altare accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici sortem habere. Itaque post hoc imposuit ei manum, & oravit pro eo ad Dominum, & paucis diebus sanus. *Factus est, capillique &c. Palladius vita 28. Macharii Alexandri.*

EXEMPLUM IV.

Communicantium diversos esse vultus quidam S. Episcopus Domino revelante conspexit.

NArravit quidam senex de quodam Episcopo, ut maxime ex eo fiduciam accipientes, diligentiam haberemus nostræ salutis. Nunciaverunt quidam Episcopo qui apud nos consistebat, sicut hæc ipse Episcopus referebat, quod quædam secularium matronatum duæ essent mulieres fideles, quæ quasi impudicè viverent. Episcopus autem ex his, quæ ei nunciata fuerant commotus est, & suspicatus ne forte & aliæ hujusmodi essent, ad deprecandum Deum se convertit inde certus effici rogans: quod & meruit. Post divinam enim illam atque terribilem consecrationem, dum accederent singuli ad participationem sancti mysterii, per vultus eorum cernebat, quibus unaquæque anima subjaceret peccatis: Et peccatum quidem hominum videbat facies nigras, quosdam vero ipsorum tanquam ab æstu exustas facies habentes, oculos autem igneos & sanguineos: alios autem eorum claros quidem facie, candidos vero amictu. Et alii quidem dum acciperent corpus Domini exurebat & incendebat eos: aliis autem sicut lumen efficiebatur in se & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam qui solitariam vitam elegerant, & qui in conjugiis erant qui & ipsi ita esse videbantur. deinde convertit se, & cœpit etiam mulieribus distribuere, ut cognosceret & ipsarum quales essent animæ. Et vidit simili modo ex illis fieri nigras atque rubeas facies earum, sanguineas quoque & albas. Inter ipsas autem advenerunt: & suæ duæ mulieres, quæ accusatæ erant ipsi Episcopo. propter quas maxime ad hanc precem, & prævidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas duas dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentes vultum, & honorificum, candidis vero stolis circumamictas, Deinde cum ipsæ participatæ fuissent mysteriis Christi, factæ sunt sicut à lumine illustratæ. Rursus Episcopus ad solitam precem convertebatur, supplicans Deo, discere cupiens modum revelationum, quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autem ei Angelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat. Sanctus vero Episcopus continuo de illis sciscitabatur mulieribus, si vera esset illa prima accusatio, an falsa. At vero Angelus asserebat vera esse omnia, quæ de eis dicta fuerant. Episcopus quoque ait ad Angelum: Et quomodo in perceptione corporis Christi splendidæ erant facies earum, albas autem stolas habebant lumine quoque fulgebant non parvo? Et Angelus: Eo quod pœnituerint de actibus suis. & discesserint ab ipsis cum lachrymis, & gemitibus, eleemosynis pauperum, & per confessionem divinum meruerunt numerum, & de cætero nequaquam in his malis ambulare promittentes, siquidem de prioribus delictis veniam mereantur, & meruerunt propter hoc divinam immutationem, & à criminibus absolutæ sunt, & vivent deinceps sobrie, pie, ac juste. Ait autem Episcopus ad Angelum: Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorum, quibus peccatis unusquisque eorum subjaceat, ut etiam de his cognoscens, ab omni liberet ignorantia. Angelus autem Domini dixit ad eum: Hi quidem, qui splendidi, atque hilari sunt vultu, in sobrietate, & castitate, & justitia vivunt, modesti quoque, & condolentes, ac misericordes sunt. Hi vero, qui nigras habent facies fornicationis & libidinis operarii sunt, cæterorumque scelerum & delictorum. Hi vero, qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & injustitia viventes sunt, amantes detractationes, blasphemias, & dolosi, & homicidæ sunt. Rursum dicit Angelus. Adjuva eos, siquidem salutem eorum desideras? propterea enim meruisti orationum tuarum effectum, videndo discipulorum peccata, ut per admonitiones atque obsecrationes meliorares eos, & per pœnitentiam converteres eos ad Deum, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit à mortuis. Quandocunque igitur tibi virtus est, & studium ac dilectio circa Dominum tuum Christum eorum gere pro-

providentiam, ut convertantur à peccatis propriis ad Dominum: suadens eas manifestansque, quibus delictis subjaceant, ne propriam desperent salutem. Et hoc enim pœnitentibus quidem illis, & convertentibus ad Dominum animabus eorum erit salus & epulatio futurorum bonorum, tibi vero erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cœlos quidem non reliquit, in terris autem demonstratus est propter salutem hominum. *Libr. de providentia invitis PP. num. 24.*

EXEMPLUM V.

Communicans devote frater mirabili modo à capitis dolore sanatur.

FRater quidam nomine Petrus Cocles cum in adolescentia sua. Claravallis postmodum futurus Abbas, in observantia sacri ordinis satageret, quotidie semetipsum exhiberet hostiam viventem sanctam Deo placentem, quoniam omnes pie in Christo vivere cupientes, persecutiones inimici sustinent, permittente Deo; qui omnia ad salutem electorum operatur, gravissima capitis passione laborare cœpit: quam passionem fortis miles Christi patienter tolerabat, studens semper in dolore gratias agere, & viperam propriæ voluntatis à murmure compescere. Et licet optaret cum propheta ut ingrederetur putredo in ossibus ejus, quatenus requiescere mereretur in die tribulationis, pro eo tamen magis animo gravabatur, quod spiritum in eo promptissimum ad ardua quæque virtutum caro infirma pro voto subsequi non valebat? Quadam itaque nocte Dominica cum sacris vigiliis interesset, sentiens se præfato incommodo solito amplius stimulari, cogitavit exire de choro, & ire pausatum. Sed mox spirante Deo, recogitavit ut propter Dominum usque ad horam diei primam sustineret, quoniam ipsa die intemeratis mysteriis pretiosi corporis, & sanguinis Christi participare debebat. Prima vero transacta quamvis doloris immensitas non cessaret, proposuit tamen tolerare, nec conventum deserere usque post missam majorem, quatenus sacram posset recipere communionem. Cumque jam communicaturus ad gradum altaris accederet, & solitam ibidem veniam flexis genibus devotissima humilitate peteret, ecce repente de vertice ejus lapsa est quasi ingens missa plumbi, quæ ipsi per medium frontis veniens, & in pavimentum cadens, non parvam collisionem fecit. Ille vero ejusdem molis concussionem, atque ruinam apertissime sentiens, sed nullam speciem videns, de tanta novitate miratus, vehementer obstupuit. Et, ô mira clementia redemptoris nostri! quia ante frater iste gravissimos quidem dolores sentiens, sed tamen ob reverentiam sacramentorum ipsos quasi non sentiens, mox ut eadem sacramenta fideli devotione percepit ab omni pristina infirmitate eadem hora convaluit, & ita perfecte curatus est, ut nullam deinceps molestiam ex ee sentiret. Ipse vero gratiæ Dei nequaquam ingratus existens, adeo in sancta religione profecit, ut pastorale officium primum Igniaco postmodum in Claravalle consecutus nomen Abbatis vita & moribus decoravit, subditosque suos per viam veræ humilitatis perducens. Christi bonus odor Deo esset in omni loco. *Ex libro dicto exordium ordinis Cisterciens. & ex Conclavia Assignies cap. 41. & in Spicul. histor. cap. 29. Vincent. Belvacensis.*

EXEMPLUM VI.

Communicans frater, asperè correpto fratre & inconsolato amaritudinem pro dulcedine in ore sensit.

FRater quidam in sanctæ religionis observantia fervens, & sollicitus, dum aliquando dominica die secundum consuetudinem ordinis, & corpori & sanguini Christi participasset, visum est illi tunc, & per totam deinceps diem, quod favum mellis dulcissimum in ore teneret. Sequenti quoque dominica dum Eucharistiam similiter percepisset, per continuum triduum similem expertus est gratiam. Tertia vero dominica, dum divinam nihilominus alimoniam reaccepisset, tota jam hebdomada semel indultam suavitatem sentire promeruit. Ex tunc ergo, & deinceps, hanc panis vitæ dulcedinem multipliciter multo tempore sensit. Factum est autem ut aliquando quempiam amicorum pro culpa sua objurgans, justæ invectionis mensuram supra modum excederet, nec tamen antequam divinorum sacramentorum munus ab altari sumeret, exasperatam fratris conscientiam per satisfactionem lenire curavit. Unde factum est, ut hostiam pacificam fratre necdum pacificato percipere præsumens, pro mellea spiritualis dulcedine suavitatis, qua antea refici & recreari consueverat, super fel, & absynthium amarissima amaritudine fauces suas infectas, tremebundus horreret. Quocirca reatum suum ad memoriam quantocius reducens, & pro culpa minus discreta invectionis, humillima satisfactione pœnitentiam agens, Apostolicam illam sententiam de cætero sollicitus observare curavit, quæ ait: Vos qui spirituales estis, hujusmodi corripite in spiritu lenitatis. Attendant quæso istud exemplum quicunque æmulatores ordinis sunt, quicunq; zelo justitiæ accensi fuerunt spiritu, ne verba

forte justæ correctionis, in arma vertant furoris, & emendationis poculum quod fratribus propinare conantur, tam sibi quam aliis per indiscretionem in perniciem trahant, dum & seipsos per iram dilacerant, & quos emendare debuerant, dum exasperant, exulcerant, & ad excusãdas excusationes in peccatis prorumpere compellunt. *Lib. de Illustribus viris ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VII.

Communicans irreconciliato fratre sacerdos, porcellum interimens, osculum dulcissimi Jesu consuetum amisit.

SAcerdos quidam religiosus, dum pacem, quam cœli rege in terra nato cæli cives terrigenis annunciaverunt, in proximo suo violare non timuit, admirandam quandam gratiam specialiter à Domino sibi collatam perdidit, quod ad cautelam torpentium describere non pigebit. Hic igitur laudabilis vitæ presbyter, ignaviæ nequaquam marcens ocio, satagebat quatenus conversationis suæ qualitas, ab excellentia gradus sui non discreparet. Præcipue igitur in oblatione hostiæ salutaris, in qua filius immolatur patri ut tollat peccata mundi, per sacrificium cordis contriti, & spiritus humiliati semetipsum in præsentia summæ divinitatis mactare curavit. Habebat vero parochianum quendam qui licet secularis vitæ negotiis implicatus esset, fidei tamen integritate, devotionisque sinceritate pastoris sui meritis fortassis impar non erat. Ejus namque doctrina, & exemplo religiose institutus Ecclesiæ limina sine cessatione terebat, missarum celebrationi sedulus observator intererat, sanctarumque precum instantia cœlos pulsans, in simplicitate cordis sui tempore divini sacrificii, cum Domino loquebatur. Volens autem Dominus utrorumque meritum ad laudem, & gloriam nominis sui manifestare, laici illius tam spirituales quam corporales aperuit oculos cœpitque infra sacri mysterii actionem Jesum Christum beatis oculis videre super altare, stantem iuxta calicem sanctum, qui amborum conscientias perungebat mira suavitate præsentiæ suæ misericorditer. Consecratione vero divinorum sacramentorum rite peracta, cum pacis osculum in populum esset diffundendum, & sacerdos juxta morem quorundam, sacram hostiam primus oscularetur, in ipsa hora pius Dominus accedens eidem ministro suo pacis osculum dignantissime porrigebat. Is ergo qui ad divinæ contemplationis reverendum arcanum admissus fuerat juxta prophetam, secretum suum sibi retinuit, & cum frequenter speciosum forma præ filiis hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne & ipse vanitatis notaretur, si tantum Dei mysterium facile sine magno pondere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia à Domino collata erat, per elationis vitium, eadem se gratia privaret. Accidit interea ut hortum præfati sacerdotis diversis herbis & oleribus virentem, cultorique suo ipsa vivacitate germinis quodammodo arridentem, pauperis cujusdam porcellus, furtivis irruptionibus intrare cõsuesceret, & quia in domo domini sui, ob rei familiaris penuriam, unde ventriculum suum replere posset non inveniebat, aliunde hoc mendicare compellebatur. Itaque sacerdos ægerrime ferens hortum suum vastari, cum frequenter pauperem illum admonuisset, quatenus porcum suum domi teneret, ipsumque porcum teneras olerum plantas suffodientem, cum injuria verberum extra septa horti sæpius expulisset, nec tamen quicquam proficeret, ad extremum dolore stimulatus, eundem porcum occidit. Verum pauper ille animalis sui interitum cognoscens, adminiculum substantiolæ suæ magna ex parte perdidisse ingemuit: volensque agere cum presbytero, quatenus damnum illatum sibi, secundum leges restitueret, illo à contrario horti sui jacturam exaggerante (quoniam pauper ubique jacet) cum detrimento causæ suæ despectus & sepultus est. Itaque Sacerdos irreconciliatus manens pauperi fratri suo, ad immolandam veræ reconciliationis hostiam, temerius accessit. Sed Dominus Jesus, qui factus est nobis à patre justitia, redemptio & reconciliatio discordiæ peste maculato præsentiam suam exhibere dignatus non est. Ecce namque homo (cujus supra meminimus) infra sacri canonis actionem stans, & devotissime orans, illum, in quem desiderant Angeli prospicere, solito more se visurum sperabat, sed frustratus spe sua vehementer turbatus est, considerans sacerdotem gratia sibi collata prorsus nudatum, & quasi nubilo quodam divinæ indignationis obfuscatum. Quod igitur verecunda humilitate, sola testante conscientia aliquamdiu celaverat, causa exigente silentio premere noluit sed assumpto seorsum presbytero qualem & quantam gratiam perdidisset secretius suggessit, monens & obsecrans, ut si in peccatum aliquod lapsus fuisset, per confessionis, & pœnitentiæ remedium diluere illud quantocius festinaret, si forte gratiam amissam larga redemtoris nostri benignitate recipere mereretur, Consternatus animo sacerdos, nullius quidem criminalis delicti se conscium esse, sed nec in his quæ in quotidianis excessibus evenire possunt, conscientiam se plus solito remordere respondit, excepto duntaxat

taxat quod hortum suum pessundari non sufferens, pauperis illius porcum occidisset, eique per satisfactionis humilitatem necdum reconciliatus fuisset. Intellexerunt igitur utriq; pauperum susceptorem Dominum, injuriam pauperis sui tanto sæveriore, quanto occultiore vindicta punivisse Festinavitque sacerdos pusillo Domini, per condignam illati damni compensationem satisfacere, sed utrum sublimem illam gratiam, quam perdiderat recuperavit, nec ne, non constat nobis, quoniam servus Dei, qui eundem cum illo gratiam, vel fortassis præ illo percipiebat censorio semetipsum castigabat silentio, ne mysteria Dei passim sine certo necessitatis articulo revelare præsumeret. *Libr. de viris illustribus Ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VIII.

Communicans in discordia monialium præpositus juste a possessa increpatur.

IN monasterio quodam sanctimonialium, præpositus ejusdem loci tractabat aliquando cum sororibus, quandam possessionem ipsius cœnobii vendere volens, & ut fieri solet ex studiis partium, suam sententiam tanquam saniori subnixam consilio defendentium, gravis inter ipsum, & sorores discordia exorta est. Verum præposito dicente sibi creditam esse dispensationem, totumque negotium prælationis, sorores è contrario nitebantur, & graviter scandalizatæ recesserunt: Erat autem fœmina quædam laica in eodem monasterio, quæ ab immundo spiritu vexabatur, pro cujus liberatione quotidiana precum instantia sorores in commune laborabant, & ut pestiferum spiritum validius urgere possent, dominicis eam sacramentis frequentius participare faciebant. Postero itaque die præpositus parvipendens scandalum sororum, perturbatus ipse cum gravius turbatis eisdem sororibus, ut pacificam hostiam immolaret, ingressus est ad altare. Peracta ex more divinorum munerum consecratione, etiam patientem illam causa percipiendæ Eucharistiæ sibi præsentare fecit. Tum vero spiritus nequam mirum in modum recalcitrans, truculentas, & horrisonas cœpit edere voces, ipsumque præpositum amarissima invectione redarguens, dixit: O miserrime & infœlicissime homuncio, quid facis? Læthale virus rancoris, & discordiæ toto pectore spirans, insuper etiam gravis scandali pusillorũ Domini, coram oculis summæ majestatis reus, ad consecrandam, tractandam, & manducandam carnem altissimi impudenter, simul & irreverenter irrumpis? Noveris pro certo, quia consultius fecisses si domum Dei hodie, non intrasses, quam tantæ præsumptionis cauterio conscientiam tuam ustulasses, Cumque exorcismis, & orationibus multis cogeretur, quatenus divinis sacramentis reverentiam exhibens cederet, quoadusque mulier quam torquebat communicasset, per multas difficultates vix cogi poterat, ut de manibus illius qui dissensionis & contentionis vitio sordebat, Eucharistiæ gratiam eam suscipere permitteret. *ibidem.*

EXEMPLUM IX.

Communicantis indigne hostiam nivea columba in nocte Nativitatis absumens avolavit, & post confessionem reportavit.

ANte paucos annos in regno Franciæ erat Sacerdos quidam, qui in ipsa nocte Natalis Domini transire debebat per brevem campum de una villa ad aliam ut ibidem secundum consuetudinem matutinas diceret, missasque celebraret. Opera diaboli, ut creditur, ju ta illam sola mulier occurrit, & quia sine teste fuit, solus cum sola peccavit. Perpetrata culpa tam nefaria, non eum retraxit à majori contemptu accusatrix conscientia, sed magis timens humanam verecundiam, quam divinam vindictam, Ecclesiam intravit, dictisque matutinis missam de nocte in primo gallicantu secundum morem solemniter inchoavit. Transubstantiatione facta, panis videlicet in corpus & vini in sanguinem Christi, columba nivea ipso sacerdote aspiciente super altare descendit, totumque ebibens, quod erat in calice, rostro suo hostiam abstulit, & avolavit. Videns ista sacerdos, satis, etsi non salubriter, est territus, & quid faceret non parum perplexus, canonem propter populum circumstantem quantum ad verba & signa complevit, sed fructu canonis caruit Post missam, decantatis laudibus, cum missa de mane diceretur, eo quod non haberet qui vicem suam suppleret, eadem columba hora qua prius iterum venit, sacramentum abstulit, & recessit. Presbyter non cessavit à præsumptione sua, sed tertio accedens ad altare celebraturus missam de die, per eandem columbam, eo modo, quo primo, & secundo, ei puer natus sacramentum corporis & sanguinis sui subtraxit. Tandem in se reversus, & de culpa, licet indignus, Dei tamen gratia compunctus, venit ad quendam Abbatem ordinis nostri, confessionem faciens tanti peccati, exposuit ei omnem ordinem rei cum multis lachrymis. Abbas vero, sicut vir prudens & discretus, contritum eum ex toto corde considerans, virtutem contritionis probare volens, pœnitentiam suspendit, & ut ocyus iret celebrare præcepit. Ille vero quasi Deo obediens confessori suo, cum multo timore, & lachrymis ad altare missam

sam celebraturus accessit. Quem pius Dominus, qui nihil horum odit, quæ fecit, sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam mirabiliter lætificavit. Ante horam sumptionis columba rediens, tres hostias, quas singillatim tulerat, simul rostro deferens, corporali imposuit, & trium missarum liquorem de gutture suo calici immisit, ac recessit. Videns hæc presbyter gaudio repletus est maximo, gratias agens Deo, qui facit mirabilia magna solus. Reversusque ad Abbatem, divinam ei consolationem recitavit, & ut ab eo in monachum reciperetur humiliter supplicavit. Cui respondit Abbas: Non te hoc tempore suscipiam, sed volo ut mare transeas, & pro peccato tuo tribus annis in hospitali infirmantibus servias. Si tunc reversus fueris, nullam à me repulsam patieris. Volebat enim, ut per laborem tanti itineris, pericula maris, pœnam peccati deleret, & pauperes infirmosque propter opera misericordiæ sibi intercessores faceret. Fecit ille, quod Abbas præcepit; & post tres annos revertens habitum religionis in ejus domo suscepit. *Cæsar. lib. 2. cap. 5.* Vide etiam titul. *Attritio.*

EXEMPLUM X.

Confessionem sibi mutuo facientes qui simul peccaverant, damnandi fuissent, nisi alteri confessi fuissent, & communicaturus Sodomita rigefactus non valet procedere.

IN quodam monasterio, sacerdos quidam nuper defunctus est, cui Abbas suus ob meritum vitæ injunxerat, quatenus fratrum suorum confessiones audiret. Erat in eadem domo adolescens quidam, qui ad eum confitendi causa frequenter venit, cum quo, diabolo instigante, & humana fragilitate cõsentiente, idẽ confessor semel tantumodo peccavit. Statim opere perpetrato, cœpit dolere, & flere amarissime, dicebatq; juveni: Malefecimus, aliis hoc peccatum confiteri ob verecundiam non possumus: sed consulo, ut tu mihi confitearis, & ego tibi, alterque ab altero suscipiat pœnitentiam. Quid plura? Placuit juveni consilium, confessi sunt peccatum invicem, & tam duram unus ab altero suscepit pœnitentiam, qualem nec Abbas, sive aliquis confessorum illis injunxisset. Parvo post tempore sacerdos idem infirmatus est usque ad mortem, & cum jam in extremis ageret, & ad exitum valde festinaret, timore gehennæ peccatum utriusque Abbati dixit: Personam vero, & peccati consortem non expressit. Defuncto eo, Abbas vehementer doluit, quod scire non potuit cum quo peccasset. At tamen intra se. Ad confessionem venit tibi quisquis est iste. Interim mortuus clara die apparuit adolescenti, cum ipse esset solus, facie lurida, & etiam veste trita. Quem cum ille vidit, mox agnovit; timuit, & exhorruit. Cui mortuus: Sta, ne timeas, quia propter te veni, ut indicem tibi de statu meo: confortatus juvenis verbis ejus, & animatus, cum interrogaret unde veniret, vel quid quæreret? Respondit ille in maximis pœnis sum propter peccatum illud tantum, quod tecum commisi. Ignea enim catena genitalia mea astringit, qua suspensus torqueor. Confessio illa, quam fecimus invicem nihil mihi profuit, quia nihil fuit. Et nisi in extremis quo quomodo peccatũ expressissem æternaliter damnatus fuissem. Cui cum juvenis dixisset: Est aliquid quod possit vobis prodesse? Respondit ille: Si tu pure & plene confessus fueris peccatum nostrum, mihi multum proderit, sin autem, æterna pœna te suscipiet, sicque disparuit. Territus juvenis recenti visione, cum facere vellet confessionem Abbati, nec posset propter Abbatis absentiam, interim distulit. Intercedente vero temporis dilatione, timor conceptus cœpit tepescere, & verecundia crescere, in tantumque est erubescentia victus, ut cum Abbas venisset, nihil ei confiteretur, Abbas vero non immemor culpæ sibi confessæ cum ad confessionem non veniret, quem quotidie expectavit, cogitavit diligentissime qualiter male latentem salubriter deprehenderet. Præcepitque toti conventui sacerdotibus, & ordinis inferioris, sanis, infirmis, & omnes, nescio in qua solemnitate, ad majus altare communicarent. Visum enim est ei, quod nequaquam accedere auderet reus de culpa illa. Sedensque contra altare respexit ad ora singulorum. Adolescens vero hoc propter se factum putans, & si se subtraheret notari timens, cum cæteris accessit, qui cum propinquasset altari, tantus eum horror invasit, tantus timor perculit, ut & præsumptuosus vetaretur procedere, & ocyus compelleretur redire, veniensque ad Abbatem, fecit ei signum confessionis. Qui gaudens, & exaltans, dicebat intra se; Eja certe cœpimus bestiam, invenimus prædam, iste enim est. Et surgens intravit cum eo capitulum, cujus pedibus juvenis prostratus, fecit de peccato confessionem, & retulit visionem, suscepit pœnitentiam. Sic per prudentiam medici denudatum ac sanatum vulnus est stolide ægroti, *Cæsarius, lib. 3. cap. 24.*

NOTATIO.

Potest quidem esse confessio valida, & absolutio data ab eo, quo cùm aliquis peccavit carnaliter, sed quia sæpè debita contritio abest cùm aliquis confitetur complici, ideo potuit fieri & potest sæpè accidere, ut talis confessio sit inutilis ad salutem.

EXEMPLUM XI.

In ordinatione sancti Samsonis columba super eum sedere visa est, & invidus propinans ei vinum, & ita communicans à dæmone possidetur.

LEgitur in vita Samsonis, quòd sanctus Papa Dubricius quâdam die veniens ad domum Estuti magistri S. Samsonis cum quo ipse habitabat. Samsonem Diaconum ordinabat, in quo facto grande miraculum interfuit. Tres fratres ibidem ordinati sunt, duo in presbyterii, & tertius in Diaconatus officium. Sed dum ad genua flectenda juxta morem fratres invitarentur, vidit Papa sanctus una cum magistro Estuto columbam cœlitùs missam per fenestram sursum apertam descendere, ac super sanctum Samsonem non (ut est moris) aufugitare vel volitare, sed semper sine ullo penniculæ motu immobiliter stare, Episcopo etiam manum ad confirmandum eum Diaconum, super eum levante, illa quod est mirabiliùs, in scapula dexteræ ejus descendit. Ibique constanter mansit tamdiu, donec officium ab Episcopo confirmaretur totum. Nec longè post ab eodem Episcopo ordinem presbyterii indignus accepit, & quale signum cœlitus visum est, quando Diaconus factus est, tale etiam factum est, quando presbyteratus ordinem suscepit. Quanto autem in majori gradu inhæserat, tanto & in arctioris abstinentiæ tramitem se inserebat. Qui etiam libidinosa incentiva adolescentiæ suæ flore vincens, voluntariam carnis munditiam pro natura habebat, nec unquam aliquid alicujus animalis in sua tota vita gustabat. At duo fratres diabolicis impleti venenis (maximè quidam malus presbyter) ei invidebant, sed nullam in eo causam reatus inveniebant. Unde quasi ebrii, & amentes huc & illuc revertebantur. Frater autem illius presbyteri pistor factus est monasterii. Qui accepto mali fratris consilio, venenum S. Samsonis miscuit poculo. Tillum quoddam fricas ei propinavit, & ut fieret probabiliter mortiferum, parum de eo priùs animali dedit. Quod scilicet animal ut bibit, saltum præcipitem dedit, & statim mortuum est. Sancto vero Samsoni oranti spiritus Domini monstravit malum sibi nuper præparatum. At ille de Dei promissione confidens, ubi ait: Et si mortiferum quid dederint, non eis nocebit, lætus refectorium est ingressus, eò quòd ipse monasterii fuit œconomus pocula fratribus benedicens, & sanctæ Crucis signaculum imponens absque hæsitatione totum bibit, nec ullum vel minimum cordis dolorem unquam ex eo sensit. Tunc pistor mali commissi pœnituit, & fratrem de livoris malitia increpavit, sed in obstinatione perdurans, nullum assensum bono consilio præbuit. Sed vindicta Dei velox adfuit. Nam Dominica die proxima de manu S. Samsonis communicans, cum bucella in os ejus intrasset, eadem horâ à dæmone est arreptus, ita ut pallens, tremens, ac discerpens, seque impudenter denudans, labia sua dentibus morderet, & alios fratres absque verecundia degarriret. Sed S. Samsone ei condolente, & pro eo cum lachrymis orante, sanitatem recepit, malique commissi pœnitudinem agens, coram omnibus fratribus culpam suam agnovit. *Vincent. hist. lib. 21. c, 107. & 108.*

CONFESSIO.

EXEMPLUM I.

Confessione quidam ab ipsis ferè inferni claustris liberatur, quia a fratribus adjutus fuerat.

IN monasterio B. Sylvestri, quod in Urbinati constitutum est territorio, quidam monachus obiit, & ab incipiente gallicinei nocturnalis articulo usque ad secundam diei horam cadaver exanime locatum juxta morem consuetum, atque fratribus circumquaque psallentibus in feretro jacuit. Cumque transactis jam missarum ex majori parte solemniis Agnus Dei juxta regulam diceretur: ecce repente qui mortuus jacebat in medio, anima redeunte surrexit. Stupefacti sunt fratres, & novâ nimis admiratione perterriti, nimirum quem funeris officium persolventes extulerant, nunc vitalem spiritum recepisse videbant. At cum propiùs accessissent, verbaque audire ex ore ejus avidius inhiarent, ah scelus! maledicta & contumelias in Deum cœpit effundere, benedictum nomen Salvatoris impiè blasphemare, vivificæ Crucis signum, ut oscularetur oblatum sacrilego ore conspuere, intemeratam quoque Dei Genitricem ignominiosis non timebat opprobriis lacerare: Quid, inquiens, pro me psallitis, vel sacrificiorum hostias offerre tentatis? Ego enim in ipsa flammantia tartari profunda descendi; ibique meus magister, & dominus Lucifer me irrevocabiliter deputavit. Coronam planè suam æream inextinguibili semper ardore candentem mihi in capite posuit, ejusdem quoque metalli chlamyde, quâ induebatur ipse, me vestivit, Erat autem chla-

chlamys tam longa, ut talotenus flueret, & tam ferventer ignita, ut liquefacta guttas emittere videretur. Cumque fratres eum, ut pœnitentiam ageret, atque ut occulta sua in medium proferret, unanimiter hortarentur, ille anathematizabat, & blasphemabat, & non solùm pœnitentiæ remedium, sed & omnia redemptionis nostræ mysteria ore rabido, atque sacrilego condemnabat Monachi verò semper adjutricia orationis arma pio studio recurrentes, cœperunt abjectis indumentis cortis corpora sua scopis illudere, pugnis pectora tundere, psalmodiæ atque omnium quibus valebant precum generibus insudare. Cunctis itaque fratribus in luctuosis orationibus, & jejuniis constitutis, ac sub divinæ pietatis expectatione suspensis, tandem supernæ virtutis splendor emicuit. Ecce enim desperatus ille, & voragine maris hiantis absorptus, ad superficiem rediit. Dei quippe Salvatoris omnipotentiam laudat, nequissimis sathanæ ludificationibus abrenuntiat. Crucem adorat, pœnitentiam flagitat. Confessus est autem, quia post abrenunciationem sæculi in fornicationem cecidit, quam tamen hactenus nulli penitus per confessionis judicium patefecit. Laudans igitur, & benedicens Deum usque in diem alterum vixit, sicque creatori suo mirabiliter restitutus, in sancta de hoc sæculo confessione migravit. Sic mirum fraternæ orationis fructus effloruit. Quæ videlicet oratio ex ipsis gehennæ visceribus, prædam rapuit, & de flammarum stipula in structura cœlestis Hierusalem lapidem vivum posuit. *P. Damianus Epist. 5. ad Dominicum cap. 7.*

EXEMPLUM II.

Luxuria gravissimè tentatur indiscretus senex, qui fratrem fornicatione tentatum, fecit desperare. Titul. Luxuria vel tentatio debet hoc exemplum adscribi.

FRater quidam erat omninò in conversatione sollicitus. Et cùm valde à fornicationis dæmone turbaretur, venit ad quendam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille autem audiens, quia inexpertus erat, indignatus est, & miserabilem dicebat esse illum fratrem, & indignum monachi habitu, quippè qui hujusmodi cogitationes receperat. Hoc autem audiens frater desperans in seipso, reliquit propriam cellam, & ad sæculum redibat: secundum autem dispositionem Dei occurrit ei Abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium tristem, interrogavit eum, dicens: Fili, quæ est causa tantæ tristitiæ? Ille autem ex multa confusione animi sui, non respondit ei quicquam. Posteà verò cum multum rogaretur à sene, quæ circa se agerentur, confessus est dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me, quod confessus sum illi seni; & secundùm verbum ejus non est mihi spes salutis. Desperans ergo in meipsum, ad sæculum redeo. Hæc pater Apollo audiens velut sapiens medicus, multùm rogabat, & monebat eum, dicens: Noli mirari fili, neq; desperes in te ipso. Ego enim in hac ætate atq; conversatione valde ab hujusmodi cogitationibus inquietor, ne ergo deficias hujusmodi occasione, quæ non tantum humanâ sollicitudine, quantùm Dei miseratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & revertere ad cellam tuam. Fecit autem sic: Abbas autem Apollo discedens ab eo, perrexit ad cellam senis illius, qui ei desperationem fecerat, & stans foris deprecatus est Dominum, cùm lachrymis dicens: Domine qui tentationes utiliter infers, converte bellum, quod patitur frater ille in hunc senem, ut per experimentum in senectute sua discat, quod tempore longo non didicit, quatenùs compatiatur his, qui hujusmodi tentationibus perturbantur. Qui cùm orationem complesset, vidit æthiopem stantem juxta cellam & sagittas mittentem contra illum senem. Quibus quasi perforatus, statim quasi ebrius à vino illuc atque huc ferebatur, & cùm non posset tolerare, egressus est de cella, eâdemque viâ, quâ & ille juvenis, ad sæculum redibat. Abbas autem Apollo intelligens, quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum dixit: Quo vadis, & quæ est causa turbationis, quæ obtinet te? Ille autem sentiens, quia intellexit vir sanctus, quæ ei evenerant, præ verecundia nihil dicebat. Dixit autem Abbas Apollo: Revertere ad cellam tuam, & de cætero agnosce infirmitatem tuam, & habe apud te ipsum, quia aut ignoratus sis à diabolo usque modò, aut contemptus, propter quod non meruisti secundùm virtutum vires habere contra diabolum luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec uno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia juvenem illum à communi adversario impugnatum suspiciens, cùm debuisses eum contra diaboli certamen consolatoriis monere verbis, etiam in desperationem posuisti, non cogitans illud sapientissimum præceptum, quo jubemur eripere eos, qui ducuntur ad mortem: sed neque parabolam Salvatoris nosti dicentis: Arundinem quassatam non debere confringi, & lignum fumigans non extingui. Nemo enim ferre posset insidias adversarii, neque bullientis naturæ ignem extinguere, vel retinere, nisi gratia Dei confortaret infirmitatem humanam, quæ in nobis salutari dispensatione humiliatur: ideo communi oratione

Dominum deprecemur, ut adversum te emissum flagellum avertatur, quoniam ipse dolorem facit, & iterum saluti restituit: percutit, & manus ejus sanat. Hæc dicens, orationem implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quem commonuit Abbas Apollo, ut peteret sibi dari à Deo linguam eruditam, ut sciret tempus quo oporteat loqui sermonem. *Ex lib. Doct. PP. lib. de forn. num. 5.*

EXEMPLUM III.

Confessionem coram ducentis fratribus apertam faciens vidente patre peccatorum suorum deletionem latro promeruit.

CONtigit quendam ex prædali ordine ad monasticam conversationem accedere, quem Abbas ejusdem monasterii ad contemplationem ejus institutionis, quæ erat in loco jussit per septem dies cum quiete perfrui. Post septem verò dies Pastor eum seorsim ad se vocans interrogat, & an sibi cum ipsis cohabitare placeret, explorat. Cùm verò manifestè conspexisset ipsum morari velle, cum omni integritate, rursum interrogat. Quid incongruum aut inhonestum ab eo factum fuisset in mundo? igitur, ut vidit ipsum ad verbum simul universa confitentem, iterùm tentans, dixit ad eum: Volo de hoc coram universa fraternitate propalare. Ille autem verè suum odiens peccatum, & omnem confusionem contemnens, indubitanter spopondit, etiam si vis, ait, in medio Alexandriæ civitatis. Deinde congregat Pastor universas in Ecclesia Dominica oves numero ducentas triginta, & divina perfecta synaxi in die Dominica, post Evangelii complementum indici coram omnibus facit illum sine querela obnoxium à quibusdam ex fratribus tractum temperatè percussum, manibusque retrò vinctum, & cilicino sacco vestitum, aspersumque pulvere caput habentem, ita quòd ex ipsa etiam contemplatione confestim commutaverit in planctum & ejulatum universos stupore repletos, non enim aliquis noverat, quod fiebat. Deinde cùm ad Ecclesiæ portas propè venisset, sanctum illud benigni judicis caput clamat ad eum magnâ voce: Sta, indignus namque es ingressus in hæc sancta. Stupefactus est igitur super Pastoris ex sanctuario ad ipsum illatâ voce, existimavit enim secundùm quod fratris certificavit novissimè Sacramentis, non hominis vocem, sed tonitru se audivisse: procidit quidem continuo in faciem tremefactus, & totus timore conterritus, terræque prostratus, pavimentum lachrymis irrigabat: Permittitur iterùm, admirabili medico salutem ipsius in universum negotiante, & formam salutis manifestante, & efficaces humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipso acta specificè coram cunctis, qui cum pavore universa confitebatur per singula omnium auditui peregrina, non solum corporalia secundùm naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiam in irrationabilibus animalibus commissa; verum quoque & usque ad veneficia & homicidia, quæ audire vel scripto tradere non es fas. Igitur confessum illum tonderi permittit, atque cum fratribus numerari, sapientiam verò illius Sancti admiratus, seorsim ipsum interrogavit, cujus rei gratiâ tale peregrinum spectaculum peregisset. At qui verè medicus erat duorum istorum gratiâ, ait: Primò quidèm ut confessum præsenti confusione à futura commutarem; Quod & factum est. Non enim surrexit à pavimento, ô frater Joannes, quousque omnium indulgentiam est sortitus, & neque difficile credas. Nam aliquis illic existentium fratrum in me confidens dixit: quia horribilem dixi quendam, chartam tenentem scriptam & calamum, & quando peccata, inquit, prostratus iste dicebat, ipsam ille calamo cancellabat, & consequenter, dixit enim: Confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Secundum verò est, quoniam quosdam possideo non confessas offensiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confessionem, sine qua nullus indulgentiam sortietur. *Climachus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM IV.

Confessionem protrahens miles a dæmone percutitur, & desperans defungitur.

AT contrà fuit quidam in provincia Merciorum, cujus visiones ac verba, nec non & conversatio plurimis, sed non sibimet ipsi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Conradi, qui post Edilredum regnavit vir in laico habitu, atque officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulè Rex, ut confiteretur, & emendaret ac relinqueret scelera, priusquam subitò mortis superventu, tempus omne pœnitendi, & emendandi perderet. Verùm ille frequenter, licèt admonitus, spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti pœnitentiam acturum promittebat. Inter hæc tactus infirmitate, decidit in lectum, atque acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus Rex (diligebat enim eum multum) hortabatur, vel tunc antequam moreretur, pœnitentiam ageret commissorum: At ille respondit, non se tunc velle confiteri peccata sua, sed

sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi consodales, quod timore mortis faceret ea, quæ sospes facere noluerat, fortiter quidem, ut sibi videbatur locutus, sed miserabiliter (ut post patuit) dæmoniaca fraude seductus est. Cumque morbo ingravescente denuo ad eum visitandum, ac docendum rex intraret, clamavit statim miserabili voce. Quid vis modo? Quid huc venisti? Non mihi aliquid utilitatis aut salutis potes ultra conferre? At ille inquit: Noli ita loqui, vide ut sapias sanum. Non inquit, insanio, sed pessimam conscientiam mihi certus præ oculis habeo. Ecquid (inquit) hoc est? Paulo ante (inquit) intraverunt domum hanc duo pulcherrimi juvenes & resederunt circa me, unus ad caput & unus ad pedes, protulitque unus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quæ unquam bona feceram intuens scripta reperi, & hæc nimium erant pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dixerunt: Tunc multitudo subito supervenit malignorum, & horridorum vultu spirituum, domumque hanc mox, & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens implevit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis major esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis pene importabilis jussit uni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inveni omnia scelera non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccavi, manifestissimè in eo tetris esse litteris scripta. Dicebatque ad illos qui mihi assederant viros albatos, & præclaros: Quid hic sedetis, scientes certissime quia noster est ille: Responderunt: Verum dicitis, accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto, statim disparuerunt. Surgentes vero nequissimi spiritus habentes in manibus candens ferrum, percusserunt me, unus in capite, & alius in pede, qui videlicet magno tormento irrepunt interiora corporis mei. Moxque ut ad invicem pervenient, moriar, & paratis ad rapiendum me dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pœnitentiam, quam ad breve tempus cum fructu veniæ facere supersedit: æternum sine fructu pœnis subditus facit. De quo constat, quia (sicut Papa Gregorius de quibusdam ait) non pro se ista, cui non profuere, sed pro aliis videri, qui ejus interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat, timerent, ne improviso tandem mortis articulo præventi impœnitentes perirent. Quod autem codices diversos per bonos sive malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, ut meminerimus facta & cogitationes nostras, non in ventum defluere, sed ad examen summi judicis cuncta servari, & sive per amicos bonos Angelos in fine bonis ostendenda, sive per hostes. Quod vero prius candidum codicem protulerunt Angeli, deinde atrum dæmones, illi parvum, isti enormem animadvertendum est, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen universa prava agendo juvenis obnubilavit. *Beda de gestis Anglorum lib. 5. cap. 14.*

EXEMPLUM V.

Confessionem imperfectam faciens fœmina, nisi beata Maria subvenisset in æternum periisset.

ERat in territorio Laonicensi matrona quædam religiosæ valde conversationis, quæ licet maritali vinculo teneretur, tamen jejuniis, & orationibus, atque eleemosynis cæterisque religiosis actibus insistens, in habitu seculari vitam regularem quodammodo ducere videbatur. Veruntamen in adolescentia sua piaculum quoddam grande commiserat, de quo vehementer erubescens, nunquam illud alicui homini præ nimia verecundia confiteri volebat. Quoties autem presbytero confitebatur, palliatam de ipso crimine mentionem faciebat, ita confessionem suam concludens: De omnibus peccatis meis, quæ modo protuli, & quæ non protuli, culpabilem me fateor coram Deo, & te. Cumque hunc in fine confessionis veluti sigillatim sermonem emitteret, trahebat ex imo cordis longa suspiria, & tota protinus in lachrymas solvebatur. Hoc igitur cum per annos plurimos frequenter atque uniformiter actitabat, Sacerdos ut erat prudens, & sollicitus advertit aliquid pestiferum latere in corde ipsius, Unde etiam tentabat multis argumentis idipsum ab ea per confessionem elicere. Sed dum nihil hac sollicitudine proficeret, monuit eam vicini Monasterii Galacensis adire Priorem, & ei tanquam viro sanctissimo suam conscientiam totam exponere. Porro Sacerdos eundem Priorem super hujuscemodi verbo secretius præmunire curavit. Cum ergo venisset ad eum mulier, & ipsi confiteretur, nihil ab ea potuit extorquere, nisi quod presbyter solebat audire. Factum est autem ut infirmata, & minime confessa, moreretur. Cumque diutius mortua jacuisset, tardante filia ejus, quæ de alio remotiori vico ad materni corporis exequias vocabatur; dilata est interim sepultura. Quæ cum tandem concito gradu adveniens magnis ejulatibus fleret, & omnes qui aderant

ad lamenta converteret, repente misericordissima Dei omnipotentis virtute, fœmina quæ defuncta erat, jam revixit, & redeunte in proprium corpus anima, post triste mortis divortium factum est dulce spiritus & carnis consortium. Tunc quasi de gravi somno evigilasset, flenti & lamentanti filiæ sic locuta est. Noli timere filia, cessent oculi tui, quia jam miserante Deo revixi. Discinge velaminum impedimenta quibus amicior, ut surgere queam. Solutis itaque omni velocitate ligamentis erecto capite fœmina resedit. Tunc illa jubente, Sacerdos properanter adsciscitur, & secedentibus cunctis contagium venenosum protinus per confessionem emittitur, atque diluitur. Postea vero confluentibus populis ad miraculum intuendum, ipsa mulier inæstimabilis gratiæ Dei in se factæ testis, & prænunciatrix effecta, rei gestæ ordinem cunctis exposuit, qualiter per interventionem piissimæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ liberata fuisset, hoc modo dicens: Ego miserabilis peccatrix, dum in hac vita cum hominibus conversarer, propter bona quæ faciebam, & religiosam conversationem quam prætendebam, videbar quidem coram oculis hominum stare, sed coram oculis omnipotentis Dei in ruina mortis jacebam, cujus mandati prævaricatrix esse impia temeritate non pertimui. Constituit enim in sancta Ecclesia sua neminem absque confessione posse salvari, ego autem misera licet de cæteris peccatis meis putam frequenter confessionem facerem, tamen quoddam grave peccatum, quod in adolescentia mea commissi, præ nimia verecundia nulli unquam hominum ausa fui confiteri, propterea opera bona, quæ faciebam, infructuosa & inutilia mihi reddebam. Veruntamen eundem lapsum meum solebam singulis fere diebus confiteri beatissimæ Dei genitrici Mariæ coram ipsius altari, vel imagine, seu ubicunque poteram pœnitendo, lugendo & flendo, & ipsius misericordiam miserabili querimonia implorare, ne me pro hoc peccato meo, pateretur æternæ damnationis sententiæ subjacere. Postquam autem mortis debitum solvi, protinus à malignis spiritibus undique vallata crudeliter rapiebar, impellebar, discutiebar, & cum amarissima exprobratione peccati mei, ad inferni supplicia damnanda trahebar. Itaque omni consilio & auxilio destituta, recordata sum, quòd hoc ipsum peccatum meum pro quo justam damnationis sententiam excipiebam, beatissimæ Dei genitrici Mariæ flendo & ejulando frequenter confiteri solebam, & continuo modicum spei aliquid concipiens, ipsam veram matrem misericordiæ, & unicam spem miserorum, ne me miseram in summo necessitatis articulo constitutam derelinqueret, votis magis atque suspiriis, quam verbis orabam. Nec mora eadem consolatrix & protectrix omnium ad se confugientium, tanquam stella matutina & fulgor meridianus adveniens, terruit, & increpuit dæmones, qui mihi illudebant, quod suam ancillam invadere præsumpsissent, jussitque quantocius deponere prædam, ibique dimittere eam, donec à Domino egrederetur sententia quid inde juberet fieri. Cumque dicto citius paruissent nequam Spiritus, ipsa mater misericordiæ accedens ab benedictum Filium suum, ait: Obsecro misericordiam tuam Fili, ne tradas bestiis animam illam, quæ suam transgressionem coram imagine mea toties deploravit. Cui Dominus: Nosti dilecta mater, quod sine confessione salvari non potest quisquam. At illa, Domine tibi omnia possibilia sunt, ne quæso confundas faciem pauperculæ hujus, quæ fiduciam habuit in me, & per multa bona & justa opera faciem tuam, licet non secundum scientiam, placere curavit. At Dominus: Quoniam fas non est, ut pro quavis petitione repulsam à me patiaris, & quoniam extra carnem locus confitendi, & pœnitendi non est, placet, ut hæc anima proprio corpori reddita, quod male deliquit & pejus apud se retinuit, humiliter pœnitendo confiteatur, statimque reducta debito tandem ordine misericordiam consequatur. Mox itaque Domino imperante, & piissima Domina nostra sollicite procurante, missus est ad me Angelus bonus, qui me de omni expectatione Spirituum eripiens, proprio corpori (sicut cernitis) restituit. Nunc ergo confessione peracta tempus est, ut abeam minimè jam reditura, sed in æternum misericordiam Dei cantatura, cui me licet indignam tremendo suo judicio, eadem misericordia præveniente, & subsequente tam dignanter subtraxit. Cum hoc illa dixisset caput in feretrum reclinavit, & signaculo crucis se muniens, spiritum exhalavit. *Lib. de viris illust. ord. Cist. Collector speculi.*

EXEMPLUM IV.

Confiteri volentem protrahens Abbas in desperationem duxit, sed miserabiliter post allatas sibi manus confessionis gratiam accepit.

IN quodam ex monasteriis ordinis Præmonstratensis, quidam de fratribus aliquando infirmarii officium sortitus est, qui secundum ea, quæ in facie sunt, competentis religionis, & honestæ conversationis esse videbatur; sed heu! foris per hypocrisim sobrium, parsimoniæque amatorem se esse simulabat, intus vero, in secreto suo gulæ, & voracitati laxans habenas,

nas, obsonium quod forte suavius infirmis præparasset, cibosque delicatiores fidei ejus ob necessitatem infirmorum creditos, non veritus judicium Dei, sceleratissime insumebat. Contigit vero ut cum huic nequissimo vitio puniendo temere aliquandiu subjacuisset, nescio, quo judicio compunctus, ad horam confiteri deliberaret. Itaque in sacra vigilia Pentecostes circa horam nonam, cum jam Abbas ejusdem loci ad celebrandum officium ipsius diei sacris vestibus ornandus esset, accedens ad eum, signa confessionis, sicut moris est confiteri volentibus, fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentiis aliquid habere dicere, renuit significans, ut competentiorem potius horam ad confitendum quæreret, se ad celebranda SS. mysteria incontinenti esse processurum. Repulsus igitur abiit tristis, eo quod scelus omni confusione, & ignominia plenum dicturus, effectum confessionis habere non meruisset, timebatque ne forte igniculus ille timoris Dei, qui ad præsens in eo accensus fuerat, hac dilatione tepesceret. Tali igitur mœrore affectus atque ad desperationem proclivis incedebat. Denique ab hora qua repulsam passus est, usq; ad horam vesperam factione dæmonum variis & perniciosis cogitationibus fluctuans, factus est insipiens, elongatus à sapientia Dei, & Iudam proditorem, qui cœlo terraq; perosus inter utrumque periit, infœlicissima dementia statuit imitari. Cum sacratissimæ solemnitatis vespertina synaxis à fratribus agebatur, & ille quasi pro infirmantium solatio remoraretur, stationem suam deserens, cœtui fratrum se subtraxit, non intelligens miser, tanto se malignorum spirituum insidiis facilius decipi posse, quanto se à consilio & congregatione justorum Deum laudantium, magis elongare præsumebat. Quid plura; Victus tandem tædio & desperatione, ipsius quoque vitæ suæ odium incurrens, iniit stultus pactum cum morte, & fœdus cum inferno pepigit, atque in ipsa sancta nocte Pentecostes, cultrum gutturi, cujus voluptati dedecoroso lenocinio satisfecerat, immergens eundem in sceleratissima interfectione sui incensorem habuit, cujus instinctu ciclopicam voracitatem sectari non timuit: Tunc vero apostatæ spiritus, nequissimo tripudiantes gaudio quo specialius & profundius exultare solent, si quando aliquem de numero religiosorum supplantare potuerint, ignorantesque præsumptionem suam divina censura celerius esse reprimendam, tamque jam plena victoria potiti consilium iniere, quatenus sic semineccem de medio tollentes absentarent, ne forte antequam penitus expiraret, inventus à fratribus, quacunque pietatis arte ad confessionis, & pœnitentiæ subsidium revocaretur, sicque prædam nefariam tartarei principes amitterent. Cæterum cum neque in vesperis, neque in sacris vigiliis frater ille in ordine suo in choro appareret, recordatus Abbas signi confessionis, quod fecerat, & repulsæ quam sustinuerat, totus intremuit, & quasi jam præsagiente spiritu suo sibi ne forte fieret quod factum esse nesciebat, gravissima cordis confusione cœpit vereri. Velociter igitur quibusdam fratribus accitis, ad inquirendum eum pavidus & anxius misit. Quæsitus itaque in infirmatorio, cæterisque locis in quibus inveniri posse crebebatur, minime repertus est, sed tandem curiosius his, qui missi fuerant etiam abstrusos quoslibet angulos perscrutantibus, in necessariis infirmorum, culter horrendi sceleris minister cruore infectus, pavimentum quoque multo sanguine rubens, tristem eventum recenter admissi homicidii, indubiis declaraverunt indiciis. Quo viso, expavere, expalluere fratres, ad inquirendum destinati, atque illius qui ab initio homicida est, crudelem malitiam adversus fratrem pusillanimem prævaluisse ingemuerunt. Sed cum quidnam de cadavere, ut putabant extincto, factum fuisset, abdita & obscura quæque loca perlustrando, & perscutando diligentius explorarent, nec ullum omnino vestigium viventis, vel defuncti reperire valerent, majore stupore percussi sunt, celeriterque regressi, lamentabilem fratris exitii eventum Abbati, & fratribus pandere maturaverunt. Oritur mox mœror, & luctus, omnium vox una fratris ruinam pro compassionis affectu plangentium, sed is præ cæteris impatientius lugebat, qui pastoris nomen & officium tenens, miserabili oviculæ perditionis occasionem dedisse notabatur. Illuxit interea festiva devotione colendus dies pentecostes, & fratres optatæ diei reverentia missarum solemnia devotissime celebrantes, omnipotentis clementiam suppliciter postulabant, quatenus solita pietate quidnam de fratre illo factum fuisset, ipsis manifestare dignaretur. Et ecce dum sacra mysteria celebrantur, quidam de fratribus seorsum stans sub turri, quæ campanas sustentabat sursum forte respexit, viditque hominem illum sui ipsius infœlicitate vere miserum, sed plane magnifica Dei gratia, beatum, super murum quendam præ ruptum, pronum jacere, ita ut renibus deorsum ex ipso muro pendens, incontinenti casurus esse videretur. Attonitus his, qui viderat, atque cæteri curiosius considerantes, ipsum esse deprehendunt quem fraudibus inimici circumventum, corpore & anima periisse reputabant. Rati vero cadaver extinctum sese solummodo reperturos, allatis scalis ascenderunt,

sed miseratione illius qui neminem prædestinatorum suorum perire patitur, spirantem adhuc hominem invenerunt. Quod postquam clamore mixto gaudio ab his qui ascenderant cæteris innotuit, exultantibus omnibus præcipue tamen Abbate, qui flens & ejulans mortis illius esse se reum clamitabat. Gloria tibi Christe Deus, gloria tibi Spiritus Deus è cunctis ingeminatur. De hinc præcipiente Abbate summa cum cautela, diligentiaque depositus in infirmatorium delatus est cunctisque in gutture ipsius horrendi vulneris hiatum cernentibus, & mirantibus, præ gaudio quoniam modo sic mutilatus vivere posset, in lectulo collocatus est. Cumque paululum conquievisset, accedentes fratres aperturam hiantis enormiter gutturis, manibus compressêre, ne flatus vitalis contrario meatu erumperet, tentantes, si vel hoc qualitercunque verba edere posset. Sed misericors Deus ei quem de tyrannica hostis antiqui malitia potenter eripuerat, flaminis quoque officium ad laudem gloriæ suæ contra vim deficientis naturæ confessionis gratiam concedere dignatus est. Quod ubi pia explorantium fratrum curiositas advertit, contra omnem legem mortalis naturæ etiam fratrem illum sanitati restituit, mox cedentibus cunctis, Abbas confessionem incaute dilatam, vere magno munere Dei stupendo miraculo tandem recepit. Confitenti quoque pœnitentiam congruam injunxit, ut plenum & absolutum esset donum quod Spiritus sanctus, qui pietas Dei dicitur excellentissimo solemnitatis suæ die prærogare dignatus est. Qui tanto propensius, & devotius puritatem sanctæ conversationis postmodum æmulatus est, quanto in semetipso certius expertus fuerat. Leviathan serpentis antiqui virulentis patere morsibus eos, qui schemate religionis insigniti, conscientias suas latebrosis sceleribus maculare non verentur, &c. *Ibidem.*

EXEMPLUM VII.

Confessione & B. Virginis auxilio nobilis quædam fœmina quæ sancte cum marito vixerat, & post ejus discessum in gravia peccata ceciderat, etiam ab infamia à diabolo procurata liberatur.

FUit quidam dives Romæ cum uxore sua uterque genere nobilis, moribus laudabilis, sola eis proles deerat, cum ad votum cætera cederent universa, conversique ad Dominum postulabant filium, effusi in misericordiis pauperum, commendantes se ad omnem continentiam secundum Deum, Deus igitur videns afflictionem eorum, dedit mulieri conceptum, & peperit filium, quo nato regales apparantur deliciæ, sonant organa, chori ordinantur. Interea dum de charo filio pater minus cauto amore gratulatur, charitate à carnalitate aliquantisper suffocata, non ita devote, ut prius in datoris gloriam assurgit, vel gratiam quærit. Aliquoties tamen ad se reversus compungebatur, nec illius carnalitatis impuritatem ferebat, esse impunitam. Tandem pepigit fedus cum Deo, ut sumptis pennis columbæ in peregrinam regionem, vel inviam solitudinem avolaret, oblignotus viveret, & puritatis, atque pacis internæ soliditatem servaret. Sed quia alligatus erat uxori, cor ejus ad sui propositi inclinavit assensum. Quæ quidem querulos gemitus ingeminare cœpit & singultibus concusso pectore, cum lachrimis dixit: Quamvis moleste dulcissimi vultus tui sustineam absentiam, hoc solum tamen amaricati cordis habeo solatium, & gloriandi privilegium, quod amori meo solum video præponi Christum. Et quia votum hoc sanctissimum scio, liberum te dimitto tantum ut amore casto me corde retineas. Illo exultante, & in gaudio victricis conscientiæ exultante forte mater familias soluta à lege viri, jam licentius quæ Christi erant cogitabat, & liberalitatem in pauperes exercebat. Interea parvulum suum à lacte suspensum, à cunis abstractum propensius nutriebat, & deliciis reficiebat: omni die aut matris hærebat gremio aut pendebat à collo, omni nocte inter matris ubera morabatur, omni in loco memoria versabatur. Sic succedentibus infantiæ pueritia, & pueritiæ adolescentia, etiam tunc mater non eum ab amplexibus arcebat, non ab osculo repellebat, non etiam à lecto. Quid plura; Carnalis amor, cui non invigilavit cautela, se inclinavit corruptelæ: filius pro marito admittitur, concepto fœtu mater misera, corde & corpore angustiatur, & impellente hinc inde verecundia & doloris actu pene in desperationem labitur. Spe autem veniæ ducta, & animata, non desistebat à jejuniis, orationibus, vigiliis, eleemosynis. Interim veste ad hoc congrua, ventris celato tumore, & per fallam hilaritatem vultus cordis dissimulato dolore, ventum est ad diem partus, & tunc magna velut mare contritio ejus. Hinc enim dolenti suadebat silentium timor, & verecundia. Hinc impellebant ad planctum dolor & angustia: sic nascitur infœlix puer sumpturus de ortu occasum, de initio finem: Nam sæva tigris vix bene natum arripiens suffocavit, & suffocatum in una latrinæ projiciens propetæ sepulturæ damnavit. Et tunc quidem homines tam grande piaculum latuit, sed mundi princeps cum in anima captivam mulierem teneret, cogitavit, ut commune

munc trophæum de ipsa statueret, volens etiam in eam sævire flagellis, quæ sibi sævierat in flagitiis. Sumpto igitur dæmon scholaris clerici schemate Romam venit, curiam intravit, proceres salutavit: Interrogatus quis esset? Clericus, inquit, sum potens in scripturis, nullus mihi similis in quæstionibus solvendis, in secretis edicendis. Et ut peritiæ meæ certam habeatis experientiam, dicat quisque quidquid perdidit, & ego illi manifestabo furti auctorem Auditisque omnium causis, certo veritatis responso singulis satisfaciebat, & furti reum, fugam etiam, si fur aufugisset, propalabat. Ad novi famam conjectoris tam exteri, quam indigenæ conveniebant, latrones fugiebant, aut esse quales fuerant, desinebant. Interea dum sic placens Regi, & optimatibus ejus, plebi sua damna reseraret, Rege ipso præsente turbam circumstantem sic allocutus est: Si vos credulos, & attentos polliceremini auditores, mira loquerer, & quiddam vix credibile auditu, horribile dictu, crudele actu vobis enarrarem, misericordia Domini, quod non estis consumpti, quod Roma funditus non corruit, ac omnino periit, cum facinus præ omnibus detestabile in ea perpetratum sit: Mulier enim illa quam sanctissimam dicitis, quæ in urbis vestræ plateis & angulis sibi per hypochrisim famæ titulum erexit, sceleratissima est, & omnium crudelissima fœminarum. Commisit enim crimen quoddam non solum horrendum relatu, sed etiam turpissimum memoratu. Nam de proprio filio conceptum filium propriis manibus trucidavit, & ne videretur, in latrinam projecit. Ad hanc vocem omnes consternati. Noli, inquiunt, blasphemare munditiæ sacrarium, pietatis templum. Multæ enim fœminæ congregaverunt peccatorum divitias, sed hæc supergressa est universas. Hoc est, inquit ille, quod dixi, quia difficile crederetis mihi, veniat ut examinetur, & interim rogus in media platea paretur, in quo si confessa vel convicta fuerit, vivens incendatur, sin autem, ego ligatis manibus à tergo mediis injiciar flammis. Placuit Regi, & Satrapis consilium ejus, & missis satellitibus jussit eam honorifice introduci. Cui intranti palatium, omnes assurrexerunt. Rex autem ipse sedem ei parari fecit, & sibi considere jussit, factoque silentio ait ei. Non te latet novi fama vatis, quem suscitavit Deus in salutem Romanæ gentis, quod autem non parum dolemus in multis te accusat, & non satis credibilia nobis contra te dicit testimonia. Confitere ergo si quod fecisti peccatum, & da gloriam Deo, vel purga te à crimine objecto. Ipsa autem à Spiritu sancto edocta respondit: Quoniam gravis est causa, & nil sine consilio facere docet sapiens, nec ego tutam fore credo coram Rege, & proceribus ejus sine consilii patricinio allegationem meam exercere, & sine deliberatione, me de objectis mihi criminibus purgare. Acceptis igitur induciis egressa est, non confisa in homine, sed toto corde per pœnitentiam confugit ad Christum. Vir autem vitæ venerabilis Lucianus, vel Lucius nomine, tunc temporis Romanam ornabat Cathedram, cujus pedibus provoluta, cum gemitu cordis, & torrente lachrymarum, calamitatis suæ recensuit historiam, ruptisque vestibus, & evulsis crinibus requisivit ab eo utrum per quodcunque malagma pœnitentiæ curari posset vulnus peccatricis conscientiæ. At ille videns compunctionem ejus vehementem, totis super eam pietatis visceribus affluens, confisum de Dei misericordia, reatus veniam, & vitæ remedium promisit, dicens: Animæ quietior esto filia, quia major est Dei pietas, quam quævis iniquitas Nam, Petrus per lachrymas non solum reatus sui veniam, sed & Apostolici principatus obtinuit dignitatem. Sed Maria Magdalena per sanctificationem lachrymarum de vase contumeliæ meruit esse vas gloriæ. Matrem vero Jesu Mariam consulo, ut præomnibus invoces, eamque assiduis precibus frequentes. Ipsa enim unica spes humanæ reconciliationis ipsa præcipua causa æternæ salutis. Nolo autem tibi multa injungere, quia tempus habes breve: sed Dominica oratio tibi sit absolutio pro peccato. His sermonibus animata mulier manus in cœlum, cor ad Mariam levabat, orans eam multo fletu, ut ejus liberaretur interventu ab impetitione adversarii, & à confusione communi. Statuta itaque die cum familiaribus perrexit ad curiam, & erat ejus spes de cœlesti adjutorio pendens, cor & maxime in Maria fiduciam habens. Nec deesse potuit mater misericordiæ tam miserabilibus suspiriis pœnitentis, sed invisibiliter eam protegens præsentia suæ majestatis judicanda, astitit ante tribunal terreni judicis, Hac igitur beata comite mulier intravit consistorium, & à Rege, & populo reverenter accepta consedit in medio omnibus facta spectaculum. Tunc omnium ore clauso, & aure aperta. Rex ait clerico: En quam accusasti Domina præsens est, narra si quid habes. At ille intuitus mulierem, mirabantur quæ hæc esset. Revera enim non ipsa erat, quæ prius, sed altera, quia per gratiam Spiritus Sancti alterata. Cumque omnes instarent, ut loqueretur. Non est, inquit, hæc incestuosa, & homicida illa quam accusavi. Hæc est enim sancta, hæc speciosa

inter filias Hierusalem: quod enim dicere timeo, & tacere non possum. Maria mater Jesu assistit, eamque confovet, & custodit. Ad hanc vocem omnes in stuporem versi, frontes suas vexillo crucis armaverunt, & diabolus virtutem signi salutaris non sustinens, quasi fumus evanuit ex oculis eorum omnisque concio gaudens, Mariæ jura gratiarum persolvit, & mulier sic liberata à maculà conscientiæ & famæ, coram populo invenit nomen grande, juxta nomen magnorum qui sunt in terra. *Vincent. Beluac. Spec. histor. lib. 7. cap. 93. 94. 95. Vide etiam tit. Adulterium exempl. 5.*

EXEMPLUM VIII.

Confessione infirmus in corpore sanatur.

Vir multis notus & clarus in Burgundiæ partibus aliquanto tempore in juventute sinceriter conversatus, postea virtute tepescens, cœpit ad vitam malam declinare. Nec mora squalenti mente tabescens, incidit in languorem, nec tamen Dei manum castigantis agnovit, sed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quasi homo ignis æterni miserabiliter habilitabatur ad pœnam. Cumque nulla medicorum cura proficeret, nec saltem languentis vitæ causam ei aliquis aperiret, tandem in se reversus, solam miseriæ corporalis causam, languorem animæ divina miseratione præventus, penitus intellexit. Confessus ergo cum lachrymis cuidam sanctissimo sacerdoti, statim ubi beneficium absolutionis accepit, similitudinem fere bufonum habentia in facie, sed diversificata posterius, septem animalia cute teterrima, & parva, quasi vitiorum septem Dæmonia, de ore simul ejecit. Mira res! vix modico spatio temporis interjecto, in tabem animalibus resolutis reflorere cœpit, caro prorsus & facies pœnitentis, menteque & corpore integerrime sospitatus, multisque postea profuit ad exemplum. *Thom. Cantipr. libr. 2. cap. 50. par. 2. Vide etiam tit. Apostarata exempl. 3.*

EXEMPLUM IX.

Confessione sacerdos in stabulo ab infamia fornicationis eripitur.

Miles quidam in villâ habitavit, cujus uxorem ejusdem villæ sacerdos per adulterium maculavit. Dictum est militi, quia sacerdos rem haberet cum uxore sua. Ille, cum vir valde prudens esset, nec verbis facile crederet, nullam mentionem facere voluit uxori sive sacerdoti, veritatem verius volens experiri; non tamen sine suspicione fuit. Contigit ut in quadam villa non multum à militis villa remota quidam obsessus esset, in quo dæmonium tam nequam erat, ut coram astantibus improperaret peccata, quæ per confessionem veram non fuissent detecta. Quod cum miles ex multorum didicisset relatione, rogavit suspectum sibi sacerdotem, ut ad colloquium quoddam secum ire non recusaret. Et acquievit sacerdos. Cum venissent simul in villâ ubi erat obsessus, conscius ipse sibi sacerdos, suspectum cœpit habere militem, quia non latebat eum, quod obsessus à tam nequam dæmone in eadem villa habitaret, timensque periculum vitæ suæ, si à dæmone proderetur, necessitatem naturæ sacerdos simulans intravit stabulum ad servum militis. Ipseque pedibus ejus prostratus, ait: Rogo te propter Deum ut audias confessionem meam. Quem servus expavescens, levavit, audiens quæ ab illo dicebantur. Facta vero confessione, cum sibi sacerdos injungi peteret pœnitentiam. Servus satis prudenter respondit illi, dicens: Quantum alteri sacerdoti pro tali crimine injungeritis, hoc sit satisfactio vestra. Sicque exiens jam securior, cum milite ad Ecclesiam venit, in qua dæmoniosum ostendentes, requisitus est à milite in hæc verba: Nosti aliquid de me? hoc enim ex industria factum est, ut jam dicto sacerdoti tolleret suspicionem. Cui cum dæmon nescio quid responderet, adjecit: Quid tibi videtur de isto Domino? Respondit ille: Nihil de eo scio. Et cum hoc dixisset lingua Theutonica, latine mox subjunxit in stabulo justificatus est. Nullus tunc aderat clericorum. Non est permissus loqui Theutonice, ne miles factum intelligeret, nec tum tacere licuit, ut virtutem confessionis sacerdoti ostenderet. *Cæsar. lib. 3. cap.*

NOTATIO.

Hic justificari potuit non vi laico factæ confessionis, quæ non est sacramentalis, sed virtute perfectæ contritionis, quæ elucet in illo qui confitetur etiam laico ex magna humilitate & verecundia.

EXEMPLUM X.

Virgo quædam, mirabiles persecutiones dæmonis ob amorem virginitatis sustinuit: & peccator confessione mundatus laudatur à dæmone, qui eum ante confuderat.

Fuit in Brabantia puella quædam religiosa, & voto virginitatis gloriosa, orta de Nivella: invidens diabolus tantæ virtuti in specie viri admodum pulchri, satis decenter vestiti apparens virgini, cœpit illam verbis amatoriis sollicitare, clenodia offerre, laudare conjugii fœcunditatem, virginitatis vituperare sterilitatem. Cui virgo, nesciens quis esset,

esset, respondit: Virum ducere non propono, Christi amori nuptias carnales postpono, & contemno. Cumque lascivus spiritus nimis esset importunus, in diversis locis ad illam veniens, sciens puellas multas esse virgines se pulchriores, nobiliores atque ditiores, cœpit amatorem phantasticum habere suspectum, ita ut ei diceret: Bone Domine, quis, vel unde es, quod tanto mihi desiderio copulari affectaris? Cumque ille innitus se proderet, & virgo tanto propensius instaret, tandem dæmon necessitate compulsus, confessus est, dicens. Ego sum diabolus. Ad quod verbum illa expavescens, respondit: ut quid ergo exigis carnale connubium, quod naturæ suæ dignoscitur contrarium? At ille: Tu tantum mihi consenti, nihil enim aliud à te, nisi copulæ consensum requiro. At quod puella respondit: Modo omnino tibi contradico, fugans illum sanctæ crucis signaculo, veniensque ad sacerdotem, revelavit illi dæmonis insidias, à quo satis edocta ne maligno consentiret, reversa est in domum suam. Dæmon vero post confessionem eam omnino non deserens, de remoto tamen alloquens in tantum illam vexavit, ut quaslibet immunditias in ejus scutellam mitteret cum manducaret, unde & mulierum custodiæ ei adhibitæ sunt. In quacunque domo illa fuit, illic dæmon responsa dedit. Ab omnibus quidem audiebatur, sed à sola puellâ videbatur. Eratque tam nequam idem spiritus, ut præsentium peccata detegeret, crimina improperaret, nec aliquod peccatum eum lateret, nisi quod vera confessio tegeret. Ostendit & alia signa nequitiæ suæ stercora, ollasque confractas fimo plenas super confluentes spargebat. Dixerunt ei quidam: Nosti diabole, Dominicam orationem? Respondente illo: Optime scio: Rogatus est illam dicere. Et ait: Pater noster, qui es in cœlis: nomen tuum, fiat voluntas, & in terra, panem nostrum quotidianum da nobis hodie, sed libera nos à malo. Et cum plures in eadem oratione fecisset saltus atque barbarismos, cachinnando subjunxit: Ecce sic vos laici dicere soletis orationem vestram. Requisitus etiam de symbolo, dixit se bene & optime scire, sic incipiens: Credo Deum Patrem omnipotentem. Cui cum quidam dicerent, dicere debes. Credo in Deum, illeque subjungeret: Credo Deo, viri litterati, qui tunc erant præsentes, diaboli verbum notantes, & vim accusativi intelligentes, institerunt, ut diceret: Credo in Deum, & non poterant eum ad hoc inducere. Salutationem vero Angelicam idem dæmon incipere non potuit, cum tamen se illam scire profiteretur. Interrogatus idem dæmon: cur ita raucam haberet vocem? respondit: quia semper ardeo fuit in vicino vir quidam, qui supra dictum dæmonem audire nimis desiderans, propter turpia quædam quæ commiserat peccata, appropinquare non audebat, timens sibi illa coram omnibus improperari: & veniens ad sacerdotem confessus est universa, voluntate tamen peccandi retenta, factusque ex eadem confessione securior, ad domum venit. Mira res, mox ut limen attigit & introspexit, dæmon in aere clamavit: Amice veni huc, veni certe bene te dealbasti. Et statim coram omnibus omnia ejus peccata turpia, licet confessa prodidit, vehementer illum confundens. Tristis effectus & conscientia accusante in se reversus, ad sacerdotem redit, quæ gesta sunt retulit, confessionem iteravit, & quia de reliquo emendatius vivere vellet de corde pollicitus est Deo & sacerdoti. Tunc sacerdos: Modo, inquit, revertere securus, non te confundet amplius. Et fecit sic. Intrante eo domum, quidam ex circumsidentibus dæmoni dixerunt: Ecce amicus tuus iterum venit. Quibus ipse respondit: Quis est ille? inquiunt, cui paulò ante tam turpia peccata improperasti. Respondit dæmon: Ego ipsi nihil improperavi, neque aliud de eo novi mali, & æstimaverunt dæmonem mentitum fuisse hi, qui hominis ignoraverunt confessionem. Sicque per virtutem confessionis ipse evasit notam maximæ confusionis. *Cæsar. lib. 3. c. 6.*

EXEMPLUM XI.

Beata Maria salutatione virtus dæmonis Ahleydem ex fornicaria religiosam vexantis minuta est, qui tandem facta ab ea confessione generali, quam clamoribus impedire non potuit ab ejus vexatione cessavit.

Bonæ civitatis diœcesis Coloniensis Sacerdos quidam fuit nomine Petrus ejusdem Ecclesiæ vicarius. Iste nescio quo Dei judicio, in cameræ suæ ostio se suspendit, cujus concubina, Ahleydis nomine, tam horrenda ejus morte territa, seculum deseruit, & in cœnobio quodam sanctimonialium, quod Lancuvade dicitur, religionis habitum suscepit die quadam, cum stans in dormitorio, de fenestra prospiceret, contemplata est juvenem; imo in juvene dæmonem stantem juxta puteum muro dormitori contiguum: quia ea vidente unum pedem super lignum, quo ambiebatur puteus, posuit, & alterum quasi volitando ad ipsam in fenestram reposuit. Quam cum extensa manu per caput rapere conaretur, territa retrorsum cecidit, & clamavit pene exanimis facta. Audito ejus clamore, accurrere sorores, in lectulum suum illam reclinantes. Resedentibus illis cum paululum respirasset,

rasset, solaque jaceret, dæmon iterum adfuit, & verbis quibusdam amatoriis eam sollicitare cœpit. Quæ cum contradiceret, intelligens spiritum eum esse malignum, respondit ille: Bona Alheidis noli sic dicere, consenti mihi, & ego te habere faciam virum honestum, probum, nobilem, divitemque. Quare fame crucias te in hoc loco paupere, vigiliis, aliisque multis incommodis ante tempus te interficiendo. Revertere ad seculum, & utere deliciis, quas Deus homini creavit, nihil tibi me duce deesse poterit. Tunc illa: Doleo quod tam diu te secuta sum. Recede, quia non acquiescam tibi. Post hæc verba dæmon suum nasum emungens, contra eam ipsam immunditiam ad parietem tam fortiter projecit, ut pars aliqua resiliens vestimento ejus adhæreret: sicque disparuit. Eratque emunctio ipsa sicut pix nigerrima, & tanti fœtoris, ut tolerari non posset. Deinde cum spiritus ille nequissimus die noctuque esset ei infestissimus, suaserunt quædam ex sororibus, ut aquam benedictam semper paratam haberet, qua venientem aspergeret. Aliæ vero ut eundem, si aquam non timeret, thurificaret. Omnia quidem hæc tentavit, sed modicum ei profuit. Nam quoties contra se signum crucis factum vidit, aspersionem etiam, sive thurificationem, ad modicum quidem cessit, sed tamen rediit. Tunc una ex cæteris sororibus ætate maturior, atque prudentior, suasit ei quatenus dæmonem propius accedere sineret, & tunc alta voce salutationem angelicam in ejus faciem jacularet. Quod cum fecisset, Diabolus ac si sagitta esset percussus, vel turbine impulsus, aufugit, nec unquam propius ei ex illa hora accedere præsumpsit, dicens, ut alibi habetur: malus diabolus in buccam ejus, qui te hoc docuit. Sanctimonialis vero tali jaculo munita dæmonem ab illa hora vidit sine terrorè, & audivit sine timore. Die quadam de his loquens cum viro quodam religioso, suasit ei ille, dicens: Fac Priori tuo confessionem generalem, pure, plene, ac devote, in quantum occurrit memoriæ, & liberaberis omnino à dæmonis hujus infestatione. Cui cum consilium tale placuisset, mox accedens ad Priorem, rogavit sibi præfigi locum, & horam audiendæ confessionis. Mane dictis matutinis illa se præparans, festinavit ad locum præfixum, capellam scilicet monasterio adhærentem, ubi Prior expectabat. Et ecce dæmon occurrens in via festinanti, dixit: Alheidis, quo vadis? Et illa: Vado confundere me, & te. Tunc dæmon: O Alheydis, noli, noli, revertere, revertere. Respondit: Sæpius confudisti me, ego modo confundam te, non revertar. Quam cum non posset blanditiis, sive minis retrahere, sequebatur eam usque ad locum confessionis, sicut pulvus, in aëre super ipsam volans. Quæ mox ut genua, coram Priore flectens ad confessionem os aperuit, ille clamans evanuit, nec unquam ab illa hora ab ea visus, vel auditus est. Ecce hic habes manifestum exemplum, quantæ virtutis sit confessio pura. *Cæsarius lib. 3. cap. 13.*

EXEMPLUM XII.

Confessione cujusdam, tempestas maris excitata cito sedata est.

Peregrini quidam (sicut magister Joannes Xantensis populo recitavit sub stationibus crucem prædicans) cum tempore quodam transfretarent in succursum terræ sanctæ, orta est in mari tempestas tam valida, ut navis ipsa operiretur fluctibus. Fremebant venti, excitabantur fluctus turbulenti nutabant viri fortissimi, spes omnis nautarum defecit, videntes ante oculos mortem, cœperunt singuli unusquisque sibi vicino de peccatis suis facere confessionem & merito. Nam propter unius hominis peccata, Dominus eandem excitaverat tempestatem. Erat enim in navi illa, homo quidam miserrimus homo fœtidissimus, cujus peccata fuere tam gravia, tam turpia, tam horrenda, tam in quantitate, quam in qualitate, ut nec ipsum mare pondus illorum posset portare. Cum enim natura ejus sit ejicere immunditias qualibet corporales, quomodo æquanimiter sustineret tantas immunditias spirituales, id est, peccata creatori suo contraria? Timens homo ille peccator vitæ suæ, simul, & animæ, & propter se omnes alios periclitari considerans, surrexit, & ait: Audite fratres, audite: si propter peccata tempestas hæc orta: ego occasio sum tanti periculi, rogo ut audiatis confessionem meam. Tacentibus omnibus cœpit voce valida tantum venenum peccatorum evomere, ut aures humanæ etiam horrerent audire. Mira clementia Dei, mox ut massam iniquitatis per confessionem ejecit, mare furens siluit, & facta est tranquillitas magna, ita ut omnes mirarentur. Miris miranda succedunt, statim ut navis ad litus pervenit, audita peccata Deus de memoria singulorum delevit. Bene permisit, ut quamdiu erant in navi conclusi, confunderetur in conspectu illorum, sed ne exeuntes forte ejus peccata propalarent, vel improperarent; induxit eis oblivionem. Bene retinuerunt se in mare fuisse periclitatos, hominem aliquem fuisse confessum, sed quid dixisset prorsus ignoraverunt. *Cæsarius libr. 3. capit. 21.*

EXEM-

EXEMPLUM XIII.

Confessione videns diabolus homines candidari, voluit & ipse confiteri.

SAcerdos quidam cum tempore quadragesimali in Ecclesia sua sederet, & sibi commissorum confessiones audiret, aliis recedentibus, atque aliis accedentibus, inter expectantes quidam stabat, quantum ad apparentiam corporis juvenis & robustus, confitendi tempus expectans. Omnibus expeditis, ipse novissimus accessit, coram sacerdote genua flexit ad confessionem os aperuit, qui tanta & enormia confessus est crimina, tam multa homicidia, furta, blasphemias, perjuria, discordiæ seminaria, & alia his similia, quorum se auctorem, incentorem, sive suggestorem dicebat, ut sacerdos tam horrore, quam tædio eorum gravatus, diceret ad illum Si mille esses annorum, nimis esset, tam gravia & tam multa commisisse peccata. Ad quod verbum ille respondit: Amplius sum quam mille annorum. Tunc amplius territus sacerdos ait: Quis ergo es? Respondit ille: Dæmon ego sum unus ex his, qui cum Lucifero ceciderunt, peccata mea ex minima parte confessus sum, si velles audire residua, quæ sunt innumerabilia, paratus essem tibi confiteri. Sciens sacerdos peccatum diaboli fore insanabile, dixit: Quid tibi commune cum confessione, ô diabole? Respondit dæmon. Stabam ex opposito tui, vidique peccatores ad te accedere, & justos redire auscultans valde diligenter quid illi dixerint, quidve eis responsum sit à te & quod post gravia peccata promittitur eis indulgentia, vitaque æterna. Ego vero sperans idem consequi, veni peccata mea confiteri. Sacerdos vero, exemplo. S. Martini, diabulo fiducialiter respondit: Si volueris uti consilio meo, & agere pœnitentiam de peccatis tuis purè, sicut hi, quos hinc exire vidisti, similem indulgentiam consequeris? Respondit dæmon: Si tolerabilem mihi injunxeris satisfactionem parebo tibi. Ego, inquit, sacerdos valde modicam, & minorem his, qui ante te confessi sunt, tibi injungam pœnitentiam. Vade, & tribus vicibus in die jacta te in terram, sicque prostratus dicas, Domine Deus creator meus, peccavi tibi, ignosce mihi: hoc solummodo sit pœnitentia tua. Cumque diabolus diceret: Non possum hoc facere, nimis est mihi grave, respondit sacerdos. Quare in tam modico gravaris? Non possum, inquit, me in tantum humiliare, aliud quicquid injunxeris, libens suscipiam. Tunc indignatus sacerdos, subjunxit: O diabole, si tanta est cordis tui superbia, ut nec velis, nec possis te in tam modico humiliare creatori tuo, recede à me, quia neque hic neque in futuro misericordiam ab illo consequeris. Ad quam vocem mox ille evanuit. *Cæsarius lib. 3. cap. 26.*

EXEMPLUM XIV.

Confitens quadam bona qua fecerat, à confessore quid confiteri debeat informatur.

HErmannus Decanus Bonnensis, quando plebanus fuit ad sanctum Martinum in Colonia, venit ad eum quædam mulier tempore quadragesimali peccata sua confiteri. Flectens coram eo genua, quicquid se boni meminerat commisse cœpit enumerare, & cum Pharisæo evangelico justificare se dicens: Domine, tot sextis feriis soleo per annum in pane, & aqua jejunare, eleemosynas dare, Ecclesias frequentare, & multa in hunc modum. Cui plebanus dixit: Ad quid, Domina, venistis? nunquid pro istus operibus vultis suscipere pœnitentiam? quare non dicitis peccata vestra? Respondente illa: Nihil mihi conscia sum, ait plebanus: Cujus estis officii? Respondit mulier: Ferrum vendere soleo. Ad quod ille: Soletis aliquando minores ferri particulas in ligaturis majoribus intermiscere, ut sic totum simul vendatis? Dicente illa: Soleo, respondit: Ecce hoc mortale peccatum est, quia dolus. Et adjecit: Soletis aliquando mentiri, jurare, perjurare, æmulis vestris maledicere? Respondit illa: quia in talibus sæpe excedo. Plebanus dixit & ista omnia sunt peccata mortalia, & nisi pœnitentiam egeritis condignam, ocyus ibitis in gehennam. Territa illa in verbis ejus: peccasse se recognovit, & quid de cætero confiteri deberet didicit, *Cæsarius lib. 3. c. 44.*

EXEMPLUM XV.

Confessione dæmon ipse fatetur vires suas super omnia enervari.

MAgister Thomas Theologus, cum in præsenti expeditione in castro peregrinorum in camera quadam lecto decumbens esset moriturus, vidit diabolum in angulo stantem: quem cum cognovisset, voce Martini allocutus eum dicens: Quid hic astas cruenta bestia? Dic mihi, quid est, quid maxime vobis noceat: Cumque ille nihil responderet subjunxit: Adjuro te per Deum, qui judicaturus est mortuos & vivos & seculum per ignem, ut dicas mihi hujus interrogationis veritatem. Ad quod dæmon respondit: Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic virtutes nostras enervet quam frequens confessio: quando enim homo, in peccatis est peccatis dico mortalibus, omnia ejus membra ligata sunt, neque tunc potest se movere,

Cum-

Cum vero peccata eadem confitetur, statim liber est, & mobilis ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus, & crucis Christi fidelis prædicator lætus expiravit. *Cæsar. lib. 11. cap. 38.*

EXEMPLUM XVI.

Fictus & superstitiosus silentii observator, qui confiteri nolebat nisi per signa tantum, turpis apostata efficitur.

Fuit quidam frater honestæ & sanctæ conversationis exterioris, qui die noctuque videbatur sollicitus circa orationem, & silentium sic observabat continuum, quod aliquando cum sacerdoti confitetur, solis signis quibusdam, & non verbis confitebatur. Ita enim videbatur esse devotus, & fervens in dilectione Dei, quod sedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba interius & exterius mirabiliter lætabatur, ita quod ex hoc sæpe ad devotionem fratres alios attrahatet. Cum autem pluribus annis in conversatione hujusmodi perstitisset, accidit ut B. Franciscus veniret ad locum, ubi ille manebat, qui cum audisset conversationem illius, dixit eis: Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio est, quia non vult confiteri. Interim generalis minister venit illuc visitare beatum Franciscum, & cœpit illum commendare coram beato Francisco. Et ait illi beatus Franciscus: Crede mihi Frater quoniam à maligno spiritu ducitur, & decipitur, iste frater. Dixit generalis minister: Mirum mihi videtur, & quasi incredibile, quod possit hoc esse de homine, qui habet tot signa, & opera sanctitatis. Et dixit ei B. Franciscus: Proba ipsum, dic illi fratri: Frater volo penitus, quod bis vel semel ad minus, confitearis in hebdomada. Ille autem posuit digitum super os suum, ducens caput, & ostendens per signa, quod nullatenus hoc faceret amore silentii. Minister vero timens illum scandalizare, dimisit eum: & non post multos dies egressus est ordinem frater ille propria voluntate, & rediit ad sæculum, portans habitum secularem Factum est autem, dum quadam die duo ex sociis B. Francisci ambularent per quandam viam, obviarunt illi, qui ambulabat solus tanquam peregrinus pauperrimus, qui compatientes dixerunt: O miser, ubi est honesta & sancta conversatio tua; Nolebas enim loqui, & ostendere te fratribus tuis, & modo vadis discurrendo per mundum, tanquam homo ignorans Deum. Ille autem cœpit eis loqui, jurando sæpe in sua fide, sicut homines sæculares. Et dixerunt ei: Miser homo, cui in fide tua juras, ut sæcularis, qui non tantum à verbis otiosis, sed etiam ab omnibus silebas, & dimiserunt eum. Et parum post mortuus est, & valde admirati fuimus, videntes sic ad litteram esse verum, sicut prædixerat de illo beatus Franciscus, tempore quo reputabatur sanctus ille miser. *S. Bonav. in vita S. Francisci capit. 10. In Chronico Minorum latino libr. 12. capit. 28. & Gallico lib. 1. cap. 13.*

EXEMPLUM XVII.

Confessione novitius quidam peccata sua ex charta diabolica omnino delevit.

Erat quidam devotus juvenis, qui domo, cognatis, patria, patreque relictis, se ad monasterium Christo militaturus recepit. Ubi cum secundum consuetudinem monasterii generalem de tota sua vita Abbati confessionem fecisset, atque arbitraretur se integre confessum, lætus, & alacer vesperi lectum ingreditur, dicens apud se: O si jam me mori contingeret, quam celeriter anima mea, integra jam & sincera confessione candidata in pulchri præ millibus Sponsi sui Christi evolaret amplexus: talibus similibusque affectibus inflammatus obdormivit. Dormiente igitur adolescentulo venit ad eum quidam teter spiritus, qui terribilem præferens vultum, & chartulam quandam in manu tenens, his juvenem verbis affatur: O Monache: Monache, noli nimium quasi bene confessus laxare fræna lætitiæ. Falleris, non tam mundus es, uti errore deceptus, arbitraris. Et manu chartulam ostentans. En, inquit, in hac chartula adhuc plura scelera scripta retineo, quæ tu nulla aut contritione lavasti, aut confessione delesti, quibus in extremo Dei examine te habeo accusare. Ad hoc juvenis primo perterritus confidentia tamen capta, eo quod nihil scienter in confessione celaverat Peto (inquit ad spiritum) ut modicum videam chartulam quam ostentas, ut experientia discam te vera locutum, alioquin arbitrabor te ad me terrendum hujusmodi commentizare mendacia, qui mendax es, & pater mendacii. Ad quod dæmon: Nunc, inquit, tibi chartulam meam non pandam, sed in judicio per eam super te mortis procurabo sententiam, tunc enim videbis, an mentitus sum tibi, cum te duxero ad tormenta captivum. Novi fraudem tuam statim ut ea nosceres quemadmodum & cætera peccata tua, ita & ista confessione deleres, atq; mihi illuderes. Interim adolescens zelo propriæ salutis instigatus se incipit erigere, & vim velle inferre spiritui, atq; violenter extorquere, quod precibus obtinere non potuit. Quod dæmon ut intellexit incipit arctius manu chartulam constringere per dormitorium monasterii fugere, manus juvenis velle evadere, sed juvenis velocius insequitur fugientem. Cumque sic uterque per præceps

Curre-

curreret, & dæmon dormitorii descensu cum impetu per valvas Ecclesiæ fugere festinaret, Domino sic ordinante, ad conservatorium aquæ benedictæ impetuosius impingens, & per prona solo prosternitur, charta manibus tanta vi ruinæ excutitur & voti sui obtinendi juveni præbetur accessus. Nam cum dæmonis hic chartulam ille collapsam cerneret, rapido cursu recurrit ad cellulam, quam signo crucis munitam clausit, legitque quod scriptum erat in scedula. Ubi cum nonnulla peccata inveniret, quæ ipse confiteri neglexerat, lachrymis compunctionis totus perfusus Abbatem suscitat, & chartula dæmonis inventa confitetur, atque sic tandem chartulam dæmoni legendam restituit. Qui ut omnia vidit deleta, confusus disparuit, sed juvenis securior factus per confessionem adquisitam puritatem solicitus posterum, nitebatur custodire. *Ex vitis FF. Prædicatorum parte 4. cap.*

EXEMPLUM XVIII.

Confessiones pauperum libenter audiens, lachrymis eorum è purgatorio liberatur.

QUidam alius frater bonus prædicator habens multos filios, & filias confessionis, hanc virtutem habuit, quod paupercularum, & devotarum personarum confessiones libenter audiebat. Quo jacente in extremis quædam devota mulier, vidit in excessu mentis quod idem frater erat filius perditionis usque dum jam spiritum exhalare debuit, & tunc Dominus misertus salvavit ipsum. Cujus anima tunc egressa descendit in gravissimas incendii pœnas, sed ipsa die mortis suæ vidit lachrymas, & orationes devotas devotarum filiarum suarum magnam partem incendii ejus extinxisse. Hora autem liberationis ejusdem fratris de purgatorio venit vox ad eandem sororem, dicens: Propera ante altare sanctæ Catharinæ, quia ibi hodie dedicatio erit. In illo enim altari idem frater solitus erat celebrare, quæ jussa complens vidit fratrem illum duci de purgatorio, & venire super idem altare, & protinus multi filii, & filiæ ejus, qui ante obierant & in patriam transierant descendebant de cœlo ad idem altare. Et statim idem frater cum eis solenniter ascendit. Ex quo exemplo apparuit quam bonum, & salubre sit pauperibus & despectis, & devotis benefacere, & confessiones multorum audire propter Deum, quia talium fletibus, & precibus iste frater fuit cito de purgatorio liberatus. *Jordan. de Saxonia lib. 2. cap. 13. in vitis FF. Eremitarum D. Aug.*

EXEMPLUM XIX.

Confessione Astionis dæmon vires suas subversas esse conqueritur.

CUm aliquando ad hauriendam aquam ex flumine beatissimus Astion sine jussione vel commendatione senis Epicteti perrexisset, turpis quædam cogitatio in via eunte illo mentem ejus subito invasit, & cum per triduum hic talis, ac tantus vir non potuisset de suo eam corde extrudere, nimis tristis effectus est, & vultus ejus pro hac valde manebat confusus, quem intuens senior ait ad eum: Quid est fili, quod sic tristem te intueor, & insolito mœrore aspicio confectum? Tunc ille: Ante hoc triduum quando tua venerabilitas cum hominibus loquebatur, pudore vetante, ego te nesciente ad hauriendum aquam ad fluvium perrexi, eunte vero me in via turpis quædam, & satis sordida cogitatio in mentem ascendit. Et nunc itaque jam per triduum quantum valeo cum lachrymis, oratione & meditatione scripturarum laboro ad expellendum eam, & nullo modo valeo superare. Tunc Epictetus. Et quare absque mea licentia ostium cellulæ egressus es, vel sine oratione sacerdotis Christi perrexisti ad fluvium? An ignoras, quia commendatio Præpositi semper murus inexpugnabilis junioribus, & lorica fidei ad expugnandum diabolum existit? & hæc dicens, jubet eum secum pariter in oratione ad Dominum prosternere. Cumque diu multumque Salvatoris misericordiam peccati fuissent, & finita oratione ex solo surrexissent, vidit beatus Astion puerum quendam nigrum cum ignea facula de sinu suo egredientem, ac talia dicentem: Confessio tua Astion magnas meas contrivit hodie vires, una oratio vestra me inermem in omnibus reddidit ac dissolutum. *In vita S. Epicteti Presbyteri, & Astionis Monachi. Hic Epictetus Presbyter & Astion Monachus martyres, qui tempore Diocletiani ab oriente in fines Scythiæ venientes, pro fide Christi tenti, in omnibus quibus afficiebantur tormentis hæc dicebant: Christiani sumus ô Tyranne, fiat voluntas Dei nostri in nobis. Post varios tandem cruciatus capite truncati martyrium consummaverunt. Ex antiqua editione Usuardi Martyrologii, cum additione facta à Carthusianis Coloniensibus Anno 1521. celebratur eorum memoria 8. Julii.*

EXEMPLUM XX.

Confessione, & precibus Malachia iracunda fœmina mansuetissima efficitur.

FUit quædam mulier, cui cum spiritus iracundiæ & furoris in tantum dominaretur, ut non solum vicini & cognati fugerent consortium ejus, sed ipsi filii quoque vix sustinerent habitare cum ea. Clamor & rancor, & tempestas valida ubicunque fuisset, audax & ardens & præceps, metuenda lingua, & manus importabilis & invisa. Dolentes filii tum pro illa, tum pro seipsis, trahunt illam ad præsentiam Malachiæ lachrymabilem cum fletu querimoniam deponentes. Vir autem sanctus, & periculum matris, & incommodum miserans filiorum, seorsum advocat illam, fueritne confessa aliquando peccata sua, sollicite percontatur. Respondit nequaquam: confiteor, inquit, Pater. Et ille injungens pœnitentiam confitenti, oransque super eam ut Deus omnipotens det ei spiritum mansuetudinis in nome Domini nostri Jesu Christi, ne ultra irascatur, jubet. Sequitur tanta mansuetudo, ut pareat omnibus non esse aliud, quam admirabilem mutationem dextræ Excelsi. Fertur adhuc hodie vivere & tantæ esse patientiæ & lenitatis, ut quæ omnes exasperare solebat, nullis modis exasperari damnis, contumeliis, afflictionibus queat. Sed liceat & me juxta Apostolum abundare in sensu meo, accipiat quisque ut volet, ego istud mortui suscitationi censeo præferendum, quod exterior quidem ibi, hic vero interior vixerit homo. *D. Bernardus In vita S. Malachia.*

EXEMPLUM XXI.

Confessione mortalis peccati in se absconditi infirmus pater sancti Samsonis convaluit.

LEgitur de eodem quod cum quadam hyeme pater ejus ægrotaret ad mortem, affirmabat se nunquam vel mortem gustaturum, vel sanitatem recepturum, vel sacrificium orationis percepturum, nisi Samsonem primogenitum suum videret, per quem pariter & corporis, & animæ sanitatem se percepturum dicebat: Quod beatus Samson ut à nuntiis ad se directis audivit, apud se ingemuit, & ait: Jam nisi fallor, Ægyptum reliqui, non est opus me in ipsam redire. Potens est autem Deus ægrotantem sanare. Sanctus autem Pius misericordia motus dixit ei: quare sic dicis, electe Dei, curam te oportet habere de animarum profectu, tuaque merces grandis erit cum Deo, ubi dum carnalia creverint, spiritualia seminentur. Qui respondit: Utinam voluntas Dei fiat: Nam propter Deum, & animarum lucra omnibus paratus sum. Itaque faciens nuntios progredi ipse subsecutus est cum quodam juvene diacono sibi ab Abbate associato, pergentesque venerunt ad Ammonem Patrem S. Samsonis, ipsumque ægrotantem in lecto invenerunt, qui in adventu eorum gavisus, capitale quoddam crimen, ad morem (quod in se cælaverat) in medium publicavit, Deoque se serviturum usque in finem suum devovit, & caput suum eadem hora tonderi fecit, uxore sua maxime suggerente & dicente: Non solum ego & tu, ut decet & convenit serviamus Deo, sed & prolem nostram totam in Dei servitute jungamus, & omnia nostra Dei tota fiant. Quo assentiente, præsentatis quinque fratribus suis sancto Samsoni una cum sorore valde parvula paululum silens, respondit: Fratres quidem mei boni sunt. Deo devoti, sed hæc pusilla ad mundanas voluptates data est, tamen trire eam, quia homo est. Confirmatis itaque suis in bonis operibus, & ad monasteria fundanda suggestis, sanctus Samson una cum patre suo & avunculo, & diacono in pace perrexit. *Vinc. Beluac. lib. 21. cap. 109. & 110. Vide etit. Adulterium exempl. 6.*

EXEMPLUM XXII.

Confessionem imperfectam faciens scienter fœmina subito moritur & draconem equitans in horibili specie post mortem videbatur.

LEgitur in Scala cœli: Duo prædicatores ibant per viam, quorum unus erat Pœnitentiarius Domini Papæ, & sanctus homo, & alter multum innocens & pius. Cum ergo irent per viam, & ad quoddam castrum venissent in quo erat mulier, quæ adulterium commiserat cum quodam de parentela sua, & propter enormitatem peccati, & erubescentiam humanam 11. annis absque confessione tenuerat, illa dum vidisset istos fratres extraneos in Ecclesia celebrantes, dixit intra se: Isti non cognoscent te, nec unquam redibunt ad partes istas; & ideo istis dices peccatum. Celebrata missa ad pœnitentiarium accessit, & stante socio suo ex opposito cum peccata sua confiteretur, ad quamlibet expressionem unius peccati unus bufo exibat de ore ejus, & saltando exibat Ecclesia. Tandem confessis omnibus peccatis, cum venisset ad illud, præ verecundia noluit confiteri, & dum absolveretur à Pœnitentiario, & ipsa vellet recedere, socius Pœnitentiarii vidit; quod omnes isti busones cum uno alio majoris, & enormioris formæ turmatim ingressi sunt os mulieris, & ventrem. Recessit mulier non confesso peccato, recedunt & fratres. Et cum per unam leucam ivissent, socius Pœntentiario revelavit visionem, quam viderat de muliere

confitente. Qui territus & tristis dixit: Celavit aliquid in Confessione. Et cum rediissent, ut eam converterent, eam suffocatam & mortuam invenerunt. Qui contristati modo mirabili cum jejunio & orationibus cœperunt implorare divinam clementiam, ut dignaretur ostendere, quid significaretur per visionem ostensam. Tertiâ die apparuit eis mulier equitans super draconem, & duo serpentes crudeles accingentes collum ejus, sugentes ejus ubera, duo bufones terribiles erant super oculos ejus, ac de ore ejus ignis sulphureus expirabat, duo canes devorabant crudeliter manus ejus. Et duæ sagittæ ignitæ immittebantur per aures ejus, in capite ejus lacertæ stabant. Qui cum vidissent fratres, territi corruerunt. Tunc illa: Nolite timere amici Dei, nam ego sum illa maledicta mulier, quæ fui vobis aliâ die confessa. Et quia celavi in Confessine tale peccatum, sum adjudicata perpetuæ huic pœnæ. Tunc Pœnitentiarius: Adjuro te per Deum vivum & verum Christum, ut informes me de duobus dubiis. Primum est, quid significat hæc diversitas pænarum? Tunc illa: Lacertæ capitis sunt in punitionem ornamentorum capitis. Bufones oculorum in punitionem corruptorum aspectuum. Sagittæ ignitæ punitionem diffamationum, cantationum, & immundorum verborum. Serpentes sugentes ubera in punitionem, quia sustinui immundos tactus. Sed crudelitas canum in punitionem actuum immundorum & quia bona dedi, de quibus sustentari pauperes Christi poterant, meis amatoribus, equito super draconem qui inexpressibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viscera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc Pœnitentiarius: Rogo, ut solvas secundum dubium meum, scilicet, quæ sunt peccata, ex quibus gentes hodie magis damnantur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum descendunt, sed mulieres per quatuor genera peccatorum, per peccatum luxuriæ, per peccatum vani ornatûs & pictionis, per peccatum sortilegii, & per erubescentiam Confessionis. Cum ergo interrogaretur si posset juvari, draco cum mirabili cruciatu subito elevans eam, ad infernum portavit. *Joannes junior Ordinis Prædicatorum. Accidit hoc in quodam castro Geldriæ, ut retulit R. Pater Franciscus Costerus Societatis Jesu, qui id accepisse se sæpius affirmavit à quodam nobili viro Geldriensi, qui locum probè noverat.*

EXEMPLUM XXIII.

Confessione neglecta, nulla opera pietatis à damnatione possunt liberare.

Legitur in Scala cœli Joannis Junioris Dominicani, quod fuit quidam vir justus & honestus valde habens uxorem sterilem. Rogaverunt ergo ambo Dominum, ut misertus eorum eis prolem concederet, & ipsi eam divino servitio manciparent. Cumque adjuti à Deo filium habuissent, & transacta pueritia monachum statuissent, sanctissime suo Creatori deservivit. Et quia pater alium filium non habebat, una cum uxore sua, facultates suas sic distribuebant pauperibus, ut jam patres pauperum vocarentur. Cum autem quidam juvenis servitor Domini uxorem adamasset, inclinata ad peccatum, ab eo concepit filium, & conceptum occultavit continuando & augmentando largitionem eleemosynarum. Tandem peperit filium, & extinxit propriis manibus, & sub lecto proprio sepelivit. Tandem moritur maritus ejus. Quo mortuo plus & sine fræno libidini cœpit vacare. Et ideo secundo concepit filium, peperit, & extinxit suis manibus sicut primum. Nec confitebatur hæc peccata alicui: sed in multitudine eleemosynarum, confisa sine confessione sperabat salvari. Tandem mulier infirmatur, monetur ad confessionem, sed illa contemnit. Tandem mortua est, & in infernum portata. Cujus obitum audiens monachus instanter incœpit pro ista orare, jejunare, celebrare, disciplinas accipere. Et dum quadam die devotissime celebraret, vidit matrem suam coram se, & duos dracones terribiles mammillas, & totum corpus cruciantes. Cum autem filius interrogasset qualiter ei esset, respondit, quod damnata esset propter verecundiam confitendi, quia nullum bonum proficit, ubi virtus confessionis deficit. Tunc filius: quid significant isti dracones? Tunc mater: Fœtus quos lactare debui, propriis manibus extinxi, & ideo sunt mihi dati in pœnam æternam. *Joannes Junior.*

EXEMPLUM XXVI.

Peccatum suum propter verecundiam confiteri nolens, æternaliter damnatur.

Legitur etiam quod in quodam monasterio monialium Abbatissa habuit, & nutrivit neptem suam, quæ in amore cujusdam juvenis exarsit, & consensit in actum carnalem, sed quia congruitatem temporis & loci non habuit ipsum peccatum opere non perpetravit, ipsa vero postmodum infirmata cum ab omnibus casta & sancta reputaretur, hoc peccatum malæ voluntatis non confitens obiit.

Et cum Abbatissa, credens eam fore sanctam coram Deo, post matutinas eam peteret, ut pro ipsa intercederet, per duos teterrimos adducta, dixit se perpetuo damnatam propter malam voluntatem, quam confessa non fuerat. *Collector Speculi.*

EXEMPLUM XXV.

Peccare volenti Christus apparet, & confiteri monet ut diaboli potestatem effugiat.

JUvenis quidam luxuriosus intentione mala intravit rubetum, ubi erant infames mulieres: Cui occurrit diabolus, dicens: Vade ante te, quia bene tibi solvam tuo tempore. Qui dum intrasset ulterius, occurrit sibi Christus in habitu cujusdam monachi, & quo tenderet requisivit, appellans eum filium, & dixit: Vos non estis pater meus. At ille: Ego sum pater tuus. Et aperta cappa ostendit ei manus & latus, quæ ambo erant cruentata, sicut apud crucifixum solet depingi, dicens: Credis ergo nondum quod sum pater tuus? Tunc ille: Dominus Deus meus. Dixit ei Christus: Vade confiteri, quia ille qui tibi occurrebat ante rubetum est diabolus, & expectat te, ut tibi frangat collum. Qui cum exisset de silva cum proposito confitendi, diabolus eum non agnovit. Et ille interrogavit diabolum, dicens: Quem tu expectas? Cui diabolus: Certe tu non es, iste erat totus noster; & mihi data fuit potestas super eum ut ipsum occiderem, tu vero alter es. Qui intelligens Dei misericordiam circa seipsum, intrans claustrum confessus est, & sic in bono vitam finivit. *Idem.*

EXEMPLUM XXVI.

Confessionis remedio qui triginta annis dæmoni servivit sub homagio, misericordiam Dei consequitur.

LEgitur in Scala cœli Joannis Junioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hiberniæ, qui viam invenire non valentes dum aspicerent ante se, viderunt quendam hominem parvæ staturæ. Quem cum vocassent, fugere eos cœpit. Qui cum secuti fuissent eum, requisita via noluit respondere. Sed cum instarent, inquirerent quis esset, dixit: Triginta annis dæmonibus servivi, homagium eis feci, & sigillum eorum in manibus meis porto, visitant me in diversis figuris, & quicquid præcipiunt facio semper. Cumque unus illorum sermonem ei faceret allegando acerbitatem pœnarum inferni, vilitatem peccati, & infinitatem divinæ misericordiæ, ille compunctus quærit consilium, quomodo posset salvari. Tunc fratres: Confitere omnia peccata tua, quia virtus confessionis tanta est ut frangat omnem potestatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, & induat te omni virtute. Quum ergo ille cum perfecta contritione confessus fuisset, statim sigillum dæmonis est abrasum Tunc fratres. Ut cognoscas magis virtutem confessionis, sta hic in nemore confidenter & si diabolus cui tu fecisti homagium, dum venerit te non cognoverit. Deus tibi indulsit peccata tua. Qui confisus de misericordia divina dæmonem expectavit. Et postquam cum magis equitaturis post recessum fratrum venisset dæmon. Interrogavit hominem an servum eorum vidisset, respondit: Ego sum ille, qui triginta annis servivi tibi. Tunc dæmon: Mentiris nequam non vidi te, sed quæro illum, qui sigillum meum habet in manibus suis. Ille ergo audiens accedit ad fratres, & perseveranter Deo servivit. *Ibidem.*

EXEMPLUM XXVII.

Confiteri nolens timore pœnitentiæ injungendæ ad inferna defertur.

PRinceps quidam, duxit malam vitam, quem cum hortaretur uxor ejus ad confessionem, dicebat. Non possum confiteri quia timeo quod gravis pœnitentia dabitur mihi. Cui uxor: Et quomodo sustinere poteris pœnas inferni quæ graviores sunt, quam aliquæ pœnæ hujus mundi? Cui ipse: Putas quod infernus sit? aut pœna aliqua, aut diabolus, aut vita alia post vitam hanc? Sacerdotes enim ista invenerunt, ut timeantur: Quæ videns quod nihil proficeret circa eum, dimisit in pace. Quadam nocte cum jaceret in strato suo, dæmones venientes & accipientes ipsum de loco suo ad infernum portaverunt. Uxor autem sua videns hoc, quia sancta mulier oravit Deum, ut sibi revelaret statum viri sui. Et ecce mane surgens corpus viri invenit quasi titionem, denigratum, in manu literam in qua scriptum erat. Jam certificatus sum, quia infernus est, & timor quem habui ad agendum pœnitentiam, me illuc deportavit. *Idem.*

EXEMPLUM XXVIII.

Confessio sine proposito emendandi, sed ex consuetudine parum prodest, & oratio existentis in peccato mortali defunctos non juvat.

QUidam filius habuit patrem qui obiit, & filius 32. annis pro anima patris quotidie specialem orationem fecit. Cui pater post hoc tempus apparuit dicens se in magnis pœnis esse. Cui filius: Profuitne tibi oratio mea quam 30. annis & ultra pro te oravi? Respondit pater: Non: Cui filius: Ergo damnationi (ut audio) subjaces si mihil oratio tibi profuit? Respondit: Fili non damnatus, sed purgatorio datus, ubi vehementer crucior donec peccata omnia usque ad novissimum quadrantem exsolventur,

tur. Et ait filius: Cur ergo non prosunt tibi orationes meæ? Respondit pater: Quia semper per illud tempus in peccato mortali fuisti: Cui filius: Quomodo hoc pater esse potuit, cum annis singulis confessus sum, Sacramentum Eucharistiæ suscipiens? Respondit pater. Quamvis annis singulis confessus communicasti indigne tamen semper Sacramentum accepisti, quia contritio tua & confessio vera non fuit. Quia non ex charitate, sed ex consuetudine quadam processit in signum cujus confessionem distulisti usque ad ultimam septimanam quadragesimæ, quando præ confessione confessionem tuam differre ultra timuisti, & in nullo post ad emendationem te dedisti. In quo reluceret in tam longo tempore firmum propositum emendandi te non habuisse. Nullum ergo peccatum tuum Deus tibi in eo tempore indulsit. Qui compunctus, postmodum vero fuit contritus, & confessus, abjiciens omnes mundi vanitates in vestibus, & moribus, ac gestibus, Deoque de reliquo serviendo. Qui tunc devotius pro patre oravit, & in brevi de purgatorio liberavit, *Idem.*

EXEMPLUM XXIX.

Quomodo Spiritus sanctus desperatum juvenem ad spem veniæ sua benignitate erexit.

ERant duo fratres uterini honestis satis orti parentibus qui causa discendarum litterarum missi ad studium Parisiense, etsi pari voto civitatem intraverant, dispari tamen, & nimis contraria vita incedebant. Nam junior, utpote timens Deum, negotium ob quod ad studium venit diligentius prosequens, literis operam dabat, instabat lectioni, devotioni animum inclinabat, & (ne sese aliena malitia ab ingenita probitate subverteret) pravorum sodalitia ut perniciosissimam salutis suæ pestem studuit evitare, ornabat moribus pueriles annos, ætatem virtute vincebat. Senior vero per alios tramites, non tam incedens quam devians, velut erratica ovis per vitiorum anfractus ferebatur, & dimisso studio oblataque causa, ob quam & venerat, insolentibus quibusdam sociis junctus, nobile tempus lusibus deducebat, vacabat potibus, taxillis paternam substantiam distrahebat, & (quod his omnibus infelicius erat) usque adeo femora sua meretricibus inclinabat, ut velut ingentem quandam jacturam passus ingemeret, si quavis occasione vel unum diem absque fornicationis crimine transegisset. Cumque sic continuata malitia miser plurimos dies perageret, crescere-tque vehementius semel inchoata perversitas, cœpit improba juvenis fama aerem ipsum inficere puriorem, & ad omnium nares tam horrendum quendam scelerum fœtorem ingerere, ut non solum studentes, sed etiam plebeia multitudo reprobam ejus vitam inciperet abhorrere. Quod cum junior frater didicisset, semel, bis, ter, iterum atque iterum fratrem postulabat, ut intuitu tremendi judicii à tantis sceleribus animum revocaret. Sed cum ille ferreo quodam seu æneo pectore saluberrima monita in dies refutaret, nolletque finem dare tantæ miseriæ, juvenis zelo fraternæ salutis accensus lachrymatus est, dicens: Spernis germane dulcissime spiritum Dei, te nunc per me admonentem, & quasi ludum parvulorum quicquid minatur, irrides: veniet, veniet dies illa, & cito veniet, qua te Spiritui sancto tam obstinata mente restitisse pœnitebit. Et his dictis tristis abscessit. Interim tamen anxie satis petens Dominum, ut ipse durissimum fratris animum ad pœnitentiam emolliret. Dominus autem qui non spernit vota piorum nolens piissimum juvenis animum tam acerbis tristitiarum procellis diutius agitari; repentina & gravissima infirmitate fratrem percussum ad lectum postravit, in quo cum jaceret, & pavida mente quæ fecisset recoleret, incœpit miser multitudine scelerum pressus ad barathrum desperationis proruere, quadam igitur nocte vidit virum quendam veneranda tectum canicie, vultu decorum, & fulgida stola vestitum sibi assistere, seseque severius intueri. Unde quia semper præsumit sæva perturbata conscientia, animo & mente consternatus, cœpit toto corpore tremere, & territis luminibus in seniorem versis, quisnam esset, qui intempestæ noctis caligine ad se terrendum venisset, inquirere. Et senior. Ego sum (inquit) pater cœlestis, qui te cum non esses creavi, qui tabidis tuis membris vitam infudi, qui animam potentiis & corpus sensibus illustravi, qui solem, & lunam, & sidera ad tuum obsequium cœlis infixi, qui te nimia charitate diligens, ut deserta malitia virtutibus animum dares, ut ageres pœnitentiam, ut corrigeres vitam frequenter admonui. Sed nunc eo quod obstinata mente monita salutis hactenus semper adjeceris, veni ad te, ut dicerem tibi quod sis filius mortis perpetuæ. Hac igitur responsione confusum & gravi sudore madentem reliquit. Cumque enim miser per totum reliquum noctis & posteram diem timens, ac tremens, illam horrendam horam expectaret, qua secundum cœlestis patris oraculum ad æterna foret supplicia meaturus, proxima nocte, venit ad eum juvenis, quidam viro,

priori vultu haud multum dissimilis nudus corpore coronatus sentibus, crucis gravissimam trabem ferens in humeris, qui per lacerum vulneribus pectus abunde satis sanguinem videbatur effundere. Hic cum propius accessisset, & juvenem utrum ne se agnosceret interrogasset, respondit ille: Non agnosco, sed meo judicio illi, qui hesterno vespere me mala denunciatione deterruit, videris esse simillimus. Et ille: Non mireris, inquit, me similem illi, cum quo mihi est una divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas, Sum enim Christus Jesus, filius Dei, qui humani generis miseratus errores, de cœli sedibus in intemeratum virginis uterum descendi unde tanquam sponsus egressus de thalamo, te ut redimerem, misero apparui mundo, ubi post famem, sitim, algorem tandem captus sum, judicatus sum, morte turpissima condemnatus sum. Verum quia tu infœlix tantis beneficiis te præbuisti immemorem, nunc veni ad te, ut filium mortis æternæ pronunciarem: Et his dictis profluentem à latere cruorem manu comprehensum in juvenis vultum projecit. Sume, inquit, in confusionem pretiosum sanguinem, qui cæteris in redemptionem effusus est, & hæc agens disparuit. Tunc juvenis omni vigore corporis amisso, perdita spe obriguit, tremuit, expalluit, & quo se de cætero verteret, ignoravit. Misit tamen nuncium ad fratrem suum, qui cum venisset, vidissetque flebilem satis fratris effigiem, concussis vehementer visceribus cum ejulatu ploravit. Quomodo, inquiens, tam velociter expalluit quondam illa facies decora, & solium robur fortissimi amisere lacerti. Quid tibi factum est frater mi, quod me jam nunc illa miserabili fronte deterres, quam paulo ante desideraverunt oculi invisere puellarum? Quo abiit purpureus ille rubor genarum tuarum, quem me reclamante velut acerbum Laqueum fœminei pudoris ante oculos ferebas concinentium in choro fœminarum? Ubi sunt nunc illi insolentissimi sodales tui magistri, qui te toties à meo latere rapuerunt, & nunc in barathro tam vastæ desperationis reliquerunt? Oportuerat certe frater mi saluberrima illa monita mea; quibus te paulo ante à nefandis operibus nitebar cohibere, non refelli, ne in hanc miseram jacturam florentis juventutis devenires. Vide ergo nunc an me falsum vatem acceperis, cum te Spiritui sancto restitisse doliturum non tam dixi, quam prophetavi. Dic tamen mihi, quid est, quod consternata facie & tremulis membris tanto sudore madescis: Si adversa valetudo in causa est, forti animo esto, plures à gravioribus etiam infirmitatibus convaluerunt. Si te peccata terrent, propone emendationem, veniam pete, dole non despera: quippe est clementissimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis pœnitenti latroni non modo veniam tribuit, quin etiam paradisum spopondit. Ad quæ verba paululum erigens moribundum caput, & omnem rei gestæ narrans historiam, Damnavit (inquit) me scelestum filium cœlestis pater, Christus Jesus filius Dei, cruore in meum vultum projecto, sanguinem pro me effusum omnino ac penitus perditum designavit. Quocirca dulcis germane non valeo sub tantis testibus damnationis meæ etiamsi sanguinem flevero de salute præsumere, stat namque firma super me æterni Judicis censura, remedia pœnitentiæ vacillabunt. Tunc frater cum ingenti fiducia: Et si te (inquit) pater, cui adscribitur veritas, impœnitentem adhuc damnare visus sit, & filius Dei cui assignatur judicii æquitas, te in perversa voluntate jacentem sanguinis sui participatione indignum ratus sit, nec vel sic desperandum est illi, cui tempus datum est pœnitendi. Adquiesce igitur vel sero monitis meis & proponens emendationem scelerum maculas pro lachrymarum imbre deterge, lugubri ore, profundis suspiriis presbytero vulnera detege, quis scit, si Spiritus sanctus, qui teste Bernardo, est benignitas Dei, & idem ipse Deus, ita pœnitentem absolvat? His verbis fratris paululum consolatus, jussit adesse presbyterum. Qui dum venisset totus in lachrymas resolutus, cum tanto dolore animi sui peccata, quibus Deum offenderat, confessus est, ut interrumpentibus sermonem gemitibus, vix mentis conceptum valeret exprimere, vix lacerata & semirupta verba proferre. Qua confessione ritè celebrata, & sacra unctione & participatione Dominici corporis munitus, tempus quo ex hac vita esset migraturus expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eum alius quidam vir prioribus non disparem habens vultum, fulgenti alba vestitus, habens in dextera scapula niveam quandam columbam. Is cum propius accessisset, dulci quadam benevolentia vultum servans, clementes oculos in infirmum contorsit. Quod cum juvenis advertisset, tum ob veram pœnitentiam, tum etiam ob benevolentissimos vultus personæ apparentis, animæ quietior factus est. Quis es tu Domine, inquiens, qui ad me venire dignatus es, quippe me tam piis conspectibus consolari videris prioribus visionibus perterritum? & ille: Ego, inquit, Spiritus sanctus, qui à Patre filioque procedens unius sum cum ipsis potentiæ, & idcirco nunc veni ad te, ut nunciarem tibi dimissa esse peccata tua, & pervium iter patere ad regna cœlestia

transituro. Ad quæ verba, quasi ex barathro desperationis resurgens, ait: O pater pauperum, ô consolator mœrentium animorum, ô omnium miserorum dulce refugium, quid est, quod audio? Num patebunt cœlestes valvæ mihi, quem Pater & Filis reum mortis esse contestati sunt, cui perennes flaminas minati sunt, à quo tam crebro, tam impudenter offensi sunt? Num hâc meâ exili pœnitentiâ hoc terribile decretum incommutabilis veritatis poterit immutari? Ad quæ Spiritus S. respondit: Forti animo esto, nec de salute vacilles validos habet pœnitentia vera lacertos. Ipsa terrificæ majestati violentiam infert, vincit invincibilem, mutat incommutabilem, placati irascentem. Sed ne te diutius protraham, perseverans in pœnitentia quam cœpisti, dispone domui tuæ, & virtutibus quibus potes interim thalamum orna, post triduum veniemus ad te, ut animam tuam supra astra ferentes, gaudiis cœlestibus invehamus, & cum his Spiritus Sanctus disparuit, juvenis post triduum obiit, & ad regna cœestia, ob veram quam habuit pœnitentiam fœlix migravit. *Idem.*

EXEMPLUM XXX.

Quomodo fœmina pro peccatis lachrymans, nec tamen volens confiteri, à dæmone irridetur.

ERat quædam fœmina, quæ postquam omnia peccata sua in Confessione detexisset, unum solum peccatum in corde retinuit, quod præ mala verecundia non audebat revelare. Conscientia tamen propria lacerata usque adeò gravabatur, ut iens ad Ecclesiam, ante quoddam altare, se totam lachrymis infusam prosterneret, Dominum postulans, ut sibi illud peccatum, quod nulli hominum auderet aperire, abque Confessionis remedio remittere dignaretur. Qua in suspiriis perdurante & fletibus, vidit Sacerdos qui tunc in Ecclesia aderat, dæmonem quendam supra hanc fœminam huc atque illuc volitare, & præ immoderata lætitia non posse cohibere cachinnos. Unde dæmonem per nomen Jesu Christi conjurans: Cor, inquit, maligne, in tantum exultas, & cum tanta insolentia laxas frena lætitiæ. Dic, quid vides, quod te tantum exhilarat? Respodit dæmon: Quomodo non merito riderem videns, quòd hæc mulier plorans ac ejulans, currit ad inferos, existimat fatua fletibus peccatorum sordes non confessas diluere, ad impossibilia sudat, irrisione, non remissione dignissima. Sacerdos igitur hæc audiens, ad fœminam transit, visa pandit, ad Confessionem integram pavidam cohortatur, & valuit. Nam fœmina statim pudoris sui victrix effecta, peccatum quod hactenùs malè celavit, humiliter & cum lachrymis est confessa. Quod cernens dæmon, cum clamore valido, & tetro in Ecclesia fœtore dimisso, amplius non visendus disparuit. *Idem.*

EXEMPLUM XXXI.

† *De illo qui Dominicum corpus retinere non potuit, nisi prius facta Confessione.*

SEd & illud quod apud eundem locum de re simili contigit, silendum non est. Erat ibi juvenis mundanæ vanitati, & ut in illa ætate homines solent, voluptati fræna relaxans. Cui cùm diu deserviret, contigit eum super quadam mariata muliere infamiæ notâ audiri. Cumque per aliquantum temporis suspicione apud vicinos quosque teneretur, accidit, ut incurreret in tantam ægritudinem, qua de vita ejus homines cogeret desperare. Qui cùm lecto decumberet, & jam, jamque morti proximus fieret, invitatus est ad eum, more Ecclesiastico presbyter, ut ejus confessionem susciperet, & ei morienti viaticum salutis humanæ præberet. Cum ergo venisset, hortari eum cœpit, & commonere instanter, ut peccata sua confiteri non erubesceret, crimenque illud, unde specialiter infamatus fuerat, salubri confessione manifestaret. Acquievit ille, & confiteri scelera sua studiosè aggressus est. Quod dum explesset, & rursus super præfato crimine à presbytero interrogaretur, mentitus est, dicens se nullatenus reum esse. Cumque presbyter diutinâ hominis infamiâ suspicione actus, ab inquisitione non desisteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus, quod attulisti, ad salutem suscipere merear; sicut hujus rei, quæ mihi objicitur aliquando culpam non curavi. Hac bresbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei Communionem jam securus tradidit. Quâ ore susceptâ, glutiendi virtus ægro protinùs ablata est. Nam cùm paulò antè quibuslibet etiam gressioribus cibi facilis esset ad ima descensus, hoc minimum Corporis Christi fragmen, non dicam stomachum, sed nec etiam guttur, vel paululùm attingere potuit. Hoc sentiens ille, niti quantum potuit, cœpit, ut illud glutire valeret. Quod dum multoties conaretur, & frustrari semper suos conatus cerneret, coactus ipsa glutiendi impotentia, juxta lectum quo decumbebat, illud expuendo projecit? Cujus rei eventu valde territus, presbyterum, qui discesserat ad se revocari rogavit. Rediit ergo presbyter & infirmum revisens: cur se revocasset quæsivit. At ille Spiritu Dei agente compunctus, confessus est se malè egisse, se Deo mentitum fuisse, verumque fuisse quod antè negaverat esse. Quem cum multo gemitu pœnitentem, & satis-

& satisfacientem is, qui advenerat presbyter intuens, compassus confitenti, & mœrore confecto, eum ut moris est absolvit, atque rursus Dominico corpore refecit. Quo suscepto, cum tanta libertate glutivit, ut verè tunc appareret non casu, sed virtute divinâ, ne ante hoc suscipere posset, prohibitum. Post hanc igitur reatus confessionem, & Corporis Christi perceptionem, paululum supervivens in pace quievit. Hoc non à duobus tantùm, aut tribus testibus didici; sed à priore jam dicti loci honesto, & fide digno viro, & fratribus ejusdem monasterii, ac multis aliis, quorum quidam se hoc vidisse, alii à Presbytero se audisse testati sunt. Et quia de Confessione sermo incidit, quanta in ea sit animarum utilitas, alio adhuc exemplo monstrare curabo. *Petrus Vener. Abbas Cluniacensis Miracul. cap. 3.*

EXEMPLUM XXXII.

† *De obitu fratris cujusdam, & ad ultimum facta confessione.*

AD monasterium S. Joannis Angeliacensis, quod in Xantonensi pago situm, presbyter quidam Gilbertus nomine ad conversionem venit, atque ibi per aliquantum temporis, quoad vixit devotè conversatus est. Contigit autem non multo tempore elapso, eum ex infirmitate, quam incurrebat, ad extrema venire. Cumque sicut mos Christianorum, & maximè monachorum in substrato cilicio, & cinere à fratribus compositus jaceret, atque horam vocationis suæ expectaret, fratres monasterii, ut ejus exitum orationibus commendarent, venerunt, & eum undique psallendo circumsteterunt. Qui cùm ut defungeretur expectarent, ecce subitò resumpto spiritu, & apertis oculis acclamare cœpit professionem fidei, quæ quotidie decantatur, hoc est, quicunque vult salvus esse, &c. Et cùm priùs idiota, & imperitus literarum fuisse ab omnibus agnosceretur, ita distinctè, & apertè singula proferebat, ut à nescientibus, si fortè adessent, peritissimus in talibus extitisse crederetur. Qua de causa, omnes, qui astabant stupefacti eventum rei admirabantur. Qui cùm diu admirantes hæsissent, tandem Prior Gregorius nomine, cui præ cæteris hoc incumbebat, vir bonæ religionis, intelligens eum aliquid in occulto vidisse, ad eum se inclinavit, & quæ causa clamoris esset, vel si quicquam quod eos lateret vidisset, interrogavit. Ad quod ille: Vidi (ait) personam reverendæ formæ, candidi habitus, & venerandæ caniciei paulò antè, vas cum aqua afferre, mihique dicere. Noveris causam adventûs mei ad te hanc esse, ut pedes tuos, qui inquinati sunt abluam, & eis ablutis totum te mundatum reddam. Cumque admirari me super his, quæ dicebat cerneret, adjecit. Non, nosti (ait) ad purgationem tui hanc aquam esse necessariam, qui tale quod ipse nosti crimen commisisti, quod de industria celans nulli hactenus revelare voluisti? unde sciens te nullatenus posse salvari; nisi quod perniciosè celaveras salubriter studeas confitendo manifestare. Deus verò multâ suâ msiecordiâ, neque pro tanto etiam reatu, te perire permittens, ad sensus corporeos te redire permittit, ut de tanto crimine confitendo pœnitere, & pœnitendo salutem consequi merearis. Hac igitur de causa & à vobis absui, & ad vos redire permissus sum. His ita dictis, aliis remotis, Priorem advocans peccatum illud ei confessus est, à quo hujus, & omnium peccatorum suorum absolutione susceptâ, sequenti die primâ hora diei astantibus & orantibus fratribus, læto vultu, bono fine quievit. Hoc non ab alio, sed à monacho ejusdem monasterii: Lecto nomine, qui hæc omnia viderat, & audierat agnovi. Hic enim posteà Cluniacum gratiâ devotionis veniens scriptor noster, & filius in Christo charissimus fuit. *Idem ibidem cap. 4.*

EXEMPLUM XXXIII.

† *De alterius cujusdam ficta confessione.*

ERat pœnè eodem tempore frater quidam in monasterio, quod in Francia apud turrim super maternam sub jure nostro est, cui cura ejusdem loci commissa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis necessitate coactus, Rodulphum tunc Abbatem monasterii Catalaunensis, propter medelam tam animæ, quàm corporis, quarum ille rerum non ignarus erat, ad se venire rogavit. Ad quem ille charitate provocatus venire non distulit, & veniens mox ægrum visitare curavit: Cumque non mediocriter eum gravari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille se libenter agere professus, confiteri peccata sua; sed non in simplicitate spiritûs aggressus est. Nam graviora, & mortifera stulto pudore reticens, quotidiana tantùm & quæ levia videbantur, confitebatur. Quâ palliatâ confessione completâ, Corpus Dominicum sibi afferri deprecatus est. Quo allato, & præsumptuosè ore suscepto, cùm diu, multumque illud trajicere conaretur, nec valeret cum vino, quod susceperat frustrà omnia comminuti Corporis Christi in vas, quod ori ejus suppositum fuerat, refundere coactus est. Hoc casu, imò divino judicio Abbas, qui advenerat permotus & ægrum non plenè confessione purgatum ratus, rursus eum admonere cœpit, ut si aliquod

aliquod facinus reticuisset, verâ sibi confessione revelare non erubesceret. Qui & hortatu ejus, & divino instinctu compunctus, & ad cor reversus est, & quicquid pestis intùs latebat evomens, crimina quæ antè læthali pudore celaverat, vitali, & verâ Confessione non jam fictè, sed veraciter corde contrito, & humiliato patefacit: Cumque omni fæce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuisset, & verâ Confessione per Abbatem prædictum absolutionem meruisset: Eucharistiam, quam priùs rejicere compulsus fuerat, allatam devotè suscepit, & absque ulla difficultate, ut sanctissimus aliquis deglutivit. Et ut de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam Corporis Christi, quam deglutire non potuit, rejicere per frustra compulsus fuerat: post Confessionem, non solùm Corpus Domini, sed etiam cibos alios absque ullo impedimento suscepit. Sic igitur Confessione, absolutione, Sacramenti sumptione frater ille in Domino confortatus, tribus posteà tantùm diebus supervixit, & sic defunctus est. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoscens cunctis legentibus, vel audientibus communicare curavi. *Eodem l. 1. miraculorum Petri Venerabilis c. 5.*

EXEMPLUM XXXIV.

† *Quædam peccatum aliquod subticuerat, quæ graviter punita fuit.*

PArochiani S. Hilarii, deferebant mortuum ad Ecclesiam, ut sepelirent eum, invenerunt quandam mulierem integram sub terra jacentem, & duos serpentes sugentes sanguinem de mammillis ejus. Viso hoc miraculo, plurimi cucurrerunt ad S. Hilarium qui tunc in Ecclesia erat, & nuntiaverunt ei dicentes: ut veniret, & videret miracula Dei. Qui viso corpore flevit amarè, & prosternens se ad terram, oravit Dominum, & rogavit populum ut cum eo misericordiam Dei invocarent, ut ipse dignaretur, quid hoc corpus mali egisset, mundo ostendere, quod non potuit misceri cum terra, & quare serpentes sic sugerent. Rediit spiritus ad corpus, & levavit se coram omni populo, dicens: Sancte Hilari, miserere mihi peccatrici, & confitenti peccata sua. S. Hilarius ait: Dic mihi peccata tua. Et corpus ait: Domine filia fui unius nobilis, & tenerè nutrita in domo patris mei, & quidam juvenis concubuit mecum, & genui ex eo duos pueros, & illos occultè interfeci, & illud peccatum celavi præ verecundia timens infamiam hominum; nec illud peccatum fui confessa propter nimium pudorem, sperans illud emendare, & confiteri in senectute mea, & ego morte præventa sum, quia non sum confessa illud peccatum: nunc Domine, miserere mei, & ora pro me, quia ego confiteor tibi peccata coram omni populo. Et cum hæc dixisset, S. Hilarius posuit manum super caput ejus, & absolvit eam dicens: Indulgentiam & remissionem, &c. Statim serpentes evanuerunt, & cadaver liquefactum est ad instar nivis præsente Sole. *Gotscalcus Holen. Ord. Erem. D. Augustini serm. 18. partis hiem lit. C.*

EXEMPLUM XXXV.

† *Exemplum cujusdam fœminæ ad inferos condemnatæ, propter quoddam peccatum à se præ pudore in confessione impiè occultatum.*

IN Italiæ quadam civitate quondam fuit nobilis quædam fœmina, quæ prout exteriori suâ conversatione præ se ferebat ex omnibus tanquam sancta reputabatur, in eleemosynis faciendis liberalis erat, Ecclesias frequentabat, & familiam suam in timore Domini gubernabat. Cum ergo sub tali pietatis nomine, apud omnes bene audiret, ubi ad extremum vitæ pervenit, post mortem suam reliquit inter alias, filiam unam valde piam, & devotam, quæ pro prædicta sua matre in dies singulos particularem apud Deum fundebat orationem. Post autem aliquot septimanas cùm ipsa sola quâdam die esset in cubiculo dictæ puellæ, accidit, ut subito coque invitato corriperetur tremore membrorum. Et convertens oculos ad ostium cubiculi, unde ipsa videbatur, se audivisse quendam strepitum, percepit monstrum horribile visu, porci excoriati speciem præ se ferens, ignem, & fœtorem gravissimum undequaque emittens. Unde cum gravi timore consternata, surrexisset à loco orationis, ad dicti cubiculi fenestras citissimè cucurrit, ut se deorsum præcipitaret, & sic tam cruentæ bestiæ præsentiam evitaret. Verùm audiens illa vocem quandam in hæc verba post se emissam. Siste gradum, filia, filia siste gradum, ipsa à Deo nostro confortata immota substitit, audiendi causâ quid prædictum informe, & horrendum monstrum sibi proponere vellet. Quod voce humanâ talibus cum ea sermonibus egit. Nunc intelligas filia, me esse eheu! infœlicem, & maledictam matrem tuam, quæ non obstante vitâ irreprehensibili, & inculpata, nec non & piâ conversatione meâ, quam semper in præsentia hominum duxi, nihilominus tamen, propter quædam enormia, & detestanda peccata, quæ cum patre tuo fœdissime perpetravi, & præ verecundia nunquam confessa sum, æternis inferni ignibus deputata sum, & propterea nullas pro me deinceps ad Deum fundes

fundes preces. Cumque prædicta ejus filia ab ea petiisset, qualia forent inferni tormenta, respondit: Privationem visionis divinæ præ omnibus maximum esse; & posteà cogitationem quâ apprehendunt damnati se nunquam liberandos à pœnis. Quibus adjunxit damnatorum exercitium blasphemare, & maledictis prosequi divinam justitiam, quæ eos tam acriter hisce cruciebat, & torquebat suppliciis. Denuo interrogata de tempore interjecto à die mortis ejus, usque ad tempus quo in eam damnationis suæ definitiva prolata est sententia, in hunc modum respondit: Statim atque separata fuit anima ejus à corpore, sive, ut dictum est, prævià Confessione debitâ, rapta fuit ante tribunal Jesu Christi per malignos spiritus, & cum ipse eam iracundo vultu inspexisset, judicasset, atque maledictionis sententiæ addixisset, fuit in instanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum, & cùm ipsam monuisset, ne quid eam ulteriùs interrogaret, aliquos saltus faciendo super arcas, & scamna, quæ lecticam circumstabant, & eisdem sua vestigia imprimens tanquam quoddam ferrum candens foret, ab iisdem dæmonibus de novo ad infernum transportata fuit. Puella autem damnatione miseræ matris suæ admodum afflicta, posteaquam quibusdam linteis hæc fœtida vestigia cooperuisset, simulque prædictum cubiculum obserasset, confestim ad Ecclesiam se contulit, ac convocari fecit prædicatorem, qui toto quadragesimali tempore habuerat conciones ad populum, Patrem videlicet Damianum Bousfole territorii Cremonensis, cui rem totam prout acciderat plenè enarravit. Quo facto, sese transfert ad dictum cubiculum, & ubi vidit monstri vestigia, simulque fœtidum percepit odorem; locum benedixit, & supradictam consolatus est filiam, quæ illi licentiam fecit hoc exemplum publicè annuntiandi, quod, & sæpiùs præstitit non sine magno fructu, & emolumento. Illud autem primò mihi recitatum est vivâ voce Reverendi Patris F. Alexandri Capuc. in Ecclesia sanctæ Mariæ novæ in urbe Florentina circa annum Domini 1560. me ibidem operam navante studio Theologiæ. Qui pater, & frater Alexander vir sanctus, prout in ejus vita descripsimus, propè novit in Longobardiæ Provincia prædictum Patrem Fratrem Damianum nostri Ordinis quondam excellentissimum Prædicatorem. Et posteà idem etiam exemplum perlegi (quamvis non exprimatur nomen fratris Damiani) in tractatu quodam, Resurrectionis, & Ascensionis Dominicæ impresso studio, & industriâ R. Patris D. Seraphini Boloniensis Canonici regularis. *Doctor Seraphinus Razius in hortulo Exemplorum, tit. de Confess. cap. 3.*

CONFIRMATIO.

EXEMPLUM I.

Confirmatus cœcus non potuit, ut anteà, de coloribus judicare.

VEnerabilis Bonifacius, quondam Lausanensis Episcopus me audiente tale, quid narravit. Erat in villa quadam cœcus, qui vaccas totius villæ in pascuis custodiebat, repellebat à frugibus, & ad cætera loca pascuis uberiora ducebat, & quod majoris erat prodigii, colores & statum singularum vaccarum specialiter discernebat, *verbi gratiâ*, ut si vaccam talis coloris ab homine petivisses; sine difficultate vaccam talem tibi apprehensam cornibus obtulisset. Ad locum autem illum cum quidam Episcopus advenisset, & de cœco audisset talia, & probasset, quæsivit ab illo, an Confirmationis Sacramentum suscepisset? At ille: Non, inquit. Nec mora, Episcopus confessum confirmavit cœcum, & mox ab eo vaccarum discretio est sublata, quoniam dæmonum operatione & mysterio hoc fiebat. *Thomas Cantip. lib. 2. de Apibus, cap. 57. part. 32.*

EXEMPLUM II.

Puer cœcus per Confirmationis Sacramentum sanatur.

SAnctus Rembertus secundus Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopus qui vivebat ante annos circiter octingentos, cum in Sueviam profectus esset, & ibi Pontificali more sacro Chrismate cœcum inunxisset, visum luminis illi reddit. *Apud Sur. in vita S. Remberti 4. Febr. tom. 1.*

EXEMPLUM III.

Alius item puer cœcus per idem Sacramentum Confirmationis sanatur.

QUodam paschali tempore cùm sacro Chrismate populum B. Faro Meldensis Episcopus confirmaret, quidam puer cœcus inter alios accessit; qui ubi Chrismate unctus est, lumen cœli, quod nunquam anteà viderat, jucundissimus aspexit, simulq; gratiam Spiritûs S. ex Confirmatione secum reportavit. *In vita ejus apud Sur. tom. 5. Octobr. 28. cap. 6. Vincent. in hist.*

EXEM.

EXEMPLUM VI.

Sanctus Malchus Episcopus sacro Chrismate lunaticum curat.

SAnctus Malchus D. Bernardi præceptor, è monasterio Wintoniensi, ubi in habitu & proposito monachali conversatus fuerat, ad Episcopatum in Lesmot civitatem Mumoniæ assumptus, puerum mente captum, ex his quos lunaticos vocant, inter confirmandum sacrà unctione sanavit. *D. Bernh. in vita S. Malch. cap. 5. & tom. 6. Novemb. 5. c. 5.*

CONSECRATIO.

EXEMPLUM I.

Consecrationis verba proferens Joannes de Alverna, totus in se amore liquescens, extasim passus defecit.

CUm quâdam vice Joannes de Alverna, sive de firmo, ad altare excessisset ad celebrandam Missam, quam cantare debebat, ampliata est sibi gratia, & crevit in eo amor divinus, & datus est sibi quidam sensus de Deo ineffabilis & inæstimabilis, quem suis verbis nullo modo poterat explicare, timēs ne cresceret tantum sensus ille & fervor mirabilis, quod oporteret eum dimittere Missam, nesciebat quam partem eligeret, utrum sic procederet, vel expectant, tamen quia aliquando senserat simile, & Dominus tantum temperaverat, quod ob hoc non dimiserat missam, utcumq; confidebat posse procedere, nihilominus timebat quod evenit, quia tales infusiones divinæ non sunt in hominis potestate. Cum ergo processisset usque ad Præfationem B. Virginis, crevit tantum illa illuminatio & gratiosa suavitas, quod veniens, ad pridie quàm pateretur, vix illam suavitatem & dulcedinem poterat sustinere. Pervento autem ad, Hoc est Corpus meum, ingeminans. Hoc est, hoc est, & multum frequenter, ita quòd quasi deficiebat præ magnitudine eorum, quæ jam sentiebat in anima. Unde Guardianus loci succurrens anxianti, stabat juxta eum, & frater etiam cum cereo accenso post eum, stantibus & timentibus cæteris fratribus cum aliis hominibus & mulieribus multis, cum quibus erant aliquæ majoris de provincia, quæ omnes expectantes & timentes more mulierum plangebant. Ipse vero frater Joannes quasi alienatus beatissimâ & suavissimâ lætitiâ, stabat procedens in consecrationis sanctissima complenda, quia sciebat, quòd Dominus Jesus Christus non intrat hostiam, vel potius hostia non transsubstantiatur in ipsum donec adjungeret. Corpus meum. Et non valens ferre tantam majestatem Christi, clamta: Corpus meum. Et statim evanuit forma panis, & apparuit Dominus Jesus Christus Dei filius benedictus, incarnatus, & clarificatus, & ostendit ei humilitatem, quæ eum fecit incarnari, & fecit ipsum venire quotidie in manus Sacerdotis. Dicto autem: Hoc est corpus meum, mox mirabiliter post se cecidit retro, sed à Guardiano, qui stabat juxta eum ne rueret in terram, sustentatus est. Et concurrentibus fratribus, & aliis hominibus, & mulieribus, qui in Ecclesia morabantur, tanquam mortuus in sacristiam deportatur. Erat enim corpus ejus frigefactum sicut corpus hominis mortui, & digiti manuum erant contracti tam fortiter, quòd vix valebant distendi, vel moveri, & sic jacuit quasi examinis à mane usque ad tertiam magnam. Rogatus autem, quòd per charitatem Dei, quæ senserit dignaretur dicere: Dixit, quòd in conficiendo tantum cor suum erat liquefactum ad modum ceræ valde distemperatæ, & caro sua videbatur esse sine ossibus, taliter, quòd nec membra, nec manus poterat quasi levare ad faciendam crucem super hostiam, addens, quòd antequam fieret Sacerdos fuit sibi ostensum, quòd deberet sic deficere in Missa, sed quia multas Missas legerat, & non evenerat, quod fuerat ante prædictum, putabat se in hoc fore deceptum. Sed ferè quinquaginta diebus ante Assumptionem B. Mariæ Virginis, in qua hoc iterum habuit sibi ostensum, quod hoc deberet sibi contingere circa Assumptionem, sed erat oblitus illius promissionis. *Ex actibus S. Francisci.*

EXEMPLUM II.

Eadem hostia non est bis consecranda.

FRater quidam erat in cœnobio Ouziba, ut nobis Abbas Gregorius Scholasticus retulit, qui sanctæ oblationis verba, ritumque didicerat. Die ergo quâdam missus, ut benedictiones ferret, cum jam rediret ad monasterium, verbo sanctæ oblationis, quasi versus aliquos caneret, dixit: easdem verò benedictiones imposuerunt Diaconi sancto altari. Quas cum Abbas Joannes presbyter offerret, qui posteà Cæsareæ Palestinæ Episcopus fuit non vidit, ut solitus erat Sanctus Spiritus adventum: contristatusque valde, & cogitans, ne quid fortè peccasset in mente, atque ideo se Spiritus S. avertisset ingressus est sacrarium plorans, corruitque in faciem suam. Apparuit autem ei Angelus Domini, dicens: Quoniam frater ille qui oblationes attulit, verba sanctæ oblationis in via dixit: Sanctificatæ jam ac perfectæ sunt. Ex tunc igitur statuit senior, ut nullus deinceps addisceret sanctæ oblationis verba,

ba, nisi qui ordinatus ad hoc esset, neque passim ea quispiam diceret. *Sophron, Prati spirit. cap. 25.*

EXEMPLUM III.

Pastores ovium verba consecrationis temere proferentes igne cœlesti consumuntur.

FErunt, cum olim alta voce proferretur Canon omnes fere per assiduum usum illum memoria tenuisse, atque in vicis & compitis publice decantare solitos esse; unde cum quidam pastores, quodam ausu temerario, pane super lapidem posito in agro verba consecrationis hostiæ pertulissent, ipsi mox igne cœlitus in eos dimisso, divino judicio sunt absumpti. Quod ipsum quoque attestatur Michael Buchingerus Colmarensis in suo Tyrocinio de sacri altaris mysterio. *Jodocus Clithoveus lib. 3. Elucidarii Ecclesiastici.*

EXEMPLUM VI.

Rusticus per ludibrium panem consecrans, subitanea morte extinguitur.

IN Pago cui nomen vetus vicus Jalem, rem sic actam testes docuere. Æditus quidam rusticus perferebat scriniolum plenum panibus consecrandis, quas hostias vocant, Huic comes erat alter rusticus, qui quondam fuerat æditus. Ubi ventum est ad vicum jam dictum, libuit ibi bibere in diversorio; petit comes ille ab æditus hostiam dono. Illo cunctante accepit, & incepit per ludibrium consecrare. Cauponaria videns increpat. Ille, nihil, inquit, tua refert, abi(, aporta vinum. Ubi redit mulier, vidit hominem collapsum: Rogat, quid habeat: Respondent ibi popotantes in alia mensa: Forsitan habet illum syncope. Mulier adfert acetum, commovent, sed frustra, erat enim plane mortuus. *Til Bred. co. (a l. 1. c. 66.*

CONSILIUM.

EXEMPLUM I.

Consiliis fratrum non adquiescens, consilio dæmonis illusus, in puteum se projecit.

NUper gestu oculorum vestrorum vidistis obtutibus senem, videlicet Heronem, ante paucos admodum dies illusione Zabuli à summis ad ima jactum, quem quinquaginta annis in hac eremo commoratum singulari districtione rigorem continentia tenuisse meminimus, & solitudinis secreta ultra omnes hic commorantes miro fervore sectatum. Hic igitur quo pacto, quave ratione post tantos labores ab insidiatore delusus, gravissimo corruens lapsu cunctos in hac eremo luctuoso dolore perculit? Nonne quia minus discretionis virtute possessa suis diffinitionibus regi, quam consiliis, vel collationibus fratrum, atque institutis majorum maluit obedire? Si quidem tanto rigore immutabilem jejuniis continentiam semper exercuit, & solitudinis cellæque ita jugiter secreta sectatus est, ut ad participationem ineundi cum fraternitate convivii, ne veneratio quidem diei paschalis aliquando potuerit obtinere: In qua cum fratribus cunctis pro anniversaria solemnitate in Ecclesia retentatis, solus non poterat aggregari, ne quantulumcumque perceptione leguminis parvi à suo videretur proposito relaxasse. Qua præsumptione deceptus, Angelum sathanæ velut Angelum lucis cum summa veneratione suscipiens, ejusque præcepto prono obediens famulatu, semetipsum in puteum, cujus profunditatem oculorum non attingit intuitus, præcipitem dedit, de Angeli sponsione non dubitans, qui eum pro merito virtutum ac laborum suorum nequaquam posse firmaverat ulli jam discrimini subjacere. Cujus rei fidem, ut experimento suæ sospitatis evidentissime comprobaret, in supra dictum se puteum nocte intempesta elusus injecit, magnum scilicet virtutis suæ meritum probaturus, cum inde exiret illæsus. De quo cum pene jam exanguis ingenti fratrum labore fuisset extractus, vitam die tertia finiturus quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permansit, ut ei ne experimento quidem mortis suæ poterit persuaderi quod fuisset dæmonum calliditate delusus. Quamobrem pro meritis tantorum laborum, & annorum numerositate, qua in eremo tanto tempore perduravit, ac miseratione & humilitate summa his qui ejus compatiebantur exitio, vix à presbytero Abbate Pafnucio potuit obtineri, ut non inter biothanatos reputatus etiam memoria & oblatione pausantium judicaretur indignus. *Cassianus 2. collat. de discretione cap. 5.*

EXEMPLUM II.

Consiliis pravis quidam negligens frater, ferventioribus fratribus, ut monasterium exirent persuasit.

NOvimus fratrem cujus etiam nomen si amplius aliquid ex hoc instructionis accederet, proderemus, qui cum in cœnobio moraretur, cumque necessitas coarctaret ut statutum operis pensum quotidie Oeconomo traderet, nec in majorem operis modum alicujus propensus laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cœnobio-

bio quendam fratrem vidisset ingressum, qui ardore fidei vellet aliquid amplius operis consignare, si clandestinis eum persuasionibus revocare ab hujusmodi intentione minime potuisset, consilium pravis ac susurrationibus ad transmigrandrum exinde persuadebat, & quo eum facilius asportaret, se quoque jam olim multis ex causis offensum confingebat à cella discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumque eum ad consensum occultis obtestationibus ad exeundum claustra monasterii pellexisset, condicens & horam qua de monasterio deberet exire, vel locum quo se præveniens expectaret, ipse velut illico subsecuturus ibidem subsistebat. Illo quoque jam pro discessus sui verecundia non audente ad monasterium de quo aufugerat ulterius aggregari, infelix fugæ ejus auctor in cœnobio residebat. *Cassianus de instit. renunciantium l. 10. c. 20.*

EXEMPLUM III.

Consiliis sanis nolens acquiescere in puteum se vidit projectum.

EGregius quidam adolescentulus de partibus Germaniæ oriundus, comitante magistro suo studiorum gratia Parisios adibat, qui cum transitum haberent per domum Clarævallis, magister illius videns loci conventum & ordinem, (nescio quo Dei judicio) compunctus ad horam petiit & obtinuit, ut susciperetur ad conversionem. Cumque rogaret adolescentulum, ut secum remaneret, penitus non acquievit. Multum siquidem abhorrebat à consortio simul & colloquio Cisterciensium monachorum, sæpiusque rogabat Deum nunquam sibi dari voluntatem ad ordinem illum causa conversionis veniendi, sed magistro, fratribusque monasterii adhortantibus eum, dura cervice resistens nullis prædicationum machinis poterat expugnari. Eadem itaque nocte, cumque prædictus adolescens monita fratrum mente revolveret, facta est vox divinitus ad eum, dicens: Si hinc recedens Parisios veneris, ad Pentecosten morieris, & sine dubio morieris. Ad hanc vocem juvenculus ille multum obstupuit, necdum tamen potuit duritia cordis ejus emolliri: Porro sequenti nocte, cum sopori membra dedisset, videbatur sibi demersus esse in limo putei profundi. Cum ibi desperatus jaceret, subito apparuit ei desuper ad os putei beatus Joannes Evangelista in vultu & habitu S. Bernardi, tunc adhuc viventis, cum alio quodam sancto, qui ipse simillimus videbatur cuidam religioso monacho nomine Gerardo, portario Claræval1is, quos cum ille tremulus & anxius vidisset, rogavit attentius ut sui misererentur, cui beatus Joannes respondit: Tu sano consilio adquiescere contemnis, & opem flagitas à nobis? Cumque ille promitteret se esse facturum quidquid illis placeret, tantum ut imminens periculum evadere mereretur. Vis, inquit, fieri monachus in monasterio Clarævallis? Et ille: Etiam Domine mi, libentissime volo. Quod cum firmiter pollicitus fuisset, eductum continuo de profundo lacu, liberum eum abire permiserunt. Nunc igitur facto postulavit se quantocius præsentari beato Bernardo, quem cum antea non vidisset, mox illum in vultu & habitu deprehendit ipsum pro certo esse quem transacta nocte sub conditione convertendi se liberatorem habere meruerat. Proinde miratus vehementer, atque compunctus, protinus eidem sancto viro se reddidit, à quo benigne susceptus, mox in ætate teneriori gravitatis, & sapientiæ canos cunctis mirantibus, induit. Porro prædictus magistrer ejus, à proposito bono citius corruens, & eundem secum evertere satagens, fundatum in Christi amore tyrunculum movere non potuit. Hic ergo delicatus atque tenerrimus adolescens, cum esset annorum quatuordecim manum suam misit ad fortia, & lætantibus Angelis & hominibus jugum Christi suave portandum aggreditur, & quasi agens ad aratrum suscepti ordinis applicatur Miserante vero Domino ab ipsis rudimentis conversionis suæ, jumenti fortitudinem induens, sed agni mansuetudinem retinens, tanta charismatum eminentia à primis annis enituit, ut conversationis ejus elegantia atque fragrantia contubernales ejus vehementer affecti congratularentur, sanctæque devotionis & humilitatis (quæ in ipso relucebant) exemplis conformari certatim niterentur. Hunc postea pius Dominus in multis & mirabilibus visionibus & consolationibus benigne dignatus est visitare, ut patet in libro originali. *Ex libro de viris illustr. ordin. Cisterc. Vide etiam tit. Affectus. exempl. 8.*

EXEMPLUM IV.

Consilio pravi germani seductus Titus uxorem duxit, quam una cum germano ense transverberans latro sævus efficitur, sed quia B. Hieronymo devotus extitit, ejusdem auxilio cum sociis mire convertitur.

IN civitate Candia quidam pulcherrimus extitit juvenis Titus nomine, honestis moribus, luculentus, carnali non ignobiliori natus progenie, prædives valde, totam pene devotionem & fiduciam habens in beato Hieronymo. Hic siquidem juvenis virgi-

virgineo nitens candore, in ejusdem sanctæ virginitatis proposito, usque ad vigesimum annum probus vitæ moribus perduravit, quo itaque tempore cujusdam sui fratris nefando consilio incitatus, spretis tam nobilissimis virginitatis gemmis auri preciosissimum metallum calcans ad carnis spurcitias, ad lutum ac fœtorem luxuriæ vehementer declinans: puellam quandam omni pulchritudine corporis renitentem, sibi in matrimonio copulavit, in cujus amoris retibus ita se capiens: quid aliud præter ipsam poterat minime cogitare. Unde de die in diem cœpit divina obsequia oblivisci. At quin miser dereliquit justitiam, & oblitus fuit Deum se alentem, oblitus Deus fuit sibi misereri. Completo namque anno quo cum puella juvenis insensatus steterat, non ut in matrimonio, sed causa explendæ libidinis copulatus, suggerente diabolica astutia, frater juvenis puellæ amore illaqueatus, avide diu quærens ejusdem amplexibus frui, tandem quæ optaverat est adeptus. Hic advertant juvenes, & exemplo juvenis sint astuti. Fiunt nota juveni viri puellæ jam peracta, tacens idem cogitat avide quo valeat modo certitudinem reperire. Expectans diebus aliquot, se simulans hoc nescire. Ast die quodam ordinat urbem deserens peregre proficisci, & latens per diem in civitate nocte media domum veniens reseratis ostiis à puella servitrice, clam (ut prius simul ordinaverant ambo) usque ad thalamum (in quo ejus frater & uxor in lecto stabant) procedens, sibi petit aperiri. Mirantur illi, & timore perterriti vehementi, pulsanti negligunt thalami ostium reserare. Tandem confractis seris thalami, juvenis ira & furore nimio fornacis ardentis instar undecunque inflammatur, uxorem primo evaginato gladio interfecit. Deinde sub thoro proprium latentem fratrem inveniens, interemit. His atque gestis ex civitate exiens multo tempore per mundum huc, illucque errans, cum quibusdam aliis cœpit quosdam transeuntes in itinere deprædari, ac etiam jugulare. Permanenti itaque eidem Tito per 20. annos talibus negotiis implicato gloriosus Hieronymus salubre refugium, & vitale, die quodam advesperascente luce, in modum mercatoris se monstravit, ne ille solummodo habitæ devotionis præmiis privaretur. Nam ille quanquam tot, & tanta vitia, abhorrenda continue exerceret, tamen in beato Hieronymo devotionem aliquam retinebat; ita ut eidem quotidie se commendans boni aliquid diebus singulis ad ejus honorem facere nullatenus postponebat. Cernens igitur Titius mercatorem, nefandis sociis ad solita nequitiæ opera convocatis, concito cum eisdem pergens cursu, vibratis lanceis Hieronymo mercatoris instar obviat venienti. Moxque in eum insurgens à sociis eundem præcipit teneri, donec ejus lateri gladius infigatur. Deinde manum elevat interficiendi gladium retinentem, ut scelus tantum jam valeat explere. Ad hoc Hieronymus. Amore, inquit Hieronymi, quem tu diligis, loquendi aliqua brevis licentia detur mihi: postmodum si volueris, facito id quod optas. Ad hæc Titius. Amore ejus, quem nominasti, & loquendi, & vivendi licentia tibi (ut postulas) concedatur: tantum, quæ portas mercimonia jam jam depone. At Hieronymus gloriosus: Ego ipse sum Hieronymus huc propter tuam liberationem veni: Ne mihi à te impensa obsequia in vacuum præterirent. Te tot quæ gessisti peccaminum jam pœniteat, ad teipsum redeas, ne formides. Huc usque me noveris propter tuam salutem, & animæ & corporis supplicem apud Deum erga iratam divinam justitiam extitisse, ne in te dignas tibi exerceret sævitias. Ad pœnitentiæ igitur quam citius perge cellam, & peccatorum onera jam depone, alioquin me tui custodem & supplicem non habebis. His dictis Hieronymus gloriosus ab illorum oculis disparuit. Ad hæc stupefacta Titus, & qui cum illo erant timore, & admiratione tam ingenti ad terram procidens, per horam non potuit elevari. Tunc subito in Titum, & qui cum illo erant Spiritus sancti gratia est effusa, & lux eos cœlitus illustravit, qui protinus in viros alios jam mutati, spretis cunctis spurcitiis vitiorum, ad pœnitentiæ tramitem redire. Deinde ad eremorum antra devia, & ignota; properantes, in magnis se corporum asperitatibus, & vita sanctissima tradiderunt. *In Epist. Cyrilli ad Augustinum litera B.*

EXEMPLUM V.

Quomodo pertinax juvenis & ad majorum consilia inflexibilis, mala morte deperiit.

NOvi juvenem honestissimi Scabini filium, astutum ingenio, sed propriæ prudentiæ plus quam suam ætatem decebat, animo pertinacius inhærentem. Is cum in quarto loco Daventriensis scholæ resideret, nescio quo spiritu inflammatus, prædicatorum ordinem, qui tunc sicut & nunc nova reformatione abunde refloruit, & reformationis suæ palmites longe lateque dispersit, intrare disposuit: Audierunt hoc quidam, qui juvenis naturam melius quam ipse qui fecit, perspexerant, qui quia hanc rem inconsultam sibi viderent, suaserunt ut studium suum continuaret, & interim de hac re maturius deliberaret. Spernit juvenis consulta

ulta majorum, & proprio sensui nimium credens eorum bene visa contemnit. Reliquit studium, parentibus valedixit, ingressus est ordinem, mores pariter & habitum immutavit, & tam prosperis velis atque secundis ventis primos annos transnavigat, ut coætaneos suos, nedum promptissima voluntate, sed etiam scientiarum profectu præcelleret. Videntes hæc fratres sui, juveni adgaudebant, & eos qui sibi contraria consulere ausi sunt, quasi nimis erravissent irrident. Quid plura? Ad studium universale Rostockiense aliquando in Doctorem creandus destinatur: quo cum venisset, ut puta subtilis & acer ingenio, præ omnibus sodalibus suis in omni parte profecit. Sed, pro dolor! quia difficile est diu esse bonum, & non potuit ejus pertinacia impunita evadere, sicut in eo scientia crevit, sic insolentia pariter & malitia accreverunt. Perceperunt fratres conventus sui juvenem videlicet illum ruptis disciplinæ ac probitatis fœderibus per abrupta ferri vitiorum, Scribunt literas, nuncios mittunt: & ut deserto studio ad conventum revertatur expostulant. Sed ille sicut pertinax & nullius sciens parere imperiis, contemnit scripta, remittit etiam vacuos nuncios, in conventum revenire recusat, & paulo post ad alium conventum dissolutissimæ vitæ, & ubi omnis regularis observantiæ disciplina deperiit, commeavit. Ibi autem cum ad breve tempus, & ad paucissimos dies, cum insolentibus fratribus insolens ipse insolenter satis vitam transegissent, reprobam & subitaneam mortem, atq; horrendum omnibus terminum, tanquam pertinaciæ suæ debita præmia cepit. Siquidem cum quodam vespere post ebrietates & indecentia fratribus dissoluta convivia lectum introisset, subitus eum horror invasit, & premere cœpit gravis & inopinata infirmitas. Quapropter nescio quo iturus surgit ex lecto, & cum super gradus descensurus pervenisset, corruit, atque sine confessione & aliis æternæ vitæ remediis pertinacem spiritum efflavit. Postera die cum eum inter solitos suos conventus fratres non viderent, quonam abiisset aut quo declinasset, vehementer cœperunt admirari. Quæsierunt ergo eum cum summa diligentia, & tandem post multos circuitus super gradus mortuum atque defunctum horrenda quadam & terribili effigie jacere conspexerunt. Porro oculi in capite inviso quodam modo subversi sunt, & lingua fuligine nigrior, & quasi gehennali flamma exusta esset per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependebat, ut vel mortuum funus ostenderet qua pœna apud inferos misera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pavendam tragœdiam perterriti, corpus exanime terræ commendabant. Rogo ergo quoscunque juvenes, ut adquiescentes Salomonis Proverbiis, omnia faciant secundum consilium, ne post factum ipsos pœniteat. *Collector speculi.*

Per illa verba (qui tunc sicut & nunc nova reformatione abunde refloruit) *videtur Collector omnium exemplorum hujus voluminis alludere ad binas reformationes factas ordinis Prædicatorum, quarum prior perfecta est per F. Joannem de Turrecremata Cardinalem, & D. Antonium Archiepiscopum Florentinum & F. Guidonem Priorem conventus Avinionensis, & per F. Nicolaum de Chusa Cardinalem, qui Dionysium Carthusianum è claustro eductum sibi in socium ascivit ad tam sanctum opus reformationis peragendum, eo sæculo quo hic noster exemplorum Collector vivebat. Nam supradicti regularis vitæ fuerunt strenui, & accurati instauratores. Deinde elapsis aliquot annis nempe circiter annum 1480. secuta est altera Reformatio multorum Monasteriorum regni Castellæ in Hispania ejusdem ordinis Dominicani per fratrem Johannem Diaz, & alios Portugallos, in aliis vero regionibus per fratrem Johannem Vercellensem quemadmodum tradit R. P. Magister F. Antonius Lusitanus ejusdem Dominicanæ familiæ alumnus libr. 1. Chronici ordin. Prædicat. de Priore quidem ad annum 1440. pag. 242. 243. 244. & illius Dionysii Carthusiani vita quæ post commentaria illius in 4. Sententiarum librum reperitur: De posteriore instauratione multorum Conventuum ordin. Prædic. meminit idem R. D. Theologiæ Doctor F. Antonius Senensis eodem libr. Chronici Prædicatorum ad annum 1480. pag. 264. 267.*

CONSTANTIA.

EXEMPLUM I.

Constans Proconsul Carthaginis nec minis, nec precibus nec muneribus oblatis per Dominum suum ad Arianam hæresim potuit inflecti.

QUaliter autem Arumitanæ civitatis civem Victorianum tunc proconsulem Carthaginis prædicem nescio, deficientibus verbis, quo in Africæ partibus nullus ditior fuit. Qui etiam apud impium regem pro rebus sibi commissis fidelissimus habebatur, mandatur ei à rege familiariter, diciturque, quod cum habiturus esset præ omnibus, si ejus præcepto facilem commodasset assensum. Sed ille vir Dei, missis ad se tale dedit cum fiducia magna responsum. Securus sum de Christo Deo, & Domino meo, & hæc regi dicatis. Surrigat ignibus, adigat bestiis, excruciet omnium tormentorum genere, si consensero frustra sum in Ecclesia bapti-

baptizatus. Nam si hæc sola præsens vita fuisset: & aliam (quæ vera est) non speraremus æternam, nec ita fecisset ad modicum temporaliter gloriari, & ingratus existerem, qui suam mihi fidem contulit, Creatori. Ad quod tyrannus excitatus quantorum tormentorum, & quantis eum afflixerit pœnis, humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians, & feliciter consumans martyrialem coronam accepit. *Victor Vticensis lib. 3. de persecutione Wandalica.*

EXEMPLUM II.

Quomodo quidam germanum suum ad constantiam exhortatus est.

APud Tabaensem quoque civitatem gesta quis queat, & certamina martyrum explicare? ubi duo germani Aquis regiensis civitatis sibi secure de Domino invicem juraverunt, ut rogarent tortores ut una pœna, pariq; supplicio torquerentur. Et dum primo suspendio molibus lapidum pedibus alligatis toto die penderent, unus illorum petivit se deponi, & sibi inducias dari. Cujus frater alius metuens ne fidem negaret, de suspendio clamabat. Noli, noli frater, non ita juravimus Christo, accusabo te, cum ante thronum ejus terribilem venerimus? qui super corpus & sanguinem ejus juravimus, ut pro eo invicem patiamur. Ista dicens & alia, confortavit germanum ad prælium passionis, qui clamans ingenti voce dicebat. Adjicite suppliciis quæcunq; vultis, & pœnis Christianos arctate crudelibus, quod frater meus facturus est, hæc etiam & ego. Quantis jam laminis adusti sunt ignitis qualibus ungulis exarati, quibus cruciatibus torti, ipsa res docet, quod eos ipsi tortores à sua facie projecerunt, dicentes: Istos imitatur universus populus, ut nullus ad nostram religionem penitus convertatur. Et præcipue, quia nulli livores, nulla pœnarum vestigia in eis penitus videbantur. *Ibidem.*

EXEMPLUM III.

De nobili Christiano qui nimio fidei calore ignitus edicta crudelia publice discerpsit & multiplicatis tormentis ne quidem tristis videri potuit.

ET enim apud Nicomediam vir quidam de nobilibus honore & dignitate seculi illustris simul, ut vidit in foro crudelia edicta pendere, calore nimio fidei ignitus, publice populo inspectante injecta manu librum iniquæ legis detraxit, ac minutatim discerpsit, Augusto in eadem urbe simul cum Cæsare constituto. Ad quos cum relatum esset, continuo in eum omni crudelitatis genere delævientes, ne solum quidem efficere quieverunt, ut eum mœstum aliquis videret in pœnis: sed læto atq; hilari vultu cum jam viscera suppliciis defecissent, spiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores sui gravius cruciabantur, quod omnium suppliciorum genera consummabant in eum, quem nec tristem quidem ex his reddere poterant. Antimus autem ipsius urbis Episcopus in Jesu confessione perdurans, martyrii gloriam capitis obtruncatione promeruit, hunc autem tanquam vere bonum pastorem universa pœne gregis sui multitudo prosequitur. *Eusebius libr. 8. cap. 5. histor. Ecclesiast.*

CONSUETUDO.

EXEMPLUM I.

Consuetus in luxuria senex Nicolaus quanta difficultate emendatus sit.

LEgitur in vita sancti Andreæ, quod quidam senex nomine Nicolaus adiit Apostolum dicens: Domine, ecce jam 70. anni sunt vitæ meæ, in quibus semper luxuriæ deservivi. Accepi autem aliquando evangelium orans Dominum, ut mihi amodo continentiam largiatur. Sed in ipso peccato inveteratus, & à mala concupiscentia illectus, statim ad opus solitum revertebar. Quadam igitur vice concupiscentia inflammatus, oblitus evangelium, quod super me posueram, ad lupanar ivi. Statimque meretrix dixit mihi. Egredere senex, egredere, quia Angelus Dei es tu, ne me contingas, neque huc accedere præsumas, video enim super te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis, recolui quod mecum evangelium detulissem. Nunc igitur sancte Dei pro salute mea, tua pia oratio intercedat. Audiens hoc beatus Andreas, flere cœpit, & à tertia usque ad horam nonam oravit, & surgens noluit comedere, sed ait: Non comedam donec sciam si Dominus miserebitur hujus senis. Cumque diebus quinque jejunasset, venit vox ad Andream, dicens: Obtines Andrea pro sene, sed sicut jejuniis macerasti te, sic & ipse se affligat jejuniis ut salvetur. Sicque fecit, & sex mensibus in pane & aqua jejunavit, & postmodum plenus bonis operibus in pace quievit. Venit igitur vox ad Andream dicens: Per orationem tuam. Nicolaum quem perdideram, adquisivi. *Abdias libr. 3. histor. Apost.*

EXEM-

EXEMPLUM II.

Consuetudinis suæ impetum sequens mater Beati Augustini à famula meribibula nominatur.

SImiliter narrat Augustinus, quod mater sua aliquando puella ad mensam parentum bibebat vinum modicum, & ita istud modicum modica quotidiana addendo, in eam consuetudinem prolapsa est, ut plenos mero calices faciliter & hianter hauriret. Unde cum ancilla quædam cum ea quadam die litigaret, objecit ei hoc crimen vocans eam meribibulam. Quo verbo tanta verecundia est percussa, quod fœditatem suæ consuetudinis respexit, & de cætero se in hoc correxit. *Lib. 9. confess. Augustini cap.* 8.

EXEMPLUM III.

Commoditatibus corporis infirmus religiosus assuetus, cum difficultate ad conventum ex infirmatorio redibat.

VIdi quendam devotum religiosum, qui cum fuisset in infirmatorio aliquanto tempore, & appinquaret ei dies, in quo oportebat eum redire ad conventum, advertens, quod angebatur in anima sua, dixit in quodam solatio, & hilaritate quod ita videbatur ei difficile redire ad conventum sicut à principio relicto sæculo intrare ordinem. Valde ergo cavendum est, viris sanctis ab hujusmodi illaqueatione. *Auctor speculi.*

EXEMPLUM IV.

† *Consuetudo vitiosa, & inveterata paulatim exstirpanda.*

LEgitur in vita S. Bernardi, quod quidam nobilis in partibus Franciæ in tantum vitio luxuriæ erat assuetus, ut nec uno die posset continere, admonitusque crebrius ab eodem sancto, ut à peccato isto se abstineret: Respondit id se non posse. Tandem die quadam sanctus dixit ei: Si non vis facere pacem cum Deo, saltem treugas trium dierum facias tanto tempore à tuo peccato pro Dei amore. Quod ipse annuit & complevit. Quibus completis ait ad eum iterum sanctus: aliis tribus diebus iterum abstine pro amore B. Mariæ quod & fecit. Et hoc facto dixit ei sanctus tertio: Aliis tribus diebus abstine pro amore omnium Sanctórum, quibus continenter transcursis, venit ad sanctum dicens: Nolo tantummodo treugam cum Deo facere, sed & pacem perennem. Conversus igitur ex toto corde ad Deum reliquum vitæ suæ tempus bene peregit. *Ex 7. parte speculi Spiritualium cap. de consuetudine.*

EXEMPLUM V.

† *Consuetudo obfirmata furandi, vel alterius vitiosæ passionis habitus, difficile corrigi potest.*

VUltis enarrem vobis de quodam fratre, qui in habitum passionis miserrimæ delapsus erat? Audite igitur rem, multis lachrymis prosequendam. Cum essem in cœnobio, cœperunt fratres nescio quo pacto, jocone, an serio, fortasse joco, cogitationes suas ad me deferre. Quin, & Abbas de seniorum suorum consensu, hanc mihi quoque provinciam injunxit. Quadam igitur die venit ad me quidam è fratribus; & dicit, da mihi veniam obsecro Domine, & ora pro me. Quoniam, & furtim surripio, & comedo. Aio an eum, cur istud agis? Esurisne, ac fame laboras? Respondit, certe equidem: neque enim mihi satis est, quod in communi fratrum mensa exhibetur, nec audeo quicquam aliud postulare. Aio ad eum: cur Abbatem tuum non adis, & necessitatem tuam illi insinuas? Ait ille: pudore quidem teneor, & erubesco. Vis, inquam ego illum conveniam, & tuam ipsius necessitatem illi insinuem? Age, inquit, ut lubet pater. Conveni itaque Abbatem, & rem illi totam (ut erat) expono. Abbas vero: Fac, inquit, ut bonum tibi videtur, & curam illius habe. Tunc assumpto illo fratre, ad Oeconomum me confero, & aio ad eum: Quacunque hora frater hic ad te veniet, da illi ut edat quantum vult, nihilque prorsus ei denegare velis. Faciebat hoc ille, ut jusseram. Non multos vero post dies venit ad me iterum frater ille. Et ignosce, inquit, mi pater, iterum cœpi furari, & furtium comedere. Conversus ad eum, cur hoc, inquam, agis frater? Nam Oeconomus denegat tibi quod petis? ait ille: Nequaquam, imo quicquid peto, libenter exhibet, sed ego potius erubesco. Tum ego, erubesceres, inquam, de me, Respondit non: Veni igitur, inquam, ad me, & sume quicquid velis: & noli amplius post hac furari. Forte tunc mihi cura erat infirmorum, & ægrotantium. Accedebat igitur ad me, & quicquid illi opus erat sumebat. Postmodum vero post aliquot dies, cœpit denuo furari, & venit ad me mœrore & tristitia confectus. En, inquit Pater, denuo furor: Cur, inquam, mi frater, num denego tibi aliquid ex his, quæ vis, & petis? Ait, nihil certe. Cur igitur, inquam, furaris? Respondit: Ignosce mi Pater: Nescio enim cur id facio. Revera, inquam, dic mihi, quid agis ex his quæ furaris? Respondit: Asino appono ea, atque ita inventum est. Furabatur enim fabas, palmulas, ficus, cepas, & alia id genus, quæ poterat invenire. Quæ quidem omnia partim sub lectulo suo, partim quo-

cunque alio in loco poterat, occultabat. Demum cum quid ex eis ageret, prorsus non inveniret, ubi corrupta & putrida effecta erant, asino & jumentis ea apponebat. En fratres videte quam miserum sit passiones habere jam inoletas, atque in habitum prolapsas. Considerate obsecro, quæ miseria, quæ afflictio, qui cruciatus, quæ denique sit anxietas, in habitum scilicet, alicujus morbosæ ac vitiosæ passionis devenire. Sciebat enim infœlix ille malum hoc esse, non ignorabat se perverse, & nequam agere, lugebat, cruciebatur, & tamen infœlix ab illa consuetudine invitus trahebatur, quam ex præcedenti socordia & incuria sibi comparaverat. Unde probe dicebat Abbas Nestheron. Si quis trahi se à morbosis affectibus, & passionibus patiatur, futurum, ut brevi fiat servus earundem passionum, & mancipium vitiorum. Liberet nos Deus, pro sua bonitate, & pietate ab huiusmodi passionum habitibus, & pravis consuetudinibus. *S. Doroth. serm. 11 ad Monachos.*

CONTEMPLATIO.

EXEMPLUM I.

Quomodo S. Franciscus pulchritudinem & munditiam honestatis amavit, & fratres amare docuerit.

INnter alias virtutes, quas diligebat, & desiderabat esse in fratribus, post fundamentum sanctæ humilitatis, diligebat præcipue pulchritudinem & munditiam honestatis. Unde volens docere fratres habere oculos pudicos, solebat tali ænigmate confingere oculos impudicos. Rex pius & potens misit ad Reginam duos nuncios successive: revertitur primus, & verbis tantum verba reportat, & nihil loquitur de regina, siquidem oculos suos tenuerat in capite sapienter, nec aliqualiter prosiluerant in reginam. Redit alius, & post pauca verba longam de reginæ pulchritudine texit historiam: Vere inquit, Domine, vidi pulcherrimam mulierem, fœlix qui fruitur illa. Et rex ad illum: Tu, serve nequam, in sponsam meam jecisti oculos impudicos, patet quod prospectam subtiliter emere voluisti. Jubet ergo revocare primum. Et ait illi: Quid tibi de regina videtur? Optime inquit, mihi videtur, quia libenter, & patienter audivit. Ipse respondit sagaciter, & ait illi Rex: Nunquid formositas quædam inest ei? Respondit ille: Domine mi, tuum sit hoc inspicere, meum autem fuit verba proferre. Fertur à rege sententia: Tu, inquit, habens oculos castos esto in camera mea corpore castior, & fruere deliciis meis: hic vero impudicus exeat domo, ne polluat thalamum, dicebat ergo: Quis non deberet timere respicere sponsam Christi, &c. *In chronico Minorum gallico lib. 1. cap. 34.*

EXEMPLUM II.

Contmplatio sancti Francisci qualis fuit: & quomodo vota tria religiosorum sub specie aurei denarii sibi Deus à beato Francisco voluit offerri.

ACcidit autem quodam tempore, antequam haberet stigmata Salvatoris, , quod de valle Spoletana recedens, in Romandiolam pergeret. In ipso autem itinere, cum ad quoddam castrum Montis Feretræ pervenisset, celebrabatur tunc ibidem militiæ novæ magna solemnitas. Quod cum didicisset puer sanctus ab incolis, fratri Leoni socio suo dixit: Eamus ad istos, qui cum adjutorio Dei inter eos aliquem fratrem faciemus, Indicta autem solemnitate erant multi nobiles de diversis partibus congregati, inter quos erat quidam de Tuscia dominus, Urlandus nomine, valde dives & nobilis, qui propter miranda, quæ de sancto Francisco audierat, magnam devotionem ad ipsum conceperat, eumque adire, & videre cupiebat. Sanctus autem Franciscus cum prædictum castrum intrasset, ut commodius à multitudine audiretur, super quendam murum ascendit, & ibidem astanti multitudini prædicavit. Et pro themate proposuit in vulgari suo, id est Gallico! quod sic sonat in Latino. Tantum est bonum quod expecto, quod omnis pœna me delectat. Et super hoc verbo tam devote divina eloquia per linguam ejus eructavit Spiritus Sanctus, probando scilicet illa per pœnas Martyrum, & Apostolorum martyria, & duras pœnitentias Confessorum multasque tribulationes Sanctorum, quod omnes astabant suspensa mente, quasi Angelum attendentes? Inter quos Urlandus prædictus gavisus valde de optata sancti Francisci præsentia, & tactus intus de illius prædicatione mirifica, proposuit omnino cum sancto patre de animæ suæ salute tractare. Unde prædicatione finita, dixit sancto Francisco: Pater, ego aliqua vellem tecum de salute animæ tractare, Sanctus vero Franciscus totus discretionis sale conditus, dixit ad eum: Domine, vade hoc mane, & honora amicos tuos, cum te invitaverunt ad festum, & post prandium loqueremur quantacumque volueris. Ille autem assentiens, post prandium cum sancto Francisco de salute animæ suæ plenius ordinavit, & in fine dixit? Frater Francisce, ego habeo unum montem in Tuscia devotissimum, & solitarium valde, & vocatur mons Alverniæ, multum aptus his, qui solitariam vitam desiderant, si enim tibi, & sociis tuis mons ille placeret, libentissime pro animæ meæ salute cum vobis donarem. Sanctus vero Franciscus affectuosissime desiderabat, loca solitaria invenire, ubi posset commo-

commodius divinæ contemplationi vacare, ita quod audita oblatione præfata, primo referens laudem Deo qui per suos fideles providet suis oviculis, deinde gratias agens dicto Domino Urlando, ita respondit: Domine, cum redieritis ad partes vestras, ego mittam vobis duos de sociis meis, & vos montem illum eis monstrabitis, & si aptus videbitur, libentissime vestram charitativam oblationem accepto. Prædictus autem Dominus habitabat in quodam suo castro prope montem Alverniæ. Completa igitur sollennitate prædicta, & domino ad propria redeunte, sanctus Franciscus misit ad eum duos de sociis suis, qui ab eo tanquam Angeli Dei charitative & libentissime sunt recepti, & quasi cum quinquaginta armatis, & fortè propter feras, associati, ad dictum montem Alverniæ adducti sunt. Qui perquirentes ubi possent pro habitaculo properare, invenerunt tandem ibidem parvam planiciem, ubi in nomine Domini deliberaverunt commorari. Illi verò seculares qui fratres conduxerunt, cum Spathis ramos arborum incidentes, de ipsis ramis quoddam tugurium construxerunt. Et capto ibi loco, iverunt pro sancto Francisco, annunciantes dictum locum esse valde remotum, & aptum contemplationi divinæ. Sanctus verò Franciscus hoc audiens, & laudes Deo referens assumpto fratre Leone, fratre Massæo, & fratre Angelo quondam milite, simul cum ipsis ad dictum montem accessit. Cùm autem ascenderet montem cum illis sociis benedictis, & aliquantulum quiescerent ad pedem cujusdam quercus, multitudo diversarum avium convolavit ad beatum Franciscum cum hilaritate, & cantibus, & alarum joco, & aliquæ ponebant se super caput ejus, aliquæ super scapulas, aliquæ super genua, aliquæ in manibus sancti Patris. Quod mirabile novum cernens sanctus Franciscus dixit sociis suis: Credo, charissimi fratres mei, quod Domino nostro Jesu Christo placeat, ut locum in hoc monte solitarie capiamus, ubi tantam de adventu nostro prætendunt lætitiam sorores nostræ aviculæ. Et surgens totus lætus in spiritu, perrexit ad dictum locum, ubi adhuc nihil erat, nisi pauperrimum illud tugurium de ramis arborum. Et proviso solitario loco, ubi ab aliis sequestratus oraret, fecit ibi pauperculam cellam in latere dicti montis, & præcepit quod nullus ad eum iret de sociis suis, nec aliquem alium permitterent ire, nisi fratrem Leonem, quia intendebat ibi facere quadragesimam ad honorem Archangeli Michaelis. Ipse autem fratri Leoni imposuit, ut non nisi semel in die iret ad eum cum pane & aqua, & semel de nocte hora matutinali, in qua hora nihil loquendo accederet, sed solùm proferret: Domine labia mea aperies. Et si ipse responderet: & os meum annunciabit laudem tuam, simul dicerent matutinum. Si verò non responderet, statim frater Leo recederet. Et hoc ideo præcepit, quia erat aliquando in tanta extasi mentis, quod per noctem & diem loqui non poterat, ita erat absorptus in Deum. Quod præceptum frater Leo attentissimè observabat, nihilominus tamen silenter quantum poterat, quid sanctus faceret, explorabat: & aliquando inveniebat eum extra cellam elevatum in aëre per tantum spatium, quod poterat tangere pedes ejus, & tunc amplexabatur eos, & deosculabatur cum lachrymis dicens: Deus propitius esto mihi peccatori, & per merita hujus sanctissimi viri fac me tuam misericordiam invenire. Aliquando verò inveniebat eum usque ad medias fagos elevatum è terra. Erant autem ibi de dictis arboribus proceræ altitudinis valde. Aliquando invenit eum in tanta altitudine aëris elevatum à terra, quod vix eum videre valebat; & tunc bonus frater Leo genu flectebat, & totum se extendebat in terram in loco scilicet, unde sanctus Pater orans erat in altum assumptus, & idem bonus frater Leo orans ac rogans per merita sancti Patris, ut prius se Deo recommendans, per maximas visiones divinæ gratiæ sentiebat. Et propter ista, quæ dictus frater Leo sæpè de Sancto adverterat, tantam devotionem ad ipsum habebat, quod multum sæpe cum sancti calliditate per noctem & diem occulta sancti Francisci studia scrutabatur. Unde accidit ut frater Leo semel in matutinum ad sanctum Franciscum, sicut solebat, iret requirere. Et cum statim introisset, & dixisset: Domine labia mea aperies, &c. Ut à Sancto fuerat ordinatum & Sanctus non responderet, lucente luna advertit, quod Sanctus non stabat in cella, & cogitans ut oraret, & per silvam hinc inde respiciens, audivit eum loquentem, & appropinquans ut audiret quid diceret, lunæ lumine indicante, vidit S. Franciscum stantem genibus flexis, & facie elevata in cœlum ac manibus extensis ad Deum, & dicentem hæc verba: Quid es tu dulcissime Deus meus, & quid sum ego vermiculus, & parvus servus tuus? & hoc sæpè replicans, & aliud non dicebat. Et respiciens vidit quãdam flammam ignis pulcherrimam, & valde splendentem, & delectabilem oculis, descendentem à summis cœlorum usque ad caput S. Francisci. Et de illa flamma vox egrediebatur, & loquebatur cum sancto Francisco, & sanctus Franciscus respondebat loquenti. Sed frater Leo timens, celavit se re-

tro, ne impediret sanctum in tam sanctis secretis, ita quod intelligere non poterat, quæ verba tunc diceret, vidit tamen quod sanctus Franciscus extendit manum suam ter ad prædictam flammam Flamma vero recedente, frater Leo incepit recedere plane, ne sentiretur à sancto, sed audiens sanctus Franciscus sonitum pedum ejus, dixit: Præcipio quisquis est in virtute Domini nostri Jesu Christi, quod stes fixus; nec te moveas de loco. Cui frater Leo, dixit; Ego sum pater. Et dixit; postea frater Leo, quod tunc fuit tanto terrore perterritus, quod si terra se aparuisset, ibi se libenter abscondisset, timebat enim ne si sanctum offenderet, gratiosam societatem ejus amitteret. Nam tantus erat amor & fides quam habebat ad sanctum quod sine ipso nullo modo vivere confidebat. Et propter hoc quandocunque aliqui loquebantur de sanctis frater Leo dicebat: Charissimi, magni sunt omnes sancti, sed sanctus Franciscus etiam est de magnis, propter miracula quæ Deus operatur per ipsum. Quem sanctus recognoscens, Frater, inquit, Pecorelle, ad quid huc venisti? Nonne dixi tibi multoties, quod pro me explorando non vadas? Dicas mihi per obedientiam, si aliquid vidisti? Respondit: Pater, audivi te loquentem, & dicentem, & cum multa admiratione frequenter orantem. Quid es tu dulcissime Deus meus, & quid sum ego vermiculus, & parvulus servus tuus? Et tunc vidi flammam ignis descendentem de cœlo tecum loquentem, & te illi pluries respondentem, & manum illi tertio extendentem, sed quid dixeris ego ignoro. Et genu flectens frater Leo cum valde magna reverentia rogavit sanctum dicens: Rogo te, Pater ut exponas mihi verba quæ audivi & doceas illa, quæ non audivi. Et sanctus Franciscus, quia multum diligebat fratrem Leonem, propter puritatem & mansuetudinem quam habebat, dixit ei: O frater Pecorelle Jesu Christi, in his quæ audisti & vidisti, erant mihi aperta duo lumina, quorum unum est de cognitione Creatoris, & aliud de cognitione est mei ipsius. Quando ergo dicebam: Quid es tu Domine omnipotens Deus meus, & quis ego sum, tunc eram in quodam lumine contemplationis, in quo videbam abyssum infinitæ bonitatis divinæ & profundum lachrymosum vilitatis meæ, propterea dicebam: Quid es Domine summe sapiens, & summe bone, & summe clemens, ut visites me, qui sum summe vilis, & vermiculus unus modicus, abominabilis & despectus. Illa vero flamma fuit Deus, qui in specie illa mihi sicut Moysi in flamma loquebatur. Et inter alia quæ mihi Deus tunc dixit, petiit à me, ut ego sibi oblationes tres facerem. Cui ego respondi: Domine, ego sum totus tuus, & nihil habeo nisi tunicam, & chordam, & fœmoralia, & ista tua similiter sunt. Qui ergo potero devotius magnitudini tuæ offerre? Nam cœlum, & terra, ignis, & aqua, & omnia quæ in eis sunt, tua sunt Domine, quis enim habet quicquam nisi tuum? Quæ ergo tua sunt reddimus tibi, cum aliquid tibi offerrimus. Quid ergo potero tibi offerre, Domine Deus, rex cœli & terræ, & universæ creaturæ? Et tunc Deus dixit mihi: Mitte manum in sinum tuum, & offer mihi quicquid inveneris. Quod cum fecissem, inveni unam monetam de auro tam magnam, & tam fulgentem, & tam pulchram, quam nunquam videram in hoc mundo: Et tunc obtuli illam Deo. Dixit vero iterum Deus: Offer mihi iterum, sicut prius. Ego autem dixi Deo: Domine ego non habeo, nec amo, nec volo nisi te & propter amorem tuum despexi aurum, & omnia, unde si aliquid amplius invenitur in sinu tu posuisti illud, & tibi dominatori omnium reddo. Et hoc feci ter. Et facta trina oblatione, ego genu flexi, & benedixi Deum, qui mihi dedit, quod offerre valerem. Et statim fuit mihi datum intelligere, quod illa trina oblatio figurabat auream obedientiam, paupertatem altissimam & splendidissimam castitatem, quas Deus, per gratiam suam dedit mihi ita perfecte, servare, quod in nullo me conscientia reprehendit. Et sicut quando mittebam manum in sinum, proferebam illas monetas ipsi Deo: qui illas ibidem posuerat, ita dedit mihi Deus potentiam in anima, quod de omnibus bonis mihi ab ipso per suam sanctissimam bonitatem concessis semper eum ore & corde laudo & magnifico. Hæc ergo fuerunt verba, quæ & audisti, & manuum extensio quam vidisti. Sed cave tibi frater Pecorelle, ne vadas post me deinde explorando, & revertere ad cellam tuam cum benedictione Dei, & habeas de me curam sollicitam. Nam ad paucos dies faciet Dominus tam stupenda & mirabilia in hoc monte, quod admirabitur totus mundus: Faciet enim nova quædam, quæ nunquam in hoc mundo fecit alicui creaturæ. Quod & postea effectus subsecutione manifeste apparuit. Nunquam enim Deus ante id temporis, quamvis multis sanctis multas gratias, & amicitiæ pignora ostenderit, alicui eorum stigmata suorum benedictorum vulnerum impressit. Aliis enim dedit virtutem morbos curandi, qui nullorum medicaminum ope curari potuerunt. Aliis gratiam expellendi malignos spiritus ex hominum obsessorum corporibus in amicitiæ pignus contulit. Aliis vero futurorum præscientiam, quæ sibi propria est, impertiri dignatus est. Sed beato patri Francisco, ut sibi peculiariter dilecto contulit ut

sibi configuraretur per stigmatum susceptionem, quod etenim amoris, dilectionis & amicitiæ verum ac certissimum testimonium est. Tunc vero frater Leo recessit valde bene consolatus. In illa vero eadem quadragesima, apparuit in ipso monte, circa festum exaltationis sanctæ Crucis, Christus in specie Seraphin alatus, & veluti crucifixus imprimens tam clavos, quam stigmata in manibus, & pedibus, ac latere sancti Francisci, prout dicit legenda & apparuit cum tanto splendore de nocte, quod illuminavit montes, & valles circumquaque distinctos, amplius quam si Solis claritas affuisset, de quo testes fuerunt pastores, qui per partes illas cum gregibus vigilabant. Quare vero impressa fuerunt stigmata illa sacra sancto Francisco, nondum per omnia innotuit, sed, sicut ipse sociis referebat, hoc præfertur mysterium, in futurum. Hanc historiam habuit frater Jacobus de Massa ab ore fratris Leonis, & frater Ugolinus de monte sanctæ Mariæ ab ore dicti fratris Jacobi, & ego qui scripsi ab ore fratris Ugolini, viri per omnia fide digni ad laudem Dei. *Antoninus 3. parte historia tit. 23. cap. 2. §. 8. & prima partis Chronici Gallici Minorum cap. 55. lib. 1. & lib. 1. cap. 99. Bonaventura in vita S. Francisci cap. 13.*

CONTRITIO.

EXEMPLUM I.

Contritionis vehementia meretrix conversa moritur & sine purgatorio evolavit ad cœlum.

QUidam frater sedebat in cella in Ægypto, in magna humilitate præcipuus. Habebat autem sororem in civitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuit. Frequenter ergo monebat senes illum fratrem, & vix potuerunt persuadere ei, ut veniret ad eam, quatenus per admonitionem suam posset peccatum, quod per eam fiebat, vincere. Dum autem veniret ad locum, quidnam ex notis videns eam, præcessit, & nunciavit mulieri dicens: Ecce frater tuus venit ad te de eremo. Illa autem hæc audiens, præ gaudio relictis amatoribus suis, quibus ministrabat, capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est. Et cum vidisset eum, dum tentaret illum complecti, dicit ei ille: Soror mea charissima, parce jam animæ meæ, quoniam propter te multi pereunt; considera quanta habes tormenta præparata, nisi citò pœnitere festinaveris. Illa autem contremiscens dicit ad eum. Et scis frater, quia est mihi salus ulla, an non? Cui ille dixit: si volueris, est salus tibi adhuc. Illa autem jactans se ad pedes fratris sui petebat, ut eam secum deduceret in desertum. Cui frater dixit: Vade, & cooperi caput tuum, & sequere me. Cui illa respondit: eamus velociter; oportet enim me magis deformari, & inter homines nudo capite ambulare, quàm in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam frater ad pœnitentiam. Videns autem ille, quia fratres quidam obviarent sibi, dicit ad eam: Quoniam ne dum omnes sciunt, quòd soror mea es, parum de via secede, donec isti transeant. Quod cum fecisset, postquam transierunt illi, vocavit eam frater suus dicens: Veni soror, eamus viam nostram. Illa autem non respondit ei. Perquirens ergo ille, invenit eam mortuam, & vestigia pedum ejus plena sanguine, erat enim discalceata. Tunc ille flens & ejulans, nunciavit senioribus Patribus omnibus quæ facta fuerant. At illi contendebant inter se de salvatione ejus. Manifestavit autem Deus uni seni de ipsa, eo quod nulla ei cura fuit de rebus corporalibus, sed ut vulnus proprium sanaret, neglexit omnia sua, & suspiravit graviter, & flevit pro peccato suo, propterea Deus suspexit pœnitentiam ejus. *Ex libr. sententiar. Patr. §. 104.*

EXEMPLUM II.

Contritus pro peccatis devotus frater, repetitis vicibus mirabiliter à Domino consolatur.

FRater quidam dum pro peccatis suis, quibus Deum nimis offenderat pavidus, & anxius tota die contristatus ingrederetur, fletibus & lamentis finem imponere recusabat, sciens nimirum confessionem oris absque contritione cordis ad promerendam veniam minus sufficientem coram Deo judicari. Cumque voluntatem timoris Dei, in quo scriptæ sunt lamentationes, & væ, salubri amaritudine ventrem conscientiæ ejus aliquamdiu amaricasset, divinâ tandem aspirante gratiâ, membrana charitatis Dei, in qua scriptum est carmen, facta est in devotione cordis ejus, tanquam mel dulce. Cœpit namque primitias quasdam laborum suorum prægustare, & experimento discere, quoniam sacrificium spiritus contriti, & humiliati cordis, Deus non despicit. Nam cum in tanta amaritudine, quam prædiximus, continuè conversaretur, nocte quadam vidit in visione Dominum nostrum Jesum Christum tanquam sacerdotalibus ornamentis indutum, missam celebrantem. Quoties vero juxta ritum sacrificii, se ad populum convertebat, tollens manibus suis calicem de altari, cunctis qui aderant, videndum offerebat. Porro in ipso calice, nihil

nihil aliud erat quam lachrymæ, quibus beata Maria Magdalena, pedes ejus in domo Simonis flendo, & pœnitendo rigaverat. Cumque prædictus frater circa pedes Domini positus, ista videret, percontatus est eum, dicens: Obsecro te Domine, ut quid ostendis nobis calicem istum cum lachrimis, quæ in eo sunt? Vt videant (inquit) & sciant universi, quantum mihi placet contritio cordis pœnitentiæ luctus, qui ad exemplum pœnitentium, tamdiu servavi lachrymas hujus peccatricis ad pedes meos flentis, & pœnitentis. Quanto ergo divinæ majestati acceptabiliores esse lachrymas pœnitentiæ didicerat, tanto magis incitabatur, & inflammabatur spiritus ejus in ipso, ita ut legendo, psallendo, meditando, nihil aliud quæreret, nihil aliud intenderet, nisi ut mentem ad lamenta formaret, & compunctionis gratiam in se excitaret, sciens quoniam regnum cœlorum vim patitur, & violenti talibus armis arripiunt illud. Addidit autem Dominus adhuc consolari servum suum, qui malorum suorum pœnitudine in frixorio disciplinæ continuæ macerabatur. Vidit namque in visu noctis se quasi in lacu profundissimo, fluctuantem, ac periclitantem. Cumque jam evadendi spes nulla esset, subito adfuit adjutor in oportunitatibus Dominus noster Jesus Christus nudis pedibus ambulans super aquas, qui cum ad eum venisset, extractum de aquis, dignanter levavit miserum in sinum suum, ac posuit in prato jucundissimo viriditate amœno. Considerans autem frater ille, tantæ dignationis gratiam, procidit ad pedes Domini Jesu, & præ immensitate lætitiæ gestiens animo, cœpit insatiabili pietatis desiderio astringere, ac deosculari pia vestigia Salvatoris. Cumque evigilasset, sagaci discussione examinans lacum in quo submersus fuerat, profundum vitiorum, sinum gratiæ in quem dignanter levatus est, remissionem indulgentiæ, pratum floridum in quo transpositus est, æternæ quietis viriditatem interpretatus est. Et propterea tota mente conversus ad Dominum, tanquam præteriti labores ipsius parvi fuissent, in ulteriora extendere cœpit, jejuniis, vigiliis, orationibus continuis lachrymis, & gemitibus inenarrabilibus à Domino postulans, quatenus indulgentiæ ipsius largitatem, visionis imagine sibi præostensam, dulci gratia in rei veritate experiri mereretur, & ut hoc ei aliquantis indiciis divina pietas insinuare dignaretur. Dominus vero virtutum omnium distributor, & earum moderator, eum laborantem continuo in gemitu suo, & panem doloris assidue comedentem consolari decerneret, quadam nocte desiderio, quo supradiximus valde affectus, fratrum vigiliis intererat, & ecce subito psallens, & orans venit in mentis excessum, & vidit. Et ecce persona quædam novaculam acutam, & quasi insensibilem leniter ac suaviter ducens per caput ipsius, momento, in ictu oculi veluti rasit ei barbam, collum & coronam, divinæ bonitatis indulgentiæ bonitatem signo hoc flenti, & suspiranti declarans, veruntamen paucos pilos uno tempore deserens, ut reor negligentiarum sine quibus ista vita non ducitur homini denotavit. His & hujusmodi consolationibus idem frater sæpius recreatus, inspirante Domino didicit in spe veniæ respirare: & de perceptis beneficiis gratias agens, ad ampliora suspirare. *Lib. de illustr. viris ord. Cisterc.*

EXEMPLUM III.

Contritus in ultima expiratione miles sceleratus quale purgatorium pertulit.

VEnerabilis & Deo digni magistri Bonifacii, quondam Lausanensis Episcopi relatione cognovi veridica, quod quidam nobilis suæ diœcesis venatum circa montes Alpium pergens, familiam suam, inclinata jam die, cum canibus perdidit, solusque in sylva est relictus. Illo ergo horrente solitudinem, & siquid audiret diutius expectante, tandem duos ex canibus latrantes auscultat. Quos venabulo insonante confortans, reptando manibus & pedibus, ad locum conatur ascendere, ubi latrantes caniculos audiebat. At cum illuc cum difficultate pervenit, invenit locum planum, pulchrum atque gramineum inter montes. In quo quasi hominem magnum & elegantem forma, facietenus prostratum videns, duas clavas ferreas ad utrumque latus jacentes horrentibus oculis intuetur. Hunc miris plagis & vulneribus cruentatum dicti duo canes venatici latratibus circuibant, sed mox ad conspectum Domini sui militis obmutuerunt. Post horrorem autem assumpto spiritu dixit prostrato: Si ex parte Dei es, loquaris, & quis sis, aut unde veneris dicito. Cui ille: Ex parte Dei sum, & ordinatione divina tibi talis appareo, ut in me misero pœnitentiæ sumas exemplum. Mortuus sum, licet tibi corporalis appaream. Miles fui vivens, peccator immanissimus, ea tempestate qua Richardus Rex Angliæ contra Philippum Regem Franciæ prælia concitavit: In illa expeditione quæ à Brabantigenis in Pictavia & Gasconia facta est, ego infelix luxuriis homicidiisque debacchabar: nec in his alicui conditioni, vel etiam sexui flexus miseratione, peperci. Medio autem tempore validissimam febrem & acutam incurri: & ta-

men nec tunc contritus sum, nec confessus, nec Christi corporis Sacramenta suscepi. Instante autem hora mortis obmutui, & ecce supra spem misericordia divina præventus sum, & valida contritione permotus: qui licet loqui non possem, tamen lachrymas excussi, & in his vitam, Deo propitiante, finivi. Nec mora, defunctus sum, & duobus dæmonibus traditus nequissimis, instar clavarum istarum ferrearum, tormentis usque in diem judicii cruciandus. Et hodie quidem per ascensum montium istorum meam miseram animam impulerunt, & iterum per abrupta eorum eam cum dictis clavis ferreis præcipitem depulerunt. Scias tamen tormentum istud tam magnum & tam diuturnum spe veniæ, quam in fine mundi habiturus sum mirabiliter relevari. Nec mora, ubi spiritus ille hæc verba finivit, corpus quod videbatur aëreum cum dictis clavis ferreis quasi fumus evanuit. Miles autem qui hæc viderat & audierat, à rapinis pauperum & mala vita conversus, correctius amodo vixit & multos alios peccatores ad exempla pœnitentiæ sua narratione permovit. *Cantipratensis de Apibus libr. 6. cap. 51. parte 4.*

EXEMPLUM IV.

Fletu nimio præpeditus juvenis contritus peccata sua confiteri non prævalens, in schedula describit, & miraculose delentur.

A Viris religiosis & literatis, ut sunt Abbates, & Scholastici, contigisse Parisiis veraciter intellexi. Erat ibi juvenis quidam in studio, qui suggerente humani generis inimico, talia quædam peccata commiserat, quæ obstante erubescentia nulli hominum confiteri potuit. Cogitans tamen quod malis præparata sunt tormenta gehennæ, & quæ bonis abscondita sunt gaudia perennis vitæ, timens etiam quotidie judicium Dei super se, intus torquebatur morsu conscientiæ, & foris tabescebat in corpore. Quid plura? Tandem miserante Deo timor ille servilis verecundiam vicit. Veniens ad sanctum Victorem, Priorem vocavit, & quia confitendi gratia venisset, indicavit: ille paratus ad tale officium, sicut omnes sunt fratres ejusdem monasterii, statim venit & in loco ad hoc deputato sedit, præmissaque exhortatione, juvenem confiteri volentem expectavit. Mira res. Tantam, hora eadem pius Dominus, cujus natura bonitas est, cujus voluntas potestas est, cujus opus misericordia est, cordi ejus contulit contritionem, ut quoties confessionem inciperet, toties singultibus intercepta vox deficeret. In oculis lachrymæ, suspiria in pectore, singultus erant in gutture. Hæc ut vidit Prior, dicebat scholari: Vade, scribe peccata tua in schedula & defer ad me. Placuit consilium juveni, abiit, scripsit, & die altera rediit, & si confiteri posset iterum tentavit, sed ut prius defecit. Et cum nihil proficeret, schedulam Priori porrexit. Legit Prior, & obstupuit, dixitque juveni: non sufficio tibi solus dare consilium, vis ut ostendam Abbati? Et licentiavit ei. Venit Prior ad Abbatem, & porrexit schedulam legendam, & rem ei per ordinem exponens. Quid deinde gestum sit audiant peccatores, & consolentur desperati, & recreentur. Mox enim ut Abbas chartulam ad legendum aperuit, totam ejus incontinentiam deletam invenit. Et ait Abbas Priori: Quid legam in schedula ista? Nihil in ea scriptum est: Hæc ut Prior audivit, scedulam simul cum Abbate respexit, dixitque ad illum: Sciat pro certo paternitas vestra, supra dictum juvenem, in hac scedula scripsisse peccata sua, & cum à me fuissent lecta, vobis etiam donavi legenda: sed, ut video misericors Deus, qui maximam juvenis contritionem attendit, culpam jam sufficienter punitam juste delevit. Deletio siquidem ipsius scripti, abolitionem significat totius delicti. Et advocantes scholarem ostenderunt schedulam, dicentes ejus peccata divinitus esse deleta, qui cum respexisset, & ex signis bene cognovisset, in tantum cor ejus ex magnitudine gaudii est dilatatum, in quantum prius ex magnitudine tristitiæ fuerat angustiatum: & nullam ei injungentes satisfactionem, monuerunt quatenus Deo de perceptis beneficiis gratias ageret, atque de cætero cautius viveret. *Cæsarius lib. 2. cap. 10.*

EXEMPLUM V.

Contritione vehementi mulier incestum cum filio commissum confessa Papa, veniam peccatorum accepit.

MUlier quædam igne libidinis succensa proprium adamavit filium, de quo concepit & peperit filium alterum. Terrore tam nefariæ commixtionis percussa, quo licet momento timens se tradi sathanæ, vel morte subitanea interire, Deo miserante de satisfactione anxiari cœpit: Posthabito prius consilio sacerdotis sui, infantulum secum tollens, Romam venit, & cum multa importunitate Domini Innocentii Papæ oculis se ingessit, cum tantis lachrymis & clamoribus, cunctis audientibus faciens confessionem, ut omnes verteret in stuporem. Gestavit in brachiis infantem, commissi facinoris testem. Videns Dominus Papa in muliere tantam contritionem, & quia vere esset pœnitens, misericordia motus super eam sicut

sicut prudens medicus, volens infirmam plene & citò sanare, contritionem etiam probare, præcepit ut in tali veste ibi appareret, in quali venerat ad filium cum peccaret. Illa confusionem æternam temporali anteponens, mox se exuit, vestes posuit, in camisia rediit, & quam paratissima foret ad omnem satisfactionem in tali obedientia satis ostendens. Considerans vir literatissimus, tali obedientiæ, tali verecundiæ, tali pœnitentiæ, nullius peccati pœnam posse resistere, coram omnibus dixit ad mulierem: Dimissum est peccatum tuum. Vade in pace, & nihil amplius injunxit ei. Audivit hæc quidam ex Cardinalibus, & cum Pharisæo contra Papam murmurans, judicium ejus reprehendit, dicens ad tantam culpam tam brevem pœnitentiam minus sufficientem. Cui ille respondit: Si ego injuste egi cum muliere ista, & insufficiens est ejus coram Deo pœnitentia, potestatem habeat diabolus ingrediendi corpus meum, & coram omnibus me vexet. Si vero tu injuste me reprehendis, simile tibi fiat. Statim diabolus Cardinalem eundem vexare cœpit, per cujus vexationem perfectam mulieris pœnitentiam Deus palam ostendit. Tandem omnium oratione purgatus Cardinalis, didicit in sua vexatione, divinæ misericordiæ de cætero non oblatrare. *Idem libr. 2. cap. 11.*

EXEMPLUM VI.

Contritionem ab extro moriturus ostendens, sed in corde propositum emendandi non habens, damnatur.

PArisiis in Ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ Canonicus nuper obiit, qui multa habens stipendia, delicatissime vixerat. Et quia ex deliciis maxime, & de his quæ ad gulam pertinent libido nascitur, nata nutritur, & quotidianis ejus incitamentis augmentatur, idem juvenis valde tunicam carnis suæ maculavit, & tam illo, quam aliis suis peccatis, iram Dei in se provocavit. Tandem per infirmitatem tactus, timore mortis confessionem fecit, peccata deflevit, & emendationem promisit, viaticum accepit, inunctus est, & hominem deposuit: cujus corpus, utpote viri nobilis, divitisque, cum magna pompa secularis gloriæ tumulatum est. Et erat in illa die tanta serenitas, ut ipse aër ejus obsequiis famulari videretur. Dixerunt homines ad invicem. Multa bona præstitit Deus homini isti, nihil enim ei defuit horum, quæ homo Christianus habere debuit. Dominicis Sacramentis munitus est, cum magna gloria sepultus est. Sed homo videt in facie, Deus autem intuetur cor. Post paucos dies cuidam sibi valde familiari apparens, dicebat se esse damnatum. Cumque miraretur ille, & expavesceret, pœnitentiam ejus, & confessionem, sacram etiam communionem, & inunctionem commemorans, respondit defunctus: Unum bonum mihi defuit, sine quo nullum horum, quæ enumerata sunt, mihi prodesse potuit. Quid est illud, inquit? Respondit mortuus. Vera contritio. Licet enim Deo promiserim consilio confessoris continentiam, sive alia quæ salutis sunt, tamen dicebat mihi conscientia, quæ si convalueris observare non poteris. Et quia cor magis declinabat ad transgressionem, quam ad voti observationem, nullius peccati merui remissionem. Deus requirit fixum propositum pœnitendi. *Idem lib. 2. cap. 11. Vide etiam tit. Attritio.*

EXEMPLUM VII.

Contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparens salvatam se esse significavit, & triginta tres animas è purgatorio liberatas, & triginta tres peccatores publice justificandos meritis beati Wichmanni morientis denunciavit.

VIr Dei Fr. Ulricus die animarum de mane Romæ Theutonicis prædicavit, supervenientesque duæ meretrices, una alteri dixit: Audiamus hic verbum Dei ab isto. Altera vero renuente, & ascendente prima ad pedes fratris prædicantis se locavit. Modico ergo facto intervallo, alta voce clamare cœpit: Obsecro vos Domine per misericordiam Christi (cujus gloriam prædicatis) quatenus confessionem meam quantocius audiatis miseræ peccatricis. Qui eidem respondens, ait: Modicum sustine filia statim veniam, & te audiam. Illa parum quiescente eadem quæ prius cum clamore repetiit. Illaque ut prius supplicavit. Tertia vero vice post modicum silentium validius quam prius præmissa verba proferens, coram omnibus præsentibus spiritum exhalavit. Quod vir sanctus frater Ulricus videns accurrit, & eam mortuam inveniens precibus supplicibus cum populo præsente à Deo reditum vitæ illius impetravit. Quæ resuscitata respirans, fratri Ulrico dixit: Noscis fratrem Wichmannum Priorem Rupinensem? Qui ait: Novi. At illa: Hac hora qua ego spiritum exhalavi anima sancti illius à corpore egressa ad cœlum Deo vocante, est perducta. Cujus meritis clementia Salvatoris Omnipotentis, 33. animas de purgatorio secum transmittens à pœnis liberavit. Insuper & 33. peccatores publicos convertendos, justificandosque meritis ejusdem condonavit, quorum ego una sum. Sicque peccata sua fratri Ulrico confitens, & vitam

vitam laudabiliter finiens, brevi post in Domino feliciter requievit. *Ex vit. Fratrum Prædic. Vide etiam tit. Bene volentia exempl. 7.*

EXEMPLUM VIII.

Post peccatum contritus quidam monasterium intrans & pœnitentiæ actibus multum insistens, de peccati remissione divinitus certificatur.

REfert Gregorius in homilia de decem drachmis. Nostris partibus Victorinus quidam extitit non inope substantiæ, juxta mediocritatem vitæ. Sed quia regnat plerumque in rerum opulentia, carnis culpa, in quoddam facinus lapsus est, quod debuisset valde pertimescere, ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus igitur sui consideratione compunctus erexit se, mundi hujus omnia reliquit, monasterium petiit. In quo tantæ humilitatis, tantæ discretionis extitit, ut cuncti fratres qui illic ad amorem divinitatis excreverant, suam cogerentur vitam despicere, dum illius pœnitentiam viderent. Studuit namque toto mentis adnisu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtivas orationes quærere, quotidianis se lachrymis libare, despectum sui appetere, oblatam à fratribus venerationem timere. Hic igitur nocturnas fratrum vigilias prævenire consueverat. Et quia mons, in quo monasterium situm est ex uno latere in secretiori parte prominebat, illic consuetudinem fecerat ante vigilias egredi, ut se quotidie in fletu pœnitentiæ quanto secretius, tanto liberius mactaret. Contemplabatur namque districtionem futuri judicis sui, & jam eidem judici concordans, puniebat in lachrymis reatum facinoris sui. Quadam vero nocte Abbas monasterii vigilans; hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, expectare voluit quando surgeret, ut ipsam quoque longanimitatem orationis ejus exploraret. Tum subito cœlitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione stratus jacebat, tantaque se in loco illo claritas respersit, ut tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret. Quem Abbas ut vidit, intremuit & fugit. Cumq; post longum horæ spatium idem frater ad monasterium rediisset, Abbas ejus ut disceret an super eum tanti effusionem luminis agnovisset, inquirere eum studuit, dicens: Ubi fuisti. At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respondit: Quo negante Abbas compulsus est dicere, quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum hoc quoque quod Abbatem latebat aperuit, adjungens: Quando super me vidisti lucem, de cœlo descendere, vox etiam pariter venit, dicens: Dimissum est peccatum tuum. Et quidem omnipotens Deus peccatum ejus potuit tacendo laxare: sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pœnitentiam voluit corda convertere. *Gregorius Homil. 34.*

EXEMPLUM IX.

Contritionis remedio jam per dæmones in aëra subvectus, gravissimorum peccatorum veniam recepit.

QUidam tabernarius propinans vinum, omnes tam bonos quam malos in suam domum recepit, & permisis ludere, chorizare, blasphemare, inebriari, lenones & meretrices unà simul peccare. Semel in die Dominica cum vinum de cellario portaret, ante januam detulit hospitibus extra domum sedentibus, quia domus erat plena hospitibus, ecce ventus turbinis eum violenter rapuit, & sursum in aëra levavit in conspectu totius populi, & cum à dæmonibus levaretur, clamavit compuncto corde: O Deus, quid fiet de anima mea? Tunc dæmones permiserunt eum cadere in quodam campo, dicentes: quia oblitus es omnia transitoria, & corpus proprium, Deum solum pro anima tua compuncto corde rogasti, ideo non possumus te ultra conducere, quia Omnipotens non vult permittere nostram in te exercere voluntatem, eo quod compuncto corde invocasti eum, & si hoc non fecisses, cum corpore & anima te ad inferna duxissemus. Et hoc dicto disparuerunt, & inventus in campo reportatus est ad domum, & postquam convaluit, se emendavit, & tabernam amovit, & amplius non permisit aliquem in domo sua ludere, vel blasphemare, vel chorizare, sive alia mala in domo sua exercere. *Collect. Spec.*

EXEMPLUM X.

Dæmones impediunt contritionem, confessionem, & restitutionem.

QUidam dæmoniacus dictus erat ad quendam sanctum virum, qui præcepit dæmoni ut exiret, & nomen suum diceret: Nos (ait ille) sumus tres qui habitamus in isto homine, & ego vocor claudens cor, & officium meum est cor peccatoris claudere, quod non possit habere contritionem: Si vero contritionem habuerit, tunc frater meus, qui hic moratur, vocatur claudens os, qui laborat ad hoc, ut homo non possit confiteri. Sed si confitetur & convertitur, tunc tertius frater meus qui hic moratur,

tur, vocatur claudens bursam ne pecunia deficiat, & incidat in paupertatem, qui labòrat ad hoc, ut non satisfaciat restituendo ablata, & injuste adquisita. Et ille plures nobis omnibus adquirit, quia licet conteruntur quandoque, & confitentur, tamen raro vel nunquam omnia plene restituunt, & sic seipsos damnant, quia peccatum non dimittitur, nisi res ablata restituatur. *Collector. Speculi.*

EXEMPLUM XI.

Contritionis lachrymis, peccatorum catena dirupta est.

FUit quidam homo in quadam famosa civitate qui prædicationi verbi Dei nullo tempore voluit interesse; quadam autem die contigit, quod quidam famosus prædicator in illa civitate prædicaret, & ad eum magna populi multitudo confluerct, ibi ab aliis tractus quasi invitus ad sermonem venit, quem, venientem intuens prædicator, vidit diabolum retrahentem eum cum catena, cujus circuli ex peccatis singulis texebantur, & intuens circulos, cum in singulis peccata singula cognovisset, de peccatis egregie prædicavit, & quomodo propter peccatum habet diabolus in homine dominium in tantum, quod non permittit eum fac r. bonum, nec audire Dei verbum. Salomon, inquit, iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur peccator. Tunc ille universa peccata, de quibus prædicaverat veraciter in se recognoscens, cum postea audisset ab eo, omni vere pœnitenti quantumcunque peccatori veniam à Domino repromitti, contritus valde, cœpit flere amarissime. Tunc prædicator vidit unam lachrymam ab oculis ejus cadere super catenam, quæ lachryma catenam dirupit. *Idem.*

EXEMPLUM XII.

Contritionis remedio miles quidam jam moriturus veniam peccatorum accepit.

REfert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quod quidam nobilis, criminosus, quodam tempore ab inimicis suis captus est, & quia valde erant invidiosi & exosi, visum est eis expedire, ut in instanti occideretur. Cernens vir nobilis mortem sibi imminere, & nullum esse remedium vitæ, supplici voce dixit ad illos: Rogo vos intuitu Dei, ut ad modicum mortem meam differre dignemini, ut alicui sacerdoti peccata mea possim confiteri. Responderunt illi: Dilationem illam minus ratam, cum possis interim ab inimicis eripi de manibus eorum, & sic fieret error novissimus pejor priore: Cui cum præcepissent, ut ad decollandum se prosterneret, dixit hoc verbum: Deus tu scis voluntatem meam. Et subjunxit: Animam meam virginis filio commendo, sicque decollatus est. Erat autem quidam obsessus in civitate, cui cum diceretur, quod de morte tanti tyranni gaudium magnum complices haberent, cum facinorosus fuerit miles. Respondit dæmon: Nequaquam. Unum enim verbum dum mori debuit, protulit, propter quod salvatus est. *Collector Speculi ex Roberto de Licio ordinis Minorum.*

EXEMPLUM XIII.

Quomodo juvenis quidam insolentissim atque scelestissima vita in ultimo expirationis suæ momento vere contritus ad cœlestia regna meaverit.

IN civitate quadam Brabantiæ prout in Teutonicali quodam libro scriptum inveni, adolescens quidam erat honestis natus parentibus, sed is, ut plerumque contingit, parentelam suam luxuria, furtis ebrietatibus, litibus, aliisque vitiis defœdabat, taliterq; se in omnibus habebat, ut etiam homines sanguinis sui, imo & ipsi parentes sui, vel rotandum eum, vel confusibilis patibuli trabe in totius generis sui dedecus suspendendum timerent. Quapropter satius arbitrantes ut nullo sciente, vel admodum paucis, improbitatis suæ pœnas exsolveret, quam totam progeniem macularet. Captum igitur occulte judici tradiderunt. Sume, inquiunt, ô judex hunc filium perditionis, improbitatis auctorem, fornicarium, ignavum, furem, taxillis assuetum, & temulentiæ deditum, & clam aquis injectum merge: Melius est enim ut clandestine amicis tantum scientibus pereat, quam ut mundo præsente, sciente atque intuente, aut rotetur, aut pendeat. Judex impietatis ejus famæ non ignarus, cum ligatum manibus, & pedibus in saccum submergendum mitteret, prostratus in terram, ait: Dimitte mihi Domine quod te justitia agente (nam sceleribus mortem meruisti) submergam: Compatior enim, & Domino teste, ad acerbos tuos eventus contristor. Adolescens vero etsi cerneret se mortis imperia evadere non posse, parentibus suis, cognatis & proprio sanguine contra se vehementer appellantibus, obstinato animo ingemuit, & lachrymis infusus judici dixit: Etiam si ob id perenniter damnari debeam, nec tibi tamen, nec me accusantibus atque tradentibus veniam dono. Quibus dictis sacco immittitur obstinatus ad veniam, aquis moriturus injicitur, mortuus rursum aquis extractus secretius sepelitur. Eadem nocte cum judex obstinatum animum juvenis miraretur, & eum damnatum esse pro tot sceleribus pro rato habeteret, subito respiciens ad lectuli sui latus, eum quem occiderat ante se positum vehementer

hementer expavit, & quamprimum animo resumpto loqui potuit. Damnatus, inquit, ne es, ô adolescens, an justitia Dei aut misericordia Domini reservatus ad gratiam? Respondit ille: Quamvis actu acerbissimis pœnarum agar procellis, & supra quam lingua effari potest, justis ob scelera mea tormentis fatiger, in gratia tamen mortuus sum, & æternæ quietis sedem expecto. Judex: Miror si vera fateris, præsertim cum totus mundus te dignum gehenna decernat, & maxime ego, amicique tui qui te in tanta obstinatione, ira & odio spiritum efflare conspeximus. Cum, inquit adolescens, submersus in aquam palpitarem, & mortis me inciperent angustiæ commovere divinæ gratiæ lumine irradiatus plus cœpi dolere, quod obstinatione, ira, luxuria, cæterisque vitiis divinam clementiam offendissem, quam quod submersus vitæ dispendia sustinerem. Unde alto clamore cordis mei inter acerbas mortis angustias hanc orationem Domino fudi. O pietatis fons indeficiens, & sceleribus mortalium bonitas invincibilis, pone crucem & mortem tuam inter peccata mea & justitiam tuam. Indulge mihi, quæso, offensam, quia nunc pro amore tuo, omnibus qui me offenderunt libens offensas dimitto. Expande, nunc brachia tua amor æterne, & peccatricem animam meam in sinu tuæ vastissimæ pietatis recollige, qui si in posterum vita daretur non te amodo tantis ut hactenus feci sceleribus lacerarem. Et inter hæc verba spiritum emittens, pietatis divinæ januas aliquando mihi aperiendas agnovi. Audiens hæc judex attonitus stabat, & ad tam ineffabilem pietatem stupefactus ajebat: Tibine Deus veniam dedit? Tibine æternum regnum spopondit? Tibi, inquam lubrico, tibi improbo, tibi non gratia, sed supplicio digno? At juvenis: Ita fecit, inquit. Tunc judex totus perfusus lachrymis, nunc ait, infœlix desperatio vale. Si quidem si Deus tam pius est, ad ejus misericordiam penitus pergo, & peccatorum licet me gravissimi fasces premant, qui huic quondam scelestissimo juveni veniam dedit mihi quoque pœnitenti veniam non negabit. Disparuit interim adolescens submersus & judex post hæc tribunalibus valedicens, mundanos omnes fastus deposuit, seculum cum suis delitiis dereliquit, & Carthusiensium ordinem pœnitens intravit. Ubi cum quadam vice cum alio monacho sermonem misceret, & cum multis lachrymis causaretur, quod secularis judex existens nonnullos insontes homines favore, prece, vel pretio vitæ victus vita privaverit, in flatus vehementissimos commotus ajebat: O me miserum hominem, quo me vertam in illa die tremenda cum ante judicem justum judex ipse in justus astabo qui insontium cruorem scelestior ipse damnavi. At monachus, ut enim altius suspirantem, atque amarius lachrymantem audivit. Quid tu, inquit frater turbaris? Cessent nunc tuæ querelæ me fundere lachrymas sine. Porro tu ut secularis judex corpora aliquando moritura peremesti, sed heu, ego indignus pastor animarum, in seculo existens, malo meo exemplo atque improba vita animas per ævum victuras sævus parricida jugulavi. Quo sermone animæ quietior factus se divinæ misericordiæ commendavit, & Domino in magna compunctione usque ad mortem servivit. *Collector Speculi.*

EXEMPLUM XIV.

Quidam ex vehementissima contritione moritur.

QUod nostro tempore in Galliæ partibus accidit fidelissima relatione traditum non silebo. Ad illum venerabilem Magistrum de Corboel Senonensem Archiepiscopum quidam peccator, qui propriam filiam violenter oppresserat, confessionis gratia venit: Confessus igitur in maxima & mirabili contritione & lachrymis, quæsivit si unquam ullo dolore vel pœna posset à Domino veniam impetrare. Cui præsul: Ita, inquit, indubitanter, si tanti mali pœnitentiam subire volueris. At illo vehementer exclamante, volo, inquit: septennem tantum pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille: quid est, ait, quod pœnitentiam mihi flagitiosissimo septennem tantum injungis, qui si viverem usque ad finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem? Cui Præsul: vade, inquit, & tres dies tantum in pane & aqua jejunabis. Tum amplius ille plorans contundens se, rogabat ut pœnitentiam injungeret salutarem. Supra modum ergo admiratus & exhilaratus Antistes, tandem definitive præcepit ut abiret, & unum tantum Pater noster diceret, sciretque, pro certo peccatum filii esse remissum. Nec mora: dirum ille emittens clamorem, & in terram procidens expiravit. Nec dubia fides, sicut Deo dignus Episcopus postea prædicavit, quin idem penitus sine ulla alia purgatorii pœna validissima tantum contritione purgatus ad gloriam evolaverit. *Thomas Cantiprat. lib. 2. de universo cap. 51. parte 7.*

CONVERSIO.

EXEMPLUM I.

Convertitur perversus Theodorus draconi datus ad devorandum.

INquietus valde, Theodorus nomine puer fuit, qui in meum monasterium fratrem suum moribus & conversatione valde religiosum necessitate magis, quam voluntate secutus est. Cui nimirum grave erat, si quis pro sua aliquid salute loqueretur. Bona autem non solum non facere, sed & audire non poterat. Nunquam ad se sanctæ conversationis habitum venire jurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper hujus urbis populum ex parte magna consumpsit, percussus in inguine, perductus est ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, convenerunt fratres, ut egressum animæ istius orando protegerent, jam corpus ejus ab extrema erat præmortuum, in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœpêre enixiùs orare, quanto eum jam videbant sub celeritate discedere. Tunc repentè cœpit iisdem fratribus assidentibus clamare, atque magnis vocibus orationes eorum interrumpere dicens: Recedite, ecce draconi ad devorandum damnatus sum, qui propter præsentiam vestram me devorare non potest, caput meum in suo ore jam absorbuit: date locum ut me non ampliùs cruciet, sed faciat, quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres ei cœperunt dicere: Quid est quod loqueris frater? Signum tibi sanctæ Crucis imprime, Respondebat ille magnis clamoribus, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia squamis hujus draconis premor. Cumque hoc fratres audirent, prostrati in terram cum lachrymis cœperunt pro ereptione illius vehementiùs orare, & ecce subito cœpit æger magnis vocibus clamare, dicens: Gratias ago Deo, ecce draco, qui me ad devorandum acceperat, fugit, orationibus vestris expulsus est, stare non potuit, pro peccatis meis modò intercedite, quia, converti paratus sum, & sæcularem vitam funditùs relinquere. Hic ergo qui sicut jam dictum est, ab extrema fuerat corporis parte præmortuus, reservatus ad vitam toto ad Deum corde conversus est: & postquam mutatus mente diu est flagellis attritus, tunc ejus anima carne soluta est. *Gregorius dialog. cap. 37. lib. 4.*

EXEMPLUM II.

Conversionem protrahens usque ad mortem, statim ut pœnitentiam nominari audisset, obdormivit, qui Prælatis deponendis studens diabolo se dederat, & sic impœnitens ad inferna descendit.

IN Perusino monasterio, sancti videlicet Salvatoris, cui nuper & ipse ego præfui, quidam monachus paulò antè fuerat, nomine Cunizo, astutus nimis & callidus sæcularibus argumentis, ac litigiosis contentionibus vehementer intentus. Hic itaque dum & in immutandis Abbatibus, & fratribus perturbandis æstuans non quiesceret, ad hoc usque pervenit, ut diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & ejus se seditioni etiam corporaliter manciparet: Cui tamen seductor spiritus exigenti ante promisit, quòd tertio die priusquam moreretur, suum exitum sibi nuntiaret. Credit infœlix, & diu postmodum vivens, ita sub hac deceptoria securitate permansit. Tandem in ægritudinem lapso adest fide jussor iniquus, & post futurum, sicut spoponderat, obitum innotescit. Protinùs advocatis illis fratribus cuncta hæc, quæ cum nequissimo pepigerat spiritu, per ordinem narrat: cumque illi instarent, dicentes: Esto confessus, age pœnitentiam, repentè ille obdormivit, & sive pulsantibus, sive clamantibus evigilare non poterat. Si vero illi conticescerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent, mox ille expergefactus invicem loquebatur: sed rursus audito nomine pœnitentiæ, protinus obrigescebat insenbili sopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui devotionem fecerat, est infœliciter devolutus. Postmodùm verò per plures noctes nigra canum turma non cessavit sepulturæ ejus assistere, & quasi depositum custodire, ut non minimo videntes horrore concuteretur. *Ex Petro Damiano. Vide etiam tit. Contritio exempl. 1.*

EXEMPLUM III.

Conversionem Evagrius semel & iterum distulit, sed inexcessa ab Angelo incarceratus & monitus, & juramento dato exiens, perfectè complevit.

BEatus Evagrius primò lector à Basilio, deinde Diaconus à Gregorio Nazianzeno ordinatus est. Hic cum esset instructissimus in divinis Scripturis, contra omnes hæreses ita florebat, ut in magna civitate Constantinopolitana ob eloquium potentissimum ab omnibus in honore & dilectione haberetur. Unde fascinatio nugacitatis diabolicæ quæ insectatur obscuratè bona, immisit in cor ejus cogitationem desiderii carnalis concupiscentiæ muliebris. Denique sicut

ſicut poſtmodùm nobis ipſe referebat, adamavit eum mulier, quæ erat magnifici cujusdam de primatibus palatii, viri uxor, Evagrius autem timens Deum, & verens propriam conſcientiam, ac præ oculis ponens magnitudinem confuſionis, maximeque gaudentes hæreticos, Dominum orabat deprecans Salvatorem Chriſtum, ut impediretur tam rabida mulieris contra ſe inſtantia. Nam ipſe quidem volebat recedere, ſed non valebat, colligationibus obſequiorum ejus detentus. Poſtquam autem multis precibus exoravit Dominum, ut liberaret eum à peccato maximo quod opere penè perpetrabatur, adfuit ei Angelica viſio ſpecie militum Præfecti, & rapiens eum perduxit in prætorium Præfecti, & miſit eum in cuſtodiam carceris, ferreisque catenis cervicem & manus ejus colligavit. Sed quâ causâ hoc pateretur, non dicebat ei: Ipſe autem in conſcientia ſua noverat, qua de cauſa hoc ſuſtineret. Arbitrabatur enim quòd vir illius matronæ interpellaſſet, accuſans eum. Cum autem vehementer angeretur (audiebat enim ſtrepitum & voces aliorũ, qui diverſis ſuppliciis torquebantur apud judicem, pro criminalibus cauſis) ideo permanebat valde territus & contremiſcens. Cum autem transfiguraſſet ſe Angelus, qui viſionem concinnaverat, quaſi in figuram ejus amici qui valde diligebat eum, dixit ei, cum teneretur in vinculis inter quadraginta reorum perſonas, quid hic teneris, Domine Diacone? Reſpondit Evagrius dicens: In veritate tibi dico, non novi quapropter hic teneor: ſuſpicio autem mihi eſt, quia vir ille magnificus ex præfectis interpellavit contra me judicem irrationabiliter zelo percuſſus, & timeo ne fortè pecuniis judex corruptus, tormentis me ſubjiciat. Reſpondens dixit ei: Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in civitate hac converſari. Reſponden autem Evagrius dixit: Si Deus liberavit me de anguſtia, & circumventione hac, & videris me Conſtantinopoli, ſcito quia juſtè ſuſtineo pœnas. Ait ei: Affer Evangelium, & jura mihi in Evangelio, quia recedes de civitate hac, ut ſolicitus ſis de ſalute animætuæ, & liberabo te de hac neceſſitate. Detulit ergo Evangelium, & juravit dicens, quia unà ſolùm die, ut veſtimenta poſſum in navim mittere, remoror. Et ſacramento dato, rediit de exceſſu quem perpeſſus nocte fuerat, & exurgens cogitavit apud ſe, quia licèt in exceſſu fuit ſacramentum ſed tamen juravi, & mittens quæ habebat in navim venit Hieroſolymam. Suſcepit autem eum beata Melania quondam ſenatrix Romana, cujus filii & nepotes ſunt primi in ſenatu, nunc autem famula Chriſti vera. *Palladius vita 86.*

EXEMPLUM IV.

Convertitur latro cum ſociis Paſnutio contra morem ſuum vini calicem potante.

Dicebant de Abbate Paſnutio, quia non citò biberet vinum. Ambulans autem aliquando, ſupervenit in conventum latronum? & invenit eos bibentes. Cognovit autem eum, qui erat primus latronum, & ſciebat quia non biberet vinum. Videns ergo eum de multo labore, implevit calicem vini, alia manu tenuit gladium evaginatum, & dicit ſeni: Si non bibas, occidam te. Senex verò ſciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accipit & bibit. Ille verò princeps latronum pœnitentiam egit apud eum dicens: Ignoſce mihi Abba, quia contriſtavi te. Et dicit ei ſenex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicem faciet tecum miſericordiam, & in hoc ſæculo, & in futuro. Et reſpondit princeps latronum: Et ego credo in Deo, quia ex hoc non faciam alicui quicquam mali. Et lucratus eſt ſenex omne collegium latronum illorum per id, quòd propter Deum dimiſit ſe voluntati eorum. *Ex lib. Doct. PP. de charitate num. 6.*

EXEMPLUM V.

Deliciis carnis nimis indulgens fœmina in inferna demergitur, ſed virgo ipſius filia ex viſione gloriæ ſentati patris ſui, & ſuppliciorum matris convertitur.

Narravit quidam ſenex dicens, quòd erat quædam virgo provecta ætate, valdeque profecerat in timore Dei. Et interrogata à me, quæ res eam ad hanc perduxit converſationem, illa ingemiſcens ita cœpit dicere: Mihi quidem, ô mirabilis vir cum adhuc eſſem parvula, erat pater modeſtus ac manſuetus moribus, debilis verò & infirmus corpore, qui ita vixit, curam ſuam agens, ut vix aliquando videretur ab his qui in eo habitabant vico, Terram autem ſuam aſſiduè operabatur, & ibidem ſemper occupabat vitam ſuam. Si quando fortè ſanus fuiſſet, fructus culturæ ſuæ demum portabat. Plurimum autem temporis in lecto languoribus detinebatur, tantaque ei erat taciturnitas, ut ignorantibus eum ſine voce crederetur eſſe. Mater vero mea e-rat è contrario curioſa abſque modo, & quæ ultra omnes quæ erant in regione hac turpior eſſet. Sermones verò ejus ita ad univerſos movebantur, ut putaretur omne corpus lingua ejus eſſe. Lites frequentiùs committebantur ad omnes ab ipſa. In ebrietate autem vini cum viris luxurioſis demorabatur. Diſpenſabat autem & ea quæ domi erant tan-

tanquam meretrix pessima, inertiam substantia multa valde non potuisset nobis sufficere. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domûs. Corpore autem suo ita in turpitudine abutebatur, ut pauci de vico illo potuissent effugere libidinem ejus. Nunquam corpori ejus morbus, vel aliqua infirmitas occurrit, nec dolorem aliquam sensit, sed a nativitate usque ad ultimum diem suum integrum, sanumque corpus suum possidebat, nec ei quicquam adversi, quod voluptatem ejus aliqua ex parte minueret accidebat. Inter hæc contigit, ut pater meus longâ ægritudine fatigatus moreretur, & continuò aër commotus est, & pluvia, & coruscationes, atque tonitrua aërem conturbabant, & neque die, neque nocte imber cessans triduo, super lectum sine sepultura fecit eum manere, ita ut homines vici illius moventes capita sua admirarentur quòd tantum malum universos lateret, dicentes: Sic Dei immicus erat iste, ut nec terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamen ne intra domum membra ejus dissoluta, ingressum habitantibus prohiberent, imminente adhuc aëre turbido. & pluviâ descendente vix aliquando eum sepulturæ tradidimus. At verò post hæc mater mea acceptâ licentia, cum improbitate maxima corporis sui utebatur libidine, & prostibulum deinde faciens domum suam, in tanta luxuria vixit atque deliciis, ut dum parvula essem, deficeret nobis substantia nostra. Vix autem aliquando cum timore, sicut mihi videbatur, morte illi adveniente tamen meruit funeris prosperitatem, ut etiam putaretur aër simul exequiis deservire funrei eius: Ego autem per obitum ejus puellarem egressa ætatem, & desideriis titillationibusq; jam corpus meum permoventibus, quâdam die ad vesperam, ut fieri solet, cogitare cœpi, atque considerare cujus vitam eligerem sequendam, utrum patris, qui modestè & mansuetè ac sobriè vixit? sed rursus recogitabam illud, quia nihil in vita sua consecutus est boni, sed per omne tempus in infirmitate & tribulatione consumptus est, & ita vitæ suæ finem accepit, ut nec sepulturam ejus terra reciperet. Si igitur bona esset hujusmodi conversatio apud Deum, quare ergo tantorum malorum pater meus pondus esset consuetus, qui sic vivere elegit. Sed sicut mater (cogitatus meus inquit) bonum est vivere, & tradere voluptatibus & luxuriæ corpus, ac libidini. Etenim illa nullum opus turpe prætermisit. In ebrietate autem omne tempus incolumis atque prosperè degens, ita vitam suam explevit. Quid ergo? Sic oportet me vivere sicut mater. Melius est enim propriis oculis credere his, quæ manifesta & cognita sunt, & nihil prætermittere. Et cùm placuisset mihi misera in ejus me constituere vita, supervenit nox, & continuo mihi sopor accidit. Post hos sermones astitit mihi quidam, grandis quidem corpore, aspectu autem terribilis. Deinde intuendo me, perterrens iracundâ visione, & asperâ voce interrogabat me. Dic mihi, inquit puella, quæ sunt cogitationes cordis tui? Ego autem ab aspectu ejus & habitu tremefacta, neque inspicere in eum audebam. Majori verò voce iterum jussit, ut ea quæ mihi placuerant, pronunciarem. Ego autem præ timore dissoluta, & omnium oblita cogitationum, nihil esse dicebam. Ille verò negante me, revocabat in memoriam universa quæ in corde meo tractaveram. Ego autem convicta, ad preces conversa, supplicabam veniam consequi, & causam ei narrabam hujusmodi cogitatus. Qui ait mihi: Veni igitur, & vide utrosque, patrem, & matrem, & quam volueris vitam deinde elige tibi. Et apprehendens manum, trahebat me. Ducens autem in quendam campum paradisos multos habentem, & diversos fructus, variasque arbores, & pulchritudinem inenarrabilem, & introduxit me illuc. Occurrens autem mihi pater meus, amplexatus est, & osculabatur me, filiam me vocans: Ego verò circomplexa eum, rogabam ut manerem cum eo. At ille: Nunc, inquit, non potes hic esse, sed si vestigia mea sequi volueris, venies huc post non multum tempus. Cum autem adhuc ego deprecarer manere cum ipso, trahens me rursus per manum, qui eò me dixerat: Veni, ait, ostendam tibi & matrem tuam, quæ igne exuritur, ut scias ad quem horum velis declinare viam tuam. Statuens autem me in domo tenebrosa atque obscura omnino perturbatione, stridoreque repleta, ostendit mihi fornacem ignis ardentem, & pice ferventem. & quosdam illic terribili aspectu stantes supra fornacem. Ego autem inspiciens deorsum, video matrem meam in fornace usque ad collum demersam, stridentemque dentiqus, & igne ardentem, & vermium multum fœtorem fieri. Videns autem me illa, filiam me vocans, cum ululatu clamabat: Heu me, inquit, filia de propriis operibus hoc patior, quia quasi deliramenta mihi videbantur universa, quæ de sobrietate erant. Opera autem fornicationis & adulterii non mihi videbantur esse tormenta. Ebrietatem verò & luxuriam non arbitrabar esse pœnas, & ecce propter libidinem parvam horrendam recipio flammam, sustineo pœnas. Ecce propter exiguas delicias, quanta exsolvo tormenta. Ecce pro contemptu Dei, qua-

quales recipio mercedes. Apprehenderunt me universa innumerabilia mala. Nunc tempus auxilii, filia: nunc recordare nutrimentorum, filia, quæ à me consecuta es: Nunc retribue beneficium, si quid boni aliquando à me accepisti: Miserere ergo mei, quæ ardeo in igne, & ab ipso consumor, Miserere mei, quæ in hujusmodi cruciatibus exanimor. Miserere mei filia, & porrigens manum tuam educ me de loco isto. Me autem recusante hoc facere propter eos, qui ibi astabant, rursus cum lachrymis clamabat: Filia mea adjuva me, & noli despicere fletum matris tuæ. Memento doloris mei in die parturientis te, & ne me despicias, quæ in gehenne ignæ depereo. Ego autem voce ejus lachrymis commota, humanum aliquid patiebar, & cœpi cum clamore condolens ei ingemiscere. Exurgentes vero hi qui in domo erant mecum, & accedentes ignem, causam mugitus mei interrogabant me. Ego autem narravi eis omnia quæ videram. Sic jam unum deliberavi hoc, ut patris mei sequerer vitam, certa facta per ineffabilem misericordiam Dei, quæ pœnæ repositæ sunt his qui maligne vivere volunt. Talia siquidem illa beata Virgo ex ipsa visione cognoscens, multam esse à Deo bonorum operum retributionem, & malorum actuum, & turpis vitæ maximas esse pœnas annunciabat. Ideoque efficiamur melioris consilii nobismetipsis, ut possimus beati fieri. *Ex lib. Doct. Patrum lib. de Providentia, num. 3. Vide etiam tit. Angelus exemplo 7. & tit. Avaritia exempl. 3.*

EXEMPLUM VI.

Convertitur tribunus humilitate duorum Machariorum.

DIxerunt patres fuisse quendam Macharium, qui in Scythia primus monasterium fecit. Est enim locus ipse eremi longe à Nitria, habens intervallum itineris diei & noctis. Est autem grande periculum euntibus ibidem: Si enim modicum quis aberraverit, vagatur periclitans per eremum. Sunt autem illic perfecti omnes viri, nec aliquis imperfectus potest in eodem loco tam feroci, perdurare, quia omnino aridus est, & absque ulla consolatione eorum quæ necessaria sunt. Hic igitur vir prædictus Macharius cum esset homo de civitate, conjunctus est aliquando Machario majori illi. Et cum vidisset ad transfretandum Nilum fluvium, contigit eos ingredi in navim majorem, in qua tribuni quidam duo cum multa intraverunt extollentia, habentes intus rhedam totam æream, & equos quibus fræna aurea erant, & obsecundantes quosdam milites & pueros torques habentes, atque aliquos aureos utentes cingulis. Videntes autem tribuni illi duos monachos, veteres pannos indutos, & in angulo sedentes beatificabant exiguitatem illorum, considerantes eos frugalissimos esse, se autem multum dissimiles eis. Unus autem ex tribunis illis ait ad illos: Beati estis vos, quia huic mundo illusistis. Respondens autem ille Urbanus Macharius, dicit ad eos: Nos quidem mundo isti illusimus, vobis autem hic mundus illusit. Scito tamen quia non volens hoc dixisti, utrique enim beati dicimur, id est, Macharii. At ille tribunus compunctus verbis ejus, regressus domum, expoliavit sibi vestimenta sua, & cœpit esse monachus, faciens eleemosynas multas. *Ex lib. Doct. PP. de exemp. & doctrinis vitæ spiritualis. num. 18. Vide etiam titulo confessio exemplo 4.*

EXEMPLUM VII.

Conversionem differens faber ferrarius, infernum vidit apertum.

NOvi etiam fratrem quendam (quem utinam non novissem, cujus nomen etiam si hoc aliquid prodesset, dicere possem) positum in monasterio nobili, quamvis vita ignobili: & ipsum ignobiliter viventem. Corripiebatur quidem sedulo à fratribus ac majoribus loci, atque ad castigationem vitam converti admonebatur, & quamvis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorum; erat enim fabrili arte singularis. Serviebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remissioris illecebris, magisque in officina sua die noctuque residere, quam ad psallendum atque orandum in Ecclesia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere consueverat. Unde accidit illi, quod solet dicere quidam: Quia qui non vult Ecclesiæ januam sponte humiliatus ingredi, necesse habet per januam inferni non sponte damnatus introduci. Percussus enim languore, atque ad extrema perductus, vocavit fratres, & multum mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos & Satanam demersum in profundum tartari: Caipham quoque cum cæteris qui occiderunt Dominum juxta cum flammis ultricibus traditum. In quorum vicinia, inquit, heu misero mihi! locum conspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres cœperunt diligenter exhortari, ut vel tunc positus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Respondit ille desperans. Non est mihi

hi tempus mutandi, vitam, cum ipſe viderim judicium meum jam eſſe completum. Talia dicens, ſine viatico ſalutis obiit, & corpus ejus in ultimis eſt monaſterii locis humatum, neque aliqui pro eo miſſas facere, vel pſalmos cantare, vel ſaltem orare præſumebant. O quam grandi diſtantia diviſit Deus lucem & tenebras. Beatus protomartyr Stephanus paſſurus mortem pro veritate, vidit cœlos apertos, vidit gloriam Dei, Jeſum ſtantem à dextris Dei, & ubi erat futurus ipſe poſt mortem, ibi oculos mentis ante mortem quo lætior occumberet, miſit. At contra, faber iſte tenebroſæ mentis & actionis, imminente morte vidit tartara, vidit damnationem diaboli & ſequacium ejus. Vidit etiam ſuoum infœlix inter tales carcerem, quo miſerabilius ipſe deſperata ſalute periret, ſed viventibus qui hæc cognoviſſent, cauſam ſalutis ſua perditione relinqueret. Factum hoc eſt nuper in Provincia Berniciorum, ac longe lateque diffamatum, multos ad agendam & non differendam ſcelerum ſuorum pœnitudinem provocavit. Quod utinam ex hac etiam noſtrarum lectione literarum fiat. *Beda lib. 5. de geſtis Anglorum cap. 15.*

EXEMPLUM VIII.

Convertitur Alexander per piſcem à beato Bernardo benedictum.

APud Coloniam Agrippinam (quæ eſt inſignis metropolis Germaniæ) fuit magiſter quidam Alexander nomine, Canonicus, doctorque famoſiſſimus in eadem urbe. Accidit autem ut Dei famulus beatus Bernardus Claræval lis Abbas, jubente ſancto Eugenio Papa Germaniam ingrederetur. Hieroſolymitanum iter Domino Conrado Imperatori & populo terræ prædicaturus. Cumque ibidem ſignis & virtutibus innumeris coruſcaret, videns Imperator mirabilia magna quæ Dominus per eum oſtendebat, compunctus corde, Crucis ſignum de manu illius accepit, Hieroſolymam profecturus. Nec diſtulit hoc idem facere hominum infinita multitudo, ita ut incredibili fidei ardore ſuccenſi, fimbrias de veſtimentis famuli Dei, qui propter hoc ipſum nova frequenter accipere cogebatur, undique certatim diriperent, ſeque infelices arbitrabantur, quicunque de indumentis ejus cruces habere non mererentur, multi quoque ex eis nobiles & ſapientes viri per manum illius ſeſe Domino reddiderunt, qui in Claræ vallem ab eo deducti & monachi facti, maximum deinceps in Eccleſia Dei fructum Deo attulerunt. E quibus etiam erat unus ſupra memoratus, vir nobilis Alexander, qui eo tempore juvenis, & ſæcularis ſcientiæ typo turgens, divitiarum quoque & tranſitorii honoris infulis adornatus, nihil minus quam converſionem cogitabat, ſed Deus qui comprehendit ſapientes in aſtutia, mirabili hoc ordine (ſicut ſequentia declarabunt) adimplevit. Cum enim beatiſſimus Pater Bernardus, ipſum de converſione monuiſſet, ille ſeculari ſcientia vel opulentia tumens, reſpondit ſe ad præſens nil minus cogitare, vel velle, quam habitum ſumere monachalem. Eadem igitur nocte cum membra ſopori dediſſet, apparuit ei in viſione idem homo Dei, erigens eum de grabato in quo graviter languens jacere videbatur, ac reſtituens ſanitati: Deinde tulit habitum ſuum quo ipſe erat indutus, ex quo contexit Alexandrum. Qui cum eundem habitum ſemel, & ſecundo rejectum ab humeris indignanter repuliſſet, tertia tandem vice collo ejus injectum, & corpori violenter aſtrictum compulſus eſt retinere. Deinde Pater ſanctus baculum quem manu tenebat, ipſius manui tradens, futuræ prælationis gratiam denotavit, & ita abire præcepit. Evigilans autem Alexander, nihil adhuc pro hujuſmodi revelatione molleſcere potuit, ſed in eadem animi duritia perſiſtebat. Eadem verò die cum ille beatiſſimus Abbas ad menſam recumberet, oblatus eſt ei piſcis (qui parca nominatur) ut ex eo reficeretur, quo viſo, vir Dei erectis in cœlum oculis ſuper eundem piſcem diutius oravit, & benedicens illum præfato Alexandro pro pitantia tranſmiſit, non tam cupiens corpus ejus, quod periturum, & mortale eſt, piſce illo cibare, quam animam quæ immortalis eſt, & in perpetuum victura, ſua oratione convertere. Quem cum ille guſtare inciperet, ad primum illico morſum, meruit in ſemetipſo fideliter experiri quantæ virtutis eſſet oratio famuli Dei. Nam repente mutatus in alterum virum, compunctus eſt valde, & cœpit ubertim ſuper eundem piſcem lachrymas fundere. Mirabatur vero ſeipſum, neſciens quid haberet, vel cur fieret: Tandem recordatus viſionem quam nocte præterita viderat, intellexit à Domino gratuita ejus miſeratione ſe eſſe præventum: unde ſupernæ vocationi ex intimo cordis gratias agens beato Dei famulo incontinenti ſe reddidit, à quo benigne ſuſceptus, & in Claravalle monachus factus, & deinde Brandiſſilvæ paſtor effectus, adeo ferventer in ſanctitate vitæ profecit, ut poſtmodum fieret Ciſtercienſis cœnobii Abbas, ac totius ordinis Pater univerſalis. Hæc nos ſicut ab eodem Dei famulo Alexandro audivimus, fideli relatione depromſimus. *In conclavi rerum notabilium ordinis Ciſterienſis cap. 32. ex libr. qui dicitur exordium ordinis Ciſterc.*

EXEM-

EXEMPLUM IX.

Conversionis propositum relinquens Joannes Valentiæ Episcopus pene fuit de libro vitæ deletus

VIr vitæ venerabilis Joannes Episcopus, qui de ordine Cisterciensi assumptus, Valentiam satis strenue rexit Ecclesiam. Dum adhuc esset secularis, proposuit in animo suo vanitatem sæculi abjicere, & habitu religionis accepto servire Domino in ordine & domo Cisterciensi. Cumque hoc quod salubriter proposuerat per negligentiam differret, cœpit paulatim in mente ipsi fervor ille bonæ intentionis tepescere. Interim vero profectus est ad sanctum Jacobum orationis gratia. Qui cum ab illa peregrinatione regressus fuisset domum suam, eadem nocte apparuit ei per visionem Dominus Jesus Christus, cum beatis Apostolis suis Petro & Jacobo. Porro B. Jacobus habebat librum quendam pulcherrimum, quem & apertem coram Domino tenebat, in quo ejusdem nomen clerici erat conscriptum. Et ait Dominus ad sanctum Petrum. Dele nomen ejus de libro meo, quoniam resilivit à proposito suo. Accedens autem beatus Jacobus ad Dominum: ait: Obsecro Domine, parce illi, quia peregrinus meus est, jamque seipsum corrigere festinabit. Cumque prædictus clericus pavens & tremens hoc ipsum affirmando promitteret, Dominus ait: Et quis me inde securum faciet? Respondit beatus Jacobus: Domine ego fidejussor illius sum. Evigilans autem idem clericus, dum secum ista miraretur, iterum mox obdormiens vidit eandem visionem. Cumque beatus Petrus supradictum librum teneret apertum coram Domino, in loco ubi fuerat nomen clerici exaratum, apparuit hujusmodi inscriptio. Murenudos aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Transacta vero visione, expergefactus, & gratiam Dei vocantem se toto animo securus, relictis universis mundi vanitatibus, ad domum Cisterciensem festinanter accessit, ibique probatus & fidelis inventus monachalem habitum suscepit. In qua etiam domo, religione, & sapientia proficiens, factus est postmodum Abbas Bonævallis. Inde vero assumptus est etiam ad Episcopatum Valentiæ urbis, quem per annos plurimos strenuè regens, multas ibidem adversitates pro defensione justitiæ toleravit. Atteunant quæso istud, qui boni aliquid facere proponunt, & ad effectum producere negligent, qui nullo se se reatu constringi putant, si bonum quod facere proposuerant, non solvunt, dummodo non voveant. Cum manifeste B. Gregorius doceat, quia si quod in minori bono constitutus, maius aliquod bonum facere proponat, jam sibi minus illud bonum illicitum fecit. Et si non solvat quod proposuit, quamvis in oculis hominum in minori bono stare videatur, jam tamen in oculis omnia cernentis Dei, à majori bono cecidit, qui non solum operum, etiam cogitationum & intentionum cordis Judex venturus est: Certe iste servus Dei, & de quo loquimur, nullum votum fecisse scitur, sed tamen quod simpliciter proposuerat per negligentiam distulisset, ei tamen subtilissimus ille scrutator cordium hoc ita pensavit, ut eum de libro vitæ delere præcepisset, nisi bonum quod mente conceperat, quam ocyꝰ effectui mandare curasset. *Ex libro qui dicitur exordium, seu narratio ord. Cisterc.*

EXEMPLUM X.

Convertit beatus Bernardus studentes Parisiis magno numero devota prece, quos prius non potuit prædicatione.

QUadam preterea vice, cum vir Domini Bernhardus, causa exigente Parisios iisset, rogatu clericorum ingressus est de more scholas eorum, quibus ostendens formam veræ philosophiæ, monebat eos attentius de mundi contemptu, & subeunda pro Christo Domino voluntaria paupertate. Explicito vero sermone, vero sermone cum nemo ex eis converteretur, tristis egressus est, eo quod præter votum, & præter solitum id ei accidisset: veniensque domum cuiusdam Archidiaconi qui eum ad hospitium suum traxerat, secessit in oratorium ibidem constitutum. Cumque cœpisset orare spiritu vehementi, validissima compunctione totus in lachrymas resolutus est, ita ut gemitus & singultus quos cohibere non poterat foris audire contingeret: quo comperto præfatus Archidiaconus à sociis ejus inquirere cœpit, quænam esset tanti causa mœroris? Respondens autem unus ex eis vir religiosus, quondam Abbas Pusciniaci, nomine Reinaldus (qui secretorum famuli Dei magis conscius erat, & ejus etiam relatu ista cognovimus) dixit ad eum: Homo iste mirabilis, totus igne charitatis accensus, & totus in Deo absorptus, nil aliud in mundo desidera, tantummodo ut valeat errantes ad viam veritatis reducere, & eorum animas Christo conquirere. Et quia modo verbum vitæ seminavit in scholis & de conversione clericorum fructum verbi sui non recepit, Deum sibi putat iratum, cujus hodie in sua prædicatione non præsensit respectum. Hinc ista procella gemituum, hinc effusio lachrymarum, proinde hic certissime spero quod hodiernam sterilitatem crastinæ satisfactionis uberts

grandi fœnore compensabit. Mane itaque facto, cum scholas repetiisset prædicator egregius, ad nutum Domini navem prædicationis duxit in altum, & Sacræ Scripturæ retia laxavit in capturam. Finito vero sermone plurimi ex eisdem clericis per manum illius sese Domino reddiderunt, quos ille protinus de mundi periculo tanquam de marinis fluctibus extractos, & vehiculis conductis impositos, in salvatorium Claræ vallis inferre non distulit. Tandem egressus de civitate cum comitatu suo usque ad villam sancti Dionysii venit, ibique pernoctavit. Summo vero mane cum eum recto itinere profecturum fratres illius æstimarent, dixit: Redeundum est nobis omnibus Parisios, quia sunt adhuc ibi aliqui ex nostris, quos etiam oportet nos inde adducere, & jungere huic ovili Dominico, ut fit unus grex & unus pastor. Cum ergo cœpisset introire civitatem, vidit clericos tres à longe in occursum ejus venientes, dixitque ad socios suos: Expedivit nos Dominus, jam in viam nostram proficiscemur. En isti sunt clerici propter quos venimus: Illi vero accedentes, cum eum adesse cognoscerent, gavisi sunt gaudio magno, & dixerunt: O quam desideratus advenis, beatissime Pater, quia propositum nostrum erat te adire, & vix putabamus abeuntem consequi posse. Qui respondens dixit ad illos: Et ego noveram dilectissimi, propterea festinabam cum panibus occurrere fugientibus vobis, gradiemur itaque simul, eroque per gratiam Dei ductor itineris vestri. Adjunctis ergo cæteris supra nominatis: secuti sunt hominem sanctum, adhærentes ei, & sub disciplina magisterii ejus spiritualem militiam exercentes cunctis diebus vitæ suæ. *Ex lib. de illust. viris ord. Cisterciensis.*

EXEMPLUM XI.

Convertit beatus Bernhardus latronem eductum ad suspendium.

Contigit aliquando eumdem Dei famulum Bernhardum pro quibusdam negotiis adire Comitem Theobaldum. Cumque appropinquaret oppido ubi ille tunc erat, obviam habuit turbam hominum copiosam qui jubente comite latronem quemdam famosum ad supplicium pertrahebant: quo viso clementissimus pater apprehendens manu sua lorum quo erat miser astrictus, ait tortoribus ejus. Dimittite mihi sicarium istum, ego enim volo manibus meis suspendere eum. Audiens autem comes adventum hominis Dei, festinavit illico occurrere ei. Miro namque devotionis affectu semper eum dilexit atque honoravit. Cumque videret funem in manu ejus qui latronem post se trahebat, exhorruit vehementer, & dixit: Heu venerabilis Pater, quid est, quod facere voluisti? ut quid enim furciferum istum millies condemnatum à porta inferi revocasti? Nunquid eum salvum facere poteris, qui jam totus diabolus factus est? Desperata est penitus correctio illius, nec unquam bene facere poterit nisi moriendo. Sine ergo Domine Pater, sine perditionis hominem perditum ire, quoniam de pestifera vita ejus multorum vita periclitatur. Melius enim est per ejus mortem multorum vitam salvari, quam per ejus vitam multos vita privari, & in mortem incidere. Respondens autem Pater sanctus dixit: Scio quidem (virorum optime) scio hunc latronem esse sceleratissimum, omnium tormentorum acerbitate dignissimum & non me ergo existimes hujusmodi peccatorem impunitum velle relinquere: qui potius cogito ipsum tortoribus tradere, & dignam ex eo capere ultionem, quæ utique tanto dignior erit, quanto diuturnior. Tu enim vero illum decreveras crevi supplicio, & momentaneo interitu consummmare: sed ego eum faciã diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furcis appensum per unum, aut per plurimos dies mortuum in patibulo manere permittes, ego cruci affixum per annos plurimos faciam in pœnis jugiter vivere & pendere. Quo audito Princeps Christianissimus conticuit, nec ausus est ultra contradicere sermonibus sancti. Protinus ergo beatissimus Pater exuta tunica sua, induit captivum suum; & attonsa coma capitis ejus, sociavit illum ovili dominico, de lupo faciens agnum, & de latrone conversum. Qui veniens cum eo ad Clarevallem, factus est deinceps obediens usque ad mortem, pulchrè nominis etymologiam exprimens in constantia propositi sui. Constantinus enim vocabatur. Itaque triginta (ni fallor) & eo amplius annos in ordine supervivens, migravit ad Dominum, qui eum per merita beatissimi Patris nostri à duplici morte corporis videlicet & animæ misericorditer eripere dignatus est. *Ibidem.*

EXEM-

EXEMPLUM XII.

Conversione sua perfecta Arnulphus magnam consolationem in morte promeruit.

DUM Reverendissimus Pater Bernardus aliquando provinciam Flandriæ intrasset, & retia verbi Dei quaquaversum in capturam animarum laxaret, & nobiles & litteratos viros multos de fluctibus sæculi ad litus conversionis attraheret, inter cæteros, illustris quidam vir Arnulphus nomine de Majorta dives & delicatus nimis, secreto in manibus ejus se reddidit. Fuit autem utriusque consilium rem silentio tegere propter quædam impedimenta sæculi usque ad ultimam diem quo egressurus esset de terra, & cognatione sua. Erat enim magnus paterfamilias ornatus filiis & fratribus, & divitiis irretitus, ut absque suorum damno, & scandalo gravi abrumpere se non posset, nisi prius domi sapienter & caute sua disponeret. Interim vero dum arcani hujus negotii causam, ipsi duo solum in mundo scirent, factum est verbum Domini ad quendam rusticum Armentarium, cum boves duceret ad aratrum dicens: Vade, dic Arnulpho de Majorta, ut secum ducat te in Clarævallem, quo proxime iturus est ad conversionem & tu cum eo convertere. Audivit vero vocem, sed neminem videbat, facta autem hac voce, cœpit pauper ille attentius orare, ut si à Domino sermo fuisset, revelaret iterum. Et adjecit Dominus secundo loqui ad ipsum, repetens eundem sermonem. Accepta itaque secunda voce, oraculo venit ad prætactum virum, & ait: Verbum mihi ad te Dominum meum. A quo cum fuisset ductus ad patrem, procidit in genua ejus, dicens: Obsecro te per Christum Dominum nostrum, ut ducas me ad Clarævallem, ut salves tecum animam meam: & si scire desideras, Dominus pius & misericors, secreta tua, causa salutis meæ, mihi revelare dignatus est. Audiens autem nobilis ille paterfamilias verba ista, miratus est, & lætatus valde, acceptumque hominem conduxit ad seipsum, quem etiam postmodum individuum comitem itineris pariter & conversionis habens, habiturus (ut credimus) consortem æternæ retributionis. Explicitis itaque negotiis pro quibus moram fecerat, venit Clarævallem: tam submissus humilitate, quam sublimis divitiarum affluentia, multaque eidem monasterio de suis facultatibus contulit, sed & aliis nonnullis cœnobiis dona etiam largitus est. Sanctus vero Bernardus de conversione ejus multum exhilaratus, talem de eo in conventu fratrum sententiam protulit. De conversione fratris Arnulphi, nec minus admirandus, nec minus glorificandus est Christus, quam de resurrectione Lazari quatriduani: eo videlicet quod in deliciis tantis clausus, atque sepultus velut in tumulo jacebat, & quasi vivens mortuus erat. Huic autem confitenti cum gemitu & lachrymis multis delicta universa, quæ in mundo contraxerat, Beatus Bernardus intuens cordis ejus amarissimam contritionem, & ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, injunxit ei ut Pater noster tribus vicibus diceret atque in suo proposito deinceps usque ad mortem perduraret. Quo ille audito, contristatus, respondit ne quæso irrideas famulum tuum, beatissime Pater. In quo te, ait, irrideo? At ille ait: Jejunia septem annorum vel decem non sufficerent mihi, etiam humiliato in sacco & cinere, & tu mihi præcipis, Pater noster ter dicere, & in ordine perseverare? Et sanctus ad eum: Ergone tu melius nosti, quod te oportet facere ut salveris, an tibi forte parum videtur ordinem tenere, & in ipso usque ad mortem perseverare? Ille vero respondit: Absit ab anima mea tam iniqua præsumptio, sed propter Deum obsecro, ne mihi parcas in præsenti, ut melius parcas in futuro & talem nunc impone pœnitentiam, quatenus post mortem currens ad requiem sine pœna perveniam. Cui beatus Pater ait: Fac ut locutus sum, & securum te facio, quia deposita mole corporis mox ad Deum sine molestia pervolabis. Hoc namque responso quasi divinitus accepto, confortatus est nimis, adeo ut deinceps nulla tentationum violentia, nulla infirmitatis molestia posset à cursu desiderii sui, quo totus in Deum pergebat, aliquatenus retardari. Erat autem circa observationes ordinis, & custodiam cordis sollicitus, & timoratus nimis, ita ut neminem me vidisse recolam tam studiosum conscientiæ propriæ mundatorem. Mirabantur omnes præsertim confessionum auditores quotidianam instantiam, vel potius importunitatem, quæ eos quiescere non sinebat, sicut nec ipse requiescere poterat confitendo, plangendo, plorando, non solum de otioso sermone aut signo (si quando illi vel raro surriperet) verum etiam super vana & levi aliqua cogitatione, quod cæteri hominum exceptis paucis perfectis parvi pendere solent seipsum scrupulosissime dijudicabat, & quasi de crimine arguebat. Quia vero veraciter scriptum est: Quem diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit, nunquam huic venerabili viro paternæ misericordiæ correptio defuit, semper in ea carnis vitia resecans, & virtutes animæ pullulare & fructificare faciens. Denique per plures

annos usque ad exitum suum gravibus & diuturnis, incommodis flagellatus est, quæ omnia non solum æquanimiter tolerabat, verum etiam gloriabatur in illis sicut in omnibus divitiis. Factum est quodam tempore dum conquassatus & debilitatus esset usquequaque, ita, ut non sine dolore in clivis stare posset, nec propter hoc unquam omitteret, ut non ad omnem gloriæ decantationem profunde & devote divinæ majestati inclinando reverentiam exhiberet, ut vespertinæ synaxis in Ecclesia celebraretur. Ipso vero stante retro in choro juxta quendam monachum virum æque sanctissimum, ecce Angelus Domini apparuit ibi in specie pulcherrimi monachi adolescentis, cuculla indutus nive candidiore, quem tamen iste Arnulphus minime videbat. Cumque more solito ad gloriam psalmi devote se inclinaret. Angelus Domini parebat coram eo, & supplicantis caput suppositis manibus sustentabat, quem cum prædictus monachus collateralis ejusdem fratris Arnulphi cerneret, & ex fulgore vultus, & habitu Angelum esse deprehenderet, lætatus est valde super angelico aspectu, accessitque ut teneret eum, & devote amplexaretur. Cumque expansis manibus vellet tenere, atque constringere, ille subito evanescens recessit ab eo, sed subito iterum apparens, stetit in alio loco. Videns vero illum monachus denuo cucurrit ad eum, & simili modo nitebatur apprehendere eum, sed mox Angelo disparente, & protinus alibi reapparente, frustratus est homo à conatu suo. Quod cum pluties factum fuisset, tandem Angelus ex toto disparuit, & qui se videndum obtulerat, teneri omnino non pertulit, Laborabat aliquando athleta Dei Arnulphus doloribus viscerum, quibus frequenter & nimium arctabatur, & erat languor fortissimus, ita ut deficiente vitali spiritu, quasi usque ad mortem angustiaretur. Cumque aliquamdiu mutus & insensibilis jaceret de vita ipsius desperatum est, & propter hoc oleo infirmorum injunctus est. At ubi primum respirare potuit, erumpens in vocem confessionis & laudis, ait: Vera sunt omnia quæ dixisti Domine Jesu. Quod cum sæpius iteraret, stupentibus qui aderant, & percontantibus quomodo se haberet, aut quare ista diceret, nihil aliud respondebat, nisi quia vera sunt omnia, quæ locutus est Deus. Quidam autem ex ipsis dicebant, quod præ acerbitate doloris cerebro turbatus esset, & quasi aliena loqueretur. Quibus ille respondit: Non est ita fratres, sed sano capite & mente sobria dico, quia vera sunt omnia, quæ locutus est Dominus Jesus, At illi dixerunt: Et nos hoc verum esse fatemur, sed tu cur ista commemoras? Respondit: Dominus dicit in Evangelio, quia si quis affectibus parentum, & divitiis mundi propter amorem ipsius renunciaverit, centuplum accipiet in hoc sæculo, & vitam æternam in futuro: ego itaque vim sermonis hujus in præsenti experior, & centuplum meum jam nunc in hac vita recipio. Si quidem immensa doloris istius acerbitas adeo mihi sapit, propter spem divinæ miserationis, quæ in ea reposita est mihi, ut hac ipsa caruisse me nolim, pro centuplicata mundi substantia quam reliqui, quod si ego peccator indignus adeo lætificor, etiam in angustiis meis, quomodo sancti & perfecti viri tripudiant & exultant in consolationibus suis, vere etenim spiritale gaudium, quod modo est in spe, centies millies exuperat seculare gaudium quod nunc est in te. Si quis autem seculum relinquens, & ad conversionem veniens, centuplum istud accipere non meretur, constat profecto quod adhuc perfecte omnia non reliquit, sed ex propria voluntate, quæ est mala proprietas, secum retinet aliquid. Hoc illo dicente, mirati sunt universi ab homine laico illiterato sententiam talem esse prolatam, nisi quod manifeste dabatur intelligi, quia Spiritus sanctus qui eum flagellari in corpore graviter permittebat, intus suaviter in anima ungebat. *Ibidem*

Vide etiam tit. Consilium exemp. 3. & tit. Benevolentia, exemp. 5.

EXEMPLUM VIII.

Convertitur India ad fidem per captivos Esidium & Frumentium.

Methodorus quidam Philosophus inspiciendorum locorum, & urbes perscrutandi gratia ulteriorem dicitur Indiam penetrasse, cujus exemplum imitatus Metropina, Quidam Tyrius Philosophus, simili ex causa adire Indiam voluit, habens secum duos parvulos, quos liberalibus literis, utpote propinquos, instituebat: quorum unus, qui erat junior Esidius, alter Frumentius vocabatur. Igitur pervisis, & in notitiam captis his, quibus animus pascebatur, cum Philosophus redire cœpisset, aquæ vel cæterorum necessariorum causa ad portum quendam navis qua vehebatur applicuit. Moris est inibi barbarorum, ut si quando fedus sibi cum Romanis turbatum vicinæ gentes nunciaverint, omnes qui apud eos ex Romanis inventi fuerint jugulentur. Invaditur navis Philosophi, cuncti cum ipso pariter perimuntur. Pueruli reperti sub arbore mediantes, & lectiones suas legentes, barbarorum miseratione servati, ducuntur ad Regem. Horum ille alterum, id est Esidium, sibi pincer-

cernam fecit. Frumentio vero quem quasi perspicatiorem deprehenderat, & prudentiorem, rationes suas scriniaque commisit. Ex quo & in honore magno apud Regem habiti sunt & amore. At vero moriens Rex, uxorem cum parvo filio regni reliquit hæredem, adolescentibus autem quid vellent, agendi liberam dedit facultatem. Quos tamen Regina suppliciter exorat, tanquam quæ nihil habet in toto regno fidelius, ut secum usquequo adolesceret filius, regendi regni gubernaculo potirentur, præcipue Frumentius, cujus prudentia ad moderandum sufficeret regnum. Nam alius fidem puram & sobriam mentem simpliciter exhibebat. Idque cum agerent, & regni gubernacula Frumentius haberet in manibus, Deo mentem ejus & animum instigante, requirere sollicitus cœpit, si qui inter negotiatores Romanos Christiani essent, & ipsis potestatem maximam dare, ac monere ut conventicula per loca singula facerent, atque Romano ritu orationis causa confluerent. Sed ipse multo magis eadem facere, & ita cæteros cohortari, favore & beneficiis invitare, præstare quicquid oportunum fuisset, loca ædificiis, aliaque necessaria præbere, & omnimodo gestire, ut Christianorum inibi semen exurgeret. Sed cum adolevisset Regius puer, cui procurationem regni gerebant: expletis omnibus & ex fide traditis, multum licet detinentibus, & rogantibus, ut manerent, regina & filio: ad orbem tamen denuo nostrum revertuntur. Et Esidio festinante Tyrum parentes, propinquosque revisere, Frumentius Alexandriam pergit, dicens æquum non esse opus occultare divinum. Igitur rem omnem, ut gesta est, exponit Episcopo, ac monet, ut provideret aliquem dignum virum, quem congregatis jam plurimis Christianis & Ecclesiis constructis in Barbariam solum Episcopum mittat. Tum vero Athanasius (nam is nuper sacerdotium susceperat) attentius, & propensius Frumentii hæc dicta gestaque considerans, in consilio sacerdotum ait: Et quem alium inveniemus talem in quo sit spiritus Dei, sicut in te, qui hæc ita possit implere? Et tradito ei sacerdotio, redire eum cum Domini gratia jubet, unde venerat. Qui cum Episcopus perrexisset in Indiam, tanta ei data esse à Deo virtutum gratia dicitur ut signa per eum fierent Apostolica, & infinitus numerus Barbarorum converteretur ad fidem. Ex quo in Indiæ partibus, & populi Christianorum, & Ecclesiæ factæ sunt, & sacerdotium cœpit. Quæ nos ita gesta non opinione vulgi, sed Esidio Tyri presbytero postmodum facto, qui Frumentii comes prius fuerat, referente cognovimus. *Eusebius lib. 10. cap. 9.*

EXEMPLUM XIV.

Oratione captiva mulier Reginam, Puerumque gentilem sanavit, & totam gentem Hiberorum ad fidem convertit.

PEr idem tempus etiam Hiberorum gens, quæ sub axe Pontico jacet, verbi Dei fœdera, & fidem futuri suscepit regni. Hujus tanti boni præstitit causam mulier quædam Captiva, quæ apud eos reperta, cum fidelem & sobriam vitam duceret, ac pudicam, totisque diebus, ac noctibus obsecrationes Deo pervigiles exhiberet, admirationi esse ipsa rei novitas barbaris cœpit, & quid hoc sibi vellet curiosius perquirebant. Illa simpliciter ut res erat, Christum Deum se hoc ritu colere fatebatur, nihil ex hoc barbari amplius præter novitatem nominis mirabantur: Verum, ut fieri solet, ipsa perseverantia curiositatem quandam mulierculis inserebat, si quid emolumenti ex tanta devotione caperetur. Mos apud eos esse dicitur, ut si parvulus ægrotet à matre circumferatur per singulas domus, quo scil. si aliquid remedii noverint, conferatur ægrotanti. Cumque mulier quædam parvulum suum per omnes circumtulisset ex more, nec aliquid remedii cunctas domos lustrando cœpisset, venit etiam ad Captivam, ut si quid sciret ostenderet. Illa se humani quidem remedii nil scire testatur, Deum tamen suum Christum quem colebat, dare ei desperatam ab hominibus salutem posse confirmat. Cumque cilicio suo parvulum superposuisset, atque ipsa desuper orationem fudisset ad Dominum, sanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures, factique fame magnifici suaque ad aures Reginæ prolabitur, quæ dolore quodam gravissimo corporis afflicta, & in desperatione maxima rogat ad se Captivam deduci. Illa ire abnuit, ne præsumere amplius aliquid, quam sexus sineret, videretur: ipsa se regina ferri ad captivæ cellulam jubet, quam similiter super cilicium suum positam, invocato Christi nomine, continuo post preces sanam & alacrem fecit exurgere, Christum esse Deum, Dei summi filium, qui salutem hanc contulerat, docet, eumque qui sibi auctor fuisset incolumitatis & vitæ commonet invocandum, ipsum esse, qui & regibus regna distribuit, & mortalibus vitam. Illa cum lætitia domum regressa, marito percunctanti causam tam subitæ sanitatis, aperuit: qui cum pro salute conjugis lætus mulieri munera deferri juberet, illa horum, inquit, ô Rex, nil Captiva dignatur, aurum despicit, argentum respuit, in jejunio quasi cibo pascitur, hoc solum muneris dabimus, si eum qui me illa invocante sanavit Christum Deum colamus,

cujus. Ad hoc Rex tunc segnior fuit, & interim distulit, sæpius licet ab uxore admonitus, donec accidit quadam die venante eo in silvis cum comitibus suis obscurari densissimis tenebris diem, & per tetræ noctis horrorem luce seducta cæcis iter gressibus denegari. Alii alio diversi ex comitibus oberrant, ipse solus densissima obscuritate circumdatus, quid ageret, quo se verteret nesciebat: Tum repente anxios salutis desperatione animos cogitatio talis ascendit: Si vere Deus est Christus ille quem uxori suæ Captiva prædixerat, nunc se de his tenebris liberet, ut ipsum ex hoc omissis omnibus coleret & adoraret. Illico ut hoc nondum verbo, sed sola mente devoverat, reddita mundo dies, Regem ad urbem perduxit incolumem: & Reginæ rem protinus ut gesta est pandit, & dixit evocari jam jamque Captivam, ut colendi ritum sibi traderet exposcit, nec se ultra alium Deum, quam Christum veneraturum esse confirmabat. Adest captiva, edocet Christum Deum, supplicandi ritum venerandique modum, id quantum de his aperire fas erat fœminæ, pandit, fabricari Ecclesiam monet, formamque describit. Igitur Rex totius gentis populo convocato, rem ab initio, quæ circa se ac Reginam gesta & facta fuerant exponit, idemque edocet, & nondum initiatus sacris, fit Apostolus suæ gentis & populi. Credunt viri per legem, fœminæ Reginæ, cunctisque idem volentibus Ecclesia construitur instanter, & elevato jam peraiciter murorum ambitu tempus erat quo columnæ collocari deberent. Cumque erecta prima & secunda, ventum fuisset ad tertiam, consumptis omnibus machinis, & boum, hominumque viribus, cum media jam in obliquum fuisset erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur, & repetitis secundo & tertio, ac sæpius viribus, nec loco quidem attritis omnibus moveri potuit. Admiratio erat totius populi, Regis animo sitas hebescebat, & quid fieri deberet omnes simul latebat. Sed cum interventu noctis omnes abscessissent, cunctique mortales, & ipsa opera cessarent, Captiva sola in oratione pernoctans mansit intrinsecus. Tunc ecce matutinus & anxius cum suis omnibus ingrediens Rex, vidit columnam, quam tot machinæ ac tot populi movere non quiverant, erectam, & supra basim suam librare suspensam, nec tamen suppositam, sed quantum unius pedis est spatium in aëre rependentem. Tum vero omnes populi contuentes & magnificantes Deum, veram esse Regis fidem & Captivæ religionem, præsentis miraculi testimonio perhibebant. Ecce adhuc mirantibus & stupentibus cunctis, in oculis eorum sensim supra basim suam nullo contingente columna deposita summa libratione consedit. Post hoc reliquus numerus columnarum tanta facilitate suspensus est, ut omnes quæ superfuerant ipsa die locarentur. Postea vero quam Ecclesiam magnifice constructa est, & populi, Dei fidem majore ardore sitiebant, Captivæ monitis ad Imperatorem Constantinum totius gentis legatio mittitur, res gesta exponitur, sacerdotes mittere exhortatur, qui cœptum erga se Dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio & honore transmissis, multo amplius ex hoc lætatus est quam si incognitas Romano imperio gentes, & regna ignota junxisset. *Eusebius lib. 10. cap. 10.*

EXEMPLUM XV.

Convertitur gens Burgundionum, eo quod Deum Christianorum suorum fidelem adjutorem esse audierit.

QUædam gens ultra Rhenum fluvium, Burgundionum vitam quietam agit, & pene omnes fabri lignorum sunt, ex qua mercede pascuntur: quorum regionem Hunni vastabant crebra invasione, & plurimos occidebant. Illi licet anxietate constricti, ad nullum se tamen hominem contulerunt, sed alicui Deo se committere cogitabant. Et audientes quia Romanorum Deus fortiter adjuvat se timentes, omnes communi consilio ad fidelitatem Christi confugiunt venientes in unam civitatem Galliarum, ut ab Episcopo Christianorum baptisma mererentur. Ille eos septem diebus faciens jejunare, & imbuens fide, baptizatos octava die abire præcepit. Qui sumpta fiducia, contra tyrannos alacriter festinantes, spe sua privati non sunt. Nam Rex Hunnorum, nomine Sutatus, cum per noctem fuisset ciborum nimia voracitate correptus, Burgundiones gentem inimicam sine duce reperientes, & pauci pluribus resistentes, facta congressione vicerunt. Nam cum essent tria millia, circa decem millia peremerunt. Et ex illo die cuncta gens ferventissime in Christianitate permansit. *Eusebius lib. 12. hist. Tri. c. 4. Vide etiam tit. Affectus, exemp. 6. & tit. Cœlestis gloria, exempl. 3.*

EXEMPLUM XVI.

Convertitur per beatum Bernardum oratione Henricus, Germanus Regis Franciæ.

ACcidit tempore quodam, ut Henricus Germanus Regis Franciæ veniret in Claram vallem, locuturus beato Bernhardo super quodam seculari negotio. Totum etiam conventum visitans, illius se orationibus commendavit. Cui venerabilis Abbas inter cætera vitæ salutaris monita respondit: Confido in Domino, te non moriturum in eo,

in quo nunc es statu, sed velociter experimento probabis, quantum tibi prosit istorum oratio, quos expetisti. Quod eodem die probatum est. Nam multis spiritualibus viris exultantibus de ejus conversione, sui eum lugebant, & tanquam mortuum cernerent, ita inconsolabiliter ejulabant. Cum socii ac tota familia Henricum, ut jam dixi, deplangerent, Andreas quidam Parisiensis, ex nimia impatientia doloris quasi in furorem versus Dominum suum ebrium, insanum mentisque impotem vociferabatur, neque conviciis, ne blasphemiis parcens. Et cum Henricus virum sanctum deprecaretur, ut pro illius conversione operam daret, respondit: Ne sis pro illo sollicitus, anima ejus modo in amaritudine est, tuus est ille. Et cum repeteret audiente Andrea hoc verbum: ille sanctam religionem plurimum abhorrens, talia in corde suo tacitus volverat, sicut postea confessus est. In hoc te nuntio falsum esse prophetam, de hoc enim certus sum, quod locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi coram rege & principibus, & celebri conventu improperabo, ut falsitas tua omnibus innotescat. Et cum altera die recederet, mala omnia monasterio imprecans, & valde funditus subrui desiderans, in ipsa nocte victus, & quasi vinctus, trahente se gratia, & vim faciente spiritu Dei, vix diem expectare potuit, & ad monasterium revertens, cunctis mirantibus, & alterum se exhibendo Saulum, beato viro se dedit. *Cæsar. lib. 1. cap. 19. Vide etiam tit. Bona injuste acquisita, exempl. 5.*

EXEMPLUM XII.

Convertitur Dominus Bernardus humili conversatione beati Francisci, & Dominus Sylvester ejusdem fervore, & Domini Bernardi sanctitate.

CUm sanctus Franciscus adhuc esset in habitu sæculari, tamen totus despectus à spe seculi desperatus, & propter pœnitentiam totus deformis & squallidus, ita ut à multis putaretur insanus, per magnum tempus sic eundo per Assisium, luto & lapidibus tam à suis quam ab extraneis innumeris afficiebatur injuriis. Ipse vero patientissime, ut surdus & mutus, in omnibus pertransibat hilari facie. Dominus autem Bernhardus de Assisio, qui erat de nobilioribus & ditioribus, & sapientioribus de tota civitate, cujus consiliis omnes acquiescebant, considerare sapienter incœpit tam altum mundi contemptum in sancto Francisco, & tantam constantiam in injuriis, & tantam longanimitatem in tolerando, ita quod quasi per duos annos sic abominatus & despectus ab omnibus semper constantior videbatur. Dixit in corde suo dictus Dominus Bernardus: Nullo modo posset esse quod iste Franciscus non haberet gratiam Dei. Et inspiratus à Domino invitavit sanctum Franciscum, ut manducaret cum illo sero. Cui sanctus Franciscus humiliter assentiens, manducavit cum eo illo sero. Dominus autem Bernardus proposuit in corde suo velle experiri sanctitatem sancti Francisci, unde invitavit eum, ut illa nocte in domo sua quiesceret. Et sancto Francisco humiliter annuente, Dominus Bernardus facit parari lectum in sua camera propria, in qua jugiter de nocte lampas ardebat. Sanctus autem Franciscus, ut intravit cameram, ut absconderet divinam gratiam quam habebat, statim projecit se in lectum, ostendens se velle dormire, Dominus autem Bernhardus posuit in corde suo illum latenter observare de nocte. Unde usus est tali cautela, quod cum aliquantulum in suo lecto quievisset, fixit se altum dormire & profundissime stertere. Sanctus autem Franciscus secretorum Dei fidelis absconditor, cum æstimaret Dominum Bernhardum profunde dormire, in profundo noctis surgit de lecto, & elevata facie in cœlum, & elevatis etiam manibus & oculis ad Deum, totus intentus, & ferventer ignitus devotissime orans, dicebat: Deus meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tanta morositate frequentabat, quod usque ad matutinum aliud non dicebat, nisi, Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat sanctus Franciscus admirans divinæ majestatis excellentiam, quæ periclitanti mundo condescendere videbatur, & per ipsum suum filium de salute pauperum disponebat remedio providere. Spiritu enim prophetico illuminatus, prævidendo magnalia, quæ per ipsum suum ordinem Deus erat facturus, & eodem docente spiritu suam insufficientiam & parvitatem virtutis considerans, invocabat Dominum, ut quod ipse non poterat, ipse Deus perficeret, sine quo nihil potest humana fragilitas: propterea dicebat: Deus meus & omnia: Dominus autem Bernhardus, lampade ibi lucente, cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & sancti devotionem vigili observatione perpendens, à Spiritu Sancto accensus in medullis cordis intrinsecus, statim mane facto advocat sanctum Franciscum, & ait: Frater Francisce, ego penitus proposui relinquere mundum, & sequi ad quæcunque mandaveris: Sanctus autem Franciscus hæc audiens, exultavit in spiritu, & cum gaudio magno, ait: Domine Bernarde, istud est opus tam arduum, quod de hoc est Domini nostri Jesu Christi consilium requirendum, ut ipse dignetur beneplacitum suum nobis ostendere, qualiter illud

illud perficere debeamus, & ideo pergamus simul ad Episcopatum, ubi est vicinus bonus sacerdos, & faciemus dici missam, qua audita orabimus ibi usque ad tertiam. In oratione autem nostra petemus à Domino nostro Jesu Christo, ut dignetur nobis ostendere interna apertione missalis viam sibi beneplacitam, quam debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iverunt ergo ad Episcopatum, & audita missa, & oratione usque ad tertiam protelata, sumpsit Sacerdos prædictus missale ad rogationem sancti Francisci, & domini Bernhardi, & signo crucis se muniens, aperit Evangelium in nomine Domini nostri Jesu Christi, in qua apertione primo occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda apertione occurrit: Qui vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam. In tertia occurrit: Nihil tuleritis in via. Et his visis, dixit sanctus Franciscus Domino Bernhardo: Ecce signum Domini, quod habemus: vade, & perfice quæ audisti, & Benedictus sit Deus noster Jesus Christus, qui dignatus est viam suam Evangelicam demonstrare. Statim autem Dominus Bernhardus cuncta bona sua distraxit quæ erant valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portans plenum gremium pecunia, & viduis, & orphanis, peregrinantibus, & Deo servientibus affluenter & liberaliter dispergebat, sancto Francisco ad omnia supra dicta ipsum sociante, & fideliter adjuvante. Dominus autem Silvester dum dispergi videret hæc omnia, avaritia ductus, dixit sancto Francisco: Tu de quibusdam lapidibus pro Ecclesiis reparandis non plane solvisti. Sanctus autem Franciscus admirans ejus avaritiam, & nolens cum ipso contendere, ut verus Evangelii observator, omni petenti se tribuens, misit manum suam in sinum Domini Bernhardi, & plenam pecunia posuit in sinum Domini Silvestri, & ait: Si adhuc plus petas plus darem. Ille autem contentus, recessit. Post hæc Dominus Silvester, cum redisset domum, & de sero cogitasset quæ fecerat in die, redarguens avaritiam suam, & recogitans fervorem Domini Bernhardi, & sanctitatem sancti Francisci, in prima, secunda, & tertia nocte ostensa sibi fuit crux aurea, procedens ex ore sancti Francisci, cujus summitas cœlos tangebat, & brachia protensa in latum usque ad mundi fines videbantur extendi. Propter quod tactus à Domino, cuncta bona sua distraxit, & pauperibus dedit, & factus postmodum frater Minor, tantæ fuit sanctitatis & gratiæ, quod loquebatur cum Deo, sicut amicus cum amico, sicut sanctus Franciscus pluries est expertus. Dominus vero Bernhardus omnibus suis dispersis pro Deo, & omnino pauper Evangelicus factus, tantam gratiam à Deo promeruit, quod sæpe rapiebatur ad Dominum. Et sanctus Franciscus prædicabat eum reverentia dignum, & dicebat quod ipse ordinem istum fundaverat, pro eo quod Evangelicam paupertatem, omnia pauperibus distribuendo ipse primus incæpit, nihil penitus sibi reservans, sed nudum se offerens brachiis crucifixi, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen. *S. Bonavent. in vita S. Francisci c.3. & lib. 1. Chron. Minorum Gall. 27. & c. 8. Vide etiam tit. Benevolentia, exemp. 6.*

EXEMPLUM XVIII.

Defuncti anima post centum Pater noster fratris Conradi, liberatur à pœnis, & post liberationem, illi fratri gratias egit propter conversionem & liberationem.

Zelator Evangelicæ regulæ beati patris nostri S. Francisci sanctus frater Conradus Offida fuit religiosæ vitæ, & memoriæ, tanti apud Deum, quod tam in vita ipsius, quam morte Dominus Jesus eum multipliciter honoravit. Nam cum adhuc viveret, & ut forensis ad locum Offidæ venisset, fratres eum rogaverunt, quo amore Dei cuidam fratri juvenculo prædicaret, qui tam inordinate, & tam pueriliter se habebat, quod senes, & juvenes de illa familia plurimum conturbabat, & de horis canonicis, & de aliis regulæ disciplinis, aut parum aut nihil curabat. Unde frater Conradus compatiens illi juvenculo, & aliis fratribus propter illum multipliciter tribulatis, ad preces illorum humiliter inclinatus, vocavit illum seorsum, & in visceribus charitatis dixit sibi verba tam efficacia & divina quod statim facta est manus Domini super eum juvenculum, & mutatus est in virum alterum, ita quod factus est de puero senex, ita obediens, ita sollicitus, & devotus, ita pacificus & obsequiosus, & ad omnia virtuosa opera ita studiosus, quod sicut antea per ipsum tota familia turbabatur, ita omnes post plenam conversionem quam in virtutibus fecerat exultabant, & dilectione ad eum quasi ad Angelum ferebantur. Post hanc vero conversionem paucis diebus elapsis infirmatus est, & migravit è sæculo, de quo fratres multum doluerunt. Post mortem vero illius cum frater Conradus, qui converterat eum, staret in oratione de nocte ante altare dicti conventus ecce venit anima ejus ante fratrem Conradum, tanquam patrem suum devote salutans, qui ait: Quisnam es tu? Respondit: Ego sum anima juvenis nuper defuncti. Cui ille: O fili charissime, qui est de te? Re-

Respondit: Pater charissime gratiæ Dei, & Doctrinæ vestræ bene mihi est, quia non sum damnatus, tamen propter aliquas meas culpas non plene purgatas, propter modicum temporis quod habui, magnas sustineo purgatorias pœnas, sed rogo te pater, ut sicut tua pietate mihi dum viverem succurristi, ita nunc in meis cruciatibus digneris succurrere, ut dicas aliquot pro me Pater noster, quia oratio tua valde acceptabilis est coram Deo. Frater vero Conradus libenter assentiens, dixit semel Pater noster, cum (Requiem æternam.) Quo dicto, anima illa dixit: O Pater sancte, quantum profuit mihi, rogo ut iterum mihi dicas: Et cum dixisset iterum, anima illa ait: Pater sancte sicut oras, tota allevior, & rogo quod orare non cesses. Frater vero Conradus sentiens, quod anima illa suis orationibus juvabatur, dixit sibi centum Pater noster. Quibus dictis, anima illa dixit: Ex parte Domini nostri gratias tibi ago, ut ipse de hac charitate tibi mercedem æternam tribuat, quia propter orationem tuam ego sum à pœnis omnibus liberata, & pergam nunc ad gloriam paradisi. Et his dictis perrexit ad Dominum. Frater vero Conradus, ut lætificaret fratres, totum recitavit per ordinem, quod in nocte præcesserat, unde ipsi & alii fuerunt plurimum consolati. *Bartholomæus de Pisis libro primo, Conformitatum divi Francisci ad Christum capit. 23.*

EXEMPLUM XIX.

Convertitur magister Rolandus, omnes delicias citius transire conspiciens.

Cum magister Rolandus Cremonensis in festo quodam de scarlatico panno haberet novas & pretiosas vestes, & solemnibus epulis interfuisset cum sociis, & totam illam diem in lusibus & vanitatibus, & hujusmodi vana gloria transegisset, sero ad se reversus, tacite intra se ait: Ubi est festum quod fecimus, & tota illa lætitia quo abiit? Videns ergo, quod omnis mundi lætitia transit cito & ad dolorem convertitur, sequenti die ordinem est ingressus, in quo multis annis deservivit Domino sanctitate, fama, scientia & doctrina præclarus. *Ex vitis fratrum Prædicatorum parte quarta, capit. octavo.*

EXEMPLUM XX.

Verbum Dei audiens doctor Moneta, conciones ne converteretur fugiens convertitur, & plures suo exemplo ad conversionem incitavit.

Cum sanctæ memoriæ frater Reginaldus quondam Aurelianensis Decanus Bononiæ frequenter prædicationi insisteret, & plures magnos clericos & magistros attraheret. Magister Moneta (qui tunc in artibus legens in tota Lombardia famosior erat) visa conversione tantorum, cœpit timere multum, quod caperetur in sermone illius. Unde cum in quantum poterat declinabat, & omnes scholares suos verbo & exemplo suo avertebat à prædicatione ejus. In festo autem S. Stephani cum scholares prædictum magistrum ad sermonem attraherent, nec ipse propter scholares, nec propter honorem se absentare posset, dixit eis: Eamus prius ad missam. Iverunt ergo, & non tantum unam, sed tres audierunt. Tunc instantibus illis, ait: Eamus nunc ad sermonem. Veniens ergo invenit eum prædicantem, & majorem Ecclesiam ita plenam, quod intrare non potuit. Unde stans ad fores Ecclesiæ & auscultans, in primo verbo captus est; quod tale erat. Ecce (inquit) video cœlos apertos. Et inquit, in præsenti aperti sunt cœli ad introeundum. Quilibet qui vult, potest januas apertas intrare, videant, & timeant miseri negligentes ne iis qui claudunt Deo cor suum, & os, & manus, regnum cœlorum claudatur, & introire non possint. Quid ergo tardatis charissimi? Ecce aperti sunt cœli: finita ergo prædicatione, venit ad eum magister Moneta compunctus verbo Dei, statum ei suum, & occupationes exponens in manibus ejus professus est. Et quia erat multipliciter impeditus de licentia ipsius fratris Reginaldi per annum & amplius remansit in habitu sæculari, non tamen inutiliter. Sicut enim multos prius ab ejus prædicatione averterat: sic postea quamplures non solum ad prædicationem: sed etiam ad ordinem adduxit. Trahebat eos ad sermonem, & modo hunc, modo illum ad ordinem inducebat, & cum singulis quasi de novo profitebatur. Ingressus autem ordinem qualis in omni sanctitate fuerit quantum in verbo & doctrina, & hæresum confutatione profecerit: non id facile posset scribi.

Libro qui dicitur vita Fratrum Prædicatorum, parte 4. capit. 10.

EXEMPLUM XXI.

Convertitur quidam solemnis magister humuli admonitione pastoris sui.

FRater quidam qui magnum locum diu tenuit in ordine, cum missus fuisset satis juvenculus Parisios ad scholas, & vidisset ordinem Prædicatorum tunc exurgere, & familiaris esset ordini Cisterciensi (cujus ordinis fratres solebant reperiri in domo patris sui) frequenter in orationibus suis petebat à Domino, ut concederet sibi mori in ordine Cisterciensi, vel fratrum Prædicatorum. Licet autem ex dono gratiæ divinæ caveret se à multis peccatis, & propter spem salutis interdum portaret cilicium occulte, & aliquas eleemosynas faceret, & ad officium divinum non in festis tantum, sed quasi omni die ad Ecclesiam beatæ Mariæ, & ad sermones quasi semper & libenter veniret, tamen nec ad prædicationem magistri Jordani, qui tunc multos commovebat, nec alicujus alterius movebatur ad ingressum ordinis. Cum autem postquam perrexerat in artibus, audiret jura canonica, interdum de mane (sociis suis nescientibus) ibat ad scholas Theologiæ. Contigit autem in quodam die festo, auditis vesperis in Ecclesia S. Petri, in cujus parochia tunc morabatur, redeuntibus aliis scholaribus, ipsum remanere in vigiliis defunctorum. Cum autem ventum esset ad lectiones legendas, incepit capellanus dictæ Ecclesiæ, qui satis simplex videbatur & bonus, ipsi loqui in hunc modum. Charissime, tu parochianus meus? At ille respondit: Domine, moror in tali domo. Et sacerdos: Bene ergo parochianus meus: Et ideo volo liberare animam meam de vobis. Et post: Scitis enim quid vos promisistis Domino in baptismo. At ille: Et quid promisi: Et sacerdos: Vos, inquit, promisistis, vos abrenuntiare Sathanæ, & omnibus pompis ejus. Ille qui vos portabat loquebatur pro vobis, & respondebat, abrenuncio. At ille: Quare dicitis vos hæc? Et sacerdos: Charissime, propter hoc, quia multi sunt scholares qui multum se cruciant, & multa sustinent longo tempore Parisiis in studendo, quod nihil est nisi pompa Sathanæ, dicunt enim in corde suo; quando studueris Parisiis, & fueris magister in illa, & in illa facultate, rediens ad terram tuam eris famosus, & reputaberis magnus clericus honoraberis ab omnibus, dabuntur tibi beneficia, ascendens ad dignitates, & hujusmodi. Et quid est hoc nisi magna pompa sathanæ? Charissime, caveatis vobis tali intentione in studio vestro, & videte quomodo multi magni magistri, & clerici relinquunt mundum, advertentes nunc, quod fere omnia quæ sequuntur homines in mundo, pertinent ad pompam sathanæ. Cum autem hæc diceret sacerdos: ecce finita lectione una clericus incepit responsorium: Heu mihi Domine, quia peccavi nimis in vita mea. Quid faciam miser, ubi fugiam, nisi ad te Deus meus? & sic verbum sacerdótis ex una parte, & cantus prædicti clerici ex altera, quasi duæ tubæ intrantes ad cor ejus commoverunt eum, in quandam inusitatam compunctionem magnam, & abundantiam lachrymarum. Recedens ergo inde quocunque ibat, ubicumque ipse stabat, devotissime gestabat verba prædicta in visceribus, & præcipue illud verbum responsorii prædicti: Quid faciam miser, ubi fugiam, nisi ad te Deus meus? Dum autem hoc revolvit quasi in corde, videbatur sibi quasi quædam vox in anima sua respondere, quo fugies, nisi ad sanctum Jacobum ad fratres Prædicatores? In illis autem diebus cum more solito iret ad beatam Virginem adorandam, tanta data fuit ei multoties gratia compunctionis, & devotio lachrymarum, & affectio cordis inconsueta, quod ultro despiciente sibi mundo, post paucos dies, ivit ad fratres sibi notos ad sanctum Jacobum, & ordinavit cum eis de ingressu suo, post solutionem debitorum quorundam. Interim autem locutus est Domino Hugoni qui factus est postea Cardinalis, qui fuit magister suus, & revelavit ipsi propositum suum confidens, quia eum non impediret, quia bonus homo fuit, & Baccalaureus in Theologia. Quo audito, ipse gratias agens Deo, confortabat eum dicens: Sciatis magister, quod ego hoc idem proposui, sed non possum statim intrare, quia habeo expedire quædam negotia domini mei Wilhelmi de Sabaudia, cum quo nunc sum sicut scitis. Sed intrate secure, & sitis securi, quod ego vos sequar in festo beati Andreæ. Ipse & Dominus Hugo in sequenti quadragesima in Cathedra beati Petri ordinem sunt ingressi. *Ejusdem libri qui dicitur vita fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 10.*

EXEMPLUM XXII.

Conversione sodalium suorum provocatus studens quidam projectis libris, quasi insanus ad prædicatorum ordinem festinavit, & convertitur Guerricus timore mortis, quia audivit omnes antiquos patres veteris testamenti obiisse.

FUit etiam Parisiis alius magnus clericus, & in jure peritus, qui audiens ingressum quorundam scholarium amicorum suorum, oblitus librorum suorum, quos ante se tenebat apertos, quos etiam non clausit, oblitus etiam quæ in domo sua habebat,

bat, solus quasi amens factus, cursu festinabat ad fratres. Cum autem obviasset cuidam devoto sibi, & quæreret quomodo sic solus curreret, non sistens gradum, hoc solum respondebat: Ego vado ad Deum. Veniens autem ad locum ubi se receperant fratres (quia nondum ibi domum habebant) & inveniens magistrum Jordanum & fratres congregatos; projecto quodam mantello serico prostravit se in medium quasi ebrius nihil aliud dicens nisi hoc: ego sum Dei, ego sum Dei. Magister autem Jordanus nulla facta alia examinatione, vel responsione præmissa, hoc solum respondit: Ex quo estis Dei, & nos in ejus nomine consignamus vos ei. Et surgens induit eum. Hæc autem duo narravit qui interfuit illis, & hæc vidit & audivit, & unus ex illis fuit frater Guerricus, qui diu in diversis locis sectans studia in Logicalibus, & quadrivialibus, & naturalibus, & in Medicina & excellenter post rexit in ordine in Theologia Parisiis, retulit introitus sui hanc fuisse causam. Semel enim dum audiret legi in Ecclesia. Factum est omne tempus quod vixit Adam nongenti triginta anni, & mortuus est, Facti sunt dies Seth nongenti duodecim anni, & mortuus est. Facti sunt dies Enoch nongenti quinque anni, & mortuus est, & cætera quæ sequuntur de mortibus eorum, qui tamdiu, & tantum vixerunt, quid faciemus, & nos etiam moriemur? Hac ergo utili & sancta cogitatione compunctus, ordinem devotissime intravit. Cujus etiam vita quam sancta doctrina, quam utilis, & clara fuerit, notum est toti ordini, & Ecclesiæ Dei. *Ibidem cap. 10. & 11. de Guerrico.*

EXEMPLUM XXIII.

Convertitur quidam pra deliciis, omnem pœnitentiam abhorrens, cum audisset, subter te sternetur tinea, &c.

Erat quidam scholaris Bononiæ nimium delicatus, de quo semel secundo & tertio visum est cuidam fratri, quod si moneretur, ordinem intraret. Venit ergo ad Superiorem fratrum, qui ejus compatriota erat, & quod ter viderat, revelavit. Ille autem respondit: Divitiis & deliciis plenus, vix poterit deserere vitia adolescentiæ suæ. Cum frater Deo omnia possibilia assereret, cogitans Subprior quod res à Domino fieret, consensit, & ivit ad domum illius. Sed cum intraret cameram, & ejus delicationem in lecto & vestimentis attenderet, expavit: nec voluit aliquid sibi loqui. Sed scholaris timens, quod ipsum ad ordinem ducere vellet, ait: Frater, si vultis aliquid mihi loqui, nolo audire nisi promittatis mihi, quod nihil de Deo mihi dicatis. Tunc Subprior respondit: Loquamur de patria, & de parentibus nostris, & in fine tantum duo verba dicam vobis de Deo. Qui ait: Bene, sed cavete ne plura dicatis. Cum igitur diutius fuissent familiariter locuti, surgens Subprior, ait: Recede, redibo, sed illa duo verba, quæ promiseram dicam. Scitis vos, Domine Reginalde, qualem lectum habebunt in alio sæculo, qui hic non pœnitent in isto sæculo. Respondit. Non. At ille: Esaias Propheta ostendit, dicens: Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes, exponẽs ei hæc verba, licentiatus ab eo, rediit ad conventum, ille autem in tanta meditatione remansit istarum tinearum, & vermium, quod nihil aliud poterat cogitare. Quam cogitationem volens per risus, & ludos, & solatia sociorum removere à corde non poterat sed magis ac magis ei illabebatur. Sicq; amaritudinem, quam ex hoc sentiebat ferre non sustinens, post dies aliquot ordinem intravit, eligens in lecto duro, & paupere residuum vitæ pertransire, ut post mortem in cœlum portaretur ab Angelis, magis quam hic lascivire in statu suo, & postea sepeliri in inferno cum tinearum, & vermium corrositate perenni. Quorum hic nec per dies aliquot cogitationem potuit tolerare. *Eadem parte 4. cap 12.*

EXEMPLUM XXIV.

Convertitur quidam quia vidit teneritudinem suam inferni pœnas tolerare non posse.

Narravit beatæ memoriæ magister Jordanus de quodam juvene nobili, pulchro & delicato, quod cum intrasset ordinem Prædicatorum, suadebatur sibi à quodam magno, & litterato, & amico parentum suorum, ut ordinem exiret, & dicebat: melius est ut modo sine peccato exeas, & sine nota quam postea. Tu tenerrimus es, tam durum ordinem non poteris tolerare. Cui juvenis ille respondit: Causam quam mihi assignatis ad exitum, hanc scio mihi fuisse motivam ad ingressum. Cogitavi enim apud me dicens: Si nullam asperitatem possum pati in sæculo, quo modo illas pœnas intolerabiles & innumerabiles sufferre potero in inferno? Ideo decrevi in præsenti istam sustinere asperitatem, ut in alio sæculo æternam non patiar: sed hic cum pauperibus pauper sim, ut dives in regno cœlorum efficiat. *Eadem parte 4. cap. 12.*

EXEMPLUM XXV.

Fraudulentia quadam pia quidam sodalem suum insolentem in spelunca inclusit, & monachum ac eremitam effecit.

ERant duo boni socii de ordine vagorum qui diu histrionica libertate per mundum fuerant divagati, quorum unus demum compunctus latenter se à socio suo abstraxit, & in quodam inclusorio quod erat in nemore, secessit. Ubi per aliquot annos pœnitentiam agens devotione sedula Domino serviebat. At vero socius ejus vehementer admirans, quonam iste devenerit, totam illam circumiens regionem sollicitus ipsum requirebat. Qui tandem audiens, quomodo quidam homo ignotus in tali nemore, in quadam spelunca inclusus habitaret, cogitare cœpit an forte ille socius suus esset, & gradu concito illuc properavit. Cognito quod ipse esset, non modico exhilaratus gaudio cœpit velle eum allicere, ut exiret, & ad pristinam societatem rediret, asserens quomodo mundus modo multo floridior, & delectabilior foret quam prius, & multa talia oblectamenta ei indicavit. Ille vero jam in Dei timore fundatus, nullatenus adquievit. Sed cum ille propulsare aures illius non cessaret, ille tandem antiquæ artis ingenio vel forte divino nutu cogitans qualiter vexationem suam redimeret, & artem arte falleret, ait ei: Si tu poteris lapidem ab ore Speluncæ removere, & extrahere, tecum ibo. Erat enim spelunca illa undique clausa, & non nisi desuper per unum foramen introitus, & exitus patebat: quod tamen foramen grandi lapide claudebatur. Quod iste audiens lætus efficitur, quasi jam chari socii adepto consensu: nec mora ascendit superius, lapidem movit, & socium ingenio quo potuit extraxit. Cumque simul per nemus pergerent, dixit ille, qui fuerat inclusus ad socium suum. Ah! quid sum oblitus, remansit in cella saccus pecuniæ, vis ut revertamur & tollamus eum? Qui respondit: Omnino tollamus eum nobiscum. Redeuntes ergo cum venissent ad cellam, dixit ille qui prius intus fuerat ego longa sessione debilitatus non bene valeo ascendere. Ascende ergo tu & pecuniam ad caput lectuli quæras. Et cum ille intrasset, alter post eum ascendens lapidem ad os speluncæ advolvit, sociumque intus inclusit & descendēs ad fenestram, ait: Chare socie ego spero in misericordia Dei, quod jam emendaverim peccata mea, sede tu hic per tantundem temporis, & emenda peccata tua, & servi Deo, quia satis diu diabolo servivisti. Sed iste putans esse jocum, rogavit, ut exire permitteret, ille autem fortius obserans speluncam, dixit ei, ut animum suum ad hoc applicaret, quia enim inde nullatenus esset emissurus. Hortabatur autem quotidie verbis sanctus, & sedulo ministravit ei. Ipse autem primitus cum magna impatientia, & indignatione audivit eum. Sed illo crebrius orante pro eo, & salubribus monitis, & exemplis sanctorum Patrum eum continuo exhortante, paulatim verbis exhortantis animum adhibere cœpit. Et tandem accedente Dei gratia necessitatem in voluntatem vertit, & sic ambo in sancto proposito perdurantes vitam suam fœliciter terminaverunt. *Ex vitis fratrum Eremitarum sancti Augustini.*

EXEMPLUM XXVI.

Convertitur Theodorus divinorum beneficiorum consideratione compunctus.

POst hæc angelica admonitione Pachomius edoctus, ad locum cui Tabenense vocabulum est se contulit, atque multiplicatis ibi aliquibus cellulis cœpit adunare dipscipulos. Talis igitur & tanta sancti patris conversatio longe, lateque crescens alios quidem ad agendas Domino gratias excitabat, plures quoq; ad mortem monachiæ conversationis ferventer accendit, inter quos & Theodorus adolescens annorum fere 14. Christianis, atque secundum sæculum præclaris ortus parentibus, hoc modo conversus est. Octavo Idus Januarias quædam apud Ægytum celebrabatur ex more festivitas. Cernens itaque Theodorus domum suam amplam, splendidam & omnibus bonis abundantem, per gratiam Dei compunctus corde, talia secum cœpit evoluere. Quid tibi proderit infœlix Theodore si totum mundum lucratus fueris, & temporalibus utens usquequaque divitiis & ab illis æternis donis, & immortalibus excludaris? Nullus enim potest præsentibus deliciis perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergo fortiter ingemiscens penetralia suæ domus ingressus est, & procidens in faciem suam cum lachrymis ait: Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor, tu scis, quia nihil horum quæ sunt in hoc sæculo amori tuo præpono, propter quod obsecro te ut illuminans animam meam, dirigas, ne in æternam mortem obtenebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo munere per omnia te collaudet, atque glorificet. Hæc eo orante venit mater illius, & videns oculos ejus plenos lachrymis, ait. Quis te charissime contristavit ut sequestreris à nobis? Solliciti ac dolentes ubique te quærebamus, ut nobiscum pariter epuleris. Qui respondit: perge: quæso mater, & cibum sume, quia nunc ego

manda-

manducare non possum. Et cum ad scholas ambularet ut litteras disceret, jejunabat usque ad vesperam frequenter, & biduana jejunia transigebat per duos annos: ab omnibus pretiosis & delicatioribus cibis abstinens, seq; ad perfectam continentiam quantum ætas illa patiebatur, extendens. Cœpit itaque intra se tramare quatenus monasterium peteret, seque sanctæ regulæ manciparet, & deserens omnia quæ habebat, quosdam religiosos viros reperit optima institutione viventes habitavitque cum eis in Domini amore proficiens. Hic post attractus fama bonæ conversationis Pachomii & fratrum ipsius, pervenit tandem ad eos, ubi receptus intra monasterium quam perfecte, atque sollicite Domino servierit, atque parentes cum omnibus, quæ mundi sunt, contempserit ostendit. *In vitis patrum ex gestis sancti Pachomij §. 29.*

EXEMPLUM XXVII.

Convertitur magister Silo visa pœna discipuli sui studio vano & Syllogistico nimis intenti.

Magister Silo quendam suum scholarem ægrotantem obnixe rogavit, ut post mortem ad se rediret, & statum suum sibi renunciaret. Post aliquot igitur dies sibi apparuit cum cappa de pergameno, toto de sophismatibus descripta, & intus flamma ignis tota contecta. Qui requisitus à magistro quisnam esset, ait: Ille utique sum qui ad te redire promisi. Qui de statu suo requisitus, ait: Hæc cappa super me ponderat, & plus me premit, quam si unam turrim supra me haberem, Et est mihi data, ut eam portem qro gloria quam in sophismatibus habui. Porro flamma ignis qua cooperta est, pelles sunt delicatæ & variæ quas ferebam, quæ flamma me cruciat & exurit, Sed cum magister pœnam facilem indicaret, dixit eidem defunctus ut manum extenderet, & sic facilitatem suæ pœnæ sentire posset. Cumque manum extendisset ille guttam unam sui sudoris demisit, quæ prædicti magistri manum sagitta citius perforavit, ita quod cruciatum mirabilem sensit. Et ait: Talis totus est ignis. Ille igitur magister ex illius pœnæ acerbitate perterritus sæculum deliberavit deserere, & religionem intrare. Unde mane scholaribus congregatis: hos versus composuit. Linquo coax ranis, cras corvis vanaque vanis. At logicam pergo quæ mortis non timet ergo. Et sic seculum deserens ad religionem confugit. *Petrus cantor Parisiensis, & ex eodem Jacobus de Voragine, Petrus de Natalibus libr. 10. cap. 8. in die commemorationis animarum.*

EXEPLUMM XXVIII.

Convertitur Joseph Judæus Medicus, eo quod B. Basilius ultra cursum naturæ vitam, quam per diem, prolongaverit, nempe Zelo illius convertendi.

Joseph quidam Judæus egregius in arte Medicinalis disciplinæ, summam scientiam habebat in tactu veneæ præscire ante tres vel quinque dies, si quis deberet ex hac vita transire. Sanctus autem presbyter Basilius frequenter eum vocans ad colloquium docebat eum viam salutis ambulare. Rogabatque eum, ut per baptismum indueret Christum. Qui non adquiescebat dicens, quia in fide qua natus sum, in ipsa & finiam. Quando autem B. Basilius deberet de his transferri cum tumultibus, vocavit eum ad se occasione medicinalis disciplinæ, & dicit ei: Quomodo vides quæ erga me sunt? Ille autem ad tactum venæ sentiens ejus mortem imminere, dixit ad domesticos ejus: Quæ ad sepulturam sunt ei vestimenta necessaria, præparate ei, ipse enim jam moritur: Dicit ei magnus Basilius: Nescis quid dicis. Dicit ad eum Joseph Hebræus, Credo Domine, sol cum sole occidet hodie. Dicit ei: Sanctus: Et si non moriar usque ad matutinum, quid? Dixit ei Hebræus: Non est possibile Domine hoc fieri. Vix enim una hora erit anima tua in te. Sed dispone jam Ecclesiam tuam, & res tuas. Non enim obscurabitur hodie in te. Dicit ei Sanctus: Etiam moriaris peccato. Et si vixero in crastinum usque horam sextam, quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei Sanctus: etiam morieris peccato, vivas autem Christo tuo. Dicit ei Hebræus: Scio quid dicis: Facio jussionem tuam, si sicut dicis, fit cum juramentis promittens, quia si vixerit Dei discipulus, omnino accipere se Spiritus sancti gratiam: Dei cultor ergo Pater noster postulavit Deum additionem vitæ dari sibi ut illum salvaret. Misit ergo Sanctus mane, & vocat Hebræum. Qui diffidens advenit, putans eum omnino mortuum. Et videns illum viventem, in stuporem factus, & projiciens se ad pedes ejus, dixit: vero corde dico, non est Deus magnus, sicut Deus Christianorum, & non est Deus præter eum. Jube ergo sine omni dilatione mihi dari in Christo signaculum, & sanctum baptismum & toti domui meæ. Dicit ei Sanctus Christi: Ego manibus meis baptizabo te, & omnem domum tuam. Procidens ergo iterum medicus, & tangens manum dexteram ejus dixit: Lassæ factæ sunt virtutes tuæ Domine, & natura defecit. Dicit ei Sanctus: Habemus naturæ Creatorem confortantem nos, & surgens venit in Ecclesiam, & coram omni populo baptizavit eum cum tota domo ejus, vocans nomen

ejus Johannes, adjiciens eum ovili suo. Et post hoc iterum recumbens lecto gratias egit. Dominus in peregrinatione à corpore & fide medici. Et cum adhuc gratiæ essent in ore ejus reddidit spiritum. *In vita S. Basilii, ut habetur in vitis PP. cap. 6. Vide etiam tit. Benevolentia, exemplo 7.*

EXEMPLUM XXIX.

Convertitur Dunstanus gravi infirmitate compulsus, & tentantem se dæmonem carnalibus verbis ignita tenella per nares apprehendit.

PRofectus est sanctus Dunstanus ad Elphegum cognatum suum. Ventaneæ Ecclesiæ Pontificem. A quo cum frequenter rogaretur, ut monachatum indueret, quatenus qui angelicæ vitæ initia haberet, perseverantiam in habitu monstraret. Respondit ille: Excellentioris esse gratiæ qui in sæculo consenuerit: & tamen quæ digna sunt monacho fecerit, eo qui se monasterio dedit, nec quicquam aliud præterquam, quod sibi statutum est post hoc facere potuit, alterum necessitatis, alterum libertatis. Ad hoc Episcopus ait: omnibus communis necessitas est ut qui ignem gehennæ voluerit effugere, ignem concupiscentiæ studeat extinguere, qui non multum extinguitur, si fomenta ejus humanis sensibus non subtrahuntur. Ad hoc quod in mundo præcipue appetitur libertas hominis est, hac enim amissa cætera nequeunt possideri. Ut ergo Deo des quod maxime diligis, illa desinat haberi. Cumque hujusmodi verbis Episcopus insisteret, illum in ambiguo positum gravissima febris invasit, atque ad desperationem vitæ perduxit, tandem ex insperato revalescens, hæc ait, Legibus voluptatis renuncio virginem me virginis filius hucusque servavit, virginem me regina virginum habebit, Mox accito Episcopo postulat sibi indilate religionis benedictionem dari. Tunc Episcopus lætitia perfusus monachali eum, & sacerdotali gratia promovit, Ecclesiæ beatæ virginis Mariæ attitulans, cui eum ab initio parentum suorum sponso dicavit. Cumque eum contra diaboli insidias instruxisset, dimisit eum pergentem ad generationis suæ principium, ibi in ea Ecclesia beatæ virginis mansitabat, operans ea, quæ piæ norma religionis exigebat. Cui etiam adhærentem cellam sine spe eum propriis laboribus ædificavit quæ non tam humani habitaculi quam formam gerebat sepulchri. Ut enim ego qui vidi, æstimo, longitudo ejus non amplius quinque pedum, altitudo vero duos & semipedem habet. Porro altitudo staturam hominis exprimit, & manifestat si quis in defossa terra constiterit. Aliter enim neque satis ad pectus porrigitur medium ostioli, fenestellam aperit per quam lumen operanti irradiat. Verum diabolus nun sanctum quoque depellere nititur tugurio. Fallax ergo fallacem adopertus hominis imaginem sub obscuro vespere cellam adolescentis petit, immisso capite fenestræ incumbit. Cernens illum fabrili opere occupatum, postulavit sibi quippiam operis fabricari. Cujus ille calliditatem non advertens, operi quod postulabatur animum intendit. Interim cœpit hostis verba perversa compositione facere, mulierum nomina inserere, luxurias commemorare, deinde religionem ostendere, & denuo eadem repetere. Tunc Athleta Christi quis esset intelligens, tenacula quibus ferrum tenebat cœpit fortiter ignire, & suppressis labiis invocare Christum, deinde facto furore actus celeberiter ea cadentia de igne rapit, larvalem faciem includit, & totis viribus retinens monstrum introrsus trahit, jamque stando vires sumebat. Cum igitur is qui tenebatur avulso pariete tenentis se manibus aufugeret, tales immani rugitu fremens ululatus. O quid fecit calvus iste. tenui namque, sed formosa Cæsarie erat & ideo de eo talia clamabat. Mane autem congregata est ad eum propinqui populi multitudo, sciscitans quis ille clamor fuisset, qui tanta eos vehementia terruisset. Dæmonis ait furor ille fuit, caute vos ab illo agite, quia si vocem irati ferre non potuistis societatem damnati quo pacto sustinebitis? *Vincentius Beluacensis in specul. historiali libr. 24.*

EXEMPLUM XXX.

Convertitur soror sancti Bernardi orationibus & admonitionibus ejus.

HAbebat autem Bernardus cum fratribus suis sororem, quæ post eorum ingressum ad monasterium, manebat in sæculo, erat enim in sæculo nupta, & sæculo dedita, quæ cum in divitiis & delitiis sæculi periclitaretur, tandem aliquando inspiravit ei Deus ut fratres suos visitaret. Cumq; venisset quasi visura venerabilem fratrem suum, & adesset cum comitatu & apparatu superbo, ille detestans & execrans eam tanq; rete diaboli ad capiendas animas, nullatenus adquiescere voluit exire ad videndum eam. Quod audiens illa confusa & compuncta vehementer, cum nullus ei fratrum suorum occurrere dignaretur, & à fratre suo Andrea publice, ob vestium apparatum, ut reus involutum argueretur, tota in lachrymis resoluta, etsi peccatrix sum (inquit) pro talibus Christus mortuus est. Quia enim peccatrix sum,

consilium & colloquium bonorum requiro, & si despicit frater meus carnem meam, non despiciat servus Dei animam meam. Veniat, præcipiat, & quicquid præceperit facere parata sum. Hanc ergo promissionem tenens exiit ad eam cum fratribus suis frater ejus. Et quia eam separare à viro suo non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu vestium, & in omnibus sæculi pompis & curiositatibus interdixit, & formam vitæ matris suæ, in qua multo tempore vixit cum viro, ei indixit, & sic eam à se dimisit. Illa verò obedientissimè parens præcepto rediit ad propria. Stupebant autem omnes adolescentulam nobilem delicatam, subitâ mutatione & habitu, & victu in medio sæculi vitam ducere eremiticam, instare vigiliis & jejuniis, & continuis orationibus, & ab omni sæculo prorsus sese facere alienam. Biennio sic cum viro suo vixit, & tandem à viro suò licentiam nacta monasterium sanctimonialium introivit, & multùm in gratia Dei profecit. *In vita S. Bernardi lib. 1. cap. 6. Vide etiam tit. Benedictio.*

EXEMPLUM XXXI.

Mundum relinquentes in juventute præ aliis gloriosius videntur in cœlum conscendere.

Retulit frater Humbertus magister Ord. Prædicatorum: quòd duo scholares de eadem natione socii, & juvenes religionem intraverunt, & in eadem religione benè & devotè apud Deum & homines se habuerunt. Cùm autem alter eorum laboraret in extremis, & alter eorum fleret, dicens se desolatum manere in aliena terra. Respondit æger, quòd si hoc Deo placeret & posset, consolaretur eum post mortem, certificans eum de statu suo. Cùm autem eo mortuo alius esset in oratione, apparuit socius ejus valde tristis & afflictus. Et cùm iste quærit causam, respondit quòd pro nulla alia causa pateretur pœnam purgatorii, nisi pro hac: quòd cùm darentur novi socci, retinebat, & occultabat veteres, contra regulæ statutum & adhuc erant absconditi ad pedes lecti sui, & rogavit eum ut eos ibi acciperet, & Abbati redderet & rogaret Abbatem, ut eum de hoc in capitulo absolveret, & pro eo orare faceret, quod & ille fecit: Postea apparuit ei lætissimus & splendidissimus, rogans, ut cum eo foras egrederetur. Quo facto, vidit ante eum transeuntem maximam multitudinem candidatorum hominum & fulgentium, & habentium retrò super humeros cruces pulcherrimas in cœlo ascendentium, & statim secutus est secundus ordo longè pulchrior fulgentium hominum, & ascendentium in cœlum, quorum singuli habebant splendentes cruces in manibus: post hos sequebatur tertius ordo pulcherrimus hominum candidatorum, & quilibet eorum habebat unum Angelum sibi præambulum, qui crucem fulgentem & speciosissimam ante eos ferebat, & transibant ascendentes in cœlum. Cumque ille quæreret à socio suo quid sibi vellet hoc? Respondit: Priores erant qui intraverunt ordinem in senectute, secundi qui in virili ætate, & tertii qui in adolescentia sua, & cum istis deputaberis si perseveraveris in incepto, & beatus eris, & ego cum eis per Dei gratiam ascendo. Et hoc dicto alios secutus est, Angelo præcedente & crucem ejus bajulante. *Collector speculi ex Humberto Ord. Prædicat.*

EXEMPLUM XXXII.

Exemplo Serapionis meretrix luxuriosa convertitur.

Cum Abbas Serapion transiret per quendam vicum Ægypti, & videret unam meretricem ante ostium domûs suæ ad capiendas animas præparatam, dixit ei senex: Expecta me serò, volo ad te de nocte venire. Quem cùm expectasset, credens quòd aliquid secum senex deportaret, & necessaria ad esum, veniens clausit ostium cum illa. Cui dixit senex: Sustine parùm usquequò legerim quod habeo. Incipiens autem senior psalterium, finitis psalmis singulis rogabat Deum, ut illam converteret ad pœnitentiam. Quod cùm videret mulier Deum pro ea senem orantem, incepit tremere, & orare juxta senem. Finito psalterio senex incepit legere Apostolum orando similiter. Meretrix autem intelligens, quòd non propter peccatum ad eam venerat, sed propter ejus conversionem, compuncta est, & rogavit prostrata ut duceret eam ad locum, ubi faciendo condignam pœnitentiam salvaret animam suam. Tunc senior duxit eam ad monasterium virginum, tradens eam matri virginum dicens, quod non imponeret ei ut aliis, sed quòd ipsa peteret, indulgeret, & ei permitteret ire quò vellet. Cum quibus cum fuisset per paucos dies, videns conversationem & vitam asperam aliarum, ait dictæ matri: Ego peccatrix sum: Volo vesperi comedere. Pòst magis agnoscens se, ait, quoniam volebat per quatuor dies jejunare. Post modicum, dixit dictæ matri, quòd eam in parvam cellam includeret, ubi per modicam fenestram administraret opus sibi condignum, quòd ageret propter maxima peccata sua, quod & illa fecit. Dicta autem mulier reliquum tempus in magna sanctitate vixit. *Collector speculi.*

EXEM-

EXEMPLUM XXXIII.

Convertitur latro exemplo, pœnitentia innocentis fratris provocatus.

LEgitur in Scala Cœli, quòd in quadam regione quidam princeps latronum habitabat, qui tantæ malitiæ & tantæ ferocitatis fuit, ut omnes transeuntes jugularet. Hoc audiens quidam sanctus Abbas, cum bono equo, & cum bonis indumentis ad locum in quo morabatur perrexit. Et captus statim ductus est ad principem latronum. Et cum interrogasset eum quid vellet: Respondit latro: Equum & vestes vestras. Tunc Abbas: Justum est hoc quod petis, quia ista Dei sunt & communia. Et ideo cùm multis annis fuerim usus, justum est ut tu utaris. Sed volo ut dicatis mihi quid facietis cum eis? Respondit latro: Vendemus & ememus nobis victui necessaria. Tunc Abbas: Filii quare cum tanto labore & periculo quæritis victum & vestitum vestrum? Venite mecum, & necessaria vobis ministrabo. Cumque ille renueret, ex eo quòd non posset comedere fabas. Dixit Abbas: Dabo tibi carnes & pisces, vinum electum, & panem, & lectum optimum, & ideo sequere me. Qui adquiescens, dum esset in monasterio statuit servitorem, qui ei quotidiè ministraret omnia promissa. Ita post dum latro comederet, monachus in præsentia illius de mandato Abbatis in terra sedens comedebat panem & aquam. Et requisivit latro causam tantæ pœnitentiæ, (inquit) homicidium fecisti, aut in fornicatione vixisti, ut tam graviter pœniteas? Tunc stupens & tremens monachus: Absit (inquit) à me ut hominem occiderim, aut unquam carnem meam luxuriâ fœdaverim, quoniam in hoc monasterio ab ineunte mea ætate conversatus sum. Sed ideo hanc pœnitentiam facio, ut habeam Deum propitium in morte. Tunc latro compunctus cum contritione dixit: Ego miser infœlix, qui tot furta, tot homicidia, tot adulteria, tot sacrilegia feci, nunquam jejunavi, quomodo ergo Deum propitium habebo? Et provolutus cum lachrymis ad pedes Abbatis, sic se afflixit in pœnitentiis, ut omnes in abstinentia superarit. *Joannes Ægidius, aliàs junior.*

EXEMPLUM XXXIV.

Conversionem protrahens, & in multis studiis stare proponens, repentina morte percutitur.

LEgitur in Scala Cœli, quod scholaris quidam Parisiis fuit deliberans intrare religionem. Cumque induceret socium suum ad simile opus, ille respondit: Manebo per triennium Parisiis, ut sim magister in artibus, posteà per quatuor annos in monte Pessulano, ut sim magister in medicina, posteà per quinquennium in Bononia, ut sim magister in legibus, posteà intrabo religionem. Tunc intrante eo lectum cum istis verbis cum in crastinum pro lectione vocaretur, inventus est mortuus. *Idem Joannes junior. Vide etiam infrà tit. Desperatio, ex. 2.*

CORPORALIA.

EXEMPLUM I.

Corporalia lavans devota fœmina, vidit Deiparam Virginem puerum Jesum super ea reponentem.

QUædam monialis custos Ecclesiæ de immunditia præparamentorum sollicita, diligentem curam palis & maximè Corporalibus adhibebat, quibus primò per presbyteri manus ablutis, ipsa studiosius abluebat, & ad Solem mundissimè desiccabat, tegens ea panno mundo ne pulvere aut volatu volucrum contingeret maculari. Quâdam hora ipsâ stante juxta pannos, & Ave Maria devotè ruminante, adfuit Domina nostra in specie pulcherrimæ Dominæ, puerum in ulnis gestans supra modum amicabilis, & sedit propè ipsam. Hæc verò monialis silentium tenebat, sed à Domina & puero faciem non avertebat, & admirandè stupebat. Tunc Domina filium super palas ponebat, & illa innuebat manu ut deponeret. Sed Domina nostra dulciter illi arridens, super nudum corporale puerum collocavit. Illâ autem clamante quomodo hoc facere auderet, respondit humiliter: Ne mireris, quia filium meum super sua pono linteamina, nam frequenter residet super eis in altari, & sic unà cum filio evanuit, relinquens tantam suavitatem, & dulcorem suæ devotæ quod enarrari ab homine non valeret. Hoc exemplo apparet, quàm gratum sit decorem domûs Domini diligere, & munditiam domui Domini adhibere. *Collector speculi.*

EXEMPLUM II.

Per maculam sanguinis in Corporali, deprehenditur sanctimonialis impregnata.

QUædam sanctimonialis Sacrista, cùm quâdam die Corporale lavisset, tradidit cuidam juvenculæ ad exsiccandum, ad cujus tactum mox macula sanguinis apparuit, quâ visâ & ablutâ à Sacrista, mox ut juvencula manum apposuit, iterùm macula apparuit. Mirantur moniales, orationes injunguntur: causa inquiritur, & juvencula occultè imprægnata depræhenditur. *Cæsarius miraculorum lib. 9. cap. 88.*

CORRECTIO.

EXEMPLUM I.

Correctionem disciplinæ subterfugiens Hugo de S. Victore, à dæmonibus gravissimè verberatur.

APud S. Victorem Parisiis in monasterio Canonicorum regularium, magister Hugo Canonicus fuit, qui secundus Augustinus, id est, secundus ab Augustino in scientia dictus est. Qui etsi vitæ valde laudabilis fuerit in hoc minus perfectè fecit, quod disciplinas in secreto, vel in capitulo cum aliis, pro quotidianis excessibus non accepit. Habebat enim carnem tenerrimam, & nimis à pueritia delicatam: quia ergo naturam, vel consuetudinem potiùs minùs bonam in se, virtutis exercitio, non evicit, audi quid eum sustinere contigerit. Ad extrema veniens, à quodam canonico suo qui eum in vita valde dilexerat, adjuratus est quatenùs ei post obitum appareret. Libenter, inquit, si hoc mihi per vitæ & mortis Dominum concedatur. His conditionibus mediatis, magister Hugo defungitur. Nec multò pòst, rediit ad socium præstolantem, dicens: Ecce ego quære quod vis, morari non possum. Tunc ille, etsi cum timore, non modicè gratulatus, quomodo (inquit) dilectissime, tibi est? Benè, ait, nunc mihi est: sed quia dum viverem renui accipere disciplinam, vix ullus dæmonum in inferno remansit: qui mihi non ictum validum dederit ad purgatorium transeunti. Ecce nunc charissimi, quantò leviùs in vita, quam post mortem vir ille doctissimus vapulasset. Videant nunc qui in capitulis nec arguere volunt nec argui. Cessant accusationes, & ideo accrescunt excessus. Defert unus alteri, ut sibi ab altero deferatur. *Cantipratanus lib. 2. cap. 6. parte 5. & 6.*

EXEMPLUM II.

Correctionem recipere nolentes duo insolentes juvenes, terrentur à dæmone, & in insaniam versi paulò pòst obierunt.

ERant in schola duo insolentissimi scholares adolescentes, qui non solùm correctiones magistri pati nolebant, verùm etiam & ad insolentias & dissolutiones alios studere volentes sæpissimè compellebant, & hoc quidem magister emendare non poterat, nec audebat. Contigit ergo magistrum mori, & tertio die aut quarto in media schola, in effigie magistri, diabolum cum virga ferrea coram omnibus apparere. Nec mora truci vultu in adolescentes dictos exurgens, & virga illius mortem intentans repentè disparuit. Mox illi præ pavore in furiam versi, post dies aliquot obierunt. Ex his ergo scholares divinum advertant judicium, & magistris suis subdi discant, nec unquam refugiant corrigi, ne eis contingat postmodùm sub virga ferrea vapulare. *Cantip. lib. 2. cap. 16. parte 7. de Apibus. Vide etiam dict. Capitulum.*

EXEMPLUM III.

Filius abscindit nasum patri, eò quòd in juventute ab eo non fuerat correctus.

FIlius quidam (scilicet Romanus nomine) sanguineus, indisciplinatè nutritus, nec à patre correptus, tandem de minoribus criminibus ad majora conscendens factus fur, & comprehensus judicatus est ad suspendium. Cùm autem duceretur, rogavit ut priùs patrem suum videret: quo adducto petivit ab eo ut sibi remitteret offensas, & oscularetur eum. Quod cùm pater faceret, abscidit dentibus nasum patris. Astantibus autem super hoc commotis, dixit: Plus deberem facere, si possem quia est reus mortis meæ, eò quòd non corripiendo me, est causa malorum: propter quæ pereo. *Humbertus in lib. de dono timoris. & sumitur à Boetio de disciplina scholarium, & in Æsopi Apologis.*

CORRIPERE.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Episcopus de illicito matrimonio & incarceratur ab eodem, Otto verò Imperator filii correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTto Rex Theutonicorum, qui postmodùm Imperator creatus est Romanorum, Adalaidem Italiæ Reginam, quæ sibi commater extiterat, suscepit in conjugem. Quem filius ejus, qui Moguntinæ præsidebat almificus pastor Ecclesiæ, cœpit constanter arguere, & scelestum, luridumque conjugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus eum comprehendi præcepit, & mox carcerali custodiæ mancipavit. Quem per annuale circiter spatium carceri inclusit, sed à correctione linguam & terroris vinculum non ligavit. Cùm verò pater eum quadragesimali decurrente jejunio de custodia decrevisset educere, antequam psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusavit exire. Veruntamen cùm exinde exisset, zelo sacerdotalis auctoritatis accensus non quievit: sed mox in patrem jaculum publicæ excommunicationis extorsit. O verè dignum regio genere Sacerdotem, qui in causa Dei non imperiale fastigium, non paternum recognovit affectum: sed cum paternam ac regiam auctoritatem in solo Deo constituit, hunc hominē ejus legibus resistentem à se prorsus

prorsus extraneum reputavit. Dixit autem Patri: Tu arbitraris me adversum te violenter agere: te vero præjudicium sustinere, scito prænoscens, quia die sancto Pentecostes uterq; simul stabimus ante Deum, ibique ventilabitur inter nos librata justitiæ lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis nostrûm æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumque est ipso, qui dictus est, sacrosanctæ solemnitatis die, dum præfatus Augustus imperialibus infulis redimitus, multorumque Pontificum choris, sive procerum vallatus agminibus, missarum solemniis interesset, repentino super eum veniente judicio inventus est mortuus. *Petrus Damianus epist ad Desiderium cap.10.*

CRINES.

Crines vanè & inordinatè pectinando fœmina pectine igneo se post mortem visa est pectinare.

NArrat Dominus Wilhelmus Parisiensis in tractu suo de universo, qualiter quædam mulier talibus supervacuis ornatibus intendens dum viveret, post mortem apparuit cuidam, pectens crines suos lamentabiliter pectine grandi, ferreo & flammeo, dicens se hæc pati debere in perpetuum pro meretricio ornatu capillorum, cui intendebat immoderatè, dum viveret. *Joannes Galensis hoc etiam narrat in communiloquio, parte 3.cap.2.*

CURCIS SIGNUM.

EXEMPLUM I.

Gulosa fœmina lactucam comedens, non facto priùs signo Crucis obsidetur.

QUodam verò die una Dei famula ex eodem monasterio virginum, hortum ingressa est, quæ lactucam conspiciens concupivit, eamque signo Crucis benedicere oblita avidè momordit; sed arrepta à diabolo, protinus cecidit. Cumque diu vexaretur, eidem patri Equicio sub celeritate nunciatum est, ut veniret concitus, & orando succurreret. Moxque ut hortum idem pater ingressus est, cœpit ex ore ejus quasi satisfaciens, ipse qui hanc arripuerat diabolus, clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam, inquit, hic super lactucam, venit illa & momordit me. Cui cum gravi indignatione vir Dei præcepit, dicens, ut abscederet, & locum in Omnipotentis Dei famula non haberet: qui protinus abscessit, nec eam ultrà contingere prævaluit. *Gregor Dialog. lib.1.cap.4.*

EXEMPLUM II.

Fœmina cohabitans Andreæ, Fundanæ civitatis Episcopus proximus lapsui efficitur, & Judæus signo Crucis munitus à dæmonum injuriis tutus fuit.

SEd ecce dum facta fortium virorum narro, repentè ad memoriam venit, quid erga Andream Fundanæ civitatis Episcopum divina misericordia fecerit. Quod tamen ad hoc legentibus ut valeat, exopto proficere, quatenus qui corpus suum continentiæ dedicant, habitare cum fœminis non præsumant, ne ruina mentem tantò repentina surripiat, quantò ad hoc quod malè concupiscitur, etiam præsentia concupitæ formæ famulatur. Nec res est dubia quam narro, quia penè tanti in ea testes sunt, quanti & ejusdem loci habitatores existunt. Hic namque venerabilis vir cùm vitam multis plenam virtutibus duceret, seque sub sacerdotali custodia in continentiæ arce custodiret, quandam sanctimonialē fœminam quam secum habuerat, noluit ab Episcopatus sui cura repellere, sed certus de sua ejusque continentia secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est, ut antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cœpit speciem illius oculis mentis ejus imprimere, ut illectus nefanda cogitaret. quodam verò die Judæus quidam ex Campaniæ partibus Romam veniens. Appiæ carpebat iter, qui ad Fundanum divum perveniens, cùm jam diem vesperascere cerneret, & quò declinare posset, minimè reperiret: juxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendum contulit. Qui illius loci sacrilegium timens, quamvis fidem Crucis non crederet, signo tamen Crucis munire se curabat. Nocte autem media ipso solitudinis pavore turbatus pervigil jacebat, & repentè conspiciens, vidit malignorum spirituum turbam; quasi in obsequium cujusdam potestatis præire, eum verò qui cæteris præerat, in ejusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discutere, quatenus unusquisque quantum nequitiæ egisset, inveniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem ejus exponerent quid operati contra bonos fuissent, unus in medium prosiliit, qui in Andreæ animum, per speciem sanctimonialis fœminæ, quæ in Episcopatu ejus habitabat, quandam tentationem carnis commovisset, aperuit. Cum verò malignus spiritus qui præerat, hoc inhianter audiret, & quam sibi factum lucrum grande crederet, quantò sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret; tunc ille spiritus qui hæc fatebatur adjun-

xit: quia adusque hoc quoque die præterito vespertina horâ ejus mentem traxi, ut in terga ejusdem sanctimonialis fœminæ blandiens alapam daret. Tunc malignus spiritus, atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blandè est, ut perficeret quod cœpisset, quatenus ruinæ illius singularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Judæus qui advenerat hoc vigilans cerneret, & magnæ fortitudinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu qui cunctis illis obsequentibus præerat jussum est, ut requirerent quisnam esset ille qui jacere in templo eodem præsumpsisset, quem maligni spiritus pergentes, & subtilius intuentes Crucis mysterio signatum viderunt, mirantes dixerunt: Væ væ, vas vacuum, sed signatum. Quibus hoc denuntiantibus cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Judæus verò qui hæc viderat illicò surrexit, atque ad Episcopum cum festinatione pervenit. Quem in Ecclesia sua reperiens, seorsum tulit, qua tentatione urgeretur inquisivit. Cui confiteri Episcopus tentationem suam verecundus noluit. Cùm verò illi diceret, quòd in illa tali Dei famula pravi amoris oculos injecisset, atque adhuc Episcopus negaret, adjunxit dicens: Quare negas quod inquireris, qui adhuc vespere hesterno perductus es ut in posteriora ejus alapam ferires? Ad quæ nimirum verba deprehensum se Episcopus intuens, humiliter confessus est, quod prius pertinaciter negavit. Cujus ruinæ & verecundiæ idem Judæus consulens, qualiter hoc cognovisset, vel quæ in conventu malignorum spirituum de eo audivisset, indicavit. Quod ille cognoscens, sese protinus ad terram in orationem dedit, moxque de suo habitaculo non solùm eandem Dei famulam, sed & omnem quoque fœminam, quæ in ejus illic obsequio habitabat, expulit. Ex eodem verò templo Apollinis, B. Andreæ Apostoli repentè oratorium fecit, atque omni illâ tentatione carnis funditùs caruit: Judæum verò cujus visione atque increpatione salvatus est, ad æternam salutem traxit. Nam Sacramentis fidei imbutum, atque aquâ baptismatis emundatum, ad sanctæ Ecclesiæ gremium perduxit. Sicque factum est, ut Hebræus idem dum alienæ saluti consulit, perveniret ad suam, & omnipotens Deus indè alterum ad bonam vitam perduceret, unde in bona vita alterum custodisset. *Gregor. dialog. lib. 3. cap. 7.*

EXEMPLUM III.

Passionem Christi Jesu frequenter in corde deferens Prior, operiosissimam crucem post mortem in pectore habere cernitur.

DE Priore Ord. Prædicatorum in Argentina, civitate Theutonicæ, rem mirabilissimam & devotam propriis oculis vidi. Hic, ut fratres mihi testatissima veritate narraverunt, semper verè sive gradiens, sive sedens pollice signum Crucis in pectore depingebat. Contigit autem, ut Moguntiam veniens, infirmitate decumberet, & ingravescente morbo, cum mira alacritate spiritus moreretur, & apud fratres minores sepeliretur ibidem. Nondum enim tunc Fratres Prædicatores in eadem civitate locum habebant. Quo audito, fratres Prædicatores Argentinenses duos fratres pro fratris defuncti corpore direxerunt, sed frustrà, quia Fratres Minores sepultum reddere noluerunt. Contigit post paucos annos, ut Fratribus Minoribus ad locum alium transeuntibus. Fratres iterùm Prædicatores de Argentina duos fratres Moguntiam pro dicto Prioris corpore destinarent. Qui sine contradictione acceptis vel assumptis ossibus Argentinam prosperè redierunt. Quid plura? Ossa diligenter fratres abluentes, os pectoris, cui ex utraque parte cohærent costæ, superiùs insignitum Cruce operiosissimâ reperiunt, & hoc quasi scutum cordis interiùs. Erat autem Crux (ut ipse ad hoc videndum quadraginta milliaribus laboravi, & vidi oculis) in ossis medio, ex substantia ossea spissitudine evidentissima elevata, tribus superioribus brachiis Crucis æqualis longitudinis, & inferiori brachio decentissimè longiori: extremitates verò trium brachiorum superiorum instar repandi lilii recurvatas, & brachium inferiùs, quasi trunco deberet infigi, exacuatum habebat. Quid igitur in signo corporeæ Crucis, in osse pectoris, nisi in morte Christi in mente priùs habita stigmata passionis? Et quid in foliis repandi lilii in Crucis extremitatibus designatur, nisi mundissimæ castitatis insigne, quod cum memoria mortis Christi fundatissimè fixum gerebat in carne. *Thom. Cantipr. lib. 1. cap. 25. parte 6. Vide etiam tit. Chorea, exempl. 1.*

EXEMPLUM IV.

Crucis signo S. Franciscus lupi rapacissimi sævitiam mitigavit.

ACcidit quoddam mirabile, & celebri memoriâ dignum apud civitatem Engubi. Nam cùm adhuc viveret sanctus Pater Franciscus erat in territorio civitatis ejusdem, quidam lupus terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solùm animalia, sed homines, & fœminas devo-

devorabat: ita quod omnes cives in tanto terrore tenebat, quod omnes ibant muniti cum egrediebantur terram, ac si deberent ad bella funesta procedere: nec tamen sic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem evadere, qui eidem per infortunium obviabant. Unde tantus terror omnes invasit, quod vix aliquis extra portam civitatis audebat securus exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem beati Francisci civibus supradictis. Cum ipse beatus Pater tunc temporis esset ibidem compatiens illis, disposuit exire obviam dicto lupo, cui cives dicebant: Cave Pater Francisce, ne portam exeas: quia lupus qui jam multos devoravit, penitus te occidet. Sanctus autem Franciscus sperans in Domino Jesu Christo, qui universæ carnis spiritibus dominatur: non clypeo protectus, vel galea, sed signo sanctæ crucis se muniens exivit portam cum socio totam fiduciam suo jactans in Domino. Et sic fidelissimus Pater Franciscus intrepidus exivit ad lupum: & ecce multis cernentibus de locis, in quibus ad spectandum ascenderant, lupus ille terribilis contra sanctum Franciscum, & socium aperto ore cucurrit, contra quem sanctus pater opposuit signum crucis, & tam à se, quam à socio virtute divina lupum compescuit: & cursum retinuit, & os truculenter apertum conclusit, & demum advocans eum ait: Veni ad me frater lupe: & ex parte Christi tibi præcipio quod nec mihi nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce conclusit os illud terribile: & facto mandato statim se ad pedes sancti jam factus quasi agnus ex lupo, capite inclinato prostravit. Sic autem prostrato ante se, dixit sanctus Franciscus. Frater lupe, tu facis multa damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia destruendo, non solum autem irrationalia animalia destruis, sed quod detestatioris audaciæ est, occidis, & devoras homines ad imaginem Dei factos: unde tu es dignus horrenda morte mulctari tanquam prædo, & pessimus homicida: propter quod omnes contra te juste clamant, & murmurant, & tota ista civitas est inimica. Sed frater lupe, ego volo inter te & istos facere pacem, ita quod à te ipsi non lædantur amplius: & ipsi tibi omnem offensam præteritam dimittentes, nec homines, nec canes te amplius persequentur. Et lupus gestibus, corporis & caudæ & aurium, ac capitis inclinatione, monstrabat illa quæ sanctus dicebat, omnimode acceptare. Et ait iterum sanctus Franciscus: Frater lupe ex quo tibi placet facere pacem istam: ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expensas quotidie donec vixeris per homines istius civitatis, ita quod nunquam famem amplius patieris: quia ego scio quod quicquid male facis, propter rabiem famis facias. Sed frater mi lupe ex quo adquiram tibi talem gratiam, volo quod tu promittas mihi quod nunquam aliquod animal, vel hominem lædas, promittis mihi ista? Et lupus signum evidens inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa, quæ sibi imponebantur à sancto. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe, ego volo quod tu des mihi fidem, ut possim evidenter credere, quod promittis: Et cum extendisset sanctus Franciscus manum pro recipienda fide, lupus etiam levavit pedem anteriorem dextrum, & blande, & leviter posuit super manum sancti Francisci, signo quo poterat fidem dando. Tunc sanctus Franciscus ait. Frater lupe præcipio tibi in nomine Domini nostri Jesu Christi, quod venias amodo mecum nil dubitans in civitatem, ad faciendam pacem istam. Et lupus obediens statim cœpit iter cum sancto Francisco, tanquam mansuetissimus agnus, quod videntes illi de civitate cœperunt vehementer mirari, & novitas hæc statim per civitatem totam insonuit, ita quod omnes tam viri, quam mulieres, magni, & parvi ad plateam simul convenerunt, quia sanctus Franciscus ibi erat cum lupo. Congregata igitur populi maxima multitudine, surgens sanctus Franciscus, fecit illius mirabilem prædicationem dicens inter alia, quomodo propter peccata tales pestilentiæ permittantur, & quanto sit periculosior vorax flamma gehennæ, quæ habet in æternum devorare damnatos, quam rabies lupi quæ non potest occidere nisi corpus, & quam sit pavendum in barathrum inferni demergi, quando tantam multitudinem unum parvum animal in tanto pavore, & periculo detinebat. Revertimini igitur charissimi ad Dominum, & facite pœnitentiam dignam, à lupo liberabit vos Deus in præsenti, & in futuro ab ignis barathro devorantis, & his dictis ait: Audite charissimi, frater lupus qui hic coram vobis astat, promisit mihi, & de promissione fidem exhibuit facere pacem vobiscum, & nunquam vos in aliquo lædere, si tamen vos promittitis, sibi quotidie expensas dare, & ego pro fratre lupo fide jubeo, quod pactum pacis firmiter observabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido, promiserunt lupum nutrire continuo. Et sanctus Franciscus coram omnibus dixit lupo, & tu frater lupe promittis servare pactum istis, scilicet, quod nec animal aliquod, nec personam alicujus lædas? Et lupus se ingeniculans cum inclinatione capitis, & gestibus corporis, &

caudæ

caudæ & aurium blandimentis se servaturum pacta promissa omnibus evidenter monstravit. Et sanctus Franciscus ait: Frater lupe, ego volo quod sicut de hoc dedisti fidem cum essemus extra portam, ita & hic coram toto populo isto des mihi fidem, quod ista observabis, & in fidejussione pro te facta minime delinques. Tunc lupus levato pede dextro, dedit fidem in manu sancti Francisci fidejussoris sui coram cunctis astantibus, & facta est tanta admiratio, & gaudium omnium, tam pro devotione Sancti quam pro novitate miraculi, quam insuper pro pace lupi, & populi: ut omnes clamantes ad sidera, laudantes, & benedicentes Dominum Jesum Christum, qui eos meritis illius sancti, de ore feræ pessimæ liberavit, & de horrenda peste, in pace posuit, & quiete. Ex illo igitur die, lupus populo, & populus lupo pacta per sanctum Franciscum ordinata servavit, & lupus per duos annos vivens, & per civitatem ostiatim victitans neminem lædens: nec ipse læsus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirum est valde, quod nunquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem lupus seniens, mortuus est, de cujus morte cives plurimum doluerunt: quia dicti lupi pacifica, & benigna patientia, quandocunque per civitatem pergebat, miram sancti Francisci virtutem & sanctitatem mirificam, in memoriam revocabat. *Ex Chronico Minorum Gallico lib. 2. cap. 59. & Latino lib. 10. cap. 29 & Bartholomæum de Pisis lib. 1. partis 2. conformitatum fructu 10.*

EXEMPLUM V.

Crucis signo conversus vinum bibendum non benedicens à dæmone possidetur.

TEmpore beati Dominici Patriarchæ Prædicatorum erat in monasterio suo quidam conversus, qui quadam vice sine licentia in civitate extra conventum, & benedictione nulla præmissa, nec ulla cruce consignans potavit, quo facto repente cœpit pallere vultu, spumare ore, ad terram proruere, & omnibus membris palpitare. Intimatur hoc beato Dominico, qui celerius currit, jussitque dæmonem fatigatum, ad Ecclesiam deportari, quo cum vix à decem fortissimis viris esset adductus, unico flatu, omnium ibi lampadum lumen extinxit, evidens dans signum, se principem tenebrarum limpidi luminis radios ferre non posse. Cæterum adjurat eum sanctus per Jesum Nazarenum, ut quare fratrem suum cœpit lacescere, fateatur. Quid me frustra, inquit dæmon, tuis adjurationibus fatigas? Hic homo quem teneo, vinum sine licentia bibit, & nulla cruce consignans me pariter cum vino potavit. Desiste ergo à violentia tua, & noli me meis quæso sedibus pellere, quid enim ad te est, si enim invicem pacis fœdera pepigimus, & mutua sumus cohabitatione contenti. Hæc ipsis simul loquentibus, fit signum ad matutinas, quod ubi dæmon audivit, heu miserum (inquit) si capuciati ad divinam laudem conveniunt diutius hic permanere non possum. Sicque cum ejulatu fratrem exiens, semivivum reliquit. Quem beatus Dominicus suis precibus pristinæ reddidit sanitati, nunquam in posterum sine cruce, & benedictione bibiturum. *Jacobus Episcopus Genuensis in vita S. Dominici.*

EXEMPLUM VI.

Cruce ne Edmundus se signaret, diabolus utrasque manus ejus cohibendo constrinxit.

HAbuit etiam sanctus Edmundus pro consuetudine, qualibet die, vel nocte Dominicæ passionis insignia meditando recolere, & in eis suavissime delectando, illis medullitus inhærere. Quadam itaque festiva die multis occupationibus, & cura fatigatus, cum prævidere non posset lectionem crastinam, sequentem noctem in vigiliis expendit fere totam. Unde circa auroram irrumpente somno ejus occurrit memoriæ, quod in nulla illius diei hora meditatus fuisset juxta morem de Dominica Passione. Timens vero ne gravem capitis dolorem incurreret, si antequam iret ad Ecclesiam, & ad scholas, non dormiret, cepit aliquantulum quiescere, ad solitam contemplationem in spe gratiæ Dei tunc irrumpere. Cum ergo se inclinasset ad lectum, apparuit ei hostis antiquus tetrum vultum exhibens, & horrendum. Unde territus dextram manum levavit, ut signum faceret; quam dæmon apprehensam tenuit, ne levaret. Ipse vero confisus in Domino quasi ambidexter sinistram erexit ut idem faceret signaculum, & diabolus ipsa similiter apprehensa, quasi saccus gravissimus cecidit super eum. Tunc deficientibus sibi viribus corporis, oravit in spiritu Dominum, ut sua virtute sævientem coerceret inimicum. Sicque dæmon ab eo avulsus, subito occidit inter lectum, & parietem proximum in momento: Surgens igitur celeriter, & sic prostratum inveniens dæmonem, confortatus in fide ipsum cæpit aggredi, velut hostem, eumque per horribile guttur ejus arripuit, & illud stringendo fortiter, ita dixit: Adjuro te per aspersionem sanguinis Christi, ut mihi non omittas dicere, quid sit illud per quod tibi valeam plus nocere, & à mei infestinationibus coercere: & diabolus ait: Per illud quod nunc nominasti. Et sic diabolus victus disparuit, se victum dolens ab eo, quem suis vincendum viribus æstimavit. *Ex vita S. Edmundi. cap. 76.*

EXEMPLUM VII.

Oratione Dominica, & simbolo Apostolorum Sanctus Regulus dæmonem fugat, illiusque asinus, cruce se signans, ab ejusdem dæmonis impetitione defenditur.

LEgitur in vita sancti Reguli Silvanectensis Episcopi, qui fuit ex sæculo Clemente cum sancto Dionysio in Gallias destinatus, quod cum iste vir sanctus à visitatione & informatione vicinarum civitatum rediret ad Silvanectum, & adhuc in villa extra civitatem constitutus esset, erat in prædicta civitate matrona quædam Callicia nomine, habens unicum filium, quem subito diabolus gravissima cœpit vexatione torquere. Audiens autem quod in tali villa esset sanctus Regulus, cucurrit ad eum multum desiderans quatenus quantocius ad civitatem properaret, unicumque filium suum à dæmonis obsessione liberum sibi redderet. Qui lachrymis ejus condolens, perrexit, domum ingressus increpato dæmone orationem Dominicam, & symbolum super caput pueri legere cœpit. Mox vero dæmon hac oratione territus, divinoque verbere totus in vespertilionem mutatus egreditur. Et quia immundissimus sordidum induerat animal, immundum non immerito quærere volebat hospitium: Asinum namque quo sanctus Præsul longi labore itineris fessus levari solebat, videntibus cunctis qui aderant, cum assumptæ vespertilionis forma ingredi voluit. Sed qui quondam quod natura negaverat, asinum humanis uti coegit loquelis: hunc asinum sancti Reguli meritis, salutis vexillum quod nunquam cognoverat, componere docuit. Nam pede crucis signum in terra figuravit, & quasi Deum adjutorem sibi invocaret, erecto in cœlum capite plus solito rudere cœpit. Sicque divina potentia sancti Præsulis asinum ab iniquo hoste liberavit. Tunc magna pars infidelis adhuc populi credidit cosque omnes cum puero à quo dæmonium ejecerat baptizavit. *Vincent. histor. lib.* 10. *cap.* 10. *Vide Oratio exempl.* 36.

CRUCIS SIGNI VIRTUS.

EXEMPLUM I.

Cruce cibum non benedicens fœmina à dæmone possidetur.

REfert magister Joannes Nider, quod in Colonia puella 16. annorum in domo cognatæ suæ fregit casu ollam terream. Ob quod cognata ejus graviter indignabatur. Puella autem ob nimiam iram cognatæ nolens comedere, tandem compulsa à cognata dixit: Si me oportet edere in nomine diaboli, fiat: Sic mensam accedit, benedictionem mensæ quam bene sciebat, dicere neglexit: in primo morsello, ut putabat, muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte ejicere valeret, deglutivit, & immediate obsessa fuit. Semper tamen usum orationis bonum habuit, licet sæpe satis vexaretur à dæmone: Cum autem in domum parentum cum magna mœstitia reduceretur, & diutissime nullus reperiretur, qui eam liberare posset, tandem quidam frater nostri ordinis nunc magister Gothfridus Slussel sacræ Theologiæ Professor, calamitati parentum & puellæ compatiens, se de ejus exorcizatione intromisit, pacto tali prævio, ut si liberaretur nihil terreni exorcistæ daretur, sed puella in castitate solita, si vellet libere, & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur Pater præfatus missam, & obtulit pro obsessa oblationem consuetam, eadem interfuit officio, & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio post satis diutinum exorcismi actum, membris omnibus virginei corporis pene præconfusis exiit dæmon, & ita virgo deinceps Domino in castitate servivit. *Lib.* 5. *Formic. cap.* 11.

EXEMPLUM II.

Crucis signaculum formante notario, dæmonum Æthiopica turba disparuit, & imago crucifixi notarium eundem respicere visa est.

QUanta sit virtus sanctæ crucis patet in illo fideli notario, quem quidam magus decepit, & ad quendam locum in quem dæmones advocaverat duxit, promittens quod eum multis divitiis faceret abundare. Et ecce vidit quendam magnum Æthiopem super altum thronum sedentem, & in circuitu ejus alios Æthiopes cum lanceis & fustibus stantes. Tunc ille magnus Æthiops magum prædictum vocavit, dicens: Quis est iste puer. Et ille respondit: Domine servus vester est. Et tunc conversus dæmon ad notarium ait: Si vis me adorare, & servus meus esse, & Christum tuum negare, faciam te sedere in dextera mea, & multis copiis ditabo te. Ille autem mox signum crucis edidit, & se Christi servum libere proclamavit, statimque omnis illa multitudo evanuit. Post hoc cum templum sanctæ Sophiæ prædictus notarius cum Domino suo intrasset; & ante Salvatoris imaginem ambo starent, vidit Dominus ejus quod prædicta imago super notarium ipsum oculos fixos haberet, & ipsum attente respiceret. Quod videns Dominus admirans, juvenem ex parte dextra stare fecit, viditque quod imago in illam iterum partem oculos reflexisset, &

super

super notarium fixos haberet. Rursus fecit eum stare ad partem sinistram, & ecce iterum imago oculos volvit, & notarium ut prius dignanter aspexit. Tunc adjuratus à Domino, ut sibi diceret quid apud Dominum Deum meruisset, propter quod sic eum imago respiceret. Dixit se nullius boni conscium esse, nisi quod eum coram diabolo negare noluisset. *Speculi Collector & Jacobus de Voragine in legenda aurea in festo inventioni S. Crucis,*

EXEMPLUM III.

Crucis signaculo quidam dæmonum phantasticum castrum subvertit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit apud Toletum quidam maximus Necromanticus ad quem accedens quidam scutifer pauper, propter divitias se ejus servitio mancipavit. Cum autem die quadam una cum magistro Domino suo ad nemus cum ave venatica venissent, visum fuit illi scutifero quod ad ripam cujusdē fluminis venissent, ultra quod erat castrū mirabilis structuræ; Cumq; requisivisset magistrum cujus esset istud castrum Respondit: Domini mei est, & cum eo pernoctabimus, parate ad faciendum homagium sibi. Cumq; incepissent ambo transire flumen, speculator clamavit, quis esset qui flumen transiret. Respondit magister: Ego amicus sum Domini Regis. Tunc aperitur pons tornatilis, inclinatur ei, & 11. juvenes cum torticiis occurrunt, & etiam milites infiniti. Cumq; introducti fuissent palatium, & rex descendisset de aureo solio, juxta se posuit magistrum, & quæsivit causam sui adventus. Et magister: Ideo veni ut dites socium meum præsentem, & ab eo recipias homagium. Cumq; pro homagio fuisset requisitus, ut abnegaret Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, juvenis studens & dexteram manum elevans, signavit se & ait: Ego reddo me Patri & Filio, & Spiritui sancto. Tunc subito illa tota curia cum rege & magistro in abyssum descendit, solo juvene perterrito remanente. *Joannes junior ordinis Prædicatorum.*

EXEMPLUM IV.

Julianus Apostata per signū Crucis fugat dæmones.

JUlianus Apostata imperialia sceptra desiderans, vates quærebat responsa reddentes, consulens an ad Imperium pervineret. Invenitq; virum qui illi desiderata se dicere fateretur. Is perducens eum ad quendam idolorum locum, & introducens in aditum, seductores dæmones evocavit. Quibus solenniter apparentibus terrore compellitur. Julianus, in fronte sua Crucis formare signalum. Tunc dæmones trophæi Domini figuram respicientes & se victos recordati repente disparuerunt. Quod agnoscens Magus, cœpit inculpare Julianum. At ille & terrorem significavit, & de Crucis se dixit obstupuisse virtute, eo quod videntes hoc signum dæmones, evanuerant. Porro Magus: Non hoc suspiceris (inquit) ô bone vir, eos timuisse, sicut ais, sed abominati illud potius signum abscesserunt: & ita capiens miserum odio replevit Christiani signaculi Julianum. *In Tripartita histor. lib. 6. cap. 1. & Greg. Nazianzenus orat. 1. in Julianum Sozomen lib. 2 c. 5. Ecclesiast. histor. Niceph. histor. lib. 10. cap. 7. Theodoret. l. b. 7. histor. cap. 3.*

EXEMPLUM V.

Armeni arcent pestilentiam per detonsionem capitum in modum Crucis.

ANno Constantini Quarti, Imperatoris 21. Turcæ a Caspiis portis erumpentes Armeniam infestant: in quorum patria cum antiquo tempore pestilentia fuisset, suasu Christianorum in modum Crucis se totonderunt, & quia per hoc signum Crucis patriæ salus reddita est, hunc tondendi ritum tenuerunt. *Sigebertus in Chronicis ad annum 762.*

EXEMPLUM VI.

Virgo quædam lactucam, non facto prius signo Crucis edens, à diabolo possidetur.

QUadam die una Dei famula ex monasterio virginum in quo Sanctissimi Æquitii cura vigilabat, hortum ingressa est, in quo lactucam conspiciens concupivit, eamque Crucis signo benedicere oblita, avide momordit, sed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumq; vexaretur, eidem Patri Æquitio sub celeritate nuntiatum est, ut veniret concitus, & orando occurreret. Moxque ut hortum ingressus est cœpit ex ore puellæ dæmon clamare. Ego quid feci? ego quid feci; Sedebam modo super lactucam, venit illa & momordit me. Cui cum gravi indignatione vir Dei præcepit, ut abscederet: qui protinus abscessit, nec contingere eam ultra prævaluit. *Greg. Dialog. lib. 1. c. 4.*

CULPA.

EXEMPLUM I.

Culpam humiliter confessus innocens Eulalius, meruit quod mesta sua igne cremari non potuit.

FUit quidam frater in monasterio nomine Eulalius, nimis virtute humilitatis ornatus: siquid ergo, ut solent, culpabile admisissent negligentiores fratres, excusantes culpas suas supradictum fra-

fratrem asserebant esse culpabilem. Cumque argueretur à senioribus fratribus, non negabat, sed prosternebat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negligenterque fecisse. Cum autem iterum, ac frequenter accusarent eum, & secundum regulam monasterii biduana, ac triduana jejunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hæc omnia humilitatis virtute patienter sustineret, convenientes pariter maxime seniores ad patrem monasterii dixerunt ei: Considera pater quid agendum sit, quamdiu enim sustinere possumus negligentias, & damna quæ frater Eulalius facit in monasterio: jam pene omnia vasa & utensilia monasterii confracta sunt, & exterminata per negligentiam ejus: quomodo ergo iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterii, & ait: Interim fratres paucos dies sustinete, postea ordinabitur quid de eo competit fieri: hoc dicens dimisit fratres. Ingressus vero cellulam prostravit se in oratione, obsecrans misericordiam Dei, ut ei manifestare dignaretur, quid ordinare, aut quid diffinire posset de supradicto fratre: tunc revelatum est ei quid ageret. Convocavit ergo omnes fratres Abbas, & dixit eis: Credite mihi fratres, quia magis opto mattam fratris Eulalii cum humilitate & patientia ejus, quam omnia opera eorum duntaxat, qui murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Ut autem ostendatur vobis quale meritum apud Deum habeat hic ipse, præcipio vobis, ut deferantur mihi mattulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent, jussit ut accenderent ignem, & misit in eum omnim fratrum mattulas, quæ statim omnes combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalii, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hoc vidissent omnes fratres, timuerunt valde, & prosternentes se in terram, veniam & indulgentiam à Christo Domino postulabant, & collaudantes admirabantur nimis pœnitentiam & humilitatem fratris Eulalii. Denique exhonorabant & magnificabant eum tanquam unum de magnis patribus. Istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Væ mihi infælici, quia perdidi humilitatem meam, quam per multa tempora adquirere auxiliante & adjuvante Christo festinavi. Consurgens itaque nocte, egressus de monasterio, fugit in eremum, ubi nullus eum agnosceret, & ibi in spelæo habitavit: noluit enim temporales hominum laudes, sed cœlestem, æternamque gloriam à Salvatore nostro Christo in futuro percipere sæculo. *Ex lib. Sentent. Patrum. 5. 28.*

EXEMPLUM II.

Dæmon mendacem se esse fatetur, & propter superbiam dicere non potest: Domine Deus meus peccavi, ignosce mihi.

Vidi in Brabantia mulierem quandam divitem & honestam, possessam à dæmonio. Quam, cum rogante presbytero religioso visitantem, invenimus eam à vexatione dæmonis quiescentem, & sensate loquentem ut sanam. Tunc occulte, nullo advertente, versum cantici Moysi in Deuternomio, secundum quod olim à sancto quodam viro audieram, tertio repetivi, ad provocandum dæmonium in obsessâ: Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui. Nec mora: mulier pallere cœpit labiis atque vultu, & duæ venæ in collo ejus ad grossitiem pollicis intumescere. Tunc ego. Quare pessime vexare fœminam præsumpsisti? Et dæmon: Mortuo, inquit, viro suo compassa, in subsidium illius animæ contulit quicquid boni fecerat in hac vita, & ex hoc nacta occasione vas vacuum mox intravi. Cui ego. Mentiris miserrime, ex hoc enim quod dedit mediante charitate cum alatum est bonum ejus. Et ille cum cachinno, Mendax, inquit, sum, nec mirum si mentior. Mox ego. Est ne illa tam pulchra, sicut dicitur, cœlestis patria quam perdidisti? Et respondit: In infinitum pulchrior, quam dicatur. Et ego: Vellesne redire ad istam patriam si posses? Et ille: Vellem, inquit, si possem, etsi me usq; ad diem judicii omnia excogitata supplicia sustinere oporteret. Cui dixi: Et ego promitto tibi in periculum salutis meæ promissæ, si mendax inveniar, illam perditam gloriam recuperare te posse, si tantum hæc dixeris: Domine Deus meus peccavi, ignosce mihi. Et mox ille contorto collo exclamat horrifice, Domine, Domine. Cumque hoc sæpius cum clamore valido personaret, nec ultra in verbis procederet, (impossibile enim sciebam illi, ut Deum suum Dominum recognosceret, & se fateretur peccasse, atque sibi precaretur ignosci) tandem subjunxit: Domine Deus Margaretæ (sic enim obsessa mulier vocabatur) Deum recognoscere Dominum suum indignatus. Tunc ego ad illum: O infœlicissime omnium creaturarum, superbia elisit te, & de cœlo depulit, te redire inexpiabilis superbia non permittit. Nec mora, confusus obmutuit. Et post paucos dies, non tamen tunc fœminam dereliquit. *Cantiprat. lib. 2. cap. 57. part. 67. de propriet. Apum. Vide etiam tit. Castrare.*

DAMNA-

DAMNATUS.

EXEMPLUM I.

Eremita quidam vidit animas hominum sicut nives ad inferno decidere, & tantum tres ad cœlestia regna commeare.

LEgitur in libro de Ortu Carthusiensi, quod Innocentius sextus Papa patriæ Lemovicensis canonista præcipuus, cum adhuc Cardinalis esset, sanctum quendam visitare solebat eremitam. Quadam vice venientibus se, & suis illuc, & fortiter pulsantibus non audiebatur vox, neque sensus. Tandem irruentibus clientibus in cellam vir, & ipsum stimulando, & quasi mortuum excitantibus, clamavit voce magna, dicens: O mi, ô mi; Vidi mirabilia, vidi horribilia. Sciscitante autem Cardinale diligenter quæ viderat, respondit: Ductus ad infernum vidi incidere animas sicut nives densissimas aërem obnubilantes. Ad purgatorium vero sicut nivem rarissimam. Sed ad paradisum tantum tres introire vidi animas illius scilicet Episcopi, & illius prioris Carthusiensis, ac illius viduæ Romanæ, singulas nominans personas. Cardinalis igitur vir prudens veritatem scire volens visionis, missis hinc inde nuntiis comperit animas illas eadem hora corpore solutas. Sicque Cardinalis qui prius timuit aliqualiter de nimio rigore Carthusiensium, maxime propter carentiam carnium, propter revelationem illius Prioris, factus est amicus eorum, novam pro eis procurans fieri domum. *Wernerus Rolenvinck. Carthusianus idem refert in suo Fasciculo temporum ad annum* 1343.

EXEMPLUM II.

Ex triginta millibus defunctorum eo die, quo beatus Bernardus obiit, duo sine purgatorio & tres cum purgatorio salvantur.

REfert Doctor Jacobus de Paradiso, Carthursiensis, quod illa hora qua beatus Bernhardus de hoc sæculo feliciter migravit, triginta millia hominum decesserunt, inter quos fuit quidam Decanus Ecclesiæ Lingonensis laudabilis vitæ dum vixit: Hic mundanos honores fugiens vitam solitariam elegit in quadam eremo, in qua per 25. annos conversatus est. Obiit etiam eodem die quo beatus Bernhardus hic Decanus. Post mortem autem apparuit Lingonensi Episcopo cum magna gloria pro ipsius Episcopi, & omnium hoc audientium admonitione, dicens ei: Age pœnitentiam, emenda vitam, corrige conscientiam, dimitte superbiam simul & avaritiam, aliter nunquam habebis cœlestem gloriam. Non enim tam facile est salvari hominem sicut credunt, quoniam dum ego præsentarer tremendo Dei judicio, affuerunt ibi triginta millia animarum, & de quarum numero vir beatus Bernardus, & ego sumus salvati, tres descenderunt in purgatorium, alii omnes ceciderunt in infernum. His dictis disparuit. *Idem narrat S. Vincentius ordinis Prædicatorum serm. 6. de septuagesima. Et Martinus Polonus ejusdem in ord. Præd. in suo Promptuario exemplorum cap. 18.*

EXEMPLUM III.

† *Caroli Calvi Imperatoris terribilis visio damnatorum multorum magnatum tam Ecclesiasticorum quam secularium.*

EXemplum ponitur in Spec. hist. lib. 2. cap. 49. de Carolo juniore Calvo Imperatore dicente de seipso: Ego Carolus Calvus Imperator dono Dei Rex Germanorum, Romanorum Imperator, sacra nocte diei Dominicæ post celebratam nocturnum divinum officium, dum irem repausare, & vellem somnum capere, venit ad me vox terribilis, dicens: Carole exibit à te modo spiritus tuus in hora non modica, statimque fui raptus in spiritu, & qui me sustulit, erat candidissimus: tenens in manu sua glomerem lineum, clarissimum luminis jubar emittentem, sicut solent cometæ facere, quando apparent, cœpitque illum dissolvere, & dixit ad me: Accipe glomeris micantis filum, & liga, & noda firmiter in pollice tuæ manus dexteræ, quia per illum duceris in labyrinthias infernorum pœnas. Hoc dicto, præcessit me velociter distorquens filum luciflui glomeris, duxitque me in profundissimas valles igneas, quæ erant plenæ puteis ardentibus pice, & sulphure, plumbo, cera & adipe, & ibi inveni Pontifices patris mei, & avunculorum meorum. Quos cum pavens interrogarem: cur tam gravia paterentur tormenta. Responderunt: Fuimus Episcopi patris tui, & avorum tuorum, & dum debuimus illos & populum de pace, & de concordia admonere, seminavimus discordias, & fuimus incentores malorum. Ideo nunc incendimur in istis tartareis pœnis, & suppliciis, nos, & alii homicidiorum & rapinarum amatores. Huc, & tui Episcopi, & satellites venient qui idem faciunt. Deinde traxit me super montes igneos, de quibus oriebantur plaudes, & flumina ferventia, & omnia metallorum genera bullientia, ubi reperi innumeras animas hominum, etiam Principum patris mei, & fratrum meorum, immersas usque ad capillos, alios usque ad mentum, alios usque ad umbilicum, & clamaverunt ad me ejulando: Dum viximus: amavimus cum patre tuo, & fratribus tuis facere prælia, & homicidia, atque

rapinas pro cupiditate terrena. Ideo per ista bullientia flumina & metallorum diversa genera torquemur. Et cum ad hos timidius accederem, audivi retro me animas clamare: Potentens potenter tormenta patientur. Et vidi super ripas fluminis bullientes fornaces piceas, & sulphureas plenas magnis draconibus & serpentibus diversi generis. Ubi etiam vidi aliquos patris mei principes, & fratrum meorum & avunculorum meorum dicentes mihi: Heu nobis Carole! vides quam gravia habemus tormenta, nostram malitiam, & superbiam, & mala consilia quæ regibus nostris; & tibi dedimus propter cupiditatem. Cumque dolendo ingemiscerem, occurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne, sulphure, & pice volentes me deglutire; sed ductor meus triplicavit super me filum, à cujus claritatis radiis superata sunt ora eorum ignea. Vidit etiam patrem suum Ludovicum, in quodam dolio pleno ferventis aquæ, & multa alia, quæ nimis longum esset enarrare. *Gotschalcus serm. 19. littera D. partis æstivalis. Ex Vincentii Spec. histor. l. 24. cap. 49. qui ex Gulielmo Guilermo qui vitas Imperatorum scripsit, id desumpsit.*

DARE.

De sententia illa Christi Domini: Date & dabitur vobis.

ABbas quidam, ut puto, de ordine nigro, sicut ex relatione cujusdam Abbatis ordinis nostri didici, hospitatis erat valde, & circa pauperes multum misericors, & quia in operibus misericordiæ fervens fuit, dispensatores tales domui ordinare studuit, qui fervorem ejus non impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures hospites suscepit, quanto plus charitatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui ejus Dominus amplius benedixit. Post ejus mortem successor ejus stimulatus avaritia, pietatis officialibus amotis, & eis quos tenaciores noverat institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis & indiscretus, ejus officiales nimis prodigi, sic ordinare debemus expensas monasterii atque temperare, ut si forte seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emerserint, habeamus unde pauperibus subveniamus. Hujusmodi verbis avaritiam suam pallians, hospitalitatem prorsus exclusit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit: charitate subtracta proficere non potuit monasterii substantia, imo brevi ad tantam devenerunt paupertatem, ut vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam vir quidam venerandæ canitiei venit ad portarium, quæsivit hospitium. Quem ille quidem clanculo, & cum timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse, & tempore illi exhibens adjecit: Non te scandalizare debet, bone vir, quod tam negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando vidi talem statum hujus monasterii, ut si venisset Episcopus, cum magna charitate & abundantia fuisset susceptus. Et ille, Duo fratres expulsi sunt de isto monasterio, nisi illi fuerint reversi, nunquam bonus erit status ejus. Unus eorum vocatur: Date: & dabitur vobis, vocatur alter: sicque ab oculis ejus recessit. Portarius autem, cum esset clericus, nomina eadem retinuit. Abbati & fratribus audita recitavit. Resumpta est hospitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, ut prius. *Cæsar. lib. 4. cap 68*

DEBITA.

Debita non solvens fabro ferrario gravi purgatorio post mortem affligitur: Et quadam anima in purgatorio exultabat, quia ei revelatum erat natum puerum, in cujus primitiis liberanda erat.

NArrantem fratrem ordinis Prædicatorum his verbis audivi: Pater, ait, meus contra commilitonem suum virum divitem & potentem inimicitias exercens, fabrum habuit in vicinio, qui equos suos, & eorum qui secum erant multo tempore sufferebat. Post hoc faber cecidit in languorem, & expensas per oblivionem vel incuriam nullus fabro soluit. Mortuus est autem post annos fere triginta pater meus, & apparuit manifeste per diem cuidam fidelissimo servo suo, gerens in manibus flammantia ferramenta equorum: dicens: Dicas uxori meæ, ut solvat tali homini tale debitum, quo sic vexor. Post hoc non multi dies effluxerant, & ecce servus ille cum amarissimis lachrymis venit ad me, & quid vidisset exposuit. Collachrymatus servo ambo ad matrem ingredimur. Audit illa, quid actum sit, addit & lachrymas. Accessit fabrum diutina tabe probe consumptum, quærit si pater meus ei in aliquo moriens tenebatur. Tunc ille cum lachrymis suspirans dixit: Heu charissima Domina, imo etiam in una marcha: sed affectus longo tædio monendi postmodum incidi in magnum languorem, & sic silui usque modo. Nec mora, mater solvit pauperi integrum debitum, & mox soluto isto cum aliis multis debitis, ut mihi illa secreto narravit, ei pater meus in hunc modum apparuit. Videbatur ei vadere illum in balneo à summo capitis usque ad ima pedum, quasi veste longa totaliter involutum. Cui ille dixit: Apprehende funem, & solvas me. Mox illa initium funis accipiens, paulatim ligatum exsolvit. Et statim illius solutioni congratulans, & gratias agens: Sic, inquit, prius fueram obligatus in

in pœna, quoadusque solueres, quæ tenebat: Veridica valde relatione didicimus, quendam defunctum subito, & ad purgatorium transeuntem cujusdam sanctissimimi precibus revocatum ad vitam. Hic tale quid visum & auditum in purgatorio, referebat. Anima cujusdam, quam prius in vita cognoverat, gravissime torquebatur. In mediis ergo ignibus, subito exultabunda, clamavit. Eja misericordissime Deus, nec in finem oblitus es mei. Cui anima consors in pœna: Unde, inquit, tibi miserrima in tam horrendis suppliciis exultatio? Et illa: Merito, inquit, exultabunda tripudio, quia mihi scire a Domino datum est: in hoc instanti, puerum natum, qui longe post futurus est presbyter, in cujus Missa prima, quam celebrabit, ab his pœnis ad requiem evolabo. *Cantipr. lib. 2. cap. 53. parte 27. & 21. de Apibus. Vide etiam tit. Apostata exempl. 1.*

DECIMÆ.

EXEMPLUM I.

† *Decima male persoluta diminutionem tritici, bene autem præstita, ejusdem multiplicationem attulerunt.*

LEgitur in vita sancti Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, quod quidam Ballivus fecit colligi fructus autumnales cujusdam manerii seu prædi sui, non reddendo decimas. Cum igitur sanctus venisset, horrea sua invenit vix semiplena, & diabolum sedentem super unum badi cumulum. Quæsivit ergo à Ballivo quare cumuli illo anno non erant pleni Respondit ille: Quod de hoc miraretur, asserens omnia blada manerii ibi fuisse reposita, etiam sine præstatione decimarum. Quod audiens sanctus statim fecit omnia extrahi, & decimari, & iterum reponi, cum reponerentur post decimationem, ita multiplicata erant, quod ea horreum vix capere poterat. *Ex Speculo Spiritualium cap. de Decimis 6 parte.*

EXEMPLUM II.

† *Quidam qui de decimis diligenter dare solebat, fructuum abundantiam consequitur.*

MIles quidam in dandis decimis tantæ fuit diligentiæ, ut ei esset summum studium eas solvere, sine mora, & sine dolo, habebat enim vineam quandam, ex qua circiter decem carrucas colligere consueverat singulis annis. Tempore quodam magis ex divina dispensatione, quam ex aëris intemperie, postquam collectæ essent uvæ, vinumque expressum, una tantummodo carruca inventa est. Quo audito, miles servo suo verbum memoria dignum respondit. Quod meum, inquit, erat, Dominus tulit; ego illi portionem suam non auferam: vade, & da sacerdoti carrucam hanc pro decima. Eodem tempore militis germanus, sacerdos quidam, juxta prædictam transiens vineam, eam uvis refertam vidit, moxque ad militem intrans, de negligentia illum arguit, dicens: quare nondum collecta est vinea vestra. Respondit: Diu collecta est. Sacerdos subjunxit: Nequaquam; sed illam plenam vidi. Quæsitum est, & inventum, quod nunquam uberiores alio anno fructus dedisset. Ex quo patet, quomodo decimarum solutio hominem ditet. *Gothschalcus Holen. ordinis Eremitarum D. August. serm. 99. littera P. parte æstivali. Ex Cæsarii lib. 10. cap. 13.*

EXEMPLUM III.

Danorum decimas defraudantium sacrilegium publica fama ulciscitur Deus.

CAnutus Rex cum summo ac pio studio, contenderet, ut Christi ministris liberalius & commodius de decimis & primitiis provideretur, insigni cujusdam Blacconis perfidia traditus, ab insana plebe trucidatur. Quo facto tanta frumentorum penuria universam Daniam invasit, ut maxima populi pars alimentorum inops inedia consumeretur. Enim vero abunda seges finitimis erat, ut privata gentis, non publica terrarum ultio videretur. Sane tam evidens pœna, aliis fruge abundantibus, Danis privatim ingruens, & parricidii noxam, & perempti innocentiam liquido argumentata est. Nec prius Danicis agris fœcunditas restituta est, quam populus ad cor reversus, se tam sanctum regem occidisse, qui tam justa & honesta pro Christi ministris postulasset. Jamque experimento didicerant se juste novem frumentorum partes amisisse, qui decimam ex eis Deo, & Dei ministris reddere noluissent. *Jo. Magnus in Got. hist. l. 18. cap. 13 Gram. libr. 12. hist. Dan. Martyrol. Usuar. 6. Id. Jul. Io. Molan. orat. 2. & 3. de decim. defendendis. Jacob Meyer. lib. 3. hist. Flandi. an. 1089.*

DEDICATIO,

EXEMPLUM I.

Corripitur vexationis dæmone mulier, quæ antecedente nocte, carnis voluptate polluta, Oratorium S. Sebastiani in die Dedicationis ipsius ingredi præsumpsit.

MAtrona quædam nobilis in vicinis Tusciæ partibus habebat nurum, quæ intra breve tempus, quo filium ejus acceperat, cum eadem socru sua, ad Dedicationem Oratorii beati Sebastiani martyris fuerat invitata. Nocte vero eadem qua sequenti die ad Dedicationem prædicti Oratorii fuerat processura, voluptate carnis devicta, à viro

suo sese abstinere non potuit. Cumque mane facto, conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, processionem vero imperaret, verecunda plus erubescens vultum hominum, Deique judicium metuens cum socru sua ad dedicandum Oratorium processit. Mox vero ut reliquiæ beati Sebastiani martyris Oratorium sunt ingressæ, eandem prædictæ matronæ nurum spiritus malignus invasit, & coram omni populo vexare cœpit. Ejusdem vero Oratorri presbyter, dum hanc vehementissime vexari conspiceret, ex altari protinus syndonem tulit, eamque cooperuit. Sed hunc repente diabolus invasit. Et quia ultra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quid esset. Hi ergo qui aderant puellam in manibus ab oratorio sublatam ad domum propriam deportaverunt. Cumque hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer attereret, propinqui sui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium maleficis tradiderunt, ut ejus animam funditus extinguerent: cujus carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta itaque est ad fluvium, atque in aqua mersa, ibique diutius incantationibus agere malefici moliebantur, ut is, qui eam invaserat, exiret. Sed miro omnipotentis Dei judicio, dum perversa arte unus ab ea repellitur, in eam subito legio intravit. Cœpitque ex illa hora tot motibus agitari, tot vocibus clamoribusque personare, quot spiritibus tenebatur. Tunc inito consilio parentes ejus suæ perfidiæ culpam fatentes, hanc ad virum venerabilem Fortunatum Episcopum duxerunt, eique reliquerunt: qua ille accepta multis se diebus ac noctibus orationibus dedit: tantoque annisu precibus incubuit, quanto, & in uno corpore contra se assistere legionis aciem invenit. Tum non post multos dies, ita sanam atque incolumen reddidit, ac si in eam proprium jus diabolus nunquam habuisset. *S. Gregor Dialog. lib. 1. cap. 10.*

EXEMPLUM II.

Ecclesia Ariana dedicatur à Sancto Gregorio, quapropter dæmon in specie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem Ecclesia ostenduntur.

SEd neque hoc sileam quod ad ejusdem damnationem Arianæ hæresis, in hac quoque urbe ante biennium superna pietas monstravit. Ex his quippe quæ narro, aliud populus agnovit, alia autem sacerdotes & custodes Ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Arianorum Ecclesia in regione urbis hujus, quæ Suburra dicitur, cum clausa usque ad biennium remansisset: placuit ut in fide Catholica introductis illic beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ virginis martyrum reliquiis dedicari debuisset, quod & factum est. Nam cum magna multitudine populi venientes, atque omnipotentis Dei laudes canentes, eandem Ecclesiam ingressi sumus. Cumque jam in ea missarum solemnia celebrarentur, & præ ejusdem loci angustia populi se reprimeret multitudo, quidam ex his qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt? Quem dum unusquisque sentiret, & juxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ januas petiit, & omnes per quos transivit in admirationem commovit, sed videri à nullo potuit, quamvis sentiri potuisset. Quod idcirco divina pietas respondit, ut cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta autem missarum celebratione recessimus, sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem Ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, Tum subito tanto terrore insonuit ac si omnis illa Ecclesia à fundamentis fuisset eversa: & protinus recessit, ac nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit innotuit, à loco quem diu tenuerat, quam coactus exibat. Post paucos vero dies in magna serenitate aëris super altare ejusdem Ecclesiæ nubes cœlitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque Ecclesiam tanto terrore atque suavitate odoris repulit, ut patentibus januis nullus illic præsumeret intrare, & sacerdotes atque custodes, & hi qui ad celebranda missarum solemnia venerunt, rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitatem mirifici odoris trahebant. Die vero alia cum in ea lampades sine lumine dependerent, emisso divinitus lumine sunt accensæ. Atque post paucos iterum dies cum expletis missarum solemniis, extinctis lampadibus custos ab eadem Ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit & lampades quas extinxerat lucentes reperit, quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas jam solicitus extinxit, qui exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus, lampades quas extinxerat lucentes invenit, ut videlicet ab ipso lumine aperte & clare sciret, quia locus ille de tenebris ad lucem venisset. *Ibidem cap. 30. libr. 3.*

EXEM-

EXEMPLUM III.

Dedicatur Ecclesia sancti Dionysii ab ipso Domino Jesu.

INstante die dedicationis Ecclesiæ sancti Dionysii Parisiis 6, Kalen. martii nocte quæ diem ipsum præveniebat, populis ab Ecclesia seclusis, quo die sequenti liberior Episcopis præparetur ingressus, res contigit divina memoratu, quo temporum futurorum ætatibus fideli innotescat relatu. An janitorum ignorantia incertum habemus, an industria contigerit? Leprosus quidam excubitoribus non incognitus in Ecclesia prædictorum martyrum fide plenus pernoctavit, secretumque locum vigiliarum gratia solus occupavit. Reliqui siquidem, ut dictum est, populi, & ipsius Ecclesiæ custodes forinsecus excubant. In ipsa autem noctis conticinio tantum jubar totam illam Ecclesiam illustravit, ut multorum cereorum splendor illi jubari cederet, utpote quam Sol divus suo jubare illustrasset. Insomnem ducebat leprosus noctem illam, & præ claritate ineffabili obstupuit, & si quid subsequeretur, lucem solertissimus expectare cœpit. Ecce autem repente Dominus Jesus pontificum pontifex cum illis suis familiaribus beatis Apostolis Petro & Paulo affuit, sanctumque illud collegium sibi adjunxerat martyres gloriosos Dionysium, Rusticum, & Eleutherium. Quam visionem nequaquam, sicuti provenire frequenter assolet, somniantis more videbat, sed omnes & omnia visibilibus oculis perpendebat. Videbat namque ipsum Dominum Jesum niveis vestibus indutum præcedentem, & signa suæ dedicationis luculenter illis parietibus imprimentem, & officium Episcopale seriatim complentem ipsumque venerabilem fidelium suorum processionem subsequentem. Inter quos specialiter & prædilectos Apostolos, & inclytos martyres annotavit. Completoque de more dedicationis officio, ad leprosum Salvator accessit, eique voce qua posset intelligi, dixit. Intrepidus audi, foris expectantibus nostris Episcopis, quæ vidisti, & quæ tibi mandavero aperi, ne solicitentur de cætero pro dedicationis Ecclesiæ officio, quoniam & nos ei manum consecratoris adhibuimus, & prout vidisti totum consecrationis officium explevimus. Leprosus autem, & pro ordine diu expectatæ visionis jam securior, & pro Salvatoris alloquio aliquantulum hilarior: Et quis, inquit, Domine, dictis meis autem credulam accommodabit: ego omnium hominum misertimus, & abjectio plebis factus, apud homines testandi locum non habeo, quoniam sicut vides elephantina peste deformiter laboro. Quid multa? Ad elephantosum accedit Salvator, & leni tactu faciei ejus manum suam admovit, ejusque caput circumtetigit, & mirum in modum ablata cum ipsis horribilibus pustulis cute, ipsaque cæsarie leprosum sanitati potestativus medicus restituit, & ipsam quam capiti ejus carneam tunicam detraxerat, lapidi, qui proximus erat, imposuit, eamque sicut heri & nudius tertius fuerat, effigiatam cum ipsius ulceribus manere fecit, ut ipsam faciem excoriatam faciem veram putares, & de leprosa effigie nihil dubitares. Et adjecit. Vade, inquit, & si tibi non credent, istis saltem signis nullatenus discredent. His dictis, & lux illa quæ pro sui magnitudine multorum luminarium jubar obfuscaverat, recessit, & beata visio inspectantis oculis disparuit. Dies illuxit, & quidam matriculatiorum Ecclesiam ingressi sunt, & in gratiarum actione leprosum reperiunt. Rogat se ad Regem conduci, rem siquidem, inquit, ad eum habeo secretam. Ad Dagobertum adducitur, & divini oraculi seriem proloquitur. Vere dedicationem istius Ecclesiæ à Domino Deo factam hac nocte vidi, & audivi, & ita demum redditus sum sospitati. Et extendens digitum: Hæc est, inquit, fenestra, per quam Dominus hanc aulam introivit: si mihi non creditis, saltem venite, & ipsis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidem nobilibus Xeniis insignem. Rex admiratur, quoniam adhuc de veritate ambigebat, videbat hominem peregrinum, & tanquam mendicantem aspernabatur. Tandem discredenti detracta satisfecit Cæsaries, & super lapidem posita index miraculi leprosa fuit effigies. Indubitandum & evidens præbebat testimonium decoriati vultus superstes indicium. Ut enim verum fatear, lineamenta membrorum capitis, aurium dico & palpebrarum, oris, & narium ita suis locis manebant immarcida, quatenus omni ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate cervicosi etiam, & increduli si qui fuerant, stuperent, confutarentur, & crederent. Nam ut magis stupeas mollis cuticula, licet intus inanis & vacua, durans integra sic riguerat, ac si geminis ossibus sustentaretur & carnibus aleretur. Albugines etiam, & impetigines elephantinæ percussionis sic dignoscebantur, ut adhuc ipsæ ulcerosæ cicatrices humore intercutaneo sua dare viderentur. Aspersus rumor certus admirationem, & gratiarum actionem invitat Episcopos, & conglobatos ad dedicationem, ad laudem cogit populos. Visum ibant omnes certatim, leprosi capitis formam intuebantur, & admirabantur, & congratulabantur: parietes divinis insigniti manibus rei gestæ testimonium perhibebant. Quæ etiam signa nec abolita, nec abolenda usque hodie

die totum jam factum proclamant. Alloquuntur seniores luculenter populos & ostensa omnibus cæsarie, tolluntur ambages de medio. Reconditur cæsaries illa competenti in capsula, quam usque hodie inter honorabiles reliquias, & Gazas celebriores illius Ecclesiæ conservant scrinia, utpote quam ipsa Dei manus tetigerat. Convenerunt autem populi, & quoniam eum ignorabant, ex tunc eum sanctum peregrinum vocitaverunt, lætiores redeunt ad propria, & de divinitus consecrata passim contestantur Ecclesia. Dagobertus super hoc non mediocriter lætificatus de honoranda Ecclesia cogitavit, & ne cui de cætero subjiceretur, nisi Romano Pontifici, privilegio beati Petri fecit eam muniri. Insuper etiam regalibus eam donariis honoravit, cui quicquid de suis fisci regalibus conferebat parum fuit. *Vincent. lib. 23. cap. 36. & 37. Vide etiam tit. Chorea exempl. 14.*

EXEMPLUM IV.

Dedicationes propter bona vina frequentans, pice, & sulphure in inferno potatur.

IN diœcesi Coloniensi, non procul à Colonia, miles quidam erat nomine Rudingerus, sic totus deditus vino, ut diversarum villarum dedicationes tantum propter bona vina frequentaret: Hic cum infirmatus moriturus esset, filia eum rogavit, ut infra 30. dies sibi appareret, quo respondente. Hoc faciam, si potero, expiravit. Post mortem vero filiæ per visum apparens, ait: Ecce præsens sum, sicut postulasti. Portabat enim vas parvum & fictile, quod vulgo Cruselinum dicitur, in manu sua, ex quali in tabernis potare solebat. Dicente filia: Pater, quid est in vase illo? Respondit: Potus meus ex pice, & sulphure confectus, semper ex illo bibo, nec eum epotare valeo, sicque disparuit. Et statim intellexit puella, tam ex præcedenti vita, quam ex pœna modicam, vel nullam esse spem salvationis ejus. Vinum quidem hic blande ingreditur, sed novissime mordebit ut coluber. *Cæsarius lib. 10. cap. 41.*

DEFUNCTI.

EXEMPLUM I.

Orationes solitas pro defuncta matre non exsolvens B. Bernardus à Domino proclamatur.

PUer Domini Bernhardus Clarævallensis Ecclesiæ postmodum primus factus Abbas, cum apud Cistercium adhuc novitius esset, solitus erat diebus singulis pro anima matris suæ septem pœnitentiales psalmos in silentio dicere. Die vero quadam cum supradictos psalmos post Completorium inchoasset, omisit eos per oblivionem, nescio an per somnolentiam. Antequam autem absolvisset, veniens ad stratum suum, quiete soporifera membra refecit, & solitam refectionem parenti plene non impendit. Abbas vero Stephanus cognita per spiritum negligentia, die postera convenit eum dicens. Frater Bernarde, ubi jam quæso illos psalmos tuos hesterna die dimisisti, aut cui eos commendasti? quod audiens adolescens ut erat verecundus & timoratus, erubuit: & cœpit intra se mirando cogitare, dicens: Domine Deus, quomodo palam factum est verbum istud, de quo mihi solus conscius eram? Et intelligens à viro spirituali, se esse deprehensum, procidit ad pedes ejus negligentiam confitens, & indulgentiam petens, qua facile impetrata, curavit deinceps in hujusmodi tam privatis quam publicis observationibus solicitior inveniri, & quæ consulta ratione servanda proposuisset, non facile transgredi. *Fr. Joannes de Assignies Religiosus Cambroniensis in conclavi Gallico rerum notabilium ordinis Cisterciensis cap. 16.*

EXEMPLUM II.

Ordines sacros ambiens gravi purgatorii pœna subjacuit, & fratrum suffragia postulavit.

MOnachus quidam Cisterciensis ordinis, religiosa admodum conversatione vitam suam consummens, tentationibus, & ærumnis hujus miserabilis vitæ, morte interveniente subtractus est, Quo defuncto, sacrista illiius domus nocte quadam imminente, tempore vigiliarum dum præstolaretur signum horologii, vigilans sedebat in lecto suo. Tunc ecce spiritus ejusdem defuncti fratris tanquam solido, & palpabili corpore vestitus, repente astitit coram ipso, sicque lamentabili voce allocutus est eum. Domine sacrista, ego sum ille frater nuper defunctus. sed cur ad te venerim, quæso, ut pietatis intuitu pensare digneris. Ego enim dum adhuc essem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter satis in observantiis ordinis meipsum exercitarem, in uno tamen graviter deliqui, quod scilicet sacrum diaconatus ordinem carnaliter concupavi, & ut ad hunc honoris gradum ascendi rem sine respectu timoris Dei, valde inquietus fui. Quodque adhuc gravius, absque condigna pœnitentia hujus delicti, de corpore exivi, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam, quanti post mortem inveni. Sed pius Dominus me tibi apparere concessit, quatenus qui jam per meipsum mereri nil possum, fratrum nostrorum qui adhuc tam sibi quam aliis Dei misericordiam promereri possunt, orationibus debeam adjuvari Itaque obsecro per pietatem Domini nostri Jesu Christi, quatenus calami-

famitatem meam Priori exponas, ipsum roges ut in capitulo me absolvens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus injungere dignetur. Ut autem noveris hæc quæ vides & audis, phantasticam nequaquam esse illusionem, in augmentum veritatis, psalterium quod portarius ante aliquot dies capitulo requisivit, & nondum invenit, illud tali loco repositum invenies. Verum cum sacrista hæc audiret, & videret, & multum miraretur tam insolitam novitatem rei, tamen cum esset homo maturi consilii ipso de nemini quicquam super hoc verbo locutus est, reputans ne forte tanquam somniator, aut à dæmonibus illusus derisui haberetur. Nocte vero sequenti dum sicut prius vigilans, & sedens in lecto suo, dic his quæ sibi præterita nocte contigerant, attentius cogitaret, rursus ille defunctus, sicut antea vigilanti & stupenti apparuit, dixitque ei: Non recte agis Domine sacrista, non recte agis erga me, qui iram Domini porto, quoniam peccavi ei, in cujus manus quam horrendum sit incidere, utinam & tu non experiaris. O si scire posses, quam gravis est etiam minima pœna animæ à carne solutæ, profecto non tam negligenter ageres, sed totis viribus succurrere satageres. Quapropter etiam atque etiam contestor te propter Deum, ne ultra dissimules, sed petitionem meam affectui mandare festines, quia spero me per orationes fratrum nostrorum, apud clementissimum judicem Deum misericordiam adepturum. Ut autem totius dubietatis scrupulus de corde tuo tollatur, & meipsum esse quem paulo ante viventem in carne bene noveras, non dubites, ecce tolle de manibus meis psalterium, quod portarius in capitulo quæsivit, & necdum invenit. Tulit itaque sacrista de manibus ejus psalterium, super tam inauditis mirabilibus Dei vehementer obstupefactus. Porro ipse idem sacrista scire volens utrumme solidum, & palpabile esset corpus, quod videbat, utrumne subjaceret tactui, sicut visui, cum haberet prope se virgam, tulit eam, & quasi tangendo experientiæ satis facturus, levi ictu vibravit illam, sed mox nullo penitus obstaculo resultante, quasi per vacuum aerem sic per corpus quod apparebat transducta est. Mane autem facto, Priori, & fratribus, quæ viderat & audierat, innotuit, psalterium etiam quod acceperat, tanquam veritatis pignus protulit. Sicque fratris illius anima per communes fratrum orationes, & missarum celebrationem pœnis (ut credimus) absoluta, beatitudinis æternæ consortium Deo miserante promeruit. *Ex libris, de viris illustribus ordinis Cistenciensis.*

EXEMPLUM III.

Defunctorum animas Domino quoties per cœmiterium iret commendans, quanta jucunditate post mortem ab ipsis animabus susceptus sit.

IN Partibus minoris Brittanniæ erat aliquando homo secularis, qui licet secularibus negotiis deditus, curæ reique familiaris intentus esset, erat tamen fidelis & timoratus, atque in observantia mandatorum Dei pro modulo suo devotus. Inter cætera vero bona quæ vel publice, vel privatim solo Deo testante faciebat, talem sibi fecerat consuetudinem ut ad Ecclesiam vadens, vel inde rediens, seu quacunque alia occasione cœmiterium transiens, pro animabus fidelium ibidem pausantium devotam Domino precem libaret. Contigit vero, ut expleto tempore vitæ suæ hoc sæculo nequam migraturus lecto decumberet, cumque jam morti se vicinum sentiret, mediis noctis tenebris misit ad presbyterum, rogans ut ad visitandum se Dominico sacramento venire dignaretur. Presbyter vero segnitie pressus, & heu plus diligens carnis suæ commodum, quam salutem animæ parochiani sui, pergere recusavit, diaconum tamen suum nomine Danielem, bonæ conversationis virum vice sua destinavit, qui libenter obediens, & jussa celeriter complens, postquam morienti viaticinium tradidit, ad propria redire non distulit. Mox ergo ut pauperculus ille, sed meritis dives infirmus, perpetuæ sanitatis non perituræ divitiarum largitorem Christum Dominum ad munimen sui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo ut credimus, qui pauperum susceptor fieri dignatus est, paradisi portas ingressus, lucidas beatorum spirituum mansiones accepit. Diaconus vero rediens ubi ostio Ecclesiæ appropinquavit, invenit illud apertum, quod clausum, firmissimeque obseratum dimiserat. Unde cum multum obstupuisset, & ancipites mente versaret cogitationes, mox divina virtute in eodem loco defixus est, ut se inde movere non posset. Et ecce repente in cœmiterio illo audita est vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles universi quantocius, & exite de tumulis vestris quotquot in cœmiterio estis, vel requiescitis, ut convenientes in Ecclesia commendemus animam hujus defuncti charissimi nostri, & rependamus ei vicem beneficii sui, quoties enim per hoc cœmiterium transire solebat, toties pro nobis orationem specialem facere consueverat. Ad hanc vocem defuncti cœpere velociter exurgere mortui, factusque est fragor atque tumultus grandis, cum egrederentur de tumulis suis. Porro in Ecclesia videbantur cerei

cerei multi hinc inde parietibus affixa, qui eandem basilicam copioso lumine illustrabant, quam cum defuncti illi ingressi fuissent, cœperunt melodia suavi ibi Dominum in communi laudare, & commendationis officium solemniter decantare, ita ut uno dicente collectas & orationes, alii subjungerent Amen, cæterasque responsiones quemadmodum in choro psallentium fieri solet. Commendatione vero completa clamatum est denuo, ut singuli reverterentur ad loca sua. Quibus egressis de oratorio, factus est iterum sonitus & collisio tumulorum, quando se in eis relocaverunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa, quæ in Ecclesia videbantur, quousque penitus extinguerentur. His itaque completis solutus est clericus ille de loco illo in quo fixus hærebat, & intrans oratorium reposuit ibi sacramentalia vasa quæ secum detulerat, qui cum ad mansionem presbyteri rediisset, ille trutina inertiæ suæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius stratum repetere, ac dormire. Cui ille respondit; Non est mihi modo pausandum, sed tibi potius surgendum, atque laborandum Jam enim defunctus est æger, ad cujus obsequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuntius venit supra dicti viri obitum nuntians, adveniumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet invitus sacerdos cum diacono sine mora perrexit, & debitum pio funeri obsequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter se visitantis nequaquam ingratus existens, sed de visione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in spe habere poterat reliquit, exiensque de terra sua, & de cognatione sua. Turronis in monasterio sancti Martini religionis habitum suscepit, ubi etiam religionis vitam fideliumque defunctorum memoriam agens, proficientibus meritis ejusdem Ecclesiæ postmodum prior constitutus est. *Ibidem.*

EXEMPLUM IV.

Defunctorum animæ militem pro se orare consuetum ab inimicorum manibus liberarunt.

MIles quidam in actu vel habitu seculari secularem animum bonorum operum studiis reprimere satagebat, seque mortalem esse, & tempore suo moriturum fore, crebro recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & devotione qua poterat frequentius faciebat. Decreverat namque ut nulla unquam necessitate, nulla festinatione atrium Ecclesiæ transiens præpediretur ut non stans facie ad Orientem versa, Dominicam orationem pro fidelium animabus intente diceret, Dominumque defunctorum misereri suppliciter exoraret. Contigit ut ab inimicis insidiantibus sibi quadam vice ita repente circumveniretur, ut aut in instante, periculum mortis incurrere, aut vitam fugæ præsidio tutari necesse esset. Cursu itaque rapidissimo fugiens casu accidit ut ad clausuram qua cœmiterium cingebatur, currendo deveniret. Quia vero competentiorem compendi semitam ad effugiendum quos fugiebat non inveniebat, citis saltibus clausuræ introitum per medium cœmiterium transiens cœpto cursu anhelus instabat, verum inter currendum religiosæ consuetudinis suæ, quam longo tempore illibatam servaverat, recordatus, concidit corde, & quid sibi in tanto rerum discrimine faciendum esset æstuanti mente pensabat. Aut enim debitum speciale etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc persolvendum erat, aut debiti prævaricatorem coram justo judice Deo, qui in se confidentes in quantislibet necessitatis articulis servare potest, conscientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & discriminis angustia diu deliberandi spatium non habebat, vicit cito pietas fidei metum corporeæ fragilitatis, decrevitque contempta morte fidelibus defunctis solitum precum subsidium nequaquam subtrahere, sed si ita placeret altissimo, supra tumulos eorum pro quibus orabat, gladiis inimicorum confossus occumbere. Itaque suppresso cursu gradum sistit, turbatumque tranquillans animum facie sicut solebat, ad orientem versa Dominicam orationem tanto sinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto se has novissimas ad Deum fundere preces, & quasi ultimum vale fidelibus defunctis offerre existimabat. Interim vero crudelissio letalis odii livore exagitati rapidis passibus advolant inimici, cernentesque reverenter stantem virum, cujus sanguinem sitiebant, metu mortis diriguisse putabant, & quasi jam voti sui crudelem effectum habituri, de scelere incontinenti, ut sperabant, perpetrando, impie quidem, sed non impune tripudiebant. Namque ubi præcipitatione furibunda in insaniam versi septa cœmiterii irrumpere, immunitatem Ecclesiæ Dei violare, & hostiam submissa cervice inclinato capite stantem intentione prima fratricidæ immolare festinabant, ecce repente vident armatorum multitudinem magnam totum cœmiterium replesse; quam defunctorum animas fuisse, pro quibus ille orabat, non improbabiliter credimus, qui intercessorem suum stipata corona ambientes, ut orationem quam pro eis inchoaverat absque impedimento perficere posset, sancta sollicitudine

dine obſervabant. At vero Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes tam ſubitam mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentem, ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolumenti maximi loco reputabant, ſi vitam fugæ præſidio ſervare potuiſſent. Devotus autem ille orator nil temporale videns aut ſentiens, poſtquam orationem ſuam complevit, curſum, quem pietatis intuitu in tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat, repetens, pervia celeritate velut inſequentium inimicorum manus fugiens, propere aufugit, & qui gladios furentium evadere potuiſſet, miratus expavit. Cæterum poſt aliquantulum temporis pace inter partes ſtabiliter redintegrata, cum familiariter invicem quærerent, illi quidem quid cauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtans in loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercissent cum opportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutro myſterii veritate, Dominum, qui facit mirabilia magna ſolus, magnifice collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt. *Ibid.*

EXEMPLUM V.

Defunctorum animæ ſacerdoti oranti precis, Amen reſpondêrunt.

Apud Provinciam quæ Germania trans Rhenum dicitur vulgo Saxonia, in cœnobio, quod de Cluniacenſi Eccleſia infra muros Paderbornenſis civitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatum eſt, fuit priſcis temporibus dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam Vamanio nomine, ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, cum eſſet ſacerdotali honore præditus, officium ſanctum moribus ſanctis adornare curabat, & divina myſteria devotione qua ſpiritualem miniſtrum decebat, celebrabat. Ut autem tanto devotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in area contriti cordis offerre poſſet, capellulam quandam in honorem S. Alexii conſecratam, & ab oratorio ejuſdem loci, cœmiterio tantum interjacente remotam cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Unde & ipſum cœmiterium reciprocato itinere aſſidue terere neceſſe habebat. Ad ſacram vero ædem vadens aut inde rediens devote orationes abſque tædio porrigebat fidelibus defunctis, & quo loco ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore recogitabat eo incineratorum pericula pie penſans, eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem una dierum, dum celebratis ſacris myſteriis rediret, ſanctas orationes his quibus eum debitorem pietas effecerat, ſicut ſolebat, perſolveret, completaque oratione in concluſione ſubjungeret, Requieſcant in pace, audivit manifeſte multitudinis turbam reſpondentem: Amen, Amen: Quod ubi audivit totus intremuit, & has voces eſſe animarum pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miritus expavit, bonæque conſuetudinis uſum quam devote eatenus ſervaverat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto devotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum exiſtere, tam inuſitati miraculi novitate lætus agnovit. Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

Defunctorum animæ à ſancto Odilone & ſuis fratribus à dæmonum manibus liberantur, & defunctorum commemoratio inſtituitur.

Quidam religioſus revertens ab Hieroſolymis, dum mare tranſiret, eumque cum aliis multis ventorum horror impelleret, applicuerunt ad Inſulam quandam, vel rupem, ubi quidam ſanctus manebat incluſus. Illic ergo aliquamdiu tranquillitatem maris expectans, dum cum illo incluſo frequenter colloquium haberet, requiſitus eſt utrum cœnobium quod Cluniacum dicitur, & Odilonem ejus Abbatem noſſet; optime ſe noſſe perhibuit: quod ſciſcitante, cur hoc à ſe ſervus Dei inquireret. Sunt, inquit, vicina loca nobis ex quibus graviſſima flammarum evomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ diverſa luunt pro meritorum qualitate tormenta, ad quorum ſemper exaggeranda ſupplicia ſunt innumerabiles dæmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidie renovant, & eos ad rediviva ſupplicia indeſinenter inſtaurant, quos ego frequenter audivi querulis lamentationibus ejulantes, quod orationibus, & eleemoſynis quorundam, frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cætera quoque permaximam de Cluniacenſi cœtu, & eorum Abbate querimoniam faciunt, quia quam ſæpiſſime per eos ſui juris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obteſtor, ut ſanctis fratribus illis, hæc quæ tibi dixi, fideliter referas. Et noſtra quoque parte denuncies, ut orationibus, & eleemoſynis magis ac magis inſiſtant, præſertim

hujus intentionis intuitu, ut de manibus dæmonum eos, qui ab illis cruciantur, educant. Ille ergo regressus in patriam cum hoc Abbati Odiloni & fratribus ejus retulisset. Idem pater Odilo, per omnia monasteria sua generale decretum constituit, ut sicut primo die Novembris omnium Sanctorum solemnitas agitur, ita sequenti die in psalmis, eleemosynis & præcipue missarum solemniis omnium in Christo quiescentium memoria celebraretur. *Vincent. lib. 24. cap. 105. Spec. hist.*

EXEMPLUM VII.

Defuncti Benedicti Papa anima meritis Sancti Odilonis à purgatorio liberatur.

Benedictus Papa dum viveret, sanctum Odilonem affectuose dilexit, & Apostolorum limina frequentanti, necessarios sumptus sæpe ministravit: qui cum decessisset, Joanni Portuensi Episcopo, & aliis duobus per speciem nocturnæ visionis apparuit, eisque, quia in pœnalibus tenebris constitutus esset, indicavit, hoc insuper addens, quia B. Odilonis meritis eum superna censura liberare decrevit à tormentis. Protinus idem Joannes Episcopus Papiam venit & per monachos cœnobii sancti Majoli omnem sancto viro Odiloni seriem visionis exponit, qui mox psalmodias, & orationes ab omnibus in monasterio Cluniacensi fieri, eleemosynas largiri, & sacrificium Deo mysterii salutaris offerri pro illo præcepit. Per omnia quoque regiminis sui monasteria ejus sanctionis edicta mandavit. Cumque fratres instantissima devotione hoc facerent, Edelbertus monachus, qui hoc obedientiæ fungebatur officio, scilicet, ut inopes aleret, & necessaria ministraret, per soporem vidit quendam pulchrum, & serenum aspectu, magno candidatorum agmine constipatum ingredi monasterium, qui capitulum ubi pater Odilo cum fratribus residebat, intravit, & ad ejus genua caput humiliter flexit, & ei gratias egit. Cumque frater ille Edelbertus inquireret quisnam ille esset: responsum est illi, ipsum esse Benedictum Papam, qui idcirco viro Dei gratias ageret, quia piis ejus, sanctorumque fratrum precibus, & tartari cruciatum evasisset, & cum beatis civibus quieturus supernæ Hierusalem ingressum meruisset. *Ibidem lib. 24. cap. 105.*

EXEMPLUM VIII.

Defunctorum anima in equis infernalibus visa sunt equitare.

Referebat Elebandus, Henrici quondam Rhemensis Archiepiscopi cubicularius dicens: Dominus meus Archiepiscopus mittebat me Atrebatum: Dum autem circa meridiem quoddam nemus appropinquassemus ego & famulus meus, qui me præcedebat celerius equitans, ut mihi pararet hospitium, audivit ille tumultum magnum in nemore, quasi multiplices & varios equorum fremitus, armorum sonitus, & velut voces multitudinis impetu proruentis in bellum. Expavefactus ergo ipse & equus ejus continuo regressus est ad me. A quo cum quærerem quare reverteretur, ait: Equus meus nec fuste, nec calcaribus cogi potest ut procedat: ego etiam adeo territus sum, ut omnino procedere non audeam, mira enim vidi, & audivi: nemus enim istud defunctorum animabus, & dæmonibus est plenum. Audivi autem illos clamare, & dicere: Jam habemus præpositum Deorca, in proximo autem habebimus Archiepiscopum Rhemensem. Ad quod ego respondi. Signum Crucis nostris frontibus imprimamus, & secure procedamus. Cum ergo processissem, & ad nemus pervenissem, jam umbræ processerant, & tamen voces quasdam confusas audivi, & fragores armorum & equorum fremitus, sed nec umbras videre, nec voces intelligere potui. Dum autem rediissemus, jam Archiepiscopum invenimus in extremis, nec post has voces quinquaginta diebus supervixit, unde conjicitur eum à spiritibus raptum, à quibus auditum fuerat rapiendum. Hinc apparet quales equi sint illi super quos aliquando defunctorum animæ videntur equitare. Sunt enim dæmones se in equos transformantes, quorum sessores sunt animæ miserrimæ peccatis oneratæ, tanquam armis quibusdam & clypeis onustæ, sed revera propriis sceleribus in formis talibus onustæ, juxta illud propheticum: Descenderunt in infernum cum armis suis, id est, membris suis, quæ fecerunt arma iniquitatis peccato, nolentes ea facere arma justitiæ Deo. Cæterum est autem, equum animal esse superbum, & contumax, contentionis, & belli cupidum, fervens ad coitum, & in libidine præpotentem. Dæmones igitur in equos transformati demonstrant sessores suos se hujusmodi sceleribus oblectasse. *Vincent. lib. 29. c. 119. ex Helinand. Vide etiam tit. Adulterium, exemplo 3.*

EXEMPLUM IX.

Defunctorum missas omnibus diebus legens, infinitas animarum manus pro se coram Episcopo fidejubentes habuit.

Erat presbyter quidam admodum pauper & tenuis, sed devotus valde erga animas, quæ in purgatorio torquebantur, adeo ut omnibus diebus nullo excepto, missam pro fidelibus defunctis celebraret. Accusatus ergo pro aliqua re apud Episcopum,

pum, citatus est, & confessus veritatem simpliciter, compellebatur, ut mandato staret Episcopi, juraretque & fidejussorem poneret pro emenda. Juravit igitur presbyter, sed angustiabatur ubi fidejussorem acciperet, qui pro ipso sponderet. Nec mora. Oculi Episcopi compellentis sunt aperti, & plusquam mille manus in aëre quasi ad spondendum pro presbytero vidit extensas. Quo viso præsul attonitus dixit: sufficientes habes qui spondent pro te, vade & de beneplacito Dei & meo missæ officium prô defunctis exerceas sicut prius. *Cantipr. lib. 2. cap. 53 parte 14. de Apibus.*

EXEMPLUM X.

Defuncti filii mortem nimium deflens mater, ut in missis pro eo lachrymas fundat, admonetur.

MAtris relatione didici quod narro. Avia mea filium primogenitum habuit indole insignem, & decore præcipuum. Quo mortuo, inconsolabiliter doluit: nec forte sine præsagio futuri mali. Nam post illum habuit alium, qui pompa vanitatis illectus dilapidator rerum fuit. Matre ergo, ut dictum est, primogenitum inconsolabiliter lamentante, apparuerunt ei juvenes in via quadam ut visum est ei, cum ingenti gaudio gradientes. Cumque memor filii, eum inter illos esse non videret & fleret, ecce post alios filium suum lento gradu subsequentem agnovit. Cui mater cum gravi clamore dixit. Ecquid est fili quod solus, & non cum aliis graderis retardatus? Cui ille, in toga laterali magnum aquæ pondus ostendens: Ecce, inquit, mater lachrymæ quas pro me inaniter effudisti, harum pondere ab aliorum prosequutione retardor. Ad Deum ergo lachrymas commutabis, & in præsentia sacrificii corporis Christi cum eleemosynis pauperum pro me cor pium & devotũ effundas, & tunc liberabor ab incommodo quo nunc gravor. Nota tamen lector dispentatione divina, vel ad consolationem, vel ad correctionem matris, se dixisse mortuum juvenem inanibus lachrymis à comitatu sodalium redardatum; quia meritis quidem viventium, defunctorum animæ adjuvari possunt, sed prorsus non possunt demeritis impediri. *Idem lib. 2. cap. 53, parte 17.*

EXEMPLUM XI.

Pœnitet in morte Ottho Imperator, & omni die sacerdotibus Christi corpus suum tradidit flagellandum, & post mortem orationes devotorum pro se fieri postulavit.

OTthone Imperatore mortuo quædam cognata ejus monasterio virginum præerat, quæ zelo castimoniæ circa subditas mire servebat. Observans ergo die quadam fenestram loquutorii, summo mane quendam leniter pulsantem audivit. Qua aperta, ecce Imperator apparens matertetæ dixit: Defunctus ego sum, in purgatorio pœnis excrucior. Dirigas ergo nuncios ad diversa & devota cœnobia, & decies mille psalteria pro me legi facias: ita ut ad singulos psalmos accipiatur decem ictuum disciplina, & ad unumquemque versum addatur salutatio Angelica, Ave Maria, & oratio Dominica Pater noster: psalmos vero De profundis, quando accipitur disciplina, dicatur. Talibus remediis post mortem vivens merui liberari. Et nota quod idem Ottho benignissimus Imperator, anno precedenti mortem suam, infinitam annonam tempore charistiæ diversis monasteriis & pauperibus diviserat larga manu. Nec mora: Missis nunciis ut præceperat matertetæ; negotium ejus ab omnibus summa cum devotione susceptum est, & perfectum. Apparens ergo dictæ matertetæ ad eundem locum fenestræ, quem diximus, in aurora tanta claritate circumdatus est, ut illa nullo modo cerneret eum, sed audivit: Gratias reddo tibi, & pro me misericordissimo Domino gratias age, quia jam à pœnis ereptus sum, & ad gloriam transeo sempiternam. Nec mireris lector, quia ab illis audivi, qui interfuerunt diutino languori ejus & morti, quod omni die sacerdotibus Christi suum tradidit corpus flagellandum, & ejus contritio tanta fuit, ut ille vere dignus Conradus Hildeshemensis Episcopus testaretur, vix se posse credere quod Ottho Imperator post tantam contritionis pœnitentiam, vel ad horam post mortem purgatorium sustineret. *Ibidem lib. 2. cap. 53. part. 19.*

EXEMPLUM III.

Defunctus contra militem, qui equum pauperibus dandum sibi retinuerat, durius invehitur.

IN gestis sancti Caroli Magni Regis legimus, quod subjungo. Eidem regi miles quidam in armis strenuus servierat annis multis. Hic ad extrema perductus ad se consobrinum suum clientem, quem solum habebat superstitem, evocavit, dicens: Im comitatu regis annis jam perstiti sexaginta, nihil in mundo proprii possidens, nisi quod ad militiam pertinebat: ecce solum equum optimum habeo, & ex hoc statuo testamentum. Me ergo mortuo, vendes equum, & pecuniam pro anima mea totaliter erogabis. Pollicitus est cliens, ut ei præceperat avunculus. Mortuo ergo milite, satelles vidit equum validum & audacem, & eum nec vendidit nec pecuniam pro eo soluit, sed eum reti-

nuit, statutum avunculi parvi pendens. Circa dimidii vero anni transactum spatium anima defuncti apparuit satelliti manifeste dicens: Non curasti facere quod pro anima mea statueram liberanda, & ideo medio tempore, quo per eleemosynas liberari debueram, passus sum graves pœnas. Sed ecce nunc judicium dedit operum ponderator omnipotens, & omnes ejus assessores Angeli esse justum decreverunt, ut anima mea ad requiem transeat, & anima tua pœnas recipiat quas exacturus adhuc fueram in tormentis. His dictis repente disparuit, & mox satelles gravissimam infirmitatem incurrens, quæ gesta erant confessus est sacerdoti, & mortuus pœnas quas merebatur, exsoluit. Vide ergo lector, quantum peccatum sit & delictum, amicorum aut parentum tardare, vel negligere testamenta: quæ si effectum haberent, accelerarent ad gloriam, si non habeant, à gloria differant. Alibi legitur, quod anima defuncti post dies octo illi clienti apparuit, & dixit ei: Quia de te confidebam, res meas distribuendas fidei tuæ commisi: tu vero tanquam infidelis & proditor res meas retinuisti, quapropter conquestus sum de te summo judici, quia liberationem meam à purgatorio retardasti. At ego jam purgatus ad regionem vivorum gaudens vado, tu autem noveris, quod cras hac hora pœnas tantæ infidelitatis exsolves. Cum igitur confusus & stupefactus miser ille, rei eventum expectaret: ecce hora quam defunctus prædixerat, corvi nigri ipsum rapientes levaverunt in aëra, & eo dimisso super rupem cecidit, & fractis cervicibus miserabiliter expiravit. *Ibidem lib. 2. cap. 35. part. 25. Vidi etiam tit. Debita, & Apostata exempl. 3.*

EXEMPLUM XIII.

Defuncto pro Sclavinia præstita orationibus non succurrens, à dæmone verberatur.

ANte illud tempus, quo occisus est Conradus Episcopus Hildeshemensis, peregrinus quidam in villa quadam moriens, sclaviniam suam sacerdoti legavit, animam suam illi commendans, quam vestem sacerdos quidem suscepit, sed de anima modicum curavit, servi vero, sive pueri noctibus se illa tegebant. Non multo post idem sacerdos in ordine nostro factus est novitius. Nocte quadam in dormitorio jacens, & dormiens, per visionem raptus est ad loca pœnarum, in quibus maximus erat dæmonum concursus & occursus, alii animas adducebant, alii adductas suscipiebant, alii susceptas tormentis debitis immittebant. Magnus illic erat clamor & tumultus, gemitus & planctus. Interim, prædictus Episcopus claustris infernalibus præsentatur, sed princeps tenebrarum voce lugubri præsentes sic affatus: Reducite, reducite, illum, non enim noster est, innocenter occisus est. Sacerdos talia videns, & pavens, post ostium se occultavit. Videns diabolus prædictam in angulo quodam sclaviniam, dixit? Cujus est vestis illa? Responderunt: Sacerdotis illius qui stat post ostium; quam cum à quodam peregrino in eleemosyna recepisset, nihil beneficii animæ illius impendit. Ad quod diabolus: Valde occupati sumus, expediamus nos statim ab illo. Tollensque vestem, quasi in fœtidum, atque bulliens lixivium intinxit, de qua cum faciem, & collum sacerdotis percussisset, ille excitatus, fortiter clamavit? Adjuvate, adjuvate. Quem cum signo vocis compescerent, respondit. En morior, en incendor. Tunc surgentes invenerunt caput ejus totum inustum. Sicque in infirmatorium deportaverunt semivivum. Nullam enim fecerat de eadem negligentia confessionem. *Cæsar. lib. 12. cap. 42. Vide etiam tit. Conversio, exempl. 18.*

EXEMPLUM XIV.

Defunctorum infinitas animas Joannes de Alvernia celebrans, à purgatorio in cœlum vidit evolare.

CUm dictus frater Joannes de Alvernia celebraret missam in commemorationem omnium defunctorum, obtulit cum tanto charitatis affectu, & compassione pietatis illud altissimum sacramentum (cujus efficaciam super omnia suffragia desiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatatis, & melliflua delectione superna. Quando ergo in dicta devota missa corpus Domini sanctissimum levaret in altum offerens illud Deo patri, ut amore illius qui in cruce pependit, animas illas ab ipso creatas & etiam redemptas de carcere misericorditer liberaret, vidit quasi infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinem scintillarum de agnita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœlestem patriam advolantes, propter merita Christi, qui pro humana salute in cruce pependit. *Anton. part. 3. titul. 24. cap. 8 §. 15. Ex Chron minorum.*

EXEMPLUM XV.

Defuncti anima à quindecim annorum purgatorio per unam missam liberatur.

FRater Ivo natione Bruto, quondam Prior provincialis in terra sancti, humilis, gratiosus, & devotus, semel post matutinas erat in Ecclesia orans. Cumque elevasset oculos versus lampadem chori, vidit umbram quasi fratris stantis in habitu sordido, & peregrino. Dumque quæreret quis esset? respondit

dit. Ego sum frater talis, qui nuper obii, & vivens speciali tibi fui amore astrictus. Et quærente fratre Ivone quomodo sibi esset? Respondit: Malè & dure, in durissima pœna debeo esse per quindecim annos. Cumque quæreret ab eo quare tamdiu, & tam dure deberet puniri, qui tam religiose, & devote, & ferventer vixisset: Respondit: Non quæras quare, quia secundum judicium Dei, quod æquissimum est, bene merui tantam pœnam, sed rogo te, ut mihi subvenias. Quod se libenter pro viribus facturum promisit. Cumque dies illuxisset cœpit dictus frater Ivo pro prædicto defuncto offerre Deo hostiam salutarem. Cumque jam consecratam teneret in manibus, cœpit rogare Dominum, quasi sub his verbis: Domine Jesu Christe, si Soldanus Babyloniæ teneret unum captivum in vinculis, & camerarius ejus qui annis viginti servivisset ei, quando surgeret, quando intraret lectum, & pro servitio suo dictum captivum peteret dari, Soldanus ei de facili non negaret, Domine non es durior Soldano Saracenorum, Camerarius tuus sum, astiti tibi jam per multos annos & devote servivi. Tenes quasi captivum illum dilectum fratrem meum, igitur pro servitio meo peto illum mihi dari à clementia tua. Cumque verba ista cum multis lachrymis jam non semel tantum, vel bis, sed pluries inculcasset, post multas lachrymas missam finivit. Sequenti vero nocte stans in oratione post matutinas, dictum fratrem vidit stantem ante se in habitu candido, & præclaro, quæsivit ab eo quis esset? Qui respondit: Ego sum frater, qui apparuit tibi heri. Cumque quæreret ab eo quomodo ei esset. Respondit: Bene per gratiam Dei, petiisti enim me à Domino, & dedit me tibi, & jam liberatus à purgatorio vado ad societatem spirituum beatorum. Et hoc dicto statim disparuit. *Lib. qui dicitur vita fratr. Præd. part. 5. c. 4.*

EXEMPLUM XVI.

Defunctorum animæ ab hæredibus suis postulant adjuvari.

FRater quidam cū ad prædicandum missus, villam quandam intraverat, & ascenderat vespere solarium ad pausandum. Ecce in opposita domo, perditi adolescentes ad funus defuncti convenerant, & obscœnis vacantes lusibus vigilabant. Hæc ut audivit frater, flere cœpit ubertime, prædictorum insanias miseratus. Nec mora, ubi se deposuit super lectum, quidam astitit ei, ut sibi visum est, dicens: Legatione fungor animarum in purgatorio purgandarum. Hæc enim mandat suis, in derelictis possessionibus constitutis: miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Et ait fratri: Ex his verbis, cras tibi sermonis thema accipies, & repelles ludos execrabiles, quos vidisti, & induces homines, ut defunctorum amicorum pie subveniant animabus. Nec distulit frater in crastinum sepulto corpore injunctam legationem convenientibus populis indicare. Tantumque in illo sermone profecit, ut omnes à minimo usque ad majorem ad tantam lachrymarum abundantiam commoveret, ut fervor mirus excitaretur in populo defunctis proximis subvenire. Et ludos execrabiles (quos prædiximus) removerunt. *Eodem lib. part. 5. c. 7. Vide etiam tit. Contritio, exempl. 7. & tit. Confessio, exempl. 18.*

EXEMPLUM XVII.

Defunctorum animæ, officium defunctorum à fratre quodam pro se postulant celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cum staret conventualiter cum quodam eremitario, quod Vallemanes dicitur, prope civitatem Pesaurensem, ex magno devotionis fervore quotidie multum tempestive missam fuit solitus celebrare. Cum autem quadam vice fuisset scriptus pro hebdomadario ad missam conventualem, nocte diei Dominicæ eo in strato suo quiescente, ecce anima quædam voce magna & ejulatu miserabili vocavit eum, dicens: Frater Nicolae, vir Dei respice in me. Qui in ipsam respiciens, etiam recognoscere satagens, sed non valens, quis esset concitus requisivit. Quæ respondit dicens. Ego sum anima fratris peregrini de Ansino quem viventem servum tuum nosti, nunc autem crucior in hac flamma, in qua me Deus non ad pœnam æternam quam merui, sed ad temporalem pœnam de sua misericordia deputavit. Te ergo humiliter deprecor, ut hodie digneris missam, pro mortuis celebrare, ut eripiar ab his flammis. Qui respondit: Juvet te frater mi, Salvator meus, cujus sanguine es redemptus ego autem qui ad conventualem missam celebrandam sum deputatus, præsertim die Dominica, cujus officium mutari non decet, missam pro mortuis celebrare non possum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & respice utrum te decet acquiescere tantæ multitudini miserrimæ, quæ me misit tuam misericordiam propulsare. Ipsum igitur ad alteram partem eremitorii ducens in quandam planiciem juxta Pesaurum ei ostendit, ubi erant promiscui sexus multarum ætatum, statuum ac etiā ordinum diversorum innumerabilis multitudo. Miserere, inquit, pater, miserere turbæ, tam miseræ, utile tuum auxilium expectamus. Nam si pro nobis dignatus fueris celebrare, maxima pars ab his atrocissimis pœ-

nis eruemus Evigilans ergo vir sanctus magna horum pietate motus, cum maxima lachrymarum effusione, cœpit pro omnibus Salvatorem omnium exorare. Mane autem ante Priorem suum reverenter prostratus, & evitans jactantiam, non plene, ut viderat, sed aliqualiter cum oportunitate oraculum reseravit, supplicans, ut ipsum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui devotis ejus precibus annuens, alium substituit vice ejus. Ipse vero per totam hebdomadam pro mortuis celebrans, die ac nocte ostensa sibi multitudine cum præcordialibus lachrymis affectuosissime exorabat: Et ecce transacta hebdomada illa, eidem dictus frater peregrinus apparuit, & de jam impetrata misericordia gratias egit, asserens se cum magna parte prædictæ multitudinis à pœnis atrocissimis Dei misericordia, & ipsius sacrificiis liberatos esse, & ad cœlestem gloriam convolasse: Liberasti, inquit, nos de affligentibus, nos & obedientes non confudisti. *Ex vitis fratrum Eremitarum lib. 2. cap. 18.*

EXEMPLUM XVIII.

Defunctorum abjectior sepultura requiem, celebrior vero pœnam nonnunquam solet inducere.

Cum S. Pachomius monasteria (quorum curam gerebat) quadam vice inviseret, contigit ut cum uni ex ipsis appropinquasset, quod cujusdam fratris exequiis occurrit, qui vitam suam negligenter consumpserat; Fratres autem monasterii funus honorifice prosequebantur, Psalmos solito concinentes, præsentibus defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium, feretrum deponunt, ut pro mortuo, nec non & pro se Domino supplicaret. Qui mox ut orationem debitam persolvit, conversus ad fratres, ait: Desinite psallere, præcepitque defuncti vestimenta splendida (quibus indutus erat) auferri, & coram omniqus exui, & ita cadaver efferri jussit præter aliquam psalmodiam, atque sepeliri: Fratres igitur cum parentibus, & universis qui tunc aderant, precabantur senem, ut consuetam super eam Psalmodiam celebrari permitteret. Quibus cum non adquiesceret, cœperunt parentes dicere: Quid est hoc spectaculum novum? Noli quæsumus inferre mortuo, quod nec tuam penitus condecet sanctitatem. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quibus respondens Pachomius: Vere fratres ac filii plus vobis, quam præsentis mortui misereor, quia nobis de visibili re, ac temporali curantibus: ego de invisibili ejus substantia sollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri jubebam. Et vos quidem majores illi dolores per hunc honorem quem putatis adquiritis, ego autem quantulamcumque requiem vel satisfactionem per hanc injuriam præparabo. Sepelite ergo eum sine psalmis, ut dixi. Potens est Deus, benignus pro supplicatione nostræ parvitatis eum in æternam suam requiem collocare. Hæc cum dixisset, abierunt, & sicut venerabilis pater præceperat, fecerunt. *Ex gestis sancti Pachomii §. 39.*

EXEMPLUM XIX.

Festa sua devote celebrantibus sancti grates magnas referre visi sunt, & animæ purgatorii auxilium mendicare visæ sunt, & commemoratio defunctorum fieri jubetur.

Cum in die omnium Sanctorum, Ecclesiæ sancti Petri custos ex devotione omnia altaria circuisset, & omnium Sanctorum suffragia implorasset, & demum ad altare sancti Petri rediisset, ibi paululum conquiescens extra se rapitur. Et ecce vidit Regem regum in solio sublimi consistentem, & omnes Angelos in ejus circuitu commorantes. Tunc Virgo virginum in diademate præfulgenti advenit, quam innumerabilis multitudo virginum & continentium sequebatur. Huic rex protinus assurrexit, & posito solio juxta se, sedere fecit. Post hoc advenit quidam vestitus pilis camelorum, quem sequebatur multitudo venerabilium seniorum. Deinde advenit alius Pontificali habitu decoratus, quem aliquorum cohors in habitu consimili sequebatur. Postea vero processit innumerabilis militiæ multitudo. Post quos advenit turba diversarum gentium infinita. Omnes igitur ante Regis solium advenerunt, & ipsum flexis genibus adoraverunt. Is autem qui in Pontificali habitu erat, matutinas cæteris prosequentibus inchoavit: Angelus autem qui prædictum custodem ducebat, eidem visionem exposuit, asserens virginem in prima acie Matrem Dei esse. Vestitum de pilis camelorum, Johannem Baptistam cum Patriarchis pariter, & Prophetis. Pontificali ornatum habitu, Petrum cum cæteris Apostolis, milites Martyres. Turbam reliquam Confessores. Qui ideo omnes ante Regem venerunt, ut pro honore sibi hac die à mortalibus exhibito gratias agerent, & pro orbe universo orarent. Deinde ad locum alium ipsum duxit, & utriusque sexus homines alios in stratis aureis, alios in mensis gaudentes diversis deliciis, alios nudos & inopes auxilium mendicantes ostendit. Dixit autem hunc purgatorii locum esse. Abundantes vero animas illas esse, quibus ab amicis per multa suffragia copiose subveniebatur. Egentes vero esse, quorum cura nullatenus habeba-

rit. Jussit ergo ut omnia ista summo pontifici intimaret, ut post festum omnium Sanctorum diem statueret animarum, ut saltem generalia suffragia pro illis illa die fierent qui specialia habere nequirent. *Jacobus Archiepiscopus Genuensis in festo omnium SS. & Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 1.*

EXEMPLUM XX.

Defunctis non est detrahendum, sed eis potius subveniendum: & plus valent eis orationes justorum, quam piorum.

DUm quidam miles in lecto cum uxore sua esset & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret, cum eidem creaturæ irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraheret, subito ille qui mortuus fuerat, thalamum introivit, dixitque illi: Amice, noli male suspicari de aliquo, & condona mihi quod in te peccavi. Cumque super statu suo interrogaretur, dixit: Variis pœnis affligor, præcipue quia tale cœmiterium violavi, & ibi quendam vulnerans, cum cappa sua expoliavi, quæ mihi superponitur & uno monte magis me premit. Rogavitque ut pro se orationes fieri faceret. Cum autem ille sibi diceret, an vellet quod à tali & tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri, ille ad hoc nihil respondens, caput more renuentis concussit. Deinde dixit si vellet quod talis eremita pro se oraret; Cui ille. Utinam ille pro me oraret. Quod cum se facturum promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die usque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille disparuit, & miles vita sua in melius mutata in Domino obdormivit. *Idem Jacobus Genuensis ibid.*

EXEMPLUM XXI.

Defunctam sororem sanctus Malachias Missis devotis à purgatorio liberavit.

HAbebat sanctissimus Malachias sororem quæ tanquam carnalis & ignara eorum, quæ spiritus Dei sunt, spiritum salutis atque fervoris omnimodo in fratre laborabat extinguere, sed triumphabat virilis Malachias de fœmina, atque pro animi virtutibus primum quidem ad diaconatus, deinde ad sacerdotalis culminis apicem elevatus est. Mortua est interim soror ejus illa, quam præfati sumus. Nec prætereundæ visiones quas vidit de ea. Hujus siquidem sanctus carnalem exhorruerat vitam & tanto zelo ut se voverat non visurum eam in carne viventem. At illa carne soluta solutum est votum, & cœpit videre in spiritu quam in corpore noluit. Quadam nocte audivit per somnum vocem sibi dicentem, sororem ejus stare foris in atrio Ecclesiæ, & per totas 30. dies nihil gustasse. Et evigilans cito intellexit cujus escæ inedia marceretur, & diligenter discusso numero dierum quem audierat, ipsam esse reperit, ex quo ea panem de cœlo vivum non obtulisset. Tum ille, qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficientiam, quam intermiserat, rursum adorditur, neque id frustra. Non multo post, & ecce visa est illi pervenisse ad lumen Ecclesiæ, necdum tamen posse intrare etiam in veste puellæ. Cumque ille perseveraret curans ne qua die fraudaretur solita stipe. Secundo vidit eam in veste subcandida ad missam quidam intrare Ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorum in veste candida. Videns autem quantum valeret deprecatio justi assidua, ait: Vere regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. *D. Bernardus in vita S. Malachiæ apud Surium.*

EXEMPLUM XXII.

Defuncti fratres causantur in pœnis esse, eo quod vivi fratres vigilias, & cæteras orationes devote non persolverunt.

FUit quidam monachus Cisterciensis ordinis bene religiosus secundum datam sibi gratiam in beatæ Mariæ servitio valde devotus. Huic ut in calore religiosi propositi eo utilius quo humilius desudaret, suscitavit Christus æmulum unum de conclaustralibus suis, qui in omnibus quæ ageret calumniam ei statuens, verbis & factis eum insectaretur, nec in hoc solum manus Domini super eum extenta, sed adhuc in flagellis duobus uno corporali, altero spirituali. Quoties enim tonabat, auditum tonitrui ferre non valens fere usque ad exitum animæ turbabatur. Sed & gutta, quam roseam vocant, certis temporibus ita faciem ejus exulcerabat, ut propter aspectus fœditatem infirmatorium sæpius & diutius tenere cogeretur. Cumque hac infirmitate gravatus quadam nocte post matutinas iisset cubitum, increpabat animam suam per dolorem compunctionis in lectulo corporeæ quietis. Paucis autem diebus ante volutis, brevi temporis intervallo monasterii partem cum monachis fere quindecim è corpore Christus vocaverat. Dum ergo ille in orationibus vigilaret, in extasi factus, vidit in medium infirmatorium transire exercitum monachorum, inter quos Abbatem suum, & monachos illos, qui paulo ante obierunt, recognovit, quorum unus ad eum divertens, & ante lectum ejus subsistens, ait: Pater charissime, nos qui hic transimus, in monasterio dum in hoc corpore viveremus, conversati sumus, omnes quidem gloriamur in spe sed diffe-

differimur adhuc à regni introitu propter quorundam fratrum negligentiam, quorum alii tarde, alii tepide, vel omnes ingratè soluunt psalmos & orationes, quas debent pro animabus nostris. Nec solummodo rei sunt apud nos sed ipse Christus multa habet adversus eos. Ipsum enim provocant & excitant ad vomitum, dum tepidæ votum vitæ purioris æmulantur, & sanctæ præcepta regulæ sine scrupulo conscientiæ transgrediuntur. Ipsis siquidem convenientibus in unum tempore & loco orationis & psalmodiæ, jam non est spiritualem escam manducare dum unusquisque præsumit corde vanitatem ad delectandum, & anima eorum nauseat super manna cœlesti, quasi levi cibo, & contemptibili. Hoc autem iram Dei maxime provocat, quod in illa hora in qua fratres ob reverentiam Trinitatis inclinant, aliqui cachinnant, & de otiosis occulte significant. Alii corpore & corde rigidi vix postquam Gloria patri dictum est, inclinant, sed nec cum Spiritui sancto dicto erecti curiosi per parietes vagantur. Alii in modum statuarum ad orandum stantes sic somno sepulti sunt, ut nesciant quid agant circa se, & nihilominus tamen incurvant se, & erigunt sicut cæteri misera quadam consuetudine. Vade & dic Abbati ex parte nostra, ut corrigere satagat has negligentias fratrum quibus ad hoc speculator à Domino datus est, ut annunciet eis peccata ipsorum. Sic disparente defuncto monachus latenter surgens perrexit ad Ecclesiam, & ante quoddam altare privatum toto affectu cordis orare cœpit. Statimque fuit in spiritu, & respiciens per fenestram quæ super aliam erat, vidit incandescere radium solis. Et ecce miræ pulchritudinis mulier per ipsam fenestram introivit. Quæ stans juxta eum dixit ei: Nosti quæ sum ego, quo respondente Nescio. Ego sum (inquit) Maria mater Jesu, quæ veni ut consoler gemitus tuos, & lenirem dolores tuos. Vidi enim lachrymas tuas, & orationes tuas. Et factum est cum hæc diceret, fratribus in choro ad Gloria Patri, more suo se incurvantibus, ipse cancellatis manibus reverenter, & profunde usque dum diceretur; Sicut erat in principio, incurvavit se. Et rursum erecte dixit ei Monachus ille mortuus, qui persequebatur te multipliciter secundum multitudinem malignitatis, qua te persecutus est, pœnas recepit. Et ut verum me dicere credas, esto sanus ab hac duplici quam sustines infirmitatis peste. Et tergens manica vestimenti sui faciem, evanuit ab oculis ipsius. In crastino vero Abbati rem secrete referens indicio faciei mutatæ fidem ipsi, & cæteris fratribus fecit ad honorem Reginæ Angelorum, & Dominæ cœlorum. *Speculi hujus Collector.*

EXEMPLUM XXIII.

Oratio Dominica quam efficax sit pro vivis & defunctis.

QUidam Episcopus devotus vidit in somnis puerum piscantem de puteo cum hamo aureo & linea argentea, & inde pertrahebat unam pulchram mulierem. Et Episcopus evigilans vidit eundem puerem in cœmiterio super unam tumbam orantem. Et quæsivit ab eo quid faceret, respondit. Pro anima matris dico Pater noster, & miserere. Et intellexit vir S. quod anima illius mulieris liberata esset à purgatorio precibus illius pueri, & pater noster esset hamus aureus, & miserere esset linea argentea. *Idem.*

EXEMPLUM XXIV.

Idem aliud de eadem oratione.

LEgitur in libro de septem donis quod fuit quædam devota matrona quæ in Ecclesia quadam cathedrali solebat orare, & in angulo secreto prostrata cum maxima devotione dicebat Pater noster, & Ave Maria, & Credo in Deum, Lachrymis tota liquescens, & pavimentum profundens. Episcopus autem illius loci homo sanctæ vitæ, vidit columbam è cœlo venientem, & lachrymas illas colligentem & deferentem in cœlum. Et cum hæc vicibus multis vidisset, vocata fœmina illa quæsivit ab ea, quæ esset oratio ejus. Quæ cum respondisset sibi, dixit Episcopus. Quam felix esses si psalterium scires. Quod cum didicisset & oraret. Episcopus deinceps non vidit lachrymas, nec columbam. Unde abstulit ei psalterium præcipiens, ut ad orationes consuetas rediret. Quod cum fecisset, vidit Episcopus quod devotio pristina & lachrymæ & columba protinus redierunt. *Nicolaus Dinclespule. Vide etiam tit, Confession, exempl. 28.*

EXEMPLUM XXV.

Defunctorum animabus dux Eusebius missis & eleemosynis subveniens, earum adjutorio, & ab inimico eripitur, & ad perseverantiam excitatur.

REm vobis refero fratres, quam fideli ac probabili revelatione audivi modernis accidisse temporibus, quæ nos eleemosynarum virtutem doceat, & eas vigilanter exercendas accendat, quæ scilicet eleemosynæ non solum positis in carne prosunt ad indulgentiam peccatorum, sed & defunctis, quibus locus pœnitentiæ non est in salutem, & redemptionem animarum. Duo duces varie pugnas inter se configebant, quorum alter Sardinensis, alter Siliciensis, erat. Dux Sardiniæ Eusebius

Dux

Dux Siliciæ Ostorgius vocabatur. Erat autem Eusebio summum studium circa defunctos in celebratione missarum, in largitionibus eleemosynarum, in decimis omnium rerum suarum solvendis. Præterea unam civitatum suarum quam abundantiorem habebat, Deo & liberandis fidelium animabus constituit, neque inde aliquid ad suum usum accipiebat, imo verò decimas totius regni atque possessionum eo conduci faciebat. Ibi pauperum maximam turbam congregatam jugiter reficiebat atque vestiebat, missarum vero celebritas passim per Ecclesias fiebat. Alter vero Ostorgius, qui in regno & exercitu ditior & potentior illo erat, sed in hac parte virtutis longe inferior Eusebio, neque ei in omni thesauro mundi comparandus, qui sibi de redemptis captivis quamvis nescius, majorem copiam parabat, sicut in consequentibus res manifestabat. Igitur Ostorgius in urbem hanc, quam dixi, Deo ac curis animarum dispositam, animum intendit, eamque insidiis aggressus, cepit. Quod ubi Eusebius tunc absens per nuncium audivit, graviter ægreque ferebat, ita ut diceret, se malle dimidium regni amisisse, quam hanc civitatem (ut fatebatur) Dei. Cohortans ergo se & suos, quid faciemus (inquit) ô boni milites, inultamne dimittemus injuriam Dei & nostram? Congrediamur cum illis viriliter in nomine Domini, vincat, quem ipse justus & omnipotens cœli rex vincere disposuit. Nam etsi hosti victoria cesserit, nobis pro divina protectione occumbere erit pulcherrimum. Ad ea verba conspirante ac favente suorum frequentia. Dux, exercitu undique advocato, hostem inbuitur, eumque loco munitissimo, donec ipse sese ostenderet, adoritur. Interea debutati custodes castrorum in eminentiori loco siti, longe lateque prospectum terræ petebant, ac curiosis circumquaque oculis perlustrabant. Tum ecce albatorum facies militum à longe apparuit. Custodes hac visione de hoste suspecti, sollicita præstolatione stabant intenti. Cumque quos viderunt, paululum appropinquarent, tandem plurimam nivei exercitus aciem in niveis equis cum niveis vexillorum signis, & candida armatura adventantem advertunt, statimque tam inopinata re attoniti, principi anxio nunciare contendunt. At ille inter spem metumque positus, quod albos audierat, spe nihil sinistri eos protendere præsumebat, & idcirco animum erigebat, quia vero audierat aciem bello instructam, ne quid hostile sibi minarentur, metuebat. Itaque consultis primatibus suis quatuor idoneos viros eo præmittit, qui percontarentur eos, unde & qui sint, quo tendant, pacifice, an hostes adveniant? Appropinquantibus eis, similiter de agmine illo candido quatuor equites obviam mittuntur, qui ad eorum inquisitionem idoneam referant responsionem Occurrentes igitur sibi nuncii Ducem salutant & resalutant illum officiose. Legatis itaque Ducis Eusebii causam adventus sui talis, tantique apparatus sciscitantibus, nuncii illi partis alterius audientes primo eos, nova visione perterritos, hac amica confirmant responsione. Constanter agite, nihil timeatis, nihil cunctemini, & erga vos pacifici, in hostes vestros venimus armaturi. Nos enim de familia summi regis sumus, & nunc domino vestro ad debellandum hostem venimus adjutores fidelissimi. Nunciate itaque principi vestro, ne ad nostrum colloquium venire cunctetur, ac de cætero nihil vereatur. Regressi cum multo gaudio nuncii, referunt principi ordinem rei. Continuo quasi de sepulchro timoris atque doloris in spem reviviscens exultat, triumphat, jamque quasi victoria parta, illi occurrere non trepidat. Qui ut appropinquavit, quatuor & ipse exercitus illius equites obviam habuit, eosque interrogans, idem quod priores legati retulerunt, audivit. A quibus interrogatus, an pro injuria civitatis ab Ostorgio ablatæ doleret? Respondit, nimium se dolere, ideo maxime, quia Deo & saluti animarum hanc contulisset. Jam (inquiunt illi) ultra non doleas, quia quod Deo omnium bonorum largiori dederis, vel dare disposueris, quicunque casus surripuerit, tibi non peribit, sed centuplicatum in cœlo semper manebit. Sed ne solicitum te longius trahamus, jam nos omne jus tuum ab hoste dupliciter exigemus. Insuper aut subjicietur tibi, aut vinctus tradetur tuæ potestati, tantum nos audi, & ordinato exercitu festina nos subsequi. Tunc princeps dans se eorum voluntati & fidei, reversus, ex his militibus, quos habere poterat, unam tantum legionem instruxit, & contra sexaginta millia, securus de divino auxilio ad bellum procedit. Quem exercitum albatorum præcedens, quadraginta (ut videbatur) millia tetendit aciem contra Ostorgium. Ostorgius vero, ubi tali apparatu sibi imminentes agvovit, tantæ rei novitate perculsus, qui sint, quidve petant, & ipse per legatos inquirit. Respondit his quod & prioribus, se de familia Dei esse, & ut ipsum Ducem illorum Ostorgium capiant in ultionem divinæ injuriæ se venire, nisi sibi occurrat, & Deo consortique suo Eusebio super invasa civitate satisfaciat. Postquam ea nuncii, uti agnoverant, Domino suo retulerunt: ille pavefactus

nimis, consilium suorum petit, atque ut eos audivit, quo jussus erat, cum omnibus suis copiis accessit, percontatusque viros de niveo exercitu sibi occurrente, quod alii atque alii de familia Dei audierunt, & ipse audivit. Addiderunt & graves in illum minas dicentes, divinam iram imminere illi, qui civitatem sibi donatam ausus sit fraudulenter & insidiose subripere: At ille hoc terrore compulsus rogat pacem, promittens temeritatis suæ quantumcunque vellent satisfactionem, ventum est igitur ad exercitum, & ecce inter colloquendum Eusebius cum sua copia supervenit, statimque Ostorgius, quicquid uspiam tulerat, dupliciter restituit, atque insuper sese cum suis omnibus Eusebio subdidit. His itaque pacificatis, ille candidatus exercitus satis familiariter allocutus Eusebium interrogat, utrumne voluntati ejus sit satisfactum? At ille ubi multa cum gratiarum actione sufficere sibi respondit, ipsi quoque, qui esset, subtilius suscitatus accesserunt. Nec mora, illi respondent: Nos (inquiunt) sumus defunctorum animæ, quas tuis beneficiis & eleemosynis larga Domini donavit indulgentia, quibus jam liberatis à peccati & diaboli captivitate, lucidas mansiones tribuit in æterna requie. Unde hoc non pigeat pro nobis fecisse, quia gratiam Dei & omnium fidelium defunctorum pro tanto habes beneficio, & nunc scito, quia nos omnes quos vides eripueris, & adhuc multos per benignam Domini providentiam eripes, si ab hac tua intentione non desistas. Age ergo, & quod prius benefaciebas ex bona voluntate, jam nostra admonitus oratione simul, & fidelitate melius jam de reliquo satage, ut captivos, quos apud justum judicem liberas, apud eum intercessores eos habeas: qui enim per te liberati, longam tibi vitam & salutem propterea exorant, ut alii multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi una cum liberatis indulgentiam & gratiam ipsius judicis æterni exposcant. His dictis postulata Ducis remissione itinere, quo venerunt, visi sunt redire. Tunc vero ille prius tanti inexpertus lucri, deinceps quantus circa defunctos eleemosynator accreverit, consectari potius poterit, quam exponi. Hæc ex relatione domini Abbatis majoris, sanctæ & summæ auctoritatis viri, agnita habemus, qui in contentione horum duorum principum captivus fuit abductus, dum circa Abbatias, quia in illis finibus deponebat, esset occupatus. *Collector Speculi.*

EXEMPLUM XXVI.

Defunctorum officium sæpe legentem suspendens Episcopus, iturus per cœmiterium acri comminatione à defunctis terretur.

Petrus Cluniacensis Abbas dixit, quod quidam sacerdos consueverat singulis diebus anni missam pro defunctis celebrare, scilicet Requiem æternam. Qui cum de hoc accusatus esset apud suum Episcopum, suspendit eum ab officio. Cum autem Episcopus in quadam festivitate magna iret ad matutinas, transiens per cœmiterium, visum est ei, quod omnes mortui, qui erant in cœmiterio, surgerent contra illum sub illo schemate, cujus officii quisque fuerat in mundo, dicentes: iste Episcopus nullas missas nobis dat, insuper sacerdotem nostrum nobis abstulit, sed certe, nisi emendaverit, morietur. Qui non solum sacerdotem absolvit, sed & pro mortuis libenter celebravit. *Idem Collect. Speculi hujus ex Petro venerabili Abbate Cluniacensi. Vide etiam tit. Visiones defunctorum.*

DELICIÆ.

EXEMPLUM I.

Gulosius educata caro Sophia nobilis fœmina gravius fœtet.

Perpende ergo, quia caro, quæ nunc accuratis dapibus enutritur, paulo post vermibus scaturire compelletur, ipsaque sit esca tunc rodentium, quæ nunc delectabiliter saginatur jucunditate ciborum, ac tanto graviorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto suaviorem sibi procuravit educata mollitiem. Ecce dum ista describimus, Sophia nobis ad memoriam redit, duorum scilicet Marchionum, & Gulonis soror, Ranerii filia, quæ ante hoc fere sexennium, dum sana adhuc esset & incolumis, Abbatem monasterii sancti Christophori martyris, ut sibi sepulturam construeret, petiit. Illo quoque renitente, & eam delirare perhibente, difficilius impetravit. Factumque intra monachorum claustra sepulchrum mox ut ingressa conspexit, nescio quo judicio in ægritudinem corruit, ac paulo post abortiit, & obiit. Cujus profecto tumulus cum esset gipsis, artificiosisque cæmentariorum studiis undique communitus, tantam fœtoris illuviem per continuum anni circulum circiter exhalavit, ut tolerari vix posset, nec fratres quiescere in tota claustri illius medietate permitteret. Et cum multa circumquaque sepulchra subsisterent, eademque munera satis impendia percepissent, nullum, præter hoc solum, molestias naribus ingerebat, ut luce clarius innotesceret, quoniam humana caro quanto tenerius ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauseam vertitur. Enim vero fratres cum me, cur id fieret, inquisiissent, quod mihi videbatur, exposui. Hoc, inquam, ad salutem vestram, ut opinor, divinitus agitur, ut in uno illo corpore, quod tam pulchrum.

chrum & venustum vidistis, quid etiam ibi de cæteris mulieribus in tentatione luxuriæ sentiri debeat, liquiquo colligatis: quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cum ad spectandum lubricos intuentium oculos provocabat, quid enim tunc fuerit, nunc evidenter ostendit. Et quælibet hominis caro, quæ nunc vivere conspicitur, nequaquam de se post obitum putredinem generat: sed quæ semper fuerat, tunc se tantummodo putredinem manifestè declarat. *Petrus Damianus Epistola tertia ad Blancam Comitissam, cap. o.*

EXEMPLUM II.

Odorum suavitatibus nimis indulgens uxor ducis Veneti, divino judicio percussa horrendum fœtet.

DUx Venetiarum Constantinopolitanæ urbis civem habebat uxorem, quæ nimirum tam tenerè, tam delicatè vivebat, ut non modo superstitiosa (ut ita loquar) sese jucunditate mulcebat, ut etiam communibus se aquis dedignaretur abluere, sed ejus servi rorem cœli satagebant undequaque colligere, ex quo laboriosum satis sibi balneum procurarent. Cibos suos manibus non tangebat, sed ab eunuchis suis alimenta quæque minuta concidebantur in frusta, quæ mox illa quibusdam fuscinulis aureis atque biedntibus ori suo liguriens adhibebat. Ejus porro cubiculum tot thymiamatum aromatumq; generibus redolebat, ut & vobis narrare dedecus fatear, & auditor forte non credat. Sed omnipotenti Dei quantum hujus fœminæ exosa fuerit superbia, manifesta docuit ulciscendi censura, vibrato quippe super eadem divini mucrone judicii, corpus ejus omne computruit, ita ut membra corporis undique cuncta marcescerent, totumque cubiculum intolerabili prorsus fœtore complerent, nec quispiam tantam perferre narium injuriam potuit. Non Cosmeta, non servulus, vix una duntaxat ancilla, non sine speciei redolentis auxilio, in ejus obsequii sedulitate pemansit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugens abscedebat: diutius enim hoc languore decocta, & miserabiliter cruciata, amicis quoque lætantibus, diem clausit extremum. Quid ergo fit caro, doceat ipsa ratio, quodque perhibet mortua, testetur & viva. *Ibid c. 11.*

EXEMPLUM III.

Scandalizatum in se Ægyptium fratrem, senex Romanus ratione studet ædificare.

VEnit aliquando monahus quidam ab urbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitabat in Scete in vicinitate Ecclesiæ. Habebat autem secum unum servum, qui ministrabat ei. Videns autem presbyter Ecclesiæ infirmitatem ejus, & cognoscens, quia de delitiis esset vir ille, ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in Ecclesiam intrabat, transmittebat ei. Qui cum fecisset viginti quinque annos in Scete, factus est vir contemplator prævidens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Ægyptiis opinionem ejus, venit videre eum, sperans conversationem corporalem plus apud eum arduam invenire. Qui cum intrasset, salutavit eum, & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Ægyptius vestitum mollibus rebus, & mattam de papyro, & pellem stratam sub ipso & modicum capitale sub capite ejus, sed & pedes mundos habentem, cum caligulis, scandalizatus est intra se de eo, quia in loco illo non erat consuetudo totaliter conservandi, sed magis duram abstinentiam habere, consueverant. Senex autem ille Romanus habens contemplationis, sive prævidentiæ gratiam, intellexit, quia scandalizatus fuerat Ægyptius monachus in eo, & dixit ministro suo: fac nobis hodie propter Abbatem, qui venit, bonam diem; & coxit parva olera, quæ habebat, & surgentes hora competenti comederunt, habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factum esset, vespere dixerunt duodecim Psalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte. Et surgens mane Ægyptius dixit: Ora pro me. Et egressus est non ædificatus in eo: Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & revocavit illum. Et cum venisset, cum gaudio iterum suscepit eum & interrogavit eum, dicens: Ex qua provincia es? Et ille dixit: Ægyptius sum. Et dixit ei: Cujus civitatis? Et respondit: Ego omnino non fui in civitate, nec habitavi aliquando in civitate, sed in agro eram. Et dixit ei, ergo antequam monachus esses, quid operabaris in possessione, in qua manebas? Et respondit: Custos eram agrorum. Et dixit illi: Ubi dormiebas? Respondit: In agro. Et dixit: Habebas aliquod stratum; Respondit: Ego in agro unde potui habere stramenta, in quibus dormirem? Et dixit: Quomodo dormiebas? Respondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas: Iterum respondit? Quæ sunt escæ, aut qualis potus in agro? Et dixit: Quomodo ergo vivebas? Respondit: Manducabam panem siccum, & si inveniebam aliquid de salsamentis, & bibebam aqum. Et dixit senex: Grandis labor, & iterum dixit: Erat ibi balneum in possessione ubi lavareris? Et ille dixit: Non, sed in flumine lavabar, quaudo volebam. Cumque omnia ab eo senex per responsionem ejus exegisset, & cognovisset sermo

sermo dum prioris vitæ ejus, atq; laboris, volens eum proficere, narravit ei suam vitam præteritam, quam habebat, cum esset secularis, dicens: Me miserum, quem vides, de magna illa civitate Roma sum, habens in palatio magnum locum apud Imperatorem. Et cum audisset Ægyptius initia verborum ejus, compunctus est & solicite, quæ dicebantur, audiebat. Et ille adjecit, dicens: reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Ego, quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempsi eas & veni in istam parvam cellam. Iterum ait: Ego, quem vides, lectos vestitos ex auro habui, habentes pretiosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus mattam hanc de papyro, & hanc pellem: sed & vestes meæ inæstimabili pretio dignæ erant, & pro his utor his vilibus rebus. Et iterum dixit: In prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo dedit mihi Deus modicum oleris, & parvum calicem vini. Erant autem & qui serviebant mihi plurimi servi, & ecce pro illis istum unum compunxit Deus, ut ministret mihi: pro balneo autem profundo modica aqua perfundo pedes meos & caligulis utor propter infirmitatem meā. Et rursus pro calamis, citharis, vel alio musicorum opere, quo delectabar in conviviis meis, dico mihi 12. Psalmos in die, & 12. nocte: Et pro peccatis meis, quæ ante faciebam, & modo, cum requie exhibeo parvum & inutile ministerium Deo. Unde rogo Abba, ut non scandalizeris propter infirmitatē meam. Et hæc audiens Ægyptius, atque in semetipsum reversus, dixit: Væ mihi, quia ego de multa tribulatione, & de plurimo labore seculi magis ad pausandum in conversatione monachi veni, & quod non habebam tunc, modo habeo: tu autem ex multa delectatione seculi, voluntate propria in tribulationem venisti: & ex multa gloria, atq; divitiis venisti in humilitatē & paupertatem. Ex quo multum proficiens discessit, & factus est ei amicus, & sæpe veniebat ad eum suæ utilitatis causa. Erat enim vir discernens, & repletus bono odore Spiritus sancti. *Ex lib. Doct. PP. num. 25. Vide etiam tit. Conversio, exemplo 5.*

EXEMPLUM IV.

Delitiis hujus saculi intendentes, illi simulantur, qui unicornem fugiens in bara-thrum prolapsus, propter mellis gustum periculum suum negligit.

QUidam à facie furentis unicornis, non ferens sonum vocis illius, & terribilium mugituum, fortiter fugiebat, ne devoraretur ab eo, Dum ergo velociter curreret, in magnum quoddam barathrum decidit. Dum autem caderet, manibus extensis arbustulam quandam apprehendit, & fortiter tenuit & base quadam pedibus impressis, visum est sibi in pace & stabilitate de reliquo fore. Respiciens ergo vidit duos mures, unum album, alterum nigrum, corrodentes incessanter radicem arbustulæ, quam apprehenderat, & jam prope erant, ut eam abscinderent. Considerans etiam ipsius barathri fundum, vidit draconem aspectu terribilem, ignem spirantem, & feralibus oculis ipsum aspicientem, osque terribiliter aperientem, & devorare eum cupientem. Intuens vero rursus basem illam pedibus ejus subpositam, contemplatus est quatuor aspidum capita de pariete prodeuntia, ubi consistebat. Elevans autem rursum oculos, vidit de ramis arbustæ modicum mel distillans. Dimittens ergo considerare, quæ circumdabant eum mala, scilicet sursum unicornem insanientem, & se quærentem devorare, deorsum vero draconem inhiantem, & arbustulam cito excidendam, & pedes super lubricam basem & infidelem positos, tantorum ac talium malorum oblitus seipsum illius mellis modici dulcedini tradidit. Hæc similitudo eorum est, qui seductioni præsentis seculi adhæserunt. Cujus expsitionem tibi dicam. Unicornis quidam mortis figura tenet, quæ semper persequitur, & comprehendere vult genus humanum. Barathrum vero mundus est iste malis plenus & laqueis mortiferis. Arbustula, quæ à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehendimus, vitæ nostræ mensura est, quæ consumitur, & dirimitur per horas diei & noctis & incisioni appropiat. Quatuor vero aspides de quatuor fragilibus & instabilibus elementis constitutionem humani corporis significant. Quibus inordinatis & conturbatis corporis compago dissolvitur. Cum his crudelissimus draco terribilem inferni ventrem figurat cupiens suscipere eos qui præsentes delectationes futuris præponunt bonis. Stilla vero mellis significat dulcedinem mundi, qer quam seductor ille suos amicos non sinit propriam videre salutem. *Vincentius lib. 15. cap. 5. hist. Speculi. Vide etiam tit. Conversio. exempl. 19.*

EXEMPLUM V.

Dives quidam secundum qualitatem delectationum, qualitates visus est recepisse pœnarum.

REfert Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis, quod monachus quidam cum in extremis vitæ suæ esset, anima sua ducta sit ante infernalem portam. Quæ cum ibi tot diversitates pœnarum conspiceret, ultra quam dici potest, tremere & horrescere cœpit, quod ne faceret, Angelus prohibuit. Ibi vero aliquamdiu morante eo, vidit quosdam dæmones

nes præcurrentes, & nimium cachinnantes de perditione animæ cujusdam divitis, quam socii sui secum in barathrum damnationis attraxerunt. Venientes autem ad principem dæmoniorum, dixerunt se animam amici sui cum gaudio magno attrahere. Quibus congaudens (si gaudium infelicitas dici potest) ait, Accipite & pomposè sicut solitus erat in cathedra sedere facite, induentes eum sicut solitus erat veste honorifica. Et sedere eum fecerunt super sedem ita inextinguibiliter ardentem, quod si totum mare perfunderetur, nullatenus extingueretur. Pallium vero quo eum circumdederunt, non minoris flagrantiæ erat. Illo in sede miserabiliter collocato & infelicius vestito, princeps ad suos servientes ait: Ite & sicut decens est tali amico nostro poculum nostræ delectationis propinate. Tunc tanquam æreum liquorem candentem, omni genere fœtoris mixtum, ori ejus apposuerunt, & appositus per omnia membra ejus in flammis duffusus effundebatur, quo potato joculatores dæmones, qui ei jocularentur, admisit. Qui accipientes duo cornua ignibus plena auribus ejus apposuerũt, & corniculari incipientes scintillas per oculos ejus, & per nares, & per omnia foramina ejus emittebant. Deinde in cameram misit, ut contra delectationes carnales, quas solebat cum puellis, dum adhuc viveret, exercere, infernales pateretur amaritudines, quæ omnium serpentum generibus erat repleta, & ita nimio calore incensa, quod candentis ferri satis evinceret ardorem, à quibus exceptus, quam horribiliter amplexatus, quamq; dedecorose osculatus, quamq; miserabiliter sit contrectatus, & per omnia membra discerptus, à nobis pius pater removerat, quod nunquam experiamur, & contra quæque oblectamenta carnalia, quæ prius habuerat vivens, singula tormenta infernalia inferebant. Hoc viso anima monachi ad corpus rediit, & quicquid viderat ob utilitatem audientium plurimis enarravit. *Cll. spec. ex Petro venerabili Abbate Cluniacensi.*

DÆMON.

EXEMPLUM I.

Dæmonis nomine vocans mancipium suum Stephanus presbyter, ut se discalcearet statim sensit diabolica actione caligas disligari.

QUidam qui nunc nobiscum sunt, rem quam narro testantur, quod vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ provinciæ presbyter fuit, hujus nostri Bonifacii diaconi atque dispensatoris Ecclesiæ agnatione proximus, qui quadam die itinere domum regressus, mancipio suo negligenter loquens præcepit, discalcea me. Ad cujus vocem mox cœperunt se caligarum corrigiæ summa velocitate dissolvere, ut aperte constaret, quod ei ipse qui vocatus fuerat ad extrahendas caligas diabolus obedisset. Quod mox ut presbyter vidit, vehementer expavit, magnisq; vocibus cœpit clamare, dicens: Recede miser, recede, non enim tibi, sed mancipio meo locutus sum. Ad cujus vocem protinus recessit: ita ut (sicut inventæ sunt) magna ex parte dissolutæ remanserint. Qua in re colligi potest quia antiquus hostis, qui tam præsto est factis corporalibus, quam nimiis insidiis, nostris cogitationibus insistat. *Gregorius cap. 20. lib. 3. Dial.*

EXEMPLUM II.

Parentibus invitis spiritualem militiam aggressa virgo exhæredatum postea dæmonem ex obsesso ejicit.

IN Spoletana urbe puella quædam jam nobilis cujusdam primarii filia, cœlestis vitæ desiderio exarsit, eique pater resistere ad viam vitæ conatus est. Sed contempto patre sanctę conversationis habitum quæsivit, ac suscepit. Qua ex re factum est, ut eam pater suæ substantiæ exhæredem faceret, nihilq; illi aliud, nisi sex uncias unius possessiunculæ largiretur: cujusque exemplo provocare cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ converti, atque omnipotenti Deo dedicata virginitate servire. Quadam vero die Eleutherius Abbas vir vitæ venerabilis ad eam gratia exhortationis atque ædificationis cesserat, & cum eadem verba Dei colloquens sedebat, tum repente ex eodem fundo, quem in sex unicas à patre perceperat, cum xenio rusticus venit. qui dum ante eos assisteret, maligno spiritu correptus cecidit, fagitarique nimiis stridoribus atque balatibus cœpit. Tunc sancti monialis fœmina surrexit, atque irato vultu magnis clamoribus imperavit eidem dicens: Exi ab eo miser, exi ab eo miser. Ad cujus vocem mox per os vexati diabolus respondit, dicens: Et si de isto exeo, in quem intrabo? Casu autem juxta porcus parvulus pascebatur. Tunc sanctimonialis fœmina præcepit dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui statim de homine exivit, porcum, quem jussus fuerat, invasit, occidit, & recessit. *Ibidem cap. 21 lib. 3.*

EXEMPLUM III.

Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audivit colloquentes.

REferebant nobis sancti patres de eodem beatissimo patre Pachomio, qui fuit (ut diximus) multorum monasteriorum in regione Tabernen-

fiotarum præpositus, quoniam frequenter dicebat fratribus: quia sicut testis est mihi Dominus Deus, sæpe audivi in mundo, spiritus dæmonum loquentes inter se diversas ac varias artes suas, quas contra servientes Deo, & maxime contra monahos habent. Quidam enim ex eis dicebat, quoniam ego contra durissimum hominem certamen habeo, & quoties ei immitto perversas cogitationes, ille statim surgit & prosternit se in orationem cum gemitu, orans sibi adesse divinum auxilium: ego autem illo exurgente cum grandi confusione ab ipso egredior. Item alius dæmon dicebat, ego ad illum quem observo, cum ei cogitationes in corde misero, consentit, & suscipit, & facit eas: Sæpe enim exardescere eum in iracundiam facio, & in contentiones, rixas, & pigritiam orationis, & dormitationem in psalmodia & non contradicit mihi. Ideoque fratres mei dilectissimi semper oportet, ut custodiatis sensum, & animum vestrum, invocantes nomen Domini nostri. *Ex libr. Sententiarum Patrum* §. 34.

EXEMPLUM IV.

Dæmones orantes fratres, vidente Machario multipliciter illuserunt.

QUodam tempore nocte in specie monachi, dæmon ad ostium cellulæ S. Macharii pulsaverat, dicens: Surge Abba Machari, & eamus ad collectam ubi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, & ait: O mendax, & veritatis inimice, quid tibi consortii, quid tibi societatis est cum collecta & congregatione sanctorum? At ille ait. Latet ergo te Machari, quod sine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum? Veni tu denique, & videbis ibi opera nostra. Dixit autem Macharius: Imperet tibi Dominus dæmon immunde; Et conversus ad orationem petit à Domino, ut sibi ostenderet si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abiit ergo ad collectam, ubi à fratribus vigiliæ celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecabatur, ut ei veritatem verbi hujus ostenderet. Et ecce vidit, per totam Ecclesiam quasi parvulos quosdam pueros Æthiopes nigros discurrere huc atque illuc, & velut volitando deferri. Discurrentes autem illi Æthyopes pueri singulis quibusque fratribus in oratione positis, atque psallentibus illudebant: & si cui de eis oculos duobus digitis compressissent, statim dormitabat: si cui verò in os misissent digitum, oscitare eum faciebant. Idem post psalmum cum ad orandum se projecissent fratres, percurrebant iterum singulos, & ante alium quidem jacentem in oratione quasi in mulierum speciem vertebantur, ante alium quasi ædificantes, aut apportantes aliquid, aut diversa quæque agentes apparebant: & quæcunque dæmones quasi ludentes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant. Ab aliquantis tamen fratribus, ubi aliquid horum cœpissent, quasi violenter repulsi, recipites dejiciebantur, ita ut nec stare ante eos, aut transire auderent. Aliis etiam juxta cervices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset S. Macharius, graviter ingemuit, & lachrymas profundens ad Dominum, dixit: Respice Domine, & ne silens, neque mitigeris Deus? sed exurge, & dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus, Post orationem autem examinandæ veritatis gratia seorsum evocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diverso habitu, & variis imaginibus ludentes, requirit ab eis si in oratione, vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diversa, quæ unicuique per dæmones imaginata viderat. Et singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes; sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est, quod omnes malæ, & superfluæ, ac vanæ cogitationes, quæ vel psallentibus, vel somniorum, aut orationum tempore occurrunt, quasque unusquisque in corde conceperit, illusione & instinctu dæmonum fiant. Nam ab his, qui omni custodia servant in timore, & amore Dei cor suum, illi tenebrosi Æthyopes, & hæ, quas immittunt cogitationes, repelluntur. Christo enim mens conjuncta, præcipue tempore orationis intenta, nihil malum, nihilque superfluum recipit. *Ib* §. 39.

EXEMPLUM V.

Dæmon animas in cœlum volare volentes, in specie gigantæa prohibuit.

ETiam hoc referebat nobis Crovius, quia nocte quadam, dum verbum Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius, hoc intulit dicens: quia per annum integrum oravi, ut revelaret mihi dignaretur per gratiam suam Dominus locum justorum & peccatorum. Et vidi excelsum quendam gigantem usque ad nubes pertingentem, manus extensas habentem, & super eum stagnum velut mare, & ignis flammabat, fervebatque velut caldaria, & videbam animas specie avium volantes, & quantæcumq; quidem supervolabant manus ejus, & caput, salvabantur, & usque ad cœlum perveniebant, quantæ autem usque ad manus ejus pervenissent, non valentes superius volare, percutiebat eas manibus

nibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum ferVens. Audivi quoque vocem dicentem mihi has esse animas peccatorum, nam illas quæ gigantem illum supervolant, ipsas esse animas justorum, quas pondus peccati non gravat, & ideo possunt ad altiora conscendere, quæ in Paradiso Dei salvantur. Aliæ autem sunt peccatorum, quæ in infernum demerguntur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, ut indulgentiam peccatorum vel criminum suorum à Christi Domini pietate mererentur accipere: nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, ubi est fletus, & stridor dentium præ nimietate pœnarum æternorum. *Palladius vita 27.*

EXEMPLUM VI.

Luxuriantem filium suum Innocentius Abbas à dæmonio postulavit possideri.

Beatus Innocentius presbyter in monte Oliveti fuit: iste simplex supra modum erat. Nam in Palatio clarus in militia fuit. Veruntamen initio imperii Constantini abrenunciavit seculo cum uxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum, militantem. Hic instinctu diaboli peccavit cum filia presbyteri. Quod cum audisset pater ejus Innocentius, oravit Dominum, dicens: Domine Deus amator castitatis da ei talem correptionis spiritum, ut jam non inveniat tempus peccandi in carne sua: melius existimans, ut magis dæmonio vexaretur, quam luxuria. Quod & factum est. Nam usque nunc in monte Oliveti ferro vinctus tenetur, quia vexatur ab immundo spiritu crudeliter. *Ibid. vita 103.*

EXEMPLUM VII.

Tentationibus monachum ad lapsum impellens dæmon, à principe suo multo honore & laude præ cæteris afficitur & magnificè coronatur.

Dicebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum, & narrabat: cum parvulus sederem in templo, & vidissem patrem meum frequenter ingredi, & sacrificia offerre idolo, semel occulte post ipsum intravi, & vidi Sathanam sedentem, & omnem militiam ejus astantem ei. & ecce unus de principibus ejus veniens adoravit eum. Cui diabolus dixit: Unde venis tu? Et ille respondit: In illa provincia eram, & suscitavi illic bella & perturbationes plurimas, & effusiones sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogavit: In quantum temporis hoc fecisti? Et ille respondit: triginta diebus. Et diabolus jussit eum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solum fecisti? Et ecce alius veniens adoravit eum, & ipse dixit: Unde venis tu? Et respondit dæmon: In mari eram, & suscitavi commotiones, & demersi naves, & multos homines occidens veni nunciare tibi? Et dicit ei diabolus: Quanto tempore hoc fecisti? Et ille respondit: Sunt dies viginti. Et hunc similiter jussit flagellari, dicens: Quare tantis diebus hoc solum fecisti? Et tertius veniens, adorabat eum. Dixit autem & huic: Et tu unde venis? Et respondit: In illa civitate fui, & dum ibi fierent nuptiæ, excitavi lites, & multas effusiones sanguinis feci, insuper & ipsum sponsum occidi, & veni nunciare tibi. Et dixit ei, quantis diebus hoc fecisti? Et respondit, decem. Jussit autem & hunc qui moras fecerat flagellari. Venit autem & alter adorare eum, & dixit ei: Unde venis? Et respondit: In eremo eram, & ecce XI. anni sunt, quod impugno monachum quendam, & vix nocte una prævalui ut facerem eum fornicari. Quod diabolus audiens surrexit, & osculatus est eum & tollens coronam, quam ipse habebat, posuit in capite ejus, & fecit eum sibi considere dicens: Magnam rem & fortem egisti. Et hoc ego cum vidissem, vel audissem, dixi intra memetipsum: valde magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare mihi, ingressus sum, & factus sum monachus. *Ibid. n. 17.*

EXEMPLUM VIII.

Pertinax ad consilia seniorum juvenis ab aquila seducitur, sed postmodum à dæmone miser seducitur.

Quidam secularis erat adolescens habens patrem, & desiderabat fieri monachus, & dum multum supplicaret patri suo, ut dimitteret eum converti, non acquiescebat, postmodum rogatus à fidelibus amicis, vix adquievit. Et ingressus frater ille adolescens introivit monasterium, & factus monachus cœpit omne opus monasterii perfectè perficere & jejunare quotidie. Cœpit etiam in biduanas abstinere, similiter autem semel in hebdomada reficere, videbat eum Abbas ejus, & mirabatur, & benedicebat Dominum in abstinentia, & labore ipsius. Contigit autem post aliquod tempus, cœpit frater ipse supplicare Abbati suo, dicens: Rogo te, Abba, ut dimittas me, & vadam in eremum. Dicit ei Abbas: Fili noli hoc cogitare, non poteris sufferre talem laborem propter tentationes diaboli, & versutias ejus: & si contigerit tibi tentatio, non invenies ibi qui te consoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit, ille autem cœpit amplius rogare, ut eum permitteret abire. Videns autem abbas ejus, quia eum retinere non poterat, facta oratione dimisit eum. Postmodum dicit abbati suo: Rogo te abba, ut concedas mihi qui ostendat iter, quo pergere debeam. Et ordinavit

vir cum eo duos monachos, & abierunt cum eo. Ambulantibusque eis per eremum unam diem & alteram, defecerunt præ æstu, & projicientes se in terram, jacebant, & soporati modico somno, ecce aquila venit, percutiensque eos alis suis præcessit procul, & sedit in terra, & evigilantes, aquilam viderunt, & dixerunt ei; Ecce angelus tuus, surge, & sequere eum. Et surgens, valedicensque fratribus sequebatur eam, & venit ubi stabat aquila illa. Quæ mox surgens volavit usque ad unum stadium, & iterum sedit. Similiter sequebatur eam frater ille, & iterum volavit, & sedit non longe. Factum vero est hoc per horas tres. Postmodum autem dum sequeretur eam, divertit ipsa aquila in dexteram partem sequentis se, & non comparuit. Frater vero nihilominus sequebatur eam, & respiciens vidit arbores palmarum & fontem aquæ, & speluncam, & dixit; Ecce locus, quem mihi paravit Dominus. Et ingressus cœpit sedere in ea sumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et fuit prædictus frater ibidem annos sex, neminem videns. Et ecce una die venit ad eum diabolus in similitudine cujusdam abbatis senioris, habens vultum terribilem. Videns autem eum frater ille timuit, & procidens in orationem surrexit, & dicit ei diabolus. Oremus iterum frater, & cum surrexissent, dixit diabolus; Quantum temporis habes hic? Et respondit: Habeo sex annos. Dicit ei dæmon; Ecce te vicinum habui, & non potui cognoscere, nisi ante dies quatuor, quod hic habitares, & ego non longe à te habeo monasterium, & ecce anni sunt undecim, quod de monasterio non exivi, nisi hodie, quia cognovi, quod hic mihi in vicinia habitares, & cogitavi mecum dicens; Vadam, ad hominem DEI justum, & cum eo conferam, quod potest prodesse saluti animæ meæ: Et hoc dico frater, quia nihil proficimus sedentes in cellis istis, quia corpus & sanguinem CHRISTI non percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab eo, si nos ab hoc mysterio elongaverimus. Sed tibi dico frater, ecce hinc tribus milliaribus est monasterium habens presbyterum, eamus ergo dominico die, aut post duas hebdomadas; & accipiamus corpus ac sanguinem CHRISTI, & revertamur ad cellas nostras. Placuit fratri illa suasio diabolica, & veniente die dominico: ecce diabolus venit, & dicit: Eamus, quia hora est. Et exeuntes perrexerunt ad prædictum monasterium, ubi ille presbyter erat, & ingressi monasterium, miserunt se in orationem, & exurgens ab oratione frater ille respiciens non invenit eum, qui adduxerat eum eo, & dixit: Ubi putas perrexit; Num ad commune necessarium ambulavit; & cum diu sustineret, non venit. Postmodum autem exiens foras requirebat eum, & cum non reperisset, dixit ad fratres loci illius, interrogans eos: Ubi est abbas senex ille, qui mecum ingressus est in Ecclesiam? Et dicunt ei. Nos neminem vidimus alium, nisi te tantum? Tunc cognovit frater ille, quia dæmon fuisset, & dixit; Vide, qua argutia diabolus ejecit me de cella; sed tamen non pœnitet me, quia ad opus bonum veni. Percipio corpus & sanguinem CHRISTI, & sic revertar in cellam meam. Et post missam volentem reverti, tenuit eum abbas monasterii illius, dicens; Nisi refeceris, non dimittimus te. Et cum percepisset cibum, & regredi vellet in cellam suam, ecce iterum venit diabolus in similitudine cujusdam juvenis secularis, & cœpit eum respicere à summo capite usque ad pedes, & dicere, ipse est iste, non est hic, & cœpit eum considerare. Et dixit ei frater: Quem sic respicis? At ille ait; Puto non me cognoscis? Tamen post tantum tempus quomodo me habes cognoscere? Ego sum vicinus patris tui filius illius. Quomodo autem; non est dictus pater tuus tali nomine, sic & mater tua tale nomen non habuit? & tu sic non vocaris? & mancipia illa & illa sic non sunt dicta; Mater vero tua, & soror tua ante tres annos mortuæ sunt. Pater autem tuus modo defunctus est, & te fecit hæredem, dicens; Cui habeo dimittere substantiam meam, nisi filio meo viro sancto, qui reliquit seculum, & abiit post Deum. Ipsi dimitto omnia bona mea. Modo autem qui timet Deum, & scit ubi est, dicat, & veniens distribuat & eroget ea pauperibus pro anima mea & sua, & perrexerunt multi requirentes te, & minime invenerunt. Ego autem veniens ex occasione propter quoddam opus te hic cognovi esse. Unde non facias moram, sed veni & vende omnia, & fac secundum voluntatem patris tui: Respondens frater ille dixit: Non necesse habeo reverti ad seculum. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperierit substantia illa, in conspectu DEI tui exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, ut venias, & eroges eas pauperibus, & egenis, quemadmodum bonus dispensator, ut non à meretricibus & malè viventibus extricetur, quod pauperibus dimissum est. Aut quid onerosum est, ut venias, & facias eleemosynas secundum voluntatem patris tui pro anima ejus, ne bona sudore ejus parta, quorum tu hæres constitutus es, in manus dissipatorum perveniant, & postea revertaris in cellam tuam? Quid multa? suadens fratrem reposuit in seculum, & veniens cum

cum eo usq; ad civitatem, reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi domum patris sui, tanquam jam defuncto eo, ecce ipse pater ejus vivus egrediebatur, & videns eum non cognovit. Et ait ad eum, quis es tu? Ipse vero turbatus nihil poterat respondere. Et cœpit eum iteratis verbis pater ejus interrogare, unde esset. Tunc confusus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi? Ut quid reversus es? Qui erubescens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reverti, quia desiderabam te: & remansit ibi. Et post aliquantum temporis incurrit in fornicationem, & multis suppliciis afflictus à patre suo, infelix ipse aliquam non egit pœnitentiam, sed remansit in seculo. *Ibidem num. 29. & 30.*

EXEMPLUM IX.

Dæmon in forma Christi senem humilem & devotum decipere non potuit.

NArraverunt de quodam sene, qui sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat dæmones manifestè, & contemnebat eos. Cum autem diabolus videbat se vicini à sene, venit & ostendit se seni dicens Ego sum Christus. Videns autem eum senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Et respodens senex, dixit ei: Ego Christum hic nolo videre, sed in alia vita. Audiens autem diabolus, non comparuit. *Ibidem nu. 37.*

EXEMPLUM X.

Dæmon cum pluribus ampullis fratres tentaturus perrexit.

ABbas Macharius habitabat in loco nimis deserto, erat enim solus in eo solitarius. In inferiori vero parte erat alia solitudo, in qua habitabant plurimi fratres. Observabat autem senex ad iter, & vidit Sathanam venientem in habitu hominis, ut transiret per cellam ejus. Videbatur autem quasi tunica linea indutus valde vetusta, & tota perforata & per omnia foramina ejus pendebant ampullæ. Et dicit ei senex: ô he major quo vadis? & ille dixit: Vado commovere fratres. Senex autem dixit ei: Ad quid tibi ampullæ istæ? & dixit: Gustum fratribus porto, & dixit ei Senex. Et totas cum gustu portas? Et respondit: Etiam: ut si unum alicui non placeat, offeram aliud: si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, ut modis omnibus vel unum placeat eis. Et cum hæc dixisset, transiit: & observabat senex custodiens vias donec ille iterum remearet. Et cum vidisset eum senex, dicit ei: Salvus sis. Et respondit: Ubi mihi salus: Et dixit ei senex: Quare? Et respondit, quia modo sanctificati sunt, & nemo mihi adquiescit. Et dixit ei senex: Neminem ergo habes amicum? Respondit: Unum tantum habeo fratrem, ibi ipse mihi solus adquiescit, & quando videt me, convertitur ad me velut ventus. Senex vero ei: Et qui vocatur ille frater? Respondit ei: Theopentus. Et cum hæc dixisset, transiit. Surgens autem Abbas Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidissent fratres, acceperunt ramos palmarum, & occurrerunt ei obviam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autem inquiebat, quis inter eos Theopentus vocaretur in loco isto: & inveniens eum intravit in cellam ejus. Theopentus vero suscepit eum cum gaudio. Cum ergo cœpissent secretè loqui, dixit ei Senex. Quomodo circa te est frater? Et ille dixit: Interim orationbus tuis bene. Dixit ei senes: Non impugnant te cogitationes? Et ille dixit: Interim bene sum, erubescebat enim dicere. Et dixit ei senex: Ecce quot annos habeo in conversatione loci istius, & omnes honorant me, & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicens: Crede Abba, quia & mihi. Senex autem simulabat & alias cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo jejunas? & dicit. Ad nonam. Et dicit ei senes: Jejuna usque ad vesperam, & abstine, & commenda Evangelia ut memoriter retineas ea, sed & alias residuas ex animo meditare scripturas: & si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim Dominus adjuvabit te. Et corrigens senex fratrem illum, reversus est in solitudinem suam. Et cum observaret, vidit iterum dæmonem illum, & dicit ei. Quo vadis iterum? Et ille respondit: commovere fratres. Et abiit: Dum autem reverteretur, dicit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et respondit ille: Male. Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit? Quia toti sancti sunt: & majus malum, quia & unum quem habui amicum & ôbedientem mihi, etiam & ipse nescio tamen subversus est, & nec ipse mihi adquiescit jam, sed omnibus sanctior factus est. Et propterea juravi me jam non calcare locum illum, nisi post longum tempus: & hoc dicens, transit, relinquens senem. Sanctus vero senex intravit in cellam suam, adorans, & gratias agens Deo. *Ibidem n. 11. Vide etiam tit. Angelus, exemplo 7.*

EXEMPLUM XI.

Indiscretus pater diabolica suasione seductus filium interimere tentavit.

Quid etiam de illo commemorem, cujus nominis, quia adhuc superest, nolumus facere mentionem: qui dum longo tempore dæmonem suscepisset in Angeli charitate, revelationibus ejus innumeris sæpè deceptus, credidit internuncium esse justitiæ. Nam exceptis his etiam per omnes noctes in cella ejus lumen absque ullius lucernæ præbebat officio. Ad extremum jubetur à Dæmone, ut Deo filium suum, qui cum eo pariter in monasterio commanebat, offerret: ut scilicet hoc sacrificio Abrahæ patriarchæ meritis æquaretur. Cujus in tantum est persuasione seductus, ut patricidium opere fecisset, nisi cum videns puer cultrum extra consuetudinem acuendo præpaparare, & vincula, quibus eum velut oblaturus ad immolandum constringere disponebat inquirere, præsagio sceleris futuri perterritus aufugisset. *Cassianus collat. 2. de discretione, cap. 9.*

EXEMPLUM XXII.

Dæmon Rathbodum regem pulchra sibi mansione promissa decepit.

Quidam Rathbodus nomine, rex Frisiæ, quomodo à diabolo deceptus fuerit, narro. Ovo puer Frisus à S. Wlfranno à morte liberatus, quod cum apparuisset ei diabolus in Angelum transfiguratus, caput opertus diademate aureo, & gemmis, & veste auro contexta. In quem cum Rathbodus intenderet, dixit ad eum diabolus: Virorum fortissime quis ita seduxit te, ut à cultura deorum velis recedere? Noli hoc facere, sed mane in his, quæ didicisti, & venias ad domos aureas, quas tibi æternaliter proximè sum daturus. Cras igitur accerse Wlfrannum doctorem Christianorum, & ab eo quære, quænam sit illa mansio æternæ claritatis, quam tibi pollicetur: quam cum monstrare nequiverit, utriusque partis mittantur legati, & ego ero dux itineris, & demonstrabo domum auream, & mansionem pulcherrimam, quam tibi promitto. Evigilans Rathbodus narravit cuncta S. Wlfranno. Qui dixit illusorem diabolum sibi velle illudere: Respondit dux, se futurum Christianum, si illa pulchra mansio demonstraretur sibi à Deo suo. Mittitur ergo statim quidam Friso ex parte ducis, & quidam diaconus ex parte sancti Wlfranni? qui cum paululum ab oppido processissent, obvium habuerunt quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properate citò: Nam monstrabo vobis pulcherrimam mansionem Rathbodo duci præparatam. Illi autem pergentes viam lætissimam, & loca ignota, viderunt quandam viam diversorum generibus marmorum polito opere decoratam, viderunt à longè domum quasi auream, & pervenerunt ad plateam, quæ ante domum erat, quasi auro in gemmis stratam, intrantesq; domum, viderunt domum miræ pulchritudinis, & incredibilis splendoris, & in ea thronum miræ magnitudins. Tunc ductor itineris ait illis: Hæc est mansio præparata Rathbodo duci. Ad hæc diaconus obstupescens ait: Si à Deo facta sunt ista, perpetuo maneant: si à Diabolo, citò dispereant. Et cum signaret se signo sanctæ crucis, ductor ille transiit in diabolum & domus aurea in lutum. Remansitque diaconus, & Friso in medio locorum palustrium, quæ plena erant longissimis virgultis & carrectis. Triduoque immensi itineris conficientes iter, reversi sunt ad oppidum, & ducem mortuum invenerunt: Narraverunt quæ viderant S. Wlfranno, Friso autem baptizatus est, qui dicebatur Ingomarus, vel Coningus, qui secutus est S. Wlfrannum ad monasterium Fontenellæ. *Vincentius specul. hist. lib. 23. cap. 546 Vide etiam tit. Bona injustè acquisita, exemplo 2. & tit. Anima.*

EXEMPLUM III.

Dæmon in specie monialis nisus est militem longioris vitæ promissione decipere.

Erat quidam nobilis in Westphaliæ partibus vir armis strenuus, & præpotens inter suos. Hic nocte quadam per sylvam terribilem transiens, audivit vocem mulieris quasi in vicino cātantis. Et dixit suis, Estne quis vestrum qui mecum vadat mulierem videre cantantem? Omnibus ergo dissimulantibus, prohibentibus illum, perrexit solus, & invenit stantem sub arbore quasi nigram monialem extensis in cœlum manibus cantantem. Quam cum interrogasset quid ageret, respondit: Hic laudo Deum meum. Credens autem ille aliquem sanctorum esse, rogavit eam dicens: Dic mihi obsecro, quid futurum est mihi? Et illa: Multa, inquit mala fecisti, adhuc facies, & devictis inimicis tuis crucem transmarinam suscipies, transfretabis, & in Christi servitio morieris. Ad hæc verba gavisus ille recessit. Et, ut illi prædictum est, facta cæde hominum, inimicos devicit. Qui cum præstolaretur crucis signationem, ut transfretaret, incidit in acutissimam febrem, Rogantibus ergò & consulentibus physicis, & amicis, & ut confiteretur peccata, & pœniteret, communiretque se Ecclesiasticis sacramentis, quia ei periculum imminere videretur, noluit ille, nullò modo reputans se moriturum. Cumque super hoc physici mirarentus, fratrem illius carnalem magnæ indolis clericum mandaverunt. Cui fratris periculum intimantes, super

super salute animæ illius admonendum instantius consulebant. Mox ad fratrem ingressus clericus, arguit periculosius infirmantem. Cui addit miles: Et tu, ut alii, stultus instas mihi qui optimè scio, quod modo nequaquam moriar. Cui clericus cum lachrymis dixit: Et unde hoc habes frater charissime? Et ille tandem? Sic; & sic dictum est mihi, quod crucem accepturus sum, & in terra sancta moriturus in Christi servitio. Ad hæc verba frater ejus tactus dolore cordis intrinsecus: Vere, inquit: frater charissime, iste antiquus hostis diabolus tuo nunc insidiatur calcaneo, qui mendacio suo te nunc nititur decipere moriturum. Age ergo salutis causam, & pœnitere, & impleas quod rogaris. Nec mora: decumbens petit advocari presbyterum, postulat veniam, crimina confitetur, statuit testamentum, recepit corpus CHRISTI, inungitur, exhalat spiritum, & sicut credimus ab insidiis dæmonum liberatur. Nec diu postea defuncti frater clericus, bonitatem CHRISTI in fratre mortuo recognoscens, Prædicatorum ordinem intrans, multa constantia seculum dereliquit. *Cantip. de Apibus, lib. 12. cap. 57. parte 61. Vide etiam tit. Culp. exempl. 3.*

EXEMPLUM XIV.

Dæmon pastorem bonum primò prophetia mortis, deinde aliis pluribus tentationibus decipere laboravit.

ERat quidam sacerdos admodum religiosus, & ob vitæ meritum multis dilectus, in partibus nostris parochiam regens. Invidens gratiæ ejus ille artifex diabolus, nolebat eum apertis tentationibus molestare, sperans illum sub specie boni ad suum consilium efficacius inclinare. In angelum lucis se transfigurans minister ille tenebrarum, ostendit se sacerdoti, & ait: Amice Dei, missus sum ad te nunciare quæ ventura sunt, atque evenient tibi. Præpara etenim te, quia hoc anno morieris. Sacerdos autem, nullam habens de angelo malo suspicionem, sed ita credens esse futurum ut prædixerat, cœpit se diligenter quasi ad mortem præparare, conscientiam per confessionem mundare, corpus jejuniis, vigiliis, assiduisque orationibus castigare, annonam suam cùm supellectili, egentibus erogare. Cumque multi ab eo quærerent, cur tam indiscretè sua distraheret, uni illorum sub typo confessionis causam aperuit, dicens: Angelus Domini revelavit mihi, quod hoc anno moriturus sum. Ille verò, cum hoc minimè posset celare, alteri cuidam sibi familiari dixit, sicque per eum ad notitiam totius parochiæ pervenit. Anno completo sacerdos non est mortuus, & inventus est falsus propheta diabolus. Et quia electis omnia cooperantur in bonum, in eo, in quo vir sanctus videbatur à diabolo deceptus, est promotus. Nimis etenim de tam dolosa circumventione erubescens propter homines ad quos verbum pervenerat, nec habens unde viveret, seculum cum parochia deseruit, & in quadam domo ordinis nostri, cujus nomen excidit, se convertit. Facto eo novitio, iterum diabolus adfuit, & hujusmodi verbis prædictum dolum palliavit. Ne turberis, inquit homo, quod mortuus non es, ut prædixi, quia DEUS sua providentia vitam tuam distulit ad multorum ædificationem. Missus sum ab illo, ut tibi assistam, instruam & custodiam. Et credidit ei ille. Circa quem diabolus frequenter versabatur, & semper, sicut postea notavit, ad ea quæ ad commodum carnis sunt, eum hortabatur. Cum eum fervor quandoque impelleret amplius orare, vigilare, sive manibus laborare, arguit eum, dicens: Discretio mater virtutum est, diu adhuc poteris vivere, & ideo tibi debes parcere, ut possis Deo diu servire. Quando lapidem levare volebat majorem, iterum dicebat: Nimis est magnus, leva istum. Cum factus esset monachus, ait: Roga priorem, ut concedat tibi ire ad singulares labores, quatenus liberius uti possis colloquio meo, & ego tuo. Et licentiavit ei prior, ut causam cognovit. Nocte quadam volens diabolus dolum diu protractum perducere ad effectum, intempesta nocte ad lectum monachi accessit: Dominus, inquiens, vult remunerare magnos tuos labores, vade ad cameram privatam, & in tali trabe zona tua suspendas te, ut sic martyrem recipiat te. Audito hoc verbo, monachus expavit, & contra diabolum crebrius spuens, clamavit: Recede inique à me, recede, modo novi qui sis. Et signans se fugavit illum. Statim surgens ad lectum Prioris accessit, & dormientem excitavit, signum ei faciens confessionis, illo innuente, ut exspectaret usque ad mane: cum non acquiesceret, surrexit atque cum eo capitulum intravit. Mox se monachus prosternens ad pedes prioris, confessus est, qualiter à diabolo sub angeli specie sit multo tempore deceptus, & per consilium suspendii à se deprehensus. Confessus est & alia peccata sua. Cui cum prior aliquam pœnitentiam injunxisset, & ut de cætero cautior foret, monuisset, ad lectum suum redit. Monachus vero ob necessitatem naturæ privatam ascendens, dum in una sedium sederet, dæmonem per confessionem exacerbatum cum arcu extento, sagittaque imposita contra se vidit stantem, & clara voce dicentem: Malo tuo confudisti me, ecce ideo nunc occidam te. Cui cum ille res-

responderet: Vade maledicte, jam non timeo te, ad signum crucis evanuit, sicque per virtutem confessionis liberatus, amplius dæmonem non vidit. *Ex libr. miraculorum Cæsarii.*

EXEMPLUM XV.

Dæmones castaldi Domini verberarunt S. Franciscum apud Dominum Hostiensem manentem, unde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QUodam tempore beatus Franciscus ivit Romam, & visitavit Dominum Hostiensem. Et cum stetisset aliquibus diebus cum eo, visitavit etiam dominum Leonem Cardinalem, qui erat beato Francisco valdè devotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulandum, propter frigus, & ventos, & pluvias, rogavit eum, ut diebus aliquot maneret cum ipso, & vice unius pauperis victum ab eo reciperet cum aliis pauperibus, qui in domo sua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia sciebat beatum Franciscum semper velle recipi tanquam pauperculum, ubicumque hospitaretur: licet dominus Papa, & Cardinales cum maxima devotione & reverentia ipsum reciperent, & venerarentur ut sanctum. Et adjecit: Dabo tibi bonam domum remotam, ubi poteris orare, & comedere, si volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat unus de duodecim primis fratribus, qui etiam morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Francisco: Frater, est hic prope quædam turris speciosa valde, & remota, ubi poteris tanquam in eremitorio permanere: quam cum vidisset beatus Franciscus, placuit sibi, & reversi ad dominum Cardinalem, dixit ei: Domine, forsitan manebo apud vos per aliquot dies. Et gavisus est valdè dominus Cardinalis. Ivit ergo frater Angelus & paravit in turri locum pro beato Francisco, & socio ejus. Et quia beatus Franciscus nolebat inde descendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquem intrare ad ipsum, promisit: & ordinavit frater Angelus quotidie portare sibi & socio victum. Cumque ivisset illuc beatus Franciscus cum socio suo, in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dæmones, & ipsum fortiter verberarunt. Et advocans socium suum, dixit ei: Frater, verberaverunt me dæmones valdè fortiter, & jam volo, ut maneas juxta me, quia timeo stare solus: & nocte illa mansit juxta eum socius ejus. Nam totus tremebat beatus Franciscus, sicut homo qui patitur febrem. Unde per totam noctem vigilaverunt ambo. Interim dicebat beatus Franciscus socio suo. Quare verberaverunt me dæmones? & cur data est illis potestas à Domino nocendi mihi? Et ait: Dæmones sunt castaldi, id est, prætores sive executores justitiæ Domini nostri. Sicut enim potestas mittit castaldum suum ad puniendum illum, qui peccavit, sic Dominus per castaldos, scilicet per dæmones, qui in hoc mundo sunt ejus ministri, quemcunque diligit, corrigit & castigat. Multoties enim ignoranter peccat etiam perfectus religiosus. Unde cum non cognoscit peccatum suum, castigatur per diabolum, ut diligenter videat, & consideret interius & exterius ea, in quibus offendit, quia quos diligit Dominus de vero amore, in hac vita nihil eis relinquit inultum. Ego vero per misericordiam & gratiam DEI, non cognosco me in aliquo offendisse, quod per confessionem & satisfactionem non emendaverim, imo per misericordiam suam hoc donum contulit mihi DEUS, quod de omnibus, in quibus placere vel displicere sibi valeo, in oratione claram recognitionem recipio. Sed potest esse, quia per castaldos suos nunc me castigaverit, quia licet dominus Cardinalis libenter mihi misericordiam faciat, & corpori meo, sicut necesse recipere habet recreationem, fratres mei, qui vadunt per mundum, sustinendo famem, & multas tribulationes, & alii fratres, qui morantur in eremitoriis & pauperculis domibus, cum audierint, quod maneo apud Cardinalem, poterunt habere occasionem murmurandi adversum me, dicentes: Nos sustinemus tot adversa, & ipse habet consolationes suas: Ego autem teneor illis semper dare exemplum, quia ad hoc datus sum eis. Nam magis ædificantur fratres, cum maneo in pauperculis locis inter ipsos, quam in aliis, & magis patienter portant tribulationes suas, cum audiunt me idem tolerare. Hoc itaque fuit summum & continuum studium patris nostri, ut in omnibus præberet semper bonum exemplum, & aliis fratribus tolleret occasionem murmurandi de se. Et propter hoc sanus & infirmus tot & tanta passus est, quod quicunque fratres scirent, sicut nos, qui cum eo fuimus usque ad diem mortis ejus, quotiescunque ea legerent, vel ad memoriam reducerent, non possent se à lachrymis continere, & omnes tribulationes, & necessitates cum majori patientia & gaudio sustinerent. Descendit ergo B. Franciscus summo mane de turri, & ivit ad dominum Cardinalem, narrans ei omnia quæ sibi acciderant, & quæ contulerat cum socio suo, imo etiam dixit ei: Homines me putant sanctum esse hominem, & ecce dæmones me de carcere ejecerunt. Et plurimum lætatus est dominus Cardinalis cum eo. Veruntamen quia sciebat & venerabatur eum tanquam sanctum, noluit contra dicere sibi, postquam ibi noluit

luit permanere. Et sic beatus Franciscus valefaciens ei, reversus est ad eremitorium de fonte columbarum juxta Reate. *S. Bonaventura in vita S. Francisci cap. 6 Jacobus Episcopus Genuensis in vita S. Francisci. Vide etiam tit. Capitulam.*

EXEMPLUM XVI.

Dæmoni homagium faciens pœnitentia & orationibus sancti Basilii liberatur.

LEgitur in vita S. Basilii Cæsariensis Episcopi, quod vir quidam venerabilis nomine Proterius filiam unicam habebat, quam consecrare Domino disponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc advertens, unum de servis prædicti Proterii in amorem puellæ plurimum inflammavit. Verum cum impossibile cerneret, ut ipse, qui servus erat, in amplexus tam nobilis puellæ accedere posset, ad unum de maleficis accessit, promittens ei multam pecuniæ quantitatem, si ad hoc eum juvare vellet. Cui dixit maleficus: Hoc ego agere non possum, sed si vis, mittam te ad dominum meum diabolum, & si feceris ea, quæ ipse tibi dixerit, desiderium tuum obtinebis. Et dixit juvenis: Quæcumque dixeris mihi, faciam. Ille ergo maleficus epistolam ad diabolicum fecit, & eam per prædictum juvenem in hæc verba transmisit. Quoniam quidem, mi domine, oportet me festinanter & sollicite quousque à Christianorum religione abstrahere, & tuæ adducere voluntati, ut pars tua quotidie multiplicetur: misi tibi hunc juvenem cupiditate in talem puellam exarsum, & postulo, ut suum desiderium assequatur, ut & in isto glorier, & alios tibi de cætero fidelius valeam aggregare. Et dans ei epistolam dixit: Vade, & tali hora noctis sta super monumentum gentilis, & ibidem dæmones acclama, & hanc chartam in aëre exalta, & aderunt tibi statim. Qui vadens dæmones invocabat, & hanc chartam per aërem ejiciebat. Et ecce adest princeps tenebrarum vallatus multitudine dæmonum. Qui cum epistolam perlegisset, ait ad juvenem: Credis in me, ut tuam compleam voluntatem? Qui ait, Credo domine. Cui diabolus: Et abnegas Christum tuum? Qui ait: Abnego. Dixit ei diabolus: Perfidi estis vos Christiani, quia quando me opus habetis, ad me venitis, quando autem desiderium vestrum assecuti estis, statim me negatis, & ad Christum vestrum acceditis. Ille autem, quia clementissimus est, suscipit vos. Sed si vis, ut compleam tuam voluntatem, fac mihi manu tua scriptum, in quo te confitearis abrenunciare Christo, & Baptismati, & Christianæ professioni, ut meus sis servus, & mecum in judicio condemnandus. Qui statim manu propria scriptum fecit, qualiter Christo abrenunciaret, & se servituti diaboli manciparet. Continuo igitur diabolus accersivit spiritus, qui erant super fornicationem, ab ipso ad tentandum homines deputati, jubens eis, ut prædictam puellam accenderent, & cor ejus in amorem juvenis inflammarent. Qui accedentes cor ejus adeo succenderunt, ut puella se ad terram projiceret, & ad patrem lamentabiliter exclamaret: Miserere mihi pater, miserere mihi, quia dure torqueor propter amorem talis pueri nostri. Miserere pater visceribus tuis, & paternum mihi amorem ostende, & puerum, quem amo, & pro quo crucior, mihi conjunge. Sin autem post modicum mortuam me videbis, & pro me in die judicii rationem reddes. Pater autem ejulans, dicebat. Heu me miserum, quid contigit miseræ meæ? Quis meum thesaurum furatus est? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego te volebam cœlesti sponso conjungere, & per te salvari putabam, & tu in amorem lasciviæ insaniisti. Sine filia, ut te, sicut deposui, Deo conjungam, ne ducas senectutem meam cum dolore ad inferos. Illa acclamabat dicens: Pater mi, aut cito desiderium meum comple, aut post modicum mortuam me videbis. Cum autem illa amarissime fleret, & quasi insaniret, pater ejus in magna desolatione positus, & amicorum consiliis deceptus suam voluntatem complevit, & eam puero in uxorem dedit, ac universam substantiam ei tribuit, dicens: Vade filia mea vere misera. Cum ergo simul permanerent, juvenis ille ecclesiam non intrabat, nec sibi crucis signaculum faciebat, nec Deo se recommendabat. Unde de hoc à nonnullis notatus, qui uxori suæ dixerunt: Scis, quia vir tuus, quem tibi elegisti, Christianus non est, nec ecclesiam ingreditur? Quod illa audiens vehementer extimuit, & humo se prosternens unguibus seipsam discerpere cœpit, & pectus suum tundere, ac dicere: Heu me miseram, cur nata sum, & nata, continuo rapta non sum? Cum ergo viro, quæ audieret, retulisset, & ille nequaquam rem sic esse assereret, sed omnino falsum, quod ipsa audierat, affirmaret, ait illa: Si vis, ut credam tibi, ego & tu cras ecclesiam ingrediamur. Videns ille, quod latere non posset, narravit ei totum ordinem gestæ rei. Quod illa audiens vehementer ingemuit, & ad beatum Basilium properavit, eique omnia, quæ viro suo & sibi contigerant, enarravit. Basilius autem puerum vocans, & omnia ab eo audiens, dixit ei: Vis fili reverti ad Dominum? Qui ait: Utique Domine, sed non valeo, quia diabolo sum professus, & Christum abnegavi, & abnegationis meæ scriptum feci, & dia-

bolo ipsum dedi. Cui Basilius: Non tibi sit curæ. Benignus est enim Dominus, & te pœnitentem suscipiet. Et continuo apprehendens puerum signum crucis in ejus frontem fecit, & ipsum per tres dies reclusit, postea eum visitavit, & dixit: Quomodo te habes fili? Qui ait: in magna sum Domine defectione, nec sufferre clamores eorum, & terrores, seu dilapidationes possum, tenentes enim manuscriptum meum causantur dicentes: Tu venisti ad nos, non nos ad te. Dixit S. Basilius: Noli timere fili, tantummodo crede. Et dans ei modicam escam, faciensque signum crucis iterum eum reclusit, & pro eo oravit, post aliquot dies iterum eum visitavit, & dixit: Quomodo te habes fili? Qui ait: pater, à longe clamores eorum audio & minas, sed eos non video. Et dans iterum ei escam, & signans, & claudens ostium abiit, & pro eo oravit. Et quadragesimo die rediens ait: Quomodo te habes? Qui respondens: Bene me habeo sancte Dei. Vidi enim te hodie in visu pugnantem pro me & diabolum vincentem, post hoc eum educens, omnem clerum, & religiosos, & populum convocavit, & omnes pro eo orare admonuit. Tenensque manum pueri ducebat eum ad Ecclesiam. Et ecce diabolus cum multitudine dæmonum ad eum venit, & invisibiliter apprehendens puerum, conabatur eum rapere de manu ejus. Et cœpit clamare puer: Sancte Dei, adjuva me, & tanta cum improbus instantia ingressus est, ut etiam sanctum impelleret trahens puerum. Qui ait ad eum: Improbissime non sufficit tibi perditio tua, nisi & Dei mei tentes plasma? Diabolus autem dixit ad eum multis audientibus: præjudicas mihi bona, ô Basili. Tunc omnes clamaverunt: Kyrie eleison. Dixitque ad eum Basilius: Increpet te Dominus, diabole. Qui ait: præjudicas mihi Basili. Non abii ego ad eum, sed ipse venit ad me. Abnegavit Christum suum, & professus est mihi, ecce scriptum ejus in manu habeo. Qui ait: Non cessabimus orare, donec reddas scriptum. Et orante B. Basilio, & tendente in cœlum manus, ecce charta per aërem delata ab omnibus visa venit, & imposita est in manus Basilii. Quam ille suscipiens dixit puero: Cognoscis has literas frater? Et ille, etiam Domine: Manu enim mea scriptæ sunt. Et frangens Basilius scriptum perducit eum ad Ecclesiam, & dignum fecit eum sancto ministerio. Et bene instruens eum, & regulam ei dans, eum reddidit mulieri. In *vitis Patrum part. 1. in vit. S. Basilii cap 5. & apud Surium tom. 1. Vide etiam Contritio, exempl. 10.*

EXEMPLUM XVII.

Dæmon dat alapam fratri non inclinanti se, cum cantaretur. Et homo factus est.

QUidam monachus quadam vice stetit in choro, cum cantaretur, Incarnatus est de Spiritu sancto, &c. Et cum alii fratres se inclinarent, ipse stetit cum erecto collo, & se non inclinavit: Adfuit diabolus dans ei alapam dicens: O monache ingrate, quomodo sic stas erecto collo? Cur non inclinas te cum fratribus? nonne audis, quod Deus propter te factus est Homo. Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum inclinarem. *Spec. hujus collector.*

EXEMPLUM XVIII.

Dæmones multi cellam unius eremitæ inquietant, sed integram civitatem unus regere conspicitur.

LEgitur in vitis patrum, quod quidam eremita ductus est ab Angelo ad quendam locum, ubi erat congregatio monachorum, & vidit maximam multitudinem dæmonum volantium ad modum muscarum in omnibus officiis eorum. Veniens autem ad quendam locum civitatis, vidit in civitate unum solum dæmonem, satis otiosum supra portam civitatis. Quærenti autem unde hoc esset? ait Angelus, qui eum ducebat, quod omnes in civitate voluntatem diaboli facerent, & ideo unus diabolus ad eorum custodiam sufficiebat. In abbatia autem omnes diabolo resistebant, & ideo ipsos monachos tam multi dæmones impugnabant. Facit enim Lucifer id, quod prudens Imperator facere solet, qui si habet multos hostes sibi adversantes, quos vincere cupit, & debellare, mittit ad eos multitudinem militum, qui eos superare possint. Ubi vero victi sunt hostes & superati, & deditionem jam fecerunt, promiseruntque se imperata libenter facturos, unum eis præficit; qui eos in obedientia & subjectione conservet. Considerate quæso omnes Christiani cui Imperatori peccatores subjecti sunt, à quo defecerunt, defecerunt à Deo glorioso, quo nihil sublimius, nihil præstantius, nihil generosius, nihil denique melius est, & subjecerunt se vilissimo & immundissimo spiritui, quo nihil abjectius, nihil fœdius, nihil denique deterius est: Erubescite tandem diabolo parere, & ad Deum, à quo defecistis, redite, cui parere summa felicitas summaque libertas est. *Spec. Collector. ex vitis PP.*

EXEMPLUM XIX.

Dæmon post septennem tentationem, Papam in fornicationem prostratum, sandalio ejus pro signo victoriæ accepto, suo principi nunciavit? sed Papa mirabiliter ad pœnitentiam revocatur.

REfert Sigebertus Gemblacensis in chronica sua. Antidius Bisontionensis Episcopus aliquando tertia feria post palmas transiens pontem

Duvii fluminis, vidit agmen dæmonum gesta sua principi suo referentium, & inter eos Æthiopem in manibus sandalium præferentem ad judicium, quod Romanum præsulem (cujus hoc erat) per septem annos impugnatum tandem ad lapsum traxerit, qui vocans ad se Æthiopem in virtute Dei, & sanctæ obedientiæ, super eum ascendens eo vectante Romam venit feria quinta, hora celebrandi officii, & dæmone præ foribus expectante, Papæ rem retulit, negantem per sandalium ad pœnitentiam movit, & missa vice ejus celebrata, & parte chrismatis à se consecrati assumpta revectante Æthiope ad Ecclesiam suam rediit Sabbato sancto hora celebrandi officii. *Sigebertus in Chronologia sua ad annum 411. Vide tit. Ebrietas, ex. 5. & titul. Rosarium, ex. 1.*

ANNOTATIO.

Joannes Paulin Theologia Doctor, & doctissimus concionator, qui vixit anno 1480 ser. feria quinta, post Dominicam tertiam quadragesima, dicit abesse omnem magica artis suspicionem ab hoc fact. S. Antidii, quia sancti uti possunt aliquando dæmonu opera illis imperando, juxta potestatem sibi traditam à Christo dicente, Ecce dedi vobis potestatem super omnem potestatē inimici. Sic D. Dominicus coëgit dæmonem candelam tenere, donec horarum pensum absolvisset. Malefici autem abutuntur opera dæmonum, eos invocando, eisque se subjiciendo. Quamobrem aliud est uti opera dæmonu more sanctorum, & aliud abuti more magorum.

DERIDERE.

EXEMPLUM I.

Deridens Ludovicum Regem Franciæ contorto collo plagatur.

COmes Geldriæ Ottho cursorem cum litteris Parisios miserat, cursu præpeti rediturum: Quem redeuntem Comes Ottho interrogans quæsivit, si regem Franciæ Ludovicum vidisset? At ille uti more subsannantis contorsit collum: Vidi (inquit, vidi illum miserum papallardum regem, caputium habentem capitis super scapulas. Hæc dicens faciem contorsit ex adverso, & sic facies contorta remansit toto tempore vitæ suæ. *Cantip. lib. 2. cap. 53. de Apibus.*

EXEMPLUM II.

Deridentes pueri sanctum Magnobodum à Deo plagati sunt.

LEgitur in vita sancti Magnoboldi Andegavensis Episcopi. Quia cum idem vir sanctus diœcesim sibi commissam illustrando circumiens ad prædium, quod Quartiniacus dicitur, pervenisset, pueri garruli nefanda convitia ludendo jactabant. Quos illo intuente, subito unus ex eis pulveri mixtus cum omni pernicitate raptus per aeris vasta, more globi hac illacque ferebatur. Tunc sodales cum parentibus tristes ac territi, per devia quæque ac rupium & vallium anfractus sectantes nihil profecerunt. Jamque desperatione tandem per devia ac dumosos tramites fatiscentes, puerum repererunt inter condensa veprium semianimem, & vix exilem anhelitum trahentem. Quem parentes cum valde magno gemitu pallio involutum, & pene cunctis artubus discerptum in præsentia sancti viri obtulerunt. Qui apprehensa manu eum levavit, & vitæ præpetem ac valentem parentibus reddidit. *Vincent. lib. 23. cap. 38. Vide etiam tit. Apostata, exempl. & tit. Abstinentia, exempl. 10.*

DESPICI.

EXEMPLUM I.

Humilis Equicius quantum ab hominibus honoratur.

TAntus quippe illum ad colligendas animas Deo fervor accenderat, ut sic monasteriis præesset, quatenus per Ecclesias, per castra, per vicos, singulorumque fidelium domus circumquaque discurreret, & corda audientium ad amorem patriæ cœlestis excitaret. Erat vero valde vilis in vestibus, atque ita despectus, ut si quis illum fortasse nesciret, salutatus, eum resalutare despiceret. Et quoties ad alia tendebat loca, jumento sedere consueverat, quod despicabilius omnibus jumentis in cella potuisset reperiri. In quo etiam capistro, pro freno, & vervecum pellibus, pro sella utebatur: per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextero, lævoque latere portare consueverat, & quocunque pervenisset, scripturam fontem accipiebat, & rigabat prata mentium. Hujus quoque prædicationis opinio ad Romanæ urbis notitiam pervenit, atque (ut lingua adulantium auditoris sui animam amplectendo necans) eo tempore clerici hujus Apostolicæ sedis Antistiti adulando questi sunt dicentes: Quis est iste rusticus vir, qui auctoritatem prædicationis sibi arripuit, & officium Apostolico Domini nostri sibimet usurpare indoctus præsumit? Mittatur igitur, si placet, qui huc eum exhibeat, ut quis sit, Ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut autem moris est, ut occupato in multis animo adulatio valde surripiat, si ab ipso cordis ostio nequaquam citius fuerit repulsa, suadentibus clericis consensum. Pontifex præbuit, ut ad Romanam urbem deduci debuisset, & quænam sua esset mensura cognosceret. Julianum vero tunc defensorem mittens, qui

Sabi-

Sabiensi ecclesia postmodum in episcopatu præfuit, hoc præcepit, ut cum magno honore eum perduceret, ita ut nihil Dei famulus ex conventione eadem injuriæ sentiret. Qui parere; de eo clericorum votis concitus volens, festine ad ejus monasterium cucurrit, ibique absente illo antiquarios scribentes reperit, & ubi Abbas esset, inquisivit, qui dixerunt: In valle hac, quæ monasterio subjacet, fœnum secat. Idem vero Julianus superbum valde atque contumacem puerum habuit, cui vix poterat, vel ipse dominari. Hunc ergo misit, ut eum ad se sub celeritate perduceret. Pergexit puer, & protervo spiritu pratum velociter ingressus, omnesq; illic intuens fœnum secantes, inquisivit, quisnam esset Equicius? Moxque ut audivit quis esset, eum adhuc longe positum aspexit, & immenso timore corruptus est, cœpitque tremore lacessere, seque ipsum nutanti gressu vix posse portare. Qui tremens ad Dei hominem pervenit, atque ulnis suis ejus genua deosculans humiliter strinxit, suumque Dominum ei occurrisse nunciavit, qui resalutato Dei famulo præcepit, dicens: Leva fœnum viride, porta pabulum jumentis, in quibus venisti. ecce ego, quia parum superest, opere completo te subsequor. Is autem qui missus fuerat Julianus defensor mirabatur valde, quidnam esset, quod redire moraretur puer. Tum ecce revertentem Puerum conspicit, atque in collo ejus fœnum ex prato ferentem, qui vehementer iratus cœpit clamare, dicens: Quid est hoc? ego te misi hominem deducere, & non fœnum portare, cui respondit puer? Quem quæris, ecce subsequitur. Tunc ecce Dei famulus clavatis caligis calceatus falcem fœnariam in collo deferens, veniebat. Quem adhuc longe positum puer domino suo, quia ipse esset, quem quæreret, nunciavit. Idem vero Julianus repente ut vidit Dei famulum ex ipso habitu despexit, eumque qualiter deberet alloqui proterva mente præparabat. Mox vero, ut servus Dei cominus affuit, ejusdem Juliani animum intolerabilis pavor invasit, ita ut tremere, atque ad insinuandum hoc ipsum, propter quod venerat, vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad ejus genua cucurrit, orationem petiit pro se fieri, & quia pater ejus Apostolicus pontifex eum videre vellet, indicavit: Vir autem venerandus Equicius cœpit immensas gratias agere omnipotenti Deo, asserens, quod se per summum pontificem gratia superna visitasset. Illico vocavit fratres, præcepit hora eadem jumenta præparari, atque executorem suum cœpit vehementissime urgere, ut statim exire debuissent, cui Julianus ait: Hoc fieri nullatenus potest, quia lassatus ex itinere hodie non valeo exire. Tunc ille respondit: Contristas me fili, quia si hodierno die non egredimur, in crastino die non exibimus. Dei itaque famulus executoris sui lassitudine coactus, in monasterio suo eadem nocte demoratus est. Tum ecce sequenti die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Julianum cum epistola puer pervenit, in qua ei præceptum est, ne servum Dei contingere aut movere de monasterio, auderet. Quem cum ille requireret, cur sententia esset mutata, cognovit, quia in nocte eadem, qua ipse illuc executor missus est, per visum pontifex fuit vehementer perterritus, cur ad exhibendum hominem Dei mittere præsumpsisset. Qui protinus surrexit, seque venerandi viri orationibus commendans, ait: Rogat pater noster, ne fatigari debeatis. Cumq; hoc Dei famulus audisset, contristatus ait: Nunquid die hesterno dixi, quia si non statim pergeremus, jam pergerē minime liceret? Tunc pro charitatis exhibitione aliquantulum executorem suum in cella retinuit, eique laboris sui commodum coacto renitentiq; dedit. Cognosce ergo, Pater, in quanta sunt Dei custodia, qui in hac vita seipsos despicere noverunt, cum quibus intus civibus in honore numerantur, qui despecti foris hominibus esse non erubescunt, quia è contra in Dei oculis jacent, qui apud suos & proximorum oculos per inanis gloriæ appetitum tument, unde & quibusdam veritas ait: Vos estis, qui justificatis vos ipsos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra, quia quod hominibus altum est, abominabile est ante Deum. *Gregorius lib. 1. Dial. cap. 4.*

EXEMPLUM II.

Despici se videns præ Masseo S. Franciscus valde lætatur, & qualiter amaverit paupertatem.

FRanciscus & Masseus cum pervenissent ad quasdam habitationes: ubi pro necessitate corporis (prout regula dicit) eos mendicare oportebat. Franciscus, quia erat homo despectus, & parvus, & propterea inter ignotos despiciebatur quasi ab omnibus, quosdam bolos vilis panis, & frusta parvula conquisivit. Sed fratri Masseo, quia erat pulcher homo, & magnus in persona, dati fuerunt plures, & pulchriores. Cum autem ambo simul in quodam loco convenissent, & ibi invenissent unum fontem, in cujus margine erat latus lapis & pulcher, de quo valde gavisi sunt, super lapidem illum adquisita panis fragmentula posuerunt. Et cum vidisset S. Franciscus, quod frustula panis fratris Massei essent plura, & pulchriora quam sua, exul-

tans in spiritu pro desiderio paupertatis ait: O frater Massee, nos non sumus digni de tam magno thesauro, & hoc gradatim elevando vocem, pluries replicavit. Respondit frater Masseus: Pater clarissime, quomodo potest dici thesaurus, ubi est tanta penuria, quando non est ibi tabella, neque cultellus, neque scutella, neque incisorium, nec domus, nec mensa, nec servus, nec ancilla: Respondit S. Franciscus: Et hoc reputo magnum thesaurum, ubi nihil est de his quæ præparat humana industria, sed quicquid aliquid est, totum a providentia divina ministratur, sicut manifeste apparet in pane adquisito, in lapide tam pulchro, in fonte tam limpido. Unde volo, ut rogemus Deum, quod thesaurum sanctæ paupertatis tam nobilem, qui haberet administrare, faciat nos toto corde diligere. Et de illis frustulis panis, & fonte, cibo, & potu gaudenter cum hymnis divinis sumpto, surrexerunt, ut versus Franciam pergerent. Et cum pervenissent ad quandam Ecclesiam intrantes in eam S. Franciscus abscondit se post altare ad orandum, & ibi recipit divinæ visionis tam excessivum fervorem, animam ejus paupertatis concupiscentia totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu, quasi flammas amoris emittere. Et egrediens ad socium sic ignitus ore vehementer dicebat: A, a, a, frater Massee, præbe mihi teipsum, & hoc fecit ter. Frater Masseus stupens de tam vehementi fervore, cum tertia vice S. Franciscus dixisset: præbe mihi teipsum, immisit se tandem in brachia sancti patris. Tunc S. Franciscus cum hiatu magno, & Spiritus sancti fervore & clamore valido, reboando, A, a, a, levavit F. Masseum cum ipso flatu in aëre, impulit illum ante se, quantum posset esse unius longæ lanceæ mensura. Quod videns F. Masseus stupuit valde te tam mirando sancti patris fervore, & retulit postea sociis, quod in illo S. Francisci impulsu tantam dulcedinem, & Spiritus sancti consolationem persensisset, quod nunquam in vita sua consolationem tam magnam meminerat se habuisse. Post dixit S. Franciscus fratri Masseo: Charissime, eamus Romam ad S. Petrum Apostolum, & ad S. Paulum, & rogemus eos, ut doceant nos, & adjuvent possidere thesaurum inenarrabilem sanctissimæ paupertatis. Et addidit S. Franciscus dicens: Charissime & dilectissime frater mi, thesaurus beatificæ paupertatis est tam dignissimus & tam divinus, quod nos digni non sumus illam in vasis nostris tam vilissimis possidere, cum paupertas sit illa virtus cœlestis, per quam cuncta terrena & transitoria cuncta calcantur, per quam omnes obices tolluntur è medio, & libere Domino Deo æterno mens humana jungitur. *Barthol de Pisis lib. 1. conformitatum, fructu 8. Ex Chronico Minor.*

DESPERATIO.

EXEMPLUM I.

Pœnitens in sepulchro à dæmonibus percutitur, caditur, laceratur, & tandem victor clamantes audivit. Vicisti nos, vicisti.

FUit quidam vir in hac proxima civitate vitam turpissimam per omne facinus ducens, ita ut opinatissimus in flagitiis haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad pœnitentiam vertitur, & intra sepulchrum se quoddam concludens, priorum scelerum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem postratus, & nec allevare quidem ausus oculos ad cœlum, neque vocem emittere, & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam vivens sepultus de inferno quodammodo jam mugitum cordis gemitumque reddebat. Cumque in his eo posito septimana una transisset, nocte veniunt ad eum dæmones in sepulchro clamantes & dicentes: Quid est, quod agis, impurissime & flagitiosissime; Postquam omni spurcitia, omnique impuritate saturatus es, nunc nobis castus & religiosus procedis; & postquam senuisti in sceleribus, nec jam sufficiunt vires ad facinora, nunc Christianus videri vis, & pudicus, & pœnitens, quasi alius tibi jam ullus possit dari locus satiato in malis, nisi illi, qui tibi nobiscum debetur: unus ex nobis es alius jam esse non potes, redi ad nos magis, redi, & quod super est tibi tempus in fruenda voluntate non perdas, præparamus tibi affluentes delitias, præparamus scortum nobilissimum, & cuncta alia, quæ florem tibi possint reparare gratissimæ juventutis. Quid temetipsum vanis & inanibus affligis cruciatibus? Quia temetipsum ante tempus suppliciis tradis? Quid enim aliud esses passurus in inferno, nisi hoc, quod nunc tibimetipsi infligis? Si de pœna delectat, expecta paululum, & invenies paratam. Nunc interim fruere muneribus nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc & his similia plura exprobrantibus eis, ille jacebat immobilis, nec auditum suum convertens ad eos, nec ullum penitus sermonem respondens. Cumque illi sæpius eadem repeterent, & alia duriora, nec ille omnino moveretur, in furorem prolapsi dæmones. Ubi viderunt sua contemni verba, verberibus eum conficere aggressi sunt, & multis eum suppliciis excruciatum semivivum reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cruciatibus moveri saltem potuit à loco, in quo orationis causa jacuerat. Postera die quidam suorum

requirentes eum humanitatis duntaxat gratia, inveveniunt pœnis incredibilibus affectum & causam percontantes, cum didicissent, rogabant eum, ut curæ gratia reportari, se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tum vero & sequenti nocte repetentes dæmones gravioribus eum verberibus cruciant, sed ne sic quoque moveri potuit loco, melius esse ducens se mortem subire, quam ultro dæmonibus obedire. Tertia nihilominus nocte multitudo convenit dæmonum, & absque ulla miseratione irruentes in eum, omnibus pœnis cruciatibusque conficiunt. Cumque jam corpus defecisset in suppliciis extremis, tamen spiritus obstabat imperio dæmonum. Quod ubi impii præviderunt exclamantes voce magna: Vicisti, inquiunt, vicisti. Et mox velut quadam virtute cœlitus ipsi effugati, præcipites abscedunt, nec ei ultra quicquam suæ artis aut sceleris intendunt. Ipse vero in tantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus effectus est, ac ita divina gratia repletus, ut omnis hæc regio quasi de cœlo lapsum eum viderit, & unum esse ex numero crederet Angelorum, omnes pœne simulatque uno ore dicentes. Hæc est mutatio dextræ excelsi. Quanti exemplo ejus, qui jam semetipsos desperaverant, rursus ad spem salutis egressi sunt, & emendationem sui, quam prius desperaverant, præsumpserunt? Quanti admiratione ejus, de ipso jam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutum indolem reparati? Illo namque tanta immutatione converso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Non solum enim emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verum & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia, quæ ab ipso facta sunt, quæque Deus per ipsum tanquam suum amicum operari dignatus est, quantum apud Deum haberet meriti, testabantur. *In vita Joannis Ægypti eremitæ quæ habetur in vitis P. P.*

EXEMPLUM II.

Virginis domum spoliare volens Mutius latro convertitur.

ERat quidam vir nobilissimus nomine Mutius: Hic autem primo gentilis fuit latronum maximus & sepulchrorum violator atque in omnibus flagitiis opinatissimus. Ad quem tali modo occasio salutis advenit. Nocte quadam ad domum cujusdam virginis Deo sacratæ expoliandi causa pervenit. Cumque machinis quibusdam, quæ hujusmodi artificibus satis notæ sunt, domus ejus tecta conscendisset, quærens quali arte, vel quali aditu in penetralia ejus irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tectis positus sine ullo effectu transegit. Post multos vero animi conatus frustra adhibitos veluti fessus somno opprimitur, & per visum sibi assistere vidit quendam regio habitu, dicentem: Desine jam ab his flagitiis, & ab effusione humani sanguinis cessa, atque ab execrabilibus furtis ad laborem religiosum converte vigilias, & suscipe cœlestem Angelicamque militiam, atque ex hoc jam animi virtutibus vivo, & ego te hujus militiæ ducem ac principem faciam. At ille cum gratanter, quæ sibi offerabantur, audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos tenere jubetur. In his evigilans, astantem sibi virginem vidit, & requirentem quis esset, aut unde, vel cur illuc venisset? At ille quasi amens effectus, nihil ei respondit, sed tantum, ut Ecclesiam sibi ostenderet, rogat. Illa vero cum intellexisset in re aliquid divini operis esse, hominem producit ad Ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens, rogat Christianum se fieri, & illico sibi pœnitentiam dari. Presbyteri vero cum cognoscerent, virum hunc esse omnium flagitiorum actorem, mirantur, si hæc vera loqueretur. Et cum perseverantia sui fidem rei fecisset, monens eum, ut si hæc vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset, orat sibi dari præcepta, quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis sufficere sibi ait eos, ad viam salutis, tribusque diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur, ubi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad Ecclesiam, tres versiculos Psalmi, quos perceperat à presbyteris, non solum verbis, sed & rebus atque operibus reddidit. Presbyteri vero mirabantur, quod subito conversus acerrimam statim injecerit sibi abstinentiam, & instruentes eum plenius ex divinis scripturis hortabantur eum secum demorari. At ille ne videretur esse inobediens, unam apud eos exigens hebdomadam rursus ad eremum pergit, atque ibi per septem continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratiæ consequitur à Domino, ita ut omnes pene scripturas memoriter retineret. Panem vero Dominica die tantum sumebat, & hunc divinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione inveniebat panem positum, quem nemo detulerat hominum. Hunc ubi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei usque ad alteram Dominicam. *Ex vitis Patrum vita 9. S. Copretis.*

EXEM-

EXEMPLUM III.

Luxuria lapsus frater contra desperationem seipsum animans, dixit, Non peccavi.

FRater quidam abiit haurire aquam de flumine, & inveniens mulierem lavantem vestimenta, peccavit cum ea. Hauriens autem aquam ibat ad cellulam. Insilierunt autem in eum dæmones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes: De cætero quo vadis? non est tibi ulterius salus, ut quid etiam seculum perdis? Intilligens autem frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Unde ingressæ estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volentes me omnino perdere? Non peccavi. Et iterum dico, non peccavi. Et ingressus in cellulam suam, continebat se sicut heri & nudius tertius. Revelavit autem Deus vicino ejus seniori, quia frater ille ruens, & in ipso casu obruisset diabolum, & vicisset. Veniens autem ad illum senior, dicit illi: Quomodo habes frater? Ille respondit: Bene Abba. Dicit ei senior: Et non es passus tristitiam his diebus? Respondit ei frater: Non. Dicit ei senior: Revelavit Deus, quia ruens obruisti diabolum, & vicisti. Tunc frater retulit omnia illa, quæ sibi advenissent. Senior autem dixit: Certè frater, discretio tua contrivit virtutem inimici. *Palladius in fine lib. 3. num. 42. Vide etiam tit. Confessio, exemplo 2. & 6.*

EXEMPLUM IV.

Luxuria lapsus senex quidam, pœnitentia miraculosum lumen in die Pascha promeruit.

MOnachus quidam solitarius antiquus, & in conversatione proficiens, sedebat in monte in partibus Antonii, cujus verbis & actu multi proficiebant & cùm talis esset, excitatus est diabolus ad invidiam contra eum, sicut & contra omnes viros virtutum: Et immisit in animam ejus cogitationem talem, ut ei, qui in tali conversatione esset, non deberet serviri ab alio aut ministerium exhiberi, sed magis debere ipsum aliis ministrare. Quod si aliis non exhiberet ministerium, saltem sibi ipsi serviret, dicens: Vende ergo in civitate sportellas, quas facis, & eme tibi, quæ opus sunt, & revertere ad locum tuum, & nulli sis onerosus. Hoc autem suggerebat antiquus hostis diabolus invidens quieti ejus, & oportunæ vocationi ejus ad Deum, & utilitati multorum: undique enim diabolus venari eum & capere festinabat. Ille vero tanquam bonæ cogitationi adquiescens, descendit de monasterio suo & qui erat omnibus admirandus, ignarus tamen hujusmodi insidiantis astutiæ, notus autem & famosus omnibus, à quibus videbatur, exiens: cum non post longum tempus mulierem vidisset, pro in cautela sua supplantatus est, & incurrit in eam. Et veniens in desertum locum, sequente diabolo vestigia ejus, juxta flumen cecidit. Et cogitans, quia gavisus est inimicus de ruina ejus, voluit in se ipso desperare, quia spiritum Domini contristavit, & sanctos Angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in civitatibus habitantes superaverunt diabolum. Et cum nulli horum se facere similem posset contristabatur valde & non recordabatur, quia Deus est, qui tribuit virtutem his, qui ad eum devotissimè convertuntur. Et cœcatus, & non videns peccati sui curam, voluit se in flumen jactare, ut perfectum gaudium faceret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus est corpore, & nisi postea misericors Deus auxilium præstitisset ei, ad perfectum gaudium inimici sine pœnitentia obiisset. Novissime autem in se reversus cogitavit, majorem laborem in afflictione pœnitentiæ demonstrare, & supplicare Deo in fletu & planctu. Et ita rediit ad monasterium suum. Et damnans ostium cellæ suæ sicut solet super mortuum, ita flebat supplicans Deo. Jejunans autem & vigilans cum omni anxietate extenuavit corpus suum, & nec sic satisfactum putabat animo suo, quod congrue pœnituisset. Fratribus autem sæpe venientibus ad eum utilitatis causa, & pulsantibus ostium ipse dicebat: non se aperire posse, dicens: Sacramento me constrinxi per unum annum devote pœnitentiam agere, sed orate pro me. Nec enim inveniebat, quomodo se eis excusaret, quoniam illi scandalizabantur hæc audientes de eo, quia erat apud illos honorabilis & magnus valde monachus. Perfecitque totum annum jejunans intente, & devote pœnitentiam agens. Die autem Paschæ nocte ipsa Dominicæ resurrectionis tollens lucernam novam, & reficiens eam posuit in cacabo novo, & cooperiens operculo, serio surrexit ad orationem dicens: Misericors & miserator Deus, qui & barbaros salvari vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugio, fidelium salvator miserere mei, quia plurimum te exacerbavi, & inimicum meum gaudere feci, & ecce mortuus sum obediens ei. Tu Domine & impiis, & his qui sunt sine misericordia, misereris, sed & proximis misericordiam impendi præcipis, miserere humilitatis meæ, Apud te enim nihil impossibile est. Quoniam secus infernum dissipata est sicut pulvis anima mea. Fac misericordiam, quia benignus es, & misericors figmento tuo, qui & corpora, quæ non sunt, in die resurrectionis suscitaturus es. Exaudi me domine, quia defe-

defecit spiritus meus, & infelix anima mea, tabe factum est & corpus meum quod coinquinavi, & jam vivere non valeo pro eo, quod non credidi. Ignosce peccatori per pœnitentiam duplex habenti peccatum ex desperatione: vivifica me contritum, & igne tuo præcipe hanc lucernam accendi, ut & ego accipiens fiduciam misericordiæ & indulgentiæ tuæ, residuo tempore vitæ meæ, quod mihi donaveris, mandata tua custodiam, & à timore tuo non recedam, sed devote serviam tibi amplius quam primo. Et hæc nocte ipsa resurrectionis cum multis lachrymis dicens surrexit, ut videret, si accensa esset lucerna. Et detecto cacabo vidit, quia non esset accensa, & cecidit iterum in faciem suam rogans Dominum, & dicens: scio Domine, quia certamen factum est ut coronarer, & non steti in pedibus, magis eligens propter carnis delectationem tormentis impiorum adijci, parce ergo mihi Domine. Ecce enim iterum confitebor tuæ bonitati turpitudinem meam coram Angelis tuis, & coram justis omnibus, & nisi quia scandalizari possent, etiam omnibus hominibus confiterer. Deus misserere mei, & ut alios erudiam Domine vivifica me. Et ita tribus vicibus orans exauditus est, & surgens invenit lucernam clare ardentem. Et exultans in spe, confortatus est in gaudio cordis, admirabaturque de gratia Dei quia & peccatis ejus indulsit, & satisfecit juxta petitionem ejus, & animum ipsius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ seculi hujus indigno misertus es, in magno & novo signo hoc fiduciam tribuens. Parcis enim misereris animabus, quas creasti. Ita autem perseverante eo in confessione illuxit dies, & lætabatur in Domino oblitus corporalis cibi. Ignem autem lucernæ illius toto tempore vitæ suæ servavit, oleum subinde superfundens, & faciens desuper quo minus extingueretur. Et ita rursus divinus spiritus habitavit in eo, & factus est apud omnes insignis, humilitatem exhibens in confessione, & gratiarum actione Domino cum lætitia; cui etiam ante aliquot dies mortis suæ, revelatum est de transitu suo. *Ex libris doctrinæ patrum lib. de fornicatione num. 20.*

EXEMPLUM V.

Desperatione tentatus frater, promissione Abbatis Potii de salute sua certus efficitur.

FRater quidam magnæ religionis in Clarevalle degebat, nomine Bernardus: hic in primordio conversionis suæ dum peccatorum suorum enormitatem, districtique judicis æquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus est, ut in desperationem propemodum laberetur. Quo comperto venerabilis Abbas ipsius Potitus exemplis & monitis multis ei persuadere conabatur, quia confessus & pœnitens quilibet reus nunquam indulgentia privaretur. Et cum needum ei hoc modo satisfacere posset, adjecit, & ait: Ego salutis tuæ fidejussorem me constituo, & anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseveres in ordine isto. Hac ergo promissiõe frater ille, magnifice roboratus, spiritum diffidẽtiæ, à quo inpugnabatur, penitus expugnavit, & exultans in Domino cum tremore misericordiam & judicium deinceps cantare consuevit. Qui cum esset nobilis genere, nullam generositatem arbitrabatur, nisi pro Christo pauperem fieri, & servire pauperibus (erat enim infirmarius pauperum in hospitio deputatus) quibus officiosissime superintendens non sicut extraneis & mendicantibus serviebat, sed tanquam Dominis suis, & tanquam membris filii Dei. Si quem inter eos morbidum, si quem ulcerosum, & vermibus scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atque refocillando, quasi mater ægrotanti filio jugiter assistebat. Dum hæc & his similia Dei famulus agere non cessaret, contingit, ut mortalitas sæviens quam plures fratrum invadens, pertraheret ad mortem. Cum autem videret socios suos quotidie subtrahi, ipse desiderabat desiderio magno dissolvi, & esse cum Christo. Pius vero Dominus, qui semper præsto est corde contritis, & spiritu contribulatis servulis suis, decrevit adimplere desiderium ejus. Oborta vero febricula parva, cum tenuiter ægrotare cœpisset, lectulo decubuit. Cumque Dominus Abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo ferocissimus tam levi occasione lecto detineretur, unde & subridens ajebat: Ne timeas, mi frater Bernarde, quia modo non morieris, sed adhuc comesturus es nobiscum de fabis & oleribus nostris, ipse vero respondit: Non timeo pater, non timeo, sed confido in Domino, quia minime jam fraudabor à desirio meo. Quid multa? Post quatuor aut quinque dies scintillula crevit in incendium magnum, & facta est peremptoria febris, quæ effimera putabatur. Tunc proprium judicium Abbas reprehendit, & fratris sententiam, quam de se ipso protulerat, prævalere cognovit. Appropinquante autem hora emigrationis, inunctus est frater oleo sacramentali. Expleta autem unctione, factus est statim in spiritu & raptus in contemplationem, per multum temporis spatium jacuit sine sensu, & sine motu, ita ut pene mortuo similis videretur. Cumque per multam horam, velut examinis tacens secreta cœli, non præsumptione, sed gratia duce rimaretur tandem

dem ad se reversus ipsa hilaritate vultus ubi nam fuisset, satis indicavit. Ad quem pius pater accedens, interrogavit quomodo haberet? qui respondens, bene (inquit) mi domine, mi pater, per indulgentiam Dei. Et nunc charissime pater, absoluto te à debito sponsionis tuæ, multas gratias agens solicitudini tuæ circa me peccatorem. Abbas autem pristinæ illius obligationis, qua sese pro ejusdem fratris salute responsalem fecerat, oblitus, mirabatur unde loqueretur. Tunc frater expressus commune fecit illum & ait: Ergò ne excidit tibi, quemadmodum olim saluti meæ responsalem te constituisti? Ab illa ergo fidejussione securum te facio, quia jam de salvatione mea per misericordiam Domini nostri Jesu Christi securus existo. Tunc vero Abbas solicita inquisitione cœpit ab eo indagare, quonam modo id potuisti agnoscere? Quod cum modis omnibus dicere recusaret cernens Abbas nil se precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcipit, quatenus ea, quæ vidisset ad ædificationem & consolationem multorum exponeret, quo audito frater ille infirmus, ita effatus est. Quoniam virtus obedientiæ veritatem me silere prohibet, rem dicturus sum vobis, cui fortassè fidem dubiam exhibebitis, sed ut testimonium hoc credibile faciam, scitote quia cum fine dicti, etiam finem vitæ accipiam. Noverit ergo dilectio vestra, me licet miserum, indignum Domino fuisse præsentatum, cujus beatissima indulgentia remissionem peccatorum accepi, & spem felicitatis æternæ per gratiam ipsius in sinu meo repositam habeo. Ex ipsius etiam sanctissimo ore audivi; quia omnes qui obedientes in isto ordine usque ad mortem perseverabunt, salutem æternam ab ipso consecuti sunt. Fratres autem nostros, qui de seculo migraverunt, in magna beatitudine pausantes aspexi, & meum etiam locum, quem inter eos miserante Domino jam nunc sortiturus sum, prævidi. Cum ergo ista dixisset, obticuit, statimque fœlicem animam reddidit. *Ex libr. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VI.

Desperans Hildebrandus latro, propter desperationem maximè damnatum se esse dicit, & Bertholphus sine ordine sacerdotii munera ejus exequens, nimis territus seculum deserit, & à Deo punitur.

Hildebrandus habitans in villa quadam diœcesis Trajectensis, quæ dicitur Holchoyn, die quadam sylvam cum alio quodam concive suo intravit, quem, suadente diabolo, cum soli essent, occidit. Fuerant enim aliquando inter eos inimicitiæ, sed tunc temporis penitus erant sopitæ. Reverso Hildebrando in villam interrogabant eum amici occisi ubi esset? Qui respondit: Nescio. Expectantibus die illo & altero, cum non rediret, qui jam redire non potuit, suspectum habentes jam dictum Hildebrandum propter antiquas inimicitias, coram judice in causam traxerunt, crimenque homicidii imposuerunt, quo timidè negante, cœpit ipsa facies eum prodere. Et cum instantibus illis jam negare non posset, confessus est quia hominem occidisset. Statim data super eum sententia pœnæ rotali adjudicatus est. Cumque duceretur ad mortem, sacerdos ejusdem villæ Bertholphus cum alio sacerdote, qui vocabatur Johannes, traxerunt reum in partem, satis diligenter eum monentes de confessione, atque contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit, nec manum se sublevantem sensit, miserabiliter respondit: Quid mihi possunt illa prodesse? Homo enim damnatus sum. Revera respondit sicut homo induratus, & desperatus. Et ait illi sacerdos: Adjuro te per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, ut infra dies XXX. mihi appareas, & sine omni periculo vitæ meæ de statu tuo me certifices. Respondit: Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicque rotali pœna plexus, de tormento corporis transivit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra statutum tempus Bertholpho dormiente in strato suo, tantus esse cœpit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, ut ipsa animalia stuperent, & vix suis locis infra claustra stabuli retineri possent. Expergefactus Bertholphus, respexit ad ostium domus, & ecce januæ quasi ventorum impulsu aperiebantur, viditque Hildebrandum, in camino ardente residentem, sibique celerius propinquantem. Territus autem supra modum se signavit, & ut staret sub invocatione divini nominis, præcepit. Ecce hic sum, sicut promisi, inquit. Sciscitante illo de statu suo, respondit: Æternaliter damnatus sum, æternisque incendiis propter desperationes maximè deputatus. Si secundum tuum consilium egissem pœnitentiam per pœnam temporalem, evasissem æternam. Hoc autem scito, quia si non fuissem vivus à te adjuratus, ne tibi mortuus nocerem, malo tuo huc advenissem. Consulo tibi, ut vitam tuam emendes, ne post hanc vitam similes pœnas recipias. Erat autem item Bertholphus sacerdos nomine, sed non re. Nam usque ad illud tempus sine ordine presbyterii celebravit. Qui cum adhuc miserum amplius interrogare volet, respondit, non licet mihi hic diutius morari, quia multi dæmones foris ante ostium præstolantur reditum meum. Hoc dicto, statim impulsu,

pulsus, & expulsus, cum stridore & ululatu maximo ab eo discessit, transiensq; secus stabulum, animalia sicut prius, in stuporem & commotionẽ convertit. Bertolphus vero timore tam horrendæ visionis seculum deseruit, & in domo quadam ordinis nostri, religionis habitũ suscepit. Abbas loci illius, eò quod intellexisset, eum virum esse literatum & eloquentem, ut ei ad ordines liceret accedere, satis apud dominum Papam Innocentium laboravit, sed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, sicut mihi retulit Prior de Campo, in manu, quam extenderat temerè ad arcam Dei, gravi morbo qui anthrax dicitur, punitus est. Quæ cum ei, quasi pro remedio, eo qui morbus serpens sit, abscinderetur, nihil ei profuit, imo dolori dolor additus, mortem ejus potius acceleravit. Voluit eum Dominus, ut spero, punire in præsenti, ne puniret in futuro. *Cæsarius lib. 2. cap. 6.*

EXEMPLUM VII.

Desperans usurarius ab infernali equo ad loca pœnarum devehitur.

Eo tempore quo magister Joannes Xantensis Scholasticus, & magister Oliverus Coloniensis Scholasticus, crucem contra Saracenos prædicabant in diœcesi Trajectensi, erat ibi quidam rusticus, si bene memini, nomine Gotschalcus opere usurarius. Iste cum cæteris non ex devotione, ut postea patuit, sed ex circumstantium importuna admonitione, crucem suscepit. Cumq; dispensatores, ex mandato Innocentii Papæ, pecuniam redemptionis colligerent à senibus, pauperibus, & infirmis, idem usurarius se pauperem mentiens, cuidam dispensatori circa summam quinq; talentorum dedit, taliq; dolo sacerdotem circumvenit. Testati sunt postea vicini ejus, quod dedisse potuisset quadraginta marcas, nec tamen exhæredâsset liberos suos quod ipse prætendebat. Deus autem, qui falli non potuit, ejus fallaciam postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis Deum provocans, ejusque peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos stolidi mare transibitis, substantiam vestram expendetis, vitamque vestram multis periculis exponetis: ego verò cum uxore & liberis meis domi residens propter quinque marcas, quibus redimi crucem meam similem vobis habeo mercedem. Sed justus Dominus, ut palam ostenderet quantum placeret labor, & expensæ peregrinantium, & quantum ejus oculis displiceret dolus, ac blasphemia detrahentis, hominem miserrimum tradidit Satanæ, ut disceret non blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cum uxore sua in proprio molendino domui suæ contiguo, motum quasi rotæ molentis audivit. Clamansque ad puerum, dixit ei: Quis admisit molendinum? vade, vide quis ibi sit. Ivit puer, & rediit. Nimio enim horrore percussus, procedere non potuit. Cui Dominus? Dic quis est ibi: Respondit: Tantus horror ad ostium molendini me invasit, ut compelleret redire. Et ille: Etiamsi diabolus ibi sit, ego vadam, & videbo. Injectaque togâ scapulis, ei quod nudus esset, ad molendinum venit, ostium aperuit, introspexit, in quo horrendam visionem vidit. Stabant ibi duo equi nigerrimi, & vir quidam deformis ejusdem coloris juxta equos, qui dicebat ad rusticum: Festina, ascende equum istum, quia propter te adductus est. Et palluit ille, & contremuit, quia jubentis vocem minus libenter audivit. Cumq; ad talem obedientiam imparatus esset iteratò clamat diabolus: Quid tardas? projice vestem, & veni. Erat autem crux, quam susceperat, eidem vesti assuta. Quid plura? Virtutem diabolicæ vocis per desperationem in corde suo sentiens, & jam resistere non valens, vestem rejecit, in molendinum intravit, equum, imo diabolum ascendit. Ascendit & diabolus equum alterum & sub multa celeritate simul deducti sunt ad diversa loca pœnarum. In quibus homo miser, patrem & matrem miserabiliter vidit, aliosque plurimos quos defunctos ignoravit. Vidit etiam ibi quendam honestum militem nuper mortuum, Heliam nomine de Riningen, Burggravium in castro Hurst, vaccæ furenti insidentem adverso corpore, ita ut dorsum haberet ante cornua vaccæ, quæ huc illucque discurrebat, & crebris ictibus dorsum militis cæmentabat. Cui cum usurarius diceret: Domine, quare sustines tantam pœnam? Respondit: Vaccam istam rapui sine misericordia cuidam viduæ & ideo sine misericordia oportet me ab illa pœnam hanc sustinere. Ostensa est ei in eisdem locis ignea sedes, in qua nulla potuit esse quies, sed sessio pœnalis, & pœna interminabilis, dictumque est ei: Modo reverteris in domum tuam, post tres autem dies exuto corpore reverteris in locum tuum, & mercedem tuam accipies in sede ista. Mox à dæmone reductus, & in molendino depositus, penè exanimis relictus est. Inventus ibi ab uxore, & familia, atque in lectum deportatus, cum requireretur, ubi esset, unde veniret, respondit. Ad loca infernalia ductus fui, hæc atque hæc ibidem vidi: ostendit mihi in eisdem locis ductor meus sedem unam, & dixit, quia mihi foret præparata, & quia post tres dies recepturus essem mercedem meam in ea. Vocatus est sub celeritate sacerdos, & rogatus ab uxore, ut pusillanimem confortaret, desperatum erigeret, & ad ea quæ sunt salutis, hortaretur. Quem cum sacerdos moneret, ut contritio-

tritionem haberet de peccatis suis, & ut puram faceret confessionem, dicens, neminem debere de Dei misericordia desperare. Respondit: Quid prosunt verba ista? Non possum confiteri, superfluum judico confiteri, quod de me dispositum est, necesse est impleri. Sedes mea parata est. Post tertium diem illuc veniam, & secundum quod gessi, recipiam. Sicque sine contritione, sine confessione, sine viatico & sacra unctione, tertio die defunctus, inferno sepultus est. *Idem libr. 2. cap. 7. Vide etiam tit. Benevolentia, exemplo 8. & tit. Contritio, exempl. 39.*

EXEMPLUM VIII.

Desperatus peccator moriturus, charitate & astutia sancti erimitæ ad spem vitæ reductus est.

Quidam delectationi carnis vacavit in tantum, quod nulli peccato carnali quantumcunque turpi unquam se negavit, filiam non dimittebat propter matrem: nec è converso, nec sorori sive masculis parcebat. Cum autem appropinquavit morti, fuit vocatus sanctus quidam eremita, ut ejus confessionem audiret. Tunc iste, ait. Vade quia major est iniquitas mea, quam Dei misericordia. Tunc S. Eremita: Fili (ait) charissime, noli sic dicere, quia tanta est virtus confessionis, & pœnitentiæ, ut si doleres de peccatis omnibus, tibi remittuntur à Deo. Tunc ille peccator magnum est quod dicis. Tunc ait Eremita: Fac hoc quod dicam tibi. Ego (inquam) spoliabo me omnibus bonis & meritis meis, & tu spoliabis te omnibus peccatis tuis, & sic non oportet te dubitare, nec desperare. Cui cum peccator consensisset, & ambo cambium fecissent, dixit Eremita peccatori: Nunc narra mihi, quæ mala fecisti, ut sciam, de quibus habeo facere pœnitentiam. Qui cum infinita peccata expressisset, & nullum peccatum secum retinuisset, ait Eremita: Tu doles de istis, & vis quod sacramentalis sit confessio tua? Respondit peccator; sic volo. Tunc Eremita: Et ego te absolvo in nomine Patris, &c. Cum ergo mortuus esset, post mensem Eremitæ apparuit, & dixit ei quod in via salvationis erat. Cum autem Eremita requireret quid esset de meritis suis, de quibus spoliaverat se. Ait mortuus: Deus tibi ea reservat duplicata, eo quod abstulisti desperationem meam, & signum maximæ charitatis mihi demonstrasti. *Speculi hujus Collector.*

EXEMPLUM IX.

Quomodo juvenis quidam ob irreverentiam parentibus exhibitam, & illicitum amorem fœminarum ad desperatam mortem pervenit.

In imperiali atque mercibus plena civitate Lubecensi quædam venerabilis matrona atque consulis uxor erat, quæ uno partu tres filios fudit, quorum unus elephantino morbo percussus est, alter submersus est, tertius verò de quo nobis est sermo propria manu peremptus est. Sed quo ordine, quo ve modo quo item merito hoc factum sit, ego qui ipsum similiter & germanos suos & omnem parentelam optime novi, brevius atque succinctius quo potero, intimabo, ut hujus exemplo juvenes florentis juvenili ætate conspicui, & facilè in quamcunque partem flexibiles discant, & parentibus debitam venerationem impendere, & suæ lasciviæ indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum & iterum discant fœminarum devitare consortia, cum nec rubens in sanguine bellicus ensis tot milites straverit, quot pudibundos juvenes puellarum consortia prostituere. Hæc sanctissimum David polluit, hæc sapientiæ vastum sacrarium Salomonem infatuavit, hæc robustissimos Samsonis lacertos vicit, ut evidens daretur argumentum posteris nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur sive potentiam inter fœminarum consortia indemnes remanere. O utinam nunc mihi concederetur in tam sublimum altitudinis montem conscendere, ubi omnem adolescentum virgineam multitudinem me audire contingeret, quam altis vocibus proclamarem. O vos omnes adolescentes, qui transitis per viam, attendite & timete, ne hæc fœminei decoris profundissima vorago vos sorbeat. Quis scit si vel unum ex illis hoc valido clamore cautum efficerem, ne in tam vastam quem iste, de quo dicturus sum perditionis Carybdim laberetur. Sed ne ante historiam diffluamus, nunc res est inchoanda. Erat iste tertius juvenis (de quo supra narrationem incepimus) elegans, forma, decorus facie, ingenio acer, veste preciosus, dives rebus; sed amore fœminarum nimis effusus. Unde post stupra virginum, post multos abusus scortantium meretricum, tandem impegit in unam earum, quæ forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Lubecensium puellarum. Et hæc tam forti amoris vinculo ligatum miserum in sua duxit castra captivum, ut nec perditio familiarum rerum, nec refractæ libidine vires membrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terror, nec honestas publica, nec amicorum correptio privata eum ab infausto meretricis concubitu valuerint separare. Qua ex re factum est, ut omnibus consumptis, atque cum meretrice ista distractis, rebus necessariis inciperet indigere. Quod ubi vidit mater, nam pater defunctus erat, quando ista agebantur, filium videlicet suum indignam natalibus incurrisse pauperiem, commotis super eo visceribus charitatis, quia pia erat semel, bis, ter, iterum atque iterum

rum non modicam pecuniarum summam indigenti donavit, monuitque cum lacrymis, ut memor Dei sui, generis item & honoris, verum etiam salutis suæ, meretricem desereret, atque de cætero lasciviæ suæ impetus virili animo cohiberet. Sed heu! Fulsere cœco lumina, surdo cecinit philomela. Non enim potuit caliboas illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur fœminæ alligatus., & dura damnatione captivus. Tandem cum videret mater quicquid filio tribueret, in usus cedere meretricis, & nihilominus dulcis gignoris sui animum, nec ære nec prece posset evocari, cor obduravit, clausit manus, nihil tribuit paupertate gravato. Satius enim dixit filium unum & solum egere, quam ipsa simul cum filio indigere. Videns igitur adolescens cum facie simul & animum matris circa se esse mutatum, ne agi res cum eo ut heri & nudiustertius, egestate & meretrice malis consulibus usus, non semel aut bis, sed pluries aut multis vicibus audato ense in matrem irruit, (horreo dicere) sub pedibus stravit, Minabatur item se colla scissurum, nisi ocyus data pecunia durissimæ suæ necessitati succurreret. Mater verò sub filii velut sub acerbi hostis gladio intremuit, astricta tam insperato periculo, invita licet, quicquid tamen exigebatur, donavit. Nulli tamen patricidæ sobolis suæ audaciam atque crudelitatem audebat indicare, verita ne forte si primores civitatis, quorum in judicandis criminosis rigida æquitas orbi nostro patet, rem ut facta erat perciperent, etiam in suum filium gravissimæ improbitatis reum severam vellent sententiam fulminare. Tacuit ergo & silentio quam arctissimo potuit, quæ circa eam per filium agebantur, celavit, sed repentè nescio quo proditore, tanti facinoris fama per omnium aures ferebatur, quocirca convenerunt amici,& communicato invicem consilio, juveni sub interminatione vitæ suæ ne matrem suam de cætero ense terreret, præceperunt. At ipse coercitus atque confusus rigoroso mandato, statim exiit domum matris, & confusionem totius generis sui, cum ipsa meretrice in publico lupanari deinceps habitare delegit, ubi post consumptas sericas vestes, post famem, post sitim, post indigentias multas, mœstus & desolatus gravissimas primum febres, de hinc desperationem acerbam incurrit, quibus per dierum vices crescentibus, cum molem miseriæ suæ diutius ferre non posset, morte exosis rebus terminum imponendum æstimavit. Verum ne quis hujus tragœdiæ exitialem effectum impediret, excogitata causa, fœminam se amplius vivum non visuram quopiam destinavit, qua egressa cum solus & absque arbitris miser domi remansisset, è coquina cultro sumpto processit in hortum, & in omne latus vagum lumen circum ferens, cum nullum videret se prohibere potentem, dissutis vestibus pallidum morbo pectus nudavit, & tento ad ligneam horti maceriem, sine manubrii, ne scilicet vi ruinæ cederet, tanto impetu se in cultelli exasperatam atque obviam aciem egit, ut firmissimo pectoris osse transfosso ferrum universis pertransitis, etiam dorsi spinam, quæ è regione erat, violaret. Tali igitur vulnere saucius corruit in terram,& profluentem sanguiuem cernens, vehementiori cœpit furia agitari, quod in tanto cruoris profluvio atque inter tam acerbas angustias exosum sibi spiritum non valeret exturbare: Pavenda res! Videres eum fixum adhuc in pectore cultrum, quantum ex certis signis in funere patuit, violenter in gyrum agitare lacerare viscera, & scelestum animum in manum dæmonum non tam emittere quam fugare. Rediit his patratis domum infœlix fœmina, & cum in horto videret dulcem amasium suum in mortem propriis manibus corruisse, intremuit, palluit, & in terram decidit. Tandem resumpto spiritu cum ad se esset reversa, importunis clamoribus totam viciniam convocavit, & omnibus per ostia intrantibus, infusa lachrymis rem ut erat gesta enarravit. Et sic per totam civitatem de morte juvenis debilis fama ferebatur. O quam vehemens angustia cor illud maternum comprehendit, fodit, laceravit, in ea hora qua sibi à narrantibus dicebatur. Veni mulier, vide filium tuum jacet enim in horto prostratus,& spiritus ejus non est in eo. Ipse vero se ferro fodit, ipse suum sanguinem fudit, ipse nunc in te exhibitæ crudelitatis supplicia pendit. Cerneres procul dubio ad tantæ tragœdiæ nuncium, matrem quasi leænam raptis catulis, irrugire, pallescere ora, totum corpus intremere, ad locum facinoris non tam modestè ire, quam insolenter currere, quo cum venisset & vidisset inter coruscos rosarum flores & albescentia lilia cruore rubicundum sed morte pallidum dulce pignus, tantæ miseriæ onus non ferens, repentè in terram corruit, & quasi una cum filio moritura expalluit. Flebant omnes qui istis intererant: sed ipsa præ nimia mentis angustia flere non potuit. Tandem tamen paululum resumpto spiritu, lacrymari uberrimè cœpit, & madidis oculis in meretricem reflexis: O mulier, inquit, quid fecisti? Maledicta sit pulchritudo tua, quæ si generosæ prolis meæ antea animum non fodisses, hodie horribile ferrum illud ejus pectus non intravisset: Væ igitur tibi, quæ hujus miseriæ causam tribuisti. His igitur, similibusque verbis astantem populum in fletus concitavit. Postera igitur die convene-

rent amici, & multa summa obtenta à judicibus licentia, ut miserum funus sepeliri potuisset, (nam secundum leges flammis dari debuerat in prophanum cœmiterium, quod à parte Aquilonaris cathedralis Ecclesiæ situm est sub Tilia, quæ venientibus per forum equorum videtur) infelicem glebam illam terræ tribuerunt. Ubi cum per unam & solam noctem sepultus jacuisset, tantum in crastinum tumuli terra videbatur concidisse, ut ex hoc nonnulli conjicerent dæmones, qui animam tulerant, etiam corpus abstulisse. Sed quia hoc probatum non habeo, temerariè hoc affirmo, licet ipse viderim sepulchri congestam arenam, quæ tempore humationis reliquæ terræ eminentior relinquebatur, in crastinum usque adeo decidisse, ut vix si quis ibi sepultus esset, posset agnosci. Juvenis igitur iste talem accepit excessum, ut evidens daretur exemplum posteris quam severo judicio sese subjiciant, qui & parentes inhonorant, & fœminarum amoribus inconsulti fræna relaxant. *Collector spec. Vide etiam titul. Contritio, exemp. 11. & tit. Confessio, exemp. 29.*

EXEMPLUM X.

Homini desperato succurrit beata Catharina Senensis.

ANno Domini 1370. Senis erat, civis quidam, Andreas Naddini, dives opum, sed omnis virtutis inops, cunctis prope flagitiis coopertus tesserarum ludo totus deditus, in Deum & Sanctos ejus perpetim blasphemus & detestabilis. Is anno ætatis suæ quadragesimo gravi correptus morbo, tendebat ad extrema. Venerunt autem ad eum multi homines pii, & utriusque sexus cœnobitæ, atque ante omnes ejus Parochus: hortabanturque eum, ut sua peccata confiteretur. Sed ille miser, qui ne sacras ædes invisere, nec sacris initiatos unquam honorare consuevisset, admonitiones omnes respuit, seipsum planè desperans. Audivit hoc F. Thomas S. Virginis Catharinæ Senensis Confessarius, effecitque ut ea Dominum pro homine pereunte deprecaretur, & quidem ferventissimè atque instantissimè. Sed Dominus illi respondit: Illius blasphemi hominis flagitia ad cœlos usque pertingunt, qui præter alia scelera, etiam tabulam, in qua erat picta imago mea & matris meæ, atque aliorum Sanctorum, jactavit in ignem, dignus proinde qui æternis gehennæ flammis exuratur. Verum sancta Virgo salutis animarum sitientissima, dolens vices perditi hominis, non cessavit à lachrymis & precibus, donec flexus Dominus Jesus decumbenti Andreæ appareret, hortareturque eum, ut sua peccata confiteretur, liberaliter ei, si id faceret, veniam pollicens. Et ecce ille saxo durior, repentè mollescit, magna voce postulat acciri Confessarium, dicit, CHRISTUM JESUM se videre, qui ipsum de facienda confessione admonuerat. Lætantur omnes, curritur ad Sacerdotem: ille venit. Andreas cum magno cordis dolore integrè confitetur peccata sua: condit testamentum, & feliciter migrat è vita. *Raimund. Capua in vita Sanct. Catharina Senens. apud Sur. 29. April.*

DETRACTIO.

EXEMPLUM I.

Detractor, & suam & audientis animam interficit.

DIxit Abbas Ypericius: Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quam comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Evam de paradiso excussit: Ita qui fratri suo detrahit, non solum suam, sed & audientis animam perdit. *Ex lib. Sentent. Patrum. §. 125.*

EXEMPLUM II.

Detrahens alteri, durissimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QUidam frater proximo quasi verboso & nugaci detrahens aliquando apud Pastorem, ab ipso expulsus est, qui ad portam mansionis expectavit, sustinens hebdomadæ tempus, deprecans introitum participare & indulgentiam. Cum verò animarum amator hoc didicisset, inquirens sollicitè & audiens, ipsum sex diebus nil penitus comedisse: nunciat ei, quia verò si habitationem in mansione omnino vis facere, in pœnitentium ordine te constituam. Cum igitur libenter hoc pœnitens suscepisset, jussit ipsum Pastor in attributam possessionem super lapsibus plorantibus introferri. Quod & factum est. Igitur à magna mansione locus uno signo distabat, custodia dictus, vel carcer absque consolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum in cibum, non coctum aliud aliquid, sed solum panis & herbæ exiguæ. In isto post vocationem, prævaricantes ingressibiles recludebat, non simul, sed seorsim & separatim, vel duos ad plus, quousque Dominus de unoquoque eum certificasset. Constituit autem super eos in loco virum quendam magnum nomine Isaac, qui orationem ferè indesinentem à sibi traditis requirebat, habebat verò ut plurimam palmarum copiam contra impedimentum acediæ. Hæc est vita ista, & institutio ista est conversatio quærentium faciem Dei Jacob. *Joan Climachus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM III.

Detractionum libellos quos contra se Christiani Episcopi offerebant, Constantinus Imperator exussit.

IN Niceno illo solemni Consilio, cum ex omnibus penè locis Episcopi convenissent, & ut fieri solet diversis ex causis inter se jurgia detulissent, interpellabatur Constantinus frequenter, à singulis offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hoc quàm ad id pro quo ventum fuerat, animos dabant. At ille videns, quod per hujusmodi jurgia causa summi negotii frustraretur, diem certam statuit, qua unusquisque Episcoporum si quid querimoniæ habere videtur, deferret. Et cum resedisset, suscepit à singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo continens, nec in eis quid contineretur aperiens, ait ad Episcopos: DEUS vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque judicandi, & idcirco nos à vobis rectè judicamur. Vos autem non potestis ab hominibus judicari, propter quod divinum expectate judicium, & vestra jurgia quæcunque sunt, ad illud divinum reserventur examen. Vos etenim nobis à DEO dati estis dii, & conveniens non est, ut homo judicet deos, sed ille solus, de quo scriptum est: DEUS stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit. Et ideo his omissis, illa quæ ad fidem DEI pertinent, absque ulla animorum contentione distinguite. Cum hoc dixisset, omnia simul querimoniarum libros jussit exuri, ne innotesceret ulli homini simultas Sacerdotum. *Euseb. libr. 8. cap. 2.*

EXEMPLUM IV.

Detrahentes S. Attalo malâ morte interierunt.

LEgitur in vita S. Attali, vel Attalæ, quod idem sanctus Attalus beato Columbano de hac luce migranti succedens, cum egregiè Bobense cœnobium regeret, diabolus contra eum aliquorum subditorum corda suscitavit, qui se ducebant tanti fervoris austeritatem, & arduæ disciplinæ pondera ferre non posse: At ille sagaciter pia fomenta præbere & mollire corda tumentia nitebatur, suadens reminisci patres per mortificationem & contemptum præsentis vitæ regna cœlorum possidere. Cumque se nihil proficere jam cerneret, pertinaces ire permisit. Qui postquam ab eo segregati sunt cum virum DEI suis detractionibus laniarent unus eorum subitò igne febrium accensus inter pœnas incedii clamare cœpit, se (si posset) ad beatum Attilum venire velle, & admissi criminis damna pœnitentiæ medicamento lenire. Vix hæc ei dicere licuit, & subitò obmutuit: Et extremum anhelitum dimisit. At illi qui aderant videntes injuriam DEI, à DEO vindicari, quidam ad eum cum pœnitentia redeunt. Quos ille miro gaudio suscipiens, suis locis suas recognoscentes culpas restituit. Alii vero, qui datum pœnitentiæ locum contempserunt non redeundo, diversis morbis disrupti sunt. Nam unus eorum securi percussus interiit, alius dum parvi fluminis alveum transmearet, irretitis poplitibus parva unda necatus est. Tertius cum se in mari carinæ tradidisset, demersus est. *Vincentius lib. 23. cap. 20.*

EXEMPLUM V.

Detractor in judicio Sanctos omnes vindictam contra se postulantes audivit.

FUerunt duo socii clerici, quorum unus detractor erat pessimus, sic quod de nullo poterat bonum dicere. Qui infirmitate detentus cum ad pœnitentiam à socio moneretur, parvi pendens mortem in nullo omnino se emendavit. Et cum ad extrema appropinquaret, adjuratus à socio suo promisit sibi, quòd infra triginta dies appareret ei, si posset, si DEUS permitteret, & sic mortuus est, & post paucos dies, DEO permittente, non pro salute sua, sed ut cæteri erudientur exemplo suo, apparuit socio ejus, ignitus foris incendio infernali. Ad cujus conspectum ille cum tremore cœpit deficere, & dixit ei: Ego sum ille infelix quondam socius tuus, pro quo oras inaniter, quia perpetuo sum damnatus. Et interrogavit, quomodo sibi successit in agone? Respondit: Cum essem in extremis, ductus fui coram Judice; & cum obmutescerem præ timore, vidi animas multas sole lucidiores ad Judicem contra me manus extendentes, & clamantes: Vindica Domine sanguinem nostrum de illo mendace detractore, qui nos apud homines mendaciter infamavit. Ad hanc vocem cum me Judex inspiceret torva facie & irato vultu, ego in ejus conspectu territus & confusus, & de prolatis contra me malis mihi conscius, memetipsum & magnam misericordiam Dei sum oblitus & sic desperans perpetuò sum damnatus. *Collect. Spec. hujus.*

EXEMPLUM VI.

Detrahentem Clericum Episcopus non corrigens cum eo graviter in purgatorio torquetur.

LEgitur de quodam Episcopo in purgatorio existente, qui vehementer affligebatur in fœtore Clerici sui in inferno existentis, & ascendentis ad ipsum, qui detractiones suas libenter audiebat, & eum non satis corripuerat, quanquam in se esset satis bonus Episcopus, *Idem.*

EXEM-

EXEMPLUM VII.

Detractor moriturus linguam suam percutiens, dixit, ista lingua me damnavit.

IN Anglia quidam Religiosus veste non vitâ, habitu non actu, detractionibus assuetus, in extremis existens monitus est, & rogatus quòd confiteretur, & de salute animæ suæ sollicitè cogitaret. Qui respondit, quod non faceret, interrogatus quare, dixit quod non posset. Cum autem multis verbis & persuasionibus moneretur, quòd in hac extrema necessitate totâ mentis attentione, & cum fiducia spei curreret ad divinam clementiam imploranda, extrahens linguam, digito percussit eam, & dixit: Ipsa lingua pessima me damnavit. Quo dicto lingua sic intumuit, quòd ulterius eam reponere non potuit in os suum, & sic horribiliter expirans, omnibus exemplum damnationis ostendit. *Idem*

EXEMPLUM VIII

Detractor post mortem apparens, linguam igneam usque ad terram dependentem dentibus corrosit, & expuit.

LEgitur in libro, qui dicitur Fasciculus morum, quòd sceleratus quidam omnes detractionibus suis lacerare consuetus, morte præventus est, non confessus. Neque enim merebatur, ut ea lingua peccati venenum evomeret, quæ tam frequenter aliorum etiam innocentiam lacesserat. Apparuit autem non longè post mortem cuidam, vitæ suæ præmia condigna ostendens. Habebat autem linguam quasi igneam ab ore usque ad terram dependentem, quam crebris morsibus idem ipse momordit, corrosit, & expuit. Cumque particulatim eam usque ad fundamenta abscissam ejecisset, & rursus ad priorem quantitatem reformabatur denuò corrodenda: Quæsivit vivus à mortuo, quidnam hoc designaret; qui respondit: Quoniam dum vixi, per hoc membrum maledictum omnes persequebar. Idcirco ab hoc tormento in perpetuum non liberabor. Per quæ enim peccavit quis, per hæc punietur. *Joannes Ædeus Minorita auctor Fasciculi virtutum & vitiorum.*

EXEMPLUM I.

DEUS.

Deus omnia videns in specie peregrini apparuit oculos habens in occipitio, & tonsorem operibus misericordia deditum qui suem furatus fuerat, ut eam redderet, admonuit.

QUidam alienam suem furtivè surripit, & caveæ clandestinus intrusit: vir tamen ille pietatis operibus intentus esse consueverat. Interea adest dives Jesus in effugie pauperis, & tam prolixo jam crine deformis egebat artem tonsoris. Ille protinus reverenter assurgens, inter cætera humanitatis impendia, cœpit ipsum forcipibus attondere: sed dum tornat ac satagit, ecce reperit duos oculos in occipitio sub crinibus latitantes. Expavit homo, stupensque contremuit, & quid vellet esse, quod cerneret, pavidius inquisivit. Cui mox ille: Ego, inquit, Jesus vocor, undeque cuncta contemplor: & isti sunt oculi, quibus etiam suem vidi, quam nuper in cavea conclusisti. Moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens, divinam circa se clementiam recgonovit, & quod iniquè præsumpserat, satisfactione purgavit. *P. Damianus Epistola 8. cap. 8.*

EXEMPLUM II.

Deus gentilis Sacerdotis infirmi potentia, nisi licentiatus à S. Gregorio loqui non potuit, quo viso Sacerdos ille convertitur.

ITer S. Gregorio Ponti Episcopo fuisse quondam per Alpes dicitur hyemis tempore, & cum pervenisset ad summum Alpium jugum, nivibus repleta erant omnia, nullum usquam diversorium. Fanum ibi tantum Appllonis erat, ubi illa nocte quievit. Sacerdos erat quidam fani ejus, cui consulere simulachrum Apollonis mos erat, & reddere responsa poscentibus, & ei etiam alimoniæ quæstus esse videbatur. Igitur post disgressum Gregorii, offerre consulta, & responsa poscere sacerdos accessit ex more, nihil inde responsi veniebat. Repetit victimas, silentium pemanet: iterum atque iterum litat, surdis ingeri fabulam. Cumq; stupore novi silentii æstuaret sacerdos, noctu ei assistens in somnis dæmon dicit: Quid me illic invocas, quo jam venire non possum? Percontanti causam, adventu se Gregorii dicebat expulsum. Quid nunc remedii daretur, cum perquireret, ait: Non aliter licere sibi ingredi locum illum, nisi Gregorius permisisset. Quibus auditis sacerdos occupat viam, multa apud semetipsum volvens, atque animo recusante pertractans venit ad Gregorium, adortusq; eum, rem pandit ex ordine, humanitatis suæ atque hospitalitatis admonuit; querelam depulsi numinis ponit, ademptâ facultatē sui quæstus deplorat, atq; restitui sibi omnia in pristinum statū deposcit. Ille nihil moratus, scribit epistolam in hæc verba: Gregorius Apolloni: permitto tibi redire ad locum tuum, & agere quæ consuevisti

fuevisti. Hanc epistolam Sacerdos accepit, & ad fanum defert, positaque ea juxta simulachrum, affuit dæmon, & dedit responsa poscenti. Tum ille in semetipsum conversus, ait: S. Gregorius jussit, & Deus iste discessit, non potens redire nisi jussus, & rursum jubēte Gregorio restiturus est, quomodo non multò melior est iste Gregorius cujus hic obtemperat jussis? Clausis ergo janius fani, descendit ad Gregorium, epistolam secum quam acceperat deferens, omnemq; apud eum rei gestæ ordinem pandens, simulque se ad pedes ejus prosternens rogat, ut illi se Deo offerat, cujus virtute diis gentium Gregorius imperabat. Cumque enixius & pertinacius persisteret, catechumenus ab eo factus est, & cum se vitæ castissimæ & abstinentissimæ derelictis omnibus, non solum erroribus dæmonum, sed & seculi actibus, mancipasset, etiam baptisma consecutus est, & in tantum vitæ merito, ac fidei virtute profecit, ut ipsi beato Gregorio in Episcopatu successor existeret. *Eusebius lib. 7. cap. 25.*

DIFFAMARE.

EXEMPLUM I.

Luxuriosa fœmina lectorem de sua impregnatione injustè diffamans, parere non prævaluit.

PResbyteri cujusdam filia in Cæsarea Palæstinæ cecidit infeliciter de virginitatis proposito, & ab eo, qui eam corruperat, præmonita est, ut lectorem criminaretur. Cum autem concepisset, & utero tumente apparuisset crimen, cœpit pater ejus requirere & discutere eam. Illa autem statim accusavit lectorem. Hæc audiens pater ejus Presbyter, retulit Episcopo: Episcopus verò congregavit Presbyteros, & jussit vocari lectorem. Interrogatus ab Episcopo lector, non confitebatur: quod enim non fecerat, quomodo diceret? Indignatus est Episcopus, & cum terrore dicit ei: Non confiteris infelix, & immunditiâ plene? Respondens lector dixit: Ego quidem quod erat verum dixi, quia non habeo causam, immunis enim sum: si autem jubes quod non est, verum audiri, ecce dico quia feci. Hoc autem cum dixisset, statim deposuit eum Episcopus de gradu lectoris. Ille autem deprecatus est Episcopum & dixit ei. Quia ergo peccavi, jube eam mihi dari uxorem. Neque enim ego ero ex hoc Clericus, neque illa virgo: & tradita est in potestatem lectoris. Accipiens ergo eam ab Episcopo, & à patre ejus, commendavit eam in monasterium mulierum, & deprecatus est Diaconissam, quæ erat præposita sororibus monasterii, ut usquequo generaret, sufferrent eam. Itaque pauco tempore impleti sunt dies partus. & affuit hora judicii, gemitus, dolores, anxietas & infernales tormentorum dolores ac partus non egrediebatur. Transit prima dies, secunda, tertia & septima dies. Mulier præ nimis doloribus inferno appropinquabat, non comedit, non bibit, nec dormivit, sed clamabat, dicens: Heu mihi infelicissimæ, periclitor quàm maximè, quia criminata sum lectorem. Abeuntes autem dixerunt patri ejus. Pater verò timens ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus lectorem fuisset, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita nec pariebat, nec moriebatur, in tantum ut clamorem ejus non ferentes nunciarent Episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infœlix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est lectorem. Tunc misit Episcopus ad eum Diaconum, & mandavit ei dicens: Ora ut liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autem ingressus clauserat se, deprecabatur Christi Domini misericordiam. Pergit pater iterum ad Episcopum, & fit oratio in Ecclesia, & nec sic liberata est. Surgens autem Episcopus ivit ad lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Euscadi surge, solve quod ligasti, & cum inclinasset genua lector cum Episcopo, statim enixa est mulier. Prævaluit enim deprecatio, & instantia orationis ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem: ut ex hoc discamus, quantum prævalet instantia orationum de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earum potentiam. *Palladius vita 141.*

EXEMPLUM II.

Diffamationem de fornicatione Macharius, patientissimè tulit.

INterrogatus Abbas Macharius, pro qua causa in Scythi habitaverit, dixit: Quando eram juvenis, & sedebam in cella mea in Ægypto, tenuerunt & fecerunt me Clericum in vico. Et cum nollem aquiescere ad ministrandum, fugi in alium locum, & venit ad me quidam secularis homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod fecissem manibus meis, & ministrabat mihi quæ necessaria erant. Contigit autem (tentante diabolo; ut virgo quædam in vico illo vitiata à quodam juvene, in lapsum caderet, & cum in utero habere cœpisset, interrogata quis esset de quo in utero haberet, illa dicebat: Quia hic solitarius est, qui mecum dormivit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adducentes ad vicum, appenderunt collo meo cacabos, & ollas. & ansas vasorum, & miserunt me circuire vicum illum, per viam cedentes,

tens, atque dicentes: Hic monachus corrupit filiam nostram, tollite, tollite eum, & cæciderunt me pene usque ad mortem. Superveniens autem quidam senex, dixit: Quamdiu cæditis monachum illum peregrinum? Ille autem, qui mihi solebat ministrare necessaria, sequebatur retro cum verecundia. Etenim etiam ipsum contumeliis multis affecerunt, dicentes: Ecce solitarius monachus, cui tu testificabaris, quid fecit? Et dixerunt parentes puellæ illius. Quia non dimittemus eum donec fidejussorem præbeat, quia pascet eam. Et dixi illi, qui mihi ministrare solebat, & dedit fidem. Et reversus sum in cellam meam, & dedi ei quantas habui sportellas: dicens: Vende illas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce invenisti tibi mulierem. opus habes modo amplius laborare, ut pascas eam. Et operabar non solum die, sed etiam nocte, & transmittebam ei. Cum autem venisset tempus infelici illi, ut pareret, traxit plurimos dies in dolore, & non pariebat. Dicunt ergo ei: Quid est hoc? Et illa dixit: Scio quare torqueor, Et dixi interrogata à parentibus suis, quare? Respondit: Quia illi monacho crimen imposui, & fallens implicavi eum, cum ipse non habeat causam, sed juvenis ille talis ipse mecum dormivit, & hoc fecit. Audiens autem verba hæc minister meus, gaudens venit ad me, & dixit: Quia non potuit parere puella illa, donec confiteretur, quia tu nullam causam de conceptu ejus habuisses, & quia mentita sit adversum te. Et ecce omnes habitatores vici illius volunt venire huc ad cellam tuam, glorificare Deum pœnitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista a ministro meo, ne affligerent me homines, surrexi, & fugi huc in Scythi. Et hoc est principium causæ, propter quam hic habitare cœpi. *Ex lib. Doct. P.P. n, 11.*

EXEMPLUM III.

Diffamans Mariam virginem à dæmone possidetur, & ipsa Marina tandem diffamationem patienter sustinens, miraculis efficitur gloriosa.

Erat quidam secularis habens unicam filiam parvulam, Ipse autem converti cupiens commendavit eam cuidam parenti suo, & abiit ad monasterium, quod longè erat de civitate milliaria triginta duo. Et ingressus perficiebat omne opus quod erat monasterii, ita ut Abbas ejus amplius eum quam cæteros, qui erant in monasterio, diligeret: eo quod fidelis esset & obediens. Contigit autem post aliquod tempus, ut recordaretur charitatis filiæ suæ, & cœpit contristari, atque affligi intra se: & cum per multos dies hoc faceret, vidit eum Abbas ejus sic tribulatum, & dixit ei: Quid habes frater, quod sic tristis ambulas? dic mihi, & Deus, qui consolatur omnes, dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lachrymis ad pedes ejus, dixit: Habeo unum filium in civitate, quem reliqui parvulum, & recordatus affligor propter eum: & noluit indicare ei quod puella esset. Abbas verò ejus ignorans causam, & nolens eum amittere, quia necessarius erat monasterio, dicit ei. Si diligis eum, adduc eum huc, & sit tecum. Et abiens adduxit eam, & dicebatur Marina, & mutavit ei nomen, & vocavit eum Marinum, & dedit eam ad dicendas litteras intra monasterium, & erat cum ea. Nullusque de fratribus agnovit, quod puella esset, & vocabant eam omnes Marinum. Et cum esset annorum quatuordecim, continuo cœpit eam docere pater suus viam Domini & dicebat ei: Vide filia, ut nullus cognoscat mysterium tuum usque in finem tuum, & solicita sis ab insidiis diaboli, ne seducaris ab eo, & illud sanctum monasterium videatur per nos solvi in conspectu Christi, & sanctorum Angelorum & cum impiis, ne æternam damnationem accipiamus. Et alia multa docebat eam per singulos dies de regno Dei. Dum autem facta esset annorum 27. defunctus est pater ejus. Remansit verò hæc sola in cella patris sui, & erat obediens omnibus in monasterio, ita ut ab Abbate suo, & ab omnibus diligeretur. Habebat autem monasterium par boum, & carrum, quia vicinum habebat mare ubi erat emporium, & ibant monachi, & afferebant, quæ necessaria erant monasterio. Uno verò die dicit Abbas ejus: Frater Marine, quare & tu non vadis cum fratribus, & adjuvas eos? Qui respondit: Jussisti pater? Erat autem in ipso emporio Pandochium. Cœpit ergo frater Marinus frequenter pergere cum carro, & si fiebat tardius ad revertendum, manebat in ipso Pandochio cum cæteris monachis. Contigit autem per insidias inimici, ut Pandocheus ille haberet filiam virginem, ad quam ingressus miles aliquis concubuit cum ea, & concepit puella de illo millite. Et dum cognitum fuisset à parentibus ejus, cœperunt affligere puellam, dicentes: Dic nobis, de quo concepisti? Respondit eis, & dixit: De illo Monacho, qui dicitur Marinus, qui hic frequenter cum carro mansit, ipse oppressit me, & concepi. Statim autem perrexerunt parentes ejus ad monasterium, & dicunt Abbati: Ecce Domine Abba, quid fecit monachus tuus Marinus; quomodo decepit filiam nostram? Dixit eis Abbas: Sinete videamus, si manifesta sunt, quæ dicitis, & veniente eo, dicit ei Abbas ejus: Frater Marine, tu hoc scelus operatus es in filiæ eorum? Stans autem diutius cogitavit intravit se, & ingemiscens

scens, dixit: Peccavi pater, pœnitentiam ago de hoc peccato, ora pro me. Ad iracundiam autem commotus Abbas, jussit eum contondi & affligi. Et ait: In veritate dico, quia tu, qui hoc malum operatus es, non manebis in hoc monasterio. Et jactavit eam foras. Ipsa verò nunquam ulli confessa est mysterium suum, sed abiens jactavit se ante fores monasterii, & jacebat super terram, in pœnitentia affligens se, tanquam ipsa peccasset, & ab ingredientibus fratribus postulabat, ut vel una buccella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos non cessit de monasterio. Pandocis verò filia peperit filium masculum, & ablactavit, & adduxit eum mater puellæ, & dum jaceret ibi ante monasterium, dicit ei: Ecce Frater, & reliquit eum ibi, & abiit. Sancta verò suscipiens tanquam proprium filium, de ipsa buccella panis, quam exigebat ab introeuntibus monasterium, nutriebat filium alienum. Factum est hoc per alios duos annos. Postmodum autem videntes fratres, misericordiâ compuncti, ingressi ad Abbatem, rogare cœperunt, ut eum reciperet in monasterium, dicentes: Abbas indulge, & suscipe fratrem Marinum: Ecce quinque anni sunt, quod in pœnitentia ante januam monasterii jacet, & non recessit hinc, suscipe eum in pœnitentiam, sicut Dominus noster Jesus Christus præcepit. Vix autem impositum est ei & jussit eum ingredi, & vocavit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vir sanctus, sicuti nosti, & parvulum introduxit te in monasterium hoc: nunc autem ingressus es cum filio tuo, quem de adulterio habes, unde oportet te pœnitere: grave enim peccatum fecisti: Et hoc tibi jubeo, ut omnes immunditias monasterii tu solus quotidie purges, & aquam ad necessaria purganda portes, & calciarium omnibus per singulos dies tu perficias, omnibusque servias: in hoc habebis meam gratiam. Sancta verò libenti animo suscipiens omne opus, quod ei jussum fuerat, perficiebat. Contigit autem eam intra paucos dies obdormire in Domino. Euntes verò Fratres nunciaverunt Abbati dicentes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis Abbas: Videte Fratres, quale peccatum fuit, qui nec meruit pœnitentiam: sed tamen ite, & lavate eum, & sepelite longè à monasterio. Et euntes dum lavant eum, cognoverunt, quia fœmina esset, & cœperunt omnes emittere voces, & tundentes se, clamabant, quia talis conversatio, & patientia sancta inventa est in ea, cujus mysterium nullus agnovit, & sic ab eis afflicta est: & venientes cum lachrymis dicunt Abbati: Abba veni, & vide Fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc? Fratres dicunt ei iterum: Veni vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus, & levans palliū, unde coopertum erat, vidit, quia mulier esset, & mox cecidit, & caput suum percutiebat in terra, & vociferabatur, dicens: Conjuro te per Jesum Christum Dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei, eo quod afflixerim te quod ignorans feci. Tu Domina non dixisti mysterium tuum, & ego non cognovi in veritate sanctam conversationem tuam. Et jussit sanctum corpus ejus in monasterium intra oratorium reponi. Eadem vero die puella illa arrepta à dæmonio venit ad monasterium, & confitebatur crimen, quod admiserat, de quo concepisset, & septima die repausationis ejus in Domino ibi intra oratorium liberata est à dæmone Audientes autem, qui erant in ipso emporio, & vicinis monasteriis, mirabilia, quæ facta fuerant, accipientes cruces, & cereos, cum hymnis, & canticis, & psalmis benedicentes Deum, venerunt in illud monasterium, & oratorium ingressi, ubi corpus ejus requiescebat, benedixerunt Deum: ubi usque modo Christus orationibus sanctæ Virginis multa facit mirabilia ad laudem nominis sui, Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. *In vita S. Marinæ virginis, quæ sub Monachi habitu fuit dicta frater Marinus, prima parte in vitis Patrum.*

EXEMPLUM VI.

Pafnutius adolescens de furto diffamatus patientissimè tulit, sed adolescens, qui eum diffamaverat, à dæmone possessus est.

NUnc aliud Abbatis Pafnutii pendamus exemplum, qui illius insignis atque prædicabilis ubique Sichioticæ eremi, in qua nunc presbyter est, secretis tanto studio semper insedit, ut ei cæteri anachoretæ, Bubali cognomen indiderunt, eo quod ingenito (ut ita dixerim) desiderio solitudinis semper habitatione gauderet. Itaque cum tantæ pueritia sua esset virtutis & gratiæ, ut etiam prælati ac summi id temporis viri gravitatem ejus & immobilem constantiam mirarentur, cumque, licet minor esset ætate, pro virtutum tamen merito senioribus exæquarent, suoque ordini ducerent inserendum: livor ille, qui adversus Jacob. Patriarcham fraternos quondam animos instigavit, quendam de numero fratrum edacis zeli igne succendit, qui nævo quodam ac macula pulchritudinem ejus cupiens deformare, hoc genus malignitatis excogitat, ut pro opportunitate temporis caperet, quod Pafnutius ad Ecclesiam die Dominico processurus abesset à cella, in quam furtim irruens codicem suum inter ejus plectas

ctas, quas de palmarum foliis solebat texere, latenter abscondit, ac de continuata factione securus, ipse quoque veluti puræ ac simplicis conscientiæ ad Ecclesiam venit. Cumque celebrata ex more omnis fuisset solemnitas, querelam sancto Isidoro, qui ante eundem Pafnutium ejusdem erimi Presbyter fuit, coram cunctis fratribus detulit, asserens sibi codicem de cella furto fuisse sublatum. Cumque ejus querimonia in cunctorum fratrum præcipueque Presbyteri animos commovisset, ut qui primum suspicarentur, quidve decernerent, non haberent, summa cunctis admiratione perculsis de tam inauditi illic facinoris novitate, ille qui detulerat accusator urgebat, ut retentis in Ecclesia omnibus, missi electi quinque cunctorum sigillatim fratrum cellas scrutarentur. Quod cum tribus Senioribus à Presbytero fuisset injunctum, universorum cubilia revolventes, ad extremum in Pafnutii cellulam absconditum codicem inter plectas palmarum (quas illi Siras vocant) sicut eum insidiator occultaverat, repetere: quem cum inquisitores confestim ad Ecclesiam delatum coram omnibus protulissent, Pafnutius licet de conscientiæ suæ sinceritate securus esset: tamen velut qui furti crimen agnosceret, satisfactioni se totum tradidit, locumque pœnitentiæ suppliciter postulavit; hoc verecundiæ suæ modestiæque prospiciens, ne si maculam furti verbis conaretur abluere, insuper etiam mendacio notaretur, nemine scilicet aliud quam id, quod inventum fuerat, suspicante. Cumque de Ecclesia non tam mente dejectus, quàm judicio fidens protinus abscessisset, profusis in orationibus jugiter lachrymis, triplicatisque jejuniis summa se etiam in conspectu hominum mentis humilitate prostravit. Sed & duabus ferme hebdomadis ita se omni contritione carnis & spiritus subjecit, ut die Sabbathi vel Dominico non ad percipiendam communionem sacram, sed ad prosternendum se in limen Ecclesiæ, atque ad veniam suppliciter postulandam matutinis accurreret, nequaquam passus est eum occultorum omnium testis & cognitor vel à se amplius conteri, vel ab aliis infamari. Nam quod ille inventor sceleris, rei suæ fur improbus, laudis alienæ callidus infamator, nulloque homine teste commiserat, per diabolum, qui ipsius criminis fuerat inventor, publicavit. Arreptus namque à dirissimo dæmone cunctas factiones occultè patefecit insidias, criminationumque & fraudum idem fuit proditor, qui commentor. Ita autem spiritu illo immundo graviter vexatus est, ut ne orationibus quidem Sanctorum illic consistentium, qui divinorum charismatum merito dæmonibus imperabant, potuerit emendari gratia, si nec ipsius Isidori Presbyteri pietas crudelissimum ab eo excluserit vexatorem, cui tanta erat virtus Domini largitate collata, ut ne usque ad limina quidem ejus quisnam arreptitius, qui tardius sanaretur aliquando perductus sit Christo hanc adolescenti Pafnutio gloriam reservante, ut illius tantum orationibus, qui insidiatus fuerat, purgaretur, & cujus laudi aliquid invidus inimicus decerpere se posse crediderat, ejus nomen proclamans, & delicti sui veniam, & finem supplicii præsentis acciperet. Hæc ergo ille in adolescentia sua futuræ indolis jam tunc indicia præfigurans, lineas quasdam perfectionis illius, qua erat maturitate augenda, adhuc in annis puerilibus designavit. Si igitur ad culmen virtutis ejus volumus pervenire, talia nobis exordiorum fundamina jacienda sunt. *Cassianus collat.* 18. *cap.* 15.

EXEMPLUM V.

Diffamantes sanctum Narcissum falsi testis instar mendacii sui pœnam perceperunt.

ANimi virtus quanta fuerit in beato Narcisso, uno ex ejus gestis opere declarabitur. Is namque cum inter cætera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & justi, rectique indeclinabiliter tenax quidam homunculi nequam malè sibi conscii metuentes ne criminum suorum, si arguerentur, non possent effugere vindictam, præveniunt factionibus, & circumvenire parant eum, cujus judicium verebantur. Concinnant igitur adversum eum infame satis, & noxium crimen. Conveniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento juramenti, quæ objiciebantur, confirmarent: Quorum unus testis ita, ut igne consumeretur, si non vera diceret, imprecabatur, alius, ut regio morbo corrumperetur, tertius, ut luminibus orbaretur. Et quamvis, ne juramentis quidem istis quisquam fidelium & Deum timentium crederet, eo quod vita Narcissi, & institutio, & pudicitia ab omnibus nosceretur: ipse tamen eorum, quæ mota sunt, indignitatem ac molestiam non ferens, simul & secretam ac philosophicam vitam habere semper desiderans, subterfugit ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis atque angulis secretioribus delitescit annis quam plurimis. At non ille magnus divinæ providentiæ oculus quiescit in longum, sed in impios ultionem per ea ipsa, quæ sibi in perjuriis statuerant, maledicta molitur. Primus namque ille testis parva ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa, cum omni genere suo, omnique familia flammis ultricibus conflagravit: alius repente ab

ab imis pedibus usque ad summum capitis verticem morbo regio, quem fuerat imprecatus, repletus consumitur. Tertius autem priorem exitum videns, & oculum divinum, non se latuisse prospiciens, prorumpit in medium & audientibus cunctis sera pœnitentia universum concinnati sceleris ordinem pandit. Tantis autem lachrymis immane commissum facinus deflet, ut luminibus orbaretur, & sic figmenti sui hujusmodi pœnas exsolvit. *Euseb. lib. 5. cap. 7.*

EXEMPLUM VI.

Diffamans alios mendosé furibundus, linguam propriam dentibus laniavit.

NOvi ordine, non re: nomine, non actibus sacerdotem, qui in tantum vitio linguæ deditus erat, ut potius pessime mentiretur, quam non socios vel cohabitantes sibi, criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam tanta in se debacchatus est cæde, ut propriis dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis ostenderet, quod quia lingua sua dolose egerat, & venenum aspidum sub labiis ejus quasi sepulchrum patens guttur illius, fœtorem teterrimum exhalarat. *Tho. Cant. l. 2. c. 73. p. 3.*

EXEMPLUM VII.

Diffamare diabolus S. Silvanum studuit, quod suo ædificati exemplo, scandalum paterentur.

BEatus Silvanus Archiepiscopus Nazareth, tanta beatum Hieronymum affectione & devotione colebat, ut quicquid faceret, Dei nomen, & beati Hieronymi præmissum invocaret. Unde & quasi ab omnibus Hieronymus nominabatur. Serpens autem antiquus super viri sancti Silvani nimia sanctitate gravi ardescit invidia: ut igitur eum infamem redderet, quatenus quos bono exemplo subvexerat, malo gravius dejicerentur. Nocte quadam formam sancti sumens, nobilissimæ mulieri cuidam jam in lecto quiescenti apparuit, quærens, ut sibi ad turpem conjunctionem consentiret. Ad quod conterrita mulier, quid faceret, cum hoc videret ignorans, diras cœpit emittere voces, cunctos excitans dormientes, non solum suæ domus, sed vicinorum, qui omnes ad mulieris thalamum concurrentes, quid haberet pavidam interrogant. Interea callida serpens sub lecto cœpit delitescere. Re autem cognita, perveniunt ubique quærentes ad locum ubi latebat. Et accensis candelis, eundem intuentes, Silvanum Episcopum crediderunt. Cuncti igitur in stuporem versi sunt, sciebant enim famam sanctitatis ejus. Perquirunt tandem, cur tantum velit facinus perpetrare? At ille: Quid feci male, quoniam hæc me ad hoc invitavit? Quod autem dies illa mendacem illum lachrymis proclamabat. Qui ut eos ad viri Dei odium acrius inflamaret, talia tam horrenda cœpit verba profari, ut illi audire renuentes eum dure exacerbantes, extra domum violenter ejicerent. Mane autem facto omnes Silvanum Episcopum hypocritam conclamant, & dignum incendio, totaque civitas Nazareth adeo contra eum commota est, ut audito ejus nomine quilibet blasphemaret. Mira patientia & magnæ sanctitatis indicium! Volat ad innoxii præsulis aures tanti fama discriminis, os tamen ejus non movetur ad injurias, cor manet immobile, ad nullam se vertens impatientiam, sed gratias Deo semper agens, suo se fatetur hoc crimine meruisse, gaudensque dicere consuevit: Nunquam tam felicem, quam cum se ab omnibus despici & conculcari conspiceret. Crevit tantum ejus infamia ut per civitates vicinas usque Alexandriam morte omnium delata sit. Ad limen innoxii præsulis nemo jam audebat accedere. Revoluto itaque anno post inchoatam infamiam, ut subditorum paululum scandalum mitigaret, civitatem Nazareth vir Dei deserens in Ecclesiam, ubi gloriosi Hieronymi corpus quiescit humatum, tanquam in refugii portum veniens, in locum sepulturæ se posuit oraturus. Ubi duabus horis sic manente, vir quidam nequitiæ spiritu accensus Ecclesiam intrans, sanctumque reperiens orantem ad eum velut leo cucurrit, improbrans, quod honestas mulieres ad consensum suæ libidinis quotidie provocaret. Cui agnus innocens gaudens se despici, ut hoc sæpe sibi diceret, invitavit. Quod latro ille audiens, extractum gladium elevat, ut in ejus guttur immergat. Cui cum hoc verbum, succurre Hieronyme, sanctus Antistes opponeret, in proprium guttur gladium immersit manu retroversa. Casu igitur alius superveniens vir nequam hoc, quod divina ultione factum fuerat, ut vidit, à viro Dei illum æstimans interemptum, extracto gladio Silvanum interficere conabatur, breviter, quod primo contigerat, accidit etiam huic. Vix secundus in terram conciderat, & ecce duo vivi egredientes viderunt, quod factum fuerat divini ignari consilii; unus eorum furiæ vesania agitatus, exclamavit: Usquequo viget tua malitia, & mulieres honestas ad tuam provocas libidinem, & homines occidis in occulto? Certe tuæ nequitiæ hodie finis erit. Et subito furens vibrato ense accurrit, ut illum extingueret. At ut Sylvianus jam tertio, gloriose Hieronyme succurre, clamasset; vir ille, ut primi duo, manu propria se interfecit. Vir autem, qui cum ipso venerat, ob visionem tremebundus, cum hoc maleficiis imputaret, ad fores currens Ecclesiæ, quantum

potuit

potuit exclamavit. Huc omnes accurrite: Ecce Silvanus maleficus non solùm fœminas vituperat, sed homines suis incantationibus necat. Fit virorum atque mulierum copiosus concursus, omnes clamant eum incendio dignum. Hæc ut ego Cyrillus audivi, pergo flens ad spectaculum. Stabat agnus inter lupos sævientes, canes rabidos mitissimus, & lætus aspexit, nihil dicens aliud, nisi: Justè hæc patior, quia in Deum meum graviter peccavi. Verberatur innocens, capitur ab omnibus, ut ad supplicia deducatur. Cumque jam captus Silvanus extra Ecclesiam duceretur, subito de loco, in quo jacebat gloriosus Hieronymus, surgit, tanto circumfusus lumine, ut non posset intueri, cunctisque visus est, suo tam devotissimo veniens, præmia donaturus. Extensaque manu dextram Silvani apprehendens his, qui eum tenebant, terribiliter imperat, ut dimittant; tantæque virtutis vox extitit, ut omnes præsentes vix voce finita in terram toto corporis vigore destituti sternerentur. Inter hæc dæmoniaca quædam catenis ferreis alligata, plurimorum manibus ad Ecclesiam deportatur. At ubi mulieris pes limen tangit Ecclesiæ, ditos clamores: Miserere, miserere Hieronyme, nam per te crucior, diabolus per eam non cessavit emittere. Cui Hieronymus: Nefande spiritus, ab hac exi Dei famula, & tuas detege, quas erga Silvanum egisti fallacias; in Silvani forma omnibus te demonstrans. Tunc diabolus, ut jussus est, in Silvani forma, ita ut ab omnibus Silvanus pateretur, apparuit, & rem quam fecerat ad diffamandum Silvanum, enarravit: his dictis diris clamoribus de templo disparuit. Quod ubi tam mirabile actum est, gloriosus Hieronymus dextram Silvani adhuc tenens, ait: Quid optas Silvane charissime, tibi placitum me facturum? At ille, mi Domine (inquit) ut me hic amplius non relinquas. Ad quem Hieronymus: Quod postulas, ait, ita fiet. Post me ergo velociter veni. Hæc dicens disparuit. Intervallo autem horæ unius facto, Silvanus expiravit. Stupent cuncti undique concurrentes, lamentatur quilibet se reum, quod in Silvanum commisissent, veniam fletibus deprecantes. Permanent per noctem in Ecclesia gementes. Mane autem facto processione ordinaria deportatur corpus Episcopi ad Nazareth, tam illius civitatis populo, quàm hujus comitante: atque sic ibidem in Ecclesia digno honore sepelitur. *Epist. Cyrilli ad August. litera Q. & R.*

EXEMPLUM VIII.

Virgo S. Vincentius Ord. Præd. à fœmina adamatus, in medio flammarum est æstuatus, & à dæmone fatigari cœpta fœmina, quæ eum diffamare voluerat, ab eo curatur.

ERat beatus Vincentius non solum virtutibus præditus, sed etiam corpore pulcher, & aspectu valde venustus. Quo fiebat, ut ejus virtutes essent gratiores, facerentque, ut ab omnibus vehementer amaretur. Fuit igitur Valentiæ mulier quædam tam nobilitate generis clara, quàm formâ corporis præstans, quæ suggerente diabolo capta est amore ipsius Vincentii tam ardenter, quod nullam aut animi aut corporis quietem habere poterat, sed singulis diebus frequentabat loca, in quibus eum vel audire, vel alloqui posset. Vincentius licet eam ad se venire frequenter videret, tamen nihil tale suspicabatur, sed arbitrabatur, eam aliqua devotione promoveri (ut à mulieribus fieri consuetum est) quæ servos Dei quadam naturali pietate affectuosius, quàm faciunt mares, piis obsequiis venerantur. Illa autem indies vehementissimo fervore amoris agitabatur. Quæ tandem quid faceret sciens, deliberavit gravem corporis ægritudinem fingere, ut sic haberet opportunitatem alloquendi eum, & eidem manifestandi flammas ardentis amoris, qui intrinsecus ardebat. Itaque lecto ægrotantium more decubuit, cœpitque multo cum clamore magnos dolores ostendere, ac demum in ipso lecto hac & illac tam miserabiliter versabatur, quod cunctos, qui astabant, ad sui commiserationem mirum in modum provocabat. Advocantur Medici, qui nullum ægritudinis signum inesse cognoscentes, varia judicia conferebant, aliqua tamen in ea ægritudo arbitratur esse. Tandem videntes, quod nimio dolore torquebatur, bonum esse consulunt accersiri Sacerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris vehementiam sine sacra confessione decederet. Eligitur itaque ab ea vir Dei Vincentius, qui celeriter veniens, cameramque, in qua decumbebat, ingressus, ac cunctis, qui aderant, ex more exclusis, cœpit puellam exhortari ad pœnitentiam. Mulier in initio non audet manifestare fervorem amoris, quo occupata tenebatur, sed dicit, fecitque ea, quæ pro consuetudine Christianæ religionis, ad ritum pertinent confessionis. Veruntamen inter loquendum sæpe proposuit amorem, quo urebatur, exprimere; sed quando dicere incipiebat, pudor verba labiis hærentia detinebat, & sic protrahens ulterius verba, respondebat ea, de quibus sanctus vir Confessor interrogabat eam. Et post multa verba ultro citroque habita, tandem occultum ignem mulier celare non potuit, hic omni formidine pudoreque depositis, scito, inquit, ô fra-

ter;

ter Vincenti, non me quidem corpore, sed mente ægram detineri, & nisi tu mihi pro tua in me miseratione occurreris, scito me ilico morituram. Jam enim annus est, quod tuo amore adeo ardenter capta sum, ut non solum igne ardentis flammis cor meum quasi exuri sentiam, sed frequentissime meipsam propriis manibus necare decreverim. Volui tibi sæpissimè cordis mei fervorem manifestare sed me partim pudor tenuit fœmineus, partim nomen sanctitatis & innocentiæ tuæ, quæ me formidare fecerunt, ne tam execrabile facinus aperuissem. Itaque tanquam desperans nemini meum ignem indicare volui, tacitumque usque ad hoc tempus reservavi. Mihi verò super hac re iterum atque iterum cogitanti potius visum est, ut debuissem hanc corporis ægritudinem fingere, quo locum tempusque opportunum haberem, quibus hujusmodi ignem potuissem extinguere, & optata voluptate potiri: quamobrem meum corpus, quod cernis esse pulcherrimum, appono potestati tuæ. Sume ergo nunc de me voluptatem, & principium faciamus, ut deinceps simus ambo indissolubili ac perpetuo amore conjuncti. Hæc dicens linteum, quo tegebatur amovit, & se totam nudam exhibuit. Beatus verò Confessor admiratus impudentis fœminæ audaciam, ac scelus abominabile execrans, imprimis eam commonefecit, ut nudatum corpus tegeret, deinde eam de tam nefando opere abduceret, multa cum severitate conatus est. Postremo ei dixit, quod Jesu Christo à tenerrimus annis suum corpus animumque devoverat, quodque se perpetuam castitatem servaturum promiserat, & ob idem omnem terrenum amorem abdicaverat, omnemque libidinem execraverat, quibus dictis ab ea protinus discessit. Illa tali responso dedignata, mox cogitavit in virum innocentem objectare infamiam, & tanquam altera Putifaris uxor, voluit clamare ac dicere contra Sanctum Dei, quod eum violenter opprimere voluisset, sed summa Dei providentia nequaquam passa est, ut innocenti homini tam execrabilis facinoris infamia opponeretur. Et quam primum impudens mulier voluit vocem emittere, ille idem diabolus, qui ei nefandum amorem suggesserat, ejus corpus gravissimè vexare cœpit. Accurrunt igitur cuncti, qui extra cameram expectabant, & tanti clamoris causam diligenter sciscitantur. Tandem visis multis signis, mulierem à dæmone vexari perpenderunt. Advocantur itaque multi, qui sciebant dæmones adjurare. Adhibentur præterea multa remedia, quæ hujusmodi vexatis adhiberi consueverunt, quæ nihil proficiebant, ut diabolus pelleretur, verum diabolus ipse eis, qui eum adjurabant, hoc pacto respondebat: Ex hoc corpore nunquam me pellere poteritis, nisi huc venerit vir ille, qui in medio ignis positus, non potuit igne comburi. Quærunt igitur omnes, quid velint sibi verba, quæ diabolus proferebat. Post longum verò hujus rei suscitationem, quidam ex eis qui aderant, in medio surgens: Advocetur, inquit, frater Vincentius, namque ipse mulieris hujus confessionem audivit, est enim vir & scientiâ & sanctitate insignis, propter quæ certum nobis esse debet, quod nemo sit, qui possit nobis verius illorum verborum significantiam aperire. Consentiunt omnes, ac mox ad beatum Vincentium sese contulerunt, & rem, quæ ei acciderat, aperiunt, precanturque, ut dignetur visitare fœminam, quæ, dum valebat, erga eum magnam benevolentiam sese habere demonstraverat. Ipse tametsi plurimum se difficilem ostendit, tamen ne rem insuetam facere videretur, quemadmodum quidem ante infirmos visitare consueverat, fecit, quod illi voluerunt. Sed tamen secum multa cogitans sese Jesu Christo commendavit, eumque precatus est, ut pro immensa clementia sua dignaretur misereri mulieris, quæ à dæmone non solum in corpore, sed etiam in anima vexabatur. Postquam igitur deventum est ad locum, ubi illa vexata tenebatur, dæmon ululatum teterrimum emittens. En adest (inquit) vir ille, qui in medio ignis positus, non fuit ab igne combustus, nec devoratus. Nunc ergo hinc discedendum est. Hæc dicens protinus abiit, & corpus semimortuum dereliquit. Illi verò qui aderant videntes tam grande miraculum, obstupuerunt, ejusque sanctitatem in majori veneratione habuerunt. *Ex vita S. Vincentii Ordinis Prædicatorum lib. 1. cap. 12. apud Surium.*

DILECTIO DEI.

EXEMPLUM I.

Diliges Dominum Deum tuum, audiens in scholis convertitur.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam scholaris Parisiis, qui de terra longinqua veniens, ingressus est scholas Theologiæ cujusdam Magistri, qui legebat Matthæum. Cumque prima die, qua ejus scholas intravit, legeretur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Ille subitò surrexit, & dum inciperet recedere cunctis admirantibus, & interrogaretur à Magistro, quid esset sibi dictum, vel factum, quare dimitteret scholas suas, ille respondit: Nihil; sed antequam plus audiam, istud volo opere complere. Et egressus religionem intravit. *Joannes Junior Dominicanus.*

EXEM-

EXEMPLUM II.

Diligentis Deum fœminæ cor scissum est, & inventum est in eo scriptum, Diligo te &c. quia creasti, redemisti, & dotasti me.

ERat quædam virgo nobilis 14. annorum, quæ beatæ Virgini valde erat devota. Hæc gloriosam Virginem rogabat continuis septem annis, ut sibi dignaretur ostendere filium suum. Quæ cum in vigilia Nativitatis Domini orationis causa sola capellam intrasset, apparuit ei Virgo pulcherrima, tenens filium in manibus, & allocuta est virginem Dei: Accipe filium meum, & lude cum eo. Quæ gaudens fecit. Cui puer: Diligis me? at illa: Omnino. at, ille: Quantum? Tunc illa: Plus quam corpus meum Cui puer: Sic diligis me? at illa: Plus quam cor meum. at Jesus ait: Quantum plus corde tuo diligis me? at illa: Nescio dicere, sed ipsum cor loquatur. Quo dicto, statim cor ejus præ amore scissum est. Tunc beata Virgo accepta anima ejus in concentu Angelorum deduxit in cœlum: ad cantum vero Angelorum familia cucurrit, & virginem mortuam invenientes, odore inenarrabili sunt repleti. Et fratres prædicatores, qui aderant, cor ejus aperientes scissum invenerunt, & in eo scriptum aureis literis: Diligo te plus quam me, quia tu creasti redemisti, dotasti me. *Collector. Speculi hujus vide etiam, Amor Christi.*

DIMITTERE OFFENSAM.

EXEMPLUM I.

Dimittenti parricidium occisori crucifixus Dominus tribus vicibus caput inclinat.

VIr quidam, ut dicitur, potentiorem se hominem interfecit: à cujus etiam filio, amore seculi, non legibus Evangelii, multas molestias pertulit, paterni scilicet ultor interitus, & strages anhelabat hominum, & frequenter reportabat manubias rapinarum. Inter has homicida deprehensus angustias, imperiale decrevit adire fastigium, si quod fortassis in tot calamitatibus posset reperire solatium. Quo comperto paterni sanguinis ultor insequitur, & eum, sive ut tribunalium lege constringat, sive ut repente gladiis opprimat, impiger comitatur. In Theuthonicis vero partibus tunc Imperator degebat. Cum itaque præcedens modeste quasi securus incederet, subsequens autem celerius properaret tandem contigit, ut sibi invicem propinquantes, in mutuos uterque ducerentur aspectus. Sed eum is, qui homicidii reus erat, vix quatuor vel quinque comitum duceretur auxilio, interfecti vero filius triginta ferme cingeretur obsequiis armatorum, quaternio omnes suos cohortatur, ut fugiant, ille prospiciens se de persequentium manibus avolare non posse, misericordiæ patrocinium petiit, ad humilitatis umbraculum confugium fecit: projectis igitur armis brachiis vero in modum crucis extensis, solo prosternitur, & veniam miserentium præstolatur. At ille jam victor ad reverentiam crucis manus reprimendo compescuit, ultra etiam ne ab aliquo feriretur, inhibuit, postremo pacem integram faciens, ad honorem sanctæ vivificæ crucis, non modo vitam, sed & paternæ necis donavit offensam. Hac igitur insigni peracta victoria, qui scilicet non tam alterius, quam sui, & ut ita fatear, non tam hostis, quam proprii cordis victor extiterat, ad regis curiam (quia non procul erat) accessit. Sed mox ut Ecclesiam oraturus ingreditur, res mira & nimium stupenda. Salvatoris imago, quæ in cruce videbatur expressa tribus cum vicibus inclinato capite visa est salutare. O quam gloriosum & insigne præconium, ut ab auctore misericordiæ mereretur reverenter accipi, qui propter ejus reverentiam omiserat vindicare, & ab eo reciperet salutationis honorem, pro quo saluti contrariam postposuit ultionem! Quod protinus cum Imperator audivit, honorifica eum & affectuosa, prout decebat, affabilitate suscepit, & copiosa munerum largitate ditavit. *Ex Petro Damiano. Collector Speculi hujus.*

EXEMPLUM II.

Epiphanius Episcopus Cyprius ante somnum semper illis, quibus iratus fuerat, reconciliabatur.

MIsit aliquando Epiphanius Episcopus Cyprius ad Abbatem Hilarionem rogans eum & dicens: Veni ut nos videamus, antequam de corpore exeamus. Qui cum venisset, gavisi sunt ad invicem. Manducantibus autem eis allatum est eis de avibus quiddam, quod tenens Episcopus dedit Abbati Hilarioni. Et dicit ei senex: Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum, non manducavi quicquam occisum. at dixit ei Epiphanius Episcopus: ego autem, ex quo accepi habitum istum, non permisi aliquem dormire, qui habebat aliquid adversum me, nec ego dormivi habens adversus aliquem. Et dixit ei senex: Ignosce mihi, quia tua conversatio major est mea. *Ex lib. Doct. PP. lib. de mortificatione propria sensualitatis, num. 5.*

EXEMPLUM III.

Dimittens rustico fraternam mortem amorosas inclinationes crucifixi promeruit.

NObilis quidam in Germaniæ partibus fratrem uterinum à quodam valde plebeio & ignobili

bili occisum perdiderat. Fugiente de patria occisore, contigit, ut nobilis ille cum multo comitatu peregre profectus, impræmediate soli in in agro occurreret occisori, qui mox extracto gladio ubi inimicum expetiit, in terram prostratus occisor, clamavit: Miserere mei nobilissime Vir, pro illo, qui tui misertus & omnium, mundum istum sua morte redemit. Repentè nobilis animus in lachrymas resolutus, illam quam extenderat manum, retraxit. Sed cum hoc ignaviæ adscriberetur à suis, & iterum manum extenderet in prostratum, iterato reo ob remissionem peccatorum ejus veniam petente, secundo manum deposuit. Tertioque increpatus à suis, cum mortem certius intentaret, & miser ille ob evasionem angustiæ, quam omnis caro esset in extremo judicio perpessura, veniam precaretur, respondit nobilis genere, nobilior mente: Et ego, inquit, tibi prorsus mortem fratris indulgeo. Nec mora, eadem die, cum audiret missam, Ecclesiam ingressus, ubi coram imagine Crucifixi tertio flexit genua, visus est à quodam sancto Viro, ad singulas genuflexiones illius nobilis, crucifixus caput suum humiliter inclinare. Seorsum ergo vir sanctus ille, qui solus hoc viderat, nobilem evocavit, quis esset interrogat? Et ille: Miles, inquit, dicor in terra qua natus sum. Et rursum ille: Dicas, inquit, clarissime, nihil celes: In quo confidis, te magis divinam misericordiam meruisse? Tunc miles: Peccator, inquit, sum, & seculo deditus, in nullo prorsus, nisi hodie forsitan; veniam promerui. Et hoc dicens, quid actum sit retulit. Mox ille quid vidisset exponens, ad actum vitæ gratioris & meriti nobilem exhortatur. *Ex lib. 2. cap. 18. par. 3. Thomæ Cantipratani.*

EXEMPLUM IV.

Dimittere nolens offensam mortuus, audivit, nec pepercit, nec parcam.

Legitur in Scala cœli, quod quidam Burgensis tantum fuit rancore infectus, ut injurias sibi factas nullo modo indulgere sibi voluerit. Qui cum esset mortuus, & portatus ad Ecclesiam, & psalmi & orationes dicerentur pro eo, crucifixus retraxit manus clavatas de ligno, & apposuit auribus suis, & vox audita est; Nec perpercit, neque parcam. *Joannes Junior Dominicanus.*

EXEMPLUM V.

Dimittere nolentes, visi sunt se mutuo in inferno in partes concidere.

Narratur de duobus vicinis in proximo manentibus, & in continua lite perseverantibus, qui nulla ratione poterant concordari, imò suo Confessori eos pacificare volenti responderunt, se potius in inferno permansuros sine fine, quam alter alteri condonaret. Cum ergo cito post invicem mortui fuissent, & ille devotus Confessor Deum rogasset, de illorum statu scire cupiens, deductus est in spiritu per Angelum ad quendam locum, ubi vidit quandam fornacem sulphure & pice bullientem, à quo duo homines terribiles surrexerunt cum gladiis ignitis se invicem in frusta concidentes. Quæ quidem frusta diabolus colligens in fornacem projecit. Quo facto post bullutionem citò surrexerũt iterum, & sicut dictum est secundo, & tertio fecerunt. Tunc dixit sibi Angelus: Isti sunt duo illi vicini, qui nunquam pacem habuerunt in terris, sed istum locum potius elegerunt. *Collector Speculi hujus.*

EXEMPLUM VI.

Dimittere nolens fœmina acceptura corpus Domini vultum desperans avertit.

Mulier quædam tam iracunda erat, quod vix aliquis cum ea concordare potuit, & tamen reputabat se esse sanctam & devotam. quia corpus suum jejuniis macerabat, & in orationibus multum vigilabat, & in aliis bonis operibus se exercebat sed hoc vitium principaliter in se habuit, ut quicunque eam semel offendit, illum amplius nunquam dilexit. & nemo illam iracundiam & vindictam ab ea removere potuit. Tandem graviter infirmata petit Confessorem, & confessa est alia peccata, sed vitium illud non confitebatur. Et cum Sacerdos pyxidem aperiret, & corpus Domini sibi porrigere vellet, tunc os suum clausit, & ad parietem se vertit dicens: Sicut vertebam me sæpius ab aliis, qui me offenderunt, & nunquam eis ex corde indulsi, nec eos amando dilexi, & continuè in iracundia steti & alios cum iracundia mea perturbavi, sic Deus avertit se à me & nunquam misericorditer respicit, nec ego eum lætè videbo, sed cum omnibus iracundis dæmonibus damnabor. Et sic misera & iracunda mulier expiravit. *Idem. Vide etiam tit. Injuriarum remissio ex. 1.*

EXEMPLUM VII.

Christus apparet cuidam qui occisori fratris sui dimiserat, nuncians & fratrem & patrem ob id è purgatorio liberatum.

Magister Perri S. Theologiæ Doctor, Ordinis Prædicatorum, narrat in suis sermonibus, qui manuscripti in Bibliotheca sancti Martini Florentiæ inveniuntur, quendam hominem occidisse fratrem cujus-

cujusdam nobilis civis, & cum non posset effugere manus ipsius quærentis ipsum ad vindictam, cum omni diligentia pœnituit ipsum facti sui; & confessus patratum homicidium commendavit se Deo prudenti deliberatione, & sponte ex improviso illi se præsentavit die Veneris sancto, & provolutus ad ipsius pedes, fune & cingulo è collo suspenso, veniam rogavit mortis, quam fratri ejus intulerat, & prætera ut sibi vitam donaret amore DEI, & filii ejus JESU CHRISTI, qui eo die passus erat pro nobis. Visâ tanta humilitate secutâ de ipsius clementia, nobilis ille compunctus est, & illi condonavit pro amore Christi vitamque largitus est, & ipsum amplexatus & osculatus, dixit: vade in pace, frater: Deus remittat tibi in cœlis, sicut remitto tibi in terra. Sed audite magnam mercedem, quam DEUS retulit pro tam heroico facto ipsius amore designato. Sequenti nocte apparuit CHRISTUS in visione, & ait: Quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noveris me animam fratris tui occisi hac hora è purgatorio liberasse: & insuper animam patris tui prius mortui, ex eadem pœna exemisse, & ambos mecum duxisse in gloriam cœlestem: quin etiam hæc superaddidit: Te invito in octavum diem, ut relicta hujus mundi miseria, possis gloriâ meâ frui; & sic factum; nam octavo post die benè præparatus requievit sanctè in Domino. *Seraphin. Raxius in suo hort. exempl. tit. poster, de dilig. inimic.*

EXEMPLUM VIII.

Meretrix à dæmone corripitur, quod pretium stupri rogaret à S. Gregorio Thaumaturgo invocante.

AD calumniam beato & integerrimo adolescenti B. Gregorio Thaumaturgo intentandam, producitur à viris fœdè incestèque viventibus publico infamis scelere meretricula. Illo autem cum viris eximiis in habitu honesto de re quapiam Philosophica differenti, accedit lena, seque cũ eo stupri consuetudinem habuisse petulanti sermone ostendit, sibiq; mercedẽ qua fuerat fraudata, deposcit: Cæteris igitur, quibus ipsius perspecta castitas, graviter in mulierem commotis, ipse neque turbari visus est, neque calumniis, graviore verbo respondit. Non suæ vitæ citavit testes, non jurejurando illatum sibi probrum detersit, neque hujus calumniæ authorem malitiæ insimulavit: sed quieta & constanti voce conversus ad quendam ex suis familiaribus dixit: Heus, inquit, solve ei pecuniam, ne amplius molestiam exhibens rei propositæ studium interturbet. Accepit igitur mercedem fœmina, & ecce tibi temperantiæ hujus adolescenti illustre testimonium! vix illa manu mercedem acceperat, cum mox à cacodæmone exagitata, & stridore belluino præter vocem humanam ejulans, prona in conspectu omnium corruit, & disjunctis crinibus, aversis oculis, & ore spumante, horrendum de se spectaculum præbuit. Nec prius eam remisit, qui eam suffocabat dæmon, quam magnus ille Gregorius Deum invocasset, & illum ei propitium reddidisset. *Surius 3. Jul. per D. Gregorium Nyssenum.*

DISCORDIA.

EXEMPLUM I.

Discordiæ tumore inflatus Presbyter dæmonum se famulum tribuit.

AD vesperante jam die in duorum quorundam Presbyterorum cordibus sol inocciduus occidebat, eosque adversum se mutuis injuriarum, jurgiorum conviciis auctor discordiæ spiritus accenderat. Cumque Præsbyter Præsbyterum probrosis contumeliarum irrisionibus laceraret, & alter alterum multo mordacitatis sale, maledictorum relationibus conspersisset: unus eorum minaciter intonans & dentibus stridens, correptâ lanceâ iter arripuit, atque domum suam longius constitutam furibundis properare gressibùs cœpit. Sed cum illum jam superveniens caligo noctis obumbraret, & cor ejus in terrores tenebrę perniciosius possiderent, ecce quinque nigri equites cum caballis æquè nigris obviant, eique is, qui major videbatur insultat: Sæpe, inquit, institi ut te mihi subderes, ut in clientelam meorum contubernalium venires: toties itaque subterfugiens jam non poteris jugum meæ ditionis evadere. Videbatur enim nobilis quidam vir esse, Romanus nomine, qui frequenter eum solicitaverat, ut sibi subditus fieret. Presbyter itaque nimii terroris horrore percussus, ad præcipientis imperium manus utrasque complosit, atque illi manus digitorum more deosculans, se velut in herilis fidei tuitione commisit. Quem protinus ille percontans: scis, inquit, qui sum? Ille præsto respondens, ait: Nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille: Absit, absit: sed ego sum quidam diabolus, cui tu nunc commissus es, & individuâ deinceps societate constrictus: Sta igitur in fide, & serva quod pollicitus es. Et Post hujusmodi verba, vel gesta, præstò disparuit. Tunc ille tremefactus, confusus, atque perterritus, domum non sine magno trepidationis horrore pervenit paulò pòst ad Episcopum

suum

suum sanctæ memoriæ, Tenonem nomine, me quoque præsente, pœnitentiæ flagitator accessit: cui mox sacerdotalis officio dignitatis adempto, cum æstivum tunc cauma fervesceret, & secundarium messium tempus instaret, juxta carinæ regulam inclusionem custodiæ carceralis indiximus, annorum pœnitentiam competenti moderatione præfiximus, ut in spe certæ recuperationis absque dubio convalesceret, adhortati hominem sumus. *Petrus Damianus juxta relationem Collectoris hujus Speculi. Vide etiam tit. Conversio, exemplo 2.*

EXEMPLUM II.

Discordias graves humilis Abbas mansuetudine vicit.

INn Galliarum finibus audivi gestum fuisse quod refero. Inter Abbatem, & quendam seculi præpotentem orta est non levis de possessione contentio. Cumque apertis utriusque fautoribus minis diu certaretur & jurgis tandem, ut armis ageretur utrimque, condictum est. Et secularis paratis copiis campum præliaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atque ad fortiter agendum omnium mentes acerrimus cohortator inflammat. Silvescunt omnia gladiis, rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armorum fremitus inhorrescunt, tela stringuntur, & adversæ partis impetus accensis ad congrediendum mentibus expectatur. Abbas autem non in armis terrenis spem suam, sed in humanæ salutis auctore constituens, cunctis, qui pro se dimicare convenerant, suum prohibuit comitatum, solus autem monachos suos equis imposuit, capita cucullis operiri præcepit. Sicque cum illis, velut galeatis, & loricatis, fidei munimento, crucisque vexillo, ad locum certaminis venit. Cumque Rex ille non ferrea, ut sperabat, arma conspiceret, sed tanquam cœlestem & angelicam aciē adventare cominus advertisset, tantus eum cum suis omnibus divini timoris horror invasit, ut desilientes de equis protinus arma projicerent, terræ se humiliter prosternerent, & indulgentiam flagitarent, &c. *Idem epistola 7. ad Firminum.*

EXEMPLUM III.

Discordia renuncians, & pacem reformans latro veniam peccatorum Apollonio monente accepit.

QUodam tempore certamen erat de finibus inter duos; viros. Hoc cum nunciatum fuisset Apollonio, festinans descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis incensi, nullo genere ad pacis consilium flectebantur, maximè quia unius partis populus plurimum fiduciæ in viribus cujusdam latronis gerebat, quia ejusdem certaminis signifer videbatur. Hunc cum videret Apollonius paci resistentem, dixit ad eum? Si mihi, ô amice, adquiescere volueris ad pacem rogabo Deum meum, & remittit tibi peccata tua. At ille cum audisset nihil omnino distulit, sed genibus ejus provolutus, supplicabat ei. Tunc deinde conversus ad turbas, quæ eum fuerant secutæ fecit omnes cum pace discedere. Quibus discedentibus, ipse permansit cum homine Dei expectans ab eo promissum. Tunc vero Apollonius assumens eum, & cum ipso iter agens ad monasterium, docebat, eum mutare ordinem debere vitæ, & patienter à Deo quærere misericordiam promissionemque ex fide expectare. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumque noctis tempore simul in monasterio quievissent, per visum ambo se vident in cœlis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam Angelos Dei sanctos quoque adorantes Deum. Et cum hæc videntes Deum etiam ipsi adorassent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licet nulla sit communio luci cum tenebris, nec sit aliqua portio fidelis cum infideli ? tamen tibi donatur salus istius, pro quo supplicasti Apollonio. Hæc & alia multa cum audissent in cœlesti visione positi, quæ nec sermo narrare sufficit, neque aures audire,, surrexerunt de somno, & quæ viderant, fratribus indicarunt. Admiratio autem ingens esse cœpit, cum unum atque idem somnium uterque narraret. Permansit autem cum fratribus latro ille jam sanctus vitam suam, moresque ad omnem innocentiam, pietatemque commutans, tanquam in agnum versus ex lupo. *Ex vitis PP. vita 7. sancti Apolloni.*

EXEMPLUM IV.

Obediens frater à crocodilis honoratur, orans mortuum suscitavit, quod abstinens frater non potuit.

DUo carnales fratres venerunt habitare in quodam monasterio, ex quibus unus erat præclaræ continentiæ, alter vero obedientiæ magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat & fac illud, & faciebat. De hac re magnam opinionem in monasterio habebat, quia ita obediens existebat. Punctus autem invidiæ mucrone frater ejus ille continens adversus eum dixit in semetipso: Ego probo istum, si habet obedientiam: & accedens ad Patrem

Patrem monasterii dicit ei: Dimitte mecum fratrem meum, ut eamus alicubi. Et dimisit Abbas: Et assumens eum ille frater abstinens, voluit tentare eum. Et cum venissent ad flumen, ubi erat multitudo crocodilorum, dicit ei: Descende in flumen, & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem crocodili, & lingebant corpus, in nullo lædentes. Quod cum vidisset frater ejus, dixit ei: Ascende de flumine: Et cùm iter agerent, invenerunt corpus inhumatum jacens in via. Et dixit abstinens ille ad fratrem suum: Si habuissemus aliquid vestitus, ut jactaremus super illud corpus. Et respondens ille obediens frater, dixit: Magis oremus: Et forsitan resurget. Et stantes ad orationem, atque orantes intentè, surrexit mortuus ille. Quo facto gloriatus est abstinens frater, & dixit: Pro continentia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autem hæc revelavit Deus Abbati monasterii eorum, & qualiter tentaverit fratrem suum de crocodilis, & quomodo suscitatus sit mortuus ille. Et cum venissent ad Monasterium, dixit Abbas abstinenti fratri illi: Quare ita fecisti fratri tuo? Ecce tamen per obedientiam ejus mortuus ille surrexit. *Ex lib. doctrina Patrum. Ibid. numer.* 5.

EXEMPLUM V.

Discordia vitium superantes fœmina, pacificeque viventes Macharii meritis præponuntur.

ORante eodem Abbate Machario, venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum pervenisti ad mensuram meriti illarum duarum mulierum illius civitatis. Surgens ergo senex manè, accepit virgam suam palmeam, & cœpit pergere in civitatem. Cum ergo pervenisset in eam, reperto loco pulsavit ad januam. Egressa autem una suscepit eum in domum suam, & cum sedisset, vocavit eas; quæ cum venissent, sederunt cum eo. Ait autem ad illas senex; propter vos tantum laborem pertuli; dicite itaque mihi nunc operationem vestram: At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubili sine viris nostris, quam ergo operationem possumus habere? At verò senex cum satisfactione rogabat eas, ut manifestarent actum suum. Tunc dixerunt ei: Nos quidem secundum seculum extraneæ sumus nobis: Placuit autem nobis nubere duobus fratribus secundum carnem. Quindecim hodie annos nos duæ habitavimus in hac domo, & nescimus si aliquando litigavimus ad invicem, aut turpem sermonem dixit una ad alteram, sed in pace & concordia peregimus totum spatium hoc: Subintravit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogavi viri nostri nobis non consenserunt in hoc. Cum verò maximè valuissemus obtinere hujusmodi consilium, disposuimus utræque testamentum inter nos & DEUM, ut usque ad mortem per os nostrum non egrediatur sermo secularis. Audiens hoc autem Abbas Macharius, dixit: In veritate quia non est virgo, neque sub marito agens, neque monachus, neque secularis, sed Deus secundum uniuscujusque propositum omnibus præstat Spiritum Sanctum. *Libro de exemplis & doctrinis vitæ spiritualis, num.* 21.

EXEMPLUM VI.

Discordia cujusdam magna dans occasionem quidam sanctus Episcopus, acerbas purgatorii pœnas exolvit, & quidam è purgatorio liberatur propter liberalitatem.

BAlduinus quidam dives in seculo, doctrinam reverendissimi Patris Bernhardi secutus, sprevit universas mundi pompas, & voluptates, & in Claravalle vivere cœpit. Cum autem jam non soli sibi viveret, sed etiam multis aliis verbo, & exemplo prodesset in salutem, vocante DEO, Pisanæ Ecclesiæ (quæ est Metropolis Tusciæ) Archiepiscopatum sortitus est. Consecutus verò amplæ hujus dignitatis eminentiam, tanta spiritualis sapientiæ luce refulsit, tantaque auctoritate, ac spiritus libertate officium suum exercuit, tanta nihilominus mansuetudine verum se monachum in Pontificiali culmine demonstravit, ut non solum Cisterciensis Ordo, verum etiam universi fideles intra Italiam gratularentur, gratias agentes DEO, qui splendidissimam hanc columnam, & fulcimentum inconcussum sanctæ Ecclesiæ suæ temporibus ipsorum concessit. Sed quoniam in rebus humanis nihil ex omni parte posse beatum esse plangimus, contigit instigante diabolo, ut propter ipsum inter Pisanos, atque Lucensos populos, grave & periculosum bellum orietur, quod etiam post obitum ipsius, contentione partium inflammatum, atque protelatum per aliquot annos duravit, & vix tandem ad pacis, concordiæque vinculum revocari potuerunt. Quæ fuerit occasio hujus dissensionis nihil interest, hoc solum dicimus, damnosum & pœnale tanti Pontificis animæ bellum illud extitisse, sicut divina revelatione declaratum est. Post dormitionem nempe hujus beati Præsulis, aliquanto tempore elapso, fuit in insula Sardo Sacerdos quidam honestæ conversationis, qui etiam sibi præerat, & cuidam Ecclesiæ, Parochiali; erat autem Ecclesia extra villam ædificata,

cata, atque ab omni hominum habitatione remota. Quadam itaque die, cùm missam celebraret, horâ perceptionis invenit hostiam sacram super corporale fractam, atque in duas partes à seipsa divisam, quam ante consecraverat integram, & sanam. Quod ubi conspexit, turbatus, & anxius cum metu, & admiratione sacrificium consummavit. Expleto autem mysterio cæterisque dimissis, solus ibi remansit. Cùmque tristis esset pro signo, quod acciderat, egressus foras venit, & stetit ad Orientalem plagam ejusdem Ecclesiæ, dorso adhærens parieti templi, & facie versa ad Orientem: qui dum ita positus, ibidem aliquam diu staret, & de re quæ sibi evenerat, timidè & solicitè cogitaret, infremuit spiritu, & inhorruerunt subitò pili capitis ejus. Tunc deirruente in eum, nescio quâ virtute externâ, ita defigi, atque arctari cœpit, ut nullo modo posset se movere. Et ecce apertis oculis vidit innumeratæ multitudinis turbas equestres & pedestres, coram eo citatis gressibus transeuntes, erant autem in eis homines promiscui sexus, diversæ ætatis & conditionis, in quibus etiam multos deprehendebat, quos viventes in carne antè cognoverat. Unus ergo ex eis ipsi Presbytero quondam notus, & charus ad eum accessit, & fixo gradu cœpit familiariter cum eo loqui. Percontante verò Presbytero quinam esset, aut quid ageret tanta turbarum infinitas? Respondit: Animæ hominum sunt carne solutæ, quæ omnes pro varietate culparum variis subditæ pœnis, ita semper discursu reciproco longè latèque vagantur, hinc inde in mundo; quædam autem ex eis ocyus, quædam tardius liberandæ sunt, quarundam verò pœnæ insolubiles permanent. Dum hæc ille loqueretur, respiciens Presbyter vidit supradictum Episcopum demisso vultu coram se prætereuntem, tanquam districti judicis sententiam patienter ferentem. Viso ergo eo, Sacerdos vehementer obstupuit, & cum terrore magnæ admirationis exclamavit, dicens: Væ mihi misero peccatori, quid est hoc quod video? Nunquid iste est Dominus noster Pisanus, quondam Achiepiscopus, de monasterio Clarævallis assumptus? Respondit is, qui loquebatur ad eum: Ipse verè. Et Presbyter ait: Hiccine ergo tantæ professionis monachus, & tantæ perfectionis Episcopus deputatus est pœnis, quem nos sperabamus jam in cœlo gaudere cum Angelis? Ille verò respondens ait: Certò scias, & nullatenus dubites, quia ipse est verè sanctus celsique meriti Pontifex, & magna erit gloria ejus coram Deo. Sed quoniam propter ipsum inter Pisanos atque Lucenses populos diuturnum jam bellum versatur, propterea differtur à requie, donec inter illos ad pacem discordia revocetur. Post hoc, apparuit eidem Presbytero columna quædam jubaris immensi, cujus claritas ultra communem Solis splendorem, coruscare videbatur, de cœlo usque ad terram porrecta, per quam anima quædam angelico ductu ad sidera contendebat. Sciscitante verò Presbytero, quidnam hoc esset? Respondit alter: Ipsa est anima Constantini quondam Judicis & Domini Turritani, quæ per novem annos ventis, & pluviis, & algoribus semper exposita à die exitus sui usque nunc in stillicidio domus suæ constitit, ibique suorum excessuum pœnas luit. Sed quia misericors, & liberalis in pauperes extitit, & judicium injuriam patientibus fecit, insuper etiam de malis, quæ commisit, confessa & pœnitens à corpore exiit, idcirco misericordiam à DEO consecuta, hodierna die meretur ab omnibus malis liberari, & ab omnibus bonis satianda ad æternam beatitudinem introduci. Hæc & multa alia Sacerdos ille vidit, & audivit de secretis alterius vitæ, inter quæ etiam dictum est ei, quod eodem anno esset moriturus id quod subsecuta mors ejus, verum esse comprobavit. Sic omnipotens DEUS innotescere voluit dilecti sui Pontificis animam quamvis sanctam, quantulacumque tamen rubigine culpæ fuscatam, non potuisse regnum puritatis intrare, nec fulgorem meridianæ lucis, in qua cœlestis sponsus cubat, intueri, donec ipsius gratiâ expiata, & pax inter dissidentes confirmata esset. *Ex lib. exordialis Ordinis Cisterc. & in Conclavi à Assig. cap. 39.*

EXEMPLUM VII.

Discordiæ & dissensionis auctor conversus quidam, propter novas botas terribili morte interiit.

APud provinciam Germaniæ territorii civitatis Vangionum, quæ est Wormatia, extat cœnobium Cisterciensis Ordinis, de linea Claræ-vallis, quod Germanicâ linguâ Schœnaugia vocatur; quod interpretatum Latinè, pulchra insula dicitur. In hoc monasterio temporibus bonæ memoriæ Domini Godefridi Abbatis, facta est aliquando instante maligno, gravissimi scandali occasio talis. Superiori tempore per negligentiam, seu potius indiscretam benevolentiam Prælatorum consuetudo contra formam Ordinis præsumpta, in eadem domo inoleverat, scilicet ut conversis, sicut & monachis annatim novæ botæ darentur. Cum autem prædictus vir strenuus, de altera domo assump-

pros invenisset conversos temerario hoc fastu delectari, laudabili zelo accensus, præsumptionem pessimam censuit esse corrigendam. Itaque privatim in consiliis, & publicè in fratrum capitulis cœpit ingenuè de præsumpta fratrum novitate causari, monere, rogare, tandem etiam præcipere, ut prava consuetudo ordinis rectitudini non conveniens, absque scandalo dissensionis, si fieri posset, amputaretur. Sed quia viscus diræ præsumptionis carnalium fratrum mentibus tenacissimo glutino miseræ obstinationis sic inhæserat, ut absque scandalo avelli nequaquam posset, maluit vir prudens, ut secundum beati Gregorii sententiam, scandalum magis oriretur, quam veritas relinqueretur. Cœperunt itaque conversi, primo quidem in angulis susurrantes murmurare, dehinc conspiratione paulatim invalescente, seditionem publicam effrænata insania meditari. Totius verò mali incentor, & conspirationis auctor existit conversus quidam, cui dormitorii fratrum servandarum horarum cura commissa fuerat, qui diabolico spiritu repletus, omni loco silentium projiciens, nunc singulos, nunc simul plures conveniebat, suadebat, hortabatur, ut consuetudinem suam, insolentiæ fomitem, elationis incentivum, quacunque seu precum, seu minarum occasione sibi non paterentur auferri: Cum dominus Abbas susurra eorum primum deprehendisset, præcipit per virtutem obedientiæ, ut quicunque ex eis silentium rumperet, si ante cibum hoc faceret, eodem die, sin verò postea, sequenti die in pane & aqua jejunaret. Quod is quem supra memoravimus, non conversus, sed perversus, nequaquam virtutis amore, sed ut invidiam Abbati suo suscitaret, tanquam cœlitus datam sententiam servare curabat. Nam cum penè quotidie conspirationem conflando, silentium frangeret, singulis etiam ferè diebus, in pane & aqua jejunabat, ut vel sic animos fratrum in odium Abbatis inflaret, qui tam duram & inhumanam sententiam promulgasset. Interea sacratissima Dominici adventus celebritas supervenit, & conspirationis procella clandestinis susurris aucta, & roborata undique intonabat, jamque publicum scandalum & ipsum gravissimum imminebat. Dederat namque prædictus pseudoconversus consilium pessimum, scilicet, ut vigilia Natalis Domini congregatis fratribus de Grangiis, unanimi consensu dormitorium monachorum tempore laboris ascenderent, atque de singulorum lectis botas auferentes, minuatim eas ferro secarent, manibusque discerperent. Licet vero prodigiosa hæc, & infamis eorum nequitia venerabilis Abbatis conscientiam non lateret, dissimulavit. Cæterum quanto in tantis angustiis longius aberat humanum consilium, pariter & auxilium, tanto enixius divinæ pietatis viscera statuit interpellanda, monachisque generalem orationem indicens, monebat, ut singuli secundum possibilitatem suam Domini misericordiam peterent, quatenus de tanta insolentia carnalium fratrum melius aliquid disponere de sua pietate dignaretur. Instabat jam præcipua, & festiva Natalis Domini solemnitas. Et ante paucos dies ejusdem solemnitatis, domino Abbate capitulo conversorum præsidente, prædictus signifer dissensionis, & minister Sathanæ de indiscreta abstinentia, & qui barbam suam novacula penitus abrasisset (quod quidem miser ille intentione commovendi scandali fecerat) à quibusdam complicibus suis nequaquam zelo ordinis neque fraternæ charitatis intuitu, sed studio exercendæ malitiæ proclamatus est. Cumque dominus Abbas blando affatu quæreret ab eo, cur hoc fecisset, & ex tumidis inordinatisque responsionibus ejus intelligeret malitiam ipsius esse completam, laudabili quodam justitiæ zelo accensus, sic ad eum præsago spiritu coram omnibus locutus est. Debueram quidem frater, salutaribus monitis aggredi contumacem animum tuum, sic fortè resipisceres à laqueis diaboli, à quo captivus teneris ad ipsius voluntatem, sed trabs superbiæ oculum cordis tui adeo obnubilavit, ut eam per humilitatem meam ejici non posse præsumam, & quoniam sic te sensu alienatum video, ut monita nostra irrideas potius, quam recipias. Idcirco nunc omnibus hic sedentibus de te fiducialiter pronuncio, nisi celerius, & sine dilatione resipiscas, atque humilato spiritu ad satisfactionem venias, omnipotentis DEI terribile judicium brevi senties. Ecce iterum ac tertio, dico omnibus sic sanum intellectum habentibus, quoniam sicut pius, & misericors Dominus humilibus dat gratiam, sic terribilis Deus indeclinabili linea rectitudinis suæ superbis resistit. Ideoque tu qui pacis, & institutionis, quam sancti patres sanxerunt, publicus hostis es, si in malitia perseveraveris, durissimum infra paucos dies portabis judicium. Confido enim in Domino Jesu, & in gloriosa virgine matre ipsius, cujus non inutiles servi sumus, quia domum istam ab ipsa sua fundatione fraternæ charitatis glutino, laudabiliumque morum disciplina conspicuam, non patietur tua nimia improba pervicacia corrumpi. Jam preces fratrum super intestinæ discor-

diæ tabo gementium, ad aures Domini Sabaoth ascenderant, & Angelus Domini accepta ab eo sententia, miserum conspirationis auctorem percussit, ac sine mora extinxit, pariterque cum eo totius scandali turbinem, & præsumptionis nebulam dissipavit. Vespera namque diei vigiliam Natalis Domini præcedentis, cum post completorium de dormitorio descendisset & infirmarius conversorum, qui quasi secundarius ejusdem conspirationis esse videbatur, cum quo etiam venenata dissensionis consilia frequentius tractabat, ei occurrisset: subitò vocem cum gemitu doloris valido cœpit emittere, & pallente facie, naribus contractis, oculis etiam de statu suo eversis mortem incontinenti affuturum, tristia signa declarabant. Turbatus alter cum jam nutantem cerneret, ne fortè repentino lapsu terræ illideretur, medium complexus est. Sed adeo subitanea mors fuit, ut antequam terram petere posset, inter manus tenentis se funesti sodalis miseram animam exhalaret. Tunc turbati sunt principes conspirationis, robustos in contumacia sua obtinuit tremor, obriguerunt omnes dissensionis & schismatis incentores. Accurrerunt undique ad signiferum suum conversi, & quem postero die ad inauditum scelus perpetrandum, quasi ducem sequi decreverant, ejus, Jesu bone, cadaver extinctum miserabili tumultu in infirmitorium deferentes, in area ubi fratres vita excedere solent, consternati metu & tremore, collocarunt. Non enim passus es, Domine, sacratissimam solemnitatem tuam, in qua primum ministerio Angelorum pax terris annunciata est, discordiæ & schismatis perturbatione fœdari. Cumque tabula defunctoria signum dante universorum aures percellerentur, maximè propterea quia neminem illic sic proximum morti sciebant, Dominus Theobaldus tunc subcellarius, postmodum verò ejusdem loci Abbas, vehementer admiratus judicem Dei, dominum Abbatem, qui tunc fortè de dormitorio descenderat, ad commendationis officium defuncto persolvendum quantocyus invitavit. Illo quoque celerius accurrente, cum remoto à parte capitis operimento, quo corpus tegebatur, facie jacentis intuitus esset, complosis manibus, & ex intimo cordis suspiria trahens. Heu (inquit) miserrime, ecce quomodo sine pœnitentia malitiæ tuæ, divino judicio extinctus jaces. Et hoc ipsum secundò & tertio ingeminans. Utinam (inquit) monita mea contumaci animo non sprevisses, utinam misericordiam Dei æternaliter à te non exclusisses. Aliquandiu ergo quid sibi faciendum esset deliberans, tandem consultius esset credidit, ut commendationis officio ex more peracto, corporeque in Ecclesiam delato, postero die fratres omnes, tam monachos quam conversos maturius revocaret, quatenus quid sibi in tali articulo faciendum esset, in commune decernerent. Conventione autem facta, sic dominus Abbas in audientia cunctorum locutus est. Nostis fratres charissimi, in quam perverso proposito pravi cordis, & malitiosæ voluntatis homo iste deprehensus sit quem nisi districta divini judicii censura quantocyus de medio tulisset, domum istam optima pace, & concordia hactenus durantem, gravissimi scandali cauterio cum complicibus suis, quos ad hoc susurris, improbisque persuasionibus illexerat, maculasse non timuisset. Qua propter quoniam perversitatem omnes scimus, confessionem verò seu pœnitentiam ipsius non novimus: corpus ejus inter corpora fratrum nostrum nequaquam poni debere nescio: neque hoc temeritate aliqua, sed libramine justi judicii decernere confido. Quo audito continuerunt & expalluerunt conversi: utque sibi cum senioribus monachis seorsim loquendi licentia daretur, suppliciter postulabant. Sanè hoc per indulgentiam domini Abbatis consecuti cum ad partem divertissent, consilii gratia post paululum reversi, & solo tenus coram ipso prostrati tam monachi, quam conversi: ut misericordia defuncto non negaretur, multa precum instantia petierunt: spondentibus conversis, atque sub attestatione divini numinis asseverantibus, quia si dominus Abbas districtionem sententiæ temperaret, ac defuncto licet minus digno communem sepulturam non negaret, se se ab omni intentione conceptæ malitiæ cessaturos, & super repetitione novorum bonorum verbum ulterius nullo modo se moturos. Dicebat quidam præterea de senioribus, excepto sermone hoc, alias virum extitisse satis probabilem, nec debere ab hominibus judicium sine misericordia decerni in eum, quem fortassis [illegible]ivina misericordia, idcirco temporaliter punisset, ne conceptam malitiam effectui mancipare posset, pro qua æternaliter damnari meruisset. Considerans itaque dominus Abba ita tempori expedire, & ne fortè novissimus error pejor fieret priore, si conversi qui hac occasione facilè sedari poterant, in majus aliquod scandalum prorumperent, simulque metuens sibi præproperè austeriorem, quam oporteret, sententiam dare, quoniam sententia conspiratorum necdum à capitulo generali promulgata erat, annuit petitioni eorum. Celebratisque ex more missarum exequiarum

rum solenniis, inter corpora fratrum, defunctus frater terræ commendatus est. Cæterum Dominus Theobaldus (cujus supra mentionem fecimus) cum esset eidem defuncti fratri, ex antiquo intimæ familiaritatis amicitia conjunctus, seque invicem tam in vita, quam in morte, cum alterum eorum decedere contigisset, orationum suffragiis obstrinxissent, quoniam idem conversus, ante conspirationis turbinem, non contemnendæ religionis extiterat, sciens in summa necessitate amicum probari, dolensque valde de periculo animæ ipsius, quem in vita dilexerat, statuit apud seipsum annuam pro ipso facere orationem. Indubitanter namque credidit, quod etsi exigentibus meritis precum impendia defuncto nihil emolumenti ferrent, sibi tamen bonæ voluntatis suæ fructum perditum ire non posse. Cumque toto illo anno supplices pro eo preces ad Dominum fudisset, revoluto anni circulo idem defunctus ei in visu apparuit, lugubri vultu, tristem sese subiisse sententiam significans. Interrogatus quomodo se haberet, respondit, se ab hora exitus sui usque ad tempus illud in ultionem contumaciæ & rebellionis gravissimorum suppliciorum pœnas luisse, non tamen de misericordia Dei usquequaque desperare. *Bota de quibus in hoc exemplo fit sermo, sunt calceamenta, quæ cothurni dicuntur. Ex libro de viris illustribus ordin. Cistercensis. Vide etiam tit. Communio exempl.* 8.

EXEMPLUM VIII.

Discordiæ sedandæ causa Gregorius quidam stagnum in aridam oratione convertit.

STagnum erat in Ponti regionibus piscibus copiosum, ex quorum captura prædivites reditus Dominis præstabantur. Ista possessio duobus fratribus sorte obvenerat hæreditatis, sed pecuniæ cupiditas fraternam necessitudinem violavit. Coibatur à fratribus tempore captionis non tam ad capiendos pisces, quam ad homines capiendos, cædes ac bella movebantur, humanus sanguis pro piscibus fundebatur. Sed DEI providentia affuit aliquando consilium, adventusque Gregorii: Vidit prælia, & mortem virorum, furentesque germanos, quid causæ existeret, pro qua in exitium sui suorumque fratres accenderentur, inquit, nullam nisi capturam piscium competit. Tum ille, cum pro labore adventus sui vitæque partes paululum siluissent: Nolite, inquit, ô filioli, rationales animales pro mutkis animalibus violare fraternam pacem quæstus cupiditate dissolvere, Dei leges & naturæ jura pariter temerare: sed una mecum ad oram stagni exitialis accedite, ego jam vos per virtutem Domini, omni certamine cruentæ contentionis absolvam. Et cum hæc dixisset, in conspectu omnium virgam, quem manu tenebat, ad primas littoris undas defigit, & ipse positis genibus palmas tendit ad cœlum, atque his verbis excelso supplicat Deo: Tu Domine DEUS patrum nostrorum, qui dum tibi primus homo Adam peccasset, & mandatum tuum præteriisset, pœnam culpæ illius moderatus ad terram maledictionem detorsisti, dicens: Maledicta terra in omnibus operibus tuis: tu nunc miseratus horum juvenum, fratrumque sanguinis, qui periclitatur, præcipe, ut maledictæ sint aquæ istæ in omnibus istorum, pro quibus furore succensi fraternæ pietatis obliti sunt, ita ut nunquam in hoc loco vel piscis appareat, vel aqua resideat, sed sit campus aratri patiens, ac frugum ferax, & custos in æternum fraternæ concordiæ perseveret: Statim ut ille orandi finem fecit, se unda abducens, & cursu feliciori refugiens à conspectu superno jussa recedere, abyssis suis redditur, & arentem campum germanis jam concordibus reliquit. Sed & in hodiernum diem frugum ferax dicitur esse solum, quod ante fuerat navium ferax. *Eusebius lib.* 7. *cap.* 25.

EXEMPLUM IX.

Discordias nolens deponere orante Jacobo de Vitriaco, morbo caduco corripitur.

VEnerabilis Jacobus de Vitriaco crucem Hierosolymitanam ob salutem multorum in Brabantia prædicavit. Contigit autem, ut pacificaturus mortales inimicitias, injuriam passus, primò suppliciter, deinde prostratus pedibus ejus, semel, iterum, & tertiò cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conversus autem ad populum, dixit palam omnibus: Contestor vos, quia qui spernit nos, spernit & eum qui mittit nos. Rogate ergo Dominum, ut tale signum ostendat in obstinatum hominem, quo cunctis præsentibus pateat, eum hostiliter contra se in retentione odii contra proximum hoc egisse. Nec mora: ubi Vir sanctus orationem explevit, miser ille eversis oculis, semel, & iterum, & tertiò in terram corruit: oreque cruorem spumans & saniem, horroris maximum spectaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo reverendus vir fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrimè sospitatus, ubi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus cum lachrymis veniam petivit, ruensque in oscula ejus, & ad lachrymas & laudem Christi omnium corda commovit. *Cantipr. lib.* 2. *cap.* 18. *part.* 2.

EXEMPLUM X.

Discordias seminans inter virum & fœminam, à dæmonibus rapta ad infernum deportatur.

LEgitur in Scala cœli, quod cum quædam vetula iret per viam, juvenis tristis cum bursa plena denariis sedebat juxta arborem. Qui interrogatus à vetula quid haberet, Respondit: Dæmon quidam sum, & affecto summè discordiam ponere inter talem virum & uxorem suam. Et quia locutio humana mihi deficit, quæ est instrumentum omnis mali, ideo non possum assequi quod opto. Sed quia locutio tua mirabilis est, hoc pacto tibi do hanc pecuniam, ut deducas rem ad effectũ. quæ accedens ad domum mulieris, affirmabat secreté, quod cum quadam adulterabatur vir suus, & audisset quod tunc ad hoc veniret juvencula, ut reciperet tunicam pro nefario facto. Tunc accedens ad virum secretè indicavit, quod uxor sua amorem illi circum habebat cum quodam clerico Ecclesiæ cathedralis. Et dum loqueretur, retro unam columnam me existentem ibi, in oratione, audivi eos convenientes quod in crastinum redirent, & ordinarent de facto. En vetulæ pessimæ fraudulentia, quod enim magister omnis iniquitatis diabolus in pluribus perficere non potuit, illa in brevi deduxit ad effectum. Tunc misit juvenculam ad suscipiendum pannum, quem vetula emerat, quando viro retulerat illa verba. Quod aspiciens uxor suspicata est omne malum. Et dum in cœna nollet comedere, vir concepit quod de clerico vellet cogitare, & tandem ad procuratorem vetulæ clericus loquitur cum domina, quæ locutio viro fuit suspicio mali. Revertitur vetula ad dominam consilium dat, ut de pilis barbæ cum rasorio sumat, & postquam eos vir in cibo comederit, omnem aliam mulierem odio habebit. Iterum recedit ad virum vetula, & dixit, quod de consilio clerici per uxorem illa nocte erat interficiendus, & ideo caveret, ne somnus opprimeret eum. Cumque uxor cum rasorio vellet accipere de pilis barbæ ejus, vir accipiens manum ejus clamavit, lumen accenditur, amici congregantur, discordia maxima stabilitur. Quod percipiens dæmon dixit vetulæ: Triginta annis dedi operam, ut hanc discordiam excitarē, & tu diebus tribus perfecisti eam. Optimum enim habes homagium inferni, & digna es melius eo quam ego. Rapuit ergo eam, & portavit secum, Deus autem per discretionem unius sacerdotis declaravit malitiam, & vir & uxor ad pristinum amorem sunt reducti. *Johannes Junior ordin. Prædicat.*

EXEMPLUM XI.

Discordiæ auctor repentina morte percutitur, & à bestiis effossus laceratur.

ADhuc autem in gestis sancti Apollonii ferebatur etiam de hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicos, quorum alter Christianorum, alter gentilium fuit. Procedunt ex utraque parte armatorum turbæ plurimæ, & accidit ut sanctus Apolonius superveniret. Cumque eos hortaretur ad pacem, quidam eorum, qui inter gentiles quasi causa, & caput hujus belli erat, homo truculentus & ferus, obsistebat ei vehementer dicens: non se permittere pacem usque ad mortem suam. Tunc beatus Apollonius ait: Fiat inquit, ut optas. Nullus enim hic alius præter te perimetur. Sed & congruum honori tuo tibi fiet sepulchrum, non terra sed bestiarum atque vulturum ventres. Et continuo sermo ejus efficitur veritas. Nullus enim ibi alius ex utraque parte, nisi solus ille, cecidit. Quem cum arena obtuisset, manè regressi invenerunt eum à bestiis effossum, laniatum, atque à vulturibus devoratum. Cumque omnes admiratio habuisset, quod sermo hominis DEI ita fuisset impletus, conversi sunt omnes ad fidem Salvatoris Domini nostri JESU CHRISTI & Apollonium hominem DEI prædicabant. *Ibidem ex vitis Patrum in vita S. Apollonii.*

DIVES.

EXEMPLUM I.

Dives cattis apparentibus ad infernum deducitur, sed paupercula vidua moritura, a beata virgine consolatur.

QUidam parochiæ præerat presbyter in seculo potens, & gloriosus, sed non minus vitiis, quam divitiis plenus: hic sub cura sua habebat divitem nobilem, & pauperculam viduam: qui uno tempore decumbentes, responsum mortis acceperunt in semetipsis. Vocatus est presbyter, ut morientem divitem visitaret, & accepta confessione, data communione, exituram animã DEO commendaret; qui de rapienda solummodo lana, non de ove curanda solicitus, ut divitis nuntium vidit, ire festinavit. Intravit pallatium, penetravit cubiculum ubi jacebat dives, purpura & serico circumdatus auro, & gemmis ornatus, super plumarum mollitiem resupinatus. Ibi invenit circumstantem multitudinem, seductoria adulatione diviti

diviti solatia persolventem conjux, & filii, atq; omnis familia dominum lamentabatur. Sed & quam plures ex ipsis ad rapiendam hæreditatem suspensi, licet verbotenus mortem audaciæ & præsumptionis damnarent, eam tamen tacito cogitationum æstu præcabantur citius venire, & hominem de medio tollere. Itaque Presbyter secretum petiit, & qualemcunque confessionem extorsit. Deinde sessione firmata nummi captator, charitatis affectum simulans compati cœpit, & condolere quærere quid vellet, quæ pars corporis gravius se haberet. Inter ancipites gladios securitatem & pacem falsus Propheta pollicebatur, verbisq; mendacibus liniebat parietem, cui Dominus ruinam minabatur. Interim supervenit quidam ex parte viduæ, qui diceret, eam in extremis agere, & Christianæ salutis remedia postulare. Sed Presbyter cum se totum daret ad lactandum peccatorem, nihil respondit. At Diaconus prope assistens, pro muliere desolata ad cor ejus loquens, ait: Grande nobis piaculum, & fœminæ periculum, si nostra negligentia sine confessionis, & sacri mysterii participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim à manibus nostris sanguis ovium nostrarum, quæ nobis à Deo justo Judice creditæ sunt, nec minus pauperum, quam divitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quam de his rationē sumus reddituri. Properemus ergo ne nostra culpa sine viatico hinc paupercula illa recedere compellatur Cui felle commoto Presbyter ait: O sani capitis consilium pro vili vidua nobilem relinquere patronum? Ne turberis inquit Diaconus, ego, si jubes, infirmam visitabo, Hic favente Presbytero, Diaconus discessit cito, sumtaq; salutari hostia ad viduæ tugurium pervenit, quæ rebus quidem vacua, sed bonis operibus plena, super humum duram, & parvo stramine constratam collidebat membra jejuniis exesa. Ille itaque inter no lumine oculos levans, famulæ Christi in cœno jacenti vidit existere excubias de cœlo. Mater enim Jesu Maria assistebat cum choro virginali, quæ præferebat linteolum, & vultum ægrotantis à sudoribus mundans, satagebat circa frequens ministerium. His visis Diaconus stupens, stetit eminus. Sed cœli regina cum filio, suo corpore in terram prostrata, adoravit eum cum suis virginibus. Quibus erectis, data fiducia, vir Dei intravit. Maria etiam sedem parante, ac ne timeret hortante, sedit, confessionem viduæ accepit, communionem dedit, & psalmis obitum ejus præmunivit. Deinde cum gaudio ad domum divitis properavit, astansque in limine vidit nigros cattos circumvallantes lectum divitis. Quos miser ille videns, & nimis infestos sentiens, rugiebat, clamans: Tollite cattos, tollite, misero subvenite. Unus tandem Æthiops voce minax, vultu terribilis unicum quem manibus gestabat, faucibus immersit peccatoris. Infelix anima nullum in tota conversatione sua refrigerium conscientiæ reperiens, pavet & trepidat, miserum mors paulatim occupat. Denique Æthiops ille furens unicum violenter de palmitantibus faucibus extrahit, & ille horribilem dans vocem, infelicem spiritum dedit. Irruunt cæteri complices, & peccatricem animam flagris & vulneribus afficientes, immergunt in locum tenebrarum, & locum mortis æternæ. Cum hoc aspiceret Diaconus, tremor tenuit eum, & cadens factus est in mentis excessu. Sed mox ei apparens mater regis gloriæ: Ne timeas, inquit, charissime, non tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata est beatitudo cælestis. His blanditiis recreatus, postquam ad se rediit, consolatrici suæ gratias rependit, & ex his revelationibus non parum profecit. *Vincent. Bellnacensis spec. Hist. lib. 9. cap 96*

EXEMPLUM II.

Divites frequenter solicitudinibus laniantur, cum pauperes liberis animis dulce melos ad sidera fundunt.

QUidam dives & valde pecuniosus habebat domum suam maximam, conjunctam tugurio pauperis cujusdam laboratoris. Cum autem dives in loco suo & camera præ saturitate & solicitudine torqueretur, nec posset dormire, audiebat pauperem juxta igniculum suum cum pueris lætantem, & per residuum noctis in pace dormientem, usqequo mane, dum uxor sua vix excitaret eum à somno ad laborem, quod audiens dives inquiens ejus lætitiæ cogitavit, quod eum faceret participem solicitudinum & miseriarum suarum. Et surgens de nocte aperuit ostium domus pauperis, quod non erat multum seratum, & bursam pecuniæ appendit ad ostii cavillam, quam mane inveniens pauper & videns, quod erat pecunia, noluit ire ad laborem solitum, timens, ne sibi furaretur pecunia, sed gemens & solicitus quid inde faceret, ut vicini sui, vel uxor sua nescirent, cum invenisse illam, & unde venissent. Posuit eam in stramine lecti sui, fingens se infirmum, jacens super pecuniam, usquequo deliberasset, quid inde faceret Et dum per plures dies sic affligeretur; nec cantaret, de nocte intravit domum ejus dives quærens eum. Et cum uxor sua assereret eum infirmum in renibus. Ego inquit, scio, unde curem eū. Et accedens ad eum ait ei in secreto, Redde mihi pecuniam meam, quam in tali loco accepisti, alioquin faciam te suspendi. Qui timens reddidit pecuniam, & recuperavit solitam lætitiam: *Collector Speculi hujus. Vide etiam tit. Delitia, exempl. 5.*

EXEMPLUM III.

Latomus quidam mediocribus opibus rectè utitur, ditatus opprimit pauperes, omnia perdens, ad pristina pietatis officia rediit.

LEgitur, quod quidam Eremita hospitatus apud quendam Latomum invenit, quod unam partem lucri sui expendebat in necessitates suas, aliam in eleemosynas, tertiam in hospitalitatē. Cum autem egressus est ad cellsm, & rogaret, ut Deus ei bona sua multiplicaret, quia ea ita bene expendebat, responsum est ei, quod forte ei non expediret, Illo autem non adquiescente: licet pro eo fidejubente, concessum est quod petebat Nam in mane Latomus, cum causa operandi murum antiquum frangeret, invenit magnum auri thesaurum, quo accepto factus est familiaris Imperatoris, & Ballivus, & magnus pauperum oppressor. Quo facto Eremita raptus ad judicium, vidit Angelos de Latomo querentes: Quibus respondetur, quod fidejussor respondebit: Stupefactus Eremita supplicabat B. Virginem ut eum juvaret, Quæ impetravit, ut Eremita ad eum corrigendum mittatur. Quod cum facere vellet, nec ei loqui posset, sed ingerens se verberatus fuisset, reversus ad cellam, iterum rapitur ad judicium, & sicut prius accusatus Regina eum juvante liberatus est. Mortuo tandem Imperatore, alius succedens Ballivum capere voluit, sed ille fugiens, & omnia sua perdens ad pristina officia & pietatis opera rediit. *Idem Collector hujus Speculi.*

DOCERE.

EXEMPLUM I.

Luxuria graviter tentatur de virtutibus superbiis, & ad seculum ire deposuit, sed alios ad virtutem exhortando convertitur.

QUidam monachus fuit, qui in eremo hac, quæ præ cæteris interior est habitabat. Hic dum plures annos in abstinentia perdurasset, & provectus tempore jam ad senilem venisset ætatem, omni virtutis flore adornatus, ac totius continentiæ magnitudine sublimatus, cum in oratione & hymnis sedulò Deo deserviret, tanquam emerito militi suo Dominus remunerationem parat; utpote qui corpore adhuc positus instar Angelorum, incorporeæ vitæ officiis fungeretur, dignum judicans annonam cœlestem præbere ei in deserto, qui cœlestem Regem jugibus præstolabatur excubiis. Volens ergo etiam Deus in hoc seculo remunerare ejus fidele propositum, ad providentiæ suæ solitudinem ejus quotidiani victus revocat curam. Ut enim cibi usum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inveniebat mensulæ suæ panem suppositum miræ suavitatis, mirique candoris. Ex quo refectus, & gratias divinæ præstantiæ referens, rursus ad hymnos & orationes convertebatur. Ad quem multæ revelationes, multæque ei de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant. In iis ergo talibus ac tantis profectibus positus, quia quasi gloriari de meritis suis cœpit, & cœlestis beneficii munus vitæ suæ meritum duxit, continuo subintrat eum parva quædam desidia animi, tam parva, quam nec posset advertere, Post hoc crevit major negligentia, ita ut tardior fieret ad hymnos, & ad orationem pigriu surgeret, psalmi quoque ipsi non ea qua prius vigilantia canerentur: sed ubi parum quid exhibitum fuisset soliti ministerii, anima ejus quasi nimio labore fatigata & impedita quiescere festinabat, quia sensus ejus reprobus effectus de superioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diversa eum præcipitia rapiebant, Erat enim jam in corde suo clandestina quædam turpis ac nefanda cogitatio, consuetudo tamen prior, velut decursus atque etiam cessante remigio adhuc ex priore impetu navigium ferat, ita vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat: ob quam causam & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergo cum post orationes cibum solito requisisset ad vesperam, ingressus eum locum, in quo se reficere consueverat, invenit solito panem mensæ superpositum, ex quo refectus nihil de eorum quæ in corde suo versabantur, emendatione curavit, neque immutationis suæ damna persensit, & spernentem se minima, paulatim casurum non intellexit. Ieterea cum gravi jam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscentia raperetur rursus ad seculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministeria ex more persolvit, atque ingressus ut cibum sumeret, panem quidem invenit mensæ superpositum, sed aliquantulum sordidiorem: admiratus est, & tristis effectus: intellexit enim, quod ad ipsum respiceret hoc genus monstri: tamen cibo sumpto refectus est. Die tertio triplicatis urgeri stimulis cœpit, occupaverunt enim cogitationes eum, quasi jam præsentis, & secum positæ, secumque accubantis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes usus habere prostratam. Procedens tamen & sequenti die ad solita psallendi & orandi officia, stabat vagus oculis, & mente captivus. Cumque solito ingressus ad vesperum requireret cibum, panem quidem invenit super mensam, sed sordidissimum atque aridissimum, & quasi à muribus & cavibus undique corrosum. Tunc ille, ut vidit, ingemuit, & lachrymas fudit, sed non ita ex corde, nec ita uberes, quæ possunt flammam tanti ignis extinguere. Ve-

te. Veruntamen sumit cibum, sed neque, quantum volebat, neque quantum solebat. Tunc iterum cogitationes eum tanquam cohors barbarica undique circumvallant, & ex omni parte in eum tela jaculantur, ac victum captivumque eum ad seculum retrahunt. Exurgens ergo cœpit iter agere noctu per eremum, & tendere ad civitatem. Sed ubi dies factus est, civitas quidem longe adhuc aberat, ipse vero cum rapidissimo æstu torqueretur, & fatigaretur, per eremum undequaque versus considerare oculis cœpit, & requirere, sicubi esset in vicino monasterium. Et cum conspexisset quorundam fratrum cellulam, tendebat illuc, ut apud eos requiesceret. Quem ubi adesse senserunt servi Dei, continuo præcurrunt ei obviam, & velut Angelum Dei excipientes adorant, pedes lavant, ad orationem invitant, mensam ponunt, atque omnia secundum divinum mandatum complent charitatis officia. Verum ubi refectus est, & paululum requievit, ex more, quasi ab eruditissimo atque opinatissimo patre cœperunt verba ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere, interrogare quoque eum: quomodo quis diaboli laqueos possit effugere aut si quando turpes injecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abjici. Tunc ille, ut compulsus est, monita fratribus dare & salutis eos viam docere, ac de insidiis dæmonum, quas servis Dei intendunt, facere sermonem, illos quidem plene & sufficienter edocuit: sibi vero ipsi stimulos compunctionis incendit, & in semetipsum ingressus ait: Quomodo alios ego moneo, & ipse decipior? Aut quomodo alios corrigo, & meipsum non emendo? Age ergo ô miser facito ipse prior, quæ facere alios doces. Cumque hujusmodi increpationibus uteretur adversus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum, valedicens fratribus continuo se cursu rapidissimo in eremum dedit, & ad speluncam, de qua discesserat, rediit, prosternens se Domino in orationem, & dicens: Nisi Dominus adjuvisset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Et iterum paulo minus fui in omni malo, & paulo minus consummaverunt me in terra. In hoc vero completum est, quod ait scriptura Frater fratrem adjuvans exaltabitur sicut civitas munita & fortis. Post hæc vero permansit omni vita sua in luctu & lachrymis, videns, se divinitus sibi concessum cœlestis mensæ beneficium perdidisse. Cœpit enim in labore rursus & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclusit enim se intra speluncam, atque in cinere & cilicio jacens, tam diu lugens, flensque permansit in orationibus, donec assistens ei Angelus Domini diceret ad eum: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi, sed cave, ne ultra elatus decipiaris, venient autem ad te fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum gratias age Deo tuo. *In vita Joannis Ægyptii eremitæ, ex vitis Patrum.*

EXEMPLUM II.

Docere alios quidam viam vitæ, etiam sub vitæ suæ perditione non potuit.

BEnjamin Diaconum idem Persarum Imperator comprehendens clausit in carcere. Cumque duo transissent anni, supervenit legatus Romanorum pro aliis causis acturus. Et dum agnovisset, postulavit à Rege, ut dimitteretur diaconus. Porro Rex jussit, ut promitteret Benjamin, quia nulli Magorum doctrinam Christianam prædicare præsumeret, & dimitteretur exire. Tunc legatus quidem custodire Benjamin, quæ Rex præceperat, compromisit, Benjamin autem audiens monita legati. Impossibile est, inquit, non me participare lumen aliis, quod ipse percepi: quanto enim supplicio dignus sit, qui talenta abscondit, sacra evangeliorum testatur historia. Sed Rex tunc horum nihil agnoscens, jussit eum absolvi à vinculis. At ille prædicare nullatenus quiescebat, & capiens eos, qui ignorantiæ caligine tenebantur, intelligibili luci jugiter offerebat. Cumque transisset annus, Regi gesta illius nunciantur. Tunc deductum ad se negare jussit, quem adoraret Deum. Verum ille requisivit à Rege, dicens. Quo dignus honore est, qui suum relinquens, invadere regnum studuerit alienum? Cumque dixisset Rex, morte, novissimoque supplicio: sapientissimus vir ille respondit: Quid ergo non juste patiatur homo, qui factorem mundique creatorem deserens, unum conservorum suorum deificare voluerit, & debitum illi cultum isti magis obtulerit? His sermonibus Rex accensus, viginti clavos acui, & totidem unguibus digitorum, manuum, atque pedum ejus præcipit infigi. Cumque hoc supplicium ab eo derideri conspiceret, alium rursus calamum acutum in ejus femore, unde humana origo descendit, jussit immitti. Cumque crebro ejiceretur, & rursus induceretur, ineffabiles ei dolores operabatur. Post hoc vero supplicium impius atque ferox virgam magnam spinis undique plenam per ejus meatum jussit induci, & sic spiritum fortissimus decertator emisit. *Nicep. lib. 10. Tripar. hist. cap. 33.*

EXEMPLUM III.

Sodomiticus quidã nobilis canonicus repentina morte præventus clamavit: Væ illi qui me hoc docuit.

ADolescens adhuc sodalem habebam in scholis parilium studiorum, charum valde, pudicum & bo-

& bonum: sed heu postmodum à magistro quodam suo per hujus crimen vitii depravatum. Admonitus autem per me & alios amicos, & familiares suos, cur ipse tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, cessavit ille pluries, sed semper iterum in pristinum labebatur. Ad hunc igitur eventum damnabilem res nefaria pervenit. Venerunt ad eum in civitatem, in qua erat canonicus, viri nobiles, consanguinei ejus, & apud eum hospitati sunt, cum multo servientium commitatu. Facta autem cœna, cum se locatis hospitibus juvenis sopori dedisset, clamare cœpit, & auxilium fortiter invocare. Ad Domini sui clamorem clientes turbati surgunt, & rationem nullam in ejus clamoribus advertentes, concanonicos & Decanum accersunt. Concitus ille venit, ad lectulum residet clamitantis, confiteri juvenem peccata adhortatur, & divinum, non humanum auxilium invocare. Hæc cum Decanus ei magnis vocibus inclamaret, tandem post diutinam Decani clamantis vocem, eum terribilibus oculis inspexit, dicens: Væ illi, qui seduxit me. Ad quid, ad quid super me divinum auxilium invocabo? Ecce jam video paratum infernum, præsentes dæmones, & ad rapiendum me terribiliter inhiantes. Cumque omnes, ut potius cruce se signaret, cum lachrymis inclamarent, ille quasi nihil advertens, clausis oculis avertit faciem, & cum diris clamoribus animam exhalavit. *Th. Cantipratensis lib. 2. cap. 30. parte 8. de propriet. Apum.*

EXEMPLUM IV.

Humilis Pachomius à puero non erubuit discere, quomodo mattas texere oporteret.

INgressus aliquando Pachomius quoddam monasterium, venit post orationem ad fratres, qui psiatos operabantur, sedensque cum eis cœpit & ipse texere. Transiit autem parvulus, qui constitutus erat ad obsequium ejus, qui septimam faciebat, intendit in texentem beatum Pachomium, & dicit ei: Non bene pater operaris. Alio modo Abbas Theodorus intexit. Et mox consurgens ait ad puerum. Ostende mihi, quomodo texere debeam. Cum didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum mente tranquillus, & in hoc facto superbiæ spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantulumcunque, saperet, nequaquam pueri monitis adquiesceret, sed potius increpasset eum, quod ultra ætatem suam loqui præsumpsisset. *Ex vita S. Pachomii, §. 47. Vide etiam tit. Castitas, exempl. 11.*

EXEMPLUM V.

S. Vincentius omnes promiscue, quavis etiam parva docet.

SAnctus Vincentius Ferrariensis, Ordinis Prædicatorum Religiosus, nulli hominum ordini, vel statui, nulli ætati, nulli sexui negavit fructum doctrinæ & sanctitatis suæ. Neque enim duntaxat ætate provectos, & sublimium rerum atque disciplinarum capaces erudiebat: sed etiam pueros certis ad se horis evocatos instituebat, docens eos, quemadmodum cruce se signarent, orationem Dominicam, & Angelicam salutationem, atque fidei symbolum enunciarent, Deum colerent, amarent, parentibus & proximis quibusque honorem haberent, & debita officia persolverent. In dandis consiliis, nec divites pauperibus, nec ignobilibus nobiles anteponebat; sed erat charus omnibus, utilis omnibus, pius, benignus, amabilis, denique & venerabilis omnibus. *F. Petrus Rausanus Panorm. lib. 4. vita ejus in præfat. apud Sur. tom. 25. April.*

DOCTRINA.

Doctrinâ simplicis sancti Episcopi Philosophus convertitur, qui nullis doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti.

CUm in Nicæno Concilio esset confessorum magnus numerus sacerdotum, omnes Arii novitatibus adversabantur. Favebant vero ei viri in quæstionibus callidi, & ob id simplicitati fidei adversi. Quantam vero virtutem habeat simplicitas fidei, etiam ex his, quæ ibi gesta referuntur, agnoscimus. Etenim cum pro studio religiosi Imperatoris Constantini ex omni terra sacerdotes Dei coissent, opinione commoti physici & dialectici, valde nobiles & opinatissimi convenerunt: In quibus quidam insignis in arte dialectica per singulos dies conflictus summi certaminis cum Episcopis nostris viris æque in dialectica non improbabiliter eruditis movebat, & fluebat ingens spectaculum convenientibus ad audiendum doctis & literatis viris, nec tamen ullo genere philosophus concludi à quoquam poterat, aut constringi. Tanta etenim dicendi arte objectis quæstionibus occurrebat, ut ubi maxime putaretur astrictus, velut anguis lubricus laberetur. Sed ut ostenderet Deus, quia non in sermone regnum Dei, sed in virtute consistit, quidam ex confessoribus simplicissimæ naturæ vir, & nihil aliud sciens, nisi Christum Jesum, & hunc crucifixum inter cæteros auditores Episcopos aderat. Qui cum vidisset philosophum insultantem nostris, & callida se disputationum arte jactantem, poscit ab omnibus locum dicens:

dicens velle se paucis cum Philosopho sermocinari. Tum verò nostri, qui simplicitatem viri, & imperitiam sermonis duntaxat nossent, pavere cœperunt, & velut pudorem quendam pati, ne forte apud callidos homines risui efficeretur sancta simplicitas, perstitit tamen senior, & hinc movit sermonis exordium. In nomine, inquit, Jesu Christi Philosophe, audi quæ vera sunt: Deus unus est, qui fecit cœlum & terram, cuique homini, quem de limo & terra formaverat, spiritum dedit, universa quoque quæ videntur, & quæ non videntur, virtute verbi sui creavit, & spiritus sui sanctificatione firmavit. Hoc Verbum ac Sapientia, quem nos Filium dicimus, humanos miseratus errores ex virgine nascitur, & per passionem mortis à perpetua nos morte liberavit, ac resurrectione sua æternam nobis contulit vitam, quem expectamus judicem omnium, quem credimus esse venturum. Credis hoc ita esse Philosophe? At ille, velut si nunquam ullum sermonem contradicendi didicisset, ita obstupefactus virtute dictorum, mutus ad omnia, hoc solum potuit respondere. Ita sibi videri, nec aliud esse, quam quod dixerat. Tum senior: Si hæc, inquit, ita credidisti, surge, sequere me ad ovile Dominicum, & hujus fidei suscipe signaculum. Et Philosophus conversus ad discipulos suos, & ad eos, qui audiendi gratia convenerant: Audite, inquit, ô eruditi viri: Donec verbis mecum res gesta est, verba verbis opposui, & quæ dicebantur dicendi arte subverti, ubi verò pro verbis virtus processit ex ore dicentis, non potuerunt resistere verba virtuti, nec homo adversari potuit Deo. Et ideo si quis vestrum potuit in his, quæ dicta sunt, sentire, quæ sensi, credat Christo, & sequatur hunc senem, in quo locutus est Deus. Ita Philosophus Christianus effectus tandem gratulatus est se victum. *Eusob. lib. 8. cap. 1.*

EBRIETAS.

EXEMPLUM I.

Ebrius curialis cum juvencula, quam ex baptismate suscepit, fornicatus, gehennalibus flammis exuritur.

QUidam curialis in Valeriana provincia sanctissimo Paschali Sabbatho juvenculam cujusdam filiam in baptismate suscepit; qui post jejunium domum reversus, multoque vino inebriatus, eandem filiolam suam secum manere petiit, eamque nocte illa (quod dictu nefas est) perdidit. Cumque mane facto surrexisset, reus cogitare cœpit, ut ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lavaret maculam peccati: Perrexit igitur, lavit, cœpitque trepide Ecclesiam ingredi. Sed si tanto die ad Ecclesiam non iret, erubescebat homines: si verò iret pertimescebat judicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Ecclesiam, sed tremebundus ac pavens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus, qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumque vehementer timeret, ei in illa missarum celebritate quasi adversus nihil contigit. Qui lætus exivit, & de altero Ecclesiam jam securius intravit. Factumque est, ut per sex continuos dies lætus ac securus procederet, æstimans, quod ejus scelus Dominus aut non vidisset, aut visum misericorditer dimisisset. Die autem septimo subitâ morte defunctus est. Cumque sepulturæ traditus fuisset, per longum tempus videntibus cunctis, de sepulchro ejus flamma exivit, & tamdiu ossa ejus concremavit, quousque omne sepulchrum consumeret, & terra, quæ in tumulo collecta fuerat, defossa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostendit quid ejus anima in occulto pertulit, cujus & corpus ante humanos oculos flamma consumpsit. Qua in re nobis quoque audientibus hoc exemplum formidinis dare dignatus est, quid anima vivens ac sentiens pro reatu suo patitur, si tanto ignis supplicio etiam insensibilia ossa concremantur. *Gregor. dialog. 4. cap. 52.*

EXEMPLUM II.

Ebriosi Sacerdotis corpus sacrorum locorum sepultura indignum judicatur.

SAcerdos quidam impudicus, ebrietati & luxuriæ deditus, miserrimé de hoc sæculo migravit, cujus corpore in cæterorum sepulto barathro Sacerdotum, ut ejus punitio cunctis innotesceret ad exemplum, subsequenti nocte tantus in Ecclesia ejusdē cœmiterii fuit strepitus, ut tumore nimio in illa commorantes, excitati pavore ingenti, velut amentes ad Ecclesiam cucurrerunt. Stant itaque omnes circa Ecclesiam, strepitus vehementes, campanarumque sonitus audientes, sed minime quid videntes, divinam exorant clementiam, quatenus cur ista fiant, debeat revelare, sed nullum exauditionis sentiunt adjuvamen. Diluculo hoc cessante, cuncta quæ fuerunt in Ecclesia, reperiunt revoluta, & quasi undique flammis ignium violata. Ad hoc ejusdem civitatis, scilicet Candiæ, Pontifex orationes indicens populo, quid sequenti nocte eveniat, præcepit expectari. Ne nimiis succumbam verbis, sequenti nocte duplex strepitus & pavoris tribulatio est secuta, qua de re repletus populus amaritudine, & dolore cernens nullum sibi à Domino adjutorium evenire, sicut vulnerati (qui in monumentis

numentis projecti dormiunt) existebant Dei autem elucescente omnibus in Ecclesia pro orationibus congregatis, gloriosus Hieronymus subitò septies Sole splendidior, in Ecclesiam veniens, ad altareque gradiens cunctis videntibus, & mirantibus, per horam fortè sub silentio permanens obstupenti populo, hæc propter Sacerdotis illius miserrimi cadaver, sacris indigne locis conditum ad terrorem peccantium contigisse intimavit: mandans ut cadaver miserum tartareis post resurrectionem omnium mansionibus deputandum insepultum flammis traderent protinus concremandum, alioquin incœpta pestilentia non abiret, & sic ab intuentium oculis est invisus. Quod ut ordinarat, lætabundus populus protinus adimplevit, & beato Hieronymo laudes præcipuas persolvendo, pestis postea cessavit. *Ex Epistola Cyrilli ad Augustinum lit. F.*

EXEMPLUM III.

Quidam horribili modo ab ebrietate, & in ea à blasphemiis avocatur.

Quidam fuit judex, & potator pessimus: habens tamen uxorem valde devotam, qui die noctuque potabat, habens vitam valde periculosam: sed mulier Deum orabat quatenus eum à tali potatione avocaret, dedit eleemosynam: orabat ferventer, accidit una nocte, quod plenus potu, à popina rediret, & transiret cœmiterium. Cum autem esset in cœmiterio impegit pedem in lapidem, aut truncum. Tunc ex impatientia cœpit maledicere Deo, & beatæ Mariæ virgini, jurando per membra Christi transiens, modicum ultra: iterum offendit tibiam in quodam ligno, tunc altius blasphemavit Christo, & ejus Matri: jurando per apostemata, & vulnera Christi. Cum iterum modicum iret, impegit tertiò pedem in ligno: ut execrabiliter clamavit blasphemando, & maledicendo Deo, & beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis, dicens: Maledictus sit Deus, & Christus cum Matre sua; maledicti sint omnes Sancti in regno cœlorum. Tunc mox ei apparuit imago cujusdam hominis mortui, stans ante eum, in horribili & terribili specie, cum serpentibus bufonibus, & aliis vermibus, in corpore scaturientibus. Ille verò horribili spectaculo perterritus dixit: quis es? cui ille, quod ego sum, tu eris. Ille autem in sua ebrietate animatus dixit: Venias mecum, ego te invito ad cœnam. Respondit ille, vade & sequar te. Cum autem venisset domum suam, dixit uxori, & familiæ suæ, quod quendam invitasset, quem non deberent intromittere, & præcepit, ut ostium clauderetur, sicut & fenestræ. Sedente illo in mensa, fores pulsavit invitatus, quem noluit intromittere. Secundò pulsavit strepitu, ut tota domus tremeret, & aperiens ostium, domum intam horribili specie intravit, dicens: invitasti me, ecce adsum: ego comedam tecum. Tunc ex timore (excepto eo) omnes fugerunt. Tu, inquit, invitasti me ad cœnam tuam: & ego invito te ad cœnam meam: tertiâ die veniens tali horâ, & sic disparuit. Altera die dolore, & timore tactus, omnium peccatorum suorum confessionem instituit: Adveniente autem horâ indicta, raptus est, & deductus cum corpore, & anima ad loca infernalia, ubi vidit omnia genera tormentorum, scilicet, potatorum, & gulosorum. Dixit verò mortuus Judici: Ecce prandium & cœna mea, comede nunc mecum serpentes, bibe sulphur, picem & ignem. Ille quasi præ timore & horrore pœnarum semimortuus, reductus est ad locum, unde assumptus fuerat, & apparuit canus, decrepitus, & quasi mortuus: qui postea nunquam risit, sed semper lachrymatus est, & strictissimam vitam assumpsit, seque emendavit. Utinam sic contigeret omnibus ebriosis, qui etiam se emendarent, & pœnitentiam agerent. *Gotschalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Augustini parte æstuali serm. 101. litera F. Vide etiam tit. Angelus exemplo 6. & tit. conversio exemplo 7.*

EXEMPLUM IV.

Duo potitantes à Dæmone fractis cervicibus ebrietatis luunt pœnas.

Duo nobiles Germani anno 1584. in Apeldornâ Veluæ pago, ordinibus militantes inter se convenerant, ut vino adusto sese tamdiu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Si quis prior surgeret, in eum diabolus potestatem haberet. Accidit ut dum strenuissimè hac lege potarent, mercatorem illac forte transire, quem, ut se tertium adjungeret, coëgerunt. Invitus ille huc inductus est, mortisque metu. Paulò post malignus spiritus ingressus locum, ubi sedebant, utrisque cervicem fregit. *Petrus Thiræus de locis infestis part. 1. cap. 19. ex Michaele Isselt ann. Dom. 1584.*

EXEMPLUM V.

Diabolus aufert corpus & animam cujusdam ebriosi, à quo tamen tantum animam emerat.

Sederunt viri quidam in taberna, honesti quantum ad sæculum, & bibebant: & cum incaluissent mero, cœperunt conferre de diversis ad invicem, & invectus est sermo, quid futurum sit post hanc vitam. Tunc unus, vanissimè, inquit, à Clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus vivere post ruinam. Hoc dicto omnibus in risum concitatis, advenit homo statura fortis & magnus

& te-

& residens cum illis, vinum postulat, bibit, quæritque, quis sermo sit inter eos: De animabus, inquit ille, qui supra. Si quis esset, qui meam vellet emere, foro optimo darem eam, de pretio ejus in communi omnibus ad bibendum. Tunc cachinnantibus omnibus, ille qui supervenerat: Talem inquit, mercatorem quæro, paratus sum eam emere, dicito quanti dabis. Et ille alacri vultu: Tanti, inquit: Mox convenientibus eis in pretio, solvit emptor statim pecuniam & lætantibus omnibus, biberunt pleno calice, non curante ad primum illo, quod animam suam vendidisset. Vespere autem facto: Tempus est, inquit emptor, ut quisque nostrum ad propria revertatur. Vos tamen antequam separemur, date judicium. Si quis equum emerit capistri vinculo alligatum, nunquid cum equo in jus ementis cederet & capistrum? Cui omnes pariter responderunt, utique cederet. Nec mora, venditorem, quæstionis & responsinis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus sursum levavit in aëra, & secum ad inferna perrexit: Diabolus enim erat in hominis specie. quis enim alium se animarum diceret mercatorem, nisi ille: in cujus figura olim ad Abraham dictum est: *Da mihi Animas, cætera tolle tibi? Thom. Cantiprat. libr. 2. Ap. cap. 56. part. 2.*

ECCLESIA.

EXEMPLUM I.

Ecclesiam violare volentes Longobardi à dæmone possidentur.

CORpus hujus sancti viri dum in beati Laurentii martyris oratorio esset humatum, super sepulchrum ejus rusticus quidã arcam cum frumento posuit, nec quantenus, qualisq; vir illic jaceret perpendere, aut venerari curabat. Tum redeunte turbo cœlitus factus, rebus illic omnibus in stabilitate sua manentibus arcam quæ superposita sepulchro ejus fuerat, extulit, longeque projecit, ut palam cuncti cognoscerent quantis esset meritis, cujus illic corpus jaceret. Eandem Valeriæ provinciam Longobardis intrantibus ex Monasterio Reverendissimi viri Equicii in prędictum oratorium, ad sepulchrum ejus monachi fugerunt. Cumque Longobardi sævientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, ut eos, aut per tormenta discuterent, aut gladiis necarent. Quorum unus ingemuit, atque acri dolore commotus, clamavit: Heu Sancte Equici placet tibi ut trahamur foras, & nos non defendas? Ad cujus vocem protinus sævientes Longobardos, immundus spiritus invasit, qui corruentes in terram tam diu vexati sunt; quousque hoc cuncti, etiam qui foris erant Longobardi, cognoscerent, quatenus locum sanctum temerare ulterius non auderent. Sicque vir sanctus cum discipulos defendit, etiam multis postmodum remedium illic fugientibus præstitit. *Gregorius Dial. lib. 1. cap. 4.*

EXEMPLUM II.

Ecclesiam tempore orationis exiens monachus à dæmone trahitur, sed virga percussus à beato Benedicto emendatur.

IN uno autem ex Benedictinis monasteriis quæ circumquaque construxerat, quidam monachus fuit, qui ad orationem stare non poterat: sed mox ut se fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & mente vaga, terrena aliqua & transitoria agebat. Cumque ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, tandem ad virum Dei ductus est, qui ipse quoque ejus stultitiam vehementer increpavit, & ad monasterium reversus, vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam tertio die ad usum proprium reversus vagari tempore orationis cœpit. Quod cum servo Dei ab eodem monasterii patre quem constituerat, nunciatum esset, dixit: Ego veniam eumq; per me emendabo. Cumque vir Dei venisset in idem monasterium & constituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationem dedissent, aspexit quod eundem monachum, qui manere in oratione non poterat, quidam niger puerculus per vestimenti fimbriam foras trahebat. Tunc eidem patri Monasterii Pompejano nomine, & Mauro Dei famulo secreto dixit Nunquid non aspicitis, quis est qui istum monachum foras trahit? Qui respondentes dixerunt: Non videmus Quibus ait: oremus ut vos etiam videatis, quem iste monachus sequitur. Cumque per biduum esset oratum, Maurus monachus vidit, Pompejanus autem ejusdem Monasterii pater, videre non potuit. Die ergo alia expleta oratione, vir Dei oratorium egressus, stantem foris monachum reperit, quem pro cæcitate cordis sui virga percussit. Qui ex illo die nihil persuasionis ulterius à nigro jam puerulo pertulit, sed ad orationis studium immobilis permansit. Sicque antiquus hostis dominari non ausus est in ejus cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere. *Idem capit. 5. libr. secundo.*

EXEMPLUM III.

Somnolentia sub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apostata efficitur.

ERat in monasterio Cisterciensi Eberacensi juvenculus quidam Henricus nomine, Argentinensis natione, robustus & vegetus corpore, sed spiritali macie fœdus, & debilis corde, quales heu nostris temporibus multos videmus & dolemus, plus formidantes temporaliter macerari, quam gehennæ suppliciis deputari. Qui juvenis licet in cunctis observantiis ordinis segnitiei & inefficaciæ à cæteris fratribus notaretur, gravius tamen in executione divini servitii delinquebat, quod modis omnibus negligebat, & utiq; cum multis aliis validius id exequi potuisset: & insuper sacratam vigiliarum collectam quasi causa infirmationis & doloris frequenter deserere solebat, atque ad repausandam miseram carnem cubitum ire non erubescebat. Hujus detestabilem negligentiam venerabilis prior paterna solicitudine nunc quidem publice, nunc vero privatim monendo, obsecrando, redarguendo, sanare cupiebat, sed frustra, ipso quippe pluris æstimante carnis suæ commodum, quam animæ requiem. Accidit interea ut idem dissolutus frater laboris & disciplinæ fugitans statione & vigiliam sicut solebat deserens, choro exiret, quatenus infirmorum matutinis quanto brevius posset dictis, voluptatibus carnis suæ, cubitum se collocando satisfacere. Dominus autem volens ostendere sollicito priori quam justo zelo moveretur, quantaque esset pernicies negligentiæ, vel potius contemptus, & superbia fratris illius, aperuit oculos ejus viditque fratre illo de stallo se movente, & ante gradum altaris solum capite modicum inclinare, ostiumque chori egredi festinante, teterrimum dæmonem collo ejus insilentem, ipsumque usque ad introitum infirmitorii miris modis gesticulando atque cachinnando, ut verbo invisitato inertiæque digno loquar, equitantem. Post modicum vero de infirmitorio egredientis humeris ferus agitator rursus insistit, & tanquam vere irrationabile jumentum capistro socordiæ tractum, flagello turpissimæ molitiei usque ante spondam lectuli, in qua malo suo pausare gestiebat, deduxit. Denique quia nullus corrigere valet eum qui timorem Dei neglexit, miser ille optimi prioris quæ de eo vidisset intimantis monita spernens, nec claustralis disciplinæ rigorem nec salutem superficie tenus tenere curavit, sed fessoris sui mortifera consilia secutus, ordinem deseruit, factus apostata vilis, ut in falsis bonis, vel potius corruptionibus hujus mundi duceret dies suos, & in puncto ad inferna descenderet. *Ex lib. de illustris vir ord. Cisterciens.*

EXEMPLUM IV.

Ecclesiam exeuntem populum ante finem divinorum, Joannes Eleemosynarius exiens, & inter eos sedens correxit, & quomodo in Ecclesia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha ut populus in Ecclesia perseveraret, una enim dierum volens multos refrænare, ut non egrederentur post solutionem sancti Evangelii de Ecclesia, & otiosis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit; Reliquit mox, postquam lectum est Evangelium, Ecclesiam, & ipse exivit, & sedit cum turba. Omnibus vero obstupescentibus, dixit ad eos: Filii, ubi oves, illic & pastor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete & ego hic manebo. Ego propter vos descendo ad sanctam Ecclesiam, nam poteram facere mihimet missas in Episcopio: Semel ergo & bis fecit hoc ipsum, & erudivit in hoc plebem magnifice & emendavit: Timebant enim ne iterum idem faceret ille. Loqui autem in sacrario neminē permittebat: sed in conspectu omnium foras mittebat eum qui loquebatur, dicens: Siquidem ut orares venisti huc, in hoc mentem tuam, & os tuum vacare exopto. Si vero propter locutionem, scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur, noli ergo eam facere speluncam latronum. *Ex vita Joan. Eleemosyn. §.42. & 43.*

EXEMPLUM V.

Ecclesiam frequentans dives efficitur, laborioso visino ejusdem opificii ad indigentiam perveniente.

DUobus calceamenta facientibus, & juxta se laborantibus, unus quidem habebat filios multos, & uxorem, patrem, & matrem. Vacabat vero Ecclesiæ sine intermissione, & omnes propter Deum alebat de arte sua. Alter autem quamvis doctior illo esset, eo quod non permaneret in Ecclesia, sed etiam Dominicis diebus laboraret, nec seipsum tantum nutrire valebat. Invidebat ergo iste vicino suo, & una vice non sufferens invidiam, dicit ei cum ira: Unde tu sic dives factus es? ego vero vacans plus quam tu arti meæ in paupertatem deveni. Dicit ergo ei, volens facere eum vacare Ecclesiæ: Invenio pretium in terra, & inde paulatim dives factus sum, sed si vis semper, vocabo te, veni mecum, & quicquid invenerimus, accipies dimidium. Cum ergo ille adquiesceret, & sequeretur eum euntem ad Ecclesiam, sine intermissione benedixit ei Deus, & divites fecit. Propter hoc ergo sanctus Patriarcha fecit illum bonum consiliarium presbyterum tanquam dignum, erat enim lector. *Ibid §.48.*

EXEMPLUM VI.

Ecclesia locum fabulationibus profanantium à dæmone sacerdos peccata scribi vidit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam sacerdos devotus qui celebrata missa retro altare vidit diabolum scribentem in pergame..o longissimo. Cumque pergamenũ ei deficeret, cœpit cum dentibus ampliare more sutorum, ut ma:orem posset recipere scripturam. Ad quem accedens sacerdos in virtute Jesu Christi, diabolo præcepit, ut in præsentia populi diceret quid ibi scripsisset. Respondit dæmon: Hic scripsi omnia peccata, mendacia, detractiones, aspectus impudicos, cogitationes immundas, vanitates, & omnia peccata populi tui quæ hodie in ista Ecclesia commiserunt, quia hæc facta in Ecclesiis multum Deum offendunt, & lætificant nos inimicos Dei. Tunc sacerdos assumpto pergameno, & peccatis lectis, populo nunciavit. Cumque admonitione sacerdotis perfecte fuissent confessi, illa tota scriptura fuit de pergameno Deleta. Et sic dæmon confusus recessit. *Joannes Junior ord. Præd.*

EXEMPLUM VII.

Ecclesiæ primariam auctoritatem non ad quoscumque sed ad summum Pontificem pertinere miraculo declaratur.

INter eos quos Henricus VIII. Anglorum Rex morte mulctari jussit, propterea quod constanter assererent se nolle ab Ecclesia Catholica deficere, & validis rationibus, & scripturæ testimoniis ostenderent, Regem sibi non posse vendicare Ecclesiasticam auctoritatem, supplicio quoque affecti sunt Joannes Traversius sacræ Theologiæ Doctor in Hibernia, & Joannes Toneus Augustinianus Cantauriæ in Anglia. Toneus quidem tenebatur aliquamdiu in carcere ibique ad solita Christianorum arma confugiens precibus & jejunio & triduano sine intermissione se dedit. Ibi tum ad eum facta est vox licet neminem videret, quæ appellato nomine jussit eum infracto animo pro ea, quam professus erat, sententia mortem oppetere Multum ille inde confirmatus permansit constans, nec ullis vel terroribus potuit à sententia deduci maluitque fortiter mori pro justitia, quam legis parere voluntati. Porro Traversius scriptis quibusdam Romani Pontificis primariam auctoritatem cum defendisset, eo nomine accusatus est, & raptus ad tribunal, non negavit, sed extensis digitis: His ait, ea conscripsi nec me ejus facti unquam vel pœnituit, vel Deum bene propitium pœnitebit, Igitur dictata in eum mortis sententia est, graviaque de more sumpta supplicia. Accidit ibi res admiratione digna, quam narrarunt illi, qui præsentes huic spectaculo interfuerunt. Cum carnifex manum illam amputasset & spectante populo in ignem conjecisset, reliqua parte exusta pollicem cum proximis duobus digitis quibus solemus litteras pingere, nulla ratione ignis, licet identidem inflammatus, absumere potuit. Quo insigni miraculo Deus, martyrem suum, causam bonam tuendam suscepisse, declarare voluit: Causa enim, ut recte ait Augustinus, martyrem facit non pœna. *Laurentius Surius in brevi Commentar. rerum in orbe gestarum ad annum Dom.* 1535.

EXEMPLUM VIII.

Diabolus destruit Ecclesiam, pecuniis usurariis constructam.

CUm quidam usurarius Ecclesiam de usuris & rapinis construxisset, Episcopum ad ejus dedicationem invitavit. Episcopo ergo cum suo clero officium consecrationis peragente; vidit diabolum post altare in Cathedra stantem in habitu Episcopali & dixit Episcopo: Quare tu Ecclesiam meam consecras? Cessa jam, quia ad me ejus jurisdictio pertinet, nam de rapinis & usuris ædificata est. Cum ergo Episcopus cum Clericis territus fugeret, diabolus continuo ipsam Ecclesiam cum grandi strepitu destruxit. *In aurea legenda sub tit. de Dedicatione Ecclesiæ.*

Vide etiam tit. Dedicatio tit. Arrianus & tit. Dedicatio exemplo 2. tit. Conversio, exemplo 21. Et tit. Capitulum.

ELEEMOSYNA.

EXEMPLUM I.

Mercedem suam in hac vita recipere noluit, qui Dominis suis invitis annuam pensionem solvit.

DIcebant sancti seniores Patres de quodam monacho jam seniore in Scythiæ Eremo commanente, quia servus quorundam erat, & per singulos annos discedebat de eremo in Alexandriam, ubi commanebant Domini ejus, deferens eis pensionem sicut solent servi facere Dominis suis. Sed domini ejus magis reverentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant succurrentes, & salutantes eum petentesque eum ut pro eis Dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat lavare pedes dominis suis, cum omni humilitate obsequium eis cupiens exhibere, Ipsi vero non adquiescebant, ut pedes eorum ablueret, sed dicebant ei: Noli beatissime pater gravare animas nostras. At ille respondens,

dens, dicebat: Ego servus vester sum. Nam vos dominos meos omnipotens constituit, & gratias ago domino nostro, quia dignati estis me permittere ut serviam Deo vivo, & vero, Creatori, ac Dominatori cœli & terræ & ideo detuli vobis pensionē servitutis meæ. Domini autem ejus contendebant nolentes accipere quam detulerat pensionem. Respondens autem monachus, dixit eis. Si nolueritis accipere pensionem meam ita decrevi ut non revertar in eremum, sed hinc in præsenti permaneo & servio vobis. Hæc audientes Domini ejus adquieverunt suscipere pensionem, ne contristaretur, sed ut magis reverteretur ad loca eremi in cellam suam, illud autem quod in pensionem suam etiam nolentibus dabat dominis suis, statim ut accipiebant, pauperibus erogabant, Interrogantes, autem eundem seniorem fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, ut dicas nobis, cur cum tanta intentione pro servitio tuo pensionem etiam nolentibus, & nimis resistentibus tibi dominis ingessisti. Ad hoc respondens senior, dixit eis: Ego fratres, ideo festino pro servitio quod tanquam dominis meis debeo, pensionem per singulos annos adimplere eis, ut quicquid jam cum Domini adjutorio in jejuniis & orationibus, seu in sanctis vigiliis, vel in omni opere spirituali, Christo Domino adjuvante laboravero, hoc mihi in æternam vitam & salutem animæ meæ proficiat: ne forsitan si pensionem pro servitio meo minime intulero, jam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserunt Christo Domio servire, & spiritualiter conversari. *Ex lib. Sententiarum PP. §. 16.*

EXEMPLUM II.

Eleemosynam datam à sancta Melania Abbas Pambo noluit numerare, ut eam multo melius Dominus numeraret.

REtulit mihi beata Melania, quia in primis cum advenissem de Roma Alexandriam, & audissem de Abbatis Pambonis virtutibus Isidorum referentem qui etiam perduxit me in solitudinem ad visitandum sanctos Patres) obtulit ei vasa argentea trecentarum librarum, deprecans eum ut de rebus meis acciperet ad erogandum pauperibus. Ipse vero sedebat, texebat de foliis palmarum sportellas. Benedixit autem me dicens: Dominus Deus tribuat tibi mercedem. Et dixit dispensatori suo Theodoro: Suscipe, & dispensa hoc in omni Libya, & insulis fratribus: hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitque nulli in Ægypto dare, eo quod abundantior esset provincia. Ego autem stabam expectans quasi honorari, aut glorificari super quod obtuleram & nihil audiens ab eo, dixi: Ut scias Domine quantum est, trecenta pondo sunt. Ipse vero nec respiciens me, respondit dicens: Cui obtulisti hoc, filia, ponderare opus non habet. Qui enim ponderat montes, & omnem molem terræ, multo amplius novit quantitatem hujus argenti. Si enim mihi hoc dedisses, bene mihi diceres quantum est, si autem Deo obtulisti, ille qui viduæ minuta non despexit pauperis, nec tuam oblationem tradit oblivioni. *Pallad. vitâ 10.*

EXEMPLUM III.

Eleemosynam dandam pauperibus potius quam amicis & Ecclesiæ, Abbas Pastor asseruit.

ITem frater quidam interrogavit Abbatem Pastorem dicens: Dimissa est mihi hæreditas, quid faciam ex ea? Dicit ei Abbas Pastor: Vade, & post tres dies veni, & dicam tibi: Venit autem sicut præfinivit, & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere frater? Si dixero tibi, da eam Ecclesiæ, clerici sibi faciunt convivia ex ea: si autem dixero, da eam parentibus tuis non est tibi merces: si autem dicam, da pauperibus, securus eris. Quicquid ergo vis vade, fac: ego causam non habeo. *Ex lib. Doctrina Patrum num. 19.*

EXEMPLUM IV.

Eleemosynam tribuens pauperibus senex abundavit panibus, quando tenax frater ad indigentiam duram pervenit.

SEnex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autem senex ille misericors. Contigit autem ut fieret fames, & cœperunt quidam venire ad ostium ejus ut acciperent agapem: senex vero omnibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dicit seni: Da mihi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex autem divisit panes, & faciebat more solito eleemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quia omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis ejus, benedixit panes. Frater autem ille, qui acceperat: partem suam, & nulli dabat, consumpsit panes suos, & dixit seni: Quoniam modicum est adhuc quod habeo de panibus meis abba, suscipe me ad communem vitam. Et dixit ei senex: Quomodo vis facio? & cœperunt simul esse, & communiter vivere. Facta est iterum penuria victualium, & veniebant iterum indigentes, ut acciperent agapem. Contigit autem una die, ut intraret frater ille, & videret quia defecerunt panes; venit autem & pauper

pauper postulans agapem, senex verò dixit fratri illi: Da ei panem. Et dixit. Jam non habeo Pater. Et dixit senex: Intra & quære. Ingressus autem frater attendit, & vidit repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cum vidisset, timuit, & nolens dedit pauperi, atque ita cognoscens fidem, & virtutem senis, glorificavit Deum. *Ibidem num. 12.*

EXEMPLUM V.

Eleemosynam simoniaci Sacerdotis Stephanus Abbas nullatenus acquievit suscipere.

ERat Abbas Stephanus Religionis, paupertatis, & disciplinæ regularis ardentissimus amator, & fidelissimus æmulator, etiam antequam Abbas fieret. Memini enim audivisse Magistrum Petrum cantorem Parisiensem virum justissimum, atque doctissimum referentem de Abbate isto Stepano Cisterciensi, quod cum ei quadam die nunciatum esset à suo cellario nihil haberi in suo monasterio, unde vel una die illa fratrum paucitas sustentari posset, respondit: Sternite nobis duos asinos. Qui cum strati fuissent, fecit secum ascendere conversum unum, & jussit ei, ut in quodam vico panem mendicaret ostiatim ad opus fratrum, & ipse similiter in alio faceret; Et postquam sic fecissent, ad unum locum, quem ei designaverat, convenerunt. Factum est ita. Tunc ecce Abbas videns saccum conversi multò pleniorem quàm suum, subridendo ait: Ubi mendicasti? ut video in crassiori platea collegisti, quàm ego: ubi obsecro collegisti? quis tibi plus donavit? Respondit conversus: Presbyter ille, quem optimè nosti, sacculum meum implevit fere solus totum. Quod audiens Abbas ingemuit, & ait: Væ tibi, quare ibi aliquid accepisti: nesciebas, quod Presbyter ille ibi simoniacè ordinatus sit, & quod accepit, est lepra & ruina: Vivit Dominus, quod de omni, quod dedit nobis, nil gustabimus: absit enim, quod peccatum illius comedamus, & nobis incorporemus. Convocatisque pastoribus ovium, qui non longè erant, totum conversi saccum in sinus eorum evacuavit. *Ex speculo hist. Vincent. Beluac. lib. 26. cap. 2.*

EXEMPLUM VI.

Eleemosynam ab Epiphanio per illusionem fictâ morte recipere volens, vera morte defungitur.

QUidam etiam pauperes studentes Epiphanium arte deludere, ut eis aliquid daret, dum iter ageret unus eorum supinum se prostravit in terra, alter stabat quasi mortuum deflens, nec habens unde eum sepelire potuisset. Epiphanius autem superveniens, oravit, ut sub quiete dormiret: & sepulturæ necessaria præbuit, simulque consolatus est flentem, dicens: Quiesce fili à lachrymis, non enim fletu suscitari poterit, est enim inevitabile quod evenit. Cumque discessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare socium ut surgeret. Et cum hoc semel & secundò fecisset, dicens: Surge, hodie tuis laboribus epulemur, & ille penitus non sentiret, cognoscens verè mortuum, concurrit ad Epiphanium flens, & petens, ut ejus socium suscitaret. At ille consolatus est eum, hortans ne ferret graviter quod evenerat, non tamen defunctum denuò suscitavit. Hoc enim credo proinde gestum, ut ministri Dei non facilè deludantur. *Ex Eccles. Trip. hist. lib. 9. cap. 48.*

EXEMPLUM VII.

Eleemosynam Comes Carnotensium dans, seipsum usque ad camisiam spoliavit.

ILlustris Domina Alheidis Carnotensium ac Blesensium Comitissa mihi de avo suo retulit, dicens: Nobilissimus ac potentissimus in Baronibus Galliæ Comes Carnotensium ac Blesensium Theobaldus, liberalissimus omnium suo tempore extitit in donando. Iste hyeme media, quæ tunc solito inhorruit, per viam cum multitudine transiens, obvium habuit pauperem nudum. Quo clamante, respondit Comes: Quid petis? Cui pauper: Da mi cappam, quam habes indutam. Nec mora Comes extractam cappam pauperi dedit, dicens: Si quid vis amplius, petas. Et pauper: Da & supertunicale, quod habes. Quo statim habito tunicam petivit, quam etiam Comes dedit, remansit in lineis. Cui pauper: Vides, inquit, ô Comes, quod caput habeam rasum & nudum, da & pileum. Tunc Comes paululum erubescens (calvus enim erat) nunc, inquit, charissime, nimis insistis, quia hoc ipse carere non possum. Hoc dicto, relictis vestibus evanuit. Comes vero de equo cadens, fecit lamentabilem planctum, & omni tempore postea tale quid cavens, omni petenti tribuit. *Thom. Cantip. de propriet. lib. 2. c. 25. parte 14.*

EXEMPLUM VIII.

Eleemosynam ob vanam gloriam miles faciens, perenni inferni pœna damnatur.

NOn multi anni sunt elapsi, quod quidam ditissimus ministerialis Ducis Bavariæ defunctus est. Nocte autem quâdam castrum, in quo uxor ejus dormiebat, sic concussum est, ut terræ motus, fuisse vide-

videtur. Et ecce ostio cameræ, in qua illa jacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellente, maritus ejus ingressus est. Quem cum vidisset, & noluisset ad se judicem vocans, super sedile lecti sui insidere fecit. Nihil vero territa, eo quod frigus esset, & illa sola camisia induta fuisset, partem operimenti sui scapulis ejus superposuit. Quem cum de statu suo interrogasset, multum tristis respondit. Pœnis verè æternis deputatus sum. Ad quod verbum illa valde multum territa, respondit: Quid enim est quod dicitis? nonne eleemosynas magnas fecistis? ostium vestrum peregrinis omnibus patuit, non prosunt vobis beneficia ista? respondit: Nihil mihi prosunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria, & tamen ex charitate illa à me facta sunt. Quum ex aliis interrogare quis vellet, iterum respondit: Concessum est mihi tibi apparere, sed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris stat expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormenta mea exprimere non possent. Post hoc evocatur, & impulsus, in ejus abscessu totum castrum, ut prius concutitur, voces ejulatus ejus diutius audiuntur. *Cæsarius lib. 21. cap. 19.*

EXEMPLUM IX.

Eleemosynam faciens sanctus Joannes Eleemosynarius centum numismatum ligaturam recepit, & ipse misericordiam in specie virginis vidit.

LOquebatur sanctus Joannes Eleemosynarius his, qui ei confidebant: Cum essem (inquiens) in Cypro adhuc juvenis quasi annorum quindecim, vidi una noctium in somnis puellam quandam, cujus species super solem splendebat, ornatam super omnem humanum sensum. Quæ venit, & stetit ante lectum, & pulsavit me in latere. Expergefactus vidi eam, & æstimavi eam esse mulierem. Figura autem crucis signatus, dixi ei: Quis es tu, & quomodo ausa es intrare ad me Dominum dormientem? Habebat & coronam de olivarum ramis super caput suum. Tunc illa hilari vultu, & subridendo dicit mihi: Ego sum prima filiarum Regis. Cumque hoc audivissem, statim adoravi eam. Tunc dicit mihi: Si me possideres amicam, ego te ducerem in conspectum Imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri, & salvare homines. Et hæc dicens disparuit. Ego itaque ad me reversus intellexi visionem, & dixi: Crede quia compassio & eleemosyna est, & ideo habebat in capite ex olivæ foliis coronam. Et enim veraciter compassio, & benignitas erga homines Dominum carne vestiri fecit, statim ergo vestiui me, & nullum domus meæ excitans, in Ecclesiam abii. Erat enim jam aurora. Et cum irem obviavi fratri frigore vexato, & expoliavi me indumento caprino, & dedi ei, dixique intra me: Ecce in hoc sciam, si utique vera sit visio, quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate attestante nondum Ecclesiam intraveram, & subitò obviavit mihi quidam albis indutus vestibus, dans mihi ligaturam centum numismatum, dicens: Accipe hoc frater, & dispensa ut vis. Ego autem præ gaudio statim hæc suscipiens reversus sum, voci reddere ligaturam illam, quasi nihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter non erat phantasma. Ex illa ergo hora sæpè dabam confratri aliquid, dicens: Videbo si mittat mihi Deus, ut dixit, centupla. Et cum tentassem Deum malè faciens, & satisfactum esset mihi diversis modis, dixi: Cessa misera anima tentando Deum: Thesaurus enim divitiarum Dei immensus est, plusque Deus potest dare, quàm tu distribuere. *Ex vitis Patrum p. 1. in vita S. Joannis Eleemosynarii §. 8.*

EXEMPLUM X.

Eleemosynam uni pauperi beatus Joannes Eleemosynarius pluries dedit, dicens: Ne forte Dominus meus sit.

QUidam peregrinorum videns tantam ejus compassionem, voluit tentare eum. Et indutus vestimento veteri, adiit eum euntem ad visitandos infirmos, qui in hospitali jacebant, bis enim per hebdomadam, vel ter ibat illuc, & dicit ad eum: Miserere mei, quoniam captivus sum. Dicit Joannes datori suo: Da ei sex numismata. Deinde cùm hæc accepisset, vadit & mutat habitum, & obviat ei aliunde, & procidit ei, dicens: Miserere mei, quia coarctor. Dicit denuo Patriarcha datori: Da ei sex aureos nummos. Cum ergo ivisset, dicit ille distributor ad aurem Patriarchæ: Per orationes tuas Domine idem ipse accepit secundo, fecit verò se ipsum Patriarcha tanquam nesciret. Venit itaque tertiò idem accipere, & tetigit Patriacham, qui aurum ferebat: significans quod ipse esset. Tunc respondit ei Dei amicus ille veraciter misericors: Da ei duodecim numismata, ne forte Christus meus sit, & tentet me. *Ibid. §. 9.*

EXEMPLUM XI.

Eleemosynam daturus Serapion, vestimenta, Evangelium, & se ipsum vendidit.

VAlde dirigebat eloqui Joannes Patriarcha de actibus sanctorum Patrum, & eorum, qui eleemosynæ cultores fuerunt. Unde una dierum recitat de vita

de vita sancti Serapionis: quia invenitur amictum suum dedisse egeno, & iterum paululum processisse, & illic cuidam frigus patienti obviasse, & illi tunicam præbuisse, & quia nudus sedebat tenens sanctum Evangelium, interrogatus à quodam: Quis te expoliavit Abba? Demonstrans sanctum Evangelium, ait: Iste. Et alio tempore hoc ipsum Evangelium vendidit, & dedit eleemosynam. Discipulo autem suo dicente: Abba Evangelium ubi est? Respondit. Crede fili hoc, quod dicunt mihi, vende quæ habes, & da pauperibus, ipsum vendidi, & dedi eis, ut in die judicii habeamus fiduciam abundantiorem ad Deum. Alio autem tempore vidua quædam ab eodem sancto Serapione eleemosynam petiit, quia esuriebant filii ejus, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei se, ut venderet eum Mimis, quos & Christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens Sanctus de sancto Serapione, & miratus sancti industriam, totus lachrymis infectus, vocans omnes proprios dispensatores, legit eis omnia de sancto Serapione, & dicit ad eos: Væ, væ, ô Christiani, quid prodest homini colloquendi de actionibus sanctorum Patrum? Credite mihi, quia usque hodie putabam, quia vel aliquid facerem dans quas habere possum pecunias, nesciebam autem, quod & seipsos vendiderant quidam, compassione superati. *Ibid §. 21.*

EXEMPLUM XII.

Judicans temerariè Joannes Eleemosynarius monachum sororem mulierem circumducentem, à Domino pro errore reprehenditur.

SUperhonorabat quidam semper monachicum schema S. Joannes, & colebat, & compatiebatur, ubi maximè respiciebat monachum corporalibus utilitatibus coangustatum. Habebat autem & hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcunque sive mendacem, sive veracem non suscipiebat contra aliquem circumamictum monachico habitu. Semel enim evenit, cum ex immissione quorundam criminatorum pertulisse aliquid tale, quodam monacho circumeunte in civitate cum una puella juvencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam, qui hoc viderant, scandalizati sunt, existimantesque, quod mulier ejus esset, attulerunt Patriarchæ contra eum querelas, dicentes: Propter quid Girophagus iste angelico habitui monachorum derogat, circumducens secum istam mulierem? Mox ergo Dei famulus volens prohibere contra Deum commissa peccata tanquam qui ad hoc officium à Deo esset provectus, præcepit mulierem quidem flagellis cædi, & separari ab eo, ipsum autem verberari, & in carcerem secretè detrudi. Dum verò cum omni celeritate jussio Sancti in opus prodiret, non parcentes ei, ceciderunt eum graviter Ecclesiæ defensores. Apparuit autem ei nocte per visum monachus, ostendens ei dorsum suum putrefactum, dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha, crede mihi hac una vice errasti ut homo, & hæc dicens discessit ab eo. Manè verò facto recordans visionis noctis sedebat super lectum suum mœstus, mittit itaque statim & convocat per cancellarium suum monachum de loco, in quo erat reclusus, cogitans intra se, si similis esset ei, qui noctu sibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labore multo (neque enim propter plagas moveri poterat) vultum ejus videns Patriarcha, remansit sine voce immobilis non valens loqui, solum autem manu sua innuit, ut sederet prope se in lectulo suo. In semetipsum ergo reversus rogavit monachum præcinctum linteo, ut sine verecundia dispoliaret se, quatenus videret dorsum ejus, si ita esset, sicut in somnis viderat, vix ergo suasus, ut id ageret, dispoliavit se. Cum ergo dispoliaretur, ut monstraret dorsum suum sancto, per admirandum Dei consilium solutus est, quo erat indutus, amictus, & cecidit in terram, & viderunt eum omnes esse eunuchum, sed quia recens erat nulli existebat hoc manifestum. Videntibus ergo eum omnibus, & sancto Pontifice, & maximè dorso ejus perniciosa verbera, mittens mox abjecit, qui hunc inconsideratè tractaverunt. Venerabilissimo autem monacho dixit, cum ignorantia se in eum peccasse, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita sine custodia in civitatibus conversari eos oportet, qui sancto Angelico vestro indumento circumamicti sunt, maximè & fœminam circumducere ad scandalum videntium. Tunc monachus cum magna humilitate rationem reddebat sancto, dicens: Crede Domine, non mentior: Gazæ eram ante paucos dies hos, & exeunte me de civitate, ut venirem & salutarem sanctum Abbam Cirum, obviat mihi hæc bene visa puella foris portam, vespere jam incumbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, ut mecum ambularet, dicebat enim se Hebræam esse, & velle fieri Christianam, & cœpit adjurare me verbis horribilibus, ut non dimitterem perire eam. Timens itaque ego judicium Dei, sumpsi eam, æstimans quod non mitteret tentationem sathanas spadonibus. Nesciebam verò, quod nemini parcat, igitur venientibus nobis, sanctissime orationem perficientibus baptizavi eam ad sanctum Abbam Cirum, & circumivi cum ea in simplicitate, modicum exposcens sumptum, quatenus

inducerem eam in monasterium. Cum hæc audisset Patriarcha, dixit: Papæ quot absconsos servos habet Deus, & nescimus nos humiles? & narravit his, qui præsto erant visionem, quam viderat noctu de eo, & protulit Patriarcha centum numismata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non passus aliquid accipere ex eis, dignum memoria locutus est verbum ad Patriarcham, dicens: Ego non postulo, Domine, hoc, monachus enim si fidem habet, horum non indiget, si autem horum eget, fidem non habet. Quod maximè amplius satisfecit omnibus qui audierant, quod servus Dei esset. Genu ergo flexit Patriarchæ, & exiit in pace. Et tunc igitur plus honorabat & hospitio recipiebat monachos, & bonos amicos Christi, & æstimatos malos, & ædificavit mox xenodochium seorsum, & appellavit hoc receptaculum omnium Monachorum. *Ibid. §. 24.*

EXEMPLUM XIII.

Tentatus quidam de avaritia se nesciente jussit dari eleemosynam, & eo amplius ditescebat, quo plus tribuebat.

SI verò aliquando audiebat sapientissimus Patriarcha quoniam eleemosynator est talis, adducebat eum in hilaritate seorsum, & dicebat ei: Quomodo factus es eleemosynator, naturaliter an ipsum te violenter cogens? Unde quidam qui ab eo interrogantur verecundari occultabant, quidam autem dicebant: Propter quod unus interrogatus à sancto, respondit ita: Crede mihi, Domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipsum quod facio, & præbeo ex quibus Deus & orationes tuæ largiuntur, ita facere assuevi. Eram prius valde immisericors & crudelis, & semel damna pertuli, & in paupertatem deveni. Cœpit cogitatio mea dicere mihi: Vere si esses eleemosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque æreos nummos pauperibus, & cum cœpissem dare, statim sathanas prohibebat me, dicens: Verè quinque nummi isti sufficiunt domui ad olera, aut ad balneum percipiendum. Et statim tanquam si de faucibus natorum meorum privarem eos, nihil dabam. Cum ergo vidissem, quod superarer à vitio, dico puero meo: Per singulos dies furare me nesciente quinque nummos, & da eleemosynam. Ille vero benefaciens cœpit furari decem, quandoque & siliquam. Cum vidisset autem quia benedicebamur, & divitiis abundaremus, cœpit & tremisses furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixit ei: Vere multum profuerunt fili quinque nummi illi, volo ergo ut des decem, tunc dixit mihi & puer subridendo: Vade & ora pro furtis meis, nam verè hodie non haberemus quem manducassemus panem. Sed si fur est justus, ego sum. Tunc ergo dixit, quoniam tremissia dabam, & siliquas etiam & ex fide illius assuevi Domine, de animo dare. Ædificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conversationes Patrum legi, tale aliquid non audivi. *Ibid. §. 38.*

EXEMPLUM XIV.

Eleemosynæ scutella argentea, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoveri in Papam promeruit.

QUadam vice dum in monasterio suo Gregorius, cui Abbas præerat, quædam scriptitaret, Angelus Domini in specie naufragi sibi adfuit, sibique misereri lachrymabiliter postulavit. Cum igitur Gregorius sex argenteos sibi dari fecisset, & abiisset, eadem die iterum rediit, seque multa perdidisse, pauca verò recipisse perhibuit. Qui cum ab eo totidem argenteos recepisset, iterum tertiâ die reversus misereri sibi importunis clamoribus postulavit. Sed Gregorius cum à procuratore sui monasterii didicisset, nihil dandum præter scutellam argenteam, quam mater sua cum leguminibus mittere solebat, quæ in monasterio remansisset, illam statim dari præcepit. Quam ille libenter accipiens lætus abscessit. Hic autem Angelus fuit, sicut ipse eidem postmodum revelavit. Nam cum jam Papa esset effectus, quadam die præcepit cancellario suo ut duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium invitaret. Qui pergens jussa complevit. Dum autem simul discumberent intuens Papa numeravit. Et accersito cancellario cur contra jussionem suam tertium decimum invitare præsumpserat, inquisivit. Quos cancellarius numerans & tantum XII. inveniens ait: Crede mihi Pater, non sunt nisi XII. Advertit ergo Gregorius virum propius discumbentem vultum crebro mutare, & nunc se adolescentem, nunc verò vetulum sub quadam veneranda canicie simulare. Finito convivio illum in cubiculum induxit vehementer adjurans, ut et se nomenque suum prodere dignaretur. Qui respondens ait: Et cur interrogas de nomine meo, quod est mirabile? Veruntamen scito, quia ego sum naufragus ille cui scutellam argenteam tribuisti, quam tibi miserat cum leguminibus mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illo die, quo mihi hoc dedisti, destinavit te Deus Ecclesiæ suæ Præsulem fieri, & Petri Apostoli successorem. Cui Gregorius:

Et

ertu quomodo hoc nosti, quod tunc me Dominus ecclesiæ suæ præsulem fieri destinavit? At ille: Quoniam Angelus, inquit, ejus sum. & remisit me tibi Dominus ut te semper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab eo disparuit. *Ex vita B. Gregorii Papæ lib. 2. num. 23.*

EXEMPLUM XV.

Eleemosyna de injuste acquisitis facta nec veniam, nec gratiam promeretur.

Legitur in vita sancti Launomari Carnotensis, quod eidem vir nobilis ermoadus in angustia constitutus misit xl. solidos obnixe petens, ut intercessionis ejus meritis spes ei salutis à Deo præstaretur. Qui accipere recusans, tandem tamen latore perurgente suscepit. Ingressusque oratorium orationem fudit, ut oblatio viri acceptabilis fieret in conspectu Dei, & super altare pecuniam deposuit. Grandique studio unumquemque nummum apprehendēs manu revolvebat, & genu sæpius flectens orabat. Tandemque unum solidum quem in spiritu mundum, & non ex rapina acquisitum cognovit usibus suis retinuit. Reliquos autem gerulo tradidit, & ait: O homo pecunia ista in qua est, & divinam non potest mutare sententiam, sed nec peccatorum remissionem, nam victimæ impiorum abominabiles sunt Domino. Sic ille reversus ad Dominum suum adhuc eum viventem reperit. Sed morbo invalescente ab hac luce est abstractus. *Vincentius lib. 21 cap. 8 1.*

EXEMPLUM XVI.

Eleemosynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt.

Legitur in vita sancti Arnulphi de Buxelia monachi Cisterciensis Conversi Villariensis, quod quodam tempore cum in Grangia (cui certum nomen est) moraretur, id officium impositum fuit ei, ut famulo sibi adjuncto quotiescunque necesse esset fruges saccis impositas, ad monasterium carrucaret. Iterumque in ejusdem saccis panes qui fratribus Grangiæ cretis per hebdomadam diebus sufficere possent, reportaret. Contigit autem die quadam cum cum curru frugibus onerato ad monasterium devenisse. Cumque ante molendinum saccis ac frugibus evacuatis currum suum exonerasset, cum eodem curru ad proximam grangiam (quæ nova curia dicitur) profectus est. Ubi cum negotium pro quo illuc ierat, implesset, etiam duos porcos quos à prælato suo licentiatus dare pauperibus proposuerat, in duobus saccis includens ora saccorum ligavit, eisque in curru locatis ad monasterium remeavit. Cumque jam portæ monasterii appropinquaret, eidemque porci tanquam animalia inquieta importune grunnirent, timens vir Dei ne forte quisquam hujusmodi occasione in suspicionem laberetur, brutis animalibus tanquam ratione utentibus locutus est dicens: Audite: porci, audite verba mea, displicet in oculis Dei ne sicut proposui in usus pauperum vos expendam licentiam habete grunniendi, sicut & facitis. Si vero gratum est, acceptabile Deo meo, ut per me de carnibus vestris avida pauperum reficiatur esuries, præcipio vobis in nomine Domini ut penitus ab hoc importuno grunnitu cessetis. Res mira. Continuo porci illi qui diu, multumque intra saccos clamitaverant, præcipientis obedientes adjurationi, atque imperio grunnire cessaverunt. Tunc vir Dei silentibus porcis monasterium ingressus ad pistrinum usque perrexit, ubi saccos suos panibus implevit Quod dum factum fuisset, & iidem sacci super porcos jactarentur, qui in duobus saccis inclusi habebantur, miro modo ac si mortui essent incitari ad grunnitum minime potuerunt, quoniam Dominus noster omnipotens qui precibus famuli sui eos quodammodo obmutescere fecit, non nisi permissione ejusdem naturalem ejus grunnitum reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam suam profectus est. Cumque jam longe remotus esset à muro monasterii, porcis suis licentiam grunniendi (sicut antea consueverant) verbo reddidit, qui statim inquietudine sola clamorem emittentes, donec ad Grangiam ventum est, grunnire & clamoribus insanire non cessaverunt. Eosdem autem porcos sicut proposuerat pauperibus dedit. *Ex Gosuino de Bossu Cantore Villariēsi.*

EXEMPLUM XVII.

Eleemosynam dans diaconus sancti Germani duorum denariorum ducentos denarios repente recepit trecentos recepturus, si tres denarios ut jubebatur, dedisset.

Legitur in vita sancti Germani Antisiodorensis Episcopi, quod cum pauperes sibi occurrissent eleemosynam postulantes, quæsivit à diacono quantum haberet in sumptibus. Qui tantum tres denarios se habere respondit, quos sanctus Germanus pauperibus erogari mandavit. Diaconus vero quasi providus ex futuris duos tantum solidos erogavit, & unum servavit. Cum vero ambularent, equites in via eis occurrerunt rogantes Germanum, ut Dominum suum cum familia sua tota ægrotantem dignaretur

misericorditer visitare, offerentes sibi ducentos solidos, quos ipse mittebat, petentes ut eos acceptare dignaretur. Tunc sanctus Germanus ait: Diacone, accipe quæ traduntur, & intellige te fraudem fecisse pauperibus. Si enim tres denarios pauperibus erogasses jam nunc trecentos solidos recepisses. Perrexit ad domum militis, & omnes in ea sanavit. *Vincent. lib. 20. hist. cap. 13.*

EXEMPLUM XVIII.

Eleemosynam tribuens in propria persona pauperibus Ludovicus Rex Franciæ, dixit: Hi sunt stipendiarii, qui pro nobis pugnant.

LUdovicus Rex Franciæ dixit optimum verbum, cum pauperes essent congregati in curia sua expectantes eleemosynam, & crederetur quod ipse dormiret in camera sua, aliis dormientibus ipse exivit de camera sua solus cum uno famulo portante maximam quantitatem denariorum, quam in habitu scutiferi distribuebat manu sua egenis, & largius eis quos credebat magis egere. Quo completo, cum ipse recluderet se in cameram suam, occurrit ei frater quidam, qui hoc de fenestra inspexerat dicens ei: Domine Rex, ego bene vidi factum vestrum. Cui Rex satis verecunde ait: Isti sunt stipendiarii, qui pro nobis pugnant contra adversarios nostros, & servant nobis regnum Franciæ in pace quibus nos solvimus stipendia, ut meruerunt. *Collector Speculi hujus.*

EXEMPLUM XIX.

Eleemosynas largissimas tribuens Tyberius Imperator bina vice thesauros absconditos meruit invenire.

LEgitur etiam in Chronicis Imperatorum quod Tyberius secundus christianissimus Imperator qui imperavit unno quingentesimo, octogesimo, largissime dedit eleemosynas in tantum ut etiam imperatrix ipsum reprehendit & arguit. Cui ipse dulciter respondit, quod non deberet turbari, quia Dominus abundanter deberet providere, quod & fecit. Nam vice ambulans in palatio suo (cujus pavimentum fuit ex lapidibus diversimode artificialiter sculptis) vidit inter alios unum cui signum crucis fuit insculptum. Et stansdixit hæc & similia verba: Ecce signum crucis, quod pingimus in frontibus nostris, positum ut pedibus conculcetur. Et præcepit statim illum lapidem erui, sub quo invenit alium lapidem, & sub illo tertium cum simili signo. Et cum omnes tres lapides essent eruti & amoti, invenit qlusquam mille centenarii auri, & postea in loco illo invenit etiam thesaurum maximum. Sic autem centuplum recepit in hac vita, æternam expectans in futuro. *Paulus Diaconus. lib. 8. hist. de Tyberio Constantino.*

EXEMPLUM XX.

Eleemosynam largissimam quatuor millibus pauperum tribuens Erdicius vocem audivit cœlestem.

LEgitur in Chronicis, quod cum Erdicius Romanorum Senator esset in Burgundia, agens rempublicam Romanorum, tempore Theodosii Imperatoris, cum fames maxima Burgundiam oppressisset, congregavit apud Linguos quatuor millia pauperum, vel amplius, qui non poterant habere unde sibi famis tempore providerent, & pavit eos ibi quamdiu malum tempus duravit, quo cessante, fecit eos ad loca sua cum vehiculis deportari, & audivit vocem de cœlo dicentem sibi: Erdici tibi & semini tuo panis non deficiet in æternum, quia me famis tempore in pauperibus membris meis refecisti. *Gregorius Turonensis lib. 2. hist. Franc. cap. 4.*

EXEMPLUM XXI.

Oratione pauperis operarii nisi quidam dives adjutus fuisset, subitanea morte percussus in æternum periisset.

LEgitur de quodam paupere operario, qui panem pro se & pueris suis lucrabatur manibus suis. Accidit autem quadam die ut iret ad locum ubi conducebantur operarii nimis mane. Tunc cogitavit quod iret ad Ecclesiam audire missam, & audivit missam devote, rogans Deum ut daret ei lucrari honesto labore sua, ita quod posset se uxorem, & pueros nutrire in hac vita sine peccato. Et cum devotione deducebantur operarii nimis tarde, ita quod omnes erant jam conducti. Tunc fuit desolatus sicut ille in cujus domo non erat fortassis panis nec argentum. Et dum tristis de loco conductionis recederet cogitans quid posset facere, obviavit cuidam diviti Burgensi, qui quæsivit ab eo cur non erat conductus. Qui dixit ei quomodo sibi contigerat, & quomodo audierat missam, & oblitus erat seipsum ibi. Tunc cogitavit ille dives, quod orationes ejus essent bonæ, & dicit ei: Vade iterum ad Ecclesiam tota die, & dabo tibi tantum, quantum dabo cæteris operariis meis, & ora bono corde pro me. Ille autem gaudens quod invenerat ubi posset lucrari, fuit ibi, tota die manibus compositis, & genibus flexis prodivit rogans Deum. Et dives misit sibi comedere sicut cæteris operariis. Sero rediit & habuit decem denarios sicut & alii & adhuc unum panem ultra. Et cum rediret ad domum suam,

suam, & ad pueros suos obviavit ei Christus in similitudine hominis senis honesti, & bene induti, & dixit ei: Quantum dedit tibi dives illa die pro servitio tuo? Respondit: Duodecim denarios: & unum panem. Tunc dixit ei? Vade ad eum, & dic ei quod male solvit, & nisi melius solvat & plus det tibi, male erit sibi. Tunc ille rediit ad divitem, & dixit ei: Unus senex cui obviavi remittit me ad vos, dicens, quod vos non dedistis mihi sufficientem mercedē, & dixit mihi quod dicerem vobis, quod nisi melius solvatis, male erit vobis. Tunc dives dedit ipsi quinque Parisienses. Et ille recessit, & iterum obviavit seni, & dixit quod adhuc non solverat sufficienter, & quod rediret, & diceret sibi quod adhuc daret sibi plus. Et tunc ille rediit, & dives dedit sibi centum solidos, & unam vestem. Et eadem nocte apparuit ei Dominus in visione dicens ei, quia nisi pauper operarius rogasset pro eo, & mortuus fuisset illa nocte & damnatus. Tunc ille dives compunctus melioravit statum & vitam, & cœpit dare eleemosynas largas, & Ecclesias frequentare, & bona opera facere, ita quod postmodum in bono statu mortuus fuit. *Collect. Speculi hujus.*

EXEMPLUM XXII.

Eleemosynam facere nolens usurarius, potatus liquefacta pecunia audit dæmones dicentes, aurum sitisti aurum bibe.

IAcobus de Utriano refert, quod cum quidam fœnerator non posset induci à sacerdote suo, quod restitueret totum, vocavit uxorem & filios, & amicos, & ait eis: Sacerdos dicit, quod non possum salvari, nisi restituam totum secundum voluntatem eorum à quibus accepi, sed quidquid dicat, ego cum Deo faciam pacem. Fecit ergo tale testamentum. Divisit pecunias, in tres partes, unam dimisit uxori, aliam pueris suis, tertiam reponi fecit in sacco, faciens suos jurare, quod secum eas in sepulchro suo reponeret, ut cum cerneret judicem, si impeteret eum de aliquo, haberet unde posset eum placare offerendo ei. Eo autem mortuo & facto ut præceperat, pedissequa domus facti conscia dixit cuidam, quem amabat, quod si eam in conjugio duceret, doceret eum quomodo dives fieret, & cum illo pacto firmato secretum ei revelavit. Cum autem ille venisset de nocte ac aperuisset sepulchrum, invenit bufones dictæ pecuniæ denario ardentes per os eis projicientes, & de ventre iterum extrahentes, & iterum reponentes, qui eo viso timuit & clauso sepulchro fugit, factum denuncians. In quo perpenditur qualiter dæmones ejus animam in inferno torquebant cum pecunia sua, si sic torquebant corpus ejus in sepulchro. Alibi legitur quod dæmones pecuniam in sartaginibus visi sunt liquefacere & in os defuncti illius fundere, dicentes cum horribili clamore: Aurum sitisti, aurum bibe. Istud bene attendant avari usurarii, qui spem suam ponunt in pecunia sua. *Collector. Speculi hujus.*

EXEMPLUM XXIII.

† *Eleemosynam præbens fœnerator Deo.*

CUm in Samo insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix, Maria mater Domini Pauli candidati, dicens: Cum essem in civitate Nisibiæ, erat ibi Christiana mulier virum habens Gentilem. Erant autem pauperes, habebant tamen quinquaginta numismata, die vero quodam ait vir uxori suæ, Demus hæc numismata fœneratori, ut aliquod solatium ex eis capiamus: ea enim sigillatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona uxor, ait viro: Si placet ea fœnerari, veni demus illa sub fœnore Deo Christianorum. Dicit ei vir ejus: Et ubi est Deus Christianorum, ut demus ei? At illa: Ego tibi ipsum ostendę: Si enim huic dederis ea, non solum non illa perdes: sed & cum usura tibi persolvet, & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, ostende mihi illum, & demus ei. Illa vero assumens virum suum adduxit in sanctam Ecclesiam, habet autem illa Ecclesia quinq; magnas januas. Cum autem adduxisset illum in Ecclesiæ porticum, ostendit ei pauperes dicens: istis si præbueris, Deus Christianorum ipsa accipit isti enim omnes sui sunt. Qui mox cum gaudio numismata cœpit erogare pauperibus. Reversique sunt in domum suam. Cum vero post menses tres necessitate sumptuū angustiaretur, ait vir uxori suæ: Soror, nihil ut video, daturus est nobis Deus Christianorum ex debito illo, & nunc angustiamur inopia. Respondit mulier, & ait illi. Profecto dabit vade ubi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate. Quo audito, ille currens abiit in sanctam Ecclesiam, veniensque in locum ubi erogaverat numismata pauperibus, & circuiens totam Ecclesiam; neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denuo sedentes, cum ergo cogitaret in seipso, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, aspexit ante pedes suos in marmore jacere numisma unum ex illis, quæ pauperibus ipse erogaverat, inclinansque se, & accipiens illud, abiit in domum suam, & ait conjugi suæ: ecce profectus sum in ecclesia & crede mihi, mulier, & Deum Christianorum non vidi, ut dixisti, nullusque mihi aliquid dedit, nisi quod hoc numisma ibi positum vidi, ubi ego primus erogaveram. Tunc

ait ad eum mulier illa mirabilis. Ipse est qui tibi hoc invisibiliter præstitit: Ille enim invisibili potestate manus suæ disponit hanc modum: Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, ut comedamus hodie, rursusque ipse providebit nobis. Abiit ille, & emit sibi panem & vinum, & piscem, & veniens domum dedit uxori. Quæ accipiens piscem, cœpit ipsum purgare ex enteransque illum invenit in visceribus ejus lapidem valde mirabilem, ita ut miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen sciebat, quid esset servatum autem ostendit revertenti viro, dicens: ecce hunc lapidem in pisce reperi. Videns autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen quid esset. Cum autem comedisset, ait uxori: Da mihi lapidem, ut vadam, & vendam illum, si quid fortassis pretii de illo accipere contingat. Neque enim, ut dixi, noverat, & ipse quid esset, utpote simplex & rudis. Tulit itaque lapidem & abiit ad trapezitam, cujus erat proprium talia emere, & vendere, invenitque illum jam clausis omnibus egredientem (ad vesperam enim jam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? Dixit ei: Quid vis, ut tibi pro eo solvam. Accipe, inquit, quinque numismata: putans autem venditor, quia illuderet sibi, dicit ei: Et tantum vis pro illo persolvere? Existimans trapezita, quod ita ille per ironiam loqueretur, ait ipsi: Accipe decem pro eo numismata. Venditor iterum se irrideri arbitratus: tacuit. Dicit illi trapezita: Viginti numismata accipe; ille autem tacebat nihil respondens: Tum vero ad triginta, quadraginta numismata emptor ascendit, & se daturum ei juramento affirmavit. Paulatim vero emptor ascendens usque ad trecenta numismata pervenit, deditque illa vendenti. Ipse igitur dato lapide, acceptaque pecunia, venit ad uxorem suam gaudens: Quæ cum videret illum exultantem dixit: Quanto illum, & an quinque vel decem minutis vendidisset? Tunc ille trecenta numismata proferens, dedit illa uxori suæ dicens: tanto se illum vendidisse, illa vero summam divinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce Deus Christianorum, qualis, & quam gratus, quam dives. Vides, quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quæ tu illi mutuasti, sed paucis diebus ipsa tibi sextuplicata restituit? Agnosce igitur quia non est tibi Deus alius, neque in terra, neque in cœlo, nisi ipse solus. Ille vero miraculo admonitus cum experimento didicisset & ipse veritatem, effectus est repente Christianus, & glorificavit Deum, & Salvatorem nostrum Christum cum Patre & Spiritu sancto plurimas referens gratias pro videntissimæ uxori suæ, per quam vera Dei notitia ipsi in veritate concessa est. *Pratum spirituale Sophronii cap. 185.*

EXEMPLUM XXIV.

† *Episcopus punitur ante mortem, miserque vitam finivit eo quod desierit eleemosynam dare, quam dare solebant prædecessores ipsius.*

LEgitur in Chronicis Episcoporum Osnabrugensis Ecclesiæ quod fuerat quidam Episcopus illius ecclesiæ Bono nomine, anno Domini 1068. qui statuit certam stipem, & eleemosynam dari per episcopum propter glires. Inter quod illæ dabantur nunquam in illa diœcesi gliris, vel catti potuerunt consistere. Dum autem Godefridus de Arnsberg episcopus, illam eleemosynam dimitteret, statim glirium copia rediit Anno Domini 1349 & episcopus ille miserabiliter vitam finivit. *Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini part. æstivali sermon. 29. litera C. vide etiam titul. Avaritia, exemplo, 2. titul. Dare titul. Defuncti, exemplo 13. & titul. Cælestis gloria exemplo. 9.*

EXEMPLUM XXV.

† *Eleemosyna invito patre data à S. Tychone, multis modis Dei beneficio multiplicatur.*

ADmodum puer adhuc S. Lycho, a patre panes acceperat (nam artopola erat) quos foro venderet, sed puer omnes in egentes distribuit. Quod ubi pater rescivit, indignam rem arbitratus, gravibus puerum conviciis est insectatus: qui dixit se Deo panes dedisse mutuos, & mox recepturum, ejusque rei syngrapham habere. Et ecce dictum factum: granaria quippe mox frumento pleniora sunt reperta quam tunc erant, cum pater, post collectam messem horrea impleverat, nec inde quicquamquam adhuc esset depromptum. *Ex vita S. Tychonis Episcopi Ammuchontius in Cypro. 16. Junii in viridario SS, ex Græco translato in Latinum sermonem.*

EXEMPLUM XXVI.

Sanctus Joannes Eleemosynarius, minus accepit, quam accepisset, si dispensator tantum quantum sanctus jusserat, erogasset.

DEscendente aliquando sanctissimo isto in ecclesiam Dominica die, accessit ad eum homo, qui multas possederat facultates & fures ingressi domum ejus dispoliaverunt eum usque ad stramentum. et cum multa inquisitio facta esset & non invenisset; qui hoc perpetraverunt compulsa est multa nimis paupertate deprecari sanctissimum illum Patriarcham, dicens ei calamitatem suam. Misertus

ergo

ergo illius multum (fuerat enim ex clarissimis & magnis Principibus) dicit ad aurem illius, cui aurum creditum erat, ut daret ei quindecim libras auri. Cum autem has daturus abiret ex diabolica operatione invidens non dedit ei, nisi quinque libras. Cum autem reverteretur de collecta idem honorabilissimus Archiepiscopus, dedit ei mulier vidua quinque centenarios auri cum scedula quadam quantitatem auri continentem. Cum autem suscepisset, cognovit dispensatores, & dixit eis: Quot libras dedistis illi, qui ad me accessit. Cui dixerunt: Domine ut jussit sanctissima sanctitas vestra quindecim libras. Cum cognovisset per inhabitantem in se gratiam illos esse mentitos, adduxit eum, qui acceperat, & interrogat eum, quid accepisset. Illo verò dicente quinque libras, proferens de honoranda manu ille Sanctus scriptum, quod sibi traditum fuerat, dixit dispensatoribus suis: A vobis exquirat Deus, quoniam si dedissetis quindecim libras (ut dixit humilitas mea) mulier, quæ attulit quinq; centenaria, quindecim dedisset. Et ut certos faciam vos mittens adduxit viduam, quæ attulit scriptum quinque centenariorum, & dixit ei: Obsecro te, tantum quinquaginta talenta voluisti dare Christo an aliud aliquid? Cum autem sensisset Deiferum illum cognovisse quod fecerat, timore compressa dixit: Per scientias & Domini mei orationes quindecim centenaria scripseram manu mea in pictorio, & ante unam horam, cum starem in sinaxi, ut darem tibi hoc Domino meo, dissolvens illud importunè legi, & inveni decem deleta à seipso. Tunc stupefacta intra memetipsam dixi: Utique est voluntas Dei, ut non dem nisi quinque. Dimittente autem Patriarcha reverendam illam fœminam ceciderunt ad pedes ejus dispensatores, qui transgressi sunt voluntatem ejus petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale se ulterius facturos. *In vita Johann. Eleemosynarii §. 11.*

EXEMPLUM XXVII.

Mira S. Elizabeth in egenos misericordia.

Elizabeth nondum marito Landgravio viduata, ob assiduam in pauperes benignitatem, mater eorum cognominabatur. Sanis vitæ subsidia mittebat, afflictos consolabatur, ægrotos visitabat, mortuis funus sua procurabat impensa. Quos in plebe magis inopia pressos animadvertebat, ex his compatruos atque commatruas sibi comparabat, ut eis liberius subveniendi causas haberet. Si quando pecunia non suppeteret, vestimenta vendebat; cernens pauperculum quendam nudum efferri, detracto sibi capitis velamine, involvi jussit cadaver. Quo tempore fame laboratum est, vim magnam frumenti divisit. Et id quidem absente viro, & inconsulto, vel quia approbatum speraret, vel quia quod unius erat, aliis quoque commune esse debere, facile persuaserat necessitas multorum. Denique cum esset Regis Pannonum filia, & Thuringiæ Domini conjux, nere, texere, suere suis manibus non est dedignata, ut de laboris sui peculio eleemosynas dare posset. *Conradus in vita ejus.*

EXEMPLUM XXVIII.

Eleemosyna præstanda potius in vita quam in morte.

Eutychia fœmina nobilissima Syracusana jam moritura dixit Luciæ filiæ suæ: Omnia quæ sunt patris tui defuncti ante novem annos, intaminata custodiens, ampliavi potius, quàm minui in patrimonio. Mea verò quæ sunt, vel esse possunt, ipsa melius nosti. Tege oculos meos, & quodcunque tibi placuerit, de istis facultatibus facito. Lucia dixit: Audi, mater, consilium meum: Non satis Deo charus est, qui illi hoc dat, quod secum ferre non potest, & quo ipse perfrui non potest. Sed si tu vis grata esse Deo, hoc illi da, quo poteris tu uti. Moriens enim nullo poteris uti: & quod das, ideo das, quia tecum ferre non prævales. Vivens ergo, & salutem tui corporis habens, da Christo, quod possides: & quidquid te mihi daturam spoponderas, vel etiam cogitabas, Christo incipe tradere. Igitur cum quotidie de his sermocinaretur virgo cum matre, fiebat rerum distractio, & quotidie necessitatibus pauperum impendebantur. *In vita S. Luciæ apud Sur. tom. 6. 13. Decembr.*

EXEMPLUM XXIX.

Osvvaldi Regis manus in pauperes liberalis post mortem non putrescit.

Tempore quodam cum Osvvaldus Angelorum Rex die sancto Paschæ cum Adriano Episcopo consedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus regalibus epulis refertus, jamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intravit subitò minister ipsius, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicavit Regi, quia multitudo pauperum undequaque adveniens maxima, per plateas sederet, postulans aliquid eleemosynæ à Rege. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus jussit, sed & discum argenteum confringi, atque iisdem minutatim dividi præcepit. Quo viso, Pontifex qui assidebat, delectatus tali facto pietatis, apprehendit dextram ejus, & ait: Nunquam inveterescat hæc manus. Quod & juxta

votum

votum benedictionis ejus provenit. Nam cum interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cætero essent corpore resectæ, contigit ut hactenus incorruptæ perdurant. Denique in urbe Regia, quæ à Regina quadam nomine Debba cognominatur, loculō inclausa argenteo, in Ecclesia S. Petri servantur, ac digno à civibus honore venerantur. *Ex Beda lib. 3. hist. Anglic. cap. 8.*

EXEMPLUM XXX.

Centuplum retribuitur sancto Germano Episcopo Antisiodorensi, & plus, si famulus, cui mandarat, plus dedisset.

OCcurrunt aliquando in via S. Germano, Episcopo Antisiodorensi in Gallia, pauperes eleemosynam postulantes. Consuluit ille Diaconum, quantum esset in sumptibus. Tres tantum aureos esse respondit, quos statim præcepit Episcopus erogari. Ad hæc Diaconus: Unde victuri hodie sumus? Respondit ille: Pascet Deus pauperes suos. Tu quod habes, præsta pauperibus. Diaconus, quasi providus, duos erogat, reservat unum. Dumque agitur iter cœptum, veniunt post eos equites concitati, à Leporio spectabili viro missi, qui ducentorum solidorum munus obtulerunt. Deinde conversus ad Diaconum, ait; Accipe quæ traduntur, & intellige te fraudem fecisse. Nam si totum quod dedi, indigentibus contulisses, remunerator noster trecentos hodie reddidisset. *In vita ejus apud Sur. tom. 4. Jul. 31.*

EXEMPLUM XXXI.

Quidam Moguntinus à dæmonibus murium specie necatus, quod pauperibus infestus fuisset.

ANno Christi nongentesimo decimo quarto Ottone magno rerum potiente, cum dira fames Germaniam infestaret, Episcopus Moguntinus, Hatto nomine, plurimos pauperes in horreo congregatos, ea spe, quod escæ, vel panis nonnihil ex Episcopi liberalitate accepturi essent, concremavit, dicens nihil differre eos à muribus, frugibus tantum consumendis natos. Quam tyrannidem Deus protinus ultus est. Præcepit namque muribus, ut catervatim illum invaderent, ac diu noctuque affligerent, vivumque devorare festinarent. Itaque in turrim in medio Rheni, juxta oppidum Bingium extructam, & ab hoc casu, murium turrim vocatam, aufugit: sed nec ibi à morsibus murium tutus esse potuit. Nam mures facto agmine per Rhenum natantes in turrim conscendere, justum Dei judicium executuri. Quod agnoscens miser horrenda morte inter mures periit. Fuerunt quod mures nomen quoque ejus delentes à parietibus, & taperibus abraserint. *Ex Cosmograph. Munsteri lib. 3. Mariano Scoto. Geneb. lib. 4. Chronogr. sub an. Dom. 970. vide etiam tit. Humilitas exempl. 26. & tit. misericordia in pauperes.*

EPISCOPUS.

EXEMPLUM I.

Episcopus ne fieret Ammonius Abbas, aurem sibi præcidit.

QUoniam supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius, tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis, dum in quadam civitate Episcopus defunctus esset, amatores Ammonii suggesserunt Episcopo Alexandriæ petentes, ut Ammonium eis ordinaret Episcopum. Dixit autem eis Archiepiscopus; Adducite mihi eum, ut ordinetur Episcopus. Illi autem festinantes perrexerunt cum adjutorio ad eum. Cum autem vidisset se præventum, deprecabatur eos, & cum sacramento affirmabat non suscipere se ordinem Episcopatus, neque de eremo egressurum. Illis autem non concedentibus, sed violenter instantibus, præsentibus eis accepit forcipem, & aurem suam sinistram ab imo abscidit, dicens eis: Vel, nunc certi estote, quia impossibile est me fieri Episcopum, quia lex prohibet debilem in aliquo membro fieri Sacerdotem. Tunc relinquentes eum, recesserunt. Abeuntes autem dixerunt Episcopo. Et ait eis Episcopus; Ista lex observabatur apud Judæos, mihi autem etiam eum, qui nasum abscissum habet, si adduxeritis, ita tamen ornatum moribus, ut dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Abeuntes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem juravit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam, propter quam diligitis, abscindo. Ita ergo relinquentes eum recesserunt. *Palud. vita 12. Vide etiam tit. Abstinentia exempl. 4.*

EXEMPLUM II.

Henricus III. Imperator clerico, qui exulare, quàm Evangelium post peccatum præcedenti nocte commissum, legere maluerat, Episcopatum donavit.

IMperator Henricus Tertius habebat clericum satis literatum, & bonæ vocis, sed vilem meretriculam amantem ardentius. Cum qua nocte quadam solemni volutatus, mane ad missam Imperatoris astabat, Imperator dissimulata scientia mandat ei, ut se ad Evangelium legendum pararet, quod scilicet ejus melodia delectaretur, Erat autem Diaconus ille. Abnuit ille, ut malè sibi conscius: Urget Imperator, ut probaret ejus constantiam, ad extremum renuentem parere, jubet à patria exulare. Quam sententiam amplexus, continuò recessit, mittitur post eum, qui jam com-

compilatis omnibus, in sarcinulasque compositis, iter maturaverat. Violenter ergo retractus, ante Imperatorem sistitur, qui lætum subridens, probe, inquit, fecisti. Et ego probitati tuæ gratulor, quod timorem Dei pluris penderis, quàm patriam, plus iram Dei, quàm meam: quapropter habeto Episcopatum, qui primus in Imperio vacaverit, tantum indecenti amori renuncies. *Lib. 25. cap. 18 Vincentii in Speculo histor.*

ERUBESCERE.

Peccare fœmina coram hominibus cum Effrem erubuit, sed coram Deo peccare non erubuit.

TRanseunte aliquando Abbate Effrem, una prostituta ex immissione cujusdam cœpit ei blandiri, cupiens eum si posset ad turpem commixtionem inclinare, vel si hoc non posset, saltem ad iracundiam provocare, quoniam nunquam eum vidit quisquam irascentem, vel litigantem. Ipse autem dixit ad eam: Sequere me. Cum venisset autem in locum populosum, dicit ei: Veni huc, sicut voluisti commisceor tecum. Illa autem videns multitudinem, dicit: Quomodo hic possumus hoc facere in tanta multitudine astantium? Confundimur enim. Ipse autem dixit: Si homines erubescis, quanto magis erubescere Deum, qui revelat occulta tenebrarum, debes? Illa autem confusa & refutata, recessit absque opere voluntatis suæ. *Ex lib. Doctrina Patrum num. 6.*

ESKILLUS.

Eskillus postea Dacorum Episcopus, deinde monachus convertitur, quem B. Virgo, quod non legisset Ave Maria, durius increpavit.

VIr magnificus, & cum omni reverentia nominandus Eskillus, quondam Dacorum Archiepiscopus, postea verò humilis Cisterciensis Ordinis monachus, cum adhuc esset adolescens annorum duodecim, transmissus est à parentibus causa studii, in Saxoniæ nobilissimam civitatem Hildeshemensem, ubi tandem gravissimam incidit invaletudinem. Cumque diu lecto decumberet, tandem omnium membrorum & sensuum officio destitutus est, ita ut ferè mortuus putaretur. Exemptus ergo carnis sensibus, ductus est in spiritu ad quandam mansionem totam interius, quasi clibanum ardentem: Ad quam cum propius accedens, curiosius inspicere vellet, subitò erumpens vapor incendii apprehendit incautum, moxque in illum fornacem flammivomam traxit invitum. Qui dum protinus ardere cœpisset, jamque nihil nisi mortem & ignem æternum sibi superesse cogitaret, ecce miserante Deo apparuit ei in uno diversorii latere, meatus quidam quasi tramitis angusti, de ostio ad ostium ducens, qui etiam flammis vacuus esse videbatur, quem cernens & spe evadendi animatus, conatu quo potuit reptans, ad locum illum refrigerii pervenit, & per illum ad ostium tendens, celeriter exiit, & fugit palpitans & tremens. Moxque palatium quoddam regale & amplum reperiens, & illud ingrediens, vidit Reginam cœlorum in throno gloriæ residentem, ad quam pavidus accedens, flagitabat obnixè ut sui misereretur. Quem protinus illa dedignanter aspiciens, atque minaciter alloquens, quod ausus fuisset in conspectu ejus aperire: mandat quantocius egredi, & cruciandum ad ignem reverti. Porro inter alios matri misericordiæ assistentes, apparebant ibi tres viri venerabiles sanctus Episcopus Hildeshemensis, Decanus, & alius quidam, nescio quid gerens officii in eadem Ecclesia. Hos itaque intuens, & recognoscens lachrymabiliter deprecabatur, quatenus piissimæ Dominæ pro ipso supplicare dignarentur. Quod cum devotissimè facerent, misericordissima dissimulatrix respondit eis, dicens: Quid est, quod rogare præsumitis pro isto adolescente vanissimo, meo conspectu indigno? Hic enim perversus, & lubricus nunquam honoravit me, nunquam salvationem meam mihi, vel una vice repræsentavit. Cumque instarent ut delicta juventutis, & ignorantiam ejus, solita pietate dimitteret, & ipse se de cætero emendaturum promitteret, accessit iterum tremebundus adolescens eam, dicens: Miserere mei piissima Domina, quia paratus sum amodo tibi usque in sempiternum servire, & te super omnia post Deum venerari; quod si genitor meus istam calamitatem meam agnosceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. Talia itaque, dum lamentabili voce depromeret, mater misericordiæ serenata facie respiciens eum, dixit: Quid igitur? Putasne quod valeas teipsum apud me condigno pretio redimere? In hoc enim fortassis placare me posses, si congruum mihi pretium pro tua redemptione persolveres. Tum ille, non modice exhilaratus in verbo isto, fiducialius accessit dicens: Etiam atque etiam clementissima Domina, ego me optimè redimam, & quicquid mihi dignatio tua præceperit, libentissimè faciam, tantummodo esto mihi propitia, nec in ignem amplius cruciandum remittas. Cui virgo beata respondit: Volo igitur ut de quinque generibus annonæ, quinque modios mihi non negligas reddere, quo ille audito gratanter accepit, respondensque alacriter dixit: Charum est mihi charissima Domina, quod imponis, & ego

mensuram bonam & confertam, & coagulatam, & supereffluentem, dabo in horreum tuum. Quod cum fide sua firmiter promisisset, datis fidejussoribus prædictis intercessoribus, dimissus est, atque beatæ Mariæ Virginis intercessione, ab igne ereptus est, & ad pœnitentiam agendam vitæ amissæ restitutus. Redditus itaque sibi, confestim aperuit oculos, surrexit & sedit in lectulo. Moxque in jubilum erumpens, clamavit cum gaudio magno, dicens: Benedictus Deus, ego liberatus sum, & amplius non ardebo. Gratias ago tibi sancta Maria, quia de incendio liberasti me, & amplius non ardebo. Videntes itaque qui aderant, illum de mortis janua revocatum gaudio gestientem, atque clamantem, suscitabantur ab eo tantæ lætitiæ causam. Ipse verò per multum temporis spatium, dicere nil valebat, nisi tantum, Deo gratias, quia amplius non ardebo. Et cum sæpius illud repetiisset, conversus tandem ad astantes, quid vidisset per ordinem indicavit. Porrò in prædicta visione significatum est ei, quia prædicti tres Venerabiles Viri, quos intercessores habuit, dum adhuc in carne degeret, eodem essent anno de corpore migraturi, quod & factum est. Processu verò temporis, cum præfatus adolescens, ætate, pariter & sapientia crescens, assumptus esset ad regimen Lugdunensis Ecclesiæ, quæ est Metropolis Daciæ, non immemor voti sui, nactus opportunitatem de remotis Galliarum partibus, ubi fontem religionis esse noverat, non solum quinque: sed etiam plures spiritualis professionis conventus evocare curavit, inter quos etiam duos Ordinis Cistenciensis obtinuit, unum de Cisterico, alium de Claravalle. Postquam autem audisset famam S. Bernhardi, non contentus ipsum videre in filiis, expositis periculis se & suis omnibus, Claravallem venit persona humilis, atque sublimis, ubi cum magna devotione faciens dies non paucos, tunc quidem cum S. Bernhardi benedictione in patriam reversus est. Sed post, audita morte beati Bernhardi, relictis omnibus, atque alteri commisso Episcopatus officio, exul devotus Claravallem venit, atque habitum ipsum religionis accepit, ubi quanto secretius ab omnibus negotiis vacabat, tanto devotius divinis obsequiis intendere curabat, orationibus vacare, pro peccatis præteritis myrrham contriti cordis Deo offerre & gratiam supernæ benedictionis sollicitus implorare. *Lib. qui dicitur narratio Ordinis Cisterciens. ex conclavi d. Assigniis cap. 42.*

EUCHARISTIA.

EXEMPLUM I.

Eucharistiam in formam pueri mutatam, & ab Angelo in partes sectam, quidam dubitans senex aspexit.

NArravit Abbas Daniel, qui fuit discipulus Abbatis Arsenii, dicens: Dixit Abbas Pater noster Arsenius de quodam sene, qui erat magnus in hac vita, simplex autem in fide, & errabat pro eo quod erat idiota, & dicebat, non esse naturale corpus Christi panem, quem sumimus, sed figuram ejus esse. Hoc autem audientes duo senes, quod diceret hunc sermonem, & scientes, quod magnus esset in vita & conversatione, cogitantes verò quia innocenter & simpliciter diceret hoc, venerunt ad eum & dixerunt ei: Abba sermonem audivimus cujusdam infidelis, qui dicit quod panis, quem sumimus, non naturale est corpus Christi, sed figura est ejus. Senex autem dixit eis: Ego sum, qui hoc dixit. Illi autem rogabant eum dicentes: Abba non sic teneas, sed sicut Ecclesia Catholica tradidit: Nos autem credimus quia panis ipse corpus est Christi, & calix iste sanguis Christi, secundum veritatem, non secundum figuram. Sed sicut in principio pulverem de terra accipiens, plasmavit hominem ad imaginem suam, & non potes dicere, quia non erat imago Dei: quamvis incomprehensibilis: ita & panis quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait illis: Nisi re ipsa cognovero, non mihi satisfacit ratio vestra. Illi autem dixerunt ad eum: Deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc, & credimus quia Deus revelat nobis. Senex verò cum gaudio suscepit sermonem istum, & deprecabatur Deum, dicens: Domine tu cognoscis, quia non per malitiam incredulus sum rei hujus, sed per ignorantiam: ergo revela mihi Domine Jesu Christe, quod verum est. Sed & illi senes abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Jesu Christe, revela illi seni mysterium hoc, ut credat, & non perdat laborem suum. Exaudivit ergo Dominus utrosque & hebdomada completa venerunt Dominica die ad Ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile descripto, quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt autem intellectuales oculi eorum, & quando positi sunt panes in altari, videbatur eis tantum modo tribus, tanquam puerulus jacens super altare. Et cum extendisset Presbyter manus, ut frangeret panem, descendit Angelus Domini de cœlo, habens cultrum in manu, & secuit puerulum illum, sanguinem verò ejus excipiebat in

in calicem. Cum ergo Presbyter frangeret in parvis partibus panem, etiam Angelus incidebat pueri mem bra in modicis partibus. Cum ergo accessisset senex, ut acciperet sanctam communionem, data est ipsa soli caro cum sanguine cruentata. Quod cum vidisset, pertimuit, & clamavit, dicens: Credo Domine, quia panis, qui in altari ponitur, corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim facta est caro illa in manu ejus panis secundum mysterium, & sumpsit illud ore suo agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senes: Deus scit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis vesci, & propterea transfiguravit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his qui illud fideliter suscipiunt. Et agentes Deo gratias de sene illo, quia non permisit Deus perire laborem ejus, reversi sunt toti tres cum gaudio ad cellas suas. *Ex lib. Doctrina Patrum lib. de Providentia num. 1. in vitis Patrum.*

EXEMPLUM II.

Eucharistiam in forma pueri mutatam devotissimus Plegus Abbas aspexit & amplexus puerum dulcia oscula Christi labiis fixit.

Quidam Presbyter fuit religiosus valde, Plegus nomine, frequenter missarum solemnia celebrans ad corpus sancti Nyni Episcopi & Confessoris, qui cum digno moderamine sanctam Christo propitio duceret vitam, cœpit omnipotentem Deum pulsare precibus, ut sibi monstraret naturam corporis Christi & sanguinis. Itaque non ex infidelitate, ut assolet, sed ex pietate mentis ista petivit. Fuerat enim à pueritia divinis legibus imbutus, & propter amorem superni Regis olim patriæ fines & dulcia liquerat arva, ut Christi mysteria exul sedule disceederet. Idcirco ejus amore magis succensus quotidie pretiosa munera offerebat, poscebatque sibi præmonstrari, quæ foret species latitans sub forma panis & vini: non quia de corpore Christi dubius esset, sed quia sic christũ cernere vellet, quẽ nemo mortaliũ jã supra astra levatum in terris passim conspicere potest. Venerat ergo dies, & idem celebrans pie missarum solemnia more solito, procubuit genibus. Te deprecor, inquit, omnipotens, pande mihi exiguo in hoc mysterio naturam corporis Christi, ut mihi liceat eum conspicere præsentem corporeo visu, & formam pueri, quem olim sinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrectare. Quem, cum talia precaretur, Angelus de cœlo veniens sic affatur. Surge, inquit, propere si Christum videre placet: adest præsens corporeo vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis Presbyter pavidus ab humo vultum erigens, vidit super arcam patris filium, puerum, quem Simeon infantem portare suis ulnis meruit. Cui Angelus, inquit, quia Christum videre placuit, quem prius sub specie panis verbis sacrare solebas mysticis, nunc oculis in specie, attrectas manibus. Tunc Sacerdos cœlesti munere fretus, quod mirum dictu est, ulnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium Christi pectori junxit. Deinde profusus in amplexum dat oscula Deo, & suis labiis pressit pia labia Christi. Quibus ita exactis, præclara Dei filii membra restituit in vertice altaris, & replevit cœlesti pabulo Christi mensam. Tunc rursus humo prostratus, deprecatus est Deum, & ut dignaretur ipse iterum verti in pristinam formam: qua expleta oratione, surgens è terra, invenit corpus Christi in formam remeasse priorem, ut deprecatus fuerat. *Ibidem numero 13.*

EXEMPLUM III.

Eucharistiam apes facta pyxide cerea, canoris concentibus laudaverunt.

Narrante mihi viro sancto Abbate quodam audivi hominem pauperem in suburbio civitatis cujusdam alvearia apum maxima habuisse. Cumque frequentius pauper apes sollicitus visitaret, primum advertit eas sæpius in die mira alacritate concinere, & cum curiosius indagaret, sexies interpolare concentus, nec ullis convehendis cibis operam dare. Nec diu post hæc cum casu media nocte surrexisset, vidit super apes totum aërem illustrari, & contra consuetudinem omnium apum, apes ipsas nocte cantantibus modulari. Stupefactus ergo vir, & frequentius rem probans, ad civitatis Episcopum cum suo Presbytero: venite narrat de apibus quid agatur: Nec mora: Præsul in propria persona veritatem explorans, sicut ei dictum fuerat, invenit. Communicato ergo consilio probis viris, & evocato populo civitatis, quid in alveari sit aggreditur experiri. Et fracto vase, invenit in modum pyxidis eburneæ vasculum ex cera candidissima in fastigio alvearis, & in ea sacramentum corporis Christi, Circa ipsarum verò apum choros, in modum phalangarum cœlestium excubias celebrantes. Sublato igitur validissimo clamore cum lachrymis corpus Christi in Ecclesiam detulerunt, & in loco ubi inventum fuit, in remedium languentium innumerabilium, oratarium construxerunt. Cumque jam narrata, ubique terrarum fama celebri vulgarentur: duo fures rei novitate perterriti, sponte confessi sunt, quod in vicina Ecclesia corpus Christi cum pyxide argentea rapuissent: & retenta pyxide sacramentum corporis Christi juxta transeuntes sub

alveari prædicto in fuga celeri projecissent. *Canti. lib. 2. c. 40. parte 1. de propriet. Apum.*

EXEMPLUM IV.

Hæreticus quidam cum pervertere putat, ipse convertitur, dum per prædicatorem clam allata sacrosancta Eucharistia, præstigia dæmonum denudantur.

ANno ab incarnatione Domini M. CCXXXI. prædicante in Theutonica Magistro Conrado contra hæreticos ab jisdem felici morte perempto hæreticus quidam seductus à dæmonibus, fratrem quendam ordinis Prædicatorum ad hæresim invitabat. Quem cum videret instantissime renitentem dixit fratri: Pertinax valde es in fide tua, nec tamen de hac, nisi per scripta quædam, aliquid certius inspexisti. Credere autem si velles dictis meis Christum tibi & matrem ejus, ac sanctos oculta fide monstrarem. Mox illusionem dæmonum suspicatus, volens tandem probare quid esset: Non immerito, inquit, tibi nunc crederem, si promissa duceres ad effectum. Gavisus hæraticus diem fratri statuit. Frater vero pyxidem cum sacramento corporis Christi clam secum sub cappa portavit. Duxit ergo fratrem hæreticus in specum cujusdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora: ut in inferiorem partem palatii pervenerunt, viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo, in quibus rex fulgore corusco circũdatus erat, & juxta eum regina sereno vultu pulcherrima, & ex utraque parte sedilia, in quibus seniores, quasi Patriarchæ, vel velut Apostoli residebant, astante maxima multitudine Angelorum, & hi omnes luce sideria coruscabant, ut nihil minus quam dæmones putarentur. Hos, mox ut vidit hæreticus, cadens in faciem adoravit. Dictus autem frater immotus stetit: sed tanto spectaculo vehementer obstupuit. Et mox ad eum conversus hæreticus: Quare inquit, filium Dei intuens non adoras? Pronus accedens adora quem vides, & ab ore ejus fidei nostræ secreta suscipies: tunc frater accedens propius, extrahit pyxidem, & obtulit reginæ in solio residenti, dicens: Si regina es mater Christi, ecce filius tuus, quem si susceperis, te matrem Dei cognoscam. Cum hac protinus voce totum illum phantasticum concilium evanescit, & adnihilato fulgore tantæ tenebræ densuerunt, ut vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerit. Conversus ergo hæreticus ad fidem rediit & meram dæmonis astutiam stupefactus expavit. *Idem, lib. 2. cap. 7. parte 23.*

EXEMPLUM V.

Eucharistia sacramentum venerantes apes Ecclesiam miris operis construxerunt.

MUlier quædam cum apes multas nutriret, & illæ non proficerent, imo passim morerentur cum contra hoc remedium circumquaque quæreret, dictum est ei, quia si corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipsa cessaret: Quæ Ecclesiam adiens, & se communicare velle simulans corpus Domini sumpsit, quod statim à sacerdote recedens extraxit, & in uno ex alveolis illud locavit. Mira Dei potentia vermiculi creatorem agnoscentes de favis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capullulam miræ structuræ fecerunt, in qua altare ejusdẽ mateiriæ erigentes sacratissimum corpus super illud posuerunt. Et benedixit Dominus operibus eorum. Processu temporis cum fœmina idem vasculum aperuisset, & jam dictum oratorium consideravit, expavit, currensque ad sacerdotem confessa est ei omnia, & quæ egit, & quæ vidit. Tunc ille assumptis parochianis suis, ad vasculum venerunt, apes circumvolantes, &q in laudem Creatoris resonantes abegerunt, capellulæ parietes, fenestras, tectum campanile, ostium, & altare admirantes, corpus Domini, cum laude & gloria retulerunt. Licet autem mirabilis sit Deus in sanctis suis, mirabilior tamen in his nimis prædicatur. *Cæsarius lib. 9. cap. 8.*

EXEMPLUM VI.

Eucharistia virtute miracula hæreticorum Albigensium super aquas ambulantium cessaverunt & ipsi in aquis suffocati sunt.

TEmpore illo quanto manifestari cœperunt hæreses Albigenses, quidam maligni, virtute diabolica suffulti quædam signa atque portenta ostenderunt, quibus & easdem hæreses roboraverunt, & multos fidelium in fide subverterunt. Super aquas ambulaverunt, & non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam, fide Catholicus, & vita religiosus, sciens vera signa cum falsa doctrina esse non posse, corpus Domini cum pyxide ad flumen, ubi illi populi suas ostenderant virtutes, deportavit: dixitque in audientia omnium: Aujuro te diadole per eum, quem in manibus porto, ne in hoc flumine ad hujus populi subversionem per hos homines tantas exerceas phantasias. Post hæc verba, illis super undas fluminis ambulantibus, ut prius, sacerdos turbatus, corpus Domini cum pyxide in flumen jactabat. Mira Christi potentia. Mox enim ut elementum tetigit sacramentum phantasia cessit veritati, & pseudo illi san-

& quaſi plumbum deſcendentes in profundum ſunt ſubmerſi. Pixis vero cum ſacramento ſtatim ab Angelis ſublata eſt. Videns ſacerdos hæc omnia, de miraculo quidem exultavit, ſed de jactura ſacramenti doluit. Totam vero noctem in lacrymis & gemitu tranſiens, manu pixidem cum ſacramento reperit ſuper altare. *Idem lib. 9. cap. 12.*

EXEMPLUM VII.

Euchariſtiam à Deo judex juſtus recepit, quam ſibi Epiſcopus negaverat.

ERkenbaldus de Burhan vir nobilis erat & potens, tantus amator juſtitiæ, ut nullius in judiciis reſpiceret perſonam. Hic autem cum graviter infirmaretur, lectoque decumberet, in proxima camera tumultum, clamoreſque fœmineos audivit. Qui cum de cauſa ſciſcitaretur, nullus ei circumſtantium veritatem dicere præſumpſit. Tunc mittens unum ex pueris, ait: Præcipio tibi ſub interminatione oculorum tuorum, ut dicas mihi meram veritatem. Cui ille pavens reſpondit: Domine, domicellus meus filius ſororis veſtræ fœminam vi opprimere voluit, & hæc fuit cauſa clamoris. Ad quod verbum valde commotus dixit militibus. Ite & ſuſpendite illum. Milites obedientiam ſimulantes, poſtquam egreſſi ſunt, dixerunt ad invicem: Si occiderimus juvenem hunc nobilem, & Dominus noſter, ſicut opinabile eſt, mortuus fuerit, vel morte mulctabimur, vel erimus exortes Omnia tamen juveni intimantes, & ut præſentiæ avunculi ſe ſubtraheret commonentes, poſt horas aliquas ad Dominum ſuum ingreſſi, ſe ejus impleſſe mandatum affirmaverunt. Quinto vero die juvenis æſtimans avunculum de culpa eſſe placatum, vel immemorem, aperto oſtio intro ſpexit, quem ut infirmus conſpexit, verbis blandis juxta ſe ſedere præcepit. Uno vero brachio collum ejus ſtringens, & manu altera cultellum ſuum clam extrahens, gutturi ejus infixit & occidit. Qui cum planctu & dolore multorum elatus eſt, & toti provinciæ incuſſit horrorem. Sed Erkenbaldo additus eſt dolor dolori adeo ut invaleſcente infirmitate, pro Epiſcopo mitteret, petens ſacrum ſibi Corpus deferri. Qui cum veniſſet, ille cum multis lachrymis & contritione cordis omnia peccata ſua confeſſus eſt, tacita tamen juvenis interfectione: ſuper quo Epiſcopus iratus, reſpondit: quare ſubticetis parricidium, quod commiſiſtis in nepotem veſtrum? Dicente illo: Fuitque hoc peccatum? Subjecit Epiſcopus: Etiam crudele nimis. Et ille: ego neque peccatum judico, neque à Deo mihi remitti depoſco. Reſpondente Epiſcopo: Ego vobis Chriſti corpus non tradam, niſi patricidium idem confiteamini, ſubjunxit vir nobilis. Sciatis Domine, me illum non occidiſſe ex aliquo rancore ſive motu iræ, ſed ſolummodo ex Dei timore zeloque juſtitiæ. Nunquam aliquis filium ſororis plus diligere potuit, quam ego dilexi illum. Si mihi corpus Domini mei negaveris, ego illi & animam meam committo. Hæc autem & dixit, & egit propter exemplum, ne juſtitiæ, & judicio derogare videretur. Vix Pontifex limen domus egreſſus fuerat, & ecce ægrotus eum revocavit, dicens: Revertimini, Domine Epiſcope revertimini, videte ſi in pyxide habeatis corpus Chriſti, quod cum feciſſet nec aliquid in ea reperiſſet, ſubjunxit illi: ecce quem mihi negaſtis, ipſe ſe mihi non negavit, apparuitque hoſtia in ore ejus. Et impletum eſt in eo, quod per ſapientem dictum eſt: Diligite juſtitiam, qui judicatis terram, Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum, quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum, apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Epiſcopus vero pavens, tantum miraculum ubique divulgavit. *Idem lib. 9. cap. 38.*

EXEMPLUM VIII.

Euchariſtiam veram ab hoſtia non conſecrata devotus Epiſcopus potuit diſcernere.

MAgiſter Mauritius Pariſienſis Epiſcopus ante mortem ſuam tam graviter infirmatus eſt, ut materia rapta in cerebrum, ſenſum ei ſubtraxerit, in tali defectu poſitus, cum corpus Domini cum inſtantia poſtulaſſet, & hi qui circa eum erant propter ſenſus inopiam illud ei dare non auderent, procuraverunt cum ſacerdote, ut hoſtiam non benedictam apportaret. Qui cum veniſſet cum multa reverentia, qualiter decebat Epiſcopum communicare, mox ut limen domus ſacerdos attigit, Epiſcopus clara voce clamavit: Tolle, tolle, non eſt Dominus Deus. Revelaverat Deus ad auriculã ejus, ut intelligeret quid circa ſe ageretur. Stupente ſacerdote, nec non & aliis qui aderant, reverſus eſt, verum Chriſti corpus deferens. Quod cum verbis catholicis valde atque compunctis adorans devote ſuſcepit, cum quo & ſenſum ad gloriam Dei ſubtractum perfecte recepit. Sicque in bona confeſſione, plenus fide, & charitate migravit ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. *Idem lib. 9 cap. 41.*

EXEMPLUM IX.

Eucharistium venerans miles, vestimenta in lutum procidens non maculavit.

TEmpore schismatis inter Philippum & Ottonem Dominus Wico Cardinalis, aliquando Abbas Cisterciensis, cum missus fuisset Coloniam, ad confirmandam electionem Othonis, bonam illic consuetudinem instituit. Praecepit enim, ut ad elevationem hostiae omnis populus in Ecclesia ad sonitum nolae veniam peteret, sicque usque ad calicis benedictionem prostratus jaceret: praecepit etiam, ut quoties deferendum esset infirmum, scholaris sive campanarius Sacerdotem praecedens, per nolam illud proderet, sicque omnis populus, tam in stratis, quam in domibus Christum adoraret, retulit eis eodem tempore causam satis miraculosam. Miles quidam in Francia fuit tantae devotionis, ut quotiescunque Christi corpus elevari, sive deferri videret, prostratus illud adoraret. Contigit, ut die quadam vestibus suis pretiosis indutus, intraret civitatem, cumque platea, in qua equitabat, nimis esset lutosa, ex improviso obvium habuit corpus Domini; quo viso, modicum intra se deliberans, ait: Quid facies modo? si in tanta profunditate te prostraveris, perdita sunt vestimenta tua haec delicata; si verò non descenderis, saluberrimae consuetudinis transgressorem semper accusabit conscientia. Quid plura: Praevalescente devotione de equo prosiliens, in lutum se misit, in quo flexis genibus, elevatis manibus corpus Christi adoravit. Et quia dulcissimus Dominus honorantes se non solum in futuro remunerat, imo etiam in praesenti nonnunquam remunerat, honorat, hoc egit sua potentia, ut totius luti nec una quidam guttula vestimentis ejus adhaereret. Tunc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificavit. *Idem lib. 9. cap. 11.*

EXEMPLUM X.

Eucharistia oblatio captivi catenas vinculaque dirupit.

MOrtalitate aliquando civitatem comprehendente, ibat & ipse Sanctus ut videret funerum obsequia. Valde enim dicebat esse proficuam sepulchrorum considerationem. Multoties considerabat eos, qui morituri vexationem in exitu animae patiebantur, & eorum oculos propriis manibus claudebat, memoriam habere ex hoc volens sempiternam & curam proprii exitus: Percipiebat autem & collationes pro defunctis impigrè perfici. Etenim dicebat, quia ante paucum tempus captivus ductus est quidam ad Persas, & descendens ad Persidem retrusus est in carcerem, qui appellatur Latheba, hoc est, oblivio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum interrogati à parentibus illius si forte vidissent eum. Respondentes dixerunt eis: quia nos propriis manibus sepelivimus eum. Non autem erat iste, de quo interrogabant eos, sed alius illi similis. Dixerunt ergo eis mensem & diem ipsius obitus. Illi verò tanquam pro mortuo faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quatuor annos itaque venit in Cyprum fuga lapsus à Persis, dixerunt ergo ei sui: Vere frater nos audivimus, quod mortuus esses, & memoriam tui faciebamus ter in anno. Cum ergo audisset, quod in anno fecerant pro eo memoriam, interrogavit eos in quo die, & in quo mense hoc celebrarint. Et illis dicentibus sanctis Theophaniis, & Dominica sancta ante Pentecosten. Dixit ille: Quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam candidatus, ut Sol, & dissolvebat me invisibiliter à vinculis ferreis & custodia, & movebar deambulando tota die, & nemo cognoscebat me, & in crastinum inveniebar vincula ferrea portans. Dicebat igitur Sanctus, quia ex hoc discimus habere defunctos requiem, quando pro eis collectas facimus. *Ex vita Joann. Eleemosynarii §. 25.*

EXEMPLUM XI.

Missarum solemniis quidam captivus adjutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri.

IN praelio Egfridi Regis contra Edilfredum Regem Merciorum, in quo occisus est Rex Ekvini, quiddam mirabile factum esse constat, quod nequaquam silentio praetereundum arbitror, sed multorum saluti, si referatur, fore proficiendum. Occisus est ibi inter alios de militia ejus juvenis vocabulo Ymma. Qui cum die illa & nocte sequente inter cadavera occisorum similis mortuo jaceret: tandem recepto spiritu revixit: ac residens sua vulnera ut potuit ipse alligavit. Deinde modicum requietus surrexit, & coepit abire sicubi amicos, qui sui curam agerent, posset invenire: quod dum faceret, inventus est atque captus à viris hostilis exercitus, & ad Dominum ipsorum comitem videlicet Edilfredi Regis adductus. A quo interrogatus quis esset, timuit se militem Regis fuisse confiteri: rusticum se potius & pauperem atque uxorio vinculo colligatum respondit, & propter victum militibus afferendum in expeditionem se cum sui similibus venisse testatus est. At ille suscipiens curam vulneribus egit & senescere coepit; nocte eum, ne effugeret, vinculari praecepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut abiere qui vinxerant, eadem hora ejus sunt vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem Presbyterum & Abbatem monasterii, qui cum eum in pugna

pugna peremptum audiret, venit quærere si forte corpus ejus invenire posset, inventumque alium simillimum illi per omnia, putavit illum ipsum esse, quem ad monasterium suum deferens honorificè sepelivit, & pro absolutione animæ ejus sæpius missas facere curavit. Quarum celebratione factum est, ut nullus eum vincire posset, quin continuè solveretur. Interea comes, qui eum tenebat, mirari & interrogare cœpit, quare ligari non posset? an literas solutorias, de quibus fabulæ ferunt, apud se haberet, propter quas ligari non posset? At ille respondit nihil se talium artium nosse: sed habeo fratrem, inquit, Presbyterum in mea provincia, & scio quia ille me interfectum putat esse, & pro me missas celebrari facit; & si tunc in alia vita essem, ibi anima mea per ejus intercessionem solveretur à pœnis. Dumque aliquanto tempore apud comitem teneretur, animadverterunt qui eum diligentius considerabant ex vultu & habitu & sermonibus ejus, quia non erat de paupere vulgo (ut dixerat) sed de nobilibus. Tunc secreto advocans eum comes, interrogavit intentius unde esset: promittens se ei nihil facturum pro eo, si simpliciter sibi qui fuisset proderet: quod dum ille faceret, ministrum Regis se fuisse manifestans. Respondit comes: Et ego per singula tua responsa cognoveram quia rusticus non eras, & quidem nunc es dignus morte, quia omnes fratres & consanguinei & cognati mei universi in illa sunt pugna interempti, te tamen non occidam: ne fidem mei promissi perdiderim. Ut ergo convaluit, vendidit eum Ludoniam Fresoni cuidam; sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur ullatenus alligari potuit. Verum cum alia vinculorum ei genera hostes imposuissent, dissoluta sunt. Cumque vidisset qui emerat vinculis eum non potuisse cohiberi donavit ei facultatem sese redimendi si posset; à tertia enim hora quando missæ fieri solebant, sæpissimè vinculæ solvebantur. At ille dato jurejurando ut rediret, vel pecuniam ei pro se mitteret, venit Cancina ad Regem Lotheri, qui erat filius sororis Edildrudæ Reginæ, quia & ipse quondam ejusdem Reginæ minister erat: petiitque & accepit ab eo pretium suæ redemptionis, ac suo Domino pro se, ut promiserat, misit, qui post hoc ad patriam reversus; atque ad suum fratrem perveniens, replicavit ex ordine cuncta quæ versa, sibi ad quæve in adversis solatio provenissent: cognovitque referente eo illis temporibus maximè fuisse vincula soluta, quibus pro se missarum celebrata fuerant solemnia. *Beda lib. 4. c. 22. de gestis Anglorum. Simile est in Gregorio l. 4. dial. c. 55.*

EXEMPLUM XII.

Eucharistiam propter incredulam mulierem beatus Gregorius oratione sua convertit in digitum.

Matrona quædam beato Gregorio singulis diebus Dominicis panes offerebat. Qui cum post missarum solemnia corpus Domini sibi offerret, & diceret: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat te in vitam æternam, lascivè subrisit. Ille continuo dextram ab ejus ore convertens, partem illam Dominici corporis super altare posuit. Postmodum verò coram populo interrogavit eam, quam ob caussam ridere præsumpserit? At illa: Quia panem (inquit) quem propriis manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in oratione prostravit, & surgens particulam illam panis instar digiti carnem factam reperit, & sic matronam ad fidem convertit. Oravit iterum, & carnem illam in speciem panis conversam vidit, & matronæ sumendam tradit. *Ex vita B. Gregorii Papæ l. 2. c. 41.*

EXEMPLUM XIII.

Eucharistiam acceptam in die Pascha, statim post Pascha chorizationem vanitatibus dehonestantes, horribili plaga caduntur.

Legitur in gestis summorum Pontificum, quod quidam in die Paschæ sumpta communicatione dederunt se lascivis chorizationibus & ebrietatibus, unde ira Dei accidit super eos. Nam de ore eorum exibat sanguis fœtidus, & refluxus ad interiora subito suffocabat eos. Aqua sive pluvia sic inundavit, ut discurrens per omnem terram eorum omnia virentia penitus evertit, dracones pestiferos in via dimisit, sic quod nullus poterat ingredi vel egredi sine periculo. Cum ergo quidam Sanctus oraret, ut Deus placaretur huic populo, vel saltem demonstraret caussam tanti flagelli, apparuit ei Angelus, & posuit talem quæstionem: Si aliquis acciperet filium Imperatoris, & poneret in fœtidissimo carcere, & obscurissimo, & hoc proditorie, quid deberet tali facere Imperator? Cui ille: Talis deberet interfici & mutilari membratim. Iterum dixit Angelus: Propono tibi aliud dubium: Unus accepit pyxidem, in qua reservatur corpus Christi & in fœtidissimo luto in præsentia multorum eam projicit & abscondit, quid ergo debet fieri tali? Respondit Sanctus. Deberet cremari tanquam hæreticus. Tunc Angelus: Tales sunt cives istius terræ, nam filium Dei posuerunt in fœtidissimo & obscurissimo carcere, & ulterius pyxidem, id est, corda ipsorum, in quibus consuetum est corpus Dominicum reponi, projecerunt in lutum, & in fimo fœtidissimo

vani-

vanitatum, chorizationum & immunditiarum. Et ideo non eſt mirum ſi iſtis aut majoribus puniantur; Quod cum audiſſent à ſancto Pontifice, pœnitentiam agentes liberati ſunt. *Collector ſpeculi hujus.*

EXEMPLUM XIV.

Euchariſtiam quidam devotus miraculosè ſuſcepit, ſed tactu experimentum capere niſus, id quod ſenſit amodo non ſenſit.

REfert Magiſter Joannis Nider Ordinis Prædicatorum in Fornicario, quod fuit quidam vir plebejus laborator, ſimplex mundo, ſed Deo revera prudentior in civitate Norimbergenſi, Bambergenſis diœceſis meo tempore civis, modo non nomen proprium, ſed vitæ bona fama occurrit. Filius confeſſionis hic extitit prædeceſſoris mei in Prioratu Norimbergenſi fratris Everhardi. Hic igitur ſimplicianus temporali quidem ſubſtantia non mendicus fuit, ſed de rebus vivebat ſecundum ſeculum mediocriter. Ad divina fuit devotus plurimum. Nam operibus miſericordiæ de labore & rebus propriis pauperibus erogabat largiter, pergrinationibus longis aliquoties corpus macerabat acriter, & in meditatione Dominicæ paſſionis ſe exercere ſolebat multipliciter. Et quia ex his piis operationibus ad Deum dietim ejus animus cœpit inardeſcere, idcirco deſiderium aliquoties in animo ſumendi diviniſſimum Euchariſtiæ ſacramentum in eo non deſtitit creſcere. Verum in præfata civitate maſculinis ſexus rarius quàm fœmineus ad Euchariſtiæ ſacramentum ſolet accedere, formidabat propterea Dei famulus ſacramentum quod cordis æſtu affectabat contra mortem crebrius petere, ne ſingularis videretur, juxta illud memorandum beati Bernardi. Qui facit quod nemo, mirantur omnes. Excogitabat tamen divino nutu modum aliquem, quo mediante acquireret per æquipollentiam, quod ſumere nequibat per ſacramenti præſentiam. Sciebat enim quod ſemper Dei miſericordia voluntatem bonam pro facto acceptat, quando propria negligentia opus extrinſecum non vetat. Fecit igitur quantum in ſe fuit, quicquid potuit, ſe ad ſacramentum Euchariſtiæ præparando, die præſertim & horâ, qua Euchariſtiam habere veriſimiliter à Sacerdote proprio non valuit. Nam primum ſi oportunitas arriſerat, ſacramentaliter præconfeſſus eſt, cibum præcedenti die ſumpſit moderatius vice jejunii, deinde devotione vera per meditationes ſanctas in ara cordis coram Dei viventis oculis ſe mactare & aptare ſolebat ſollicitius quo potuit. Et tandem infra miſſæ officium, & potiſſimè communionis hora omni deſiderio, quo poterat, à divina petiit clementia, ut & ſe tanti ſacramenti participem efficeret, & bonam voluntatem pro facto acceptaret, in cujus evidentiam ut corpus ſubjiceret ſpiritui, & ut divina bonitas bonæ voluntatis munus acceptaret pro facto, idcirco cum Sacerdos ore proprio ſacramentum ſub ſpecie panis ſolebat accipere, iſte Dei famulus tunſo pectore tunc etiam ſua labia aperuit. Et ecce mira res. Nam divino (ut pie credi poteſt) miraculo accidit, ut quando ita ſe diſpoſuit, illico linguæ ejus hoſtiæ conſecratæ quædam particula adhærere cœpit devotè, dulciter, & ſenſibiliter, adeo ut neceſſarium videretur ei, aut iſtam quam ſenſit particulam de ore (quod verebatur) ponere aut quod faciebat perceptam deglutire: De quo cum miraretur ſæpius, & tandem dubitaret, an illud anveniret divinitus, quadam die cum divina audiſſet, & percepiſſet (ut prædictum eſt in finito miſſæ officio certiorari volens digitum ori impoſuit, linguam tangere voluit, ſed digito alba quædam particula ut viſus oſtendit, inhæſit ſenſibiliter, quam ori impoſitam ſumpſit, ut antea, ſed deinceps per decurſum ſuæ vitæ nunquam ſimile meruit percipere, licet à bonis operibus non minus quam prius deſiſteret. *Lib. 1. Formic. cap. 1.*

EXEMPLUM XV.

Euchariſtiam frangens in miſſa Presbyter viſus eſt à puero quodam, infantem in fruſtra concidere.

LEgitur in Scala cœli, quod frater quidam familiaris cuidam nobili viro, domum ejus frequentabat, & filium ejus unicum plurimum diligebat, & quia ei jocalia puerilia afferebat, puer ſequebatur eum ubique. Et cum ad eccleſiam fuiſſet eum ſecutus, ubi frater continuè celebrabat, ſtans puer juxta fratrem vidit manifeſtè in elevatione corporis puerum in manibus dicti fratris vidit poſtea fractionem & ſumptionem, & ideo fugit & abſcondit ſe in terra, Quæſitus autem & inventus nullatenus venire ſolebat. Cumque frater iſte iviſſet, & eum adduceret, puer clamavit: Salvate me, ſalvate me, quia iſte vult me comedere, ſicut hodie comedit unum pulcherrimum puerum. Inquirentes verò cauſam dicti invenerunt, quod de ſacramento altaris hoc vidiſſet. *Joannes Junior.*

EXEMPLUM XVI.

Euchariſtia ſacramentum ob perverſi Sacerdotis perfidiam in carnem commutatur.

LEgitur in legenda S. Hugonis Linconienſis Epiſcopi Ordinis Ciſtercienſis, quod in Francia quidam

quidam Sacerdos secularis in quadam villa celebravit, qui male & turpiter vixit. Cum autem venisset ad hoc, ut sacramentum Dominicum elevatum super calicem dividere deberet, dubitare cœpit, an hoc verum esset corpus Christi, & hoc specialiter propter reprobam vitam suam hæsitans, scilicet utrum talis peccator, qualem se cognovit, consecrare posset. Et ecce statim ipsum sacramentum in manu sua pro medietate vertebatur in crudam carnem, reliqua parte ejus tenente formam panis pristinam. & tamen mansit, quasi continuum quoddam & indivisum. Quo viso Sacerdos perterritus totum dimisit in calicem, & subitò sacramentum sanguinis fuit mutatum in cruorem, ac si de aliquo corpore profluxisset, & tunc Sacerdos ille confirmatus in fide per totam vitam pœnitentiam egit. *Collector speculi Ex magna legenda S. Hugonis Linconiensis Episcopi.*

EXEMPLUM XVII.

Quomodo Judæi corpus Christi in partes sciderunt, & miraculosus sanguis de eodem corpore prorupit.

QUanquam jam non loquatur Propheta, & pene cessasse videatur omnia miracula Dei, mundusque ipse charismatibus divinæ clementiæ videatur orbatus, ne tamen piarum a. q; simplicium mentium fides circa terrificum sacramentum corporis Jesu Christi vacillet, pariatque errores, etiam usque in nostram ætatem memoriam fecit Deus mirabilium suorum circa escam, quam dedit timentibus se, & usque nunc tam stupenda mirandaque circa sacrosanctam Eucharistiam prodigia fulgent, ut etiam perfidas animas Judaicæ plebis sui fulgoris claritate reverberet, innatamque Hebræis caliginem magis mâgisque dissentiat. Sed quia adhuc jacent in tenebris prodigia lucis, me scribente, & si non universa, plura tamen projecto longius modo supra candelabrum omnibus lucem fusura locanda sunt. Et in primis de his, quæ circa venerabilem hostiam facta sunt in Uratislavia, quæ Teutonicæ Breslou nuncupata est; & in regione Bohemiæ sita, loquamur. In hac siquidem civitate (nescio qua necessitate cives compulsi) in illis quatuor temporibus, quæ post crucis venire solent, solemnem satis processionem fieri statuerunt, in qua (ut facilius offensos oculos divinæ majestatis ad clementiam provocarent) corpus Christi Jesu Fili suii, cui pro reverentia nihil negandum arbitrati sunt, cum debita veneratione portaverunt. Quod cum fâcerent, & devotæ plebes passim per loca in terram proruerant, & exilem hostiam ceu Dominum Deum, ut erat: adorarent; perfidi Judæi, qui forte in suis synagogis latescentes hoc viderant, cœperunt invicem arridere, eousque scilicet processisse Christianam simplicitatem, ut eam ipsam hostiam, quam hi ipsi Christiani manu confecerant, ignis flamma decoxerat, ferrum egit in formam, creatorem cœli & terræ, marisque considerent. Unde invicem communicato consilio statuerunt se non parcituros pecuniæ dummodo hujus rei veritatem possent experiri; Pertransitis igitur non multis diebus cum quodam vespere ferè universi Judæi prænominatæ civitatis in unam domum congesti essent, celebrassentque læta convivia; præbuilt vinum perituris audaciam, & vocantes ad se custodem in intempesta noctis caligine (erat enim hora noctis quasi undecima) Ecce, inquiunt, in hoc uno stat hujus quem cernis sacri conventus summa concilii, ut experiri velimus, utrum illa hostia, quam Christiani adorant, Deus sit, utrum quoq; panis ille materia, forma, & natura redamantibus in carnem transivit & sanguinem, quid igitur dabimus tibi, ut tu, cui hujus hostiæ est commissa custodia, nobis eam tradas? Stabat attonitus hac nova petitione infelix custos. & variis cogitationum procellis æstuabat. Hinc eum à nefando commercio retraxit timor, illinc attraxit avida nummi execranda cupiditas, atque sic æstuans expectantibus Judæis protelabat responsum. Dicunt ergo ei: Quid ageris frustra cogitationum fluctibus, & nobis ingratas moras intexis? Si vis nobis tradere hostiam, quam optamus, non te id gratis acturum crede, quia xxx. aureos dabimus tibi. At custos audiẽs se pro exili histiola tanta capturum, brevissima consultatione cum uxore præhabita (nam & ipsam adduxerat) data manu infaustis emptoribus commercium scelelte firmavit, ea tamen lege promissa, ut rem secretam reservarent. Placet universis provida vel potius perfida viri conditio. Unde misso cum custode uno ex eis, qui hostiam ferret, xxx. aureos tribuerunt. Pergunt igitur ad ecclesiam simul, & reserens tabernaculum alter Judas, Dominum Deum & creatorem suum perfidi Judæi manibus deferendum assignavit. His itaque patratis, abiit custos in domum suam, sed Judæus, cum ad eos, qui se misissent, intrasset, elevato in sublime corpore Jesu Christi. Hic est, inquit, panis ille, quem Christiani in carnem transisse dicunt & sanguinem: Videamus igitur nunc in eo quid lateat. Posita est itaque mensa, impositaque hostia, quam blasphemaverunt conspuerunt, & incidentes cultris atque lanceolis perforaverunt, & sic rursum Filium Dei crucifixerunt. Cumque hæc continuato furore peragerent, fierentque furendo sæviores, cœpit exiguæ molis hostiola tam copiosè cruorem sparsim

per incisiones effundere, ut permadentem sanguine mensam hostiæ portiones hac illacque diffluerent. Quare perfida multitudo in clamorem concitata, quidnam hoc esset obstupuit. Ad quorum clamorem divino nutu vigiles, qui custodiebant civitatem excitati, jacto per fenestrarum rimas visu, rem ut facta erat dedicerant, quapropter in lachrymas resoluti, insolutis clamorum strepitibus, dormientes cives excitabant. Qui cum quid factum esset cognovissent, ululatu, fletu, gemitibus totam civitatem perturbabant. Adsunt subito vexilla Christi cum crucibus, & accensis in brevi non paucis luminibus, ut gravi injuria offensum cœli terræque creatorem demulceret, concinens clerus procedit. Sed dum propius accessissent, atque ipsi vidissent Regem gloriæ in proprio sanguine fluitare, projectis vexillis & crucibus sese per prona in terram projiciunt, ubi cantibus eorum in gemitus commutatis: O gloriæ vastæ sacrarium, inquiunt, quis te tam graviter vulneravit? Quis sanguinem tuum tam immaniter fudit? Quis te tam atrociter in partes dissecuit? Væ illis incestis manibus, quæ te generosum sanguinem, mortalium oculis videndum præbuerunt. Satius enim fuisset te sub tegumento sacramentalium specierum, lumine fidei quam corporalibus oculis intueri. Cumque hæc, hisque similia saucii dolore dixissent, surgentes à terra mensam ipsam cum corpore in sanguine profluente, mixtis cantu fletibus ad ecclesiam detulerunt. Ubi cum debita veneratione collectis corporis partibus, & cor gesto in vasciculum sanguine, mensam ipsam in publico loco omnibus visendam suspendunt. Verum ne frustra claruisse tam insigne prodigium, Judæorum qui hæc viderant, quidam quidem ad fidem conversi sunt, & sacri baptismatis unda renati: quidam verò in sua perfidia permanentes usque ad centum quinquaginta (si tamen me numerus non fallat) flammis injecti sunt, & tragœdiæ per se factæ digna supplicia susceperunt. At verò custos ut in nullo a magistri sui Judæ successibus deviaret, exterrens populum, horrendis quibusdam ac desperatione plenis clamoribus, una cum uxore sceleris conscia laqueo suspensus interiit. *Collector Speculi ejus.*

EXEMPLUM XXVIII.

Quomodo diaboli qui ita facti sunt, ut nullum vererentur, divina virtute compulsi sacramento corporis Domini nostri Jesu Christi reverentiam exhibuerunt.

EO tempore, quo triumphis præclarus Dux Burgundiæ Philippus, sicut & cæteras suæ ditioni subjectas provincias, comitatum Hollandiæ non ambigua providentia administrabat, circa Alcmariam ejusdem comitatus famosum oppidum, in monasterio Regularium, Eilo vulgari vocabulo nominatum, firmissima relatione didici contigisse, quod scilicet quodam tempore dum custos præfati monasterii in hora surgentis auroræ fratres ad primas concinendas campanæ compulsu convocaret, audivit post tergum numerosæ cujusdam multitudinis strepitum insonare. Et cum scire cuperet quinam hi essent, qui citra aliorum hominum consuetudinem moremque ea hora ad suam ecclesiam commeassent: paululum in obliquum reflexa cervice (ne forte indisciplinato intuitu intrantem ecclesiam plebem scandalizaret) vidit venire quendam procerum statura virum nigra pendulaque tunica indutum, & scapulis more Picardico tumentibus pileum sublimem in capite deferentem, habentem quoque in pedibus longissimis rostris calceos præminentes & familiam se subsequentem multam nimis. Quem cum prædictus custos aliquem principem ob Ducis negotia exequenda ab Hagacomitis missum suspicatus est, & officium inchoatum implevit. Sed dum compulsum campanæ diutius protelaret, pertæsi dæmones (nam illi erant quos viderat) odiosam vocem subito per valvas chori cum fragore, irrumpunt, raptas sedes, scamnaque confuso ordine in prostratum terrore monachum jaciunt. Quo facto comprehenso, monstrant jam in qua Christi corpus summa veneratione dignum residet, manibus violenter contra invicem pressis, ceu fluidam glebam infra supraque usque ad corpus Jesu Christi indignius compresserunt. Corpus tamen ipsum in cujus honore omne genu flectendum est, quod etiam barathra tremunt, intactum, inviolatumque reliquerunt, & sic aquilonari chori vitro, ita ut nec reliquiæ quidem remanerent, secum sumpto, cum ingenti tumultu tota illa dæmonum multitudo versus fervidum tempestatibus mare ferebatur. At ut vesani furoris sui ubique insignia remanerent, totum illud usque ad mare ab ecclesia iter tragœdiis replet. Si quidem hic evulsam radicitus arborem stravit, illic pendulis frondium laciniis, & vi fractis ramis salicem reliquit, hic prodiga lactis vacca repentina clade percussa est, illic pascens equus intercluso dentibus gramine terræ rehtus occisus est, ubique pravæ majestatis insignia relinquebant. Custos verò divino præsidio sensibus redditus usque hodie (nisi me fallat opinio) mirandum orbi prodigium volentibus audire denunciat. Patet ex hoc crudeli facto, quanto odio maligni spiritus flagrent adversus genus humanum, quorum totus conatus est genus humanum secum perdere, ut cum ipsi miseri sint, miseriæ socios quamplurimos habere possint, cum juxta vulgarum

proverbium, Solatium sit miseris socium habere in pœnis. Quippe qui mali sunt, & tanta malitia pleni, ut à malis inferendis abstinere non possint. Quomodo enim ignis, qui calidus est, non potest non calefacere id, cui admotus fuerit? & quomodo Sol, qui lucidus est, imo fons luminis, non potest non illuminate aërem, cui præsto est. Ita etiam maligni spiritus à malo faciendo cessare non possunt, nisi divina bonitas eos sævire prohibeat. *Id ex initio hujus cap. patet quo circiter tempore Collect. horum exemp. vixerit.*

EXEMPLUM XIX.

Quomodo quidam à dæmone percussus, virtute venerabilis Sacramenti miraculosè sanatus est.

SUnt jam (ni fallor) elapsi novem anni, quod quidam vir in villa non longè à Trajecto inferiori sita, vesperi dum Sol vergeret ad occasum quippiam facturus solus egrederetur in proximam domui silvam, ubi cum esset, nescio quo judicio Dei venit quidam giganteæ magnitudinis vir, terribilem habens vultum. Is pugno percussum sub genibus visum ejulantem altius, & auxilium inclamantem prostravit, abiit, nusquam comparuit. Quo facto, familia domus ad flebilem viri clamorem perterrita surgit, ac ingrediens sylvam virum quærit, & invenit. Cumque pallidum vultu perdita voce, & versis horrendius luminibus videret jacentem (quoniam mortalia se deseruere præsidia) ad Sanctorum auxilia recurrerunt. Percussum igitur, jacentemque virum ad S. Geronem (qui in Egmunda usque in præsens miraculis claret) cum sufficienti oblatione deferendum devoverunt. Quo voto non ambiguis spe, fide & charitate fuso, virum, etsi membrorum viribus destitutum, loquentem tamen, & sua infortunia enarrantem, ad domum bajularunt, donec ordinatis his quæ ad viam necessaria erant, paucis diebus intercurrentibus ad prænominatum Sanctum invalidum virum deveherent. Cumque pertransita positaque arrepti itineris non modica portione Amstelodamum Hollandiæ partium non incognitam civitatem venissent, usque adeo languor invaluit, ut ceu celerius moriturum hominem (quoniam aliud congruentius in tali necessitate hospitium non apparuit) ad hospitale cogerentur deferre, ut cum fere per sex septem ve hebdomadas mortis imperia anxius expectaret, quadam nocte pulcherrimam vultu & fulgenti stola vestitam virginem aureum diadema in capite præferentem sibi assistere vidit, & ex clementi piissimæ virginis aspectu sumens audaciam. Quænam es tu, inquit, pulcherrima mulierum, quæ non verita pauperrimi hominis miseriam sortem, huc intrare dignata es, præsertim cum vultu, incessu, habitu omnium mortalium decorem fœlix devincens. Ad quæ virgo: Ego sum, inquit, illa humillima fœminarum, miserorum forte refugium, cujus Dominus humilitatem respiciens, inviolato pudore matrem Dei constituit. Et huc nunc veni ad te, dicerem tibi, quod si sanitatem recipere placet, te ad sanctum locum ferri præcipias, ubi circumductus per venerabile sacramenti insigne tabernaculum celerius amissum robur & fractas vires recipies, & his dictis se in cœlum virgo recepit. At vir mane facto, advocat ad se mulierem, cui infirmiorum custodia incumbebat, petiit ut se indutum vestibus ad sanctum locum celerius deportaret. Miratur illa ad petitionem insolitam, & anhelantem virum, mortique proximum vel paululum molestare pavescit. Admonuit igitur eum, ut à nocitura sibi postulatione desistens Domino ut animam citius abituram in cœlum deveheret, supplicaret. Sed cum ille quid vidisset audissetque fœminæ intimasset, & ipsa rem à Deo agi perciperet, aliorum freta auxilio, virum ut petiit, ad sanctum solum (sic enim nominabatur Ecclesia illa, ubi venerabile sacramentum præ cæteris locis suæ divinitatis potentiam demonstravit) deferebant. Ubi cum eum ut didicerat circa tabernaculum semel, bis, ter, duxisset in girum, quolibet circuitu adauctus viribus tandem integrè sanitatis beneficium reportavit, & his qui illum illuc detulissent agilior, exultans & laudans Deum peregrinationem ad S. Geronem, ut voverat, adimplevit. *Idem Collector hujus speculi.*

EXEMPLUM XX.

Quomodo virtute venerabilis Sacramenti ovis à lupo rapta miraculosè liberatur.

ERat in monasterio quodam devotus quidam laicus pastor ovium, simplex & timens Dominum Deum. Is cum quadam vice post perceptionem corporis Jesu Christi, circa custodiam ovium suarum sollicitus custos assisteret, vidit subitò venientem è silva lupum, qui raptam è grege mordicus ovem devehens, viam qua venit recurrit. Quod cum laicus frater graviter ferret, cum summa compassione oculos in cœlum jaciens. O Christe, inquit, pastor bone, ô tollens peccata mundi Agne Dei, quem hodie in cibum sumpsi, hanc captivam oviculam tibi commendo, tu serva commissam: nam ego eam raptam videre possum, juvare non possum. Mira res, hac oratione fusa, edacissimum animal nec aviditate cibi, nec ingluvie sui ad hoc induci potuit ut ovem tali tutori commissam aut læderet, aut voraret. Illæsam igitur inviolatamque rejecit. Quam pastor ingenti gratiarum

actione Deo refusa, gregi restituit, & recens gestum miraculum patribus enarravit. *Idem Collector hujus Speculi.*

MIRACULA TRIA PRO CONFIRMATIONE FIDEI EUCHARISTIÆ.

EXEMPLUM XXI.

† *Christus apparet in Sacramento altaris in forma speciosi pueri.*

I.

ACcidit, ut vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Christi, Is ergo cum staret ad audiendam missam alicujus devoti sacerdotis, sæpe ingemuit, dolens de parva immissione spiritus maligni, oravitque Dominum, ut sui in hac vacillatione dignaretur misereri. Sed misericors Deus qui animarum saluti variis, ac miris modis occurrere solet, perfatum virum nova, & insolita visione instruxit, atque in fide suaviter confortavit, vidit namque inter manus sacerdotis sibi apparere non speciem panis; sed formam speciosi pueri præ filiis hominum, & nimium stupens, ac tremens gratias egit, & Deum benedixit; Sacerdos vero de his nihil sciens, officium missæ, solito more cum benedictione complevit: non enim propter eum, qui fide, & gratia plenus erat, hæc ostensa sunt, sed propter infirmum in fide roborandum. *In vita venerandi Sacerdotis Henrici Brunè scripta per Thomam à Kempis cap.* 7.

EXEMPLUM XXII.

† *Rursus apparet in forma hominis, ad tollendam dubitationem mulieris, ortam ob defectum scientiæ, vel bonæ vitæ consecrantis Sacerdotis.*

II.

ET quia sermo de venerabili Sacramento incidit, adhuc referam consimile factum de quodam sacerdote in partibus Frisiæ, sed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ Frate nostro Alardo narrante cognovi, quod erat cum eo quidam presbyter parvæ scientiæ, & famæ non claræ. Iste cum Ecclesiam intraret, ut divina celebraret, honesta quædam matrona, quæ ejus imperitiam cognovit, cœpit intra se de eo suspecte cogitare, ac murmurando dicere. Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu indigne poteris tam magnum sacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & divina mysteria tractare & consecrare. Factum est autem dum venerabile Sacramentum ritu Ecclesiastico consecratum elevaretur, & omnis populus hoc flexis genibus, fideliter adoraret matrona supradicta vidit in elevatione, apertis oculis figuram hominis Christi, nimium stupida, & perplexa. Finita itaque missa hanc visionem alteri sacerdoti secrete exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitaverit, humiliter confessa est, qui diligenter gestæ rei ordinem & visionem examinans, matronæ respondit: Hoc Deus pro tua salute fieri permisit, ne de cætero male de sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licet malæ famæ sint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & Deo judicium de sacerdotibus ejus commisit. *Ibidem in fine operum Thomæ à Kempis.*

EXEMPLUM XXIII.

† *Nolens remittere offensam proximo, non potest videre corpus Christi in manibus sacerdotis missam celebrantis, qui mox ut eam condonavit, clare illud conspexit.*

III.

SEd non te pigeat aliud iterum miraculum de hoc summæ venerationis Sacramento audire, eo namque tempore, quo monasterium montis sanctæ Agnetis illic moraturus intravi, quidam devotus clericus, mecum diu in eodem loco habitans pro quadam causa ad vicinum monasterium perrexit. Cumque in itinere esset junxit se illi quidam secularis, cum eo socialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum est autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille secularis clerico secum comitanti: Dicam tibi, amice dilecte, quid mihi in vita mea breviter accidit. Longo fuit tempore, quod intrans Ecclesiam nunquam potui Sacramentum altaris in manibus Sacerdotis videre. Existimans autem, quia nimis remote tunc starem, & præ caligine oculorum non possem bene videre, accessi propius quantum ausus fui, & licuit, sed nihil penitus profuit mihi, nihilque inter manus sacerdotis conspexi. At istud etiam ultra annum mihi evenit, & qua de causa non satis perpendo: tandem in me reversus, & multum perplexus ad Sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confessione denudavi. Ille benigne me audiens, & caute secreta perquirens, invenit me stare in odio cujusdam proximi mei, qui pro nulla re volui offensam qua me offenderat, dimittere. Animadvertens bonus & discretus confessor culpam malitiæ meæ increpando, & admonendo perdocuit

me

me asserens periculosum valde fore in tali duritia stare, nec posse aliquando veniam promereri nisi ex corde dimitterem offensas omnes, atque iccirco m hi istud accidere, quia non essem dignus divinum Sacramentum oculis malignis intueri. Auditis his sacris monitis, acquievi consilio sacerdotis, & toto corde compunctus, remisi ex integro injurias, nolens meipsum de cætero vendicare, quatenus possem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum Sacerdos me absolvit, & imposita pœnitentia abire permisit. His gestis statim ad Ecclesiam intravi, & missam audivi, Deo mihi propitio facto, sacrum corpus Christi in manibus sacerdotis, oculis meis clarissime vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus suis benedixi. *Idem ibid.*

EXEMPLUM XXIV.

† *Illustre exemplum honorifice deducta & adorata Eucharistia anno 1264. à Rudolpho Comite Habsburgico, Austriacæ domus primo Romanorum Imperatore designato anno 1273. Ex Johanne Alberto Widmanstadio Juriconsulo, Senatore Regio & Hyparchia Orientalis. Austriæ Cancellario in præfatione in D. Pauli Epist. Syriace editas, & Maximiliano Boemiæ Regi postea Romano Imperatori hujus nominis secundo, dedicatas anno 1555.*

CUm Rudolphus Comes Habsburgicus antequam Romanorum Imperator designatus esset, una cum Regulo Kyburgensi propinquo suo ad anum fatidicam, in sacra Heluetiæ solitudinis cella abditam, religionis causa proficeseeretur, atque in via sacerdotem cum Jesu Christi sacrosancto corpore, ut exituro cuipiam ex hac vita in proxima casa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem invenisset, de equo descendit, Sacerdotemque impositum una cum propinquo suo (qui pietate ipsius commotus Æredituo quoque ardentem cereum, & æris campani crotalum, sive tintinnabulum præferenti, equum suum concesserat) usque ad ægrotum tanquam à pedibus, frenisque minister deduxit, indeque ad ædem sacram, cui Sacerdos præsidebat, reduxit, à quo, cum fausti ominis præfatione, ad Rudolphum, ejusque posteritatem omnem pertinente dimissi ad sacram cellam contenderunt, ubi adorato Deo, mox Religiosam anum, magnæ propter vitæ sanctitatem apud omnes venerationis, salutant. Quæ veluti plena numine ad Rudolphum conversa: pro officio, inquit, & cultu Deo, ejusque sacerdoti, abs te nuper tributo, & gratiam tibi, posterisque tuis cumulatissime refert omnipotens Deus, & ne te vana spe induci à me suspiceris. Novenatium temporis numerum, quo tibi me hujus prædictionis efficax signum ostendetur, diligenter observato. Rudolphus igitur novenis, & diebus, & mensibus elapsis è spe sua, ad nonum inde annum, quo Romanorum Imperator declaratus fuit, ætate processit, quibus religionis sanctæ initiis Romani imperii amplitudo in Austriacam domum profecta, certis pietatis rationibus conservata, hactenus fuit. *Idem Johannes Albertus Widmanstadius Origines sive Chronica antiquitatum Sueviæ, doctor Matthæus Galenus Catechesi III.*

EXEMPLUM XXV.

† *Nobilis Germanus Osvvaldus Mulser, in sacra communione nolens communi laicorum hostia contentus esse, sed majorem, quam sacerdotes celebrantes utuntur requirens miraculose repressus est.*

ANno à Nativitate Domini 1348. quidam Germanus dictus Osvvaldus Mulser, ex nobili ortus prosapia inseveld, sive Seefelt, & ibidem in castro vulgariter Schlosperg nuncupato residens, tempore Paschali, quo Christi fideles ex præcepto Ecclesiæ ad communionem Eucharistiæ accedere solent majori Hostia, & non ut cæteri laici, communicare nitebatur, ex timore itaque huic sacerdos pernitiose assentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum supra linguam antedicti Osvvaldi poneretur, ecce miraculose ante altare terra se aperit, ac si ipsum Osvvaldum prorsus deglutire vellet, & in illam usque ad genua cecidit: ille vero manibus latus altaris apprehendit: sed altare istic toti instar ceræ mollescere cœpit, manibusque cessit. Osvvaldus præsentem Dei vindictam præsentiens, mox pœnitentia ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hostiam deglutire non posset, Deo id non permittente Sacerdos eam in sacrarium reponit, quæ etiamnum hodie sanguineo colore divinitus tincta, & ex linguæ Saliva non nihil contracta conspicitur. Ubi etiam jam inde ad nostra usque tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilmanus Bredenbachius ex urbe in Germaniam reversurus, monitus à Reverend. D. Nartino Fisengreinio, ut ad locum istum diverterem, altare ipsum, & in eo manus Osvvaldi vestigia vidi, & contrectavi, ac juxta illud terræ hiatum quo absorberi cœperat, modo ferreis cancellis obtectum: denique ipsam hostiam, & castrum in quo vixit, conspexi. Porro Osvvaldus iste sic divinitus correptus, in molestam incidit ægritudinem, pœnitentiamque agens, & confessus, aliquanto supervixit tempore, demum mortuus in Domino. Accidit hoc

miraculum, ait R. P. Lucas Pinellus, in pago Seefelt, tribus milliaribus ab OEniponto in Germania. Ab aliquot tamen annis tam hostia, quàm lapis altaris, metu hæreticorum, qui ut inimici hujus Sacramenti, solent supprimere ejus miracula, sunt translata Oenipontum. *Exceptum ex tabula area, quæ ad perpetuam rei memoriam in templo pagi Seveld, non procul OEniponto in finibus comitatus Tirolis est erecta, conspicitur. Bredenbachius collat. sacrar. libr. cap. 1. lv. & P. Lucas Pinellus Societatis Jesu in suo libello Meditationum de Eucharistia cap. de Miraculis Eucharistiæ exemplo 4.*

EXEMPLUM XXVI.

† *Sanctissimum Sacramentum cum ipso sacro repositorio furtivè sublatum, fascisque super mulum impositum extra sarcinam erumpit, ac in aëra sublevatur ac hæret mirifico splendore coruscans.*

ANno 1453. quadam feria quinta, & sexto die Junii circa horam decimam, grande, virtute sacratissimæ hostiæ, Turrini visum est miraculum, prout videre est in litera quadam authentica, quæ in hunc usque diem extat impressa, & adhuc in prædicta civitate imprimitur, in tanti ac stupendi miraculi perpetuam memoriam. Historia autem talis est. Existente discordia quadam inter Francos, Sabaudos, & Pedemontanos, ratione quorundam mercatorum, qui una cum mercibus suis retenti, & intercepti fuerant Isvillæ, accidit locum illum eversum, ac plene devastatum fuisse; Inter alia autem accidit & hoc, quendam scilicet ex Ecclesia sustulisse tabernaculum argenteum, in quo requiescebat sancta hostia consecrata, quam & in fasce quodam occultavit; Ille verò prædictam sarcinam multo superimponens, recta cum illo processit per Susan Viglianam, & Rivoli Susinam, & ubi Turrinum devenit, per portam templo S. Silvestri proximam mulus sese in terram pronus dejecit, & absque humano ullo interveniente medio, & cooperatione illa sarcinula mulo superinjecta se ipsam miraculose reservavit, & simul supradictum tabernaculum ex eodem prosilivit in aëra se sublevans, permagno splendescens lumine; ita ut ad instar solis cujusdam, solares radios emittere videretur. Hoc primo vidit venerabilis quidam vir, nomine Bartholomæus Cocone, qui confestim adiit Reverendissimum Ludovicum Romagnan pro illo tempore Episcopum Turrinensem, qui crucis vexillo comitatus; nec non & omnibus Ecclesiasticis personis circumcinctus, solemni pompa locum petiit. Quo ubi pervenit, statim in genua proruit, idem omnibus facientibus qui tam insolito aderant spectaculo, & tunc mirabili dictu, ipsum repositorium in terram decidit, ipsa sola hostia in aëre suspensa, & hærente, & summè splendescente. Propter quam causam Episcopus per calicem deferri mandavit, & stans devotè hostiæ eum supposuit, tum ipsa hostia in eum protinus descendit, & tunc magna cum solennitate & reverentia eam in cathedralem Ecclesiam detulit, in qua postea fabricatum est tabernaculum admodum nobile & speciosum, quod perduravit usque in tempus, quo innovata est cathedralis Ecclesia. In cujus facti piam sanctamque memoriam extructum fuit in prædicta Ecclesia S. Silvestri, sacellum sacratissimi Sacramenti, in quo depictum conspicitur prædictum miraculum, & insuper ibidem, devotissima confraternitas erecta est. *P. Seraphinus Razius Doct. Dominicanus in hortulo suo exemplorum, titulo Eucharistia exempl. 32.*

EXEMPLUM XXVII.

† *Miraculum illustre de Eucharistia.*

IN Valentiæ regno anno Domini 1239. maximus Barbarorum exercitus adversus mille Christianos, qui in parvo erant oppido, venerunt. Cum autem ipsi viderent se tam paucos esse, ut inde auxilium sperare non liceret, & fieri non posse humana ratione, quin superarentur à tam numeroso exercitu nisi præcipuo Dei miraculo, & gratia defenderetur: curarunt magnopere, ut sex è præcipuis ducibus, qui in illo exercitu erant, hanc gratiam impetrarent, sua peccata confitendo, & sanctissimum Sacramentum sumendo, quod pauci sacerdotes ibi, & hostes vicini, neque satis temporis quo id omnes facerent, ipsi autem, ubi confessi sunt peccata, missam audierunt, jam sex formis consecratis, quas ipsi sumerent, datum fuit signum jam Barbaros oppidum oppugnare; unde necesse illis fuit communionem relinquere, & ad arma se conferre. Tunc Sacerdos, qui missam celebrabat maxima cum celeritate in corporalibus sex formas involvit, & sub quodam saxo abdidit. Deus autem cum illorum fidelium Ducum præparationem, bonam voluntatem suscipiendi sacramenti respexisset, cumque confidentiæ, quam in illo habebant, rationem habuisset, & auxilii quod ab eo postularunt, ita eos animavit, & alios illorum causa, ut brevi Barbaros dissiparent, & illorum innumerabiles occiderent, & reliqui se in fugam darent; ipsi verò victores revertentes & beneficii accepti non ingrati, quod cœperant, perficere voluerunt, quod erat sumere sacratissimum Sacramentum. Tunc Sacerdos, ut abdita corporalia expromeret, se contulit, & cum in altari ea explicaret

for-

formas sanguine aspersas vidit, & cum corporalibus conglutinatas, ut hoc tempore cernuntur. Quo mysterio declarato, & corporalibus retectis maxima fuit admiratio & devotio, & lachrymarum vis, quas ibi profunderunt, Deo gratias agendo gloriamque dando, quod pro illis tam admirabilem rem fecisset. Hoc tempore Barbari vires suas collegerunt, & omnes vicinos in armis esse voluerunt, & iterum in Christianos se contulerunt. Ipsi autem beneficio accepto corroborati mandarunt Sacerdoti, ut in loco eminentiori se cum corporalibus ita collocaret, ut ea omnes milites intueri possent, ut inde vires susciperent. Quo facto in hostes maximo impetu irruerunt, & tantopere cum iis pugnarunt, ut omnis humus illic esset sanguine, & mortuorum corporibus contecta. Habita hac victoria, & eo bello confecto, quæstio orta est quonam loco illa pretiosa res collocaretur, quisque cum ea se honorare velle sustinebat. Dux autem generalis prudentissimè dixit, quod cum illud opus Dei esset, ad eum quoque spectare locum, in quo sit collocanda declarare. Hoc æquum visum est omnibus, & in eo consenserunt, ut Dei voluntas forte cognosceretur. Ter igitur sortem extraxerunt, & semper Darocæ obtigit, de quo loco erat ille Sacerdos qui illas formas sacrarat. Neque hoc contenti fuerunt, sed ad aliam viam confugerunt, hoc est, ut mitis inquireretur mula, quæ non amplius per terras Christianorum deambulare solita esset, & corporalibus in arca positis, & ea bene ligata super illa, mula permitteretur, quo vellet ire. Ubi verò conquiesceret, ibi esset illi pretioso deposito locus: Mula præibat, Sacerdotes sequebantur cum cereis accensis, post illos ordine sequebantur milites cum suis Ducibus. Dum in hoc itinere versabantur, è vicis egrediebantur Sacerdotes, & gentes Deum laudantes. & coram mula fruges, & trifolium, aut herbam modicam, & alia hujusmodi ponentes, ut ibi comederet, conquiesceret, & illis sacratis rebus fruerentur, mula tamen nusquam conquievit quoad Darocam pervenit, & cujusdam Xenodochii, quod extra civitatem erat, portas ingressa est, & ibi aliud miraclum contigit, mula enim Ecclesiam ingressa ubi genua fixit, & ita mortua est. Noluit enim Deus, neque consentaneum fuit, ut quæ bestia in tali re servierat ad alium humanæ vitæ usum serviret. Hoc igitur modo illa corporalia Darocæ permanserunt, eo Reges, & Principes convenerunt, & alii primarii viri, ut illud miraculum viderent, & adorarunt Deum qui in illis corporalibus est. Tunc legati ad Urbanum Papam IV. ut de ea re eum certiorem facerent, iverunt; qui multas concessit indulgentias iis, qui istas reliquas visitarent, & alii summi Pontifices easdem confirmarunt, & auxerunt, ut in Ecclesiæ Darocæ archivo apparet. Viginti autem annis post hoc miraculum, festum corporis Christi institutum fuit. Hæc est hujus miraculi summa, cujus veritas, ut comprobetur, nullis, nisi oculorum testibus indiget, eorum scilicet, qui quot annis ea propriis cernunt, cum ea peppromunt corporalia, ut in illis Deus, qui in illis est, adoraretur Ubi duo cernuntur miracula. Unum est, adhuc illas formas integras, sine ulla corruptione esse jam trecentis, & triginta annis elapsis, ex quo illæ formæ sacratæ fuerunt, quod naturaliter fieri non potest. Alterum est esse sanguine infectas, & aspersas. De hoc miraculo scriptus est liber ad invictissimum Carolum hujus nominis Imperatorem Quintum, & ad gloriosam Imperatricem illius uxorem, qui ea viserunt, & Dominum, qui in illis est, adorarunt. Narravit mihi in civitate Antvverpiensi (dicit Reverendus Pater Guardianus Fratrum Minorum, oppidi Trajectensis ad Mosam hoc anno 1602. Qui Vicario domus Cornelii montis apud Leodum hæc miracula propria manuscripta tradidit) illustris admodum, ac generosus vir Lambertus Weys, qui cum Paranymphi officio fungeretur duxissetque Imperatoris magni filiam Regi Philippo II. Hispaniæ sponsam versus Hispaniam, domum revertens per regnum Arragoniæ, civitatem Darocam intravit, anno 1502. propriis oculis idem corporale aspexit, præsente Imperatore Rodolpho, & ejus fratre germano Ernesto Archiduce. Scriptum quoque hoc miraculum est à Reverendo Patre Ludovico Granatensi S Th. Professore Dominicano lib. 2. de religionis Christianæ præstantia fol. 382. in editione Coloniēsi anni 1388. apud Cervinum Calenium.

EXEMPLUM XXVIII.

† *Aliud miraculum.*

ANno 1858. cum quidam Presbyter sacratissimam missam Parisiis celebraret in sacello quodam aulæ Regis, populoque ostendendam divinissimam Eucharistiam sustulisset in altum, pro specie panis plurimi qui aderant formosissimum conspexere puerum, quo circa nonnulli rogarunt Presbyterum, ut tamdiu in altum porrectis manibus sisteret, quoad Rex accerseretur. Certior autem tanti miraculi factus Rex Ludovicus, negavit se eo profecturum, quod non credentibus hæc signa existerent, sibi verò persuasissimum, verè in Eucharistia Christi corpus esse. *Vide Thom. Bosium lib. decimo quarto,*

de-

de notis Ecclesiæ fol. 172 ex Villante: qui circa eadem tempora dicitur claruisse.

EXEMPLUM XXXI.

† *Aliud miraculum.*

ANno reparatæ salutis humanæ 1369. in Ducatus Brabantiæ regimine existente Illustrissimo Domino, Domino Wenceslao, filio Regis Bohemiæ, & ejus pia coniuge Domina Johanna, filia Johannis III. Ducis Brabantiæ, circa festum D. Bavonis, Archisynagogus quidam Judæorum, nomine Jonathas, triginta argenteis vulgo dictis Moutruen, eſt Viluoertſche Noutrueuen emit thecam, ſive ciborium quoddam, quo continebantur 16. conſecratæ hoſtiæ inter quas una hoſtia erat majuſcula, hanc cum ab improbo quodam cuſtode ſacelli D. Johannis Baptiſtæ, extra muros oppidi Bruxellenſis, nactam furto abſtuliſſet, easdem ſacras hoſtias ad ſuæ fœcis homines, in aliis locis commorantes, miſit ut ad Dei contumeliam eaſdē horrendis modis vilipenderent. Factum eſt autem cum ipſa die ſacra Paraſceves, qua ſe Christiani in memoriam Dominicæ Paſſionis in admiranda pietate, & ſpiritualis devotionis cultu exercere ſolent, dum Judæi in unum locum Bruxellis conſtitutum, vulgoque dictum ter Arken, ſimul conveniſſent, pugionibus & cultris eaſdem hoſtias transfixerunt, & contumelioſe pertractarunt, adeo ut ſanguis inde ubertim, non ſine ſtupore & incredibili etiam maximè perfidorum Judæorum admiratione efflueret, quod cum vidiſſent quidam eorum, velut cœleſtis numinis vindicante juſtitia, in terram velut mortui corruerunt. Cæteri hoc tam admirando miraculo, & portento perculſi, & conſternati ab impiiſſimo ſcelere deſtitere. Cum autem nullam inire ſecum rationem poſſent, ad hujuſmodi occultandum miraculum, nullumque non moverent lapidem, impediendo ne ad Christianorum Principum, aliorumque Nobilium aures perveniret, ſtatuerunt advocare matronam quandam, nomine Catharinam, à Judaiſmo ad Chriſtianam & Catholicam fidem ante converſam, qua comparente magna pecuniæ ſumma ejus animum expugnare conantur, certaque quantitate nummorum ei oblata hoc effecerunt, ut licet non ita libenter, tamen amore pecuniæ ſeparata ſecum auferret ciborium cum transfoſſis hoſtiis, quas pugionibus, cultris ſuis transfixerant, & indignis modis contumelioſe tractarant. Interim cum nollet divina Majeſtas, ut tantum facinus & immaniſſimum ſcelus in Dei ſacratiſſimum corpus perpetratum quempiam lateret, ſtatim Catharina prædicta, acri conſcientiæ ſtimulo cœpit exagitari, & propterea cum nullam pacandi cordis ſui viam reperiri poſſet (non dubium quin ſuadente Deo, & certo ab Angelo præmonita) ſtatuit ſe conferre ad ſuum Parochum. Itaque cum ſub ſigillo confeſſionis omne ſcelus ſuo Paſtori indicaſſet, totiuſque rei geſtæ ſeriem aperuiſſet, monet eam Dominus Petrus de Heda (ſic enim is Paſtor vocabatur) ut prima etiam data oportunitate ciborium ad ſe una cū hoſtiis transfixis deferret. Quibus receptis, advocat ille Dominum Gerardum Spiikerman, Eccleſiæ S. Gudulæ Supplebanum alterius portionis Capellæ D. Nicolai Bruxellenſis Rectorem, quatenus in negotio tam arduo quid facto opus foret, conſilio ſimul inito ſecum ſtatuerent. Interim pervenit ſcelus id inauditum ad aures Venerabilis viri Domini Johannis de Iſacha, prædictæ Eccleſiæ D. Gudulæ Scholaſtici & Canonici, nec non Reverendiſſimi Epiſcopi Cameracenſis pro tempore Vicarii generalis, qui ad ſe vocata prædicta Catharina, ut amplius omnia cognoſcat, eam mandat arcta detineri cuſtodia, ut ſic totius rei ſeries manifeſtius cognoſcatur. Mandat interea Illuſtriſſimus & Sereniſſimus Dux Brabantiæ Wenceslaus Bohemiæ Regis filius omnes Judæos in civitate Bruxellenſi tunc temporis commorantes, & in ſuburbiis & locis circumjacentibus moram trahentes capi, & in publica facinoroſorum hominum cuſtodia poni, quæ vulgo dicitur die Steenpoerte, ibique variis tormentis adacti facinus confitentur, & proceſſu ſuper eorum facinore exacto, flammis vivi adjudicantur comburendi in loco dicto deo Wolendries, extra antiqua mœnia prædictæ civitatis conſtituto poſtquam turribus per totam civitatem fuiſſent vecti, & forcipibus ferreis candentibus eorum carnes laceratæ. Facta eſt autem hæc animadverſio, in Vigilia aſcenſionis Dominicæ anno 1370. Eorum quoque bona omnia fiſco Domini Ducis fuere adjudicata, quemadmodum liquet ex rationibus redditis id temporis, per Godefridum de Ternis, quæſtorem generalem dicti Domini Ducis, in diſtrictu Bruxellenſi, quarum ſumma aſſeravtur in Camera comutus,

Vide etiam titul. Dimittere, exemplo sexto.

EXEM.

EXEMPLUM XXX.

† *Euchariſtia Sacramentum à damnationis æternæ occaſione liberat.*

REfert Jacobus de Vitriaco, quod fuit quædam mulier, quæ mirabili modo, de ſui ſuſpenſione tentabatur. Cum autem captaſſet tempus, & locum, & horam, dum miſſa dicebatur: & omnes ſuos occluſiſſet è domo, funem ad trabem ligaſſet, oſtiumque clauſiſſet, ſtatim dum vellet ſe dimittere ſuſpendio, audivit ſignum pro elevatione corporis Chriſti, & ſicut conſueverat dicere, dixit: Jeſu Chriſte fili Dei vivi, miſerere mei, ſtatim transfracta eſt, & dæmones magno cum ſonitu domum dimittentes clamaverunt: Virtus corporis Chriſti te liberavit à damnatione æterna. *Joannes Junior in libro, qui dicitur Scala cœli, hoc refert verbo Euchariſtia ex Jacobo de Vitriaco. De revelatione facta de inſtituendo feſto venerabilis Euchariſtia, vide infra titulo Feſtum.*

EXCOMMUNICATIO.

EXEMPLUM I.

Presbyter quidam graviter punitur, eo quod excommunicationem parum curavit.

SAnctus Eligius excommunicavit quendam Presbyterum, & præcepit ei, ut nullo modo miſſam celebrare præſumeret, Presbyter verò Epiſcopi ſui prohibitionem parvi pendens poſt aliquot dies cum vellet celebrare, & ad altare accederet, ſtatim ad terram cadens expiravit. Paſtoris igitur excommunicatio ſive juſta, ſive injuſta fuerit, ſemper timenda eſt. quia qui injuſtam excommunicationem patienter ſuffert: cœleſtem meretur coronam. *Gotſchalcus Holen. Ord. Eremitarum D. Auguſtin, parte hyem. ſerm. 62. litera C.*

EXEMPLUM II.

† *Vis excommunicationis, & in corpus poteſtas exemplo cujuſdam mulieris in corpore poſt mortem punita, oſtenditur.*

VIdi ego Gotſchalcus Holen tempore quo eram ſtudens in conventu Senarum in Italia corpus cujuſdam mulieris affoſſum, quod jacuerat annis ſeptuaginta in terra, & adhuc integram in membris omnibus & capillis erat, quod fuit erectum ad murum, ad quod videndum confluebat tota civitas. In media verò nocte, ſacriſta volens intrare Eccleſiam, & accendere lampadem, pro matutino cantando. Eo ingrediente illud corpus ſequebatur eum, clamando: quia in excommunicatione fuiſſet ſepulta, & idcirco reſolvi non poſſet. Vade ergo ad Legatum Papæ, ut mihi beneficium abſolutionis injungat: tunc reſolvar. Quo facto, mox eſt abſoluta, & corpore aſperſo aqua benedicta, protinus fuit id reſolutum in cineres, ideoque valde timenda eſt excommunicatio. *Gotſchalcus Holen Ord. Eremitarum D. Auguſtini parte hyem. ſerm. 62. litera C.*

EXEMPLUM III.

Excommunicata ſylva & ſtagnum aruerunt.

LEgitur in Scala cœli, quod in diœceſi Ballevallenſi quædam eſt arida ſylva & ſterile quoddam ſtagnum juxta ſylvam Cujus cauſam aſſerunt incolæ loci talem. Miles quidam abſtulit ſylvam cum ſtagno per violentiam à quibuſdam Religioſis. Cum autem Abbas ejuſdem loci, nec pretio, nec placitis recuperare poſſet ablatam ſibi poſſeſſionem, venit ad locum, dicens ſylvæ & ſtagno: Sicut veram & debitam juriſdictionem in vobis habemus, ita ſub interminatione anathematis & excommunicationis vobis exhibeo, ne de cætero fructus, vel res aliquas producatis unde gaudeant, qui vos nobis injuſtè abſtulerunt, & tunc ea ſilva aruit, & ſtagnum ſterile permanſit. *Joannes Junior Ord. Prædic. Et Gotſchalcus partis hyem. ſerm. 16. litera C.*

EXEMPLUM IV.

Excommunicatus pro furto corvus miſera cœpit infirmitate pedetentem deficere.

IN Saxonia erat monaſterium à Ludovico in Imperatore fundatum, quod Corbia nova appellatur. In hoc monaſterio temporibus piæ memoriæ Frederici Imperatoris erat Abbas quidam nomine Conradus, qui ſecundum pomparicam conſuetudinem Imperialium Abbatum, inter cæteras ſæcularis gloriæ illecebras, annulis aureis utebatur, longè aliter (ut credo) affectus, quam ille vere pauper, & humilis ſpiritu Clarevallis primus Abbas, quem (ſicut de eo ſcribitur) plus delectabat raſtrum, & ſarculus, quam thiara & annulus. Contigit verò ut quadam vice haberet annulum aureum, qui erat illi pretioſus: Quem cum una dierum ſedens ad menſam, juxta morem curiæ cauſa abluendarum manuum depoſuiſſet, nugis neſcio, an ſeriis intervenientibus aliquanto negligentius ſic ſuper menſam relictus eſt. Advolans interea domeſticus ales corvus, quem curiales Abbatis in deliciis habebant, nullo penitus advertente rapuit ore annulum; nec furti ſe reum eſſe intelligens, pervio volatu in nidulum ſuum aſportavit. Verum poſtquam exempta eſt fames epulis, menſiſque remotis, ſurrexêre omnes, Abbas damnum ſuum intelligens,

ministrorumque negligentiam culpans, annulum quaque versum quæri ocius jubet. Sed auctore sceleris conscientias omnium illudente minime reperitur. Itaque tam convivas quam ministros suspectos habens. Abbas, graviique indignatione commotus mandavit plebanis oppidi, quod amplissimum & ditissimum haud longe à muris cœnobii situm, Abbatis subjacet ditioni, quatenus acerrimam excommunicationis sententiam publicè intorquerent in eum, qui se hoc scelere maculare non timuisset. Quo facto, cœpit improbus quidem, sed tamen culpæ suæ inscius fur paulatim languescere, cibum fastidire, ludicras crocitationes, cæterasque irrationabilis creaturæ ineptias, per quas stultorum hominum timorem Dei negligentium animos oblectare solebat, segnius exercere. De hinc etiam pennas projicere, ad extremum verò ipsis quoque plumis tabescentis carnis corruptionem fugientibus, miserabilis cunctis se cernentibus appareret. Factum est autem quadam die, domesticis Abbatis ipso præsente de tam prodigiosa alitis illius immutatione inter se quærentibus, remque tam insolitam nequaquam sine causa fieri posse asseverantibus, ut unus sic quasi jocando diceret: Considerandum est nobis Domine, ne forte iste sit quem quæris, & hæc horrenda plaga quam cernis, vinculo anathematis, quo indutus est, judicium det. Attonitis ad hoc verbum cunctis; uni ex ministris præcepit Abbas arborem, in qua cubile alitis illius erat, festinato ascendere, stratum stipula, & sarmentorum repugiis subornatum diligentius reversare. Qui mox ut ascendit, repertum annulum ob injuriam sordidum vendicavit, non sine stupore omnium, qui aderant manibus Abbatis restituit. Ita misero fure quia atrocissimas furti pœnas luebat, nec tamen furti se reum intelligebat, divino ut credimus nutu prodito, ad consilium discretorum virorum, Dominus Abbas his, qui excommunicationis sententias dederant, mandavit quatenus anathema, quod reo intorserant, restituto damno celerius relaxarent. Quod postquam factum est, sicut prius paulatim deficere, pestiferaque tabe de die in diem languescere prædictus ales visus fuerat, ita postmodum per incrementa reviviscere quodam modo, atque revirescere cœpit, quoad usque pristinæ formæ, sanitatique amissæ, non sine magno Dei miraculo integraliter restitutus. *Lib. de Illustr. viris ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM V.

Excommunicatæ muscæ à beato Bernhardo repentinâ morte per pavimenta sternuntur.

INvenitur etiam in gestis beati patris nostri Bernhardi, quia cum ad dedicationem novæ basilicæ Fusciacensis cœnobii invitatus esset, tam innumerabilis multitudo muscarum propter fœtorem novæ calcis in Ecclesiam recens limitæ convenerat: tantamque inquietudinem intrantibus generabat, ut fratres valde timerent, ne forte dedicationis solennitates, quæ postera die celebrandæ erant, earum improbitate impediretur. Quod cum Patri sancto intimatum fuisset, solita confidentia, quam in Deum habebat, usus, excommunico (inquit) eas. Mane autem facto, universæ muscæ illæ anathematis spiculo percussæ & mortuæ, ita pavimentum omne repleverunt, ut palis eas in congeriem adunari gerulisque exportari necesse fuerit. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

Excommunicati militis panem etiam canes edere recusarunt.

DE milite quodam audivimus, qui ob pravitatem suam publicè excommunicari meruerat, qui cum sedens ad mensam panem canibus projiceret, canes solo odore polluti panis exterriti, retrocedebant, & eum tangere nullatenus acquiescebant. *Petrus Damian. epist. 2. ad Hildebrandum Papam.*

EXEMPLUM VII.

Excommuncati domum execrantes ciconia suis nidos ad alias domos transtulerunt.

NArratur, quod cum Papa Gregorius IX. ante Papatum legatus sedis Apostolicæ in Lombardia invenit in quadam civitate majores compugnantes, qui processum ejus impediebant. Cum altera pars staret ad arbitrium ejus de pace formanda, & altera contumax nollet consentire, atque excommunicasset Capitaneum illius dissensionis, qui solus pacem impediebat, & ille excommunicationem contemneret, ciconiæ multæ, qui nidificaverant super turres & caminos domus ejus, recesserunt, & nidos suos transtulerunt ad domum alterius Capitanei dictæ guerræ, qui paratus erat stare sub mandato prædicti Legati. Quod videns ille contumax humiliavit cor suum ad absolutionem procurandam, & ad voluntatem dicti Legati faciendam. Quo absoluto dictæ ciconiæ nidos suos super domum illius reportaverunt. *Gosschalcus Holen Ord. Eremitarum D. August. part. hyem. serm. 62. litera G.*

EXEMPLUM VIII.

De Rege communicante & epulante cum Comite excommunicato, morte mulctato.

QUidam Comes Angelus illicitum contraxerat matrimonium, quod cum Episcopus servus Dei Cedo prohibere & corrigere non posset excommunicavit eum, atque omnibus qui se audire vellent præcepit ne domum ejus intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempsit hoc Rex præceptum, & rogatus a Comite intravit epulaturus domum ejus. Qui cum abiisset obviavit ei Antistes. At Rex intuens eum, mox tremefactus desilivit de equo, ceciditque ante pedes ejus, veniam reatus sui postulans. Nam & Episcopus pariter desilivit, sederat enim & ipse in equo. Iratus autem tetigit Regem jacentem virga, quam tenebat manu, & Pontificali authoritate protestans: Dico tibi, qui, noluisti te continere à domo perditi & damnati illius, tu in ipsa domo mori habes. Sed credendum est, quia talis mors veri religiosi, non solum talem culpam deluerit, sed etiam meritum ejus auxerit. *Beda lib. 3. histor. Anglor. cap. 22. Apud Baron. tom. 8. anno 655.*

EXEMPLUM IX.

De milite anathematis fulmine percusso post mortem absoluto.

ANno Domini 1509. Albuquercio Indiæ prorege classe ejus intra fauces Erithreas constituta vel ex intemperie cœli, vel ex insalubrium ciborum succo atrox morbus navalem turbam invasit. Vulgo inter lusum vel quotidiana ministeria repente expirabant. In iis miles unus in mare projectus, ingentem terrorem in omnibus attulit: noctu quippe, infra sentinam pulsus frequentes exaudiri cepti; quem ad strepitum cum arrepta scala vigiles descendissent, implexum carinæ sub ipso gubernaculo defuncti militis corpus offendunt. Scilicet cunctis pilus inhorruit. Ubi ex pavore colligere sese, res ad navarchum delata: nec dubium quin cadaver translatum in littus humo contegerent. Quo facto, postridie super ipsum sepulchrum rursus inhumatus apparuit. Ea re attoniti cuncti cum apud se causam exquirerent, Franciscus denique incertum ex qua familia monachus, qui concionatoris munere fungebatur, sagaci conjectura suspicatus est hominem aliquo interdicti vel anathematis vinculo constrictum è vita excessisse. Itaque in terram egressus sanctissimi viri Benedicti, Abbatis exemplo, è Pontificia formula conceptis verbis animum mortui rite expiavit, eique veniam à Domino precatus est. Mirum dictu: ab eo mysterio reddita mortuo pax, & vaga ossa in tumulo suo tandem quievêre. *Petr. Maffaeus. Hist. Indica lib. 5. Post medium. Vide etiam prælatus, exemp. 7.*

EXEMPLUM.

EXEMPLUM I.

Prælatus bonis exemplis subditos provocans ad meliora, moriturus maxima luce perfunditur.

DIlectum valde socium in scholis habui, coænum fere, & prope parilium studiorum hic à puero usque ad finem vitæ à mulieribus incommixtus omnino semper fuit. In adolescentia sacerdos factus, in Brabantiæ partibus suscepit regimen animarum, quibus tam diligenti, tam sincera cura præfuit, ut quos in bono vincere admonitione non potuit, multimodis provocare studebat exemplis. Aliis comedentibus, jejunus ipse manebat insomnis: atque aliis intentis ad aleas, ipse orationibus incumbebat. Quicquid in suos usus deputatum est, commune pauperibus faciebat. Si quam ex ovibus aberrare videbat, importune & oportune ad revocandum instabat: hæc foris præter illa, quæ intrinsecus majora latebat. Talibus actibus ferme viginti annis cunctis imitandus emicuit: & cum Altissimo placuit, tali fine defunctus est. Febre acutissima per aliquot dies laboravit. Et ecce, ubi sacramentis salutaribus præmunitus & attenuato spiritu animam fœlicem emisit, mox sine ullo interstitio corruscatio tanti luminis resplenduit, ut per unam leucam circumquaque, & eo amplius, quasi dies esset clarissima in lucem subitam noctis tenebræ verterentur. Quid mirum? Illum recedere sine luce non decuit, qui multis illustratis exemplo altioris vitæ, volatus primos fœliciter vendicavit. Facta est in morte beati viri dicta coruscatio lucis, diffusa per patriam, prima hora noctis, adhuc vigilantibus plurimis: & ipsum lumen emissum multa millia hominum undecunque viderunt, qui ad majoris & gratioris agnitionis, & veritatis lucem in visione tanti miraculi profecerunt. Beatus ergo ille prælatus, qui subditis suis viam vitæ exemplaris ostenderit, & volatus altioris exercitii vendicaverit principatum.

Cantipratanus Apum lib. 1. c. 14. part. 2.

EXEMPLUM II.

Quadam sancta hypocrisi beatus Dominicus docuit homines ad sanctam vitam provocari.

SCiens Dei famulus Dominicus sæcularium corda plus exemplis, quàm verbis moveri, ideoque quàm plurimos, sub dolo hæreticorum superstitione illectos pertrahi ad errorem, excogitavit exemplis, exempla retundere, & veris virtutibus sophisticas expugnare. Quasdam enim nobiles Dominas incredulorum familiares adiit, & apud eas hospitio acceptus est, & per totam quadragesimam ibi mansit. Igitur ut & ipse eas ostensione sanctitatis alliceret, tanta seipsum cum societate sua cœpit austeritate afficere, quantam sine auxilio divinæ gratiæ sustinere nequaquam infirmitas humana potuisset. Etenim cum sibi cibi more solito parati, ab ipsis hospitibus præferrentur. Nos, inquit, hujuscemodi nunc alimentis non utimur, panem nobis tantum & aquam exhibete, & sic in pane & aqua vir Dei cum socio suo per totam quadragesimam jejunavit usque ad Pascha. Stratus quoque cum sibi pararetur ad quiescendum idoneus. Non, inquit, in hac mollitie, sed super tabulas quiescimus. Stratis itaque sibi nudis tabulis accubuerunt, quotidie nudo dormientes in ligno, exemplo ejus, qui somnum mortis suscepit crucis patibulo. Somnus autem beati Dominici, & sui socii brevis erat. Surgebant enim quam citius, & antipabant vigilias, orationibus insistentes. Allocutus est autem beatus Dominicus aliquas ex Dominabus illis, & rogavit ut sibi & socio suo cilicia quærerent. Addiditque: Nemo sciat, servetur secretum. Hæc autem faciebat vir spiritu Dei repletus, non ut sibi favorem laudis humanæ adquireret, sed ut mentes infidelium ad amorem Catholicæ religionis alliceret. Hinc nonnunquam pater ille sanctus admonebat fratres suos, ut cum ad sæculares essent, ad proximorum ædificationem aliquam ostenderent in se ipsis virtutis apparentiam in abstinentiis, & vigiliis, verborum quoque ac gestuum disciplina, & sic eos quadam sancta hypocrisi ad fidei reverentiam, & virtutis amorem propensius invitarent. Unde & Apostolus sumptus recusabat accipere, ne quod offendiculum præstaret Evangelio Christi, virtutes enim suas, & laborem, nec non & Dei revelationes enumerat, ut plures lucri faciat. *Lib. 8 cap. 8. vita S. Dominici apud Surium. Vide etiam tit. Conversio exemplo 22. 32. 33. Cœlestis gloria, exempl. 10. & tit. Confessio exempl. 3.*

EXIRE.

EXEMPLUM I.

Exire cellam sanctus Nathanael nullius suasu præsumpsit, postquam se de ea diabolica factione ejectum cognovit.

REferebant de Abbate Nathanaele præcipue, qui tantam habebat patientiæ virtutem in cella, ut non moveretur à proposito suo. In qua illusus initio ab eo, qui omnes illudere festinat & decipit, dæmone, tædio quodam oppressus, egressus est de prima cella, & aliam construxit sibi prope quendam vicum. Postquam perfecit eam, habitavit in ea. Post tres verò menses affuit dæmon quadam nocte, taurina pelle indutus sicut carnifex, indumentum habens quasi militis consutum, & edens strepitus taurina illa pelle. Ad quem ait beatus Nathanael. Quis es tu, quia talia præsumis super hospitiolum meum: Respondens autem dæmon, dixit ei: Ego sum qui de cella illa te expuli, & veni ut de hac te effugarem. Cognoscens autem quia illusus esset, revertitur statim ad priorem cellam, & complens in ea triginta & septem annos, non transivit limen ostii cellulæ, contendens contra dæmonem, qui tot ac tanta ei fecerat, ut eum compelleret egredi è cella, quanta referre satis longum esset. In quibus observans septem Episcoporum sanctorum virorum visitationem, sive ex Dei permissione factum, sive ex tentatione maligni, propemodum fecit eum excidere à proposito suo. Episcopi enim postquam orassent, egredientes non deduxit eos Nathanael, nec passum pedis. Dicunt ei ministri, id est, Diaconi, superbam rem fecisti, ut non deduceres Episcopos, ipse autem dixit eis, ego & Dominis Episcopis, omnique sæculo mortuus sum. Habeo enim occultum propositum mentis meæ, scit Deus cor meum, qua de causa non deduxi eos. Expavens autem dæmon de circumventione hac, subornavit se ante novem menses mortis ejus, & efficitur quasi infans novem annorum ducens asinum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespera profunda ad ejus cellam, finxit cadere asinum, & clamans quasi infans: Abba (inquit) Nathanael miserere mei, & da mihi manum. Qui audiens vocem quasi infantis aperuit hostium, & stans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quidvis ut faciam tibi? Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, quia convivium fratris ipsius est, & crastino sabbatho illucescente necessaria est ista oblatio: deprecor ne despicias me, ne forte à bestiis & leænis comedar, multæ enim sunt in illis locis.

stans autem & stupens beatus Nathanael, commotis visceribus: conturbatus cogitabat intra se, dicens quia aut de mandato habeo cadere, aut de proposito. Post hoc autem cogitavit, Melius est me non transgredi, quàm tantorum annorum propositum perdere, in confusionem sathanæ. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infanti: Audi infans, credo in Deum, cui servio, quia si necessarium sit tibi adjutorium, transmittet tibi Deus, & neque leæna nocebit tibi, neque aliquis. Si autem tentatio, confestim revelabit Deus. Et claudens ostium introivit. Confusus autem dæmon, quia superatus est, in turbinem resolutus est quasi onagri exilientis, & fugientis: & sonos emittentis. Iste triumphus beati Nathanael fuit, & hæc conversatio, & hic finis. *Palladius vita 18.*

EXEMPLUM II.

Exire cellam nolens Macharius in limine cellæ se projecit, dicens: Trahite dæmones, trahite.

Referebat autem idem Macharius, quod quodam tempore nimis ei molestæ fuerunt cogitationes vanæ gloriæ, scilicet ut qualicunque modo ejicerent eum de cella ejus, & de secreta eremi conversatione, suggerentes ei ut ædificationis gratia, ad remedium & sanitates hominum Romam pergeret pro salute animarum multarum. Inerat enim ei gratia Domini contra immundos spiritus. Et cum diutius insisterent ei hujusmodi cogitationes, & nec orante eo cessarent, jactavit se pronus in terram, & extendit pedes suos foris limen ostii cellulæ suæ clamans & dicens: Trahite dæmones, trahite, ego enim pedibus meis non vado, sed si potestis, me hinc abducite. Ego quippe testor Deum quia hic jaceo usque ad vesperam. Postmodum surrexit ad consuetum opus Domini. *Ibidem.*

EXEMPLUM III.

Exire tentatus frater ad consilium senis reversus, dæmones vociferantes audivit. Vicisti nos monache, vicisti.

Frater quidam in cellis infundebat palmulas suas. Qui cum sedisset facere plectas, dicit ei cogitatio sua, ut iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in semetipso dicebat, post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus suus: Si inter hæc moritur, quid faciam? sed vade modo, ut loquaris ei propter æstivum tempus, & iterum dixit intra se: sed non est modo tempus. Iterum cogitavit dicens: Sed cum incides scirpum ad marras, fit tempus. Et rursus dixit: Expendo palmulas istas, & tunc vado. Rursus dixit in semetipso: Sed hodie bonum aërem facit, & surgens reliquit palmas infusas, & tollens melotem sive pelliceam vestem suam ibat. Erat autem senex quidam vicinus ei vir prævidens. Qui cum vidisset eum in impetu ambulantem, clamavit, dicens: Captive, captive, quo curris? Veni huc ad me. Qui cum venisset, dicit ei senex: Revertere in cellam tuam. Ille autem frater narravit ei fluctus, quos pertulerat in cogitationibus suis: & ita reversus est in cellam suam: Et cum ingressus fuisset in eam, prostravit se, & pœnitentiam egit. Hoc facto, voce magna subito dæmones clamaverunt, dicentes: Vicisti nos monache, vicisti nos. Et facta est matta ejus supra quam jacebat velut igne ustulata, dæmones autem velut fumus determinati sunt. Sicque frater ille didicit versutias illorum. *Ex lib. doctrina Patrum num. 10.*

EXEMPLUM IV.

Solitus discurrere & inobediens frater, dæmoni per obedientiam præcipiens, ut ab obsesso exiret, ab eodem dæmone irridetur.

Quidam frater solitus sæpe discurrere ad civitatem, restrictus est à priore suo ita quod non nisi in casu necessitatis finxit, nunc prætendendo se vocatum ad infirmum, nunc ire ad emendum pergamenum, nunc ad candelas, nunc hoc, nunc illa, quæ videbantur necessaria & proficua, & sub chlamyde talis licentiæ ivit. Hic frater quadam die transiens per locum ubi erat homo arreptus à dæmone, qui graviter torquebatur, rogatus ab incolis loci, ut accederet, & per conjurationes & orationes suas dæmonem expelleret, non valens resistere petentibus venit ad illum, & cum legisset initium sancti Evangelii secundum Joannem, aliaque quæ sibi legenda videbantur, subjunxit. Præcipio tibi in virtute sanctæ obedientiæ, ut exeas vasculum istud. Tunc dæmon respondit, quid tu mihi habes præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, qui nunquam verus obediens fuisti. Quod ille audiens verecundatus, & confusus abscessit. *Lib. 2. cap. 2. vita FF. Eremit. D. August. per Jordanum de Saxonia. Vide etiam tit. Affectus, exemplo 3.*

EXTERIORA.

Exterioribus semel deditus Abbas, qui vix ab ambitu monasterii evelli potuit, totus externus efficitur.

Abbas S. Matthiæ monasterii Trevirensis, vir nobilis, & stirpis regiæ, patrem & fratrem duces illustres habuit. Hic ab adolescentia in omni puritate innocentis, & contemplativæ vitæ fuerat educatus. Electus ergo à suis omnibus in Abbatem, annis pluribus adeo deditus fuit actibus spirituali-

bus, & monasticis ordinis disciplinis, ut cum difficultate non modica, nisi majoribus urgentibus causis, ab ambitu claustri poterat evocari: Quod vidit, & invidit diabolus, & suos officiales hostiliter instigavit, ut quasi importunis impulsibus Abbatem, ab ipso secreto vitæ cœlestis detraherent. Quod ille quidem in primis graviter pertulit, sed paulatim exterioris vitæ delectamentis illectus, totas tandem terrenis actibus manus dedit. Ipse tamen adhuc honestate servata, & spirituales diligit & virtutis decus in aliis benedicit. Quod utique etsi bonum in aliis est, melius tamen & optimum sibi, & suis tam in temporalibus quam in spiritualibus extitisset, si gratioris vitæ primordia tenuisset. *Thomas Cantip. Lib. 1. cap. 13. parte 2. & 3. de Apibus.*

EXUL.

Dacius Episcopus propter fidem exulans, dæmonem è domo quadam deserta ejicit.

JUstiniani Principis tempore cum Dacius Mediolanensis urbis Episcopus causa fidei exactus ad Constantinopolitanam urbem pergeret, Corinthum devenit. Qui dum largam domum adhospitandum quæreret, quæ comitatum illius totum ferre potuisset, & vix inveniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque sibi præparari ad hospitandum jussit. Cumque ejusdem loci incolæ dicerent in ea hunc manere non posse, quia multis jam annis hanc diabolus inhabitaret atque ideo vacua remansisset, vir venerabilis Dacius respondit, dicens: Imo ideò hospitari in domo eadem debemus si hanc spiritus malignus invasit, & ab ea hominum inhabitationem repulit. In ea sibi igitur præparari lectum præcipit, securusque illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intravit. Itaque intempestæ noctis silentio cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis immensis vocibus, magnisque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunitus, stridores soricum. Tunc repente Dacius tot bestiarum vocibus excitatus surrexit, vehementer iratus, & contra antiquum hostem magis cœpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit miser, tu ille es qui dixisti. Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam, porcis & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indigne voluisti, ecce ut dignus es bestias imitari. Ad quam ejus vocem, ut ita dicam dejectionem suam, spiritus malignus erubuit. An non erubuit, qui eandem pomum ad exhibenda monstra quæ consueverat, ulterius non intravit? Sicque postmodum fidelium habitaculum facta est, quia dum eam unus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax Spiritus, atque infidelis abscessit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 4.*

FACIES DÆMONUM.

EXEMPLUM I.

Facies dæmonum horribilissima sunt.

QUidam religiosus deductus usque ad extremum vitæ suæ, horribiliter clamavit: Maledicta hora, in qua religiosus factus fui, & siluit. Et post pauca facie serena, dixit: Non, imo benedicta hora qua intravi in ordinem, & benedicta mater Christi quam semper dilexi. Et iterum tacuit Fratres qui in circuitu ejus erant audientes hæc, cum lachrymis orabant pro eo. Post duas horas dixit fratri astanti: Voca fratres nostros quoniam Dominus exaudivit orationes eorum Ingressis autem fratribus dixit. Vos ex primo verbo meo quod audistis turbati fuistis, sed hæc est causa clamoris mei, apparuerunt mihi duo dæmones terribiles parati ad recipiendum animam meam, & præ timore extra me raptus maledixi diei meæ. Et dico vobis, si hic factus fuisset ignis ex ære mixtus cum sulphure qui duraret ab hac hora usque ad finem mundi, & daretur mihi optio utrum per illum ignem vellem transire, aut iterum dæmones in forma videre, eligerem potius per ignem transire. Postmodum autem venit illa Regina cœli mater misericordiæ, & fugavit dæmones, & ea visa concepi spem, & præ gaudio risi & benedixi eam, quod liberaverat me de tam horribili visione dæmonum. His igitur dictis feliciter quievit in Domino. *Collect. Spec. hujus.*

FAMA BONA.

EXEMPLUM I.

Fama potius quam divitiis serviendum.

QUidam mercator in civitate Januensi, Obertus nomine, tantæ legalitatis erat, ut quidam quingentos apud eum aureos deposuisse mendaciter diceret, illeque minime super hoc chartulam seu scriptum reperiret, nullosque mendosos testes adduceret. Et mercator fidelissimus diceret se depositum minime recepisse. Et cum ille clamans vociferare vellet: Obertus eum statim vocavit, dicens: Tace, fili, accippe quingentos aureos, quos te apud me deposuisse affirmas, statimque ipsi pecuniam numeravit: Malens injuste pecuniam perdere, quam bonæ famæ sui nominis detrahere. *Goth. chalcus serm. 91. par. æst. litera D.*

FA-

FAMILIARITAS.

EXEMPLUM I.

Familiaritatem secularium habens longiori purgatorio cruciatur.

DUo erant fratres, quorum unus erat novitius, alter prædicator erat antiquus, qui in conventu Coloniensi eodem die defuncti sunt. Tertia verò die post hoc novitius apparuit infirmario gaudens (ut ipse retulit) dicens quod propter fervorem conversionis quem habuit, ita cito purgatus erat. Post mensem autem dictus prædicator eidem infirmario apparuit, pulcherrimum monile habens in pectore, & multos lapides preciosos in veste, & auream coronam in capite. Cumque frater quæreret ab eo, cur novitius tam cito, & hic tam tarde purgatus fuerit, & quid illa insignia figurabant, respondit: Ego propter familiaritates sæcularium, & verba solatii diutius in purgatorio fui, sed majorem gloriam sum adeptus. Monile significat rectam intentionem in Deum. Lapides preciosi animas, quas converti. Corona ineffabilem gloriam, quam sum adeptus. *Ex vitis fratrum Prædicatorum eodem lib. parte 5. cap. 5.*

FOEMINA.

EXEMPLUM I.

Fæminarum consortium repellens Presbyter quidam, sanctorum Petri & Pauli meruit visitatione moriturus ad cœlestia regna vocari.

IN eadem provincia Nursiæ Presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinis accepti presbyteram suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propius accedere nunquam sinebat, eamque sibimet appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi familiaritatis communionem funditus absciderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam ut semper ab illicitis longe sint, à se plerumque licita abscindunt. Unde idem vir ne aliquam per eam unquam incurreret culpam, sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis Presbyter cum longam vitæ implesset ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ, inardescente graviter febre correptus ad extrema deductus est. Sed cum eum presbytera sua conspiceret, solutis jam membris quasi in mortem distensum, utrum ei adhuc vitale spiramen inesset, naribus ejus apposita curavit aure dignoscere. Quod ille sentiens: cui tenuissimus inerat flatus, quanto annisu valuit, ut loqui potuisset, infervescente spiritu collegit vocem, atque erupit, dicens: Recede à me mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. Illa ergo recedente, crescente virtute corporis cum magna cæpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, quid ad tantillum servum vestrum estis dignati convenire? Venio: gratias ago, gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret: noti sui qui illum circumsteterunt, requirebant. quibus ille admirando respondit, dicens: Nunquid convenisse hic sanctos Apostolos non videris? Beatum Petrum & Paulum primos Apostolos non aspicitis? Ad quos iterum conversus dicebat: Ecce venio, atque inter hæc verba animam reddidit. Et quia veraciter sanctos Apostolos videret, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque contingit justis, ut in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant, sed dum eorum menti æternorum civium societas ostenditur à carnis suæ copulatione sive doloris & formidinis fatigatione solvantur. *Greg. dial. l. 4. c. 11.*

EXEMPLUM II.

Luxuria tentatus fortissimè senex omnes digitos manus excussit, & fœmineam tantæ tentationis causam mortuam suscitavit.

SOlitarius quidam erat in inferioribus partibus Ægypti. Hic erat nominatissimus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce juxta operationem sathanæ mulier quædam inhonesta audiens de eo, dicebat juvenibus, quid vultis mihi dare, & decipio istum solitarium vestrum? Illi autem constituerunt certum quid quod daturi essent ei. Quæ egressa vespere venit in cellam ejus velut errans, & cum pulsasset cellam ejus, egressus est ille, & videns illam, turbatus est, dicens: Quomodo huc venisti? Illa autem quasi plorans dicebat: Errando huc veni. Qui cum miseratione viscerum moveretur, introduxit eam in atriolum cellulæ suæ, & ipse intravit interius in cellam, & clausit. Et ecce infœlix illa clamavit, dicens. Abba, feræ comedunt me hic: Ille autem iterum turbatus est, timens etiam judicium Dei, dicebat: Unde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro. Cœpit autem diabolus velut sagittis stimulare cor ejus in eam. Qui cum intellexisset diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum? Viæ inimici tenebræ sunt: filiorum autem Dei lux est. Et surgens accendit lucernam, & cum inflammaretur desiderio, dicebat, quoniam qui talia agunt in tormenta vadunt. Proba ergo te ipsum ex hoc si potes sustinere ignem æternum: & mittebat

mittebat digitum suum in lucernam. Quem cum incendisset, ardorem non sentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiscentiæ. Et ita faciens, usque mane incendit omnes digitos suos. Illa autem infœlix videns quod faciebat, præ timore velut lapidea facta est. Et venientes mane juvenes qui eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier sero: Ille autem dixit. Etiam, ecce ubi dormit. Et intrantes invenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba, mortua est. Tunc ille excutiens palliolum suum quo utebatur, ostendit eis manus suas, dicens: ecce quid fecit mihi filia ista diaboli, perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat scriptum est. Non reddes malum pro malo. Et faciens orationem, suscitavit eam: quæ conversa caste egit residuum tempus vitæ suæ. *Ex libro de fornicatione in vitis Patrum.*

EXEMPLUM III.

Fœmina familiaritatem non fugiens annosus & pudicus sacerdos fornicatur.

QUidam Clericus à pueritia cælebs & castus, post longum Theologiæ studium in solemni conventuali Ecclesia canoniam est adeptus. Animarum zelo ductus, præbendam pro parochiali Ecclesia commutavit, in qua cum per septennium fructose multum & fideliter laborasset, prædicationeque & exemplo animas lucratus esset Christo, quas diabolus conabatur auferre; accidit ut virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lavare & mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res devenit, ut ambo, sacerdos & mulier antequam separentur, diu servato castitatis & virginitatis lilio, frustrarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, ut præ nimia amaritudine mortem accelerarct in planctu. Sacerdos vero expertus incognitam delectationem, in luxuria adhuc, ut credimus, vilissimus perseverat. *T. Cantip. lib. 2. cap. 30. parte 47. De proprietatibus Apum.*

EXEMPLUM IV.

Fœminei tactus illecebra monachus irretitus propriam sororem tentavit constuprare.

VEnit quidam monachus in partibus Ægypti annis quidem juvenis, sed morum gravite maturus, pudicus, & cunctis monasterii sui speculum sanctitatis; amator specialis sancti Hieronymi. Hic .... annis manens in monasterio continuis orationibus vacabat, lectionique scripturarumam, oreque castitatis omnium mulierum abhorrebat aspectus. Huic invidens diabolus gravissimis carnis tentationibus fere tribus mensibus non cessavit molestare, ipse vero se Dei, & gloriosi Hiero. Custodiæ quotidie devote commendabat. Sic victus diabolus ad callidiora convertitur. Interea genitoris ejus agonizantis causa, ut eundem visitaret, ex monasterio in civitatem ad paternam domum venire compulsus est. Clamabat enim pater se dolore moriturum, si ejus visitatione frustraretur. Ob hoc dolens monachus & castitatis ferens periculum, volebat magis in monasterio manendo patrem mori, quam convalere extra monasterium recedendo. Sed fratrum inductus precibus pergit ad patrem. Ad 3. dies itaque ibi remanens tanto tædio afficitur, ut carceri se crederet mancipatum. Post tertium diem cum contigisset eum cum sorore miræ pulchritudinis patris crura refrigerii causa confricare, contigit, ut manus suæ sororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidinis stimulis in eam cor ejus inflammavit, ut nisi verecundia obstitisset, pene eam statim ad illicitum actum prostravisset, sicque evenit egredienti quod timebat, Interim ardore libidinis inflamatus, nil aliud quam sororis faciem, ea scelus ignorante, improbis oculorum visibus conspicere, aut cogitare laborabat, monasterii & ejus disciplinæ jam totus oblitus. Sanatur interim pater, sed monachus occasionibus coloratis, retardat de die in diem ad monasterium remeare. Manente eo in paterna domo jam tribus mensibus, tam monachi quam pater subitam in eo non sufficiunt mutationem admirari. Ad monasterium tandem cum duobus pro se missis monachis revertitur, illud referens tædium redeundo quod prius detulerat exeundo. Cœpit igitur jam monasterio corpus regere, cor vero non recedit à sorore. Hoc sibi studium scripturarum, hoc contemplatio divinorum, ut peccatorum inveniat modum explendorum Oblivilcitur in toto misericordiam divinam exorare. Cogitanti itaque, quomodo posset affectum effectui mancipare, diabolus auctor sceleris, statim hoc fatuum fatuo immittit consilium, ut in nocte dormientibus cunctis, mutato habitu monachali in laicalem, fugiat clam ad domum patris, lateatque sub thoro sororis donec ea dormiente in eam irruat libidinem completurus, Placet stulto consilium, jamque studet opus adimplere. Nocte sequenti ferens claves currit, ut monasterii fores reseraret, sed errans tota nocte eas non invenit, mirante eo donec aurora veniente ad cellam reverti compellitur. Miratur factum per diem, cogitatque sequenti nocte, quod jam non poterat complere. Sequenti nocte propositum, ut prius implere non potuit, ac per unum fere mensem quotidie hoc

eidem

eidem evenit, glorioso eum Hieronymo semper impediente. Habebat enim in cella ejusdem imaginem cui antiqua consuetudine ductus, per diem sæpe adhuc genua flectens se eidem pluries commendabat. Post mensem apparuit idem gloriosus Hieronymus cuidam sancto illius monasterii monacho, ei quæ per eum fiebant, innotescens, mandavitque ut ei diceret, quod propter impensam ei reverentiam huc usque ostium diu quæsitum invenire non posset, sed tamen nisi cito resipisceret, & sese de ipsius custodia removeret, & sic disparuit. Mane autem facto cum hæc monachus alteri diceret, jurat falsum esse, & sibi hæc propter cerebri vacuitatem, somnia evenisse. Tacet monachus, & recedit. Hic vero gaudens proponit nullam amplius Hieronymo reverentiam exhibere, ut sic posset quod diu optarat adipisci. Subtracto igitur Hieronymo honore consueto, & perconsequens sibi custodia solida, sicut voluit, sic effecit. Fugiensque de cœnobio mutato habitu per totum diem domum paternam occulte quærit intrare, intransque sero tamdiu latuit sub lecto sororis, quousque æstimaret eam obdormire. Tunc exuens se, nudum sese ad sororis nudum latus applicavit. Ad hæc soror somno rupto evigilans, & virum juxta se sentiens, diris clamoribus ad se omnes pariter evocavit. Currunt ad puellæ thalamum cuncti cum lumine, & in lecto inveniunt hunc jacentem. Mirantur parentes & stupent, cæteri etiam condolent. Interrogat à filio pater, tanti causam discriminis. Ille causam, & reatum tacitus confitetur. Voluit enim eum adhuc defendens Hieronymus hanc suam stultitiam experiri, ut in posterum astutior, & humilior ad cavendum redderetur. Cernens itaque monachus sic se à diabolo illusum, confusum itaque jam in scelere captivatum, protinus suffragiis gloriosi Hieronymi (cui semper devotus extiterat) suam culpam recognoscens in seipsum rediit, & de eadem paterna domo egressus, sine mora lugens, ac dolens ad pœnitentiæ fontem properavit. Deinde in suo monasterio receptus, per duos annos in tanta se pœnitentia afflixit, ut foret cor hominis insufficiens cogitare, & completo annorum duorum spatio, ex hoc sæculo feliciter migravit. *Litera H. Epistola Cyrilli ad August.*

EXEMPLUM V.

Virgo quædam pudicissima usque adeo virorum aspectus vitabat, ut etiam à sancto Martino videri noluerit.

Illud vero Sulpici meminisse te credo quo affectu nobis, cum & tu coram adesses, illam virginem S. Martinus prædicaret, quæ ita se penitus ab omnium virorum oculis removisset, ut ne ipsum quidem ad se Martinum, cum eam ille officii causa visitare vellet, admiserit. Nam cum prope agellum illius præteriret (in quo se ante complures annos pudica cohibebat) audita fide illius atque virtute divertit, ut eam illustris meriti puellam religioso officio Episcopus honoraret. Nos consequentes gavisuram illam virginem putabamus, siquidem hoc in testimonium virtutis suæ habituram, ad quam tanti nominis sacerdos deposito propositi rigore venisset. Verum ipsa fortissimi vincula propositi, ne Martini quidem contemplatione laxavit. Ita vir beatus accepta per illam fœminam excusatione laudabili, ab illius foribus quæ videndam se, salutandamque non dederat, lætus abscessit. O virginem gloriosam, quæ ne à Martino quidem passa est se videri? O Martinum beatum qui illam repulsam non ad contumeliam suam duxit, sed magnificans illius cum excusatione virtutem, inusitatum in his duntaxat regionibus gaudebat exemplum. Ergo cum haud longe ab illa villula nos manere nox imminens coegisset, xenium beato viro eadem illa virgo transmisit, fecitque Martinus quod antea non fecerat, nullius enim ille unquam xenium, nullius munus accepit, nihil ex his quæ virgo venerabilis miserat refutavit, dicens benedictionem illius à sacerdote minime respuendam quæ esset multis sacerdotibus præferenda. Audiant quæso virgines istud exemplum ut fores suas (si eas mali obire voluerint) etiam bonis claudant, & ne ad se improbis libet sit accessus, non vereatur etiam excludere sacerdotes. Totus hoc mundus audiat, videri se à Martino virgo non passa est. *Severus Sulpicius dial. 2. c. 19. de gestis S. Martini.*

EXEMPLUM VI.

Virginitatem vovens S. Edmundus, virginem Mariam annulo aureo subarravit, & fœminam se ad fornicationem provocantem virga percussit, & omnem tentationis impetum ab ea fugavit.

Et cum idem Edmundus singulis in corde virtutibus gratum parasset hospitium, castitatem singulariter habere studuit, sciens quod incorruptio Deo proximum esse facit, carnem suam nulla unquam polluit immundicitia, sed in ea permansit usque ad obitum virginitatis incorrupta. Nam de consilio cujusdam sacerdotis perpetuam virginitatem coram beatæ virginis vovens imagine, eidem se virgini velut Dominæ commendavit, & copulavit perenniter velut sponsæ, atque in signum irrefragibilis fœderis eam annulo subarravit novo more. Annulo (inquam) quem ab hoc fecit, digitum ipsius imaginis insignivit. Et ut eidem Dominæ amicæ suæ charissimæ jugiter impenderet salutationis obsequium, in eodem annulo

literaliter insculptum est illud, Ave Angelicum. Ex tunc ergo sicut ipse confessus est in obitu, quoties ejusdem clementissimæ virginis præsidium invocavit, in ipsa tentatione proventum, in persecutione solatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudium sibi celeriter impetravit. Ut autem eadem sponsa sua fœderis inter eos initi recordaretur, & sponsum dignaretur agnoscere (qui eam in sua desponsarat imagine) in annulo cum quo post mortem more Pontificali extitit sepultus, inventum fuit insculptum cunctis videntibus, atque mirantibus istud Ave, ac per hoc in manu Pontificis, atque in digito imaginis, præcipuum prælucet testimonium, per quod enudatius apparet gestæ rei veritas, & exemplum. At hostis antiquus quo magis eum vidit in virtute proficere, eo magis agitatus invidia pectoris ejus pacem studuit perturbare. Unde quandam puellam hospitæ suæ filiam in ejus excitavit excidium, ut impudicos oculos in eum jacens, ejus commovere tentaret animum, signis, ac nutibus, ac suspiriis, quasi dicens tacite, dormi mecum. Sed cum per talia nihil proficeretre; pertis cum eo verbis cœpit agere & multis modis ad amplexus illicitos provocare, Quam ille ut pestem fugiens, sæpius corripuit, sed illa nec à virulento proposito (quod mente conceperat) se retraxit. Illa velut altera Ægyptia pro illicitis institit, ille velut alter Joseph, illicita recusavit. Tandem de illius importunitate pertæsus, quid super hoc esset agendum melius mente contulit, & habito secum consilio puellæ tempus assignat veniendi ad locum quo vacare studio consuevit. Illa sperans voti se compotem fieri assignato tempore audacter venit, quam ingressam, & quibusdam superioribus vestibus ad ejus præceptum spoliatam arripuit, virgisque flexibilibus, quas ad hoc aptaverat, in dorso peroptime flagellavit, ut sic cui colligata erat in corde stultitia, ipsam disciplinæ dissolveret dura virga. Fugit illa quem dudum fuerat insecuta, & vexatio intellectum dedit auditui, & gratiam apposuit, ita quod ipsa puella (ut asseruit) hujusmodi tentationem nunquam postea taliter toleravit. Sicque dum resistit persequenti diabolo, ipse diabolus à puella recessit ocyus, & ab ipso. *Ex vita S. Edmundi lib. 31. cap. 70. & 71. Vincentius Belluac.*

EXEMPLUM VII.

Fœmina familiaritate deceptus Genebaudus post acceptatam continentiam cum propria uxore etiam in sororem mutata peccavit.

LEgitur in vita S. Remigii quod Genebandum nobilem atque eruditum, qui relicta uxore scilicet nepte S. Remigii, vitam religiosam expetierat, Lauduni Episcopum ordinavit. Qui Genebandus plus quam necesse fuit de anteacta vita, & gradus sublimitate confidens, incaute uxorem suam, quam relinquens mutaverat in sororem, quasi pro instructione salutari frequentius se visitare permisit. Unde factum est ut cor virile blanda colloquia mulieris mollirent, & tandem opus jam sibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo conceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit, ne suspecta mulier haberetur, cœpit ut antea domum Episcopi frequentare. Sicque factum est, ut tecta hominibus culpa, occasio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mandat Episcopo se fœminam peperisse. Tunc ille in se reversus amarissime deflevit commissum. Et mittens ad sanctum Remigium rogavit ut Laudunum quantocyus veniret, quo cum pervenisset, Genebandus ei cum multis lachrimis ordinem nefandæ rei confessus est, & pœnitentiam sibi debitam imponi postulavit. Audiens autem Remigius lamentabilem historiam, eidem collachrymatus est. Et facta mansiuncula in modum Sepulchri juxta Ecclesiam S. Juliani, Genebandum in ea reclusit. Parochiam autem illius cum sua simul per annos quatuor gubernavit, & unam Diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebravit, septimo autem anno reclusionis cum idem Genebandus in vigilia cœnæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad se dicens: Exauditæ sunt orationes patris tui Remigii, suscepit Deus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum, surge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis se jactans in limine dixit. Etiamsi ipse Dominus meus Jesus Christus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar nisi venerit qui me in ejus nomine in hac reclusione constituit. Et statim discedens Angelus Domini hæc eadem S. Remigio Remis constituto in visione narravit: jubet ut quantocyus Laudunum peteret, & Genebandum Episcopali sedi restitueret. Moxque S. Remigius nihil dubitans Laudunum petiit: & in limine, aperto ostio, salvo tamen sigillo, & reserata sera Genebandum jacentem reperit, quem confestim elevans, sedi & officio Episcopali restituit, & ita Remis cum gaudio repedavit. Genebandus autem in sanctitate & Justitia, postea omnes dies vitæ suæ peregit. Dei gratia prædicans cunctis quanta sibi fecerit Dominus. *Hincmarus apud Surium in vita sancti Remigii.*

EXEM-

EXEMPLUM VIII.

Fœmina formam diabolus induit & Episcopum beato Andreæ devotum ad lapsum præcipitare conatur, sed auxilio patroni sui in peregrini specie apparentis Episcopus liberatur.

EPiscopus quidam religiosam vitam agens, beatum Andream inter cæteros & supra sanctos cæteros in veneratione habebat, ita quod in cunctis suis operibus hunc semper titulum præponebat, ad honorem Dei & beati Andreæ. Invidens igitur viro sancto hostis antiquus, ad eum decipiendum tota calliditate se contulit, seque in formam pulcherrimæ mulieris transformavit. Venit igitur ad Palatium Episcopi, asserens se velle confiteri eidem. Mandat Episcopus ut suo pœnitentiario confiteatur, cui plenitudinem tradiderat potestatis. Renunciat illa, quod nulli hominum nisi sibi secreta suæ conscientiæ revelabit. Sicque victus Episcopus, eam ad se venire præcepit. Cui illa. Obsecro Domine miserere mei. Ego enim in annis puellaribus (ut cernitis) constituta, & à pueritia delicate enutrita, nec non & regia stirpe progenita, huc in peregrino habitu sola veni. Nam pater meus rex utiq; valde potens cuidam magno principi me volebat in conjugium sociare, cui respondi, quod omnem thorum abominarer maritalem, quia virginitatẽ meam Christo dedicavi in perpetuum, & ideo nunquam possem in carnalem copulam consentire Denique sic arctata quod oportebat me aut ejus voluntati durissimæ obedire, aut certe diversa subire supplicia, latenter fugam inii magis eligens exulare, quam sponso meo fidem infringere. Audiens vero vestræ sanctitatis præconium sub alas vestræ protectionis confugi, sperans me apud vos reperire locum quietis, ubi possim contemplationis capere secreta silentia, præsentisq; vitæ vitare naufragia, & perturbationes mundi perstrepentis fugere. Admirans in ea Episcopus nobilitatem generis, pulchritudinem corporis, tam immensum fervorem, & tantæ eloquentiæ venustatem, placida & benigna voce respondit. Esto secura ô filia, nec formides, quia ille ob cujus amorem te & tuos, & tua tam viriliter contempsisti, tibi ob hoc, & in præsenti cumulum gratiæ, & in futuro plenitudinem gloriæ largietur. Sed & ego servus me & mea tibi offero, eligasque tibi ubi placuerit mansionem, volo autem ut mecum hodie prandere debeas. Cui illa: Noli, inquit, pater, noli de hac re me rogare, ne forte ex hoc aliqua suspicionis causa proveniat, & nitor famæ vestræ denigrationem aliquam patiatur. Ad quam Episcopus dixit: Plures erimus, & non soli, & ideo nullus malæ suspicionis scrupulus in aliquo poterit generari. Venientes itaque ad mensam, Episcopus & illa ex opposito consederunt, cæteris residentibus hinc & inde. Intendit in eam Episcopus crebro ejusque faciem intueri non desinit, & pulchritudinem admirari. Sicque dum oculus figitur, animus sauciatur, & dum ejus faciem non desinit intueri, antiquus hostis cor ejus gravi jaculo vulneravit. Perpendit ipse diabolus hoc, & pulchritudinem suam cœpit magis ac magis augere. Jamque Episcopus proximus erat consensui ut eam de illicito opere attentaret, quando possibilitas se offerret. Tunc subito quidam peregrinus venit ad ostium crebris ictibus, & magnis clamoribus sibi postulans aperiri. Cumque sibi aperire nollent, & ille clamoribus & ictibus nimis eis fieret importunus, interrogat episcopus mulierem si ingressum illius hominis acceptaret. Cui illa dixit: Præponatur sibi aliqua quæstio satis gravis, quam si enodare sciverit, admittatur. Si autem nescierit, tanquam inscius & indignus episcopi præsentia repellatur. Favent omnes ejus sententiæ, & quis sufficiens esset hanc quæstionem proponere, sciscitantur. Cumque nullus sufficiens invenitur, episcopus dixit: Quis nostrum ad hoc sufficiens est quam vos, ô Domina, quæ cæteros nos & eloquentia præceditis, & sapientia plus nobis omnibus rutilatis? Vos ergo hanc proponite quæstionem. Tunc illa dixit: Interrogetur quod est majus miraculum, quod Deus unquam in parva re fecerit. Interrogatus de hoc peregrinus per nuncium, dixit: Diversitas & excellẽtia specierum. Inter tot enim homines qui fuerunt ab initio mundi, & usque ad finem futuri sunt, duo reperiri non possent quorum facies per omnia similes essent. In ipsa quoque tam minima facie Deus omnipotens omnes sensus corporis collocavit. Audientes omnes ejus responsionem admirantes dixerunt: Vera & optima est solutio quæstionis. Tunc mulier ait: Proponatur ei quæstio secunda gravior, in qua melius possimus ejus sapientiam experiri. Quæratur ab eo ubi terra sit altior omni cœlo? Percontatus de hoc peregrinus, respondit: in cœlo empireo ubi residet corpus Christi. Corpus enim Christi quod est altius omni cœlo, est de nostra carne formatum, porro caro nostra quædam terrea substantia est. Cum igitur Corpus Christi super omnes cœlos sit, & de nostra carne originem duxerit, caro autem nostra de terra sit condita, constat, quod ubi corpus Christi residet, ibi procul dubio terra altior cœlo manet, Refert nuncius quid respondeat peregrinus. ecce omnes responsionem ejus mirabiliter approbant, & magnifice ejus sapientiam laudant. Tunc iterum illa dixit: Fiat ei tertia quæstio gravissima & occulta & ad solvendum difficilis, & obscura, ut sic ejus sapientia tertio comprobetur, & dignus sit quod ad mensam Episcopi

scopi merito admittatur. Quæratur igitur sic ab eo. Quantum spatii sit à terra usque ad cœlum. Requisitus de hoc peregrinus, nuncio dixit: Vade ad eum qui te misit ad me, & de hoc eum diligentius percontare, ipse enim melius me novit hoc, & ideo tibi de hoc melius respondebit, nam ipse illud spatium mensuravit, quando de cœlo in abyssum cecidit, ego autem nunquam de cœlo cecidi, & ideo nunquam illud spatium mensuravi. Non est enim mulier, sed diabolus qui se posuit in similitudinem mulieris. Audiens hæc nuncius vehementer expavit, & ea quæ audierat coram omnibus recitavit. Mirantibus itaque omnibus & stupentibus, antiquus hostis de medio eorum evanuit. Episcopus autem rediens ad se, amare redarguit semetipsum, & de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Misitque nuncium ut introduceretur peregrinus, sed nequaquam amplius invenitur. Episcopus vero tunc populum convocavit, & ei evidenter exposuit ordinem gestæ rei præcepitque ut omnes jejuniis & orationibus insisterent, si forte Dominus alicui revelare dignaretur, quisnam ille peregrinus fuerit, qui eum a tanto periculo liberavit. Revelatum est illa nocte Episcopo, quod beatus Andreas fuerit, qui pro liberatione Episcopi se posuerit in habitu peregrini. Cœpit igitur Episcopus in devotione beati Andreæ magis crescere, & eum exinde in reverentia plus habere. *Jacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis in vita S. Andreæ. Thomas de Cantiprato lib. 2. Apum c. 13. n. 5. habet aliquid simile de S. Bartholomæo.*

EXEMPLUM IX.

Fœminarum aspectus sanctus Karilelphus quanta sollicitudine vitaverit.

Legitur in vita Karilelphi quod regina Altrogodis Domini devotione nobilissima, viri Dei vitæ qualitatem audiens, cibi scilicet parsimoniam, & noctium insomnitatem, vestium quoque vilitatem. Erat enim ei consuetudo cinere, & cilicio corpus obvolvere, & quando summa exigebat lassitudo quieti indulgere, nudæ humo corpus substernere misit ad eum apparitores desiderans ejus præsentia perfrui, & animam suam Deo commendare per ejus interventionem. Quia si, inquit, precibus meis annuerit omnia fisci illius (in cujus parte residet) prædia ei tribuam. Quibus auditis vir sanctus parumper deliberans cogitabat, unde talia reginæ, ut tantopere me videre desideret diutinis sudoribus incultum, jejuniorum squalore horridum, rurali exercitio rusticum? Novi certe, novi virulentam veterni hostis calliditatem, quia in paradisi amœnitate per fœminæ imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoque æquum est mihi cavere muliebrem aspectum ne capiar laqueis inimici, ego incolens squalida eremi loca. Ite, inquit, ô primi juvenum, & dominæ vestræ hæc verba referre: Si quid prævaluero pro ea, exorabo, certum tamen habeat quamdiu in corpore superfuero, faciem me mulieris nequaquam visurum, neque hoc cœnobiolum quod Domino præcipiente construxi, ingressui mulieris unquam patebit. Neque enim decet nos qui de Christi sumus familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capessenda terra inimico humani generis animam nostram prostituere Ideoque animum suum ab hac intentione submoveat, & fisci sui partem cui libuerit attribuat. Quæ consuetudo in eodem monasterio Domino favente hactenus manet inconvulsa. *Vincent. in specul. hist. lib 21. c. 44.*

EXEMPLUM X.

Fœminarum quare cohabitationem non admisit. D. Augustinus, nec quidem germanæ sororis.

Fœminarum intra domum B. Augustini nulla unquam conversata est, nulla mansit, nec quidem germana soror, quæ vidua Deo serviens multo tempore, usque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filiæ, quæ pariter Deo serviebant? quas personas sanctorum Episcoporum concilia in exceptis posuerunt. Dicebat vero, quia etsi de sorore & neptibus secum commorantibus nulla nasci possit mala suscipio, tamen quoniam illæ personæ sine aliis necessariis secumque manentibus esse non possunt, & quod ad eas etiam aliæ à foris intrarent, de iis posse offendiculum aut scandalum infirmioribus nasci, & illos qui cum Episcopo vel quolibet Clerico forte manerent ex illis omnibus fœminarum personis una commorantibus, aut adventantibus, tentationibus humanis posse perire, aut certe malis hominum suspicionibus pessime diffamari. Ob hoc ergo dicebat, nunquam debere fœminas cum servis Dei, etiam castissimis, in una manere domo, *Possidon. in vita ejus cap. 26.*

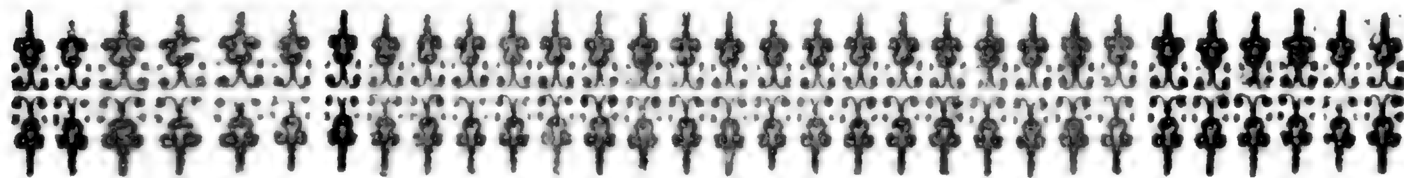
EXEMPLUM XI.

Fœminarum etiam aspectum fugiebat D. Bernardus.

Cum aliquando fœmina quædam pulchritudine, divitiis, cultu & aliis hujusmodi irritamentis concupiscentiæ & peccati præcellens in secretiori domûs cubiculo B. Bernardum aggressa pertraheret ad peccatum, ille eam lenibus verbis demulcens, donec è manibus ejus & amplexibus elaberetur fugit & evasit. Altera autem vice cum curiosius aspiciendo defixos in quandã oculos aliquãdiu tenuisset, cõtinuo

ad

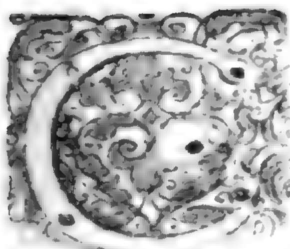
ad se reversus, & de semetipso erubescens apud semetipsum, in seipsum ultor severissimus exersit. Stagno siquidem gelidarum, collotenus insiliens, tamdiu ibi permaodsit donec pene exanguis efficeretur. *Guiliel m. Abb. S. Theodor. lib. 1. de vita S. Bernardi cap. 3. D. Ant. 2 part. histor. 414. 17. cap. 5. & alii. Vide etiam tit. Carnis tentatio. tit. Crucis signum exemplo 2. Et tit. Angelus exempl. 9.*

FESTI VENERABILIS SACRAMENTI INSTITUENDI REVELATIO.

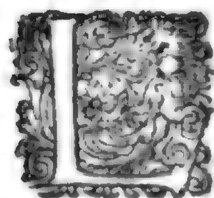
Joannes Diestemius Blæras, Prior sancti Jacobi Leodiensis, venerabili Petro Dorlando, Divi Carthusiensis ordinis Professori,

Salutem in Christo multum optat.

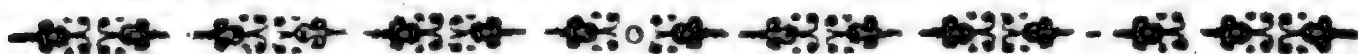

COLLEGIATA Ecclesia jussu beati Martini per Heraclium Leodiensem Præsulem, Leodii in monte publico fabricata est. Siquidem idem præsul morbo lupino laborans, ubi omnem medicinam adversari sibi advertit, ad sepulchrum D. Martini Turonensis se contulit. Ubi cum aliquamdiu orationi vacasset, vidit nocte, cantantibus matutinas clericis, venire ad se duos venerandi habitus Episcopos, ex quibus unus Martinus consorti suo Brictio sic locutus perhibetur: Dignum mihi videtur frater, ut huic confratri nostro, qui hic nostra præsidia devotus implorat, miserationis affectum impendamus. Quo approbante, Martinus propius accedens Heraclio Pontifici dixit: Surge frater sanus, & pete à capitulo te hic in Canonicum recipi, & pergens ad propriam cathedram, ædifica Ecclesiam in nomine meo, quam huic Ecclesiæ confraternitatis vinculo sociabis. Itaque hæ duæ Ecclesiæ usque hodie sorores sese appellant; ita ut si Canonicus unius Ecclesiæ ad Ecclesiam sororem venire voluerit, mox quotidianam præbendæ distributionem recipere poterit. Igitur ut ad principale propositum veniamus, noveris, mi Petre, quod in hac Ecclesia B. Martini Leodiensis per totam octavam festi V. Sacramenti singularis fit jubilus, per canoras chori voces & per clangentes turris campanas, eo quod festum hoc in ea initium habuisse dicatur. Nam insigne in ea sepulchrum cujusdam sanctimonialis, quæ quondam solitariam vitam ibidem duxisse dicitur, monstratur, cujus meritis, & instantia festum hoc creditur esse promotum. Cumque per multos annos super hic curiosius veritatem nosse cupiens laborassem, & nihil certi à quoquam discere potuissem, aliquantis dicentibus hoc festum initium habuisse in monasterio Montis Corneli, aliquantis asseverantibus habuisse originem in urbe veteri, apposui animum ad investigandum per lectionem plurium voluminum, ex quibus præsentem tractatum compilavi, quem tibi corrigendum transmitto, quem ubi ad plenum correxeris, correctum ad me remitti precor, quatenus ex tunc liberius in publicum vadat, qui hactenus apud me in carceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Carthusiensis, venerabili Patri, D. Joanni Diestemio Blæro, Priori ad S. Jacobum in Leodio, S. P. D.

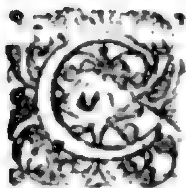
IBELLUM de institutione festi venerabilis Sacramenti, quem scire, & ornare, sub Ecclesiastico stylo edidisti, tibi remitto. Dignus est profecto quem plures videant. : est enim adeo temperatus, ut & illum indocti non fastidiant, neque abjiciant sapientes. Nihil in eo mutavi, quia fere nihil mutandum aspicere in eo potui, Mitto altercationem inter te, & Servatium utilem quidem, sed & jucundam, in qua inferiores partes tibi dedi, ut tu ipse postulasti : sed ita temperanter id egi, ut & tu non mediocriter videas, & ipse magnifice glorietur. Prælucet non in hoc dialogo non minus tua sapientia dum quæris, quam illius circumspectio cum respondet. Quia ut dicit Origenes, ex uno eodemque fonte sapientiæ profluit, & prudenter quærere. & graviter respondere. Salutabis mihi Dominum ipsum Servatium, & dices ei, ut in reliquum bono sit animo : Nam quoties tu illum sagittis voles configere, ego pro eo scutum objiciam. Dominus Jesus felicem te constituat opto mitissime parens. Tu mihi quæso ocyus rescribito, diu est, quod literas tuas non viderim.

TRACTATUS, *Sive* HISTORIA DE REVELATIONE INSTITUTIONIS FESTI VENERABILIS SACRAMENTI, X. CONSTANS ARTICULIS,

Auctore Reverend. P. Johanne Diestemio Blæro, Priore S Jacobi Leodiensis, quæ revelatio facta est S. Julianæ de monte Cornelii prope Leodium Ordinis Cisterciensis, & Evæ Sanctimoniali reclusæ Leodii in monte S. Martini, & Isabellæ Beghuinæ Hoii, quod est oppidum Provinciæ Leodiensis, anno 1230. sub Gregorio IX. & Friderico II. Imperatore.

ARTICULUS I.

IRCA annum Domini millesimum ducentesimum trigesimum in Episcopatu Leodiensi, juxta civitatem Leodii in hospitali leprosorum, quod vulgariter usque hodie, locus Cornelii montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Juliana. Hæc ab incunte ætate ibidem nutrita, gradatim ad virtutem, ac etiam scientiarum culmen per Dei gratiam ascendit. De cujus virginis humilitate, obedientia, devotione atque orationum instantia, multi libri scripti sunt, in quibus invenitur crebro in cœlum per mentis excessum fuisse rapta, atque spiritu prophetico evidentissime claruisse, adeo et proximorum cogitationes, atque cordium intentiones proderet. Hæc luctabatur cum diabolo, loquebatur cum Apostolis, fulgebat miraculis. Itaque cum hæc sancta virgo à primis infantiæ annis semper sese orationi manciparet, crebro vidit,

& quasi

& quasi semper suo aspectui inter orandum ingeri mirabile signum, scilicet lunam quasi in suo splendore, cum aliquanta tamen sui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat nesciens, quid hoc significaret: Unde nitebatur totis viribus præfatum signum amovere, nec valuit. Tandem cum nulla sua, vel aliorum fidelium precibus amovere posset, cœpit cogitare ne forte mysterium aliquod in præfato signo lateret. Tum didicit divino responso significari in luna præsentem Ecclesiam, & in ejus fractione defectum unius solemnitatis, quam Deus voluit in Ecclesia celebrari; ad augmentum fidei. Accepit proinde præceptum cœlitus, ut hanc solemnitatem inchoaret, & celebrandam mundo nunciaret. Illa vero ad hæc obstupescens se non posse respondit. Verum quotiescunque orationi vacabat, admonebatur à Domino ut præceptum injunctum perficeret, quam ad hoc præ mortalibus cunctis Deus prælegisset. Sed illa pravitatis suæ conscia, quæ in humilitatis fundamento mentis gressum fixerat, dixit, Domine dimitte me, & rem hanc arduam clericis committe. Et respondit Dominus: per te omnimodis oportet inchoari ac deinceps per personas humiles promovere. Instabat ergo humilis Juliana continuis ad Deum precibus, ut aliam personam ad hoc digeret, & vice quadam audivit sibi cœlitus pro responso dici: Confiteor tibi Pater cœli, & terræ, quia abscondisti hæc sapientibus, & revelasti ea parvulis. At illa nec sic acquiescens respondit. Excita Domine temetipsum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta est rursum vox ad eam, dicens: Immisit in os meum canticum novum carmen Deo nostro. Justitiam tuam non abscondi, veritatem tuam, & salutare tuum. Non abscondisti misericordiam tuam, & veritatem tuam, à consilio multo.

ARTICULUS II.

IGitur Juliana Christi virgo humilis à tempore prædictæ visionis, per cursum annorum viginti præcibus & gemitibus inenarrabilibus institit apud Deum, quatenus alteri personæ præfatum negotium cœli conditor committeret. Verum quantum ipsa plus se tanto negotio indignam asserabat, eo magis humilitatis amator hanc digniorem judicavit. Acquiescens igitur tandem virgo sancta, totum ordinem præfatæ legationis, Domino Joanni de Lansenna Canonico S. Martini Leodiensis, quem pro suæ sanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit. Et rogavit, ut de his omnibus sermonem haberet cum his qui clavem scientiæ in Dei Ecclesia tenerent. Obtemperat ille: & cuncta proponit Domino Jacobo de Trecis tunc Archidiacono Ecclesiæ Leodiensis, viro fideli, & docto, qui pro eruditionis, & vitæ præeminentia postmodum supra multa constitui meruit. Siquidem postea factus est Episcopus Verdunensis, dehinc patriarcha Hierosolymitanus, demum universalis Ecclesiæ Pontifex electus, dictus est Urbanus IV. Proposuit etiam præfatus Johannes duobus magnis luminaribus, quæ tum Leodii vitâ & scientiâ præfulgebant mortalibus cunctis scilicet Domino Hugoni Provinciali ordinis Prædicatorum, postea Cardinali, & Domino Guyardo Cameracensi præsuli. Proposuit insuper Cancellario Parisiensi, lectoribusque Prædicatorum & multis aliis personis, scientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis, intellectis, & diligenter examinatis præfatis revelationibus, uno spiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege divina inveniri non posse, quare præfata festivitas fieri non deberet. Insuper, & dignissimum fore, & ad Dei honorem cedere, & ad profectum, gratiamque electorum asserebat, si memoriam institutionis tanti Sacramenti solemnius, ac specialius singulis annis mater Ecclesia celebraret. Quorum sententiæ concordiam cum Christi virgo cognovisset, gratias egit Deo, quod voluntatis suæ responsum in tantarum personarum ore posuisset.

ARTICULUS III.

VErum cum ancilla Christi multo affectu desideraret, ut quævis alia persona nomen haberet novæ solemnitatis instituendæ, personamque habere cuperet, cum qua super his crebro conferret, & ea quæ ei cælitus pandebantur, & ex quadam abundantia celari non poterant, audivit percelebrem famam Reghuinæ cujusdam Isabellæ nomine, Hoii commorantis quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella provexit. Quapropter Christi virgo Juliana hanc in sororem montis Cornelii recipi procuravit. Quam ubi cognovit in multis divinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cœlestis de institutione novæ solemnitatis agnovisset, & dicit quod ea de re Isabella cognosceret nihil. Mox ergo Isabella perpendit quod virgo Juliana propter hoc multum angustiaretur, ideoq; toto illo anno devotis apud Deum precibus institit, ut in hoc intelligentiæ suæ oculos luminis creatos aperiret. Quo temporis spatio evoluto contigit Isabellam adire consecratam Deo virginem, Evam reclusam Ecclesiæ S. Martini in Leodio, & intrans Ecclesiam, primum ante Crucifixum

se prostravit, ubi mox in spiritu rapta docetur cœlitus, quod hæc specialis divinæ Eucharistiæ festivitas semper fuerat in secreto summæ Trinitatis, quodque jam tempus advenerat quo hominibus, in quos fines seculorum devenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis excessu omnium cœlestium ordinem exercitus cernuis Domino precibus supplicantes, ut nunc tandem, ad confirmandam Ecclesiæ militantis fidem, periclitanti mundo hanc festivitatem patefacere festinaret. Hac beatifica visione Domina Isabella in tantum profecit, ut ex abundantia spiritualis ebrietatis diceret se laboraturam pro hac solemnitate instituenda, etiamsi mundus obsisteret universus. Audivit hoc Juliana virgo, & exultavit in spiritu, quod & alia testis divinæ revelationis, pro nova solemnitate instituenda, inventa esset. Et factum est, ut deinceps hæ duæ sanctæ mulieres audentius, & familiarius super hac nova solemnitate instituenda ad invicem sæpe conferrent.

ARTICULUS IV.

POst hæc virgo Juliana cupiens componi officium de ipsa solemnitate, cum non haberet ad manum viros multa scientia præditos, a quibus id agi deposceret, elegit humilem suæ domus clericum, parum literatum & ut hoc opus aggrederetur, rogavit. Renititur ille valde, quod & ætate juvenis, & in sacrarum literarum eruditione pusillus esset. Tandem tamen post multum renisum victus authoritate virginis, hac conditione assensum præbuit: ut quoties ille ad scribendum se daret, illa orationi vacans, pro eo Dei clementiam invocaret. Itaque intra paucos dies totum officium completum est, & tanta suavitate verborum, atque dulcedine cantus resonabat, ut etiam ex lapideis cordibus devotionem extorqueret. Hoc tamen officium à prædicto clerico compositum, & à Juliana correctum antequam in publicum daretur præfatis magnis Theologis ad corrigendum exhibitum est quorum omnium vox una respondentium fuit, Opus hoc non abs homine, sed à patre luminum: descendisse.

ARTICULUS V.

INterea divulgatum est verbum de instituenda nova solemnitate V. Sacramenti per totam Leodiensem diœcesim. Et factum est verbum hoc in ruinam, & resurrectionem multorum, & positum in signum cui contradiceretur, multi siquidem Ecclesiastici viri vehementer, ex adverso insurrexerunt, & valido conamine eam impedire conati sunt, dicentes: Ut quid perditio hæc? Nonne hujus Sacramenti Solemnitas in missarum solemniis quotidie recensetur? Verum venerabilis Hugo magnis Theologis non impar, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis dignissimus, unius Epistolæ propugnaculo omnium adversantium rationes valide elisit, & tam verbo, quam scripto palam coram omni populo hanc solemnitatem Deo, atque Ecclesiæ fore utilem, luculento sermone declaravit. Quibus de causis reverendus Pater Dominus Robertus Leodiensis Antistes, in generali synodo, solemni edicto decrevit, ipsam solemnitatem per omnes suæ diœceseos Ecclesias, cum proprio officio à clero celebrari, atque in ea ab omni servili opere debere feriari. Sed morte præventus obedientiam subditorum extorquere non potuit: Nam sola B. Martini Canonia hanc jussionem, cæteris omnibus dissimulantibus adimplere curavit. In qua siquidem S. Martini Ecclesia habitavit in tempore illo quædam sanctimonialis fœmina nomine Eva, angelicam habens conversationem, quam prædicta Juliana per Evangelium Domino genuerat, propter hoc crebro ad eam veniebat, & de secretis cœlestibus cum ea conferebat. Quæ Eva pro suæ vitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ S. Martini Ecclesiæ meruerat gratiam ut ad ejus monitionem, solemnitatem novam de V. Sacramento primi celebrandam susciperent, infinitis infinitorum hominum latratibus rite contemptis.

ARTICULUS VI.

IN diebus illis missus est à latere summi Pontificis ad Alemaniam Dominus Hugo Cardinalis, qui dum in minoribus esset officiis, videlicet Provincialis Prædicatorum, præfatam solemnitatem jure posse solemnizari dogmatizaverat, post peragratas Alemaniæ provincias, etiam Leodium venit. Quo jubente divulgatum est per totam eam Civitatem, quod is qui advenerat Cardinalis apud sanctum Martinum celebraturus sacra, ac sermonem facturus foret de festo V. Sacramenti. Quo convenit multitudo magna, & ipse Cardinalis intra missarum solemnia in editiori loco, Apostolico eloquio concionatus ad astantem fidelem populum, de multiplici fructu novæ solemnitatis, & ut per singulos annos celebraretur instanter admonuit, diligenter instituit, & Apostolica authoritate præcepit. Tum majoris Ecclesiæ Canonici ad Cardinalis exhortationem, atq; præceptum quamdiu ipse Cardinalis in his partibus agebat, præfatam solemnitatem in sua Ecclesia celebraverunt. Verum id

id non devotione, aut obedientia; sed vel ex simulatione aut timore, ut exitus probavit, fecerunt. Siquidem ubi Cardinalis sese in urbem recepisset, præfati Canonici ipsam solemnitatem fieri prohibuerunt, sed non impune. Hi enim omnes adeo miserabiliter hac è vita ablcripti sunt, ut eorum interitus, laicis verteretur in proverbium. His tamen non obstantibus sancti Martini Ecclesia, à concepta devotione non recessit, quinimo quidam è Canonicis cœlitus inspiratus notabilem annuum censum ex suo patrimonio, pro hac solemnitate, singulis annis perpetuo celebranda, ad instar Paschalis festi cum proprio officio, & decenti luminari suæ Ecclesiæ delegavit. Alius autem Canonicus ad extrema vitæ vergens, suæ domus medietatem contulit, ad hoc, ut cum plena octava præfata solemnitas, singulis annis ageretur. Prædicta autem Eva quanquam miro modo super devotione suæ Ecclesiæ in spiritu exultaret, tamen multum angebatur animo, quod aliæ Ecclesiæ ab hac devotione se redderent alienas, aversas, atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis, conceptæ solemnitatis memoriam oblivio deleret. Et respondit ei Juliana. Ne timeas, inquit, Domina Eva, profecto enim hæc solemnitas per omnes Ecclesias ad profectum omnium electorum exaltabitur. Verum humani generis adversarius conabitur ex adverso, sed proficiet nihil.

ARTICULUS VII.

Ingresso igitur Domino Roberto Leodiensi præsule viam universæ carnis, beata Juliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obiit in domo Cantoris Fossensis anno 1257. in Aprili & in monasterio Villariensi sepelitur. Unde factum est, ut nulla Ecclesia præter Canonicam beati Martini, præfatam solemnitatem celebrare curaverit. Verum quoniam (quemadmodum beata Juliana dicere sæpe consueverat) hæc solemnitas fuerat in abscondito consilio summæ Trinitatis, placuit Altissimo illis diebus manifestum signum facere, quod ad sui Vicarii, hoc est, Apostolicæ sedis Præsulis, & omnium astantium notitiam perveniret. Igitur sacerdos veniens Bolsenam (quod est oppidum non longè distans ad urbe veteri, in qua Papa Urbanus Quartus tunc cum Curia residebat) dum celebraret missam, inter verba consecrationis dubius in fide, vidit carneis oculis hostiam in forma pietatis, & de ea sanguinem fluere in calicem: Qui territus dum conaretur occultare, & cooperire de corporali, apparuit mox forma pietatis in singulis partibus corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere, quod ubi populus comperit, ad urbem veterem properans, summo Pontifici nunciavit mirabilia, & stupenda quæ viderat. Stupente autem Curia per summum Pontificem (qui necdum oblivioni tradiderat, quæ in Leodio approbaverat, dum adhuc apud sanctum Lambertum resideret) interveniente consilio, & assensu Dominorum Cardinalium liberatum est, quod festum corporis Christi per universam Ecclesiam, semel in anno solemniter feria quinta, post octavas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur, & vocato B. Thoma de Aquino, qui tum præsens aderat, præceptum fuit, ut officium de tali festo secundum usum omnium Ecclesiarum, componeret. Thomas autem divinarum armarium scripturarum, cujus mentem obedientiæ & omnium virtutum decor collustraverat, præceptum hoc libenter, breviter atque insignissime complevit. In cujus rei testimonium in foribus Ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum sacerdotis celebrantis, depictus est beatus Thomas sedens, & scribens tanquam Doctor in cathedra circumstante Curia, hujus Sacramenti officium dictans; depictus est etiam Crucifixus alloquens S. Thomam coram se super genua adorantem, & dicens: Bene de me scripsisti Thoma.

ARTICULUS VIII.

Dominus vero Urbanus Quartus, volens præfatam deliberationem ad effectum perducere, plures decretales desuper confecit, & ad Præsules Ecclesiarum totius orbis destinavit & recordans sanctæ, divinæque revelationis, atque instantiarum sanctarum mulierum, de quibus Leodii multa viderat & audierat, accersitis clericis, qui tum de Leodio ad Curiam venerant, didicit Dominam Evam adhuc apud sanctum Martinum vivere, & cum magno desiderio super instituenda solemnitate Dominum continuis exorare precibus; Julianam vero diversis angustiis, & persecutionibus iniquorum hominum Leodium reliquisse, atque in partibus Namurcensibus peregrinari. Quapropter Dominus Apostolicus Dominæ Evæ prædulcem epistolam transmisit, in qua suas preces apud Deum exauditas esse declarat. Est autem exemplar epistolæ Papæ quod sequitur.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filiæ Evæ reclusæ S. Martini Leodiensis, S. & Apostolicam benedictionem. Scimus, ô filia, quod magno desiderio desideravit anima tua, ut solemne festum sacratissimi corporis Domini nostri

Jesu Christi institueretur in Ecclesia Dei à Christi fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideo tibi significabimus ad gaudium, quod nos ad corroborationem Catholicæ fidei digne duximus, statuimus,ut de tam mirabili Sacramento præter quotidianam commemorationem, quam de ipsa Ecclesia facit,specialior, & solemnior memoria celebretur, certum ad hoc designantes diem, videlicet feriam quintam proximam post octavas festi Pentecostes proxime sequentis. Ut in ipsa feria quinta, devotæ fidelium turmæ propter hoc ad Ecclesias affectuose concurrant, sitque dies illa universis Christicolis nova festivitate jucunda, & ampla jucunditate festiva, prout in literis nostris Apostolicis, quas per universum orbem super hoc dixerimus, plenius continetur. Et scias, quod nos hujusmodi festum cum omnibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus nec non cum omnibus Archiepiscopis, & Episcopis,cæterisque Ecclesiarum prælatis tunc apud Apostolicam sedem commorantibus (ad hoc ut videntibus, & audientibus de tanti festi celebritate salubre præberetur exemplum) duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet spiritus tuus in Deo salutari tuo, quia viderunt oculi tui salutare tuum quod paravimus ante faciem omnium populorum Lætare insuper, quia omnipotens Deus tribuit tibi desiderium cordis tui & voluntate labiorum tuorum, non fraudavit te cœlestis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipsius festi officium, tibi sub bulla nostra per præsentium laborem destinamus, volumus & Apostolico scripto tibi mandamus, quatenus quaternum ipsum cum devotione recipias, & ejus copiam personis illam petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et instes libenter devotis supplicationibus apud illum, qui memoriale tam salutiferum de seipso reliquit in terris, ut nobis tribuat ex alto gratian. commissam nostro regimini, Ecclesiam suam regendi utiliter, ad laudem & gloriam nominis sui, & salubriter gubernandi. Datum apud urbem veterem sexto Idus Septembr. Pontificatus nostri anno quarto, Christi 1264.

ARTICULUS IX.

VErum quanquam Apostolica mandata omnibus Ecclesiis directa fuissent super celebranda nova de V. Sacramento solemnitate,omnes tamen Ecclesiæ obedire dissimulaverunt, præter Ecclesiam Leodiensem, quæ ubi Apostolicum nuncium cum bullis, decretalibus,officio, apportatis honorifice suscepit, tanquam devota filia mox quam celerrime obedivit, rejecto officio quod virgo Juliana confici fecerat, utens illo officio, quod Thom. Aquinas confecerat. Itaque ab adventu præfatarum bullarum tota & sola Leodiensis diœcesis præfatam solemnitatem singulis celebravit annis usque ad tempora Domini Johannis Papæ XXII. qui floruit anno Domini 1315. qui omnes constitutiones Clementis publicavit, & ad universalia studia transmisit. Et ultra illas ordinationes Urbani IV. Clementinis constitutionibus insertas, novas indulgentias concessit, atque processionem ordinavit. Et tunc igitur & deinceps solemnitas hæc per totius orbis Ecclesias devotissime accepta est ad honorem Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen.

ARTICULUS X.

POsset quærere aliquis. Cum dicatur in superioribus quod ante tempus Domini Johannis Papæ XXII. nullibi celebratur de institutione V. Sacramenti festum, præterquam in diœcesi Leodiensi, quomodo non saltem in Romana Ecclesia solemnizabatur, cum id Papa de consensu Cardinalium mandasset. Respondetur quod Papa Urbanus IV. in Pontificatu suo Apostolico sedit duntaxat annis tribus,mense uno, diebus septem, & epistola missa Donæ Evæ scripta est anno Pontificatus sui IV. 6. Idus Septemb. ac per hoc in fine vitæ ejus, & sic eo mortuo, omnis ejus jussio mortua cum eo videbatur, cum executio nulla ante ejus obitum facta fuisset. Eodem modo factum fuit in diœcesi Leodiensi, nam quanquam Robertus Leodiensium Præsul in synodo universali, decreto præcepisset, hoc festum debere ab omnibus subditis suis celebrari, quia tamen morte præventus fuit ante quam festum Pentecostale adveniret, nulla Ecclesia præter Canonicam S. Martini obedire curavit. An vero D. Hugo Cardinalis hujus festi zelator præcipuus ante Urbanum vel post obierit nec ne,ignotum nobis esse fatemur. Gaudeat igitur sancta Legia, quæ hoc tam gaudiosum, fructiferum atque magnificum festum matri Ecclesiæ invexit. Gaudeat præcipue Ecclesia S. Martini, quæ tam eximium festum primum orbe contradicente acceptare,celebrare,atque publicare meruit. Vos quoque venerabiles PP. qui illius Ecclesiæ filii esse meruistis honorificate, magnificate,atque diligite ecclesiam vestram, quam B. Martinus singulariter semper defendit & honorat. Quia sicut ipse inter missarum solemnia cœlesti lumine fulciri meruit, ita suæ ecclesiæ istud insigne de V. Sacramento gaudium, primum suæ, deinde universali ecclesiæ promeruit. Et vos famulos suos, si tanti Sacramenti mysterium, digne

gne celebrando honorare cum vitæ sanctimonia studueritis, sydereis apud patrem luminum mansionibus donabit, ut videatis Deum Deorum in Sion per omnia secula seculorum. Amen.

Sic subscriptum in originali.

Datum anno Domini 1496. in Aprili, in Monasterio sancti Jacobi Leodiensis.

FESTUM.

EXEMPLUM I.

Festivis diebus venationibus vacans monstrosam prolem ex uxore suscepit.

FUit in Theutonia nobilis quidam venationibus in tantum deditus, ut nullo saltem Dominico vel festo die missam audiret, sed semper venationibus intentus esset. Corripiebat autem eum frequenter uxor sua deo devota, ille quasi muliebriter monitus non curabat. Accidit autem ut ipsa uxor post multos partus editos imprægnata, puerum pareret abortivum, habentem caput venatici canis, pendentibus auribus & porrectis. Confusa ergo & matre, cum multis matronis nobilibus, quæ astabant, consilium fuit omnium, ut terra citius partus obrutus tegeretur. Veniente à venatione marito, quæsivit quis puer esset quem uxor peperisset. Dissimulantibus autem omnibus pudore, instat miles extracto gladio, ut ei partus ostendatur. Et mox timore compulsa mater, ejici de terra jubet prolem, in triste spectaculum, monstrosam, dicens: Ecce quam manifesto prodigio insipientiam tuam vindicavit omnipotens, qui nullum honorem diebus sacris, nullam reverentiam sacramento corporis Christi præbuisti: sed magis ludis venationum indiscretis temporibus institisti. Hæc ut vidit nobilis, correxit se, & egit pœnitentiam de commissis. *Thomas Cantiprat. lib. 2. cap. 49. part. 17. de prop. Apum.*

EXEMPLUM II.

Festivos dies digne celebrans messor devotus divini operis drachmam in segete pendentem invenit.

IN Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cujusdam sancti, ubi tempus vespertinum advenit, per villas in circuitu compulsabatur, & mox unus ad socios falcatores: Desistamus ab opere, quia jam vesperæ pulsantur. Sed cum illi nollent, imo magis verbis eum confunderent, ipse mox opere derelicto ivit ad vesperas. Tertio autem die ad opus imperfectum cum cæteris rediit, viditque antecedentibus aliis se solum falcare posterius oportere, & propter hoc ab omnibus est derisus. Patienter tamen ferens risus omnium & cachinnos, ubi manum ad falcem posuit, ante se pendentem in surculo graminis drachmam magnitudinis auream mox invenit. Curvatus ergo in genibus cùm lachrymis Dominum benedixit. Quo clamante, concurrunt socii, concurrit & miles pratorum Dominus; vidit divinum miraculum, scripturamque miles lucratus in nummo voce patria legens hæc ut interpretari potuimus, continebat: Manus Dei me compegit, & in domum me redegit pauperi, qui non infregit diem sancto celebrem. Hanc drachmam uxor militis marcha erga pauperem emit, & multis postea in rei gestæ testimonium ostendit. *Ibid. libr. 2. cap. 53. part. 9.*

EXEMPLUM VII.

Festivitates sanctorum devotissime celebrans in festivitate omnium sanctorum felix ad cœlestia regna meavit.

FUit quidam frater magnæ devotionis ad Deum, & sanctos ejus, hic tam devotus erat ad festa Christi, quod quodlibet ejus festum habebat sigillatim in charta depictum, & quam diu quodlibet festum durabat, tam diu chartam illius festi depictã (quamvis inchoatione festi in pariete cellæ suæ pependerat) pendere dimisit, antè illam sedendo, & devote inspiciendo orabat, gemebat, & plorabat. Tam devotus etiam erat ad festa beatæ Virginis, quod quodlibet ejus festum aliquibus diebus, ante suspiciendo dicebat mille Ave Maria. Tam devotus præcipue ad festum omnium sanctorum, quod antea per unam septimanam jejuniis, & castigationibus se ad suspiciendum festum ipsum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium sanctorum festum devotione sedula peragebat. Tam devotus insuper extitit in suis missis quod multum gravabatur, si minister vel alia persona staret, ubi faciem ejus videre poterat, quia de oculis ejus fluebant lachrymæ, quibus genas suas ubertim irrigabat, quod hominibus celatum esse cupiebat. Iste vero tam devotus in sanctos in die omnium sanctorum, migravit ad Dominum. Qui post aliquas septimanas appRuit cuidam devoto fratri in somnis pulcher, & jucundus, indicans se sanctorum collegiis feliciter sociatum. *Ex vitis fratrum Eremitarum S. Augustini.*

EXEMPLUM IV.

Festivitatem Nativitatis Christi cum quanta devotione S. Franciscus in silva Gracii celebraverit.

REfert Bonaventura in vita sancti Francisci quia contigit anno tertio ante obitum S. Francisci, ut memoriam Nativitatis pueri Jesu ad devotionem exci-

excitandam apud castrum Græcii Franciscus disponeret agere cum quanta majori solemnitate valeret. Ne vero hoc novitati posset ascribi, à summo Pontifice petita & obtenta licentia fecit præparari præsepium apportari fœnum, bovem & asinum ad locum adduci. Advocantur fratres, adveniunt populi, personat silva vocibus,& venerabilis illa nox luminibus copiosis & claris, laudibusque sonoris & consonis resplendens efficitur atque solemnis. Stabat vir Dei coram præsepio pietate repletus, respersus lachrymis, & gaudiis superfusis, celebrantur missarum solemnia super præsepe, levita Christi Francisco Evangelium cantante, prædicat deinde populo circumstanti de Nativitate pauperis regis, quem cum nominare vellet, puerum de Bethlem præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus, & verax propter Christi amorem seculari relicta militia, viro Dei magna fuit familiaritate conjunctus Dominus Joannes de Græcio. Hic se vidisse asseruit puerulum quendam valde formosum in illo præsepio dormientem, quem beatus Franciscus ambobus amplexans brachiis excitare videbatur à somno. Hanc quidem devotam militis visionem non solum videntis sanctitas credibilem facit, sed & dignata veritas comprobat, & miracula subsecuta confirmant. Nam exemplum Christi consideratum à mundo excitativum est cordium in fide Christi torpentium, & fœnum præsepii reservatum, à populo mirabiliter sanativum brutorum languentium, & aliarum repulsivum pestium diversarum, glorificante Deo per omnia servum suum, sanctæque orationis efficaciam evidentibus miraculorum prodigiis demonstrante. *Bonaventura cap. 10. vita S. Francisci.*

EXEMPLUM V.

Festo Nativitatis die, meritis incarnationis Christi dæmonis malitia coercetur.

Refert Vincentius Beluacensis, quia mos est Cluniacensis monasteri, præ cæteris solemnitatibus Nativitatem Domini quodam singulari affectu agere, & cantuum melodiis, cæreorum accensionibus, quodque longe præstantius est spirituali devotione multa cum lachrymarum perfusione cum Angelis solemnizare. Hac igitur instante festivitate fratres more solito se, & sua omnia præparaverunt. Venerabilis ille pater Hugo, qui adhuc senex supererat, capitulum, ubi fratres convenerant ingressus, hæc ad omnes verba protulit. Noveritis fratres benignum Jesum disposuisse nostris interesse solemniis. At contra hostem nequam invidia laborare, ut aliquas tenebrarum suarum nebulas tanto splendori posset immiscere. Frater enim, ait quidam, se utique dans intelligi, hac nocte vidit matrem misericordiæ; ipsumque filium quem præsenti genuit nocte dulcissimo gremio continere, eique sanctorum Angelorum multitudinem cum immenso lumine astare. Et cum in Nativitate Domini monachi cantando recognoscerent beneficium Incarnationis Domini. Hugo Abbas Cluniacensis vidit ordines Angelorum psallentium, & omne genus musicorum dicentium. Gloria in excelsis Deo. Idem Deus puer exultabat: & corde lætitiam gestu corporis, & plausu manuum demonstrabat, & conversus ad matrem ajebat: Cernis mater noctem Nativitatis meæ, quæ imminet, gaudiis illustrandam, in qua & Prophetarum oracula, & Angelorum præconia revelabantur, & de meo ex te ortu omnia simul cœlestia & terrestria lætabantur. Ubi est nunc hostis mei damnata perfidia? Ubi est potestas quæ ante hoc singulare gaudium dominabatur? Quo illo impudens audito de latibulo suo egressus, à longe se præsentabat, & ignominiose deturbatus cum multo planctu & ejulatu, ut admitteretur, orabat. Et si ait in nulla parte Ecclesiæ admittor, in aliquo saltem reliquarum officinarum loco suscipiar. At filius virginis: Vade, inquit, Lucifer, & ne te mea sententia præjudicatum lamenteris tanta quod poteris. At ille solum aditum capituli petiit, & intrare non potuit. In tantum enim se tumidum & capituli introitum angustum invenit, ut nullatenus introire valeret. Vere enim inflatus superbiæ veteris Apostemate per humilem aditum non potuit transire. Inde ad dormitorium fratrum gressum convertit,& phantasiis solitis se eos inquietare posse confidens, introire tentavit. Sed eadem crassitudine sua ab ostio repulsus est. Postremo ad refectorium nocendi spem contulit, ibi propter aliquantulam corporis curam majorem suspicans mentium incuriam, ibi etiam tot obices ex divinorum verborum lectione, tot trabes ex devotione auditorum, tot repagula reperit ex charitate sibi invicem servientium, ut nullo modo ultra valens procedere, cogeretur retrocedere. Sic & ab omnibus officinis dejectus à conspectu piissimi Redemptoris, & gloriosæ Mariæ matris ejus cum ea qua dignus est confusione, pestifer ille recessit. Cauti ergo ô fratres estote, & immensas gratias omnipotenti, & misericordissimo Salvatori agite, quia & nequissimum hostem à nobis expulit, & ipse nobiscum festum celebraturus intravit. *Specul. histo. lib. 26. cap. 7. & Petrus V. Abbas Cluniacensis libr. 1. miracul. cap. 15.*

EXEM-

EXEMPLUM VI.

Superior quidam Cisterciensis frequenter Nativitatis Christi misteria recolens, & Christo sibi cum beata virgine apparenti panem porrigens, ab eo ad cœleste convivium invitatur.

QUidam Superior Cisterciensis ordinis amans tenerrime infantiam Salvatoris recolebat frequentius, qualiter idem Salvator pro nobis à beata virgine conceptus & enixus, & lactatus fuerat & nutritus, qui per hoc in gratia simplicitatis & innocentiæ profecit mirabiliter: & amicus effectus beatæ virginis, hausit devotionis gratiam abundanter. Die ergo quodam cum in refectorio cum conventu comederet, raptus in extasi. vidit beatam virginem formâ pulcherrimâ, & inter brachia puerum pulcherrimum portantem per refectorium intrantem, & ex sua simplicitate, nondum intelligens visionem, mirabatur quomodo mulier contra institutionem & consuetudinem illius ordinis refectorium ingredi præsumpsisset, & credebat, quod omnes viderent quod ipse videbat. Et cum ipsa coram singulis portaret puerum, venit ante ipsum, & ita prope quod puer suis pedibus fere tangebat cibum ejus, nihil dicens, sed in eum respiciens. Tunc Superior porrigens ei panem dixit: Papa mi puer. Cui respondit puer: Non papabo modo, sed tu post triduum papabis mecum panem vitæ æternæ in regno meo. Quo facto disparuit visio, & statim infirmitas arripuit superiorem. Qui post tres dies juxta condictum pueri ad Dominum migravit, papaturus cum ipso panem vivificantem in æternum, Dominum nostrum Jesum Christum qui comeditur ab Angelis & Sanctis, non gustu corporei dentis, sed intuitu mundi cordis. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM VII.

Festivis diebus farinam conspergens, & fermentans, cruentatos panes invenit.

LEgitur in vita S. Hugonis Lincolniensis, quomodo pistor quidam semper die Dominica farinam consperserit, atque fermentaverit, de qua nocte sequenti panes decoqueret, quos die sequenti venderet recentes: quos dum semel mane secundæ feriæ extraheret de clibano, unus panis calidus frangitur, unde mox rivus sanguinis, qui panem circumquaq; infecerat, effluxit. Expavit ille, & panem istum cruentatum frustatim comminuit, & persingulas fracturas cruorem stillare vidit. Alios etiam omnes panes similiter cruentatos invenit, quos panes per octo dies apud se occultavit, sed mercenarii hoc ad publicam notitiam perduxerunt Episcopi, & ad ejus præsentiam unus panis fuit allatus, qui sic esse conspexit. Erant etiam alii panes in clibano positi, qui post crepusculum diei Dominicæ erant fermentati & impositi. Qui cum extraherentur, & frangerentur, nil prodigiosum habentes in sua naturali qualitate ad usum hominum vendebantur. Primi autem per monasteria & Ecclesias in monumentum facinoris de transgressione sabbathi ad terrorem hominum diligenter conservabantur. *Idem.*

EXEMPLUM VIII.

Festivis diebus sub summa missa carnes vendens, prodigioso modo à Domino plagatus est.

CUm quidam devotus pastor in partibus Westphaliæ nonnullos carnifices videret spe vendendarum carnium tēporalibus mercenariis sub summa missa occupatos, nonnullos etiam ociositatis causa ut fabulationibus & levitatibus ante carnificum domus tempus expendentes, & diem sabbathi violantes, zelo Domini tactus in fervore spiritus ut verus Pastor, errantes oves ad viam veritatis reducere prædicationibus & admonitionibus laboravit, minitans vindictam Dei ipsis affuturam, nisi à tam enormi mandatorum ipsius transgressione resipiscerent. Et quoniam populum duræ cervicis subito à tam prava consuetudine omnino revocare non potuit, laboravit ad hoc quatenus, & si omni sabbato deberent merito, maximè tamen in quatuor principalioribus festis anni circa visitationes Ecclesiarum occupati ab hac pessima consuetudine animum revocarent. Aderat erga non longè post tempora festum Pentecostes, & quidam sacerdotes sui præceptis atque imprecatione conterriti, timore vindictæ ipsius mandatis, imo non ipsius, sed Domini obediebant. Unus verò filius belial animo pertinaci macellum ipsum carnes suas venditurus ingreditur, quosdam de sua sorte contra sacerdotis imperium animando. Et ecce virga Domini super eum. Nam secunda aut tertia die Pentecostes tantam aëris inclementiam Dominus excitavit, coruscationes atque tonitrua, ut porta civitatis ipsius ictu fulmineo scinderetur, descendensque fulmen & vaccas suas inter quam plura alias vaccas sub eadem porta quiescentes inveniens, extinxit continuo, ut scilicet palam daretur intelligi, quoniam hæc vindicta esset inobedientiæ contemptoris illius. Domus quoque istius carnificis eodem fulgore icta quassata est, ut scutellis, ollis atque cacabis tinnitum dantibus, ipse casum subitum minaretur. Factus est post hoc vir ille insanus, in tota hac civitate omnibus clamantibus contra

contra eum, quoniam digna eum plaga propter sabbati irreverentiam dominus tetigisset. *Idem Collector.*

EXEMPLUM IX.

Beata Maria clericum horas suas dicere solitum dignanter visitavit, & à carnalibus nuptiis revocans, in castitate servavit, & festum suæ Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Caroli Regis Francorum, clericus quidam ordine levita Hungariæ regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, ejus horas solitus cantare, parentum consilio nubere volens, cum quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbytero nuptiali benedictione, die quodam missa celebrata, recordatus quod beatæ Mariæ virginis horas juxta morem suum non cantaverat illa die, omnes ab Ecclesia exire cœgit, sponsam domum mittens, ipse solus juxta altare remansit. Cumque solus Dominicæ matris horas decantaret, & Antiphonam, Pulchra es, & decora filia Hierusalem, diceret, subito apparuit ei Domina & perpetua Dei genitrix virgo Maria cum duobus Angelis dextram & levam ejus tenentibus, dicens: Si ergo pulchra sum, & decora, quid est quod me dimittis & sponsam aliam accipis? Nonne ego pulchrior sum illa? Nonne ego optima, formosa? Vidistine tam pulchram? Cui ille Domina mea (inquit) claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Tu es super choros Angelorum revelata, tu es super cœlos cœlorum exaltata. Quid ergo vis ut ipse faciam? At illa: Si sponsam carnalem cui adhærere vis, amore mei dimiseris, me sponsam in cœlesti regno habebis. Et si Conceptionis meæ festum annuatim sexto. Idus Decembris solemniter celebraveris, & prædicandum prædicaveris, mecum in regno unigeniti mei laureatus eris. His itaque dictis Domina nostra ab oculis ejus disparuit. Clericus vero domum redire renuens absque parentum consilio, illico ad abbatiam quandam extra patriam profectus, monachali habitu decuratur. Et post exiguum temporis meritis beatæ Mariæ virginis (quæ diligentes se semper decorat & beatificat) vitam beatam finivit in hoc exilio, & æternam accedit in sæculo futuro. Sed prius tamen Aquilei Patriarcha factus, festum Conceptionis ejusdem die prædicto quamdiu vixit propriis octavis celebravit & celebrandum cunctis prædicavit. Attendant hoc omnes virgines qui amore beatæ virginis conjugio sponte se fraudant; quantam mercedem precibus beatæ Mariæ virginis in cœlo sunt recepturi. *Jacobus Genuensis in fine hist. ex epist. 9. Anselmi de Conceptione B. Mariæ.*

EXEMPLUM X.

De horrendo interitu mulieris hæreticæ Annuntiationis B. Mariæ festum violantis.

IN urbe Zamosia, quædam matrona genere quidem nobilis, sed hæresi tam perditæ, ut sabbathi diem, & sibi, & suis vellet esse feriatum, contra Dominicum profestum & operosum. Extra urbem huic erat villæ possessio, ad quam ipso annuntiantis Angeli die, cum proficisci pararet, domestici iter dissuadent, diei Christianis religiosissimi sanctitate proposita. Mulier offensa, Deiparam, cujus inclitas ferias famuli objecissent, verbis lacessere, unam ex multis dicere, eidem se sanctitate parem esse jactare. Igitur ad villam suis inuitis egressa, cum jam parum viæ restaret, equi rhedam trahentes tam fixis hæsere vestigiis, ut ad progrediendum vis nulla coegerit. Itaque rhedario nequidquam incitante, nihilque neque voce & clamore, neque flagello proficiente improba mulier, dum equi perstant immobiles, exit à rheda, & tantisper declinat à via, ut naturæ obtemperet, & alvum exoneret: se purgantem ingens & validus ventus repente deturbat, & in mulieris faciem corporis egestas impingit & cum os sacrilegum immundis fæcibus inquinasset post ingentes editos clamores, spurcam animam egit dolore trahente. Gesta res tanta anno sexcentesimo supra millesimum. *Hist. Virginis. l. 5. cap. 2. ex lit. P. Melch. Rector. Colleg. Pragen anno 1600.*

EXEMPLUM XI.

Rusticus Assumptæ Virginis festum violans terra opprimitur.

CUm Rusticus quidam schismaticus, eo die qui Assumptæ Virgini sacer est, ad eruendam argillam exisset, maxime ob Kalendarii Gregoriani contemptum, multum licet dissuadente virgine quadam Catholica, & vaticinante ultimum illum ei diem, ad supremum opus fore, ruentis subito casu mole telluris ita oppressus est, ut suo inclusus funere idem reliquerit aliis neglectæ religionis monumentum, & invenerit ipse dementis propositi sepulchrum. *Ex Annal. societ. an. 1580. per Fr. Benejum in Provin. Polon. Vide etiam tit. Chorea ex 3. tit. Eccl. ex. 4. Dilectio Dei ex. 2. tit. Dæmon. ex. 17. & tit. Defuncti ex. 19.*

FOETOR.

FOETOR.

EXEMPLUM I.

Gulosi & lascivi monachi repentina morte percussi interierunt, quorum unus socio viventi apparens fœtoris gravissimi pœna torqueri demonstravit.

ERant in quodam monasterio nigri ordinis tres monachi, omni lascivia dissoluti. Cumque una dierum seorsum in thalamo ad epulas consedissent, unus buccella panis inversa, subito strangulatur: cujus morte nec verecundiam saltem passi duo residui derelicto loco eminus juxta prandium perfecerunt, sic in claustro sociis eventum mortui nunciaverunt. Nec diu postea, dum dicti duo socii non recogitando quid actum sit, ad balneandum in fluvium juxta cœnobium nudati vestibus descendissent, unus ad profundiora digressus, submersus, extractus, & sepultus est. Relictus post hæc tertius, cum vespere dormitum pergens, discalceasset se, monachus submersus nudus apparuit ei, dicens: Ecce quanta pœna damnatus sum, tu autem quid facias nunc saltem recogita. Ego quidem immundus & lubricus digne punitus excrucior: sed illud multum verecundiam damnationis accumulat, quia sine habitu nudus à dæmonibus irrideor. Tu autem da mihi in quo signum meæ damnationis ostendam. Hæc audiens turbatur monachus, & cito detrahens togam, tibiæ femoralem, roganti dedit, & sic defunctus repente disparuit. Mira res, vix dies illuxerat, cum tantus fœtor claustri ambitum occupavit, ut se omnes extingui horrore fœtoris præ angustia conclamarent. Narrante autem monacho, quid sibi vespere contigisset, quæsita est undique dicta toga, & tandem inventa est fœtidior omni cadavere, & fuligine nigrior: qua humo clericus cooperta, in admirationem conversi monachi, ploraverunt. Dictus vero socius defuncti ad ordinem fratrum Minorum repente transivit, & usque nunc tantæ rei certus testis vivit. *Thomas Cantip. de propriet. Apum l. 1. c. 7. part. 5.*

EXEMPLUM II.

Lusibus nimium deditus Rufus, nepos Cyrilli, æterna morte se dixit esse mulctatum.

NEpos quidam meus (inquit Cyrillus) Rufus nomine, utroque privatus parente anniculus ad meas devenit manus. Quem tanta diligentia suo infortunio enutrivi, ut plures eum à me genitum, credidissent. Crescens itaque puer ætate, non sapientia, ingenti pulchritudine corporis, sed non animæ, probis moribus elegantia multæ sapientiæ decoratus, à cunctis amabatur. Is igitur XVIII. ætatis suæ anno mortuus est, flentibus eum cunctis. At ego nimis eum diligens, rogavi gloriosum Hieronymum ut quid sibi contigerit mihi revelaret. Oranti itaque mihi die quadem, hora nona tantus fœtor adfuit, ut omnino tolerare non possem. Cogitans unde tantus hic fœtor, conspicio supreme infelicem meum nepotem, quasi catenis igneis religatum, fornacis instar flammas fœdissimas emittentem. Cumque itaque tremebundus interrogare sæpe disponerem, nec possem, resumpto tandem spiritu inquisivi tremens, si ipse meus nepos esset. Heu, inquit ille, utinam nunquam fuissem, ne tam diris pœnis affligerer, nam æternis scias me pœnis deputatum. Post longam igitur collationem, inquisivi quæ causa suæ damnationis esset, cum tamen in mundo tot virtutibus sic polleret. Pro nulla alia (inquit) causa, nisi quia ludis delactabar. At quia in morte accepta pœnitentia, quasi stulta ignorantia (ut debeam) nolui confiteri, divinam non merui veniam adipisci. Et hoc dicens disparuit. Post quem talis fœtor remansit, quod nullus locum illum audebat introire. *Epistola Cyrilli ad Augustinum littera A.*

FICTIO.

Fictus frater qui humilitatem verbis præferebat, correptus superbus innotuit.

DIxit Abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad Abbatem Serapion, & hortabatur eum senex, ut secundum morem orationem faceret. Ille autem dicens se peccatorem, & ipsius monachi habitu indignum, non adquiescebat. Voluit etiam pedes ejus lavare, & ejusdem iterum verbis usus non adquiescebat. Fecit autem illum gustare, & cum gustaret, cœpit senex in charitate monere eum, dicens: Fili, si vis proficere, permane in cella tua, & attende tibi ipsi, & fac opera manuum tuarum. Non enim tibi tantum procedere expedit, quantum sedere in cella tua. Ille autem audiens ita exacerbatus est, & vultum mutavit, ut nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapion: usque modo dicebas peccator sum, accusans teipsum tanquam indignus sic etiam vivere, & quia te in charitate commonui, ita exacerbari debuisti? Si enim vis revera humilis esse, quæ tibi ab alio imponuntur, disce portare viriliter, & non odiosa verba effundere tibi ipsi. Hæc audiens frater pœnitentiam gessit coram sene, & multum proficiens discessit. *Ex lib. contra inanem gloriam n. 11. Vide etiam tit. Abstinentia ex 2. tit. Angelus ex 10. tit. Eleemosyna ex 6. tit. Conversio ex 19. & tit. Exemplum ex 2.*

FIDES.

EXEMPLUM I.

Oratione monoculi mons transfertur, & rex Tartarorum ad fidem Christi convertitur.

ANno Domini CXXV. Caliphus Rex Tartarorum conatus est extirpare Christianos de regno suo, quia Christiani mixti habitabant inter paganos. Unus autem de consiliariis suis consuluit regi, ut omnes vinceret, ex evangelio. Nam Christus, Deus Christianorum locutus est: Si quis Christianus non hæsitaverit, & dixerit monti huic, tollere & mittere in mare, fiet ei. Qui convocavit omnes Christianos, quæsivit si verbum Christi, & evangelium verum sit? Respondentibus omnibus quod sic, statim comminatus est eis, quod nisi infra decem dies hoc facto ostenderent, omnes perirent. Tunc episcopus & sacerdotes convocaverunt Christianos, & indicto jejunio per triduum & orationibus intendentes, rogaverunt Dominum Jesum Christum, ut suis fidelibus succurreret. Et revelatum est cuidam Episcopo devoto, quod sutor monoculus dignus esset proferre illa verba, & populum Christi de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & se peccatorem esse asseruit, tamen ex obedientia præcepto se submisit. Et Christiani ex una parte steterunt, & crucem Christi secum habuerunt, & Caliphus ex alia parte cum suo populo, qui fuerunt parati ad occidendum Christianos. Oravit autem sutor flexis genibus ne Christus tot Christianos necari permitteret, & præcepit monti ut se tolleret, quod & statim factum est. Quo viso Rex baptizatus est, & plures cum eo, & sic fides roborata est & augmentata. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM II.

Juveni quid sectari vellet incerto, an Gentilium mores an Judæorum, an Christianorum, B Maria Dei mater apparuit, unde colligi poterit quanta debeat esse erga proles parentum cura quoad fidei doctrinam eis declarandam.

FUit quidam juvenis, qui intravit ordinem nostrum Eremitarum D. Augustini in conventu Bononiensi. Hic cœpit cogitare, quæ secta verior esset, an Gentilium, an Judæorum, an Christianorum, qui vidit, quod Gentiles vixerunt secundum legem suam, & Judæi secundum ritum eorum, quem acceperunt à Deo: Christianos Evangelicis observationibus gloriari; sed in his quid certius esset tenendum fluctuabat. Accessit ad Judæos, & de lege cœpit cum eis disputare; sed cum fratres ordinis hoc viderunt, arcendum eum à talibus censuerunt, sed arctatus ignis, acrius insurgit in flammas, juvenis enim in tantum animo gravatus est, ut in nocte media omnimode fugam attentaret. Statim ergo, ut ad exitum portæ venit, obviavit ei virgo gloriosa ad portum salutis devium reductura, dicens ei: Fluctuasti à via devius, & veritatem in fide filii mei te dubitas invenisse. Noveris certissimè, quod diversis per orbem erroribus scateat Gentilitas. Fidei nihil solidi tenent, tenebris nequitiæ obfuscati, Evangelium novæ legis per hoc veritatem habere probatur, quia charitate, humilitate & castitate, refulget, quæ tria in ordine tuo videbis. Ego sum mater Christi ordinis patrona, quæ non passa sum tuam indolem castam perire. His dictis virgo gloriosa disparuit, & juvenem in fide confortatum, cum magna cordis jucunditate dereliquit. *Gothschalcus Holen. ser. 11. partis æstivalis litera C. Cantipratanus lib. 2. Apum, cap. 20. parte 19. habet simile de F. quodam prædicatore.*

EXEMPLUM III.

Rex quidam, cum subditis suis ab idolorum servitute avocatur, miraculo probante Christum verum esse Deum.

TEmpore Othonis primi Imperatoris, Danis qui idola colebant cum Propone clerico in convivio altercantibus, super cultura Dei, & Deorum; Danis asserentibus, Jesum esse, non Deum; sed hominem, Propone vero è contra affirmante Jesum esse verum Deum solum, Rex Araldus præcepit clerico ut fidem propositam à se probaret testimonio veritatis, quod annuente clerico, ingentis ponderis ferrum ignitum manibus illius ferendum imponitur. Quod cum clericus usque ad palatium portasset absque ulla læsione; Rex penitus abjecta idololatria, se, suosque ad colendum verum Deum convertit, & clericum ad Episcopatum promovit. *Gotschalcus Holen. ordinis Eremitarum D. August. parte æstiv. ser. 11. littera D.*

EXEMPLUM IV.

S. Copres Abbas in fidem veritatis Catholicæ contra Magum stat illæsus in igne.

S. Copres, cum adversus Magum, qui suam impietatem passim omnibus inculcabat, disputaret, nec ejus argutiis semper posset satisfacere, tandem jussit ut in media platea ignem exstrueret populus, per quem ambo ipsi transire vellent, & uter illæsus id fecisset, ejus fidem ut veram amplectendam esse. Placet consilium universo populo; ignis citra moram instruitur; Copres arreptum Magum per flammam secum transire jubet; Magus sequi recusat. Tum

Tum unicuique seorsum ingrediendum esse ait, & ipse Copres consilii hujus author ut præcederet, jubet. Cum autem in nomine Christi signatus, esset ingressus, flamma, in hanc & in illam partem divisa cum nulla affecisset molestia, per semihoram in ea moratur. Turbæ autem viso miraculo exclamarunt & cogebant illum pyram ingredi. Is autem nolebat timore affectus. Cum vero eum accepissent populi, in medium protruserunt, & totus flamma ambustus, ejectus est è civitate, clamantibus populis; Planum viventem exurite, Coprem autem turbæ accipientes, & laudibus prosequentes, deduxerunt ad Ecclesiam. *Pallad. in Hist. Lausiaca. cap. 54.*

EXEMPLUM V.

Orthodoxus Philosophus illæsis vestibus in igne contra Arianum disputat.

ANno Domini 471. quo Acacius Orphanotrophus, seu pupillorum curator, Episcopus Constantinopolitanus creatus est, evenit, ut duo philosophi quorum alter Arii labe infectus, dicendi ac disputandi arte instructissimus, alter virtute, religione, & recta fide ornatissimus erat, de doctrina contenderent, Porro Orthodoxo & recte sentienti visum est verborum contentione relicta, ad rem ipsam descendere, ac veritatem explorare; videlicet ut rogo ingenti accenso, sese in ignem conjicerent. Quod ubi Arrianus detrectavit, Orthodoxus igni se contulit atque cum impio sermonem conferens, disputavit, salvusque etiam vestibus intactis permansit. *Niceph. Callist. lib. 15. c. 23. Baron. tom. 6. an 471. Vide etiam tit. Anima.*

FILII.

Furantibus bovem parentibus filius eorum rabidi canis morsu in furiam vertitur.

CUmque secretus resideret Ammon in eremo, adolescens quidam, qui morsu canis rabidi in rabiem versus erat, multis vinctus catenis ad eum reducitur, prosequentibus eum parentibus, & rogantibus pro eo, ait ille: Quid mihi molesti estis homines, supra merita mea est quod petitis: sed tamen hoc vobis indicare possum, quod in manibus vestris est sanitas ejus. Reddite viduæ bovem, quem furati estis, & sanus vobis reddetur filius vester. At illi extimuerunt valde, quod ea quæ in secreto gesta sunt, non latuerunt hominem Dei. Gavisi sunt tamen, quod hanc eis viam salutis ostendit. Et sine mora ut reddiderunt direpta, orante homine Dei etiam juveni sanitas redditur. *Palladius, vita S. Amonis, quæ est 8. & trip. hist. l. 1. c. 1. 11. Vide etiam tit. Confessio ex. 23. & tit. corrigere ex. 3.*

FLETUS.

EXEMPLUM I.

Fletum compunctionis studiosus quidam Antonius in scriptis sacris quæsivit, & ante mortem meruit certificari de remissione peccatorum suorum.

QUidam mecum in monasterio frater Antonius nomine vivebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cœlestis anhelabat. Cumque studiosissime & cum magno fervore desiderii sacra eloquia meditaretur, non in eis verba scientiæ, sed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc exercitata mens inardesceret, & ima deserens ad regionem cœlestis patriæ ad contemplationem volaret. Huic per visionem nocturnam dictum est. Paratus esto, quia te Dominus jussit migrare. Cumque ille se non habere sumptus ad migrandum diceret: responsum protinus audivit, dicens: Si de peccatis tuis agitur dimissa sunt. Quod cum semel audisset: & cum magno adhuc metu trepidaret: nocte alia quoque in eisdem verbis est admonitus. Sed cum post quinque dies febre esset correptus fratribus cunctis flentibus, orantibusque defunctus est. *Greg. Dial. cap. 47. lib. 4.*

EXEMPLUM II.

Vestimenta humilia Arsenius quondam Romanus Senator deferebat.

VIr quidam fuit in palatio sublimis sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius; cujus filios, id est, Archadium, atque Honorium Augustus de baptismo suscepit. Hic itaque Arsenius desiderio divini amoris accensus, relinquens omnem hujus seculi gloriam temporalem, perrexit ad eremum Scythiæ, ut inter sanctos patres secretam, & quietam ab omni strepitu mundi hujus ageret vitam & superatis illecebris & delectationibus corporalibus sub tota mentis intentione adhæreret Domino, sicut scriptum est: Adhæsit anima mea post te, me autem suscepit dextera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniores, quia sicut, cum in sæculi conversatione esset nimis preciosis vestimentis præ omnibus utebatur, ita postmodum in eremo Scythiæ degens studebat, ut omnibus monachis viliora & despectiora vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vitæ suæ sedens ad opus manuum, pannum habeat in sinu, propter lachrymas quæ ob desiderium vitæ æternæ crebro currebant ex oculis ejus. *Ex lib. sentent. PP. §. 36. & §. 153.*

EXEMPLUM III.

Infernalem flammam semper cogitans cocus lachrimis madet continue.

VIdi quendam coquinarium perpetuo in administratione ploratum & mœrorem possidentem, & supplicavi nunciare mihi, unde & quomodo talem gratiam obtinere dignus effectus est. Qui violentiam à me passus respondit. Nunquam me hominibus servire cogitavi, sed Deo & omni quiete me ipsum indignum judicans: hac ignis visione futuræ flammæ memoriam semper possideo. *Climachus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM IV.

Flere solitus peccata sua, ab Angelo commendatur.

ERat in monasterio virginum, quod Celludi urbem cognominant, vir de genere Scotorum Adannanus nomine, ducens vitam in continentia & orationibus multum Deo devotam, ita ut nihil unquam cibi aut potus excepta die Dominica & quinta sabbati, acciperet, & sæpe etiam noctes integras pervigil in oratione transigeret. Quæ quidem illi districtio vitæ arctioris primo ex necessitate emendandæ suæ pravitatis obvenerat, sed procedente tempore necessitatem in consuetudinem verterat. Si quidem in adolescentia sua sceleris aliquid commiserat, quod commissum dum ad cor suum rediit, gravissime exhorruit, & se puniendum pro illo à districto judice exhorruit. Accedens ergo ad sacerdotem, à quo sibi sperabat salutis iter posse demonstrari, confessus est reatum suum, petiitque ut consilium sibi daret quo posset fugere à futura ira, qui audito ejus commisso dicit: Grande vulnus grandioris curam medelæ desiderat. Et ideo jejuniis, psalmis & orationibus quantum vales, insiste, quo præoccupando faciem Domini in confessione, propitium eum invenire possis. At ille quem nimius reæ conscientiæ tenebat dolor, internis peccatorum vinculis quibus gravabatur, ocyus desiderabat absolvi; Adolescentior sum inquit ætate & vegetus corpore, quicquid mihi imposueris agendum, dum salvus fiam in die Domini, totum facile feram etiam si totam noctem stando in precibus peragere, si integram septimanam jubeas abstinendo transigere. Qui dixit: Multum est ut tota septimana absque alimento corporis perdures, sed biduanum & triduanum sat est observare jejunium. Hac facito donec per modicum tempus rediens ad me quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ insistere, tibi plenius ostendam. Quibus dictis & descripta illi mensura pœnitentiæ, abiit sacerdos, & ingruente causa, subita secessit Hyberniam unde originem duxerat, neque ultra ad eum juxta suum condictum rediit. At ille memor præcepti ejus simul & promissi sui totum se lachrymis pœnitentiæ vigiliis sanctis, & continentiæ mancipavit, ita ut quinta solum sabbati & Dominica sicut prædiximus, reficeret, cæteris septimanæ diebus jejunus permaneret. Cumque sacerdotem suum Hyberniam secessisse ibique defectum esse audisset: semper ex eo tempore juxta condictum ejus memoratum continentiæ modum observabat, & quod causa timoris divini semel ob reatum compunctus cœperat, jam causa divini amoris delectatus præmiis, indefessus agebat. Quoddum multo tempore sedulus exquereretur, contigit eum die quadam de monasterio illo egressum longius comitante secum uno de fratribus peracto itinere redire. Qui cum monasterio propinquarent, & ædificia illius sublimiter erecta aspicerent solutus est in lachrymas vir Dei, & tristitiam cordis vultu indice prodebat: quod intuens comes, quare faceret, inquisivit. At ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia, publica & privata, in proximo est ut ignis absumens in cinerem reducat. Quod ille audiens, mox ut intravit monasterium matri congregationis vocabulo Ebbe curavit indicari. At illa merito turbata de tali præsagio, vocavit ad se virum & diligentius rem, vel unde hoc ipse nosset inquisivit. Qui ait: Nuper occupatus noctu vigiliis & psalmis, vidi astantem mihi quendam incogniti vultus, cujus præsentia cum essem exterritus, dixit mihi ne timerem, & quasi familiari me voce alloquens; Bene facis, inquit qui tempore isto nocturnæ quietis non somno indulgere, sed vigiliis & orationibus insistere maluisti. At ego: Novi, inquam, multum mihi esse necesse vigiliis salutaribus insistere, & pro meis reatibus sedulo Dominum deprecari. Qui adjiciens, verum, inquit dicis, quia & tibi, & multis opus est peccata sua bonis operibus redimere, & cum cessant à laboribus rerum temporalium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberius laborare: sed hoc tamen paucissimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monasterium ex ordine perlustrans, singulorum casus ad lectos inspexi, & neminem ex omnibus præter te erga sanitatem animæ suæ occupatum reperi: sed & omnes prorsus viri & fœminæ aut somno torpent inerti, aut ad peccata vigilant. Nam & domunculæ quæ ad orandū, vel legendum erant factæ, nunc in comessationum, potationum, fabulationum & cęterarum illecebrarum cubilia sunt conversæ. Virgines quoque Deo dicatæ contempta reverentia suæ professionis, quotiescunque vacant, texendis subtilioribus indumentis operam dant, quibus aut seipsas invicem sponsarum instar in periculum sui status adornent, aut exteriorum

virorum

virorum amicitiam comparent. Unde merito loco huic & habitatoribus ejus gravis de cœlo vindicta flammis sævientibus præparata est. Dixit autem Abbatilla: Et quare non citius hoc compertum mihi revelare voluisti: Qui respondit: Propter reverentiam tuam timui ne forte nimium turbareris, & tamen hanc consolationem habeas, quod in diebus tuis in plaga non superveniet qua divulgata visione aliquantulum loci accolæ paucis diebus timere, & seipsos intermissis facinoribus castigare cœperunt. Verum post obitum ipsius Abbatillæ redierunt ad pristinas sordes, imo sceleratiora fecerunt. Et cum dicerent, pax & securitas, exemplo præfatæ ultionis sunt pœna mulctati. *Beda lib.4.cap.25 de gestis Angl.*

EXEMPLUM V.

Flere solitus peccata avem dulciter concinentem, & se ad cœlestia gaudia invitantem, audivit.

ERat etiam quidam frater juvenis in Reatina civitate nomine Joannes, simplex, humilis & semper jucundus, in cibo & potu, & aliis ad communem conversationem spectantibus, irreprehensibiliter socialis, sed in abscondito erat multum specialis. Hic multæ dilectionis, & charitatis fuit ad omnes fratres nec unquam auditum est verbum de ore suo nec visum aliquod factum, quod à fraterna dilectione discreparet. Omnibus obsequiosus fuit, præcipue infirmis, & hospitibus, quorum pedes lavit, vestimenta excussit, & sua ejus accommodavit, & omnem charitatem quam potuit hilariter impendit. Sacerdotibus, insuper omnibus indifferenter, quibuscumque potuit, ad missam cum summa diligentia libentissime ministravit. Hic frater solitus erat ingredi hortum conventus, & dum exiret visus est sæpius lachrymas fudisse, & interrogatus quadam vice, cur fieret, respondit: Quia video herbas, arbores, & arbusta, volucres, & terram cum suis fructibus obedire Deo, & homines quibus pro obedientia promissa est vita æterna, transgredi præcepta Creatoris sui. Hæc gemo, & defleo. Huic fratri fœlicis memoriæ per aliquot dies ante obitum suum philomela veniens singulis diebus ante fenestram suam dulciter cantabat. De quo mirantibus fratribus, & interrogantibus quidnam hoc esset respondit subridendo, quasi jo cularite sponsam suam esse invitantem eum ad Paradisum. Quadam autem die ministrante ipso ad missam; vidit super altare lucem cœlicam & eadem die cœpit decumbere, & cum magna devotione spiritum reddidit ei, qui fecit illum. Et infra eundem annum Deus per ipsum sanctum fratrem fecit circiter 150. signa gloriosa. *Ex vitis fratr. Eremitarum D. Augustini lib.2.cap.5.*

EXEMPLUM VI.

Flent cognati frequenter non tam propter morientes, quã propter propria commoda, quibus privantur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam miles habens uxorem, filios & filias multum dilectos, fuit infirmus ad mortem, cum ergo uxor & filii stantes juxta eum plangerent, & quilibet in suo planctu prætenderet suam necessitatem, miles resumens vires, dixit uxori: Ego dimitto vobis fratres, consanguineos, & parentes, possessiones, divitias & reditus magnos. Et omnia ista, & plura alia dimitto filiis meis, & attendi ad planctum vestrum & filiorum meorum, & nullus vestrum plorat, nec plangit me, quia vado ad terram in qua nullum scio me habere amicum, nec consanguineum, in qua nullas possessiones habeo seu divitias, sed nudus recedo & solus, nescio de quibus interrogabor, nec cum quibus potero habere consilium, nec in quo hospitio declinabo, & ideo cum plangitis me propter meum, & lugeatis propter vos, & non propter me; plangam ego meipsum. Et vocato notario; destruxit testamentum factum, & medietatem omnium bonorum suorum statim dedit pauperibus. *Joan. Junior. ord. Prædic.*

EXEMPLUM VII.

De filio per matris lachrymas & jejunia a pœnis purgatorii liberato.

IN Villa prope Lovanium oppidum Brabantiæ Lambertus presbyter ad juvenem quendam dissolutum & levem, ægrum matris rogatur invitatus ad pœnitentiam sedulus commonet. Quo mox in multa valuit contritione confesso, & non multo post mortuo mater pro eo continuavit interpolare jejunia, & usq; ad quinque annos quasi irremediabilibus lachrymis protelavit. Ergo ut ipsum tempus expletum est, die quadam Dominica dictus Lambertus presbyter mortuus est, & sepultus. Sequenti autem quinta feria prædictus juvenis manifeste apparuit matri suæ, dicens: Ecce nunc, mater charissima, adjutorio tuo ad requiem transeo, de gravissimis pœnis quas pertuli pro peccatis, & mecum Dominus Lambertus presbyter, qui me ad confessionem & cognitionẽ meorum peccatorum salubriter provocavit. *Thom. Cantipr. lib.2. Exempl.c.53.§.21. Vide etiam tit. Contritio ex 2. 4. 5. & 11. Idem tit. Defuncti ex 10.*

FRAUS.

Fraudulenter petentes vestimenta ab Isaac, cogniti cum multa confusione abierunt.

ALio quoque tempore accesserunt ad Isaac quidam peregrini misericordiam postulantes scissis vesti-

vestibus, pannis obsiti, ita ut pene nudi viderentur. Cumque ad hoc vestimenta peterent, eorum verba vir Dei tacitus audivit. Qui unum ex discipulis suis protinus silentes vocavit, eique præcepit, dicens: Vade atque in illa silva in loco tali cavam arborem require, & vestimenta quæ in ea invenies defer. Cumque discipulus abiisset, arborem sicut fuerat jussus quæsivit, vestimenta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis & petentibus respondit, & præbuit dicens: venite quoniam nudi estis: ecce tollite & vestite vos. Hæc illi intuentes, recognoverunt quæ posuerunt magnoque pudore consternati sunt. Et qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua. *Greg. in Dial. lib. 3. cap. 14. Vide etiam tit. Desperatio ex. 7, & tit. Conversio ex. 25.*

FUGERE.

EXEMPLUM I.

Gloriam hominum fugiens monachus, à Theodosio Imperatore salutatus aufugit.

REferebat autem beatus senior Pastor fratribus dicens: Quoniam fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosii Imperatoris: hic habitabat in parva cellula foras civitatem, ubi solent Imperatores egressi de civitate libenter degere. Audiens ergo Imperator, quod ibi esset quidam monachus solitarius, qui nunquam egrediebatur de cella, cœpit deambulando pergere adlocum ubi erat prædictus monachus, præcepitque se comitantibus eunuchis, ut nullus appropinquaret ad cellam monachi illius. Ipse autem solus perrexit, pulsavitque ostium cellulæ. Surrexit vero monachus, & aperuit ei, & non cognovit quod esset Imperator tulerat enim sibi coronam de capite suo, ut non cognosceretur. Post orationem autem resederunt pariter. Et interrogavit eum Imperator, dicens. Quomodo sancti patres degunt in Ægypto? Respondens monachus ait: Omnes exorant Deum pro salute vestra aspiciebat autem Imperator intente cellulam ipsam & nihil vidit in ea, nisi paucos panes siccos in sporta pendentes: dixitque ei. Da mihi benedictionem Abba, ut reficiamus. Statimque festinavit monachus, & misit aquam, & salem, & misit buccellas, & comederunt pariter. Porrexitque calicem aquæ, & bibit. Tunc Theodosius Imperator dixit: Scis quis sum ego? Et respondens dixit monachus: Nescio quis sis Domine. Dicit ei. Ego sum Theodosius Imperator, & ob devotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus, prostravit se ante illum. At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, qui securi ac liberi de negotiis seculi, tranquilla & quieta perfruimini vita, & solummodo de salute animarum vestrarum habetis sollicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cœlestia regna perveniatis. In veritate enim dico tibi, quia certe in palatio natus sum, & nunc in regno dego, & nunquam sine sollicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorifice salutavit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra se cogitare Dei famulus, dicens: Quia non oportet me jam in hoc loco esse. Multi enim non solum de populo, sed etiam de palatio, & de senatoribus quam plurimi exemplum Imperatoris secuti ad videndum me venturi sunt, & honorem mihi tanquam servo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hæc propter nomen Dei facturi sunt: ego autem timeo ne forsitan malignus diabolus mihi surrepat, & libenter eos suscipiam, & condelectetur cor meum laudibus & honoribus eorum, & per hæc jam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes atque honores hominum affectare. Hæc ergo omnia homo Dei secum cogitans, eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad sanctos patres in eremum. *Ex lib. Patrum* §. 18.

EXEMPLUM II.

Fugere homines docuit quidam senex qui semper nudus incessit.

NArraverunt de quodam solitario, qui exiit in eremum vestitus lineum saccum tantum. Cumque ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem pascentem tanquam bestia: Descendens autem occulte tenuit eum. Senex vero ille cum esset nudus nec poterat ferre odorem hominis, angustiatus vix potuit evadere de manibus ejus, & fugiebat: Ille vero frater exiit, currens post ipsum, & clamans: Expecta me, quia propter Deum te sequor. At ille conversus, dixit ei: Et ego propter Deum fugio abs te. Frater ille post hæc projecit lebitonem sive vestem pelliceam, qua erat indutus, & sequebatur eum. Quem cum vidisset senex quia jactaverat indumentum suum, sustinuit eum. Et cum appropinquasset ei, dixit ad illum senex. Quando projecisti materiam mundi abs te, ego te expectavi. Rogabat autem eum ille frater dicens? Pater dic mihi verbum quo salvus efficiar. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & salvus eris. *Ex lib. Doct. Patrum num. 14. Vide etiam tit. Affectus.*

FUR-

FURTUM.

EXEMPLUM I.

Furatum caballum patienter sustinens Libertinus, flagellum quo duceretur dedit, sed raptores equos ad flumen nullis verberibus adaquare potuerunt.

VIR Reverendissimus Libertinus qui regis Totilæ tempore Fundensis monasterii præpositus fuit, in discipulatu Honorati conversatus atque eruditus est. De quo quamvis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgaverit, tamen Laurentius religiosus vir qui nunc superest, & ei in ipso tempore familiarissimus fuit, multa mihi dicere de illo consuevit ex quibus ea, quæ recolo, pauca narrabo. In eadem provincia Samnii, quam supra memoravi, idem vir pro utilitate monasterii carpebat iter. Dumque Danda Gothorum dux cum exercitu in locum eundem veniret, Dei servus ex Caballo in quo sedebat, ab hominibus ejusdem projectus est. Qui jumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum quod tenebat diripentibus obtulit, dicens. Tollite ut habeatis qualiter hoc jumentum minari possitis. quibus dictis protinus in orationem se dedit. Cursu autem rapido prædo prædicti ducis exercitus pervenit ad fluvium nomine Vulturnum, ibique equos suos cœperunt singuli hastis tundere, verberibus cædere, calcaribusq; cruentare. Sed tamen equi verberibus cæsi, calaribus cruentati, fatigari potuerunt. moveri non potuerunt: sicq; aquam fluminis tangere quasi mortale præcipitium pertimescebant. Cumque diu cædendo sessores singuli fatigarentur, unus eorum intulit, quia ex culpa quam servo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. qui statim reversi post se Libertinum repererunt in oratione prostratum. Cui cum dicerent: Surge tolle caballum tuum. Ille respondit? Ite cum bono, ego opus Caballo non habeo. Descendentes vero invitum eum in Caballum, de quo deposuerant, levaverunt, & protinus abscesserunt. Quorum equi tanto cursu illum, quem prius transire non potuerat fluvium transierunt, ac si fluvius ille aquam minime habuisset. Sicque factum est, ut dum servo Dei unus suus Caballus redditur; omnes à singulis reciperentur. *D. Greg. Dial, cap. 2. libr. 1.*

EXEMPLUM II.

Furari venientes in hortum Isaac omnes inventi sunt laborare.

PRioribus quoque temporibus Gothorum fuit juxta Spoletanam urbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui usque ad extrema Gothorum tempora pene pervenit, quem nostrorum multi noverunt. Hic itaque venerabili Isaac ortus ex Italiia non fuit, sed cum primum de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisset, ingressus Ecclesiam à custodibus petivit, ut sibi quantum vellet licentiæ spatium concederetur orandi, eumque horis secretioribus egredi non urgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemque totum peregit in oratione, cui sequentem continuavit & noctem. Secundo autem die cum nocte sequenti indefessus in precibus perstitit, diem quoque tertium orationi conjunxit. Cumque hoc unus ex custodibus superbiæ spiritu inflatus cerneret, unde proficere debuit, inde ad defectus sui damna pervenit. Nam hunc simulatorem dicere verbo rustico cœpit, in pastorem clamare, qui se non tribus diebus, & tribus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret, qui protinus currens virum Dei alapa percussit, ut quasi religiosæ vitæ simulator de Ecclesia cum contumeliis exiret, sed hunc repente ultor spiritus invasit, atque ad viri Dei vestigia stravit, ac per os ejus clamare cœpit. Isaac me ejicit, Isaac me ejicit. Vir quippe peregrinus, quo censeretur nomine nesciebatur, sed ejus nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo ejici posse clamavit, mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spiritus qui eum invasit, abscessit. In toto urbe tunc statim quid in Ecclesia factum fuisset innotuit. Currere viri & fœminæ nobiles atque ignobiles pariter cœperunt, certatimque eum rapere in suis domibus conabantur. Alii ad construendum monasterium prædia, alii pecunias, alii subsidia, quæ poterant, offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed servus omnipotentis Domini horum nihil accipiens, egressus urbem non longe desertum locum reperit, ibique sibi habitaculum humile construxit. Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius ad æternæ vitæ desiderium accendi cœperunt, atque sub ejus magisterio in omnipotentis Domini se servitium dederunt. Cumque ei crebro discipuli humiliter innuerent, ut pro usu monasterii possessiones, quæ offerebantur acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens: Monachus qui in terra possessionem quærit, Monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem amittere, sicut avari divites solent perituras divitias custodire. Ibi itaque prophetiæ spiritu, magnisque miraculis cunctis longe lateque habitantibus vita ejus inclaruit. Nam die quadam ad vesperum in hortum monasterii fecit jactari ferramenta, quæ usitato nos nomine Vangas vocamus, Dixit itaque discipulis suis. Tot Vangas in hortum projicite, & citius redite. Nocte vero eadem

dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes Deo surrexisset, præcepit dicens. Ite, operariis nostris pulmentum coquite, ut manere primo paratum sit. Facto autem mane fecit deferri pulmentum, quod parari jusserat, atque hortum cum fratribus ingressus quot Vangas jactari præceperat, tot in eodem loco laborantes operarios invenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mente per spiritum apprehenderunt Vangas quas invenerunt, & ab ea hora qua ingressi fuerant, quousque ad eos vir Dei veniret, cuncta horti illius spacia quæ inculta fuerant coluerunt. Quibus vir Domini, mox ut ingressus est, ait: Audite fratres, multum laborastis, jam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerant præbuit: eosque post tanti laboris fatigationem refecit: sufficienter autem refectis ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquille petite, cum benedictione percipite, & à furti pravitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit Factumque est, ut qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent. *D. Greg. Dial. lib. 3. cap. 14.*

EXEMPLUM III.

Furans olera à serpente terretur.

IN eodem monasterio quidam magnæ vitæ monachus erat hortulanus, Fur vero venire consueverat, per sepem ascendere, & occulte olera auferre. Cum vero ille multa plantaret, & semper minus inveniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conspiceret: totum hortum circumiens invenit iter unde fur venire consueverat. Qui in eundem hortum deambulans, reperit etiam serpentem, cui præcipiens dixit: Sequere me. Sicque usque aditum furis perveniens, imperavit serpenti, dicens: In nomine Jesu præcipio tibi, ut aditum istum custodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus serpens totum se in itinere in transversum tetendit, & ad cellam monachus rediit. Dumque meridiano tempore cuncti fratres quiescerent, more solito fur advenit, ascendit sepem, & dum in hortum pedem poneret, vidit subito, quod tensus serpens clausit viam & tremefactus post semetipsum concidit, ejusque pes per calceamentum in sude sepis inhæsit sicque usque cum Hortulanus rediret, deorsum capite pependit. Consueta hora venit Hortulanus, & pendentem in se furem reperit. Serpenti autem dixit: Gratias ago Deo, implesti quod jussi, recede modo. Qui illico abscessit. Ad furem vero veniens, ait: Quid est frater; tradidit te mihi Deus, quare in labore monachorum furtum toties facere præsumpsisti: Qui hæc dicens pedem illius à sepe, qua inhæserat, soluit, eumque sine læsione deposuit. Cui dixit: Sequere me, quem sequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens: Vade, & post hoc furtum non facias, sed cum necesse habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cum peccato laborasti tollere, ego tibi devotus dabo. *Idem lib. 1. cap. 3.*

EXEMPLUM IV.

Furatus arietem nec discedere potuit, nec abjicere prædam, priusquã precibus clericorum juvaretur.

IN Valeria provincia quidam V. sacerdos aderat; qui cum clericis suis in Dei laudibus, bonisque operibus intentus sanctæ conversationis vitam ducebat. Superveniente autem vocationis die defunctus est, atque ante Ecclesiam sepultus. Eidem veræ Ecclesiæ caulæ inhærebant ovium atque idem locus in quo sepultus erat, ad easdem oves tendentibus pervius erat. Quadam vero nocte clericis intra Ecclesiam psallentibus cum fur venisset, ut ingressus caulas furtum faceret, vervecem tulit, & concitus exiit. Cum vero venisset ad locum ubi vir Domini sepultus erat, repente hæsit & pressum movere non potuit. Vervecem quidem de collo posuit eumque dimittere voluit, sed manum laxare non potuit. Cœpit ergo stare miser cum præda sua reus, & ligatus & voluit vervecem dimittere, nec valebat: volebat egredi cum vervece, nec poterat. Miro itaque modo fur qui à vivis videri timuerat: hunc mortuus tenebat. Cum itaque gressus manusque illius fuissent obstricta, immobilis stetit. Facto autem mane, expletis laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & invenerunt ignotum hominem vervecem tenentem manu: Res venit in dubium, utrum vervecem tolleret, an afferret. Sed culpæ reus citius indicavit pœnam. Mirati sunt omnes, quia ingressus fur viri Dei merito apud prædam suam stabat ligatus. Qui se pro eo protinus in orationem dederunt, suisque precibus vix obtinere valuerunt, ut qui res eorum venerat rapere, saltem vacuus exire mereretur. Itaque fur qui diu steterat cum præda captivus quandoque exivit vacuus & liber. *Idem cap. 22. lib. 3.*

EXEMPLUM V.

Furari volentes dracones deterrent.

FRequenter veniebant ad S. Ammonem latrones panem quo solo vescebatur, auferẽtes ei, & siquid erat, quod ad victum continentissimum repositum videbatur. Cumque frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum. Et inde rediens duos dracones ingentes secum comitari jussit, atque ad ostium sui monasterii manere eos præcepit, ingres-

ingressumque servare. Veniunt ex more latrones, & videntes qui essent custodes in limine, exanimes & amentes effecti, obmutuerunt statim & conciderunt. Quod ubi senior sensit, egressus invenit eos semineces, accedensque atque erigens increpabat eos, dicens: Cernitis quantum vos puriores estis bestiis? Illæ enim nobis propter Deum obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam servorum Dei inquietare erubescitis. Veruntamen introducens eos in cellam posuit mensam, & jubet, ut perciperent cibum. Ille vero corde compuncti, & ab omni mentis suæ immanitate conversi, multis, qui prius Domino servire cœperant brevi meliores fiunt. In tantum enim per pœnitentiam profecerunt, ut non post multum temporis etiam ipsi eadem facerent signa, easdemque virtutes. *Ex vitis patrum vita 8. c. Antonius.*

EXEMPLUM VI.

Furto raptam pellem Macharius ab Hyena recipere noluit nisi promitteret de cætero pauperum quadrupedia non læsuram.

Referebat nobis vir summæ sanctitatis Pafnutius discipulus ejus quoniam quadam die hiena accipiens catulum suum cæcum obtulit S. Machario, & capite pulsans atrii ejus ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro projecit catulum ad pedes. Ipse autem accipiens eum, expuit in oculos ejus, & oravit & lactavit eum hyæna, levavitque eum, & abiit. Altera die pellem ovinam grandem attulit ei hyena Sanctus vero pellem videns dicebat hyenæ: Unde tibi hoc nisi quia comedisti cujusdam ovem, forsitan & pauperis? Quod ergo de injustitia est, non accipio a te. Illa vero inclinans caput suum in pavimento, deprecabatur eum, & ad pedes sancti deposuit pellem. Ipse vero dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, nisi mihi promiseris, ut nunquam amodo contristes pauperes devorando quadrupedia eorum. Illa vero quasi consentiens nutu capitis sui quasi promittebat, tunc suscepit pellem ab ea. *Ibidem.*

EXEMPLUM VII.

Patienter ferens furtum codicis sui, fratrem furantem convertit.

Dicebant de Abbate Anastasio, qui habuerat codicem in membranis valentem solidis decem & octo. Continebat autem vetus, & novum testamentum. Et positus erat codex iste in Ecclesia, ut quicunque vellet de fratribus legeret. Superveniens autem quidam frater peregrinus applicuit ad senem. Et ut vidit codicem illum, concupit eum, & furatus est eum, & exivit, atque discessit. Senex autem non est secutus ipsum, ut comprehenderet eum, utpote qui intellexerat quod fecisset. Ille autem pergens in civitatem quærebat cui venderet eum. Et cum invenisset qui volebat eum comparare, cœpit sedecim solidos precium ipsius postulare Ille vero volens eum comparare, dixit ei: Da mihi primo, ut ostendam eum, & sic tibi pretium dabo. Dedit ergo illi codicem ad ostendendum. Quem accipiens ille, qui emere cupiebat, attulit eum ad Abbatem Anastasium, ut probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei quantitatem quam venditor postulabat, & dixit ei senex. Eme eum, quia bonus est codex, & valet precium, quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter, non sicut audierat, à sene dicens: Ecce ostendi eum Abbati Anastasio, & dixit mihi, quia multum est, & non valet quantum dixisti. Ille autem hoc audiens, dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex? & respondit, nihil. Tunc dicit ei. Jam nolo vendere eum Compunctus ergo venit ad senem pœnitentiam agens, & rogabat eum, ut reciperet suum codicem, senex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater, quia si non recipis eum, non possum securus esse. Cui senex Si non potes securus esse nisi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum usque ad exitum suum, proficiens de senis patientia. *Ex lib. Doct. Patrum num.* 11.

EXEMPLUM VIII.

Furantibus res suas senex etiam oblitum sacellum revelavit, & ita latrones convertit.

Venerunt aliquando latrones in monasterium cujusdam senis, & dixerunt ad eum: Omnia quæ in cella tua sunt, tollere venimus. Et ille dixit: quantum vobis videtur, filii tollite. Tulerunt ergo quodcumque invenerunt in cella, & abierunt. Obliti sunt autem ibi sacellum qui erat absconsus in cella. Senex vero tollens eum, secutus est eos clamans, & dicens: Filii, tollite quod obliti estis in cella. Illi vero admirantes patientiam senis, revocaverunt, & restituerunt omnia in cellam ipsius, & pœnitentiam egerunt omnes ad invicem, dicentes: Hic vere homo Dei est. *Ibidem num. 19.*

EXEMPLUM IX.

Furentis manus senex moriens exosculatur, dicens, gratias ago manibus istis, qui propter eas vado ad regna cœlorum.

Dicebant de quodam fratre qui seni cuidam vicinus erat, quia ingrediebatur, & rapiebat quicquid senex habebat in cella sua, & non objurgabat eum sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Credo opus habeo fratre isto, & exigebat

a se

à se majorem solito laborem, & abstringebat ventrem suum, & cum indigentia comederet panem. Cum autem mori cœpisset senex ille, circumsteterunt omnes fratres, & respiciens in eum, qui furabatur, dicit ei: Jungere huc ad me, & tenuit eum, & osculatus est manus ejus, dicens: Gratias ago manibus istis, fratres, quia propter ipsas vado ad regna cœlorum. Ille autem compunctus, & pœnitentiam agens factus est etiam ipse probatus monachus, exemplum sumens de actibus magni illius senis. *Ibid. num. 24.*

EXEMPLUM X.

Serapio furtum suum humiliter confitetur, & à tentatione diaboli citissime liberatur.

CUm adhuc, inquit Serapion, Abbas essem parvulus, & cum Abbate Thelone commanerem, hæc mihi inimici impugnatione ingesta fuerat consuetudo, ut postquam refecissem hora nona cum sene, unum paximacium quotidie in sinu meo latenter abscondere, quod sero ignoranter edebam: quod furtum licet convenientia voluptatis, & inoliti semel desiderii incontinentia sine cessatione committerem, expleta tamen concupiscentia fraudulenta ad meipsum revertens, gravius super admisso furti crimine cruciabar, quam super ejus fueram iucundatus voluptate. Cum istud molestissimum opus, velut ab exactoribus mihi Pharaonis indictum vice laterum singulis diebus expellere non sine cordis mei dolore compelleret, nec tamen eruere me possem ab hac eorum sævissima tyrannide, & clandestinum furtum. Seni manifestare confunderet: contigit Dei nutu de hoc laqueo me captivitatis volentis eripere, ut quidam fratres cellam senis obtentu ædificationis expeterent. Cumque refectione peracta collatio spiritualis cœpisset agitari, respondensque senex propositis eorum quæstionibus de gastrimargiæ vitio & occultarum cogitationum dominatione dissereret, eorumque naturam & atrocissimam vim, quam haberent donec velarentur, exponeret, ego collationis hujus virtute compunctus, & conscientia redarguente perterritus, velut qui crederem ob hoc ea prolata fuisse, quod Dominus seni secreta mei pectoris revelasset, in occultos primum gemitus excitatus, de inde cordis mei compunctione crescente in apertos singultus, lachrymasque prorumpens, paximacium, quod consuetudine vitiosa subtraxeram clanculum comedendum, de sinu furti mei conscio ac susceptore produxi, eumque in medium proferens, quemadmodum quotidie latenter ederem, prostratus in terram cum veniæ postulatione confessus sum, & ubertim profusis lachrymis, ut absolutionem durissimæ captivitatis à Domino poscerent, imploravi. Tunc senex, confide, ait, ô puer: absolvit te hac captivitate etiam me tacente, confusio tua. Victorem namque adversarium tuum hodie triumphasti, validius eum tua confessione prosternens, quam ipse fueras ab eo tua taciturnitate dejectus: quem utique nequaquam vel tua responsione, vel alterius confutans in te huc usque promiseras dominari: secundum illam Salomonis sententiam: Quia non fit contradictio ab his, qui faciunt malum cito, idcirco repletum est cor filiorum hominum in ipsis ut faciant mala. Et idcirco jam post hanc publicationem ille nequissimus spiritus inquietare non poterit, nec in te latibulum sibi teterrimus serpens deinceps usurpabit, de tenebris tua salutari confessione protractus ad lucem. Necdum senex hæc verba compleverat, & ecce lampas accensa de meo sinu procedens ita cellam replevit odore sulphureo, ut vehementia fœtoris vix in ea nos residere permitteret. Resumensque admonitionem senex: Ecce, inquit, Dominus tibi veritatem sermonum meorum visibiliter approbavit, ut passionis illius inventorem de corde tuo salubri confessione depulsum, oculis prævideres, patefactumque hostem nequaquam locum in te ulterius habiturum aperta ejus expulsione cognosceres. Itaque secundum sententiam senis, ita est, inquit, in me confessionis hujus virtute dominatio dæmoniacæ illius tyrannidis extincta, atque in perpetuum consopita, ut nunquam mihi ne memoriam concupiscentiæ hujus ulterius tentavit inimicus ingerere, nec me post hæc aliquando pulsatum furtivi illius desiderii instigatione persenserim. *Cassianus in collationibus Patrum cap. 11.*

EXEMPLUM XI.

Furari solitus novitius gulosus à dæmonibus gallinam assam offerentibus extractus deprehenditur à dæmone possidetur, furit, & moritur.

CUm adhuc novitius esset devotus frater Achardus V. Abbas Bernardus, quadam die intravit ad consolandos novitios suos, sicut frequenter facere solebat. Terminato autem sermone prædictum Achardum, cum aliis duobus novitiis traxit in partem, & præmonuit eos, in spiritu prophetico loquens ita Futurum est, (inquit) ut novitius ille (designavit autem unum ex nomine) ante diem crastinum furtive recedat. Vos itaque vigilate, & estote parati, & fugientem cum rapinis fugere non sinatis. Quo audito, mirati sunt, & cum silentio præstolati sunt exitum rei. Profunda vero nocte, duo ex illis cum fugitivum in lecto firmiter dormientem aspicerent, tunc & ipsi dormire cœperunt. Veruntamen Achardus, quia certissime credidit verbum à sancto patre prolatum haud

posse

posse irritum fieri, somnolentiæ spiritum, qui ei molestissimus erat, virili constantia repellebat. Nunc enim frontem, nunc tempora fricando, modo pilos capitis & barbæ vellicando, modo manus & faciem lavans, nunc ad locum de loco ambulando, se excitans, tandem fallaciæ somnum, quo premebatur, evicit. Cumque prope esset, ut signum ad vigilias pulsaretur, ecce duo quasi giganteæ magnitudinis æthyopes, nigerrimis capis induti, per ostium domus visibiliter ingrediuntur. Is vero, qui præcedebat, gallinam assatam in hastili portabat. Porro in ipso veru coluber ingens per caput & caudam infixus erat, & eandem gallinam hinc inde cingebat. Cum tali itaque pompa accedunt ad lectum falsi novitii, & gallinam fumantem naribus applicant dormientis: quo statim ex pergefacto dæmones egrediuntur, & quid intus in corde ejus invisibiliter actitarent, horrendo hoc visibili signo demonstraverunt. Cum evigilasset miser ille, continuo surrexit, & vestimentis onustus post dæmones exiit, veniensque ad ostium armarii, quod erat in claustro, machinamentis suis moliebatur firmatum effringere, ac secum tollere libros. Porro prædictus Achardus celerrime socios excitat, & prophetatam apostatæ fugam signis ac nutibus insinuat. Itaque recedentem pariter insequentes reperiunt illum pessulum ostii concutientem. Quos ubi ille persensit, illico datis saltibus evolat, & præcipiti cursu per ostia pomerii ruens, murorum tandem septis retinetur atque reducitur. Die autem facto, cum malorum impœnitens resipiscere nollet, quia jam datus erat in reprobum sensum, dimissus est tandem, ut abiret in locum suum. Eodem vero die arreptus à dæmone dementiam incurrit, & usque ad mortem furere non cessavit. *Lib. de viris illustr. ord. Cisterc.*

EXEMPLUM XII.

Furatus obulum juvenis non nisi velatam Domini faciem intueri sinitur.

CIrca hoc biennium sacerdos quidam mortuus est in villa diœcesis Coloniensis, de ordine Templariorum, nomine Einolphus, vir satis religiosus: quæ de illo dicturus sum, ipse mihi ore suo non semel, sed sæpius recitavit. Cum adhuc puer esset, in domo materteræ suæ infirmatus, sacram communionem suscepit. Et cum se inungi peteret, quibusdam dissuadentibus dilatum est: sicque sine eodem sacramento expiravit. Adfuit & Angelus Domini, qui sibi dixit: Male factum est cum puero isto, eo quod sine sacra unctione obierit, & inunxit eum, anima tamen jam egrediente. Egressam vero divino vultui præsentavit, quem puer quasi per velamen contemplabatur, eique severus valde videbatur. Et ecce, mox diabolus adfuit, qui cum puerum accusare vellet, nec causam ullam inveniret, ait ad eum: Domine, puer iste obulum germano suo furabatur, nec unquam inde egit pœnitentiam. Justus es, & juste judicare debes. Non dimittes reatum, quia non restituit ablatum. Cui Dominus respondit: Velles, ut pro tantillo puerum hunc damnarem? Mea justitia non est absque misericordia. Supplicantibus pro anima viginti quatuor senioribus, qui in circuitu sedis erant, culpa remittitur. Moxque ad præceptum Dei deducta, in puteum igneum projecta est, in quo tantam pœnam pertulit, ut postea verbis explicare nequiret. Post horam ab Angelo, à quo missa fuerat, extracta, judici præsentata est. Cujus faciem tunc amoto velamine perspicue vidit, tantam familiaritatem, jucunditatem, atque dulcedinem puero exhibens, ut eam deosculari potuisset, si voluisset. Et cum ante culpam in humana forma Christum vidisset, post purgatorium in divinitate eundem meruit contemplari. Juxta quem vidit gloriosam ejus genitricem, in sole splendido residentem, & in circuitu eorum multitudinem Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, aliorumque justorum. Diabolus vero timens animam perdere, ait ad eum: Bonum est, ut reducatur ad corpus, ut amplius adhuc tibi serviat. Cui Dominus respondit: Hoc non dicis propter ejus salutem, sed propter tuam nequitiam. Speras enim, quod per corpus peccando cedere possit in partem tuam. Data tamen sententia, anima corpori restituitur. Mirantibus cunctis, qui aderant, quia per signa, quæ in puero viderunt, verbis ejus credere compulsi sunt. Puer vero tum amore gloriæ, tum timore pœnæ patriam suam deserens, conversionis gratia ad quandam domum ordinis nostri venit. Cujus desiderium cum conversus homo nequam ac superbus, qui hospitio præerat, cognovisset, eo audiente, sic ait: Videte, quando tales graciones monachi fuerint effecti, statim volunt esse Domini nostri. In quibus verbis puer adeo scandalizatus est, ut à proposito resiliret, & ad ordinem Templariorum se transferret. *Cæsar. l. 2. cap. 57.*

EXEMPLUM XIII.

Furtum perpetrans lupa solito more ad eremitam, à quo pascebatur, ingredi erubescit.

POstumianus, virum vidimus parvo tugurio, quod non nisi unum recipere posset habitantem. De hoc illud ferebatur, quod ei lupa solita erat

astare cœnanti, nec facile unquam bestia falleretur, quin illi ad legitimam horam refectionis occurreret, tamdiu præ foribus expectaret, donec illi panem, qui cœnulæ superfuisset, offerret. Illa manum ejus lambere solita erat, atque ita quasi impleto officio, & præstita consolatione discedere. Sed forte accidit, ut sanctus ille dum fratrem, qui ad eum venerat, deducit abeuntem, diutius abesset, & non nisi sub nocte remearet. Interim bestia ad consuetudinarium illud cœnæ tempus occurrit. Vacua cellula cum familiarem patronum abesse sentiret, ingressa curiosius explorans, ubi nam esset habitator, casu contigua cum panibus quinque palmitia sportula pendebat. Ex his unum præsumit & devorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita vidit sportulam dissolutam, non constante panum numero, Damnum rei familiaris intelligit, ac prope limen panis absumpti fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspicio, quæ furtum persona fecisset. Ergo cum sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non venisset, nimirum audacis facti conscia, ad eum venire dissimulans, cui fecisset injuriam, ægre patiebatur eremita se alumnæ solatio destitutum. Postremo illius oratione revocata septimum post diem adfuit (ut solebat ante) cœnanti. Sed ut facile cerneres verecundiam pœnitentis, non ausa propius accedere dejecti in terram profundo rubore luminibus, quod palam licebat intelligi, quandam veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita jubet eam propius accedere, & manu blanda caput triste mulcet. Deinde pane duplicato, ream suam reficit. Ita indulgentiam consecuta, officii consuetudinem deposito mœrore reparavit. *In vitis PP. parte 3. c. 8. Severus Sulpit. Dial. 1. cap. 8.*

EXEMPLUM XIV.

Furtum faciens monachus de sibi commissis à dæmone vexatur, donec culpam fatetur.

QUadam vice B. Gregorius adhuc Abbas duos fratres de suo monasterio misit, ut aliquid emere pro ejusdem monasterii necessitate debuissent, unus junior, qui prudentior videbatur, alter senior, qui custos junioris esset. Perrexerunt utrique, & de pretio quod acceperat ipse, qui custos missus fuerat nesciente altero furtum fecit. Qui mox ut in monasterium sunt reversi, atque ante oratorii limen venerunt, arreptus à dæmone is, qui furtum fecerat, cecidit. Dimissus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis jussu requisitus est, ne forte de eo, quod acceperant, furtum fecisset, negavit. Iterum vexatus est, atque dimissus. Rursus requisitus negavit, atque vexatus est. Octo itaque vicibus negavit, & octo vicibus vexatus est. Post octavam vero negationem, Gregorio interrogante confessus est, quod nummos furto abstulerit, eique prostratus se peccasse testatus est, perceptaque pœnitentia ulterius ad eum dæmonium non accessit. *Ex vita B. Gregorii lib. 1. num. 11.*

EXEMPLUM XV.

Fraus mercatoris depositum negantis, sagaci mulieris cujusdam prudentia detegitur.

LEgimus, mercatorem quendam servandis depositis claræ famæ, sed ubi erat oportunitas, fur erat & latro. Hujus famam quidam extraneus audiens, thesaurum non modicum reservandum illi reliquit. Post annos vero tres homo à mercatore suum repetiit accommodatum depositum. Mercator vero sciens illum nec testes habere super hoc, nec chirographum aliquod, depositum negans, se ipsum minime cognoscere asserebat. Quod ille audiens ibat tristis & mœrens Cui cum obviasset vetula quædam, causam tantæ tristitiæ ab eo sciscitabatur. Tunc ille, non poteris me juvare mulier. Ait illa: Obsecro te, ut mihi causam tuæ tristitiæ enarres, forte tibi consilium saluberrimum dare potero. Victus ergo homo infortunium suum totum per ordinem mulieri dixit. At sagax mulier, & prudens vetula: Habes ne, inquit, aliquem in hac civitate amicum tibi fidelem? Respondit homo: Habeo plures. Tunc illa: Vade, inquit, & dic eis, ut emant scrinea depicta pulchra, & implentes ea vilibus rebus fingant in eis esse gemmas pretiosas, & thesaurum magni valoris, portantes ad mercatorem illum, & dicant se velle apud eum thesaurum magnum deponere, cum audierint famam legalitatis & fidelitatis ejus non modicam esse, & ire habeant ad partes multum remotas. Illis ergo cum mercatore loquentibus, tu supervenies, petens debitum tuum, quod tali tempore apud eum deposuisti, spero enim, quod propter majus lucrum, & ad stantium amicorum tuorum verecundiam, legalitatis & fidelitatis ipsi famam imponentium, statim tibi thesaurum tuum ex integro restituet. Abiit vero homo ille, & fecit juxta mulieris consilium. Amicis ergo cum mercatore loquentibus de ficto thesauro apud eum deponendo supervenit & ipse repetens thesaurum suum. Respondit mercator bene nosco te, tu es talis, & tali die & tempore venisti & portasti. Depositum tuum optime custodivi, & procuratori suo ait: Vade cito & da huic depositum suum, sicque accipiens depositum homo gaudens abiit. Infelix mercator à sua defraudatus malitia vacuus remansit. *Gotschal. serm. 97. part. æstivalis, lit. D.*

EXEM-

EXEMPLUM XVI.

Servus quidam heri sui consensu defraudans hospites graviter punitur.

LEgitur, quod in Longobardiæ partibus quidam nobilis hospitium quoddam adiverit, cum magna famulorum caterva. Cum vero equis prima noctis hora pabula data fuissent, famulus hospitis furtivè equorum pabula accepit. Cumque ad equum, cui nobilis insidere solebat, fur venisset, manumque ad tollendum pabulum applicuisset, nec equus ipse furis brachium dimittere vellet, & præ nimio dolore clamaret, domicella cum famulis suis & hospite concurrerunt, sed nullo modo dictum furem de dentibus equi removere poterant, donec vicinorum aures ejus rei fama permovisset, sicque judicatus & suspensus postea fuit. *Gotschaicus Holen. ord. Eremit. D. Augustini ser. 13. de dedicatione, litera F.*

FURTUM. XVII.

* *Magni Prædones, quales sunt aliquando principum officiales, primo suspendendi sunt.*

HEnricus Dux Luneburgensis justitiæ tenacissimus, ac æquitatis observantissimus fuit, itaque magna severitate in latrones, prædones, & otio deditos homines animadvetit, adeo ut etiam de minimo delicto exemplum statueret, quo provinciam suam juste administravit atque pauperem oppressum adjuvaret. Habebat tum in arce zellæ præfectum virum industrium, & officiis suis principi gratissimum. Cum autem quodam die Henricus Luneburgam proficisci vellet præfectus ille properanter principem antevertit, ut venturo Domino necessaria præpararet. Erat autem tum præfectus tenuiter vestitus, & flabat ventus Aquilonaris vehementissime. Propterea cum in itinere vidisset in via publica agricolæ arantis pallium, eundem accepit, ut se ab injuria venti defenderet, pollicitus rustico sese ei redditurum, quam primum eo loci rediret. At rusticus haud ignarus, quam difficile quid ab eo ejusmodi genus hominum reciperetur, pallium subinde repetebat. Verum præfectus agricolam irridebat, atque cum pallio versus Luneburgam tendebat. Paucis post horis Henricus Dux subsequens, hominem juxta viam stantem, atque de sua fortuna ob amissum pallium conquerentem, deprehendit. Cum princeps causam fletus requireret, atque injuriæ acceptæ occasionem indagaret, agricola inquit i Quid est optime princeps, quod publicos prædones, & viarum insidiatores tantopere persequeris? cum ipse tuæ arcis præfectus jam jem equo præteriens, mihi puaperi, nudo, laboranti, & ut vides, algenti, præter voluntatem pallium abstulerit? Hæc omnia pius dux tacitus secum perpendit, & rusticum bono animo esse jussit donec quid factum esset certius cognosceret, cum autem rem ita sese habere, ut rusticus dixerat, intellexit, rebus suis in urbe expeditis, rediit. Ubi ad locum ablatæ vestis perventum esset, præfectum adesse atque sese accusare jussit inquiens: Cur quæso pauperi & reclamanti rustico pallium abstulisti? En ego huc usque tuo ministerio prosequor prædone publicos, & tu ipse es, qui hujusmodi in subditos meos perpetras. Procul dubio multa talia commisisti. Cum autem Præfectus in sui excusationem multa dicere conaretur. Dux statim ejus equo capistrum detraxit, atque in suo conspectu de arbore proximo suspendi curavit. *Albertus Crantzius in Saxon. Joannes Zieglerus de viris illustribus Germania. Vide etiam tit. Filii, ex 1. & tit. Deus, ex 1. tit. Diffamari, ex 4 & tit. Excommunicatio, ex. 3.*

EXEMPLUM XVII.

De fure, qui loco, ubi furtum commiserat, exire nequivit.

QUidam per vigiliam festivitatis S. Juliani martyris equum alicujus, qui tunc forte ad eandem solemnitatem venerat, furto comprehendit: ascensoque velociter properat. Albescente igitur cœlo dicebat: Jam securus sum: nam triginta leucas à sancti Basilica elongatus sum, jam secus propriam domum esse me credo. Dum hæc tacitus revolveret intra se, demotis ex axe tenebris, cognoscit se ipsi vico propinquuum inter populos divagari timensque, ne scelus suum patefieret publico, cum cautela grandi caballum in loco, unde digressus fuerat, reformanti sic miser virtute martyris tota nocte detentus in circuitu vici. *Gregor. Turon. lib. 2. mirac. cap. 18.*

EXEMPLUM. XIX.

Miles cum bona Ecclesiæ vi abstulisset, à muribus ad mortem corroditur.

QUidam miles cum bona S. Clementis vi tolleret, & inde tectum facere voluisset, in una dierum à muribus intra cubiculum impugnatur ineffabilibus. Qui primo fuste arreptos prohibere tentans, postquam evaginato eos egressus gladio, & sic nihil proficiens, arca quadam, ut ipse rogavit, includitur, ac in medium fune suspenditur, & cum exterius hæc plaga cessaret, hic, qui liber solvi debuisset, ab aliis usque ad mortem corrosus invenitur. Tunc cunctis præsenti-

sentibus, & postea venientibus manifestum fit, quod hunc ira Domini, vindex prædicti facinoris, sola consumpsit. *Dietmarus l. 6. pag. 74. & Baron. tom. 11. an. 1101.*

Gloria Coelestis.

Exemplum I.

Gloriam cœlestem expertus Marcellus cum à sancto Fortunato à mortuis esset suscitatus, ingemuit dicens: O quid fecisti.

IN eadem Tudertina orbe, in qua fortunatus vir Dei erat Episcopus, Marcellus quidam bonæ actionis vir, cum duabus sororibus suis habitavit. Qui eveniente molestia corporis ipso sacratissimo vesperascente jam Sabbatho Paschali defunctus est, cujus corpus cum longius esset efferendum, die eodem sepeliri non potuit. Cumque mora esset temporis ad explendum debitum sepulturæ, sorores ejus morte illius afflictæ concurrerunt flentes ad Fortunatum venerabilem, eique magnis vocibus clare cœperunt: Scimus, quod Apostolorum vitam tenes, leprosos mundas, cœcos illuminas, veni & resuscita mortuum nostrum. Qui mox ut cognovit fratrem earum defunctum, flere etiam cœpit ipse de morte ipsius, eisque respondit, dicens: Recedite, & hoc dicere nolite, quia jussio omnipotentis Dei est, cui contrariari nullus hominum potest. Illis itaque discedentibus, tristis ex morte illius mansit Episcopus. Subsequenti autem die Dominico, ante exurgentis lucis crepusculum vocatis duobus Diaconibus suis perrexit ad domum defuncti, accessit ad locum ubi jacebat corpus exanime, ibique se in orationem dedit. Expleta autem prece surrexit & juxta corpus defuncti sedit. Non autem grandi voce defunctum per nomen vocavit, dicens: Frater Marcelle veni. Ille autem ac si leniter dormiens, ad vicinam vocem quamvis modicam, fuisset excitatus, statim aperuit oculos, atque ad Episcopum respiciens, dixit: O quid fecisti? O quid fecisti? Cui Episcopus respondit, dicens: Quod feci fili? At ille ait: Duo hesterna die venerunt, qui me ejicientes ex corpore in bonum locum duxerunt. Hodie autem unus missus est nuncius, qui dixit Reducite eum, quia Fortunatus Episcopus in domum illius venit. Quibus verbis impletis, mox ex infirmitate convaluit, & in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locum, quem acceperat, perdidit, quia diabolum non est, quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius vivere, qui ante mortem studuit omnipotenti Deo placere. *D. Gregorius cap. 11. lib. 1.*

Exemplum II.

Gloriam cœlestem expertus dæmon usque ad diem judicii paratus esset pœnitere, si rursus ad eam sibi praberetur accessus.

IN Ecclesia B. Petri in Colonia, cum fœmina quædam à dæmone obsessa miserabiliter tormentaretur, contigit, ut alia obsessa superveniret, idem spiritus malignus de reditu ad gloriam sicut superior interrogatus, verbum sermoni ejus valde contrarium audiente me respondit: Si esset, inquit, columna ferrea & ignita rasoriis & calamis acutissimis armata, & terra usque ad cœlum erecta usque ad diem judicii, etiam si carnem haberem, in qua pati possem, me per illam trahere vellem, nunc ascendendo, nunc descendendo redire possem ad gloriam, in qua fui. *Cæsarius lib. 5. cap. 10. Vide supra in lit. C. tit. Cœlestis gloria.*

Gloria Humana.

Exemplum I.

Gloriam hominum fugiens senex denudans se & lavans in palude, dæmonium habere putari voluit.

QUidam senex erat in inferioribus eremi partibus & sedebat quiescens in spelunca, unus autem secularis homo religiosus ministrabat ei. Contigit vero, ut filius secularis illius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem, ut veniret in domũ suam, & faceret orationem pro infante, & surgens senex ambulabat cum eo: Ille autem præcessit eum, & ingressus domum suam dixit: Venite in occursum anachoretæ. Quos cum senex vidisset de longe egressos cum lampadibus, sensit, quod ad se venirent, & statim despolians vestimenta sua misit se in flumen, & cœpit ea lavare stans nudus. Ille autem, qui ministrabat ei, videns hoc erubuit, & rogavit homines dicens: Revertimini, senex enim noster sensum perdidit. Veniens vero ad senem, dixit ei. Abba, quid hoc fecisti? Omnes enim, qui te viderunt, dixerunt, quod dæmonium habet senex. Cui ille respondit: & ego volebam hoc audire. *Ex lib. Doct. Patrum. 5. 3.*

Exemplum II.

Gloriam hominum fugiens Abbas Moyses judici se visitare volenti occurrit, dicens: Quid Moysen quæris, fatuus est, & hæreticus.

AUdivit aliquando judex provinciæ de Abbate Moyse, & perrexit in scete, ut videret eum. Et nunciaverunt seni de adventu ejus, & surrexit, ut fugeret in plaudem. Et occurrit ei judex ille cum suis, & in

& interrogavit eum dicens: Dic nobis senex, ubi est cella abbatis Moysis? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo est fatuus, & hæreticus; & veniens judex ad Ecclesiam dixit clericis. Ego audiens de abbate Moyse veni ut viderem eum, & ecce occurrit nobis senex pergens in Ægytum, & interrogavimus eum, ubi est cella abbatis Moysis? & dixit nobis, quid eum quæritis, fatuus est, & hæreticus. Audientes autem clerici contristati sunt, dicentes: Qualis erat senex ille, qui hæc de sancto homine locutus est ad vos. Et illi dixerunt: Senex vetustissimis vestimentis utens; longus, & niger. Et illi dixerunt: Ipse est abbas Moyses, & quia noluit videri à nobis, ideo hæc vobis ipse de se dixit. Et multum ædificatus judex discessit. *Ibidem libro 6. contra inanem gloriã. nu. 3.*

EXEMPLUM III.

Gloriam humanam devitans Simeon Abbas, cum judicem se visitaturum cognovisset, caseum & panem sedens in limine manducavit.

Quadam vice judex quidam venit videre abbatem Simeonem, & præcedentem clerici dixerunt ei: Abba paratus esto, quia judex audiens de te venit, ut benedicatur à te. Et ille ait: Et jam ego me præparo, & cooperiens se sacro suo, & tollens manu sua panem & caseum, sedit in egressu cellæ suæ, & cœpit manducare. Venit ergo judex cum officio suo, & videntes eum spreverunt, dicentes: Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus? & statim recesserunt, & reversi sunt ad se. *Ibidem num.* 8.

EXEMPLUM IV.

Gloria vana obviando non debemus bona opera omittere.

Frater dixit Abbati Pastori: Si dedero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud ut videatur ad placendũ hominibus fieri. Et dixit ei senex: Et si ad placendum hominibus fiat tale opus, non tamen debemus fratribus non præbere quo egent. Dixit autem ei parabolam talem: Duo homines erant agricolæ, habitantes in una civitate, & unus ex eis seminans collegit pauca & sordida. Alius autem negligens seminare omnino nihil coëgit. Si ergo fames fiat, quis eorum potest evadere? Et respondit frater ille. Qui fecit parum ac immundum. Et dixit ei senex: Ita & nos seminamus pauca, etsi immunda, ne famis tempore moriamur. *Libr. de oratione ibidem numero 107.*

EXEMPLUM V.

Patiens injurias Nonna Piterii sancto Piterio meritis antefertur.

Narravit sanctus Basilius Episcopus dicens: Fuit quædam virgo in quodam monasterio fœminarum, quæ stultam esse ac dæmonem se habere simulabat, quæ usque adeo ab hominibus aliis pro horrore habebatur, ut nec cibum quidem cum ea acciperent. Talem siquidem vitam elegerat, ut à coquina nunquam recedens, totius illic ministerii impleret officium. erat secundum vulgare proverbium universæ domûs spongia, impletum in se rebus probant, quod in sanctis libris scriptum legimus: Si quis, inquit, ex vobis putat esse se sapientem, in hoc mundo stultus sit, ut sapiens fiat. Hæc igitur involutum pannis habebat caput, & ita omnibus serviebat. Cæteræ autem virgines tunsæ cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadringentis virginibus videre manducantem, nunquam per omne ævum suum sedit ad mensam, à nulla vel modicam partem panis accepit, sed micas tantum detergens illarum mensarum, & abluens ollas his solis alimoniis contenta vivebat. Nulli unquam fecit injuriam, nulla ipsius murmur audivit, nulli aut parum, aut satis locuta est. Et certè cum ab omnibus cæderetur, cum omnium viveret odio, maledicta omnium sustineret, sancto Pieterio, cui hoc vocabulum erat, probatissimo viro, semperque in deserto viventi, adstitit Angelus Domini quadam die, sedenti in loco, qui dicitur Porfirice, affatusque est eum his verbis: Cur, inquit, grande aliquid te esse credis, ut sanctus in hujusmodi degens loco? vis videre mulierem te sanctiorem? vade ad Tabennasiotarum monasterium fœminarum, & unam ex ipsis illic invenies, in capite habentem coronam, ipsam cognosce te esse meliorem. quæ dum contra tantum populum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsius nunquam à Deo recedit. Tu autem uno in loco residens, nec quoquam aliquando progrediens, per omnes urbes animo & cogitatione vagaris. Statimque ad supradictum monasterium venit, & magistros fratrum rogavit, ut introducerent eum ad habitaculum fœminarum. Quem mox illi ut virum gloriosum, virum etiam provectioris ætatis, cum grandi fiducia introduci fecerunt. Ingressus autem, omnes sorores desideravit inspicere, inter quas solam illam, pro qua venerat, non videbat. Ait autem ad postremam: Omnes, inquit, mihi adducite, deesse enim mihi videtur aliqua. Dicitur ad eum: Unam stultam habemus intrinsecus in coquina, (sic

(sic enim eam quæ à dæmonio vexatur, appellant) Et ait ille: Exhibete ad me ipsam quoque, ut eam videam. Quo audito, supra memoratam vocare cœperunt. Quæ cum nollet venire, sentiens, ut credo, aliquid, aut fortassis hoc ipsum divina revelatione cognoscens, dicunt ei: Sanctus Piterius te videre desiderat: erat autem vir fama & nomine grandis. Cumque ad eum fuisset exhibita, & vidisset pannos in fronte ipsius involutos, projecit se ad pedes ejus, dicens: Benedic me, inquit. Rursus ad ipsius pedes & ipsa corruens: Tu me, inquit, benedic Domine. Omnes vero sorores obstupuerunt simul, dicentes: Noli Abba talem tibi facere injuriam, fatua est enim ipsa quam cernis. Tunc sanctus Piterius ipsis omnibus ait: Vos magis estis fatuæ, nam hæc & vestra & mea est Nonna. Hoc enim nomine vocant illi fœminas spirituales. Et deprecor Deum, ait, ut ita dignus ipse in die judicii merear inveniri. Quo audito omnes simul ad pedes ejus prociderunt, singulæ varia peccata & propria confitentes. Alia autem abluens sordes catini supra eam se fudisse dicebat: aliæ vero colaphis eam à se verberatam sæpè memorabant, aliæ nares ipsius sinapi impletas à se esse deflebant. Cæteræ quoque diversas referebant se ei injurias irrogasse, pro quibus omnibus sanctus ille fusis Deo precibus, egressus est. Post paucos autem dies non ferens illa tantam sui gloriam, tantoque se nolens sororum honore cumulari, graviterque credens singularum excusationibus, egressa de monasterio illo occultè, quo ierit, in quem se se miserit locum, vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam pervenire. *Ibidem lib. de providentia num. 2.*

EXEMPLUM VI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius relicto monasterio, ubi pater præerat, in alio monasterio sub junioris fratris imperio humillimè militavit.

VIdimus abbatem Pynuphium, qui cum esset immanis cœnobi presbyter, quod est in Ægypto, non longè à Panephysi civitate, & cum pro ipsa reverentia vel vitæ suæ, vel ætatis suæ, vel sacerdotii, cunctis venerabilis atque venerandus existeret, videns se pro hoc ipso humilitatem illam, quam secundum suæ mentis ardorem concupierat, exercere non posse: nec habere, quo virtutem desideratæ subjectionis extenderet: clam fugiens de cœnobio secessit solus in Thebaidos ultimas partes. Ibique deposito habitu monachorum, assumpta seculari veste, cœnobium Tabennesiotarum expetiit, quod sciebat cunctis esse districtius: & in quo se vel pro longitudine regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monasterii ac multitudine fratrum facilè se posse celari, ubi diutissime præforibus perseverans cunctorum fratrum genibus provolutus, ut susciperetur summis precibus ambivit. Cumque multo despectu tandem fuisset admissus, quod scilicet decrepitus senex, & qui omnem suam in seculo pervixisset ætatem, cœnobium ingredi tunc postularet, quo tempore jam deservire suis voluptatibus non prævaleret, ac ne hoc ipsum quidem causa religionis expetere eum asserebant: sed famis & inopiæ necessitate constrictũ: ut seni, nullique operi apto horti cura diligentiaque mandatur: quam sub alio fratre juniori, qui eum sibi creditum retinebat exercens, ita eidem subdebatur, tantaque obedientia desideratam humilitatis excolebat virtutem: ut non solum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verum etiam universa officia quæ erant cunctis aspera, & indigna, atque ab omnibus ducebantur horrori, tota quotidie sedulitate compleret: quam plura vero etiam nocte consurgens, ita furtim, vel nullo teste, vel conscio, occulentibus tenebris efficiebat: ut penitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cumque ibi triennio delitescens, per universum Ægyptum, dispersis ubique fratribus quæreretur: à quodam tandem visus, qui de Ægypti partibus commearat, vix potuit præ humilitate habitus sui & vilitate officii quod gerebat agnosci. Nam sarculo dorsum incurvans, laxabat oleribus terram. Deinde stercus humeris suis advectans, eorum radicibus ingerebat. Cum hæc intuens frater super agnitione ejus diutissima fuit hæsitatione detentus: propius tandem accedens, non solum vultum, verum etiam sonum vocis diligenter explorans, ad pedes ejus cominus procidit. Primò quidem super hoc stuporem summum videntibus cunctis incessit, cur videlicet id faceret ei, qui apud ipsos habebatur extremus: & velut novitius ac de seculo nuper egressus. Post verò miraculo sunt majore perculsi, cum ejus nomen quod apud ipsos quoque magna fuerat opinione compertum protinus prodidisset, a quo universi fratres prioris ignorantiæ veniam postulantes, quod eum videlicet tanto tempore inter juniores ac parvulos deputassent, invitum ac flentem, quod ex invidia diaboli digna sibi fuisset conversatione atque humilitate fraudatus, quam diutissimè inquisitam tandem se aliquando invenisse gaudebat: nec meruisset vitam suam in illa, quam arripuerat subjectione finire, ad proprium cœnobium reduxerunt, custodientes eum summa diligentia, ne ab eis tunc quoque similiter quoquam dilapsus aufugeret. Ubi cum fuisset modico tempodemo-

demoratus eodem rursus humilitatis desiderio atque ardore succensus, captans nocturna silentia, ita diffugit, ut jam non vicinam provinciam, sed incognitas & alienas longe lateque divisas regiones expeteret. Nam conscendens navim in Palestinæ partes commeare curavit, credens se tutius latitaturum, si ad illa semetipsum asportasset loca, in quibus nec nomen quidem suum fuisset auditum. Quo cum venisset: nostrum monasterium protinus expetivit, quod non longè fuit à spelæo, in quo Dominus ex virgine nasci dignatus est: in quo permodico tempore delitescens, secundum Domini sententiam, tanquam civitas supra montem posita diutius abscondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum, qui ad loca sancta de Ægypti partibus orationis causa convenerant, agnitum summa vi pressum precum, ad suum cœnobium revocarunt. *Cassianus de institutione renunciantium, cap. 30. & 31.*

EXEMPLUM VII.

Gloria vana tentatus frater quidam, qualiter restiterit.

QUidam athletæ Christi festinanti ad beatam virtutem humilitatis, laudem in corde immundi dæmones subseminabant. Ipse verò machinatus est inspiratione divina, pia circumventione malignitatem spirituum vincere. Surgens quippe subordinavit in muro cellulæ suæ prædicationes sanctissimarum virtutum: dico vero charitatis perfectæ, humilitatis Angelicæ orationis mundæ illibatæ, & incorruptibilis castitatis, & harum hujusmodi talium. Cum igitur cogitationes illum laudare incipiebant, dicebat eis, eamus ad reprehensionem. Veniebat ergo, & definitiones, seu prædicationes legebat, & contra seipsum clamabat. Quanto ista possideris, tunc cognosce, quia longè es adhuc à Deo: quia cum possederis, servus inutilis es, fecisti quod facere debuisti. Si verò non, longinquius existis à mandatis Dei. *Climachus gradu 25. de humilitate.*

EXEMPLUM VIII.

Gloriam hominum de suis virtuosis operibus quærens fœmina damnatur.

REfert Doctor Jacobus de Paradiso Carthusiensis, quod quædam virgo devota, ita vitam suam duxit jejunando, vigilando, orando, castigando se, quod ab omnibus sancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari usque ad mortem, cujus confessionem quidam devotus sacerdos audivit, & suam spiritualem superbiam ignoravit. Cui post obitum, ipsa apparuit nigra, & valde horribilis. Sacerdos autem expavescens, quæsivit quis esset. Et fatebatur se esse illam virginem, quæ quasi sancta reputabatur, & subjunxit dicens: Ego infœlix tradita sum infernalibus incendiis cum inferioribus dæmonibus, & cum infimis damnatis æternaliter crucianda, propter meam propriam complacentiam & spiritualem superbiam quam habui, quod nullam æqualem mihi reputavi, sed super omnes me extuli, & alios homines judicavi & sprevi, propterea ad profundum inferni descendi, de quo nunquam liberabor. Nam si siccatæ essent aquæ maris, & fundus repletus arena, & una avicula centesimo anno unum granum educeret, & tunc possem salvari, omnes pœnas inferni eligerem ad illud tempus sustinere, sed non sic, quia in inferno nulla est redemptio. Unde pater sancte, nec tu, nec aliquis sanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor. *Collector Speculi ex Jacobo de Paradiso. Vid. etiam tit. Fugere, ex. 1. tit. Affectus, ex. 1.*

GRATIAS AGERE.

EXEMPLUM I.

Gratias agens de modicis Dei beneficiis fœmina nobilem juvenem in maritum accepit, qui hanc sapientem uxorem & non divitem eligens, magnos & insperatos thesauros promeruit.

QUidam fuit filius ditissimorum parentum, pater suus desponsavit pulcherrimam filiam cujusdam nobilissimi, & præ omnibus locupletissimi regis. Movit ergo sermonem cum puero de nuptiis, & quomodo facere meditabatur, annunciavit, quod ille quasi rem malam ac nefariam respuens; relicto patre in fugam elapsus est. Ambulans autem declinavit in domum cujusdam senis pauperis, propter æstum diei semetipsum repausaturus. Tunc filia senis virgo, quæ erat ei unigenita, sedens ante januam operabatur manibus, ore autem suo DEUM laudabat, assiduè gratias agens ei de imo cordis. Hujus autem laudes juvenis auscultans, ait: Quod est istud, ô mulier studium tuum, cujus rei gratia, cum ita sis pauper & tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias referendo sic laudas Dominum? Quæ respondens ait: Nescis, quia sicut exigua medicina à magnis laboribus sæpius liberat hominem, ita & de parvis Dei bonis gratiarum actio, magnorum auctrix bonorum efficitur. Ego quidem filia sum senis pauperis, gratias tamen refero DEO pro modicis istis donis, & benedico Dominum, certa quoniam qui hæc contulit, & majora valet dare. Et ista quidam de his, quæ extrin-

extrinsecus sunt, & nostra non sunt, ex quibus nec multum possidentibus lucrum aliquod pervenit, ne dicam quia & sæpius damnum sustinet neque minora accipientibus accidit detrimentum; eandem utriusque viam pergentibus, & ad eundem pervenientibus finem. Eorum vero, quæ magis sunt necessaria, & perfectissima, multa & maxima accepi Dei dona, quæ innumerabilia & inæstimabilia sunt. Nam secundum imaginem Dei facta sum, & ipsius notitiam habere merui, & ratione præ omnibus animalibus sum prædita, & ab ipso Deo invitata sum ad vitam per viscera misericordiæ ejus, cujus & mysteriorum particeps esse merui, cui & paradisi janua parata est, facile si voluero introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur & talibus donis, quæ indifferenter divites percipiunt & pauperes, ut dignum est gratias agere penitus est impossibile. Si autem & modicam laudationem largitori bonorum non obtulero, qualem excusationem habeo? juvenis itaque eximium illius stupens intellectum, ejus patrem accersivit, cui dixit: Da mihi uxorem filiam tuam, adamavi enim illam propter intellectum, & pietatem. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cum parentum divitum sis filius. Rursus autem juvenis ait: Etiam hanc accipiam, si tamen mihi non negaveris eam. Nobilium quippe & divitum mihi filia fuit desponsata, sed hanc respuens fugam arripui, filiam quoque tuam propter pietatem quam habuit in Deum, & præclarum illius intellectum adamans, copulari mihi præ omnibus cogitavi. Senex autem dixit ad eum: Non possum tibi filiam meam dare, ut ducas in domum patris tui, & ab ulnis meis separes eam, unica enim mihi est. Ego, inquit, juvenis, apud vos manebo, & vestram suscipiam conversationem. Deinde & splendidum deponens vestimentum, senis habitum postulans induit. Tunc ille senex in multis tentans eum, & variè ipsius examinans cogitationes postquam cognovit juramenti illius stabilitatem, & quia non amore insipientiæ detentus petiit ejus filiam, sed pietatis amore elegit pauperrimè vivere, hanc præponens suæ gloriæ & nobilitati, tenens eum manu introduxit in suum cubiculum, & ostendit ei divitias multas ibi repositas, & immensum pondus pecuniarum, quantum non viderat aliquando juvenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegisti meæ fieri hæres substantiæ: quam tenens hæreditatem ille omnes supergressus est gloriosos terræ, & divites. *Vincentius Belvacensis Specul. histor. libr. 15. cap. 19.*

GULA.

EXEMPLUM I.

Gulosus monachus repentina morte in die Nativitatis Christi percutitur.

DUo fratres, alter juvenis, alter vero senex, in possessione Classensis monasterii, quæ Ravenna dicitur, ad custodiam morabantur. Octavo sanè die ante Nativitatem Domini, sexta scilicet feria, quæ sabbathum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit juvenis ad seniorem: Frater Leo (sic enim vocabatur,) quomodo vivemus hodie? Cui senex: Vive, inquit, ut velis, ego enim & vinum bibam, & in solo (sicut scriptum est,) pane non vivam. Erat enim ille vegetus, obesus, incolumis, & robustus: Factum est, apposita mensa uterque discubuit, sed iste pane contentus & aqua, sub regulari se tenui disciplina cohibuit, ille verò vinum sibi, & insuper quod videbatur, indulsit. Qui profectò si quod imminebat, agnosceret, rigorem abstinentiæ ad petulantis gulæ lenocinium non emolliret. Octava siquidem die, dum Dominicæ Nativitatis gloria mundo tripudiante claresceret, ille defunctus est. Et cum festivitatis invitante lætitia cæteri provocarentur ad mensam, ille efferebatur, flentibus undique propinquis carnalibus ad sepulchrum. *Petrus Damianus epist. 1. ad fratres mandatorum transgressores.*

EXEMPLUM II.

Gulosus frater in peccatum sodomiticum corruit, quia de frixura comedit.

QUidam mihi monachus retulit, quia cum frixuras quasdam in refectorio deferret in vasculo, prurientis eum gulæ stimulus pupugit. Moxque sibimet unam in os projiciens furtivè comedit. Sed illico tantus eum libidinis ardor invasit, ut quod nunquam eatenus fecerat, nulla se ratione comprimeret, donec per immunditiæ fluxum semen sibi propriis manibus ejecisset. Hic itaque servum suum meritò contumacem sensit, quia juxta viri sapientis elogium, molliter enutrivit. De quo jure dici potest, quia post buccellam introivit in eum Satanas. Nimirum venter, & genitalia invicem sibimet vicina sunt: & cum hic incautè reficitur, illa ad contumelias excitantur. *Idem epist. 1. ubi supra.*

EXEMPLUM III.

Gulosus Episcopus insanabile gutturis vulnus incurrit.

INterea quoque Joannes Convadensis Episcopus ad memoriam redit, qui conversionem suam dum

dum per longa temporum intervalla differret, aliquando contigit, ut in fundo suo, quem in saltus possidebat territorio moraretur. Illic itaque constitutus, paupercula cuidam viduæ porcum, quem velut spem sui victus alebat, præcepit auferri, suisque ferculis profuturum non segnius præparari. Emittit illa preces, fletus fundit ac gemitus, sibique indigentiæ suæ reddi postulat, nutrimentum. Sed suo ventri magis, quam illius necessitati impius Episcopus, dum propriis providet mensis, mandatum parvi pendit authoris, qui per Prophetam dicit: Subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam. Sed qui absens credebatur instituendo præceptum, præsentem esse se docuit inferendo judicium. Nam Episcopus dum lachrymas viduæ suæ facit delitias gulæ, mox percussus in gutture vulnus incurrit, quod nullus medicorum studiis donec vixit, evasit. Hoc itaque præpeditus incommodo, cum juxta scripturam sola vexatio daret intellectum auditui, tandem sanis consiliis adquievit, & episcopales infulas monastica professione mutavit, atque in Pampasiano cœnobio, quod in B. Mariæ virginis est honore constructum, longis post temporibus supervixit. Usque tamen ad obitum tanta læsi gutturis molestia laboravit, ut nisi cum magna difficultate trajicere alimenta non posset, adeo ut ad geminam semper mensam succedentium sibi fratrum in refectione discumberet, vixque tantum cibi caperet, unde recreare stomachum potuisset. *Idem. Epistola 8. ad Pandulphum cap. 8.*

EXEMPLUM IV.

Gula tentatus quidam frater horam prandii, usque ad debitum & regulare tempus protraxit.

REferebant nobis sancti seniores de quodam fratre, dicentes: Quoniam quodam tempore ita impugnabant eum dæmones, ut statim hora diei prima, tantam famem & defectionem corpori ejus facerent, ut penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo: quia qualitercunque oportet me vel usque ad tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cumque facta fuisset hora tertia, iterum dicebat cogitationibus suis: Etiam & nunc violenter oportet me sustinere usque ad horam sextam. Et cum advenisset hora sexta, infundebat panem in aqua, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horam nonam. Cumque hora nona advenisset, secundum consuetudinem complebat omnes orationes, & psalmodiam secundum regulam, & ponebat panem ut comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam autem die similiter ab hora prima usque ad horam nonam fecit. Cumque hora nona sedisset, ut cibum caperet, vidit desportella, ubi panes, j. paximacia reposita erant, surrexisse fumum magnum, & egressum esse per fenestram cellulæ ejus. Itaque ex illo die nec esuriit, nec defectio corpori ejus facta est, sed magis ita corroboratum est in fide, & in abstinentia cor ejus, ut etiam nec post biduum delectaret eum cibum percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini ejus. Per patientiam enim suam frater extinxit gastrimargiæ, j. gulæ concupiscentiæ passionem. *Ex lib. sent. Patrum. §. 3.*

EXEMPLUM V.

Loquentes de sacra scriptura sancti senes pulmentum edere neglexerunt.

QUidam de sanctis senioribus salutationis causa profectus est ad alium seniorem erimitam, qui cum omni gaudio suscepit eum, pro cujus adventu paravit ad refectionem senior lenticulæ cibum coctum. Dixeruntque inter se, ut prius ex more complerent orationes, & psalmodiam, & postea cibum caperent. Cum autem ingressi fuissent, psallebant totumque psalterium compleverunt. Nam & de scripturis sanctis legentes, duos prophetas recitaverunt. Jamque dies abierat, noxque similiter recedebat. Dum ergo orarent, & intente psallerent, illuxit alia dies: tuncque primum intellexerunt, quia jam nox transisset. Iterum autem inter se de verbo Dei loquentes, & spirituales sibi sensus exponentes, factum est ut circa horam nonam salutantes se invicem, ita reverteretur qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectionem cibi, qui paratus fuerat, obliti sunt accipere, dum cibum spiritualem perciperent. Vespere autem facto invenit senior ollam plenam, sicut parata fuerat, & contristatus, dixit: Heu quomodo obliti sumus percipere pulmentum istud. *Ibidem §. 5.*

EXEMPLUM VI.

Murmurantes visi sunt stercus manducare.

MAgnus quidam senex erat prævidens. Contigit autem, ut gustaret cum pluribus fratribus: & comedentibus illis, videbat in spiritu idem senex sedens ad mensam quosdam edentes mel, alios autem panem, alios vero stercus. Et admirabatur intra semetipsum, & deprecabatur Dominum, dicens: Domine, revela mihi hoc mysterium, quia idem cibus appositus est omnibus super mensam: in manducando autem ita mutatus videtur, ut quidam edant mel, quidam autem panem, alii vero stercus. Et venit ei vox desuper, dicens: Quia illi, qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore

& tremore, & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter Deum orant, & oratio eorum sicut incensum ascendit ad Dominum, ideoque mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo donata sunt illis. At verò qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & dicunt: hoc bonum est, & illud malum est. Hæc autem talia non oportet cogitare, sed magis glorificare Deum, atque laudes ei referre, ut in nobis impleatur illud quod dictum est. Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in nomine Domini facite. *Ex libr. Doct. Patrum. num. 25.*

EXEMPLUM VII.

Gula tentatus Andreas Archidiaconus, monasterium reliquisset, nisi misericors Deus legumina mirabili quadam suavitate condidisset.

CONversus est vir nobilissimus Andreas, Virdunensis Archidiaconus, qui causa orationis Clarevallem venerat, nec tamen aliquod ad præsens conversionis propositum habebat. Sed cum orationum suffragia petiturus capitulum introisset videns sanctæ illius multitudinis ordinem, & velut Angelicam conversationem, compunctus est vehementer, & insiliente in se spiritu Domini, mutatus est in virum alterum. Tanto namque fervore mundum deseruit: ut ne ad horam quidem, vel pro amicis salutandis, vel pro domo rebusque disponendis ad suos remearit, sed incontinenti omnia rumpendo moras reliquit, ut Christo citius adhæreret. Ut autem gemina crucis impressio evidentius appareret, alius quidam clericus Gaufredus nomine, cum eo se reddidit, genere quidem humilior, sed probitate morum & generosa conversatione forsitan non inferior. Ambo igitur intrantes, ambo simul in ordine perseverantes, bonam militiam militaverunt. Jamque consummato certamine, benedictionis æternæ participes existunt. Porrò præfatus Andreas, multa in novitate conversionis suæ tentamenta sustinuit, sed dextra cœlestis quæ benedictionem dederat, eum in nobis illæsum conservavit. Erat enim quasi tenerrimus ligni vermiculus, mollis & delicatus nimis, ut tanto gloriosus in eo dextera Domini triumpharet, quanto infirmius erat vasculum, in quo virtutem operabatur. Cum enim teneritudinem pristinæ conversationis ægrè dedisceret, & noviter inchoatum laborem nimis arduum reputaret, cogitavit ut Loth, quia egressus de Sodomis non posset animam suam in monte salvare, unde & proposuit ad aliquem remissioris observantiæ ordinem declinare. Quod cum spirituali patri suo venerabili Roberto jam sæpius indicasset, & ejus salutaribus monitis ab hac intentione pedem aliquamdiu cohibuisset, tandem una die victus à pusillanimitate spiritus, & tempestate denunciavit ei, quia jam non poterat amplius sustinere: Tunc Abbas precibus & blanditiis multis extorsit ab eo, ut sibi ipsi vim faceret, & usque ad diem tertium patientiam teneret: quo tandem vix impetrato, capitulum fratrum ingressus, orationem conventus ad DEUM instituit pro eo fieri: Ipse etiam pius pater toto mentis annisu conversus ad Dominum, devotissimis precibus orabat, ut oviculam, quam diabolus rapere conabatur, Dominus sua misericordia conservare dignaretur. Eadem itaque die cum idem novitius ad mensam accederet, pisorum edulium appositum reperit, quod genus leguminis ita præ cæteris omnibus fastidire solebat, ut etiam nauseam ei provocaret interdum. Intuitus vero pulmentum quod nimium abhorrebat, conturbatus est, & vix fame compellente, ut inde aliquid sumeret reluctanti stomacho persuadere poterat. Et, ô Deus bone, quam dives es in misericordia, teneris & delicatis morem gerens, ut in omnibus consilium voluntatis tuæ adimpleatur, & sanctorum nomen tuum glorificetur. Præfatus vero novitius, cum cibum illum vix tenuiter gustare cœpisset, mirabilem quandam in eo sensit suavitatem, ita ut carnium vel piscium esum saporis illius præstantia vinceret. Quod ubi deprehendit, arrepto protinus cochleari catinum propius admovit, oblitusque parsimoniæ coctionem leguminis voravit usque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequenter in os mittebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi, quæ in legumen illud frixa esse putabat. Finita autem refectione, festinanter Abbatem adiit, solicitè perquirens, utrum præcepisset pulmentum illud sagimine, vel quavis alia pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo verò negante, conventi sunt etiam super hoc pulmentarii. Tunc & ipsi protestati sunt in veritate, nil in eo præter sal & aquam posuisse. Quo audito neophitus ille divinæ circa se visitationis miraculum lætus advertit, & gratias agens Deo deinceps à proposito ordinis moveri non potuit. Cumque magno Dei munere, secunda & tertia die, & multo postea tempore prædictam suavitatem in hujusmodi cibariis præsentiret magistra tandem experientia didicit, quia potens est Dominus Jesus cum voluerit ad consolationem suorum eandem saporis gratiam conferre leguminibus & oleribus, quam carnibus & piscibus indidit. Unde & sæpè dicebat, quia magis nunc

nunc delectabatur in comestione pisorum, & olerum, quam ante faciebat in comestione volatilium & venationum. *Ex libro qui dicitur exordium ordinis Cisterc. & d' Assignies in conclavis, cap. 29.*

EXEMPLUM VIII.

Gulosus frater miserabili morte punitur.

SAnctus Odo cum discipulos suos regularibus disciplinis instrueret, diversorum monachorum mirabilem excessum narravit. His, inquit, diebus duo fratres rapidissima rapti sunt morte, non uno loco, nec una die. Veniens unus ex eis domum cujusdam suæ sororis, vehementissimè se esurire dixit, & refectionem petiit. Cui protinus illa pisces abundanter se habere respondit, ut comederet, qua hora, & quales vellet. Ille quasi indignatus pisces se fastidire respondit, nec jam eos se posse videre dixit. Tunc armum cujusdam animalis sibi assari præcepit, sed non ferens assandi moram, portiunculam incidit: & eam in prunas projecit. Deinde vinum afferri sibi jussit. & carnis morsum avidè sumpsit, sed hoc quod sumpsit, nec insumere, nec rejicere potuit, sed vitam cum cibo perdidit. *Vincent. spec. hist. lib. 24. cap. 67.*

EXEMPLUM IX.

Idem aliud simile.

ALius frater veniens domum cujusdam parentis sui, statim ad comedendum quæsivit. Cui cum respondisset, quia necdum hora comedendi venit, cum indignatione adjecit: Heu tota nocte equitando post injunctam mihi obedientiā laboravi, & nunc vos me jejunare cogitis: adferte ergo mihi si quid habetis. Cui cum dicerent pisces se habere, indignatus, huc illucque oculorum intuitus circumferens (ibat autem circa pedes ejus gallinarum grex) quasi furens, baculum arripuit, & eam, quæ ei placuit, percussit, ac furibundo ore dixit: Hæc est mihi hodie pisces. Qui autem circumstabant cum quodam rubore dicebant: Licet tibi carnem comedere, pater? At ille: Volatile, inquit, non est caro: volatilia enim & pisces unam habent originem Apposita est ergo coram eo gallina, quam occiderat, jam assata, ex qua offam abstulit, & momordit, quem morsum nec evomere potuit, nec glutire, sed vita privavit. *Ibidem.*

EXEMPLUM X.

Gulosus quidam Elphegi discipulus æternæ inferni pœna damnatur.

DIscipuli quidam sancti Elphegi magistri monita spernentes, professionis immemores, nihilque communem vitam habentes, mediis noctibus consueverant furtivos cibos edere, ebrietati operam dare, lascivire, & prorsus inhonesta, quæ latentes finebat audacia, perpetrare. Sed ira Dei illum, qui in hoc scelere capitalis erat, horrendo subitoque judicio involvens occidit. Nocte vero quæ diei sepulturæ illius successerat, Elphego sacras de more excubias celebrante, & se Domino sacrificium offerente, contigit infra ambitum monasterii validas voces audiri quasi vim inferentium, vel illatam sustinentium: vir Dei ignorans quid esset, concita ad monasterium tendit. Attonitisque auribus sonum captans, verba discernit, domum irrumpit: & ecce, qui nuper obierat miser afflictus solo jacebat, super quem horrendi aspectus homines stabant, qui taureis, & igneis serpentibus eum flagellabant. Illoque præ doloris angustia ululante, hoc illi improperabant: Nec tu Deo, nec nos tibi, eademque sæpius repetentes, è loco captivum extraxerunt. Tunc sanctus rediens, quod reliquum erat noctis flens insomnè duxit. Orto autem sole discipulos insimul compulit, & quæ manifestante DEO viderat, retulit. Videres alios pallere, alios psallere, alios trepidare. At hi quos mortui scelus sodales habuerat, medii prosiliunt, errorem factum fatentur, pravè gesta seu malè facta postulant ulcisci, ne divinæ ultioni maneant obnoxii. Requisiti autem quem conveniendi, & convivandi locum habuissent, illi eum locum designant. quo defuncti animam spiritus nequam cruciaverant. Sic pius Deus propter optima viri merita dum unius scelus noluit latere, omnium mala voluit detegere, & dum uni noluit parcere, omnium morbos voluit sanare. *Idem lib. 25. cap 2.*

EXEMPLUM XI.

Gulosi monachi repentina morte percussi interierunt.

ERant duo senes monachi ab ipsis puerilibus annis pares scelere, dissolutè valdè in monastica observantia nutriti. Hi sibi plures ex juvenibus in immunditia assidui, quotidie copulabant, seorsum vacabant epulis, lusibus & cantibus exultabant, & innocentibus & simplicibus detrahebant. Cumque de illorum insolentiis conventus quotidiè non mediocriter turbaretur, nec esset qui corrigeret delinquentes, vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est. Vix enim sinit turbationem piorum claustralium inultam. Accidit ergo quodam vespere, ut secundum consuetudinem suam, esculento ore ad voraginem inhiarent. Vix ori cibis appositis, quartum aut quintum morsum manus obtulerat, cum ecce unus senum, subita in-

gluviæ strangulatus, eversis statim oculis expiravit, Tertio omnes qui considerant, surrexerunt. Nec diu post superstes veneris socii animadversione hac non fractus, licet ad momentum horruisset, sicut porcus occiso à carnifice porco, resumpta audacia resedit ad mensam. Et cum enormi crapula sic esset repletus, ut amens penitus portaretur ad lectum, quasi brutum animal expiravit. Horrore ergo hoc omnes exemplorum talium perturbati, vitam suam & mores in melius correxerunt, communemq; vitam & cibum strictissime servaverunt. *Thom. Cantipr. de Apibus lib. 2. cap. 12. part. 5.*

EXEMPLUM XII.

Gulosus presbyter sepultus se damnatum clamat, & ejus socius vitam non emendans, turpiter moritur.

Erat in villa Bruxellensi Brabantiæ sacerdos, vita & moribus plurimum inhonestus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil ferè videbatur aliud meditari. Post finem autem annorum paucorum postquam presbyter fuerat ordinatus, justo Dei judicio impræmeditatè defunctus est. Nec multo post, quidam presbyter, commensalis ejus & socius, cum in crepusculo noctis viam ageret extra villam, audi it miserabilem vocem quasi sub terra clamantis & plangentis. Consternatus autem, quisnam esset cujus vocem audiret, cruce se signans, inquirit: Quis es tu? Et vox: Ego, inquit, sum infelix socius tuus. Et rursus presbyter: Quomodo, inquit, tibi est? & quare de humo eloquium tuum: Cui ille dato rugitu magno, imo maximo. Væ, inquit, mihi, væ, væ, quoniam clausit super me puteus os suum. Et cum quasi pennigero volatu vox plangentis deferretur, in longum audita est. Mirabilius tamen intelligas, ipsum qui hoc audivit presbyterum, in nullo vitam miseram prorsus correxisse: sed obiisse morte turpissima, & fœda nequissimæ conversionis vestigia dereliquisse. *Idem lib. 2. cap. 30 parte 16.*

EXEMPLUM XIII.

Gula acerbissimi pomi tentatus pœnitens miles animam expiravit.

Miles quidam, sicut audivi à quodam viro religioso, multa scelera commiserat: tandem ductus pœnitentia venit ad sacerdotem de commissis facta confessione pœnitentiam suscepit, sed susceptam servare non potuit. Cumque hoc sæpius actitasset, die quadam dixit illi sacerdos, Nihil sic proficimus, dic ergo mihi: Estne aliquod quod pro peccatis tuis possis custodire? Respondit ille: Est pomus in possessione mea tali, cujus fructus tam amarus & pessimus est, ut nunquam ex eo comedere possim. Si videtur vobis bonum, pœnitentia mea sit, ut quoadusque vivam, de eisdem pomis non gustem. Sciens sacerdos maximè post prohibitionem, excitante carne atque diabolo, consurgere tentationem, respondit: Pro omnibus peccatis tibi injungo, ut nunquam de fructu ejusdem arboris scienter comedas. Abiit miles pœnitentiam injunctam quasi pro nihilo reputans. Sic sita erat ipsa arbor, ut quoties curiam suam exiret, vel intraret, eandem arborem respicere posset. Respiciendo semper prohibitionis recordabatur, & recordando mox gravissimè tentabatur. Die quadam ante arborem eandem transiens & poma in ea considerans, ab eo, qui primum hominem per lignum prohibitum tentavit, & prostravit, tam validè tentatus est, ut ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extensã retrahendo, totum penè diem contrariis nisibus continuaret. Tantem adjuvante gratia triumphans, in tantum concupiscentiæ restitit, ut corde coangustato, sub arbore jacens spiritum exhalaret. *Cæsar. lib. 4. cap. 77.*

EXEMPLUM XIV.

De sermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanensem delicatis cibis fugiendis.

Sanctæ recordationis dominus Henricus Albanensis Episcopus & Cardinalis, anno M c lxxxvij. missus à Clemente Papa, temporibus Friderici Imperatoris prædicare crucem in Alemania contra Saracenos, quosdam sibi terræ nostræ monachos ordinis Cisterciensis assumpsit. Die quadam cum simul equitarent; & ipse diceret in generali: Quis vestrum dicet nobis aliquid boni? Respondit unus: Ille, demonstrato quodam converso monacho laico, cujus nomen excidit. Et præceptum est ei statim à Cardinali, ut verbum proponeret exhortationis. Ille primum se excusans, dicens: laicum non debere literatis aliquid loqui. tandem sic exorsus est: Quando mortui fuerimus, & deducti ad paradisum, occurreret nobis S. Pater noster Benedictus, visis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet: viso vero Henrico episcopo, & Cardinali, mirabitur infulatũ eum & dicet: quis enim es tu? Et ille: Pater, ego sum monachus Cisterciẽsis. Respondebit S. Nequaquam, monachus corniculatus non est: Tunc Henrico satis pro se allegante, tandem hujusmodi data sententia, dicet ostiariis S. Benedictus: Ponite eum supinum, & stomachum ejus scindentes aperite: Si inveneritis olera incondita, fabam ipsam, lentem, pultes, cibosq; regulares, cum mona-

monachis intromittatur. Sin autem, sed pisces grossos, & cibos seculares atque delicatos, foris maneat. Deinde conversus ad Cardinalem, subjecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Henrice? Ad quod verbum Cardinalis subridens, sermonem commendavit. *Cæsarius lib. 4. cap. 69.*

EXEMPLUM XV.

Gulosus infirmitatem claudicando simulavit, & à dæmone claudicante irrisus apostatavit.

IN Hemmenrode sacerdos quidam venerabilis ad conversionem venit, nomine & opere Christianus. Huic dæmones multum importuni fuerunt, & sæpe illos vidit, tam ante conversionem, quam post. Hujus tempore alter quidam sacerdos, nomine Carolus, in eodem cœnobio factus est novitius, & erat ejus in probatione socius Prior noster Isenbardus. Hic instinctu diaboli, cujus consilio utebatur, gulæ & carnis suæ commodis nimis consentiens, infirmitates sæpius simulavit: qui cum positus in infirmitorio tantum carnem nutriret, & spiritum negligeret, vadens & rediens de privata, cum claudicaret, & in coquinam respiciendo, quæ ibi præparentur infirmis, consideraret, prædictus Christianus diabolum eum sequi vidit, qui eo modo, quo ille claudicaverat, & ipse claudicavit, & sicut introspexerat, introspexit, in nullo ab ejus gestibus discrepans. Tandem intra annum probationis deficiens, reversus est ad ollas Ægypti, & secuta est caro carnem. *Idem lib. 5. cap. 79.*

EXEMPLUM XVI.

Gulosorum cibi in inferno sunt bufones & serpentes.

MIles quidam moriens, bonis de usura conquisitis filium suum hæreditavit. Nocte quadam ad ostium fortiter pulsans, cum puer occurret, & quis ibi pulsaret, interrogaret, respondit: Intromitte me, ego sum dominus hujus possessionis, nomen suum exprimens. Puer per foramen sepis prospiciens, eumque cognoscens, respondit: Certe Dominus meus mortuus est, non intromittam. Cumque mortuus pulsando perseveraret, nec proficeret, novissime dixit: Defis pisces istos, quibus ego vescor, filio meo, ecce ad portam illos suspendo. Mane exeuntes repererunt in quodam ligamine multitudinem bufonum atque serpentum. Revera iste est cibus infernalis, qui igne sulphureo decoquitur. *Ibidem lib. 12. cap. 18.*

EXEMPLUM XVII.

Gulam sanctus Franciscus cum sancta Clara cæterisque fratribus auditu divini verbi superantes parum aut nihil comederunt.

FRanciscus servus Dei Altissimi, vivente beatissima Clara, cum frequenter illam sacris suis exhortationibus consolaretur, illa rogavit beatum patrem Franciscum, quod faceret ei hanc consolationem, ut scilicet semel insimul manducarent. Beatus autem Franciscus semper hoc facere renuebat. Unde accidit, quod socii sancti patris sanctæ Claræ desiderium perpendentes, beato Francisco dixerunt: Pater, nobis videtur, quod rigor iste non sit secundum divinam charitatem, videlicet quod sororem Claram tam sanctam, & Deo dilectam non exaudis, præsertim cum ipsa ad tuam prædicationem pompas seculi dereliquit, propter quod ne dum semel sumpsit cibum tecum, sed si cum tanta instantia majorem gratiam postulasset, ipsi plantulæ tuæ facere debuisses. Respondit sanctus Pater Franciscus: Videtur vobis, quod de hoc desiderio illam exaudiam? Dixerunt: Ita pater: nam digna est quod hanc consolationem tibi facias. Respondit sanctus Franciscus: Ex quo vobis videtur, mihi etiam placet. Sed ut plenius consoletur, volo, quod fiat ad sanctam Mariam de Angelis. Ipsa enim diu stetit in sancto Damiano reclusa, unde lætificabitur aliquantulum revidendo locum sanctæ Mariæ, ubi fuit tonsa, & facta sponsa Christi Domini Jesu, & ibi comedemus simul in nomine Domini. Ordinavit ergo diem, qua cum una socia veniret beatissima Clara: & veniens, & adorata reverenter & humiliter beatissima virgine Maria, matre Domini, ac loco circumquaque ex devotione lustrato, hora facta comedendi humilis & divinus Franciscus fecit mensam, sicut consueverat, in plana terra parari. Et sedit ipse, & beata Clara, & unus de sociis sancti patris cum socia sanctæ Claræ, & omnes alii socii in mensa illa humili sunt locati. Pro primo autem ferculo incepit sanctus Franciscus loqui de Deo tam suaviter & sancte, & tam altissime & divine, quod ipse sanctus Franciscus & sancta Clara, & socii, & omnes alii, qui erant in mensa illa paupercula, fuerint rapti tanta abundantia gratiæ Altissimi. Supervenerunt autem ipsis sedentibus sic raptis, & oculis ac manibus in cœlum directis, homines de Assisio, & de Pictonio, quia undique per totam viam videbatur eis, quod Ecclesia sanctæ Mariæ de Angelis, & totus locus, & silva, quæ tunc circa locum erant, omnia comburerentur. Propterea, ut loco succurrerent homines de Assisio, cum festinatione cucurrerunt credentes firmiter, quod omnia ab igne comburerentur. Quando vero venerunt ad locum, viderunt cuncta pariter illæsa & intacta. Intrantes autem locum invenerunt beatum Franciscum cum sancta Clara, & cum omni-

omnibus sociis raptos ad Dominum, & ad mensam illam humillimam omnes sedentes, & virtute indutos ex alto. Ex tunc certitudinaliter adverterunt, & quod ille erat ignis divinus, qui prædictos sanctos, & sanctas divini amoris copiosis consolationibus inflammabat, unde recesserunt valde ædificati & consolati. Beatus autem Franciscus & sancta Clara, & cæteri refecti sunt tam copiosa divina consolatione in anima, quod de cibo corporali parum aut nihil tetigerunt, aut curaverunt. Post hæc sancta Clara rediit ad sanctum Damianum, videntes autem eam sorores fuerunt valde gavisæ, timuerunt enim, ne sanctus Franciscus vellet eam mittere ad aliud monasterium gubernandum, sicut jam miserat germanam suam Agnetem Florentiam pro Abbatissa, & etiam ipse sanctæ Claræ aliquando dixerat: Para te, si oportebit ad eundum quocunque te misero. Et illa sicut veræ obedientiæ filia respondebat: Parata sum pater ire, quocunque tibi placuerit. Et remansit sancta Clara multum in Domino consolata. *Ex Chronico minorum Latino lib. 10. cap. 4. & Gallico 2. cap. 10.*

EXEMPLUM XVIII.

Vestibus pompaticis, & conviviis dedita anima, judici ad æternas pœnas condemnanda præsentatur.

IN superioribus Ægypti partibus quidam magnæ sanctitatis monachus degebat, Helias nomine, beato Hieronymo adhuc vivo multum familiaris. Hic in quadam vice raptus, vidit se in quodam miræ & inauditæ pulchritudinis palatio, ubi per horam gradiens & ejus pulchritudine satiari non valens, vidit à quibusdam juvenibus pulcherrimis quoddam præparari tribunal, stratis tapetibus, vestibus, auro, & gemmis, & multa artificii varietate decoratis, circumquaque pariete involuto. In quo rex quidã decoratus tantum, ut nihil aliud cuperet quis habere, magna virorum sole lucidiorũ comitatus societate, veniens se posuit, ut judicia exerceret. Inter hæc cum quadã anima, quam fuisse Anachoritanum præsulem ab ibidem existentibus postea intellexit, à nequã spiritibus catenis, igneisq; vinculis vincta, instar fornacis flammas erumpens sulphureas, deportata majestati regiæ præsentatur, quæ prius quam de aliquo interrogaretur cœpit diris vocibus æternis ignibus se dignissimam acclamare. Hanc inter cæteras asserens causam principalem, quoniam vanis mundi pompis intentus, in conviviis, & vestibus, & hujusmodi mundi stultitiis delectabatur. Quibus finitis, lata per judicem sententia, ut pœnis infernalibus traderetur, donec corpori juncta duplices pœnas in perpetuum sustineret, mox illam secum ferens omnis illa nequam spirituum turba inde diris clamoribus recesserunt. *Epist. Cyril. ad August. littera O.*

EXEMPLUM XIX.

Gulam prudens matrona filias monasticè nutriens cohibere in puellis studuit, quas extra horam prandii etiam aquam bibere vetuit.

AUgustinus in libro Confessionum ait, quod erat quædam decrepita mulier, quæ propter senectam & optimos mores honorabatur. Hæc curam gerebat filiarum matris Augustini, quæ non permittebat eas præter horas, quibus ad mensam parentum moderatissime alebantur, etiamsi excandescerent siti, nec aquam bibere, præcavens consuetudinem malam, & addens verbum sanum, & memoria dignum, dicens puellis: Modo aquam bibitis, quia in potestate vinum non habetis. Cum autem ad maritos veneritis, & factæ estis dominæ apothecarum, & cellariorum, aqua vobis tunc vilescet & sordebit, sed mos potandi permanebit, & sic frænabat aviditatem tenerioris ætatis, & ipsam puellarum sitim ad honestum modum deducebat, ut jam non biberent, quod non deceret, *S. Augustinus lib. 9. Confess. cap. 8.*

EXEMPLUM XX.

** Gula intemperiem excitat dæmon aliquando.*

AD Macedonium Anachoretam muliercula quædam ex arte cacodæmonis bulimia seu insatiabili edendi aviditate vexata, quam domestici multis sæpe lachrymis deplorabant, adducta fuit, pro qua virum sanctum ii, qui ducebant fœminam, deprecati sunt. Fecit ille suis precibus, ut modum naturæ nunquam amplius excederet. Fertur prius gallinas triginta uno die assumpsisse. Postea viri sancti precibus ad eam temperantiam redacta est, ut neque dimidiam amplius sumere posset. *Ex viridario SS. ex menæis Græcorum translato in Latinum sermonem per Matth. Raderum S. Jesu. In vita S. Macedonii Anachoretæ 24. Joann. Vide etiam tit. Crucis signum ex. 1. & 5. tit. Abstinentia ex. 1. & 11. tit. Delitiæ ex 1. & 2. tit. Affectus ex. 2. tit. Furtum ex 9. & 10. tit. Confessio ex. 6. tit. Benevolentia ex. 5. tit. Fætor ex. 1. tit. Anima & tit. Apostata ex. 2. tit. Dedicatio ex. 4. tit. Carnium abstinentia & tit. Consuetudo ex. 2. & 3. & tit. Ebrietas per totum.*

EXEMPLUM XXI.

Dives deliciosus multumque incrassatus, cogitans se idoneum ignis infernalis pabulum factum, pœnitentiam assumit.

Legimr

LEgitur in Scala cœli, quod fuit dives quidam, qui de suo corpore, quantum poterat, curabat delicias in cibis & potibus, in unguentis & balneis, in lectis,& indumentis, & ornamentis avidissime requirebat. Quia vero erat sapiens, quo ad mundum, factus est senescalcus regis Franciæ, & tunc incepit in tantum deliciis affluere, quod pinguedo ejus per cutem vix poterat restringi. Coquus autem suus, qui ei cum magno studio serviebat, dixit sibi: O quam magna inflammatio erit, Domine mi, quando pinguedo vestra erit conjuncta igni inferni. Quod ille considerans, incepit dicere intra se: Vere iste dicit verum, sed non sic erit,& assumpta pœnitentia Deum per carnem placavit,qui per eam vituperatus & offensus erat. *Joannes Junior.*

EXEMPLUM XXII.

Quomodo honestus quidam Episcopus gulam mortificavit.

QUidam Archiepiscopus magnæ honestatis, cum se posuisset in mensa, & apportatæ fuissent eis ficus, quas multum diligebat, accepit unam volens eam comedere ante benedictionem, quam tradiderat oblivioni. Cum autem hoc advertisset,deposuit eam, & dixit gulæ suæ: Domina gula, nimium festinabatis, & ideo faciatis hanc pœnitentiam, quia hodie non comeditis ficus, & stantibus ficubus coram se non comedit ex eis per totum mensem. *Collector speculi hujus.*

HABITUS MONACHALIS.

Habitus Monachalis Ludovico Lantgravio post mortem indutus parum profuit ad salutem.

LUdovicus Lantgravius maximus tyrannus fuit, de quo dictum est in principio, hic cum moriturus esset, præcepit amicis suis, dicens: Mox, ut mortuus fuero, cucullam ordinis Cisterciensis mihi induite, sed ne hoc fiat, me vivente, diligentissime cavete. Obedierunt illi, mortuus est, atque cucullatus. Quod ubi miles quidam vidit, commilitones ironice allocutus est, dicens: Vere non est similis Domino meo in omni virtute. Quando miles erat, non habuit parem in actibus militiæ,factus vero monachus, omnibus factus est forma disciplinæ. Videte, quam diligenter custodit silentium suum, nec unum quidem verbum loquitur. Anima vero ejus cum educta fuisset de corpore, principi dæmoniorum præsentata est, sicuti cuidam manifestissime revelatum est. Sedente eodem tartarico super puteum & scyphum manu tenente, hujusmodi verbis Lantgravium salutavit: Bene veniat dilectus amicus noster, ostendite illi triclinia nostra, apothecas nostras, cellaria nostra, sicque eum huc reducite. Deducto misero ad loca pœnarum, in quibus nihil aliud erat, nisi planctus, & fletus, & stridor dentium, & reducto, sic princeps principem affatur: Bibe amice, de scypho meo. Illo valde reluctante, cum nihil proficeret, imo coactus biberet, flamma sulphurea de oculis naribusque ejus eripuit. Post hoc sic inquit: Modo considerabis puteum meum, cujus profunditas sine fundo est. Amotoque operimento,eum in illum misit,& removit. Ecce iste est puteus, in quo eum clericus vidit, sicut prædictum est. *Cæsarius lib. 12. cap. 2. Vide etiam tit. Fœtor.*

HYPOCRITA.

Propter lachrymarum donum ab hominibus videri desiderans, ab apparente dæmone conspicitur.

MOnachus quidam magnæ opinionis retulit mihi,quando novitius fui, de quodam monacho quod die quadam,cum jacebat in oratione ante quoddam altare, & dominus ei tantam contulisset gratiam lachrymarum,ut etiam irrigaret terram, ex immissione diaboli, ut postea patuit, cordi ejus suborta est inanis gloria,ita ut diceret intra se: Utinam videret aliquis modo istam gratiam. Mox is,qui immisit,adfuit, & ad lachrymas ejus stans â latere diligentissime respexit. Transfiguraverat enim se in speciem nigri monachi. Levans oculos monachus, tam ex horrore mentis, quam nigredine vestis, dæmonem totius superbiæ auctorem esse deprehendit, & quem per vitium inanis gloriæ invitaverat, per virtutem humilitatis, & signum crucis fugavit. Ob hujusmodi pericula jubentur a Domino oraturi intrare cubiculum, & claudere ostium, hoc est, vitare laudem humanam. *Cæs. lib. 2. cap. 23.*

HAERETICUS.

EXEMPLUM I.

Injurias & opprobria Agathon Abbas patientissimè tulit, sed hæretici nomen tantum vehementer exhorruit.

FUit etiam de magnis patribus quidam senior nomine Agathon, nominatissimus in virtute humilitatis & patientiæ. Quodam autem tempore perrexerunt advisitandum eum fratres. Audientes enim de eo, quod magnam humilitatem haberet, volentes probare, si veræ humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbiæ tenearis, & ideo alios despicias, & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones adversus eos loqui non cesses. Affirmant etiam quamplurimi, quod ideo hoc agas, quia fornicationis vitio tenearis, & ne solus videaris errare,id-

re, idcirco aliis non cesses detrahere. Ad hæc senior respondens, ait: Hæc omnia, quæ dixistis, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas. Procidensque protinus in terram orabat eosdem fratres, dicens: Deprecor vos fratres, ut intentius pro me misero, & multis peccatis obnoxio Christum Dominum exorare non cessetis, ut indulgentiam iniquitatibus meis multis ac malis tribuat. Ad hæc supradicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te etiam lateat hoc, quia hæreticum te esse quamplurimi affirmare volunt. Hoc cum audisset senior, dixit eis: Licet multis aliis peccatis obnoxius sim, tamen hæreticus perditus non sum. Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres, qui ad eum venerant, prostraverunt se in terram ad pedes ejus obsecrantes eum, & dicentes: Precamur te Abba, ut dicas nobis, cur tanta vitia nobis dicentibus de te, in nullo commotus es, de verbo autem hæretici valde te commovisti, & abominatus es, nec ferre potuisti auditum. Dicit eis senior: Illas priores culpas atque peccata propter humilitatem sustinui, ut me peccatorem esse crederetis. Novimus enim, si custodiatur humilitatis virtus, magna est salus animæ. Nam Dominus & Salvator noster Jesus Christus, cum ei Judæi multas contumelias & convitia irrogassent, patienter cuncta toleravit, ut nobis exempla præberet humilitatis. Immissi autem falsi testes multa adversus eum falsa dixerunt, & usque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & Apostolus Petrus prædicat, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus. Oportet igitur ut patienter cuncta adversa cum humilitate sustineamus. Sermonem autem, quo me hæreticum dixistis, non potui sustinere, valde abominatus sum, quia hæresis separatio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo vivo & vero, & conjungitur diabolo & Angelis ejus. Alienatus enim à Christo jam non habet Deum, quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte periit. Si autem conversus fuerit ad veram & catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Salvatore nostro Jesu Christo, & conjungitur Deo vero creatori, ac Salvatori nostro Christo, qui est in Patre Filius semper cum Spiritu sancto, ipsi gloria in secula seculorum Amen. Illi autem audientes admirati sunt discretionem ejus, & ædificati discesserunt. *Ex lib. sententiarum Patrum, §. 20.*

EXEMPLUM II.

Hæresi Anthropomorphitarum Serapion annosus pater graviter laborat.

INter illos, qui Anthropomorphitarum hæresis detinebantur errore, fuit antiquissimæ districtionis, atque in actuali disciplina per omnia consummatus nomine Serapion, cujus imperitia super prædicti dogmatis opinione tantum præjudicabat cunctis veram tenentibus fidem, quantum ipse vel fidei merito, vel antiquitate temporis omnes fere monachos ante ibat. Cumque hic sancti presbyteri Pafnucii multis adhortationibus ad tramitem rectæ fidei non posset adduci, eo quod novella hæc persuasio nec ab anterioribus aliquando confutata videretur, accidit, ut quidam Diaconus summæ scientiæ vir, nomine Fonus, desiderii videndi fratres, qui in eadem eremo commanebant, de Cappadociæ partibus adveniret. Quem beatus Pafnucius summa gratulatione suscipiens, ad confirmationem fidei, quæ fuerat Alexandrini Pontificis literis comprehensa, producens in medium coram cunctis fratribus sciscitatur illud, quemadmodum quod in Genesi dicitur: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, catholicæ totius orientis interpretarentur Ecclesiæ. Cumque ille non secundum humilem literæ sonum, sed spiritualiter imaginem Dei ac similitudinem tradi ab universis Ecclesiarum principibus explanaret, idque copioso sermone, ac plurimis scripturarum testimoniis approbaret, nec posse in illam immensam, & incomprehensibilem, atque invisibilem majestatem aliquid hujusmodi cadere, quod humana compositione valeat, ac similitudine circumscribi: quippe cum incorporea & incomposita simplexque natura sit, quæque sicut oculis non deprehendit, ita & mente non valeat æstimari. Tandem ceu ex multis & validissimis doctissimi viri assertionibus motus ad fidem catholicæ traditionis attractus est. Cum super hoc ejus assensu infinita vel Abbatem Pafnucium, vel nos omnes lætitia replevisset, quod scilicet virum tantæ antiquitatis virtutibus consummatum, imperitia sola ac simplicitate rusticitatis errantem, nequaquam usque ad finem deviare Dominus à tramite rectæ fidei permisisset, & cum gratiarum actione surgentes, preces Domino pariter funderemus, ita est in oratione senex mente confusus, eo quod illam Anthropomorphitarum imaginem Deitatis, quam proponere sibi in oratione consueverat, aboleri de corde suo sentiret, ut in amarissimos fletus, crebrosque singultus repente prorumpens, in terramque prostratus cum ejulatu validissimo proclamaret: Heu me miserum, tulerunt à me Deum meum, & quem nunc teneam, non habeo, vel quem adorem, vel interpellem, jam nescio. *Cassianus Coll. 10. cap. 3.*

EXEMPLUM III.

Hæreticus se fingens arreptum à dæmone, ut mortem evaderet, a clerico obsesso comburitur, quo facto clericus liberatur.

ERat circa Cameracum civitatem quidam hæreticus, astutus valde, qui metuens inquiri, & comburi a fratribus Prædicatoribus, qui in dicta civitate eo tempore plurimos comburebant, finxit se arreptum à dæmone, & ob hoc ad sanctum Alcadrum in Aspera, obsessos curare potentem, ligatus ab inimicis deductus est, ut in eo non hæresim propalatam, sed furiam putarent. Et, ut audivit quidam clericus obsessus à dæmone, & ligatus, quod Eligius Boogtis (sic enim vocabatur) ligatus poneretur in loco, subsequenti nocte idem obsessus clericus divino nutu solutus est, & aggregans mattas & stramina, atque Ecclesiæ scamna super ligatum hæreticum cumulavit. Ludum autem & furiam credens ille dissimulat, quoadsuque clericus ignem de lampade sumens comburere hæreticum cœpit. Et nunc hæreticus clamavit. Ad cujus vocem expergefacti custodes, cum ignem extinguere niterentur, clericus arrepto gladio, quem casu juxta lectum invenit, omnes violenter abegit, & hæreticum combussit. Nec mora divino exacto judicio, clericus à dæmone liberatus, & plene sospes apparuit. *Cantipratanus de proprietate apum lib. 2. cap. 27. parte 68.*

EXEMPLUM IV.

Hæreticis adhærentes fœminæ quam turpi dæmoni adhæserint, beati Dominici oratione apparuit.

CUm aliquamdiu apud castrum, quod dicitur Phanum Jovis, in prædicatione quadam sanctus Dominicus fidem probans catholicam, Hæreticorum perfidiam multipliciter improbasset, post prædicationem in Ecclesia more solito remansit ad orandum, & ecce novem matronæ nobiles ex eodem castro Ecclesiam intrantes ad pedes ejus prociderunt, dicentes: Serve Dei, adjuva nos, si vera sunt hæc, quæ hodie prædicasti, jam diu mentes nostras erroris spiritus excœcavit. Nam quos hæreticos tu vocas, bonos homines appellamus, usque in hodiernum diem credidimus, & adhæsimus toto corde: nunc autem in medio fluctuamus: Serve Dei adjuva nos, & ora Dominum Deum tuum, ut notam nobis faciat fidem suam, in qua vivamus, moriamur, & salvemur. Tunc autem vir Dei stans aliquamdiu intra seipsum orans. Post aliquantulum dixit eis: Constantes estote, expectate intrepide, confido in Domino Deo meo, quod ipse, qui neminem vult perire, jam ostendet vobis quali Domino hactenus adhæsistis. Statimque viderunt in medio suis cattum unum teterrimum prosilire, qui magni carnis præferens quantitatem, habebat grossos oculos, & flammantes, linguam longam, latamque atque sanguinolentam, & protractam usq; ad umbilicum, caudam vero habens curtam, sursumque protensam, posteriorem turpitudinem, quocunque se verteret, ostendebat, de quibus fœtor intolerabilis exhalabat. Cumque circa matronas illas se per horam aliquam huc illucque verteret, ad chordam, ex qua campana pendebat, exiliens, & per eam usque ad superiora conscendens, tandem per campanile lapsus disparuit, fœda post se vestigia derelinquens, conversus autem ad matronas illas vir Dei Dominicus, & consolans eas: Ecce, inquit, per hoc, quod coram oculis faciente Deo figurative comparuit, potestis advertere, qualis est ille, cui hactenus sequentes hæreticos servivistis. Illæ vero Deo gratias referentes ab illa hora ad fidem catholicam perfectissime sunt conversæ. *Vincentius lib. 30. Specul. hist. cap. 70. in vita S. Dominici apud Surium lib. 1. cap. 8. Vide etiam tit. Eucharistia. ex 4. & 6.*

EXEMPLUM V.

* *Admiranda visio Theophanis de pœnis, ac damnatione illorum, qui se segregant a Catholica & Apostolica Ecclesia ad quascunque hæreses.*

SEnex quidam sedebat in Laura Calamonis juxta Jordanem fluvium, Ciriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, ut interrogaret senem de cognitionibus fornicationis. Quem senior hortari cœpit, atque urgere verbis de pudicitia & castitate, frater itaque magnifice ædificatus ait seni: Verè, mi pater, ego, nisi in regione mea Nestorianis communicarem, tecum permansissem. Cum vero auvidisset senex Nestorii nomen, afflictus de perditione fratris corripiebat eum, & orabat, ut recederet ab hac pessima & perniciosa hæresi, accederetque ad sanctam catholicam & Apostolicam Ecclesiam, dicens, non esse aliam salutis spem, nisi rectè sentiamus, & credamus, (ut revera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni: Profecto domine pater, omnes hæreses sic dicunt: nisi nobiscum communices, salvus esse non poteris. Quid ergo faciam infelix, nescio. Deprecare igitur Dominum, ut re ipsa me certum faciat, quænam sit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba suscepit, dixitque illi: sede in spelunca mecū, & omnino spem

in Deo habeto, quia revelabit tibi ipsius benignitas, quæ sit vera fides. Dimissoque fratre in spelunca sua, egressus est senior prope mare mortuum, orans Deum pro fratre. Circa autem horam nonam diei sequentis, adspexit frater quendam adstantem sibi aspectu terribilem, ac dicentem: Veni & vide veritatem assumensq; eum, duxit in locum tenebrosum ac fœtidum ignes evaporantem. Atque in ipsis ignibus vidit Nestorium, Eutychen, Apollinarem, Dioscorum, Severum, Arrianum, & alios quosdam. Dixitque illi is, qui apparuerat: locus iste paratus est hæreticis & blasphemantibus, & his, qui illorum dogmata sequuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in tuo dogmate. Si autem supplicium istud experiri non vis, accede ad sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, quam te senex docet: dico enim tibi, quia si omnes virtutes homo operetur, nec rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in semetipsum, & redeunti seni narravit omnia, quæ viderat, accessitque ad communionem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem cum sene, impletisque quatuor cum illo annis dormivit in pace. *Joannes Moscus Eviratus cap. 26. Prati spiritualis.*

EXEMPLUM VI.

* ***Simile exemplum de pœnis, de damnatione hæreticorum nostri temporis.***

CONvenit cum præcedẽti historia scriptum quoddam, quod mihi vir quidam ætate, doctrina, & pietate venerandus communicavit, totamque rei seriem à personis fide dignis in ipso loco, ubi contigit, cognovit. Anno 1525. Delphis (quæ celebris est Hollandiæ civitas) in monasterio senectæ Annæ fuit sanctimonialis quædam vocata Anna Georgii nota, filia cujusdam viri nobilis alterius provinciæ, invita pene in idem monasterium intrusa, quæ cum annum ætatis ageret 24. in gravem incidit infirmitatem circa horam 7. vespertinam, ex qua exanimis facta est mane circa horam 3. jacuitque omnium vitalium sensuum expers ad quartam horæ partem. Tandemque sibi restituta, graviter ingemuit, occulosque in Priorissam conjiciens, ait: Charissima mater, ubi nunc fui? Equidem vidi Scribas, & Pharisæos ardentes in barathro gehennæ. Mater vero placidis sermonibus eam reprimere conabatur, existimans illam mentis impotentiam incurrisse. Respondit illa, se nulla mentis inopia laborare, sed plenissime sibi constare: Viditque inquit, Lutheranos ardentes in abysso inferni. Cumque objurgaretur à quadam sorore adstante, prohibereturque talia proloqui, illa mox luculentiori voce subjunxit: Tunc, inquit, vis ut sileam? non eloquar solum, sed vociferabor, & ejulabo, quoniam ab omnipotente Deo compellor hæc eloqui, vidique Lutheranos in profundis abyssi infernalis, & quendam jam dudum hic Delphis defunctum, quem quidem ipsa nec noverat unquam, nec viderat, sed quædam laica mulier lecto assistens eundem noverat. Vidi præterea, inquit, illam personam, quæ ut ab hac religione monastica deficerem, blandis perniciosisque suggestionibus pellicere conabatur, tartareis ignibus mancipatam: sed gratias ago tibi, benignissime Jesu, quod perseveravi in hoc sacro instituto, tuum hoc est donum, non meritum meum: servivi quidem tibi languide, ac tepide, sed pi[i]ssime Jesu, si dignaberis mihi parcere, propono tua gratia cooperante me ex toto corde emendare. Post hæc ad extremum vitæ agonem deveniens, obruebatur quibusdam infirmitatibus, quæ à diversis sanctis denominari consueverunt. Quas dum sustineret, admodum lamentabiliter dicebat: Benignissime Jesu, quid causæ est, quod his plagis tantopere discrucior? gratias tamen pro his ago tibi & profiteor, licet te in sanctis tuis non blasphemaverim, tepide tamen & remisse eos colui. O gravissima Dei mater Maria, & tu sacratissima Anna, nunquam vestris cultoribus precum vestrarum suffragia subtrahatis. Vos vero sancti & electi Dei, ignoscite mihi, quod non ea qua decuisset veneratione & cultu vos honoraverim. Et quidem illa modis culpam suam deprecabatur, gratias autem, inquit, ago tibi clementissime Deus, quod plenam nunc assequar omnium hostium & periculorum meorum victoriam, quodque in hoc sacro ordine, & habitu, & religione catholica nunc vita hac defungar. Quod audiens mater monasterii, cœpit ubertim lachrymari. Ad quam infirma, noli, inquit, flere, sed mecum divinæ bonitati gratias age, quod ætate & tempore maxime congruo hinc evocor: timeo enim, si diu vixissem, quod in sancta hac religione non satis constanter perseverassem usque in finem. Reliquis vero sororibus dicebat, ut essent obedientes, nihil cuiquam darent sine consensu matris, vitam serio emendarent, ac pœnitentiam agerent. Post hæc dulci voce odas istas Ecclesiasticas decantavit: Fit porta Christi pervia: Maria mater gratiæ; denique versum unum pii cujusdam cantici Germanici, quod incipit: Confido me brevi amabilem vultum Domini Jesu contemplaturam, moxque cessavit loqui, & post horam in Domino obdormivit. *Tilmanus Bredenbachius lib. 7. Collat. sac. c. 26.*

EXEMPLUM VII.

Hæreticum hominem defendit dæmon etiam post mortem.

VIr quidam fuit tanta sanctitate & vitæ puritate, ut plerisque videbatur, ut alter Joannes Baptista ab illis haberetur, adeo quidem, ut ejus nominis fama & celebritate plerique omnes ejus provinciæ illa (Episcopatus Brixiensis) allecti, ad eum, velut ad sanctum hominem Dei gregatim confluerent, qui tamen hæretica pravitate infectus erat: sed qua hæresi, & quo tempore id acciderit, subticet narratas. Cum autem ille vita functus, & honorificæ sepulturæ demandatus esset, post aliquod tempus fidei inquisitor, per testes fideles examine diligenti peracto, reperit illum fuisse hæreticum: Ideoque de consilio Episcopi, & aliorum prudentium virorum sancitum est, ut ejus cadaver effoderetur, & ossa igne cremarentur. Populo itaque circumstante, ejus ossa in ignem conjecta sunt, quæ mox dæmones ex eodem igne in aërem attollentes, ea suspensa super ignem tenebant, nec tamen illi videbantur. Ex quo effectum est, ut populus exclamaret, Episcopum cum suis esse necandum, qui invidia mori sanctum Dei virum exuere præsumpsissent, id Deo nolente neque permittente. Quare exterritum Episcopum bono animo esse deprecati sunt, in hæc verba prorumpentes: Domine Episcope, ne ulla re frangaris, quæsumus, quandoquidem hic pro fidei tuitione adsumus, sed ad sacrum peragendum te potius præpara, visuri experientia ipsa, num Deus aliquod miraculum super hac re exhibiturus sit, ne fides in discrimen veniat, ac periclitetur. Missa ea fuit de Beata Virgine. Cumque corpus Dominicum sursum ab Episcopo levaretur, dæmones in aëre exclamare auditi sunt in hunc modum: O Guido de Lacha, te huc usque, quantum potuimus, defendimus, sed amplius non possumus, quia major nobis adest, moxque ossa in ignem ceciderunt & combusta sunt, & fides ab omnibus exaltata. *Gabriel. Prateol. de vitiis hæret. lib. 9. n. 16. ex Bernar. Luxemburgo.*

HOMICIDIUM.

* *Clandestina mala diu celari non possunt, præcipue homicidium.*

PAtet, quia, cum quidam Christianus se associasset cuidam Judæo in quadam via, & Christianus vellet Judæum propter pecuniam occidere. Ait Judæus: Noli facere hoc malum, quia finaliter totum scietur. Ait Christianus: Quis hoc diceret, cum simus in loco secretissimo? Respondit Judæus: Perdices, quæ coram te volant: sed ipse parum curavit, Judæum interfecit, & pecuniam ei abstulit. Quadam vero die cum igni astaret, & in veru perdices à Domino ipsius raptæ assarentur, eæ inceperunt sonitum quendam edere, eo modo, quo solent plerumque carnes coctæ. Tunc ille perterritus, ac solito pallidior, memorque à Judæo dictorum, hinc inde quoque aspiciens, à Domino (qui aliquid subesse suspicabatur) deprehenditur, & laqueo suspensus est. *Gotschalcus Holen. ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiv. serm. 99. littera D.*

HONESTAS.

* *Honestas & verecundia servanda in membris tegendis, & cum operibus naturæ servitur.*

MAximilianus Austriacus, primus ejus nominis Imperator, cui successit in Imperio Carolus Quintus ejus nepos, tantæ fuit honestatis & verecundiæ, ut nemo ex cubiculariis unquam, vel meiere, vel naturæ opera egerere viderit, imo etiam vix medicis urinam suam perspiciendam permiserit. Quin etiam cum instantem mortis horam præsentaret, & quod de suo corpore post obitum fieri vellet, præordinaret; inter alia præcepit, ut sibi statim subligaculum, dum viveret, induceretur, ne quis post mortem ejus verenda conspiceret Perpendant multi Christiani, quam longe absint ab illa verecunda honestate, qui non verentur coram aliis hujusmodi operibus satisfacere, valentes & sani, qui secessibus & locis secretioribus uti possent, ubi à nemine deprehenderentur, memerintque illius sententiæ D. Bernardi ser. de vita solitaria ad Fratres de Monte: Honestas, inquit amica Deo, & Angelis, quemadmodum è diverso inhonestas & indecentia immundis dæmonibus, & impuris spiritibus grata est & familiaris. *Wolfgangus Lazius, Cuspinianus, & alii. Vide etiam tit. Inobedientia, ex. 9.*

HONOR.

† *Honores mutant mores, & inflant mentes.*

FIlius cujusdam carbonarii propter discordiam eligentium fuerat electus in Regem civitatis, veniens pater, videns filium suum in regalibus insigniis, interrogavit filium, an ipsum agnosceret? Respondit filius: Pater, non cognosco meipsum, quomodo deberem te agnoscere? *Gotschalcus ser. 17. part. æstiv. littera. C.*

HORÆ CANONICÆ.

EXEMPLUM I.

Horas Canonicas intempestive persolvens sanctus Severinus purgabilibus flammis aduritur.

Clericus quidam Coloniensis Ecclesiæ vadum fluminis transibat & ecce beatus Severinus ejusdem Ecclesiæ nuper Episcopus ejus habenas apprehendit eumque retinens sistit. Cumque ille in stuporem versus,& graviter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret: Da mihi, ait,manum tuam, ut quæ circa me sint, non auditu, sed & tactu discas. Cumque datam manum fluctibus Episcopus impressisset, tantus eum ardor absorbuit, ut undique carnes ejus resolutæ deficerent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consonis totius Ecclesiæ præconiis celebretur, cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem sanctus Episcopus: Nihil aliud in me remansit,ait, ultione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula regia constitutus, imperialibus me consiliis vehementer implicui, canonicæ synaxis officia per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe simul omnia coacervans, tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium. Sed omnipotentis Dei clementiam utrique simul humiliter imploremus,ut manum tuam in pristinæ salutis restituat statum. Quod cum fuisset factum: Vade,inquit,fili, obsecra fratres nostros Ecclesiæ clericos,& alios spirituales viros, ut & pro me preces fundant, indigentibus subsidia perferant, sacrificiorum votis insistant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ hujus indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum civium choris lætus adjungar. *Petrus Damianus epist. ad Desiderium Abbatem, cap. 7.*

EXEMPLUM II.

Horas in lecto persolvens debilis frater à dæmone accusatur.

IN hac eremo fontis Avellani,ubi nunc habito,Prior quidam nomine Joannes,lentis quibusdam infirmitatibus macilentus videbatur semper & gracilis. Hac itaque sui corporis imbecilli tenuitate confisus, sæpe jacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem, ut dæmoniacus quidam non procul abesset, qui multa hominum secreta & obscœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Joannes dæmonem exire præciperet, & quibusdam exorcismi quæstionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui sub cocco hodie completorium insusurras, & modo me quasi sanctus ejicere,& juris mei vasculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit,quia rei veritatem etiam per mendacii cognovit authorem. *Ibidem cap. 9. Vide etiam tit. Defuncti, ex. 18. & 22.*

EXEMPLUM III.

Beata Virgo Maria militem, qui Virginem Mariæ nomine insignitam, sibique devotam, in sabbatho stuprare renuit, ad æternam vitam perduxit.

ERat miles quidam dives, & in bellis famosus, qui matrimonium otium reputabat, licet in concupiscentiis fœminarum esset totus. Hic ad quoddam torneamentum in Normanniæ partibus celebrandum cum multo apparatu pergens, cum per quoddam castellum tam oculis, quam corde vagus transiret, juvenculam quandam in itinere vidit, cujus pulchritudine captus cuidam famulo familiari suo dixit: Vade, curre, interroga patrem & matrem puellæ, si mihi eam concesserint una nocte, dabo eis decem libras, & unam vestem ad opus & ornatum filiæ suæ. Qui cum jussa complesset,illa mutatoriis induta,& ad patris imperium, ut juvenem sequeretur, inducta, ipso duce ad militis diversorium venit, & post cibum & potum communis lectus ambos recepit. Cumque ille congressum cum pudica virginitate pararet, & illa suspicioso corde suæ virginitatis captivitatem expectaret. (Erat autem nox sabbathi, quod devotio fidelium memoriæ virginis matris consecravit.) Miles ait: Charissima, quod nomen est tibi, cur tale super me assumpsisti lamentum? cur me accipis quasi hostem, & non amicum? an non diligis, qui te tradidit mihi patrem tuum? Cui illa voce tremula respondit: Maria vocor,digneque lachrymis afficior,& planctum facio, quia melius est mihi mori quam turpiter vivere cum virginitatis detrimento, maxime cum Mariæ continentiam voverim & despondeCrim me uni viro virginem castam exhibere Christo, volueram quidem mores, & habitum sanctimonialium imitari nisi patris mei paupertas reclamasset: nam & agnosco literas, & ex scientia Mariæ didici horas à quodam pauperculo clerico, qui apud patrem meum diversorium habet. Tunc spiritus Domini descendit in mentem militis, & excussit de cogitatione ejus flammam libidinis, ita ut diceret, quia nox sabbathi est, & quia tu vocaris Maria, id est, maris stella, propter noctis & nominis hujus honorabile sacramentum, jam nunc cessat cor meum à tua inquietudine, & corpus à tua inquinatione, nec operor in te opera tenebrarum, sed nox hæc, quam diei æternæ mater sibi dicavit, mihi sicut dies illuminabitur ad morum conversionem.

Et

Et quia, ut dixisti, voluntarium tibi est CHRISTO servire in cœtu sanctimonialium, teste DEO promitto, quod satisfaciam desiderio tuo, si veneris mecum. Tunc illa sub hac pactionis & pacis forma dormivit tota nocte secura. Quam mane facto militis familiares equo impositam furtim asportaverunt, milesque eam in monasterio, quod juxta torneamenti erat locum, contubernio sanctimonialium tradidit, promittens sub jurejurando quod pro mercede ejus locum multis donariis honoraret, & si vita comes esset, eam singulis annis visitaret: Sed postea inde digressus, feria secunda torneamenti congressu occisus est, & in eodem loco, sicut tunc moris erat gloriæ secularis, ad titulum sui nominis sepultus. Interea virgo virgini matri CHRISTI, cui se donaverat placere contendens, & ad spiritualis illius dilecti sui reditum pendens, cum gemitu & lachrymis illum CHRISTO, & Mariæ commendabat. Sed cæteris militibus sine illo redeuntibus, jamque spe reversionis penitus amissa, cum abbatissa, sub fallaci promissione mercedis, turpem virginis intrusionem accusaret, illa beatam Mariam lachrymosis interpellabat precibus, ut de militis statu revelationem aliquam vel modicam tanto dolori procuraret. Cui ipsa beata Virgo Maria semetipsam per visionem exhibuit, dicens: Parce charissima, parce fletibus, & suspiriis. Ego sum mater JESU Maria, consolatrix tua, scito, quia quam cito recessit à te ille tuus in CHRISTO dilectus, in torneamenti congressu occubuit, eodemque in loco sepulturam accepit: qui quoniam mihi detulit in te, & bona tibi contulit propter me, veraciter in morte compunctus, æternam meruit salutem. Ibis ad abbatissam, & annunciabis ei ex me, quatenus illuc citius pergat, & corpus huc translatum in cœmiterio reponat, ut per Ecclesiasticorum suffragiorum communionem adjuvetur. Hoc autem erit signum quod tibi locuta sum, rosam super sepulchrum vernantem reperies in superficie, cujus radix de ore sepulti pullulat in visceribus terræ. Illa igitur gaudens, Dominæ cœlestis imperium abbatissæ retulit. Sed ab ea hypocrisis, & confictæ visionis improperium recipiens, cum lachrymis ad beatam virginem recurrit. Cui illa, sicut prius, mandatum ad abbatissam injunxit, & addidit de quodam peccato ejus occulto, quod ipsa confiteri, & lachrymis deberet punire: & sic cum suo contemptu nudis pedibus ad faciendum quod jubebatur, puro corde & prompto egressu ire. Quod abbatissa audiens, & signum recognoscens, confessione data, & satisfactione indicta, ad locum properavit, & indicio rosæ corpus militis inventum, in monasterium suum translatum, honorificè ibidem sepelivit. *Vincentius Beluacensis libr. 7. cap. 102. & 103.*

EXEMPLUM VI.

Joannes Damaschus Deiparæ virgini devotus, capitur, Domino gratus, filium ejus instruit, ab Imperatore Theodosio vocatur, & fraudulenter proditionis accusatus, manu truncatur, sed eam beata virgo restituit invocata.

JOannes Damaschus floruit tempore Theodosii. Hic ab infantia græcis literis eruditus, infra duodecim annos omnem liberalium artium scientiam comprehendit, in amore DEI, ac gloriosæ matris ejus se exercens monachalem habitum assumpsit, virgo permanens, reginæ virginum horas quotidie studiosissimè decantabat. Factus presbyter, in ejus honorem missas devotissimè, ac frequentissimè celebrabat. Insuper etiam orationes, antiphonas, responsoria, prosasque facere consueverat, quas in ejus solemnitatibus ad ipsius laudem dulcissimè decantabat. Tradebant ei nobiles viri proprios filios erudiendos, quos ille non solum literis instruebat, sed etiam ad timorem, & amorem, in omni morum honestate diligenter informabat. Quadam die cum egressus civitatis muros cum scholaribus suis paulisper spatiaretur: Saraceni subito irruentes more solito, cum hominum, & animalium multitudine ipsum quoque rapuerunt, ac secum in Persidem detulerunt. Et cum inter prædones prædæ fieret divisio, contigit ut cuidam inter illos ditissimo Joannes in partem veniret, qui cæteris ad servitutis opera deputatis, nutu divino meritis beatæ Virginis erga ipsum mitius ageret. Captivus servitutis pensum solitum reddere non negligebat, & jejuniis ac vigiliis insistens, orationes ad beatam virginem devotissimas quotidie dirigebat. Quod ille gentilis animadvertens, ejus bona conversatione tanquam spirituali prædicatione convictus, ipsum ire ac redire liberum quo vellet infra palatii spatia permittebat. Et die quodam sic est eum allocutus? Mi Joannes charissime, miratus sum prudentiam tuam, dictandi curialitatem, scribendi utilitatem, cantandi & organizandi suavitatem, sanctum quoque propositum & conversationem. Habeo filiolum non minus meipso mihi charum, quem precor ut in artibus liberalibus erudias, & in dictando, scribendo, legendo, cantando, sic eum tibi conformare studeas, ut si fortè aliquando à nobis liber recesseris, in ipso tamen apud nos quoddammodo totus remaneas. Qui puerum obedienter humiliterque suscipiens, & à pri-

mis elementis erudire incipiens, infra paucos annos in omnibus artibus liberalibus instructum adeò reddidit, ut si magistri ac discipuli rethoricum dictandi genus attenderes, si literæ formam aspiceres, si vocis melodiam audires, nullam esse differentiam inter utrumque clamares. Porro cum Imperatori Theodosio pro vitæ merito, & morum honestate, nec non pro eloquentiæ nitore in quibusdam causis necessarius videretur, missâ legatione, sub pœna capitis Domino mandat, ut ei quantocius mitteretur. Qui præcepto imperiali contradicere non ausus, Joannem Constantinopolim ad ipsum honorifice deduci fecit: Imperator eum cum honore suscepit, & ei monasterium in quo cum fratribus DEO quiete serviret, in urbe dedit, quo & ipsemet sæpius veniebat, ac de statu regni, & salute animæ suæ familiariter cum eo tractabat. Ut autem bonus Joannes meritorum augmentum probaretur adhuc in camino tribulationis, juvenis quem in Perside docuerat suum genus dictandi, & propriam manum scribendi, nequitiæ spiritu exagitatus, epistolam proprio sensu ingenioque dictavit, scriptamque Constantinopolim furtivè direxit, & in palatium quo citius à ministris inveniri posset, jactari præcepit. Eratque talis: Dilectis amicis: qui sunt in Perside, Damascenus Joannes, monachorum minimus, Salutem Noveritis Imperatorem robur exercitûs ad diversa bella in nationes extremas misisse, urbemque regiam, & finitimas hominibus vacuas remansisse. Quoniam ergo sapientes estis, securè venite, & victoriam vobis paratam absque mora viriliter obtinete. Inventa est igitur à ministris epistola, & coram Imperatore perlecta, traditio ab omnibus exclamatur, & quis hujus proditionis auctor esset, inquiritur, forma literæ, ingeniumque scribendi respicitur, & Joannem esse Imperatori nunciatur. Statim Joannes quæritur, & cum injuria multa ad Imperatoris præsentiam trahitur, ipso mirante, unde tam subito talis tumultus & contra se conspiratio oriretur. Populus universus intorquens convitia mille, non sacerdotem, sed proditorem, non monachum, sed apostatam proclamabat, & furibundus vix manus ab ejus oculis continebat. Tunc Imperator facto silentio suspirans, ait: O nequissime Joannes beneficiis meis ingrate, malum pro bono mihi reddidisti. Sarabica pessime, quantum est in te patriam tradidisti, mihique ac meis auferens libertatem, in captivitatem nos retrusisti. Ostensaque illa epistola, respondit ait: Verè Domine formam scribendi, & dictandi genus meum hoc esse cognovi, sed testis est mihi DEUS, quod eam omnino non feci. Cumque omnes in eum perstreperent, eo quod veritatem occultare velle videretur, undique clamabant, ut absque dilatione morte puniretur. Judices facto consilio pari assensu dicunt ipsum, quia specialis amicus Imperatoris fuerat, non debere occidi, sed manum, qua tantum facinus perpetraverat, abscindi: quo facto, Joannes de dolore vulneris, ac diminutione corporis gratias egit DEO: sed quod in ejus honorem amplius offerre sacrificium non posset, paulisper condoluit. Abscissâ itaque manus officio spiculatoris, jussu Imperatoris ad testimonium tanti sceleris suspensa est monasterio, ac residentiæ loco ipsius Joannis. Ille mox ad imaginem specialis dominæ suæ mancus adveniens discooperto vulnere, & extento ac ostenso brachio, cum ea piè rixabatur, inquiens: Hæccine Domina nostrorum præmia meritorum sunt? Hæccine tuorum beatitudo servorum? esto, Domina mea, dignè pro meritis peccatorem me flagellari voluisti, sed ut quid instrumentum officii tui permisisti penitus abscindi? Hæc quippe manus hymnorum laudis tuæ cantica sæpius scribendo parabat, & DEO Patri sacratissimum corpus, & sanguinem filii tui multoties in honore tuo ad peccatorum salutem offerebat. Cumque talia sæpius ibi lamentando peroraret, contigit nocte quadam, ut post hujusmodi lamentationem, in lectulo fessus, nec dormiens, nec vigilans ex toto pausaret. Et ecce regina virginum affuit cum ingenti lumine, hilari facie, tali eum consolans affamine: Quid agis, inquit, mi puer: Heu inquit ille, Domina, quid me interrogas? Quinimo interrogo te ego: Cum hæc paterer ubi eras? Ecce ad meum, imo ad tuum dedecus in Ecclesia pendet abscissa clientis tui manus. At illa: Confortare, inquit, fili in Domino, manum tuam tibi restaurare potest, qui totum hominem plasmavit ex nihilo. His dictis, eo vidente Ecclesiam illa petiit, delatamque inde manum ejus, brachio cum mira benignitate in momento restituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens, reddita diei luce surgit, fratribus convocatis manum ostendit, eosque secum ad magnalia Dei glorificandum animavit. Mox solemniter indutus, alta voce missam de beatissima virgine celebravit. Imperator audito miraculo, pedes ad eum venit, & ore proprio manum deosculans, post DEI laudem & gloriosæ virginis, ab ipso diligenter inquirit, si quem alicubi cognosceret, qui suum dictandi genus, ac scribendi formam haberet. Quod ille quidam ei retulit, & sic rei veritas inquisita diligentius innotuit.

Idem lib. 17. cap. 103. 104. & 105.

EXEM-

EXEMPLUM V.

Horas Canonicas S. Edmundus etiam studens quotidiè persolvit, & missam audivit.

FActus autem Edmundus magister artium, præter modum tunc legentium, missam & horas canonicas quotidie priusquam legeret, audire consuevit, quæ scilicet religiosa consuetudo etiam scholaribus profuit, quos ut secum missas audire assuescerent, sic induxit. Et ut hoc liberius exequerentur, in parochia qua degebat, fecit capellam construi, in honorem scilicet beatæ virginis, quam semper dilectione coluit speciali. *Ex vita S. Edmundi, cap.* 73.

EXEMPLUM VI.

Horas Canonicas cum reverentia legere sanctus Ludgerus & verbo docuit, & exemplo monstravit.

IMperator Carolus Ludgerum ad se pro quadam Reipublicæ utilitate evocari fecit. Qui cum secundum ejus præceptum venisset, & juxta palatium mansionem accepisset, primo statim manè misso ad eum rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipsa hora persolvendis more solito cursibus, cum suis insistebat. Cum his expletis se venturum nuncio respondisset, & hoc regi ille retulisset, secunda quoque vice, & tertia ad eum accersendum misit. Sed ille divinum sacrificium cunctis aliis rebus anteponendum esse non ignorans, omnino venire distulit, donec cœptam psalmodiam consummaret. Qua finita, in conspectum regis dum venisset, & cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogaret. Ad hæc ille vultu intrepido mente constantiori: Ego, Imperator, inquit, tuum semper ita in omnibus præceptum exequendum putavi, ut tamen Deum tibi ubique præferendum non dubitarem, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur, hoc mihi præcepisti, quando pastoralis curæ sollicitudinem mihi commendabas, ut DEO primum serviendum scirem. Posthæc tuis cõsequenter imperiis cognoscerem esse obtemperandum. Hanc tui mandati authoritatem, hanc justissimæ discretionis regulam secutus, Deum tibi & cunctis in terra mortalibus præponendum non ambigo, neque tutum esse credidi, quod huic jussioni, & perspicacissimæ rationi contrarium esset. Ideo non ad regiæ potestatis inhonorationem, & contemptum (ut malevoli criminantur) sed potius propter tuam salutem, quæ DEO debeam, exolvere curavi, & ita consequenter ad tuum expeditior servitium veni. Hanc ejus responsionem rex optimus amplexus. Gratias, inquit, tibi habeo Episcope, quia qualem te esse credidi, semper talem te nunc fore expertus sum. Nam aliqui quidem fuerunt, qui hoc tuum factum aliter interpretandum, & ad meam injuriam retorquendum putarunt: Sed hos utpote tuæ sanctitatis invidos minus deinceps gratos habebo, & nullius de cætero contra te accusationem me auditurum, DEO volente, repromitto. Tu ut hactenus fecisti, DEI semper operare voluntatem, simul nobis devotus & fidelis pro nostri Imperii statu orare memento. Ita invidia, quam lividi sancto viro apud regem facere parabant, ad ejus magis apud regem gratiam & gloriam profecit. *In vita sancti Ludgeri lib.* 5. *capit.* 32. *apud Surium.*

EXEMPLUM VII.

Quanta cum reverentia horas canonicas legi S. Ludgerus voluerit: & quomodo oratione ipsius omnes sylvæ cujusdam arbores, una tantum excepta, corruentes, locum, & materiam monasterio constituendo præbuerint.

ALiquando dum in itinere esset, lectus illi ad vicinum focum construebatur. Unde dum noctu stans juxta lectum matutinas laudes cum clericis caneret, ejectis cinere prunis, fumus evaporans in faciem exhalavit. Ille quasi nihil sentiens immotus mente stabat & corpore. At unus ex clericis auferre volens incommodum hoc, curvato genu carbones detexit, & insufflans sopitos suscitat ignes. Manè autem vocans clericum strictè sciscitatus est, quare hujus mentis fuerit ut sacris hymnis dimissis, se potius incurvavit ad construendum focum? & pœnitentiam aliquot dierum illi indicens, docuit clericos dum ad opus divinum assistitur, omnes occurrentes cogitationes amovendas, quantum humani cordis fugacitas patitur, & prout divina clementia suppetit, nihil aliud cogitandum, nihil aliud agendum. Cum vir Sanctus ad locum Werdena dictum venisset, ut ibi monasterium construeret, videntes hi qui cum eo erant locum sylvarum densitate undique conclusum, Episcopum ab intentione revocare studebant, dicentes incredibile videri illum locum posse habitabilem fieri, quo arborum densitate & ramorum obductione, ipsum quoque cœlum absconderetur. At ipse spem suam in Domino ponens: Quæ, inquit, hominibus impossibilia sunt, Deo possibilia sunt. Proinde in ipsum speremus, in ipsum credamus, qui credenti omnia possibilia esse promittit. Nocte igitur insecuta dictis matutinis tentorium clam exivit, & quodam fratre, qui eum latenter obser-

observabat vidente in oratione sub quadam arbore se projecit. Erat enim nox luna & stellis lucentibus admodum clara. Qui cum diutius orasset, & se a Deo exauditum per spiritum agnovisset, tentorium cunctis (ut putabat) ignorantibus repetivit. Et ecce obscurata luna, & astris obductis tempestas nimia facta est, venti validi exstiterunt. Cumque diluculo surrexissent, vident sylvam hinc inde erutam fundando monasterio locum satis amplum dedisse, & arbores passim jacentes pro ædificio sufficientem lignorum copiam præbuisse. Unde sanctus Ludgerus eos percontari gratulabundus cœpit, an adhuc cœlum ex eo loco conspecturos se crederent. Una autem arborum, sub qua scilicet vir sanctus nocte oraverat, inconcussa permansit, sub qua ei cella posita est, ubi aliquando cum quodam clerico Odelgrimo nomine conferens inter alia spiritu prophetico sibi prædixit: Istud te nosse volo, quod tamen me vivente publicari interdico, in hoc loco me diem judicii expectaturum, & ubi nunc sedeo monumentum habiturum. Ita clericus ille arborem quandiu ibi stetit, diligenter observavit, sed cum postea in usum Ecclesiæ, quæ ad occidentalem ejus partem construebatur, præcisa fuisset, lapidem in eodem loco nullo sciente pro signo infodit, qui postea cum ibidem sancto viro sepulchrum pararetur inventus effosus est. *In vita S. Ludgeri lib. 1. cap. 27. 28. 29.*

EXEMPLUM VIII.

Horarum lectionem privati negotii celeritati anteponens S. Hugo à Deo in periculis tutatur.

SAnctus Hugo Episcopus Lincolniensis preces Canonicas statuto persolvebat tempore, nec induci poterat, ut aut præveniret illud, aut differret. Itaque in magnis etiam tractatibus, sicut quidam ad consultandum sive deliberandum egredi solent, sic ipse immortali Regi debitum laudis oblaturus, simul atque venisset hora, mox exire solebat. Contigit illum aliquando cum prælatis quibusdam & clericis per loca infesta equitare. Consultantibus ergo illis, quo pacto imminens periculum evaderent, omnium hæc una sententia fuit, ut ante lucem surgerent, & iter suspectum in tenebris conficerent. Surgunt mane, urgent Episcopum, ajunt non cunctandum, ne à prædonibus capiantur. Quibus ille: Et quo ibimus, inquit, matutinis precibus nondum absolutis? Respondent illi: Postea dicemus illas jam properandum, ne propter moram capiamur. Tum Episcopus? Qui capit ait, capiat, & qui timet, timeat, ego hinc non exibo, donec solito more matutinas preces persolvero. Mira res. Solus Episcopus, postquam laudes Deo tractim admodum obtulit, licet cum suis per eandem viam equitaret, nil mali passus est: alii autem quia prudenter se facere arbitrabantur, nec consilio sancti viri parere volebant, in periculum, quod cavere moliebantur, inciderunt. *Ex Anonymo Suar. in vita ejus cap. 18. tom. 6. Novemb. 19. vide etiam tit. Festum, exem. 9.*

HOSPITALITAS.

EXEMPLUM I.

Intentione sinistra dæmonem in specie peregrini hospitio recipiens, filium in ignem projectum perdidit.

ALio quoque tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obsesso quodam homine immundum spiritum excussit. Qui malignus spiritus cum vesperascente jam die secretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quempiam se esse simulans circumire cœpit civitatis plateas, & clamare: O virum sanctum Fortunatum Episcopum. Ecce, quid fecit, peregrinum hominem de hospitio suo expulit, quæro ubi requiescere debeam, & in civitate ejus non invenio. Tunc quidam in hospitio cum uxore sua, & parvulo filio ad prunas sedebat, qui vocem ejus audiens, & quid Episcopus ei fecerit requirens, hunc invitavit hospitio, & sedere secum juxta prunas fecit. Cumque vicissim aliqua confabularentur, parvulum ejus filium idem malignus spiritus invasit, atque in easdem prunas projecit, ibique mox ejus animam excussit. Quo orbatus miser vel quem ipse susceperit, vel quem Episcopus expulisset, agnovit. *Ibidem.*

Petrus.

Quidnam hoc esse dicimus, ut occidendi ausum in hospitio ejus antiquus hostis acciperet, qui hunc peregrinum æstimans ad se hospitalitatis gratia vocasset.

Gregorius.

Multa Petre videntur bona sed non sunt, quoniam bono animo non fiunt. Unde in Evangelio Veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Quia cum perversa est intentio quæ præcedit, parvum est omne opus quod sequitur, quamvis rectum esse videatur. Ego namque hunc virum, qui dum quasi hospitalitatem exhiberet, orbatus est, non pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi derogatione. Nam pœna subsequens innotuit, quia præcedens illa susceptio sine culpa non fuit. Sunt namque nonnulli, qui idcirco bona facere student, ut gratiam alienæ operationis obnubilent, nec pascantur bono quod faciunt, sed laude

boni

boni qua cæteros premunt. Qua de re existimo hunc virum qui malignum spiritum in hospitalitate suscepit, ostentationi potius intendisse quam operi, ut meliora fecisse, quam Episcopus videretur, quatenus ipse susceperit eum, quem vir Dei Fortunatus expulisset. *Gregorius Dial. libr. 1. cap. 10.*

EXEMPLUM II.

Hospitalis Cerbonius Episcopus mirifice ab urso occidendus honoratur.

VIr quoque vitæ honorabilis Populonii civitatis Episcopus Cerbonius magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cum hospitalitatis studio valde esset intentus, de quadam transeuntes milites hospitio suscepit, quos susceptos Gothis supervenientibus abscondit, eorumque vitam ab eorum nequitia abscondendo servavit. Quod cum Gothorum regi perfido Totillæ nunciatum fuisset, crudelitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum, qui octavo hujus urbis milliario Merulis dicitur, ipse cum suo exercitu sedebat, jussit deduci, eumque in spectaculo populi ursis ad devorandum projici. Cumque idem rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset, ad aspiciendam mortem Episcopi, turba magna confluxit populi. Tunc Episcopus in medium deditus est, atque ad ejus mortem immanissimus ursus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sævi regis animum satiaret. Dimissus itaque ursus ex cavea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit, sed subito suæ veritatis oblitus, deflexa cervice, submissoque humiliter capite, lambere pedes Episcopi cœpit, ut patenter omnibus daretur intelligi, quæ erga illum virum Dei & ferina corda essent hominum, & quasi humana bestiarum. Tunc populus qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad ejus reverentiam colendam rex ipse permotus est, quippe cum quo superno judicio actum fuerat, ut qui DEUM sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Qui rei tunc præsentes fuerunt, adhuc nonnulli supersunt, eamque cum communi populo illic se vidisse testantur. *Idem cap. 11. lib. 3.*

EXEMPLUM III.

Civitatis Oxirinthi multiplex commendatio.

VEnimus autem & ad civitatem quandam Thebaidis Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus bona, ut ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namque eam monachis intrinsecus vidimus, & extrinsecus omni parte circumdatum Ædes publicæ si quæ in ea fuerant, & templa superstitionis antiquæ, habitationes nunc erant monachorum, & per totam civitatem multo plura monasteria, quam domus videbantur. Sunt autem in ipsa urbe, quia est ampla valde & populosa, duodecim Ecclesiæ, in quibus publicus agitur populi conventus, exceptis monasteriis, in quibus per singula orationum domus sunt. Sed nec portæ nec turres civitatis, aut ullus omnino angulus ejus monachorum habitationibus vacat, quique per omnem partem civitatis die ac nocte hymnos & laudes DEO referentes, totam urbem quasi unam ecclesiam DEI faciunt. Nullus enim ibi invenitur aut hæreticus, aut paganus, sed omnes cives Christiani, omnes catholici sunt, ut nihil omnino differat, si Episcopus in platea orationem, aut in Ecclesia indicat. Ipsi quoque magistratus & principales civitatis, & reliqui cives studiose per singulas portas statuunt, qui observent ut sicubi apparuerit peregrinus, aut pauper, certatim ad eum qui præoccupaverit, adductus, quæ sunt necessaria consequatur. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt videntibus, transire nos per civitatem suam, & velut Angelis occurrentibus, atque honorem deferentibus, quo modo enarrem, aut de ipsis monachis & virginibus, quorum innumeræ multitudines, ut supra diximus, in illa urbe habentur. Requirentes enim nos à sancto Episcopo loci illius, viginti millia virginum & decem millia monachorum inibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem, quem exhibebant nobis, exponere nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderentur, unoquoque nos sibi rapiente, & ad se abducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos sanctorum patrum diversas DEI gratias habentes. Alios in verbo DEI, alios in abstinentia, alios in signis, ac virtutibus. *Ex vitis Patrum, in vita S. Copretis, Capit. 5. 1. partis.*

EXEMPLUM IV.

Hospitalitatem exhibens civis quidam Romanus, invento balsamo, & lapide pretioso, de paupere dives efficitur.

FUit Romæ vir pius & bonus, qui indifferenter homines religiosos, & pauperes ad hospitium invitabat. Contigit autem eum confectum senio attenuari rebus temporalibus, & angustiabatur plus quod solitam hospitalitatem exercere non posset, quam quod ad usus suos sufficientiam non haberet. Cumque una nocte anxius pro talibus jaceret in lecto semivigi-

lans, audivit vocem dicentem sibi: Vide charitatem tuam, quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti, & per hanc ad vitam devenisti pauperem. Volo ergo non solum in futuro remunerare te, verum etiam in præsenti. Loquere illi diviti, & de vinea tua quæ melior est, cum vinea illius concambium facias. Ipse libenter annuet verbis tuis. Habita illius vinea, in medio illius acervum fodias in profundum, & sub eo reperies, quod Romanis copiis est invisum. Ad hanc vocem cum protinus homo non obediret, secundò & tertiò idem quod prius vox divina præcepit: Tunc ad divitem veniens obtulit concambium vinearum. Cui dives: Libenter, inquit, id faciam, & quo melior tua vinea, tibi solvam. Cui pauper: Nolo ait: sed æquo valore concambium fiat: & factum est sic. Mox pauper communicato secretæ rei consilio filio quem habebat, & duabus pariter filiabus, ad acervum cum eis supra dictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cum spe magna. Cumque diu fodissent, nec adhuc effectus sui signum aliquod invenissent, cœperunt patri suo filius cum sororibus insultare. Quibus pater: Nullo modo credere possum quod frustrabor. Acervo igitur pater cum filiis viriliter insistens, tandem in profundo inter ingentes lapides, vas marmoreum plenum aqua, & in ore ipsius vasis ollam vitream plenam balsamo, & in orificio ollæ vas parvum fictile, & in eo tres lapides pretiosissimos, smaragdum, saphyrum, & carbunculum quantitatis non modicæ repererunt: Nil ergo aquam in vase marmoreo reputantes, eam effuderunt: quæ mox ut est effusa, instrumenta ærea quibus laboraverant, perfusione contingens, æris colorem in pulcherrimi auri speciem commutavit. Erat enim aqua ex sanguine & carnibus basilici in modum aquæ rosaceæ per elevationem facta qua solet ab alchymistis aurum fieri sophisticatum: sed hac aquâ Deus noluit dicti viri innocentiam maculari, & ideo effusa disperiit. B. Isamo vero cum debilitatus visu usus fuisset nescius, quasi communi oleo, per dies aliquot recuperavit integerrimè visum. Et post, cognito per presbyterum suum quod esset balsamum, vendidit illud inæstimabili pretio: & pro lapidibus quos invenerat pretiosis, pecunias copiosissimas & multas accepit, factusque dives & inclytus, glorificavit DEUM, & post se filios & nepotes suos in multis copiis dereliquit. *Cantipratan. libr. 2. c. 21. part. 3.*

EXEMPLUM V.

Hospita pauperum militissa lectum, in quo leprosum posuerat, rosis invenit respersum.

QUod autem egeni hospitiis sint inducendi venerabili fœminæ Adæ de Belomeri tali miraculo demonstratur. Recedente viro suo nobilissimo milite, nec ut ipsa existimavit, diebus pluribus redituro petens leprosus hospitium, receptus est. Illo ergò gemente & causante debilitate corporis fatigato, petit in lectum suavissimum deponi. Domina autem nullum lectum habens, Domini sui lecto meliorem, in eum leprosum hominem mox deponit. Nec mora insperato Dominus rediens, petit in thalamum intromitti. Dissimulante ergo Domina, conjecit ille aliquem esse in thalamo, & irruptione facta, hyemali tempore lectum suum rosis fragrantissimis coopertum invenit. Admiratus igitur, quærit quid factum sit, indicat uxor: Nec mora, in laudem CHRISTI ambo cum lachrymis resolvuntur. *Idem lib. 2. cap. 25. parte 13.*

EXEMPLUM VI.

** Hospitalitas subulci Regii laudata, & remunerata & inhospitalitas Regis reprehensa & punita.*

CUm Germanus Episcopus Altisiodorensis in Brittannia prædicaret, die quodam Regis Brittanniæ Palatium cum suis discipulis introivit, & directo ad Regem nuncio pro vehementi frigore, & superveniente nocte hospitium postulavit. Sed cum Rex immitis concedere noluisset: Germanus cum discipulis suis sub dio persistens, nivem & grandinem patienter sustinuit. Jamque veniente nocte subulcus Regis regressus à pascuis accepta in palatio præbendâ suâ, ad proprium tugurium redibat. Is cum sanctum Germanum conspexit vehementi frigore cum discipulis tabescentem personæ dignitate permotus, oro, inquit, quisquis es Domine, ut tibi, & sociis parcas, & veniens ad hospitium meum officium paupertatis meæ suscipias benignè. Cumq; Germanus ad eum humiliter declinasset, porcarius iste uxorem suam monuit, ut vitulum vinctum quem habebat, occideret, & hospitibus cœnaturis apponeret. Post cœnam ergo Germanus mulierem evocat. Juberque ut ossa vituli diligenter collecta sub pellem ejus ante matrem in præsepe colloceт. Quo facto vitulus sine mora surrexit, matrique coastans comedere fœnum cœpit. Tunc Germanus hoc audiens, rogat hospites suos, ut salvo jure hospitii hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem mane. Germanus ad palatium regreditur, & Regem egressurum de palatio præstolatur. Eunti festinus occurrit, & cur ei sero hospitium negâsset, patenter inquisivit. Rex stupore defixus, & san-

& sancti auctoritate attonitus, respondere non potuit. Tunc Germanus. Egredere, inquit, & regnum meliori dimitte. Illo hæsitante, Germanus cunctantem impellens. Egredieris, ait, & sicut Dominus diffinivit, nequaquam deinceps potestate Regia abuteris. Rex autem potestatem cœlestem in præsule reformidans, cum conjuge & liberis indifferenter exivit, & ulterius ingredi non præsumpsit. Tunc Germanus subulcum cum conjuge venire fecit, & universo strepente palatio regem constituit. Ex tunc Reges ex subulci genere prodeuntes, genti Britonum dominantur, Deo res humanas mirabiliter ordinante per beatum Germanum. *Vincentius Beluacensis cap. 21. cap. 11. & Gotschalcus Holon. serm. 32. partis hyemalis.*

EXEMPLUM VII.

Hospitalitate monasterium ditescit, Avaritia fit pauper.

ABbas quidam de ordine nigro hospitalis, & erga pauperes multum misericors, tales etiam habebat officiales, & quanto plus pauperibus contulit, vel hospitio plures recepit, tanto Deus amplius domui illius benedixit, & bona multiplicavit. Post cujus mortem, successor ejus avaritia stimulatus, pietatis officium amovit, & tenaces instituit, & defunctum indiscretum asserens, hospitalitatem prorsus exclusit, & beneficia consueta subtraxit pauperibus. Charitate subtracta, subtraxit etiam Deus manum suam, ita ut brevi vix haberent, quod manducarent, Die autem quadam vir quidam petivit hospitium, quem ostiarius clanculo recipiens, & cum timore pauca, quæ habebat, ei ministravit. Dixitque; Modo plura non possum tibi apponere, licet aliquando viderim, quod si unus Episcopus huc divertisset, cum magna abundantia susceptus fuisset: Respondit illi: Duo fratres expulsi sunt de monasterio isto: unus vocabatur, *Date*, & alter, *Dabitur*. Nisi redierint, non potest monasterium prosperari. Sicque ab oculis ejus recessit. Puto aliquam personam fuisse angelicam, per qnam Dominus fratrum illorum primam revocare voluit charitatem. Quæ portarius Abbati & conventui retulit. Sicque resumpta est hospitalitas, & Deus eis, ut prius, benedixit. *Cæsarius Dialog. miraculorum distinct. 4. cap. 68.*

EXEMPLUM VIII.

Dominus in pauperibus suscipitur à Divo Gregorio.

QUotidie Gregorius peregrinos ad mensam suam invitabat. Inter quos die quadam unus adfuit, cujus manibus dum ipse aquam fundere vellet, urceum accepit, sed in cujus manibus aquam funderet, non invenit. Cumque hoc miraretur, nocte Dominus per visionem ei dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesterno me in memetipso suscepisti. *In ejus vita Joan. Diaconus. Vide etiam tit. Charitas, exempl. 3. & 12. tit. Deus, exempl. 2. & tit. Contritio, ex 9.*

HUMILITAS.

EXEMPLUM I.

* *Fortunam reverenter habe quicunque repente Dives ab exili progrediere loco.*

WIlligisus natione Saxo, in villa Strovingen, infimæ conditionis parte Harmaxurgo, plaustrario natus fuit. Ipse vero ingenio quasi divino erat præditus, atque omni genere optimarum virtutum excultus. Itaque literarum doctrina & prudentia adeò excrevit, ut Othonis secundi Romanorum Imperatoris Archicapellanus fieret. Cum autem summa modestia, & pietate idem officium optimè exequeretur, ab eodem Othone, in Moguntinæ sedis fastigium collocatus est, anno salutis humanæ 997. Postea etiam cum Electores Imperii ab Othone Tertio, quem ipse educarat, constituerentur, ipse primus Moguntinus Elector factus est. Ipse verò agnoscens, quam facile genus humanum superbiret, atque in vitia laberetur, ut sui generis, & conditionis sæpius & facilius reminisceretur, in privato conclavi, ad quod solus clavem habebat, rotam in pariete depingi fecit, cum hac inscriptione, Wiligise memineris quid sis, & quid olim fueris. Hæc rota postea insigne Archiepiscopatui Moguntinensi, atque ab Henrico Secundo Imperatore confirmatum fuit. Hac ratione factum est, ut Wiligisus verum humilitatis exemplar, per triginta sex annos optimè Ecclesiam Moguntinam gubernaret, adeoque Deo, & hominibus gratus esset. Tandem vero annis & laboribus consumptus, cum multa hinc inde monasteria & templa erexisset, in Domino obdormivit, anno 1011. quo tempore Cæsar Bambergensem Episcopatum fundavit. *Joannes Ziglerus de viris illustribus. Joannes Naucierus gener. 31.*

EXEMPLUM II.

* *Joannes Damascenus vilibus officiis, in religione se exercet, humilitati, & mortificationi operam navans.*

DAmascenus vir dives, & nobilis, ac magistratibus etiam gestis clarus, ad monasticam disci-

disciplinam se receperat, in qua cum seni cuidam traditus esset, visum est, huic primum, ac præcipuum in eo humilitatis fundamentum ita jaceret, ut eum infimis quibusque persungi juberet, ollas tergere, verrere sordes, scaphia purgare, omnia denique obire ministeria, insuper etiam, quasi nullam rem rectè ageret, crebra eum reprehensione, atque objurgatione tentare, in qua cum ratione menses aliquot exercuit, tanto ejus profectu, quantum deinde totius vitæ sanctitas declaravit. Sed tamen tantum abest, ut illæ infimæ, ac sordidæ etiam, si per se spectentur, functiones aliquam Damasceno inter suos notam pepererint, ut potius idipsum magis eum illustrarit, admirantibus omnibus, & in cœlum ferentibus, talem in tanto viro, & mundi, & sui ipsius despicientiam. Ac ipse quoque senex, qui ista imperitando severiorem personam induerat, ubi maturum esse vidit, hilariter eum, jucundeque complexus, & tantum ei profectum gratulatus, cum multis laudibus à sua disciplina tanquam rude donatum dimisit. *In vita Joannis Damasceni. & Hieronymus Platus lib. 1. de bono status Religiosi, cap. 21.*

EXEMPLUM III.

Humillimus Constantius Mansionarius despicientem se rusticum dulcissimè amplexatur.

JUxta Anconitanam civitatem, Ecclesia beati martyris Stephani sita est, in qua vir venerabilis Constantius nomine, mansionarii functus officio deserviebat, cujus sanctitatis opinio sese ad notitiam hominum longè lateque tetenderat, quia idem vir funditus terrena despiciens, toto annisu mentis ad sola cœlestia flagrabat. Quadam vero die dum in eadem Ecclesia deesset oleum, & prædictus DEI famulus, unde lampades accenderet, omnino non haberet, omnes lampades Ecclesiæ implevit aqua, atque ex more in medio papyrum posuit, quas allato igne succendit, sicque aqua exarsit in lampadibus, ac si oleum fuisset. Et quia valde sanctitatis ejus opinio excreverat, multi hunc ex diversis Provinciis anxiè videre sitiebant. Quadam vero die, ex longinquo loco quidam rusticus venit ad videndum eum. Eadem vero hora casu contigerat, ut sanctus vir Constantius stans in ligneis gradibus, reficiendis lampadibus deserviret. Erat autem pusillus valde, & exili forma atque despecta. Cumque is qui venerat ad videndum eum quisnam esset, inquireret, atque obnixè peteret, ut sibi debuisset ostendi, hi qui illum noverant, monstraverunt quis esset. Sed sicut stultæ mentis homines, meritum ex qualitate corporis metiuntur, eum parvulum, atque despectum videns, ipsum nec omnino non esse cœpit credere. In mente enim rustica inter hoc quod audierat & viderat, quasi facta fuerat quædam rixa, & æstimabat tam brevem per visionem esse non posse, quem tam ingentem audierat per opinionem. Cui ipsum esse, dum à pluribus fuisset astructum, despexit, & derisit dicens: Ego verè grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod ut vir Dei Constantius audivit, lampades, quas reficiebat, protinus lætatus relinquens, concitus descendit, atque in ejusdem rustici amplexum ruit, eumque ex amore nimio constringere cœpit brachiis & osculari: magnasque gratias agere, quod de se talia judicasset, dicens. Et tu solus es qui habuisti oculos apertos in me. Ex qua re pensandum est, cujus apud se humilitatis fuit, qui despicientem se rusticum amplius amavit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, ita plerumque humiles in sua despectione gratulantur. Cumque se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc indicium confirmari intelligunt; quod de se ipsis & apud semetipsos habuerunt. *Gregorius Dialog. cap. 5. lib. 1.*

EXEMPLUM IV.

Patientia Apollonii Philemon ex gentili convertitur.

TRadebant seniores, fuisse quendam persecutionis tempore nomine Apollonium, qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium singulos quosque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse deprehensus, & in carcerem trusus gentilium, plurimi tanquam insultantes veniebant ad eum, & verbis blasphemis ac impiis confutabant. Inter quos fuit quidam Philemon nomine, choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigarent injuriis, impium, & scelestum, & seductorem vocans, multorumque mortalium deceptorem, dignumque esse omnibus odio haberi. Cumque hæc & multa alia adversus eum graviora loqueretur, respondit ei Apollonius: Misereatur tibi Dominus fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es, reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon, corde compunctus est, vimque verborum ejus supra humanum morem in sua mente persensit in tantum, ut se Christianum repentè fateretur. Et inde statim pervolat ad tribunal judicis, atque in conspectu totius populi

populi proclamat: Injuste, inquit, agis, ô judex iniquitatis, viros religiosos & amabiles puniens. Quid enim mali Christiani vel faciunt, vel docent? At ille hæc audiens primo quidem putabat, utpote loci illius hominem, loci aliquid proponere. Sed cum vidisset hæc eum serio prosequentem, & eum omni constantia asserentem, dixit ad eum: Insanis, ô Philemon, & mente captus es subito. At ille dixit: Ego non insanio, sed tu injustissimus atque insanissimus judex es, qui tot justos injuste perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cœpit eum primo plurimis blandimentis revocare velle in id, quod eum noverat. Sed ubi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero, quod ex verbis Apollonii hæc facta fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium gravioribus subdit tormentis, & deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius vero dixit ad eum: Utinam & tu judex, omnes, qui assistunt, & audiunt me, hunc meum quem dicis errorem deceptionemque sequeremini. At ille, ut hæc audivit, & ipsum, & Philemonem ignibus tradi in conspectu populi jussit. Ideo postquam ingressi sunt flammas, Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominum dicens: Ne tradas Domine bestiis animas confidentes tibi: sed ostende nobis evidenter salutare tuum. Igitur ubi hæc in auditu populi & judicis ad Dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta rore circumdedit viros, & flammas accensi ignis extinxit. Super quo stupefacti & judex & populus una omnes clamare cœperunt: Magnus, & unus Deus Christianorum, solus immortalis. Sed hæc cum fuissent præfecto Alexandriæ nunciata, semetipso truculentior redditus, & electis quibusdam de suo officio crudelissimis & sævissimis non tam hominibus quam bestiis, mittit, qui & ipsum judicem, qui mirabilibus divinis crediderat, & eos, per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexandriam perduceret. Igitur cum adducerentur pariter omnes vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cœpit Apollonius eos, qui se vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quique cum Domini misericordia credidissent, & fidem Dei tota cordis firmitate recepissent, semetipsos cum his, quos exhibere venerant, vinctos judici offerunt, & Christianos se esse pariter confitentur; quos cum præfectus in fide Domini pertinaces & immobiles prævidisset, universos jubet pariter in profundum maris demergi, ignorans impius quid ageret: hoc enim sanctis non mors: sed baptismus fuit. Sed horum corpora Dei sine dubio providentia integra & illibata maris unda reportavit ad litus, quæ ab his, qui obsequi causa simul venerant, suscepta ac revocata sub uno sepulchri domicilio collocata sunt, à quibus usque in præsens tempus virtutes multæ, & signa miranda omnibus consummantur. *Ex vitis Patrum vita 19.*

EXEMPLUM V.

Monachi decus sunt pallor & macies cum humilitate.

DUo fratres ad Abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos senex, quod corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens ait: Vere frater, ego erubesco propter te, quia sic enutristi corpus tuum, cum certe profitearis te monachum. Pallor enim & macies cum humilitate decus est monachi. *Ex lib. sent. Patrum §. 60.*

EXEMPLUM VI.

Humilitas sola Diaboli laqueos potest evadere.

BEatus Antonius retulit se vidisse omnes laqueos inimici super universam terram explicatos. Et cum suspirans dixisset, quis posset hos evadere? vocem ad se dicentem audivit: Humilitas sola pertransit, Antoni, quam nullo modo valent contingere. *Ibidem §. 121.*

EXEMPLUM VII.

Statûs altitudo nondum Beatum Antonium ad mensuram coriarii potuit sublevare.

IDem beatus Antonius cum in cella propria oraret, venit ad eum uxor, dicens: Antoni, needum ad mensuram coriarii istius, qui in Alexandria est, pervenisti. Quo audito senex consurgens mane arrepto baculo festinus advenit Alexandriam. Cumque ad designatum hominem pervenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: Refer mihi opera tua, qui propterea de deserto veni. Qui respondit: Nescio me aliquando boni aliquid perpetrasse, unde & ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opere meo resideam, dico, quod omnis hæc civitas à minore usque ad majorem ingrediatur in regnum Dei, propter justitias suas, ego autem solus propter peccata mea pœnam ingrediar sempiternam, quod verbum, antequam quiescam sero, ex cordis mei recenseo veritate. Hoc audiens beatus Antonius, dixit ei: In veritate fili, sicut bonus artifex sedens in domo tua cum requie regnum Dei adeptus es: ego autem, velut sine discretione omne tempus meum in solitudine

tuumne conversatus, needum verbi tui assumpsi mensuram. *Ibidem* §. 121.

EXEMPLUM VIII.

Humilis monachus alteram maxillam prabens obsessa percutienti dæmonem effugavit.

DIxit Abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cujusdam primarii, dæmonium habens. Pater autem diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi quos scio solitarios: & si perrexeris ad eos, & rogaveris eos, tamen non adquiescunt facere propter humilitatem, sed hoc faciemus. Quando veniunt afferentes venalia, quæ operantur, dicite, vos emere velle, quæ vendunt, & dum venerint domum pretium accepturi, dicemus eis, ut faciant orationem, & credo, quia salvabitur filia tua. Exeuntes ergo in plateam invenerunt unum senem sedentem, ut venderet sportellas suas. Et retulerunt eum secum in domum, ut quasi pretium sportarum acciperet. Et cum intrasset monachus ille in domum, venit puella illa, quæ à dæmone vexabatur, & mox dedit alapam monacho illi. Ille autem convertit ei & aliam maxillam secundum divinum præceptum. Dæmon autem coactus clamare cœpit: O violentia mandatorum Christi Jesu expellit me hinc. Et statim mundata est puella illa. Cum autem venisset ad senes monachus ille, indicavit eis, quod factum fuerat, & glorificaverunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolicæ superbiæ, humilitate mandatorum Jesu corruere. *Ex lib. Doct. patrum. lib. de humilitate n.* 5.

EXEMPLUM IX.

Humilitatem Macharii dæmon imitari non potuit, licet jejunia, vigilias & cætera potuisset imitari.

PRæteriens aliquando prædictus Abbas Macharius à palude ad cellam suam, revertens portabat palmas. Et ecce occurrit ei diabolus in via cum falce messoria. Voluit autem eum percutere falce illa, sed non potuit. Et dixit ei: Multas violentias patior à te Machari, quia non possum prævalere adversum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio. Jejunas tu, ego penitus non manduco: vigilas tu, ego penitus non dormio: castus es tu, & ego nullius fœminæ unquam contubernio sum usus: divitiis tu renunciasti, & mihi nullæ omnino divitiæ sunt, neque eas habere concupisco: unum est autem in quo me superas. Et dicit ei Abbas Macharius: Quid est illud? Respondens diabolus dixit: Humilitas tua, per quam non valeo adversum te. *Ibidem num.* 12.

EXEMPLUM X.

Humilis senex ad præceptum Archimandritæ porcos pascit, flagello ducit, & reducit.

SEnex quidam erat solitarius vacans in eremo, & dicebat in semetipso, quia perfectus esset in virtutibus. Hic oravit Dominum, dicens: Ostende perfectioni meæ, quod deest mihi, ut faciam. Volens autem Deus humilitare cogitationes ejus, dixit: Vade ad illum Archimandritam, & quicquid dixerit facito. Revelavit Deus Archimandritæ illi, antequam ille ad illum veniret, dicens: Ecce solitarius ille venit ad te. Dic ergo ei, ut tollat flagellum, & vadat, & pascat tibi porcos. Veniens ergo senex pulsavit ostium, ingressus ad Archimandritam illum, salutaverunt se, & cum sederent, dixit ei solitarius ille, qui venerat: Dic mihi quid faciam, ut sim salvus. Et ille dixit: Facies, quodcumque dixero tibi? Et respondit: Etiam. Et dixit ei: Ecce, tolle flagellum, & vade, pasce porcos hos. Hi autem, qui eum noverant, & audierant de eo, cum vidissent, quia porcos pasceret, dicebant: Vidistis illum magnum solitarium, de quo audiebamus? Ecce stupuit cor ejus, & à dæmonio vexatur, & pascit porcos. VIdens autem Dominus Jesus humilitatem ejus, quia ita patienter sustinebat opprobria hominum, præcepit ei iterum redire ad locum suum. *Ibidem num.* 11.

EXEMPLUM XI.

Humilitate senis se inter hœdos à sinistris ponendum computantis, dæmon de obsesso fugatur.

VEnerunt quidam aliquando in Thebaidam ad quendam senem, habentes secum unum, qui à dæmonio vexabatur, ut curaretur ab illo sene. Senex vero cum diu rogaretur, dixit dæmoni: Exi maledicte sathana de factura Domini Dei. Et respondit dæmon seni: Exeo, sed interrogo te unum verbum, ut dicas mihi: Qui sunt hœdi, & qui sunt agni? Et dixit senex. Hœdi quidem tales sunt, qualis ego, agnos vero Deus scit. Et audiens dæmon clamavit voce magna, dicens: Ecce propter humilitatem tuam exeo. Et exiit eadem hora. *Ibidem num.* 27.

EXEMPLUM XII.

Humilitate sua senex, qui interrogare alium voluit, dubii sui solutionem ab Angelo percipere meruit, quam septuaginta hebdomadarum jejunio non meruerat impetrare.

NArraverunt de quodam sene, qui perseveraverat jejunans septuaginta hebdomadas, semel

mei in hebdomada reficiens. Hic autem postulabat a Deo de quodam sermone scripturarum sanctarum, & non revelavit ei Deus. Dixit ergo in semetipso: Ecce tantum laborem sumpsi, & nihil profeci. Vado ergo ad fratrem meum, & requiro ab eo. Qui cum egressus clausisset ostium suum, ut abiret, missus est ad eum Angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadæ, quas jejunasti, non te fecerunt proximum Deo. Nunc ergo, quia ita humiliatus es, ut fratrem tuum pergeres, missus sum indicare tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem, quam quærebat, indicavit ei, & mox discessit Angelus ab eo. *Ibidem num.* 33.

EXEMPLUM XIII.

Humilis frater à deceptione diaboli in specie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad alium missus sis.

QUidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in Angelum lucis, & dixit ei: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te. Ille vero dixit ei: Vide ne ad alium missus sis: Ego enim non sum dignus, ut Angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit. *Ibidem num.* 33.

EXEMPLUM. XIV.

Humilitas destruit virtutem inimici.

DUo monachi, qui erant carnales fratres, habitabant simul, & volebat diabolus separare eos, nec poterat, semel ergo unus, qui erat junior ætate, incendit lucernam, & posuit eam super candelabrum. Fecit autem opera sua dæmon, & evertit candelabrum. Pro qua re cæcidit eum major frater cum ira. Ille vero pœnitentiam egit, dicens ei: Habe patientiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum usque mane. Dæmon autem nuntiavit principi suo, quod factum fuerat. Et audivit sacerdos paganorum, id quod retulerat dæmon, & egressus factus est monachus, & ab initio conversionis suæ tenuit humilitatem, dicens: Humilitas solvit omnem virtutem inimici, sicut eos ego audivi loquentes, dicendo: quia quando perturbamus monachos, convertitur unus ex eis, & agens pœnitentiam, destruit omnem virtutem nostram. *Ibidem num.* 4.

EXEMPLUM XV.

Obediens comitis filius non veritus est in patria civitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem secundum hujus seculi ordinem summæ familiæ. Nam patre comite ac ditissimo oriundus fuit, studiis quoque liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentibus cum ad monasterium pervolasset, ad comprobandam mentis humilitatem, vel fidei ejus ardorem, confestim ei à sene præceptum est, ut decem sportas, quas necesse non erat publice venditari cervicibus suis portans distrahendas per plateas circumferret, adjecta conditione, qua diutius in hoc officio retineretur, ut si forte eas unus coemere voluisset, non cederet, sed sigillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota devotione complevit & omni confusionis verecundia pro nomine ac desiderio Christi calcata, sportas humeris suis imponens pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium reportavit: nequaquam perterritus tam vilis & insueti officii novitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumque splendorem, ac venditionis injuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. *Cass. de inst. renun. cap.* 29.

EXEMPLUM XVI.

Obediens Isidorus septem annis portam monasterii sedit omnibus Litaniam faciens.

VIr quidam nomine Isidorus ex principali dignitate Alexandrinæ civitatis, ante hos annos abrenunciavit mundo & pompis ejus, & habitavit in quodam monasterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc sanctissimus Pastor monasterii recipiens, ac versutum, & omnino crudelem dirumque, & arrogantem inspiciens, per humanam inspirationem syllogizat sapientissimus astutiā dæmoni. Et dicit ad Isidorum: Si vere prælegisti, utiq; tollere Christi jugum, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipse vero respondit: Sicut ferrum fabro, ita & ego sanctissime pater, meipsum trado subjectum existere. Ille vero vir magnus confestim gymnasio tradidit, quasi ferrum probationi, dictum Isidorum. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta mansionis assistere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniam, id est, prostrationem facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccavi. Obedivit autem iste tanquam Angelus Domino, Igitur septem annos ipso ibidem faciente, & in profundissimam humilitatem & compunctionem veniente, volebat sanctus ille perpetuus post legalem septimanam annorum, & viri incomparabilem patientiam, ut superdignum, annumerare fratribus, & ordinatione facere dignum. Ipse vero plurimas supplicationes per alios, & per me, infirmum scilicet Climachum, ad Pastorem fecit, quod

cum

cum ibidem dimitteret suum perficere cursum, inferens, & verbo quodammodo obscure insinuans finem jam suum, & vocationem appropinquare, quod & factum est. Dimittente eum magistro in ordine tali, post decimum diem, cum gloria gloriosus migravit ad Dominum, septima ejus dormitionis die portarium mansionis assumens. Prædixerat enim ille beatus, quoniam si participavero fiduciam apud Dominum, ibidem brevi inseparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximam plenamque certitudinem ipsius obedientiæ inconfusæ, & adeo imitativæ humilitatis. Interrogavi adhuc superstitem hunc magnum Isidorem, qualem ejus mens operationem possidebat in porta degendo, & non abscondit mihi volens utilitatem facere, sempiterne memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Unde cum omni amaritudine, & violentia, & sanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipso completo absque cordis degebam tristitia, deinceps à Deo ex patientia & obedientia mercedem expectans. Ac rursus alio uno anno finito, mansionis in monasterio cum consensu cordis reputabam meipsum indignum, & visione, & colloquio patrum, divinorum mysteriorum assumptione, & faciei cujusque contemplatione, deorsum vero oculo intuente, & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integre oxorabam. *Climachus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM XVII.

Obediens Laurentius vocatus à patre monasterii per integram refectionis horam coram eo ante mensam sedit in genibus.

ALiquando in mensa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Isidorus & doctor os sanctum suum ad aurem meam inclinans, ait: Vis tibi ostendam in profundissima canitie divinam prudentiam? At me supplicante inclamat justus de mensa secunda quendam Laurentium nomine, annos quadraginta octo habentem in mansione, & secundum sanctuarii presbyterum existentem. Veniens igitur, & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, sed surgenti nihil omnino dixit, dimisit vero ipsum ante mensam stantem, & non edentem, (erat enim refectionis initium) ita ut taliter astans magnam horam, vel duas pene perageret, ac per hoc exinde erubescentem, vel saltem in faciem operatoris inspicerem, erat totus canus octogesimum agens annum. Absque responsione vero usque ad refectionis complementum manens, nobis consurgentibus mittitur à sancto magno Isidoro trigesimi noni psalmi principium dicere, Ego vero sicut nimis malitiosus non despexi tentare senē. Me vero ipsum interrogante, quid astans utique cogitasset? Ait Attribuens Pastori Christi imaginem nequaquam penitus cogitavi mihi ab ipso quicquam injungi, sed ex Deo. Unde patet Joannes Climache non quasi coram hominum mensa, sed tanquam coram Dei altari Deum exorans, stabam nullam omnino malam cogitationem, vel intentionem erga pastorem capiens, ex fide mea ad ipsum & charitate. *Ibidem.*

EXEMPLUM XVIII.

Humilis Archidiaconus ab officio depositus, novissimus efficitur, & humilitate à Domino gratiam mirabilem consequitur.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, si cum silentii sepulchro sileo Macedonii diaconi directionem & luctā, hic pretiosissimus Domino aliquando sanctæ Theophaniæ, Epiphaniæ, i.e. superveniente solemnitate, rogat pastorem ante duos dies in civitatem Alexandriæ ire, cujusdam famularis indigentiæ gratia, promittens ei quantocius quidem egredi de civitate propter solemnitatis sequentiam atque præparationem. Igitur oditor boni diabolus impedimentum Archidiacono faciens præparavit eum ab Abbate dimissum ad mansionem non pertingere in sancta solemnitate juxta terminum, quem à præsidente susceperat, quam Pastor post unum diem supervenientem à diaconatu segregat, & in extremorū initiantium loco subordinat. Suscipit bonus patientiæ minister, & sufferentiæ archidiaconus verbum patris atque sententiam sic sine tristitia, quasi non ipse, sed alius fuisset increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterum sanctus & sapiens reducit eum ad proprium gradum. Et ecce post unum diem rursus ab Archidiacono exhortatur, quod ipsum in eadem increpatione & ignominia priori constituat. Ait enim, quia fere irremissibile aliquid in civitate culpavi. Sciens vero sāctus ipsum humilitatis gratiā illud exquirere, & non dicere vera, bonæ concupiscentiæ operatoris consensit. Nam mirum erat, canitiem reverendam videre degentem in incipientium ordine, & omnes integre deprecantem super ipso orare, quoniam ait in fornicationem inobedientiæ cecidi. Mihi vero humili referre confisus est hic Macedonius, cujus gratia hujus humilitatis institutioni voluntarie præoccurrit. Nunquam enim ait, sicut nunc evacuationem omnis prælii & luminis divini dulcedinem in meipso prospexi. *Ibidem.*

EXEMPLUM. XIX.

De sancto Walarico, & bonis ejus initiis, de peregrinatione ejus, & spiritu Prophetico, & humilitate.

QUidam nomine Walaricus beati Columbani discipulus, qui de Alvernica quondam regione ortus fuit, oves patris sui puerulus adhuc pascebat, Audiens autem qualiter pueri nobilium in scholis solebant erudiri, eodem desiderio provocatus tabellam sibi fecit, & cum summa veneratione, & instantissima prece impetravit à magistro infantium, ut sibi scriberet alphabetum, & prima elementa monstraret. Quo facto lætus ad opus sibi injunctum remeabat. Sicque brevi Dei fultus auxilio patre suo ignorante, totum paravit psalterium. Deinde cœpit Ecclesiam frequentare. Non multum post secutus est avunculum suum ad monasterium nomine Antonium, quem secutus pater suus minis & terroribus, atque blanditiis, revocare non potuit, quamvis Abbas & frater eum deprecarentur, ut cum patre rediret, & imponerent ei jejunia trium aut duorum dierum, si hoc non faceret. Illo autem firmiter in proposito persistente, ait Abbas fratribus: Non abjiciamus, quod nobis Dominus misit. Post hoc cœpit semper ad altiora festinare, & peregrinationem pro amore Dei appetere. Tunc perrexit ad monasterium Macharii quondam Altissiodorensis Episcopi, quod in suburbio ipsius civitatis in quodam viridario erat constructum, ubi à præfato Pontifice benigne susceptus est. Ibi etiam districtissime vivens cœpit à multis prædicari. Ad quem dum visitandi gratia quidam dives, Lobo nomine, devenisset, audiens ab eo verbum Dei, cum eo remansit, nec ultra ad seculum reversus. Hi duo pariter Luxonium perrexerunt ad sanctum Columbanum: sub hujus Columbani magisterio factus est sanctus Walaricus hortulanus, quod officium ei injunctum est causa humilitatis probandæ, Hujus olera nec à vermibus, nec à quoquam animali lædi potuerunt, cùm alia olera circumquaque vastarentur, quod Walaricus fratrum meritis ascribebat. Tunc cœpit sanctus Columbanus eum inter probatos monachos reputare, judicantibus aliis adhuc eum quasi novitium, inter pulsantes ponendum. Cum autem ad audiendum verbum Dei à sancto Columbano fratres certatim properantes intrarent, intrante S. Walarico cum cæteris, in ipso limine sentiebat S. Columbanus odorem magnæ fragrantiæ & suavitatis ad se venire. Post hæc quidam è fratribus, nomine Wandolenus, accensus desiderio sancto, petiit à S. Columbano, ut ei licentiam prædicandi inter gentes concederet, & pro solatio fovendæ religionis Walaricum secum abire permitteret, quod & ille permisit. Cumque pariter in Neustriam venissent, à rege Clothario remotum locum residendi poposcerunt, & cum ad quendam locum Ambianensium Gualimago pervenissent contigit, ut quidam ob reatus sui meritum in eculeo suspensus esset, & defunctus. Quem cum longe beatus Walaricus inspexisset, permotus pietatis visceribus cursu concito ad stipitem pervenit, & prohibentibus carnificibus ne cadaver mortuum tangeret, intrepidus vinculum solvit, & corpus defuncti propriis manibus ad terram deposuit, & super membra ejus supinata se cum lachrymis in oratione prostravit, ita ut facie sua faciem illius imprimeret. Sicque astantibus cunctis, imo stupentibus, quasi ex profundo somno paulatim calefactis membris mortuus incolumis revixit. Præfatus autem Rex cum Ambianensis Pontificis consensu locum eis secretum, ut petierant, qui Leucanus dicebatur, concessit, qui uno ex latere vicinitate maris est amœnus, ex alio currit piscifer Somnæ fluvius. Ibi se beatus Walaricus in quadam cellula segregatus à fratribus reclusit, ut omni cura mundi postposita, solito more tantum divinæ meditationi insisteret. Cæteri vero fratres constituentes sibi cellulas, eleemosyna regis jubebantur habere substantiam. Cum autem quædam matrona panem & flascones aliquando per quendam puerum misisset, puer aviditate potus & cibi circumventus partem sibi retinuit, partem aliam servo Dei præsentavit. Qui cum hoc actum divino nomine cognovisset, ait: Quod nobis allatum est, inde Deo gratias referimus: sed & tu fili hoc prævide, ne quid incaute sumpseris de illo pane, vel flascone, quos tibi in quodam abscondisti loco, quia serpens jam est in illo vasculo, & in pane illo venenum mortiferum. Tunc puer illico terrore obriguit. Moxque reversus cum vasculum aperuisset, & inde anguem exire vidisset, illum panem attingere non audebat, sed tremefactus & confusus de hoc, quod gesserat, ad servum Dei rediens pœnitentiam egit. *Vincentius Beluacensis spec. hist. lib. 23. cap. 21. & 22.*

EXEMPLUM XX.

Puella Edburga, vix trima evangelia & calicem armillis & monilibus prætulit, & postea sanctimonialis facta furtim acceptos monialium soccos lavit, & lotos secretè restituit.

QUidam Rex Angliæ Eduardus nomine ex uxore Edelspiria hubuit filias multas, quarum una Edburga, dum vix trima esset, sic à patre probata est,

est. Posuerat ille in triclinio diversarum professionum ornamenta, hinc calicem & evangelia, inde armillas & monilia. Illuc parvula virgo allata est à nutrice, & genibus parentis assedit, jussaque utrum vellet eligere, torvo aspectu secularia despiciens, prompte manibus reptans evangelia & calicem puellari innocentia adoravit. Exclamat cœtus assidentium futuræ sanctitatis auspicium. Exosculatus enim puellam pater altioribus eam osculis dignam æstimavit. Vade inquit, quo te vocat divinitas. Itaque sanctimonialium habitum induta, in urbe Wintoniæ sanctitate multa emicuit, ita ut singularum sociarum suarum soccos furtim nocte surriperet, & diligenter lotos, & inunctos lectis earum rursum apponeret. *Ibidem lib. 25. cap. 3.*

EXEMPLUM XXI.

Mundum relicturus Lanfrancus pauperrimum atque abjectissimum conventum expetiit, ubi etiam male correctus, dum bene legeret ad mensam, male pronunciavit.

LAnfrancus Papia civitate Italiæ oriundus, omni scientia seculari perfecte imbutus, Alpes transgressus, in Northmanniam venit, & in Ambriacensi civitate aliquamdiu docuit. Deinde mortalium auram captare, vanitatem esse considerans, consilium salutis arripuit, & statuit, ut propter eum omnia relinqueret, qui omnia fecit. Cumque ire vellet Rothomagum, vespere in silva ultra fluvium Tillam in latrones incidit, qui cuncta quæ habebat tollentes, ligatis à tergo manibus, & caputio cappæ ante oculos ejus admoto, adduxerunt eum in devia, & inter condensa saltus fruteta dimiserunt. Talibus angustiis comprehensus, nesciens quid ageret, infortunium suum lamentabatur. Tandem nocturno silentio in se reversus, & ad Deum conversus ait: Domine Deus, tantum tempus in discendo expendi, & corpus animumque in studiis literarum attrivi, & adhuc quomodo debeam orare, & laudare te non didici: libera me de hac tribulatione, & ego sic vitam corrigere & instituere curabo, ut tibi servire valeam & sciam. Surgente aurora audivit viatores iter carpentes, & cœpit ab eis vociferando auxilium petere, qui accedentes & eum solventes reduxerunt ad viam. Rogavit autem, ut vilius & pauperius cœnobium, quod in regione nossent, sibi demonstrarent. Nolebat enim adire locum, ubi literati essent, qui eum honori & reverentiæ haberent. Igitur de consilio eorum Beccum adiit, ubi venerabilis Abbas Herluinus ejusdem cœnobii fundator, ac nuper ex grandævo milite in clericum promotus, eum cum gaudio suscepit. Qui monachus effectus, in discendis officiis curam maximam impendebat, ut sciret laudes Deo persolvere, sicut voverat. Sic per tres annos vixit solitarius, gaudens quod nesciebatur, fere ab hominibus ignotus, omni vilitate & extremitate in cœnobio contentus. Et ut fertur, lectionem in Ecclesia nolebat legere, nisi prius cantor eum audisset. Quadam etiam die, dum ad mensam legeret, quiddam inter legendum dixit, sicut dicere debuit, quod presidenti non placuit, & aliter dicere jussit, velut si dixit docere media producta, jussit ille eam breviari, non enim prior ille literatus erat: sed vir sapiens sciens magis obedientiam Christo deberi, quam Donato, dimisit, quod bene pronunciarat, & dixit, quod non recte videbatur dicere. Cum autem rumor & fama viri longe lateque percrebuisset, clerici accurrunt, illo de licentia Abbatis sui scholam tenente. Laici quoque potentes & nobiles multa pro ejus amore eidem Ecclesiæ contulerunt. *Idem lib. 25. num. 39*

EXEMPLUM XXII.

Humilis Bernardus Abbas calceos liniens à dæmone irridetur.

DIe quadam humilitatis causa sanctus Abbas Bernardus sibi jussit unguentum dari, & in calefactorio ignem fieri, qui super se ostium claudens, ne ex opere despecto laudem quærere videretur, calceos suos inungere cœpit. Invidens tantæ humilitati superbiæ spiritus, officinam humilitatis in forma honesti hospitis intravit, & ubi esset Abbas clara voce requisivit. Ad quem cum vir sanctus oculos levasset dæmon inclamavit: Vah qualis Abbas. Certe magis deceret illius honestatem hospitibus occurrere, quam ad confusionem fratrum suorum in calceis inungendis occupari. Statim vir sanctus per sanctum Spiritum illum intelligens spiritum esse immundum, rursum ad opus humilitatis oculos reflexit, & spiritus ille ventosus in aërem resolutus nusquam comparuit. *Cæsarius lib. 4. cap. 7.*

EXEMPLUM XXIII.

Humilis puer Jesus salutationem Angelicam perfectissime dicens, cum ad suas laudes perventum est, obticuit.

IN Francia virgo quædam Christum in ætate trium annorum, quando jam loqui per naturam poterat, videre desiderans, hoc ut fieret, precibus instabat. Erat enim tam perfectæ vitæ, ut non immerito talia præsumeret, & se exaudiri speraret à Deo juxta vaticinium Prophetæ: Voluntatem timentium se faciet. Die quadam cum dicta Missa, ipsa

ipsa populo omni egresso sola in Ecclesia moram faceret, & oraret, infantem quasi triennem circa altare deambulantem conspexit, putans à matre illum ibidem neglectum. Erat enim speciosissimus, & tanta gratia vultus ejus resplenduit, ut in illius aspectu delectata ad se eum vocaret, & manibus demulceret, sic dicens: Dic mihi, bone puerule, ubi est mater tua? Qui cum nihil ei responderet, æstimans illa, utpote infantem nondum posse fari, subjunxit: Nosti dicere Pater noster tuum? Ad quod dum non responderet, ut prius, adjecit: Dic post me, Ave Maria gratia plena, Dominus tecum. Et dixit post eam infantulus eadem verba tam hilariter, & tam distincte, ut illa miraretur. Similiter factum est de clausula secunda, scilicet: Benedicta tu in mulieribus. Cum vero ei prædiceret: Et benedictus fructus ventris tui, totius humilitatis magister sua inspiratione sciens scriptum: Non te laudet os tuum, sed alienum, eandem clausulam dicere noluit. Sed mox illa intuente per ostensam formam cœlos penetravit. Tunc primum virgo venerabilis se exauditam intelligens, gratias egit Christo, qui tam celeriter implevit desiderium suum ex semetipso. *Idem lib. 8. cap. 8.*

EXEMPLUM XXIV.

Humilitatis gratiam oculorum amissione mercari cupiens frater Masseus, & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in divina contemplatione mirabiliter crevit.

ACcidit quadam die, quod frater Masseus unus de electis sociis sancti patris, cum de Deo socii loquerentur, unus eorum dixit: quod erat quidam Dei amicus, qui magnam activæ vitæ & contemplativæ gratiam possidebat, & cum his habebat profundum humilitatis abyssum, qua se peccatorem maximum æstimabat, quæ humilitas illum sanctificabat, & confirmabat, & crescere in dictis donis continue faciebat, & quod melius est, à Deo nunquam cadere permittebat. Quæ miranda, ut frater Masseus audivit, & adverteret, illum thesaurum esse vitæ æternæ, in tantum exarsit amore ad habendam virtutem dictæ humilitatis, Dei amplexu dignissimam, quod in fervore magno ad cœlum elevans faciem, voto se strinxit firmissimo, nunquam velle in isto mundo lætari, donec humilitatem illam præclarissimam in anima sua sentiret adesse. Et hoc voto in proposito sancto facto, stabat continuo cella reclusus, & interim de eo gemitibus inenarrabilibus continue se affligebat, quia videbatur sibi se esse hominem penitus dignum inferno, nisi ad illam humilitatem sanctissimam perveniret, qua ille amicus Dei (quem audierat plenum virtutibus) inferiorem se omnibus reputabat, imo se penitus dignum inferno. Et dum sic tristis frater Masseus per dies plurimos permansisset in fame & siti, & multis lachrymis se mactando, accidit, quod quadam die intravit in silvam, & eundo per ipsam pro dicto desiderio vehementi emittebat luctus, clamores, lachrymosa suspiria, postulando virtutem dictam à Domino sibi dari. Et quia Dominus sanat contritos corde, & exaudit voces humilium, facta est sibi vox de cœlo bis clamans: Frater Massee, Frater Massee Qui per Spiritum sanctum recognoscens, respondit: Domine mi. Et Dominus ad eum: Quid vis dare? quid vis dare ad hanc gratiam possidendam? Et frater Masseus respondit: Oculos capitis mei. Et Dominus ad eum: Et ego volo, quod oculos & gratiam habeas. Frater autem Masseus remansit in tanta gratia optatæ humilitatis, & lumine Dei, quod continue erat in jubilo, & sæpe, quando orabat, faciebat quendam jubilum uniformem, & voce obtusa faciebat quasi columba, u, u, u, ac facie hilari ac jucunda, contemplationi vacabat, & super hoc humillimus factus, præ cunctis hominibus se minimum reputabat. Interrogavit eum frater Jacobus de Fallerno sanctæ memoriæ, quare versum non mutabat in jubilo? Qui respondit cum magna lætitia quia, cum in una re invenitur omne bonum, non oportet quod variat versum ad laudem Domini nostri Jesu Christi. *Ex Chronico Gall. Minorum p. 1. cap. 23.*

EXEMPLUM XXV.

Humillimus Augustinus de Iterano doctor utriusque juris conversus rusticum & illiteratum se fingens cum summa alacritate officia despectiora complevit.

AUgustinus de Iterano cum esset nobili genere ortus, & utriusque juris famosus Professor, & nihilominus in curia Domini Manfridi Regis valde potens, & omnibus charus: Deo disponente incidit in ægritudinem validam. Cumque timeret se moriturum, petivit à Deo spatium pœnitentiæ, promittens se religionem ingressurum, & statim est liberatus. Restitutus ergo pristinæ sanitati, divina vocatione ordinem fratrum Eremitarum sancti Augustini in insula Siciliæ ingressus, voluit vir Dei in ipso suæ conversionis primordio humilitatis facere fundamentum: unde sanctæ religionis habitum assumens occultavit suæ scientiæ claritatem, generis nobilitatem, & prioris status sublimitatẽ, ne quis ex aliquo prædictorum eum considerans veneraretur, & ne ex hoc in cor ejus aliqua superbia irrepere posset. Factus est ergo inter fratres stultus, ut à Deo instituetur

retur. Factus est pauper, ut divitiis cœlestibus ditaretur. Factus est vilis mundo, ut apud Deum exaltaretur. Conversabatur enim inter fratres cunctis vilior, & despectior, sciens se tanto majoris meriti esse apud Deum, quanto pro amore ejus magnus despectus esset in mundo, inter homines. Jactantiæ autem verbum prioris status nunquam ex ore ejus audiebatur. Quæstas, & humiliora servitia domus, & quæcunque viliora incognitus manens devotione, humilitate, & diligentiâ nimiâ adimplevit. In ipsa vero sua humilitate gaudens, plorabat, quod tantum distulerat suam conversionem apud Deum. Liquefiebat anima ejus amore supernæ patriæ, pro cujus amore omnia præsentia pro nihilo reputabat. Si quod verbum aliquando causa fraternæ correctionis laberetur ex ejus ore, quod aliquando ex zelo boni, & detestatione mali fraterna charitate solitus erat facere, statim se ipsum condemnans ad pedes fratris prostratus veniam postulabat. Postquam autem vir Dei in Insula Siciliæ aliquanto tempore fuisset cum fratribus magna humilitate conversatus, contigit quosdam fratres de Senis ex obedientia ordinis ad conventum ejusdem Insulæ venire, à quibus cum interrogasset vir Dei de locis Senensis provinciæ, & didicisset, quod ibidem essent loca eremitica ab hominum habitatione remota, & ad vacandum Deo plurimum apta, obtenta licentia à superiore suo ad Senensem provinciam venit paucis & vilibus pannis indutus, & fratribus provinciæ illius penitus ignotus. Positus est ergo in quodam eremitario sanctæ Barbaræ, quod non longe distabat à castro sanctæ Floræ, ubi soli Deo vacabat, tantaque dulcedine devotionis cor ejus affluebat, ut plerumque videretur beatorum agminibus interesse & beatæ quietis præmium prægustare. Quia vero non cognoscebatur, qualis & quantus esset, imponebantur ei humilia officia domûs, quæ ipse cum humilitate, & alacritate libens adimplebat, faciebat quæstas, purgabat domum, paropsides, & alia domus utensilia abluebat. Fratres autem considerantes ejus sanctam conversationem ac verborum ædificationem quæ nonnunquam quasi cum quadam simplicitate ex ore ejus prodibant, libenter eum audiebant. Erat autem ibi tunc Prior frater quidam de Senis, vocatus frater Bonus, vir satis venerabilis & prudens, qui considerans ejus bonitatem & consilia saluberrima, eum multum diligebat, delectabaturque de ejus humilitate, mox gravitate, & eloquiorum suorum suavitate. Cum ergo idem frater Bonus à conventu sanctæ Barbaræ ad locum sancti Antonii per obedientiam ordinis transferretur, ipsum fratrem Augustinum secum adducit, quem & sequenti anno factus Prior Rosiæ secum retinuit. In quo loco servus Dei omnibus ignotus divina dispositione factus est cognitus hac occasione. Cum enim fratres conventus Rosiæ quandam haberent in curia quæstionem, in qua jam fratres succumberent, & de hoc nimium tristarentur, cum ex hoc quandam possessionem perderent, de qua conventus multum sustentabatur, voluit Deus lucernam (quæ diu sub modio erat) super candelabrum religionis ponere, ut luceret omnibus, qui in ea erant. Videns ergo vir sanctus fratrum animos turbatos, & cognoscens fratribus magnam injuriam fieri, procuratorem adiit, petens sibi licentiam occulte dari, necessaria ad scribendum. Procurator vero deridebat eum, ignorans quod sciret scribere, vel legere. Ipso tamen perseverante in petendo, porrexit ei calamum, chartam, & atramentum. Qui secedens ad partem, scripsit verba pauca, licet sententia multa, quam scripturam reddidit procuratori adversario exhibendam, quod & factum est. Cum autem adversarius, scilicet dominus Jacobus de Pagliaresis hanc scripturam legeret, verborum brevitatem, & sententiæ virtutem prægnantem considerans, ait: Diabolus, vel Angelus: vel dominus Matthæus de Iterano, cum quo ego fui studens Bononiæ, qui mortuus est in conflictu domini Manfridi Regis, hanc scripturam condidit. Ipse quippe ante ingressum ordinis Matthæus vocabatur, sed in ingressu accepit nomen Augustinus. Et audiens à procuratore, quod quidam frater rusticus, & ignarus eam scripsit, ait: non inquit, est ita. Et statim accessit ad locum fratrum in Senis, interrogavit, quis esset hujusmodi frater, & cujus patriæ, & qualiter accesserit huc, & responsionibus cognitis, è suis conditionibus suspicatus est, esse illum qui erat. Et statim Rosiam pergens, & inveniens, quem mortuum æstimabat, admirans ejus humilitatem, ruit in amplexus ejus & oscula, lachrymas continere non valens. Cumque rogaret eum vir Dei, nè eum prodendo pacem suam perturbaret, ille nullatenus adquiescens ad fratres ait: Fratres, habetis thesaurum occultum. Hic est enim melior homo mundi, teneatis ergo eum, ut decet, sed & quæstio vestra terminata est pro vobis. Cœperunt ergo eum fratres honorare, & sibi reverentiam exhibere. Sed vir Dei vera humilitate fundatus, & homines, & omnem reverentiam respuens, priora opera servilia non dimittens omnino sicut prius manebat. *Ex vita fratr. Eremit. D. Augustini lib.* 1. *cap.* 7.

EXEMPLUM XXVI.

Convertitur Petrus Telonarius, & ex avaro visione doctus

doctus & monitus fit misericordissimus: seipsum vendi voluit pro Christo, & officium humillimum coquinæ libenter suscipit.

UT sanctus Patriarcha alios ad eleemosynas largiendas provocaret, solebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius, dives valdè immisericors vehementer. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seque calefacientibus cœperunt singuli domos eleemosynarum collaudare., & pro eis orare per singulos eorum, similiter & domos eleemosynam non facientium vituperare. Inter quæ venit in medium eorum nomen. Telonarii, & cœperunt singuli interrogare proximum. Verè tu frater aliquando accepisti de domo illa benedictionem? Et omnibus invicem interrogantibus nullus inventus est accepisse aliquando de domo ejus aliquid. Dicit ergo unus ex eis: Quid dabitis mihi, & ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit & stat foris portæ domus expectans, quando ad domum suam reverteretur. Ex dispensatione autem DEI pervenerunt simul ipse ingrediens portam, & animal portans siligines causa prandii illius. Videns ergo egenum, non inveniens lapidem, per furorem accepit siliginem de clitella, & jactavit in faciem ejus. Ille ergo suscepit eam, & abiit ut satisfaceret confratribus suis, quod ex manibus ejus accepisset eam. Itaque post duos dies ægrotavit infirmitate usque ad mortem, & vidit in somnis se raptum ad judicium, & suos actus omnes super stateram appendi. In una quidem acie congregabantur Mauri quidam deformes, altera autem acies quorundam erat candidatorum, & terribilium specie, qui nihil invenientes boni, ut ipsi apprehenderent contra mala opera (quæ collecta erant à Mauris.) nimis tribulabantur, & tristabantur, & mente consternabantur, & ad alterutrum dicebant: Ergóne nihil habemus hic? Tunc dicit unus eorum: Verè nihil habemus nisi unam siliginem, quam dedit ante duos dies Christo & ipsam non voluntariè. Et mittentibus ejus siliginem æqualitas facta est. Tunc dicunt Telonario hi qui apparuerant ei candidati: Vade age ad siliginem hanc, & alioquin Mauri isti te apprehendent. Evigilans ergo agnovit quæ visa sunt ab eo non esse mendacia, sed veracia. Omnia enim quæ à juventute sua fecerat, & quorum ipse erat oblitus, viderat Æthiopes illos congregare, & deportare ad libram, & dicebat: Si una siligo quam jactavi per furorem, ita profuit, à quantis malis liberat se, qui dat in simplicitate sua bona indigentibus? Et de cætero ita modestus & prudens, atque summus eleemosinator factus est, ut etiam corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando, secundum consuetudinem procedere eum diluculo ad Teloneum, & obviavit ei nauta, qui a naufragio nudus (ut natus est) evaserat, & cecidit ante eum rogans, ut tegumentum ab eo acciperet. Ille ergo putans quod egenus esset, expoliavit se esophorio,.j. veste interiori sua, quod illi melius erat dedit ei, rogavitque eum ut hoc vestiretur. Pergens vero ille, & erubescens hoc vestiri, dedit illud venditori, ut venundaretur. Quod cum advendendum telonarius vidisset suspensum, tristatus est vehementer. Et ascendens domum suam nihil gustavit præ tristitia, sed claudens ostium in conclavi solus sedebat plorans, & cogitans, quia non fui (inquit) dignus, ut mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxiaretur, obdormit. Et ecce, vidit quendam speciosum, tanquam solem, ferentem crucem super caput suum, & Esophorium quod dederat nautæ, assistentem sibi, & dicentem: Quid ploras domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille vero dixit ad eum, quia Domine ex quibus largitis nobis, damus alicui, & in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tum dixi ei? Cognoscis hoc, & ostendit ei, quia de intus esset vestitus esophorio ejus. Dicit ei: Ecce ego illo vestior, & gratias ago voluntati tuæ bonæ: quoniam frigore affligebar & cooperuisti me. Ad se ergo reversus cœpit beatificare egenos, & dicere: Vivit Dominus, & si inopes Christus meus sunt, non moriar donec fiam unus ex eis. Accersito ergo uno de servis suis dicit: Secretum volo credere tibi, & si publicaveris aut non audieris me. Barbaris vendam te, Dat itaque ei decem libras auri, & dicit ei: Vade & eme negotium tibi, & sume me, & duc in sanctam civitatem, & vende me alicui Christiano, & pretium da pauperibus. Servo autem recusante, dicit ei iterum, quoniam si me non vendideris, ego vendam te Barbaris, ut prodixi tibi. Obedivit ergo ei servus. Et pervenientibus eis ad loca sancta, vendidit eum sordidis vestimentis indutum, pro numismatibus triginta. Relinquens ergo eum servus, abiit Constantinopolim promittens, quod nulli hoc manifestaret, & quod de pretio nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret: Sed totum hoc pauperibus daret Ergo aliquando autem lavabat pannos ejus, quanquam nunquam prius in quolibet horum assuetus fuisset. Afflixit autem se ipsum jejunio multo. Cum verò vit disset se benedici, Dominus ejus dicit ei compatiens humilitati ipsius. Volo humilis Petre liberare te, ut sis de reliquo quasi frater meus. Ille vero noluit. Viderat autem eum frequenter convitia ferre, & percuti à servis suis, (habebant enim eum tanquam amentum) ita ut & nomen ei imponerent amentis. Quoties

tiescunque ergo tribulabant eum conservi ejus, & dormiebat in tribulatione, apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat vestitus esophorio ejus, tenens illa triginta numismata in manu, & dicit ei: Noli mœstus esse frater Petre, ego suscepi pretium tui: Sed sustine usque dum cognoscaris. Post aliquod verò temporis venerunt à patria ejus quidam argenti venditores, ut orarent ad loca sancta, & invitavit eos ad prandium dominus domini Petri. Et cum ministraret Petrus, statim recognovit eos. Ipsi autem cum pranderent, cœperunt invicem ad aures dicere: Quam similis est puer iste domino Petro Telonario. Ille vero occultabat quantum poterat vultum suum, & non poterant eum cognoscere. Erat enim propter labores atque jejunium immutata facies ejus. Diu ergo considerantibus eis, dicit unus eis, verè dominus Petrus est, surgam & tenebo eum, valde enim Imperator audiens tristatus est de eo, quia non comparuit. Foris itaque stans audivit hæc, & ponens cathinum à se non est ingressus, sed recto cursu cucurrit ad portam. Erat itaque vir ante ostium mutus, & surdus à nativitate. Festinans ergò servus Dei exire dicit surdo, & muto: Tibi dico in nomine Christi. Ille vero audivit statim, & dixit: Etiam Domine. Iterum verò ille ad eum: Aperi, respondit surdus & mutus secundo: Ego Domine. Surrexit ergo statim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamavit homo ille coram omnibus gaudens, & exultans: quia audivit & locutus est. Porrò omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quondam audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondam mutus: ille qui coquinabat exiit currens, sed videte ne fortè fuga lapsus sit; Magnus enim Dei servus est. Quando enim discedebat dixit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore ejus exeuntem flammam, & tangentem aures meas & linguam: & statim audivi & locutus sum. Et resilientes, & persequentes eum cuncti ulterius non viderunt eum. Tunc pœnitentiam agebant omnes qui in domo illa erant, & ipse dominus ejus, quod in tali exhonorantia habuisset eum, & maxime hi qui eum vocabant amentem. *In vita Joannis Eleemosynarii, §. 21.*

EXEMPLUM XXVII.

Humilis Thomas de Aquino fratrem multo minorem se sequi tanquam servus, non despexit.

LEgitur quoque in vita sua de humili conversatione ejus, cum semel in conventu Bononiæ esset, & more solito per claustrum contemplaturus incederet, frater quidam, alterius conventus, qui eum doctorem esse non noverat, venit ad eum: petita licentia à Priore, quod cum fratre, qui primo sibi occurreret civitatem ad sua negotia ire liceret: Et dixit ei: Bone frater, Prior mandat ut venias mecum. Qui statim inclinans caput secutus est eum. Post quem cum non posset sic festinanter incedere, sæpè argutus à socio se humiliter excusavit. Cives vero qui noverant eum mirati, quod tantus Doctor post fratrem modicæ conditionis incederet, qui dignus erat ut præiret. Cogitationes ergo hoc ex errore aliquo contulisse, indicaverunt fratri quis ille esset, quem post se duceret. Qui conversus & stupidus factus petivit veniam, ut ejus ignorantiæ indulgeret. Et conversis prædictis civibus ad magistrum cum reverentia, & interrogantibus de tantæ humilitatis exemplo benignè respondit: in obedientia omnis religio perficitur, qua homo homini propter Deum se subjicit., sicut se Deus hominibus propter hominem inclinat. *In vita S. Thomæ Aquinatis, quæ habetur apud Surium.*

EXEMPLUM XXVIII.

Quomodo quidam magister Parisiensis scientia sua titulos negligens, ad humillima se officia inclinavit.

POsteaquam magistri Gerardi nomine, & re magni industria atque consilio monasterium regularium canonicorum in diœcesi Trajectensi nomine Windesim, in toto orbe famosum fundationis suæ rudimenta jactasset, atque in eo viri divino spiritu ferventes, sub optima disciplina latè facerent, bajula fama eos glorificante, nonnulli partarum rerum divitiis abundantes in seculo eductis, imò violentis precibus raptis ex præfato monasterio prioribus, in diversis locis ejusdem ordinis claustra ea lege fundarunt, ut tam sancta atque jam recens plantata vinea diffusis quaqua versum palmitibus arentem senio orbem felici ebrietate infunderent. Inter quæ, & illud monasterium non bassam regularis observantiæ sedem accepit, quod non longè ab oppido Noerthorensi fœlicia sua septa locavit, & nunc dives virtutibus, religione & sanctitate conspicuum, fœlix germen fœcundæ devotionis longè latèque dispergit, In quo id, quod dicturus sum, firmissima didici relatione contigisse. Siquidem idem monasterium quidam non infimæ famæ magister nomine Henricus de Lovanio, qui quondam regimen scholarium Lovanii non segniter administrabat, (nam universale studium tunc ibi non viguit,) CHRISTO militaturus ingres-

gressus, instantia qua debuit locum postulavit. At fratres qui columnæ videbantur, & quorum in acceptandis spiritualis militiæ tyronibus fuerant vota requirenda, postea quam personæ dignitatem, genus, officium, patriam, & robur invalidum rescivissent, communicato invicem consilio, talia similiaque postulanti responsa tribuerunt. Tametsi tuum fervidum pectus & sanctissimam voluntatem non sufficiamus debita admiratione prosequi, venerande magister, quibus non expavisti post tantam vitæ libertatem, & præclarum officium extra fines nativæ patriæ hos invalidos lacertos & imbecillem corporis molem huic nostræ paupertati committere, & laboribus tuis, viribus incompetentibus commendare, tibi tamen, nobisque consulimus, ut in tua patria, ubi monasteriorum copiosa multitudo est, & ordinum non contemnenda diversitas, tuum velis propositum consummare, quia ut ipse videre potes, imbecillitas tua chori nostri gravissimam stationem, qui etiam robustos quosque viros lacessit, non valebit sufferre, nec dignitas tua ad alia quæque abjecta officia, quia laicos magis quam literatos decent, patitur inclinare. His, similibusque verbis proposuerunt viro rigorem ordinis, spiritualis vitæ arduum iter, & proprii corporis invalidas vires, gradum monasterii, obedientiæ jugum assuetis libertati durissimum. Sed venerandus magister igne Spiritus sancti inflammatus, ad hæc nihil territus, coram omnibus in terram proruens ait: Ego ad serviendum Domino veni, veni ad promerendum regna cœlestia, idcirco nec labor mihi acerbus erit, nec digna gradui meo causabor officia, neque tædiosa imperia suspicabor, per quæ id quod desiderat anima mea, quandoque promerear regnum accipere. Hac constanti responsione ædificati fratres jusserunt virum hospitio recipi, donec maturius deliberari quid de eo fiendum esset decernerent. Interim vir Dei anxiè satis Dominum ac benedictam matrem ejus precabatur, ut saluti suæ profuturum consilium patribus inspirarent, & sibi in sancto suo proposito stabilem voluntatem concederent. Verum quia dives in misericordiam DEUS, non patitur suam munificentissimam largitatem, avaris licet desideriis sanctorum superari, grandi oraculo ac manifesta visione novelli militis sui preces hoc modo effectui mancipare curavit. Erat eo tempore quo ista agebantur, quidam inter fratres, cujus in acceptandis noviciis non contemnenda habebatur auctoritas. Is postquam culcitræ suæ fatigata vigiliis ac laboribus membra collisisset, circumfusam circa se ingenti lumine virginem vidit, audivitque dicentem: Dic confratribus tuis, ne virum hunc, qui apud vos degit, & cohabitandi vobis locum flagitat, ausint repellere, quia Dominus cum illo est, & Spiritus sanctus requiescit in eo. Ad quam ille: Quæ es tu, ô pulcherrima mulierum, quæ tanta majestate hæc imperas? Ait illa: Virgo Maria sum singularissima hujus monasterii patrona, qua propter celerius quæ dixi fratribus pande, & summopere cave, ne vel unum jota horum quæ imperavi deciderit. Cumque post hæc verba se regina cœli in cœlos recepisset, & frater significasset audita visaque conventui, tantæ virginis instantias admirati, virum eum summa charitate amplexi sunt, & ad probam more eis solito receperunt. At ipse non immemor, quod idcirco mundum, patriam, res, se, suosque reliquerit, ut in omni humilitate, & labore Domino in suis castris militaret, statim ut se intellexit fratribus annumeratum, scientiæ suæ sublimes titulos execratus, subulci officium cum summa instantia sibi committi postulavit, ut qui eatenus juvenum magister informator ac ductor fuerat, felici (ut sibi videbatur) commutatione scropharum, atque porcorum ductor crearetur. Fratres itaque licet eum suo statui, & tantæ scientiæ indebitam petere non ambigerent, victi tamen importunitate viri, non facili admiratione ad tantam humilitatem attoniti, petitum officium commiserunt, favebant tamen sibi, ut præ cæteris laicis, intra quorum numerum sortem accepit, in refectorio monachorum cibum caperet, ut solatio latinarum lectionum, quæ sub refectionis tempore legebantur, frueretur, ea tamen lege præmissa, ut primum quam refectorium comesturus intraret, inductus decentiori veste, se fœtidi olidique teristri, quo in porcorum caveis uti solebat, induviis spoliaret, ne scilicet turpi odorum fragrantia, teneriores ad nauseam provocaret. Quis calamus scribet? Quæ lingua dicet? Quis vel verborum vastissimus ordo discutiet, cum quanta alacritate, gaudio, industria, excellentissimus magister iste exosum etiam rusticis, qui non nisi despectissimos subulcos statuunt, officium ministravit, atque per plures annos compleverit. Verum ne pristinæ dignitatis oblivio jam nacti officii contemptum tolerabiliorem faceret, ac perinde præmii pondus minueretur, tale vir industrius remedium adinvenit. Distincta loca quemadmodum in scholis habere solitus erat inter adolescentium greges, etiam in porcorum caveis fecit. In quorum unum dum pendulis auribus informes minaret sues, in alterum porcellos cogeret marcidos, strictoque in tertium locum flagello ageret è ruina formosos, quid agebat

agebat fortissimus miles, nisi ut pristini & sequentis statuum comparatione præ oculis habita, jugi controversia ferventem in bellum animum concitaret, utique sic aucta victoris pugna, victrici animæ illustriora provideret trophæa. Cæterum sicut nec tenebrosa nox micantium astrorum lumen, nec auri fulgorem tetrior terra fœdare potest, sic nec indignioris officii licet obstrusæ cavernæ hujus venerandi magistri dignitatem valuerunt contegere. Siquidem non fratres modo quibus in dies virtutum ejus insignia clarius, clariusque claruerunt, eum venerati sunt, verum etiam seculares viri celebri ejus fama succensi, in dubiis conscientiarum suarum causis ejus consilia postulabant, petierunt informationes, preces flagitabant. Inter quos cum quidam honestus vir de certis dubiis interrogaturus eum, ignorat quonam modo ad tam venerabilis subulci colloquium decentius perveniret, quippe quem pro reverentia irreverenter accedere nullus auderet, consilium à nonnullis accepit, ut facto prandio extra septa monasterii cum ad pastum porcos minaret, se illi adjungeret, quæreretque ex eo lucidissima responsa capturus. Fecit vir ut erat edoctus, & cum omni reverentia subsequentem porcellos literatum virum expectabat. Venit ille, sed cum iste præ verecundia longius staret timeretque accedere, vocavit eum ad se vir sanctus priusquam loqueretur, & ait: Hæc & hæc sunt in corde tuo, de his & his me interrogare disponis, atque sic omnia quæ in abditissimis pectoris sui latebris abstrusa secretaque ferebat, ita sibi seriatim disservit, quasi in fronte viri cordis arcana depicta vidisset, unde optimè informatum, atque vehementer consolatum in pace abire permisit. Et quid de hominibus loquor, cum nunquam sic contra virtutem conjurabitur, ut mortalium hominum genus viros virtute fœcundos etiam in abjectissimis statibus desinant admirari. Porro cum quadam vice pendula sordidaque veste indutus porcorum gregem humillimè ante se duceret, obvium habuit energumenum hominem, qui dæmonis obsidione vallatus statim ut altissimum scientia verticem ad tantam abjectionem inclinatum vidisset, pallens faciem intremuit, & more sævientis apri spumam ructans, perturbatis vocibus cœpit reboare & dicere: O scientiæ vastæ sacrarium, quid agis? Hac lacera stola progrederis? Non ita fateor eo tempore incessisti, quando in Parisiensi cathedra doctior doctis Henrice legisti. Cessa igitur, cessa, fœtidum fœdis desere gregem, alios non te tam spernenda decurre officia. Ad hæc similiaque verba nihil respondens, dimisso præ verecundia in terram capite, humilis magister pertransiit, sed omnes qui audierunt, non minus de venerandi magistri humilitate, quam dæmonis voce mirati sunt, & Deum in miraculis suis laudaverunt. Magister igitur Henricus per XX. (ni fallor) annos usque ad decrepitam scilicet ætatem subulci officium sollicitissimè administrans fœliciter quievit in Domino, eò sublimior in cœlo sessurus, quo humiliorem in terris locum accepit. De quo sit Deus benedictus in secula, Amen. *Collector speculi hujus. Vide etiam tit. Despici, ex. 1. tit. Hæreticus, ex 1. tit. Communio ex. 3. tit. Benevolentia ex. 4. tit. Gloria, ex. 5. & 6. & tit. Docere, ex. 4.*

EXEMPLUM XXIX.

Quomodo Rex quidam cum regia dignitate humilitatem conjunxerit, regiaque majestatis potentiam parvifecerit.

Rex quidam Norvvegiæ, Daciæ, & Angliæ, nomine Chnoch, cum floreret maximo vigore Imperii sui, sedile suum in littore maris ascendentis statim poni jussit, & alloquens mare ait: Impero tibi ne ascendas terram meam, nec vestes, nec membra dominatoris tui madefacere præsumas. Nihilominus mare ascendit, & terram ac pedes ejus madefecit. Quo facto ille resiliens ait: Sciant omnes habitatores orbis, vanam ac frivolam esse regis potentiam, nec regis quempiam nomine dignum, præter eum, cujus nutui cœlum & terra & mare obediunt. Et nunquam postea capiti suo coronam auream imposuit, sed super imaginem Salvatoris in cruce eam posuit, in laudem regis æterni. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXX.

Vestibus pretiosis indutam pauperculam matrem suam quidam Episcopus Parisiensis, noluit recognoscere, sed in humili veste cognovit.

Legimus in libro de septem donis, quod dum quidam Mauritius factus esset Parisiensis Episcopus, mater sua paupercula vetula hæc audiens Parisios venit, & in domo cujusdam divitis hospitata est, cui ipsa revelavit, quod ipsa esset mater Episcopi, qui eam preciosis vestibus adornans, nobiliter eam ad Episcopum duxit, intimans ei quod esset mater sua. Cui ille: istam matrem meam non cognosco, quia dives apparet & nobilis, ego autem sum filius cujusdam pauperculæ rusticanæ fœminæ & incultæ, quæ nunquam habuit ornamentorum culturam, hanc si talem viderem, eam utique recognoscerem. Illa autem confusa, ornatu illo deposito, & resumpta veste propria veniens ad fi-

ad filium, honorificè, est ab eo recognita, & suscepta, & usque in finem suum convenienter tractata. Unde manifesto hoc facto tantam gloriam in eo ab omnibus acquisivit, quantam nunquam a quantacunque generis nobilitate habuisset. *Nicolaus Dinclespule. Idem fecisse dicitur Benedictus Papa II. teste Antonino 3. part. histor. tit. 20. cap. 9. & D. Anton. Senensis in Chronico prædicator. ad annum 1304. pag. 164.*

JACTANTIA.

Jactantia sua S. Eleutherius in puerum, quem, à dæmone liberaverat, rursus obsideri promeruit.

ELeutherius Pater monasterii beati Evangelistæ Marci, quod in Spoletanæ urbis pomeriis situm est, diu mecum est in hac urbe in meo monasterio conversatus, ibique defunctus est. Quem sui discipuli ferebant orando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, ut dubium non esset, quod illæ lachrymæ ex tam humili simplicique mente editæ, apud omnipotentem Dominum multa obtinere potuissent. Hujus ergo aliquod miraculum narro, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur. Quadam namque die dum iter caperet, facto vespere cum ad secedendum locus deesset, in monasterio virginum devenit, in quo quidam parvulus puer erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare consueverat. Sed sanctimoniales fœminæ ut virum Dei susceperunt, eum rogaverunt, dicentes: Tecum pater puer iste hac nocte maneat. Quod ipse benignè suscepit: Facto autem mane cœperunt sanctimoniales fœminæ eundem patrem vigilanter inquirere, si quid puer quem dederant, nocte eadem fecisset. Qui miratus cur ita requirerent, respondit: Nihil. Tunc illæ innotuerunt ejusdem pueri causam: & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet, indicaverunt, summopere postulantes, ut hunc ad monasterium secum tolleret, quia jam vexationem illius videre non possent. Consensit senex, puerum ad monasterium duxit. Qui cum multo tempore in monasterio fuisset, atque ad hunc malignus spiritus accedere minimè præsumpsisset: ejusdem senis animus de salute pueri inmoderatius per lætitiam tactus est. Nam coram positis fratribus dixit, quod diabolus sibi cum illis sororibus jocabatur. At verò ubi ad servos DEI ventum est, ad hunc puerum accedere non præsumpsit: post quam vocem, hora eadem in momento idem puer coram cunctis fratribus diabolo se invadente vexatus est. Quo viso senex se protinus in lamenta dedit: quem dum lugentem diu fratres consolari voluissent: Respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingredietur, nisi iste puer à dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cunctis fratribus stravit, & eo usque oratum est, quosque puer à vexatione sanaretur. Qui & tam perfectè sanatus est, ut ad hunc malignus spiritus accedendi ausum ulterius non haberet. *Gregorius Dialogo. cap. 33. lib. 3.*

IDOLUM.

EXEMPLUM I.

Pœnitentia gravissima, eo quod idola adorasset quidam Episcopus, condemnavit seipsum, & ante mortem certificari meruit, quod pœnitentia sua accepta esset Deo.

DIcebat rursus alius senex quidam, qui etiam dignus effectus est episcopatu civitatis Oxirinthi tanquam hæc ab alio audivisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visum est, inquit, mihi aliquando intrare interiorem eremum, quæ est circa Oesa, ubi est gens Mazitorum, ut viderem si invenirem fortè aliquem Christo servientem. Sumens itaque paucos paximaces, & quasi dierum quatuor aquam in vas, iter meum faciebam. Transactis verò quatuor diebus, consumptisque cibis, hæsitabam quid agitarem, & confidens dedi meipsum ad pergendum. Ambulavi quoque & alios quatuor dies sine cibo perdurans. Cumque jejunium, & laborem itineris corpus meum non ferret, in pusillanimitatem veni, ac si jacebam in terra. Veniens autem quidam digito suo tetigit labia mea, tanquam si medicus de sputamentis oculum percurans ungat. Statim verò confortatus sum, ita ut putarem me neque ambulasse, neque famem pertulisse. Cum verò vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaque aliis diebus quatuor, rursus fatigatus defeci. Cumque extendissem manum meam in cœlum, ecce vir ille, qui pridem me confortaverat, iterum digito suo quasi liniens labia mea conforravit me. Peracti sunt autem dies decem & septem. Et post hæc inveni tugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virum stantem, cujus capilli capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli ejus canitie candidi erant ut nix. Erat autem & terribilis aspectu. Cumque vidisset me, stetit ad orationem: & completo Amen, cognovit me hominem esse, & tenens mihi manum interrogabat me, dicens: Quomodo huc venisti? & an adhuc constant omnia quæ sunt in mundo? an adhuc etiam sunt

persecutiones Christianorum. Ego autem dixi ei: Quia vestri gratia, qui in veritate Domino JESU CHRISTO servitis, hanc perambulavi eremum, persecutio vero cessavit per potentiam CHRISTI. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quomodo huc venisti? At ille cum lamentatione plorans cœpit dicere mihi: Ego Episcopus eram, & persecutione facta, multis mihi illatis injuriis & suppliciis, cum ferre jam non possem tormenta, postea idolis sacrificavi: in meipsum deinde reversus, agnovi iniquitatem meam, & dedi meipsum ad moriendum in hac eremo, & sum degens hic annis quadraginta novem in confessione, & observatione ad Deum, si forte dimittatur mihi peccatum meum. Et victum quidem præstitit mihi Dominus palmam hanc, & hunc fontem, consolationem vero indulgentiæ non accepi usque ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno consolatus est me Deus, & indulsit mihi. Hæc autem dicens, repentè surrexit, & currens exiit foras, & stetit in oratione Domini. Cum autem complesset orans, venit ad me. Intuens autem ego faciem ejus, exterritus trepidavi: factus enim erat tanquam ignis, dicit quoque mihi: Noli timere. Dominus enim te misit ut tradas corpus meum sepulturæ. Cum autem consummasset hæc dicens, statim extendens manus & pedes finem fecit vitæ. Dissuta ergo tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidiam involuto ejus sancto corpusculo abscondi in terra. Recondito ergo illo continuo palma illa aruit, & tugurium cecidit, & fons etiam exsiccatus est. Ego autem multum flevi obsecrans Deum, si quomodo præstaret mihi palmam illam, & fontem, ut perseverarem in loco illo residuum tempus meum. Ut autem hoc non est factum, dixi apud me. Non est in voluntate Dei. Orans ergo tendebam iterum in seculum, & ecce homo ille qui linivit labia mea, veniens apperuit mihi, atque confortavit me, & ita convalui pervenire ad fratres: Et narravi eis hæc, rogans eos ne desperarent semetipsos, sed per patientiam studerent invenire Deum. *Ex lib. Doct. Patrum, nu. 17. Vide etiam tit. Deus, exemp. 2.*

EXEMPLUM II.

Idolorum sacerdos miris fraudibus libidini suæ satis faciens tandem deprehenditur & punitur.

SAcerdos erat apud Alexandriam Saturni Tyrannus nomine, hic quasi ex responso numinis adorantibus in templo nobilibus quibusque & primariis viris, quorum sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum sibi præcepisse, ut uxor sua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat gaudens, quod uxor sua dignitate numinis vocaretur, exornatam, comptam, insuper & donariis onustam, ne vacua scilicet repudiaretur, conjugem mittebat ad templum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus matrona, Tyrannus clausis janùis & traditis clavibus discedebat. Deinde facto silentio per occultos & subterraneos aditus intra ipsum Saturni simulachrum patulis repebat cavernis. Erat autem simulachrum illud a tergo exesum, & parieti diligenter annexum, ardentibusque intra ædem luminibus nitens, supplicantique mulieri, vocem subito per simulachrum æris concavi proferebat, ita ut pavore & gaudio mulier trepidaret, quod dignam se tanti numinis putaret alloquio. Postea vero quam libatum fuerat, vel ad consternationem majorem, vel ad libidinis incitamentum deseruisset numen impurum, arte quadam liniolis obductis, repente lumina extinguebantur universa. Tunc descendens obstupefactæ & consternatæ mulierculæ adulter fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cum per omnes miserorum matronas multo jam tempore gererentur, accidit quandam pudicæ mentis fœminam horruisse facinus & attentius designantem cognovisse vocem Tyranni, ac domum regressa viro de fraude sceleris indicasse. Ille de injuria conjugis, imò potius sua ardentius inflammatus inscriptum Tyrannum ad tormenta deducit. Quo convicto atque confesso, cæcisque fraudibus revelatis, pudor omnes & dedecus paganorum pervaserat domos adulteris matribus, incertis patribus, liberis spuriis deprehensis. Quibus divulgatis & proditis raptim cum simulacris & ædibus excidebantur & crimina. *Ruffinus hist. Eccles. lib. 2. cap. 25.*

EXEMPLUM III.

Idolorum superstitio quanta inter gentiles fuerit.

JAm verò Canopi quis enumeret superstitiosa flagitia? ubi prætextu sacerdotalium literarum (ita etenim appellant antiquas Ægyptiorum literas magicæ artis) erat penè publica schola, quam cum velut fontem quendam atque originem dæmonum in tantum venerabantur Pagani, ut multo major celebritas ibi quam apud Alexandriam haberetur. Sed de hujus quoque monstri errore cujusmodi originem tradunt, absurdum non erit paucis exponere. Ferunt aliquando Chaldæos ignem Deum suum circumferentes cum omnium provinciarum diis habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur, reliquarum Provinciarum dii æris, auri, argentive, aut ligni, aut lapidis, aut ex quacunque materia con-

constabant, qua per ignem proculdubio corrumperentur, ex quo ignis locis omnibus obtineret. Hæc cum audisset Canopi sacerdos, callidum quiddam excogitavit, Hydræ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, undique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defecatior ac purior redditur. Harum ille unam cera foraminibus obturatis, desuper etiam variis coloribus pictam aqua repletam, statuit, ut Deum & excisum veteris simulachri, quod Meneali gubernatoris ferebatur, caput desuper positum diligenter aptavit. Adsunt post hæc Chaldæi, initur in conflictum, circa Hydriam ignis accenditur, cera qua foramina indurata fuerant, resolvitur, sudante Hydriâ ignis extinguitur, sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur, unde ipsum Canopi simulachrum pedibus perexiguis, attracto collo, & quasi sigillato ventre: tumido in modum Hydriæ cum dorso tereti formatur, & ex hac persuasione velut Deus victor omnium colebatur. *Idem cap.26.*

JEIUNIUM.

EXEMPLUM I.

Quadragesimalem abstinentiam contemnens quidam subito interiit.

CUm B. Ælphegus Episcopus Wintoniensis in Anglia in die cinerum de more pœnitentes de Ecclesię liminibus removeret, hortatus est eos ut tempore Quadragesimali jejunio & castitati vacantes, diebus illis uxorem etiam deliciis abstinerent. Quorum unus, cæteris Episcopi jussionibus reverenter obtemperantibus, jocari cœpit, dicens se abstinere non posse à venere, à cibo pariter & conjugio. Cui Episcopus: Contristas me, miser, oppidò, nesciens quid tibi pariat dies ventura. Et sic homo ille recedens duram B. Ælphegi prophetiam nebulo experitur, dum postera luce in cubiculo sit repertus exanimis, incertum utrum à diabolo suffocatus. *Baron.tom. X. Annal.ad annum Dom.947.ex flor Histor.*

EXEMPLUM II.

De funesto interitu exercitus G esici in hebdomada sancta carnibus vescen ix, & genio indulgentis.

ANno 1573. in septimana sancta, milites comitis Ludovici à Nassau contempta religione veteri carnibus passim vescebantur, & immodica lætitia efferebantur. Parochus id temporis agens in loco non valde à castris militum remoto, suos confortabat, ut sacrum Quadragesimæ tempus pergerent religiosè peragere; illos quidem divinis humanisque sanctionibus contemptis, nunc strenuè commessari, carnibus victitare & lætari, sed lugubre & funestum Pascha habituros, se vero ac suos faulto ac felici Paschate gavisuros. Quod & factum: Nam Catholicis post exactos sanctæ Quadragesimæ labores, Paschalem solemnitatem festivis gaudiis celebrantibus, ecce subito feria 4. Paschæ universus ille Ludovici exercitus cum ipso Ludovico comite omnibusque antesignanis cæsus & interfectus est, paucissimis fugâ salvatis. *Bredenb.lib.7. Collat. sacrar.cap.55. An. Dom.* 1575.

EXEMPLUM III.

Horrendè puniuntur Lutherani in die parasceves genio indulgentes.

PAucis adhuc annis, postquam Torpatenses in Lutheranam doctrinam concesserant, Feria 6. solemne Paschæ festum proxime præcedente, finita Lutherani Ecclesiastæ concione, civibus è templo D.Matri virgini sacro revertentibus, quidam alium concivem & familiarem invitat ad prandium: rogat una domum comitetur: habere se egregium petasonem Westphalicum; alter parum abhorrens respondet, sibi esse gallum opipare elixum, quem cupiat in symbolum adferre. Dum ad mensam accumbitur, alter os quoddam galli ambedere volens, imprudens pene ipsum deglutit; quod cum neque transmittere, neque eximere valeret, eo ipso die suffocatur, alter postridie Paschæ malo spiritu corripitur, & non multo post abire ac furore exagitatus animam una cum dæmone exhalat. *P. Deldrio lib. 3. Disquis. Magic.part. 1.qu.3.tom.2.ex Bredembelli Livonici, pag.27.*

EXEMPLUM IV.

Ritum Ecclesiæ Catholicæ abstinendi à carnibus feriis sextis irridens quidam divinitus punitur.

RUsticus quidam die veneris negotii causæ hæreticum villæ ministrum adiit. Erat ei mensa oppiparè sanè apparata carnibus. Jubet ille assidere hospitem, ut irridendum proponat compotatoribus quippe Catholicum invitat ad carnes, cum ille constanter abnueret, & se eo die arceri ab iis religione diceret, surripiunt risus materiam, urgent, sollicitant, risu, cachinnis, atque temulentis clamoribus admovent ori, intrudunt prope in oculos: tum egregius minister magnum bolum delicatissimæ carnis arripit, rusticum nomine appellat, & in ejus ludibrium cunctis intentis manum attollit, ac degluriturus pandit impurissimas fauces. Non adhuc esca erat in ore ipsius, & ira Dei descendit

dit super eum. Hæsit aperto atque hianti ore: nullo conatu, nulla vi conjungi iterum maxillæ potuerunt, quas Deus disjunxerat. Perducitur Uratislaviam, frustra adhibet chirurgos, aliosve medicos: dumque magni fiunt ad rem novam concursus, ille, qui contra religionem Catholicam os aperuerat, & ore apertissimo verbum exprimere nullum poterat, eo miraculo prædicabat apertissimè fidei veritatem, in ejusque testimonium os habebat apertum invitus. Non absimili modo funestiore exitu petulans muliercula inter Catholicos immorans die Sabbathi, ut primum carnis bolum in os ingressit, extincta in terram repente concidit. *Ex lit. An. Societ. an. 1592 sub Prov. Aust. pagin. 125. vide etiam tit. Abstinentia.*

IGNORANTIA SIMPLEX.

Ignarus virtutis herbarum eremita; ab Ibice doctus, & periculum famis evasit, & herbarum venena vitavit.

ALter quidam Anachorita, cui nomen illustre erat in parte deserti (quæ Sien jungitur) habitabat. Hic cum se primum ad eremum contulisset, & herbis, herbarumque radicibus, quas prædulces interdum, & saporis eximii fert arena victurus, ignarus germinis eligendi noxia plerumque carpebat. Nec erat facilè vim radicis cum sapore discernere, quia omnia æquè dulcia, sed pleraque occultatione naturæ virus lethale habebant. Cumque ergo edentem vis interna torqueret, & immensis doloribus vitalia universa quaterentur, ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis ipsam animæ sedem, stomacho jam fatiscente, dissolveret, omnia jam penitus quæ essent edenda formidans, septimum in jejuniis diem spiritu jam deficiente ducebat. Tum ad ea fera (cui Ibicis nomen est) accessit, huic proprius astanti fasciculum herbarum, quem collectum pridie attingere non audebat, objecit. Sed fera quæ virulenta erant ore discutiens, quæ innoxia noverat, eligebat: Ita vir sanctus ejus exemplo quid edere quid respuere deberet edoctus & periculum famis evasit, & herbarum venena vitavit. *Sever. Sulpit. in vita sancti Martini, dialog. 1. cap. 10.*

IMAGO.

EXEMPLUM I.

Incantator suis artibus virginem beato Hieronymo devotam, alterius impudici suasu ad libidinē pertrahere volens, graviter a dæmone flagellatur, & invocatione ejusdem sancti liberatur, dæmone ad imaginem D. Hieronymi territo & cruciato.

VIrgo quædam monialis omnium fœminarum pulcherrima, ætate juvencula, moribus cana, tantam suæ virginitati adhibuit custodiam, ut sedens in cella sua quotidie, aut legens, aut orans, aut aliquid aliud boni exercens, summis etiam causis exigentibus cellam exire non adquiesceret. Huic invidens omnis boni inimicus, quendam juvenem nobilem in hujus castimonialis amorem incitavit. Qui quidem tantis amorum urebatur incendiis, ut nec quiescere posset die, noctuque quomodo eam habere posset cogitans. Sæpe igitur sui amoris incendia nitebatur auribus monialis hujus infundere, sed propter ejus pudicitiam non audebat. Tanta igitur amoris constringebatur vehementia, ut sæpe de ipsa voluntatis adimpletione desperans, seipsum aquis tradere vellet suffocandum. Omni igitur auxilio destitutus, magnum quendam juvenem advocat, eiq; magnam pecuniæ quantitatem promittit, si ad votum posset eam habere suorum carminum auxilio. Hic igitur suis incantationibus dæmonem advocat, cumque media nocte ad cellam monialis transmisit, ad cellam itaque accedens dæmon, timore imaginis D. Hieronymi in cella depictæ limen cellæ pertransire nequit. Desperans igitur de negotio ad mittentem rediit dæmon, eique cur fugerit à cella patefecit, quem magis deiisum dimittens, alium advocat, cumque ad explendum citius hoc opus mittit; fit secundo quod primo. Manens tamen hic per horam circa cellam, coactus clamare cœpit: Si me Hieronyme hinc finis recedere, huc ulterius non revertar. Ad hanc vocem quæ sedebat in cella monialis: orationi vacans, cum sic dæmon clamare non cessaret, & cæteræ moniales excitatæ præeunte cruce ad locum clamoris tremulæ perveniunt. Hunc igitur dæmonem agnoscentes, eundem conjurant, ut dicat qua de causa venerit, intimare. Rem itaque pandens asserit ululando, se miserum catenis igneis teneri, constrictum à beato Hieronymo, rogans ut suis precibus nunquam rediturus, posset abire, quibus pro eo orantibus, & Hieronymum glorificantibus, mox dæmon magno stridore recedens, magum tantis verberibus affecit ut multarum horarum spatio vix in eo spiritus appareret, mei (inquiens) causa cruciatus fuisti, ad illam me mittens monialem, Certè nunc his in te verberibus vindicabor. Tanto igitur magus astrictus periculo, videns artibus suis sibi subvenire non posse, gloriosum invocat Hieronymum dicens: Promitto tibi: si tuo adjutus auxilio, nunc à dæmone non occidar, (quia cunctis magicis abnegans) à tuo servitio non recedam. Quo dicto, statim dæmon ut fumus evanuit. Per annum autem jacuit ex verberibus, viribus corpo-

ris

ris destitutus, ut non nisi alieno surgere posset auxilio. Post quem annum cunctis magicis combustis codicibus, omnibus suis pauperibus erogatis, in speluncam illam, in qua per triennium gloriosus habitavit Hieronymus, se inclusit, ibi pœnitens de præteritis multa fulget sanctitate. Insanus itaque juvenis tantis luxuriæ constrictus ardoribus omnino se videns miserrimæ voluptatis suæ defraudari desiderio, quadam nocte laqueo se suspendit, & sic infelix temporali se vita pariter & æterna privavit. Ecce quot malorum causam turpissimum luxuriæ vitium fore liquet. Nihil enim tam ruinæ corporis, pariter & animæ contiguum, quantum illud turpissimum scelus animæ arbitramur. *Epist. Cyrilli ad August. litera 3. & 9.*

EXEMPLUM II.

† *Imagine beatæ Virginis per Lucam Evangelistam depicta, eádemque jussu Gregorii Magni Romæ in supplicatione circumgestatâ. miraculosa à peste liberatio subsecuta est.*

Gregorius, cum gravissima pestis Romæ sæviret, ac multæ simul aliæ calamitates accederent, religiosam in die resurrectionis supplicationem instituit, & virginis Dei genitricis imaginem in publicum efferri curavit, piamq; circumgestationem Deus præsenti miraculo comprobavit. Etenim quacunque ferretur imago pestilentis cœli gravitas depulsa, & optata salubritas in urbe consecuta est. Ubi gratulantibus omnibus Deo, ecce tibi Angelus, qui sanctam Virginem his vocibus è cœlo alloqueretur: Regina cœli lætare, alleluja. Quia quem meruisti portare, alleluja. Resurrexit, sicut dixit, alleluja. Quam orationem simul atque Gregorius coram audivit, divino Spiritu statim excitatus eam in hunc modum explevit. Ora pro nobis Deum, alleluja. Quod canticum deinde solemne mansit in Ecclesia, & paschalis lætitiæ, vel argumentum, vel confirmatio quotannis esse consuevit. Eandem historiam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat libro de regno Italiæ. *Theodoricus de Apoldia lib. 1. in vita S. Dominici cap. 1.*

EXEMPLUM III.

† *Constantinus Cyprio Episcopus in concilio Nicæno 2. actione 4. de quodam Cyprio, qui imaginem Deiparæ violans, meritas luit suæ impietatis pœnas.*

Fuit vir Cyprius in urbe Constantia armentarius, quia orandi causa in virginis Deiparæ sacellum concessit, atque cum inter orandum suspiceret imaginem Virginis ex coloribus in parietibus expressam animadvertit, at indignantibus dixit. Quorsum hæc Statimque stimulo quo boves agebat sublato, eidem imagini Virginis dextrum oculum eruit. Egressus porro dum forte pecus ad maturandum iter pungit, ecce stimulus confringitur, & ea pars, cui ferrum erat infixum, in dextrum hominis oculum rectâ involat, ac miserum oculo privat. Narrat hoc Constantinus sanctissimus Cypri Episcopus coram toto consessu patrum, verbisque disertis adjungit: Hunc ego Constantinus virum vidi, & unoculum etiam ex hac causa esse cognosco. *Concilii Nicæni. 2. actione 4.*

EXEMPLUM IV.

† *De Joanne Anachoreta, qui se Virgini Deiparæ apud imaginem ejus commendans, post reditum candelam semper ardentem invenit.*

Joannes Anachoreta vir magni nominis, & præcipuæ sanctitatis, qui senex in spelunca quadam vixerat circa villam, quæ dicitur Sochus, viginti prope modum milliaribus distans ab Hierosolymis. Habebat idem in sua spelunca Deiparæ, ac Dominæ nostræ semperque Virginis Mariæ imaginem, eaq; matrem Christi Filii gestatricem exprimebat. qui senex, si quando religionis causa vellet alio proficisci, & loca veneranda petere, quod illi erat perquam usitatum, de more candelam coram eadem imagine incendebat, & precatione facta Deo sese iterque suum commendabat, simulque in ipsam Deiparæ imaginem intuens, his verbis utebatur: Sancta Domina nostra Dei genetrix, quia longum iter facere statui, ac multis diebus abesse cogor, tu candelæ hujus habe curam, eamque, ne extinguatur, juxta meum desiderium serva. Te quidem comite & adjuvante hoc ingredior iter. Hæc ubi dixisset imagini, in viam se dedit, & itinere confecto domum postea rediit, ita, ut aliquando unum, sæpe duos etiam vel tres, imo quinque & sex menses abesset. Semper autem in reditu candelam invenit integram, & ardentem, sicut illam ante iter suum accensam reliquerat, nec unquam vidit exstingui. Id quod citra certum, & evidens miraculum fieri neutiquam poterat. Deo haud dubie per Deiparam hoc prodigium operante, ac piam sancti senis fiduciam corroborante. *Joannes Moscus Eviratus in Prato Spirituali Sophronii, cap. 180.*

EXEMPLUM V.

† *De imagine Virginis Deiparæ, quam, ne monachus veneraretur dæmon dissuadere studet, præmittens se deinceps ab eo impugnando destiturum.*

 Mona-

MOnachus quidam solitarius, & insignis Christi pugil, jamque grandævus in monte Olivarum habitabat, & ab impuro spiritu fornicationis acriter impugnabatur. Qui cum vehementer infestaretur, ejulare demum cœpit, ac dicere infestanti dæmoni: Quousque tandem missum me non facies? Recede jam à me, qui mecum quasi consenuisti. Dæmon vero illi se visibilem exhibens, hoc modo respondit: Jura mihi, te nemini mea verba, quæ dicam renunciaturum, ac deinceps te oppugnare desinam. Juravit senex de servanda fide silentii, ac dixit: Per illum, qui in altissimis habitat, ea, quæ dixeris mihi, memini revelabo. Tum ille: noli, inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando desistam: habebat enim senex eo in loco imaginem, quæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis Mariæ, Christum Jesum Dominum nostrum circumgestantis figuram exprimeret, quam & solitus erat venerari. Hoc audito, senex deliberandi tempus postulavit, remque omnem die sequenti exposuit Abbati Theodoro Æliotæ in lauta Pharan tunc habitanti. Is monacho respondit: Vere illusus es, domine Abba, & peccasti jurando dæmoni; sed quod arcanum aperueris, recte abs te factum est. Cæterum in quodlibet hujus urbis lupanar ingredi te præstat, quam ut Deum, ac Dominum nostrum Jesum Christum, una cum matre sua desinas adorare. Atque in hanc sententiam plura exposuit, ejusque monachi discedentis animum in hoc adorandi instituto bene confirmatum reliquit. Rediit igitur ad monachum dæmon & cum illo expostulans dixit: Quid hoc rei est senex nequissime? Itane servas mihi fidem etiam juramento firmatam de arcano reticendo? equidem hoc tibi affirmo fore, ut in die judicii Deum iratum sentias, & hujus perjurii pœnas exsolvas. Respondit monachus: Me quidem jurasse scio, sed nihilominus Dominum & creatorem adorare pergam, tibi vero non obsequar, quidquid etiam promiserim. Hanc historiam qui velint improbe carpant, & calumnientur, nos eam recte à gravissimis Patribus septimæ synodi jam pridem approbatam habemus. *Idem in prato Spirituali Sophronii cap. 45.*

EXEMPLUM VI,

* *Thomas Morus lib. 1. Dialog. c. 16. & refert Laurentius Surius in Chronic. de puella quadam nobili, cum aliis quibusdam à dæmone obsessis apud imaginem B. Virginis Ipisnunchii liberatis.*

AIt Thomas Morus loco citato, se pleraque suæ ætatis commemorare posse miracula quæ ad imagines, quas solent homines pii etiam peregre invisere, edita sint, tam ab omni suspicione aliena; tamque amplis fulta testimoniis, ut qui ea velit revocare in dubium, is non multum ab insania abesse videri queat. Interim unum recitat admodū illustre, quod ante paucos annos cujusdam viri nobilis Rogeri Wentunorthi aliquot proles declaratum sit divinitus, præcipue autem in unam ex filiabus ejus, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon invaserat, & multis modis divexerat. Erat illa jam mentis inops, deliransque procaciter, & petulanter in Deum ipsum incurrebat, execrabaturque res quasque precibus sacratas, & quod mirum est, facile etiam nullo indicante à non consecratis illas internoscebat: fiebant hæc proculdubio illo efficiente, qui puellam occupabat. Interim vero, tum sua voluntate, tum divina admonitione permota est, ut ad S. Mariæ ipisnunchii (est hoc Angliæ oppidum) accederet. In illo autem itinere, quæ id temporis alibi dicerentur & fierent, citra mendacium edicere potuit, multaque rapta in extasin, rata & sublimia promebat, licet ipsa eorum rudis esset, & imperita, ut etiam viri doctissimi non mediocriter admirarentur, talia ab illa dici posse: ubi vero ad locum ventum est, erat ibi imago beatissimæ virginis Mariæ. Coram ea dum illa puella sistitur, aderant perplures splendidi, & nobiles viri, & ecce ab illo tetro spiritu horrendum in modum dilaniatur, facies & oculi terribilem in speciem transformantur, os contorquetur & distenditur, oculi in maxillas prominēt, ut sine horrore nemo eam posset intueri. Aderant & aliæ personæ in quas permittente Deo improbus Sathan mirabiliter sæviebat. Atqui mox omnes illæ una cum puella perfectæ sunt redditæ sanitati. Huic tanto spectaculo aderant parentes puellæ homines & ordinis amplissimi, nempe equestris, & rebus locupletes, aderant & alii permulti, magnæ dignitatis, prudentiæ & experientiæ. Aberat vero omnis fingendi vel ratio, vel suspicio, tum quod puella esset tenera ætate, tum quod rei ipsius immanitas, & horrenda species omnem excluderet simulationem. Cernens autem puella se liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic illico nuncium remisit, & in cœnobio bene instituto sanctarum virginum religionem professa monasticam, & pie & sancte vixit. *Idem qui supra, Thomas Morus.*

EXEMPLUM VII.

* *Quidam graviter puniuntur propter injuriam imagini illatam.*

IN Francia est quædam Abbatia, quæ Dolis vocabatur, in qua est quædam imago lapidea ad honorem B. Mariæ sculpta, ad quam cum quædam pauper-

percula mulier veniret orandi gratia, aderant ibi duo Brabantini, qui improperantes mulieri imaginem blasphemabant, unus etiam lapides in imaginem projiciens, cum uno lapide percussit & fregit brachium pueri Jesu, & cum manus illa lapidea cecidisset, exierunt guttæ sanguinis è brachio, ac si esset hominis viventis, statimque in eodem loco, qui lapidem projecerat, expiravit. Alter vero, cum vellet morientem inter brachia sua colligere, ut ei præberet aliquod adjutorium, statim arreptus est à dæmone, & sequenti die defunctus est; & cum turba multa conveniret, ut imaginem & sanguinem de lapide fluxum videret, ipsis videntibus prædicta imago scidit vestimenta sua, scilicet ornatum lapideum, & collum suum, quod firmatum erat monili lapideo, & pectus denudavit usque ad mamillas, propter ignominiam, & injuriam, quæ illata fuerat sibi, & filio suo. Hoc contigit anno Domini 1187. tempore, quo guerra erat inter Philippum Regem Francorum, & Henricum Regem Angliæ, & qui scripsit Speculum historiarum Vincentius Beluacensis ord. Præd. dicit se sanguinem & imaginem vidisse. *Gotschalcus Holen. ordinis Eremit. D. Augustini par. hyem. ser. 68. liter C. circa finem. Ex hist. Vincentii Belluacensis libr. 7. cap. 110.*

EXEMPLUM VIII.

* *De Geusiis statuam D. Antonii invadentibus & divina eorundem vindicta.*

ANno illo Gœssiaco 1566. cum per Belgium passim Iconoclastæ in venerandas Sanctorum imagines desævirent, Buschoducis accidit, quosdam D. Antonii imaginem gladiis, ascia, & bipennibus in frustra concidere, ut incendio via publica abolerent. Verum quid accidit? non sane impune tulêre impii: è vestigio namque illa peste, quam D. Antonii olim apellamus Christiani (quod illi depellendæ sint ejus apud Deum pii experti sæpe Patronum) corripiuntur, totoque utriusque corpore, instar granorum piperis pestilens ille ignis ebullit, domum sese recipiunt infelices, quorum plaga socii deterriti, rogum deserunt trepidi. Tam atroci atque voraci consumebantur miseri totum per corpus incendio, ut postridie impiam efflarint animam, & funesta reliquerint cadavera variorum colorum stigmatibus ceruleis, prasinis, atris insignita. Istud tam est tota vicinia notum, ut plurimos hujus rei non solum audierimus concorditer historiam ad vivum depingentes, additis etiam tam sacrilegorum, quam familiarium nominibus: sed publici etiam viderimus notarii fide non indigni, neque obscuri testimonium. *D. Wilhelmus Lindanus lib. 2. de fugiendis idolis c. 1. Item Apologetici ad Germanos tomo 2. cap. 11.*

EXEMPLUM. IX.

* *De tribus militibus Hugonottis, qui statuam D. Antonii invadentes horrenda morte perierunt, tertius vero precibus circumstantium adjutus, cum totus terribili febre æstuaret, tandem peracto sacrificio: & adhibita aqua benedicta, sibi restitutus, errorem suum agnovit.*

ANno 76. in Galliis usu venisse scribunt, cujus talem historiam Parisiis impressam vidimus, quæ hic ruditer est transfusa. Anno 1576. 21. Julii, dum dux Alensonius frater Regis Franciæ esset in urbe Castillon, & excubiæ pedestrium copiarum in villa, quæ dicitur Soulcy, à dicta civitate uno plus minus miliari distante, agerentur, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginem B. Antonii in petra erecta, ac post multa scandala, ludibria, & dicteria in eam congesta, caput quidem imaginis galea, manus vero armarunt hallebardia, talia cum execrandis blasphemiis evomentes: Tu, si quid vales, si qua tibi potestas, in præsentia jam nunc eam demonstra contra nos, ac te defende. Quod dicto suis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti, unus eorum bis aut ter displosa bombarda imaginem illam oppugnare aggreditur, ac ejus faciem inter mentum, & inferius labrum jaculatus globulo tormentario lacerat sacrilegus, at non impune: nam eodem momento ille impius magno ejulatu clamans horrendumque ejulans: Totus, inquit, ardeo, totusque comburor, statimque prolabitur in terram mortuus, in cujus facie eodem loco, ubi imaginem violarat, vice reddita, ignis scelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpens perluxit eum devorans, etiam cum jam miseram exhalasset animam, Secundus vero non minus sentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque ignis vim se ferre non posse, volensque intestina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps insiliit, nec Dei tamen præsentiam effugit: Nam statim aquis submersus, & suffocatus interiit. Porro tertius cernens suorum miserabilem exitum sui impos, ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domum totus ferventissimis febribus æstuabat, adeoque violentis, ut miserum de se spectaculum omnibus exhiberet. Cujus miseria permoti cognati amici maxime, & commilitones Catholici, ad templum velut ad asylum confugere, Deo Patri (sacerdote perquisito)

sito) sacrificium mediatoris solemni cantu coram imagine sancti Antonii immolare, ac unanimiter catervatim proruentes tam milites, quam dicti loci incolæ, Deum summa animi devotione pro miseri fratris salute comprecati, postque sacrificium, & multas preces afflictum invisere, præmissisque multis aliis orationibus, aquam ei benedictam sacerdos adspergebat. E vestigio miser ille sibi redditus crimen agnoscit, Dei misericordiam inclamat, ac manus tendens in cœlum humilibus ac magnis precibus suum errorem professus accusans, omnium deprecationes supplex ambit, ut pro ipso Deum clementissimum interpellent. Nec defuit divina misericordia: nam statim pristinæ valetudini ac menti restituitur, eaque etiam hodie fruitur. Hæc veraciter sub oculis plus quam trium millium hominum palam gesta docent, quam reverentiam venerandis sanctorum imaginibus debeamus. Nam etsi numen in illis nullum sit: tamen eorum nobis refricant subinde memoriam, quos repræsentant, ac ad gloriosa Dei in suis sanctis opera collaudanda, eorumque pia patrocinia imploranda, plerosque Christianorum exstimulant. Quin & contumelia illata ipsis in Dei servos, imo in communem Dominum redundat, qui hic aliquando, etsi silere videatur, non tamen silebit semper. *D. Wilhelmus Lindanus l. 3. 2. cap. 1. de fugiendis idolis.*

EXEMPLUM X.

* *Imago Christi à cruce pendentis magnum hominum numerum incusso terrore exanimatis, in terram prosternit.*

Nihil est, quod de incusso terrore principis dubites, ex aspectu Christi pro judice sedentis, quamvis in imagine depicti. S. Paulus, ut est in actis Apostolorum, cum apud Felicem hominem Romanorum, & legis divinæ & Christianæ prorsus ignarum, homo vinctus, inquam, apud liberum, & præsidem gentis, de extremo judicio verba faceret, ita terruit oratione Felicem, ut totis artubus contremisceret. Fuêre etiam, ut narrat septimo gradu Climacus, qui cibi potionis, suorum ipsi penitus obliti ex cogitatione dumtaxat mortis & judicii stupescerent, conciderent, ut exanimati domum reportarentur. Ex nostris Societatis Jesu annalibus occidentis Indiæ de Christi à cruce pendentis imagine huic affine factum depromam, quando in Peruana ditione obtutu sacræ imaginis hominum magnus numerus una cum principe exanimatus concidit, nec nisi post tres horas animam ac mentem recepit, princepsque cum filio sacro mox fonte lustratus est. Sed juvabit ipsa Antonii Valthrimii verba ad fidem faciendam recitare: Multi, inquit, etiam in suas regiones nostros invitant, omniaque necessaria summa cum amoris significatione deferunt: quorum aliqui miraculo ad Christiana sacra capessenda sunt impulsi. Quo in genere res accidit literis dignissima. Cuzchum civitatis quondam Ingarum fuit, quæ nunc Hispanorum imperio subjecta est, in qua etiam urbe Societatis est collegium, ab eo procul quindecim dierum itinere, provincia quædam visitur amplissima armis, divitiisque præpotens, cujus amplitudo leucas dicitur colligere quingentas. Ad hanc provinciam cum quidam Christiani fugerent, unus ex iis inter sarcinulas Crucifixi imaginem forte conjecit, quæ cum postea ad illius provinciæ Metropolim pervenissent, multique admirabundi quærerent curiosius, quid illud esset? Respondit, illum esse Christianorum Deum. Quæ res hominum sermonibus celebrata ad principis aures pervenit, is eadem videndi cupiditate inductus in aream palatii cum trecentis circiter viris processit, hominemque sibi cum imagine sisti jussit, quam cum in manus sumpsisset, diligenter contemplatus: Hiccine, inquit, ille Deus Christianorum: Ille ipse, indus Inquit. Tum princeps, ain tu: hiccine Deus est, quo adjutore Christiani Ingas, totumque regnum Peruanum subegerunt? Cum Indus affirmaret: Ait hic princeps homo est, ait omnibus cruciatibus necatus, simul in imaginem expuens homini reddidit. Mirum dictu statim ut Indus in manum accepit imaginem, cœpit illa caput, quod in dextram partem inclinatum habebat, ad sinistram convertere, & oculos in principem, cæterosque qui aderant defigere, qui continuo omnes, præter eum qui Crucifixi tenebat imaginem, conciderunt, ac tres horas sine sensu & spiritu mortui similes jacuerunt. Quos cum populus mortuos existimaret, ingens tota urbe luctus excitatus est. Interea princeps, ac deinceps cæteri ad se rediens, surgensque exclamavit: Vere magnus est Christianorum Deus, reliquisque omnibus stupore quodam defixis, pœnâ capitis propositâ edicit, ne quis in posterum Christianorum Deum blasphemaret: atque extructo exornatoque juxta palatium sacello, ibi Crucifixi imaginem collocari, atque ab omnibus adorari jussit. Postea cœpit princeps quærere subtilius de transfugis, quis esset Christianorum Deus, quæve ejus colendi ratio, cum illi rudes se & ignaros faterentur, esse autem Cuzchi patres quosdam (nostros videlicet intelligebant) qui mira de hoc Deo loquerentur, Indosque cum omni humanitate erudirent. Princeps eos adire constituit, consilioque habito cum suis, vir secum filio

filio unico ſexenni itineri commiſit, ſex tantum à Dynaſtis, atque duobus ex transfugis comitantibus, cultu etiam corporis veſtibuſque mutatis, ne poſſet agnoſci. Itaque cum Cuzchum perveniſſet, uſus internuntio Hiſpano quodam nobili, alterius è transfugis affine P. Rectorem convenit, eique ſe ſuique adventus cauſam arcanè aperuit, rogatque, ut aliquos mittat, qui ſuos populos Chriſtiana religione præceptiſque informent. P. Rector gratiſſimum ſibi nuncium illum oſtendit, paratumque ſe, ſuoſque ad illi obſequendum: verum ſine ſuperioris poteſtate ab eo loco commoveri non licere, neque ab ſuperiore, qui paſſuum millibus quadragintis abeſſet, ante duos menſes reſponſum haberi poſſe. Princeps veritus ne, niſi ad condictam diem reverti ſſet, ante aliquid à ſuis perturbaretur, conſtituit proficiſci, relictoque filio ſuæ fidei obſide, ut Chriſtiana religione inſtrueretur baptizareturque, proficiſcitur. Poſt duos menſes adeſt iterum bonus utique princeps, invenitque reſponſum à ſuperiore datum, ingreſſum ad eos modo non patere, inpoſterum tamen deliberaturos quomodo ei conſulatur. Conturbavit non nihil hoc reſponſum principis animum, atque tum ægritudine, tum itineris labore, homo præſertim ætate jam affecta, in morbum incidit, mortique proximus poſtulavit, ut baptizaretur, filioque cum ſuis domum remiſſo ipſe jam baptizatus magna cum pietatis ſignificatione ſpiritum Deo reddidit. *Ex annalibus occidentis Indiæ S. Jeſu Antonio Valerino auctore.*

EXEMPLUM XI.

Imago Chriſti Domini Jeſu Servatoris noſtri nulla manu facta, alteram ſibi ſimilem in tela ſerica exprimit, morboſque curat.

Tiberio (qui Mauritium præceſſit) imperante, ingens planeque inſolens miraculum accidit. Matrona quædam, cui Mariæ nomen fuit, è ſenatorio ordine Patricia ſtirpe nata, religioſa admodum, optata viro, in morbum gravem & mortiferum inciderat, cui nulla ope humana ſuccurri poterat. Commendanti ſuam ſalutem Domino noſtro Jeſu Chriſto res bona in mentem venit. Presbyteros ſacroſanctæ illius à Domino ſine manus opera factæ imaginis cuſtodes per certos homines acceſſit. Præſentibus ſupplex advoluta, obſecro, inquit, Domini mei, quandoquidem ob culparum mearum noxas à Deo gravi periculoſoque morbo caſtigor; cupio infelix ego & indigna per veſtras preces ſanctam Domini effigiem ad dies quadraginta in viliſſimas ædes meas transferri, forte per illam miſericordiam á Deo impetrabo. Sacerdotes animadverſa cognitaque illius pietate & religione, ſacram Domini imaginem attulerunt, recluſaque ergo hierotheca mulier venerata imaginem, & exoſculata, accipit telam bombicinam, ejuſdem cum ſacra effigie magnitudinis, illamque imagini Domini impoſuit. Deinde imaginem Domini ita tectam mundiſſimo ſcriniolo incluſam cuſtodivit, firmataque per eam in ſacrario ſuo collocavit, & luminibus magnifice illuſtratam dies totos quadraginta aſſidue coluit. Die jam quadrageſimo elapſo, & fœminæ cruciatus rediēre graviſſimi, adeoque intolerandi, ut nec de lectulo quidem ſe levare poſſet. Vocatæ ergo ex ancillis alteri, quam caſtiorem noverat, vade, inquit, refer ſacræ imaginis arculam, ut adorata illa aliquod inde dolorum meorum levamen recipiam; quæ ingreſſa ſacellum vidit prodigium formidabile inexſpectatum. Flamma ad aſſerendam ſacroſanctæ imaginis fidem ex hierotheca illa ad lignearia uſque eruptit, aramque totam complexa, ad pavimentum uſque deſcendit, nec labem interim ullam altari intulit. Attonita puella concidit, alteraque curriculo Dominæ rem denunciat, quæ territa de lectulo deſcendit, & totis connixa viribus ad ædiculam adrepſit, conſpectaque flamma exclamavit: Kyrie eleiſon. Mox accerſivit ſacerdotes, quos magna eſt hominum comitata copia, qui omnes viſo inuſitato miraculo perculſi ſunt. Flammâ autem aſcendente ac deſcendente, non ſecus ac velum in navigio à tempeſtate vehementer jactatum, omnes ad multas horas Kyrie eleiſon ingeminarunt. Fuſis autem precibus flamma evanuit, apertaque capſula ſanctam Domini effigiem ſine manu expreſſam, illæſam intactamque repetere, quin & telam illam ſericam à Patricia impoſitam alteri imagini tollentes, eadem prorſus ac genuina illius archetypæ, obſtupendum miraculum Domini, forma, ſine ullius opere inſignitam invenerunt, laudatoque ſuper hoc beneficio numine, exoſculantes imaginem fœminæ laboranti impoſuerunt, ſubitoque morbi dolores abſterſi, mulierque ſibi penitus reſtituta ſurrexit, Deoque debitas laudes cum toto ſacerdotum & populi cœtu perſolvit. Poſt annos aliquot cum veneranda illa matrona ſibi ultimum inſtare diem præſentiret, cum vas eſſet electionis ſacrum, hanc effigiem in cœnobio Melitinenſi S. Aſſumptionis reponi curavit, quam Melitinenſis ordo, cum ſacer (Archiepiſcopi Domitiani, qui fuit patruelis Mauritii Imperatoris) tum civiles, principeſque civitatis velut ab Apoſtolorum alumna exceperunt. Quod cum Patricia reſciſſet, imaginem Archiepiſcopo commiſit, cauſamque, cur tam in

Melitonem reportari curarit, exposuit. Operæ quoque pretium duxi, & aliud exemplum compendio narrare. Incursione à Persis Heraclio imperante facta sacræ virgines, ne captivæ abriperentur formidantes, Constantinopolim properarunt, quibus, ut claro genere natis, cœnobium Sergius Patriarcha assignavit, qui dum de sacra illa divina icone audisset ab invitis etiam illis eam abstulit. Sed cum aliis atque aliis ærumnis conflictaretur, ac Imperatorum indignationem incurrisset, Ecclesia varie perturbaretur, cœpit dubitare, quænam horum malorum causa esset, videtque concubia nocte virum quendam tremendum stantem, seseque appellitantem: Redde quamprimum, quæ præter jus fasque in cœnobio virginum abstulisti, vocatisque domesticis sciscitabatur ab his: Et quæ sunt hæ vexationes, quarum causa hæc perpetior. Etenim vidi formidabilem quendam virum stantem, qui ad me, redde, inquit, actutum quod è monasterio contra jus & fas abstulisti. Et Sergius, quidnam cui eripuerim prorsus ignoro. Et domestici: Domine, inquiunt, nihil hujusmodi factum existimes, neminem enim unquam ulla injuria affecisti, sed & vexationes istas, & nugamenta cogitationum, dæmonum ludibria, & fraudes judica. Dein nocte insequente vir ille tremendus apparuit, & severe illum allocutus est: Restitue inquit, è vestigio quod abstulisti ex assumptæ virginis cœnobio, an ignoras illas peregrinas esse & omni ope destitutas, ut quæ huc ad peregrinum solum fugere sunt coactæ? Experrectus Patriarcha unum suum à cubiculis interrogat: Frater, inquit, quando effigiem Domini à virginibus abstulisti, quo animo id tulerunt? Ægerrimo, inquit, Domine, & si potuissent, ulturæ fuissent hanc injuriam. Tum demum intellexit Patriarcha causam malorum suorum, damnatoque facto suo, quam primum referri imaginem Domini cum ingenti honore in sacrarum virginum domicilium jussit: id quod unde trigesimo Novembris factum est. Statimque Patriarchæ res ad quietum rediêre statum, omnesque ærumnæ & vexationes sublatæ. Incolæ autem monasterii de recepta Domini imagine immortali, sibi etiam atque etiam plurimumque gratulati sunt. *Ex viridario Græcorum in Latinum sermonem translato 21. Augusti.*

EXEMPLUM XII.

*** Bogoris Bulgarorum Rex aspectu imaginis Christi ultimum judicium referentis idola pejerat, & intempesta nocte sacro fonte tingitur.**

QUamvis ante princeps instructus esset, & divinis imbutus mysteriis, adhuc retinebat infidelitatem, proprio cultui addictus; verum cum ingens fames Bulgarorum regionem occupasset, omnique destituerentur auxilio, princeps ipse Christianorum Deum ut sibi opem ferret invocavit, idemque facere omnem sibi subjectam nationem jussit, impetratoque remedio & fame liberati, ad veram religionem se conferunt, & princeps nova lavacri regeneratione donatur de nomine Imperatoris Romanorum Michael appellatus ab Episcopo, qui ad eum missus fuerat; eique divinum lavacrum impertitus est. Aliud quoque accidit, quod principem ipsum in veræ fidei cultu magis confirmavit Insatiabiliter iste venationi deditus erat, qui oblectare sese studebat, non modo cum se venatum conferret, sed etiam quum otiosus esset domi, idque per animalium pictas figuras. Constructa nova domo, Methodium quendam monachum arte pictorem, jussit domum illam picturis exornare, verum quasi divina quadam provincia ductus non præscripsit definite, quænam & qualia pingeret animalia; verum quæcunque ipse vellet, jussit depingere: terribilia tamen esse, quæ pingerentur, ut spectantibus terrorem & metum incuterent, ille autem nihil terribilius noscens secundo Christi adventu hunc ibi descripsit. Cumque finita esset illa pictura, conspicatus princeps ex altra parte justorum cœtum coronari, ex altra parte impios puniri, & à pictore percepta picturæ mente, statim propriam ejurat religionem. Imbutusque, ut diximus, à sancto Episcopo divinis mysteriis, intempesta nocte sacrum percipit Baptisma. Quum autem cognovissent nationis præfecti, & communem mutatum religionis cultum, in principem conspirant, cumque de imperio ejicere studebant, quos ille, parva quam habebat secum manu, fudit, fugavit, quæ præeunte crucis signo, & inopinata re perculsos Christianos effecit. *Ex viridario SS. ex Græco in Latinum sermonem translato.*

IMPOENITENS.

EXEMPLUM I.

Quidam omnino renuit Domino Deo petenti, ut pœnitentiam ageret.

QUidam homo percussus fuit à Domino Deo magna infirmitate, propter enormitatem suorum scelerum. Crescente autem ægritudine, venerunt ad eum amici ejus instigantes eum ad pœnitentiam & confessionem. Quo audito, in furorem versus est, dicens: nescitis, quia ego peccator pessimus, quid prodesset mihi pœnitentia? Damnatus sum; postea venit ad ipsum Christus misericors Dominus, dicens ei: Ego sum JESUS Chri-

Christus, pro te mortuus, & meæ miserationes excedunt omnia peccata tua, fac confessionem tuam, & miserebor tui:& ille renuit. Tandem Dominus levavit pallium suum, & ostendit ei omnia vulnera sua dicens ei: Hæc omnia pro te sustinui. Te damnare nolo, si vis pœnitentiam agere; Sed ille nequaquam acquievit. Tunc piissimus Dominus noster sanguinem copiosum de latere suo, & manu dextera in faciem desperati projecit, dicens: Illud signum coram omnibus hominibus in extremo judicio portabis, in signum, quia meam misericordiam habere noluisti. *Gotschalcus Holen. ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 58. partis hyem. litera H.*

EXEMPLUM. II.

Impœnitens quidam inopinate miserrimum sortitur exitium.

IMpœnitens nequam, quia per totam vitam scelerate vixerat, jactare solebat, se in ultimo articulo, tribus tantum verbis recitatis, salvum fore. Hic tandem necdum adeo senex, equo pontem diffractum transiens titubante equo, cum illum erigere conaretur, nec posset, sed necessario sibi in aquas cadendum præcipitem videret, laxatis habenis cadens clamat: Capiat omnia dæmon. Atque cum his tribus verbis suis immersus periit. *Non notatur author in floribus exemplorum tom. 3. c. 6. tit. 381. pag. 746.*

INCANTATIO.

EXEMPLUM I.

Incantationibus necromanticis deditus scholaris, è circulo per annulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, sed pallens & macer reducitur.

REtulit mihi bonæ memoriæ monachus noster Godeunschalcus de Volmnestei, quod silere non debeo. Cum die quadam rogaret Philippum quendam necromanticum, ut aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia. Respondit ille: Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter gestam. Dum plures ex diversis regionibus scholares in eadem civitate studerent in arte necromantiæ juvenes aliqui de Suevia atque Bavaria stupenda quædam & incredibilia à magisto suo audientes, & utrum nam vera essent probare volentes, dixerunt illi: Magister volumus, ut ea, quæ nos doces, oculo tenus ostendas, quatenus aliquem ex studio nostro fructum capiamus. Quos cum adverteret & non acquiesceret, eo quod natio illa gens sit mirabilis, hora idonea in campum illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens sub interminatione mortis, ut intra circulum se cohiberent, & ne aliquid rogantibus darent, vel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dæmones carminibus suis advocavit. Mox adsunt illi informis militum decenter armatorum, militiæ ludos circa juvenes exercentes. Nunc lapsum simulabant, nunc lanceas & enses contra eos extendebant, omnibus modis satagentes, ut illos extra circulum extraherent: qui cum sic nihil proficerent, in puellas speciosissimas se transformantes, choreas circa illos scholares ducebant, variisque anfractibus juvenes invitantes, ex quibus una forma cæteris præstantior unum ex scholaribus elegit, ad quem quoties venisset chorizando, toties annulum aureum porrigebat, intus suggerendo, & foris motu corporis ad amorem suum inflammando. Quæ cum per multas vices hoc actitasset, victus juvenis digitum contra annulum extra circulum porrexit, quem illa mox per eundem extrahens, nusquam comparuit. Capta præda conventus malignantium in turbinem resolvitur, fit clamor & strepitus discipulorum, accurrit magister, de raptu consocii conqueruntur omnes. Quibus ille respondit: Ego sine causa sum, vos me coegistis, ego vobis prædixeram, quia non eum amodo videbitis. Ad quod illi: Nisi restituas eum nobis, interficiemus te. Timens ille vitæ suæ, sciens Bavaros esse furiosos, respondit: Ego tentabo, si spes aliqua poterit esse de illo. Vocansque principem dæmoniorum, fidele suum ministerium illi ad memoriam revocans, dixit, disciplinæ ejus multum esse derogandum, seque à discipulis occidendum, nisi juvenis restitueretur. Cui diabolus compassus respondit: Cras concilium propter te in tali loco celebrabo, tu esto præsens, & si aliquo modo illum per sententiam obtinere poteris, gratum habeo. Quid plura? ad imperium principis concilium malignantium cogitur, de violentia in discipulum facta à magistro conqueritur, ab adversario respondetur: Domine, inquit, non isti feci injuriam, non violentiam, magistro suo inobediens ipse fuit, legem circuli non custodivit. In hunc modum contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam sibi collateralem de sententia interrogavit, dicens: Olivere semper curialis fuisti, contra justitiam personam non accipis, solve quæstionem hujus litis. Respondit ille: Ego juvenem restituendum esse judico magistro suo. Moxque ad adversarium conversus ait: Redde illum discipulum quia nimis importunus fuisti. Cæteris sententiæ ejusdem assensum præbentibus, ad mandatum judicis eadem hora scholaris ab inferis reducitur, magistro suo restituitur, concilium solvitur, ad discipulos reducta præda magister lætus revertitur. Cujus vultus ita erat macer & pallidus, color immu-

immutatus, ut hora eadem de sepulchro videretur resuscitatus, qui sociis apud inferos visa recitans, quam Deo contraria & execrabilis foret illa disciplina, magis exemplo quam verbo ostendit,& à loco recedens, in quodam ordinis nostri monasterio monachum se fecit. *Cæsarius lib. 5. cap. 4.*

EXEMPLUM II.

Incantatricem fœminam dolorem capitis passus sanctus puer Bernardus exhorruit.

CUm sanctus Bernardus adhuc puerulus gravi dolore capitis vexaretur, decidit in lectum. Adducta est ad eum muliercula forte ignorante matre, quasi dolorem mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem sentiret cum carminalibus instrumentis, quibus de vulgo illudere consueverat, cum indignatione magna exclamans à se repulit & abjecit. Nec defuit divina gratia zelo sancti pueri, sed continuo sensit virtutem,& in ipso impetu surgens ab omni dolore liberatum se esse cognovit. *Ex vita S. Bernardi lib. 1. cap. 2.*

EXEMPLUM III.

Quomodo fœmina habens lividos oculos incantationibus nimium credula merito sua perfidia, ut facilius deciperetur, sanata sit.

IN Colonia inclyta civitate Germaniæ, fœmina quædam lividos & grossis humoribus concretos oculos habens,cum pedetentim se ad cœcitatem crescente caligine venturam formidaret, nimium confisa medicorum consilio, fere totam substantiam suam in non profutura collyria prodiga quadam & inconsulta prodigalitate distraxit. Verum cum post diversorum magistrorum varias curas nihil, nisi vacuo ære marsupia infelix fœmina retentasset, tarde experta est, medicos facilius spondere posse, quam exhibere medelam. Siquidem id parvum lumen invalidæ lampadis,quod accessura medicos secum tulit impeditum,& cum gravi jactura vix reportavit. Omni igitur spe recuperandi luminis perdita, audivit quendam studentium esse, qui insignitas membranas quibusdam divinis verbis ad colla infirmorum suspenderet, talique remedio viros fœminasque ab oculorum quibusvis incommodis liberaret. Credidit fœmina verbis narrantium,& non tam verbis exhibendis, quam erratica fide sananda studentem illum consultura accedit. Et ne frustra reliquum substantiolæ suæ in magistrum expenderet, inquirit ipsa à studente,si non aliquando ars sua fefellerit. At ipse (quia eloquens erat) innumera nomina à se curatorum facili pronuntiatione retexuit, nullumque frivola sensisse suæ artis remedia, libera fronte fatebatur. Addidit quoque se promtissima manu capta stipendia redditurum,si in ea,quod in nullo contigisset, suæ artis remedia vacillarent. Tali igitur sponsione animata mulier dato homini pretio inscriptam membranam cum omni reverentia, fide,spe devotionis, sericis quibusdam restiolis implicatam tanquam divina oracula continentem ad colla suspendit. Erat autem inscriptio talis: Dæmon evellat oculos tuos,& stercoribus impleat loca vacantia. Mira res. Vix paucissimi dies transierunt, & universi pravi humores ab oculis fœminæ fugientes, ceu tenebrosæ nubeculæ à facie venti, impeditam eotenus innatæ lampadis flammam clarissimam reliquerunt. O quis calamus scribet, aut quæ vel facundissima lingua effari posset, cum quanto dehinc membranam illam mulier honore detulerit, quamque sublimem verba illa sedem in corde fœminæ hujus acceperint, per quæ inopinatum luminis sui fulgorem recepit. Cæterum ne hanc vel quoscunque alios tam infausto prodigio ad exhibendam fidem incantationibus dæmones concitarent, ac per hoc plures animas in barathrum damnationis ejicerent, placuit altissimo Deo hoc modo nequitiæ hujus pudenda detegere. Erat in diebus illis, quo hæc circa mulierem hanc agebantur, prædicator quidam non minus vita quam doctrina famosus. Is cum præsente fœmina aspere satis (ut merito debuit) contra incantationes invectus esset, dixissetque eas nil posse valere, venit ad eum mulier, postquam de ambone descendit, dicens ei: Admiror vehementer, qua fronte nil incantationes posse prædicare audeas, cum non multis elapsis diebus earum potentiam in mei luminis reparatione experta sim, receperimque per eas oculorum meorum celerrimam sanitatem, quam nullæ mihi poterunt medicaminum vires reparare. Et cum his quomodo per appensam collo membranam sanata sit, indicavit. Ad quam prædicator, si habes, inquit, circa te membranam illam, perquam te sanatam teris, peto, eam mihi præbe visendam, ut & ego videam verba illa, quorum te adjutam virtute gloriaris. Tunc fœmina detractam à mediis uberibus chartam legendam præbuit postulanti. At cum prædicator legisset nequissimam illam inscriptionem, in risum concitatus ad mulierem ait: O mulier magna est fides tua, quæ tam prophanis atque nequissimis verbis virtutem infudit, & tibi reddidit sanitatem, addiditque: Credisne mulier, si hujusmodi verba (& materna lingua verba nefariæ inscriptionis pronunciat) essent scripta in schedula hac, per ea tibi perditi luminis aciem posse reformari? At fœmina præ indignatione in rugas fonte fuscata, nequaquam, ait. Quam enim virtutem habere possent verba nequissima? Tunc ille

ille: Per sacerdotium meum, inquit, nihil aliud, præterquam dixi, in hac charta descriptum reperio. Tu ergo videas qua te malevolus ille homo virtute sanaverit. Suadeo ergo tibi ut confessa errorem ad pœnitentiæ remedia festines, & illos oculos lachrimis riges, quos non tam fides quam perfidia illustravit. Ad quæ verba fœmina in stuporem versa prænimia indignatione, & inscriptionem rupit, & maledicta in auctorem congeminans de cætero similibus rebus fidem non exhibituram pœnituit. De quo sit benedictus, &c. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM IV.

Quomodo quidã invenit per prophanissimam quandam chartæ inscriptionem obseratas clausuras aperuit.

ERat quidam sacerdos in eadem civitate Coloniensi vir honestæ vitæ, famæ celebris, & in his quæ Christiani dogmatis erant non mediocriter institutus. Is adolescentem quendam nepotem habuit laicum & sine literis, quem tenerrimè diligebat. Verum quia semper prona est ad perfidiam stolida & literarum ignara rusticitas, prædictus juvenis incantationibus nimis credulus, à quodam sodali suo non facili prece schedulam quandam extorsit, quæ vi inscriptionis nefariæ, dissilientibus obicibus atque repagulis dissolutis, sine clavium juvamento seras quascunque aperire posse atque dissolvere credebatur, cujus rei ne juvenis frivolam haberet fiduciam, statim cum schedulam recepisset, seris eam cum firma fide applicuit, atque durius obseratas quoties libuit, reseravit. De qua re cum vehementer secum ipse stuperet, & efficacem divinamque verborum illorum potentiam miraretur, Domino suo sacerdoti rem ut erat, innotuit & eo præsente quascunque voluit applicata charta seras dissolvit. Adhucné, inquiens, incantationes nil posse fateberis, & impotentem arbitraberis horum verborum schedulam? sacerdoti ostentat majestatem, quibus nec repagula feriata, nec malleis firmata metalla hactenus valuere resistere, quod ut sacerdos vidit, nullam vim vel firmissimam seram schedulæ illius virtutem posse infringere, non tam vi verborũ quam famuli sui perfidia rem geri recognovit. Quapropter petita schedula atque displicata legit, & ita in ea patriis verbis scriptum invenit, Joannes (hoc enim erat nomen ejus) est malus nequam, nihil plus, nihil minus, nihil aliter. Unde licet vehementer se in risum senserit concitari, horrore tamen perfidię virilem maturitatem in vultu retinuit, & ad juvenem ait: Illa ne sunt sanctissima verba illa, de quorum gloriaris potentia? Sunt, inquit juvenis. Et ille: Quid si in hac charta hæc verba scripta essent: Joannes est malus nequam. Num ea arbitraberis serarum validam clausuram posse divellere, & ad sui obedientiam ferrum arctare? Ad quæ verba facie in rugas contracta indignabundus ait: Nequaquam. Tum ille: In veritate, inquit, mihi crede, nihil aliud quam dixi in hac infelici membrana scriptum reperio. Tu ergo videris, quibus viribus quave potentia serarum egeris obices dissilire. Pone igitur fili perfidiam, & execrandam artem, his doctus abhorre, ne erroris tui in brevissimo tempore supplicia pendas. Ad hæc juvenis de verborum viribus incepit vacillare, hæsitabundus tamen & ambigua spe iterum membranam seris applicuit, experiri volens, utrum ne vel adhuc sicut hactenus fecerant, repagulorum nodos vellent disligare. Sed quia fidei, imo perfidiæ temeraria vi verba caruerant, obicum juncturis in sua statione manentibus, nil seræ ad temerariam verborum virtutem movebantur. Quod ubi juvenis vidit maledictam schedulam cum indignatione dilacerans ignibus cremendas partes injecit. *Idem Collector hujus speculi.*

EXEMPLUM V.

Miserè perit adolescens puellam perditè amans, & per necromantiam ea frui cupiens.

ANno millesimo ducentesimo sexagesimo studiosus quidam miserè deperibat puellam, cum alia ratione non posset, ipsius sibi copiam fieri per necromanticum, pacta pecuniæ summa cœpit. Hic se adolescentemque circulo includit, severissimè, nec eundem egrediatur, imperans. Mox ad conjurationes converso plurima se species phantasmatum offert; tandem ipsa quoque, quæ quærebatur, imago puellæ. Hic adolescens, libidine victus præcepti immemor, manum extendit, amatam apprehensurus, sed maximo suo malo, siquidem à spiritu nequam parieti illisus, miseram exhalavit animam. *Sigfridus Misnensis libr. 2. sua Epitom. Anno Domini 1260. Apud P. Petr. Thyr. de locis infestis. part. 1. capite 19. numero 16. Vide etiam titul. Dedicatio, exempl. tit. Augurium, titul. Imago, exemplo 1. & tit. Crucis signum, exemplo tertio.*

INCONSTANTIA.

EXEMPLUM I.

A monasterio beati Benedicti recedens monachus territus apparitione draconis eum in via devorare volentis, ad monasterium reducitur.

Quidam

QUidam autem ejus monachus mobilitati mentem dederat, & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum vir Domini assiduè corriperet, frequenter admoneret, ipse verò nullo modo consentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus ut relaxaretur, innueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis tædio affectus, iratus jussit ut discederet. Qui mox ut monasterium exiit, contra se assistere aperto ore draconem in itinere invenit. Cumque eum idem draco, qui apparuerat devorare vellet, cœpit ipse tremens, & palpitans, magnisque vocibus clamare, dicens; Currite currite, qui draco ille devorare me vult. Currentes autem fratres, draconem minimè viderunt, sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt, qui statim promisit nunquam se esse tam à monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit, quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius non videndo sequebatur. *Gregorius Dial. lib. 2. cap. 25.*

EXEMPLUM II.

Pœnitens frater, moriturus ex fiducia spei inaudita carmina decantavit.

COnversus quidam cum de domo Clarevallis levitate sua tertiò fuisset egressus, tertioque receptus, tandemque salutaribus monitis, & sanctis precibus beati Bernardi Abbatis cõpũctus cœpit apostasiæ suæ præcipitium in quo jam tertio graviter periclitatus fuerat, totis medullis cordis horrere, quid pœnitentiæ, vel satisfactionis Domino pro tam enormi reatu suo offerre posset, enixius quærere & inspirante Domino cogitavit, & intellexit ad promerendam veniam delictorum, & obtinendam gratiam virtutum, nihil efficacius, nihil in conspectu Domini acceptabilius esse sacrificio cordis contriti, & spiritus humilitati, qu od solum regnum cœlorũ per vium facere prævalet & formidabilem cunctis divinæ justitiæ districtionem gemitibus inenarrabilibus flectere consuevit. Hæc itaque pietatis arma corripiens: & semetipsum contra seipsum erigens, primo quidem universas ordinis observantias sine dissimulatrice negligentia, quantum potuit observare studit, & insuper quotidianis precibus & lamentis præterita sua peccata diluere sollicitus fuit, salubri prorsus exẽplo, stantes ne laberentur, lapsos, ut erigerentur, informans. Cæterum DEO disponente, qui fortioribus plagis fortiora solet adhibere medicamenta, quique ineffabili pietate sua quandoque vasa contumeliæ transfert in vasa honoris, & gratiæ, ingressa est putredo in ossibus fratris prædicti, percussus est circa femora ulcere pessimo, apostemate canceroso. Et crescente in dies angustia doloris, totus distabuit, ita ut carnibus circa locum ulceris undique corrosis, ossa nudata patescerent, & vulnera vermibus scaturirent. Annis itaque plurimis in grabato carceratus, & divinæ animadversionis flagellis humiliter subditus, quot horis vivebat, totidem penè interitionibus subjacebat. Et ergò patienti animæ miserabilis dolor, & angor à facie putrescentis corporis sui, simulque servis ejus angustia cordis imẽnsa præ horrore, & fœtore quem tabiosum ulcus continuè exhalabat, sed laboris, & patientiæ hujus nihilominus remuneratio copiosa penes Deum utrisque reposita. Satagebat autem frater idem infirmus in doloribus, & pressuris suis semper gratias agere, corde credens & ore confitens sese recipere longè adhuc imparia meritis. Cum autem jam ad purum fuisset in eo scoria excoacta peccati, ut secundum Sapientis dictum, ablata rubigine argenti, egrederetur vas purissimum tandem educta est anima illa beata conflatorio purgationis, & velut argentum igne examinatum, munda & nitida cum cæteris misericordiæ vasis, translata est ad palatium summi regis. Sed antequam de lacu miseriæ, & de luto fecis educeretur, ad consolationem omnium verè pœnitentium, meruit in hac vita prælibare fructum laboris, & patientiæ suæ, & nescio quid de inestabili illa superdulcedine, ad quam sine fine fruendam in proximo erat, admittenda prægustare. Qua gustata tanquam multo cœlesti inebriatus protinus erupit in jubilum præconii cœlestis. Et serenata facie cœpit idiota, & qui nunquam cantare, aut legere didicerat, suavissima melodia quosdam novos, multumque delectabiles hymnos, ac modulos cantare de canticis Sion. Facta autem hac voce, convenit multitudo fratrum videre eum grandi miraculo hominem tantis miseriis, & calamitatibus oppressum, in ipso mortis accessu, cantando ac tripudiando morti insultantem, quodammodo dicentem: Ubi est mors victoria tua? Ita ergo præcentor noster modulizans, & alleluja, quod in plateis cœlestis Hierusalem frequentatur quodammodo præoccupans, quod post mortem carnis facturus esset, in carne adhuc corruptibili positus, præsago miraculo declaravit. Sicque lætabundus, & laudans in voce exultationis & confessionis, beatam animam illam exhalavit. De cujus felici consummatione beatus Bernardus hilaratus sermonem devotissimum ad fratres in capitulo fecit, commendans in eo dignum pœnitentiæ fru-

fructum & admirabilem patientium ejus omnibus proponens exemplum. *Lib. de viris illuſtribus ordinis Ciſtercienſis.*

EXEMPLUM III.

Inconſtans frater à beato Bernardo, & Malachia corrigitur.

ALius quidam frater, cum inſtinctu diabolico ita mente correptus eſſet, ut jam apoſtataret à Deo, & pactum cum inferno faceret, id eſt, ad ſeculum redire diſponeret, vidit viſu noctis beatum Bernardum, ſanctumque Malachiam reverendiſſimos ipſius loci patronos, in dormitorio deambulantes, & fratres in lectis ſuis pauſantes, ſingulatim viſitando benedicentes. Qui cum in ordine viſitationis ad lectum videntis hoc devenisſent, nec tam benignè eum reſpicere, nec benedictione qua cæteros firmaverant, voluerunt roborare, ſed magis quaſi indignantes adverſus eum ſtabant. Sicque beatus Malachias ad beatum Bernardum locutus eſt: Homo iſte pravus, & inquietus, nihil omnino boni gerens in animo, non timet iniquitatem meditari in cubili cordis ſui jamque prona voluntate diabolicæ ſuaſioni aſſenſum dedit, ut ad vomitum ſeculi quam citius poterit, revertatur. Quo audito, beatus Bernardus dixit ei: Tu de monaſterio meo fugere quæris, & quo fugies? Crede mihi, quia malo tuo talia cogitaſti. Scio, ſcio, quia ſola vexatio intellectum dabit auditui, & qui per timorem Dei te corrigere neglexiſti, dignis verberibus caſtigatus ulterius fugere non tentabis. His dictis cœpit eum crebris ictibus tundere baculo quem tenebat, & ait: Ecce ſtipendia quæ mereris, ſurge nunc, & fuge ſi potes Evigilans frater invenit ſe totum quaſſatum, ita ut lecto detineretur. Tremens itaque Priorem quam citius fecit ad ſe venire. Quo accerſito, cum cordis contritione confeſſus eſt malitiam, quam mente conceperat, Priore quoque deſidiam & ſocordiam ejus corripiente, & pro reatu pœnitentiam injungente, frater idem perfectè reſipuit, non habens ultra deſiderium fugiendi. *Ibidem. Vide etiam tit. Apoſtata, exemplo 1. tit. Gula, exemp. 7. tit. Furtum, ex. 10. & tit. Cœleſtis gloria, ex. 6.*

INDISCRETIO.

EXEMPLUM I.

Tentatio luxuriæ plus divino auxilio quàm noſtro labore vincitur.

DIcebant de quodam patre, quia ſecularis fuiſſet, & poſteaquam converſus eſt de concupiſcentia uxoris ſuæ frequenter ſtimulatus eſt, & narrabat hoc patribus. Qui cum vidiſſent quod operarius fuiſſet, & majus faceret opus quam ei dicebant, imponebant ei tam multa ut debilitaretur corpus ejus, ita ut nec ſurgere poſſet. Deo autem diſpenſante venit quidam pater, ut applicaret in Scete. Et cum veniſſet ad cellam ejus, vidit eam apertam, & pertranſivit admirans quomodo nemo egreſſus eſſet in occurſum ejus. Et reverſus pulſavit, dicens: Ne fortè frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cum pulſaret, intravit, & invenit eum infirmum, & dicit ei: Quid habes pater? Et narravit ei, dicens: Ego de ſeculari vita ſum, & ſollicitat me modo inimicus in uxorem meam & narravi patribus, & impoſuerunt mihi converſationis onera diverſa, & cum obedienter implere vellem, ecce defeci, & tamen ſtimulus creſcit. Audiens hoc ſenex contriſtatus eſt, & dixit ei: Equidem patres ut potentes viri bene impoſuerunt tibi onera quibus gravaris, ſed ſi me parvulum audis jacta à te hæc, & ſume parum cibi tempore ſuo, & recollige vires tuas, & fac aliquantum opus Dei, & jacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc non poteris ſuperare, corpus enim noſtrum velut veſtimentum eſt. Si igitur illud diligenter tractaveris, ſtabit: Si autem neglexeris illud, putreſcit. Qui cum audiſſet eum, fecit ita, & intra paucos dies receſſit ab eo ſtimulus. *Ex libr. Doctr. Patrum., num. 27.*

EXEMPLUM II.

Indiſcretus frater ſpretis panibus à pagana & fera gente, oblatis dura morte defungitur.

QUid dicam de duobus illis fratribus, qui cum ultra illum eremum Thebaidos, ubi quondam fuerat Antonius vir ſanctus, habitarent, minus cauta diſcretione permoti, euntes per extenſam ſolitudinis vaſtitatem, nullam eſcam penitus ſumere decreverunt, niſi quam per ſemetipſum Dominus præſtitiſſet. Cumque errantes eos per deſerta, & deficientes jam fame, à longè Mazices conſpexiſſent, (quæ gens penè cunctis nationibus feris immanior atque crudelior eſt, non enim eos ad effuſionem ſanguinis, ut nonnullas gentes, deſiderium prædæ, ſed ſola ferocitas mentis, inſtigat) eiſque contra naturam ferocitatis ſuæ cum panibus occurriſſent, unus ex eis ſubveniente diſcretione velut à domino ſibi porrectos, cum gaudio & gratiarum actione ſuſcepit, reputans eſcam ſibi divinitus miniſtrari, nec ſine DEO factum ut hi, qui ſemper cruore hominum gauderent, deficientibus jam & tabeſcentibus vitæ ſubſtantiam largirentur. Alius vero

vero recusans cibum velut ab homine sibi oblatum, inediæ defectione consumptus est. Quorum licet initia ex reprehensibili persuasione descenderunt, unus tamen subveniente discretione, id quod temerè, incauteque conceperat, emendavit, alius autem in stulta præsumptione perdurans, ac penitus discretionis ignarus, mortem quem Dominus auferri voluit, sibi præconscivit. *Cassianus in Collatione 2. cap. 6. Vide etiam tit. Confessio, exemp. 2. tit. Consilium ex. 1. & tit. Dæmon. exemp. 1.*

INDULGENTIA.

Damnatur summus Pontifex, qui ad absolutionis impensæ fructum & effectum non erat bene dispositus.

REfert Doctor Jacobus de Paradiso Carthusiensis in libro suo de peccatis mentalibus mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, capellano suo authoritatem Apostolicam contulit, se absolvendi sub plenaria remissione, ut fieri solet in anno jubileo. Finita confessione, beneficium absolutionis obtinuit, obiit. Non multo post apparuit eidem capellano vultu mœstissimo, & veste lugubri. Requisitus an ipse esset Papa defunctus? Respondit quod sic: Requirit capellanus, quare tam tristis appares? respondit: Quoniam æternæ morti adjudicatus sum. Quare (inquit) capellanus, cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi confessione facta impensum sit? Respondit defunctus: Quoniam supremus Judex absolutionem illam ratam non habuit. Quibus dictis disparuit. Utique Deus creditur hoc voluisse revelari propter nos, ut si in viridi ligno hoc factum constat, id est in capite Ecclesiæ, in arido, id est, in minori authoritate quid fieret, pensaremus. *Collector speculi hujus ex D. Jacobo de Paradiso.*

INFERNUS.

EXEMPLUM I.

Inferni pœnas videns Petrus monachus gravissimam pœnitentiam in mundo peregit.

PEtrus quidam monachus ex regione ortus Hyberniæ, loco vastæ solitudinis cui Evassa nomen est, inhærebat. Hic priusquam eremum peteret molestia corporis interveniente defunctus est, sed protinus corpori restitutus, inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur: quia etiam quosdam hujus seculi potentes, in iisdem flammis suspensos se vidisse narravit. Qui cum jam deductus esset, ut in isto jam & ipse mergeretur, subito angelum corusci habitus apparuisse fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet, cui & dixit: Egredere, & qualiter tibi post hæc vivendum sit, cautissimè attende. Post quam vocem paulatim recalescentibus membris, ab æterno mortis somno evigilans, cuncta quæ circa illum fuerant gesta, narravit, tantisque postmodum se vigiliis, jejuniisque constrinxit, ut inferni eum vidisse & pertimuisse tormenta, etsi taceret lingua, conversatio loqueretur. *Gregorius Dialog. libr. 4. cap. 19.*

EXEMPLUM II.

Infernales pœnas videns quidam ad vitam rediit, sed vitiosam conversationem suam non correxit.

ANte triennium quoque in hac pestilentia, quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit (in qua etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & singulos quosque ferire videbantur) quidam miles in hac eadem nostra urbe percussus ad extrema pervenit: qui eductus è corpore, exanimis jacebat, sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta, narravit. Ajebat enim, sicut tunc res multis innotuit, quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluvius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna prata erant atque virentia, odoriferis herbarum floribus adornata, in quibus albatorum hominum conventicula esse videbantur. Tantusque in loco eodem odor suavitatis inerat, ut ipsa suavitatis fragrantia illic omnes deambulantes, habitantesque satiaret. Ibi mansiones diversorum singulæ multitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi: sed cujus esset, non potuit cognosci. Erant verò super ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula, sed alia exurgentis fœtoris nebula tangebantur: alia autem exurgens fœtor ex flumine minimè tangebat. Hæc verò erat in prædicto ponte probatio, ut quisquis per eum injustorum vellet transire, in tenebroso fœtentique fluvio laberetur. Justi vero, quibus culpa non obstitit, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna pervenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ majorem, (qui ante quadriennium defunctus est,) deorsum positum in locis istis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret, cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos, qui eum in hac Ecclesiastica domo novimus, scientes acta ejus recolimus: dictum namque est: Hæc idcirco patitur, quia si quid ei

pro

pro facienda ultione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quam obedientia sæviebat: quem sic fuisse nullus qui illum novit ignorat. Ibi se & quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum auctoritate transiit, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem ponte quoque Stephanum quendam se cognovisse testatus est, qui dum transire voluisset, ejus pes lapsus est, & ex medio corpore jam extra pontem dejectus, atque à quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus per coxas deorsum, atque à quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, ut hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent: ipse qui hæc videbat, ad corpus reversus est & quid de eo plenius gestum sit, minimè cognovit. Qua in re ejusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebatur sursum, patet nimirum, quia & eleemosynas amaverat, & carnis vitiis perfectè non restiterat, quæ eum deorsum trahebant, sed in illo occulto arbitri examine quod in eo vicerit, & nos, & eum qui vidit, & revocatus est, latet. Constat tamen, quia idem Stephanus postquam & inferni loca vidit, & ad corpus rediit, vitam perfectè minimè correxit, qui post multos annos de corpore adhuc ad certamen vitæ & mortis exivit. Qua de re colligitur, quia ipsi quoque inferni supplicia cum demonstrantur, aliis hoc ad adjutorium, aliis vero ad testimonium fiat: ut isti videant mala quæ caveant: hi vero amplius puniantur, quò inferni supplicia jam visa & cognita vitare noverant. *Ibidem.*

EXEMPLUM III.

Infernales pœnas diversi, diversimodè pro meritorum qualitate patiuntur.

Dicebant de eodem Abbate majore Machario, quia dum ambularet aliquando in eremum, invenit caput hominis in terra jacens. Quod dum moveret virga palmea, quam habebat in manu, locutum est capud illud ad eum. Cui dixit senex? Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gentilium, qui aliquando commanebam in hoc loco. Tu vero es Abbas Macharius, qui habes Spiritum sanctum Dei. Quacunque ergo hora misertus fueris eorum, qui sunt in tormentis, & oraveris pro eis, tunc consolantur pusillum, dicit ei senex: Et quæ est ista consolatio? Respondit illi caput: Quantum distat cœlum à terra, tantus est ignis sub pedibus nostris, & super caput nostrum. Stantibus autem nobis in medio ignis, non est ut quis facie ad faciem videat proximum suum. Ait ergo senex cum fletu: Væ illi diei, in qua natus est homo, si hæc consolatio supplici. Rursus dixit. Est pejus tormentum ab his? Respondit caput illud: Major pœna subtus nos est. Dicit ei senex: Et qui sunt in ipsa? Dicit ei caput illud: Nos, qui ignoravimus: hi verò, qui cognoverunt Deum, & negaverunt eum, nec fecerunt voluntatem ejus, hi sunt, qui subtus nos sunt. Et post hæc sumens ille senex caput illud, sepelivit. *Ex lib. Doct. Patrum, num. 20.*

EXEMPLUM IV.

Pœnitentiam mirabilem visis pœnis inferni Drechelmus peregit.

Erat paterfamilias in regione Northambriorum religiosam vitam cum domo sua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac crescente per dies ad extrema perductus, primo tempore noctis defunctus est. Sed diluculo requiescens ac repentè residens, omnes qui corpori flentes assederant, timore immenso perculsos in fugam vertit. Uxor tamen quæ eum amplius amabat (quamvis multum tremens & pavida) remansit; quam ille consolatus, noli, inquit, timere: quia jam verè surrexi à morte qua tenebar, & apud homines sum iterum vivere permissus. Non tamen ea mihi qua ante consueveram conversatione, sed multum dissimili ex hoc tempore vivendum est. Statimque surgens abiit ad villulæ oratorium, & usque ad diem in oratione persistens, mox omnem quam possederat substantiam in tres divisit portiones: è quibus unam conjugi, alteram filiis tradidit, tertiam sibi ipsi tenens, statim pauperibus distribuit, nec multo post seculi curis absolutus ac monasterium Mailros, quod tumidi fluminis circumfluxu maxima ex parte clauditur, pervenit, acceptaque tonsura locum secretæ mansionis quam præviderat Abbas, intravit, & ibi usque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione duravit, ut multa illum quæ alios laterent, vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiamsi lingua sileret, vita loqueretur. Narravit enim hoc modo quod viderat, lucidus, inquit, aspectu, & clarus erat indumento qui me ducebat. Incedebat autem tacens, ut mihi videbatur, contra ortum solis solstitialem. Cumque ambularemus, devenimus ad vallem multæ latitudinis & profunditatis, infinitæ autem longitudinis, quæ ad lævam, nobis sita unum latus flammis ferventibus nimium terribile, alterum furenti grandine nimium omnia perflante atque urente non minus intolerabile præferebat. Utrum-

que enim erat animabus hominum plenum, quæ vicissim hinc ac inde videbantur, quasi tempestatis impetu jactari. Cum enim vim fervoris immensi tolerare non possent prosiliebant, miserè in medium frigoris infesti, cum & neque ibi quidpiam requiei invenire valerent, resiliebant rursus urendæ in medium flammarum inextinguibilium. Cumque infelici vicissitudine longe lateque, prout aspicere poteram, sine ulla quietis intercapedine innumerabilis spirituum deformium multitudo torqueret, cogitare cœpi quod hic fortasse esset infernus, de cujus tormentis innumerabilibus sæpius narrare audivi: Respondit cogitationi meæ ductor, qui me præcedebat. Non hic infernus est ille quem putas. At cum me hoc spectaculo tam horrendo perterritum paulatim in ulteriora perduceret, vidi subito ante nos obscurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cum intraremus, in tantum densatæ sunt, ut nihil præter ipsas aspicerem, excepta dumtaxat specie & veste ejus qui me ducebat. Et cum progrederemur sola sub nocte per umbras, ecce subito apparent ante nos crebri flammarum globi ascendentes quasi de puteo magno. Rursumque decidentes in eundem, quo cum perductus essem, repentè ductor meus disparuit, ac me solum in medio tenebrarum & horrendæ visionis reliquit. Et cum iidem ignium globi sine intermissione modo alta peterent, modo rursus ad inferiora laberentur, cerno omnia quæ ascendebant vestigia flammarum plena esse spiritibus hominum, qui instar favillarum cum fumo ascendentium nunc ad sublimiora projicerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in profundum. Sed & fœtor intolerabilis cum iisdem vaporibus ebulliens omnia illa loca tenebrarum replebat. Et cum diutius ibi pavidus consisterem, utpote incertus quid agerem, quo verterem gressum, qui me finis maneret, audito subito post terga sonitum immanissimi fletus ac miserrimi, simul & cachinnum crepitantem, quasi vulgi indocti captis hostibus insultantis. Ut autem sonitus idem clarior redditus ad me usque pervenit, considero turbam malignorum spirituum, quæ quinque animas hominum mœrentes ejulantesque ipsa multum exultans, & cachinnans, medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, ut dignoscere poteram, quidam erat attonsus ut clericus, quidam laicus, quædam fœmina: trahentesque eos maligni spiritus descenderunt in medium barathri illius ardentis. Factumque est, ut longius subeuntibus eis, fletum hominum & risum dæmoniorum clarè discernere nequirem, sonum tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituum obscurorum de abysso illa flammivola, & accurrentes circumdederunt me atque oculis flammantibus, & de ore & naribus ignem putridum efflantes augebant: forcipibus quoque igneis, quas tenebant manibus, minitabantur me comprehendere; nec tamen ullatenus me contingere, tametsi terrere præsumebant. Qui cum undique versum hostibus & cœcitate tenebrarum conclusus, huc illucque oculos circumferrem, si forte aliunde quid auxilii quo salvarer, veniret, apparuit retro via qua veneram quasi fulgor stellæ micantis inter tenebras: qui paulatim crescens, & ad me ocyus festinans, ut appropinquavit, dispersi sunt, & aufugerunt omnes illi spiritus infesti, qui me forcipibus quærebant rapere. Ille enim qui adveniens eos fugavit, erat ipse qui ante me ducebat. Qui mox conversus ad dexteram iter quasi contra ortum solis brumalem me ducere cœpit, nec mora exemptum tenebris inter auras me serenæ lucis eduxit. Dumque in luce aperta me duceret, vidi ante nos murum permaximum, cujus neque longitudini hinc vel inde, neque altitudini ullus terminus videretur esse. Cœpi autem mirari, quare ad murum accederemus, cum in eo nullam januam vel fenestram, vel ascensum alicubi aspicerem. Cum ergo venissemus ad murum, statim nescio quo ordine fuimus in summitate ejus. Et ecce tibi campus erat latissimus & lætissimus, tanquam fragrantia vernantium flosculorum plenus, ut omnem mox fœtorem tenebrosæ fornacis, qui me pervaserat effugaret admirandæ hujus suavitatis odor. Tanta enim lux cuncta ea loca perfuderat, ut omni splendore diei sive solis meridiani radiis videretur esse præclarior. Erant quoque in hoc campo innumera albatorum conventicula, sedesque plurimæ lætantium agminum. Cumque inter choros felicium incolarum medius me duceret, cogitare cœpi quod hoc fortasse esset regnum cœlorum, de quo prædicare sæpius audivi. Respondit autem ille cogitatui meo, inquiens: Hoc non est regnum cœlorum, quod autumas. Cumque procedens transissemus has mansiones beatorum spirituum, aspicio ante nos multo majorem luminis gratiam, quam prius, in qua etiam vocem cantantium dulcissimam audivi, sed & odoris fragrantia miri tanta de loco effundebatur, ut is quem antea degustans quasi maximum rebar, jam permodicus esse mihi odor videretur, sicut etiam lux illa campi florentis eximia comparatione ejus quæ nunc apparet lucis remissima prorsus videbatur ac parva. In cujus amœnitatem loci cum nos intraturos sperarem, repente ductor substitit,

ſtitit, & greſſum retorquens, ipſa me qua venimus via reduxit. Cumque reverſi perveniremus ad manſiones illas lætas ſpirituum candidatorum, dixit mihi: Scis omnia quæ ſint iſta quæ vidiſti? Reſpondi ego: Non. Et ait: Vallis illa quam aſpexiſti flammis & frigoribus horrendam rigidis, ipſe eſt locus in quo examinandæ & caſtigandæ ſunt animæ eorum, qui differentes confiteri, & emendare ſcelera ſuæ quæ fecerunt, in ipſo tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & ſic de corpore exeunt. Qui tamen per confeſſionem, pœnitentiam, & firmum propoſitum emendandi, quæ in morte habuerunt, omnes in die judicii ad regnum cœlorum pervenient. Multæ autem preces viventium, & eleemoſynæ & jejunia, & maxime celebratio miſſarum, ut etiam ante diem judicii liberentur, adjuvant. Porro puteus ille flammivomus ac putridus, quem vidiſti, ipſum eſt os gehennæ: in quem qui ſemel inciderit, nunquam inde liberabitur in ævum. Locus iſte florifer, in quo pulcherrimam hanc juventutem jucundari ac fulgere conſpicis, ipſe eſt, in quem recipiuntur animæ eorum, qui in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non ſunt tamen perfectionis tantæ, ut in regnum cœlorum ſtatim mereantur introduci. Qui tamen omnes in die judicii ad viſionem Chriſti, & ad gaudia cœleſtis regni intrabunt. Nam quicunque in omni verbo & opere, & cogitatione perfecti ſunt, mox de corpore egreſſi, ad regnum cœleſte perveniunt. Ad cujus vicina pertinet locus iſte, ubi ſonum cantilenæ dulcis cum odore ſuavitatis ac lucis ſplendore audiſti. Tu autem quia nunc ad corpus reverti, & rurſum inter homines vivere debes, ſi actus tuos curioſius diſcutere, & mores ſermoneſque tuos in rectitudine ac ſimplicitate ſervare ſtudueris, accipies & ipſe poſt mortem locum manſionis inter hæc, quæ cernis agmina lætabunda ſpirituum beatorum. Namq; ego cum ad tempus abſceſſiſſem à te, ad hoc feci, ut quid de te fieri deberet, agnoſcerem. Hæc mihi cum dixiſſet, multum deteſtatus ſum, reverti ad corpus, delectatus nimirum ſuavitate ac decore illius quem intuebar, ſimul & conſortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamen aliquid ductorem meum rogare audebam, ſed interim; neſcio quo ordine repentè me inter homines vivere cerno. Hæc & alia quæ viderat idem vir Domini, non omnibus paſſim deſidioſis ac vitæ ſuæ incurioſis referre volebat, ſed illis ſolummodo, qui vel tormentorum metu perterriti, vel ſpe gaudiorum perennium delectati, profectum pietatis ex ejus verbis haurire volebant. Narravit etiam viſiones ſuas regi Altfrido undecumque doctiſſimo, & tam libenter, tamque ſtudioſè ab illo auditus eſt, ut ejus rogatu monaſterio Mailros indutus, ac monaſtica ſit tonſura coronatus, atque ad eum audiendum ſæpiſſimè cum illas in partes deveniſſet, accederet. Accepit autem in eodem monaſterio locum manſionis ſecretiorem, ubi liberius continuis in orationibus famulatui ſui conditoris vacaret. Et quia locus ille ſupra ripam fluminis erat ſitus, ſolebat huc crebrò ob magnum affectum caſtigandi corporis ingredi, ac ſæpius in eo ſupermeantibus undis immergi. Sicque idem quamdiu ſuſtinere poſſe videdetur, pſalmis & precibus inſiſtere, fixuſque manere aſcendente aqua fluminis uſque ad lumbos, aliquando uſque ad collum, atque inde egrediens ad terram, nunquam ipſa veſtimenta uda, atque algida deponere curabat, donec ex ſuo corpore calefierent & ſiccarentur. Cum tempore hyemali defluentibus circa eum ſemifractarum cruſtis glacierum, quas & ipſe aliquando contriverat, quo haberet locum ſtandi, ſive immergi in fluvio, dicerentque qui videbant, mirum frater Drichelme (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris aſperitatem ulla ratione tolerare prævales. Reſpondit ille ſimpliciter, (erat enim homo ſimplicis igenii, ac moderatæ nâturæ(frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirum quod tam auſteram tenere continentiam vales, reſpondit: Auſteriora ego vidi. Sicque uſque ad diem vocationis ſuæ infatigabili cœleſtjum bonorum deſiderio corpus ſenile inter quotidiana jejunia domabat, multorumque & verbo & converſalione ſaluti profuit. *Beda libr. 2. cap. 1. de geſtis Angelorum.*

EXEMPLUM V.

Prælatis Eccleſiæ dæmones multimoda animarum perditione grates refundunt, & pœnas infernales ſentiens clericus, mundo relicto monaſterium intravit.

IN Nannetis civitate tempore Henrici IV. Imperatoris erant dno clerici nondum patientibus annis presbyteri, literis affatim inſtructi, iter ſe multum amici. Hi pactum inierunt inter ſe, ut uter eorum prior moreretur, alii vigilanti, vel dormienti appareret infra triginta dies. Data, acceptaque corporali fide, non multum poſt unus obiit, & triceſima die alteri vigilanti aſtitit, neſcio quid operis molienti, & vultu extingui & pallido ad eum ait: Agnoſcisne me? Agnoſco, ille ait, & miror quid tam diu moratus fueris? Ille prius Horam excuſans, tandem ait: Et adventus meus ſi volueris, tibi fiet commodus, mihi omnino infructuoſus; nam ſempiternis damnatus ſum ſuppliciis. Ego, ait alter, juvabo te precibus, jejuniis & eleemoſynis multis.

At ille respondit: Sine pœnitentia sunt judicia Dei in infernobum rotat astra polus, dum pulsat littora pontus, pro criminibus meis puniar. Si totus mundus mihi remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar, & ut aliquam ex meis irrevocabilibus pœnis cognoscas, en una: Protenditque manum sanioso ulcere stillantem. Videturne ait, tabi levis? Cum ille levem sibi referret videri, ipse mortuus curvatis in volam digitis, tres guttas defluentis tabi super eum jaculatus est, quarum duæ tempora, una frontem contingentes, cutem, sicut ignito jaculo penetraverunt, foramen nucis capax efficientes, illo magnam pœnam esse doloris protestante, cœpit clamare. Hoc, inquit mortuus, erit tibi quamdiu vixeris, & pœnarum mearum grave documentum, & nisi neglexeris: salutis tuæ singulare monimentum. Vade ergo licet, muta habitum, simul & animum, & esto monachus, Redonis jacens apud sanctum. Melanum Cumque vivus ad hoc respondere nollet, mortuus eum oculi vigore perstringens: Si dubitas, inquit, converti miser, lege literas istas. Et hoc dicens manum protendit tetris notis inscriptam, quibus Sathanas, & omne Satellitium inferorum omni ecclesiastico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent, tantum numerum subditarum animarum paterentur ad inferos descendere, prædicatisonis incuria, quantum nunquam viderant retroacta secula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiens hæc, omnia vendens, & dans pauperibus, sanctum Melanum adiit, & monachus ibi factus, optimè conversatus est. *Vincent. lib. 12. cap. 89. Spec. hist.*

EXEMPLUM VI.

Torneamentis deditus miles mirabiliter post mortem à dæmonibus armatur.

FUuit in Theutoniæ partibus, sicut à fratre ordinis Prædicatorum audivimus, qui illius terræ incola fuit, miles potens, mirè deditus toneamentis. Mortuus est autem miserabiliter, sicut vixit. Reliquit autem uxorem valde devotam, & sanctam, quæ mortuo marito, ut ipsamet magistro Alberto fratri ordinis Prædicatorum cum fletu magno narravit, & ipse mihi narravit, rapta est ad excessum mentis, & vidit circa animam viri sui dæmones in magna multitudine congregatos. Dixitq; unus eminentior cæteris ad consortes. Ponite caligas in pedibus ejus, quarum spicula penetrent à plantis pedum usque ad cerebrum. Hinc eum lorica induite, cujus spicula ante & retro penetrent totum corpus. Hinc galeam capiti ejus imponite, cujus similiter spicula descendendo transeant usque ad plantas. Hinc scutum collo ejus imprimite, cujus pondere membris omnibus conquassetur. Hæc omnia cum ad jussum principis dæmonum in animam miseram complerentur, dixit iterato dæmonibus: Consuetudo istius erat, ut post torneamenta balneis foveretur, & post balnea deponeretur in lectum, & juxta eum puella teneríor, cujus amplexibus & coitu fruebatur. His omnibus aptate similia. Nec mora: flammis balnearibus anima cruciata, in lectum candentem ferreum deponitur, & juxta eum bufo terribilis oculis ad magnitudinem & longitudinem lecti, cujus complexu, contactu, & osculis adeò exhaustus est. ut magis eum bufonis illis horribilis, quam armorum prædictorum terribilium, balnei, vel lecti vexatio cruciaret. Heu quam digna sit pœna talium. Illa autem beata mulier, quæ hæc dispensante Deo de anima mariti vidit, omnibus diebus vitæ suæ ex recordatione visionis adeo afflicta fuit, ut nullus posset ambigere, qui eam antea cognovisset, quin illa supra, quam credi potest, cordis incommodo vexaretur. *Cantipratanus lib. 1. cap. 49. part. 5.*

EXEMPLUM III.

Infernales pœnas expertus quidam, qui scientiam per lapidem à dæmone præstitum acquisierat, in ordine Cisterciensi gravissimam pœnitentiam peregit.

ANte annos viginti quatuor Abbàs quidam mortuus fuit, quem talis necessitas ad ordinem traxit. Cum esset juvenis cum cæteris scholaribus studebat Parisiis. Qui cum esset duri ingenii labilisque memoriæ, ita ut penè nihil posset capere, vel retinere, ab omnibus irridebatur, ab omnibus idiota judicabatur, Unde cœpit turbari, multisque doloribus cor ejus affligi. Contigit autem, ut die quadam infirmaretur, & ecce Sathan adfuit, qui dicebat ei: Vis mihi facere homagium, & ego tibi dabo scientiam omnium literarum? Audiens hæc juvenis, expavit, & diabolo talia suggerenti respondit: Redi post me Sathanas, quia nunquam eris Dominus meus, neque ego homo tuus. Et cum ei non adquiesceret, manum illius quasi violenter aperuit, lapidemque imponens, dixit: quamdiu clausum tenueris lapidem istum in manu tua, scies omnia. Recedente inimico juvenis surrexit, scholas intravit, quæstiones proposuit, omnesque disputando superavit. Mirati sunt omnes, unde idiotæ tanta facundia, novitas tam inusitata. Ille vero negotium celatum habuit, nec alicui homini causam tantæ scientiæ exponere voluit. Non multo post infirmari cœpit usque ad mortem, vocatus est sacerdos qui ejus audiret confessionem. Cui inter cætera etiam confessus est, quomodo à diabolo recepisset

lapidem,

lapidem, & cum lapide scientiam. Respondit sacerdos: Projice miser artem diaboli, ne expers fias scientiæ Dei. Territus ille lapidem, quem adhuc manu tenebat, projecit, & cum lapide fallacem scientiam deposuit. Quid plura? Defunctus est clericus, & corpus ejus positum in Ecclesia, ordinatis circa feretrum scholaribus, qui more Christiano psalmos decantarent: Dæmones autem animam tollentes, & ad vallem profundam, terribilem summumque sulphureum evaporantem illum portantes, ordinabant se ex utraque parte vallis. Et qui stabant ex una parte, animam miseram ad similitudinem lupilæ projiciebant, alii ex parte altera per aëra volantem manibus suscipiebant. Quorum ungues ita erant acutissimi, ut omne acumen incomparabiliter superarent. A quibus ita torquebatur, sicut postea dicebat, cum eum jactarent, vel exciperent, ut illi tormento nullum genus tormenti posset æquiparari. Misertus illius Dominus, misit nescio quam cœlestem personam, virum magnæ reverentiæ, qui dæmonibus tale nuncium deferebat: Audite, præcepit vobis Dominus altissimus, ut animam à vobis deceptam dimittatis. Mox omnes simul animam dimiserunt, nec eam amplius tangere præsumpserunt. Quæ reversa ad corpus, membra exanimata vivificavit, vivificata erexit, scholares circumsedentes in fugam vertit. Descendensque de feretro, dicebat se vivere, & quid viderit, quidve audierit, magis opere quam sermone manifestavit. Nam statim conversus in ordine Cisterciensi tam rigidus fuit sibi, tam durus castigatos corporis sui, ut omnibus, qui eum videre poterant, patenter daretur intelligi, quia pœnas senserat purgatorii, vel potius inferni. *Cæsarius lib. 1. cap. 32.*

EXEMPLUM III.

Wilhelmi comitis Juliacensis vita, mors, & pœna describuntur.

IN villa, quæ in territorio Bonnensi est sita, miles quidam nobilis & devotus, Walterus nomine, habitans, erat tam Dominæ nostræ, quam ordini satis obsequiosus. Hic cum tempore quodam graviter infirmaretur, solisque luceret, diabolus illi ad pedes lectuli visibiliter apparuit. Erat autem, sicut ipse nobis retulit, facies ejus ad instar simiæ disposita, cornua habens caprina, in cujus aspectu cum terreretur, postea confortatus ait: Quis, vel quid es, unde venis, & quid quæris? Respondit monstrum: Diabolus sum, animam tuam tollere veni. Dicente milite: Recede sectator, animam meam non tolles, Christo me commendo. Subjunxit ille: Waltere, si mihi consenseris, homagiumque feceris, non solum incolumitati te restituam, quin etiam super omnem tuam progeniem te ditabo: Respondit miles. Satis habeo, de divitiis tuis fallacibus non curo. Unde ergo tibi thesauri? Infra terminos, inquit, curiæ tuæ infiniti occultantur. Cum quo cum miles jam loqui delectaretur, ait: Dic mihi, ubi est anima Domini mei Wilhelmi Comitis Juliacensis nuper defuncti? Respondit diabolus: Nosti castra vicina Wolckenburg & Drachenfels? Novi, inquit. Et ille, per fidem meam tibi dico, si ferrea essent, tam castra, quam eorum montana, & in illo loco mitterentur, ubi anima ipsius est, antequam supercilium superius inferiori jungi posset, liquefierent. Quo dicto, mox cachinnando subjunxit: Ardor iste balneum lacteum est ei. In futuro, quando corpus suum anima resumet, tunc primum pœnam debitam recipiet. Requisitus de anima Henrici Comitis Seynensis, respondit: Certe illam habemus. De pœna tamen illius nihil expressit. Adjecit etiam interrogare illum de patre suo. Ad quod respondit ille: Viginti annis & uno illum habuimus, sed monocula illa, & calvus ille atque pediculosus, qui in solario jacet, nobis eum abstulerunt. Monoculam vocavit uxorem ejus, quæ pro anima ejus jugiter lachrymando oculum unum perdiderat. Calvum dixit filium ejus Theodoricum monachum nostrum, qui ad videndum germanum eodem tempore advenerat. Interrogatus vero de prædicta matrona, respondit: Nunquam potestati nostræ addita est, eo quod mulier esset bona & sancta. Fratrem autem tuum Lambertum sic sellavimus, ut nostrum jus evadere non possit, qui ante paucos annos defunctus est, vir avarus, & pecuniosus. Dicente iterum milite: Dic mihi, de quo loco venisti nunc ad me: Respondit dæmon: Ego, & socii mei eramus in exequiis cujusdam Abbatissæ nigri ordinis, egressum animæ ejus præstolantes. Tunc miles: Quot eratis ibi? Respondit dæmon: Nosti nemus in Cottenforst? Optime, inquit, novi. Et ille, non sunt tot folia in arboribus, quot illic fuimus congregati. Non est tam grandis sylva in provincia nostra. Et quid obtinuistis ibi? Respondit: Heu nihil, fœmina fuit religiosa, sed & Michael Archangelus superveniens cum fuste ferreo, sic nos cæcidit, & cædendo fugavit, ut dispergeremur quemadmodum pulvis, qui à turbine impellitur. Requisitus etiam si fuisset in obitu Domini Gerardi Abbatis nostri tunc recenter mortui, respondit: Non est tantum arenæ in littore maris, quot ibi fuimus: sed modicum ibi obtinuimus, quia periculosi illi more porcorum in humo jacendo grunnientes, non sinebant propius nos

accedere. Habent præterea domum quandam susurrii (capitulum notans) in qua omnia nobis, quæcunque delinquunt, subtrahuntur. Et dixit miles: Quomodo stultissime ausus fuisti ad obitum viri tam justi venire? Ausus, inquit: Ego præsens fui, ubi filius Dei expiravit, sedens super brachium crucis. Hoc verbum à dæmone prolatum, & à laico recitatum maxime mihi fidem fecit dictorum, eo quod in glossa legatur super Tobiam, Dicente Waltero: Quæ fuit portio vestra in Christi morte? Respondit: Nulla. Malo nostro illuc venimus, quia virtute morientis turbati, & exagitati, detrusi sumus in infernum, multa alia cum dæmone, quoties solus erat, conferebat, quæ postquam convaluit multis recitavit. Vis nunc audire, qualis prædicti Comitis Wilhelmi finis fuerit, & pœna? Infirmatus in castro suo Nedecke, pro quadam contumelia sibi illata venit Coloniam. Qui cum rediret, in vita defectum cordis incurrit, & ait: Ach nunquam de cætero videbo Coloniam. Cui in terram deposito cum medicus ejus diceret mortem esse in januis, subjecit: Consulo tibi, ut uxorem tuam recipias. Respondente illo: Non faciam. Supplicavit ei pro quodam milite, quem diu incarceraverat: Nequaquam, inquit, egredietur me vivente. Tunc medicus: Ergo ante diem crastinum egredietur. Quod ita factum est. Cum vero moriturus esset, in sinu cujusdam matronæ, quam viro proprio tulerat, jacebat, cui cum illa diceret: Domine quid faciam post mortem vestram? juveni, inquit, nubere debes militi. Hæc verba ultima fuere. Eadem nocte, sicut mihi retulit Abbas quidam nostri ordinis, sanctimonialis quædam sancti Mauritii in Colonia in loco pœnarum transposita est, in quibus puteum magni horroris igneo tectum operculo inter flammas vidit sulphureas. De quo cum suum ductorem interrogasset, respondit ille: Duæ tantum animæ in illo sunt, anima videlicet Maxentii Imperatoris, & anima Wilhelmi Comitis Juliacensis. Mane visum recitans, cum eadem die rumor intonuisset Coloniæ de morte ejusdem Comitis, visionem fuisse veram intellexit. Propter similem culpam justum fuit, ut qui pares erant in culpa, conformes fierent in pœna. Utriusque vitam novi, Maxentii ex lectione, Wilhelmi ex multorum revelatione: uterque tyrannus, uterque supra modum luxuriosus. Sicut legimus in Chronicis, nulla fuit in urbe Roma, sive extra urbem, matrona tam nobilis, tam pudica, dummodo oculis Maxentii placeret, dum de domo mariti sublatam corrumperet. Similia faciebat de virginibus & viduis Viderunt ista viri, & ingemuerunt parentes, & tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas, ut cum nimio dolore cordis afficeretur, tristitiam tamen dissimularet. Tanta ejus extitit tyrannis, ut passim senatores, cives, milites occideret, de quibus aliqua habebatur suspicio. Wilhelmus vero non dissimilia his operabatur, & si non pari potestate, non tamen impari voluntate. Sicut audivi, ita deditus erat luxuriæ & incestui, ut vix aliquem haberet ministerialium, cujus uxorem aut filiam non attentaret violare, nullam habens differentiam inter matrem & filiam, inter legitimam & solutam. Quantæ fuerit circa subjectos, sive comprovinciales crudelitatis, omnis novit Episcopatus Coloniensis. Maxentius uxorem propriam occidit, iste inclusit. Ille persecutus est Ecclesiam, multos propter fidem interficiendo, hic tempore schismatis imperii Romani persecutus est sedi Apostolicæ obedientes, sacerdotes de suis sedibus ejiciendo, quosdam mutilando, & bona Ecclesiarum diripiendo. Hæc facta sunt temporibus Innocentii Papæ. *Idem lib. 12. cap. 5.*

EXEMPLUM IX.

Infernales pœnas expertus Evervvach, mirabiliter resuscitatus pœnitentiam egit.

THeodoricus Trajectensis Episcopus servum quendam habebat, Evervvach nomine, providum satis, qui in diversis locis bona illius dispensavit. Erat in commisso fidelis, in administratione utilis, diligens ac circumspectus, propter quod à Domino suo amabatur. Unde quidam ex officialibus ei detrahentes ex invidia, accusabant illum apud Episcopum dicentes: Domine non fideliter, ut æstimatis, Evervvach bona vestra dispensat, consulimus, ut cum eo computeris. quod cum factum fuisset, tam rationabiliter computavit, ut omnem Episcopo tolleret suspicionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciscitantibus accusatoribus de computatione, cum Episcopus respondisset: Optime computavit: Dixerunt illi: Nequaquam, sed computet nobis audientibus, & convincetur maximum vobis damnum intulisse. Quod cum ei intimatum fuisset ab Episcopo, ille timens æmulorum insidias, maxime quia chartulam perdiderat, ait intra se: Si aliquo modo in computatione titubavero, necesse erit, me vel in corpore torqueri, vel carceris squalore usque ad mortem cruciari. Immissione igitur diaboli, cujus instinctu ab invidis indebite vexabatur, campum solus intravit, ipsumque diabolum advocans sic affatus, dicens: Domine si mihi succurreris in tanta necessitate posito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus respondit: Si abrenunciaveris Altissimo, matrique

que illius, ego te suscipiam, & de omnibus periculis cum multa tuorum confusione æmulatorum a me liberaberis. Quid plura? Abrenunciat miser Christo, homagium facit diabolo, prospere ei succedit computatio. Ab illo tempore cœpit diaboli virtutes magnificare, Christum blasphemare, adeo ut diceret, qui serviunt Deo, miseri sunt, & egent, qui autem sperant in diabolo, prosperis successibus gaudent. Ita totus deditus erat artibus magicis, ut si aliquem nosset scholarem ejusdem disciplinæ, nummis eum redimeret, ut aliquid ab illo discere posset. Qui cum XI. annis in hac blasphemia perseverasset, accidit, ut magister Oliverius Scholasticus Coloniensis in Episcopatu Trajectensi crucem prædicaret, cujus prædicationi ille in tantum restitit, ut die quadam commotus Oliverius, diceret in audientia totius populi: Tace infelix, vas enim diaboli es, & diabolus loquitur per os tuum, cum tamen statum ejus ignoraret Evervvach, nullum arbitrans gravius obsequium se præstare Domino suo, quam ut inimicum ejus occideret, tribus diebus ad diversas stationes secutus est Magistrum, longo ad hoc cultello præparato, transfodere illum proponens, si forte sine turbis inveniretur. Et ecce tertia die subita infirmitate præoccupatus, post paucos dies impœnitens est defunctus, & ab eo, cui se reddiderat, ad loca pœnarum deductus est: primo loco (sicut ipse resurgens à mortuis confessus est Johanni Scholastico Xautensi, à quo ego quæ dicturus sum audivi) missus est in ignem tam intolerabilis ardoris, ut diceret, si ex omnibus mundi lignis unus ignis esset confectus, mallem in eo usque ad diem judicii ardere, quam per spatium unius horæ hunc ignem sustinere. Ex quo extractus jactatus est in locum tam frigidissimum, ut optaret redire in ignem. Deinde deductus est in tenebras palpabiles, tanti horroris, ut diceret intra se: Si servivisses centum annis Deo, bene te remunerasset, dummodo liceret te redire, ad frigus. In hunc modum sex reliquas pœnas, quas scriptura enumerat, pertransivit. Quo in extrema pœna posito, Dominus opera ejus priora considerans, & ut passa, vel visa viventibus recitaret, misertus illius, Angelum suum mittit ad eum, qui diceret: Ecce talem mercedem recipiunt, qui serviunt diabolo. Subjunxitque, si tibi liceret ad vitam redire, velles pro peccatis tuis satisfacere Deo? Ad quod verbum ille suspirans, respondit. Domine si hoc esset possibile, nullam abnuerem satisfactionem. Tunc Angelus: Domino placet, ut ad corpus redeas, & quia in cruce peccasti, per crucem satisfacias. Mox se in feretro erigens, omnes, exceptis duobus juvenibus, qui constantiores erant, in fugam convertit, quibus & ait. Ne timeatis, quia ego sum statimque sacerdotem accersens, peccata sua confessus est, crucem suscepit, & cum Domino Othone Episcopo prædicti Theodorici successore transfretavit. In via singulis diebus in pane & aqua jejunabat, juxta equum suum, in quo vestes ejus & arma portabantur, nudis pedibus cucurrit. Et cum petris secantibus sanguis perfluens via cruentaret, satis à fratribus arguebatur. Quibus respondit: Majora horum sustinui. Qui cum pene omnia sua in Christi servitio expendisset, cum prædicto Magistro Joanne rediens transivit, de quo cum nauta naulum requireret, nec haberet, ait: Ego vobis serviam quoadusque volueritis. Ad petitionem tamen prædictorum virorum dimissus est à nauclero. Qui cum reversus fuisset ad uxorem suam, sacro igne tactus est. Cui ardenti quadam nocte in somnis dictum est, quia si ad Ecclesiam sancti Nicolai accederet, statim convalesceret, ubi dum orans 14. orationes dixisset, nec convaluisset, desperavit dixitque, Sancte Nicolae quid moraris? Mox ut quintam decimam incepit, perfecte convaluit, & est usque hodie calor ignis in ejus corpore sine dolore. Quam Ecclesiam, quæ in villa quadam sita est, de suo patrimonio reædificans, in habitu religioso cum uxore sua Deo, & sancto Nicolao in ea deservivit. *Idem lib. 12. cap. 23.*

EXEMPLUM X.

Oppressor pauperum mala morte defungitur, & damnatur.

QUidam nobilis erat oppressor pauperum, & amator mundi, hic cum quiesceret in lecto suo, camerarius ejus jacens ante cameram rapitur in visione ante thronum Dei, & vidit, quod Dominus suus accusabatur de omnibus, quæ gesserat: pro quibus accepit sententiam æternæ damnationis, & cum magno triumpho ductus est ad Luciferum. Cui Lucifer: Adducite eum ad me, ut dem osculum fideli servitori meo. Et cum adductus fuisset, dixit: Non sit tibi pax in secula seculorum. Et ait Lucifer: Ipse consuevit balneare, ducite eum ad balneum. Cumque ductus fuisset ad balneum, laniatur ab unguibus dæmonum, aliqui etiam ignem super eum fundebant. Eductus igitur à balneo ad præceptum principis inferni, positus est in lecto inferni, de quo Esaias dicit: Subtus te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Et dixit Lucifer ministris: Date ei potum de calice iræ Dei, & propinatus est ei ignis, & sulphur, qui est pars calicis eorum. Qui dum clamaret: Sufficit, dixit Lucifer. Audire solet dulces symphonias, surgant symphoniaci. Et ecce duo

dæmo-

dæmones cum tubis igneis ignem sic in ejus aures sufflaverunt, ut de oculis, & de naribus, & ore flamma ignis exiret. Post hæc ait Lucifer: Adducite eum ad me, & adducto eo ait: Canta mihi unam cantationem. Cui ille: Quid cantabo? nisi, Maledicta sit dies, in qua natus sum. Et dixit Lucifer: Canta meliorem. At ille: Maledictus sit pater, qui genuit me, Maledicta sit mater, quæ peperit me. Dixit ei Lucifer: Canta adhuc meliorem mihi cantationem. Tunc miser ait: Quid cantabo? nisi, Maledictus Deus, qui me nasci permisit. Hoc est (ait Lucifer) quod volui. Tunc dicit ministris: Ducite eum ad sedem quam meruit. Qui protinus projectus est ad unum puteum, & factus est talis strepitus, ac si totus mundus, & omnia simul, quæ in eo continentur, cum cœlo caderent. Ad quem strepitum camerarius evigilans cucurrit ad cameram, & Dominum suum mortuum invenit. Ipse camerarius relicto mundo ordinem intravit, & Deo usque in finem vitæ suæ servivit, ne ad illam pœnam, in qua Dominum suum viderat, perveniret. *Collector speculi.*

EXEMPLUM XI.

Inferni pœna, quam sit acerba.

Legitur in Scala cœli, quod dum quidam prædicator contra delitias prædicasset, quidam joculator cujusdam principis in sermone, in platea, in præsentia militum & Baronum proposuit talem parabolam; Ego; sicut videtis, deditus sum vanitatibus mundi & delitiis, nihilominus in nocte jacens in lecto delicato cogitavi in corde meo hanc cogitationem. Si aliqui venirent & ligarent te in isto loco, & in eo ligatus maneres per 10. annos, nonne omnem vanitatem & delitias dimitteres, ut posses liberari? Certe sic. Quid ergo facies de supplicio æterno inferni, si te contingat illuc demergi, ubi est fletus maximus, stridor dentium, commanducatio linguarum, planctus cum desiderio mortis, blasphemia Creatoris, & tanta vehementia doloris, quod impetus cogitationem alibi ferre non potuerunt. *Joannes Junior ordinis Prædicatorum.*

EXEMPLUM XII.

Maria virgo monialem, ne in fornicationem laberetur, terribili visione prohibuit.

IN libro exemplorum beatæ virginis legitur, quod sanctimonialis quædam erat, cui amor, & assidua memoria beatæ Mariæ Dei genitricis cum ipsa ætate accrevit, sed felicibus ejus actibus diabolus invidens, potentis cujusdam prædivitis oculis pulchritudinem ejus injiciens, totum ejus animum in amorem virginis pervertit. Qui dum crebrius blanditiarum, & promissionum illecebris animum ejus attentaret, si uxorem eam habere mereretur, divitias, gloriam, & præter Deum omnia promittens. Illa consentiens renunciavit vitæ, & morti fidem dedit. Condixerunt diem, qua raptam virginem de monasterio novus ille adulter suo sociciaret conjugio. Postea autem cum in domo parentum illa quiesceret, vidit nocte illa in somnis raptam se super os putei, qui valde enormi amplitudine & profunditate oris sui aperiens barathrum, tam immanes exhalabat fœtores, ut universum mundi hujus aërem videretur inficere, tam densas fumi nebulas, ut seculi hujus claritatem de cœlo videretur effugasse. Cumque totum serpentibus & vermibus scaturire, & à clamore eorum, qui intus torquebantur, horribili quodam sonitu miraretur immugire, vidit repente Æthiopes quosdam ignitos de medio exilientes, & animas damnatas tormentis absque differentia crudeliter immergentes: à quibus & ipsa correpta cum intro traheretur, inter ipsas jam desperationis angustias respiciens, & circumspiciens, si esset auxiliator, vidit antiquam patronam, & Dominam suam matrem Domini sanctam Mariam, sed nimis à longè, & sic à se aversam, ut ex ejus visione vix aliquam spem posset colligere, tamen toto conatu conversa ad illam, nomenque suum ei inclamans: Domina (inquit) Domina, subveni ancillæ tuæ in tam amara necessitate constitutæ. Post multa verba accessit pietatis mater ad ream, manumque ejus tenuit, procul illico inimici facti sunt. Tunc dixit beata virgo; Hi sunt fructus libidinis, hoc præmium voluptatis. Post beata virgo abiit. Vix evigilaverat, & aderant nuntii divitis illius quærentes, quid fieri juberet de necessariis nuptiarum. At illa procul (inquit) procul ministri mortis, & incentores æterni judicii abite. Illisque à facie sua cum summa indignatione perturbatis, parentibus & omnibus totam rem aperuit: Et monasterio reddida totis se viribus pœnitentiæ, luctibus, & antiquo proposito reddens, instabat quantum poterat recuperare gratiam Dominæ suæ Dei genitricis Mariæ. *Collector speculi. Liber hic mirac. B. Virginis citatur à R. P. Seraphino Razio Theologo Dominicano, in libro suo exemplorum, qui hortulus exemplorum inscribitur, & dicit, se manuscriptum eum invenisse & legisse in Italia, & in monasterio S. Sepulchri Cameracensis, & alibi in Belgio etiam manuscriptus reperitur.*

EXEMPLUM XIII.

Luxuriosus miles quam horribili specie se videndum exhibuit, & damnatum affirmavit.

MIles quidam quandam virginem defloravit, eo mortuo, cum illa pro eo oraret & fleret, mor-

mortuus miles visibiliter apparuit, voce rauca eam alloquens. Quæ cum quæreret causam raucitatis ejus, ait, quia in vocis dulcedine gloriabar, cantilenas luxuriosas & seculares decantando Cujus cum crura nigerrima & scabiosa, & ulceribus plena apparerent, quærenti causam respondit, quia multum gloriabar in cruribus meis de pulchritudine more militari illa extendens, & ornans superbè, nunc inter spinas gradior, crucior, vulnerorque in illis. Illa iterum dixit: Quis est reliquus status tui corporis? At ille: Aperi oculos tuos,& vide, & projecit pallium à pectore, quo amictus videbatur, & vidit maximum bufonem & teterrimum pectori ejus inhærentem, ita ut brachiis ejus collum suum stringeret, & os suum ori ejus jungeret, cujus etiam venter per ventrem ejus dependebat, pedibus ejus genitalia quasi quibusdam loris stringere, & ligare videbatur. Requisitus quare hoc pateretur. Respondit: Pro osculis lubricis, quibus te & alias mulieres osculatus sum, hæc patior, & pro opere libidinis in genitalibus crucior. Cum mulier quæreret, utrumne ab illis pœnis esset liberandus; Respondit: Non ores pro me, quia nihil mihi prodest, nam æternaliter sum damnatus, & hoc ideo, quia medicinam pœnitentiæ neglexi. Hoc dicto disparuit: Fœmina autem reclusorium intrans pœnituit. *Idem.*

EXEMPLUM XVI.

Propter superbiam & carnis voluptates damnatus Philippus Parisiensis, cum triginta diebus inferni pœnas expertus esset, diem judicii propter tædium temporis, & multitudinem ad inferna ruentium suspicabatur adesse.

QUidam Philippus Parisiis existens omnibus acceptissimus fuit, qui ita facundus fuit, & literatus, quando prædicavit, quod Prædicatores & fratres minores omnibus negotiis postpositis sermonibus ipsius assidue interesse cupiebant. Quem postmodum (cum laboraret in extremis) Episcopus civitatis diligenter visitavit dicens: Præcipio tibi in virtute obedientiæ, si autoritas mea vim debeat habere, licet acceptior me in seculo fuisti, quatenus mihi infra tricesimum diem appareas de statu tuo me certificans. Obiit ille tricesimo autem die, cum Episcopus ille solus in camera sederet, ipse magna cappa indutus,& fœtens magis quam cadaver putridum, sibi apparuit dicens: Hic sum sicut mihi tua præcepit autoritas. Tunc Episcopus perterritus, quomodo sibi esset quæsivit? Respondit: Miser sum ego, & perpetualiter damnatus, quia honorem, quem per scientiam in hoc seculo habui, non Deo & beatæ virgini attribui, sed potius de me ipso habere præsumpsi,& in voluptatibus carnis gaudere volui, propter quod sum perpetualiter damnatus, ita quod nullæ eleemosynæ vel orationes mihi prosint. Et ab Episcopo quæsivit, quota hora in mundo esset? Respondit Episcopus & dixit: Hodie est tricesima dies, quod ab hoc seculo transisti. Tunc dixit Cancellarius, væ, væ. Nos credebamus in inferno, quod dies judicii esset consummata, quia sicut nix cadit de cœlo, ita intrant animæ ad infernum. Valedixit ergo Episcopo,& recessit cum magno ejulatu. *Cantipratanus lib. Apum. cap. 16. part. 5. & 9. Vide etiam tit. Conversio ex. 5. 7. 23. 24. & 27. Tit. Fletus ex. 3. Tit. Affectus ex. 8. Tit. Bona injuste acquisita ex. 5. & 11. Tit. Habitus monachalis. Tit. Gula ex. 16. Tit. Eleemosyna ex. 8 Tit. Benevolentia ex. 6. Tit. Damnatus ex 1. Tit. Cœlestis gloria ex. 15. Tit. Facies dæmonum. Tit. Delitiæ ex. 5. Tit. Apostata ex. 17. Tit. Confessio ex. 26.*

INFIRMITAS.

EXEMPLUM I.

Infirmis quidam Apollonius usque ad mortem devotissime ministravit.

APollonius quidam nomine negotiator fuit, renuncians que seculi actibus, & conversus ad servitium Christi, habitavit in monte Nitriæ, neque artem discere potuit, neque vacare scribendis libris præ senectute. Vivens autem in supradicto monte 25. annos, hoc habuit studium, ut ex propriis pecuniis, ac suis laboribus omnia necessaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus: & erat videre eum à prima luce, usque ad horam nonam, per singula ostia ingredientem monasteriola, ne quis forte jaceret æger. Portabat autem uvam passam, mala granata, panem siligineum, ova, & similia, quæ infirmis necessaria sunt. Hanc exercuit conversationem in senectute sua. Qui moriens similem sibi dereliquit apothecarium, rogans eum hanc exercere administrationem. Quinque enim millibus monachorum habitantium in monte, necessaria erat talis administratio, propter quod eremus esset locus ille, & desertus. *Pall. vit. 14.*

EXEMPLUM II.

Infirmo leproso Eulogius sollicite ministravit.

EUlogius quidam scholasticus erat & eruditus vir, qui amore divino compunctus abrenunciavit turbis hominum, omnemque substantiam suam distraxit & erogavit pauperibus. Itaque paucos denarios in usus proprios reservavit, cogitans apud semetipsum, quia operari propriis manibus non valeo, nec in monasterii congregationem ingredi

gredi possum. Invenit ergo quendam in platea jacentem leprosum, qui nec manus habebat, nec pedes, cujus tantummodo lingua vigebat. Stans autem Elogius prope eum, oravit Dominum, & posuit quasi pactum cum Domino, dicens: Domine in nomine tuo levabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & fovebo eum usque ad mortem, ut propter hunc & ego inveniam misericordiam tuam. Dona ergo mihi Christe Domine patientiam ad hujus obsequium: & accedens ad leprosum, dixit ei: Si vis pater, suscipio te in domum meam, & fovebo te. Et ille respondens, dixit: Si digneris facere, gratias ago. Aduxit ergo asinum, & levavit eum, & duxit in domum suam, & adhibebat ei curam diligenter. Itaque per annos 15. gubernabatur, & accipiebat curam de manibus Eulogii, & condigne nutriebatur. Post 15. autem annos insidiatus est ei diabolus, & clamare cœpit contra Eulogium, multisque injuriis & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei: Multa mala commisisti fugitive, forsitan Domini tui alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari, & clamabat: jacta me in plateam, ubi ante jacebam, carnes desidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterum ille clamabat. Non acquiesco, sed, ut dixi, jacta me in plateam, populum volo videre, jacta me, ubi me invenisti. Forsitan si manus habuisset exsuffocare se potuit, in tantum eum dæmon excitabat. Ideoque valde sollicitus Eulogius perrexit ad monasteria virorum Dei, & dixit eis: Quid faciam Domini mei patres, quia in desperationem me adducit leprosus iste; Projicere eum timeo, quia Deo dextram dedi, & promissi usque ad mortem continere, & fovere eum. Si ergo non projecero eum, sed per violentiam tenere voluero, pessimos dies, & amarissimas noctes faciet mihi. Ad hæc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est magnus ac beatissimus famulus Dei pater Antonius, ascende in navim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium, ubi monachi ejus sunt, & expecta ibi, usquequo dum egrediatur de spelunca, & veniat ad monasterium, & quicquid dixerit tibi, observa, & acquiesce ejus sententiæ. Deus enim per ipsum tibi dicet. Misit ergo leprosum illum in navim, illeque pariter ascendit, & navigantes venerunt ad monasterium discipulorum beati Antonii. Evenit autem illa die, ut veniret pater Antonius jam vespera peracta. Quando autem adveniebat in monasterium, hanc habebat consuetudinem; vocabat Macharium, & interrogabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Respondebat: Etiam venerunt. Iterum interrogabat. Ægyptii sunt, an Hierosolymitæ? Dederat enim eis signum, dicens: Quando videritis inquietiores, dicite, quia Ægyptii sunt: quando autem religiosiores, dicite, quia Hierosolymitæ sunt. Interrogavit autem secundum consuetudinem. Fratres Ægyptii sunt, an Hierosolymitæ? Respondit Macharius, & dixit: quia mixti sunt. Quando autem dicebat, quia Ægyptii sunt, jubebat beatus Antonius, ut pulmentum lenticulæ apponerent eis cibum, & quando refecissent, faciebat eis orationem, & dimittebat eos: quando autem dicebat, quia Hierosolymitæ sunt, sedebat per totam noctem disputans cum eis de verbis Dei, qui salutem animæ pertinent. In illa ergo vespera sedebat, & vocabat omnes fratres. Qui cum advenissent, subito vocavit: Eulogi, Eulogi, cum tamen nullus indicasset nomen ejus: tertio etiam vocatus Eulogius, non respondit ei: arbitrabatur enim, quod alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexandria venisti. Respondit Eulogius, & dixit, quid jubes Domine? Interrogavit eum Antonius: Quid huc venisti? Ait Eulogius: Et quis revelavit tibi nomen meum, causamque manifestavit. Dixit ei Antonius: Scio propter quid venisti, sed coram omnibus edicito, ut & ipsi audiant. Eulogius dixit: Hunc leprosum inveni jacentem in platea, & levavi eum, & promisi Deo, ut eum foverem, quatenus salvus efficiar, & ipse per meum obsequium repausationem habeat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dum festinat recedere, & cogitavi projicere eum, ideo ad sanctitatem tuam veni, ut mihi des consilium, quid agere debeam & ores pro me. Nimis enim solicitus sum, & tribulor pro ista causa. Tunc austero vultu respiciens eum Antonius dixit: Tu projicis eum, sed qui fecit eum non projicit eum, jacta eum tu sed suscitabit Deus meliorem, & consolabitur eum. Et silens Eulogius pavefactus est. Idemque beatus Antonius cœpit asperioribus verbis increpare leprosum illum, & clamans dicebat ei: Leprose inveterate dierum malorum, indigne cœli & terræ, non quiesces blasphemare Deum? Ignoras quia Christus est, qui ministrat tibi? quomodo audes adversus Christum talia proloqui? Nunquid non propter Christum, semetipsum servum se exhibuit Eulogius ad tuum ministerium? Increpans ergo & hunc reliquit. Post hæc coram omnibus dixit eis quæ expediebant saluti animæ eorum, admonens Eulogium & leprosum, ut non separarentur ab alterutro, sed in cellam vestram, inquit, pergite. Inpræsentiarum enim vos visitat Deus. Tentatio enim hæc evenit quia uterque circa finem estis,

estis, & coronæ vobis præparantur, ne veniens Angelus non inveniat vos in eodem loco & proposito & perdatis tanti temporis mercedem boni operis. His auditis cum festinatione reversi sunt ad propriam cellam, Et post 40. dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter requievit leprosus. Post aliquot vero dies quidam nomine Cronius de Thebaida descendit in monasterium Alexandriæ, & invenit quosdam fratres diem tertium leprosi celebrare, quosdam autem quadragesimum Eulogii. Agnovit ergo Cronius, & obstupuit, & accipiens evangelium proposuit fraternitati, & juravit referens eis, quomodo omnia, quæ evenerunt, Eulogio & leproso prædixit B. Antonius. *Palladius vita 29.*

EXEMPLUM III.

Infirmis ministrare, jejunium, & omnem pœnitentiam quidam senex dixit precellere.

FRater interrogavit quendam senem dicens? Duo sunt fratres, ex quibus unus quiescit in cella sua, protrahens jejunium sex dierum & multum sibi laborem imponens: alter vero ægrotantibus deservit. Cujus opus magis acceptum est domino Deo nostro? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus jejunium servat, appendat se per nares, non potest æqualis esse illi, qui infirmantibus deservit. *Ex lib. Doct. Patrum num. 12.*

EXEMPLUM IV.

Infirmi & ulcerosi senis saniem frater plenus victoria & charitate potavit.

QUidam frater erat minister cujusdā patris. Contigit autem, ut vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum fœtore proflueret. Dicebat autem in cogitatu suo frater ille, qui ei deserviebat: Discede hinc, quia non poteris sustinere fœtorem putredinis hujus. Ille vero frater, ut reprimeret hujusmodi cogitationem suam, tulit vas aquæ, & abluit vulnus senis illius, & recollegit ipsam aquam in vas, & quoties sitiebat, ex ipsa bibebat. Cœpit autem iterum cogitatio sua solicitare eum, dicens: Si non vis fugere, vel non bibas fœtorem hunc. Frater autem ille laborabat, & toleranter ferebat, bibens lavaturam senis illius. Et cum ista ministraret seni illi, vidit Deus laborem charitatis illius, & illam lavaturam vulneris in aquam mundissimam vertit, & senem invisibili medicamento sanavit. *Ibid. num. 16.*

EXEMPLUM. V.

Moriturus Alquirinus diligens peregrinorum, & pauperum ægrotantium curator, mirabiliter a Domino consolatur.

FUit in cœnobio Claravallensi monachus quidam, professioni suæ morem integritate concordatus Aliquirinus nomine, vir religiosus atque spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestibus, & durus admodum castigator corporis. Ita namque circumcisus ac temperatus erat in his, quæ ad usum corporis pertinere videbantur, ut omni voluptate & vanitate depulsa, ipsis necessariis etiam parcissime uteretur, licet occasio certum limitem excedendi se ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicinæ. Et quamvis magnates & nobiles terræ operam ejus incessanter expectarent, invitum, & renitentem per diversa loca distraherent, ipse tamen super egenos & pauperes intelligens, magis omnimodam eorum curationi solicitudinem impendebat. Nec modo ipsorum ægritudines, livoresque curabat, sed & languentium putridas carnes, & sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter propriis manibus contrectabat, ut Christi vulnera fovere putaretur. Et vere sic erat, Unde & ipse Dominus famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, & ad opus ministerii hujus mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice vidit hujusmodi divisionem in Claravalle: Imprimis audivit quasi quendam præcursorem cœlestem, præconia voce clamantem, & dicentem: Ecce Jesus Christus venit, surgite, occurrite cito obviam Salvatori. Cumque omnes certatim ad videndum Dominum properarent, tunc & ipse cucurrit, & stetit in ostio claustri, per quod venturus esse sperabatur. Itaque ingrediente Domino accessit, & adoravit eum, flagitans ut acciperet benedictionem, & misericodiam à Deo salutari suo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, & miro pietatis affectu compatiebatur ei, siquidem apparebat ei, tanquam dolens atque infirmus, confixus clavis, & lancea perforatus, acsi eadem hora de cruce depositus esset, ita ut sanguis ubertim de plagis recentibus emanaret. Porro ipse Dominus linteolos mundos quasi corporalia tenens, eisdem vulneribus imprimebat, & cruore deterso, in terram projiciebat, quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa devotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ, in sinu suo repositos conservabat. His & hujusmodi revelationibus frequenter à Domino recreatus, non cessavit usque in finem operari bonum ad omnes, maxime autem ad peregrinos & pauperes ægrotantes. Quam vero rigidus in pœnitentia servanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparebit, quod cum indigentibus cunctis, cum fervore charitatis operam impenderet, se solum in hujusmodi cura excipiebat,

piebat, licet enim valetudinarius esset, & debilis corpore, nunquam tamen acquievit carnalem sibi impendere medicinam, sed totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec posse monachum spirituales à Domino consolationes percipere, qui circa consolatiunculas carnis suæ temerè solicitus, gustare, & videre negligit, quam suavis est Dominus. Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cum jam tempus instaret, quo pro laboribus, & sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet: infirmitate correptus ad extrema pervenit. Cumque venerabilis Abbas Pontius ad eum gratia visitationis venisset; quæsivit ab eo, quid ageret, vel quomodo se haberet. Ille vero respondit: Bene charissime pater, bene omnino mecum agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quid ergo (inquit) corporalem molestiam ægre non toleras, & mortis angustias non formidas? Ego (inquit) omnia tranquilla, omnia læta considero, quia jam præventus sum à Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem à corde, & omnem pene dolorem à corpore tulit. Respondens itaque Abbas, dixit ei; Obsecro te dilecte mi frater, ut propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostram, si tibi divinitus est aliquid revelatum. Tunc ait ille: Modo antequam huc intrastis, apparuit mihi misero & indigno Dominus Jesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuens, ac signa beatissimæ passionis suæ ostendens, ait: Ecce peccata tua delata sunt à facie mea, veni ergo securus, veni & vide, & deosculare vulnera mea, quæ tantum dilexisti, & toties consovisti. Tali ergo promissione firmatus, mori non timeo, quia posita est hæc spes mea in sinu meo. Et scitote, quia proxima nocte ante vigiliam beati Martini migraturus sum, dum opus Dei celebrabitur in Ecclesia, & tali hora defunctus est. *Ex libr. illust. vir. ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VI.

Infirmis quanto studio uxor Theodosii Imperatoris ministravit.

THeodosii Imperatoris uxor Placilla claudorum atque debilium maximam habebat curam, non servis, non aliis utens ministris ad hæc officia peragenda, sed per semetipsam hæc agens, ad eorum habitacula veniebat, unicuique quod opus erat præbens, & per Ecclesiarum xenodochia discurrens, suis manibus infirmis ministrabat, ollas eorum extergens, jus gustans, offerens cochlearia, panem frangens, cibos ministrans, calices diluens, & alia cuncta faciens, quæ servis & ministris mos est solemniter operari. His autem, qui eam à rebus nitebantur talibus avertere, dicebat: Aurum distribuere, imperii est opus, ego autem pro ipso imperio hoc opus offero bona mihi tribuenti. Viro suo sæpe dicebat: Oportet te, marite semper cogitare, quid dudum fueris, & quid modo sis, nam si semper hæc cogitaveris, ingratus benefactori non eris, sed imperium, quod eo largiente suscepisti, legaliter gubernabis. Itaque his & similibus optima mulier proficere virum suum in virtutibus sedulo hortabatur. *Theodoretus lib. 5. cap. 8. Nicephor. lib. 12. cap. 42.*

EXEMPLUM VII.

Pœnitentiam atque infirmitatem quamcumque hujus vitæ parvipendit anima purgatorii pœnam experta.

QUantæ autem prudentiæ sit pœnitentiam agere in hac vita, exemplum subsequens dæmonstrabit. Erat vir fidelis & bonus, sicut magister Albertus frater ordinis Prædicatorum sibi ab his, qui rem familiariter noverant, traditum referebat, qui post diuturnam pœnitentiam, quam sanus fecerat, incidit in languorem gravissimum, quo per annum non modice tribulatus, rogavit cum lachrymis Dominum, ut tanto dolori finem imponeret, data morte. Nec mora, missus ad eum Angelus Domini, dixit ei: Exaudivit Dominus precem tuam, sed eligas quod vis; aut tribus diebus purgatorii pœna torqueberis, si nunc discedis; aut si adhuc per annum in languore manere volueris, sine ullo purgatorio ad superos evolabis. Tunc ille præsentem pœnam recolens, nec futurum advertens, respondit: Mori potius eligo, & non tantum tribus diebus, sed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inquit Angelus, secundum verbum tuum. Nec mora, languens morte solutus est, & ejus anima in purgatorium deportata. Uno ergo exacto die, venit Angelus ad locum purgatorii, ubi anima torquebatur, & dixit, Quid nunc agis, ô anima, quæ pro languore unius anni tribus diebus elegisti in igne purgatorii detineri. Cui anima: O seductor, inquit, non Angele, qui me in pœnis multis annorum circulis pro trium dierum spatio fefellisti. Et Angelus. Non mora, inquit, sed ineffabili tortura decepta es, quia non nisi unum diem de tribus in purgatorio exegisti: tamen adhuc si retractare volueris, Dominus tui miserebitur, ut ad corpus tuum, quod nondum sepultum est, reporteris, ut per annum unum languorem, quem expertus es, patiaris. Cui anima: Annuo, inquit, ut non per unum annum tantum, sed usque in finem mundi

mundi languore etiam detineat acriori. Hoc dicto anima reportatur ad corpus, & per annum in languore detenta, multos quibus hæc retulit ad pœnitentiam animavit, & post unum annum iterato, defuncta transiit ad superna. *Cantipratanus libr. Apum 2. capit. 51. parte 12.*

EXEMPLUM VIII.

Votum religionis miles quidam emittens, repentè sanus de infirmitate efficitur.

ANte hoc triennium miles quidam Ludovicus nomine, acutis febribus laborabat, & vocatus est dominus Abbas, ut infirmum visitaret. Inardescente infirmitate, cum miles idem, jam animo esset desperatus, monitus est ab Abbate, ut se ordini redderet, & votum conversionis, ut mos est, verbis exprimeret: qui consilio adquiescens, mox ut ex consensu, uxoris inter manus Abbatis se reddidisset, facies ejus cœpit immutari, & quodammodo alterari, ita ut pallor verteretur in candorem, & calor lividus proficeret in ruborem, cunctis qui aderant stupendibus, & Dei donum in moribundo mirantibus. Et ut pius Dominus adhuc manifestius ostenderet, quia propter votum ordinis infirmum distulisset, cœpit miles sine sudore, sine sanguine, sine sternutatione, contra infirmitatis naturam convalescere. Qui non ingratus beneficiis divinis, deportari se fecit ad monasterium nostrum, in quo factus novitius & monachus, non multo post migravit ad Dominum. *Cæsarius libr. 1. cap. 55.*

EXEMPLUM IX.

Infirmo leproso ministrans S. Franciscus, corpus ejus, & animam miraculosè sanavit.

ORdinavit beatus pater Franciscus, quod fratres sui ordinis ob amorem Christi (qui ut leprosus pro nobis voluit reputari) ubicunque essent leprosi, eis sollicitè deservirent. Fratres autem tanquam veræ obedientiæ filii, hoc promptissimè faciebant. Accidit autem, quod in quodam loco, ubi fratribus leprosis serviebatur, erat quidam leprosus ita pestilens, impatiens, & protervus, quod nulli dubium erat ipsum per malignum spiritum agitari. Nam fratres sibi servientes, non solum horrendis improperiis impetebat, & sagittabat injuriis, sed quod pejus erat, eos flagellis & plagis multis modis vulnerabat, & insuper, quod horrendum valde erat & pessimum, Christum benedictum, & matrem ejus sanctissimam, & alios sanctos blasphemabat. Unde quamvis de injuriis, & plagis suis fratres illi studerent pro posse, patientiæ meritum cumulare: tamen nullo modo sibi blasphemias, & suæ matri sanctissimæ ipsorum conscientia poterat sustinere, ne tanti sceleris participes esse viderentur: quapropter decreverunt, dictum leprosum derelinquere, non forent blasphematores Dei, & vasis diaboli nutritores viderentur. Sed hoc facere noluerunt, nisi prius S. Francisco (qui in alio loco morabatur) omnia per ordinem indicassent; quibus auditis S. Franciscus leprosum accessit, & ingressus ad eum dixit: Deus det tibi pacem frater charissime. Cui ille: & qualis mihi pax est: imo Deus accepit mihi pacem, qui totus sum, inquit, marcidus. Et S. Franciscus ait: Charissime, habe patientiam, quia mala quæ hic corporibus inferuntur ad animæ salutem proveniunt, si æquanimiter tolerentur. Et ille respondit: Quomodo possum tolerare patienter, cum mea pœna diu, noctuque perseveret? Nam non solum ab infirmitate comburor, & crucior, sed à fratribus quos dedisti mihi servitores, vehementer affligor: quia nullus est, qui mihi serviat, ut oportet. Beatus autem Franciscus cognoscens per Spiritum sanctum, quod ille à maligno spiritu vexabatur, ivit, & pro ipso devotè Deum exoravit. Et facta oratione, rediit ad ipsum, dicens, charissime, ego volo servire tibi, ex quo non es contentus de aliis. Et respondit, & dixit: placet mihi. Sed quid poteris facere plusquam cæteri? Et sanctus Franciscus ait: Quicquid volueris ego faciam. Et ille: Volo, inquit, quod me laves, totus fœteo, in tantum, quod meipsum ferre non possum. Sanctus autem Franciscus fecit calefieri aquam cum multis herbis odoriferis, & expolians illum, incepit suis sanctis manibus lavare leprosum, & alius frater aquam superius infundebat. Et sicut corpus aqua lavabat exterius, sic à lepra totum mundabat, & anima ipsius interius sanabatur, & mundabatur. Unde cum sanari exterius se videret, statim ex compunctione nimia cœpit amarissimè flere, sicut corpus aqua lavabatur, & à lepra mundabatur: ita conscientia lachrymis baptizabatur, & mundabatur ab omni iniquitate. Cum vero totus esset lotus, & sanatus exterius, perfectè fuit unctus, & sanatus interius. Et ideo in tantam compunctionem, & lachrymas prorupit, quod altissima voce plorabat, dicens: dignum se esse inferno propter injurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis quæ fecerat in eosdem, & propter impatientiam, & blasphemiam contra Deum. Unde benè per quindecim dies duravit sibi ille planctus mirabilis, qui ab intimis præcordiis erumpebat, & continuò nihil aliud, quam misericordiam Dei invocabat. Et cum hac compunctione, & lachrymis, omnia peccata sua confessus est

sacerdoti. Beatus autem Franciscus videns jam novum miraculum, gratias agens Deo recessit illinc, & ad partes multum remotas accessit, ne dum dictum miraculum fieret notum populo, omnes ad ipsum concurrerent, quod propter humilitatem pro posse vitabat. Studebat enim tanquam fidelis, & prudens servus Deo gloriam, & honorem reddere, & sibi inter homines dedecus & ignominiam procurare. Dictus vero leprosus post illam sanctitatem, & compunctionem mirabilem ad paucum tempus infirmatur, & benè armatus Ecclesiasticis sacramentis, de hac vita decessit. Sancto autem Francisco orante in quodam loco remoto in sylva, apparuit sibi dictus leprosus defunctus speciosior sole, sublimatus in aëre, dicens ei: Recognoscis me? Cui sanctus Franciscus. Quis inquit, tu es? Et ille: ego sum leprosus ille, quem Christus benedictus te promerente sanavit, & hodie vado ad paradisum, & ad regnum beatum, de quo Deo omnipotenti, & tibi gratias ago. Benedicta sit anima tua, & corpus tuum, & benedicta sint verba tua, quia per te multæ enim salvabuntur. Et scias quod non est dies, in quo sancti Angeli, & omnes alii sancti, & sanctæ non referant magnas gratias Deo de sanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem undique per orbem patrantur, & propterea confortare, & gratias redde Deo, & ista facito cum bendictione Dei. Et his dictis disparuit, & sanctus Franciscus remansit valde consolatus. *Ex Chronico Minorum.*

EXEMPLUM X.

Infirmus Palemon abstinentiæ suæ rigorem paululum laxatum resumit.

IDem venerabilis Palemon dolore splenis (qui ex nimia abstinentia illi provenerat) toto corpore gravi, cœpit ægritudinis incommodo laborare. Rogatus igitur à fratribus aliquibus, qui ad eum gratia visitationis advenerant, ne penitus corpus debile frangeret, sed ei quantulumcumque solatii pateretur impendi, tandem cessit orationibus, ut victu congruo attenuata membra refoveret: sed hæc diutius non pertulit. Nam graviores solito dolores splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum victum sine dilatione revertitur, dicens: Si martyres CHRISTI alii per frusta lacerati, alii capite cæsi, nonnulli etiam sunt ignibus concremati, & tamen usque ad finem fortiter tolerarunt pro fide, cur ego patientiæ præmia parvis cedens doloribus impatienter abijciam, & desiderio vitæ præsentis afflictiones momentaneas inaniter expavescam? Denique suadentibus adquievi cibos insolitos sumere, qui mihi dolores auxerunt potius quam ullam requiem præstiterunt. Recurram ergo ad pristina remedia: & continentiæ subsidia non relinquam, in quibus est, & ego sum certus, omnis post Deum requies, & vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepi, sed ob amorem Dei his certare proposui. Sic itaque viriliter agens intra mensem, dierum valido languore consumptus est. *Ex vitis Patrum, in vita S. Pachomii* §. 13.

EXEMPLUM XI.

De Zachæo monacho patientissimo, humillimo, & labori manuum addictissimo.

ZAchæus quidam monachus, post longa continentiæ tempora, regio morbo correptus, sequestratus à fratribus habuit cellulam, tota vita sua pane tantum & sale contentus. Semper autem psiatos operabatur, tantamque contritionem propter Dominum sustinebat, ut sæpè funiculos intorquens compungerentur manus ejus, ut sanguinis guttæ effluerent in tantum, ut ex ipso opere, magna viri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus, nunquam fratrum collectam deseruit, sed ad explendas omnes diurnas orationes sollicitè convolavit, nunquam dormivit interdiu. Consueverat autem per singulas noctes, priusquam somnum caperet, quædam de scripturis sanctis meditari, totaque membra sua, CHRISTI signaculo muniens, glorificabat Dominum, & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens, usque ad matutinas orationes alacer permanebat. Hujus aliquando manus quidam frater inspiciens operis nimietate, atq; violentia fortiter sauciatas, & sanguine respersas, dixit ei. Quid ita pater durissimo te labore discrucias, maximè tali infirmitate depressus. An fortè metuis ne apud Deum contrahas offensam, vel otii crimen incurras, si non fueris sedulo operatus; Scit Dominus quid pateris, & quia nemo tantis tribulationibus afflictus, ullum valet opus attingere, præcipue tu, qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinus pauperibus pro Deo usque ad sufficientiam largimur, quanto magis tibi tanto patri cum devotione maxima serviemus; Ad quod ille respondit: Impossibile est me non operari. Et frater: Si tibi hoc placet, saltem manus tuas oleo perunge, ne tantum sanguinem perfluentes in labore deficiant. Qui consilio ejus adquiescens, fecit quod hortatus est eum, & in tantum vulneratæ manus ejus gravatæ sunt, ut nequaquam sufferre posset cruciatus. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens

veniens, ait ei: Putabas frater quod te posset juvare oleum? Quis ergo te coegit ita sedulè laborare, ut sub prætextu operis in hoc visibili oleo magis quam in Deo spem tuam poneres; aut nunquid impossibile est Deo sanare te, an ignorat ægritudines singulorum? Sed utilitatem considerans animarum nostrarum finit ad momentum nos pati tristitiam, ut tolerantiæ perpetua præmia largiatur. Super ipsum igitur curam, sollicitudinemque jactemus, & quando voluerit, vel quomodo judicaverit ipse terminum doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens, ait: ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominum, ut hoc delictum mihi dimittere pro sua pietate dignetur. Asserebant autem plurimi de hoc ipso sene, quod per annum integrum se deflevit post biduanum jejunium parumper sibi percipiens. Hunc sanctus Pachomius monachus proponebat, velut exemplum beatorum operum, firmamentumque virtutum, ad quem etiam eos, qui erant in mœrore positi, dirigebat, quia habebat & consolatorium verbum sicut nullus alius. Qui usque ad finem fortiter, & legitime decertans, in senectute sancta pro doloribus tantis æterna solatia recepturus, ad cœlestia regna transivit. *Ibidem §. 52.*

EXEMPLUM XII.

Infirmitatem patienter tolerans jejunante fratre plus meretur.

THeodoreto autem gravis passio capitis acerrimos dolores excitabat. Qui cum rogaret Pachomium, ut eum suis revelaret orationibus, ait ad eum: Putas fili, quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliquid hujusmodi sine permissione Dei? Idcirco in dolore sustine, & in humilitate patientiam habe, quando volueris, Dominus tibi conferet sanitatem. Quia si te diutius probare dignatur, gratus esto ut perfectissimus Job, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino, & tu quoque sicut ille pro doloribus tuis majorem requiem à Domino percipies. Bona quidem est abstinentia, & in oratione perseverantia; tamen infirmus majus præmium adipiscitur, cum longanimis & patiens invenitur. *Ibidem §. 1.*

EXEMPLUM XIII.

Peccati turpitudinem exhorrescens fœmina, dæmone maluit, quam peccatis vexari.

QUædam mulier mundo dedita, carnis illecebris vacabat, sed culpa, tandem pœna non caruit. Nam hanc malignus spiritus per intervalla temporum graviter vexare cœpit. Erat autem vicina Ecclesia, in qua tunc temporis Prædicatores fratres Florentiæ morabantur, quo adveniens vir Dei Dominicus ipsam primitus ad pœnitentiam exhortando perduxit, postmodum etiam vexationi ipsius compatiens, suis orationibus ut ab ea malignus discederet, sanctus impetravit, ita ut quæ vix interpolatis diebus, quietem modicam habere poterat, ultra annum vexationis suæ solitæ molestiam non sentiret. Verum à vexatione carnis libera, vexari se deterius in animo deprehendit, & in medicina corporis, factus est protinus mentis morbus, tantoque negligentius à Dei servitio cœpit tepescere, quanto à carnis illecebra redivivis tentationibus fortius trahebatur. Quod ubi viro Dei exposuit, illeque beneficium præstitum in ruinæ scandalum versum vidit, blandè eam, an reduci vellet ad statum pristinum, requisivit. Quæ cum voluntate Dei, suæque discretioni committeret, rogabo (inquit) Dominum filia, ut tibi fiat quod jam saluti tuæ magis viderit expedire. Unde factum est, ut non multos post dies malignus spiritus super corpus ancillæ Christi iteratò potestatem acciperet, quatenus anima salva permaneret, & vexatio quæ prius pœna culpæ extitit, postmodum fieret conversationis remedium, & cumulus meritorum. *Vincent. Spec. hist. lib. 30. cap. 75. Antoninus part. 3. hist. tit. 22. cap. 5. §. 6.*

EXEMPLUM XIV.

Orans quidam per beatum Thomam sanatus, ut si sanitas contraria esset saluti suæ, rediret infirmitas, iterum infirmatur.

QUidam quem sanctus Thomas valde diligebat, cum graviter infirmaretur, ivit ad ejus tumbam, & pro sanitate rogavit, & ad libitum impetravit, sed dum sanatus rediret, cogitare cœpit, quod illa sanitas animæ suæ forsitan non expediret. Unde iterum rediens ad sepulchrum oravit, ut si non esset utile animæ suæ continuè ipsa infirmitas rediret. Statimque infirmitas rediit sicut prius. *Jacobus Genuensis in vita ejus.*

EXEMPLUM XV.

Humiles & misericordes duo sancti viri Christum Dominum in leprosi forma reperiunt, ab eoque mirabili consolatione recreantur.

LEgitur in vita sancti Ethomi, quod ipse quadam die cum Abbate suo invenit leprosum jacentem in messe totum vulneribus plenum, flebili voce ab eis auxilium postulantem. Qui requisitus de infirmitate, suspirans ait: Graves dolores quatiuntur in corpore meo, sed insuper unus inest dolor jam nocivus, quod si hunc diem sine ejus auxilio

auxilio transiero, mortem proximam esse puto. Nares enim meæ plenæ stercoris concremantur ab ardore infirmitatis. Tunc Ethomus eum per latera accipiens à terra, sursum erexit, & Wingualocus ad nares ejus manum porrexit. Sed & pauper flebili voce clamare cepit: Noli senior nares manibus capere, quia dolor non permittit. Sed si dolorem mecum lenire volueris, necesse est, ut in ore tuo nares meas mittas, & ita trahas. Tunc ille meritis exaltatus humiliavit se, & quando putavit dolorem lenire, pauper in ore suo carnem accepit filii Dei. Mox ergo ut ad se traxit, gemma mirabilis in os ejus cecidit. Beatus autem Ethomus per aëra Dominum tenens sursum aspexit, cœlum apertum vidit, & in capite Domini, quem tenebat sancta crux, apparuit, angelosque obviam Domini venire vidit. Tunc sacerdoti ait? Pater sancte ipsum quem teneo manibus, & tu ore Dominum nostrum, qui pro nobis se ipsum dedit, esse credas. Cumque Dominum vellet tenere manibus, elevavit se in nubibus, dicens: Non me erubuistis servi mei in angustiis meis, nec ego vos erubescam, in regno patris mei. Hæreditas vestra mecum est, & his qui vestri memores fuerint in orationibus suis, salus in regno meo. His dictis evanuit ex oculis eorum, & cum magna voce receptus est in cœlum: Vocem quidem audiebant, sed neminem videbant. Cumque stupefacti laudassent Dominum, Wingualocus Ethomo dixit: Hoc tuis meritis nobis accidit frater, quia tantæ humilitatis es & obedientiæ, ut quicquid humana lingua præcipere potest, tu in corde devotissime impleas. At contra Ethomus ait: Non ita pater, sed tu, qui quotidie carnem & sanguinem immolas Domini, ipsum meruisti videre in corpore suo, quem assiduè tenes in animo tuo. *Vincentius libr. 21. cap. 114. Spec. historiarum.*

EXEMPLUM XVI.

Infirmitatem lepra graviter ferens miles, in desperationem & impatientiam ductus, formosam animam turpiori lepra fœdavit.

FUit quidam miles quem vidi in Westphalia, & dicebatur dominus Hermannus de Ludinchusen. Hic erat alto sanguine natus, & corporaliter formosus, fortis & optime dispositus, sed occulto Dei judicio lepra incurabili percussus fuit. Et cum incurabilem se sentiret, datus fuit in reprobum sensum, & desperans de salute animæ, dixit quasi indignato animo de Deo: Deus abstulit mihi formosum corpus, ego sibi auferam formosam animam. Et gloriabatur miser quasi ultionem faceret de infirmitate corporis, quod animam suam per peccata sua diabolo traderet. Et sic postmodum timore Dei postposito publicè se peccatis involvit, in tantum, ut etiam publicus fieret usurarius. Sed tandem accrescentibus doloribus, & eum exire compellentibus impœnitens obiit, & extra cœmiterium sepultus est. *Hermannus Petri Carthusianus sermone 7. in orationem Dominicam verbis iisdem refert exemplum proxime adductum quibus hic exprimitur.*

EXEMPLUM XVII.

Infirmitate lepra percussus Præpositus pulcherrimæ animæ peccatricis, vulnera infirmitatis occasione curavit.

REfert Magister Joannes Nider in Formicario, quod nuper vivebat in Ecclesia Moguntina in summo, canonicorum Præpositus clericus Sol nomine, & nobilis, sed in armis miles, in vestitu stipendiarius, moribus per omnia dissolutus, qui licet de altaris latissimis viveret beneficiis, horas tamen canonicas velut toxicum fugit. Corpore autem decorus extitit, ut imperatrix, quæ hodie vivit, referatur dixisse, se pulchriorem non vidisse virum. In præfata igitur vita aliquamdiu vivens in multorum scandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curavit. Hunc igitur Dei manus inopinatè lepra tetigit, quæ dietim nolenti hominum conversationem abscidit, & in domum quandam sibi propriam Moguntiæ trusit, ubi manens multo tempore im patientiâ plenus & Dei timore, vacuus factus est, tandem tam deformis corpore ut secundum in leprosorio parem non haberet. Deinde digitum Dei adesse sentiens, corde contritus & ore primo suæ vitæ facinora confitebatur, cum tantis lachrymis, ut omnium mentes stuperent, qui virum prægnoverunt, patientia denique tanta usque ad mortem dotatus est, ut quandocunque confessor suus, frater Henricus de Confluentia S. Theologiæ professor, nostri ordinis eum visitaret, non ab eo peteret mortis accelerationem, vel dolorum quos multipliciter patiebatur imminutionem, sed ora (inquit) Deum pro me, mi pater, quatenus divina misericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc seculo secet & urat quamdiu sibi placeat. Et in hac patientia tandem in pace requievit. Quæsivi autem de circumstantiis viri, unde tantum donum infami isti clerico provenerit. Et responsum accepi, quod matrem nobilem multum DEO devotam habuit, quæ visa & audita filii dissolutissima vita, vota, preces & eleemosynas, velut pro mortuo fere sine fine Deo offerre consuevit, & pro eo tan-

quam

quam pro filio perdito ab isto fieri procuravit, quousque velut alter paralyticus in lecto jacens carnalium voluptatum insensibilis, alienus fide & meritis sanatus fuit. *Lib.3 Fornicarii cap.9.*

EXEMPLUM XVIII.

Infirmitate lepra percussa devotissima atque pulcherima fœmina, omnibus plangentibus ipsa lætabatur.

DOmina quædam pulchra facie, sed pulchrior fide: devota Deo, pia, pauperibus & eleemosynis assueta, cum à piissimo patre DEO tanquam filia charissima percussa fuisset subitò plaga lepræ, & tota facie deformata, plangentibus omnibus qui videbant eam, ipsa sola gaudebat, gratias agens DEO. Visitans autem eam quidam Episcopus, & videns eam sic horribiliter deturpatam, quæ tam speciosa fuerat, & tam sancta dicebatur ab omnibus, & flere cœpit, & Dei judicium admirari. Illa vero ridens interrogavit eum, quare fleret? Respondit, quod ex compassione non poterat à lachrymis abstinere. Inquirenti verò Episcopo quare ipsa risisset? Respondit: Domine, si quis detineretur in carcere tali pacto, quod nunquã exiret donec muri funditùs corruissent, si videret muros paulatim corruere, pro sua liberatione gauderet. Unde cum anima teneatur in corporis carcere, gaudere debet quando videt corpus suum deficere, & ad finem suum tendere, procul dubio sciens exitus sui tempus propinquare, ut ad sui Redemptoris aspectum liberate vertatur. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XIX.

Morituri cujusdam patientissimi infirmi anima omnibus membris grates refudit.

ERat quidam sanctus Eremita, qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis ministrare. Hic admonitus per visionem ivit ad proximam civitatem, & dum venisset ad portam, vidit quendam horribilem infirmum & fœtidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cum sanctus Eremita servire cœpisset eum in Domino confortans, respondit infirmus: Sit Deus altissimus benedictus, qui hanc mihi donavit infirmitatem. Sed timeo, ne Deus minuat mihi præmium in cœlis propter tuum servitium humile. Et ille: Non est ita, sed pro mea mercede jussus sum huc venire. Sic sanctà lis quotidie inter eos oriebatur, & quanto plus Eremita serviebat, tanto plus servire affectabat, & infirmus cum servire non sinebat, ut plus sustinendo præmiaretur. Tunc post annos quindecim expletos infirmus deosculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate sibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum, ut ostendere dignaretur, qualiter hæc anima sancta de corpore egrederetur. Et ostensum est. Cum enim ad horam novissimam devenisset, audivit vocem dicentem: Veni dilecte mi. Tunc illa felicissima anima ad omnes sensus corporis dicebat: Vobis regratior, quia mihi obedistis. Oculi vanitatem non concupivistis, aures vanitatem non audistis, manus in delitiis delectatæ non fuistis, pedes ad vana non cucurristis, olfactus delicias contempsisti, gustus aliquid delicate non edisti. Tu igitur ô corpus, mecum in pace quiesce, ut tempore oportuno recipias pro labore æternam remunerationem. Et hoc dicto cum concentu Angelorum sancta anima evolavit ad cœlum. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XX.

Infirmos supra modum abhorrentes frequenter in infirmitates easdem consueverunt incidere.

REfert Petrus Cantor Parisiensis, quod quidam confessor, qui audiebat confessiones leprosorum, fecerat præ horrore infirmitatis eorum in quodam muro fenestram, per quam eos audiebat, & per eandem fenestram eis etiam sacramentum porrigebat. De quo Dominus talem accepit vindictam, quod sacerdos ille ex media parte corporis sui leprosus effectus est, scilicet ex illa parte quam avertebat à leproso, ex illa autem ejus parte quam tenebat adversus leprosos, sanus remansit. Refert idem Petrus de quodam servo, qui in tantum abominabatur leprosos, quod olera, quæ Dominus suus eis mittebat, nolebat eis deferre,, qui postea divino judicio leprosus effectus est. *Hic Petrus Cantor scripsit librum miraculorum sui temporis, unde hæc duo ex sumpta sunt.*

EXEMPLUM XXI.

Moriturus leprosus audiente milite dulcissime Domino decantavit.

QUidam Dominus pergens venari, invenit bestiam quam solus persequebatur multum avidè, servis ejus occupatis circa alias feras. Pervenit tandem ad quoddam nemus parvum, & audivit vocem humanam satis dulcem & jucundam. Mirabatur igitur unde vox illa sonuit, cogitavit enim quod non potuit esse vox servorum. Intravit igitur nemus, & invenit leprosum satis horribilem aspectu, cujus carnes defluebant, quem ut vidit, erat multum perplexus. Assumpsit tamen vires, & ivit ad eum, & salutavit eum dulciter, & quæsivit, unde provenisset vox illa tam dulcis. Cui leprosus: Ergo illam emisi. Tunc admi-

rans. Dominus dixit: Quomodo poteris lætari in tantis doloribus constitutus? Respondit leprosus: inter Dominum & me non mediat, nisi paries de luto, hoc est corpus meum. Quo confracto atq; interstitio dissipato ad ipsum perveniam. Videns igitur quotidiè dissolvi ac debilitari corpus meum gaudeo, canto præ lætitia cordis, expectans dissolutionem corporis ipsius, ut sine impedimento ad Deum fontem vivum valeam pervenire. *Collector Speculi.*

EXEMPLUM XII.

** Infirmitatem patienter ferre, & ægrotanti patienter inservire, utrumque magni meriti est.*

FRater quidam infirmabatur tribus annis: ita quod pes ejus computruit, & medulla inde fluebat: qui tantæ patientiæ fuit, quod semper Jesum habebat in corde & ore, dicendo: Jesu dignissime Deus miserere mei. Qui appropinquans morti, clamabat: Desidero, desidero, desidero O desiderium meum veni. Qui cum interrogaretur quid desideraret. Respondens, inquit, Deum, & ex desiderio ejus in visione gaudeo, & exulto: in tantum quod si centum annis vivere possem in ista infirmitate libenter contentus essem. Post hæc idem frater circa mediam noctem exultans, mortuus est in manibus fratrum. Sequenti vero dominica die, domina Brigitta rapta in spiritu audivit. O filia, quia domini & magistri nolunt venire ad me humiles; ideo colligo pauperes & idiotas in regnum cœlorum. Nam iste pauper & idiota invenit hodie sapientiam supra Salomonem, divitias, quæ non veterascunt, & coronam, quæ semper augetur, & nunquam finietur. Dic etiam illi fratri, qui ei pro pœnitentia sua servivit in infirmitate ejus, quod propter servitium hujusmodi liberabitur à tentationibus, & habebit fortitudinem ad spiritualia: finem quoque gaudiosum, & vigilabit in regno Lazari. *Libr. 6 cap. 30. S. Brigitta. Vide etiam tit. Angelus, exempl. 5. tit. Desperatio, ex. 5. tit. Communio, exemp. 5. tit. Cibus, tit. Inconstantia, ex. 2. tit. Confessio ex 6. & 8. tit. Gula, ex. 15. tit. Cœlestis gloria, ex 8. tit. Humilitas, exempl. 15. tit. Conversio, exempl. 29. & tit. Castitas, exempl. 12.*

INGENIOSUS

Prælatus effectus quidam juvenis levissimus, mores mutavit.

ACcidit ut quidam canonici in electione Pontificis convenire concorditer non valentes, ea conditione in Præpositum & Decanum vota sua singuli transtulerunt, ut nullum extra gremium Ecclesiæ postularent. Illis autem in partem secedentibus, ut de Pontificis electione liberius ordinarent, unus canonicorum prandii horam differre recusans, extra capitulum in tabernam proximam cucurrit, pransusq; ad tesseras ludere consedit. Erat autem juvenis vitæ levissimæ, sed mirabili supra modum pollebat ingenio, affabilis, omnibus bonis naturalibus insignitus. Facta ergo collatione inter se Præpositus & Decanus, videntes quia in suis omnibus spiritualem vel idoneum neminem invenirent, convenerunt in hoc, quod canonicum illum juvenem, qui tam mirabili pollebat ingenio in Pontificem eligerent. Facta ergo denunciatione capitulo, ordinatur processio, pergunt processionaliter ad tabernam, invenerunt juvenem ludo nudatum, renitentem cum lachrymis in aëra rapiunt, portant ad Ecclesiam, opportuno revertente tempore consecratur. Qui statim, ut se vidit Episcopum, mutatus est in virum alterum. Omnia quæ erant digna officio adeò in se perfectissimè ordinavit, ut nullum antiquæ vitæ vestigium remaneret, sed ut credi posset omni tempore præfuisse. Negotia autem Episcopatus tali modo gubernabat extrinsecus, ut nihil horum eum in exercitio spiritualium impediret. Quid mirum, Donum superveniens virtutis gratiæ, naturalis boni convenientiam informavit. Hinc Seneca dicit: Si vis tibi omnia subjicere, subjice te, rationi, Multos regere poteris, si te ratio rexerit. *Lib. 1. c. 2. part. 3. de propriet. Apum. Th. Cantiprat.*

INIMICUS.

Orans pro se admonentibus, & pro se spoliantibus sicariis, inimicos ad pœnitentiam convertit, & moriens lætus in cœlum recipitur.

IN cœnobio Clarævallis conversus quidam exstitit vir religiosus, & magnæ mãsuetudinis, qui per magisterium divinæ gratiæ didicerat esse mitis, & humilis corde. Huic cæteri fratres testimonium perhibebant, quod nunquam visus fuisset irasci, & nunquam quibuslibet injuriis provocatus, ad impatientiam erumpere. Hic inspirante DEO, statuerat firmiter in animo suo, ut quoties à quibuslibet fratribus juste, sive injustè proclamaretur, toties pro illis oraret, & pro singulis, Pater noster, ad minus una vice diceret. Cujus etiam exemplo informati multi Claravallensium fratrum, eandem consuetudinem usque nunc quasi pro lege custodiunt. Veruntamen si accepta DEO, & grata hominibus erat devotio, videant quæso, quid responsuri sint DEO in die tremendi examinis ejus, qui è contrario nituntur, qui si fortè ab aliquo

pro

proclamati, vel correpti fuerint, exasperantur, & ad impatientiæ verba prorumpunt, ut eos qui se proclamaverunt, vel corripuerunt, quanta possunt exaggeratione culpæ, reclament. Prædictus autem frater, quadam vice pro negotiis Ecclesiæ Claræuallensis in viam directus, necesse habuit per fauces cujusdam nemoris solus transire. Contigit autem eum ibidem in manus incidere latronum, qui etiam despoliantes eum, jumentum quoque quo vehebatur, cum sarcinulis rapuerunt, & nil penitus præter solam charitatem reliquerunt. Recedentibus verò latronibus, cum jam paululum processissent, ipse ad orationem prosternitur, obsecrans Dominum, ut hanc eis impietatem remitteret. Quidam autem ex ipsis nutu Dei reversus, & fratrem illum à longè subsecutus, curiosus observabat, volens scire quid ageret. Et videns eum orationi diutius insistentem, celeri cursu revertitur ad socios, percutiens pectus suum, & dicens: Væ nobis miseris & damnatis, an moriemur omnes, qui hunc tam sanctum hominem, tam sancti monasterii fratrem, malo nostro tam male tractavimus, (siquidem ipso revelante cognoverunt quod de Claræualle esset.) Hic ex quo recessit à nobis, non cessat orare cum gemitu & lachrymis, nec dubium est, quin ipse Dominum roget etiam pro suis inimicis: Quæ audientes latrunculi illi, compuncti sunt animo, velociter redeuntes invenerunt illum adhuc in oratione flexis genibus intentum. Cui mox universa, quæ abstulerunt, restituunt, & venia suppliciter postulata, in pace dimittunt. Quo viso, frater ille Salvatori CHRISTO immensas gratias referens, gavisus est gaudio magno valde, de compunctione prædonum magis, quam de receptione spoliorum. Iste ergo vir bonus, cum in proposito suo usque ad finem vitæ suæ laudabiliter perseverasset, tandem vocante se Domino, collectus est ad patres suos, visurus bona Domini in terra viventium, amodo, & usque in sempiternum. De cujus glorificatione, visio talis apparuit eadem, qua defunctus est die. Erat in monasterio longius à Claræualle remoto monachus quidam religiosus, qui & ipse ad extrema devenit. Cumque jam morti proximus videretur raptus ab humanis, ita ut manè usque ad horam nonam jaceret immobilis, tandem ad seipsum revertitur, virtuteque recepta, lingua iterum in verba laxatur. Stupentes vero qui aderant, causam ab eo repentinæ discessionis ac reversionis flagitant. Quibus ipse respondit. Hodie inveni me subito introductum velut in paradisum voluptatis, in locum præclarum nimis, cujus amplitudinem, pulchritudinem, ac amœnitatem humani sensus angustia æstimare non sufficit. Videbatur illic pretiosorum vasorum, aliorumque ornamentorum gloria magna, & diversitas multa. Infinita quoque delitiarum præparatio, quomodo fieri solet in adventu cujuspiam potentissimi Regis, aut Imperatoris. Erant etiam illic sancti innumerabiles, immensa claritate coruscantes, quorum alii jam advenerant, alii adhuc de cunctis partibus veniebant, quasi ad grande spectaculum certatim properantes, & velut ad diem solemnem undique confluentes. Audiebatur præterea ibidem suavitas harmoniæ cœlestis, & resonabat undique gratiarum actio, & vox laudis. Ego verò cum in his quæ videbam, & audiebam, nimis obstupuissem, sciscitatus sum ab Angelo ductore meo, quænam esset tantæ solemnitatis, & lætitiæ occasio. Ipse vero respondit: Hæc est celebritas nova, novi cujusdam sancti hodie de domo Claræuallis assumpti, & in gaudia ista solemniter introducendi. Hoc itaque dicto, jussit me citius egredi, atque ad humana reverti. Quod cum nimium detestarer, obsecrabam medullitus, ut ad miserias corporis amplius non remitteret. Ille verò respondit; Modis omnibus oportet te ad fratres tuos regredi, donec annuncies quæ vidisti, quo facto protinus revertaris. Hujus rei gratia missus sum ad vos, ut & ipsi benefacientes perficiatis & perseveretis in bono, scientes utique quia non deerit merces operi vestro. Et cum hæc dixisset, obdormivit in Domino. Illi ergo sollicite tempus, horamque notantes, cum requisissent in Claræualle, cognoverunt fratrem eadem die fuisse defunctum. Beatus vero Bernardus, cum quidam de fratribus hanc visionem coram eo cum grandi admiratione referret, ita respondit: Et vos miramini? Ego verò magis admiror incredulitatem, & duritiam cordis vestri, qui adhuc minimè creditis, & minus forte advertitis vocem illam veridicam, qua de cœlo clamatur. Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo enim jam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis. ***Ex libr. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.***

INJURIARUM REMISSIO.

EXEMPLUM I.

* ***Quanti sit meriti & lucri spiritualis, inimico injuriam remittere.***

MAgister Simon Berti, ordinis Prædicatorum narrat in suis sermonibus, qui manu scripti in Bibliotheca S. Marci Florentiæ inveniuntur, quendam hominem occidisse fratrem nobilis alicujus civis, & cum non posset effugere manus ipsius,

quærentis ipsum ad vindictam, cum omni diligentia pœnituit, ipsum facti sui, & confessus patratum homicidium, commendavit se DEO, cum prudenti deliberatione, & sponte ex improviso illi se præsentavit die Veneris sancto, & provolutus ad ipsius pedes, fune & cingulo è collo suspenso veniam mortis rogavit, quam fratri ejus intulerat, & præterea ut vitam sibi donaret amore Dei & filii sui Jesu Christi, qui eo die passus erat pro nobis, visâ tantâ humilitate, secura de ipsius clementia, nobilis ille compunctus est, & illi donavit pro amore Christi, vitamque largitus est, & ipsum amplexatus, & osculatus dixit: Vade in pace frater, Deus tibi remittat in cœlis, sicut tibi remitto in terris. Sed audite magnam mercedem, quam Deus retulit, pro tam heroico facto ipsius amore designato, sequenti nocte apparuit Christus in visione, & ait: quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noveris me animam fratris tui occisi hac hora è purgatorio liberasse, & insuper animam patris tui ex eadem pœna exemisse, & ambos mecum duxisse in gloriam cœlestem: quin etiam hæc superaddidit, te invito ad octavum diem, ut relicta hujus mundi miseria, possis gloria cœlesti frui, & sic factum est. Nam octavo die post, benè præparatus requievit sanctè in Domino. Ecce grandis fructus, qui colligitur condonando inimicis. Quare non remittendo potest credi animus diutius cruciari in purgatorio. *Ex Seraph. Razio in suo hortulo exemplorum, tit. Posteriore, de dilectione inimicorum, exempl. unico.*

EXEMPLUM II.

Adolescens occisus flammis purgatorii eripitur, quod ejus mater occisori lubens pepercerit.

NOstrâ hâc tempestate à viris fide dignis accepi mirum hoc: Vidua erat unicum habens filium illustrem, & hæredem multorum bonorum. Hunc occidit inimicus ejus, & continuo se abscondit: Cumque à Prætore inquireretur ad necem, novit mater filii mortui eô Prætorem ire velle, ubi se abdiderat occisor filii sui; & in corde etiam materno valuit tantum dilectio Dei, ut decreverit filii occisorem liberare, quod & fecit, mittens occisori filii sui equum & pecunias monensque fugam. Quod cum fecisset, ingressa est Oratorium suum, & pro filii anima oravit. Cui oranti adstitit filius, luce ornatus, matremque sic affatus est: Cum inimico pepercisti, & pro me orasti, mater mea verè effecta es, plus quam cum me genuisti: insigni enim tua charitate & oratione à Deo obtinuisti veniam omnium meorum peccatorum, & indulgentiam consecutus sum multorum annorum qui mihi restabant in purgatorio exsolvendi: sicque in matris oculis cœlum ascendit: tantum valet oratio apud Deum post dimissas injurias: *Osorius tom. 1. Conc. fer. 6. post cineres, vide idem fere exempl. tit. dimittere, exemplo 7.*

INJURIAS FERRE PATIENTER.

EXEMPLUM I.

Injuriantibus se frater dixit: Isti sunt qui occasionem nobis præbent profectûs.

QUidam frater quantum plus cum aliquis injuriabatur, aut irridebat, tanto magis ille gaudebat dicens: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum: qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos. *Ex lib. sententiarum Patrum. §. 76.*

EXEMPLUM II.

Injurias patienter ferre docuit Joannes Eleemosynarius nepotem suum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti suo injurias fecerat.

ISte memorabilis Patriarcha sanctus Joannes habebat quendam nepotem nomine Georgium. Unâ itaque dierum faciens cum quodam civitatis tabernario rixam, conviciis ab eo severè affectus est. Qui dolens non solum quia publicè: veruntamen quia à viliori inhonoratus esset, maximè verò quia erat nepos Patriarchæ, adiit ad eum in conclavi flens vehementer. Cum autem hunc æstuantem ira, & lachrymantem vidisset mitissimus Patriarcha, interrogat causam tantæ amaritatis. Cumque ille præ amaritudine non posset exprimere sermonem, hi qui præsto fuerunt, quando eum exhonorari à tabernario contigerat, cœperunt recitare Archiepiscopo causam, & quia non debuerat (inquiunt) ita sanctitas vestra contemni, ut proprios tuos & propinquos, à despectis inhonorati pateretur hominibus. Ille autem verus utique medicus volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui furiam, talibus verbis cœpit extinguere morbum, & dicere: Et omnino ausus est aliquis aperire os, & contradicere tibi? Crede, mi fili patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, ut tota Alexandria miretur. Cumque vidisset eum remedium recepisse, & tristitiam cunctam projecisse, putantem videlicet, quod faceret eum flagellari, & variis pompis dehonestari, ait ei deosculans pectus ipsius: Fili, si ex veritate nepos meus existis humilitatis, præpara teipsum & flagel-

gella

gellari, & convitia pati ab omni homine; Vera enim cognatio non ex sanguine & carne, sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur pro illo homine misit, & ab omni pensione, & tributo illorum liberum fecit, & omnes audientes mirati sunt, & intellexerunt hoc esse id, quod dixit, quoniam faciam in eum rem, ut tota Alexandria miretur, videlicet quia non solum vicissitudinem non reddidit, verum etiam pro ultione adjutorium impendit. *Ex vita Joannis Eleemosynarii §. 16. Vide etiam titul. Humilitas ex. 4. tit. Hæreticus ex. 1. & tit. Adulterium exemp. 1.*

INJUSTITIA.

† Injustitia & fraus divitis in pauperem mira industria detegitur.

Petrus Alphontius in suo tractatu, cujus cognomen erat, refugium pauperum.

CUm quidam dives locasset domum suam pauperi, dives cogitans illum spoliare, posuit quædam dolia plena in domo sua, quædam semiplena cum oleo, & elapso termino venit videre illa, & imposuit pauperi crimen furti, ut inde posset eum spoliare, & cum esset vocatus ad judicium, non restabat illi, nisi damnificatio. Ille, qui vocabatur refugium pauperum, vocabat eum seorsum, & inquisivit, si esset innocens? Respondit quod sic, revertitur cum eo ad judicium, petiitque, ut illa vasa mensurarentur, adjiciens, si esset tantum de fæcibus in semiplenis doliis, ille pauper fuisset condemnandus: si non, sed medietas, liberandus, & compertum est, quod nunquam fuerant plena, & sic liberatus est pauper, & dives damnatus. *Gotschalcus ser. 16. part. æst. lit. H. citat. ex. Specul. hist. lib. 15.*

INNOCENTIA.

EXEMPLUM I.

Obediens Joannes ad imperium Abbatis sui terribilem visu Leænam ducit.

SAncti seniores dicebant de discipulo Abbatis Pauli, nomine Joannis, quod magnam haberet humilitatem & virtutem obedientiæ, ut etiam difficiles causas imperanti Abbati in nullo penitus contradiceret, sed nec leviter in aliquo murmuraret. Cum autem necessarius esset in monasterii utensilibus fimus boum, misit eum Abbas suus in proximum vicum, ut requireret ibi fimum boum, & cum celeritate afferret ad monasterium. Erat autem in loco illo mala bestia Leæna: statim ergo egressus supradictus discipulus ejus Joannes ibat secundum præceptum Abbatis. Cumque pergeret, dixit Abbati suo: Domine pater audivi quam plurimos dicentes, quod in illo loco mala bestia Leæna sit. Tunc senior quasi jocularitet dixit ei: Si venerit super te, tene, & alliga eam, adducesque tecum. Cumque pervenisset ad locum jam vespere, statim egressa Leæna irruit super eum. Ille autem comprehendens tenere illam voluit. Illa autem excutiens se de manibus ejus, aufugit: Sequebatur ergo ille dicens, quia Abbas meus præcepit mihi, ut alligatam perducam te ad eum. Continuo stetit bestia, & tenens eam revertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, Abbas ejus nimis sollicitus pro eo tristabatur graviter, & ecce subito supervenit discipulus ejus tenens ligatam Leænam. Quam cum vidisset senior, admiratus valde, gratias agebat Salvatori nostro Deo, dixitque discipulis ejus: Ecce Domine sicut præcepisti mihi, adduxi ligatam Leænam. Volens autem senior humiliare sensum ejus, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus ejus, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita & istam insensatam bestiam adduxisti: solve ergo, & dimitte eam, ut pergat ad locum suum. *Ex lib. sententiarum Patrum §. 10.*

EXEMPLUM II.

Puer Achas septennis Minor efficitur, pueros ad bonum exhortatur, patrem & matrem arguit, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum moriturus petit, & post mortem ad ejus sepulchrum psalmum, De profundis, dicere non potuerunt.

NOstro tempore nuper in Thorouth oppido Flandriæ puer Achas annorum quinque honestis valde parentibus oriundus fuit. Qui primo visis Minoribus fratribus, à parentibus suis lachrymis multis obtinuit, ut eorum habitu vestiretur. Sed cum hoc illi primum quasi puerile judicarent, crederentque, secundum quod in aliis pueris videri solet, oblivione temporis similiter in illo aboleri, animadverterunt parentes, & vicini eorum omnes, quod serio puer cœpit consuetudines ordinis modis mirificis observare, incedere nudipes, & dura chorda præcingi. Argentum & aurum summopere vitabat attingere, & in hoc articulo casus accidit mirus valde. Negotiatores quidam ad hospitium patris ejus hospitandi gratia declinaverant, qui viso in tali puero habitu mirati sunt. Et cum intellexissent, puerum omnem vitare pecuniam, nummum in vasis fundo, ex quo bibebant, latenter immittunt, & cum modico vini puero porrexerunt. Qui ubi exhausto vino pecuniam vidit, exclamans horrifice, vas projecit, tensisque in cœlum oculis & manibus cum lachrymis dixit: Tu nosti Deus omnipotens, quod inscius meum ordinem violavi. Hinc tremebundus expalluit, & quasi ad mortem ten-

tendens nigredo ejus faciem occupavit. Quod videns ejus pater, expavit, & currens propere sacerdotem adduxit, qui puero absoluto manum imponens, eum à dolore & pœnitudine mitigavit. In platea puer sedens, pueros vicinorum diebus solemnibus convocabat: & eos, si distorti essent moribus, si superbi, si ornati vestibus, arguebat: Pœnas inferni pro eorum excessibus proponebat, bonis vero pueris cœlorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationem dominicam, scilicet Pater noster, & quam bonum esset matri Christi in salutatione Angelica, & genuflexionibus deservire. Ad has pueri conversationes, & exhortationes, senes etiam ipsi cum junioribus concurrebant, & miro modo delectabantur prudentia & responsis ejus. Patrem proprium jurantem, vel levem in gestibus, aut ebriosum, si quando videret, ei compatiendo, quasi cum lachrymis arguebat, dices: Pater charissime, nunquid presbyter noster in Ecclesia dicit, quia qui talia agunt regnum Dei non possidebunt? Matrem quoque suam cum in solemnitate quadam optimis scarleticis & rubicundis vestibus uteretur, cum gravi mœrore corripuit in Ecclesia coram considentibus, digitoque demonstrans imaginem crucifixi: Intuere mater, intuere, & vide Dominum Jesum in cruce nudum pendentem, sanguine rubricatum, & tu te in contumeliam ejus vestibus scarleticis adornasti? Cave mater, cave charissima, ne pro rubore vestium pœnas æternalis ignis incurras. Nec mora, mater verbum filii non modicum horrescens, vestes deposuit, & eis, vel talibus uti ulterius penitus abnegavit. Sed quid moror? Impossibile quidem esset verbis unquam attingere, quanta dignitas morum ejus, quanta in oratione sedulitas, quanta oculorum gravitas, quanta incedentis humilitas, quanta in loquente congruitas. Et hoc quidem mirabilius omnibus excedebat, quod ætas tantum & membra exilis corporis puerum ostendebant, mores vero & gestus ejus perfectissimum virtutis virum in omnibus prædicabant. Hic nondum septennem impleverat ætatem, & consummatus in brevi explevit tempora multa. Placita enim erat Deo anima ejus. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ipsius, aut fictio deciperet animam ejus. Appropinquans ergo morti, confessus est sacerdoti, sacramentum corporis Christi postulavit. Sed cum hoc propter generalis concilii vetitum, ne in ætate tali puero conferretur, sacerdos facere non auderet: puer cum mira orationis gratia, extensis in cœlum manibus dixit: Tu nosti Domine Jesu Christe, quod summum desiderium meum est te habere. Petivi te, fecique quod debui, & spero confidentius, quod tua præ-

sent. denr cans spir ullo tun ext vis chr De iter ut l ora mil ren plo des ten int &

Inn

L

esse fili cep ner dat dur li p spi re, tas cor dis ter. fug pu in cur tur per ho cir mi der tus sal

lis, ubi esset alumnus suus charissimus? Quibus respondentibus, eum una cum illis ad littus esse, seque illum dormientem in littore vidisse, sed utrum post ibi remanserit, nescire. Ingemuit, & jam imminente vespere cum scholasticulis suis ad littus maris perrexit. Et ecce insula nunquam antea visa in ipso mari apparuit. Quam cum inter se mirati fuissent, cœperunt circumquaque per littus, & per undas maris intueri, si forte cadaver pueri contingeret videre. Quo facto nocte jam instante ad monasterium redierunt, & intrantes Ecclesiam, exequias pueri, quasi jam mortui celebrarunt. Nec multo post parentes pueri ad Brandanum miserunt, ut filium eorum sibi sanum & incolumem redderet, qualem sibi commiserunt. Tunc Sancto Brandano instanter ea nocte vigiliis & orationibus insistenti astitit Angelus Domini, & ait: Noli timere serve Dei, quia puerum, de cujus interitu angebamini. Deus omnipotens inter undas illæsum conservavit: Ecce enim pro ejus conversatione facta est ibi perpetua insula, ubi quiescendo permanserat. Et ut hoc primum divinæ virtutis in eo declaratum miraculum perpetuo testimonio commendaretur, mare, quod quotidianis prius illic accessibus adesse, vel recessibus abesse solitum erat, nunc jussu Dei tam stabili profunditate eam insulam circumcinxit, ut nunquam inde redeat, nec quisquam absque navigio illuc pervenire queat. Tunc sanctus Brandanus gratias agens, mane cum fratribus ad littus abiit: Ibique puerum in superiori loco insulæ odas Domino concinentem conspexit, gaudensque eum salutavit; Qui omnes ad benedicendum DEUM invitabat. *Vincent. 21. cap. 93. 94. 95.*

EXEMPLUM IV.

Quomodo fascis algæ Psalterium S. Machutis exceperat, & ad ripam aquis maris minime madefactam sustulerit.

POst hæc rogabat dicens: Nunc saltem me una hic die permittite permanere, ubi DEI pietas Salvatoris miraculo me dignata est illustrare, sed Psalterium meum ut mecum habeam efficite, & non est efficacia, quo ad me perferatur, in mari illud ponite. Tunc magistro illud in manu tenente, & in mari mittente, fascis algæ (super quem ipse dormiebat) accurrit, & super Psalterium excepit, & ad ripam super quam puer stabat, aquis minime infectum sustulit. In crastino autem naviculam pro puero miserunt, & eum ad monasterium duxerunt. Tunc ejus parentibus ait Brandanus. Nunc filium vestrum misericordia DEI salvum & incolumem, sicut stomachari mandastis, recipite, quod audiens puer lachrymabiliter ait: Magister sancte, & mihi venerande præ parentibus, nonne cum Evangelium legeretur, audivi te dicentem: Nolite vobis vocare patrem super terram? Parentes itaque pœnitentes delegatione dure directa, & veniam flagitantes eum cum magistro dimittunt, & ad sua redeunt. *Ibidem cap. 95.*

EXEMPLUM V.

Quomodo B. Machutis vestimentum à carbonibus impositis illæsum remanserit, & candela divinitus ab Angelo accensa fuerit.

ERat autem mos, ut unus puerorum in hebdomada sua ferret lucernam ante magistrum adeuntem noctu basilicam, matutinalis officii causa. Adveniente ergo septimana Fœlicis pueri, alii compares sui instigante invidia extinxerunt focum, quo ad accendendam lucernam ire debebat, cupientes eum ob hoc à magistro verbera perpeti. Tunc puer quid ageret ambigens, ad officinam, ubi sicera fiebat, petens à confessore sibi ignem præberi. Illo autem nolente, imo pigritante lumen accendere, tandem ab anxiante pigro impositi sunt carbones gremio illius, à quibus nil læsum est vestimentum illius. Reversus ad magistrum reperiit candelam ab Angelo jam divinitus illuminatam. Itaque omni vita sua virgo in seculo permanens, habitum induit, & cœlibem vitam duxit. *Ibidem cap. 96.*

EXEMPLUM VI.

Quomodo idem Sanctus putans insulam esse quod videbat, super cetum celebraverit, & oratione ipsius completa cetus motu suo mortis horrorem fratribus ipsius incutiens, tanquam rupes immobilis divina virtute permanserit.

POst hæc multis miraculis clarus Episcopus ordinatus est. Audiens vero de quadam insula, in qua (ut dicebatur) cœli cives, Angeli habitabant, eam cum magistro Brandano navali itinere inquirere statuit. Sed cum diu longeque in mari vagantes ad optatam insulam pervenire non possent, in patriam redire dijudicant. Denique carinam à statione submoventes, illucescente sacratissima die Paschæ circumspicientes, quasi modicam insulam viderunt, ad quam applicuerunt. Illuc sanctus Machutes suggerentibus fratribus missarum solemnia celebrare cœpit. Cumque fratres psallendo missam canerent, perventum est missali ordine usque ad orationem Dominicam. Tunc subito tota illa, quæ videbatur insula, commota est. Erat autem bellua (ex his quæ cete dicuntur) abyssi incola, tantæ enormitatis & magnitudinis, ut crederetur paulo ante ab Episcopo & sociis ejus insula esse, vel terræ spatium aliquod. Adverterunt igitur superstantes vivum animal

animal esse, & exterritis omnibus, seque jam mergendos & deglutiendos clamantibus, vir Dei fidens in Domino interritus perstitit, donec impleta missa fratrum catervam confortare cœpit, proponens eis jam Jonam Prophetam triduo in ventre ceti incolumem servatum, divinaque adesse suffragia, ubi desunt prorsus humana. Tunc diffugientibus cunctis ad navim, sanctus vir in oratione se ibidem prostravit invocans Deum, ut cœtum illum (cui superstabat) immobilem faceret, donec illa congregatio fratrum illæsa transeundo evaderet. Qua oratione completa, bellua virtute divina quasi rupes vel mons facta est immobilis, donec sanctus Machutes libero post omnes de navi gressu descenderet. Sicq; laudantes Deum prospero cursu ad patriam redieruut incolumes. *Ibidem cap. 98.*

EXEMPLUM VII.

Quomodo ejusdem cappa pluviis exposita, intaminata remansit.

Die autem quadam idem sanctus Episcopus cum aliquot monachis suis in agrum causa putandi vineam ivit. Et ut posset melius ac levius operari, cappam in quodam loco vineæ disposuit, peractoque labore cum vellet cappam iterum induere, inventum est in ea cujusdam aviculæ ovum. Quo comperto vir DEI illius condescensionis non expers, sine cujus providentia nec unus passer perit super terram; prohibuit indumentum de loco amoveri, donec suos avicula fotos pullos excluderet. Interim tamen nulla aëris intemperies, vel pluvia ipsum sacri Præsulis vestimentum inficere, vel contaminare vi divina inhibita præsumpsit vel temeravit. *Ibidem 99.*

EXEMPLUM VIII.

Quomodo idem sanctus Lupo, qui asinum sanctis usibus deservientem devoraverat, struem lignorum superponi jusserit, lupusque sicut canis domesticus exstiterit.

Huic contulerunt Paganses de rebus suis multa donaria. Inter quos quidam rusticus contulit ei asellum ligna de sylva usibus necessariis allaturum. Hunc asellum Præsul mancipio commendavit. Qui cum una dierum ligna asello imponenda decideret, lupus rapaci aviditate eum invadens occidit, & absumpsit. Quod ægre ferens famulus partem lignorum humeris imposuit, & Præsuli deportavit, narrans quæ de asino acciderant. Qui dixit ei; Dirigito me prævius ad sylvam. Quam ingressus Episcopus precibus facillime obtinuit, ipræsto ibi adesse lupum. Quem jussit sterni more jumenti struemque ligno-

rum ei superponi, & ot[...]
lupus postea extitit sicu[...]
cum famulis semper, [...]
diam pervigilem & ins[...]
æstu. Obiit hic sanct[...]
cemb. *Vincent. l. 12. c[...]*
ex. 2. & tit. Castitas [...]

EXEM[...]

** Puerorum innocenti[...]*

Retulerunt viri gra[...]
num Joannem Ge[...]
ea urbe, in qua tum [...]
puerulos, quorum tan[...]
quotidie ante summa[...]
clausisque undique ost[...]
jubebat, ut verbis Gal[...]
rentur tenorem; *mon [...]*
tiè de vostre pauvre s[...]
Deus meus, Creator m[...]
Joannis Gerson. Itaq; [...]
res, post tam fervente[...]
acta scripta, post tant[...]
fantium & innocentiu[...]
quæsivit. Nemo te du[...]
vos collocare. *Hæc ex,* [...]

EXEM[...]

** De innocentia[...]*

Circa annum Dom[...]
patæ & probatis[...]
dicatorum qui in Por[...]
nensi agens sacristam [...]
gionis habitum gest[...]
mysteria informabat [...]
mibus maternis jenta[...]
sis aliquot inservieran[...]
pellam in eadem Eccl[...]
ibi sumere. Porro in[...]
Virginis imago, & in[...]
semper parvulorum h[...]
plicitate, qui è sinu m[...]
taculum faciebat. Pc[...]
cit, parvuli queruli re[...]
rantes, quod ille parv[...]
per descendebat, & r[...]
Prudens ac religiosus [...]
tium percepta, eos inf[...]
lito ad eos descendere[...]
mine, tu semper nobi[...]

ferre consuevisti ad jentaculum invita ergo nos, & magistrum nostrum semel in domo patris tui. Et sic illi instructi faciunt, cum parvulus Jesus more solito ad eos descendit. Qui eorum petitioni annuens diem certum designavit, quo ista præstaret, & erat dies Ascensionis Domini jam jam instans. Id mox illi referunt magistro, qui se præparans, ut cœlesti interesset convivio, illa die mature se ad celebrandum disposuit parvulis eisdem illi ministrantibus, & sacrificio peracto omnes tres ibi simul vivere desierunt, & omnes tres simul eodem fuere reconditi tumulo, & aliquanto tempore postmodum elapso, eorum corpora fuerunt ex humuli loco ad altiorem translata, & reposita in uno sepulchro, in capella, quæ Regum dici consuevit, & miraculosa hæc historia fuit super idem sepulchrum depicta, & per traditionem quandam ab antiquis acceptam, fama ad hæc nostra tempora pervenit. Tandem anno Domini 1277. cum in eodem loco, quo tale erat sepulchrum, portam quandam oporteret aperiri, inventæ sunt horum sacrorum corporum reliquiæ, & quidem parvulorum uno supertectæ linteamine, prædicti vero patris eorum magistri alio. Quod vero easdem omnes illorum trium reliquias simul cooperiebat linteamen, adeo candidum, integrum, & incorruptum fuit repertum, quasi à paucis diebus ante fuisset ibi repositum. Hujus rei fama repente per civitatem spargitur, accurrit mox ad rem stupendam universus populus, & quæ erga hos beatos habebatur devotio, & memoria, augetur, & instrumento publico ad posterorum memoriam, hæc omnia per testes prius sacramento adstrictos examinata, scripto traduntur. *Fr. Antonius Senensis in chronico Prædic. ad annum 1240. litera L. cap 74.*

EXEMPLUM XI.

** Innocentia non lædenda.*

LEgitur de Henrico Quarto Imperatore (sic dicit Gobelinus in Chronica sua) quod ipse quendam militem suum instagavit ad hoc, ut Imperatricem de adulterio appeteret, sed Imperatrix renuit, & miles instat. Tandem Imperatrix dixit, quod Imperatore absente suam voluntatem esset adimpletura. Quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum se disponit. Et postquam recessisse putabatur, vestimenta militis induit, & ad cubiculum Imperatricis nocte divertit. Imperatrix vero quosdam juvenes fortes vestibus fœmineis indutos, penes se habuit, & Imperatorem sub specià militis venientem, per eos fecit fortiter baculari, donec ipse clamavit, quod esset Imperator. Et Imperatrix accurrens eum defendit, & postea de hoc facto eum acriter impugnavit. Ipse vero militem jussit occidi. *Gotschalcus Holen. ordinis Eremitarum D. August. serm. 18. part. hym. litera L.*

EXEMPLUM XII.

** Innocens indigne accusatus à divina protegitur justitia, ipso ad Dei præsidium confugiente, & ad ejus tribunal provocante.*

FRanciscus a Britannia Armoricæ Dux, Ægidium fratrem Consiliarus læsæ majestatis falso accusatum in carcerem conjecit, ubi cum horrendo famis supplicio necaretur, siti & inedia consumeretur, fatalem diem tanti tormenti metam esse prævidens, advocato ad conscientiæ instructionem, pro viatico sui itineris præparando, monacho Franciscano, fidem ab eo accepit, ut fratri renunciaret intra quadragesimam diem ad Dei tribunal se sistere oportere: Franciscanus, cum Ducem in finibus Normanniæ invenisset, mortem fratris, ejusque ad summi Dei judicium appellationem illi renunciavit. Dux eo nuncio perterritus ingenti synprosmate corripitur, & paulatim morbi sævitia tabescens ad diem condignum è vivis sublatus est. *Ex Britannicis Chronicis ita hausit Petrus Matthæus Sequanus I. V. D. in lectione de judicum in ferendis sententiis vero & necessario officio.*

EXEMPLUM XIII.

** Aliud exemplum de eadem materia.*

RUdulphus Dux Moscoviæ cum odii pestilentis insidias moliretur adversus quendam equitem auratum, quem ideo vinctum, apprehensum, cruciatum, in sacco inclusum in profluentem projici jussit. Eques jam in saccum conjectus, nondum tamen inclusus, Ducem qui ad spectaculum accesserat, in fenestra conspicatus alta voce clamavit: Dux Rodulphe ad tremendum Dei tribunal te voco, ut causam assignes, cur me immerentem tam acerba & indigna morte perimis. Dux eam citationem cum risu excipiens intrepide respondit: Bene præito, ego tum adero. Exacto prope anno Dux in febriculam incidit, & appellationis recordatus adstantibus dixit: Nunc mortis meæ tempus instat, ad judicium eundem, & ita accidit, brevi enim post mortuus est. *Idem Petrus Matthæus supra memorata lectione.*

EXEMPLUM XIV.

** Aliud iterum simile.*

PRinceps generosus quidem, sed scelerum crudelissimus ultor, nobiles duos natalium, & stemmatis splendore conspicuos perduellionis crimine pertinaciter accusatos, ex altissima turre in conspectu multorum præcipites trusit; illi constantissimis

vocibus innocentiam protestabantur, fallas accusationes vitæ integritate repellebant, supplices petebant, ne regis animus clancularíis sugillatoribus seductus in eos sæviret, nihil proficiunt, nec movetur, nec flectitur tantis clamoribus princeps, insontes ad divinum tribunal confugiunt, & his verbis Principem adoriuntur: Cum nec juri nostro tuendo, nec nobis, crudelissime Princeps, relictus sit locus, nos te ad dies triginta judicio sistere mandamus, ante summi & incorrupti judicis thronum, ubi jus nostrum æquiore bilance trutinabitur. Princeps anilem & dementem illam citationem esse opinatus, eamque flocci faciens, trigesima die, cum ab aulicis suis somno liberiori indulgere crederetur, mortuus inventus est. *Idem Petrus Matthæus ex Fulgosio retulit in supradicta lectione. Item aliud habes post tit. Judicium temerarium. pag. 487.*

INOBEDIENTIA.

EXEMPLUM I.

Inobediens frater cucullæ ruptæ partem sine licentia assuit, & ob id moriturus, dæmones latantes vidit.

QUidam Cisterciensis, cum infirmitate tactus loquendi officium perdidisset, vidit dæmonem tanquam simiam in pertica sedentem, ubi scapulare ipsius pendebat. Porro in ipsum scapulare vetus atque diruptum idem monachus scissuram panni modicam sine licentia nuper assuerat, quam ille immundus spiritus suaviter attrectans, & sæpe deosculans, etiam lingua lingebat, & manu tractabat. Quod cum ille videret, ingemuit. Et quia loqui non poterat, protensione digiti, verbisque semiruptis, quomodo poterat innuebat, ut derisorem pessimum amoverent. Fratribus vero mirantibus, & percontantibus, quid diceret, aut indenderet, divina tandem miseratione recepit linguæ officium, & ait: Nunquid non videtis dæmonem sedentem in nostro scapulari, & ore spurcissimo lambentem illam partem, quam nuper in eo sine licentia consuere præsumpsi: Expellite ergo quanto citius sceleratum, & tollite de indumento partem, ne mihi in finem impius ille derisor insultet. Fratres ergo non videntes quem illi videbat, amoverunt scapulare de loco, & protinus recessit dæmon. Frater vero infirmus accepta pœnitentia pro peccato suo, rursus obmutuit, atque post paululum in bono fine decessit. *Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM II.

Inobediens Conversus, & priori suo rebellis à dæmonibus rapitur.

COnversus quidam Cisterciensis ordinis, Priori suo inobediens, quod sibi imperabatur, su-

perba mente facere despic
ni timoris, nullis fratru
ad hoc poterat induci, t
nimo tumidis & indisci
se nunquam facturum
occasum vergente, clat
amaritudinis felle plenu
durare non pertimescen
cto suo se collocavit.
nio noctis, cum neca
ræ superbiæ vitio, cord
faceret, adsunt duo ne
res, draconibus crudeli
sius, quorum unus sic
cutus est: Quisnam est
alter: Conversus quid
cutus fuerat quasi su
(inquit) sed inobedien
continuo subjecit alte
hamus eum ad portan
xerant, exequuntur.
tes, & de lectulo min
am ipsius ne clamare
torio & cœtu fratrun
& contumacem traxe
eum ferentes, cum
rii, cœperunt illude
lantes, sicut solent l
& capere. Cumque
eum, ad horam reced
reversi, cum sicut pri
omnipotentis servit
nitum, tanquam si
re super eos rueret,
Conversum, jam
sed jam ad instar
dum, in quandam
cerunt. Qui se ind
quandam arborem
ludis denigratus,
angustia depressus
redituras larvales
astitit ei repente p
ad illum: Confor
ligni illi tenebraru
ciæ ultores, tibi
ment. Hæc autem
quia tam superbe i
tuo non timuisti.
inter cæteros fra
quæsitus inveniri

clandestino eum discessu ad seculi vomitum rediisse. Erat autem situs loci talis, ut coquinarios oporteret ad ministerium coquinæ mundam aquam extra portam haurire. Unde fratres, qui tunc coquinæ officio inserviebant, summo mane ad hauriendam aquam egressi, viderunt Conversum illum, velut amentem sub arbore sedentem, festinatoque redeuntes: Priori & fratribus, quod viderant indicarunt. Prior itaque assumptis secum aliquot fratribus, exivit foras ad eum, vidensque eum sic mirabiliter se habentem, quæsivit, quare ita sederet illic, vel quid illi mali accidisset? Ipse vero caninis rictibus morsum intentans, fratribus ad se accedere volentibus, & torvis oculis singulos respiciens, dicebat: Vos tota nocte hac vidistis me ludibrio fuisse malignis spiritibus, & nemo ex vobis auxilium mihi ferre curavit. Protinus itaque intellexerunt fratres eum pro culpa inobedientiæ & contumaciæ suæ aliquas pœnas solvisse, & præcipiente Priore ductus in infirmitorium, didicit ex his, quæ passus est, contumax & rebellis non esse, & sicut scriptum est, tantummodo sola vexatio intellectum dedit auditui. *Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM III.

B. Virgo Maria cultui suo deditum præpositum monialium, ob inobedientiam suam noluit secum in cœlum devehere.

In provincia quæ dicitur Germania trans Rhenum, quæ etiam Saxonia vocatur generali nomine, in territorio civitatis Paderbornensis, quam Carolus Magnus Imperator condidit, sibique in eo palatium ædificavit, extat cœnobium sanctimonialium, Arosdisse inde nuncupatum, quod sanctorum Apostolorum, filiorum Zebedæi sacro nomine intitulatum magnæ antiquitus religionis, & strictissimæ disciplinæ fuisse dignoscitur. Huic monasterio quodam tempore præfuit vir vitæ venerabilis, nomine Petrus, ex ordine regularium canonicorum assumptus, quoniam & ipsius monasterii instituta secundum regulam beati Augustini disposita sunt. Erat ergo homo ille mandatorum Dei scrutator sedulus, & executor devotus, clarus charitate, humilitate submissus, castitate præcipuus, quique tanquam fidelis paranymphus, & amicus sponsi sponsarum Domini sui sibi commissarum castitatem pervigili sollicitudine zelabat. Cumque bonis polleret moribus, hoc in conversatione sua præcipuum, velut pretiosam margaritam habebat, sacræ scilicet venerationi Dei genitricis, sincera cordis affectione insistere, hostiam salutarem, & sacrificium singulare, per quod peccata mundi tolluntur, in hujus honore multa cum devotione frequenter immolare, ipsam sibi in cunctis necessitatibus suis advocatam eligere, ipsiusque suffragia lachrymosis & continuis precibus implorare. Porro laudabilem consuetudinem ejusdem effecerat, ut quoties mellifluum ejusdem beatæ virginis nomen nominari audisset, si opportunitas petendæ veniæ deesset, inclinato reverenter capite, genibus etiam aliquantulum incurvatis, salutationem Angelicam eidem matri misericordiæ, quanto devotius poterat, compensaret. Denique optimi agonis certamine feliciter consummato, adversa valetudine febribus cœpit æstuare, & quanto viciniorem esse mortem, signa mortis erumpentis annunciabant, tanto specialis patronæ suæ Dominæ nostræ auxilium cœpit enixius flagitare, consuetudinariam sibi salutationem ipsius frequentius iterare, ut ad servuli sui exitum occurreret, seque à malignorum spirituum nequissima crudelitate tueri dignaretur, attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem suam vocavit ad se Priorissam ejusdem loci nomine Gissam, prudentem valde, & Religiosam virginem, quasdam etiam de senioribus sororibus, dixitque ad illas: En ego egredior viam universæ carnis, & licet pro modulo meo puram Domino studuerim exhibere servitutem, tamen quia nescit homo, utrum amore dignus sit, an odio, districti judicis ancipitem adhuc sententiam reformido. Porro notum vobis facio, quod beata Dei genitrix virgo Maria, Regina cœli Domina mundi, me cras qualemcunque servulum suum circa horam sextam visitare, atque (ut spero, credo, atque confido) de hujus mundi exilio eruere, secumque ad cœlestis patriæ lucidas mansiones assumere dignabitur. Quod enim meis meritis consequi posse nullatenus præsumo, hoc per ipsius sanctissima merita mihi fiducialiter usurpo. Vos ergo domum totam mundari quantocius facite, sed illa componite, & ornate ad circa horam, quam prædixi, universas sorores cum thimiamate, & cæteris adesse præcipite. Cumque ergo versiculum illum sequentiæ Assumptionis beatæ virginis. Te cœli Regina, incepero, cunctæ simul sorores in jubileo cordis & vocis sequentiam ab eodem versiculo usque ad finem alacri devotione decantent. Priorissa, cæterisque sororibus, quæ aderant, fidem continuo dictis ejus exhibentibus, utpote sanctitatis & innocentiæ ipsius consciæ, conversus quidam Theodoricus nomine, ad caput lectuli, in quo homo Dei jacebat, stans, incredulus de his, quæ dicebantur, talia in corde suo loquebatur: O vere mobile, & infirmum, omnique verbo credens pectus fœmineum: Ecce enim homo hic in vicinio mortis constitutus, deficiente sensu aliena loquitur, &

istæ sorores verba ejus, tanquam ex ratione procedentia, vel veritate subnixa, putant continuo effectui fore mancipanda. Talia eo cogitante, sanctus sacerdos virtute qua poterat elevans caput, & ad partem illam, ubi conversus stabat, oculos dirigens: Esne (inquit) hic frater Theodorice? Quo respondente: Sum Domine: Accede (ait) huc ad me. Illo quoque protinus accedente. Da (inquit) manum tuam. Obstupefactus conversus, & adhuc eum quasi minus compotem considerans, non ausus tamen contradicere sermonibus sancti, dedit manum suam. Quam vir Dei apprehendens, & digitis suis digitos ejus fortius stringens, sic ait: Sicut verum est, quod ego manu manum tuam teneo, digitisque meis digitos tuos stringo, sic verum est, quod ego per virtutem gratiæ Dei locutus sum. Quod autem tu in secreto cordis tui loqueris, falsum esse scias, me scilicet delirare, sensuque turbato nescire quid dicam. Sic itaque per unius increduli propheticam, ac vere divinam correptionem, omni dubietatis nubilo à cordibus cæterorum deterso, tantam gratiam spirituali patri suo cœlitus fuisse collocatam, omnes in communi gratulabantur. Jam altera dies illuxerat, & hora, quam vir Dei prædixerat, sole ad centrum festinante, proximabat, universaque sororum cum fratribus laicis adunata, piissimæ Reginæ cœli adventum tanto certius præstolabantur, quanto eam is, qui prædixerat, manifeste miraculo comprobaret, tanta vero reverentia mentibus cunctorum, qui aderant, circa prætaxatam horam infusa est, ut divinam aliquam advenisse virtutem nemini astantium dubitare fas esset. Ipse vero beatus sacerdos, mirum in modum serenata facie, elevatis in cœlum oculis, manibusque sursum protensis, versiculum, quem prædixerat, cantando intonuit, dicens: Te cœli regina, hæc plebecula piis concelebrat mentibus. Sed quis digne effari queat, quanta devotione & compunctione, quantoque pietatis affectu eadem sequentia à sororibus percantata sit. Jacebat interim servus Dei in agonia, raptusque in extasim, multa de secretis cœlestibus, & de statu ejusdem cœnobii, per revelationem cognovit, quæ postea Priorissæ senioribusque sororibus indicavit. Omnium vero oculis in eum defixis, subito obnubilata est facies ejus & corrugata fronte, mœroris cujusdam & anxietatis magnæ dedit indicium, erumpensque in vocem miserabili lamentatione, talia edidit verba: Cur Domina piissima & misericordissima servum tuum pauperculum in hac fæce mortalitatis relinquis, quem licet indignum, tam benigna visitatione consolari dignata es? Dulcissimam

præsentiam tuam
tam precibus &
dignanter indulsi
comitatus tui co
ter iterando, Do
dissima, ne derel
lo cunctos in flet
te redditus sibi, p
tionem corpuscul
sis cæteris, & Pr
retenta, sic locut
aliquid liquoris
linguæ delinita,
ditius proferre v
ta itaque Priorisl
vasculo afferente
mo Dei jacebat,
ullo corporis sen
ret, exclamabat,
quaquam afferas
denudat, & vin
diens illa tam ev
prehensam, ade
re posset. Dehin
orsus est: Quan
utinam ego mise
lius intellexissem
cesse est, imprim
inobedientiæ, p
marum valle nun
ut sub protectio
states cœli secret
obedientia mea f
plurimi diœcesis
latione decepti,
sis Septembris ill
suis celebrarent,
scita minus vigil
proxima vero syn
tempore celebra
rent, præceptum
que hujus delicti
se culpabilem red
bat conscientia,
conscientiam, qu
miser plus defere
veritati (quia & u
nonnullius religi
opprobrium non
erubui. Hoc est c
hodie tanto bono

tu æternæ vitæ & sempiternæ gloriæ, ad ærumnas mortalitatis hujus revocatus sum. Porro Priorissa inquirente, utrumnam peccati illius maculam, per confessionem, & pœnitentiæ lavacrum non diluisset? illeque se hoc non semel, sed pluries confessum fuisse, asseruisset: cum magno admirationis stupore Priorissa subjunxit: Væ mihi peccatrici, Domine pater, quid ergo dicemus de sacramento confessionis, si tibi non semel, sed pluries confitenti, indulgentia est negata? quis jam alius mediante confessione delictorum veniam sperare poterit? At ille dignum memoria verbum respondit, dicens: Scire debes, quoniam secundum intentionem, vel contritionem pœnitentis, sine confitentis intentio judicii, sive remissio indulgentiæ Dei reformatum. Quia enim ego miser peccatum meum, secundum veram æstimationem ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione, & compunctione cordis confessus sum, propterea needum indulgentiam consequi merui. Cumque talia tristis & mœrens locutus fuisset, quæ præsentes aderant, corda magno terrore concussa sunt, & ad obedientiæ paritatem (si benè memini) postea supervixit, tanto amarius lugens peccatum suum, quanto divini judicii districtionem evidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatem magnam in eadem domo futuram esse prædixit, quæ etiam mortem ejus è vestigio subsecuta est. Sicque in pace consummans dies suos, plenus operibus bonis, appositus est ad patres suos. Veruntamen festivam illam, & omnino gloriosam assumptionem qua cum beata DEI genitrice Maria, Sanctorumque Angelorum frequentia, assumi meruisset, si culpa non intervenisset, merito inobedientiæ perdidit. *Ex eodem.*

EXEMPLUM IV.

Inobediens frater sine licentia phlebotomiam suscipiens usque ad spiritus emissionem, sanguinis fluxum non potuit cohibere.

QUidam alius frater ex prædicti patris Odonis congregatione illicito tempore sibi phlebotomiæ curationem adhibuit. Super quo facto commotus est ejus animus, quia quamvis eum necessitas coegisset, tamen absque ejus licentia hoc præsumere non debuit: mox vena per quam sanguis prius effluxerat, disrupta est, & quousque animam redderet, à quocunque medicamine non fuit restricta. *Vincent. Beluac. spec. hist. l. 54. cap. 67.*

EXEMPLUM V.

Inobediens Fulco gravi infirmitate usque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandavo natus, canonicus apud Insulas fuit. Hic ergo (ut ipse nobis narravit) à magistro Jacobo de Vitriaco legato, & prædicatore crucis contra Albigenses, rogatus ut secum crucem per Flandriam prædicaret, renuit. Cui cum insisteret per amicos, ut eum adjuvaret in negotio Ecclesiæ tam necessario & devoto, renuit de secundo, & nullo modo se facturum asseruit. Tunc magister Jacobus illum magis præceptum timere confidens: & ego, inquit, præcipio tibi auctoritate qua fungor, ut in nomine Domini JESU CHRISTI, in remissionem omnium peccatorum illud negotium assumas. Cui dictus Fulco: Nullo modo, inquit assumam: & rogo te, ut nequaquam me de hoc ulterius fatiges. Mox magister Jacobus graviter commotus corde, & ferè usque ad lachrymas fatigatus, ait illi. Cum utique digne possem te excommunicare authoritate commissa, & omni beneficio jam privare propter inobedientiam contumacem, nolo tamen, ne gravamen tantum ingerere videas tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat te, non solum ad istud, quod spernis, sed prorsus inutilem ad omne opus. Mira res, mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris invasit, & usque ad finem vitæ suæ per viginti quinque annos irremediabiliter fatigavit. Et audi lector mirum Dei Judicium de hoc viro cum talis & tantus esset, ut ei Dominus Jesus Christus (sicut per Ægidium fratrem ordinis Prædicatorum Handavi percepimus) ante mortem quasi recenter extensus in cruce visibiliter appareret, & eum antè finem mensis Augusti prædicaret moriturum, nullo modo tamen Dominus illi in hac vita parcere voluit, quin eum pro inobedientia tanto spatio temporis flagellaret. *Thomas Cantipratani de proprietatibus Apum lib. 1. cap. 22. par. 2.*

EXEMPLUM VI.

Inobedientiam Adæ pertinaciter sugillans servus, inobediens efficitur, & perdita gratia Domini sui effugatur.

QUidam paterfamilias servum habebat fidelem & utilem, omnium rerum suarum dispensatorem. Contigit autem, ut die quadam sermo esset de inobedientia Adæ inter eos, de esu pomi contra præceptum Domini: & servus indignando illius inconstantiam diceret: ut taceam de Deo; si mihi tam districtè aliquid à vobis præciperetur, nunquam transgressor efficerer. Tacuit tunc Dominus, & post dies aliquot cum ille minus sibi caveret, nec sermonem contra Adam prolatum in memo-

memoria haberet, pyxidem ei clausam, sed non firmatam porrexit, atque tradidit, dicens: Pyxidem istam ego custodiæ tuæ commendo, quod si aperueris illam, totius laboris tui tui mercede privaberis, & etiam gratia mea semper & perpetuo carebis. Hoc cum crebrius ei inculcasset, & ille in conclavi se recepisset, statim multis ac diversis cogitationibus cœpit fluctuare, variisque tentationibus æstuare, quid esset in pyxide scire desiderans. Et sæpius illam vertens, atque circumspiciens, ait intra se: Quid si aperuero illam, solus sum, nemo videt, interrogatus negabo, non est testis, qui me convincere possit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & avicula quæ intus erat clausa, volavit. Tunc tristis effectus valde, mysterium intellexit, & ad Domini pedes pyxidem requirentis se prosternens, veniam postulavit, sed non invenit. Ad quem Dominus: Serve nequam, & contumax, tu primum patrem nostrum de inobedientiâ judicans, tuamque constantiam apud me commendans, teipsum commendasti. Recede ergo à me, faciem meam de cætero non videbis. *Cæsar lib. 4. 75.*

EXEMPLUM VII.

Aliud simile præcedenti.

HEnricus de Wida miles fuit dives valdè, habebat autem uxorem nobilem ac dilectam. Die quadam dum sermo inter eos haberetur de culpa Evæ, cœpit illa ut mos est mulieribus, eidem maledicere, & de inconstantia animi judicare, eo quod pro modico pomo, gulæ suæ satisfaciens, tantis pœnis ac miseriis omne genus humanum subdidisset. Cui maritus respondit: Noli illam judicare, tu fortè in tali tentatione fecisses simile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod minus est, & propter amorem meum minimè poteris custodire illud. Respondente illa: Quid est mandatum: Subjunxit miles: ut die illa, qua balneata fueris, paludem curiæ nostræ nudis pedibus non ingrediaris: aliis diebus, si libet, intres. Erat enim aqua putens, & fimosa, ex totius curiæ sordibus collecta. Illa subridente, & præcepti trangressionem abhorrescente, subjunxit Henricus: Volo, ut pœnam addamus, si tu obediens fueris, quadraginta marchas à me recipias, sin autem, totidem mihi solvas: & benè placuit: Ille vero, ipsa ignorante, secretos custodes paludi adhibuit. Mira res: Ab illa hora matrona tam honesta, & verecunda nunquam per curiam transire poterat, nisi ad prædictam paludem respiceret, & quoties balneabatur, toties de eadem palude tentabatur. Die quadam exiens de balneo, dixit pedissequæ suæ: Nisi ingressa fuero paludem illam, moriar: statimque succingens se, cum circumspexisset, & neminem videre putaret, comitante ancilla, aquam illam fœtidam usque ad genua intravit, & hoc illucque deambulando benè concupiscentiæ suæ satisfecit. Quod statim nunciatum est marito ejus. Ille gaudens, mox eam vidit, & ait: Quid est Domina, fuistisnè hodiè benè balneata? Respondente illa: fui, adjecit: in dolio, vel in palude? Ad quod verbum confusa tacuit, sciens eum suum excessum non latere. Tunc ille: Ubi est ô Domina mea, constantia vestra, obedientia vestra, jactantia vestra? Evâ vilius tentata fuistis, tepidius restitistis, turpius cecidistis. Reddite ergo quod debitis. Et cum non haberet illa quod solveret, omnia vestimenta ejus pretiosa tulit, & per diversas personas distribuit, sinens eam per aliquod tempus bene torqueri. *Idem lib. 4. cap. 76.*

EXEMPLUM VIII.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus in æternum damnatur.

FUit quidam frater laicus & castus, & zelator ordinis (ut apparebat) sed valdè superbus, & appetens dominari in conventu, & in officio potens esse. Fuerat enim procurator, & non poterat sustinere aliquem priorem, nisi ad voluntatem suam esset, nec procuratorem, nisi seipsum, & interdum petivit callidè absolvi à procuratione, & si obtinuit, sic fecit ut citò rediret. Sacerdotes, & fratres clericos non plus curabat quàm coquinarios, & scivit sic se exhibere prælatis zelotypum pro ordine, & conventu, quod omnia alia de ipso tolerabant. Iste in ultima infirmitate sua tribus diebus jacuit sine loquela. Et cum noctu moreretur, quidam frater senex vidit, & audivit in somnis terribilia, & excitatus, suspicatus, est fratrem illum esse mortuum, & accensa candela præ horrore qui inerat & nescivit quid ageret, sed conversus ad Deum, dixit: O Domine Deus, annè vicit frater iste, an est victus? Et audivit vocem dicentem sibi: Si vis, jam respondebitur tibi. Et ipse expavescens, dicebat: Non Domine. Timens quod si horridum quid audivisset de illo, à sensu defecisset. Quod ergo vigilans non potuit sustinere, sustinuit dormiens. Nam ei dormienti postea idem frater in somnis apparuit, dicens, se damnatum esse. Et isto querente, an ei posset in aliquo suffragari, ille respondit: Non. Interrogavit ergo ille frater, per quid damnationem meruisset. Fecit ille, sicut qui erubescit planè confiteri confessionem suam, attamen parumper respondit: Per ista quibus priores, & fratres volebant mihi benè facere, fecerunt mihi malè. Et hoc dicto disparuit.

Frater

Frater autem evigilans, & revoluens verba illa, & revoluens mente conversationem, & vitam illius, invenit, quod ista responsio per omnia concordavit cum vita, quam ille duxerat in ordine, quia in omnibus dimittebatur ipsi voluntas, & ipse nullum curavit, nec Priorem, nec lectorem, nec superiorem, nec aliquem alium, sed omnia in conventu disponebat ad libitum suum, & hoc tolerabatur in eo propter zelum, quem prætendebat. Attendant ergo fratres, & non appetant se dimitti suæ propriæ voluntati. *Ex vitu fratrum Eremitarium D. Aug. l. 2. cap. 13.*

EXEMPLUM IX.

† Terribile exemplum ejus, qui inobediens parentibus fuerat.

NOstra ætate, ait S. Bernardinus, in Hispaniæ citerioris oppido, cui nomen Sui, non ita procul à Valentia adolescens fuit, qui per parentum inobedientiam eò devenerat, ut anno octavo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula conjectus, & suspendio damnatus sit. Erat etiam tum prorsus imberbis: pendenti vero jam, atque exanimi subito prorumpit barba, moxque spectante populo, tum illa jam profunda, tum coma capitis planè canescunt, ut ætatem referret hominis nonagenarii. Miraculo rei accitus, cum populo, & toto clero accurrit Episcopus: omnes in genua prostrati expectant dum ostendit Deus, quid sibi monstrum hoc velit. Atque ecce ibi, Episcopus editiorem capiens tumulum ad omnes ait, voluisse Deum ostendere, quantum de vita iis detrahat, qui de parentum obedientia detraxerunt, victurum etiam hunc juvenem fuisse ad eam ætatem, quæ jam apparebat in facie, nisi ipsos septuaginta annos parentum inobedientia detraxisset. *D. Bernardinus 2. tom. Dominica Quadrages. serm. 17. art. 3. cap. 11. Vide etiam tit. Amor illicitus, exemp. 6. tit. Dæmon, ex. 8. tit. Discordia, ex. 7. tit. Gula, exem. 13. tit. Ex. re exem. 4. & tit. Confessio, ex. 19.*

INTENTIO.

EXEMPLUM I.

Convertitur post professionem frater, qui ut aliquid furaretur, religionem ingressus fuerat.

REtulit mihi frater Godefridus monachus noster, quondam Canonicus sancti Andreæ in Colonia: cum essemus simul in probatione, rem dignam memoria. Asserebat sibi à quodam monacho Claræuallis bene noto relatum: quendam clericum actu trusanum, quales per diversas vagari solent provincias, venisse ad Claræuallem, non quidem zelo ordinis, sed ut aliquid monasterio raperet sub pallio religionis. Factus itaque novitius, cum per totum annum probationis suæ insidiaretur ornamentis Ecclesiæ, & propter diligentem custodian. satisfacere cordis sui nequivisset malitiæ, hæc intra se cogitabat. Cum factus fuero monachus, & licuerit ministrare, sine nota ac labore ipsos calices subtraham, sicque recedam. Ecce tali intentione elegit professionem, promisit obedientiam, induit cucullam. Sed pius Dominus, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat, perversam voluntatem mirabiliter mutavit, & venenum in antidotum misericorditer convertit. Induto ergo habitu monachali, contritus & conversus adeo profecit in sancta religione, ut non multo post propter meritum vitæ ad dignitatem prioratus ascenderet in Clarævalle. *Cæsarius libr. 1. cap. 3. Vide etiam tit. Hospitalitas exempl. 1.*

EXEMPLUM II.

Filius cujusdam mala intentione non pietatis amore, hospitio recipientis dæmonem, sub specie peregrini, ab eo invaditur, & flammis urendus projicitur.

QUodam tempore Fortunatus vir DEI, Tudertinus Præses, ex obsesso dæmonem expulit; qui dæmon cum vespere secretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum se esse simulans circumire cœpit civitatis plateas, & clamare: O virum sanctum Fortunatum, quid fecit? peregrinum hominem de hospitio suo expulit, quæro ubi requiescere debeam, & non invenio: Tunc quidam, quid Episcopus ei fecerit, requirens hunc invitavit hospitio: Cumque confabularentur, filium ejus invasit, atque in eisdem prunis projecit, ibique mox animam ejus excussit. *Et infra.* Multa, Petre, videntur bona, sed non sunt, quæ bono animo non fiunt. Ergo namque hunc virum, qui dum quasi hospitalitatem exhiberet, orbatus est, non pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi derogatione. Nam pœna subsequens innotuit, quia præcedens illa susceptio sine culpa, non fuerat. Nam sunt nonnulli, qui idcirco benè facere student; ut gratiam alienis operationibus obnubilent, &c. *Gregorius in Dialog. lib. 1. c. 9. Item vide detractio. d.*

INTERPRETATIO CANDIDA.

Aliena doctrina sententiam candide quantum fieri potest, oportet interpretari.

Erat

ERat vir doctus, in definiendo lentus in asseverando minimè pertinax, quæ reprobaturus est, etiam atque etiam leget versabit, excutiet, ne quid ab eo temere in damnando affirmetur, minus circumspectum esse velim in laudando. Caveat ne non satis intelligat, quæ damnat: ne cui notam inusturus est, majorem pro se rationem habeat, quam ipse contra eum, consultius fuerit nihil pronunciare, quam ut condemnatio in judicem ipsum recidat. Quod si hanc sive prudentiam, sive benignitatem animi in homine docto requiro, quid me sentire par est de illis, qui benedicta invertunt, & depravant, quo causatius existimentur convellere: nam si flectere in melius & pium & utilissimum est multis, profecto magnum erit scelus in pejus detorquere. Ergo Adrianum Florentinum illum, qui postea factus est Summus Pontifex, quum adhuc esset Decanus Lovaniensis, in publicis sæpe disputationibus quæcunque authorum dicta citarentur, interpretantem pro se audivit, nunquam aspernantem, etiamsi ex iis essent, qui adhuc viverent: de vivis enim censendum cautius, de mortuis reverentius, qui sunt jam invidia exempti, & redditi suo judici: eamque subierunt censuram, quæ omnes manet, idque potissimum de illorum vita & moribus. *Ludovicus Vives lib. 5. de tradendis disciplinis, cap. de vita, & moribus eruditis.*

INVIDIA.

EXEMPLUM I.

Invidus sacerdos Florentinus beato Benedicto venenum dedit, & septem nudas puellas in conspectu discipulorum ejus ducere choream ordinavit, & repentina morte interiit.

CUm jam monasteria sancti Benedicti in amorem Domini nostri JESU CHRISTI longè lateque fervescerent, & secularem vitam multi relinquerent, & sub levi redemptionis jugo cervicem cordis edomarent, sicut mos pravorum est invidere aliis virtutis bonum, quod ipsi habere non appetunt, vicinæ Ecclesiæ presbyter Florentinus nomine antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studiis cœpit æmulari, ejusque conversationi derogare, quousque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumque jam se conspiceret ejus profectibus obviare non posse, & conversationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque opinionis ejus præconio indeficienter vocari, invidiæ facibus magis, magisque succensus, deterior fiebat: quia conversionis illius appetebat laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui ejusdem invidiæ tene-

bris cœcatus, ab hc
nipotentis Dei in
benedictione tran
tiarum actione sul
pane, non latuit.
ex vicina sylva co
de manu ejus acc
set, panem quem
te corvum projec
nomine JESU
& tali eum in loc
sit inveniri. Tun
circa eundem co
tare, ac si apertè
jussa implere no
iterum præcipic
rus, atque ibi
Quem diu dem
properè levavit,
rum spatium ab
minis Dei annor
nerabilis autem
cere Sacerdotis
sibi doluit. Sed
corpus necare n
pulorum anima:
Benedictus inei
tem puellas mi
manus tenentes
tes ad perversit
vir Dei de cell
tenerioribus di
solius fieri pe
cum dedit, at
rat, sub statut
navit, & pauc
nem mutavit l
humiliter decl
biliter percuss
stans in solari
ret, & exultar
mus fabrica, l
cidit, & Be
Quod vir De
venerabili pat
dem vix decem
ciandum, dic
te persequebat
nedictus audi
vel quia Dei
inimici mort

ctum est, ut eidem quoque discipulo pœnitentiam indiceret, quod mandans talia gaudere de inimici interitu præsumpsisset. *Gregor. Dial. cap. 8. lib. 2.*

EXEMPLUM II.

Ursus miraculosè à Florentio quodam instituitur, & maledicta imprecatum se fuisse illius interfectoribus, flevit, & tota vita vehementer expavit.

EOdem quoque tempore in Nursinæ partibus provinciæ duo viri in vita atque habitu sanctæ conversationis habitabant, quorum unus Euthicius: alter vero Florentius dicebatur. Sed idem Euthicius in spirituali zelo atque in fervore virtutum excreverat; multorumque animas ad DEUM perducere exhortando satagebat. Florentius vero simplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non longe autem erat monasterium, quod rectoris sui morte fuerat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Euthicium præesse voluerunt. Qui eorum precibus adquiescens, multis annis monasterium rexit, discipulorumque animas in studio sanctæ conversationis exercuit. Ac ne oratorium, in quo prius habitaverat, solum remanere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo cum solus habitaret, die quadam in oratione sese prostravit, atque ab omnipotenti Deo petivit, ut ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox ut complevit orationem, oratorium egressus, ante fores ursum reperit stantem, qui dum caput ad terram deprimeret & nihil feritatis in suis moribus demonstraret, aperte dabat intelligi, quod ad viri DEI obsequium venisset. Quod vir quoque DEI protinus agnovit. Et quia in eadem cella pecudes quatuor vel quinque remanserant, quibus omnino deerat qui pasceret, & custodiret, eidem urso præcepit, dicens: Vade, atque has oves ad pastum educ, ad sextam vero horam revertere. Cœpit hoc itaque indesinenter agere. Injungebatur urso cura pastoralis, & quas manducare consueverat, pascebat oves bestia jejunans. Cum vir Domini jejunare voluisset ad nonam, præcipiebat hora eadem urso cum ovibus reverti, cum vero noluisset, ad sextam. Atque ita in omnibus mandato viri Deo obtemperabat ursus, ut neque ad sextam horam jussus; rediret ad nonam, neque ad nonam jussus, rediret ad sextam. Cumque diu hoc ageretur, cœpit in eodem loco tantæ virtutis longè lateque fama crescere. Sed quia antiquus hostis unde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde perversos per invidiam rapit ad pœnas: quatuor viri ex discipulis beati Euthicii vehementer invidentes, quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus apparebat, eundem ursum insidiantes occiderunt. Cumque hora, qua jussus fuerat, non rediret, vir Dei Florentius suspicatus est rediturum: quem usque ad vesperam expectans affligi cœpit, quod is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueverat, ursus minimè reverteretur. Die vero altera perrexit ad agrum, ursum, pariterque oves quæsiturus, quem occisum reperit. Sed sollicitè inquirens citius à quibus fuerat occisus, invenit. Tunc sese in lamentis dedit, fratrum magis malitiam quam ursi mortem deplorans. Quem vir venerandus Euthicius ad se deductum consolari studuit. Sed idem vir Domini coram eo magni doloris stimulis accensus, imprecatus est dicens: Spero in DEO, quia in hac vita ante oculos hominum ex malitia sua vindictam recipient, qui nil se lædentem ursum meum occiderunt. Cujus vocem protinus ultio divina secuta est. Nam quatuor monachi, qui eundem ursum occiderant, statim elephantino morbo percussi sunt, ut membris prutrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expavit, seque ita fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim tempore vitæ suæ flebat: quia exauditus fuerat, se crudelem in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Deum fecisse credimus: ne vir miræ simplicitatis quantolibet dolore commotus, intorquere ultra præsumeret jaculum maledictionis Euthicius vero qui prædicti Florentii in via Dei socius fuerat magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa cives urbis illius de eo solent narrare miracula: illud tamen est præcipuum, quod usque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assiduè dignatur operari. Nam quoties pluvia deerat, & æstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in unum cives urbis illius, ejus tunicam levare, atque in conspectu Domini cum precibus offerre consueverant. Cum quidam per agros exorantes pergerent, repentè pluvia tribuebatur, quæ plenè terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, ejus anima quid virtutis minus, quam meriti haberet, cujus foris ostensa vestis ab eis iram conditoris averteret. *Idem lib. 15. lib. 3.*

EXEMPLUM III.

Invidia actus quidam senex alium fratrem baculo è cella sibi concessa expellere disposuit, sed ne id fieret, sollicitus illius discipulus impedivit.

REferebant sancti seniores nobis dicentes: quia fuit quidam monachus in eremo Scythiæ. Venit autem ad visitandos sanctos patres, qui habitabant in loco, qui dicitur Cellia, ubi multitudo

monachorum divisis habitabat cellulis. Cumque non inveniret ad præsens cellulam, ubi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei dicens: Interim repausa in cellula, donec invenias ut possis manere. Cumque ad visitandum eum convenirent quamplurimi fratres desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ, (habebat enim gratiam specialem docendi verbum Dei) videns ille senior, qui ei ad habitandum præstiterat cellulam, invidiæ livore cor ejus vulneratum est, indignari cœpit, ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non conveniunt, nisi rarissime, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum penè quotidie fratres quam plurimi vadunt: Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei ut egrediatur de cellula illa, quoniam necessaria est mihi. Cum autem perrexisset discipulus ejus ad illum fratrem, dixit ei: Mandavit Abbas meus sanctitati tuæ: Jube mihi mandare qualiter habeas, audivi enim te infirmari. Ipse vero remandavit ei, dicens: Ora pro me Domine pater, quia valde stomachum doleo Reversus autem discipulus, dixit Abbati suo: nimis rogat sanctitatem tuam, ut vel tres dies jubeas inducias ei dari, ut sibi possit aliam cellulam providere. Transactis tribus diebus iterum misit discipulum suum, dicens. Vade, & dic ei ut egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum, quia continuò venio, & cum baculo cædendo expello eum de cellula mea. Pergens autem discipulus ad supra dictum fratrem, dixit ei: Quoniam valde sollicitus est Abbas meus de infirmitate tua, ideo misit me requirens si melius habeas. At ille hæc audiens dixit: Gratias ago tibi Domine sanctæ charitati tuæ, quia sollicitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reversus autem discipulus dixit Abbati suo: Etiam & nunc satis deprecatur sanctitatem tuam, dicens, ut usque in diem dominicum expectes eum, & statim egredietur. Cum autem advenisset dies dominicus, & non statim egrederetur, accipiens baculum senior inflammatus invidiæ, & iracundiæ spiritu, pergebat ut cædendo eum expelleret de cella. Accedens autem autem discipulus ejus, & dixit ei: Si jubes, pater, præcedo te, & videbo, ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te scandalizentur. Præcessit ergo discipulus ejus, & ingressus ad eum dixit: Ecce Abbas meus venit ad salutandum te. Egredere ergo celerius, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumque vidisset eum antequam appropinquaret, prostravit se pronus in terram, adorabatque senem cum gratiarum actione, di-

cens: Rerribuat
æterna pro cellul
præstitisti & in c
Christus Domin
paret mansionem
punctus est cord
amplexum ejus,
eum ad cellulam
ctione sumerent
memoratum dis
mihi Dic fili, si
lulam illam ma
confessus est dic
humilitatem, q
Domino, ideo n
quando mitteba
rum dixi quæ m
statim se prostra
dicens: Et hodie
pulus tuus, quon
ritate Dei agente
de peccati laque
fide enim & sanc
puli, qui perfect
batem suum, & a
iracundiæ vitium
tualis, & perderet
eunte ætate in C
miis laboraverat
tiam suam, ut in
lib. Sententiaru

E X

Veniam ab invid
stulavit.

ABbas Moru
lam in loco
ibi à multis mol
gressus est, & sin
culum. Sed per
ventus est illic, q
eo haberet. Prop
prium regressus
que cellulam,
tempus autem al
de illo loco, und
etiam illum fratre
tenus rogarent eu
postquam vero i

lotes suas, quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipsi autem profecti sunt ad senem, & pulsantibus illis aperta fenestra respexit eos, & cognovit, dixitque eis: ubi sunt melotes vestræ? At illi responderunt: Ecce hic in vicinia sunt una cum illo fratre, qui tecum iram habebat, Hoc postquam senex audivit, & illos cognovit, præ gaudio ostium, per quod ingressus fuerat, securi confregit, & egressus cucurrit usque ad locum, ubi erat ille frater, & prior ipse pœnitentiam agere apud eum cœpit, & amplexus est illum, & introduxit illum in cellam suam, & per tres dies convivatus est cum talibus, qui nunquam habebat consuetudinem, ut jejunium solveret. Surrexitque postea, & profectus est cum illis. *Ex libr. Sententiarum Patrum, §. 90.*

EXEMPLUM V.

Pacificus frater sua probitate, invidi fratris improbitatem beata Maria juvante devicit.

IN monasterio quodam Cisterciensis ordinis contigit aliquando inter quosdam fratres dissensionis, & odii seminaria causa, simultatis cujusdam pullulare, verum uno eorum in malitia, & discordia perseverante, alter per gratiam DEI cito resipiscens, quod malum in se pullulare recognovit, rastro compunctionis eradicare quantocyus festinavit. Quantoque malevolus ille clanculis, seu apertis insectationibus, irrisionibus, detractionibus fratris animum ad amaritudinem perducere nitebatur, tanto iste in humilitate timoris DEI semetipsum submittens, livoris, & patientiæ stimulos, quos in corde ipsius adversarius exacuere tentabat, confitendo, flendo, & orando vigilanter retundebat. Quicquid autem patiens iste, & humilis frater conscientiæ suæ præstabat, dando locum iræ, hoc totum perversus, & tumidus ille, sinistrè interpretando superbiæ contemptuique suo deputabat, quantoque is efferos animos ejus patientia sua lenire tentabat, tantò ille malitiæ suæ furiis agitatus ad persequendum innocentem misero livore magis ac magis incendebatur. Cernens namque invictum robur mentis colluctatoris sui, de cunctis nequitiæ adinventionibus sublimiter triumphare, fortique patientiæ pede malitiæ suæ collum calcare, acriori sæviens invidia Abbatem suum lupus sævissimus adiit, innocentem illum conficto mendacio accusaturus, quem decus innocentiæ gloriosum reddebat, pessimi mendacii fermento corrupta fama, si fieri posset, humiliaret. Ubi verò frater falsò accusatus, in causam vocatus est, sciens scriptum esse Crudelis est, qui famam negligit, se hujus criminis sibi conscium non esse ingenuè protestatus est, idque ad comprobandam innocentiam suam examen quodcumque placuisset, spontanea voluntate subiturum, cæterum totam vim grassantis in se doloris ad negotium transtulit pietatis, assiduis orationibus, jugibus fletibus, tam pro se, quam pro æmulo suo Domini misecordiam, beatissimæque Dei genitricis pietatem exorans, quatenus divina gratia, & se in charitate firmaret, & in æmulo suo magnitudinem malitiæ suæ comprimeret, & ad tollendum scandali fomitem, unctionem dulcedinis suæ conjungeret. Nec frustra laboravit in gemitu suo, impletum enim est in eo, quod sapientissimus Salomon ait: Cum placuerint Domino viæ hominis, etiam inimicos ejus convertet ad pacem. Contigit enim quadam nocte, ut in choro stans in ordine suo, vigiliarum solemniis interesset, & ecce ad memoriam calamitatis suæ simul & fraterni periculi, cœpit epullire de intimis cordis ejus medullis fons lachrymarum. Inebriatus itaque vino sincerissimæ charitatis, non se poterat in medio fratrum pati, sed cito secretum petens, coram uno de altaribus ad orationem prosternitur, ibique non tam verbis, quam immenso rugitu cordis largissimoque lachrymarum imbre ipsam matrem misericordiæ, quæ spes miserorum esse dignoscitur, ut suam adversariique sui causam suspicere dignaretur, suppliciter postulabat. Nec fefellit simplicitatem fidei ejus, magnificus è vestigio subsecutus pietatis effectus. Ecce enim, dum in multa contristatione cordis sui frequenter iteraret: Pia Domina miserere. Pia Domina DEI genitrix MARIA, succurre misero, prorsus omni consilio, & auxilio destituto. Et adhuc pii murmuris verba corde, & ore volventi adest illa specialis pauperum susceptrix, & peculiare miserorum refugium DEI genitrix virgo Maria. Vidit enim illam sublimem Dominam Angelorum, spem miserorum, quasi à dextro altaris gradientem ad se venire, vultu & habitu reverendam; immensi quoque luminis jubare coruscantem. Sequebatur vero eam juvenis splendidissimus, cœlesti & ipse gloria insigniter adornatus: interim dum finito psalmo, fratres gloriam sanctæ Trinitati dicerent: & sicut moris est, ob reverentiam summæ majestatis omnes pariter se inclinarent, substitit beata virgo, illumque tam humilem, quam excelsum verticem reverenter submisit, & quousque fratres, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, decantassent, tanquam verè humilis ancilla Domini in clivis permansit. Post hæc, erigens se, vultumque ad fratrem in angustia constitutum dirigens, melli-

mellifluis verbis consolata est eum, dicens: Homo DEI, cessent jam lachrymæ ab oculis tuis, & amaritudo mœroris, quo cor tuum vehementer affligitur, recedat à te, quia est merces operi tuo. Quapropter noveris me ob fidei tuæ devotionem tam tibi gloriam, quam æmulo tuo veniam à Domino impetrasse. Frater vero ille nil territus (neque enim turbari poterat, qui suavitatis & securitatis matrem videbat,) fiducialiter dixit ad eam: Obsecro Domina, quæ es tu, quæ sic dignanter loqueris ad cor servuli tui, vel quis est juvenis iste, qui tecum est? Ego sum, ait, Maria mater filii DEI; Juvenis vero iste Joannes est Evangelista, cujus castis obsequiis benignissimus filius meus in cruce pro nostra pendens salute, me commisit. Et frater ait: Si ergo tu es illa, per quam salus humano generi venit, quam reveretur & laudat universitas creaturæ, cur quæso tu tanquam una de cæteris ipsis etiam Angelicis potestatibus honorandum caput tuum inclinas? Piissima Domina respondit: Scire debes, quia quotiescunque gloria sanctæ Trinitati cum metu & reverentia exhibetur in terris, toties omnes virtutes cœlorum commoventur, & ad laudem sui Creatoris excitantur. His dictis visio beata videnti sublata est. Porro tam mirifica nectarei odoris suavitas eadem hora apparitionis beatæ Virginis non solum fratris illius, qui mœrore & anxietate tabescebat, verum etiam cunctorum tunc in choro devotè psallentium penetralia cordis adeò gratiosa inspiratione refecit, ut facilè daretur intelligi, non materialium aromatum fragrantiam illam, sed divinæ planè virtutis fuisse. Tunc ecce lividus ille detractor innocentis fratris sui suavissimi illius odoris fragrantia, quæ de virgineo corpore intemeratæ & immaculatæ Dei genitricis erupit, inter cæteros, qui hac gratia digni habiti sunt, attactus, & mox vehementer compunctus, cœpit jam scelus suum veritatis lance trutinare, se reum, se miserum, seque omnibus tormentis dignum reputare: Fratris quoque sui, quem falso crimine infamaverat, innocentiam consequenter beatificare. Manè autem facto fratribus non sine magna admiratione inter se quærentibus, quidnam tanti odoris suavitas, quam nocte psallantes senserant, portenderet? is qui tanti mysterii conscius erat, Abbatem secretius adiit, quæ viderat, quæque audierat suppliciter pandens, ipsam horam apparitionis beatæ DEI genitricis fuisse, qua psallentium naribus suavitatis fragratia infusa est, asseverans. Abbate vero stupescente, difficiliusque fidem dictis adhibente, ecce in stipulatione veritatis malitiosus ille infamator innocentis fratris sui, pallens & tremens advenit detestandi criminis scenam invidia cogente, fictam potius à se, quam veritate subnixam flens & ejulans confitetur, seque multis modis multoque tempore in persecutionem *ipsius* exarsisse, cum magna cordis contritione deplorat. Porro requisitus unde illi tam repentina compunctio, & peccati sui tam repentina cognitio accidisset, respondit, se licet indignum eadem gratia suavissima odoris, qua & cæteros fuisse perfusum, moxque ut doni cœlestis unctio cordis ejus intima penetravit, in odium malitiæ, & amorem innocentiæ mirum in modum respirasse. Abbas autem quibusdam spiritualibus senioribus refert, & super tantis mirabilibus divinæ pietatis gratiæ, Domino in commune referuntur. At vero frater ille patiens, locum quo cœlestia mysteria cognoverat, tota aviditate repetens, cum devotissimè adoraret illic, ubi sacros pedes reginæ cœlestis stetisse meminerat, ad confirmandam visionis veritatem mellifluum suavitatis odorem, quem in ipsa visione senserat, lapides ipsos respirare lætus deprehendit. Quod ubi Abbas ipso celerius nuntiante comperit, assumptis secum quibusdam religiosis fratribus designatum locum cum metu & reverentia adiit, quod verbis audierat, rebus probans. Suavitatem quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato fratribus suis consilio, eosdem lapides erui, atque in sacrario loco competenti in memoriam tanti miraculi reponi præcepit. Ecce ad literam, & quodammodo manu palpantes probare possumus beatos esse pacificos, quoniam filii DEI vocabuntur. *Ex libr. de viris illustr. ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VI.

Invidi fratris venenum quidam victoriosa obsequiositate devicit.

FRater aliquis quendam ex fratribus suis ita exosum habuit, ut sine cordis sui cruciatu illum respicere non posset. Quod ille sentiens, & vulnus cordis ejus sanare cupiens, fratrem jam periculosè tentatum, imo in ipsa tentatione omnino superatum, obsequiis charitatis ad suum amorem quantum potuit inclinavit, capitale ejus vertit, & mollificavit, vestes excussit, calceamenta circa lectum composuit, & quicquid ad illius commodum esse noverat, in quantum licuit & potuit, exhibuit. Sic ille invidus obsequiis ejus victus, & ad cor reductus conceptum invidiæ venenum expuit, & quem prius æquo oculo respicere non potuit, plus postea cæteris dilexit. *Cæsarius libr. 4. cap. 26.*

EXEM-

EXEMPLUM. VII.

Invidus dæmon perdere animam maluit, quam cœlestem gloriam obtinere.

DÆmon quidam cum hominem à se obsessum horribiliter torqueret, & diversis per os ejus garriendo diversa responderet, dictum est ei à quodam ex circumstantibus: Dic diabole, si posses ad gratiam, in qua fuisti, redire, quid velles propter hoc laboris sustinere? Respondit ille: Si hoc esset in meo arbitrio, mallem cum una anima decepta descendere in infernum, quam redire in cœlum. Mirantibus omnibus cur ita diceret, iterum hoc verbum respondit: Quid de hoc miramini? tanta est malitia mea: & tam obstinatus sum in illa, ut non possim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cujusdam dæmonis sermo discordat. *Idem lib. 5. c. 9.*

EXEMPLUM VIII.

Invidiose persequens sanctum Deicolam terribili plaga percutitur.

LEgitur in vita sancti Deicolæ discipuli S. Columbani, quod ipse post longam monasterii obedientiam cum ad desertum pergeret, & quasi erraticus viator convenientia manendi loca disquireret, quippe cui pater suus sub obedientiæ titulo denunciavit, ne Luxoviense monasterium ulterius intraret, insperato contigit, ut suillum gregem offenderet. Subulcus ab eo interrogatus, an in vicinia esset aliquis locus habitabilis? Respondit esse non longe locum palustrem, & fontibus satis irriguum, in prædio cujusdam præpotentis Vasalli nomine Wersarii. Cui vir sanctus: Potesne frater, inquit, mihi ducatum præbere, quo possim locum ipsum videre? At ille: Possum (inquit) aliquo modo, sed gregem meum absque provisore dimittere non præsumo: Cui beatus Deicola: Noli, inquit, fili mi, tantillum spatii mihi tenaciter negare. Veraciter scias, quia si mecum pergere disponis, nec minimum porculum interim perdes, & si aliquid discredis, ego tibi fustem meum constituo custodem vicarium, ut in redeundo cognoscas, quantum fides mea valeat cum charitate tua. Hoc dicto fustem, quem manu gerebat, solo radicitus fixit, & præcedente ductore ad locum tetendit nominatum. Cumque post longum horæ spatium porcarius eadem repedasset via gregem videre solitus, invenit secundum viri pollicitationem gregem suum circa fustem giratum, saturumque accubasse, nec unum quidem ex illis deesse. Vir venerabilis Deicola ad locum desideratum perveniens divino semper operi indefessus insistens (utpote qui crucifixus erat mundo, totumque semetipsum obtulit DEO) invenit Ecclesiam in clivo cujusdam alti montis positam, in honorem S. Martini consecratam. Vir autem Domini secretum horæ spatium expectans, quando solus soli Deo se substernere posset, mirum dictu, quod Ecclesiæ ejusdem januas solus adiit, absque mora nullo reserante largum illi præbuere ingressum, qua de re viri stolidissimi ultra modum debacchati, legationem quæstuosam Domino suo, qui tunc temporis in allodio suo manebat in loco, qui dicitur villa Calonis, transmiserunt, dicentes: Placet tibi Domine, ut monachus quidam capellulam tuam sibi vindicet in oratorium, nec ullus eum ejicere possit. His igitur auditis Wersarius furore præcipiti arreptus, crudelem nimis sententiam in virum Dei sanxit, dicens: Ite cum festinatione, & si quis illum fidelium meorum capere possit, sine mora castretur. Vix ille mandatum dedit una eademque hora in laqueum (quem servo Dei injuste præparavit) justo Dei judicio miserabiliter incidit. Nam idem membrum, quod famulo præcidi jussit, mox illi in tumorem versum est, ita ut omnia viscera ejus in eundem locum violenter inciderent, & mortem vicinam pararent. Cumque vehementi dolore vexari videretur, uxor ejus Bertildis nomine, memor sententiæ, quam viro Dei temere imposuit, cum luctu gravi eum admonuit dicens? Certe credo: quod propter peregrinum, quem sine causa castrari jussisti, dolor ipse in te retorsus est. Mittam ergo velocius, & accersam illum, si forte per orationes ejus dolor tantus à te effugari possit. Sed quia nihil fit in terra sine causa, antequam nuntii ad virum Dei pervenirent, idem Wersarius morti subactus vivendi finem fecit. *Vincent. l. 23. c. 2. & 3. spec. hist.*

EXEMPLUM IX.

Judicantes temerariè S. Goarem, quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, gravi fame & siti puniuntur, & Episcopus eundem temere judicans juste confusionis suæ verbere corrigitur.

LEgitur in vita S. Goaris, quod ipse habitavit in suburbio Treverico, ubi Ecclesiolam fecit, multorumque sanctorum ibidem reliquias collocavit. Ibi die noctuque Deo serviebat in jejuniis & vigiliis, prædicatione & oratione, multosque paganos verbo convertit, & ægrotos multos oratione sanavit. Quod videns omnis mali artifex diabolus (utpote qui generi humano invidens neminem salvari cupit) invidiæ stimulos mentibus eorum, quos ab amore sancti viri avertere cupiebat, ingessit. Nactusque occasionem, legatos Episcopi Treverorum odio S. Goaris, odio capitali inflammavit. Itaque contigit, ut legati Episcopi Treverici

nomine Rustici, scilicet Alboinus & Alverianus ad cellam viri DEI quasi speculatores advenirent, ut ibi aliquam rem novam vel inanem invenire possent. Viderunt ergo, quia more solito mane post psalmodiam & missam, cum peregrinis & pauperibus in charitate cibum sumeret. Quod ipsi non charitate, sed gulositate fieri æstimantes accusaverunt eum apud Archiepiscopum dicentes: se eum vidisse sine temperamento mane comedere, vel potum sumere. Quod audiens Archiepiscopus, statim jussit ipsos legatos illuc redire, & sanctum DEI Goarem sibi præsentari, dicens, quod inquisitionem de ipso facere vellet, ut possit scire quo ingenio vel arte talia præsumpsisset plebi sibi commissæ exempla monstrare. Qui venientes ad beatum Goarem locuti sunt ei dolose, putantes quod accusationem illam, per quam eum infamaverant, possent blanditiis verborum obtegere. Archiepiscopus (inquiunt) noster Rusticus salutem tibi mandat, jubetque ut ad colloquium ipsius Treveris festinanter accedas. Hæc audiens homo DEI S. Goar cum gaudio dixit: Faciat mihi DEUS, ut possim ei obedire, quia obedientia est sine mora facienda. Nocte illa fecit illis cœnam secundum suas vires, & ipse in Dei laudibus (ut solebat) fuit perseverans. Mane autem facto postquam cursum suum finivit, missarum solemnia celebravit. Cumque complesset divinum officium die illo, dixit ministro suo: Fili fac hodie nobis lætum diem de abundantia nostra, ut isti legati Archiepiscopi simul nobiscum faciant charitatem, quia in itinere sunt, & forsitan Deus aliquem peregrinum vel pauperem adducet, ut pariter epulemur. Quod audientes illi non potuerunt malignitatem cordis abscondere, nec ei voluerunt consentire. At sanctus introducto quodam peregrino per charitatem comedit cum illo. Quod videntes legati cum lætitia straverunt equos, dicentes: Nunc manifeste vidimus, quod Archiepiscopo Domino nostro nunciemus. Acceptoque à viro Dei cibo & potu in vasculis ad viaticum itineris, ambulantes cum eo cœperunt fame & siti vehementer urgeri, miseruntque manus ad cisternam, & ad utrem, & nihil invenerunt; cum utique de domo S. Goaris sufficientem in his deportassent alimoniam. Et ait Alboinus ad Alverianum: Talem ego famem & sitim nunquam habui. Et hæc dicens cecidit de equo suo quasi mortuus. Alverianus vero conversus ait ad famulum DEI Goarem: Succurre nobis pie sacerdos Christi, quia fame & siti morimur. S. Goar cum audisset, cum gaudio dixit: Hodie filii quando me indignum vidistis charitatem facere, non debuissetis recusare. Ista vero, quæ nunc patimini ad corripiendum vos, Deus meus permittit fieri. Dum hæc illis diceret, quos vehementer cruciabat fames, venerunt tres cervæ miræ magnitudinis quasi S. Trinitatem præfigurantes, steteruntque à longe, ipsos qui loquebantur aspicientes, quas cum vidisset vir DEI, & invocasset S. Trinitatem, jussit eas stare, quæ cum stetissent, apprehendit vasculum, & mulsit eas, Quod cum factum fuisset, præcepit eas abire, & ex ipso lacte linivit membra prædictorum virorum & statim nullum dolorem lassitudinis (qui in eis de inedia acciderat) senserunt. Hoc remedio confortati mox ut miserunt manus ad sacculos victualium, invenerunt quæ apta erant ad manducandum & bibendum usque ad abundantiam, & tunc ipsi cœperunt epulari. Cum admirarentur de his quæ viderant & stupentes timerent, cœperunt incitatis equis velociter itinerari, donec venerunt Treveris civitatem. Servus autem Dei Goar per oratoria & Ecclesias sanctorum (sicut solitus erat facere) pergebat, & sæpe dicti legati festinanter venientes ad Episcopum Metropolitanum invenerunt eum in synodo sedentem in solio suo una cum clero. Narraverunt ei omnia, quæ acciderant eis, vel quæ facta viderant ab ipso sancto Goare. Quod cum audisset, cum iracundia cœpit dicere: In quantum intelligentia cordis considerare valeo, consuetudo istius pertinacis viri, qui sic mane comedit, & bestias mulget, sine dubio potius deputanda est gulositati, quam charitati. Inquirendus est tamen, quamobrem, vel quo humanæ laudis desiderio id faciat, & utrum ex parte Dei sit, an ex deceptione adversarii. Vix autem verba compleverat, & ecce vir Dei Goar intravit domum, in qua ipse Archiepiscopus residebat. Ingressus itaque cœpit quaqua versum aspicere, si forte esset locus, ubi stare posset discipulus ejus, & cappam suam pendere vel abscondere. Diu ergo circumspiciens vidit in angulo domus quasi similitudinem fustis, qui certe non erat fustis, sed radius solis, qui per fenestallam penetrabat interiora mansionis. Cumque appropinquasset ad radium solis demonstratum, speciem grossioris perticæ prætendentis, appendit cappam suam super istum radium, ibique stare præcepit ministrum suum. Quod cum vidisset Rusticus Archiepiscopus una cum clero, dixit: Videris nunc quid fecit, vere si hæc causa ex Deo fuisset, tam mane non comedisset, vel bibisset, quia anteriores sancti per eleemosynas & jejunia intraverunt in regnum DEI. Hoc autem mirabile factum, quod video, quid sit, omnimodo nescio. sed inde non mediocriter stupeo, mane comedit & bibit

bibit, bestias mulget, cappam etiam suam in radio solis suspendit. Quid plura? Accedit propius & reddat rationem circumsidentibus. Tunc venit quidam portans in brachio suo infantem tres noctes habentem qui fuerat profectus in concham marmoream, ubi pauperculæ mulieres solent infantes suos jactare. quē videns Archiepiscopus, inquit ad S. Goarem: Nunc oportet ut ostendas nobis mysterium tuum, si verum sit, an falsum. Si verum est per veram obedientiam præcipio tibi, ut facias istum infantem nobis innotescere genitorem suum & genitricem suam. Si hoc facere potes, credemus tibi, & virtutibus tuis. Sin autem, nihil tibi credere debemus. Tunc vir Dei suspiravit graviter, & lachrymas fudit vehementer admirans quamorbem Pontifex suorum vituperator operum, talem sibi inanem atque ineptam obedientiam facere præcepisset. Et fundens orationem, ait: Trinitas sancta te voco atque te infans nomine Trinitatis ejusdem conjuro, ut genitorem tuum per nomen denomines, & genitricem tuam similiter. Respondens infans, dixit: iste Rusticus Episcopus est pater meus, & mater mea affligia nuncupatur. Quo audito Episcopus cecidit velociter ad pedes S. Goaris, dicens: Nunc scio vere, & credo te Dei esse servum sanctum, cui scelera mea, quæ sic abscondita putabā, ut nullus alius præter me, & illam mulierem & unum puerum meum, unquam nosse posset, ita sunt tibi patefacta per istius nati mei verba. Hæc audiens B. Goar stupore miraculi repletus, atque quasi in excessu mentis factus, dixit ad eum: Heu domine, quare per me miserum peccata tua hactenus latentia facta sunt manifesta? Melius quidem fuisset spontanea & secreta coram Deo confessio, quam illa contra votum tuum ignominiosa publicatio. Deinde sollicite ac benigne monuit eum ad pœnitentiam, dicens: Quantum Salvator noster pius est ad dimittendum tantum oportet nos paratos esse ad pœnitendum. Ego autem, in quantum pietas divina me exaudire, & vitam dignabitur condonare, septem annis pœnitentiam pro te, compellente fraterna charitate jam deliberavi facere. *Idem lib. 22 cap. 13. 14. 15.*

EXEMPLUM X.

Beata Maria Virgo sibi devotum & sacrificium missa libenter audientem à fornacis incendio praeservavit, & in calumniatorem invidum malum omne convertit.

Miles quidam à rege valde dilectus jam morte appropinquans, vocavit filium suum, dicens Fili, ego vado ex hac luce sperans misericordiam Dei, te relinquens unicum filium. Impetravi ergo, ut vicem meam habeas apud regem. Nunc autem omnem substantiam tibi soli relinquo. Doctrina autem mea, quam sollicite te volo servare, omni auro melior tibi erit. Primo, quando quovis modo prævales, quotidie missam integram audire ne negligas; Secundo, ut sacramentale conjugium servans B. virgini Mariæ tota vita devotus perseveres. Si autem præter virginem beatam Mariam sponsam nullam habueris, multo ei gratius servitium facis, quia virginitas fructum habet centesimum, conjugium trigesimum, viduitas sexagesimum. Qui vero fornicatus excepta propria uxore fuerit non solum non habet fructum aliquem, sed non sunt tot capilli in capite ejus, quot ei in inferno præparata sunt propter hoc supplicia. Tertio, quod semper gaudeas cum Domino & Domina gaudentibus, fleas cum flentibus. Hoc observa fili mi memor animæ meæ, quomodo poteris, & sic expiravit. Adeptus ergo filius patris dignitatem, memor testamenti accepti à patre omnia devote studuit observare. Propter ergo amabilem & castam conversationem ejus amatur ab omnibus. Tantus denique pudicitiæ amator, ut impetentes reginæ pedisequas ad concubitum acriter reprehenderet. Sed quia invidia ex bonis alterius torqueri solet, accusatur à quodam servo apud regem de suspecto amore cum regina. Rege autem talibus non credente, ait ille invidus accusator: Hoc tibi signum sit me verum dicere; si tua pietas, imposito quovis crimine, quod reginam contristet, quem diligis transingulariter, mox cum illa usque ad lachrymas contristabitur. Hoc enim sæpe novit, quia dolentibus secundum doctrinam patris sui condolere solet. Agit rex secundum consilium accusantis, & invenitur etiam innocens condolere. Accessit igitur iterum ille impius ad regem dicens: Probasti Domine, me verum dicere, & cauto scrutinio illud probasti. Ut ergo sine tumultu populi pereat, quia diligitur ab omnibus quasi bonus, consilium meum est, ut sero venientibus dicas eis, qui coquunt lateres aut calcem, ut primum, quem crastina ad eos miseris, præcipitent in fornacem ignis. Placet regi consilium, jubet (ut audivit) ab impio faciendum. Mane ergo facto dixit rex innocenti illi militi. Perge ad fornacem calcis aut lateris, & dices magistris: Cito implebitis mandatum heri acceptum à rege, qui statim abiens audivit pulsum campanulæ in Ecclesia parva in medio viæ, declinavit ad eam volens audire missam, vel orare secundum consilium patris sui. Fusa igitur ad beatam virginem oratione, commendans ei animam cum corpore; mox Dei nutu ibi dormitare cœpit quasi ad horam dulciter satis. Accusator autem ejus tunc ait regi: Vis ut vadam videre quid factum est, ut lætum tibi

An tibi referam nuncium mortem scilicet adulteri? Annuente itaque rege, anhelo cursu equus pervenit ad fornacem dicens: Perfecistis ne adhuc mandatum? Qui astantes juxta eum, dixerunt: Non, Minime tamen moram faciemus. Arreptoque illo præcipitarunt in ignem. Illo reclamante, ejulanteque atque dicente, quod ipse non esset, qui comburi deberet, sed alius missus à rege. Mox subsequitur innocens ille humiliter dicens eis: Perfecistisne absque negligentia, quod heri de secreto consilio regis audistis? Qui dixerunt: Fecimus. Ille vero rediit domum nesciens de consilio. Magistris vero sero redeuntibus ait rex ad illos: Quare venientem ad vos hunc militem non tradidistis igni? Responderunt, quia ille prior eo venit, quem devoravit ignis. Correptus vero innocens à rege pro tarditate, respondit: Paululum ad Ecclesiam declinavi, ut missam audirem, commendans beatæ virgini meipsum, rogans, ut me protegeret, quatenus propositum virginitatis, quod integrum adhuc in me est, usque in finem inviolabiliter conservarem. Post hoc ignorans tam dulciter obdormivi, ut me ad paradisi delicias raptum fuisse putarem. Experrectus autem mox tuum (ô rex) complevi mandatum. Qui rex ait: Quid loqueris de proposito virginitatis, cum non ignorem te jam ex longo insidiatum esse castitati reginæ? Licet enim de opere illicito nihil mihi certi constiterit, signa tamen dilectionis experientia secreta didici, signans ei, quod regina tristante non gauderet cum cæteris ex familia, sed ei collachrymari soleret. Tunc juvenis cum admiratione ait: Audi me, ô rex! Moriente patre meo, quem devotum Deo, & fidelem tibi novisti militem, hæc tria ab eo accepi pro testamento (narrans ei prædicta documenta) quæ pro meo modulo complere laboravi. Tunc rex valde exhilaratus, exposuit ei per omnia ordinem de invidia, & consilio mortis, dilexit eum ex hoc super omnem familiam suam Innocens autem Deum laudans, in servitute Dei & beatæ Mariæ devotus, tandem migravit ad Dominum. *Martinus Polonus in promptuario exemplorum cap. 18. Bernardinus de busto 2. parte Rosarii ser. 13. part. 3. lit. H. Joannes Herolt, seu Discipulus ser. 48. de sanctis circa finem. Chronicum FF. Capucinorum idiomate Lusitanico, & Lud. Granatensis 2. parte catech. cap. 27. §. 10.*

EXEMPLUM XI.

Tanta malitia est invidi, ut grave malum paratus sit ferre, modo cui invidet, duplicatum inferatur.

Refert Jacobus de Vitriaco, quod quidam rex fuit, qui promisit uni invido, & alteri avaro, quodcunque donum peterent, illis concederet, ita tamen, ut qui posterius donum peteret, duplicaretur, & cum uterque differret petere, præcepit rex invido, ut primus peteret, qui erui sibi petiit unum oculum, ut proximo ambo eruerentur: noluit enim petere aliquod bonum, ne à proximo illud duplicaretur. *Joannes Junior in scala cœli, verbo Invidia, ex Jacobo Vitriaco refert. Item Lyranus super Genesi c. 3. Vide etiam tit. Communio ex. 3. & 11. tit. Benevolentia ex. 4. tit. Diffamare ex. 4. & tit. Detractio ex. 4.*

JOANNES BAPTISTA.

EXEMPLUM I.

Rigorosi Prioris regimen pertæsus frater dum procurasset se ad alium destinari locum, à sancto Joanne Baptista, ut maneat, admonetur.

Fuit quidam Prior in ordine (ut à senioribus meis accepi) à pueritia castus, religiosus, & devotus, sed valde rigorosus in regimine & sub ipso viguit maxima disciplina. Nam regularis observantia & divinum officium optime fiebat, & delinquentes strenue corrigebat. Erat autem inter conventuales suos quidam frater, in beatum Joannem Baptistam singularem devotionem habens, qui propter rigorem Prioris procuravit mitti ad alium conventum. Cui apparens S. Joannes Baptista in visione dixit ei: Noli recedere à Priore tuo, quia utile & salubre est tibi sub ipso esse usque ad mortem. Et sic idem frater sub illius mansit Prioris regiminis voluntate usque ad mortem, & tandem devote obiit in die Nativitatis S. Joannis Baptistæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum magnam gloriam, & multa præmia percepit à Domino, sicut revelatum fuit cuidam sanctæ sorori. *Ex vitis Eremit. D. August.*

EXEMPLUM II.

Uterque S. Joannes bene concordes in cœlis, nolunt disputationem de se fieri in terris.

Fuerunt duo Doctores Theologi, quorum unus Baptistam, alius Joannem Evangelistam diligebat specialiter. Tandem solemni disputatione super eorum gloria & excellentia indicta, quilibet solicitus erat authoritates & rationes efficaces invenire, quibus suum Joannem posset præferre. Adveniente disputationis die, quilibet Sanctorum æmulatori suo apparuit, dicens: Bene concordes sumus in cœlis, de nobis non disputetis in terris. Tunc illi sibi invicem, & omni populo visionem prædicaverunt, & Deum benedixerunt. *In aurea legenda de S. Baptista.* Simile adfert *Cæsarius lib. 8. dialog. c. 15. & Cantipratanus lib. 2. c. 29. Merito redarguuntur, qui carnali quadam devotione unum sanctum præ alio extollunt. legendum c. 13. de Imitatione Christi, Thomæ Kempis & Hesselii cap. 88. in decalogi exceptione. Vide etiam tit. Charitas exemplo 2.*

IRA.

IRA.

EXEMPLUM I.

Iracundi fratris furisculam dæmon tribus vicibus subvertit.

FRater quidam erat in congregatione inquietus & frequenter movebatur ad iram. Dixit ergo in semetipso: Vado, & solus habito alicubi, & cum non habuero, cum quo dicam, vel audiam, ero quietus, & quiescet à me passio iræ. Egrediens ergo manebat in spelunca solus. Una autem die implevit sibi furisculam, seu vas aquarium aqua, & posuit super terram. Contigit autem, ut subito versaretur, ille autem secundo & tertio implevit eam, & rursus versata est: qui commotus furore, tenuit vasculum ipsum, & fregit illud. In se autem reversus cognovit, quia ab eodem dæmone iracundiæ fuit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Revertar ergo in congregationem, quia ubique & patientia opus est, & maxime adjutorio Dei, & surgens reversus est in locum suum. *Ex lib. Doct. Patrum de patientia n. 6.*

EXEMPLUM II.

Vindictam cogitans iratus frater ingressum diabolo ad monasterium S. Francisci præbuit.

CUm S. Franciscus in loco Portiunculæ quadam vice (ut sibi moris erat) devote orationi vacaret, vidit totum locum tanquam à magno exercitu, à dæmonibus obsessum & circumdatum. Nullus intrare locum valebat, eo quod fratres illi tantæ sanctitatis existerent, quod ad quem intrarent aditum non habebant. Interim vero quidam de fratribus ad iram & impatientiam commotus accusationes & vindictas contra quendam de sociis fabricat: propter quod ostio virtutis abjecto, & aperta nequitiæ janua, viam intrandi diabolo præbuit; & statim vidente S. Francisco unus illorum dæmonum intravit illum locum, & dictum fratrem tanquam victum, victor aggreditur. Pius autem pater & pastor, qui super curam sui gregis fidelissime vigilabat, advertens intrasse lupum, ad unam de suis oviculis devorandam, & sciens per spiritum, ovem in tanto periculo positam, fecit fratrem prædictum celerrime ad se vocari. Et cum ille obedienter ad pastorem tam sollicitum cucurrisset, præcepit B. fratri, ut statim detegeret venenum fabricatum, quod contra proximum in corde servabat, propter quod erat traditus in manus inimici. Ille vero territus vulnus detexit, culpam recognovit, & veniam cum pœnitentia humiliter requisivit. Quo facto absolutus à culpa, & imposita pœnitentia, statim vidente S. Francisco diabolus aufugit: ovis vero erepta de faucibus bestiæ truculentæ, Deo & B. Francisco gratias retulit, & in sancta vita usque in finem, meritis pastoris sui perseveravit. *Ex Act. S. Franc. l. 2. conform. fructu 21.*

EXEMPLUM III.

Patientissimus B. Martinus blasphemias à Briccio factione diaboli contra se fulminatas, mansuetissime tulit.

QUodam die cum S. Martinus in area (quæ parva admodum tabernaculum ambiebat) in suo sedili ligneo resedisset, vidit duos dæmones in excelsa rupe consistere, inde alacres ac lætos vocem istiusmodi adhortationis emittere: Eja te Briccio, eja te Briccio. Credo, te cernebant miserrimi eminus propinquantem, conscii quantum illi rabiem spiritus suscitassent. Nec mora, Briccio furibundus irrupit ibi plenus insania, evomit in Martinum mille convitia Objurgatus enim pridie ab eo fuerat, cur qui nihil unquam ante clericatum habuisset (quippe qui in monasterio ab ipso Martino nutritus erat) equos aleret, mancipia compararet. Nam illo tempore arguebatur à multis, quod non solum pueros, sed etiam puellas scitis vultibus coemisset. Quibus rebus infelicissimus insano felle commotus, & ut credo præcipue dæmonum illorum agitatus instinctu, Martinum ita aggressus est ut vix manibus temperaret, cum quidem sanctus vultu placido, mente tranquilla, infelicis amentiam per mitia verba cohiberet, sed ita in eo nequam spiritus redundabat, ut ne sua quidem illi (quamvis vana admodum) mens subesset, trementibus labiis, incertoque vultu decolor præ furore rotabat verba peccati, se asserens sanctiorem, quippe qui à primis annis in monasterio inter sacras Ecclesiæ disciplinas ipso Martino educante crevisset, Martinum vero & à principio, quod ipse diffiteri non posset, militiæ actibus sorduisse, & nunc per inanes superstitiones, & phantasmata, visionum, ridicula prorsus inter deliramenta senuisse. Hæc dum multa atque alia, quæ reticere melius est, acerbiora evomuisset, egressus tandem furore satiatus, quasi qui se penitus vindicasset, rabidus ea parte, qua venerat, recurrebat. Tum interea credo per Martini orationes fugatis ab illius corde dæmonibus reductus ad pœnitentiam mox revertitur, atque ad Martini se genua prostravit veniam humiliter poscens, fatetur errorem, nec sine dæmone se fuisse, tandem senior confitetur. Nec erat apud Martinum labor iste difficilis, ut ignosceret supplicanti. Tunc & ipsi, & nobis omnibus sanctus exposuit, qualiter illum à dæmonibus vidisset agitari,

tari, se conviciis non moveri, quæ magis illi, a quo essent effusa, nocuissent. Exinde cum idem Briccius multis apud eum, magnisque criminibus persæpe premeretur, cogi non potuit, ut eum à Presbyterio submoveret, ne suam persequi videretur injuriam, illud commemorans. Si Christus Judam passus est, cur ergo non patiar Briccium? *Severus Sulpit. Dial. 3. c. 20. de gestis S Martini. Vide etiam tit. Humilitas ex. 4. tit. Infirmitas ex. 9. tit. Confessio ex. 20. & tit. Dimittere ex. 9.*

JUDICIUM DEI.

EXEMPLUM I.

Tentantur adversis boni: & mali frequenter iniqua felicitate fruuntur.

ERat quidam monachus solitarius in Ægypto, qui rogabat Deum, dicens: Domine ostende mihi judicia tua. Et dum multum deprecaretur Dominum, una die astitit ei Angelus Domini in similitudine cujusdam senis, dicens: Veni, ingrediamur istam eremum, & requiramus sanctos patres, ut audiamus ab eis verbum, & benedicamur ab ipsis. Et ingressi eremum, post multos labores invenerunt speluncam & pulsantes, egressus est ad eos senex quidam vir sanctus, & videns eos cum gaudio suscepit. Et post laborem lavit pedes eorum, & posita mensa refecit eos, & sternens quod habebat refovit eos. Mane autem facto dimisit eos cum gaudio, & exeuntes, tulit ille Angelus absconse catinum, ex quo comederant, & abierunt. Videns autem ille quod fecerat, dixit intra se: Quid visum est huic seni, ut homini sancto isti, qui nos cum tali charitate suscepit, catinum istum raperet? & dum iter facerent, misit post eos Abbas ille filium suum dicens: Reddite catinum, quem sustulistis vobiscum. Respondit ei Angelus, dicens: Ante nos est frater, cui eum dedi, veni, & recipe eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum Angelus Domini per præcipitium, & confractus totus mortuus est. Videns autem frater ille quod fecerat, contristatus timuit, dicens: Væ mihi, quid factum est homini tam bono? non sufficiebat, quia catinum ejus rapuimus, adhuc & filium ejus interfecimus. Et ambulantibus eis in eremo per tres dies, invenerunt cellam, ubi erat Abbas quidam senex cum duobus discipulis suis, dicens. Qui estis, quid quæritis? Responderunt dicentes: De labore sumus, & volumus benedici à te, & audire verbum. Mandat ille senex eis, dicens: Discedite vos, mihi non vacat. Dicunt ei: Rogamus te, suscipe nos in cellam tuam, & repausemus modice, qui de grandi labore sumus. Et iterum mandavit eis: Recedite hinc, ut quid ambulatis sicut vagi per eremum, & non residetis in cellis vestris? At ipsi cœperunt supplicare, dicentes: Vespera est, & ne à feris interficiamur, suscipe nos nocte tantum. Vix aliquando præcepit Abbas ille discipulo suo, dicens: Duc eos intus stabulum: & vespere facto rogabant dicentes: Lumen nobis modicum præstetur, ut videamus, ubi jacere debeamus, & eis non concessit. Post modicum vero petebant dicentes: Propter Deum vel modicum aquæ nobis detur. Tunc unus ex discipulis misericordia motus dixit ei: Rogo vos, ut nesciat meus Abbas, de Annona mea modicum panis do vobis, & aquam. Manserunt sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto dixit Angelus ad unum de discipulus ejus: Rogo Dominum Abbatem, ut det nobis orationem, nam habemus quid offerri illi. Audiens hoc Abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descendit. Et obtulit ei ille Angelus catinum, quem sustulerat ab illo viro sancto, & accepto reclusit se, & præcepit illis, ut ambularent. Videns autem hoc ille frater, qui concomitabatur, & nesciens quia Angelus esset, indignatus est & dixit ei: Recede à me, non ultra jam tecum alicubi progrediar. Ecce quanta fecisti tu homini illi tam bono & sancto, qui nos cum tanta charitate & gratia suscepit, catinum rapuisti, & filium ejus interfecisti, & isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ponit eum ante conspectum suum, nec alicujus miseretur, ipsi dedisti eum. Respondit Angelus & dixit ei: Nonne tu rogasti Deum, ut tibi ostenderet judicia sua? Et missus sum monstrare tibi. Catinus ille, quem à viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat, ut ille vir tam sanctus & bonus in cella sua aliquid de malo haberet, sed quod erat de malo, venit ad malum, ut addatur ei in ruinam. Filium autem ejus ideo interfeci, quia si eum non interfecissem, hac nocte ipse patrem suum occidisset. Audiens autem hoc ille frater, cecidit in faciem suam ante pedes ejus, cognoscens quia Angelus Domini esset. Qui statim recessit ab eo. Et ille cognovit, quia ista sunt judicia Dei. Nemo ergo videns bonos affligi adversitatibus, aut malos prosperitatibus gaudere, credat, id temerarie aut injuste fieri, quia judicia Dei justa, quamvis occulta. *Albertus Patavin. homil. in Evang. Dominica de Pass. habet hanc narrationem ex vitis Patrum l. 5. vita SS. PP. n. 93. secundum editionem Coloniens. anni 1548.*

EXEMPLUM II.

Judicio Dei occulto quidam dives damnandus honorifice sepelitur, & devotus eremita à belluis comeditur.

NArravit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylopoleos, & ministravit ei quidam secularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem

dem civitate homo, qui erat dives & impius. Contigit autem, ut moreretur ille dives, & deducebat eum tota civitas, simul & Episcopus cum lampadibus. Egressus est autem ille: qui ministrabat illi solitario, secundum consuetudinem portans ei panes, & non invenit, quia comederat eum bellua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgā hinc, donec demonstretur mihi à Deo, quæ sunt hæc: quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic vero, qui servivit tibi die ac nocte, ita pertulit. Et ecce, Angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit parvum bonum opus in hoc seculo, & recepit illud hic, ut illic nullam requiem inveniat: Iste autem solitarius homo erat ornatus ad omnem virtutem, habebat vero & ipse ut homo modicum quid culpæ, & recepit illud hic, ut ibi inveniatur purus coram Deo. Et ita consolatus his verbis abiit, glorificans Deum super judicia ejus, quia vera sunt. *Ex lib. Doct. Pat. num. 23.*

EXEMPLUM III.

Judicium Dei vehementer expavit frater, qui ad judicium tractus à propria matre confunditur.

NArravit quidam senex, quod aliquis frater dum converti vellet, & prohiberetur à matre sua, non quiescebat ab intentione sua dicens: Salvare volo animam meam. Illa vero multum resistebat. Cum autem desiderium ejus impedire non potuisset, postea permisit. Abiens autem, factus est monachus & sub negligentia vitam suam expendit. Contigit autem, ut mater sua moreretur, & post tempus aliquantum etiam ipse infirmatus est infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessum mentis, raptus ad judicium, invenit matrem suam cum his, qui judicabantur. Illa autem ut vidit eum, obstupuit, dicens: Quid hoc est fili? & tu in hunc locum condemnatus fuisti? Ubi sunt sermones tui, quos loquebaris dicendo, salvare volo animam meam? Confusus autem in his quæ audierat, ipso dolore stupidus factus est, stabatque non habens quid matri respondere posset: juxta dispensationem autem Dei misericordis, postquam hoc vivit, contigit, ut repararetur, & evaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se divinitus factus esse hujusmodi visionem, includens se de cætero, sedebat, & cogitabat de salute sua pœnitens, & plorans de his, quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, ut multi eum rogarent indulgere sibi paululum, ne forte læsionem aliquam pateretur de fletu, quem supra modum sibimet indicebat. Ille autem nullo modo voluit consolari dicens: Si improperiū matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi & Angelorum ejus adversum me confusionem potero in die judicii sustinere? *Ib. p. 1. 5. 204. & lib. de compunct. num. 5.*

EXEMPLUM IV.

Stephanus quidam moriturus gravissimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco solitariam & tranquillam salvans vitam, & remotionis quietem amplectens, temporibusque pluribus in monasticæ conversationis palæstra contritus permanens, jejuniis maxime & lachrymis ornatus existens, & aliis bonis plurimis exuberantibus, circumseptus, possedit cellam in isto S. monte ad descensum sancti & Dei inspectoris Heliæ. Iste igitur perpetuus intentione magis efficacis & amplius dolorosæ pœnitentiæ ductus anachoritarum locum assumpsit, vocatum Sydio, faciensq; ibidem aliquot annos in angustissima & superardua dieta, quoniam & absque consolatione locus erat, & inaccessibilis ferme hominibus cunctis, & à monasterio dicto Castri quasi 70. milliaribus distans: Rursus circa vitæ ipsius extrema senex ad propriam regreditur cellam verticis sancti. Habebat vero duos discipulos Palæstinos, religiosos utique multum, qui & primo custodierunt cellam senis. Faciens igitur paucos in ea dies, infirmatus est infirmitate, in qua & defunctus est. Igitur ante unum suæ resolutionis diem, in extasi mentis factus apertis oculis intendebat ad dextram lectuli & sinistram, quasi ad reddendam rationem à quibusdam exactus, astantibus dicebat, audientibus cunctis. Quandoque namque sic. Utique veritas est, sed confessus sum, & jejunavi tantis temporibus pro isto. Quandoque vero. Nequaquam, sed vere mentimini istud non feci. Et iterum: Ita vere istud sic, sed ploravi, sed ministravi. Et rursus: Vere accusatis & calumniati estis me: & quandoque super quibusdam dicebat. Ita vere, & ad hoc dicere aliquid non habeo, in Deo est misericordia. Et erat horrendum, simul & terribile, & invisibile & irremissibile rationis exactæ executorium. Terribile vero & magis pavendum, quia in his, quæ ignorabat, & non fecerat, accusabant hi, qui inquirebant eum: Iste quiescens anachorita super aliquibus ejus offensionibus dicebat, quia ad hoc quicquam dicere non haberet, neque sciret per 40. fere annos existens monachus, & lachrymarum habens donum. Væ, væ, ibi tunc erat Ezechielis vox, ut diceret ad nos: Quia in quacunque die fuerit peccator ad pœnitentiam conversus, & quæ sequuntur. Et quia in quo te invenero judicabo, dicit Dominus. Vere nihil tale ad satisfactionem potuit respondere, cujus gratia soli cognoscenti gloria. Quidam viri sine mendacio narraverunt

mihi, quod & leo pardum pascebat in deserto ad se venientem, & hic tantus ita sub rationis exactione positus discessit à corpore, manifestum omnino non faciens, quod fuerit judicium, aut quæ sententia ipsius aut antepositæ, & exactæ rationis finis. *Joannes Climachus Gradu 7. de luctu.*

EXEMPLUM. V.

Judicii divini tubam timere germanum fratrem rex docuit, eundem germanum suum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens. Idem docuit proceres & magnates suos vestibus humilibus indutos, frequenter pretiosis virtutibus intus ornari.

QUidam rex fuit magnus & gloriosus: & factum est procedente illo in curru deaurato cum regali obsequio, obviasse illi duos viros attritis & sordidis indutos vestibus, attenuatos macie, & pallidas facies habentes. Ut ergo rex vidit illos, desiliens confestim de curru, & in terram procidens adoravit, & surgens amplexatus est eos, & affectuose osculatus. Magnates vero illius, ac proceres de hoc indignari sunt arbitrantes eum fecisse indignari regali gloria: non tamen ausi in facie illum reprehendere, germano fratri ejus suggesserunt ut ei loqueretur, ne tantæ excellentiæ diademati tantam inferat contumeliam: qui cum fratri ista diceret, & ejus humiliationem reprehenderet, ei rex responsum dedit, quod tamen ille non intellexit Consuetudo autem erat illi regi, quando sententiam mortis contra aliquem dictabat, præconem suum ante januam illius cum tuba huic officio deputata mittere: Cujus voce omnes cognoscebant, mortis reum illum esse. Vespere igitur veniente, misit rex buccinam mortis tubicinare ante januam fratris sui: quam cum audisset ille, de salute desperans tota nocte se disposuit, ac summo diluculo nigris & lugubribus indutus vestibus cum uxore & filiis pergit ad fores palatii flens, ac lugens: quem rex ad se ingredi fecit, & videns eum lugentem, ait: O stulte & insipiens, si tu sic timuisti præconem germani fratris tui, adversus quem te nihil deliquisse cognoscis, quomodo mihi reprehensionem intulisti, quia in humilitate salutavi, & osculatus sum præcones Dei mei honorabilius tuba mihi mortem significantes, & terribilem Domini occursum, cui multa & magna meipsum peccasse conscius sum. Ecce denique tuam arguens insipientiam isto usus sum modo: Nunc vero & illorum, qui te ad me miserunt, reprehensionem, stultitiam arguere curabo: & ita fratrem instructum remisit domum. Præcepit autem fieri de lignis quatuor arcellas, & duas quidem undique auro coopertas, ossaque mortuorum putentia: mittens in eas, aureis obfirmavit seris. Alias vero duas pice & bitumine liniens, replevit lapidibus pretiosis, & inæstimabilibus margaritis, & omnium unguentorum odoribus, funiculisque cilicinis astrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensores suos, magnates scilicet illos & proceres: posuit ante eos ipsas quatuor arcellas, ut æstimarent, quanto istæ, quanto illæ pretio sint condignæ. Illi itaque deauratas magni pretii judicaverunt. Expedit enim, inquiunt, in ipsis diademata regalia imponi. Quæ vero illinitæ pice & bitumine erant, vili quodam & exiguo pretio duxerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego talia vos dicturos, exterioribus enim oculis exteriora cernitis, & tamen non ita oporteret facere, sed internis oculis intrinsecus recondita expedit videre, sive honorem, sive contumeliam. Et mox præcepit, ut aperirentur arcellæ deauratæ, ex quibus dirus fœtor exhalavit, & fœtidissimus visus est aspectus. Ait ergo Rex: Iste typus est eorum, qui splendidis quidem & gloriosis induuntur vestibus, & potentia elati sunt, sed intrinsecus mortuis & fœtentibus malignisque operibus referti sunt. Deinde picatas, bituminatasque præcipiens dissolvi & aperiri, cunctos qui aderant lætificavit, eorum qui intus erant splendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus similia sunt ista? Humilibus illis, qui vilibus operti erant vestimenta quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis meam ante faciem eorum in terra adorationem. Ego vero intellectualibus oculis reverentiam illorum, & decorem considerans animarum, glorificatus quidem horum tactu omni corona & regali universa purpura pretiosiores istos existimavi. Illos igitur confundens docuit, ne errent in his, quæ foris apparent, sed interna attenderent. *Vincentius lib. 15. c. 10. histor. Damascenide Barlaam & Josaphat.*

EXEMPLUM VI.

Prælatus malus judici præsentatur, accusatus damnatur, & ad inferos detractus est.

JUvenis quidam in Theutoniæ partibus ex sanguine principum plenissime generosus, sed moribus & vita degener, Episcopatum male functus accepit, qui rapinis & luxuriis verecunde primo, sed inverecundissime postmodum operam dedit. Castigavit autem eum Dominus flagello multiplici, sed cum abuteretur eo in superbiam, dedit eum Dominus in reprobam mortem, qua hora venerabilis Conradus Deo dignus Hildesiensis Episcopopus ad matutinas intempestæ noctis silentio surrexerat, illisq; dictis resedit ad studium facturus in die sermonem. Nec mora, raptus in spiritu

spiritu videre se visus est Episcopum quendam velata facie, sed infulis insignitum ad tribunal judicis rapi. Mox adsunt truci vultu satellites, accusant Episcopum: unus in rapina, alius in cæde hominum, alii in luxuriis. Tunc judex assessoribus suis ait: Accusata discutite, librate judicium, ferte sententiam; nec mora, assessores parent judici, ferunt in commune sententiam, judex approbat latam. Accedunt ministri fuligine nigriores, & ablata Mitra de capite, Annulum, Casulam Dalmaticam, ac reliqua Episcopalia vestimenta detracta, ad pedes judicis ponunt, nudumque relictum, cum clamore rapiunt ejulantem, & à facie judicis trahunt ad tartara, nihil secum præter peccata portantem. Mox assessores judicis surgunt, & cum cantu sonoro subjungunt: Dum tempus habemus, bonum ad omnes operemur. His visis in spiritu, dictus Hildesiensis Episcopus in se reversus, cogitare cœpit, quisnam fuerit ille miserabilis Præsul. Tum ecce quidam ad ostium pulsans intromissus est cum lachrymis clamans, talem Episcopum in proximam villam venisse de vespere, & sub eadem noctis hora repentina morte subtractum. Quo audito sanctus Præsul miserrimo illi defuncto condoluit, & licet inaniter quantum ad subventionem, pro pietate tamen lachrymas amarissimas fudit. *Thomas Cantip. de propriet. Apum. lib. 2. c. 3. part. 4.*

EXEMPLUM VII.

Judicante Domino qui per rubeam scalam justitiæ ascendere voluerunt, ceciderunt: qui vero ad albam misericordiæ confugerunt, Maria semper virgine misericordissima suscipiente, salvati sunt.

FRater Leo habuit hanc visionem. Videbat namque in somnis, & ecce judicium parabatur, & Angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ scalæ positæ erant, una ex una parte, alia ex alia parte, una erat rubea, alia alba, & ambæ attingebant à terra usque ad cœlum. Apparuit autem Christus in summitate rubeæ scalæ, quasi iratus & offensus. Et B. Franciscus prope ipsum inferius, & descendens aliquantulum, clamabat ad fratres suos fortissime, dicens: Venite fratres, venite, ascendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conveniebant ad judicium, confisi de clamore Patris, currebant & incipiebant ascendere scalam rubeam valenter. Cum ascenderent, alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alii de medietate scalæ, & alii quasi de summitate scalæ. B. vero Franciscus videns hoc, motus compassione ad tantam ruinam rogabat Christum judicem pro filiis suis, Christus vero ostendebat manus suas, & latus B. Francisco, in quibus videbantur renovatæ plagæ ejus, de quibus quam stillabat sanguis recentissime; & dicebat: Ecce, ista fecerunt mihi fratres tui. Dum B. Franciscus perseveraret postulans misericordiam pro fratribus, post brevem morulam iterum aliquantulum descendebat & clamabat: Non desperetis, sed confidite. Currite ad scalam albam, currite, & ascendite, ibi, suscipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad scalam albam ex admonitione paterna, ecce B. V. Maria mater Christi apparuit in summitate scalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum sine labore. *Ex Chro. Minor. Lucino l. 6. c. 17. & Gallico lib. 2. cap. 75.*

EXEMPLUM VIII.

Judicatus quidam religiosus fratri suo post mortem apparens dixit: Nemo credit, nemo credit, nemo credit, quam districte judicat Deus, & quam severe ipse punit.

REfert Doctor Jacobus de Paradiso Carthusiensis in libro de peccatis mentalibus criminalibus. Duo fratres religiosi honestæ conversationis se mortuo cordialiter dilexerunt, inter quos unus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti, quem vivus videns in vili habitu & vultu mœsto inquisivit, cur sic appareret? Respondit defunctus tribus vicibus, dicens: nemo credit, nemo credit, nemo credit. Quæsivit vivus, quid esset quod nemo credit? Respondit defunctus: Quam districte judicat Deus, & quam severe punit. His dictis disparuit, & viventem fratrem magno timore concussum dereliquit. *Coll. spec. hujus. Ex Iacobo de Paradiso.*

EXEMPLUM IX.

Udonis Magdeburgensis insuetatum & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

ANno Domini 915. Othone 3. imperante apud Parthenopolim, id est, Magdeburgum in Saxonia, contigit prodigium terribile nimis, & à seculis inauditum, quod quemadmodum factum sit, stylo veraci referam, ut omnibus innotescat, quam malum & quam damnabile sit in statu Prælationis vivere turpiter, & patrimonium Christi (res videlicet Ecclesiæ) injuste distrahere, & scandalorum fœtoribus subditos corrumpere, & moniales Deo dicatas ausu temerario violare. In prædicta igitur urbe scholaris quidam nomine Udo liberalibus literis insudabat. Qui cum esset inertis ingenii, nihil omnino proficere poterat, quantumcunque à magi-

magistris verberibus torqueretur. Quadam autem vice post enormes plagas de scholis exiens, Ecclesiam majorem, in honorem S. Mauritii sociorumque ejus magnifice fabricatam intravit, ibi cum ingenti devotione se prosternens, Reginæ cœli clementiam & S. Mauritii patrocinium pro illuminatione sui ingenii imploravit. At ipse in prece positus aliquantulum obdormivit, cui protinus mater misericordiæ apparens dixit: Audivi orationem tuam, & vidi afflictionem tuam, & ecce non solum scientiæ munus tribuo, imo etiam post mortem Episcopi, qui nunc præest, Ecclesiam principis mei Mauritii tuæ fidelitati commendo, quam si bene rexeris, præmium grande consequeris si autem male, in anima & corpore morieris. Et his dictis B. virgo Maria disparuit, & juvenis evigilans scholas more solito repetivit. Cumque ad loquendum aperuisset os, cœpit omnes disputando concludere, & in omni scientia peritissimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, dicentes; unde huic tanta & tam insperata scientia? Nonne est iste Udo, qui heri mactabatur ut pecus, & ecce, hodie probatur ut Philosophus? Post biennium autem Archiepiscopus moritur Magdeburgensis, & Udo à cunctis electus Metropolitanus efficitur. Confirmatus igitur, & pallio infulaque decoratus, aliquantulum diu bene vixit. Et quia honores mutant mores, cœpit ingressu remotis consilium matris Dei negligere, & propriæ salutis immemor esse, & voluptatibus servire & dilapidare Ecclesiæ facultates, & non solum seculares fœminas sed etiam velatas violare, insuper (quod deterius est) absque ullo timore ad omnia flagitiorum genera habenas laxare. Sicque facta est ejus vita omnibus odiosa, omnibus detestanda (proh dolor!). Cumque per multa annorum curricula memoratus Episcopus, aërem, mundumque totum suis sceleribus corrupuisset, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatissam de regali cœnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Cisterciensis ordinis secum haberet, audivit vocem in hæc verba terribiliter intonantem: Cessa de ludo, quia lusisti satis Udo. Hic auditis multum cachinnans, fictitium suspicabatur. Et mane facto rursus delitiis se involvit, factusque durus quasi lapis, ad prodigiosæ vocis comminationem minime compungebatur. Sequenti etiam nocte vocem similem audivit, sed parvipendens stultus ille in duritia sua perduravit. Nocte igitur tertia apud Abbatissam prædictam cubans, cum nefandum opus commixtionis libidinosæ exercuisset, vox sæpe dicta cum ingenti fragore intonuit, dicens: Cessa de ludo, quia satis lusisti Udo. Hic igitur voce audita vehementer stupe factus aliquantulum ingemuit, sed non resipuit, veruntamen damnationi jam proximus miser ille corvinum cras sæpe cecinit, sed nequaquam ad pœnitentiæ lavacrum properavit. Mira dicturus sum, vera tamen, qui si Saxones (apud quos gesta sunt) tacerent, lapides clamarent sicut sequentia manifestant. Post menses igitur tres canonicus quidam Ecclesiæ Magdeburgensis Fredericus nomine in choro S. Mauritii existens, & orationi frequentius insistens, Dum pro sancta universali Ecclesia precabatur, maxime intentus pro sua Metropolitana, ut conditor omnium justus judex aut citius morbidum caput, scilicet Udonem Episcopum per interitum de medio tolleret, aut certe in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce secuta est visio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maxime tamen Ecclesiarum rectoribus, qui gregem Dominicum sibi commissum præcedentes, & malis exemplis inficientes, præcipitant sæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades ecclesiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore correptus loco adhæsit, steterunt comæ, vox est faucibus interclusa. Tunc venerunt duo juvenes duos cereos gestantes, & ad altare procedentes, hinc inde juxta cornua astiterunt, post quos ingressi sunt alii duo, quorum unus tapetes ante altare decenter sternebat, alter vero duas aureas cathedras desuper collocavit. Post illos alter quidam solus intravit, qui velut pugil strenuus incedebat evaginatum tenens gladium, & stans in medio ecclesiæ valenter clamabat: Omnes sancti, quorum hic habentur reliquiæ, surgite, & venite ad judicium Dei: His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo utriusque sexus, alii militari habitu adornati, alii pontificalibus infulis insigniti. Et hi omnes chorum intraverunt, & secundum ordinem, & secundum merita sua hinc inde se invicem locaverunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt, in quorum medio gradiebatur quidam sole splendidior, regio diademate & sceptro adornatus: Apostoli enim erant & Dominus JESUS CHRISTUS, cœli & terræ Rex, quem mox omnes ut viderunt, devotissime adoraverunt, & supra cathedram sedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & stellis clarior, quam clarissima turba virginum sequebatur: Sancti vero omnes DEI matrem honorantes, genicularitet susceperunt, cui Dominus noster Christus mox occurrens, & manum ejus apprehendens juxta se venerabiliter collocavit. Et ecce postremo apparuit S. Mauritius dux glorio-

sus

ſus cum ſua legione, ſex millibus & 666. qui unanimiter ſe proſternentes adoraverunt, dicentes: Æquiſſime judex, & conditor ſeculorum, da judicium. His dictis ſurgentes ſteterunt reverenter præſtolantes. Quibus Dominus reſpondit: Beati mei quid quæritis? & adjecit: Portate Udonem Epiſcopum. Continuò quidam ex aſtantibus abierunt, & miſerum Udonem de latere Abbatiſſæ trahentes, miſerabiliter adduxerunt. Quem S. Mauritius ſeverius intuens dixit: Domine mi judica, ecce iſte Udo non Epiſcopus, ſed lupus; non paſtor, ſed raptor, maculator & devorator gregis tui. Iſte eſt, cui Domina mea, mater tua ſcientiam donavit, cui hanc Eccleſiam ad honorem nominis mei, ſociorumque factam commendavit, prædicens ei, ſi bene eam regeret, vitam æternam, ſi autem male, mortem in corpore & in anima mereretur. Iſte miſer eſt, qui admonitus ſemel, & iterum, & tertio ſe corrigere noluit. Et non ſolum hanc Eccleſiam, ſed etiam ſe & omnia ſibi commiſſa prophanando ad nihilum redegit, imo ſponſas tuas ſemper, & ubique turpiter & temere violavit. Ergo judica de eo judex æquiſſime. His auditis Dominus præſidens in judicio, ſanctoſque reſpiciens dixit: Quid vobis videtur de iſto? Pugil autem ille ſupradictus voce magna clamabat, dicens: Reus eſt mortis. Judex vero & omnes ſancti qui aderant, in unum convenerunt, & quale genus mortis ille impius ſuſcipere deberet, inter ſe tractaverunt. Tunc judex: Caput amittere meruit, qui ſine capite tempus conſumendo in ſordibus computruit. Quo dicto pugil confeſtim præcepit Udoni, ut cervicem tenderet. Quod cum Udo feciſſet, & pugil gladium ad ictum levaſſet, quidam clamavit, dicens: Contine manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Udone ſtabat, donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus valide percuſſiſſet. Et ecce, poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reverenter accipiens, diligentiſſime lavit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter reclinavit, & abiit, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Udonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollavit, ſicque tota illa congregatio diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupra dictus homo juſtus, qui hæc vidit manifeſte, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, tandem reſumpta audacia ad locum judicii paululum proceſſit, viditque calicem cum hoſtiis in altari, & caput Udonis à trunco corporis longius projectum, nec non pavimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ januas obſeravit, & nullum omnino ingredi permittens donec ſole jam orto omnes clericos & laicos ſimul convocavit. Tunc januas reſerans ſeveriſſimam Dei ultionem Udonem ſcilicet Epiſcopum in ſanguine tabefactum omnibus oſtendit, & cuncta quæ viderat & audierat, per ordinem enarravit. Eodem die quidam ex Capellanis ejus, nomine Bruno, cum legationem commiſſam peregiſſet, Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuò famulis longè ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim gravi oppreſſus ſomno arborem quandam umbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requievit. Et ecce, ingens globus ſpirituum immundorum cum tubis, tympanis, cum gladiis & fuſtibus, cum lanceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumque omnes conveniſſent, unum ex eis, qui princeps videbatur, qui erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſolium conſtruentes deſuper ſedere fecerunt. Nec mora, alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velociores aliqui præceſſerunt, & fortiter clamaverunt: Date locum, date locum, ecce princeps Udo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Udonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum ejus conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo: Benè (inquit) veniſti, ô princeps, fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Udo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis ut conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput revertente crudeles miniſtri ori ejus bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt: Adhuc illo non loquente, ſathan præcepit dicens: Ad balneum deducatur. Ecce, non procul erat puteus operculum habens, quo ablato flamma vorax uſque ad cœlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imo etiam aquam juxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infelicem Udonis animam præcipitaverunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentis, & totam ignitam ſuo principi detulerunt: Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuave habuiſti, ô princeps? Tunc Udo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia

amilia tua, omnisque suggestio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creavit. Maledicta terra, quæ me portavit. Maledicti parentes, qui me genuerunt, & maledicta omnis creatura in cœlo & in terra. Tunc dæmones una cum principe suo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Vere dignus est iste manere nobiscum, quia optime scit officium nostrum. Mittatur ergo nunc ad principalem scholam damnatorum, ut videat, audiat, sentiat, & addiscat amplius in secula seculorum. Vix verba finierant, & ecce unanimiter in odiosam illam creaturam irruerunt, eamque tam impetuose in tartareum illud barathrum jactando immiserunt, ac si cœlum, & terra, & omnes montes hujus mundi invicem quaterentur. Capellanus autem ille supradictus hæc omnia in somnis videns, & audiens, tremuit vehementer. Tunc princeps tenebrarum digito eum ostendens, dixit: Videte ne effugiat clericus ille qui nos aspicit, quia semper extitit malitiarum suarum cooperator conscius, & defensor. Ergo sicut fuit favor culpæ sic fit particeps & vindictæ, ideoque & in illum puteum ad suum Dominum demergatur. Quo dicto cum dæmones eum capere vellent, & ipse fugere conaretur, repente à somno exiliens evigilavit, sicque equus territus tamdiu hinc inde saltabat miserum trahens hominem, donec a sua junctura ejus brachium penitus solvebatur. Difficulter tandem equum ascendens Parthenopolim venit, & mox ut Dominum suum mortuum esse cognovit, visioni terrorem terrori, judicium judicio, prodigium prodigio cumulavit, & omnia quæ sibi acciderant, quæ viderat & audierat, patefecit, ostendens etiam à sua compage brachium avulsum, & repentinam canitiem in argumentum veritatis. Cives autem videntes & audientes hoc horribile & insolitum Domini Dei nostri judicium, vehementer timuerunt, & cadaver ignobile procul ab urbe in palude jactaverunt. Quod bestiæ ferales cum plausibus & lusibus protinus exceperunt, & huc illucque trahendo morsibus discerpserunt, & ruricolas juxta habitantes variis injuriis multoties affecerunt. Tandem inito consilio glebam illam maledictam de palude trahentes combusserunt, & pulverem in Albim fluvium projecerunt. Mira res, omnes pisces suum gurgitem relinquentes. Oceanum adierunt, donec litaniis, psalmodiis, orationibus & pœnitentiis placatus jam Dominus post decennium vix tandem redierunt. Hujus horrendi prodigii memoriam ingerit oculis cruor Udonis, ex ipsius decollatione effusus super pavimentum marmoreum candidum positus, qui tam visibiliter adhæret pavimento, ut de essentia marmoris esse quoddammodo videatur. Super locum autem illum, ubi decollatio est facta, semper prosternuntur tapetes. Et quando super electos Episcopos, TE DEUM laudamus, juxta morem canitur, tolluntur, & ibi ad orationem prosternuntur, ut videntes sibi caveant, ne forte pereant sicut ille. A Domino vere factum est istud ad terrorem utique Episcoporum illius Ecclesiæ, & omnium interilium Prælatorum, ut audientes contremiscant divinæ majestatis terribile judicium & severissimam ultionem. *Tritheminus in Chron. Girsaugiensis monast. & Naucl. generat. 33. fol. 181. Baptista Fulgos. l. 9. c. 12. Gotsch. Hoen. præcept. 6. Decat. Hartmannus Schedel in suo Chronico de temp*

EXEMPLUM XX.

Prælatus malus ad judicium Dei citatur, accusatur, moritur, & condemnatur.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam Episcopus, qui plus divitiis & vanis honoribus vacans, quam utilitati & bono exemplo subditorum suorum, dum semel ægrotaret, intravit cursor cum lancea dicens: Citat te summus Papa, ut venias coram eo, ad reddendum rationem de ovibus tibi commissis, & de hæreditate quam adquisivit sanguine suo. Et facta citatione visum fuit Episcopo quod traheretur ad judicium, & cum esset coram CHRISTO, videbatur sibi, quod dæmones infinitas rationes adducebant suæ damnationis, & præcipuè quinque: Prima fuit, quod spoliabat pauperes, & induebat divites & meretrices. Secunda fuit, quod vestes sacerdotales, & omnia ornamenta domus, & utensilia essent aurea & argentea. Tertia erat, quod de fimo rei temporalis optimè curavit, sed de animarum informatione nihil, imò infinitas animas suo malo exemplo corrupit. Et ostenderunt sibi plus quam duo millia animarum, quæ damnatæ fuerant sub regimine suo. Quarta fuit; quod studium vanitatum summum erat, studium literarum nullum. Quinta erat, quod nolebat, nec permittebat, quod alii salvarentur. Tunc summus Papa dixit sibi: O maledicte, quæ ego adquisivi proprio sanguine, tu consumpsisti ut fulgeres in apparatu regio. Ego adquisivi manibus crucifixis, & tu expendisti, cum manus ludo & aleis dedisti. Ego adquisivi coronam spineam portando, sed tu expendisti, molle pulvinar capiti tuo supponendo. Ego adquisivi cum opprobriis & flagellis, tu consumis in vasis argenteis & scutellis. Ego adquisiti nudatis propriis indumentis, & tu expendisti in sericis vestibus variatis, & in vestibus nimiæ vanitatis. Ego adquisivi fel & acetum potando, sed tu expendisti in delicatissimis cibariis vinum & nectar potan-

potando. Ego flendo clamavi ut oves ad ovile reducerem, sed tu clamasti ad eas, ut tanquam lupus mactares. Et ideo assigno talem diem ad audiendum sententiam diffinitivam. Cum autem de his sollicitus & anxius evigilasset, narravit familiæ quidnam vidisset. Qui volentes ei placere & plus curantes de rebus quam de anima, reprehenderunt eum, eo quod curaret de somniis. Et tandem tempus labitur sine pœnitentia usque ad diem statutum. Et illo die in illa hora sibi assignata venerunt dæmones horribiles ad cameram suam, dicentes: Surge maledicte, & audies sententiam diffinitivam à summo Pontifice de vita tua. Tunc ipse clamabat ad scutiferos & familiam: Expellite illos, expellite illos. Cum autem neminem viderent, licet vocem audissent; Episcopus hoc videns, volens in dæmones irruere, & eos de camera expellere, cum tanto impetu venit ad columnam, quæ erat in medio cameræ, quod fracto capite ad eam allisus expiravit. *Joannes Ægidius sive Junior.*

EXEMPLUM XI.

Angelus apparens in specie hominis cuidam Eremitæ, spiritu blasphemiæ tentato, patefecit occulta Dei judicia.

ERemita quidam spiritu blasphemiæ tentatus cœpit cogitare, quod non essent justa DEI judicia. Cui Angelus in specie hominis apparens, ait: Sequere me, & videbis occulta DEI judicia. Venerunt ergo ad domum boni viri qui eos liberaliter recepit. In mane Angelus furatus est hospiti scyphum, quem multum diligebat, & alia nocte hospitati sunt apud malum, ubi malè fuerunt recepti, cui schypum ab alio ablatum dedit. Tertia nocte hospitati sunt apud bonum hominem, qui eos benigne recepit, sed in mane Angelus famulum ejus de ponte præcipitavit. Quarta nocte hospitati sunt in domo boni viri, cujus puerum eos dormire non sinentem Angelus strangulavit. Quæ omnia videns Æremita voluit eum dimittere, credens esse Angelum Sathanæ. Tunc ait ei: Dominus misit me ad te, ut ostendam tibi occulta ipsius judicia. Primus homo, qui nos recepit, nimis diligebat scyphum illum, & ideo abstuli pro bono suo, & dedi malo hospiti, ut in hoc seculo mercedem recipiat. Submersi autem famulum tertii, quia firmaverat in corde suo in crastina occidere herum suum, & sic bonum hospitem à morte, & eum ab homicidio operis liberavi, ut sic in inferno minus puniretur. Quartus vero hospes antequam filium haberet, multas eleemosynas faciebat, sed filio nato manum retraxit, ideo animam parvuli in paradiso collocavi, & causam avaritiæ ab eo abstuli. Quod audiens ille liberatus est ab omni tentatione. *Jacobus de Vitriaco.*

EXEMPLUM XII.

Prælati mali cathedra per judicem Christum evertitur.

HOmo quidam fuit Thuronis, qui consueverat venire ad matutinas majoris Ecclesiæ. Quadam vero die cum venisset ante horam, invenit portam apertam, & ponens se retro columnam quandam, vidit lucem magnam per Ecclesiam, judicem sedentem in throno, & Angelos ei astantes. Venit autem beatus Martinus cum multitudine sanctorum, & cœpit accusare graviter Archiepiscopum, qui tunc locum suum tenebat. Citatus autem Archiepiscopus venit, & sedit in cathedra pontificalibus indutus. Iterum autem accusatus à beato Martino, cum nesciret quid responderet, ille qui cathedras superborum evertit indignatus, pede percussit cathedram ejus, & cum pede evertit, & sic visio disparuit. Tunc ille bonus homo accedens ad domum Archiepiscopi excitavit familiam, & fecit videri quomodo esset ei, & intrans ad eum, invenerunt eum subitaneè defunctum. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XIII.

Prælationis gradum ambigens, & procurata morte Episcopi suscipiens, repentina morte percussus interiit.

ARchidiaconus quidam ambiens Episcopatum, insidiabatur Episcopo suo bono viro, quomodo eum occideret. Et quia consuevisset Episcopus manè venire ad matutinas, & prævenire alios ad salutandum beatam Virginem, & intrare per quandam parvam portam, Archidiaconus collocavit ibi super portam lapidem, & veniens Episcopus (ut consueverat) & aperiens portam, per cadentem lapidem excerebatur, & moritur. Archidiaconus autem cum multo labore Episcopatum obtinuit. Cumque confirmatus esset, & gaudium & convivium faceret, quidam princeps serviens ad mensam coram se flexis genibus subitò rapitur ante tribunal summi judicis, & vidit ibi beatam virginem cum immensa sanctorum multitudine Angelorum, adducentem dictum Episcopum portantem cerebrum suum in manibus suis, & dixit beata Virgo: Fili mi charissime, ecce ostendo tibi recentem sanguinem & cerebrum hujus dilecti militis mei, quem crudelis proditor & volens tenere dignitatem Pontificalem effudit. Respondit Dominus.

Quem mittam, & quis ibit. Tunc beata Virgo ait: Ecce, hic servitor suus. Cui Dominus: Præcipio tibi sub pœna mortis, cites Dominum tuum peremptoriè, ut scilicet cito veniat coram DEO, ad tam nefandum crimen responsurus. Qui statim rediens turbatus intremuit, & cultellum quem tenebat, ad serviendum de manu projecit, & amarissimè flevit. Rogatus ab omnibus, & etiam ab Episcopo, causam pandit. Quo audito statim Episcopus subtanea morte percussus est, & coram omnibus miserabiliter defunctus est. *Idem Collector hujus speculi. Vide etiam tit. Delitia exemp. 5. tit. Angelus, exempl. 10. tit. Avaritia, exempl. titul. Apostata exemp. 8. titul. Gula exemp. 18. & tit. Carthusiensis ordo.*

JUDEX CORRUPTUS.

† *De judice malo, cujus pellis; judice filio proprio existente, cathedra judiciali affixa fuit, in aliorum judicum exemplum.*

LEgitur de Cambyse Rege Persarum, qui fecit excoriari quendam judicem, & pellem ejus affigi ad sedem judicialem: & filium illius posuit in loco patris, scribens desuper illa metra.

Sit tibi lucerna pellis sedesque paterna,
A manibus reseces munus, ab aure preces.

Gotschalcus Holen. ordinis Eremit. D. August. ser. 2. Circumcisionis, partis hyemal.

JUDICIUM TEMERARIUM.

EXEMPLUM I.

† *Varia, ridicula, & temeraria de factis alienis sunt hominum judicia, eaque omnia inevitabilia.*

PAterfamilias quidam asino insidens foras cum filio ibat, filius vero pedester ambulabat. Occurrit eis caterva hominum peregrinantium, murmurantium, & dicentium: Quomodo ille inveteratus malorum dierum equitat in asino, & permittit illum juvenem fatigari? Quod audiens pater (sicut vir erat, qui hominum vana dicteria semper vitare conabatur) filio suo dixit: Fili, hominibus non placet, quod asino insideam, cum tu ascendere debes: quod jussu patris filius fecit. At eis occurrit alia caterva hominum etiam murmurantium, & dicentium: Ecce qualiter iste juvenis asino supersedet, & permittit illum senem ire pedestrem. Quod etiam filius (patri in eo similis,) intelligens patri suo dixit: Pater, neque eis placet, quod asino insideam. Præstare videtur (inquit parens) ut uterque consideat asino: quo facto, ut prius, occurrit multitudo hominum dicentium, eos asinum oneruere, eosque pudere merito debere. At ubi hoc rursum animadvertissent: decernunt, ut uterque ex eo descendat: quo facto, occurrens nihilominus turba alia, eos graviter imprudentiæ, ac stultitiæ arguit, quod nimirum asinum vacuum ire sinerent, cum tamen ipsi itineris laboribus non parum defatigarentur, à quibus tamen facile per asinum sublevari possent. Pater autem tam varias hominum sententias expertus, ultimum tentare satius esse duxit, ut scilicet ligatis pedibus anterioribus, & posterioribus asini, & pertica per eos ducta, asinum ipsimet portarent, quod & fecerunt, quibus etiam obvia facta est, cachinnantium hominum multitudo inquientium. Quam hi delirant, cum namque ab asino portari deberent, ipsimet eum portant. Tunc gnato parens dixit: Omnibus placere haud possumus: faciamus quod placet nobis, & non curemus. *Gotschalcus ord. Eremit. D. Aug. partis æstiv. serm. 100. lit. E. circa finem, & Michael Barleto ord. Præd. ser. fer. 6. 1. hebdomadæ Quadrag.*

EXEMPLUM II.

Iudicium temerarium in alios jactare non debemus.

QVidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod sit iniquum. Responde dicens: Nunquid ego judex ejus sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem ejus infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia opera ejus & utilia nescis: Ego jam mortuus sum in peccatis, sufficiunt mihi peccata mea. *Palladius ad finem 3. lib. num. 36.*

EXEMPLUM III.

Judicans temerariè culpabilem fratrem Abbas Isaac ab Angelo prohibetur cellam intrare.

VEnit Abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam de fratribus culpabilem, & adjudicavit eum. Cum autem exisset ad eremum, venit Angelus Domini, & stetit ante ostium cellæ ejus, dicens: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum dicens: Quæ est causa? Et respondens Angelus dixit: Deus me misit, ut dicerem tibi: quo jubes ut mittam illum fratrem culpabilem quem adjudicasti? Et statim Abbas Isaac pœnitentiam egit, dicens: Peccavi, ignosce mihi. Et dixit Angelus: Surge, ignovit tibi Deus: sed custodi de cætero, ne adjudices quenquam prius, quam Deus adjudicet eum. *Ex l. Doct. Patrum, lib. contra judicium temerarium, nu. 2.*

EXEMPLUM IV.

Iudicantes temerariè culpabilem fratrem Abbas Prior congruo exemplo redarguit.

Factu

FActus est aliquando conventus in Scete, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili: Abbas autem prior tacebat. Postea vero surgens egressus est, & tollens saccum implevit eum arena, & portabat eum humeris suis, & mittens in sportellam modicum de ipsa arena, portabat etiam & ipsam ante. Interrogatus autem à patribus quid hoc esset; ille respondit: Saccus iste, qui multam arenam habet, mea peccata sunt, & quia multa sunt, posui ea supra dorsum meum, ne doleam de ipsis, & plorem. Ista autem arena modica peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor judicans fratrem. Quod non oportet ita fieri, sed mea magis peccata ante me debent esse & de ipsis cogitare, & rogare Dominum, ut ignoscat mihi. Audientes autem patres dixerunt: Verè hæc via salutis. *Ibidem num. 6.*

EXEMPLUM V.

Judicans sacerdotem celebratarum solitarius, vocem cœlestem audivit: Tulerunt sibi homines judicium.

AD quendam solitarium venit presbyter cujusdam Basilicæ, ut consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipsum solitarium, accusavit apud illum eundem judicem. Qui cum ex consuetudine iterum venisset ad eum, ut consecraret oblationem, scandalizatus est ille solitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viso discessit. Et ecce vox facta est ad solitarium, dicens: Tulerunt sibi homines judicium meum. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi puteum aureum, & situlam auream, & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leprosum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat, eo quod leprosus erat ille, qui hauriebat. Et ecce vox iterum ad eam dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam causam habet qui implet? Implet enim solummodo, & infundit in vas. In se autem reversus solitarius, & considerans virtutem visionis vocavit presbyterum, & fecit eum sicut prius, sanctificare sibi oblationem. *Ibidem num. 7.*

EXEMPLUM VI.

Judicans feria sexta manducantem mane fratrem, solitam devotionis gratiam amisit.

FUerunt duo fratres magnæ vitæ in congregatione, & meruerunt singuli videre gratiam Dei in alterutro. Factum autem est, ut aliquando unus ex eis egrederetur sexta feria extra congregationem, videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas sexta feria? Tantum ei dixit. Die autem sequenti facta est celebratio missarum secundum consuetudinem, & ingressi Ecclesiam, intuens frater ejus, vidit gratiam, quæ ei data fuerat, discessisse ab eo: & contristatus est. Qui cum venisset in cellam, dicit ei: Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridem gratiam DEI in te? Ille autem respondens dixit: ego neque actu, neque cogitatione conscius mihi sum alicujus mali. Dixit ei frater ejus: Nec sermonem aliquem odiosum locutus es? Et recordatus, dixit ei: Etiam, hesterno die vidi quendam manè manducantem, & dixi ei: hora hac manducas sexta feria? Hoc est peccatum meum: sed labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum, ut mihi ignoscat: & fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidit frater gratiam Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo qui solus bonus est, gratias, referentes. *Ibidem num. 8.*

EXEMPLUM VII.

Judicans temerariè pauperem socius sancti Francisci, pœnitentiam certam a paupere facere compellitur.

CUm beatus Franciscus causa prædicationis fuisset in quodam loco fratrum, accidit ut ipsa die, qua debebat prædicare, quidam pauper & infirmus veniret ad eum, cui multum compatiens, cœpit dicere socio suo de paupertate & infirmitate ipsius. Et ait ille socius ejus: Frater verum est, quod iste satis pauper videtur, sed fortè in tota provincia non est aliquis voluntate ditior illo. Et statim reprehensus durè a beato Francisco, dixit culpam suam, & ait ei beatus Franciscus: Vis de hoc facere pœnitentiam, quam dicam tibi? Qui respondit: Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & projice te nudum ad pedes pauperis, & dicens ei, quomodo peccasti in ipso detrahendo sibi, & dic ei, ut oret pro te. Ivit ergo ille, & fecit omnia quæ dixerat illi beatus Franciscus. Quo facto surrexit, & induit tunicam suam, & reversus est ad beatum Franciscum. Et ait illi beatus Franciscus: Vis scire quomodo peccasti in illo, imò in Christo? Cum vides pauperem, debes considerare illum, in cujus nomine venit, i. e. Christum, qui nostram paupertatem & infirmitatem assumpsit. Nam infirmitas & paupertas istius est quoddam speculum nobis, per quod speculari & considerare debemus cum pietate infirmitatem & paupertatem Domini nostri JESU CHRISTI. *S. Antonius*

Part 3. histor. tit. 24. cap. 2. §. 2. in Chrornico Gallico lib. 2. cap. 49.

EXEMPLUM VIII.

Judicia temeraria vitanda Joannes Eleemosynarius pulchro exemplo demonstravit.

CUm omnibus bonis suis & hoc beatus possidebat, quod non contemneret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam vero ejus doctrinam omnibus proficuam de hoc, Juvenis quidam rapiens monacham, fugit Constantinopolim, hoc discens justus, tristis factus est usque ad mortem. Tempore vero transacto considente eo una dierum cum quibusdam clericis, & sermonem animæ utilem movente, venit in medium & memoria juvenis, qui ancillam DEI rapuerat, & cœperunt qui sancto assidebant anathematizare talem juvenem, tanquam qui duas animas perdidit, suam scilicet & sanctimonialis. Compescuit ergo, & resecuit eas beatus, dicens: Ne sic, ne sic. Nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis: unum quidem, quia transgredimini mandatum dicentis: Nolite judicare, & non judicabimini. Deinde, quia nescitis certius si usque hodie peccent, & non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in civitate quadam duo monachi abierunt in monasterium, & cum transiret unus per locum clamabat ei una fornicaria: Salva me pater: ut Christus meretricem. Ille vero hominum confusionem omnino non curans, dicit ei: Sequere me: Et tenens eam per manum exiit publicè in civitate omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominam Porphiriam, (ita enim vocabatur.) Pergentibus vero eis ut mitteret eam in monasterium, invenit mulier puerum in terra projectum, & sustulit eum, ut nutriret istum. Itaque quidam post annum venerunt in patriam, ubi erat Abbas, & Porphiria, quæ fuerat de meretricibus, & videntes eam habentem puerum, dicunt ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti, nondum enim sanctum schema acceperat. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam (inde enim Abbas tulerat illam,) diffamaverunt, quia genuit de Abbate Prophiria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similem ei. Quando ergo cognovit ex Deo Abbas obitum suum, dicit Nonnæ Pelagiæ (sic enim mutavit nomen ejus, quando tradidit ei sanctum schema) Eamus Tyrum, quia habeo illic responsum, & volo ut venias mecum. Illa verò non volens contradicere ei, secuta est eum, & venerunt ambo, habentes & puerulum septem annorum existentem. Cum ergo ægrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem ejus de civitate usque ad centum animæ, & dicit: afferte prunas. Itaque cum venisset thuribulum plenum prunis; tulit eas in vestimentum suum, & ait: Credite fratres quia sicut custodivit DEUS rubum incombustum ab igne, & sicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ istæ: ita nec ergo cognovi peccatum mulieris hujus. Et omnes mirati sunt, quomodo non audebat vestimentum ab igne, & glorificaverunt Deum habentem occultos servos. Ex occasione autem Nonnæ Pelagiæ quondam meretricis, & aliæ fornicatrices secutæ sunt eam, abrenunciantes mundo, cum ea pergentes in monasterium ejus. Servus enim Dei monachus qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus, tradidit Deo spiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis, ô filii ne præcipites sitis ad condemnandum, & judicandum aliena. *In vita S. Ioannis Eleemosynarii, §. 47.*

EXEMPLUM IX.

Iudicio suo deceptus est sanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem sancti Basilii ostensam sibi cœlitus, illius sanctitatem non credidit.

SAnctus Abbas Effrem, cum esset in eremo, audiens opera S. Basilii, sine intermissione postulabat, sibi qualis esset revelari. In extasi ergo factus vidit columnam ignis, cujus caput pertingebat in cœlum, & audivit vocem desuper dicentem: Talis est magnus Basilius. Et accipiens interpretem (nesciebat enim Græcè loqui) venit Cæsaream. In festo autem Theophania intrans clam Ecclesiam, vidit procedentem Basilium in stola candida cum clero candidifero. Et ait interpreti suo: In vanum laboravimus (ut suspicor) frater. Iste enim in tali ordine cum sit, non est quemadmodum vidi, & stans dicebat secum: Nos qui portavimus pondus diei & æstus nihil consecuti sumus, & hic cum sit in tali honore, columna ignis est. Hæc eo dicente, misit sanctus Archidiaconum suum dicens: Vade circa portam Occidentalem, & invenies in angulo Abbatem cum altero quodam, voca eum ad me. Respondit Effrem per interpretem: Errasti frater, nos peregini sumus. Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiscopo. Quo sacros libros legente vidit sanctus Effrem igneam linquam loquentem per os ejus. Et dicit sanctus Archidiacono: Vade, dic ei: Domine Effrem intra in presbyterium. Obstupuit ergo Effrem, & genu flexit, dicens: Verè magnus Basilius, verò columna ignis Basilius, verè Spiritus sanctus loquitur per os ejus. Intrans itaque post impletionem ad ministerii secretarium. Basilius

filius salutavit eum dicens: Bene venisti ô pater filiorum eremi, qui multiplicasti in ea discipulos Christi, & dæmones eliminasti. Venisti videre omnem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cum ei omnia, quæ in corde suo erant, prædixisset, communicavit ipse & interpres ejus de manibus sancti. Et faciente eo charitatem rogavit, ut à Domino postularet, quatenus Græce loqueretur, qui ait: Super virtutem meam postulasti, veni postulemus Deum, qui voluntatem timentium se faciet, &c. Cumque facta oratione surrexissent, dixit ei Basilius: Cur non accipis ordinationem presbyterii, quia decet te? Respondit Effrem: Quia peccator sum. Et jacentibus eis in terra posuit Basilius manum in Effrem dicens: Quæ sunt diaconi: Tunc sanctus Effrem Græca lingua respondit: Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Et spiritualiter lætantes per triduum, eo quod Græce loqueretur, glorificaverunt Deum. Et ordinans sanctus Basilius interpretem diaconum, ipsum vero presbyterum, dimisit eos in pace. *Tom. 1. Surii vitis Patrum. in vita S. Effrem.*

EXEMPLUM X.

Judicio temerario præventus est eremita, qui beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem divitiarum esse non censuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnæ virtutis, quia omnia propter Deum reliquerat, & nihil nisi unam cattam possidebat, quam blandiens sæpe quasi cohabitatricem in suis gremiis confovebat. Oravit igitur Deum, ut sibi dignaretur ostendere, cum quo futuræ remunerationis mansionem speraret, qui illius amore nil ex seculi divitiis possideret. Quadam igitur nocte sibi revelatur, ut cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi sperare debere: At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat, si cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundanis divitiis abundaret. Cum ergo Gregorii divitias suæ paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte audivit Dominum dicentem sibi: Cum divitem non possessio divitiarum, sed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorii divitiis comparare, qui magis illam cattam, quam habes, quotidie palpando diligere comprobaris, quam ille tantas divitias, quas non amando, sed contemnendo, & cunctis liberaliter largiendo dispergt? Itaque solitarius Deo gratias retulit, & qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur, orare cœpit, ut cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. *In vita S. Gregorii Papæ libr. 2. c. 59. Vide etiam tit. Eleemosyna ex. 12. & tit. Invidia exemplo 9.*

JUDICIUM DIVINUM.

Ad judicium Dei juste provocatus, eadem hora ad quam citatus erat, subita morte sublatus est.

RECitat Gobelinus in Chronica sua, quod anno Domini 1003. tempore Nemvverci decimi Episcopi Paduensis. Hic Episcopus voluit monasterium Corbiense, causa correctionis visitare. Sed Unalo Abbas Episcopo restitit. Quare ad instantiam Episcopi Abbas ab Imperatore de Abbatia depositus. Postea accidit, quod quidam monachus ejusdem monasterii Boso nomine, Episcopum volentem ibi quadam vice celebrare, prohibuit, & præparamenta altaris projecit. Quare Episcopus illum monachum ad tribunal citavit. Unde postea accidit, quod eadem hora, qua Episcopus decessit; hic Boso sub manibus radentis sibi barbam subitanea morte defecit. *Gotschalcus ser. 16. lit. 1. part. æstival.*

JURARE.

EXEMPLUM I.

Puer quinque annorum maledicere solitus, ad inferos damnandus deducitur.

ET si omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleste credendum est, omnes tamen parvulos, qui scilicet loqui possunt, regna cœlestia ingredi credendum non est: quia nonnullis parvulis ejusdem regni cœlestis aditus à parentibus clauditur, si male nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac urbe notissimus ante triennium filium habuit annorum (sicut arbitror) quinque quem nimis carnaliter diligens remisse nutriebat: atque idem parvulus (quod dictu grave est) mox, ut ejus animo aliquid obstitisset, majestatem Dei blasphemare consveverat. Qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cumque eum suus pater in sinu teneret (sicut hi testati sunt, qui præsentes fuerunt) malignos ad se spiritus venisse trementibus oculis puer aspiciens, cœpit clamare: Obsta pater, obsta. Qui clamans declinabat faciem, ut se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille trementem requireret, quid videret, puer adjunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset, majestatis nomen protinus blasphemavit, & animam reddidit. Ut enim omnipotens Deus ostenderet, pro quo reatu talibus fuisset executoribus traditus, unde viventem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: ut qui diu per divinitatis patientiam blaspemus vixerat, quandoque per divinitatis judicium blasphemaret, &

moreretur: quatenus reatum suum pater ejus agnosceret, qui parvuli filii animam negilgens, non parvulum peccatorem gehennæ ignibus nutrisset. *Cap. 18. lib. 4. Dial. D. Gregorii.*

EXEMPLUM. II.

Christus cuidam viro probo miserabiliter plagatus apparens, dixit, authores suæ tantæ læsionis fuisse quosdam, qui tesseris ludentes jurabant, & blasphemabant.

IN Brabantiæ partibus, urbe Lovanio civem vidimus generosum & bonum, qui nocte sancta Parasceves ad matutinas surgens, transibat ante cellarium, in quo perditissimi adolescentes ad ludum tesserarum sedentes, blasphemiis & juramentis ad invicem contendebant. Transiens autem civis invenit homines plateæ ante cellarium, qui magno murmure plangebant hominem quendam ignotum plagatum miserabiliter. & sanguine cruentatum. Qui cum quæreret auctorem læsionis tantæ, quis esset, responderunt: Isti juvenes, qui hic in cellario ad tesseras ludunt. Mox ingressus civis improperat ludentibus tali nocte, & duris verbis interrogat, cur hominem ignotum ingressum ad eos, tam crudeliter verberassent? Attoniti autem juvenes negant aliquem ad eos intrasse, postquam consederant, asserentes nullum ab eis verbo, vel verbere lacessitum. Et mox cum cive surgentes, omnes quærunt hominem cruentatum nec inveniunt. Conversique singuli ad se ipsos, animadvertunt, juramentis suis terribilibus rursum Christum Dominum contumeliis affectum, rursum improperiis cruciari. Hæc cum mihi frater ordinis Prædicatorum sub dubio retulisset, ego ipse in dictam urbem veniens interrogavi, & quæsivi veritatem rei, & is qui novit sub præstito juramento narravit, ut scripsimus. Addidit quoque, quod Dominus domus, in cujus cellario lusores sederant, dicta facta tanta contritione permotus est, ut mediante cive illo, qui hoc narravit, cum uxore omnia bona divideret, quæ per usuram barapuerat, injuriatis restitueret, & vitam suam beatissime terminaret. *Thomas Cantip. de proprietatibus Apum. lib. 2 cap. 49. p. 10.*

EXEMPLUM III.

Jurare in mercantiis nolentes, primum depauperati sunt, sed postea multum ditati.

DUo cives Colonienses, inter cætera sua peccata, confessi sunt duo peccatorum genera, quæ quidem in se valde sunt magna, licet propter usum mercatoribus maxime parva videantur, & quasi nulla: mendacium scilicet, atque perjurium. Domine, inquiunt, pene nihil possumus emere, nihil vendere, nisi oporteat nos mentiri, jurare, & sæpe pejerare. Quibus cum diceret plebanus: Peccata ista sunt valde gravia, & à Salvatore prohibita, ipso dicente: Sit sermo vester: est, est, non, non, Responderunt: Non possumus hoc præceptum in negotiationibus nostris custodire. Ait sacerdos. Ut animi consilio meo, & bene succedet vobis: Nolite mentiri, nolite jurare, sicut mercatum vestrum dare vultis, sic ipsum laudate. Et promiserunt ei, quia tentare vellent uno anno: hoc enim petivit. Impediente eos sathana, qui semper saluti humanæ adversatur, pene nihil anno illo vendere potuerunt. Reversique anno evoluto ad suum plebanum, dixerunt: Obedientia hujus anni multum fuit nobis damnosa, homines a nobis deflectunt, nec aliquid sine juramento vendere possumus. Tunc sacerdos: Nolite timere, quia tentatio est: fixum tenere in corde vestro, quod nulla adversitas, nulla paupertas vos á tali proposito avertat, & Dominus vobis benedicet. Promiseruntque ei, Domino inspirante, quia custodire vellent ejus consilium, & Domini præceptum per omnes dies vitæ suæ, etiamsi oporteret eos mendicare. Mira res! statim Dominus immissam compescuit tentationem, & cœperunt eos homines plus, quam cæteros mercatores frequentare, factique sunt brevi divites, ita ut mirarentur. Et reversi ad suum confessorem, gratias egerunt, eo quod per ejus salubre consilium à tam gravibus peccatis forent exonerati, & foris in rebus ditati. *Cæsarius lib. 3. cap. 38.*

EXEMPLUM. IV.

Iuramentum falsum faciens Iudæo Christianus à curru opprimitur, sed per beatum Nicolaum resuscitatur

LEgitur in vita sancti Nicolai, quod vir quidam ab uno Iudæo quandam summam pecuniæ mutuo accepit, jurans super altare S. Nicolai (cum alium fidejussorem habere nequiret (quod quanto citius posset sibi redderet, tenente illo diu illam pecuniam. Iudæus eam expostulat, sed ipse eam sibi reddidisse affirmat. Trahit ergo eum ad judicium, & juramentum inducitur debitor. Ille baculum cavatum, quem auro minuto impleverat, secum detulerat, ac si ejus adminiculo indigeret: Volens igitur juramentum facere, Iudæo baculum tradidit reservandum. Iuravit ille, quod plus sibi reddidit, quam deberet. Facto autem juramento baculum suum repetiit, & Iudæus ignarus astutiæ eum sibi reddidit. Rediens autem qui fraudem fecerat, in quodam bivio oppressus somno corruit, currusque cum impetu veniens eum necavit, & plenum baculum auro

auro fregit, & aurium effudit. Audiens hoc Judæus concitus illuc venit. Cumque dolum vidisset, & à multis ei suggeretur, ut aurum reciperet, omnino renuit, nisi qui defunctus fueras, ad vitam B. Nicolai meritis rediret, asserens se, si hoc fieret, baptisma suscepturum, & Christianum futurum. Continuo igitur qui defunctus fuerat, suscitatur, & Judæus in Christi nomine baptizatur. *Vincent. in spec. hist. libr. 13. cap. 77.*

EXEMPLUM V.

Juramentum falsum exigens ab altero tractus ad judicium graviter flagellatur.

REfert B. Augustinus in sermone quodam, quoniam quidam bonus homo citaverat quendam ad judicium propter quandam summam pecuniæ, & ille instanter negavit, & se ad juramentum exhibuit, quod alius ab eo recepit, licet sciret eum scienter falsum jurare. Mox consequenti nocte raptus ad judicium, vidit Christum sedentem in sede majestatis suæ, exigentem ab eo rationem de anima illius, quæ juravit ei, & de anima sua propria, qui cognovit ambas esse damnandas. Tunc quæsivit, cur juramentum ab eo recepisset? Et ait: Quia ipse mihi meum negavit. Et judex: Nonne potius debuisti perdere tuam substantiam, quam ipsius & tuam animam? Nonne anima melior est quam omnis substantia temporalis? Tunc judex fecit eum flagellare. Qui evigilans omnia, quæ sibi acciderant, enarravit, & in signum hujus, plagas in corpore, & in dorso suo ostendit, qui nullo modo potuit curari, donec pœnituit, & DEUS sibi illud indulsit. *Ser. 2. in festo decollationis S. Joannis Bapt. qui est 11. annexus 10. Tomo sermonum de Sanctis.*

EXEMPLUM VI.

De perjuro divinitus combusto, & in cineres redacto.

ANno Dom. 1599. die 29. Novemb. qui incidit eo anno in diem Lunæ, quidam nomine Antonius de Herck, vulgo Cruck, redemptor vectigalium publicorum in jurisdictione & districtu oppidi (ut vocant) Gerardimontium, in Flandria imperiali, eo venit, diversatusque est in hospitio, cui insigne Navis aurea, in platea, qua itur ad Abbatiam, ut cum aliis sociis suis, redemptoribus item vectigalium, rationes subduceret. Quod cum facerent, exorta est quæstio inter eos de quadam pecuniæ summa quam socii ipsius affirmabant fuisse Antonio rite persolutam à probis quibusdam & fide dignis viris, quod idem Antonius etiam adhibito juramento negans, optabat se ab illo igne, qui tum in cubiculo ardebat, absumi posse, si quidquam unquam recepisset. Socii nihilominus nihil de jure suo remittentes, contrarium asserebant, sibi persuadentes, Antonium splendide mentiri, ducti opinione, quam habebant de bona fide, & integritate eorum, qui se talem summam Antonio persolvisse dicebant, qui, ut jam dictum est, non modo ab ipsis, sed & ab omnibus aliis probi fideque digni habebantur. Quibus tamen non commotus Antonius perstitit in negatione & juramento, quo se flammis & diabolo devovebat, si quem unquam sociorum in tali negotio defraudasset. Quod cum viderent socii, jusjurandum tamen detulere, quod quidem Antonius, postposito omni timore Domini, suscepit etiam extempore præstandum. Socii enim quidam perfidum hominis ingenium admirari cœpere, & obfirmatum in malo animum execrari; tamen ut tota rei veritas patefieret, vocari jusserunt duos Scabinos, in quorum manibus & conspectu, nulla habita ratione salutis animæ, & tremendi DEI judicii, idem Antonius pejeravit. Cum autem advesperasceret, solutus est cœtus, omnesque dimissi, quisque quo visum est se recepit, parati sequenti die rationes conficere, remansitque Antonius in eodem hospitio, ut ibi proxima nocte quiesceret. Quapropter lectum sibi sterni jussit, & falcem in camino accendi, ipse se calefaciens ante ignem scabello insidebat aversus; atque ita reliquit eum hospes, nullum incendii periculum videns, consumpto jam pene fasce, priusquam è cubiculo exiret: instabat tunc undecima noctis hora. Nocturnus vigil illaciter faciens; ex fenestris insolitum lumen & splendorem in cubiculo Antonii advertit, ignorans quid hoc sibi vellet. Et quia nullum instabat incendii periculum, processit ulterius, existimans peregrinos homines esse, religionis ergo Adrianopolim appulsos, qui se ibi calefacerent. Mox tamen audita undecima redit ad hospitium de industria exploraturus, num in splendore nimio aliquod imminerei incendii periculum; cumque desiisse videret, securus recessit. Hac ipsa noctis hora soror Antonii, quæ in pago Koulartio, quarta milliaris parte Gerardimontis distante, habitabat, operabatur adhuc, & linum suum colo ad nendum aptabat, & ecce subito flamma ignis proruit in cremathram, id est instrumentum, è quo suspenduntur ollæ, indeque in linum & stupam se injecit. Quo eventu omnino attonita, tentavit magna aquæ copia ignem extinguere, cui opprimendo, & extinguendo vix ipsa satis erat. Nocte item hujus infelicis interitus Pastor defuncti Antonii exhorrendi cujusdam canis circa ostium sui cubiculi, latratu, de ejulatione

latione multum fuit perterritus, ut quasi capilli capitis in altum viderentur exsurgere. Postera die illucescente aurora tristis valde & dolens maritum suum ad Antonium misit Gerardimontem; quo veniens, ipsumque Antonium adhuc decumbentem, ut putabat, repetens, hora integra expectavit, donec surgeret. Sed cum hora efflueret, neque tamen Antonium è cubiculo exeuntem videret, cœpit fores cubiculi pulsare, & inclamare, ut Antonium à somno excitaret, se esse levitum ipsis dicens, & habere quod ipsi renuntiaret, Cumque nullum prorsus haberet responsum, fores cubiculi ab hospite reserari jussit: Quibus reseratis Antonium ipsum etiam cum vestibus exustum inveniunt, præter tibialia fasciasque crurules, quæ omnino illæsa & intacta manserunt, cum inferiori tibiarum parte, quæ fasciis astringebatur: sedes etiam ipsa, cui præcedenti nocte matula stannea superposita fuerat combusta; Matula vero liquefacta erat, scabellum autem, cui insidentem reliquerant hospites Antonium, penè igne absumptum. Rumor famaque tam horrendi casus totam cito complevit urbem, vidisses hinc inde popularium accurrentes turmas, totumque hospitium inconditis clamoribus, strepituque replentes, præ desiderio videndi adeo funestum tristeque spectaculum. Aurum argentumque, quod penes se habebat perjurus, ex parte illæsum intactumque remansit: universa pecunia in manus magistratus deposita. Cranium ipsum capitis combustum cranio alterius cujusvis simile inventum est, præterquam quod tactum mox resolutum est in cineres, qui cum reliquis concremati corporis cineribus in cœmiterio D. Adriani, in loco abjectiori jussu Curionis conditi fuere, antegressa tamen inquisitione vitæ morumque dicti Antonii Hujus rei fama cum ad aures principum Belgii Alberti & Elizabethæ Archiducem Austriæ Bruxellas venisset, miserunt Gerardimontem, qui totum rei eventum perscrutaretur, atque ita, ut antea narravimus, rem se habere cognoverunt. *Ex ipso Autographo Gallice excuso Atrebati anno 1601. cum appr. bat. D. Guilliel. Gasai Pastoris S. Magdalenæ & Canon. Atriensis. Vide etiam tit. Blasphemia ex. 4. & 5. & tit. Diffamare ex. 5. & tit. Perjurium per totum.*

JUSTITIA.

EXEMPLUM I.

Justus Abbas monasterium sua justitia plus dotavit quam Cellerarius potuisset sua avara astutia.

ABbas quidam nigri ordinis, sicut retulit mihi quidam Abbas de ordine nostro, venit ad Abbatem quendam Clarævallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo vobis curvum baculum. Ille, quid facere vellet, statim intelligens, virum suscepit, habitum mutavit, & quia hominem prudentem eundem esse consideravit, non multo post domui cuidam ordinis nostri Abbatem eum præfecit. Eodem tempore illius fratres pro quibusdam possessionibus cum quibusdam personis secularibus contenderunt, ventilata est causa coram judicibus, & data est sententia pro Abbate & fratribus. Postea Cellarius Abbati secrete dicebat: Domine, bene hodie placitavimus: scitatis tamen causam nostram non ex omni parte fuisse justam. Audito hoc verbo, Abbas satis turbatus est, tacuit tamen. Sequenti die capitulum intravit. Cellerarium proclamavit, & deposuit, eo quod avaritiæ suæ consulens, suppressisset veritatem. Et misso pro adversariis nuncio, ait illis: Boni homines, bona vestra, vestra sint, ego à die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis simplicitate & justitia ædificati sunt, ut compuncti ocyus redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monasterio libere conferrent: quæ cum non consentiret Abbas recipere, responderunt: Domine quicquid nostri juris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat, DEO in eleemosynam conferimus. Tunc primum Abbas acquievit sua recipere, magis claustrum suum ædificans sua simplici justitia, quam Cellerarius sua astuta avaritia. *Cæsarius lib. 4. cap. 61.*

EXEMPLUM II.

Munera non facile accipienda sunt, præsertim à judicibus.

REfert B. Bernardus libr. 4. de consideratione ad Eugenium sic dicens: Dignum est ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini nostri. Hic enim Cardinalis presbyter defunctus aliquando legatione in Daciam tam pauper remeavit, ut pene expensis & equis deficientibus vix perveniret Florentiam. Ibi Episcopus loci donavit ei equum, quo Pisas usque ubi nos eramus, tunc profectus est. Postridie (credo) secutus est Episcopus. Erat enim ei ibi causa cum adversario, & agendi aderat dies. Cœpit itaque requirere suffragia amicorum. Cumque per singulos sollicitaretur: ventum est ad Martinum, & fiducia multo major erat in illo, quippe qui non posset immemor esse recentis beneficii. Tunc Martinus decepisti me (inquit) Nesciebam etenim tibi imminere negotium. Tolle autem equum tuum, ecce in stabulo est. Et hora eadem resignavit. Quid enim dices mihi Eugeni? Nonne alterius seculi res est, rediisse legatum de terra auri, sine auro transisse? Per terram argen-

argenti & argentum nescisse? Donum insuper quod poterat esse suspectum illico rejecisse? Refert ibidem B. Bernardus: Rem loquor quam vidi. Eram cum Episcopo Carnotensi Ganfrido in partibus Aquitaniæ, ubi idem præsul legationem propriis sumptibus strenue administravit. Et ecce à quodam presbytero præsentatus est illi piscis, quem vulgo vocant Sturionem, percontatus Legatus quanti vænierit. Non accipio (inquit) nisi receperis pretium, & resignavit solidos quinque invito & verecundo. Item cum essemus in quodam oppido Domina illius oppidi obtulit ei pro devotione cum manutergia tres vel duas paropsides pulchras, ligneas tamen, quas aliquandiu intuens homo scrupulosæ conscientiæ laudavit eas, sed non acquievit accipere. Quomodo argenteas accepisset, qui ligneas refutavit? O si talium daretur copia virorum! *D. Bernardus lib. 4. de consideratione circa medium. Vide etiam tit. Affectus ex 1. & tit. Eucharistia ex. 7.*

JUSTITIÆ ZELUS.

EXEMPLUM I.

† *Justitia cujusdam Papæ miraculo ostendit à Deo approbari.*

REfert Martinus Polonus in Chronica sua, quod anno Domini 1668. fuit Papa Gregorius sextus, qui latrones in partibus Romanis occidit per se, faciens peregrinis securitatem. Quare clamabant Romani, quod esset homicida, non Papa. Cui post infirmo Cardinales dixerunt quod non liceret eum inter Papas in Ecclesia S. Petri sepeliri. Quibus respondit: quod stulte loquerentur, quoniam Ezech. 9. Dominus præcepit Sacerdotibus, quod se deberent ponere murum pro domo Israël, sic ipse fecisset, tamen jussit, quod corpus suum mortuum poneretur extra Ecclesiam S. Petri; si voluntate divina reseraretur, in Ecclesiam corpus inferrent, si autem non, de corpore facerent, quod vellent. Postea turbo divinitus venit Ecclesiam aperiens prædictum corpus imponendum monstravit. *Gotschalcus ser. 24. circa finem part. hyem.*

EXEMPLUM II.

Justitiæ zelus, columba nivea apparitione à Deo approbatur.

CUm quodam tempore capti essent tres fabricatores falsæ monetæ, qui mox adjudicati sunt tali crimine pervulgati per Angliam, scilicet per manus abscissionem, quod dum pervenit ad Archiepiscopum Cantuariensem. Die autem Pentecostes celebraturus missam, percunctatus utrum exinpleta esset? Responsum est ei ob reverentiam die festi dilatam esse pœnam usque in crastinum. Respondit, nequaquam. Ego hodie de altari non abscedam, donec sustinuerit pœnam: Nam negotium ad me respicit: ipsi enim viri in potestate ejus erant. Hoc dixit, & pro eis, qui perdituri erant manus, plorans ostendit, qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis ascendit ad altare læta facie, dicens: Nunc confido, quod sacrificium de manu mea accipiet omnipotens. In qua missa dum diceret: Ecclesiam tuam pacificare, juvare, & custodire, & regere digneris, nivea columba cunctis videntibus super eum descendit, & alis expansis super caput ejus sic mansit in silentio, donec sacrificium impleretur. *Gotschalcus ser. 19. part. æstiv. citat. ex spec. hist. lib. 25.*

KAROLUS MAGNUS.

Karolus Magnus per beatum Jacobum à dæmonum potestate eripitur

QUidam vir nomine Turpinus erat apud Viennam in Ecclesia ante altare orans, & cum raptus in extasim psalmum, Deus in adjutorium, cantaret, vidit terrorum spirituum agmina præterire, & tendere Lotharingiam, quos omnes quidam similis Æthiophi à longe sequebatur lento gradu. Cui dixit: quo tenditis? Aquisgranum, inquit, ad mortem Karoli, ut ejus spiritum ad Tartara rapiamus. Tunc ille: Adjuro te per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut peracto itinere ad me redeas. Vix expleto psalmo ad eum redierunt eodem ordine, & dixit novissimus, cui primum locutus fuerat: Quid egistis? Gallicanus, inquit, sine capite (sanctum Jacobum signans) tot & tantos lapides, & ligna innumera basilicarum suarum in statera posuit, quod magis appenderunt bona, quam mala, & idcirco animam ejus nobis abstulit & his dictis evanuit. *Vincentius speculi historialis lib. 24. cap. 25.*

LABORARE.

EXEMPLUM I.

Laborantis Macharii manus Antonius exosculans, dixit: Multa virtus de manibus istis egreditur.

VEnit Abbas Macharius major ad Abbatem Antonium in montem, & cum pulsaret ostium, exivit ad eum & dixit ei: Tu quis es? Et ait: Ego sum Macharius & claudens ostium introiit, & dimisit eum foris. Et cum vidisset postea patientiam ejus, aperuit, & gaudens dicebat ei: Multum tempus est ex quo desiderabam audiens de te. Exhibens ei hospitalitatem, refecit eum: erat enim fessus de multo labore. Vespere autem facto infudit sibi Abbas Antonius modicas palmas, & dixit ei Abbas Macharius: Da mihi, ut & ego infundam, quod operer.

Ille

Ille autem dixit: Non habeo plus. Et faciens fasciculum majorem, infudit eum, & sedentes à sero, & colloquentes de utilitate animarum faciebant plectam, sive funiculum stramineum, & ipsa plecta per fenestram descendebat in speluncam, & ingrediens mane sanctus Antonius vidit collectionem plectarum Abbatis Macharii, & admiratus est, & osculans manus ejus dicebat: Multa virtus de manibus istis egredietur. *Ex lib. doctrinæ Patrum, l. de fortitudine n. 33.*

EXEMPLUM II.

Laborare manibus docetur frater, qui præ nimia tribulatione monachalem vitam amisit.

FRater quidam incidens in tentationem tribulando perdidit regulam monachi, & cum iterum vellet observantiæ regularis sibi dare principia, tribulatione impediebatur, & dicebat in seipso, quando habeo me ita invenire, sicut aliquando eram, & deficiens animo non prævalebat vel inchoare opera monachi. Veniens autem ad quendam senem narravit ei, quæ agebantur circa ipsum: senex autem audiens ea, quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & negligentia ejus in sentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Visum est autem ei postea, ut excoloret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agros possessionis illius. Et venit filius ut purgaret. Qui cum respexisset vidit multitudinem tribulorum & spinarum increvisse, & deficiens animo dixit in seipso: quando habeo hæc omnia eradicare & purgare? & projiciens se in terram cœpit dormire, hoc autem facit multis diebus. Post hoc venit pater ejus, ut videret, quod fecerat, & invenit eum nihil operatum, & dixit ei: quare usque modo nihil fecisti? Et dixit juvenis ille patri suo: Mox ut veniebam operari, pater, cum vidissem multitudinem hanc spinarum & tribulorum, revocabat ab assumptione laboris, & à tribulatione projiciebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suus: Fili ad mensuram latitudinis, qua jacens terram occupas, per dies singulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu pusillanimis non efficieris. Quod cum audisset juvenis, fecit sic, & parvo tempore purgata est, & exculta possessio ejus. Ita ergo & tu frater paulatim operare, & non deficies, & Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abiit, & cum patientia sedens efficiebat, sicut edoctus fuerat à sene. Et sic inveniens requiem promovebatur per Dominum Christum.
Ibidem num. 43.

EXEMPLUM III.

Laborare nolens Joannes brevis, sed Angelicam vitam ducere incho ans, à fratre proprio exercitatur.

DIcente Abbate Joanne brevis staturæ, quia dixerit aliquando fratri suo majori: Volo esse securus, sicut Angeli sunt securi, nihil operantes, sed sine intermissione collaudantes DEUM & mox spolians se eo, quo vestitus erat, abiit in eremum, & facta ibi una hebdomada, reversus est ad fratrem suum, & dum pulsaret ostium, respondit ei, antequam aperiret, dicens: Quis es tu? Et ille dixit: Ego sum Joannes. Et respondens frater ejus, dixit ei: Joannes Angelus factus est, & ultra inter homines non est. Ille autem pulsabat dicens: Ego sum. Et non aperuit ei, sed dimisit eum affligi usque mane. Postea aperiens dixit ei: Si homo es, opus habes iterum operari, ut vivas. Si autem Angelus es, quid quæris intrare cellam? Et ille pœnitentiam agens, dixit: Ignosce mihi frater, quia peccavi. *Ibidem num. 52. lib. de scriptione.*

EXEMPLUM IV.

Laborem manum dissuadentem fratrem Abbas Silvanus longo jejunio infirmavit.

VEnit quidam frater ad Abbatem Silvanum in montem Sina, & vidit fratres operantes, & dixit seni: Nolite operari cibum qui perit. Maria enim optimam partem elegit. Et dixit senex discipulo suo: Voca Zachariam, & mitte illum fratrem in cellam, ubi nihil est. Et cum facta esset hora nona, intendebat ad ostium, si mitterent, & vocarent eum ad manducandum. Et cum nemo loqueretur ei, surgens venit ad senem, & dicit ei: Abba, fratres hodie non comederunt? Et dixit senex: Etiam, jam comederunt. Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autem carnales sumus, & volentes manducare, propterea operamur manibus nostris: Tu vero partem bonam elegisti legens tota die, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cum hæc audisset, postravit se ad pœnitentiam, dicens: Ignosce mihi Abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Martha, per Martham enim Maria laudatur. *Ibidem num. 25.*

EXEMPLUM V.

Laborans impetuosius quidam frater dæmonem adjutorem visus est habere.

QUidam probatissimus seniorum cum transiret juxta cellam cujusdam fratris quadam animi ægritudine laborantis, scilicet causis mentis gravamina suscitantibus, utpote qui extruendis te-

parandisque superfluis inquietus quotidianis detestationibus desudaret, & eminus conspexisset eum gravi malleo saxum durissimum conterere, vidit Æthiopem quendam astantem illi, & una cum eodem ictu mallei junctis & insertis manibus illudentem, eumque ad operis illius instantiam ignitis faucibus instigantem, diutissime substitit, velut impressionem durissimi dæmonis, vel fraudem tantæ illusionis admirans. Cum enim nimia lassitudine frater fatigatus requiescere, finemque operis voluit imponere, instigatione spiritus illius animatus iterum resumere malleum, nec desinere ab intentione cœpti operis urgebatur, ita ut iisdem ejus incitamentis infatigabilis sustentatus, tanti laboris non sentiret injuriam. Tandem igitur senex tam dira dæmonis ludificatione permotus, ad cellam fratris divertit, salutansque eum? Quid, inquit, frater est istud opus, quod agis? Laboravimus, inquit, contra istud durissimum saxum, vixque potuimus aliquando illud conterere. Ad hæc senex, Bene dixisti, vix potuimus: non enim solus eras, cum istud cæderes, sed fuit tecum alius: quem non vidisti, qui tibi in hoc opere non tam adjutor, quam violentissimus impulsor instabat. *Cassianus Collat. 9. cap. 6.*

EXEMPLUM VI.

Laborem totius anni Abbas Paulus supposito igne concremavit.

ABbas Paulus probatissimus patrum cum in eremo vastiore consistens, quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus & horto modico securus, haberet sufficientem alimoniæ suæ victusque substantiam, nec posset aliquid aliud, unde sustentaretur, operis exercere, ex quod ab oppidis vel habitabili terra septem mansionibus, vel eo amplius deserti illius separaretur habitatio, plusque expeteretur pro mercede vecturæ, quam valere posset pretium operis desudati, collectis palmarum foliis quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, à semetipso jugiter exigebat. Cumque opere totius anni antrum ejus fuisset impletum, id quod sollicita cura laboraverat, singulis annis igne supposito concremabat, in tantum probans sine opere manuum, nec in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere. *Cassianus lib. 10. de institutis renunciantium c. 24.*

EXEMPLUM. VII.

Beatissima virgo Maria messores fratres Reinaldo vidente cum Elisabetha & Magdalena visitavit.

VIr Domini Reinaldus licet ante conversionem suam per triginta annos in habitu seculari degeret, non tamen seculariter vixit, sed operibus pietatis semper insistens, in corpore suo glorificare & portare Deum solitus fuit. Nam inter cætera bona, quæ corde integro faciebat, etiam corporis integritatem Domino dedicavit. Suscepto autem monastico habitu in monasterio S. Amandi. 20. & eo amplius annos ibidem in sancta conversatione transegit, ubi & sanctitatis suæ non parvum specimen omnibus dedit. Inde majori virtutum ardore flammescens, ad domum Clarævallis Dei æmulatione se contulit, antea tamen præmonitus à Deo revelationibus multis. Susceptus autem in Claravalle, illico ad novam militiam utiliter se accinxit, & ex milite veterano fortissimum se nobis tyronem exhibuit, in laboribus, vigiliis, jejuniis, cœterisque sanctæ disciplinæ obsequiis seipsum tota die mortificans. Habebat autem incessanter orandi studium, & in oratione mirabilem affluentiam lachrymarum. Quadam igitur die, cum in laborem messis triticeæ cum cæteris exisset, segregatus paululum à conventu, cum animi delectatione cœpit intueri metentes, secum reputans pariter & admirans quia videlicet tot sapientes? tot nobiles, tot delicati ibidem viri propter amorem Christi laboribus atque ærumnis se ipsos exponerent, & ferventissimum solis ardorem cum tanta alacritate susciperent, ac si in horto delitiarum suavissimæ fragrantiæ poma decerperent, vel in mensa lautioribus epulis plena, delitiosissime convivarentur. Unde & protensis in cœlum oculis ac manibus, grates Domino referebat, quod eum tam sanctæ Dei multitudini quamvis indignum & peccatorem adjunxerat. Dum hæc & similia animo volveret; & præ immensitate lætitiæ seipsum vix caperet, subito apparuerunt ei quasi tres matronæ venerabiles, vultibus roseis & candidis vestibus renitentes, quarum una, quæ præcedebat, veste fulgentior, forma venustior, & statura procerior apparebat. Descendebant vero de monte propinquo, & appropinquabant conventui fratrum in ipsius montis latere fruges metentium: quas cum ille vidisset, præ nimia admiratione turbatus & stupefactus, erupit in vocem hujusmodi: Domine Deus, quænam sunt istæ fœminæ, tam formosæ, tam reverendæ, quæ præter aliarum consuetudinem fœminarum, conventui nostro appropiant; Et cum talia diceret, astitit ei quidam veneranda canitie, stola candida coopertus. Qui dixit ad eum: Major illa, quæ cæteras præcedit ipsa est virgo mater Christi Jesu, Maria: aliæ, quæ sequuntur, sunt sancta Elisabeth, & sancta Maria Magdalena. Illæ vero cum audisset matrem Dei nominari, commota sunt omnia viscera ejus super pietate novitatis illius,

Hhh 2 quam

quam vehementer amabat. Iterumque percontatus est dicens: Et quo tendit Domine mi Domina nostra? Cui ille respondit: Ad visitandum messores suos venit. His itaq; dictis, persona quæ loquebatur, repente disparuit. Quo viso vir Dei plus magis intra se stupuit, & reductis oculis ad sanctam Dei genitricem & ad comites ejus attonito visu intendebat in eas. Illæ autem moderatis gressibus incedentes, venerunt una post aliam usque ad conventum, quem cum introissent, separatim ab invicem ambulare cœperunt, tanquam gratia visitationis huc atq; illuc inter monachos & conversos, & dum ita facerent, tandem ab oculis intuentis evanuerunt, se seque in oculos unde venerant receperunt. Porro vir Dei hærebat fixus, & de loco moveri non poterat, usq; quo miraculum finiretur. Quantum vero de hujusmodi visitatione profecerit, quantumq; in amore Dei, & beatissimæ Dei genetricis excreverit æmulando conversatio ejus, & quotidiana virtutum incrementa monstrabant. In speculo historiali narratur istud idem exemplum (ut puto) sed dicit ibi, quod Reinaldus iste primo miles fuerit, post conversus cum quadam die exisset ad metendum cum cæteris, jussus est sedere & quiescere, eo quod delicatas manus atque seniles, labor tantæ difficultatis non admitteret. Sedens autem percutiebat cor suum, & ægre ferens, quod non laboraret cum cæteris, ita loquebatur apud se: O miser homuncio, quantum sapientes & nobiles secundum carnem hic laborant, qui si in seculo permansissent, grande nomen habituri essent, tu autem hic sedes tota die otiosus inveterate dierum malorum, cum ante te portent pondus diei & æstus delicati juvenculi, qui in gloriæ mundæ conscientiæ non dederunt maculam peccati. Dum sic miraretur fratrum instantiam, vidit turbam candidatarum de colle descendere, cui præerat quædam forma procerior, & ante eam aliæ duæ manutergia gestantes manibus. Hæc domina veniens cum cuneo suo, salutavit fratres in osculo sancto, amplexans brachiis charitatis suæ, duabus quoque comitibus linteola prætendentibus exterpebat pulverem, & sudorem de monachorum frontibus, & diutius laborantes dulcius consolabatur. *Ex lib. de viris illust. ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM VIII.

Scriptoris digiti post viginti annorum sepulturam, incorrupti perseverant.

IN Arnsberg monasterio, ordinis Præmonstratensis, sicut audivi à quodam sacerdote ejusdem congregationis, scriptor quidam erat, Richardus nomine, Anglius natione, hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria conscripserat, mercedem sui laboris præstolans in cœlis. Hic cum fuisset defunctus, & in loco notabili sepultus, post 20. annos, tumba ejus aperta manus ejus dextera tam integra, & tam vivida est reperta, ac si recenter de corpore animato fuisset præcisa. Reliqua caro in pulverem reducta fuit. In testimonium tanti miraculi, manus eadem usque hodie in monasterio reservatur. *Cæsarius lib. 12. cap. 47.*

EXEMPLUM IX.

Laborare nolens frater Musca à sancto Francisco expellitur.

IN primordio religionis cum fratres manerent apud Tiqum Cortum prope Assisium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemosyna ire volebat, & bene comedebat. Considerans hoc beatus Franciscus, cognovit per Spiritum sanctum, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuam frater Musca: quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & esse otiosus in omni opere Dei, sicut apis otiosa & sterilis, quæ non lucratur, & non laborat, & comedit laborem & lucrum bonarum apum, & sic ivit viam suam, & quia carnalis erat non petiit misericordiam, nec invenit. *D. Bonavent. cap. 5. vita S. Francisci, & in Chronico Gallico lib. 1. cap. 5.*

EXEMPLUM X.

Purgatorium nullum habiturum, fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromisit.

NArratur de beatissimo Bernardo Claravallensi Abbate, quod aliquando in messione segetum fratrem conversum viderit, devote quidem, & ultra vires in agro cum monachis laborantem: Spiritu autem sancto attactus intrinsecus S. Bernardus, dixit coram omnibus laborantibus: Eja frater age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis. *Thomas de Cantipr. lib. 2. Apum c. 5. part. 2. Vide etiam tit. Amor illicitus ex 1. tit. Angelus ex 3 & 4. tit. Bona injuste quæsita ex. 10. tit. Consilium ex. 2. & tit. Cœlestis gloria ex. 7.*

LASCIVIA.

Orans quædam pro formosis oculis S. Thomam Cantuariensem penitus excæcatur.

QVædam Domina de Anglia varios oculos habere ob lasciviam & majorem pulchritudinem affectabat, super hoc votum vovens nudis pedibus sepulchrum beati Thomæ Cantuariensis visitare. Quæ cum in oratione prostrata jaceret, surgens invenit se penitus ex cœcatam. Statimq; penitus cœpit rogare:

rogare S. Thomam, ut jam non varios, sed saltem suos sibi redderet oculos. Quod tandem multa difficultate vix potuit obtinere. *Jacobus Genuensis in vita hujus S. Thom æ Cantuariensis.*

LAUS DIVINA.

Laudi divinæ continuò intentus Merulus albis floribus coronatus aulam cœlestem ingreditur

ALius autem frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lachrymis, atque eleëmosynis, & orationi intentus, psalmodiæ autem cantus ex ore illius penè nullo tempore cessare consueverat, excepto cum alimenta corpori, aut membra dedisset sopori: Huic nocturna visione apparuit, quod ex albis floribus corona de cœlo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cujus sepulchrum dum Petrus qui nunc monasterio præest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, ut asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suavitatis emanabat, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata. Ex qua re manifeste patuit, quam verum fuit, quod per nocturnam visionem vidit. *Gregorius Dial. cap. 47. lib. 4.*

LÆTITIA PERFECTA.

Tribulationes cum gaudio perferens secundum sanctum Franciscum lætitiam habet.

QUodam tempore hyemali sanctus Franciscus veniebat de Perusio ad sanctam Mariam de Angelis, & erat cum eo frater Leo, & frigus ipsos acerrimè cruciabat. Vocavit autem sanctus Franciscus fratrem Leonem, qui aliquantulum ipsum præcedebat, dicens: O frater Leo, quamvis fratres minores dent magnum exemplum sanctitatis, & honestatis, & bonæ ædificationis, tamen scribe, id est, diligenter nota, quia ibi non est perfecta lætitia, & cum aliquantulum ambulasset, vocavit eum iterum dicens: O frater Leo, quamvis frater Minor illuminet cæcos, contractos extendat, dæmones pellat, surdis auditum, claudis gressum, & mutis verbum, restituat & quod plus est, & quatriduanum restituat mortuum, scribe, quia ibi non est perfecta lætitia. Et rursum clamans dicebat. O frater Leo, si frater Minor sciret omnium gentium linguam, & omnes scientias & scripturas, ita ut sciret etiam prophetare & revelare non solum futura, sed etiam conscientias aliorum, scribe, quia non est perfecta lætitia. Et adhuc ipsis ambulantibus, iterum clamabat. O frater Leo pecorelle Dei quamvis frater Minor loquatur lingua angelica, & sciat stellarum cursus, & virtutes herbarum, & sciat revelationes thesauri terrarum, & si cognosceret virtutes, & proprietates avium, & piscium, animalium, & hominum, radicum, arborum, & aquarum, scribe benè, & nota diligenter quia non est ibi perfecta lætitia. Et post paululum iterum clamavit. O frater Leo, quamvis frater Minor sciret tam solemniter prædicare, ut converteret omnes infideles ad fidem: scribe, quia non est ibi perfecta lætitia. Duravit enim iste modus loquendi benè duo milliaria. Frater autem Leo de his omnibus vehementer admirans, dixit: Pater rogo te ex parte Dei, ut dicas mihi ubi est perfecta lætitia. Cui S. Franciscus respondit, dicens: Quando veniemus ad sanctam Mariam de Angelis, ita balneati pluvia, & frigore congelati, luto etiam mirabiliter deturpati, & fame valde afflicti, & ad portam loci sonabimus, & portarius veniet dicens: Qui estis vos? Et nos dicemus: Nos sumus duo de fratribus vestris. Et ille è contrario dicet: Imo estis duo ribaldi, qui itis circumquaque per mundum eleemosynas pauperum rapiendo, & aquam in frigore & fame usque ad noctem. Tunc si nos tot injurias, & repulsas sine murmuratione, & turbatione toleravimus propter Deum patientes, & cogitaverimus humiliter, & charitativè, quod ille portarius veraciter nos cognoscat, & quod Deus excitavit linguam suam contra nos. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si autem nos perseveraverimus pulsando, & ille portarius tanquam contra importunos multum turbatus exeat, & durissime nos afficiat alapis multis, & magnis, dicens: Recedite hinc pultrones vilissimi, & ite ad hospitale, qui enim estis vos: penitus hic non manducabitis, neque dormietis. Et si nos patienter hæc portaverimus, & injurias cum amore perceperimus toto corde. O frater Leo scribe, quia ibi est perfecta lætitia. Et si nos hic undique afflictos fame urgente, frigore affligente, nocte insuper propinquante pulsabimus, clamabimus, & fletu instabimus ut aperiatur nobis, & ille deinde stimulatus dixerit: Isti sunt homines procacissimi, & protervi: & ego pacabo eos. Et exiens cum fuste nodoso, capiens nos per caputium, & ad terram super lutum, & nives projiciet, & taliter nos verberabit cum fuste, quod undique nos plagis implebit. Si tot mala, si tot injurias, & verbera cum gaudio toleremus, cogitantes quod pœnas Christi benedicti patientissimè nos tolerare debemus. O frater Leo inter omnia charismata sancti Spiritus (quæ amicis suis Christus concessit, & concedit) est vincere semetipsum, & libenter propter Christum, & charitatem Dei opprobria sustinere. Nam in omnibus mirabilibus supradictis nos gloriari non possumus: quia non

sunt nostra, sed Dei. Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictionis possumus gloriari: quia illud est nostrum. Ideo dixit Apostolus: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini. *In Chronico Minorum lib. 2. cap. 48.*

LIBERTAS.

Quomodo nociva sint juvenibus data pecunia & mala libertas, ut patet in exemplo proximo de patre quodam habente quatuor filios, volentes religiosos effici, & ordinem intrare.

NOvi virum quendam consularem, non bassa sede progenitum, neque incognitæ famæ, quem si nominare vellem, non urbes modo, sed & gentes & patriæ mecum nossent. Sed ne alicui, aut ruboris pudorem, aut infamiam generem, reticitis nominibus & viri & oppidi, id quod de eo verissima relatione didici, brevius quo potero, intimabo, ut vel ex eo liquidè pateat omnibus audituris, quantum pueris juvenibusque noceat ad libitum habere pecunias, & intempestivam eis concedere libertatem. Habuit igitur præsignatus vir exceptis formosis filiabus, quatuor filios juvenes certe facie decoros, elegantes forma, probitate insignitos, quorum dum major natu divino timore pariter & amore perfusus ordinem regularium canonicorum, qui tunc, prout & nunc est, florentissimus erat, intrasset, fatuo dolore saucius genitor cum reliquos filios seniorem secuturos timeret, quendam sibi familiarissimum virum adiit, cui angores animi sui profundens. Quid agam? inquit: avelluntur à lateribus meis viscera mea, & filii mei, per quos posteritas mea nobilissimè fuerat propaganda, claustra petunt. Unus jam abiit, & ut (verissimus futuri vates eventus) morum probitas signat, reliqui duo ad idem faciendum disponuntur, & eo usque perventum est. ut illos non valeam prohibere. Sed quid de quarto futurum sit ob imbecillæ ætatis dubiam æstimationem ignoro, ad quem ille: Cohibe, inquit, hos fatuos tuos gemitus, & ad alia, quæ te invito eveniunt, has serva querelas. Nam quod filii tui, Christi ad militiam pergunt, cur juste causabere, non satis intueor, cum tu ad id videris eos educare. Nempe dum rescindis ab eis efficacem ad lasciviam magistram libertatem, dum prohibitia fatui discursus cordis imperia, dum pecuniam eos (per quam ad secularem insolentiam patentissimum iter est) habere non sinis, me judice in tuis ædibus cogis religiosæ vitæ rudimentis assuesci. Et cur indignaberis? si id agant in provectiori ætate, ad quod agendum à te patre duce, magistro sub teneris annis instituto cœperunt, Verum si illorum quibus nunc times à religionis ingressu, velis vestigia cohibere, audi consilium. Da marsupiis pecuniam, da gressibus libertatem, da adolescentum fœminarumque lasciva consortia, & nisi me experta frequenter opinio fallat, & facilè petita recipies. Fecit vir prout erat doctus, & junioribus filiis divino præsidio in sua innocentia perdurantibus, senior de tribus (qui paulo ante religiosissimus erat) mutat animum, mores, propositum, & brevissimi temporis intervallo incurrente paternam ædem, impprægnata famula domus, illegitima prole fœdavit. Rogo ergo quoscunque patres, ne filiis suis intempestivè libertatem tribuant, & ne eorum marsupia, nociva sibi velint pecunia adimplere. *Collect. spec. hujus.*

LINGUA.
EXEMPLUM I.

Linguam non refrenantes duæ moniales fœminæ à B. Benedicto excommunicatæ, post mortem Ecclesiam visæ sunt exire.

NOn longè ab ejus monasterio duæ quædam Sanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conversabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ usum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, ut minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se cæteris aliquid fuisse meminerunt. Necdum prædictæ Sanctimoniales fœminæ perfectè linguam sub habitus sui freno restrinxerant, & eundem religiosum virum, qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpe sermonibus ad iracundiam provocabant. Qui dum diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias enarravit. Vir autem Dei hæc de illis audiens eis protinus mandavit, dicens: Corrigite linguam vestram, quia si non emandaveritis, excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed minando. Illæ autem à pristinis moribus nihil mutatæ intra paucos dies defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cumque in eadem Ecclesia missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret, si quis non communicat, det locum, nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino referre consueverat, eas de sepulchris suis progredi, & exire Ecclesiam videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis exibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant, ad memoriam rediit, quæ vir DEI illis adhuc viventibus mandavit.

Eas

Eas quippe se communione privare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tunc servo DEI cum gravi mœrore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hunc oblationem pro eis offerri Domino facite, & ulterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset oblata, & à Diacono juxta morem clamatum esset, ut non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia ulterius visæ non sunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos, qui communione privati sunt, minime recederent, communionem à Domino per servum DEI recepissent. *Gregorius Dial. cap. 23. lib. 2.*

EXEMPLUM II.

Luxuria inquinans se quidam Episcopus, qui abscissa pro fide lingua loqui poterat, statim post lapsum gratiam illam perdidit.

JUstiniani Augusti temporibus, dum contra Catholicorum viam exorta à Wandalis Arriana persecutio in Africa vehementer insaniret, quidam in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes, ad medium sunt deducti, quos Wandalorum rex verbis ac muneribus flectere ad perfidiam non valens, tormentis frangere posse se credidit. Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent, ne tacendo forsitan consensisse viderentur, raptus in furorem, eorum linguas abscidi radicitus fecit. Res mira & multis nota senioribus, qui ita post pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius loqui per linguam consueverant. Hi itaque eo tempore profugi ad Constantinopolitanam urbem venerunt. Eo quoque tempore, quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad principem ipse transmissus sum, seniorem quendam Episcopum reperi, qui adhuc eorum ora sine lingua loquentia vidisse se testabatur, ita ut apertis oribus clamarent: Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim à respicientibus, ut referebat; quia abscissis radicitus linguis, quasi quoddam barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena & integra verba formabantur. Quorum unus illic in luxuriam lapsus, mox privatus est dono mirabili. Recto videlicet omnipotentis DEI judicio: ut qui carnis continentiam neglexerat servare, sine lingua carnea non haberet verba veritatis. *Item c. 32. lib. 3.*

EXEMPLUM III.

Linguam Evagrius à sancto Ammonio arguitur præcidisse, eo quod se ab informatione aliorum abstinebat.

QUodam tempore adveniens beatus Evagrius ad sanctum Ammonium visitationis spiritualis gratia, dum multa de scripturis inter se conferrent, & lætarentur uterque spiritualiter à Domino, postmodum dixit Evagrius ad Ammonium, quasi exprobrando ei, quia aurem sibi inciderat. Non times, inquit, grave peccatum, quia ut non acciperes sacerdotium, aurem abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, ut exores pro me ad Dominum, ut de aliis peccatis meis indulgentiam accipere merear. Nam de hoc admisso non valdè turbatur animus meus. Veruntamen te magis oportet timere, & sollicitudinem gerere, qui eruditus es secundum seculi sapientiam, & tantam scientiam divinarum scripturarum habes, quam gratia DEI tibi contulit, unde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti, quæ multos populos docere potuit. *Ex Palladio citat. Collector hujus speculi.*

EXEMPLUM IV.

Linguam cohibere nescientes fratres coram Antonio justè confunduntur.

FRatres quidam aliquando volentes ire ad beatum Antonium, de loco Scete, ingressi sunt navim, ut irent ad eum, & inveniunt in ipsa navi senem, qui ad Antonium ire volebat. Ignorabant autem eum fratres, & sedentes in navi loquebantur sermones patrum, & de scripturis, & rursus de operibus manuum suarum. Ille autem senex per omnia tacebat. Cum autem venissent ad portum, agnoverunt & ipsum senem proficisci ad Antonium Abbatem. Cum autem venissent ad eum, dicit eis abbas Antonius: Bonum comitatum itineris invenistis senis hujus. Dixit autem & seni: Bonos fratres invenisti tecum Abba. Dicit ei senex: Boni sunt quidem, sed habitatio eorum non habet januam. Quicunque vult, intrat in stabulum, & solvit asinum. Hoc autem dicebat, quia quodcunque ascendebat in corde ipsorum, hoc loquebantur. *Ex libro Doct. Patrum. lib. de mortificatione propria sensualitatis, num. 1.*

EXEMPLUM V.

Linguam & os refrenans Agathon, quamvis juvenis, inter Abbates computari nequit.

Narravit

NArravit Abbas Joseph, quia sedentibus nobis aliquando cum abbate Pastore, nominaverit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Juvenis est, & quare eum appellas Abbatem? Et dixit abbas Pastor: Quia os suum fecit eum appellari. Abbatem. *Ibidem lib. de hospitalitate. nu. 17.*

EXEMPLUM VI.

Patiens Abbakirus quomodo à mensa expellitur, & alias multipliciter exercitatur, sed tentatus & tribulatus à fratribus Abbakirus, ab aliis tentationibus liber efficitur.

INterrogavi quendam fratrem ædificationis gratia quindecim annos in mansione habentem, nomine Abbakirum, quem & maxime ab omnibus ferè læsum videbam. Erat autem quando à ministris expellebatur à mensa, modicum enim erat ex natura circa linguam frater ille incontinens. Dixi igitur ad eum: Frater Abbakire, quare à mensa expulsum te quotidie video, & sine refectione sæpius dormientem? Qui respondit: Pater, crede mihi, quia probant me patres mei, si monachus fio: sed non in veritate hoc faciunt. Igitur ergo cognoscens ipsorum atque magni Pastoris intentionem, sine pondere universa sustineo. Et ecce istud cogitans quindecim annos habeo, secundum quod & mihi in ingressu dixerunt, quia & usque ad triginta annos abrenunciantes probant. Et justè pater, Joannes, absque probatione non perficitur aurum. Sustinens igitur generiosus iste Abbakirus post meum adventum in monasterio duorum annorum tempus, migravit ad Dominum, hoc dicens patribus resolui futurus. Gratias ago Domino JESU CHRISTO, & vobis, quia propter id, quod me tentastis in salutem, ecce decem & septem annis permansi à dæmoniis non tentatus, quem & justi judicii pastor, sicut confessorem, cum ibidem requiescentibus satis dignè collocari præcepit. *Ioannes Climachus Gradu 4. de Obedientia.*

EXEMPLUM VII.

Linguis variis S. Antonius de Padua more Apostolorum præsente Papa loquebatur.

SAnctus Antonius de Padua, unus de electis discipulis beati Francisci, quem sanctus Franciscus suum Episcopum appellabat, cum prædicabat in consilio coram Papa, & Cardinalibus, ubi erant Græci, & Latini, Francigenæ, & Theutonici, Sclavi, & Anglici, & multi alii diversarum linguarum, Spiritu sancto afflatus, lingua apostolica inflammatus, eructans mellifluum verbum omnes illos tam diversarum linguarum in dicto concilio congregatos, luculentissimè & clarè ipsum audientes, & distinctè intelligentes reddidit tanta admiratione suspensos, ut videretur renovatum illud antiquum Apostolorum mirabile admirantium, & dicentium: Nonne iste Hispanus est? Et quomodo omnes audimus per eum linguam nostram, in qua nati sumus Græci & Latini, Francigenæ & Theutonici, Scalvi & Anglici, Lombardi & Barbari? Papa enim stupens ad tam profunda, de scripturis divinis à sancto Antonio prolata, dixit: Vere iste arcana testamenti & divinatum scripturarum armarium est. *Ex Chronico Minorum. & Antonius part. 3. hist. tit. 24. cap. 3. §. 2. & in Gallico Chronico lib. 5. cap. 21.*

XEMPLUM VIII.

Lingua beneficium muta fœmina nociturum beatus Vincentius ord. Prædic. noluit impetrare, quamvis ad horam loqui concesserit.

ADerat solemnitas S. Joannis Baptistæ, & prædicante beato Vincentio ordin. Præd. in urbe Valentia per mediam multitudinem, ad eum ducta est mulier quædam quæ erat à nativitate muta. Ipsa namque perpendens magnam esse fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cœlum erexit, & ad mulierem conversus coram multitudine eam alloquens, hoc pacto interrogavit: Quid vis filia? Illa respondit: Panem volo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam, Panem quidem quotidianum quamdiu vixeris, habebis: officium vero linguæ non poteris impetrare: pro futura enim utilitate tua DEUS voluit te tali officio privare. Si enim loquendi usum habuisses, tanta fuisset linguæ tuæ mordacitas, quod vitam corporis & animæ omnino perdidisses: Mente igitur DEUM magnificare non cesses, & cave, ne ab eo ulterius petas, quod non immerito denegavit. Mulier respondit: Pater sancte faciam quod hortaris. Confestim obmutuit, & viri à quibus ducta fuerat, talis rei admiratione stupefacti, inde discedentes, eam reduxerunt. Supervixitque septem annis, & ex vita religiose migravit. *Lib. 31. & unico c. apud Surium.*

EXEMPLUM IX.

Linguis sanctorum abscissis Spiritu S. afflante loquendi officium non perdiderunt.

IN Typacensi vero quod gestum est Mauritaniæ majoris civitate, ad laudem DEI dicere festinem. Dum suæ civitati Arrianum Episcopum ex notario Cirillæ ad perdendas animas ordinatum vidissent, omnis simul civitas evectione, valde proximè

ximo in Hispaniam confugit, relictis paucissimis, qui aditum non invenerant navigandi. Quos Arrianorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cœpit, ut eos faceret Arrianos, sed fortes in Domino non solum suadentis insaniam irriserunt, verum etiam publicè mysteria divina in domo una congregati, celebrare cœperunt, quod cognoscens occultè Carthagini relationem adversus eos direxit, quæ cum regni innotuissent, comitem quendam cum iracundia dirigens præcepit, ut in medio foro congregata illuc omni provincia, linguas eis, & manus dexteras radicitus abscinderet. Et Spiritu sancto præstante ita locuti sunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus voluerit esse, pergat nunc Constantinopolim, & ibi reperiet unum de illis subdiaconum. Reparatum, ob quam causam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipuè regina mira cum reverentia veneratur. Sed quis congruo sermone possit assequi, aut coacervare diversitates pœnarum: quas ex jussu regis sui, etiam ipsi Wandali in suos homines exercuerunt. *Victor Uticensis lib. 3. de persecut. Wandalica. Vide etiam tit. Cœlestis gloria exemp. 1. tit. Diffamare, exemp. 6. tit. Advocatus, & tit. Judicium Dei exemp. 9.*

LOQUI.

EXEMPLUM I.

Ostentationem fugiens abbas Pastor libentius de passionibus, quam de scripturis loqui consuevit.

ABiit quidam frater aliquando de monasterio abbatis Pastoris peregrè, & applicuit ad quemdam solitarium. Erat enim ille habens cum omnibus charitatem, & multi veniebant ad eum. Nunciavit autem ei frater ille quædam de abbate Pastore. Qui audiens virtutes amici ejus, desideravit eum videre. Cur autem reversus esset ille frater in Ægyptum; post aliquantum temporis surgens supradictus solitarius, venit cum peregrinis in Ægyptum ad eundem fratrem qui prius applicuerat ad eum, dixerat enim ei ubi maneret. Videns autem eum ille solitarius: ostende charitatem, quam habes in me, & deduc me ad abbatem Pastorem. Et tollens eum deduxit ad senem, & nunciavit ei de eo dicens: Quidam magnus homo, & multam charitatem habens, & honorem plurimum in sua provincia, venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum cum gratulatione senex, & salutantes se invicem resederunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de scripturis sanctis, & de rebus spiritualibus. Abbas autem Pastor avertit faciem suam, & non dedit ei responsum. Videns autem ille quod non loqueretur cum eo, contristatus exiit, & dicit frater illi, qui eum adduxerat: In vanum iter istud assumpsi, veni enim ad senem, & ecce, nec loqui mecum dignatur. Intravit autem frater ad Abbatem Pastorem, & dicit ei: Abba, propter te venit magnus hic vir, habens tantam gloriam in loco isto, quare non locutus es cum eo? Respondit ei senex: Iste desursum est, & de cœlestibus loquitur; ego autem deorsum sum, & de terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego utique responderem ei. Sed quia de spiritualibus loquitur, ego hæc ignoro. Exiens autem frater dixit ei: senex non cito de scripturis inquirit, sed si quis ei loquitur de passionibus animæ, respondet ei. Tunc ille compunctus intravit ad senem, & dixit ei: Quid faciam pater Abba, quia passiones animæ dominantur mei, & intuitus eum senex gaudens dixit ei: Modo bene venisti, nunc aperio os meum, & implebo illud bonis. Ille autem valdè ædificatus dicebat: Vere hæc est via charitatis. Et gratias agens Deo, quia sanctum virum videre meruit, reversus est in regionem suam. *Ex lib. Doct. Patrum libr. de discretione, nu. 16.*

EXEMPLUM II.

Loquentes scurrilia à DEO, ut meruère, plaguntur.

IDem amicus Dei cum de quodam loco Caldis ad septa monasterii tempore hyemis repedaret, contigit ut per austeritatem frigoris in domum cujusdam presbyteri cum sodalibus suis ad calefaciendum se, declinaret. At illi, qui tantum hospitem eximio cultu venerari debuerant, ut hujus sacro eloquio, sicut ei mos erat, instruerentur, magis ei turpia, & inhonesta verba una cum judice loci illius, audacter & contumaciter loquebantur. At ille, ut semper consueverat, putridis hominum cicatricibus salubria verbi Dei medicamenta imponebat, dicens: Filii, nunquid in Evangelio non auditis. De omni verbo otioso rationem reddituri sumus in die judicii? Sed illi contempto ejus præcepto, magis ac magis impurissimis ebulliebant sermonibus. Tunc ille: Volui, inquit, propter rigorem frigoris corpusculum meum ab igne paulisper resolvere, sed vestris prohibeor sceleratissimis verbis, & nunc etiam exire à vobis non calefactus compellor. Egressus itaque de domo pulverem ibi de pedibus suis excussit, & ad locum destinatum iter direxit. Sed illos infelices & procaces ultio divina mox subsecuta est. Nam ille presbyter, qui rectè sibi, vel aliis providere negle-

neglexerat, oculorum subito lumen amisit, & judici ipsius loci statim emarcuerunt virilia. Tunc sera pœnitentia ducti, supplicabant humiliter, ut iterum famulus Dei domum illam vellet intrare. Sed ille precibus eorum non assensit: Itaque unus in cœcitate sua permansit, alius contracto corpore, & putrescentibus genitalibus de hoc seculo migravit. *Vincent. Beluacens. Spec. histor. lib. 23. cap. 23.*

EXEMPLUM III.

Verba jocose proferre solitus graviter post mortem inde punitur, sed silentio fratrum à purgatorio liberatur.

FRater quidam Durannus nomine de Bredon, prius idiota apparens, postea Mosyacensis Abbas non incongruus, deinde ad Tholosanum Episcopatum sapientiæ prærogativa promotus, inter operarios agricultæ DEI merito sollicitudinis & industriæ claruit. Hic circumspectus per cætera, verba risum moventia sæpe incautius proferebat. Qua de re venerandus pater Hugo Abbas, cujus monachus fuerat, multoties eum increpans, nec satis proficiens, de futuro interminans prophetice sic commonuit: Ecce, frater charissime, nisi ludicra vero monacho prorsus interdicta vivens dimiseris, post mortem enormiter apparebis. Quod sanu vaticinium eo migrante constat fuisse completum. Nam Siguino capellano patris spumoso ore apparens, postulavit flebiliter ejus adjuvamen, cui noluit obedire dum viveret. Hoc ubi Domino Abbati Siguinius retulit, præcepit, ut fratres una hebdomada pro defuncto taciturnitatem proprii oris continuarent. Ad hoc septem fratribus electis, cæteris obedientibus unus eorum voti contemptor silentium interrupit, rursus pontifex eidem denuo revelatus est, valde conquestus super illo fratre perfido, qui dum non siluit, sanitatem illius interpolavit, audiens ista piissimus Hugo præcepit, ut fractura silentii. quæ per unum contigerat, aliorum septem dierum silentio sarciretur: quo facto, anima Pontificis tertio revelata, in statu Apostolico se exhibens, purgatori suo memorato semperque memorando Hugoni gratias suæ integritatis reportavit. *Idem lib. 26. cap. 5.*

EXEMPLUM IV.

Verba Dei beatus Franciscus, & sui colloquentes, viderunt Christum in specie pulchri juvenis, & in extasim rapti sunt.

SAnctissimus pater noster Franciscus qui totum cogitatum suum in Christo benedicto jactaverat, & totum suum studium, & desiderium, & orandi, & legendi, ad ejus beneplacitum in se, & sociis suis ordinabat. Cum in principio suæ conversionis quadam vice sederet pius pater cum filiis tam benedictis, in fervore spiritus uni eorum præcepit, ut in nomine Domini os aperiret, & loqueretur de DEO, quicquid ei Spiritus sanctus suggerebat. Cum ille sine mora & obedienter inciperet, & stupenda docente Spiritu sancto eructaret, beatus pater imposuit sibi silentium: Et alteri præcepit, ut similiter de Deo loqueretur, secundum gratiam à Spiritu sancto sibi ministratam. Et illo obediente, & Dei magnalia per Dei gratiam diffundente, sanctus Franciscus huic, sicut primo, silentium imperavit. Et tertio imposuit, ut ad laudem Domini nostri Jesu Christi absque præmeditatione aliquid eructaret. Et iste tertius aliorum exemplo & humiliter obedientiam adimplendo, tam miranda & arcana de divinis occultis producebat in lucem, quod nulli dubium erat, quod per ipsum & alios Spiritus sanctus loquebatur. Cum igitur sic sigillatim vasa illa sanctorum simplicium balsamum divinæ gratiæ funderent, ad imperium sancti patris loquendo melliflue de divinis, ecce, in medio eorum Dominus Jesus Christus apparuit, in specie formosissimi juvenis, cum tanta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quod tam sanctus pater, quam cæteri omnes fuerunt rapti, & jacebant in terra, sicut mortui, de mundo isto nihil penitus sentientes. Cum vero ad seipsos redirent, dicebat sanctus pater: Fratres mei dilectissimi, gratias agite Domino Jesu Christo, quia placuit ei per ora simplicium thesauros disseminare cœlestes, & ipse aperit os infantium, & linguas simplicium facit sapientissimas, & disertas. *Chron. mi. Gallico lib. 1. cap. 30.*

EXEMPLUM V.

Loqui prudenter cupiens filius Regis Angliæ collum gruis petiit, & ob id regnum accepit.

REx quidam Angliæ habens tres filios, juniori regnum tribuit, eo quod interrogatus, quid data optione præ omnibus à DEO postularet, responderit collum gruis, ut non nisi benè discussa verba depromeret. Alii autem majores natu, sed minores prudentia petierunt, primus fortitudinem, secundus vero pulcritudinem, alter vero ut omnes sibi potentia subjugaret, alter ut in sui amorem omnes alliceret, neuter tamen juniorem prudenti petitione superavit. *Collector speculi hujus.* *Vide etiam tit. Gula exempl. 5. tit. Angelus exempl. 2. tit. Capitulum, & tit. Ecclesia, exempl. 4. & 6.*

LUSUS

LUSUS.
EXEMPLUM I.

Spectaculis nimium deditus juvenis crebris ictibus invisibili quadam manu percutitur.

DElicatus quidam adolescens advertere nolens, ideo ferias à clericis & sanctis patribus institutas, ut vacarent & viderent, quoniam ipse Dominus est Deus, non ut scacis, aleis, aut quibuslibet diabolicis ludis intenderent, solebat frequenter cum coævis & sodalibus suis, spectaculis, & ludis variis diem perdere. Quadam igitur vice, cum ad aliquam domum jocandi causa multi confluerent, ut theatricis plausibus, & lusibus diem ipsum solito more consumerent; Accessit etiam illuc præfatus adolescens, ut & ipse pasceret hædos suos spectaculo vanitatis: Erant autem illic aleatores quidam aleis ludentes, quod ut melius ex alto prospiceret, super mensam ibidem positam pronus accubabat. Et ecce facta est super eum subito quasi manus hominis, ipsum invisibili flagello diutius cædens, quæ caput illius, & humeros, & dorsum totum veluti pila desuper feriente, crebris ictibus tundebat. Ipse vero jacebat immobilis, quid faceret, quo se verteret, ignorans. Volebat enim præ nimia doloris angustia in vocem clamoris & planctus erumpere, sed præ pudore propter frequentiam circumstrepentis populi non ausus, ne velut insanus reputaretur, molestiam verborum ægerrimè ferebat. In semetipso vero reversus, & mortem quasi jam imminentem præ oculis habens, arguebat se, in conspectu Domini gemens, & in amaritudine animæ suæ dicens: Eja mi Domine, nunc invenerunt me peccata mea, & ecce jam morior, & ad inferos cum dolore descendo carens pœnitentiæ fructu. O pater misericordiarum Deus meus, si respiciens videris afflictionem peccatoris in angustia constituti, & me licet indignum de præsenti periculo misericorditer eripueris, promitto quoniam non ero ingratus beneficiis tuis: sed continuo spretis cunctis quæ sunt mundi, servum me tibi tradam sempiternum. Dum hæc & his similia in corde coram Domino loqueretur, facta est vox ad ipsum, dicens: Si Clarævallem conversionis gratia adire volueris, & in anima, & in corpore salvus eris. Ad quam vocem respirans, & à Domino se visitatum intelligens illico respondit: En trado me servum Deo, & domui Clarævallis. Adhuc eadem verba in corde volvebat; cum mox recedente flagello totus etiam dolor evanuit. Sentiens autem factam sibi misericordiam, continuo non acquievit carni, & sanguini, & si equitatura ad manum fuisset, ne unius quidem horæ morulam sustinuisset, quia incontinenti votum quod voverat persolveret, neque enim carnalem illam cogitationem admisit, ut domum rediret, parentes & amicos consuleret, domui familiæque disponeret, reditus, agros, censusque locaret, sed omnia hæc abrumpens potius, quam solvens, cuncta hæc propter Christum arbitratus ut stercora, eadem die comparata equitatura, in crastinum summo mane iter arripuit, à facie seculi, tanquam à facie leonis fugiens, ut maneret in solitudine. Ferventissimo itaque desiderio veniens Claravallem, (quæ prius vallis absinthialis dicebatur,) fratribus quoque modum & ordinem suæ conversionis exponens, tanto jucundiori charitate susceptus est, quanto per hæc judicia Domino vitam, conversionemque suam placere, fratres illi humiliter præsumebant. Susceptus itaque & probatus, Domino quoque donante fidelis inventus, veterem hominem cum suis actibus exuit, & novum qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis, induens, tanta instantia Cisterciensis ordinis arduos labores, usque in finem vitæ complexus est, ut cunctis sanctissimam ejus conversationem intuentibus, liquido pateret primam illam conversionis ejus vocationem, verè ab illo fuisse, qui eos quos amat arguit & castigat, omnemque filium quem recepit, paterna pietate flagellat. *Ex libr. de viris illustribus ord. Cisterciens.*

EXEMPLUM II.

Torneamentis dediti mirabiliter & horribiliter à Deo plagantur.

ANno circiter ab incarnatione Domini M. cclij. juxta Nussiam super Rhenum oppidum nobile, ad torneamentum multi nobiles Duces, Comites, Barones, ac milites congregati sunt. Supervenit quidam frater Bernardus ordinis Prædicatorum cum socio, rogavit suppliciter, & quasi cum lachrymis, ut sibi parcerent, & desisterent ab inani proposito, compaterenturque Christianitati, & afflictæ matri Ecclesiæ, quæ illo tempore in Ungaria, Livonia, & Polonia à Tartaris miserabiliter vastabatur. Et cum multi essent, qui ad preces ejus libentius destitissent, Comes de Castris, alias de Marca, subsannavit fratrem, & consentientes eidem, & congregatis turmis militum, ferale illud torneamentum infelicissimus inchoavit. Manè autem ejusdem diei, ut à pluribus ferebatur, quasi gleba ingens & lata super aëra videbatur, & citra glebam ac supra, quasi corvini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliud quam dæmones hos fuisse,

qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora: Cum torneamentum hoc fieret, milites ac satellites, in tanta strage, & in tanta multitudine, plurimi ad mortem, nonnulli in vesaniam, plerique etiam in languores perpetuos ceciderunt, ut nullus ambigeret ludum hunc, non tantum hominum, sed verissime ultione divina dæmonum exstitisse. Omnes vero mortui usque ad trecentos sexaginta quatuor computati sunt, inter quos etiam primus dicitur mortuus Comes ille de Castris, qui dicto fratri Prædicatori contumaciter contradixit. Sub ~~eadem~~ nocte quo die hæc facta sunt, in speciebus militum armatorum juxta villam Brabantiæ, quæ Ischa major dicitur, congregationes fieri à dæmonibus, presbytero villæ teste cognovimus: Et hoc credo in signum lætitiæ tanti mali. *Cantiprat. de propriet. Apum, lib. 2. cap. 49. part. 4.*

EXEMPLUM III.

Torneamentis deditus miles vulneratur, moritur, infernali equo post mortem insidere videtur, & corpus illius à corvis & milvis discerpitur.

VIdi consobrinam patris mei mulierem annorum centum & triginta. Hæc in villa in qua nata erat juxta Bruxellam in Brabantia, factum hujusmodi suo tempore referebat. In hac villa sexaginta milites arma portantes sparsim per parochiam morabantur, ubi nunc vix unus est. Hi omnes cum aliis militibus circumjacentium regionum, sine ullo armorum præsidio, exceptis lanceis, scuto, & galea, induti tantum plicata linea tunica torneamenta frequentius faciebant. Et contigit hoc frequenter: una autem dierum accidit, ut in congressu comparis, miles malè protectus clypeo, in corde lancea feriretur. Dum gravi ergo luctu ad domum propriam corpus exanime sic deletum in locello componitur, excubias vero facientibus parentibus & amicis, fit media nocte circa corpus mira confusio. Et post horam egresso famulo, & misso pro negotio prope villam, obvius ei in equo nigro factus est miles occisus, & dixit illi: Ascendas retro me & feram te ad locum, quo mitteris prope villam. Territus autem famulus, ut jussus est, ascendit: & cum brachiis teneret se ad latera sedentis in equo, & nescius manu vulnus lateris tetigisset, dixit miles: Fortius infige manum vulneri, & extrahe ferrum lanceæ, qua percussus fui. Tremebundus igitur famulus, fecit quod est jussus. Ad locum autem ubi transmissus erat, famulo veniente, dixit miles: Descende nunc, & occisori meo specialiter dicas, & aliis omnibus quibusvis, ut veniant ad talem locum, ut videant judicium Dei factum de me: & in signum quod me veraciter videris, ferrum lanceæ ostendas eis: Mane autem facto, famulus ea quæ jussus est, fecit. Et cum ventum est ad locum, ubi venire mandaverat, occisor cum aliis invenit corvorum & milvorum multitudinem infinitam, qui validis morsibus cadaver miserabile discerpserunt. *Idem lib. 2. cap. 49. part. 6.*

EXEMPLUM IV.

Lusibus tesserarum spoliatus, sagittam in cœlum mittit, & sanguine tinctam recepit.

FRater ordinis Prædicatorum, bonus & veridicus narravit mihi, quod quidam nudatus ludo tessarum adeo desperatus est, ut arrepto arcu, sagittam in aërem jaceret, quasi ipsum cœli Dominum percussurus. Et mox sagitta reversa ante faciem jacientis, sanguine recenti infecta reperta est. Qui mox irremediabilibus lachrymis resolutus est & confessus, vitam suam cum mira pœnitentia & devotione correxit. *Idem libr. 2. cap. 49. parte 11.*

EXEMPLUM. V.

Prælatus malus moriens plures circa se dæmones conspexit, quam erant calami in tecto horrei.

IN quodam sanctimonialium monasterio, quod in oppido Bononiensi situm est, sacerdos quidam defunctus est, Adolphus nomine, vir valde secularis & lubricus, jam dicti monasterii plebanus: hic, sicut mihi retulit quidā sacerdos, qui fuerat Bononiensis Canonicus, cum die quadam cum suo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis ejus flens supervenit, & ut matris suæ confessionem audiret, eamque communicare dignaretur humiliter, & cum lachrymis supplicavit. Respondente sacerdote: Non veniam nisi expleto ludo? Et ille valde instaret, asserens infirmam expectare non posse, commotus sacerdos, secum ludenti dixit: Cognate, ego conqueror vobis de homine isto, qui me quiescere non sinit. Videns se ille nihil proficere, tristis ac gemens discessit, & infirma sine confessione, atque viatico ab hac luce migravit. Die autem tertio is, qui cum sacerdote luserat, defunctæ filio occurrit, & sacerdotis querimoniæ recordatus, illum sine causa occidit. Post hæc, & alia peccata plurima, sacerdos idem peremptoriam incidit infirmitatem: qui cum esset in desperatione, quædam cognata ejus sedens coram illo, cum signum contritionis videret in eo nullum, tristis sic ait: Domine, debilis estis valde, præparate vos propter Deum, invocate illum, ut peccata vestra vobis dimittat, & spatium adhuc fructuosæ pœnitentiæ con-

concedat. Ad quod ille desperatus respondit: Vides horreum illud magnum ex opposito nostri? non sunt in ejus tecto tot calami, quot sunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans expiravit, eos videns adesse moriturus, quorum consilio vixerat sanus. *Cæsarius lib. 5. cap* 8.

EXEMPLUM VI.

Ludens ad tesseras infaustus miles visceribus tegulis domus inhærentibus, à dæmone deportatur.

IN Susaria, quæ civitas est Coloniensis diœcesis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui sic totus deditus erat ludo tesserarum, ut non die, non nocte quiesceret, semper sacculum cum nummis secum portabat, ut secum ludere volentibus obviaret. Ita in ludis expeditus & fortunatus erat, ut vix aliquis ab illo sine damno recederet. Ut autem posteris ostenderetur, quantum Deo tales ludi, in quibus iræ, invidiæ, rixæ, & damna suscitantur, peccati verba rotantur, contrarii forent, permissum est diabolo, ut cum eo luderet, qui multis illuserat, atque eviscerarat, qui multorum marsupia evacuarat. Nocte quadam domum ejus in specie cujusdam hominis ludere volentis intrans, sacculumque nummis refertum sub ascella portans, ad tabulam sedit, denarios liberaliter apposuit, tesseras jactavit, & multa acquisivit. Cui cum prospere succederet, & militi jam pecunia quam apponeret defuisset, iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nunc satis est. Appropinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tollensque illum per tectum traxit, cujus viscera tegulis retrahentibus miserabiliter excussit, & quid de ejus corpore factum sit, vel in quem locum illud projecerit, usque hodie tam à filio ejus, quam à cæteris, qui illum noverant, ignoratur. Mane vero viscerum ejus reliquiæ tegulis inhærentes repertæ sunt, & in cœmiterio sepultæ. *Idem libr. 5. cap. 34.*

EXEMPLUM VII.

Vestium asperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus studentibus ciliciola transmittebat, & eidem sancto Edmundo adhuc puero, tempore lusus ab aliis pueris segregato, puer Jesus apparuit, eumque officiosissime salutavit.

CUm mitteret sanctum Edmundum una cum fratre suo mater Parisios, ut liberalibus imbueretur studiis seu artibus, modicam pecuniæ summam dedit eisdem mater, dicens illis: Si maternam (ut bonos decet filios) jussionem servaveritis, confido in Domino, quod in omnibus ipse provisor munificus erit vobis. Duo quoque dedit eis cilicia præcipiens, ut illis super nudo se vestirent, bis aut ter in hebdomada. Timebat enim, ne postquam discretionis annos attingerent, per devexa vitiorum, & abrupta voluptatis incederent. Ideoque rudes in arte bellandi familiariter informavit, & prius exercitans, quam in belli discrimine necessario traherentur. Ipsa enim Edmundo, quem velut sanctitatis ejus præscia cæteris filiis plus dilexit, dum studeret Parisiis cum indumentis ligneis cilicium mittere consuevit. Merito eum præ cæteris dilexit, qui nusquam piam matrem pius videlicet filius verbis aut operibus offendit. Ita namque Deo & piæ matri suæ placere studuit, quod omnem à se levitatem resecans omnino choreis, aliisque ludis seu spectaculis se subtraxit. Diebus quoque Dominicis & festivis, juxta monitum matris, antequam comederet, psalterium ex integro psallere consuevit. Et quia amantissimus Domini totis visceribus studuit auctorem vitæ diligere, ipsum in forma puerili eidem puero voluit demonstrare. Cum enim pratum quoddam spatiandi causa coëtaneis invitantibus consensisset ingredi, ab ipsorum tamen comitatu se celerius separavit, ne conscientiæ puritatem, vel nugis puerilibus, vel jocosis sermonibus contingeret maculari. Dum igitur incederet solitarius sacris insistens meditationibus, apparuit ei puer ille candore niveo nitidus, & colore roseo rubicundus, qui velut à summo cœli cardine elapsus, subito sic eum prior allocutus est, officiosissime salutando: Salve dilecte mi. Quod cum audisset puer in ignoto sermone pueri miratus est. Quem cum ille pavefactum, & hæsitantem conspiceret, ipsum denuo alloquens quæsivit, an ipse sibi vel tenuiter notus esset. Ille simplicitatis columbinæ, respondens sermone simplici: Nullam, inquit, teneo notitiam tui, nec sum, ut æstimo, notus tibi. Adjecit puer: Quomodo ita tibi sum ignotus, præsertim cum & in scholis ad latus tuum sedeam, & tibi quocunque fueris inseparabiliter fuerim sociatus: Deinde subdit: In faciem meam respice, & si quid in fronte mea scriptum sit adverte sedulus toto corde. Quod cum fecisset, scriptum in ea legit literis cœlestibus, Jesus Nazarenus. Qui statim quod viderat ei retulit, & ab ipso protinus audivit: Hoc est nomen meum, quod tibi memoriale sit in desiderio animæ, & hoc diligenter & articulatim noctibus imprime singulis fronti tuæ, per hoc enim poteris contra mortem muniri subitam, & quisquis eadem scriptura munierit modo consimili frontem suam. His dictis puer ille, in quem desiderant Angeli prospicere, disparuit, sed in pectore pueri sui, quem visitare dignatus est, non parum dulcedinis reliquit. *Ex vita S. Edmundi lib. 3. cap. 68.*

EXEMPLUM VIII.

Lusibus avium deditus gravi purgatorio punitur.

QUidam devotus vir in raptu vidit quendam militem in purgatorio, qui fuit castus, bonus, hospitalis, & bonæ vitæ, sed ludo avium nimium deditus, qui propter hujusmodi ludum habebat quasi avem in manu, eum in facie, & in humeris, & in brachiis corrodentem frustatim, & mirabiliter affligentem. Et requisitus ab illo devoto, cur hæc pateretur, cum tamen bonæ vitæ fuisset. Respondit: Præcepta Dei servavi, nec unquam unum denarium contra Deum recepi, sed quia nimium deditus fui ludo avium, & cum canibus venando, ideo hanc gravissimam pœnam hoc in purgatorio sustineo, donec purgatus ero, sed tantum ora Deum pro me, & annuncia filiis meis, & cognatis meis, ut cum suffragiis mihi subveniant, quia valde crucior in hac pœna. Qui postmodum in brevi per suffragia, & orationes bonorum liberatus est à purgatorio, & ad cœlestia regna perductus. *Collector speculi hujus*

EXEMPLUM IX.

De Iudæo & Christiano thesserarum lusoribus horrende à Deo punitis.

FUi in quadam villa Campaniæ, ubi Judæus cum Christiano in sacra nocte parasceves in thesserarum ludo consedit. Cumque Judæus multam pecuniam perderet, & ex hoc impatientius turbaretur, tandem in Christum retorquens injuriam, blasphemavit. Et mox cum adjactandum hazardum thesseras collegisset, manus ejus cum thesseris fit contracta. Qui reprobo furore succensus, cum ipsa contracta manu mensam lusoriam percutere niteretur, iterato in Christum & matrem ejus blasphemiam turpissimam evomens, statim eversis terribiliter oculis, cecidit & expiravit. Christianus vero collusor illius pavore nimio in amentiam versus, elanguit, & miseram vitam morte misera finivit. *Ex Thoma Cantipr. lib. 2. Apum. cap. 49. part. 9. Vide etiam tit. Blasphemia ex. 4. & 17. tit. Infernus ex. 6. tit. Iurare ex. 2. tit. Chorea ex. 4. tit. Defunct. ex. 16. tit. Fætor ex. 2. & tit. Angelus ex. 20.*

LUXURIA.

EXEMPLUM I.

Luxuriosus Tyburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur.

GOthorum tempore quidam spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu immotus ac rigidus jaceret, visum est, quod ab eo funditus flatus vitalis exisset, atque exanime remansit corpus. Cumque essent & multi, qui convenerant, & cum jam mortuum familia lugeret, subito redit: & cunctorum plangentium in stuporem versæ sunt lachrymæ. Qui reversus ait: Citius ad Ecclesiam beati Laurentii martyris, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite, ut quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare festinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desideriis subjacere ferebatur. Cujus adhuc vitæ moremque bene quoque Florentius ejus nunc Ecclesiæ presbyter meminit. Cum vero puer pergeret, narravit idem Reparatus, qui ad se reversus fuerat, quid de illo ubi ductus fuerat agnovit, dicens: Paratus fuit rogus ingens, deductus autem Tyburtius presbyter in eo est superpositus, atque supposito igne concrematus. Alius autem parabatur rogus, cujus à terra in cœlum cacumen tendi videbatur. Cui emissa voce clamatum est, cujus esset? His ergo dictis statim Reparatus defunctus est. Puer vero, qui transmissus ad Tyburtium fuerat, jam eum mortuum invenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca pœnarum, dum vidit, rediit, narravit, & obiit, aperte monstratur, quia nobilis illa non sibi viderat, quibus dum adhuc concessum est vivere, licet & à malis operibus emendare. Rogum vero construi Reparatus vidit, non quod apud infernum ligna ardeant, ut ignis fiat, sed narraturus hic viventibus, illa de incendio pravorum vidit, ex quibus nutriri apud viventes corporalis ignis solet: ut per hæc assueta audientes discerent, quod de insuetis timere debuissent. *Gregorius dialogi cap. 31. lib. 4.*

EXEMPLUM II.

Sepultus in Ecclesia Faustini martyris Valerius Patricius, ejici rursum propter ipsius lubricitatem præcipitur. Ob eandem etiam causam Valentinus è templo extrahi videtur.

VAlerianus Patricius in civitatem, quæ Brixia dicitur, narratur fuisse defunctus: cui ejusdem civitatis Episcopus accepto pretio locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus usque ad ætatem decrepitam levis atque lubricus exstitit, modumque suis pravitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte, qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cujus Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo, ut projiciat has fœtentes carnes, quas hic posuit: quia si non fecerit die 30. ipse morietur, quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinavit. Die autem 30. ejusdem civitatis Episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum re-

disset, subita & inopinata morte defunctus est. *Cap. 52. lib. 4.*

Valentinus nomine Mediolanensis Ecclesiæ defensor defunctus, vir valde lubricus, & cunctis levitatibus occupatus, cujus corpus in Ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ab ea repelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrerunt custodes & viderunt quosdam teterrimos spiritus, qui ejusdem Valentini pedes quadam ligatura strinxerunt, & cum ab Ecclesia clamantem & vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad sua strata reversi sunt. Mane autem facto aperientes sepulchrum, in quo idem Valentinus fuerat positus, ejus corpus non invenerunt. Cumque extra Ecclesiam quærerent, ubi projectum esset, invenerunt hoc in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus manibusque, sicut de Ecclesia fuerat abstractum. Ex qua re, Petre, colligitur, quia in his, quos peccata gravia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat ut de sua præsumptione judicentur: quatenus eos sacra loca non liberent, sed & culpa temeritatis accuset. *Idem cap. 53. lib. 3.*

EXEMPLUM III.

Luxuriosus presbyter gratiam, quam in missa habere consueverat, amisit.

PRinceps cujusdam civitatis presbyterum habebat sanctæ conversationis virum, & in divinis officiis, precipue in solemnitate missarum, indesinenter assiduum. Qui cum hodie sacris mysteriis reverenter insisteret, Angelus Domini ex consuetudine veniebat, & vidente principe sacramentum Dominici corporis ex offerentis manibus assumebat. Sed criminalis hujus vitæ lubrica & incerta conditio! Nam qui angelicis fruebatur mundis obsequiis, in fœdæ luxuriæ voraginem repente prolapsus est. Quid plura? peragendi sacri mysterii tempus advenit, presbyter consuetudine foris exigente compellitur, sed graviter intus conscientia remordente torquetur, ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Ecce Angelus, ut assuetus fuerat, venit, inspectante principe spongiam infectam aqua super caput illius expressit, totumque corpus illius tergendo purgavit. Expletis autem mysteriis eandem spongiam rursus expressit, omnesque sordes atque sqalores, quos ex corpore illius ante contraxerat, membris ejus omnibus iterum superfudit. Viso princeps admiratus, obstupit, presbyterumque semotis omnibus secrete convenit. Inquisitus itaque presbyter, si novi aliquid criminis admisisset, primo quidem, quasi perhorrescens, facinus abnegat: deinde sibi male conscius, ac principis auctoritate compulsus tandem se corruisse nocte præterita in quandam ejusdem principis cubiculariam confitetur. *Ex P. Damiano citat. Collector hujus speculi.*

EXEMPLUM IV.

Vestium ornatu superbus luxuriosus cum amasia sua igne crematus interiit.

MEmini plane, quia & cum apud Parmense oppidum liberalium artium studiis docendus insisterem, dum adhuc videlicet adolescentiæ flore & nova pubertas induceret faciem, & æstus libidinis impatienter accenderet carnem, clericus quidam nomine Teucolinus, pellicem suam juxta meum habebat hospitium, ut ajunt, aspectu lubricam & inhonestam satis, decore venustam. Hic itaque nitidus & semper ornatus atque conspicuus incedebat, ita ut caput ejus nunquam nisi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbasina atque niventia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus postremo ad aquilini rostri speciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, suavis, & tremula, adeo ut in Ecclesia modulans, & audientium corda mulceret, & astantis in se ora plebis converteret. Affluebat ubique deliciis, fugiebat ora flammantia, quotidie cachinnis invicem atque ludibriis, oculorum nutibus, ac scurrilitatis illecebris festivi applaudebant. His ergo furiis & perditis moribus quia corpore contiguus aderam, mente longinquus esse non poteram. Quid dicam? quia dum hæc cernerem titillantis luxuriæ molestias pertuli, cum etiam postquam ad eremum veni ejusdem lenocinii memoria sæpius me colaphizare non destitit. Sæpe, fateor, mihi malignus hostis hoc proposuit schema, & illos esse felices ac beatissimos, qui tam jocunde viverent, persuadere tentavit. Sed ecce hujus beatitudinis initium diximus, consequenter etiam quo fine concluserint attexamus. Nam cum per quinque fere annorum lustra in luxuriosa voluptate vixissent, ante annum, cum commune ipsius civitatis flagraret incendium, in una domo reperti utrique simul igne consumpti sunt. Sic, sic nimirum flamma libidinis ignem meruit combustionis: & quid dictis vita contulerit, amarus, proh dolor, exitus demonstravit *Petrus Damianus Epist. ad Dominicum cap. 10.*

EXEMPLUM V.

Luxuriosus presbyter animam simul, & semen effudit.

NOstra, ut fertur, contigit ætate, quod narro. In Galliarum partibus penes administrationem

ac di

ac ditionem cujusdam religiosi Abbatis, nomine Benedicti, presbyter habitabat. Qui nimirum quanto copia facultatum uberius affluebat, tanto magis religionis & honestatis premebatur inopia. Obeunte igitur pellice viduatus, adjecit intrare conjugium. Quid plura? Confœderat sibi quasi tabularum lege prostibulum, amicorum atque confinium congregabat nuptiali more conventum, epulaturis etiam: totius affluentiæ providet apparatum Abbas autem dum decederet, jamque felicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eum monachos misit, eique tam impudens scelus sub districtæ censuræ interminatione prohibuit. Ille vero, ut erat concepræ nequitiæ stimulatus instinctu obtemperare non potuit, sed temeritate plectibili, quidquid nuptialis ordo dictaverat, implevit. Cunctis itaque perstrepentibus jocis, ac lasciviæ deditis, presbyter tanquam bos ad victimam ductus, convivium deserit, thalamos non delectationis, sed perditionis ingreditur, & (ô terribilis Deus in consiliis suis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Uno siquidem eodemque momento & semen fudit, & animam exhalavit. Sic, sic remunerari debuit, qui de sacrario Domini ad exolitum lupanar, suumque volutabrum transire decrevit. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

In Luxuria barathrum incidens superbus monachus dæmones clamantes audivit: O monache, &c.

ERat quidam apud nos monachus in hac vicina eremo commanens, cui habitaculum spelunca fuit, vir summæ abstinentiæ, quotidianum victum labore manuum quærens, in orationibus die noctuque persistens, cunctis animi virtutibus florens: Sed hic lætis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cœpit, & non Deo totum, sed sibimetipsum profecerat, deputare. Hanc autem ejus intuens animæ præsumptionem, continuo tentator accedit, & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, & quæ velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium speluncæ monachi, lassabundam se simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam projecit, & advoluta genibus viri, ut sui misereatur, exorat, dicens: Nox me infelicem in eremo latitantem comprehendit, jube me ergo requiescere in angulo cellulæ tuæ ne forte efficiar nocturnis bestiis præda. At ille primo miserationis obtentu recepit eam intra speluncam, requirens quæ ei causa errandi per eremum fuerit. Illa causam fingit satis accurate, & interim venena blandimentorum, atque illecebræ virus circa omnem textum narrationis interserit: & nunc se miserandam, nunc etiam defensione indignam ostendens, elegantia & suavitate sermonis inclinat animam hominis & in affectum sui illecebroso amore deflectit. Hinc jam blandiora colloquia, jocus, risusque commiscentur, manus etiam procax ad mentum, barbamque quasi venerandi specie prætendit. Tum vero palpare cœpit cervicem mollius, collumque levigare. Quid multa? Ad ultimum mulier captivum ducit militem Christi. Continuo enim perturbari intra semetipsum, & libidinum fluctibus æstuare cœpit. Nequaquam laborum præteritorum, nequaquam professionis, ac propositi sui memor, pascitur eum cordis sui concupiscentia, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsa voluptate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, atque ubi obscœnos jam conabatur inire amplexus, illa, ululatum teterrimum diræ vocis emittens, umbra ut erat tenuis, per manus amplectentis elabitur, ipsumque dedecorosis motibus inanes auras sectantem cum fœtidissima irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aëre ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cum cachinno exprobationis elata, dicebat: O monache, qui te usque ad cœlum extollebas, quomodo dimersus es usque ad infernum? disce, quia qui se extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, deceptionis suæ pudorem non ferens, gravius à semetipso decipitur, quam fuerat à dæmonibus antea deceptus. Cum enim debuerit reparare semetipsum, & revocare certamen, ac satisfactionis suæ lachrymis, & humilitatis fructibus prioris elationis culpam deflere, hoc miser non fecit: sed semetipsum desperans, sicut dixit Apostolus, tradidit se omni immunditiæ & iniquitati: regressus est enim ad vitam secularem præda dæmonum factus. Refugit namque conspectum omnium sanctorum, ne quis possit eum salutaribus monitis de præcipitio revocare. Si enim reddere semetipsum priori vitæ & abstinentiæ voluisset, & de immensa Dei misericordia (quæ neminem despicit, nemini sinum claudit, sed omnes pœnitentes benignè recipit) confisus fuisset, à Deo susceptus benigne & pie fuisset, & recuperasset sine dubio locum & gratiam suam. *Ex vitiis Patrum in vita Ioannis Ægyptii eremitæ.*

EXEMPLUM VII.

Luxuria tentationem vincere cupiens devotus frater pallio suo fœtentem carnem defunctæ mulieris extergens naribus horrentibus applicuit.

ERat quidam frater in eremo Scythiæ promptus & alacer in opus Domini spirituali conversatione

tione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immisit cogitationes, ut recordaretur cujusdam notæ sibi mulieris pulchritudinem & turbabatur in cogitationibus sui cordis vehementer. Contigit autem ex dispensatione Domini Jesu, ut alius quidam frater de Ægypto veniret ad visitandum eum in charitate Christi. Et dum inter se loquerentur, evenit sermo, ut diceret illi frater de Ægypto, quia mortua est mulier illa. Ipsa autem erat, in cujus persona impugnabatur frater ille supradictus. Hæc autem cum audisset frater ille, post paucos dies abiit ad locum illum, ubi positum erat corpus illius mulieris defunctæ, & aperuit nocte sepulchrum ejus, & de pallio suo tersit saniem putredinis ejus, & reversus est ad cellulam suam, ponebatque illum fœtorem in conspectu suo, & dicebat cogitationibus suis: Ecce habes desiderium, quod requirebas, satia te ex eo. Et ita in illo fœtore cruciabat semetipsum, usquequo cessaret ab eo sordidissima impugnatio. *Ex lib. sententiarum Patrum* §. 10.

EXEMPLUM VIII.

Luxuriæ tentationem juvenis frater obedientia, jejunio, & labore devicit.

VEnit aliquando quidam in Sene, ut fieret monachus, qui etiam accepit filium suum nuper ablactatum. Qui cum factus fuisset juvenis: cœperunt impugnatores dæmones sollicitare eum. Et dixit patri suo. Vado ad seculum, quoniam non valeo carnales concupiscentias sustinere. Pater autem ejus consolabatur eum. Dixit ergo illi juvenis: Jam sustinere non valeo. Pater, dimitte me redire ad seculum. Dixit ei pater suus: Audi me fili adhuc semel & tolle tibi quadraginta panes, & folia palmarum, dierum quadraginta, & vade in eremum 40. diebus, & voluntas Domini fiet. Qui obediens patri suo surrexit, & abiit in eremum, & mansit ibi laborans, & faciens plectas seu funiculos de palmis panem siccum comedens. Et cum ibi dies 20. quievisset, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire super se, & stetit coram eo velut mulier æthiopissa fœtida, & turpis aspectu, ita ut fœtorem ejus sufferre non posset, & abjiciebat eam à se. Et illa dicebat ei: Ego sum, quæ in cordibus hominum dulcis appareo, sed propter obedientiam tuam, & laborem quem sustines, non permisit me DEUS seducere, sed innotui tibi fœtorem meum. Ille autem surrexit, & gratias agens DEO, venit ad patrem suum, & dixit ei: Jam nolo ire ad seculum pater: vidi enim operationem diaboli, & fœtorem ejus. Cognoverat autem pater de hoc ipso, & dicit ei: Si mansisses quadraginta dies, & custodisses usque ad finem mandatum meum, majora haberes videre. *Ex lib. Doct. Patrum de fornicatione num.* 8.

EXEMPLUM IX.

Negans Christum, à dæmone possidetur, & repentina morte percutitur. Et virgo quadam, ne a duobus lascivis juvenibus stupraretur, ab Angelis custoditur.

DUm Decius ad civitatem Troadam perrexisset, oblati sunt ei tres, Andreas, Paulus, & Nicomachus. Qui cum omnes Christianos se profiterentur esse, jussit Nicomachum apprehensum proconsul torqueri. Dumque nimium torqueretur, & jam prope esset, ut emitteret spiritum, exclamavit se nunquam fuisse Christianum, sed dæmonibus sacrificaturum. Tunc jussus deponi, cum sacrificasset, arreptus est à dæmonio, & elisus in terram, comedens linguam suam dentibus, expiravit. Puella autem quædam virgo Dionysia annorum 17. exclamavit dicens: O te infidelissimum hominem, qui propter unius horæ spatium perpetuam & inenarrabilem pœnam tibi adquisisti. Interrogata ergo confessa est se Christianam esse, & ideo infelicem illum plangere, quod non adhuc modicum tolerasset, ut perpetuam requiem inveniret. Proconsul jussit eam duobus juvenibus corrumpendam tradi, Andream vero & Paulum recludi. Cumque juvenes virginem ad hospitium suum duxissent, pugnantibus eis usque ad noctem, ut vim turpitudinis inferrent, inardescebat eorum libido. Apparuit autem eis per totam noctem juvenis splendidus, domum illuminans, unde timore percussi ceciderunt ad pedes virginis, rogabantque, ut pro eis intercederet, ne quid mali eis contingeret. Videns autem proconsul, quod non posset Pauli & Andreæ perseverantiam superare, & flagellis cæsos tradidit eos populo, qui traxerunt eos pedibus extra civitatem, ut lapidarentur: Quod audiens Dionysia, custodes evadens, cucurrit ad eos, jactavitque se super eorum corpora, dicens. Concidam & ego vobiscum beati famuli, nec ab hac colluctatione vestra inveniar aliena. Quod audiens proconsul, jussit eam gladio interfici. Paulus vero & Andreas lapidibus obruti sunt. *Vincent. Spec. histor. lib.* 11. *cap.* 46.

EXEMPLUM X.

Luxuriosi sacerdotis hic & in futuro plaga.

PResbyter quidam, nomine tantum sanctus & castus, monialem altioris ordinis juvenculam sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione, cum socia seniore juvencula monialis presbyterum visitavit. Post lautos autem cibos & potum immoderatum, moniales in uno loco, & pres-

byter in altero quieverunt. Mane facto, vetula monialis sociam juvenculam ad matutinorum & executionem officii nisa est excitare. Quam cum strepitu primo, quia silentium tenebat, deinde pulsationibus attentasset excitare, nec profecisset, surgens quæsivit sociam, nec invenit. Turbata ergo cum tota familia monialis, cum factum præ confusione celare vellent, nec possent, cum horrore & scandalo multorum, sicut inventa fuerant, amborum simul cadavera sunt sepulta. *Thomas Cantip. libr. 2. cap. 39. part. 20.*

EXEMPLUM XI.

De clerico, qui à meretrice infamatus, incendium non sensit.

SCholasticus Bononiensis nuper veniens de studio Parisiensi historiam retulit satis mirabilem, recentiori tempore illam asserens gestam. Familiam, inquit, cujusdam viri nobilis atque potentis de Francia meretrix speciosa sequebatur. Cum qua cum multi indifferenter peccarent, clericus quidam religiosus ejusdem nobilis capellanus, de subversione familiæ dolens, Dominum his verbis allocutus est, dicens: Omnis pene familia vestra meretricis hujus contubernio corrumpitur, quorum peccata omnia Deus de manu vestra requiret. Et sciat nobilitas vestra, quod meo servitio carebitis, si non fuerit amota. Mox illa vocatur, verba ei sacerdotis intimantur. ad quæ sic respondit: Domine, ex invidia loquitur hoc quia voluptati ejus consentire nolui, idcirco me persequitur. Illo respondente: Mentiris, vir enim castus est, illa mox subjunxit: Ego de clerico faciam vos experire veritatem. Statim accedens ad clericum sub forma pœnitentis, lachrymis perfusa post fictam confessionem adjecit: Domine, tam vehementer de persona vestra tentata sum, nisi mihi consentiendo ignem à vobis succensum extinguatis, vivere ego non potero. Ad quod verbum cum se vir justus cruce signasset, sequenti die iterum venit, verba jam dicta repetivit, hoc etiam adjiciens: Si non feceritis quod postulo, ecce meipsam interficio. Quo audito, cum plurimum timeret, nec tamen aliquo modo libidini consentire proponeret, respondit: Ecce tali die, tali in loco, si volueris, tecum dormiam, dummodo te non interfeceris. Sic illa læto animo recedens, Dominum suum mox adiit, & quia capellanus suus sibi talia, ac talia promisisset procacibus verbis indicavit. Interim clericus scholari suo præcepit, ut in designato loco lectum ex lignis planis componeret, ligna arida cum stramine subjiceret, deinde linteamen decenter subextenderet. Quod & actum est. Die vero statuto venit clericus, venit & mulier, sed clericus, stipula prius succensa, lectum ascendit, illam, ut simul ascenderet, vocavit. Quæ flammas ex omni parte cernens exurgere retrocessit, crebriusque vocata ad tam horrendos amplexus venire recusavit. Clericus vero Dei adjutus gratia, non aliter sensit illum ignem, quam ventum roris flantem, nec est adustus capillus ejus, neque vestimenta ejus in aliquo sunt læsa. Quod ut misera illa vidit, territa & ad horam de tam grandi miraculo conpuncta, tam Domino suo, quam cæteris publice confessa est, quod sanctum virum sine causa ex solo rancore & invidia ob vindictam præmissæ accusationis infamasset, ipse vero vir venerabilis non ingratus Domino DEO nostro, ad ordinem se transtulit Prædicatorum. *Cæsarius lib. 10. cap. 34.*

EXEMPLUM XII.

Luxuriosa puella divinitus admonetur, sed quia non correxit errorem, citius moritur, & à canibus laceratur.

IN villa quadam diœcesis Coloniensis puella quædam cujusdam honestæ matronæ ancilla, ante aliquot annos defuncta est, satis enim erat luxuriosa, satis vaga, & valde secularis. Nocte quadam in somnis ante Christi tribunal rapta est, in cujus circuitu vidit Angelos & Apostolos, Martyres, & reliquorum ordinum sanctos infinitos. Animabus in medio deductis, illæ ad gloriam, istæ ad supplicia judicabantur. Cumque hæc ancilla videret, & tremeret, accusante conscientia, manus suppliciter ad judicem tetendit. Cujus ille misertus, ait: Quid me oras? da mihi digitum tuum, & ego dabo tibi manus meas, ac si diceret: Da mihi modicam fidem, quod te de tuis vitiis emendes, & ego tibi dabo gratiam meam. Sic evigilavit. Quæ cum retulisset cuidam religiosæ matronæ, nomine Aleydi, quæ adhuc superest; de villa Gynzennich. Respondit illa: Misera, emenda vitam tuam, satis commonita es. Illa primum quidem timuit, sed timor idem citius cessavit. Cumque ut prius vitiis pristinis subjaceret, admonitioni flagella adduntur. Nam cum post acerrimas infirmitates expirasset, & nuda super aream, tecta tantum linteamine posita fuisset, duos canes ante domum in curia se momorderunt, supervenit tertius, & quartus, deinde omnes canes villæ, qui se invicem mordendo domum intrantes, linteamen superpositum abstrahentes, dentibus suis comminuerunt, qui vix à rusticis, fustibus expulsi sunt. Cadavere vero sepulto, canes fugati redeuntes, super ejus cumulum interrupta bella renovarunt. Timeo enim, quod anima modicum habuerit pacis, sicut nonnulli interpretati sunt. *Idem lib. 12. cap. 59.*

EXEMPLUM XIII.

Superbus Monachus super ardentes carbones ambulans, à dæmone decipitur, obsidetur, flammis injicitur.

CUmque quadam die Palemon & Pachomius ignem accendissent, frater quidam dixit ad eos: Si quis est fidelis ex vobis, stet super hos carbones, & orationem Dominicam sensim pronunciet, quem B. Palemon intelligens superbiæ tumore deceptum, commonuit, dicens: Desine frater ab hac insania, nec tale quid ulterius loquaris. Qui correptione senis non solum non perfecit melius, sed plus elatione mentis inflatus stare cœpit super ignem audacter, nullo sibi imperante & cooperante diabolo, & Domino permittente, nullatenus ignis attractu adustus est. Hoc itaque cum factum esset, postero die idem frater mature proficiscens, ac velut exprobrans eis, ait: Ubi est fides vestra? Post non multum autem temporis cernens diabolus hunc sibi per omnia mancipatū, transfigurat se in speciem pulchræ mulieris, & cœpit ostium cellulæ vehementer extundere, qui cum aperuisset ei, ait ad eum diabolus in forma mulieris: Obsecro te, quia nimis à creditoribus urgeor, & metuo, ne mala me comprehendant, recipias me in cellam tuam, quoniam debitum solvere nequeo, Deus enim me direxit ad te. Qui cœcitate mentis penitus obscuratus, nec intelligens quis esset, qui talia sibi loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis videns eum ad omne scelus proclivem, immisit in eum turpem concupiscentiam, qui mox cedens suggestioni ejus, quasi mulieris amplexus perivit. Quem spiritus immundus invadens elisit atrociter, & resolutus super pavimentum velut mortuus diu permansit. Post aliquot autem dies tandem ad se reversus, & dementia suæ sero pœnitens, ad S. Palemonem venit, & cum magno fletu quid sibi accidisset exposuit, dicens: Agnosco pater, agnosco, quod ego causa perditionis meæ existam. Et subito correptus ab immundo spiritu, de conspectu illorum prosiluit, & per deserta discurrens agebatur infrenis. Pervenit autem ad civitatem Panos, & ibi in fornacem sese præcipitans, protinus incendio interiit. *Ibid. §. 9.*

EXEMPLUM XIV.

Luxuria instigata mater, proprium filium sibi consentire nolentem in mortem præcipitare conatur.

QUidam juvenis secrete S. Andreæ dixit: Mater mea pulchrum me videns, de opere illicito me intentavit. Cui cum nullatenus assentirer, judicem adiit, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere, sed ora pro me, ne moriar tam injuste. Nam accusatus penitus reticebo, malens vitam perdere, quam matrem tam turpiter infamare. Juvenis igitur vocatur ad judicium, & illico eum Andreas prosequitur. Accusat mater instanter filium, quod se voluerit violare. Interrogatus pluries juvenis, an res taliter se haberet, nihil penitus respondebat. Tunc Andreas matri dixit: Crudelissima fœminarum, quæ per tuam libidinem filium unicum tuum vis perire. Tunc mulier Præposito dixit: Domine huic homini filius meus adhæsit, postquam hæc agere voluit. Iratus itaque judex jussit puerum in saccum linitum pice & bitumine mitti, & in flumine projici. Andream autem in carcere reservari, donec excogitaret supplicium, quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos prostravit, & mulier à fulmine percussa & arefacta corruit. Orantibus autem cæteris Apostolum, ne perirent, oravit pro eis, & omnia cessaverunt. Tunc Præpositus credidit, & domus ejus tota. *Vincent. in specul. histor. lib. 9. cap. 67.*

EXEMPLUM XV.

Luxuriosus vir etiam sub periculo perdendi visus, libidinem explevit, dicens, Vale amicum lumen.

REfert Ambrosius super Lucam cap. 4. circa finem, quia sæpe faciente mala consuetudine etiam, ea concupiscimus, quæ sunt corpori atque sanitati, etiam ipsi vitæ omnino nocitura. Quoniam (inquiens) Theorimus cum gravi oculorum incommodo laboraret, & amaret uxorem, interdicta sibi à medico facultate coëundi, cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus moderari nequiverat. Sciens enim & prævidens, quod oculos esset amissurus, postquam conveniret cum uxore, in ipso æstu serventis cupiditatis & consuetudinis apparatu, Vade (inquit) amicum lumen, statimque expleta libidine sibi, interdicta luminibus suis orbatus est. *D. Ambros. ibid. ut sup.*

EXEMPLUM XVI.

Luxuria pollutus, & Evangelium legere præsumens ab aranea interficitur.

CArolus Magnus, religiosus Augustus, cum quadam solemni die missam solita devotione audiret, diaconus ejusdem missæ lecturus Evangelium præcedenti nocte mulierculæ impudicis amplexibus se fœdare non timuit. Hoc itaque gravissimo piaculo cauteriatam habens conscientiam, S. Evangeluim legere præsumpsit, postmodum etiam sacris mysteriis secundum officii sui exigentiam eadem imprudentia ministerium manibus impu-

ris exhibiturus, si ultio divina non obstitisset. Ecce namque dum verba sacra labiis pollutis depromeret, aranea desuper à laquearibus oratorii se per filum suum semel, secundo, & tertio super caput contaminati lectoris demittens, tertia nihilominus vice ipso Imperatore aspiciente caput obscœnum pupugit, ac sine mora miserum extinxit. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XVII.

Quidam societatem cum incubo dæmone habet.

ANno Domini 1380. quidam incubus nominans se Regem Goldemar conjunxit se familiaritate cuidam viro armorum, mundanis actibus per omnia dedito, appellato Nevelugh de Hardenbiech, in comitatu de Marcke prope flumen rure habitanti in castro, & loquebatur secum, & cum aliis hominibus lusis dulcissime instrumento musicali chordis aptato, lusit ad taxillos: pecunias exposuit, bibit vinum, & sæpe cum eo in lectò unà per noctem requievit. Multi visitabant eum, tam viri religiosi, quam seculares, quibus responsa dedit, scilicet crebro religiosos ad suæ conditionis revelationem anhelantes, scelera eorum occulta recitando confudit: Hospitem prædictum sæpius de inimicorum suorum adventu præmonuit, & qualiter eorũ machinationes evaderet, ipsi consilia dedit: manus dumtaxat palpandas præbuit, sed videri negavit, & erant manus graciles & molles, velut si quis tangeret murem: Christianos in verbis: Judæos in lapidibus pretiosis: & Paganos in herbis ponere asseruit. Hæc omnia Gobelinus habet in Chronica sua: quæ etiam refert Gotschalcus Holen ordinis Eremitarum D. Augustini ser. 38. litera G. qui ultra ibidẽ refert, se à multis illud idem audivisse, & post annos 29. ab ipso Nevelugh plenius intellexisse. Unde hic habuit sororem pulchrã, cujus gratia hunc incubum nonnulli moram secum trahere suspicabantur, unde solitus eum nominare generum suum, & ipse docuit eum, ut hoc usu se signaret: increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus; & postquam triennio secum morabatur, sine læsione cujusquã recessit. *Hæc refert ut supra diximus, Gotschalcus Holenn. ordinis Eremitarum D. August. serm. 38. litera G pars. hyem. Vide etiam tit. Lingua ex. 2. tit. Ebrietas. ex. 1. tit: Gula ex. 2. tit. Docere exem. 1. tit. Amor illicitus ex. 1. 2. 4. 5. & 6. tit. Communio ex. 3. tit. Dæmon ex. 6. & 16. tit. Diffamare ex. 1. & 8. tit. Desperatio ex. 3. 4. & 9. tit. Confessio ex. 2. & 5. tit. Fœmina ex. 2 tit. Castitas ex. 10. & 13. tit Blasphemia ex. 6. tit. Consuet. 13. & tit. Abstinentia ex. 14.*

MAGISTER.

Magister quidam discipulis suis omni anno lilium dedit, ut illius floris exemplo eos ad honestatem provocaret.

LEgitur in Scala cœli Joannis Junioris Dominicani, quod fuit quidam magister Parisiis, qui omni anno scholaribus suis, qui eũ continuo audiebant, dabat florem lilii. Dumque quæreretur ab eo, quare hoc faciebat, respondit: Quatuor in lilio reperio. Est enim ibi triplex color, qui denotat triplicem honestatem, cordis, corporis, & intentionis. Est ibi odor, qui quamdiu non tangitur, redolet, sed si tangatur, fœtet. Sunt ibi septem folia, & septem grana. Ut ergo clerici & discipuli mei habeant plenariam honestatem, fugiant consortia mulierum, ornent se septem virtutibus, & odiant septem peccata mortalia, ideo do eis hunc florem, scilicet lilium. *Collector speculi hujus.*

MALEDICERE.

EXEMPLUM I.

Beata virgo Maria virum propter maledicta sua, infirmitate percussum restaurat.

QUidam pauperculus homuncio in vicinia Aquicinctensi habitans, cum quadam die per villam deambularet, lapidis offensione pedem, quem nudum habebat, sibi læsit, & vi doloris substomachans diabolum nominavit, dicens; lapidem illum in nomine diaboli ibi fuisse positum. Et ecce vix adhuc sermone finito, repente quasi violenta in jectione aquæ ferventis faciem totam perfundi sentiens, statim substitit, & se de loco movere non potuit. Ex oculis ejus multa aquarum abundantia guttatim defluere cœpit, ita quod nihil omnino videre potuit, sed ad domum suam reductus, cæcitate oculi dextri perdurante, lumen sinistri recepit. Et ecce tota facies ejus in tutorem conversa, oculi, nasus, os; ita tumore accrescente disparuerunt, ut non nisi deforme monstrum videretur. Quatuor autem diebus evolutis inflatio illa paululum exinaniri cœpit, sed tota facies ejus ita ignitis pustulis, & vesicis turgentibus repleta est, ut ab omnibus elephantico morbo percussus diceretur. Post hoc morbus ad inferiora descendens, à renibus usque ad summos pedum articulos tam miserabiliter occupavit, ut curvatis poplitibus natalibus adhærerent, adeo ut horrenda contractione totus quodammodo in globum unum redigeretur. Sicque tota illa inferior corporis pars insensibilis mansit, ut si quis igne adureret, ardere quidem posset, sed omnino sentire non posset. Nunquam de lecto per se surgere, nunquam

quam se ad sedendum erigere, vel in quolibet latus reclinare potuit, sed semper resuginus jacuit. Per fenestellam vero quæ lecto ejus contigua erat, à transeuntibus sibi eelemosynam mitti miserabiliter vociferando implorabat, unde se suosque sustentabat, quamvis autem eum & paupertatis inopia, & infirmitatis angustia graviter affligeret, studebat tamen in doloribus suis Deo semper ac continuè gratias agere, & pro benefactoribus suis assiduè ac diligenter orare, jejuniis quoque operam dare, peccata sua semper præ oculis habere, & pro eis humiliter Deo supplicare. Habebat enim illud summè in corde: Quem diligo, castigo. Credebat enim quicquid sibi adversitatis evenerat, esse peccatorum suorum medelam. Idcirco sine omni murmuratione, & compatientia, quæ sibi acciderant, perferebat. Appropinquante autem tempore miserendi ejus, quo Deus eum liberandum providerat, quadam die resurrectionis Dominicæ cum longa fatigatus inedia pervigil jaceret, & apud Aquicinctum ad nocturnas laudes signa pulsari audiret, caput erigens & versus præfatum locum protensis manibus reverenter inclinans, Salvatoris clementiam exorabat. Tum ecce subito cernit sibi quandam in specie mulieris, pulcherrimam, ac reverendi aspectus & habitus personam assistere, quæ commemorans ei patientiam, quam in dolore habuerat, & quæ bona fecerat, addidit: Noveris preces tuas esse exauditas à Domino, fac ergo quod moneo, & Aquicinctum te deferri facito, atque in Ecclesia beatæ virginis & matris Dei Mariæ coram imagine ipsius pro salute tua interveni, & virtutem divini senties auxilii. Quod cum ille fecisset, Dei auxilio, & ejus matris piæ suffragio ad plenum curatus est. *Vincentius in speculo historiarum lib. 7. c. 97.*

EXEMPLUM II.

Maledicens sibi ipsi, & dæmonibus se commendans, subitò submergitur, & gravi pœna purgatorii mulctatur.

ARchidiaconus quidam nomine Burchardus cognomento de Pisano, iturus Romam, rogavit Joannem Aurelianensem Canonicum, ut clericum Natalem nomine, domus suæ œconomum ei socium daret, qui Tantalus erat in rei familiaris custodia, bonus dispensator, & prudens, & fidelis, quod rarissime in dispensatoribus invenitur. Volebat ergo idem Burchardus hunc habere socium itineris, non tam quia eum diligeret, quam quia pecuniæ ut avarissimus valdè timeret. Ille autem tam nobili personæ Archidiacono suo non potuit negare. Præcepit ergo Natali clerico, ut cum eo iret, & ei tanquam sibi obediret in omnibus: quod ille juvenis annuit, timens mores Burchardi, cujus avaritiam non ignorabat. Inierunt ergo Dominus & Natalis fœdus quoddam secretissimum, quod uter ex illis duobus moreretur, intra triginta dies si posset, ad socium suum rediret, nil ei in apparitone terroris incutiens, sed blandè illum commonefaciens, & de statu suo certificans. Cum autem jam prope Romam essent, accidit quadam die, ut Prælatus Burchardus cum Natali rationem ponere deberet de quotidianis expensis, & de magna summa, singulos nummos exigeret, in quos usus abiissent. Natalis autem qui tam minutas rationes reddere Domino suo non consueverat (quippe cui ille tanquam sibi credebat) iratus adversus, virum nobilem sordidissimæ providentiæ, cum in reddenda ratione deficeret, se, quod auditu quoque horrendum est, dæmonibus commendavit. Eodem autem die cum aquam transvaderent Burchardus & Natalis, item Natalis submersus est. Sequenti vero nocte proxima, cum in lecto suo Dominus Burchardus quiesceret vigilans, & coram se lumen fulgeret in lampade, quia semper noctis consuevit tenebras horrescere, ecce idem Natalis ante ipsum astitit cappa indutus pluviali, & sicut sibi videbatur pulcherrima coloris plumbei. Ipse autem nihil omnino territus, quare gratulans cœpit ad eum dicere: Natalis bene veneris, numquid jam rediit Archidiaconus? Non inquit, Domine: sed ego solus redii juxta constitutum, mortuus enim sum, noli ergo timere, ego nullum timorem inferam, sed precor ut succurras mihi, ego enim in magnis tormentis sum. Cur inquit, satis enim honestè vixisti apud me. Domine, inquit, verum est, benè quidem mihi esset, nisi hodie præventus ita me dæmonibus commendassem. Rogo autem te, ut quoscunque potueris moneas, ut nunquam id faciant: qui enim se commendat dæmonibus, dat eis potestatem super se; unde potestatem habuerunt, ut me statim submergerent, & propter hoc solum torqueor. Nam benè confessus eram de omnibus peccatis meis, & in nullum reciderant. Tunc ille: Quomodo tam pulchram cappam habes, si in tormenti es? Domine, inquit: hæc cappa, quæ tam pulchra videtur, multo ponderosior est mihi, quam turris Pinariensis si mihi superposita esset. Pulchritudo autem ista est spes veniæ, quã si habeo propter confessionem quam feci, si mihi tamen succurratur.] Cui ait: Certè, inquit, ego tibi succurram quantum potero. *Vincent. in specul. histor. libr 29. cap. 118. hac recitat ex Helinando.*

EXEMPLUM III.

Maledicens sancto Willibrordo, gravissima est siti percussus.

LEgitur in vita sancti Willibrordi, quod ipse quodam tempore perrexit more solito evangelizandi gratia Frisiam: & propter laborem viæ in patris cujusdam divitis pasculum ut lassos refocillaret equos, quos ille dives cernens ægrè ferebat, & eos inde abire præcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret, placidissimis alloquitur verbis, dicens: Desine, nobis frater injuriam facere. Non enim propter læsionem tui, sed, ut moris est itinerantibus, in his pasculis paululum quiescere volumus: instat autem nobis opus evangelicæ prædicationis peragendum: cujus tu mercedis particeps esse poteris, si nos quantum ad te pertinet, benigno adjuveris animo. Unde magis mente pacifica, & quieta nobiscum de donis Dei te refice, nobisque cœpto itinere pergentibus, tu in domum tuam revertere. Ille autem in malitia sua multum pertinax, noluit aliquo modo deprecatoriis ejus adquiescere verbis, & insuper convitia congeminans opprobriorum jaculatus venena, & detestatus cum eo participare convivium, domum redire disposuit. Sed persequente crudelem ultione divina, pro sacerdotis sui injuria mori subitò invalescente nimia siti se putavit. Cupiensque ardentem stomachum refrigerare, ore quo in virum Dei convitia conjecit, potum recipere non valuit: Anhelabant viscera, sed non fuit qui ferre huic languori medelam potuisset. Sed tandem pœnitentia ductus in seipsum reversus est, & servi Dei reditum sedula expectatione præstolabatur. Post peractum pii operis negotium, cum beatus pater eadam reverteretur via, obvius ei homo multum ægrotus venire festinabat, & meritam pœnam, quam ob culpam suam patiebatur, pro amore Christi sibi orabat auferri. Quem vir Dei misericordia motus, mox absolvit à pœna, dans illi cum benedictione de suo calice bibere, monuitque pauperibus Christi omnino non esse derogandum, sed pro viribus eorum necessitatibus benignissimè communicandum. Sicque factum est, ut patera, qua prius nolebat bibere, postea se confiteretur hausisse salutis remedium. *Alcuinus in vita S. Willibrordi apud Surium.*

EXEMPLUM IV.

Parentes maledicentes filiis suis, imprecationis miserabilem viderunt effectum.

ANno Domini M.CCL. accidit in diœcesi Eduensi apud Virgiacum castrũ ducis Burgundiæ, quod quidam propter bona materna quæ malè expendebat in tabernis, & aliis (ut consueverat) quodam mane offendit matrem suam, itaque ipsa ira mota imprecata est ei sic: Rogo Deum, quod antequam revertaris, deporteris matri tuæ frigidum exitiũ feretro mortuus, & malo gladio laceratus: Et quidam alius juvenis d villa circumjacente parentes suos sæpe propter suam insolentiã molestabat, unde ipsa die, cum ipsum corrigerent parentes sui, manu dextera percussit patrem suum, & pater iratus imprecatus est dicens: Manus qua me percussisti rogo Deum, ut hodie malo gladio amputetur, & tu infra triduum in tali patibulo suspendaris. Accidit ergo, ut illi duo juvenes post dictas imprecationes parentum obviaverint sibi mutuo, & unus invitavit alium ad tabernam. Quam cum ingressi fuissent, & biberent, cœperunt litigare, & se invicem percutere. Ille, contra quem imprecatus est pater, percussit alium gladio, & cum essent soli, timens ne clamor excitaretur contra eum, si alius vivus remaneret, multis vulneribus eum lacerans occidit: Cum autem clamore motus contra eum ad sylvam fugeret, & illi de Castro illo eum insequerentur, cum se gladio suo defenderet, unus de insequentibus, manum qua tenebat gladium, & qua patrem percusserat, amputavit. Captus est, & infra triduum suspensus est in patibulo illo, quo pater fuerat imprecatus: Alius autem deportatus fuit ad domum matris in feretro multis vulneribus confessus, ut ipsa fuerat imprecata. Hoc autem cum factum esset recens, & quidam frater ordinis Prædicatorum in dicto castro prædicaret, mater dicta retulit illi cum lachrymis petens pœnitentiam pro dicta imprecatione. *Collector. Speculi.*

EXEMPLUM V.

Florentius occisoribus sui ursi maledicens, quod eis imprecabatur, accidit.

IN oratorio dum vir Dei Florentius solus habitaret, simplicem ducens vitam, à Deo petiit, ut ei illic, ad habendum aliquid solatii largiretur, qui post orationem oratorium egressus, ante fores ursum reperit stantem, nihil feritatis in suis moribus demonstrantem, & quia in eadem cella pecudes quatuor vel quinque remanserant relictæ à viro DEI Euthicio, eidem urso præcepit, dicens: Vade, & has oves ad pastum educ, ad sextam verò, horam revertere. Cœpit hoc itaque indesinenter agere: cum vir DEI jejunare voluisset ad nonam horam præcipiebat, ursum cum ovibus reverti, cum verò noluisset, ad sextam. Cumque hoc diu-

diutius ageretur, cœpit longè tantæ virtutis fama increbescere. Sed quatuor discipuli Eutichii invidentes, quod eorum magister signa non faceret, eundem ursum, insidiantes occiderunt. Die vero altero perrexit vir DEI ad agrum, ursum pariter ovesque quæsiturus, quem occisum reperit, sed sollicite inquirens, citius à quibus fuerat occisus, invenit. Tunc sese in lamentum dedit, fratrum magis malitiam, quam ursi mortem deplorans, quem Eutichius consolari studuit, sed ille magno dolore accensus imprecatus est, dicens: Spero in Domino, quia in hac vita ante omnium oculos ex malitia sua vindictam recipiant. Cujus vocem protinus ultio divina sequuta est. Nam illi quatuor elephantino morbo percussi sunt, ut membris putrescentibus interirent. Quod factum vir DEI Florentius expavit, seque ita fratribus maledixisse pertimuit, omni enim vitæ suæ tempore flebat. *Gregorius in Dialogorum libr. 3. cap. 15. Vide etiam tit. Invidia, exempl. 2. tit. Jurare, exempl. 1. & tit. Calcei Rostrati, exempl. 2.*

MALITIA AMBITIOSA.

† *Malitia ambitiosa capta in propria versuria.*

FUit quidam frater ordinis sancti Benedicti, qui adspirabat ad Abbatiæ dignitatem, sciens autem quod hanc non poterat adipisci Abbate vivente, ordinavit per quendam puerum, quem Abbas paternè corrigere solebat, quosdam pulveres venenosos, dicens puero: si hos pulveres sparseris super pultes Abbatis in mensa, semper te diliget, & nunquam in posterum ita austerè te corrigeret. Innocens puer acceptis pulveribus cogitavit intra se. Tu spargas dimidietatem super pultes, si in posterum insurgat ira Abbatis contra te, facies similiter. Projectis pulveribus in cibum Abbatis, gustato cibo, Abbas mortuus est. Tunc ille nefarius homicida in ejus locum electus est, qui eundem puerum sicut primus correxit. Cogitavit puer, bonum est, quod tibi reservasti partem pulveris, facies illi Abbati sicut primo, ut ejus amicitias mercari valeas. Puer malitiæ ignarus, acceptis pulveribus fecit illi sicut primo, qui etiam obiit sicut primus, quia per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. *Gotschalcus serm. 24. partis hyem.*

MARGARETA.

EXEMPLUM I.

Adolescens simplex orans Deum, ut permitteret dæmonem sibi visibili forma apparere, ut eum vinceret dimicando, fœminam à nativitate mutam, quam dæmonem esse putabat, interfecit, quæ tamen beati Vincentii precibus, & vitam, & linguæ usum recepit ad confitendam.

PRædicante B. Vincentio in quadam villa prope Carthusiam, quæ Cathelanorum lingua dicitur Traygfera, contigit ab eo narrari gestum illud quod fertur sanctam Margaretam, diabolum ei in humana specie apparentem prostrasse, victumque sub pedibus tenuisse. Inter eos autem qui virum Dei sequebantur, erat adolescens quidam Lombardus, cujus erat tanta simplicitas, quod nullam terrenarum rerum utilitatem, sed solum animæ salutem affectabat. Qui audiens quantus fuerat Margaretæ triumphus contra diaboli versutias, cœpit intra se multa cogitare, & inter cætera hoc pacto dicebat: O si Deus aliquando permiserit, ut diabolus voluerit invisibili specie me cum dimicare, eum certè simili modo prosternam, se cumque pugnabo, quousque victoriam reportavero. Igitur circa vigesimam & primam horam villam egressus, captatoque sibi opportuno loco ubi secretius oraret, genua flexit, cæpitque inter alia Deum deprecari, ut permitteret diabolum ei visibili forma apparere, ut videlicet exemplo virginis Margaretæ cum posset dimicando superare. Dum talia precaretur, supervenit in ipsum locum mulier quædam, quæ falcem manu deferebat, missa ad metendum herbas, quibus idem locus abundabat. Erat hæc à nativitate muta. Quæ cum venisset ad locum, & vidit adolescentem inter herbas genuflexum, vehementer expavit, & retrocedens cœpit vocem sine expositione sermonis emittere, & adolescenti quibusdam signis manuum & capitis quasi minabatur. Adolescens cernens fœminam deformissimam, utpote quæ erat ætate decrepita, corpore oblonga, facie macilenta, colore squalida, laceratas vestes induta, quæ & altissimas voces sine verborum expressione emittebat, eiq; falce quam portabat manu, minari videbatur, eam non fœminam, sed diabolum in specie fœminæ apparentem existimavit, credidit preces suas à DEO exauditas, quapropter in eam irruit, & in terram protinus dejecit. Venisti (inquit,) maledicte diabole, venisti: non certe me visibili certamine superabis, quem invisibili tentatione sæpissime superasti. Hæc dicens crinibus eam arripuit, huc & illuc trahens, modo manibus, modo calcibus, modo falce tamdiu verberavit, totque vulneribus affecit, quousque morituram reliquit. Ad voces autem utriusque magna multitudo cucurrit, & videntes quod factum fuerat, adolescentem captum diro carcere detruserunt. Revelata sunt hæc beato Vincentio, qui corpus quod fere extinctum

tinctum videbatur, ad se portari fecit, super illud more suo manum imposuit. Quo facto mulier statim respiravit. Ipse autem accersivit quendam ex sacerdotibus, qui confessionem audiret mulieris: Illi autem qui aderant audientes, dixerunt viro Dei, hoc frustra fieri, quoniam esset à nativitate muta, ac nec audire, nec intelligere sacerdotem, nec posse verbis peccata sua confiteri. His non obstantibus, iterum beatus Vincentius sacerdoti jubet, ut ejus confessionem audiat, asserens eam distinctissime omnia locuturam. Itaque quicquid vir DEI præceperat, sacerdos confidenter exequitur: Quamprimum autem mulieri pro audienda ejus confessione appropinquavit, illa quam omnis Cathalonia mutam à nativitate cognoverat; locuta est, cœpitque diligenter confiteri ita distincte singula verba pronunciando non minus, ac si nunquam muta fuisset. Post factam confessionem petiit sibi Eucharistiam, ac extremam unctionem ministrari. Postremo tandem sese Domino commendavit, & audientibus ac spectantibus cunctis, qui ad miraculum videndum convenerant, nunquam loqui desiit, quousque spiritum exhalavit. Adolescens autem qui eam necaverat, beati Vincentii precibus à suspendio liberatus, in Italiam remeavit. *Petrus Kauzanus Panormitanus ord. Prædicat. lib. 3. hic scripsit. 5. libros vita S. Vincentii.*

B. MARIA VIRGO.

EXEMPLUM I.

Mores leves deponere Musa puella in cœlum itura à Virgine Maria præmonetur.

SEd neque hoc sileam, quod prædictus probus DEI famulus de sorore sua, Musa nomine, puella parva narrare consueverat, dicens: quod quadam ei nocte per visionem sancta DEI genetrix Virgo Maria apparuit, atque coævas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus cum illa admisceri appeteret, sed se eis jungere non auderet, beatæ Mariæ semper virginis est voce requisita, an vellet cum eis esse atque in ejus obsequio vivere. Cui cum puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatum accepit, ut nihil ultra leve ac puellare ageret, à risu & jocis se abstineret, sciens per omnia quod inter eas virgines, quas viderat, ad ejus obsequium die trigesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est, omnemque à se levitatem puellaris vitæ magna gravitatis detersit manu. Cumque eam parentes ejus mutatam esse mirarentur, requisita, rem detulit: quid sibi beata DEI genetrix jusserit, & qua die esset itura ad obsequium ejus indicavit. Tum post vigesimum quintum diem febre correpta est. Die autem trigesimo cum hora exitus ejus appropinquasset, eandem beatam genitricem Dei cum puellis, quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui etiam se vocanti respondere cœpit, & depressis reverenter oculis aperta voce clamare: Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce spiritum reddidit, & ex virgineo corpore, habitatura cum sanctis virginibus exivit. *Gregorius dial. cap. 17. lib. 4.*

EXEMPLUM II.

Beata virgo Maria repentino fatigatum clericum sibi devotum sanat, & os illud, quod sæpe in ejus laudibus aperuit, reddidit sanitati.

CLericus quidam suppetente rerum copia sæculo deditus, matris Domini amorem & reverentiam animo sic omnino indixerat ut quandocunque Ecclesiæ ingressus, vel per Ecclesiam ei contingeret transitus nulla seculi sollicitudo, nulla surrepere posset oblivio, quin omni devotione & humilitate genu flexo illa Angelica salutatione eam honoraret, dicens: Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, &c. Rursum genu flexo: Beatus venter qui te portavit Christe, & beata ubera quæ te lactaverunt Dominum DEUM Salvatorem nostrum. Hic aliquando molestia corporis tactus desperatus est, tantusque dolor invaluit, ut linguam suam, & labia sua dentibus suis commanducaret, idipsum de membris cæteris facturus, si permitteretur. Cumque jam lingua, & labiis penitus consumptis, vehementer à suis ne in aliis membris hoc faceret, teneretur, jaceretque horrendus aspectu, sensibus corporis exemptus, vidit juxta lectuli sui caput personam pulchra facie, & reverendo aspectu, qui in quantum datur intelligi, Angelus ejus erat: hic ægroti sui ærumnas deplorans, in hunc modum lamentari videbatur. Quid ô Domina misericordiæ foris pietatis, hoccine est gloriæ & gratiæ tuæ salutatorium hæccine est lingua in beatificationem ventris, & partus tui longo usu, & ardenti aspectu sic assuefacta, ut pene nihil aliud sonare nosset in Ecclesia DEI: Domina, Domina; si tu dees tuis, quis aderit suis? Non sic Domina, non sic, ad nihilum deveniet spes hominum, si in te non incipiant habere refugium. Hæc cum ille in auribus ægri declamaret, apparuit utique mater Domini, & quasi satisfaciens de negligentia in servulum suum, de qua insimulabatur, ad lectum propius accedit, extractaque ubera visa est protinus immittere in os ægri, & sancti lactis sui rore infuso subito suæ linguæ integritatem, labiis antiquum decorem, & toti ejus corpori pristinam restituit sanitatem: redditus igitur

sensibus

sensibus, continuo surrexi sanus, & incolumis, & factam circa se misericordiam, etiamsi lingua taceret, repentina vitæ & morum mutatione omnibus cœpit prædicare: etenim se, & sua Dei servitio mancipans, de cætero duxit vitam religiosam. *Vincent. Beluac. lib. 7. cap. 84.*

EXEMPLUM III.

Votum suum ne infringeret quidam lericus, à beata Virgine minis deterretur.

QUidam pueri clerici ante quandam Ecclesiam ludum pilæ exercebant. Quorum unus qui habebat in manu annulum, quem ei puella quædam donaverat carnali more ducta, timens ne assidua pilæ percussione frangeretur, divertit ad Ecclesiam, ut alicubi eum reponeret, donec post ludum ipsum reciperet. Ingressus itaque ante imaginem Virginis Mariæ; intuitus eam, & admirans ejus pulchritudinem, genu flexo devote salutavit virginem & addidit; Vere in omnibus formosior es illa, quæ mihi hunc annulum amoris munere condonavit. Ideoque ei renuncio, teque deinceps amare, & tibi deservire decerno, ita duntaxat ut ego vice reddita amore tuo dignus inveniar. Sic igitur præfatus puer annulum digito imaginis sursum erectum indidit. Quo accepto, quasi condictum comprobans, & fidem adhibens, mirabile dictu, digitum suum imago constrinxit. Quo viso puer stupore permotus circumstantes advocat, & rei novitatem mirantibus, salutationis ordinem & voti conditionem enarrat. Quod illi audientes, cum sæculo renunciare, & votum persolvere hortabantur, quatenus Dei genetricis servus, & amicus sicut dixerat, haberetur. At ille spinis divitiarum obstantibus, ægrè quod monebatur audiens, ingratus exstitit, & post modicum imagini mentitus, uxorem ducere non expavit. Sed prima nocte nuptiarum B. Virgo Maria quasi inter ipsum, & uxorem ejus media recumbens apparuit, annulum digito prætendens, & infidelitatis eum arguens. Excitatus ille de somno, circa se palpitabat quærens imaginem, & non inveniens eam, credidit esse phantasma. Iterum somno detentus, vidit eam assistere, non sicut prius blande alloquentem, sed cum indignatione vultum avertentem, & tormenta durissima pro contemptu sui & voto irrito comminantem. Evigilans igitur, & iterata admonitione perterritus, relictis omnibus quæ habebat, eadem nocte in eremum clam secessit, ubi habitum monachi vitamque professus, Dominæ, & amicæ suæ cunctis diebus vitæ suæ devoto animo deservivit. Maluit enim fidem servare Reginæ cœlorum, quam ei ante nuptias promiserat cum munditia animæ & corpore impolluto, quam sponsæ mortali cum integritatis jactura copulari contra votum quo obligatus erat. *Idem l. 7. cap. 87.*

EXEMPLUM IV.

B. Virgo Maria amico suo S. Bonito Episcopo pulcherrimam vestem in amoris signum tribuit.

SAnctus Præsul Bonitus Alvernensis, cum cor suum perfecte dedisset, ut perfecte Jesum ejus matrem diligeret, quadam die templum B. Michaelis cum turba intravit, & in angulo Basilicæ, licet inter multos, solitudinem cordis ibi fecit. Consummatis mysteriis quique in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit, & custodes quidem, nequis remansisset, perscrutati sunt Ecclesiam, sed Dei nutu sancti viri non potuerunt invenire latebram, qui obseratis jam Ecclesiæ foribus, eo securius, quo secretior effudit in se animam suam, factusque in se agonia prolixius & enixius orans, vidit hujusmodi visionem. Ecce repente de cœlo sonuit quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus limen templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aspiciebat vir sanctus, & ecce virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum Angelorum & animarum cœtu, sicut regina circumstante exercitu: chorus ille cœlestis decantabat Dominæ, ejusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconio, per medium chori facta est illa processio. Cumque ventum fuisset ante altare, quæsitum est à quibusdam sanctorum, quis deberet missam celebrare: En, inquit beata Virgo, adest Bonitus Præsul vere bonus, & satis dignus, cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pavebat, & retrahebat se, cujus rei lapis qui ei cessit, adhuc servat judicium. Tandem quæsitus, & inventus est, deductus, & præsentatus ille beatæ congregationi, & ministrantibus sanctis veste nuptiali ornatus est, ac divino altari applicitus. Et postquam dedit in celebratione sancti operis operam, ac decenter consummavit, B. Virgo valefaciens dilecto suo, pro munere cœlestem vestem ei dedit. Res est nota satis, & apud Alvernenses admodum celebris, maxime autem in civitate Alverniæ, quæ dicitur Mons clarus, & usque hodie monstratur populo vestimentum illud cœleste, cujus materies & contexturæ modus à nullo hominum dignosci potest & est eximii candoris, miræque levitatis, ac lenitatis. *Idem lib. 7. cap. 97.*

EXEMPLUM V.

B. Mariæ imaginem pulchram, & dæmonis tetram pingens pictor, ne à dæmone casu læderetur, ab imagine B. Mariæ retentus est.

PIctor quidam pro vitæ suæ merito Dominæ nostræ familiaris, in partibus Flandriæ fecerat sibi nomen doctæ manus artificio. Hic quotiescunque pingere diabolum necesse habebat, turpem turpiter sicut ars ei suggerere poterat, expressius figurabat. Cui ille in visione noctis apparuit: & cur eum sic irritaret, cum furore & ira quæsivit. Pictor respondit: bene hoc ago, quia semper te passus sum omnium quæ feci malorum incentorem, & adhuc turpium cogitationum moliris insidias, quibus emollitam animæ meæ demoliaris constantiam. Et Sathan graves minas intentans, monebat ut à sua læsione cessaret. Sed ille ex hoc ipso animatus est, & magis quam ante paratus fuit suscitare Leviatham. Postmodum vero una dierum ipse in porticu cujusdam Ecclesiæ B. M. V. imaginem pinxit, & juxta possibilitatem artificii, sicut decebat, opere vario picturæ eidem gloriam & honorem dedit ac contulit. Sed & juxta illud, quod serpenti dictum est: Ipsa conteret caput tuum, subtus pedes imaginis diabolum figuravit nigris coloribus, turpem & tenebrosum, sicut decebat amatorem turpitudinis, & principem tenebrarum. Quod ille non æquis oculis aspiciens, malignandi à Deo potestatem expetiit, & accepit: sed sibi ad contumeliam, Christo, & matri ejus ad gloriam. Adhuc enim suspensis trochis, & supposito firmiter tabulato, monstrum illud pingebatur, & ecce turbo vehemens omnes illas artis pictoriæ machinas concussit, & in terram excussit. Quod ut persensit homo stupidus ad imaginem Dominæ levavit cor, pariter & manum (mirum dictu) donec venirent, qui ei subvenirent, manu injecta ipsum retinuit, & servavit illæsum. Tunc omnes qui aderant, Christum in matre sua glorificabant, diabolum in fraudis suæ frustratione cum risu, & cachinno blasphemabant. *Idem lib.* 7. *cap.* 104.

EXEMPLUM VI.

Ambitione seductus Theophilus Christum negat, chirographum signatum dæmoni tradit, sed pœnitens, per beatam Deiparam Virginem & gratiæ restituitur & vitæ.

QUidam vir nomine Theophilus, sub anno Justiniani nono, fuit in una civitate Ciliciorum sanctæ Ecclesiæ Vicedominus, moribus & conversatione præcipuus, quiete & moderate ad Ecclesiam pertinentia optime regens. Qui affectualiter à populo & clero dilectus, mortuo ejusdem civitatis Episcopo in Episcopum est electus. Sed cum plurimum reniteretur, contestans se indignum tanti honoris officio, & ad Metropolitanum Episcopum perductus, ab eo cum gaudio susceptus est, & ut voluntati plenum assensum præberet commonitus, vidensque ejus nimiam in renitendo constantiam, dimisit eum & alium promovit ad Episcopatus officium. Porro ordinato Episcopo cum ad propriam remeasset civitatem, quidam de clero instigaverunt Episcopum, ut amoto illo alium Ecclesiæ ordinaret Vicedominum. Quo facto, callidus hostis, & invidus immittens ei Vicedominatus zelum, & ambitionis æmulationem, in tantum eum seduxit, ut etiam maleficorum postularet auxilium. Itaque cum ingenti desiderio ambitionis ureretur, ad quendam accessit in civitate Judæum diabolicæ artis operatorem nequissimum, qui jam in infidelitatis, & perditionis foveam multos immerserat, ac genibus ejus provolutus ait: Quæso, adjuva me, quoniam Episcopus meus me ad opprobrium adduxit, & hæc in me fecit. Respondit ille: Proxima nocte veni ad me, & ducam te ad patronum meum, qui subveniet tibi quomodo volueris. Quo facto duxit eum ad circum civitatis, & ait: Quodcunque videris, vel quemcunque sonum audieris, ne terrearis; Signum quoque Crucis nullo modo tibi imponas. Illo hoc ita spondente subito ostendit ei aliquos chlamydatos cum multitudine candelabrorum clamantes, & in medio principem sedentem, erat enim diabolus, & ministri ejus. Tenens autem Judæus manum Theophili, duxit eum ad illud flagitiosum consilium. Et ait ei diabolus. Ut quid nobis hunc hominem adduxisti? Respondit, ab Episcopo suo præjudicatum, & vestrum auxilium postulantem: Cui diabolus: quale adjutorium dabo homini servienti Deo suo, tamen si servus meus esse cupit, ego ei subveniam, ita ut plus facere possit quam prius, & imperare omnibus, etiam Episcopo. Audiens Theophilus, spopondit omnia se facturum quæ diceret: cœpitque deosculari pedes ejus, & rogare eum. Qui ait ad Judæum: Abneget filium Mariæ, & ipsam, quia odio mihi sunt, & firmet scripto se per omnia utrumque abnegare, & post hæc quæcunque voluerit, à me impetrabit. Tunc respondit Theophilus: Abnego Christum, & matrem ejus: faciensque chirographum, imposita cera signavit annulo proprio. Et abscesserunt cum nimio perditionis gaudio. Crastino autem Episcopus procuratione diaboli, aut divina, ut reor, providentia

dentia motus, remoto Vicedomino quem turpiter promoverat, hunc cum omni honore revocavit, & duplo quam ante fuerat, sublimavit, ita ut peccasse clamaret, quod tam idoneam personam aliorum delationibus ejecisset, & illum inutilem promovisset. Restitutus itaque Theophilus cœpit super omnes se elevare, omnibus sibi obedientibus cum metu & tremore. Cumque parvo tempore in hujusmodi jactantia moraretur, creator omnium Redemptor qui non vult mortem peccatoris, recordatus qualiter prius ille fideliter Ecclesiæ suæ ministraverat, & quam pius in ministrando egenis extiterat, non despexit creaturam suam, sed dedit ei pœnitentiam. Nam in se reversus, sobrietate recepta, cœpit affligi in his, quæ gesserat, & seipsum acriter arguere. Væ, inquit, mihi misero, quo ibo, quem rogabo? cujus auxilium implorabo, qui divino meipsum defraudavi adminiculo? Christum & matrem ejus negavi, & feci me servum diaboli per chirographum nefandæ cautionis. Quis putas illam abstrahere poterit de manu vastatoris? Cum hæc & alia sermocinaretur, tandem inspiratus divinitus cum fletibus ait: Licet sciam Christum Dei filium, quem infœlix infideliter negavi, de virgine Maria natum, ibo tamen ad ipsam, & toto corde ipsam solam interpellabo, donec misericordiam Domini per ejus intercessionem obtineam. Tunc animatus fortiter cum omni humilitatis devotione procedit coram templo beatæ Virginis, quadraginta diebus ac noctibus persistens in orationibus & jejunis, eam incessanter deprecando, ut à maligno dracone, & ab illa quam gesserat abnegatione, per ipsam eriperetur. Quibus expletis apparuit gloriosa virgo media nocte, dicens ei: Confitere homo Christum quem ego peperi, & tu abnegasti, misericors enim est, & suscipiet lachrymas pœnitentiæ tuæ. Ideo enim ex me carnem sumere dignatus est, ut peccatores salvaret. Tunc ille cum reverentia, submisso vultu & magno ejulatu potestatus est, dicens: Credo in Deum Patrem, & adoro Filium Dei ex Patre ante secula, & in novissimis diebus ex te sancta Maria virgine natum, pro nobis peccatoribus pati dignatum, hoc confiteor, hunc colo, & amplector: Cum hac precatoria cautione offer me sancta virgo Filio tuo. Quod spondens beata virgo, cum dies illuxisset, abscessit. Illo vero enixius triduo Dominum postulante cum lachrymis rursum illa nebula clarifica apparuit ei hilari vultu, & lætis oculis, dicens: Homo Dei, ecce, ad petitionem meam suscepit Deus lachrymas tuas, & precibus annuit, si tamen usque ad mortem perseveraveris in his, quæ Filio meo me teste promisisti. Qui respondit: Etiam Domina, observabo enim, & non præteribo sermones meos. Sed ego peccator, & impius rogo perennem fontem benignitatis tuæ, qui in profundum cœni demersus sum, ut recipere valeam illam execrabilem abnegationis meæ signatam chartulam ab illo, qui me cepit diabolo: nam hoc est quod supra modum titillat animam meam. Cum in hac triduana postulatione perseverasset, iterum eadem virgo Maria in visione ei apparuit, & eandem cautionis chartulam habens in manu de cera sigillatam exhibuit, atque pectori dormientis superposuit, quam ille à somno surgens invenit, & lætus effectus, in crastinum cum esset dies Dominica, pergens ad Ecclesiam, in qua cum populo Episcopus aderat, post lectionem Evangelii prostravit se pedibus Episcopi, eique omnem impietatis suæ historiam retexuit. Post hoc etiam qualiter ad fontem misericordiæ beatam virginem confugiens, ejus meritis & precibus per pœnitentiam & lachrymas à Deo veniam meruit, nec non qualiter chirographum signatum pessimæ scriptionis ceperit, adjunxit, &, ut coram omnibus legeretur, Episcopo porrexit. Omnes itaque clerici, & mulieres tanta Dei miseratione permoti, diutissime Deo gratias retulerunt. Episcopus quoque gaudio repletus, clamabat ad populum multis exhortationibus eos provocans ad gratiarum actionem, & CHRISTI ac Sanctæ matris suæ virginis glorificationem. Interim autem Theophilus solo jacebat, prostratus, quem post orationis laudem Episcopus surgere jussit, & ei chartulam illam nefandissimam in conspectu omnium comburere præcepit. Quo facto ingressus Episcopus missarum solemnia peregit. Cumque percepisset Theophilus sacræ communionis mysterium, statim refulsit facies sicut sol. Videntes autem omnes subitaneam viri transfigurationem, magis glorificabant Deum, qui facit mirabilia solus, & beatæ Mariæ diutissime laudes referebant. Beatus autem Theophilus in locum illum, in quo beatam viderat visionem, declinans, tanquam fixus perstitit in illo per triduum. Post triduum vero omnibus fratribus valedicens, osculum tribuens, animamque suam sanctæ Trinitati, & beatæ Mariæ liberatrici suæ commendans, vitam hanc in eodem loco feliciter finivit, ubi & corpus ejus sepultum fuit. *Vincent. Belv. l. 21. cap. 69. & 70.*

EXEMPLUM VII.

B. V. M. procuravit pauperculæ virgini psalterium.

FIlia fuit viri pauperrimi, & cum puella nondum septennis, miro fervore spiritus interius traheretur, rogavit patrem cum lachrymis, ut sibi psalterium compararet. Cui pater: Unde filia psalterium comparabo, qui vix tibi quotidie panem lucrari sufficio? Mox illa conversa ad matrem Christi, oravit, & dixit: O mater Christi, da mihi psalterium, quod pater dare non potest, & ero perpetuo ancilla tua. In hac simplicitatis prece perseveravit illa per annum, & ecce in somnis apparuit ei B. Virgo Maria, ferens, ut ei videbatur, in manu duo psalteria, & dicens ei: Accipe nunc filia mea, ubi cum maximo tripudio elegit unum, disparente B. virgine, puella de somnis evigilans, nihil invenit in manibus suis, & illusam se conquerens à matre Christi, flere cœpit uberrime. Quod cum audivit pater, irrisit filiæ: & demum consolatus est eam. Vade, inquit, tantum diebus dominicis ac festivis ad magistram, quæ filias divitum psalterium docet, & primo discas legere, & postea B. Virgo psalterium tibi procurabit. Mira res, ubi puella simpliciter accepit, & ad magistram, quæ filias divitum docebat, venit, psalterium inspexit, & legit. Et sic B. Maria multo miraculosius promissum suæ dignationis implevit. Quod ubi viderunt honestæ personæ, & divites matronæ parochiæ; emerunt puellæ psalterium, & sequenti tempore, cum eam in Christi servitio alacrem cernerent, devotam ei dem juxta Ecclesiam cellulam pro reclusorio locaverunt. *Cantip. l. 2. c. 22. part. 3.*

EXEMPLUM VIII.

M. Virgo ingeniosum fratrem, & in fide dubitandem informat.

VIdimus F. Ordin. Prædicatorum domus Brugensis in Flandria, Raynerum nomine, juvenem sagacem ingenio, & secularibus literis institutum. Hic statim ut ordinem ingressus est, acriter studio Theologiæ cœpit insistere. Sed cum nondum illuminata mens, nec orationibus præparata, stuperet ad lumen, & minus capax animus, vento inconstantiæ fluctuaret, cœpit cogitare, velle se discutere quæ sectarum, Iudæorum, Gentilium, Christianorum, potiori veritatis culmine fulciretur. Videbat quidem inter gentiles Philosophos naturali ratione regi. Videbat & Iudæos legem à Deo antiquitus accepisse. Videbat & Christianos Evangelicis observationibus gloriari. Sed quid in his certius tenendum esset, segnius fluctuabat. Convenit ergo Iudæos, discussionem proposuit. Sed cum Fratres ordinis vidissent, ex frequenti collatione hominem fluctuare, arcendum eum à talibus censuerunt. At quoniam arctatus ignis acrior consurgit in flammas, juvenis in tantum, diabolo stimulante gravatus est, ut media nocte fugam omnimodam attentaret. Statim ergo, ubi ad exitum portæ venit, obviam illi fit maris stella, virgo Maria, ad portum salutis revium reductura. Cui dixit: Fluctuasti à via devius & veritatem in fide fili mi te dubitas invenisse. Noveris certissime, quod diversis erroribus scatet per orbem gentilitas: Iudæi nihil solidi tenent, diversas umbras sequuntur, nequitiæ tenebris obfuscati. Evangelium vero novæ gratiæ per hoc veritatem habere probatur, quod charitate, humilitate, castitate refulget: quæ tria in ordine quem intrasti, purgato mentis oculo, prærogative videbis. Ego autem sum mater Christi, Patrona ordinis tui, quæ non passa sum solita pietate tuam castam indolem decipi vel perire. Hæc dicens gloriosa Virgo disparuit, & juvenem confortatum ac firmatum in fide, in magna cordis jucunditate reliquit. Hic idem in ordine tantum profecit, ut lector in eodem fieret, & consummatus brevi ad potiora transiret. *Cantip. l. 2. c. 10. part. 19. Vide simile iisdem fere verbis, tit. Fides: exempl. 2.*

EXEMPLUM IX.

Maria virgo incestam Agnetem contra dæmonis fallaciam juvit, & per eam, Iudæam quandam mirabiliter ad fidem convertit, & tandem Agnetem à morte liberavit.

ERat in partibus Theutoniæ monasterium virginum: quo bellorum eventu funditus destructo, ad domos parentum puellæ redire compulsæ sunt. Quarum una pulcherrima Agnes nomine, ubi ad patrem militem rediit, ab eo violenter oppressa, mox impraegnata fuit. Ad partum ergo appropinquans, fugit anxia ad devia, & partu edito adest diabolus specie monachi, qui se ejus consobrinum contestans, & conscium facti ejus, dixit ad ejulantem, & quasi præ tristitia desperantem. Ne tu charissima, per partum editum cum patre & parentibus confundaris, parvulum in stagnum proximum projice: si enim vixerit, latere non potest. Tunc mater miro certaminis pondere fatigata, tandem post lachrymas, post dolorem, vicit erubescentia maternum pectus, & mox parvulum submersit in stagnum: & statim diabolus mire tabescentem dolore dixit, O omnium fœminarum miserrima, quid nunc restat? Melius est, ut sine scandalo tui, & tuorum, & graviore mortis periculo

cælo, facta mihi confessione in aquam cum filio te submergas. Hoc audito, inclamans mulier ex horrescit, & gloriosam virginem matrem Christi invocat contra diabolum adjutricem. Nec mora; vidit dæmonem cum fumo teterrimo disparentem, & mox effusa in laudem matris Christi, ad spem meliorem in prece & lachrymis confortatur. Venit ergo in proximam civitatem, & hospitio suscepta ab honesta matrona, locata est ab eadem Judæa Sara nomine, ut ejus parvulum nutriret: Mansit annis 5. eadem Judæa in tanta cordis tristitia, ut vix eandem quis posset videre ridentem. Bis in pane & aqua per hebdomadam jejunabat. Interim Dominæ suæ Judææ fide Christi, & bonitate, & pietate matris ejus, ut erat fœmina prudens, & eloquens, prædicabat: & sensim cor illius verba ædificantia & efficacia penetrabant. Cujus hortatu orationem Dominicam & Angelicam salutationem addiscens, Christum & matrem ejus quotidianis precibus invocabat. Hinc factum est, ut nutrix ipsa cuidam F. Ord. Prædic. nomine Conrado, confessa, mitteretur ad Papam. Obtenta igitur absolutione ad patriam est reversa, & acceleravit visitare Judæam dudum Dominam suam. Quam illa gratulabunde valde suscipiens, rogavit fessam quiescere super lectum. At ubi vespere Judæus venit, & cognovit hanc esse nutricem, quasi in furiam raptus est: suspectam enim eam quasi subvertricem suæ uxoris habebat. Certe, inquit, male venit huc insidiatrix ista, jam enim occidam eam. Et mox extracto capulo, invadit dormientem, & tria dedit vulnera circa & intra cor. Hoc viso, Judæa horruit, & intrans thalamum observavit. Hinc noctis medio, facto signo, Judæus synagogam cum vicinis intravit, Judæa autem post luctum obdormiens, in somnis vidit gloriosissimam Dominam cum duabus puellis ad occisam mulierem intrantem, & ex tribus pyxidibus, quas ferebant, unamquamque unguine salutari, in redivivum statum mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Judæus mane rediens, occisam fœminam non invenit credebatque, quod uxor sua cadaver mortuum subterrasset. Hoc idem de viro uxor illucescente die credebat: & super hac re neuter alterum requisivit. Vix dies 40. completi sunt, ecce venit mulier peregrina, Judæamque & virum ejus ex parte Agnetis officiosissime salutavit, & abiit. Tunc Judæus uxori ait: quid est quod illa vivit? nunquid occidi eam: Cui uxor. Potens est, inquit, Christus Dominus ejus mortuam suscitare. Et Judæus: Hoc est, inquit quod semper timui, quod te apostatam duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit uxorem, in thalamo duobus annis reclusit obstrictam. Hinc accidit, ut ad remotiora tendente Judæo uxor evaderet, & cum duobus parvulis tertium gerens in utero, ad Ecclesiam fugit, & cum gaudio fidelium, qui eam ditissimam & honestissimam noverant, baptisma suscepit. Hanc postea duo filii ejus adolescentes, & una filiarum secuti sunt, & fidem alacriter susceperunt. Mansit autem post baptisma cum filiis in Coloniensi diœcesi, & mutato nomine vocata est Gertrudis: & invenit Agnetem quondam nutricem suam, ibidem manentem, & de conversione ejus valde gratulantem. Quæsivit ergo ab Agnete Gertrudis, quomodo revixisset? Et illa mirata subrisit, dicens: Quare nunquam mortua suscitarer? Ad hæc stupefacta Gertrudis: Vere, inquit, vide quod te vir meus 3. vulneribus cultro confodiens, occidit. Et illa ait: Novit Christus omnipotens, quod in somnis tantum me vidisse, & non sensisse, videbar occidi. Mane ergo offensam viri tui, si mansissem, præcogitans, omnibus insalutatis recedere festinavi. Nec mora, Gertrudis apprehensa veste circa collum Agnetis, laceravit eam simulque cilicium, quo induebatur, ad carnem usque ad pectus medium, & invenit manifestissimas trium vulnerum cicatrices. Manifestata sunt hæc Archiepiscopo Coloniensi D. Conrado. Mortua est autem Agnes in maxima pœnitentia & fervore spiritus. Annus 2. M. scilicet 265. eo tempore volvebatur, quo ipsa Agnes à Judæo occisa est, & per gloriosam Christi matrem & virginem suscitata. Gertrudis superstes est, miro fidei calore succensa. *Th. Cant. l. 2. c. 29. part. 15.*

EXEMPLUM X.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad Christianismum convertitur, & mirabiliter à B. Virgine adjuvatur.

Vidi in Brabantiæ partibus Cisterciensis ordinis monialem, in qua conversa de Judaismo opus D. Mariæ matris Christi gloriosius excellebat. Annorum non plene quinque in domo parentum Judæorum advertere cœpit & animo: cur distinctio nominum fieret Judæorum par, ter & Christianorum, cum unius vultus atque loquelæ homines essent utriusque gentis: Mira talis puellæ discretio, Inhærebat ei tamen, ut postmodum retulit, magis Christianum, quam Judaicum nomen, & specialiter B. Maria nomen lætabatur audire, & cum Christiani aliquid invicem petere solebant. Furabatur autem sub utraque axilla, panem de mensa parentum, & pueris occulte mendicis partiebatur, ut

ægratiando sibi Mariæ nomen audiret. In his ergo de tempore in tempus mirifice proficiens, ita sagaciter latitabat, ut neuter parentum aliquid super cogitatu filiæ advertere posset, vel audire. Contigit autem, ut parentes ejus Colonia Lovanium Brabantiæ oppidum cum filia devenirent, ubi cum successu temporis in domum cujusdam præclari Presbyteri, M. Reineri puella cum Christianis pueris advenisset, & eam ex nomine novisset Presbyter, & venire libentius ad se frequentius advertisset, interrogavit eam dicens: Visne Rachel charissima (nam hoc illi nomen erat) fieri Christiana? Et illa: Volo, inquit, dummodo erudias me, quid sit fieri Christianam. Tunc Presbyter, ut vir sanctus mire gavisus, in spiritu sentiebat de puella futurum nescio quid divinum. Et incipiens à constitutione mundi, cœpit illi scripturas exponere, per quas fides Christi, vel ipse Christus significari poterat, vel ostendi. Quarum expositiones, ut mihi ipsamet dixit, ita integro sensu in illa ætate 6. annorum tunc & dimidii discretione spiritus intellexit, ut raro oporteret Presbyterum rationem aliquam iterare. Hæc eruditio fere per annum dimidium perduravit, occulto aditu, per quem furtive & opportune raptim puellam edocebat. Et vide admirationis insignis prodigium. Nunquam Rachel auditu verbi Dei satiari poterat, vel lassari, cum tamen Presbyter & Martha ministra ejus, mulier religiosa & prudens valde ambo frequenter lassati sibi invicem succederent in docendo. Quid plura? Mox ac parentes in filia cœperunt advertere cogitatum, convenientibus Judæis pluribus convenerunt in hoc, ut missam filiam de Lovanio ultra Rhenum sponso traderent arctius conservandam. Quod ubi puella cognovit, Presbytero cum lachrymis indicavit, ut si illam eadem nocte non raperet, & Christianam efficeret, perdita esset in perpetuum & confusa. Quod audiens Presbyter puellæ præcepit, ut ad solitum aditum summo mane veniret. Quod cum incunctanter annueret, vespere matri suæ dixit: Sola mater volo hac nocte jacere. Quod dum simplex puella dixisset, & diutius renuisset mater, consensit tandem, eidem super cervical ad pedes suos lectulum præcipiens præparari. Jacente ergo puella usque mane, & oblivìscente penitus, quod Presbytero præcedenti nocte promiserat, astitit illi gloriosa mater Dei Maria habitu candido super nivem & offerens illi virgam splendidam, quam gestabat, dixit: Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi restat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere credens, de lecto cecidit, & exclamavit: cujus clamore excitata matre, & quærente clamoris causam, filiaque cautius dissimulante mater protinus obdormivit. Et Rachel surgens, ad condictum locum Presbyterum invenit. Qui lætus assumpsit eam, & venit ad monasterium, quod Parcus Dominarum dicitur: distans leucam dimidiam à dicta villa, & gaudentibus cunctis baptizavit eam nomen Catharinæ imponens, quo vocata prius erat à Christi matre. Statimque habitu ordinis induit baptizatam. Nec mora, ut audivit pater, & amici ejus, quod gestum est, consternati sunt, & per ducem Dominum terræ, & per Episcopum Leodiensem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecuniis laboraverunt, ut infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ si in domo parentum usque ad duodennem ætatem perseveraret in fide suscepta, tunc juste Christiano nomini reddi posset: cogitantes nequissime, medio tempore infantilem animum faciliter inflectere posse, ut ad nativa parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina proh dolor; multi magni & literati viri pecunia suscepta fovebant. Pro quo Prebsyter supradictus non modice tribulatus, solum Christum & matrem ejus, quæ auctrix fuerat hujus facti multis lachrymis invocabat. Mira res & usque in præsens cunctis seculis inaudita. Petiit à Presbytero ad omnem citationem, & judicium se puella deduci. Forsan, inquit, judices flectentur ætate, & ad mei piaculum movebuntur. Et factum est, ut petivit, & dixit. Ut enim quadam die apud Leodium venit coram Episcopo, clericis, & magnatibus diversis, advocatos & judices, tam constanti, quam veridica ratione confudit & movit, ut voces ululantium & clamantium cum lachrymis præ stupore in Ecclesia S. Lamberti à locis distantissimis audirentur: ita ut omnes manifestissime discernerent & viderent, in tam exili ætate divini spiritus sapientiam prævalere. Hinc post annos 2. cessatum est à lite juris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Juvenis elegantis formæ Judæus, conductus ad hoc, venit ad monasterium supradictum, in quo erat puella, & simulato animo baptisma suscepit. Qui cum se fingeret miro modo, quærebat, ut puellæ, quasi cognatæ suæ, gratia eruditionis loqui posset. Dicebat enim: plus super omnium sermonibus mihi cognatæ verbum salubrius imprimetur. Illa tamen (ut mihi retulit) interius discernebat, fictum ad fidem juvenem accessisse, & ideo nec prece, nec precio, nec ulla obedientia flecti potuit, ut solum verbum juveni loqueretur. Hæc ut viderunt Judæi miseri cessaverunt ab illa, juvenis autem ad vomitum est reversus. Hanc postea tanta gratia potiri vidimus ut nihilea serenius videri posset. Cumque nobilium

bilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias & cognatas. Hæc coram imagine B. M. virginis veniebat, & gratioso vultu dicebat. Aliæ sorores nostræ moniales à matribus & amicis solatium habent, & gaudium, ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominam & cognatam meam fidenter accedo: tu sola præ omnibus mihi esto refugium & solamen. Et hæc dicentem: quis dubitet eam à misericordissima pietatis matre solatione defraudari. *Idem lib. 2. c. 29. parte 14.*

EXEMPLUM XI.

Maria virgo latroni sibi devoto post amputatum caput confiteri posse concessit.

QUidam in Normanniæ partibus virum flagitiosum valde & impium fuisse audivimus suis temporibus, rapinis & cædibus hominum debachantem, quem inimici sui in declivo montis deprehendentes, amputato capite peremerunt. Cujus caput abscissum, trunco corporis in loco manente, in vallem subjacentem devolutum est, clamans horribiliter in hæc verba: Virgo sancta Maria da veram confessionem. Hoc non paucis horis incessanter capite clamante, unus inimicorum pro sacerdote cucurrit in villam. Venit ille, sed appropinquare non audebat, nisi relatum caput suo corpori compaginaretur. Quod ubi factum est, advenit presbyter, sedit & loquente capite compaginato confessionem illius audivit. In fine confessionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, super omne miraculum quod audivi. Et ille: Causa inquit, miraculi hæc est: Audivi adhuc juvenis, quod quicunque quartam feriam, aut sabbathum in honorem virginis Mariæ jejunaret, veram confessionem, antequam ab hac vita discederet, matris Christi precibus obtineret. Hoc ut audivi, in omni scelestissima vita mea dictum jejunium observavi, alterius vero boni nihil aliud feci. Hoc sacerdos audito miratus est, & statim ubi hoc dicentem & confitentem absolvit, spiritus defunctus efflavit. Nota ergo lector, me non credere necessariam super hoc esse regulam, ut virgo Maria hoc omnibus impetret, qui prædictis feriis velint jejunare: quanquam gloriosa virgo in isto peccatore tale voluerit miraculum demonstrare, ut sedulos dilectores suos juvandos à se, & honorandos altius comprobaret. *Idem lib. 2. c. 19. parte 18.*

EXEMPLUM XII.

M. V. cuidam Cisterciensi pro gravi crimine tribulato veniam à puero Jesu mirabiliter impetravit.

REtulit quoque mihi frater ordinis Prædicatorum (de cujus veritate & sinceritate non dubito) miraculum de gloriosa Christi matre Maria plane piissimum. Vir quidam longo tempore devotus Deo, ordinem Cisterciensem intravit, in quo etsi diu sancte vixit, tamen tandem diabolo tentante devictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occasionem scandali dedit. Pro quo, ut in illo ordine constitutum est, gravissime tribulatus est. Ad cor tamen cum amarissima pœnitentia rediit, & se ad gloriosam Christi matrem precibus & lachrymis contulit. In magno igitur luctu per tempus non modicum positus, tandem die quadam oravit, & raptum in excessum mentis, gloriosam virginem vidit, & in brachio ejus quasi lactantem puerum parvulum, super omnem pulchritudinem speciosum: Cumque videret pro se matrem filio supplicantem instabat ille, se à peccato & tribulationibus liberari cogitans, & ad gratiam prioris vitæ restitui. Sed cum puer quasi renitens, vultum averteret, & mater è contra puerum in alteram brachii partem transferret, ut commodius vultui ejus vultum suæ benignitatis ingereret, illeque iterum vultum averteret: & aversum mater frequentius regyraret, atque rogaret, tandem post miram & piam supplicationem evicit mater in filio, & vultum ejus ad piaculum serenavit, ut peccatum homini ad indulgentiam, & statum prioris vitæ ad gratiam condonaret. Quid mirum? Mariæ enim speciali privilegio concessum est ut secundum Prophetam utrumque arguere possit, & manum ponere in ambobus. *Lib. 2. cap. 29. part. 25.*

EXEMPLUM XIII.

Assumptionis B. M. diem Prior quidam regularium cum quibusdam aliis occulte celebrans, Angelos responsorium, Fœlix namque, concinentes audivit.

VIdi Suessionem civitatem in Gallia excommunicationi subjacuisse diutius, & non nisi sub silentio divina mysteria clericos ministrare. In vigilia igitur Assumptionis B. M. Dominus Joannes Prior Canonicorum Regularium sancti Joannis in vineis juxta muros ejusdem civitatis, assumptis secum tribus canonicis devotissimis viris, qui nunc omnes defuncti sunt, in montem proximum civitati, in loco, ubi quondam eremita resederat, ac celebrandam solemnitatem virginis gloriosæ, secesserunt. Inclinato autem die, cantatis vesperis, panem & aquam ore sobrio libaverunt. Et completorio dicto, post orationes devotas & longas, membra super nudam humum (desertus enim locus erat) ut quiescerent paululum, prostraverunt. Nec mora decentior, surgunt ad matutinas, cantant suppliciter & devote. Ac ubi ante Laudes Prior novam lectionem ex more finivit, subito concen-

tus mirabilis insonuit Angelorum & responsorium: Felix namque, altissimis vocibus cantaverunt. Quo rusque ad versiculum dicto, tantum quatuor ex illa innumerabili multitudine. Versum & Gloria singulariter decantaverunt, multitudine semper respondente. Post repetitionem vero secundam iterato: Felix namque, juxta morem Gallicum, quatuor Angeli inchoaverunt: & prosequentibus omnibus communiter finierunt. Finito autem responsorio, factum est silentium Angelorum, Priore autem inchoante: Te Deum laudamus, matutinas cum suis Laudibus, perfecerunt. Quibus dictis, quot singultus, quot lachrymæ, quot suspiria in recordatione suavissimi modulaminis ab imo pectoris ediderunt illi quatuor beatissimi, non est nostræ possibilitatis evolvere, vel effari. *Idem lib. 2. cap. 40. parte 7.*

EXEMPLUM XIV.

Moriturus præsumptuose solvens frana latitiæ à virgine Maria corripitur.

QUidam canonicus regularis monasterii sancti Joannis in vineis apud Suessionem in Gallia, vir miræ sanctitatis & innocentiæ ut vidimus, ante mortem infirmitate gravissima laboravit. Et ecce diabolus, qui semper insidiatur calcaneo nostro, immisit menti ejus præsumptuosæ exultationis tripudium, ita ut lingua & facies ejus tanto jubilo resultaret, quod omnes circumstantes eum crederent jam cœlestem patriam & gloriam intueri, & quod omnes sancti magno devotionis & exultationis spiritu ejus exitum expectabant, solus quidam Walterus, cognomento Parvus, magnus tamen merito sanctitatis, hujusmodi tripudio morientis tacito tristabatur. Cumque moriens agonizare inciperet, per spatium temporis ab illa exultatione retractus, flere cœpit uberrime. Ad eum ergo quidam accedens de fratribus, quærit causam tristitiæ post exultationem. Et ille: facias mihi conventum fratrum totaliter convenire. Nec mora factum est, ut rogavit, & mox omnibus dixit: Heu charissimi vidisti in me suggerente diabolo vanæ & præsumptuosæ exultationis audaciam, sed non permisit me periclitari mater misericordiæ, & domina, quæ me redarguit ab ineptæ vanitatis lætitia, & admonuit potius cum spei moderamine, & Dei timore diem ultimum expectare. Vos autem fratres charissimi Deum rogate, ut mihi de ista noxa & aliis multis ignoscat, & judicet me non secundum opera mea, sed secundum misericordiam suam salvet me, Mox ut hæc verba complevit, & omnes respondissent, Amen solutis in fletum oculis expiravit. *Idem lib. 2. cap 50. part. 9.*

EXEMPLUM XV.

Maria virgo juveni, qui negato Christo se negare noluit, veniam peccatorum impetravit.

IN diœcesi Leodiensi adolescens quidam nobilis habitavit, cui pater moriens utpote vir magnus & potens, multas divitias reliquit. Factus miles idem juvenis, ut gloriam sibi conquireret temporalem, in brevi ad magnam deductus est paupertatem. Causa enim laudis humanæ torneamentis totus deditus erat, histrionibus larga manu sua tribuebat. Et quia ad tales effusiones redditus annui minus sufficiebant hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam honestus & dives ministerialis tamen. Huic juvenis jam dictus allodia sive feuda sua partim vendebat, partim in vadimonio exponebat. Et cum jam non haberet quod venderet, vel exponeret, cogitabat exulare, tolerabilius judicans inter extraneos mendicare, quam inter notos & affines egestatis confusionem sustinere. Habebat autem villicum hominem quidem malignum, nomine, non re Christianum, & dæmonum ministerio totum mancipatum. Videns hic Dominum suum tristem, & tristitiæ non ignorans causam dicebat ei: Domine vultis dives fieri? Respondit: Libenter dives fierem dummodo ipsæ divitiæ esse possent cum Deo. Et villicus: Nolite timere, sequimini tantum me & bene erit vobis. Statim secutus est miserum, tanquam serpentis vocem Eva, quasi sibilum aucupis avicula, in laqueum diaboli celerius deponendus. Et duxit eum ipsa nocte per quoddam nemus, in locum palustrem & cœpit quasi cum aliquo habere sermonem. Cui juvenis: Cum quo loqueris? Respondit Domino suo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos, nec sit vobis cura, cum quo loquar. Cumque secundo loqueretur & juvenis iterato sciscitaretur, Respondit: Cum diabolo. Et cœpit juvenis nimis horrere. Dicebat villicus diabolo: Domine, ecce virum hunc nobilem Dominum mecum adduxi gratiæ vestræ majestati vestræ supplicans, ut vestro auxilio pristinis honoribus atque divitiis restitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi voluerit esse devotus ac fidelis, dabo ei divitias magnas, insuper addam gloriam & honores, quales non habuerunt patres ejus. Respondit villicus: Libenter vobis obsequiosus erit, & fidelis, si talia fuerit consecutus. Et ille: Si voluerit ista à me consequi, abrenunciare debet in instanti Altissimo. Quod cum juvenis audiret, & facere renueret, dicebat ei homo ille perditionis: Quid timetis proferre verbum unum? dicite, Abrenuncio. Tandem miser juvenis à villico persuasus, Creatorem suum ore nega-

negavit, diabolo homagium faciens. Hoc scelere perpetrato diabolus adjecit: Adhuc opus imperfectum est, etiam abrenunciare debet Matri Altissimi: Illa enim est quæ maximum nobis infert damnum; quos filius per justitiam abjicit, mater (quia nimis misericors est) ad indulgentiam reducit. Sibilavit iterum serpens in aure adolescentis, ut domino suo in hoc obediret, ut sicut filium, ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum juvenis nimis expavit; turpatusque supra modum, respondit: Hoc nunquam faciam. Quare, inquit villicus, fecistis quod majus est, facite nunc quod minus est. Major est Creator, quam creatura. Et ille: Nunquam eam negabo, etiamsi oportuerit me ostiatim mendicare, per omnes dies vitæ meæ, & non acquievit. Sicque infecto negotio, ambo reversi sunt, nihil quidem honoris consecuti: sed maximo peccati pondere gravati, villicus suadendo juvenis vero consentiendo. Pergentes vero simul, venerunt ad quandam Ecclesiam, cujus januam campanarius exiens reliquerat semiclausam. Mox juvenis desiliens de equo, commisit equum villico, dicens: Expecta me hic donec revertar ad te. Et intrans Ecclesiam ante ortum auroræ, prostravit se ante altare, & ex intimo corde ipsam matrem misericordiæ cœpit invocare. Erat autem super idem altare imago ipsius virginis matris Mariæ puerum JEsum in sinu tenens, & ecce meritis ipsius præclarissimæ stellæ maris, verus lucifer oriri cœpit in corde sæpe dicti adolescentis. Tantam enim ei Domino propter honorem matris, quam non negaverat, contritionem donare dignatus est, ut præ fletu rugiret, & præ planctu nimiis clamoribus Ecclesiam repleret. Eadem hora supradictus miles, qui omnia ejus bona habebat (divino, ut creditur, nutu) ad eandem Ecclesiam divertit, & cum videret apertam, putans ibi divina celebrari, maxime propter clamores, intrinsecus solus intravit, inveniensque ante altare juvenem sibi bene notum lachrymantem, & putans, quia suam solummodo defleret calamitatem, retro quandam columnam secessit, rei exitum expectans. Cumque terribilem illam majestatem, quam negaverat, nominare, vel invocare non auderet, sed tantum piissimam genitricem lachrymosis vocibus pulsaret, utroque audiente, per os imaginis suæ beata & singularis Christianorum advocata filio loquebatur, in hæc verba: Dulcissime fili, miserere huic homini. Puer vero matri nihil respondit, faciem ab ea avertens. Cumque iterum rogaret, hominem seductum asserens, matri dorsum vertit, dicens: Homo iste negavit me, quid ei faciam? Post hæc verba imago surrexit, puerum super altare posuit, ejusque pedibus se prona prostravit, & ait: Rogo fili, ut propter me dimittas ei peccatum hoc. Moxque infans matrem elevans, respondit illi: Mater nunquam tibi aliquid negare potui. Ecce propter te totum dimitto. Prius dimiserat culpam propter contritionem, deinde pœnam peccati propter matris intercessionem. Surgens autem juvenis, exivit ex Ecclesia, tristis quidem de culpa, sed hilaris de indulgentia. Exivit post eum sæpe dictus miles latenter, & quasi rem ignoraret, quæsivit, quare tam humidos, & tumentes ipsemet haberet oculos? Respondit; De vento est. Et ille: Domine non me latet causa tristitiæ vestræ, habeo autem filiam unicam, si vultis illam in uxorem suscipere, omnia vestra vobis cum ipsa restituam, insuper & hæreditatum mearum successorem constituam. Consentit juvenis. Reversus miles proponit uxori, adquiescit, nuptiæ celebrantur, juveni sub nomine dotis omnia sua restituuntur. *Cæsarius lib. 2. cap. 12.*

EXEMPLUM XVI.

Purificationis B. Mariæ festo, quædam devota virgo pulchram processionem vidit.

IN Regno Franciæ, villa, quæ quido dicitur, virgo quædam fuit nobilis & religiosa, sed paralytica. Huic pater suus, utpote vir magnus & dives, sacerdotes, qui ei divina celebrarent instituit, ministros, annuosque redditus sufficienter ordinavit, quæ cum orationibus, jejuniis, & divinæ contemplationi operam daret, ita illa tum dulcedine est pasta, ut omnis cibus corporalis ei in nauseam verteretur, nec aliquid ex eo sumere posset, nisi succum modicum uvarum: Hospitalis erat valde, per quod & spiritum meruit prophetiæ: Ordinem nostrum summo honore reverebatur, & hoc ei sæpissime contigisse fertur, ut cum aliqui monachorum sive Abbatum ad ejus hospitium divertere proponerent, illorum adventum ipsa præsciret, atque admodum hilaris, familiæ prædiceret: Tali ac tali die, illi & illi Abbates sive monachi ad nos venturi sunt, præparate necessaria. Alio tempore cum die Purificationis Dominæ nostræ, clericis aliisque ministris divino nutu absentibus sola jaceret intra se tristis, dicebat: Modo hic sola jaces, nec aliquid obsequii more Ecclesiæ universalis, hodie beatæ DEI genetrici impendis. Dum talia in mente volveret, spiritus ejus mirabili Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cœlestem Hierusalem est deductus. In qua maximam vidit processionem, ex diversis ejusdem beatæ ci-

vitatis ordinibus. Patriarchis videlicet, Propheticis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, cæterisque fidelibus; ex quibus bini & bini simul incedebant, & candelas ardentes in manibus gestabant, antiphonas, sive responsoria ad diem pertinentia, more Ecclesiæ militantis, omnes decantabant, stationes debitas observabant. Angelus vero, virginis ductor alteri cuidam virgini, quam noverat esse consimilis meriti, illam sociavit candelam, porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in dispari tamen claritate singulorum, ut nulla lingua fari sufficeret. Salvator vero qui caput est omnium sanctorum splendor gloriæ, & sol justitiæ, indutus pontificalibus, mitram gestans in capite suo, baculo, chirothecis & annulo, & reliquis Episcopalibus ornamentis, novissimum locum cum matre tenebat, cujus pulchritudinem omnis cœlestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphonam: Hodie beata virgo Maria puerum Jesum, &c. ingressi sunt templum ex auro gemmisque constructum, deinde incœptus est missæ introitus, & ab omnibus simul decantatus. Interim Christo introeunte ad altare, postquam expletum est Kyrie eleison à choris alternatim, post, Gloria in excelsis Deo, &c. quod ipse inchoavit, beatus protomartyr Stephanus epistolam legit de libro Malachiæ Prophetæ, S. vero Johannes Evangelista, Dalmatica indutus, legit Evangelium secundum Lucam, scilicet. Postquam impleti sunt dies purgationis, &c. Quo perlecto, Dominus secundum morem ordinis nostri, ad gradum rediit, & ab offerentibus candelas suscepit. Prædicta autem virgo, per spiritum sentiens se ad corpus reversuram, candelam suam offerre noluit, etiam Angelo suo præcipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod Angelus considerans, candelam in manu ejus fregit; superiorem partem auferens, & inferiorem ei relinquens. Sicque ad corpus reversa, partem eandem manu conclusam se retinuisse invenit, de qua plurimæ fiebant, & forte usque hodie fiunt virtutes. Nam aquam superfusam infirmi bibunt, & convalescunt. Tam manifesta & sublimis erat visio, ut modum ejus minime intelligeret, dicens illud Apostolicum, dum de ea interrogaretur: Sive in corpore sive extra corpus, nescio, Deus scit. Dominus Eustachius Abbas de Claustro visitator noster audiens hanc visionem, quibusdam Abbatibus referentibus nobis, desiderio veritatis cognoscendæ, virginem principaliter adiit, & ab ejus ore, quæ dicta sunt audivit. *Cæsarius libro septimo, cap. 20.*

EXEMPLUM XVII.

Maria amputatam linguam devoto suo restituit.

Ante hos annos cum Catholici contra Albigenses hæreticos fuissent signati, & cum non modicum ab eisdem hæreticis, essent exacerbati, duo honesti clerici per terram illorum transeuntes, cum Ecclesiam vidissent in via desolatam, ait unus alteri: Sabbathum est, intremus Ecclesiam hanc, dicamus missam in honore Dominæ nostræ. Portabant enim secum librum, calicem, & indumenta sacerdotalia. Antequam esset missa completa, hæreticis proditi sunt, qui armata manu intrantes, & sacerdotem de Ecclesia trahentes, linguam ejus radicitus absciderunt. Quem socius multo labore Cluniacum deducens monachis commendavit. Illi vero, sicut viri Catholici & religiosi, sacerdotem Catholicum & notum propter fidem Christi, & genitricis ejus honorem tam crudeliter mutilatum, devote suscipientes, omnem ei humanitatem exhibuerunt. In nocte vero Epiphaniæ cum solemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulsans, ministros advocavit. Qui cum quærerent, quid vellet, & ille se in oratorium deportari signaret, volentes ei parcere, non acquieverunt. Tandem importunitatem ejus pertæsi in Ecclesiam eum ducentes, ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordiæ tota mentis devotione invocasset, illa ei apparens & carnem linguæ formam habentem in manu tenens, respondit oranti. Quia propter fidem filii mei, honorem mihi exhibitum lingua tua privatus es, aperios tuum. Quod cum ipse fecisset, digitis ori ejus immissis, radici linguæ præcisæ eandem carnem conjunxit, & univit, sicque disparuit, qui mox cum Angelo in vocem laudationis erumpens, clara voce clamavit: Ave Maria, gratia plena, usque ad finem, quam salutationem cum crebrius repeteret, stupentes accurrere ministri, accurrerunt & de choro monachi, de tam puro & tam jucundo miraculo, Deum & ejusdem genitricem glorificantes. Non immemor collati sibi beneficii clericus in eodem cœnobio factus est monachus. Cum Johannes Scholasticus Xantensis circa idem tempus esset in provincia Albigensium cum exercitu Domini, audiens de tanto miraculo, in reditu Cluniacum venit, jam dictum monachum sibi ostendi petivit. Quo viso, laudavit Dominum de tanto miraculo hominibus inaudito, qui matris suæ honorem augere volens, homini non solum muto loquelam restituit, sed prorsus elingui linguam reddidit. Noluit enim matris suæ honoratorem mutilatum relinquere, sciens

ſciens non decere cœli Reginam mutilatum habere miniſtrum, erudiens nos ſuis operibus, ut parentes noſtros omni honore proſequamur, & eorum voluntatem, dummodo ad malum nos non impellat quantum poſſumus ſtudeamus implere, *Idem lib.* 7. *cap.* 24.

EXEMPLUM XVIII.

Maria devoti ſibi pueri Adam ſcabioſum caput curavit

ADam ſacerdos & monachus in Lucka monaſterio ordinis noſtri, conſiderans me hujuſmodi miraculis delectari, ex multa charitate mihi de ſe ipſo retulit, quod dicturus ſum. Cum, inquit, eſſem puer, ita caput habebam ſcabioſum, ut præ fœtore putredinis ejus mecum ſedere, vel legere ſcholares recuſarent. Prima oratio, quam didici, ſalutatio erat Angelica, adhuc puerulus ſatis eam frequentans. Cum apud monaſterium Weſtphaliæ poſitus fuiſſem ad litteras, & eundo ad ſcholas ſive ad matutinas, quotidie tranſirem per quandam Eccleſiam conventualem ex neceſſitate viæ, ſine intermiſſione ante oratorium, in honorem Dei genitricis dedicatum, cum tribus veniis totidem feci ſalutationes. Nocte quadam putans ad matutinas fuiſſe compulſatum, ſurrexi tremens, & cum veniſſem ad jam dictum monaſterium, eſſetque oratorium clauſum, tribus vicibus ſecundum conſuetudinem genua flectendo Dominam noſtram Angelico verſiculo ſalutavi. Surgens vero inveni oſtium apertum, & tanta erat in Eccleſia claritas ut fulgori meridiano aſſimilaretur, quam cum ſtupidus intraſſem, vidi ante majus altare ſeptem matronas pulcherrimas reſidentes, unam in medio quæ cæteris clarior erat, & ſenex hinc inde id eſt, tres à dextris, & tres à ſiniſtris, media vero me vocans, cum propius acceſſiſſem, ait: Bone puer, quare non adhibetur cura capiti tuo? Reſpondente me: Domina ſatis circa me laboraverunt amici mei, ſed nihil profecerunt: ſubjunxit illa. Noſti quæ ſum? Cui cum dicerem: Non domina, reſpondit: Ego ſum mater Chriſti, & Domina hujus oratorii, quia mei memoriam ſolitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fuſilis, & fac tibi hodie ex eo lavari caput tribus vicibus ante miſſam, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſtatimque curabitur: & dixit Domina noſtra mater Chriſti: Ad me accede Adam. Et feci ſecundum mandatum ejus: flectente me coram ea genua mea, manum ſuam benedictam ſuper caput meum ponens, ait. Ab hac hora uſque ad diem mortis tuæ non dolebit caput. Mane vero cuidam fœmine, quæ me nutrivit, omnia retuli, quæ in vallem proximam deſcendens, & oſtenſos fructus colligens, prædicto modo caput meum lavit, ſtatimque convalui. Dolorem vero capitis nunquam ab illa hora paſſus ſum, cum tamen hoc in ordine ſatis ſit miraculoſum. *Lib 7 cap.* 21.

EXEMPLUM. XIX.

Maria Virgo Beatricis monialis apoſtata loco, cuſtodis officio fungebatur.

IN monaſterio quodam ſanctimonialium cujus nomen ignoro, ante nonnullos annos quædam virgo degebat nomine Beatrix. Erat corpore ſpecioſa, mente devota, & in obſequio Dei genitricis ferventiſſima. Quoties illi ſpeciales orationes ſive venias ſecretius offerre potuit, pro maximis deliciis reputavit. Facta vero cuſtos, hæc egit tanto devotius quanto liberius. Quam clericus videns, & concupiſcens procari cœpit. Illa verba luxuriæ ſpernente, iſto importunius inſtante, ſerpens antiquus tam vehementer pectus ejus ſuccendit, ut flammam amoris ferre non poſſet. Accedens vero ad altare beatæ virginis patronæ oratorii: ſic ait: Domina, quanto devotius potui, ſervivi tibi, ecce claves tuas tibi reſigno, tentationes carnis ſuſtinere diutius non valeo. Poſitiſque ſuper altare clavibus, clam ſecuta eſt clericum. Quam cum miſer ille corrupiſſet, poſt dies paucos abjecit. Illa cum non haberet unde viveret, & ad clauſtrum redire erubeſceret, facta eſt meretrix, in quo vitio cum 15. annos tranſegiſſet, die quadam in habitu ſeculari ad portam venit monaſterii, quæ cum dixiſſet portario: Noſti Beatricem quandoque hujus oratorii cuſtodem? Reſpondit: Optime novi. Eſt enim Domina proba, & ſancta, & ſine querela ab infantia uſque ad hanc diem in hoc monaſterio converſata. Illa verba hominis notans, ſed non intelligens. Dum abire vellet, mater miſericordiæ in effigie nota ei apparens, ait: Ego per 15. annos abſentiæ tuæ officium tuum ſupplevi, revertere nunc ad locum tuum & pœnitentiam age, quia nullus hominum novit exceſſum tuum. In forma ſiquidem & habitu illius Dei genitrix vices egerat cuſtodiæ. Quæ mox ingreſſa, quamdiu vixit gratias egit per confeſſionem circa ſe geſta manifeſtans. *Idem lib.* 7. *cap.* 35.

EXEMPLUM XX.

Maria latronem die ſabbathi jejunantem ad meliora convertit, morituro contritionem tribuit, honorificam ſepulturam miro modo procuravit.

IN vicinia civitatis Tridentinæ, ſicut mihi retulit quidam Abbas; latro famoſus verſabatur, à quo multi valde deprædabantur, & qui ſe defendere volue-

voluerunt, nec potuerunt, occidebantur. Hic cùm die quadam monachum quendam Ord. nostri obviam haberet, sperans quod pecuniam portaret, ait: Nisi voluntariè sequatis me, occidam te. Quem cùm monachus sequeretur, & quæreret in via, quis esset, vel quid operis haberet; respondit ille: Ego sum latro ille famosus, nomen suum exprimens. Cui cùm monachus diceret: Jam incipitis canescere, & non timetis animæ vestræ? Respondit ille: Non plus quàm pecus. Et tacuit monachus. Veniens in speluncam illius, ait intra se: Si posses hominem hunc convertere, magnum Deo præstares obsequium. Dixitque ad latronem: Si licet mihi aliquid vos interrogare? Respondente illo, licet monachus subjunxit: Qualis extitit vita vestra à principio? Respondit ille: pessima. Quando puer eram, cum omnibus meis coætaneis contendebam, factus adolescens furtis operam dedi, deinde in virum proficiens latrocinia exercui, in quibus adeo profeci, ut hodie caput & magister sim omnium latronum hujus provinciæ. Ad quod monachus: Nunquid non timetis pœnas æternas, hujusmodi operibus præparatas? Dicente illo: De anima nulla mihi quæstio est, eò quòd perdita sit. Monachus respondit: Quid si possem vobis ostendere viam salutis, velletis mihi adquiescere, necne? Ait latro: Etiam vobis consentirem. Et ille: jejunate una die in hebdomada, in honorem sanctæ Mariæ Genitricis Dei, & nullum in illa die lædatis, & sciatis pro certo, quia gratiam magnam apud filium vobis obtinebit. Respondit latro: Hæc severè faciam, & jam moveo. Nihil eâ die comedam, nullum deprædabo, nullum lædam, Elegitque diem sabbathi, nihil in illo mali operans, imo plurimos à sociorum manibus deprædandos, sive occidendos ob honorem B. Virginis eripiens. Eodem tempore Tridentum ab hostibus per circuitum vexabatur, & cumes satellites civitatis, cùm hostes die sabbathi insequerentur, jam dictum latronem inermem propter diem sabbathi cum cæteris cœperunt: cùm esset fortissimus, se non defendebat, cùm caperetur, non se excusabat, nec loqui voluit interrogatus, cùm duceretur. Veniens in civitatem, mox ut cognitus est, patibulo adjudicatus est. Nutu tamen, ut creditur, Beatæ Virginis super pulchritudinem corporis ejus, judices moti, in hoc convenerunt, ut provincia abjurata viveret. Quod cum ille abnueret, & diceret: Non faciam: meliùs est enim, ut hic peccata luam, quàm in futuro. Responderunt: Sine nunc, ut decolleris. Non curo, inquit, qualis sit pœna, dummodò occidar. Et illi: Vis, ut vocetur tibi sacerdos? Respondit: Non est necesse, omnes enim Christiani estis, omnibus vobis peccata mea confiteor. Quod cum fecisset cum multa contritione, nihil se boni unquam fecisse testabatur, præter illud jejunium, quod à monacho didicerat. Sicque extra civitatem decollatus, & in eodem loco sepultus. Nocte eâdem vigiles portarum circa ejus tumulum luminaria viderunt. Quinque enim matronæ corpus effodientes, & caput corpori adaptantes, posuerunt in ferretro miræ texturæ, purpura superjecta. Ex quibus quatuor singulares candelas ardentes in manibus habentes, per quatuor partes feretrum tollentes; quinta, quæ clarissima omnium erat cum candela sequente ad portam usque venerunt, ibi corpus deponentes. Custodes ista videntes timuerunt, putantes esse phantasma. Quibus illa dicebat: Dicite Episcopo vestro, ut Capellanum meum à vobis decollatum in tali loco Ecclesiæ honorificè sepeliat: Minas addens, si negligeret, & nominavit se. Mane cùm Episcopo nuntiata essent, cum clero & populo exiens, purpuram deposuit, caput præcisum corpori unitum videns, expavit, texturamque purpuræ humanum artificium excedentem admiratus relatis credidit, hominemque cum timore, & honore maximo, non ut latronem, sed sicut Christi martyrem in loco designato sepelivit. Ab illo tempore usque hodie aliquis vix adultus in illa provincia invenitur, qui ejus exemplo diem sabbathi in honorem Dominæ nostræ non jejunet. *Idem lib. 2. cap. 59.*

NOTATIO.

Non contemnitur hic confessio sacramentalis, sed major confusio, quàm quæ in confessione ingeritur, desiderata est ab eo, qui inter latrones vitam transegerat, parùm instructus in rebus religionis, & usu Sacramentorum.

EXEMPLUM XXI.

Scholares bonæ voluntatis martyres à B. Virgine reputantur.

IN civitate Bonnensi quædam inclusa erat habitans, religiosa satis atque devota. Hæc cùm quâdam nocte rimulis cellæ suæ splendorem immitti cerneret, & diem esse putaret, territa propter horas nondum dictas, surrexit, fenestram versus cœmiterium aperuit, & ecce, juxta caput sepulchri cujusdam scholaris, recenter illic sepulti, miri decoris fœminam stare conspexit. Gloria verò corporis ejus eandem lucem creaverat. Stabat etiam & columba nivea super tumulum, quam illa citò rapiens misit in sinum suum. Inclusa verò licèt jam intelligeret quæ esset, tamen cum reverentia quænam foret requisivit. Cui illa: Ego sum mater Christi, & animam scholaris hujus, qui verè mar-

tyr est, tollere veni. Reverà scholares si innocenter vivunt, & libenter discunt, martyres sunt, quòd si posteà artes doctas in charitate, maximè in Dei servitio exercuerint, magnam ex hoc mercedem consequentur. *Idem lib. 12. c. 46.*

EXEMPLUM XXII.

Virginitas B. Virginis Mariæ triplici lilio declaratur.

TEmpore quo vivebat sanctus frater Ægidius de Ord. Minorum, erat quidam magnus magister de Ord. Prædicatorum, qui per multos annos passus est dubitationem maximam, de virginitate Matris Christi. Nam sibi videbatur impossibile, quòd mater posset esse virgo. Verumtamen tanquam verè fidelis de tali sua dubitatione multum dolebat, & cupiebat ab aliquo viro illuminato, de tali dubio liberari. Audiens autem quòd sanctus frater Ægidius erat multùm illuminatus, accessit ad eum. Sanctus autem frater Ægidius adventum, & propositum, & pugnam ejus præsciens in spiritu illi obviavit, & antequam pervenisset ad eum cum baculo, quem habebat in manu, percutiens terram, dixit: O frater Prædicator, virgo ante partum. Et statim ubi percussit cum baculo, est ortum unum lilium pulcherrimum. Et secundò percutiens, dixit: O frater Prædicator, virgo in partu, & ortum est aliud lilium: Et tertiò percutiens, dixit: O frater Prædicator, virgo post partum, & confestim ortum est tertium lilium. Et hoc facto frater Ægidius aufugit, Frater verò ille Prædicator illicò liberatus est à tentatione sua, & ex tunc magnam devotionem in S. Ægidio semper habuit. *Ex Chron. Minor. Gallici part. 2. lib. 7. cap. 16*

EXEMPLUM XXIII.

Maria Virgo cum ingenti lumine apparens fratri Conrado de Offida, filium quem gestabat in ulnas dedit.

TEmpore fratris Petri verè sancti, frater Conradus de Offida, cùm isti duo cum aliis fratribus starent de familia in loco Foranni de custodia Anconitana, frater Conradus accessit in silvam ad meditandum divina Frater autem Petrus clanculò perrexit post illum, ut videret quid illi accideret. Frater verò Conradus incepit beatissimam Virginem devotissimè lachrymis exorare, ut sibi hanc gratiam à filio suo benedicto impetraret; ut de illa dulcedine, quam S. Simeon in die Purificationis persensit, cùm Christum Salvatorem benedictum gestaret in ulnis, aliquantulum sentire valeret. Qui exauditus ab illa misericordissima Domina. Ecce Regina gloriæ, cum filio suo benedicto adfuit, cum luminis claritate, quod non solum tenebras effugabat, sed etiam cuncta lumina superabat, & appropinquans ad fratrem Conradum, puerũ illũ speciosissimum præ filiis hominum posuit in ulnas ejus, quem frater Conradus devotissimè accipiens, & labia labiis imprimens, & pectori pectus astringens, totus liquefiebat in amplexibus, & osculis charitatis. Frater verò Petrus hæc omnia clarâ luce cernebat, & inde consolationem mirabilem sentiebat, qui latenter manebat in silva. Beatâ verò virgine cum filio recedentibus, frater Petrus festinanter repedavit ad locum. Frater verò Conradus cùm redisset totus festinus, & gaudens vocabatur à fratre Petro. O cœlibicole multam consolationem habuisti hodie. Dicebat Fr. Conradus: Quid est quod dicis Fr. Petre? quid scis, quid ego habuerim? Respondebat frater: Benè scio cœlibicose, qualiter te Virgo beatissima, & ejus filius benedictus visitavit. Quod audiens frater Conradus, quia sicut verè humilis optabat secretum, rogavit quod nemini diceret: erat enim tantus amor inter hos duos, quod quasi cor unum, & anima una videbantur. Etiam frater Conradus in loco Foranni liberavit obsessam à dæmone, & statim de dicto loco aufugit, ne pater puellæ liberatæ ipsum inveniret, & concursus populi fieret. Nam Fr. Conradus totâ nocte illa oraverat, & matri puellæ prædictæ apparuerat, & apparendo filiam liberaverat. *Barth. de Pisis lib. 1. Conformitatum S. Francisci cap. 23. p. 2.*

EXEMPLUM XXIV.

Maria Virgo Prædicatoribus cantantibus Salve Regina, multa signa dilectionis ostendit.

MArsiliæ fuit mulier multum devota, nomine, & natione Lombarda. Quæ dum quâdam die stans in Completorio fratrum fuisset singulari devotione affecta, in inceptione dulcis antiphonæ, scilicet. Salve Regina, fuit rapta in spiritu, vidit quatuor admiranda, & nobis amanda, & cum multa devotione omnibus colenda. Vidit quippe ipsam Reginam misericordiæ, cùm fratres dicerent: Spes nostra salve, ipsos dulciter resalutantem. Et cùm dicerent, Eja ergo advocata nostra, ipsam ante filium pro fratribus procidentem, & orantem. Et cum dicerent: Illos tuos misericordes oculos ad nos converte, vidit illam læto & columbino vultu in fratres respicientem. Post cùm cantarent: Et Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, vidit ipsam in ætate tenera gestantem filium, omnibus & singulis cum multo gaudio protendentem. Hæc autem mulier omnia dicta suo confessori maturo, & discreto distinctè & cum multis lachrymis enar-

enarravit. *parte 1. cap. 7. libri qui dicitur Vita Fratrum Prædicatorum.*

EXEMPLUM XXV.

Spiritus S. super Prædicatores celebraturos capitulum, & Veni sancte Spiritus concinentes, in specie flammæ descendit, eisdemq; Salve Regina cantantibus, B. Virgo multa signa dilectionis ostendit.

IN territorio Avionensi super fluvium Rhodanum situm est claustrum nobile, Tarasconis, ubi beata Martha Christi hospita venerabiliter requiescit. In hoc claustro hospita fratrum mater Domini Olfani militis devotissima Deo, & Ordini fuit. Cui quod sequitur revelatum est: sicut ex litteris venerabilis viri, & honesti domini Guidonis Fulcodii, qui post, Podiensis Episcopus factus est, clarè patet in hunc modum. Viris religiosis patribus, & dominis, Priori, & fratribus Prædicatoribus in monte Pessulano, Guido Fulcodii salutem, & pacem. Instante nuper festo Pentecostes cum Ordinis vestri generale capitulum apud nos celebrandum occurreret, soror mea quondam Domina Maria de Tarascone Sanctorum congregationem tam celebrem, quam jucundam videre desiderans, per xv. dies ante festum in villam S. Ægidii notos & proximos visitatura descendit. Cumque à pluribus matronis visitaretur (quæ suis ædificabantur alloquiis & exemplis) cœpit à nonnullis earum anxiè sciscitari, quoties orationem Dominicam devotissimè dicerent, matremque Domini salutarent. Et ut fratribus in capitulo congregatis, suum Dominus mitteret Spiritum, materque misericordiæ eos suâ gratiâ visitaret, à singulis earum quoad poterat orationem extorsit. Laudanda certè sanctæ mulieris devotio, sed magis admiranda prudentia. Minùs quippe sibi sufficere judicans, quod juxta patrimonii vires fratrum plurimorum necessitatibus temporale subsidium porrigebat, novo, sed laudabili quæstûs genere, satis (ut arbitror) honestè mendicans spiritualis alimoniæ beneficia corrogabat, impossibile reputans ab eo preces plurimorum non exaudiri, qui fidelis in omnibus verbis suis se suorum congregationi fidelium affuturum promittit, & multiplicatis intercessionibus, thesauros eviscerat sæpè pietatis. Sanè ad montem Pessulanum veniens, cum sorore, cùm in die festo tantæ solemnitatis, officium celebraretur in Ecclesia nostra, & ipsa prostrata, orationi tota incumberet juxta morem, cœpit instantissimè deprecari Dominum, ut tot fratres in suo nomine congregatos respiciens (quorum multi per tot terrarum spatia laboraverant) eos sui spiritûs lumine perlustraret, & si merita deerant aliquorum, ipse de suæ gratiæ plenitudine, necnon & aliorum meritis defectum illorum misericorditer suppleret. Cum igitur hoc in animo volveret, importunè petens, & nihil hæsitans, hymnum, Veni creator Spiritus inchoante cantore, vidit flammam descendere de supernis, quæ chorum usq; ad consummationem involveret. Cumque rem visam considerasset cum gaudio, nemini suam visionem dicens, nec suis asscribens meritis, gratias egit Deo, qui sicut primos hominum visitaverat piscatores, sic etiam sua beneficia largiatis ad nostri temporis prædicatores extendit. Porrò cùm ad eandem Ecclesiam audiendi completorii causâ rediisset, & fratres illam dulcem antiphonam: Salve Regina cantarent, Regina virginum apparuit, visibiliter monens, ut ab ejus pedibus non recederet. Vidit ergo ipsam chori utramque partem lustrantem, singulis inclinare recantantibus, & juxta ceroferarios gradum sistere, usque ad finem orationis. Dehinc in cœlum rediens, eam affectibus secum duxit: Quæ sibi reddita tantæ gustu dulcedinis recreata, gratias humiliter retulit, in corde suo conferens universa. Nam & per triduum in singulis completoriis hanc habuit visionem. Cæterum nec sorori, nec aliis seriem facti aperiens, tanquam mulier sensata & tacita, clausa tenuit omnia quæ vidit, donec ægritudine vehementi confracta mortem, quam diu salvo divino consilio dispositionis optaverat: imminere præsensit. Tunc verò mihi primum, dehinc sorori, & filio, post Priori nostro Arelatensi, & tribus fratribus cuncta per ordinem enarravit. Eodem tempore dicta Domina defuncta est, & in cœmiterio fratrum Arelati sepulta, quia fratres conventum in Tarascone nondum habebant. *Ex vitis FF. Prædicatorum part. 1. cap. 7.*

EXEMPLUM XXVI.

Bona sororum Salve Regina cantantium, à tempestatis vastatione B. Virgo præservavit.

CUm circa quandam domum sororum grando & tempestas sata contereret, sorores perterritæ coruscationibus Ecclesiam intrantes. Salve Regina cum multa devotione cantaverunt, matrem misericordiæ rogantes, ut eas & terras suas quibus sustentabantur, sua misericordiâ, ac pietate servaret. Mira res, sed ab eo facta qui imperat ventis, & fulgura in pluviam fecit. Cùm etenim non solùm in circuitu, sed ferè ad jactum balistæ omnia satâ grandine contrita valde fuissent, vineæque destructæ, omnia quæ sororum erant per Dei gratiam, & beatæ Mariæ adjutorium salva, & integra remanserunt. *Eadem 1. ejusdem lib. cap. 7.*

EXEMPLUM XXVII.

Beatæ Mariæ Capellanus, qui semper in omni sermone exemplum de ea, ad dulce os faciendum, dixit, concinens, & mirabiliter consolatus obiuit.

FUit in conventu Metensi frater quidam, qui multum seipsum abnegaverat, & quasi totaliter contempserat, & in lingua Gallica & Theutonica ferventer prædicabat. Et maxime in villulis, & inter pauperes libenter conservabatur, ad sylvam pro domibus construendis libenter ibat, & conventus negotia communia fideliter faciebat, ita ut posset dicere cum Apostolo, plus omnibus laboravi. In choro ita erectus stabat, sine appodiatione aliqua, ut nec sedes, nec asseres tangere videretur. Hic in amore beatæ virginis totaliter effluebat, & laudes ejus devotissime solvebat, & in omni sermone de ea prædicabat, & in fine sermonis aliquod miraculum de ea narrabat ad faciendum bonum os ejus, ut dicebat in suo vulgari. Cum autem ad quendam locum pervenisset, contigit eum graviter infirmari. Et eum quidam sacerdos honestus, qui vice Episcopi fratres in expensis recipiebat, cum vellet domum suam recipere, noluit, sed ad hospitale pauperum humiliter declinavit. Et cum super hoc alii mirarentur, & alii indignarentur, dixit. Valde conveniens est, pauperem fratrem inter pauperes conversari, vivere & mori. Fratres autem de hospitali eum devote susceperunt, & honestum ei locum procuraverunt. In illa autem infirmitate per aliquantulum temporis tantam tristitiam habuit, ut creditur ex memoria, & recordatione peccatorum suorum, quod gemitus inenarrabiles, & alta suspiria, & planctus anxios emittebat. Cum autem morti appropinquaret circa mediam noctem, frater (qui cum eo erat) evigilante, tanta lætitia cordi ejus infunditur, os ejus nimio jubilo impletur, & plausus manuum attollitur, quod videtur cor ejus laguunculam corporis velle sed non valere dirumpere. Et suppressa voce beatæ Virgini quæ sibi apparens loquebatur, respondebat: Bene veniatis charissima Domina. Et non semel, sed pluries: Item dicebat: Quare non sedetis mi charissima Domina? Item dicebat: Domina ego sum capellanus, & pauper prædicator vester. Et hoc frequenter iterabat suppressa voce, & post modicum intervallum incipit clara voce cantare, Tu Theophilum desperantem apostatam reduxisti, & revocasti ad gratiam. Istum dulciter cantando, aliquoties iteravit, in tantum quod frater qui cum eo erat, & nunquam alias audierat, vel legerat, ab eo didicit. Post hoc alta voce cœpit cantare. Congaudent Angelorum chori gloriosæ virgini. Frater autem qui cum eo erat, timens ne aliqui audientes sic alta voce cantantem minus bene ædificarentur, dixit ei. Estne bonum frater hoc quod ita facitis vos audiri? qui respondit: Charissime frater, non credatis quod propter hypocrisim hæc faciam. Hypocrita malus intrinsecus, bonus extrinsecus abominabilis est Deo. Talis homo sum ego, sed à laude gloriosæ virginis non valeo me continere. Instante vero hora mortis, cum quasi jam obmutesceret, frater dicebat coram eo matutinas solus. Et cum frater diceret illum ultimum versum Psalterii: Omnis spiritus laudet Dominum: erigens se aliquantulum, & manus elevans fratri, ut potuit, silentium indixit. Et assumens in ore illam clausulam. Omnis spiritus laudet Dominum, migravit ad Christum. *Ex lib. vitæ fratrum Prædicatorum in additione ad partem 5. ejusdem libri.*

EXEMPLUM XXVIII.

Beatissima virgo Maria quendam devotum sibi à latronum truculenta manu abscondit.

AUdivi à quodam Valente fratre nostro Provinciali, tunc in provincia sua, quod cum ipse quadam vice per Lombardiam transiens, vidisset latrones insequentes se non habens refugium aliud, projecit se ad segetes, erat enim prope tempus messis. Latrones autem hoc videntes, ad locum ubi se absconderat, pervenerunt. Ipse autem Dei genitricem pro protectione vocans, versum: Monstra te esse matrem, &c. devota mente recitavit. Audierat enim idem frater quoddam miraculum de beata virgine (prout retulit) quomodo quidam puer submersus, & mortuus ante imaginem beatæ virginis in quodam cœnobio deportatus & cantantibus monachis hymnum: Ave maris stella, &c. perventoque ad illum versum: Monstra te esse matrem, reviviscens puer ille, surrexit. Ad efficaciam ergo verborum intentionem suam referens, iste frater versum eundem in corde, & ore sæpe repetivit. Quærebant autem eum diligenter latrones in segetibus undique, & licet nonnunquam loco ubi jaceret approximarent, ipsum tamen minime videbant. Et non invenientes domum vacui abscesserunt, & sic frater manus eorum salvus evasit protectione virginis gloriosæ. *Lib. 2. Vita fratr. Eremit. D. August. cap. 20.*

Legitur

Legitur de Purificatione B. Mariæ Virginis.

EXEMPLUM XXIX.

Purificationis die beata virgo quendam cœcum illuminavit, qui composuit responsorium, Gaude Maria, &c.

TEmpore beati Bonifacii Papæ, qui (in Ecclesiasticis historiis legitur) à Phoca Imperatore precibus eximiis obtinuit, quatenus templum Romuli, quod ab antiquis Romanorum Græce Pantheon vocabatur, sanctæ Dei Ecclesiæ quasi ad supplementum religionis, adderet, in honore beatæ semper Virginis ac simul omnium Sanctorum dedicando consecraret. Facta est in urbe Roma seditio inter Judæos atque Catholicos non modica. Impugnabant quippe Judæi toto vesaniæ impetu fidem Incarnationis Christi, asserentes & virginem Mariam de semine Joseph, cui desponsata erat, non de Spiritu sancto concepisse Christum, & generasse, adjicientes juxta impiissimam hæresim Græcorum, omnibus modis impossibile fore, virginem contra naturam parere posse. Cumque diutius apud Romam hæc altercatio haberetur, & jam Christiani ferventissimo fidei zelo prophanos Judæos nisi cito resipiscerent, & ad baptismi gratiam convolarent, ex urbe propellere vellent. Erat quidam ejusdem Romanæ urbis civis cæcus natus, sed tamen Christianis litteris apprime imbutus. Is namque quodam die eodem Christianitatis fervore succensus, verbo veritatis conflicturus, aggressus est Judæos, & tanta illos constantia redarguit, ut pene omnes invenirentur victi, ut falsos testes decuit elingues: ad ultimum vero Judæi ad probra conversi, & convitia, stomachando valde cœperunt improperare dicentes: Tu cum sis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo ausus es fidem Christianorum defendere, & nos ad pugnam lacessere? Nonne liquido patet, Christum tuum adeo impotentem esse, ut non posset etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cœcus: Expectate, inquit triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autem post triduum veneranda solemnitas Purificationis sanctæ Mariæ, quam Græci, Hypanti vocant, quæ est quarto nonas Februarii, & necesse erat, ut eadem sacrosancta festivitas apud præfatam Ecclesiam sanctæ Mariæ ab omni clero Romano eodem anno celebrari debuisset quæ tantum modo singulis annis apud sanctam Mariam majorem fit. Quo audito Judæi indigne tulerunt, & subridendo dixerunt: Certe Christus tuus, quem patres nostri crucifixerunt, non potest tibi oculos reddere, qui non potuit semetipsum de mortis periculo liberaro. Attamen si in præsentia nostra te illuminaverit, pro certo nos omnes credere habemus in illum, & tunc liquido constabit, quod ipse est vere filius Dei, & non sit alius Salvator mundi. Eo autem pacto hoc affirmare placet, ut si quis in Christum non crediderit hoc viso miraculo, omnium rerum suarum proscriptionem patiatur, & injuriis maximis, utpote majestatis reus ex urbe ejiciatur. His dictis recesserunt Judæi, unusquisque in sua. Cœcus vero clanculo se perduci fecit ad Dominum suum Bonifacium & indicavit ei pactum, & conditionem Judæorum super fide Christianorum. Quibus Papa auditis, plus solito lætus efficitur, atque sub eodem momento omnibus mandavit Judæis, quatenus sine dubio præfatæ solemnitati unanimiter occurrerent. Advenit autem festivitas illa magna, totusque Romanorum clerus apud præfatam Ecclesiam ex more pervigiles celebraturus excubias congregatus est, similiter Judæorum conventus non modicus habebatur immixtus. Ductus est autem cœcus ille in medium plenus fide, & spiritu sapientiæ, nihil hæsitans de propositis. Dumque ab omnibus fidelibus nocturni ibidem canerentur hymni, & jam octava lectio recitata fuisset, cœcus ante altare Matris Domini perduci se rogavit, ibidemque baculo sustentatus canere cœpit quoddam responsorium videlicet, Gaude Maria, quod sibi ante biduum (quia musicæ artis gnarus fuerat) composuerat, in quo tam vivaciter Judæorum errorem confutavit, ut sub oculis omnium qui aderant completo versu ejusdem responsorii, vera lux qui est Christus genitricis suæ interventu (cujus virginitatis integritas eodem cantu defensa est) lumen ei oculorum clarissimum reddidit, qui ejus mentem primitus fide Catholica illuminavit. Quo viso cunctis miraculo, ab omnibus Christianis, illico Gloria in excelsis Deo canitur, & exultatio spiritualis habetur. Judæi vero ad quingentos viros statim ad baptismi convolarunt gratiam, reliqui fuga lapsi in urbe Roma visi ultra non sunt, unde placuit sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ut idem responsorium in eadem festivitate, octavum locum perpetualiter obtinere debuisset, quatenus memorabile miraculum fidelium cordibus omni tempore ad laudem Christi ferventius semper inhærere potuisset. Ipso præstante qui regnat in sæcula sæculorum, Amen. *Thomas de Cantip. in Appendic. ex. 2. & breviter id tangit Pelbartus l. 3. parte 1. art. 2. c. 3. Stellarius asserit hoc mirac. se reperisse in Bibliotheca Budensi.*

EXEM-

EXEMPLUM XXX.

De altero miraculo circa idem responsorium.

CONtigit post multa tempora circa hoc idem responsorium: Gaude Maria, aliud quoddam mirabile Miraculum. Nam habitabat in confinio cujusdam capellulæ Judæus quidam Incarnationis Dominicæ, sed præcipuè (sicut & sunt omnes Judæi) virginitatis Mariæ extremus inimicus. Erat autem eodem tempore in eadem parochia scholaris quidam eidem virgini valde devotus, qui ad honorem Dei genitricis (sed præcipue in confusionem & opprobrium illius improbi Judæi) integritatem virginis nequiter impugnantis hoc duxit in consuetudinem, ut inter cætera devotionis exercitia (quibus eam venerabatur) singulis diebus in capellam illam ingressus coram ipsius imagine hoc responsorium flexis genibus decantaret devote. Audiebat hoc Judæus quotidie, & quoniam clericus erat, verba intelligens in sui derisum composita, ingenti tabescebat invidia. Stridensque in illum dentibus suis observabat, si quando solum illum posset invenire, quatenus hoc suum opprobrium ipsius occisione terminaret. Et ecce die quadam juvenem hunc ingressum capellulam Judæus persecutus est, & solum illum considerans, Nunc, inquit, tantæ tuæ insolentiæ mihique diu injuriæ exhibitæ finem imponam. Arripiensque juvenem discidit in frusta, sicque per singula membra discissum sub ipsius capellæ gradibus sepelivit, sed Virgo beata (quæ misericordiæ suæ officium ingratis atque peccatoribus exhibere consuevit) huic fideli suo famulo, & martyri in tribulatione non defuit, sed corpus pro sibi impenso obsequio in frusta discissum recolligens, rursum misericorditer vivificavit, præcepitque jam vivo, ut solitum obsequium exhiberet in tanto devotius, quanto pro exhibito famulatu copiosius se sensisset adjutum. Mox juvenis ad altare rediit, & idem responsorium solito multo devotius decantavit. Cum autem ad verba illa pervenisset. Erubescat Judæus infelix cum multa cordis fiducia secundum altitudinem notatum, vocem altius plus solito elevabat, ut scilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinem gratiarum actionis, & Judæus qui ad delendum Mariæ obsequium, & in suæ invidiæ remedium eum occiderat, audiens rursum canentem quem credebat occisum, amplius veretur, quod & factum est. Nam Judæus audiens illum canentem, alium quendam hunc esse suspicatus est. Veruntamen venit ut videret, atque si alius esset, rursus illum occideret. Sed videt & stupet quia quem ipse sciebat sepelisse, jam resurrexisse videbat, atque ideo se frustra tantum facinus commisisse. Tunc juvenis ne tam gloriosum miraculum suo silentio celaretur, vadens ad pastorem parochianum, singula illi per ordinem enarravit, ostendens eidem cicatrices, tanquam signa quædam in singulis incisionum locis pro confirmatione miraculi derelicta. Pastor autem pro mirabili hoc divulgando miraculo populum convocavit, eisque de Dei genitricis misericordia egregium sermonem fecit. Pro cujus confirmatione sermonis juvenem produxit in medium, & quid circa eum contigisset per singula patefecit. Quod omnis plebs ut vidit, dedit gloriam Deo, & laudem gloriosæ virgini Matri ejus, quæ sibi devotos in sui tribulatione non deserit. Verum cum judici civitatis hoc idem esset recitatum miraculum, comprehendens Judæum pro commisso latrocinio condemnavit ad mortem. Sed Judæus Christianum se fieri toto corde desideravit, & sic vitam obtinens, ejus virginitatem studuit conatu toto defendere, quam noscebatur prius impie & pertinaciter impugnasse. *Idem Thomas de cantip. in Appendice supra dicta, breviter simile refert & Pelbartus in Stellario lib. 12. p. ultima c. 1.*

Legitur in Legenda Assumptionis Beatæ Mariæ.

EXEMPLUM XXXI.

Beata Maria sibi devotam fœminam, militis depauperati, sed per diabolum ditati, uxorem à malitia diaboli præservavit.

MIles quidam potens valde ac dives, dum omnia sua bona indiscreta liberalitate dispergeret, ad tantam inopiam pervenit, ut qui consueverat magna tribuere, jam inciperet minimis indigere. Habebat autem uxorem pudicissimam, & beatæ Mariæ valde devotam. Appropinquante autem quadam solemnitate, in qua prædictus miles multa donaria consueverat elargiri, cum jam quid tribueret non haberet, nimia confusione & verecundia ductus, quousque prædicta solemnitas transisset desertum locum mœroris ab amicis expetiit, ut fortunæ suæ incommoda plangeret, & verecundiam evitaret. Et ecce subito quidam equus valde terribilis terribiliorem habens sessorem, ad eum accessit. Cujus assessor eum alloquitur, & causam tantæ suæ tristitiæ sciscitatur. Cui cum omnia quæ sibi contigerant per ordinem enarrasset, ille ait: Si mihi in modico obtemperare volueris magis quam antea gloria & divitiis abundabis.

dabis Spondet ille principi tenebrarum se quicquid jusserit libenter facturum, dummodo ipse sibi impleat quod promittit. Et ille: Ecce pergens in domum tuam, & in tali loco requiras, ibidem tot auri & argenti pondera, & tot lapides pretiosos invenies. Mihi autem hoc facias, ut in tali die uxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promissione miles ad domum revertitur, & in loco de quo sibi dixerat quærens omnia reperit quæ sibi prædixerat. Quæ inveniens, mox emit palatia, largitur dona, redemit fundos, comparat servos. Appropinquante vero die statuta uxorem suam vocavit & dixit: Equum conscende, quia aliquo longius mecum pergere oportet. At illa tremens & pavens, & viri imperio contradicere non præsumens, B. Mariæ se devote commendavit, & post virum abire cœpit. Cum autem longius processissent & in via quandam Ecclesiam invenissent, illa de equo descendens, Ecclesiam intravit viro exterius expectante. Dum vero B. Mariæ se devote commendaret, illa subito obdormivit, & virgo gloriosa prædictæ matronæ in habitu, & qualitate per omnia similis, de altari processit, & foras exiens equum conscendit, matrona illa in Ecclesia dormiente & remanente. Vir autem suam uxorem esse arbitrans profectus est. Cum autem ad locum statutum venisset, ecce princeps tenebatum cum impetu nimio veniebat, & ad locum festinabat, sed cum appropinquasset, statim ille fremuit & tremens ac pavens accedere non præsumpsit, dixitque militi: Infidelissime hominum, cur mihi taliter illusisti, & pro tantis beneficiis mihi talia contulisti: Ego enim tibi dixeram, ut ad me adduceres tuam conjugem, & tu mihi adduxisti Domini genitricem, volebam uxorem tuam, & adduxisti mihi Mariam. Nam cum uxor tua mihi multas inferat injurias, de ea volebam expetere ultionem. Et tu ad me istam adduxisti, ut me torqueas, & in infernum mittat? audiens hæc vir vehementer stupebat, & præ timore admiratione nimia loqui non poterat. S. autem Maria dixit: Qua temeritate nequam spiritus devotæ meæ nocere præsumpsisti? non hoc tibi impune cedet, & nunc te hac plecto sententia, ut in infernum descendas & alicui me cum devotione invocanti nocere de cætero non præsumas. Ille autem cum multo ejulatu recessit, & vir de equo exiliens se ad pedes ejus prostravit. Quem virgo increpans ad suam uxorem, quæ adhuc in Ecclesia dormiebat, jubet redire, & omnes divitias dæmonis abjicere. Rediens ergo cum adhuc uxorem suam dormientem inveniret, eam excitavit, & sibi quæ acciderant enarravit. Cum autem domum rediissent, & omnes dæmonis divitias abjecissent, in laude virginis devotissime permanserunt & multas postmodum divitias ipsa largiente virgine receperunt. *Jac. de Vorag. Arch. Genuens. in festo assumptionis B. Mariæ.*

Legitur in Hist. Nat. B. Mar. Virg.

EXEMPLUM XXXII.

B. Maria filium viduæ, quæ sibi puerum Jesum pia simplicitate ex ulnis abstulerat, & obsides loco cistæ incluserat, à vinculis absolvit, & matri restituit.

QUædam mulier solatio viri sui destituta, unicum filium habebat, quem tenerrime diligebat. Quadam autem vice filius ejus ab inimicis capitur, & in custodia vinculatur Quod illa audiens inconsolabiliter flebat, & B. virginem (cui multum devota erat) pro liberatione filii importunis precibus exorabat. Tandem videns quia sic nihil proceret, Ecclesiam in qua erat sculpta imago B. Mariæ virginis sola intravit, & coram imagine stans, ipsam sic alloquitur dicens: Virgo beata pro liberatione filii mei te sæpe rogavi, & adhuc nequaquam matri miseræ subvenisti? Tuum pro filio meo imploro patrocinium, & adhuc nullum sentio fructum. Igitur sicut filius meus mihi ablatus est, sic & ego filium tuum tibi auferam, & obsidem pro filio meo in custodia ponam. Et hæc dicens propius accessit: & imaginem pueri quam virgo bajulabat, auferens, domum abiit. Accipiensque imaginem pueri ipsam in linteo purissimo involvit, & in arcam recondens ipsam cum clave diligentius obfirmavit, bonum obsidem pro filio suo habere se gaudens, & ipsum diligenter custodiens. Et ecce sequente nocte B. virgo juveni apparuit & januam carceris aperiens inde ut exeat præcepit, eique dixit. Matri tuæ fili dices, ut meũ mihi reddat filium, ex quo reddidi sibi suum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo B. eum liberaverit, enarravit. Illa autem plurimum exultans imaginem pueri accepit: & ad Ecclesiam vadens B. Mariæ reddidit dicens: Gratias vobis Domina refero: quia mihi meum unicum filium reddidistis, & nunc vobis filium vestrum reddo, quia meum me recepisse profiteor. *Idem Jac. in festo nativitatis B Mariæ virginis.*

De visitatione gloriosæ B. Mariæ.

EXEMPLUM XXVIII.

B. Virgo Maria devoto Clerico pulchritudinem suam ostendit.

CLericus quidam B. Mariæ devotissimus crebris eam precibus fideliter exorabat, ut sibi suam pulchritudinem ostendere dignaretur, quæ

in Scripturis Sacris sæpius commendatur, ut est illud, Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te,&c. Item Cant. 7. Quam pulchra es, & quam decora charissima in delitiis tuis, &c. Cujus piæ petitioni mater misericordiæ annuens, per Angelum ei mandavit, quod tali hora sibi appareret, sed tamen sciret inconveniens, & indignum esse oculis quibus eam videret, postea terrenum aliquid cernere. Cum autem responderet clericus se non curare si post ejus visionem fieret cœcus,tamen angelo disparente cœpit anxie cogitare, quia si visum penitus amitteret, eum mendicare de cætero oporteret. Excogitavit ergo consilium uno oculo clauso alterum tantum ad eam videndam aperire. Apparente autem sibi B. Virgine tempore assignato, inæstimabilem claritatem & pulchritudinem vidit & cupiens plenius eam videre, etiam oculum quem tenuerat clausum, aperuit, sed visio tunc repente disparuit. Cum ergo oculo quo eam viderat esset orbatus, altero salvo manente, ipse lachrymans eo quod oculo pepercisset, se cœpit vehementer arguere dicens: utinam totus fuissem oculus, ut eam vidissem plenius. Cum autem denuo Dominam nostram instantissime exoraret, ut se adhuc semel ei ostenderet, quia propterea etiam residuum oculum libenter amitteret, iterato piissima Virgo Maria ei apparuit, & sua visione ineffabiliter consolata, & residuum oculum sibi servavit, & prius amissum restituit. *Joannes Herol. in promptuario miraculorum B. Virginis, exemplo 79.*

EXEMPLUM XXXIV.

Beata Maria capellanum officium suum sæpe dicentem à B. Thoma Cantuariensi suspensum, officio priori restitui jubet.

Legitur in historia sancti Thomæ Cantuariensis Episcopi, quod sacerdos quandam missam de beata virgine quotidie celebrabat. Qui coram Archiepiscopo accusatus ab eo accersitur, & tanquam idiota & inscius ab officio suo suspendidur, atque rejicitur. Cum autem B. Thomas cilicium suum suere deberet & sub lecto ipsum abscondisset,ut ad suendum horam captaret,B. Maria sacerdori apparuit dicens: Vade ad Archiepiscopum eique dicas, quod illa ob cujus amorem missas dicebas, ejus cilicium quod est in tali loco consuit,& setam rubeam de qua illud consuit, ibidem reliquit. Illa igitur tibi mandat, quod interdictum tibi fecerat,debeas relaxare. Quod ille audiens, & ita inveniens stupuit interdictum relaxans, sacerdotem hoc habere secretum præcepit. *In Appendice exemplorum Thomæ à Cantiprato.*

EXEMPLUM XXXV.

Beata Maria lassum de communi labore fratrem quiescere, & somnum capere præcepit.

Legitur quod unus devotus frater laicus, qui erat coquinarius fratrum, stabat ante conventum fratrum multorum, & in continuo labore fuit. Et quoniam frequenter hospites superveniebant extra horam communis prandii, vel cœnæ, vix tantum temporis habere potuit, ut orationes debitas persolveret. Contigit quoque una die, ut multis supervenientibus fratribus tota die occuparetur in labore coquinæ. Tandem post completorium satis tarde accessit ad orationes persolvendas, & quasdam peculiares oratiunculas beatæ Virgini offerebat. Et quia fatigatus fuit multum ex labore, somnus ipsum arripuit, qui excutere à se somnum conatus magnam luctam habuit in somno, lassum corpusculum deprimente, & fervore devotionis renitente. Cumque sic luctaretur, apparuit ei Domina pulcherrima dicens: Fili bone mihi satisfecisti. Vade ad dormiendum. De cujus aspectu gratioso multa consolatione repletus est. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXXVI.

Beata Maria laborantium fratrum sudorem collegit.

Ante aliquot annos comperi rem non incertis testimoniis approbatam, quæ regulariter operantibus afferat non parum solatii & opus alleviet intuitu mercedis & præmii. In una domo ordinis Cisterciensis, res gesta & celebris apud Franciam & ab omnibus credita, quia vir magni testimonii testis ejus est à quo & visa est. Messis erat, monachi messuerunt & sub pondere diei & æstus fortiter sudaverunt. Venit vesperus, itum est ad domum cœnatum, dormitum, & dormitorium clausum. Cellarius vir sanctus, sapiens, & maturus, talis denique cui soli hoc liceret, mercenariis responsurus. Expeditis his venit & ipse ad dormitorium, sed clausa est janua, quid faceret, pulsaret, sed turbare noluit requiem monachorum, desisteret, sed requiem non haberet. Malens tamen inquietare se quam illos, capitulum intrat, in scamno se ponit & de junco capitale instruit sibi. Necdum obdormierat, & ecce virgo omni specie pulchrior obsequentibus & lumina præferentibus aliis duabus ingreditur. Aggreditur monachum an dormiat sciscitatur, vigilare se dicit. Qui & ipse quod ibi facere velit, cur contra morem & maxime nocte intraverunt, securus inquirit. At illa? Ego sum inquit Maria, cujus es & tu, & domus ista, & omnes & omnia quæ sunt in domo

ista & in ordine isto. Portabat autem vas vitreum ad nares suas tanquam odores captans ex eo dixitque: Visitavi hodie monachos meos in agro, sudoremque eorum collegi mihi in vase isto. Et hic odor optimus coram me & filio meo, digne utique remunerandus proemio oportuno. Tum ille: O pia Domina quid tibi tanti est labor noster, qui fit non tam devotione humilitatis, quam necessitate inopiæ. At illa inquit: Tu (ait) non audisti quia voluptas habet pœnam, & necessitas pariat coronam? Et si necessitas parit coronam, sed jam partem accipit voluntas. Sive ergo necessitate, sive voluntate quod agitis meum est. Omnia vestra mihi vendico, ego suscipio, ego remunero. His dictis disparuerunt illæ. Et ipse obdormivit suaviter, utique sic animatus in spe, sic confortatus in fide, voluntarius in labore. Mane facto refert lætus & compunctus Abbati. Abbas conventui. Lætati sunt omnes, crediderunt omnes, & præ gravitate personæ nemo dubitat. Accenduntur animi omnium, singuli fervent ad opus, laborantes & sudantes in tantum, ut si Maria adesset, demum posset implere vas suum. Sic ludere solet dulcis Maria cum pueris suis, sic in visu ostendens se illis, donum pacis & gratiæ afferens illis. Audiant hæc mansueti & lætentur, pusillanimes, & confortentur, pigri, & excitentur, alacres currant, non lassentur. Omnes Christo & beatæ Mariæ dent gloriam, & ab ipsis vicissim hauriant gratiam. *Idem collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXXVII.

Beata Maria quendam Carthusiensem à dæmonibus liberans, dicit ut studeat vilibus escis, &c.

Legitur in Chronica Priorum domus majoris Carthusiæ circa annum Domini M.LXXXII. tempore Guidonis quinti Prioris dictæ domus, creditur evenisse, quod non incongrue videtur ad memoriam revocandum. Conversus quidam ibidem fuit receptus, humilis genere, ac juvenis ætate, moribus generosus, vitæque sanctitate provectus. Hic toto studio obedientiæ, humilitati, mortificationi omnem quam poterat operam adhibens, mundum sibi, seque mundo non solum crucifixerat, sed etiam sepelierat amori divino & specialiter memoriæ matris Domini ita se totum devoverat, ut à bonis viris ipsum, vitamque ejus cognoscentibus nihil scire judicaretur, nisi Jesum Christum & hunc crucifixum, sacramque ipsius matrem, ac perpetuam virginem, humanæ salutis singularem post Deum amatricem Mariam. His studiis conversionis suæ principiis inceptis magis ac magis insistere, antiqui hostis invidiam velut novam ac specialem contra se excitavit, nec jam occulte, sed palam. Jacebat siquidem quadam nocte in cella, sibi (ut talium mos est) ad laboris solamen & orationis secretum assignata. Tunc ecce multo jam processu noctis ipsi adhuc vigilanti, & cœlestia meditanti, dæmonum turba in specie porcorum agrestium apparuit, & per totam cellam discursu insano, ictu horrendo, dentibus longissimis ac velut in necem ejus exacutis pavefactum & trementem hominem circumstabant, sudabat ille præ timore, & quasi jam jamque à bestiis discerpendus nil nisi mortem ultimam præstolabatur. Hæc autem eo patiente adauctus est metus. Nam quendam enormis magnitudinis hominem (ut ex corporis sui judicio sibi videbatur) dæmonum principem cellam conspicit intrantem. Qui primum in ingressu suo conversus ad porcos ait: Quid segnes estis? cur hunc jam non rapuistis, cur non discerpsistis? Quid dicitis? inquiunt porci. Magno conatu facere nisi sumus, sed cuncta tentantes nil facere potuimus. Ego (inquit ille) jam faciam quod vos desides minime facere potuistis. Quo dicto uncum ferreum longis ac recurvis ungulis terribilem minaci manu prætendes, atque ad virum Dei rapiendum, imo ad discerpendum adaptans, eum nimio timore pœnæ, mente excedere coegit. Sed Deus (cui vir ille bonus sæpe dicebat, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo) tentationem tam duram non est passus ultra procedere, sed sua infinita misericordia (qua suis semper providet) eduxit eum à tentatione & liberavit à malo. Mox enim ut nequam ille manum (ut dictum est) ad rapiendum, & uncum (ut videbatur) ferreum ad eum discerpendum intendit, statim omnipotentis Filii Dei mater, veræ mater misericordiæ in qua ille (sicut dictum est) totam spem suam post Deum posuerat, visibiliter affuit, & virga levi manu prætensa, quomodo (inquit) huc detestandi venire ausi fuistis? Non est hic vester, nec jam in aliquo contra eum poteritis prævalere. Dixit hoc, & dicto velocius totum illud nefandum collegium ut fumus evanuit. Perstitit illa post dæmonum fugam cum homine adhuc tremente, eumque his consolata est verbis. Placet (inquit) quod facis, tuique animi devotionem Deo mihique gratam noveris. Fac ergo quod facis, & de his ad meliora perseveranter perficere stude, & ut tibi aliquid singulare in mandatis tradam, stude vilibus escis, operi manuum devotus insiste, amplectere abjectas vestes. His ergo beata animatum hominem relinquens, cœlum repetiit. Ille autem ut à beata Virgine jussus fuerat, mandata ejus adimplere totis viribus nitebatur, vilibus cibis magis quam splendidis epulis, vilibus

bus pannis magis quam pretiosis usque ad mortem contentus. *Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis 2. libr. miracul. cap. 19.*

EXEMPLUM XXXVIII.

Beata Maria Carthusiensem diabolica factione pene desperantem adjuvit.

Legitur in Chronica Priorum domus majoris Carthusiæ, quia fuit quidam magnæ devotionis monachus Dominus Petrus Faverii vocatus. Hic Prior domus sanctæ crucis effectus, pro strenuitate morum ac subtilitate ingenii procurator generalis totius ordinis ad causas pertractandas est effectus. Cum autem pro injuncta sibi obedientia in quadam civitate maneret, contigit eum gravi infirmitate vexari, ordinationeque (ut creditur) divina contigit Dominum Hubertum Priorem boni passus ad ipsum infirmum venire. Quem mox ut infirmus vidit, gavisus est gaudio magno valde, dixitque ei: Frater mi, tu me trades sepulturæ, sciensque finem suum adesse confessione eidem facta, unctionem cum viatico petiit & accepit. Dicto verbo Domino Huberto alia occasione ab infirmo ad horam recedente, ecce sathan humani generis inimicus ante lectum ejus statim adfuit magnum volumen portans, in quo omnia peccata, quæ dictus infirmus commiserat in tota vita erant conscripta, qui ante faciem dicti infirmi cum magna protervia se ponens omnia peccata sua improperabat, procaciter cachinnando. Cum autem infirmus præ timore & tremore horribilis visionis, quid responderet, nesciret, nisi hoc tantummodo, quia in confessione facta confideret indulgentiam peccatorum, magis ac magis sathan nitebatur eum ad horribilem desperationem inclinare. Cœpit autem infirmus tremere, pallescere, ac fere in barathrum desperationis jam cadebat, nisi superna eum gratia clementi oculo respexisset. Subito namque mœstorum consolatio, laborantium fortitudo, desperatorum relevatio, affuit beatissima virgo Maria ultra humanam rationem lucidissima, in brachiis suis puerum deferens inenarrabiliter speciosum, dictoque infirmo jam fere desperato cominus astans: Frater mi (inquit) cur times? cur diffidis? Per istum enim puerum speciosum omnia peccata tua sunt dimissa. Ad hæc verba sathan qui advenerat nimium confusus de loco illo turpiter est egressus. Statimque ab oculis infirmi cum puero etiam evanuit virgo gratiosa. Tunc infirmus cum lætitia & exultatione cordis remansit, quanta sicut referebat ab ipso exprimi, vel auditore capi non valeat. Cum dictus Dominus Hubertus ad infirmum rediisset eidem omnem visionem narravit. Demum post matutinam noctis sequentis solus septem psalmos, cum lætitia prout poterat, incepit decantare Cum autem in dicendo nimium gravaretur, dictum Dominum Hubertum ut se juvaret, rogavit. Dum vero litaniam comiter decantarent, venissentque ad locum illum in quo dicitur: Omnes Sancti orate pro nobis. Subito post prædictam postulationem elevans infirmus digitum dextræ manus cum cordis lætitia maxima subjunxit, dicens: Omnes Sancti qui modo hic estis orate pro nobis. Quam postulationem crebrius cum magno fervore ingeminans spiritum exhalavit. *Collector Speculi hujus.*

EXEMPLUM XXXIX.

Beata Maria ex ore devoti Prioris sertum legentis cernitur collectas rosas in sertum suo capite imposuisse, qua visione latrones à præmediato malo desistentes pœnituerunt.

Legitur in libro exemplorum B. Virginis, quod scholaris quidam juvenis B. virgini multum devotus, hanc sibi consuetudinem fecerat, ut de odoriferis floribus, & aliis redolentibus speciebus (prout melius habere poterat) imagini B. Mariæ quæ in Ecclesia habebatur, sertum quoddam diebus singulis mira cordis simplicitate ac devotione faciebat, quo caput imaginis ornare consueverat. Parentes igitur clericuli, agnitis devotione pariter & desiderio pueri in monasterium quoddam eum in monachum consecrandum tradiderunt, qui mox claustrali arctatus disciplina præ dolore cordis cœpit plurimum flere. Cumque Prior, quænam esset causa tanti fletus interrogasset, propter ordinis enim rigorem flere eum suspicabatur. Respondit ei puer. Solitus sum diætim de congregatis hinc inde speciebus ac floribus B. Mariæ sertum componere, ad quod jam exire me videtur loci hujus observantia præpedire. Ad quod Prior: Fili (inquit) charissime diebus singulis legas quinquaginta Ave Maria, sic ut semper post decem legas unum Pater noster ad honorem, & reverentiam dilectæ Dominæ tuæ. Sic nempe sertum ei facies gratius multo priore. Puer vero jussa implens per crementa temporum auxit & incrementa virtutum. Adeptus annos debitæ ætatis propter vitæ ejus probitatem electus est in Priorem. Contigit ergo eum ex parte officii cum aliquo fratre aliquorsum pergere. Quod ut quibusdam latronibus innotuit, eos à tergo sunt secuti. Recordatus interim Prior sertum consue-

 tum

tum B. virgini in illo die nondum lectum ad genua cecidit, & maleficiorum inscius sertum virginis devotus implevit. Stantes autem latrones viderunt Dominam quandam mira gratiositate formosam ante eum stantem, & per singulas salutationes rutilantes rosas & flores ab ore ejus excipientem, & sertum quoddam ex eis perpulchrum componentem. Finita autem oratione sua, completum est & sertum, quod ipsa Domina proprio capiti imponebat, sicque ab eorum obtutibus est subtracta. Clamabant igitur latrones ad patrem. Nisi nobis quæ hæc fuerit Domina quæ vobis astabat, intimaveritis, nequaquam mortem evadetis. Quibus Prior: Pueri (inquit) nullius est nobis Dominæ cognita vel visa præsentia. Ad quod latrones: Non solum quæ vobis astitit, sed & quid legebatis cum vobis astaret, aperire nobis oportebit. Coactus itaque Prior rei gestæ illis ordinem retulit, quomodo videlicet dietim B. Virginem venerari consuevit. Tunc illi audito miraculo pedibus ejus provoluti, veniam postulabant, & ut sibi confiterentur ab eo precibus impetrabant. Sicque emendata deinceps in melius vita, felici fine, beata quiete in Domino quieverunt. Prior ergo virgini gloriosæ gratias referens, solitum suæ devotionis obsequium tali fretus præsidio, devotius curavit eidem offerre. *Idem Collector*.

EXEMPLUM XL.

Beata Maria duas virgines sibi in filias datas à paupertate simul & infamia liberavit.

Legitur in Scala cœli, quod fuerit quædam mulier nobilis, sed pauper, habens duas filias, quas informavit ad amorem virginis benedictæ. Paupertate ergo gravata timens corruptionem mundi, ante altare B. Virginis eas adduxit, sic dicens: O Domina has filias meas virgines mundas tibi offerro. Et quia non habeo unde possum eas nutrire, quidquid juris in eis habeo, totum tibi do. Et acceptis manibus puellarum in signum veræ donationis conjunxit manibus virginis. Et dum recessissent, juvenem splendidum invenerunt in foribus domus suæ, qui obtulit ei centum libras, in quibus secrete erat obligatus patri earum. De his mater induit filias, & de necessariis providet optime. Quod attendentes gentes murmurare cœperunt, credentes, quod de meretricio hoc haberent. Quod mater audiens filiabus advocatis sic ait: Ite ad matrem virginem Mariam, & instate cum fletibus & devotione, ut tanquam mater subveniat huic infamiæ vestræ. Quæ ex corde virginem rogantes dum in quodam festo solemni ipsius virginis, ad sermonem in platea sederent, in præsentia totius populi Angelus descendit de cœlo, portans duas capsellas de rosis pulcherrimis albis, & clamando in præsentia totius populi, sic ait illis duabus virginibus. Istas capsellas mittit vobis Virgo B. Maria mater vestra, in signum virginitatis vestræ. Et illis dimissis disparuit. Tunc princeps terræ qui ibi aderat viso hoc miraculo, duo monasteria construxit ad honorem B. Virginis, in quibus istas duas constituit Priorissas. *Joannes Junior Ordinis Prædicatorum.*

EXEMPLUM XLI.

Beata Maria devotissimam sibi filiam pastoris morituram visitavit, & caput serto ornans ad cœlestia regna perduxit.

Legitur in libro exemplorum B. Virginis, quod cuidam pastori commoranti in villa quadam filia quædam virgo pudica fuerit, quæ patri in pascendis gregibus famulabatur. Fuerat autem in loco pascuali Ecclesia quædam deserta, quam frequenter ingrediens virgo prædicta, orationes suas coram imagine gloriosæ Virginis Mariæ effundebat. Fuit namque prædicta Ecclesia in honorem gloriosæ virginis dedicata, in qua imago quædam formosa B. Virginis habebatur, quæ puerulum in gremio continebat, quæ quoniam ab hominibus Ecclesia derelicta non frequentabatur, in honore quo decuerat, in vestitu & in aliis exhibendo minus curabatur, sic quod inculto habitu inornata stabat, ut moris est in hujusmodi Ecclesiis desertis. Ex quo autem virgo prædicta orationes suas solitas coram eadem imagine sæpius beatæ virgini offerre consueverat, mota semel paupertate vestitus gloriosæ virginis, inter verba compassionis, sic est exorsa. O regina cœli mater Domini mei Jesu Christi, valde male appares vestita, ego quoque heu nihil habeo, quo vestræ paupertati in vestitu, & ornatu possim subvenire, sed quod mihi in vestitu defuerit exteriori, supplebo quo devotius potero orationum mearum, ac salutationum vestitu interiori, conaborque vos vestitu tali orationibus meis fulcire, quo reginam nobilem decet decorari. Cumque in hac devotione ad B. Virginem multis annis ferbuisset, & B. Virgini de sibi exhibito servitio eam remunerare placuisset, tacta languore, lecto decubuit. Eodem quoque tempore cum duo fratres nemus villæ in qua B. Virgo prædicta jacuit, illis sic ibi ambulantibus unus illorum somno nimium præter consuetudinem gravaretur, dixitque consocio suo oportere se omnimodis paululum dormitare. Cui cum alter diceret: Frater, si moram hic fecerimus, quoniam nemus istud à latronibus plurimis (ut scitis) inhabitatur, mortem à latronibus circumveni

cumventi incurremus Respondit ille : Nisi à somno recreatus fuero, vel ad modicum etiam, recedere non valebo. Quo dicto membra sopori dabat. Alter vero ipsi assidens librum aperuit, atque orationi incumbebat. Cumque sic sederet in oratione devotus, ecce à longe turbam quandam copiosam pucherrimarum virginum in vestitu stragulato sibi vidit appropinquarere quibus qua decuit reverentia assurgebat. Illæ ipsi inclinantes tacite transibant. Post has, ecce turbam quandam aliam formositate prædicta magis claram sibi vidit in vestitu albo appropinquare, quæ ut prædictæ ipsæ inclinantes, cum silentio præteribant. Post hanc, ecce tertia quæ prætermissis pulchritudine præeminebat, appropinquavit, vestitu rubeo decorata, quam virgo quædam gloriosa aspectu, ultra quam credi potest delectabilis, cæteris habitu præclarior sequebatur, quæ rosis albis, & rubeis ex omni parte fuerat constipata, habebat sertum roseum in capite velut jam recenter de paradisi amœnitate sulatum. Qui assurgens frater prædictus atque inclinans humiliter ab ea petiit sibi indicari, quænam posset esse ipsa regina tam generosa. Cumque illa fervorem desiderii ejus considerasset, humiliter inclinans illi respondit in hæc verba : Ego sum Maria mater Dei, quæ neminem peccatorem respuo me humiliter invocantem. Tunc humiliter optanti etiam scire quænam possent esse virgines tam formosæ, quæ ipsam præteribant. Respondit Maria, & dixit : Illæ omnes sunt virgines quæ virginitatem suam usque ad mortem illibatam servaverunt. Prima turba quam vidisti vestibus strangulatis ornatam, virgines sunt quæ sic in mundo stabant, ut qua si in medio virginitatis, & matrimonii animo nutarent. Secunda turba quam vidisti vestibus albis rutilantem, virgines sunt, quæ in mundo virginitatem suam filio meo, mihique devoverunt, & usque ad mortem nostro adjutorio immaculatam servaverunt. Quapropter earum gloria in multo præcellit gloriam primarum. Tertia turba quam vidisti vestitu rubeo coruscantem, mihique proxime assistentem, virgines sunt, quæ non solum meum exemplum sequentes virginitatem voverunt, etiam eandem in martyrio sanguinis ob amorem sponsi sui effusione optaverunt & istæ omnibus aliis in gloria præeminere meruerunt. Cumque dulcissima Domina virgo Maria fratrem prædictum sic gratiose responso suo informasset, instabat adhuc frater ille humiliter postulās ab ea sibi intimari: quonā cum turbis virginum tam formosis tenderet regina tam gloriosa? Respondit Maria : Pergimus in villam proximam virginem quandam jam in extremis agentem visitare, eamque ob mihi impensum ab ea devotionis servitium nostro consortio aggregare, quoniam me (ut vides:) tam glorioso vestitu suis humilibus precibus decoravit. Nos igitur illuc venire disponimus eandem virginem visitare, sicque Domina nostra ab eo discessit. Cumq; ille socium suum à somno excitasset, surgens socius in magno sui cordis gaudio dixit : Salubri somni soporatus sum : Vidi nempe id idem dormiendo, quod tu te gaudes vidisse vigilando. Eamus proinde videre, quo fine sit hæc virgo ab hoc seculo migratura. Euntes igitur in villam sollicite requirebat, ubinam inibi virgo aliqua infirmitate laboraret. Cumque omnes se de nullius virginis infirmitate scire respondissent, tristati sunt fratres, illinc quasi decepti ire velle, cogitantes. Et ecce homo quidam illis obviabat qui virginem talem, pastoris cujusdam filiam in fine villæ, infirmitate gravi laborare affirmabat, quo audito lætificati fratres illuc ibant, virginemque in straminibus decumbentem inveniebant, cui cum neminem adesse vidissent, eam devote salutabant. Quibus virgo: Discooperire (inquit) fratres capita vestra, & orate Dominum ut vobis concedat videre pulchram hanc comitivam hic juxta me gratiose congregatam. Ad quam admonitionem fratres ad genua provoluti discoopertis capitibus se, orationi dederunt, ac omnes virgines ibi adesse conspexerunt, quæ in nemore illos præterierunt, cum multitudine etiam Angelorum viderunt & Dominam nostram cæteris omnibus pulchriorem, quæ sertum miræ pulchritudinis virgini præparatum gestabat in manibus, sicque parili concentu miræ dulcedinis modulationem in excelsum cantaverunt. Cumque tali dulcedine cantus anima virginis è corpore fuisset revocata, virgo Maria B. Dei genitrix sertum roseum quod manu tenebat, capiti ejus imponebat, sicq; mira dulcedinis recreatione ac lætitia inenarrabili in cœlum sese recipientes, animam virginis secum in perpetuum regnaturam conduxerunt. *Coll. Spec. hujus.*

EXEMPLUM XLII.

B. Maria grandi miraculo rosas de corpore defuncti cujusdam fratris fecit excrescere, qui psalmos quosdam in ejus honorem legebat.

FUit Adomaropoli in monasterio S. Bertini monachus quidam Joscio nomine qui Dominam nostram V. Mariam in singulari devotione ac reverentia venerabatur, sic quod ob amorem magnum nominis Mariæ pro qualibet litera prædicti nominis Maria, psalmum qui ab una literarum reverendi nominis Mariæ inchoabatur, legere dietim consueverat. Primo solebat legere Cant. Magnificat, &c. Et pro *a* primo. Ad Dominum cum tribularer. Pro *r* Retribue servo tuo. Et pro *i* In convertendo. Pro *a* secun-

secundo. Ad te levavi. Ad quemlibet psalmum, versiculum Post partum virgo, & collectam, Concede nos famulos tuos. Anno Domini M. CLXIII. in nocte sancti Andreæ cum fratres simul ad cantandas matutinas convenissent, atque inchoassent: Subprior accepta laterna in manibus, ibat de choro ad chorum considerans utrum ne aliquis somno deceptus illic non adesset. Cumque omnes adesse cognosceret excepto fratre suo carnali Joscione, assumpta laterna ivit in dormitorium, ubi eum præcedenti vespere vidit ire dormitum. Cumque venisset in dormitorium ante fratris sui lectisternium, invenit eum in lecto, sed mortuum, viditque ex ore ejus rosam miræ pulchritudinis excrevisse, similem quoque rosam vidit ex quolibet oculorum suorum atque aurium exortam. Super rosam autem in ore radicatam habebatur inscripta prima litera nominis Maria, atque primus hujus versus cantici Magnificat. Super rosam autem in dextro oculo radicatam, litera *a*, primus quoque versus psalmi. Ad Dominum cum tribularer, habebatur inscriptus. Super rosam sinistri oculi *r*, & primus versus psalmi Retribue. Super rosam dextræ auris litera *i*, atque primus versus psalmi, In convertendo. Super rosam sinistræ auris litera *a*, atque primus versus psalmi, Ad te levavi. Cum autem his mirabilibus visis stuperet. Subprior cum magno timore ad chorum cucurrit, visaque fratribus nunciavit. Cumque fratres ad spectaculum convenissent, viso miraculo miro timore conterriti monachum antedictum attingere verebantur, sed mox miserunt nuncium, & intimabant Episcopo Atrebatensi sub cujus stabant dominio. Qui referens gratias Deo ac B. M. matri ejus, multum ex audito miraculo est gavisus, eo quod sic Deo ac gloriosæ matri ejus devote servientes solent remunerari, Episcopus quoque indutus Episcopalibus solemnem processionem cum facibus. cum crucibus atque thuribulis ordinavit, sicque cum conventu atque clericorum solemni collegio venit ad lectum Joscionis monachi jam mortui. Eductam autem rosam de ore jam dicti monachi quæ trahentis manum facile subsequebatur, atque in suo vigore & decore incorrupta manebat: fecit in crystallo quodam formoso artificiose ac reverenter inclusam super altare reponi, ubi in miraculi evidentiam ab omnibus posset videri. Cæteræ verò rosæ mox eductæ aruerunt, atque pristinam pulchritudinem amiserunt. Episcopus vero sumptum corpus ante summum altare, quod in honore beatæ Mariæ fuerat consecratum honore debito sepelivit, ubi ad declarandam clementiam virginis & devoti ministri ejus meritum ostendendum plura postmodum miracula contigerunt. *Hoc accidit in monasterio S. Bertini in civitate S. Audomari, sita in Arthesia Belgii Provincia, & monumentum hujus rei extat in tabella affixa basi ex adverso Sacelli B. Mariæ virginis hac autem Joscionis devotio insigni isto miraculo confirmata fuit tempore Leonis Abbatis supradicti cœnobii & Theodorici Flandriæ Comitis Vincentius Belvacensis libr. 7. hist. cap. 126. Thomas Cantip. in appendice libr. Apum.*

EXEMPLUM XLIII.

B. Maria custodem factione diaboli in furto deprehensum, & incarceratum, à carcere & infamia mirifice liberavit.

Legitur in libro quodam exemplorum B. virginis qui vocatur Mariale, quoniam fuerant alicubi duo monasteria ordinis S. Bernhardi non longe à se invicem distantia, unum mulierum, aliud virorum, in quibus singuli, ac singulæ juxta institutionis suæ regulam Domino devote serviebant. Erant autem & in eisdem monasteriis duæ personæ, quarum utraque quælibet in suo conventu custodis officio serviebat. Propter morum autem ac sanctitatis vitæ parilitatem se mutuo in Domini charitate arctius diligebant, ita ut ubi alter alterius obsequio egeret (prout officii opportunitas sæpius exigebat) sibi alternato ministerio serviebant. Talem autem suæ charitati custodiam adhibebant, ut nequaquam sibi corporali præsentia propinquarent, nec sibi loquerentur, nec suis aspectibus se offerrent. Fervebant autem ambo in servitio Dei ac gloriosæ Mariæ matris ejus. Custos vero conventus virorum ob singularem ad Dominam nostram devotionem & reverentiam, imaginem quandam pulchriorem quo potuit ejusdem V. M. sibi fieri, impetravit, sub cujus pedibus imaginem dæmonis, è contra quo horribilius ac turpius excogitari potuit ordinari fecit. Postquam vero longo tempore in jam dicta devotione B. virgini devote servivisset, stimulatus de facto prædicti custodis, devotionis omnis inimicus, puritatem intentionis ejusdem amplius sufferre non potuit, venitque in figura qua eum custos formari fecerat obviam, in quadam nocte cum ad pulsandum ad matutinas surrexisset, cumque protervo ac irato vultu intuens, in hæc verba prorupit: Cur hanc mihi opprobrosam confusionem exhibuisti, ut me tam turpi forma facias depingi sub pedibus pulchræ illius imaginis M. Dominæ tuæ, ubi contrariis juxta se positis mei figura alia magis elucescente, horribilior apparet? Nisi me citius deposueris, talem tibi providebo confusionis talionem, ut te, me sic offendisse peniteat. Quo audito cum visionis ejus conceptus horror paululū abscessisset, custos in hæc sic verba respondit, dicens:

dicens: Recede à me sathana tuas minas non curo, cui ego servio poterit me bene de tuis manibus eripere. Quo dicto inimicus, velut in fugam versus disparuit. Posthæc multo tempore cum custos minarum diaboli minime memoraret, ac doli ejus inscius sibi minime provideret, diabolus humanæ salutis semper inimicus, rediit, & custodi confusionem quam sibi promiserat. Deo permittente inferre curavit. Nocte igitur quadam in primo somno ante tempus matutinarum in custodis fœminæ indutus forma, ad cellam custodis velut introitum postulans pulsavit. Custos vero tali tempore rumoris insuetus surrexit, & aperiens cellæ januam, quisnam ibi esset, aut quid sibi vellet inquisivit. Cui diabolus: Ego (inquit) amica tua charissima talis monasterii custos tibi fidelis, quæ quoniam in tui amorem vehementer exarsi, & amoris vehementia tibi amplius abesse non potui, magno itaque tractus amore ex monasterio meo ad te huc perveni, assumens preciosiora cuncta nostri monasterii clenodia, quæ nobis longo tempore suo valore vitæ necessaria potuerunt ministrare. Nunc igitur surge velocius omni mora postposita, mihique sociare, quicquid quoque tu preciosorum clenodiorum ac ornamentorum habere poteris, tecum assumens in ignotam regionem, ubi cupita possimus frui præsentia simul pergamus. Sathanas quoque sicut custodi loquebatur extrinsecus, sic tentationibus suis animam ejus amplius excitando monebat intrinsecus, ita ut quid illi responderet non inveniret, sed verborum ac tentationum ejus victus importunitate fidem illi adhibuit, cellam egressus est, & quicquid de suæ custodiæ commissis clenodiis monasterii & ornamentis habere poterat, in saccum unum colligans cum diabolo velut cum custode dilecta à monasterio fugam petens abscessit. Cum autem per aliquantulum spatium à monasterio recessissent lachrymabili voce diabolus conquestus est se quoddam preciosissimum monasterii sui clenodium fuisse oblitum, quod omnia habita præcelleret in valore. Dixitque ad custodem: Tu hic sede charissime & tu reditum meum præstolate, ego citius quo potero, quæsito, & allato illo festinus ad te redibo. Credit custos & abscedente diabolo solus cum furto remansit in campo. Diabolus vero postquam recessit à custode venit in monasterium, & ingressus dormitorium magnum strepitum commovit clamans alta voce: Surgite, surgite & citius custodem qui cuncta furatus est insequentes comprehendite. Surrexit Abbas & totus conventus cum eo, & perlustrantes singulas clausuras apertas, & pretiosiora quæque clenodia ac ornamenta monasterii sui sublata invenerunt. Unanimiter perinde monasteriū egressi & custodem insecuti non longe à monasterio solum invenerunt & furtum cum eo. Quem comprehendentes, cum quid diceret furto præsente confusus non inveniret, secumque vehementer tacitus miraretur, quomodo in hoc infortunium pervenisset, cum in monasterium reducentes in arceratum ambobus pedibus cyppo arctatis & affixis usq; in diem crastinum quando de facto melius deliberarent, dimiserunt. Alteri quoque monacho ut ad matutinas tempore congruo loco custodis pulsaret, committentes, ipsi se quieti tradiderunt. Quiescentibus singulis cum custos facti turpitudine confusus solus sederet in carcere atque cyppo, secumque miserabilem causam tacita mente cordeque contrito revolveret, & præcordii anxietate erumpentibus lachrymis bene contritus amarissime fleret, solatiumque sibi sub sole nullum superesse conspiceret, devoto corde se transtulit ad omnium desolatorum consolatricem piissimam virginem Mariam, casum suum ei conquerens in hæc verba: O mea Maria omnium peccatorum misericordissima patrona, quoniam ut nosti corde devoto tuis me serviciis mancipavi: per tuam infinitam clementiam te deprecor, ut mihi casu hoc lachrymabili innocenter circumvento, tuam misericordiam gaudeam affuisse. Cum sic jaceret in oratione totius spei anchoram in matrem misericordiæ innexisset, ecce subito in forma, qua eum depingi fecerat, sathanam adesse conspexit, sibi suum infortunium improperantem atque dicentem: Ecce (inquiens) quo modo quod tibi ante promiseram, ut scilicet de mihi facta injuria tibi redderem talionem, jam persolvi Custos cordis dolore confusus, quid suis responderet improperiis non invenit. Tunc ait diabolus: Ecce quod tibi ante prædixeram, jam me cognoscas implesse, sed tamen Maria Domina tua, mota quam ad te gerit compassione, me imperiali potentia quod invite facerem, compulit. His dictus dæmon excessit, & excusso cyppo liberavit, & ut illinc recederet, imperavit. Custos autem cellæ suæ secreta secrete petiit, ac diabolus in forma custodis transformatus in cyppo carceris pro eo invitus & compulsus resedit. Custos quoque totus gratulabundus misericordiæ gloriosæ virginis (cujus imperio fuerat liberatus) gratias quas potuit retulit, tempusque matutinarum totus lætabundus expectavit. Cumque prope esset quod in pulsu horologii tempus matutinarum signaretur, quod in loco officii sui frater ordinatus expectavit, Ecclesiam introivit, atque ut solet decantandis matutinis, monachis in pulsu signum dedit. Quod ut frater vice ejus ad pulsandum ordinatus, audivit, mirabatur quisnam ibi esse potuit qui ipsum pulsando etiam ante tempus prævenisset, eo quod dum custos incarceraretur affuisset. Et Ecclesiam

siam igitur festinus accurrit, & custodem pulsantem inveniens, cum vehementer miraretur, Abbatem, ac fratres cæteros adiit, & quod custos fracto carcere violenter aufugisset, intimavit. Surgentes illi carcerem adeunt, atque ut sibi videbatur custodem incarceratum, ut eum ante reliquerant, invenerunt. In chorum quoque Ecclesiæ veniunt atque custodem (ut ibi solet) pulsantem aspiciunt. Dixitque Abbas fratribus suis: Tota hac nocte fratres mei diabolica sumus deceptione vexati. Et accepta aqua benedicta cum pulsantem custodem aspersisset, ille aspersionem humiliter (ut vere humilis erat) reverenter accepit. A choro igitur ad carcerem cum conventu rediit, ubi, ut sibi videbatur, custodem incarceratum sedentem invenit. Cumque eum (ut vero custodi ante fecerat) etiam aqua benedicta aspersisset, ille dimisso magno fœtore ut fumus evanuit, sicque discordiæ seminator maleficus fratres singulos cum custode pacificavit invitus. Custos quoque suæ liberationis non ingratus: nec immemor studuit adjutorio gloriosæ virginis in virtutibus proficiendo, pro sibi impenso beneficio gratus existere, & in servitio ejus aspirante gratia usque in finem vitæ suæ amplius fervere. Fratres vero missis nunciis in prænominatum monasterium virginum, utrum de hoc negotio nocte illa aliquid percepissent, explorare studuerunt. Sed quoniam rei veritas nulli hominum excepto custode patuit; nullibi aliquid inde auditum fuit. Custos vero rei eventum usque ad vitæ suæ terminum secretum tenuit, nullique publicavit. Sed cum cæteris vicinæ mortis signis prodentibus, se ab hoc seculo migraturum esse cognosceret, omnem rei gestæ ordinem vocato Priori intimavit. *Idem Coll. spec. hujus.*

EXEMPLUM XLIV.

Beata Maria in die Purificationis multis comitata virginibus se devoto & infirmo Episcopo amplexandam dedit, eumque perfecte sanavit.

Legitur in libro exemplorum B. Virginis, quod quidam Episcopus devotus beatæ virgini infirmabatur graviter, cum autem instaret festum Purificationis Mariæ, rogavit eam, ut sibi sanitatem impetraret, quatenus ejus officium devotus impleret, sed non fuit exauditus. Item imminente hora vespertina in vigilia hujus festi petivit pro sanitate corporis, sed minime exaudiebatur, quod & tertio fecit ipso die hora prima, sed nihil impetravit. Domus autem Episcopali adhærebat Ecclesiæ, ita quod ambitus de Ecclesia protendebatur ad domum in qua Episcopus infirmus jacebat. Cum autem ipso die solemnis processio fieret à clero, & illa Antiphona, Adorna thalamum tuum Sion, secundum consuetudinem Ecclesiæ in circuitu cantaretur, vidit Episcopus solemnem processionem virginum pulcherrimarum de Ecclesia per ambitum ad se venientem, quæ vestitæ albissimis erant. Inter quas una erat pulchrior omnibus, quæ post omnes ibat & pulcherrimum puerum gestabat in ulnis. Et cum sic appropinquaretur, duæ ex illis virginibus juxta caput Episcopi se ponentes, Angelicis vocibus inceperunt prædictam Antiphonam, scilicet. Adorna thalamum tuum, decantare. Quas Episcopus, ut vidit, prout poterat erexit se, & in lecto resedit. Venerabiles autem virgines lectum ejus circumsteterunt, & dulciter cantabant, quod tamen nullus nisi Episcopus audiebat, & cum sic cantassent usque ad locum illum: Suscipe regem Christum, amplectere Mariam, quæ est cœlestis porta, accessit illa pulchra virgo cum puero, & sibi illum puerum qui est Rex regum ad dexterum brachium dedit, & ipsa sub sinistrum Episcopi resedit & ait: Modo dilecte mi, suscipe Regem Christum, & amplectere Mariam, & ait: Surge modo sanus, & vade ad Ecclesiam, & fac officium mihi & filio meo, & dic populo quod tibi accidit. Et post illa hæc venerabilis visio disparuit. Surrexit igitur Episcopus sanus & fortis, & cunctis admirantibus officium devote implevit, & facto sermone narravit coram populo præsens miraculum, & post paucos dies migravit ad Dominum, ubi amplectitur Mariam, & ejus dilectum filium Dominum nostrum Jesum Christum. *Hoc Mariale citat. sæpe Pelbartus in suo stellario.*

EXEMPLUM XLV.

B. Maria virgo B. Thomæ Cantuariensi pulcherrimam casulam dedit.

Sanctus Thomas Cantuariensis Episcopus in adolescentia sua castissimus erat, utpote qui beatissimæ virgini Mariæ, suam voverat castitatem. Cum autem esset inter socios sicut lilium inter spinas, audivit eos sæculares sæcularia conferre, jactantes se de suis specialibus dominabus, & de clenodiis sibi datis ab ipsis. Tandem in loco dixit: Nihil valet, quod dicitis & jactatis, ego habeo amicam quæ omnium vestrum præcellit amicas, quæ clenodium dedit, cui nunquam simile vidistis. Hoc autem totum spiritualiter intendebat, sed ipsi secundum mentem suam recipere hoc volebant, supplicantes instan-

instantissime ut eis clenodium demonstraret. Et vim jam inferre volentibus aufugit in Ecclesiam, & se ad orationem contulit, rogans, ut sibi tam præsumptuosum verbum Domina dulcissima indulgeret. Ecce autem in visione ei electissima virgo apparuit, consolans eum flebilem, & dicens: Ne timeas, quia optime & vere excellentiam tuæ amicæ inter socios, imo inter homines obtinebis: Deditque ei pyxidem valde parvulam nimis pulchram. Reversus ad se, & ab oratione consurgens lætus abire volebat, sed socii præfati videntes eum, iterum pro exhibitione sui clenodii insistebant. Tandem socii è manu ejus prædictam pyxidem rapuerunt, & rapientes viderunt in ipsa parum de purpura, extraxerunt, & prodiit de illa pulcherrima casula mirabiliter bene facta: Verbum illud mirabile pervenit ad Episcopum Cantuariensem, cui accersitus Thomas, rei indicavit veritatem. Unde providit ei Episcopus in studio, & expensis, præordinans eum in animo suo sibi futurum accessorem. Quod postmodum factum est. *Collect. spec. hujus.*

EXEMPLUM XLVI.

B. Maria militi perditum lumen restituit, quod Judæo se plasphemanti alapam dederat.

Miles quidam in torneamentis & exercitiis secularibus se plurimum exercebat. Huic evenit infortunium quod talibus solet sæpe evenire. Nam monoculus factus fuit. Sed dominus qui dixerat: Melius esse cum uno oculo ad vitam ingredi, quam cum duobus tendere ad gehennam, qui novit bonum de malo elicere, fœlici necessitate eum compulit ad meliora commutari. Et quia circa divinum officium, & præcipue in Missa gloriosæ virginis Mariæ devotissime agebat, quadam die eques processit ad Ecclesiam, in qua, Salve sancta parens solemniter cantabatur, qui morem gerens solitum substitit, & missam negligere recusavit. Tunc ecce Judæus quidam interim casu pertransivit, inveniensque militem ad nomen Reginæ cœli frequenter genua flectere respexit, impieque subsannavit improperans inter cætera, quod ancillam gentis suæ tam venerabiliter adoraret. Miles Dominæ suæ injuriam ferre non valens, accensus zelo fidei, Judæum percussit ad aures, qui mox querulans & ejulans commovit totam plebem. Accurrensque populus sciscitabatur causam clamoris, qua percepta, pro divite, favoris gratia sententia lata fuit. Miles autem interim videns paratas sibi insidias, secessit in Ecclesiam, auxiliatrici fidelissimæ negotium suum committens. Astitit autem angustiato illuminatrix cordium, & amissum sibi oculum restituit, & visum lucidissime reparavit. Captus tandem in Ecclesia, & abstractus ex ea productus & traditus est Judæo, qui eum minime recognovit, dicens: Hunc judicarem me læsisse, si duos oculos non haberet. Nam huic nihil imputare valeo. Viso igitur miraculo gaudebant fideles recognoscentes, & laudantes matrem Domini fidelium adjutricem. Statuerunt ergo fideles, ut eodem die annis singulis Judæi Judæum aliquem publice repræsentent, qui sine contradictione alapam tam gravem sustineat, quam Christianus decreverat sibi dandam. *Coll. spec. hujus.*

EXEMPLUM XLVII.

Quomodo beata virgo tentatum spiritu fornicationis fratrem à tentatione liberavit.

Erat quidam Presbyter Deo multum devotus, & naturali quodam castitatis dono refulgens ordinis Cruciferorum, cujus etsi mihi nomen non incognitum est nec incerta habitatio, subticere tamen utrumque volui, ne aut ipsi pudorem (nam verecundus est) aut mihi adulationis notam inficerem. Is cum à primordiis florentis juventæ fere usque ad 30. annum vel nullos omnino ob ingenitam castitatem, aut admodum paucos carnalium tentationum æstus persensisset, nescio qua dæmonis invidia actum sit, ut in provectiori ætate, tam gravibus tentationum carnalium fluctibus inciperet agitari, ut de periculo castitatis hæsitans graviter trepidaret. Cumque dæmon immundas cogitationes die noctuque ingereret, & prædictus frater profundis suspiriis, prodigis lachrymis & sanctissimis precibus, ambigua satis victoria decertaret. Tandem ad reginam virginem Mariam spei suæ anchoram fixit, ipsamque adjutricem sub tam acerba certaminis mole sibi fieri postulavit. Verum dum illa non acceleraret præsidium, sed texeret moras anxie repugnanti, vidit quadam vice in altari coram quo se in orationem prostravit, virginis Mariæ, & beatæ Gertrudis imagines, vel sculptas nescio vel pictas. Sed cum Reginam cœli aureo diademate renitentem, & beatam Gertrudem humiliori velo tectam conspiceret, ut videlicet imperiale meritum dispar habitus denotaret, columbina simplicitate plenus in modum cœpit perorare. Non debueras virgo Maria benedicta me crebrius te invocantem hactenus protraxisse, & huc usque in tuis castris militanti diu sæpeque optata negasse præsidia, cum te & vulgatum nomen miserorum adjutricem, & regium diadema, virginum principem signent. Verum nunc quia gravius sæviente hoste in me video periclitari castra pudoris, & bellum impar viribus meis impositum cerno, atque ex hoc convicio hosti in proximo cessura trophæa, eousque noveris

ris rem processisse, ut hodie fœlix virgo regum diadema aut retineas aut amittas. Si juveris fidum, manebit tibi. Si vero vel adhuc precantem spreveris, detracta sublimi de vertice corona, Gertrudis virginis caput ornabo. At ipsa cum se viderit per me hoc honore præventam, tantis beneficiis non ingrata, à turpibus cogitationum procellis me liberum atque securum efficiet. O Deus, quid non facit innocentis hominis sancta simplicitas? Mox enim ut his verbis, genitricem Dei, & reginam cœli convenisset, ipsa quasi tanti honoris fastigio nolens privari, minantem sibi fratrem ab hujusmodi tentatione tam potenter eripuit, ut post illam horam usque in præsens tempus dicatur carnalium tentationum fluctibus non quassari, sed de tunc accepta puritate, nunc quoque lætatur. *Collector spec. hujus.*

EXEMPLUM XLVIII.

Quomodo beata virgo Maria Thomæ à Kempi. negligenti solita suffragia, amplexum denegavit.

IN monasterio regularium prope Svvollis vulgari nomine mons sanctæ Agnetis nominato, erat quidam monachus dictus Thomas à Kempis quem nedum sanctissima atque innocentissima vita religiosum, verum etiam devotissima scripta reddidere famosum. Is cum juvenis esset, & Daventriæ scholas frequentaret, devoti viri magistri Laurentii qui congregationi quæ illic est, nomen imposuit, regimini se subjecit, atque eam devotionem quam in provectiori ætate copiose abundeque scribens effudit puer imbibit. Habuit enim devotus puer inter cætera piæ devotionis suæ exercitia, etiam illam consuetudinem, ut dietim capta hora certas orationes atque suffragia de beata Virgine Maria quasi divinam pensionem exolveret, nam diligebat eam & vehementer amore sibi jungebatur. Verum quia instabilis & mutabunda est puerilis devotio, cœpit & in eo laxioribus velis pia hæc consuetudo navigare. Pedetentim igitur solitas orationes atque suffragia primo ad unam diem, de hinc ad duos aut tres, demum ad quatuor tandem ad integram septimanam neglexit, & quod magis dolendum est postremo universa postposuit. Quod dum ageret, visum est sibi in visione nocturna quasi staret in atrio prædicti magistri Florentii, ubi dum una cum aliis scholaribus qui illuc confluebant ad audiendum divinum verbum aridas aures ad ea quæ dicebantur inclinaret, conspexit in nubibus cœli desuper venientem Dominam mundi, quæ dum facie decora & fulgenti habitu ad prædictum atrium descendisset, circuivit fratres, qui illic verbum Dei audientibus loquebantur. Et nunc hunc, nunc illum amorosissime amplexata, gratias videbatur eis refundere, quod tam piis admonitionibus satagere viderentur, ne pretium sanguinis dulcissimi filii sui in illis juvenibus deperiret. At adolescens hæc intuens & videns virginem in mulieribus benedictam ruere in amplexus fratrum dicentium, ardens & æstuans, liquescens & sperans stabat, & in ipsam amorosum lumen firmius detorquens intra semetipsum dicebat. Paululum exspectabo, & cum fœlix virgo charitatis insignia cæteris sufficienter ostenderit, tunc etiam & mihi, qui eam, etsi non digno, saltem possibili amore prosecutus sum, habebit amplexum charitatis offerre: Sed heu quia sæpe in contrarium vadunt spes firmæ mortalium, juvenis osculum sperabat dulce pignus amoris, sed verbum asperæ increpationis accepit. Siquidem virgo beata posteaquam singulos qui piis admonitionibus, florentem confluentium scholarium ætatem ad meliora provehebant, dulcibus amplexibus demulsisset, venit tandem ad prædictum adolescentem, & sævioribus luminibus eum aspiciens, frustra; inquit, amplexum petis sancti amoris hostis acerbe, qui exosa amicitiæ negligentia, malo consule fretus, debitam atque solitam mihi pensionem flammantium precum non solvis. Si quidem ubi nunc sunt consuetæ preces tuæ? Quo solitæ orationes avolarunt? Ubi mixta suspiriis pia suffragia? Nonne refriguit in te charitas, torpuit amor, devotio quondam habita vacillavit? Et nunc tu, quasi nihil peccatum sit, stas & audaci fronte amplexus manes, qui argui magis meruisti? Et indignabunde vultum avertens! Abi, inquit, abi à me, qui amplexibus meis indignus censeberis, qui tam facilem precem amatæ solvere neglexisti, atque sic justis increpationibus laceratum relinquens, cœlis refusa disparuit. Cæterum juvenis post visionem evigilans discutit conscientiam, invenit culpam, proponit emendationem. Et ne de cætero virginis beatæ frustraretur amplexibus, neglecta dimissaque suffragia ita legenda re arripuit ut usque in finem vitæ suæ nullo eo die auferit postergare. O fœlix reprehensio quæ correxit errorem, quæ amoris fœdera paululum dirupta resarciit, quæ negligentiæ nævum excussit. *Item Collect. specul.*

EXEMPLUM XLIX.

† *Ex historia belli Livonici, de quadam matrona Lutherana, quæ sacro assumptæ Virginis matris die volens balneum sibi parari, miraculosa adium suarum conflagratione divinitus punita est, lignis ad balneum congestis penitus incombustis.*

ANno 1556. ipso assumptæ Virginis Matris die, Terpati sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem

diem illum solemnem habebant, & magno, ut solet, cum apparatu, & crebro campanarum pulsu divinum cultum peragebant. Eam celebritatem, & reverentiam virgini Matri ad summi numinis honorem exhibitam cum matrona quædam impendio invideret, mandat pedissequæ, uti balneum appararet, caminum instruat, se cum marito lavari decrevisse. Illa solemnis festi Dominam submonere, utque in alium diem transferat, rogavit. Matrona repente excandescens. Quid, inquit, de Maria narras? fuit illa mulier similis mihi, nec ullius potentiæ aut gratiæ prærogativam habet, tu jussa mea exsequere. Famula, ne Dominam gravius exacerbaret, imperata perficit. Ubi ad caminum ventum est, arida ligna quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimentis accendi potuerunt. Illa ubi se undique vertit, laborem frustraneum pertæsa, tectum omne ardere conspicit, nec ulla vis flammam extinguere valet. Ignis primum ipsum balneum vastat, mox duas contiguas ædes ingenti civium omnium terrore populatur. Confluit ex templo universum vulgus, & vix tandem latius serpere incendium prohibent. Postero die lignorum fasciculus camino ingestus omnino incombustus comperitur. *Tilmannus Bredenbachius l. 2. sacrar. collat. c. 26.*

EXEMPLUM I.

† *Wilhelmus Lindanus l. 2. cap. 2. de fugiendis idolis p. 249. à pauperibus D. Virginem recte invocari, quomodo puerpera quadam B. Virginis venerationem non sustinens, divinitus punita sit.*

QUando ad solatium puerperarum pie conveniunt matronæ Christianæ, solent de more laudatissimo coram imagine D. Virginis inviolatæ matris Mariæ Christum gestantis, honoris simul, & invocationis gratia candelam fidei suæ, lucisque animorum symbolum accendere, ut suis precibus Deum puerperæ faciant propitium, ne aut obortiant, aut infeliciter pariant. Contigit annis superioribus, quandam mihi notissimam (quæ & matris suæ nomine jam pridem non audiebat bene in causa religionis) puerperio laborare, convocantur cognatæ, affines & vicinæ, ut de more Hollandico fieri solet: urgentibus puerperii doloribus, candela imagini B. Mariæ, ut solet, à quadam cognatarum, accenditur. Puerpera sui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandescere, quæ candelam B. Mariæ accenderat, exclamans subinde, tollendam esse, neque se ferre posse honorem illum imagini fieri, qui Deo debebatur. Ubi exclamare misera non desinit, irruunt dolores sensim acerbiores puerumque tandem enixa est ita miserum, ut frustilatim in lucem fuerit editus, (quemadmodum mihi oculata testis narravit) incredibilibus impiæ matris cruciatibus & intolerandis tormentis. Neque sane à fide alienum videri homini Christiano debet B. Mariam sine dolore puerperam, sine mœrore matrem, sine corruptione virginem religiose ad auxilium de more invocatam, puerperis singulari solatio succurrere. *Idem suprad.*

EXEMPLUM II.

† *D. Wilhelmus Lindanus in Apologetico 2. religionis catholicæ cap. 11. De quadam puerpera D. Virginem per blasphemiam, scrofam appellante quæ mox divinam per sentiens ultionem nigellas uno infelici partu edidit scrofulas.*

MOribus illis eo Geusiorum anno vixdum exortis, muliercula quædam oppido Hollandiæ aspera, parturire cœpit, convenere vicinæ atque cognatæ, ubi illa eniteretur difficilius, & gravissime non minus quam periculosissime laboraret, una circumstantium pio ex more puerperam admonet, ut D. Virginem Mariam invocaret auxiliatricem. Cui illa: Quid mihi istam, inquit, dicis scrofam? Erat namque infelix Anabaptistarum deliciis capta, qui supra omnes fere Divos, unam illam sanctorum sanctam Deiparam Virginem Mariam execrantur, oderuntque infensius. Verum quidnam acciderit, accipe. Pro maledicti blasphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam suæ matris vindicavit contumeliam: actutum enim illa misera; quæ sacrosanctam Virginem Dei genitricem Mariam, in puro sui nomine blasphemaret, nigellas aliquot in lucem edidit, sed emortuas suculas.

Unum hoc exemplum, ut Catholicam nostram de pia Sanctorum invocatione Doctrinam solide juxta ac liquido confirmat, ita insanam istarum sacrilegorum. Iconoclastarum & Hagiomachorum evertit Theomachiam. Quod adversarii cum probe haberent perspectum, collecta his super gestis informatione, productaque testium, quam vocant jurisperiti, turba, rem longe verissimam, & in vulgus notissimam suo percallido frustra conabantur obruere mendacio. Illos enim testes audire non dignabantur, qui de paradoxi hujus puerperii monstro comperta, visaque dicere potuissent, uti ex ore Notarii N. fide dignissimi nobis narravit aliis plurimis audientibus. Lepidum vero illud, nec minus falsum, quod in istos veritatis hostes dictabat Notarius. Cum enim varios convocarent, vereque exquirerent testes, ad rei tam memorabilis fidem semel obruendam: Vos illis videmini persimiles, inquit, qui de

de fure ad ostiarios percunctantur quem per post, cum sciunt elapsum. *Idem supra nominatus.*

EXEMPLUM LII.

* *Exemplum memorabile de quodam molitore qui posteaquam toto triennio per paralysin omnium membrorum suorum officio destitueretur, tandem à beata Dei genitrice visitatus, & paulo post curatus, & malorum Belgio imminentium revelatione dignatus est.*

VEnerandus doctrina, & pietate vir Dominus N. ob insignem animi candorem & pietatem omnibus charus, mihi exposuit, se ante annos circiter triginta, id est, circiter annum Domini 1554. novisse quendam molitorem in pago Lubeke, prope Tenremundam in Belgio, qui cùm honeste inter suos viveret, eaque morum felicitate polleret, ut omnes ejus desiderio tenerentur, tandem in pravissimam paralysin incidit, qua toto triennio ita detinebatur, ut omnium membrorum officio destitueretur. Itaque cum celebriora festa, & præcipue D. Virginis solemnia ex more celebrarentur in Ecclesia, divinum suum languorem pertæsus, crebro sacratissimæ Dei genitricis opem implorabat, eidemque cum gemitu & suspiriis conquerebatur, quod suæ sacræ festivitati jam interesse non posset. Quod cum sæpius devote factitaret, tandem noctu D. Virgo cubiculum ejus ingressa est, habens in comitatu complures virgines sacras, jam in cœlestibus triumphantes, quæ omnes admirabili fulgore & incredibili venustate, cubiculum totum illustrabant, ipsumque infirmum ineffabili gaudio recreabant. Inter quas singulari splendore & pulchritudine immensa præeminebat sacratissima Virgo Maria: Quamquam & reliquas virgines omnes (mente ex præsenti lumine divinitus illustrata) earundemque nomina & statum luculenter discernebat. Moxque molitor uxorem sibi accubantem compellit, ut è somno excitata, tam jucundæ visionis & admirabilis splendoris particeps fieret. Illa vero graviori somno divinitus detinebatur. Porro B. Virgo infirmum alloquens, ait, audivisse se gemitus & suspiria ipsius, & nunc tandem eum voti sui compotem fore, cum primum se in Ecclesiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipsa B. Virgo eidem infirmo prædixit de impendentibus toti Belgio plagis, ac gravissimis tempestatibus, prohibens ne quicquam de illis arcanis cuidam hominum revelaret. Posse tamen ac debere eum, omnes ad meliorem vitam ac pœnitentiam hortari, si forte plagæ imminentes vel averterentur, vel Dei misericordia mitigarentur. Molitor ea visione recreatus, paulo post rogat se deferri ad Ecclesiam. Ad quam delatus, ait gestantibus, ut dimittatur. Dimissus, mox quindecim gradus per quos ad crepidinem altaris sacratissimæ virginis accessus erat, solus ascendit, & jam inde ab eadem hora integram incolumitatem, omniumque membrorum suorum officia recepit. Ille vero deinceps religiosissimam & sanctissimam vitam ducere incepit, assidue in templo versans, orationi & rebus divinis usque adeo intentus, ut ex oculo totoque vultu omnibus patesceret, eum assidue cœlestia ac divina meditari, fatebaturque se alacri animo genicularim reptaturum Romam usque, ut vel modico tempusculo, eadem tam amabili ac jucunda luce, tamque desiderabili tot sacratissimarum virginum aspectu denuo potiri posset. Porro, venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipsius molitoris audivit, cum aliquoties in concione suis auditoribus hanc tam amabilem historiam exponeret, vidit multos auditorum præ gaudio, hoc desiderio rerum cœlestium, in lachrymas solvi. *Tilmannus Bredenbachius Sacrarum Collationum lib. 2. cap. 30.*

EXEMPLUM LIII.

† *De muliere Laudunensi per B. Mariam in mediis flammis illæsa conservata.*

VIxit circa annum Domini 1094. non procul ab urbe Laudunensi quædam mulier, quæ arcanum homicidii crimen à se commissum in exomologesi detexerat Sacerdoti, ac deinde post acceptam mortis sententiam, ut flammis ardentibus traderetur ad supplicii locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, ubi toto populo peccatum suum confessa est, Virgini matri etiam magna cum fiducia supplicavit, seque totam patrocinio ejus commendavit. Hinc digressa, & jam semel, atque iterum in ignem conjecta, tantum Dei, & virginis beneficium sensit, nihil ut ab igne, quamvis copioso, & vehementi caperet detrimenti; imo non modo carnem; sed vestem etiam ab omni flammarum injuria servavit semper illæsam. Cum hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templum cursitatum est, ut una cum bona muliere Deo, & virgini gratiæ agerentur, tantumque miraculum ad virginis invocationem gestum communi omnium lætitia celebraretur. *Sigebertus in Chronicis, & citat Petrus Canisius Theologus in opere de B. Virgine lib. 5. c. 10.*

EXEMPLUM. LIV.

De Hildelphonso, cui apparens Deipara, vestem qua in re divina uteretur, donat.

HIldelphonsus, quem & alii Idelphonsum & Alphonsum appellant, vir non modò vitæ sanctimonia excellens; sed etiam doctrinæ præstantia percelebris, quique suo sæculo hæreticos ex Hispania profligavit. Fuit is post B. Eugenium Archiepiscopus Toletanus ante nongentos annos, & in Maria quidem colenda, publiceque prædicanda perquam studiosus, quemadmodum pia ejus monumenta testantur. Quare cùm aliquando multis comitantibus ad altare progrederetur (mirum dictu) sacrosanctam sibi Virginem apparentem habuit, & in Episcopali cathedra sedentem vidit, sibique blandè loquentem audivit; sed & vestem sacram, velut divinæ gratiæ, & favoris singularis pignus, & obsidem, quo in facienda re divina uteretur, sibi ab illa donatam. Res per totam nota Hispaniam. *D. Petrus Canisius ibidem, citans hujus historiæ testes, Julianum Pemetium Hispaniæ Ecclesiæ Diaconum, Rodericum Archiepiscopum Toletanum, & Ioannem Vasaum Brugensem.*

EXEMPLUM LV.

† *De Ruperto Abbate Tuitiensi, qui à B. Maria precibus impetravit docile ingenium, & divinorum intelligentiam.*

RUpertus Abbas Tuitiensis Germanus, qui cùm primum ingenio se tardum, & ad sacra discenda parùm idoneum cerneret, opem sacræ Virginis singulari studio imploravit, ut hanc naturæ difficultatem superare, ac fœlices in S. Litteris progressus facere posset. Cui Virgo Mater nocte apparens promittit, & præstat quod ille tantoperè cupiebat, tam excellenti deinde gratiâ scientiâque illustratus, ut inter Germanos Theologos emicuerit, ac similem ætas illa non tulerit; qui, & vivus, & mortuus multis claruit miraculis, sicque Trithemius apertè testatur; nec ingratus ille Virgini fuisse videtur quam in suis monumentis libenter extollit, præsertim si commentarios ejus in Cantica, & opus de divinis officiis consulamus. *Petrus Canisius ibidem ex Ioanne Trithemio de monasterio Hirsaugiensi.*

EXEMPLUM LVI.

* *Maria auxilio omnium dæmonum, & hæreticorum ludibria dissipantur.*

HErmanni Itali Fratricellorum hæreseos auctoris manes, apud ferrariam instar Sancti alicujus reliquiæ colebantur. Aliorum impium dogma ut declararetur, itidem æquum fuit, necessitas quoque postulavit, ut ossa infanda comburerentur. Diabolum hoc judicium Ecclesiæ solùm odisse, ex historia Guidonis est videre. Diabolici hominis reliquiæ in ignem conjectæ statim emicuêre, atque diabolorum potestate in aëre supra rogum ferebantur. Populus judices in ipsam ardentem pyram injecisset, nisi clerus gloriosam Virginem Mariam, hæreseon omnium interemptricem, in officio, cujus introitus est: Salve sancta parens, invocando, diabolorum nequitias exuperasset, ipsosque clamare coëgisset: O Guido de Lacha, nos defendimus te quantum potuimus, &c. Itaque meritò cantat Ecclesia: Gaude Maria Virgo sola cunctas hæreses interemisti in universo mundo. *Gerardus Lorichius Hadamarius Catholicus in compendio glossæ ordinariæ & interlinealis in 3. Regum, cap. 13.*

Vide etiam tit. Laborare ex. 7. Tit. Cibus tit. Eskimu. Tit. Blasphemia ex. 4. & 5. Tit. Confessio ex. 5. 7. Tit. Inobedientia ex. 3. Tit. Invidia ex 5. & 10. Tit. Dives ex. 1. Tit. Maledicere ex 1. Tit. Hora Canonica ex. 3. Tit. Castitas ex. 5. Tit. Bona injustè acquisita ex 3. & 8. Tit. Iudicium Dei ex. 7. Tit. Fœmina ex. 6. Tit. Festum ex 9. Tit. Apostata ex. 11. & 18. Tit. Facies dæmonum, Tit. Chorea, ex. 8. Tit. Infernus 12. & 13. Tit. Defunct. ex. 22. & Tit. Salutatio Angelica exemplis septem subsequentibus.

MARTYR.

EXEMPLUM I.

Martyr effectus Herminigildus jussu patris Regis Arriani quantis miraculis coruscavit.

NUper Herminigildus Livigildi Regis Wisigothorum filius ab Arriana hæresi ad Catholicam fidem viro reverendissimo Leandio Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitiis familiariter juncto prædicante conversus est. Quem pater Arrianus ut ad eandem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissimè responderet nunquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnovisset: iratus pater eum privavit regno, rebusque omnibus expoliavit. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusque illius ferro religavit. Cœpit itaque Herminigildus Rex juvenis terrenum regnum

regnum despiciens, & forti desiderio cœleste quærens in ciliciis jacere, vinculatus omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere: tantoque sublimiùs gloriam transeuntis mundi despicere, quantò & religatus agnoverat nihil fuisse quod potuerat auferri. Superveniente autem Paschalis festivitatis die intempestæ noctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem susciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Arriano Episcopo venienti exprobavit ut debuit, ejusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit, quia & si exteriùs jacebat ligatus, apud se in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reverso Episcopo Arrianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei ubi jacebat occiderent, quod & factum est. Nam mox ut ingressi sunt securim cerebro illius infigentes, vitam corporis abstulerunt: hoc quidem valentes in eo perimere, quod ipse quoque qui peremptus est in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera ejus gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus ejusdem Regis & martyris audiri: atque ideo veraciter regis, quia martyris. Quidam etiam ferunt, quòd illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant. Unde factum est, ut corpus ejus tanquam martyris à cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater verò perfidus & parricida, commotus pœnitentiâ hoc fecisse condoluit, nec tamen usque ad obtinendam salutem pertigit. Nam quæ vera esset Catholica fides agnovit, sed gentis suæ timore perterritus, ad hanc pervenire non meruit. Qui obortâ ægritudine ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo quem priùs vehementer afflixerat, Richardum Regem filium, quem in sua hæresi relinquebat, commendare curavit, ut in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre illius suis exhortationibus antèfecisset: Quâ videlicet commendatione expletâ defunctus est Rex. Post hujus mortem Richardus Rex non patrem perfidum, sed fratrem martyrem secutus, ab Arrianæ hæreseos pravitate conversus est, totamque Wisigothorum gentem ita perduxit ad veram fidem, ut nullum suo Regno militare permitteret, qui Regno Dei hostis existere per hæreticam perfidiam non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus est qui frater est martyris. *Gregor. in Dialog. cap. 31. lib. 3.*

EXEMPLUM II.

Orationibus insistentibus duobus fratribus, vidit Macharius tanquam flammam ignis ex ore unius supra ad Deum in cœlum usque ascendere.

Dicebat Abbas Vindemius, quia narravit Abbas Macharius, dicens: Sedente me aliquando in Scythi, descenderunt duo adolescentes peregrini, unus quidem eorum incipiebat emittere barbas, alius verò non adhuc, & venerunt ad me, dicentes: Ubi est cella Abbatis Macharii? Ego autem dixi eis: Quid eum vultis? Responderunt: Audientes de eo venimus videre eum. Dixit ergo eis: Ego sum. Qui pœnitentiam agentes dixerunt: Hic volumus manere. Ego autem cum vidissem eos delicatos, & quasi in divitiis nutritos, dixi eis: Non potestis hic sedere. Dicit ille major: Si non possumus hic sedere, pergemus alibi. Dixi ergò apud animum meum: Ut quid eos exacerbando persequor, & scandalizantur? labor ipse faciet, ut à semetipsis recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, si potestis. Dicunt ei: Ostende nobis tantummodò, & faciemus. Dedi autem eis securim, & sportam plenam panibus & sal. Ostendi etiam eis duram petram, dicens: Excipite hinc, & adducite vobis ligna de palude: & cùm imposueritis tecto, sedete in eodem loco. Ego autem putabam quòd fugerent propter laborem. At illi interrogaverunt me: Quid operamur hic? Dixi ei: Plectas de palmis. Et sumens folia palmarum de palude ostendi eis initium plectæ, & quomodo consuere deberent. Quibus dixi: Facite sportas, & date custodibus Ecclesiæ, & ipsi afferent vobis panes. Post hæc recessi ab eis. Ipsi autem patienter omnia quæcunque eis dixi, fecerunt, & non venerunt ad me per tres annos. Sustinui autem & ego certando cum animo meo dicens: Putas quæ est operatio eorum, quia non venerunt interrogare me de cogitationibus suis? Qui enim de longinquo sunt, venerunt ad me: isti verò de proximo mihi, non venerunt ad me. Nam nec alicubi obierunt, nisi solùm in Ecclesiam cum silentio accipiunt oblationem. Igitur ego oravi Dominum jejunans unâ hebdomadâ, ut demonstraret mihi operationem ipsorum. Surgens autem post illam septimanam, abii ad eos ut viderem quomodo agerent: & cùm pulsarem, aperuerunt mihi, ac salutaverunt tacentes facientesque orationem seduli. Innuit autem ille major minori, ut egrederetur: ipse verò sedit facere plectam, nihil loquens; & circa horam nonam significavit percutiens, & venit ille minor, & fecit modicam cocturam pulmenti, apposuit verò & mensam, innuente ei illo majore, & posuit super eam

tres paximaces,& stetit tacens. Ego autem dixi: Surgite manducemus. Et surgentes manducavimus. Attulit vero laguneulam,& bibimus. Cum autem factum esset vespere,dicunt mihi: Vadis hinc? Respondi. Non,sed hic dormiam. Posuerunt ergo mihi mattam in parte,& sibi in alio angulo à parte. Tulerunt etiam cingula sua,& semicinctia, & posuerunt se dormire simul super mattam ante me. Cumque se reclinassent,oravi ad Deum, ut mihi revelaret operationem ipsorum, & apertum est tectum cellulæ, & facta est lux tanquam per diem. Ipsi vero non conspiciebant lumen illud. Cum vero putarent,quia ego dormirem, tetigit ille major minorem in latus,& surrexerunt, atque cinxerunt se. Expandentes quoque manus in cœlum,steterunt cum silentio. Ego quidem videbam eos,ipsi vero non me videbant. Ego vidi dæmones sicut muscas venientes super illum minorem, & alii quidem venerunt ut sederent super os ejus, alii vero super oculos ejus. Et vidi Angelum Domini habentem gladium ignis circum vallantem eum, atque insectantem ab eo dæmones. Illi vero majori non poterant appropinquare. Circa mane vero reclinaverunt se, & ego feci me quasi evigilare, & ipsi fecerunt similiter. Dixit autem ille major hunc sermonem tantum: Vis dicamus duodecim psalmos? Et dixi: Etiam, Et psallebant duodecim psalmos,& senos versus,& unum alleluja. Illi vero minori per unumquemque versum exibat facula ignis de ore ipsius, & ascendebat in cœlum. Similiter autem & illi majori, cum aperiebat os suum psallens, tanquam funiculus ignis de ore ipsius egrediebatur, & pertingebat in cœlum. Et dixi modicum ex animo,sicut & illi,opus Dei. Exiens autem mane dixi: Orate pro me. Ipsi vero satisfecerunt mihi tacendo: & cognovi,quia ille major perfectus est: illum vero minorem impugnabat inimicus. Post paucos autem dies dormivit ille major frater, & tertia die ille minor. Et cum aliqui patrum ad Abbatem Macharium advenirent, ducebat eos in cellam ipsorum,dicens: Venite & videte martyrium horum peregrinorum, *Ex lib. doct. Patrum num. 3.*

EXEMPLUM III.

Moyses abbas qui gladium sumpsit, secundum sententiam Domini gladio voluit interire.

SEdentibus aliquando fratribus apud abbatem Moysen,dixit ei:Ecce barbari hodie in Scythia venient, surgite,& fugite. Dicunt ei illi: Et tu non fugies abba? Ille autem dixit eis: Ego per tot annos expecto diem istum; ut impleatur sermo Domini mei Jesu Christi dicentis: Omnes qui accipiunt gladium, gladio peribunt. At illi dixerunt ei: Neque nos fugiemus sed tecum moriemur. Et ille dixit eis: Ego causam non habeo, sed unusquisque vestrum videat quomodo sedeat. Erant autem ibidem septem fratres cum eo. Et dicit eis: Ecce barbari appropinquaverunt januæ statim intrantes barbari occiderunt eos. Unus autem ex eis timore carnali perterritus, fugit, & abscondit se post plectas de palma: & vidit septem coronas descendentes,& coronantes abbatem Moysen,& sex fratres qui cum eo interfecti sunt. *Item 2. p. l. de charitate.*

EXEMPLUM IV.

Martyres quadraginta pulchro & glorioso martyrio cœlestem coronam meruêre.

SUb Licinio passi sunt, vii idus Martii apud Sebasten Armeniæ minoris, milites quadraginta sub Agricola præside, quorum præcipui erant: Quirion, & Candidus. Qui ait Agricolao: Dignè hoc nomen tibi impositum est,agrestis enim blanditor es. Sanctus autem Quirion ait ad socios: Sæpe pauci multos in fugam convertimus, nunc vero tres sunt qui nos impugnant,Sathanas,dux Lysias,& præses Agricolaus,& hi tres unum sunt. Absit autem ut hic unus quadraginta vincat. Jussi sunt deinde lapidibus cædi,sed ministri levantes lapides alterutrum se cædebant. Exardescens autem dux Lisias, & tollens lapidem, ut aliquem sanctorum percuteret, in faciem præsidis adduxit lapidem,& comminuit faciem ejus. Stantibus sanctis ante faciem præsidis apparuit eis diabolus tenens dextera gladium, sinistra draconem, qui dicebat in aure præsidis: Meus es. Erat autem in Sebaste stagnum habens aquam multam, quod tunc vehementer frigidum erat tempore hyemis. Positi sunt sancti in medio nudi ad vesperum, positũ est autem & balneum juxta stagnum, ut si quis vellet resipiscere, fugeret ad balneum. Et ibi positi sunt custodes milites,& clavicularius. Unus autem ex illis xl. pusillanimis effectus, refugit ad balneum,qui mox ut attigit calorem, resolutus est. Quod videntes alii,dixerunt quasi uno ore: ne in fluminibus irascaris Domine. Clavicularius autem vigilans,& auscultans, cæteris custodibus dormientibus, vidit de cœlo descendentes coronas triginta novem. Expergefaciens custodes projecit vestimenta in facies illorum,& exilivit nudus in stagnum clamans: Et ego Christianus sum. Victus autem Sathanas, & transfigurans se in virũ ligatis manibus, dicit in conspectu

spectu omnium. Væ mihi, victus sum ab istis, & factus sum ridiculus omnibus, qui non habui unanimes ministros. Unius autem mater perdurabat cum ipsis, cujus filius cæteris erat junior, quæ timens pro filio semper confortabat eum, cujus nomen erat Melithon. Jussum est igitur omnium crura confringi, & simul omnes præter illum juvenem animas reddiderunt, quorum corpora jussa sunt comburi. Junior autem relictus est ad oram fluminis, quem mater suscipiens in humeros portabat post cæteros. Qui dum portaretur lætus emisit spiritum, cujus corpus mater projecit super sanctos, & omnes combusti sunt. Quorum cineres jactati sunt in amnem, sed in loco præcipiti & vadoso restiterunt, & congregati sunt, & nihil eorum imminuit fluvius. Post tres dies revelati sunt Episcopo civitatis ab ipsis sanctis. Qui convocans clerum, & populum perrexit illuc, & viderunt reliquias in aqua fulgentes tanquam luminaria, super quas aqua decurrebat, illarum nil secum trahens, & si quid alicubi relictum fuerat, à splendore demonstrabatur. Isti omnes martyres milites fuerunt natione Cappadoces, *Vincentius spec. hist. 13. c. 59.*

EXEMPLUM V.

Cœlestis mercedis intuitu, quanta aviditate martyres tribulationes hujus temporis expetierunt.

Legitur in vita S. Eugenii Carthaginensis Episcopi, quod in Africa rex Gensericus obiit circa annum Domini CCCCLXXIII. Qui quidem fuit rex Wandalorum, & Carthaginem cum tota Africa dolose occupaverat. Quo mortuo successit Honoricus filius ejus annis octo. Sub hoc beatus Eugenius, cum omni clero Carthaginensi contra Arrianam hæresim pro Christo fortiter agonizat. Hic quidem Honoricus in primordio regni (ut habet subtilitas Barbarorum) cœpit mitius & moderatius agere, & maxime circa religionem Christianam. Et ut se religiosum ostenderet, solicitus requirebat hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, & variis modis perdidit, & præcipue presbyteros, & diaconos Arrianæ hæreseos. Destinavit autem edictum per notarium suum quod publice legeretur, jubens, ut juxta petitionem Zenonis Imperatoris, Ecclesia Carthaginensis religionis suæ proprium haberet Episcopum, quæ jam per viginti quatuor annos tali ornamento fuerat destituta. Quod dum edictum nobis præsentibus Ecclesiæ, legeretur, gemere cœpimus, eo quod mediantibus dolis malorum esset futura persecutio præparata, & ita legato respondimus: Si ita est interpositis his conditionibus periculosis, Ecclesia non vult habere Episcopum: gubernet eam Christus, qui semper dignatus est eam gubernare. Quam suggestionem legatus accipere neglexit simul & populus, tunc ut fieret, quasi ignis exarsit, cujus erat clamor intolerabilis qui nulla posset ratione sedari. Ordinato itaque Episcopo Eugenio viro sancto, Deo quoque accepto, sublimis nata est lætitia, & gaudium cumulatum est Ecclesiæ Dei, exultans multitudo Catholica sub barbara dominatione & ordinatione Pontificis reparari. Cœpit enim ille vir Dei per conversationem bonam venerabilis, & reverendus haberi his etiam qui foris erant, & ita esse omnibus gratus, ut si fas esset animam suam, pro eodem ponere universo delectaret: sed cum fama ejus esset ubique celebris atque manifesta, cœperunt exinde Arrianorum Episcopi invidia gravi torqueri, quotidianis eum calumniis insectantes, quid plura? Suggerunt regi de illo, qui præcepit ut super suum nequaquam sederet thronum, nec ad Dei populum verbum faceret consuetum. Deinde quoque mares & fœminas in habitu barbaro incedentes, in Ecclesia conspicere prohiberet. Ille autem respondit ut decuit. Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus potest repellere. Et maxime, quia ingens erat multitudo nostrorum Catholicorum in habitu illorum incedentium, ob hoc quod domui regiæ serviebant. Ac ubi ab homine Dei tale responsum accepit, statuit, in portis Ecclesiæ collocari tortores. Qui videntes fœminam, vel virum in specie suæ gentis incedentem, illico palis minoribus dentatis jactis in capite, crinibusque in eisdem collocatis, vehementius stringentes simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant. Nonnulli dum hoc eis fieret statim oculos amiserunt, alii ipso dolore defuncti sunt. Mulieres vero post hanc pœnam capitibus pelle nudatis, precone præeunte per plateas civitatis ad ostensionem ducebantur, sed ipsæ hoc sibi lucrum maximum computabant. Nec scimus tunc aliquem eorum etiam pœnis urgentibus à recto itinere declinasse. At ubi isto modo fidei firmitatem infringere non valuit, illud cogitat, ut nostræ religionis homines in aula ejus constituti, neque annonas, neque stupendia solita potirentur. Addidit quoque & laboribus eos conterere rusticanis, & dirigit viros ingenuos, & admodum delicatos ad campum Uticensem, ut sub ardentis solis incendio cespites messium desecarent. Ubi omnes cum gaudio pergentes in Domino lætabantur, in quorum conturbernio quidam fuit aridam habens manum, quæ per annos quam plurimos nullum ei præstiterat obsequium. Qui cum veraciter excusaret

cusaret se operari non posse, magis violenter jussus est pergere. Sed ubi ad locum ventum est, & præsertim pro eo orando ingemuerunt omnes, pietate divina illa arida incolumis confessoris restituta est manus. Hinc jam Honorici persecutio doloris ac parturitionis nostræ sumpsit initium. Ipse autem qui sese jam dudum omnibus bene ostenderat, desiderat post obitum suum filiis (quod non contingit:) regnum statuere. Theodoricus fratrem filiosque ejus, Guntinisque fratris nihilominus filios crudeliter cœpit insequi. Quorum nullum dimitteret nisi eis mors desiderii sui voluntatem auferret. Ex *lib.* 2. *Victoris Uticensis de Wandalica persecutione.*

EXEMPLUM VI.

De persecutionibus immanissimis Christianorum, & eorumque constantia.

AMputatis igitur in brevi omnibus quos timebat, & solidans sibi (ut putabat) regnum quod breve fuerat, & caducum, ex patre otiosus atque securus universa tela furoris in persecutiones Ecclesiæ Catholicæ rugiens, sicut leo convertit. Ante persecutionis tamen tempestatem multis præeuntibus visionibus & signis, imminens demonstratum fuerat malum. Nam ferme ante biennium quam fieret, vidit quidam Fausti ecclesiam solito in ornatu fulgentem, & dum lætaretur candore tanti fulgoris, cereis quoque fulgentibus, palliique velamento ac lampadibus rutilante, subito ait, luminis illius concupiscibilis extinctus est fulgor, ac tenebris succedentibus, adversarius naribus natus est fœtor, & omnis illa albatorum turba expellentibus quibusdam Æthiopibus minata est foras, ob hoc lamentandum quod eam in claritate pristina nequaquam viderit iterum restitutam. Nam visionem istam nobis præsentibus sancto retulit Eugenio. Vidit & quidam presbyter ista, Fausti basilicam refertam turba innumerabilium, & post paululum evacuatam, & repletam multitudine porcorum atque caprarum. Iterum alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, gravis ventilatoris judicio needum à palea separatis, & dum ingentis massæ confusæ magnitudinem miraretur, subito ecce turbo veniens tempestatis, sonivago flatu cœpit adventum suum surgente pulvere demonstrare. Cujus impetu palea illa omnis omnino volavit, remanentibus granis. Post hoc venit quidam procerus splendido vultu, habituque nitido fulgens, & cœpit grana vacua, macilenta, atque similagini reproba purgando projicere. Quæ diu examinans vix magnitudinem illius massæ licet probatæ ad acervum tamen perduxit exiguum. Quid ultra? Censet primo tyrannus jussione terribili, ut nemo in ejus palatio militaret, neque publicas agere actiones, nisi se Arrianum fecisset. Quorum ingens numerus ne fidem perderet, vigore invicto militiam temporalem abjecit, quos postea domibus projectos, omnique substantia expoliatos, in insulas Siciliam & Sardiniam relegavit, quod etiam statuere per totam Africam festinavit, ut nostrorum Episcoporum defunctorum fisci sibi substantiam vendicasset. Qui autem defuncto succedere poterat, non ante ordinaretur, nisi fisco regali quingentos solidos obrulisset. Sed hoc ædificium unde construere nisus est diabolus, statim illud destruere dignatus est Christus. Suggerunt ei domestici sui dicentes. Si istud servaverit præceptio vestra, nostri Episcopi in partibus Thraciæ & aliis regionibus constituti pejora incipient pati. Præcepit deinde sacras virgines congregari, dirigens Wandalos cum suæ gentis obstetricibus ad inspiciendam & contrectandum contra jus verecundiæ & pudoris, ubi nec matres aderant, nec aliqua Catholica matronarum, aliæ & cruciantes gravi suspendio atque ingentia pondera pedibus colligantes, laminas quoque ferre ignitas dorso, ventri, mammillis, & lateribus apponebant. Quibus inter supplicia dicebatur: Dicite quod Episcopi vobiscum concumbunt & clerici vestri quarum acerbitate pœnarum plurima scimus tunc extinctas. Aliæ quæ remanserunt cutibus arescentibus factæ sunt curvæ. Nitebantur enim semitam invenire per cujus aditum publicam (sicut fecit) faceret persecutionem. Et ita faciens nullo modo investigare potuit, quomodo Christi Ecclesiam macularet. *Ibidem.*

EXEMPLUM VII.

De iisdem

QUibus autem prosequar fluminibus lachrimarum quando Episcopos, presbyteros, diaconos, & alia Ecclesiæ membra (id est) quatuor millia nongentos, septuaginta sex ad exilium eremi destinavit, in quibus erant podagrici quam plurimi, alii per ætatem annosam lumine temporali privati. In quorum numero erat beatus Felix Abirritanus Episcopus habens jam in Episcopatu xliv. annos. Qui paralysi morbo percussus nec sentiebat quicquam nec penitus loquebatur. De quo nos maxime cogitantes, quod non posset jumento portari, suggessimus, ut à suis rex peteretur ut saltem, cum propere moriturum Carthagini esse jussisset, quod ad exilium nulla ratione posset adduci. Cui ita fertur tyrannus cum furore dixisse. Si animali sedere non potest, jungantur boves indomiti, qui eum colligatum

ligatum funibus trahendo perducant ubi ego præcepi. Quem ex transverso super burdonem vinctum, quasi quendam ligni truncum toto itinere portabamus. Congregantur universi in Succensem, & larenensem civitatem, ut illuc occurrentes Mauri sibi traditos ad eremum perducerent. Supervenientes igitur comites duo, subtilitate damnabili blandis sermonibus cum Dei Confessoribus agere cœperunt. Quid vobis (inquiunt) videtur ut ita pertinaces sitis, & Domini nostri præceptis minime obtemperetis, qui esse poteritis in conspectu regis honorabiles, si ejus sustinetis facere voluntatem: Statim illis ingenti vociferatione clamantibus & dicentibus: Christiani sumus. Trinitatem in unum Deum inviolabilem confitemur, includuntur graviori quidem, sed adhuc latiori custodia. Ubi nobis copiæ dabantur & introire, ad verbum admonitionis fratribus facere, & divina mysteria celebrare, ubi & infantuli fuere quamplurimi, quos genitrices materno sequebantur affectu, aliæ gaudentes, aliæ retrahentes. Aliæ gaudebant se martyres peperisse, aliæ moliendo diluvio rebaptizationis, nitebantur à confessione fidei revocare. Nullum tamen tunc blandimentum fecerunt, nec carnalis pietas aliquem inclinavit ad terram: nam quædam tunc quæ fecerat anus breviter delectat referre. Dum enim iter ageremus cum Dei exercitu comitantes, & forte magis noctibus promovimus propter solis ardorem, conspicimus mulierculam sacculum & alia vestimenta portantem, manu infantulum unum tenentem, atque his sermonibus consolantem. Curre Domine mi, vides universos sanctos quomodo pergunt, festinant hilares ad coronam. Quam nos cum increparemus, quod importuna videretur aut viris pro sexu jungi, aut exercitui Christi sociari, respondit: Benedic te, benedicite & orate pro me, & isto nepote parvulo meo, cum quo ad exilium pergo, ne inveniat eum solum inimicus, & à via veritatis revocet ad mortem. Ad hæc verba repleti lachrymis nihil dicere valuimus, nisi ut fieret voluntas Dei. Sed ubi adversarius qui jam forte dicebat, patiar spolia, replebo animam meam, interficiam gladio meo, dominabitur manus mea, nullum potuit occupare: Requirit angusta & teterrima loca, in quorum conclavibus Dei exercitum coarctaret. Tunc eis etiam visitationis humanæ negata est consolatio. Puniuntur & fustibus graviter affliguntur. Jactantur confessores Christi angustia coarctante, unus super alium ut agmina locustarum, & (ut proprie dicitur) ut pretiosissima grana frumentorum. In qua constipatione secedendi ad naturale officium nulla ratio sinebat loci sed stercoris & urinæ urgente necessitate ibidem faciebant, ut ille tunc fœtor & horror universa pœnarum genera superaret. Ad quod datis aliquando ingentibus muneribus Mauris, dormientibus Wandalis, vix clam permissi sumus intrare. Qui intro euntes veluti in gurgite luti usque ad genua cœpimus mergi, illud Hieremiæ videntes completum fuisse. Quinutriti sunt in croceis, amplexati sunt stercora sua. Quid multa? Præcepti sunt undique perstrepentibus Mauris ad iter ubi destinati fuerant præparari. Exeuntes igitur die Dominica linita habentes stercoribus vestimenta & facies simul & capita, à Mauris tamen crudeliter minabantur, hymnum cum exultatione Domino decantantes: Hæc est gloria in omnibus sanctis ejus. *Ibidem.*

EXEMPLUM VIII.

De eisdem.

QUantæ & tunc multitudines de diversis regionibus & civitatibus ad videndos Dei martyres concurrerint, populorum testantur viæ vel semitæ, quæ agmina visentium nequaquam capiebant per vertices montium & vallium concurrentes, turba fidelium inæstimabilis descendebat, cereos manibus gestantes, suosque infantulos vestigiis martyrum projicientes, ita voce clamabant: Quibus nos miseros reliquitis dum pergitis ad coronam? Qui hos baptizaturi sunt, parvulos fonte aquæ perennis? Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentiam obstrictis peccatorum vinculis soluturi? quia vobis dictum est: Quodcunque solveritis super terram erit solutum & in cœlis. Qui solemnibus orationibus sepulturi sunt morientes, quibus divini sacrificii ritus exhibendus est consuetus? Heu nos miseros & desolatos homines, qui tanquam oves suo pastore destitutæ relinquimur, crudelibus & immanibus feris devorandi, atque dentibus luporum discerpendi. Quamdiu vos nobis præfuistis, nostrique curam gessistis, nemo in nos sævire atque à via varitatis avertere potuit, vobiscum & nos libebat pergere si liceret, ut tali modo filios à patribus nulla necessitas separaret, in his vocibus & laudibus nullus jam pergere admissus est consolator, sed arctabatur multitudo ad currendum, ut ubi tunc navis erat præparata, laboriosam caperent mansionem: Qui cum senes deficerent, & alii forte etsi juvenes delicati cœperunt primo hastilium cuspidibus ad currendum, & lapidibus tundi, unde magis deficientes amplius lassabantur. Post vero imperatum est Mauris, ut qui ambulare non poterant ligatis pedibus, velut cadaver animalis

mortui traherentur per dura & aspera loca, ubi primo vestimenta, postea membra singula carpebantur, quia per gladios acutos petrarum hic capita conterebantur, alibi latera scindebantur, & ita inter trahentium manus spiritum exhalabant, quorum numerum colligere nequaquam valuimus multitudine cohærente. Extat tamen per totum aggerem publicum vilis sepultura sanctorum loquentibus tumulis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca perveniunt, in quibus collocati hordeum ad vescendum, ut jumenta accipiunt, ubi etiam venatorum animalium atque scorpionum tanta esse dicitur multitudo, ut ignorantibus incredibilis videatur. Quæ solo flatu etiam procul positis veneni virus infundant Scorpione autem percussum nullum dicunt aliquando evasisse. Quorum feritas virulenta usque ad præsens Christo defendente nulli servorum ejus nocuisse docetur. Sed cum illi aluntur hordeaceis granis, postea & hoc ablatum est, quasi non posset Deus, qui pluerat patribus manna, pascere & nunc tali exilio mancipatos. *Ibid. lib.* 2.

EXEMPLUM IX.

De eisdem.

COgitat acriora adversus Ecclesiam Dei, ut qui membra aliqua absciderat, totum laniando perderet corpus. Nam & Eugenio episcopo & universæ Africæ præceptum direxit in hæc verba: Rex Honoricus Wandalorum & Alanorum, universis Episcopis Omoousionis. Cum non semel, sed sæpius constet esse prohibitum, ut in sortibus Wandalorum sacerdotes vestri conventus minime celebrarent, ne sua seditione animas subverterent Christianas. Quam rem spernentes plurimi, nunc reperti sunt contra interdictum missis in sortibus Wandalorum facere, asserentes se integram regulam rectæ fidei tenere. Et quia in provinciis à DEO nobis concessis scandalum esse nolumus: Ideo DEI providentia cum præsensu sanctorum Episcoporum nos statuisse cognoscite, ut ad diem Kalendarum Januariarum proxime futuram amissa omni excusatione formidinis omnes Carthaginem veniatis, ut de ratione fidei cum nostris venerabilibus Episcopis possitis inire conflictum, & de fide Omoousianorum quam defenditis de diversis scripturis proprie approbetis quo possit agnosci, si integram fidem teneatis. Hujus autem edicti tenore audientes sancti, ingemuerunt, eo quod futuræ persecutionis furorem indicarent. Convenerunt ergo constituto die nostri Carthaginem. Tandem venitur ad disputationis conflictum, ad locum scilicet quem elegerant adversam, Vitantes igitur nostri vociferationis tumultus, ne forte post Arriani dicerent, quod eos aliquis nostrorum oppresserit, deligunt de se nostri decem, qui pro omnibus responderent. Conversi autem nostri. Girillæ Episcopo Ariano in sublime sedenti dixerunt: Propone quod disponis Girilla dixit: Nescio latine nostri dixerunt: Semper te latine esse locutum manifeste novimus, modo excusare non debes, maxime quia tu hujus rei incendium suscitasti. Si autem nostram fidem cognoscere desideratis, hæc est veritas quam tenemus. Regali enim imperio fidei catholicæ quam cogimur reddere rationem. Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum ita in unitate Deitatis profitemur, ut & Patrem in sua proprietate personæ subsistere, & Filium nihilominus in propria extare persona, atque Spiritum Sanctum personæ suæ proprietatem retinere fidei confessione fateamur. Non ne eundem afferentes Patrem quem Filium, neque filium confitentes, qui Pater sit, aut Spiritus sanctus, neque Spiritum sanctum accipimus, ut aut Pater sit, aut Filius, sed ingenitum Patrem, & de Patre genitum Filium, & de Patre & Filio procedentem Spiritum sanctum, unius credimus esse substantiæ, vel unius essentiæ: quia ingeniti Patris, & geniti Filii, & procedentis Spiritus sancti una est Deitas, tres vero personarum proprietates, &c. Hujus igitur fidei SS. Episcopi longo tractatu de scripturis reddentes rationem dixerunt ad Episcopos Arianos: Hæc est fides nostra Evangelicis, & Apostolicis traditionibus & omnium quæ in mundo sunt Catholicarum Ecclesiarum societate fundata, in qua nos per gratiam Dei omnipotentis permanere usque in finem terræ hujus cogitamus & speramus. Qui cum noster libellus legeretur oblatus, veritatis lumen nequaquam sufferre cæcis oculis potuerunt, insanientes, vocibus inferentes, graviterque ferentes quare nos nomine nostro Catholicos diximus, statimque mentientes suggerunt regi de nobis quod strepitum fecerimus audientiam fugientes. Qui eadem hora accensus & credens mendacio, festinavit facere quod volebat. Jamque conscriptum decretum habens, & occulte cum eodem decreto per diversas provincias suos homines dirigens, Episcopis Carthagine positis una die universæ fabricæ Ecclesias clausit, universamque substantiam Episcoporum, & Ecclesiarum suis Episcopis munere condonavit. Nesciens quoque, quid loqueretur neque de quibus affirmabat, legem quam Christiani Imperatores nostri contra eos & contra alios hæreticos per honorificentiam Ecclesiæ Catholicæ dederant, adversum nos proponere non erubuerant illi, ad-

dentes multa de suis sicut placuit tyrannicæ protestati. Post hæc dicta feralia veneno toxicato transversa, jubet cunctos Episcopos qui Carthagine fuerant congregati, quorum jam Ecclesias, domos, & substantiam cœperat, hospitiis (in quibus erant) exspoliari, exspoliatos foris muros propelli. Non animal non servus, non mutanda quæ ferebant vestimenta penitus dimittuntur. Addidit adhuc ut nullus quempiam eorum hospitio reciperet, aut alimoniam præstaret. Qui autem miserationis causa facere tentasset, cum universa domo sua incenderetur. Sapienter tunc etiam projecti Episcopi fecerunt, ut licet mendicantes exinde non abirent. Quia si recederent, non tantum violenter omnino revocarentur: sed & mentirentur eos, sicut mentiti sunt, fugisse confli-ctum, maximeque quia ubi reverterentur jam nequaquam fuerat Ecclesiæ substantia, vel domibus occupatis. Dum ergo gementes in circuitu murorum nudo sub aëre jacerent, factum est ut rex impius ad piscinas exisset. Cui universi occurrere maluerunt dicentes: Ut quid taliter affligimur pro quibus malis forte commissis ista perpetimur? Si ad disputationem sumus congregati, quare expoliati? Quare traducimur, quare deferimur, & sine Ecclesiis & domibus nostris foris civitatem fame, & nuditate laborantes mediis stercoribus volutamur? Quos ille torvis oculis aspiciens, priusquam suggestionem eorum audisset, jussit super eos equos cum sessoribus superpositis dimitti, ut tali violentia possent non solum conteri, verum etiam enecari. Quorum tunc multi contriti sunt, & præcipue senes. *Idem lib. 2. & 3.*

EXEMPLUM X.

De iisdem.

TUnc deinde jubentur ad quendam locum (qui dicitur ædes memoriæ) illi viri DEI occurrere, nescientes fraudem sibi aptatam. Ubi cum venissent, charta eis ostenditur involuta. Diciturque illis ita, subtilitate serpentis: Dominus rex noster Honoricus, licet doleat quod fueritis contemptores, ut adhuc ejus voluntati obediri non tardetis, & ejus efficiamini religionis, cujus ipse est, nunc tamen de vobis bonum cogitavit. Si juraveritis ita ut quod ista charta continet facietatis, dimittet vos Ecclesiis & domibus vestris. Ad quod universi Episcopi responderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi sumus, Episcopi sumus, Christiani sumus. Apostolicam fidem, & unam & veram tenemus. Acceleraverunt quoque illi à rege destinati scripturæ ejus propalare tenorem, qui hujusmodi sermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumniosa series continebat: Jurate si post obitum Domini nostri regis, ejus filium Hilberith desideratis esse regem, vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas epistolas dirigat. Qui si Sacramentum hujus rei dederitis, restituet vos Ecclesiis vestris. Cogitavit tunc multorum pia simplicitas etiam contra prohibitionem divinum sacramentum dare, ne Dei populus in posterum diceret, quod vitio sacerdotum, qui jurare noluerunt, non fuerint Ecclesiæ restitutæ. Alii quoque astutiores Episcopi sentientes dolum fraudis, nequaquam jurare voluerunt, dicentes, prohibitum fuisse Evangelica auctoritate ipso Domino dicente: non jurabis in toto. Quibus ministri regis: In partem secedant (inquiunt) qui jurare disponunt: Qui cum secederent, notariis scribentibus quid quis diceret, & ex qua civitate fuisset, similiter factum est illis, qui non juraverunt. Statimque pars utraque custodiæ mancipatur. Post vero fraus quæ celabatur apparuit, jurantibus dictum est. Quare contra præceptum Evangelii voluistis? Jussit rex ut civitates atque Ecclesias vestras nunquam videatis, sed relegati in colonias, iter ad colendum agrum accipietis, ita tamen ut non psallatis, neque oretis aut ad legendum, codicem manibus gesteris, non baptizetis, neque ordinetis, aut reconciliare præsumatis. Similiter non jurantibus ait. Quia regnum Domini nostri non optatis, idcirco jurare noluistis. Ob quam causam jussi estis in Chorsicanam insulam relegari, ut ligna profutura navibus domini incidatis. Addidit itaque bestia illa, sanguinem sitiens innocentem. Episcopus necdum in exilia directus per universas Africanæ provincias terræ, uno tempore tortores crudelissimos destinare, ut nulla remansisset domus, & locus ubi non fuisset ululatus & luctus, ut nulli ætati, nulli parceretur sexui, nisi illis qui eorum succumberent voluntati, hos fustibus, illos suspendio, alios ignibus concremabant. Mulieres etiam, præcipue nobiles contra jura naturæ nudas omnino in spectaculo publico cruciabant ex quibus unam nostram Dionysiam cursim ac breviter nominabo. *Victor Vicensis Episcopus libro 3. Wand. pers.*

EXEMPLUM XI.

De eisdem.

CUm viderent eam non solum audacem esse, sed etiam matronis cæteris pulchriorem, ipsam primo nisi sunt fustibus expoliatam aptare. Quæ cum

eum pateretur, diceretque de Deo summe secura, qualiter libet cruciare, verecunda tamen membra nolite nudare. Amplius illi magis furentes celsiori loco vestimentis exutam consistunt, spectaculum eam omnibus facientes. Quæ inter ictus virgarum dum rivuli sanguinis toto jam corpore fluitarent, libera voce dicebat: Ministri diaboli quo ad opprobrium meum facere computatur, ipsa laus mea est. Et quia esset scripturarum divinarum plena scientia, aptatis arctata pœnis, & ita jam martyr alios ad martyrium confortabat. Quæ suo sancto exemplo pene universam suam patriam liberavit. Hæc quoque cum filium suum admodum adhuc teneræ ætatis & delicatum nomine Majoricum, timore pœnarum formidolosum conspiceret, verberans eum nutibus oculorum, & increpans auctoritate materna ita confortavit, ut matre multo fortior redderetur. Memento fili mi, quod in nomine Trinitatis in matre catholica baptizati sumus. Non perdamus indumentum nostræ salutis, ne veniens invitator vestem non inveniat nuptialem, & dicat ministris. Mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus oculorum, & stridor dentium. Illa pœna timenda est quæ nunquam finitur, illa desideranda vita quæ semper habetur. Talibus itaque solidans filium verbis velociter martyrem fecit. Amplexansque illa hostiam suam quantum potuit vocibus Domino gratias agens, ad gaudium spei futuræ in sua maluit domo sepeliri, ut quoties super sepulchrum ejus Trinitati preces effunderet, alienam se à filio nunquam esse confideret. Quanti ergo per eam in illa civitati (ut fati sumus) adquisiti sunt Deo, longum esset enarrare. *Ibidem libro tertio.*

EXEMPLUM XII.

Quomodo incendium palatii Christianis impositum animos gentilium in eos succenderit, & quomodo exinde in eos sævitum fuerit.

ACcidit namque apud Nicomediam ipsis diebus partem aliquam palatii incendio conflagrare, hoc imperator à nostris factum falsa suspicione præsumpsit. Ex quo inæstimabili furore succensus jubet omnes nostros acervatim collectos, alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Sed in illis per divinam gratiam major fidei ignis ardebat. Denique cum assistentes ministri interrogarent singusos, si forte sacrificaturi vellent dimitti tam viri quam mulieres: Ne interrogari quidem se patiebantur, sed ultro vel flammis irruere, vel cædentibus gladiis certatim objectare cervices. Cumque jam illis ipsis spectatoribus nimietas crudelitatis horresceret, ministri scelerum partem populi naviculis injectam in medium pelagus abducunt, ibique in sententia fidei persistentes, præcipitant in profundum. In tantum apud eos rabies crudelitatis exarsit, ut egregios pueros martyres effectos: cum secundum humanitatis ordinem fuissent sepulturæ mandati, effoderent denuo, & corpora eorum projicerent in mare, hoc dicentes ne forte Dii efficiantur Christianorum, & illi qui Deos adorare nolunt servos nostros incipiant adorare. Putant enim quod divinus apud nos honor martyribus deferatur. *Lib. 8. Euseb. histor. cap. 6.*

EXEMPLUM XIII.

Quomodo præ multitudine martyrum & confessorum carceres criminosis defuerint.

CUm hæc apud Nicomediam agerentur, ubi cruentus Diocletianus inhiabat piorum carnibus, haud segnius etiam apud Mitylenem provinciam, Syriamque omnes Ecclesiarum principes carceribus retrudi, edictis principalibus urgebantur, simulque cum his ex plebe viri ac mulieres nobilesque & ignobiles capiebantur, & fiebat ubique spectaculum miserabile ac fœdum. Subito namque inveniebatur in urbe silentium, in carceribus vacuus locus nullus, ut non tam rei ad ergastulum duci, quam civitas tota migrasse videretur ad carcerem. Catenæ quæ homicidis, adulteris, venenariis, & sepulchrorum violatoribus fuerant fabricatæ, tunc Episcoporum, & presbyterorum, & diaconorum, & lectorum, atque omnium religionum hominum colla constringunt, ita ut ne criminosis vincula superessent, nec locus ergastuli resideret. Verum cum pervenisset ad principem æstuare carceres, & per innocentium pœnas loca deesse criminosis, nova rursum decreta mittuntur, ut qui immolare vellet liber accederet, qui vero abnueret diversis pœnarum generibus interiret. Tum jam quantæ per singulas provincias multitudines martyrum, & præcipue in Africæ aut Mauritaniæ, Thebaidis quoque & Ægypti regionibus exstiterint, numero comprehendere quis valeat? *Ibidem.*

EXEMPLUM XIV.

Varia tormentorum & crudelitatum genera quibus SS. martyrum fides & constantia tentata est.

SEd nec illorum quidem, quorum agones apud Palæstinam, vel Tyrum (quæ est urbs maxima Phœniciæ) præsentes inspeximus, ut dignum est, memorare sufficimus. Tanta enim virtute perseverantiæ adversum illata supplicia pro pietate certatum est, ut nisi qui prius Domino & Salvatori nostro credat dicenti: quia ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi, & ejus virtutem martyribus sciat esse præsentem, rebus gestis deroget fidem. At nos (ut diximus) non audita, sed ut oculis inspecta narramus. Exquirebantur diversa tormentorum genera sibi invicem succedentia. Flagris primo per omne corpus carpebantur, post hoc tradebantur ad bestias, adhibebantur leones, ursi, pardi, atque omni ferarum genus, apri quoque, sed & tauri, quibus ferri & ignis feritas addebatur. Ad hoc Dei cultores denudari statuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte intra caveas bestiis furor & ita semetipsis severiores effectæ proruunt è claustris: Replent subito stadium circumstantes Ecclesiam martyrum in medio sitam. Circumeunt sæpius & oblustrant, & divinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes procul ab eorum corporibus abscedunt. Mittuntur illico quibus artis est instigare bestias adversum eos: Verum ut ostenderetur omnibus, non feritatem deesse bestiis, sed divinam adesse custodiam, illos ipsos incredibili velocitate discerpunt. Et cum jam nullus ex hujusmodi artificibus auderet accedere, jubentur ipsi sancti martyres commotis manibus, & velut provocantibus, incitare adversum se belluas, sed nec sic quidem pati aliquid poterant. Verum & si forte fuisset ex belluis aliqua concitata, cum venisset ad proximum, protinus in semetipsam conversa repedabat. Cum igitur nec sic quidem aliquid aliud egisset humana sævitia, jubentur mutari feræ, quæ cum & ipsæ similiter, ut priores, nihil triste Dei cultoribus intulissent, amoris etiam his sæviores feris martyribus homines mittunt: qui soli possent crudelitate feras superare. Gladiis igitur peragunt, quod bestiæ nequiverunt, prohibebant etiam cadavera mandari terræ, sed jubebant fluctibus dari. Hæc apud Tyrum venerandi Dei martyres desudarunt. *Cap. 7. libr. 8. historiar. Eusebii.*

EXEMPLUM XV.

Cœlestis mercedis intuitu quanta aviditate martyres tribulationes hujus temporis expetierunt.

APud Thebaidem vero omnem narrationem superat agitata crudelitas. Pro ungulis testas fictilium vasculorum adhibebant, quibus omne corpus eo usque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita ut ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam compositis machinis, uno pede in excelsum suspensas, & capite in terram diversas, indignissimo speculo expositas, pendere per diem continue sinebant. Alias sic ubi vicinæ sibi duæ arbores inveniebantur, vi quadam ab utraque inflexis contra se invicem ramis, eisque singulis, singulos pedes martyrum obligantes, subito ramos quos vi inflexerant, relaxabant. Qui cum ad situm suum naturali impetu referrentur, discerptis, displicatisque visceribus avulsa secum membra rapiebant. Verum & nos ipsi per idem tempus cum in Ægypti partibus iter ageremus, oculis nostris inspeximus, ut sedenti pro tribunali sævissimo judici offerebantur innumeri fidelium populi, quos ille singulos per ordinem confessos se esse Christianos capite plecti jubebat. Cumque hi certatim se & sponte gladio subjicerent, ille inhumanus, nec multitudinis contemplatione permotus est. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati. Nemo de fuit cum nemo servaret. Sponte omnes imo & alter alterum prævenientes cervices cædentibus objectabant. Defecerunt carnificum manus, & succederunt sibi invicem, fatigati sunt, hebetata est acies gladii. Videbant fessos residere carnifices, vires resumere: & animos reparare, mutare gladios, diem quoque ipsum non sufficere ad pœnam. Nullus tamen ex omnibus, ne parvulus quidem infans deterreri potuit à morte, sed hoc solum singuli pavescebant, ne forte, dum prosperum sol urgens clauderet diem, separatus à consortio martyrum remaneret. Sic confidentia fidei constanter & fortiter cum lætitia & exultatione mortem præsentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique jugularentur, reliqui non desidiæ aut torpori animos indulgebant, sed psallentes, & hymnos Deo dicentes locum quisque sui martyrii expectabat, ut hoc agentes etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhilararent O vere mirabilis & omni veneratione dignus grex ille, beatorum turma virorum fortium, corona splendoris gloriæ Christi. *Libr. 8. cap 9. hist. Eusebii.*

EXEMPLUM XVI.

De iisdem martyribus, & eorum constantia.

ERant enim expositi SS. Martyres omnibus volentibus pro libidine inferre supplicia, & si quod ars per otium excogitans novum pœnarum genus detulisset, licebat inferre. Jam vero ungulis exarari vetus, & leve supplicium ducebatur. Quod etsi fortè genus supplicii cuiquam fuisset adhibitum, non (ut latronibus & homicidiis solet) latera tantum fodiebantur, sed & venter & femora, ac tibiæ & usque ad ungues ungula perveniebat. Sed facies quidem & vultus, ac frons à tormentis non manebat immunis, quosdam etiam columnis ligatos & post tergum distortis brachiis suis vinctos relinquebant. Jam verò hi qui ante præsidem suspendebantur, non id solum temporis, quo ab eo vel discutiebantur, vel cruciabantur; sed totum pænè diem, cùm alii arctiùs agerentur in equuleis exigebant, si fortè aliqui ex his magis pœnæ continuatione à propositi firmitate discederent. Tanta verò in his crudelitas erat, & in tantum ab eis omnis penitùs humanitatis sensus aufugerat, ut posteaquam omne corpus, vel tormentis vel verberibus fuisset adsumptum, trahi nudis pedibus sursum jubentur ad carnem, atque ibi nervis, pedibus conclusis, recentibus adhuc terga vulneribus rejicerent in solum, testarum fragmentis subter instratum. Intereà plurimi usque ad mortem constanter, & fortiter perdurantes, alii verò recepta corporis sanitate ad reparandos denuò agones, dispensatores pœnarum spontè provocabant, quos illi erubescentes rursum ad tormenta revocare, ipsa eorum audacia perterriti, capite eos cædi jubebant. *Ibidem cap. 19.*

EXEMPLUM XVII.

De eadem martyrum constantia.

JAm verò quod apud Phrygiam gestum est, quis audeat præterire, in quo & communia humanitatis & propria Romani Regni jura violata sunt? Ubi urbem quandam Christianorum civium, in qua cùm & populus omnis, & honorati viri, & magistratus Christianos se esse nec adquiescere ad sacrificandum faterentur, circumdari militibus jubet, cunctosque simul cum mulieribus viros, cum parvulis senes, cum civibus civitatem ingenti igne concremari, ita ut nullus penitus ex illa urbe etiam cùm optio volentibus daretur, abscederet. Et hoc in cives perpetratum est, quod in hostes egisse notam crudelitatis habuisset. *Ibidem cap. 11.*

EXEMPLUM XVIII.

De eadem.

QUis enim possit vel illa repetere quibus apud Arabiam SS. Martyres securibus cæsi sunt? Aut quomodo quis detegat quæ in Cappadocia gesta sunt, ubi crura frangi Dei cultoribus jubebantur? Quis Mesopotamiæ referat cruciatus, Christi Christianos fumi tergoris more singulos manibus, pedibusque suspensos amarissimo fumo subterinjecto, indignis cruciatibus enecabant. Alii verò lento igne propè adhibito tormentis longioribus absumebantur. Illa autem quomodo replicem quæ apud Alexandriam gesta, etiam veterum Poëtarum fabulas vincunt, ubi obtruncatis auribus, atque inhonesto vulnere, naribus, manuum quoque cæterorumque membrorum summitatibus amputatis truncum sinebant abire derisum. Apud Antiochiam verò quomodo recordabor craticulas priùs appositas, quibus Christiani superimpositi torrebantur? *Ibidem cap. 11. & 12.*

EXEMPLUM XIX.

De eodem.

SEd inter hæc nobilium duorum juvenum factum memorabile silere non possum. Qui cùm comprehensi simulacris immolare cogerentur, ajunt: Ducite nos ad aras. Et cùm fuissent adducti, manus suas ardenti igni superponentes, si subtraxerimus (inquiunt) sacrificasse nos credite, & quoadusque caro omnis in igne deflueret, immobiliter perdurarunt. *Ibidem cap. 12.*

EXEMPLUM XX.

De eodem.

IN regionibus veteris Ponti crudelia gerebantur. Arundines acutæ quibusdam sub unguibus digitorum infigebantur, aliis plumbum igni liquefactum, & dorso diffusum usque ad loca potentia (quibus naturalis egestio procurari solet) infundebatur. Ferra quoque candentia & reusta ardentia absque ullo humanitatis, miserationisque respectu ingerebantur per pudenda viscerum, & naturalium secreta membrorum. Sed quid faciam? Quod appellationes ipsæ mihi in admissis facinoribus de sunt, & gestorum scelerum nec vocabula quibus enumerari queant, inveniri possunt. Sustinebant tamen omnia fortissimi martyres, si aliquid crudelitatis invenissent. Sed cùm aliquando jam non ratione aut humanitate, crudelitatis tamen nimietate satiati, respicere ad immanitatem sceleris sui exiissent, & vidissent desolatas urbes civibus, & optimis rura nudata cultoribus, orbatos filiis patres, & parentes liberis, ad clementiam se bonitatemque con-

vertunt, edictum principale proponunt, ut hoc genus hominum nequaquam quidem subiret interitum, omnes tamen qui hanc speciem confessionis tenerent, dextris oculis ferro effossis, eisdemque cauterio adustis, sinistro etiam poplite cauterio nihilominus debilitato per singulas provincias in æris ferrique metalla, vel operis, vel pœnæ gratia deportandos. Hæc fuit clementia principalis, quâ optimis civibus consultum est. *Ibid. cap.* 13.

EXEMPLUM XXI.

Quanta constantia Imperatorum decreta contra Christianos in conspectu omnium quidam dirupit.

EDessa namque Mesopotamiæ urbs fidelium populorum est Thomæ Apostoli reliquiis decorata, ubi cùm Imperator Valens vidisset Ecclesiis ejectos in campo habere conventicula, tanta dicitur iracundia accensus, ut Præfectum suum pugno percuteret, cur non fuissent inde quoque sicut jusserat conturbati. At ille licèt esset paganus, & injuriis ab Imperatore fuisset affectus, tamen consideratione humanitatis altera die ad vastandum populum processurus, fecit hoc ipsum civibus per occulta indicia clarescere, quo cavere possent ne invenirentur in loco. Mane processurus terrorem solito majorem per officium movet, egit omnia, quo quàm minimi, vel si fieri posset, nulli periclitarentur. Vidit tamen frequentiorem solito populum ad locum tendere, currere præcipites,& festinantes tanquam vererentur, ne quis deesset ad mortem. Interea vidit quandam mulierculam ita festinam, & properam domo sua prorumpere, ut nec claudere ostium, nec operiri (ut mulierum habitum decet) diligentiùs potuisset, infantem quoque parvulum secum trahentem, cursuque rapido irrupto etiam officii agmine festinantem. Tum ille ultrà non ferens, apprehendite (inquit) mulierem, & huc deducite. Cumque fuisset adducta: Quo (inquit) infœlix mulier properas tam festina? Ad campum (ait) quò Catholicorum populus convenit. Et non audisti (inquit) quia Præfectus illuc pergit, ut omnes interficiat, quos invenerit. Audivi (inquit) & ideo festino, ut ibi inveniar. Et quò (inquit) parvulum istum trahis? Ut & ipse (ait) martyrium consequi mereatur. Quæ cùm audisset moderatissimus, redire ad officium, & converti vehiculum ad palatium jubet. Et ingressus, ait: Imperator subire mortem (si me jubeas) paratus suam, opus verò quod præcipis, implere non possum. Cumque edocuisset cuncta de muliere, repressit Imperatoris insaniam. *Lib.* 11. *hist. Eusebii cap.* 22. *Vide etiam tit. Maria ex.* 21.

EXEMPLUM XXII.

Quanta cum libertate, & constantia Murita Arrianum Episcopum, quem de sacro fonte susceperat, coram omnibus infidelitatis arguit, judiciique objectatione mirabiliter torsit.

SEd tunc, dum in media urbe cæderetur, Muritam Diaconum cæteris liberiorem non tacere debeo. Fuit quidam Episcopus Elpidoforus nomine, nimiùm crudelis, cui fuerat delegatum membra confessionis Christi suppliciis grassantibus laniare. Hic enim fuerat apud nos in Ecclesia Fausti baptizatus. Quem venerabilis Murita Diaconus de alveo fontis susceperat generatum. Pòst verò dum apostataret, tantæ extitit feritatis adversus Ecclesiam Dei, ut superior omnibus executor persecutionis fuisset inventus. Quid multa? Dum primo presbyteri in suppliciis, macerandi ordine citarentur, post Archidiaconum salutarem aptatur pœnis memoratis Murita. Fuit enim secundus in officio ministrorum. Qui cum Elpidoforo sedente, & fremente honorabilis senior cœpisset extendi, priusquam exueretur clàm fortè nescientibus cunctis, illa quibus eum suspiciens de fonte dudum texerat, sabana bajulabat. Quibus ventilatis, simulque in ostentatione cunctorum extentis, in his verbis totam ad fletum & lachrymas commovisse dicitur civitatem. Hæc sunt linteamina Elpidofore minister erroris, quæ te accusabunt dum majestas venerit judicantis, custodientur diligentia mea ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyssum putei sulphurantis, hæc te immaculatum cinxerunt de fonte surgentem, hæc te acriùs persequentur flammantem gehennam cùm cœperis possidere, quia induisti maledictionem sicut vestimentum, scindens atque amittens veri baptismatis & fidei Sacramentum. Quid facturus es miser cùm servi patrisfamilias ad cœnam regiam congregare cœperint invitatos? Tunc te aliquando vocatum terribiliter indignatus, exutum stola Rex conspiciens nuptiali dicet tibi: Amice, quomodo huc venisti, vestem non habens nuptialem? Non video quod contuli, non cognosco quod dedi, perdidisti militiæ chlamydem, quam (in tela virgineorum membrorum gesto) decem mensibus texi, & tendiculis Crucis extendens aquâ mundavi, & purpurâ mei sanguinis decoravi, si conspicio vultum signaculi mei, characterem non video Trinitatis. Talis interesse non poterit epulis meis. Ligate eum manibus & pedibus, suis funiculis qui seipsum separari voluit voluntariè à Catholicis fratribus suis. Ipse funes extendit continuatos in laqueum, quibus & semetipsum

ipsum vicit, & alios, ne ad istud venirent convivium, impedivit. Juxta semitam scandalum posuit, quem tunc cum rubore perpetuo, & dedecore sempiterno de convivio meo projeci. Hæc & alia Murita dicente, igne conscientiæ ante ignem æternum obmutescens Elpidoforus torquebatur. *Victor Uticensis de persecutione Wandalica.*

EXEMPLUM XXIII.

Sanctus in exilium missis crudeliter aufertur, quòd eis fortè miseratio Christiana victui contulerat profuturum duodecim infantuli clerici, quòd vocales essent, ab eisdem sanctis separantur, quorum tamen mira etiam post separationem eluxit constantia.

PArentes igitur universi dorsus suis verberibus, alacres ad exilium pergunt, quibus adhuc in itinere longioris vitæ constitutis, destinantur. Episcopis Arrianorum suggerentibus (homines immisericordes an violenti) ut illud quod eis fortè miseratio Christiana victui contulerat profuturum, crudeliter auferretur, quibus unusquisque eorum libentiùs fortè cantabat. Nudus exivi de utero matris meæ, nudum etiam me oportet ad exilium pergere, quia Dominus novit esurientibus cibum porrigere, & in deserto vestire. Nam & Wandali duo sub Genserico sæpius confessores comitante matre, contemptis omnibus divitiis suis cum eisdem clericis ad exilium perrexerunt. De multitudine autem pergentium confessorum, id est, Ecclesiæ Carthaginis clericorum suggerente quodam ex lectore Theucaio perdito, quos ille noverat vocales strenuos atque aptos modulis cantilenæ, designatione sua debere dicit duodecim infantulos separari, quos ille dum Catholicus esset tunc discipulos habuit. Statim illo suggerente sub festinatione dimittuntur, & vi barbarici furoris bis senus numerus puerorum de itinere vocatur. Segregabantur corpore non spiritu à grege Sanctorum. Qui timentes præcipitium cum suspiriis lachrymarum ne divellerentur, constringebant manibus genua Sanctorum. Quos violentia tamen hæretica minacibus separans gladiis Carthagini revocavit. Sed dum cum eis quasi cum tali ætate non blanditiis ageretur, superiores suis inventi sunt annis. Et ne obdormirent in mortem, lucernam sibi evangelici luminis accenderunt. Indignantur ad hoc graviter Arriani, & se superatos à pueris erubescunt. Unde accensi subditi, iterùm fuste cædi jubentur, quos jam ante paucissimos dies variis verberibus dissiparant. Imprimunt vulneribus vulnera, & rursum pœna restaurata crudescit. Factum est Domino confortante, ut nec ætas junior deficeret in dolore, & magis animus cresceret roboratus in fide. Quos nunc Carthago miro colit affectu, & quasi duodecim Apostolorum chorum conspicit puerorum. Una degunt, simul vescuntur, pariter psallunt, simul in Domino gloriantur. *Ibidem.*

EXEMPLUM XXIV.

Quanta hæreticorum in errore suo propagando fuerit violentia & solicitudo.

ERat generalis quidem ista violentia tyrannorum. Nam Wandali pro hac re ubique fuerant destinati, ut transeuntes itinera, Sacerdotibus suis adducerent jugulandos. Non licebat sive privatis, sive negotiatoribus alicubi transire, nec aliquid emere, vel vendere, nisi haberent characterem bestiæ in fronte, & manu sua. Nam Episcopi atque presbyteri illorum cum armatorum manu nocturnis temporibus vicos vel oppida circuibant, & sic despicatis postibus januarum, aquam, gladiumque gestantes animarum prædones intrabant, & quos domi repererant, alios fortè in lectis soporatos, niveo imbre atque flumineo respergentes, dæmoniaca vociferatione Christianos suos ipsi pariter vocitabant, ut ludum potiùs suæ hæreseos, quàm aliquam religionem ostenderent. In quo minùs capaces & ignari impletum in se pollutionis sacrilegium putabant. Prudentiores verò nihil sibi quod nolentibus atque dormientibus ingestum est, obesse gaudebant. Nam & multi eâdem horâ cinerem suis capitibus injecerunt, alii se se, vel quia factum est cilicio lugubri texerunt, nonnulli cæno fœtido linierunt, & linteamina violenter imposita perfidè conciderunt, atque in lachrymis fœtidisque locis manu fidei projecerunt. Tali violentiâ nobis videntibus, Carthagine filius cujusdam nobilis annorum circiter septem, jussu Cirillæ à parentibus separatus est sine verecundia matronali, matre solutis criminibus post raptores totâ urbe currente, clamans, ut poterat Christianus sum, per S. Stephanum Christianus sum. Cui & os obdurantes, insontem infantiam in suum gurgitem demerserunt. *Ibidem.*

EXEMPLUM XXV.

Quantus fuerit gentilium in Christianos furor, quantaque calamitas.

GAlliarum nobilissimæ urbes sunt Lugdunensium videlicet & Viennensium, in his quæ quanta erga Dei martyres gesta sunt temporibus Antonini Veri, descripta per ordinem ab eis ad Ecclesias transmissa sunt. Tribulationis autem nostræ magnitudinem, & gentilium furorem quem senibus marty-

ribus intenderunt, ficut est enumerare, nec præsen res quidem ipsi sufficimus, nedum scriptura comprehendere. Omnibus etenim viribus congressus est inimicus, ita ut primo nobis domorum prohiberetur habitatio, tum deinde usus balneorum, post etiam processus ad publicum, ad ultimum ne omnino quo libet loco domi, forisque publico, privatoque videremur. Ferebant ergo Dei martyres fortiter acclamationes adversum se se, & opprobria atque injurias populi, & contumelias eorum, laudes suas ducebant. Sed & verberati se ab eis, ac lapidari, & concludi patienter accipiebant, rebus vere ipsis, & patientiæ virtute clamantes, quia non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Denique quodam tempore astante Tribuno, & primoribus civitatis pro solis acclamationibus populi correpti, & in carcerem trusi sunt fratres. Accidit autem etiam servos comprehendi quorundam ex nostris paganos, quoniam quidam publice jussum fuerat requiri omnes, & teneri. Quique dæmonis instinctu, cum tormenta pertimescerent, monentibus se hoc ipsum militibus, commenti sunt adversum nos, velut Atheus fratris sui occidit duos filios, & nescienti apposuit epulandos, & ille comedit ignarus. Oedipus autem cum matre concubuit, & alia quæ proloqui aut cogitare nobis fas non est, & qualia nec credere quidem possumus aliquando apud homines gesta. Quæ cum de nobis diffamata fuissent in vulgus, horrori maximo & execrationi apud omnes homines esse cœpimus, etiam apud eos qui prius aliquid moderationis erga nos servandum esse censebant, & omnes simul fremere adversum Christianos, atque insatiabili odio furere cœperunt. Tunc vidimus impleri illud quod à Domino dictum est, quod venit tempus, in quo omnis qui occiderit vos, putet se obsequium facere Deo. *Ex hist. Euseb. in præfat. l. 5.*

EXEMPLUM XXVI.

De Diaconi Sancti, & Blandinæ constantia.

POst hæc jam supra omne narrationis genus est, & suppliciorum & cruciatuum modus in quo omnes pati, atque eodem furore persistebant, vulgus, Judex officium militis perurgentes, præcipue Sanctum nomine, quendam Diaconum, & Blandinam fœminam, quæ tanta tolerantia virtutis firmata est, ut resolverentur prius carnificum manus, qui sibi invicem succedebant. Denique à prima luce usque ad vesperam tormenta semper innovantes, ad ultimum victos se confitentur, stupentes quomodo in ea spiritus permaneret, cum nihil jam in illa ex corpore per supplicia resedisset. Sed illa vere beata (ut postmodum vel ipsa disseruit) quoties vocem confessionis emisit, & Christiana sum, proclamavit, toties novæ vires corpori reddebantur, ex quo intellexit, quod vox pia sensum doloris extingueret sæpius, & alacrius Christiana sum, & nihil apud nos mali geritur proclamabat. Diaconus quotquot Sanctus nomine, & ipse nova pœnarum genera pertulit, & quæ longe substantiam humanæ conditionis excederent. At ille vir Deo plenus in tantũ crudelitates eorum risit, ut nunquam dignatus sit, vel quis esset genere, aut domum, vel patriam, vel saltem nomen suum eis fateri. Sed de his singulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis nisi Christianum se esse respondit. Hoc mihi nomen, hoc genus & patria est, aliud (inquit) omnino nihil sum quam Christianus. Unde & incredibili eos agitabat insania, quod tantis pœnarum generibus consumptis extorquere ei, nec professionem quidem proprii vocabuli potuissent. Ad ultimum candentes laminas æris & ferri erga inguinis loca adhibens. Et quo carnes ejus adustæ ignibus defluebant, ipse vero permanebat immobilis, inconcussus, intrepidus, cœlestibus fontibus humanas in se temperans flammas. Membris omnibus martyr erat, & toto corpore unum vulnus horrebat. Periit in eo humanæ formæ agnitio, & non solum quis esset tormentorum crudelitas ne agnosci posset abstulerat, Christus tamen in eo solus recognoscebatur ostendens omnibus quia nihil terribile, ubi diligitur pater, nihil doloris est, ubi fidelis Christus est. *Cap. 1. lib. 5. hist. Eusebii.*

EXEMPLUM XXVII.

De B. Fotini Episcopi gloriosa confessione.

VErum B. Fotini Episcopi Lugdunensis gloriosam confessionem fas non est præterire. Qui quidem cum nonagenaria major esset ætate, & corpore pœnè mortuo solo martyrii amore vivebat. Statuitur pro tribunalibus, impiæ plebis undique clamor attollitur hunc ipsum esse innotant Christianum. Tum vero à Præside interrogatus quisnam esset Christianorum Deus, respondit: Si dignus fueris scies, hinc vero cunctos velut rabies immensi cujusdam furoris invasit, ita ut qui prope astabant pugnis, alii calcibus subigerent senem, nec ætati, nec gravitati aliquid reverentiæ tribuentes. Illi vero qui longius erant quicquid furentibus teli venisset in manus eminus jaciebant,

bant, ita ut unusquisque summi sibi delicti esse duceret, nisi aliquid in senem sceleris intulisset. Quem cum seminicem projecissent in carcerem, incontaminatum paulo post reddidit spiritum. *Cap. 2. lib. 5. hist. Eusebii.*

EXEMPLUM XXVIII.

Quomodo fidem negantes divina dispensatione carceribus tanquam homicidæ & incestuosi traditi fuerint.

PEr idem tempus immensa quidem Dei dispensatione procuratur, quod nunquam fere prius à persecutionibus gestum meminimus. Omnes hi qui primo comprehensi negaverant fidem, correpti truduntur in carcerem. Et non quasi Christiani jam, sed tanquam homicidæ & incestuosi detinebantur, habentes miseri duplicem pœnam, quoniam quidem cæterorum supplicia mitigabat spes, & corona martyrii. Christique Charitas, & spiritus sancti gratia revelabat afflictos, istos autem ipsis, pœnalibus catenis, & pondere carceris gravior conscientia cruciabat, ita ut vultu ipso, & aspectu discernerentur à cæteris, quia illi producebantur de suppliciis læti, & divinum, nescio quid in ipsis vultibus præferentes vincula sua, monilia pretiosa ducebant, per squalorem carceris Christi bonus odor effectus, ita ut viderentur sibi non in ergastulo, sed in myrotheca conclusi. At illi alii tristes dimersi, ipsis quoque conspectibus horridi, & omni turpitudine fœdiores, sed & ipsi gentilibus in multo opprobrio expositi erant, tanquam degeneres & ignavi, qui fidem perdiderunt, & crimen invenerunt. *Ibid.*

EXEMPLUM XXIX.

Quomodo Attalus gentiles Christianos calumniis insectantes redarguerit.

ATtalus quoque populi vocibus postulatur (erat enim vir valde nobilis & optimæ conscientiæ.) Cumque circumactus fuisset in amphitheatro titulo se præcedente in quo scriptum erat Attalus Christianus, fremere in eum vulgi furor cœpit. At cum prunis subter jectis in sella ferrea torreretur, cumque nidor adustæ carnis ad nares, & ora expectantis populi præferretur, voce magna exclamabat ad plebem: Ecce homines comedite, quod facitis. Quod à nobis velut occultum inquiritis facinus hoc vos aperta luce committitis; nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali agimus, *Ibidem.*

EXEMPLUM XXX.

De variis generibus afflictionum, quibus oppugnati sunt Christiani.

NOnus decimus agebatur annus Imperii Diocletiani nostris scilicet temporibus, cū edicta principis per omnem terram proponebantur, ut omnia quæ usquam sunt Ecclesiæ ad solum destruerentur, scripturæ sacræ igne exurerentur. Si quis alicujus honoris prærogativa muniretur, sublata hac maneret infamis. Si quis servorum mansisset Christianus, libertatem consequi non posset. Jubetur ut omnes qui per loca singula Ecclesiis præsunt, primo quidem injiciantur in vincula: tum deinde omnibus suppliciis, simulachris immolare cogantur. Hinc vero ingens spectaculum sacerdotes Dei effecti sunt huic mundo, & Angelis, & hominibus cum ad supplicia raperentur. Cum vero inde flamma sumens initium tota per populos & sacerdotes exaggerasset incendia, possibile non est numero comprehendi, quanti quotidie pœnæ per singulas quasque urbes, & provincias martyres efficiebantur. *Lib. 6. Hist. Euseb. cap 2. 3. 4.*

EXEMPLUM XXXI.

Corpus Herculani Episcopi jussu Totilæ regis occisi post quadragesimum diem integrum sanumque repertum est.

TOtilæ autem perfidi regis temporibus Perusinam urbem, annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit. Ex qua multi civium fugerunt, qui famis periculum ferre non potuerunt. Anno vero septimo necdum finito obsessam urbem Gothorum exercitus intravit. Tunc comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuncios misit, exquirens quid de Episcopo, vel populo fieri juberet. Cui præcepit ille, dicens: Episcopo prius à vertice usque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput illius amputa. Omnem autem populum qui illic inventus est, gladio extingue. Tunc idem comes venerabilem virum Herculanum Episcopum supra urbis murum deductum capite truncavit, cutem vero ejus jam mortui à vertice usque ad calcem incidit, ut ex ejus corpore corrigia sublata viderentur. Moxque corpus illius extra murum projecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscissum caput cervici apponentes cum parvulo uno infante, qui illic extinctus est, juxta murum corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt. Cumque post eandem cædem die XL. rex Totila jussisset ut cives urbis illius, qui quolibet dispersi essent, ad eandem sine trepidatione aliqua remearent: hi qui prius famem fuge-

fugerant, vivendi licentia accepta, reversi sunt. Sed cujus vitæ eorum Episcopus fuerat, memores, ubi sepultum esset corpus illius quæsierunt, ut hoc juxta debitum honorem in Ecclesia sancti Petri humarent. Cumque itum esset ad sepulchrum effosa terra invenerunt corpus pueri pariter humati, utpote jam die quadragesimo tabe corruptum, & vermibus plenum. Corpus vero Episcopi ac si die eodem esset sepultum, & quod esset adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput ejus unitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet ut nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque & hoc interga verterent exquirentes, si quod signum vel de aliqua monstrari incisione potuisset, ita sanum atque intemeratum omne corpus inventum est, ac si nulla hoc incisio ferri tegisset. *Greg Dialog. lib. 2. cap. 13. vide tit. Pastor. bonus, exempl. 1. tit. Tribulatio exempl. 4.*

MATRIMONIUM.

Patientissima Monica mater Augustini, licet iracundum virum haberet, nunquam tamen cum eo per diem dissensit.

REfert Augustinus in libro Confessionum, quia mater ejus S. Monica ubi nubilis est facta, tradita viro, servivit ei velut Domino, & sategit eum lucrari, loquens illi de moribus virtuosis. Ita autem toleravit cubilares injurias, ut nullam de hac re cum marito habuerit simultatem, erat enim ille sicut benevolentia præcipuus, ita ita fervidus. Sed noverat hæc non resistere irato viro, non tantum facto, sed nec verbo quidem. Jam vero refracto & quietato cum opportunum videret, rationem facti sui reddebat, si forte inconsiderantius commotus fuerat. Denique cum matronæ multæ, quarum viri mansuetiores erant, plagarum vestigia, etiam dehonestata facie agerent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam. Hæc autem earum linguam veluti per jocum gratanter admonebat dicens, quod ex quo illas tabulas (quæ matrimoniales vocantur) recitari audissent, tanquam instrumenta quibus ancillæ factæ essent, deputare debuissent. Proinde memores conditionis, superbire adversus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ scientes, quam ferocem conjugem sustineret, nunquam fuisse auditum, aut aliquo indicio claruisse, quod ille cæciderit uxorem, aut quod à se invicem vel unum diem domesticaliter dissenserint, & causam familiariter quærerent, docebat illa institutum suum quod supra memoravi. Quæ observabant, & ex parte gratulabantur, quæ non observabant, subjectæ vexabantur. *Aug. lib. 9. Conf. cap. 9. Vide etiam tit. Corripere.*

MECHTILDIS.

De B. Mechtilde, & ejus fratre Alexandro.

MEchtildis, quæ nostro tempore obdormisse probatur, filia regis Scotiæ, ut probabili relatione didicimus, quatuor fratres habuit: Unum Ducem, qui relicta uxore pro Christo pauperrimus exulavit. Item alium Comitem, qui vitam eremiticam duxit. Item Archiepiscopum, qui relicto regimine, ordinem Cisterciensem intravit. Quartus fuit Alexander junior frater, annorum sedecim. Quem cum pater rex regnare cogeret, Mechtildis soror ejus virgo xx. tantum annorum dixit fratri: Alexander frater charissime, quid nunc ages: Fratres tui majores natu mundum terramque deseruerunt ut cœlum adquirerent: regnum spreverunt mortale ut regna perpetua possiderent. Tibi ergo soli regnum relictum est, pro quo es & cœlestem gloriam, & animam perditurus. Nec mora, Alexander resolutus in fletum: Heu, ait, soror, quid consulis facere? Paratus sum, quicquid jusseris adimplere. Quo audito, gavisa soror, accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, ubi eum & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caseos optimos facere docuit, inde venerunt ad Gallias ad Fonti claustrum ordinis Cisterciensis, ubi soror locavit fratrem pro mulsore vaccarum, & probatus inventus est in optimis caseis faciendis. Hinc monasterii fratrem conversum factum soror alloquitur, dicens: Multum inquit, apud Deum meritum requiremus, quod terram, & parentes dimisimus. Sed in hoc specialissimam remunerationem habebimus, si usque ad tempus futurum, quo nos invicem in cœlo ad consolationem perpetuam videamus, ad præsens nos, ut nostrum nullus amplius alterum videat, ab invicem sequestremus. Hoc audito flevit frater, gravius istud ducens omnibus quæ amisit. Et licet invitus, imperat animo, & à sorore totaliter separatur. Illa autem ad novem milliaria in villam quæ dicitur Lapion, ibidem mansura secessit, domunculam parvam habens quasi aucatum tugurium, solo manuum labore vivens. Donum, vel eleëmosynam accipere cogi non poterat, nec rogari. Cum cæteris pauperibus in Augusto spicas colligere recusabat, vixque extrema cum porcis quæ vix evaserant diripientium manus, rarissime colligebat: vix aliquid substratum membris habebat, & caput jacens æquatum humeris, cibum & potum, incumbens callosis genibus capiebat.

bat. Hoc idem in prolixissimis precibus faciebat. In orationibus multoties ita sensibus abstracta erat, ut nec coruscationes adverteret, nec tonitrua audiret. Ne autem de fratre ejusdem Alexandro quod gratius est prætermittam. Cum monachus quidam fistulatum exulcere pectus haberet, oraretque ad tumulum fratris ejus jam defuncti, apparuit eidem frater Alexander, sole lucidior, coronam gestans in manibus, & corona capitis insignitus. Cum ergo monachus quæreret, quid corona duplicata signaret? Corona, inquit, quam gesto manibus, corona extitit temporalis, quam pro Christo deserui. Corona vero quam gesto in capite, corona est quam communem cum Sanctis accepi. Et ut tibi fidentius in ea visione credatur secundum fidem tuam sanus eris ab omni incommodo quo torqueris. Et notandum quod incognitus is mansit usque in diem mortis suæ. Et tunc constrictus obedientia Prioris sui, se fratrem B. Mechtildis de Lapione, & filium regis Scotiæ revelavit. Fecerat autem eum de nobilitate suspectum factum quoddam, quod multum postea doluit evenisse. Vir nobilissimus Dominus Hugo de Birmennio, aprum immanis magnitudinis venatu lassaverat, & ut natura bestiæ est, stare coëgerat ad resistendum. Equo autem nobilis ille descendens, aptato pugione, cum bestiam vellet impetere, & ejus truculentiam formidaret, Frater Alexander, qui vaccas in vicino pascebat, arrepto pugione de manibus formidati, bestiam audacter impetiit, & occidit. Quo viso, in oscula Fratris Alexandri illico ruens, vere inquit, nunquam vaccarum custos, nunquam etiam rusticus, unde cumque veneris, increvisti. Soror vero ejus B. Mechtildis, unde & quæ esset, per quosdam milites qui eam in Scotia viderant, novem annis innotuerat, ante mortem & tunc statim à terra fugisset, nisi violenter retenta ab hominibus extitisset. Miraculis multis in vita claruit, & post mortem. *Cantip. l. 2. c. 10. part. 3. 4. 5. & 6.*

MIRACULUM.

Ostentativus juvenis miraculum faciens, celerius in luxuriam lapsurus à B. Antonio defletur.

AUdivit aliquando Abbas Antonius de quodam juvene monacho, quia signum quoddam hujusmodi fecerat in via. Cum vidisset quosdam senes iter agentes, & laborantes ambulando, onagris jussit ut venirent, & portarent eos donec pervenirent ad se. Illi autem senes indicaverunt hoc Abbati Antonio. Dixit autem Abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille similis esse navi onustæ omnibus bonis, de qua incertum est, utrum pervenire possit ad portum. Et post aliquantum temporis cœpit Abbas Antonius flere, & trahere sibi capillos, & lugere. Quod cum vidissent discipuli ejus, dicunt ei: Quid ploras Abba? Et respondit senex: magna columna Ecclesiæ cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo juvene. Et adjecit dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexerunt ergo discipuli ejus, & invenerunt monachum illum supra matrem sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos senis ait illis: Dicite seni, ut oret Deum, ut decem tantum dierum det mihi inducias, spero me satisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est. *Ex lib. Doct. Patrum lib. contra inanem gloriam num. 6. Vide etiam tit. Invidia ex. 2. & tit. Luxuria, ex. 13.*

MISERICORDIA IN PAUPERES.

EXEMPLUM I.

Puer Bonifacius in pauperes misericors horrea, frumento vacuata, oratione replevit: rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinam liberavit.

PRæfatus Bonifacius Episcopus eo tempore, quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitium, nonnunquam sine lintea, crebro etiam fine lanea tunica revertebatur, quia mox ut nudum quempiam reperisset, vestiebat hunc, se expolians, ut se ante Dei obtentu mercedis vestiret. Quem mater sua increpare frequenter consueverat dicens: Quod justum non esset ut ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ quadam die horreum ingressa, pene omnium triticum, quod sibi in stipendium totius anni paraverat, invenit à filio suo pauperibus expensum. Cumque semetipsam alapis pugnisque tunderet, quod quasi anni subsidia perdidisset, supervenit Bonifacius puer Dei, eamque, quibus verbis consolari valuit, cœpit. Quæ cum nihil consolationis admitteret, hanc rogavit, ut ab horreo exire debuisset, in quo ex omni eorum tritico parvum quid inventum est remansisse. Puer autem Dei sese illic protinus in oratione dedit. Qui post paululum egressus ad horreum matrem reduxit, quod jam tritico plenius inventum est, quam plenum ante non fuerat, cum mater illius totius anni sumptus se congregasse gaudebat. Quo viso miraculo compuncta mater ipsa jam cœpit urgere, ut daret qui sic celeriter posset quæ petiisset accipere. Hæc ita in hospitii sui vestibulo gallinas nutrire consueverat, sed eas ex vicino

cino rure vulpes veniens auferebat. Quadam vero die, dum in eodem vestibulo puer Bonifacius staret, vulpes ex more venit, & gallinam abstulit. Ipse autem concitus Ecclesiam intravit, & se in orationem prosternens apertis vocibus dixit: Placet tibi Domine, ut de nutrimento matris meæ manducare non possim, ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione surgens Ecclesiam egressus est. Mox autem vulpes rediens, gallinam, quam in ore tenebat, dimisit, atque ipsa moriens ante oculos ejus in terram cecidit. *Greg. l. 3. Dial. c. 9.*

EXEMPLUM II.

Misericors in pauperes sutor sabbathis eleemosynam dedit, & demum in cœlis ædificavit.

JUxta nos quidam Deus dedit nomine, religiosus habitabat, qui calceamenta solebat operari, de quo alter per revelationem vidit, quod ejus domus ædificabatur: sed in ea constructores sui in solo die sabbathi videbantur operari. Qui ejusdem viri postmodum vitam subtiliter requirens, invenit, quia in his quæ diebus singulis laborabat quicquid ex victu & vestitu superesse potuisset, die sabbathi ad B. Petri Ecclesiam deferre consueverat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende, quia non immerito domus ipsius fabrica sabbatho crescebat. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 36.*

EXEMPLUM III.

Misericors in pauperes Episcopus pro haustu vini, quem pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit.

ALius item Episcopus oppidò sitiens, vinum sibi afferri præcepit. Cumque pincerna totum quod erat in vasculo funditus exhausisset in poculum, & Episcopo detulisset: ecce pauper importunis illud sibi flagitabat precibus dari, dicens: quia præ ariditate nimia nisi biberet quo minus expiraret. E contra minister, asserebat & nil se in vase residuum reliquisse, & in eo loco vinum aliud reperire nullatenus posse. In his ergo fortis Episcopus angustiis deprehensus, cum & hinc vim sitis sufferre non posset, illinc autem alio periclitante se bibere impium judicans, avertit se à se, fratrique laboranti in necessitate succurrit, præcepit ergo pauperi vinum dari. Sed jam quo spes bibendi defecerat omnino, eo sitis Episcopi atrocius sæviebat: mandavit ministro ut vinarium vas requireret, si forte aliquam consolationis stillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegans, nihilque se reservasse constanter affirmans, tandem spe erectus sed imperio magis oppressus paruit, & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus invenit. *Ex Ep. P. Damiano.*

EXEMPLUM IV.

Misericors in pauperes Abbas Lampredam viginti nummis Papiensibus emptam pauperi postulanti donavit.

ABbas quidam, ut mihi relatum est, suavis edulii concupiscentia ductus, Lampredam sibi præcepit adquiri. Cumque ministri dicerent hoc genus eo loco difficile posse inveniri, extitit qui diceret unam tantum in venalibus Lampredam se vidisse propositam, nullo pacto minus, quam viginti nummorum Papiensium solidis coëmendam. Jussit Abbas numerari pecuniam. Coquorum autem diligentia laute decoctus, Abbati piscis apponitur: sed antequam tangeretur, ecce pauper ad januam hoc potissimum dari, quod Abbati esset appositum, anxie postulabat. Mox, ut erat, integrum piscem (nihil hæsitans) vir Domini mittit ad pauperem; illico pauper, qui videbatur, cum ipsa paropside plena pisci in sublime se extulit, & liberali manu velut xenium portans, cœlum cunctis videntibus penetravit. Unde liquido approbatur, quia quod indigentibus datur, Deo transmittitur, & quod in sinu pauperum occultamus, in cœlo reponimus. *Idem. Ep. 2.*

EXEMPLUM V.

Misericors in pauperes paterfamilias unum quem habebat nummum pauperi tribuit, & statim viginti solidos recepit.

PAuper quidam paterfamilias unum duntaxat nummum in loculo possidebat, quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet expendere gestiebat, cumque siccus & aridus à lautioribus alimentis hoc diu negotium in mente versaret, interim pauper advenit, misericordiam postulavit. Ille hærens animo velut in quodam meditullio erat constitutus. Nam si daret, carni metuebat afflictæ: si retineret, culpam incurrere formidabat denegatæ misericordiæ. Tandem vicit spiritus carnem, & Evangelicam imitatus viduam sub pauperis specie bono debitori, Deo suam fœneratur quantitatem. Redit domum, panis qui solebat apponitur, pauper quidem mensa, sed bona spe dives erat conscientia: damnum siquidem carnis compensabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus & quem antea nunquam viderat festinus, & anxius ligatot linteo in manu ejus viginti denariorum solidos ponit, dicensque, eos sibi à Domino suo missos tanquam qui ab eo expectaretur.

ferur, incunctanter abscessit. Cumque hic attonitus vellet inquirere, ille disparuit. *Ex P. Damiano.*

EXEMPLUM VI.

Sollicitudinem filiorum suorum Deo committens, omnia Ecclesiæ tribuit, & filios miro modo ditavit.

VIr quidam in Teutonum finibus optimum proprii juris prædium, diversorumque proventuum copiis affluenter uberrimis possidebat. Habebat autem duodecim filios. Cœpit interea cogitare quid post ejus obitum fieret, si unius possessionis hæreditatem inter tot divideret cohæredes. Dicebat enim: Ego quidem, qui totum hoc solus habeo, sufficienter & pacifice vivo: sed ubi tot divisores emerserint, quis eorum simultates, quis orientia inter illos livoris & odii jurgia sustinebit? Non enim illic poterit esse unitas voluntatis, ubi tam multifaria fuerit diversitas facultatis. Coloni præterea qui uni parere Domino sunt contenti, non sine gravi quietis suæ injuria tot dominorum populo responsuri sunt. Tibi ergo Deus omnipotens quicquid est mei juris allodium trado, te solum hæredem meæ possessionis eligo, filios autem meos tibi commendo, facies quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto chirothecam suam sagittæ protinus alligavit, eamque curvato fortiter arcu in vasti aëris superiora conjecit. Sed mox sagitta, sine chirotheca in terram relapsa est, ut evidenti monstraret indicio, quia donum, quod fides obtulit, clementia divina suscepit. Tunc ille de muneris sui oblatione fidentior & alacrior factus possessionem suam cuidam Ecclesiæ tradidit, eamque sibi perpetuo jure per stipulationes & rata firmavit. Brevi vero tempore post hoc filii ejus tanta bonorum affluentium sunt abundantia præditi, tot prædiorum ac censuum copia sunt magnifice dilatati, ut eorum quisque summam paternæ facultatis excederet, eisque circumflua mundi prosperitas in omnibus arrideret. Sic, sic, qui chirothecam de manu patris terreni in cœlo recepit, super filios suos imbrem suæ benedictionis influxit exuberanter. Quod igitur in terra Deo datur, in cœlo recipitur, & inde sperandum est præmium quod præcessit munus oblatum. *P. Damianus.*

EXEMPLUM VII.

Misericors in indigentes Apollonius tribus mensibus de paucis panibus grandem populum pavit.

ORta est aliquando fames apud Thebaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi qui cum Apollonio, Deo serviebant, frequenter etiam sine cibo per Domini gratiam pascebantur, omnes simul cum uxoribus & filiis pergunt ad eum, cibum simul, benedictionemque poscentes. At ille, nihil dubitans proferre, cœpit ex his quæ ad usus fratrum reposita erant, & dare singulis copiose. Cum vero tres solæ panum sportæ remansissent, fames autem populum vehementer urgeret, jubet proferri in medium sportas quæ solæ superfuerant, unius diei victum monachis præbituræ, & in auditum totius populi qui famis necessitate confluxerat, elevatis ad Deum oculis manibusque ait: Nunquid non valet manus Domini multiplicare hoc? Hæc dicit Spiritus S. Non deficient panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus novis. Et ut plurimi ex his, qui tunc in præsenti fuerant, confirmabant, quatuor continuis mensibus neque cessatum est unquam erogati panes ex sportis, neque deesse potuit aliquando. *Ex vit. PP. in vita S. Apollonii.*

EXEMPLUM. VIII.

Misericordia in pauperes ductus Macarius, caute quandam ditissimam, sed elatam Virginem spoliavit.

VIrgo quædam fuit in Alexandria ornatu quidem indumenti humilis, proposito autem mentis elata, dives in pecuniis nimiis, nunquam autem procedens, & neque peregrino, aut virginibus seu Ecclesiæ, vel pauperibus minimum quid aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abjecit sylvam divitiarum. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptavit sibi filiam germanæ suæ, cui nocte & die promittebat substantiam suam. A cœlesti enim desiderio mentem alienatam gerebat. Huic ergo virgini volens, ut ita dicam, venam incidere ad levandam avaritiam sanctissimus Macharius Presbyter, & præpositus pauperum leprosorum, composuit & invenit artem hujusmodi. Fuerat enim à juventute sua lapidarius, quem dicunt gemmas distrahere, qui abiit, & dixit ei: Lapides pretiosi, smaragdi, & hyacinthi incurrerunt mihi, & sive inventi sint, sive furtivi, docere non possum. Pretiosi autẽ sunt nimis, ita ut non possint æstimari, quam præclari habeantur, vendit autem qui habet eos quingentis solidis: si placet tibi eos tollere, da quingentos nummos, & de uno lapide potes accipere quingentos solidos. Alios autem in ornamento neptis tuæ præparabis. Virgo autem intensissime audiens delectata est, & cadens ad pedes ejus dixit: Per sanctitatem tuam, ne quis alius eos comparet? Invitavit ergo eam Presbyter dicens: Veni usque ad cellam meam, & vide eos: quæ non adquievit, sed adorans eum, dedit quin-

quingentos solidos, dicens: Quomodo vis, tolle eos, ego enim causam non habeo. Ipse autem accipiens erogavit pauperibus. Tempore autem transacto, eo quod magnæ opinionis ac reverentiæ erat, verebatur eum commonere supradicta virgo. Ad ultimum inveniens eum in Ecclesia, dixit: Rogo te Domine, quid jubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos solidos. Qui respondens, dixit ei. Ex tunc quod dedisti mihi aurum, tradidi illud in precium gemmarum, & si vis venire, & videre eos in hospitio, ubi sunt, veni, & vide, ibi enim jacent. Et si tibi placuerint, bene, sin vero, tolle quod tuũ est: quæ promptissime perrexit ad cellam ejus. Erat autem hospitium pauperum, in quo leprosi jacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus vero viros. Abducens ergo inducit eam in januam, & dicit ei, quos vis videre prius, hyacinthos, aut smaragdos? Dicit ei: quos ipse vis Domine. Et ait: Ecce isti sunt hyacinthi. Iterum autem ipse deduxit eam in inferiora, & ostendens ei mulieres, dixit. Isti sunt smaragdi, si tibi placent, bene, sin autem, recipe quod tuum est. Itaque verecundiam passa, egressa est. Et abiens ex multa tristitia infirmata est. Post hæc etiam gratias egit Presbytero. Puella autem, de qua sollicita erat post nuptias, sine filiis defuncta est. *Palladius vita 6.*

EXEMPLUM IX.

Misericordiæ in pauperes regis Osvvaldi manus non potuerunt putrescere.

Sancti Aidam antistitis doctrina, rex Osvvaldus, cum ea cui præerat gente Anglorum institutus, non solum incognita progenitoribus suis regna cœlorum sperare didicit, sed & regna terrarum plusquam ulli majorum suorum ab eodem Deo, qui fecit cœlum & terram consecutus est. Denique omnes nationes, & provinciæ Britanniæ, quæ in quatuor linguas, id est, Britonum, Scotorum, Pictorum & Anglorum, divisæ sunt, in ditionem accepit, quo regni culmine sublimatus nihilominus quod mirum dictu est, pauperibus & peregrinis semper humilis, benignus, & largus fuit. Denique fertur, quia tempore quodam cum die sancto Paschæ cum præfato Episcopo secundum Aidam comedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus regalibus epulis refertus, & jam jamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intrasse subito ministrum ipsius, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicasse regi, quia multitudo pauperum undecumque adveniens maxima per plateas sederet, postulans à rege aliquid eleëmosynæ. Qui mox dapes sibimet appositas deferri pauperibus, sed & discum confringi, atque eisdem minutatim dividi præcepit. Quo viso Pontifex qui assidebat delectatus, tali facto pietatis apprehendit dexteram ejus, & ait: Nunquam hæc manus inveterascat. Quod & ita juxta votum benedictionis provenit. Nam cum interfecto illo in pugna manus cum brachio à cætero essent corpore resectæ, contigit ut hactenus incorruptæ perdurent. Denique in urbe regia, quæ à regina quondam vocabulo Bebba cognominabatur, loculo inclusæ argenteo in Ecclesia S. Petri servantur, ac digno à cunctis honore venerantur. *Beda de gestis Angl. l. 3. c 6.*

EXEMPLUM X.

Misericordiæ in pauperes Epiphanii œconomus à quodam invisibili, saccum pecunia plenum accepit.

Epiphanius Cyprorum Episcopus, ad cujus sepulchrum hactenus dæmones expelluntur, dum substantiam, propriam necessitatem sustinentibus erogasset, & multis ei quoque offerentibus pecunias manu largissima dispensaret, contigit ut pecuniis deficientibus œconomus Ecclesiæ murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo in qua manebat œconomus sacculum multarum pecuniarum dedit, & ita disparuit, ut nec qui dedit, nec qui misit cognosceretur, quod factum omnes divinum esse judicaverunt. *Cassiod. l. 6. trip hist c. 48.*

EXEMPLUM XI.

Misericors in pauperes Wilhelmus Abbas Willariensis bovem, quem propter prægnantem fœminam occidi fecit, vivum invenit.

Nostro tempore, anno scilicet ab Incarnatione Domini 1222. Abbas Wilhelmus monasterio Willariensi in Brabantiæ partibus præfuit, qui in pauperes largus valde & pius talis occasione miraculi extitit. Cura erat Cœnobio Willariensi in Lossensi Comitatu Hispaniæ, qui Herx dicebatur, in qua bos conversis fratribus ad laborandum fuit elegans forma, pinguedine, & virtute: de cujus carnibus paupercula prægnans comedere irremediabili desiderio concupivit. Flebat quotidie, & quasi cum vitæ periculo torquebatur. Dabantur illi bovinæ carnes pulcherrimæ: sed ad restringendam ejus concupiscentiam non valebant. Veniente ergo Abbate Wilhelmo ad curiam, & narrante converso fratre periculum mulieris; respondit Abbas: Melius est occidi bovem quam hominem, sed secrete hoc facias, & comple desiderium mulieris. Introduxit ergo frater conversus bovem vespere secretius in conclave, & occisum excoriatumque membratim divisit, & reposuit,

fuit. Particulam verò quam mulier concupierat ex bove eidem mox transmisit. Qua comesta, ea ex toto convaluit. Mira res, horrendum spectaculum. Mane facto, cum frater conversus famulos suos ad aratrum sequeretur, vidit bovem occisum arantem in aratro, terribiliter stupefactus, recurrit domum, intrat thalamum, requirit carnes repositas, nihil de bove prorsus invenit, nec carnes, nec pellem, ne quidem sanguinem quem effuderat. Hujus rei tres fratres testes idonei pro veritate fuerunt, & ipse carnifex, vir fidelis & bonus, nec non super omnes ipsa mulier, quæ in sola bovis occisi carne convaluit. Familiam autem curiæ res penitus latuit, quia divulgari Abbas strictè prohibuit. Apud ipsum autem Abbatem res adeo valuit, ut sicuti ipse dicebat, qui ante naturaliter parcus fuit, largus super omnes Abbates ordinis, & pius in pauperes extitit. *Thom. Cant. p. l. 2. c. 2. pars. 5.*

EXEMPLUM XII.

Misericordissima in pauperes uxor militis, miraculosam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem aviculam longe ante mortem audivit.

ANno ab Incarnatione Domini MCXCV. multa Galliæ, & Theutoniæ partium miracula contigerunt. Ex quibus unum referam, quod cuidam matronæ in Brabantiæ partibus contigit, quam optimè novi. Erat illo tempore, citra montes Alpium & Anglicum mare fames pervalida, ita ut communis multitudo populi per maxima moreretur. Tunc illa matrona, genere clara, & opibus, egenis cœpit sine pondere, mensura & numero liberaliter erogare. Quod cernens vir ejus miles arctavit eam, & eidem farinæ mensuram certam per singulas hebdomadas dari fecit. Quam cum die quadam totam expenderat, instante paupere & petente, præcepit ancillæ Domina, ut diligenter scopata cista, in qua farina fuerat reposita, pauperi, si quid inveniret, offerret: fecit ancilla ut jusserat Domina. Post hunc venit & alter, qui se nihil comedisse infra biduum deplorabat. Quod ut audivit Domina, flevit, & iterato jubet ancillæ scopare cistam, & pauperi aliquid impertiri. Jurat ancilla nihil penitus in cista remansisse. Sed instante Domina cum lachrymis ut attentaret, currens impatientius & cistam aperiens, plenam florentissima simila mox invenit. Ad cujus intuitum ancilla clamans horrifice, cecidit in extasi resupina. Clamore audito, accurrit Domina, accurrit Dominus, accurrunt famuli, & viso miraculo, in commune Dominum benedicunt. Mox vir ipse horreum lætus aperiens, omnibus ex illa die advenientibus dedit: nec defuit annona sitarneis, donec supervenien- te Augusto propitiaretur Dominus populo quem afflixerat. Dixit autem mihi dictus miles maritus Dominæ, quod ni fuisset miraculum, nequaquam sibi tria vel quinque horrea suffecissent. Sed & ipsa venerabilis & nobilis fœmina mihi sicut confessori suo, sincero animo, & cum gaudio mentis dixit, quod & nocte & die, septem horis quæ Canonicæ nuncupantur, avis miræ pulchritudinis & decoris eam dulcissimis & ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis consolaretur. Elanguit enim multo tempore in lecto jacens. Cumque quæ sivissem ab ea, cujus avis vocem imitari illa voluisse videretur. Nihil ait in terris est, quod illius posset vocibus comparari. Nec solum auribus delector in illis, verum etiam ad cor interius transfunditur modulamen, & ex eo spiritus meus ad delicias æternales desiderantius excitatur. *Idem lib. 2. cap. 25. parte 7. & 9.*

EXEMPLUM XIII.

Misericors in pauperes Episcopus leprosorum horrendas manus exosculatur, & leprosi nares ungens, gemmam decidentem suscepit.

ERat in regno Francorum Episcopus quidam ætate juvenis, sed magnæ religionis, nominis ejus, sive diœcesis ejus non memini. Hic tantæ fuit pietatis, misericordiæ, ac humilitatis, ut equitans in via neminem leprosorum sibi occurrentium sine eleemosyna præteriret. Sæpe etiam de equo descendit, & petentes præveniens, nummis, manibus illorum, tanquam Christi gazophylacio immissis, atque deosculatis, iterum ascendit, & processit. Die quadam dum per stratam publicam incederet, leprosus quidam secus viam stans in agro voce raucissima, ut sibi misereretur, clamavit. Erat enim aspectus ejus tam horridus, & quasi à lepra tam corrosus, ut oculus humanus non sine cruciatu illum inspicere posset, quem ut sanctus Episcop⁹ vidit, misericordia motus, mox de equo ruit & ante illum currens, obtulit eleemosynam. Ad quem leprosus: Non sunt mihi necessarii nummi tui: Cui cum Episcopus responderet. Quid ergo vis ut faciam tibi? Ille subjunxit: Ut putredinem hujus infirmitatis meæ abstergas, digito ostendens saniem de naribus profluentem magni horroris, atque fœtoris. Quam cum vir beatus, Christi amore succensus manu tergeret, clamavit ille dicens: Cessa, cessa, à peritatem digitorum tuorum tolerare non valeo. Cumque adhiberet partem camisiæ suæ, quæ de panno fuerat satis subtili, simili clamore prohibitus est. Tunc Episcopus: Si pati non potes manum,

manum, si non pannum delicatum, unde vis ut abstergatur? Respondit autem leprosus: Nihil aliud patiar præter linctionem linguæ tuæ. Mox ad illud verbum lucta multum magna suboriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam & naturam. Illa ut fieret volente, ista contradicente, sed gratia Dei cooperante, & natura vim faciente linguam apposuit, & promuscidem elephantinam linxit. Mira res, mox de naribus ejus, qui leprosus videbatur, gemma pretiosissima lapsa est in os Episcopi. Et ut ostenderet se esse Christum, qui ad probandam Episcopi virtutem finxerat se leprosum, in oculis ejus gloriosæ cœlos ascendit. Et quia ejusdem gloriæ particeps futurus esse Episcopus, ascendens repromisit. *Cas. l. 8. c. 32.*

EXEMPLUM XIV.

Misericors in pauperes B. Franciscus chlamydem pauperi in eleemosynam datam, in cœlos vidit deferri.

QUadam autem die venit quidam pauper ad Ecclesiam S. Mariæ de Portiuncula, apud quam fratres aliquando morabantur, & eleemosynam petiit. Erat autem ibi quædam chlamys, quam quidam frater habuerat sæcularis. Cui cùm dixisset beatus Franciscus, ut eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reverentiam & devotionem, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, visum ei, quod eleëmosyna illa in cœlum ascendisset, & sensit novo gaudio se perfundi. Quando vero declinabant divites hujus mundi ad eos, recipiebant eos alacriter, & benignè, studentes eos revocare à malo, & ad pœnitentiam provocare. Sollicite etiam petebatur, ne mitterentur in terras, unde erant oriundi, ut fugerent familiaritatem, & conversationem consanguineorum suorum, verbumque servarent propheticum: Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filiis matris meæ. In paupertate plurimum lætabantur, quia non concupiscebant divitias, sed omnia transi oria spernebant, quæ possunt à mundi hujus amatoribus concupisci. Præcipuè verò pecuniam quasi pulverem pedibus conculcabant, & sicut à beato Francisco edocti, ipsam cum stercore asini æquali pretio & pondere ponderabant. Gaudebant in Domino continuo, non habentes intra se, ut possent aliquid contristari. Quanto enim à mundo magis erant divisi, tanto magis erant Domino conjuncti, per viam crucis & semitas justitiæ incedentes, de arcta via pœnitentiæ, & observationis Evangelicæ offendicula removebant, ut posteris iter planum fieret, & securum. *Ex Chron. Min. Gallic. c. 9.*

EXEMPLUM XV.

Misericordiæ operibus deditus Gennadius de existentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari.

AUgustinus in Epistola ad Evodium. Frater noster Gennadius notissimus ferè omnibus nobisque charissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, ut hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum. Dubitabat tamen aliquando (ut nobis modo retulit) cum adhuc esset adolescens, & in his eleëmosynis ferventissimus, utrum esset ulla vita post mortem. Hujus igitur mentem, & opera misericordiæ quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus juvenis, & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quandam civitatem, ubi audire cœpit à dextra parte sonos suavissimæ cantilenæ ultra solitam notamque suavitatem. Tunc illo intento quidnam esset, ait hymnos esse sanctorum atque beatorum. Sinistra autem parte quid se audivisse meminit, non satis memini. Evigilavit & somnium fugit, tantumque de illo quantum de somnio cogitavit. Illa verò nocte, ecce idem juvenis eidem rursus apparuit, atque ab illo utrum cognosceretur interrogavit. Respondit iste, quod eum benè planèque cognosceret. Tunc ille quæsivit ubi se nosset, nec memoria defuit, quod iste idem responderet, totumque visum illum hymnosque Sanctorum ad quos audiendos eo duce venerat, quia recentissimos recordabatur, facilè narravit. Hinc ille percontatus est, utrum id quod narraverat in somnis vidisset, an vigilans? Respondit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis. Verum est, in somnis illa vidisti, sed etiam nunc in somnis te videre scias. Hoc autem cùm audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmavit. Tunc hominem docebat, adjecit & ait: Ubi est corpus tuum? Respondit. In cubili meo. Scisne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc esse alligatos, & clausos & otiosos oculos tuos, nihilque te illis oculis videre? Respondit ille: Scio. Tunc ille: Qui ergo nunc sunt isti oculi (inquit) quibus me vides? Ad hoc iste, non inveniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti illud, quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit & continuo, sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ utique in dormiente, atque in lectulo jacente nunc vacant, nec aliquid operantur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista uteris visione, ita cùm defunctus fueris nihil agentibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit, qua vivas,

vas, nec sensus quoque quo sentias. Cave jam deinceps ne vitam post mortem manere dubites. Ita sibi homo fidelis ablatam dixit hujus rei dubitationem, docente providentia ac misericordia Dei. *Aug. ep. 100. quæst. 2. ad Evodium.*

EXEMPLUM XVI.

Misericors fœmina ulcerosum pauperem in lectum suum collocavit, quapropter Christus apparens marito eam de suspicione adulterii excusavit.

CUm quædam mulier nobilis consueta esset recipere pauperes in domum suam, atque eis servire propriis manibus, & abluere pedes eorum invito viro, & inhibente, & invenisset ante domum suam pauperem mirabiliter afflictum (ut videbatur) & ulcerosum, compassa duxit eum in domum suam, viro suo absente. Et cum peteret balneum paravit ei; post cum diceret, quod non posset quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in camera sua. Cum autem subitò vir ejus veniens dictam cameram intrasset, in lecto uxoris invenit dictum infirmum, quem cum crederet adulterum, & vellet eum occidere, super lectum ejus apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua & ipse pependit in cruce, dicens: Quid me persequeris, qui pro te hæc passus sum? Cum autem ad terram prostratus oculos erigeret, nihil invenit, & conversus est ad Dominum. *Collect. spec. hujus.*

EXEMPLUM XVII.

Misericordiæ aditum Castri sui præcludens Senator, nisi per B. Mariam fuisset adjutus periisset.

SEnator quidam magnum castrum atque gloriosum in via publica ædificavit solo vanitatis intuitu. In cujus porta hos versus scribi fecit. Decretum detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana, sed Achilles, Plato, Diana Volens ut nullus deberet ibidem dormire, nisi foret miles strenuus, qui notatur in Achille, Philosophus, vel clericus, qui notatur in Platone, virgo nobilis, quæ notatur in Diana. Quadam die tractus est in visione ad judicium. Cui Dominus dixit: Me, & meos à tuo castro niteris excludere, & ideo non immerito debeo te meo castro, hoc est cœlo privare. Cum autem tremebundus contra se sententiam ferendam expectaret, nec aliquid superesset effugii, miser ille in matrem misericordiæ oculos reflexit, misericordiam ab ea & subsidium postulans, quam non merebatur. Commota igitur solita misericordia B. Maria, pro eo intercessit, & quod petebat obtinuit, dixitque ei ut prioribus versibus deletis, hospitalitati se daret, & sequentes versus ei commendavit. Muta decretum, Sanctorum suscipe cætum Nudum Martinum, Lazarum, Jacobum peregrinum. Ex quibus versibus innuitur, quod devoti recipiendi sunt in hospitio, & nudi, & pauperes, quod etiam notatur in Martino, infirmi, debiles, quod notatur in Lazaro, peregrini & exules, quod notatur in Jacobo: Et sic per maris stellam hic Senator, qui in mari hujus seculi erraverat directus est, ita quod in Hierusalem pervenit, civitatem cœlestem. *Idem Collect.*

EXEMPLUM XVIII.

Quomodo civitas quædam famosissima, eo quod in ea refriguerint officia charitatis, cœlesti igne conflagrarit.

IN territorio Pomeracensi insigne quoddam oppidum erat, ubi luxuria, ebrietas, usura, falsitas, ac nonnulla alia vitiorum genera virulentis imperiis civium pectora subdidissent, crudelitas tamen & immisericordia in pauperes atque peregrinos usque adeo omnium animos possidebat, ut eis præ famis angustia, aut ægrotandum ibi esset, aut celerius mœnibus discedendum. Nullis vel admodum paucissimis dabatur eleëmosyna, raro clementia aut misericordia cuique impendebatur, peregrinis hospitia clausa erant, quæ tamen nonnunquam lenonibus patuerunt. Quid moror verbis. In tantum execrati sunt laceram mendicantium togam, ut terribilem dente lupam mallent, quam hanc, videre præ foribus. In malum prodiga, ad bonum parca, non minus ad pietatem, quàm ad divinum timorem, nescio lapidea verius, an Calybea dicam. Verum quia hoc experta habet omnis ætas. Deum nullis minus, quam immitibus misereri, docendum justissime reor, nec in istis hanc severe judicis censuram fefellisse, ut quatumcunque civitatum cives, consules, atque proconsules viri simul & hæc legere audireve contigerit, discant lasciviæ minus & misericordiæ magis operam dare, cum hæc sola sit, per quam & roborum regna, & civitatum mœnia rerum affluentia coalescant. Cum igitur prædicti oppidi infœlix populus congestis crudelitatis augmentis fieret indies ad pietatem rigidior, ac peccata proclivior, & ad divinum timorem audaci perversitate insensibilior, conpulsus est fortissimusque atque clementissimus Deus impietatis malæ firmam arcem gravi censura subvertere. Nec hoc fecit ad clementiam prona divinitas, nisi providenti exemplo probavisset habitantium civitatem inclementiam usque in ipsum perditionis momentum obstinata malitia duravisse. Venit igitur Angelus Domini vesperi exitiale excidium

dium præcedente in specie pauperis peregrini, qui alba (ni fallor) sed vili toga circumdatus tam excelam, pallidam atque miserandam præbuit perituri effigiem, ut etiam, si ferrata pectora habuissent, merito ea conspecta ad clementiam impendendam mollescerent. Sed heu, durior ferro eorum crudelitas non potuit emolliri. Unde ab omnium ostiis cum summa execratione atque indignatione repulsus, ad Proconsulis tandem ostium venit. A quo cum sicut à cæteris hospitium & modicam cœnam pro Christi nomine sibi tribui postulasset, benignè atque charitative amplexus est, & in domum cum debita veneratione receptus. Nam is vir totus clemens erat, & in recipiendis peregrinis promptissimus. Cum igitur post parvam temporis moram Angelus & Proconsul amica invicem collocutione pariter resedissent, & hospes ex verbis peregrini ardore intimæ charitatis cœpisset magis magisque flammescere, ductum ad partem virum Angelus Domini docet peccata lachrymis tergere, servare præcepta, miseris opem pietatis impendere, Deum timere, atque sic instructo civitatem celerius igne perituram insinuat, ad quam insinuationem cum vir concussis valido timore membris, cœpisset etiam de suæ domus salute ambigere. Ne paveas, Domini nuncius inquit. Tua domus inter flammeos globos libera stabit, hospitio charitas non nocebit incendium. Nam sceleri debetur, non charitati supplicium. Et his dictis Angelus Domini ex oculis se videntis viri disparuit. Postera igitur die fuit rumor iste per populos, Proconsulem videlicet de civitatis conflagratione oraculum recepisse. Et cum merito cives cum Ninivitis debuissent, ob terribilem denunciationem ad pœnitentiæ remedia firmissima refugisse, audaci perversitate & obstinata malitia pravis consulibus freti venerabilem virum irridere maluerunt, quod gyrovago nimium, credulus extitisset, quam lachrymis irati judicis animum mitigaret. Unde necesse erat & è cœlo demissum vatem verum existere, & prodigio perditionis effectu reverendum virum calumnia liberum remanere. Tremat mundus ad tantum prodigium. Videres subito mugire tonitrua, quasi terram ventorum impulsibus, & repagula orbis invisis tempestatibus perturbari. Tandem data vis fulgurum in hanc civitatem à cœlo diffusa est, ut nedum instar luminosæ lampadis ignium globi terribile præbuerint lumen videntibus, sed insuper etiam edax incendium tanto impetu in quascumque cremabiles res violentiæ suæ arma vibraverit, ut Ecclesiis, turribus, domibus, omnibusque vastatis, etiam nescias flammæ cedere petras violaret. Unde nec in ipsis sub terra petrisque sitis penoribus res totæ erant, sed omnia perditioni patebant, & sola Proconsulis domus cum quodam monasterio inibi constituto, inter furentis incendii flammas, integra atque inviolata permansit. Homines autem qui in civitate erant, quidam cum suis rebus exusti sunt, quidam autem omnibus relictis nudi de incendio egressi sunt, nihil præter animas salvare cupientes. O quam fœlicius sua cum pauperibus divisissent; quam tanto prodigio res domus, & omnia perdidissent. *Collect. spec. hujus. Vide etiam tit. Avaritia exempl. 1. tit. Charitas exemp. 1. tit. Eleemosyna exempl. 9. & 10. & tit. Advocatus exempl. 5.*

MISERICORDIA DEI.

Spiritum sanctum, quem abnegatione Dei frater fugaverat pœnitentia mediante recepit.

FRater quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem ut veniret in vicum quendam Ægypti & videns filiam sacerdotis Paganorum adamavit eam. Et dixit patri ejus: Da mihi eam in uxorem. Ille autem respondens, dixit: Non possum eam dare tibi, nisi interrogavero Deum meum. Et abiens ad dæmonem quem colebat, dixit ei: Ecce monachus quidam venit volens accipere filiam meam, dabo eam illi? Respondens dæmon, dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propositum monachi, da eam illi. Et veniens dixit ei: Nega Deum tuum, & baptismum, & propositum monachi, & dabo tibi filiã meam. Ille verò consensit, & statim vidit velut columbam exire de ore suo, & volare in cœlum. Pergens autem sacerdos ad dæmonem dixit. Ecce promisit se tria illa facturum. Tunc respondens diabolus, dixit ei: Non des ei filiam tuam in uxorem, quia Deus ejus non recessit ab eo, sed adhuc adjuvabit eum. Et veniens sacerdos dixit fratri illi: Non possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adjuvat te: & non recessit à te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infœlix negaverim & ipsum, & baptismum & propositum monachi bonus autem Deus etiam, cum tam grande scelus commisi, nunc usque adjuvat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reversus, recepit sobrietatem mentis, & venit in eremum ad magnum quendam senem, & narravit ei rem, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex: Sede mecum in spelunca, & jejuna 3. hebdomadas continuas, & ego deprecor Deum pro te. Et laboravit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum, dicens: Obsecro te Domine, da mihi animam hanc, & suscipe pœnitentiam ejus. Et exaudivit ora-

orationem ejus Deus: & cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum fratrem, & interrogavit eum, dicens: Aliquid vidisti? Et respondens frater dixit: Etiam vidi columbam sursum in altitudine cœli contra caput meum volantem. Et respondens senex dixit ei: Attende tibimetipsi, & deprecare Deum intente. Secundo vero venit iterum senex ad fratrem, & interrogavit eum, dicens, vidisti aliquid? Et respondit, vidi columbam venientem juxta caput meum. Et præcepit ei senex dicens. Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, & interrogavit eum, dicens: aliquidne plus vidisti? Et respondens ille dixit: Vidi columbam, quæ venit, & stetit supra caput meum, & extendi manum meam, ut tenerem eam, illa autem surgens intravit in os meum & gratias agens Deo senex, dixit fratri: Ecce suscepit Deus pœnitentiam tuam, de cætero attende tibimetipsi, & esto solicitus, Et respondens frater dixit: Ecce amodo tecum ero donec moriar. *Ex lib. Doct. Patrum lib. de Fornicatione num.* 16. *Vide etiam tit. Contritio exempl.* 10.

MISSA.

EXEMPLUM I.

Purgatorium quidam in balneis habuit, qui à sacerdote, cui ibidem apparuit per missæ solemnia liberatur.

SI culpæ post mortem insolubiles non sunt, multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adjuvare, ita ut hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ videantur expetere. Quidam enim presbyter in diœcesi Centumcellensis urbis habitavit, atque Ecclesiæ beati Joannis, quæ in loco qui Tauranea dicitur, sita est, præerat. Idem presbyter in eodem loco, in quo aquæ calidæ vapores nimios faciunt, quoties necessitas corporis exigebat, se levare consueverat. Ubi dum die quadam fuisset ingressus, invenit quendam incognitum virum ad suum obsequium præparatum, qui sibi de pedibus calceamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeunti de caloribus sabana præberet, atque omni ministerium cum magno famulatu per ageret. Cumque hoc sæpius fieret, idem presbyter die quodam ad balnea iturus intra semetipsum cogitans, dixit: Viro illi, qui mihi solet tam devotissime ad lavandum obsequi, ingratus apparere non debeo, sed aliquid mihi necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit. Qui mox ut pervenit ad locum, hominem invenit, atque ex more ejus obsequio in omnibus usus est. Lavit itaque & cum jam vestitus voluit egredi, quod secum detulerat obsequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens ut benigne susciperet quod ei charitatis gratia offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim quem vides, aliquando loci hujus dominus fui: sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem quid præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, & pro peccatis meis intervenias. Et tunc exauditum te esse cognosce, cum hic ad lavandum veneris, & minime me inveneris. In quibus verbis disparuit, & is qui homo esse videbatur, evanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem vero presbyter hebdomada continua se pro eo lachrymis, afflixit, salutem hostiam quotidie obtulit, & reversus postea ad balneum eum jam minime invenit. Qua ex re quantum prosit animabus immolatio sacræ oblationis, ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viventibus petunt, & signa indicant, quibus per eam absoluti videantur. *Gregor. Dial. cap.* 55. *lib.* 4.

EXEMPLUM II.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus non visitatur, & clamantibus omnibus, pecunia tua tecum sit in perditionem, sepelitur, sed post triginta dies à purgatorio liberatur.

SEd nec hoc silendum existimo, quod in monasterio meo ante hoc trienniam reminiscor. Quidam namque monachus Justus nomine, medica arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueverat. Hic namque languore corporis præventus ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus nomine Copiosus serviebat: qui ipse quoque nunc in hac urbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Justus cum jam se ad extremum pervenisse cognovisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit cælari, sed subtiliter indagantes, eosdem tres aureos in medicamine absconsos invenerunt. Quod mox ut mihi nunciatum est tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia ejusdem nostri monasterii semper regula fuerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret: Tunc nimio mœrore perculsus, cogitare cœpi, vel quid ad purgatorium morientis facerem, vel quid in exemplum viventibus fratribus providerem. Pretioso igitur ejusdem monasterii Præposito ad me accito dixi:

Vade

Vade & nullus ex fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus fratres quæsierit, ei suus frater carnalis dicat: quia pro solidis quos habebat occulte, à cunctis fratribus abominatus sit, ut saltem in morte, de culpa sua mentem illius amaritudo transverberet, atque à peccato, quod perpetravit, purget. Cum vero fuerit mortuus; corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet fossam, in sterquilinio facite, & in ea corpus ejus projicite, ibique super eum tres aureos ponite quas reliquit: simul omnes clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditionem: & sic eum terra operite. In quibus utrisque rebus unam morienti, alteram vero volui viventibus fratribus prodesse: & ut illum mortis amaritudo à culpa solubilem faceret, & istos avaritiæ tanta damnatio misceri in culpa prohiberet. Quod ita factum est. Nam dum idem monachus pervenisset ad mortem, atque se anxie quæreret fratribus commendare, nullusque de fratribus ei applicare, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus, indicavit. Qui protinus pro reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa tristitia à corpore exivit, qui ita est sepultus, ut dixeram, sed fratres omnes eadem ejus sententia turbati, cœperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre vehementerque formidare, ne quid apud se esset, unde reprehendi potuissent. Cum vero post mortem ejus triginta essent dies voluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, ejusque cum dolore gravi supplicia pensare, & si quod esset ereptionis ejus remedium, quærere, tunc evocato ad me eodem Pretioso Præposito monasterii nostri, tristis dixi; Diu est quod frater ille qui defunctus est in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum possumus ut eripiatur, adjuvare. Vade itaque & ab hodierna dieb. 30. continuis offerre pro eo sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius salutaris hostia non immoletur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus atque evolutos dies nō numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisivit dicens: Quid est frater? quomodo es? Cui ipse respondit: nunc usque male fui: sed jam modo bene sum: quia hodie communionem recepi. Quod idem Copiosus pergens protinus indicavit in monasterio fratribus. Fratres vero solicite computaverunt dies, & ipse dies extiterat quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copiosus nesciret, quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent, quid de illo Copiosus vidisset, uno eodemque tempore, dum cognoscit ille quid isti egerint, atque isti cognoscunt quid ille viderit, concordante simul & visione, & sacrificio res aperte claruit, quia frater, qui defunctus fuerat per salutarem hostiam supplicium evasit. *Idem cap. 55. lib. 4.*

EXEMPLUM III.

Missarum solemnia devote celebrans Cassius Narniensis Episcopus audivit, Age quod agis, &c.

MUlti nostrorum fratres charissimi Cassium Narniensis urbis Episcopum noverunt, cui mos erat quotidianas Deo hostias offerre, ita ut pene nullus dies vitæ ejus abscederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui tamen sacrificio valde concordabat & vita. Nam cuncta quæ habebat in eleëmosynis tribuens, cum ad horam offerendi sacrificium venisset, velut totus in lachrymas defluens, semetipsum cum magna cordis contritione mactabat. Cujus & vitam & exitum à quodam honorabilis vitæ diacono, qui ab eo fuerat nutritus, referente cognovi. Ajebat enim, quod quadam nocte ejus presbytero per visum Dominus astitit dicens: Vade, & dic Episcopo, Age quod agis, operare quod operaris, non cesset opus tuum, non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum veni ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, sed quia è vicino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem Episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus rediit, ejusque inobedientiam vehementer increpavit, atque eadem jussionis suæ verba retexuit. Tunc presbyter surrexit ut pergeret: sed rursus infirmitas cordis impedimentum facta est indicandæ revelationis: ad admonitionem quoque iteratæ jussionis obduruit pergere & quæ viderat manifestare neglexit. Sed quia magnam consuetudinem contemptæ gratiæ major sequi solet ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens jam verbis addit verbera, & tam districta cæde mactatus est, ut in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergo eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, cumque ex more juxta beati Juvenalis martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circumstantibus petiit, seseque ejus pedibus stravit. Cumque eum ubertim flentem Episcopus vix ad se levare potuisset, lachrymarum causas cogno-

cognoscere studuit. Ille verò relaturus ordinem visionis, prius vestimento ex humeris devoluto detexit plagas corporis, ut ita dicam, testes veritatis & culpæ, monstravit quanta animadversione districtionis membra illius accepta verbera livore inflicto insultaverant. Quod mox ut Episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisivit. At ille respondit: hæc se pro ipso fuisse perpessum; Excrevit cum timore admiratio, sed nullas jam presbyter inquisitioni ejus moras adjiciens, secretum revelationis ejus aperuit, eique visionis Dominicæ per ea quæ audierat verba enarravit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset manus tua, non cesset pes tuus, natali Apostolorum venies ad me, & tribuam tibi mercedem tuam. Quibus auditis Episcopus in oratione secum magna cordis contritione prostravit. Et qui oblaturus sacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extensæ orationis magnitudine ad horam nonam usque protelavit; atque ex illo jam die magis magisque ei sunt aucta lucra pietatis. Factusque est tam fortis in opere, quam certus ex munere, quippe qui eum, cui ipse debitor fuerat, ex promissione jam cœperat, habere debitorem. Huic autem consuetudo fuerat annis singulis natalitio Apostolorum die Romam venire, jamque ex hac revelatione suspectus venire juxta morem noluit. Eodemque ergo tempore sollicitus fuit secundo quoque anno, vel tertio in mortis suæ exspectatione suspensus: quarto, quinto & sexto similiter: Quia desperare jam de veritate revelationis potuerat, si verbis fidem verbera non fecissent. Tamen ecce anno septimo usque ad exspectati natalis sacras vigilias incolumis pervenit; sed levis hunc in vigiliis calor attigit, atque ex ipso die natalitio filiis suis exspectantibus missarum solemnia implere se posse recusavit. Illi verò, qui de ejus erant pariter egressione suspecti, similiter ad eum omnes venerunt sese unanimiter astringentes, ut die eodem nequaquam adquiescerent missarum solemnia celebrari, nisi pro eis apud Dominum idem antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus in Episcopi oratorio missam fecit, & manu sua corpus Dominicum pacemque omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati beneficii peracto, ad lectum rediit, ibique jacens dum sacerdotes suos ac ministros circumstetisse se cerneret, quasi vale ultimum dicens, de servando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se uniri, prædicabat. Tum subito inter ipsa sancta exhortationis verba voce terribili clamavit, dicens: Hora est. Mox assistentibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium sibi contra faciem tenderetur, quo tenso spiritum emisit. Sicque sacra illa anima ad gaudia æterna perveniens, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est; nisi eum, quem in vita sua fuerat contemplatus? Dicens enim, hora est: de corpore exiit; quia & JESUS prædictis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato capite tradidit spiritum. Quod igitur Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hostiæ illæ cum eleemosynis, & lachrymis missa legatio quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit. *Idem cap. 16. lib. 4. & lib. 3. cap. 6. & hym. 37. in Evang.*

EXEMPLUM IV.

Missis fratrum quidam Conversus Claravallensis à dæmonem suppliciis liberatur.

DEfunctus est quadam vice conversus quidam in Claravalle. Cumque concurrentibus fratribus commendationis officium ex more fieret, monachus quidam senior magnæ religionis vir, audivit turbas dæmonum, per centurias suas incedentium, cum magni strepitus vociferatione clamantes, & dicentes: Eja modo bene, eja modo bene: solummodo de hac mala valle, unam animam in nostræ sortis partem acquisivimus. Cum verò idem senior qui hæc audierat per noctis quietem, sopori membra dedisset, frater defunctus ei in visu apparuit tristi & lugubri vultu, dicens ad eum: Quia audisti heri dæmones de meis suppliciis exultantes, veni & vide, quam terribili tormento Dei omnipotentis justo judicio traditus sum. Et duxit eum ad puteum quendam nimis magnæ latitudinis & horrendæ profunditatis, & dixit ei: Ecce in hunc puteum frequenter à dæmonibus mittor: quorum tanta est crudelitas, ut si optio daretur, mallem centies ab hominibus, quàm semel à dæmonibus hic immergi. Mane autem facto, dum quæ audierat & viderat præfatus senior, beato patri Bernhardo retulisset, ipse quoque per spiritum ea cognovisset, ingemuit & ait: Scio quia nisi gravis causa existeret, nunquam dæmones talem ausum præsumpsissent. Itaque capitulum fratrum ingressus coram omnibus calamitatem fratris defuncti exponit. Dehinc salubri exhortatione singulorum conscientias conveniens monebat, ut cautius in via sanctæ religionis ambularent, multam esse malitiam dæmonum erga omnes Christianos, præcipue tamen contra monasticæ religionis professores affirmans. Post hæc fratris animæ in suppliciis constitutæ sub-

venire eos attentius monens, psalmis & orationibus Missarum quoque celebrationibus iram Domini Dei nostri placare hortatur, si fortè pius pater pulsatus precibus eorum per singularis hostiæ immolationem, tyrannicam dæmonum superbiam debellaret & ab eorum nequitia, fratris animam dignaretur liberare. Quod cùm fratres devotissimè facerent, paucis evolutis diebus, idem frater defunctus supradicto seniori iterato apparuit, hilaritate vultus statum suum melioratum esse designans. Quærente vero sene, quomodo se haberet. Respondit: Domino Deo nostro gratias, bene. Rursus requisitus quomodo liberatus fuisset? ait: Veni & vide. Et continuo introduxit eum in oratorium ejusdem loci, ubi ad singula altaria sacerdotes stabant hostiæ immolationem summa cum devotione celebrantes. Ecce (inquit) hæc sunt arma gratiæ Dei nostri quibus ereptus sum. Hæc est virtus misericordiæ Dei, quæ invincibilis permanet. Hæc est hostia illa singularis, quæ totius pec ata mundi tollit. Et vere dico tibi, quia his armis gratiæ Dei, huic virtuti misericordiæ Dei, huic hostiæ salutari non est quicquam quod resistere valeat nisi cor impœnitens. Evigilans autem senex de liberatione animæ fratris oppido gavisus est, modumque visionis cæteris fratribus exponens, tanto eos devotiores ad immolationem hostiæ salutaris reddidit, quanto certius ejus efficaciam in fratris ereptione meruerunt experiri. *Ex l. de viris illust. ord. Cisterc.*

EXEMPLUM V.

Missas indignè celebrantes duo sacerdotes divinitus puniuntur.

PRope villam in qua natus fui, sacerdos lubricus atque immundus fuit. Et cum olim quidem immundus à mulieribus panem illum legalem sabbathi, significantem panem vivum corporis Christi, edere non liceret, infelix ille presbyter hunc quotidie polluto ore sumebat. Et ecce vindictam Dei. Os ejus circa nasum & mentum & lingua computruit, ut vix præ fœtore ab amicissimis sustineretur. Alius in Gallia fuit, ut quondam puer audivi, cujus manus in missa super aram extensæ, igne cœlesti usque ad cubitos combustæ sunt. *Cant. l. 2. c. 40. part. 6.*

EXEMPLUM VI.

Missam audiens peregrinus ab Hierusalem in patriam per longa terrarum spatia una die perrexit.

IN diœcesi Leodiensi villa, quæ Elselo dicitur, laicus quidam habitabat religiosus, nomine Winandus, matris monachi nostri Winandi, à quo nomen traxit, avunculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia, cum quibusdam provinciæ suæ hominibus Hierosolymam profectus est. In die paschæ, cum post solemnia missarum se ad reditum illi præpararent, eisque prædictus Winandus, ut homo valde devotus, suaderet dicens: Conveniens est, fratres: ut in hac sacratissima die quiescentes, omnes ejus horas peraudiamus; persuadere non potuit. Festinantibus eis ad portum, ipse remansit, omniaque diei officia illius peraudiens, solus post eos die sequenti iter arripuit. Cui persona magnæ reverentiæ in equo occurrens, atque salutans, ait: Cur sic bone homo solus incedis, vel unde venis? Respondente eo: Ab Hierosolymis venio, & sic, atque sic mihi contigit. Ille protinus sic subjunxit: Ascende, & sede post tergum meum, bene sequemur socios tuos. Quod cùm fecisset, eadem die juxta prædictam villam eum deposuit, dicens: Cognoscis ubi sis? dicente illo: Provinciam quidem cognosco, sed quid circa me agatur, ignoro. Eques adjecit: Quia Christum Jesum honorasti, idcirco missus sum, ut te reducerem, ecce domus tua. Vade & enarra mirabilia, quæ circa te gesta sunt. Quem cum noti ejus vidissent, dixissentque, ubi sunt socii tui? respondit: Hodie fui in Hierusalem, & reliquerunt me ibidem præcedentes me: Et non crediderunt ei, dicentes: Senex iste delirat. Qui statim concivium subsannationes declinans, cum pecunia quæ ei supererat, ex gratia cœlestis convectoris limina beati Jacobi Apostoli petivit, & antequam socii ejus redirent, ipse rediit. Duplici ergo testimonio ille glorificatus peregrinorum videlicet, quod die Paschæ in Hierusalem sit relictus, & concivium quod die sequenti in Elselo sit visus ab utrisque magnificatus est Dominus Jesus Christus, tanta mirabilia ubique divulgantibus. *Cæsarius l. 10. c. 2.*

EXEMPLUM VII.

Missa celebrata pro quodam fodiente, argentum ipsum multo tempore oppressum, sub rupe præservavit in vita.

CUm quidam in quadam rupe argentum foderent, subito rupes cecidit, & funditus cunctos extinxit. Unus autem eorum subtus in quodam sinu ipsius rupis mortem evasit, inde tamen exire non valuit. Uxor autem illius defunctum æstimans, omni die pro ipso missam celebrari fecit & panem unum, & urceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus invidens per tres dies continuos, eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requisivit. Cui cum illa sui itineris causam exponeret, ajebat: Noli frustra vexari, quia jam missa celebrata est. Et sic illa tribus diebus

missam

missam intermisit, nec missam celebrari fecit. quidam autem post hæc in prædicta rupe argentum fodiens quandam vocem audivit de subter dicentem, plane percutias, quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret, & ad hanc vocem audiendam rimos convocasset, iterum fodit, & similem vocem audivit. Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui respondens, dixit: Plane percutiatis, quia magnus lapis quasi super me cadit. Qui à latere fodientes, & ad eum usque pervenientes eum sanum, & incolumem extraxerunt. Et sciscitantes quomodo ibi tamdiu vixisset, dixit quod qualibet die panis unus, & urceus vini cum candela accensa, nisi tantum tribus diebus sibi oblatus fuit. Quod uxor ejus audiens, & vehementer exultans agnovit, quod de oblatione sua fuerat sustentatus, & quod diabolus eam deceperat ne illis tribus diebus missam cantari faceret. *Jacobus Archiep Genuensis in die Commemorationis omnium animarum. Simile habet Petrus Cluniacensis lib. 18. miraculorum c. 2. & Beda lib. 4. hist. Ang. c. 22.*

EXEMPLUM. VIII.

Missam in peccato celebrante sacerdote, visus est in altari puer vehementer renitens, ne insumeretur.

Sacerdos quidam secularis dum quadam die missam celebraret, alius eis assistens vidit in patena tempore sumptionis non speciem panis, sed infantis. Quem cum sacerdos levaret ut sumeret, cœpit infantulus ille faciem avertere, & ne sumi posset, manibus & pedibus reluctari, & non semel iste homo devotus hoc vidit, sed sæpius. Cui idem sacerdos quadam vice dixit inter cætera: Quoties sumo corpus Christi cum tanta difficultate sumo, quod mirari non sufficio. Cui ille: Consulo ut corrigas te, nam hoc & hoc vidi de te. Quod audiens sacerdos vitam mutavit, emendamque proposuit. Et cum postea celebravit, visus est ille infans ab illo devoto homine junctis manibus & pedibus cum summa velocitate illabi in os sacerdotis. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM IX.

Quomodo sacerdotem in divino officio distractum dæmon irrisit.

Fuit quidam sacerdos majorem carni, quam spiritui curam impendens. Is dum vice quadam honestos viros fœminasque ad suum convivium invitasset, mancipio cui hoc ex officio incumbebat non vili pretio coëmptos pisces igni bulliendos jussit apponere, atque hujusmodi cura distractus ad celebranda divina mysteria ipsis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus corde aridus, cura dispersus, rapido cœpit cursu properare. Cumque in media actione consisteret, & flammea merito debuisset affectione sudasse, sollicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne forte prædicti pisces aut plus digno, aut minus debito salibus injectis condirentur. Verum cum prædictus sacerdos se ab hujusmodi & tali hora indecentibus phantasmatibus non cohiberet; Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus adest, ac etiam raptum cacabum è mediis flammis una cum piscibus secum detulit ad altare. O coque, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diversa distraheris? Ecce pisces hic sunt, ecce sal, (vas enim salibus plenum simul exhibuit) injice quantum libuerit, & vel de cætero sacris altaribus animæquior factus assiste, atque sic irrisa presbyteri superflua cura, onera quæ portavit suo loco restituit. O ergo nimis instabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diversa raptaris? Ecce cœlum, patet precibus tuis perceptis tota Trinitas personarum obedit, & universa cœlestis curia te ante aras æterni Regis stantem expavescit, & tu misera quadam levitate jactatus de piscibus saliendis curam versas, stansque ante altare Domini Dei nostri in fumosas latebras coquinæ circumvadis, ut cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem secularem tractare decet. *Collector speculi.*

EXEMPLUM X.

Angeli sunt sacrosanctæ Missæ sacrificii venerandi stipatores, & administrantium aliis Eucharistiam seduli adjutores.

Johannes Chrysostomus sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, imo vero totius orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore, videbat domum Domini refertam Angelorum cœtu, & tunc inprimis, cū divinum, & incruentum sacrificium offerebatur, quo quidem tempore, & stupore lætitia plenus rem præcipuis amicis spiritualibus privatim enarravit. Cum cœpisset, inquit, sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimæ statim ex beatis illis virtutibus, e cœlo descendentes solis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis pronæ, altaro magno cum silentio, & reverentia quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumstiterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis & Presbyteris & Diaconis distributionem corporis, & pretiosi sanguinis mini-

ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adjuvantes. Hæc autem scribo, ut divini sacrificii dignitatem cognoscentes caveatis, ne illud negligenter divino timore abjecto, administretis, nec permittatis, ut aliqui inter se contendant; & cum tumultu ad ipsum accedant aut audacter annuant, & è loco suo prosiliant, aut huc circumspiciant, & ignave petulanterque se gerant. Dicit enim Dominus Moysi, & per illum omnibus sacerdotibus Religiosos, ac verecundos facite filios Israël, & ne contemnatis. *Sanctus Nilus Abbas discipulus S. Ioannis Chrysostomi, epistola ad Anastasium Episcopum.*

EXEMPLUM XI.

Nolenti audire Missam Dominicis, & Festis diebus frangitur collum à dæmone.

REcolo ego Gotschalcus Holen, me audisse à Patribus Perusinis de quodam homine indurato, qui Dominicis, & diebus festivis, nunquam voluit intrare Ecclesiam, nec audire missam, sed tempore missarum ascendit equum suũ, & equitavit ad campũ, vel de negotio ad negotium, modicũ curans de prædicatione & præcepto Sacerdotum. Tandem cum quadã vice ad missam pulsaretur in die Dominica: ascendit equum suum, equitans ad campum: cui diabolus occurrit, & eum de equo præcipitavit, dicens, quia noluisti audire missam in DEI templo: cum damnatis audies lamentationes in inferno, mox fregit ipsi collum cum effusione sanguinis totius corporis, cujus vestigia adhuc in eodem loco videntur in quodam durissimo lapide, de quo non potest deleri, aut ablui. *Gotschalcus ser. 50. litera C. part. hyem.*

EXEMPLUM XII.

Quanti meriti & præmii sit, libenter Missa inservire patet per subjecta exempla.

NArrat Thomas à Kempis, quod fuerit suo tempore in civitate Suollensi, civis quidam Hermannus de Gever nominatus dives & honestus, pius & misericors super pauperes, atque in hospitali sancti spiritus fidelis infirmorum & egenorum procurator. Hic quadam turbatione orta in civitate: coram eum, & quosdam concives ejus, confugit ad monasterium in monte S. Agnetis virginis hospitandi gratia. Qui pro sua probitate, & mansuetudine susceptus est, & benignè tractatus cum multa charitate & fraterna benevolentia. Modico autem tempore transacto, didicit Confiteor legere, & sacerdoti ad missam ministrare, licet jam senex esset, literas penitus ignorabat. Quod cum tanta diligentia & devotione fecit, ut aliis aliunde occupatis, sæpe bis vel ter uno die sacerdotibus ad missam libenter & alacriter ministraret. Siquidem Venerabili fratri nostro Wilhelmo Dorniken, tum temporis Priori domus nostræ, spirituali amatori S. Agnetis, frequenter inter summam missam choro canente, ipse retro sacerdotem in Ecclesia superpelicio indutus, magno cum affectu ministravit. *Thomas de Kempis 3. part. sermonum ad novitios sermone 8. exempl. 3.*

EXEMPLUM XIII.

IDem de D. Thoma Aquinate ordin. Præd. Legitur quod præcipua erga præstantissimum Eucharistiæ Sacramentum devotione afficeretur, soleretque quotidie missæ offerre sacrificium, nisi adversa valetudine esset impeditus; nec hoc contentus etiam alterius fratris missam auscultabat, cui etiam ut plurimum inserviebat. *Surius 7. Martii in vita S. Thom. Aquinatis.*

EXEMPLUM XIV.

DEnique S. Mechtildis Virgo vidit animam cujusdam conversi in magna claritate, eo quod speciali devotione & diligenti studio ubicunque poterat, ad altare serviebat, & Sacerdotes cum omni ministerio provocabat. *S. Mechtildis l. 4. spiritualis gratiæ c. 6.*

EXEMPLUM XV.

Adolescens neglecto sacro, die Dominico à dæmone torquetur.

ADolescens quidam spretis parentum monitis, post habitaque missa & templo, die Dominico aliorsum ludicet declinavit. Quem dæmon ligatum in piscinam detrusit, ut eum præfocaret, sed parentes à servulo inquisitore ejus, quo in statu res ejus versaretur, certiores redditi, confestim advolantes, fluitantem illum morti eripiunt, & sensu excussum, sancti Procopii ossibus applicant, sanumque eorum beneficio reducunt. *Ex actis S. Procopii M. apud Sur. 4. Iul. tom. 7. cap. 14.*

EXEMPLUM XVI.

Auditi Missa à magnis periculis liberat.

DUo adolescentes quadam die festiva, civitate sua exierunt ad aucupandum: quorum alter prius audierat missam alter non. Cum ita proficiscerentur, cœpit

cœpit aër perturbari, & minari pluviam, tonitrua, fulmina, corruscationes frequentare. Auditaque est vox de cœlo dicens: Percute, percute eum. Ad quam exterriti dum prosequerentur iter fulgur descendens interfecit eum qui illo die missam non audierat. Quo viso alius pavore quasi amens factus quid ageret, ignorans, quia ad locum destinatum jam appropinquabat, sequutus est viam suam, & iterum audivit vocem dicentem: Percute, percute eum. Quanto terrore fuerit percussus ille, recolens socium suum post similem vocem fuisse percussum, quilibet per se imaginari potest. Sed post hanc vocem supervenit alia, dicens: Non possum, quia audivit hodie; *Verbum caro factum est*, ex eo scilicet quia audierat missam, cujus finis est, *Verbum caro factum est*, secundum morem communem. Et sic evasit mortem illam terribilem. *D. Antonin. 2. part. Chron. tit. 9. cap. 10. §. 2.*

EXEMPLUM XVII.

De horrendo eventu Pastoris, qui nec audita nec facta re sacra, die Dominica venatum concesserat.

ANno Domini 1573. agenti mihi in Hispania in urbe Cotia, quæ Albani Ducis est, à viris fide dignis relatum est; Pastorem pagi, quodam Dominico die mane, ante rem sacram vel factam, vel auditam, venatum exiisse, qui cum cuniculum specum subterraneam non ita profundam ingredientem vidisset, mox se inclinans, brachium introducit, ut prædam educeret; sed bestiola disparente, totus ille vivens intro arreptus, à sociorum nemine, quamvis celerrime advolantium, potuit adjuvari. Audiebant quidem vocem hominis miserabiliter & horrende admodum clamantis, Uror, succurrite: Uror succurrite, & ad ipsum sæpius iterantis, at frustra Paucis vero post diebus apparuit Pastor in templo B. Mariæ Guadalupæ, ut ibi pro beneficio accepto gratiarum actiones cœli Reginæ referret, quod ipsi in iis angustiis constituto opitulari dignata fuisset. Locus autem, quo ipse Dei permissu, delatus fuerat, describi non potest, quod ipsemet nihil aliud referret, præter illud cui fides non adhiberetur, si diceret, quid ibi toto illo tempore fuerat perpessus; tanti enim erant cruciatus, ut exprimi non queant. Omnes interim hortabatur ad festa pie colenda, & sacrum illis diebus audiendum. *Ivo Magi. in Theatro exempl. tit. 52. n. 9. ann. 1573.*

Vide etiam tit. Luxuria exemp. 3. tit. Communio exempl. 3. & 7. tit. Eucharistia exempl. 10 & 11. Consecratio tit. Defuncti exempl. 14. 15. & 17. tit. Fiere, exempl. 5. tit. Confessio exempl. 18. & tit. Eleemosyna exempl. 21. Missam quotidie audiebat S. Edmundus etiam studens supra tit. Hora. Canonica exempl. 5.

MONACHUS.

EXEMPLUM I.

Monachus non sum, sed monachos vidi, Macharius, narrans de duobus, qui nudi venerunt cum animalibus adaquare.

VEnit aliquando Abbas Macharius ille Ægyptius de Scythi ad montem Nitriæ, in die oblationis, ad monasterium Abbatis Pambo: & dixerunt ei seniores loci illius: Dic fratribus verbum ædificationis, pater. Qui ait eis: Ego monachus non sum, sed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cella in Scythi, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes: Surgens vade usque in eremum, & considera quid ibi videas. Et permansi reluctando hujuscemodi cogitationibu per quinque annos, dicens: forte à dæmonibus est suggestio hæc. Cum ergo perseverasset cogitatio ista in me, abii in eremum, & reperi ibidem stagnum aquarum, & insulam in medio ejus. Veniebant quoque diversa animalia eremi, & bibebant ex eo: inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum: putabam enim quia spiritus essent. Cumque vidissent me illi trepidantem, locuti sunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos homines sumus: Dixi itaque illis: Unde estis? & quomodo in hanc eremum venistis? Qui dixerunt: De cœnobio sumus, & factus est nobis consensus, & egressi sumus huc: ecce quadraginta anni sunt. Erat unus ex ipsis Libicus, alius vero Ægyptius. Interrogaverunt autem me, & ipsi dicentes: Quomodo est mundus & si ascendit aqua Nili secundum tempus suum, si etiam habet mundus abundantiam suam? Respondi eis: Etiam, Quos & ego interrogavi: Quomodo fieri possum monachus? Dicunt mihi: Nisi quis renunciaverit omnibus, quæ in mundo sunt, non potest fieri monachus. Quibus dixi: Ego infirmus sum, & non possum sicut & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogavi autem eos dicens: In hyeme non sentitis frigus, aut in æstate non accenditur corpus vestrum caumate: At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem ut neque hyeme frigus, neque æstate ardorem sentiamus. Ideoque dixi vobis, quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres. *Ex lib. doct. Patrum lib. de exemplis & doct. vita spiritualis numer. 4.*

EXEMPLUM II.

Tentatione & tribulatione monachi carere non possunt.

FRater quidam sedens singularis turbabatur & pergens ad Abbatem Theodorum de Firme, dixit ei: Vade, humilia mentem tuam, & subde te, & habita cum aliis. Abiit ergo in montem, & mansit cum aliis. Et reversus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cum aliis hominibus habitans quietem invenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neque cum aliis, cur voluisti te monachum facere? Nonne ut sustineas tribulationes? Dic autem mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei: Octo. Dicit ei senex? Crede mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec una die potui requiem habere. *Ex lib. 5. vita SS. PP. numer. 35. secundum editionem Coloniensem anni 1548.*

EXEMPLUM III.

Ficte abstinens monachus, draconi vorandus traditur.

AThanasius ex Isauria Presbyter, qui Iconii narrat esse quoddam monasterium Tongalaton dictum: in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur, bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni actione sua compositus; sed sicut postea ex fine res patuit, longe aliter quam apparebat, fuit. Nam cum jejunare se cum aliis demonstraret, occulte manducare consueverat. Sed corporis superveniente molestia, ad vitæ extrema perductus est. Qui cum esset jam in fine, fratres ad se omnes qui in monasterio erant, congregari fecit. At illi, tali, ut putabant viro moriente, magnum quid ac delectabile, ab eo audire credebant. Quibus ille afflictus & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit; Quando me vobiscum credebatis jejunare, occulte comedebam; & ecce nunc ad devorandum draconi traditus sum, qui cauda sua, mea genua pedesque colligavit, caput vero suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis statim defunctus est. *Gregor. lib. 4. Dial. cap. 31. vide etiam titul. Humilitas exempl. 5.*

MONIALIS.

Carcerii accipientis matrimonio monialem, munera beatus Menas & miraculose novit, & strenue respuit.

BEati Menæ hoc totum studium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere. Omnes qui ad se causa charitatis veniebant ad æternæ vitæ desideria accendere. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parcere, sed amoris igne accensus, studebat in eis vehementer per linguam sævire. Consuetudinem vero vicini vel longe positi ejusdem loci accolæ fecerant, ut diebus singulis per hebdomadam unusquisq; ei oblationes suas transmitteret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset. Quodam vero tempore possessor quidam Carcerius nomine, immundo desiderio devictus, quandam sanctimonialem fœminam rapuit, sibique illicito matrimonio conjunxit: quod mox ut vir Dei cognovit, ei per quos poterat, fuerat dignus audire, mandavit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei accedere nequaquam præsumeret, ne forte hunc aspere, ut delinquentes solebat, increparet, fecit oblationes, easque inter aliorum oblationes misit, ut ejus munera saltem nesciens susciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit, singulatim omnes considerare studuit & omnes alias eligens, atque seorsum ponens, oblationes quas idem Carcerius transmiserat per spiritum cognovit, sprevit, & abjecit, dicens: Ite, & dicite ei, oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, & mihi tuas oblationes transmittis? ego tuam oblationem non accipio, quia suam oblationem abstulisti Deo. Qua ex re actum est ut præsentes quosque magnus timor invaderet, cum vir Dei de absentibus tam scienter judicaret. *Gregorius Dial. cap. 26. lib. 3.*

MORS ET MORI.

EXEMPLUM I.

Monachi octo, paulo ante mortem cœlesti voce è rupe facta vocantur, & mori cum Anastasio monachus unus petiit, & citissime optata impetravit.

VEnerandus vir Anastasius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore, deservio, Notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans scrinium deseruit, monasterium elegit, atque in loco juxta Nepesinam civitatem, quæ Subpontonia vocatur, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, eique

sique monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco, ingens desuper rupes eminet, & profundum subter præcipitium patet. Quadam vero nocte cum jam omnipotens Deus ejusdem venerabilis viri Anastasii labores remunerare decrevisset, ab alta rupe vox facta est, quæ producto sonitu clamaret, dicens: Anastasi veni. Quo vocato alii quoque septem fratres ex nomine suo sunt vocati. Parvo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit, & octavum fratrem vocavit. Quas dum aperte voces congregatio audisset, dubium non fuit, quia eorum qui vocati fuerant obitus propinquasset. Intra paucos ergo dies, primus venerandus vir Anastasius eductus est. Cæteri autem eodem ordine extra carnem educti sunt, quo de rupis vertice fuerant vocati. Frater verò ille ad quem vocandum vox parum siluit, atque eum ita nominavit, morientibus aliis paucis diebus vixit, & tunc vitam finivit, ut apertè monstraretur, quia interjectum vocis silentium parvum spacium viventi designaverat. Sed mira res contigit, quia dum venerabilis vir Anastasius de corpore exiret, erat quidam frater in monasterio qui super eum vivere nolebat. Hic provolutus ejus pedibus, cœpit ab eo cum lachrymis postulare dicens: Peto te per illum ad quem tu vadis, ne septem dies super te in hoc mundo faciam. Ante cujus septimum diem etiam ipse defunctus est, qui tamen eadem nocte inter cæteros non fuerat vocatus, ut apertè clarescerer, quia ejus obitum sola venerabilis Anastasii intercessio potuerat obtinere. *Greg. Dial. l. 8. c. 1.*

EXEMPLUM II.

Morituri fratres ab albatis viris inscribuntur.

IN monasterio meo quidam ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cum gravi molestia corporis fuisset depressus, visione nocturna albatos viros & clari omnino habitus in hoc ipsum monasterium descendere de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto jacentis assisterent, unus eorum dixit. Ad hoc venimus, ut de monasterio Gregorii quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adjunxit. Scribe Marcellinum & Valentinianum, Agnellum atque alios, quorum nunc nomina non recordor. Quibus expletis addidit, dicens: Scribe hunc & ipsum, qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus prædictus frater, facto mane innotuit fratribus, qui essent ex eadem cella morituri, quos e etiam denunciavit esse secuturum. Tum die alia prædicti fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerunt in descriptione nominati. Ad extremum verò & ipse obiit, qui eosdem fratres morituros prævidit. *Greg. Dialog. lib. 4. c. 26.*

EXEMPLUM III.

Moriturus Crisorius dæmones vidit, inducias petiit, & nihil impetravit.

VIr in hoc mundo valde dives fuit Crisorius nomine, sed tantum vitiis plenus, quantum rebus, superbia tumidus, suæ carnis voluptatibus subditus, in adquirendis rebus avaritiæ facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decrevisset, corporali hunc molestia percussit, qui ad extremum veniens eadem hora, qua jam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit terros & nigerrimos spiritus contra se assistere, & vehementer imminere, ut ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremiscere, pallescere, & sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumque suum nomine Maximum, quem ipse jam monachus monachum vidi, nimiis & turbatis vocibus clamare, dicentem: Maxime, curre, nunquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me suscipe. Turbabatus mox Maximus affuit lugens, & perstrepens, familia convenit, eos autem quos ille insistentes sibi graviter tolerabat ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius, qui trahebatur, videbant. Pavore autem terræ eorum imaginis huc illucque vertebatur, in lectulo jacebat, in sinistro latere aspectum eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumque constrictus nimis relaxari etiam se posse desperavit, cœpit magnis vocibus clamare: Inducias vel usque mane, inducias vel usque mane. Sed cum clamaret in ipsis vocibus de habitaculo suæ carnis evulsus est. De quo nimirum constat, quia pro nobis ista, non pro se viderat, ut ejus visio nobis proficiat, quos adhuc divina potentia longanimiter exspectat. Nam illi terros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petiisse quid profuit, qui easdem inducias, quas petivit, non accepit. *Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 38.*

EXEMPLUM IV.

Solem stare jussit Abbas Mutius, ex latrone conversus. & mortuus ad vitam redire recusat.

QUodam autem tempore iterum de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instruxerat, Abbas Mutius. Et cum quidam ex eis in extremis ageret, revelatum est ei a Domino, quod moriturus esset. Hora autem erat jam ad vesperam declinans. Festinabat ergo ut eum videre posset. Vicus am-

autem ubi decumbebat æger, longo adhuc aberat spatio. Et nolens nocte introire vicum, cum videret jam solem demergi, ait ad eum: In nomine JESU Christi Domini sta paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perveniam. At ille cum jam aliqua mergi cœpisset ex parte, restitit, nec prius occubuit quam homo Dei perveniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis qui ibi consistebant. Stantes autem & intuentes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellet hoc, quod tot horis in occasum suum non descenderet sol: videntes autem patrem Mutium de eremo venientem, quærebant ab eo, quod hoc signum esset quod ostenderat sol. At ille respondens eis: non meministis vocem Domini, & Salvatoris nostri dicentem. Si habueritis fidem sicut granum sinapi, majora horum signa facietis. At illi cum intellexissent ejus fide solem stetisse, terrore magno perterriti sunt, plurimique eorum junxerunt se ejus discipulatui, & sequi eum cœperunt. Cum autem ingressus fuisset domum illius fratris pro quo festinaverat, & invenisset eum jam defunctum, oratione facta accedens ad lectulum osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderii habes, frater, abire & esse cum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum resedit, & ait ad eum: Quid me revocas pater? Melius est mihi redire, & esse cum Christo, permanere autem in carne mihi necessarium non est. Cui dixit: Dormi ergo in pace fili, & ora pro me. At ille continuo reclinans se in lectulo obdormivit. Hi autem qui aderant, obstupuerunt dicentes: Vere homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescentem, ut sibi moris erat, satis decore, & totam noctem in Psalmis hymnisque pervigilem ducens, honestæ juvenem tradidit sepulturæ. *Ibidem ex Vitis Patrum in vita 9. S. Copretis.*

EXEMPLUM V.

Pœnitere volentem fratrem in hora mortis Abbas Mutius increpuit, & tres annos ad pœnitendum impetravit.

Alium autem fratrem cum visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem, ubi vidit eum quietem mortis difficulter accipere, & graviter conscientiæ suæ metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es fili ad profectionem? Accusatrix, ut video, ignaviæ tuæ tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te pater, intercede pro me apud Deum, ut mihi parvum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spatium pœnitentiæ requiris, ubi vitæ æternæ tempus implesti. Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora semper addebas. At ille cum permansisset orans ait ei senex: Si ultra non addes malis tuis mala, orabimus pro te Deum; Bonus enim Deus est, & patiens, & indulgebit tibi parum aliquid temporis vitæ, ut omnia debita tua persolvas. Et cum post hæc orasset Deum, surgens de oratione ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita tantum, ut ex animo ad pœnitentiam convertaris. Et apprehensa manu dextera ejus, elevavit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione secutus est eum ad eremum. Et ubi completi sunt tres anni, postea revocavit eum ad locum, unde assumpserat, jam non quasi hominem, sed quasi Angelum ex homine factum Deo consignans, ita ut omnes mirarentur de conversatione ejus. Cumque venissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in medio, atque ex ipso sumens materiam, per totam noctem doctrinam de fructibus pœnitentiæ & conversationis produxit ad fratres. Ipso vero sermonem faciente quasi dormitare paululum frater ille cœpit, & continuo in pace quievit. Tunc facta oratione super eum, & omnibus quæ ad sepulturam pertinent, ritè completis, ad eremum properanter abscedit. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

Vitæ melioris promissionem non exequens Evagrius diuturna infirmitate corripitur, monitis & precibus S. Melaniæ sanatur, ejus vivendi modus, & quamdiu tentatione luxuriæ fuerit oppugnatus.

Iterum autem diabolus adjuravit cor ejus tanquam juvenis. Cœpit etiam ibi mutare vestes ejus, & in eloquio sermonis exaltabatur gloria vana. Deus autem qui propter suam misericordiam magnam, impedit occasiones perditionis nostræ, permisit, ut & nimietate febrium tabefaceret corpus ejus, & infirmitate longa laceraretur per sex menses: adhibentes enim ei medici diversa medicamina, nihil proficiebat. Tunc dixit ei sancta Melania. Non mihi placet, fili tam longa infirmitas tua: dic ergo mihi, quæ sunt in corde tuo. Non enim est absque permissu Dei hæc infirmitas tua. Et statim confessus est omnia, quæ in animo suo erant. Ait ei famula Dei. Promitte coram Deo, quia tenebis promissionem solitariæ vitæ, quam Domino spopondisti, & licet ego peccatrix deprecor Dominum, ut detur tibi tempus vitæ tuæ quatenus adimplere possis, quod pro salute animæ tuæ statuisti. Ipse vero acquievit salutaribus moni-

monitis ejus,& paucis diebus sanus factus,petiit,&deprecatus est,ut famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachalis propositi induerat. Egressus autem profectus est in montem Nitriæ qui est in Ægypto,in quo habitavit duos annos. Tertio autem anno ingressus est solitudinem,& ibi conversatus est 15.annis cum his qui sunt in loco qui dicitur Cella. Comedebat autem libram panis in die,& in tres menses italicum olei : nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat: vir certe ex multa opulentia & abundantia deliciarum veniens. Faciebat autem die orationes centum exceptis vigiliis nocturnis. Scribebat vero, ut de opera manuum suarum sumeret cibum. Pulchre enim scribebat liberalem manum. Intra paucos ergo annos lumen scientiæ,& veritatis,& divinæ scientiæ, & discretionis spirituum gratiam à Domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros, & expositiones de divinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus,& maxime his,qui præclara ejus opuscula admirantes ad fidem Domini Salvatoris relicto errore conversi sunt. Sexto vero anno conversionis ejus in quibus nihil coctum in cibum accipiebat, necessitate corporis propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsus est. Panem quidem jam non contigit : olera vero, & prisanas ac legumen, usque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicans sacrosancto mysterio in Ecclesia die Epiphaniæ Domini. Referebant autem nobis qui circa eum erant & observabant eum, quod ante unum diem mortis suæ dixit, quia jam tertius annus est ex quo non molestor à carnali concupiscentia. Certe post tantam ac talem vitam, & aridam abstinentiam, & labores, ac dolores, & orationes sine intermissione, huic in monasterio degenti nunciata est mors patris sui, qui dixit nuncianti sibi : Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est. *Palladius vita 86.*

EXEMPLUM VII.

Mundo mortuum se existimans sanctus senex, bovem fratris sui de palude extrahere recusavit.

AD B. Apollinem cum germanus suus intempesta nocte venisset petens, ut de monasterio suo paulisper egressus, ad levandum bovem, qui in paludis cœnum cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter conquerebatur, quia eum solus non posset eruere. Tum Abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur juniorem fratrem nostrum, quem præteriens viciniorem quam me habuisti, non rogasti? Cumq; ille mortem olim sepulti fratris oblitum ex nimia abstinentia ac solitudinis jugitate velut impotem mentis Apollinem existimaret ita respondisse: quemadmodum, inquit, poteram eum de sepulchro, qui ante annos 15. obiit vocare. Abbas Apollo respondit ei, dicens: Ignoras me quoque ante annos 20. huic mundo fuisse mortuum, nullaque jam posse de hujus cellulæ sepulchro, quæ ad præsentis vitæ pertinent statum, cuiquam conferre solatia, quem in tantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad trahendũ bovem tuum non patitur relaxari, ut ne brevissimi quidem momenti inducias se sequenti discipulo pro patris indulserit sepultura. *Palladius num.33.ad finem l.3.*

EXEMPLUM VIII.

Pœnitentiam agere desiderabat Abbas Sisoys moriturus,cum talis esset,quod Christus & sancti ejus ad deducendum eum convenerunt.

ABbas Sisoys sedens in cella, semper claudebat ostium suum. Dicebant autem de ipso, quoniam in die dormitionis suæ cum sederent circa eum patres, resplenduit tanquam sol facies ejus. Et dicit eis: Ecce Abbas Antonius venit. Et post pusillum,rursus dicit eis: Ecce chorus Prophetarum venit. Et iterum amplius facies ejus resplenduit,dicit,& chorus Apostolorum venit. Dupliciter adhuc refulsit facies ejus,& ecce ipse cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes; Cum quo loqueris Pater. Qui dixit eis: Ecce Angeli venerunt accipere me, & rogo ut dimittar pœnitere modicum, dicunt ei seniores: Non indiges pœnitentia pater. Dixit autem illis: Vere nescio me vel initium pœnitentiæ fecisse. Et cognoverunt omnes quoniam perfectus est. Et rursum facta est subito facies illius sicut sol, & timuerunt omnes. Dixit autem eis: Videte,ecce Dominus venit,dicens: Adferte mihi vas electionis eremi. Et continuo reddidit spiritum, & factum est fulgur,& repletus est totus ille locus odore suavitatis. *Ex lib. Doct. Patrum l. de exemplis & doct. vita spiritualis n. 11.*

EXEMPLUM IX.

Mortis memoria instigatus gravissimam pœnitentiam quidam fecit.

NOn tacebo tibi & solitarii Thoribirici in Chorob habitantis insinuare narrationem. Iste sui ipsius animæ nullam curam penitus gerens, in omni negligentia semper degebat. Extreme igitur aliquando corpore infirmatus quasi unius horæ spatio perfecte migravit à corpore. Et in semetipsum iterum rediens, deprecabatur quidem nos

omnes confestim recedere, portam vero cellæ obstruens intus annis 12. mansit cum nullo colloquium, nec parvum nec magnum habens, nil aliud præter panem & aquam gustans, tantummodo sedens & ea quæ viderat in extasi stupens, sic mœrens intendebat ut nunquam deinceps proprium morem commutare, attente intendens, existens, & excedens, calidas lachrymas sine strepitu semper fundebat. Cum autem migraturus esset ad Dominum, portam destruentes intravimus, & multum deprecantes hoc solum ab eo audivimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam mortis noscens poterit aliquando peccare. Nos vero stupebamus ita prius negligentem videntes beata mutatione & transformatione sic repente mutatum & transformatum. Sepelientes vero eum sancte in propinquo Castri monasterio, post diem sanctas illius reliquias quærentes non invenimus. *Climachus Gradu 6. de memoria mortis.*

EXEMPLUM X.

Moriturus Egbertus multa promisit, ut sibi vita foveretur Domino servitura.

ANno Incarnationis Domin. 264. erant in Hybernia insula multi nobilium simul & mediocrium de gente Anglorum, qui tempore Finani & Colmanni Episcoporum, relicta insula, patria, vel divinæ lectionis, vel continentioris vitæ gratia, illuc secesserant. Et aliqui quidem mox se monasticæ conversationi fideliter manciparunt: alii magis circumeundo per calles magistrorum lectioni operam dare gaudebant. Quos omnes Scoti libentissime suscipientes, victum eis quotidianum sine pretio, libro quoque ad legendum & magisterium gratuitum præbere curabant. Erant inter hos duo juvenes magnæ indolis ex nobilibus Anglorum Edelchim & Egberth. Hi ergo cum essent in monasterium, quod lingua Scotorum Ratmalsigi appellatur: & omnes socii illorum vel mortalitate de hoc seculo rapti, vel per alia essent loca dispersi, correpti sunt ambo mortalitatis morbo, & gravissime afflicti. E quibus Egberth cum se æstimaret moriturum, egressus est tempore matutino de cubiculo in quo infirmi quiescebant, & residens solus in loco oportuno, cœpit sedulus cogitare de actibus suis, & compunctus, memoria peccatorum suorum faciem lachrymis rigabat, atque intimo ex corde Deum deprecabatur, ne adhuc mori deberet, priusquam præteritas negligentias quas in pueritia sive infantia commiserat, perfectius ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vovit etiam votum, quia adeo peregrinus vivere vellet, ut nunquam in insulam in quo natus est Britanniam rediret, atque præter solemnem canonici temporis psalmodiam, si non valitudo corporis obsisteret, quotidie psalterium totum in memoriam divinæ laudis decantaret, & omni septimana diem cum nocte jejunus transiret. Cumque finitis cum lachrymis precibus & votis demum rediret, invenit sodalem dormientem & ipse quoque lectulum conscendens cœpit in quietem membra laxare. Et cum paululum quiesceret, expergefactus sodalis respexit eum, & ait: O frater Egberthe, ô quid fecisti? sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus, veruntamen scito quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionem quid ille petiisset, quod petita impetraret. Quid multa? ipse proxima nocte defunctus est. At vero Egberthus discussa molestia ægritudinis, convaluit, ac multo post tempore vivens acceptumque sacerdotii gradum condignis orans actibus post multa virtutum bona, desiderabat ipse nuper, id est, an Dominicæ Incarnationis septingentissimo vicesimo nono, cum esset annorum nonaginta, migravit ad regna cœlestia. Duxit autem ipse vitam suam in magna humilitatis, mansuetudinis, continentiæ, simplicitatis, & justitiæ perfectione. Unde & genti suæ, & illis in quibus exultabat nationibus Scotorum, sive Pictonum, & exemplo vivendi, & instantia docendi, & autoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quæ à divitibus acceperat multum profuit. Addidit autem votis quæ diximus ut semper in quadragesima non plus quam semel reficeret in die, non aliud quam panem & lac tenuissimum gustaret, & hoc cum mensura, quod videlicet lac pridie novum in phiala ponere solebat, & post noctem ablata superficie crassiore, ipsa residua cum modico, ut diximus, pane bibebat, cujus modum continentiæ etiam 40. diebus ante Natale Domini, totidem quoque post acta solemnia Pentecostes, hoc est quinquagesimæ semper observare curabat. *Beda de gestu Angl. l. 3. c. 27.*

EXEMPLUM XI.

Moriturum quendam S. Episcopum hymnis cœlestibus canora turba prosequitur, qui tempestatum tempore ad Ecclesiam fugiens misericordiam postulavit.

CUm sanctus Episcopus Ceadda in regno Angliæ solus in oratorii loco lectioni, vel orationi operam daret, audivit repente alius quidam devotus frater (ut postea referebat) vocem suavissimam cantantium atque lætantium de cœlo, usque ad terras descendere, quam videlicet vocem ab Euro, Austro, id est, ab alto brumalis exortu primo se audisse

disse dicebat, ac paulatim sibi appropiare, donec ad tectum usque ad oratorium, in quo erat Episcopus perveniret: quod ingressa totum implevit atque in gyro circumdedit. At ille dum sollicitus ad ea quæ audiebat animum intenderet, audivit, denuo transacto quasi dimidiæ horæ spatio ascendere de tecto ejusdem oratorii idem lætitiæ canticum, & ipsa qua venerat via ad cœlos usque cum ineffabili dulcedine reverti. Qui cum aliquantulum horæ quasi attonitus maneret, & quid hoc esset solerti animo scrutaretur, aperuit Episcopus fenestram oratorii, & sonitum manu faciens, ut sæpe consueverat, si quis foris esset intrare ad se præcepit. Introivit ille concitus: Cui dixit antistes: Vade cito ad Ecclesiam, & septem de fratribus meis huc facito venire, tu quoque simul adesto. Qui cum venissent, primo admonuit, ut virtutum dilectionis & pacis ad invicem, & in omnes fideles servarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab ipso didicissent, & in ipso vidissent, vel in patrum præcedentium factis sive dictis invenissent, indefessa fide custodirent. Deinde subjunxit diem sui obitus proxime instare. Namque hospes, inquit, ille amabilis Christus ad me hodie venire, meque de seculo evocare dignatus est. Propter quod revertentes ad Ecclesiam, dicite fratribus, ut meum exitum Domino precibus commendent, & suum quoque exitum, cujus hora incerta est, vigiliis, orationibus & bonis operibus prævenire meminerint. Cumque hæc & his similia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione jam multum tristes exissent: rediit ipse solus qui carmen cœleste audierat & prosternens se in terram: Obsecro, pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis, inquit. Obsecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium quod audivi venientium de cœlo super oratorium hoc, & post tempus redeuntium ad cœlos: Respondit ille: Si vocem carminis audisti & cœlestes cœtus supervenire cognovisti præcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Revera autem Angelorum fuere spiritus, qui me ad cœlestia regna, quæ semper amabam ac desiderabam, ad præmia vocare venerunt. Et post dies septem se rediturος, ac me ad cœlestia secum adducturos esse promiserunt. Quod quidem ut prædictum sibi erat, opere completum est. Nam confestim languore corporis tactus est: & hoc per dies ingravescente, septimo (ut ei promissum est) die postquam Dominici corporis & sanguinis sacramento se munivit, soluta ab ergastulo corporis anima sancta ducentibus Angelis æterna gaudia appetivit. Non mirum autem si diem mortis, vel potius Domini lætus aspexit. Quem semper dum viveret sollicitus expectare curavit. Namque inter plura continentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationum, voluntariæ paupertatis, & cæterarum virtutum merita in tantum erat timori Domini subditus, in tantum justitiam Dei (quæ nullum malum quantulumcunque sit, impunitum relinquit) præ oculis semper habuit in tantum etiam sine intermissione novissimorum suorum in operibus suis memor, ut sicuti mihi quidam frater de his qui me in scripturis erudiebat, & erat in monasterio ac magisterio illius educatus, referre solebat: si forte legente eo vel aliquid agente flatus major venti exurgeret, continuo misericordiam Domini invocaret rogans eum, ut generi humano, quod pretioso suo sanguine redemptum agnosceret, propitiari dignaretur. Si autem violentior aura insisteret, jam clauso codice in faciem procideret, atque obnoxius orationi incumberet. At si procella major aut nimbus perurgeret, vel etiam corusci, aut tonitrua horribilia terras & aëra terrerent, tunc veniens ad Ecclesiam sollicitus orationibus ac psalmis donec serenitas aëris rediret, fixa mente vacaret. Cumque interrogaretur à suis, quare hoc faceret, respondebat: Non legistis, quia intonuit de cœlo Dominus, & altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipavit eos, fulgura multiplicavit, & conturbavit eos. Movet enim Dominus aëra, ventos excitat, jaculatur fulgura, de cœlo tonat, ut terrigenas ad timendum se suscitet, ut corda eorum in memoriam futuri judicii revocet, ut superbiam eorum dissipet, & conturbet audaciam, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipse cœlis ac terris ardentibus venturus est in nubibus in potestate magna & majestate, ad judicandos vivos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni ejus cœlesti, debito cum timore & amore respondere, & quoties aëre commoto manum quasi ad feriendum minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus ejus misericordiam, ut discussis penetralibus cordis nostri, atque purgatis vitiorum ruderibus, solliciti, ne unquam percuti mereamur, agamus. *Idem l. 4. c. 7.*

EXEMPLUM XII.

Obediens frater, confidenter moritur, nec reprehensione B. Bernardi pusillanimis efficitur.

CONversus quidam de fratribus Clarævallis innocentis vitæ & conversationis honestæ, cum

graviter aliquamdiu ægrotasset, tandem ad extrema devenit. Intravit ad eum gratia visitationis B. Bernardus, & confortans eum, ait: Confide fili, quia migraturus es jam nunc de morte ad vitam, de labore temporali ad requiem sempiternam. Ille verò cum ingenti fiducia respondit: Quidni pergam ad Dominum, & Creatorem meum? verè confido, & quantum de misericordia Domini mei JESU Christi præsumere audeo, certus sum, quia citò visurus sum bona Domini in terra viventium. Porrò B. Bernardus, ut erat medicus sapiens pastorque sollicitus, timens homini rusticano, ne tam fida responsio de præsumptionis magis temeritate, quàm conscientiæ puritate procederet, ait: Signa cor tuum frater, signa cor tuum, quid est quod locutus es; unde tibi subrepere potuit tantæ præsumptionis, audacia? Enim verò tu es ille pauperculus, & miserabilis homo, qui cùm nihil aut propè nil haberes in sæculo necessitate forsitan magis, quàm timore Dei cogente ad nos confugisti, multis precibus tandem aditum impetrando. Nos verò causâ Dei collegimus inopem, & parem te fecimus victu, atque vestitu, cæterisque communitatibus his, qui nobiscum sunt sapientibus, atque nobilibus viris, & factus es quasi unus ex illis. Quid igitur tribuisti Domino pro omnibus istis? Et ecce, non sufficit ingratitudini tuæ, gratis accepisse te tot beneficia de manu Domini, nisi & regnum ipsius hæreditario jure vendices tibi. Ad hæc ille respondens blando vultu, & tranquillo animo dixit: Benè pater charissime, benè utique perorasti, & vera sunt omnia quæ dixisti: veruntamen si jubes, loquar ad te Dominum & patrem meum, & paucis aperiam unde mihi pauperi, & misero suggeri potuit tantæ, non præsumptionis, sed (ut ego spero) devotionis occasio, tamen vera est illa prædicatio tua, quam nobis sæpiùs inculcasti, quâ scilicet Regnum Dei, non carnis nobilitate, non terrenis divitiis possidetur, sed solâ obedientiæ virtute acquiritur. Hanc, inquam, sententiam, tanquam verbum abbreviatum à Domino, sedulâ commemoratione apud me continui, ponens illud quasi signaculum supra cor tuum assiduè meditando, & superbrachium meum, sollicitè operando. Quærite si placet ab omnibus magistris, & sociis, quibus me obsequi ac servire jussistis, si cuiquam illorum aliquando inobediens fui, si de fratribus nostris quempiam verbo aut signo, vel quolibet alio modo quantum in me fuit contristavi. Quia si operam dedi omnibus in Christo obedire, omnibus servire, cunctosque per Dei gratiam diligere, quis prohibere me potest, ut de misericordia ipsius non confidam. B. itaque pater, cùm tale responsum ab homine rusticano accepisset, gavisus est gaudio magno, & ait: Verè beatus es fili charissime, quia caro, & sanguis non revelavit tibi sapientiam hanc. Sed Pater cœlestis ipse te docuit, ipse posuit animam suam & vitam, rectissimoque tramite perduxit ad patriam. Jam ergo securus egredere, quoniam patefacta est tibi janua vitæ. Defuncto itaque fratre, & exequiis celebratis venerabilis pater de conversatione, & consummatione ejus, sermonem in capitulo luculentum suâ illa devotione, & facundiâ peroravit, omnesque illius exemplo ad amorem obedientiæ mirabiliter accendit, vehementer namque affectus fuit responsione illius, & magis congratulabatur ei super obedientiæ virtute, & super ipsius animæ puritate, quam si vidisset eum signis & prodigiis coruscantem. *Ex lib. de viris illust. Ord. Cisterc.*

EXEMPLUM XIII.

Moriturus Dux Damasci linteamen quo involvendus erat, per vexillferum suum in Damasco circumferri fecit.

ANno 1143. Philippus Rex exercitu collecto cœpit Gisorcium, & paulò post Wulcasinum Northmannicum quod Rex Angliæ injustè possidebat. Eo autem tempore Saladinus obiit apud Damascum. Cùm autem sciret sibi mortem imminere, vocavit signiferum suum, dicens: Tu qui soles ferre vexilla mea per bella, fer vexillum mortis meæ per totum Damascum, scilicet vilem panniculum super lanceam, clamitando: Ecce Rex Orientis moriens non fert secum nisi hoc pallium vile, & sic mortuus. *Vincent. Belvacens. l. 29 specul. cap. 54. & Antonius parte 2. tit. 17. cap. 9. §. 23.*

EXEMPLUM XIV.

Moritura sanctissima Abbatissa à Domino consolatur.

VIdi Abbatissam Cisterciensis Ordinis in partibus Brabantiæ, in monasterio Vallis, Florida nuncupato. Hæc mulier Genta nomine, nobilis genere, sed nobilior virtute, pulchra facie, sed mente decentior, cùm annis ferè 30. in monasterio præfuisset, nunquam pro cibo vel potu extra conventum quinque solidos expendit: lectus ei in dormitorio communis erat, refectorium in conventu. Si hora prandii fessa itinere foris advenisset, conventum intrabat, & socias sodales ad infirmaria mittebat. Si moniales suas ad solatium educebat, in medio omnium considerabat, & aliquid de Deo, Scripturis, vel moribus proponebat. Affectus verò monialium talis erat circa eam, ut vix possent ejus visione

ſione & colloquio ſatiari. Hæc ante mortem per longum tempus elanguit, ut brevi compendio in hoc corpore totaliter purgaretur. Cùm autem ego ipſe languidam viſitarem, eam ſuper ſtatu ſuo ſecretiùs requiſivi. Quæ humiliter reſpondens, dixit: Noveris chariſſime intima cordis mei in pace locata per gratiam Dei, & animam meam in omni tranquillitate ſpiritûs venientem Dominum præſtolari. Nec fruſtrabor, ut ſpero, de ejus miſericordiſſima pietate, deſideratiſſima facie ejus ſolutis carnis vinculis ſatiari, qua me interdùm viventem dignatus eſt conſolari. Hæc dicens, de lectulo prout potuit ſurrexit, & videntibus monialibus, quæ ei ſedulò miniſtrabant, locum ante feneſtram cui incumbebat, digito demonſtravit, & ait: Hic coram nobis omnibus quæ aſtamus tribus noctibus lucidiſſimi ſplendoris globus apparuit, & per maximum noctis ſpacium immobilis perduravit. Cui ego neſcio quid reſpondens, præſagium futuri minimè dubitavi. Nec mora, cum valedicto omnibus receſſiſſem, audivi non multò poſt B. mulierem ab hoc ſæculo ad Dominum tranſmigraſſe, globumque lucidiſſimum ignis ejus tranſitum præceſſiſſe, quo foret claritate ſiderea illico migratura. *Cantip. l. 1. c. 10. parte.*

EXEMPLUM XV.

Moriturus juvenis, omnes etiam parentes inquietans, contra defunctum patrem petit arma parari.

IN partibus Galliæ quendam juvenem ſub Philippo Rege, noſtris temporibus, viro religioſo referente, fuiſſe cognovimus. Hic ab ineunte ætate pervicaciſſimæ vitæ fuit, ita ut illud quod de Iſmaele ſcriptum eſt: Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum, in eo ita videretur impletum, ut nec parentes proprios quieſcere ſuſtineret, ſed & amariſſimum vitæ finem perduceret. Poſt quos & ipſe mirabiliter infirmatus, & in agone mortis poſitus, ſumptis Eccleſiaſticis Sacramentis, ſubitò inter manus aſſiſtentium, clamans horribiliter, exilivit, dicens: Surgite omnes, arma accipite, juvate me contra proprium patrem, quia omnium inimicorum meorum ductor factus eſt, & me conatur occidere. Hæc dicens: quaſi contra ingredientem multitudinem ad oſtium ire conabatur. Nec mora, cadens, everſis terribiliter oculis, clamavit expirans: Heu me, pater meus modò validiſſimo lapide frontem meam percutiendo contrivit. Hi autem qui aſſiſtebant, neminem quidem videbant, ſed quaſi turmas ſe comprimentium, & ingredientium audiebant. Vide ergo qui nec patrem proprium habere propitium potuit, quanta divinæ vindictæ animadverſionibus dignus fuit. Non tamen abſolutè eum qui apparuit illius patrem dixerim, ſed quemcumque fortè ex ſpiritibus, ſive benis, ſive malis, cùm dictum ſit: Armabit creaturam ad ultionem inimicorum contra inſenſatos. *Thomas Cantip. l. 2. cap. 14. part. 7.*

EXEMPLUM XVI.

Frater quidam moriens Christum ſibi apparentem ſocio demonſtraret, & dicens: In Galilæa Christum videbimus, &c. ſanctam animam exhalavit.

QUidam frater Ord. Prædicatorum in Brugenſi Flandriæ domo lector, graviter infirmatus, cùm lætiſſimo vultu appropinquare videretur morti, quidam frater cum lachrymis flagitavit, ut ſi quid conſolationis accepiſſet à Domino, ſibi dicere dignaretur. Cui ille ſilere non valens præ gaudio. Verè, inquit, accepi: quia Dominus ipſe Jeſus ſe morti meæ præſentialiter adeſſe promiſit. Cui frater: Et ego inquit, per eundem Dominum conteſtor te, ut mihi digito vel nutibus innuas cùm eum videris præſentem. Cui ille: Faciam, inquit, libenter, ſiquidem permiſerit Dominus. Die poſtmodum tertio, morbo ingraveſcente tabula percuſſa eſt, & fratres ad infirmarium cucurrerunt. Præſtolantibus ergo & orantibus fratribus, frater moriens digitum cum manu ad certum locum extendit, & circumfuſis oculis cum cantu leniſſimo dicere cœpit: In Galilæa Jeſum videbimus ſicut dixit nobis, Alleluja. Quo finito, ſtatim expiravit. *Cantip. lib. 2. cap. 50. parte 10.*

EXEMPLUM XVII.

Pœnitentiam graviſſimam in lecto ægritudinis faciens prophetare meruit, & ſine purgatorio evolavit.

IN Germaniæ partibus quidam nobilis Comes, ſed pauperum ſpoliator ex miſericordiſſima pietate divina, gravi infirmitate eſt correptus, & amariſſimè contritus, omnia ad reſtitutionem poſuit quæ habebat, & irremediabilibus lachrymis quotidie lectum rigans, Angelos & Sanctos Dei ad impetrandam ſibi miſericordiam invocabat. Decumbens verò toto corpori ſuo tantum ſupplicium ingerebat, ut talos pedum & crura fricaret ad lignum, & cutem & carnem ac nervos violenta aſſiduitate divelleret, aquam frigidam hyeme tanquam ad bibendum acceptam, clam pectori ſuper fundebat, ut ex hoc glaciali frigore corqueretur. Nec diu poſt hæc, poſitus in agonia, tanto ſpiritu repletus eſt, ut ſicut Chriſtus de Publicano Evangeliſtam, ita de iſto faceret Prophetam. De ſeipſo enim prædixit quòd ſine pur-

gatorio ad requiem evolaret, & eo mortuo, ac Henrico Rege defuncto, tota Thuringia maximis calamitatibus subjaceret, quod ita etiam factum vidimus. *Idem lib. 2. cap. 51. parte 2.*

EXEMPLUM XVIII.

De morte Cunonis de Malburg, cui penè quindecim dæmonum millia interfuerunt.

CUno magnus Dominus Castri de Malburg, vir potens & dives in sæculo, tam valens in militia, ne dicam in malitia, quàm vigens in prudentia sæculari, ante finem vitæ in supra fato claustro habitum suscepit regularem. Et quia temporis longinquitate non poterat, morum probitate dies suos dimidiare satagebat. Ubi adeò profecit, quòd consummatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius. Unde & qui vocaverat eum ad suum servitium, non solùm præstitit ei veniam delictorum, sed & in tali ordine præcognitum ei fecit finem suum. Habebat conventus proletarium pulcherrimum, quem equaritiæ suæ propter fœtum nobilem deputaverat, quem cùm vir nobilis Henricus de Isenburg concupisceret, neque pretio habere posset, actum est, ut absconsè subtractus, ei transmitteretur. Quem cùm minimè redderet, missus est prædicto Cuno, qui eidem Henrico fuerat in sæculo amicissimus. Et cùm nihil proficeret, videns hominem obstinatum, irruente in se, ut pòst patuit, spiritu Dei, ad divinum judicium appellavit, diem ei præfigens. Quid plura? Henricus appellationem contempsit, & Cuno domum rediens, omnibus modis quibus potuit, ad eumdem diem se præparavit. Dicebat igitur Abbati: Domine, sextâ feriâ Crucem accepi, sextâ feriâ transfretavi, sextâ feriâ in capella mea me vobis tradidi, sextâ feriâ habitum indui regularem, Deus sextâ feriâ laborum meorum mihi restituit mercedem. Expletis verò jam tribus annis in sancta conversatione, febre correptus est. Visitatus ab amicis, se dixit tertiâ die moriturum. Illi autem recedere volebant, eò quòd levis esset ejus infirmitas, & nulla adhuc signa mortis apparerent, sed ipse rogabat, ne solemnitati suæ deessent. Et factum est, ut moreretur die tertio, hoc est, in vigilia S. Jacobi, sicut ipse prædixerat. Eo sanè tempore erat mulier obsessa in villa proxima, quæ horâ mortis ejusdem Cunonis liberata est, & venit ad Sacerdotem suum, dicens dæmonem exisse. Post paululùm verò rediens diabolus, graviùs vexare miseram cœpit. Adducta est igitur ad Sacerdotem, qui quasi concionando cum diabolo, cœpit interrogare, eum, & dicere: Miser tu exieras? Ita est, inquit: Et ubi, ait, fuisti infœlix? Ad quod diabolus: Cuno ibi super mattam jacebat, & debebat mori, ad cujus transitum festinantes penè 15. millia sociorum meorum cum maximo tripudio illuc transibant. Et videbat mihi numquam gaudium aliquod habiturus nisi ivissem cum eis. Sciens autem vas istud mihi traditum amittere non posse, reliqui illud ad tempus, & ivi cum eis. Dixitque Sacerdos: Quid actum est ibi: Respondit diabolus: Supervenerunt maledicti consurati illi, & circumstantes cadaver, ita validè populare cœperunt, quòd nullus nostrûm propius accedere ausus fuit. Dixit iterùm Sacerdos: & ubi devenit anima? Respondit diabolus: Ad pedes Altissimi. Et videte boni homines, quanta nobis injuria sit illata. Homo iste nobis servierat, plus quàm quadraginta annis, ad omnem voluntatem nostram nocte ac die paratissimus, & modò tribus annis tantùm alteri servivit Domino, & ille nobis abstulit eum. Cùm igitur nobis anima auferretur, furore commoti, in nos invicem totâ debacchatione grassati sumus. Et ego modò non habeo, ubi me vindicem, nisi hoc vasculum, quod mihi traditum est, ex cujus occupatione doloris remedium aliquantulùm recipio. *Cæs. l. 11. c. 17.*

EXEMPLUM XIX.

Moriturus Eusebius, gravissimè a dæmonibus tentatur.

ADveniente die quo venerabilis Eusebius migraturum se scierat, tertio die præeunte languore febrium concussus, validè super terram nudam, magistri sui Hieronymi non immemor se nudum fecit deferri à fratribus, admonens fratres singulos in proposito permanere. Demùm saccum quo gloriosus induebatur Hieronymus deferri fecit, & super se poni. Ordinavitque se nudum instar gloriosi magistri extra Ecclesiam (in qua jacebat S. Hieronymi cadaver) sepeliri. Post hæc Communione acceptâ, se Domino, & glorioso Hieronymo commendavit, & sic per triduum locutione, corporalique visione privatus, circumstantibus fratribus psalterium, Passiones Domini, & alia legentibus jacuit. Die autem mortis, duabus ferè horis ante beatæ animæ exitum cœpit venerabilis Eusebius tam horribiles actus agere, ut circumstantes monachi, velut amentes jacerent in terra. Nam quandoque transversis oculis, junctis manibus, facie terribili, diraque voce clamabat: Non faciam, non faciam, mentiris. Post hoc faciem in terram, quantum poterat firmans, clamabat: Adjuvate

juvate me fratres ne peream. Monachi autem flentes, ac trementes, interrogabant eum: Quid habes Pater? Quibus ille: Non videtis dæmonum agmina quæ me debellare cupiunt. At illi: Quid te facturum volebant cum diceres non faciam, non faciam? Et ille. Conantur, ait, ut blasphemus inveniar, & ideo sic clamabam: Tunc illi: Quare faciem abscondebas interra? Ne ait, aspectum eorum viderem tam terribilē, quod omnes pœnæ nihil sunt respectu illius. Inter hæc verba actus priores reiterans sic ad extrema devenit, fratres autem pavidi, & stupentes stabant velut mortui, nescientes, quid facerent. Ad extremam autem horam venienti gloriosus eidem Hieronymus apparuit confortans eum: Ad cujus adventum perterrita dæmonum turba illa evanuit. Et viderunt Hieronymum monachi quidam. Alii autem has voces ab Eusebio audiebant. Unde venis Pater Quare tantum moratus es? Cui vox illa audientibus fratribus. Expecta fili, ne formides, quia te non deseram, quem tantum diligo. Qua voce audita brevi decursu temporis, venerabilis Eusebius expiravit. Ad cujus corpus fiebant miracula præteritæ vitæ sanctitatem insinuantia. Inter quæ quidam monachus sui monasterii præ lachrymis & vigiliis, oculorum lumine privatus, statim ut ejus corpus venerandum facie tetigit, oculorum lumen recepit. Quidam dæmoniacus etiam obvius sepeliendo corpori, liberatus est. *Ex vita S. Hieronymi epist. Cyrill. ad August. litera I.*

EXEMPLUM XX.

Vestium ornatu nimium, delectata puella, moritura optimis se vestibus inanit, dicens: Veni, O diabole, suscipe tu animam meam.

Refert Robertus de Licio in suo Quadragesimali, quia in civitate Spoletana, puella quædam formosa fuit, quæ vanitatibus semper intenta nil de futura vita cogitabat. Hæc infirmitate percussa monitiones & hortamenta salutis abhorrebat, sicut mihi retulerunt, qui audierunt eam. Tandem invalescente morbo, cum cerneret infœlix juvencula de proximo sibi imminere mortem, rogavit instanter matrem ut eam vestiret pretiosis indumentis, quæ ferre consueverat, ornaret, poliretque illam, tanquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater, fecitque quod filia volebat. O terribile judicium! ô stupendum & admirabile dictu, sic ornata clamare, suspirando cœpit juvencula. Heu moriar ego sic pulchra, moriar ego sic decora, moriar ego in ætate tam tenera? Dicebant illi circumstantes: Committe te Deo filia, quia benignus & clemens est. At illa magis lamentabiliter respondebat. Et quid mihi cum Deo? Veni, ô diabole, suscipe tu animam meam. Inter quæ verba expiravit damnata & desperata. *Robertus de Licio ordinis Minorum.*

EXEMPLUM XXI.

Mortui Comitis & patris sui putentam saniem, & horribiles vermes videns filius, duram & incognitam hominibus vitam Romæ duxit, eoque mortuo omnes campanæ urbis ultro sonuerunt.

Legitur in libro de septem donis, quod narravit, quidam Gvvalterus magister in Theologia. Cum Ecclesia quædam consecrari deberet, & quidam nobilis Comes excommunicatus ibidem sepultus ejiciendus esset, propter consecrationem, patefacto sepulchro apparuit immanissimus buso super faciem ejus, eam operiens & corrodens, & alii vermes & serpentes, ad quorum aspectum & horrorem omnes qui aderant, fugerunt Filius autem dicti Comitis juvenis hæc audiens accessit, & visa sanie carnis paternæ & vermium diversitate & horrore, dixit: Isti sunt amici nostri, quos nutriunt deliciæ nostræ, hos quiescere facimus in mollibus lectis, & pictis thalamis, & augmentamus diversitate ferculorum. Melius est ergo ut extinguantur in vita per pœnitentiam, molestentur per jejunium, ut interfecti à nobis non intercurrant in morte. Et relicto principatu, & omni gloria mundi fugit cogitans se beatum, si fieret pauper pro Christo. Venit autem Romam ubi in timore Dei corpus suum mirabiliter afflixit. Carbonarii etiam inibi spiritus officium, excepto solo Confessore suo omnibus hominibus usque in finem vitæ suæ permansisset incognitus. Tandem veniens quadam die Romam, ut carbones venderet, ibidem infirmitate gravi percussus, & vulneratus patientissime & mitissime sustinuit. Deinde vocatus à Christo fœliciter evolavit. Quo emigrante omnes urbis campanæ ultro & per se divina virtute sonuerunt. Quod cum tam Papa Joannes, quam universus populus vehementissime miretur, confessor ipsius quidam, homo sanctæ vitæ totum vitæ ejus ordinem, & quis esset omnibus enarravit. Quod audientes sui nobiles & milites qui eum ibidem quæsierunt (licet vivum non invenissent) corpus tamen defuncti ad terram suam cum gaudio deduxerunt. *Nicolaus Dinclespule.*

EXEM-

EXEMPLUM XXII.

Moriturus miles doluit multum, quod fidelius temporali Domino, quam æterno Deo in hoc mundo servivit.

REfert Vincentius in Speculo morali quoniam miles quidam multo tempore Marchioni fidelissime servivit, adeo, ut propter fidelitatem suam Domino charissimus haberetur. Hic tandem in gravem incidit infirmitatem, de qua & mortuus est. Quod cum Domino suo Marchioni nunciatum esset, advenit concite, conduxit medicos, atque de ejus valetudine percunctatur, multis igitur ægrum consolationibus refovens promittit, quoniam si in aliquo ipsius eguerit adjutorio, se nec laboribus, etiam nec pretio parsurum. Cumque instaret ut æger si quid vellet exponeret, fatigatus tandem miles dixit: Si (inquit) pro tantis meis laboribus, & servitio tam fideli aliquod gratum mihi rependere decrevisti, fac ut aut mortem imminentem evadam, aut saltem una hora ab his meis doloribus refrigerer, atque si hinc contingat exire, una nocte de fœlici hospitio facias mihi provideri. Cumque Marchio hæc diceret in solius Dei, non sua potestate consistere, se si quid in temporalibus desideraret, libenter collaturum Respondit æger: Perdidi ergo laborem meum, & servitium omne vane consumpsi. Denique conversus ad astantes, lachrymis infusus locutus est. Charissimi mei videtis nunc, in quanta vanitate pretiosum tempus meum expenderim, huic Domino in tantis periculis animæ meæ obtemperando, qui neque ad unam horam liberare me potest à præsentibus angustiis & imminentibus pœnis, de quo ex corde pœniteo. Suadeo utique vobis, ut fatuitatis meæ tam extremum periculum vos faciat cautiores, atque tali Domino in præsenti serviatis, qui vos in hac extrema necessitate non solum poterit ab angustiis præsentibus & futuris pœnis eruere, sed & vita coronare perenni. Et ego charissimi, si orationibus vestris ad pristinæ valetudinis statum merear revocari, spondeo quoniam non tam debilium dominorum me rursus implicabo servitiis, sed ei servire conabor qui potens est, & me & omnes virtute sua protegere. In tali ita pœnitudine defunctus est, magnum cæteris suæ compunctionis exemplum derelinquens. De alio pene simili legitur in eodem articulo deprehenso, qui tamen convaluit atque religionem ingressus, in magno fervore indultum sibi tempus exigit. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXIII.

Mortis jura & consuetudinem nisi pater à juvenibus removeret filium de religione in patriam non potest recipere.

CUm quidam Dominus de Naguori haberet filium novum militem euntem ad tyrocinium, & transeuntem per Claramvallem videns sanctam illam societatem, & audiens ab eis prædicari de vanitate hujus mundi, & de brevitate hujus vitæ, & mercede relinquentium omnia mundana & sequentium Christum, cogitansque quod finis esset omnibus communis his & illis, intravit ibi ordinem. Quod cum patri suo fuisset nuntiatum, supra modum anima contristabatur quia quem sperabat habere hæredem, audivit universæ hæreditati renuntiasse. Quod audiens ivit ad monasterium dicens, quod Abbatiam destrueret nisi sibi filius redderetur. Sed cum discretus puer furorem audivit, ait: Ne irascaris pater mi, nam si facias, quod tibi dicam, revertar ad vitam mundanam, & hæreditatem tuam acceptabo. Tunc pater hilariter dixit: Omnia pro te facere sum paratus; dic quicquid volueris, & animo volenti fiet. Tunc juvenis ait patri. Quædam consuetudo est in terra tua quæ tenet totum spatium terræ tuæ, quæ nisi adesset, ibi libentissime habitarem. Et pater ait: Quæcunque illa fuerit eam penitus amovebo, si volueris ad seculum redire. Tunc filius ait: Consuetudo est in terra tua, quod ita cito moriuntur juvenes sicut senes, quæ nisi prius remota fuerit, ad terram tuam ulterius non redibo. Hoc audiens pater impossibilitatem confessus, cum spiritum Dei loqui audisset per filium, ipsum in pace Deo nostro servire permisit. *Idem Collector speculi.*

EXEMPLUM XXIV.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniac. Quia apud castrum Lizimacum, quod in Pactaviensi pago est situatum, nuper quidam presbyter erat qui sacerdotalis ordinis super cœlestem dignitatem, miserrimæ vitæ conversione deturpans, non ad animarum (quibus proerat) curam, sed ad carnis voluptatem explendam sacro mysterio utebatur. Territus tamen conscientiæ malo (sicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetiit, & Abbati Bonævallis & fratribus ejusdem monasterii se in amicitia specie tenus copulavit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & ut seculo renuntiaret assidue

assidue exhortantes nihil ab eo impetrare præter inanem spem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire se fingens, & semper eos de conversione suspendens, de societate sanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exemplis eorum à malis retrahebatur. In his itaque perditæ vitæ suæ actibus perdurans, & obstinatione impia iram sibi in die thesaurizans, in morbum incidit; quo post aliquot dies ingravescente ad extrema pervenit. Aderat eum Prior visitationis gratia dicti monasterii, atque cum eo per aliquantum diei spatium ipso quoque rogante permanserat, & nocte superveniente cum cunctis discedentibus solus lecto ejus assideret, clamare terribiliter æger ille ad priorem cœpit. Succurre, (ait) succurre: Ecce duo super omnem feritatem leones expavendi in me impetum faciunt, & hianti ore ac rictu feroci per frusta me decerpunt, totumque consumere volunt, deprecare cito Dominum, ut ab his eripiat antequam eorum morsibus consumar. Dicebat hoc & tremebat, & velut devoraturos fugiens, timore defecto corpori vires addente, retrocedebat. Prior vocis ac gestus illius turbatus terrore, non sine multo & ipse timore erat, ad preces tamen ipsa necessitate impellente, conversus pro misero illo (ut poterat) Deum exorabat. Quo orante, mutata voce æger, Bene, (inquit) bene recesserunt crudeles bestiæ, & per orationes tuas jam nusquam apparent, & quia usque ad ultimum spiritum semper compos sui extitit, nec (ut quidam morientium solent) vel in modico sensu minutus fuit, conversus ad Priorem loqui cum ipso de quibusdam ut sanctissimus cœpit. Cumque tam de his, quam de aliis multa inter se verba conferrent, horæ vero unius spatio elapso rursus inclamare longe terribilius quam prius exorsus est. Et (inquit) en ignis de cœlo ut torrens inundans descendit, & super hunc lectum veniens, jam jamque me in favillam usque comburit. Festina, adjuva, ora, si forte ab hac morte eripi valeam. Et hæc dicens, manibus & brachiis opertoria sublevabat, & ea (velut aliquid juvare possent) invisibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed nequaquam. Non enim corporalia tegmina à spiritualibus incendiis tegere poterant, quem cœlesti vindictæ impia opera exponebant. Prior adaucto timore, denuo ad orationem convertitur, & quantum in tali causa possibile erat, Domini misericordiam pro eo deprecabatur. Illo (ut supra) orationi instanter, post paululum patiens gratulationis vocibus preces ejus interrupit, dicens: Jam ab igne tutus sum. Nam dum super me (ut dixi) cum impetu descenderet, interpositus est linteus usque ad quem ignis pervenit, sed eum transire non potuit, jam ab isto periculo ereptus, oro, ne à me discedas quousque quis illorum finis futurus sit agnoscas. Tunc Prior, qui tam timore quam hospitandi necessitate recedere nolebat, substitit, & ab oratione surgens rursum ei assedit. Cumque eum tantis terroribus anxium consolaretur, & cum uterque ad invicem ut prius colloqueretur, subito ægrotus ad invisibilia raptus obmutuit, cum Prior raptum ab humanis intelligens rei exitum præstolabatur. Tum ecce post multum noctis spatium homo ad se rediit, & miserabiliter ingemiscens, ait: Ha, ha, ad judicium æternum raptus sum, & heu miser æterna morte damnatus sum. Traditus sum horrendis tortoribus igne inextinguibili cum diabolo & angelis ejus perpetuo cruciandus. Ecce, ecce ignita sartago plena pullienti adipe, quam coram me tormentorum ministri detulerunt, eamque ad me frigerandum undique succenderunt. Et cum sæpe nominatus Prior orationi (sicut jam bis fecerat) tertio quoque incubuisset, ille ait: Cessa, cessa, rogo, pro me orare, ne pro illo ultra fatigeris pro quo nullatenus exaudieris. Priore autem dicente frater redi ad cor, & misericordiam dum adhuc vivis à Deo require, ille adjecit. Putas (ait) me insanum loqui? Non (ait) insanio, sed sana mente ea quæ dixi confirmo. Et cucullam Prioris manu tenens eum interrogavit, nonne hoc quod manu teneo cuculla tua est? Quo respondente: est, adjunxit. Sicut hæc vestis cuculla est, & sicut hoc quod substratum est mihi, palea est, sic & hoc quod coram cerno ignita sartago est. Et dum hæc loqueretur gutta invisibilis ignis de illa quam videbat de sartagine exiliens in manum ejus Priore vidente cecidit, & mirabile dictu cutem & carnem usque ad intima ossis consumpsit. Tunc ille acri cum gemitu. En (inquit) indubia rei probatio. Nam sicut ista quam vides de sartagine prolapsa gutta, carnis partem consumpsit, sic confestim me ignea vorago consumet. Priore ad ista stupente iterum dixit. Ecce sartaginem istam ministri infernales propius afferunt, & ut me in illam injiciant jam jamque manus adaptent. Et post modicum: Ecce linteum, in quo jaceo undique concurrentes accipiunt, & in igneam sartaginem, æternamque frixuram projiciunt. Hoc velut ultimum vale, mox ut Priori atque his, qui ad hoc spectaculum horrendum convenerant dixit, subtracta voce & reflexa cervice puniendum spiritum condemnatis spiritibus tradidit. Tantus vero terror omnes invasit, ut omnes aufugerent, nec aliqui in domo ubi mortui

 cadaver

cadaver remanserat, remanere auderent. Facto mane miserum cadaver sepulturæ traditum est. Post aliquot autem dies cum ad universos circa positos hæc tam terribilis fama pervenisset, rei veritatem probare volentes, tumulum aperuerunt, & fossam illam quam in manu adhuc viventis presbyter gutta, prænuncia damnationis fecerat, in mortui cadavere invenerunt. Quæ omnia (sicut beatus Gregorius dicit) nullo modo propter se infelix presbyter vidit, cui nihil ipsa visio contulit, sed quanta cautela Sacerdotale officium administrandum, quam reverenter divina mysteria sint tractanda, superna super eum dispositio demonstravit. *Petrus venerabilis Abbas* Cluniacensis *lib. 1. miracul. cap. 25.*

EXEMPLUM XXV.

Quomodo Deus juvenem à parentibus desertum in cœleste regnum benignissime suscepit.

NOn diu post aurea illa & fœlicissima tempora quibus Magister Gerhardus magnus, qui totius Germanicæ devotionis fundator atque promotor extiterat, ferventissimo Spiritus sancti igne inflammatus, semina divini verbi per diœcesim Trajectensem disperserat, atque Domino cooporante, & sermonem confirmante plurimorum pectora, ad spiritualis vitæ amorem inflammarat. Contigit quendam juvenem Flandriensium partium non bassa stirpe progenitum, Daventriensem scholam causa discendarum literarum invisere. Qui dum non multis diebus in seculari fuisset hospitio demoratus, intutum arbitrans cohabitare serpentibus, quorundam spiritualium virorum regimini se subjiciens & humilem atque despectum habitum induens, deserto priori hospitio cum eisdem spiritualibus viris cœpit habitare, ut ubi nedum scientiis scholasticalibus apprime, ut illic scholaribus moris erat imbui posset, verum etiam virtutibus & bonis moribus ditaretur. Quod dum garrula fama (quæ nihil diu sinit esse secretum) deferente, pater & mater rescivissent, dolent atque indigne ferunt, tam generosam videlicet prolem suam humiliori indutam habitu, despectorum virorum imperiis agitari. Unde destinato festinantius nuntio, juveni mandaverunt ut relictis fratribus, quorum regimini sese subjecerat, pristinum hospitium suum reintraret. Quomodo si pertinaci animo eorum jussa repelleret, minantur futurum ut & ipsi claudant adjutrices manus rebelli filio, siti, fame & frigore perituro. Verum juvenis illatis minis constantior, & sciens, quod Deo magis quam hominibus esset parendum, nec ullius imperio salutem animæ negligendam, cum fratribus manere delegit, malens si parentes pietatem in tyrannidem verterent, publicæ mendicitatis opprobrio subjacere, quam in seculari hospitio inter fœminarum greges cum periculo vivere castitatis. Quod ubi parentes didicerunt, irascuntur filio, cui debuerant adgaudere, & manus claudunt adjutrices. Juvenis vero consumptis interim nummis quos secum detulerat, cœpit rebus necessariis indigere, & is qui in deliciis atque summa omnium rerum copia fuerat enutritus, sub lacera toga frigora sustinet, patitur sitim, fame torquetur. Sed, ô robustissimum novi militis pectus, in omnibus his, nec paupertate terretur, ne pusillanimitate dejicitur, nec à sanctissimo proposito suo revocatur, quin potius repletur summa lætitia, quod ob amorem cœlestis patris sui, à parentibus carnis suæ ceu scorto genitus derelinqui meruit, & indigentia rerum fatigari. Verum clementissimus Deus qui non patitur nos tentari super id quod possumus, sed facit cum tentatione proventum, non sustinuit dulcem filium suum incompetenti sibi inopia diutius prægravari, sed facili febre correptum ad cœlestes divitias invitavit. Decubuit igitur lecto devotus adolescens, & mortis jura lætus expectans ad agoniam tandem devenit. In qua cum paululum laborasset, & jam tempus esset, fœlicem illam animam avolare, resumptis viribus se super se erigens in lecto resedit, & oculis atque manibus in cœlum sublatis Deum, qui illic resederat patrem omnium invocabat, quo facto forti spiritu ac integra voce ad astantes sibi caligantem visum intorquens, ait: Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Et his verbis liberum à terrenis contagiis spiritum in sinum cœlestis patris, non tam emisit, quam posuit. De quo sit Deus benedictus in sæcula, Amen. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXVI.

Quomodo Drossartus quidam nolens confiteri à dæmonibus ad inferna raptatur.

ERat quidam Drossartus pauperum oppressor, nec Deum nec homines expavescens. Is ultima infirmitate percussus, medicum mihi non incognitum advocavit, ut remedia salutis corporeæ impenderet infirmanti. At medicus, quia vir prudens erat, & canonum statuta non ignoraret, suasit ægrotanti ut prius quam medicinam corpori exhiberet, medicum animæ confessorem scilicet requireret, ut si peccata morbi causam accersissent, ipsis prævia confessione depositis adversa valetudo avolaret. Ad quæ monita Dros-

Drossartus frontem in rugas complicuit & indignabundus ad medicum dixit: Medicum te, non confessorem vel prædicatorem advenire optavi: Præbe igitur auxilium corpori, animæ auxilium suo tempore ipse reperiam. Fecit medicus ut petebatur remedium corpori quod potuit, adhibebat, & abiit. Horrenda res. Intercurrentibus paucissimis diebus Drossartus prædictus ad mortem disponitur, invaluit languor, ad agoniam pervenitur, Assistunt amici, servi, atque tota familia lectum morituri stupide circumstabant, quibus ita agentibus, tremulum castrum quaquaversum concutitur, arma cæteraque vasa in parietibus circum circa pendentia, quasi casura quatiuntur. Inter hæc pastores cum per totam diem circa gregem suum sollicitas excubias complevissent, & vesperi, ea hora qua Drossartus in agonia non tam certavit, quam victus occubuit, castro, more solito se refecturi proximassent, strepitum quendam & horribilem armorum audiere fragorem, ita ut totum ipsi castrum hostium catervis plenum æstimarent. Territi igitur, & animo vehementer consternati longius stabant, nec donum tam terribili fragore plenam introire præsumebant. Cumque in loco per aliquam moram trepidi perstitissent, venerunt qui dicerent. Quid hic statis attoniti nec consueta hora castrum ascendistis? præsertim cum Dominus noster in hac hora spiritum pariter & vitam amiserit. Audientes pastores Drossartum defunctum fore & infœlicem spiritum efflavisse, statim intellexerunt fragorem illum quem paulo ante audierant, non tam hominum fuisse, quam dæmonum. Unde usque in hodiernum diem dicunt maledictam illam animam à dæmonibus ad inferna translatam. Satius igitur fuisset pœnituisse, ac confessionis remedia sanum quæsivisse, quam à tam horrendis comitibus ad æterna suppliciorum loca fuisse deductum. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XXVII.

† *De miraculoso campanæ pulsu, cum foret aliquis moriturus.*

EST in conventu Amorensi ordinis Prædicatorum campanula, quæ per plura annorum curricula sine alicujus ope pulsari consuevit, & insolitum sonum reddere, cum brevi foret quispiam ex illorum fratrum collegio migraturus ad Dominum. Quo audito, mox se cuncti præparare morti habebant, quasi jam jam rationem reddituri de villicatione. Super quem namque mortis jaculum caderet, dum ignorabant omnes, se ad illud excipiendum cuncti præparabant sedulo. Durasse autem dicitur is campanulæ hujus pulsus miraculose fieri solitus cum foret aliquis moriturus in illo conventu per multa tempora. *Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 12. 18. pag. 32.*

EXEMPLUM XXVIII.

Adolescens dissolutè vivens, cogitatione mortis rediit ad frugem.

POST lapsum resipisce, miserti non expectes tempus; cum tempus habes, tempus est: Imitare nobilem adolescentem quemdam, è civitate ampla & potenti Italiæ natum. Hic, ut accepi à viro gravissimo cum immersus esset voluptatibus corporis, usque adeo nova & terribilia putabat, quæ à Confessario de pœnitentia audiebat, ut multis modis à Confessario propositis, negaret ullum ex his se posse pati & perferre. Quid faceret pater spiritualis? Monet ut quartam saltem horæ partem poneret in hac cogitatione: jacere se in lecto mortuum brachiis in crucis formam compositis: ad caput apposito ardente cereo, ad pectus crucifixi imagine. Paruit adolescens, & adfuit divina gratia, sic repente illustratus est, ut conspecta peccati fœditate, totus solveretur in lachrymas, & postridie primo mane ad eundem patrem accedens, miro cum dolore peccata sua defleret: & de vitæ emendatione serio cogitans, pro satisfactione, & impositas sibi acciperet, & ultro majores assumeret corpori pœnas. *Guil. Baldesan. lib. 2. Stim. virt. cap. 19. Vide etiam tit. Conversio exempl. 1. 12. & 22. Tit. Confessio exempl. 1. Tit. Angelus exempl. 9. 13. & 15. Tit. Iudicium divinum exempl 4. Tit. Infirmus exempl. 5. & 19. Tit. Inconstantia exem. 2. Tit. Dives exempl. 1. Tit. Maria exempl. 14. & 38. Tit. Dæmon exempl. 13. Tit. Luxus exempl. 5. Tit. Infernus exemp. 8. & 21. Tit. Bona injustè acquisita exempl. 8. Tit. Facies dæmonum. Tit. Flere exempl. 9. & Tit. Charitas exempl. 12.*

EXEMPLUM XXIX.

Acerba mors bonis non obest, sed prodest ad salutem.

ANtequam in Walatria sub rege Wilhelmo moderatore Romanorum à Comite Florentino, & Zelandensibus Flandrorum exercitus feriretur oranti cuidam pro dictis Flandris in oratione responsum est: Sine superbos humiliari. Quod tertia die post factum inspeximus, licet tamen multi cum eis & in eis occisi fuerint, qui nullo modo meruerant talem mortem. Sed notandum, quod acerba mors bonis non obfuit, sed profuit ad salutem, quia terreno Domino, obedire in

in bonis justum est. Quod patuit in quodam fidelissimo viro, de quo à matre dicti regis Wilhelmi, venerabili Mechtilde dicimus. Cum enim ipsa regis mater, Hollandiæ memorabilis Comitissa post factam cædem in Walatriam devenisset, aggressa est cum duobus fratribus Prædicatoribus, videns adhuc quærere, & colligere sauciatos. Invenit autem, & ad illud opus pietatis matronam divitem & præclaram, quæ cum fletibus matri regis. Comitissæ, narravit: Transeunte me, inquit, hic, vocavit me voce flebili quidam saucius ex prostratis, ad quem cum venissem, caput ejus locavi in sinu meo, & eum ad cognoscendum Deum hortabar, & ut poterat ille elevatis in cœlum oculis, & manibus, dixit: Fateor me coactum in exercitum venisse, & hoc eo animo quod nullum læderem nec in corpore, nec in rebus. Hic læsus sum, & ecce jam morior. Occisori meo prorsus indulgeo, ut mihi similiter misereatur omnipotens Deus, & contra eum mihi indulgeat quicquid feci. Viaticum corporis Christi vehementer exopto, quod licet ore non sumam, mente tamen, virtutis ejus gratia non frustrabor. Et hoc dicens cruce signavit se, & sic spiritum reddidit. Testor vobis, ait matrona, per salutem meam, quo statim ubi ad spiritum reddendum os aperuit, avicula tantæ pulchritudinis, ut ei nihil in creaturis comparari possit, de ore ejus cum odore, mire aromatico ad superos evolavit. *Cantip. lib. 2. c. 1. part. 5.*

MORTIFICATIO SUI.

† Mortificationis sui, Adolphi Comitis Holsatiæ insignis actus.

ADolphus Comes Holsatiæ, ex opulentissimo, & potentissimo Principe pauperrimus monachus factus est, ordinis Minoritarum circa annum Domini 1244 & per mutationem dexteræ excelsi ex glorioso equite sæculi, evasit humilis pedes Christi. Is monasterium sui ordinis, ipse manibus multa molitus in oppido Kiil; ubi nunc requiescit, curavit erigere, eleëmosynas suorum quondam subditorum humiliter poscens, & accipiens; cumque multum sollicite laboraret in erectione dicti monasterii in oppido Kiil, ibat ostiatim lac in Hydriam mendicans, ut haberent operarii, & fratres quo inter laborandum per æstum reficerentur. Media platea ubi declinare iter non poterat Hydriam bajulans, lacte plenam: & cum obvios habuisset filios sublimes in equis Comitum more sæcularium, passus est humanitus aliquid, ut rubore cœperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis advocans, cum adhuc in conspectu essent filii, Hydriam levatam super capute vertit, sese totum à vertice lacte perfundens, dixitque: Infœlix erubuisti Christi pauperiem, bajulare lac manibus, nunc vel in capite ostende quid portaveris. Quis non jure miretur tantam humilitatem, patientiam, fortitudinem? *Albertus Krantzius l. 8. Saxonia c. 7. & Ribertus Bellarminus Politanus è Societate Iesu l. 1. de translatione Imperii Rom. c. 2.*

MUNDUS.

EXEMPLUM I.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquens moriturus dixit: Domine feci quod jussisti, imple quod promisisti.

SCotigenarum Rex primævo adolescentiæ flore pubescens, quia pater obiit, ei mox in regalis fastigii jura successit. Sed cum sollicite consideraret, quam fragile sit quicquid in hoc seculo tumet, quam labile quod supereminet, quam velociter extinguibile sit omne quod splendet, cum conjugatus jam esset, decrevit regales infulas regni cœlestis amore deponere, coronam caputio, purpuram cuculla mutare. Quid plura? Simulat orationis studium, aggreditur expectationis humanæ procinctum. Apostolorum itaque liminum devotione completa, & ignorante clientium comitatu monasticum habitum latenter induit, & sic à se mundum cum regno bene semetipsum furatus abjecit. Qui mox languore percussus ad extrema pervenit, & usque ad obitum hoc tanquam fœderatæ conventionis elogium inclamare non destitit: Domine feci quod præcepisti, imple quod promisisti. Quicquid autem ei ab aliò diceretur, ab hac voce velut actione debiti non cessabat. Nimirum in hac vinea constitutus reposcebat nummum, quia patrisfamilias se novit implesse præceptum. Et licet undecima hora fuisset conductus, exigebat requiem post laborem, & expleta operatione reposcebat mercedem. *Ex. P. Damiano.*

EXEMPLUM II.

Mundus sibi servientes, nisi providentia sua sibi ipsi providerint, in æternum exilium & miserias destinabit.

RUrsus ait Barlaam: Civitatem quandam didici fuisse magnam, cujus cives talem habebant consuetudinem antiquitus, ut assumerent extraneum aliquem, & ignotum virum nihil legum civitatis

vitatis suæ, vel traditionum scientem, & hunc sibi Regem constituebant, qui omnem potestatem accipiebat, & suarum voluntatem faciendarum facultatem habebat, usque ad completionem unius anni. Dei ac in omni securitate manente, deliciisque atque suavitatibus absque formidine, & regnum sibi permansurum existimante, repente surgentes cives contra eum, regali ablata stola, nudum trahentes per totam civitatem, exulem transmittebant in magnam, & longius remotam insulam, in qua neque cibum neque vestimentum inveniens fame & nuditate male atterebatur, præter spem, de concessis sibi deliciis & gaudiis in tristitiam rursus & expectationem transmutatus. Interea ordinatus est quidam vir in regno, qui non exiguo mentis intellectu vigebat, qui tanta ex improviso accidentium sibi abundantia non est dissolutus, nec ab ea raptus, neque eorum qui ante eum regnaverant, & electi miserè fuerant in curiam secutus, sed sollicitudinem gerebat, & laborabat animo quomodo se & sua disponeret. Dum ergo assidua meditatione diligentius ista tractaret, cognovit per quendam sapientissimum consiliarium suum consuetudinem civium, & locum perennis exilii, quomodo semetipsum oporteret custodire, sine errore edoctus est. Hoc ergo ut agnovit, & quod oporteret illum post paululum ad insulam applicare, & regnum caducum alienigenis dimittere, apertis thesauris suis quorum tunc habebat liberam facultatem, ex illis quod vellet facere, accepit pecuniarum multitudinem, auri videlicet, & argenti & lapidum pretiosorum amplissimum pondus, & fidelissimis committens famulis, in illam præmisit ad quam ducendus erat insulam. Peracto igitur anni termino, in seditionem versi cives, nudum, sicut & illos, qui ante eum fuerant, in exilium transmiserunt. Tunc cæteri stulti & temporales reges fame male cruciabantur. Ille vero providus in abundantia vivens perpetua, delitias infinitas, atque divitias habens timore magno prorsus inconcusso ab infidelibus & malignis civibus, sapientissimo seipsum beatificavit consilio. Civitatem ergo intellige vanum istum & deceptorem mundum, cives autem principes, & potestates dæmonum, mundi rectores, sive seculares homines: sapientem qui regem præmonuit de consuetudine civitatis, quemlibet sanctum doctorem & Prædicatorem: exilium, futuram vitam, ubi qui anno suo, id est, tempore hujus vitæ deliciis servierint, in perpetuas miserias detrudendi sunt. Qui vero de futuris solliciti, opera bona tanquam divitias præmiserunt, æternis deliciis fruituri sunt. *Vincentius Beluacensis ex historia Barlaam & Iosaphat lib. 15. & 17.*

EXEMPLUM III.

Vestibus pretiosis superflue usa Comitissa Campania defuncta, miserrime spoliatur.

PRope nostra tempora fuit mulier nobilissima Maria Campaniæ Comitissa; hæc nupta nobilissimo Henrico Campaniæ Comiti, filia fuit Ludovici Pii, & soror Philippi Regum Francorum, quatuor Reges fratres in Anglia habuit; filium Regem in transmarinis. Hæc multis annis mortuo marito cum pomposissima ambitione circumiens, dein moriens, talem finem sortita est. Laboravit hæc in extremis, & Abbatem Persaniæ sanctissimum & eloquentissimum virum migratura venire mandavit. Qui ut venit, intromissus non est, & præ foribus expectavit. Jam enim Comitissa decesserat, distrahebantur à militibus, & ministris ejus utensilia, vasa aurea, & argentea, vestes pretiosæ, culcitræque purpureæ, & tandem linteamina ipsa cum peplis. Extremo unus ex garsionibus, mora nimia retardatus lectum per cornua comprehendit, & resupinatum corpus emortuum, eminus in stramenta devoluit. Moras autem Abbate cum tædio sustinente, quidam nobilis ex circumstantibus indignatus, ostium infregit violenter, & virum venerabilem intromisit. Qui cum introisset, & nobile illud corpus nobilissimæ Comitissæ nudum in stramento reperisset, volente quodam ex familia illud stramentis operire. Abbas, exempli providus, non sinebat, sed libera voce clamabat: O vos omnes, cernite pompam nobilissimæ Comitissæ Mariæ, videte illud delicatissimum corpus, quanto dedecore pudoris obvolvitur, videte quid ei pro multiplici honore, & gloria mundus, exsolvit, ecce, quam stulta illam mundus commutatione conclusit. *Cantipratanus lib. Apum.*

EXEMPLUM IV.

Mundanam pompam in quodam Abbate vox quadam cœlestis increpavit.

VIdi Abbatem Cisterciensis ordinis, virum eruditum scientia, atque probatum. Hic cum die quadam aquam manibus sumeret, & manutergium coram eo magnates quidam ex utraque parte tenerent, facta est vox hujusmodi dicens latine: Quare pannus ante pannosum? Quod ut venerabilis ille Abbas audivit, cum timore & horrore manutergium dimisit repente. *Idem lib. c. 7. p. 6. Vide etiam tit. Flere ex. 2. tit. Mora ex. 7. Tit. Conversio ex. 12. 19. 26. 29. & 30. Tit. delicia ex. 4. Tit. Amicus ex. 1. Tit. Humilitas ex. 21. & Tit. Mechtildis.*

MUNDI VANITAS.

Mundi vanitatem & pericula, & pauperum lugentium, & tribulationes patientium beatitudinem cogitans miles dives, delicatus & litteratus, omnibus relictis fatuum se fecit, ad eum filius Imperatoris divino jussu mittitur, illique sanctitas ejus declaratur, ab eoque honorifice sepelitur.

QUidam miles dives, delicatus, & litteratus incœpit cogitare, de vanitate mundi, & quod vix aut nunquam posset in isto statu salvari, & quod beati essent pauperes, lugentes, & tribulationem patientes. Qui latenter recedens à patria sua venit Constantinopolim. In ejus introitu invenit pauperem carbonarium, cui commutavit vestes suas bonas pro suis pravis. Intransque fecit se fatuum. De die à pueris fustigabatur, & flagellabatur, multipliciter delusus. De nocte super firmarium jacens invigilabat fletui & orationi; de die autem redibat ad agonem & ludibrium puerorum. Cum autem duo filii Imperatoris ibi litigarent minor occidit majorem. Qui ad ultimum compunctus ivit Romam, cumque Papa misit ad Patriarcham suum, qui misit eum ad quendam Eremitam Ægyptium. Ille misit eum ad extremam partem solitudinis Ægyptiacæ ad quendam tanti meriti, quod crebras habebat divinas consolationes, & revelationes, & singulis diebus panis cœlestis mittebatur ei. Cui cum revelatum esset de adventu ejus præcurrit ad eum, & tunc panis eis duplicatus mittitur. Post refectionem, & mutua colloquia, & orationes, Deo revelante mittit eum ad militem supra dictum, qui fatuum se fingebat & docuit eum quid faceret, & quod dictum militem in tali firmario inveniret. Qui venit Constantinopolim latenter, & juxta primum somnum venit ad dictum firmarium, & eum quem quærebat vidit surgentem, & euntem ad Ecclesiam sanctæ Sophiæ, & vidit duos choros psallentium eum præcedentes, aperientes Ecclesiam, & sedem ei ad orandum præparantes. Cum autem diu perseverasset in oratione, & prope matutinas esset, surrexit: cum dictis choris egrediens, qui firmantes ostium ad cœlos ascendunt. Ille autem ad firmarium suum regreditur, quem dictus juvenis subsequitur ad pedes suos procidens, qui credens primo esse pueros clamabat, nondum esse diem. Audiens autem quis esset, & causam viæ & à quibus missus esset, & quæ viderat, consuluit ei quid ageret, injungens ei, & per juramentum constringens, ne cuiquam in vita sua factum suum revelaret, manifestavit hospiti suo quis esset. Postea cum multi, patre suo mortuo litigarent de regno, eo quod non inveniretur filius ejus, de consilio ipsius imperium repetivit & obtinuit. Factus autem Imperator videns hominem Dei conspui & flagellari, &c. [nec] audens propter suum juramentum signa recognitionis exhibere, uberrime etiam inter epulas flebat, vel etiam quando sibi illatas injurias fieri audiebat. Quadam autem die cum audisset illum bonum fatuum defunctum, prosiliit & ad funus cucurrit flens, & patrem suum proclamans revelando factum suum. Inventa est autem quædam charta in manu ejus in qua scriptum erat, quis & unde esset, & quare sic se abjecisset. Imperator autem ex una parte funus portans, eum honorifice sepeliri fecit, & ipsum Dominus multorum gloria decoravit. *Ex vita cujusdam sancti militis.*

NEGARE CHRISTUM.

EXEMPLUM I.

Negans Christum quidam juvenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur.

INterminabatur impiissimus Imperator apostata Julianus per Ecclesias, dæmonum se statuere simulacra. Post has ergo minas ab uno viro in Bœtia debellatus est. Is enim nobilis erat, ejusque civitatis curiæ præsidebat, quem zelus Christi reddidit clariorem. Videns namque filium in impietatem quæ tunc vigebat, fuisse demersum, expulit sua domo, & coram omnibus abdicavit: qui in vicinæ civitatis itinere aggressus, Imperatori suam voluntatem, & abdicationem patris significavit. At ille quiescere juveni imperavit, placandum promittens patrem. Cumque venisset in Bœtiam, nobiles & honoratos convocavit ad prandium, inter quos erat & hujus pater quem cum filio in suo prandere jussit accubitu. Tunc circa medias epulas dixit ad patrem: Non mihi videtur justum, vim facere voluntati, & animum ad alia invitare quæ non vult: Noli itaque esse filio violentus sequi tua dogmata respuenti, neque enim ego tibi vim facio me sequi, licet cogere valde possim. Ille causam divinæ religionis mente perspiciens: De isto, inquit, ô Imperator, erroneo dicis, & Deo odibili, & veritati præponente mendacium? Cui ille rursus mansuetudinis induens vultum: Cessa, inquit detrahere. Declinans ab eo vultum, adolescenti dixit: Ego tui curam habeo, quoniam patri tuo ut hæc faceret suadere non possum. Hæc itaque non frustra retuli, sed volens ostendere non solum illius mirabilis

viri fiduciam, sed quoniam contempta Juliani à pluribus sit potestas. *Cassiodorus l. 6. hist. trip. c. 43.*

EXEMPLUM II.

Negare Christum nolens quidam nobilis, nudus exercitum camelorum ducere cogitur.

HOrmisda quidam valde nobilis apud Persas erat, qui patrem Præfectum habuerat. Nunc cùm Rex agnovisset esse Christianum, deduci fecit, & imperavit ut salutarem negaret Deum. At ille: Nec justum, inquit, nec utile præcipis Imperator. Namsi summo supplicio dignus est qui tua sceptra contempserit. Imperator, multiplicibus tormentis subdendus est, qui cunctorum negaverit Creatorem. At imperator cùm debuisset mirari prudentiam, fortissimum divitiis & dignitate nudavit Athleram, jussitque ut nudus traheret camelorum exercitus. Cumque plurimi transissent dies, respiciens de superioribus Imperator, vidit illum eminentissimum virum Solis radiis inflammatum, & pulveris squalore completum, patriæque nobilitatis memor, eum ad se jussit adduci, & laneis vestibus operiri. Deinde putans quid tam præcedenti afflictione, quàm ejus miseratione moliretur. Vel nunc, inquit, illa obstinatione exutus nega filium fabri. At ille zelo Dei completus dirupit vestem, & jactavit, dicens: Si propter hoc putas me à pietate recedere, habe hanc cum impietate quam possides. Hanc ejus fortitudinem contemplatus, nudum eum à suo projecit imperio. *Idem lib. 10. hist. trip. cap. 31. Vide etiam tit. Misericordia Dei, ex. 4. tit. Luxuria ex. 9. tit. Maria ex. 6. & tit. Crucis signi virtus ex. 2.*

NEGLIGENTIA.

EXEMPLUM I.

Negligens repugnator suarum tentationum oratione sancti senis juvari non potuit, quia ipse seipsum juvare neglexit.

MOlestiam sustinebat quidam frater à spiritu fornicationis Abiit autem ad quendam probatissimum seniorem, & precabatur eum, dicens: Pone tibi sollicitudinem beatissime pater, & ora pro me, quia graviter impugnat me passio fornicationis. Hæc cum audisset senior, orabat intentè die ac nocte pro eo, deprecans Domini misericordiam. Iterùm autem veniebat idem frater, & rogabat seniorem, ut magis intentus pro eo rogaret. Similiter autem cum omni sollicitudine beatus senior orabat intentius pro eo: frequenter autem venientem ad se monachum videns senior, & deprecantem se, ut oraret, valde contristatus admirabatur, quia non exaudiret Dominus orationem ejus. Oravit autem venientem, dicens: Domine revela mihi unde in hoc fratre operatio ista diaboli, quia deprecatus sum te, & requiem necdum invenit. Eâdem autem nocte revelavit ei Deus, quia circa illum monachum erat negligentiæ & ignaviæ resolutio. Ita autem ostensum est sancto senior: Vidit sedentem illum monachum, & spiritus fornicationis in diversis mulierum formis ante illum ludentes, ipsumque cum eis delectari. Videbat autem & Angelum Domini astantem, & indignantem graviter contra eundem fratrem, quia non surgebat, nec prosternebat se in orationibus ad DEUM, sed magis delectabatur in cogitationibus suis. Hæc autem ostensa sunt sancto seniori per revelationem. Cognovit autem, quia culpa, & negligentia illius monachi erat, ut non exaudirentur orationes ejus. Et nunc revertente fratre, dixit ei senior, quia culpa tua est frater, qui condelectaris cogitationibus malis. Impossibile est enim discedere à te spiritum fornicationis immundæ, aliis orantibus, & Deum pro te deprecantibus, nisi & tu ipse laborem assumas in jejuniis, & orationibus & vigiliis multis, cum gemitu deprecans, ut misericordiam suam, & adjutorium gratiæ suæ præbeat tibi Dominus JESUS, ut possis resistere malis cogitationibus. Et medici qui corporibus hominum medicamenta conficiunt, & adhibent, quamvis omnia cum summa diligentia faciant, veruntamen ille qui infirmatur, si non se abstineat à noxiis cibis, vel de aliis, quæ solent lædere infirmantes nil proficiet ei cura, & diligentia ac sollicitudo medicorum. Simile etiam & in animæ languoribus evenit. Licèt cum omni intentione, & ex toto corde SS. Patres, qui sunt medici spirituales, exorent misericordiam Christi Domini Salvatoris nostri pro eis, qui orationibus eorum se postulant adjuvari, nisi & ipsi cum omni intentione mentis tàm in orationibus, quàm in omni opere spirituali, quæ Deo placita sunt fecerint, non eis proficient negligentibus & resolutis, & de salute animæ minimè cogitantibus orationes Sanctorum. Hæc audiens frater, compunctus est corde, & cum omni sollicitudine secundùm omnem doctrinam senioris statim cum jejuniis, & orationibus, & vigiliis semetipsum afflixit, & meruit misericordiam Domini, & recessit ab eo spiritus immundæ passionis. *Ex lib. sentent. PP. 5. 12.*

EXEM-

EXEMPLUM II.

Negligentias fratrum corrigenti S. Hugoni astare visus est Christus.

HIldebrandus Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, Apostolicæ Sedis Pontifex mox futurus, Galliarum legatione susceptâ Cluniacum venerat. Hic quâdam vice sedens in Capitulo cum B. Hugone, fratrum negligentias pietatis gladio corrigende, aspexit Dominum JESUM præsentem, prædictoque patri assidentem, eique de singulis quid ageret suggerentem. *Hugo in S. Hugonis Ab. Cluni. actis apud Baron. tom. 11. anno* 1055. 21. *Vide etiam tit. Docere ex. 1. tit. Judicium Dei ex. 3. & tit. Consilium ex. 2.*

NOMEN JESU.

EXEMPLUM I.

Nomen Iesu cordi B. Ignatii inscriptum invenitur.

LEgitur in vita S. Ignatii, quòd inter omnia sibi tempore passionis suæ illata tormenta nunquam ab invocatione nominis JESU Christi cessabat. Quem cùm tortores requirerent, cur hoc nomen toties replicaret, respondit: Hoc nomen cordi meo inscriptum habeo, & ideo ab ejus invocatione cessare non valeò. Postquam à leonibus suffocatus est, non tamen dilaceratus, tortores volentes curiosiùs, quæ Sanctus dixerat experiri, cor ejus à corpore ipsius evellunt, & illud scindentes per medium, totum cor ejus inscriptum hoc nomine JESUS Christus, litteris aureis inveniunt. Unde ex hoc miraculo plurimi crediderunt. *Vincent. lib.* 10. *c.* 75.

EXEMPLUM II.

Jesu Christi invocato nomine, Clodoveus Francorum Rex superat Alemannos, & ipse cum convertitur.

REgina Clotildis fœmina Christiana, Clodovei Francorum Regis conjux non cessabat prædicare, ut Deum verum cognosceret, & idola negligeret: nec ullo modo ad hæc credenda commoveri poterat; donec tandem bellum contra Alemannos commoveretur, in quo compulsus est ex necessitate, quod priùs ex voluntate negaverat. Factum est autem, ut confligente utroque exercitu vehementer cæderentur, atque exercitus Clodovei valde ad internecionem ruere cœpit. Quod ille videns, elevatis in cœlum oculis, compunctus corde, commotus in lachrymas, ait: JESU Christe, quem Clotildis prædicat, Filium Dei vivi, qui dare auxilium laborantibus, victoriamque in te sperantibus tribuere diceris, tuæ opis gloriam devotus efflagito, ut si mihi victoriam super hos hostes indulseris, & expertus fuero illam virtutem, quam de te populus tuo nomini dicatus probasse se prædicat: credam tibi & in nomine tuo baptizabor. Invocavi enim Deos meos, sed (ut experior) elongati sunt ab auxilio meo: unde credo illos nullius potestatis esse prædicandos, qui sibi obedientibus non succurrunt. Te nunc invoco, & tibi credero desidero, tantùm ut eruar ab adversariis meis. Cum autem hæc diceret, Alemanni terga vertentes, in fugam labi cœperunt. Cumque Regem suum cernerent interemptum, Clodoveo se ditionibus subdunt, dicentes: Ne ampliùs, quæsumus, pereat populus, jam tui sumus. At ille prohibito bello, contractoque populo, cum pace regressus narravit Reginæ, qualiter per invocationem nominis Christi victoriam meruerit obtinere. *Greg. Tur. de gestis Franc. lib. 2. cap. 30. Baro. tit. 6. anno Dom.* 499.

EXEMPLUM III.

Christi nomen Antiochensium foribus inscriptum, eos à terra motus liberat.

ANno à Christo nato 528. qui tertius numeratur à priore terræ motu Antiocheno, rursus gravioribus impulsibus eadem civitas agitata, dirè admodum concuti cœpit. Cùm igitur eodem modo civitas concuteretur, recenti memoriâ præteritorum malorum penitus consternati, ad unicum illud, quod tantum superesse sentiunt, divinum confugiunt patrocinium. Quid autem eisdem necessitas pietatis magistra suaserit, sic habet Nicephorus de his breviter agens: unusquisque civium Christi nomen præ foribus inscribens, eo modo terræ motum dispulit, cùm Deus religioso cuidam homini oraculo hæc verba foribus inscribere præcepisset. *Christus nobiscum stante Evang. lib. 4. c. 6. Niceph. lib. 17. c. 3. Baro. tom. 7. anno* 528. 22.

EXEMPLUM IV.

Puer ethnicus in piscinam lapsus, invocato nomine Iesu, à periculo liberatur.

PUer quidam ethnicus in amplissimam piscinam incidit, & natandi ignarus, mergebatur, Lusitanus puerum conspicatus, cùm aliter opem ferre non posset, admonere cœpit, ut nomen Jesu invocaret, fecit: & in nomine Jesu ex undis ingentibus emersit: quod sanctum nomen ita illius animo inhæsit, cùm

sciat ejus virtute tantum se periculum evasisse, ut nisi JESUS, cum vocaretur nunquam respondere vellet, & pia ejusdem JESU clementia, baptismatis paulo post aqua perfusus est. *Ex literis Indicis anno 1560. Vide etiam tit. Lusus exempl. 7. & tit. Salutatio Angelica exempl. 7. & sequens exemplum.*

OBEDIENTIA.

EXEMPLUM I.

Obedivit aqua præcepto Sabini Episcopi, qui scripta scedula manu notarii, aquam miraculose compescuit, ne terram Ecclesiæ læderet.

IN Placentina civitate Sabinum nomine fuisse asserunt miræ virtutis Episcopum. Cui cum die quadam suus diaconus nuntiasset, quod cursus sui Padus alveum egressus, Ecclesiæ ægros occupasset, totaque illic loca nutriendis seminibus profutura aqua ejusdem fluminis teneret, venerabilis vitæ Sabinus Episcopus respondit, dicens: Vade, & dic ei: mandavit tibi Episcopus ut te compescas: & ad proprium alveum redeas. Quod diaconus ejus audiens despexit, & derisit. Tunc vir Domini accersito notario dictavit, dicens: Sabinus Domini nostri JESU CHRISTI servus commonitorium Pado. Præcipio tibi in nomine Domini nostri JESU CHRISTI ut de alveo tuo in locis istis ulterius non exeas, nec terras Ecclesiæ lædere præsumas. Atque eidem notario subjunxit dicens: vade hoc scribe, & in aquam ejusdem fluminis projice. Quo facto S. viri præceptum suscipiens, statim se à terris Ecclesiæ fluminis aqua compescuit, atque ad proprium rivum, reversa exire ulterius in loca eadem non præsumpsit. Qua in re Petre quid aliud quam inobedientium hominum duritia confunditur, quando in virtute JESU elementum irrationale sancti viri præceptis obedivit. *Gregorius Dial. l.3. c.10.*

EXEMPLUM II.

Obedientia sua quantum profecit Paulus Simplex.

FUit quidam inter discipulos Antonii, Paulus nomine, cognomento Simplex. Hic initium conversationis suæ hujusmodi habuit. Cum uxorem sub oculis suis cum adultero cubantem vidisset, nulli quicqua dicens, egressus est domum, & mœstitia animi tactus, in eremum semetipsum dedit, ubi cum anxius oberraret, ad monasterium pervenit Antonii, ibique ex amœnitate loci, & opportunitate consilium cœpit. Cumque adisset Antonium ut iter ab eo salutis inquireret, ille intuens hominem simplicis naturæ esse, respondit eum posse salvari, si his quæ à se dicerentur obediret, tunc ille omnia quæcumque sibi præciperet se facturum esse respondit. Ut ergo promissionem ejus probaret Antonius, ante fores cellæ statim dixit: Hic inquit, exspecta me orans, donec egrediar. Et ingressus Antonius mansit intrinsecus per totam diem, & per totam noctem. Per fenestram tamen ex occulto frequentius respiciens, videbat eum indesinenter orantem, & nusquam penitus moveri, sed stare in æstu diei, & rore noctis, & ita esse mandati memorem, ut ne parvo quidem loco moveretur. Egressus die postera Antonius, instruere eum, & docere de singulis cœpit, quomodo opere manuum solitudinem solaretur, & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione vero mentis, & animi intentione operaretur quæ Dei sunt. Cibum quoque in vespera cum sumere præcepit, sed observare ne unquam usque ad saturitatem veniret, & præcipue in potu, confirmans non minus per aquæ abundantiam phantasias animæ fieri, quam per vinum calores corporis increscere. Et ubi plenè eum qualiter in singulis agere deberet, instruxit, in vicino ei, hoc est, in tribus à se milliaribus cellulam constituit, ibique eum exercere quæ didicerat jubet. Ipsum tamen frequentius visitans gratulabatur, deprehendens eum in his quæ sibi tradita fuerant, tota intentione & sollicitudine permanentem. *Ex vitis Patrum in vita Pauli simplicis.*

EXEMPLUM III.

Paulus Simplex tacebat nulli loquens propter præceptum Antonii.

QUadam autem die cum venissent ad sanctum Antonium fratres magni quidam, & perfecti viri, accidit etiam Paulum adesse pariter cum eis. Et cum sermo de profundis rebus & mysticis haberetur, cumque de Prophetis, & Salvatore plurima tractarentur, Paulus ex simplicitate animi interrogat, num Christus prius fuerit, an Prophetæ? Beatus verò Antonius, cum pro eo quod tam absurde interrogaverat, quasi erubuisset, blando motu, ut erga simpliciores solebat, silere, atque abire eum jubet. Ille, quia omne quodcunque ab eo dictum fuisset, tanquam præceptum Dei servare instituerat, abscedens ad cellam suam tanquam mandato accepto silentium gerere instituit, nec omnino aliquid loqui, quod cum compe-risset Antonius, mirari cœpit, unde hæc illi observantia placuisset, quam à se sciebat, non esse mandatam. Cumque jussisset eum loqui, & cur siluerit indicare, dicit ei Paulus: Tu pater dixisti mihi, ut irem, & silerem. Et obstupefactus Antonius, ita ab eo

sermonem quem ille negligenter protulerat, observatum, omnes inquit, nos iste condemnat. Cum enim nos de cœlo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab isto qualiscunque sit sermo, qui ex ore nostro ceciderit, observatur. *Ibid.*

EXEMPLUM IV.

Idem quadam irrationabilia ad præceptum Antonii infatigabiliter faciebat, ideoque potentior in miraculis faciendis magno Antonio efficitur.

MUlta beatus Antonius docere eum de obedientia volens, præcipere ei solitum erat etiam quæ ratio, & causa non poſceret, in quibus ejus animus erga inobedientiam probaretur. Haurire namque aquam aliquando eum jussit ex puteo, & in terram tota die effundere, & contextas sportellas resolvere, ac denuo texere, & vestimentum suere, atque iterum rursus resolvere: & in pluribus hujusmodi exercitiis ab eo memoratis imbutus est, ut in nullo prorsus, etiam eorum quæ contra rationem imperari videbantur, discederet contradicere, ita per hæc omnia informatus, brevi ad perfectionem venit. Ex cujus exemplo docebat B. Antonius quod si quis velit velociter ad perfectionem venire, non sibi ipsi fieret magister, nec propriis voluntatibus obediret, etiam si rectum videatur esse quod velit: sed secundum mandatum Salvatoris observandum esse, ut ante omnia unusquisque abneget seipsum sibi, & renuntiet propriis voluntatibus, quia & ipse Salvator dixit: Ego veni non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me. Et utique voluntas Christi non erat contraria voluntati patris, sed neque voluntati patris, sed ne qui venerat obedientiam docere non inveniretur obediens, si propriam faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos judicabimur obedientes, si proprias non faciamus voluntates. Denique supradictus Paulus exemplo nobis est, qui obedientiæ & simplicitatis merito ad tantum spiritualium gratiarum culmen ascendit, ut multo plura & potentiora per ipsum Dominus, quam per sanctum Antonium faceret. Et quoniam pro affluentia gratiarum multitudines ad eum ex omnibus terræ partibus confluebant, ut curarentur ab eo, verens beatus Antonius, ne molestia multitudinis fatigaretur, in interiorem eremum, quo accedi facile ab aliquo non posset, manere eum fecit, ut venientes magis ipse susciperet Antonius. Si quos vero ipse non potuisset curare, hos ad Paulum tanquam ad prolixiorem sanitatum gratiam habentem mittebat, & ab illo curabantur. *Ibidem.*

EXEMPLUM V.

Magna Pauli Simplicis fiducia.

TAntam autem simplicitatis ejus fuisse apud Deum fiduciam traduntur, ut quodam tempore cum quidam rabiem patiens in modum canis laniaret omnem, qui ausus fuisset ad se accedere & perductus fuisset ad eum, insistebat orationi ut dæmonem qui eum urgebat, fugaret: & cum mora fieret, nec celer sequeretur effectus, quasi infantum more indignatus dixisse fertur ad Dominum: Vere non manducabo hodie, si eum non curaveris, & continuo quasi delitioso Domino satisfactum est à Deo, & statim curatus est rabidus. *Ibidem.*

EXEMPLUM VI.

Somnolentia sua resistens frater obediens, una nocte septem coronas promeruit in cœlo.

SEnex quidam erat in Thebaida sedens in spelunca, & habuit quendam discipulum probatum. Consuetudo autem erat, ut senex vespere doceret discipulum, & commoneret eum quæ essent animæ profutura. Post admonitionem faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdam religiosos scientes multam abstinentiam senis, venire ad eum, & cum consolatus fuisset eos, discesserunt. Et postquam discesserunt, sedit iterum senex vespere post missas, secundum consuetudinem admonens illum fratrem, & instruens eum, & cum loqueretur, gravatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret ei secundum consuetudinem orationem. Cum ergo non evigilante sene diu sederet, discipulus illius compulsus est cogitationum suarum molestia, ut recederet, & dormiret: Qui extorquens sibi, restitit cogitationi, & resedit. Iterum autem compellebatur somno, & non abiit. Similiter factum est usque septies, & restitit semper animo suo. Post hoc jam media nocte transacta evigilavit senex, & invenit eum assistentem sibi, & dixit ei: Usque modo non discessisti? Et ille respondit? Non, quia non dimiseras me, Pater. Et senex dixit: Et quare me non excitasti? Et respondit: Non præsumpsi pulsare, ne te contribularem. Surgentes autem, cœperunt facere matutinas: & post matutinarum finem dimisit senex discipulum. Qui cum sederet solus, factus est in excessu mentis, & ecce quidam ostendebat ei locum gloriosum, & sedem in eo, & super sedem septem coronas. Interrogabant autem illum qui ei hoc ostendebat, dicens: Cujus sunt hæc,

hæc? Et ille dicebat: Discipuli tui, & locum quidem, & sedem pro conversatione sua donavit ei Deus, has autem septem coronas nocte ista promeruit. Hæc dicens senex miratus est, & tremefactus vocavit discipulum, & dixit ei: Dic mihi, quid fecisti nocte ista? At ille: Ignosce mihi pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se nõ confiteretur, dixit ei: Crede, non quiesco nisi dixeris mihi quid fecisti, vel quid cogitasti nocte has. Frater autem nihil sibi conscius quid egisset, non inveniebat quid diceret. Dicebat autem seni: Ignosce mihi pater, quia nihil feci, nisi tantum hoc quod compulsus motu cogitationum mearum, ut discederem & dormirem septies, sed quia à te dimissus secundum consuetudinem non fueram, non recessi. Audiens autem hoc senex statim intellexit, quia quoties quis resistit cogitationi suæ, toties coronatur à Deo. Et fratri quidem huic nihil horum dixit, causa utilitatis suæ, sed aliis narravit hoc spiritualibus fratribus, ut discamus quia & pro parvis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum est ergo, ut extorqueat sibiipsi homo in omni re propter Deum, Etenim scriptum est: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, *Ex lib. Doct. Patrum lib. de patient. & fortitud. n. 9.*

EXEMPLUM VII.

Obedientissimus Marcus vocatus à sene, inchoatam litteram O incompletam reliquit, unde & à Deo, & hominibus dilectus est.

DIcebant de Abbate Sylvano, quod habuerit in Scythi discipulum nomine Marcum, & hic fuerat magnæ obedientiæ, quique etiam scriptor antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem & alios undecim discipulos, qui contristabantur eo, quod diligeret eum plus illis. Quod cum audissent vicini, quia plus cum cæteris discipulis suis diligeret, moleste tulerunt. Una autem die venerunt ad eum: quos assumens secum Abbas Sylvanus, egressus est de cella sua, & cœpit discipulorum suorum cellas pulsare, dicens: F. opus te habeo. Et unus ex eis non est secutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulsavit, dicens: Marce. Ille autem cum audisset vocem senis, statim exivit foras, & misit eum ad quoddam monasterium. Abbas autem Sylvanus dixit senibus, ubi sunt cæteri fratres? & ingressus cellam Marci invenit quaternionem, quem eadem hora inchoaverat, in quo literam O faciebat, & audita voce senis non fixit, nec giravit calamum ultra, ut impleret, & concluderet literam, quam in manu habebat. Et dixerunt senes: Vere Abba, quem tu diligis, & nos diligimus, quoniam Deus diligit eum. *Ibid. lib. de obedientia n. 1.*

EXEMPLUM VIII.

Obediens frater dilectum filium suum ad præceptum superioris sui in furnum ardentem projecit, sed puerum illæsum recepit.

ALter quidam secularis vitæ, habens tres filios, renuntiavit seculo, & venit ad monasterium, relinquens filios suos in civitate. Et cum fecisset tres annos in monasterio, cœperunt ei cogitationes suæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabatur pro eis valde. Neque enim dixerat Abbati se filios habere. Videns autem Abbas eum tristem, dixit ei: Quid habes quod tristis es? Et narravit ei, quia tres filios haberet in civitate, & quia vellet eos ad monasterium adducere. Præcepit autem Abbas ut adduceret eos. Qui cum perrexit ad civitatem, invenit duos ex eis jam esse defunctos, unum verò solummodo remansisse. Quem assumens venit ad monasterium, requirens Abbatem, non invenit eum illic. Interrogavit autem fratres ubi esset Abbas. Et illi dixerunt: ad pistrinum perrexit. Ille vero tollens filium quem adduxerat, abiit in pistrinum. Et videns eum Abbas venientem, salutavit, & tenens infantem quem adduxerat amplexatus est eum, & osculatus, dixitque patri ejus: Amas eum? Et ille respondit. Etiam. Et rursus dixit ei: Omnino diligis eum? Respondit, Etiam. Hæc cum audisset Abbas, dixit ei: Tolle ergo si amas eum, & mitte in furnum, sic modo dum ardet furnus. Et tenens eum pater suus, jactavit eum in furnum ardentem. Statim autem furnus factus est sicut ros. Ex qua re acquisivit gloriam in tempore illo, quemadmodum Abraham Patriarcha. *Ex lib. Doct. Patrum lib. de Hospital. num 6.*

EXEMPLUM IX.

Obedientem fratrem Abbas Pambo super omnes alios magnifice commendavit.

VEnerunt aliquando fratres quatuor de Scythi ad Abbatem Pambo, vestiti pelliciis tunicis, & indicavit unusquisque eorum virtutem alterius, non præsente eo de quo loquebatur. Unus namque ex eis jejunabat multum, alter vero nihil possidebat, tertius autem habebat plurimam charitatem. De quarto autem dicebat, quia 22. annos haberet, in obedientia permanens seniorum. Respondit autem eis Abbas Pambo: Dico vobis quia istius virtus major est quam cæterorum, quoniam unusquisque vestrum virtutem, quam possidet, voluntate propria re-

retinuit. Hic autem voluntatem suam abjiciens, alienæ se voluntatis servum fecit. Tales enim viri confessores sunt, si usque ad finem ita permanserint. *Ib. n. 9.*

EXEMPLUM X.

Obediens Joannes aridum lignum, aquam longius adferens per tres continuos annos irrigavit, donec grandi miraculo vireret, & obedientia fructum produceret.

NArraverunt de Abbate Joanne brevis staturæ, quia perrexit ad quendam senem Thebæum genere, commorantem in Scythi, qui sedebat in eremo. Tollens autem aliquando Abbas ejus lignum siccum, plantavit & dixit ei: Per singulos dies mitte ei ad pedem ejus lagenam aquæ, donec fructum faciat. Erat autem longe ab eis aqua, ita ut à sero pergeret, & mane veniret. Post tres autem annos viruit lignum illud, & fructum fecit. Sumens autem ex fructu ejus senex, attulit ad Ecclesiam, & dixit fratribus: Accipite, & manducate fructum obedientiæ. *Ib. c. 12.*

EXEMPLUM XI.

Obedientissimus Ioannes etiam impossibilia patris jussa implere conatur.

BEatus Joannes ab adolescentia sua usque ad perfectam virilemque ætatem seniori suo deserviens, donec in hujus vitæ conversatione duravit, tanta humilitate inhæsit ejus obsequiis, ut ipsi quoque seni stuporem summum obedientia ejus incuteret. Cujus hanc virtutem utrum de vera fide ac profunda cordis intentione descenderet, an fictitia, & quodammodo coactitia præberetur, volens manifestius explorare, quam plura etiam superflua minusque necessaria, vel impossibilia frequentius injungebat, ex quibus aliqua ponam, per quæ manifestari possit scire volentibus, vel mentis ejus, vel subjectionis integritas. Sumpsit namque de lignario suo virgultum senex, quod olim excisum usibus foci fuerat præparatum: dumque coctionis retardat occasio, non modo aridum, sed prope putridum jacebat temporis vetustate. Cumque hoc fixisset coram ipso in terram, præcepit advecta aqua bis rigari quotidie, ut scilicet diurnis humoribus radicatum, atque in antiquam arborem reviviscens, diffusis ramis amœnitatem oculis, atque umbraculum in æstu ferventi subter residentibus exhiberet. Quod præceptum veneratione solita nulla impossibilitatis consideratione suscipiens, adolescens ita quotidianis diebus explevit, ut aquam per duo fere milliaria indesinenter apportans, nullatenus lignum rigare cessaret: atque per totum anni spatium, non infirmitas corporis, non festivitatis solemnitas, non occupatio necessitatis ullius, quæ illum etiam honeste excusarent ab executione mandati, non denique hyemis asperitas intercidens ab observantia præcepti hujus potuit impedire. Cumque hanc sedulitatem ejus tacitus senex latenter diebus singulis exploraret, videretque cum simplici cordis affectu mandatum suum velut divinitus emissum, sine ulla perturbatione vultus vel rationis discussione servare; sinceram humilitatis ejus obedientiam comprobans, pariter etiam miserans tam longum laborem, quem per totam anni spatium studio devotionis impenderat, ad aridum virgultum accedens. O, inquit, Joannes, misitne radices hæc arbor, an non? Cumque ille se nescire dixisset, senex velut inquirens rei veritatem & tanquam tentans, utrum suis radicibus jam uteretur, evulsit coram ipso levi commotione virgultum, sicque projiciens illud præcepit ut deinceps rigare desineret. Aliquibus ædificari cupientibus B. Joannis obedientiæ exemplo, vocans eum senior: Curre, inquit, Joannes, saxum illud advolve quantocyus. Qui confestim saxum illud immane, quod multæ hominum turbæ movere non possent, applicita nunc cervice, nunc toto pectore, toto nisu atque conatu pervolvere contendebat, ut sudore omnium membrorum suorum non solum perfunderet vestimentum, sed etiam ipsum saxum suis cervicibus humectaret. In hoc quoque parum metiens impossibilitatem præcepti vel facti pro reverentia senioris, & obsequii, simplicitate sincera, qua credebat senem tota fide nihil posse incassum ac sine ratione præcipere. *Cassianus de institutis renunciantium lib. 4. c. 24. & 26.*

EXEMPLUM XII.

Obediens Comitis filius non veritus est in patria civitate sportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem, secundum hujus sæculi ordinem summæ familiæ. Nam patre Comite ac ditissimo oriundus fuit, studiis quoque liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentibus cum ad monasterium pervolasset, ad comprobandam mentis humilitatem vel fidei ejus ardorem, confestim ei à seniore præceptum est, ut decem sportas quas necesse non erat, publicè venditari, cervicibus suis onerans distrahendas per plateas circumferret, adjecta conditione, quas diutius in hoc officio retineretur: ut si forte eas unus cœmere voluisset, non crederet, sed singillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota devotione complevit & omni confusionis verecundia; pro nomine ac desiderio CHRISTI calcata, sportas hume-

humeris suis imponens pretio statuto distraxit, ac pecuniam ad monasterium reportavit, nequaquam perterritus tam vilis & insueti officii novitate, nec considerans indignitatem rei, nataliumque splendorem, ac venditionis injuriam, dum illam Christi humilitatem, quæ est vera nobilitas, per obedientiæ gratiam desiderat obtinere. *Idem cap.* 29.

EXEMPLUM XIII.

Obedientia fratris statuta ordinis scrupulose servantis mica in margaritas commutantur.

CAnon, id est, regula erat monasterii quatenus fratribus ad mensam sedentibus refectione peracta colligerent micas quæ de fragmentis panum deciderent, ne in hoc negligentiæ rei coram Deo invenirentur. Accidit autem quadam die ut unus ex fratribus conscientiæ suæ non incuriosus scrutator, cum cæteris ad mensam residens refectione peracta, micas secundum consuetudinem collectas replicatis in volam digitis clausas teneret, atque cum multa cordis dulcedine lectione intenderet, sed priusquam eas sumeret, repente ad nutum Prioris lector lectionem finivit. Frater autem in seipsum reversus obstupuit, negligentiæque suæ reatum non sine magno timore ac pavore recognovit, quid tamen ageret, nec rejicere eas, nec sumere jam licebat, nimirum utrobique periculo prævaricationis occurrente. Itaque clausa manu tenet, cogitans hanc negligentiæ culpam non nisi per confessionis & pœnitentiæ remedium aboleri posse. Dictis verò gratiis, signo confessionis facto, Priorem ad partem trahit, & cadens in faciem veniam petit, cum multa cordis simplicitate negligentiam suam manifestans. Priore autem culpam ejus sicut dignum erat corripiente, & quid de micis fecisset inquirente. Ecce (inquit) Domine, hic in manu mea sunt. Cumque Prior præciperet, ut eas ostenderet, ille exerto brachio manum aperuit, & ecce in vola ipsius, pro micis inventæ sunt pretiosissimæ margaritæ. Sed quid putamus quare omnipotens Deus, tam gloriosum miraculum, & sicut videbatur minus necessarium in rebus quoque minimis facere voluit? Utique propterea, ut palam cunctis innotesceret, quantum sibi placeant fratres in congregatione spiritu ferventes, qui non solum majora, sed etiam minima mandata propter timorem ipsius cum sollicitudine custodiunt. *Ioannes de Assignies in Conclavi Gallico rerum notabilium ordinis Cisterc. c.* 7.

EXEMPLUM XIV.

Obediens frater nocte Assumptionis in Grangiis extra monasterium manens, mirabili devotione à Deo donatur.

INstabat aliquando sacratissima solemnitas Assumptionis (si ritè memini) intemeratæ & immaculatæ virginis Dei genitricis Mariæ, & fratres Grangiarum Clarævallis ob reverentiam tantæ diei ad Abbatem festinabant, verum in una ex his Grangiis, quæ viciniores erant, fuit conversus quidam Religiosus, ac timens Deum, qui etsi pro simplicitate sua, perfectiora quæque sacræ religionis apprehendere nequibat, bonæ tamen voluntatis, & devotionis existens, piissimam Dei genitricem Dominam nostram sincero venerabatur affectu. Cum autem magister Grangiæ ordinaret quisnam ad Abbatiam ire deberet, vel qui ob tutelam domi remaneret. Inter cæteros qui remansuri erant, eidem fratri cura custodiendarum ovium commissa est. Quam commissionem licet ægerrime ferret, quoniam sperabat, & multum desiderabat divinis hymnis, & cantilenis spiritualibus interesse, quas in hanc rem reginæ cæli, à sancto illo conventu devotissime persolvendas fore sciebat, nihil tamen ausus contradicere, obedientissime paruit imperanti. Unde accidit, ut devotio sancta, quam mente conceperat, quamque per inquietudinem terrenæ occupationis quam obedientia injunxerat, perdere timebat, eadem obedientia promptam voluntatem ipsius remunerante, velut ignis scintillans, & æstuans in præcordiis ejus magis, ac magis dilatata ferventior efficeretur. Nocte itaque sacratissimæ celebritatis, dum sollicitas excubias, super gregem suum in pascuis quiescentem servaret, factum est, ut sonitus signi matutinalis, quo fratres ad divinas laudes persolvendas in cœnobio excitabantur, quodque ob conticinii silentium procul audire poterat, aures ipsius reverberaret. Tum verò concaluit cor ejus in ipso, & in mediatione ipsius exarsit ignis cogitantis sanctæ illius multitudinis frequentiam, qualiter sincero affectu piissimæ matri misericordiæ cœlestis harmoniæ laudes in commune persolverent, seu qualiter singuli quinque apud se in secreto suo ejusdem beatæ virginis patrocinium votis & suspiriis implorarent. Protinus ergo exurgens, tantæque devotionis pro modulo suo particeps effici cupiens, versus illam plagam cœli qua monasterium situm erat vultu & animo intentus stabat, dehinc consuetudinariis precibus, quæ conversis vice matutinarum statutæ sunt, quanto potuit, devotius expletis, cum

cum in paupere amariolo cordis sui enixius quæreret, quid precum, seu quid laudis Dominæ nostræ offerret, unde protelatas, & in longum valdè productas fratrum vigilias aliquo modo compensare potuisset, nihil aliud præter salutationem ejusdem piæ Dominæ, quam utcunque didicerat, se scire invenit. Hanc itaque tanquam verbum consummans & abbreviatum, in quo plenitudo totius devotionis invenire posset assumens, & oculos ad cœlum dirigens venias veniis, suspiria suspiriis, salutationes salutationibus superaddens, in tam religioso negotio, reliquam noctis & diluculi partem sine tædio transegit. Denique quod non frustra in gemitu suo laboraverit nec in cassum misericordiam à matre misericordiæ quæsierit, Dominus reverendissimo Abbati Bernardo per spiritum revelare dignatus est. Qui divinis hymnis expletis, cum in conventu fratrum ad tantæ solemnitatis prærogativam commendandam, sermonem faceret, Spiritus sancti gratia vehementer ignitus, inter cætera sic ait: Et quidem, fratres mei dulcissimi, dubitare fas non est, vos Domino JESU CHRISTO vero regi, necnon & gloriosæ virgini matri ipsius sanctum, beneplacens, & acceptabile devotionis nostræ sacrificium hac nocte obtulisse, ideoque fructum laboris vestri mercedem æternam apud Dominum, & eandem benignissimam protectricem nostram vobis repositum esse, certissima fide tenere debetis. Veruntamen scire vos volo, unum ex minoribus, & simplicioribus nostris Conversis, quem obedientia hæc in montibus & istis sylvis sub dio tantæ festivitatis gaudia celebrare coegerat, tam jucundum, tam devotum, tam festivum Dominæ nostræ matutinarum exolvisse servitium, ut nullius quantacunque suspensa contemplatio, seu intensa devotio, ipsius devotioni, quam non alta contemplationis sublimitas, sed submissa sanctæ simplicitatis humilitas efficit præferri potuerit. Quo audito, mirati sunt universi, præcipuè non solum mirati, sed & gratulati sunt, & vehementer ædificati fratres laici, quos obedientia tam festivis, quam privatis diebus frequenter in diversa opera trahebat, certissime scientes quoniam sicut septa claustri, & parietes templi sanctum non faciunt, timorem Domini negligentem: sic etiam negotia quæ causa terrenæ necessitatis obedientia injunxerit, nil obesse poterunt puras manus in oratione levanti. *Ex lib. de viris illustr. ord. Cisterc.*

EXEMPLUM X.

Obediens Bercharius vocatus à magistro suo, retento in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excrescens, nullatenus fundebatur.

QUidam vir sanctus, nomine Bercharius, sub sancto Nivardo Remorum Pontifice moribus & scientia imbutus, Luxoviense monasterium petiit, ubi sub Abbate sancto Eustasio monasticam vitam duxit. Cum autem in cura, promptuarii rectoris nutu aliquando esset implicitus, quadam die subito jussu ejus est vocatus. Forte enim tunc promptuarium ingressus ante vas steterat, & sudem, quæ vulgo duciculum à potu scilicet educendo dicitur, manu tenens, in amphoram potum infundebat. Mirum dictu, ad unius jussionis nutum, relictis quæ habebat in manibus, cucurrit concitus ardore obedientiæ amphoræ observantiam oblitus. Illoque ante Abbatem stante, interim potus in vasculum suppositum defluere non cessans, postquam ad superficiem vasis venit, in modum columnæ superne constipatum in gyrum coronari cœpit: ultro cineres illud liquamen quod vix clausum valet contineri, ut quondam Dei populo transeunte absque litoribus Jordanis fluenta, in sublime tolli, ut liquido patesceret, quanta esset virtus obedientiæ, cujus fructus nullo modo potest in terris deperire. At ille quod acceperat, non suo sed Abbatis merito reputavit. Jam verò regularibus disciplinis edoctus ad S. Nivardum revertitur. *Vincent. Beluac. lib. 23. c. 114.*

EXEMPLUM XVI.

Aliud ejusdem rei simile.

LEgitur in vita S. Columbani, quod quadam die dum hora refectionis appropinquaret, & minister refectorii cerevisiam administrare conaretur, vas (quod typrum vocant) ad cellarium apportavit, & ante vas quo cerevisia erat condita apposuit, tractoque seraculo meatum in typrum currere sinit, quem beati Columbani imperio alius è fratribus vocavit. At ille obedientia fervens oblitus meatum obsecrare cucurrit ad patrem, seraculum (quod duciculum vocant) manu deferens. Postquam sibi vir Dei quod voluerat deprompsit, oblitus negligentiæ, celer ad cellarium rediit, conjiciens nihil in vase de quo currebat, cerevisiæ remansisse. Intuitus est autem supra typrum cerevisiam crevisse, nec minimam quidem stillam foris cecidisse, ut crederes in longitudine typrum geminatum esse, ut qualis & quanta rotunditas infra ty-

pri

prī coronam inerat, talis in altum crevisset urna. Sic apparuit & imperantis meritum & obedientia obsequentis. *Vincent. lib. 21. cap. 104.*

EXEMPLUM XVII.

Obedientissimus Ioannes moritur, & sanctus Ioannes à B. Francisco nominatur.

CUm sanctus pater ivisset ad quandam Ecclesiam unius villæ civitatis Assii, cœpit eam scopare humiliter & mundare, & statim exivit rumor de ipso per totam villam. Videbatur enim libenter ab illis hominibus & libentius audiebatur. Ut autem audivit hoc quidam rusticus miræ simplicitatis qui arabat in agro suo, Joannes nomine, statim ad ipsum venit, invenit eum scopantem Ecclesiam humiliter, & devote, & ait illi. Frater, da mihi scopas, quia volo te adjuvare,& accipiens scopas de manibus suis, scopavit residuum. Et sedentibus illis simul ait ille B. Francisco: Frater jam est diu, quod habui voluntatem serviendi Deo, & maxime postquam de te, & tuis fratribus rumorem audivi, sed nesciebam qualiter ad te venirem. Nunc autem postquam placuit Domino,ut te viderem,volo facere quicquid tibi placuerit. Beatus Franciscus considerans ejus fervorem,exultavit in Domino,maxime quia tunc paucos fratres habebat, & videbatur sibi quod propter simplicitatem & puritatem ipsius deberet esse bonus religiosus. Dixit autem ei Frater,si vis esse de vita & societate nostra, oportet quod expropries te de omnibus tuis, quæ sine scandalo non habere possis, des ea pauperibus secundum consilium S. Evangelii, quia illud idem fecerunt omnes fratres mei qui potuerunt. Quo audito,statim ivit ad agrum, ubi dimisit boves,& solvit illos,& duxit unum coram B. Francisco, & dixit ei: Frater, tot annis servivi patri meo, & omnibus de domo mea, & licet sit parva hæc portio hæreditatis meæ, volo hunc recipere pro parte mea, & ipsum dare pauperibus sicut tibi melius videbitur. Videntes autem parentes ejus, & fratres sui,qui erant adhuc parvi,quod volebat eos dimittere, cœperunt omnes de domo sua tam fortiter lachrymari, etiam dolorosas voces cum planctu emittere, quod inde motus est B. Franciscus ad pietatem,quia magna familia & imbecillis erat. Et ait illis B. Franciscus: Parate comest omnem pro omnibus nobis, & comedemus omnes simul, & nolite plangere, quia vos faciam valde lætos Illi autem statim paraverunt,& omnes simul,cum magna lætitia comederunt,post comestionem vero dixit B. Franciscus: Ille filius vester vult servire Deo,& de hoc non debetis contristari,sed plurimum gaudere. Vobis enim non tantum secundum Deum, sed & secundum sæculum istud imputatur ad magnum honorem, & profectum animarum & corporum, quia de carne vestra honoratus Deus, & omnes fratres nostri erunt vestri filii & fratres,& quia creatura Dei est,Deo suo creatori vult servire, cui servire, regnare est: Non possum, nec debeo ipsum credere vobis, sed ut de ipso habeatis consolationem, volo quod ipse exproprìet se vobis de isto bove tanquam pauperibus, licet deberet ipsum dare aliis pauperibus secundum Evangelium. Et consolati sunt omnes in verbis S. Francisci,& maxime lætati sunt de bove quia redditus fuit eis,quia pauperes erant valde. Et quia B. Francisco nimis placebat pura & sancta simplicitas in se,& aliis,statim induit eum pannis religionis, & ducebat ipsum secum humiliter pro socio suo. Erat enim ille tantæ simplicitatis,quod ad omnia quæ faciebat S. Franciscus credebat se teneri: Unde quando B. Franciscus stabat in aliqua Ecclesia, vel aliquo loco ad orandum, & iste volebat eum videre, ut omnibus actibus & gestibus ejus se penitus conformaret, ita quod si B. Franciscus flectebat genua, vel levabat manus ad cœlum, vel putabat, vel suspirabat, & ipse omnia similiter faciebat. Cum autem perpendisset hoc B. Franciscus, cœpit ipsum de hujusmodi simplicitatibus cum magna lætitia reprehendere. Tum ille respondit: Frater, ego promisi facere omnia quæ tu facis, & ideo oportet me tibi in omnibus conformari. Et de hoc mirabatur, & lætabatur mirabiliter B. Franciscus, videns ipsum in tanta simplicitate & puritate, ipse verò postea cœpit in tantum proficere, quod B. Franciscus, & alii fratres omnes de ipsius profectione plurimum mirabantur, & post modicum tempus mortuus est in illo sancto profectu virtutum,unde postea B. Franciscus cum lætitia mentis & corporis in FF. narrabat de ejus conversatione, nominando ipsum non FF. sed S. Joannem. *Anton. p. 3. tit. 24. c. 7. in præf. Chron. Gall. l. 1. cap. 26.*

EXEMPLUM XVIII.

Obedientissimus Masseus humillima & abiectissima officia ad præceptum B. Francisci solus implevit.

BEatissimus Pater Franciscus volens humiliare F. Masseum, ut multiplicia dona, quæ illi præstabat Altissimus, de virtute crescerent in virtutem. Cum esset S. Pater cum illis primis sociis suis vere sanctis in quodam solitario loco, inter quos etiam F. Masseus morabatur, dixit quadam vice S. Franciscus omnibus in simul congregatis. O frater Massee: omnes isti tui socii habent gratiam o-

tan-

randi,& contemplandi,tu autem habes gratiam verbi Dei ad satisfaciendum personis advenientibus, & propterea ego volo, ut ad hoc, quod possint melius orationi, & contemplationi vacare tu facias portam, & eleemosynam, & coquinam, quando fratres manducabunt, tu extra portam manducabis, ita quod antequam venientes pulsent ad portam, tu satisfacias illis de aliquibus verbis ita quod non oporteat exire, nisi te. Et hoc facias in meritum obedientiæ salutaris. Qui statim inclinato capite, & extracto caputio humiliter obedivit, & per plures dies fecit portam, eleemosynam,& coquinam. Socii verò ejus sicut homines illuminati à Deo, cœperunt sentire in cordibus suis intus multam pugnam, eo quod frater Masseus esset homo magnæ perfectionis, & orationis sicut ipsi, & amplius: & tamen erat illi totum impositum loci pondus. Propter quod rogaverunt sanctum Patrem quod dicta officia inter eos distribuere dignaretur, quia nullo modo conscientiæ eorum poterant sustinere, quod dictus frater tot oneribus subjaceret, nam præterea sentiebant se in suis orationibus crudos, & in conscientia dissipatos, nisi frater Masseus, à dictis relevetur oneribus. Beatus autem Franciscus hæc audiens, adquievit charitativis eorum consiliis, & fratrem Masseum vocans, ait: Frater Massee isti socii tui volunt partem de officiis, quæ tibi imposui, & ideo volo,quod dicta officia inter eos dividantur. Qui humiliter,& patienter respondens,dixit: Pater quicquid mihi in partem, vel totum imponitis, totum à Deo æstimo factum. Et tunc S. Franciscus videns charitatem illorum, & fratris Massei humilitatem (quia absque illa nulla virtus est acceptabilis coram Deo) gavisus est. Et post hoc officia distribuit, & omnes cum spiritus gratia benedixit ad laudem Dei. *Sanctus Antonius parte 3. historiar. titul. 24. cap. 7. §. 10. Chronici Gallici minorum lib. 6. cap. 21.*

EXEMPLUM XIX.

Obediens frater ranis imperat, ne de cætero sua coaxatione fratres inquietent.

ITem audivi de fratre alio valde prompto ad singulas obedientias superiorum suorum, qui cum esset præparatus ad dicendum missam, ranæ (quarum multæ erant in loco illo) tantum vociferabantur, quod per eas fratres in devotione sua non parum impediebantur. Dixit ergo Prior isti quasi joculariter. Vade dic illis bestiis, quod servent silentium. At frater iste vadens ad locum fluvialem, ubi ranæ erant, facto signo crucis dixit hæc verba: In nomine Domine nostri JESU CHRISTI præcipio vobis, ut taceatis: & ex tunc non est auditus clamor hujusmodi ranarum in illo loco. *Ex vitis Fratrum Eremitarum S. Augustini.*

EXEMPLUM XX.

Obediens frater, dæmones de obsesso fugat, & ne vanè glorietur etiam ipse fugit.

ITem audivi de alio fratre in omni obedientia bene, & diu exercitato, qui quendam hominem à pluribus dæmonibus obsessum liberavit, coram universo populo, in Ecclesia propter hoc congregato. Cum enim lectis sanctis Evangeliis, & aliis orationibus factis præciperet eis per sanctam obedientiam Domini nostri JESU CHRISTI, ut exirent corpus illud, & nunquam alicui homini nocerent. Dæmones contremiscentes ad fratris obedientis obedientiam cum magno strepitu exiverunt, & fœtorem intolerabilem post se reliquerunt. Propter quod populus fratrem illum multum venerari cœpit, quod ipse videns, inanem gloriam fugiens, de terra illa recessit. *Idem l. 2. c. 3.*

EXEMPLUM XXI.

Obedientem fratrem edaces incendii flammæ nullatenus tetigerunt.

CUm quidam seculi actibus abdicatis monasterii magnæ dispositionis ingressum cœpisset rogare. Abbas ei cœpit multa proponere, graves esse istius disciplinæ labores, sua vero dura imperia, quæ nullus facile valeret implere patientia, aliud potius monasterium, ubi facilioribus legibus viveretur expeteret, non tentaret aggredi quod implere non posset. Ille vero nihil his terroribus potuit permoveri, sed magis ita omnem obedientiam polliceri, ut si eum Abbas in ignem ire præciperet, non recusaret intrare. Quam illius professionem ubi magister accepit, non cunctatus probare profitentem, casu clibanus prope ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur. Exundabat abruptis flamma fornacibus, & intra camini illius concava totis habenis regebat incendium. Hoc igitur advenam illum jubet magister intrare. Nec distulit parere præcepto, medias flammas nihil contractus ingreditur, quæ mox tam audaci fide victæ, velut illis quondam Hebræis pueris cessêre venienti. Superata natura est, fugit incendium, & qui putabatur arsurus velut frigido rore perfusus, seipsum miratus est. *Severus Sulpit. Dial. 1. cap. 12.*

EXEM-

EXEMPLUM. XXII.

Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmon non ferens, arguit.

IDem æstatis tempore cùm fratres Grangiæ regulam imitantes monachorum post prandium pausarent in lectis suis, Dominicis diebus, & festivitatibus Sanctorum: vir Domini quærens sibi aliquod diversorium ubi orationes suas secretiùs ad Dominum funderet, & inter ulnas sancti amoris interius in spiritu suo suaviter dormiret, dormiri exteriùs corpore recusabat. Factum est autem, ut quidam frater pro hac re reprehenderet eum coram magistro conversorum. Qui statim præcepit ei, ut aliis ea horâ dormientibus, ipse quoque dormiret, si fortè vigilaret, cæteri fratres qui compatiebantur corpori ejus magnis fatigato cruciatibus, id molestè ferrent. Paruit ille præcepto magistri sui, sicut ad omnia paratus, & obediens erat. Cùm autem post prandium intrasset dormitorium, & calceamenta sua extraheret, & in lectulo suo se collocare deberet, astitit ei subitò dæmon, qui irridendo eum in hæc verba prorupit: Eja frater, eja, quid est quod agis: ubi est nunc sancta religio tua? & ubi sunt vigiliæ tuæ quas horâ istâ observare consuevisti? Certè fervor tuus pro nihilo reputandus est, quoniam membra tua torpere sentiens, perseverare negligis in opere quod cœpisti. Surge ergo velociter, & vigiliis atque orationibus intende sicut jam pridem fecisti. Cumque vir beatus, dæmonem sibi astare conspiceret, verba ejus seductoria contemnens, qui eum contra præceptum magistri sui ad vigilandum provocabat, cum indignatione ait: Recede à me miser, recede à me, modò enim velis nolis, dormiam ut confundaris, & somno meo torquearis. Et cùm hæc dixisset, antiquus hostis in fugam versus est. *Ex Gaufrino de Bosco, cantore Villariensi.*

EXEMPLUM XIII.

Quomodo porci irrationales scilicet bestiæ, innocentis & simplicis fratris imperio paruerunt.

ERat in Diœcesi Monasteriensi, sed nunc est insigne quoddam monasterium Ord. Cruciferorum, cujus nomen ob certas causas subticeo, habens in circumjacentibus sibi locis silvas amplissimas, ad quas non suos modò, verùm etiam aliorum porcellos sumpto condigno pretio idcircò minare soliti sunt, ut autumnali tempore rapidis flatibus dejectas glandes infrà transeuntes porci colligerent, & sic dulci pabulo incrassati, esibus hominum fierent aptiores. Cùm igitur quodam tempore dives quercubus silva de lapsis glandibus ultra solitum copiosè respersa jaceret, & monasterium prædictum non facilem nummum de alienis saginandis porcellis pretium caperet (quia solet invidis supplicium esse aliena fœlicitas) villani circum commorantes, qui in ipsi in proximis silvis simili spe porcos alebant, monachis de suo lucro diffaventes, communicato invicem consilio statuerunt diligentiùs se observare velle, ne fortè porci monachorum exorbatis mensis in suas silvas improvidos pedes desigerent, quatenùs vel sic in monachorum damna, sumptâ occasione sævirent. Percepit ista secretiùs Prior, & rusticam plebem fraterna invidia laborantem ingemuit. Ne tamen infausti desiderii sui malè speratos consequerentur effectus, advocatum ad se laicum fratrem in silvam ire præcepit, atque sollicitè agere, ne porcelli illic demorati, aut proprias descenderent metas, aut alienam glandem in sua damna manducarent. Abiit frater lætâ fronte, & libentissimo animo, quia obediens erat jussi facturus, in silvam processit. Sed cùm multi transissent dies, & tempus post tempus fugaces vices peragerent, prædictus frater, quippe qui devotus esset, graviter ferre cœpit, se divinis exemptum mysteriis, nec missarum celebrationibus, nec excessuum capitulis cum reliquis fratribus posse interesse. Unde pio quodam zelo accensus omnes porcellos in unum congestos, his similibusque verbis affatur: Ecce, inquit, fratres porci, quoniam his diebus, quibus vobis solicitus custos interfui, satis abundeque docui, instruxi informavi, ubi & ubi non liceat vobis pascentia ora porrigere, peto ne has amplissimas metas excedentes, vel conventui lites, vel vicinis damna lascivis discursibus excitetis, præsertim, quia nec spatiamenta licita concessaque vobis arcta sunt, nec glandium copiæ quibus pascendi estis, parciori jacent hic manu dispersæ. Ego enim jam ad conventum pergo, ubi torpentem jam & languentem animum paululum refocillabo, atque sic vos revisurus revertar. His igitur verbis porcellos divinæ custodiæ commendavit, & abiit. Verùm cùm inqui vicini rescivissent porcos custodem non habere, & liberis quo vellent discursibus agi (quippe cùm nullus adesset qui prohiberet) ceu jam nunc ad sua vota prata virerent, gavisi sunt, clàm in insidiis positi, curiosissimo oculo contuiti sunt, utrumne præscriptas sibi metas improvidum pecus transvaderet. Sed cum diu desiderassent, & spei suæ frustrarentur effectu, porcis impositas leges devoti custodis strictè servantibus, vi eos ad prævarica[illegible]nem impellere statuerunt. Unde arreptis fustibus, flagris, tridentibus versus prohibitas silvas invitas bestias minaverunt. Sed ô res nimiùm admiranda.

Cùm porcelli vi ut dictum est, acti usque ad punctum præfixi termini devenissent, putavissentque actores jam jamque se infausti voti sui finem visuros, memores facti præcepti quod frater imposuit, rejectis cum impetu vultibus, terrentibus armis contemptis, pede quoque in transversum girato trans divaricata impellentium crura rapidis cursibus agebantur. Stabant attoniti hoc videntes hostes fraternæ fœlicitatis, & ad rem nimis insolitam invidi obstupere subulci. Demùm tamen non minùs suam invidiam, quàm bruti animalis obedientiam admirantes, projectis armis, depositaque invidia, concitò ad priorem monasterii gressu abierunt, cui recenter orta prodigia enarrantes reparatâ charitate veniam de invidia petiverunt. De quo sit Deus benedictus in sæcula, Amen. *Collector speculi. Vide etiam tit: Innocentia ex. 1. tit. Luxuria ex. 8. tit. Discordia ex. 4 tit. Affectus ex. 5. tit. Abstinentia ex. 5. tit. Humilitas ex. 16. & 17. tit. Lingua ex. 6. tit. Mors & Mori exempl. 12. tit. Benevolentia ex. 5. tit. Crucis signum, ex. 4 tit. Carnium abstinentia, & tit. Eleemosyna, ex. 16. & tit. Parentes, ex. 3.*

EXEMPLUM XXIV.

Abnegata propria voluntate, & relictis propria devotionis exercitiis, ad majorem divinæ gratiæ gradum promptus obediens assurgit.

VIrgo quædam in monasterio degens, & divino amore flagrans, cùm aliquando immenso dilectissimi sponsi sui JESU Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde allocuta est: O unice Fili Dei amabilis. Redemptor animæ meæ, utinam vel ad momentum te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi ipse Dominus noster JESUS Christus in forma cujusdam puerili. Contigit verò, ut una ex sororibus congregationis, januam cellæ illius devotæ virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accerseret. Audiens virgo sancta jussionem obedientiæ, puerulo JESU ait: En dulcissime Domine mi JESU Christe pro explenda obedientia abeo: tu interim me hic expecta obsecro, si tibi placet donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exiit, & quod facere jussa erat, animo voluntario, hilarique vultu peregit. Deinde magna cum celeritate ad cellam reversa est, quàm cùm aperiret, mira quædam & radiantissima lux oculos ejus se ingessit, adeò ut vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate, tanquam elegantissimum juvenem viginti & quatuor annorum adstantem. Unde ipsa maximo gaudio repleta, ita eum affatur: O mi dilecte JESU, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, cùm à te recederem? Dic obsecro, dic unica spes mea, qui id factum sit. Cui pius, ac dulcis JESUS respondit: O filia charissima, profunda velocis, atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam brevi tempore, tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continuè sine medio optas uniri. Post quæ verba Dominus disparuit. Hoc exemplum quosdam in monasteriis, aliisque religiosis congregationibus degentes arguit, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt. Diversos modos privatos, diversaque exercitia assumentes, à quibus si ad obedientiam evocentur, statim innotescit, quòd nullam pacem in se habeant, seque ipsi multis bonis spoliant hi, qui suæ proprietati inhærent, qui propriè obedire recusant, qui glossas, & excusationes quantas possunt comminiscuntur, ut à præclarissima obedientiæ virtute se excutiant, atque proprios modos, & conceptus, propriaque instituta pro suo capite prosequi sinantur. Quod quidem ingens medium inter Deum & ipsos constituit. *Thaulerus serm. 1. Dominica 3. post Trinit. Ioannes Lanspergius serm. 3. de Ascensione. Blasius in Apologia pro Thaulero.*

EXEMPLUM XXV.

Obedientia B. Euphrasia.

INterrogavit B. Euphrasiam Abbatissa, quot dies jejunaret? Cumque illa dixisset; tres: Jussit ut quartum etiam huic abstinentiæ diem adjungeret. Quam illa jussionem cum ingenti lætitia excipiens discessit, volens autem Abbatissa etiam ad majora obedientiæ lucra evehere, mandavit ei acervum quendam lapidum in alium locum transportare. Quos illa læto animo tametsi prægrandes, alio transtulit Alterâ verò die rursum ei ait Abbatissa: En filia loco inconveniente saxa posuisti, reporta ea in locum pristinum. Mox Euphrasia cum multa alacritate, lapides ad priorem locum submovit. *Bern. Dorhoff, exempl. Sur. tom. 2. 13. Martii.*

EXEMPLUM XXVI.

De obedientia Marcella vidua erga matrem.

MArcella vidua in tantum Albinæ matri suæ obediens erat, ut interdùm faceret, quod nolebat: Nam cùm illa suum diligeret sanguinem, & absque filiis & nepotibus vellet in fratris liberos universa conferre; Marcella verò pauperes eligeret, tamen matri contraire non poterat. Monilia & quidquid supellectilis fuit, divitibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quàm parentis

parentis animum contristare. *Gregor. in Epitaph. Marcellæ viduæ ad principium tom. 1.*

OCCASIO.

EXEMPLUM I.

Occasiones peccatorum veri pœnitentes fugere debent.

DIcebat Abbas Joannes de anima quæ pœnitere desiderat. Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadam civitate, quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de ducibus veniens ad eam, dixit: Promitte mihi castitatem tuam, & ego accipio te in uxorem. Illa autem promittente accipiens eam, introduxit in domum suam. Cùm autem à suis amatoribus quæreretur, agnito quòd ille tam magnus vir sortitus eam fuisset uxorem, dixerunt: Si accessimus ad januam hominis tam potentis, cognoveritque desideria requirentium, procul dubio puniemur, sed venite post dorsum domûs, & utamur solito sibilo. Cumque illa sibilantium sonum audierit, descendet ad nos, & inveniemur innoxii. Quæ cum audivisset, signavit aures suas, & exiliens interiora domûs ingressa est atque clausit. Hæc itaque locutus senior, dicebat meritricem esse animam, amatores autem ejus vitia, ducem verò dicebat esse Christum, domumque ejus cœlorum perpetuam mansionem, sibilatores autem dæmones malignos. Hæc ergo si casta fuerit& fidelis, semper currit ad domum, &c. *Ex lib. 5. vita SS. PP. num. 77. secundùm editionem Coloniensem anni 1548.*

EXEMPLUM II.

Puella quadam casta ad oscula turpia sollicitata, rectè Sacerdotem percussisse docetur.

EXistens in oppido magno Brabantiæ Bruxellensi, venit ad me puella quædam rebus tenuis, & formosa, cum multis lacbrymis sui postulans misereri. Quam cùm hortarer dicere mihi quid haberet: ista cum ejulatu magno: Heu, inquit, me miseram, quia cùm Sacerdos quidam violenter me vellet opprimere, & oscularetur me invitam, illum aversâ manu percussi in faciem, & per nares sanguinolentum reddidi, pro quo, ut mihi dicitur à clericis, Romam me adire modis omnibus oportebit. Tunc ego vix continens à cachinno, & quasi seriosè locutus, terrui illam tanquam graviter excessisset. Tandem juramentum ejus accipiens, quòd staret mandato meo, dixi illi: Sub præstito juramento præcipio tibi, ut si ille vel alius presbyter violentiam tibi in osculis, vel contrectationibus facere voluerit, contracto pugno, validè oculum si potes excutias contrectanti, nec in hoc ulli ordini parcas, quia castitatem tueri licet, sicut corporis vitam verberibus. Hoc ut dixi, omnes qui aderant, & ipsam puellam in risum magnum & lætitiam commutavi. *Thomas Cantip. lib. 2. cap. 30. parte 52. Vide etiam tit. Fœmina, ex. 1. & tit. Confessio ex. 7.*

OCULI.

EXEMPLUM I.

Oculos malè custodiens in juventute Benedictus, fœminam in seculo vidit, unde in eremo postea graviùs tentabatur, sed multùm se super vepretes volvendo tentationem superavit.

QUâdam die dum solus esset B. Benedictus, tentator affuit. Nam nigra parvaque avis, quæ vulgo merula vocatur, circa ejus faciem volitare cœpit, ejusque vultui importunè insistere, ita ut manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset, sed signo Crucis edito, recessit avis. Tanta autem carnis tentatio, ave eâdem recedente, secuta est quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque fœminam aliquando viderat, quam malignus spiritus ante ejus mentis oculos reduxit, tantoque igne servi Dei animum in speciem illius accendit, ut se in ejus pectore amoris flamma vix caperet, & penè deserere eremum voluptate victus, deliberaret. Tum supernâ gratiâ subitò respectùs, ad semetipsum reversus est, atque urticarum & veprium juxta densa succrescere fruteta conspiciens, exutus indumentum, nudum se in illis spinarum aculeis, & urticarum incendiis projecit. Ibique diu volutatus, toto ex ejus corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera, eduxit à corpore vulnus mentis, quoniam voluptatem traxit in dolorem. Cumque benè pœnaliter arderet foris, extinxit, quod illicitè ardebat intus. Vicit itaque peccatum, quia mutavit incendium. *Greg. dialog. l. 2. c. 2.*

EXEMPLUM II.

Oculorum mala custodia, gravissimam Pachon Abbas tentationem incurrit.

PAchon quidam nomine septuagesimum agens annum ætatis, erat in Scete. Igitur dum graviter me spiritus fornicationis tentaret super concupiscentia muliebri, exagitantibus me cogitationibus, penè egressus sum de eremo, compellente me nimia passione. Et vicinis quidem mihi monachis non indicavi causam, latenter autem perrexi in solitudinem, & circuivi sanctos Patres usque dies quindecim, eos qui in Scete senuissent, in quibus reperi Pachonem, quem omnes qui in illa

eremo erant patres, venerabantur. Itaque præsumpsi ego & cum lachrymis deprecans eum, confessus sum ei passionem, quæ me nimis & incessanter non desinebat impugnare. Et ipse ait mihi: non conturbet te hæc causa, non enim pateris hoc à negligentia, attestatur quippe tibi & locus, & difficultas rerum, & quia non est in locis illis ulla visitatio fœminarum: Sed magis ex invidia diaboli, qui semper insidiatur, & decipere festinat animas hominum. Ecce ut vides me jam senem hominem, quadragesimum annum habeo in hac cella, & auxiliante gratia Christi sollicitus sum de salute animæ meæ, tamen usque nunc tentationem sustineo. Nam cum sacramento dicebat mihi, quia super duodecim annos post quinquagesimum annum nec nocte mihi, nec die pepercit, in tantum ut putarem quia forte dereliquit me Deus, & ideo instanter & sine cessatione hujus molestiam passionis paterer Elegi ergo magis mori irrationabiliter, quam talem pati corporis passionem. Egressus ergo circuibam penè omnem solitudinem, & inveni leænæ speluncam, & posui me jacere ibi per totum diem nudum, ut ingredientes feræ comederent me. Cum ergo facta esset vespera, egredientes bestiæ, masculus, & fœmina, odorati sunt me à capite usque ad pedes, & lingentes me totum, recesserunt à me. Ego autem putabam, quod devorarent me. Jacui ergo ibi per totam noctem, sed non accesserunt ad me. Cogitavit ergo, quia pepercit mihi Deus, & reversus sum in cellam meam. Post paucos autem dies iterum eadem tentatio validius insurrexit mihi, ita ut pene in plasphemiam pervenirem. Conversus enim dæmon in Æthiopissam puellam, quam videram aliquando in juventute mea spicas in messe colligentem, sedit super genua mea, & vehementer me commovit, unde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxillas, & statim non comparuit phantasma illud. Per biennium autem manus meæ unde percussi quasi faciem ejus, fœtorem & brumam sufferre non poteram. Desperabam ergo de salute animæ meæ, & præ tristitia nimia defectio animi affligebat me, & nimio mœrore tabescebam. Audivi autem vocem sanctam in sensu meo, & dicentem: Vade Pachon certare: propter ea enim hoc permisi te pati, ut non altum sapias, nec extollaris in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatem tuam, & non in conversatione tua confidas, sed subditus & humilis sis in adjutorio Dei confidens. Ita certus effectus de auxiliante misericordia Domini Salvatoris, pacificos habui reliquos dies. *Palladius historia Lausica vita 29.*

EXEMPLUM III.

Oculos suos senex cautissime custodivit, qui reversus de Alexandria nullius, nisi Episcopi faciem dixit se vidisse.

AScendit aliquando presbyter de Scete ad Episcopum Alexandrinum, & quando reversus est in Scete interrogaverunt eum fratres, quomodo est civitas? Ille autem dixit eis: Credite mihi fratres, ego ibi faciem nullius hominis vidi, nisi tantum Episcopi. Illi autem audientes mirati sunt, & dixerunt: Quid putas facta est omnis multitudo? Presbyter vero refovit hæsitantes, dicens: Extorsi ab animo meo ne intuerer faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, ut custodiant se ab extollentia oculorum suorum. *Ex lib. Doctrina Patrum num. 12. lib. de mortificatione propria sensualitatis num. 31.*

EXEMPLUM IV.

Oculorum suorum sollicitus custos Abbas Silvanus, faciem suam cuculla tegebat.

SEdente aliquando Abbate Silvano in monte Sina, volens discipulis ejus abire ad quoddam monasterium suum, dixit seni: mitte aquam & riga hortum. Ille autem exiens ad mittendam aquam tegebat faciem suam cuculla sua, tantum ad pedes suos intendens. Contigit autem ut ipsa hora quidam superveniret ad eum, & videns eum à longe consideravit quid faceret. Et cum pervenisset ad eum, dixit ei: Dic mihi Abba, ut quid tegebas cuculla faciem tuam, & sic adaquabas hortum? Et dixit ei senex: Ne viderent oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere suo in consideratione earum. *Ex lib. Doct. Patrum lib. de sobrietate num. 5.*

EXEMPLUM V.

Tentatus spiritu fornicationis Guido, sepulta fœminæ fœtidissima carne, faciem & nares confricavit.

VIdi sanctum virum Magistrum Guidonem Presbyterum Beghinarum Nivellis: de quo certissimè audivi, quod cum in Sonegio oppido Hanoniæ scholas regeret adolescens, incautè semel fœminam contemplatus per annos tres etiam ipsa mortua, in tantum tentatus est: ut excepto eo, quod vigilans sustinebat, omni nocte in somnis crederet esse præsentem. Sentiens ergo diabolum non cessare, noctu clam, tumulum mortuæ mulieris aperuit, & nares & faciem in cœno putrefacti corporis tam diu tenuit, ut penè nimio fœtore suffocatus, quasi mortuus caderet resupinus. Quæ res in tantum valuit sancto viro, ut nullum postea stimulum

lum in carne sentiret. *Thomas Cantipratanus de propriet. Apum lib. 2. cap. 30. parte 31.*

EXEMPLUM VI.

Oculos male custodiens juvenis monachus, qui consideravit fœminam non esse monoculam, gravi disciplina percutitur.

QUia idem Præpositus Steinfeldensis vir prudens erat, pro negotiis monasterii egrediens, secum juvenes minus libenter ducebat. Noverat enim hoc eis non expedire, propter tentationes diabolicas. Die quadam cum unum ex adolescentibus secum adduxisset, & simul equitantes, nescio quid, vel unde conferrent, obviam habuerunt juvenculam formosam. Quam cum ex industria equum suum retrahendo Præpositus salutasset, officiosissime stetit illa, & inclinato capite resalutavit eum. Cum paululum recessissent, volens Præpositus tentare juvenem, ait: Puella ista videbatur mihi multum formosa fuisse. Cui cum ille diceret: Credite mihi Domine, & hoc ipsum visum est mihi. Respondit autem Præpositus: Unum tantum deformat eam, scilicet quod monocula est. Respondit juvenis. Vere Domine utrumque oculum habet, ego enim satis diligenter consideravi eam. Tunc motus Præpositus ait: Et ego bene considerabo dorsum tuum. Tantæ debueras esse simplicitatis, utrum esset mas, vel fœmina, scire non posses. Reversus vero ad monasterium, dixit senioribus. Vos Domini quandoque arguitis me, quod mecum non educam juniores. Et exponens ei causam, prædictum juvenem durius arguit, atque castigavit. Tantæ erat litteraturæ ut tempore quodam pro negotio ordinis sui Cistercium pergens in Capitulo generali faceret in sermonem. *Cæsarius lib. 4. cap. 02.*

EXEMPLUM VII.

Oculos incautius Bernardus adhuc juvenis in fœminam figens, gravissimam tentationem patitur, eamque fortiter superat.

QUadam vice cum curiosius aspiciendo defixos in quandam fœminam oculos aliquamdiu tenuisset, continuo ad se reversus, & de seipso erubescens apud semetipsum, in seipsum ultor severissimus exarsit. Stagno quippe gelidarum aquarum (quod in proximo erat) collo tenus insiliens, tamdiu inibi permansit, donec pene exsanguis effectus, per virtutem gratiæ cooperantis, etiam à calore carnalis concupiscentiæ totus refriguit, induens illius castitatis effectum qui dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne quidem cogitarem de virgine, *Ex vita S. Bernardi lib. 1. cap 3.*

EXEMPLUM VIII.

Oculos Rogerius tam sollicite custodivit, ut intra tres annos in medio populi versans, fœminam faciem non videret.

NArravit qui conscripsit vitam Rogerii fratris Minorum. Oculos quanta sollicitudine sanctus Rogerius custodiebat, potest satis perpendi ex hoc quod dixit: Quadam vice cum iremus ambo simul, Invenimus autem juxta domum fratrum quandam dominam, quæ multum erat familiaris fratrum & benefactrix, propter quod & ipse pluries eam in propria domo visitaverat, & ego secum ter vel quater, & cum qua pluries ad portam Ecclesiæ locutus fuerat. Cum ergo dominam obviantem salutasset dicendo: Deus det vobis pacem, & sic transisset, quæsivit à me an illa domina erat talis. Cui ego dixi: Non cognoscitis eam? Non, inquit, quia nunquam vidi eam in facie. Et ego: Quomodo ergo cognoscitis eam? In vestimentis, inquit, monialibus sociæ suæ cogitavi eam esse. Forte, inquit, tres anni sunt, quod non vidi mulierem in facie etiam matrem meam, quando ivi ad eam, cum tamen mater sua esset sancta mulier & senex. Tunc ego miratus valde, tum quia pluries videram eum loquentem cum multis, & pluries prædicantem eis, tum etiam quia sciebam adeo in illo periculo securum, quod non credo aliquem in mundo vix ei similem suo tempore fuisse, tum quia confirmatus erat, ut nec potuerit ultra mortaliter peccare, tum quia sicut ipse dixerat mihi stando cum mulieribus castior efficiebatur. Adeo enim abominabatur eas, quod nullo modo poterat cum eis diu stare: imo aliquando ex nimia abominatione cum consulebant eum, præscindens moram earum recedebat ab eis, dolens multum quod non poterat sustinere, eo quod oportebat eum pro iisdem verbis iterum ad eas redire, sicut ego oculis meis vidi. Præterea XII. annis quibus in ordine steterat non potui perpendere per confessionem unum motum mentis inordinatum de facto mulierem, licet pluries generaliter fuerit mihi confessus. Dixi ergo illi tunc: Cum sciatis vos esse in facto mulierem sic securum unde est quod tantum timetis eas inspicere? Et ipse respondit: Frater, inquit, in potestate hominis est vitare occasionem peccati, & ideo quamdiu facit homo quod in se est & Dominus facit quod in se est, tuendo hominem à peccato. Impossibile est enim quod Dominus undique deserat mentem quam possidet, nisi habeat culpam, & dum vitat omnem occasionem peccati. Ex quo autem tu exponis te periculo per occasionem quam poteras vitare, & maxime ad talem tentationem ad quam multum declinat homo ex corruptione naturæ confidens

fidens de viribus tuis, cum tamen non posses resistere per te, jam tunc Dominus non obligatur te defendere, sed potest sine omni injustitia te dimittere in tuis viribus quibus confidisti. *Hoc habetur lib. conformitatum S. Francisci 2. parte f. 92. De hoc Rogerio discipulo S. Francisci fit mentio in parte Chronici Minorum l. 1. cap. 76. & parte 2. lib. 6. cap. 55.*

EXEMPLUM IX.

Oculorum suorum in custodiane caperetur Pharo Episcopus, uxor ejus clam in sororem mutata, tonso crine & cilicio induta, sed deformem eidem visendam obtulit, omnem tentationem ab eo fugavit.

LEgitur in vita sancti Pharonis quod ipse uxorem suam, castitatis amore mutavit in sororem. Et cum hæc sanctimonialis Deo inserviret, sanctimoniæ studiis in villa residendo (quam vulgo dicunt Pinneundo) præsul Pharo recordatus ipsius amoris, simul & pulchritudinis, ad hoc usque perductus est, ut eam ad se venire mandaret. Quod famula Dei cum prima auditione renuisset agere, non distulit Antistes Dei mandatum ingeminare. At illa secundo huic primam negligentiam conjunxit. Cumque his duobus mandatis tertium adjecisset, illa obstinatum intelligens animum, argumentosum excogitavit consilium, quo Pontificem à proposito abstraheret, & suam castitatem servaret. Etenim ornatum abjiciens vestium totondit cæsariem capitis, & cilicio induto sese contemplandam ei præbuit. Cumque in eam intenderet, exhorruit vehementer, facinus se deliberasse omnino illicitum, atque abstractum se à disposito opere sagaci consilio prudentis fœminæ miratus est, quæ abjecit scandalum pulchritudinis suæ à se, ne per oculos caperetur corporis præparatus minister Deo, & sanctificatum templum Spiritui sancto. *Vincent. lib. 23. cap. 18. Spec. Historialis. Vide etiam titul. Castitas exempl. 6. & 7. tit. Contemplatio exempl. 1. tit. Fœmina exem. 5. tit. Facies dæmonum & tit. Deus exempl. 1.*

ODIUM.

Odio habens Anselmum, ab Anselmo ab infernalibus lupis liberatur.

FRater quidam qui veteri odio plurimum infestus erat Anselmo cuidam, postea Episcopo, tunc Abbati, nec poterat ullatenus respicere simplici oculo, infirmitate est depressus, & ad extrema perductus. Cumque fratres meridie in lectis ex more quiescerent, ipse in domo infirmorum jacens cœpit miserandas voces emittere, & quasi quorundam horrendorum aspectus subterfugere gestiret, pallens, & tremens vultum suum delitescendo, hinc inde, commutaret. Territi fratres qui aderant, quid haberet quærebant. At ille: Geminos immanes lupos inter brachia sua me tenere compressum, & guttur meum impressis dentibus jam jamque suffocare videtis, & quid mihi sit quæritis? Quo audito unus ex eis ad Anselmum qui in claustro emendandis libris intendebat, concitus perrexit, & ei extra claustrum educto quid circa infirmum fratrem ageretur, patefecit. Tunc ille in secretiorem locum solus secedens, post modicum, domum in qua jacebat, infirmus ingrediens, levata manu signum Crucis edidit, dicens: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ad quod factum statim æger conquievit, & exhilarato vultu, intimo cordis affectu Deo gratias agere cœpit, dicens, quod Anselmo ostium ingrediente, & manu extensa signum sanctæ Crucis edente, vidit ex ore ejus flammam ignis ad modum lanceæ procedentem quæ in lupos jaculata eos deterruit, & celeri fuga dilapsos procul abegit. Tunc frater Anselmus fratrem de salute animæ secretius alloquens, & ad pœnitentiam & confessionem ejus cor inclinavit. Paterna de hinc auctoritate absolutum, dixit hora qua fratres ad Nonam surgerent præsenti vita discessurum, quod factum est. *Vincentius Belluacensis lib. 25. cap. 69. Vide etiam tit. Discordia exempl. 9.*

ODOR.

Odore aquæ fœtentis olfactus illecebrosos Arsenius correxit.

DIcebat autem Abbas Daniel de eodem Arsenio, quia cum operaretur sportas ex palmarum foliis, mittebat aquam in pelvim, ut infunderentur palmæ. Et cum fœteret brumosa, & fœculenta aqua odore, non permittebat ut aliam aquam portarent, sed super illam fœtidam aliam addebat aquam, ut semper fœteret. Interrogabant autem eum fratres, dicentes: Cur non permittis Pater, ut aqua mutetur, sed pessimo fœtore tota cellula tua repleatur? Respondens autem senior ait: quoniam pro thymiamate, & muscata, & aliis diversis, quibus in seculi conversatione sine intermissione fruebar, oportet me nunc, dum in hoc corpore sum, sustinere istiusmodi fœtorem pro suavissimo odore, ut in die judicii de illo gehennæ inenarrabili fœtore liberet me Dominus, ut non cum illo divite qui epulabatur in isto mundo deliciose & splendide, con-

condemnetur anima mea. *Ex lib. Sententiarum Patrum, §. 36. Vide etiam tit. Delitia ex. 2.*

OFFICIUM B. MARIÆ.

Monasterium quoddam instinctu cujusdam religiosi omittens legere Officium B. Mariæ, multa exinde incurrit incommoda, postea vero agnoscens errorem, & prædictum officium resumens, vixit ab eo tempore in multa pace.

ANtiquitius quibusdam monasteriis mos, & consuetudo non erat recitandi Officium B. Mariæ: quod patet per ipsasmet regulas S. Benedicti, eo quod in eisdem nulla ejus fiat mentio. Nihilominus tamen in quodam monasterio S. Vincentii supra montem Pietra rota sito; vigebat consuetudo, illud recitando immediate post divinum. Accidit autem quendam prædicti monasterii religiosum doctum quidem, & eloquentem, at vero parum pium, & devotum ac vitæ potius secularis, quam regularis, tædio affici super dicto officio. Quodam die, omnibus religiosis in capitulo congregatis, eo prorupit audaciæ ut veritus non fuerit contra cœli reginam obmurmurare, dicendo illis sufficere debere si recitarent officium secundum regulam venerandi, ac sancti Patris Benedicti, & non sibimetipsis tale imponerent jugum, quasi ipso facto majorem aliis monasteriis sanctitatem, & observationem prætendentes. Breviter ita eos verborum suorum improbis lenociniis in suam pertraxit sententiam, ut omnes monachi consentirent omittere prædictum officium B. M. Sed paulo post Dominus noster declarare volens quantum illi displiceret matrem suam sic inhonorari, permisit dictum monasterium talibus, ac tantis afflictionum procellis concuti, ut non nisi magnis cum difficultatibus, & ærumnis, religiosi vitam suam sustentare possent: eo quod quidam Domini in eorum vicinia commorantes, fundos & terras ipsorum usurpare cœperunt, servos eorum male tractabant, ac variis injuriis aliis eos afficiebant. Grando insuper, ac tempestatis sævitia eorundem agros & campos devastabat, & ex omni parte ita affligebantur, ut tæderet illos vivere. Quapropter circa festum Nativitatis Domini omnibus congregatis in unum, simulque super hoc suo negotio inter se consulentibus, determinarunt, mittere unum ex suis ad quendam pium eremitam ipsis vicinum, ut advocaret eum, qui cum eo consulerent, & ab eo exquirerent modum, ac remedium hisce malis, & incomodis tam gravibus commode occurrendi. Sanctus autem vir eorum monasterium petiit, & eorundem vivendi consuetudinem actionesque diligenter intuens, & examinans, cum intellexisset eos eo devenisse ut in suo officio defecerint omittendo, modo quo dictum est, in Ecclesia officium sacratissimæ Virginis, exclamare cœpit eos sanctissimam Dei genitricem monasterio suo expulisse, & eam ob causam tanta incomoda eisdem obvenisse: Sed eorum miseriæ, & afflictiones cessarent, casu quo ad prædictam misericordiæ matrem recurrerent, & in monasterium suum revocarent in proximum, & imminente solemnitate sui sacratissimi puerperii, omissum suum officium resumentes, & cessarent eorum tribulationes. Quod & ita plane accidit inquam, eos semper pacificam & tranquillam vitam duxisse, ex quo suppliciter delicti sui veniam à dulcissima, ac suavissima Dei matre suppliciter petierunt, & sacrum ejus officium in communi resumpserunt. Et monachus, qui mali consilii extiterat author, per aliquot menses detrusus est in carcerem in peccati sui justam pœnitentiam, & punitionem, & sancto eremitæ ingentes gratiæ sunt redditæ, propter sanctam & salutarem suam admonitionem. *Petrus Damianus ad fratres in Gamuni eremo constitutos. Vide etiam tit. Hora Canonica ex. 4.*

ORATIO.

EXEMPLUM I.

Oratione Libertini, Franci volentes spoliare monasterium suum, repentina percutiuntur acrisia.

DE monasterio autem præfati Dei servi Libertini rumor exierat, quod multas pecunias haberet. Ingressi oratorium Franci, qui Campaniæ partes intraverant, cœperunt sævientes Libertinum quærere: Libertinum clamare, ubi ille in oratione prostratus jacebat, res valde mira; quærentes, sævientesque Franci, in oratorium ingredientes impingebant, & ipsum videre non poterant, sicque sua cœcitate frustrati, à monasterio vacui sunt reversi. *Gregorius Dial. lib. 1. cap. 2.*

EXEMPLUM II.

Oratione Libertinus cum caligula Honorati, mortuum puerum suscitavit.

ALio quoque tempore Abbatis jussu, qui Abbas Honorato ejus Magistro successerat, Libertinus Ravennam pergebat. Pro amore autem ejusdem venerabilis Honorati quocunque Libertinus ibat, ejus semper caligulam in sinu portare consueverat. Itaque dum pergeretur, accidit ut quædam mulier extincti filii corpusculum ferret.

Quæ

Quæ dum servum Dei esset intuita, amore filii succensa, mentum ejus fræno tenuit, atque cum juramento dixit: Nullatenus recedam, nisi filium meum suscitaveris. At ille inusitatum habens tale miraculum, expavit petitionis ejus juramentum, declinare voluit mulierem, sed nequaquam prævalens hæsit animo. Considerare libet quale quantumque in ejus pectore certamen fuerit. Ibi itaque in se pugnabat humilitas conversationis, & pietas matris: timor, ne in usitata præsumeret: dolor, ne orbatæ mulieri non subveniret, sed ad majorem Dei gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quod ideo fuit validum, quia devictum: virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genu flexit, ad cœlum tetendit manus, caligulam de sinu protulit, super extincti pueri pectus imposuit. Quo orante anima pueri ad corpus rediit, quem manu comprehendit, & flenti matri viventem reddidit, atque iter quo cœperat peregit. *Ibidem.*

EXEMPLUM III.

Tarsilla & Æmiliana sancti Gregorii amita quam feliciter ad Dominum migrarunt, & quomodo Gordiana societati laicarum puellarum secularis effecta est.

TRes sorores pater meus habuit quæ cunctæ tres sacræ virgines fuerunt: quarum una Tarsilla, altera Gordiana, alia Æmiliana dicebatur, uno omnes ardore conversæ, uno eodemque tempore sacratæ, sub distinctione regulari degentes in domo propria socialem vitam ducebant. Cumque essent diutius in eadem conversatione, cœpit quotidianis incrementis in amorem conditoris sui Tarsilla, & Æmiliana succrescere, & cum solo hic essent corpore, quotidie animo ad æterna transire. At contra Gordianæ animus cœpit à clamore amoris intimi per quotidiana determinata tepescere, & paulisper ad hujus seculi amorem redire. Crebro autem Tarsilla dicere Æmilianæ sorori suæ cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem meam de nostra sorte non esse, perpendo enim quia foras defluit, & cor quod proposuit, non custodit. Quam curabant quotidie blanda redargutione corripere atque à levitate morum ad gravitatem sui habitus, reformare. Quæ quidem resumebat vultum subito gravitatis inter verba correptionis, sed cum ejusdem hora correptionis transisset, transibat protinus & super inducta gravitas honestatis, moxque ad levia verba redibat, puellarum gaudebat societate laicarum, eique personæ valde onerosa erat, quæcunque huic mundo dedita non erat. Quadam vero nocte huic Tarsillæ, quæ inter sorores suas virtute continuæ orationis, afflictione studiosæ abstinentiæ & singularis gravitatis excreverat, sicut ipsa narravit, per visionem atavus meus. Fœlix hujus Romanæ Ecclesiæ antistes apparuit, eique mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens: Veni quia in hac te lucis mansione suscipio. Quæ subsequenti die mox febre correpta ad diem pervenit extremum. Et sicut nobilibus fœminis virisque morientibus multi conveniunt, ubi eorum proximus mittit spiritum, multi viri ac fœminæ ejus lectulum circumsteterunt, inter quas mater mea affuit. Tum subito illa sursum respiciens: Jesum venientem vidit, & cum magna animadversione cœpit circumstantibus clamare, dicens: Recedete, Jesus venit. Cumque in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima è carne soluta est. Tantaque subito fragrantia miri odoris aspersa est, ut ipsa quoque suavitas cunctis ostenderet illuc auctorem suavitatis venisse. Cumque corpus ejus ad lavandum more mortuorum esset nudatum, longæ orationis usu in cubitis ejus ac genibus camelorum more inventa est obdurata cutis excrevisse, & quid spiritus ejus semper egerit, caro mortua testabatur. Hæc autem gesta sunt ante Dominici natalis diem. Quo transacto mox Æmilianæ sorori suæ per visitationem nocturnæ visionis apparuit, dicens: Veni, ut quia Dominicum natalem sine te feci, sanctam Theophaniam jam tecum faciam. Cui illa protinus de sororis suæ Gordianæ salute sollicite respondit. Et si sola venio, sororem nostram Gordianam cui dimitto? Cui, sicut asserebat, tristi vultu iterum dixit Veni: Gordiana etenim soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis est secuta: atque ita ut dictum fuerat ante Dominicæ apparitionis diem eadem molestia ingravescente defuncta est. Gordiana autem mox ut solam remansisse se reperit, ejus pravitas excrevit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris & reverentiæ, oblita consecrationis conductorem agrorum suorum postmodum maritum duxit. 4. *Dial. capit.* 16. & *homil. in Evang* 38.

EXEM-

EXEMPLUM IV.

Orationibus fratrum quidam, qui pœnitentiam pro alio assumptam nondum compleverat, à purgatorio liberatur.

MOnachus erat in Aretini territorii cœnobio, quod dicitur ad Pium, multis peccatorum nexibus involutus. Cui jam juxta quantitatem lapsuum austerior, & longa nimium pœnitentia fuisset indicta, ille fratris cujusdam, qui complexim amicitiæ familiaritas adhærebat, ad comportandum pœnitentiæ pondus auxilium petiit. Quod frater prædictus devote suscipiens, condignam pœnitentiæ partem tulit; atque à persolvendo hujus debiti tenore securum manere præcepit. Sed dum ille partito levigatus onere ad strictioris vitæ spacium pollicetur, aliquanto post in ægritudinem cecidit, ac subito mortem, quam procul esse sperabat, incurrit. Fuerat autem frater ille quantum ad se, irreprehensibilis vitæ & opinionis inter fratres. Non multis vero postmodum diebus pœnitenti monacho in somnis apparuit. Qui ille protinus inquisivit. Quid erga te frater agitatur. Quomodo tibi est? Cui querulis admodum vocibus respondit: Male inquit, ac dure, sed propter te. Nam liber à propriis, quia tuis me vinculis innodavi & alienæ cautionis obnoxium reddidi, nec persolvi, flagellis atteror: unde quæso te, & qua valeo supplicatione deposco, ut vigiles pro te, ac liberes me. Vade itaque, & sanctum hujus loci precare conventum, ut debita meæ sponsionis à me neglecta persolvant, sicque me ab istis, quæ præsto sunt, suppliciis eruant. Expergefactus ille, fratribus quod viderat retulit, quod audierat intimavit, preces exposcit, efficaciter impetravit. Porro autem cum jam fratres præfixam illius pœnitentiæ quantitatem diversis argumentorum spiritualium exercitiis implevissent præfato monacho frater ille per visum rursus apparuit, eique serenos satis & alacres vultus ostendit. Interrogatus iterum qui haberet: respondit se per orationes fratrum non solum à pœnalibus incommodis erutum, sed etiam ad electorum sortem mirabili dextræ excelsi nuper mutatione translatum. Benedictæ divinæ clementiæ dispensatio, quæ per mortuos etiam instituit vivos, & dum alios verberat, alios qualiter à verberibus eripiantur, informas. Audisti, frater historiam, esto providus ad cautelam. *P. Damianus Epistola 6. ad B. Fratrem.*

EXEMPLUM V.

Solicitudinem suam projiciens in Dominum, orationi cibos fratribus impetravit.

DIes sanctus aderat Paschæ, & cum solennitas vigiliarum sacrificiorumque intra speluncam à sancto Apollonio & suis fratribus fuisset expleta, atque ex his, quæ fuerant apud eos, refectio pararetur (erant autem eis pauci tantummodo, & sicci panes, atque olera ex his quæ sale aspersa reponi apud eos solent) tunc Apollonius fratres qui secum erant ita alloquitur: Si est in nobis fides, & vere fideles sumus famuli Christi, petit unusquisque nostrum à Deo si quid quasi in die festo sumere libenter haberet. At illi ipsi potius, qui eos ætate, & meritis præcellebant, hæc a Deo poscenda permittunt, semetipsos inferiores hujus gratiæ judicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominum. Qua expleta cum omnes respondissent, Amen. Ecce repente ante fores speluncæ astare viderunt homines quosdam sibi penitus ignotos qui tam multas copias rerum omnium quæ ad usum dumtaxat ciborum pertinent, detulerunt, ut neque tam multa, neque tam divisa facie quisquam viderit. In quibus erant quædam, quæ omnino in Ægypti regionibus nunquam visa sunt, pomorum genera, & magnitudo incredibilis uvæ, & nucis, & ficus, mala quoque punica, & ante tempus favi, atque mellis, ac lactis copia, ingentes dactyli, & panes calidi ac mundissimi, qui tamen peregrinæ videbantur esse provinciæ. Viri autem, qui hæc detulerunt statim ut ea monachis tradiderunt, quasi festinanter ad eum, à quo missi fuerant, redire cupientes, mox discedunt. Tunc ipsi gratias Domino referentes, ex his quæ sibi fuerant delata, vesci cœperunt, quorum tanta fuit copia, & usque ad diem Pentecostes quotidie ministrata sufficerent, certi quidem de hoc, quod hæc sibi à Domino Deo nostro solennitatis gratia missa sint. *Ex vitis Patrum in vita S. Apollonii.*

EXEMPLUM VI.

Oratione quidam frater aquam putei fecit in sublime conscendere.

QUidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendum aquam, oblitus est autem tollere funem discipulus ejus, cum quo hauriret aquam. Cumque pervenisset ad puteum, contristatus est valde; & quia longe erat cella eorum, quid ageret, quo se verteret nesciebat: dubitabat enim ad cellam reverti. Tunc anxius nimis prostravit se in orationem cum lachrymis, dicens: Domine, miserere mei secundum magnam misericordiam tuam, qui

qui fecisti cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt, qui facis mirabilia magna solus, miserere mei, propter servum tuum, qui me misit. Et cum surrexisset ab oratione inclamavit: O putee, putee, misit me servus Christi Abbas meus, ut hauriam aquas. Statim autem ascendit aqua sursum ad os putei. Et cum implesset lagenam suam frater, abscessit glorificans potentiam Domini Salvatoris, Aqua autem reversa est ad locum suum. *Ex lib. Sententiarum Patrum §. 27.*

EXEMPLUM VII.

Orare semper docuit Lucius Abbas, cum manibus operans, eleemosynas pauperibus dedit.

VEnerunt aliquando ad Abbatem Lucium in Henato monachi quidam, qui dicebantur Euchitæ, hoc est oratores. Et interrogavit eos senex, dicens: Quod est opus manuum vestrarum. Et illi dixerunt: Nos non contingimus aliquando opus manuum, sed sicut dixit Apostolus sine intermissione oramus. Dicit eis senex. Et non manducatis? Illi autem dixerunt? Etiam manducamus. Et dicit eis: Quando ergo commeditis, quis pro vobis orat: Et iterum interrogavit eos dicens: Non dormitis? Et illi dixerunt: Dormimus. Et dicit ei senex: Cum dormitis, quis pro vobis orat? Et non invenerunt quid ad hæc responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi fratres, quia ecce non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis, quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim juvante Deo infundens paucas palmulas, & facio ex eis plectam, & dico: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem, &c. Et dixit eis. Oratio est, an non? Et dicunt ei: Etiam. Et ille dixit: Quando permansero tota die laborans, & orans corde vel ore, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostium duos nummos, & residuos manduco, & qui accipit illos duos denarios orat pro me tempore, quo ego manduco, vel dormio, atque ita per gratiam Dei impletur in me quod scriptum est. Sine intermissione orate. *Ex lib. doctrina Patrum lib. de oratione n. 4.*

EXEMPLUM VIII.

Oratione quidam frater cum ad luxuriam per fœminam invitaretur, subito rapi meruit, & ad flumen collocari.

SEnex quidam solitarius habuit quendam ministrum manentem in possessione. Contigit autem semel, ut tardante ministro, deficerent necessaria seni. Et cum intercessisset tempus, ut non veniret minister, defecerunt quæ necessaria erant seni ad victum, & oportebat, quod operaretur manibus suis. Qui cum affligeretur, non habendo quod laboraret, neque unde viveret, dixit discipulo suo: Si vis vadas ad possessionem illam, & voces nobis ministrum, qui solet quæ opus sunt ministrare. Et ille respondit quod jubes facio. Differebat autem adhuc senex non præsumens mittere fratrem: Et cum diu sustinerent & tribularentur, non veniente ministro illo, dixit iterum senex ad discipulum suum: Vis ire ad possessionem, & adducere eum? Et ille respondit: quod vis facio? Timebat etiam & discipulus ille descendere ad possessionem, ne scandalizaretur aliunde: sed ne inobediens esset patri suo adquievit abire. Dixit autem ei senex: Vade & crede in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione: & facta oratione demisit eum. Veniens autem frater in possessionem, requisivit ubi maneret minister ille, & invenit hospitium ejus. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentum suorum, extra possessionem venire, excepta una filia ejus. Quæ cum pulsantem fratrem illum audisset, venit ad ostium, & aperuit ei. Et cum interrogaret eam de patre suo, illa hortata est eum ut intraret hospitium, simul etiam & trahebat eum: Ille vero non adquiescebat intrare. Sed cum diu eum traheret, prævaluit introducere eum ad se, & complexa est eum, & cœpit eum illectare ad commixtionem corporis sui. Ille autem videns se trahi ad luxuriam, & cogitationibus confundi, ingemiscens clamavit ad Deum, dicens: Domine, propter orationes patris mei libera me in ista hora. Et cum hoc dixisset, subito inventus est ad flumen, pergens ad monasterium & reversus est illæsus ad Abbatem suum. *Ibid. n. 4. de Obedientia.*

EXEMPLUM IX.

Oratione Publii monachi dæmon à Juliano Apostata missus per decem dies detentus est.

TEmporibus Juliani Apostatæ, cum ascenderet in Persidem, missus est dæmon ab eodem Juliano, ut velocius vadens in Occidentem, adduceret ei aliquod responsum inde. Cum autem pervenisset dæmon iste ad quendam locum ubi quidam monachus habitabat, stetit ibidem per decem dies immobilis, eo quod non poterat ultra progredi, quia monachus ille non cessabat orando neque die, neque nocte:

nocte: & egressus est sine effectu ad eum qui miserat illum. Dixit autem illi Julianus: Quare tardasti? Respondit ei dæmon, & dixit: Et moras feci, & sine actione reversus sum: sustinui enim decem dies Publium monachum, si forte cessaret ab oratione, ut transirem, & redii nihil agens. Tunc impiissimus Julianus indignatus, dixit: Cum regressus fuero, faciam in eo vindictam: & intra paucos dies interemptus est providentiâ Dei. Continuo unus ex præfectis, qui cum eo erat, & rem cognoverat, vadens, vendidit omnia quæ habebat, & dedit pauperibus: & veniens ad senem illum, factus est monachus magnus, & sic quievit in Domino. *Ibidem lib. de signis & mirac. num. 9.*

EXEMPLUM X.

Orationem solam necessariam dixit Antonius fratribus, qui nihil sustinere voluerit.

Dixerunt quidam fratres Abbati Antonio: Volumus à te audire verbum quo salvari possumus. Tunc ait senex: Ecce scripturas audistis sufficit vobis. Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Respondit eis senex: Audistis Dominum dicentem: Si quis te percusserit in maxillam dextram, præbe ei & alteram. Dicunt eis: Hoc implere non possumus. Dicit eis: Ergo si alteram præbere non potestis, saltem de una ferre patienter. Responderunt ei. Hoc non possumus. Dicit eis: Si neque hoc potestis, ne velitis percutere magis quam percuti. Dicunt ei: Hæc non possumus. Tunc senior ait discipulo suo: Succos præpara fratribus istis, quia nimis infirmi sunt. Deinde dixit eis. Si nec hoc, nec illud potestis, qui faciam vobis? Sola oratio necessaria est pro vobis. *Ibidem num. 13. lib. de exemplis doct. vita spirit.*

EXEMPLUM XI.

Oratione Iacobus Episcopus civitatem suam à gravissima obsidione Saporis Regis tutavit.

Antiochiam civitatem Romanis subditam Persarum exercitus cum suo Rege Sapore obsidebat. Et cum LXX. dies jugiter obsideret, & multa circa hanc molimina posuisset, vallos atque fossas pro capienda urbe fecisset eam nequaquam valuit obtinere. Postea vero Persæ in petum Migdonii fluminis per civitatis medium properantis à longe retinentes, & utrasque ripas ejus facientes celsiores, ut aqua in se collecta contresceret, quo vi majore possent irruere: cum vidisset jam etiam illas quas fecerant sublimes ripas impleri, subito auferentes quas fecerant catharactas, dimiserunt impetum fluminis contra murum, qui vehementis aquæ pondus non ferens, est inclinatus, & cecidit: quo facto ingrediens aqua cum magno impetu etiam aliam partem muri unde fluvius solebat exire cum magna ruina deposuit. Hoc Sapor inspiciens credit se sine pugna capere civitatem. Et illa quidem die quievit ut fundus fluminis purgaretur, & posset ambulari per fluvium. Altera vero die cum omni militia credens per loca ruinosa murorum civitatem intrare, vidit murum ex utraque parte fabricatum. Sacratissimus namque Jacobus civitatis Episcopus orationibus milites coarmavit, & alios urbis habitatores: Quo facto & murum restituit, & propugnacula fecit, quibus repelleret accedentes, & hoc non ad murum veniens egit, sed intra templum sacratum Domino supplicans adimplevit. Porro Saporem non solum muri fabrica terruit, sed etiam altera visio pervenit. Vidit enim stantem super murum quendam imperiali schemate circumamictum, & tam purpura, quam diademade resplendere, arbitratus eum esse Romanorum Imperatorem, mortem minatus est eis qui nunciaverant illic eum non esse præsentem. Quibus affirmantibus vera se dixisse, & Constantiam Antiochiæ commorari, ex vultu quem videbat, agnovit eorum verba esse veracia, & ait, Deum bella gerere pro Romanis. Cumque hoc graviter haberet, infelix sagittam dimisit in aërem, & cum vidisset quia in corpus ejus jaculari non potuit, tamen à vesaniæ suæ impetu non recessit. Tunc ergo vir quidam egregius sacratissimo Jacobo supplicabat, venire ad murum, & videns barbaros maledictionis jacula emittere contra eos. Flexus ergo venerabilis homo ascendit in quandam turrim. Et cum multa millia videret exercitus aliam maledictionem eis non petiit, nisi ciniphes, & culices, ut per parva animalia supernam virtutem possent agnoscere. Orationem vero secutæ sunt nebulæ ciniphum, & culicum, & elephantorum quidem promuscidas, cum sint cavæ, equorum aliorumque jumentorum aures, simul & nares impleverunt. At illi ferre parvorum animalium importunitatem non valentes, sessores, ductoresque suos excussos dorsis projecerunt, & diruptas acies confuderunt, exercitumque relinquentes summo impetu fugiebant. Per hoc territus miserrimus Imperator,

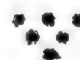
parvam clementemque correctionem in se cognoscens factam à Deo habente providentiam animarum eum piè colentium, suum exindè reduxit exercitum confusionem non victoriam ex illa obsidione percipiens. *Cassidorus lib. 5. hist. tripart. cap. 25.*

EXEMPLUM XII.

Oratione pauperis Comitem defraudantes duo dispensatores ejus, præcipiuntur à Papa solvere, eidem Comiti nummum aureum, mundo quantitate æqualem.

Refertur de nobilissimo quodam comite Campaniæ, qui in remotis orbis partibus recessurus virum quendam pauperem, & languidum, atque devotum, quem diu eleemosynis paverat, suppliciter exoravit, ut pro se quotidie rogaret Dominum, ut eum sanum, & sine periculo duceret, & reduceret Cui pater: Sine diligenti, inquit, sustentatione corporis orare non possum, cùm sim exinanitus cerebro corde debilis, & viribus penitus destitutus. Mox comes duobus dispensatoribus, quos in custodia suæ domûs relinquebat, præcepit, dicens: Languidum istum cibis, & omnibus necessariis corporis diligentissimè procurare. Quod illi promiserunt se facturos, & sic Comes profectus est. Et primum quidèm per dies quindecim dispensatores illius pauperis recordati, ei necessaria ministraverunt. Deinde minùs, ad ultimum penè ejus obliti sunt. Quid plura? Neglectus pauper, orare cessavit. Comes autem in via non modicè tribulatus, post moram multam ad patriam est reversus. Et pauperis recordatus, quærit an vivus sit, an defunctus: quem vivum intelligens, visitavit, dicens: Mortuum, inquit, te putabam charissime, juxta solitum, orationum tuarum suffragia non expertus. Exceptis enim quindecim diebus, aut non multò plùs, postquam iter arripui, usque in diem quâ ad propria sum reversus, nunquam mihi tribulationes, & angustiæ defuerunt Mox pauper obortis lachrymis, dixit: Quando tua beneficia cessaverunt à me, adjutorium Dei mei cessavit à te. Et Comes posteriorum oblitus: Qualia, inquit, in te beneficia mea defuerunt? Cui pauper: Recedens, ait, hinc duobus domûs tuæ dispensatoribus præcepisti, ut me debilem in omnibus necessariis procurarent, quod vix plùs quàm diebus quindecim impleverunt. Ego autem viribus destitutus, ad mortem ferè deductus sum, & sic pro te preces mittere, ac orare non potui. Stupefactus Comes, dictos dispensatores præcepit vocari, & eis coram omnibus dixit: O cunctis servientibus nequiores, qui contra præceptum meum nequissimè bonis meis pepercistis, & pauperem hunc, quem patronum salutis, & pacis meæ frequenter expertus fueram, non pavistis. Et nunc frustratus orationum ejus suffragiis, pericula & tribulationes inveni, quales nunquam antè in vita mea sustinui, quas quidèm, ut certus sum, evitassem, si pauperis suffragium habuissem. Vos ergo reos periculorum meorum, bonis omnibus privo, & exules à terra mea constituo. Depulsi ergo à terra Campaniæ, exules per triennium extiterunt. Inde per interventum nobilium in conspectum Principis sunt admissi. Quibus ille dixit: Nullam prorsus aliam gratiam vobis exhibebo, nisi quam vobis Dominus Papa veritate narratâ dare censuerit. Qui mox illic cum insperato gaudio iter rapientes, cum litteris secretum Comitis continentibus, qui eos non exhæredare, sed pro culpis vexare solebat, ad Summum Pontificem pervenerunt. Cui narrata adventûs sui causa litteras Papæ in hanc sententiam retulerunt Comiti: quod quilibet nummum aureum solveret Comiti, & sic adepti gratiam facultatibus redderentur. Tunc Comes, Latitudinem, inquit nummi, & spissitudinem ab ore Pontificis volo scire, & sic vos ad gratiam, quam mandavit, admittam. Denuò ergo reversi satellites, Domino Papæ responsionem Comitis ostenderunt. Mox Papa conscius quid responderet, rescripsit: Comiti nummum aureum debere habere latitudinem terræ, & spissitudinem ejus extendi usque ad altitudinem Cœli, eo quod oratio justi, quâ Comitem frustraverunt, Cœlos penetret, & virtus ejus corroboret universa. Ad hoc mandatum Comes satellitibus ait: Videte miserrimi, quid mihi Dominus Papa rescripsit? Hunc nummum aureum exolvere quis sufficiet? Videte quantâ vos pœnâ dignos existimet, qui vos debitores tantæ solutionis addixit, quam nec totus mundus solvere prævalet. Hinc ergo tertiò redeatis ad Papam, & literas absolutionis vestræ pro culpa quâ in me peccastis enormiter, adferte: sic pœnis sufficienter exactis, liberi ad propria redeatis. Sic inclytus Comes, & in servis quod deliquerunt punivit, & futuris dignam orationis fiduciam dereliquit.

Cantipratanus lib. 1. c. 1.. parte 2. & 3.

EXEMPLUM XIII.

De dæmone qui in specie hominis militi fideliter servivit, & pro salario nihil petivit, nisi ut nola suspenderetur super tectum alicujus Ecclesiæ ad convocandum populum, ad orationem tardius iturum.

DÆmon quidam adolescentis venusti speciem induens, ad quendam militem venit, obsequium suum illi offerens. Cui cùm multùm placeret, tam in decore, quam in sermone, gratanter ab eo susceptus est. Qui mox militi servire cœpit diligenter, & tam timidè, tam fideliter, & jucundè, ut satis ille miraretur, nunquam equum suum ascendit, nunquam descendit, quin ille esset præparatus, & genu flexo strepam teneret, disertum, providum, hilarem semper se exhibuit. Die quâdam, dum simul equitarent, & venissent ad fluvium quendam magnum, miles respiciens, & plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait servo: Mortui sumus, ecce inimici mei post me festinant, fluvius ex opposito est, nullus superest locus, aut occident me, aut capient. Tunc ille: Ne timeas Domine, vadum fluminis hujus bene novi, sequere tantùm me, bene evademus. Respondente milite: Nunquâ homo fluvium istum in hoc loco transvadavit. Spe tamen evasionis servum ducem secutus, sine periculo venit ad litus. Et ecce, eis transpositis, hostes ex opposito litore consistentes, mirati sunt, dicentes: Quis unquam adivit vadum in flumine isto? non alius nisi diabolus illum transvexit. Timentesque reversi sunt. Processu verò temporis accidit, ut militis uxor infirmaretur usque ad mortem, in qua dum omnes medicorum artes defecissent, ait iterùm dæmon domino suo: Si domina mea inungeretur lacte leonino, statim sanaretur. Dicente milite: Unde haberetur lac tale; Respondit ille: Ego afferam. Qui vadens, & post spatium unius horæ rediens, vas plenum secum attulit: à quo cùm fuisset per cuncta, mox meliorata, pristinum recuperavit vigorem. Cui cùm diceret miles: Unde habuisti tam citò lac istud? Respondit: De montibus attuli Arabiæ, recedens à te, in Arabiam ivi, leænæ speluncam intravi, catulos abegi, & ipsam mulsi, sicque reversus sum ad te. Stupente milite ad verba ista, & dicente: Quis ergo es tu? Respondit ille: Non soliciteris de hoc, servus enim tuus sum ego. Instante milite, tandem confessus est, dicens: Dæmon ego sum unus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis milite stupente, subjunxit: Si naturâ diabolus es, quid est, quòd tam fideliter servis homini? Respondit dæmon: Magna est mihi consolatio esse cum filiis hominum. Dicente milite: Non audeo de cætero uti servitio tuo. Iterùm ille respondit: Hoc pro certo scias, quia si me tenueris, nunquam à me, vel propter me aliquid tibi eveniet Non audeo, inquit, sed quicquid pro mercede tua postulaveris, licèt dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi: Nunquam homo homini servivit tam fideliter, & tam utiliter. Per tuam providentiam juxta fluvium mortem evasi, per te uxor mea recepit sanitatem. Tunc dæmon: Ex quo tecum esse non potero, nil pro servitio meo, nisi quinque solidos requiro. Quos cùm recepisset, militi illi reddidit, dicens: Peto ut ex eis nolam compares, & super tectum pauperis illius Ecclesiæ desolatæ suspendas, & per eam saltèm Dominicis diebus fideles ad divinum convocentur officium. Sicque ab oculis ejus disparuit, & hoc idcircò dæmon petiit, ut hi qui hactenus debitam horam officii prævenientes, cum summa devotione exspectabant, eò quòd timerent tardiùs ad divina mysteria concurrere, de cætero non nisi post auditum nolæ sonum convenirent. *Cæsarius lib. 5. c. 36.*

EXEMPLUM XIV.

Orantes in lecto dæmon irridet.

ITem fertur quod cùm duo fratres quâdam nocte sedendo in lectis suis, sic quasi cubando dicerent pariter Matutinas, adfuit diabolus cum fœtore intolerabili dicens: Ad talem orationem, tale debetur incensum. *Ex vitis fratrum Erem. lib. 2. cap. 15.*

EXEMPLUM XV.

Tristissimum fratrem B. Bernardus oratione sua subita & perseveranti lætitiâ perfudit.

CUm famulus Dei Bernardus vice quâdam plures nobiles, & sapientes de sæculi vana conversatione post se traxisset, erat inter eos primus quidam, & præcipuus Ganfridus nomine, qui post in Claravalle Prioris officio functus, beatè defunctus est in eodem. Hic igitur cùm Dei famulum ad monasterium sequeretur, gravissimâ cœpit tentatione pulsari. Intuitus autem illum unus è fratribus. Quid est (inquit) quòd facies tua tristitiæ quodam nubilo graviter obvoluta videtur? Cui ille: Scio quòd nunquam ampliùs lætus ero. Quod verbum cùm ad Dei famulum idem frater satis anxius retulisset, videns ille basilicam prope viam per quam gradiebatur, divertit ad eam, & ingressus orabat. Cæteris autem de foris præstolantibus Ganfridus gravatus tædio super lapidem obdormivit. Demùm cum ambo pariter surrexissent, ille de oratione, iste de somno, apparuit idem Ganfridus tantò jucundior, & hilarior cæteris, quantò tristior priùs.

Cumque ei prædictus verbum mœstitiæ quod locutus fuerat amicabiliter improperaret. Tunc inquit, dixi: Nunquam amplius lætus ero, sed nunc dico: Nunquam amplius tristis ero. *Ex vita S. Bernardi lib. 4. cap. 13.*

EXEMPLUM XVI.

Oratione Elisabeth juvenis sudabat. æstuabat, & se ad sanctam vitam dirigebat.

LEgitur in vita S. Elisabeth, Thuringæ: Quia venit aliquando ad beatam Elisabeth matrona quædam nobilis visitandi gratiâ, & cùm ea adolescens quidam Bertholdus nomine sæculariter indutus, quem sæculi contemptrix, Elisabeth ad se vocans dixit illi: Videris nimis indiscretè te habere, & nimis dissolutè vivere. Respondit juvenis: O Domina mea supplico vobis, ut oretis pro me, ut Dominus det mihi gratiam serviendi ei. At illa, vellesne (ait) ut ego orarem pro te? Et ille: Vellem utique. Et illa: Oro (inquit) ut te habilites ad gratiam Dei similiter orando, & ego pro te libentissimè orabo. Moxque provolutis genibus in loco competenti monasterii in Werde cœpit orare pro juvene. Ipse quoque juvenis à longe orationi instabat. Et postquam utrique aliquamdiu orassent, cœpit juvenis alta voce clamare, dicens: O domina, cessare ab oratione. At illa ferventiùs instabat. Posteà altius vociferari cœpit, dicens: O domina cessate, quia jam deficio. Nimio namque calore juvenis sudabat, totoque corpore fumabat, & brachia, totumque corpus huc illucque tanquam demens jactabat. Tunc domina ipsius juvenis, & duæ beatæ Elisabeth ancillæ accurrentes tenuerunt eum, & invenerunt eum totum incaluisse; vestesque ejus nimio sudore perfusas. Sæpiùs autem iterans clamorem, tandem dixit: In nomine Domini oro, ut cesseris ab oratione, quia jam igne consumor. Et quæ tenebant ipsum vix calorem in manibus poterant tolerare. Mox autem ut cessavit oratio, refrigeratus est. Et juvenis ille ad ordinem FF. Minorum se transtulit, sic attractus. Contigit hoc frequentiùs & aliis pro quibus ipsa Dominum exorabat. *Hugarius sive Ungarus Minorita serm. 1009. de Sanctis.*

EXEMPLUM XVII.

Orans prædicator, quia nimis propter asinum distractus fuit, ipsum asinum distraxit.

REfert Humbertus super regulam Augustini, quòd quidam zelator animarum discurrebat in asino quem solus retinuerat prædicans, assiduè; Et cùm semel intrasset Ecclesiam quandam causâ orandi, relicto asino ad portam, antequam orando finivisset orationem, scilicet, Pater noster semel, cogitavit de asino multoties, utrum fortè furaretur eum aliquis, & similia. Quod attendes, exiens distraxit eum, nolens ab illa hora quòd cor suum à Deo retraheret. *S. Humbertus in cap. 5. in regula Augustini.*

EXEMPLUM XVIII.

Quidam juvenis maternis precibus, & jejuniis in cœlum deducitur.

ERat quidam juvenis in villa prope Lovanium dissolutus & levis, qui languore decubuit. Rogatu igitur matris quidam Presbyter zelator animarum venit ad juvenem, & eum ad confessionem & pœnitentiam induxit, qui mox in multa contritione mortuus est. Mater verò ejus quinque annis pro ipso jejunavit, & cum multis lachrymis. Eodem die post annos quinque juvenis apparuit matri, dicens: Ecce nunc charissima de gravissimis pœnis transeo ad requiem adjutorio tuo. *Thomas Cantip. lib. 2 exempl. cap. 53. Sic habent flores exemplorum. Vide etiam tit. Misericordia in pauperes ex. 1. tit. Ecclesia ex. 2. tit. Furari ex. 2. tit. Conversio ex. 1. 10. 14. & 17. tit. Confessio. ex. 1. tit. Negligentia, tit. Dæmon. ex. 4. tit. Martyr, ex. 2. tit. Defuncti. ex. 2. 20. 22. 23. & 24. tit. Angeli. ex. 11. & 12. tit. Inimicus, tit. Mori. ex. 18. tit. Lascivia, tit. Infirmitas. ex. 14. & 17. tit. Apostata, ex. 11. & 18. tit. Salutatio Angelica, ex. 6. tit. Fides, ex. 1. & tit. Eleemosyna ex. 21. & tit. Suffragium per totum, & tit. Ordo, exempl. 7.*

EXEMPLUM XIX.

Oratione sua B. Scholastica B. Benedicti soror, impetrata vehementi pluvia fratrem recedere volentem detinuit, ut noctem piis collocutionibus transigeret.

SOror B. Benedicti Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantiæ suæ tempore dedicata, ad eum semel per annum venire consueverat, ad quam vir Dei non longè extra januam in professione monasterii descendebat. Quâdam verò die ex more venit, atque ad eam cum discipulis venerabilis ejus frater descendit, qui totum diem in Dei laudibus, sacrisque colloquiis ducentes, incumbentibus jam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederent, & intra sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis fœmina soror ejus eum rogavit, dicens: Quæso te, ne in ista nocte me deseras,

deseras, ut usque mane de cœlestis vitæ gaudiis loquamur. Cui ille respondit? Quid est quod loqueris soror? Manere extra cellam nullatenus possum, tanta vero erat cœli serenitas, ut nulla in aëre nubes appareret, sanctimonialis autem fœmina cum verba fratris negantis audisset, insertis digitis manus super mensam posuit, caput in manibus, omnipotentem Dominum rogatura, declinavit. Cumque levaret de mensa caput, tanta coruscationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluviæ erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant extra loci limen quo consederant, pedem movere possent. Sanctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans lachrymarum fluvios in mensam fuderat, per quos serenitatem aëris ad pluviam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta, sed tanta convenientia fuit orationis & inundationis, ut de mensa caput jam cum tonitruo levaret, quatenus unum idemque esset momentum & levare caput, & pluviam deponere. Tunc vir Dei inter coruscationes & tonitrua, atque ingentis pluviæ inundationem, videns se ad monasterium remeare non posse, cœpit conqueri contristatus, dicens: Parcat tibi Deus omnipotens soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogavi, & audire me noluisti, rogavi Dominum meum, & exaudivit me. Modo ergo, si potes, egredere, & me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem extra tectum exire non valens, quia remanere sponte noluit, in loco mansit invitus. Sicque factum est ut totam noctem pervigilem ducerent, atque per sacra spiritualis vitæ colloquia sese vicaria relatione satiarent. *Greg. Dial. l. 2. c. 13.*

EXEMPLUM XX.

Theodori Anachoretæ oratione aqua salsa, dulcis effecta est.

ANachoreta quidam in partibus Jordanis Theodorus nomine, necessitate quadam compulsus est Constantinopolim pergere, ingressusque est navim. Cum vero navis diutius detineretur in pelago, defecit aqua: erantque nautæ & vectores in magna anxietate & desperatione. Surgens autem Anchoreta, & expandens in cœlum manus suas ad Deum, qui salvat de morte animas nostras, facta oratione, signavit mare signo crucis, & ait nautis; Benedictus Deus, haurite quantum aquæ opus habetis. Impleveruntque omnia vasa sua de maris aqua dulci. *Ioan. Mosch. Evir. Prat. Spirit. cap. 173.*

EXEMPLUM XXI.

Oratione S. Remberti captivi liberantur, & multa alia perpetrantur.

DE S. Remberto inter alia produnt, cum vidisset in Dania quadam regione innumeram Christianorum multitudinem catenis vinctam in servitutem duci à pyratis, precibus se dedit, & continuo fracta sunt vincula, Barbaris Danis stupore perculsis. Sæpius cum mare trajiceret, Suetiam vel alia loca petens, tempestates supplici ad Deum voto sedavit, Dæmones è corporibus fugavit; hæc & alia multa cum perficeret, multos ad Christi cultum traduxit è Danis. *Ex Ioan. Magno l. 27. Cranz. l. 2. Metrop. c. 10. & 11. Sur. tom. 1. Bozius lib. 5. de sign. cap. 1.*

ORDO.

EXEMPLUM I.

Ordinem sacrum assumens clericus per B. Benedictum à dæmone liberatus, rursum à diabolo usque ad finem vitæ suæ obsidetur.

EOdem quoque tempore Aquinensis Ecclesiæ clericus à dæmonio vexabatur, qui à Venerabili viro Constantio Ecclesiæ ejusdem Antistite per multa fuerat martyrum loca transmissus, ut sanari potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei donum sanitatis tribuere, ut quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus est itaque ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Jesu Christe Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit, cui sanato præcepit, dicens: Vade, & post hoc carnem non comedas, ad sacrum vero ordinem accedere nunquam præsumas. Quacunque autem die ad sacrum ordinem accedere temerarie præsumpseris, statim juri diaboli iterum mancipaberis. Decessit ergo clericus sanus, & sicut terrere solet animam pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodivit. Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet superponi in sacris Ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit atque ad sacrum Ordinem accessit, quem mox, is qui reliquerat diabolus, tenuit, cumque vexare quousque animam ejus excuteret, non cessavit. *Gregor. Dial. lib. 2. cap. 16.*

EXEMPLUM II.

Ordinem sacerdotii fugiens Isaac, asello indicante proditur.

COnsilium habuerant inter se seniores Patres & omnes monachi habitantes in eremo Scythiæ, & con-

& consenserunt ut beatus Isaac Presbyter ejus ordinaretur in Ecclesia, quæ in ipsa eremo sita est, ubi convenit die & hora statuta multitudo monachorum qui in illa eremo conversantur. Audiens autem supradictus Abbas Isaac hujusmodi consilium, fugit in Ægyptum, & abscondit se in quodam agro inter fruteta, arbitrans se indignum esse honore Presbyterii, quem plurimi autem fratrum sequebantur, ut comprehenderent eum. Cum autem applicuissent ad vesperum in eodem agro fatigati de itinere (erat enim nox) dimiserunt asellum, qui eis sumptus portabat in itinere, ut pasceret. Cum autem pasceretur asellus, pervenit in locum, ubi supradictus Abbas Isaac latitabat. Cumque illuxisset dies requirentes monachi asellum, pervenerunt ad eundem locum, ubi senior se occultaverat, & admirantes valde dispensationem divinam comprehendentes, ligare & constringere eum voluerunt, & ita perducere. Venerabilis autem senior non permisit, dicens: jam non possum contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, ut licet indignus, suscipiam ordinem Presbyterii. *Ex lib. sententiarum Patrum §. 21.*

EXEMPLUM III.

Ordinem Sacerdotii quamvis Abbas Motues cum discipulo suo suscepisset, nullus tamen eorum præsumpsit celebrare.

Abbas Motues venit aliquando de loco qui vocabatur Ragitham in partibus Gebelonis. Erat autem cum eo & discipulus ejus: videns autem illum Episcopus loci illius, tenens eum, invitum Presbyterum fecit: & dum pariter comederent, dicit ei Episcopus: indulge mihi Abba, scio enim quod hunc honorem nolebas, sed ego à te benedici desiderans hoc præsumpsi facere. Cui senex præ humilitate dixit: Et mea cogitatio parum volebat, sed in hoc nunc laboro, quia dividi ab eo qui mecum est, non possum, & solus non sufficio orationes meas implere. Dicit ei Episcopus: Si scis eum dignum, ordino ego & illum. Respondit Abbas Motues: Siquidem sit dignus nescio, unum autem scio meliorem illum esse me. Ordinavit autem & illum. Utrique tamen ita pertransierunt usque ad finem suum, ut ad altare quantum ad oblationem consecrandam nunquam accederent. Unde dicebat senex. Confido in Deo meo, quia non habeo grande judicium propter ordinationem hanc, quia oblationem non præsumpsi offerre. Nam ordinatio hæc illorum est qui sine culpa sunt, ego autem bene me cognosco. *Ex lib. Sententiarum Patrum §. 178.*

EXEMPLUM IV.

Ordinem diaconatus Theodorus exercere non audet, quia se dissimilem sensit columnæ igneæ sibi cœlitus ostensæ.

Dicebat de Abbate Theodoro, quia cum factus fuisset Diaconus in Scythi, non adquiescebat ministrare, sed huc atque illuc fugiebat. Et iterum senes adducebant eum, dicentes: Non derelinquas ministerium tuum. Dixit autem eis Abbas Theodorus: Dimitte me, & deprecor Dominum Deum, & si ostenderit mihi quia debeo stare in loco ministerii hujus, facio. Et dum deprecaretur Dominum, dicebat: Si voluntas tua est Domine, ut stem in hoc ministerio, demonstra mihi. Et ostensa est ei columna ignis de terra usque ad cœlum, & vox sonuit, dicens: Si potes fieri ut columna hæc, vade, ministra. Ille autem audiens, statuit apud se nullatenus adquiescere. Qui cum venisset ad Ecclesiam, pœnitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis ministrare, vel calicem tene. Et non adquievit eis, dicens: Si me non dimittitis, discedo de loco isto. Et ita recesserunt ab eo. *Ex lib. Doctor. Patrum n. 9.*

EXEMPLUM V.

Prædicationis officium præpropere desiderasse videtur frater, qui solus existens sermonem exhortatorium fecit.

Memini cujusdam senis cum in eremo Scythi commoraretur, qui cum ad cellam cujusdam fratris gratia visitationis adveniens ostio, proximasset, audissetque eum obmurmurantem intrinsecus, paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel, sicut est moris, operans memoriter recenseret. Cumque piissimus explorator aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum reperit hujus spiritus impugnatione pellectum, ut in Ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumque subsistens senex audisset eum finisse tractatum, & mutato rursum officio celebrare velut diaconum catechumenis missam, tunc demum pulsavit ostium. Qui egressus occurrensque seni veneratione solita, introducensque eum quem olim venerit cogitationum suarum conscientia remordente perquirit, ne scilicet diutius stans ad ostium injuriam pertulisset: jocunlariter senex grateque respondit: Modo, inquiens, veni, quando tu Missam catechumenis celebrabas. *Cassianus de institutis renunciant, lib. 11. cap. 15.*

EXEM

EXEMPLUM VI.

Quomodo sanctus Pachomius docuerit monachos gloriam non quærere.

POstmodum sanctus Pachomius factus est pater fere quinquaginta millium monachorum. Et cum solemnitas ex more deposceret, ut mysteriorum cœlestium participes fierent, è proximis vinculis presbyteros convocabant, qui cum eis festum lætitiæ spiritualis implerent. Non enim patiebatur idem senex, inter eos esse quempiam qui clericatus officio fungeretur: Dicebat enim multo melius atque commodius monachis non solum nullum prorsus honorē quærere primatus & gloriæ, verum etiam occasiones hujuscemodi de cœnobiis amputari, quia frequenter hinc inter fratres contentiones, & æmulationes inutiles nascerentur. Sicut enim scintilla ignis cum in messem ceciderit non cito extinguitur, & interdum totius anni fructus exuritur, ita cogitatio ferialis ampitus si in mentes irrepserit monachorum, ut vel primi cupiant esse, vel clerici nisi cito suggestionis hujus ardorem de suo corde expellant, illico perdent continentiam multis laboribus adquisitam. Oportet ergo cum omni mansuetudine, & puritate communicantes Christi Ecclesiis clericos venerari, quia hoc expedit monachis, nullas autem religiosas apparere dignitates. *Ex gestis S. Pachomii. § 24.*

EXEMPLUM VII.

Eremita in testimonium sacerdotii suscipiendi, baculum ab Angelo recipit.

EREmita quidam erat ad Diaconatus ordinem jam provectus, cœpit postmodum pensiculatius profundiusque discutere, num ad dignitatis gradum sacerdotalis idoneus esset: metuebat enim se imparem, proinde ad orationem confugit, imploraturus Domini Dei nostri opem, ut pro sua clementia & bonitate dignaretur inspirare, quid pro sui nominis majore gloria & animæ suæ salute sibi faciendum esset. Et sic oranti apparuit venustissima facie vir, candida veste amictus, baculum in forma Crucis manu gestans; quem affatur hunc in modum: Charissime frater, cur ita dubius es; hunc tibi trado baculum in signum sacerdotii suscipiendi. Istud autem pro certo habeas, quod quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis, &c. His dictis disparuit & vir sanctus acquievit. *Ex lib. 4. Annal. Hannon capit. 139. Vide etiam tit. Episcopus exemp. tit. Defunct. exemp. 2. tit. Bigamia & tit. Luxuria exempl. 16.*

ORNATUS.

Virginis Eustochii propositum castitatis infringere cupiens quædam Romana matrona per vanum cultum terribiliter plagatur.

HIeronymus in epistola ad Lætam Prætaxata nobilissima quondam fœmina iubente viro suo Hemetio (qui pater Eustochii virginis fuit) habitum Eustochii, cultumque mutavit, & neglectum crinem mundano more pexuit, vincere cupiens & virginis propositum, & matris desiderium. Et ecce eadem vidit angelum venisse terribili facie minitantem pœnas & hæc verba frangentem: Tu ausa es viri imperium præferre Christo, tu caput virginis Dei, suis sacrilegis attrectare manibus: quæ nunc jam arescent, ut sentias excruciata quid feceris, & finito mense quinto ad inferna ducaris Sin autem perseveraveris in scelere, & marito orbaberis & filiis. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pœnitentiam velox signavit interitus. Sic ulciscitur Christus in violatoribus templi sui.

ORNATUS VESTIUM SUPERFLUUS,

EXEMPLUM I.

* *Cuidam fœminæ vestes, & ornamenta corporis à dæmone abstrahuntur.*

ERat quædam mulier Parisiis valde curiosa, & sollicita in ordinando corpore splendidis, & preciosis, ne dicam inhonestis vestibus cumque sæpe, & rigide moneretur à suo Confessario ordinis Minorum, illa nihilominus nolebat se corripere. Quod videns idem Confessarius, ex parte Dei, dixit illi: Omnes pompas, ornamenta, margaritas, uniones, lapides pretiosos & alia vestimenta, quibus velabatur, nihil aliud esse, quam diaboli arma, quibus utebatur ad capiendas & rapiendas multas animas è manibus sponsi sui Jesu Christi. Illa Domicella, auditis his sermonibus, correpta fuit tam magno Dei timore, ut cum magno fervore, & spiritu devotionis eruperit in hæc verba: Deum obsecro, ut quidquid corpus meum gestat contra voluntatem ipsius, & quod gratum est diabolo, tanquam suum, visibiliter per eundem malignum spiritum mihi auferatur. Ecce subito in præsentia omnium, qui erant in Ecclesia, super illam fœminam procumbentem in genua ad pedes sui Confessarii, apparuit horribilis quædam umbra, quæ manu quadam incognita abstulit illi omnia vestimenta quibus regebatur, nihil aliud illi relinquendo, quam interiorem tunicam indusio proximam, & interea dum prædicta manus spoliabat, illam cultu superfluo & ementitis crini-

crinibus, margaritis, monilibus, torquibus, & lapillis preciosis, ab assistentibus audita est vox in aëre inclamans; Ecce laqueos, retia, & vexilla, quibus colligo, & animas hominum intercipio. Omnia vero illa vestimenta, & opulentos ornatus, cum umbra & manu, ita disparuerunt, ut nunquam postea visa fuerint. Quare conspecta, Domina illa ad Deum sincero corde conversa est, & facta generali confessione totius præteritæ vitæ impendit residuum annorum suorum in obsequio divinæ majestatis, quæ utinam supradictum exemplum insculpat animis personarum utriusque sexus, quæ hujusmodi vanitatibus obnoxiæ sunt. *Ex 4. lib. 2. partis Annalium FF. Minorum cap. 30.*

EXEMPLUM II.

† *Mulier defuncta ignominiosa nuditate in altero sæculo punitur, quæ vivens nimio vestium ornatu corpus texerat, & onerarat.*

ORante in aliqua Ecclesia quodam religioso ordinis Franciscani, permissu divino vidit ille fœminam quandam prorsus nudam, exceptis pedibus, qui velabantur crepidis ex corio deaurato, conspexit etiam duos lupos eam quacunque iret insequentes, nisi quod in templum cum ea non intrarent; sed ad portam ejus sisterent & expectarent. Quo conspecto prædictus religiosus fusa ad Deum oratione, rogavit illam Dominam, ut diceret quæ esset, & quare ita nuda incederet, quæ respondit: Sum, inquit, fœmina quæ quondam multum temporis insumpsi in me curiose, & pretiose vestiendo, sed tandem ad Deum meipsam converti, abjectis omnibus supradictis vanitatibus, quæ admodum Deo sunt odiosæ. Et de his, & omnibus aliis peccatis meis confessionem generalem institui, diebus aliquot antequam morerer. Divina itaque bonitas pro pœnitentia in loco Purgatorii dedit ut sic nuda, coram omnibus appaream, & speciatim per omnes Ecclesias, in quibus multarum tentationum occasionem hominibus præbui, qui me tam belle, & pretiose ornatam videbant, & divina justitia permisit me gestare in pedibus has crepidas deauratas, quas vides, quæ licet à me tanquam nimium veteres essent relictæ: nihilominus eas postea uni pauperi dedi, tantum mihi prosunt, & profuerunt; ut mitigent, & temperent ardorem ignis Purgatorii. His narratis interrogavit religiosus, qui essent illi duo lupi ipsam sequentes, respondit illa esse duos sacerdotes, qui quondam vicissim fuerant sui Pastores, & Curati quos Deus illa pœna damnaverat; ut ipsam in tali forma sequerentur, sustinentes vehementem calorem, & pœnam, quia indulserant & toleraverant in ipsa vanitates hujusmodi, quas ut auferret urgere debebant, alioquin absolutionis beneficium denegare, cum viderent talibus rebus deditam non abstinere: nam, inquiebat, si ita fecissent, meipsam emendassem, & pariter si Dominarum, & Domicellarum Confessarii absolutionem ipsis recusarent, cum eas talibus vanitatibus obnoxias aspiciunt, certe vellent, nollent, hujusmodi superfluos cultus, & vestium pompas relinquerent, propter quas Deus tam rigide illas puniet, ut explicare non queam & etiam propter quas terribilem Dominus sententiam fecit adversus Confessarios, & Curatos earum: nisi officio suo debite fungantur, & eas moneant, & nisi absolutionem denegent, recusantibus ab ejusmodi superfluo ornatu desistere. Bone Deus (dicebat illa anima) obsecro te humiliter, & instanter, ut ores Deum pro me. *Ex. 4. lib. 2. part. Chronicorum FF. Minorum cap. 30.*

EXEMPLUM III.

Ostendit Deipara virgo ornatum superfluum vestium sibi displicere.

CÆperat vestium illa simplicitas, quæ antiquitus in ea regione, unde oriunda est venerabilis virgo Catharina sanctæ Brigittæ filia, servata fuerat, mutari in fastum, & pompas, maxime apud nobiles: sed sancta virgo id genus vestes à se removit, nec ullis obtrectationibus, & irrisionibus adduci potuit, ut ab humilitate, & prisca patriæ consuetudine discederet. Ejus autem exemplo permotæ multæ nobiles, consodales & cognatæ ejus, vestium pompas & ornatum superfluum abjecerunt. In iis fuit nobilis Domina, uxor Caroli, cujus ante mentio habita est: quæ licet initio pertinaciter illi resisteret, at postea in melius vitam commutavit. Cum enim in Chalmarnenci urbe pariter orarent, sancta Catharina & hæc fratris ejus conjux in sacello beatissimæ Mariæ, idque coram illius imagine paululum ipsa obdormivit, videbatque divinam virginem blando vultu Catharinam, se vero torvis oculis iracunde intueri. Itaque multum anxia cum lachrymis dixit ad matrem Dei; Cur me ita terribiliter respicis Domina mea; Cui illa respondit: Et quare non obtemperas mihi dilectæ Catharinæ? Si tu ejus exemplo habitum moresque tuos correxeris, ego te quoque blanditer respiciam. Illa ad se reversa, non immemor quid audisset & vidisset, ilico repudiatis superbis vestium ornamentis, ad sanctæ Catharinæ exempla se composuit. Id ut vidit maritus ejus Carolus, qui tum erat adhuc totus mundo deditus, turbato animo dixit sorori suæ Catharinæ: Non sat erat, ut te nobis monacham exhiberes,

res, nisi meam quoque conjugem tibi adjungeres, & omnibus ridendam proponeres. At sancta virgo æquo ferebat animo opprobria & irrisiones. *In vita S. Catharinæ virginis & viduæ cap. 3. apud Sur. 22. Martii vide etiam tit. vestimentum.*

OTIUM.

EXEMPLUM I.

Verbum Dei audiens Machetes Abbas nunquam dormitabat, sed ad verbum otiositatis & detractionis somnolentia gravabatur.

VIdimus senem Machetem nomine, à turbis fratrum eminus commorantem, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetrasse, ut quotquot diebus & noctibus agitaretur collatio spiritalis, nunquam somni torpore penitus laxaretur: Si quis vero detractionis verbum seu otiosum tentaret inferre, in somnum protinus incidebat, at ne usque ad aures quidem ejus virus obloquii poterat pervenire. *Cassianus de institutis renunciantium libr. 5. capit. 29.*

EXEMPLUM II.

Verbum Dei audientes fratres, dormitarunt, qui ad vana audienda vigilantissimi erant.

HIc idem Machetes Abbas otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, spiritualium collationum impugnatorem semper existere, his declaravit indiciis. Cum enim cum fratribus quibusdam de rebus necessariis ac spiritualibus disputaret, eosque videret læthæo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere, otiosam repente fabulam introduxit. Ad cujus oblectationem cum eos evigilasse confestim, atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens ait: Nunc usque de rebus cœlestibus loquebamur, & omnium nostrum oculi læthali dormitatione deprimebantur: at cum otiosa fabula intromissa est, omnes expergefacti torporem somni dominantis excussimus: vel ex hoc ergo perpendite quisnam collationis illius spiritualis fuerit impugnator, aut quis hujus infructuosæ fabulæ auctor atque carnalis insinuator existat. Ille etenim esse manifestissime deprehenditur, qui malis aggaudens, vel istam fovere, vel illam impugnare non desiit. *Ibidem libr. 5. cap. 21. Vide etiam titul. Cœlestis gloria exempl. 11.*

EXEMPLUM III.

Quantum animæ ponderis adferat otium.

QUidam mendicus sanus, & fortis, otio semper vacabat. Hic vero sæpe monitus fuit, ut laboraret, & communitati deserviret, sed hoc omnino recusavit. Contigit semel ut præ torpore, & otio dormiret: accessit unus sanctus homo, & accepit frustum panis de sacco mendici, & posuit super pectus medium dormientis, & statim cœpit se in somno miserabiliter habere, & ululare. Qui cum hoc vidisset, tulit panem de pectore ejus, & eum excitavit, dicens: Quid obfuit tibi in somnis frater? Qui respondit, videbatur mihi, quod magnus mons jaceret super corpus meum, & depressisset me usque ad profundum inferni. Cui ille homo respondit: Erras frater, non fuit mons, sed parva eleemosyna de sacco tuo; ergo videas quantum tibi noceat mendicitas. *Gotschalcus serm. 9. part. æstivalis E.*

PATIENTIA.

EXEMPLUM I.

Patientissimus Libertinus scabello suppedaneo percutitur, humiliter sustinet, & sævitiam sui Abbatis ad mansuetudinem perduxit.

QUadam die is, qui post venerabilis Honorati exitum, monasterii regimen tenebat contra eundem venerabilem Libertinum in gravi iracundia exarsit, ita ut eum manibus cæderet. Et quia virgam, qua eum ferire posset non invenit, comprehenso scabello suppedaneo ei caput & faciem tutudit, totumque illius vultum tumentem & lividum reddidit, qui vehementer cæsus ad stratum proprium tacitus recessit. Die vero altera erat pro utilitate monasterii, & causa constituta exiturus. Expletis ergo hymnis matutinalibus Libertinus ad lectum Abbatis venit orationem sibi humiliter petiit. Sciens vero ille quantum à cunctis veneraretur, quantumque diligeretur, pro injuria quam ei ingesserat, putabat eum ex monasterio velle recedere, atque requisivit, dicens: Quo vis ire? Cui ille respondit: Monasterii causa constituta est, pater, quam declinare nequeo, quia hesterna die ire, hodie iterum promisi, & illuc ire disposui. Tunc ille à fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem ac mansuetudinem Libertini, ex lecto prosilivit, pedes Libertini tenuit, se peccasse, se reum esse testatus est, qui tanto talique viro tam crudelem facere contumeliam præsumpsisset. At libertinus sese in terram prosternens, ejusque pedibus provolutus suæ culpæ non illius sævitiæ, fuisse rese-

referebat, quod pertulerat. Sicque actum est ut ad magnam mansuetudinem perduceretur pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri, Cumque pro utilitate monasterii ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri ac noti nobiles qui eum valde semper honorabant, vehementer admirati sollicite ab eo inquirebant, quidnam hoc esset, quod tam tumentem ac luidam faciem haberet. Quibus ille dicebat: Hesterno die sero, peccatis meis facientibus in scabello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus servans in pectore honorem veritatis, & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum. *Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 1.*

EXEMPLUM II.

Patientes monachi patrem sua olera confringentem benignissime tractaverunt.

ERant duo quidam fratres monachi pariter in cella commanentes, quorum humilitatem, & patientiam multi etiam de sanctis Patribus collaudabant. Audiens hoc quidam sanctus vir, voluit probare si veram perfectamque humilitatem haberent, & venit ad visitandum eos: Cumque cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes & psalmodiam, egrediens foras cellulam, vidit parvum hortum, ubi sibi olera faciebant. Apprehensoque baculo toto impetu cœpit omnia olera cædendo confringere, ita ut ibi nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem, aut turbulentum habentes, rursus ingressi cellulam, vespertinasque orationes complentes adorantes ad eundem senem, dixerunt: Præcipe Domine, ut eamus, & eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia jam hora est, ut cibum sumamus. Tunc senior adoravit eos, dicens: Gratias ago Salvatori nostro Christo, quia video Spiritum sanctum requiescere in vobis. Et ideo hortor ac moneo vos fratres charissimi, ut usque in finem custodiatis sanctæ humilitatis, & patientiæ virtutem, ut ipsa in regno cœlesti vos magnos & sublimes in conspectu Domini faciat apparere. *Ex lib. Sententiarum Patrum §. 22.*

EXEMPLUM III.

Patienter Abbas Moyses de Ecclesia pelli se sustinuit.

DIcebant de Abbate Moyse, qui factus est clericus, & imposuerunt ei superhumerale. Et dixit ei Archiepiscopus: Ecce, factus es candidatus Abba Moyses. Et ille respondit: Putas à foris, Domine Papa, vel intus? Volens autem Episcopus probare eum, dixit clericis? Quando intrat Abbas Moyses ad altare, expellite eum, & sequimini, ut audiatis quid dicat. Cum autem cœpissent foras mittere eum dicebant: Exi foras Æthiops. Ille vero egrediens, dicebat: Bene tibi fecerunt cinerose & cacabate, quia cum homo non sis, quare te in medio hominum dare præsumpsisti. *Ex lib. Doctrina Patrum libr. de humilitate, num. 13.*

EXEMPLUM IV.

Patientiam discere cupiens quadam matrona religiosa, perversam fœminam, cui obsequeretur a S. Athanasio petiit, & facile inventum impetravit.

QUædam religiosa ac miræ patientiæ fœmina cum Alexandriæ commoraretur, essetque non obscuris majoribus orta, atque in domo quæ sibi fuerat à parentibus derelicta religiose Domino deserviret, veniens ad beatæ memoriæ Episcopum Athanasium, precabatur, ut sibi aliquam alendam viduam daret, quæ Ecclesiasticis sumptibus pascebatur. Et ut petitionem ipsius verbis exprimamus: Da mihi, inquit, aliquam de sororibus super qua repausem. Sacerdos ergo cum laudasset propositum fœminæ, quod eam ad opus misericordiæ vidisset esse promptissimam, jussit ex omnibus eligi viduam, quæ & honestate morum, & gravitate, ac disciplina omnibus præferretur, ne forte desiderium largitatis percipientis vitio vinceretur: & quæ mercedem quæreret in egena, damnum fidei pravis ejus moribus offensa pateretur. Cui cum domum abductæ omnibus deserviret obsequiis, virtutem modestiæ ejus ac lenitatis experta, vidensque se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione, pro humilitatis officio honorari, post dies paucos ad memoratum revertitur sacerdotem. Rogaveram, inquiens, ut mihi dari præciperes, quam ego reficerem: & cui morigeris famularer obsequiis. Cumque ille necdum propositum ac desiderium fœminæ intelligens, æstimasset petitionem ejus dissimulatione propositi neglectam, causasque more illius non absque animi sui commotione perquirens, protinus agnovisset, ei honestiorem cæteris, viduam deputatam, occulte præcepit, ut ea illi quæ cunctis esset nequior traderetur: quæ scilicet iracundia vel rixis, vel violentia, seu verbositate atque etiam vanitate cunctas, quibus hæc vitia dominarentur, excederet: quam cum multo facilius inventam sibique traditam domi habere cœpisset, atque eadem ei diligentia, qua priori illi viduæ, vel etiam diligentius ministraret, hoc solum ab ea pro tantis obsequiis recepit gratiæ ut indignis jugiter afficeretur injuriis, conviciis quoque ab ea exprobrationibusque continuis vexaretur: objiciente ei & maledicis obtrectationibus increpante: eo quod se

se non ad refrigerium, sed potius ad cruciatum, & contumeliam ab Episcopo poposcisset, magisque se de requie ad laborem quam de labore transtulisset ad requiem. Cum ergo assiduitas jurgiorum eousque prorumperet, ut ne ab injectione quoque manuum procax mulier temperaret, illa autem humilioris obsequii geminaret officia, non furentem vincere renitendo, sed seipsam subjiciendo, discebat, ut multimodis indignitatibus lacessita objurgantis insaniem, humilitatis mansuetudine deliniret: quibus ad plenum exercitiis confirmata, perfectamque virtutem desideratæ patientiæ consecuta, ad memoratum sacerdotem tam pro electionis illius judicio, quam etiam pro beneficio exercitationis suæ gratias relatura perrexit, eo quod secundum desiderium tandem magistram ei patientiæ dignissimam prævidisset: cujus injuriis jugibus, & quodam palestræ oleo quotidie roborata ad summam animi patientiam perveniret: & tandem inquiens dedisti mihi quomodo repausem. Nam illa prior suis me potius honorabat ac refrigerabat obsequiis. *Cassianus Collat. 18. cap. 14.*

EXEMPLUM V.

Patientissimus juvenis in conventu multorum ab Abbate Paulo in maxillam palma percussus non solum non murmuravit, sed nec rubore quidem ut assolet, vultum perfudit.

INgenti atrio sub divali quadam monachorum multitudine per duodenarium numerum distinctis ordinibus me considente cum quidam frater susceptum ferculum paulo tardius intulisset, sub occasione istius taditatis, Abbas Paulus qui medius ministrantium fratrum solicite discurrebat, exerta manu palma eum sub omnium percussit intuitu: ita ut sonitus etiam adversariorum vel longius consistentium auribus resultaret. Hoc autem ab eo idcirco factum est, ut cunctis qui aderant juvenis patientiam patefaceret, & omnes qui interfuissent tali spectaculo modestiæ erudirentur exemplo: quam maturo autem id senior fecit consilio; res probavit. Nam memorabilis patientiæ juvenis tanta id animi lenitate suscepit, ut non modo nullus ex ore ejus sermo prolapsus, vel tenuissimum murmur tacita labiorum agitatione signatum, sed ne ipsa quidem oris modestia atque tranquillitas vel color saltem quantumcumque sit mutatus. Quod factum non solum nobis qui nuper de Syriæ monasterio venientes patientiæ hujus virtutem tam evidentibus perceperamus exemplis: sed etiam illis ibidem qui expertes non erant talium studiorum, ita mirum fuit, ut etiam summis viris præcipue per hoc factum conferretur instructio, quo scilicet patientiam ejus correptio paterna non moverat, ne spectaculum quidem tantæ multitudinis ullo vultum ipsius tinxisset ruboris judicio. *Idem Collat. 19. cap. 1.*

EXEMPLUM VI.

Patientissimus Innocentius per novem annos ab indiscreto patre verberatur, & sustinet, & post mortem interrogatus respondit.

JOannes Opani vir summæ perfectionis mihi narravit: quia in mansione mea quæ est Asia (inde namque justus originem traxerat quidam) senex omnino negligens & incontinens, dico enim non judicans ut appaream vera dicens: Hic nescio quomodo possedit discipulum juniorem Innocentium nomine, simplicem utique arbitrio ac deliberatione, cogitatione vero & opere prudentem, qui tanta ab isto hujusmodi sene sustinuit, quanta & pluribus forte quasi incredibilia videbuntur. Non enim injuriis & ignominiis sed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce vero non irrationabilis patientia ejus. Cum igitur eum quotidie viderem quasi servum emptitium extrema affectum miseria, obvians ipsi sæpe dicebam ad eum. Quid est frater Innocenti; quomodo fuit tibi hodie? Et ille confestim sicut ex Domino, quandoque quidem oculum lividum, quandoque collum, aliquando vero caput plagatum ostendebat Cognoscens igitur ego quia operator esset, dicebam ei: Bene sustine, salvaberis. Igitur faciens, sub sene illo immisericordi annos novem abiit ad Dominum. Sepulto igitur eo in cemiterio patrum, præceptor Innocentii post quinque dies ad quendam magnum abiit senem ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater. Innocentius mortuus est. Senex vero cum audisset, ait dicenti: Crede senex, quia hoc mihi persuadere nequeo ut audiam. Ipse vero ait: Veni & vide. Surrexit senex celeriter, & ad cemiterium venit cum beati pugilis præceptore & clamat tanquam viventi, at vere in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At vero prudens & obediens, & post mortem obedientiam ostendens, respondit huic magno seni: Pater quomodo est possibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc senex primo Innocentii præceptor vocatus tremens & pavens in faciem cum lachrymis cecidit, & quærens à congregationis [illegible] prope monumentum cellam facere, ibidem caste de cætero vixit, dicens patribus semper quia homicidium feci. *Climachus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM VII.

Beatissimus Bernardus B. Francisci discipulus Bononiæ multa lætissime fortissimeque sustinuit.

ACcidit semel in principio ordinis, quod S. Franciscus misit fratrem Bernardum Bononiam: ut ibi fructificaret Deo secundum gratiam à Deo sibi datam. Frater autem Bernardus cruce Christi se muniens, & obedientiæ sociatus virtute, Bononiam adiit. Quem cum viderent pueri insolito habitu & despecto multas illi injurias irrogare cœperunt, quas injurias frater Bernardus vere sanctus non solum patienter, sed etiam lætissime sustinebat. Nam quia Christi vere esset discipulus, qui factus est abjectio plebis, & opprobrium hominum, pro ejus amore in platea dictæ civitatis se studiose posuit ubi melius illuderetur ab hominibus. Unde cum sederet ibi, congregati sunt multi homines circa eum, & quidam trahebant capucium retro, quidam ante, quidam pulverem, quidam vero lapides jactabant in eum, quidam ipsum hinc inde graviter impingebant. Ad cuncta vero opprobria frater Bernardus gaudens, & patiens permanebat, in nullo penitus renitens, aut murmurans: imo, quod majus est, ad similia opprobria sustinenda per plures dies in dictam plateam studiose redibat. Et quantumcumque injuriis afficeretur ab illis, semper tamen imperturbatum animum læta facies ostendebat. Et quia patientia opus perfectum habet & approbatum, ideo quidam judex sapiens attendens, & diligenter examinans virtuosam constantiam tot diebus nullo penitus perturbatam dixit in corde suo: Impossibile est, quod iste non sit sanctus homo. Et accedens ad sanctum Bernardum, ait: Quis es tu & ad quid huc venisti? Frater vero Bernardus misit manum suam in sinum & protulit regulam Evangelicam S. Francisci, quam in corde portabat, & opere ostendebat. Ille vero judex, cum ipsius regulæ statum altissimum perlegisset, vehementer obstupuit, cum esset homo intelligens, & vertens se ad socios, cum admiratione maxima dixit: Iste est altior status quam ego unquam viderim, & propterea iste homo est cum sociis suis de sanctioribus hominibus istius mundi. Unde magnum peccatum faciunt, qui sibi injurias irrogant, quia non injuriis, sed maximis honoribus extollendus est, cum vere sit amicus Altissimi. Et ait illi: Charissime, si locum vobis aptum exhiberem ubi commode Deo serviretis, & velletis accipere, ego pro salute animæ meæ libentissime vobis darem. Frater Bernardus respondit. Domine charissime, credo quod hoc inspiravit Dominus Jesus Christus. Tunc dictus judex fratrem Bernardum ad domum suam adducens, cum gaudio & charitate magna suscepit, & postea locum promissum sibi exhibuit, & ad suas expensas totum perfecte & devote complevit, & factus est defensor, & pater præcipuus Fratris Bernardi, & sociorum ejus. Frater vero Bernardus propter sanctam conversationem ejus cœpit honorari ab hominibus in tantum, ut sanctos se putabant, quod ipsum tangere poterant, vel videre. At vero Bernardus, sicut vere humilis, & Christi discipulus, timens ne sibi honor, qui exhibebatur ibidem, impediret quietem & salutem recessit, & ad S. Franciscum rediens dixit: Locus captus est in civitate Bononiæ, unde mittas pater fratres, qui morentur ibidem, quia ego ibi lucrum amplius non facio, imo propter magnum honorem, qui mihi ibidem exhibetur, timeo plus perdere quam lucrari. Beatus autem Franciscus audiens tanta per ordinem, quæ dominus per fratrem Bernardum fuerat operatus, gaudens & exultans in spiritu, cœpit laudare Altissimum, qui pauperculos crucis discipulos sic in salutem populi dilatavit. Et ex tunc assumens de sociis misit eos in Lombardiam, & crescente devotione fidelium cœperunt loca plurima circumquaque ad laudem Dei. *Chronici Gallici ordinis Minorum parte 2. lib. 5. cap. 2.*

EXEMPLUM VIII.

Patientissimus B. Martinus Briccio derisori suo Pontificatus honorem precibus impetravit.

QUadam autem die dum quidam infirmus medicinam expeteret, Briccium adhuc diaconum in platea repertum convenit. Cui simpliciter ait: Ecce ego præstolor virum beatum & nescio ubi sit, vel quid operis agat. Cui Briccius: Si inquit, delirum illum quæris, respice eminus, ecce cœlum solitus sicut amens respicit. Cumque pauper ille occursu reddito quod petierat impetrasset, Briccium diaconum vir B. Martinus alloquitur. Ecce ego, ô Bricci, delirus tibi videor. Cumque ille confusus hæc audiens dixisse se denegaret, S. Martinus ait: Nonne aures meæ ad os tuum erant, cum hæc eminus loquebaris; Amen dico tibi, quia jam obtinui apud Deum, ut post me ad pontificatus honorem succederes, sed noveris te in Episcopatu multa passurum adversa. Briccius hæc audiens irridebat eum, dicens: Nonne verum dixi istum delira verba proferre? Sic presbyterii honorem dejiciens, sæpius beatum Martinum convitus lacessivit. *Severus Sulpitius de gestis S. Martini lib. 3. Petrus de Nat. lib. 10. cap. 55. Vincentius Belvac. lib. 18. hist. c. 41.*

EXEMPLUM XI.

Patientia habenda exemplo Christi passi.

JOannes Pechanus aliis Pecham, Minorita Anglus discipulus D. Bonaventuræ, dum Bononiæ in capitulo generali falso accusatus, ante Crucifixi imaginem in genua procumbens, obnixe Crucifixum rogasset, ne eum pateretur falsi criminis accusari, prae ce vix finita, cum sacra Crucifixi imago affata est, his verbis, quæ etiam hodie leguntur, ante eam imaginem.

Et ego quid demerui pendens inter latrones?
Oravi, nec obtinui carnis petitionem,
Calicem mortis sorbui, Patri placere studui, per
carnis passiones.
Ergo non murmur exeat, si non sit quod orasti: nec
orasse pœniteat, quamvis non impetrasti.
Dum fraudat desiderium, ad majus beneficium datorem
obligasti.
Ad me si levas oculum, vides argento vendi, tradi quoque
per osculum, & dure comprehendi, ac alligari funibus,
confici verberibus veluti desperatus præsentior Pontificibus,
quasi latro ligatus.
Sic quos amavi fortius, ab his inquam citius sum
spretus & ligatus.
Ibi clamor, derisio severitas minarum,
Omnes impune faciunt, & quidquid mihi, videtur
esse parum.
Saturatus opprobriis ducor ad Pilatum,
Renovatis injuriis, ruunt in accusatum,
Hinc homicidam liberant, ad mortem adjudicatum,
Ibi nil valet veritas, sive jus allegando:
Sed æmula clamositas, prævallet insultando,
Nec præses dat præsidia, nec curam gerit curia, de
justo liberando
Quasi vile mancipium dant in Herodis manus,
mox producor in medium, deludor ut insanus.
Tandem remissus Pontio, diræ mortis supplicio
condemnor ut prophanus.
Extra muros rejicior, & ipse crucem fero,
Matre vidente spolior vestimentis, quæ gero.
Tandem clavis confodior, & in cruce morior, de
vita non despero.
Tu ergo vermis non turberis, si statim non consequeris,
quicquid à Patre quæris.

Quibus illle auditis obstupuit, & spirituali dulcedine recreatus est *R. P. Henricus Willot in Athenis Orthodoxorum Sodalitis Francisca, id est in Chronico scriptorum Ordinis Minoritarum. Vide etiam tit. Furtum ex. 2. & 6. tit. Humilitas, ex. 4. 8. 14. & 18. tit. Culpa, tit. Angelus, ex. 6. tit. Gloria, ex. 5. tit. Adulterium, ex. 2. tit. Diffamare ex. 3. tit. lingua, ex. 6. tit. lætitia perfecta, tit. Martyr. 5. & subsequentibus, & tit. Matrimonium.*

EXEMPLUM X.

De Mina viri admirabilis patientia & sepulchro.

CHristus Jesus Dominus noster volens privare sancti Patris oratione, ante unam septimanam mei egressus assumpsit virum mirabilem Minam nomine, post Pastorem secundario, omnia negotia disponentem, qui 59. annos in cœnobio habens ministrationem omnem pervigil ministrabat. Quid igitur? Tertia die perficientibus nobis solitum canonem sanctæ dormitionis, repente totus chorus in quo

in quo detinebatur boni & suavissimi odoris repletur fragrantia. Permisit igitur magnos nos loculum cooperire in quo erat depositus. Quo facto vidimus omnes ex ipsius pretiosissimis plantis duos fontes, quasi unguento boni emanere odoris. Tunc ait magister ad omnes: Videte ecce pedum ipsius laboris sudores. Vere sicut unguentum Deo nostro oblati sunt & accepti atque suscepti. Multas quidem vero & alias directiones de isto sanctissimo Mina loci patres nobis annunciaverunt. Dicebant autem & hoc de ipso, quod aliquando præsidens ipsius à Deo donatam patientiam probare volens: redeuntem ad Abbatem & mechariam Abbati ad vesperam facientem, præteriit more solito suscipere adorantem, & ita positum usque ad canonis horam eum in terra dimisit. Tunc igitur eum benedicens, ut ostentationis amatorem, & impatientem redarguens eum surgere fecit. Noverat enim sanctus quomodo generose sufferret propterea & hoc factum ad ædificationem omnium fecit. Hujus vero sancti Minæ discipulus de his quæ etiam apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me cum curiose inquirente, si forte in tali fuisset genu flexione somno præceptus, affirmabat se totum psalterium terræ prostratum perorasse. *Climadus gradu 4. de obedientia.*

EXEMPLUM XI.

S. Eldrida patienter tulit tumorem in collo.

S Eldrida Annæ regis Orientalium Angelorum filia & Regis Ecgfridi conjunx, cum perpetua mansit virginitatis integritate gloriosa; sub finem vitæ infirmata, tumorem illa maximum sub maxilla patienter sustinuit: ferunt autem quod cum præfato dolore maxillæ sive colli premeretur, multum delectata sit hoc genere infirmitatis, ac solita dicere, Scio certissime quia merito in collo pondus languoris porto, in quo juvenculam memini me supervacua monilium pondera portare, & credo quod ideo me superna pietas dolore colli voluit gravari, ut sic absoluta, à reatu supervacuæ levitatis, dum mihi nunc pro auro margaritas, de collo rubro tumoris ardorque promineat. *Beda libro 4. cap. 19 Eccle. histo. gent. Anglic.*

EXEMPLUM XII.

S. Elizabeth patientia in adversis.

ELizabeth vidua, Regia stirpe, & Thuringiæ principis connubio nobilis, defuncto viro propinquis ejus Tetrachiam occupantibus, cum parvulis liberis ejecta, inops, egens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab iis quoque in quos olim beneficia contulerat, contempta, ita omnia constanti animo sustinuit, ut ad patrem Regem in Pannoniam cum accerseretur, redire noller, ne patientiam & humilitatem, quam in miseriis invenerat, inter regales delicias amitteret, unamquamque virtutem animi, thesauris omnibus habens chariorem. *Conrad. in vita ejus.*

PAPA BENEDICTUS.

Papa quidam Benedictus luxuriosam vitam ducens, horribili & æterna pœna damnatur.

DE æquivoco quoque hujus Benedicti Papæ atque nepote, Benedicto non, qui post eum tertius. Joannes vero secundus in Romanæ sedis mansione successit unde mihi narravit Humbertus, quia Waclus quidam, dum iter ageret, accidit ut juxta molendinum equo insidens pertransiret, & ecce repente monstrum immane conspexit. Quo viso subito eum terror invasit, & stupefactus intremuit. Videbatur autem monstrum illud duntaxat in aures asselli, caudamque desinere, cætera ursus erat. Cumque viator ad hoc portentum territus obrigesceret, fugamque præcipitem formidolosus iniret, informe prodigium humanæ vocis verba formavit: noli, inquit, ô vir expavescere: hominem me olim fuisse, sicut & nunc es proculdubio crede: sed quia bestialiter vixi, post finem vitæ bestiæ præferre speciem merui. Porro cum ille perquireret, quis fuisset? Ego ait, solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicæ sedis apicem indignus obtinui. Inquisitus autem quid jam retributionis haberet? Nunc quidem usque ad judicii diem per dumosa atque squalentia, per sulphurea loca & fœtores exhalantia, atque incendiis conflagrata raptor & protrahor: post extremum vero judicium corpus meum simul & animam irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irrevocabilis olla deglutiet, ita ut nulla mihi spes recuperationis in posterum restet. Post hæc vero hujusmodi verba disparuit. Sed cum ego, cur ille in hac specie conspectus sit, indaginem quæro, non deesse mysterium ab eo quod visum est deprehendo. Nam quia miserabilis illo funesti pontificatus sui primordio usque ad finem vitæ in luxuriæ cæno versatus est, non incongruo visus est ab auribus incipere, & in caudam asini terminare. *Petrus Damianus epist. ad Dominicum c. 7. vide etiam tit. Defuncti ex. 7.*

PARTIALITAS

Prælatum suum Aquilani cives dehonestantes horribili plaga percussi sunt.

EX chronico Pontificum Leodiensium Noverint Christi fideles unum stupẽdum miraculum cunctis gentibus prædicandum ad confirmationem & augmentum fidei Christianæ, quod his diebus factum est, scilicet anno Domini 1380. die 10. Junii in civitate Aquilana quo die celebratur ibidem festum S. Maximi Episcopi confessoris, dum infidelis Episcopus Aquilanus cum clero & populo voluit facere magnum festum & solemnem processionem ad honorem & fidem Roberti Antipapæ (cui adhærebant) cum cantoribus & salutatoribus, sonis & tubis fecerunt fieri magnum & honorabile vexillum ad honorem dicti Antipapæ. In quo pontificialiter depingi fecerunt ad modum veri Papæ dictum Robertum Cippenensem Antipapam quem Clement. VII. nominant. Et Dominum Urbanum Papam VII. verum Christi Vicarium ad ejus ignominiam fecerunt de ligno. Et posuerunt eum ligatum cum fune in collo super unum asellum, & sic volebant eum ducere in processione, verùm cùm hæc essent omnia parata ante Ecclesiam Episcopalem S. Maximi, & vellent incedere per civitatem processionaliter, ut dictum est, Dominus Jesus abominans & abhorrens tantam injuriam, & opprobrium quæ fiebant suo famulo, & ejus vero vicario, scilicet domino Urbano Papæ (licèt esset clara serenitas temporis ubique) per aërem immisit unam nubem obscuram plenam dæmonibus super locum processionis & hominum: Quæ nubes fecit tunc in instanti tantam tempestatem aquarum grandium, tonitruorum & ventorum, quod multas domus prostravit, homines multos submersit, & interfecit animalia, magnum fontem Aquilanum absorbuit, & cooperuit, ita quod non reperitur ulterius, & maximam partem dictæ civitatis duxit ad ruinam. Et ultra hoc, dæmones visibiliter abstulerunt vexillum Antipapæ, & asportaverunt per aërem secum, imago autem lignea Domini Urbani posita super asellum mansit ibidem illæsa miraculosè non infusa, nec in aliquo deturpata. Propter quod stupendum evidens & clarum miraculum omnes Aquilani cœperunt clamare O B. Urbane Papa VII. adjuva ne pereamus in hoc tremendo Dei judicio mirando. Et ad istos clamores recessit nubes, & cessavit tempestas. Homines autem multi perierunt, & animalia & domus. Et ille fons absortus est ibidem, & hoc est verum ad litteram nam notum est Aquilæ, & toti provinciæ. *Collector spice hujus.*

PARENTES.

EXEMPLUM I.

Parentes visitans sine benedictione & licentia S. Benedicti mortuus à terra rejicitur.

QUadam quoque die, dum quidam ejus parvulus monachus parentes suos ultra quam debebat diligens atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exiisset, eodem die mox ut ad eos pervenit, defunctus est. Cumque esset sepultus, die altero projectum foras corpus inventum est, quod rursum tradere sepulturæ curaverunt. Sequenti autem die iterum projectum exterius atque inhumatum sicut prius iuvenerunt. Tunc concite ad Benedicti Patris vestigia currentes cum grandi fletu petierunt; ut ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu suâ protinus communionem Dominici Corporis dedit dicens: Ite, atque hoc Dominicum Corpus super pectus ejus cum magna reverentia ponite, eumque sic sepulturæ tradite. Quod cum factum fuisset, susceptum corpus ejus tenuit terra, nec ultrà projecit. *Greg. Dial. l. 2. cap. 24.*

EXEMPLUM II.

Parentes maledicuntur, aut etiam benedicuntur à filiis in regno vel suppliciis, quod ab eis benè, vel malè instructi sunt.

FUit quidam sanctus vir, qui desideravit videre pœnas damnatorum, & gloriam Beatorum, hic ductus ad infernum ab Angelo, inter alias multas pœnas vidit patrem cum filio, & dicebat pater filio: Fili, maledicta sit hora in qua te genui, quidquid pro te feci sit maledictum, quia propter te factus sum usurarius, ut tu in sæculo in abundantia remaneres, & multa alia dicebat filio maledicendo. Filius verò è converso dixit patri: Maledicta sit hora, in qua genuisti me, quia me non docuisti Dei præcepta, nec facere pœnitentiam, nec audire verbum Dei, nec alia bona. sed docebas me superbire in vestibus, in moribus, & falsas venditiones & operationes, & sic de aliis, & non me corripuisti de multis malis meis, & ideo damnatus sum in inferno. Tunc ait ille sanctus Angelo qui eum duxit: Malum est videre ista & audire. Tunc accedit eum Angelus, & adduxit eum in paradisum, ubi vidit patrem & filium congaudentes. Et dicebat filius patri: Pater benedicaris à Deo, quia me fecisti litteras addiscere, tu me ad prædicationem & Ecclesiam sæpè invitasti, & me corripuisti cùm excessi in aliquo, & insuper

insuper multa bona & salubria me docuisti, scilicet præcepta Dei, Deum timere, & differentiam inter virtutem & vitia, & præmium virtutum, & præmium vitiorum propter quæ salvavi animam meam. Et his similia dicebat pater è converso filio, & multis benedixit filium. *Collect. spec.*

EXEMPLUM III.

Parentibus non reddens condignam vicem juvenis, monstrosi bufonis prodigio emendatur.

IN Normanniæ partibus vir admodum dives, sed ignobilis, habebat filium unicum & dilectum, quem delicatè educaverat ad robur viri. Convenit ergo patrem miles quidam nobilis cum amicis, dicens: Filia est nobis decora & prudens, per quam, si tibi placuerit, posteritas tua exaltari poterit & juvari: hanc filio tuo dabimus in uxorem, hoc tamen modo cedas possessionibus universis, & filius tibi & matri quamdiu vixeritis, abundantissimè ministrabit. Casus enim diversi sunt, in quibus filius tuus posset, te in possessione manente hæreditate frustrari. Hoc patre audiente, & hærente sub dubio, ab amicis tandem compulsus est, etsi mente pavidus, cedere cunctis bonis. Peractis ergo nuptiis, filius & uxor eius anno quidem primo honorarunt parentes, victum copiosius ministrarunt, sed secundo minus, & tertio inverecundius quam decebat. Quarto autem anno, suggerente uxore, filius parentibus suis domunculam parvam in opposito domus suæ constituit, ut minus esset indecentia senum juvenibus onerosa, ibiq; eis secretius necessaria insufficienter ministrarent. Pertulit ergo senex pater ibidem cum uxore decrepita non modicam egestatem, & vix interdum domum filii audebat intrare, sed per clientulum mandabat ea quibus carere non poterat. Una autem dierum accidit, ut mater ex opposito domûs suæ visa auca infixa veru in domo filii, diceret viro suo: Me fœminam magis decet paucis esse contentam, tu autem vadas ad domum filiii, & saltem semel esurientem animam saties de auca quam ibidem vidi esui præparatam. Hoc audito senex innixus baculo properabat ad domum filii, sed mox ut eum filius vidit, aucam retraxit ab igne, & clàm abscondit, statimq; obvius patri, quid quæreret inquisivit. Et mox factum pater notans dissimulavit, & rediit domum suam. Filius autem puellæ præcepit, ut mox aucam reponat ad ignem. Nec mora, ubi puella in thalamo aucam vidit, bufonem maximum aucæ pectori hærentem invenit. Ea ergo clàmante accurrit junior dominus, nisusque bufonem excutere, ut violenter instituit, bufo ab auca resiliens, faciem adeo conantis invasit ut nullâ arte vel consilio deponi posset, aut excuti: sed sic multas annis hominis nequitiam, inhærendo punivit. Et erat illud supremi stuporis miraculum, ut si quando monstri illius pars aliqua tãgebatur, ac si percuteretur in corde, ita homo sensibiliter lædebatur. Conterritus igitur mirabiliter, & contritus, adiit diœcesanum Episcopum, & cum omni dolore confessus pro pœnitentia recepit ab illo, ut per omnes fines Normanniæ, & Galliæ civitates revelata facie circumiret, & ubique narraret populis eventum rei, ut per hoc exemplum sumerent filii honorare parentes, & discerent quàm periculosum sit & nocivum, vicem non rependere laboribus quos ipsi parentes filiis impenderunt. Hunc post multam pœnitentiam audivimus Sanctorum quorundam precibus liberatum, & disparuisse subitò fœdum monstrum. *Cantipratanus de proprietatibus Apum lib. 2. c. 7 parte 4.*

EXEMPLUM VI.

Parentes non ita se debent spoliare bonis propter filios, ut cum Joanne de Conaza ipsi penuriã patiantur.

CUm quidam Joannes Conaza nomine ditissimus esset, nec haberet nisi duas filias, nuptui tradidit illas duobus nobilibus civitatis. Quas cùm tradidisset, in tantam generos dilexit, ut aurum & argentum, & bona sua temporalia succedente tempore eis omnia partiretur. Cumque durantibus denariis ei grati viderentur, sed deficientibus eis redderentur ingrati, volens caute suæ indigentiæ subvenire, tale adinvenit consilium. Adiit quendam mercatorem sibi familiarem, & decem millia libratrum ab eo sibi accommodari ad trium dierum spatium postulavit. Cumque pecuniam mutuò acceptam ad domum propriam deportasset, in quodam magno festo generis atque filiabus parat nobile convivium. Postquam vero comederunt intravit cubiculum, & cistam quam novam fieri fecerat cum tribus firmis clausuris aperuit camera clausa, & illam pecuniam quam mutuo acceperat, extraxit de scrinio, & posuit super pretiosa tapetia, & eam diligenter commovit cum magno sonitu, ita quòd filiæ possent audire sonum. Et illæ filiæ audientes sonum pecuniarum, venerunt occultè ad januam, & viderunt per rimas magnam summam pecuniarum, & viderunt quòd pater, accepit pecuniam, & diligenter posuit ad cistam & clausit eam. Ipse verò redit ad filias, & lætabantur, & nihil pro nunc audebant interrogare. Pater verò post egressum earum accepit pecuniam, & reportavit mercatori: Alterâ verò die filiæ & generi redeunt, & patrem interrogant

garit quanta esset pecunia in scrinio sic firmato posita. Cumque ille fingeret viginti quinque millia librarum esse, quas in deposito posuerat, ut sibi testamentum faceret & relinqueret generis & filiabus, si tamen modum quem ipse ordinavit cùm eas nuptui traderet, observarent. Et quæ sibi magis, quamdiu esset in hac vita, benevola esset, magis acciperet post mortem. Quo audito nimium gavisi sunt, & cum magna diligentia ipsi honores usque ad mortem exhibuerunt, & nullam penuriam sustinere permiserunt, neque in vestibus, neque in aliis necessariis corporis, ubi antè solebant ei unum cussinum locare, jam duos posuerunt, & hoc spe remunerationis. Appropinquante autem fine vitæ suæ vocatis generis, & filiabus sic eas alloquitur. Antequam moriar non intendens aliud facere testamentum, quàm in scrinio firmato reliqui, vidi enim charitatem vestram, quam mihi ostendistis satis magnam, de qua Deo regratulor & vobis, ideo in tantum diligo vos, quod nullis meliùs faveo totum quidquid habeo quam vobis, & ideo volo quòd testamentum meum solvatis in vita mea antequam moriar, ut post mortem nullus aliquid inde acquirat quàm vos. Statim ergo coram me dum adhuc vivo, fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, & Eremitis unicuique & libras assignare curetis, à quibus cum mortuus fuero, claves scrinii mei & depositi, quas in suo habent deposito, repetatis, in qualibet clave meum apposui sigillum in testimonium præmissorum. Unicuique autem Ecclesiæ, & reclusorio certam pecuniæ quantitatem, cùm lecto decumberet, donari fecit. Quod& libenter fecerunt spe testamenti, quod in proximo exspectabant. Cumque diem clausisset extremum, & celebratæ essent exequiæ apud prædictos Religiosos, depositas claves receperunt, quibus acceptis, scrinium, in quo depositam pecuniam putabant aperientes nihil in eo aliud invenerunt; nisi clavam enormiter grossam & magnam, in cujus manubriò scriptum erat: Ego Joannes Conaxa tale condo testamentum, ut quilibet mactetur hâc clavâ, qui seipso neglecto, alterius curam gerit. Quoviso & lecto multum conturbati sunt, & patrem maledicebant. *Collect. Spec. hujus.*

EXEMPLUM V.

Mori uris parentibus filii præmortui, & ob innocentiam vel pietatem salvi, in illa extrema necessitate, æquè aut magis cum Angelis auxiliantur.

BEatus Archangelus Michael patefecit Acatio Archiepiscopo olim Constantinopolitano, si probi liberi ex hac vita in æternam gloriam commigrarint, quum parentes cum morte colluctantur, commodunt interdùm illis ampliùs, quàm Angeli ipsi, & à Deo plurimùm opis auxiliique obtinent, ut placidà feliciterque ipsi è vita excedant. Quod ipsum, ut ait idem Archangelus, parentes vehementer animare debet ad liberos probè educandos, & se iis commendandos, cùm eos cœlestis gloriæ compotes jam esse credunt, sive quòd mortui sint infirmâ adhuc ætate, baptismo justificati, & nondum peccati capaces: sive quòd in bono statu decesserint, & ut credere fas est, in gratia Dei, qui finis est vitæ benè actæ comes. *Lib. 5. de natura Angl. c. 12. Ioan. Chrysost.*

EXEMPLUM VI.

Institutiones Philippo primogenito filio à S. Ludovico Rege sub mortem proposita ex quarto tomo de Sanctis, V. P. Laurentii Surii.

Charitas.

FIli mi, ante omnia diligenter in eam curam incumbe, ut diligas Deum: nemo enim potest esse salvus, nisi Deum amet.

Odium peccati.

Cave ne unquam admittas peccatum mortiferum, sed omnia potiùs ferre velis genera tormentorum, quàm aliquam talem perpetrare culpam.

Patientia.

Cùm adversa accidunt, feras æquo animo & cogites te commeruisse, atq; ita lucrum indè tibi accedet.

Humilitas.

Cum rebus prosperis frueris, humiliter agas gratias Deo, ne inde animo elatus, efficiaris deterior, unde te oportuit fieri meliorem.

Confessio.

Crebrò confitearis peccata tua, diligasque tibi sapientes confessarios, qui te possint instituere & docere, quid agere, quid vitare te oporteat, & coram illis ita te compares, ut audeant sincerè te reprehendere, & vitia tua indicare tibi.

Precandi studium.

Officium divinum devotè auscultes, facessent ibi fabulæ & nugæ, ne oculi huc atque illuc circumferantur: sed ores Deum ore, & etiam meditando corde, idque præcipuè sub sacrificio post peractam consecrationem.

Misericordia.

Animo sis pio & humano erga pauperes, & calamitosos homines, illisque pro viribus opituleris. Si quid angat animum, id mox explicans confessario tuo, aut alicui viro bono: ita fiet ut faciliùs id feras.

Qui adsciscendi, itemque vitandi.

Da operam, ut quorum uteris consuetudine & familiaritate, ii sint homines probi & integri sive religiosi illi sint, sive sæculares, & cum illis libenter misce collo-

colloquia: porro nequam & improborum virorum commercia devita.

Conciones indulgendæ.

Sermones qui fiunt à Deo, publice & privatim, lubens audias: preces quoque & condonationes, sive indulgentias, studiose expetas. Amato bonum, odito malum omne.

Obtrectationes cavendæ.

Ubicumque fueris nemo ausus sit quicquam ejusmodi te præsente eloqui, quod alliciat ad mortiferum peccatum, aut alterius famæ deroget: nec tu unquam de ullo male loquaris obtrectandi animo. Non patiaris quemquam, te audiente, perverse de Deo & sanctis ejus loqui, nec id sinas impune abire.

Gratitudo.

Crebro gratias agas Deo pro bonis omnibus ab illo tibi collatis, ut dignus fias potioribus ejus beneficiis affici & augeri.

Justitia.

In administranda justitia sis rectus & severus, & ita ut leges præscribunt, eam exerceas erga subditos, neque ad dexteram, neque ad sinistram deflectens: pauperumque querimonias non rejicias, donec veritas innotescat. Si quis habeat adversum te querelam aut controversiam, semper ab illo stes contra te ipsum, donec rem certam comperias. Ita enim fiet ut consiliarii tui fidentius justam ferant sententiam.

Restitutio.

Si quid possideas rei alienæ, etiam si acceperis à majoribus tuis, incunctanter restituas justo possessori, ubi certo id tibi constiterit. Sin autem dubia res est, cura ut viri sapientes accurate & sine mora inquirant, id enim vel maximè studere debes, ut qui sunt in ditione tua pace & justitia fruantur, inprimis homines religiosi, & qui in clero sunt: parentibus tuis debes amorem, reverentiam, & obedientiam.

Ecclesiastica beneficia dignis conferenda.

Beneficia Ecclesiastica non conferas nisi bene dignis, & qui nulla ejusmodi beneficia habeant, idque ex consilio bonorum virorum.

Pax.

Bellum, præsertim adversum quemlibet Christianum, sine multo consilio vide ne suscipias. Si necessitas cogat suscipere, Ecclesias & insontes, nullo patiaris damno affici. Si qua existat vel tibi, vel subditis tuis contentio, vel bellum, quoad poteris, componere & sedare coneris. Vide ut bonos habeas prætores & magistratus & de illis solerter exquiras, uti se gerant.

Reverentia erga Romanum Pontificem.

Semper sis addictus & devotus Romanæ Ecclesiæ, & ejus Pontifici haud secus atque spirituali patri te morigerum præbeas. Da operam, ut impensæ tuæ moderatæ sint & rationi consentaneæ. Sub finem hortor & adjuro te, fili mi, ut si me contigerit ante te migrare ex hac vita, ut toto regno Franciæ pro anima mea cures offerri Deo preces & missæ sacrificia. Ad extremum, fili charissime quidquid boni potest bonus & pius parens precari à filio suo, id ego à te precor. Sacrosancta Trinitas & SS. omnes servent te ab omni malo, præstetque tibi Deus gratiam recte semper agendi & ipsius faciendi voluntatem, ita ut ille per te honoretur & nos possimus post hanc vitam pariter esse cum illo, eum contemplari & laudare per infinita sæcula sæculorum, Amen.

EXEMPLUM VII.

Filius suspensus liberatur quia pro patre illud supplicium sustinuit.

Teuthonicis quibusdam, patre & filio, ut ait Calixtus Papa, ad S. Jacobum pergentibus, in urbe Tholosa, ab hospite suo false super furto scyphi accusatis, data est à Judice sententia, ut unus eorum suspendi deberet, sed cum pater pro filio & filius pro patre mori vellet, filius tandem suspenditur, & pater ad Sanctum mœrens progreditur. Deinde narratur, qualiter filius fuerit per S. Jacobum cœlesti dulcedine sustentatus, & liberatus à morte. *De sancto Jacobo Zebedæi.*

EXEMPLUM VIII.

Filius superbus nolens agnoscere patrem pauperem nihil amplius ab illo recepit.

Cum quendam scholarem Parisiis vestibus pretiosis indutum, & multum à sociis honoratum visitasset pater suus in vili habitu, timens scholaris ne socii ideo eum contemnerent, rogavit patrem ut nullo modo indicaret eis, & simulans eum esse de servientibus patris, fecit eum comedere cum garcionibus. Finito prandio scholaris duxit eum in cameram secreto quærens ab eo si aliquam pecuniam attulisset. Cum autem denarios pater quos attulerat ostendisset, asseruit quod nec unum de illis haberet, & ait tu negasti me fili, & ego nego te sic quod nunquam comedas vel bibes de aliquo quod de cætero tibi mittam. *Guilielmus Lugdunensis.*

EXEMPLUM IX.

Pater omnia dans filio nihil ab eo amplius potuit pro sui sectione recipere.

Refertur quod quidam senex totam hæreditatem suam divisit filio suo. Ille vero primo benigne

nigne se habuit erga patrem, post expulit eum à thalamo suo,& locum sibi fecit fieri post ostium, & cum hyems esset quia filius sibi abstulisset bona coopertoria, rogavit filium filii ut patrem rogaret ut daret ei aliquid ad tegendum se: puer autem vix potuit obtinere duas ulnas burelli ad opus avi sui, & cum duæ aliæ remanerent patri pueri, puer flendo rogavit eum ut sibi eas daret,qui fletibus victus dedit quærens quid inde faceret,dixit: Servabo eas quousque sis talis qualis est pater tuus,nec dabo tibi amplius sicut nec tu vis modo dare patri tuo. *Ubi supra Guilh. Lugdun.*

EXEMPLUM X.

Filius incertus digno, citur à Judice, qui noluit Patrem mortuum sagitta confodere.

FUit quidam uxoratus & ex uxore habens filios juxta suam opinionem. Cui uxor ejus cum quadam die litigaret, objecit quod ipse credebat habere tres filios,sed unus tantum erat suus, quis tamen illorum esset noluit ei dicere. Cum autem infirmaretur ad mortem, uxore mortua ipse condens testamentum dimisit omnia illi qui filius ejus erat. Quo defuncto illi tres contendebant cujus esset hæreditas, qua contentione delata ad Judicem, Judex præcepit ut pater mortuus alligaretur ad arborem & qui directius sagittam in eum mitteret hæreditatem haberet. Duo autem ex istis sagittaverunt Patrem. Tertius offensus est contra alios dicens quod nullo modo patrem sagittaret, ex quo cognitum est, quod erat filius ejus, & data ei hæreditas. *Ubi supra Diodorus Siculus lib. 20. Simile refert de filiis Ariopharnis Thracum de paterno regno condentibus.*

PASSIO CHRISTI.

EXEMPLUM I.

Passionis Christi memoria cor devoti viri diruptum est, & anima ad cœlum transmissa.

CIrca annum ab Incarnatione Domini M. CC. XVI. quidam vir fidelis & bonus oppidi Dinanthei mare transiit: & ingressus terram sanctam, loca singula in quibus pedes Domini stetisse quibusdam indiciis ferebatur, multa devotione & lachrymis visitavit. Cumque venisset ad locum Calvariæ, ubi Redemptorem nostrum audivit mortis angustias,& crucis supplicium pertulisse, gravissimis suspiriis ingemiscens,cum clamore valido & lachrymis dixit. Quid tibi benignissime Domine, quid tibi Christe retribuam pro omnibus quæ prius amator amabilis mihi mirabiliter tribuisti? Vidi loca in quibus natus & inter homines conversatus, doctrinam Evangelicam prædicasti, & divinitatis tuæ indicia per miracula demonstrasti. Hæc quidem ob amorem,& reverentiam tui sincero corde complexus sum: hunc vero locum passionis & mortis tuæ æquo animo videre non possum, ubi clavis crucifigi, terebrari lancea,& animam pro nobis tradere voluisti. Hæc ut beatus ille peroravit exclamans, ruptis vitalibus cordis venis, spiritum exhalavit. *Cantiprat. lib. 1. cap. 25. de proprietate Apum.*

EXEMPLUM II.

Passionem Christi habens semper in memoria quidam captivus nunquam lætabatur, à tyranno inciditur, & crucifixi imago in corde ejus pulcherrime invenitur.

DE quodam martyre prope nostra tempora veridica relatione suscepi: Cum captus quidam gentili tyranno serviret, & ille eum honestissime tractaret, martyr autem gemebundus incederet, miratur tyrannus, causam tristitiæ quærit, & quare cum servis aliis non gauderet. Cui martyr: Cum aliis, inquit, gaudeo, sed semper tristis incedo: quia mortis Dei mei memor continue in corde meo passionis ejus stigmata porto. Hoc mox ut tyrannus audivit, graviter indignatus,& ego, inquit,experiar quæ dixisti. Nec mora, extemplo revocato, jubet aperto pectore martyris cor ejus evelli, & per medium cultro secari. Ubi statim, mirante tyranno cum suis, res miranda conspicitur: quia pro sigillo pars una cordis, altera crucifixi Christi imaginem continens reperitur. Quo viso, tyrannus mox credidit, & cum omnibus suis sacrum baptisma suscepit. *Idem lib. 1. cap. 25. part. 8.*

EXEMPLUM III.

Passionis Christi meritis quidem frater sine purgatorio ad cœlum migravit.

ANte hoc quadriennium, cum Prior quidam de Ordine Regularium in quadam corte Monasterii hospites collegisset, & jam mensa esset præparata ipse tanto sopore cœpit affici, ut nisi ocyus dormiret moreretur. Qui cum in lecto se reclinasset, mox quidam ejus conversus, qui alteri grangiæ præerat, dormitanti adfuit, dicens: Domine cum licentia vestra vado. Et ille. Quo vadis? Respondit conversus: Ad Deum vado, quia mortuus sum in hac hora. Et Prior; Cum multi perfecti viri transeant per Purgatorium, quid est, quia tu tam absolute dicis te statim iturum ad Deum. Ad quod ille respondit: Habebam consuetudinem, ut quoties transirem coram crucifixo, hanc dicerem orationem: Domine, per illam amaritudinem, quam sustinuisti propter me in Cruce, maxime quando anima tua

tua egressa est de corpore tuo miserere animæ meæ in egressu suo. Et exaudivit orationem meam Dominus meique misertus est. Et dixit Prior: Quomodo fuit tibi morienti? Respondit: Videbatur mihi in agonia, quod totus mundus esset lapis unus, & premeret pectus meum. *Cæsarius lib. 12. cap. 52.*

EXEMPLUM IV.

Passionem Domini S. Franciscus per viam eundo fortiter deplorabat.

QUodam tempore paulo post conversionem suam, cum ambularet solus per viam, non multum longe ab Ecclesia S. Mariæ de Portiuncula, ibat alta voce plangendo. Quidam autem spiritualis homo obviavit illi, & timens ne haberet aliquem dolorem infirmitatis, dixit ei: Quid habes frater? At ille respondit: ita deberem ire per totum mundum sine verecundia plangendo passionem Domini mei. Tunc ille simul cum eo cœpit flere, & fortiter lachrymari. *Ex Chronico Ordinis Minorum Gallico lib. 1. cap. 103.*

EXEMPLUM V.

Passionem Christi quomodo debemus recolere, & quod nullum sit Deo acceptius exercitium, quam ut passionis ejus non obliviscamur.

SCribitur in libro qui appellatur Speculum humanæ salvationis quod quidam devotus & religiosus vir continuis precibus rogabat Deum, ut sibi revelaret quale servitium esset sibi magis acceptum. Quadam igitur vice vidit Dominum Jesum ad se venientem, magnamque Crucem in dorso ferentem ac sibi dicentem: Non poteris mihi gratius & acceptius obsequium præstare quam quod grandem Crucem meam juves me portare. Et cum ille quæreret, quomodo crucem suam secum bajularet, respondit Dominus: In corde portabis Crucem meam per crebram recordationem & compassionem, in ore per devotam gratiarum actionem, in auribus per pœnarum mearum avidam auditionem, in dorso per carnis tuæ assiduam macerationem. Quod ille audiens adimplere satagebat. *Cap. 43. id habetur, liber hic pius & doctus fuit impressus Parisiis anno 1506.*

EXEMPLUM VI.

Passo Christo compatiuntur aves, à concentu abstinentes & velut mortua deficientes.

LEgitur in libro exemplorum, quod quidam Anglicus nobilis ad terram sanctam proficiscens, habuit socium Saracenum, à quo quæsivit mirabilia. Transierunt per quoddam nemus pulcherrimum, habens arbores pulchras & proceras. Et respiciens vidit super ramos aves pulcherrimas, nullum tamen audivit cantantem, & quædam jacuerunt velut mortuæ, quædam habuerunt alas expansas ad modum crucis. Cumque Anglicus requireret causam istius à Saraceno. Respondit Saracenus: per totum annum in isto nemore abundantia avium est magna, & earum cantus suavissimus. Sed in hebdomada passionis qua Christus magnus Deus passus est, omnes moriuntur. Et addidit Saracenus Dominica resurrectionis reviviscunt, quasi condolentes morti Christi, pro sua resurrectione gaudentes. Si hoc faciunt aves animalia irrationalia, multo magis homo cum sit rationalis tum debet compati suo Salvatori. *Collector speculi.*

EXEMPLUM VII.

Meditationem de passione obsequium esse Christo præ cæteris gratissimum.

REfert Ludolphus à Saxonia, quendam sanctissimæ vitæ Eremitam instanter Dominum orasse, ut sibi ostenderet, quid ipsi inter cætera servitia magis acceptaret, & vidisse hominem nudum frigore trepidantem, & Crucem magnam super se bajulantem, & sibi quis esset interroganti respondentem: Jesus Christus ego sum: Rogasti enim me, ut tibi ostenderem, quod inter cætera obsequia mihi magis placeret; nunc dico tibi, quod hoc, scilicet, quod quis me juvet portare Crucem meam, & vulnera & passionem in corde suo, & hoc dicens evanuit. *Ludolph à Saxonia de vita Christi cap. 58. Vide etiam tit. Crucis signum exempl. 3. & 6. tit. Amor Christi, tit. Abstinentia exempl. 8. & tit. Apostata exempl. 9. & 10. tit. Patientia exempl. 9.*

PASTOR BONUS.

EXEMPLUM I.

Pastor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quasi lupum à suo ovili repulit, & pueri tres mira animositate & fide in tormentis perstiterunt immobiles.

NUmerianus Imperator cum apud Antiochiam immolasset dæmoniis, & vellet ingredi Ecclesiam Dei, prohibuit eum Babylas Episcopus. Altero vero die præsentato sibi in eo consistorio Episcopo dixit: Quid mihi hoc fecisti? Nescis quia Rex est qui tibi loquebatur? Respondit ei Episcopus: Me servum humilem placuit Deo, ut constitueret pastorem plebis suæ. Ideo cum vidit te lupum venientem ad oves ejus, timens ne aliquam perderes prohibui te ab ingressu ovilis: Ad quem Cæsar: Ergo tibi lupus visus sum,

sum, & non rex? Respondit Episcopus: Secundum indulgentiam Dei rex es, propter peccata nostra, ut vel sic verberati revertamur ad ipsum. At ille: Quis es Deus quem colis? Respondit Episcopus: Virtus, & sapientia & verbum patris. Ad hæc Numerianus: Quid est ergo homo? Ait: Constantia vitæ fruitio eorum quæ sunt à Domino. Tunc jussit collo ejus imponi torquem ferream, & compedibus pedes ejus constringi. Et ait: Per Deos decet te torques talis. Respondit sanctus: Tu quidem irridens dicis, sed per filium plus me decorant ista quam te diadema. Si autem vis scire quam magna est doctrina nostra, habeo sub me tres parvulos quos gratia Dei erudivi. Jube eos adduci & videbis in eis sapientiam, & scientiam Dei. Et educto Episcopo inducti parvuli interrogantur, si matrem habeant? Illis respondentibus quia habemus: Adducta est. Ait ei rex: Quæ vocaris & si isti filii tui sunt? Respondit: Theodola vocor, & ego quidem eos genui, sed Deo obtuli per pastorem bonum Babylam qui erudivit eos in Doctrina Dei. Tunc jussit eam rex alapari. Quod videntes pueri clamabant: Tyranne noli cædere matrem nostram, honesta enim mulier est & vera dicit. Tunc etiam pueros in cathasta levatos jussit percuti, uni quidem duodecim plagas, secundo novem, tertio septem. Tunc pueris Deum benedicentibus, ait mater: Gratias tibi ago Domine, quia singuli secundum numerum annorum cæsi sunt. Tunc rex eductis eis dixit Episcopo: Magister insipientium parvulorum, inventa est falsa promissio tua. Nam pueri sacrificare consenserunt. Ad hæc Episcopus: Mentiris: Magister sum sapientium puerorum & scio quia non consenserunt, non autem insipientium quemadmodum vos. Tunc jussit eum rex cum pueris suspendi, & suspensus dixit eis Episcopus: Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi Deus. Ecce ego tormentorum nihil sentio, nam Christus pro me patitur. Infantes quoque suspensi clamabant. Tyranne crudelis quare tam bonum pastorem tam crudeliter torques? Sed hæc faciens majorem illi gloriam accumulas, tu autem non effugies judicium Dei, sed æterno igne cremaberis. Tunc jussit eos amplius torqueri. Ipsi autem clamabant: Miserrime non erubescis, quod convinceris à tam pusillis parvulis coram omni populo isto. Non sentimus pœnas istas Deo juvante nos, tu vero magis cruciaris quam nos. Tunc deposito Episcopo & educto, rex singulariter pueros interrogavit. Sed ipsi æque ut terrentem, promittentem pariter contempserunt. Tunc rursus introducto Episcopo dixit rex: Hi filii tui sunt? Respondit sanctus: Voti mei est, ut in eo omnibus similes sint, exceptis peccatis meis. Tunc jussus est cum insontibus pariter decollari. Et amplexans eos dextera, lævaque dixit: Ecce ego & pueri mei, &c. Infantes vero manus ejus osculantes dixerunt: Domine pater, & magister noster pariter consumemur. Ait Episcopus: Benedictus es Domine qui vere ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem tuam. Et osculatus singulos tradidit quæstionariis, ut in ejus præsentia percuterentur. Quibus percussis tradidit etiam seipsum. Et sic pariter educati, pariter coronati ad cœlestia migraverunt. *Chrysost. sermon. in Inventinum Metaph. 4. Sept. Suid. in voce Babylas.*

EXEMPLUM II.

Pastoris officium debitum paulo negligentius executum se fuisse existimans S. Maurilius, gravi pœnitentia semetipsum subegit: magna deinde cura quæsitus à suis, Deoque juvante inventus magna cum gloria ad propriam sedem reducitur.

IN gestis S. Maurilii Episcopi Andegavensis (in cujus consecratione, sicut referre solebat sanctus Martinus, non solum adfuit Spiritus sanctus in specie columbæ, sed etiam Angelorum exercitus copiosus) legitur quod in basilica beati Petri Apostoli celebraret, advenit matrona cum moriente puero, quem idem vir sanctus eidem ante Episcopatum, ut nasceretur, precibus obtinuerat apud Dominum, postulans ut filio suo quem Domino devoverat manuum suarum impositione Spiritum sanctum daret antequam obiret. Sed remorante paululum Episcopo in celebratione puer excessit. Beatissimus igitur Maurilius expleto Missæ officio obituque pueri qui absque chrismatis dono excesserat percognito, totum id suæ negligentiæ deputavit, lachrymis multo tempore irremediabilibus culpam suam flens. Cui cum nec ista sufficerent, diu multumque quid ageret secum tractans, tandem reperit quod inter concives tantæ negligentiæ piaculum plene expiare nequiret, nisi singulari elapsu patriam propriam civesque relinqueret. Tali igitur reperto consilio occulte recessit, & sanctorum reliquiis Ecclesiæ Andegavensis secum claves exportans. Cum autem pervenisset ad mare divina providente clementia manens in littore diem transitus sui exaravit in lapide. Sicque ascensa puppi inchoati itineris cœpit maturator existere. Cumque processisset in altum, & reliquiarum claves quare secum detulerat cogitaret, insidiante humani generis inimico, ut dolorem super dolorem sancto viro imponeret, repente claves de manibus lapsæ submerguntur in æquore. Tunc cum lachrymis clamavit Maurilius. Nisi has iterum claves videre meruero, patriam,

patriam, & urbem nunquam repetam quam effugio. Transmisso igitur, quo quisquis esset, abscondere potuisset, mutato habitu uni principum regionis adhæsit, professus se hortulanum fore, qui cum præficeretur ministerio, tantam copiam Domino olerum dabat, ut omnibus quibus necesse fuerat, ex eisdem daret sufficienter, & tamen nunquam olera defecerunt, unde pluribus placebat, & ab omnibus amabatur. Interea plebs Andegavorum pavore nimium percellitur; crebrisq; visionibus admonetur, ut proprium pastorem circumquaque perquireret, nisiqua Maurilius inventus suæ Ecclesiæ redderetur urbem Andegavorum fore celerius subvertendam. Unde ejusdem regionis nobiles & vulgares collatione facta in unum convenerunt decretum, eligentes ex concivibus quatuor diffusæ virtutis ac fidei viros, quibus quæ necessaria erant ad tanti itineris supplenda negotia sumptibus ex toto collatis præcipiunt, ne unquam revertantur, donec pastorem suum invenissent. Qui functi legatione, & devotius jussa exequentes, omnem fere Europam circuitu ambierunt. Septimo tandem anno in partes Galliæ revertentes, & minime quem quærebant invento, divino ductu ad portum Oceani maris (qui in Britannia minore manet) pervenerunt: quatenus quem eis mare invenire non poterant, trans mare quærere nitterentur. Præstolantes igitur navim cum qua transirent, dum residerent, in littore, scriptum (quod supra diximus) invenerunt in silice. Hic transiit Maurilius Andegavorum Episcopus. De tam evidenti igitur alacres facti indicio, trans pontum abiere securi. Cumque jam in medio maris essent, repente immanis emersus à gurgite piscis prosiliit in navim, de quo cum Deo gratias retulissent, ipsumq; piscem exenterare cœpissent, reliquiarum claves (quas Maurilius in mari perdiderat) in piscis jecore cœperunt. Quas recognoscentes nimiumque mirantes, turbantur attoniti metuentes ne cum ipsis Maurilius naufragium passus, submersus esset. Dimissis igitur navis anchoris in hoc stantes, ut de mari reverterentur, asserentes nautis Maurilium esse defunctum, singuli sequenti nocte unum, eundemq; visum Domino tribuente habuerunt. Nolite (inquit) metuere, nec revertamini de itinere, cœptum maturate negotium, proculdubio diu quæsitum invenietis Mane reddito, quid singuli viderant, retulerant. Unde factum est, ut Angelico ductu ad domum principis (cum quo Maurilius habitabat) recto itinere ducerentur. Ingressi autem illico Maurilium vocari, & cum oleribus (quibus rex uti coonsueverat) accurrere audierunt. Oculorum igitur aciem in partem qua illum audierunt in clamore dirigentes, cum oleribus accurrere statim Maurilium perspexerunt. Quem cum cognovissent, prostrati pedibus illius cum magno fletu rogabant, ut propriæ subveniret Ecclesiæ, atque civitati, quæ ejus absentia nihil jam aliud nisi supremum præstolaretur exitium. Ad quorum fletum cum se negare non posset, obstupefactus cum lachrymis repugnare cœpit obnixus, dicens: Voto me ac juramento constrinxi, nunquam me ad patriam reversurum, nisi claves videre merear iterum quas amisi. Quibus statim exhibitis quicquid in mari viderant & pertulerant, ex ordine referepant. Interea istiusmodi circumquaq; negotii fama pervolitat, ipsumque solicitat regem. Mirantur cuncti & quem ut hortulanum habuerant, nunc sanctissimum Præsidem adorant, multis cum muneribus & donariis honorare concertantes. Tunc Maurilius tot precibus ut regrederetur & miraculis victus, dum sollicitior de reversione cunctaretur, & vigiliis & orationibus insomnem ducere sequentem disponeret noctem, tandem fatigatus jejunio paululum obdormiens, Angelum Domini vidit dicentem sibi: Surge Maurili, & populorum te quærentium exequere votum. Ecce enim tuis precibus atque meritis tibi commissis servavit Dominus oves pro quibus rogasti, & insuper reddidit tibi puerum quem diutius plorans quæsisti. Quid multis? Reddito mane concurrentibus undique populis cum honore magno deducitur ad navem, & traducto ponto cum non minori gloria ad propriam excipitur patriam. Taliterque regressus ad urbem spectantibus turbis de Domini promissione securus, venit ad tumulum pueri. Quem rastris discoopertum invocat planctibus diutissime Christum. Tandem expleta cum lachrimis oratione, uterque consurgunt, Maurilius de oratione, & puer de morte. quo septiformis Spiritus gratia consecrato ex eventu vocavit eum Renatum. Qui ab eodem beato viro diligentius educatus, tantis florere virtutibus promeruit, ut post Maurilium Pontificalem Ecclesiæ cathedram sortiretur. *Vincentius historior. libr. 17. cap. 23. 24. 25. 26. vide etiam titul. Charitas exempl. 1.*

PATRONUS.

EXEMPLUM I.

Votum religionis infringens adolescens à dæmonibus multipliciter torquetur, sed à B. Petro Apostolo, quem in in patronum elegerat, liberatur.

ADolescens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coævis suis juvenculis de animarum suarum cœpit salute tractare. Deliberatione præmissa

præmissa tandem statuunt, & unanimi invicem confœderatione proponunt, & mundi ejus pompas abjicere, & ad monasticæ conversationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc suspensa differtur, dum rerum ordo multiplici variatione concutitur, ipse quoque tenet adolescentis animus fixus in suo proposito non tenetur. Quid Multa? Mutata postmodum mente duxit uxorem. Cumque per processum temporis mens ejus memoriam sancti propositi paulatim de se prorsus eraderet, & sub prætextu conjugii ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientius ebulliret, divina super eum vigilante clementia, subito languore percussus est, ac paulo post ad extrema pervenit. Necessariis igitur sive propinquis de jam quasi defuncti disputantibus sepultura, dum in medio positum videretur cadaver exanime, vixque tenuis quidam motus in ejus pectore palpitaret; ecce duo teterrimi ac truci vultu Æthiopes eum, ut sibi videbatur, tanquam leones invadunt, rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter evellunt. Mox pedes ejus & brachia duris alligant nexibus, sicque velut hœdum in phalanga alter post alterum bajulare cœperunt. Quos autem dolores & torsiones ille pertulerit, quot & qualia viderit, vel audierit, per quam plurima eum loca vectaverint, perlongum est non tantum stipulo digerere, sed simplicibus quoque verbis ex ore per ordinem referentis audiro. Hoc tantum hic inferre sufficiat, quia dum per obscuræ caliginis eum loca portarent, ecce B. Petrus splendidus & coruscus occurrit, eum deportantium humeris raptum, nexibus, quibus angebatur, absolvit. Illi mox rapta præda stridentes dentibus, & ejulantes abscedunt; factumque sibi præjudicium flebiles conqueruntur. Beatus autem Apostolus adolescentem ad Cluniacense monasterium duxit, eique forinsecus posito sese, donec ad eum reverteretur, expectare præcepit. Ego, inquit, meum monasterium ingrediens visito, ac per circuitum cuncta perlustrans quid agatur intendo, deinde consideratis omnibus redeo. Sed mox ubi iste relictus est solus, ecce crudeliores ac acriores iidem revertuntur Æthiopes, & non jam per manus & pedes, sed ipsa genitalia corripiunt, eumque sic non sine gravissimo illius dolore suspendunt. Nam & si velut rostro passer accipitris, vel aquilinis unguibus columba rapiatur in pedibus: sic ait à reprobris illis spiritibus miser iste corripitur, trahitur, libratur, per verenda suspenditur, & quasi reportata præda, quæ fuerat perdita, longius asportatur. Tunc ecce beatus Petrus radianti nimis ac terribili splendore conspicuus, se tanquam fulmen injecit, rapinamque suam quasi per impetum violenti spiritus apprehendit, & clavibus, quas manu gestabat, raptores nequissimos acerrime verberavit: mox illum in domum propriam usque perduxit, reddensq; spiritum corpori, utramque saluti substantiam reformavit. Nam & ille protinus convalescens, & domo sua disposita, ad Cluniacense monasterium properans sanctæ conversationis habitum fervida devotione suscepit. *Petrus Damianus epist. ad Desiderium Abbatem, cap. 25.*

EXEMPLUM II.

Reliquias patroni sui veneratus à fornicatione eripitur.

NArravit mihi quidam Episcopus magnus in quadam familiari collocutione, quomodo olim ipse in minoribus constitutus, ad quendam sanctum (cujus non recordor) devotionem habuit singularem, cujus etiam reliquias semper apud se ex devotione portare consuevit. Cum autem quadam die familia emissa ipse solus forte causa studii in hospitio domus suæ remansisset audivit fortiter pulsari ad ostium, & ipse putans aliquem esse de familia sua, ivit, & aperiens ostium invenit ibi pulchram mulierem, quæ dicebat, se habere sibi loqui. Qua intromissa eis considentibus, inter loquendum iste concupiscentia carnis stimulatus, eam ad concubitum provocavit, nec illa recusavit. Cumque iste jam ad actum carnalem procubuisset, recordatus reliquias devoti sibi sancti habere apud se, continuit, donec reliquias poneret extra cameram, in qua erant, exhorrens facinus si in præsentia illarum actus illius turpitudinis exerceretur. Cumque ergo sic occuparetur in dissolvendo bursam reliquiarum cum suis nodulis, & ligaturis, & in deportando eas ad locum sequestratum: Ecce quidam cum rumorosa importunitate ad ostium domus pulsavit: At ille depositis reliquiis ad locum suum cogitabat primitus illum pulsantem amovere, ut sic cum bona opportunitate valeret voluptatem suam explere. Cum ostium aperuisset, vidit, quod erat unus magnus Dominus amicus suus, qui ad videndum eum casu supervenit: Ille vero Dominus perpendens istum in facie, atque oculis totum inflammatum, ait ad eum: Certe aliquid nequitiæ apparet in te, dic mihi quid sit: Ipse autem amico nihil celare volens, indicavit mulierem adesse, ad cujus concubitus jam dispositus fuerat, & jam explevisset, nisi cum reliquiis alicujus sancti occupatus fuisset: Quod ille audiens, sicut

vir prudens ait, Vere bonus est sanctus iste, cujus reliquiæ te à peccato præservaverunt. Dimitte ergo eam, & ad alia solatia properemus, sicque factum est, Et exinde iste reliquias suas majori devotione venerabatur. *Lib. vitarum fratrum eremit. D. Augustini.*

EXEMPLUM III.

Patroni singulorum visi sunt pro suis veneratoribus judicem exorare, & quidam sanctus beneficiatum sua Ecclesia male viventem accusare.

VIdebatur cuidam clerico quadam nocte, quod Deus sederet in judicio, & ante eum totus mundus vocabatur: quilibet recepturus secundum merita sua: Vidit, quod unusquisque adducebat aliquem sanctorum, cui plus servierat, ut esset apud Christum advocatus suus. Ille cogitabat quod rogaret etiam sanctum illum, cujus canonicus fuerat, cui & servierat cantando, legendo, & secum iret ad judicium ante Christum, ut intercederet pro eo, monens eum de servitio suo. Tunc ille sanctus respondit: Libenter ibo tecum. Et assumpsit secum alium quasi pro teste, & devenerunt simul ad judicium. Cumque venissent, dixit sanctus: Domine, Domine conqueror de isto vilissimo peccatore, qui viginti annis & omne tempus suum expendit luxuriose & turpiter vivendo, nec una die servivit, sicut debuit, unde peto judicium fieri de isto peccatore. Hujus rei iste est testis. Christus respondit: Accipite eum, & ligatis manibus & pedibus, projicite eum in infernum. Ille ergo clericus evigilans quasi de gravi somno putabat jam se esse in inferno, & dixit illi sancto: Domine habete præbendam vestram, quia nunquam plus comedam de ea. Et conversus ex hora religionem intravit, & salvavit animam suam. *Collect. Spe. Vide etiam titul. Ecclesia exemp. 1. tit. Mori, exemp. 19. & tit. Fœmina exemp. 8.*

PAUPERTAS.

EXEMPLUM I.

Tentatus & tribulatus paralysi Servulus concinentibus Angelis ad cœlum recipitur.

IN ea porticu, quæ euntibus ad Ecclesiam Beati Clementis pervia erat, fuit quidam Servulus nomine, qui quidem pauper rebus, meritis dives erat, quem longa ægritudo dissolverat. Nam ex quo illum scire potuimus, usque ad finem vitæ paralyticus jacebat. Quid dicam, quia stare non poterat, qui nunquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat, nunquam manum suam ad os perducere, nunquam se potuit in latus aliud declinare? Huic ad serviendum mater cum fratre aderant, & quicquid ex eleemosyna poterat accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogavit. Nequaquam literas novit sed scripturæ sacræ sibimet codices emerat, & religiosos quosque in hospitium suscipiens, hos coram se legere studiose faciebat. Factumque est, ut juxta modum suum plene sacram scripturam disceret, cum, sicut dixi, literas funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere hymnis & Dei laudibus diebus & noctibus vacare. Sed cum jam tempus adesset, ut tanta ejus patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia rediit. Cumque jam se morti proximum agnovit, peregrinos viros, atque in hospitalitate susceptos admonuit, ut surgerent, & cum eo psalmos pro expectatione sui exitus decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens, psalleret, voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris, dicens: Tacete, nunquid non auditis, quantæ resonent laudes in cœlis? Et cum ad easdem laudes, quas intus audierat, aure cordis attenderet sancta illa anima carne soluta est. Qua scilicet exeunte tanta illic fragrantia odoris aspersa est, ut omnes illi, qui aderant, inæstimabili suavitate replerentur: ita ut per hoc patenter agnoscerent, quod eam laudes in cœlo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc usque vivit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus ejus sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. *Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 14.*

EXEMPLUM II.

Pauper quidam mattam habens cum sustineret frigora, seipsum consolatur.

NArravit quidam fratrum dicens: quia cum essem in Oxirintho, venerunt eo pauperes vespere sabbathi, ut acciperent agapem. Ex dormientibus eis erat ibi quidam habens tantummodo mattam, cujus medietatem sibi subtermittebat, medietatn vero cooperiebatur: erat enim ibi validum frigus, & cum exissem ad urinam, audivi unum murmurantem & gementem de frigore, & consolabatur semetipsum dicens: Gratias tibi ago Domine, quanti sunt modo divites in custodia, qui etiam in ferro sedent, aut pedes habent ligno constrictos, qui

neque urinam suam libere faciunt: ego autem velut Imperator sum extendens pedes meos, & quo volo ambulo. Hæc illo dicente ego stabam audiens verba ejus: Ingrediens autem narravit fratribus, & audientes multum ædificati sunt. *Ex l. DD. Patrum n. 25.*

EXEMPLUM III.

Paupertatis amator beatus Franciscus curiosus mensas fratrum præparatas videns ipsos redarguit.

CUm quidam minister fratrum venisset ad beatum Franciscum, causa celebrandi festum Nativitatis Domini cum eo, in loco fratrum de Reate, fratres occasione ministri & festi, paraverunt mensas aliqualiter honorifice, & curiose ipso die Nativitatis, superponentes tobalias pulchras & albas, & vasa vitrea. Descendens beatus Franciscus de cella ad comedendum, vidit, mensas in alto positas, & ita curiose paratas. Tunc statim ivit secrete, & tulit baculum, & capellum cujusdam pauperis, qui illuc venerat ipso die, & advocans unum de sociis suis submissa voce, exivit foras ostium loci, ignorantibus fratribus de domo, socius autem remansit intus juxta ostium, fratres vero interim intraverunt ad mensam. Nam beatus Franciscus ordinaverat, ut fratres non expectarent eum, quando non venerat statim hora comestionis. Cumque stetisset aliquantulum foris, pulsavit ostium, & socius ejus statim aperuit ei, & veniens cum capello post dorsum & baculo in manibus, ivit ad ostium domus, in qua fratres comedebant, sicut peregrinus & pauper, & clamavit dicens: Amore Domini mei facite eleemosynam isti pauperi & infirmo. Minister autem & alii fratres statim cognoverunt eum. Et respondit illi minister: Frater, nos etiam sumus pauperes, & cum simus multi, necessariæ sunt nobis eleemosynæ, quas habemus, sed amore illius Domini, quem nominasti, intres domum, & dabimus tibi de eleemosynis, quas Deus dedit nobis. Et cum intrasset, & staret ante mensam fratrum, minister dedit ei scutellam, in qua comedebat, & de pane similiter. Et accipiens humiliter, sedit juxta ignem, coram fratribus sedentibus ad mensam, & suspirans dixit ad fratres: Cum viderem mensam honorifice & curiose præparatam, consideravi, quod non erat mensa pauperum religiosorum, qui quotidie vadunt ostiatim pro eleemosynis. Nobis enim charissimi magis convenit sequi exemplum humilitatis, & paupertatis Christi, quam aliis religiosis, quia ad hoc vocati sumus, & professi sumus coram Deo & hominibus, unde modo videtur, quod sedeam sicut frater Minor. Nam festivitates Domini, & aliorum sanctorum magis honorantur cum inopia & paupertate, per quam ipsi sancti lucrati sunt cœlum, quam cum curiositate & superfluitate, per quam elongatur à cœlo. Ex hoc autem verecundati sunt fratres, considerantes, quod ipse puram veritatem dicebat. Et quidam ex eis inceperunt fortiter lachrymari, attendentes, quomodo sedebat in terra, & quod ita sancte & pure voluit eos corrigere & docere. Admonebat enim fratres, ut ita humiles & honestas mensas haberent, quod inde seculares possent ædificari. Et si aliquis pauper supervenerit, ut invitaretur à fratribus, & posset sedere æqualiter juxta eos, & non pauper in terra, & fratres in alto. *Ex Chronico Minorum Gallico, lib. 2. cap. 17.*

EXEMPLUM IV.

Pauperes flumen rapidissimum cum fiducia transire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QUodam tempore dum sanctus Franciscus esset graviter infirmus, frater Leo sibi cum multa devotione & diligentia serviebat. Cum autem quadam vice frater Leo staret prope beatum Franciscum, & daret se orationi, factus in extasi ductus est ad maximum quoddam flumen, & impetuosum, & latum, ubi cum aspiceret transeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui statim ab impetuositate fluminis subvertebantur, & absordebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant usque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui usque ad medium, alii quasi usque ad finem, qui omnes propter sarcinas & onera, quæ portabant, diversimode secundum diversas sarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudelissime absque omni remedio. Frater autem Leo videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce subito apparuerunt aliqui fratres sine aliquo onere, vel sarcina omnis rei, in quibus sola paupertas sancta relucebat. Et intrantes flumen transibant sine aliqua læsione. Sanctus vero Franciscus per spiritum sciens, quod frater Leo viderat aliquam visionem, postquam rediit ad se, vocavit eum S. Franciscus, & ait: Dic mihi, quæ vidisti. Et ille recitavit per ordinem cuncta, quæ viderat. Cui S. Franciscus ait: Vera sunt quæ vidisti. Nam flumen est mundus. Isti fratres, qui sorbentur à flumine, sunt illi, qui professionem evangelicam & paupertatem voluntariam non sequun-

tur. Illi verò qui sine periculo transsunt, sunt fratres Spiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilque carnale amant, aut quærunt, aut possident, sed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti sunt sequentes Christum in Cruce nudatum, & onus Crucis ejus & jugum obedientiæ ejus faciliter & sine periculo de temporalibus transeunt ad æterna. *Ex Chronico Minorum Gallico lib. 2. c. 12.*

EXEMPLUM V.

Pauperum oppressor, & in Ecclesiam & servos Dei saeviens, quibus tormentis post mortem cruciatus fuerit.

Legitur in libro, qui dicitur Fasciculus morum, de quodam Principe magno, qui non tantùm in proximis pauperibus, dum adhuc viveret, ultra modum sæviebat, verùm etiam super omnia in Ecclesia Dei, & servitoribus ejus. Unde ipso mortuo quidam clericus in curia sua nutritus, & per eum promotus vehementer sollicitabatur de eo, qui sic crudeliter vixerat, utrum damnatus aut salvatus esset. Accidit autem quadam vice, dum ipse cum aliis per nemus quoddam transiret, in quo dictus Princeps consueverat venari, dum sic sollicitè cogitabat de illo, ecce nubes densa super eos venit, in qua densitate ipse à socio divisus est. Cùm ergo vagabundus deviaret, habuit obviam quendam sessorem in equo magno nigro, qui dixit ei: Si vis scire quæ desideras, citò de equo tuo descende, & mecum ascende, qui ad ostium aulæ securè satis portabit te, ubi cùm veneris, descende, & ad talem cameram intra, & ibi videbis quod optas. Sed si vis cum vita evadere, statim cùm audieris istius equi hinnitum, & chordæ ejus sonitum, equum ascende, & fuge periculum, & ille fecit omnia, quæ præceperat. Cùm ergo dictam cameram intrasset, vidit ibi cathedram ignitam positam, in quam duo dæmones imposuerunt hominem omnibus doloribus aggravatum. In cujus capite imposuerunt coronam ignitam. Quo facto intravit magnus cervus cum cornibus acutissimis, & à cathedra ipsum impetuosè projiciens cum cornibus totum corpus ejus dilacerabat, & recessit, sed ille per ipsos in cathedra restitutus est. Et ecce leporarii duo terribiles, & nigri venerunt, & iterùm illum à cathedra retraxerunt, & miserabiliter laceraverunt. Quibus egressis iterum in cathedra restituitur. Intravit igitur quidam juvenis cum gladio evaginato, & illum per coronam capitis de cathedra prostravit ad terram, & gladium in coronam usque ad cerebrum infixit, & postmodum radendo ipsam totaliter amputavit. Et cùm ad pedes suos illam projecisset, statim festinus exivit. Cùm igitur iterum in cathedra esset miser restitutus, illum clericum respiciens: Ego sum (inquit) ille, quem quæris. Sciscitante ergo clerico, qui essent, quos vidit sic ipsum cruciante: Corona (inquit) ignita, quam sic in capite gero, plus ponderat de pœna, quàm tota terra mundana. Et quia semper Ecclesiam Dei, clerum in odio habui, & ipsum toto conamine servum feci, & destruxi, & coronam cujusdam clerici, quasi radendo contemptibiliter amputavi, ideo coronatus sic in capite tantam sustineo pœnam. Similiter quia aliquando in illo nemore venatione fui, & duos homines suspendi feci, quia ultra voluntatem meam duos detinuerunt leporarios, ideo ab illis his indies torqueor. Quia etiam per delectationem venationis, missam & officium divinum contempsi & omisi, ideo cervus ille in toto corpore me lacerat, & affligit ineffabili pœnâ, in quibus ego habui delectationem majorem, merito in his afflictus sic crucior. Et his dictis audivit ipse equum hinnire, & chordæ sonitum, & statim equum ascendit, & vix evasit. Filia autem dicti Principis ista narravit cuidam religioso homini. *Joannes Ædaus Franciscani Ord. autor libri, qui dicitur hic Fasciculus.*

EXEMPLUM VI.

Voluntaria & eximia paupertas S. Alexii.

Sanctus Alexius nobilis Romanus sub Honorio Principe, clàm patre Euphemiano in Syriam abiens, in tantum adamavit paupertatem, ut gauderet se à servis patris, qui ad quærendum eum missi fuerant, non agnitum fuisse, & eleemosynâ donatum. Ex his, quæ emendicabat, in diem vivens, quidquid supererat, aliis impertiebat, nihil sollicitus in crastinum. Tali vitæ tenore cùm septemdecim annos in Syria peregisset, tandem proditus Romam rediit, & majoris etiam in paupertatem constantiæ exemplum domi, quàm foris dedit. In paternis enim ædibus pro mendico susceptus, nec ulli cognitus, nec ipse se prodens totidem peregit annos. Mortuus postremo indicavit, quod vivens celaverat, relicto brevi chirographo, quo, quis esset, quidve egisset, descriptum continebatur. *Metaph. in ejus vita apud Sur. tom. 4. Vide etiam tit. Furari ex. 2. tit. Obedientia, exempl. 18. tit. Divitiæ, exemp. 3. tit. Infirmitas, exempl. 10. Mors & Mori, exempl. 26. & tit. Mechtildis.*

PECCA-

PECCATOR.

EXEMPLUM I.

Peccatores diversimodè impediuntur à sua salute.

DIcebat Abbas Daniel, qui erat discipulus Abbatis Arsenii, quia narravit ei Abbas Arsenius, tanquam de aliquo alio, puto tamen quòd de se dicebat, quia dum sederet quidam in sella sua, venit vox dicens ei: Veni, ostendam tibi opera hominum. Et surgens abiit, & duxit eum ad quendam locum, & ostendit ei Æthiopem incidentem ligna, & facientem sarcinam magnam, & tentabat portare eam, & non poterat, & pro eo ut auferret ex sarcina illa, ibat iterum, & incidebat ligna, & addebat ad sarcinam: hoc autem faciebat diutius. Et procedens paululùm, ostendit hominem rursus stantem super lacum & haurientē aquam ex eo, & infundentem in cisternam pertusam, quæ cisterna ipsam aquam iterum refundebat in lacum. Et ecce, vidit templum, & duos viros sedentes in equis, & portantes lignum transversum, unum contra unum. Volebant autem per januam introire in templum, & non poterant propter ligum illud, quod transversum portabant, & non inclinantes se unus post alium, ut fieret illud lignum directum, remanserunt foris extra januam. Et cum interrogasset quid hoc esset? ille respondit ei: Hi sunt qui portant velut in justitia superbiæ jugum, & non humiliati sunt ut corrigerent se, & ambularent humiliter in via Christi, propter quod & remanseruut foris à Regno Dei. Ille autem qui ligna incidit, homo est in peccatis multis, & pro eo ut pœnitentiam agat, & subtrahat se à peccatis suis, magis alias iniquitates adhibet supra iniquitates suas. Qui autem aquam implet, homo est qui bona quidem facit, sed quia habet etiam in eis permixta mala, per hoc perdit etiam & bona opera sua. Quapropter convenit, omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis, ne in vanum videatur sustinere labores. *Ex libr. Doct. Patrum. lib. de providentia, num. 1.*

EXEMPLUM II.

* *Peccator conversus perpendens multos alios damnatos ob minora, & peccata pauciora eis quæ commisit, debet inde majoris humilitatis compunctionis, & gratitudinis erga Deum occasionem capere.*

APparens Virgo Maria Mater Dei, Benedictæ insigni meretrici Florentinæ, opera divi Dominici conversæ, sic eam monebat: Pensa filia nunc firmiter, & crede, quòd multi sunt æternaliter damnati, qui multò minus peccaverunt, quàm tu, immò quidam pro uno peccato mortali. Et ut occulta scias, hodie subito morietur quidam miles propter peccatum commissum cum suo scorto. Item quatuor in hoc oppido; unus civis, qui filios suos parùm correxit, unus curatus Ecclesiæ, quia fuit negligans circa onus, scilicet præcipuè in sibi subditorum audiendis peccatis, & illis instruendis. Unus Religiosus, qui non habuit firmum propositum vivendi semper secundùm statuta, & regulam sui Ordinis, ad quod propositum quilibet Religiosus tenetur, sub periculo peccati mortalis. Quartus, Sacerdos, qui nimis vagabundè & malè persolvit divinum officium. Et hi quatuor ex uno isto opido damnabuntur hodie. Item hodie duæ ex sociabus tuis à ribaldis in luxuria jugulabuntur, & æternaliter damnabuntur. Hodie etiam puer submergetur, & damnabitur in Hispania, qui annorum octo existens cum sorore sua fornicatus est, qui etsi opus non complevit, tamen inchoavit. *Ex tractatu de Rosario B. Virg. R. P. Michëlis ab insulis Ordinis Prædicatorum. Vide etiam tit. Desperatio, exempl. 1. tit. Erubescere, tit. Adulterium, exempl. 5. tit. Confessio, exempl. 8. & 12. tit. Flere, exempl. 4. & 5. tit. Cœlestis gloria, exemplo 4. tit. Apostata exemplo 8. tit. Infirmitas, exemplo 13. tit. Angelus, exemplo 18. tit. Avaritia, exemplo 9.*

PŒNITENTIA.

EXEMPLUM I.

Pœnitens Diaconus in fornicationem lapsus, aquam Nili precibus ascendere impetravit, & quos peccando scandalizavit, pœnitentia, & miraculo ædificavit.

FRater quidam interrogavit senem, dicens: Si contigit hominem in tentationem cadere, quid fit propter eos, qui scanlizantur in eo? Et narravit senex, dicens: Diaconus quidam erat nominatus in monasterio Ægypti. Dum autem quidam curialis insecutionem judicis pateretur, venit cum omni domo sua ad monasterium, & cooperate iniquo, incursit Diaconus ille in mulierem ejus, & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abiit ad quendam senem, & indicavit ei rem. Senex verò habuit cellam interiorem occultam. Quam cùm vidisset Diaconus ille, dixit: Sepeli me hic sic vivum, & non indices cuiquam. Et intravit in obscuritatem illius cellæ, & egit illic

illic pœnitentiam ex veritate. Contigit autem, ut post aliquantum temporis non ascenderet aqua in flumine Nili. Et cùm omnes Litanias facerent, revelatum est cuidam Sanctorum, quia nisi venerit Diaconus, qui absconditus est apud illum talem monachum, non ascenderet flumina aqua. Quod cùm audissent, admirati sunt, & venientes ejecerent eum de loco in quo erat, & oravit, & ascendit aqua, qui aliquando scandalizati fuerant, ædificati sunt, & posteà in pœnitentia ejus glorificaverunt Deum. *Ex libr. de doctor. Patrum, lib. de fornatione, num.* 10.

EXEMPLUM II.

Pœnitentiam agentes inclusi fratres pro incontinentia sua, unus macer, alter pinguis ex diversa consideratione effectus est.

DUo fratres impugnati à fornicatione abierunt, & acceperunt uxores. Posteà verò dixerunt ad invicem: Quid lucrati sumus, quia deseruimus angelicum ordinem, & venimus in immunditiam istam, & post hæc in ignem tormenti venturi sumus. Redeamus ergo iterum in eremum, & agamus de his, quæ præsumpsimus, pœnitentiam. Et venientes ad eremum, rogaverunt patres, & susceperunt eos pœnitentes, & confitentes ea quæ gesserant. Et clauserunt eos annum integrum senes, & ambobus æqualiter ad pensum dabant panes, & ad mensuram aquam. Erant autem vultus qualitate consimiles: & dum completum fuisset tempus pœnitentiæ exierunt, & viderunt patres unum pallidum & tristem nimis, alium verò clarum & robustum. Et mirati sunt, quoniam & cibum & potum æqualiter acceperant. Et interrogaverunt eum qui tristis & afflictus erat, dicentes: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in cellula tua? Et ille dixit: pro malis quæ feci, quia pœnas, in quas venturus eram, animo meo revolvebam, ideo timore adhæserunt ossa mea carni meæ. Iterrogaverunt autem & alium, diceutes: Quid cogitabas in cella tua? Et ille respondit: Deo gratias referebam, quia eruit me de inquinamentis hujus mundi, & de futuri sæculi pœnis, & revocavit me ad hanc conversationem angelicam, & reminiscens Dei mei lætabar: Et dixerunt: Æqualis est amborum pœnitentia apud Deum. *Ibidem num.* 11.

EXEMPLUM III.

Pœnitentiam durissimam quidem Eremita circa Treverim nudus incedens peregit.

CUm in partibus Germaniæ, idem Dei servus Achardus pro construendo cœnobio, quod in territorio Treverorum situm, claustrum nominatur, aliquando moraretur, cœlitus concessum est ei videre, & alloqui hominem sanctum, hominem verè divitem, magnum quendam solitarium, qui in partibus illis multo tempore per montes & sylvas sine tecto & vestimento, pro Christi nomine nudus oberrans, herbis agrestibus, & earum radicibus morituræ carni vitam sustentabat, & æstatis ardores, hyemisque asperrimos algores incredibili patientiâ tolerabat, ita, ut quâdam vice, cum brumali tempore gelu solito amplius inhorruisset, & nix multa valde de nubibus flueret, & ipse non habens quo à facie nivis & frigoris hujus fugeret, sed in terra nudus jacens, non modicâ spissitudine nivis totus operaretur, nullumque indicium corporis ejus illic esset, excepto quòd virgula fumantis anhelitus ab ore procedens, super injectam nivem aliquantulum reliquebat. Hujus beati viri admirandas virtutes, & humanæ fragilitatis modum excedentem patientiam, dominus Achardus novitiis suis referebat, quibus rudimenta tyrocinii ipsorum magnificè roborabat, atque in amorem virtutum non mediocriter acccendebat. *Libr. de viris illustrib. Ord. Cisterciensis. Notatio. Hic Eremita fuit Gisistenus, ad quem nunc Achardum discipulum suum misit D. Bernardus. Vide Natales Sanctorum Belgii D. Molan. ad 6. August.*

EXEMPLUM IV.

Pœnitens Canonicus correctionem humiliter accepit, & occisus occisori veniam impetravit.

IN Theutoniæ partibus circa annum Domini M. CC. XLII. adolescens quidam nobilis, cùm ipse in lubricitate corporis excessisset, à senibus Canonicis & Decano, ab ingressu Ecclesiæ arctatus est, & infra septa monasterii, quasi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato reclusus. Qui humiliter valde pœnam suscipiens, flagellabatur interim à Decano, & gravibus convitiis culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia existente, contingit eum a concanonico suo innocenter de nocte, & latenter occidi. Uno ergo eâdem nocte ex concanonicis sancto viro post matutinas orante suppliciter & secretò, vidit subitò totam Ecclesiam illustrari, & apparentem cum multa

multo comitatu Sanctorum gloriosam virginem matrem CHRISTI in medio omnium, velut magistram, & Dominam considere, & super diversis negotiis universalis Ecclesiæ tractatum habere. His fine dato, patronus Ecclesiæ ipsius exorsus est, dicens: Et quis ex vobis miserebitur mei canonici, ut præsentem Domini nostri matrem pariter rogitemus, ut super piaculo ejus solita pietate flectatur? Et mox supplicantibus sanctis allata est anima, & omnibus dicitur: Quia locus ille specialiter disciplina viguit, & adolescens iste mortuus disciplinam libens accepit, & ex corde pœnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipse sustinuit, tu autem anima, pete quod vis, & fiat. Et anima: Pro occisore, inquit, meo peto, qui me occiso statim valdè pœnituit, & ad Dominum Apostolicum iter arripuit, ut misericordiam consequatur. Et mox responsum accepit: sicut digne petisti, anima, fiet tibi. Hæc ut orans audivit canonicus, quod vidisset, exposuit. Intrantesque locum, occisum inveniunt, & deplangunt: occisorem verò mox post factum è nocte iter arripuisse ad Apostolicum repererunt. Seduli ergo priores in cœnobiis, & Decani in canonicis corrigendis & extirpandis vitiis semper sint, ne etiamsi proprias non habuerint, subditorum negligentiis obruantur. *Thomæ Cantipratani, libr. 1. cap. 17. parte 5.*

EXEMPLUM V.

Pœnitentiam acerbissimam egit quidam sceleratissimus vir ad decollandum adjudicatus.

QUidam in Theutonia multis rapinis & cædibus per patriam debacchatus, captus, & ad decollandum positus, petivit à judice, & obtinuit tempus prolixius pœnitendi. Et mox astanti juveni consobrina ait: Si verè meus amicus es? cooperator esto mihi misero in salutem. Affer obsecro instrumentum ferreum, quod deutrix dicitur, quo fœminæ subtiliant linum suum. Quod ut factum est, dixit juveni: Successivè mihi manus, ulnas, brachia usque ad humeros, pedes vero, & tibias, & crura usque ad nares; postea genitalia, aures, oculos, nasum, labia, caput autem ad ultimum amputabis. Juvene igitur, etsi cum dolore, quod rogatus fuerat exequente, pœnitens ipse unumquodque membrum antequam cruciaretur instrumenti ferrei dentibus per inflexiones multiplices & pervalidas diutius affligebat, dicens: Hic pœnam vestram pro parte, villissima membra, suscipite, quibus actu nefario scelera perpetravi, & DEUM creatorem ac redemptorem meum offendi. Extremo igitur post omnem pœnam trunco corporis cum solo capite superstite, hilari vultu dixit: O utinam tormentum istud, quod respectu scelerum meorum parvum sustinui, reiterare semel, iterum, ac tertiò liceret mihi miserrimo, & in eo diutius cruciari. Et hoc dicens, orat cum lachrymis populum circumstantem se, quatenus sibi misero in eleemosynis pauperum, & orationibus subvenirent: His dictis extendit caput, & mox à juvene decollatur. *Thomas Cantipratanus de prop. Apum, lib. 2. cap. 51. parte 5.*

EXEMPLUM VI.

Pœnitentiam minimam discretus confessor sceleratissimo imposuit peccatori, qui præ contritionis magnitudine expiravit.

AD venerabilem virum magistrum Petrum de Corboel Senonensem Archiepiscopum, quidam peccator, qui propriam filiam oppresserat violenter gratia confessionis venit. Confessus igitur in maxima & mirabili contritione & lachrymis, quæsivit, si unquam posset ullo dolore vel pœna à Domino veniam impetrare. Cui Præsul: Ita, inquit, indubitanter, si pœnitentiam subire volueris tanti mali. Et ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiamsi mille mortes me sustinere volueris. Collachrymatus ergo infœlici, imo jam fœlicissimo peccatori: Et ego, inquit, tibi septennem tantum pœnitentiæ pœnam impono: Tunc ille: Quid est, ait, quod pœnitentiam tantum mihi flagitiosissimo septennem injungis, qui si viverem usque in finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem? Cui Præsul: Vade, inquit, & tres tantum in pane & aqua jejuna dies: Tunc amplius ille plorans & contundens se rogabat, ut pœnitentiam injungeret salutarem. Supra modum ergo admiratus, & exhilaratus Episcopus, tandem diffinitivè præcipit homini, ut abiret, & tantum unum Pater noster diceret, sciretque certo peccatum jam sibi esse dimissum. Nec mora, dirum ille ejulatum emittens & in terra procidens, expiravit: Nec dubia fides est, sicut de eo dignus Episcopus postea prædicavit quin idem pœnitens sine ulla purgatorii pœna, tantum validissima contritione purgatus ad gloriam evolavit. *Idem libr. 2. cap. 51. parte 7.*

EXEMPLUM VII.

Pœnitens in morte Præpositus ad cœlum venit, sic tamen quasi per ignem.

COntigit ut quidam magnus Præpositus civitatem Magdeburgensem, vespere quasi in crastinum

num recessurus intraret. Et ecce de nocte in primo somno, subita infirmitate compulsus, Priorem fratrum Prædicatorum cum festinatione venire mandavit. Venientem rogavit Præpositus instanter cum lachrymis, ut eum reciperet ad Ordinem, & vestiret. Cui Prior: Cras, inquit, fiet, quia in hoc fratrum consensus est requirendus. Et Præpositus: Scio, inquit, scio quid sentio. Crastinum vix habebo. Si diligis salutem animæ meæ, festina recipere Pœnitentem, quia certus sum, quod in sæculo non salvabor. Ut ergo instantiam viri Prior vidit, perrexit domum, excitavit conventum, requirit consensum, allegat sufficientiam viri ad ordinem, etiamsi adhuc adjuvet. Annuit mox conventus, defertur infirmus in domum, receptus induitur, communicatur, inungitur, & ante diem vita defungitur. Nec mora, in monasterio proximo civitati quædam monialis vidit in somnis quendam patremfamilias in loco commodo residere, ad quem cum multi fratres Ordinis Prædicatorum, quasi post laborem pro denario diurno accedere viderentur, extremo quidam ignotus homo, tardè tamen protendit manum, ut denarium acciperet tanquam frater. Quem paterfamilias diligenter intuitus, denarium, inquit, sed non modo accipies, multis prius remediis expurgandus. Hæc cum dicta monialis presbytero monasterii recitasset, quæsivisletque, si quis fratrum Prædicatorum defunctus esset, & presbyter se fuisse vespere in domo fratrum, & infirmum vel defunctum neminem invenisse responderet; mane post primam venit Superior fratrum Prædicatorum, qui promiserat prædicare conventui, dixitque prædicare se non posse, quia defuncti talis fratris sepulturæ interesse deberet. *Idem lib. 2. cap. 51. part. 8.*

EXEMPLUM VIII.

Pœnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens, prostratus ab Arnulphi pugnis percutitur.

RUrsum die quadam dum intra cellam suam vir Dei solus esset, & secundum consuetudinem flagello se attereret, dæmon in forma (quæ similis homunculo videbatur) sibi apparens, ut de pœnitentialibus ejus disciplinis se contristari & torqueri ostenderet, flagellum illud quo ille se percutiebat cum quodam impetu de manu ejus excussit. Vir autem Domini dæmonem esse agnoscens, statim signo crucis se munivit, exertisque brachiis eum arripiens adjutus ab Angelo magni consilii luctatus est cum Angelo mali consilii, donec tandem eum in terram prostravit, pugnoque malignum percutere cœpit, Cumque ille insaniens, & quodammodo sub murmurans diceret: Heu, heu, frater, tu lædis me. Vir Dei constanter respondit: Quare (ô pessime) à læsione tua abstinerem, si mihi te lædere concederetur? Ad quod quidem verbum malignus hostis non ferens ejus constantiam, multis cæsus alapis, vix tandem de manibus ejus mœrens, & confusus evasit. *Ex Gansuino de Bossu Cantore Villariensi.*

EXEMPLUM IX.

Tentatus miserabiliter à dæmonibus pœnitens, sub una nocte quatuor coronas promeruit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidam sanctus Pater, ad quem plurimi confluebant propter gratiam, quam habebat in hortationibus & confessionibus; Contigit autem quod de quodam castro pergebant ad eum viri & fœminæ, quæsivit ab eis miles & Dominus castri, quo irent, & ad quid. Cui cum fuisset dictum, quod ad talem Sanctum pergebant, ut illi peccata sua confiterentur, cœpit intra se cogitare. Ego melius deberem, qui semper raptor extiti, & universorum transgressor Domini mandatorum, sed ab alia parte dicebat sibi cogitatio sua mala: Nihil tibi prodesset, quia pœnitentiam non posses facere. Cogitationes tamen superans ivit ad Sanctum confiteri sua peccata. Confessione facta quæsivit pater ille ab eo, si septennem pœnitentiam posset facere. Quo respondente, non possum, quæsivit de tribus annis, post de uno, post de septem mensibus. Et dixit, non. Postmodum autem quæsivit, si in quadam Ecclesia deserta, quæ ante castrum suum erat, posset per totam unam noctem in remissionem omnium peccatorum suorum vigilare. Quo annuente, ait: Non egrediaris ergo de tota nocte, quicquid tibi contingat. Rediit igitur assumpta pœnitentia ad castrum suum. Et cum venisset ad Ecclesiam illam desertam, cogitavit secum: Melius est quod modo agas pœnitentiam, quam si deficeres agere, non enim posses de facili redire. Descendit autem de equo suo, & posuit equum in porta, ipse vero stetit coram altari, & oravit, & dum excubaret, & nox venisset, dæmones congregaverunt se de tota illa regione. Quibus congregatis, dixit unus qui cæteris major erat, audiente quodam sancto viro: Hodie amisimus quendam amicum nostrum, qui semper noster fuit, si tamen perseveret in pœnitentia, quæ sibi fuit injuncta. Nisi ergo faciamus quod resiliat, & pœnitentiam abjiciat, nobis penitus est amissus. Estne aliquis inter nos, qui callidè sciat eum ab Ecclesia expellere? Respondit unus: Ego, si mihi præcipis, eum ejiciam. Dixit;

Dixit: Vade. Tunc transfiguravit se dæmon ille in specie cujusdam sororis militis, de cujus consilio miles omnia faciebat, quia multum discreta erat. Venit ergo ad militem, & dixit illi: Quomodo remansistis hic in loco deserto, & sine defensione? An nescitis quod tales inimicantur vobis? Qui si vos hic invenirent, in frusta dividerent. Quomodo tantam insipientiam egistis? Exeatis citò, & eamus ad Castrum. Cui ille dixit: Injunctum est mihi in pœnitentia, ne tota nocte egrediar, & ideo hinc nullatenus exibo. Respondit autem ei soror, nisi exiveritis, de cætero non dabo vobis consilium, & perdetis amorem meum, & ero vobis contraria in omnibus factis vestris. Dixit miles: Quicquid inde debeam perdere, ex quo pro peccatorum remissione vigilo, nullatenus hinc exibo. Recessit ille confusus, & rediit ad dæmonem, qui ipsum miserat, dicens: Sic & sic egi, non potui prævalere, durior est lapide, nequit à pœnitentia separari. Quæsivit secundò dæmon major, utrum esset aliquis, qui eum decipere posset, & ab Ecclesia expellere? Et dixit unus: Ego, si mihi præcipis: respondit major: Vade. Qui ivit, & transfiguravit se in specie uxoris militis, deferens in duobus brachiis duos filios parvulos, quos miles ille habebat, & venit sine tunica & chlamyde, & capillis omnibus laceratis, & dixit: Hostes vestri invaserunt castrum, & ceperunt omnia bona vestra, & ducunt omnes vestros captivos, & me de domo propria turpiter ejecerunt. Sed si cito eos persequamini cum hominibus qui remanserunt, poteritis eos capere, & omnia liberare, & uxoris injuriam vindicare. Respondit illi sicut & primæ. Tunc illa: Nisi veniatis, ecce filios vestros projicio, & nunquam illorum de cætero curam habebo, & projecit illos cum magno ictu in Ecclesiæ pavimentum. Nec propter hoc miles de loco orationis in quo fuerat, est remotus. Rediit ergo ille confusus ad majorem diabolum, dicens: Durior est adamante, sic & sic feci. Et dixit dæmon major: Sumusne victi? Iterum quæsivit tertiò, an esset alius, qui posset contra militem prævalere? Respondit quidam: Primus & secundus nihil sciunt tentationis, si vero jubes, ego decipiam: Jussus fuit ille, & simulavit quod ignis esset accensus in omnibus quæ erant circa Ecclesiam, terra pariter & arbusta in tantum, quod flamma videbatur intrare per fores Ecclesiæ, & per fenestras. Cœpit ergo diabolus clamare: Venite, venite, adjuvate ad extinguendum. Quod miles audiens manebat immotus. Tunc venit diabolus ad fores Ecclesiæ, dicens: Cujusmodi homo es, nonne omnis homo bonus juvat ad extinguendum ignem? Putas te exaudiri à Deo, qui tot bona permittis incendi? Cui miles: Pro nullo (inquit) exibo, quod possit contingere, quia hoc mihi in pœnitentiam est injunctum. Recessit igitur tertius confusus, & qualiter fecerat, enarravit. Tunc major dæmon ait: Poterimus alium invenire, qui ne confundamur, eum sciat expellere. Injunctum est cuidam, qui ivit, & in sacerdotis speciem se transfiguravit. Venit ad campanas Ecclesiæ, & pulsavit, & post accendit candelas, & cœpit parare altare. Prospiciens ante altare, vidit militem, & ait illi: Nonne tu es talis miles? Respondit, sum. Et ille: Tu es excommunicatus, quia ignem posuisti in tali loco, & pro tali facto & tali. Egrediaris citò Ecclesia, quia non dicam matutinas nisi prius exeas. respondit sibi miles sicut aliis. Confusus igitur diabolus recessit. Miles verò mane facto ivit ad castrum suum, & invenit uxorem, & filios, & sororem, & totum castrum suum sicut prius reliquerat, nihil enim mali acciderat. Et revelatum fuit sanctis Patribus, quod præfatus miles quatuor coronas lucratus fuisset in cœlis, paratas tentationes quatuor superando. Hoc est contra illos, qui nihil resistunt diabolo, sed ad modicam & parvam tentationem frangunt pœnitentias sibi injunctas. *Joannes Junior Ordinis Prædicatorum.*

EXEMPLUM X.

Pœnitens peccator ab Angelis in cœlum defertur, sed perversus eremita à dæmonibus ad infernum portatur.

Legitur in libro de septem donis, quod quidam latro cum fugaretur ab hostibus suis, & videret, se manibus eorum evadere non posse, prostravit se in modum crucis super terram, dicens: quod benè mortem meruit, quia Deum multipliciter offendit, & flens confitebatur se peccatorem, rogans eos instantissimè, ut Deum de ipso vindicarent, singula membra sua martyrio exponendo. Quidam autem solitarius in vicino ibi morabatur, qui multis annis in abstinentia magna vixit & pœnitentia. Cui revelatum est, quod Angeli cum laudibus animam illius latronis in cœlum deportarent: Qui non egit Deo gratias, sed indignatus est, dicens apud se: Postquam etiam me omnibus mundi delitiis exposuero & voluptatibus, in fine similiter pœnitebo, & sic fiet mihi ut latroni. Cum autem rediret miser ad sæculum servire diabolo, contigit eum per aquam transire, & cadens de ponte submergitur, & à dæmonibus projicitur ad infernum. *Nicolaus Dinckelspuhl.*

EXEMPLUM IX.

Usurarius pœnitentiam cum posset agere protrahens, tandem desperatus, ad inferna devenit.

MAgister Joannes de Villa Abbatis Sabinensis Episcopus Cardinalis dicit, quod fuit quidam fœnerator, quem cum moneret sacerdos ejus ad pœnitentiam, semper dicebat: Benè adhuc faciam, quia satis est adhuc de tempore, similiter in infirmitate, bene adhuc faciam, dicebat: Et cum improbo instaret sacerdos videns periculum, ille subito rapitur, quasi mortuus, & cum rediret statim, & adhuc instaret sacerdos, clamavit æger: O pœnitentia ubi es? de cætero pœnitere non valeo, hoc judicante justo judice, quia dum facere pœnitentiam potui, non volui. Et hoc dicens mortuus est. *Joannes Algrini de Abbatis Villa, Ordinis D. Benedict. Episc. & Cardinalis.*

EXEMPLUM XII.

* *Conquerenti dæmoni criminosos recipi in monasterium, peccati veniam promittit D. Martinus, si quomodo & ipse per pœnitentiam resipiscere posset, & vellet.*

PErfidus, horribilis, trux, lubricus invidus anguis,
Ore cruentatus Martinum provocat armis,
Cur habeat monachos oneroso crimine pressos.
Cur maculosa cohors habitet pia septa magistri,
Ne rea turba malis violet consortia justi,
Morbida neu reliquos vitii contagia fœdent.
Qui malè polluerint lavacri venerabilis undam,
Nec via sit veniæ, perii, quibus orbita lapsis,
Cum semel in foveam vix est revocare ruentem,
Tunc Martinus ait hæc contra dæmonis iram:
Perfide, desipiens, quia non tua commoda cernis,
Hostis inique tibi, tibi noxiè, te pereunte.
Si nunc pœniteas, si nunc resipiscere velles,
Præcipitare animas, ut jam per crimina nolles,
Nec tua servirent alienæ tela ruinæ.
Erroresque tuos damnares ultime judex,
De pietate Dei fidens promittere possim,
Ut tibi tam misero miserere Christus haberet.
Et cito donaret scelerata piacula culpæ,
O pietas, & celsa fides, præsumptio dulcis,
Quæ promittit opem decepturi, & perituro,
Explicuit votum, si non valet ire juvandum.
Cui minus in posse est, satis est ostendere velle,
Nam totum impendit, qui non abscondit amorem.

Fortunatus Episcopus Pictaviensis libr. 2. vita sancti Martini, quæ 3. Tom. Aloisii Lip. reperitur. Vide etiam tit. Oratio, exempl. 4. tit. Conversio, exempl. 4. 32. & 33. tit. Desperatio, exemp. 1. & 4. tit. Mors & mori, exempl. 5. 8. 17. & 18. tit Angelis, exempl. 9. tit. Infernus, exempl. 4. & 9. tit. Inconstantia, exemplo 2. tit. Cœlestis gloria, exempl. 2. tit. Infirmitas, exempl. 7. tit. Defuncti, exempl. 11. tit. Apostata, exempl. 3. & 4. tit. Benevolentia, exempl. 6. & 9. tit. Fœmina, exempl. 7. tit. Dæmon exempl. 16 tit. Contritio, exempl. 8. & tit. Confessio, exemplo 17.

PENTECOSTE.

Pentecostes diem litibus superborum violatum Henricus Imperator operibus piis sanctificat.

IDem Henricus Imperator celebrabat Pentecosten apud Moguntiam paulo ante missam cum sedilia parentur in Ecclesia, ortum est jurgium inter cubicularios Archiepiscopi, & Abbatis Fuldensis cœnobii, utrorum Dominus juxta Imperatorem sederet. Nam Fuldense cœnobium in Saxonia S. Galli corpore est insigne, & prædiis ditatum permagnificis, cujus loci Abbas sexaginta milia armatorum præbet in hostem Imperatori, & habet ex antiquo privilegium, ut magnis festivitatibus ad dextram ejus sedeat. Itaque ventum est ad pugnam, furoreque per Ecclesiam grassante, pavimentum sanguine inundavit: sed statim Episcopis convolantibus pace inter reliquos dissidentes statuta, templum purgatum, & missa festivis clamoribus est acta. Sequentia autem cantata, & ultimo ejus versu dicto, hunc diem gloriosum fecisti, vox ab aëre lapsa est: Hunc diem bellicosum ego feci, rigentibus omnibus præ timore, Imperator diligenter intendens lætitiam inimici. Tu, inquit, omnis malitiæ inventor simul & incentor diem bellicosum, & arrogantibus luctuosum fecisti, sed nos per Dei gratiam, qui illum gloriosum fecit, pauperibus gratiosum reddemus, & mox reincepta sequentia solemni ploratu Spiritus sancti gratiam invitabat: intelligens, illum adventasse illis implorantibus, illis cantantibus omnibus simul pectora tondentibus, missa acta egenis per præcones conclamatis, omnes dapes, quæ sibi & curialibus præparabantur, in usus eorum exhausit: ipse obsonia apponens: ipse juxta disciplinam ministrorum de longè consistens, ipse superflua ciborum abstergens. *Vincentius Beluacensis spec histor. lib. 25. c. 14. Vide etiam tit. Confessio, exempl. 6.*

PEREGRINATIO.

* *Quadam ratione diversarum intentionum diversos ad modum ejusdem peregrinationis sortiuntur effectus.*

IVerunt tres puellæ virgines semel ad cujusdam templi dedicationem, cumque simul incederent, venerunt

venerunt duo fratres, qui eas sunt comitati, dum vero Ecclesiæ appropinquarent, alter fratrum dixit se in ea celebraturum, tres autem puellæ dictæ ibidem sacrum audiverunt. Cumque frater ille devotus stetit in memoria, fuit in spiritu raptus, & vidit quod sanctus Angelus de cœlo descendit, portans unum sertum de rubeis rosis factum; & posuit in capite unius juvenculæ. Secundo vidit, quod Angelus portavit unum sertum factum de rosis albis, imposuitque capiti alterius puellæ. Tertio vidit, quod unus diabolus venit portans unum pelliceum inveteratum, & percussit tertiam puellam super caput ejus, & etiam portavit chorum, cum quo lusit ante eam. Frater ille ad se reversus finivit missam, cogitans intra se quid hoc significaret. Finita missa interrogavit primam, quid intra missam cogitasset. Respondit: quod cogitasset de corona spinea, cum qua caput Domini nostri fuit coronatum, sanguisque ipsius capitis effusus. At frater ei dixit: ego vero tempore missæ vidi Angelum de cœlo descendentem, & portantem sertum de rosis rubeis, quod imposuit capiti tuo. Secundam interrogavit, quid ipsa cogitasset? Respondit: Cogitavi de Domini nostri pueritia, & innocentia, quam affabilis, quam dulcis quamque diligibilis fuerit Christi pueritia. Cui etiam dixit frater: Vidi ego infra missam Angelum de cœlo descendentem, & portantem unum sertum ex rosis albis capitique tuo illud superposuit. Tertiam interrogavit, quid illa cogitasset? Respondit: quod cogitavit, quam prolixus, & quam tædiosus esset ille frater in missa, utinam missa finita esset, quia possum mihi emere pelliceum, & horizare & gaudere. Et vero significavit frater, se vicisse diabolum unum, pelliceum fœtidum de inferno portantem, eamque eodem percutientem, & habentem chorum ante eam chorizantem, & saltantem. *Gotschalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Augustini partis æstiv. serm. 100. lit. C.*

PEREGRINUS.

EXEMPLUM I.

Peregrinus extra patriam mori desiderat quidam nobilis a Saracenis captus, ut eo citius ad patriam cœlestem perveniat.

CIrca illud tempus, quo annus Domini millesimus ducentesimus tertius volvebatur, expeditio peregrinorum validissima facta est in terram sanctam, ut Saracenos, qui Christianorum fines invaserant, propulsarent. Factis congressionibus plurimis, multi ex utroque populo occiderunt, plurimi etiam in captivitatem deducti sunt. Inter quos ex populo Dei duo milites, unus ex Gallia, alius ex Brabantia, cum nobilissimo viro in terram gentilium sunt abducti, & contra natales suos, & consuetudinis usum gravissimis laboribus manuum, annis tribus addicti sunt. Ut ergo mihi unus militum narravit, die quodam sedebant sub æstu solis gravissimis laboribus manuum fatigati. Cumque optarent milites cum gravi suspirio cordis esse in terra sua, ille nobilissimus eorum in pœna socius, segnitiem eorum redarguit, dicens: O miseri, quid optatis: Redibitis forsitan, & eritis miseriores injuriis pauperum, quam fuistis. Hic autem, si velletis, possetis utique finem vitæ fœlicissimum exspectare. Et hoc dicens, flexis genibus ad cœlum manus intendit & oculos, dicens: Nunquam mihi Deus omnipotens redire concedat ad patrios portus, sed hic sinat me mortem peracta pœnitentia præstolari. Mira respondentis constantia, nec minus mira dispensatio Salvatoris. Ambos milites vidimus liberatos postea, & fortè malis potioribus, quam ante irretitos. Pro illo autem nobilissimo, & beatissimo viro, cum rex Hierosolymitanus, & alii multi nobiles laborassent, nunquam tamen efficere potuerunt, ut eum à captivitate gentilium liberarent. Insuper & hoc ipsum de eo miles socius ejus, qui mihi hoc retulit, referebat, quod tantum post quotidianos labores nocte orationibus incumbebat, ut ei quasi pellis cameli, calli in genibus accrevissent. Væ ergo illis, qui ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt; Et euge in laboribus dicetur isti, ut introeat in gaudium Domini Dei sui. *Cantipratan. libro 2. c. 6. pars. 3.*

EXEMPLUM II.

Amore Christi succensus nobilis quidam maxima cum devotione sacra terræ sanctæ loca visitat, deinde vitam solitariam elegit, & alimentis deficientibus, in Dominum cogitatum suum jactans, per corvum herbam quandam suavissimam in cibum assumere docetur.

REfert magister Gervasius Libisthinus in libro de mirabilibus terrarum, & imperialibus solatiis. Hisuardus Dominus castri calsini, quod est in provincia prope Folcarium, ad loca sacra Dominicæ passionis visitanda maxima devotione servebat. Disposita itaque domo & singulis, mare transiit, & tandem post multos labores, multaque pericula ad locum diu desideratum pervenit.

Circuit loca singula prædicationis, passionis cæteraque universa, in quibus Dominum aut singulare aliquid gessisse, aut docuisse constabat. Tantoq; fervoris igne succensus est, ut profundis gemitibus pectoris tonsionibus & lachrymis uberrimis universa repleret. Veniens tandem ad locum Nativitatis in Bethlehem, ubi Dominus ipse cum dives esset in omnibus, pro nobis pauper effectus, de matre nasci dignatus est, & in alieno præsepio reclinatus est, & jam igneus atque totus in lachrymas resolutus, cum aliud præter se quod rependeret non haberet, cogitavit, fixumque firmavit in animo, illius amore nunquam se rediturum in patriam, sed tanquam mendicum & exilem ibidem cum paupere Christo usque ad finem pauperem permansurum. Progressus igitur pervenit ad montem Carmeli, ne fortè si maneret intra fines, qui à peregrinis visitari consueverant, ipse non omnino maneret incognitus, seu per frequentes eorum visitationes ab illa quiete (qua soli Deo vacare proposuit) impediretur. Descendit itaque de monte Carmeli in vicinam solitudinem miles Christi, panes secum ferens, qui pauco tempore sufficerent. Illic ergo ab omnibus terrenis impedimentis absolutus, totum se in Dei amorem incendit, atque præter DEUM penitus nil curavit. Sumebatque post longa jejunia de siccis illis panibus parum, ut in Domini servitio posset diutius perdurare. Quibus jam expensis cum de quo in reliquum viveret, non haberet, essetque in tam vasta solitudine constitutus, totam spem suam in Dominum erigebat. Cumque jam viribus deficeret præ cibi inedia, timeretq; de herbarum radicibus edere, ne pro cibo venenum sumeret, prostratus in terram oculos ad Dominum elevabat, dicens: Tu Domine, qui per Prophetam dixisti: Jacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet, & per temetipsum: Ideo dico vobis ne solliciti sitis, scit enim pater vester, quoniam his omnibus indigetis. Et primum quærite regnum Dei, &c. Subveni in hac necessitate militi tuo, & militiæ licet indignæ stipendia præbere dignare fugit enim à me spes omnis auxilii, ideoque ad te conversus toto corde mihi postulo misereri. Nec defuit fideli servo Domini fidele subsidium. Nam ecce, vidit corvum quendam non longè à se in terra consedisse, qui unguibus apprehensa radice quadam extractam offert, primò quidem diligenter considerandam, deinde edendam militi jam penè præmortuo, tanquam docens quatenus talium foliorum radicibus debeat in posterum sustentari. Gustat ille oblatam radicem, & invenit sapore quidem dulcissimam, atque nutrimenti virtute vigorosam. Tunc confortatus, & Dominum de oblato solatio benedicens, totam vitam suam devotissimè Domino dedicavit, tanto quidem fidentius, quanto copiosius ab eo se sensisset adjutum. Contigit autem post tempora multa, ut quidam peregrini servi militis (de quo nobis sermo est) venirent ad terram sanctam. Cumque devotionis affectu loca singula visitassent, inquirebant ab incolis, si fortè Dominum suum alicubi possent invenire, nec desiderio suo fraudati sunt. Cumque ad ipsius domicilium pervenissent, invitantur, ut de annona sua secum pariter epularentur. Appositis itaque radicibus cum aqua frigida, in lætitia spirituali pariter gustarunt. Tandem ab eo dimissi, cum redissent in patriam fatebantur nunquam se tantam saporis suavitatem in aliquo etiam quantumcunque delitioso ferculo invenisse. Ipse autem post longam & fidelem perseverantiam tandem feliciter in Domino conquievit. *Collect. spec. hujus Vide etiam tit. Angelus, exempl. 1. & 2.*

PERJURIUM.

EXEMPLUM I.

Perjurus quidam crepantibus primum oculis, perfidus tertia die spiritum exhalavit.

VIr quidam sceleratus, & avarus solidum argenteum à compatre suo mutuatus postea fide fraudata, quod acceperat se nunquam ab eo accepisse, juramento negavit. Tum ille respondit qui commodatum requirebat: Jura mihi super corpus B. Audomari, per merita & virtutes ipsius sancti, quia non acceperis à me quod à te requiro, & ego negationis tuæ causæ acquiesco. Cumque ille audaci corde manus ad juramentum levasset, protinus ultio divina est secuta. Nam in loco, quo stabat, ambo ejus oculi crepuerunt, & post hoc tertia die miserrima morte defunctus est. *Vincentius Belvacensis Specul. histor. libro vigesimo tertio, capite 109.*

EXEMPLUM II.

Perjurus quidam crepuit medius, & post duas horas vitam finivit.

DUæ sorores cujusdam ducis Francorum venerunt ad Regem Carolum, conquerentes de fratre suo, quod hæreditatem eis auferret. Conventus super hoc à Rege, respondit, se nihil eis auferre. Rex autem fecit eum jurare super corpus sancti Salvii, quod nihil sororibus suis deberet ex his quæ petebant. Qui cum jurasset lætus, statim medius crepuit

puit,& per secretum alui stercora proruperunt, & exivit sanguis ex oculis,& auribus,& ore,& naribus ejus, & post duas horas vitam finivit. *Idem li, 24. c. 24.*

EXEMPLUM III.

Perjuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides usque ad quatuor millia sunt congelati.

Refert Orosius, quod Romani Legatos ad plurimas gentes miserunt ut firmarent pacem cum eis. Cum autem cum juramento pacem firmassent cum gente quadam, illi homines proditorie & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos, quotquot invenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in detestationem perjurii, & fractionis fidei super eos fuit. Nam panis, qui frangebatur ab eis, sanguinem emittebat, animalia domestica & blanda cum balatu & hiatu miserabili fugiebant ad sylvas, & ad montes deserendo eorum consortia. Canes etiam cum lachrymosis lattratibus oberrantes, ad modum luporum vindictam postulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuissent victi in campo, exceptis quatuor millibus, qui ascenderunt ad montes, illi statim congelati, ad modum lapidis facti sunt immobiles ad Dei vindictam. *Collector speculi hujus Vide etiam tit. Diffamare, exemplo 5.*

EXEMPLUM IV.

Perjurus divinitus combustus reperitur.

Anno Domini 1599. die 29. mensis Novembris, qui incidit eo anno in diem lunæ, quidam nomine Antonius de Haeck, vulgo Crucke, redemptor vectigalium publicorum, in jurisdictione & districtu (ut vocant) Gerardimontium oppidi in Flandria imperiali, eo venit, diversatusque est in hospitio, cui insigne Navis aurea, in platea, qua iter ad Abbatiam. Ut cum aliis sociis suis, redemptoribus item vectigalium, sive navis publicanis, rationes subduceret. Quod dum facerent, exorta est quæstio inter eos de quadam pecuniæ summa, quam socii ipsius affirmabant fuisse Antonio rite persolutam, à probis quibusdam & fide dignis viris, quod idem Antonius etiam adhibito juramento negans, optabat, se ab illo igne, qui tum in cubiculo ardebat, absumi posse, si quidquam unquam recepisset. Socii nihilominus nihil de jure suo remittentes, contrarium asserebant, sibi persuadentes Antonium splendide mentiri, ducti opinione, quam habebant de bona fide & integritate eorum, qui se talem summam Antonio persolvisse dicebant, qui (ut jam ante dictum est) non modo ab ipsis, sed ab omnibus aliis, probi fideque digni habebantur. Quibus tamen non commotus Antonius, perstitit in negatione, & juramento, quo se flammis & diabolo devovebat, si quem unquam sociorum in tali negotio defraudasset. Quod cum viderent socii, jusjurandum tamen detulere. Quod quidem Antonius postposito omni timore Domini suscepit etiam ex tempore præstandum. Socii tum quidem perfidum hominis genium admirari cœpere, & obfirmatum in malo animum execrari, tamen ut tota veritas rei patefieret, vocari jusserunt duos Scabinos, in quorum manibus & conspectu, nulla habita ratione salutis animæ & tremendi Dei judicii, idem Antonius perjuravit. Cum autem advesperasceret, solutus est cætus, omnesque dimissi, quisque quo visum est se recepit, parati die sequenti rationes conficere, remansitque Antonius in eodem hospitio, ut ibi proxima nocte accumberet. Quapropter lectum sibi sterni jussit, & fascem in camino accendi, ipse se calefaciens ante ignem scabello insidebat aversus, atque ita reliquit eum hospes, nullum incendii periculum videns, consumpto jam pene fasce, priusquam è cubiculo exiret: instabat tunc undecima noctis hora. Nocturnus vigil illac iter faciens ex fenestris insolitum lumen & splendorem in cubiculo Antonii, advertit, ignorans quid hoc sibi vellet: tamen cum nullum instaret incendii periculum, processit ulterius, nolens hospiti negotium facessere, totamque viciniam intempestivo noctis tempore excitare, existimans, peregrinos homines esse religionis ergo Adrianopolim appulsos, qui se calefacerent. Mox tamen audita undecima, redit ad hospitium de industria exploraturus, num à splendore illo nimio aliquod immineret incendii periculum, cumque desiisse videret, securus recessit. Hac ipsa noctis hora soror Antonii (quæ in pago Roullartio, quarta milliaris parte Gerardimontibus distante habitabat) operabatur adhuc, & linum suum colo ad nendum aptabat, & ecce subito flamma ignis proruit in cremathram (id est, in instrumentum illud ferreum dentatum hamatumque, è quo suspenduntur ollæ lebetes, & similia, quæ ad culinæ usum spectant) indeque in linum & stuppam se injecit, quo eventu omnino attonita, tentavit magna aquæ copia ignem extinguere, cui opprimendo & extinguendo vix ipsa satis erat. Nocte item hujus infelicis interitus, Pastor defuncti Antonii ex horribili cujusdam canis circa ostium sui cubiculi lattratu & ejula-

ejulatione multum fuit perterritus, ut quasi capilli capitis in altum viderentur erigi. Postera die, illucescente aurora, tristis valde, & dolens, maritum suum ad Antonium misit Gerardi montes, sive Adrianopolam, quo veniens ipsumque Antonium adhuc decumbentem, ut putabat, reperiens hora integra exspectavit, donec surgeret, sed cum hora efflueret, neque tamen Antonium è cubiculo exeuntem videret, cœpit fores cubiculi pulsare, & inclamare, ut Antonium a somno excitaret, se esse levirum ipsius dicens, & habere, quod ipsi renunciaret: Cumque nullum prorsus haberet responsum, fores cubiculi ab hospite reserari jussit, quibus reseratis Antonium ipsum etiam cum vestibus exustum invenerunt, præter tibialia, fasciasque crurules, quæ omnia illæsa & intacta remanserant, cum inferiori tibiarum parte, quæ fasciis astringebatur: sedes etiam ipsa, cui præcedenti nocte matula vero liquefacta erat. Scabellum vero, cui insidentem reliquerat hospes Antonium, pene igne absumptum. Rumor famaq; tam horrendi casus totam cito complevit urbem, vidisses hinc inde populariumaccurrentes turmas, totumque hospitium inconditis clamoribus strepituque replentes præ desiderio visendi adeo funestum, tristeq; spectaculum. Aurum argentumque, quod penes se habebat perjurus, ex parte intactum, illæsumq; remansit, universa pecunia in manus magistratus deposita. Cranium ipsum capitis combustum, cranio alterius cujusvis simile inventum est, præterquam quod tactum, mox resolutum est in cenes, qui cum reliquis ceremati corporis cineribus in cemiterio D. Adriani, in loco abjectiori, jussu Curionis conditi fuêre, antegressa tamen inquisitione vitæ morumque dicti Antonii. Hujus rei fama cum ad aures Principum Belgii, Alberti & Elisabethæ Archiducum Austriæ, Bruxellas venisset, miserunt Gerardimontes, sive ad S. Adrianum, ut vulgus loquitur, qui totum rei eventum perscrutaretur, at ita se rem habere cognoverunt, uti antea narravimus, Historia vero mirabilis, è cujus successu evidenter patet perjurium Deo maxime odiosum & invisum esse, ut & eos, qui sibi ipsis male precantur, sive in corpore, sive in anima: error adhuc nostra tempestate satis vulgaris. Placeat divinæ bonitati, ita mediante sua gratia, eorum qui hanc legent audientve historiam indurato corde emollire, ut in posterum ab hujusmodi mendacii, perjuriiq; crimine, aliisque maledictionibus, imprecationibusque sibi caveant. *Ego presb. Joan. Major certissime factum cognovit. Vide & titul. Jurare, exempl. per totum.*

PERSEQUI.

EXEMPLUM I.

Persecutor bonorum Theodoricus Rex inter Joannem Papam, & Symmachum Patricium ad Vulcani ollam deducitur.

Theodorici regis temporibus pater soceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque ad Italiam redibat. Cujus navis appulsa est ad insulam, quæ Lipparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habebatur dum naturæ navis armamenta repararent, visum est prædicto patri soceri mei ad eundem virum pergere, seque ejus orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidisset, eis inter alia colloquens dixit: Scitis, quia Rex Theodoricus mortuus est? Cui illi protinus responderunt; Absit, nos eum viventem dimisimus, & nihil tale ad nos de eo nunc usque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit dicens: Etiam mortuus est; Nam hesterna die hora nona inter Joannem Papam, & Symmachum Patricium distinctus atque discalceatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes sollicite conscripserunt diem, atq; in Italiam reversi, eodem die Theodoricum regem fuisse invenerunt mortuum, quo die ejus exitus atque supplicium Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Joannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque Patricium ferro trucidavit, ab illis juste mitti in ignem apparuit, quos in hac vita injuste judicavit. *Gregor. Dial. lib. 4. cap. 30.*

EXEMPLUM II.

Persequens Abbatem Miletum cum suis discipulis mutuis vulneribus, sequenti die corruerunt.

Narrabant de Abbate Mileto, quia cum habitaret aliquando cum duobus discipulis suis in finibus Persarum, exierunt duo filii Imperatoris secundum consuetudinem ad venationem, & miserunt retia in longum per millia quadraginta, ut quodcunq; intra retia inveniretur retitum, occiderent: Inventus est autem senex cum duobus discipulis suis intra rete. Et cum vidissent eum pilosum, & terribilem aspectu, admirati sunt, & dixerunt ei: Homo es, an spiritus aliquis, dic nobis? Et dixit eis: Homo sum peccator, & exivi flere peccata mea, & adoro Jesum Christum filium Dei vivi. Illi autem dixerunt ei: Non est alius Deus, nisi sol, & ignis, & aqua, ipsos adora

adora, & sacrifica eis. Et ille respondit: Ista creaturæ sunt, & erratis: sed obsecro vos, convertimini, & agnoscite verum Deum, qui & ista creavit, & cætera omnia. Illi autem deridentes dixerunt: Condemnatum & crucifixum dicis esse verum Deum? Et respondit: Etiam ipsum, qui crucifixit peccatum, & qui occidit mortem hunc dico verum Deum esse. Illi autem tam ipsi, quam fratribus, qui cum eo exierant, inferentes tormenta, cogebant eos sacrificare. Et duos quidem fratres post plurima tormenta decapitaverunt, senem autem diebus multis torquebant. Posteà verò statuerunt eum in quendam locum, & sagittabant in eum quasi ad signum, unus à dorso, alius à pectore. Senex autem dixit eis: Quoniam facti estis in consensum unum, ut effundatis sanguinem innocentem, crastino in momento hac horâ quæ modo est, sine filiis remanebit mater vestra, & privabitur affectu vestro, & sagittis propriis sanguinem vestrum invicem effundetis. Illi autem subsannantes verba ejus, exierunt crastino, ut venarentur, & contigit, ut evaderet de rete eorum unus cervus, & ascenderunt equos, & currebant, ut comprehenderent eum. Qui cum jactassent sagittas post ipsum, & invicem sibi in cor dederunt, & mortui sunt, juxta verbum, quod prædixerat senex. *Ex lib. DD. Patrum lib. de paupertate, num. 3. Vide etiam tit. Martyr exempl. 5. & seqq. tit. Invidia, exempl 8. tit. Paupertas, exempl. 5. & tit. Infernus, exempl. 10.*

PERSEVERANTIA IN PECCATIS.

De male pœnitentibus quando in peccato perseverant, relinquendis ab ipsorum Confessariis, ne peccatis eorum involvantur, per pulchrum & stupendum miraculum.

ANno 1275. Barchinonæ extinctum est lumen aliud, & religionis præstantia, & doctrinæ magnitudine satis fulgidum, scilicet frater Raimundus de Penaforti, natione Cathalonus, patria Barchinonensis, qui fuerat tertius generalis magister Ordinis Prædicatorum. Etiam vivus miraculorum gratia fuit clarus, obiitque ipso festo Epiphaniæ fit solemne officium illius Barchinonæ, & per illa omnia tria regna, scilicet Cataloniam, Valentiam, & Arragoniam. Jam à tempore Pauli tertii summi Pontificis hic Raimundus vir fuit sanctissimus, & etiam vivens miraculis coruscus, & quatuor adhuc vivens à morte ad vitam revocasse, & 36.| post obitum literarum monumentis traditum lego. Cumque foret à confessionibus regi Arragoniæ Jacobo, cum sæpe admonuit, ut concubinam, quam tenebat, relinqueret, quod ille se jam facturum pollicebatur, semper procrastinando. Demum cum Rex ex Barchinona ad Majoricensem insulam transfretare decerneret, & sanctum secum in comitatu habere cuperet, & ille id facere renueret, nisi prius concubinam abs se abdicaret, spopondit Rex certissime id facturum, cum ad insulam illam perveniret: sed promissis minime stetit. Postquam ergo in prædictam insulam pervenerunt, & sanctus Regis vitam in malis inveteratam consideravit, & quod sanctis suis monitis nihil proficeret, regem decrevit relinquere, & se Barchinonam conferre, ne regis peccato involueretur. Id resciens rex, sub pœna capitis edicto publico proclamari fecit, ne quispiam illum ex illa insula in terram firmam transveheret. Tunc vir sanctus divino ad id spiritu ductus, auxilio fretus cappam super mare extendit, & signo Crucis præmisso illud ingreditur, & baculo, quem gerebat, scapulare suum in altum elevat, ut loco veli deserviret: & sic ex Majoricensi insula solvit, & mox spiritus Domini flavit opportunus, & illa 160. miliaria, quibus Barchinona à Majorica distat, absolvisse proditur sex, aut circiter horarum spatio, & Barchinoniam appulit incolumis. Nec tamen prætereundum, quod cum insula cœpit sanctus solvere, mox ad regem accurrerunt plurimi, illius recessum illi referentes. Omnia clamoribus implentur, triremes, & varii generis naves à rege mittuntur post eum ut illum reducant. Sed & regia sollicitudo & conatus, nautarum quoque omnium navalis peritia & sedulitas incassum fuere. Cum vero vir Dei ad litus Barchinonense applicuisset, tanta illius pallii, & cæterarum vestium suarum erat siccitas, ut eas aqua minime videretur attigisse, & populus qui confluxerat innumerus tanta rei novitate stupefactus ejus vestigia exosculari satagebat; cappæ hujus tactu cum ad infirmos defertur Barchinonæ (fit autem id frequentissime) & etiam quædam subrufa terra, quæ ejus sepulchro prodit, in potu, vel in pulmento infirmis porrecta à variis indies infirmitatibus sanantur. *Frater Antonius Senensis in Chronico Prædicatorum ad annum 1275. pars. 133.*

PERTINACIA.

EXEMPLUM I.

Non est ira super iram mulieris, ut dicitur Ecclesiastici 25. cap. nec obstinatio tenacior.

VIr & uxor semel ambulaverunt mutuo per solum herbosum, dixit vir, quod ornate & debite istud solum herbosum est falcatum. Et contra mulier

mulier dixit: Non est falcatum, sed tonsum contra quam asseruit, quod esset falcatum, mulier vero pertinaciter respondit, quod esset tonsum. Vir iracundia motus projecit mulierem in aquam; quando autem mulier non potuit amplius loqui, extendit manum extra aquam, faciens signum cum digitis in modum forcipis, ostendens quod esset tonsum usque ad mortem. *Gotschalcus, serm. 82. litera E. partis æstivalis.*

EXEMPLUM II.

Eadem pertinacia muliebris docetur sequenti narratione.

QUidam habebat uxorem valde pertinacem, quæ cecidit in flumen, & submersa est, & vir ejus quærebat eam contra flumen sursum. Et cum interrogaretur, quare eam quæreret contra flumen, & non inferius? Respondit: Uxor mea semper mihi fuit contraria ore & opere, sicut ergo fecit in vita, sic eam arbitror fecisse in morte, unde credo, quod contra fluvium ascenderit. *Idem ibidem.*

EXEMPLUM III.

Pertinax & partialis in suo sentimento Paschasius etiam miracula faciens purgatorium habuit.

CUm adhuc juvenculus essem, atque in laicali habitu, à majoribus atque scientibus audivi, quod Paschasius hujus Apostolicæ sedis diaconus (cujus apud nos rectissimi & luculenti de Spiritu sancto libri existunt) miræ sanctitatis vir fuerit, eleemosynarum maxime operibus vacans, cultor operum, & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quæ inardescente zelo fidelium inter Symmachum & Laurentium facta est, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post unanimitate superatus, in sua tamen sententia usque ad diem sui exitus perstitit illum amando, atque præferendo quem Episcoporum judicio præesse sibi Ecclesia refutavit. Hic itaque cum temporibus Symmachi Apostolicæ sedis præsulis esset defunctus, ejus dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, statimque sanatus est. Post multum vero temporis Germano Capuano Episcopo (cujus superius memoriam feci) mendici pro corporis salute dictaverant, ut in angularibus thermis lavari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium diaconum stantem & obsequentem in caloribus invenit: quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisivit. Cui ille respondit. Pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum; nisi quia in parte Laurentii contra Symmachum sensi. Sed quæso te Dominum pro me deprecare: atque in hoc cognosces, quod exauditus sis, si huc rediens me non inveneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies rediit, sed prædictum Paschasium jam in eodem loco minime invenit: quia enim non malitiæ, sed ignorantiæ errore peccaverat, purgari post mortem potuit à peccato: Quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, ut tunc potuisset promereri veniam, cum jam nihil posset operari. *Gre. Dial. lib. 4. cap. 40.*

EXEMPLUM IV.

Pertinax in sententia sua defendenda contra Macharium Moyses dæmonio obsidetur.

CUm ipse Abbas Moyses singularis & incomparabilis vir, ob reprehensionem unius sermonis, quem contra Abbatem Macharium disputans paulo durius protulisset quadam scilicet opinione præventus, tam diro confestim traditus est dæmoni, ut humanas egestiones ore suo repletus ab eo ingereret, quod flagellum purgationis gratiosæ Dominus intulisse, de scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, velocitate curationis ejus, atque auctore remedii demonstravit. Nam continuo Abbate Machario in oratione submisso, dicto citius ab eo nequam spiritus fugatus abscessit. *Cassianus collat. 7. cap. 27. Vide etiam tit. Dæmon. exempl. 8. & tit. Consilium. ex. 5.*

POETA VIRGILIUS.

Poeta Maronis liber serpentium & ferarum multitudini venenata similatur.

QUodam tempore cum dormiret pater Odilo, vidit per somnium sub capite suo cubare serpentium multitudinem, & ferarum. Subito capitale excutiens, & exquirens supposita invenit librum Maronis forte ibi collocatum, mox abjecto codice seculari in pace quievit. Cognovitque modum materiæ libri visioni congruere, quem chemaribus & gentilium ritibus plenum, indignum erat cervicali sancti substerni. *Vincentius 7. spec. hist.*

POLLUTIO.

Pollutione nocturna illusus diaconus à S. Malachia reprehenditur, quod ausus fuerit sacris altaribus ita indispositus ministrare.

CUm sacramenta offerret Malachias, & appropiasset ei diaconus, facturus ei aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos ingemuit, quod sensisset

fisset penes illum latere, quòd non conveniret. Peracto sacrificio secreto percontatus de conscientia sua confessus est, & non negavit illusum sibi per somnium nocte ipsâ. Conjungens pœnitentiam, non debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verecundè te subtrahere sacris, & deferre honorem tantis, tamque divinis ministeriis, ut hâc humilitate purgatus, dignus exinde ministrares. *In vita S. Malachiæ.*

PRÆDICARE.

EXEMPLUM I.

Prædicare jussus ab Angelo S. Equitius mirabili zelo accensus tacere non potuit, nec valuit à prædicatione cessare.

Quidam verò Fœlix nomine Mirtinæ Provinciæ nobilis, cùm eundem venerabilem virum Equitium sacrum ordinem non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atque studiosè prædicare, eum quâdam die familiaritatis ausu adiit, dicens: qui sacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice, sub quo degis, prædicationis licentiam non accepisti, quomodo prædicare præsumis? Quâ ejus inquisitione compulsus vir sanctus, indicavit prædicationis licentiam qualiter acceperit, dicens: Ea, quæ mihi loqueris, ego quoque mecum ipse pertracto, sed nocte quâdam speciosus mihi per visionem juvenis astitit, atque in linguam meam medicinale ferramentum, id est, fleubo tomum posuit, dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicandum. Atque ex illo die etiam cùm voluero de Deo non possum tacere. *Greg. Dial. lib. 1.*

EXEMPLUM II.

Prædicatorum ordo magnificè per Conradum Cardinalem commendatur, & prælatus quidam reprehenditur, qui præsumebat solus pro novem millibus animarum Domino respondere.

Vidimus venerabilem Conradum virum nobilissimum, primo Abbatem Villariensem, posteà Cisterciensem, demum Romanæ curiæ Episcopum Cardinalem, qui licèt in administratione prælationis suæ mirabili sagacitate vigebat, nihilominus tamen deditus contemplationi divinæ, quotiescunque vacabat, erat. Hic cùm legatus in Germaniam, unde nobilissimè natus erat, a Sede Apostolica mitteretur, venit Parisios, & videns fratres Ordinis Prædicatorum, qui de novo illuc advenerant, visitavit eos. Dubium autem quid gerens de eis in corde oravit Dominum, ut sibi ad quid ordo iste advenisset ostendere dignaretur. Nec mora, oblato & aperto libro, ad quid Ordo Prædicatorum advenisset, responsum est cogitationi ejus, Laudare scilicet, benedicere, & prædicare. Qui statim effusus in laudem Christi, coram eis dixit: Licet alterius professionis sim habitus, frater tamen vester ero, quamdiu subsistam in vita, nec ullâ unquam adversitate divellar. Proinde dictus Cardinalis posteà verbum memoriale respondisse fertur cuidam Coloniæ Sacerdoti. Illi enim in Synodo præsidenti hic Sacerdos parochialis conquestus est, dicens: Ecce Fratres Ordinis Præd. qui in damnum nostrum Coloniam intraverunt, falcem mittunt in messem alienam. Audiunt confessiones subditorum nostrorum, & per hoc attrahunt sibi homines in favorem. Cui mox Conradus Legatus respondit: Quis est numerus hominum tibi in parochia subditorum? Et ille: novem millia, inquit. Et consignans se cruce Legatus, dixit: Quis es tu, qui tot millibus solus sufficis debitam gubernationis curam impendere? Nescis, quia debes in tremendo judicio ante tribunal Christi de his omnibus respondere, & tu qui tales habes vicarios, queridaris, quod onus tuum gratis relevant, sub cujus onere nescius conquassaris. Ergo ex hac querela indignum te cura omnimodè judicasti, & ideo privo te omni officio pastorali. Hoc facto publicavit auctoritatem, qua a Sede Apostolica fratribus Ordinis Prædicatorum specialibus privilegiis prædicare populis, & audire confessiones, per sanctissimos Patres, Dominum Innocentium III. Dominum Honorium IV. Dominum Gregorium IX. commissum & injunctum est. *Thomas Cantuar. lib. 1. cap. 9. par. 2. §. 6. & 7.*

EXEMPLUM III.

Zelum magnum ad convertendas animas habuit Magister Joannes de Nivella, ut nec infirmus, nec moriturus à cura animarum desisteret, & contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confessionem moritur sub sermone, & post apparet salvatam se esse & ejusdem Magistri Joannis meritis cum multis aliis è purgatorio liberatam significavit.

Magister Joannes de Nivella, Leodiensis Ecclesiæ Decanus, divitias contempsit & gloriam, & in monasterio de Oignies ad regularem ordinem venit. De hoc beato viro quædam vidimus, & quædam audita narramus, Vix unquam indulsit otio vel quieti, quin semper indefessè in revocatione animarum pereuntium laboraret. Et vide zelum. Eo diutina & gravi podagræ molestiâ laborante, quidam nominatissimus Physicus à superioribus partibus

bus Galliæ, ut eum propriis expensis curaret, advenit. Cumque à medio quæreret, quantum se temporis expendere in morbi remedium oporteret, respondit: Perfectissime, inquit infra menses quatuor te curabo Mox ille tibi jam manu percutiens, clamorosè dixit: Heu me miserum, si pro ista carne (cùm Deus voluerit in proximo putredine resolvenda) & à prædicatione & salute hominum etiam tribus hebdomadibus cessem: & animæ, quas Christus pretio sui sanguinis emit, per me interim liberandæ, à dæmonibus distrahantur. Magister charissime, ad patriam redire poteris, cùm placebit: bonam voluntatem ac labores Christus tibi restituet: Ipse quidem beatissimus homo adeo pius cum zelo animarum in pauperes fuit, ut, cùm quid daret pauperibus obviis nihil haberet, speciali infirmitate semper pro defectu muneris torqueretur, & tunc pro corporali eleemosyna spiritualis beneficii orationem pro eis suppliciter exsolvebat. Providè lector considera zelum, quem habebat. Agonizabat in morte eo vespere, cujus nocte est defunctus. Et ecce vir vagus & nudus ex his, quos ribaldos dicimus, in exteriorem partem domus venit, in qua ille interius decumbebat. Rogavit ille vagus de confessione colloqui sancto viro: sed ei responsum est, quod non posset. Mœsto illo recedente, quendam ex circumsidentibus advocat vir beatus, Reducite illum ad me, quem repulistis. Hoc audito mirati & confusi omnes, hominem reduxerunt qui omni diligentiâ, factâ confessione, & absolutione susceptâ recessit. Et dixit omnibus vir beatus: Nollem pro mille marchis auri me hominem non audisse. Et vide quo fructu. Vix enim per quartam partem leucæ homo secessit à domo, cum ecce repentinâ morte perculsus, cecidit jam defunctus. Nec mora. Sequenti nocte viro sancto migrante ad Dominum, accidit, quod subjungo. In ulterioribus partibus Angliæ quidam vir sanctus & bonus prædicationis officio præeminebat. Eo autem in statione publica prædicante, quædam peccatrix mulier amarissimè contrita, ut patuit, in populo cum lachrymis exclamavit: Miserere mei servæ Dei, audi miseram, & absolve me à peccatis. Tunc ille, ut potuit, eam compescuit, & usque post finitum sermonem expectare præcepit. Quid plura? Iterum post paululùm cum clamore surrexit, & petiit mox audiri. Sed cùm jam finiendum sermonem promitteret prædicator, & illa parum quiesceret, surgit jam tertiò, clamat horrificè, cadit in faciem, expirat. Turbatus ergo non modicè cum populo prædicator, rogat omnes præsentes cum lachrymis orare Dominum, ut alicui, quid sit factum de anima peccatricis, ostendere dignaretur. Interim per tres dies clausus in cellula prædicator, nil obdormivit, neque gustavit, sed continuè in oratione permansit. Tertiâ ergo nocte anima defunctæ lucidior super Solem apparuit præstolanti: Adsum, inquit, anima qro qua oras, ab omni pœna soluta sum, nihil restat, nisi ad cœlum statim avolare. Tunc nimium illo interius hæsitanti respondit anima: Hoc signum tibi quòd non deciperis: Quidam magister Joannes in Partibus Brabantiæ, in monasterio de Oignies Leodiensis, ista nunc hora obiit: & sicut in vita semper super afflictos & pauperes pius fuit, ita, ut nunc, cum post mortem ante locum purgatorii, in quo innumerabilis multitudo detinebatur, ejus felix anima ab Angelis deferretur, & ibidem multos recognosceret, quorum auctor salutis extiterat, pietate commotus, pro eis suppliciter Dominum exoravit, ut à pœna purgatorii solverentur. Nec mora, exauditus a Domino, & non tantùm cum illis, pro quibus oraverat: verùm etiam cum aliis multis ego pariter liberata, ad cœlos cum maxima gloria sum suscepta. Hæc dicens anima ab oculis mirantis evanuit. Ipse verò in transmarinis partibus existens, statim directo cum literis nuncio, sicut anima pro signo dederat, diem horamque beati viri migrantis invenit. *Idem l. 2. c. 3. part. 3. 4. 5.*

EXEMPLUM IV.

Prædicator ornatus vestibus à fatuo irridetur.

REfert magister Humbertus super Regula B. Augustini, quod Parisiis quidam magister Theologiæ sæcularis prædicabat in universitate indutus optima cappa nova in principio hyemis. Cùm autem tenuiter imprimeret verba sua in cordibus auditorum, quidam fatuus, qui erat in medio scholarium, surrexit, & dixit: Tace. Illa vestis pretiosa, quam habes, non permittit te audacter, dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confusionem. *Humbertus in Regulas Augustini, cap. 70.*

EXEMPLUM V.

Prædicator post sermonem levitatibus vacans, à vetula deridetur.

HUmbertus super Regulam Augustini. Accidit, quòd cùm quidam prædicator laudabiliter prædicasset in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit se levitatibus dare cum socio suo, sicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt socium, modò faciunt eum cadere, modò extrahunt ei caputium, & similia. Sequebatur autem eos quædam

dam vetula, quæ erat in sermone, & hoc non advertebant, quæ incipit dicere multoties: Domine, vos non estis ille, qui hodie prædicavit. Cum autem audirent vocem, & respicientes viderent vetulam, quæsierunt quid dixisset. At illa dixit ei, qui prædicaverat: Domine, ego dixi, quod vos non estis ille, qui hodie prædicaverat. At ille: Quare hoc dixisti, cum ego sim vere ille, qui hodie prædicavi? At illa: Domine, nos habemus quendam sacerdotem juvenem, qui valde bene cantat missam, sed interdum ea die, qua celebravit, discurrit per domos, interdum cum invenit, juvenculas, ponit manum in sinum earum, & palpat eas, & cum dicitur ei: Domine quid est quod facitis, hodie celebrastis? Respondet & dicit: Ego non sum ille, qui celebravit, sacerdos enim celebravit, sed ego sum quidam juvenis, & ludo modo; ideo Domine dixi, quod vos non estis ille, qui prædicavit exemplo sacerdotis nostri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo, quam in sermone hodierno. Quanta confusio fuerit illi religioso super hoc, & quantum scandalum vetulæ, qui legit intelligat, & caveat à similibus, saltem exemplo mulieris illius, quæ dixit Tobiæ. 4. Nunquam cum ludentibus me miscui neque cum his, qui in levitate ambulant. *Idem ibid. cap. 73. Vide etiam tit. Ordo, exempl. 5. tit. Conversio, exempl. 10. & tit. Infernus, exempl. 14.*

PRÆLATUS.

EXEMPLUM I.

Prælationis statum Fastradus Abbas fugiens à virgine Maria informatur, & vestium humilitate delectatur.

FAstradus quondam Cisterciensis Abbas, eximiæ sanctitatis, nobilis quidem genere; sed nobilior morum elegantia fuit, qui liberalibus studiis non mediocriter imbutus, sacris tamen literis ardenti ori desiderio semper inhæsit, ita ut cum postmodum sapientia & ætate proficeret, ea præ oculis & manibus incessanter haberet, & ne ad mensam quidem sine lectione divina discumbere vellet, quod non modo faciebat in propria domo, verum etiam in scholis peregrinando. Hic cum esset Abbas Carbanensis, decedente piæ memoriæ domino Roberto, qui beato Bernardo successerat, electus est ad regimen Clarevallis: ad quam tamen electionem venire dissimulavit, quamvis ex nomine vocaretur, timens utique, ne hoc sibi accideret, quod semper accidere verebatur Veruntamen antequam legati Clarevallenses ad eum requirendum pervenire potuissent, garrula fama prævolante cognovit, quia in ejus personam omnes unanimiter convenissent. Hoc itaque rumore turbatus & anxius fugam arripuit, veniensque ad domum vallis S. Petri (quod est monasterium Carthusiensis ordinis) per dies aliquod ibidem latuit: ubi cum die noctuque in oratione persisteret, factus est in mentis excessu. Et ecce apparuit ei in magna gloria virgo puerpera Domina Angelorum, portans in manibus regem gloriæ parvulum suum Jesum, quam cum vidisset, procidit ad pedes ejus obsecrans, ut sui misereretur. Cui beata virgo respondit: Qui turbaris ô homo? Et imponens in ulnas ipsius velut alteri Simeon nobilem illam sarcinam quam gestebat ait: Accipe filium meum, & serva mihi illum. Quo facto sublata est visio ab oculis ejus, & rediens ad se ipsum intellexit, quoniam à Domino egressus est sermo, & quia vere filii Dei, & membra Christi ejus providentiæ committebantur. Hac igitur tam læta visione præmonitus, jam non est ausus ultra recalcitrare, ne videretur admonitioni Dei velle resistere. Suscepto autem jam insignis cœnobii regimine, quam discretum, quam sollicitum, quamque benignissimum pastorem exhibuerit se, non est nostræ simplicitatis exponere. Nam quemadmodum alios præcellebat officio dignitatis: ita etiam præcellebat religionis exemplo, & merito sanctitatis. Castus, pius, humilis, mansuetus, atque modestus super omnes, quos in diebus meis, vidisse me memini. Parsimoniam vero (ut ait ille Severus de B. Martino) non est necesse laudare in eo, cum adhuc in seculo positus, ita frugaliter vixerit, ut non scholasticus, sed monachus putaretur. Nam sicut ipse quibusdam intimis suis secreto innuit biennio ante conversionem suam, licet ætate nondum adultus, ita abstinentiæ operam dedit, ut nunquam voluerit pane saltem & aqua saturari, carnium autem edulium, quamvis in ipso tempore pene usque ad mortem ægrotasset, nunquam sumere adquievit. Jam vero monachus factus, quam sobrie vivendo, imo quam rigide abstinendo, corpus in servitutem redegerit, supersedeo dicere, quia (ut verum fatear) vehementior extitit in hac parte. Satis etenim illum super hujusmodi notavi, quippe qui pluribus annis eidem in mensa sua ministravi. Nam cum in seipso vitia carnis suæ sine miseratione persequeretur, ipsi quoque miseræ carni, cui naturaliter insunt, minus quam oportebat compati videbatur. Cæterum in exteriori habitu & cultu pro officii sui dignitate quam humilis, & quam temperans extiterit, hoc uno quod dicturus sum facile advertere erit. Quadam siquidem die vestiarius monachus in lectulo illius cucullam (nescio an turicam) qua ipsum indui vellet, solito meliorem apposuit. Increpavit eum pater, & audiente me dixit: Quid

Quid est dilecte mi frater, quod facere cupis, ut à communitate fratrum nostrorum me separes, & notabili habitu decolores? An quia Abbatis nomine censeor, propterea monachus esse non debeo? Nunquid idcirco minister & servus constitutus sum aliorum, ut lautioribus epulis debeam saginari, & cultioribus vestibus ornari? si ergo me diligis, si pacem meam quæris, & præceptis meis obedire non despicis, precor atque præcipio, ne id amplius facere velis, nam cum ego sim omnium minimus, & apud Deum indignus, magnum mihi est, si communi omnium victu atque vestitu fuero honoratus. Ex quo enim assumptus sum ad regimen animarum, unum est, quod præ cæteris timui, & semper timeo, ne occasione hujus administrationis pauperem vitam, quam professus sum deseram & monachi præmium perdam, sed quia ejus sanctissima vita diutius frui digni non fuimus, præcisa est velut à texente, dum adhuc ordiretur. Ipse vero consummatus brevi, explevit tempora multa, placita enim Deo erat anima ejus, & Angelico consortio digna. De cujus felici transitu mox futuro cuidam de senioribus Clarevallis, videlicet beatæ memoriæ Petro Tholosano (de quo in sequentibus aliqua dicemus) facta est hujusmodi revelatio. *Joannes de Assignies in conclavi Gallico rerum notabilium cap. 30. ex antiquis Schedis Cambronensis monasterii, & lib. qui dicitur exordium Ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM II.

Prelati nonnunquam nimio rigore subditos perversos efficiunt.

CUm Abbas quidam, qui admodum religiosus habebatur, cum B. Anselmo de his, quæ monasticæ religionis erant, loqueretur, & inter alia de pueris in claustro nutritis verba conferret, adjecit: Quid obsecro fiet de istis, non cessamus die ac nocte verberantes eos, & semper fiunt deteriores? Hebetes enim sunt & bestiales. Ad quem iratus Anselmus ait. Quam bene nutrimentum vestrum expendistis, qui de hominibus bestias nutristis. Dic mihi quæso Abba, si plantam arboris in horto tuo plantares, & mox illam ex omni parte concluderes, ut ramos suos nullatenus extendere posset, qualis arbor inde prodiret? profecto inutilis, incurvis ramis & perplexis: certe hoc facitis de pueris vestris. Plantati sunt per oblationem in horto Ecclesiæ, ut crescant, & fructificent Deo. Vos autem in tantum eos terroribus, minis, & verberibus undique coarctatis, ut nulla eis penitus liceat libertate potiri, unde fit, quia nihil amoris, pietatis, dulcedinis circa se in vobis sentiunt, nec illi alicujus boni in vobis postea fidem habeant, sed omnia vestra ex odio & invidia contra se procedere credant. Contigitque modo miserabili, sicut deinceps corpore crescunt, sic in eis odium & suspicio omnis mali crescat, semper proni & incurvi ad vitia. Cumque ad nullum fuerint in vera charitate nutriti, nullum nisi depressis superciliis, oculove obliquo valent intueri. *Vincent. Bel. Spec. hist. lib. 25. cap. 70.*

EXEMPLUM III.

Prelatus malus accepto primum infernali poculo ad inferos detrahitur.

COnsiliis in malitia (ut mihi frater altioris ordinis & vitæ retulit) quidam Archiepiscopus Theutoniæ fuit, qui infelicissima morte defunctus, cuidam sanctissimo viro in visione ostensus est tali modo. Vidit animam illius cum miro cruciatu à corpore trahi, & inferno dæmoniorum principi in cathedra residenti præsentari. Quem officiose salutans, poculum ante se positum obtulit venienti, dicens: Bene venias Archipræsul, bene venias, ecce bibas de poculo meo, quia mihi longo tempore fideliter & infatigabiliter deservisti. Quod quidem Archiepiscopus acceptare recusans (conscius enim erat nihil boni esse in poculo) tandem à ministris violenter est compulsus accipere poculum de manu principis, & bibere, quod horrebat. Nec mora, per aures, oculos, os, & nares sulphurea flamma surrexit, & sic æternis incendiis est addictus. Ecce qualem finem indigne suscipientes pastoralem curam acceperint, & indigne regentes quam terribilis vindicta damnavit. *Thomas Cant. lib. 1. cap. 5. par. 5.*

EXEMPLUM IV.

Prelatus, quia curam animarum alteri commisit negligenti, grave purgatorium sustinuit.

BRuno in partibus Theutoniæ, in oppido magno, quod Mons Matris dicitur, bonus presbyter & castus fuit. Hic consobrinum habebat presbyterum, æque Brunonem, virum scientia & moribus approbatum: hunc avunculus presbyter sæpius rogabat devote, ut dictæ parochiæ curam susciperet, & ipse jam senex religionem intraret: Annuit ille post multas preces, invitus tamen, eo quod regimen tantæ parochiæ formidaret. Hoc ut obtinuit, Bruno senior religionem intravit, & cito post ab hac vita migravit. Differente autem Brunone juniore animarum regimen attentare, eo quod aliud beneficium capellaniæ viginti marcharum superius in castro teneret, vicarium pro se presbyterum

terum in parochia collocavit. Brunone ergo eodem juniore una nocte in lectulo quiescente, apparuit ei in cappa nigra Bruno senior jam defunctus, & dixit ei, in his versibus loquens. In grege commisso malè te geris, & pede scisso claudus es, inspicito quæ pœna futura, redito. Hæc dicens, elevavit cappam qua videbatur indutus, & se graviter incendi demonstravit. Ad hæc Bruno junior expergefactus recolit visionem, & versus. Et mox iterum resoluitur in soporem, cui eodem schemate defunctus apparens, dixit:

Tu pœnæ causa, requies per te mihi clausa.
Aspice securi, cibus ignis & esca futuri.

Et hæc dicens iterum illi tormentum ignis ostendit. Cui iterum tertio soporato apparens, dixit:

Mundi delitiis interdum seria misce.
Ex his primitiis cape partes, aut resipisce.

Ad cujus verba Bruno surrexit, & flexis genibus se impleturum, quod avunculo viventi promiserat, Deo vovit. Nec mora, cum splendore nimio manifestè defunctus apparens, & viventi congaudens, dixit. Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus. Et hæc dicens, in sublime conscendit. Vide ergo quanti periculi sit curam animarum recipere, & in manu negligentis relinquere: quod in Brunone seniori poteris advertere, qui curam negligenter deseruit: & in Brunone minore, qui susceptam alteri incuratè commisit. *Cantipratanus de proprietate Apum, libr. 1. cap. 19. parte 3.*

EXEMPLUM V.

Prælatus quidam à B. Petro coactus legere. Quando reduces animas, &c. convertitur, & deserto seculo Cisterciensis efficitur.

PRinceps Apostolorum Petrus cuidam Prælato multis annis malè regenti in infirmitate vultu severus apparuit, librumque tenens apertum, legere compulit refutantem. Erat autem hæc scriptura in textu libri: Mortificas animas quæ non moriuntur, & vivificas quæ non vivunt. Cumque ille horreret nimium amplius legere, vultuque refugeret, Apostolus Petrus severius institit, & ut glossam textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit verò coactus: Quando reduces animas de inferno, quas per tuum destitutas exemplum æterno supplicio tradidisti. Et cum ille præ horrore & confusione respondere non posset, de visione ad se rediens, se sudantem & creticantem invenit. Nec mora, consilio cujusdam venerabilis viri seculum dereliquit, & Christi deditus servituti, in monasterio Hannoniæ Cisterciensis Ordinis (quod Camberonum dicitur,) beatissimo fine quievit. *Idem libr. 1. cap. 20 part. 2.*

EXEMPLUM VI.

Prælationis statum recusans quidam regularis, postea cum lumine apparens, dixit se de numero damnandorum fuisse, si fuisset de numero Prælatorum.

APud sanctum Victorem Parisiis, referentibus canonicis, audivi, quod quidam canonicus regularis, vita, genere, & litteris pollens, electus in Episcopum, renuit & pertinaci constantia contra plurimorum & majorum consilium se subtraxit. Mortuus autem post multos annos, socius quidam ejus, qui eum multum dilexerat, adjuravit eum quatenus ad se, si Deus permitteret, resolutus morte rediret. Et annuit ille, statimque defunctus est. Nec cum dies multi post mortem ejus effluxerant, ecce anima secundum quod promiserat, rediens, eminus in pariete crucis signum impressit, dicens. Ne dubites, nec vacilles in visu, sed quære quod vis, & me sinas ad potiora transire. Mox socius ad visionem exultans: sollicitus, inquit, valde fui, ne gravissimam ad minus pœnam in purgatorio sustineres, quia refutasti contra majorum consilium tam pertinaciter Præsulatum, in quo ad salutem animarum tot & tanta bona facere potuisses. Cui anima: In me, inquit, hæc ordinavit clementissima bonitas Salvatoris, quia ex tunc timui, & nunc scio, quod si Episcopatus cathedram ascendissem, perpetuæ damnationis periculum incidissem. Et hoc dicens quasi cum ingenti coruscationis lumine pertransivit. *Idem libr. 1. cap. 20. part. 4.*

EXEMPLUM VII.

Prælatos Ecclesiæ, principes tenebrarum læti salutant, & de perditione animarum grates eis refundunt.

CLericus quidam in synodo Episcoporum prædicare compulsus, augustiabatur non modicum, quidnam dignè posset coram tot Prælatis Ecclesiæ prædicare. At ubi accessurus in oratione jaceret, venit ad eum diabolus, dixitque ei. Quid angustiaris istis clericis prædicare? Dicas eis istud, & non aliud: Principes infernalium tenebrarum Principes Ecclesiæ salutant; Læti omnes nos gratias referimus eisdem, quia cum ipsis Prælatis, nobis eorum subditi devolvuntur, vel offeruntur, & per eorum negligentiam ad nos ferè pariter devolvitur totus mundus. Invitus quidem tibi dico, quod dico, sed altissimi jussione coactus. Respondit clericus: Mihi quidem, si hæc narravero, non credent.

Tunc diabolus tangens maxillam ejus. Ecce, ait, signum nigredo insolita faciei. Hanc antequam prædices, non contingas, quia frustra: post prædicationem vero aqua benedicta delebis. Processit clericus prædicaturus in synodo, & admirantibus cunctis in signo indito faciei, illa quæ sibi jussa sunt, recitavit, & ad horrorem maximum cunctorum corda permovit. Hæc eodem anno ab Incarnatione Domini 1248. fuerunt Parisiis coram omni populo & clero solenniter recitata. *Idem lib. 1. cap. 20. part. 8.*

EXEMPLUM VIII.

Prælatus in vitiorum correctione remissus deponitur, & perversus efficitur.

VIdimus in monasterio quodam monachum, naturali ingenio & scientia præditum, virtute castitatis, & omni morum honestate præclarum. In quo solus ille defectus erat, quod nullam contra peccata rigiditatem habebat. Quem defectum in eo corrigendum sperantes monachi, eum in Abbatem unanimiter elegerunt. At ille factus Abbas, ut ante, in pusillanimitate & ignavia perstitit: & ex hoc ordo monasticus notam satis gravem dissolutionis incurrit. Superiores ejus ordinarii grave ducentes, illum ab officio removerunt. Quod ille supra modum graviter ferens, ad tantam paulatim impatientiam venit, ut manus iniquitati totaliter daret, & se impudentissimè nequissimus in dilapidationem Ecclesiæ sociaret. Nec diu post, cum esset positus in agonia, importunos exactores sibi instare vidit, seque oportere reddere rationem, non solum de suis excessibus, verum etiam de illorum excessibus, quos quandoque corrigere debuit, & non correxit. Exactores ergo cum declinare vellet, nec possit, clamans inter angustias expiravit. *Idem libro 2, cap. 17. part. 2.*

EXEMPLUM IX.

Prælaturam ambientes monachi, Regi Franciæ munera pro Abbatia sancti Dionysii obtulerunt, sed frustra.

ANte hoc triennium, defuncto Abbate sancti Dionysii gentis Francorum Apostoli, cum ditissima illa Abbatia vacaret, & ad eam plures adspirarent, venit ad Regem Philippum is, qui in congregatione videbatur esse potior, Præpositus videlicet, pro Abbatia supplicans, & dicens: Domine, ecce, quingentas offero libras, ut propitius mihi sitis in hac Abbatia. Cui Rex nihil promittens, sed simoniacum muneris receptione quasi in arce spei ponens, respondit: Date pecuniam camerario meo secretè. Recedente igitur Præposito, & quasi de regio favore certificato, Cellerarius de his nihil sciens, eundem Regem adiit, & Præposito similia petens, similem pecuniæ quantitatem obtulit, à quo simile responsum accepit. Novissimè venit thesaurorum infidus custos, & ipse pro Abbatia Regi quingentas libras offerens. Cui sicut superioribus responsum est. Et licet Rex, sicut homo prudens, dissimularet, plurimum tamen ei displicebat trium illorum monachorum ambitio, & proprietatis vitium, imò tam execrabile furtum: sciens oblatam pecuniam monasterio fuisse subtractam. Præfixit tamen conventui diem, in qua eis Abbatem constitueret, eo quod Abbatia in manus ejus advoluta fuisset. Sedente Rege in capitulo, verbis ad hoc idoneis præmissis, cum diligenter circumspiceret, & personas consideraret, tres prædicti monachi, Præpositus videlicet, Cellarius, & Sacrista, in summa exspectatione erant positi, singuli per momenta singula Abbatiam sibi sperantes esse porrigendam. Et licet spes sancta non confundat, omnes tamen in sua exspectatione sunt confusi. Nam Rex videns monachum quendam simplicem in angulo capituli residentem, & nihil minus quam de Abbatia sperantem, inspiratione divina ut surgeret, præcepit, stante illo cum verecundia coram Principe, dictum est ei ab eodem Rege: Domine, en committo vobis Abbatiam S. Dionysii. Quo audito, homo ille simplex cum Regi non assentiret, imo fortiter reclamaret, asserens, se personam esse humilem, privatam, & despectam, atque ad tantam dignitatem nimis indignam, nimisque insufficientem, se vituperando apud Regem commendavit, & coegit. Postea subjicit: Domine, Ecclesia ista plurimis debitis est obligata, nec est unde solvantur. Cum Rex subridendo, respondit: En in instanti mille quingentas libras vobis dabo, & cum necesse fuerit, vobis accommodabo pecuniam: insuper auxilium, & consilium impendam; præcepitque camerario supradictam pecuniam ei afferri. Adhuc puto vivit, & fortè per eum domus illa melius regitur, quam per illos esset regenda, qui ad ejus regimen adspiraverunt. *Cæsar. lib. 6. cap. 14.*

EXEMPLUM X.

Prælatum malum post mortem subditorum animæ visa sunt cum gravi verborum objurgatione lapidare.

ERat in quadam villa sacerdos quidam miserrimus, luxuriæ, & commessationibus vacans, animasque sibi commissas omnino negligens, qui cum mortuus

mortuus fuisset, parochiani sub eo defuncti, saxis comprehensis, in locis infernalibus illum arctare cœperunt, & dicere: Tibi commissi fuimus, tu nos neglexisti, & cum peccaremus, neque verbo neque exemplo nos revocasti, tu occasio nostræ damnationis fuisti. Quem cum agitarent, lapides post eum mittendo: ille in puteum cadens, nusquam comparuit. Hæc cuidam religioso de illo sunt ostensa. *Idem lib. 12. cap. 6.*

EXEMPLUM XI.

Prælatorum perfectionem, & periculum considerans Petrus Alexandrinus Episcopus, nunquam in sede Episcopali sedere præsumit.

Legitur in vita S. Petri Alexandrini Episcopi, quod idem sanctus tempore Episcopatus sui nunquam in cathedra sua voluit sedere, sed super scabellum ipsius cathedræ residebat. Propter quod frequenter clerus, & populus conquerebatur, sed nequaquam acquiescebat. Nam quoties ascendere volebat ipsam cathedram, splendor igneus de ipsa sede egrediens ei apparebat. Cujus aspectu vir Dei ita accendebatur, ut interdum se nesciret esse in corpore. Cum autem quadam solemnitate clerus & Episcopi, qui aderant, de tam humili ejus sessione quererentur. ille coactus & rem cælare non valens: Cur, inquit affligitis cor meum, an non videtis virtutem igneam, quæ emicat in ipso solio, & spiritum coruscare non cernitis? Cumque omnes demisso capite nihil responderent, tantam rem audientes, subjunxit: Credite mihi filioli, si videritis quæ video, cognosceretis quid est virtus sacerdotalis, & quæ gratia in ipsis habitat, ad cujus majestatis præsentiam, ego territus in eadem cathedra sedere non audeo. *Vincent. lib. 13. cap. 15.*

EXEMPLUM XII.

Prælaturam fugiens S. Goar, oratione ut infirmaretur, impetravit.

Cum igitur sancti Goaris famam & nova gesta audiret Sigebertus Rex Francorum, statim transmissis legatis suis jussit sanctum Guarem ad se venire. Mirante autem Rege atque dicente omnia, quæ facta fuerant à sancto miracula, universus populus unanimiter clamabat ad Regem, quatenus ipsum Dei virum constitueret Trevericæ civitati Episcopum. quod Rex gratanter audiens, petiit sanctum Goarem una cum consensu sacerdotum, & clericorum, ut Episcopus fieret Treverorum. Statim autem ut vir Dei hæc audivit, dixit melius est mihi magis mori, quam super Episcopum adhuc viventē ministerium illius accipere, & peccare in conspectu Domini. Considera nunc, ô Rex, si te Deus Regem seculi constituit, scito tamen Regem sempiternum te habere in cœlis. Ideo dimitte Rusticum pœnitere facinora sua sicut vis ut Dominus dimittat tibi peccata tua. Hoc audiens Rex suspiravit, & ait: Per salutem Principum voluntariè obediam consiliis tuis; attamen aliud non fiet, nisi quod definivi cum voluntate totius populi, scilicet, ut Episcopus Treverorum efficiaris, quamvis contra votum tuum. Cumque hæc audisset vir Dei, ingemuit, & dixit: Gloriose Princeps, sine me prius ad cellam meam pergere, ut ad responsum tuæ celsitudini dandum me præparem: ait ad eum Rex: Vade cum pace, & transactis viginti diebus induciarum, iterum veni Motas civitatem, ad colloquium prædestinatum. Cumq; pervenisset ad cellam suam, cœpit tristari, & valida febre fatigari. & nimium corporali afflictione conteri. Quid multa? Die ac nocte Dominum deprecabatur, ut ei donaret defensionis suæ auxilium, & eriperet eum de tam gravi jugo, quod Rex ei imponere cupiebat: Sicque septem annos transigens ad Regem redire non potuit, sed tandem in senectute bona obiit in pace, pridie nonas Julii. *Vincent. lib. 22. cap. 16.*

EXEMPLUM XIII.

Prælationis statum periculosum esse didicit juvenis in Episcopum electus, quem patruus per elevatum discum volvi præcepit.

Hieronymus dicit in regula sua ad Virgines, quia raro per gradus dignitatum asendit homo, quin multo gravius non descendat. Nolo ego hoc pertransire exemplum, quod sancto quodam mihi referente sene in eremo, ex veritate scivi. Cumque juvenis quidam sancto proposito & vita electus esset ad Episcopale fastigium (quo gravius aliquid aut periculosius nequit cogitari) patruum suum quendam virum utique sanctum, & prophetiæ spiritu plenum eremi incolam, ut eum ad hoc consuleret, adiit non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir sanctus non verbis, sed signis potius percontanti respondit ne contra Apostolum, qui desiderantem Episcopatum in bono opere laudat dissuaderet. Jussit igitur senex quadratum discum à terra vehementer pedibus elevatum ascendere juvenem, & quater per quatuor disci latera supinum revolvere semetipsum usque ad oram casus, neque casu imminente si alia succederet revolutio, mandavit, ut extra summitatem disci adhuc se revolveret iterato. Cui cum nepos se non posse, ex timore casus responderet, illico

illico fecit eum descendere, & per quandam latam planitiem diutius volutare: Cumque ex multitudine volutationum utrisque eveniret fastidium: Surge (inquit) & vade quo vis, facitoque quod tibi securius cernitur. Dedignatus itaque juvenis abscessit, & alteri sancto seni patri deliramentum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, ut teneat quod tutum est. Qui post modicum fœlici obitu ex seculo exiens, hilaris & jucundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de dissuasione Episcopatus. Nam scito, quod nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. *Hieron. in reg. Monachorum, cap. 15. 109.*

EXEMPLUM XIV.

Prælaturam multa summa emens justè illuditur.

IN Polycrato libr. 7. cap. 17. legitur de quodam monacho ambitioso, quod cum ad Abbatiam, quam pecunia præemerat, educeretur, ille modestiam simulavit ut avidius peteretur, quasi onus refugiens, & honorem recusans. Et se palam coram omnibus tantæ curæ profitebatur indignum. Quod audiens Princeps, verè (inquit) indignus es, quia data mihi tanta pecunia hanc emisti à me dignitatem, & summam expressit, sed per me non stat, sed per te, qui te indignum profitebaris quo minus pactum impleatur. Justum ergo est te liberum abire, & te domum à proposito vacuum redire, & alius qui dignus est, destitutæ præficiatur Ecclesiæ, quæ & omnia sic facta sunt. *Joannes Salesberiensis lib. 7. Polycrati cap. 17.*

EXEMPLUM XV.

Prælatus suis commodis magis, quàm subditorum invigilans, in furiam versus defunctus est.

LEgitur in chronica Pontificum Leodiensium, quod Anno Domini M. CCCLXXX. fuit in villario monasterio Brabantiæ Cisterciensis ordinis quidam Abbas, dictus dominus Martinus, qui fuerat missus Parisios, & tantum profecerat, quod erat Baccalaureus in sacra Theologia. Cum ergo conventus elegisset eum in Abbatem, adhærebat Duci, & Ducissæ Brabantiæ, aliisque Dominis, nec curabat de paupere conventu, imò auferebat fratribus suis necessaria, & quæ antecessores sui dederant, subtrahebat. Unde conventus pluries fuerat conquestus patribus Abbatibus in visitationibus suis, sed nihil ipsis proderat, quia excusabat se, & unus Dominus supportat alium, ita quod parum valent visitationes, imo generant aliquando odia & rancores. Quadam vice erat unus infirmus, qui manducavit extra butyrum, quia fortè non poterat comedere halec: quod videns Abbas, fecit portari in domum suam, de quo frater ille tristis conquestus est conventui. Irati ergo fratres venerunt ad Abbatem improperantes ei divitias; & defectus quos ei faciebat. Et tandem juvenes verberaverunt eum, truseruntque in carcerem violenter, & tenuerunt eum ibi, donec petiit veniam ab eis, & promisit eis se omnia redditurum. Cum autem Abbas fuisset extra carcerem, venit Leodium ad Episcopum, & tantum fecit, quod ipse Episcopus & Abbas Cisterciensis iverunt ad villarium, factaque ibi visitatione, octo juvenes, qui eum incarceraverant, posuerunt in carcerem. Cumque esset magna discordia inter Abbatem & conventum: tandem magnus Ballivus Brabantiæ venit villarium cum magno concilio ad concordandum eos, & cum ibi pariter omnes essent congregati, Abbas prædictus dixit palam coram omnibus: Ego (inquit) precor Dominum nostrum de villario, & sanctum Nicolaum, ut demonstrent aliquod signum in eo, qui habet injuriam. Vix verba finierat, & ecce manus Domini super eum, immediatè enim os ejus versum est retrorsum, & cœpit rugire sicut brutum animal, versusque fuit in furiam, & sic obiit pessima morte. *Collector. speculi hujus.*

EXEMPLUM XVI.

Quomodo quidam rusticus quendam Episcopum insolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentissimus Episcopus partium Germaniæ, qui nedum spiritualis, sed etiam secularis jurisdictionis negotia administrabat. Is cum quadam vice vestitu ferreo, & militum strepenti exercitu circumvallatus per campos equitaret, vidit rusticum hominem aratri sui stiva relicta in suo agere stare, & aperto ore atque stupentibus oculis sese cum summa admiratione respicere. De quo admiratus Episcopus deserto paululum cœpto itinere, equum quo vehebatur versus rusticum egit, & insolita quadam benevolentia vultum serenans ad eum dixit: haberem aliquid interrogare à te vir bone, si velles & simplicia & vera interroganti responsa tribuere. Ad quod rusticus (nescio à quo ductus,) urbanè satis respondens, dixit: Quis sum ego, & qui sunt omnes parentes mei, ut illustrissimo Principi meo, & gratioso mihi Domino dedigner respondere? Et Episcopus ait ad eum: Dic ergo mihi, quid cogitabas, cum hianti ore & dissutis malis stabas, & me stupens inspiciebas? Cogitabam, inquit rusticus: utrumnè sanctus Martinus (qui & ipse Epis-

Episcopus erat) cum tanto strepitu armorum, militumque exercitu solitus sit per viam incedere. Ad quod Episcopus paululum rubore suffusus: Ego, inquit, non tantum Episcopus sum,& spiritualis Dominus, sed sum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Unde nunc me Ducem exhibeo, sed si Episcopum libet videre, ea die (& diem statuit) ad Ecclesiam veni, & Episcopum exhibeo. Ad quam responsionem modicè in risum concitatus homo ruralis, Episcopo ait; Si non velles ægrè suscipere, nec dedignari responsum præbere servo tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Episcopus, quodcumq; libuerit, non offendes. Dicit ergo rusticus; Si inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis Dux ad inferna migraret, Episcopus noster quæso quò pergeret; Qua interrogatione confusus Episcopus cum rubore abcessit, & nil ad hæc respondens ruralem hominem deseruit, haud parum instructus rustici hominis decenti facetia, ut majorem caveret, ne si Ducis magis quam Episcopi negotia sollicitare vellet, Ducis magis quam Episcopi mercedes reciperet. O quot Episcopi perierunt, & jam nunc apud inferos tremunt, quia utramque jurisdictionem secularem scilicet & spiritualem administraverunt, qui si tantum spiritualium causarum negotia tractavissent, jam fœlicibus fœliciores in cœlesti regno regnarent, &c. *Collect. Speculi.*

EXEMPLUM XXII.

Prælatorum potestatas magna, ostenditur excommunicationis exemplo.

FUit quidam Comes in Tholosa, fautor, & receptor hæreticorum: & omnis talis ipso facto est excommunicatus, unà cum hæreticis. Et quidam sanctus Abbas fuit ad eundem Comitem missus, ad commovendum eum. Qui dum viro sancto noluit acquiescere nec excommunicationem timeret: sciens vir sanctus, quia cor perversum verbis non compungitur, dixit Comiti: Ut tu, & tui videant factis, quia infecta sit anima, quæ vinculo excommunicationis est innodata, volo mihi apportari album panem, quo allato, dixit: O panis, licet tu non merearis pœnam excommunicationis, tamen ut in te ostendatur fidei veritas, excommunico te. Quo dicto, panis inter manus ejus albus, mox niger factus est, quem in duas partes divisit, & interius similiter apparuit niger, & mucidus, atq; corruptus. Tunc subjunxit, ut sciatis virtutem absolutionis, accepto pane absolvit eum, qui in priorem speciem & candorem est reversus. *Gotschalcus Holan. ordin. Eremitarum, D. Augustini, part. hyemal. sermon. 61. litera B.*

EXEMPLUM XVIII.

Prælatus punitur purgatorio quia decedens commendaverat nepotem pro successore.

QUidam Abbas decedens rogavit monachos, ut ipso defuncto, eligerent nepotem suum. Quo facto, Abbas novus deambulans in horto suo juxta quendam fontem, audivit vocem dolentem cum gemitu, quam cum adjurasset Abbas, illa dixit, quod erat anima avunculi sui, quæ ibi inæstimabiliter urebatur, quia carnaliter procuravit ipsum fieri Abbatem. Cui cum nepos diceret: Quomodo in fonte frigido sic potes uri? Affer, inquit, vox, candelabrum cupreum de Ecclesia. Quod cum projectum fuisset in fontem, liquefactum est, ut cera in igne. Quo viso renunciavit abbatiæ, nec ultra vocem audivit. *Humbertus in libro de dono timoris. Praclarum in hoc genere extat exemplum in vita S. Vdalrici Episcopi, apud Surium 4. Julii. Vide etiam tit. Avaritia, exempl. 1. & 4. tit. Conversio, exempl. 2. tit. Episcopus, exempl. 1. tit. Corripere. tit. Infernus, exempl. 5. 6. 9. 10. 11. & 12. tit. Prædicare, exempl. 2. tit. Exemplum, 1. tit. Avaritia, exempl. 4. tit. Oculi, exempl. 6. tit. Lusus, exempl. 5. tit. Apostata, exempl. 7. tit. Dæmon exempl. 15. tit. Beneficium Ecclesiasticum, exempl. 3. & tit. Partialitas.*

PROPOSITUM:

Propositum bonum frequenter deserens penè fuisset ex libro vitæ deletus.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit clericus immundissimæ vitæ, cui in visione senex apparuit in manu librum vitæ tenens. Et quia iste contritus religionem intraverat, dum in libro legeret, nomen suum ita frequenter rasum invenit, quod vix poterat sustinere pergamenum. Et petens ab Angelo causam, ait: Proposuisti pluries correctionem, & tunc erat scriptum, & resiliendo deletum, & nisi modo religionem intrasses, damnatus fuisses: *Joannes Junior Dominicanus. Vide etiam tit. Conversio, exempl. 9. tit. Contritio, exempl. 6. & tit. Apostata, exempl. 4.*

PROPRIETARIUS.

EXEMPLUM I.

Proprietarii monachi pecunia cum ipso sepelitur, & ei dicitur, Pecunia tua tecum sit in perditionem.

QUidam frater ex Nitria parcior magis quàm avarior, & nesciens triginta argenteis Dominum

num Jesum venundatum, centum solidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Initum est ergo inter monachos de hoc consilium, (nam in eodem loco circiter quinque millia divisis cellulis habitabāt) quid facto opus esset. Alii pauperibus distribuendos esse dicebantur: alii dandos Ecclesiæ: nonnulli parentibus ejus remittendos. Macharius verò, & Pambo, & Isidorus, cæterique seniores patres, sancto in eis loquente spiritu, decreverunt, infodiendos esse cum Domino suo, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Et ne hoc crudeliter quisquam factum putet, tantus terror & pavor per totam Ægyptum cunctos monachos invasit, ut unum solidum dimisisse grandis apud eos sit criminis. *Ex libr. sent. Patrum, §. 206.*

EXEMPLUM II.

Proprietario monacho Sincletico Basilius dixit: Et senatorem perdidisti, & monachum non effecisti.

Fertur sententia S. Basilii Cæsariensis Episcopi ad quendam prolata Sincleticum, otii torpentem torpore, qui cum se renunciasse diceret huic mundo, quædam de propriis facultatibus sibimet reservavit, nolens exercitio suarum manuum sustentari, & humilitatem veram nuditatemque, & operis contritionem monasterii subjectione conquirere, & senatorem, inquit, Sincletice perdidisti; & monachum non fecisti. *Cassian. de inst. renunciantium, lib. 7. cap. 19.*

EXEMPLUM III.

Proprietarius Januarius quidam sicut malè vivit, sic & malè obiit.

Augustinus ad fratres de eremo: Non solum de malignis spiritibus sæpe mala patimur, sed etiam à domesticis dilaniamur, & frequenter pejora sunt intestina bella, à quibus homo non cavet, quàm forinseca quæ prævidentur. Ecce enim Abel justus à domestico fratre occiditur. Esau fratrem Jacob fugientem persequitur. Joseph à fratribus venditur, & à discipulo Salvator traditur. Hæc omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Similiter hoc accidit Januario nostro, qui columna paupertatis & obedientiæ inter nos esse videbatur. Ejus perditionem frequenter flere, & ululare debemus. Nam ad nos cum lachrymis venit, & paupertatem quamdiu viveret, servare promisit, & tamen vineam & agrum nobis ignorantibus possidebat in seculo. O professio mortifera, O proditoris promissio. Ore dicebat, & corde odiebat, sanctum credebamus, qui omnibus pejor erat, & sic annis undecim Januarius noster, & amplius (ut audistis & vidistis) malè vixit, & malè moritur. Quomodo malè vixit, nisi quod suum non erat secretè tenuit? Quomodo etiam malè moritur, nisi quia in fine se non recognovit, & obstinatus in suo nobis ignorantibus testamentum fecit, & filium, quem in seculo habebat, ditavit? O utinam vel saltem in fine nobis dixisset, & ab omnibus nobis veniam impetrasset, sed nec confessus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de nostris non est, nec dum viveret. Ligate igitur manus cadaveris ejus, ponentes in panno ligatos centum & decem siclos, quos in pariete cellulæ retinebat, flentes & dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis servis Dei eos collocare vel ponere in victu, vel vestitu, vel in opere monasterii, quia pretium maledictionis est. *August. serm. 25. ad fratres in eremo. Vide etiam tit. Missa exempl. 1. tit. Innocentia, exempl. 2 & tit. Benevolentia, exemplo. 10.*

PROSPERITAS.

Prosperitas temporalis divitem quendam cum omnibus suis demersit in inferos, vidente beato Ambrosio.

Legitur in legenda sancti Ambrosii: Quadam vice cum beatus Ambrosius Romam pergeret, & in quadam villa Thusciæ apud quendam nimis locupletem hospitatus fuisset, illum hominem super statu suo sollicitè requisivit. Cui ille respondit: Status meus Domine semper fœlix extitit & religiosus. Ecce enim, infinitis divitiis abundo, servos & famulos infinitos habeo, copiosam filiorum & nepotum turbam possideo, & omnia semper ad votum habui, nec unquam mihi aliquid adversum accidit, nec quod contristaret, advenit. Quod audiens Ambrosius vehementer obstupuit, & his qui secum erant in comitatu, dixit: Surgite, & hinc quantocius fugiamus, quia Dominus non est in loco isto. Festinate filii, festinate, nec in fugiendo moram facite ne nos hic ultio divina apprehendat, & in peccatis istorum nos pariter involvat. Cum ergò fugerent, & aliquantulum processissent, subito se terra aperuit, & hominem illum cum universis, quæ ad se pertinebant, ita absorbuit, ut nullum inde vestigium remaneret. Quod cernens Ambrosius dixit: Ecce fratres, quam misericorditer Deus parcit, cum hic adversa tribuit, & quam severè irascitur, cum semper prospera elargitur. In eodem autem loco fovea profundissima remansisse dicitur, quæ usque hodie in hujus testimonium perseverat. *Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 36. & Marulus lib. 5. cap. 3. Vide etiam tit. Conversio, exempl. 5. & 19. tit. Judicium Dei, exempl 1. & tit. Delitia, ex. 5.*

PUER JESUS.

EXEMPLUM I.

Puer Jesus flens & ejulans à devoto monacho in nive reperitur.

ALgore nivium terra Brabantiæ resperſas per totum, monachus quidam Cisterciensis præmiſſo in villam famulo, ſolus in campos per devia veniebat. Et ecce, invenit puerum elegantiſſimæ formæ quaſi triennem magno fletu & ejulatu, ſolum in nivis frigore reſidentem. Compaſſus igitur tali puero, equo deſcendit, & complexus flentem, flere cœpit cum eo, & quærere quid haberet? Tacente autem puero, ingemiſcit quærens, ubi eſt mater tua? nunquid perdidiſti matrem? Ad interrogationes illius puer fortius ejulans, tandem dixit: Heu me, heu me, quare non flerem, quare non ejularem? Ecce vides, quod egens, ſolus, & in frigore ſedeo, non eſt qui colligat me, & hoſpitium præſtet. Mox monachus ſurgens, & puerum in brachia elevans, oſculatus eſt, dicens; Ceſſes flere dilectiſſime, quia ad hoſpitium portabo te,& faciam enutriri. Hoc dicens, cum puero equum aſcendere voluit, ſed puer de brachio tenentis exiliens, diſparuit repente quia Chriſtus filius virginis fuit. In terram igitur cadens monachus, flere & ejulare cœpit acerrimè. Et cum diu ſic jacuiſſet ejulans, tandem quæſitus à ſervo inventus eſt, & levatus eſt in equum, & ad hoſpitium ductus. Quæſitus cur fleret, nihil aliud una nocte dicere potuit, quam: Heu me puer bone, puer pulcherrime, quare me dereliquiſti? cur abiiſti tam citò? cur te perdidi? Poſt hoc monachus conſolationem recipiens, eventum cuidam retulit, qui illis per quos ſcivi tantæ rei miraculum, piaculum ſtupendum pateſecit. Quis enim hominum ſine lachrymis audire poteſt piaculum tale & tantum, quod filius unicus patri Deo, Deus exiſtens, hoſpitium in terra quærit, eget cibo, algore contrahitur, & præ abundantia iniquitatis refrigeſcente charitate multorum, non eſt qui eum recipiat cordis hoſpitio, reficiat Patris placiti voluntate, revoluat & foveat devotionis ſinu, veſte contegat charitatis. *Cantipratanus de propr. Apum lib. 2. c. 1. part. 13.*

EXEMPLUM II.

Puer monachus ex ſimplicitate imagini Chriſti cibos deferens, ab eo ad cæleſte convivium invitatur cum Abbate.

IN Abbatia quadam fuit quidam parvus monachus, qui imaginem pueri, quem tenebat imago beatæ virginis Mariæ in quadam capella in manibus, diligens tenerrimè, ac puerili ſimplicitate & innocentia panem, & alia cibaria quæ habere poterat, ei ſæpius miniſtrabat, & rediens poſtea nihil in ſcutella inveniebat. Cumque flens rogaret puerum, ut ſibi loqueretur, & coram ſe comederet,& ille nihil ſibi reſponderet,& Abbas, qui latens in capella frequenter orationi inſiſtebat, hæc cum ſæpius percepiſſet, vocatum ad ſe puerum cum blanditiis cœpit allicere, & ab eo exegit, ut quicquid ſibi puer diceret, ei revelaret, quod puer ſe facturum promiſit. Quadam vero die, cum prædictus monachus coram imagine eſſet, vox ad eum facta eſt, dicens; Mandat tibi puer, quem tantum diligis, ut venire ad ejus nuptias non moreris. Cui puer reſpondit, ſe non poſſe ire ſine Abbatis licentia. Qua propter hoc Abbati quantocius indicavit, qui cogitans tempus mercedis recipiendi pro laboribus eſſe idoneum, converſus ad Dominum in oratione manus expandit, pandens Domino cordis ſui deſiderium quod habebat eundi ad ſuum conſortium. Interdixit etiam puero monacho, ne aliquo modo conſentiret ire ad nuptias dilecti pueri ſine ipſo. Cumque puer iterum vocatus diceret, ſe ſine Abbate non audere venire, reſponſum eſt ei,quod in die Pentecoſtes cum inciperetur hora tertia: Veni creator Spiritus, ipſe & Abbas ſimul ad nuptias ejus pervenirent. Cum igitur dicta dies adveniſſet, Abbas nihil dubitans de divino oraculo tenuit puerum juxta ſe in choro quam citò monachi hymnum inceperunt, ambo ſpiritum emiſerunt. Et qui voluit puerum virginis, pane corporis ſuſtentare, modo paſcitur ab ipſo pane æterno cum Abbate. *Collector Speculi hujus, Vide etiam tit. Humilitat. exempl. 23. tit. Luſus, exempl. 7. tit. Feſtum, exempl. 6. & tit. Corporalia.*

PUER.

EXEMPLUM I.

Puer nobilis ordinis ſancti Benedicti, Priori poſt mortem gratias retulit, quod eum ab inſolentiis correxiſſet.

IN monaſterio nigri ordinis puer quidam nobilis à parentibus traditus eſt diſciplinis regularibus educandus. Et quia erat decorus forma, naturæque donis inſignitus, & ſupra talem ætatem morum honorificentia gratioſus, ſeniores maximè, & qui officiis præerant, puero ultro quam neceſſe erat, habenas libertatis relaxabant. Prior autem, qui conventum ſub Abbate regebat, diſcretiori mente & regimine, ipſius licet peroptimæ naturæ in tali ætate cre-

dendum non putabat, quia ut dicit philosophus, pueri non tantum monendi sunt verbis, sed etiam arctandi verberibus: aggressus est jam aliquantulum insolescentem puerum verbis, interdum & verbere ab illicitis refrænare. Qui puer ad omnem informationem boni, statim quasi mollis cera, Prioris correptionem accipiens, in adolescentem sanctum & perfectum crevit, & circa viginti annos ætate finita mortuus, Priori apparuit, dicens: Tua correctioni gratias ago, Prior, qui mecum tua providentia id egisti, ne insolentia puerili paulatim defluerem, & tandem prolaberer in damnanda. Hæc ut dixit beata anima, tanto splendore resplenduit, ut vix in loco angulus remaneret, qui ab illo lumine expers fuerit. *Thom. Cantiprat. de propriet. Apum, lib. 1. cap. 27. part. 4.*

EXEMPLUM II.

Trinitatis mysterium humana ratione non posse comprehendi puer Augustinum docet, qui parvo cochleari in parvam fossam totum mare nitebatur infundere.

EO tempore quo Beatus Augustinus librum de Trinitate composuit, illi tale miraculum Deus ostendit. Hipponensis civitas Africæ nobilis, in qua Episcopatum administrabat, super littus maris pulcherrimè sita erat. Is pro consuetudine habebat post divinum studium & laborem, vespere super littus maris sequentibus à longè Episcopis & clericis, qui pro consilio & negotio universalis Ecclesiæ eum frequentabant, solus antecedens deambulare: ne scilicet ejus contemplationem aut studium colloquentium fabulatio impediret. Cum sic solus incederet, puerulum miræ pulchritudinis super littus maris sedentem invenit, qui facta in terra fossa parvula (sicut pueri in plateis ludentes solent) cochleari argenteo aquam de mari hauriebat, & in illam fossam parvulam effundebat. Quem ut B. Augustinus ita serio fundentem vidit, pedem pressit, & stetit: procedens inde, puerum salutat, & inquirit quid agat? Et puer seriò respondit: Volo, inquit, totum istud exhaurire mare, & isti fossæ si possum, infundere. Quo responso quasi pueruli, vir sanctus in risum decentissimum concitatus, respondit: Et quomodo, inquit, ô bone puer, hoc poteris; Ingens est mare, & parvum cochlear quo hauris, fossa parvula in quam fundis? Et mox puer: Possibilius, inquit, mihi est hoc facere quod intendo, quam te implere quod cogitas. Ad hoc B. Augustinus mirabiliter stupefactus, quid hoc esset interrogat. Et puer: Cogitatu, ait voluis & æstimas volumine brevi concludere, quid sit illud individuæ Trinitatis inexplicabile sacramentum. Et hoc quidem antequam possis; isti fossæ parvulæ potius maris undas infundam. Hæc dicens puer, repente disparuit. B. verò Augustinus Christum in facto glorificans, quam verum puer dixerat, mox advertit. *Cantipratanus lib. 2. cap. 48. part. 2.*

EXEMPLUM III.

Pueri Mammetis in persecutione constantia, Deique circa eundem mirabilis providentia.

TEmporibus Aureliani erat in civitate Cæsarea Cappadociæ puer septem annorum Mammes nomine, hic mortuis parentibus decretum Aureliani de cultu idolorum abhorrens, in montem cujus sylva densissima erat secessit, ibique vivebat, lectioni tantum & orationi vacans, & lacte gregis sui se pascens. Audita autem voce cœlesti, ut in campum descenderet, descendit: ibique virgam & Evangelium inveniens, ea tulit, & in montem ascendit. Legente autem eo librum quem invenerat in campo, convenerunt illuc diversa ferarum genera, quæ prostratæ ipsum adorabant, & post flexa genua sursum ad eum respiciebant. Tandem egressis feris masculinis, remanebant ibi fœminæ cùm gregibus mansuetis, uberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum suis mulgens & coagulans, & caseos faciens, cum sibi abundare vidisset, quærens à Domino quid inde faceret, responsum accepit, ut ad portam Cæsareæ descenderet, & pauperibus distribueret. Hoc videntes quidam, Præsidi Alexandro retulerunt, quod in illo loco magus esset, qui omnes feras sylvarum maleficaret. Tunc judex equites duos misit ad eum: Quibus ille obvians in habitaculum suum duxit, eisque caseum & aquam apposuit. Quibus manducantibus facta est congregatio animalium, sedente eo, & legente Evangelium. Quod videntes illi confugerunt ad eum, confortavit autem eos puer sanctus ne timerent. Et dimissi ab eo visa Præsidi retulerunt Puer autem sanctus eos sponte secutus, coram Præside Christianum se profidens, cum sacrificare respueret, suspensus torquetur. Cumque gratias agens in cœlum intenderet: audita est vox dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tunc depositus, & in carcerem missus, plus quam XI. viros fame penè deficientes ibidem invenit. Orante autem eo, columba cœlitus missa, portans lac & mel, per fenestram intravit. Accipiens autem illud Mammes, simul cum eis manducavit. Post hæc puer in fornacem mittitur, sed statim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro, ut à bestiis laceraretur, ab eis illæsus relinquitur. Deinde alius

assius quidam leo de monte descendens per civitatem, nullum læsit, sed festinans ad amphitheatrum, sancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu sancto cooperta, ecce tui causa cogor ab Angelis contra naturam loqui. Hæc eo dicente, amphitheatri ostia ab Angelis clausa sunt, ut nemo egredi posset. Et ascendens leo, multitudinem Paganorum & Judæorum laniavit, solusque Præses cum suo officio illæsus remansit, jubente sancto ne eum læderet. Tandem sanctus puer ab Angelis evocatus, lapidibus obrutus emisit spiritum. *Ex vita S. Mammetis pueri. Vide etiam titul. Misericordia in pauperes, exempl. 1. tit. Jurare, exempl. 1. tit Prælatus, exempl. 2. tit. Innocentia, exempl. 2. tit. Affectus, exempl. 9. tit. Chorea, exempl. 2. tit. Castitas, exempl. 11. tit. Maria, exempl. 18. & tit. Pastor, exempl. 1.*

PULCHRITUDO.

Pulchritudinem suam tanquam perditricem pudoris sui virgo Angadrisina petit in turpitudinem commutari.

SAncta Angadrisina illustris Roberti fuit filia, qui generosa stirpe proditus gerulus fuit annuli Regis Lotharii. Hanc religiosissimam virginem illustris Sinuinus à præfato Roberto expetiit, volens eam Ausberto filio suo sociari: quo scilicet Roberto præbente assensum, casto juveni casta desponderur puella. Denique ambo integritatem mentis & corporis caste servare cupientes, deprecabantur Dominum, ut voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur repellere. Denique orante beata Angadrisina virgine, ut speciositas illius in deformitatem verteretur, illico Dominus preces ejus exaudivit. Nam facies ejus ita exulcerata est, ac immundissima lepra cooperta, ut à consortio hominum quicunque eam vidissent, exemplo segregandam decernerent. Medicorum deinde cucurrit frequentia, sed quanto instantius insistebant, tanto Christi sponsa deformior ulcerosiorque apparebat. Tum pater divinitus hæc fieri intelligens, inquirebat ab ea, utrum in virginitatis voto vitam elegisset finire. Opto id, inquit, mi genitor, & totis nisibus exoro. Nam Christus, quem concupivi sponsum, ipse mihi hanc corporis infert molestiam, ut animæ tribuat nitorem. Delectat hæc vita præsens, pater pie, sed decipit, quia omne, quod est in mundo, vanitas est. Hæc audiens pater illustrem accersivit Sinuinum, & quæ circa suam filiam gesta erant, lucide pandit. Ad hæc Sinuinus respondit: Voluntatem Domini in omnibus sequi oportet, neque ejus nutui ullo modo contraire volo. Vocatusque adfuit & beatus Ausbertus, qui dissociabilem condidit libellum, ut sancta virgo Angadrisina non sua sed Christi Domini vocaretur sponsa. Hoc facto ad Rothomagum urbem sancto Antistiti dirigitur Audœno, ut ejus benedictione percepta, in virginitatis proposito consecrari mereretur: quo patrato, pristinæ pulchritudini & speciei eleganti exemplo est reddita, ita ut cuncti auditorum dicerent, quia Christus eam sibi sponsam & famulam elegisset perennem. Denique efficitur gubernatrix cœnobii, quod situm est juxta muros urbis Beluaci. Erat autem sicut cæteris prælata, ita cunctis humilior, in vestitu vilis, in cibo mediocris, ab infantia jugi orationi dedita, pudicitia exornatissima, hilaritate cordis & corporis clara, patientiæ virtute, charitatis obsequio, eleemosynarumque largitionibus abundantissime cumulata. His virtutum sanctarum operibus adornata, in medio virginum veluti lampas refulgebat accensa. *Vincentius lib. 23. cap. 99.*

PURGATORIUM.

EXEMPLUM I.

Papa Benedictus gravi purgatorii pœna laceratur.

EPiscopus, si recte tenes, qui Capreis præerat, vidit majorem Benedictum Papam octavum, qui jam obierat, nigro equo quasi corporaliter insidentem. Cumque ille cœptum iter capere cerneret: heu, inquit, nonne tu es Benedictus Papa, quem defunctum liquido novimus? Infelix, ego sum. Et ille: Quomodo tibi est pater? Gravibus, ait, tormentis afficior, spe tamen, si adjutorium præbeatur, de mea recuperatione non privor: sed perge quæso, ad fratrem meum Joannem, qui nunc Apostolicam occupat sedem, eique functus delegatione nuncia, ut illam potissimam summam, quæ in theca reconditur, in pauperes pro mea salute distribuat, sicque me redimendum esse, quandocunque tamen hoc decreverit miseratio divina cognoscat: nam cætera, quæ pro me indigentibus tradita sunt, mihi penitus nihil profuerunt, quia de rapinis sunt, & de injustis adquisita. His ergo auditis, Episcopus impiger Romam adiit, Joann: Papæ defuncti fratris verba narravit, Episcopalis mox sarcinæ pondus abjecit, monachum induit, eoque modo salutem sibi ex aliena calamitate providit. *P. Damianus epist. ad Dominicum cap. 4.*

EXEMPLUM II.

Purgatorium grave negligentes monachi sustinentes, ceu anseres assari videntur.

MOnachus quidam in extremis agens, antequam decederet, raptus est in spiritu, ductusque

que ad loca pœnarum infernalia, viditque, quod sine horrore referre non possumus, animas scilicet multas verubus & contis acuminatis infixas ad rogum maximum, in modum anserum torreri & assari, ipsosque crudelissimos tortores sufflatoriis, aliisque igneis instrumentis miserorum tormenta totis nisibus aggregantes. Alii vero patellas & sartagines ignitas de subtus jacentes ponebant, adipemque, qui de ardentibus jacentium membris fluebat, diligentissime colligentes, eundem rursus bullientem, & ferventem super eos, à quibus fluebat, refundebant, quam pœnam cæteris cruciatibus intolerabiliorem eis esse considerabat. Post hæc ductus est ad quendam refrigerii locum, ubi multitudinem animarum quasi post gravem aliquem laborem quiescentium invenit. Interrogatusque ab Angelo ductore suo, si sciret, quæ hæc essent? se nescire respondit. Sanctus vero Angelus dixit ei: Hi quos vidisti ad ignem illum per maximum assari, homines sunt ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis se nequaquam fœdaverint, non tamen, sicut monet scriptura, servire Domino in timore & tremore curaverunt, non disciplinæ censuram tenere, non quietis & silentii patientes esse, non denique vigiliarum & orationum solemnem devotionem, neque laboris sanctæ psalmodiæ executionem strenue, sicut oportet, æmulari studuerunt, sed magis curiosi, faceti, vagi, superflui, desidiosi, pigri, somnolenti, signis, jocis, & levitatibus indulgentes, monasticæ professionis puritatem violare non timuerunt, qui postquam secundum æquissimam justi judicis Dei sententiam, in supra vilis pœnis alii brevius, alii prolixius pro quantitate & qualitate excessuum suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei, in hunc refrigerii locum introducuntur, atque hic post horrenda supplicia illa pausantes perfectionem beatitudinis suæ cum patientia præstolantur. *Lib. 7. Spec. hist. Vincent. cap.* 109.

EXEMPLUM III.

Purgatorium suum anima cujusdam in glacie sustinuit, quæ à B. Theobaldo triginta missis continuis, quas dæmon mirè conatus est impedire, liberata est.

Legitur, quod quidam piscatores S. Theobaldi in autumno frustum magnum glaciei pro pisce prendiderunt, de quo magis quam de pisce gavisi sunt, maxime quia Episcopus dolore pedum laborabat: ipsam glaciem ejus pedibus supposuerunt, & magnum ei refrigerium præstabat. Quadam vero vice de glacie hominis vocem audivit. Qui ab Episcopo adjuratus quis esset dixit: Sum quædam anima, quæ in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, & liberari possem, si 30. missas sine intervallo triginta diebus continuis diceres. Qui cum missarum medietatem dixisset, & se jam ad missam aliam præparasset, diabolica suggestione contigit, quod fere omnes homines illius civitatis inter se bella moverent. Unde vocatus Episcopus ad sedandam discordiam, sacras deponens vestes, missam illa die intermisit. Iterum reincipiens, & duas partes complens, exercitus magnus (ut videbatur) civitatem illam obsedit, & compulsus, missæ officium intermisit. Deinde reincipiens, cum omnes ultima excepta dixisset, & ultimam inchoare vellet, tota villa & domus Episcopi accensa est. Cui cum servi dicerent, ut missam intermitteret, ille dixit: Etsi tota villa cremari deberet, missam non dimitterem. Qua celebrata glacies protinus resoluta est: & ignem, quem se vidisse credebant, tanquam phantasma recessit, & nullum damnum intulit. *Jacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis, & Petrus de Natalibus libr. 10. cap. 8. in die Commemorationis animarum.*

EXEMPLUM IV.

Purgatorium usque ad sepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamavit: O sine misericordia pœnitentia.

Quidam monachus decedens petiit instanter Abbatem, ut solitam decedentium sibi impertiretur absolutionem, cum Abbas absens in loco vicino non posset haberi, in promptu ante adventum migravit. Cum autem venisset, & dictum ei fuisset, quam instanter monachus ille petivisset eum pro absolutione habenda, funere nondum sepulto, ante quoddam altare decumbens, & cogitans de prædictis, vidit subito ante se defunctum (ut sibi videbatur) dicentem; Benedicite expetentem debitum absolutionis. Cum autem Abbas stupens resumpsisset spiritum, dixit; Misereatur, &c. Quo facto petiit monachus pœnitentiam. Abbas autem nesciens, cujusmodi pœnitentia injungenda esset defunctis, dixit, quod pro pœnitentia staret in purgatorio, quousque corpus ejus sit sepultum. Quo audito, defunctus exclamavit ita horribiliter, quod vox ejus audita est per totam Abbatiam, dicens: O sine misericordia pœnitentia! præcipisti me tantum morari in purgatorio? *Collect. Spec. hujus.*

EXEMPLUM V.

Gravitatis pœnarum Purgatorii memorabile exemplum.

Fuit in Amorensi conventu ordinis Prædicatorum religiosus quidam, pius, & devotus, & necessitudinis

dinis junctus vinculo, cum quodam religioso Minorita, qui ambo dum aliquando ad invicem amicabilia miscerent colloquia, sibi invicem polliciti sunt, quod qui eorum prius vita fungeretur (si Dominus id illis permitteret) inde rediret ad eum, qui in vivis maneret, ut eum sui status admonitum redderet. Obiit itaque primo religiosus Minorita, & post dies aliquot dum nostri ordinis religiosus in refectorio foret, ibi comparuit. Minorita defunctus, & aliquamdiu fuerunt confabulati, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita, ac demum quomodo in pœnis ageret purgatorii, & cruciatibus miris, & in veritatis comprobationem illius, quod narrabat, manum posuit super unam refectorii tabulam, mox illic mansit manus igneæ impressum vestigium, quod adhuc hodie ibi invisitur, & hoc facto disparuit præfatus defunctus. *Anton. Senensis in chron. Præd. ad annum* 1218. *part.* 32.

EXEMPLUM IV.

De Purgatorio S. Patricii.

Cum S. Patricius per Hyberniam prædicaret & parvum fructum faceret, rogavit Dominum, ut aliquod signum ostenderet, per quod territi pœniterent. Jussu igitur Domini in quodam loco circulum magnum cum baculo designavit, & ecce terra intra circulum se aperuit, revelatumque est S. Patricio, quod ibi quidam purgatorii locus esset, in quem quicunque vellet descendere, alia sibi pœnitentia non restaret, & qui redirent, eos à mane, usque ad sequens mane ibi moram facere oporteret. *In ejus Legenda. Vide Cæsarium lib.* 12. *cap.* 38. *Vide etiam tit. Pertinacia, ex* 3. *tit. Missa, ex.* 1. *&* 2. *& tit. Oratio, ex.* 4. *tit. Discordia, ex.* 6. *tit. Prædicator, ex.* 3. *tit. Contritio, ex.* 3. *&* 7. *tit. Pœnitentia, ex.* 7. *tit. Infirmitas, ex.* 7. *tit. Apostata, ex.* 3. *tit. Passio Christi, ex.* 3. *tit. Familiaritas, tit. Laborare, exempl.* 10. *& tit. Conversio, exemplo* 31.

QUIES.

Quietem & solitudinem sectantes vultus animarum suarum clarius intuentur.

Narravit quidam, quia tres studiosi diligentes se facti sunt monachi. Et unus quidem ex eis elegit litigantes in pacem reducere, juxta illud, quod dictum est: Beati pacifici. Secundus vero visitare infirmos. Tertius vero abiit quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominum, non poterat omnes sanare. Et tædio victus venit ad eum, qui serviebat infirmis, & inveniebat etiam ipsum animo deficientem, & non prævalebat mandatum perficere. Et concordantes hi duo, abiere videre illum, qui in eremum discesserat, & narraverunt ei tribulationes suas, & rogaverunt eum, ut diceret eis, quid ipse profecisset. Et reticens paululum, misit aquam in scyphum, & dicit eis: Attendite in aquam, & erat turbulenta, & postmodicum rursum dicit: Attendite modo, quomodo limpida facta est aqua. Et cum intenderent in aquam, vident tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dicit eis: Sic est qui in medio hominum consistit, ob turbam enim non videt peccata sua. Cum autem quieverit, maxime in solitudine, tunc delicta sua conspiciet. *Ex lib. Doct. Patrum, lib. de quiete, num.* 6.

RATIONEM REDDERE.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochus fatuum se esse simulavit.

Unde Joannes Opani narrans mihi, dicebatur, ait, quis alter in mansione Asiæ à monacho quodam miti, quieto, & mansueto, & videns ipsum quasi à sene honoratum, & quietatum, & circum forum, deprecatur senem, quod eum à se dimittat. Habebat enim discipulum alium, nec erat ei triste, quod fiebat ex toto, egreditur igitur ab eo, & seipsum subordinat per epistolam præceptoris in quodam Ponti cœnobio. Nocte igitur prima, qua cœnobium fuit ingressus, videt se in somnis à quibusdam ad reddendam rationem exactum, & post tributum, ac illius pavendæ valde exactionis terribilis rationem ex residuo manere obligatum, & auri debere solvere libras centum. Evigilans igitur dijudicavit visum, & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) vere multa restant de solutione debiti nostri. Dum ergo permansissem, ait, sub indiscernenti obedientia in cœnobio tribus annis reputabar vilis, & quasi peregrinus & extraneus tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quisquam peregrinus. Et ecce in somnis iterum video quandam chartam remissionis & absolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur evigilans cognovi visum & dixi: Adhuc nunc usque decem, & quandoque ubique tanti debiti solutionem complebo, tunc dico mihi ipsi: Humilis Antioche, superabundantiori labore & ignominia indiges. Ex tunc igitur cœpi amentiam & stultitiam simulare non tamen quidem aliquid in ministrationis officio penitus relinquere otiosum. Unde & immisericordes patres in tali hujusmodi ordine & promptitudine me videntes, mihi universæ mansionis gravis opera injun-

injungeret. Perseverans igitur per annos 13. in tali institutione, ad me mihi primo apparentes rursus venire vidi, & profectam mihi libertatem à debito scribere. Quando igitur aliqui me tribulabant in mansione degentes, rememorabar debiti, & generose viriliterque ferebam. Ista hujusmodi mihi sapientissimus quasi ex alterius persona narravit, propter quod & seipsum mutato vocabulo Antiochum vocavit. Hic autem erat, qui ut verax per obedientiam & patientiam dirupit chrographum generose. *Joannes Climachus Gradu 4. de obedientia.*

RECREATIO.

EXEMPLUM I.

Scandalizatus secularis in lætitia Antonii congruo exemplo ædificatur.

Supervenit quidam venationem faciens in sylva agrestium animaliũ, & vidit Abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & displicuit ei. Volens autem senex ostendere ei, quia oportet aliquando condescendere fratribus, dixit: Pone sagittam in arcum tuum, & trahe, & fecit sic. Et dicit ei iterum, trahe & traxit: et rursus dicit ei, trahe adhuc, & dicit ei venator: Si supra mensuram traxero, frangetur arcus. Dicit ei Abbas Antonius: Ita est in omni opere Dei. Si plus à mensura tendimus fratres cito deficiunt, expedit ergo hora una relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis discessit, & fratres confirmati reversi sunt ad locum suum. *Ex lib. Doct. Patrum, lib. de patientia fortitud. n. 17.*

EXEMPLUM II.

Recreationem moderatam etiam religiosis admittere licet.

Legitur in historia sancti Joannis Apostoli, quod cum avis, quæ perdix dicitur, viva beato Joanni à quodam oblata fuisset, & ille eam quasi de mulcendo tangeret, & contrectaret, quidam adolescens hoc videns ad coævos suos ridendo dixit? Videte, quomodo ille senex cum avicula sicut puer ludit. Quod beatus Joannes per spiritum recognoscens, juvenem ad se vocavit. Cui dixit adolescens: Tu ne es Joannes, qui talia agis, & tam sanctus haberis? Quem Joannes quid in manu teneret inquisivit. Qui cum se arcum tenere diceret, ait: Quid inde facis? Et juvenis: Aves inde ac bestias sagittamus. Cui Apostolus: Qualiter? Tunc juvenis arcum cœpit tendere, & tensum in manu tenere, sed cum ei Apostolus: Quare fili arcum distendisti? Et ille: Quia si diutius tensus teneretur, ad jaciendum infirmior redderetur. Et Apostolus ad hæc. Sic & humana fragilitas ad contemplationem minus valida fieret, si semper in suo rigore consistens fragilitati suæ, interdum condescendere recusaret. Nam & Aquila cunctis avibus celsior volat, & solem clarius conspicit. & tamen necessitate naturæ ad terram descendit. Sic & humanus animus cum se modicum à contemplatione retrahit, crebra revocatione ardentius ad cœlestia tendit. *Cassianus collat. 24. cap. 21. & Hincmarus hoc refert in vita S. Remigii.*

REGES TRES.

Tres Reges devotum sibi Regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditaverunt.

Legitur in historia Romanorum, quia Rex quidam Danorum ad tres Reges, qui stella duce ab oriente Hierosolymam venerunt, & Christo nato munera obtulerunt, devotionem magnam habebat, eosque in sui adjutorium invocabat. Profectus ergo prædictus Rex Coloniam cum comitatu solemni, ubi sacrosancta corpora eorum honore debito conservantur, tres coronas aureas mirabiliter & regaliter fabrefactas eis obtulit. Insuper plus quam sex marcharum millia cum ingenti devotione Ecclesiis & pauperibus distribuit, magnum suæ fidei exemplum ibidem fideli populo derelinquens. Quadam autem nocte cum ad propria remearet, & membra sopori dedisset, ecce vidit in somnis tres Reges, coronas quas portarat in capitibus præferentes, cum ingenti lumine ad se propius accedere, & audivit singulos singulariter dicere talia. Primus igitur, qui & senior esse videbatur, sic ait: Frater mi feliciter venisti, sed felicius ad propria remeabis. Alter dixit: Frater mi multa tribuisti, sed tecum plura reportabis. Tertius similiter ait: Frater mi fidem ostendisti, sed expletis viginti tribus annis jugiter in cœlestibus nobiscum regnabis. Primus igitur offerens ei pixidem plenam auro, dixit: Accipe (inquiens) thesaurum sapientiæ, per quam subjectum populum juste judicabis, quia honor Regis judicium diligit. Secundus pixidem cum myrrha obtulit ei, dicens: Accipe myrrham pœnitentiæ: per quam carnis motus illicitos refrænabis, quia optime regnat, qui seipsum bene regit. Non enim alios bene regere aut coercere potest, qui seipsum non coercet. Tertius præbuit ei pixidem plenam thure dicens: Accipe thus devotionis devotæ clementiæ, per quam miseros relevabis, quia sicut ros herbam irrigat, ut crescat, sic dulcis clementia regis usque ad sydera provehit & exaltat. Cumque rex de magnitudine visionis miraretur, subito

ex citatus

excitatus est, & pixides, quas ei illi tres Reges obtulerunt, juxta se collocatas reperit. Qui donum Dei lætus accepit, & ad propria rediens, omnia, quæ in somnis audierat, quoad vixit, devotissime adimplevit, & expleto termino supradicto regna cœlestia meruit possidere. *Collector speculi hujus.*

RELIGIOSI, RELIGIO, ET STATUS EJUS SECURITAS.

EXEMPLUM I.

* *Religionis professio, secundum quodammodo baptisma est.*

EST etiam jucundum & notabile omnino hoc in genere, quod Leontius Cyprius Episcopus, antiquus auctor narrat in vita Simeonis Abbatis. Hic enim Simeon cum una cum Joanne, ejusdem uterque nobilitatis, in ipso adolescentiæ flore ad monasterium venissent, ac die postera religioso habitu induendi essent, quidam ex fratribus ita eis dixerunt (juvat enim ipsa ejus verba ponere, ut sunt simplicia & nuda:) Beati estis, quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, sicut nati estis, ab omni peccato, proinde ac si ipso die estis baptizati. Quod illi audientes, admirati sunt, & cucurrerunt ad divinum Niconem Abbatem monasterii, & ad ejus pedes prociderunt, dicentes: Rogamus te pater, ne nos baptizes. Sumus enim Christiani, & nati ex parentibus Christianis. Is autem cum nesciret, quidnam audissent à patribus cœnobii, dixit eis: Quis enim vult vos, ô filii, baptizare? Illi vero dixerunt: Domini nostri, patres monasterii dicunt nobis, cras rebaptizabimini. Tunc intellexit præfectus eos dixisse de sancto habitu, & ait eis: Recte dixerunt, filii: Etenim si Deo placuerit, volumus vos cras induere sancto & Angelico habitu. *Hieron. Platus Societatis Jesu lib. 2. c. 13. de bono statu Religiosi.*

EXEMPLUM II.

* *Religiosi propositi desertor & infidelis Deo, hominibus non erat fidelis.*

HOmo quidam erat in quadam civitate, qui mercenarium quendam famulum apud se habebat, cui sua credebat omnia. Huic solitariæ vitæ complectendæ cupiditas incessit. A quo quidem proposito juvenem frugi & rebus suis utilem ut deterreret herus nihil prope reliquit intentatum. Sed frustra laborem suscepit. Juvenis enim mundo renuncians ad fratres se contulit. Verum paucis post annis ad mundum redire tentavit, relictaque cellula ad herum suum reversus est. Hic juvenem semel atque iterum libenter suscepit. Tertio frater deposita simulationis persona, cum animi sui ægritudinem homini detexisset, vitæ, inquiens, solitariæ jugum amplius ferre non possum. Quamobrem obsecro te Domine, ut me recipias, eodemque habeas numero, quo olim habebas. Spero enim me rectius etiam, quam antea, rationibus tuis consulturum. Ex te namque acceperam, velle te mihi sororem etiam tuam uxorem dare. Cui ille respondit: si Deo quæ promiseras non præstitisti, quomodo te mihi præstitutum sperem? Quibus verbis tanquam verberibus juvenis castigatus ad cellulam suam sese recepit. *S. Effrem de vita Spirituali sententia 35.*

EXEMPLUM III.

* *Non reformidans luctum cum dæmone in extremo vitæ articulo Fr. Reginaldus asserit, se fuisse inunctum à B. Virgine Maria.*

REginaldus unus ex ipsis B. Dominici discipulis, cum moneretur, ut se extrema unctione, ut moris est, ad luctum cum dæmone præpararet: Ego, inquit, hunc luctum minime reformido, quin potius exspecto lætus, jam enim dudum mater misericordiæ me inunxit, in qua plurimum confido, & ad quam cupide proficiscor. Quod autem se prius ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat: Cum ante annos multos gravissime ægrotaret, vigilanti de nocte apparuit Regina cœli cum aliis duabus virginibus, ipsaque ad eum accedens jacentis oculos, aures, os, & manus unguento, quod attulerat, propriis illis manibus linivit, denique & pedes in præparationem Evangelii, ut ipsamet, quasi ex formula orans, adjunxit. *Hieron. Platus eod. lib. & cap.*

EXEMPLUM IV.

* *Deus vindictam sumit de his, qui sunt in Religiosos injurii.*

ANno 1376. aliquid evenit admodum memorabile. Prælati quidam, nescio quo spiritu inducti, de Franciscano ordine abolendo consilia inter se contulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddam aliquod Episcoporum conventiculum coegerunt. Erat autem in eadem urbe Ecclesia præcipua, & in Ecclesiæ fenestris vitreis duæ imagines pictæ, una S. Pauli, qui ensem, altera S. Francisci, qui crucem manibus tenebat. Nocte Æditus visus est sibi Paulum audire hæc dicentem: Quid agis Francisce? cur tuam non defendis familiam? Cui ille: Quid faciam? nihil habeo præter crucem: & hæc ipsa me admonet de patientia servanda. Tum Apostolus hortari cœpit, ne tantam ferret injuriam, suum-

suumque ei offerre gladium. Territus Æditutus simulatque illuxit, accurrit in templum certoque vidit, utramque imaginem insignia inter se commutasse, atque in Pauli dextra crucem adhuc esse, Franciscum vero gladium habere cruore stillantem: quod dum secum tacitus miraretur, increbuit tumor, Episcopum illum, qui ejus consilii author fuerat, repertum esse mortuum præcisis cervicibus. At ipse quoque nocturnum visum narrare cœpit, ac pro ejus fide ipsas imagines omnibus ostentare. *Hieron. Platus lib. 1. cap. 33. de bono status religiosi.*

EXEMPLUM V.

* *Magnum beneficium Dei est, vocari ad Religionem, ob quod parentes gaudere potius debeant, quam tristari & conqueri.*

COnvenit egregium dictum Jordani, qui proxime post B. Dominicum Generalis Magister fuit Ordinis Prædicatorum magna vir sanctitate, atque etiam, ut accepimus, auctoritate. Hic enim cum novitium quendam spectantibus aliquot ejus sociis, ad religiosum habitum admisisset, & deinde multa verba, de religionis felicitate fecisset, ad extremum eos uberius lachrymantes aspiciens, ita ad illos sermonem convertit: non debere eos flere ex amici discessu, sed potius ex invidia, quod ille quidem multo meliorem partem, quam ipsi, eligeret: religiosos enim Deo servire tanquam cubicularios principis, qui ab ipso intime ac familiarissime adhibentur, seculares autem, si modo famulantur, ita famulari, ut qui in coquina, aut aliis ejusmodi ignobilibus ministeriis. Itaque utilius ac salubrius etiam ipsis fore, si oculos aperirent, & cogitarent, sibi quoque januam patere, si ingredi velint, & ad tanti regis mensam assidere, nec surdis auribus dictum. Unus enim eorum statim, ne domo quidem revisa, alii paulo post omnes in eundem salutis portum se receperunt. *Hieronym. Platus lib. de bono status religiosi cap. 4.*

EXEMPLUM VI.

* *De Religioso majorem paulo rerum monasterii temporalium curam gerente, idcirco in officio divina remissione purgatorii pœnis addicto.*

ALiud Valentiam in monasterio edito à sanctissimo Papa Adriano (quod vocatur monasterium sancti Rufi) fuit quidam cellarius, qui propter nimiam sollicitudinem rerum temporalium monasterii, ut plurimum dimittebat post refectionem psalmum, Miserere mei Deus, loco cujus dicebat brevitatis causa psalmum: Laudate Dominum omnes gentes, qui tamen in aliis erat devotissimus. Cum vero mortuus fuerat, faciebat spiritus ejus mirabilem tempestatem in cellario. Et cum quadam die apparuisset cuidam viro sancto, ibidem ei locutus est, & inter alia petivit sanctus ab eo, quam pœnam pateretur, & quare faceret tantum strepitum in cellario? Respondit, quod ipse pateretur tantam pœnam, quod quasi esset extra spem misericordiæ, si illa pœna deberet esse diuturna. Et hoc ideo, quia in gratiarum actione, loco Miserere mei Deus, dixi psalmum, Laudate Dominum omnes gentes, quasi misericordiam Dei tenuissem, & adjecit ille spiritus, quod ille psalmus, Miserere mei Deus, debet dici de mane, & post prandium, Laudate Dominum, de sero post cœnam, quando bis comeditur, ad demonstrandum, quod in præsenti vita misericordia Dei debet invocari, & in alia vita ex inventa misericordia laudari. Ideo dixit quod fui ingratus post refectionem, & misericordiam Dei postposui, ideo crucior hic. Et cum peteret vir ille, utrum aliquis eum juvare posset: Respondit, quod si monachi pro eo orarent, & hostiam offerrent, & omni die dicerent Psalm. Miserere mei Deus, loco ipsorum, quos ipse omiserat, & ita facerent per annum, quod factum est, qui post annum assumptus est in cœlum. *Gotschalcus serm. 61. part. æstiv. litera F.*

EXEMPLUM VII.

* *Unius ordinis religiosi, alterius ordinis religiosis detrahere caveant, ne videatur abesse inter ipsos mutua charitas.*

SI de personis absentibus præsertim religiosis sinistre aliquid suggeretur: semper pro absentium parte loquentes, nullo modo ad favendum detractoribus inclinentur. Accidit aliquando, quosdam magis ad tentandum, quam ex animo de his obloqui. Narrabat (ut fertur) senior quidam fide dignissimus, ad se quandoque secularem venisse, qui adversus quosdam religiosos plurimum invehi videbatur. Cui frater viriliter se opponens, eum quoties advenit, eadem semper constantia repulit, & inculatos pro viribus excusavit. Miratus oblocutor benevolam senioris constantiam, aperuit tandem se id ad probandum de mutua illorum ordinum charitate fecisse, adjiciens, se ordini senioris istius, qui pro aliis advocabat, cum quodam prius incusati ordinis fratre ob causam similem oblocutum fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquantulum, deinde vero remissius, refellentem tandem obloquenti cessisse: super quo idem secularis, non modicum offensus, apud illos

non

non esset charitatis veritatem asseruit, qui ad invicem detractionem admittere non curassent: Denique religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis. *D. Bonavent. Specul. Disciplinæ novitiorum cap. 31.*

EXEMPLUM VIII.

* *Unius ordinis religiosi alium ordinem odisse vel aspernari non debent, sed mutuo se amare.*

ANno Domini 1265. electus fuit summus Pontifex Clemens IV. qui roganti ab eo cuidam viro insigni, ut per literas vellet significare, quem potius ordinem ingrederetur, an Prædicatorum fratrum, ad Minorum, quia mundum relinquere decreverat, & ad aliquem horum transire, respondit multa de utroque ordine scribens encomia, & ea, in quibus eorum unus excederet, referendo. & demum concludi post alia: Sive hunc, sive illum elegeris, arctam viam ingrederis, & per portam intrabis angustam, ad terram mellifluam, & præ cæteris speciosam. Unde apud te pondera, quis magis amico placeat, & quem speres, melius portaturum, & sic uni conversationi adhæreas, ut amore ab altero non discedas: frater enim prædicator est reprobus, qui minores non diligit, execrabilis est frater minor, qui vel odit prædicatorum ordinem, vel contemnit. *Frater Antonius Senensis Doct. Dominicanus in chronico Ordinis prædicatorum. Vide etiam tit. Cantus, exempl. 2.*

EXEMPLUM IX.

Cum diabolus omnibus in locis domus Religiosorum aliquid semper peccati procuret, in Capitulo nihil potest.

QUadam vice S. Dominico apud Bononiam constituto, in Ecclesia pernoctanti diabolus in specie fratris apparuit. Cum autem illum beatus vir cognovisset, coegit eum dicere, de quo fratres in choro tentaret. Qui respondit: Facio eos tarde venire, & cito exire. Deinde duxit ad dormitorium, de quo fratres & ibi tentaret, inquirens. Quo ait: Facio eos nimis dormire, tarde surgere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde eum ad refectorium ducenti dixit: Fratres tento, ut plus comedant, & quosdam ut minus sumant, & sic in Dei servitio debiles fiant. Deinde ad loquutorium eum ducens quæsivit. Hic locus, inquit, totus meus est. Hic Fratres tento, ut confuse loquantur, & multis se inutilibus verbis immisceant. Postremo duxit eum ad capitulum, sed nullatenus intrare voluit, sed ait: Huc nunquam ingrediar, quia locus maledictionis & infernus mihi est, & totum ibi amitto, quod in aliis locis lucror. Et his dictis evanuit. *In aurea de S. Dominico, & apud Surium tomo 4. in vita lib. 3. cap. 12.*

RELIQUIÆ SANCTORUM.

EXEMPLUM I.

* *Declaratur, in quanto honore corporalia reliquaque sanctorum Apostolorum, & Martyrum habenda sint.*

QUidam nobilis & potens cum familiaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, misit per legatos petens reliquias sanctorum Apostolorum, ac Martyrum sibi transmitti quos Gregorius honorabiliter suscepit. Cum autem missam celebrasset in eorum præsentia, pannum, super quo celebravit, particulatim divisit, & scriniis partes imposuit, suoque sigillo munivit, eisque tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti sunt. Sed dum iter caperent, primus illorum dixit sodalibus, aperiamus, & videamus, quid summus Pontifex misit Domino nostro. Confractis Apostolicis sigillis, invenerunt panni particulas: moxque cum indignatione Romam regressi, Archidiaconum adeunt: Ut quid, inquiunt, Dominus Apostolicus, tam vilipendit Dominum nostrum? Putabimus nos ossa Apostolorum, aut Martyrum abhinc ferre, datæ sunt nobis partiunculæ panni, ac si hujusmodi genus apud nos non esset? Qui ducti per Archidiaconum ad Apostolicum eorum stultitiam patienter tulit: præcipiens, quatenus missarum solemniis interessent. Finita missa accipiens cultellum, unam panni portionem per medium secuit, ex qua sanguis decurrit, & omnem eandem particulam cruentavit. Videntes igitur legati & populi stupendum miraculum, ceciderunt proni in terram. Et ideo silentio Gregorio eis dixit: Scitote fratres, quod in consecratione corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, cum ob sanctificationem reliquarum, in honore Apostolorum vel Martyrum ejus offerebatur, semper illorum sanguis hos pannos intravit, qui effusus est pro nomine ejus, ergo sunt excellenter honorandæ: nam si sepulchrum Christi fuit sanctificatum propter tactũ corporis Christi mortui, & non glorificati, quanto magis corporale sanctificatur, propter tactum corporis vivi & glorificati. *Gotschalcus Holin. Eremit. D. Augustini serm. 4. de dedic. litera F.*

EXEMPLUM II.

**Veneranda B. Mariæ Zona Zeren Imperatricem Leonis Imperatoris conjugem sanam reddidit.*

ARcadius Theodosii magni filius, , venerandam sanctissimæ Dei matris zonam Hierosolymis , quæ ad eum usque diem ibi cum pretiosa veste , & fœmina quadam virgine servata erat , Constantipolim delatam, in splendido scrinio, quod sanctam appellavit arculam , reposuit. Annis dein denis supra quadringentos elapsis , Leo imperator sanctam hanc hierothecam propter conjugem suam Zeren , quæ divinitus didicerat futurum , ut si sacra zona sibi applicaretur , sanitatem recuperaret , ab impuro dæmone vehementer agitatam aperuit. Repertum ergo sacrum cingulum , perinde ac si modo confectum esset , adeo radiabat , signatum aurea bulla, adjuncta codicillo , qui singulatim annum, indictionem , & diem exprimebat , quo sanctum hoc cingulum Constantinopolim esset deportatum , manibusq; ipsius Imperatoris in Lipsanotheca obsignatum , quod Leo Imperator exosculatus , per Patriarchæ tum præsidentis manus super Imperatricem extendit sanitatemque restituit. Omnes ergo Christo salutis auctori gloriam gratulati , immaculatæ ejus Matri debitas gratiarum laudes cecinere, zonamq; in eandem, in qua prius servabatur , arculam reposuerunt. ***Ex viridario S. ex Græco in Latinum sermonem translato.***

EXEMPLUM III.

** De veneranda veste virginis Matris Dei.*

GAlba & Candidus gemini Patricii germani fratres adorandi causa Hierosolymam profecti in palæstinam venerunt , quibusdam Galileæ oris peragratis, apud qandam Hebræam matronam beatæ virginis venerandam vestem reperunt, quam ut acquirerent, hac arte usi sunt. Hierosolymam peregrinati, omnia illic loca sancta venerabundi adierunt , arculamque persimilem illi , in qua Dei matris multum honoranda vestis custodiebatur , fieri curarunt, reversiq; ad matronam , suam illam vacuam ad speciem reliquerunt, illam vero, in qua sacrosanctum illud & divinum erat indumentum , sublatam secum asportarunt, & Constantinopolim regressi in suburbio suo , cui Blachernæ nomen , condiderunt ; clam omnibus thesaurum servare conati cum frustra fuissent, Imperatori rem aperiunt, qui allatæ vestis nuncio incredibili gaudio affectus est , dum eam exoscularetur, & complecteretur , temploque in ipsis Blachernis excitato, arcam ibidem reposuit , ubi & hodie sita est , quam velut custodem urbis , & omnium morborum medicam officinam cives experiuntur. ***Ex virid. SS. ex Græco translato in Latinum sermonem 2. Julii.***

EXEMPLUM IV.

** Divi Joannis Baptistæ digito draco interemptus.*

SEbastæ, ubi Præcursoris corpus humatum dicitur Lucas Evangelistæ dextram ex Prophetæ corpore manum detraxit, secumque Antiochiam deportavit , ubi plurima designavit miracula. Inter quæ draco erat in finibus illius latitans ; quem cives Deum arbitrati anniversario sacro, homine per Græcanicam solitem delecto , colebant. Accidit dein progressu temporis, ut Christianum sors attingeret , qui draconi filiam suam victimam objiceret. Draco quippe è spelæo suo proreptans, ut inexpectatum subito portentum parebat, atq; immane hians victimam hauriebat, ac dentibus horrendum in modum discerptabat. Quapropter virgunculæ parens , Deum divumque Joannem multis lachrymis deprecatus , filiam uti suam à tam atroci & infami letho eriperet, hujusmodi artificium comminiscitur. Impetrat potestatem colendæ sancti Præcursoris manus: quam dum exosculatur , clam dentibus pollicem morsu avellit, desiderato que pignore potius templo egreditur , dieque sacrificii destinato populo frequentissimo filiam pater apportat, proximusq; jam draconi, postquam aperto rictu hiantem vidit, hostiamque anhelantem , sacrum illum digitum in medias hiantis fauces conjicit , quo ille bolo repente interemptus concidit , paterque filiam necato dracone vivam retulit, ingensque miraculum atque genus liberationis admirandum publice prædicavit. Populus inusitati facti portento attonitus , persolutis Deo & Dei prodromo Joanni gratiis , magnificentissimam ædem suis sumptibus exædificavit. Dicitur Episcopus die sacro S. Cruci exaltatæ venerandam hanc manum , spectante populo sublimem tollere , eamque dum tollitur subinde explicari , subinde per se contrahi : atque per explicatam quidem manum frugum ubertatem portendi , contractione vero , annonæ charitatem denunciari. Quapropter multis Imperatoribus in votis erat, si qua ratione per translationem fieri posset , ut illa manu potirentur , præsertim Constantino & Romano Porphyrogenitis. Unde & his Imperitantibus ab Antiocheno quodam diacono , qui Jobus audiebat , circa illam horam vespertinam , quam Christiani veteres pro more diem luminum celebrant , sanctificationis mysterium peragebant ; sacra præcur-

præcursoris dextra subducta & translata Constantinopolim est, quam Imperaror religiosissimus pietatis cultor, magno desiderio exosculatus in regia deposuit. *Ex viridario SS. ex Græco in Latinum converso.*

EXEMPLUM V.

Meritis & contactu reliquiarum S. Stephani suscitantur mortui.

APud Hypponem Bassus quidam Syrus ad memoriam sancti Stephani protomartyris orabat, pro ægrotante ac periclitante filia, eoque secum vestem detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum orante illo ab amicis ejus exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum rediisset, jam suorum ejulatidus personantem, & vestem filiæ; quam ferebat, super eam projecisset, reddita est vitæ. Rursus ibidem apud nos Irenæi cujusdam collectarii filius ægritudine extinctus est cumque corpus jaceret exanime, atq; aliis gementibus & plangentibus exequiæ pararentur amicorum ejus quidam inter aliorum consolantium verba suggessit, ut ejusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factum est, & revixit. Itemque apud nos vir Tribunitius Elensinus, super memoriam martyris, quæ in suburbano ejus est, ægritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum multis lachrymis ibi fudit, viventem levavit. *Divus Augustinus libr. 22. de Civit. Dei, cap. F.*

EXEMPLUM VI.

Reliquiarum contactu revixit puer.

IN Casu contigit, ut quidam puer annorum circiter duodecim è templi culmine dejectus ab alio, sex dies absque ullo sensu permanserit: Sacerdos Societatis Jesu eò concedens reliquias quasdam Sanctorum ad collum pueri appendit, & continuo revixit. *Thomas Bozius de signis Eccles. Dei, tom. 1. l, 5. cap. 2. ann. 1583.*

EXEMPLUM VII.

Puer primus virtute corona spinea & clavi sacri liberatur ab infirmitate.

LUtetiæ Ludovicum Philippi Augusti Rugusti filium trimulum tanta vis invasit morbi, ut animam agere, ac tantum non expirare videretur. Sacræ spineæ coronæ partem eam, quæ ad ædem divi Dionysii asseruabatur, ac sacrum clavum, obsecrationibus factis Lutetiam reverendissimè attulit. Mauritius Parisiorum Pontifex, vir sanctus, ac corpori pueri admovit; morbus depulsus, valetudo restituta. *Paulus Æmilius lib. 6. Histor.*

RESTITUTIO.

EXEMPLUM I.

Restituere inventa bona vir quidam justus, & pauper quanta sollicitudine conatus sit.

REfert Augustinus in sermone de verbis Apostoli, super illud: Quod tibi nolueris fieri, ne feceris. Dicam quid homo pauperrimus nobis apud Mediolanum constitutis egerit. Invenit sacculum (nisi me fortè numerus fallit,) cum solidis fermè ducentis. Memor legis posuit pitacium publicè. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet, desciebat. Proposuit pitacium publice. qui solidos perdidit, ad locum illum veniat & quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaq; vagabatur, invento & lecto pitacio venit ad hominem, & ne forte quæreret alienum, quæsivit signa, interrogavit qualitatem & sigillum solidorum & numerum. Et cum ad omnia ille fideliter respondisset, reddidit quod invenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem reddere, tanquam decimas obtulit ei solidos viginti, qui noluit, accipere. Obtulit & decem, noluit accipere, Saltem rogavit, ut vel quinque acciperet. Noluit: Ille stomachabundus homo projecit sacculum, nihil perdidi, ait: Si non vis aliquid accipere à me, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratrès mei? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit. Continuo totum pauperibus erogavit, unum solidum in domo sua non dimisit. *Serm. de verbis Apostoli, cap. 7. tom. 10.*

EXEMPLUM II.

Restituere concessa oblitus puer, gravi purgatorio laceratur.

ERat quidam puer novem annorum, facetus satis in verbis, qui cecidit in gravem infirmitatem, & sic obiit, & post mortem apparuit matri multum lamentabiliter. Et mater quæsivit, quomodo se haberet? Respondit: In maximis pœnis sum. Et mater: Quantæ sunt pœnæ tuæ? Et puer respondit horribile verbum, dicens: Si omnes carbones, quos carbonarii in universo mundo à tempore Nativitatis usque hodie arserunt, in uno cumulo jacerent, & ardérent, & tu dilecta mater mea in medio comulo sta-

res & arderes, non tantas pœnas sustineres, sicut ego jam in purgatorio sustineo. Mater quærit à puero. Unde meruisti tam acerbam pœnam, cum satis obediens fuisti, & libenter orasti, nec jurasti, nec maledixisti? Puer respondit: Ego consuevi accommodare denarios à familia, & inde emere pira, poma & nuces, & quando hospites honestos habuimus, dederunt mihi denarios, & hallenses, cum quibus solvi è converso. Modo autem obii; quod non omnes exolui, ideiro pœnam talem sustineo. Et mater: Possum ego tibi in aliquo suffragari? Respondit puer: si exolueris pro me statim liberarer. Et sic puer disparuit. Mater autem vocavit familiam ad se, dicens: Volo per obedientiam, ut computetis debita pueri mei. Omnibus computatis puer novem hallenses post se in debitis reliquit. Et mater statim persolvit. Et eodem die puer secundario matri appruit, dicens: ô Mater dilecta, gratias tibi ago, ex quo debita mea persolvisti: me à purgatorio liberasti! Ideo cœlos introibo, & Deum fideliter pro te & patre meo orabo, & pro fratribus, & sororibus, & amicis meis supplicabo. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM III.

Quod possidetur inique, dimittendum, ne male retentum pejus dispereat.

Recitat Philosophus 5. Polit. quod cum quidam Theopompus Spartanis imperans partem regni sui dimisisset, quia injuste tenebat, & injusto titulo possidebat: Increpatus fortiter ab uxore propria, quod deberet verecundari, quod regnum minus dimitteret filiis suis, quam ipse à patre suo accepisset. Respondit Rex si minus dimittebat in quantitate, majus tamen in temporis diuturnitate. *Gotschalcus serm. 16. litera M. partis æstivalis. Vide etiam tit. Contritio, exempl. 10. & tit. Furtum, exempl. 1.*

RESURRECTIO.

Philemon sagittis impetitus lædi non potuit, mortuusque Arriani judicis oculo sagitta extincto visum restituit, conversus exinde Arrianus futuræ mortis genus prædicit, terra infodi jubetur, à Christo liberatus in lecto Imperatoris ab eo reperitur, cum sociis quatuor submersus est, eorumque corpora à delphinis delata sunt.

Legitur de sancto Ascla, quod cum post mortem ejus Philemon Choraula ad sacrificia invitaretur à judice Arriano, dixit ei: Si vis ut audiam te, audi me prius, & jube vas æneum exhiberi, & infantulum imponi & operiri. Quo facto jussit dolium æneum à militibus sagittari, donec omnes sagittæ deficerent. Post hæc autem infantem eductum illæsum ostendens, dixit præsidi: Sicut vas illud æneum ictibus sagittarum concussum est, sed quod intus latebat, lædi non potuit, sic & corpus nostrum pro fide Christi suppliciorum jaculis stimulatum innocentiam animæ Deo protegente vulnerari non patitur. Tunc iratus Præses jussit eum suspendi, & sagittis, quibus dolium sagittatum fuerat, corpus Philemonis à pedibus usq; ad verticem sagittari. Et cum totis viribus tela contra eum intorsissent, nullum in eo jaculum infigi potuit, nec ullum in terram ruebat, sed omnia in aëre dependebant. Cum autem adhuc Præses vidisset eum vivere, vehementer stupuit, & volens rem plenius agnoscere, accedens oculos levavit, ut videret, & statim una de sagittis cadens, ejus oculum extinxit. Tunc jussit eum deponi, & ait: Redde mihi oculum arte magica quam nosti, & dimittam te. Cui respondit. Ut non æstimes Dominum meum curare non posse, cum mortuus fuero, lutum, fac de terra sepulchri mei, & superunge occulo tuo, statimque sanaberis. Quo audito jussit eum decollari. Altero autem die Arrianus facto, sicut ei dixerat Philemo, ait: In nomine Jesu Christi, pro quo iste martyrium complevit; ungo oculos meos, ut videam & credam. Et statim vidit clamans se Christianum esse. Cujus conversio Diocletianum non latuit, misitque quatuor protectores, qui eum caperent. A quibus correptus prius ivit ad sepulchrum sancti Asclæ, Philemonis, & Apollonii, & ait: Orate pro me Dominum consortes luminis sempiterni, ut confortet me, & consumet in nomine suo martyrium meum. Tunc vox de sepulhro Philemonis: Confortare, inquit, Arriane, Jesus, in quem credis, operabitur pro te. Vade ergo cum his, qui venerunt ad te, & ora pro eorum conversione. Hoc autem audientes protectores mirati sunt. Abiit ergo cum illis, & octo servis, & familiaribus suis. Quibus, cum Alexandriam venissent, præcepit eis ut corpus ejus ibi expectarent, dicens: Octava die Martyrii Diocletianus jubebit me in mari præcipitari cum sacco arena pleno. Sollicite ergo post tres dies, id est, XI. die Martii egrediamini super mare circa horam sextam, & invenietis corpus meum supra dorsum delphini quod tollentes sepelite juxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quatuor protectoribus pervenissent ad Diocletianum, ille jussit in campo foveam profundam fieri, eumq; catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cum ingenti circa collum lapide depressum in

foveam

foveam deponi, totamque terram super eum, quæ ejecta fuerat, remitti, & super milites ludere, blasphemo quoque ore dicere: Videamus, si venit Jesus, & liberet eum. His patratis Imperator equum ascendens abiit in domum suam. Et ingressus cubiculum quieti corpus dare post iram, vidit vincula & compedes reclinatorium pendere, & Arrianum in lecto jacere. Qui dixit sibi. Noli turbari, ego sum Arrianus, quem fodisti gravatum ferro, & ære, & mole arenæ, & venit is, quem prævalere non credebas, Jesus, qui liberat credentes in se. Cum autem jussisset Diocletianus eum in sacco cum arena mergi, quatuor protectores prædicti tyrannidem ejus arguentes, & Christum verum Deum confitentes in quatuor aliis saccis pariter in mare projecti sunt. Statim autem Dei nutu parati Delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandriam deportaverunt. Servi autem Arriani quinque corpora videntes dicebant, quia Arrianus se solum de ferendum prædixerat, unde non credebant eum ibi esse. Vox ergo humana, quasi de ore unius Delphini audita est: Nolite dubitare, hic est Dominus vester Arrianus, tollite eum, & hos quatuor, qui eadem martyrii gloria coronati sunt, & sepelite omnes juxta sepulchrum sancti Asclæ. Et ita fecerunt. *Vincent. lib. 12 cap. 1. & 2. Vide tit. Ebrietas, exempl. 5.*

RIDERE.

Judicium Dei timendum, quomodo rex sapiens docuerit.

LEgitur de quodam rege, qui raro vel nunquam risit, & principes illius regis accesserunt ad fratrem regis instigantes eum, ut regem interrogaret de causa suæ tristitiæ, quare nunquam vel raro rideret, sed semper tristis esset. Et rex respondit fratri suo, quod sibi super hoc alia die respondere vellet. Tunc rex fecit fieri fossam profundam, quam pro dimidietate replevit cum ignitis carbonibus, & super illam foveam locavit sedem antiquam, & corruptam vetustate, & super illam sedem pependit gladium extractum cum filo, & locavit mensam prope foveam plenam cibariis pretiosis, cum vino pretiosissimo, & locavit fratrem suum super sedem illam. Et fecit quatuor viros cum gladiis extractis fratrem suum circumstare, quorum unus gladium extractum posuit sibi à retro, alius ab ante, tertius à dextris, quartus à sinistris. Et rex fecit accedere viros qui cantaverunt ante eum in tympanis, & choris, & organis, & aliis musicalibus instrumentis. Et Rex ait fratri suo, gaude & lætare, comede & bibe, & sis lætus. Et frater ait ad Regem: Quomodo possem lætari & ridere, cum mihi sint angustiæ undique? Si video infra me, video carbones ignitos: & si me volo ultra mensam movere, sedes vetusta frangitur, & sic ad ignem cadam: si video supra me, video gladium evaginatum pendentem in tenero filo: si respicio ante me, vel retro me, vel à dextris, vel à sinistris, undique sum circumdatus gladiis evaginatis, sed cum me sic sentio in angustiis positum, nec delector comedere, nec bibere. Tunc Rex ait fratri suo: Sicut tibi jam est, sic semper mihi est, quia si video supra me, recognosco judicem meum, qui judicaturus est me, & cui oportet me reddere rationem de omnibus cogitationibus, verbis, & operibus. Si videro infra me, considero infernalem ignem, & pœnam damnatorum, cum quibus æternaliter damnabor, si in uno peccato mortali moriar. Si videro retro me, cognosco peccata mea, quæ contra Deum commisi, & si tempus meum inutiliter expendi. Si respicio aute me, cognosco mortem meam, ad quam singulis diebus unam dietam facio, & nescio tempus, nec locum mortis meæ. Si videro à sinistris, considero dæmones, qui die noctuque quærunt animam meam, & impedire salutem. Si respicio à dextris, tunc cognosco Angelos Dei, qui mihi semper bona inspiraverunt, & à malis retraxerunt, quibus, eheu, non satisfeci, nec eorum bonas inspirationes secutus sum. Et cum ista semper in me, & circa me perpendo, & considero, quomodo gaudere possum in hoc seculo. *Collector speculi hujus. Vide etiam tit. Loqui, exempl. 3. & tit Maria, exempl. 14.*

ROSARIUM B. VIRGINIS.

EXEMPLUM I.

* *Ter stupendum miraculum de virtute magni Rosarii seu Psalterii B. Virginis.*

FIdelissimo famulo virginis Mariæ S. Dominico Rosarii magni ejusdem virginis mysterium (quod centum & quinquaginta salutationibus Angelicis, & quindecim orationibus Dominicis constat) publice Carcassonæ annunciante, innumera populi multitudo se totam tam sancto, devotoque servitio B. Virginis devovebat. Quidam vero sectæ Albigensis hæreticus hoc perspiciens, simul & ægre ferens, non modo devotum hoc exercitium, divique Dominici conciones damnabat: verum etiam eo temeritatis & audaciæ prorupit, ut veritus non sit tanti viri famam denigrare, & variis calumniis ipsum dire

dire impetere: majora autem aggressus concionibus beati Dominici publicè palamque contra dicebat Unde factum est, ut nonnullos hæreticos, qui & hæresin abjurare, & sacro se beatæ Virginis servitio; cultuique mancipare meditabantur, à sancto proposito retraheret. Quare virgo mater manifestare cupiens quibusdam indiciis, & signis, quam grata sibi esset ista salutatio, justo DEI judicio in multorum dæmonum vir ille hæreticus venit potestatem, utpote ab ipsis vere obsessus: Ita ut vestes suas omnes dentibus premeret ac discerperet, aliterve modis insolitis rabiem suam ostentare vellet. Parentes vero ejus eum cohibere cupientes, eundem vi continuerunt, & non solum funibus (frangebantur enim illico,) verum etiam catenis ferreis contraxerunt. Ligatus itaque eo quo diximus modo, vociferabatur, blasphemabat, omni genere idiomatum loquebatur, multorumque peccata publicè detegebat. Quod parentes & amici ejus perspicientes, eum ad servum DEI beatum Dominicum deferre decreverunt: eum deprecantes, ut quemadmodum à pluribus jam ejecerat dæmonia, sic & ejus misereri dignaretur. Quo peracto statim atque beatus Dominicus Rosarium coram universo populo (qui excedere credebatur duodecim millia hominum,) multum deprædicasset, ac concionem habuisset, dæmoniacus iste hæreticus vi delatus est, & ad pedes sancti concionatoris sistere coactus. Omnes autem ab ipso humillimè petebant, ut quamvis antea ipsi fuisset adversus & hostis ostensus, ei tamen offensam remitteret, ac ejus corpore dæmones ejiceret, & depelleret. Res verè admiratione digna, namque in dæmoniaco isto corpore audiebantur voces quasi plurium personarum simul inter se loquentium: Sanctus autem Dominicus toto aircumstanti populo ipsum plenè capiente, clara voce in hæc verba locutus est: Gratias tibi ago Domine DEUS: beneficio enim hujus obsessi comprobabitur mea hodie prædicatio? conversusque ad dæmonia cum ait; In nomine virginis Mariæ, cultusque ipsius, de quo jam verba feci, impero vobis, ô maligni spiritus, dæmonesque tartarei, ut quæstionibus, quæ à me vobis proponentur, dilucidà coram omni populo respondeatis. Primum igitur quæro à vobis, cur hunc hominem ingressi fueritis, quotque numero diaboli in ipso resideatis? Statimque graves emittentes ploratus, & ululatus, dixerunt: Væ nobis nullo enim modo adjurationi huic tantæ obviare, nec reluctari possumus. Tandemque respondentes dixerunt: Prima causa propter quam homo iste à nobis obsideatur, est peccatum irreverentiæ in Virginem DEI matrem ab ipso commissum, quam & nos similiter summo persequimur odio. Secunda causa est ipsius incredulitas: ante enim unum mensem jam elapsum te, de eodem prorsus cultu, quo nunc, concionante Tholose, pessimus hic hæreticus Tholosanus tibi concionanti fidem habere noluit, sed monitiones tuas spernendo te ipsum derisionibus, & cachinnis injustè prosecutus est, tibique ausus in concionibus tuis contradicere, hæresisque suæ sectatores contra te commovere. Quamobrem justo DEI judicio coacti, usque ad quindecim millia (eo quod contra psalterium Virginis Mariæ loqui præsumpserit,) ingressi fuimus: neque id sponte nostra actum est, sed nobis plane invitis: nam quantum ad nos attinet, ipsum ingressu nostro torquere minimè prætendebamus, propter lucrum, quod per ipsum reportabamus, utpote qui tot animas nobis lucrabatur. Tunc iterum beatus Dominicus cœpit quærere, cur ad quindecim usque millia præcisè miserum illum obsedissent? Responderunt eam illius rei fuisse rationem, quod in salutatione Angelica quinque dictiones, in Psalterio, sive Rosario magno quindecim Pater noster continerentur. Secundo beatus Dominicus eos compellavit, dicens: Per hoc Psalterium, sive Rosarium ego vos iterum adjuro, ut mihi dicatis, quare vos ipsos ad me adduci permiseritis? Responderunt maximo cum tumultu, id ad suam ipsorum confusionem factum fuisse, utpote, qui ab ipso jam devicti, & violenter religati faterentur, sed ante ejus conspectum adductos, maximo cum tartarei sui gurgitis detrimento. Tertio rogavit, num omnia, quæ de Rosario beatæ Virginis publicè proposuerat, vera essent? Tunc magis quam antea horridas & terribiles emiserunt voces, & deinde respondentes dixerunt: Maledicta sit illa hora, qua impudicam hanc statuam intravimus. Væ nobis in æternum cur non eum antequam huc adduceremus, suffocaverimus? Serius nunc est, & id jam præstare nequimus: Nam flammis ardentibus nos detines adurendos, & duris dirisque constringimur catenis ignitis, quibus veritatem ipsam profiteri, & publicare compellimur, quamvis id non sine grandi nostro præjudicio futurum non ignoremus. Audite igitur vos Christiani, Christianæque, Dominicus iste, crudelis, & insatiabilis noster hostis & persecutor, quæcunque de Maria, ejusque Rosario annunciavit, verissima sunt. Sciatisque, maximam vobis pro vestræ incredulitatis peccato imminere rui-

ruinam, & calamitatem, nisi ipsius verbis, & dictis fidem adhibueritis. Quarto loco rogavit eos, quisnam esset iste homo, quem maximè odissent detestarenturque dæmones. Ad quod subito respondentes, dixerunt: Tu ipse es, nam tuis precibus, tuo severo vivendi, pænitendique modo, tuis denique concionibus, unicuique viam paradisi ostendis, & patefacis, quibus viis, & rationibus, nobis nostras eripis prædas. Noverisque totam tenebrosam nostram congregationem, & cohortem infernalem contra te commotam, & incitatam esse, misisseque fortissimos, & maximè noxios spiritus, qui quam poterunt subtilissimè in te, tuosque absque ulla misericordia impetum facient, & procul dubio te decipient, & devictum miserè supplantabunt. Hisce à beato Dominico auditis, ipse ad populum conversus ait: O Christiani, absit à vobis credere omnibus, quæ ab ipsis dicuntur: mendaces enim sunt & mendaciorum inventores. Verum tamen est Dominum DEUM, ut est omnipotens, posse conferre virtutem etiam miserrimo, & vilissimo peccatori, ad debellandos, supprimendosque omnes hostes, ut à me id hodierno die fieri videtis: à me, inquam, qui unus sum inter alios omnium quotquot vivunt in hoc mundo peccatorum maximus. Audientes hæc dæmones in hæc verba prorupêre, maledicta sit talis, & tanta humilitas, quæ nos tantopere contorquet, & cruciat. Denique denuo beatus Dominicus, injiciendo scapulare suum in collum possessi, quæsivit quinam sint inter Christianos, qui maximè damnentur. Novum quid, & singulare tunc prorsus accidit: nam simul ac scapulare sancti viri collum contigit dæmoniaci, protinus è naribus ejus defluxit sanguis spissus & crassus: ex auribus autem lutum ad instar veneni cujusdam: ore vero despumabat. Unde dixit sanctus Dominicus: Præcipio vobis in nomine JESU, ut hunc miserum peccatorem torquere desinatis. Sinas ergo (responderunt) nos hinc abire; Quibus sanctus Dominicus dixit: hinc non recedetis, nisi ad quæstionem paulo ante propositam respondeatis. Responderunt ergo hunc in modum diaboli: Antistitum, & principum utriusque sexus maximum habemus numerum, colonorum vero, & rusticorum parvum: licet enim boni, & perfecti non sint, tamen tantis malis, & peccatis obnoxii non sunt atque illi: mercatores, & oppidanos quàm plurimos habemus: persæpè enim per avaritiam, fraudes, & sæpissimè per delicias, & voluptates carnales, in nostra claustra barathrumque nostrum descendunt. Deinde subjunxit sanctus Dominicus, dicens: de sacerdotibus vero, & religiosis nullam mentionem facitis. Responderunt, innumeros se possidere sacerdotes, at veros religiosos, nullos. Sed ex iis, qui non habita ratione statutorum sui ordinis, ea temerè violant, singulis diebus innumeri ad nos devoluuntur. Sub interrogavit, & dixit iterum Sanctus: de meis ergo religiosis, & Franciscanis, quid dicitis: Tunc ad hoc renovatis vocibus, & clamoribus responderunt, dicentes: Heu, heu, ex illis pro tempore nullum habemus futurum vero est, ut infinitos recipiamus, cum nempe severitas statutorum, ceremoniarum ipsaque devotio refrixerint pessumque ierint. Sexto Divus Dominicus petiit, quis esset sanctus in cœlo, quem ipsi magis reformidarent, & quem homines maximè glorificare, diligere & colere deberent. Qua audita petitione omnes simul dæmones tam horribilem emiserunt rugitum, ut populus timore consternatus promiscuè rueret in terram: Divus vero Dominicus singulis silentium imponens, eos corroboravit, confortavitque: Mirabile dictu; in rei enim veritate dixisses dæmones lamentari & tristissimè conqueri, dicentes: O Dominice, miserere nobis: pollicemurque nos nunquam tibi nocituros: totus misericors es erga miseros peccatores, & non ignoras nos esse omnium maximos ab omnibus maledictos. Cur ergo tantopere cruciatibus & tormentis nostris oblectaris? tibi sufficiat pœna quam ex inferno sustinemus. Quibus respondit: torquere vos non desinam, donec quæstione meæ satisfeceritis: Responderunt dæmones: Saltem te rogamus, ut id tibi secretò, clam, & in silentio, non autem palam, & coram tanta hominum, mulierumque multitudine manifestare liceat: id enim non sine magno præjudicio, & irrecuperabili jactura fieret. Quibus iterum Sanctus dixit: Operam & oleum perditis; festinatè hoc ipsum dilucidè, clarissimaque voce humana declarare. Tunc tot querelas, tantaque lamenta tam tristia emiserunt, ut multi circumstantium stulta compassione commoti ad suspiria, & fletus provocarentur. Quam ob causam Divus Dominicus dæmonibus iterum dixit; Nisi festinaveritis quæstioni meæ satisfacere, acrius ego, & severius vos cruciabo: Videns autem ipsos prorsus obmutescere, prostratus in terram, hanc orationem clarissima voce fudit: O excellentissima Virgo Maria, per virtutem Psalterii & Rosarii tui compelle hos humani generis hostes quæstioni meæ satisfacere. Hisce dictis, ex auribus, naribus & ore hominis confestim erupit flamma, nulla tamen ullius astantis hominis interveniente læsione. Unde totus populus gravi timore simul, & tremore

 cor-

correptus cœpit se signo crucis munire. Tuncque dæmones in hunc modum exclamando dixerunt: Per passionem Jesu Christi, & per merita sacratissimæ Virginis, nec non & per suffragia sanctæ Ecclesiæ rogamus te Dominice, ut nos hinc abire permittas: Angeli enim sancti (cum tibi placuerit) illud ipsum tibi revelabunt. Quantum ad nos attinet, falsi sumus, & mendaces: Proindeque dictis nostris nullam Christiani adhibent fidem. Quapropter desiste nos ulterius molestare, nostrique miserere. Quibus respondit Sanctus dicens: Indigni estis, qui exaudiamini, iterumque flexis genibus talia precatus est: O mater sapientiæ dignissima, & de cujus salutatione, quomodo illa filia debeat, jam edoctus est populus, pro salute populi circumstantis rogo, coge hosce tuos adversarios, ut eorum, quæ ab ipsis peto, puram & sinceram veritatem palam hic profiteantur. Finita oratione subito apparuerunt plus quam centum Angeli armis aureis succincti, in eorumque medio gloriosissima & beatissima Mater Dei, quæ virga aurea, quam præ manibus habebat, dæmoniacum percutiens, responde ajebat, servo meo Dominico secundum suam petitionem. Populus quidem ipse ad tam excellentem visionem non est admissus, sed solus sanctus Dominicus. Dæmones autem exclamare cœperunt dicentes: O inimica nostra, ô nostra damnatrix, ô nostra inimica, ô nostra damnatrix. O confusio nostra, quare de cœlo descendisti, ut nos hic ita torqueres? hunc per te, quæ infernum evacuas, & pro peccatoribus tanquam potens advocata exoras, ô via cœli certissima, & securissima, cogimur sine mora & intermissione ulla, nobis quamvis invitis, & contranitentibus, totam rei proferre veritatem. Nunc declarandum nobis est, simulque publicandum ipsum medium, & modus, quo ipsimet confundemur: unde væ, & maledictio in æternum nostris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Christiani, hæc Christi mater potens nimis est in præservandis suis servis, quo minus præcipites ruant in barathrum nostrum inferni. Illa est, quæ dissipat & enervat, ut sol tenebras omnium machinamentorum, & astutiarum nostrarum: detegit omnes nostras fallacias, & ad nihilum redigit omnes nostras tentationes: Coactique fatemur neminem nobiscum damnari, qui ejus sancto cultui, & pio obsequio devotus perseverat. Unicum ipsius suspirium ab ipsa, & per ipsam Sanctissimæ Trinitati oblatum superat, & excedit omnium Sanctorum preces, atque pium, & sanctum eorum votum & desiderium, magisque eam reformidamus, quam omnes paradisi sanctos, nec contra fideles ejus famulos quicquam prævalere possumus. Notum sit etiam vobis, plurimos Christianos in hora mortis ipsam invocantes contra nostra jura salvari. Et nisi Mariola ista obstitisset, nostrosque conatus repressisset, à longo jam tempore totam Ecclesiam interminassemus: nam sæpissime universos Ecclesiæ status & ordines à fide deficere fecissemus. Imo planius & plenius vi & necessitate compulsi adhuc vobis dicimus, nullum in exercitio Rosarii, sive Psalterii ipsius perseverantem, æternos inferni subire cruciatus: ipsa enim de votis servis suis veram impetrat contritionem, qua fit, ut & peccata sua confiteantur, & eorundem indulgentiam à Deo consequantur. Tunc beatus Dominicus hortatus est singulos de populo, ut clara voce, & tractim Rosarium beatæ Virginis recitarent. Unde ipse primus ipsum opus exequens (O res memoratu dignissima) ad singulam salutationem Angelicam, quam & sanctus, & populus recitabant, multitudo copiosa dæmonum è corpore miseri hæretici in speciem carbonum ardentium erumpebat. His ita transactis, virgo & Mater sacratissima populo suam impertivit benedictionem, cujus virtute suavissimum ipse, & singularem percepit devotionis ardorem, & dulcedinem. Atque ita disparuit beata Virgo: homo vero totus sanus, & incolumis mansit, in præsentia sancti Dominici. Quod videntes hæretici, multi ex ipsis ad fidem conversi, hæresin abjurârunt, studioseque Rosarium recitantes, totos se servitio beatæ Virginis Mariæ mancipârunt. *Ex Legenda sancti Dominici, quæ ex quatuor vitæ ipsius scriptoribus sumpta est, nempe ex FF. Jordano, Constantino, Umberto, & Theodorico de Alpodia ordinis Dominicani, viris piis & doctis. Transtulit autem illam in Gallicam linguam venerabilis Religiosus ejusdem ordinis frater Joannes Martinus conventus Valentenensis, qui supradictum miraculum refert 1. part. cap. 5. fol. 35. colum. 4.*

EXEMPLUM II.

* *Virtute Rosarii S. Ludovici, Regis Galliæ matri impetrata est conceptio, & nativitas.*

CUm concionaretur Patriarcha D. Dominicus, cum magno fervore in Regno Franciæ, Christianissima Regina nomine Blanca rogavit ipsum, ut vellet sibi orationibus à Deo impetrare filiolum: Sanctus vero Dominicus respondit: Regina te exhortor, ut recites Rosarium beatæ Virginis Ma-

riæ,

riæ, & compares tibi multa Rosaria, desque iis, qui volent legere, promittens ipsi his verbis: Regina spera in Deo, quod si hoc feceris, & fueris devota beatæ Virgini, Deus per ipsius preces, & aliorum, qui legent hoc Rosarium, dabit tibi filium sibi charum, virumque sanctum. Hoc facto devota Regina tempore statuto peperit filium, qui fuit Christianissimus Rex Ludovicus, inter Sanctos relatus, ob suam virtutem, opera, & miracula. *P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de* B. *Maria Virgin. exe. 26.*

EXEMPLUM III.

* *Suæ prolis interfectrix, viva defossa, & juste à Deo damnanda, viva post multas à sepultura tempore horas reperitur meritis B. Virginis, cujus Rosarium sæpe legere consueverat.*

FUit Egræ civitate Bohemiæ, quædam juvencula virgo, quæ cum ab aliquo fuisset corrupta, & gravida effecta, cum magno timore & verecundia exspectabat tempus partus ne per eundem partum notum fieret peccatum ipsius, cumq; ivisset ad concionem, audissetq; eos qui devote nomina darent sodalitati Rosarii, illudque cum devotione recitarent, ab omni prorsus liberari infamia, nomen dedit sodalitati, Rosariumq; maximo cum fervore, & animi dedotioue legebat, usque ad tempus partus, quod cum advenisset, & sola in cubiculo suo remaneret, peperit filium, quem suffocavit & sub lecto sevelivit. Volens autem Deus virtutem Rosarii omnibus notam facere, nec solum Rosarii, sed & Matris suæ sanctissimæ, totum puellæ crimen manifestavit, quæ capta, & ad judicem perducta, confesso tamen prius delicto ab ipso fuit condemnata, ut viva sepeliretur, effossaque fovea in eandem dejecta, & superinjecta magna terræ copia, in eadem tumulata fuit. Multis deinde interjectis horis audita fuit vox è loco illo subterraneo diversis vicibus dicens: Liberate me, quia ego sum viva. Qui hanc vocem audierant, vocaverunt Sacerdotem, totaque civitate accurrente discooperta est, & viva ab ipsis reperta, sanaque laudando Deum, & Virginem Mariam, cumque interrogaretur, quomodo adhuc viveret, respondit cum juramento, eo quod fuisset devota Virgini sacræ, & legeret suum Rosarium, tum etiam quod cum non fuisset integre confessa, deberet damnari ad pœnas inferni: sed beata Virgo, inquit, me servavit, ut possim integre & bene confiteri, vobisque dico, mihi à beata Virgine monstratas esse pœnas horribiles, quas passura eram, si non fuissem dedita cultui ipsius dicendo Rosarium. Hæc fœmina vixit postea longo tempore sana, & absque ulla læsione magnificando Deum, Matremque ipsius sanctissimam, quæ sibi devotos conservat. *Reverend. P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum eodem tit. de Maria Virgine exemplo 29.*

SACERDOS.

EXEMPLUM I.

Sacerdotes quantumlibet mali sint, efficaciam sacramenti minuere non possunt, & eis ob res grandes quas tractant, reverentiam exhibendam docuit beatus Franciscus.

CUm beatus Franciscus quadam vice intrasset Ecclesiam ad orandum, cujus parochialis sacerdos infamis erat, quia concubinam tenebat, quidam hæreticus, qui famam sancti Francisci audiebat, accessit ad eum, & volens per eum sibi populum allicere, fidem subvertere, & officium sacerdotale contemptibile reddere, dixit ei: Ecce nunquid credendum est verbis hujus, vel factis ejus aliqua reverentia est exhibenda, qui concubinam tenet, & manus habet pollutas carnem tractando meretricis? Attendens igitur vir sanctus hæretici malitiam coram parochianis venit ad sacerdotem illum, & flectens genua atne eum ait: Si tales sunt manus illius, quales iste dicit, nescio, etsi etiam tales essent, scio, quod non possent inquinare virtutem & efficaciam divinorum Sacramentorum. Sed quia per istas multa beneficia Dei, & charismata populo Dei fluunt, istas osculor ad reverentiam eorum, quæ ministrant, & cujus autoritate ministrant ea. Et hæc dicens, & genua flectens coram sacerdote illo manus ejus osculabatur, confundens hæreticos, & eis credentes, quotquot caderant. Sacerdotem vero illum humilitate sua ad emendationem vitæ provocavit. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM II.

* *Sacerdos malus, etiam horrendus ob ministerii dignitatem, insigni exemplo ostenditur.*

FErtur in narrationibus Patrum, vidisse Laicum quendam suis oculis sacedotem Ecclesiæ, quem frequentabat, in crimine adulterii deprehensum, adiisse eum tamen fidenter, & absque ulla dubitatione, cum postero die sacrificaret, ut ex manibus ejus sanctam Eucharistiam acciperet Postquam verò accepisset, & petiisset ab eo, ut frontem quam habebat

bebat leprosam, cruce signaret, quod dum fecisset, lepram quidem tanquam squamam excidisse, frontem verò sanam, & nitidam apparuisse. Res profectò stupenda, & divinii judicii plena. Fecit crimen non vacuus gratia, ne præberetur locus obtrectationi sacerdotum, & ne quævis judicarent, imò habuit gratiæ efficacitatem propter dignitatem sacerdotii, ut doceremur, cum ad sacerdotes imus, non ad homines, sed ad Deum nos ire, qui per eos nobis tribuit dona, nosque sanctificat, & quod is, qui cum fide accedit, efficiatur voti compos, quodque nec vitium sacerdotis alterius fidei noceat, neque rursus sola vita sacerdotis nos ad credendum juvet. Sacerdos enim quatenus homo est, & infirmitate præditus, non potest juvare, ut neque tu rursus eum, cui sis par in infirmitate: homo enim homini prodesse non potest. At sacerdos sacerdotii dignitate præditus, gratiam sibi conciliat: siquidem donum Dei & sacerdotium, per gratiam vero efficitur Deo propinquior. *Theoleptus Philadelphiæ Episc pus libr. 2. de Schismate, & refert Franciscus Turrianus Societatis Jesu lib. 2. de Hierarchicis Ordinationibus Ministrorum Ecclesiæ Cath lica, cap. ultimo.*

EXEMPLUM III.

Major honor debetur sacerdoti quam sancto è cœlo venienti.

SAnctus Franciscus sacerdotalibus manibus volebat reverentiam exhiberi, unde sæpe dicebat: Si sancto cuidam de cœlo venienti, & pauperculo alicui Sacerdoti me contingeret obviare, ad Sacerdotis manus deosculandas ocius me conferrem, & Sancto dicerem, expecta me S. Laurenti, quia manus hujus verbum vitæ contrectant. *In aurea legenda de eodem, cap. 4.*

SAPIENTIA.

Sapientiam emens à philosopho rex periculum proditoria mortis evasit.

QUidam nobilis adolescens valde sagax ingenio, regi successit in regno. Accidit, ut in Regia civitate nundinis constitutis Rex cum sodalibus ad inspiciendos institores & res venales circumiret. Et videns hominem grandævum ætate sedentem in nundinis, quærit quis sit, & quid venale haberet. Cui ille: Dicor, inquit, philosophus, sapientiam venalem habeo. Ad hoc gavisus Rex, & subridens: Benè, inquit, ut juveni constituto in regimine mihi competit sapientiam habere: tu autem videas quantum velis vendere centum marcis. Et senex: Unum, inquit, tibi pro statuto pretio dicam, quod si bene tenueris, optimè per illud regeris & reges. Temerè nil loquaris, temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Si plus volueris, addas & pretium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in risum, Rex considerantius verbi pondus advertit, & Philosopho statim solvi pretium promissum imperavit. Verbum autem quod acceperat, in superliminaribus palatii, & in mensis, & in scyphis aureis, & manutergiis scribi fecit. Successu temporis Rex in sapientia & virtute proficiens, instituit fortius animo eripere populum humilem de manu potentium, qui à nobilibus terræ graviter premebatur, & regnum suum in omni justitia gubernare. Pro quo nobiles sui in seditionem versi, cum nequaquam manifeste propter favorem populi contra eum auderent aliquid attentare, occultè quendam rasorem preti conduxerunt, ut Regem in conclavi radendum novacula jugularet. Ergo ubi Rex humectata barba se radendum exhibuit, dictus rasor in manutergio quod erat circa collum Regis, scriptum legit: Temerè nil attentes, nisi prius cogites quid sequatur. Et super proposito scelere pavefactus expalluit, & manum tremulam mox retraxit. Quo viso rex causam exegit, nec sine causa eventum considerans, dissimulantem rasorem quasi hoc sibi ex infirmitate contigisset, extendit ad pœnam, & veritatem rei tormentis extorsit. Sic Rex liberatus à morte, verè didicit, quia melior est sapientia cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. *Thomas Cantipratanus libro 2. cap. 43. part. 2.*

SANCTORUM CULTUS.

EXEMPLUM I.

** Corpus coacti pueri suscitatur meritis S. Vincentii Ordinis Prædicatorum.*

QUædam mulier prægnans in partibus Britanniæ, una die venit ad tantum desiderium humanas carnes comedendi, quod videbatur sibi debere mori, si non comederet, quod cum viro suo dixisset, & ille negaret implere desiderium istius suæ fœminæ, illa quæ amens erat, capta opportunitate accepit filium suum parvulum, quem habebat duorum annorum, vel circiter, & occidit eum, dividens in duas partes, partem unam coxit de parvuli corpore, ut comederet carnes illas: vir autem ejus domum reversus, & comperiens tam horrendum factum, quanto dolore captus fuerit, quilibet potest

potest imaginari: parcens autem fatuitati uxoris accepit partes filii divisas, & partim coctas, & portans ante sepulchrum sancti Vincentii Ordinis Prædicatorum, multum orans pro suscitatione ejus, utroque facto suscitatus est puer, mirante tota Britannia, & concurrentibus populis ad videndum tantum prodigium, viderunt omnes divisionis signa facta in corpore pueri. *Hugarius sive Ungarus Minorita serm. 28. Gemma fidei.*

EXEMPLUM II.

* *Devotus quidam B. Barbaræ mori non potest, nisi prius susceptis confessionis & Eucharistiæ Sacramentis.*

TEmpore quo in Universitate Coloniensi nostræ facultatis studens fui, ait Joannes Nyder Ordinis Prædicatorum, nobilem juvenem quendam studentem artibus novis, adultum, & in verbis (pædagogo suo teste, & me qui confessor ejus fui) fide dignum valde, cujus relatione didici, quæ sequuntur. Fuit, inquit, noviter circa Ercklentz in partibus inferioribus Alemanniæ quidam secularis Simplicianus, qui per orationes & jejunia sæpe solebat beatæ virgini Barbaræ præstare specialia obsequia, in quibus ipse exorabat simpliciter, humiliter, & perseveranter, ut sibi virginis intercessione donaretur, sine Sacramentis pœnitentiæ, & Eucharistiæ ex hac vita non migrare. Premere cœperunt interea terram præfatam, & adjacentem patriam guerræ suorum nobilium, se ubi poterant in rebus & hominibus ad invicem invadentium. Captivavit una autem die Dominus unus ex eisdem sui adversarii plures viros, inter quos etiam beatæ Barbaræ famulus detentus erat, unaque cum aliis inturritus fuit, addebantur dietim novi captivi veteribus. Et victus, qui parcissimus fuit, & inhumanus, ex caristia, non augebatur, sed minuebatur quotidie, adeo ut præ fame & inedia multi aliquoties mortui in carcere reperirentur, & ne fœtore reliquos læderent, per custodes carceris ejiciebantur. Inter deficientes autem præ fame ipse cœpit esse beatæ Barbaræ fidelis, qui prope ad duodecimum diem, vel circiter, ultra humanæ naturæ fortitudinem sine cibo vivebat, quem cum custodes carceris sæpe vidissent, & indicassent in crastinum moriturum, velut alios ejiciendum, prolationem vitæ admirantes, ei tandem dixerunt: Quomodo quæsumus accidit tecum nobis dicito? ultra humanam valetudinem, jam tot diebus non gustasti, mortuo similior es, quam vivo, nec ulla spes est de tua convalescentia, unde ergo vivis diutius aliis? Dudum à vobis desideravi, ut sacerdote vocato confiterer, & viaticum sumerem fidelium, sed proditionem verentes, mihi petitum denegastis, beatæ Barbaræ diu servus extiti, quæ me sine dictis Sacramentis, scitote, migrare non sinit. Quo audito, Capitaneum castri accesserunt, historiam narraverunt, & difficulter, ut confessor admitteretur, obtinuerunt. Confessione Sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem beata virgo sui sponsi viatico præmuniri volebat. Nam exesis fame carnibus, moribundus jacebat, sanari alias nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad custodes clamabat: Viaticum quæso per sacerdotem mihi porrigi curetis, & procul dubio vos fastidio, & ego mortis doloribus carebo. Admissus est igitur sacerdos cum divinissimo Eucharistiæ Sacramento, quo munitus infirmus statim requievit in pace. *Libr. 4. Formicarii Joannis Nyder, cap. 2.*

EXEMPLUM III.

* *Omittens obsequia B. Barbaræ, terribiliter in apostasia moritur.*

TEmpore meo in conventu Eistetensi nostri Ordinis Prædicatorum quidam frater professus stetit, qui aliquando beatæ Barbaræ virgini quibusdam sanctis exercitiis crebra præstitit obsequia, per quam à multis præservabatur malis. Torpore autem corporis tandem victus, præfata omittere cœpit exercitia, & segnitiei intendere. Hunc dicta beata virgo sibi apparens in somno excitavit, & ei dixit (quemadmodum ipse postea retulit:) Tu consuetis obsequiis dereliquisti me, & ego solitis adjutoriis destituam te, hoc flebili audito oraculo territus frater fuit, sed negligentiam non correxit: nam paulo post levitatibus deditus ordinis habitum rejecit, & diu apostatavit. Tandem jam in anima & corpore ægrotans venit ad civitatis Nurrenbergensis hospitale sine habitu ordinis, & ibi ignotus jacens extremis suis appropinquare cœpit, missum est ad conventum nostrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, ut infirmo consuleret, quem in apostasiæ vitio quidam esse notaverant: quo percepto frater Conradus habitum ordinis specialem abscondite attulit, & apostatæ modis, quibus valuit, suadebat reindutionem sui ordinis. Viso autem habitu nescio quo instinctu, dæmonis, vel infirmitatis, miser velut equus umbracius, vestem sanctæ

sanctæ religionis temerarie abjecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? Recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mœsto itaque patre abscedente, miser & ægrotus statim agonizavit, & ita spiritum efflavit. *Lib. 2. Formicarii Joannis Nyder. cap. 30.*

EXEMPLUM IV.

S. Fiacri præsentia liberantur tres à submersione.

QUodam tempore accidit, ut vir quidam de Monfiaco, qui duos habebat parvulos diutissime infirmatos, & tandem, ut ad beatum Fiacrum duceret, jumento imposuit, unum ante, alterum retro, medius ipse. Et cum iter aggressus pervenisset ad pontem, qui dicitur rapidus, jumentum suum pedem offendit, & in fluvium corruit, cum patre & filiis clamantibus: sancte Fiacre, succurre nobis, & cum rei exitus à circumstantibus præstolaretur, , subito pater emersit & filii. Aqua insuper duorum hominum longitudine profunda se calcabilem patri præbuit, qui filios dextra levaque arripiens sine difficultate ad terram reduxit sanctum asserens sibi adfuisse Fiacrum. *Sur. tom. 4. Augusti 30.*

EXEMPLUM V.

D. Leonardi auxilio vinctus liberatur.

CUm Lemonicenses nobiles inter se contenderent, quidam è Pago Nobiliaco beato Leonardo devotus, à quodam nequissimo tyranno captus est. Is veritus, ut postea narravit, ne sanctus Leonardus homini opitularetur, ita apud se cogitabat: Si hunc hominem ferro constrinxero, prorsus metuo, ne amittam illum. Ut enim apud ignem cera, sic ad beati Leonardi nutum colliquescit ferrum. Si cippo pedes ejus inclusero, aut in custodiam eum detrusero, nihilo certior ero, eadem enim illic quoque Leonardi vis est, plane anxius sum, quid agam huic, & à quo mille solidos, si redimere velit, extorquere constitui. Sed scio quid faciam: Jubebo foveam profundissimam in intima turri mea fieri, in eamque illum compedibus manicisque ferreis colligatum demergam. Necdum enim sanctus Leonardus sub terram se demisit: & quamvis fortassis catenas ferreas dissolvet, hominem tamen è specu subterraneo educere nequibit. Porro etiam ad os foveæ arcam ligneam admovebo, & in ea jubebo excubare milites, noctes ac dies, qui eum custodiant. Fecit ergo hæc omnia sævus homo: sed tamen. Efficere non potuit: ut licet in tenebris & magnis catenarum angustiis esset, spem & fiduciam vinctus abjiceret, seque à beato Leonardo liberatum iri dubitaret, quin etiam custodibus audientibus crebro invocabat, simul orans Dominum, ut per electum Confessorem suum Leonardum se liberaret. Ecce autem quadam nocte præ lassitudine illo obdormiente, sanctus Leonardus cum multa luce adest, evertit arcam, in qua milites inerant, eosque sub eam ceu mortuos deprimit, inde descendit in foveam, alta voce appellat hominem: Dormisne, inquiens, an vigilas? En adsum Leonardus, quem petiisti. Expergefactus homo, visa luce immensa, ait ad eum: Domine, adjuva me. Confestim disruptis catenis, & instar lutis dissipatis, propriis ulnis è turri eum exportat, ambulansque cum eo, familiaria miscet colloquia, ut inter amici solent: tandemque Nobilia eum perducit, ubi extra periculum fuit. Sole orto, exponit vicinis, quæ passus sit à tyranno, quid beneficii à S. Leonardo acceperit. *In vita ejus apud Sur. tom. 6. Novemb. 6. c. 10. Vide tit. Furtum exempl. 18.*

SALUTATIO ANGELICA.

EXEMPLUM I.

Beata Maria salutationem sæpe repetens & relegens miles moritur, & ex parte capitis ejus arbor hanc salutationē continens in foliis excrevisse cernitur.

QUidam emeritæ militiæ veteranus seculo, etsi tarde, renuncians, sanctum Cisterciensem ordinem intravit. Quæsitus à magistro novitiorum, si sciret orationem Dominicam, scilicet Pater noster, negavit, se nunquam dicere potuisse contestans. Quid plura; Fit labor inanis, ut discat, & cum nō posset, præcepit Abbas, ut saltem illi brevem Angelicæ salutationis versiculo inculcarent. Quod multo & diuturno labore factum est. Cum enim ad exhortationē magistri sui ipsum versiculum inter prandendō ad unamquamque buccellam fere, ne oblivioni traderet, ruminaret, ex frequenti & longo usu, tantam in ipsa salutatione mentis dulcedinem concedit, ut cordi ejus & ori sola memoria matris Christi indelebiliter adhæreret. Contigit autem, ut post aliquanta annorum curricula veteranus ille devotissime moreretur, & sepeliretur in cœmitorio inter fratres. Mira res! De tumulo ejus non multo post à parte capitis arbor nasci, ignoti generis visa est, cujus folia literis aureis insignita, Ave Maria gratia plena, notabiliter singula continebant. Quod ubi notum fit diœcesano Pontifici ad

ad locum venit ipse miraculi, radicem arboris per effossionem diligentem scrutatus est, & eam de ore veterani illius ortum habere probavit. Nec mora: ubi divinæ ostensionis arbuscula debitum officium executa est, in oculis omnium aruit, & defecit. Quicunque ergo Matri Christi cupis esse devotus, salutationem istam frequens & devotus ingemines. Nec credo illi quicquam gratius vocali laude offerri. *Thomas Cantipratanus libr. 2. cap. 29. part. 9.*

EXEMPLUM II.

Maria tentatum fornicatione juvenem militem, eam frequenter salutantem liberavit, & ad cœlestes nuptias invitavit.

Miles quidam ætate adolescens cum quodam milite divite Domino suo, à quo beneficiatus erat, habitabat. Et licet ætate floreret, amplius tamen florebat virtute virginitatis. Invidia operante diaboli ad uxorem Domini sui gravissime cœpit tentari. Qui cum per annum eadem incessanter tentatione laboraret, jamque ei intolerabilis esset, submota verecundia. Dominæ suæ quid pateretur aperuit. A qua repulsam passus amplius affligebatur. Casta enim erat matrona, & viro suo fidelis. Veniens ad quendam eremitam, de cujus consilio totus pendebat, passionem suam illi cum lachrymis confessus est. Cui vir sanctus fiducialiter respondit: O nihil aliud nocet tibi: Ego tibi dabo consilium, ut desiderium tuum consequatur effectum, per annum istum singulis diebus Dei genitricem Mariam centies cum totidem veniis Angelico versiculo salutabis, & quicquid volueris, per illam impetrabis. Sciebat enim, quod castitatis amatrix juvenem castum licet in errore positum, non desereret: Ipsa enim tantæ pietatis est, ut neminem se invocantem, & sibi fideliter servientem periclitari sinat. Cumque juvenis in multa simplicitate Dominæ nostræ injunctum obsequium impenderet, die quadam sedens in mensa Domini sui recordatus est, quia dies eadem terminus esset anni. Et statim surgens ascendit equum suum, vicinamque intrans Ecclesiam, orationes solitas explevit. Qui cum exiret de Ecclesia, vidit matronam pulcherrimam omnem decorem humanum transcendentem, equum suum per frænum tenentem. Miranti quænam esset, illa respondit: Placetne tibi species mea? Dicente milite: Nunquam pulchriorem te vidi. Illa subjunxit: Sufficeretne tibi, si me posses habere uxorem? Qui cum responderet: Cuilibet Regi bene sufficeret species tua, & beatus judicaretur tuo consortio. Subjecit illa: Ego enim ero uxor tua accede ad me, da mihi osculum, & coegit eum, dixitque: modo initiatæ sunt nuptiæ, & in tali die coram filio meo perficientur. Ex quo verbo cognovit eam esse matrem Domini. Apprehensque strepam ejus, ut ascenderet, præcepit, cujus authoritate miles pressus obedivit: ab illa hora tam plene à libidinis tentatione prædicta miles liberatus est, ut etiam uxor Domini sui miraretur. Hæc cum eremitæ recitasset per ordinem, ille genitricis Dei pietatem simul, & humilitatem admiratus, respondit: Ego interesse volo diei nuptiarum tuarum. Interim de rebus tuis disponas. Quod cum fecisset, & eremita venisset ad diem præfixum, dixit juveni: Sentis aliquid doloris? Respondente illo: Non. Cum secundo post horam idipsum ab eo sciscitaretur, respondit: Modo sentio. Qui post paululum agnonizans spiritum exhalavit, & cœlestem thalamum promissas nuptias celebraturus intravit. *Cæs. lib. 2. cap. 35.*

EXEMPLUM III.

Beata Maria salutationem ambulando legens, visus est post mortem pulcherrimis caligis salutatione Angelica inscriptis ornatus incedere.

Civis quidam Coloniensis habebat hanc consuetudinem, ut quoties solus esset, semper oraret eundo ad Ecclesiam, sive redeundo, vel in curia sua deambulando, Angelicam maxime ruminabat salutationem. Qui cum mortuus esset, cuidam nepti suæ in habitu splendido apparebat, in quo maxime in caligis, & in calceis scriptum erat per totum versiculis, Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, &c. Quia, ut dixi, eundem versiculum deambulando frequentaverat, cruribus ejus, & pedibus crebrius inscriptus apparebat. Ex his, quæ dicta sunt, colligitur, quod sicut Deus secundum qualitatem & modum punit peccatum, ita remunerat & meritum, maxime in illis membris ostendens signa gloriæ, per quæ illa merentur. *Idem lib. 12. cap. 50.*

EXEMPLUM IV.

Quomodo idem frater Thomas à Kempis per benedicta nomina, Jesus Christus, & Angelicam salutationem, se terrentem dæmonem perfugavit.

Cum quadam vice prædictum fratrem Thomam dæmon vellet deterrere, nocte in teterrima horrendaque forma eidem apparuit, quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidisset, intremuit primum ad larvalem intuitum, & quid contra tam

horrendi

horrendi hostis insidias auxilii sumeret, ignoravit. Tandem divino spiritu instigatus, Angelicam cœpit salutationem tremula voce (nam vehementer extimuit) quam melius potuit personare. Sed diabolus, quasi nihil ad hanc salutationem motus, magis magisque trepido cœpit proximare, quousque monachus in salutatione prædicta eousque pervenisset, ut Dominus noster Jesus Christus Amen acclamaret. Quod terrificum nomen ubi dæmon audivit, quasi horrendo quodam tonitru pavefactus, vultum vertit, & quam citissime potuit clamantis vocem aufugit. Videns igitur frater Thomas ad tanti nominis virtutem dæmonem stare non posse, audacius caput pavidum erexit, & repetitis vicibus benedictum nomen Jesus Christus post fugientem hostem inclamavit, & quo ipse clamabat fortius, eo vehementius teter spiritus fugiebat. Quod ubi cognovit religiosus vir, gratias agens Domino Deo, dixit apud se: Si hoc sanctissimo nomine tam facile possum adversæ potestatis vires infringere, de cætero nolo, ut hactenus feci, vel dæmonum machinamenta timere, vel sub eorum (quamvis horrendis) minis fide vacillante trepidare. *Thomas à Kempis hoc refert parte 3. sermonum ad Novitios post serm. 2. exemplo 4. & ex humilitate loquitur, quasi alii acciderit, ut notavit Jodocus Badius in ejus vita.*

EXEMPLUM V.

Beata Maria militem quotidie dicentem Ave Maria, à servo dæmone quatuordecim annis custodivit.

QUidam miles quoddam in via communi habebat castrum, & omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliabat, virginem tamen Mariam quotidie salutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat. Accidit autem, ut quidam religiosus vir sanctus inde transitum faceret, & ipsum prædictus miles continuo exspoliari juberet. Vir autem sanctus rogavit prædones, ut ipsum ad Dominum suum deducant, quia ad ipsum haberet secreta, quæ proferret. Adductus autem rogavit militem, ut omnes de familia sua & castro congregari faceret, & eis verbum Domini prædicaret. Cum autem congregati fuissent, ille ait: Nequaquam hic omnes estis, sed aliquis adhuc deest. Cui cum se omnes adesse assererent, ajebat: Diligenter perquirite, aliquem invenietis abesse. Tunc unus exclamans dixit, quoniam solus camerarius illuc non venisset. Ille autem dixit: Vere ipse est, qui solus deest, pro eo ergo cito mittitur, & in medium deducitur. Cum autem virum Dei vidisset, revolutis terribiliter oculis caput instar insani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autem sanctus dixit ei: Adjuro te per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut quis sis, nobis edisseras, & quam ob causam huc veneris palam pandas. Cui ille respondit: Heu adjuratus prodere cogor invitus: Ego enim non sum homo, sed dæmon, qui formam hominis accepi, & 14. annis cum hoc milite hic permansi. Nam princeps noster me huc misit, ut diem, qua ipse suæ Mariæ salutationem non diceret, diligentius observarem, & in eum potestate accepta ipsum continuo strangularem, & sic in malis operibus vitam finiendo noster esset. Quacunque enim die ille salutationem dicebat, in ipsum potestatem habere non poteram. Ecce autem de die in diem diligentius observavi, & nullum diem quin eam salutaverit, prætermisit. Hæc miles audiens vehementer obstupuit, & ad pedes viri Dei se projiciens, veniam postulavit, & in melius deinceps vitam mutavit. Vir autem sanctus dixit dæmoni: Præcipio tibi dæmon in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut hinc statim abscedas, & talem hactenus locum possideas, ubi nulli gloriosam Dei genitricem invocanti nocere præsumas. Hæc ubi jussa dedit, dæmon abscedens evanuit. *Jacobus de Voragine in festo Annunciationis B. Virginis.*

EXEMPLUM VI.

Beata Virgo Maria impudicum juvenem salutationem Angelicam frequentantem per delicatum cibum in fœdis vasculis oblatum emendavit.

QUidam turpissimæ vitæ Dominam nostram non desinebat frequentissime collaudare, & quadam vice cum ipse multum famesceret, ambulans per terræ vastam solitudinem, apparuit ei Domina nostra cum speciosis puellis cibum afferens quamplurimum delicatum in scutellis turpibus & immundis, & ait ei: Comede. Tunc respondit & dixit: Cibus bonus est, & pulcher, sed non possum ipsum comedere propter immunditiam scutellarum. Tunc ait ei Domina nostra: Laudes, quas mihi dicis, bonæ sunt & pulchræ, sed cor tuum immundum est, & ideo tuis laudibus non delector. Postmodum vero per pœnitentiam se mundavit. *Collector speculi. Idem recitat Albertus Castellanus ord. Præd. in libro de miraculis Rosarii beatæ Mariæ Virginis.*

EXEM-

EXEMPLUM II.

Beata Maria ſtatim accepit paucas ſibi ſalutationes Angelicas cum devotione, quam ſine hac multas exſolvi.

VIrgo quædam religioſa ſecundum numerum pſalmorum centum quinquaginta ſalutationes Angelicas, cum totidem veniis reginæ cœli ſingulis diebus offerebat. Sed quoniam propter ipſam multiplicitatem minus digna devotione quam oporteret id faciebat, admonita eſt ab eadem Domina noſtra, quatenus reſciſſis duabus partibus, quinquaginta ſibi quotidie ſalutationes, cum competentibus veniis intente & amoroſe perſolveret, patenter inſinuans, Deo & ſibi acceptius fore, quantumlibet parum ſervitii cum devotione, quam multum negligenter, & ſine devotione exhibitum. *Collector. ſpec. hujus. Vide etiam titulum Simplicitas.*

SCANDALUM.

EXEMPLUM I.

Scandalizati fratres in repauſatione eremitarum, juſta abſtinentia corriguntur.

FRatres de congregatione venerunt in eremum, & applicuerunt ad quendam eremitam, & ſuſcepit eos cum gaudio, & ſicut eſt conſuetudo eremitis, videns eos de labore, poſuit menſam extra horam, & quod habuit in cella, appoſuit eis, & fovit eos. Et quando factum eſt ſero, dixerunt 12. pſalmos, ſimiliter & nocte. Cum autem vigilaſſet ſenex, audivit illos inter ſe loquentes: quia ſolitarii viri plus repauſant in eremo, quam nos in congregatione. Mane autem facto, cum ambulaturi eſſent ad alium vicinum, dixit eis: Salutate eum pro me, & dicite ei: Obſerva, & noli adaquare olera. Ille autem cum hoc audiſſet, intellexit verbum, & tenuit eos uſque ſero laborantes jejuniis. Cum autem ſero factum eſſet; fecit prolixius opus Dei, & poſtea dixit: Ceſſemus modice propter vos, quia de labore eſtis, & dixit iterum: Quotidie quidem manducare non ſolemus, ſed propter vos guſtemus modicum. Et appoſuit ejus panem ſiccum & ſal, dicens: Ecce propter vos feſtivitatem habemus hodie, & miſit parum aceti cum ſale: Et ſurgentes cœperunt pſallere uſque mane. Et dixit eis: Propter vos non poſſumus adimplere regulam noſtram, ut modice pauſetis, quia peregrini eſtis. Mane autem facto volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Manete aliquantulum temporis nobiſcum, ſin alias, vel propter mandatum tres dies ſecundum conſuetudinem eremi facite nobiſcum. Illi autem videntes, quia non relaxaret eos, fugerunt occulte. *Ex lib. Doct. Patrum, num. 30.*

EXEMPLUM II.

Scandalum ponens ſaluti animæ, & conſobrium à monaſterio extrahens Præpoſitus Leodienſis citatus ad judicem Deum venire compellitur.

MOnaſterium ſancti Jacobi apud Leodium, quidam adoleſcens conſobrinus Eccleſiæ majoris Præpoſiti, cauſa majoris devotionis & religionis intravit. Quod ut audivit Præpoſitus, indigne tulit, & mandat Abbati remitti ſibi conſobrinum per clericos. Renuit ille. Tunc Præpoſitus forti manu collecta ſatellitum intrat violenter cœnobium, rapit juvenem, & nudatum ſancto habitu, induit ſeculari. Abbas monaſterii collectis primoribus civitatis de Epiſcopo conqueritur, & totum clerum pro tantis injuriis interpellat. Hoc cum indignanter audire vix vellet Epiſcopus, & Abbatem potius impeteret duris verbis, Abbas flexis genibus cum moderamine dixit: Judicem contra te, ô Præpoſite, in terra habere non poſſum, & ideo contra te Deum ſummum judicem interpello, ut infra quadraginta dies uterq; noſtrum compareat, coram illo ſententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præſul cachinnans cum ſuis irriſit hominem, atque ſprevit, & repulit exprobratum. Quid plura? Quadrageſimo die circa horam nonam mortuus eſt dictus Abbas. Et cum pro eo ſolemniter pulſaretur, ſedens in balneo Præpoſitus, quæſivit à circumſtantibus, quid hoc eſſet. Mox quidam ingrediens dixit: Abbatem ſancti Jacobi jam defunctum, & pro eo pulſationem fieri tam ſolemnem: illico recordatus Præpoſitus quadrageſimam eſſe diem, qua ſe citatum coram ſummo judice audierat ab Abbate, conſternatus animo dixit ſuis: Cito, videte quid faciam: Moriturus ego ſum, comparere me hodie ſummi judicis aſpectibus oportebit. Nec mora. Poſt hæc verba, cum balneum egredi feſtinaret, in aſtantium manibus cum diro ejulatu, & vocibus expiravit. Illic proculdubio reſpondere compulſus, ubi cauſarum ſtrepitus ceſſat, juriſperitorum advocatio conticeſcit: ubi nec preces, nec pretium laborabunt. *Thomas Cantiprat. lib. 2. cap. 35. parte 2.*

SCIENTIA.

EXEMPLUM I.

Scientia ſubtilium ſcripturarum curioſius inſiſtens, & ob id ſeipſum ſeducens admonetur, ut vitas ſanctorum Patrum & Martyrum triumphos frequentaret.

REfert Hugo de ſancto Victore in Didaſcolicon, de quodam probabilis vitæ, qui multum flagrabat amore ſcripturarum, & deſiderio ſapientiæ fervebat impudenter. Spretis namque ſimplicioribus

scripturis, cœpit profunda rimari & obscura, & ænigmatibus scripturarum enodandis, & mysticis sacramentorum intellectibus insistere. Sed mens humana non sustinens tantum pondus, non solum ab utilibus, sed à necessariis actibus cœpit cessare, versoque vento in contrarium ex scripturis occasionem erroris accepit, quibus noluit uti cum moderamine discretionis. Sed miseratione divina ille tandem per revelationem est admonitus, ne amplius earum scripturarum studio incumberet, sed sanctorum Patrum vitam & martyrum triumphos frequentaret, sicque in brevi ad statum pristinum est reductus. *Hugo de S. Victore l. 5. Didascalon. cap. 7.*

EXEMPLUM II.

Studium scientiæ Bononiæ inchoans minister de ordine S. Francisci, à beato Francisco maledicitur, & ignea gutta cum lecto perforatur, & ad inferos deportatur.

QUidam frater Minor Joannes de Sciactia tempore beati Francisci minister erat Bononiæ, & valde literatus, qui absq; licentia beati Francisci ordinavit studium Bononiæ. Beato autem Francisco absenti fuit nunciatum tale studium ordinatum esse Bononiæ. Beatus autem Franciscus immediate ivit Bononiam, dure reprehendit illum ministrum dicens: Tu vis destruere ordinem meum, desiderabam, & volebam exemplo Domini mei fratres meos magis orare, quam legere. Recedens de Bononia sanctus Franciscus, maledixit ei dura maledictione, statimq; cœpit infirmari, & infirmus per fratres misit rogando beatum Franciscum, ut retractaret maledictionem. Respondit B. Franciscus: Illam maledictionem, qua illi maledixi, confirmavit in cœlo Dominus Jesus benedictus, & maledictus est. Infirmus itaque minister, tristis jacebat super lectum, male consolatus. Et ecce subito descendit de alto, quædam gutta ignea & sulphurea super corpus ejus, perforans corpus ipsum, & lectum, in quo jacebat. Et cum maximo fœtore ipse miser expiravit, & diabolus accepit animam ipsius. *Ex Chronico Minorum Gallico, lib. 1. cap. 23. Vide etiam tit. Charitas, exempl. 1 tit. Cœlestis gloria, exempl. 1, tit. Adulterium, exem. 2. tit. Blasphemia, exempl. 6. tit. Infernus, exempl. 7. tit. Apostata, exem. 6. & tit. Humilitas, exem. 13. 21. & 30.*

SCRUPULUS.

EXEMPLUM I.

** Scrupulis liberatur Virgo ante mortem.*

VIrginem quandam multum devotam fuisse mihi constat in civitate Norimbergensi, Bambergensis diœcesis, quæ Cunegundis vocabatur. Hæc vivebat more castarum, bonarumque virginum in victu, vestitu, vitatione seculi, & in his, quæ ad Dei cultum pertinebant, sine querela ad omnem hominem: sed adeo timida, & scrupulosa in conscientia extitit, ut vix meminerim in hoc parum reperisse. Nam post puram & integram à se sæpe factam confessionem sacramentalem, frequenter gravibus stimulabatur scrupulis, de insufficienti confessione, ut timebat transacta. In minimis rebus, ubi nullum vel modicum peccatum erat, mortalis criminis lapsum verebatur adesse, & ita nulla pacem domo conscientiæ fruebatur, quidquid enim egit, aut omisit de genere bonorum, in his semper peccatum notabile adfuisse suspicabatur. Cœpit itaque ex his inordinatis timoribus in sexu fragili, naturalis sua complexio labi plurimum, & dietim vires decrescebant corporis, quia se semper plenam peccatis gravibus, non diffinitive judicabat, sed verebatur. Timuit ipsa, timuerunt confessores ejus, & non minus cohabitantes sibi virgines, si in tali statu scrupulosissimæ conscientiæ deprehenderetur prope mortem, fortassis desperationis laqueo ab hoste maligno caperetur. Intuentes igitur viri prudentes & animarum medici, corporis defectum redundare in animæ grave periculum, interpretabatur virgini, quæ in periculo erat usum rationis perdendi, quod ad jejunia Ecclesiæ quædam nullatenus, sicut sana, teneretur. Sciebant enim, quod labor quotidianus, quo gravabatur, quia pauper erat rebus (aliis enim famulabatur virginibus) & præterita jejunia, ac abstinentia fomitem libidinis non ministrarent, sed castitati servandæ potius satis essent. Sed ad ista tristitia major cor ejus invadebat, cum videlicet intuebatur se privari instrumentis virtutum, quibus communiter plebs fidelium utitur. Obedivit tamen discretis confessoribus, licet invita, & non sine pusillanimitate maxima. Tandem vero natura deficiente, lecto decubuit, & terminum vitæ appropinquare agnovit. Et ecce divina arridente gratia ante triduum circiter suæ mortis omnis scrupulus, timor, & pusillanimitas plene animam virginis reliquerunt, ita ut sumptis Ecclesiæ viaticis & Sacramentis, ad literam, in pace in idipsum dormiret & requiesceret: quam singulariter in ipsa Dominus tunc constituerat. Nam antea de insolita hilaritate quædam admirantes sibi sociæ dicebant virgines, quæ ejus præteritum timorem noverant: Nunquid conscientia te redarguit modo, sicut area, quod Ecclesiæ quædam jejunia gradiente corpore non servasti? Quibus illa respondit: Animum scio paratum habui ad jejunandum,

andum, sed quia animarum medici Dei vicem habentes ista inhibuerunt, obedivi eis, nec exinde pœniteo, ut timor, sperans de Christi benignitate, suo redempta sanguine salvari, & ita requievit, ut præmisi, in Domino. *Libr. 2. Formicarii Joannis Nyder, cap. 12.*

EXEMPLUM II.

* *Devota Priorissa Catharina de Westhusen, circa mortem scrupulis omnibus liberatur.*

NOvi nobilem, divitem, & potentem Dominam, relictam cujusdam militis de civitate Argentinensi, quæ Catharina de Westhusen nuncupata est. Hæc dum manebat in seculo, & in civitate prædicta, ubi multæ devotæ Deo militant viduæ, earundem omnium specialis mater & patrona extitit, sed in animo valde scrupulosa fuit. Cum autem in Columbaria monasterium sororum de Subtilia nostri ordinis reformaretur, relicto seculo, ibidem sanctæ conversationis habitu induta est, & professa. Et quia una, ut puto de fortibus mulieribus fuit, de quibus Proverbiorum ultimo Salomon scribit, idcirco quibusdam interjectis annis Priorissæ & Suppriorissæ gerebat officium successive in omni charitate & dilectione: nec fœminæ aliquid deesse videbatur perfectionis, nisi quod plena fuit scrupulis, adeo ut cum illuc in causis ordinis venirem, cum sola hac sorore me plurimum occupare opus fuit, ut pusillanimitatem ejus compescerem: Hoc enim bonum præter alia in se habuit ut audito superioris sui, vel alterius ex fama boni, & sapientis viri judicio, in aliqua sibi dubia materia, statim eidem acquievit. Timuit ipsa, timuerunt etiam ipsi qui eam noverant confessores, quod si infirma appropinquaret morti, aliquando in his scrupulis, præsertim de iteratione à se bene confessarum rerum, in periculo pusillanimitatis amplius poneretur, quam antea. Sed divina misericordia, quæ præterita fœminæ opera inspexit, actum est per omnia contrarium. Nam una die satis inopinate, licet quinquaginta annos vix vel non accederet, infirmata est, & dietim cœpit deficere, & pro tunc omnis scrupulus & inordinatus timor ab ea penitus abscessit, dixitque ad fratrem Joannem Wolffhardi, quem utpote devotum virum in confessorem specialem præelegerat: Ecce pater, scitis, quam erronea fui, & timida in conscientia nimium, sed Dei gratia, ne timeatis, totum abscessit, de peccatis à me confessis & commissis remissionis gratiam pie & fidenter spero, & credo. Et ita invocans beatum Petrum Apostolum, suumque discipulum Apollinarem, quos peculiarissime in vita, corde, ore, & opere dilexit, tandem eadem ægritudine, præmunita Ecclesiæ alimentis, vita devote functa est. *Lib. 2. Formic. Joann. Nyder. cap. 12.*

EXEMPLUM III.

* *Pius quidam inopinata morte eripitur, ne haberet spatium intendendi scrupulis suis.*

HAbuimus aliquando in conventu reformato Columbariensi ordinis Prædicatorum quendam fratrem, Petrum nomine, qui à primæva conversione sua, quam in conventu Norimbergensi primum inierat, omnium virtutum honestate conspicuus, religionis exemplar fuerat, & speculum, nam ad colligendum eleemosynas ostiatim semper paratus, in domo obediens, die ac nocte in choro sedulus, & cunctis affabilis fuit fratribus, sed conscientiam, ultra quam credi potest, timidam, scrupulosam, & pusillanimem habuit, omnia tuta timuit, & nimis, videbatur. Unde de his discretiores fratres cum sæpe jocose vexabant, quem sciebant æquo animo cuncta tolerare, quæ sibi contra Deum esse non videbantur. Et quamquam esset postea jam factus sacerdos, fortis corpore, complexione vividus, & in annis attingens vix tricesimum, tamen, ut ex multis conjecturis habuimus, timor iste vitalia læsit nimium. Unde quadam die satis improvise in ægritudinem nescio quam incidit, in qua statim necesse fuit, ut decumberet. Cumque bona fide in infirmaria usu rationis perfecte utens, patientia lenis, & devotione solida fervidus jaceret, & immobilis, statim & inopinate agonizare cœpit, & religiosis gestibus diem clausit extremum: nam paulo ante præcedenti die more solito confessus est, & missam celebraverat, talemque vitam in ordine semper duxerat, quod de morte improvisa & subitanea mala saltem, & periculosa, signum periculi non aderat discretorum virorum judicio. Et in Domino confido, quod inopinatus iste interitus non nocere potuit, sed fortassis divina clementia, ne pusillus animo mortem timeret nimium, aut ejus circumstantias, statim finem vivendi in corpore dare disposuit animæ sibi placituræ. *Libr. 2. Joannis Nyder. Formicarii cap. 12.*

SEPELIRE.

EXEMPLUM I.

Plura sepulchra facinoroso Præposito præparata bufonibus plena reperta sunt, à quibus tandem corpus ejus devoratum est.

LEgitur, quod in castro, quod dicitur Mons desiderii, erat quidam Præpositus valde facinorosus.

qui cum mortuus esset, & vellent eum sepelire, viderunt fossam scaturire bufonibus, tunc fodientes aliud sepulchrum, invenerunt illud similiter plenum bufonibus, similiter tertium & decimum. Tunc dixit quidam sapiens: Quare vultis cassare judicium Dei? projicite cadaver, ubi vult Deus projici illud. Cumque projecissent corpus in fossam, ubi erant bufones, devoraverunt corpus illud totum usque ad ejus ossa. Tunc omnes, qui aderant, cognoscebant esse judicium Dei. *Collector Spec.*

EXEMPLUM II. & III.

Moritur Episcopus, quia sepulturam sacram dederat cuidam malæ vitæ. Et corpus alterius item mali inventum è sacra sepultura sublatum.

VAleriano patritio in Brixia defuncto, Episcopus ejusdem, arrepto pretio locum in Ecclesia præbuit, qui usque ad senectutem levis ac lubricus fuerat, modumque pravitati ponere contempserat. Nocte, qua sepultus est, Sanctus faustinus martyr, in cujus Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit dicens: Vade & dic Episcopo, ut projiciat hinc fœtentes carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit, die trigesimo morietur. Custos vero Episcopo timuit confiteri, & trigesimo die Episcopus mortuus est. In Genuensi quoque urbe Valentinus quidam defunctus est vir lubricus & levis, cujus corpus in Ecclesia sancti Syri martyris sepultum est. Nocte media factæ sunt voces, ac si quis violenter de Ecclesia raperetur foras. Ad quas voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos teterrimos spiritus, qui Valentinum ab Ecclesia extrahebant. Qui territi reversi sunt. Mane facto aperientes ejus sepulturam, non invenerunt ejus corpus. Cumque extra ecclesiam quærerent, invenerunt in sepulchro alio positum ligatis pedibus. *Gregor. in Dial. lib. 4. cap. 53. & 54.*

EXEMPLUM IV.

Campanæ sponte sonant in sepultura cujusdam ignoti.

ANno Domini 1602. cum fames intolerabilis Flandros premeret, grandisque multitudo hominum panis quærendi gratia confluerent Aldemburgum, repertus est ibi quidam prima luce, qui sub dio de nocte fame (ut creditum est) perierat: qui dum sepeliretur prohibuit sacerdos Gidebertus, ne pulsarentur campanæ, eo quod homo esset ignotus; sed ecce ibi stupentibus cunctis qui aderant, prodigio per se æra illa personuerunt. *Jacob. Meyer lib. 2. Annal. Flan. anno 1602. Vide etiam tit. Ecclesia, ex 1. tit. Luxuria, exempl. 2. tit. Missa, exemp. 2. tit. Ebrietas exempl. 2. & tit. Defuncti, exempl. 18. tit. Traditor, & tit. Venditio fraudulenta.*

SERVIRE DEO.

Servum Domini se esse Beatus Franciscus audivit, cum sancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

COnvocavit semel beatus Franciscus multos fratres, & ait illis: Rogavi Dominum, ut mihi dignaretur ostendere, quando sum servus ejus, & quando non. Nam nihil aliud vellem, quam existere servus ejus. Ipse autem benignissimus Dominus sua dignatione mihi respondit: Servum meum veraciter te esse cognosco, cum sancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideo vocavi vos, fratres, & hæc vobis insinuavi, ut coram vobis possim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum. *In Chronico Minorum Gallico, cap. 83. lib. 1.*

SILENTIUM.

EXEMPLUM I.

Silentium regulare refringere nolentes monachi duo à barbaris capti, grandi miraculo ab eorum manibus liberantur.

TEmpore, quo sævissima gens Northmannorum, Pictavorum, & Turonum fines vastabat, duo fratres ordinis Cluniacensis Turones mittebantur. Qui dum caperent iter, & in quendam locum gratia quiescendi divertissent, ab ejisdem Northmannis nocte capti sunt, & capere quidem eos, ac ligare manus eorum, deinde minari potuerunt, sed eorum silentium corrumpere nequiverunt. Mane autem cum ad locum constitutum applicuissent fratres, ut erant ligati, se paululum ab eis sequestrantes, in terram se prostraverunt, ut peracto psalmorum cursu silentio finem imponerent; Nondum vero oratione completa venit pars reliqua Northmannorum, multa præda capta, quorum dux cernens fratres in terra jacere, audito quod illi nullo modo possent eos loqui facere, barbarica immanitate turgidus, inclinato velut ad feriendum, conto irruit super eos, metum mortis incutiens, cæteris quoque barbarico ritu manibus plausum dantibus. At illi ut erant animo constantes, corpore permanserunt immobiles, quod fiebat jure & observantia sanctæ regulæ, sub qua & mori cupiebant & vivere. Sed omnipotentis manus eorum exhilaratum spectaculum convertit in luctum. Mox enim ut ille barbarus ad eos appropinquavit, equus phaleratus, cui insidebat, in obliquum resilivit, & sessorem ejus in terram stravit, & collisit, quam collisionem statim febris lethalis secuta est. Conticuerunt omnes,

omnes, & versi in stuporem cœperunt quærere inter se, quid ex eis deberent facere. Tandem reperto consilio dignum esse censuerunt, ut pro vita sui ducis unus ex eis cæderetur. Deinde cœperunt sorte quærere, quem ex eis deberent interimere: Sed super virtutum viros, & sorte Christi connumeratos nullo modo diabolica cadere poterat sors, ita ut illi obstupescerent, dicentes, eos ultra homines esse, super quos eorum sors non potuisset cadere. Tunc manus eorum velociter dissolverunt, & abire fecerunt. *Vincent. lib. 24. cap. 60.*

EXEMPLUM II.

Silentium servans iratus monachus Echelredi ducis pietate præmiatur.

ANno Henrici Secundi Imperatoris decimo nono, Echelredus quidam nomine, Danos fugiens, venit Northmanniam ad Richardum fratrem uxoris suæ Emmæ, filium Richardi ducis, qui cœnobium Fiscanense, quod pater suus inchoaverat, perfecit. Hic noctibus custodias famulorum fallens, ad matutinas monachorum ibat, genua flectens in oratione usque ad lucem. Quadam nocte sic faciens, ostium monasterii invenit obseratum, qui excusso violenter pessulo soporem sacristæ turbavit, qui surgens à somno, & videns eum plebeio amictu vestitum, in capillos involat, & multos colaphos intulit. Ille incredibili patientia nec responsum ei dedit. Postero die in capitulo querelam deposuit, & monachum illum ad vicum Argennas sibi præcepit occurrere, minitans se sic vindicare, quod tota de hoc Gallia loqueretur. Die dicto monachus à judicibus adjudicatus est, quem ille mox absolvit, & vicum eundem, qui optimi vini ferax est, officio sacristæ addixit, pronuncians eum optimum esse monachum qui bene custodiens munus injunctum, nec etiam iratus silentium fregit. *Vincent. Beluacensis libr. 25. cap. 13.*

EXEMPLUM III.

Silentium continuum servans monachus, flagrans igne monasterium oratione salvavit.

AFfligemium monasterium ordinis S. Benedicti in Britannia religione probatissimum est, & in charitate præcipuum, in hoc cœnobio monachus erat ita silentio deditus, quod infra 16. annos ab ejus ore nec una verbi syllaba per tantum tempus audiretur. Contigit (sicut à monachis ibidem audivimus) ut in claustro gravissimum ignis incendium grassiretur. Tunc idem monachus, videns humanum auxilium non valere, mox se contulit ad Dominum, oransque paululum in silentio, linguam diu mutam in hæc verba laxavit: Stes ignis. Hac hora flamma penitus conquiescas. Mirares! Vim virtutis suæ oblitus est ignis, stetitque in verbo viri sancti, & flamma penitus extincta est. *Thomas Cantiprat. lib. 2. cap. 13. part. 4. Vide etiam tit. Loqui, exempl. 3. & tit. Confessio. exempl. 16.*

SIMONIA.

EXEMPLUM I.

Henricus Tertius Imperator aspero morbo laboravit, quia Episcopatum clerico propter fistulam argenteam dederat, eo autem clerico deposito, convaluit.

IDem Henricus tempore Conradi patris sui à quodam clerico fistulam abstulerat argenteam, qua pueri ludentes aquam jaculantur, pactus ei Episcopatum, cum foret Imperator, adultus repetenti pollicitum impigre dedit. Non multo post aspero morbo correptus decubuit, & morbo crescente triduo mutus jacuit. Episcopi præsentes triduano jejunio indicto pro vita ejus Domino supplicabant. Convalescens accitum Episcopum, quem pro fistula fecerat, Concilii sententia deposuit, confessus se toto illo triduo dæmones infestos, ac valde molestos sibi vidisse, flammam in se per fistulam jaculantes, flammam dico adeo pertinacem, ut noster ignis respectu illius jocus putetur. Quemadmodum enim se habet pictus ignis ad ignem verum & ardentem, ita ignis infernalis ad hunc nostrum ignem, qui est naturalis. Interim vero juvenem semiustum adventasse, ferentem calicem aureum immensæ magnitudinis, plenum aqua, cujus visione & laticis aspersione extinctos ardores evaserat. Hic erat B. Laurentius martyr gloriosus, cujus Ecclesiæ tectum longa incuria dissolutum compaginari fecerat, & præter alia munera calice aureo eandem Ecclesiam honoraverat. Eundem Henricum aliquando inimicos fugitantem, cerva quædam ultra invadabilem fluvium evexit. *Vincentius Beluacensis, lib. 25. cap. 19.*

EXEMPLUM II.

Simonia depravatum monasterium sanctimonialium, beato Hieronymo revelante, horribili ruina corruit.

FUit apud Thebaidem superiorem monasterium quoddam fere ducentarum dominarum, dives, beneque reclusum, ac omni honestate decoratum: sed tamen unum, quod fuit pessimum vitium Simoniæ, retinebat. Nam hæc servabatur ab eis abusio, ut nulla possit ad eas habitandi gratia accedere, nisi

nisi certa pecuniæ quantitas secum iret. Nec affectu charitatis, sed desiderio pecuniæ recipiebatur. In hoc monasterio fuit monialis quædam grandæva, ab infantia Deo devota, quæ vitium hoc horrebat. Cui nocte quadam in oratione positæ apparuit S. Hieronymus, locum copioso lumine illustrans, præcepitque ei, ut mane ad Abbatissam, cæterasque sorores pergeret, dicens: quod nisi à peccato jam inolito desisterent, ultionem divinam subito super se viderent. His dictis disparuit. Perterritâ de visione, & quis hic fuerit cogitans, totam noctem in oratione transegit pervigilem. Mane autem pulsata nola, omnes in capitulum congregavit. Surgit illa è medio, quæ viderat, cunctis manifestans. Fit illa cunctis irrisio, clamant eam fatuam, & hoc somniasse. (Acceptâ contumeliâ, læta quidem de se, dolens tamen sororum obstinationem, ad solita orationum revertitur auxilia, orans, ne quod viderat sororibus eveniret. Post decem dies mediâ nocte hâc causâ oranti iterum adest Hieronymus jubens, quæ semel, jam secundò sororibus insinuaret. Cui illa: Quis es Domine mi, qui jubes talia? Hieronymus inquit sum, & ab oculis ejus evanuit. Illa etsi sciret earum duritiem, maluit tamen ab eis quasi fatua derideri, quàm præceptis Dominicis contraire. Congregatis ergo eisdem, cùm surgens è medio, quæ viderat, vellet intimare, ante sermonem inchoatum surgentes illæ cum cachinno domum exierunt, solam illam relinquentes. Transactis insuper diebus tribus, dormienti prædictæ sanctimoniali gloriosus Hieronymus ineffabili vallatus Angelorum consortio apparens, eam excitavit, eique præcepit, ut cito de monasterio exiens, futuram vindictam non expectaret. Cumque lachrymis illa oraret, ne fieret, respondit Hieronymus: Ad Abbatissam, ait, pergito & cæteras dicesque eis, nisi pœnitentiam egerint hâc nocte, divinam sentient ultionem. Quod si contempserint, exire ne moreris. His dictis disparuit. His anxia factum capitulum adiit, vehementer campanam trahens, ut aliæ convenirent. Quod Abbatissa audiens, sciretque ab ista pulsari, iracunda ad capitulum properat, nullumque volens ab ea audire verbum, minatur, quod nisi cessaret, eam è monasterio expelleret. Cui illa: Rogo facias quod minaris. Nam amplius hoc in loco non manebo, gloriosus Hieronymus mihi apparens divinum judicium monasterio mox futurum mihi patefecit. Hæc audiens Abbatissa, deridere cœpit, æstimans eam vesano capite ista fari, convocansque ostiariam, jussit, ut hanc de monasterio mox fugaret, jussitque, ut aliquali horâ, extra sic dimissam faceret iterum introire, ut sic cessaret. Hac de re læta sanctimonialis citius egressa est lachrymis perfusa pro his, quæ monasterio noverat evenire. Et quid accidit? Pene limen ostii sanctimonialis excesserat, & subitò totum corruens monasterium omnes oppressit, ut ne una quidem remaneret. Sanctimonialis autem illa ad aliud dominarum monasterium se transtulit apud Thebaidem inferiorem, ubi hactenus præcipuâ sanctitate viva manet. *Epist. Cyrilli ad Augustinum liter V.*

EXEMPLUM III.

Simoniacus per miraculum deprehenditur.

Hildebrandus prius Prior Cluniacensis, post Papa, dum in minoribus constitutus, legatione fungeretur apud Lugdunum, Archiepiscopum Ebroicensem de simonia miraculosè convincit. Nam dum ille omnes suos accusatores corrumperet, & convinci non posset, Legatus, ut gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, diceret, imperavit. Ille autem gloria Patri, & Filio expedite dicebat, Spiritui verò Sancto dicere non poterat, quia in Spiritum Sanctum peccaverat. Mox ut depositus est, post confessionem claré Spiritum Sanctum nominavit. *Petrus Damianus epist. lib. 1. epist. 9.*

EXEMPLUM IV.

Relictis in electione Abbatis tribus Simoniacis, simplex alius eligitur.

INstante electione de Abbate in monasterio S. Dionysii in Francia, ad eam aspirans præpositus obtulit Philippo Regi quingentas libras, ut ipsius partem fovere dignaretur. Cui Rex nihil promittens, sed ex muneris perceptione spem dans, pecuniam fecit tradi Camerario suo Similiter fecit Cellerarius de hoc nihil sciens, & Thesaurarius similiter. Die ergo ad eligendum statuta, Rege in Capitulo existente, tribus illis firmiter expectantibus vidit Rex in angulo Capituli quendam monachum simplicem, quem vocans eum Abbatem constituit. Illo autem fortiter se excusante, & allegante multa, & inter cætera dicente, Abbatiam esse obligatam, & ipsum pauperem, Rex subridens respondit: Ego statim mille & quingentas libras vobis do-& si indigueritis, accommodabo vobis. Sicque Simoniaci fuerunt confusi. *Cæsar. in Dial. miraculorum, lib. 6. cap. 14. Vide etiam tit. Eleemosyna, exempl. 5. & tit. Bigamia.*

SIMPLICITAS.

Supra tumulum simplicis pueri Salaun. in vita sæpi repetentis illa duo verba, Ave Maria, ortum est lilium

lium pulcherrimum, cujus flores referebant hæc verba: Ave Maria, literis aureis scripta.

TEmpore Urbani V. circa annum Domini 1350. florebat in innocentia, simplicitate, & sanctitate vitæ admodum austeræ, pauper, rudis & simplex mendicus, nomine Salaun, qui in annis puerilibus ad scholas missus, nihil potuit aliud discere, quàm hæc verba latina, Ave Maria. Cumque in Britannia gallica ostiatim per pagos panem quæritaret, repetebat supradicta verba, Ave Maria. Ter quater, quinquies, & sexies ordinariè. Quamobrem illius provinciæ habitatores ipsius innocentiam & sanctam simplicitatem intuentes porrigebant ei, quod comedere ipsimet statuerunt. Tunc Salaun conferebat se ad certum quendam fontem, ab urbe Laudevenec unâ fermè leuca gallica dissitum, in cujus aquis suum panem, & quicquid mendicando acceperat, macerare & condire solebat, nullo unquam alio potu cibove utens, quam pane madefacto in supradicto fonte. Lectus ejus nuda erat humus, capitis cervical lapis, idque sub arbore tortuosa, & modicum à terra erecta juxta illum fontem. Hyberno tempore, cum præ frigore rigesceret, ascendebat illam arborem, & ramos flexiles apprehendens librabat corpus sursum deorsumq; & hâc motoria agitatione temperabat argoris sævitiam pleno ore decantans sexies, ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! ô Maria! Cumque aliquando incresceret hyemis asperitas, in aquas fontium per antipristasin, & contrarietatem qualitatem fumantes insiliebat, hinc factum est, ut incolæ talia facta conspicientes eum fatuum vocitarent, sed Deus admirabilis in Sanctis suis volens Matris suæ famulum excusatum habere ob innocentiam, & nomen Virginis Mariæ celebratius reddere, miraculum quod sequitur edidit: nam cum defunctum hunc innocentem, simplicem Salaun vicini sub arbore sepelissent, eodem loco, ubi solebat sibi lectũ sternere, qui erat nuda humus fonti adjacẽs: accidit, ut posteà pulcherrimum lilium miraculosè super ipsius tumulum cresceret, cujus flores repræsentabant hæc verba: Ave Maria, aureis literis exarata.

Dominus Joannes de Langoeznou, Abbas Cœnobii regalis Landeuenet, in Britannia Galica Diœcesis Cornovallio qui testatur se vidisse illud miraculum, quique est autor hymni ad B. Virginem pro defunctis, qui incipit: Languentibus in purgatorio, in quo sexies reperitur, ô Maria, ad imitationem S Salaun Scriptum est in volumine legendas Sanctorum Gallicas complectente, in lucem vulgato per Doctores Parisienses. ad primum diem. Novemb. Unde etiam Tit. Doctrina.

SOCIETAS.

EXEMPLUM I.

Societate pudicæ virginis fretus rex barbarorum convertitur, & martyris palma decoratur.

25. Junii.

PAssa est Romæ sancta virgo Lucia, quæ Urbica fuit natione, sed rapta fuerat ab Accia barbarorum rege. Qui cum eam ductam in patriam suam vellet violare, videns illa libidinosam ejus insaniam: habeo, inquit, sponsum, qui statim vindicet injuriam meam in te. At ille repletus ait: Et qui est sponsus tuus, vel cujus potestatis est, ut injuriam tuam vindicet? Illa fiducialiter respondens, & ut ancilla Christi nihil metuens, ait: Deum, cui me devovi habeo defensorem qui in cœlo est, habens potestatem universæ carnis, qui his qui eum cognoscunt petentibus omnia præstare potest. His ille auditis valde territus est, ita ut ex tunc eam ut Deam honorare inciperet. Jussitque statim ei cubiculum separatim fieri, ubi nullus virorum haberet ingressum, & lectum dignissimum poni in cubiculo illo, ac puellas ei honorifice obsequi. Quo illa ingressa cœpit orationibus & jejuniis vacare, Deoquo die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam suam dignatus esset in captivitate respicere, tantumque ei præstitisset à rege alienigena invenire, Pro quo etiam frequenter orabat Deum, ut nihil mali ei contingeret, vel domui ejus. Ipse ad bellum procedens rogabat eam, ut Deum suum peteret, quatenus devictus hostibus salvus domum rediret. Quod cum semper fieret, eam magis quam matrem honorare cœpit, intelligens, quod ejus orationibus Deus illum in omnibus adjuvisset. Nam quotiescunque contra adversarii, sive sponte, sive ab illis provocatus perrexit, illis prostratis victor domum rediit. Completis autem ibi viginti annis sancta Lucia præceptum in somnis acceperat, ut Romam rediret, eo quod eam ibidem complere martyrium oporteret. Quod cum illa regi retulisset, ille respondit: Si tu hinc subducis te, mihi non expedit hic remanere. Nam venient adversarii mei, quos Deus semper interfecit te orante, & occident me. Ad hæc illa: Si placet tibi veni, Credo enim in Deo meo, quod & te sibi servum adoptabit, & sociabit gregi suo sancto. Hæc ille cum statim audisset, domum, matrem filios, & omnia sua derelinquens, cum ancilla Christi comitatus est, non jam ut barbarus, sed ut civis, non ut lupus, sed ut ovis, simulque Romam venerunt tempore persecutionis. Post paucos dies comprehensa Lucia adducitur

tur ad supplicium. Quod cum audisset. Accia spontе occurrit, & cervicem suam cum ea gladio suppofuit, profitens se esse Christianum. Et sic ambo decollati pariter in paradiso Deo suscepti sunt. *Vincentius Beluacensis lib. 12. cap. 97.*

EXEMPLUM II.

Societate mala fretus juvenis, à beato Joanne Apostolo conversus pessimus latro effectus est.

AUdi fabulam, non fabulam, sed rem gestam de Joanne Apostolo, & memoriis omnium traditam. Cum post Domitiani tyranni obitum de Pathmos insula Ephesum rediret, rogabatur etiam vicinas lustrare provincias, quo vel Ecclesias fundaret, in quibus non erant locis, vel in quibus erant, sacerdotibus ministris, instrueret, secundum quod ei de unoquoque Spiritus sanctus indicasset. Cum ergo venisset ad quandam urbem, haud longe positam, omnibus Ecclesiasticis solemniter adimpletis, vidit juvenem quendam validum corpore, & vultu elegantem, sed & animo acrem nimis. Respiciensque ad Episcopum, qui nuper fuerat ordinatus: Hunc, inquit, tibi summo studio commendo sub testimonio Christi, & totius Ecclesiæ. Hunc ille suscipiens, omnem se adhibiturum (sicut præcipiebat) diligentiam pollicetur. Sed iterum atque iterum eadem sæpius repetens, juvenem commendabat attentius, & post hæc Ephesum rediit. Tum vero Presbyter in domum suam adolescentem suscepit commendatum, & cum omni diligentia nutrit, fovet, ad ultimum etiam baptismi gratiæ tradit. Post hæc velut condens gratiæ, qua fuerat communitus, paulo indulgentius habere juvenem cœpit. Sed ille immatura libertate potitus, & continuo per æquevos, quibus luxus & desidia cordi est, amare vitia, & corruptæ viæ incedere tramitem perdocetur. Et primo quidem conviviorum illecebris decipitur, inde nocturnis eum furtis sibi socium participemque constituunt, post hæc jam ad majora flagitia pertrahunt. Interea sensi juvenis formabatur, & instituebatur ad scelera, & qui esset acer ingenio, sicut equus infrænis & validus duris morsibus obfirmatis recti itineris lineam derelinquens, rectore contempto, rabido cursu totus fertur in præceps. Ita succedentibus temporibus perit. Dedignatur jam de parvis sceleribus cogitare, grandia molitur, & ex integro perditioni se tradens nulli se inferiorem esse in flagitiis patitur. Denique illos ipsos, qui prius magistri criminum fuerant, discipulos facit, & latronum ex his turmas, quibus ipse rex & Princeps violentus præesset, instituit, & cum his omni crudelitate grassatur. Verum tempore elapso, cum rei ita poposcisset utilitas, invitatur iterum ad illam urbem Joannes. Et cum cætera, quorum gratiâ venerat, ordinasset. Age inquit, ô Episcope, depositum repræsenta, quod tibi ego plane & Christus commendavimus, Ecclesia teste quam regis. At ille obstupuit, primo pecuniam putans à se reposci, quam non acceperat, sed rursum considerabat, nec posse fallere Joannem. Quem Joannes hærentem videns: Juvenem illum, inquit, repeto abs te, & animam fratris. Tunc graviter suspirans senior, & in lachrymas resolutus: Ille, ait, mortuus est. Quomodo, ait, aut quali morte? Deo, ait, mortuus est, quia pessimus, & flagitiosus evasit, ad ultimum etiam latrocinium egressus est. Denique nunc montem quendam cum multa latronum multitudine occupavit. Quibus auditis, Apostolus vestem continuo, qua erat indutus, scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum: Bonum te, inquit, custodem animæ fratris dereliqui, sed jam nunc mihi equus paretur, & dux itineris. Et confestim equum ascendens, illuc concitus properabat. Cumque pervenisset ad locum, tenetur ab his latronibus, qui custodias observabant. Sed ille neque fugere, neque prorsus declinare usquam nitens, ingenti tantum voce proclamabat: quia ad hoc ipsum veni, adducite mihi principem vestrum. Qui cum veniret armatus, eminus agnito Joanne Apostolo, pudore tactus in fugam vertitur. Ille equo post eum admisso confestim insequitur fugientem ætatis oblitus, simul & clamans: Quid fugis, ô fili, patrem tuum? quid fugis inermem senem? Miser hære, noli timere, habes adhuc spem vitæ: ego Christo rationem reddam pro te, certe mortem pro te libenter excipiam, sicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantum, & crede mihi, quia Christus me misit. At ille audiens restitit, & vultum dimisit in terram, post hoc arma projecit. Tunc deinde tremefactus flebat amarissime, & accedentis ad se senis provolvitur genibus, gemitibus & ululatibus quibus poterat satisfaciens, & uberrimis lachrymarum suarum fontibus iterum baptizabatur, occultans solum manum dexteram suam, Apostolus vero sacramento se ei à Salvatore impetraturum veniam pollicens, simulque genibus ejus provolutus, atque ipsam dexteram, ex cujus cædis conscientia torquebatur, tanquam jam per pœnitentiam purgatam deosculans, ad Ecclesiam revocat, & indesinenter pro eo orationes profundens, & cum ipse pariter ducens crebra jejunia, indulgentiam à Deo, quam ei pollicitus fuerat, expetebat. Sed & variis consolationibus sermonum quasi quibusdam preca-

tionibus efferos & exterritos ejus animos mitigabat, nec prius abstitit, quàm eum emendatum in omnibus etiam Ecclesiæ præficeret, præbens per hoc exemplum veræ pœnitentiæ, & documentum ingens novæ generationis, atque insignia quædam trophæa visibilis in eo resurrectionis ostendit. *Euseb. lib. 3. hist. Eccles. cap. 33. Vincent. lib. 10. cap. 42.*

EXEMPLUM III.

Socius malorum cum malis, licet innocens esset, morti adjudicatur.

REfert Petrus Alphonsus, quòd duo clerici euntes per quandam civitatem in quadam taberna audierunt dulcissimos cantus, & accedentes invitati per residentes, ita dixit unus alteri: Dixit sapiens, quod non est transeundem per sedes gentis iniquæ, sed fugiendæ sunt, & ideò nullo modo intrabo. Alter verò lætus ex dulcedine cantus, & aviditate potus, intravit ad eos altero recedente. Dum ergo ibi fruerentur lætitia, subitò venit rector civitatis, & cœpit eos omnes eò quod alibi fecissent homicidium. Et cùm omnes fuissent adjudicati suspendio, & clericus una cum eis; dum esset in morte, cœpit dicere intra se: Nunc cognosco & experimento percipio, quod malum est cum malis se associare, vestem suam quando potest non lavare, pannum pretiosissimum in manibus mali sutoris ponere, vas balsamo plenum in latrinam projicere. Sed quia tardè dolui, justum est, ut sim damnatus. *Collector speculi hujus. Vide etiam tit. Conversio, ex. 5. tit. Oratio, ex 3. tit. Confessio, ex. 1. tit. Abstinentia, ex. 6. tit. Benevolentia, ex. 10. & tit. Angelus, ex. 10.*

SOLLICITUDO.

EXEMPLUM I.

Sollicitudine Sanctuli Longobardi oleum acquirunt & operarii ex pane uno victum per dies decem.

PResbyter quidam Sanctulus nomine, quodam tempore, cùm in prælo Longobardi olivam premerent, ut in oleum liquari dequisset, sicut jucundi erat & vultus & animi, ut rem vacuum ad prælum detulit, laborantesque Longobardos læto vultu salutavit, utrem protulit, & jubendo potius quàm petendo eum sibi impleri dixit. Sed gentiles viri, quia toto jam die frustra laboraverant, atque ab olivis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumque injuriis insectati sunt. Quibus vir Dei lætiori vultu adhuc respondit, dicens; Si pro me oretis, & istum utrem Sanctuli impleatis, & sic ad vos revertetur. Cùmque illi ex olivis oleum defluere non cernerent, virum Dei ad implendum utrem sibi insistere viderent, vehementer accensi majoribus hunc verborum contumeliis detestari cœperunt. Vir autem Dei videns, quod ex prælo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petiit, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum suis manibus jactavit. Ex qua protinus benedictione tanta ubertas olei prorupit, ut Longobardi, qui prius diu incassum laboraverant, non solum sua vascula omnia, sed utrem quoque quem vir Dei detulerat, implerent. Gratias agebant, quia is, qui oleum petere venerat, benedicendo dedit, quod postulabat. Alio quoque tempore dum vehemens ubique fames incubuerat, etiam B. Laurentii martyris Ecclesia à Longobardis fuerat incensa. Quam vir Dei restaurari cupiens multos artifices ac plures subministrantes operarios adhibuit, quibus necesse erat, ut quotidiani sumptus laborantibus sine dilatione præberentur. Sed exigente ejusdem famis necessitate panis defuit: cœpêre laborantes instanter victum quærere, quia vires ad laborem propter inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur, foris promittendo, quod deerat: sed ipse graviter anxiebatur intus, exhibere cibum non valens quem promittebat. Cùm verò huc illucque anxius pergeret, devenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridie coxerant panes, ibique incurvatus aspexit, si fortasse à coquentibus panis remansisset. Tum repente panem miræ magnitudinis, atque insoliti candoris invenit, quem detulit quidem, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque mulieres hunc detulit, cumque omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, inquisivit. Omnes autem, quæ pridie coxerant panem, suum hunc esse negaverunt, atque panes suos se integro numero à clibano retulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum uno pane, & ut Omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit, & quomodo eis annonam præbuerat, indicavit: eisque ad refectionem protinus invitatis, inventum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo, quam ipse panis fuerat, fragmenta collegit. Quæ frustra die quoque altero eis ad refectionem intulit: sed idem quod ex fragmentis supererat, ipsa quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumque, ut per dies decem omnes illi artifices atque operarii, ex illo uno pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo, quod quotidie edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. *Gregorius in Dialog. cap. 37. lib. 3.*

EXEMPLUM II.

Sollicitudinem suam projicientes in Dominum, pecunias recipere recusarunt.

VEnerunt aliquando quidam Græcorum, ut darent eleemosynam in civitatem Ostracem ostiatim, & assumpserunt œconomos Ecclesiæ, ut ostenderent eis, qui necessitatem majorem haberent. Illi autem duxerunt eos ad quendam leprosum, & dederunt ei. Ille verò nolebat accipere, dicens: Ecce modicas palmas habeo, quas operor, & plectas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam unius viduæ, quæ erat cum filiabus suis Et cùm pulsarent ostium, cucurrit filia ejus ad ostium nuda. Mater autem ejus abierat ad quoddam opus, erat enim candidatrix. Et dabant filiæ ejus vestimentum & nummos. Illa autem nolebat accipere, dicens, venisse matrem suam, & dixisse sibi: Confide, quia voluit Deus, & inveni opus, quod faciam hodie, unde habeamus victum nostrum. Et cùm venisset mater ejus, rogabant eam, ut acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem ejus, glorificaverunt Deum. *Ex lib. Doct. Patrum, lib. de paupertate, num. 4.*

EXEMPLUM III.

Sollicitudinem suam projiciens in Dominum Abbas Stephanus, de necessariis conventui sufficientissime meruit provideri.

QUodam tempore, cum domus Cisterciensis in magna fuisset paupertate constituta, venerabilis Abbas Stephanus vocavit unum ex fratribus suis, & loquens ad eum in spiritu Dei, dixit: Vides, charissime frater, quia magna coarctati sumus paupertate, & prope est, ut fratres nostri fame & frigore, cæterisque molestiis periclitentur, nisi eis concitè subveniatur. Vade ergo ad Nundinas Vercelliaci, quæ proximè instant, & compares ibi quadrigas tres, & earum singulis trinos equos fortes, quibus maximè indigemus ad onera nostra comportanda. Cumque quadrigas illas pannis & alimentis, aliisque rebus necessariis oneraveris, adduces eos tecum, cum gaudio & prosperitate revertentes ad nos. Respondens autem frater suus: Paratus sum, Domine Pater, ut tuis jussionibus obsequar, si pretium dederis ad illa subsidia comparanda. Cui venerandus Abbas in paupertate sua de misericordia Dei magnificè præsumens, respondit: Verè frater scias quia cùm sollicitus & anxius quærerem, unde necessitatibus fratrum nostrorum subvenirem, tres tantùm denarii in tota domo ista reperti sunt, hos, si volueris, tolle, reliqua verò, quæcunque defuerint, tibi Domini nostri Jesu Christi gratia providebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum suum tecum, & prosperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cum Vercelliacum pervenisset, à quodam viro fideli & timorato hospitio susceptus est. Qui dum itineris ejus causas, & fratrum indigentias agnovisset, abiit in instanti ad quendam locupletissimum hominem, finitimum suum, qui desperare languens, ac penè jam moriens, facultates suas pauperibus erogabat. Cumque Cisterciensium monachorum, (quorum in partibus illis sanctitas celebris habebatur) eidem infirmo penuriam indicasset: vocatus est ad domum ejus prædictus frater, tantamque pecuniæ summam in eleemosyna ab ipso moriente recepit, ut cuncta, quæ ei injunxerat Abbas, sufficienter ex ea compararet. Acceptis itaque tribus rhedis, cum novem quadrigatis equis oneravit, atque oneravit eas cunctis, quæ fratrum usibus opportuna esse cognovit, & ita qui vacuus venerat, secundum prophetiam Abbatis, plenus & gaudens ad suos remeavit. Cumque Cistercio appropinquaret, nuntium misit, qui Abbati significaret ejus adventum, pariter & proventum. Quo audito venerabilis pater exultavit in Domino vehementer, & convocatis in unum fratribus, ait: Deus miserationum Dominus: Deus miserationum liberè & liberaliter egit. Verè liberaliter, verè eleganter egisti nobiscum, Domine procurator & pastor noster, aperiens manum tuam, & implens benedictione tua penuriam nostram. Tunc ordinata processione occurrerunt obviam fratri usque ad portam, ita ut ipse Abbas præcederet, indutus vestibus sacris, cum pastorali virga, ministris præcedentibus eum cum cruce, & aqua benedicta. Exceperunt ergo solemniter, & multa gratiarum actione eleemosynam illam, non ut ab homine præstitam, sed tanquam cœlitus missam benedictionem à Domino, & benedictionem à Deo salutari suo. Ab illo ergo die, & deinceps, sicut in illa domo, largiente Domino, spiritualia semper abundant, ita etiam non defuerunt temporalia bona, quamvis juxta ordinis instituta paritas in omnibus observetur. *Ex lib. de viris illustribus ordinis Cisterciensis cap. 10.*

EXEMPLUM IV.

Sollicitudinem suam jactans in Dominum sanctus Fronto cum fratribus suis miraculosas escas recepit.

FUit quidam sanctus nomine Fronte, qui à prima ætate Deo devotus, & à Petro Apostolo Romæ ordi-

ordinatus, atque in urbem Pettagoricam, in qua natus est, primus destinatus Episcopus 70. monachos ibidem ad serviendum Domino congregavit. Dumq; cum eis habitans in opere Dei cresceret, à Squirio civitatis illius præside persecutionem patiebatur. Nam quos Episcopus pro Christi nomine baptizabat, ille gladio deputabat. Tandem relicta civitate cum mobilibus, eremum decrevit petere nudus, vocatisq; fratribus omnibus, ait: Quid nobiscum mundo, quem crucifiximus nobis? Magnum gerimus animæ detrimentum inter homines habitantes. Cumque placuisset. 300. bisacutis seu manticis & seminibus olerum acceptis, exeuntes de civitate Christo duce per desertum venerunt ad quendam locum super fluvium Dordoniæ, ubi draco magnus habitabat cum serpentum multitudine, quos videntes hi, qui Episcopum secuti fuerant, metu ducti, cœperunt retrocedere. Ille in Domino confidens, orationi se prostravit, non baculum terrestrem, sed virtutem cœlestem inter eos ostendens, & nusquam comparuerunt. Conversantibus autem eis in eodem loco ab omni delectatione alieno, cœperunt murmurare fratres, dicentes: Nunquid sola in eremo castitatis est custodia, & in urbibus non est? An in eremo soli Deus exaudit orantes? Quem ferarum delectat solatium? Cur itaque non regressi in locum nostrum benedicimus Deum? Audiens vir sanctus eorum murmura, æstuabat, & pro eis orabat. Nunquam inter eos divinorum canticorum cessavit officium, nec in penuria lacessente, vigiliis defuerunt. Quodam igitur die post vigilias vocavit eos ad se, & ait: Filioli mei, si regnum Dei quærimus quid de escis corporalibus cogitamus? Non oportet carnem fragilem pinguem vermibus exhibere. Onere jejuniorum asellus gravandus est, ne gestire incipiat, quando hordeo pascitur. Comedat ergo paleas, ne recalcitret: quid nos carnis cura torquet morituræ post modicum? Curam ergo nostri Deo dimittamus, & ejus testamentum teneamus dicentes, non derelinquam te. Orante igitur eo pro illis indesinenter. Dominus preces servi sui non est oblitus, sed per Angelum suum præsidem Squirium visitavit, eidemque dixit: Epularis in divitiis splendide, & servi mei in deserto pereunt fame: festina ergo diluculo ex donis, quæ tibi dedi, servis meis escas mittere: quod si distuleris, in te Dei furorem excitabis. Hoc ut audivit ille, cor ejus consternatum est in se tota nocte. Manè autem consurgens mœstus, amicos suos, & domesticos vocavit, visum exposuit, & si quis viam nosset, ubi famuli Christi in eremo habitarent, interrogavit, sed nullum, qui se nosse diceret, invenit. Alia vero nocte à prædicto Angelo visitatus, gravi plagarum cæde percussus, mane iterum amicos adducit, causam exponit, plagas ostendit, & quid faciendum esset, consilium requisivit. Tandem unus eorum cunctis sapientior respondit: Multitudo camelorum tibi abundat, onera eos his escis, quibus eremitæ utuntur, & dirige eos per viam onustas absque homine ductore, & si tibi à Deo cœlestis visitatio est, ipse ad cuneum puerorũ suorum eos deducet, & depositis oneribus animalia tua revocabat illæsa. Quod & factum est. Erant ergo 70. cameli cum oneribus directi Factum est ergo, dum hora nona fratres hymnos omnes in unum celebrarent, primus ante fores excubuit camelus, quem videns Episcopus, lætus Deum laudavitr, & præcepit, dicens: Camelis nobis alimoniam ferentibus pedes lavate, eisque cibaria date. Quod & fecerunt? En, inquit, Omnipotens Deus nostri recordatus, nobis alimoniam per gratiam suam direxit, nobisque sedentibus, Angelus ejus camelos perduxit, non omnia tollamus, sed dimidiorum onerum eulogias, seu charitativa dona Domino revocemus. Quod cùm placuisset omnibus triginta quinque sacros in horreum reducendos abstulit. Aliorum verò camelorum triginta quinque onera in omnium saccos refudit, ne alii portare viderentur, alii leves abirent, & benedicens eos dimisit absque judicio viæ, qui per viam, qua venerant, regressi sunt. Tunc Squirius exultatione fretus, quia camelos omnes suscepit illæsos, exclamavit: Magnus est Deus Christianorum, rogo te, ut ostendas mihi viam, qua ambulem, ubi famuli tui habitant, & mihi baptismi gratiam, præbeant. Tunc profectus ad locum pervenit, & à sancto Episcopo baptismum petens, obtinuit, & vocavit nomen ejus Gregorium. Et exinde qui pridem servis Dei pabula miserat, anniversario tempore onera eisdem camelis imposita dirigebat. *Vincent. l. 9. cap. 44. & 44.*

EXEMPLUM V.

Fratres quidam de corporis refectione solliciti, reprehenduntur, eis provisum dicitur, sollicitudinemque de cætero deponere docentur.

Contigit in partibus Galliarum illo ordine noviter inchoato gradientibus duobus fratribus Prædicatoribus jejuniorum tempore, ante Pascha, cùm jam instaret tempus prandendi, hora nona, & secum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra rara hominibus, & ignota: subitò affuit juxta eos vir elegantis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confertis inter vos fratres mei? Illis autem verecundantibus dicere, quid di-

dixissent, ait eis: Modicæ fidei, de hoc inter vos dubii querebatis. quis vos ad refectionem reciperet in terra hominibus rara & ignota; Christo credite veritati, qui non hæsitantibus, & in se confidentibus repromisit, dicens: Primum quærite regnum Dei, & hæc vobis omnia adjicientur. Credidistis in hoc Christo, ut temporalia ista pro illo dimitteretis & paupertate regnum cœleste quæreretis: & nunc de Christo diffiditis, ne vos sine refectione dimittat, & non quasi filios pascat; Absit, & hoc vobis signum: transibitis campum istum, & in valle quadam villam parvulam invenietis illic intrantes Ecclesiam, invitabit vos presbyter affectu magno: sed superveniet miles, qui violenter vos auferet sacerdoti. Et cum vos deducet, persona loci, qui alter patronus dicitur, maximis precibus obtinebit vos à milite, & ambos invitatores vestros, militem scilicet, & presbyterum vobiscum largissimis ferculis reparabit. Confidete ergo in in Deum, & fratres ordinis vestri exemplo isto confidere faciatis. Hæc ut dixit, repente disparuit. Illi autem per ordinem, ut eis prædixerat, omnia repererunt, & revertentes Parisios fratri Henrico de Colonia, & fratribus quibusdam aliis, quæ sibi contigerunt, retulerunt. *Cantiprat. lib. 2. c. 55 part. 11. de propriet. Apum. Vide etiam tit. Misericordia in pauperes, exe. 6 & 7. tit. Oratio, exe. 3. tit. Avaritia, exe. 2. tit, Cibus, tit. Furtum, exem. 12. & tit. Peregrinus exem. 2.*

SOMNIUM.

Somniis immundis vexatus Moyses noluit à nimio labore quiescere donec somnia illa cessarent.

ITerum posuit sibi observantiam aliam: Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas senium, & tollebat hydrias eorum, in quibus sibi illi hauriebant, & portabat illis aquam in loginquo enim habebant aquam, & quidam duo millia, alii autem & quinque millia. Quadam verò nocte non sufferens dæmon ferventem ejus fidei conversationem, inclinato eo in puteum, dum hauriret aquam, percussit eum in renes veste, & reliquit eum. Denique nimio dolore obmutuit, & remansit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, invenit eum jacentem, & renuntiavit beato Isidoro presbytero Sectæ, & misit, & levaverunt eum, & detulerunt ad Ecclesiam, & prope per annum ita infirmatus est, ut vix resumeret vires suas: Dixit autem ei Isidorus presbyter: Quiesce Moyses, & noli indiscrete præsumere, sed magis cum discretione tam abstinentiam, quam vigilias, & opera manuum exerce. Respondens autē Moyses, ait: Non quiescam beatissime pater, usquequo quiescant (adjuvame me gratia Domini) immundissimæ cogitationes, & somnia quæ immittunt nequissimi dæmones, scriptum est: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar, donec deficiant. Videns autem beatus Isidorus drmam in Domino fidei ejus constantiam, surrexit & expandit manus ad orationem, dixitque: In nomine Domini nostri Jesu Christi donante gratia ejus ex hodierna die jam quieverunt somnia, quæ inquietare solebant. Igitur glorificans, & gratias agens Salvatori Domino, reversus est ad cellam suam. Post aliquod autem tempus interrogavit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationum carnalium. Et ille respondens dixit: Protegente me Christo Domino Deo, & orationibus tuis nihil tale patior. Huic ergo Deus donavit gratiam ad effugandos ex obsessis corporibus dæmones, ita ut muscas non magis timeamus, quàm dæmones. Hæc conversatio Moysi Æthiopis, qui etiam ipse erat inter magnos enumeratus patres: defunctus est annorum 80, Reliquit verò discipulos monachos septuaginta. *Palladius vita 12.*

SOMNOLENTIA.

EXEMPLUM I.

Somnolentia gravati fratres cùm bona dicerentur, ad vana facti sunt vigilantissimi.

NArravit Abbas Cassianus de quodam sene in eremo sedente, quia rogaverat Deum, ut donaret ei, ne dormitaret aliquando, cum de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractionis, aut otiosa verba essent, statim in somnum converteretur, ut non hujusmodi venenum aures ejus exciperent. Hic dicebat diabolum studiosum esse, ut moveret homines ad verba otiosa, impugnatorem autem totius doctrinæ spiritualis. Ad quam rem hoc utebatur exemplo: Loquente, inquit, me aliquando de utilitate animarum ad quosdam fratres, tam profundo somno occupati sunt, ut nec palpebras oculorum movere potuissent, ego autem volens ostendere opus dæmoniacum esse, otiosarum rerum verba introduxi, quæ illi audientes statim à somno relicti sunt, ego autem ingemiscens dixi: Usque nunc de cœlestibus rebus loquebamur, & omnium vestrûm oculi somno gravissimè tenebantur: quando autem sermo otiosus inventus est, omnes prompti audire cœpistis: Propter quod rogo fratres baptismi cognoscentes maligni dæmonis opus esse, attendite vobismetipsis custodientes vos à somno quando aliquid de spiritualibus facitis, vel auditis. *Ex lib. Doct. Patrum c. 18.*

EXEM-

EXEMPLUM II.

Somnolentia gravatus miles sub matutinis audivit,
Talia; posse pati soli meruere beati.

CUm sanctus pater Bernardus per orbem universum diversa sui ordinis fundasset monasteria, rogatu Archiepiscopi Moguntinæ urbis Erbacense monasterium duarum leucarum spatio à mœnibus præfatæ urbis juxta ripam Rheni fluminis fundavit Sane vicini fideles, nec non & remotiores nonnulli bono odore virtutum cunctæ congregationis attracti, de plenitudine ejus consilii gravitatem, orationum suffragia, periculorum tutamina quærere, & de abundantia sua pauperum Christi inopiam largiter supplere, præcipuas etiam solemnitates quidam devotionis intuitu illic agere consueverunt. De quorum numero miles quidam armis strenuus, nec non natalibus clarus, devotione non infimus, nomine Conradus, solemnem diem Purificationis beatæ Mariæ virginis & matris ibidem celebrare, sacrisque vigiliis ob reverentiam tantæ diei in longum valde productis à principio usque ad finem devotus interesse solebat, quatenus sanctæ illius multitudinis precibus adjutus & exhortatione solemnis sermonis recreatus, divinis missarum sacramentis munitus, lares proprios lætior repetens, benedictionem domi suæ reportaret. Licet enim secularis vitæ casibus irretitus, etiam ea quæ mundi sunt cogitans, vineam fructiferam se non habere humiliter recognosceret, tamen veluti tulmus promptissima vitem spiritualem cum suis fructibus temporalia impendendo sustentare satagebat. Accidit vero, ut quadam vice urgentioribus rei familiaris occupationibus impeditus, ad prædictam festivitatem minus tempestive occurreret, ideoque profunda jam nocte cubitum vadens, dum ex lassitudine itineris fatigatos artus in lectulo collocasset, alto sopore depressus, signum vigiliarum, quo fratres ad divinas laudes persolvendas excitabantur, nequaquam audivit. Post horam expergefactus, dum concentus melodiæ in auribus ejus resonaret, celerius de lectulo exilivit: Veniensque in Ecclesiam in parte Australi ejusdem Ecclesiæ, ubi hospites divinis interesse solent, coram uno de altaribus mœstus consedit. Sedens igitur, negligentiamque suam compensare volens nitebatur sanctæ devotionis, quæ per totam Ecclesiam illam tam in cantibus, quam inorationibus certatim fervebat, aliquo modo particeps fieri, sed fallacia somnolentiæ pressus ad vigilandum & orandum se minus expeditum esse dolebat. Unde sibimetipsi iratus, dum in longum extenderentur vigiliæ, nunc quidem stabat, nunc vero sedebat, interdum etiam frontem & tempora manu fricabat, sicque quasi arte quadam somni violentiam evincere conabatur, Interim considerans, quanta alacritate vocum & mentium fratres divinis laudibus insisterent, simul etiam carnis suæ imbecilitatem perhorrescens, non sine magnæ admirationis stupore, & quasi causando loquebatur ad Dominum dicens? Domine Deus, qua est hæc tolerantia ultra possibilitatem humanæ fragilitatis extensa, qua fratres isti velut metas corruptibilis naturæ excesserint, propter te morte afficiuntur tota die & tota nocte. Ecce enim cum in quotidianis vigiliis, jejuniisque exerceantur, & insuper hac nocte vix aliquid somni ceperint, nihilominus tamen tota alacritate spiritus tibi, Domine, creatori suo laudis vota impendere comprobantur. Ego vero miserabilis peccatos nec unius saltem noctis aliquantulum protelatas vigilias propter tuum nomen sustinere valeo, quas isti continuas propter præmium vitæ æternæ se sustinere gloriantur, ita ut nullis omnino calamitatibus cedant, quo minus rursus ad eosdem agones subeundos valentius inardescant. Inter has piæ querelæ meditationes, parumper obductis palpebris, in somnum tenuem quidem, sed felicem revolatus est, viditque duas personas cœlestis pulchritudinis venustate conspicuas, monastico schemate reverendas de choro psallentium ad se egredientes: quarum una quasi cogitationibus ejus respondens, nequaquam naturali militis illius lingua, hoc est, Germanica, sed versu Latino eleganter composito literas penitus ignoranti locuta, dicens Talia'l posse pati soli meruere beati. His dictis confestim somno excitatus aperuit oculos, manuque Dei miraculo verba, quæ audierat, memoria retinens, gratias egit Deo. Et licet vim dictorum nequaquam per intelligentiæ acumen discere posset, tamen quia boni aliquid sibi eadem protendere certissime sperabat, reliquum sibi noctis propulsata viriliter somnolentia, quanta potuit devotione vigilando & orando transegit magno desiderio æstuans, & optans diem, quatenus divinum oraculum sibi larga benignitate gratiæ Dei revelatum, priusquam à memoria excideret, literato alicui propalaret, cujus admiraculo ad intelligentiam quoque dictorum pertingere valeret. Mane autem facto, expectata opportunitate loquendi, priorem ejusdem loci virum valde religiosum secretius adiit, quid vidisset, vel quid audisset simpliciter pandens: expostulatusque Angelicum dicere versum, absque obstaculo linguæ homo idiota & sine literis sonabat verba Latina, iterumque repetebat quousque:

que præcordiis prioris tenacius impressa, labilis memoriæ fugaci levitate aboleri non possent. Mirandis plus miranda succedunt. Mox namque ut verba quæ audierat, sed non intellexerat, intelligentis conscientiæ communicavit. ipsoque interpretante, vim doctorum comprehendit, recurrens ad armariolum memoriæ vacuum illud prorsus invenit, nec unquam postea versus, quem ad horam didicerat, ne minimam quidem syllabam exprimere valuit. Ædificatus igitur multum in gratia Dei, & confortatus, conservatorem loci illius verè credidit esse Dominum, pensionemque annui census in eadem Ecclesia professus est, quem etiam singulis annis quoad vixit tempore fideliter solvere curavit. *Ex lib. de viris illustribus ordine Cisterc.*

EXEMPLUM III.

Somnolentia sæpè factione diaboli sub divina laude procuratur.

LOquente medie quadam cum viro valde religioso ex conversis nostris de his, qui frequenter in choro nostro dormiunt, ipse mihi respondit: Sciatis pro certo, quod somnolentia illa ex diabolo est. Die quadam, tempore æstivo, cum laudes decantarentur, vidi in dorso fratris Wilhelmi conversi cujusdam, qui libenter ibi dormivit, clara die serpentem serpere, & statim intellexi, quia diabolus esset, qui in ejus somnolentia pascebatur. Hujusmodi visionem, teste fratre Richardo dicebat se de eodem converso sæpius vidisse. *Cæsarius lib. 4. cap. 32.*

EXEMPLUM IV.

Item aliud simile præcedenti.

MIles quidam Bonnensis, Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali carenam fecit apud nos. Postquam reversus est in domum suam, die quadam occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine Abba, vendite mihi lapidem illum, qui juxta talem columnam oratorii vestri jacet, & ego dabo pro illo, quicquid postulaveritis. Cui cùm diceret: Ad quid vobis est necessarius? Respondit. Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis est natura ejus, ut qui dormire non potuerit, & caput super illum posuerit, statim dormiat. Illam confusionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, ut quoties veniens ad Ecclesiam, sic super eundem lapidem causa orationis declinaret, mox ei somnus subreperet. Simile verbum nobilis quidam, qui ad similem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixisse: Molliores inquit, sunt lapides oratorii claustri omnibus lectisterniis castri mei. Non poterat enim se continere, quin tempore orationis in illis dormiret. *Idem lib. 4. cap. 37.*

EXEMPLUM V.

Somno pressum sanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.

MOrabantur Palemon & Pachomius simul abstinentiæ atque precibus operam dantes. Si quando autem cum nocturnas orationes celebrarent, senior Palemon Pachomium somno premi vidisset, educens eum foras arenam portare de loco ad locū præcipiebat, & tali exercitio mentem ejus gravatam somni pondere sublevabat, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, ne quando (quod absit) ab incepto te proposito movearis, qui tentat, & inanis fiat labor noster. Cuncta verò obedienter ac sollicite Pachomius suscipiens, & in sactæ continentiæ profectibus crescens, venerabilem senem nimis alacrem lætumq; reddebat. *In vitis Patrum, p. 1. in vita S. Pachomi, §. 7. Vide etiam titul. Obedientia, ex. 6. tit. Ostium, ex. 1. & 2. tit. Ecclesia, exempl 3.*

STATUS.

EXEMPLUM I.

Status non salvat, sed virtus: ut patet in Pafnutio Eremita, qui symphoniaco, primario vici, & negotiatori similis ab Angelo judicatur.

VIdimus & monasterium sancti Pafnutii hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachoretes, & ultimi inhabitator fuerat deserti in regione Heracleos splendidæ apud Thebaidos urbem. De hoc ergo fidelissima patrum narratione comperimus, quod cum fuisset vitæ Angelicæ, quodam tempore oraverit Deum, ut sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistens verò Angelus respondit ei, quod similis esset symphoniaco cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quærebat. Tum ille obstupefactus novitate responsi, cum omni properatione pergens ad vicum, perquirit hominem. Et cùm invenisset, studiosissimè percontatur ab eo, quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesq; actus ejus curiosius discurrit. At ille respodit, quod res erat, se esse indignissimæ vitæ, hominem peccatorem, atque ante non multum temporis ex latrone ad istud, quod nunc exercere videretur, fœdum artificium devolutum. Pafnu-

nutius verò magis instabat, requirens, si quid ei fortè vel inter latrocinia operis fuisset admissum: Nihil inquit, mihi conscius sum boni: hoc tamen scio, quod cùm inter latrones essem, capta est à nobis aliquando virgo Deo consecrata: hujus cùm cæteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudoram, objeci me in medium, & eripui de contaminatione latronum, & nocte deducens eam usque ad vicum, domui suæ restitui intactam. Alio quoque tempore inveni mulierem honestæ formæ in eremo oberrantem. Hæc cùm interrogaretur à me, unde, vel cur, aut quomodo in hoc loco advenisset? respondit: Nihil me interroges infelicissimam mulierem, nec causas requiras, sed si ancillam placet habere, abducito quo vis. Mihi enim infelici est maritus, qui debiti fiscalis gratia sæpe suspensus, & flagellatus, ac pœnis omnibus cruciatus, servatur in carcere, nec ullam ob causam producitur, nisi ut tormenta patiatur. Tres autem nobis filii fuerunt, qui jam pro ejusdem debiti necessitate distracti sunt. Ego quoque miserrima, quæ ad similes pœnas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia, miseriaque confecta, per hæc nunc latitans oberro loca, triduum hoc jam sine cibo ducens. Ego ubi hęc audivi, miseratus induxi eam in speluncam, & refeci animam ejus fame collapsam. Dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus se, ac maritum, & filios non solum servituti, sed & suppliciis asserebat obnoxios, & revocata ad civitatem omnes eos, data pecunia, liberavit. Tunc Pater Pafnutius: Ego, inquit, nihil tale gessi, tamen credo etiam ad te pervenisse, quod celebre Pafnutii nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris studii, ut vitam meam in hujusmodi extollerem disciplinis. Deus enim de te mihi revelavit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, quam ego. Qui ergo vides frater, te non minimo loco haberi apud Deum, non negligas animam tuam. At ille statim fistulas, quas manu gerebat, abjiciens, secutus est eum ad eremum, & artem musicam in spiritualem commutans vitæ mentisque harmoniam, per integrum triennium arctissimæ se tradidit abstinentiæ, in psalmis & orationibus seipsum exercens die noctuque, atque iter cœleste animi virtutibus agens, inter sanctorum angelicos choros reddidit spiritum. Postquam hunc igitur Pafnutius ex omni exercitio virtutum consummatum præmisit ad Dominum, ipse acrioribus semetipsum studiis quam prius exercuerat agens, iterum Domino supplicabat, ut sibi ostenderet, quis ei similis esset super terram. Fit ergo iterum ad eum vox Domini dicentis: Similem te esse nosce primario vici illius qui est in proximo. Quibus auditis Pafnutius sine mora ad eum properans, pulsat ad ostium domus ejus. Ille verò, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque introduxit in domum, lavans quoque pedes ejus, apposuit mensam, agitque convivium. Inter epulas vero percontari cœpit Pafnutius ab hospite, qui actus ei, quod studium, cujusque operis haberet exercitia. Ille vero cum de se humilia responderet, & latere in bonis, quam publicari mallet, perurgebat Pafnutius dicens, sibi revelatum esse à Domino nostro Jesu Christo, quod dignus esset consortio monachorum. At ille magis humiliora de semetipso sentiens, ajebat: Ego quidem in nullo mihi sum boni alicujus conscius, verum quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil latet celare non possum. Hæc ergo, quæ in medio multorum posita in usu sunt, loquar. Triginta jam completi sunt anni, quod continentiæ consensum habere me cum conjuge mea nullus agnovit. Suscepi autem ex ea tres filios, horum enim causa solummodo cognita mihi uxor est, nec præter eam alia, nec ipsa ultra jam cognita. Suscipere hospites nunquam cessavi, sed ita eis ministravi, ut neminem ante me paterer advenienti occurrere peregrino. Non dimisi unquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperem nullum despexi, sed quæ necessaria fuerunt, præbui. Si in judicio sedi, nec filii mei personam contra justitiam accepi. Alieni laborum fructus nunquam introierunt in domum meam. Lites si vidi, nunquam præterivi, donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo unquam deprehendit in culpa famulos meos, nunquam greges mei læserunt fruges alienas. Volentem seminare in rure meo nunquam prohibui, nec uberiora mihi novalia elegi, & illi steriliora dereliqui. Quantum in me fuit, nunquam permisi, ut potentior infirmum premeret. Semper studui in vita mea, ut neminem contristarer. Judicium si fuit apud me, neminem condemnavi, sed dissidentes revocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio Deo donante hactenus fuit. Audiens autem hæc Pafnutius, caput ejus exosculatus, benedixit eum, dicens: Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas, quæ bona sunt in Hierusalem. Qui ergo benè hæc & convenienter implesti, illud tibi deest, quod bonorum omnium summum est, ut omittens cuncta, ipsam veram sequaris Dei sapientiam, & secretioris scientiæ inquiras thesauros, ad quos non aliter poteris pervenire, nisi abneges temetipsum, & tollas crucem tuam, & sequaris Christum. At ille cum audisset hæc, nihil moratus nec omnino in domo sua ordinans, secutus est virum Dei, pergens cum ipso ad desertum. Cùmque venissent, ad flumen, nusquam reperto navigio ad transmeandum, Pafnutius præcepit intrare se cum pedibus fluvium,

vium, cujus in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergo pariter fluvium, ita ut aqua eis vix ad latera perveniret. Ubi vero venerunt ad desertum collocat hominem Pafnutius in cellulam quandam haud procul à suo monasterio positam, & conversationis spiritualis ordinem tradidit, perfectorumque studiorum exercitia docet, scientiæ quoque ei secretiora credit. Cumque eum in omnibus instruxisset, semetipsum denuo majoribus exercitiis dedit, exiguos priores deputans labores, quibus conferri potuerat ei, qui seculi videbatur actibus occupatus. Hoc enim sibi dicebat. Si isti, qui sunt in seculo tantum bonorum operum faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentiæ labore eos antecedere. Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto, animam ejus, quem perfectum jam in operibus assumpserat, quadam die Pafnutius sedens in cella sua vidit inter Angelorum choros assumptam, dicentium: Beatus, quem elegisti, & assumpsisti, inhabitabit in tabernaculis tuis, &c. Et cum hoc audisset, agnovit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc vero Pafnutius persistebat in orationibus & jejuniis, semetipsum ad majora & perfectiora extendens: & rursus orabat Dominum, ut sibi ostenderet, cui similis haberetur inter homines. Rursus ei divina vox respondit, dicens: Similis es negotianti ei, quem videbis ad te venientem: sed exurge velociter, & occurre ei. Adest enim vir, cui te similem judicavi. Et Pafnutius sine mora descendens occurrit cuidam negotiatori Alexandrino viginti millium solidorum mercimonia tribus navibus deferenti ex Thebaide. Et quoniam religiosus erat, & bonorum operum studium gerens, decem leguminum saccos pueris suis impositos ad monasterium hominis Dei deferebat. Et hæc ei causa adeundi Pafnutium fuit. At ille continuo ut eum vidit, quid agis, inquit, ô preciosissima & Deo digna anima? Relinque hæc illis, qui de terra sunt, & de terra cogitant: Tu autem regni Dei, ad quod vocatus es, negotiator efficere, & sequere Salvatorem, à quo paulo post assumendus es: quære thesaurum, quem nec fures effodiunt, nec tinea demolitur, despice thesaurum periturum, ut adquirere possis thesaurum in perpetuum duraturum. At ille nihil omnino differens præcepit pueris suis, ut omnia, quæ superessent, (multa enim jam ipse per se distribuerat) pauperibus erogarent: ipse vero sequens sanctum Pafnutium ad desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Dominum Deum nostrum fuerant assumpti. Qui similiter ab eo de omnibus instructus exercitiis spiritualibus, in divinæ sapientiæ studiis permanebat. Brevi autem consummato tempore etiam hic translatus est ad congregationes justorum. Et non multo post ipse etiam Pafnutius in ipsis summæ abstinentiæ exercitiis & laboribus vitam ponit. Astitit ei etiam Angelus Domini dicens ad eum: Veni jam benedicte, & ingredere ea quæ tibi debentur æterna tabernacula. Volo te post diuturnam laborum tolerantiam præmio immortalitatis & gloriæ perpetuæ remunerare. Ecce enim mecum adsunt Prophetæ, qui te in suum suscipiunt chorum, hoc autem prius idcirco tibi non revelavi, ne forte elatus damnum aliquod laboris tui incurreres. Et unum post hæc in corpore adhuc positus diem ducens: cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis, quæ sibi Dominus Jesus Christus revelaverat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc seculo despici debere, etiamsi latro sit aliquis, aut in scena positus, etiamsi cultum ruris exerceat, & conjugio videatur astrictus, etiam si negotiator dicitur, ut mercemoniis serviat cum in omni ordine humanæ vitæ sunt animæ Deo placentes, & actus aliquos occultos habentes, quibus delectatur Deus. Unde constat, non tantum professionem vitæ, aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque perfectionem mentis, & operum probitatem. Et cum similia de singulii quibusque disseruisset, tradidit spiritum. Evidenter autem presbyteri, qui aderant, & omnes fratres viderunt eum, ab Angelis suscipi hymnum canentibus, & collaudantibus Deum in eo. *Ex vitis Patrum, in vita 16. S. Pafnutii. Vide etiam tit. Humilitas, exempl. 7. & tit. Castitas, exempl. 2. & 3.*

STATUTUM.

EXEMPLUM I.

Statuta ordinis in infirmitate servans, regularem disciplinam non diminuit.

QUendam Cisterciensis ordinis laicum in monasterio Aquiriæ in Brabantia Hermannum nomine, ægritudine continua laborantem, vexatum contumeliis fratrum falsorum objicientium, quod non prodesset domui, sed obesset, eleganter valde respondisse cognovi: Dummodo, inquit, ordinem meum, secundum quod languor permittit & dolor, in infirmitorio teneam, & animam meam in patientia salvem, credo in oculis summi Dei melius, gratius, & sublimius monasterium promovisse, quam si illud in mille marcarum copiis augerem. Vere digne, juste, & optime dixit. Non enim propter monasterium animæ, sed propter animas monasterium

nasterium institutum est: sicut non propter locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit. *Cantipr. lib. 2. cap. 7. parte 2.*

EXEMPLUM II.

De simplici monacho, cui Fridericus Imperator contulit Abbatiam occasione acus.

ANte hæc tempora, cum sub Imperatore Friderico, hujus Friderici avo, una ex imperialibus Abbatiis vacaret, duoque electi essent, nec concordare possent, unus illorum magnam summam argenti, quam in monasterio congregaverat, eidem Friderico obtulit, quatenus sibi assisteret. Et promisit ei pecunia recepta. Postea intelligens, adversarium ejus virum esse bonum, simplicem, & ordinatum, cœpit cum suis habere consilium, qualiter indignum amoveret, & ob virtutes suas electum confirmaret. Et dixit ei quidam: Domine, sicut audivi, monachi omnes ex regula tenentur acus portare. Sedente vobis in capitulo, dicite illi inordinato, ut ad compunctionem digitorum vestrorum acum suam vobis accommodet, & cum non habuerit, invenietis contra eum occasionem quasi de irregularitate. Quod cum factum fuisset, & ille non haberet, ait alteri: Domine præstate vos mihi vestram. Quam cum ille mox extraheret, forte præmonitus, respondit Imperator: Vos estis monachus in ordine justus, & ideo tanto honore dignus. Ego decreveram honorare adversarium vestrum, sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Bene apparet in his minimis, quod negligens & dissolutus sit in maximis. Talique sophismate monachum astutum Imperator amovit, & simplicem in Abbatem promovit. *Cæsarius lib. 6. cap. 15. Vide etiam tit. Innocentia exempl. 2. tit. Virgo, exempl. 2. & tit. Carnium abstinentia.*

STUDIUM LITERARUM.

Beatus Benedictus mundum fugit.

FUit vir vitæ venerabilis Dei gratia Benedictus & nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore cor gerens senile, ætatem quippe moribus transiens, nulli animum voluptati dedit. Sed dum in hac terra adhuc esset, quo temporalibus libere uti potuisset, despexit jam quasi aridum mundum, cum floreret. Qui liberaliori genere ex provincia Mirsiæ ortus, Romæ liberalibus literarum studiis traditus fuerat. Sed cum ex eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem, ne si quid de scientia ejus attingeret ipse quoque postmodum in immane præcipitium totus iret. Despectis itaque literarum studiis, relicta domo, rebusque patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conversationis habitum quæsivit, recessitque scienter nescius, & sapienter indoctus. *Greg. Dial. l. 2. in præfatione. Vide etiam tit. Fletus, exempl. 1. tit. Scientia, exempl. 2. & tit. Conversio, exempl. 27.*

SUFFRAGIUM.

EXEMPLUM I.

Orationem, quam beatæ Virgini, & S. Joanni Evangelistæ dicere solebat B. Edmundus, omittens corrigitur.

DIe quadam in studio occupatus oblitus est orationem illam, ô intemerata, dicere, quam in honorem beatæ Virginis, & beati Joannis Evangelistæ dicere consueverat diligenter ac devote. Sequenti ei nocte beatus Joannes apparuit, gerebat siquidem in manu ferulam, qua velut in eum sæviens minabatur ejus percutere palmam. Visum est ei per comminationis magnitudinem, quod si eum percussisset, ex ictu incurrisset mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum mox suspensam tenuit, & ut dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter persuasit. *In vita S. Edmundi l. 31. cap. 73.*

EXEMPLUM II.

* *Uxor quædam maritum suum multis annis defunctum juvat, & à pœnis purgatorii liberat solutione debitorum, quæ vivens ipse contraxerat.*

NArravit mihi quidam Sacerdos de quodam militari, qui solebat à fabro quodam emere omnia equorum suorum ferramenta, sed cum hic militaris propter mortem advenientem fabro præfato satisfacere non potuisset, post annos 30. apparuit uxori suæ, ferens ferramenta equorum flammantia, & dicens, quod non posset redimi, nisi ille faber esset persolutus. At mulier cito fabrum accessit & debitum solvit, & post apparuit ei cum claritate gratias ei agens. *Gotschalcus Holen. Ordinis Eremit. D. August. ser. de dedicatione 15. lit. E. Vide etiam tit. Maria virgo, exempl. 4. 8. & quamplura, tit. Defuncti.*

SUPERBIA.

EXEMPLUM I.

Superbus juvenis increpanti se seniori superbe respondit.

AUdivi in hac duntaxat regione (quod horret pudetque revolvere) quendam juniorum cum à suo increparetur Abbate, cur humilitatem, quam

renuncians pro modico tempore retentarat, cœpisset excedere, ac diabolica inflari superbia summa contumacia respondisse. Nunquid ob hoc me ipsum humiliavi pro tempore, ut semper subditus sim? Ad quod ejus tam effrenatum scelestumque responsum ita est senior obstupefactus, omnisque ejus interceptus est sermo (velut qui ab illo ipso antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepisset) ut nullam vocem adversus tantam proterviam de ore suo prorsus emittere, nisi gemitus de corde tantummodo ac suspiria potuerit, illud solum tacitus intra semetipsum volvens, quod de Salvatore nostro dicitur: Qui cum in forma Dei esset, humiliavit se, factus obediens (non, ut ille ait, diabolico spiritu ac tumore possessus, pro tempore) sed usque ad mortem. *Cassian. de Institut. renunciantium. lib. 12. cap. 28.*

EXEMPLUM II.

Superbus frater dæmonum factione & illusione in Angelorum se formam transformantium decipitur.

QUidam Palestinus, nomine Valens, pervenit ad eremum, in qua plurimis annis vixit cum aliis fratribus, difficilisque vitæ studium assecutus, ad tantum cacumen superbiæ ascendit, ut diabolicis illusionibus falleretur, nescio quid magnum se esse putans, tanquam Angelorum bonorum visione, ministerioque quotidie frueretur. Referebant igitur ejus notissimi, quod uno die, dum in tenebris opus faceret, acus ei, qua sportulam consumebat, è manibus cecidisset, & dum eam in obscuro cernere non posset, lampade sibi ministerio dæmonis accensa eandem invenit: Eo igitur ex ipsa inflatione refecto accidit, ut quidam illic peregrini venirent, variaque leguminum & fructuum genera fratribus exhiberent. Quæ cum suscepisset sanctus Macharius fratrum presbyter, singulis fratribus pusillum misit, inter quos & Valenti fratri partem suam destinavit. Qui latorem ipsum injuriis confecit, dicens ei: Vade, & dic Machario, quia non sum deterior illo, ut benedictiones ad me transmittat. Quo audito Macharius ad eum veniens, consilium ei humilitatis dedit, sed persuadere non valens, de ruina ejus tristis abscessit. Denique diabolus in effigiem Salvatoris transfiguratus, nocte venit ad eum cum choro mille, ut fixerat, Angelorum lampades accensas tenentium, & cum flammea rota, in qua Salvatorem sedere simulavit, uno ex eis præcedente, eique dicente: Placuit Christo conversatio tua, & probabilis vitæ fiducia. Et ecce venit ad te, tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernens adora. Egressus igitur illum ut Deum adoravit, & sequenti die, congregatis ad Ecclesiam fratribus, ait: Ego jam communione non indigeo, Christum enim ipsum hodie vidi. Tunc sancti Patres ferreis vinculis eum illigatum secularis vitæ conversationi dederunt, ut ex eo tumor ejus animi cessaret, quod nihil commune cum sanctis haberet, & sic eum per totum annum propriis orationibus curaverunt. *Vincent. lib. 17. cap. 25. Ex Palladio vit. 31.*

EXEMPLUM III.

Virginitatem habentem, sed superbum, diabolus non timuit.

OBsessum quendam amici sui ad quoddam cœnobium ordinis nostri spe liberationis traxerunt. Ad quem egressus Prior, assumpto secum monacho magnæ opinionis adolescente, quem noverat virginem corpore, ait dæmoni: Si præceperit tibi monachus iste, ut exeas, quomodo audes manere? Respondit dæmon: Non eum timeo, superbus est enim. *Cæsarius lib. 4. cap. 5.*

EXEMPLUM IV.

A superbiæ spiritu miles conversus etiam in ipsa abjectione tentatur motibus superbiæ.

FUit quidam miles fortis, & multas habuit victorias, qui postea factus est frater Minorum. Et cum deriderent eum milites, quia intravit talem Ordinem, quin potius intrasset ad templarios, & hujusmodi, ubi posset plura bona facere, & continuo esse in bello Respondit: Dico vobis, quando habeo sitim, famem, frigus, & hujusmodi, adhuc cum hoc impugnat me motus superbiæ, concupiscentiæ, & hujusmodi, quanto magis si viderem pedes meos ferreos, & esse super equum pulchrum, & hujusmodi? Et addidit: Hactenus, inquit, fui fortis alios impugnando, de cætero volo esse fortis meipsum impugnando. *Ex Chronico Minorum Gallico.*

EXEMPLUM V.

Superbus eremita damnatur, & humilis contritusque latro ad regna cœlestia provehitur.

REfert frater Wilhelmus Lugdunensis Episcopus, quondam fuit quidam frater in monasterio quodam multum verbosus, & semel accidit, quod loquebatur de non sibi commissis, tunc Abbas dixit sibi ferrose, vade & tace. Qui recedens ab Abbate, & cordi suo imprimens ista verba Abbatis, amplius in monasterio silentium tenuit. Et cum sic tacuit, tunc ab intra in spiritu in tantum profecit, quod Deus sibi multa secreta revelavit, ita quod alii fratres mirabantur de taciturnitate sua. Accidit autem, quod quidam eremita in sylva non longe à monasterio infirmabatur, qui misit ad Abbatem, ut ad eum veniret, & sibi Ecclesiastica Sacramenta porrigeret.

Tunc

Tunc Abbas duxit illum taciturnum ſecum, & ivit cum Sacramentis ad communicandum illum eremitam. Tunc in via quidam latro audiens campanam parvam ſecutus eſt eos uſque ad cellam eremitæ, & manſit foris reputans ſe indignum, quod deberet intrare cellam tam ſancti viri. Sed poſtquam eremita confeſſus eſt, & communicavit, tunc latro ſtans prope januam cum humilitate cordis ſui dixit: ô ſi eſſem talis, qualis es tu? Et eremita in elatione mentis, & complacentia ſui ipſius dixit: Hoc libenter deberes velle, quod eſſes talis, qualis ego ſum. Tunc frater ille taciturnus cœpit flere amare, & poſtquam Abbas & frater ille receſſerunt, tunc latro ille cucurrit à remotis poſt eos, & invocavit Deum ut daret ſibi contritionem veram, & vitæ emendationem, quia jam propoſuit illi Abbati confiteri, & amplius nunquam peccare velle, ſed pœnitentiam pro peccatis aſſumere, & ſic in veloci curſu ille cecidit, & mortuus eſt immediate. Quod videns frater iſte cœpit lætanter ridere. Sed poſtquam Abbas cum iſto fratre ad conventum rediit, quæſivit ab iſto fratre, quare ſic taceret; & reſpondit: Pater, ſemel dixiſtis ad me, vade & tace, & ab illo die ſemper tacui, niſi interrogatus fuiſſem. Tunc Abbas dixit, quare tu fleviſti, cum illum ſanctum eremitam communicabam, & tu riſiſti, cum ille malus latro poſt nos cucurrit, volens nos ſpoliare vel occidere, & ſic peccando in peccatis ſuis obiit? Tunc frater reſpondit: Pater, cauſa fletus mei fuit iſta, quia cum communicaſti illum eremitam infirmum, tunc latro ſtetit foris ante januam ex humilitate cordis, dicens: ô ſi eſſem talis, qualis tu es? Et eremita reſpondit in elatione mentis: Hoc poſſes libenter velle, & ſic mortuus eſt & damnatus, ideo flevi. Sed latro, qui poſt nos cucurrit, habuit firmum propoſitũ confitendi & non ſpoliandi, nec occidendi, & ſic currens cecidit & obiit, & Angeli ejus animam rapuerunt, & ad cœlum cum gaudio deduxerunt, quia ſua contritio fuit tanta, ut deleverit pœnam & culpam, ideo riſi. *Collect. Speculi. Ex Guilielmo Lugdunenſi. Vide etiam tit Blaſphemia, ex. 1. & 6. tit. Luxuria, exemp. 6. in 13. tit. Docere, exem. 1. tit. Culpa, exem. 2. tit. Confeſſio, ex. 13. tit. Angelus, exem. 15. & tit. Inobedientia, exempl. 8.*

SUSPICIO.

EXEMPLUM I.

Tentatus infirmitate ſenex, ſuſpicionem malam de ſe habitam grandi miraculo poſt mortem expiavit.

SEnex quidam erât in cœnobio probatiſſimus monachus, & incurrit graviſſimam ægritudinem. Confectuſque nimia & intolerabili infirmitate per longa tempora laborabat doloribus multis, nec invenire poterant fratres, qualiter ſuccurrerent ægritudini ejus, quoniam ea, quæ neceſſaria erant infirmitati ejus, non habebant in monaſterio. Audiens autem quædam famula Dei de affectione ejus, deprecata eſt patrem monaſterii, ut ad cellam ſuam eum tolleret, & ipſa miniſtraret ei, maxime quia facilius invenire poſſent in civitate, quæ neceſſaria ejus ægritudini videbantur. Præcepit ergo pater monaſterii, ut portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei. Ipſa vero cum omni veneratione ſuſcipiens ſenem, propter nomen Domini miniſtrabat ei pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Chriſto Domino Salvatore noſtro recipere. Cumque tribus & amplius annis obſequeretur & miniſtraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti ſecundum ſcabiem mentis ſuæ ſuſpicari, quod non ſinceram ſenior haberet conſcientiam de virgine, quæ miniſtrabat ei. Audiens autem hæc ſenior exorabat divinitatem Chriſti Domini, dicens: Tu Domine Deus noſter, qui ſolus cognoſcis omnia, & vides, quoniam multi dolores ſunt ægritudinis, & meæ miſeriæ, & afflictiones tantæ infirmitatis, quæ me ita per tanta coſumit tempora, ut neceſſarium habeam obſequium hujus famulæ tuæ, quæ mihi propter nomen tuum miniſtrat: tribue ei Domine Deus meus condignam mercedem in vitam æternam, ſicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egenis & infirmis ſuum exhibent miniſterium. Cum autem appropinquaſſet dies tranſitus ejus, convenerunt ad eum quamplurimi ſancti ſeniores, & fratres de monaſterio & dixit eis ſenior: Obſecro vos Domini patres & fratres, ut, cum defunctus fuero, tollatis baculum meum, & planteris eum ſuper ſepulchrum meum. Et cum radices miſerit, feceritque fructum, tunc ſcietis, quia munda eſt conſcientia mea à famula Dei, quæ mihi miniſtrabat. Si autem non fronduerit, ſcitote, quia non ſum mundus ab ea. Cum ergo vir Dei exiiſſet de corpore, ſecundum præceptum ejus ſancti ſeniores plantaverunt baculum ejus ſuper ſepulchrum ipſius, & fronduit, accedenteque tempore protulit fructum. Et admirati ſunt omnes glorificantes Deum. Ad tale enim miracuculum de vicinis etiam regionibus multi venientes magnificabant gratiam Salvatoris. Nam & nos ipſam arbuſtulam vidimus, & benediximus Dominum, qui protegit in omnibus in ſinceritate & veritate ſibi ſervientes. *Ex lib. ſententiarum Patrum, §. 23.*

EXEMPLUM II.

Nunquam sinistre de proximo suspicari candidi est animi, & Deo placentis.

AUdivi equidem, ait S. Dorotheus, de quodam Fratre, qui cum aliquem ex fratribus conveniret, & cellam ejus videret incomptam, immundam, incompositam, dicebat secum: ô felicem & beatum hunc fratrem! En ut terrenarum omnium rerum curam abjecit, & sic totam suam mentem sursum ad contemplationem rerum divinarum extulit. Quandoquidem neque propriæ cellæ componendæ atque mundandæ aliquam curam gerit Rursus si ad alium aliquem divertisset, & cellam ejus compositam, mundam, ornatam, excultamque videret, intra se dicebat: En ut defœcata & munda est anima ejus fratris: sic enim munda est & composita cella ejus. Nam ad animæ suæ statum & puritatem cellam pugavit & composuit. Neque unquā profecto de quoquam male sensit, aut dixit, hic incompositus est, & sordidus atque deses. Vel hic procax est, & vanus, & garrulus! Nunquam de ore suo talia processerunt. Sed ex bono & præclaro mentis suæ statu bene ac pie de omnibus judicabat, atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur, & proficiebat. Deus optimus maximus det nobis statum mentis nostræ optimum; animumque probe ac pie dispositum, ut possimus & nos ex qualibet re proficere, atque lucrari, & nunquam sinistre, aut perperam de proximo nostro suspicari, aut omnino cogitare. Quod si forte aliquando ex mala mentis nostræ perversæ dispositione cogitaverimus, aut suspicati fuerimus, illam mentis nostræ congregationem in melius convertamus. Siquidem proximi nostri malitiam & vitiositatem nolle agnoscere, miram in nobis parit cum Dei auxilio bonitatem, qua Deus summopere placatur. Illi gloria in sæcula sæculorum, Amen. *S. Dorotheus serm. 16. circa fin.*

EXEMPLUM III.

Diuturnæ suspiciones persuadent nobis, ut credamus expresse ac manifestissime cernere ea, quæ neque unquam fuerunt.

REm admirabilem in hoc argumento dicam vobis, quam ego ipse Dorotheus experimento didici, cum adhuc essem in monasterio. Fratrem quendam habebamus, qui hujusmodi passionis morbo summopere laborabat. Atque ita suspicionibus suis perdite addictus erat, ut persuaderi nullo modo posset, rem quamlibet aliter se habere, aut esse posse, quam ut sua suspicio vel cogitatio depingebat. Quotidie igitur illo morbo succrescente & invalescente, usque adeo ei dæmones imposuerunt, errorem-que hujusmodi persuaserunt, ut hortum semel ad speculandum ingressus (semper enim observabat, & seducebatur) visus est videre quendam ex fratribus furantem ficus, & comedentem. Erat autem Parasceve hora nondum secunda. Ut igitur sibi ipsi persuasit rem illam vere vidisse, egressus est cum silentio, ac rursus observabat ad horam Synaxeos, id est, quando monachi ad sacram Communionem congregabantur, ut videret, quidnam frater ille in ea Communione ageret, qui paulo ante surripuisse ficus, & comedisse visus erat. Cum autem aspexisset eum lavantem suas manus, quo purius ad percipiendam Communionem ingrederetur, accurrit ad Abbatem, rogatque, ut fratrem illum, qui tunc ingredi volebat cum cæteris fratribus, à Communione prohiberet. Nam ego, inquit, cum vidi mane surripientem ficus, & comedentem. Interea frater ille summa cum devotione, & compunctione ingreditur ad sanctissimam oblationem: Erat enim ex venerandis religiosis. Ut igitur eum vidit Abbas ingredientem, priusquam ad presbyterum, à quo communicandus erat, propius accederet, vocat illum, & ait: Dic mihi frater, quid fecisti hodie? Ille vero expavit, & ait: Ubi Domine? Dicit ad eum Abbas, in horto, quo mane ingressus es, quid ibi fecisti? Ille autem velut attonitus rursus ait: Domine ne quidem vidi hortum hodie, imo neque hic in cœnobio fui hodie. Nam post matutinas vigilias œconomus misit me foras ad responsum quoddam perferendum. Distabat autem locus ille, quo missus fuerat, multis millibus, & eadam hora Synaxeos, id est. Communionis, venerat. Tum igitur Abbas, qui œconomum accerseret mittit. Qui cum advenisset, ait: Quo fratrem hunc hodie misisti? Qui respondit, ad eundem locum eum misisse, ut ipsemet frater illi dixerat, projectusque in terram veniam postulat, dicens: Ignosce mi pater, quoniam quiescebas à vigiliis, propterea non permisi eum petere abs te illuc abeundi facultatem. Persuasus igitur Abbas, & hujusmodi verbis plenam adhibens fidem, cum benedictione eos misit ad sacram Communionem. Accersitum itaque fratrem illum, qui suspicionibus agebatur, acriter increpavit, atque à sacra Communione prohibuit: Non solum hoc fecit, sed post expletam sacram Communionem convocat omnes fratres, & quæ evenerant, non sine lachrymarum effusione commemorat, suspiciosum fratrem sugillat, atque vituperat coram omnibus volens hoc unico negotio tria peragere: Nempe diabolum confundere; eum, qui suspicionibus scatebat, easque seminabat, palam traducere, ac vituperare, & pecca-

rum fratri hac ratione confuso remittere, ac condonare, ut auxilium deinceps à Deo consequeretur, & fratres suos firmos, tutos, cautosque redderet, ne unquam scilicet suspiciones admitterent, neque animo post hoc tolerarent. Multaque de re hac locutus nos omnes admonuit, ut à suspicionibus caveamus, Et fratrem illum jubet animo esse quietum, neque ullis suspicionibus posthac gravaretur: Quandoquidem nihil est gravius, nihil molestius suspicionibus. Idque exemplo præsenti confirmat, & clarum facit. *S. Dorotheus Serm. 9.*

TEMPUS.

EXEMPLUM I.

Temporis perditionem damnata anima maxime deplorabit.

LEgitur in libro de septem donis, quod quidam monachus Clarevallensis homo grandævus, & multum devotæ conscientiæ, cum quadam vice plus solito esset intentus orationi, & valde delectabili devotioni, audivit vocem quandam miserabiliter & horribiliter ejulantem. Et cum ipse flendo rogaret Dominum, ut intimaret, quid hoc esset, respondit ei vox. Ego sum anima talis peccatoris, nominans se, & deploro ac plango damnationem meam. Sed inter omnia tormenta, quæ patior, unum est, quod & alios damnatos maxime movet ad planctum, quando scilicet recordamur gratiæ Salvatoris nobis exhibitæ & contemptæ. Et maxime quod tempus indultum nobis ad pœnitendum anisimus, in cujus tam brevi horula tantam misericordiam potuissemus consecuti fuisse. *Nicolaus Dinclespule.*

EXEMPLUM II.

** Tempus in magno habendum pretio ostenditur.*

SIc legitur de S. Nicolao Tolensi, quod quando audiverit horologium semper dixerit: O Domine Deus meus, jam iterum unam horam tempus consumpsi, de qua oportet me tibi reddere rationem, quia de hoc singulariter conqueruntur damnati, secundum quod narrat Humbertus, quod quidam existens in orationibus audivit quandam vocem lugubrem, & quæsivit quis esset? Respondit, sum anima una damnata. Et ille: cur tam amares? Respondit: Ego & omnes damnati de nulla re tantum dolemus, sicuti de tempore, quod inutiliter consumpsimus, ideoque formidandum illud judicium. *Gotschalcus Holen ordinis Eremit. D. August. ser. de dedicatione lit. G.*

TENTATIO.

EXEMPLUM I.

Tentatus tribulationibus sanctus quidam nomine Spes, quantum à Domino dilectus erat, miracula circa ejus mortem exhibita prodiderunt.

ADhuc in monasterio meo positus cujusdam valde venerabilis viri relatione cognovi, quod dico: Ajebat enim, quia venerabilis pater nomine Spes, monasterium construxit in loco, cui vocabulum Campe est, qui sexti fere milliarii interjacente spatio à vetusta Nussiæ urbe disiungitur. Hunc Omnipotens & misericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit eique dispensationis suæ maximam & severitatem servavit & gratiam, quantumque eum prius flagellando dilexerat, postmodum perfecte sanando monstravit. Ejus namque oculos per quadraginta annorum spatia continuæ cœcitatis tenebris pressit, nullum ei lumen vel extremæ visionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia se destituente subsistit, & nisi idem misericors pater, qui pœnam irrogat, patientiam præstet, mox per impatientiam peccatum nobis ipsa auget corruptio peccatorum: fitque modo miserabili, ut culpa nostra, unde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum, idcirco nostra Deus infirma conspiciens flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filiis nunc misericorditer justus est, ut sint: quibus debeat postea juste misereri. Unde venerabilem dum exterioribus tenebris premeret, interna luce nunquam destituit. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. Cum vero anni jam quadragesimi fuisset in cœcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum denunciavit obitum, atque ut in monasteriis circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim jussis obtemperans fratrum cœnobia circumiit, mandata vitæ, quæ agendo didicerat, prædicavit. Quintodecimo ergo die ad monasterium suum peracta prædicatione reversus est, ubique fratribus convocatis astans, in medio sacramentum Dominici corporis & sanguinis sumpsit, moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes vero fratres, qui aderant, ex ore ejus columbam exisse viderunt, quæ mox aperto oratorii tecto egressa aspicientibus fratribus penetravit cœlum. Cujus idcirco animam in columbæ specie apparuisse credendum est, ut omnipotens Deus ex hac ipsa specie osten-

ostenderet, ei vir ille quam simplici corde servisset. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 10.*

EXEMPLUM II.

Tentata & tribulata paralysi, quadam nomine Romula, & gloriosa laetaque morte canentibus sanctorum choris ad cœlum est deducta.

EO tempore, quo monasterium petii, anus quædam, Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta in urbe hac juxta beatæ Mariæ semper virginis manebat Ecclesiam. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodem habitu discipulæ aderant, una nomine Romula, & altera, quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, se nomine nescio. Tres itaque hæ in uno habitaculo commorantes, morum quidem divitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum Romula, aliliam condiscipulam suam, quam prædixi, magnis vitæ meritis ante ibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis usum. Sed quia plerumque hi, quos jam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent (sicut sæpe imperiti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspicimus & jam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc etiam artifex considerat & limitat, laudari ea audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit) hæc quam prædixi Romula ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lecto decumbens, pene omni jacebat membrorum officio destituta. Nec tamen hæc eadem ejus mentem ad impatientiam flagella perduxerunt. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum, quæ tanto sollicitius ad usum orationis excreverat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat. Nocte ergo quadam eandem Redemptam, quam præfatus sum, quæ utrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocavit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia ejus condiscipula surrexit, sicut utrisque referentibus & multis res eadem claruit, & ego quoque eodem tempore agnovi. Cumque noctis medio, lectulo jacentis assisterent, subito cœlitus lux emissa omne illius cellulæ spatium implevit, & splendor tantæ claritatis emicuit, ut corda assistentium inæstimabili pavore perstringeret, atque ut post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Cœpit namque quasi cujusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur, atque ut dicebant, intrantium multitudinem sentiebant. Sed nimietate timoris & luminis videre non poterant: quia earum oculos & pavor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reverberabat, quam lucem protinus miri est odoris fragrantia subsecuta: ita ut earum animum, quem lux omissa terruerat, odoris suavitas refoveret, Sed cum vim claritatis ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem & trementem Redemptam suorum morum magistram blanda voce consolari, dicens: Noli Noli timere mater non morior modo. Cumque hoc crebro diceret, paulatim lux, quæ emisse fuerat, subtracta est, sed is subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus & tertius transivit, ut aspersa fragrantia odoris maneret. Nocte ergo quarta eandem magistram suam iterum vocavit, qua veniente viaticum petiit, & accepit. Necdum vero eadem Redempta, vel alia ejus condiscipula à lectulo jacentis abscesserat, & ecce subito in platea ante ejusdem cellulæ ostium duo chori psallentium constiterunt, & sicut dicebant, sexus ex vocibus se discrevisse, psalmodiæ cantus dicebant viri, & fœminæ respondebant: Cumque ante fores cellulæ exhiberentur cœlestes exequiæ, sancta illa anima carne soluta est, atque in cœlum ducta, quantoque chori psallentium altius ascendebant, tanto cœpit psalmodia lenius audiri, quousque & ejusdem psalmodiæ sonitus: & odoris suavitas elongata finiretur. *Idem cap. 11. lib. 4.*

EXEMPLUM III.

Tentatus infirmitate Comes, aëris serenitatem, nec non & totius corporis sui sanitatem post mortem recepit.

NEque hoc silendum puto, quod de Theophanio Centumcellensis urbis Comite in eadem urbe positus multis attestantibus agnovi. Fuit namq; vir misericordiæ actibus deditus bonis operibus intentus, hospitalitati præcipue studens. Exercendis quidem comitatus curis occupatus, agebat terrena & temporalia, sed, ut post in fine claruit, magis ex debito, quam ex intentione. Nam cum appropinquante mortis ejus tempore gravissima aëris tempestas obsisteret, ne ad sepeliendum duci potuisset, cum uxor sua cum vehementissimo fletu inquisivit, dicens; Quid faciam? quomodo te ad sepeliendum ejicio, quæ ostium domus hujus præ nimia egredi tempestate non possum. Tunc ille respondit: Noli mulier flere, quia mox, ut ego defunctus fuero, eadem hora serenitas rediet. Cujus protinus & vocem mors, & mortem serenitas secuta est. Quod signum etiam

alia

alia admiranda, & non minora sunt signa comitata. Nam manus ejus & pedes podagrę humore tumescentes versi in vulneribus fuerant, & profluente sanie putrescebant. Sed dum corpus ex more ad lavandum esset nudatum, ita manus pedesque ejus sani inventi sunt, ac si nunquam vulneris aliquid habuissent. Ductus itaque ac sepultus est: ejusque conjugi visum est, ut quarto die in sepulchro illius marmor, quod superpositum fuerat, mutari debuisset. Quòd videlicet marmor corpori ejus superpositum, dum fuisset ablatum, tanta ex corpore ejus fragrantia odoris emanabat, ac si ex putrescente carne ipsius pro vermibus aromata ferbuissent. *Idem cap.27.lib.4.*

EXEMPLUM IV.

Tentatione luxuriæ videns se proficere quidam sanctus frater noluit ab ea liberari.

DIscipulus cujusdam sancti senioris impugnabatur à spiritu fornicationis, sed auxiliante gratia Domini resistebat viriliter pessimis & immundis cogitationibus cordis sui jejuniisque & orationibus, & opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns eum ita laborantem dixit ei: Si vis, ô fili, deprecor Deum, ut auferat à te istam impugnationem. Ille vero respondens dixit ei: Video pater, quia etsi laborem sustineo, sentio tamen fructum in me proficere bonum, quia per occasionem impugnationis hujus & amplius jejuno, & amplius in vigiliis & orationibus tolero: veruntamen deprecor te, ut ores pro me misericordiam Domini, ut det mihi virtutem, quatenus possim sustinere & certare legitimè. Tunc sanctus senior dixit ei: Ecce nunc cognovi fili, quia fideliter intelligis, hoc spirituale certamen pro patientia ad salutem æternam animæ tuæ proficere. Ita enim & S. Apostolus dicit: Certamen bonum certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, non solùm mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum Domini. *Ex lib. senten. Patrum. 5.7.*

EXEMPLUM VI.

Tentatus infirmitate Benjamin Abbas semper gratias egit, & ipse infirmior alios ab infirmitate liberavit.

IN monte Nitriæ fuit Benjamin quidam sanctus vir, qui vixit usque ad octoginta annos abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi: Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur. Hic itaque, qui tantæ gratiæ dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & in tantum corpus ejus tumuit, ut alterum Job putares. Assumens ergo nos B. Dioscorus Episcopus, me, inquam, & B. Eucharium dixit nobis: Venite & videte novum Job in tanto tumore corporis, & passione insanabili immensam gratiarum actionem semper Deo reddentem. Abeuntes ergo vidimus eũ in tanto tumore corporis, ut parvum ejus digitum non possemus complecti digitis duarum manuum. Intuentes autem hanc passionem crudelissimam oculos avertebamus. Tunc dicit nobis B. Benjamin: Orate filioli, ut non interior homo meus hydropicus fiat. Hoc enim corpus neque cùm bene se habebat, mihi quidquam profuit, neque cùm malè, me læsit. Per octo ergo menses sella eidem ponebatur latior, in quam incessabiliter sedebat propter reliquas necessitates corporis. Nec enim jacere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessariò autem narravimus passionem hanc, ut non conturbemur, si quando aliqua gravissima ægritudo viris justis evenerit. Defuncto autem eo limen de ostio tulerunt, & postes, ut postes corpus ejus efferri. Tantus erat tumor corporis ejus. *Palladius vita 10.*

EXEMPLUM VI.

Tentationibus & tribulationibus nisi conculcatus fuerit homo, non poterit esse monachus.

ABbas Moyses dixit fratri Zachariæ: Dic mihi quid faciam? Ille autem hoc audiens, jactavit se protinus in terram ad pedes ejus, dicens: Tu me interrogas pater? Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharia, quia vidi Spiritum S. descendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullam suam de capite, misit illam sub pedibus suis, & conculcans dixit: Nisi ita conculcatus fuerit homo, non potest monachus esse. *Ex lib. Doct. PP. lib. de obedientia num.7.*

EXEMPLUM VII.

Tentatum fratrem SS. Patres ad Ecclesiam ductum aqua perfuderunt, & pro eo orarunt.

DIcebat quidam senex, quia Patres nostri consuetudinẽ habuerunt venire ad cellas novorum fratrum, qui solitariè conversari volebant, & visitabant eos, ne quis eorum à dæmonibus circumveniretur, & à cogitatione sua læderetur: & si quando aliquis eorum inveniebatur læsus, adducebãt eum ad Ecclesiam, & ponebatur pelvis cum aqua, & fiebat oratio pro eo, qui tentationibus laborabat, & lavabant omnes fratres manus suas in pelvim, & perfundebatur aqua illa frater, qui impugnabatur, & ita statim purgabatur. *In vitis PP. lib. de charitate num. 14.*

EXEMPLUM VIII.

Beatus Thomas de Aquino conversus à fratribus suis carnalibus multis persecutionibus fatigatur.

CUm nobilis adolescens Thomas de Aquino, de Romanorum partibus vereretur secularium Sacerdotum ac prælatorum periculosum arripere statum, tutius eligens intravit ordinem fratrum Prædicatorũ Bononiæ. Qui cùmDomino ibidem magno fervore & alacritate spiritus deservirct, invidit diabolus,& instigavit parentes ejus,& maximè duos fratres ejus potentissimos ac feroces, qui obtinuerunt à Papa,ut ad curiam per literas Apostolicas citaretur. Qui ut comparuit, jussus est habitum ordinis deponere,& dignitatibus Ecclesiasticis insigniri. Quod cùm sperneret mirâ constantiâ, à prædictis fratribus raptus est, & in carcerem clàm detrusus, ubi cum gravi inedia, frigore, & penuria affligeretur, nunquam tamen tortores ejus efficere potuerunt, ut saltem habitum ordinis suscepti, vel cibos mutare vellet. Et his omnibus aliquid nequius cogitantes, per quod possent avertere animum juvenilem, secum mulieres in carcere per tempus aliquod concluserunt. Qui fortius quàm priùs spretis illecebris, sic annis duobus vel tribus in carcere perduravit. Romam igitur adiens Magister Ord. Prædicat. piæ & beatæ memoriæ Joannes, super captu & incarceratione fratris, Imperatori Friderico conquestus est, qui re examinatâ & inventâ, ut dictum est, præfatos nobiles quæsivit ad pœnam, nec ullo modo mortis sententiam evasissent, si dictus Magister in querimonia perstitisset: sed veritus est judicium sanguinis, & Imperatoris etiam animum mitigavit. Graviter enim, audita tantâ inhumanitate fratrum in fratrem, Cæsar commotus erat. Deterriti ergo dicti fratres, solverunt fratrem, qui transmissus est Parisios à Magistro Ordinis ejusdem. Nec diu distulit Satan insidias spargere adolescenti. Instinctu enim fratrum suorum carnalium & amicorum, quos habebat in curia, per literas Apostolicas iterum mandatus est. Venienti mox à Papa præcipitur, ut regimen Abbatiæ montis Cassini susciperet, quæ utique maxima erat in Apuliæ & Campaniæ partibus prælatura. Septem enim Episcopatus subjacent Abbati illi, qui & ipse pontificiale officium omnibus administrat. Renuit præclarissimus adolescens, nec ordinem, vel habitum suum deserere ullâ conditione consensit. Cui cùm Papa concederet, ut in ordine & habitu suo præesset officio prædictæ Abbatiæ, noluit ille, & clàm prolapsus à curia fugit, & Coloniam Agrippinam venit, studuitque in loco illo, quousque præclarus lector fratrum ibidem, Fr. Albertus Parisios est translatus, & pro incomparabili scientia, Theologiæ cathedram sortitus est. Post quem & idem frater Thomas consimilis solemnitatis regimen, & cathedram adeptus est: Et digno remunerationis honore, ad decus ordinis incolumis perseverat. ***Cantip. lib. 1. cap. 20. part. 10.***

EXEMPLUM IX.

Tentatus infirmitate conversus miles, spem salutis accepit.

ERat quidam miles in Saxonia, Ludolphus nomine, sed tyrannus actione. Hic cùm die quâdam vestibus novis ac scarlaticis indutus in via equitaret, rusticum cum curru obviam habuit. Cujus cùm vestimenta ex rotarum impulsu luto aspergerentur, ipse utpote miles superbus, commotus valde, extracto gladio homini pedem amputavit. Qui posteà Deo miserante, de peccatis suis dolens, in domo ordinis nostri, quæ Porta vocatur, factus est monachus. Non multò post in infirmitatem gravem incidens, cùm quotidie à se mala commissa deplangeret, & maximè abscissionem jam dicti pedis, infirmario se consolanti respondit: Non potero consolari, nisi videro signa Job in corpore meo. Et ecce post dies paucos cicatricem, instar fili coccinei, contemplatus est circa talum suum, in eodem pede, & in eodem loco, ubi rustico pedem truncaverat. Qui paulatim cœpit computrescere, ita ut vermes de eo scaturirent. Tunc repletus gaudio, ait: Modo de venia spero, quia jam video signa Job in corpore meo. Sicque *in multa* cordis contritione, atque gratiarum actione, *invalescente* morbo, spiritum reddidit. ***Cæsar. lib. 11. cap. 18.***

EXEMPLUM X.

Tentatus spiritu mœroris & Blasphemiæ Ruffinus consilio S. Francisci liberatur, & à Domino mirabiliter consolatur.

FRater Ruffinus de nobilioribus de Assisio, socius B. Francisci, quodam tempore vivente B. Francisco graviter à dæmone de prædestinatione vexabatur in anima. Nam suggerebat cordi ejus hostis antiquus, quòd ipse non erat de prædestinatis ad vitam, & perderet, quidquid in religionis servitio faceret. Propter hanc vexationem, per multos dies durantem, totus erat melancholicus, & tristis effectus, & suam pugnam B. Francisco dicere verecundabatur: nihilominus tamen orationes consuetas minimè dimittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristitiam super tristitiam addere, quæ graviter vulnerat servos Dei, ad pugnam interiorem addidit etiam exterius impugnare. Unde apparens sibi in specie

crucifixi, dixit: O frater Ruffine, quare in orationibus & in pœnitentia te affligis, cum tu non sis sic prædestinatus ad vitam? Et hoc credas mihi, quia ego scio, quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, si contrarium tibi dixerit, nec etiam ipsum interroges de ipsa materia: quia ipse, vel alius hoc ignorat, sed ego, qui sum Dei filius, bene scio, ideo credas mihi pro certo, quod tu es de numero damnatorum. Et ipse frater Franciscus, tu, & pater ejus est damnatus, & quicunque sequitur eum, decipitur. Frater autem Ruffinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod jam fidem & amorem in S. Francisco perdiderat, & hoc sibi dicere non curabat. Sed quod sancto patri frater Ruffinus non dixit: spiritus Domini revelavit. Unde ipse pius pater videns in spiritu, tantum dicti fratris Ruffini periculum, misit fratrem Masseum pro ipso, ut ad eum omnino veniret. Nam frater Ruffinus, & sanctus Franciscus stabant in loco montis Subasii prope Assisium. Frater autem Ruffinus respondit fratri Masseo: Quid habeo ego facere cum fratre Francisco? Et tunc frater Masseus homo totus Spiritu sancto repletus, clare cognoscens maligni spiritus falaciam, ait: O frater Ruffine, nescis tu, quod sanctus Franciscus est sicut Angelus Domini, tot animas illuminavit in mundo, & a quo etiam nos tot divinæ gratiæ recipimus dona. Unde ego volo omnino, quod tu venias ad eum, quia ego clare video à diabolo te deceptum. Statim autem frater Ruffinus venit ad sanctum Franciscum, & cum sanctus Franciscus vidit eum à longe, cœpit clamare: O frater Ruffine catinelle, credidisti? Et dixit totam sibi per ordinem tentationem, quam habuerat intus & extra: docuit eum, quod ille, qui prædicta suggesserat, erat diabolus, & non Christus, ideo nullo modo ejus sugestionibus assentiret. Sed quando dicet tibi: Tu es damnatus, tu secure respondeas: Aperi os tuum, & ibi ponam stercus, & sit tibi signum, quod ipse est diabolus: quo dicto seu pronunciato verbo hoc statim fugiet. Adhuc recognoscere debes, ipsum fuisse diabolum, quia cor tuum induraverat ad omne bonum, quod proprium ejus officium est. Sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat dicit: Auferam tibi cor lapideum, & dabo tibi carneum. Frater vero Ruffinus videns, quod sanctus Franciscus dicebat ita totam per ordinem seriem tentationis, quatenus intus & extravexatus fuerat? cœpit fortissime lachrymari, & adorans sanctum, ac culpam humiliter recognoscens, de hoc, quod ab ipso celaverat, ac totus confortatus est in Domino, & per monita patris totus mutatus in melius, dixit ei sanctus Franciscus: Vade fili, confitearis, & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certo, quod tentatio ista erit tibi ad magnam utilitatem & consolationem, sicut experieris in brevi. Frater autem Ruffinus rediit ad cellam suam ad orandum in sylvam. Et dum staret cum multis lachrymis ad orandum, ecce vedit hostis antiquus in persona Christi, dicens: Frater Ruffine, nonne dixi tibi, quod tu filio Petri Bernardonis non crederes, & quia es damnatus, & in orationibus, lachrymis non labores? Quid enim prodest tibi, si dum vivus affligeris, & cum morieris, es damnatus? Cui statim dixit frater Ruffinus: Aperi os tuum, & ibi ponam stercus. Tunc diabolus indignatus, recessit cum tanta tempestate & commotione lapidum montis Subasii: & per magum spatium fluxit lapidum multitudo, ubi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem etiam dicti montis saxa se invicem collidendo, ignem plurimum emittebant: unde ad tam terribilem strepitum lapidum sanctus Franciscus & socii admirantes extra dictum locum, ut novitatem illam aspicerent, exierunt. Et tunc frater Ruffinus manifeste advertit, quod ipsum hostis malignus deceperat. Unde secundo ad sanctum Franciscum rediit, & prosternens se in terram iterum culpam dixit: qui confortatus à sancto Francisco totus pacificus remansit. Et cum post hæc staret cum multis lachrymis orans, ecce Christus benedictus sibi apparuit, & totam animam suam divino liquefecit amore Dei. Benefecisti fili, qui credisti fratri Francisco: quia ille, qui te contristaverat, fuit diabolus, ego autem sum Jesus Christus, magister tuus, & ut de hoc te reddam certissimum, hoc sit tibi verum signum, qui donec in isto mundo eris, nunquam de cætero eris tristis. Et benedixit Christus fratrem Ruffinum, & dimisit eum in tanto gaudio & dulcedine spiritus, & elevatione mentis, quod die noctuque erat absorptus in Domino. Et confirmatus est ex tunc in tanta gratia, & benedictione, & securitate salutis æternæ quod totus in virum alterum renovatus est. Ad tantam elevationem mentis & perseverantiam orationis confirmatus est infra parvulum circulum, ut die noctuque posset contemplari divina, si eum aliquis non impedisset, unde dicebat sanctus Franciscus de eo quod frater Ruffinus erat canonizatus in cœlo, dum adhuc viveret, à Domino nostro Jesu Christo: & quod ipse non dubitaret in absentia sua dicere, sanctum Ruffinum adhuc existentem in terra esse canonizatum in cœlo. Prædictus autem frater Ruffinus propter magnum cordis attentionem ad Deum, & Angelicam

licam mentis quietem quandocumque ab aliquo vocabatur, cum tanta gravitate & dulcedine, & vocis morositate ipsum invocantibus, respondebat, quod videbatur de alio mundo redire: unde semel vocatus à sociis, ut iret pro pane. Ille sicut vere divinus respondit: Frater mi, multum libenter. Cum vero apud Assisium panem quæreret, ecce ducebatur unus dæmoniacus fortiter ligatus, & à multis hominibus sociatus, qui ducebatur ad sanctum Franciscum, ut eum à dæmonio liberaret. Qui à longe cum vidisset fratrem Ruffinum statim cœpit clamare, & furere fortiter, & confractis omnibus vinculis de manibus omnium exilivit. Illi autem de tanta novitate mirantes, conjuraverunt eum, ut diceret, cur modo plus solito torqueretur? Qui respondit: Quia ille frater pauperculus, obediens, humilis, & sanctus frater Ruffinus, qui incedit cum tasta, suis sanctis virtutibus, & humilibus orationibus me incendit, & cruciat, & propterea non possum plus sustinere in isto homine commorari: Et his dictis statim dæmon exivit. Quod audiens frater Ruffinus, quia illi homines, & etiam infirmus sanatus, illi magnam reverentiam exhibebant, ipse statim dedit laudem & honorem Deo, & Domino nostro Jesu Christo, & hortatus est illos, ut his omnibus glorificarent Deum, & Salvatorem nostrum, qui est benedictus in sæcula, Amen. *Antonius part. 3. tit. 24. §. 7. ex Chronico Minorum, & in Chronico Gallico lib. 1. c. 78.*

EXEMPLUM XI.

Tentatus fortiter monachus quadam nocte resistendo coronam gloriæ meruit.

ERat quidam monachus Cisterciensis, qui quadam nocte graviter tentatus carnaliter fere ad consensum peccati, restitit viriliter, & vicit salubriter. In eadem hebdomada venit quidam conversus de Grangia ad priorem domus dicens ei secrete: Domine in hac hebdomada visum est mihi in somnis, quod fortis columna staret coram me, cui ferrum quoddam fuit infixum, in quo pendebat pulcherrima corona, quasi corona Imperatoris. Et adfuit quidam pulcherrimus Dominus, qui ambabus manibus tulit coronam de columna, deditque illam in manibus meis, dicens? Accipe coronam istam, & defer eam illi monacho, designans eum in nomine, quia hac nocte meruit illam. Quæsitum est autem, & sic inventum, quod illa nocte sic tentatus fuerat, & resistendo vicerat, ob hoc coronam meruerat, coronam scilicet non illam in visione ostensam, sed in regno cœlorum percipiendam. *Collector speculi hujus.*

EXEMPLUM XII.

Quomodo frater quidam à blasphemiæ tentatione liberatus sit.

MOnachus quidam festinans & sollicitus, à blasphemiæ dæmone molestatus per annos viginti, carnes suas vigiliis & jejuniis cruciabat. Et quoniam nullam sentiebat inde utilitatem, abiens, & passionem in charta scribens, cuidam viro sancto in faciem prostratus, nec ad eum rursum respicere valens, obtulit. Senex autem cum eam legisset, subrisit: & sursum revelans fratrem, dixit illi: Fili impone manum tuam super cervicem meam: quod & faciente fratre; dicit magnus: Super collum meum, ô frater, sit hoc peccatum, & quæcunque olim fecisti, & facies: solum id ulterius non habeas in mensuram. Et affirmabat frater, quia non prius de cella senex exierat, quam vitium exterminatum factum est non apparens. Hoc mihi narravit gratiarum Deo referens actiones. *Climachus Gradu 33. de blasphemia.*

EXEMPLUM XIII.

Quidam sanctus vana gloria gravissime tentatus, Deum exoravit, ut permissa in se diaboli potestate similis fieret iis, quos ipse curaverat.

QUidam sanctus fugandorum de corporibus obsessis dæmonum incredibili præditus potestate, inaudita per singulos dies signa faciebat. Non solum enim præsens, neque verbo tantum, sed absens quoque interdum cilicij sui fimbriis, aut epulis missis corpora obsessa curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur à populis ex toto ad eum orbe venientibus. Taceo de minoribus, præfecti, comitesque, ac diversarum judices potestatum, præ foribus illius sæpe jacuerunt, Episcopi quoque sanctissimi sacerdotali auctoritate deposita cōtingi se ab eo atque benedici humiliter valde postulantes, sanctificatos se, atque divino munere illustratos, quotiens manus illius, vestemque contingerent, non immerito crediderunt. Hic autem ferebatur ab omni potu in perpetuum penitus, & omnino abstinere, pro cibo (tibi Sulpici in aurem loquar, ne gallus hoc audiat) septem tantum caricis sustentari. Interea sancto viro, ut ex virtute honor, ita ex honore vanitas cœpit obrepere, quod malum ille ubi primum potuit in se sentire grassari, diu multumque discutere conatus

conatus est, sed repelli penitus, velut tacita conscientia, vanitas perseverante virtute non potuit, ubique nomen ejus dæmones fatebantur, excludere à se confloentium populos non valebat. Virus interim latens serpebat in pectore, & cujus nutu ex aliorum corporibus dæmones fugabantur, seipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non potuit. Totis igitur precibus conversus ad Deum fertur orasse, ut permissa in se mensibus quinque diaboli potestate similis his fieret, quos ipse curaverat. Quid multis moror? Ille qui præpotens, ille qui signis atque virtutibus toto oriente vulgatus, ille, ad cujus limina populi ante confluxerant, ad cujus fores summæ istius seculi se prostraverant potestates, correptus à dæmone est tentus in vinculis, omnia illa, quæ energumeni solent ferre, perpessus, quinto demum mense purgatus est, non tantum dæmone, sed quod illi erat utilius atque optatius vanitate. *Sever. Sulpit. in vita S. Martini, dial. 1. cap. 14.*

EXEMPLUM XIV.

Dæmon post septennem tentationem Papam in fornicationem prostratum, sandalio ejus pro signo victoriæ accepto suo principi nunciavit, sed Papa mirabiliter ad pœnitentiam revocatur.

Refert Sigebertus Gemblacensis in Chronica sua, Antidius Bisontionensis Episcopus, aliquando tertia feria post Palmas transiens pontem Dunii fluminis, vidit agmen dæmonum gesta sua principi suo referentium, & inter eos Æthiopem in manibus sandalium præferentem ad judicium, quod Romanum Præsulem (cujus hoc erat) per septem annos impugnatum, tandem ad lapsum traxerit, qui vocans ad se Æthiopem in virtute Dei, & sanctæ obedientiæ super eum ascendens, eo vectante Romam venit feria quinta, hora celebrandi officii, & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit, negantem per sandalium ad pœnitentiam movit, & missa vice ejus celebrata, & parte chrismatis à se consecrati assumpta, revectante Æthiope ad Ecclesiam suam rediit Sabbato sancto hora celebrandi officii. *Sigebertus in Chronologia sua ad annum 411.*

ANNOTATIO.

Joannes Raulin Theologiæ Doctor, & doctissimus concionator, qui vixit anno 1480. serm. feria quinta post Dominicam tertiam quadragesimæ, dicit abesse omnem magicæ artis suspicionem ab hoc facto S. Ancedii, quia sancti uti possint aliquando dæmonis operis, illi imperando, juxta potestatem sibi traditam à Christo, dicente: Ecce dedi vobis potestatem super omnem potestatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere, donec horarum pensum absolvisset. Malefici autem abutuntur opera dæmonum eos invocando, eique se subjiciendo. Quamobrem aliud est uti opera dæmonis more sanctorum, & aliud abuti more majorum. Vide etiam tit. Oculi, ex 1. 2. & 5. tit. Paupertas, ex. tit. Suspicio, ex 1. tit. Angelus, ex 1. & 15. Negligentia, tit. Dæmon, ex. 3. 4. 7. 10. & 18. tit. Somnium, tit. Mors & Mori, ex. 6. & 19. tit. Fœmina, ex. 2. tit. indiscretio, ex. 1. tit. Oratio, ex. 8. tit. Conversio, ex. 5. & 19 tit. Monachus, ex. 2. tit. Adulterium, ex. 2. tit. Judicium Dei, ex. 1. titul. Lingua, ex. 6. tit. Communio, ex. 5. tit. Amor Christi, tit. Capitulum, & tit pœnitentia, ex 9.

TESTIS FALSUS.

Testis falsus amisso naso corrigitur.

Quidam falsus testis, nomine Bernuinus, in rebus Ecclesiæ beati Quintini martyris falsum ferebat testimonium, volens quandam sylvam de prędio quodam penitus auferre. Quem sanctus martyr in somnis redarguit, apprehendensque nasum ejus falsatorem proclamavit, læsitque eum ac deformem fecit in corpore, quo eum à culpa sanaret, & pulchrum facere in mente. Ad quod dictum ipse expergefactus, pedibus calceatus, cum faciem suam aqua linire deberet, accersita conjuge cœpit ei explanare, quid in somnis vidisset. Ut autem perventum est ad hoc, qualiter ipse martyr nasum ejus tenens falsatorem eum vocavit, extensa manu nasum suum cæsum recepit, statimque in vas, quo aqua de manibus ejus diffluebat, cecidit, qui nimium territus ad Placitum, quo ipsa die pro præfata sylva deberet ire, distulit. Nec tamen hoc supplicio coërcitus, ob superbiæ fastum aureum sibi nasum fabricare, catenulisque aureis aptare conatus est. Quem iterum idem sanctus visu admonuit dicens: Nonne tibi naturalem abstuli nasum, ut te omnibus monstrarem falsum testimonium dixisse, & nunc ob superbiam ausus es aureum superponere? Vade igitur nunc, & projice illum abs te, & cunctis innotescere stude, te falsum testimonium protulisse. Ob judicium ergo fidei nasus ipse ex auro multis diebus ad memoriam futurorum ibidem servatus mansit. *Vincentius libr. 23. cap. 90. Vide etiam tit. Diffamare, ex 5.*

TESTAMENTUM.

Testamenti executores multas occasiones retinendæ bona injusta accipiunt, propter quod & à dæmonibus

lib s facilius capiuntur, & quomodo dæmon dæmonem visus est irridere, eò quòd perditionem unius animæ fleverit, cùm magis debuisset de quatuor animarum perditione gaudere.

CUm quodam tempore in ambone quidam solemnis prædicator captâ occasione vehementer satis duræque contra usurariorum malitiam inveheret, nescio qua miseratione divina factum sit, ut quidam illius officii collusione fœdatus, casu (nam nunquàm sermones visitare consueverat) Ecclesiam pertransiret. Is cum inter eundem audisset, salvari non posse res usura partas retinere volentem, nil diutiùs moratus ibi, abiit, & in hujusmodi re mala sibi conscius, vehementer ingemuit, & post paucos dies gravissimam infirmitatem incurrit. Cum igitur lecto decumberet, & mortis imperia vitalia fatigarent, misso nuncio præfatum prædicatorem advocavit. Cui postquam multis lachrymis vulnera animæ suæ confitens detexisset, indicassetque post multa ferè omnia bona sua quæ exuberantissima erant usuræ præsidio adquisita esse, atque ob id se timere, nisi sibi citissimè daretur salubre consilium, animæ vitæ gaudia perditurum, prædicator sciens in rebus arduis nil præcipitanter agendum, cœpit animo plura reversare, atque confitenti viro responsum differre Quod ubi infirmus vidit, quid trepidas, inquit, tuum est præcipere, meum obtemperare. Qua propter liberè, quidquid pro salute mea faciendum reris, jube. Parebo etiam, quantumcunque grave videatur quod jusseris. Tum prædicator: Non video, inquit, tibi fili viam salutis, nisi quatuor fidelissimis viris, quorum tibi probitas cognita est, ad hoc electis, illis, quos usuris & fœnore spoliasti, res suas restituas, teque infirmum atque invalidum, & omnibus rebus spoliatum, velut pauperem & mendicum, in publicum hospitale ferri præcipias, & ibi usque ad mortem, (quia aliud iter adquirendorum suptuum tibi infirmo non patet) de eleemosynis vivas. Favet ægrotus salubri consilio, & protinus advocatis quatuor, quos fidelissimos putabat, ex amicis suis substantiam suam totam eis distribuendam, à quibus usurariè recepit, commendavit, & se ad publicum hospitale recipi cum debita instantia postulavit affirmiter statuens in animo suo quòd si sanitas concederetur victuro, nunquam se contra æquitatem talia tantaque ausurum. Postera namq; nocte vidit prædictus prædicator confessor suus dæmonem quendam in juvenili forma amarius flentem, & altis vocibus ejulantem, alterum quoque dæmonem vidit in forma senili, multis canis respersum habentem caput, & hunc insolentibus cachinnis prioris dæmonis angustias irridentem. De quo cum vehementer secum ipso stuperet, audit seniorem dæmonem juniori dicentem: Cur fatue ploras? Respondit junior: Quomodo inquit, non merito plorem, cùm hunc scelestum hominem, quem tam multis annis sub mea tenui dominatione captivum, nunc cum in tormenta raperem, me videam amisisse? Quid dicam, ad eum rediero qui me ad hujus hominis damnationem procurandam emisit? Nunc video, inquit, senior dæmon, quòd major in senibus, quàm juvenibus sit sita scientia. Falleris miser. Non enim plorandum sed lætandum est tibi. Quippè qui non damna, sed lucra recipies, quapropter cessant gemitus, infulsas cohibe stulte querelas, & executoribus illis, qui substantiam viri dispertiendam receperunt, retia texe, & felici commutatione pro hoc uno homine hos quatuor in tuam videbis potestatem commeaile. Tunc videlicet, cùm illam pecuniam, quam reddendam suis possessoribus susceperant, vel in parte, vel in toto, ut frequenter hujusmodi offici homines facere soliti sunt, injustius suis servaverint. Et tunc cum gratia ad tuum Principẽ, qui te destinavit, remeabis, cùm pro una anima quatuor animas, in abyssum suæ damnationis refuderis Dæmonibus inter se illa loquentibus prædicator qui hoc in visione perceperat, ad seipsum reversus est, & nedum illis quatuor viris, qui hominis pœnitentis substantiam dispertiendam receperant, visa auditaque narravit, sed etiam in publicis pariter, & privatis sermonibus ad terrorem cautelamque eorum, qui testamenta decedentium dispensanda susceperunt, repetitis vicibus prædicavit. Ægrotus autem propter veram pœnitentiam cœleste Regnum accepit. Sed quam justè vel injustè executores negotia sibi commissa peregerint, quove ex hac vtia decedentes devenerint, Deus novit, ego non novi. Hoc unum tamen scio: Deum dæmones compulisse, ut talia invicem loquerentur, quatenus prædicator devotus pariter & facundus habet, unde testamentorum executores instrueret. Videant igitur quicumque morientium executores, ne per alienam substantiam propriam velint animum condemnare, & pro vilissimo pretio vitam vendere sempiternam. *Collector speculi hujus. Vide etiam tit. Defuncti, ex 12.*

TORNEAMENTUM.

De dæmone, quem Albertus Scothart puellæ obsessæ compassus, jocularitet ejecit.

Miles

MIles quidam religiosus, Albertus nomine, cognomento Schotart, ante conversionem in armis erat tam strenuus, in militia tam nominatus; ut penè omnes nobiles terræ nostræ certatim ei sua munuscula, dextrarios videlicet, & vestimenta pretiosa dirigerent, quatenus illum sibi associarent. Die vero quadam, dum quædam obsessa puella duodecim annorum, cujusdam militis filia, in quadam sedens Ecclesia, à Religiosis exorcizaretur, in risum resoluta clamavit: Ecce amicus meus venit. Requirentibus illis, de quo diceret? Respondit illa: Benè videbitis eum. Dicebat etenim de prædicto milite, qui illa eâdem horâ satis remotus fuerat ab Ecclesia, qui quanto plus propinquavit, tanto plus illa exultavit. Qui cùm Ecclesiam intraret, illa ei assurgens, & manibus plandens, salutavit eum, dicens: Ecce iste est amicus meus, cedite, cedite, finite illum appropinquare. Erat enim indutus vestibus purpureis, atque cultellatis. Qui cùm accessisset ad eam, & dixisset: Sum ego amicus tuus? Respondit per os puellæ diabolus: Etiam amicus meus optimus, omnem enim voluntatem meam facis. De quo verbo miles satis turbatus est, licèt dissimularet. Subridens tamen, sic ait, Tu dæmon stultus es, & fatuus. Si prudens esses, nobiscum ad torneamenta pergeres, in quibus homines capiuntur, & occiduntur. Ut quid sine causa vexas puellam hanc innocuam quæ non peccavit? Dicente diabolo: Si vis ut tecum pergam, sine ut intrem in corpus tuum. Respondit miles: Certè non intrabis in me. Et diabolus: Concede, ut sedeam in sella tua. Quod cùm negasset, petivit locum in aliqua parte equi vel freni, quæ omnia negata sunt ei. Ad quem rursus diabolus: Non possum pedes currere. Si vis, ut tecum vadam, aliquem mihi saltem locum concedas circa te. Miles verò puellæ compassus, ait dæmoni: Si illam volueris deserere, concedam tibi unam ligulam pallii mei: tali conditione, ut in nullo me lædas, & tamdiu mihi adhæreas, quamdiu torneamenta quæro, quando tibi præcepero, bona tua voluntate sine contradictione recedes. Et juravit ei diabolus, dicens: Non te lædam, sed promovebo. Exiensque de puella, ligulæ pallii ejus insiliit, mirabili motu se prodens. Ab ista hora tantum gloriæ in torneamentis militi accessit, ut quos lancea dejicere vellet, dejiceret, quos capere, caperet, cum eunte ibat, & cum loquente loquebatur. Quando prolixius in Ecclesia orabat, dicens: Modo murmuras nimis, quando aquâ benedictâ se aspersit, iterum ajebat: Vide ne me tanges. Cui miles: Si unâ gutta te tetigerit, non mihi placebit. Tempore illo, quo crux prædicabatur, cum miles intraret Ecclesiam gratiâ signationis, diabolus eum retrahere nisus est, dicens: Quid hic agis? Respondit miles: Deo propono servire, & tibi renunciare Recede ergo à me. Hæc dicente milite, respondit Sathan: Quid tibi in me displicuit? nunquam te læsi, sed ditavi, per me gloriosus factus es nimis. Attamen tecum manere, nisi consentias, non potero, quia hoc tibi promisi, & juravi, dum puellam relinquerem, quia te in nullo læderem, sed semper promoverem? Tunc dixit miles: Ecce crucem jam suscipio, & ut illicò nunquam reversatus recedas à me, in nomine Crucifixi te adjuro. Et reliquit eum diabolus. Qui mox Cruce signatus, mare transiit, ubi duobus annis Christo Domino militans, reversus, hospitale magnum atque ditissimum peregrinis & pauperibus ædificavit. Habebat enim annuatim plus, quàm trecentas libras argenti in redditibus. In quo hospitali usque hodie cum uxore sua in habitu religionis membris Christi servit, & religiosorum omnium maximè Ordinis nostri susceptor devotus. Quibus in loco dicere solet: Vos Domini Abbates, & vos Monachi, non estis sancti, nos milites torneamentis operam dantes sanctissimus, quia dæmones nobis obediunt, & absque ulla læsione nos sequuntur, illosque ab hominibus ejicimus. *Cæsarius lib. 10. cap. 11. Vide etiam tit. Lusus, ex 2. & 3. & tit. Infernus. ex 6.*

TRADITOR.

Traditor post mortem sepultus, ab infernalibus canibus laceratur.

ERant in Flandria (sicut à presbytero quodam terræ illius cognovi) duo viri divites, qui contra se graviter inimici, opportunitatem quærebant, qualiter unus alterum caperet, vel necaret. Erat autem quidam nequissimus, qui unius servus fuerat, & nunc alteri serviebat. Ad hunc ergo, qui olim servierat, veniens, conquestus est de Domino, cujus ad præsens erat servus, sibique fore perfacile, ut ejus manibus illum tradat: qui gavisus valde, continuò pactus, pecuniam illi dare spopondit statim. Et exinde nactâ opportunitate, Dominum suum tradidit in manus inimici. Quo occiso, statim venit proditor ille ad amicos partis âdversæ, & simili dolo tradendum illis obtulit occisorem. Credebat enim scelus proditionis in primo omnibus, nisi solis illis, cum quibus pactum inierat, latuisse, sed non sic erat. Comprehensus ergo ab illis, quibus tradere voluit occisorem, oblatus est judici,

ci, & suspensus turpi morte necatus est: sed scelus ejus facto turpiori postmodum claruit. Amicorum enim precibus de patibulo deponi permissus, in terra sepultus est. Nec mora, sequenti die, cùm nocte sepultus fuisset, ignoti canes sepultum multis videntibus extraxerunt, & membratim inter se miserabiliter discerpserunt. *Cantip. libr. 1. cap. 24. part. 4.*

TRIBULATIO.

EXEMPLUM I.

Tribulari in præsenti vita Mauritius *Imperator maluit, quàm in futura vita puniri.*

MAuritius Augustus Deum timens, malebat in hoc sæculo facinorum suorum corporalem vindictam persolvere, quàm torrentis gehennalibus cruciari, quod cùm jugiter in orationibus suis Dominum deprecaretur, exaudiri meruit. Quàdam igitur nocte, dum in strato suo quiesceret, vidit per somnum ante se æneam stare Salvatoris effigiem, quæ erat ante portam palatii, ex qua est missa vox ad eum dicens: Date Mauritium. Et tenentes eum quidam judiciarii ministri, exhibuerunt ei. Tunc ait ad eum Salvatoris imago: Ubi vis reddam tibi mala, quæ meruisti, hic, an in futuro sæculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potiùs, quam in illo. Tunc jussit divina vox tradi eum, & Constantiam ejus uxorem, & omnem eorum cognationem Phocæ militi. Expergefactus verò misit ad accersendum Philippicum generum suum, cui sibi assistenti dixit: Scis inter agmina nostra aliquem militem nomine Phocam? Cui ille: Scio unum, Et Imperator: Cujus est qualitatis? Qui ait: Juvenis tumidus, & temerarius. Tunc referens Augustus Philippico somnium, glorificavit magnificè Dominum pro hujusmodi revelatione. Post hoc autem Mauritius Augustus in hostili terra positus, cùm milites suos ferro, & rapinis abstinere compelleret, nec tamen eis consueta stipendia largeretur, Phocam rogare cœperunt, ut imperii Regnum super eos acciperet quibus obaudiens, Regalem purpuram sumpsit. Quod audiens Mauritius animo dissolutus, rebus adversum se fluentibus cessit, & in quandam sylvam mari contiguam fugit, in qua cum uxore & quinque filiis jussu Phocæ Cæsaris interemptus est. *Vincentius lib. 22. cap. decimoectavo.*

EXEMPLUM II.

Tribulationes maximas primitivi fratres B. *Francisci in variis locis pertulerunt.*

QUodam tempore duo ex fratribus sancti Patris Francisci Florentiæ per civitatem mendicantes, hospitium non poterant invenire. Venientes autem ad quandam domum habentem porticum, & in porticu clibanum, dixerunt ad invicem: Hic poterimus hospitari. Rogantes autem dominam domûs, ut eos reciperet intra domum, & illa hoc facere recusaret, dixerunt humiliter, ut saltem juxta clibanum permitteret eos quiescere illâ nocte. Hoc autem concesso per illam, venit vir ejus, & dixit illi: Quare istis ribaldis hospitium in nostro porticu contulisti? Respondit illa: Quòd noluerat eos in domo recipere, sed eis concesserat extra in porticu jacare, ubi non poterant, nisi ligna furari. Noluit ergo vir, quòd daretur eis aliquod tegumentum. licèt tunc esset magnum frigus, quia putabat eos esse ribaldòs, & fures. Illâ autem nocte, cum usque ad matutinum satis sobrio somno juxta clibanum quievissent, calefacti solo calore divino, & cooperti tegumento Dominæ paupertatis, iverunt ad viciniorem Ecclesiam pro matutinali officio audiendo. Et mane facto, ivit illa mulier ad eandem Ecclesiam, & videns ibidem fratres illos in oratione devotè persistere, dixit intra se: Si homines isti essent ribaldi & fures, ut vir meus dicebat, non sic in oratione persisterent reverenter. Cumque hoc cogitaret, ecce vir quidam, Guido nomine, pauperibus in ipsa Ecclesia manentibus eleemosynam tribuebat. Qui cum venisset ad fratres, & vellet dare cuilibet eorum pecuniam, sicut dabat aliis, recusaverunt illi pecuniam, & accipere noluerunt. At ille dixit eis: Quare vos, cùm sitis pauperes, non accipitis denarios, sicut alii? Respondit frater Bernardus: Verum est, quod pauperes sumus, sed nobis non est gravis paupertas, sicut aliis pauperibus, & jam per Dei gratiam, cujus consilium complevimus, voluntariè pauperes facti sumus. Admiratus vir ille super his, & interrogans eos; si nunquàm aliquid possedissent, audiensque ab eis, quod multa possiderant, sed propter amorem Dei omnia pauperibus dederant. Hic namque, qui sic respondit, fuit ille frater Bernardus à beato Francisco secundus, quem sanctissimum Patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis & pœnitentiæ legationem amplectens, post sanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat, & erogatis pauperibus; secundum perfectionis Evangelicæ consilium, perseverans usque in

in finem in sanctissima puritate. Considerans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluissent, accedens ad eos, dixit, quod libenter eos reciperet intra domum suam, si vellent illuc accedere gratia hospitandi. Cui fratres humiliter responderunt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate. Prædictus autem vir audiens, quod fratres non potuerant invenisse hospitium! duxit eos in domum suam, dicens: Ecce hospitium à Domino vobis præparatum manere in eo secundum beneplacitum vestrum. At illi gratias Deo agentes, manserunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quam verbo in timore Domini, ita quod postea multa pauperibus erogaverint. Licet autem sic benigne tractarentur ab illo, apud alios tamen in tantum vilissimi habebantur, quod multi parvi & magni exprobrarent, & injuriam darent eis auferentes quandoque etiam vestimenta, quæ habebant. Cumque servi Dei manerent nudi, quia secundum formam Evangelii unam tantum tunicam portabant, non repetebant ablata sibi restitui. Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum super eos jactabant, alii vero ponentes taxillos in manibus eorum, invitabant eos, si ludere volebant, alii capientes caputia eorum, à tergo post dorsum suum sic suspensos eos portabant. Hæc & similia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipsos, sicut volebant. Insuper in fame, siti, frigore, & nuditate immensas tribulationes & angustias tolerabant: quæ omnia constanter & patienter, ut à beato Francisco fuerant moniti, sustinentes, non tristabantur, nec turbabantur, nec maledicebant inferentibus eis mala: sed sicut viri perfecti & Evangelici, & in magno lucro positi, exultabant vehementer in Domino omne gaudium existimantes, cum in tentationes & tribulationes hujusmodi incidebant, atque juxta verbum Evangelii, pro suis persecutoribus orabant sollicitè & ferventer. Videntes igitur homines, quod fratres, in suis tribulationibus exultabant; orationi, & devotioni sollicite & devote instabant, non recipiebant pecuniam, nec portabant, & maximam charitatem ad invicem habebant, per quam noscebantur vere esse discipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offensis, quas fecerant eis, veniam postulantes. Ipsi vero ex corde remittebant, dicentes: Dominus parcat vobis, atque eos de salute sua salubriter admonebant. Quidam autem ipsos fratres rogabant, ut reciperent eos in societatem suam. Propter parcitatem autem fratrum in societatem suam aliquos receperunt, cum quibus sic receptis statuto termino omnes ad sanctam Mariam de Portiuncula sunt reversi. Quando autem se invicem revidebant, tanta jucunditate replebantur, & gaudio, ac si nihil recordarentur eorum, quæ passi erant ab iniquis. Solliciti erant quotidie orare, & laborare manibus, ut omnem occasionem animæ inimicam à se penitus effugarent. Surgebant in media nocte solliciti, & orabant devotissime, cum immensis lachrymis & suspiriis, amore intimo se invicem diligebant, & serviebat unus alteri, ac nutriebat, sicut mater filium. *Ex Chronico Minorum Gallico lib. 1. cap. 10.*

EXEMPLUM III.

Tribulatus vehementer Joannes de Alverna de subtractione divina consolationis à D. visitatur.

SAnctus Joannes de Alverna, vel de firmo supra dictus, in loco ordinis tanquam stella mirabilis splendore gratiæ rutilavit. Hic namque cum in juvenili ætate gereret per sapientiam cor senile, pœnitentiæ viam (quæ custodit corporis & mentis munditiam) totis visceribus cupiebat. Unde cum adhuc esset puerulus, loricam & circulum ferreum portabat ad carnem, & abstinentiæ crucem quotidie bajulabat, ita quod dum in sancto Petro de firmo cum canonicis moraretur, antequam patris habitum assumpsisset, illis splendide viventibus, ipse se abstinentia & miro rigore frænabat, & inter delitias martyrum abstinentiam celebrabat. Sed cum ad summum studium Angelicum obices suos multipliciter pateretur, in tantum, ut loricam exuerent, & abstinentiam impedirent ipse inspiratus à Deo cogitavit mundum cum amatoribus relinquere, & florem suæ Angelicæ juventutis brachiis crucifixi offerre, in ordine videlicet beati Francisci, in quo audierat crucis stigmata renovari. Cum ergo in nomine Domini habitum fratrum Minorum puerulus assumpsisset, & uni magistro commissus fuisset, pro spiritualium disciplina, cum verba audiret divina, aliquando cum magistro cor ejus, ut cera liquescens tanta suavitatis gratia, in interiori homine replebatur, ut exterior homo discurreret, coactus aliquando per hortum, aliquando per Ecclesiam, aliquando per sylvam undique currebat, vel circuibat, quemadmodum flamma interior impellebat. Successu vero temporis hunc Angelicum virum in diversis statibus, ordinariis actionibus, gratia divina subvexit, quandoque ad splendores cherubeos, quandoque ad ignem seraphicum, quandoque ad Angelica gaudia, hunc Angelicum virum rapie-

rapiebat gratia divina, quod & plus est, quandoque ad divina oscula, & excessivos amoris Christi amplexus, non solum internis gestibus, sed & signis exterioribus tanquam amicum intimum assumebat. Unde accidit sibi quodam tempore, quod pene per spatium trium annorum amoris Christi igne succensus, recipiebat consolationis mirabiles, & frequenter in tali ardore rapiebatur ad Deum. Sed quia Deus ei tam spiritualem de suis filiis gerit, nunc consolando prosperis, nunc exercendo adversis. Dum frater Joannes prædictus staret in quodam loco, subtractus est sibi ille radius, & status ignitus, & remansit sine amore, & lumine, & fuit in mœrore permaximo. Propter quod cum anima ipsius dilecti præsentiam non sentiret, anxiabatur & cruciabatur, currens & quærens per sylvam mœrens & anxius dilectus qui se modicum dispensative absconderat, sed nullo modo nulloque loco Christi Jesu benedicti dulcissimos amplexus, & suavia, & beata oscula & sicut consueverat, invenire valebat. Et hanc tribulationem per dies plurimos sustinuit, ejulans, suspirans, & lachrymans. Cum autem ambularet die quadam per dictam sylvam, in qua ipsemet semitam fecerat ad pergendum, & sic afflictus, & desolatus incederet, adhærens uni fago faciem lachrymosam in cœlum erexit. Et qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum, Dominus Jesus Christus benedictus apparuit in eadem semita, nihil tamen dicendo. Quem cum sic Joannes recognosceret, statim se projecit ad pedes ipsius, & gemitibus inenarrabilibus exorabat, & humilime supplicabat, ut succurrere dignaretur, quia sine te. Salvator dulcissime, maneo in tenebris & mœrore, sine te, agne mitissime maneo in angustiis, terrore. Illumina me ergo magister gratiosissime, & pastor piissime, quia sum tua ovicula indigna. Et quia desiderium, quod differtur, ad majorem accendit amorem, Christus benedictus adhuc recedens per semitam supra dictam nihil penitus sibi loquebatur. Frater vero Joannes videns, quod Christus benedictus recedebat, & eum non exaudiebat, suggerens iterum cum sancta importunitate, sicut egenus & pauper iterum cucurrit ad Christum, & ad pedes humiliter se prosternens cum lachrymis devotionis, exoravit: O Jesu dulcissime, miserere mei, quoniam tribulor, exaudi me in multitudine misericordiæ tuæ, & in veritate salutis tuæ, & redde mihi lætitiam salutaris tui, quia misericordia tua plena est terra, tu scis, quoniam vehementer tribulor, rogo suppliciter, quòd animæ meæ obtenebratæ succuras velociter. Et iterum Salvator recessit, nihil loquens fratri Joanni, & in nullo ipsum consolans videbatur velle recedere, vadens per viam ante dictam, faciens sicut mater cum puerulo, ut desiderium ejus amplius inflammaret, unde frater Joannes tertio insecutus Jesum Christum benedictum lachrymando vehementer pergebat sicut lactens post matrem, & parvulus post patrem, & humilis discipulus post magistrum misericordem. Cum autem pervenisset ad eum, Christus benedictus faciem suam gratiosam ad fratrem Joannem convertit, & expandit venerabiles manus suas sicut Sacerdos, quando se vertit ad populum. Tunc frater Joannes vidit radios lucis mirabiles de sacratissimo pectore Christi egredientes, non solum totam illam sylvam illuminantes exterius, sed etiam corpus & animam interius replentes divinis splendoribus, unde statim frater Joannes fuit doctus, quemadmodum humilem & reverendum actum deberet tenere cum Christo benedicto. Nam statim projecit se ad pedes Christi, Christus vero benedictus pedes illos sanctissimos clementer sibi exhibuit, ubi tot lachrymas frater Joannes effudit, quod quasi videbatur alia Magdalena, rogans, quod ad peccata ejus non respiceret, sed per suam sanctissimam passionem, ac aspersionem sanguinis gloriosi animã ejus resuscitare in gratiam divini amoris dignaretur, Dum autem frater Joannes sic instanter oraret, & ad pedes Christi jaceret, tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renovatus, & sicut Magdalena pacificatus & consolatus. Et tunc frater Joannes sentiens tantæ gratiæ donum, cœpit gratias agere Deo, & pedes ejus humiliter osculari erigendo se, ut Salvatorem cum gratiarum actione respiceret, & Christus benedictus manus suas sanctissimas ad osculandum eidem exhibuit, & expandit in ipsa apertione manuum. Frater Joannes se erigens accessit ad pectus Domini Jesu, & amplexatus est Jesum, & Christus benedictus amplexatus est ipsum. Et inde osculans frater sanctissimum pectus Christi, sensit tantum odorem divinum, quod si omnia mundi aromata congregarentur in unum, respectu illius divini odoris, fœtor putridus putaretur. Et super hoc de ipso pectore Salvatoris ingrediebantur radii supradicti illuminantes mentem interius & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipso beato pectore Domini Jesu Christi fuit captus frater Joannes, & omnia circumquaque, & mirabiliter illustratus. Nam et tunc

cumquaque, & mirabiliter illustratus. Nam ex tunc, quia de sacro Dominico pectore potaverat, dono sapientiæ & gratia divini verbi repletus est, verba miranda, & superenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre ejus fluebant flumina aquæ vivæ. quas potaverat de abysso pectoris Domini nostri Jesu Christi, ideo mentes audientium immutabat, & fructus mirabiles faciebat. Ille insuper odor prædictus, & splendor, quem ibi persenserat, per plures dies in ejus anima perduraverunt: Et quod plus est in dicta semita (unde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum spatium circumquaque eundem splendorem & odorem per multa tempora sentiebat, Rediens ad se frater Joannes post raptum prædictum, Christus benedictus disparuit, & ipse postmodum semper consolatus & illuminatus remansit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus & Baronibus, & coram Magistris & Doctoribus tam profunda & alta lumina eructabat, quod omnes in stuporem mirabilem sermone suo convertebat. Cum ipse frater Joannes esset homo quasi sine literis, tamen quæstiones subtilissimas & altissimas de Trinitate, & aliis scripturæ mysteriis mirabiliter declarabat, *Antonius parte 3. titul. 24. cap. 18. §. 15.*

EXEMPLUM IV.

Imperatoris Chatini filii cum sacerdote carcerem, in quo S. Julianus cum puero Celso & 20. militibus tenebatur, jussu petentibus claustra patescunt: suscitat mortuum S. Julianus, qui de statu suo multa refert: sancti cupis immittuntur, & Celsus matris conversionem felici successu procurat: templum Jovis sanctorum precibus corruens, paganos multos opprimit, tandemque multis præcedentibus miraculis ad Dominum feliciter transierunt.

ERant autem septem filii relicti ex genere Chatini Imperatoris defuncti. Quos Diocletianus & Maximinianus amore patris eorum retinentes, permiserant sine aliqua persecutione Christo deservire. Et habebant secum presbyterum, qui eis sancta mysteria celebrabat. Hi ergo jubentur divinitus, ut cum presbytero carcerem peterent, quatenus puer & milites 20. baptisma susciperent. Statimque Angelo præeunte ad carcerem veniunt, & Angeli tactu claustra patescunt. Hoc audiēs Martianus contremuit, & eductis eis de custodia dixit: Cur, ô Infantuli, adeo optatis mori, quibus permissum est arbitrio vestro Deum colere? Respondit senior: Massa auri naturam suæ charitatis obtinet, sed nisi igne & malleis, & limi dissipetur, dignum capiti regis diadema non perficitur. Ita & nos quidem Christiani sumus, sed nisi Juliani vestigia secuti fuerimus, diadema regis æterni esse non possumus. Tunc de consensu Imperatoris jubentur cupæ, cum pice, & sulphure, & cera præparari, & singuli singulis imponi. Interim autem defertur circa eos corpus mortui. Tunc dixit Præses Juliano: Christus vester mortuos dicitur suscitasse. In hoc ergo patebit, quod verus Deus sit, si istum suscitaveritis. Respondit ille: Licet hoc infidelitas vestra non mereatur, ne tamen impœnendæ Deum meum arguatis, statim mira videbitis. Tunc oratione facta coram omnibus, ait ad corpus: Tibi dico, in nomine Christi, qui Lazarum quatriduanum suscitavit, surge. Statim autem surgens ille clamabat: O acceptabilis oratio, ubi ducebar, unde eductus sum? Præses irridens ait: Unde redisti? At ille: Ducebar, inquit, à quibus nescio Æthiopibus, quorum statura erat ut gigantum: aspectus horrendus, oculi ut fornaces ignis, dentes ut leonum, brachia sicut trabes, ungues ut aquilarum, qui lætantes ducebant me in infernum. Sed cum jam in ore putei abyssi essem, beato Juliano orante, omnis infernus contremuit. Tunc venientes duo albati, & auferentes me de dominatione impiorum huic loco reddiderunt, ut per eum, qui suscitavit me, illum agnoscam, quem nimis negabam. Hoc eo dicente jussit Præses 31. cupas parari, & sanctos immitti. Prius tamen ait Celsus ad Patrem judicem: Per ipsam vanitatem, quam colis, te obtestor, ut cum pôst in ignem me videris illæsum, permittas me cum matre triduo habere consilium. Quod si feceris, nec me, nec ipsam amittes. Resqondit Præses: Si ex igne exieris, quod tamen non credo, faciam quod petiisti. Tunc non ferens incendium filii, scissis vestibus ululans cum uxore domum revertitur, Immissis ergo sanctis singulis cupis, ignis superponitur. & plus quam triginta cubitis flamma levatur. Flevit omnis civitas, quæ convenerat, sed de medio ignis melodia psallentium resonabat. Transimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Tunc sancti rursus includuntur in custodia, & mater Celsi secundum promissum cum eis. Orantibus autem eis, subito locus motus est splendor emicuit, odor consuetus adfuit, & vox psallentium insonuit. Hæc autem videns & audiens mulier, clamavit: Nunquam hæc comperi. Nam ita refecta sum, ut omnium dolorum oblita, illum solum credo, pro quo filius meus agonizatur

nizatur. Cui puer : Vere nunc te matrem meam confiteor , nec tu me amittes, nec ego te , si ad illud donum mecum contendas , pro quo Sancti tanta sustinent. Illa autem jam divinitus illustrata, scias (ait) fili, nihil me ejus amori præponere , quem tu diligis, pro qua re, quicquid salutis meæ necessarium cognosces, exerce. Nam & præsenti vita carebo libenter, ut ad illam æternam possim vobiscum pertingere. Tunc sanctus presbyter Antonius baptizavit eam. Cui Celsus ejus filius in baptismi gratia pater factus est. Audiens hæc Martianus jussit uxorem suam apprehensam domi servari, sed appropinquantes ei ministri cœci facti sunt. Jussit autem Martianus in crastino viginti milites decollari, septem germanos comburi. Julianum vero cum Antonio presbytero , matrem & filium, & illum , quem infernus reddiderat, sub judicio reservari. Dixit ergo sacerdotibus templorum : Ornate templum Jovis , quod semel in anno aperitur. Quo adductis sanctis ait : Ecce tempus salutis vestræ , si in hoc templo venerando numinibus offeratis. Respondit Julianus : Tempore ergo salutis nostræ fac omnes sacerdotes esse præsentes, ut videant magnitudinem sacrificii nostri. Gaudens ergo Præses , jussit omnia eorum vincula auferri , dicens : Turpe est eos catenis teneri ,quibus Dii cœperunt esse propitii. Congregatis ergo , Julianus & Antonius cum omnibus oraverunt , dicentes : Deus æternæ, qui non in manufactis , sed mundis cordibus habitas , respice in subversionem templi hujus , cultorumque ejus , ut credant soli nomini sancto tuo. Statim autem sanctis Amen respondentibus , templum subversum est , sculptilia ceciderunt , Sacerdotes fere mille cum templo demersi sunt , & alia magna pars Paganorum interiit. Tunc ait Præses : O virtus magica , jam non miserebor , nec parcam. Et retrusis eis in carcerem , apparuit multitudo sanctorum : etiam prædicti viginti milites , & septem germani , & sancta Basilissa, cum choro virginum omnes in magna gloria dicentes : Regna cœlorum patefacta sunt vobis , venite. Altera die jussit Præses Juliano & puero cutem capitis auferri : Antonio presbytero & Anastasio à morte revocato , oculos à vicinis erui matrem vero , quam credebat pœnas tolerare non posse equuleo applicari. Sed statim ut volebant eam ministri punire , excœcati sunt. Singulis autem Dominus sanitatem subito retribuit. Tunc clamavit Præses : Heu , heu , vincimur. Quid nunc amplius eis faciam ? Jubet ergo omnes foras ad sanctos in amphitheatro dimitti , quæ statim omnes pedes eorum lingebant. Post hæc jubet eos decollari. Quo facto subito præ terræ motu media pars civitatis corruit , multitudo infidelis populi à fulgure & tonitru extinguitur , omnia ad templa idolorum corruerunt. Ipse autem Judex semivivus evadens non multo post vermibus ebulliens expiravit. Passi sunt octavo Idus Januarii. *Ex vitis Sanctorum apud Surium* 50. 1.

EXEMPLUM V.

Sanctorum tribulationes : & quomodo tribulationis amore mulier quædam mitiorem cum majori consolatione oblatam respuit.

IN ipsa quoque , quæ gesta sunt Carthagine , si nitatur scripto sigillatim astruere etiam sine ornatu sermonis , nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere : Quæ res hodie positu in promptu , demonstrat alios sine manibus , alios sine oculis , alios absque pedibus , alios truncatos auribus , alios nimio suspendio avulsis scapulis , caput eorum , quod eminere solebat, in medio scapularum fuisse demersum , dum jugiter in altis ædibus suspendio cruciantes impulsione manuum funibus agitatis per vacuum aerem huc atque illuc faciebant vagari pendentes , quia nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu valido corruentes, plurimi arcem cerebris cum oculis amiserunt , alii confractis ossibus spiritum reddiderunt , alii post populum exhalaverunt. Sed qui hoc fabulosum putat, Anium Zenonis legatum interroget. Cujus præsentia præcipue gesta sunt , illa scilicet causa , quia veniens Chartaginem sese pro defensione Ecclesiarum Catholicarum venisse jactabat. Et ut illi ostenderet tyrannus , se neminem formidare, in illis plateis vel vicis plures tortores crudeliores statuit , in quibus legatis moris est, & ascendendo ad palatium , & descendendo transire ad opprobrium : videlicet ipsius publice , & nostri jam deficientis temporis fæcem. Tunc igitur & quædam uxor cujusdam Celeritæ Regis , nomine Dagili , qui temporibus Genserici multoties jam confessor extiterat , matrona nobilis ac delicata flagellis ac fustibus omnino debilitata, exilio arido & niveo relegatur ; ubi nullus hominum forte consolationis gratia veniendi haberet accessum , relinquens cum gaudio domum , maritum simul & filium. Cui postea oblatum esse dicitur , ut mitiori eremo translata frueretur , si vellet, in solatium sociorum. Illa vero, ingens sibi adesse gaudium, ubi nullus

nullus humanus esset consolationis affectus, ne fieret, supplicavit. Tunc etiam Eugenio pastore jam in exilio constituto, & universus Clerus Carthaginensis Ecclesiæ cæde, inediâque maceratus, fere quingenti vel amplius, inter quos quamplurimi erant rectores infantuli, gaudentes in Domino procul exilio crudeli traduntur. *Ex historia Victoris Uticensis, de persecutione Wandalica.*

EXEMPLUM VI,

Tribulationibus & tentationibus fœmina in vita spirituali perfecta lacessitur, aliis minus perfectis de sua quiete gaudentibus.

LEgitur in libro Prioris de Grunendael fratris Joannis de Schœhovia, quod fuit quodam tempore quædam matrona devota, quæ cum missam audiret, post elevationem Missæ vidit quendam pulcherrimum puerulum super altare currentem (ut sibi apparebat) & juxta idem altare sedebant tres virgines Missam audientes. Et cucurrit puerulus de altari, & accepit unam illarum virginum nimis amicabiliter in brachiis suis, & osculabatur eam nimis amorose. Alteram accepit, & pallum ipsius discooperuit ab ejus oculis, & inspexit in ejus faciem valde amicabiliter. Sed tertiam accepit per manum, & percussit eam cum pugno in faciem, & trusit pedibus, & ostendit ei magnam indignationem, & cucurrit puerulus ad altare, & ibi perdidit eum Matrona hæc. Videns autem ista admirabatur multum, quid istud prætenderet, & desideravit multum scire, quidnam illud esset, sed & Dominus noster noluit sibi hoc frustra ostendisse, & alloquebatur eam, & dixit: Prima matrona, cui me tam amicabilem exhibeo, multum est nutabunda, & imbecillis ad me, & de facili decideret, & verteret se ad seculum, nisi essem ei amicabilis & benignus. Altera melius est contenta, dummodo aliquid saporis habere poterit & dulcedinis. Sed tertia virgo est dilecta sponsa mea, & qualemcunque amaritudinem illi dedero, ipsa permanet mihi semper constans & fidelis. Et igitur nota, quod major salus & sanctitas non consistunt in majori dulcedine; sed quando æquanimiter scimus tribulationes sustinere, & Deum inde laudare, & in illis gaudere, & diligere facientes nobis mala, iste est in dilectione supremus gradus. *Collector Speculi ex Joanne Schœnhovia. Vide etiam titul. Amor illicitus, exemp. 3. tit. Laborare, exemp. 2. tit. Angelus ex. 14. tit. Lætitia perfecta, tit. Cœlestis gloria, ex. 8. & tit. Martyr. ex. 5.*

TRINITAS.

** Singulæ in Trinitate personæ inter se sunt coæquales.*

COrpus Claræ virginis in monte Falco visitatur, unde & nomen traxit, quod oppidum satis celebre in edito colle situm est è regione Spoleti in Italia, ex cujus corpore tres globuli carnei singuli ejusdem sunt ponderis: Quod vero magis admirandum: si alterum ex iis in altera lance, alterum in altera collocaveris, neuter neutri præponderat: Quod si ex una parte duos ex eis ponas, unumque ex altera, nihil ad pondus adjicitur momenti tanti, namque sunt duo, quanti ex eis tribus, quilibet & singuli tamen æquales. Id est divinissimæ Trinitatis insignae illustrissimum. *Thomas Bozius de signis Ecclesiæ Dei lib. 15. cap. 3.*

VENDITIO JUSTA.

** Mercibus fideliter venditis.*

REcitat Cæsarius l. 10. quod in Episcopatu Coloniensi in oppido Duisberch vidua quædam cerevisiam coquere, atque vendere solebat. Die quadam, cum civitas tota casu fuisset incensa, ipsumque incendium domui ejus appropinquasset: Illa jam non habens spem in auxilio humano ad divinum confugit, : nam omnia sua vasa, quibus cerevisiam emptoribus mensurare solebat, ad ostium domus contra flammas ponens, in multa cordis sui simplicitate sic oravit dicens: Deus justus & misericors: si unquam aliquem hominem his mensuris decepi, volo, ut domus hæc comburatur, si autem feci, quod rectum est in oculis tuis, precor justitiam tuam, ut in hac hora respicias misericorditer necessitatem meam, & suppellectili parcere digneris. Mira fides fœminæ, mira Dei humilitas, is qui dixit, qua mensura emensi fueritis, remetietur vobis, sic flammam omnia circum ita devorantem, à domo ejus compescuit oratione cunctis stupentibus, quod ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incenderet. *Gotschalcus serm. 96. partis æstiv, litera C. Cæsarius lib. 10. cap. 31.*

VENDITIO FRAUDULENTA.

** De Apothecario aquam pluvialem pro distillata vendente.*

Qui-

QUidam Apothecarius in italia infirmus, vocato Notario & testibus, voluit ordinare testamentum suum dixitque in præsentia testium Notario: Scribe: quod omnia bona relinquo uxori & filiis, corpus terræ & vermibus; animam vero trado diabolo cruciandam perpetuo. Stupefacti omnes circumstantes dixerunt ipsi, ut tale testamentum reclamet. Respondit, nequaquam, quod scripsi, scripsi. Interrogaverunt eum, cur sic daret animam diabolo? Respondit: Toties decepi proximum meum vendens aquam pluvialem, pro aqua distilata, ut omnis absit spes salutis, & sic mortuus est, & sepultus est in cœmiterio. Mane fuit rejectus de sepulchro, tanquam indignus in loco sacro sepelire. Tandem cadaver illius fuit sepultum in lacu quodam. Ibi diabolus tot & tanta operatur, ut nemo sit ausus illic pertransire. *Idem ibidem litera E.*

VENDITIO VERAX.

Non esse in venditionibus mentiendum.

MOnachus quidam laicus accepit mandatum ab Abbate, quod non deberet mentiri in venditione. Habens quadam die asinos duos inveteratos, venales duxit ad forum. Interrogatur ab emptoribus, utrum asini valerent? Respondit, quod nihil valerent, eo quod essent inveterati, & depilati ex antiquitate. Sicque tandem reduxit ad Abbatem, quia vendere non poterat. Interrogatus ab Abbate, quare non vendidisset, respondit: Quia veritatem dixi, ideo vendere non potui. *Idem ibidem litera F.*

VENIALIA PECCATA.

Venialia peccata nimium curans monachus errore seducitur.

ACcidit autem aliquando, quod quidam Cisterciensis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ & puritatis, licet non secundum scientiam haberet, quod quasi ad statum primi parentis ex fervore spiritus pervenire nitebatur. Cumque diu labore plurimo, sed casso, sese affligendo in abstinentia, & vigiliis, & orationibus, primum statum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tædium & accediam. Volebat enim cibaria sumere sed nullam sensibilem delectationem, dum manducaret, sentire. Studebat primos sensualitatis motus non solum reprimere, sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitam suam in perfecta puritate custodire. Cum autem dæmonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile, nec ad quod tendebat, posset aliquo modo pervenire, etiam quantumcunque laboraret, tandem in foveam desperationis præ tristitia delapsus est, adeo quod se in statu corruptionis, in quo erat, nullo modo salutem adipisci sperabat, utpote qui venialia, quibus omnino carere non possumus, in hac vita reputabat mortalia. Unde nec corpus Christi aliquo modo etiam diebus illis, quibus institutum est, in ordine volebat sumere. Frater autem iste, dum se supra se extollere voluit, infra se miserabiliter per desperationem corruit. Cum autem morbum animæ ejus quidam pius, & omnium bonorum amicus Abbas cognovisset, licet ipse, multique alii ad Dominum pro monacho preces effudissent, prævaluit tamen inimicus, & hostis antiquus, qui eum, quem laqueo fortissimo constrinxerat, sine cessatione torquebat. Tunc Abbas sanctæ mulieris, scilicet sanctæ Mariæ de Orgnies amicus, utpote qui virtutem ejus minime ignorabat, quam in se aliquando per experientiam senserat, ad ancillam Christi monachum fecit adduci. Cumque illa pro monacho lachrymosis suspiriis Domino supplicaret, mirum in modum, dum ante missæ introitum monachus Confiteor, diceret, & illa instantius pro ipso preces funderet, quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc visu, quod obstinatio desperationis, & nigredo tristitiæ & doloris monachum reliquisset, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat. Monachus vero post missam quasi de longinqua regione ad se reversus, Christi corpus recepit, & sumpta salutari medicina perfecte convaluit. *Jacobus de Vitriaco lib. 2. cap. 3. In vita S. Mariæ de Oignies.*

VERBUM DEI.

EXEMPLUM.

Verbum Dei oblivioni traditum, animam per quam transit, puriorem reddit.

QUidam frater dixit ad senem: Ecce Abba frequenter interrogo seniores patres, ut dicant mihi commonitionem pro salute animæ meæ, & quicquid dixerint mihi, nihil ex ipsis retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Affer unum ex illis vasis, & mittens aquam, lava illud, & effunde, & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel, & bis. Et dixit ei senex: utraque vasa simul affer. Et cum attulisset, dicit ei senex

nex: Quale ex utrisque mundius? Respondit frater: Ubi aquam misi, & lavi. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima, fili, quæ frequenter audit verbum Dei: quamvis enim nihil retineat ex his quæ interrogat, tamen plus mundatur, quam illa, quæ non requirit. *Ex lib. sententiarum Patrum. § 168.*

EXEMPLUM II.

Verbum Dei audiens Moyses Æthiops mirabiliter convertitur, & de sævo latrone servus Christi mansuetus efficitur.

QUidam Moyses nomine, Æthiops genere servus fuit cujusdam curialis, quem propter multam perversitatem, & furta, & latrocinia projecit Dominus ejus. Dicebatur enim, quia usque ad homicidia pervenisset. Compellor autem dicere mala ejus, ut ostendam virtutem pœnitentiæ ejus. Dicebant ergo, quia dux latronum erat, sicut ex ipsis operibus ejus ostenditur, in furtis & latrociniis. Denique cuidam pastori malitiam retinens, subito voluit nocte irruere, & interficere eum. Perquisivit autem loca, ubi caveas haberet ovium. Indicatumque est ei, quia trans Nilum esset. Ille mordicus tenens gladium ore, tunicam imposuit super caput suum, & transnatavit fluvium. Dum ergo ille nataret ita, studuit pastor ille se occultare & latere. Nam ille utpote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos, trahensque per flumen, & iterum renatavit. Et egressus de flumine, excoriavit eos, & comedens optima quæque carnium, reliqua in vina distraxit, bibitque decem & octo calices, statimque quinquaginta millia itinere sub die fecit, & pervenit ad locum, ubi erant socii ejus. Iste ergo talis ac tantus latro, in tantis malis conversatus est. Quodam autem tempore à quodam religioso viro audiens verbum Dei, & in die judicii futuram examinationem inter justos & peccatores, inter criminosos & sanctos, ac etiam amaras gehennæ & ignis æterni pœnas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quæ præparata sunt iniquis & peccatoribus, item audiens æternam gloriam, & æternos honores, requiem in regno cœlorum inter Angelos sanctos, quæ præparavit Deus sanctis & justis servientibus sibi, compunctus corde cœpit amantissime flere cum gemitu & ejulatu. Ingressusque monasterium, dedit se in pœnitentiam, & cruciabat se in multis lachrymis, indulgentiam & veniam peccatorum suorum pietate, & misericordiam Domini postulando, & ita permansit in monasterio. *Palladius vita 22.*

EXEMPLUM III.

Idem & latrones cellam ejus ingressos simul ligavit, & ad Ecclesiam detulit, illi autem sunt conversi.

QUodam tempore in cellulam ejus latrones ingressi sunt, ignorantes quis esset. Erant autem quatuor, quos ligavit simul, & imposuit eos sibi in dorsum, & detulit eos ad Ecclesiam fratrum, dicens: Quia tam mihi non expedit nocere alicui, quod jubetis de istis, disponite. Tum illi latrones cognoverunt, quod ipse esset Moyses, qui fuerat sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde, glorificantes Deum, qui non repellit peccatores, sed suscipit pœnitentes, ut salventur in æterna salute. Et hæc dicentes compuncti sunt corde, & dederunt se in pœnitentiam, abrenuntiantes omnibus malis actibus, & concupiscentiis, carnalibusque desideriis. *Ibidem.*

EXEMPLUM IV.

Verbum Dei à beato Antonio de Padua prædicatum hæretici contemnunt, sed pisces aquarum cum desiderio recipiunt.

OStendere volens Dominus Jesus benedictus, quanta sanctitas esset fidelissimi servi sui, & quam devote audienda esset ejus prædicatio, ac sana doctrina, per animalia irrationalia, scilicet per pisces redarguit infidelium, & insipientium hæreticorumq; stultitiam, sicut asina redarguit insipientiam balaam. Nam cum esset beatus Antonius Arini (ubi hæreticorum magna copia morabatur) volens illos ad lucem veræ fidei, & in viam reducere veritatis, ipsis de scripturis catholicis per multos dies prædicabat. Illi vero facti lapidei, per obstinaciam ipsius, sanctis eloquiis non solum non adquiescere, sed insuper auditum præbere contempserunt. Sanctus vero Antonius, Domino inspirante, accessit quodam die ad os fluminis juxta mare, & stans in ripa (quæ in mari appropinquabat & flumini) incepit modo prædicationis pisces ex parte Domini advocare, dicens: Audite verbum Domini pisces maris & fluminis, ex quo infideles hæretici audire contemnunt, & ecce statim accessit ante sanctum Antonium tanta magnorum & parvorum piscium multitudo quod nunquam similis in illis partibus fuit visa, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Vidisses ibi pisces magnos adhærere minoribus, minores sub aliis majorum pacifice pertransire, & permanere. Vidisses etiam

iam diversas piscium species, quoslibet ad sibi similes currere, & quasi quendam campum pictum varietate colorum, mirabiliter decoratum, ad sancti faciem ordinari. Vidisses ibi turmas piscium magnorum & gaudium quasi castrorum acies ordinatas, loca ad prædicationem præripere. Vidisses ibi pisces mediocres loca mediocria capere, & quasi doctos, à Domino absque truculenta in suis locis consistere. Vidisses ibi piscium parvulorum multitudinem copiosam atque populosam, usquequaque tanquam peregrinos ad indulgentiam properare, & ad sanctum patrem tanquam sub tutore propinquiores accedere. Itaque in sancta prædicatione cœlitus ordinata, primitus pisces minores, secundo mediocres, & tertio ubi erat aqua profundior. pisces maximi sancto Antonio assidebant. His vero taliter ordinatis, incepit sanctus Antonius solemniter prædicare, dicens: fratres mei pisces multum tenemini pro vestro modulo referre gratias. Creatori nostro, qui in vestrum habitaculum dedit elementum tam nobilissimum, ita ut aquas dulces & salsas, prout expedit, habeatis. Refugia insuper multiplicia contulit, ut evitetis incommoda tempestatis. Exhibuit insuper vobis elementum daphanum, & limpidum, & vias, quibus incedatis, & escas, quas sumatis, ut vivere possitis. Escas quoque vobis necessarias præparat Creator benignus, etiam in profundis abyssi. Vos in creatione mundi benedictione multiplicationis præceptum habuistis à Domino. Vos in diluvio cæteris animalibus pereuntibus absque læsione reservati fuistis, Vos pinnulis ornati, ac roborati undique, prout libet, discurritis. Vobis datum fuit ex imperio reservare Jonam Prophetam Domini, & post tertium diem illum absque læsione in terram ponere. Vos censum Domino Jesu, cum tanquam pauper non haberet, unde staterem solveret, obtulistis. Vos in cibum regis æterni Domini benedicti ante resurrectionem singulariter fuistis. Propter quæ omnia multum tenemini laudare, & benedicere dominum, qui tot bona singularia jam præ cæteris animalibus recepistis. Ad hæc verba, & similia hortamenta aliqui pisces voces emittebant, aliqui aperiebant ora, & omnes capita inclinabant, signis quibus poterant laudabant Altissimum. Ad hanc reverentiam piscium exhilaratur in Spiritu sanctus Antonius, & voce altissima clamans, dicebat: Benedictus Deus æternus, quia magis Deum honorant pisces aquatici, quam homines hæretici, & melius audiunt belluæ irrationales, quam homines infideles. Quanto autem magis S. Antonius prædicabat, tanto piscium multitudo crescebat. Ad quod miraculum concurrens populus civitatis, & concurrentes etiam hæretici supra dicti, & videntes tam insolitum miraculum, & merito admirandum, quod bruta sancto Antonio præbebant auditum, compuncti corde omnes ad pedes S. Antonii, ut prædicationem illis faceret, consederunt. Tunc S. Antonius aperiens os suum, tam mirabiliter de fide catholica prædicavit, quod hæreticos ibi existentes convertit, & fideles roboratos in fide cum gaudio, & benedictione remisit. Pisces etiam licentiati à S. Antonio cuncti lætantes & gaudentes cum mirandis lusibus, & circuitibus in varias provincias abierunt. Post hæc post multos dies S. Antonius Arini prædicando magnum fructum fecit in conversione, & devotione hæreticorum. 7. *Libr. 5. Chronici Gallici Minorum, cap. 18.*

EXEMPLUM V.

Verbum Dei Edmundus legens in scholis Parisiensibus, audientes ad fletum commovit, & plures ad ingressum religionis incitavit.

SAcræ scripturæ Edmundus Doctor effectus, erat tanquam lucerna super candelabrum positus. Erat enim prædicator egregius, disputator acutissimus, lector pius. Et in his omnibus effundebat aliis, quod ipse hauserat de fontibus Salvatoris. Frequenter multi & magni viri qui ad eum in scholis audiendum confluebant, inter legendum à lachrymis se continere non valentes, libros claudebant. Mel siquidem & lac sub lingua habebat. Ideoque dulcedinem non modicam discipulorum mentibus instillabat. Unde multi de scholis suis exierunt Doctores eximii, vestigia sanctitatis ejusdem pro viribus secuti. Nonnulli etiam Ecclesiasticis honorati, vel potius onerati beneficiis exhonerantes seipsos, religioni se dederunt ejus succensi facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis ejus ardens, jugiter aliis ostendebat locis iter. Hinc & quadam nocte vidit persomnium in scholis suis ignem fieri copiosum, de quo septem ardentes extrahebantur faculæ, continentes mysterium rei secuturæ In crastino enim illius diei dum legeret intravit scholas Abbas quidam ordinis Cisterciensis, qui completis lectionibus adduxit secum septem de scholaribus suis, quos ignis septiformis accenderat charitatis. Unde spretis temporalibus, & mundo valedicentes, viam vitæ feliciter arripuerunt in dicti Abbatis monasterio. *In vita S. Edmundi, cap. 75.*

EXEMPLUM VI.

Verbum Dei à beato Vincentio audire volentes, ab equis infernalibus perterriti sunt.

DUm die Dominicâ Palmarum beatus Vincentius prædicaret apud Murciam civitatem ulterioris Hispaniæ, & specialiter contra Judæorum perfidiam, & sectam Saracenorum, ecce equi adversus multudinem venientes comparuerunt, unus niger, alter pallidus, tertius rubens videbatur, qui erigentes fremitum, ac emisso ex auribus fumo teterrimo, pedibus vero pulvere concitato. datoque mugitu terribili contra multudinem prædicationem audientem, morsibus & calcibus irruerunt tantum impetum facientes, ut multitudo conterrita fugam arripere cogeretur. Vincentius Deo revelante eos diabolos esse cognovit, populum igitur voce & manu silere faciens: Si homines, inquit, estis Christani, quin in Jesu Christo confiditis, dæmones non metuatis, sed omnes Crucis armate vos signaculo, & procul à vobis abire facietis. Quod ut ab omnibus factum est, eos adjuravit. Ex parte Jesu Christi vobis præcipio, ut ex urbe discedatis, nec alicui noceatis. Post verba hæc terga verterunt, ad totam ferè urbem percurrentes ex porta, quæ spectat ad meridiem, abierunt, nec usque comparuerunt. Vincentius autem populum commovit verbis: Estote filii constantes, nec vos à dæmonibus seduci permittatis. Dæmones isti, quos in equorum horribili specie modo vidistis, hanc civitatem longo tempore possederunt, nunc autem ægre ferentes, quod multa vitia à vobis eradicavi, multumq; fructum in vobis seminavi, tentaverunt, ut alicui ex vobis nocere potuissent, sed detis laudem Domino Jesu qui fecit, ne qui eorum insidiis lætarentur. Volo tamen vos reddere certiores, quod sine perpetratione mali ex urbe non recedent. Nam est inter vos mulier quædam, quæ filiam virginem, domi solam reliquit: & huc ad audiendam prædicationem ducere formidavit, & si nunc domum reverteretur, filiam & stupratorem in eodem lecto reperiet. His dictis rediit ad materiam, de qua dicere cœperat. Intereà mulier quædam auditis his quæ à B. Vincentio dicebantur, domum pergens, reperit filiam in lecto cum adolescente coeuntem. Quæ tam nefariâ visione stupefacta cucurrit ad virum Dei, & coram multitudine confessa est, se rei veritatem comperiisse, sicut ab eo fuerat dictum. *Ex vita S. Vincentii, lib. 3. cap. unico ad. Surium.*

EXEMPLUM.

Verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem se stuprare volentem, precibus submersit: & precibus iterum ei vitam impetravit.

LEgitur in Scala Cœli, quòd dum quædam virgo juvencula magnam haberet devotionem ad verbum Dei, & discurreret de loco ad locum, ut audiret sermones, quidam nobilis attendens ejus pulchritudinem, sollicitabat eam ad actum immundum, quæ nullo modo acquiescens, dum semel per viam iret ad sermonem, iste nobilis cum equo cucurrit post eam, ut eam raperet. Quod illa attendens, cum lachrymis rogavit Deum, ut per virtutem sui verbi conservaret virginitatem suam. Statim Deus misit sibi subsidium suum, & vertigo adhæsit capiti equi militis, & præcipitando eum in aquam submersit. Cum autem ista audito sermone Deum rogasset, ut per virtutem sui verbi resuscitaret eum, post parvulam horam ille surrexit, & mirabilia de inferno, & de utilitate audiendi verbum Dei narravit, Unde conversus, licèt esset ignorans, continuè prædicabat, & loquebatur de DEO. *Joannes junior.*

EXEMPLUM VIII.

Verbum Dei audire renuens perversus homo, ut Crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium, post mortem promeruit.

NArrat Jacobus de Vitriaco, quòd erat quidam rusticus, qui nunquam volebat audire verbum Dei. Qui cùm esset mortuus, & ad Ecclesiam delatus, & Sacerdos, & alii clerici officium funerale legendo & cantando facerent, imago Crucifixi cœpit obdurare aures suas manibus à cruce retractis. Quod cùm omnes circumdantes aspicerent, & mirarentur, ait Sacerdos ad populum: Vos scitis, quod iste nunquam voluit audire verbum Dei, & ideo est nunc in manu diaboli, propter quod Deus obduravit aures suas, ne audiat preces. quas pro eo fundimus. Sicque intermittentes orationes pro eo tanquam damnato, corpus ejus in agro cum bestiis sepeliebant. *Jacobus de Vitriaco ser. 190. Raulinus ex eo.*

EXEMPLUM IX.

Verbi Dei auditores, & non factores, graviùs judicabuntur.

LEgitur. quòd cùm quâdam vice magnus quidam prædicator deberet certâ die assignata sermonem facere ad populum, ipsâ die infirmatus est graviter: populus autem venit ad Ecclesiam ordinis. cujus erat ille frater, copiosissimè ad audiendum. Prior autem illius conventus multum anxiabatur super tali defectu prædicationis, propter infirmitatem illius prædicatoris & cum per conventum

tum discurreret cogitando quid agendum esset. Ecce subitò venit ad portam conventûs quidam notabilis frater illius ordinis, in apparentia scilicet, diabolus latens in essentia tanquam hospes, & petiit Priorem. Ducitur ad ipsum, & post salutationem consuetam respicit ille simulatus hospes Priorem in faciem, & dicit: Pater (ut perpendo) est amaricatus super aliquo negotio; non miror, quia hoc sæpè consuevit contingere Prælatis propter varios & duros casus. Sed quid? opus est habere bonam patientiam. Necesse est, ut dicit Evangelium, ut veniant scandala. Compatior vobis; si placeret vobis reserare materiam vestræ angustiæ libenter, si possem, in aliquo vellem juvare. Respondit Prior: Revera est ita, quia multam tristitiam habeo, & vix possum deponere, & vobis declaro, explanans defectum prædicationis faciendæ. Tunc ille scilicet diabolus: Bene Pater, confidatis in Domino Deo, quia non deficiet vobis. Ego spero in Deo, quod ipse supplebit per me defectum istum, ita quòd auditores remanebunt consolati. Scitis, quia omnia nova placent, & ego jam satis studui & habui bonam practicam in arte hac. Sit Prior charissimus bonæ spei, quia ista vice non habebitis confusionem, sed honorem: faciatis, ut possim intrare librariam videndo aliquos libros, cito inveniam, quod erit mihi necessarium: Ita quòd non opus, ut faciatis tardare pulsionem campanæ vestræ ultra solitum. Cui Prior: Regratiur magister reverende, quia à magna amaritudine sublevasti me, librariam intrare potestis ad placitum. Intrat frater diabolus librariam, & ut det fidem hospiti, interrogat de aliquibus libris solemnioribus, ut de summa B. Thomæ cum scriptis & operibus Alberti Magni, & hujusmodi, illis sibi ostensis, revolvit libros hinc inde. Facit infirmari Priori, quod omnia habet in promptu dicenda: unde faciat dare signum ad convocandum populum. Quo facto, & populo innumerabili congregato, ascendit frater diabolus ambonem. Advenerat autem tunc ad prædicationem vir sanctus, qui videns ascendere illum pulpitum, & cognoscens fore diabolum, obstupescit: nil tamen alicui dicit, sed expectat finem videre. Cœpit frater diabolus prædicare de bonis Paradisi, de pœnis inferni, de peccatis & miseria mundi, & illa perduntur, & inferna sequuntur, & cum tanta efficacia & rationibus, quod omnes commovit ad lachrymas & compunctionem Finitâ prædicatione illi occurrit vir sanctus, & vocans eum ad partem, ait O miser & deceptor hominum, te agnosco, quomodo præsumsisti tantum officium Christi & Apostolorum usurpare? Et si specialem causam nesciam, scio tamen, nisi ob malam intentionem non egisti. Unde adjuro te per Deum vivum, ut dicas causas hujus operis. Tunc frater diabolus ait: Adjuratus tacere non possum causam, assumpta, ut vides, specie fratris & prædicatoris populo prædicavi. Causa autem est ista. Ecce audisti, quot & quanta bona dixi de gloria Paradisi, & pœnâ inferni, & de peccatis horum populorum, & vidisti, ad quantum luctum permoti sunt: scio mores eorum, & parum temporis transibit, ut obliti omnium verborum, nisi facient de his, quæ proposuerant se agere. Et inde omnia verba audita erunt eis ad majus judicium. Quo dicto, evanuit. *Antoninus part. 2. Summæ Theologicæ, tit. 9. cap. 11. §. unico. Vide etiam tit. Conversio, ex. 1. 20, 21. & 22. tit. Gula, ex. 5. & 17. tit. Angelus, ex. 1. 2 3 & 7. tit. Somnolentia, ex. 1. tit. Otium, ex. 1. & 2. tit. Affectus, ex. 9. tit. Loqui, ex. 4. tit. Maria virgo, ex. 27. tit. Ascensio Christi, tit. Contritio ex. 11. tit. Dilectio Dei, ex. 1. & tit. Testamentum.*

VERBI SACRI PRÆDICATOR.

* *Concionibus sacris intersunt Angeli plures hominibus.*

DIcebat beatus frater Bernardinus Feltrinus Ordinis Franciscanorum, quod nunquam prædicatur, quin major ibi sit multitudo Angelorum, quàm hominum. Angeli enim libenter audiunt verbum Dei: & non est aliqualiter dubitandum, quin saltem intersint prædicationi Angeli custodes istorum, qui audiunt verbum Dei; & quia Prælati habent duos Angelos custodes: unum scilicet pro se, & illum pro subditis benè gubernandis: & ad prædicationem sæpè conveniunt multi Prælati: ideo ibi sunt, plures Angeli, quàm homines, etiamsi alii non adessent, nisi eorum custodes. Non est etiam inconveniens opinari, quòd etiam de aliis Angelis multi adveniant. Unde dum prædicaret ipse beatus frater Bernardinus Feltrinus Vincentiæ, visi sunt in aere plures Angeli, quàm essent homines in terra, qui attentè audiebant verbum Dei. *Bernardinus de Bustо part. 1. Rosarii, ser. 3. parte 3.*

VESTIMENTUM
EXEMPLUM I.

Vestes pretiosa cujusdam Abbatis post mortem ejus igne visa sunt horribiliter scintillare.

CErtâ relatione agnovimus, quia Abbas quidam in Saxonia, quoddam cœnobium Cisterciense regens, panno terræ illius nequaquam uti dignabatur,

tur, sed pretiosos de Flandria pannos, annuatim sibi comparari faciebat. Quò defuncto, cùm Monachi vestimenta ejus inter se partirentur, Prior domus unam de tunicis ejus sibi retinuit, quam cùm quâdam solemni nocte quasi pro reverentia indueret, tanquam si candentibus laminis candentis æris uteretur, terribiliter exclamavit, & detestabilem vestem longius à se projecit. Quæ projecta velut candens ferrum scintillas ex se emittere visa est. Attoniti autem stupore miraculi, cæteri, qui de anathemate illo aliquid rapuerant, cum omni velocitate partes singulas in medium proferunt, & in unum locum componunt, scintillis celeberrimis undique quasi de clibano ardenti micantibus. Necessavit exitiale prodigium, quousque vicini Abbates in testimonium tam tremendi judicii Dei acciti sunt. *Ex lib. de viris illustribus Ordinis Cisterciensis.*

EXEMPLUM II.

Vestium curiositatem facto ludibrio Rex monachos strictos calceos portantes irrisit.

NObilis quidam monasterium quoddam in Francia spoliavit, erat autem de ordine nigrorum Monachorum. Placuit Abbati & fratribus, ut unus ex monachis ad Regem Philippum, qui tunc regnabat, mitteretur, per quem ei violentia militis exponeretur. Missus est juvenis sanguine nobilis, tanquam qui apud Regem propter cognatos aliquid ampliùs posset impetrare, quàm cæteri. Veniens ad Regem ait: Domine vir ille nobilis multùm indebitè monasterium nostrum damnis & injuriis vexat, sæpè fratres ac familiam nostram minis ac contumeliis molestat. Rogat majestatem vestram humilis conventus noster, quatenus intuitu divinæ remunerationis eundem nobilem ab injuriis tantis compescatis, & ad satisfactionem condignam de ablatis compellatis. Considerans Rex gestus & habitum monachi, ait: Domine quis, vel unde estis? Cui cùm juvenis diceret: Domine, filius sum illius, patrem suum nominans. Respondit Rex: Benè nobilis estis. Cumque Rex post hæc nescio quid diceret, monachus subjunxit: Verè Domine omnia quæ habemus rapuit: & jam penè nihil nobis reliquit. Ad quod respondit Rex: Verè Domine hoc benè apparet in calceis vestris, si aliquid reliquisset vobis corii, calcei vestri non essent tam stricti, quantò estis cæteris nobilior, tantò etiam esse debetis humilior. Tunc volens post correptionem illum placare, adjecit: Non vos gravare debet correptio mea, quia ad bonum vestrum factum est. Revertimini ad claustrum vestrum, & de cætero non molestabit vos nobilis ille. *Cæsarius lib. 4. cap. 12.*

EXEMPLUM III.

Aliud exemplum præcedenti simile.

PHilippus Rex Romanorum simile verbum, nescio, num habuerit à jam dicto Rege Francorum, in quendam Abbatem Ordinis nostri jaculavit. Ad quem cùm Abbas in equo accessisset, de necessitate domûs suæ cum illo locuturus, Rex ejus calceamenta, quæ nimis erant stricta, consideravit. Quem cùm interrogasset, unde esset, respondit ille: Domine, de paupere domo. Et Rex: Benè apparet in calceis vestris quòd domus vestra paupera sit nam corium ibi carum est. De quo verbo valde confusus: Abbas recessit. *Idem lib. 4. cap. 13.*

EXEMPLUM IV.

Saraceni principis in Christianos humanitas, & quomodo vestimentorum lasciviam, & alia vitia in Christianis non immeritò reprehendit.

FRater Wilhelmus aliquando Camerarius noster ante conversionem Canonicus fuerat apud Trajectum inferius. Hic tempore adolescentiæ suæ signatus cruce, gratia Dominici sepulchri transfretavit. Antequam navis, in qua erat, portum Achonis attigisset, igne facularum ante ortum auroræ circa civitatem in diversis locis tam ipse, quàm cæteri viderunt. Qui cum interrogassent nautas causam ignis, responderunt: Tempus est æstivum, & cives propter calorem tentoria sua ob refrigerium circa civitatem metati sunt. Hoc ita esse putantes in portum Achonis devenerunt, & tunc primum, quia Saraceni obtinuissent, civitatem, cognoverunt. Eodem tempore, peccatis nostris exigentibus, data fuerat terra sancta in manus Saladini, Regis Syriæ, regnante Friderico Romanorum Imperatore. Noradinus autem filius Saladini vir naturaliter pius & beneficus, tunc erat in civitate. Hic cùm navim Christianorum in portu vidisset, & cum causa adventus ejus, eò quòd esset sola, ipsum non lateret, misertus Christianorum quendam nobilem paganum in lingua Gallica satis expeditum ad navem cum galea misit, per quem, ne timerent, mandavit. Usque ad illam horam ignorabant, utrum essent occidendi, vel capiendi. Interim nobilis quidam Christianus de Alemannia oriundus, in extremis laborans, omnia sua arma valde decentia, cum tribus dextrariis per eundem paganum Noradino misit, pro vita fratrum illi supplicans: Ego, inquit, tribus annis voveram Christo in his armis servire, sed ut, video, non est ejus voluntas. Destinati sunt & nuncii Christiani, ex quibus unus erat frater

frater Wilhelmus, propter scientiam linguæ Gallicæ, qui munera Principi præsentarent. Noradinus vero, ut vidit xenia transmissa, cum multa & devotione suscepit, & singula, id est, loricam, clypeum, galeam, gladium, nec non & dextrarios deosculans, quia per semetipsum visitare vellet infirmum, remandavit. Interim milite mortuo, & cautè appenso lapide in mari projecto ac demerso, alioq; militie ægroto, æquè nobili viro in loco infirmantis reposito. Rex manè cum multis diversi coloris galeis egressus advenit, navem intravit, & de transmissis gratias referens ante infirmum sedit, atque cum medico, quem secum adduxerat, de convalescentia illius disputavit. Obtulit & quædam nobilissimi generis poma, quæ crevisse dicebat in horto patris sui apud Damascum. Deinde ait infirmo, propter te omnibus Christianis benefaciam. A quo cum peterent conductum ad civitatem sanctam Hierusalem, quam adhuc tenebant Christiani, respondit. Non esset vobis tutum, neque mihi honestum, si latrunculi, qui modo per omnes vias illius vagantur, vos læderent, & conductum meum violarent. Egressus verò de navi tam ægroto, quam cæteris valedixit, dans eis licentiam repatriandi, contra impetus Saracenorum signo teli regalis illos muniens. Tunc supradictus nobis paganus reducens secum in civitatem fratrem Wilhelmum, interrogavit eum, dicens: Dic, ô iuvenis, quomodo servant Christiani legem Christianam in terra sua? Ille dicere nolens, quòd verum fuit, respondit: Satis benè. Ad quod Admiraldus: Ego dicam legem Christianorum terræ hujus. Pater meus erat vir nobilis & magnus, & misit me ad Regem Hierosolymitanorum, ut Gallicum discerem apud illum, ipse vero versâ vice misit patri meo suum filium, ad discendum ibi idioma Saracenicum. Unde omnis vita Christianorum benè & optimè mihi nota est. Non fuit aliquis civis adeò dives Hierosolymis, qui pro pecunia sororem, filiam, vel (quod execrabilius erat) luxuriæ peregrinorum uxorem propriam non exponeret sicque illos mercedibus laborum suorum evacuaret. Ita omnes gulæ, & carnis illecebris dediti erant, ut nihil omnino à pecoribus differrent. Superbia verò sic in eis regnavit, ut cogitare non sufficerent, quali modo vestimentis suis incederent, stringerent, atque cultellarent. Idem dico de calceamentis. Et adjecit de seipso: Considera vestimenta mea, quàm sint rotunda, quàm ampla, quàm simpliciter & humiliter formata. Sicut nobis retulit idem Wilhelmus manicas habebat latas & amplas, sicut monachus, nulla erat in vestibus plicarum multiplicitas, nulla curiositas, licet ipsa vestium materia foret satis pretiosa. Ecce, inquit, ista sunt vitia, propter quæ ejecit Deus Christianos superbos & luxuriosos de terra ista. Non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates sustinere. Putas, quòd nostris viribus obtinuerimus illam, nequaquam. Novissimè etiam hoc ajecit: Novimus, quia ex Regibus vestris Christianus Imperator quidam surget, Otho nomine, qui terram hanc cum civitate Hierusalem cultui Christiano restituet. Nos ita audientes sperabamus, quia prophetia illa implenda esset in Othone Imperatore Saxoniæ, qui ante aliquot annos defunctus est. Eodem tempore Saladinus humanitatem exhibuit Christianis satis magnam. Cum esset exercitus Christianorum partim ab ejus exercitu occisus, partim captus & dissipatus, reliquis civitatum, quæ se ultro dediderunt, in civitatibus eisdem esse permisit, sub bona tamen custodia Diebus aliquot elapsis, cùm requisiisset à suis, quomodo se haberent *Christiani*: Responderunt illi: Domine, non aliter vivunt, quàm pecora, ludis tantum, gulæ, & illecebris servientes. Tuncatus, jussit eos de civitatibus expelli. *Idem lib. 4. c. 15.*

EXEMPLUM V.

Vestimentorum lasciviam deridentes dæmones, super defluentem pompatice fimbriam tanquam quadrigam consederunt.

RETulit mihi quidam civis honestus, asserens suis temporibus Moguntiæ, si benè memini, hoc quod dicturus sum contigisse veraciter. Die quadam Dominicâ, cùm Sacerdos in Ecclesia, cujus erat plebanus, circuiret, & aquâ benedictâ populum aspergeret, ad ostium Ecclesiæ veniens, matronam quandam pompatice venientem, & ad similitudinem pavonis variis ornamentis pictam obviam habuit. In cujus cauda vestimentorum, quam habebat post se longissimam, multitudinem dæmonum insidere conspexit: erant enim parvi, ut glires nigri, ut Æthiopes, ore cachinnantes, manibus plaudentes, & etiam sicut pisces intra sagenam conclusi saltantes. Reverà ornatus muliebris sagena diaboli est. Quos ut vidit, dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem advocavit, dæmones ne fugerent adjuravit: territa illa stetit, & ut visiones populus videre mereretur, quia vir bonus ac justus valde fuit, orationibus suis obtinuit. Intelligens mulier ob vestimentorum superbiam sic à dæmonibus esse derisam, domum rediit, vestimenta mutavit,

tavit, & tam ipsi, quàm cæteris fœminis, eadem visio occasio facta est humilitatis. *Idem lib. 5. cap. 7.*

EXEMPLUM VI.

Vestimento pretio testus Ioannes Eleemosynarius lachrymosis lamentationibus totam noctem insomnem ducit, vestimentum vendidit, & donatore illud redimente redonanti sæpè vendidit.

ARripuit sanctus ille & hoc bonum, ut in infimo straro recumberet, & vilibus operimentis in cella sua uteretur. Quod cùm vidisset quidam possessorum civitatis, quia opertorio scisso, & laneo regebatur, transmisit ei coopertorium numismatum triginta sex, rogans eum multum, ut eo cooperiretur ad memoriam mittentis. Ille verò hoc suscipiens propter multam viri postulationem, coopertus hoc unâ nocte, per totam penè noctem dicebat adsemetipsum, ut recitabant cubicularii ejus. Quis dicet, quòd Joannes (habebat enim semper in ore verbum istud) pallio triginta sex numismatum tegatur, & fratres Christi frigore necentur? Quanti sunt modò, qui dentibus strident præ glacie: Quanti sunt mattam vel cilicum habentes subtus, & non possunt extendere pedes suos? Quanti dormierunt incœnati habentes duplum cruciatum, tum ex frigore, quàm ex ea jejunio? Quanti desiderant saturari de foliis olerum, quæ projiciuntur de coquina mea? Quanti sunt in civitate horâ hâc peregrini non habentes ubi hospitentur, & in foro jacent fortasse & pluvia madefacti? Tu vero expectans etiam æternam jucunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes devoras, & in cubiculis demoraris? Modo autem cum omnibus malis & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Joannes aliâ nocte sic non cooperietur. Justum est enim, & benè acceptum Deo, ut tegantur centum quadraginta fratres, & Domini tui, quam tu infœlix. Mox ergo transmisit illud in crastinum, ut venundaretur. Et videns is, qui hoc obtulit, emit illud triginta sex numismatibus, & rursus obtulit Patriarchæ. Cum verò in crastinum vidisset illud, emit hoc similiter, & obtulit Patriarchæ, deposcens ut tegeretur eo. Cum autem tertio fecisset, dicit ei gratulabundus sanctus; videbimus quis deficiet ego an tu? Erat enim opulentus valde,, & suaviter quasi vindemiabat cum Sanctus, paulatim ab eo multa auferens. Et dicebat semper, quod posset aliquis cum intentione dandi pauperibus expoliare divites, & ipsam etiam camisiam ab eis benevolè auferre, & non peccat, & maximè si sunt aliqui immisericordes & avari. Duo enim lucratur talis, unum quidem, quia animas illorum salvat, alterum autem, quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habebit. *Ex vita Joannis Eleemosynarii, §. 12.*

EXEMPLUM VII.

Vestium ornatum Deus maximè in fœminis odit, punit graviter, damnat æternaliter.

LEgitur in Scala Cœli, quòd dum quædam domina rogaret frequenter Dominum Deum, ut sibi ostenderet, quid plùs in muliere odisset, ut de illis posset se custodire. Rapta semel vidit quandam comitissam stare in tormentis maximis, & cruciari absque misericordia à crudelissimis dæmonibus inferni. Cum autem traheretur de pœna in pœnam, & transiret coram ista (eò quòd fuisset sibi familiaris, dum viveret) clamavit: Heu! heu misera! Casta fui, abstinens fui, & eleemosynaria, & pro nulla alia re crucior, nisi pro ornatu, per quem fui pejor, quàm ignis infernalis, qui non comburit nisi peccatores, & ipsi conjunctos, sed ornatus meus sanctos & justos, non conjunctos & junctos consumpsit. Tunc illa, quæ hæc videbat, dixit ei: Ergo ornatus est illud, quod plus displicet in muliere? Cui damnata: Vanus ornatus est fax inflammans omnem ignem peccat, & proditor vendens & tradens castra Dei dæmonibus & est imago damnationis æternæ. Tunc venerunt duo teterrimi dæmones cum lanceis igneis, & perforantes eam posuerunt in ollam maximam plumbo liquifacto plenam. Tunc ista ad se reversa cognovit, quod erat illud, quod in mulieribus odisset Deus. *Joannes junior Ordinis Prædicator.*

EXEMPLUM VIII.

Vestium ornatui nimiù dedita fœmina quàm horribiliter filio apparuerit, quamque justè damnata sit.

LEgitur in Schala cœli, quod fuit quidam religiosus & Sacerdos, qui pro matre sua mortua continuè celebrabat, & se pœnis magnis affligebat. Cum autem quâdam die cum lachrymis pro ea Deum exoraret, vidit eam coram se stantem, & equitantem super draconem, crudelissimum igneum sulphureum spirantem. Et ab utraque parte ipsius stabat dæmon unus cum catenis igneis habentibus aculeos intrantes intra eam, & tenebant ligatam. De capite ejus exibant lacertæ multæ & maximæ, quæ sugebant cerebrum ejus. In oculis ejus stabant scorpiones, & in auribus ejus duo crudelissimi mures. Simia stabat ante eam, & cum crudelissimo lapide corro-

corrodebat, & frangebat labia, os, & dentes: Serpens maximus cingebat collum, & sugebat uberæ. In manibus erant annuli ignei, & pedes cingebantur subtus ventrem Draconis. Cumque iste hæc videns, territus rueret, non posset dicere verbum, illa clamavit: Noli timere fili mi, quia nec ego, nec illi, qui mecum sunt, possunt tibi nocere. Ego sum, inquit, illa maledicta & infelix mater tua, quæ damnata, & æternaliter subjici debeo istis pœnis. Tunc filius resumptis viribus ait matri: Cur estis damnata, cum fueritis confessa suscepistisque bene Ecclesiastica Sacramenta? Respondit illa: Ornamentum vanum nihil est, quam saccus, vel arca plena ira Dei. Et quia totam juventutem meam in lasciviis & picturis, & in ornamentis vanis expendi, damnata sum: Et licet de istis confiterer, non tamen cum proposito dimittendi, quando vero dimisi, non voluntarie, sed propter honorem meum, non fui contrita de præcedentibus, nec confessa de indigna susceptione Sacramentorum, nec de inordinata confessione, & palliatione confessionis meæ. Tunc filius: Quid significant istæ pœnæ? Respondit mater, Draco iste, quem equito, est mihi datus pro consensibus corruptionum, quos ego habui & affectavi, ut alii de me delectationem haberent, & dedi occasiones multas peccandi. Isti duo dæmones, qui in utroque latere me affligunt, unus est pro retributione bonorum, quæ ego feci patri tuo, ut provideret mihi in vanis ornamentis: Alter est pro provocatione, quam ego faciebam ad alias mulieres, ut similibus ornamentis & picturis se componerent. Catenæ sunt mihi datæ propter vanitatem cingulorum, & zonarum argentearum, quas libenter eundo in tunica ostendebam. Et quot claves argenteas habebant, tot referri de ista catena intrant me, qui cruciant me mirabili modo. Vinculum manuum est propter corruptos tactus factos, Annuli ignei propter ostensionem manuum Coluber colli est propter ostensionem pectoris. Et quia sustinui ibi corruptos tactus, fuit mea ubera cum dolore horribili. Lapis frangens os, & labia, & dentes, & in linguam, est propter corrupta oscula, propter immunda verba, propter lascivos cantus. Mures aurium sunt propter corruptum & dissolutum auditum. Sed scorpiones oculorum sunt propter corruptos aspectus. Lacertæ capitis sunt propter alienos crines & ornatus varios, & lotiones indebitas faciei & capitis mei. Vinculatio pedum subtus ventrem draconis est propter chorizationes & inordinatos discursus, quos ego feci ad ostensionem pulchritudinis meæ. Et ideo maledicta sum in æternum, nec preces tuæ, nec cujuscunque alterius possunt imminuere pœnam meam. Et subito cum furore se erigens Draco, qui eam portabat, tanquam fulgur cum horribili ululatu recessit. *Idem Joannes Junior. Vide etiam tit. Ornatus superfluus, & tit. Despici, ex 1. tit. Luxuria, ex 4. tit. Flere, ex. 2. tit. Humilitas, ex. 6. & 30. tit. Prælatus, ex. 1. tit. Judicium Dei, ex 2. tit. Calcei rostrati, ex. 1. tit. Cœlestis gloria, ex. 6. & 16. tit. Gula, ex. 18. tit. Lusus, ex. 7. tit. Conversio, ex 30. tit. Chorea, ex. 8. & tit. Mors & Mori, ex. 20.*

VINDICTA DIVINA.

Mediantibus muscis, sumit Deus vindictam de quibusdam.

Legitur contigisse in Anglia, quod blada sive frumenta pulcherrima excreverant, & appropinquante tempore messium, venit quoddam genus muscarum, in magna multitudine, quod totum illud bladum sive triticum in tantum consumpserunt, quod vix infra quinque milliaria unum quartale bladi invenerunt. Homines vero illius provinciæ quosdam de illis cœperunt, & diligenter inspicientes invenerunt in eis literas depictas in alis: In una ala scribebatur, ira: in alia, Dei: ut manifestum esset propter demeritum & vindictam Dei esse factum. *Gotschalcus Holen, Ordinis Eremitarum D. August. serm. 19. in part. æstiv. litera D. Unde etiam titul. Ira, exempl. 2. & tit. Injurias patienter ferre.*

VIRGO.

EXEMPLUM I.

Virginitatis amator Ammon sponsam suam convertit.

Initium sanæ habitationis monasteriorum, quæ sunt in Nitria, summum trahebant, quendam Ammonem, cujus animam, cum exisset à corpore, vidit ferri ad cœlum S. Antonius, sicut refert scriptura illa, quæ vitam describit Antonii. Hic ergo Ammon locupletibus & generosis parentibus ortus est à quibus invitus ad nuptias cogitur. Et cum parentum effugere non posset violentiam, accepta virgine, cum intra nuptiales thalamos convenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia & conservanda virginitate cœpit hortari, dicens: Quia corruptio sine dubio invenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam sperat, multo melius est, si uterque nostrûm in virginitate perducet, quam ut alter corrumpatur ex altero. Adquiescit virgo, silentio legitur incorruptionis thesaurus. Cumque plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, Deo ma-

magis essent, quam carne sanguineque conjuncti, post obitum parentum ille quidem ad hunc vicini deserti fecisset locum: virgo vero intra domum residens, brevi & ipsa multitudini virginum, & ille præfuit multitudini monachorum. *Ex vitis PP. vita 30. Ammonii.*

EXEMPLUM II.

Virgineum corpus Edelfrida Reginæ quantis privilegiis post mortem donatum est.

POstquam religiosa virgo Edelfrida primo marito defuncto cum rege Egfrido 12. annis matrimonio juncta, in virginitatis integritate, sicut & cum primo sedisset, habitâ mariti licentiâ, contempto regno, se ad monasterium monialium contulit perpetua virgo mansura. In quo cum septẽ annis Abbatissæ gradum tenuisset, pestilentiæ morbo percussa in ligneâ tumbâ defuncta est: in qua cum per sedecim annos sepulta jacuisset, placuit sorori ejus, quæ ei in dignitate successerat, levare ossa ejus, & in locello novo posita, in Ecclesiam transferre. Jussitque quosdam de fratribus quærere lapidem, de quo locellum facere potuissent. Qui ascensa navi venerant ad civitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Angelorum Gramacestir vocatur, & mox invenerunt juxta muros civitatis locellum de marmore albo pulcherrime factum, operculo quoque similis lapidis aptissimi tectum: unde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, gratias agentes retulerunt ad monasterium. Cumque corpus sacræ virginis ac sponsæ Christi aperto sepulchro esset prolatum in lucem, ita incorruptum inventum est, ac si eodem die fuisset defuncta, sive humo condita. Ejus enim sepulta caro corrumpi non potuit, quia à virili contactu incorrupta duravit, imo, & vulnus quod moritura ulcere inciso accepit, cum quo etiam hiante sepulta erat, tenuissimæ cicatricis vix insignia prætendebat, sed & linteamina omnia, quibus involutum erat corpus, integra apparuerunt, & ita nova ut ipsa die viderentur esse castis ejus membris circumdata, vultus quoque ejus velamento detracto specimen quasi suaviter dormientis ostendit. *Beda lib. 4. cap. 18. de gestis Anglorum.*

EXEMPLUM III.

Virginem ne verbis & injuriis illuderetur, defendens Basilides subito ad fidem convertitur.

IN nostram usque memoriam ab incolis loci perennis virtutum Potamianæ fama celebratur, quod immensos & innumeros agones primo pro virginitate & pudicitia desudaverit, deinde pro martyrio exquisita, inaudita tormenta pertulerit atque ad ultimum una cum venerabili matre Marcella ignis supplicii consummata sit. Tradunt igitur Aquilam (hoc enim erat judicis nomen) postquam crudelibus eam suppliciis laceraverat, ad ultimum ob injuriam & nobilitatis ejus, ejus, & castitatis comminatum esse Potamianæ, quod eam crudelissimis gladiatoribus, vel impudicissimis lenonibus traderet. At illa, cum ab ea quid mallet, quidve eligeret, quæritur, protulisse dicitur adversus tyrannum vocem liberam, quæ ob superstitionem Romani ritus sacrilega videretur, & ideo sine mora in eam latam esse sententiam. Cumque Basilides unus ex his, quibus implere speculatoris officium mos est, susceptam eam duceret ad supplicium, ac multitudo impudicorum pariter, & impiorum Potamianæ verbis, & injuriis conetur illudere, Basilides abigere impudentius irruentes, ac deturbare cœpit humanitatis & miserationis obtentu. At illa religiosum viri votum erga se ad propositum humanitatis amplexa: Certus esto, inquit, quod cum abiero ad Dominum meum, sine mora boni hujus tibi remunerationem parabo. Post hæc autem verba constanter suscepit statuta supplicia picis calidæ paulatim per artus & membra diffusæ, & hoc modo beata virgo è terris migravit ad cœlum. Non multis autem post diebus Basilides, cum inter collegas suos ob causam quandam juramentum posceretur ait sibi non licere. Tum deinde cum constantius affirmaret, pertrahitur ad tribunal, ubi cum perseveraret in confessione, vinculis traditur. Tum vero visitantibus eum nostris, & causam subitæ ac laudabilis hujus permutationis inquirentibus, dixisse fertur, quod Potamiana post diem tertium martyrii sui noctu assistens coronam capiti ejus imposuerit, dicens, deprecatam se pro ipso Dominum, impetrasse, ut secundum quod scriptum est: Qui recipit martyrem, mercedem martyris consequatur. Quibus auditis confestim fratres signum ei dominicum tradunt, & die postero ob Domini martyrium capite punitur. *Euseb. l. 6. cap. 5.*

EXEMPLUM IV.

Virgo sanctissima Iachelina virili habitu patriam fugit, siccis pedibus mare transit & mirabilem vitam duxit.

ROmæ sanctissima virgo Jachelina soror nobilissimi & ditissimi Comitis Apuliæ, sapientia ac decore præstantissima fuit. Quæ cum à fratre Comite tradi nuptiis cogeretur, assumpto virili habitu clam aufugit. Directis nunciis per omnes vias, frater Comes eam insequitur via, qua fugiebat. Nullum autem effugium soror videns, ad obvium

mare se contulit, & crucis signo se signans, in mare se ex alta rupe projecit: Quod ubi frater vidit, ejulatu magno, sorori de rupe clamavit, super omnia mihi soror charissima, revertaris ad me: construam tibi monasterium ditatum copiis, in quo libere servies soli Deo. Cujus clamores virgo sancta quasi surda aure pertransiens, per ampla maris spatia procedebat. Et ecce, quanta virtus divini miraculi? Nimirum natandi artis ignara oculis ac manibus in cœlum extensis, quasi per aridam ambularet, maris profunda transibat. Quo transito, indesertissimis Græciæ sylvis tribus annis sub virili habitu sanctissimo cuidam seni eremitæ servivit, ut spiritualem vivendi modum plenius informaret. Inde verens astutias inimici, & nequitias, ne se proderet fœminam: quia eremitam erga se affici solito amplius advertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ desertis habitatura: & ibi super arborem adjutorio cujusdam fidelis viri, arcto valda constructo tugurio, per novennium latitavit, eodem sibi viro ita eleemosynam ministrante, ut nunquam quam propter victum descendere cogeretur. Hæc postea Romam spiritu cogente pervenit, & Innocentium Papam Tertium, cum omni Clero & populo civitatis, severa & audaci redargutione permovit. Hic victus ejus longissimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nihil adjecto, panem cum aqua comedit, & super nudam penitus terram æquata cervice pedibus requievit. Talia & his similia de virginibus facta & gesta & meo tempore, si referrem, potius me tempus desereret, quam exempla. *Cantipratanus de proprietate Apum, libr. 2. cap. 29. part. 3.*

EXEMPLUM V.

Virginitatem suam filia Viennensis Comitis invitis omnibus cognatis suis inviolatam servavit.

VIdimus plures filias Comitum & Baronum, quæ spretis nuptiis in monasteriis, vel congregationibus virginum vitam cœlibem elegerunt. Quarum inter cæteras unam, Iolendam nomine, filiam Viennensis Comitis vidi, quæ ad prædicationem Fratris Ordinis Prædicatorum Walteri nomine conversa est. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ consobrina, & Achaiæ principis soror, à parentibus & amicis præparabatur nobilissimis nuptiis copulari, ut per eam posset eorum posteritas sublimari. Illa autem alias intendens, sollicitavit animo matrem & sorores in Valle B. Mariæ in Diœcesi Treverensis Ordinis Prædicatorum invisere. Quo ubi venit cum militibus ex familia, matre aliis intenta, filia, ut prius ordinaverat, vocatis in capitulum sororibus, votum religionis fecit habitum induit, impositum responsorium, Regnum mundi, ipsamet inchoavit. Quod conventum lætissimum vocibus prosequentem audit mater, miratur conventus repentinam lætitiam, mittit unum ex suis videre quid esset. Renunciat ille beatissimam Iolendam habitu sacri Ordinis insignitam. Quo audito, mater attonita accurrit rapere filiam furibunda, nec cunctata immunitatem loci violenter infringere, raptam secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiæ mancipavit. Et ecce, quali constantia vicerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque statuta Ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius observabat. Detracto tantum illi habitu ordinis violenter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos, Abbates, & Prælatos, & per alterius professionis moniales, & religiosos diversi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum seculi vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum ejus convertere potuerunt. Dicebat enim verbis inniitens Apostoli. In ea vocatione, qua vocata sum, immobilis permanebo. Parentes igitur & amici à revocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum & ordinem permiserunt. Ubi tantis exemplis vitæ fulget, ut nulla in ea deesse virtus dignitatis videatur. *Thomas Cantiprat. lib. 2. cap. 29. parte 53. 1*

EXEMPLUM VI,

Virginea caro S. Theodulphi Imperatoris consanguinei incorrupta post multos annos Treveri reperitur: & quædam alia de eodem.

INn urbe Germaniæ Trevirensi, totius Europæ antiquissima, structura quædam mirabilis erat, quæ Helenæ Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum civitatis, à civibus est destructum. In cujus latere à parte Aquilonari oratorium parvum inventum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulchrum; Scriptura vero hęc super sepulchrum in pariete legebatur: Sancte Theodulphe nostri petimus miserere. Ad sepulchrũ igitur civibus pariter adunatis, vocati sunt fratres Prædicatores, & ego casualiter superveni. Deposito ergo lapide, corpus invenimus incoruptum, & apto schemate ad cooperiendum naturæ secreta, manus super verenda dimissas.

De

De permissione vero civium manum ejus dexteram, quam in sacrificio corporis Christi vivens extenderat, mox abscidi, & Lovanii fratribus Prædicatoribus dedi. Hujus reliquias capillorum & unguium in antiquissimo monasterio jam dictæ civitatis quod Horreum dicitur, cum superscriptione veteri, & aliis reliquiis sanctorum inveni. De hoc beato viro, & ejus fratre beato Theodorico, qui in alia parte structuræ supradictæ incineratus est, fama antiquissima ferebatur. Fuerunt ambo filii sororis cujusdam Imperatoris Romanorum: quorum beatus Theodulphus jussu avunculi filiam Regis Britanniæ desponsaverat adhuc puer. Cumque adolescens factus, spe gratioris vitæ, sponsam nollet accipere in uxorem, sed virgo in perpetuum remanere, Cæsar indignatione permotus, illum patria expulit. Qui Treverim veniens, & habitum monachalem suscipiens, quasi in arctissima specu, in loco quem diximus se reclusit. Erat autem & lectus ejus lapideus cum cervicali lapideo, juxta oratorium, quod prædixi. Secutus vero hunc creditur frater ejus, & vitam beatam in eodem loco duxisse Decreto autem in consilio populi civitatis sacrum corpus in Ecclesiam fratrum Prædic. translatum est: & retro altare digna veneratione locatum Revolvi autem postea chronicam temporum, & de his duobus fratribus scriptum legi, quod sub Clodoveo rege Francorum hi viri sancti & devoti floruerunt. Credo autem, salvo meliori judicio, digne quidem beatum Theodulphum pro signo incorruptæ virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore suscepisse. Unde in libro sapientiæ dicitur. Incorruptio facit proximum esse Deo. *Idem lib. 2. cap. 53. par. 2.*

EXEMPLUM VII.

Virginitatem sollicite servaturus beatus Vincentius, juvante beata Maria, insidias diaboli declinavit.

Quodam tempore dum circa quartam horam noctis in cellula sua B. Vincentius ordinem Prædicatorum ingressus, librum illum, quem dedit B. Hieronymus de Mariæ virginitate pepetua legeret, & inter suavitatem lectionis ipsam virginem obsecrasset, ut ejus virginitatem custodiret, facta est ad eum hujusmodi vox. Non omnes possumus esse virgines Namque tametsi usque nunc te virginem appellare potuisti, non tamen ulterius patiar, ut tam honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimum attendens, intra se tacitus, solicitusque volvebat, quid sibi vellet sermo, quem audierat. Non enim induci poterat, ut crederet, verba illa exore Mariæ virginis emanasse, quippe quæ virginitatis custodes semper amavit, confortavit, juvit, magnificavit. Itaque genua flectēs ab ibsa virgine petiit, ut quid significare vellet illa verba terrifica, dignaretur ostendere. Nec multo post ei B. Virgo multa cum luce apparuit. Et postquam sui visione eum confortavit, lætumque reddidit, hoc pacto locuta est: Verba illa ad te ante facta diaboli fuerunt, qui tibi proposuit bonorum operum difficultatem, ut territus ab incepta virtute desistas. Tu tamen cautus esto, ut constanti animo perseveres. Et quanquam crebras tibi parabit insidias, ac frequenter conabitur, ut periclitetur virginitas tua atque cæteræ virtutes, quæ in te sunt, corruant, tamen ne diffidas, semper spera in Domino, quoniam ipse erit clypeus tuus, quo non solum arma diaboli poteris facile contemnere, sed & ipsum cunctasque artes versutiæ ejus magnanimè superabis. Hæc verba à virgine dicta sunt, eique a Vincentio gratiæ referuntur, & illa disparuit. Ex eo autem tempore Christi militi tantum fervoris accersvit, ut non terrestris homo, sed Angelus cœlestis videretur. *Ex vita S. Vincent. cap. 11. lib. 1. ad Surium.*

EEXEMPLUM VIII.

Virginitatis sua insidias sustinens Bernardus, clamavit, latrones, latrones.

Contigit eidem, ut cum sociis aliquibus apud matronam quandam hospitaretur. Considerans autem mulier adolescentem decorum aspectu: capta est laqueo oculorum suorum, & inconcupscentiam ejus exarsit. Cumque tanquam honoratiori omnium scorsum lectum ei fecisset præparari surgens ipsa de nocte impudenter accessit ad eum, quam Bernardus sentiens, nec consilii inops clamare cœpit, latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, sed minime invenitur, Ad lectulos singuli redeunt, fit silentium, fiunt tenebræ sicut prius, pausant cæteri, sed non illa misera. Exurgit denuo, & Bernardi lectulum petiit. Sed denuo ille proclamat, latrones, latrones. Quæritur iterum, & latet iterum, nec ab eo, qui solus noverat, publicabatur. Usque tertio improba mulier sic repulsa, vix tandem metu desperatione victa cessavit. Cum autem die sequenti iter agerent arguentes Bernardum socii, quidnam totiens ea nocte latrones somniaverit, perquirebant, Quibus ille: Veraciter (inquit, aderat latro, & quod mihi preciosius est in hac vita (castitatem videlicet) hospita nitebatur auferre. *Ex vita S. Bernardi, lib, cap. 3.*

EXEM-

EXEMPLUM IX.

Virginitatis tuendæ gratia fœminæ quædam Leodiensis Diœcesis in rapacissimos fluvios se ipsas præcipitaverunt.

IN vastatione Leodiensis civitatis satis compertum est, quantus fuerit in devotis matronis, atq; virginibus zelus, atq; amor tuendæ castitatis, quæ enim ad Ecclesias confugere non poterant, in fluvium sese projiciebant, magis eligentes mori quam damnum incurrere castitatis. Quædam vero in stercoreas sentinas prosilientes, malebant extingui fœtore, quam spoliari virginitate. Ita tamen clemens sponsus sponsis suis dignatus est providere, quod in tanta multitudine non est inventa aliqua, quæ mortem corporis, vel detrimentum castitatis incurreret. Cum autem una sanctarum mulierum periculose laboraret in flumine, duo ex hostibus cum navicula ad eam venientes, eam in navim traxerunt, ut ei turpiter commiscerentur. Sed quid egit casta inter lenones, agna inter lupos, columba inter accipitres? Maluit iterum fluvio submergi quam corrumpi, à navi prosiliit inter undas, dumque navis ex impetu salientis mergeretur, simul illi duo submersi perierunt. Illa vero per gratiam Dei sine damno corporis & animæ obsequente flu io ad ripam pervenit. *Jacobus de Vitriaco in Prologo in vitam S. Mariæ de Oignies.*

EXEMPLUM X.

Virginitatem sanctarum virginum, Agapis, Chionæ, Hirenæ mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita sanctarum, Agapis, Chionæ, & Hirenæ. Quoniam cum imperator Diocletianus audisset tumores sanctitatis Agapis & Chionæ virginum, præsentatis eis sibi, promisit eis maritos de palatio suo, per quus illustres esse possent, si Christum negantes idola colerent. Cumque nullatenus à Christianitate deflecti possent, jussit Præsidi Dulcitio diversis tormentis eas affligere. Cum autem præsentatæ essent, videns eas, captu oculorum astrictus turpissimo spiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui eis libertatē promitteret, si captivæ ejus animo consensum præbuissent. Sed cum nec promissionibus nec terroribus animū commutarent, ausus est ipse Præses cellulam ingredi, ubi illæ orantes noctem Christo pervigilem exhibebant, in quo loco omnia coquinæ utensilia reposita erant. Ingressus autem cum vellet perficere, ad quod eum ardor libidinis impellebat, alienatus mente cœpit ollas amplecti, & sartagines osculari. In quibus diu ludificatus totus niger, & cacabatus talis cœpit esse in vestibus, & in facie, qualis à diabolo possidebatur in mente. Tandem cum suis egressus est, qui eum cum luminaribus expectabant, visuq; eo omnes fugerunt videntes eum talem, nullam habentem corporis partem, quæ non esset inquinata, & in partibus scissa. Stantibus enim ancillis Dei & psallentibus, nullam penitus per eum potuit diabolus impedimentum afferre. Videns ergo Præses se ab officio suo esse contemptum, nesciens quid de se factum esset, non est reversus in domum suam, sed cœpit concito cursu ire ad palatium Diocletiani Prosternam me invictissimis Imperatoribus, & dicam me ita ab officio meo ludibrio habitum, at cum irrisione & clamoribus derelictum. Cumque mane apertum esset palatium, & ille totus cacabatus vellet ad regnum, alii virgis, pugnis alii in ejus faciē sufflantes eū inpingebant, alii quoq; ridentes, alii irascentes eum expellebant, & vix potuerunt eum servi ad domum suam perducere, dicentes: Respice te, & respice. Clauserat autem diabolus oculos ejus, nec poterat seipsum attendere: sed videbatur ei, quod totus mundus esset niveis vestimentis indutus, Mens tamen sana in eo erat, & soli oculi tenebantur à sathana, quibus Dei Martyres obscœno mentis conamine respexerat. Interea putans ancillarum Dei maleficiis id evenisse, coram publico tribunali jussit eas expoliari, ut corpora earum nuda aspiceret, sed ita fixæ inventæ sunt vestes earum, ut quasi coria corporibus juncta putarentur. Hæc attendens Dulcitius & consternatus ita obdormire cœpit in tribunali, ut nec à pulsantibus posset excitari, sed sic dormiens sublatus est in domum suam, & ibi evigilavit. Hæc audiens Diocletianus tradidit eas Sisinnio, qui sacrificare nolentes jussit vivas comburi. Cum ergo in ignem missæ, nec vestimenta earum arderent, dixerunt: Domine Jesu, ne ab hac hora patiaris nos loqui cum his, qui te verum Deum negaverunt. His dictis prostraverunt se in oratione, & immaculatis corporibus, intactis crinibus, integrisque vestibus, digesto igne repertæ sunt. In crastino etiam jussit Hirenam locari in prostibulo, sed apparuerunt ducentibus eam duo milites dicentes: Misit nos Cames, ut ducatis eam, ubi ego dico. Et duxerunt eam in supercilio montis. Tunc videns se delusum Sisinnius, eques perrexit ad montem. Et videns eam orantem, tota die giravit eam, nec tamen potuit ad eam pervenire. Tetendit autem unus servorum ejus arcum, & jaculo perforavit eam. Et sic cum gloria pervenit ad Dominum. Quarum corpora Anastasia cum gaudio sepelivit, orans Dominum

num, ut earum particeps fieri mereretur. *Vincent. l. 12. cap. 51. 60. 61. 62.*

EXEMPLUM XI.

Virginum inaestimabilis gloria sanctis Juliano & Basilissae ostenditur.

LEgitur in vita sancti Juliani & Basilissae: quoniam cum idem Julianus multum hortaretur à parentibus, ut uxorem duceret, per quam & genus suum conservaret, & adolescentiae lapsus evaderet, orationi se dedit, auxilium petens à Domino, ne virginitatem promissam aliqua occasione violaret. Apparuit autem ei Angelus Domini dicens: Juliane, surge, & parentum voluntatem perfice. Accipies quidem conjugem, non quae te polluendo à Domino separet, sed per te virgo tecum perseveret. Laetificans ergo parentes: sicut (inquit) desiderastis ecce sic facio. Qaeritur ergo puella divitiis, nobilitate, atque decore praestantissima, nomine Basilissa, quae & ipsa parentum unica fuit, Venit ergo dies, quo vicini invitantur ad nuptias, plateae sericis ornantur, & aures omnium sonis musicorum, & catilenis virginum oblectabantur, ita ut si homo etiam ferreus esset, luxuria solveretur. Producitur inter haec onerata gemmis & auro sponsa de thalamo. Ingreditur juvenis cum virgine laetus cubiculum, factaque ab eo oratione, tali odore cella repleta est, ut videretur sibi virgo in tali loco constituta esse, ubi vernant lilia & rosae, & ait ad juvenem: Miram rem sentio, cum enim hiemis tempus sit, ita mihi omnium rosarum & liliorum odor famulatur, ut his satiata jam horream thori conjunctionem. Cur Julianus: Odor, qui tibi apparet, Dominus est amator castitatis, qui integritatem corporis servantibus vitam repromisit aeternam. Ait igitur illa: Quae melior salus est, quam integritatem custodiendo vitam aeternam acquirere? Opto igitur, ut pariter in eo virginitatis proposito perseveremus. Tum procidens Julianus ait: Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Quod & similiter fecit: Et subito fundamenta cubiculi commota sunt, & lux immensa emicuit, fitque ibi spectaculum magnum. Nam ex una parte sedebat. Rex aeternus cum multitudine candidatorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarum gloriosa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur: Vicisti Juliane, vicisti. A parte virginis clamabatur: Beata es Basilissa, quae salutaribus monitis consensisti. Et ostensus est Juliano liber aureis literis scriptus, ut legeret, & legit sic. Julianus, qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eodem numero, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Basilissa vero quae ei integro corde sociata est, deputetur in numero virginum, quarum virgo Maria tenet principatum: Et dicebant omnes, Amen Reliquum ergo noctis in laude transigentes, coeperunt spiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari possunt animae, quae per Julianum praemittebantur ad Dominum. Similiter & agmina virginum quae per Basilissa praemittebantur ad Christum. Tempore autem Diocletiani furore persecutionis incumbente oraverunt Deum, ut omnes per eos conversi, antequam ipsi migrarent, transirent ad Dominum. Et transierunt brevi mille animae ad Deum. Deinde ipsa Basilissa ab ipsis jam mortuis invitata etiam ipsa defuncta est. *Simon metaphrastes apud Lipomanum Lomo 7.*

EXEMPLUM XII.

Virginitatem suam Domino consecrare volens sancta Phara, multas persecutiones à patre sustinuit.

LEgitur in vita sanctae Pharae virginis, cum apud villam Papiensium Dei cultor Eustasius à genitore sanctae Pharae officiosissime susceptus esset, atque cognovisset Pharam beati Columbani benedictione sacratam, gravi oculorum fatigari coecitate (quam contraxerat continui fletus moerore, eo quod disponeretur à patre nuptiali operi inservire, & sanctimoniae vota frustrari nuper deliberata) patrem asperitate verborum objurgat, dicens, hoc sui esse operis, quod virgo afficeretur tanto discrimine periculi. Ad haec siquidem pater simulatione verborum filiae se dixit posthabere nuptiarum conjunctionem, tantum ut ipsius mereretur jucundari corporali sospitate. Itaque vir Dei horum credulus verborum ad locum, in quo aegra decubuit puella, accessit, & utrum in sanctimoniali habitu vivere vellet sciscitatur. At illa suspirans, ait se pudicitiam Angelis sociam desiderare, potiusque supernum sponsum concupiscere, quam terreno flebiliter inhaerere. Mane vero visus est ei astitisse vir reverenti vultu, oculis ardentibus, dicens: Certa esto famula Dei, meisque promissis firma, hodie tibi virum advenire, qui te sospitati restituet. Hac expleta visione post modicum intrante ad eam Eustasio visionis ordinem Phara enarravit. Tunc Eustasius oratione factâ promissum divinitus adjutorium virgini accelerante sanitate contulit. Quod videns pater voluntatem cordis factis aperuit, sponsum advocat, sponsalia firmat, tempus nuptiarum statuit. At illa fugam arripuit, quae pavitanti cursu Ecclesiam

siam B. Petri ingressa, atque in terram prostrata pugnis tenerum pectus quassabat, lachrymisque terram ubertim irrigans, & beatum Petrum invocans his verbis orabat: O Petre, qui justis regna reseras cœlestia, obseras injustis, huc ad tua confugi limina tua volens esse virguncula: Et tu (ô Christe) qui semper flecteris precibus humilium, remittendo sordes, serva virginitatem meam oblatam tibi per æterna secula. Quo pater cognito pueros illico dirigit, mandans eam in loco interfici, sed pueri provido consilio aliquantulum in eundo consistunt, ut ipso morarum spatio patris mitigaretur sævitia. Denique eo veniente atque acriter sæviente, ministri comminationem artificiose intentabant. Ad quos illa: Non (inquit) à genitore talia munera debentur filiæ. Sed jucundius est mihi in loco hoc pulchram mortẽ oppetere, quam virginitatis florem perdere. Hoc autem certissime genitor noverit meus, quia nunquam copulæ nuptiali in vita ista subdi consentiam. Referentibus ergo famulis hæc Domino suo, ille furorem animi nequaquam sine læsione filiæ mitigare voluit, sed custodiæ deputans servabat eam ad ea quæ facere disponebat. Dumque ista geruntur, Dei misericordia contigit, B. Eustasium per ipsum Hagvericum reverti ab hac expletione legationis regis Lotharii, qui cognoscens tam diram regis animadversionem in filia irrevocabiliter desævire, studuit ipsius animi sævitiam duris verborum aculeis terebrare, & ad pœnitendum compungere. Neque vero inde rediit quousque ad Puellam desiderato sanctimoniali habitu per Bondoessenũ Meldensem Episcopum ornaret, & uti idem Haguericus monasterium in proprio suo famulatum Dei congruum habitationi construeret. *Libr. 23 hist. Vincen. cap. 15. & 16.*

EXEMPLUM XIII.

Virgo quædam, ne perderet pudorem, ad altare confugit, illiusque propinquus quidam ei molestior morte sublatus est.

REfert Ambrosius in libro 1. de virginitate, quod puella quædam nobilis seculo, nunc nobilior Deo cum urgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad sacrosanctum altare confugit. Quo enim melius virgo quam ubi sacrificium virginitatis offertur, curreret ne is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hostia victima castitatis nunc capiti dexteram sacerdotis imponens, precem poscens, nunc justæ impatiens moræ, ad summum altaris subvecta, verticem de palla altaris contexit melius, me inquiens) quam altare velabitis. quid agitis vos propinqui; Quid exquirendis adhuc nuptiis sollicitatis animum. Jam dudum provisas habeo nuptias. Sponsum offertis, meliorem reperi. Quaslibet exaggerate divitias, jactate nobilitatem, prædica[te] [p]otentiam; Habeo enim, cui nemo comparet. Divitem videlicet mundo, potentem imperio, nobilem cœlo. Si talem habetis, non refuto opinionem, si non reperitis, non providetis mihi, sed invidetis. Silentibus cæteris unus abruptius ait: Quid si (inquit) pater tuus viveret, innuptam te pateretur, Tunc illa: majore religione, moderatiore pietate, & ideo fortasse defecit, ne quod mihi impedimentum posset afferre. Quod ille responsum de patre, de se oraculum maturo sui probavit exitio, decidit enim & mortuus es[t]. [I]ta cæteri eadem sibi quisque metuentes, favere cœperun[t], qui impedire quærebant: nec dispendium debitarum attulit virginitas facultatum, sed etiam alimentum integritatis accepit. Habetis puellæ devotionis præmium, parẽtes, cavete offensionis exemplum. *D. Ambros. lib. 1, de Virginitate.*

EXEMPLUM XIV.

Virginitas, & sapientia in specie virginum Gregorio Nazianzeno apperuerunt secum habitare petentes.

GRegorius Nazianzenus scribit in Prologo Apologetici, quod signaculum castitatis integrum custodiens, cum philosophiæ studiis adhuc junior apud Athenas floreret, vidit per soporem studenti sibi & legenti duas satis decoras dextræ lævæque fœminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo torviore respiciens, quænam essent, & quid sibi vellent percunctabatur. At illæ familiarius eum complectentes ajunt: Ne moleste capias juvenis: notæ tibi satis, & familiares sumus. Altera ex nobis sapientia, altera castitas dicitur: missæ sumus tecum habitare, quia jucundum satis & mundum in corde tuo habitaculum præparasti. *Petrus de Notal. libr. 2. cap. 69. Vincent. Spec. hist. lib. 15. cap. 90.*

EXEMPLUM VXV.

Virgo captiva precibus Dominos suos sanans cum honore ad propria remittitur.

REfert beatus Augustinus in Epistola ad Victorianum. Ante paucos annos Severi Episcopi neptis sanctimonialis, Barbaris rapta, atque in captivitatem ducta est: sed per mirabilem Domini misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim illa Barbarorum, ubi captiva ingressa est, subita cœpit dominorum infirmitate

mitate jactari, ita ut omnes illi Barbari, præter tres fratres, vel amplius periculosa ægritudine laborarent. Quorum mater advertit, puellam Deo dicatam, & credidit, quod ejus orationibus sibi sui possent ab imminentis jam mortis periculo liberari. Petivit ergo, ut oraret pro eis pollicens: quod si salvifacti essent, eam suis parentibus redderent. Jejunavit illa & oravit, & continuo exaudita est, ad hoc enim factum erat, quantum exitus docuit, Itaque illi tam repentino Dei beneficio salute percepta mirantes, & honorantes, quod illorum mater promiserat, impleverunt. Hæc ideo facta constant, ut discamus, quoniam & captiva sancta virginitas etiam inter Barbaros non deseritur à Domino. *August. Epist. 122. ad Victorianum.*

EXEMPLUM XIV.

Virginitatem suam ne perderet juvenis quidam, dentibus abscissam linguam in faciem meretricis expuit.

HIeronymus sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, felici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptum & Thebaidam Ecclesias sæva tempestas depopulata est. Votum tunc erat Christianis pro nomine Christi gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas jugulare cupiebat, non corpora, & ut ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentibus mori non dabatur occidi. Cujus crudelitas sequenti exemplo notior fiet. Decius juvenem quendam juvenili ætate florentem in amœnissimos hortulos adduci præcepit, ibique inter candentia lilia & rubentes rosas cum leni juxta murmure serperet rivus, & molli sibilo arborum folia ventus stringeret, super stratum plumis lectulum supinari, & ne inde se excutere posset, blandis sertorum nexibus irretitum relinqui. Quo cum recedentibus cunctis meretrix speciosa venisset, cœpit delicatis stringere colla complexibus, & (quod dictu nefas est) manibus attrectare virilia. Quid ageret miles Christi, quo se converteret nesciebat. Et quem tormenta non vicerant, superaret voluptas? Tandem cœlitus inspiratus, præcisam mordicus linguam in osculantis se faciem expuit, sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superavit. *Hieron. in vita S. Pauli Eremit.*

EXEMPLUM XVII.

Virgines duo, scilicet juvenis & adolescentula, matrimonio juncti, & in virginitate manserunt stabiles, & post mortem, licet sejuncti essent, simul tamen in uno monumento inveniuntur.

REfert beatus Gregorius Turonensis, quod quidam nobilissimus juvenis Romæ de nobilioribus senatorum cum virgine æque nobili contraxit temporibus Arcadii, Honorii, & beati Martini, non tamen sponte sua, sed parentum, & vi & âuctoritate premebatur, ut in matrimonium consentiret. Cum itaque solemnes nuptiæ celebrarentur lætantibus cunctis, & cantantibus organis, hæc in corde suo soli Domino decantabat dicens: Fiat cor meum & corpus meum Domine immaculatum, ut non confundar. Solemniter itaque cunctis nuptialibus celebratis, cum sero pariter in cubiculum ducerentur, ipsa conversa ad parietem, virginitatis suæ periculum amantissima cepit lamentatione deflere. Miratur juvenis (utpote propositi virginalis ignarus) atque tanti causam mœroris sollicita cœpit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemitibus cordis dolores apperiens: Hæc (inquit) est causa tanti mœroris, quoniam Thesauro virginitatis pretiosissimo, quem voto fideli soli Deo dedicaveram, nunc invita privabor. Respondit juvenis: quod & placeret Deo conjugium, quippe quod ipse à principio constituisset hominibus observandum, ex quo proles acquiritur, quæ est parentum gaudium, hæresque bonorum. Instabat illa contrarie asserens virginalem statum Domino acceptissimum, cujus quidem principium in cœlestibus spiritibus dedicasset, atque post hæc in terras veniens virgo mansurus, de sola virgine nasci voluisset. His itaque & pluribus aliis virgine prosequente fit consensus amborum, ut videlicet castitatem sub solo nomine conjugii ambo servarent: Cum autem jam diu sub solo nomine conjugii sic fideles virgines, atque (ut ita dixerim) in igne fideles martyres Christi manerent inusti: placuit tandem Domino, ut de fæcibus vitæ præsentis puellam educeret. Postquam autem circa corpus ejus Ecclesiasticum complessent officium, stans juvenis supra uxoris (ut putabatur) sepulchrum, manibus extensis in cœlum: Gratias (inquit) ago tibi Domine Deus, atque hunc thesaurum à te mihi commissum immaculatum, & integrum tibi restituo. Tunc illa de tumulo quasi subridens: Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, qui non interrogaris? Audiebant hæc cunctis & mirabantur. Mon multo vero post tempore etiam juvenis ipse evocatus migravit ad Dominum. Sepultus est etiam ipse, sed per multum spatium à tumulo uxoris putativi-

inæ. Cumque non post multum tempus exigentibus causis circa locum fodientes juvenis corpus non invenirent; in sepulchro virginis quæsitum est, atque repertum, ut videlicet, quorum conjunctas animas non separat cœlum, etiam sepultorum corpora non separet monumentum. Incolæ autem tantis mirabilibus cum post horum duorum memoria venisset in medium, duos amantes eos nuncupabant. *Greg. Turon. libr. de gloria confess. cap. 32.*

EXEMPLUM XVIII.

Virgo quædam virtute nobilior, quam genere, à Sigismundo in sponsam electa, ad altare fugit, & regio diademate contempto monasterium introivit.

Refert Vincentius in Speculo morali: Sigismundus Rex Lotharingiæ Christianissimus, juvenili florens ætate, ne ætas illa ad mala semper proclivior per luxuriæ inquinamenta deflueret, secundum Apostoli consilium nubere magis eligit quam uri. Audiens ergo de virgine quadam, quam per omnes terras virtutum fama vulgaverat, quod videlicet nobilis esset origine, fama procerior, atque hæc super omnia castitate atque omni virtute præstantior, accensus est animo, ut hanc habere posset uxorem, & regni sui reginam efficeret, Mittit solemnes nuncios cum muneribus regiis in Alemanniam, ubi præfata virgo morabatur, pro parentum & virginis requirendo consensu. Parentes igitur audientes Regis affectum facile consentiunt, utpote qui omnem suam posteritatem talibus nuptiis nobilitandam & sublimandam esse sperarent, cumque regales nuncii de virginis consensu sollicitarent, promiserunt parentes, quoniam ipsi eam ad nuptiarum consensum inducerent. Timebant enim, quoniam sciebant, filiam virginitatis habere propositum, ne si negaret assensum tanta gloria ejus parentelæ periret. Educitur itaque virgo de domo, & de patria, omnis fraudis ignara, utpote quæ nesciebat, quo duceretur. Sed cum perventum esset ad locum, atque intellexisset, se regali matrimonio copulandam, flere cæpit & gemere, dicens, se virginitatem suam reginæ & Domino cœli devovisse. Aque ideo nunquam mortali homini se nupturam. Quæ enim cum agno virginum gloria gaudere cupiebat in cœlis, exaltationem etiam regalem cum detrimento castitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cavebant solertia, ne hoc ad regis notitiam perveniret. Verum cum virgini omnis evasionis demeretur occasio, tandem die statuto ad Ecclesiam Sancti Stephani adducitur in sponsalibus ornamentis, ut scilicet ibi solemniter secundum morem Ecclesiasticum regi regaliter jungeretur. Sed ubi ad Ecclesiam ventum est videns ergo sponsa Christi nimis imminere periculum, atque majori jam libertate potita, infusa lachrymis gemens ad beatæ Virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenso eadem gemens repetebat, quæ prius, atque nunquam se fatebatur ab altari avellendam, nisi sibi promitteretur virginitas permansura. Erubescunt parentes, imo, ut vere dicam, insaniunt, se scilicet esse deprehensos. Mirantur assistentes, hi quippe causam virginis nesciebant. Ad Regis aures tandem fama pervenit. Qui ubi sacrum sponsæ propositum intellexit, devotionem castitatis atque constantiæ propositum miratur & laudat, promittens eidem, quatenus si ab altari se pateretur abduci, non violator, sed protector & custos ejus castitatis existeret. Omnia tamen, inquit, solemniter præparentur in vestibus, epulis atque cæteris nuptialibus, tanquam mihi desponsata sit, neque enim dignum est cum minori solemnitate eam cœlorum regi desponsari, quam mihi. Fecit itaque eam indui regalibus vestimentis, atque regalem coronam capiti ejus desuper imponi, Lætantibus igitur omnibus virgine quidem de obtento proposito castitatis, rege vero mirante cum cæteris de devotione tanta in ætate tam tenera, convivium celebratum est. Quo expleto omnibus regalibus redimitam cum ingenti gaudio fecit in Ecclesiam sancti Petri monialem collocari. Soli vero parentes ejus cum grandi confusione in sua reversi sunt, dolentes videlicet, quod tam sperato honore defraudati essent. Virgo autem Deo devota vitam superstitem in Domini exegit servitio, atque nuptiis hujus mundi spretis pervenit ad nuptias æternas. *Vincentius Belvacensis in Specul. moral. l. 1. par. 3. dist. 96.*

EXEMPLUM XXIX.

Virginitatis pericula metuens quædam fœmina, nasum, & labia amputavit, & amputata à beata Maria recepit.

Nobilis quædam virgo nomine Eufemia voverat castitatem in annis puerilibus Domino, & votum suum (ut voverat) strenue adimplebat, sese coram Deo & hominibus conservans irreprehensibilem. Pater hujus secularis videns eam formosam (licet invitam, & omnibus viribus renitentem, cuidam comiti desponsavit. At virgo plena spi-

na Spiritu sancto capellam intrabat, & projiciens se in terram orabat reginam misericordiæ, ut eam in voto castitatis conservaret. Et advertens, quod ratione suæ pulchritudinis jacturam castitatis patiebatur, accepto cultello, amplius (inquit) vana pulchritudo occasio peccati non eris. Et hoc dicto nasum sibi præscidit & labia. Pater tyrannus audiens hoc, vocato quodam crudeli suo rustico, filiam illi tradidit in ancillam, mandans, ut sub obtentu gratiæ suæ illam servitiis rusticanis manciparet. At rusticus compati nesciens sanguini nobili, ultra modum eam laboribus & plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter devincebat Deo regratians, quod in istum statum eam deduxit, in quo aliquid pro Deo sustineret. Cum vero in Dei servitio septem annis permansisset, in vigilia Natalis Christi, in nocte (ut mos est Christianis comedere) familiâ ad mensam sedente, ipsa cucurrit in stabulum ut laudes redderet suo Creatori. Sed rusticus non visâ virgine, arrepto baculo eam quæsivit. Et directis oculis in stabulum fulgor ibidem coruscus apparuit. Et putans ignem, propius accessit, & ecce virgo Maria cum multitudine virginum & Angelorum eam confortabat dicens: Constans esto filia, quia pro hoc servitio dabitur tibi corona regni cœlestis. Quod rusticus videns totam familiam clamore convocavit, & viderunt Eusemiam nasum, & labia pulcherrima habentem, & facie rutilantem, & omnes, qui eam viderant, de immenso dono pulchritudinis Deum laudabant. Cumque pater ejus hoc audisset, veniam petens in loco stabuli claustrum virginum construxit. In quo sancta Eusemia Deo serviens, brevi quievit in Domino. *Collector Speculi hujus.*

EXEMPLUM XX.

Virgo quadam percipiens quod rex pulchritudine oculorum suorum vulneratus eam concupisceret, evulsos pia crudelitate oculos regi destinavit.

Refert Jacobus de Vitriaco sanctimonialem quandam pulchram facie fuisse, quam princeps dives & potens (in cujus potestate fundatum erat monasterium) concupivit, & cum nec precibus, nec muneribus sibi eam usurpare posset, mandavit per nuncios Abbatissæ, ut unum ex duobus eligeret, aut scilicet monialem illam sibi corrumpendam transmitteret, aut ipse totum monasterium ignibus conflagraret. Terretur vehementer Abbatissa, utpote quæ sciret, quoniam nisi quæ desiderabat obtineret, faceret pejora, quam dixerat. Pavida igitur, moniali illi sanctæ, regis edictum crudele denuntiat. Quæ tremens & dolens cœpit inquirere, cur eam præ cæteris monialibus sic amaret, audivit ex nunciis: Propter pulchritudinem (inquiunt) oculorum tuorum in te tam ardenti amore succensus est. Exhilarata illa atque segregata parum à cæteris, ambos sibi oculos pia crudelitate evulsit, atque componens in disco præsentavit ministris Principis dicens, Ite, & principi vestro hæc præsentate ex me, ei dicentes: Ecce sagittæ, quæ cor tuum importuno ardore confoderant. Habes quod desiderasti, nunc eis utere pro libitu, atque oculos cordis mei intactos atque illæsos relinque. *Idem collector Speculi.*

EXEMPLUM XXI.

Virgines plurima cum se à Soldano audissent stuprandas, omnes nasum propriis manibus detruncarunt.

Legitur in Itinerario Dictmari, quia inter Hierusalem & Bethleem est cœnobium, ubi erant sanctimoniales, quando terra sancta perdita fuit, pulchræ valde. De quarum pulchritudine dum intellexit Soldanus, voluit eis commisceri, & præcepit eis, ut sese pulchris vestibus induerent, & ornarent, nequitiæ incestum passuræ. Abbatissa autem earum, ne sic ludibrio esset carni & diabolo, & ne castitatis suæ lilium mergeret in luxuriæ cloacam, sui laboris annulans meritum, se suasque maluit mutilare, quam corpore integro facie siderea immundissimũ scortum existere. Igitur tanquam divinitus edocta, cum jam præ foribus esset tyrannus: præmissa exhortatione hac confortatione usa est: Sorores venerabiles tempus tribulationis ac persecutionis nostræ est, Soldanus nostræ virginitatis & pudoris inimicus in promptu est, manus ejus evadere non potestis, utamini ergo meo consilio, & quod ego fecero, vos quoque faciatis. Quod dum ratum singulæ concupissent, ipsa Abbatissa primitus se naso mutilavit, & singulæ postmodum voluntate spontanea se mutilaverunt. Quo audito, Soldanus vehementer admirans constantiam illarum, & prudentiam obstupuit, & multum hoc factum, & suæ fidei tenacem constantiam approbavit. *Idem collector Speculi ex Itinerio Dictmari.*

EXEMPLUM XXII.

Virgo quadam primo violas, deinde annulum in signum desponsationis accepit.

Refert magister Joannes Nider in Fornicario. In quodam rure propinquo satis civitati Nurem-

Norimbergensi est virgo quædam ex pauperculis progenita parentibus. Hæc cum esset junior, modo enim est grandeva, venusta fuit corpore, & recta animo ac simplicissima. Nam circa primos suæ pubertatis annos Christo suam virginitatem dedicare studuit, levitates juveniles fugere, & æstus omnes sui cordis in Christum Dei filium velut in sponsum suum cœpit dirigere. Tentavit tunc ex adverso & multis annis postmodum dæmonis nequitia contra hanc pugilem se erigere, & nocturno tempore nunc strepitibus horribilibus: nunc vero inopinatis parietum concussionibus, & tandem domus, quam inhabitabat, ruina phantastica à sanctis quas faciebat orationibus, sanctam virginem terrere conatus est, & à cœpto proposito dejicere. Sed mentita est iniquitas sibi. Nam virgo verbis sacræ scripturæ, & confessorum prudentum consiliis, propriisque confortata orationibus mediante divina gratia non modo hostis conatus parvipendit, sed divina ex providentia in ea cœpit his ventorum tentationibus igne divini amoris circa suum sponsum inflammasi amplius. Affectus enim eo tempore amoris cujusdam ad Christi desponsationem maximus cor augebat virginis, nullo quidem fœdo aut terreno permixtus amore, sed gestiebat, quatenus aliqua specificeretur certitudine, se à Christo velut sponsam diligi, de quo in prædicationibus ad virgines audierat devotas exclamationes sæpius fieri: orationesque ejus ad hoc tendebant desiderium, non absolute, sed conditionaliter, videlicet si id Dei voluntati foret beneplacitum. Cum autem in tali desiderio multis perseverasset mensibus, quadam die in horto (de cujus opere victitabat) desiderium pauperis exaudivit Dominus Nam cum à juventute rerum careret affluentia hortum sibi pro victu proprium coluit, & vaccam tenuit unicam, cujus lac, & horti herbas varias frequenter civitati intulit, & his venditis victum acquisivit tenuem. Vix ullum sermonem factum ad populum in eadem civitate solebat negligere, nec differre infra quindenam aut circiter, ut reciperet divinissimum Eucharistiæ sacramentum prævia prius sacramentali confessione. Igitur dum in horto post diuturnæ petitæ arræ vota laboraret, more solito in hanc verborum protrupit sententiam: O utinam fili Dei signum aliquod tuæ desponsationis ego paupercula & indigna mererer accipere in tali hujus horti locello, quo nunc oculis corporeis visum dirigo. Et ecce in eodem momento & locello vidit tres aut duos circiter violarum amœnos flosculos. Erat autem tunc tempus autumnale, & circa festum beati Martini, quando in nostris partibus nedum omnium florum emarcescere solet amœnitas, verum etiam tunc glacierum & nimirum gelicidia, omnium fructuum & foliorum vies ab arboribus consueverunt decerpere, enecare herbas in quibuslibet hortulis. Gavisa est itaque Christi virgo, & ex admiratione territa, & tam insolito spectaculo violas manu collegit propria, & conservavit sollicite, ut ex inde amor & spes arctius, ad suum sponsum grate succrescerent. Verum quia postmodum ex simplicitate nimia tentatio quædam & ambiguitas in eam incidit an ne hoc signum sufficiens esset arræ illius, quam tam sedula à Christo poposcerat, idpreces novas & suspiria acriora prioribus suo sponso cœpit porrigere, ut certificaretur amplius. Cum in sequenti anno iterum in horto suo laboraret quodam die, ibidem in locum certum, intuitum dirigeret (optando ex imo cordis desiderio, quatenus ibi reperiret in signum Christiferæ, desponsationis annulum aliquem si divinæ voluntatis id esset. Et ea altera vice non sprevit Deus preces humilis virginis, sed reperit materialem quendam annulum, quem vidi postmodum. Erat autem coloris albi de minera qua nescio, argento mundo videbatur similior. Et in clausura, ubi jungebatur in circulum quæ manus artificiosæ insculptæ extiterunt, cancellatim sibi mutuo fidem porrigentes, & sese arcte constringentes. Fuitque locus inventionis hujus muneris tam inopinatus humanæ conjecturationi, ut omnino desertus ab illis videretur hominibus. Hunc annulum virgo gravissime servavit in posterum, & altissimo suo sponso deinceps (ut antea) in labore manuum suarum vivere studuit quam antea lætius. Addidit etiam is, quam diligebat, vice tertia in quadam visione nocturna se virgini puræ in loco quodam, ut videbatur, mundo in ea forma ostendere, & ad amplexandum porrigere, in qua solet pro fidelium libris simplicium depingi parvus virginis & matris tractatus manibus tempore pueritiæ. Vides igitur simplicem virginem à Christo consolatam in præsenti seculo. *Lib. 1. Formic. cap. 2.*

EXEMPLUM XXIII.

Virgo præsumptuosa dicens se nolle esse in statu Magdalenæ, à lenone turpissimo constupratur.

Refert magister Jacobus de quadam religiosa, quæ cùm diu servâsset virginitatem suam præsumptuose dixit jactando, quod nollet similis esse Magdalenæ. Quæ ex hac præsumptione infra breve tem-

ve tempus à quodam gartione, scilicet nebulone deflorata incidit in mala pessima & inaudita. *Jacob de Paradiso Carthus.*

EXEMPLUM XXIV.

Virgines qualibus sunt sertis coronandæ & viduis præponendæ.

TRes erant moniales in uno claustro sociæ speciales, & ex illis erant duæ virgines. Hæ autem singulæ studebant se devotas beatæ virgini exhibere. Mortua vero una virgine & jam vidua in extremis agente, tertia soror superstes rogabat viduam, ut post mortem rediret, & de præmio sociæ certificaret eandem. Quod promittens, (si tamen foret de beneplacito Dei) expiravit. Die autem tricesima ista ante altare in orationibus procumbente, apparuit socia vidua inæstimabili splendore fugiens nimis & dicens: Veni, quia ad reditum obligasti me. Et ecce modicam partem præmii mei, sed benedicta dies, in qua nata sum. Illa vero confortata & resumpto spiritu quæsivit de statu prioris defunctæ. Cui illa dixit: Si totus mundus esset pergamenum, & mare inaustum, & omnia folia, & gramina, scriptores cum omnibus hominibus, qui fuerunt, & sunt, & erunt futuri, primò omnes deficerent, quam immensitatem præmii cœlestis exprimerent. Sed parumper (ait) præsens dicam tibi: Soror nostra in infinitis claritatibus me præcellit, & merito, quia ipsa heri choream cum agno duxit candidam cum multitudine candidarum puellarum cantans canticum singulare solis virginibus appropriatum, & gerens sertum de divinis floribus confectum. Rogavi autem eam, ut saltem ad horam mihi sertum concederet, quæ ait, non expedit tibi. Tamen de ipsis floribus dedit mihi, quas attuli tibi sociæ meæ Charissimæ, ut aliqualiter virtutem eorum, quantum sensus capere poterit, humanius perpendas. Pacto ergo ab ea circulari tactu in pavimento cum floribus tam miri odoris processit fragrantia, quod illa soror præ suavitate rapta fuit in extasim. Et sic vidua expleto promisso ad cœlum rediit. Omnes qui monasterium intraverunt, per multum tempus senserunt cœlestem odorem. *Collector Speculi hujus. Vide etiam tit. Desperatio, exemp. 2. tit. Hora canonica, exemp. 3. tit. luxuria, exempl. 9. tit. Societas, exempl. 5. tit. pulchritudo. exe. I. Amor Christi, tit. Confessio, exemp. 1. tit. Superbia, exemp. 3. tit. Maria virgo, exempl. 22. tit. Fœmina, exemp. 6. titul. 5. Diffamare, exemp. 8. titul. Ornatus, & titul. Carnis tentatio, exempl. 2.*

VISIONES DEFUNCTORUM.

EXEMPLUM I.

* *Miraculum de homine, qui extrusus è carcere rursusque in eum intrusus, inferna se loca audivisse enarravit.*

IN Pelignis oppidum vetustum est, cujus nomen prætereo lubens, licet obscura origine, haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui urbi præerat, superbe avareque civibus imperitabat, ac trucibus dictis, factisque in subditis servilē in modum animadvertere solebat, eosque, licet imperata facerent, neque segniter mandata exequerentur, ob leves plerumque causas pœnis & damno mulcabat. Forte autem cum homo quispiam alioqui bonus, sed tenui re familiari inops atque despectus, ipsius Domini venaticum canem, cujus miro studio tenebatur, ita verbere affecisset, ut ob id periisse putaretur, quum id Dominus rescisset, vehementer offensus, eum truci & minaci vultu graviter increpatum, in pessimum conjecit carcerem, ibique cum vinctus gravi custodia teneretur, post aliquot dies hi, quibus diligens cura mandata erat clauso jam carcere, & tam foribus, quam omni aditu persepto, ne elabi posset, cum ad illum accederent, ut solebant, in eodem intus carcere nusquam invenêre, qui diu conquisitus, quum non appareret, nullumque effugii vestigium extaret, rem ad Dominum detulêre, quod cum credi vix posset, ipseque mirum in modum obstupefieret, post tres ferme dies, iisdem foribus pessulo firmatis, idem ipse, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conscio, rursus in eodem intus carcere intrusus apparuit, custodesque, ut cibum afferrent, advocavit, qui cum propere accessissent, omnesque miraculo obstupefierent, cum vultu tetro & horribilem facie, luxatis, ustisque membris, aliter longe atque pridem fuerat conspexêre, quem cum interrogassent, unde elapsus, & rursus in eodem intrusus carcere foret, quibusque in locis fuisset, & unde tam fœdo & tetro vultu emersisset, ipse velut elinguis, quum nullum proferret verbum, sed attonito stupendioque similis foret ut ad Dominum quantocius admitteretur postulavit, habere quod illi propere nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset, rem mirificam & admirabilem, dictu audituque formidolosa, & vix credenda miracula dicere orsus fuit. Nam se ab inferis remissum enarravit, siquidem cum diutius carceris squalorem nequiverit, seu desperatione devictus, seu judicium reformidans, inops consilii, malum dæmonem, ut sibi præsto

præsto esset, seque ex tam tetro carcere relaxaret, advocasse, dixit, nec multo post dæmonem fœdo aspectu, & terribili facie in eodem intus carcere adspexisse, & secum pactum fuisse ab eodemque & ferreis claustris, non sine gravi pressura extrusum, in loca deinde inferna & profundas vastitates, ac in fundum telluris intimum actum esse præcipitem singulaque lustrasse, impiorumque supplicia, & sedes consceleratas, æternasque tenebras, & ærumnas vidisse, ac loca fœtida & formidolosa, regesque & summos duces in abrupto hiatu, & profundo voraginis, densa mersos caligine affictari, & furiarum ardentibus facibus agitari; gemitusque & ejulatus, ac dies noctesque ploratus mulierum & virorum audisse Pontificesque vidisse infulis, trabeis, purpura, & auro distinctis, ac gemmis ornatos, aliasque miserabiles facies omnis generis hominum, ætatum, & ordinum in cultu vario afflictos, & iacentes inter præaltas voragines, alios immenso limo haustos æternis supliciis die & nocte cruciari, ipsorumque damnata scelera sempiterno dolore puniri, inter quos plures quos noverat in vita, adnotavit, & præcipue intimum familiarem, quem, dum in vita ageret, æqualem sodalemque habuerat, alloquum dixit, ab eo probe cognitus, & miti satis sermone ab eo requisitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui spei sibi foret. Ipseque cum præ gravi servitio, & crudeli dominatu usque se premi respondisset: Illum mandasse, ut Domino enuntiaret, caveret, ne quid tale ageret in posterum, neve gravi tributo, & in quo vectigali subditos opprimeret, namque illi vacuam sedem quam prope cernebat, præstitutam esse prædixit. Et ut haud dubius promissi foret fidemque ut dicto haberet, meminisse (inquit) illum debere secreti consilii, & maturæ pactionis, quam dum una militarent, & in castris agerent, clam injuissent; quorum nemo particeps: aut conscius unquam fuit, quod consilium cum memoriter ille enunciasset, non solum dicta conventaque, sed & singula verba sponsionesque, quibus uterque adstrictus erat recensuissent, ipsum Dominum ordine, hæc audientem, animo serio & attentiori factum, mirum in modum obstupuisse, ingensque animo formido incussa fuit consideranti, quonam modo, quæ sibi soli credita, & nulliunquam renunciata fuere, homo ille hebes & tardus ingenio, quasi numine afflatus, explorata haberet, eaque vultu interrito enunciaret. Adjiciunt miraculo eundem interrogasse illum, cum quo sermo erat apud inferos, qui nitido, cultu vestituque apparato videbātur, nunquid aliquo cruciatu affictarentur, qui insigni veste & auro conspicui forent: Illumque respondisse perenni incendio, interque maximos cruciatus, sempiterno dolore usque premi & affictari, idque totum, quod auro & purpura fulgerent, ignem atque incendium esse. Et quum ipse id experiri volens propius manum purpuræ admovisset admonitum ab eo fuisse ne tangeret, & tamen efficere nequisse, ut non ex caloris afflatu palmam sibi manus, quam tunc ostendebat; incendio & ipsi purpuræ admotam deflagraret. Erant enim pustulis liventibus, & tetris ulceribus veluti tabe & igne sacro, maloque, quod latius serpere videbatur, fere consumpta. Referunt præterea, qui illum adivere, eum postquam ab inferis emersit, quasi mente consternata, hebetique aurium oculorumque sensu effectus foret; semper cogitabundum in rarum prodisse sermonem, vixque sæpius interrogatum colloquenti respondisse. Vultu vero tam tetro, & aspectu tam deformi revertisse, ut qui dudum à conjuge & liberis probe agnitus foret, is, postquam remeavit ab inferis, tam diro vultu, totiusque facie corporis dissimilis effectus est, ut vix eundem illum esse crederent, sæpiusque obortis lachrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissime mutatam notos, affinesque ipsum allocutos fuisse: ægreque, ut ante obitum, qui mox consequutus est, res suas dispensaret, & posteritati consuleret vitæ spatium habuisse. *Alexander ab Alexandro Genialium dierum lib 6 cap. 21.*

EXEMPLUM II.

Admirabilis historia de quodam fabro defuncto, ac vita restituto.

Circa annum Domini. 1480. in Ducatu & civitate Juliacensi contigisse, multorum fide dignissimorum relatione cognovimus, fabrum nempe ferrarium ex morbo defunctum, loculoque impositum. Apud cujus cadaver cum vicini in proximo conclavi excubias ex amore agerent, defunctus divina dispensatione vitæ restituitur. Qui exurgens fasciis & linteis funebribus obvolutus, ad excubitores istos jam poculis, somni vigiliarumque molestiam discutientes progreditur. Quo viso territi illi fugam capessunt, spectrum esse arbitrantes. Faber vero redivivus cum alloquio suo terrorem illorum paulatim lenivisset, quod reliquum vitæ divinitus accepit, longe diversa quam prius ratione transegit. Siquidem nunquam ridere, aut vanis seculoque usitatis oblectamentis vacare visus est. Cum admatutinas preces, juge sacrificium, aut ad vesperas campanarum sonus ederetur, ille protinus malleo & incude relicta, ad Ecclesiam festinabat, nulla

Ecclesiasticarum precum tempora prætermittens, ut quæ, & qualia in altero seculo vidisset, etsi ipse taceret, vel sola vitæ conversatio loqueretur Historiam esse, & non fabulam, inter alios retulit ipsius civitatis Juliacensis quondam secretarii filius Guilhelmus, vir doctrina & vitæ integritate commendatis. Confirmavit eandem matrona quædam honestissima ex confinio civitatis ejusdem oriunda, quæ ajebat, avum suum hunc fabrum redivivum se novisse. Certe Origenes in c. 2. Num. (*Hom.* 2.) (ubi de ordine populi Dei Moses disserit.) Si unusquisque, inquit, nostrum de cibo & potu sollicitus sit, & omnem curam in rebus secularibus gerat, unam vero aut duas horas ex integro die etiam Deo deputet, & ad orationem veniat in Ecclesiam, vel in transitu verbum Dei audiat, præcipuam vero curam erga sollicitudinem seculi & ventris expendat, iste non complet mandatum, quod dicit, ut homo secundum ordinem suum incedat, vel quod dicit, ut omnia secundum ordinem fiant. (*1. Cor.* 14) Putavit doctissimus ille scholæ Alexandrinæ catechista Origines, admodum vicinus Apostolico seculo (quo Christiani erant perseverantes in communicatione fractionis panis, & orationibus, & perdurantes unanimiter in templo) (*Act.* 2) laicos suo non facere officio satis, (de his enim isthic loquitur) si quotidie unam, vel etiam duas tantum horas precibus & sacris audiendis darent. Porro de Anna vidua refert Lucas. (*Luc.* 2.) quod non discedebat de templo, jejuniis, & consecrationibus serviens nocte ac die. De hoc utique spiritu hausisse videtur faber iste redivivus, quando nec risisse, nec statuta orationum Ecclesiasticarum tempora unquam prætermittere visus est. Sicut autem Drithelmus ille, de quo Beda lib. 5. cap. 13. hist. Anglic. multis & verbo & conversatione saluti fuit, & Rex Alfridus vir undequaque doctissimus, ut Beda ait, eundem Drithelmum & libenter & studiose audivit, atque ad eum audiendum sæpissime accessit, ita profecto optandum esset, ut hæc novissima ultimorum temporum exempla (quæ benignissima Dei dispensatione & animos nostros præsentium rerum contemptu, & futurorum desiderio inflammandos, nobis exhibentur) quam plurimis esse salutifera, ut veteribus finem imponant vitiis, novamque dent novis originem virtutibus. ***Tilmannus Bredenbachius cap. 9. lib. 8. sacrar. Collat.***

EXEMPLUM III.

* ***Historia recens de admiranda cujusdam defuncti apparitione exempta ex literis Ven. D. Joannis N. ex qua elucescit avita & Catholica religionis veritas, quantopere defunctis prosint suffragia vivorum.***

Responsum abs te soror ad postremas meas literas avide expectans, prætermittere non potui, quin te stupendi cujusdam miraculi, quod Sylvæduci his diebus contigit in ædibus Dominæ Ulterdensis, quamprimum certiorem facerem, præsertim cum id negotii mihi ab aliis demandatum sit. Historia nec facta est, nec somnium, sed revera contigit jam præterlapso die 23. Novembris, quo nimirum frater noster maritus tuus eadem forma & vestibus, quibus cum postremo Sylvæduci esset, indutus fuit, nigro videlicet pallio, holosericis caligis, aperto capite, junctis manibus apparuit diversis & locis & temporibus ancillæ familiæ, cujus supra mentionem fecimus. Tandem pallium removens, horrendam flammam ignis, & oculos quasi flammam & lumen emittens ostendit. Quod ancilla videns, præ timore in defectum animi incidit: Filiæ & earum amita, quæ præsentes erant, cum ex famula patrem suum esse intelligerent, unice ab ea contenderunt, ut timore isthoc deposito, num à Deo an aliunde veniret, & an humana ope juvari queat, rogaret. Ille autem præ timore non potuit. Consulunt super hac re D. Helrium, & Ecclesiæ pastores. Unus, rogandum esse quid peteret, arbitrabatur, alii in contraria erant opinione, quod somnia & nugæ putarentur. Mea sententia rogandum erat, ad quid venisset, auxiliumque promittendum, si legitimis modis præstari posset. Nobis de his rebus deliberantibus ecce rursus in forma qua primo, scilicet non horrenda apparuit, dicens: Quid? non juvas me? quare times? Nihil tibi fiet: Illa respondit: Non habeo ob summam trepidationem copiam auxilii: hæc feria secunda prima luce contigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimam nihil dicens, verum graviter suspiria ducens, ac demum hora ejusdem diei secunda dixit: Quid, non juvas me? Illa dixit: Parata sum te juvare omnibus modis, quibus per Catholicam Ecclesiam licet. Respondit ille: Hoc est, quod hactenus expectavi. Et deducta eâ è cubiculo in atrium rogavit, ut sacra, quæ pro defunctis fieri consueverunt, tria celebrari curaret. Atque ut se Orschotum conferens, isthic ad altare sanctæ Crucis semisestertium offerret, quod ipse cum infirmus aliquando promisisset se oblaturum, neglexerat. Consolatus deinde eam, petivit, ut omnem timorem abjiceret, quoniam ipse comitaretur. Petens præterea, ut filiabus & fratri diceret, ut pro se orare non desisterent. Feria tertia ancilla Orschotum abiit ad implendum ejus desiderium. Ille vero, uti pro-

miserat, nunquam eam reliquit, imo & præcessit eam in domum usque ad cubiculum, atque inde in templum ad altare sanctæ Crucis. Ibi uterque flexis poplitibus oravit. Illa nesciens, ubi oblationem suam relinqueret, ducta est ab eo ab gazophylacium, sive receptaculum oblationum, cui eandem imposuit. Feria sexta illa Sylvæducum rediit, nullum cum eo miscens sermonem, quanquam sæpe manibus junctis se ostendebat. Die sabbathi mane eam è somno excitavit, præcepitque, ut induta vestibus in æde D. Joannis ante Vener. Sacramentum aliquid offerret. Ipse enim hoc aliquando, cum Sylvæduci pacis inter cives componendæ causa esset, voverat. Quo peracto, rediit circiter medium quartæ ejusdem diei, & excitavit eam dicens: Festina, tempus meum hic breve est. Cumque illa se induendo occuparetur, rursus dixit: Festina, non dudum hic ero. Moxque præcessit in atrium, in quo summa fuit claritas, & petivit, ut ipsa pro missis celebratis exsolveret in pura eleemosyna. Ad hæc mandavit fratri dici, ut in fide Catholica perseveraret constans, qualem eum esse non dubitabat quidem, monere se tamen id in primis ajebat, quod vita mortalium variis & rerum vicissitudinibus & fluctuationibus exposita, sicut ipse per experientiam didicisset, dum aliquando de Catholica religione dubitaret, quod ipsi gravissimæ pœnæ causa & principium fuerit. Idem & filialibus suis dici petivit, ut amitæ suis vestigiis jugiter insisterent: monens insuper, ut sine intermissione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim sentiremus, in quibus essent pœnis, quantumque preces viventium fidelium prosint, nec hora, imo nec momentum quidem sine eorum memoria viveremus. Subjunxit quoque pœnarum suarum tempus fuisse quinque annorum, sed quatuor annorum, totidemque dierum pœnas se per amicorum preces evasisse, jamque in perpetuum esse salvarum: gratias agens sororibus quibusdam Boxtellensibus pro suis precibus. Monebat etiam Dominam Ulierdensem, ut testamentum suum incolumis existens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, sed soli Deo tunc vacare posset. Petebat insuper à fratre, uxori nuntiaret, ut cum filiis suis omnem excoleret concordiam, ne & illi aliquando idem contingat quod sibi. Rogatus de statu quorundam defunctorum, respondit se nihil aperire posse, quia à Deo sibi non esset concessum, hoc tamen addens, ut pro talibus sine intermissione orarent. Demum actis tam ancillæ, quam omnibus, qui pro se oraverant, gratiis, suam vicissim operam illis promittens, cum magno splendore junctis manibus in cœlum perpetuo beatus (ut equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breviter, quæ hic hisce diebus, cum multis aliis circumstantiis, quas referre longum esset, contigerunt, quæ non fabulæ aniles, aut somnia sunt, sed revera sic se res habet, quod jure jurando & testimonio totius familiæ, si res exposcit, confirmabitur. Atque hæc ideo tibi scripsi, ut una nobiscum gaudeas: mihi enim prodigio simillimum, quod nos de fratris nostri salute certos reddit, & in avita nostra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia sit sectanda religio, nisi illa sola, quam à sancta Romana & Apostolica Ecclesia jam inde ab Apostolorum temporibus ad nos veluti per manus traditam accepimus, quam Christus sacri oris sui oraculo plantavit. Apostoli tradiderunt, Martyres sanguinis sui testamento consignarunt, universis uno ore docet, atque observat per totum terrarum orbem Ecclesia Catholica. Spero, vos aliosque amicos nostros hujus historiæ relatione plurimum in fide stabiliendos, cunctosque horum temporum novos & perniciosos errores facile repudiaturos, qui tam multos, proh dolor, in æternæ damnationis voraginem præcipitant. Vale Cursim Sylvæduci 11. Decemb. anno 1581. *Tilmannus Bredenbachius cap. 40. l. 8. Collat. Sacrar.*

EXEMPLUM IV.

Historia recens & memorabilis de quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanam extasin admiranda vidisse testatus, venientes ad se erudiebat ad pietatem.

CUm circa annum Dominicæ Incarnationis 1559. in pago Buremalseno comitatus Burani, qui est fundus ducatus Geldriæ, pestis grassaretur. Arnoldus Hubertus, nauta homo conjugatus, ob vitæ integritatem, & justitiæ opinionem omnibus gravissimus, nocte quadam divinitus compellatus, mox uxorem excitat: Surge, inquit, ego vocor. Illâ quid causæ esset interrogante, ipsoque instanter respondente, se vocari, velleque suscipere Sacramenta Ecclesiastica, surgunt ambo, Ecclesiam adeunt. Quæ cum noctu ex more clausa esset, coram Crucifixo ante valvas Ecclesiæ erecto prostratus, diutissime oravit idem Arnoldus. Interim excitatus Parochus advenit, cui confitetur, admittiturque ad participationem divinorum mysteriorum. Quibus perceptis, domum reversus incidit in extasin, aut velut quoddam animæ deliquium, ita ut vix eo tempore discerni posset, viveretne an esset mortuus. Tandem postriduum ad se reversus cœpit totus admirabundus

ele-

e lamitare: Ubi, inquit, fui, quæ & qualia vidi? Atque ab eo tempore languidus, per semestre aut circiter, lecto decubuit. Interim visus est adstantibus frequenter aliquid Angelicæ aut divinæ visionis videre, semperque præsentibus velut indignans acclamabat. Nihilue videtis? Et quasi erigens sese à cubili, videbatur apparentes Angelos prensando velle complecti, nec ferebat, ut quisquam verbum inane, aut jocosum proferret, aut rideret: Nuncne, inquit, tempus nugandi? Personas juxta seculum nobiliores, aut status eminentioris ægre admittebat, itidem nec moniales plerasque vitæ paululum licentiosioris. Plebeios vero & simpliciores libenter admittebat, erudiens illos ad pietatem & timorem Dei, & creberrime repetens has voces: Quid vidi? quæ & qualia cognovi: ubi ego fui? sed crebre in easdem extases abripiebatur. Illud quoque mirum, quod toto illo semestri quo languens decubuit, ungues nunquam succreverint. Exacto deinde semestri lenissima morte velut placide obdormiens in Domino defunctus est. Historiam esse, non fabulam, exposuit nobis quidam vir integerrimus ac doctissimus I. V. Licentiatus domestica consuetudine mihi notissimus, qui eidem Arnoldo proxima fuit affinitate conjunctus sæpissimeque & valentem & postea languentem vidit & audivit. *Idem Bredenbachius l. 8. Coll. Sacrar. cap. 21.*

VOTUM.

EXEMPLUM I.

Votum non implens quidam Arduinus non injuste damnatur.

VIr quidam Arduinus nomine, famosæ prudentiæ genere clarus, divitiis opulentus, certa mihi devotione spoponderat, quod si ante non posset, saltem expleto decennio ad monasterium sancti Vincentii, quod videlicet in Arbinati constitutum est territorio, monasticum suscepturus declinaret habitum. Tandem termino condictæ pactionis elapso, cum ego assiduus huic exactor consisterem, & ille hinc tenendo, inde blandiendo, verbis quidem omne bonum promitteret, ipsius autem conversionis effectum quibusdam tergiversationibus protelaret: Rector quoque jam dicti monasterii illius favebat votis, dissuadebat converti, cujus nimirum pernecessariis sæpe sustentabatur auxiliis. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confessus judicio sacerdotis absolvitur, pauperibus & Ecclesiis multa largitur. Interim cunctis quasi bene compositis assistentes sibi cognatos & affines sub hac attestatione constrinxit: Obsecro: inquit, per charitatem, quæ Deus est, nemo me reddi huic mortali vitæ, quod nihil est, deposcat, ne (quod absit) imparatum me postmodum mors improvisa reperiat. Aliquanto autem tempore post ejus obitum prædicto Abbati monasterii sancti Vincentii vir ille per visum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem illi, quod in spatiosa quadam campi planitie Imperator (si rite teneo) vel quælibet excelsa potestas cum totius regni primoribus, & copioso moraretur exercitu. Cumque ille stupefactus oculos huc illucque duceret, ecce Arduinus à quibusdam tanquam custodibus ducebatur. Heu, inquit Abbas, siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris, Arduine? At frater, quid tibi est, lætaris, an pateris? Adest pœna, vel gloria? Cur tristis ac flebilis. Cur? ait, me de gloria consilis, qui jugibus pœnis afficior, ne ad momentum quidem respirare permittor? Ad quem Abbas: Quid (inquit) beatus Vincentius tibi in necessitate non succurrit, quia ad collaborandum suæ domus administrationibus tam sedulo decertasti? Cui mox ille subjunxit: Sanctus, ait, Vincentius diu me suum fecit sperare colloquium, sed quia dudum fatigatus hoc obtinere non merui, spem hanc, omnino frustratus jam amisi. Ubi solerter attendendum, quam recta sit linea divinæ justitiæ. Ille siquidem, dum adhuc viveret, convertendum se in monasterio beati martyris & promitebat, & differebat: nunc ad ejusdem martyris venire colloquium, & quasi ex permissione sperabat, & tamen nullatenus impetrabat Dignumque fuit, ut Abbas potissimum hanc cernere visionem, qui sibi ne converteretur, obstiterat. *Petrus Damianus Ep. 8. ad Pandulphum.*

EXEMPLUM II.

Votum suum non implens manum, quam fortè in sponsione non extenderat, gladio feriente amisit.

ALius etiam civis notus mihi atque conscius, in Ravennati scilicet urbe pollebat, & legis peritia strenuus, & Grammaticorum regulis competenter instructus. Hic mecum fidedicto instituit, ut si ego, simul & ipse relinqueret seculum. Quid plura? Tandem ego ad conversionem veniens, ut sponsio redderetur exegi, sed obtinere non potui. Iste quippe me gaudendo præmisit, suaque vestigia subsistens artificiose repres-

sit. Non multis verò postmodum diebus dum hunc adversus levirum suum furentis animi livor accenderet, gladio repente percussa manus ejus obriguit, sicq; stupefacta deinceps permansit, & rigida ut baculo suo dependens magis esset oneri, quam virtuti Jamque inutilis factus, mundum, dum abjiciendum abjecit, & non jam anceps, sed cum Benjamin totus dexter in sancta usque ad obitum conversatione permansit. *Idem cap.2.*

EXEMPLUM III.

Votum religionis non solvens vitam miserabiliter amisit.

IN maris tempestate deprehensus quidam, futurum se monachum affectuosa sponsione devovit: sed naufragio erutus, votum solvere præ hujus vitæ amore contempsit. Expleto verò anno, ipso die, quo votum Domino suæ conversionis obtulerat, Kalend. scilicet Januarii, dum hinc inde discurreret, & cum ludentibus & cachinantibus pueris choros duceret, & frivola quædam & scurrilia decantaret: subitò lapis super eum de tecto cecidit, & obtrivit. Sic infœlix ille, qui mundum deserere contempsit ultroneus, amisit invitus, & fallacem carnis dulcedinem perdidit, quam amando carnem mentitus est veritati. *Ex P.D. Vide etiam tit. Patronus, ex.1. tit. Mors & Mori, ex. 6. tit. Conversio, ex.9. tit. Maria virgo, ex.3. tit. Infirmitas, ex. 8. tit. Contemplatio, ex.2. & tit. Fœmina, ex.6.*

USURA.

EXEMPLUM I.

Usurarii caput per imaginem usurarii illiditur, & repentina morte mulctatur.

COntigit, ut in porta frontis Ecclesiæ cathedralis in Gallia, imago usurarii sculpta desuper ex lapide, qualis cum sacculo pecuniæ evidentius præminens. Ut autem quidam maximus & ditissimus usurarius civitatis Ecclesiam debuit intrare per portam, imago prædicta usurarii cadens super caput intrare conantis, cum illisit, & repentè contritus, turpiter expiravit. *Cantip. l 2. c. 22. par 4.*

EXEMPLUM II.

Usurarii animam duo infernales canes morituram expectant.

VIdi ego ipse in Brabantiæ partibus usurarium nequam valde, qui multos nobiles & potentes exhæredaverat, & spoliaverat supra modum. Hic frequenter occurrens religiosis, rogabat quasi cum lachrymis pro se orari, seu in nullo se penitus correxit. Cumque super hoc eum frequentius arguissem, nec in aliquo profecissem, accidit, ut repentinâ infirmitate correptus, ad exitum appropinquaret, Et ecce subitò duo ingentes tenebrarum canes lectum jacentis circuitibus ambiebant. Ipse verò protracta lingua prope ad longitudinem pedis dehiscens horribiliter expiravit. *Idem lib.2. cap 22. par. 25.*

EXEMPLUM III.

Usurarii pecuniam in monasterio positam, dæmon custodivit,

ACcidit nostro tempore, ut certissimâ relatione didicimus, in quodam monasterio, ut congesta cujusdam defuncti fœneratoris de Attrebato pecunia in ipso cœnobio servaretur. Igitur die quâdam cum famosissimæ sanctitatis monachus frater Walterus de Baumont juxta scrinium, in quo pecunia servabatur, oraret, desuper diabolum sedere vidit. Territus autem ad horam, sed signo Crucis munitus interrogat? Quid hic sedes? quid hic expectas nequissime humani generis inimice? Cui ille: Benè, inquit, & justè hic sedeo, hoc quod meum est conservando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens, quid vidisset exponit: Abbas verò Attrebatum pecuniam omni velocitate remisit. *Idem lib.2. cap.21. par,4.*

EXEMPLUM IV.

Usurarii pecuniam refellens & retinere nolens, Abbas brevi dives efficitur.

QUid nostro ferè tempore sub quodam religioso Abbate in Villariensi monasterio in Brabantia contigerit, audiamus. Maxima pecuniæ summa librarum fortè mille sexcentarum mortuo quodam usurario Namurci, in dictùm monasterium est delata. Ex qua cùm multæ possessiones emptæ essent, vir quidam arctæ conscientiæ Abbas monasterii est electus: Quod ubi comperit factum, doluit: & venditis ovibus atque pecudibus, rebusque mobilibus, pecuniam Namurcum remisit, ut spoliatis singulis redderetur: sciens, sicut nefas est, pauperes usuris spoliare (quod usurarii facere solent) sic etiam injustum esse injustè parta retinere. Nemine autem assumere volente restitutionis negotia, pecunia iterum ad monasterium est delata. Pius ergo Abbas reportantibus indignatus, jussit eam iterato referri, & in foro coram civibus & omni plebe deponi, dicens: Pecuniam qui velit accipiat, nostram esse renuo, quam injustè adquisitam non dubito.

Quod

Quod ubi viderunt cives, ædificati non modicum hoc facto, communi consilio, per manus fidelium virorum pecuniam ipsam injuriatis singulis reddiderunt. Monasterio autem Deus non multo post decuplo plura restituit, & quod ante tenuissimum, & ferè mendicum fuisse probatur, modo elegans, & multis copiis opulentum videmus, & ampliatum. *Idem lib. 2. cap. 26. part. 5.*

EXEMPLUM V.

Usurarii vineam, ne læderetur, dæmones conservant.

VInearum custos sub tugurio in campestribus imminentibus tempestatibus latitabat, & audivit clamantium voces in aëre: Cave, cave. Et alius respondebat. Quid cavebo? Et primus: Vineam Petri Richardi, ne læseris. Sopitâ ergo postmodum tempestate, sola vinea Petri Richardi immunis est reperta à læsura. Erat autem Petrus Richardus (sic enim binomius dicebatur) usurarius pessimus, & obnoxius multis malis. Ex quo considerandum est, quod in comitatu spirituum nefandorum amicos, imò potiùs inimicos, ut sanius loquar, dæmones habuit, qui ei bona sua, etsi ad vitæ solatium, tamen ad perpetuæ damnationis cumulum conservaverunt. *Idem lib. 2. cap. 57. part. 3.*

EXEMPLUM VI.

Usuraria moritura corvos vidit, ejus etiam corpus dæmones è feretro projicientes transtulerunt.

FUit in Bacheim villa proxima, famosa quædam usuraria: hæc cùm moritura esset, campum totum corvis ac cornicibus vidit repletum. Et clamavit fortiter: Ecce modo appropinquant foris ad me. Et adjecit: Ovvi! ô vvi, modo sunt in tecto, modò in domo, modo pectus meum laniant, modo animam meam extrahunt. Sicque cum ululatu efflavit spiritum, dæmonibus ad inferos educendum, qui eâdem nocte corpus de feretro, multis qui aderant videntibus, tollentes usque ad tectum levaverunt, & cùm trabi impingerent, juxta limen ostii illud cadere finentes, confregerunt. Extincta sunt luminaria, fugerunt homines, mane in jam dicto loco corpus reperientes, quod bestiali sepulturæ tradiderunt. *Cæsarius lib. 11. cap. 41.*

EXEMPLUM VII.

Usurarius visus est in inferno, de cujus ventre rami excreverunt, ad quos omnes heredes cernuntur esse suspensi.

LEgitur in libr. de septem donis, quòd frater Wilhelmus Pictaviensis minister Ordinis Fratrum Minorum prædicavit in quadam civitate, quòd quidam frater Ordinis sui homo valde religiosus, vidit in quadam visione hominem unum in medio flammarum prostratum, de cujus utero procedebat arbor alta, in cujus ramis homines diversi, masculini & fœminini sexûs, sursum pedibus, & capite deorsum suspensi erant, qui omnes flammâ ab imo procedente diversimodè & acerrimè torquebantur. Sed ille, qui in fundo jacebat, super omnes alios maximè cruciabatur. Et cùm ille frater, qui hæc audiebat, quæreret à Doctore suo quid hoc esset? respondit ei: Ille, qui jacet in imo, pater fuit, & principium generationis istorum omnium, & fuit pauper, & per usuras ascendit. Alii omnes sunt filii sui & nepotes, qui processerunt ab eo, in quibus ipse delectabatur, & torquentur, quia fuerunt imitatores sceleris paterni, & quia per usuras adquisita possederunt, nec restituerunt. Pater autem super omnes torquetur videndo illos, qui per eum in hoc tormentum venerunt, & pro omnibus his pœna ei cumulatur. *Nicolaus Dinckespule.*

EXEMPLUM VIII.

Usurarius & filius ejus visi sunt inferno mutuis se maledictis lacessentes.

LEgitur in vitis Patrum, quod quidam usurarius habuit duos filios, quorum unus compunctus in sermone verbi Dei dixit patri suo: Pater, si moreremur in hac vita, tunc moreremur in corpore & anima, ergo revertere, & redde unicuique quod suum est. Cui pater & alius frater indignanter responderunt: Debes tu esse noster confessor? vade, si sic mori nolueris, & nos permanebimus in bonis nostris. Qui tacuit, & ivit ad eremum, & pauperem vitam ducens, servivit Domino JESU. Tandem moriuntur pater & frater in usura, & in injustis bonis. Cumque Eremita vir religiosus audisset patrem suum defunctum & fratrem, misericordiâ motus, rogabat statum eorum notificari sibi. Deus igitur misericors non frustrabat eum desiderio cordis sui. Una igitur dierum cùm esset in oratione sua, venit Angelus Domini ad eum dicens: Fiat tibi quod petiisti. Et manu eum ducens, pervenit ad locum quem nesciebat. Cumque sic ductus fuisset per Angelum, vidit magnum montem, & dixit Angelus ad eum: Vis modò videre, & audire patrem tuum & fratrem? Qui cùm responderet, volo: vidit vallem montis fumigantem, & audivit miserabilem vocem: Et primo vidit patrem suum bulli-entem

entem in igne, sicut quoddam pisum in magna olla. Qui dixit: Væ, væ, væ, maledicta hora, in qua conceptus sum, & venter qui me portavit. Quem cum audisset eremita, tremuit, & dixit: O pater mi, es tu hic? Qui respondit: Sum dilecte fili, benedictus sis, quia timuisti Deum, & cavisti speluncam, & pœnam istam horribilem. Sed cave tibi, & servias Deo. Et cùm sic loqueretur, ecce venit frater suus, sicut pater in igne natando infrà, & suprà, sicut pisum in olla. Et cœpit filius maledicere patri in pœnis dicens: Maledictus es tu pater in æternum, quia injusta bona tua super me hæreditasti, & sic me damnasti. Et è converso pater ad filium dixit: Maledictus sis tu fili, quia propter te talia injusta bona acquisivi & retinui, & propterea in hanc pœnam descendi. Quibus ait filius Eremita: Possuntne vos aliqua suffragia juvare, & prodesse? qui responderunt: Non, quia in inferno nulla est redem, ptio, & sic cum magno ejulatu recesserunt ad pœnam infernalem. Eremita verò rediens ad se, pœnitentiam majorem egit in conspectu Domini, quàm prius. Et sic salvatus est à pœna. *Guil. de Lug. in Summa vitiorum, c. de avaritia rubrica 2. Vide etiam titul. Desperatio, ex 6. tit. Avaritia, ex 5. tit. Parentes, ex. 2. tit. Pœnitentia, ex. 11. & tit. Eleemosyna, exem. 21.*

UXORUM PIETAS IN MARITOS ET LIBEROS.

Uxorum nobilium in maritis & prolibus à captivitate eripiendis mira industria & charitas.

CUm Conradus III. Imperator obsedisset oppidum Wimspergam, & armis fameque deditionem facere coegisset: Mandavit tum Cæsar omnes equestris ordinis viros capi: mulieribus abire permissum est cum tanta sarcina bonorum, quantam humeris suis gestare possunt. Guelphi uxor, & cæteræ matronæ nobiles, neglecta suppellectili, & relictis rebus omnibus, suos maritos humeris impositos, & liberos ex sinu pendentes asportare maluerunt, videntibus cunctis, & industriam mirantibus. Id verò cum calumniarentur quidam qui retinere captivos pueros volebant (nam bonorum, non hominum beneficium propositum esse) adeò delectatus est Cæsar virtute fœminarum nobilium, ut omnium etiam opum copiam fecerit, & secum auferrent. Quin etiam cum Fridericus frater Imperatoris contradiceret, & de viris non esse cogitatum diceret, respondit Conradus, non decet, inquit, verbum regium immutari. Etsi enim ipsius concessio vafre eludi videretur: tamen tantoperè Imperator pietate & fide conjugum commotus est, & pœnam Guelphio hosti capto condonarit, & pacem & amicitiam cum eo fecerit. *Joannes Nauclerus 2. p. hist. sua, volum. 2. genera, 38. & Trithemius Abbas Sponheimensis, & alii. Vide etiam tit. Gratias agere.*

SODOMIA.

EXEMPLUM I.

Sodomia labe se polluens fœmina dæmonem cum indignatione: phi, phi clamantem audivit.

MIhi per plures annos in Episcopatu Cameracensi vices gerenti Episcopi, in confessionibus audiendis, quædam mulier cum maximo mœrore & pudore confessa, se assuefactam scelere Sodomitico in lecto lascivisse, dæmonemque inter se & parietem cum cachinno clamantem audisse, phi, phi, phi, interjectionem significans indignantis. Quâ voce confusâ mulier eâdem horâ cucurrit ad me, & beneficio absolutionis accepto, pœnitentiam, etiam ultra quam statui, amarissimè egit. *Cant. lib. 2. cap. 38. p. 3.*

EXEMPLUM. II.

Sodomitica fœmina audivit vocem dæmonis dicentem sibi: Age misera, age quod agis, &c.

SEd & aliam per idem tempus novi, quæ multis lachrymis mihi confessa est, se ferè consimili vitio polluentem, audivisse voces dæmonis, & dixisse: Age misera, age quod agis, benè tibi solvetur in proximo, quod nunc facis. Nec multò post, ubi mulier confessa est, & à peccato resiliit, ex timore maximo mortè incurrit, & quod hic per pœnitentiam non explevit, in purgatorio diris pœnis exsolvit. *Idem l. 2. c. 30. p. 4.*

EXEMPLUM III.

Sodomiticus juvenis pro membro virili inter crura colubrem apprehendit.

VEnerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus non Rector Theologiæ Parisiis, ut mihi tunc & multis aliis retulit, quendam clericum se in confessione audisse, qui malo assuefactus usu, se contrectationibus illicitis ad libidinem provocabat. Proh nefas auditu! Et vide quid sequitur. Ubi hoc semel, ut erat solitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrem apphrehendit. Quo facto, horrore percussus, ad confessionem mox venit, & ibi multis lachrymis pœnitentiam egit. *Idem lib. 2. cap. 30. part. 6.*

EXEM-

EXEMPLUM IV.

Sodomiticus quidam cum id malum perageret, clamans: Vindicta Dei super me, Spiritum nefarium exhalavit.

SImilis in vitio quidam Episcopatus Cameracensis cum Sacerdote suo accedens ad me, rogabat, ut eum absolverem, recidivantem per annos plurimos absolveram, & pœnitentiam ei injunxeram salutarem. Quem cum ad Diœcesanum Episcopum mittere vellem, quasi gravius affligendum, à sacerdote rogatus sum tali conditione absolvere pœnitentem, ut flexis genibus coram me rogaret Dominum, ut si postmodum recidivaret in scelere, eum mox divina vindicta puniret. Consensi conditioni, & heu mihi misero, quod consensi: Mox ille flexit genua, & vindictam in se, si recidivaret, imprecatus est; absolvi eum, recessit gaudens. Sed feria tertia aut quarta post Pascha, instigante diabolo, passus est recidivum, moxque horrifice clamans: Vindicta Dei super me, ut mihi postea sacerdos retulit, amarissimâ morte mulctatus est. *Idem libr. 2. cap. 30. part. 9.*

EXEMPLUM V.

Sodomiticæ fœminæ corpus sepultum infernales porci distrahebant.

RIcharda quædam hujus vitii nefandissima vetula fuit, quæ multis annis in monasterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit consecuta, aut virtutis: imo tanto erat deterior, quanto magis professa fuerat sanctitatem. Mortua ergo in claustro sepulta est. Nec mora, sequenti nocte scropha nigerrima cum porcellis septem coloris ejusdem, visa est manifeste intrare claustrum, vetulamque sepultam effodere, & membratim corpus miserabiliter laniare, & viscera ejus longo tractu per claustri ambitum dissipare. Quo facto, cum porcellis scropha disparuit, & post se fœda vestigia reliquit. Et notandum valde ac mirandum est, quod nonnullæ ex monialibus claustri scropham cum porcellis videre non poterant, sed grunnitum eorum clarius audiebant. *Idem libr. 3. cap. 30. part. 5.*

EXEMPLUM VI.

Sodomitici viri vestigia viridia gramina arescere fecerunt.

VIdi quendam hujus vitii nefandum virum, de quo mihi vir boni testimonii presbyter referebat: quia cum ille per viride pratum iret, & presbyter sequeretur, invenit vestigia prætereuntis in gramine quasi igne contracta, manifestissime palluisse. Quem & nos postea percepimus ex vita sceleratissima, morte turpissima periisse. *Idem lib. 2. cap. 30. part. 10.*

EXEMPLUM VII.

Sodomitica pravitate infecta loca, rescæteris locis madentibus, aufugit.

SAnctæ memoriæ magister Petrus quondam cantor Parisiensis, cuidam mihi noto narravit, se vidisse locum in gramine, ubi vespere quidam clerici hoc vitio infecti consederant, mane omnibus circa locis abundantissimo rore infusis, sine ullo rore fuisse, quasi sceleris conscium, siccissimum remansisse. *Idem lib. 2. cap. 30. part. 12.*

EXEMPLUM VIII.

Sodomita quidam uxorem suam lascive, contrectans defluentibus visceribus in secessum vitam dedit.

VIrum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subjacebat, ut nullius ei sufficeret delectatio coitus cum uxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Cum nocte quadam, reclamante uxore, & imprecante vindictam Dei, maritus violenter perpetrato scelere ad ventris officium surrexisset more solito, ventre solito per secreta naturæ in cloacam viscera ejus descenderunt. Nec mora clamans reportatur ad lectum, & publica voce confessus cum durissimo manuum cruciatu, quasi ignibus urerentur, abscindi petiit, in horam diei tertiam expiravit. *Cantiprat. lib. 2. cap. 30. part. 55.*

EXEMPLUM IX.

Quomodo quidam juvenis usque adeo in peccatis, Sodomia prolapsus sit, ut nec terrore æterni supplicii potuerit revocari.

IN civitate Duisburgensi partium Geldriensium erat quidam juvenis, usque adeo ad Sodomitici peccati profundissimum pelagus immersus, ut nec terrore æterni supplicii potuerit revocari. Is cum pluries confessus semper relaberetur ad pristina, hujusmodi & similibus verbis est à confessore circumventus; semel, bis, ter, iterum atque iterum te fili ista confessum, & emendam promittentem absolvi. Verum quia animum tuum video a crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meam, de cætero te non possum absolvere, nisi forte vel adhuc velis pedem ab hac misera insania revocare. Quod si spoponderis, adhuc tui misertus veniam dabo juventuti. Ad quæ

juvenis

juvenis totus in lachrymas resolutus, quid inquit, volo te diutius pater verbis decipere, & fallacibus promissionibus fallere, si infernum ipsum ex uno latere meo flammantem cernerem, viderenque juxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adolescentem aliquem, cum quo crimen possem committere, tam rapidis interdum tentationum agor procellis, quod non à scelere abstinerem, etiamsi certus essem, ambos nos statim crimine perpetrato ab ipsis dæmonibus ad inferna trahendos, & perennis temporibus condemnandos. Nolo igitur promittere, quod vires excedit: despero, nam ad istud malum evitandum nullum mihi potens iter intueor. Unde si pro hoc scelere flammæ debentur, cibus futurus sum, inquit, flammæ perpetuæ, & aliud esse non possum. Atque sic desperatus, & sine absolutionis beneficio obstinatus abscessit, qui si se toto corde ad Dominum convertisset, & contra se fortem animum erexisset, nedum de perpetratis sceleribus veniam, sed etiam contra perpetranda peccata accepisset cautelam, præsertim cum humanæ voluntatis tam liberæ vires sint, ut præter increatam illam divinamque potentiam nullæ eas contrariæ potestates valeant violare. Solus enim Deus hoc sibi privilegium retinuit, ut quandocunque, ubicunque, & quomodocunque luberet humanæ voluntati posset illabi, & liberrimas ejus habenas ad sua dirigere. Quod tamen nec Angelo posse concessit, nec ulli tribuit creaturæ, verum quia idem Deus optatum atque felicem terminum operi huic imposuit. Sit pro eo laudabilis, benedictus, & gloriosus in sæcula Amen. *Collector Speculi hujus. Vide etiam titul. Gula, ex. 2. tit. Dicere, ex. 3. & tit. Communio, ex. 1.*

Typographus ad Lectorem.

QUANDOQUIDEM, LECTOR BENEVOLE, DUM præsens opus sub prælo esset, nonnulla exempla addita sunt, quæ in anterioribus Editionibus non inveniuntur; eaque nonnihil serius ad manus meas venerint, operæ pretium duxi (quo librum perfectum habere possis) ea hic sub calcem libri per modum Appendicis subjicere, & ad quem titulum quæque exempla pertineant, tibi intimare.

APPENDIX.

Hæc duo sequentia exempla pertinent ad tit. Acedia.

EXEMPLUM I.

Adolescenti otioso dum manducaret, cibi videbantur verti in angues.

Vidi juvenem, inquit Thomas Brabantinus, cujus amarissima relatione memini, quod subjungo. Hic piorum fratrum suorum labore manuum vivebat: ipse vero segnis otio vacabat & tædio. Et factum est animadversione divina, ut eo cum patre & fratribus ad mensam sedente, cibi (sicut ei soli videbatur) verterentur in angues, sapore tamen rerum deterrentium non mutato. Hoc cum per aliquot dies continuaretur in pejus, tandem mutato vitæ proposito liberatus est & sanatus. *Tho. Cantiprat. lib. 2. Apum, cap. 9. part. 2.*

EXEMPLUM II.

S. Brigida à Scotia virgo, virginem à spiritu acediæ liberat.

Virgo quædam à S. Brigida invitata, cum mensæ assideret, S. Brigida dæmonem ei assidentem vidit. Ait autem virgo: Vellem & ego, modo fieri posset, videre illum. Non est isthoc, inquit Brigida, impossibile: sed prius oculos consigna tuos, ut ejus aspectum ferre queas. Illa signo crucis munivit oculos, vidit dæmonem teterrima specie, immani & vasto capite, & per foramina & rimas omnes capitis flammas fumosque erumpentes. Tum Brigida loquere, ait, nobis dæmon. Ait ille: Non possum, inquit, tibi loqui sancta Virgo, nec tamen tua jussa contemnere, quandoquidem tu præcepta Dei non contemnis, & pauperibus ac infirmis quibusque affabilem te præbes. Cur vero, ait S. Brigida, huc accessisti?

cessisti? Apud virginem hanc, inquit demorandi mihi est spatium, & opportunitatem præstat ejus desidia & torpor Conversa ad virginem S. Brigida: vide, inquit, nunc, quem tam multis annis apud te foveris: atque ex illa die liberata est virgo ab illo nequam spiritu. *In vita ejus apud Sur. tom. 1. Febr. 2. cap. 6.*

Sequens exemplum pertinet ad tit. Adversitas.

EXEMPLUM II.

Res adversæ ad Deum ire compellunt.

WEnceslaus Bohemiæ Rex cùm toto exercitu profligato, & viribus fractis, captivus teneretur, rogatus quo animo esset, respondit: Nunquam meliori. Quum enim, inquit, omnibus humanis præsidiis vallatus essem, vix de Deo cogitandi spatium dabatur, nunc illis omnibus exutus Deum solum cogito, & in eo spem meam omnem colloco, qui me, sat scio, non deseret, sed invocantem exaudiet. *Æneas Silv. In hist. Bohem.*

Hæc duo exempla pertinent ad titul. Adulterium.

EXEMPLUM X.

Horrenda in mulierem adulteram etiam post mortem vindicta.

INter res cum magna sanctitatis opinione à sancto Marcello Parisiensi Episcopo gestas, illud de nobili quadam matrona narratur: quæ per omnem fere vitam nefariæ libidinis contagione turpiter volluta, tandem obnoxia crimini è vita excessit. Cujus cadaver in tumulum illatum serpens immanissimus frequentare cœpit. Hoc cognito beatus Marcellus cum serpente pugnaturus ad locum accessit: cumque coluber silva ad tumulum obvio Marcello rediret, cœpit supplici capite & blandiente cauda veniam precari. Tunc vir sanctus, baculo caput ejus ter percutiens, belluam recedere jussit. Illa sanctissimi viri imperio nequaquam resistere ausa fugam cœpit quam populus præcedente Pontifice, tribus fere milliaribus prosecutus est. Deinde acriore increpatione adhibita. Ab hac, inquit, die, aut deserta tene, aut in mare te demergito; moxque dimissa bellua evanuit, & populus exultantem, & Domino laudes canentem reliquit. *Fortun. Episc. in vita ejus apud Zachariam, Lippo, 1. Novemb.*

EXEMPLUM XI.

Adulter viso spectro horrendo à scelere resiliit.

INdus quidam alebat domi suæ in oculis conjugis concubinam, non tam venerem ut expleret, quam ut conjugem irritaret: huic per tenebras nocturnas visam esse ajunt horribilem catervam dæmonum, qui cubantis prementes fauces animam intercluderent, ut ne manum quidem admovere posset ad imprimendum pectori crucis signum: verum implorata à conjuge Dei Matre, melius ei esse factum. Postero ille positis rite noxis sic deinceps est immutatus, non ut cognoscas eundem esse. *Annal. societ. anni 1585. in miss. Chechimicas sub Prov. Mexica. Vide etiam tit. Luxuria & Sodomia.*

Hoc exemplum pertinet ad tit. Ambitio.

EXEMPLUM II.

Ambitio etiam bonos in damnationis barathrum abducit.

IBidem anno 1599. cum quadam die frater Tibejus vir sanctus sub noctem fratres inviseret, & in lecto de more accubuerint, transivit per triclinium, ubi vidit pleraque lumina, & vocem hominis de superiori loco legentis; vidit plerosque ministrantes. Tandem qui superioris locum tenebat, facto super mensam signo, sic locutus est: Ambitio & crapula duxerunt nos ad tartara: Et nunc etiam superest velut cicatrix in mensa, perinde ac si igne tacta esset. *Martinus Delrio tom. 3. Disquisit. Magic. lib. 6. cap. 2. sect. 3. q. 3. ann. 1599.*

Hæc duo exempla pertinent ad tit. Amicus.

EXEMPLUM I.

Damonis & Pythiæ amicitiam Tyrannus intuitus, sententiam mortis rescecat.

DAmon & Pythias Pythagoricæ prudentiæ sacris initiati, tam fideliter in se amicitiam junxerunt, ut cum alterum ex iis Dionysius Syracunus interficere vellet; & is tempus ab eo, quo, priusquam periret, domum profectus res suas ordinaret, impetrasset, alter vadem se pro reditu ejus dare non dubitavit. Omnes ergo, & imprimis Dionysius, novæ & ancipitis rei exitum speculabantur Appropinquante deinum definita die, nec illo redeunte, unusquisque stultitiæ tam temerarium sponsorem damnabat. At is nihil se de amici constantia metuere prædicabat. Eodem autem momento & hora à Dionysio constituta, qui eam acceperat, supervenit. Admiratus amborum animum Tyrannus supplicium fidei remisit; insuperque eos rogavit, ut se in societatem amicitiæ tertium gradum solatii una culturum benevolentiæ reciperent. *Valer. Max. lib. 4. cap. 7. Tullius Tusc. 5. & offic. 3.*

EXEMPLUM IV.

Amicus amicum peccantem ab iniquitate reducit.

DUo sibi invicem juraverant, ne alter ab altero separaretur, eremum, in qua erant, deserentes. Unus

postea tentatus ad seculum redire voluit, & libidini indulgere: sequitur alter, ut saltem perpetrato peccato ad eremum eum reduceret, & è lupanari cum tedeuntem complectitur, obsecrans, ut in eremum secum redeat. Illo nihilominus in peccato persistente, manet etiam in eadem civitate alter, quotidie manibus laborans, & luxurianti socio laboris sui fructum quotidie largiens, ipsemet jejunans, & pro salute fratris seipsum affligens. Hac tanta charitate compunctus tandem alter flagitiosam vitam deserit, & ad eremum cum fratre revertitur. *In prato spirit. cap. 97.*

Sequens exemplum pertinet ad titulum. Amor Christi.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo audiens à Christo: Me diligas, qui sum formosus &c.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generosa, quæ in amorem cujusdam juvenis per multos annos miro dæmonum stimulabatur insultu. Hæc cum mihi frequenter multis lachrymis in confessione diabolicas insidias aperiret, consului ut summopere caveret, ne nutu aut verbo juveni tentationis occasio præberetur. Paruit illa diligenter, ut monui. Cùmque adeo graviter tentaretur, ut somni & cibi perderet appetitum accidit nocte quadam, ut tanto dæmonum agitaretur impulsu, quod superveniente aurora surgere cogitaret, & clam adire juvenem, qui in vicinia manebat. Nec mora, ubi surgens oculos aperuit, vidit Christum quasi plagis recentibus crucifixum leni sermone dicentem sibi lingua patria: Me diligas, qui sum formosus, bonus, dulcis, generosus. Unde versus: Dilige formosum, dulcemque, bonum, generosum. Hæc, ut dixit repente disparuit, & puellam in omni pace, & gaudio, & gratiarum actione ab omni tentatione liberrimam dereliquit. *Idem Apum lib. 2. cap. 57. part. 22.*

Hoc exemplum pertinet ad tit. Angelus.

EXEMPLUM XXI.

Gennadius sanctus vir, interim de vita futura dubius, ab Angelo ad veram de ea doctrinam adducitur.

GEnnadius erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo, dubitabat aliquando, cùm adhuc esset adolescens, & in eleemosynis ferventissimus, utrùm esset ulla vita post mortem? Hujus igitur mentem per opera misericordiæ, quibus intentus erat, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus juvenis, & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quandam civitatem, ubi audire cœpit à dextra parte sonos suavissimos cantilenæ ultra solitam notamque suavitatem. Tunc intento quidnam esset, ait: hymnos esse Beatorum atque Sanctorum. Sinistra autem parte, quid se vidisse retulit, non satis memini. Evigilavit, & somnum fugit, tantumque de illo, quantum de somnio cogitavit. Alia vero nocte, ecce idem ipse juvenis eidem rursus apparuit, atque ab illo, utrùm cognosceretur, interrogavit. Respondit ille: quod eum bene planeque cognosceret. Nec memoriæ defuit, quod iste identidem responderet, totumque illud hymnosque Sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, quia recentissima, recordabatur, facilè narravit. Hic ille percontatus est, utrumnam id, quod narraverat, in somnis vidisset, an vigilans. Respondit in somnis. At ille: bene, inquit, recolis; verum est, illa in somnis vidisti. Sed etiam nunc in somnis te videre scias. Hæc cum audisset iste, ita esse credidit, atque ita responsione firmavit. Tunc qui hominem docebat, adjunxit, & ait: ubi est, inquit corpus tuum? Ille respondit, in cubiculo meo. Scisne inquit ille, eodem corpusculo nunc illigatos, & clausos, & otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondit, scio. Tunc ille: Qui sunt ergo oculi, quibus, inquit, me vides? Ad hoc iste non inveniens quid respondere obticuit. Cui hæsitanti ille, quod his interrogationibus docere mollebatur, aperuit; & continue: Sicut, inquit, oculi illi carnis tuæ, utique in lectulo dormiente non vacant, nec aliquid operantur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista uteris visione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis tuis vita tibi inerit, qua vivas, sensumque quo sentias. Cava jam deinceps, ne dubites viam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit hujus rei dubitationem. *D. August. Epist. 100. quæ est ad Evodium Episcopum.*

Hoc exemplum pertinet ad tit. Anima.

EXEMPLUM II.

Ostendens vanitatem Platonis circa animam.

ANimas mortalium nec in suis corporibus semper esse posse existimat Plato, sed mortis necessitate dissolvi, nec sine corporibus durare perpetuo, sed alternantibus vicibus indesinenter vivos ex mortuis, & mortuos ex vivis fieri putat: ut à cæteris hominibus hoc videantur differre sapientes, quod post mortem ferantur ad sidera, ut aliquando diutius in astro sibi congruo unusquisque requiescat, atque inde rursus miseriæ pristinæ oblitus, & cupiditate habendi corpus victus redeat ad labores ærumnasque mortalium. Illi vero, qui stultam duxerunt vitam, ad corpora suis meritis debita sive hominum sive bestiarum de proximo revolvantur. *August. lib. 13. de Civitate Dei, cap. 9.*

Sequentia duo exempla pertinent ad tit. Apostata.

EXEMPLUM XXII.

Heron ex Episcopo Apostata miserè moritur.

HEronem Thebis Ægyptiis ortum, qui Episcopus creatus, casu quodam ad Græcam superstitionem defecerat, subito putrida invasit ægritudo, quo totum illius corpus de pasta, abominabilem eum omnibus reddidit. Quapropter rebus omnibus desperatis in viam est projectus, nullam prorsus à quopiam miserationem consecutus, Christiani namque perinde atque piaculum eum sunt aversati; Græci autem hactenus tantum eum-quod se errori aut fraudi eorum subjecisset, agnoverunt, & Heron quidem acerbissime & miserrime vita excessit. *Nicephor. lib. 10. hist. Eccl. cap. 29.*

EXEMPLUM XXIII.

Mors iterum horrenda Theothecni Apostata.

ALius item Theotecnus & ipse à nostra ad Græcam religionem prolapsus; carne ejus omni putrida carie consumpta, vermium materia factus est; ut oculis illorum morsibus amissis. moriens per insaniam, quæ eam corripuit, sua sibi dentibus abscissa lingua, è gravioribus ad longe deteriores majoresque cruciaus migravit.

Idem ibid.

FINIS.

INDEX

CELEBERRIMUS MAGNI HUJUS SPECULI EXEMPLORUM IN LOCOS COMMUNES REDACTI, IN QUO ILLUD EST ADVERTENDUM, QUOD PRIOR NUMERUS EST SINGULORUM EXEMPLORUN, SECUNDUS VERO PAGINARUM.

Adulte-

Avarus

Casti-

Con-

Deridere.

Despici.

Desperatio.

Despe-

Episcopus.

Erubescere.

Eskillus.

Eucharistia.

Justi.

Maria

frangitur

Occasio.

Oculi.

Ordo.

Præsumptio.

Promissio.

Propositum

Proprietarius.

Prosperitas.

Respi-

Simili

omnia

TACTUS.

Tempus

Tempus.

Tentatio.

intrare merebimur. vid. t. Adulterium. ex. II.

VANA GLORIA.

Vendere

Verbi

UXO-

Finis Tabulæ magni Speculi Exemplorum.

INDEX TITULORUM
MAGNI SPECULI EXEMPLORUM,
Secundùm ordinem Alphabeti.

Intentio

INDEX CATECHETICVS.

SECVNDA PARS, DE JVSTITIA Christiana.

Ira

MONI-

MONITIO TYPOGRAPHI AD LECTOREM.

MAGNI SPECULI EXEMPLORUM, noviſſimam editionem penitùs terſam, illuſtratam, & exemplis (quorum germanos Authores infinitis penè locis ultima ſua induſtria R. P. JOANNES MAIOR SOC. JESU Theologus appoſuerat, nè ſua veritati deeſſet authoritas) auctam, in lucem emittimus. Porrò nè quis noſtram editionem falsò obtrudat, CANDIDE LECTOR, quid in hac præſtitum, paucis cape. Exempla ad calcem præcedentium complura ſuis in locis & titulis attexuimus. Selectiora aliquot ex *Floribus Exemplorum*, ſeu *Catechiſmo Hiſtoriali* R. P. I. DAUROULTII ejuſdem Societatis Theologi hac illacque ſparſimus. Indices fideles inſtituimus Tomum ſecundum & tertium ejuſdem Authoris, ut ex certis indiciis colligere eſt, nunquam ante hac editi, ad noſtri Speculi nitorem & ornamentum pertinentes demùm producimus. Quibus interim dum uteris, cavebis ut his melioribus formis Exemplorum rejectis, alias vitioſas, quas nonnulli (prout comperimus ſæpenumerò) ſupercilioſi, & tamen imperiti librorum editores proprio potiùs, quàm totius S. Eccleſ. lucro incumbentes divendere ſatagunt, ſumas. Præſtant enim purgata, & candidæ ac fideli chartæ commiſſa verba iis, quæ mendoſa ſcimus à multis, qui ſpecioſo titulo, quo Lectorem alliciant, quiſquilias, & theſauri ſpecie crabrones contegunt, emptoreſque fallunt. Interim CANDIDE LECTOR, ut præmonitus horum, ſanè vale, ſudoribuſque noſtris lubenter fruere.

FINIS.

